DEVLETLER VE HÂNEDANLAR

LATİN AVRUPA AMERİKA

YILMAZ ÖZTUNA

CİLT
V

T.C.
KÜLTÜR BAKANLIĞI

eskitap.com

DEVLETLER ve HÂNEDANLAR
Latin Avrupa-Amerika

Yılmaz Öztuna

V. Cilt

T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

©T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI

KÜTÜPHANELER VE YAYIMLAR GENEL MÜDÜRLÜĞÜ

1831

KÜLTÜR ESERLERİ DİZİSİ

397

ISBN 975-17-0469-3 (takım)

ISBN 975-17-1683-7

www.kulturturizm.gov.tr

e.posta: kultur@kutuphanelergm.gov.tr

Öztuna, Yılmaz

Devletler ve hânedanlar / Yılmaz Öztuna.- 3. bsk.-Ankara: Kültür ve Turizm Bakanlığı, 2005.

5 c.; 24 cm.- (Kültür ve Turizm Bakanlığı yayınları; 1097,1101,1225,1345,1831. Kütüphaneler ve Yayımlar Genel Müdürlüğü kültür eserleri dizisi; 397)

İçindekiler: 1.c.İslâm devletleri-2.c. Türkiye (1074-1990) -3.c. İlk çağ ve Asya Afrika devletleri-4.c. Avrupa devletleri-5.c. Latin Avrupa-Amerika.

ISBN 975-17-0469-3 (tk.)

ISBN 975-17-1683-7 (5.c.)

I. k.a. II. Seriler.

929.7

BASKI

1.500 Adet

(Birinci Baskı 1996)

BASIM YERİ, TARİHİ

Öncü Basımevi

(0312)384 31 20 (Pbx)

ANKARA - 2005

DEVLETLER ve HÂNEDANLAR

Latin Avrupa - Amerika

Cilt:5

İlaveli 2. Baskı

Yılmaz Öztuna

T. C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI YAYINLARI

ÖNSÖZ

Yaşadığımız yeni bin yıl, düşüncede, bilim ve kültürde katma değer yaratamayan toplumların, atılım yapma potansiyelini de kaybettiği, küreselleşen dünyada eriyip yok olmaya doğru gittiği bir dönem olacaktır.

Milletlerin hayatında kültürün önemi; toplumsal kalkınmanın asıl gücünün kültürel kalkınmadan geçtiğinin anlaşılmasında yatmaktadır. Kültürler arası iletişim ve etkileşimin yoğun yaşandığı küreselleşen dünyamızda, toplumların yapacağı atılımın bu gerçeğe bağlı olduğunun farkındayız.

Bu anlayışla Türk kültür, sanat ve edebiyatının seçkin eserlerinin dünyanın çeşitli dillerinde yayınlanmasına yönelik "Çeviri Destek Projesi"ni uygulamaya geçirdik. Bu proje ile kültürel mirasımızın ve tarihten gelen birikimimizin ülkemiz dışındaki geniş kitlelere ulaşması ve paylaşılması yolunda dünya kültürüne yapacağımız önemli katkılar olacaktır.

Kurumlarımız "değer üreten" kurumlar haline geldikçe, düşüncenin önündeki engeller aşıldıkça, kurumlarla bireylerin etkileşimi arttıkça, düşünsel birikimin ekonomik birikim kadar hayati öneme sahip olduğu genel kabule dönüştükçe ve hepsinden önemlisi bu yaklaşım bir "toplumsal irade" biçimini aldıkça, toplum olarak hedeflerimize daha hızlı ve daha kolay ulaşacağız.

Çabamız; okuyan, düşünen ve üreten bireylerin oluşturduğu, kendi değerleriyle tanışık ve barışık bir topluma ulaşmaktır. Bunu sağlamak için de dışa dönük ve evrensel kültüre katkıda bulunan bir yayın politikası ve sektörleşmiş bir yayın dünyasının oluşmasını sağlamaktır.

Atilla Koç
Kültür ve Turizm Bakanı

İÇİNDEKİLER

İçindekiler 5-11

Devletler ve Hânedânlar 12-18

Yirmibirinci Kitap: FRANSA(s.19-364)

I. MEROVENJLER(448-751)(s.21-33): Fransa Hükümdar ve Devlet Başkanları 21, Galya 26, Merovenj Hânedânı 29

II. KAROLENJLER (751-887 + 936-987) (s.35-42): Karolenj Hânedânının Karakteri 35

III. CAPET HÂNEDÂNI(s.43-59): Capet(Kape) Hânedânının Karakteri 43, Hânedânın İlk Safhası(Les Capétiens Directs)(887-1328) 44, Capet-Valois Dalı(1328-1498=170) 50, Capet-Valois-Orléans Dalı(1498-1515) 55, Capet-Valois-Orléans-Angoulême Dalı(1515-1589) 56

IV. CAPET-BOURBON HÂNEDÂNI (1589-1792 + 1814-1848) (s.61-84): Capet'lerin Bourbon Dalı) (1589'a Kadar) 61, Bourbon-Condé Dalı 69, Bourbon-Condé-Conti Prensleri(1649-1814) 71, Henri IV(1589-1610=21) 72, Louis XIII(1610-1643=33) 76, Louis XIV(1643-1715=72) 76, Louis XV(1715-1774=59) 80, Louis XVI(1774-1692=18) 81, Louis XVIII(1814-1815 + 1815-1824 = 10) 83, Charles X(1824-1830=6) 83

V. ORLEANS HÂNEDÂNI(s.85-94): Capet-Bourbon-Orléans Hânedânı 85, Louis-Philippe I(1830-1848=18) 88, Çağdaş Fransa Kraliyet(Bourbon-Orléans) Hânedânı 91

VI. BONAPART İMPARATORLUK HÂNEDÂNI(1804-1815 + 1852-1870) (s.95-109): Bonaparte Âilesi 95, Napoléon I 96, İmparator Napoléon I'in Kızkardeşleri 90, İmparator Napoléon'un Kardeşleri: 1) Joseph 99, İmparator Napoléon'un Kardeşleri: 2) Lucien 100, İmparator Napoléon'in Kardeşleri: 3) Louis 102, İmparator Napoléon III 103, İmparator Napoléon'un Kardeşleri: 4) Jérôme 104, Leuchtenberg(Beauharnais) Âilesi 106

VII. BURGONYA(s.111-129): Orta Çağ Soyluluk Dereceleri 111, Burgonya 114, Burgonya Kral ve Dukaları 115, Capet'lerin Burgonya Dukaları(943-1361=418) 117, Capet-Valois-Bourgogne Hânedânı(1363-1477=114) 120, Burgonya Kontluğu(Franche Comté) 122, Viennois Dauphin'leri 127

VIII. LOREN(s.131-146): Loren Krallığı(855-936=91) 131, İlk Loren Dukaları(911-1100) 132, Loren Dukaları 133, Loren Hânedânı'ndan Guise(Giz) Dukaları(1506-1688) 141, Loren-Giz Hânedânının Yan Dalları 144, Bar Kontları ve Dukaları(951-1355 + 1355-1419) 146

IX. NAVAR KRALLIĞI(s.147-155): Navar Krallığı Hakkında 147, Birinci Hânedân(810-1234=424) 148, Şanpanya Hânedânı(1234-1305=71) 149, Capet-Navarre

Hânedânı(1305-1349=44) 149, Capet-Evreux-Navarre Hânedânı(1349-1441=92) 150, Aragon Hânedânı(1441-1479=38) 151, Foix Hânedânı(1479-1517=38) 152, Albret Hânedânı(1517-1572=55) 152, Bourbon Hânedânı(1572-1830) 153, Foix Kontları 153

X. BRÖTONYA(s.157-163): Brötonlar ve Brötonya 157, Brötonya Dukalığı(390-1221) 158, Capet-Dreux-Bretagne Hânedânı(1221-1514=293) 160

XI. NORMANDİYA(s.165-169): Normanlar ve Normandiya 165, Normandiya Dukalığı(911-1203=292) 166

XII. ŞANPANYA ve BLOIS (s.171-177): Ülke 171, Vermandois-Champagne Kontları (923-1023=100) 172, Blois-Champagne Kontları (1023-1304=281) 173, Châtillon Hânedânı Kontları(1241-1381=14) 176

XIII. ANJOU(s.179-181): Anjou Kontları(870-1189=319) 179

XIV. ALENÇON ve ARTOIS(s.183-188): Capet Hânedânının Bâzı Yan Dalları 183, Alençon Kontluğu ve Dukalığı(1293-1549=256) 184, Capet-Artois Hânedânı 185, Capet-Artois-Eu Hânedânı 187

XV. AUVERGNE(s.189-195): Auvergne Kontları 189, Clermont Kontları ve Auvergne Dofenleri(1145-1436=291) 193, Orta Çağ'da Orta Fransa'da Dîğer Feodal Kontluklar: Périgord Kontları(866-1399=533), Angoulême Kontları(866-1219=353), La Marche Kontları(944-1308=364) 194

XVI. ARMAGNAC(s.197-200): Armanyak Kontluğu 197

XVII. AKİTANYA, POITOU ve GUYANA(s.201-204): Akitanya, Guyana ve Poitou Eyâletleri 201, Akitanya Dukaları 202

XVIII. TULUZ KONTLUĞU(s.205-209): Tuluz Kontluğu 205, Tuluz Kontları Hânedânı(849-1271=422) 206

XIX. PROVANS(s.209-220): Provans Eyâleti 209, Oranj Prensliği 210, Nassau-Orange Hânedânı(1530-1673=143) 211, Provans Kontları 213, Monako Prensliği 217

XX. FRANSA KUZEYİNDE FEODAL ORTA ÇAĞ DEVLERİ(s.221-231): Fransa Kuzeyi 221, Flandre Kontluğu(858-1405=547) ve Hainaut Kontluğu(875-1433=558) 222, Hainaut Kontları 223, Avesne Hânedânı'ndan Hainaut Kontları 226, Dampierre Hânedânı 227, Namur Kont ve Markileri(907-1429=522) 229, Limbourg Kont ve Dukaları(1064-1288=224) 229, Brabant veyâ Aşağı Lorraine(Loren) Dukaları(959-1430=471) 230, Holanda Kontluğu(920-1304=384) 236

XXI. FRANSA'DA FEODAL ORTA ÇAĞ DEVLETLERİ HAKKINDA NETÎCE(s.233-239): Fransa'da Orta Çağ Feodalitesi 233, 9. Asırda Fransa 234, Başlıca Orta Çağ Feodal Fransız Devletleri 235, 15. Asırda Fransa 238.

XXII. Hükümrân Olmayan ve Soyları Günümüzde Devâm Eden FRANSA DUKALIK ve PRENSLİK ÂİLELERİ(s.241-294): 1- Abrantès Dukalığı 242, Albret 242, 2- Albufèra Dukalığı 242, Anville 243, Atrisco 243, 3- Audiffret-Pasquier Dukalığı 243, 4- Auerstaedt Dukalığı 243, 5- Avaray Dukalığı 244, Ayen 244, Balbes de Berton 244, 6-

Bassano Dukalığı 244, 7- Beuffremont Dukalığı 245, 8- Beauharnais Prensliği 246, Beaumont 246, 9- Beauvau-Craon Dukalığı 246, 10- Bellune Dukalığı 247, Benevento 247, 11- Béthune-Hesdigneul Prensliği 247, Beuvron 248, Bidache 248, Bisaccia 248, 12- Blacas Dukalığı 248, 13- Bonaparte Prensliği 249, 14- Brissac Dukalığı 249, 15- Broglie Dukalığı 250, Bouillon 251, 16- Cadore Dukalığı 251, 17- Caraman Dukalığı ve Chimay Prensliği 252, 18- des Cars Dukalığı 254, 19- La Croix de Castries Dukalığı 254, 20- Caylus Dukalığı 255, Chabot 256, Chalais 256, Château-Thierry 256, Châtel-Aylon 256, 21- Châtellerault Dukalığı 256, Chaulnes 256, Chevreuse 256, Chimay 256, 22- Choiseul-Praslin Dukalığı 256, Cholnes 256, 23- Clermont-Tonnerre Dukalığı 256, 24- Crillon Dukalığı 257, Crussol 258, Cystria 258, 25- Decazes Dukalığı 258, Dino 259, Doudeauville 259, Elchingen 259, 26- Essling de Rivoli Dukalığı 259, Estissac 259, Estrées 254, 27- Feltre Dukalığı 254, Fernando 260, 28- Fezensac Dukalığı 260, Fronsac 260, Frontenay 260, 29- Gadagne Dukalığı 260, 30- Gramont Dukalığı 261, 31- Harcourt Dukalığı 262, 32- Hénin Prensliği 263, 33- La Force Dukalığı 263, 34- de La Moskowa ve Elchingen Prenslik ve Dukalığı 264, 35- La Rochefoucauld Dukalığı 264, La Roche-Guyon 267, 36- La Tour d'Auvergne Dukalığı 267, La Tour-Landry 268, 37- La Trémoïlle Dukalığı 268, Laval 269, Léon 269, Lesparre 269, Liancourt 269, 38- Lorge Dukalığı 269, 39- Lusinge Prensliği 270, Luxembourg 271, 40- Luynes Dukalığı 271, 41- Magenta Dukalığı 272, 42- Maillé Dukalığı 272, Marcillac 273, 43- Marmier Dukalığı 273, 44- Masa Dukalığı 274, Monaco 275, Montague 275, 45- Montebello Dukalığı 275, Montesquiou 275, Montford 275, 46- Montmorency Dukalığı 275, Montmorency 277, 47- Morny Dukalığı 278, Mouchy 279, 49- Murat Prensliği 279, Neuchâtel 279, 50- Noailles Dukalığı 279, Noirmoutiers 281, 51- Otrante Dukalığı 281, Périgord 281, Picquigny 281, Plaisance 281, Poix 281, 52- Polignac Dukalığı 281, 53- Poniatowski Prensliği 283, Rarecourt 283, Ravèse 283, 54- Reggio Dukalığı 283, 55- Richelieu Dukalığı 284, Rivoli 285, Robech 285, Rochechouart 285, 56- Rohan-Chabot Dukalığı 285, Romana 287, 57- Sabran-Ponteves Dukalığı 287, Sagan 289, Sédan 289, Sosthènes 289, 58- Talleyrand et Sagan Dukalığı 289, Talmond 290, Tarente 290, 59- Tarente Dukalığı 290, 60- Tascher de la Pagerie Dukalığı 291, Thouart 291, Tingry 291, Tonnay-Charente 291, 61- Trévise Dukalığı 291, 62- Uzès Dukalığı 292, Valençay 293, Valengin 293, Valentinois 293, Vallegiren 293, 63- Vicence Dukalığı 293, 62- Wagram Dukalık-Prensliği 293

XXIII. COĞRAFYA(s.295-324): Fransa'nın Oluşması 295, Târîhî Demografi 308, Bugünki Fransa: Nüfus ve Yüzölçümü 206, Şehirler 209, Din ve Dil 310, Savunma 311, Gayri Sâfî Millî Hâsıla 312, Ekonomi 312, Üniversiteler 313, Denizaşırı Fransa Toprakları 313, Eski Fransa Sömürgeleri 316, Monako 317, Fransa'da Rejimler 317, Fransa Cumhur Başkanları(1871-1997) 320, Fransa Başbakanları 322

XXIV. BİBLİYOGRAFYA(s.325-364)

Yirmiikinci Kitap: İTALYA(s.365-622)

I. PAPALIK(s.367-384): Papalar 367, Karşı-Papalar 380, Hristiyanlık ve Katoliklik 381, Papa 383, Vatikan Devleti 384

II. SAVUA HÂNEDÂNI(s.385-405): Savua Kont ve Dükleri, Sardunya ve İtalya Kralları 385, Hânedânın Şeceresi 387, Sardunya Kralları 396, Savoie-Carignan Hânedânı 398, Savoia-Carignano Dalından Sardunya Kralları 401, İtalya Kralları 402

III. NAPOLİ ve SİCİLYA KRALLIKLARI(s.407-435): Güney İtalya 407, Aversa Kontları ve Capua Prensleri(1030-1160) 409, Pulya ve Kalabriya Kontları ve Dukaları 409, Sicilya Kralları 411, Hohenstaufen Hânedânından Sicilya Kralları(1194-1266) 413, Sicilya ve Napoli'de Anjou Hânedânı 414, İkinci Anjou Hânedânı 418, Sicilya ve Napoli'de Aragon Hânedânı 420, Kastilya Hânedânı 422, Burbon Hânedânı 424, Napoli Krallığında Murat Hânedânı 431

IV. PARMA DUKALİĞI(s.437-444): Emilia Dukalıkları 437, Parma Burbonları 439, Farnese Hânedânı 443

V. ORTA ÇAĞ'ın İLK İTALYA KRALLIKLARI(s.445-452): Gotlar 445, Lombardlar 446, İtalya'da Ostrogot Krallığı 447, Lombardlar'dan İtalya Kralları(569-774) 448, Lombardlar'dan Sonra İtalya Krallığı 449, Güney İtalya'da Lombard Dukalıkları: Spoleto Dukaları 449, Benevento Dukaları(571-1074) 450, Capua Kont ve Prensleri 450, Salerno Lombard Prensleri 451, Tusculum Kontluğu 452, Amalfi Dukalığı 452

VI. KUZEY İTALYA DEVLETLERİ(s.453-482): Toskana(812-1859=1047) 453, Toskana'da Medici Hânedânı 454, Milano Dukalığı: Visconti Hânedânı(1262-1450) 459, Milano'da Sforza Hânedânı(1450-1535) 461, Este Hânedânı: Ferrara ve Modena Dukalığı 462, Saluzzo Markileri(1142-1542) 465, Montferrato Markiliği(967-1533) 466, Montferrato'da Palaiologos Hânedânı Markileri 466, Mantua Kont, Marki ve Dükleri: Gonzaga Hânedânı(1325-1708) 467, Gonzaga-Nevers Dalı 468, Gonzaga-Guastalla Dalı 469, Verona Baronları(Della Scala=Scaligeri Âilesi)(1259-1404=145) 470, Padova Baronları(Carrara Âilesi=Cararesi)(1318-1405=87) 470, Ravenna Baronları(Polentano'lar)(1275-1441=166) 471, Rimini Baronları: Malatesta'lar(13-16. Asırlar 471, Urbino Dukalığı 472, Ceneviz Cumhûriyeti 473, Venedik Cumhûriyeti 474, Venedik Doçları 476, Orta Çağ Sonunda Venedik ve Ceneviz Cumhûriyetleri'nin Coğrafya Yapısı 482

VII. İTALYA PRENSLİK ve DUKALIKLARI(s.483-587): Avrupa Soyluluğunda Hükümrân Olmayan Prenslikler ve Dukalıklar Hakkında 483, 1- Acquaviva d'Aragona 486, Noci Dukaları 488, Nardo Dukaları 489, 2- Albani 489, 3- Alliata 490, Pietratagliata Dukaları 491, 4- Altieri 492, 5- Angera 492, 6- Antici-Mattei 493, 7- Barbiano di Belgiojoso d'Este 493, 8- Boiano 494, 9- Boncompagni-Ludovisi(Piombino) 495, Elba adası 495, Appiani âilesi 495, Ottobani Prensliği 496, 10- Borghese 497, Salviati'ler 498, Bomarzo Dukaları 499, Fucino-Torlonia Prensleri 499, Aldobrandini Prensleri 499, Salviati Dukaları 500, 11- Brancaccio(Ruffano) 500, 12- Branciforte 501, 13- Caetani 501, Gaetani dalı 503, 14- Campofranco(Lucchesi-Palli) 504, 15- Camporeale 505, 16- Canneto 505, 17- Caracciolo 506, Avellino ve Torchiarola Prensleri 508, Torella Prensleri 509, Caracciolo di Brienza Dukaları ve Spinoso Prensleri 510, Forino Prensleri 511, Caracciolo-Pisquizi Dalı 511, Castagneto Prensleri 512, Caracciolo Prensleri 513, Caracciolo-Caraffa Prensleri 513, 18- Carafa 514, 19- Carini 515, 20- Carovigno 516, 21- Casapesenna 516, 22- Cassano 517, 23- Castelcicala 517, 24- Centurione 518, 25- Cerami

519, 26- Chigi della Rovera-Albani 519, 27- Colonna 520, Summonte Prensleri 523, Stigliano Prensleri 523, Barberini Âilesi 525, 28- De Ferrari 526, 29- Di Giovanni 526, 30- Doria 527, Pamphili-Landi Âilesi 528, Angri Prensleri 528, 31- del Drago 529, 32- Fiumesalato 530, 33- Forano 530, 34- Frasso 531, 35- Gallarati-Scotti(Molfetta) 531, 36- Ginori-Conti 532, 37- Giovanelli 533, 38- Giustiniani-Bandini 533, 39- Gonzaga 524, 40- Guasco Gallarati 536, 42- Hercolani 537, 42- Kreutzulesco 537, 43- Lampedusa 528, 44- Lanta Monfeltrio della Rovere 538, 45- Leporano 538, 46- Linguaglosa 539, 47- Lucedio 539, 48- Massimo 540, Lancelotti Prensleri 541, Rignano ve Calcata Dukaları 541, 49- Meli-Lupi(Sorgana) 542, 50- Melzi 543, 51- Milano-Franco d'Aragona 545, 52- Moncado(Montforte) 546, 53- Monroy 547, Maletto Prensleri 550, 54- Montignana 550, 55- Musocco 551, 56- Notarbartolo 551, Vallarosa Dukaları ve Furnari Prensleri 551, 57- Odescalchi(Monteleone) 552, 58- Orléans y Parodi de Delfino 553, 59- Orsini 554, 60- Paternò 556, Roccaromana Dukaları 556, Biscari Prensleri 557, Cárcaci Dukaları 557, Valsavoia Prensleri 558, 61- Pignatelli 558, Noja Prensleri 560, Strongoli Prensleri 562, Tolve Dukaları 563, Fuentes Âilesi 563, Cherchiara Âilesi 564, 62- Porcia 564, 63- Ramacca 565, 64- della Rocca d'Aspro(Bitetto) 565, 65- Romanazzi 556, 66- Rospigliosi-Gioeni 556, Pallavicini Prensleri 567, 67- Ruffo 567, Palazzolo Prensleri 568, Sant'Antimo Prensleri 569, Scaletta Prensleri 570, Sinopoli Kontları 571, 68- Ruspoli 572, Alcuida Dukaları 572, Poggio-Suasa Prensleri 573, Candriano Prensleri 573, 69- Saluzzo 573, 70- San Donado 574, 71- San Lorenzo 575, 72- Santa Croce 575, 73- Sant'Angelo dei Lombardi 575, 74- Santa Saverina 576, 75- Sepino 576, 76- Serra 577, 77- Sismano 577, 78- di Somma 578, 79- Spadafora 580, 80- Strongoli 581, 81- Torlonia 581, 82- della Torre e Tasso 583, 83- Trabia 583, Mirto Prensleri 585, 84- Umbriano del Precetto 585, 85- Vallombrosa 586, 86- Vicovaro 586, 87- Viggiano 587

VIII. İTALYA: TÂRÎHÎ ve ÇAĞDAŞ COĞRAFYA(s.589-602): Târîhî Coğrafya 589, Târîhî Demografi 592, Bugünki İtalya 595, Eski İtalya Sömürgeleri 598, İtalya Cumhur Başkanları 599, İtalya Başbakanları(1860-1946) 599, San Marino Cumhûriyeti 600, Malta 601

IX. BİBLİYOGRAFYA(s.603-622)

Yirmiüçüncü Kitap: İSPANYA ve PORTEKİZ(s.623-739)

I. MÜSLÜMAN ARAB FETHİNDEN(711) ÖNCE İBERYA(s.625-630): Cermen Kavimlerinin İstîlâsından Önce 625, Vandal Krallığı(428-534=106) 627, Süeb Krallığı(409-585=176) 628, Galya ve İberya'da Vizigot Krallığı(350-711=361) 628

II. İBERYA'da SEKİZ ASIR(711-1492) MÜSLÜMANLAR ve HRİSTİYANLAR: RECONQUISTA(s.631-653): Müslüman Arab Hâkimiyetindeki İberya ve Hristiyan Krallıklar 631, Navar Krallığı: Arista Hânedânı(810-1234=424) 633, Asturias ve Leon Kralları(718-1126=408) 636, Kastilya Kontluğu(899-1035) ve Krallığı(1035-1479) 638, Aragon Krallığı(1035-1479) 645, Barselona Kontları(873-1162=289) 646, Aragon Kontları(809-922=113) 647, Provans Kontları(1113-1267) 648, Majorca Kralları 649

III. İSPANYA KRALLIĞI(1479-)(s.655-674): Kral Fernando=Kraliçe Isabel Çocukları 655, Habsburg Hânedânı(1516-1700=184) 656, Charles-Quint 657, Felipe II 658, Felipe III 658, Felipe IV 659, Carlos II 659, Burbon Hânedânı(1700-) 661, Felipe V 661, Luis I 663, Fernando VI 663, Carlos III 663, Carlos IV 665, Carliste Dal 666, Fernando VII 667, Isabel II 668, Alfonso XII 669, Alfonso XIII 669, Juan Carlos 671, Bourbon-Anjou-Cadix-Séville Dalı 671, İspanya Kralları 674

IV. İSPANYA DUKALIKLARI(s.675-683): 1- Alba 675, 2- Caylus 677, 3- Chalais 677, 4- Durazzo 678, 5- Medinaceli 678, 6- Osuna 680, 7- San Fernando-Luis 681, 8- Villahermosa 682

V. PORTEKİZ KRALLIĞI(s.685-700): Portekiz Kralları(1139-1910) 685, Burgonya Hânedânı 687, Habsburg Hânedânı 692, Bragança Hânedânı(1640-1853) 692, Sachsen-Coburg und Gotha Hânedânı(1853-1910) 698

VI. BREZİLYA İMPARATORLUĞU(s.701-704): Brezilya'da Bragança Hânedânı 702, Brezilya-Orléans Hânedânı 703

VII. PORTEKİZ: TÂRÎHÎ ve ÇAĞDAŞ COĞRAFYA(s.705-710): Târîhî Demografi 705, Hind Genel Vâlîleri(1505-1585) 707, Portekiz Cumhûriyeti(1910) ve Cumhurbaşkanları 708, Bugünki Portekiz 709

VIII. İSPANYA: TÂRÎHÎ ve ÇAĞDAŞ COĞRAFYA(s.711-721): Târîhî Demografi 711, İç Savaş ve Franco Rejimi 715, Bugünki İspanya 717, Andorra Prensliği 721

IX. BİBLİYOGRAFYA(s.723-739)

Yirmidördüncü Kitap: AMERİKA(s.741-953):

I. KOLOMB-ÖNCESİ AMERİKA(s.743-750): 1492'den Önce Amerika 743, Mayalar 746, Aztekler 747, İnkalar 748

II. AMERİKA KIT'ASININ SÖMÜRGE DÖNEMİ(s.751-778): Amerika'nın Keşfi 751, Kristof Kolomb 752, Kolomb'un Ölümünden(1506) Sonra 756, Cabral 756, Pereira 756, Vespucci 757, Pinçon 757, Real 758, Macellan 758, Amerika'nın İspanyollar'ca Fethi 760, Pizarro 761, Meksika'nın Fethi 763, Amerika'da İspanyol Sömürge Düzeni 765, Brezilya 768, Kuzey Amerika'da Fransızlar 769, Kuzey Amerika'da Holandalılar ve İsveçliler 771, Kuzey Amerika'da İngilizler 772, Coğrafî Gelişme 774

III. AMERİKA DEVLETLERİNİN OLUŞMASI(s.779-801): Amerika Birleşik Devletleri 779, Britanya Kuzey Amerikası: Kanada 786, Latin Amerika'nın İspanya'dan Ayrılması 787, Yeni İspanya Kral Nâibliği(Mexico) 787, Yeni Granada Kral Nâibliği(Bogota) 789, Yeni Kastilya Kral Nâibliği(Lima) 789, Rio de la Plata Kral Nâibliği(Buenos Aires) 789, Latin Amerika Devletlerinin Oluşması 793, Brezilya 799

IV. İKİ CİHAN SAVAŞI ARASINDA AMERİKA KIT'ASI(1918-1939)(s.803-809): Birleşik Amerika 803, Kanada 805, Güney Amerika 805, Brezilya 807, Orta Amerika 807, Meksika 808, Antiller 808

V. A.B.D. BAŞKANLARI(s.811-832): Kongre Başkanları 811, A.B.D. Başkanları: Washington 812, Adams 812, Jefferson 813, Madison 813, Monroe 813, Adams 814, Jackson 814, Van Buren 814, Harrison 814, Tyler 814, Polk 815, Taylor 815, Fillmore 815, Pierce 815, Buchanan 815, Lincoln 815, Johnson 817, Grant 817, Hayes 818, Garfield 818, Arthur 818, Cleveland 818, Harrison 818, McKinley 819, Roosevelt 819, Taft 820, Wilson 820, Harding 821, Coolidge 821, Hoover 821, Roosevelt 821, Truman 823, Eisenhower 824, Kennedy 824, Johnson 826, Nixon 826, Ford 827, Carter 827, Reagan 827, Bush 828, Clinton 829, Başkan Yardımcıları 829, Başkanların Eyâletleri ve Yaşları 830

VI. TÂRÎHÎ DEMOGRAFİ(s.833-844): Amerika Devletlerinin Bağımsızlık Târihleri 833, Sömürge Dönemi 834, 1825'te Amerika Kıt'ası 835, 1850'de Amerika Kıt'ası 836, 1875'te Amerika Kıt'ası 837, 1900'de Amerika Kıt'ası 837, 1915'te Amerika Kıt'ası 839, 1925'te Amerika Kıt'ası 840, 1940'ta Amerika'da Nüfûsu 200.000'i Geçen Şehirler 842, 1950'de Amerika Kıt'ası 842

VII. BİBLİYOGRAFYA(s.845-938): Bibliyografya(1918'e Kadar) 845, 20. Asırda Amerika(1918-1988): A.B.D. 879, Alabama 886, Alaska 886, Arizona 887, Arkansas 887, California 887, Colorado 888, Connecticut 888, Delaware 888, District of Columbia 889, Florida 889, Georgia 889, Hawai 889, Idaho 890, Illinois 890, Indiana 891, Iowa 891, Kansas 891, Kentucky 891, Louisiana 892, Maine 892, Maryland 892, Massachusetts 892, Michigan 893, Minnesota 893, Mississippi 893, Missouri 894, Montana 894, Nebraska 894, Nevada 894, New Hampshire 894, New Jersey 895, New Mexico 895, New York State 895, North Carolina 896, North Dakota 896, Ohio 896, Oklahoma 897, Oregon 897, Pennsylvania 897, Rhode Island 898, South Carolina 899, South Dakota 899, Tennessee 899, Texas 899, Utah 900, Vermont 900, Virginia 900, Washington 901, West Virginia 901, Wisconsin 902, Wyoming 902, Puerto Rico 902, Virgin Adl. 903, Küba 904, Filipinler 904, Guam 905, Amerikan Samoa'sı 905, Mikronezya ve Marşal Adl. 905, Panama Canal 905, Kanada 905, Alberta 910, British Columbia 911, Manitoba 911, New Brunswick 911, Newfoundland and Labrador 912, Nova Scotia 912, Ontario 913, Prince Edward Islands 913, Québec 913, Saskatchewan 914, Yukon 914, Northwest 914, Belize 914, Jamaika 915, Bahama 915, St Christopher 916, Antigua 916, Dominica 916, St Lucia 916, St Vincent 916, Barbados 916, Grenada 916, Trinidad ve Tobago 917, Guyana 917, Surinam 917, Haiti 918, Dominicana 918, Kuba 919, Meksika 920, Guatemala 922, Salvador 922, Honduras 923, Nikaragua 923, Kosta Rika 924, Panama 924, Kolombiya 925, Venezuela 926, Ekvador 927, Peru 928, Bolivya 929, Paraguay 930, Şili 931, Arjantin 932, Uruguay 935, Brezilya 936, Sömürgeler 938

VIII. DEVLET BAŞKANLARI(s.939-953): A.B.D. 939, Antigua 939, Arjantin 939, Bahama 940, Barbados 940, Beliz 940, Brezilya 941, Dominika 941, Dominikana 941, Ekvador 942, Grenada 942, Guyana 943, Haiti 943, Honduras 943, Jamaika 943, Kanada 943, Kolombiya 944, Kosta Rika 945, Kuba 945, Meksika 945, Nikaragua 946, Panama 947, Paraguay 947, Peru 948, Saint Christopher 948, Saint Lucia 948, Saint Vincent 948, Salvador 949, Surinam 949, Şili 949, Trinidad 949, Uruguay 950, Venezuela 950, Birleşik Amerika'da Yönetim 950

Müellif'in Dîğer Eserleri 957-960

DEVLETLER ve HÂNEDANLAR

Abrantès 242
Acquasparta 526
Acquavella 586
Acquaviva d'Aragona 486
Acton 526
Acuña-Parcheco-Velasco 681
Acuña-Téllez-Giron 680
Adams, J. 812
Adams, J.Q. 814
Adragna 504
Airola 505
Akitanya 201
Alabama Bibliyografyası 886
Alaska Bibliyografyası 886
Alba 676
Albani 486, 515, 49
Albavilla 547
Alberta Bibliyografyası 910
Albertoni 492
Albret 152, 242
Albuñera 242
Aldobrandini 498, 520
Alençon 183
Alessano 486, 512
Aliano 520
Alliata 486
Altamura 501
Altieri 492
Altova 520
Alvito 514
Amalfi 452, 520, 553
Amerika 741, 833
Amerika Bibliyografyası 845
Amerika Birleşik Devletleri 780, 803
Amerika B.D. Anayasa Mahkemesi Başkanları 950
Amerika B.D. Başkanları 812
Amerika B.D. Başkan Yardımcıları 829
Amerika B.D. Bibliyografyası 845, 879
Amerika B.D. Dış İşleri Bakanları 951
Amerika B.D. Kongre Başkanları 811
Amerika'nın Keşfi 751
Andora 721
Andria 514
Angera 492
Angoulême 56, 195
Angri 526
Anjou 179
Anjou-Durazzo 678
Anjou-Espagne 667
Anjou-Naples 414
Anju 179
Antici-Mattei 493
Anticoli-Corrado 520, 526
Antigua Bibliyografyası 916
Antigua Devlet Başkanları 939
Antiller 808
Antipapes 380
Antuni 526
Anville 243
Aosta 405
Appiani 495
Apuglia 409
Aquile d'Aragona(dell') 501
Aquitaine 201
Aragon 645
Aragona-Cortes 558
Aragon-Napoli 420
Aragon-Navarre 151
Arce 495
Ardore 545
Arese 492
Ariccia 519
Arion 685
Arista 633
Arizona Bibliyografyası 887
Arjantin 805
Arjantin Başkanları 939
Arjantin Bibliyografyası 932
Arkansas Bibliyografyası 887
Armagnac 197
Arsoli 526
Arthur, Ch.A. 818
Artois 183
Artois-Eu 191
Ascoli 575
Asinaro 585
Asturias 636
Atena 505
Atri 486
Atripalda 505
Atrisco 243
Audiffret-Passquier 243
Auarstadt 243
Aumale 148
Auvergne 189
Avaray 244
Avella 520, 526
Avellino 505
Avenna 520
Aversa 499
Avesne-Hainaut 226
Avigliano 526
Ayen 244
Azlor d'Aragon 682
Aztek 747

Bagnara 567
Bagnolo 530
Bagnoli 586
Bahama Başkanları 940
Bahama Bibliyografyası 915
Balbes de Berton 244
Bar 146
Bandini 533
Baranello 567
Barbados Başkanları 940
Barbados Bibliyografyası 916
Barberini 520
Barbiano di Belgiojoso d'Este 493
Barcelona 646
Bassano 244, 551
Bassiano 501
Bauffremont 245
Beauharnais 106, 246
Beaumont 246
Beauvau-Craon 246
Beccadelli di Bologna 504
Belcastro 505
Belgiojoso 493
Beliz Başkanları 940
Beliz Bibliyografyası 914
Bellune 247
Bellusguardo 558
Belmonte 547
Belmurgo 529
Belvedere 573
Benevento 247, 450
Bernalda 505
Bertolini 539
Berwick 676
Béthune-Hesdigneul 247
Beuvron 248
Bidach 248
Bisaccia 248
Biscari 515
Bisignano 566
Bissana 529
Bitetto 564
Bivona 545
Blacas 248
Blois 171
Blois-Champagne 173
Blois-Châtillon 180
Boiano 494
Bolivya 806
Bolivya Başkanları 940
Bolivya Bibliyografyası 929
Bolognetti 586
Bomarzo 497
Bonanno 538
Bonaparte 95, 249
Boncompagni-Ludovisi 495
Borbon 661
Borghese 382, 503
Borgia 376
Borromeo 492
Bouillon 251
Bourbon 61
Bourbon-Anjou 661
Bourbon-Anjou-Cadix-Séville 671
Bourbon-Condé 69

Bourbon-İspanya 661
Bourbon-Navarre 153
Bourbon-Orléans 85
Bourbon-Parme 437, 668
Bourgogne 111
Bourgogne-Portugal 685
Boutville 280
Bozzolo 534
Brabant 230
Bracciano 551, 553, 581
Bragança 692
Bragança-Brezilya 702
Brancaccio 500
Branciforte 501, 583
Brazzano 514
Bretagne 157
Brezilya 701, 768, 799, 807
Brezilya Başkanları 941
Brezilya Bibliyografyası 936
Brezilya-Bragança 702
Brezilya-Orléans 703
Brienza 505
Brindisi 497
Brissac 249
British Columbia Bibliyografyası 911
Broglie 250
Brötonya 157
Brindisi 497
Buccèri 490, 526
Buchanan, J. 815
Burbone Due Sicilie 424, 668
Burgonya 111
Bush, G.H.W. 828
Bussamello 520
Butera 583

Cacoli 518
Cadix-Sevilla 671
Cadore 251
Caetani 501
Calabria 409
Calcata 520, 534
Califomia Bibliyografyası 887
Calvello 517, 567
Camastra 583
Campagnano 520
Campofilorito 501, 583
Campofranco 504
Camporeale 504, 515
Candriano 505, 571
Caremonte 497
Canneto 505
Cantelmo 514
Capet 23, 43
Capet-Anjou-Naples 420
Capet-Artois 185
Capet-Artois-Eu 187
Capet-Bourbon 61
Capet-Bourbon-Anjou-Espagne 661
Capet-Bourbon-Deux Siciles 426
Capet-Bourbon-Orléans 85
Capet-Bourbon-Orléans-Brésil 703
Capet-Bourbon-Parme 439
Capet-Bourgogne 117
Capet-Bourgogne-Portugal 685
Capet-Dreux-Bretagne 160
Capet-Evreux-Navarre 150
Capet-Navarre 149
Capet-Valois 50
Capet-Valois-Anjou-Naples 424
Capet-Valois-Bourgogne 120
Capet-Valois-Orléans 55
Capet-Valois-Orléans-Angoulême 56
Capua 409, 450
Caracciolo 505
Carafa 514
Caraffa 505
Caraman 252
Caravigno 515, 576
Carbognano 520
Carcaci 555
Carini 515
Carliste 666
Carolengiens 35
Carpineto 497
Carrara(Carresi) 470
Carrega-Bertolini 539
Cars(des) 254
Casalaspro 486
Casapesenna 515
Caserta 486, 501
Casigliano 577
Cassano 486, 516, 576
Castagneto 505
Castelbarco 549
Castercicala 517, 567
Castelchiodato 497
Castel Duino 582
Castellina 516
Castello 555
Castelluccio 505
Castelnuovo 500
Castelreale 550
Castel Sangro 505
Castel San Lorenzo 514
Castelvetrano 558
Castiglione 520, 534, 566
Castilla 638
Castilla-Napoli 412
Castoria 558
Castries(La Croix de) 254
Castrorao 490, 526
Catena 501
Catena(della) 583
Caylus 255, 677
Cellamare 505
Cenci 586
Ceneviz 473
Centarione 517
Centola 526
Cerami 518
Ceri 497, 551, 581
Cerveteri 571
Cesaro 520
Chabot 256
Chalais 256, 677
Champagne 171
Champagne-Navarre 149
Château-Aylon 256
Château-Thierry 256
Châtellerault 256
Châtillon 176
Chaulnes 256
Cherchiara 563
Chevreuse 256
Chigi della Rovera-Albani 519
Chimay 252
Choiseil-Praslin 256
Cholnes 256
Cito-Filomarino 563
Civita-Cesi 581
Civitella 577
Clermont 193
Clermont-Tonnerre 256
Cleveland, S.G. 818
Clinton, W.J. 829
Crillon 257
Colle 578
Colobrano 514
Colonna 520
Colorado Bibliyografyası 888
Columbia, D.of Bibliyografyası 889
Condé 69
Condé-Conti 72
Connecticut Bibliyografyası 888
Conti 71, 532
Coolidge, J.C. 821
Corchiano 575
Corigliano 573
Corio 517
Corsini 577
Cortès 763
Crucoli 530
Crussol 258
Cutrofiano 494
Cystria 258

Dampierre 227, 574
Dandolo 477
Da Ponte 478
Dauphinée 127, 193
Decazes 258
Delaware Bibliyografyası 888
Deliella 583
Demidoff 574
Dentico 530

Di Giovanni 526
Dino 259
Doç'lar(Venedik) 476
Dolceacqua 526
Dominica Başkanları 941
Dominica Bibliyografyası 916
Dominikana 809
Dominikana Başkanları 941
Dominikana Bibliyografyası 918
Doria 520, 526
Doudeauville 259
Drago(del) 528
Drago-Casali 529
Dreux-Bretagne 160
Durazzo 678

Eboli 526
Eisenhower, D.D. 824
Ekvador 806
Ekvador Başkanları 942
Ekvador Bibliyografyası 927
Elba 495
Elboeuf 149
Elchingen 259, 268
Emilia 437
Emmanuel 555
Erba 551
Eril 542
Erizzo 478
Essling de Rivoli 259
Este 462, 468
Este(d') 493
Estissac 259
Estrées 259
Eu 191
Evreux 150

Faggiano 575
Farnese 381, 443, 520
Feltre 259
Femando 260
Feroleto 505
Ferrara 462, 558, 581
Ferrari 525
Fezensac 260
Fiano 495
Figueroa-Cordoba-La Cerda 678
Filipinler Bibliyografyası 904
Fillmore, M. 815
Filomarino 494
Firenze 454
Fitalia 579
Fitz-James 676
Fiumesalato 529
Flandre 222
Floransa 454
Floresta(della) 567
Florida Bibliyografyası 889
Foix 152
Foix-Navarre 152
Forano 530
Ford, G.R. 827
Forino 505
Formollo 519
France 19, 295
Franche Comté 122
Franco d'Aragona 545
Fransa 295
Fransa Başbakanları 322
Fransa Bibliyografyası 325
Fransa Cumhurbaşkanları 320
Frasso 530
Frias 681
Fronsac 260
Frontenay 260, 290
Fuino 497, 581
Fumari 550

Gadagne 260
Gaetani 501
Galard de Brassac de Béarn 677
Galatro 520
Gallarati 535
Gallarati-Scotti 531
Galleti di San Cataldo 529
Gallicano 566
Galliera 553
Garfield, J.A. 818
Galya 27
Genova 473
Georgia Bibliyografyası 889
Gerace 576
Gesso 505
Gesualdo 495
Ginetti 505
Ginori-Conti 532
Gioenni 576
Giorinazzo 505
Girifalco 558
Giovanelli 532
Giovanni(Di) 526
Gironda 505
Giustiniani-Bandini 533
Giz 141
Gonzaga 467, 540
Gonzaga-Guastalla 469
Gonzaga-Nevers 468
Got 445
Gramont 261
Grant, U.S. 817
Gravina 492, 553, 564
Grazia(della) 504
Grenada Başkanları 942
Grenada Bibliyografyası 916
Greuthes 575
Grimani 478
Grotte(delle) 515
Grua(La) 515
Guadagni 576
Guadagnalo 581
Guam Bibliyografyası 905
Guardia Lombarda 567
Guasco Gallarati 535
Guastalla 469
Guatemala 808
Guatemala Başkanları 942
Guatemala Bibliyografyası 922
Guidoni 493
Guiliano 497
Guise 141
Guyana 201
Guyana Başkanları 943
Guyana Bibliyografyası 917
Guyenne 201
Güney Amerika 805

Habsburg-İspanya 656
Habsburg-Portekiz 692
Hainaut 222
Haiti 809
Haiti Başkanları 943
Haiti Bibliyografyası 913
Harcourt 262
Harding, W.G. 821
Harrison, B. 818
Harrison, W.H. 814
Hawaii Bibliyografyası 889
Hayes, R.B. 818
Hénin 263
Hercolani 536
Hind Portekiz Kral Nâibleri 707
Hohenstaufen-Sicile 413
Hollande 230
Honduras 808
Honduras Başkanları 943
Honduras Bibliyografyası 923
Hoover, H.C. 821

İberya 625, 631
Idaho Bibliyografyası 890
Illinois Bibliyografyası 890
Indiana Bibliyografyası 891
İnka 748
Iowa Bibliyografyası 891
Isola 515
İspanya 623, 625, 656, 674, 711
İspanya Bibliyografyası 723
İspanya-Burbon 661
İspanya Cumhurbaşkanları 717
İspanya Dukalıkları 675
İspanya-Habsburg 656
İtalya 365 402, 589, 595
İtalya Başbakanları 599

İtalya Bibliyografyası 603
İtalya Cumhurbaşkanları 599
İtalya Kralları 393, 408
İtalya Prenslikleri ve Dukalıkları 483

Jackson, A. 814
Jamaika Başkanları 943
Jamaika Bibliyografyası 915
Jefferson, Th. 813
Johnson, A. 817
Johnson, L.B. 826

Kalabriya 409
Kanada 769, 786, 805
Kanada Başbakanları 943
Kanada Bibliyografyası 905
Kanada Genel Vâlileri 943
Kansas Bibliyografyası 891
Karolenj 35
Kastilya 638
Kastilya-Napoli 424
Katolik 381
Kennedy, J.F. 824
Kentucky Bibliyografyası 891
Kolombiya 807
Kolombiya Başkanları 944
Kolombiya Bibliyografyası 925
Kolomb-Öncesi Amerika 743
Kosta Rika Başkanları 945
Kosta Rika Bibliyografyası 924
Kreutzulesco 537
Kristof Kolomb 752
Kuba 808
Küba 808
Küba Başkanları 945
Küba Bibliyografyası 904, 919

Lacconia 558
La Cerda 678
La Force 263
La Marche 195
Lamba 526
La Moskowa(de) 264
Lampedusa 537
Lancelotti 539
Landi 526
Lante Monfetrio della Rovere 537
Lanza 583
Laperano 505
Larderia 529
La Rochefoucauld 264
La Roche-Guyon 267
Latin Amerika 793
Latin Amerika Bibliyografyası 932
La Tour d'Auvergne 267
La Tour Landry 268
La Trémoïlle 268
Laurenzana 501
Lauriano 586
Lauro 558
Laval 269
Lavello 505
Léon 269, 290, 636
Leonessa 558
Leonforte 501, 583
Leoporano 538
Lequile 573
Lesparce 269
Leuchtenberg 106
Lévis-Mirepoix 681
Liancourt 269
Limburg 229
Lincoln, Ab. 815
Linguaglosa 538
Lixheim 535
Lodi 542
Lombard 446, 448
Loredano 478
Loren 131
Lorge 269
Lorraine 131, 230
Lorraine-Guise 141
Lothringen 131
Louisiana Bibliyografyası 892
Luccesi-Palli 504
Lucedio 539
Lucinge 270
Ludovisi 495
Lustra 500
Luxembourg 271, 276
Luynes 271
Luzzara 534

Maccia 505
Macellan 758
Madison, J. 813
Magenta 272
Maida 558
Maillé 272
Maine Bibliyografyası 892
Majorca 649
Malatesta 471
Maletto 547, 579
Malta 514, 601
Manca Amat 585
Mangarelli 555
Manitoba Bibliyografyası 911
Mantova 467, 540
Marcello 477
Marcillac 273
Marescotti 571
Marino 520
Marmier 273
Marulli 575
Maryland Bibliyografyası 892
Marzano 539
Massa 274
Massachusetts Bibliyografyası 892
Massimo 539
Mattei 493
Maya 746
Mayenne 148
Mazzara 579
McKinley, W. 819
Medici 454
Medinaceli 678
Meksika 763, 808
Meksika Başkanları 945
Meksika Bibliyografyası 920
Melci 542
Meldola 495
Melfi 526
Meli-Lupi 541
Melito 505
Merovenj 21
Mesagne 564
Messia di Prado 515
Michigan Bibliyografyası 893
Mikronezya ve Marşal Bibliyografyası 905
Milano 459
Milano-Franco d'Aragona 545
Minnesota Bibliyografyası 893
Mirto 581
Mississippi Bibliyografyası 893
Missouri Bibliyografyası 894
Mocenigo 478
Modena 462
Molfetta 531, 534
Monaco 217, 275
Monako 217, 317
Monasterace 494
Moncada 555
Moncado 545
Mondragone 533
Monferrato 466, 540
Montforte 545
Monroe, J. 813
Monroy 547
Montague 275
Montalto 545
Montana Bibliyografyası 894
Montbello 275
Montecalvo 558
Montecompatri 497
Montefetro-Urbino 472
Montelanico 526
Monteleone 551, 558
Montelibretti 520
Montenegro 505
Montereale 490, 526
Monterenzi 495
Monteroduni 558
Monterondo 495
Montesquiou 275

Monteverde 586
Montford 275
Montholon 585
Montignano 549
Montmorency 275, 277
Montterano 492
Morignano 571
Morny 277
Morosini 478
Mortemar 278
Motta San Giovanni(della) 567
Mouchy 279
Murat 279, 431
Musocco 550

Namure 229
Napoli 407, 514
Nardo 486
Nassau-Orange 215
Navar 147, 633
Navarre-Albret 152
Navarre-Aragon 152
Navarre-Champagne 149
Navarre-Foix 152
Nebraska Bibliyografyası 894
Nerola 553
Nettuno 497
Neuchâtel 279
Nevada Bibliyografyası 894
Nevers-Gonzaga 470, 534
New Brunswick Bibliyografyası 911
Newfoundland and Labrador Bibliyografyası 912
New Hampshire Bibliyografyası 894
New Jersey Bibliyografyası 895
New Mexico Bibliyografyası 895
New York Bibliyografyası 895
Nikaragua 807
Nikaragua Başkanları 946
Nikaragua Bibliyografyası 923
Niscemi 501
Nixon, R.M. 826
Noaillles 279
Noblesse(Soyluluk) 483
Noci 486
Noirmoutiers 279
Noja 558
Normandie 165
Normandiya 165
Norman-Sicilya 412
North Carolina Bibliyografyası 896
North Dakota Bibliyografyası 896
Nortwest Territories Bibliyografyası 914
Notarbartolo 550
Nova Scotia Bibliyografyası 912

Odescalchi 551
Ohio Bibliyografyası 896
Oklahoma Bibliyografyası 897
Ontario Bibliyografyası 913
Orange 210
Orange-Nassau 211
Oranj 210
Oregon Bibliyografyası 897
Oria 492
Oriolo 492
Orléans 85
Orléans y Parodi de Delfino 553
Orta 558
Orta Amerika 807
Orsini 553
Ostrogot 447
Osuna 680
Otrante 281
Ottobani 495

Padova 470
Palaiologos-Monferrato 466
Palazzolo 567
Palestrina 520
Paliano 520
Pallavicini 566
Palma 537
Palombara 497
Paluzzi 492
Pamphili 526
Panama 807
Panama Başkanları 947
Panama Bibliyografyası 905, 924
Pandolfina 547
Papalar 367
Paraguay 806
Paraguay Başkanları 947
Paraguay Bibliyografyası 930
Parete 505
Parma 437
Parodi di Delfino 551
Parrano 571
Paternò 545, 555
Pennsylvania Bibliyografyası 897
Perdifumo 564
Perelli 494
Périgord 194, 285, 292
Peru 806
Peru Başkanları 948
Peru Bibliyografyası 928
Phalsbourg 535
Piambino 495
Piccolomini 487
Picquigny 281
Piedimonte 501
Pierce, F. 815
Pietracupa 505
Pietraperzia 501, 583
Pietratagliata 490
Pietrogalla 486
Pignatelli 558
Pisani 478
Pisquizi 505
Pizarro 761
Plaisance 281
Poggia-Suasa 571
Poggio-Nativo 497
Poitou 201
Poix 281
Polazzo 555
Polentano 471
Poli 581
Polignac 281
Polk, J.K. 815
Poniatowski 283
Pontelandolfo 500
Porcia 561
Portekiz 691, 705
Portekiz Bibliyografyası 723
Portekiz-Bragança 692
Portekiz-Burgonya 685
Portekiz Cumhurbaşkanları 708
Portekiz-Habsburg 692
Portekiz Hind Kral Nâibleri 707
Portekiz Kralları 685
Portekiz-Sachsen-Coburg und Gotha 698
Porto Riko 809
Porto Riko Bibliyografyası 902
Prince Edward Island Bibliyografyası 913
Prossedi 539
Provans 209
Provence 209, 217, 654
Pulya 409

Québec Bibliyografyası 913

Ramacca 564
Rapolla 514
Rarecourt 283
Rasponi 495
Ravenna 471
Ravèse 283, 290
Reagan, R.W. 827
Reggio 283, 501
Reitano 520
Rethel 534
Revere(della) 377, 474, 519, 537
Rhode Island Bibliyografyası 898
Richelieu 284
Rignano 520, 539
Rimini 471
Rio de la Plata(Buenos Aires) 789
Ripa 505
Rivoli 285
Robeck 285
Rocca d'Aspro(della) 564
Roccagorga 552
Roccaromana 555

Roccasecca 539
Rocella 514
Rochechouart 285
Rodi 586
Rodriguez de las Varilllas 547
Rohan-Chabot 285
Romana 287
Romanazzi 565
Roosevelt, F.D. 821
Roosevelt, Th. 819
Rosolini 529
Rospigliosi-Gioeni 566
Rossa 505
Rossano 497
Rosso 518
Rougé 677
Roviano 500, 520, 539
Ruffano 500
Ruffo 567
Ruspoli 571

Sabionetta 534
Sabran-Pontovès 287
Sacchetti 520
Sachsen-Koburg und Gotha-Portekiz 698
Sagan 289
Sagredo 478
Saint Christopher Başkanları 948
Saint Christopher Bibliyografyası 916
Saint Lucia Başkanları 948
Saint Lucia Bibliyografyası 916
Saint Vincent Başkanları 948
Saint Vincent Bibliyografyası 916
Salaparuta 490, 526
Salerno 471, 520, 553
Sallier de la Tour 517
Saluzzo 465, 573
Salvador 808
Salvador Başkanları 949
Salvador Bibliyografyası 922
Salviati 497
Samoa Bibliyografyası 905
San Donado 574
Sanfelice 586
San Fernando-Luis 681
San Giovanni 501, 545
San Giuseppe 547
San Lorenzo 574
San Marco 501
San Marino 576, 600
San Martino 526, 567
San Nicolo 501
San Paolo 545
San Pietro 531
San Polo 497
San Salvador 808
Santabono 505
Santa Cristina 567, 576
Santa Croce 575
Santa Flavia 564
Santa Lucia 501
Sant'Angelo 497
Sant'Angelo dei Lombardia 575
Sant'Antimo 567
Santa Rosalia 547
Santa Saverina 575
Santa Stefana 583
Sant'Elia 505
Santo Gemini 575
Santo Mauros 573
San Vito 530
Saponara 490, 526
Sardegna 514
Sardunya 396
Sarsina 497
Saskatchewan Bibliyografyası 914
Savoie-Aosta 409
Savoie-Carignan(Savoia-Carignano) 398
Savua(Savoia, Savoie) 385
Scala(della), Scaligeri 470
Scalea 583
Scaletta(della) 567
Schiavi 505
Sciara 550
Scierra 520
Scilla 567, 576
Scordia 583
Scotto 517

Sédan 289
Sémonville 585
Sepino 567, 577
Sermoneta 501
Serra 576
Sevilla-Cad x 671
Sforza 461
Siano 505
Sicilya 407, 411
Sicilyateyn 430
Simonetta 549
Sipinosa 505
Sirmia 551
Sismano 577
Solferino 534
Solofra 553
Somma(ci) 578
Sonnio 520
Sora 495
Soragna 541
Soria 529, 545
Soriano 489, 519
Sorrenta 575
Sosthènes 289
South Carolina Bibliyografyası 899
Sauth Dakota Bibliyografyası 899
Spadafora 579
Sperlinga 555
Spina 514
Spinoso 568
Spoleto 449
Stadera 514
Stigliano 520
Strongoli 556, 581
Sırozzi 530
Stuart 514
Sueca 571
Sulmana 497
Summonte 520
Surinam Başkanları 949
Surinam Bibliyografyası 917
Süeb 628

Şanpanya 171
Şili 806
Şili Başkanları 949
Şili Bibliyografyası 931

Taft, W.H. 820
Tagliavia 558, 560
Talamanca 515
Talleyrand 289
Talmond 290
Taranto 553
Tarente 290
Tascher de la Pagerie 291
Taylor, Z. 815
Teano 501
Tennessee Bibliyografyası 899
Terranova 558, 576
Trevignano 532
Texas Bibliyografyası 899
Thouart 291
Tingry 291
Tolve 558
Tomacelli 494
Tomasi 537
Tonnay-Charente 291
Torchiarola 505
Torella 505
Torlonia 497, 581
Torre a Mare 494
Torre di Tever Olaccio(della) 494
Torre e Tasso(della) 582
Torrigiani 576
Torriglia 526
Toskana 453
Toulouse 205
Trabia 583
Traetto 501, 505
Trecastagni 490, 526
Trévise 291
Triggiano 500
Trinidad Başkanları 949
Trinidad Bibliyografyası 917
Trivulzio 550
Truman, H.S. 823

Tuluz 205
Tum und Taxis 582
Tursi 520, 526
Tusculum 452
Tyler, J. 814

Ucria 490, 526
Umbriano del Precetto 585
Urbino 472
Uruguay 806
Uruguay Başkanları 950
Uruguay Bibliyografyası 935
Utah Bibliyografyası 900
Uzès 292

Valençay 293
Valengin 293
Valentinois 293
Valguarnera 490
Vallarosa 550
Vallata 553
Valle 558
Vallegrin 293
Vallombroso 585
Valois 50
Valois-Bourgogne 120
Valois-Orléans 55
Valmontone 526
Valsavoia 555
Van Buren, M. 814
Vandal 627
Vargas-Machuca 515
Vatikan 384
Venedik 474
Venedik Doçları 476
Venetico 547, 579
Venezia 474
Venezuela 807
Venezuela Başkanları 950
Venezuela Bibliyografyası 926
Venosa 495, 520
Vermandois-Champagne 172
Vermont Bibliyografyası 900
Verona 470
Vescovati 534
Viano 492
Vicence 293
Vicovaro 586
Viennois 127
Viggiano 586
Villa 505
Villafranca 490
Villahermosa 682
Villareale 515
Villa Santa Maria 538
Virgin Adaları Bibliyografyası 903
Virginia Bibliyografyası 900
Visconti 459, 555
Vitaliani 492
Vivaro 497
Vizigot 628
Vodice 534

Wagram 293
Washington Bibliyografyası 901
Washington D.C. Bibliyografyası 883
Washington, G. 812
West Virginia Bibliyografyası 901
Wilson, Th.W. 820
Wisconsin Bibliyografyası 902
Wittelsbach-Hainaut 226
Wyoming Bibliyografyası 902

Yeni Granada(Bogota) 789
Yeni İspanya(Mexico) 787
Yeni Kastilya(Lima) 789
Yukon Bibliyografyası 914

Zagarola 495
Zagarolo 566
Zunica 516

Yirmi Birinci Kitap

FRANSA

I

MEROVENJLER (448 - 751)

Fransa Hükümdar ve Devlet Başkanları

I) MEROVENJ HÂNEDÂNI (448 - 751 = 303)

A) Marcomir 397?-420?=23?

B) Pharamond(A oğlu) 420?-425? = 5?

C) Clodion(B oğlu) 425?-448? = 23?

1) Mérovée(C oğlu?)(411?-458=47?) 448-458=10

2) Childéric I(1 oğlu)(436-481=45) 458-481=23

3) Clovis I(2 oğlu)(465-511=46) 481-511=30

4) Thierry I(3 oğlu)(491?-534=34?) 511-534=23(Austrasia)

4a) Clodomir I(3 oğlu)(495-521=26) 511-521=10(Orléans)

5) Théodebert I(4 oğlu)(504?-547=43?) 534-547=13(Austrasia)

5a)Théodebald(Thibaud) I(5 oğlu)(535-553=18) 547-553=6(Austrasia)

6) Childebert I(3 oğlu)(496-558=62) 547-588=11 (Paris 511-558=47)

7) Clotaire I(3 oğlu)(497-561=64) 558-561=3(tek kral) 511-561=50

8) Caribert I(7 oğlu)(523?-567=34?) 561-567=6(Paris)

9) Gontran I(7 oğlu)(525?-593=68?) 567-593=26(Orléans ve Bourgogne 561-593=32)

9a) Chilpéric I(7 oğlu)(539-584=45) 561-584=23(Neustrasia)

9b) Sigebert I(7 oğlu)(541?-575=24) 561-575=14(Austrasia)

9c) Childebert II(9b oğlu)(570-596=26) 575-595=20(Austrasia)

9d) Thédebert II(9c oğlu)(586-612=26) 595-612=17(Austrasia)

9e) Thierry II(9c oğlu)(587-613=26) 595-613=18(Bourgogne)

10) Clotaire II(9a oğlu)(584-629=45) 584-629=45(Neustrasia) 613-622=9(tek kral)

11) Dagobert I(10 oğlu)(600?-639=39?) 631-634=3(629-639=10 Neustrasia)

11a) Caribert II(10 oğlu)(606-631=25) 629-631=2(Akitanya)

12) Sigebert II(8 oğlu)(633-656=23) 639-656=17(634-656=22 Austrasia)

13) Clovis II(8 oğlu)(632-658=26) 656= bir kaç ay(635-656=21 Neustrasia ve Bourgogne)

13a) Clotaire III(13 oğlu)(650?-673=23?) 656-670=14(Neustrasia ve Bourgogne)

14) Childéric II(13 oğlu)(650-675=25) 670-675=5(656-675=19 Austrasia)

14a) Dagobert II(12 oğlu)(652-679=27) 675-679=4(Austrasia)

15) Thierry III(13 oğlu)(652-691=39) 675-691=6(670-691=21 Neustrasia ve Bourgogne)

16) Clovis III(15 oğlu)(682-695=13) 691-695=4

17) Childebert III(15 oğlu)(683?-711=28?) 695-711=16

18) Dagobert III(17 oğlu)(698?-715=17?) 711-715=4

19) Chilpéric II(14 oğlu)(670?-720=50?) 715-717=2

20) Clotaire IV(14a oğlu)(679?-721=42?) 717-721=4

21) Thierry IV(18 oğlu)(713-737=24) 721-737=16

22) Childéric II(19 oğlu)(714?-755=44?) 737-751=14

II) KAROLENJ HÂNEDÂNI(751-887=136+936-987=41=207)

23) Pépin le Bref(22'nin saray nâzırı)(714-768=54) 751-768=17

24) Charlemagne (Charles I)(23 oğlu)(742-814=72) 768-28.1.814=46(754-768'de babası, 768-771'de kardeşi ile ortak-kral)(1. Almanya imparatoru ol.Karl der Grosse 25.12.800-28.1.814=13, 1, 4)

24a) Carloman(23 oğlu)(751-771=20) 768-771=3

25)Louis I le Pieux(24 oğlu)(778-840=62) 28.1.814-20.6.840=26, 4, 23 (ayni müddet içinde 2. Almanya imparatoru: Ludwig I der Fromme)

26) Charles II le Chauve(25 oğlu)(823-877=54) 20.6.840-6.10.877=37, 3, 16(5. Almanya imparatoru Karl II der Kahle: 28.9.876-6.10.877=1, 0, 8)

27) Louis II le Bègue(26 oğlu)(846-879=34) 6.10.877-5.879=1, 7

28) Louis III(27 oğlu)(863-882=19) 5.879-4.8.882=3, 3

29) Carloman(27 oğlu)(866-884=18) 4.8.882-6.12.884=2, 4, 3(879'dan beri ağabeyi ile ortak-kral)

30) Charles III le Gros(26 oğlu)(25 oğlu 4. Almanya imparatoru(Ludwig II 822-876=54, imp.29.9.855-28.9.876=21, 0, 0) Louis le Germanique oğlu)(832-888=56) 6.12.884-13.1.888=3, 1, 7(6. Almanya imparatoru ol.Karl III der Dicke 6.10.877-11.11.887=10, 1, 6)

31) Eudes(Capet Hânedânı, aş.bk.) 888-893=5(ortak kral 893-898=5)

32) Charles III le Simple(27 oğlu)(879-929=50) 893-922=29

33) Robert I(Capet Hânedânı, aş.bk., 31 kardeşi) 922-923=1

34) Raoul(Burgonya Hânedânı, 33 dâmâdı, aş.bk.) 923-936=13

35) Louis IV d'Outremer(32 oğlu)(921-954=33) 936-954=18

36) Lothaire(35 oğlu)(941-986=45) 954-986=32(ortak-kral 952-954=2)

37) Louis V le Fainéant(36 oğlu)(966-21.5.987=21) 986-987=1(ortak-kral 978-986=8)

III) CAPET HÂNEDÂNI(887-898=11 + 922-923=1 + 987-21.9.1792=805 + 11.4.1814-20.3.1815=0, 11, 9 + 22.6.1815-24.2.1848=32, 8, 2 = 851 yıl)

31) Eudes(840?-1.1.898=58?) 888-893=5(ortak kral 893-898=5)

33) Robert I(31 kardeşi)(867-923=56) 922-923=1

38) Hugues Capet(33 oğlu)(939-996=57) 3.7.987-996=9

39) Robert II le Pieux(Dindâr), le Saint(Azîz)(38 oğlu)(970-1031=61) 996-1031=35(ortak kral 988-996=9)

40) Henri I(39 oğlu)(1008-1060=52) 1031-1060=29

41) Philippe I(40 oğlu)(1052-1108=56) 1060-1108=48

42) Louis VI le Gros(Kaba)(41 oğlu)(1078-1137=59) 1108-1137=29

43) Louis VII le Jeune(Genç)(42 oğlu)(1120-1180=60) 1137-1180=43

44) Philippe II Auguste(43 oğlu)(1165-1223=58) 1180-1223=43

45) Louis VIII le Lion(Arslan)(44 oğlu)(1187-1226=39) 1223-1226=3(İngiltere kralı 1216)

46) Louis IX Saint(Azîz)(45 oğlu)(1215-25.8.1270=55) 1226-1270=44

47) Philippe III le Hardi(Atak)(46 oğlu)(1245-1285=40) 1270-1285=15

48) Philippe IV le Bel(Güzel)(47 oğlu)(1268-1314=46) 1285-1314=29

49) Louis X le Hutin(Kavgacı)(48 oğlu)(1289-1316=27) 1314-1316=2

50) Jean I(Posthume)(49 oğlu)(1316'da 7 gün yaşadı) 1316=7 gün

51) Philippe V le Long(Uzun)(48 oğlu)(1294-1322=28) 1316-1322=6

52) Charles IV le Bel(Güzel)(48 oğlu)(1295-1328=33) 1322-1328=6

Valois dalı(1328-1498=170):

53) Philippe VI de Valois le Hardi(Atak)(47'nin oğlunun oğlu)(1293-1350=57) 1328-1350=22

54) Jean II le Bon(İyi)(53 oğlu)(1319-1364=45) 1350-1364=14

55) Charles V le Sage(Akıllı)(54 oğlu)(1338-1380=42) 1364-1380=16

56) Charles VIIe Bien-Aimé(Sevgili)(55 oğlu)(1368-1422=54) 1380-1422=42

57) Charles VII le Victorieux(Muzaffer)(56 oğlu)(1403-1461=58) 1422-22.7.1461=39

58) Louis XI(57 oğlu)(1423-1483=60) 22.7.1461-30.8.1483=21, 11, 9

59) Charles VIII l'Affable(Mültefit)(58 oğlu)(1470-1498=28) 1483-1498=15

Capet-Valois-Orléans dalı(1498-1515=17):

60) Louis XII le Père du Peuple(Halkın Babası)(55'in oğlunun oğlu)(1462-1515=53) 1498-1.1.1515=17

Capet-Valois-Orléans-Angoulême dalı(1515-1589=74):

61) François I le Père des Lettres(Edebîyâtın Babası)(55'in oğlunun oğlunun oğlu) (1494-1547=53) 1.1.1515-31.3.1547=32, 3, 0

62) Henri II(61 oğlu)(1519-1559=40) 31.3.1547-10.7.1559=12, 3, 10

63) François II(62 oğlu)(1544-1560=16) 10.7.1559-5.12.1560=1, 4, 26(İskoçya kralı 1558-1560=2)

64) Charles IX Maximilien(62 oğlu)(1550-1574=24) 5.12.1560-30.5.1574=13, 5, 26

65) Henri III Alexandre-Edouard(62 oğlu)(1551-1589=38) 30.5.1574-1.8.1589= 15, 2, 2 (Osmanlı'ya tâbî Polonya kralı 16.5.1573-30.5.1574=1, 0, 15)

Bourbon dalı(1589-1792=203+1814-1848=34=237):

66) Henri IV le Grand(Büyük)(46'nın 10.kuşak torunu ve 62'nin dâmâdı)(1553-1610=57) 1.8.1589-14.5.1610=20, 9, 14(Navar kralı 1572-1610=38)

67) Louis XIII le Juste(Dürüst)(66 oğlu)(1601-1643=42) 14.5.1610-14.5.1643=33. 0, 1)

68) Louis XIV le Grand(Büyük), Dieudonné(Tanrıverdi), Le Roi Soleil(Güneş Kral)(67 oğlu)(5.9.1638-1.9.1715=76, 11, 26) 14.5.1643-1.9.1715=72, 3, 18(târîhin en uzun saltanatı)

69) Louis XV le Bien-Aimé(Sevgili)(68'in torununun oğlu)(15.2.1710-10.5.1774=64, 2, 23) 1.9.1715-10.5.1774=58, 8, 9

70) Louis XVI Auguste(69'un oğlunun oğlu)(23.8.1754-21.1.1793=38, 4, 29) 10.5.1774-21.9.1792=18, 4, 12

Birinci Cumhûriyet 21.9.1792-18.5.1804=11, 7, 27 (cumhurbaşkanı: Napoléon Bonaparte 15.12.1799-18.5.1804=4, 5, 4)

Birinci İmparatorluk 18.5.1804-2.4.1814=9, 10, 5+1.3.1815-22.6.1815=0, 3, 21=10, 2, 6(imparator: Napoléon I İe Grand=Büyük, 15.8.1769-5.5.1821=51, 8, 21)

71) Louis XVIII le Désiré(İstenen) Stanislas-Xavier(70 kardeşi)(1755-1824=69) 11.4.1814-12.3.1815+22.6.1815-16.9.1824=10, 1, 25

72) Charles IX Philippe(70 kardeşi)(1757-1836=79) 16.9.1824-2.8.1830=5, 10, 16

Bourbon-Orléans dalı:

73) Louis-Philippe I(67'nin 6. kuşak torunu)(6.10.1773-26.8.1850=76, 10, 21) 7.8.1830-24.2.1848=17, 6, 18(meşrûtî kral, "Temmuz Monarşisi")

İkinci Cumhûriyet 24.2.1848-2.12.1852=4, 9, 7 (cumhurbaşkanı: Prens-Başkan Napoléon(III) Bonaparte 20.12.1848'den îtibâren 3, 11, 13)

İkinci İmparatorluk 2.12.1852-28.2.1871=18, 2, 27(imparator: Napoléon III. Napoléon I'in kardeşinin oğlu, 20.4.1808-9.1.1873=64, 8, 19)

Üçüncü Cumhûriyet 28.2.1871-17.6.1940=69, 9, 13, cumhurbaşkanları:

1) Thiers(1797-1877=80) 2.1871-24.5.1873=2, 3

2) Mareşal Mac-Mahon, Magenta dukası(1808-1893=85) 24.5.1873-30.1.1879=5, 8, 7

3) Jules Grévy(1807-1891=84) 30.1.1879-12.1887=8, 11

4) Sadi Carnot(1837-1894=57) 12.1887-6.1894=6, 6

5) Casimir-Périer(1847-1907=60) 27.6.1894-15.1.1895=0, 6, 18

6) Félix Faure(1841-1899=58) 17.1.1895-23.2.1899=4, 1, 7

7) Emile Loubet(1838-1929=91) 2.1899-2.1906=7, 0

8) Armand Fallières(1841-1931=90) 2.1906-2.1913=7, 0

9) Raymond Poincaré(1860-1934=74) 2.1913-2.1920=7, 0

10) Paul Deschanel(1856-1922=66) 18.2.1920-22.9.1920=0, 7, 2

11) Alexandre Millerand(1859-1942=83) 9.1920-6.1924=3, 9

12) Gaston Doumergue(1863-1937=74) 6.1924-6.1931=7, 0

13) Paul Doumer(1857-1932=75) 6.1931-5.1932=0, 11

14) Albert Lebrun(1871-1950=79) 5.1932-6.1940=8, 1

15) Mareşal Philippe Pétain(1856-1951=95) 11.7.1940-3.6.1944=3, 10, 23(unvânı: Devlet şefi, rejimin adı: Fransız Devleti=Etat Français)

16) Tümg.Charles de Gaulle(1890-1970=80) 3.6.1944-20.1.1946=1, 7, 17(unvânı: vekâleten başkan, rejimin adı: Geçici Hükûmet=Gouvernement Provisoire)

17) Félix Gouin(1884) 20.1.1946-6.1946=5 ay président par int.

18) Georges Bidault(1899-1983=84) 6.1946-1.1947=7 ay président par int.

19) Léon Blum(1872-1950=78) Devlet başkanlığı üyesi olduğu için listeye alınıyor

Dördüncü Cumhûriyet 1.1947-8.1.1959=12, 0

20) Vincent Auriol(1884-1966=82) 1.1947-1954=7

21) René Coty(1882-1962=80) 1954-8.1.1959=5

Beşinci Cumhûriyet 8.1.1959

22) Charles de Gaule(1890-1970=80) 8.1.1959-28.4.1969=10, 3, 21

23) Alain Poher 28.4.1969-20.6.1969=0, 1, 22 vekâleten

24) Georges Pompidou(1911-1974=63) 20.6.1969-2.4.1974=4, 9, 12

25) Alain Poher(2) 2.4.1974-27.5.1974=0, 1, 22 vekâleten

26) Valéry Giscard d'Estaing(1926) 27.5.1974-21.5.1981=6, 11, 25

27) François Mitterand(1916-1995) 21.5.1981-1995=14

28) Jacques Chirac(1932) 1995

Galya

Fransa'nın Merovenj öncesi klasik adı Roma döneminde Galya idi(Lat.Gallia). "Galliler"(Fr.Gaulois) Ülkesi demektir. Galliler, bir Kelt boyudur. Kelime, Büyük Britanya adasının güney-batısına verilen Galler(İng.Wales) adı ile ayni Kelt boyunun isminden geliyor. Belçika'yı ve Holanda kuzeyini de içine alıp doğuda Ren'e dayanan kuzey kısmı Gallia Superior, güneyde Pireneler'e dayanan güney kısmı ise Gallia Inferior idi. Modern Fransızca'da Gaule(Gol) denmektedir. M.Ö. 58 ilâ 50 arasında Sezar tarafından ünlü Galya Seferi'nde Kelt kabîlelerinden fethedilip Roma'ya katıldı ve Augustus zamanında 4 eyâlete bölündü(Narbonnaise, Aquitaine, Lyonnaise ve Belgique). 3. asırda Germen, 5. asırda Vizigot, Burgond, Frank boyları (ki bunlar da Germen'dir) tarafından istîlâ edilip Roma imparatorluğundan koparıldı. Sezar'a karşı ülkeyi Vercingétorix adlı Galyalı boy beyi savundu. M.Ö. 72'ye doğru Avernes'de doğan bu muhârib, M.Ö. 52'de Sezar tarafından Alesia'da esir edilip Roma'ya götürüldü, 6 yıl esâretten sonra 46 yılında ve 26 yaşlarında îdâm edildi.

Galyalılar, bir Kelt boyu idiler. Sezar'ın fethi ile Roma'ya katılmadan önce bugünkü Fransa topraklarında kabîle hayâtı yaşıyorlardı, bir devlet kuramamışlardı, bir hânedanları ve kralları yoktu. Keltler'in Galya'ya M.Ö. 500'e doğru gelip yerleştikleri tahmîn ediliyor. Fransa'nın ilk halkı olan Keltler, bugünki Fransızca'nın oluşmasında bir rol sâhibi olamadılar. Ama bugünki Fransızlar'ın oluşmasında en alt tabakayı oluşturdular. Bu tabakanın üzerine, M.Ö. 1. asırdan başlıyarak Latin tabakası geldi ve

asıl Fransızca, Romalı Latinler'in Galya'ya soktukları Latince'den çıktı. Roma, bugüne kadar Fransa'ya, bir Latin ülkesi, bir Roman(Latin) dili konuşan ülke damgasını vurdu. M.S. 3. asırda başlıyan çok yoğun Cermen iskânı bile, bu Latin(Roman) alt yapıyı bozamadı. Burada Keltler'in de, Latinler'in de, Cermenler'in de Ârî kavimlerin Avrupa kolunun üç büyük şûbesi olduğunu hatırlamakta fayda vardır. Fakat Ârî Avrupalılar'ın M.Ö. 2000'den önce ayrılmış üç şûbesi idiler ve Mîlâd'a girerken konuştukları diller fevkalâde farklı idi. Bu farkı bugünki Fransızca, Almanca ve İrce(İrlanda dili) arasında görmek mümkündür.

M.Ö. 52'de başlıyan Roma hâkimiyeti Galya'da(Gallia Cisalpina ve Gallia Narbonnensis, bugünki Fransa ve Belçika ki kuzeyde Holanda'ya, doğuda Ren'e kadar Almanya'ya taşıyor) M.S. 3. asırda sarsıldı. Bu da Cermen boylarının kuzeyden, kuzey-doğudan Galya'ya girmesiyle oldu. Hiç olmazsa Fransa'nın kuzey ülkeleri Cermen boyları ile iskân edildi. Fakat dil başta olmak üzere onlar bile derinlemesine Latin tesirinde kaldılar. 5. asırda Roma, barbarlara karşı Galya'yı şiddetle savunmak mecbûriyetinde kaldı. Buna rağmen Batı Roma'nın barbarlarca yıkıldığı 476 yılına(ki İlk Çağ'ın sonu ve Orta Çağ'ın başıdır) çok yakın yıllara kadar ülkede Roma hâkimiyeti devâm etti ve tam 500 sene sürdü. Galya'yı istîlâ eden boylar yalnız Cermen değildi. Hunlar gibi Tûrânî boylar bile vardı. Nitekim Attila, derinlemesine Galya'yı işgal etti, fakat 453'te ölümü ile Türk Hun imparatorluğu dağıldı.

Cermen boylarından bilhassa Franklar, Galya'ya damgasını vurdu. Bugünki Fransa'ya ve Fransız'lığa adını bile verdi. Fakat dilini veremedi. Zîrâ Franklar, bir Latin dili değil, bir Cermen dili olan Frankça konuşuyorlardı. Ancak 5-7. asırlarda dillerini yavaş yavaş kaybettiler ve bugünki Fransızca'nın atası olan bir Latin dili konuşmaya başladılar. Buna karşılık bugünki Kuzey Fransa halkının açık renk gözlü, tenli ve saçlı olmasını sağladılar. Bugünki Güney Fransa halkı ise koyu renk gözlü, saçlı, esmer tenlidir ki, Frank(Cermen) kanı almadığını, Latin kanının hâkim olduğunu gösteriyor.

Franklar(Lat.Franci, Fr.Francs veyâ Franques), Baltık kıyılarında yâni bugünki Almanya'nın en kuzeyinde yaşıyan bir Cermen boyu idi. Güney-batıya inmeye başladılar ve Ren nehrini de batıya doğru atladılar. 254 yılında Roma, Franklar'ı gene Ren'in doğusuna attı. Fakat geçici oldu. İki büyük boya ayrılmışlardı: asıl Franklar(Nehirboyu Frankları) ve Sal Frankları(Fr.Saliques). Salique adı, Almanya'da Elbe ırmağının kolu olan Saale'den gelir. "Sal'li Franklar"(Francs Saliens) demektir. Nitekim Almanya'da Frankonya(Alm.Franken) denen ülke ve Frankfurt şehri, hâlâ Frank boyunun adını taşıyor. Sal'li(Salien, sıfatı salique) Franklar'ın Avrupa devlet yapısına çok derin bir tesirleri olmuştur ki şudur:

Loi Salique(veyâ Loi des Francs Saliens) denen yasa külliyâtını(Lat.*Lex Salica*, Alm.*wergeld*), Sal Frankları bıraktılar (633 yılı). Bu yasaya göre kadın, toprak verâsetinden mahrûm edildi. Hükümranlık ve hükümdarlık toprağa dayandığı ve toprak olmayınca hükümranlık ve hükümdarlık bahis konusu olmadığı için, bu yasayı kabûl eden Avrupa devletlerinde kadın(yânî prensesler) tahta geçemediler. Bu sûretle yasayı kabûl edip günümüze kadar uygulıyan Fransa, Almanya, İtalya gibi ülkelerde kadın hükümdar mümkün değildir. Yasayı kabûl etmeyen İngiltere, İspanya, Portekiz, Rusya,

İsveç gibi ülkelerde ise mümkündür. Bu sûretle Avrupa tarihi boyunda hânedan değişmelerinde ve tahta çıkışlarda Salik hukuk sistemi, tarihin seyrini değiştirecek değişiklikler yaptı.

Franklar'ın Ren'i geçerek Galya'ya seferleri 258 ve 268 yıllarında geçici akın mâhiyetinde kaldı. Roma, bir kısım Franklar'ı ücretli asker olarak kullandı. Fakat Galya'ya yerleşmelerine izin vermedi. Arbogastus, Bonitus, Silvanus gibi Frank generalleri, Roma ordusunda parladılar. İmparator Maximianus 288'de Franklar üzerine sefer yaptı, Frank kralı Gennabaud, Roma yüksek hâkimiyetini kabûl etti. Romalı serdâr Aetius, Hunlar gibi Franklar'ın da Galya'ya yerleşmesini engelledi. Ancak 454'te Franklar'ın Galya'ya yerleşmesi başladı. Merovenj hânedânında Sal Frankları kralları önce Belçika'yı ele geçirerek sonra güneye indiler ve Fransa'ya hâkim olmaya başladılar. 486'da Kuzey Galya(Fransa), Merovenjler'in eline geçmişti. Clovis ise, Güney Galya'yı da fethetti.

Franklar, Galya'nın Kelt ve Latin halkı arasında eridiler. Ancak sonradan gelen yeni bir Cermen boyu, Norveç asıllı Normanlar, Kuzey Fransa'yı derinlemesine işgal edip Normandiya dukalığını kurdular. Normanlar'la Fransa'ya, belki Franklar'dan daha fazla Cermen kanı girdi. Ancak Normanlar da Latin'leşmiş Galya halkı arasında dil bakımından eridiler. Zâten Karolenj hânedânınından sonra olan Norman istîlâsı zamânında artık Fransızca, Latince'den ayrılarak müstakil bir dil olmuştu. Normanlar da, kendi Cermen dillerini kaybederek Fransızca konuşmaya başladılar. Fakat Cermen tipi(uzun boy, sarışın, mavi göz) Kuzey Fransızı'nın oluşmasında birinci derecede rol sâhibi oldular ki yerinde görülecektir.

Sal Frankları'nın krallık hânedânına Merovenjler denmektedir(Fr.Mérovingiens). İsim, kral Mérovée'den geliyor ama bu kişi, hânedânının ilk kralı değildir. Ancak Frank krallığının gerçek kurucusu Clovis'in dedesidir. Metovenjler döneminde Fransız dili mevcud değildi. Sal Frankları, bir Cermen dili olan Frankça konuşuyorlardı. Galya'nın yerli halkı ise, mahallî bir Latince konuşuyorlardı. Fransızca, bu Latince'den, Merovenjler'den sonraki Karolenjler döneminde ayrı bir dil olarak oluşacaktır.

Son kralların delikanlı iken ölmeleri, bebeklerin tahta geçmesi, az çok büyüyenlerin sarayda kapanıp sefâhate dalmaları "Tenbel Krallar" denen Merovenjler'i ortaya çıkardı ve saray nâzırlarının kuklası hâline düştüler. Bu saray nâzırları, Karolenj hânedânını oluşturdu. Bu nâzırlara major domus denmektedir ki gerçekte saray kâhyası veyâ kralın başuşağı idiler. Henüz soyluluk olmadığı, sâdece hür insanlar ve köleler bulunduğu için, kralı destekleyen kudretli soylular bulunmuyordu.

Brötonya yarımadası Frank krallığının sınırları dışında kalmıştır. Roussillon yöresi de öyle. Buna karşılık Belçika'nın tamamı ile Holanda'nın ve İsviçre'nin büyük kısımları ve kuzeyde Frankonya denen Ren'e kadar olan Almanya, hattâ Ren'in doğusunda topraklar, Frank krallığına âiddi. Bu da Merovenjler Fransası'nı, Frank krallığını Avrupa'nın kudretli bir devleti hâline getirdi. Güney-doğuda Bizans ve Güney-batıda Endülüs devletlerinden sonra, en güçlü Avrupa devleti oldu. Hristiyanlık daha 1. asırda Galya'ya girmeye başlamışsa da, ülkenin Hristiyan'laşması Merovenjler zamânında oldu. Arius ve Katolik mezhepleri çekişip ikincisi galip geldi.

Merovenj Hânedânı

Merovenj hânedânının ataları, Franklar'ın tek kralı değillerdi. Genobaud, Arbogast, Egidius(oğlu Syagrius 486'da Clovis tar.öldürtüldü) gibi Frank kralları da vardı. Belki ayni atadan iniyorlardı. Fakat ilk Merovenjler'in tam şeceresini bilmiyoruz. Kralları Galya dışında yaklaşık 397'den başlatmak mümkündür. Bu sûretle 751'e kadar 354 yıl tahtta kalmış olurlar ki 496'dan îtibâren Katolik olarak hüküm sürdüler. Dilleri Frankça(bir Cermen dili) idi. Ancak güneyde hüküm sürenlerin Galya Romancası denen bozuk Latince'yi öğrendikleri de muhakkaktır. Kralın oturduğu şato, taht şehri idi. 428-507 arasında Soissons'u, 511'den îtibâren Paris'i(Latince: Lutecia) Galya'nın başşehri saymak mümkünse de, ekseriyâ tek kral yoktu, bir kaç Merovenj kralı birden, Galya'nın çeşitli bölgelerinde hükümrân idiler.

Üstelik bu ayni zamanlarda Galya'nın çeşitli ülkelerinde hükümrân olan krallardan hangisinin metbû olduğu da belli değildir. Belki en büyük kardeşin bir üstünlüğü vardır ama, dîğerlerinin ona tâbî olduğunu gösterir bir şey yoktur, hepsinin unvânı kral'dır. Bu, henüz feodalitenin kurulmamış olmasından kaynaklanıyor. Asıl Fransa kralları 448'de Mérovée ile başlatılıyor ve bu şekilde Merovenjler'in Fransa'daki hükümranlıkları 448-751=303 yıl oluyor. 448'den önceki krallar, Frankonya'da yânî bugünki Almanya'nın kuzey-batısında hüküm süren Merovenjler'den Frank krallarıdır ki kabîle şefi ve Salien Franklar'ın boy beyi oldukları da söylenebilir. Clovis'in dahi menşe'de Salien Franklar'ın boy beyi olduğu anlaşılıyor. Yaklaşık 610'a doğru Merovenj krallarının saray nâzırları olan müstakbel Karolenj hânedânı mensuplarının elinde Tenbel Krallar olarak târîhe geçtikleri doğrudur ki, bu müddet, 3 asırlık Fransa hükümranlıklarının yarısını teşkîl ediyor. Clovis'in öldüğü 511'de başlayan birden fazla kral dönemi 679'da sona eriyor ve 168 yıl sürüyor(arada tek kral hâkimiyeti istisnâdır). 679-751 arasında 73 yıl, tek Merovenj kralı vardır ama, Karolenj major domus'ların saray mahbûsu gibi bir şeydir. Karolenj major domus'lar 737-742=5 yıl müddetle hiç bir Merovenj'i tahta oturtmuyorlar ki bu 5 yılı, Merovenj saltanatından düşmek gerekiyor. Merovenjler, Asya târîhinde Avarlar'ın sonu ile Göktürkler'in saltanatının tamâmı ile, Peygamber, Hulefây-ı Râşidîn ve Emevîler'in târîhinin kezâ tamâmı ile çağdaştır. 751'de Merovenj saltanatının sona ermesinden 6 yıl önce Göktürk hânedânı yerine Uygur hânedânı Türkler'in ve sâdece 1 yıl önce Emevî hânedânı yerine Abbâsî hânedânı Müslüman Arablar'ın başına geçmiştir. Fransa krallarını ayni zamanda bir kaç kralın hüküm sürdüğü 168 yıl için numaralamak müşkildir. Büyük kardeşi numaralayıp yaşça küçük dîğer kralları ayni numaranın tekrârına verilen harflerle göstermek mümkindir. Bahsimizin başındaki Fransa devlet başkanları listesinde böyle yaptık. İsimler, çağdaş Fransızca imlâ ile yazıldı ve çoğunun yanına Frankça(Cermence) asılları da kaydedildi.

Merovenjler'in atalarının Sunno ve Marcomir adlı iki kardeş oldukları tahmîn ediliyor. Sunno, Sal Frankları'nın boy beyi(yaklaşık 390-400) olup, kardeşi Marcomir'le iktidârı paylaşmış bulunması muhtemeldir. Sunno'nun oğlu Mérovée(aslında Merowig veyâ Merowech), hânedâna adını verdi. Sunno'nun(Fr.Sunnon) kızı Ragnachilde, Vizigot kralı Evaric'le evlendi ve bunların kızı, Walh üzerindeki Frank boyunun başbuğu Sigismer(467'ye doğru) ile evlilik yaptı. Mérovée'nin adını bilmediğimiz oğlu, Cambrai'de Frank başbuğu oldu. Bu başbuğun oğulları: babasının yerine Cambrai'de

Frank başbuğu veyâ kralı olan Ragnacaire(ölm.510), Richerius(ölm.510) ve Mans'da Frank başbuğu veyâ kralı Regnomer(ölm.510).

Yukarıda adı geçen Marcomir(no.A), Ren ötesi(doğusu) Sal Frankları kralı veyâ başbuğu 397?-420?, oğlu Pharamond(no.B), Somme ırmağı kuzeyine getirdiği Sal Frankları'nın kralı veyâ başbuğu 420?-425?, bunun oğlu Clodion le Chevelu= Uzunsaçlı(no.C), Sal Frankları başbuğu veyâ kralı 425?-448?, Brüksel-Louvain arasında Sispargum'u taht şehri yaptı, 451'de Attila'ya karşı Catalauni meydan muhârebesinde Aetius'un yanında bulunan o ise(oğlu da olabilir), ölümünü bir kaç yıl sonraya almak gerekiyor. Bunun oğlu Chlodebaud, Mérovée(aş.bk.) tar.iktidardan uzaklaştırılıp Kolonya'ya kaçtı, Kolonya'da Frank kralı olan Sigebert le Boiteux=Topal(ölm.509) muhtemelen bunun oğludur ki Sigebert'in oğlu da Ripuaire'ler kralı veyâ başbuğu Chlodéric'tir(ölm.510). Hânedâna asıl adını veren ve târîhin 1. Fransa kralı sayılan Mérovée'nin, Uzunsaçlı Clodion'un mu, Sunno oğlu Mérovée'nin mi oğlu olduğu kesinlikle anlaşılamıyorsa da, târihçiler Clodion'un oğlu olması ihtimâline ağırlık veriyorlar. Gerçekte ilk Fransa(Galya/Frank) kralı olan Clovis'in büyük-babası olduğu ise kesindir.

1) Mérovée(Merowig/Merowech)(411?-458)(kral veyâ Sal Frankları başbuğu 448-458), vel.428?-448?=20?, oğlu 2) Childéric(Childerich)(436-481)(kral veyâ başbuğ 458-481), vel.448?-458=10?, 459-464 arasında hükümdarlıktan uzaklaştırılmış ve tekrar dâvet edilmiş görülüyor=Basine, Thüringen kralı Bisinus'dan dul, Clovis'in annesi, kızları: Lantechilde ve Alboflède Blanchefleur=Beyaz Çiçek(ölm.534), 496'da Hristiyan oldu ve 497'ye doğru Ostrogot kralı Théodoric'le(ölm.526, izd.müd.29) ile evlendi ki kızları Amalasuthe(ölm.535), 526'da nâibe olup Euthéric'le evlendi ve bu evlenmeden Ostrogot kralı(526-534) Athalaric(515-534) doğdu.

3) Clovis I le Grand=Büyük(Chlodwig, Chlodovech, Chlovechus)(465-511)(481-511), 2. Kral'ın oğlu ve halefi, vel.465-481=16, 493'te pagan'lıktan Hristiyan ve 496'da Katolik oldu. Sal Frankları'nın kralı ve gerçekte başbuğu iken, Galya'yı ele geçirip ilk defa olarak Fransa'yı ortaya çıkardı ve Galya'da(Fransa'da) Frank devletinin gerçek kurucusu oldu. Bir Germen dili olan Frankça konuşulduğunu ve henüz Fransızca diye bir dilin mevcut bulunmadığını tekrer hatırlatıyorum. Ancak Güney Fransa'yı da ele geçirdiği için, bu ülkede konuşulan ve Fransızca'yı 3 asır kadar sonra oluşturacak olan bozuk Latince'ye sâhip tebeası oldu. =Clotilde(Chlothilde, Chrotechilde), Sainte=Azîze (475?-545=70?), izd.493, izd.müd.18, yş.18?-36?, zevcinden 10 yş.kd.kç., Fransa kraliçesi 493-511=18+511-545=34=52, Burgundlar kralı Chilpéric kızı, 4a, 6 ve 7 no.lı kralların annesi. Clovis'in hemşîresi Alboflède yukarıda anıldı. Bir rivâyete göre bu prensesin adı Alboflède değil Audolflède'dir ve Alboflède, Clovis'in dîğer bir hemşîresi olup Hristiyan olmamış, pagan kalmıştır. Clovis'in kızı: Clotilde(Chrodichilde)(497?-531=34?)=Amalaric(502?-531=29?), Vizigot(İspanya) kralı. Clovis'in 4 oğlu:

4) Thierry I(491?-534)(511-534=23), gayr-i meşrû(bâtard), bütün Galya'nın değil, yalnız Austrasie'nin(merkezler Reims ve Metz) kralı olup, Clovis'in ölümünde Frank krallığı 4 oğlu arasında -her biri kral unvânı verilerek- paylaşıldı. =1. Eustère, Vizigot kralı Alaric kızı, =2. Suavégothe(Suavegotta), Burgonya kralı Sigismond kızı. 2.'den kızı: Théodechilde(523-598=75)=Radigis, Ermegisèle kızı. Thierry I oğlu: 5) Théodobert

(504?-547)(534-547), vel.511-534=23, Austrasie kralı, augustus unvânını kullandı ve barbar krallar arasında ilk def'a bu hükümdar sikke kestirdi=1. Wisigarde(ölm.542), izd.533, tal.535=2, Lombarlar kralı Wacon kızı, =2. Deuteurie, izd.535, tal.542=7, 2.'den: Bertoare(=Totila, ölm.552, izd.549, Ostrogot kralı) ve 5a) Thé-odebald(Thibaud)(535-553)(547-553), Austrasie kralı, çocuksuz=Walrade, üvey annesi Kraliçe Wisigarde'ın hemşîresi, izd.552, izd.müd.1(=2. Clotaire I, izd.553, =3. Garibald, Bavyera dukası, izd.561, 2.eşi, 1. eşinin babasının amcası ve bundan 38 yaş büyüktür). Théodebald kızı Théodeline(ölm.627)=1. Authari,=2. Ago, Lombarlar kralı.

4a) Clodomir(492-katli 521)(Orléans kralı 511-521), Clovis'in 2. oğlu= Gondieuque(Guntheuca)(=2. Clotaire I, kayın-birâderi, izd.521), çocukları: Pr.(521'de 10 yaşlarında vel.iken, babası ve 8 yaşlarındaki bir kardeşi ile katledildi) ve Clodoald(Fr. Saint Cloud)(520?560=40?), Orléans kralı îlân edildi, fakat keşiş oldu. 6) Childebert I le Catholique(496-558)(Paris kralı 511-558, yaşça büyük kral 547-558), Clovis'in 3. oğlu, ilâveten Burgondiya kralı 534-558=24=Ultrogothe(ölm.558'den sn.), bir kızları oldu.

7) Clotaire(Clothar) I le Vieux=Eski(497-561), Clovis'in 4. oğlu, 511-561=50. tek başına bütün Fransa kralı 558-561=3, Neustrasie(doğuda Elbe ve Lech'e kd., merkez Soissons) kralı 511-521=10+Neustrasie ve Orléans kralı 521-555=34+bunlara ilâveten Austrasie kralı 555-558=3+tek kral 558-561=3=50.=1. Gondieuque, izd.521, ağabeyi Kral Clodomir'den dul. =2. Sainte Radegonde(519-587=68), izd.538, râhibe 544, izd.müd.6, yş.19-25(aslında 12 yaşından beri kralın metresi), zevcinden 22 yş.kç., Thüringen kralı Bertaire kızı. =3. Ingonde, Radegonde kızı. =4. Aregonde, 3'ün hemşîresi. =5. Gunsinde. =6. Waldrade, Lombardlar kralı Wacon kızı, Clotaire'in kç.yeğeni Kral Théodebald'dan dul, izd.555, izd.müd.6. Merovenj Hânedânı, bu Clotaire I'den devâm etti. Tek Galya Frank kralı ol.öldü, fakat ölümüyle Fransa yeniden oğulları arasında bölüşüldü. Kızları: Clodosvinthe(=Alboin, Lombardlar kralı, ölm.573)(3. eşinden) ve Ingunza=Saint Hermenegilde, Vizigot prensi(514-katlı 585=74), Vizigot vel.i(İspanya) 567-585=18, 579'da Katolik oldu. Clotaire I'in kral olmıyan 4 oğlu: Gunthar (3'den) (ölm.561?), Childéric (3'den) (ölm.561), Gondovald (Gondebaud) (Ballomer) (gayr-i meşrû)(585'de müddeî, katli 586) ve Chramme(5. eşinden)(ölm.560). Akitanya dukası, müdd.555-559=4.=Chalda, Akitanya dukası Wilichar kızı, bir Prs.doğdu. Clotaire I'in Fransa'yı aralarında bölüşen 4 oğlu(yalnız Chilpéric I 4. eşinden, dîğer 3'ü 3. eşinden):

8) Caribert(Chérebert) I(523?-567)(561-567), Clotaire I'in by.oğlu, oğul bırakmadı, krallığı 3 kardeşi tar.bölüşüldü, yaşça Galya'yı paylaşan 4 kardeşin büyüğü olmakla berâber gerçekte Paris kralı idi. =1. Ingoberge(519-589=70), izd.561'den önce, =2. Méroflède(1'in hizmetçisi)(izd.589'dan önce), =3. Theudegilde(ölm.570'ten sn.), =4. Marcouefe(ölm.570?), 2'nin ablası. Caribert I'in 1. eşinden kızı: Berthe (Aldeberga) (ölm.596'dan sn.)=Ethelbert, Kent kralı, izd.566. Caribert'in 3 çocuğu daha oldu.

9) Saint Gontran(Guntram)(525-593)(567-593), Clotaire I'in 2. oğlu, Orléans ve Bourgogne kralı 561-593=32. =1. Vénérande. =2. Marcatrude(ölm.566), tal.565, Jura Ötesi Fransa dukası Magnacaire kızı. =3. Austregilde(548-580=32), izd.565, izd.müd.15, yş.17-32, zevcinden 23 yş.kç., 2'nin hizmetçisi. Oğlu olmadığı için krallığı yeğeni Childebert II'ye geçti. 5 çocuğu da evlenmeden öldü.

9b) Sigebert I(535-katli 575=40), Clotaire I'in 4.(kç.) oğlu, Austrasie kralı 561-575=14(merkezler Reims ve Metz).=Brunehaut(Brunichilde)(534-katli 613=79), izd.561, izd.müd.14, yş.27-41, zevcinden 3 yş.kç., kraliçe 561-575=14+575-596=21+596-612=16+612-613=1=52, İspanya Vizigot(Vandal)kralı Athanagilde kızı(=2. Mérovée, Chilpéric I oğlu ve 1. eşinin yeğeni, izd.575-580=5, yş.41-46, aş.bk.). Kızı: Ingonde (ölm.585)=Saint Herménigilde(ölm.585), izd.580, izd.müd.5, Vizigot kralı Leuvigilde oğlu. Sigebert I oğlu: 9c) Childebert II(570-596), Austrasie kralı 575-595=20+Bourgogne ve Orléans kralı 593-595=2, hal'inden 1 yıl sn.öldü.=Faileube (ölm.596). Childebert II'nin by.oğlu: 9d) Thédebert(Théodebert) II (586-612), Austrasie kralı 595-612=17, vel.586-596=10, =1. Bilichide(ölm.609), =2. Theudichilde, izd.609, izd.müd.4, 1.'den kızı: Reginotrude=Theudon IV, Bavyera dukası(ölm.613). Childebert II'nin kç.oğlu: 9e) Thierry(Théodoric) II le Jeune=Genç(587-613), Orléans ve Bourgogne kralı 595-613=17, Austrasie kralı 612-613=1=Ermemberge, izd.606, tal.608=2, Vizigot kralı Vitteric kızı, hepsi gayri meşrû 3 oğlundan: Sigebert II(601-613), babasının yerine Austrasie kralı îlân edildikten az sn.12 yaşında katledildi, Clothaire II Austrasie kralı oldu. Thierry II'nin 4 oğlu da evlenmedi.

9a) Chilpéric(Chilperich) I(539-katli 584), Clotaire I'in 3. oğlu, Neustrasie (Soissons) kralı 561-584=23+Paris kralı 567-584=17. =1. Audovère(540?-katli 580=40?), tal.566, kraliçe 561-566=5. =2.Galswinthe(532-katli 568=36), izd.566, izd.müd.2, yş.34-36, zevcinden 7 yş.by., Kraliçe Brunehaut'nun hemşîresi Vizigot prensesi, kraliçe 566-568=2. =3. Frédégonde(545?-597=52?), izd.568, izd.müd.16, yş.23?-39?, zevcinden 6 yş.kd.kç., nâibe 584-597=13, kraliçe 568-584=16+584-597=13=29, halk kızıdır. Toplam 10 çocuğu oldu. Chilpéric I'in ilk eşinden 3 oğlu 577'de katledildi, birisi Clovis, dîğeri Mérovée'dir ve sonuncusu 575'te amcası Sigebert I'den dul kalan 41 yaşındaki Brunehaut ile evlenmişti. Chilpéric I'in 3. eşinden oğlu: 10) Clotaire(Chlothar) II le Jeune=Genç ve le Grand=Büyük(584-623)(593-629), doğar doğmaz 584'te Neustrasie ve Austrasie kralı oldu, 593'te hânedânının en yaşlı kralı olup 613-622'de tek kral ol.kaldı. Annesinin niyâbeti 584-597=13. =1. Haldetrude(ölm.604). =2. Bertrude(ölm.618). =3. Sichilde, izd.618, izd.müd.ve kraliçe 4 yıl, Clothaire II'nin oğlu Dagobert I'in eşi Gomatrude'ün hemşîresi(yânî gelininin kızkardeşi). 1. eşinden kızı: Emme(603?-?)=Ealbald, izd. 616'dan sn., Kent kralı Ethebert oğlu. 2. eşinden oğlu: 11a) Caribert II(606-631), Akitanya(Toulouse) kralı 628-631=3=Gisela, oğlu Childéric(627?-631), babasının ölümünde 4 yaşlarında Akitanya kralı îlân edildi ise de bir kaç hafta sonra öldü. Caribert II'nin dîğer oğulları: Bertrand ve Boggis, bunun oğlu Eudes, bunun oğlu Hunald, bunun oğlu Waifre olup 750'lere kadar Akitanya dukası olup bu dal kesildi. Clothaire II'nin ilk eşinden oğlu Mérové(604-?) ve dîğer oğlu:

11) Dagobert I(600?-639)(629-639), 622'de babasının yerine Austrasie kralı, 628'de ilâveten Neustrasie, Bourgogne ve Soissons kralı, 631'de ilâveten Akitanya kralı olup 631'de bütün Galya(Fransa)'nın tek kralı kaldı.=1. Gomatrude, izd.625, tal.629=4, kraliçe 625-629=4, üvey annesi Kraliçe Sichilde'in hemşîresi. =2. Nantilde(ölm.642), izd.629, izd.müd. ve kraliçe 13, 1'in nedîmesi. =3. Ragnetrude, izd.642. =4. Wulfgonde. =5. Berthilde. Dagobert I'in aşağıdaki 2 oğlu(no.12 ve 13) birincisi kesin, ikincisi muhtemelen 3. eşindendir:

12) Sigebert II(630-656=26)(639-656) le Jeune=Genç, Saint, Austrasie kralı 634-656=22, Pépin de Landen'in niyâbetinde saltanat sürdü, 1 yaşında tahta çıkması, saray nâzırlarının gerçek iktidârını başlattı.=Himnechilde(ölm.656'dan sn.), oğulları: Childebert ve 14a) Dagobert II le Jeune=Genç(652-katli 679), Austrasie kralı 675-679=4=Mathilde, Anglo-Sakson soylusu, kızları: Sainte Irmine(ölm.726?, Trèves yakınlarında Oeren manastırının kurucusu) ve Ade(ölm.734?, Trèves yakınlarında Palz manastırının kurucusu) ve 2 pr. Sigebert II kızı: Blichilde(ölm.674)=Childéric II, amcasının oğlu(bk.no.14), izd.668?. Dagobert II oğlu: 20) Clotaire IV(679?-721)(717-721=4), Austrasie kralı, Charles Martel'in vesâyetinde.

13) Clovis(Clodové, Chloderech) II le Fainéant=Tenbel(634-657=23)(656), Neustrasie ve Bourgogne kralı 639-657=18, hal' edildi, Dagobert I oğlu. =Sainte Bathilde(635?-680=45?), izd.649, izd.müd.7, yş.14?-21?, 664'de râhibe, Sakson asıllı, nâibe 656-662=6, kraliçe 649-656=7. 3 oğulları(no.13a, 14, 15):

13a) Clotaire III(654-673=19), Neustrasie ve Bourgogne kralı 656-670=14, hal' edildi, çocuksuz. Kardeşi: 15) Thierry(Théodoric) III(652-691)(675-691=6), Neustrasie ve Bourgogne kralı 670-691=21, Austrasie kralı 673-691=18.=1. Clotilde. =2. Doda(ölm.691'den sn.). İlk eşinden 2 oğlu(no.16 ve 17): 16) Clovis(Chlodorech) III le Fainéant=Tenbel(682-695)(691-695=4), Pépin II vesâyetinde Fransa kralı, 13 yaşında öldü. Kardeşi: 17) Childebert III le Juste=Âdil(683-711)(695-711=16), Pépin II vesâyetinde ağabeyinin yerine Fransa kralı, oğlu 18) Dagobert III(698?-715)(711-715=4), Pépin II vesâyetinde babasının yerine Fransa kralı. Oğlu 21) Thierry(Théodric), IV(713-737)(721-737) Neustrasie kralı 717 ve 721'de tek Fransa kralı, Charles Martel'in vesâyetinde, vel.713-715=2. Ölümünde 737'den 742'ye kd. 5 yıl hiç bir kral tahta çıkarılmadı.

14) Childéric II(650-katli 675)(656-675), Clovis II'nin ortanca oğlu, 660'de Austrasie, 670'de ilâveten Neustrasie ve 670-675'de tek Fransa kralı.=Blichilde(ölm.674), izd.668, izd.müd.6(kraliçe), amca oğlu, Sigebert II kızı. Oğulları 19) Chilpéric (Chilperich) II Daniel(670-721)(715-717), hal' edildi. Oğlu 22) Childéric(Childerich) III l'Idiot=Budala veyâ le Fainéant=Tenbel(714?-755)(737-751, aslında 737-742'de hiç bir kral tahta çıkarılmadı), hal' edilip oğlu ile berâber Sithiu manastırına kapatıldı. Merovenj Hânedânı sona ererek Karolenj Hânedânı başladı. Vel.715-717=2. Oğlu son vel. Thierry(Théodoric) olup önce babası ile Saint-Omer'de Sithiu(Saint-Bertin), babasının ölümünde Rouen'de Saint-Vandrille'de Fontenelle manastırına kapatıldı.

II

KAROLENJLER (751 - 887 + 936 - 987)

Karolenj Hânedânının Karakteri

Fransa'nın 2. hânedânı olan Karolenjler(Fr.Carolingiens, Alm.Karolinger), 207 yıl Fransa tahtını işgal etti(751-887=136+893-923=30+936-987=41 = 207). 89 yıl da Almanya(Batı Roma) imparatorluğunu elinde tuttu(800-887=87+899-901=2 = 89). Fransızca, bu dönemde ve 750-800 yılları arasında oluştu ve bu Latin(Roman) dili, bir Germen dili olan Frankça'nın yerine geçti. Resmî dil tabiatiyle Latince idi. Ama imparatorluk döneminden yani 800 yılından îtibâren, artık Fransa'da çoğunluğun dili Fransızca oldu.

Hânedân 2 kardeşin, Arnoulf ile Carloman'ın neslinden oluşur ve Carloman'ın nesli sönerek Arnoulf'un nesli iktidâra geldi. Bu iki kardeşin babalarının adı bilinmiyor. Frank asıllı oldukları muhakkaktır. Regnum Francorum(Fr.royaume Franc, Tr.Frank krallığı)'da majores domus(Fr.major-domes) olarak Karolenjler ortaya çıktır. Daha açık ifâdeyle Merovenj krallarının saray nâzırları veyâ başmâbeyncileri oldular. Bu görevi irsî şekildi ellerinde tuttular. Gittikçe Merovenjler'in Tenbel Krallar'ına tahakküm ettiler. Krallığın gerçek yöneticileri oldular. Merovenj kralları sâdece saraylarında oturdular. Hânedâna Pépin'in adından Pipinides de dendi. Fakat Charlemagne(Karl)'dan îtibâren imparatorluk döneminde hânedânın adı Karolenj oldu. İki kardeşten, önce az devâm eden Carloman dalını ele alıyorum.

1) Carloman(ölm.615). Ostrasya krallığı saray nâzırı olarak hânedânın ıkbâlini kurdu. Oğlu: 2) Pépin l'Ancien=Eski, le Vieux=Eski, Landen kontu(ölm.640), babasının yerine saray nâzırı 615-640=25(daha kesin târihler 623-632) = Sainte(=Azîze) Itte (ölm.652), Trèves piskoposu Modoald'ın hemşîresi, bunların oğulları: 4) Grimoald(katli 656), Ostrasya krallığı saray nâzırı 640-656=17, oğlu Childebert(katli 656), 656'da 7 ay Sigebert II'nin ölümünde Ostasya krallığı müddeîsi olup kendini kral îlân etti, çocuksuz. Pépin'in(ölm.640) kızlarından: Sainte Gertrude(= Azîze)(ölm.659), Nivelle manastırı kurucusu ve ilk başrâhibesi. Pépin'in dîğer kızı: Sainte(=Azîze) Begga(Fr.Beggue) (ölm.698), Anden-sur-Meuse manastırı kurucusu ve ilk başrâhibesi = 3) Ansigise (Anségise), Carloman'ın kardeşi Saint Arnoulf oğlu, aş.bk.

Saint(=Aziz) Arnoulf(Arnoul)(580-641=61), Carloman'ın kardeşi, Hazret-i Peygamber'le çağdaştır, Metz piskoposu 614-626, Dogobert I'in saray nâzırı = Dode, 611'de râhibe oldu, 3 oğulları: Saint(=Azîz) Chlodoulf(Clodulphe), Metz piskoposu 650-696; Walechise, Verdun kontu=Wiltrude, çocukları: Wiltrude(=Eudes, Akitanya dukası) ve Saint(=Azîz) Vandrille(ölm.667, Fontenelle manastırı başrâhibi) ve 3) Aségise (Ansigise)(ölm.685), St.Arnoul'ün by.oğlu, Ostrasya kralı Sigebert II'nin saray nâzırı 632-638=Begga, Pépin I de Landen(yk.bk.) kızı, babasının amca oğlu, oğulları: 5) Pépin II d'Héristal, Le Forestier=Ormancı, Le Gros=Şişman(640?-714=74), 5. major domus 678-714=36, 687'ye doğru Fransa dukası unvânını aldı. =Plectrude(ölm.714'den sn.), talâk 688'e doğru, Hugobert kızı. =Alpaïva(metres, Ch.Martel'in annesi).

Pépin II d'Héristal, 5. major domus(ölm.714) oğulları: Childebrand(ölm.741).- Drago(ölm.708), Champagne kontu ve sn.dukası 695'e doğru=Anstrude(Adelrude), Varaton(Neustrie major domus'u)=Ansflède kızı, Bertaire(Neustrie major domus'u)'den dul, oğulları: Alnoulf ve Hugo(Saint=Azîz Hugues)(ölm.730), Paris piskoposu ve 723'e doğru Rouen başpiskoposu.- 6)Grimoald(687?katli 714=27?), 714'te bir kaç ay için 6. Austrasie major domus'u, 698'de Neustrie major domus'u, 708'de Austrasie dukası= Treudesinde, izd.712, Frizon dukası Radbod kızı, oğulları Theudoald(Théodoald)(708-741=33), 7. major domus 714-741=27.- 8) Charles Martel(689-741=52), major domus 714-741=25, Austrasie dukası 715, Fransa dukası 741, hem Austrasie, hem Neustrasie major domus'u ol. Fransa'yı şahsında birleştirerek yönetti, 10. 732'de Poitiers meydan muhârebesinde Endelüs(İspanya) eyâlet vâlîsi 'Abdürrahmâni'l-Gaafiqî'yi yenip Fransa'dan atarak Fransa'yı Müslüman Arab istîlâsından ve İspanya-Portekiz gibi asırlarca sürecek Müslüman yönetiminden, belki Avrupa'da Hristiyanlık yerine İslâm'ın hâkim din olmasından kurtardığı için ölümünden sonra "Martel=Çekiç" sanı verildi, târîhin seyrini değiştirmiş oldu, oğluna Fransa tahtını ve torununa imparatorluk tahtını kazandıracak zemîni oluşturdu, 737'de Avignon'u Arablar'dan geri aldı. =1. Rotrude(ölm.724), izd.711, izd.müd.13(Carloman, Pépin ve Chiltrude'ün ann.). =2. Sonichilde, izd.725, manastıra kapatılması 741=16, Bavyera dukası Odilon kızı(Grippo'nun ann.).

Ch.Martel'in çocukları: Chiltrude(ölm.754)=Odilon(ölm.748), Bavyera dukası, izd.741, izd.müd.7, oğulları Tassillon(ölm.795?), Bavyera dukası 748-788=40= Liutberge, Lombardiya kralı Didier kızı.- Grifo(Griffo, Grippon)(ölm.753), Bavyera dukası 748-753=5.- Saint=Azîz Remi(ölm.772), gayri meşrû, Rouen başpiskoposu 755-

772=17.- Bernhard(Bernard), gayri meşrû, Saint-Quintin kontu, oğulları: Saint=Azîz Adalard(753-826=73), İtalya kralı Pépin'in nâzırı 798, Corbie başrâhibi 809, İtalya kral nâibi 810-812; Arsénius Wala(ölm.836), Charlemagne'ın ve oğlu Lothaire'in başbakanı, İtalya kralı 812, ağabeyinin yerine Corbie başrâhibi 826.- Carloman(712?-754=42?), Franklar'ın prensi ve dukası, 741'de babasının ölümünde Fransa'yı kardeşi Pépin'le paylaşarak Austrasie, Alamanie ve Thuringe dukası 741-747=6, 747'de Monte Cassino başrâhibi, 741-747'de 9. major domus, oğlu Drogo.- Pépin le Bref, 23. ve Karolenjler'den 1. Fransa kralı, aşağıdaki paragrafın başına bk.

23) Pépin le Bref(714-768=54), 23. Fransa kralı 751-768=17, Neustrie ve Bourgogne-Provence için 10. ve sonuncu major domus 741-751=10, 747'de Austrasie dukası = Berthe(Bertrade) au Grand Pied=Büyük Ayaklı(724?-783=59?), izd.741'?, izd.müd.27?, yş.17?-44?, zevcinden 10? yş.kç., Burgonya hânedânından Laon kontu Caribert kızı, kraliçe 751-768=17+768-783=15= 32. Kızları: Berthe=Milon, Angers kontu, oğulları Roland le Paladin(ölm.777), Brötonya markisi. Prs.Berthe'in âşıkı Angilbert'den(ölm.814) olan oğulları: Hartnid ve târihçi Nithard(789-853=64).- Pépin le Bref'in kç.oğlu: 24a) Carloman(751-771=20), ortak Fransa kralı 768-771=3(Burgonya ve Ostrasya kralı ol.)=Gerberge(750-774=24), izd.768, izd. müd.3, yş. 18-21, Lombarlar kralı Didier kızı(bu evlenmeden 1 Pr. ve 1 Prs.).- Pépin le Bref'in dîğer kızları: Gisèle ve Thibes.- Pépin le Bref'in by.oğlu: Charlemagne, bundan sonraki paragrafın başına bk.

24) 1) Charlemagne(Fr.Charles Ier, Alm.Karl der Grosse=By.)(742-814=72), 24. Fransa kralı 768-814=46, 1. Almanya(Batı Roma) imparatoru 25.12.800-28.1.814=13, 1, 4, taht şehri Aachen(Fr.Aix-la-Chapelle). "Romanum gubernans imperium" olarak Papa Leo III tar.Batı Roma imparatoru îlân edilmesiyle Bizans imparatorunun 476-800 arasındaki Tek Roma İmparatoru durumu ortadan kalktı, Roma İmparatorluğu, Ortodoks Bizans Doğu ve Katolik Batı olmak üzere 395-476'da olduğu gibi ikiye bölündü. Le Grand=Büyük, le Saint=Azîz. Vel.751-768=17, 768-771'de kardeşi ile ortaklaşa kral (Neustrie, Bourgogne, Provence), Lombardiya kralı ve Roma'nın hâmîsi 774.

Charlemagne(Tr.Şarlman) İmparatorluğu(814): Hârûnü'r-Reşîd'in saltanatı(786-809) ile çağdaştır ve esâsen elçi teâtî etmişlerdir. Charlemagne, er-Reşîd'den 24 yaş büyük olmakla berâber onun ölümünden sonra daha 5 yıl yaşadı.

Charlemagne tahta çıktığı zaman Frank Krallığı, bugünki Fransa'dan başka Belçika, Holanda ve Elbe'ye kadar Almanya ile İsviçre'yi içine alıyordu. Charlemagne'ın fetihleri: Danimarka sınırlarına kadar Aşağı(Kuzey) Saksonya(772-814), Oder'e kadar Doğu Almanya, Bohemya, Avusturya ve kısmen Macaristan, Orta ve Kuzey İtalya, Korsika, Tortosa(811) ve Zaragoza'ya kadar İspanya'nın kuzey-doğu sınırı(Barselona 803). İspanya sınırında, Brötonya'da, Avusturya'da ve dîğer sınır bölgelerinde uc beylikleri(markilikler) kuruldu, buraya sınır kontları(markgraf) atandı.

İmparator Charlemagne'ın eşleri: =1. Hermengarde(Désidérate), izd.770, tal.771=1, çocuksuz, Lombarlar kralı Didier'nin kızı. =2. Hildegarde(757-783=26), izd.771, izd.müd.12, yş.14-26, zevcinden 15 yş.kç., Alamanya (Suab) dukası Immi kızı(çocukları: Charles, Rotrude, Pépin, Berthe, Louis, Gisèle, Lotaire, genç ölen 2 Pr.).

=3. Fastrade(ölm.794), izd.783, izd.müd.12, Frankonya kontu Rudolf kızı(kızları: Théodora, Hiltrude). =4. Luitgarde(ölm.800), izd.795, izd.müd.5, Alamanya(Suab) hânedânından, çocuksuz. =5. Himiltrude, Frank odalık, 770'de ayrıldı(Kanbur Pépın'in annesi).

Charlemagne'ın çeşitli odalıklarından olan çocukları: Prs.Rothaïde, Prs.Rothilde, Prs.Adaltrude, Pr.Drogo(Metz piskoposu), Pr.Hugues, Pr.Théoric ve Pépin le Bossu= Kanbur(ölm.811), 791'de babasına baş kaldırıp 792'den ît.manastıra kapatıldı.

Charlemagne'ın 2. ve 3. kraliçelerinden olan çocukları(meşrû ve gayri meşrû 15 çocuğu olmuştur): Genç ölen 2. Pr.(2. eşinden), Gisèle(2'den), Théodora(3'den), Hiltrude(3'den).- Lothaire(Lotar)(778-780=2), no.25 ile ikiz.- Rotrude(775-810=35)= Roricon, Maine kontu.- Berthe(776-826=50)=Saint=Azîz Angilbert(ölm.814), Charlemagne'ın sır kâtibi ve başrâhibi, izd.814.- Charles I(771-4.11.811=40), Neustrie kralı, vel.779-811=22, imparatorluk vel.i 800-811=11, çocuksuz, krallığının alanı: Francia, Austrasie, Neustrasie, Frise, Saksonya, Thüringen, Tuna kuzeyi Bavyera, Batı Alamanya, Kuzey Burgonya, Cenevre.- Pépin I Carloman(777-8.7.810=33), İtalya kralı 780-810=30, krallığının alanı: İtalya, Stirya, Tuna güneyinde kalan Bavyera ve Alamanya, oğlu Bernard(799-818=19), gayri meşrû, amcasına tâbî İtalya kralı 810-818=10, katledildi.- Louis I le Débonnaire, aş.bk.

25) 2) Louis I le Débonnaire=Kalender, le Pieux=Dindar(Alm.Ludwig I der Fromme)(778-840=62), 25. Fransa kralı 814-840=26, 2. Almanya imparatoru 28.1.814-20.6.840=26, 4, 23, vel.811-814=3, Akitanya kralı(Tours dışında Akitanya, İspanya ucu, Orta ve Batı Burgonya, Lyon, Savoie, Provence) 780, ortak imparator 9.813, 833-34'te kısa müddet tahttan indirildi, ağabeylerinin ölümü ile 811'de tek velîahd kaldı. =1. Hermengarde(Hernegarde)(ölm.818), izd.798, izd.müd.20, imparatoriçe 814-818=4, Hesbaye(Liège) dukası Ingeramne kızı(Charles II ve Gisèle dışındaki çocuklarının annesi). =2. Judith(ölm.843), izd.819, izd.müd.21, imparatoriçe 819-840=21, Bavyera kontu Welf kızı(Ch.II ve Gisèle annesi). Louis I çocukları:

Adélaïde = Conrad I(ölm.866), Auxerre kontu.- Alpaïde = Beggon, Paris kontu.- Gisèle(ölm.874) = Eberhard(ölm.867), Frioul dukası, oğulları Béranger I(İt.Berangario): 11. Almanya imparatoru(Alm.Berenger) 11.915-7.4.924=8, 5, İtalya kralı 888-924=36, imparatorluk müddeîsi 887-905=18, kızı Gisèle=Adalbert d'Ivrée, bunların oğulları Berenger II(ölm.966), İtalya kralı 950-962=12, bunun oğlu Adalbert.- Pépin I(800?-12.838=38?), Akitanya kralı 814-838=24=Ingelberge(ölm.838), izd.822, izd.müd.16, Madrie kontu Théodebert kızı, çocukları: Berthe(ölm.874=Gérard de Roussillon et d'Alsace, ölm.841, Berry ve Auvergne kontu); Charles l'Enfant=Çocuk(ölm.863), Mainz başpiskoposu 856; Pépin II(ölm.864), Akitanya kralı 838-845=7, sn.keşiş, çocuksuz.

3) Lothaire I(Alm.Lothar I)(796-855=59), 3. Almanya imparatoru 20.6.840-29.9.855=15, 3, 9, 2. imparator ve 25. kral Louis(Ludwig)I'in by.oğlu, İtalya kralı 840-855=15, imparatorluk velîahdi 814-840=26, ortak imparator 817, ortak İtalya kralı 820.=Hermengarde(ölm.851), izd.821, izd.müd.30, imparatoriçe ve kraliçe, Alsace kontu Hugues le Poltron kızı, çocukları için aş.bk.

Louis(Alm.Ludwig) II le Germanique=Cermen(806-876=70), Louis I'in Lothaire I ve Pépin I'den sonraki 3. oğlu, Bavyera kralı 817-876=59, Lorraine kralı 870-876=6, Germanya kralı 843-876=33, İtalya kralı 817, taht şehri Regensburg.=Emma(ölm.876), Bavyera kontu Welf kızı, Louis II'nin üvey annesi İmparatoriçe Judith'in hemşîresi, çocukları için aş.bk.

26) ve 5) Charles II le Chauve=Kel(Alm.Karl II der Kahle)(823-11.10.877=54), Louis I'in 4. ve en kç.oğlu, 26. Fransa kralı 840-877=37, 5. Almanya imparatoru 28.9.876-6.10.877=1, 0, 8, Neustrie kralı 837, Akitanya kralı 838, Lorraine kralı 870, Lombarlar kralı 876.=1. Hermentrude(Irmentrude)(ölm.869), izd.842, izd.müd. ve kraliçe 27, Orléans kontu Eudes kızı. =2. Richilde(ölm.878), izd.870, izd.müd. ve kraliçe 7, Ardenne kontu Beuves kızı, bu Beuves(Bivin)'ün 2 oğlu: Boson(İt.Boso)(Provence kralı 879-887=8= Ermengarde, oğulları Louis l'Aveugle=Kör, Provence kralı 887-928=41, 10. Almanya imparatoru(Ludwig III das Kind) 11.899-11.915=15, 11 ve fillen 901-905, oğlu Charles Constantin, ölm.941) ve Richard le Justicier, Burgonya dukası, oğulları: Raoul(Fransa kralı 923-936=13) ve Hugues le Noir=Kara(ölm.952, Burgonya dukası). Charles II'nin her iki eşinden çocukları için aş.bk.

843 Verdun Anlaşması: Ağustos 843'te İmp.Lothar ile kardeşleri krallar Louis(Ludwig) ve Charles(Karl) II arasında imzalandı. Karolenj hânedânı verâsetini çözdü. Üç kardeş arasında Charlemagne imparatorluğunu paylaştırdı. İmparator Lothar. Aachen merkez olmak üzere kuzeyden güneye Holanda, Belçika, Almanya'nın batısı, Fransa'nın doğusunu ve Kuzey İtalya'yı aldı. Kel Charles, Fransa kralı oldu ki Brötonya yarımadası ile Fransa'nın doğusunda kalan çok kalın bir şerit hâriçti. Ludwig'e ise Danimarka sınırından İsviçre'ye kadar Orta Almanya şeridi düştü, merkezi Regensburg idi. Fransa'nın merkezi Paris oldu. Bu üç kardeşten yürüyen hânedânın şeceresi aşağıdadır. Bunlardan Kel Charles(II)'ın nesli artık Fransızca konuşan bir ülkeyi temsil ederlerken, dîğer iki dal, Alman'laştı.

Louis I le Germanique'in 3 oğlu: 1) Carloman I(842-880=38), Bavyera dukası 865-876=11, Bavyera kralı 876-880=4, İtalya(Lombardiya/Kuzey İtalya) kralı 877-880=3=Markgraf Ernst'in kızı, gayri meşrû kızı: Gisèle(=Zventibold, izd.890, Moravya kralı), gayri meşrû oğlu: 9) Arnould(Arnulf)(863-899=36), Karintiya dukası, Germanya ve Lorraine kralı 887, 9. Almanya imparatoru 21.1.895-8.12.899=4, 10, 17=Oda (ölm.898'den sn.), Bavyera kontu Theudon kızı, oğulları: Zwenibold(Zventibold) (ölm.900), gayri meşrû, 895'te Lorraine dukası, sn.kralı(oğlu Arnould (Arnulf), imparatorluk müddeîsi ve dîğer oğlunun oğlu Leopold I(katli 907), Bavyera dukası, bk.Wittelsbach); 10) Ludwig III der Kind(Fr.Louis IV l'Enfant=Çocuk), 9. İmparator'un oğlu(893-911=18), Germanya kralı 899-911=12, Lorraine kralı 900-911=11, evlenmedi; Hedwige, 9. İmparator'un kızı=Otto der Grosse=By.(ölm.912), Saksonya dukası, Saksonya dukası Ludolf oğlu, oğulları: Leopold I(katli 907, Bavyera dukası, bk.Wittelsbach) ve Heinrich I l'Oiseleur(876-936=60), Saksonya dukası 912-936=24, Germanya kralı 918-936=18, Lorraine kralı 923-936=13, 12) Saksonya hânedânının ilk ve 12. Almanya imparatoru 7.4.924-8.9.936=12, 5, 2=1. Hatburge, Altslat senyörü Ervin kızı, =2. Mathilde(ölm.968), izd.911, izd.müd.25, Ringelheim kontu Thierry kızı, çocukları(hepsi 2'den): Bruno(Kolonya başpiskoposu); Otto I der Grosse=By.(ölm.973,

Almanya imparatoru); Heinrich le Querelleur=Kavgacı(Bavyera dukası); Gerberge(=1. Giselbert, izd.929, Lorrainde dukası, =2. Louis d'Outremer, izd.939, Fransa kralı); Hedwige(=Hugues le Grand=By., ölm.956, izd.938, Fransa dukası, oğulları Hugues Capet, bk.Fransa-Capet).- 2) Louis II le Germanique=Cermen, le Saxon=Sakson, le Jeune=Genç(830?-882=52?), Louis I le Germanique'in ortanca oğlu, Saksonya kralı 876-20.1.882=6, sn.Germanya kralı, Lorraine kralı 876-882=6, Bavyera kralı 880-882=2. =1. Adelard Kontu'nun kızı, izd.865, talâk, =2. Luitgarde(ölm.885), Saksonya dukası Ludolf I kızı, çocuksuz.- 3), 30) ve 6) Charles III(Lorraine II) le Gros=Şişman(Alm.Karl III der Dicke), Louis I le Germanique'in 3. ve kç.oğlu(832-888=56), 30. Fransa kralı 884-888=4, 6. Almanya imparatoru 6.10.877-11.11.887=10, 1, 6, fiilen 881'den beri, İtalya (Lombardiya/Kuzey İtalya) kralı 880-887=7, Lorraine kralı 882-888=6, ölm.13.1.888.=1. Erkanger Kontu'nun kızı, izd.862,=2. Richarde(ölm.911), izd.877, izd.müd. ve imparatoriçe 11, oğulları Bernhard(ölm.890), vel.877-887=10, çocuk öldü.

3) Lothar I(Fr.Lothaire I)(796-855=59), 2. İmparator ve 25. Fransa kralı Louis(Ludwig) I'in by.oğlu, 3. imparator (20.6.840-29.9.855=15, 3, 9), 817'den beri babasına ortak-imparator, İtalya kralı 820. =Hermingarde(ölm.851), izd.821, izd.821, izd.müd.ve imparatoriçe 30, Alsace kontu Hugues le Poltron kızı, çocukları: Prs.=Gisilbert(ölm.890?), Hennegau sur la Meuse kontu, izd.846?, bk.Hessen(Lorraine-Brabant).- Rothilde=Guido(Fr.Guide), Spolet dukası, oğulları Guid(Fr.Guy), 7. Almanya imparatoru 11.11.887-12.894=7,1, oğlu Lambert, 8. Almanya imparatoru 12.894-1.895=1, 1, imparatorluk nâibi 892-896=4(bu sûretle Spolet İmparatorluk Hânedânı 887-899=12, 2 imparator).- Charles(828-863=35), Provence ve Bourgogne kralı 855-863=8, çocuksuz öldü, mîrâsını 2 ağabeyi paylaştı.- 4) Ludwig II(Fr.Louis II le Jeune= Genç)(822-876=54), 4. Almanya imparatoru 29.9.855-28.9.876=21, 0, 0, 849'dan beri babasına ortak-imparator, İtalya(Lombardiya) kralı 844, Lorraine kralı 872. =Ingelberge (ölm.882'den sn.), izd.855, izd.müd.ve imparatoriçe 21, Spolet Dukası'nın kızı, kızları Hermengarde(Irmengarde)(ölm.894'ten sn.)=Boso(ölm.887), Provence (Arles) kralı, Autun kontu Théodoric oğlu, oğulları Louis III l'Aveugle=Kör(Alm.Ludwig III das Kind)(ölm.928), 10. Almanya imparatoru 12.899-11.915=15, 11(fiilen 901-905), İtalya kralı 901-905=4, Provence kralı 887-928=41, oğlu Charles Constantin(ölm.941).- Lothaire(Alm.Lothar) II(826?-869=43), İmpbLothar I'in ortanca oğlu, Lorraine (Alm.Lotharingie, merkez Aachen) kralı 855-869=14. =1. Theutberge(ölm.876'den sn.), izd.856, tal.858=2, Theorebert kızı, =2. Waldrade, izd.862, Kolonya başpiskoposu Gonthier hemşîresi, çocukları(hepsi 2'den):

Hugues(Hugo)(863-895=32), Alsace dukası 867, Lorraine krallığı müddeîsi 879-885, 885'te keşiş oldu.- Gisèle=Godefroi(ölm.885), izd.882, izd.müd.3, Frise dukası.- Berthe(863?925=62?), =1. Thibaut, Arles kontu, =2. Adalbert, Yvrée markisi(ölm.913), çocukları(yalnız Hugues 1'den, dîğerleri 2'den): Hermengarde=Adalbert II, Yvrée markisi(oğulları Spolet Markisi Anachaire, ölm.942); Lambert(ölm.929'dan sn.), Toskana markisi; Gui(ölm.932), Toskana markisi, çocuksuz=Marozie, izd.925, izd.müd.7, Camerano markisi Albéric'ten dul(=3. Hugues II, kayın-birâderi, aş.bk., izd.932); Hugues II(ölm. 947), Provence ve İtalya(Lombardiya) kralı 926-945=19=1. Alda, Alman prensesi, =2. Marozie, kardeşi Gui'den dul, izd.932, =3. Berthe, izd.938, Burgonya kralı

Rodolphe II'den dul, 1. eşinden olan oğlu ve kızı: Lothaire(ölm.950), İtalya(Lombardiya) kralı 945-950=5 ve ortak-kralı(babası ile) 931-945=14, Adélaïde, Burgonya kralı Rodolphe II kızı(930-999=69), izd.947, izd.müd.3, yş.17-20(=2. Otto I der Grosse, Almanya imparatoru), kızları Emma(948?-988?=40?=Lothaire, Fransa kralı, izd.966); Alda=Albéric II(ölm.954), Camerano ve Splet markisi Albéric I oğlu, oğulları Octavien-Albéric(938-964=26), Johannes(Jean) XII sanıyle papa 956-964=8. Hugues II'nin gayri meşrû bir kızı ile 2 oğlu: Berthe(ölm.949)=Romanos(ölm.963), Bizans imparatoru, izd.943, izd.müd.6, çocuksuz; Boso, 945'te İtalya'da Plaisance piskoposu; Hubert=Guille, Marki Boniface le Grand kızı, oğulları Hugues, Toskana markisi.

26. Fransa kralı ve 5. Almanya imparatoru Charles II le Chauve(Karl II)(823-877) çocukları(yalnız Rothilde 2'den, dîğerleri 1. eşinden): Rothilde(ölm.922'den sn.), Chelles ve Soissons manastırları başrâhibesi oldu=Hugues le Grand, Fransa dukası, Capet Hânedânı, çocuksuz.- Judith=1. Ethelwulf(ölm.857), İngiltere kralı, izd.856, izd.müd.1, =2. Ethelred(ölm.862), İngiltere kralı, 1'in ilk eşinden oğlu, izd.857(ayni yıl), izd.müd.5,=3. Baudouin Bras-de-Fer=Demirkol(ölm.879), Flandre kontu, izd.863(1 yıl sn.), oğulları Baudouin II, Flandre kontu(ölm.938), buradan Flandre, Hollande ve Ternois kontları.- Bir Pr.- Charles(ölm.865), Akitanya kralı 855-865=10.- Carloman, 4. oğul, 875'te gözlerine mil çekildi.- 27) Louis II le Bègue=Pepe(846-5.879=33), 27. Fransa kralı 877-879=2, Akitanya kralı 867-879=12. =1. Ansgarde, izd.862, talâk, Comte Hardouin de Bourgogne kızı, =2. Adélaïde, izd.878, izd.müd.1, Kont Beggon'un torunu. Louis II'nin çocukları(yalnız Ch.III 2. eşinden, dîğerleri ilk eşinden):

Gisèle=Comte Robert de Troyes.- Adélaïde=Comte Ranulfe II de Poitiers (ölm.893).- 28) Louis III(863?-4.8.882=19?), 28. Fransa kralı 879-882=3, vel.877-879=2, çocuksuz, 880'de Neustrie ve Austrasie kralı sanını aldı.- 29) Carloman II(866-884=18), 29. Fransa kralı 882-884=2, ağabeyi ve kardeşi ile ortak kral 879-882=3(880'de Akitanya ve Burgonya kralı), bir Burgonya prensesi ile evli iken 6.12.884'de çocuksuz öldü.- Carloman II'nin ölümü üzerine amcası Charles II le Gros 30., sn.Capet Hânedânı'ndan Eudes 31., sonra Carloman II'nin ayrı anneden kardeşi Charles III le Simple 32. Fransa kralı oldular:

32) Charles III le Simple=Basit(879-929=50), posthume, 32. Fransa kralı 893-922=29, müddeî 922-929=7, Lorraine kralı 912-922=10, 898'e kd. ortak, bu târihten sn.tek Fransa kralı oldu. Yerine 33. kral olarak 31. Kral'ın kardeşi Robert I Capet, sn. 34. kral ol.Robert I'in dâmâdı Raoul geçti, Charles III'ün oğlu Louis IV ancak 35. kral oldu. =1. X, =2. Fréderune(ölm.917), izd.907, izd.müd.10, Châlons-sur-Marne piskoposu Beuves'ün hemşîresi, =3. Ogive, izd.917(ayni yıl), izd.müd.12, İngiltere kralı Edward I kızı, 2. def'a Troyes kontu Herbert II de Vermandois ile evlendi. Ch.III'ün gayri meşrû oğlu: Roricon(ölm.976), 949'da Laon piskoposu. Ch.III'ün 1. eşinden kızı: Gisèle (903-919=16)=Duc Rollon de Normandie(ölm.932), izd.müd.7, yş.9-16, çocuksuz. Diğer kızı: Aalais=Raoul de Gouy de Vermandois. Ch.III'ün 3. eşinden oğlu:

35) Louis IV d'Outremer=Denizaşırı(921-954=33), 35. Fransa kralı 936-954=18, 945-46'da mahbûs. =Gerberge de Saxe(913?-969=56?), izd.939, izd.müd.15, yş.26-41, zevcinden 8? yş.by., Almanya imparatoru Heinrich I kızı ve İmp.Otto I der Grosse'nin

hemşîresi, Duc Giselbert de Lorraine'den dul, Fransa kraliçesi 939-954=15+954-969=15 =30. Çocukları: Gerberge= Comte Albert I de Vermandois(ölm.987).- Albérade=Comte Renaud de Reims et de Rouci(Rouci kontlarının atası).- Mathilde(Mahaut)=Conrad le Pacifique=Sâkin(ölm.994), Burgonya kralı, izd.955, 2 kızlarından Berthe(964?-1024?=60?)=1. Comte Eudes I de Blois et de Chartres(ölm.996), izd.978, izd.müd.18, yş.14?-32?, =2. Robert II le Pieux(Capet)(970-1031=61), izd.(1) 996(ayni yıl), izd.müd.28, yş.32?-60?, zevcinden 6? yş.by., 39. Fransa kralı (ilk eşinden çocukları için bk. Champagne et Blois).- Charles(953-994=41), Basse-Lorraine dukası 977-991=14=1. Bonne, Comte Godefroy le Vieux d'Ardenne kızı, =2. Agnès(Adélaïde)(ölm.992), izd.965, izd.müd.27, Troyes kontu Herbert II de Vermandois kızı, bu 2. eşinden: Louis ve Othon(966-1005=39), Lorraine dukası 991-1005=14. Charles'ın(ölm.994) ilk eşinden kızları:

Ermengarde=Comte Albert Ier de Namur(Namur kontları atası) ve Gerberge= Comte Lambert Ier de Mons et de Lauvain(ölm.1015, Brabant ve Lothier kontları atası).- 36) Lothaire(941-986=45), 36. Fransa kralı 954-986=32, ortak kral 952-954=2, vel.941-964=13, =Emma(ölm.987'den sn.), izd.966, izd.müd.20, İtalya(Lombardiya) kralı Lothaire II kızı, oğulları: Arnould(ölm.1021), gayri meşrû, Reims başpiskoposu 988-1021=33 ve 37) Louis V le Fainéant=Tenbel(966-katli 21.5.987=21) 37. Fransa kralı 986-987=1, vel. 966-986=18=Blanche, izd.982, kraliçe, bir Auvergne senyörünün kızı, oğulları Charles, Basse-Lorraine dukası, son vel., babasından az önce öldü. Bu sûretle 987 yılında taht kesin ol. Capet Hânedânı'na, 38. kral Hugues Capet'ye geçti. Louis V'in amca oğlu Othon'un 1005'te ölümü ile Karolenj hânedânı erkek tadafından kesildi. Ancak kadın tarafından devamlı evlenmelerle kan değiştirerek günümüze kadar geldi. Bu şekilde bugünki İngiltere Kraliçesi Elizabeth II ile İspanya Kralı Juan Carlos'un Charlemagne'ın torunlarından olduğu ortaya çıkar.

III

CAPET HÂNEDÂNI

Capet(Kape) Hânedânının Karakteri

Fransa'nın 3. hânedânı Capet(Tr.Kape) hânedânıdır. Hem Hıristiyanlık, hem Avrupa târîhinin en büyük ve mühim hânedânıdır. Pek çok ülkede hükümrân olmuştur. Başlıca rakıybi Alman Habsburg imparatorluk hânedânıdır. Denebilir ki son bin yıllık Avrupa târîhi, Capet ve Habsburg hânedânlarının çekişmesidir ki Alman-Fransız çekişmesi olarak da değerlendirilebilir. 1918'den sonra Habsburg hânedânı hiç bir ülkede hükümrân olmamasına rağmen Capet Hânedânı, bugün de direkt(yânî araya hiç kadın nesebinden kuşak girmeyerek Hugues Capet'den beri erkek tarafından) olarak İspanya'da hükümrândır.

Avrupa târîhinde Cermen/Alman asıllı olmayan bir hânedân göstermek nâdir bir şeydir. Nasıl Fransa'nın ilk iki kraliyet hânedânı olan Merovenjler ve Karolenjler, bir Cermen kavmi olan Frank iseler, Capet'ler de bir Cermen kavmi olan Saksonlar'dandır. Ancak daha 861 yılında Paris kontu olan hânedânın atası Kuvvetli Robert'den îtibâren Fransız'laşmışlardır, yânî Fransızca konuşmuşlardır.

Kıdem îtibâriyle de Capet'ler dikkati çeker. Bugün Fransa kraliyet hânedânını da oluşturuyorlar. Bahsi geçen hânedânın atası Robert le Fort, değil Osmanoğulları'ndan, Selçukoğulları'ndan bile eskidir. Karahanlılar'la çağdaş sayılabilir. 921 yılında Büyük

Türk Hâkanlığı için Gök Tanrı dîni yerine İslâm'ı kabûl eden Abdülkerîm Satuk Buğra Han Karahanlı(901-955) ile çağdaştır(Robert 10 yıl sonra 965'te öldü).

Gerçi Karolenjler devrinde Fransa, bir Alman dili olan Frankça ve bir Kelt dili olan Galce konuşmayı bırakarak çoğunlukla bir Roman(Latin) dili olan Fransızca konuşmaya başladı. Yânî Capet'ler ıktidâra yükseldikleri zamân ülke çoğunluğu Fransızca konuşuyordu. Fakat Frânsa denen ülkeyi ve devleti tam mânâsıyle oluşturan ve geliştiren, ona karakterini veren hânedân, Capet'lerdir.

Hânedân Fransa'da toplam 851 yıl tahtta kaldı: 887-898=11+922-923=1+987-21.9.1792=805+11.4.1814-20.3.1815=0, 11, 9+22.6.1815-24.2.1848=32, 8, 2.987-1328=341+12=353 yıl müddetle kral olanlara Capétiens Directs=Asıl Capet'ler deniyor. 1328'den sonra gene ayni hânedânın çeşitli dalları kral oluyor.

Hânedânın atası Robert le Fort'un babasının adı bilinmiyor. Ancak Charlemagne tarafından 800'e doğru Saksonya'dan Fransa'da Paris yöresine(Isle de France) iskân edilen bir Sakson kabîlesinin şeflerinin âilesinden indiği kesin gibidir. Zîrâ askerî kuvveti ve toprağı olmayan, soylu olmayan bir kişinin birden 861'de Paris kontu olması imkânsızdır. Calvin Kephart'a göre (*National Genealogical Society Quartely*, Washington, 9.1951), Robert le Fort, Sakson başbuğu Wittekind'in neslinden olup annesi Worms kontları âilesindendir. Wittekind(Widukind), 778'de Charlemagne ile savaşa başlamış, 785'te itâat ederek bizzât Charlemagne tarafından vaftiz edilerek Hristiyan yapılmıştır. Bu sûretle Charlemagne, bir kısım Sakson'u Kuzey Fransa'ya getirmiştir. İşte Capet âilesinin atası Robert, bu Wittekind'in torunu görünüyor. Paris çevresinde yerleşince Fransız'laşmıştır.

Capet'lerin menşei için ayrıca bk.R.Fawtier, *Les Capétiens et la France*, Paris 1942; A.Bailly, *Les Grands Capétiens*, Paris 1952; J.Calmette, *Le Réveil Capétien*, Paris 1948.

Hânedânın İlk Safhası(Les Capétiens Directs)(887-1328)

Robert le Fort=Kuvvetli(katli 9.10.866), Paris kontu(Comte de Paris) 861, Anjou(Angers ve Tours), Orléans ve Blois kontu ve Neustrie markisi 864, Fransa dukası 866. =1. Agane. =2. Adélaïde, Sundgaw kontu Hugues I kızı, kızı: Richilde=Comte Richard de Troyes(oğulları Richard, Bourges başpiskoposu 955-959=4). Robert le Fort'un 2 oğlu Fransa kralı ol. Fransa'da 3. kraliyet hânedânı Capet'leri başlattılar: 31) Eudes ve 33) babası ile ayni adı taşıdığı için muhtemeler posthume olan Robert I.

31) Eudes(840?-1.1.898=58?), 31. Fransa kralı 888-893=5, ortak Fransa kralı 893-898=5, babasının yerine Paris kontu 866, Fransa ve Neustrie dukası, sn.kral=Théodrate, çocukları: Oda(=Lorraine kralı Zwentebold, ölm.905, Germanya kralı Arnoul'ün gayri meşrû oğlu) ve Arnould, Akitanya kralı 898, genç öldü.

33) Robert I(867-923=56), 33. Fransa kralı ve Capet'lerin 2.'si 922-923=1, Paris kontu, Neustrie markisi ve Fransa dukası 887-922=35, katledildi=Beatrix, Comte Herbert de Vermandois kızı, 4 kızları ve 1 oğulları: Richild(=Thibaud de Tours); Prs.(=Herbert de Vermandois); Prs.(=Raoul de Bourgogne); Emma(ölm.935) = 34) Raoul(Rodolphe)

(ölm.936), 34. Fransa kralı 923-936=13, Burgonya dukası, sn.Fransa kralı ve 929'da Ch.le Simple'in ölümüyle tek Fransa kralı, Burgonya dukası Richard le Justicier'nin oğlu, çocuksuz. Hugues le Grans=By., l'Abbé=râhib, le Blanc=Ak(910?-956=46?), 33. kral Robert I'in tek oğlu ve Capet hânedânın tek vârisi, Paris, Orléans ve Maine kontu ve Neustrie, Burgonya, Akitanya, Fransa dukaları ve Franklar'ın büyük-dukası 923-956=33. =1. Rothilde, 26. Fransa kralı Charles II le Chauve kızı, râhibe olup eşinden boşandı. =2. Ethilde(Eadhil), izd.927?, İngiltere kralı Edward I kızı. =3. Hedwige, izd.938?, Germanya kralı Heinrich l'Oiseleur kızı. By.Hugues'ün gayri meşrû oğlu: Herbert, Auxerre piskoposu ve vikontu 971-996=25. By.Hugues'ün hepsi 3. eşinden 2 kızı ve 3 oğlu:

Beatrix(ölm.1005'ten sn.)=Duc Frédéric de Lorraine(ölm.984), izd.956, izd.müd.28.- Emma=Duc Richard Ier de Normandie(ölm.996), izd.960, çocuksuz.- Othon(942-965=23), Burgonya dukası 956-965=9, çocuksuz = Leudegarde, izd.955, izd.müd.10, Duc Giselbert de Bourgogne=Hermangade de Bourgogne kızı.- Eude-Henri le Grand=By.(ölm.1002), ağabeyinin yerine Burgonya dukası 965-1002=37 = Gerberge, Duc Hugues de Bourgogne kızı ve Duc Aldebert de Lombardie'den dul, mânevî oğulları: Otte-Guillaume(ölm.1027), Burgonya kontu 1002-1027=25, Aldebert=Gerberge oğlu.- 38) Hugues Capet(939-996=57), 38. Fransa kralı 3.7.987-996=9, Paris ve Orléans kontu ve Fransa dukası 956-987=31, Capet'lerin bu 3. kralından îtibâren hânedân kesiksiz olarak Büyük İhtilâl'e kadar devâm eder. Capet unvânı zâten bu 38. kral Hugues'ündür("pelerinli" mânâsına eski bir Fransızca kelimedir, ceppa=pelerin). Onun için Hugues'den öncekilere Robert le Fort'a nisbetle Robertiens demek daha doğrudur. =Adélaïde de Poitou et Guyenne(ölm.1004), izd.967, izd.müd.29, Fransa kraliçesi 987-996=9+996-1004=8 = 17. Capet'nin gayri meşrû oğlu: Gauzlin(Gauslin), Fleury başrâhibi 1005, Bourges başpiskoposu 1015-1029=14. Capet'nin 3 kızı: Adélaïde (ölm.1063)=Renaud de Nevers; Gisèle=Comte Hugues Ier de Ponthieu, izd.986?, sn.râhibe; Hedwige=1. Comte Rainier IV de Hainaut(ölm.1013), =2. Comte Hugues III de Dagsburg, izd.1033, ilk eşinden: Beatrix(=Comte Ebbes Ier de Reims et de Roucy, ölm.1033, izd.989?) ve Rainier V(ölm.1030?) Hainaut kontu, bunun kızı Richilde (ölm.1086?), Hainaut kontesi. Hugues Capet'nin oğlu ve halefi:

39) Robert II le Pieux=Dindâr, le Saint=Azîz(970-1031=61), Fransa kralı 996-1031=35, ortak kral 988-996=8, vel.987-996=9. =1. Suzanne, izd.988, tal.989=1, Provence kralı Béranger kızı ve Comte Arnoul II de Flandre'dan dul. =2. Berthe(962?-1002?=40?), izd.996, tal.1001=5, yş.34?-39?, zevcinden 8? yş.by., Burgonya kralı Conrad kızı ve Comte Eudes de Blois'dan dul. =3. Constance(990?-1032=42?), izd.1004, izd.müd.30, yş.11?-41?, zevcinden 20? yş.kç., Arles ve Toulouse kontu Guillaume Taillefer kızı. Robert II'nin hepsi 3. eşinden 2 kızı ve 3 oğlu: Adélaïde(ölm.1063'ten sn.), Auxerre hükümrân kontesi=Comte Renaud Ier de Nevers, ölm.1040, Nevers kontlarının atası.- Adèle(Alix)(ölm.1067)=1. Duc Richard III de Normandie(ölm.1028), izd.1026, izd.müd.2, çocuksuz, =2. Comte Baudouin V de Flandre(ölm.1067), izd.1028(ayni yıl), izd.müd.39.- Hugues le Grand(1007-1026=19), vel.1007-1026=19, ortak kral 1017-1026=9, evlenmedi.- Robert le Vieux=Eski(ölm.1076), Burgonya dukası 1032-1076=44, bk.aşağıda Capet-Bourgogne Hânedânı, =1. Hélie de Semur, =2. Sibylle, Comte Renaud de Bourgogne kızı. Robert II'nin 2. oğlu olan halefi:

40) Henri I(1008-1060=52), Fransa kralı 1031-1060=29, vel.1026-1031=5(ölen ağabeyinin yerine), ortak kral 1027-1031=4, Burgonya dukası 1016-1032=16. =Anne(Rusca: Anna)(1024?-1075?=51?), Fransa kraliçesi 1051-1060=9+1060-1075=15= 24, izd.1051, izd.müd.9, yş.27?-36?, zevcinden 16? yş.kç., Rusya büyük-prensi Iaroslaw I kızı(=2. Comte Raoul II le Grand de Crépy et de Valois, izd.1062(2 yıl sn.), tal.1066=4). Henri I'in kç.oğlu: Hugues le Grand=By.(1057-1101=44), vel.1060-1078=18(ağabeyinin vel.i), Vermandois kontu, çocukları için bk. Capet-Vermandois, katledildi = Adélaïde, izd.1066?, Comte Herbert IV de Vermandois kızı ve vârisesi. Henri I'in by.oğlu ve halefi:

41) Philippe I(1052-1108=56), Fransa kralı 1060-1108=42, vel.1052-1060=8, ortak kral 1059-1060=1, bu kralın saltanatı sırasında Malazgirt(1071) zaferi netîcesinde Anadolu Türkler'ce Bizans'tan fethedildi ve 1074'te Türkiye Selçuklu Devleti kuruldu. Niyâbet altında 1060-1071=11. =1. Berthe(ölm.1094), izd.1072, tal1092=20, kraliçe 1072-1092=20, Comte Florent Ier de Hollande kızı.- =2. Bertrade, izd.1095(3 yıl sn.), tal.1104=9, kraliçe 1095-1104=9, Comte Simon de Montfort kızı ve Foulques de Rechin'den dul. Philippe I'in aşağıdaki çocuklarından Louis VI ve Prs.Constance 1., Cécile 2. eşinden, dîğerleri gayri meşrûdur: Constance=1. Comte Hugues Ier de Champagne et de Troyes(ölm.1125?), izd.1095, tal., =2. Pr.Bohémond Ier d'Antioche (ölm.1111), izd.1107, izd.müd.4.- Cécile=1. Pr.Tancrède d'Antioche(ölm.1112), izd.1106, izd.müd.6, =2. Comte Pons de Tripoli(Toulouse hânedânı)(ölm.1137), izd.1115(3 yıl sn.).- Eustache=Comte Jean d'Etampes).- Florent=Alice de Nargis.- Philippe(ölm.1133), Nantes kontu=Elisabeth de Monthéry.- Philippe I'in tek meşrû oğlu ve halefi:

42) Louis VI le Gros=Kaba(1078-1137=59), Fransa kralı 1108-1137=29, vel.1078-1108=30, ortak kral 1099-1108=9, Vexin kontu 1092.=1. Lucienne, izd.1104, tal.1107=3, Sire Gui le Rouge de Rochefort kızı.=2. Alix(Adélaïde)(ölm.1154?), izd.1115(8 yıl sn.), izd.müd.22, kraliçe 1115-1137=29+1137-1154=17 = 46, Comte Humbert II de Savoie kızı(=2. Seigneur Matthieu de Montmorency, Fransa seraskeri= connétable). Louis VI'nın kızı Isabelle gayri meşrû, dîğer bütün çocukları 2. eşindendir: Isabelle(ölm.1175)=Sire Guillaume de Chaumont-en-Vexin, izd.1118?.- Constance (ölm.1176)=1. Eustache de Blois, izd.1140, Boulogne kontu(ölm.1153), izd.müd.13, İngiltere kralı Stephan(Etienne) oğlu, =2. Comte Raymond V de Toulouse(ölm.1194), izd.1154(ertesi yıl), izd.müd.22.- Marguerite=Comte Louis II de Flandre, çocukları için bk.Haçlılar/İstanbul Latin İmparatorluğu.- Jeanne, Bugonya düşesi=Duc Eudes IV de Bourgogne, dük 1315-1350=35, vel.dük 1305-1315=10, çocukları için bk.Capet-Bourgogne.- Pierre de Courtenay(ölm.1183)=Courtenay kontluğu vârisesi, çocukları için bk.Capet-Courtenay.- Robert le Grand=By.(ölm.1188), Dreux ve Perche kontu=1. Agnès de Garlande, =2. Harvise d'Evreux, =3. Agnès de Beaudement, çocukları için bk.Capet-Dreux ve Capet-Bretagne.- Philippe(ölm.1171), Paris piskoposu 1157-1159=2.- Henri(ölm.1175), Orléans katedrali başrâhibi 1142, Beauvais piskoposu 1149, Reims başpiskoposu 1162-1175=13, Fransa velîahdi 1137-1165=28+1180-1187=7=35.- Philippe(1116-1131=15), Louis VI'nın by.oğlu, vel.1116-1131=15, ortak kral 1129-1131=2, evlenmedi.- Louis VI'nın 2. oğlu ve halefi:

43) Louis VII le Jeune=Genç(1120-1180=60), Fransa kralı 1137-1180=43, ağabeyinin yerine vel.1131-1137=6, Akitanya dukası 1137, babasına ortak Fransa kralı 1131-1137=6, İkinci Haçlı Seferi'ne katılması 1147-1149. =1. Eléanore(Aliénor)(1127?-1204=82?), izd.1137, tal.1152=15, yş.15?-30?, zevcinden 2? yş.kç., Fransa kraliçesi 1137-1152=15, Duc Guillaume X d'Aquitaine et de Guyenne kızı, bu kraliçe Louis VII'den ayrılıp Normandiya dukası ve Anjou kontu Henri ile evlendi ki İngiltere kralı olarak Henry II'dir(izd.ayni yıl 1152, izd.müd.37, yş.30?-67?, İngiltere kraliçesi 1154-1189=35+1189-1199=10+1199-1204=5 = 50), 15 yıl Fransa ve 50 yıl İngiltere kraliçeliği yapan bu Eléanore, İngiltere kralı(1189-1199) Arslan Yürekli Richard'ın ve İngiltere kralı(1199-1216) Topraksız John'un annesidir, Fransa kralından ise Prs. Marie ile Prs.Alex'i doğurdu. =2. Constance(Elisabeth)(ölm.1160), izd.1154(2 yıl sn.), izd.müd.6, kraliçe 1154-1160=6, Kastilya kralı Alfonso VIII kızı, Prs.Marguerite' le Prs.Alice'in annesi, bu 2. eşi de VII. Louis'ye velîahd doğuramayınca(Fransa'da kızlar tahta geçemezler) 3. def'a evlendi: =3. Alix(1144?-1206=62), izd.1160(ayni yıl), izd.müd.20, yş.16?-36?, zevcinden 24? yş.kç., Fransa kraliçesi 1160-1180=20+1180-1206=26= 46, Kral Philippe-Auguste ile Prs.Agnès'i doğurdu, Comte Thibaut le Grand de Champagne kızı. Louis VII'nin çocukları: Marie(1138-1198=60)=Comte Henri Ier de Champagne (ölm.1181), izd.1164, izd.müd.17, yş.26-43.- Alix(Alice)(1149-1183=34)=Comte Thibaut IV le Bon de Blois, Fransa seraskeri(ölm.1191), izd.1164?, izd.müd.19?, yş.15?-34?.- Alix^2(Alice)(ölm.1195)=Comte Guillaume III de Ponthieu(ölm.1221?), izd.1195, ayni yıl Prs.35 yaşlarında öldü.- Marguerite(1155-1198=43), Vexin hükümrân kontesi, Macaristan kraliçesi 1185-1196=11, İngiltere kç.kraliçesi 1170-1182=12. =1. Henry (1155-1182=27), izd.1170, izd.müd.12, yş.15-27, zevci ile ayni yaşda, İngiltere kralı Henry II'nin oğlu, annesi Louis VII'den boşanan Kraliçe Eléonore, İngiltere velîahdi 1155-1182=27, babası ile ortak İngiltere kralı 1170-1182=12, Normandiya dukası 1168-1182=14(Henri III le Jeune au Court Mantel), bu Pr.Henry'nin çocuğu olmuyordu, çocuksuz ölünce yerine kardeşi Arslan Yürekli Richard velîahd ve sonra kral oldu.=2. Béla III, izd.1185(Kral'ın da 2. izdivâcı)(dul kaldıktan 3 yıl sn.), izd.müd.11, yş.30-41, Macaristan kralı 1172-1196=24, vel.1161-1172=11, Bizans'ta yaşaması 1161-1172=11, bu evlenmeden 2 Macaristan kralı ile 2 prs.doğdu, bk.Macaristan.- Agnès(1167-1220=53), Bizans imparatoriçesi 1180-1183=3+1183-1185=2 = 5 = 1. Alexios II Komnenos(1167-1183=16), izd.1180(İmparator'un 2. izd.ı), izd.müd.3, yş.13-16, zevci ile ayni yaşda, Bizans(Doğu Roma) imparatoru 1180-1183=3, vel.1180, çocuksuz, İmp.Manuel I oğlu. =2. Andronikos I Komnenos(1120-1185=65), izd.1183(ayni yıl), izd.müd.2(İmparator'un 2.izd.ı), yş.16-18, zevcinden 47 yş.kç., vel.1180-1183=3, İmp.Alexios I'in torunu ve yukarıdaki Alexios II'nin babasının amca oğlu, çocuksuz. =3. Theodoros Branas, izd.1204(19 yıl sn.), yş.37, Edirne tekfuru, çocuksuz.- Louis VII'nin tek oğlu ve halefi:

44) Philippe II Auguste(1165-1223=58), Fransa kralı 1180-1223=43, doğuşunda vel.1165-1180=15, 1191'de 3. Haçlı Seferi'ne katıldı, Orta Çağ'ın en ünlü hükümdarlarından biri. =1. Isabelle(1170-1190=20), izd.1180, izd.müd.10, yş.10-20, zevcinden 5 yş.kç., kraliçe 1180-1190=10, Comte Baudouin V de Hainaut kızı ve Artois vârisesi, Louis VIII annesi. =2.Ingeborg(Ingeburge/Isembourg)(1176?-1236=60?), izd.1193, tal.1195=2(3 yıl sn.), kraliçe 1193-1195=2, zevcinden 11? yş.kç., çocuksuz,

Danimarka kralı Valdemar I kızı.- =3. Agnès(1176?-1201=25?), izd.1196(1 yıl sn.), izd.müd.5, yş.20?-25?, zevcinden 11? yş.kç., kraliçe 1196-1201=5, Duc Berthol IV. de Méranie-Tyrol kızı, Prs.Marie ile Pr.Philippe'in annesi. Philippe-Auguste'ün çocukları: Pierre-Charles (Charlot), gayri meşrû, Noyon piskoposu 1240-1249=9.- Marie(1198-1238=40)=1. Comte Philippe de Namur(ölm.1212), izd.1206, izd.müd.6, yş.8-14, =2. Duc Henri Ier de Brabant(ölm.1235), izd. 1213(ertesi yıl), izd.müd.22, yş.15-37.- Philippe Hurepel(1200-1234=34), Boulogne ve Clermont kontu=Mahaud(ölm.1260), izd.1216, izd.müd.18, Comte Renaud de Dammartin kızı(=2. Alfonso, izd.1238)(4 yıl sn.), tal.1249=11, Portekiz kralı Alfonso II kızı), çocukları: Aubry(ölm.1284'ten sn., Dammartin kontu) ve Jeanne(ölm.1251), Clermont ve Aumal hükümrân kontesi=Baron Gaucher de Châtillon de Donzi, çocuksuz.- Philippe-Auguste'ün ilk eşinden by.oğlu ve halefi:

45) Louis VIII le Lion=Arslan(1187-1226=39), Fransa kralı 1223-1226=3, doğar doğmaz vel.1187-1223=36, Londra'da İngiltere kralı ol.tâc giymesi 1216 = Blanche(1185-1252=67), izd.1200, izd.müd.26, yş.15-41, zevcinden 2 yş.by., kraliçe 1223-1226=3+1226-1252=27 = 30, oğlu için Fransa nâibesi 1226-1236=10, Kastilya kralı Alfonso IX kızı, çocukları: kç.ölen 4 pr. ve prs.dışında: Isabelle(1224-1269=45), 1260'da Paris yakınlarında Longchamps manastırını kurup başrâhibesi oldu.- Jean(1219-1226=7), Anjou ve Maine kontu.- Alphonse(1220-1271=51), Poitou(Poitiers) ve Auvergne kontu 1241-1271=30, Toulouse kontu 1249-1271=22, 1248'de Haçlı seferine katıldı ve 6.4. 1250'de Mısır'da esir düştü, çocuksuz=Jeanne(1220-1261), izd.1237, izd.müd.24, yş.17-41, zevci ile ayni yaşta, Comte Raymond VII de Toulouse kızı ve vârisesi.- Philippe(1202-1218=16), en by.oğul, çocuksuz=Agnès de Donzy.- Robert le Vaillant(1216-1254=34), Artois kontu ve Capet-Artois(b.bk.) dalının atası=Mahaut de Brabant.- Charles(1220-1285=65), Anjou, Maine, Provence ve Forcalquier kontu 1246-1285=39, 1248'de Haçlı seferinde (6.4.1250 Mansûre meydan muhârebesinde) esir, Napoli ve Sicilya kralı 1266-1285=19, titüler Kudüs kralı 1278. =1. Béatrix (Béatrice)(ölm.1267), izd.1246, izd.müd.21, Comte Raymond-Béranger IV de Provence et de Foorcalquier kızı ve vârisesi(annesi Béatrice de Savoie), kraliçe 1266-1267=1, =2. Marguerite(ölm.1308), izd.1268(ertesi yıl), kraliçe 1268-1285=17, Tonnerre hükümrân kontesi, Burgonya dukası ve Nevers kontu Eudes kızı(bu izd.çocuksuz), ilk izdivactan çocukları ve nesli için bk.Capet-Anjou ve Capet-Anjou-Sicile ve Capet-Anjou-Sicile-Hongrie(Macaristan).- Louis VIII oğlu ve halefi:

46) Louis IX, Saint(Azîz) Louis(1215-25.8.1270=55), Fransa kralı 1226-25.8.1270=44, annesinin niyâbeti 1226-1236=10, 8. ve sonuncu Haçlı seferinde Tûnus'da vebâdan öldü, Orta Çağ'ın Hristiyan dindarlığının örnek kralı, saltanatı Ertuğrul Gazi ile çağdaştır, ölümünden 27 yıl sonra 1297'de Papa tarafından kanonize edildi, 1250'de 7. Haçlı Seferi'nin başkumandanı olarak Mısır'da 4 yıl esir düştü, salıverildi (Kıbrıs'a gelmesi 11.1248, Mısır'a çıkışı 4.6.1249, Mansûre Meydan Muhârebesinde esir 6.4.1250, Mısır'dan ayrılışı 24.4.1254), vel.1223-1226=3, annesinin niyâbeti 1226-1236=10, =Marguerite(1219-1295=76), izd.1234, izd.müd.36, yş.15-51, zevcinden 4 yş.kç., kraliçe 1234-1270=36+1270-1285=15+1285-1295=10 = 61, Comte Raimond-Béranger IV de Provence kızı. Çocukları: Louis(1244-1268=24), vel.1244-1268=24,

evlenmedi.- Jean(1247-1248=1).- Jean Tristan(1250-Tûnus 1270=20), Nevers kontu 1265, Valois kontu 1268, çocuksuz = Yolande(1250?-1280=30?), izd.1265, izd.müd.5, yş.15?-20?, zevci ile ayni yaşta?, Nevers vârise kontesi, Eudes de Bourgogne kızı(=Robert de Béthune, izd.1272?, 2? yıl sn.).- Pierre(ölm.1284), Alençon kontu, 1270 Haçlı seferine(Tûnus) katıldı = Jeanne de Châtillon(ölm.1291), izd.1272, izd.müd.12, Comte Jean Ier de Blois kızı.- Robert(1256-1317=61), Clermont kontu, Capet-Bourbon dalının atası, çocukları için bk.Capet-Bourbon = Béatrice de Bourgogne, izd.1272, Bourbon baronluğu vârisesi.- Isabelle(1241-1271=30) = Comte Thibaud V le Jeune de Champagne, Navar kralı, ölm.1270, çocuksuz.- Blanche(ölm.1244), küçük çocukken öldü.- Blanche(1252-1320=68), Yâfa'da doğdu = Infante Fernando(ölm.1275), izd.1269, izd.müd.6, Cerda dukası, Kastilya kralı Alfonso X oğlu.- Marguerite(ölm.1272) = Duc Jean de Brabant(ölm.1294), izd.1269, izd.müd.3.- Agnès(ölm.1325) = Duc Robert II de Bourgogne, izd.1279, izd.müd.30, ölm.1309.- Saint Louis'nin oğlu ve halefi:

47) Philippe III le Hardi=Atak(1245-1285=40), Fransa kralı 1270-1285=15, vel.1268-1270=2, 1270 Haçlı seferine katıldı. =1. Isabelle(1247-1271=24), izd.1262, izd.müd.9, yş.15-24, zevcinden 2 yş.kç., kraliçe 1270-1271= 1, Aragon kralı Jacques I kızı. =2. Marie(ölm.1321), izd.1274(3 yıl sn.), izd.müd.11, kraliçe 1274-1285=11. zevcinden 36 yıl sonra öldü, Duc Henri III de Brabant kızı. Philippe III'ün çocukları(Louis, Philippe IV ve Charles 1., dîğer Louis, Marguerite ve Blanche 2. eşinden): Louis(1263-1276=13), vel.1270-1276=6.- Charles(1270-1328=58), Capet-Valois dalının atası, hemen bundan sonraki bahse bk.- Louis(1275-1319=44), Evreux kontu 1285, Capet-Evreux dalının ve Navar krallarının atası, b.bk. = Marguerite d'Artois.-Marguerite(1282?-1318=36?), İngiltere kraliçesi 1299-1307= =Edward I(1239-1307=68), izd.(2) 1299, izd.müd.8, yş.17?-25?, zevcinden 43? yş.kç., İngiltere kralı 1272-1307=35, vel.1239-1272=33, çocukları için bk. İngiltere-Plantagenet.- Blanche (ölm.1305) = Rudolf III(ölm.1307), izd.1300, izd.müd.5, Avusturya dukası(Habsburg), İmp.Albert I oğlu.- Philippe III'ün oğlu ve halefi:

48) Philippe IV le Bel=Güzel(1268-1314=46), Fransa kralı 1285-1314=29, vel.1276-1285=9, Navar kralı 1284 = Jeanne (I) (1273-1305=32), izd.1284, izd.müd.21, yş.11-32, zevcinden 5 yş.kç., babasının amca-oğlunun oğlu, Fransa kraliçesi 1285-1305=20, hükümran Navar kraliçesi 1274-1305=31, Navar kralı ve Champagne kontu Henri I kızı ve vârisesi. Kızları: Isabelle(1292-1358=66), İngiltere kraliçesi 1308-1327=29+1327-1358=31 = 50 = Edward II(1284-katli 1327=43), izd.1308, izd.müd.19, yş.16-35, zevcinden 8 yş.kç., İngiltere kralı 1307-1327=20, ilk Galler prensi 1284-1307=23, çocukları için bk.İngiltere-Plantagenet.- Philippe IV'ün 3 oğlu üst üste Fransa kralı oldu: Louis X, Philippe V ve Charles IV:

49) Louis X le Hutin=Kavgacı(1289-1316=27), Fransa kralı 1314-1316=2, vel.1289-1314=25, Navar kralı 1307-1316=9. =1. Marguerite de Capet-Bourgogne(1290-katli 1315=25), izd.1305, izd.müd.10, izd.müd.10, yş.15-25, zevcinden 1 yş.kç., katlinden az önce zinâ ithâmiyle boşandı, Duc Robert II de Bourgogne kızı. =2. Clémence(ölm.1328), izd.1315(ayni yıl), izd.müd.1, Macaristan kralı Charles Martel kızı. Louis X'un 2. eşinden posthume oğlu ve halefi: 50) Jean I(1316), 1316'da kral olarak doğup 7 gün yaşadı, bu bir hafta amcası Philippe V niyâbet etti. Louis X'un ilk

eşinden kızı: Jeanne II(1311-1349=38), hükümrân Navar kraliçesi ve Champagne kontesi 1328-1349=21 = Comte Philippe d'Evreux, Capet hânedânı, Navar kralı olarak Felipe III, babasının amca oğlu, ölm.1343, izd.1327, izd.müd.16, yş.16-32, çocukları için bk.Capet-Evreux-Navarre.

51) Philippe V le Long=Uzun(1294-1322=28), Fransa kralı(7 gün niyâbetten sonra) 1316-1322=6, vel.1314-1316=2, Poitiers kontu 1311, Navar kralı 1318-1322=4. =Jeanne(1294?-1329=35), izd.1307, izd.müd.15, yş.13?-28?, zevci ile ayni yaşta?, kraliçe 1316-1322=6, Artois-Franche-Comté vârisesi, Comte Otton IV de Bourgogne kızı. Çocukları: bir Pr.- Philippe(1313-1321=8), vel.1316-1321=5.- Louis(1315-1316=1).- Jeanne(ölm.1347), Burgonya Artois hükümrân kontesi = Duc Eudes IV de Bourgogne, izd.1318, izd.müd.29, duka 1315-1350=35, vel.duka 1305-1315=10, oğulları vel.duka Philippe, bunun oğlu Philippe(1345-1361=16), Burgonya dukası 1350-1361=11, bunun vârissiz ökümü ile dukalık Fransa'ya geçti.- Isabelle(ölm.1345)=1. Dauphin Guigue VIII de Viennois(ölm.1333), izd.1323, izd.müd.10, =2. Baron Jean de Faucogney en Franche-Comté, izd.1335.- Marguerite(1310-1382=72) = Louis de Crécy, Comte Louis Ier de Flandre(1304?-katli 1346=42?), izd.1320, izd.müd.26, yş.10-36, zevcinden 6? yş.kç., kont 1322-1346=24, oğulları Louis III(1330-1383=53), kont 1346-1383=37, vel.kont 1330-1346=16=Marguerite de Brabant, bunların kızı Marguerite, bk.Capet-Valois-Orléans.

52) Charles IV le Bel=Güzel(1295-1328=33), Fransa kralı 1322-1328=6, vel.1321-1322, Comte de la Marche, Navar kralı(Ch.I). =1. Blanche(1296?-1326=30?), izd.1307, tal.1322=15, yş.11-26, zevcinden 1? yş.kç., 51. Kral'ın eşinin hemşîresi, râhibe 1322-1328=6, Comte Otton IV de Bourgogne(Franche-Comté) kızı. =2. Marie de Luxembourg(1305-1324=19), izd.1322, izd.müd.2, yş.17-19, zevcinden 10 yş.kç., kraliçe 1322-1324=2, İmp.Heinrich VII kızı.=3. Jeanne de Capet-Evreux(ölm.1371), izd.1324, izd.müd.4, kraliçe 1324-1328=4, zevcinden 43 yıl sn.öldü, Comte Louis d'Evreux kızı. Charles IV'ün 2. eşinden oğlu: Louis(1322-1324=2), vel.1322-1324=2. Charles IV'ün 3. eşinden posthume kızı: Blanche(1328-1393=65) = Duc Philippe d'Orléans(1336-1373=37), izd.1345, izd.müd.28, yş.17-45, zevcinden 8 yş.by., Fransa kralı Philippe VI oğlu, babasının amca oğlunun oğlu, çocuksuz, aş.bk.

Bu sûretle Charles IV'ün vârissiz ölümüyle 1328'de tahta amcası Comte Charles de Valois'nın(1270-1325) by.oğlu Philippe VI geçti. 3 yıl daha yaşasa idi Charles de Valois Charles V olarak kral olacaktı. 53. kral Philippe VI de Valois ile Fransa târihçileri Capet-Valois dalının başlamış olduğunu farzederler. Aslında Capet hânedânının tam bir devâmıdır.

Capet-Valois Dalı(1328-1498=170)

Charles de Valois(1270-1325=55), Fransa kralı Philippe III le Hardi=Isabelle d'Aragon oğlu, Fransa velîahdi 1285-1289=4+1324-1225= 1 = 5, Alençon ve Valois kontu 1285-1325, Anjou ve Maine dukası 1290-1325=35, =1. Marguerite de Capet-Anjou-Sicile(1274?-1300=26?), izd.1290, izd.müd.10, yş.16?-26?, zevcinden 4? yş.kç., babasının amca oğlunun oğlu, Napoli ve Sicilya kralı Carlo II kızı. =2. Catherine

(ölm.1308), izd.1301(1 yıl sn.), izd.müd.7, titüler İstanbul imparatoru Philippe de Courtenay kızı.=3. Mahaud (Mathilde) de Châtillon(ölm.1358), izd.1308(ayni yıl), izd.müd.17, zevcinden 33 yıl sn.öldü, Saint-Pol kontluğu vârisesi, Comte Gui III de Châtillon Saint-Pol kızı. İlk eşinden Philippe VI, Charles d'Alençon ve 3 prs.(Isabelle, Jeanne, Marguerite), 2. eşinden 3 prs.(Catherine, Jeanne, Isabelle), son eşinden Louis ve 3 prs.(Marie, Isabelle, Blanche) doğdular:

Isabelle(1292-1309=17)=Jean(1286-1341=55), izd.1296, izd.müd.13, yş.4-17, zevcinden 6 yş.kç., çocuksuz, Duc Arthur II de Bretagne oğlu.- Jeanne(1294?-1352=58?)=Comte Guillaume le Bon de Hainaut(ölm.1337), izd.1305, izd.müd.33, yş.11?-44?- Marguerite(1295?-1352=57?)=Comte Gui de Châtillon de Blois, izd.1310, çocukları için bk.Blois.- Charles de Valois(Charles d'Alençon)(1295-katli 1346=51), Alençon kontu, oğlu Charles le Saint=Azîz(1319-katli 1364=45), Blois kontu, Bretagne dukası 1345-1364=19=Jeanne de Capet-Bretagne, izd.1337, oğulları Jean IV(katli 1415), oğlu Jean V(1409-1476=67), oğlu René(ölm.1492), oğlu Charles IV(1489-1525=36), Alençon dukası 1492-1525=33=Marguerite(Capet-Valois-Orléans-Angoulême)(1492-1549=57), 1. izd.1509, izd.müd.16, yş.17-33, şâire, Navar kraliçesi 1527-1549=22, Charles IV'ün hemşîresi: Françoise(ölm.1537)=2. Charles Ier de Capet-Bourbon, izd.1517, izd.müd.20, Vendôme dukası 1515-1537=22, Bourbon dukası 1527-1537=10, çocukları için bk.Capet-Bourbon. 1525'e kd.süren Capet-Valois-Alençon dalının tafsîlâtı için Alençon bahsine bk.- Catherine(1302-1346=44)=Philippe de Capet-Anjou-Sicile, Taranto prensi ve kontu, titüler İstanbul imparatoru, ölm.1332, izd.1313, izd.müd.19.- Jeanne(ölm.1363)=Robert d'Artois, Comte de Beaumont le Roger(ölm.1382), izd.1318, izd.müd.45.- Isabelle(ölm.1349), 1342'de Fontevrault manastırı başrâhibesi.- Louis(1318-1328=10), Alençon ve Chartres kontu.- Marie(ölm.1328)=Charles de Capet-Anjou-Sicile, Calabria dukası(ölm.1328), izd.1324, izd.müd.4, kızları Giovanna I(ölm.1382), Napoli ve Sicilya hükümrân kraliçesi.- Isabelle(ölm.1383)= Perre Ier, Duc de Bourbon, izd.1337, ölm.1356, izd.müd.19, çocukları için bk.Capet-Bourbon.- Blanche(1317-1348=31)=Karl IV von Luxemburg, Almanya imparatoru(ölm.1378), izd.1329, izd.müd.19.- 53) Philippe VI.

53) Philippe VI de Valois, le Hardi=Atak(1293-1350=57), amcasının oğlu Charles IV yerine Fransa kralı 1328-1350=22, vel.1325-1328=3(babasının ölümü üzerine), 1328'de bir kaç ay Fransa nâibi. =1. Jeanne de Capet-Bourgogne(1293-1348=55), izd.1313, izd.müd.35, yş.20-55, kraliçe 1328-1348=20, Duc Robert II de Bourgogne kızı. =2. Blanche de Capet-Navarre(1330?-1398=68?), izd.1349(1 yıl sn.), izd.müd.1, yş.19?-20?, zevcinden 37? yş.kç., kraliçe 1349-1350=1, Navar kralı Philippe III d'Evreux kızı. Philippe VI'nın ilk eşinden çocukları: Küçük ölen 3 Pr.- Marie(ölm.1333)=Duc Jean de Limbourg(ölm.1333), izd.müd.1, Duc Jean III de Brabant oğlu.- Isabelle=Pierre Ier(1310-1356=46), Duc de Bourbon 1341-1356=15, çocukları için bk.Capet-Bourbon.- Philippe (1336-1373=37), Orléans dukası ve Valois kontu 1344-1373=29, meşrû çocuğu yok= Blanche(1328-1393=65), izd.1345, izd.müd.28, yş.17-45, zevcinden 8 yş.by., Fransa kralı Charles IV le Bel kızı, Pr.Philippe de Valois'nın gayri meşrû oğlu: Louis, Beauvais piskoposu 1395-1397=2.- Philippe VI'nın by.oğlu ve halefi:

54) Jean II le Bon=İyi(1319-1364=45), 54. Fransa kralı 1350-1364=14, vel.1328-1350=22, Londra'da esâret hayâtı 1356-1360=4+1364, Normandiya ve Guyana dukası ve Anjou ve Maine kontu 1332-1350=18. =1. Bonne (Judith)(ölm.1349), izd.1332, izd.müd. 17, kraliçe olamadı, Bohemya kralı Johann von Luxemburg kızı(bütün çocuklarının annesi). =2. Jeanne(ölm.1360), izd.1350(1 yıl sn.), izd.müd.10, kraliçe 1350-1360=10, çocuksuz, Comte Guillaume XII d'Auvergne=Marguerite d'Evreux(Artois kontu Philippe de Bourgogne'dan dul) kızı. Jean II'nin çocukları: Jeanne(1344-1373=29), Navar kraliçesi =1. Duc Henri de Limbourg(ölm.1349), izd.1347, izd.müd.2, Duc Jean III de Brabant oğlu, =2. Charles II le Mauvais(ölm.1387), izd.1351(2 yıl sn.), izd.müd.22, Navar kralı, dedesinin amca oğlunun oğlu, çocukları için bk.Capet-Evreux-Navarre.- Marie(1344-1404=60)=Duc Robert Ier de Bar(ölm.1411), izd.1364, izd.müd.38.- Isabelle(1346-1372=26)=Jean(Giovanni) Galéas Visconti(1347-1402=55), izd.1360, izd.müd.12, yş.14-26, zevcinden 1 yş.by., Vertus kontu, sn.Milano dukası 1385-1402= 17, Pavia dukası 1378-1385=7, Pavia vel.dukası 1354-1378=24, çocukları için bk.Visconti.- Louis I(1338-1384=46), Napoli kralı 1382'de bir kaç ay, Napoli vel.i 1380-1382=2, Fransa vel.i 1364-1368=4, Anjou dukası ve Provence kontu, nesli için bk. Capet-Valois-Anjou(3. Anjou Hânedânı).- Philippe Ier de Hardi=Atak(1342-1404=62), Burgonya dukası 1364-1404= 40=Marguerite de Flandre, izd.1369, nesli için bk.Capet-Valois-Bourgogne(3. Bourgonya Hânedânı).- Jean(1340-1416=76), Poitiers kontu 1356, Guyenne ve Languedoc eyâletleri vâlîsi 1358, Berry dukası 1360, Auvergne dukası 1360, Poitou, Etampes ve Boulogne kontları 1381, Paris vâlîsi 1405. =1. Jeanne(ölm.1387), izd.1360, izd.müd.27, Comte Jean Ier d'Armagnac kızı, =2. Jeanne II(ölm.1422), izd.1389(2 yıl sn.), izd.müd.27, Auvergne ve Boulogne kontlukları vârisesi, Comte Jean II d'Auvergne et de Boulogne kızı(=2. Seigneur Georges de la Trémoille, izd.1416). Pr.Jean'ın hepsi ilk eşinden 2 oğlu ve 2 kızı: Charles de Berry(ölm.1381), Montpensier kontu, çocuksuz=Marie, Sire Louis de Sully et de Craon kızı(=2. Sire Gui de la Trémoille, izd.1382, Fransa sancakdârı, =3. Sire Charles Ier d'Albret, ölm.1413, izd.1400, Fransa seraskeri); Jean de Berry, Montpensier kontu, bu da babasının hayâtında öldü, ağabeyi ölünce(1381) kontluk unvânına vâris oldu, çocuksuz=1. Catherine, izd.1386, Fransa kralı Charles V kızı, amca oğlu, izd. müd.2, =2. Anne(ölm.1404), Marche ve Vendôme kontu Jean de Bourbon kızı(=2. Bavyera-Ingolstadt dukası Sakallı Ludwig); Bonne de Berry(ölm.1435) =1. Amedeus VII, izd.1376, izd.müd.15, Savoie kontu 1383-1391=8, 1388'de Nice'i fethetti, =2. Comte Bernard VII d'Armagnac(ölm.1418), izd.1393(2 yıl sn.), izd.müd.25, Fransa seraskeri, ilk eşinden çocukları için bk.İtalya-Savoie; Marie de Berry(ölm.1434)=1. Louis III de Châtillon, ölm.1391, izd.1386, izd.müd.5, Dunois kontu, =2. Phille d'Artois(ölm.1397), izd.1392(1 yıl sn.), izd.müd.5, Eu kontu, Fransa seraskeri, =3. Jean Ier de Capet-Bourbon(1381-1434=53), izd.1400(3 yıl sn.), izd.müd.34, Bourbon dukası 1410-1434=24.- 55) Charles V le Sage.

55) Charles V le Sage=Akıllı(1338-1380=42), 55. Fransa kralı 1364-1380=16, 1. dauphin(vel.) 1350-1364=14, Fransa nâibi 1356-1364=8=Jeanne de Capet-Bourbon (1338-1378=40), izd.1350, izd.müd.28, yş.12-40, zevcinden 1 yş.kç., kraliçe 1364-1378=14, Duc Pierre Ier de Bourbon kızı, çocukları: Catherine(1377-1388=11)=Jean de Berry, Comte de Montspensier(ölm.1416'dan önce), izd.1386, izd.müd.2, çocuksuz,

amcasının oğlu, yk.bk.- Louis d'Orléans(1372-1407=35), bk.aşağıda Capet-Valois-Orléans dalı.- Charles V'in by.oğlu ve halefi:

56) Charles VI le Bien-Aimé=Sevgili(1368-1422=54), 56. Fransa kralı 1380-1422=42, dauphin 1368-1480=12, eşi kraliçenin niyâbeti 1417-1422=5.=Isabelle (Isabeau)(1371-1435=64), izd.1385, izd.müd.37, yş.14-51, zevcinden 3 yş.kç., kraliçe 1385-1422=37+1422-1435=13 = 50, kraliyet nâibesi 1417-1422=5, Bavyera-Ingolstadt dukası Stefan II kızı. =Odette de Champdivers, 1404'ten ît.Kral'ın metresi. Charles VI'nın çocukları: Küçük ölen 2 Pr.-Isabelle(1389-1409=20), İngiltere kraliçesi 1396-1399=3=1. Richard II(1366-katli 1400=34), izd.(2) 1396, izd.müd.4, yş.7-11, zevcinden 23 yş.kç., İngiltere kralı 1377-1400=23, Galler prensi 1376-1377=1, =2. Charles de Capet-Valois-Orléans(1391-1465=74), izd.(1) 1406, izd.müd.3, yş.17-20(dul kaldıktan 6 yıl sn.), şâir, dauphin 1422-1423=1, Angoulême kontu, sn.Orléans dukası 1407-1465=58, İngiltere'de 1415-1440=25, kızları için aş.bk., amca oğlu.- Jeanne(1391-1433=42)=Comte Jean VI de Montford(1389-1442=53), izd.1397, izd.müd.36, yş.6-42, zevcinden 2 yş.kç., Duc Jean IV de Bretagne oğlu.- Marie(1393-1438=45), 1408'de râhibe.- Michelle(1395-1422=27), çocuksuz=Philippe le Bon(ölm.1467), izd.1403, izd.müd.19, yş.8-27, Burgonya dukası Jean sans Peur oğlu.- Catherine(1401-1437=36), İngiltere kraliçesi 1420-1422=2+1422-1437=15 = 17 =1. Henry V(1387-1422=35), izd.1420, izd.müd.2, yş.19-21, zevcinden 14 yş.kç., İngiltere kralı 1413-1422=9, Galler prensi 1399-1413=14, =2. Owen Tudor(katli 1461), izd.1423(ertesi yıl), izd.müd.14, yş.22-36, Richmond kontu, bk.İngiltere, ilk eşinden: Henry VI(ölm.1472), İngiltere kralı, 1431'de Fransa kralı ol.tâc giydi, 2. eşinden: Edmund Tudor(ölm.1456, Richmond kontu) ve bunun oğlu Henry VII(ölm.1509), Tudor hânedânından ilk İngiltere kralı.- Louis(1396-1415=21) dauphin 1396-1415=21, Guyenne dukası 1401-1415=14, çocuksuz = Marguerite de Capet-Bourgogne(ölm.1441), izd.1412, izd.müd.3, Burgonya dukası Jean sans Peur kızı(=2. Arthur, izd.1423, Richemond kontu, Fransa seraskeri).- Jean(1398-1417=19), dauphin 1415-1417=2(ağabeyinin yerine), Touraine dukası 1414-1417=3, Berry dukası, Poitou kontu, çocuksuz=Jacqueline(ölm.1436), izd.1406, izd.müd.11, Comte Guillaume IV de Hainaut et de Hollande=Marguerite de Capet-Bourgogne kızı(=2. Jean de Bourgogne, Duc de Brabant, izd.1417, =3. Humphrey, izd.1422, Gloucester dukası, İngiltere prensi, =4. François de Borselle, Ostrevent kontu, hiç birinden çocuğu olmadı).- Charles VI'nın kç.oğlu ve halefi:

57) Charles VII le Victorieux=Muzaffer(1402-1461=58), 57. Fransa kralı 1422-22.7.1461=39, dauphin 1417-1422=7(ağabeyi Jean'ın yerine), kraliyet nâibi 1417-1418=1, Touraine dukası 1416, Berry dukası ve Ponthieu kontu 1419, Osmanlı'da İkinci Murâd'ın çağdaşı olup İstanbul'un Fethi ile Yeni Çağ'a girişi ve Fâtih'in ilk 10 yıllık saltanatını da gördü. (Paris'in Burgonya tar.işgali 1418-1420=2+Paris'in İngiltere tar.işgali 1420-1436=16=18, bu yıllarda Fransa kralının taht şehri: Bourges) =1. Marie de Capet-Valois-Anjou-Sicile(1394-1463=69), izd.1422, izd.müd.39, yş.28-67, zevcinden 9 yş.by., kraliçe 1422-1461=39+1461-1463=2 = 41, Sicilya ve Napoli kralı ve Anjou dukası Luigi I kızı. =2. Agnès Sorel(metres)(1422-1450=28), 1444'te kralın resmî metresi(rivâyete göre Kral'la ilişkisi 1432'de 10 yaşında iken başladı), izd.müd.6, yş.22-28, zevcinden 19 yş.kç., La Dame de Beauté=Güzellik Hanımefendisi, Kral'dan 4 kızı

oldu, ikisi küçük öldü, ikisi aşağıdaki Charlotte de Valois ve Marguerite(Marie) de Valois'dır. Charles VII çocukları: Charlotte de Valois(1434-1476=42)=Jacques de Brézé(ölm.1494), izd.1462, izd.müd.14, yş.28-42, Maulevrier kontu, Normandiya dukalığı mareşali.- Marguerite(Marie) de Valois(1436-1472=36)=Olivier de Coëtivy (ölm.1480?), izd.1458, izd.müd.14, yş.22-36, Taillebourg kontu ve Guyana seraskeri.- Catherine(1428-1446=18)=Charles le Téméraire(1433-1477=44), izd.(1) 1439, izd.müd.7, yş.11-18, zevcinden 5 yş.by., çocuksuz, Burgonya dukası 1467-1477=10; Charlotte(gayri meşrû)(ölm.1487), Kıbrıs (b.bk.) kraliçesi; Jeanne(1430-1482=52)=Duc Jean de Bourbon(1426-1488=62), izd.(1) 1447, izd.müd.35, yş.17-52, zevcinden 4 yş.kç., Bourbon dukası 1456-1488=32, bk.Capet-Bourbon.- Madelaine(1443-1486=43)= Gaston de Foix(ölm.1470), izd.1461, izd.müd.9, yş.18-27, Viane prensi, bk.Navar. Bu Prs. Madelaine yâhut Magdelan, doğar doğmaz(1443) Macaristan(1444-1457=13) ve Bohemya(1439-1457=18) kralı Lalislas V(II)(1439-1457=19) ile nişanlandı(vel.1439-1444=5), fakat bu nişan nikâha dönüşmedi.- Yolande(1434-1478=44), Savoie düşesi 1465-1472=7+1472-1478=6 = 13 =Amédé(Amedeus) IX(1435-1472=37), izd.1453, izd.müd.19, yş.19-38, zevcinden 1 yş.by., dedesinin amca oğlunun torununun oğlu, Savoie dukası 1465-1472=7, vel.duka 1451-1465=14, çocukları için bk.Savoie.- Charles(1446-1472=26), dauphin 1461-1470=9(ağabeyi Louis XI için, Ch.VIII doğuncaya kd.), Berry dukası 1461, Normandiya dukası 1465, Guyenne dukası 1469, evlenmedi, gayri meşrû çocukları oldu.- Charles VII'nin by.oğlu ve halefi:

58) Louis XI(1423-1483=60), 58. Fransa kralı 22.7.1461-30.8.1483=21. 11. 9. Fâtih Sultan Mehmed'le çağdaş, dauphin 1423-1461=38. =1. Marguerite(1424-1444=20),izd.1436, izd.müd.8, yş.12-20, zevcinden 1 yş.kç., şâire, çocuksuz, İskoçya kralı James I kızı. =2. Charlotte(1445-1483=38), kraliçe 1461-1483=22, izd.1457, izd.müd.26, yş.12-38, zevcinden 22 yş.kç., Duc Louis(Luigi) de Savoie kızı. Çocukları: Catherine.- Anne(1460-1522=62), Fransa nâibesi 1483-1491=8 = Pierre II(1439-1503), izd.1474, izd.müd.29, yş.14-43, zevcinden 21 yş.kç., Bourbon dukası (1488-1503), ve Beaujeu sire'i 1488-1503=15, çocukları için bk.Capet-Bourbon.- Jeanne la Boiteuse= Topal, Sainte=Azîze(1464-1505=41), 1498'de bir kaç ay Fransa kraliçesi = Louis XII(1462-1515=53), izd.(1) 1476, tal.1498=22, yş.12-34, zevcinden 2 yş.kç., dedesinin amca oğlunun oğlu, Fransa kralı 1498-1515=17, Orléans dukası 1465-1483=18. bk.aş.no.60, çocuksuz, Prs.Jeanne 1498'de Berry düşesi sanını aldı ve 1501'de Annonciades tarîkatini kurdu.- Louis XI'in tek oğlu ve halefi:

59) Charles VIII l'Affable=Mültefit(1470-1498=28), 59. Fransa kralı 1483-1498=15, dauphin 1470-1483=13, ablası Anne'ın niyâbetinde 1483-1491=8, İtalya seferine çıktı, Napoli'ye kadar indi, Roma'da Şehzâde Cem'i Papa'nın elinden aldı(1495). 1482'de Arşidüşes Marguerite(1480-1530=50) ile nişanlandı, bu nişan 1491'de arşidüşes 11 yaşında iken 9 yıl sonra feshedildi. =Anne de Capet-Bretagne(1477-1514=37), kraliçe 1491-1498=7+1499-1514=15 = 22, izd.(1) (1491), izd.müd.7, yş.14-21, zevcinden 7 yş.kç., Brötonya hükümrân düşesi 1488-1514=26, Duc François II de Bretagne=Marguerite de Foix kızı, dul kaldığının ertesi yılı 1499'da yeni Fransa kralı Louis XII(bk.no.60) ile evlenip tekrar Fransa kraliçesi oldu. Charles VIII'in oğlu Charles-Orland çok küçük öldü, diğer oğlu Charles, 1492-1495, 3 yıllık bir velîahdlikten sonra ve

3 yaşında öldü, çok erken ölen 3 pr. dışında başka çocuğu olmadığı için taht, dedesinin amcası Louis d'Orléans'ın torunu Louis XII'ye(bk.no.60) geçti. Bu sûretle Capet-Valois-Orléans denen dal Fransa tahtına yükseldi:

Capet-Valois-Orléans Dalı(1498-1515)

Louis(1372-katli 1407=35), 55. Fransa kralı Charles V'in 2 oğlunun küçüğü, Fransa velîahdi 1380-1496=16, annesi Jeanne de Bourbon da Capet hânedânından, Valois kontu, Angoulême kontu, Périgord kontu, Dreux Kontu ve 1386'dan ît.Touraine dukası, 1392'den ît.Orléans dukası, 1397'den ît.hepsine ilâveten Blois kontu. =Valentine(1370-1408=38), izd.1389, izd.müd.18, yş.19-37, zevcinden 2 yş.by., Milano dukası Giovanni Galeas Visconti kızı, dayısının oğlu. Pr.Louis'nin metresi: Yolande d'Enghien. Bu metresinden oğlu: Jean Dunois(1402-1468=66), Mortain kontu 1424, Gien kontu 1424, Périgord kontu 1430, Dunois kontu 1439, Guyana eyâlet nâibi 1451, Londra büyükelçisi 1448, Fransa kralı başmâbeyncisi(grand-chambellan) 1430=1. Maie, Thiais senyörü Jean Louvet kızı, Sayıştay başkanı, =2. Marie, izd.1439, Montgommeri baronu Jacques II d'Harcourt kızı, 2. eşinden çocukları ve nesli: Longueville Dükleri. Pr.Louis'nin(1372-1407) kç.oğlu: Jean le Bon=İyi(1399-1467=68), Angoulême ve Périgord kontu 1407-1467=60=Marguerite(ölm.1496'dan sn.), izd.1449, izd.müd.18, Vicomte Alain IX de Rohan=Marie de Bretagne kızı, kızları: Jeanne(ölm.1520'den önce), 1516'da Valois hükümrân düşesi=Charles de Coëtivi, izd.1511?, Taillebourg kontu ve sn.Valois dukası. Jean le Bon'un oğlu: Charles(1459-1496=37), Angoulême kontu ve Guyana eyâlet vâlîsi 1489-1496=7=Louise de Savoie, bunların oğulları: François I, 61. Fransa kralı, aş.bk.

Pr.Louis'nin(1372-1407) by.oğlu: Charles d'Orléans(1391-1465=74), Orta Çağ'ın en büyük Fransız şâiri, Fransa velîahdi 1422-3=1, Orléans dukası 1407-1465=58, Milano dukası, Angoulême, Valois ve Blois kontu 1407, İngiltere'de 25 yıl esir hayâtı yaşadı ve şiirlerini yazdı(1415-1440=25). =1. Isabelle(1389-1409=20), izd.(2) 1406, izd.müd.3, zevcinden 2 yş.by., Fransa kralı Charles VI kızı, 1396-99'da İngiltere kraliçesi, amcasının oğlu(Prs.Jeanne'ın annesi). =2. Bonne(ölm.1415), izd.1410(ertesi yıl), izd.müd.5, çocuğu olmadı, Fransa seraskeri Comte Bernard VII d'Armagnac kızı. =3. Marie(1426-1487=61), izd.1441, izd.müd.24, yş.15-39, zevcinden 35 yş.kç., Duc Adolphe de Clèves kızı(Prs.Marie, Prs.Anne ve Louis XII annesi)(=2. Jean de Rabodanges, izd.1480, 15 yıl sn., izd.müd.7, yş.50-57). Pr.Charles d'Orléans'ın 3 kızı: Jeanne(1409-1432=23)=Duc Jean II d'Alençon(ölm.1476)(Capet), izd.1421, izd.müd.11, yş.12-23, çocuksuz.- Marie(ölm.1493)=Jean de Foix, Etampes kontu ve Narbonne vikontu.- Anne(ölm.1491), 1478'de Fontevrault ve 1485'te Sainte-Croix manastırları başrâhibesi. Charles d'Orléans'ın ilk kızı ile son kızı arasında yaklaşık 55 yıl fark var. Charles d'Orléans'ın tek oğlu:

60) Louis XII le Père du Peuple=Halkın Babası(1462-1515=53), 60.Fransa kralı 1498-1.1.1515=17, babasının amcasının torununun oğlu olan Charles VIII yerine kral oldu, Fransa velîahdi 1483-1492=9+1495-1498=3 = 12, Orléans dukası 1465-1483=18, Valois dukası 1466-1483=17, Paris vâlîsi 1483, Normandiya eyâlet vâlîsi 1491, Milano dukası 1494. =1. Jeanne(1464-1505=39) la Boiteuse=Topal, izd.1476, tal.1498=22, yş.12-34, zevcinden 2 yş. kç., boşanınca Berry Düşesi oldu, Fransa kralı Louis XI kızı,

dedesinin amca torunu, çocuksuz. =2. Anne(1477-1514=37), izd.1499, izd.müd.15, yş.22-37, zevcinden 15 yş.kç., kraliçe 1499-1514=15, Fransa kralı Charles VIII'den dul(bu ilk evliliği ve ilk Fransa kraliçeliği 1491-1498=7), Brötonya hükümran düşesi 1488-1514=26, Duc François II de Bretagne kızı ve vârisesi)(Prs.Claude ile Prs.Renée'nin annesi, ilk eşi Charles VIII'den çocuğu yok). =3. Marie Tudor(1497-1534=37), izd.(1) 1515(ertesi yıl), izd.müd.birkaç ay, Fransa kraliçesi 1515'te bir kaç ay, yş.18, zevcinden 35 yş.kç., İngiltere kralı Henry VII kızı(=2. Charles Brandon, Duc of Suffolk, izd.1515, ayni yıl). Louis XII'nin gayri meşrû oğlu: Michel de Bucy(1486?-1515=25?), Bourges başpiskoposu 1505-1511=6. Louis XII'nin 2. eşinden olan velîahd oğlu, bebekken öldü. Louis XII'nin 2 kızı: Renée(1510-1575=65), Ferrara düşesi 1527-1534=7+1575=41 = 48 = Ercole II(Este hânedânı)(1508-1559=51), izd.1527, izd.müd.7, yş.17-24, zevcinden 2 yş.kç., Ferrara dukası 1534-1559=25, vel. duka 1508-1534=26, ilâveten Modena ve Reggio dukası, çocukları için bk.İtalya-Este Hânedânı.- Claude (1499-1524=25), La Bonne Reine=İyi Kraliçe, Fransa kraliçesi 1515-1524=9 = François I(1494-1547=53), izd.(1) 1515, izd.müd.9, yş.16-25, zevcinden 5 yş.kç., babasının amca torunu, 61. Fransa kralı 1515-1547=32, aş.bk., François I'in bütün çocuklarının annesi, Fransa velîahdi 1498-1515=17, Angoulême kontu 1496-1498=2, Charles-Quint'e esir 1525-1526=1.

Capet-Valois-Orléans-Angoulême Dalı(1515-1589=74)

Yukarıdaki bahiste anılan Charles V oğlu Louis d'Orléans'ın(1372-1407) kç.oğlu Pr.Jean le Bon'un(1404-1467) oğlu: Charles d'Angoulême(1459-1496=37), babasının yerine Angoulême kontu 1467-1496=29, Guyana eyâlet vâlîsi 1489-1496=7 = Louise de Savoie(1476-1531=55), izd.1491, izd.müd.5, yş.15-20, zevcinden 17 yş.kç., Fransa nâibesi 1525-1526=1(bu sıfatla Kaanûnî Sultân Süleymân'dan oğlu François I'in Charles-Quint'in elinde esâretten kurtarılması için yardım istedi), Fransa Kralı'nın annesi(kraliçe sanını almaksızın) 1515-1531=16, Duc Philippe sans Terre de Savoie kızı, Angoulême düşesi 1516, Anjou düşesi ve Nemours düşesi ve Maine kontesi 1524, hepsine ilâveten Touraine kontesi 1528. Çocukları: 61) François I(1494-1547), aşağıdaki paragrafa bk.- Louis(1496-1537=41), Fransa velîahdi(ağabeyi için) 1515-1516=1, ağabeyi vel. olunca onun yerine Angoulême kontu 1498-1515=17, Angoulême dukası 1515-1537=22(ağabeyi kral olunca) = Marie de Capet-Lorraine-Guise(1513-1560=47), izd.(1) 1534, izd.müd.3, yş.21-24, zevcinden 17 yş.kç., İskoçya kraliçesi 1538-1542=4+1542-1560=18 = 22, İskoçya nâibesi 1554-1559=5, İskoçya kralı James V eşi ve Fransa ve İskoçya kraliçesi Mary Stuart'ın annesi.- Marguerite de Valois(1492-1549=57), şâire, Navar kraliçesi 1527-1549=22, Fransa kralı Henri IV'ün anne annesi, Berry düşesi 1517-1549=32 =1. Charles IV de Capet-Valois-Alençon(1489-1525=36), izd.1509, izd.müd.16, yş.17-33, zevcinden 3 yş.kç., Alençon dukası 1492-1525=33. =2. Henri II d'Albret(1503-1555=52), izd.1527(2 yıl sn.), izd.müd.22, yş.35-57, zevcinden 11 yş.by., Navar krallığı müddeîsi 1517-1555=38, çocukları için bk.Navar-Albret, kızları Jeanne(1528-1572), Fransa kralı Henri IV'ü doğurdu, bk.Capet-Bourbon.

61) François I le Père des Lettres=Edebîyâtın Babası(1494-1547=53), 61. Fransa kralı 1.1.1515-31.3.1547=32, 3, 0. Kaanûnî Sultân Süleymân'ın çağdaşı ve mahmîsi olan

Rönesans'ın ünlü Fransa kralı, vel.1498-1515=17, babasının amca oğlu Louis XII'ye vel.olup sonra onun yerine geçti, ayni zamanda Louis XII'nin dâmâdı idi, İmp.Charles-Quint'in esîri olarak Madrid'de şatoya kapatılması 24.2.1525-1526=1, şâir, babası ölünce Angoulême kontu 1496-1498=2, vel.olunca bu unvânı kardeşine bırakıp Valois dukası 1498-1515=17. =1. Claude(1499-1524=25), izd.1515, izd.müd.9, yş.16-25, zevcinden 5 yş.kç., babasının amca torunu, Fransa kraliçesi 1515-1524=9, François I'in bütün çocuklarının annesi. =2. Arşidüşes Eléonore(1498-1558=60), izd.(2) 1529(5 yıl sn.), izd.müd.18, yş.31-49, zevcinden 4 yş.kç., İmp.Charles-Quint'in hemşîresi, Fransa kraliçesi 1529-1547=18, çocuk doğurmadı, Portekiz kraliçesi(bk.Portekiz)(ilk eşi: Portekiz kralı Büyük Emmanuel). François I'in ilk eşinden çocukları: François(1516-1536=20), dauphin 1516-1536=20, Brötonya dukası 1532-1536=4, evlenmedi.- Charles(1522-1545=23), Angoulême dukası, Orléans dukası, Bourbon dukası, Clermont kontu, de la Marche kontu 1536-1545=9, evlenmedi.- Madeleine(1520-1537=17), İskoçya kraliçesi 1537'de bir kaç ay = James V(1512-1542=30), izd.1537, izd.müd. bir kaç ay, yş.17, zevcinden 8 yş.kç., İskoçya kralı 1513-1542=29, vel.1512-1513=1, bu evlenme çocuksuz(James V sonra 2 def'a daha evlendi).- Marguerite(1523-1574=51), Savoie düşesi 1559-1574=25, Berry düşesi 1550-1559=9 = Duc Philibert-Emmanel de Savoie(1528-1580=52), izd.1559, izd.müd.15, yş.37-51, zevcinden 5 yş.by., duka 1553-1580=27, vel.duka 1528-1553=25, çocukları için bk.İtalya-Savoie. François I'in yerine geçen ortanca oğlu:

62) Henri II(1519-katli 1559=40), 62. Fransa kralı 31.3.1547-10.7.1559=12, 3, 10, ağabeyinin yerine dauphin 1536-1547=11, şâir, Brötönya dukası 1539-1547=8, 1539'dan önce Orléans dukası. =Catherine de Médicis(1519-1589=70), izd.1533, izd.müd.14, yş.16-30, zevci ile ayni yaşta, Fransa kraliçesi 1547-1559=12+1559-1560=1+1560-1574=14+1574-5.1.1589=15 = 42, Fransa nâibesi 1559+1574-1575=1+1552, kraliçe olmadan Boulogne ve Auvergne kontesi, Urbino dukası Laurenzo II Medici=Madeleine de la Tour d'Auvergne(ölm.1519) kızı, Fransa târîhinin Kösem Sultân'ı. =Mary Fleming, İskoç, Henri II'nin metresi.=Diane de Poitiers(1499-1566=67), Kral'ın resmî metresi 1536, izd.müd.23, yş.37-60, Seigneur Jean de Poitiers de Saint-Vallier kızı, Maulevrier kontu Louis de Brézé'den dul, Saint-Vallier kontesi ve sn.Valentinois düşesi 1548, Etampes düşesi 1553. *Henri d'Angoulême ilk metresinden, Henri de Saint-Rémy** ise Nicole'den, Diane ise Philippe'den doğdu. Dîğer bütün çocukların annesi Catherine de Médicis'dir. Çocukları: Louis(1549-1550=1), Orléans dukası.- Jeanne(1556), ayni gün öldü, bununla ikiz Victoire(1556), 2 aylık öldü.- Henri d'Angoulême(1551-1586=35), Angoulême şövalyesi, sn.kontu, Malta'da râhib-şövalye ve oramiral oldu.- Diane(1538-1619=81), 1548'de Kral resmen kızı ol.tanıdı, Castro düşesi, Montmorency düşesi, Angoulême düşesi=1. Orazio Farnese(katli 1554), izd.1552, izd.müd.2 yş.14-16, =2. 2e Duc François de Montmorency(1530-1579=49), izd.1557(3 yıl sn.), izd.müd.22, yş.19-

---

* =Philippe Duc(Philippa Duco), Piemonteli.- =Nicole de Savigny, Baronne de Saint-Rémy(1535?-1590=55?), Sailly senyörü Georges de Savigny=Fontette dame'ı Nicole des Marais kızı, Saint-Néron ve Saint-Rémy senyörü Jean de Ville'le evlenip ayrıldı, bir ara bu da Kral'ın metresi oldu.

** Henri de Saint-Rémy(Henri-Monsieur)(1557-1621=64), Fontette, Noes, Bazolles ve Beauvoir baronu, albay(nesli: Saint-Rémy de Valois baronları ve kontları)=Chrétienne de Muz(ölm.1636), izd.1592, izd.müd.29, Louppy senyörü Claude de Fresnay'den dul, Bazolles ve Neufville senyörü Jacques de Luz=Michelle du Fay kızı(bk. Marquis de Belleral, *Les Bâtards de la Maison de France*, 1901).

41, zevcinden 8 yş.kç., zevcinden 40 yıl sn.öldü, mareşal 1559, bk.Montmorency.- Elisabeth(1545-1568=23), İspanya kraliçesi 1560-1568=8 = Felipe II(1527-1598=71), izd.(3) 1560, izd.müd.8, yş.18-23, zevcinden 18 yş.kç., çocukları için bk.İspanya-Habsburg, İspanya kralı 1556-1598=42, infante vel.1527-1556=29, Portekiz kralı 1580-1598=18, Holanda kralı 1556-1598=42.- Claude(1547-1575=28)=Duc Charles II le Grand de Lorraine(1543-1608=65), izd.müd.16, yş.12-28, 9 çocukları için bk.Lorraine, duka 1545-1608=63, önce niyâbet altında, zevcinden 4 yş.kç.- Marguerite(1553-1615=62), Navar kraliçesi 1572-1589=17, Fransa kraliçesi 1589-1599=10, şâire = izd.(1) Henri IV de Capet-Bourbon(1553-1610=57), izd.1572, tal.1599=27, yş.16-46, zevci ile ayni yaşta, çocuksuz, Fransa kralı 1589-1610=21, Navar kralı 1572-1589=17, Navar vel.i 1560-1572, Fransa vel.i 1584-1589=5.- François Hercule(1554-1584=30), vel.1574-1584=10, Alençon dukası 1566-76, Anjou(1555-66), Touraine ve Berry dukası 1576-84, başkumandan 1577, Brabant dukası 1582, Flandre kontu 1582, evlenmedi.- Henri II'nin 3 oğlu biribiri ardınca Fransa kralı oldu: 63) François II, 6 yaş kç.kardeşi 64) Charles IX ve bunun 1 yaş kç.kardeşi 65) Henri III:

63) François II(1544-1560=16), 63. Fransa kralı 10.7.1559-5.12.1560=1, 4, 26, dauphin 1547-1559=12, İskoçya kralı 1558-1560=2, Angoulême ve Brötanya dukası, Languedoc eyâlet vâlîsi 1546. =Marie(İng.Mary Stuart)(1542-katli 1587=45), İskoçya hükümrân kraliçesi 1542-1567=25, Fransa kraliçesi 1559-1560=1, İskoçya vel.i 1572'de bir kaç ay, İngiltere kraliçesi Elizabeth I'in esîresi 1567-1587=20, izd.1559, izd.müd.1, yş.17-18, zevcinden 2 yaş by., 2 def'a daha evlendi, bu evlenmeden çocuksuz, bk.İskoçya.

64) Charles IX Maximilien(1550-1574=24), 64. Fransa kralı 5.12.1560-30.5.1574= 13, 5, 26, annesinin niyâbeti 1560-1563=3, vel.1559-1560=1, şâir, prensliğinde Angoulême ve sn.Orléans dukası. =Arşidüşes Elisabeth(1554-1592=36), izd.1570, izd.müd.4, yş.16-20, zevcinden 4 yş.kç., kraliçe 1570-1574=4, İmp. Maximilian II kızı. Bu izdivaçtan doğan Marie-Elisabeth(1572-1578=6). =Marie Touchet(1549-1638=89), 1566'da Kral'ın metresi, izd.müd.8, yş.17-26, zevcinden 1 yş.by., Dame de Belleville et de Langeais, Orléans'lı Jean Touchet=Marie Mathy'nin 3. kızı, 1578'de Orléans eyâlet vâlîsi ve Entragues, Malesherbes ve Marcoussis senyörü François de Balzac'la evlendi(bu eşinden kızları: Henriette, Verneuil düşesi, IV. Henri'nin metresi ve Marie-Charlotte), Kral'dan tam 64 yıl sonra öldü, IX, Charles'ın Marie Touchet'den çok küçük ölen bir oğlu dışındaki oğlu: Charles d'Angoulême (Charles de Valois)(1573-1650=77), yazar, orgeneral 1619, Auvergne, Ponthieu, Lauraguais ve Alais kontu 1589-1619=30, Angoulême dukası 1619-1650=31, 1585-89'da râhib, 1587'de Malta tarîkatinde Fransa grand prieur'ü, 1605-1610'da Bastille'de mahbûs, Madrid büyükelçisi 1620, 1620'de Hânedân prensi ol. kabûl edildi,=1. Charlotte(1572-1636=64), izd.1591, izd.müd.45, Fleix kontesi, serasker mareşal Duc Henri de Montmorency=Antoinette de la Marck-Bouillon kızı, =2. Françoise de Narbonne(1621-1713=82), izd.1644(8 yıl sn.), izd.müd.6, yş.23-29, zevcinden 48 yş.kç., zevcinden tam 63 yıl sn.öldü, Baron Ch.de Mareuil=Léonor de la Rivière kızı, ilk eşinden 3 oğlu oldu: Louis-Emmanuel de Valois(1596-1653=57), babasının yerine Angoulême dukası ve Alais kontu 1650-1653=3, 1607-1622 arasında râhib ve Agde piskoposu, 1622'de asker,

1637'de orgeneral, Provence eyâlet vâlîsi 1637-1650=13=Henriette de la Guiche(1598-1682=84), izd.1629, izd.müd.24, zevcinden 29 yıl sn.öldü, Fransa tophâne müşîri ve Lyonnais vâlîsinin kızı, kızları Marie-Françoise deValois(1631-1696=65), Demoiselle d'Angoulême, Comtesse de Ponthieu, çocuksuz=Duc Louis Ier de Joyeuse(Lorraine Hânedânı)(ölm.1654), izd.1649, izd.müd.5; Louis-Emmanuel de Valois'nın kardeşi: François de Valois(ölm.1622), Alais kontu, orgeneral, çocuksuz=Louise-Henriette, izd.1622, izd.müd.bir kaç ay, Mareşal Louis de la Châtre kızı; Henri de Valois (ölm.1668), Lauraguais kontu.

65) Henri II, Alexandre-Edouard(1551-katli 1589=38), 65. Fransa kralı 30.5.1574-1.8.1589=15, 2, 2, vel.1560-1574=14(ağabeyi Charles IX için), Osmanlı himâye ve onayı ile Polonya kralı 16.5.1573-30.5.1574=1, 0, 15(ağabeyinin beklenmedik ölümüyle Fransa kralı olduğunu duyunca kralı seçildiği milleti ve Polonya'yı bir gece ansızın terkederek Paris'e döndü), annesinin niyâbeti 1574-1575=1, Anjou dukası 1566, Orléans dukası ve Fransa başkumandanı 1569-1574=5, çocuksuz = Louise de Vaudémont(1553-1601=48), izd.1575, izd.müd.14, yş.22-36, zevcinden 2 yş.kç., kraliçe 1575-1589=14, Bourbonnais ve Auvergne düşesi, Mercoeur dukası ve Vaudémont kontu Nicolas de Lorraine kızı.

Henri III'ün de vârissiz katli ile, Capet-Valois kolu bütün dalları ile erkek tarafından söndüğü için, Capet-Bourbon Hânedânı tahta yükseldi.

IV

CAPET-BOURBON HÂNEDÂNI(1589-1792+1814-1848)

Capet'lerin Bourbon Dalı(1589'a Kadar)

Bourbonnais, kraliyet Fransası'nın küçük eyâletlerinden biridir. Tam Orta Fransa'da Massif Central'in kuzeyidir. Vichy şehri buradadır. Bu yöreyi Fransa Kralı, ancak 1527'de Fransa'ya doğrudan ilhâk etmiş olup bu târihten önceki feodaller, Fransa Kralı'nın tâbîleri hükümdarcıklardı. Bourbon-l'Archambault, 10. asırda kurulmuş bir senyörlüktür. Sire denen senyör, Bourges kontlarının tâbii idi(Bourges, Bourbonnais'ye komşu Berry eyâletinin merkezidir). Sonraları Bourbon senyörü, doğrudan Fransa Kralı'nın tâbii oldu. I. Bourbon Hânedânı'nın kurucusu Aimard'dır. Onun neslinden Mahaut(1179-1228=49) târihlerde geçiyor. Bu hânedân erkek tarafından söndü ve bu hânedânın son prensesi, Dampierre hânedânından bir prensle evlenerek Bourbon senyörlüğü, İkinci Bourbon Hânedânı olan Dampierre Hânedânı'na geçti ki bu hânedân Flandre kontları(b.bk.) hânedânıdır, Gui de Dampierre(1225-1305=80) bu sûretle Bourbon senyörü de oldu. Dampierre'lerin İkinci Bourbon Hânedânı'nı oluşturan dalının son sire de Bourbon'u Archambaud IX, erkek vârissiz ölünce, bu hânedân da söndü. Archambaud IX'un kızı Agnès de Bourbon(ölm.1283), 1267'ye doğru Capet-Burgonya prenslerinden Jean ile evlendi. Bu sûretle Üçüncü Bourbon Hânedânı, 1267'den başlıyarak, Fransa kraliyet hânedânı olan Capet'lerin bir dalına geçmiş oldu. Bu

hânedânın şeceresi için bk.Burgonya(Capet-Bourgogne). Burgonya dukası Eudes III oğlu Burgonya dukası Hugues IV oğlu Charolais ve Bourbon senyörü Jean, Agnès de Bourbon'un ilk kocasıdır. O ölünce, gene Capet hânedânı prenslerinden Robert II d'Artois ile evlendi(ölm.1283'te eşi ile ayni yılda). İkinci eşi Robert'den kızı Beatrix(ölm.1310), 1279'da gene Capet prenslerinden Clermont kontu Robert ile evlendi ve bu evlenmeden 3 kontes doğdu, bk.Capet-Bourgogne.

Robert(1256-1317=59), Clermont kontu, sire de Bourbon 1310; Fransa kralı(1226-1270=44) Louis IX(Saint-Louis)(1215-1270=55)=Marguerite de Provence(1221-1295)'in 6. oğulları=Béatrice(Béatrix) de Capet-Bourgogne(ölm.1310), izd.1272, Jean de Capet-Bourgogne=Agnès de Bourbon kızı, bu Prs.Béatrice, annesinden tevârüs ettiği Bourbon baronluğunu, evlenince kocası Robert'e geçirdi. Kızları: Jeanne(ölm.1388)=1. Baron de Charolais, =2. Jean d'Argies(2'den: Armagnac ve Auvergne kontları ile evlenen 2 prs.); Blanche(ölm.1304)=Comte Robert d'Auvergne; Marguerite(ölm.1309)=Comte Jean de Namur.- Oğulları:

1) Louis I(1279-1342=63), Orhân Gaazî ile çağdaş olup sire de Bourbon 1310, Clermont kontu 1318, ölümünden bir kaç ay önce Bourbon baronluğu dukalık derecesine çıkarılarak, 1. Bourbon dukası ve de la Marche kontu 1327-1342=15= Marie(ölm.1354), izd.1310, izd.müd.31, Hainaut kontu Jean II d'Avesnes kızı, çocukları: Jeanne (ölm.1377)=Comte Guigues VII de Forez(ölm.1360), izd.1318; Marguerite(ölm.1362), Sire Jean II de Luxembourg(ölm.1346), izd.1334, izd.müd.12, Bohemya kralı ve =2. Seigneur Eudes de Grancei en Bourgogne, ilk eşinden Venceslas(ölm.1383), Lüksenburg dukası, çocuksuz; Marie(ölm.1387)=1. Prince Gui de Lusignan, Galilée Pr.i, izd.1330, Kıbrıs kralı Hugues IV oğlu ve =2. Robert de Capet-Anjou-Sicile, izd.1347, Achaïe ve Tarento prensi, titüler İstanbul Latin imparatoru, oğlu Galilée prensi Hugues 1386'ya doğru çocuksuz öldü.- Jacques I(1312-1361=49), Fransa seraskeri, de La Marche kontu=Jeanne de Châtillon-Saint-Paul, bu izdivâcdan hânedânın de La Marche kontları, Vendôme kontları ve dukaları dalı yürüdü ki, hemen aşağıda bu dalı ele alacağım. 1. Bourbon Dukası Louis I'in by.oğlu ve halefi:

2) Pierre I(1311-katli 1356), 2. Bourbon dukası 1342-1356=14, Clermont ve de La Marche kontu, Languedoc ve Gaskonya eyâletleri vâlîsi 1345-1356=11 = Isabelle (ölm.1383), izd.1336, izd.müd.20, Fransa kralı Philippe VI'nın kızkardeşi, çocukları: Jeanne(1338-1378=40), Fransa kraliçesi 1364-1378=14 = Charles V(1337-1380=43), izd.1350, izd.müd.28, yş.12-40, zevcinden 1 yş.kç., Fransa kralı 1364-1380=16, dauphin 1350-1364=14, çocukları(Charles VI vs)için bk.Capet-Valois.- Blanche(1338-katli 1361=23), Kastilya kraliçesi 1353-1361=8 = Pedro el Cruel=Zâlim(1334-katli 1369=35), izd.1353, izd.müd.8, yş.15-23, zevcinden 4 yş.kç., Kastilya kralı 1350-1369=19, vel.1334-1350=16, çocukları için bk.İspanya-Kastilya.- Catherine(ölm.1427)=Comte d'Harcourt.- Bonne(ölm.1402)= 1. Godefroi(ölm.1350), izd.1347, izd.müd.3, Duc Jean III de Brabant oğlu, =2. Amedeo VI(1334-1383=49), izd.1355(5 yıl sn.), izd.müd.17, Comte de Savoie 1343-1383=40, vel.kont 1334-1343=9, çocukları için bk.İtalya-Savoi.- Catherine(ölm.1427) = Jean III(ölm.1388), izd.1359, izd.müd.29, Comte d'Harcourt et d'Aumale.- Marguerite = Sire Arnaud-Amanieu d'Albret(ölm.1415), sire d'Albret, Fransa seraskeri=Marie de Sully, izd.1400, Sire Gui V de La Trémoille'den dul.- Pierre I'in tek oğlu ve halefi:

3) Louis II le Bon=İyi(1337-1410=73), 3. Bourbon dukası 1356-1410=54, Clermont en Auvergne kontu, Forez kontu, Mercoeur senyörü 1371, Fransa kral nâibi 1380(Charles VI'nın çocukluğunda), Forez kontu 1382, Beaujolais ve Dombas senyörü 1400 = Anne d'Auvergne(ölm.1416), izd.1371, izd.müd.39, Forez ve Clermont kontlukları vârisesi, Comte Béraud II de Clermont(dauphin d'Auvergne) kızı. 3 gayri meşrû oğlu(biri Hector 1391-1414=23) dışında tek çocuğu ve halefi:

4) Jean I(1381-1434=53), 4. Bourbon dukası 1410-1434=24, Auvergne dukası, Monpensier kontu, Beaujolais de Dombes senyörü 1410-1434, orgeneral 1414, Forez kontu 1416-1434. =Marie de Berry(Capet-Valois)(ölm.1434), izd.(3) 1400, izd.müd.34, Auvergne dukalığı ve Montpensier kontluğu vârisesi, Duc Jean de Berry(Capet-Valois) kızı, Comte Louis III de Châtillon ve Comte Philippe d'Eu(Capet-Artois)'den dul. Oğulları: Guy(ölm.1442); Alexandre(gayri meşrû)(1398?-1440?=42?) Jean(gayri meşrû) (1413?-1485=72?), Puy piskoposu 1443, Languedoc eyâlet vâlî vekîli 1466.- Louis I le Bon(1402-1486=84), I. Bourbon-Montpensier Hânedânı atası, 1. Montpensier kontu 1434-1486=52, Clermont ve Sancerre kontu ve dauphin d'Auvergne 1428, Roma büyükelçisi 1484-1486=2 =1. Jeanne(1412-1436=24), izd.1428, izd.müd.8, yş.16-24, zevcinden 10 yş.kç., dauphine d'Auvergne 1426-1436=10 ve zevcine geçti, çocuksuz, Auvergne dauphin'i Comte Béraud III de Clermont kızı, =2. Gabrielle de la Tour d'Auvergne, izd.1442(6 yıl sn.), Seigneur Bertrand VI de la Tour d'Auvergne kızı, bu 2. eşinden çocukları: küçük ölen bir Pr.; Gabrielle de Bourbon(ölm.1516)=Oramiral Sire Louis II de la Trémouille(ölm.1524), izd.1485, izd.müd.31; Charlotte de Bourbon=Wolfart de Borselle(ölm.1487), izd.1468, Grandpré kontu, mareşal, Seigneur Henri de Vère oğlu; Gilbert de Bourbon(1443-1496=53), 2. Montpensier kontu 1486-1496=10, dauphin d'Auvergne 1486-96, Paris vâlîsi 1494-1495=1, Napoli krallığı nâibi 1495-1496=1 = Claire(Chiara) de Gonzague(ölm.1503), izd.1481, izd.müd.15, Mantova markisi Frederico kızı, çocukları: Louis II de Bourbon(1483-1501=18), Montpensier kontu ve Auvergne dauphin'i 1496-1501=5, evlenmedi; François de Bourbon(ölm.1513), Châtelleraut dukası, çocuksuz; küçük ölen bir Pr.; Renée de Bourbon(1494-1539=45), Mercoeur baronesi 1529=Duc Antoine de Lorraine(ölm.1544), izd.1515, izd.müd.24, yş.21-45, çocukları için bk.Capet-Lorraine; Charles II de Bourbon(1490-1527=37), ağabeyinin yerine Montpensier kontu ve Auvergne dauphin'i 1501-1527=26, Bourbon dukası nâibi 1515, orgeneral 1512, 1522'de Kral emlâkine el koyduğu için 1523'te İmp.Charles-Quint'in hizmetine girerek İtalya'da İmparator'un vekîli genel vâlî ve başkumandan oldu = Suzanne(1491-1521=30), izd.1505, izd.müd.16, yş.14-30, zevcinden 1 yş.kç., babasının amca torunu, Duc Pierre II de Bourbon kızı, Bourbon ve Auvergne vârise düşesi, çocukları 3 pr.çok küçük öldü: Louise de Bourbon(ölm.1561), comtesse de Montpensier ve dame de La Tour 1538, Montpensier düşesi 1538-39=1. André de Chauvigni(ölm.1502), izd.1499, izd.müd.3, Déols prensi ve Château-roux senyörü, çocuksuz, =2. Louis I(ölm.1520), izd.1504(2 yıl sn.), izd.müd.16, Roche-sur-Yon prensi, Vendôme kontu Jean II de Bourbon oğlu, çocukları için aş.bk.1503-1527=14 yıl müddetle Bourbon dukalığı Fransa'ya doğrudan ilhâk edildi.

Bu suretle Montpensier kontluğu(dukalığı), Bourbon'ların bir başka dalına geçti. Yukarı da anılan Louise de Bourbon(ölm. 1561)=Louis I de Bourbon(ölm. 1520)

izdivâcından doğan 2 prensin küçüğü: Charles de Bourbon (1515?-1565=50?), Roche-sur-Yon prensi, korgeneral 1557, Paris vâlîsi 1561, Dauphiné eyâlet v. 1562=Philippe de Montespedon(ölm. 1578), izd. 1545?, izd.müd.20?, Chemillé baronu Joachim de Montespedon kızı ve Montejon senyörü Mareşal René'den dul, çocuksuz.-Louis I de Bourbon'un(ölm.1520) by. oğlu: Louis III le Bon=İyi(1513-1582=69), Roche-sur-Yon prensi, 2. Montpensier dukası 1539-1582=43, Forez kontu, Beaujolais baronu, Auvergne dauphin'i 1560, Anjou eyâlet v., Touraine eyâlet v., Maine eyâlet v.1561, Dauphiné eyâlet v.1562, Brötönya eyâlet v.1568, korgeneral. =1. Jacqueline(ölm.1561), izd.1538, izd.müd.23, Jean de Longwi kızı, =2. Catherine-Marie(1552-1596=34), izd.1570, izd.müd.12, yş.18-30, zevcinden 39 yş.kç., çocuksuz, Guise dukası François de Lorraine kızı, ilk eşinden: çok genç ölen bir Pr.; Louise(ölm.1586), Farmoutier manastırı başrâhibesi; Françoise de Bourbon=Sedan prensi Henri-Robert de la Marck(ölm.1574); Anne de Bourbon=Nevers dukası François II de Clèves(ölm.1562), izd.1561, izd.müd.1, çocuksuz; Charlotte de Bourbon(1546-1582=36)=Willem le Taciturne(ölm.1584), izd.1575, Orange prensi, çocukları için bk.Nassau; François de Bourbon, Le Prince-Dauphin(1542-1592=50), 3. Montpensier dukası 1582-1592=10, Orléanais, Touraine, Maine, Perche, Dauphiné eyâletleri v., Auvergne dauphin'i, 1579'da Londra büyükelçisi, Châtellerault dukası 1583, Normandiya eyâlet v.1588=Renée(ölm.1573?), izd.1566, Mézières markizi, Mézières markisi Nicolas d'Anjou kızı, oğulları: Henri de Bourbon(1573-1608=35), 4. Montpensier dukası 1592-1608=16, Dombes prensi, Dauphiné eyâlet v.1588, Auvergne dauphin'i 1592, Normandiya eyâlet v.1593=Duchesse Henriette-Catherine de Joyeuse(1585-1656=71), izd.(1) 1597, izd.müd.11, yş.12-23, zevcinden 12 yş.kç., Mareşal Duc Henri de Joyeuse kızı(=2. Charles de Lorrarine, Duc de Guise, izd.3 yıl sn.1611, kızları Marie de Bourbon(1605-1627=22), 1608'de babasının unvanlarına vâris ol.Dombes prensesi, 5. Montpensier düşesi(1608-1627=19), Auvergne dauphine'i = Duc Gaston d'Orléans(ölm.1660), izd.1626, izd.müd.1, yş.21-22, Fransa kralı Henri IV olu, kızları(Anne-Marie-) Louise d'Orléans(1627-1693=66), "Mademoiselle", "La Grande Mademoiselle", annesinden mevrûsen 6. Montpensier düşesi 1627-1693=66, ilâveten Dombes prensesi, Eu kontesi, Auvergne dauphine'i(1680'de Dombes prensliğini Duc du Maine'e ve 1682'de Eu kontluğunu ayni prense bıraktı), mîrasçısı ol. Louis XIV kardeşi Orléans Dukası'nı tâyîn etti(1685), aş.bk.=Antonin Nompar de Caumont(1632?-1723=91?), morganatik izd.1670, izd.müd.23, yş.43-66, zevcinden 5, yş.by., çocuksuz, Lauzun kontu, sn.Lauzun dukası, Lauzun kontu Gabriel Nompar de Caumont oğlu, Berry eyâlet v., korgeneral 1670, orgeneral 1671, siyasî mahbus 1671-1681=10, dük 1692=2. Geneviève-Marie de Dufort, izd.1695(2 yıl sn.), Quintin-Lorges dukası Mareşal Gui-Aldonce de Durfort kızı. Louise d'Orléans'nın mîrasçı yaptığı kuzeni: Philippe(1640-1701=71), 11. Montpensier dukası 1693-1701=8, Orléans dukası 1660-1701=31, XIII. Louis'nin oğlu=1. Henriette Anne(ölm.1670), izd.1661, izd.müd.9, İngiltere kralı Charles I Stuart kızı, =2. Elisabeth Charlotte(ölm.1722), izd.1671(ertesi yıl), izd.müd.30, Palatina elektörü Karl Ludwig kızı, 2. eşinden: 6 prens ve prenses, bugünkü Fransa kraliyet hânedânı ve Capet'lerin bugünki temsilcileri buradan yürüyor.

Şimdi Bourbon'ların asıl dalını, yukarıda bıraktığım yerden devâm ettiriyorum. Yukarıda 4. duka Jean I'in(1381-1434) kç.oğlu Louis I le Bon'un neslini gördük. Şimdi

Jean I'in by.oğlu ve halefi: 5) Charles (1401-1456=55), 5. Bourbon dukası 1434-1456=22, Clermont kontu, Nivernais, Bourbonnais ve Lyonnais eyâletleri v.1424, Auvergne dukası, Forez kontu, Beaujolais senyörü, Languedoc, Ile-de-France, Champagne, Brie eyâletleri v.=Agnès(ölm.1476), izd.1425, izd.müd.31, Burgonya dukası Korkusuz Jean'ın kızı, çocukları: Renaud(ölm.1482), gayri meşrû, Bâtard de Bourbon, Narbonne başpiskoposu 1472-1482=10, oğlu Charles(1460-1504=44), Bâtard de Bourbon, Clermont piskoposu 1489-1504=15.- Louis(ölm.1487), gayri meşrû, Bâtard de Bourbon, Dauphiné'de Roussillon kontu 1465, oramiral 1466=Jeanne(ölm.1519), izd.1465, izd.müd.21, Fransa kralı Louis XI'in gayri meşrû kızı, oğulları Charles (ölm.1510), Roussillon kontu.- Marguerite(ölm.1483)=Filiberto II, izd.1472, izd.müd.10, Savoie dukası 1472-1482=10, vel.duka 1465-1472=7, çocukları için bk.İtalya-Savoie.- Isabelle(1440?-1466=26?)=Charles le Téméraire(1433-katli 1477=44), izd.(1) 1456, izd.müd.10, yş.16?-26?, zevcinden 7? yş.kç., Burgonya dukası 1467-1477=10, vel.duka 1433-1467=34, Charolais kontu 1452-1467=15, çocukları için bk.Capet-Bourgogne.- Marie(ölm.1488)=Giovanni I, izd.1437, Kalabriya dukası, bk.Capet-Anjou.- Jeanne (ölm.1493), çocuksuz=Jean II de Châlon(ölm.1502), Orange prensi.- Catherine (ölm.1469)=Adolphe d'Egmont(ölm.1477) Gueldre dukası, izd.1463, izd.müd.6, Duc Arnoul de Gueldre oğlu, çocukları: Philippine de Gueldre(ölm.1547)(=Duc René de Lorraine, ölm.1508, izd.1485, izd.müd.23, zevcinden 39 yıl sn.öldü, çocukları için bk.Capet-Lorraine) ve Charles d'Egmont(1467-1538=71), Gueldre dukası 1502-1538=36, vârissiz öldü=Elisabeth(ölm.1572), zevcinden 34 yıl sn.öldü, Braunschweig-Lüneburg dukası Heinrich kızı.- Charles(1437-1488=51), Lyon başpiskoposu 1446, kardinal 1476, Bourbon dukası titri 1488(dukalığı reddi üzerine kardeşi Pierre II duka oldu), Paris v.- Louis(1436-1482=46), gayri meşrû olup 1463'te meşrûlaştırıldı(légitimé), Liège piskoposu 1456=Catherine d'Egmont, Gueldre dukası Adolphe'un hemşîresi, bu eşinden bir pr.çok genç öldü, Louis'nin(ölm.1482) gayri meşrû 2 oğlu: Jacques de Bourbon (ölm.1527), Bâtard de Liège, Malta Şövalyeleri tarîkati Fransa grand prieur'ü; Pierre de Bourbon(1466?-1530=64), Bâtard de Liège = Marguerite d'Alègre(ölm.1531), izd.1498, izd.müd.32, Dame de Busset, Busset baronu Bertrand de Tourzel kızı ve Harouël senyörü Claude de Lénoncourt'dan dul, bu evlenmeden süren nesil bugün de BOURBON-BUSSET âilesi olarak devâm ediyor ki Orléans dalı dışında Bourbon'ların bugün devâm eden tek dalıdır, ancak bâtard sayıldığı için Bourbon-Busset hânedânı baronluk âilesi ol.devâm etmiştir ve Fransa tahtı üzerinde bir hakkı bahis konusu değildir.- 5. duka Charles I'in by.oğlu ve halefi:

6) Jean II le Bon=İyi(1426-1488=62), 6. Bourbon dukası 1456-1488=32, ilâveten Auvergne dukası, Clermont kontu, Güney eyâletleri v.1475-1483, Guyenne ve Languedoc eyâletleri v.1483-1488=5, Fransa seraskeri 1483, üç defa evlendi, üçünden de çocukları olmadı, fakat gayri meşrû 3 oğlu oldu. =1. Jeanne(ölm.1482), izd.1447, izd.müd.35, Fransa kralı Charles VII kızı. =2. Catherine d'Armagnac(ölm.1487), izd.1484(2 yıl sn.), izd.müd.3, Duc Jacques de Nemours kızı. =3. Jeanne de Bourbon(ölm.1512), izd.1487(ayni yıl), izd.müd.1, Vendôme kontu Jean II de Bourbon kızı(=2. Jean III de La Tour, Auvergne kontu, izd.7 yıl sn.1495 ve =3. François de la Pause, La Garde baronu, izd.1503, izd.müd.9). Jean II'nin gayri meşrû 3 oğlu: Mathieu(ölm.1505), Le Grand Bâtard de Bourbon, Forez kontluğunda Botheon senyörü

1486, Renier kontluğunda La Roche baronu 1486, Kral'ın mâbeyncisi, oramiral ve Guyenne ve Picardie eyâletleri v., sn.mareşal 1503; Charles(ölm.1502), Bâtard de Bourbon, Lavedan vikontu ve Malause senyörü, Kral'ın mâbeyncisi, çocukları: Bourbon-Lavedan âilesinden Malauze markileri; Hector(ölm.1502), Bâtard de Bourbon, Toulouse başpiskoposu 1494-1497=3.- 6. duka Jean II'nin kardeşi ve halefi:

7) Pierre II(1439-1503=64), 7. Bourbon dukası 1488-1503=15, Beaujeu sire'i, Languedoc eyâlet v., Fransa başbakanı 1474, La Marche kontu 1477, Fransa krallığı nâibi 1483, Auvergne, Clermont, Forez kontları 1488, başkumandan 1494 = Anne(1462-1522=60), izd.1477, izd.müd.26, yş.15-41, zevcinden 23 yş.kç., Kral Louis XI'in by.kızı, Fransa nâibesi 1483-1492=8, oğulları Clermont kontu Charles çocukken öldü, kızları: 8) Suzanne(1491-1521=30), 8. Bourbon düşesi 1503-1521=18 = 9) Charles III (1490-1527=37), izd.1505, izd.müd.16, yş.14-30, zevcinden 1 yş.kç., babasının amca torunu, 1505'te Bourbon dukası titrini eşiyle evlenince aldı ve eşinin 1521'de ölümünde 9. Bourbon dukası oldu(1521-1527=6), ancak 1522'de Kral François I, Bourbon dukalığını fiilen elinden alıp doğrudan Fransa tâcına bağladı, Montpensier kontu ve Auvergne dauphin'i 1501, orgeneral 1512, serasker 1515, Languedoc, sn.Burgonya eyâletleri v., 1515'te Milano kral nâibi, 1523'te Fransa Kralı ile bozuşarak İmp.Charles-Quint'in hizmetine girdi ve İmparator'un Kuzey İtalya eyâletleri vâlîsi oldu, Suzanne de Bourbon'dan doğan 3 oğlu çok genç öldüler, Bourbon'ların Montpensier dukaları dalı -yukarıda verildiği gibi- Charles III'ün kızkardeşiyle evlenen Louis I de Bourbon'dan devâm edip bu dal da yukarıda gösterildiği üzere Bourbon'ların Orléans dalına geçti.

Bu sûretle Bourbon hânedânının esas dalı olan Capet-Bourbon-de la Marche-Vendôme şûbesine geliyoruz. Bu dalı Capet'lere bağlıyabilmek için hatırlatma yapıyorum: Fransa kralı Saint Louis(IX) oğlu Robert de France(1256-1318=62), Beauvais'de Clermont kontu 1269 ve sire de Bourbon 1283=Béatrix de Bourgogne (ölm.1310), izd.1272, izd.müd.38, 1283'te verâseten dame de Bourbon, Charolais senyörü Jean de Capet-Bourgogne kızı, çocukları: Pierre de Clermont(ölm.1330), Paris başrâhibi(grand archidiacre); Blanche de Clermont(ölm.1304=Comte Robert VII d'Auvergne, izd.1303, izd.müd.1); Marguerite de Clermont(ölm.1309, çocuksuz=Namur kontu Jean de Flandre, izd.1307, izd.müd.2); Jean de Clermont(ölm.1316), Charolais senyörü=Jeanne d'Argies(ölm.1334'ten sn.), Seigneur Renaud d'Argies en Picardie kızı ve Comte Hugues de Soissons'dan dul(=3. Hugues de Châtillon, Leuse senyörü), kızları Béatrix II de Clermont(ölm.1364, Charolais kontesi=Comte Jean I d'Armagnac, izd.1327) ve Jeanne de Clermont(Dame de Saint-Just=Comte Jean I d'Auvergne et de Boulogne); Louis de France, le Grand=Büyük, Bourbon dukası ve Clermont kontu, bu prensin çocukları ve nesli, yukarıda verildi, bu çocuklardan biri olan Jacques I, ana Bourbon dalının atası oldu, zîrâ dîğer iki başlıca Bourbon dalı 16. asırda söndü:

1) Jacques I de Bourbon(1315?-1361=46?), 1. de la Marche kontu 1342-1361=19, Ponthieu kontu 1346, serasker 1356=Jeanne(ölm.1370), izd.1335, izd.müd.26, Hugues de Châtillon-Saint-Paul kızı, kızları: Isabelle de Bourbon=1. Vicomte Louis de Beaumont au Maine(ölm.1364) ve = 2. Comte Bouchard VII de Vendôme(ölm.1371), izd.1367(3 yıl sn.), izd.müd.4, Comte Jean VI oğlu. 1. Kont Jacques I'in küçük oğlu: Jacques (ölm.1417)=Mlle de Préault ve oğulları Seigneur de Préault(ölm.1422). Jacques I'in by.oğlu ve halefi:

2) Jean I de Bourbon(1335'ten sn.-1393), 2. Marche kontu 1361-1393=32, ilâveten eşinden tevârüsle Vendôme(ölm.1412), izd.1364, izd.müd.29, babası Comte Jean VII de Vendôme'un 1374'te ölümüyle bu kontluğu tevârüs etti, çocukları: Jean de Bourbon(ölm.1458), Sire de Carency=1. Catherine d'Artois, =2. Jeanne de Vendômes, nesli 4 kuşak Carency senyörleri ol.1515'e kd.devâm etti.- Charlotte de Bourbon (ölm.1434), hükümran Kıbrıs(b.bk.) kraliçesi = Jean II(ölm.1432), izd.1409, izd.müd.23, Kıbrıs kralı.- Anne de Bourbon(ölm.1406) =1. Jean de Capet-Berry, comte de Montpensier, izd.1400, =2. Ludwig le Barbu=Sakallı, Bavyera-Ingolstadt dukası.- Jean I'in by.oğlu ve halefi:

3) Jacques II de Bourbon(1370-1438=68?), 3. de la Marche kontu 1393-1438=45, Languedoc eyâlet v.1424, oramiral, Kral'ın başmâbeyncisi, Sicilya kralı sanıyle Napoli krallığı prince consort'u 1415-1435=20, 1396'da Niğbolu'da Yıldırım Bâyezîd'e esir. =Beatriz(Béatrix)(ölm.1415), izd.1406, izd.müd.9, Navar kralı Charles III=Kastilya prensesi Eleonore kızı, =2. Giovanni(Jeanne) II(1371-1435=64), izd.ayni yıl 1415, izd.müd.20, zevcinden 1 yş.kç., yş.44-64, Capet-Anjou hânedanında hükümrân Napoli ve Sicilya kraliçesi 1414-1435=21, vel.prs.1386-1414=28(3. eşi), ilk eşinden kızı: Eléonore de Bourbon(ölm.1464)=Bernard VIII d'Armagnac(ölm.1462), izd.1429, izd.müd.33, Comte de la Marche 1435-1462=27, Comte Bernard VII de Pardillac oğlu.- Jacques II'nin kardeşi ve Vendôme dalının atası:

1) Louis I de Bourbon(1376?-1446=70?), Vendôme kontu 1412-1446=34(bu kontluğu annesi Comtesse Catherine de Vendôme'dan tevârüs etti, yk.bk.), de la Marche kontu 1438-1446=8, Aragon büyükelçisi 1413, Picardie, Champagne ve Brie eyâletleri v., İngiltere'de mahbûs 1415-1426=11, Londra büyükelçisi 1446, Kral'ın başmâbeyncisi 1408. =1. Blanche(ölm.1421), izd.1414, izd.müd.7, Comte Hugues II de Roucy kızı, çocuksuz, =2. Jeanne(ölm.1468), izd.1428(7 yıl sn.), izd.müd.18, Sire Gui XII de Laval-Montford kızı, Jean adlı gayri meşrû oğlu(Bâtard de Vendôme, Vendômois v., ölm.1489) dışında 2. eşinden halefi:

2) Jean II de Bourbon(1429?-1478=49?), 2. Vendôme kontu 1446-1478= 32 = Isabeau(ölm.1475), izd.1454, izd.müd.21, Roche-sur-Yon senyörü Louis de Beauveau kızı, çocukları: Louis de Bourbon, gayri meşrû, Bâtard de Vendôme, Avranches piskoposu 1484-1510=26.- bir Prens: Ligny ve Rubempré âilelerinin atası, gayri meşrû.- Isabelle de Bourbon, Trinité de Caen manastırı başrâhibesi 1505-1531=26.- Renée de Bourbon(1468-1534=66), Fontevrault manastırı başrâhibesi 1490-1534=44.- Charlotte de Bourbon(1474-1520=46)=Nevers kontu Engilbert de Clève(ölm.1506), izd.1489, izd.müd.17, yş.15-32.- Catherine de Bourbon(ölm.1525'ten sn.)=Gilbert de Chabanes, Limousin sénéchal'i, izd.1484.- Jeanne 1 de Bourbon(1455?-1487=32?) = Grandpré kontu Louis de Joyeuse(ölm.1487), izd.1477, izd.müd.10, yş.22?-32?.- Jeanne de Bourbon la Jeune(ölm.1511) =1. Jean II(1426-1488=62), Bourbon dukası 1456-1488=32, izd.(3) 1487, izd.müd.1, izd.müd.1, =2. Jean I, Auvergne kontu ve de la Tour sire'i, izd.1495(7 yıl sn.), =3. François de la Pause, Baron de la Garde, izd.1530.- Louis de Bourbon (ölm.1520), Roche-sur-Yon prensi, 1502'de Roma büyükelçisi=Louise de Bourbon (ölm.1561), izd.1505, izd.müd.15, Montpensier kontu Gilbert de Bourbon kızı, zevcinden 41 yıl sn.öldü, bu evlenmeden Bourbon-Montpensier dalı devâm etti: Montpensier dukalığı 1693'te söndü, yukarıda yerinde görüldü.- Jean II'nin by.oğlu ve halefi:

3) François de Bourbon(1470-1495=25), 3. Vendôme kontu 1478-1495=17, ilâveten Saint-Paul kontu, Marle kontu, Soissons kontu. = Marie de Luxembourg (ölm.1547), izd.1487, izd.müd.8, zevcinden sn.52 yıl yaşadı, Saint-Paul, Marle ve Soissons kontluklarını babası Pierre II de Luxembourg'dan tevârüs etti, Romont kontu Jacques de Savoie'dan dul, ayni zamanda Conté senyörlüğünü de tevârüs edip Bourbon'lara geçirdi. Conté-sur-l'Escaut, Flandr kontluğunda senyörlük olup sonra Avesnes ve sonra Châtillon-Saint-Paul, sonra Luxembourg-Saint-Paul âilelerine geçmişti. Vendôme ise Vendômois kontluğunun merkezi olup de la Marche kontluğunun kuzeyidir. Marche, Orta Fransa'da Massif Central'in kuzeyi olup merkezi Guéret'dir ve 1531'de Fransa tâcına ilhâk edildi. François de Bourbon'un çocukları: Louis de Bourbon(1493-1557=64), Laon piskoposu 1517, Sens başpiskoposu 1535, kardinal.- Antoinette de Bourbon(1494-1583=89)=Claude de Capet-Lorraine, Guise dukası (ölm.1550), izd.1513, izd.müd.37, yş.19-56.- Louise de Bourbon(1495-1575=80), Origny manastırı başrâhibesi 1511, sn.Sainte-Croix de Poitiers, sn.Fontevrault(1534) başrâhibesi.- François de Bourbon(1491-1545=54), Saint Paul kontu, Chaumont kontu, Estouteville dukası 1534, Enghien dukası, büyükamiral, Ile-de-France eyâlet v., Dauphiné eyâlet v.1527, korgeneral, 20.7.1543'te Kral adına Marsilya'da Barbaros'u karşıladı.=Adrienne(1512-1560=48), izd.1534, izd.müd.11, yş.37-48, zevcinden 21 yş.kç., Sire Jean III d'Estouteville kızı, bu evlenmeden: Saint-Paul kontları ve Estouteville dukaları, b.bk.- François de Bourbon'un(ölm.1495) by.oğlu ve halefi:

4) Charles de Bourbon(1489-1537=48), 4. Vendôme kontu 1495-1515=20, Bourbon dukası 1527-1537=10, Vendôme dukası 1515-1537=22, Soissons kontu 1495-1537=42, Valois v.1515, Paris v., Ile-de-France ve Picardie eyâletleri v.1524, başbakan 1525. Böylece Bourbon dukalığı, Bourbon hânedânının bu dalına geçerek Charles, 1515'te 1. Vendôme dukası ve 1527'de Bourbon dukası oldu. =Françoise de Capet-Valois-Alençon(1490-1550=60), izd.1513, izd.müd.24, yş.23-47, zevcinden 1 yş.kç., Duc René d'Alençon kızı ve Longueville dukası François II d'Orléans'dan dul. Çocukları: François de Bourbon(1519-1546=27), Enghien kontu, sonra dukası, Hainaut, Piemonte(İtalya), Languedoc eyâletleri v.- Charles de Bourbon(1523-1590=67), Le Cardinal de Bourbon, Nevers piskoposu 1540, kardinal 1548, Rouen başpiskoposu 1550, Paris ve Il-de-France eyâlet v. 1551, 1588-89'da Ligue'in Charles X sanıyle kral adayı.- Jean(1528-1557=27), Soissons kontu ve Enghien kontu 1546, Estouteville dukası, çocuksuz = Marie de Bourbon, izd.1557, izd.müd. bir kaç ay, Estouteville düşesi, Saint-Paul kontu François de Bourbon kızı.- Marguerite de Bourbon(1516-1589=73)=Nevers dukası François I de Clèves(ölm.1561), izd.1538, izd.müd.23, yş.22-45.- Madeleine de Bourbon(1520-1561=41), Sainte-Croix de Poitiers başrâhibesi, 1539.- Catherine de Bourbon(1525-1594=69), Notre-Dame de Soissons başrâhibesi, 1561.- Renée de Bourbon(1527-1583=56), Chelles başrâhibesi 1543.- Eléonore de Bourbon(1532-1611=69), Fontevrault başrâhibesi 1575.- Louis de Bourbon(1530-1569=39), Bourbon-Condé dalının atası, aş.bk.- 1. duka Charles'in(1489-1537) by.oğlu ve halefi:

2) Antoine de Bourbon(1518-1562=44, katledildi), 2. Vendôme dukası 1537-1562=25, Bourbon dukası 1537, vel.duka 1518-1537=19, Fransa nâibi (lieutenant-général de Royaume de France) 1560-1562, oramiral ve orgeneral, Navar kralı, Albret dukası,

Foix kontu, Armagnac kontu, Périgord kontu 1555-1562=7, Guienne eyâlet v.1555-1562=7.= Jeanne d'Albret(1528-1572=44), Catherine de Médicis tar.zehirlendi, izd.1548, izd.müd.14, yş.20-34, zevcinden 10 yş.kç., Jeanne III ol.hükümrân Navar kraliçesi 1554-1572=18, vel.1528-1554=26, Bearn prensesi, Foix kontesi, Navar kralı Henri II d'Albret kızı, çocukları: Catherine de Bourbon(1558-1604=46), Navar prensesi, Albret düşesi, çocuksuz = Henri de Capet-Lorraine, Bar ve Lorraine dukası(1563-1624=61), izd.1599, izd.müd.5, yş.41-46, zevcinden 5 yş.by.- Louis(1555-1557=2), Marle kontu.- Madeleine (1556), 15 günlük öldü.- Charles(1554-1610=56), gayrimeşrû, Bâtard de Bourbon, Cominges piskoposu 1596, Rouen başpiskoposu 1594.- Henri de Bourbon(1551-1553=2), Beaumont au Maine dukası.- Henri IV(1553-1610=57), Fransa kralı 1589-1610=21 ve Bourbon Hânedanı'ndan 1. Fransa hükümdârı, aş.bk., Viane prensi, Beaumont au Maine dukası, Bearn prensi, oramiral ve Guyana eyâlet v.1561, Vendôme dukası 1562, Huguenots toplumu başbuğu 1569, Navar kralı 1572-1610=38. Henri IV, Vendôme dukalığını, gayrimeşrû oğullarından César'a verdi ve 1712'ye kadar onun neslinde kaldı, bu târihte doğrudan Fransa Tâcı'na alındı.

Bourbon-Condé Dalı

1) Louis I de Bourbon(1530-1569=39), 1. Condé prensi 1556-1569=13, Vendôme dukası Charles de Bourbon=Françoise d'Alençon'un 7. oğulları(yk.bk.), Fransa kralı Henri IV'ün(1589-1610) amcası, ilâveten Enghien dukası, Conti markisi, Soissons kontu, Picardie eyâlet v., Vendôme dukası, orgeneral, Protestan. =1. Eléonore de Roye(1535-1564=29), izd.1551, izd.müd.13, yş.16-29, zevcinden 5 yş.kç., sire de Roy ve comte de Rouci Charles kızı, =2. Françoise(ölm.1601), izd.1565(ertesi yıl), izd.müd.4, Rothelin-Longueville markisi François d'Orléans kızı. Çocukları: Çok genç ölen 4 pr. ve 3. prs. dışında(Charles^{2} 2., dîğerleri ilk eşinden): François de Bourbon(1558-1614=56), Conti prensi, Auvergne, sn.(1595) Paris, sn.Dauphiné eyâlet v., çocuksuz =1. Jeanne(ölm.1601), izd.1582, izd.müd.19, Lucé senyörü Louis de Coème kızı ve Comte Louis de Montafié'den dul, =2. Louise-Marguerite de Lorraine, Eu kontesi(ölm.1631), izd.1605(4 yıl sn.), izd.müd.9, Duc Henri I de Guise kızı(=2. Maréchal de Bassompierre).- Charles^{1} de Bourbon(1560-1594=34), Rouen başpiskoposu 1582, kardinal 1583.- Charles^{2} de Bourbon(1566-1612=46), Soissons ve Dreux eyâlet kontu, Dauphiné ve Normandiya eyâlet v., =Comtesse Anne de Montafié(ölm.1644), izd.1601, izd.müd.11, zevcinden 32 yıl sn.öldü, çocukları: Louise de Bourbon(1603-1637=34)=Duc Henri II de Longueville, izd.1617, izd.müd.20(=2. Anne-Geneviève de Bourbon, izd.1642, 5 yıl sn.); Louis de Bourbon(1604-1641=37), Soissons kontu 1612, ilâveten Clermont kontu, Dreux kontu, Dauphiné, sn.1635-37'de Champagne ve Brie eyâletleri v.; Marie de Bourbon(1606-1692=86)= Tomaso Francisco(ölm.1656), izd.1624, izd.müd.31, yş.19-50, Carignan prensi, Savoie dukası Karl Emanuele I oğlu, çocukları için bk.Savoie-Carignan.- 1. Condé prensi Louis I'in by.oğlu ve halefi:

2) Henri I de Bourbon(1552-1588=36), 2. Condé prensi 1569-1588=19, Enghien dukası, Picardie eyâlet v. =1. Marie(1550-1574=24), izd.1572, izd.müd.2, yş.22-24, zevcinden 2 yş.by., Nevers dukası François I de Clèves kızı. =2. Charlotte-Catherine de La Trémoille(1568-1629=61), izd.1586(12 yıl sn.), izd.müd.2, yş.18-20, zevcinden 16

yş.kç., zevcinden sn.41 yıl yaşadı, Duc Louis III de Thouars kızı, çocukları(Catherine 1., dîğerleri 2. eşinden): Catherine(1574-1595=21).- Eléonore de Bourbon(1587-1619=32)=Orange prensi Philippe-Guillaume de Nassau(ölm.1618), izd.1606, izd.müd.12.- 2. Condé prensi Henri I'in tek oğlu ve halefi:

3) Henri II de Bourbon(1588 posthume-1646=58), doğar doğmaz 3. Condé prensi 1588-1646=58, premier prince du sang, Enghien dukası, Montmorency dukası, 1595'te Fransa velîahdi, Burgonya ve Guyenne eyâlet v.1596, Devlet mahbûsu 1616-19, Berry ve Bourbonnais eyâletleri v.1622, Lorraine eyâlet v.1635, orgeneral, başbakan 1643. =Charlotte-Marguerite de Montmorency(1593-1650=57), izd.1609, izd.müd.37, yş.16-53, zevcinden 5 yş.kç., Fransa seraskeri Duc Henri I de Montmorency kızı, çocukları: Armand de Bourbon(1629-1666), 1. Conti prensi ve Condé-Conti dalının atası.- Anne-Geneviève de Bourbon, Longueville düşesi(1619-1679=60)=Henri II d'Orléans(1595-1663=68), izd.1642, izd.müd.21, yş.23-44, zevcinden 24 yş.kç., Longueville dukası, Henri I d'Orléans oğlu.- Henri II'nin by.oğlu ve halefi:

4) Louis II de Bourbon "Le Grand Condé=Büyük Condé"(1621-1686=65), 4. Condé prensi 1646-1686=40, Enghien dukası 1621-1646=25, Bourbon dukası 1661-1686=25, orgeneral 1643, Champagne ve Brie eyâletleri 1644, Burgonya, Bresse ve Berry eyâletleri 1646, Devlet mahbûsu 1650-51, Guyenne eyâleti 1651, asrın büyük askerlerinden = Claire-Clémence de Maillé(1628-1694=66), izd.1641, izd.müd.45, yş.13-58, zevcinden 7 yş.kç., Brézé markisi mareşal Urbain de Maillé kızı, çocukları: Louis(1652-1653=17).- Prs.(1657-1660=3).- Louis II'nin by.oğlu ve halefi:

5) Henri-Jules de Bourbon(1643-1709=66), önce Eghien dukası, 5. Condé prensi 1686-1709=23, general 1668, orgeneral 1673, Bourbon dukası, 1661'de Polonya tahtı adayı. =Anne de Bavière(1648-1723=75), izd.1663, izd.müd.46, yş.15-61, zevcinden 5 yş.kç., Ren Palatinası prensi Edward von Wittelsbach kızı, çocukları: Henri(1667-1670=3).- Henri(1672-1675=3), Clermont kontu.- Louis-Henri(1673-1677=4), de la Marche kontu.- Mlle de Clermont(1679-1680=1).- Anne(1670-1675=5), Mlle d'Enghien.- Anne-Marie Victoire(Mll de Condé)(1675-1700=25).- Marie-Thérèse de Bourbon(1666-1732=66), Mll de Bourbon=François-Louis de Bourbon, Conti prensi(1664-1709=43), izd.1688, izd.müd.21, yş.24-45, zevcinden 2 yş.kç., amcasının oğlu, çocukları için bk.aşağıda Conti.- Anne-Louise Bénédictine de Bourbon(1676-1753=77), Mlle Enghien, sn.Mlle Charolais=Louis-Auguste de Bourbon, izd.1692, yş.16, Maine dukası, Louis XIV'ün gayri meşrû oğlu.- Marie-Anne de Bourbon(1678-1718=40), Mlle de Montmorency, sn.Mlle d'Enghien=Grand-duc Louis-Joseph de Vendôme(ölm.1712), izd.1710, izd.müd.2, yş.32-34.- Julie de Bourbon(1668-1710=42), gayri meşrû, 1692'de meşrûlaştırıldı, Mlle de Guenany, Maubuisson başrâhibesi ol.öldü=Armand de l'Esparre de Madaillan, Lassay markisi, izd.1696, yş.28.- Henri-Jules'ün oğlu ve halefi:

6) Louis III de Bourbon(1668-1710=42), 6. Condé prensi 1709-1710=1, Burgonya eyâleti 1685, orgeneral 1692, Enghien ve Montmorency dukası.= Louise-Françoise de Bourbon, Mlle de Nantes(1673-1743=70), izd.1685, izd.müd.25, yş.12-37, zevcinden 5 yş.kç., Louis XIV'ün gayri meşrû kızı, çocukları: Marie-Anne-Gabrielle-Eléonore de Bourbon(1690-1760=70), râhibe 1707, Saint-Antoine des Champs başrâhibesi 1723-

1760=37.- Louise-Elisabeth de Bourbon(1693-1775=82), Mlle de Charolais, sn.Mlle de Bourbon= Louis-Armand II de Bourbon(1696-1727=31), izd.1713, izd.müd.14. yş.20-34, zevcinden 3 yş.by., zevcinden sn.48 yıl yaşadı, Conti prensi, çocukları için bk.aşağıda Conti.- Marie-Anne de Bourbon(1697-1741=48). Mlle de Clermont, 1725'te Kraliçe'nin surintendante de la maison'u, evlenmedi.- Charles de Bourbon(1700-1760=60), Charolais kontu, Touraine eyâleti, orgeneral, evlenmedi.- Henriette-Louise-Marie-Françoise-Gabrielle de Bourbon(1703-1772=69), Mlle de Vermandois, Beaumont-les-Tours başrâhibesi.- Elisabeth-Alexandrine de Bourbon(1705-1765=60), Mlle de Gex, sn.Mlle de Seus, evlenmedi.- Louis de Bourbon(1709-1771=62), Clermont kontu, Fransa başkumandanı, orgeneral, sn.râhib, evlenmedi.- Louis III'ün by.oğlu ve halefi:

7) Louis-Henri de Bourbon(1692-1740=48), 7. Condé prensi 1710-1740=30, Enghien dukası, Bourbon dukası 1710, Guise dukası 1710, Burgonya eyâleti 1710, general 1712, Niyâbet Konseyi şefi 1715, orgeneral 1718, başbakan 1723-1726=3, posta nâzırı 1724. =1. Marie-Anne de Bourbon(1689-1720=31), izd.1713, izd.müd.7, yş.24-31, zevcinden 3 yş.by., Conti prensi François-Louis de Bourbon kızı, çocuksuz. =2. Caroline de Hesse-Rhingelds-Rothenburg(ölm.1741), izd.1728(8 yıl sn.), izd.müd.12. = Madame de Prie, metres. Çocukları: Anne de Verneuil, gayri meşrû, meşrûlaştırıldı=Comte de la Guiche.- Louis-Henri'nin tek meşrû çocuğu(2. eşinden) ve halefi:

8) Louis-Joseph de Bourbon(1736-1818=82), 8. Condé prensi 1740-1818=78, Bourbon dukası, Burgonya ve Bresse eyâletleri 1754, orgeneral 1758, 1789'da İhtilâl üzerine Fransa'yı terketti, dönerek 1793-97'de iç savaşta kralcıların ordusuna kumanda etti, 1797-1800'de Rusya hizmetinde çalıştı, Fransa'ya döndü. =1. Charlotte-Godefride-Elisabeth de Rohan-Soubise(1737-1760=23), izd.1753, izd.müd.7, yş.16-23, zevcinden 1 yş.kç., Soubise prensi Mareşal Charles de Rohan kızı. =2. Catherine de Brignole(1737-1813=76), izd.1798(38 yıl sn.), izd.müd.15, yş.61-76, Joseph-Marie de Brignole kızı ve Monako ana-prensesi, ilk eşinden: Marie(1755-1759=4).- Louise-Adélaïde(1757-1824=67), Princesse de Condé, 1786'da Remiremont başrâhibesi.- Louis-Joseph'in tek oğlu ve halefi:

9) Louis-Henri-Joseph de Bourbon(1756-1830=74), 9. ve sonuncu Condé prensi 1818-1830=12, Bourbon dukası(babasının hayâtında), general = Louise-Marie-Thérèse-Bathilde d'Orléans(1750-1822=72), izd.1770, tal.1780=10, yş.20-30, zevcinden 6 yş.by., oğulları: Louis-Antoine-Henri de Bourbon-Condé(1772-21.3.1804=32), Enghien dukası, 1792-97 ve 1800-1'de kralcı orduda iç savaşa katıldı, İmp.Napoléon tar.hîleyle tevkıyf edilip kurşuna dizdirildi ve bu sûretle babasının 26 yıl sonra başka çocuk bırakmadan ölümüyle Fransa târîhinin şanlı bir hânedânı sona erdi. Enghien Dukası'nın kurşuna dizilmesi, İmp.Napoléon'un geniş ölçüde prestijini kırdı = Charlotte(1786-1850=64), izd.1794, izd.müd.10, yş.8-18, zevcinden 14 yş.kç., çocuksuz, Prince Charles-Jules de Rohan-Rochefort kızı.

Bourbon-Condé-Conti Prensleri(1649-1814)

3. Condé prensi(yk.bk.) Henri II'nin(1588-1646) 2 oğlundan küçüğü: 1) Armand de Bourbon(1629-1666=37), 1. Conti prensi 1649-1666=17, Pezenas kontu, 1649'da Fronde'un başkumandanı, 1650-51'de Devlet mahbûsu, orgeneral, Languedoc eyâleti

vâlîsi 1660-1666=6. =Marie-Anne Martinozzi(1637-1672=35), izd.1654, izd.müd.14, yş.17-31, zevcinden 8 yş.kç., Romalı Kont Jerome Martinozzi kızı ve Fransa diktatör-başbakanı Kardinal Mazarin'in yeğeni, by.oğlu ve halefi:

2) Louis-Armand I de Bourbon(1661-1685=24), 2. Conti prensi 1666-1685=19, Pezenas kontu, orgeneral, çocuksuz=Marie-Anne de Bourbon(ölm.1739), izd.1680, izd.müd.5, Mlle de Blois, Louis XIV'ün gayri meşrû kızı, tekrâr evlendi. 2. prens Louis-Armand I'in halefi olan tek kardeşi:

3) François-Louis de Bourbon le Grand=Büyük(1664-1709=45), 3. Conti prensi 1685-1709=24, Clermont kontu, orgeneral 1692. =Marie Thérèse de Bourbon(1666-1732=66), izd.1688, izd.müd.21, yş.22-43, zevcinden 2 yş.kç., Mlle de Bourbon, Condé prensi Henri-Julas de Bourbon kızı, kızları: Louise-Adélaïde de Bourbon(1696-1750=54), Mlle de la Roche-sur-Yon, evlenmedi.- Marie-Anne de Bourbon(1689-1720=31), Mlle de Conti, çocuksuz=Louis-Henri de Bourbon, Condé prensi(1692-1740=48), izd.1713, izd.müd.7, yş.24-31, zevcinden 3 yş.by.(Pr. tekrâr evlendi).- Louis-Armand I'in tek oğlu ve halefi:

4) Louis-Armand II de Bourbon(1696-1727=31), 4. Conti prensi 1709-1727=18, Mercoeur dukası, de la Marche kontu, Alais kontu(1709'dan önce), Poitou eyâleti 1717, Niyâbet Konseyi üyesi 1717, orgeneral 1719. =Louise-Elisabeth de Bourbon-Condé(1693-1775=82), izd.1713, izd.müd.14, yş.20-34, zevcinden 3 yş.by., Condé prensi Louis III kızı, zevcinden 48 yıl sn.öldü, kızları: Louise-Henriette de Bourbon, Mlle de Conti(1726-1759=33)=Louis-Philippe(1725-1785=60), izd.1743, izd.müd.16, yş.17-33, zevcinden 1 yş.kç., Orléans dukası 1752-1785=33, çocukları için bk.Capet-Bourbon-Orléans.- Louis-Armand II'nin oğlu ve halefi:

5) Louis-François de Bourbon(1717-1776=59), 5. Conti prensi 1727-1776=49, 1727'den önce Mercoeur dukası, de la Marche kontu ve Alais kontu, orgeneral 1744, Malta tarîkati Fransa grand-prieur'ü 1749 = Louise-Diane d'Orléans, Mlle de Chartres (1716-1736=20), izd.1732, izd.müd.4, yş.16-20, zevcinden 1 yş.by., Orléans dukası Philippe II Capet-Bourbon kızı, oğlu ve halefi:

6) Louis-François-Joseph de Bourbon(1734-1814=81), 6. ve sonuncu Conti prensi 1776-1814=38, 1776'dan önce de la Marche kontu, orgeneral, Berry eyâlet v., çocuksuz. =Fortunée-Marie d'Este(1731-1803=72), izd.1759, tal.1775=16, yş.28-44, zevcinden 3 yş.by., Modena dukası Francesco Maria kızı. Bu son Conti prensinin kardeşi: Louis-Alexandre(ölm.1768) = Marie-Thérèse de Savoie-Carignan(1749-1810'lar), izd.1767, izd.müd.1, yş.18-19.

5. Conti prensi Louis-François'nın(ölm.1776) gayri meşrû çocukları: Anne-Louise Françoise Delorme(annesi: Duchesse de Mazarin)(1756-1825=69), yazar=Billet, avukat, izd.1774, yş.18; Amélie-Gabrielle(Stéphanie-Louise)(1756-1825=69); Claude-François de Renonville(doğ.1771); Félix-François d'Hattonville(doğ.1772).

Henri IV(1589-1610 = 21)

Bourbon Hânedânı'ndan ilk Fransa kralı olan Henri IV'ün şeceresi yukarıya doğru şöyledir: babası Vendôme ve Bourbon dukası ve Navar kralı Antoine de Bourbon(1518-1562=44), onun babası Vendôme ve Bourbon dukası Charles de Bourbon(1489-

1537=48), onun babası Vendôme ve de la Marche kontu François de Bourbon(ölm.1495), onun babası Vendôme ve de la Marche kontu Jean de Bourbon(ölm.1478), onun babası Vendôme ve de la Marche kontu Louis de Bourbon(ölm.1446), onun babası de la Marche kontu Jean de Bourbon(ölm.1393), onun babası de la Marche kontu Jacques(ölm.1361), onun babası Bourbon dukası Louis de Bourbon(ölm.1341), onun babası Clermont kontu Robert de Bourbon(ölm.1317), onun babası Fransa Kralı Saint-Louis(IX)(ölm.1270). Henri IV'ün annesi Jeanne III d'Albret(1528-1572=44) ise, 1555'te Protestan oldu. 1554'te Navar hükümrân kraliçesi oldu. 1572'de Fransa kraliçesi ve Valois hânedânında son 3 Fransa kralının annesi Catherine de Médicis tarafından zehirli eldiven giydirilerek öldürülünce, Navar krallığı, büyük oğlu Henri'ye geçti ki, Henri IV'tür ve o da Protestan'dı. Saint-Barthelemy kırımında Louvre Sarayı'nda misâfir bulunuyordu. Çok gençti. Protestan olduğu halde öldürülmedi. Zîrâ Valois'lardan son 3 Fransa kralının kızkardeşi olan eşi, onu korudu. Henri IV, Valois'ların dâmâdı ve Valois'lardan son 3 Fransa kralının eniştesi idi. Bu 3 kral da meşrû vâris bırakmaksızın öldüler. Valois dalı söndü. Capet'lerin tahta en yakın dalı Bourbon'lar ve Bourbon dalının başı da Navar kralı Henri idi. Büyük iç savaşlardan sonra, tekrar Katolik olmak şartıyle, Fransa tahtına oturabildi ve Capet'lerin Bourbon dalının hükümranlığı başladı.

66) Henri IV le Grand=Büyük(1553-katli 1610=57), 66. Fransa kralı 1.8.1589-14.5.1610=20, 9, 14, Fransa velîahdi 1584-1589=5, annesinin ölümü üzerine Navar kralı 1572-1610=38, Navar velîahdi 1562-1572=10, Bourbon dukası 1562-1589=27, 18 yıl müddetle Protestan mezhebinde kaldı(1576-1594), sonra Protestan Fransızlar'a mezhep hakkı tanıyan Nantes Fermânı'nı yayınlayarak Katolik'liğe döndü, torunu Louis XIV, dedesinin bu fermânını ibtâl ederek Fransa'da Protestan Fransızlar'ın yaşama hakkını yeniden ortadan kaldırdı ve yüz binlerce Protestan Fransız, Fransa'yı terketti(Katolik ol. Chartres'da tâc giymesi 27.2.1594, Nantes fermânı 13.4.1598). Guienne eyâlet v.1576. Navar kralı ol.Henri III'dür. =1. Marguerite de Valois(1553-1615=62), izd.1572, tal.1599=27, yş.19-46, zevci ile ayni yaşta, Fransa kraliçesi 1589-1599=10, Navar kraliçesi 1572-1599=27, Fransa kralı Henri II'nin kızı ve Valois'lardan son 3 Fransa kralının kızkardeşi, Valois düşesi, "La Reine Margot", çocuksuz. =2. Marie de Médicis(1573-1642=69), izd.1600(ertesi yıl), izd.müd.10, yş.27-37, zevcinden 20 yş.kç., Fransa ve Navar kraliçesi 1600-1610=10+1642=32 =42, Fransa nâibesi 1610-1617=7(oğlu Louis XIII için), Toskana büyük-dukası Francesco Mario II(1541-1587)=Arşidüşes Jeanne(1547-1578)(Johanna/Giovanna) kızı. Henri IV, Paris sokaklarından arabası ile geçerken Ravaillac adlı biri tarafından hançerlenerek öldürüldü. En büyük Fransa krallarından biridir. Başlıca metresleri: =Françoise de Montmorency (1564-?), Belle Fosseuse, Thury markisi Pierre de Montmorency'nın 5. kızı ve Henri IV'ün ilk kraliçesinin nedîmesi, 1580'de Henri IV'ün metresi oldu(yş.16), 1582'de Saint-Mars baronu François de Broc'la evlendirildi, 1581'de Kral'dan ölü doğan bir prs.doğurdu.- Diane Andouins, Corisande(1554-1621=67), Louvigny kontu Paul d'Andoins kızı(annesi Marguerite de Cauna), 1583'te Kral'ın metresi oldu(yş.29), 1567'de Guiche kontu Philibert de Gramont(ölm.1580, izd.müd.13, yş.13-26) evlenmişti, bu metresinden Henri IV'ün çocuğu olmadı, ancak meşrû eşi kont'tan Antonin adlı oğlu doğdu. =Catherine Henriette de Balzac d'Entragues(1569-1633=64), Verneuil markizi 1600, Orléans v.ve Entragues senyörü François de Balzac kızı ki annesi Marie Touchet,

Charles IX'un ünlü metresidir, 1600'de(yş.21) Kral'ın metresi oldu, meşrûlaştırılan bir kız ve bir erkek çocuk doğurdu: Gabrielle Angélique de Bourbon(1603-1627=24)= Bernard de La Valette(ölm.1661), izd.1622, izd.müd.4, yş.20-24, Epernon dukası, Candale dukası, Foix dukası, Epernon dukası Jean Louis de la Valette=Marguerite de Foix-Candale oğlu, çocukları oldu; Gaston Henri de Bourbon(1601-1682=81), Metz piskoposu 1612-1652=40, Verneuil dukası 1663-1682=19, Londra büyükelçisi 1665, Languedoc eyâlet v. 1666=Charlotte(1622-1704=82), izd.1668, izd.müd.14, yş.46-60, zevcinden 21 yş.kç., çocuksuz, Villemer dukası Pierre Séguier kızı ve Sully dukası François de Béthune'den dul.- =Jacqueline de Bueil(1580-1651=71), Moret kontesi, Courcillon senyörü Claude de Bueil=Catherine de Montecler kızı, Kral'ın bu metresinden olan ve meşûlaştrılan oğlu: Antoine de Bourbon(1607-1632=25), Moret kontu, evlenmedi.- Charlotte des Essarts(1580-1651=71), Romorantin kontesi, Sautour senyörü François des Essarts=Charlotte de Harley-Chanvallon kızı, kralın bu metresinden meşrûlaştırılan ve ikisi de râhibe olan ikiz kızları oldu: Jeanne Baptiste de Bourbon(1608-1670=62), Fontevrault başrâhibesi ve Marie Henriette de Bourbon(1608-1629=21), Chelles başrâhibesi. Charlotte des Essart, Henri IV öldükten sn.Cardinal de Suisse'le evlenip 6 çocuk doğurdu, o da ölünce 1640'ta 60 yaşında Mareşal l'Hossital du Hallier ile evlendi.- =Gabrielle(1571-1599=28), Beaufort düşesi, 1593'te(yş.22) Kral'ın metresi oldu, Coeuvres markisi Antoine d'Estrées=Françoise Babou de la Bourdaisière kızı, Kral'dan hepsi meşrûlaştırılan 2 erkek ve 1 kız çocuk doğurdu: Catherine Henriette de Bourbon(1596-1663=67), Mlle de Vendôme=Charles II de Lorraine, Elboeuf dukası(1596-1657=61), izd.1619, izd.müd.38, yş.23-61, zevci ile ayni yaşta, 4 oğul ve 2 kızları oldu, Elboeuf dukası Charles I de Lorraine=Marguerite de Chabot de Charmy'nin by.oğulları; Alexandre de Bourbon, Chevalier de Vendôme(1598-1629=31), Malta şövalyesi 1604, Malta tarîkatinde Fransa grand prieur'ü 1610, Roma büyükelçisi 1615, evlenmedi; César de Bourbon "Monsieur"(1594-1665=71), Vendôme dukası 1598, Brötanya eyâlet v., orgeneral=Françoise(1592-1669=77), izd.1609, izd.müd.56, yş.17-73, zevcinden 2 yş.by., Mercoeur dukası Philippe Emanuel de Lorraine=Marie de Luxembourg-Penthièvre'in tek kızları, bu evlenmeden 1 prs. ve 2 pr.doğdu: François (1616-25.6.1669=53), Beaufort dukası, oramiral, Girit'te Kandiye'de Türkler'e karşı maktûl; Elisabeth(1614-1664=50)=Carlo Amedeo(1624-1652=28), izd.1643, izd.müd.9, yş.19-28, zevcinden 10 yş.by., kayın-birâderi Beaufort Dukası(yk.bk.) tar.Paris'te düelloda öldürüldü, Nemours dukası, Nemours dukası Enrico I=Anne de Lorraine-Aumâle'in 3. oğulları, 3 pr. ve 2 prs. doğdu ki bk.Savoie(prenseslerden biri Savoie Dukası, dîğeri Portekiz Kralı ile evlendi); Louis(1612-1669=57), babasının yerine Vendôme ve Mercoeur dukası 1665-1669=4, kardinal 1667(1657'de râhib oldu)=Laura (1635-1657=22), izd.1651, izd.müd.6, yş.16-22, zevcinden 23 yş.kç., Michele Lorenzo Manzini=Girolama Mazzarini(Kardinal Mazarin'in kızkardeşi)'nin by.kızları, bu evlenmeden 3 erkek çocuk doğdu: Jules César(1657-1660=3); Philippe(1655-1727=72), ağabeyinin yerine sonunca Vendôme dukası 1712-1727=15, mareşal, evlenmedi; Louis Joseph(1654-1712=58), Vendôme dukası 1669-1712=43, sn. Vendôme büyük-dukası, mareşal, asrın büyük askerlerinden, çocuksuz = Marie Anne(1678-1718=40), izd.1710, izd.müd.2, yş.32-34, zevcinden 24 yş.kç., Mlle d'Enghien, Condé prensi Henri Jules de Bourbon=Anne Henriette Julie von Wittelsbach'ın 5. kızları.

Henri IV'ün hepsi 2. eşinden meşrû çocukları: Nicolas(1607-1611=4), Orléans dukası.- Elisabeth(Isabel)(1602-1644=42), İspanya kraliçesi 1621-1644=23 = Felipe IV(1605-1665=60), izd.(1) 1615, izd.müd.29, yş.13-42, zevcinden 3 yş.by., İspanya kralı 1621-1665=44, infante vel.1605-1621=16, çocukları için bk.İspanya-Habsburg, 8. çocukları olan Marie-Thérèse(1638-1683=45), XIV. Louis ile evlenip Fransa kraliçesi oldu.- Christine-Marie(Chrétienne)(1606-1663=57)=Vittorio Amedeo I(1587-1637=50), izd.1619, izd.müd.18, yş.32-50, zevcinden 19 yş.kç., zevcinden 26 yıl sn.öldü, Savoie dukası 1630-1637=7, vel.duka 1687-1630=43, çocukları için bk.İtalya-Savoie, bu Prs.önce Petite Madame, sn.Madame Chrétienne, sn.sâdece Madame, nihâyet Madame Royale diye anıldı, 1637'de eşi ölünce oğlu için Savoie'da nâibe oldu.- Henriette-Marie(1609-1669=63), İngiltere kraliçesi 1625-1649=24+1660-1669=9 = 33 = Charles I(1600-îdâmı 1646=49), izd.1625, izd.müd.24, yş.16-40, zevcinden 9 yş.kç., İngiltere kralı 1625-1649=24, Galler prensi 1612-1625=13, 8 çocukları oldu(Kraliçe Henriette-Marie 1644-1669'da çoğunlukla Paris'te yaşadı), bunlardan: İngiltere kralı(1660-1685) Charles II(1630-1685), Henriette-Marie(1631-1660)(Willem II ile evlenerek İngiltere kralı(1689) ve Holanda hükümdârı William(Willem) III'ü doğurdu), İngiltere kralı (1685-1689) James II(1633-1701), Henriette-Anne(1644-1670) ise kuzeni Orléans Dukası (aş.bk.) ile evlendi.- Gaston(1608-1660=52), Fransa velîahdi 1610-1638=28(ağabeyi Louis XIII için), Orléans dukası 1626-1660=34.- Henri IV'e halef olan by.oğlu Louis XIII.

Gaston(1608-60), önce Anjou dukası, 1626'da 3. Orléans Hânedânı onunla oluştu ve onun ölümüyle, 4. Orléans hânedânı, yeğeni Orléans dukası Philippe'le başladı. İlâveten Valois dukası, Chartres dukası, Alençon dukası, Blois kontu, Montlhéry kontu, Limours kontu, Amboise baronu, Montargis senyörü, 1611-1643 arasında kendisinden Monsieur diye bahsedildi ve Son Altesse Royale et Monseigneur le duc d'Orléans diye anıldı. =1. Marie de Bourbon(1605-1627=22), izd.1626, izd.müd.1, yş.21-22, zevcinden 3 yş.by., Montpensier düşesi, Montpensier dukası Henri de Bourbon(1573-1608)=Henriette-Catherine de Joyeuse(ölm.1656)'ün tek çocukları ve vârisleri, Auvergne dauphine'i, Bombes sâhibesi, Anne-Marie-Louise'in annesi. =2. Marguerite de Lorraine-Vaudémont(1615-1672=57), izd.1632(5 yıl sn.), izd.müd.28, yş.17-45, zevcinden 7 yş.kç., ilk eşinin doğururken ölmesi üzerine Gaston-Jean-Baptiste bununla evlenip 1 oğlu ve 4 kızı oldu, Lorraine ve Bar dukası François II=Christine von Salm kızı. Çocukları: Anne-Marie-Louise d'Orléans(1627-1693=66), yazar, Montpensier düşesi, Saint-Fargeau düşesi, Châtellerault düşesi, Auvergne dauphine'i, Dombes prensesi, La Roche-sur-Yon prensesi, Mézières-en-Brenne markizi, Eu kontesi, Mortain kontesi, Bar-sur-Seine kontesi, Auge vikontesi, Demfront vikontesi, Beaujolais baronesi, Mademoiselle, sn.Grande Mademoiselle(kızkardeşleri: Petites Mademoiselles)=Antoine Nompar de Caumont(1633-1723=90), izd.1681, tal.1685=4, yş.54-59, morganatik, zevcinden 6 yş.by., Péguilin markisi, Lauzun kontu ve sn.(1692) dukası, Duc de la Force'un başkanı olduğu Caumont âilesinden Caumont kontu'nun oğlu, Antoine Nompar, eşinden çocuksuz ol.ayrıldı, 1695'te Maréchal de Lorges'un 2. kızı Geneviève de Durfort'la evlendi; Marguerite-Louise d'Orléans(1645-1721=76), Mademoiselle d'Orléans= Cosimo III Mediçi(1642-1723=81), izd.1661, tal.1675=14, yş.30-44, zevcinden 3 yş.kç., Toskana büyük-dukası 1670-1723=53, vel.büyük-duka 1642-

1670=28, çocukları için bk.İtalya-Mediçi; Elisabeth-Marguerite d'Orléans(1646-1696=50), Mlle d'Alençon, Remiremont başrâhibesi 1648-1657=9 = Joseph de Lorraine(1650-1671=21), izd.1667, izd.müd.4, yş.21-25, zevcinden 4 yş.by., 6. Guise dukası(1664-1671=7), Joyeuse dukası, Angoulême dukası, Joinville prensi, çocukları için bk.Capet-Lorraine; Françoise-Madeleine d'Orléans(1648-1664=16), Mlle de Valois=Carlo Emanuele II(1634-1675=41), izd.(1) 1663, izd.müd.1, yş.15-16, zevcinden 14 yş.kç., Savoie dukası; Jean-Gaston d'Orléans(1650-1652=2), Valois dukası; Marie-Anne d'Orléans(1652-1656=4), Mlle de Chartres; Gaston d'Orléans'ın(1608-1660) meşrûlaştırılmamış çocukları: Marie, bâtarde d'Orléans(doğ.1631), annesi Marie Porcher; Louis-Jean, bâtard d'Orléans(1638-1692=54), Charny kontu, İspanya hizmetinde orgeneral ve Oran v., gayri meşrû oğlu Manuel-Louis(1680-1740=60), Castellemare dukası 1736-1740=4, Napoli krallığı nâibi 1736-1740=4.

Louis XIII(1610-1643 = 33)

67) Louis XIII le Juste=Dürüst(1601-1643=42), 67. Fransa kralı 14.5.1610-14.5.1643 = 33, 0, 1(babası ile ayni 14 Mayıs günü ölmesi garip tesâdüflerdendir), dauphin 1601-1610=9, annesini niyâbeti 1610-1617=7, Navar kralı 1610-1643=33, bestekâr. =Anne (Anna)(1601-1666=65), izd.1615, izd.müd.28, yş.14-42, zevcinden 5 gün by., oğlu XIV Louis için Fransa nâibesi 1643-1651=8, Fransa ve Navar kraliçesi 1615-1643=28+1643-1666=23(ana kraliçe)=51, infanta, İspanya kralı Felipe III'ün by.kızı(annesi: Arşidüşes Margarita), arşidüşes. Çocukları: yalnız 2 oğlu oldu. By.oğlu Louis XIV(1638-1715) yerine geçerek Fransa kralı oldu. Kç.oğlu Philippe I ise, Bourbon-Orléans hânedânının(ki bugünki Fransa krallık hânedânıdır) ve başka ülkelerdeki hânedânların atası oldu. Philippe I'in nesli, bundan sonraki Bourbon-Orléans bahsinde ele alınacağı için, çocuklarına girmeden, sâdece Philippe'in şahsını ele alıyorum:

Philippe I d'Orléans, "Monsieur"(1640-1701=61), doğumunda Anjou dukası, amcası Orléans dukası Gaston'un vârissiz ölümü üzerine Orléans dukası 1660-1701=41, Valois dukası, Chartres dukası 1661-1701=40, Nemours dukası 1672-1701=29, Montpensier dukası 1690-1701=1. Henriette-Anne(1644-1670=26), izd.1661, izd.müd.9, yş.17-26, zevcinden 4 yş.kç., dayısının oğlu, İngiltere kralı Charles I'in 5. ve en kç.kızı(annesi Fransa kralı Henri IV kızı Henriette-Marie). =2. Elisabeth-Charlotte (Liselotte)(1652-1722=70), izd.1671(ertesi yıl), izd.müd.30, yş.19-49, zevcinden 12 yş.kç., Ren Palatinası elektörü Karl Ludwig von Wittelsbach'ın tek kızı(annesi: Charlotte, Hessen-Kassel landgravı Wilhelm V kızı). Philippe d'Orléans'ın ilk eşinden çocukları: Charles(1664-1666), Marie-Louise(1662-1689, İspanya kraliçesi), Prs.(1665'te ayni gün öldü), Anne-Marie(1669-1728, Sardunya kraliçesi). Philippe d'Orléans'ın 2. eşinden çocukları: Louis(1673-1676), hânedânı devâm ettiren Philippe II(1674-1723), Elisabeth-Charlotte(1676-1744, 6 oğlundan Franz Almanya imparatoru ol.Habsburg-Lothringen hânedânını başlattı).

Louis XIV(1643-1715=72)

68) Louis XIV le Grand=Büyük, Dieudonné=Tanrıverdi, Le Roi Soleil=Güneş Kral(5.9.1683-1.9.1715=76, 11, 26), 68. Fransa kralı 14.5.1643-1.9.1715=72, 3, 18,

Târîh'in hemen hemen en uzun saltanatı, 4, 8, 11 yaşında kral oldu, krallığı Sultân İbrâhîm'den(1640-1648) onun torunu Üçüncü Ahmed'e(1703-1730) kadar 6 Osmanlı pâdişâhının saltanatı ile çağdaştır ki bilhassa Dördüncü Mehmed'in(1648-1687) saltanatına isâbet eder ve bu pâdişâh Louis XIV'den 3, 3, 27 yaş küçüktür. Louis XIV 5 yaşında kral olunca tek kardeşi Philippe de, 2 yaşında vel.oldu ve velîahdliği Louis XIV'ün 1661'de oğlu doğuncaya kadar 18 yıl sürdü.

Doğar doğmaz dauphin (Fransa velîahdi) 1638-1643=5, annesinin niyâbeti 1643-7.9.1651=8, diktatör-başbakan Kardinal Mazarin'in ölümüyle şahsen mutlak ıktidârı ele alması 10.3.1661(yş.22, 5). Louis XIV, Saint-Germain-en-Laye'de doğup Versailles'da öldü, Saint-Denis'ye gömüldü, hepsi Paris banliyöleridir. Versay Sarayı'nı o inşâ ettirip Devlet merkezini Paris'ten buraya aldı.

=1. Marie-Thérèse(İsp.Maria Teresa)(1638-1683=45), izd.1660, izd.müd.23, yş.22-45, zevcinden 15 gün by., dayısının oğlu, Fransa kraliçesi 1660-1683=23, infanta, arşidüşes, İspanya kralı Felipe IV=Elisabeth(Fransa kralı Henri IV kızı)'in by.kızları.

=2. Françoise "Madame de Maintenon"(1635-1718=84), izd.(morganatik)1688, izd.müd.27, yş.53-80, zevcinden 3 yş.by., Marquise de Maintenon 1688. Paul Scarron'dan(şâir) dul, Surimau baronu Constantin d'Aubigné'nin 2. eşi Jeanne de Cardillac'tan kızı, 16. asrın ünlü Huguenot'larından(Protestan Fransız) Agrippa d'Aubigné'nin torunu, Scarron'la 1656'da evlenip 1660'da dul kaldı(izd.müd.4, yş.21-25), 1715'te Kral ölünce son 4 yılını manastıra çekilip geçirdi, 1669'da Kral'ın çocuklarının mürebbiyesi ve Kral'ın metresi oldu(yş.34), Kral'ın nikâhlı tek eşi olduğu halde evlenmesi morganatik olduğu için kraliçe unvânı alamadı.

=3. Louise "Duchesse de la Vallière"(1644-1710=66), Kral'ın resmî metresi, seigneur de la Vallière Laurent de la Baume-le-Blanc=Françoise Le Prévost kızı, 1674'te 30 yaşında râhibe olup Saray'dan çekildi, bunun doğurduğu çocuklar da Kral tarafından meşrûlaştırıldı, 1662'de 18 yaşında ve 12 yıl müddetle Kral'ın resmî metresi oldu.

=4. Françoise-Athénaïs "Marquise de Montespan"(1641-1707=66), 1666'da 25 yaşında Kral'ın resmî metresi oldu ve doğurduğu çocuklar Kral'ca kendi çocukları kabûl edilip meşrûlaştırıldı, Montespan markisi Louis Henri de Pardaillan de Gondrin'den dul ol.Kral metresi oldu, Mortemart dukası Gabriel de Rochechouart=Diane de Grandseigne kızı, metresliği 12 yıl devâm etti, 1678'de 37 yaşında manastıra çekildi. L'Incomparable=Kıyas Kabûl Etmez ve La Merveille=Hârika diye anılan bu hanımın kardeşi Vivanne dukası ve kızkardeşleri Marquise de Thianges ve Fontevrault Başrâhibesi idi. Montespan Markisi'nden 1666'da doğan oğlu Alcmène de Montespan'dır.

=5. Duchesse de Fontages(ölm.1681), Kral'ın gayri resmî metresi olup ondan ertesi yıl ölen bir oğlu(1680-1681) oldu.

=6. Olympe Mancini, başbakan Kardinal Mazarin'in(ölm.9.3.1661) yeğeni olup Kral'ın metresi idi, Soissons Kontu ile evlendi.

=7. Marie Mancini, ayni Kardinal'in dîğer yeğeni olup bu da Kral metresliği yaptı.

=8. Mlle de Ludres, Kral'ın metresliğini yapanlardandır.

1680'de Le Grand=Büyük sanını alan Louis XIV, Avrupa ve Hristiyan dünyâsının en güçlü devleti olan Fransa'nın kralı idi. O kadar uzun süre tahtta kaldı ki, bütün Avrupa'da mutlak mânâsıyle Le Roi=Kral denince, Louis XIV'ün kasdedildiği anlaşılırdı. 21.10.1652'de Paris'e döndü. 6.5.1682'de ise Versay'a taşındı. 6.10.1789'da Kral, Paris'e dönünceye kadar taht şehri 107, 5, 1 müddetle Versay'da kaldı. Gittikçe mutaassıb Katolik oldu. Très Crétien=Pek Hristiyan ve Très Catholique=Pek Katolik diye anılmaya, Katolik olmıyanlardan nefrete, kendisini Katolik mezhebinin hâmîsi görmeye başladı. Fakat Papa'nın tahakkümüne girmedi. Fransa'nın Osmanlı Devleti ile geleneksel dostluğunu bozdu. Lüzumsuz savaşlara girdi. Protestan Fransızlar'ı Fransa'dan ebediyyen sürerek Almanya başta, dîğer Avrupa ülkelerine elit bir vatandaş zümresi kazandırdı. Voltaire tarafından biraz mübâlağa ile değerlendirilir ve aşağı görülür. Zamanla hânedânının sürekliliğinden endîşeye başladı. Zîrâ velîahdi olan tek meşrû oğlu 1711'de, onun yerine velîahd olan torunu ertesi yıl 1712'de, dîğer tek meşrû torunu 1714'te öldüler. Ortada Bourbon'ların tek prensi olarak torununun oğlu müstakbel Louis XV kaldı ki Louis XIV'ün ölümünde ancak 5 yaşında idi. O da ölseydi krallık, Bourbon'ların Orléans dalına geçecekti. Ancak Orléans dalında da yeterli prens yoktu. Güneş Kral, Orléans prenslerinin de ölümüyle krallığın Bourbon'lardan Capet hânedânının çok uzak bir dalına geçeceği endişesiyle titredi. Onun için, metreslerinden olan bütün çocuklarını meşrûlaştırdı. Hepsine prens ve prenses unvânı verdi ve Orléans dalının da sönmesi ihtimâli gerçekleşirse, meşrûlaştırdığı oğullarının en büyüğünün tahta geçmesi için yasa yayınladı. Bu önemli yasa 1714'te, ölümünden bir yıl öncedir, şöyledir: "tous les bâtard légitimés de Louis XIV prennent la qualité de vrais princes du sang, capables de succéder à la Couronne du défaut de tous les autres princes du sang". Orléans'ların da tükenmesi hâlinde Bourbon'ların Condé, onların da sönmesi hâlinde Conti dalları kral oluyordu. Bugün ana Bourbon dalının yanında Condé ve Conti hânedânları da sönmüştür, Bourbon'ların yalnız Orléans dalı devâm ediyor.

Louise XIV'ün Duchesse de la Valière'den olan meşrûlaştırılmış çocukları: Charles de Bourbon(1663-1664=1).- Louis de Bourbon(1665-1666=1).- Louis de Bourbon(1667-1683=16), Vermandois kontu, oramiral.- Philippe de Bourbon(1665-1666=1).- Marie-Anne de Bourbon(1666-1739=73), Mlle de Blois, Duchesse de la Vallière=Louis-Armand I de Bourbon(1661-1685=24), izd.1680, izd.müd.5, yş.14-19, zevcinden 5 yş.kç., Conti prensi, mareşal, çocuksuz, zevcinden tam 54 yıl sn.öldü.

Louis XIV'ün Marquise de Montespan'dan olan meşrûlaştırılmış çocukları: Pr.(1669, ayni yıl öldü).- Louis-César de Bourbon(1672-1683=11), Vexin kontu, Antin dukası.- Prs.(1669-1672=3).- Louise-Françoise de Bourbon(1673-1743=70), Mlle de Nantes, Madame la Duchesse=Louis III de Bourbon(1668-1710=42), izd.1685, izd.müd.25, yş.12-37, zevcinden 5 yş.kç., zevcinden 33 yıl sn.öldü, Condé prensi, çocukları 3 pr. ve 6 prs.için bk.Condé.- Louise-Marie de Bourbon(1674-1681=7), Mlle de Tours.- Françoise-Marie de Bourbon(1677-1749=72), Mlle de Blois, Madame Lucifer=Philippe(II)(1674-1723=49), izd.1693, izd.müd.30, yş.16-46, zevcinden 3 yş.kç., Orléans dukası, Fransa kral nâibi, çocukları için bk.Bourbon-Orléans.- Louis-Auguste de Bourbon(1670-1736=66), Maine dukası 1673, Dombes prensi 1661, Languedoc eyâlet v.1681, orgeneral 1703, Aumâle dukası, Eu kontu, tophâne nâzırı,

çocuk Louis XV'in terbiyesine me'mûr surintendant 1715, Louis XIV'ün en sevgili çocuğu, 1714'te Bourbon, Orléans, Condé, Conti prenslerinden hemen sonraki kral adayı(apte à succéder à la Couronne)=Anne-Louise-Bénédicte(1676-1723=47), izd.1692, izd.müd.31, yş.16-47, zevcinden 6 yş.kç., Condé prensi Henri-Jules de Bourbon'un 4. kızı, çocukları: Louis-Constantin de Bourbon, Prince de Dombes(1695-1698=3); Louis-Auguste de Bourbon(1700-1755=55), Dombes prensi, general, Languedoc eyâlet v.1712; Louis-Charles de Bourbon(1701-1775=74), Eu kontu, orgeneral, tophâne nâzırı, Guyenne eyâlet v.1712, evlenmedi.- Charles de Bourbon(1704-1708=4), Aumâle dukası; Mademoiselle de Dombes(1697-1699=2); Louise-Françoise de Bourbon(1707-1743=36), Mlle du Maine, evlenmedi.- Louis-Alexandre de Bourbon(1678-1737=59), Toulouse kontu, Damville dukası, Ponthièvre dukası 1695, mareşal 1695, büyükamiral, Guyenne eyâlet v.1689, Brötönya eyâlet v.1695=Marie-Victoire-Sophie de Noailles(1688-1766=78), izd.1723, izd.müd.14, yş.35-49, zevcinden 10 yş.kç., mareşal Duc Anne-Jules de Noailles=Marie-Françoise de Bournonville kızı, Antin dukası ve Gondrin markisi Louis-Antoine de Pardaillan'dan(Madame de Montespan'ın oğlu ve Louis XIV'ün üvey oğlu) dul, tek çocukları: Louis-Jean-Marie(1725-1793=68), Ponthièvre dukası 1737-1793=56, büyükamiral, Brötonya eyâlet v.1737=Marie-Thérèse-Félicité(1726-1754=28), izd.müd.10, yş.18-28, zevcinden 1 yş.kç., Modena dukası Francesco III d'Este kızı, çocukları: Louis-Marie(1746-1749=3), Rambouillet dukası; Jean-Marie(1748-1755=7), Châteauvilain dukası; Vincent-Marie-Louis(1750-1752=2), Guingamp kontu; Louis-Marie-Félicité(1754), 1 günlük öldü; Marie-Louise(1751-1753=2); Adélaïde(1753-1821=68), Mlle de Penthièvre = Louis-Philippe(1747-1793=46), izd.1769, izd.müd.24, yş.16-40, zevcinden 6 yş.kç., zevcinden sn.28 yıl yaşadı, Orléans ve Chartres dukası, çocukları için bk.aşağıda Bourbon-Orléans; Louis-Alexandre-Joseph(1747-1768=21), Lamballe prensi, çocuksuz=Marie-Thérèse-Louise de Savoie(1749-1792=43), izd.1767, izd.müd.1, yş.18-19, zevcinden 2 yş.kç., 1774'te Kraliçe Marie-Antoinette'in dâiresi surintendante'ı, Savoie-Carignano prensi Luigi Vittorio'nun 5. kızı.

Louis XIV'ün kuzini Kraliçe'den olan çocukları: Philippe(1668-1671=3), Anjou dukası; Louis(1672), Anjou dukası, 5 aylık öldü; Anne(1662), 43 günlük öldü; Marie-Thérèse(1667-1672=5). Louis XIV'ün Kraliçe'den olan tek yaşayan çocuğu:

Louis "Le Grand Dauphin=Büyük Velîahd", "Monseigneur"(1661-1711=50), doğar doğmaz ve bütün hayâtı boyunca dauphin=Fransa velîahdi 1661-1711=50, orgeneral 1688. =1. Marie-Anne(1660-1690=30), izd.1680, izd.müd.10, yş.20-30, zevcinden 1 yş.by., Bavyera elektör-dukası Ferdinand Maria=Savoie prensesi Henriette-Adélaïde kızı. =2. Marie-Emilie(1670-1732=62), morganatik ve gizli izd.1691, izd.müd.20, yş.21-41, zevcinden 9 yş.kç., bu evlenmeden bir çok çocuk doğdu, fakat hiç biri Velîahd'in çocuğu ol.kabûl ve îlân edilmedi, Bourg v.ve Choin baronu Guillaume Claude de Joly=Anne Clémence Bonne de Grolée de Mépieu kızı. Grand Dauphin'in meşrû eşinden yalnız 3 oğlu oldu: Louis(1682-1712), Philippe(1783-1746) ve Charles(1686-1714).

Grand Dauphin'in ortanca oğlu Philippe, İspanya tahtı Habsburglar'dan boşalınca, İspanya Verâseti Savaşı sonucu, İspanya kralı oldu ki bugünki İspanya kralının atasıdır, şeceresi *İspanya* kitabında görülecektir: Philippe(1683-1746=63), İspanya kralı Felipe V

1700-1746=46. Ağabeyi Louis, Fransa kralı olacağı için, Louis XIV, İspanya tahtı için, 3 torunu prensin büyüğünü değil, ortancasını seçti. Anjou dukası 1683-1700=17. =1. Marie-Louise-Gabrielle de Savoie(1690-1714=24), izd.1701, izd.müd.13, yş.11-24, zevcinden 7 yş.kç., İspanya kraliçesi 1701-1714=13, Savoie dukası Vittorio Amedeo II kızı. =2. Elisabeth Farnèse(1692-1766=74), izd.1714(ayni yıl), izd.müd.32, yş.22-54, zevcinden 9 yş.kç., İspanya kraliçesi 1714-1756=32, Parma prensi Eduardo II Farnese kızı. Bk.İspanya(Capet-Bourbon).

Grand Dauphin'in kç.oğlu: Charles(1686-1714=28), 4.3.1712-4.5.1714 arasında Fransa tahtının 2. vârisi, Berry dukası 1686-1714, Alençon dukası, Angoulême dukası, Ponthieu kontu 1710-1714=4, orgeneral 1708. =Louise-Elisabeth(1695-1719=24), izd.1710, izd.müd.4, yş.15-19, zevcinden 9 yş.kç., kuzeni, Orléans dukası ve Fransa kral nâibi Philippe(II)'in 2. kızı, at kazâsından öldü, çocukları yaşamadı: Alençon dukası Charles(1713), 3 haftalık öldü; Mlle de Berry(1711), ayni gün öldü; Louise(1714), posthume olup ertesi gün öldü. Prs.Louise-Elisabeth, dul kaldıktan 2 yıl sn.Cognac v.ve Rion kontu Armand d'Aydic'le gizlice evlendi(1716), 3 yıl geçmeden kendisi de öldü.

Grand Dauphin'in by.oğlu: Louis(1682-1712=30), dauphin(babası ölünce dedesi için Fransa velîahdi) 14.4.1711-12.2.1712=0, 9, 28, orgeneral 1701, doğuşundan ît.Burgonya dukası. = Marie-Adélaïde de Savoie(1685-1712=27), salgın hastalıktan kocası Louis'den 6 gün önce öldü, izd.1697, izd.müd.15, yş.12-27, zevcinden 3 yş.kç., Sicilya ve sn.Sardunya kralı Vittorio Amedeo II=Anne-Marie d'Orléans'ın by.kızları olmakla kuzendirler. Hepsi Louis adlı 3 erkek çocukları öldü ve yalnız biri yaşadı: Louis(1704-1705=1), Brötonya dukası; Louis(1707-1712=5), Brötönya dukası, 4.3.1712'de ölünceye kd.21 gün dauphin=Fransa vel.i; Louis(1710-1774=64), Louis XV sanıyle dedesinin babası XIV. Louis'nin yerine 5 yaşında Fransa kralı oldu.

Louis XV(1715-1774=59)

69) Louis XV Le Bien-Aimé=Sevgili(15.2.1710-10.5.1774=64, 2, 23), Versay Sarayı'nda doğup ayni yerde çiçek'ten öldü, 69. Fransa kralı 1.9.1715-10.5.1774=58, 8, 9, Fransa târîhinin dedesinin babası ve selefi Louis XIV'ten sonraki en uzun saltanatı. 5. 6, 14 yaşında kral oldu, 16.2.1723'e kd.7, 5, 15 müddetle Orléans Dukası Philippe'in niyâbeti altında kalıp tam 13 yaşına basınca reşîd îlân edildi. Ağabeyi Louis'nin ölümü üzerine 4.3.1712'de 2, 0, 17 yaşında dauphin(Fransa velîahdi) oldu. Babası, annesi ve ağabeyinin salgın hastalıktan üst üste ölmesi, ona çocukken taht yolunu açtı. 1744'de Bien-aimé unvânını aldı. 1763 Paris Muâhedesi'ne kadar en kudretli Avrupa ve Hristiyan hükümdârı olmakta devâm etti. Bu târihte birincilik İngiltere'yi geçip Fransa 2. sıraya düştü. Yediyıl Savaşı'nda(1756-1763) İngiltere'nin hiç beklenmedik galibiyeti netîcesidir. Navar kralı durumunu saltanatı boyunca sürdürdü. 1745'te Fontenoy meydan muhârebesine bizzat kumanda etti ki bir Fransa kralının son def'a olarak ordusunun başına geçmesidir. Doğumunda Brötanya ve Anjou dukası îlân edildi. Amcası İspanya kralı Felipe V'in büyük kızı Maria Anna Vitoria(1718-1781) ile nişanlandı, ancak bu nişan sonra ibtâl edildi. =Marie(1703-1768=65), izd.1725, izd.müd.43, yş.22-65, zevcinden 7 yş.by., Polonya kralı, Litvanya büyük-dukası, sn.Lorraine ve Bar dukası Stanislaw Leszcynski=Katarzyna Opalinska'nın tek yaşayan kızları.

Louis XV'in metres sayısı sayılamıyacak kadardır. Bunlardan meşrûlaştırılmıyan çocukları da oldu ki listesi Joseph Valynseele, *Les Enfants Naturels de Louis XV*, Paris 1953'te verilmiştir. Bunlardan yalnız birini XV. Louis meşrûlaştırdı: Louis-Aimé de Bourbon, L'Abbé de Bourbon(1762-1787=25), râhib. Annesi şu hanımdır: Anne Couffier de Romans, Meilly-Coulonges baronesi, sn.Cavanac markizi. Louis XV'in metreslerinin ikisine resmîyet verilerek bunlar Kraliçe'nin üzerinde nüfuz kazandılar:

= Jeanne-Antoinette Poisson, Marquise de Pompadour(1745), düşes de Pompadour 1752(1722-1764=42), Kral'ın resmî metresi 1744=20, yş.22-42, Kral'dan 12 yş. kç., resmî eşi: Lenormand d'Etiole, izd.1741, yeğeni.

= Marie-Jeanne Gomart, Comtesse du Barry(1744-1793=49), Kral metresi 1769-1774=5, yş.25-30, Kral'dan 34 yş.kç., 1769'da Kont Guillaume du Barry ile evlendirildi. 1774'te Kral ölünce râhibe oldu ve 19 yıl sonra öldü.

= Marie-Anne, Duchesse de Chateroux(1717-1744=27), 1742-1744'te Kral'ın ilk resmî metresi.

= Mlle de Morphy: resmî olmayan metreslerinden.

Louis XV'in Kraliçe'den olan çocukları: ölü doğan bir Pr.- Philippe-Louis, Anjou dukası(1730-1733=3).- Henriette(1727-1752=25), Prs.Elisabeth'le ikiz, evlenmedi.- Louise(1728-1733=5).- Adélaïde(1732-1800=68), evlenmedi.- Sophie(1734-1782=48), evlenmedi.- Thérèse(1736-1744=8).- Louise(1737-1787=50), evlenmedi, Karmelit râhibesi.- Elisabeth(1727-1759=32), Kral'ın by.kızı, ikiz, infanta, Parma düşesi = Filippo(1720-1765=45), izd.1739, izd.müd.20, yş.12-32, zevcinden 7 yş.kç., Parma ve Plaisance dukası, İspanya kralı Felipe V'in oğlu olmakla Prs.Elisabeth'in babasının amca oğlu, infante, çocukları için bk. İspanya-Capet-Bourbon-Anjou-Parma.- Louis(1729-1765=36), Louis XV'in tek yaşıyan oğlu, doğar doğmaz ve hayâtı boyunca dauphin 1729-1765=36. =1. Marie-Thérèse, infanta(1726-1746=20), izd.1745, izd.müd.1, yş.19-20, zevcinden 3 yş.by., amca torunu, İspanya kralı Felipe V'in 2. kızı, Marie-Thérèse(1746-1748=2) adlı kızını doğururken öldü. =2. Marie-Josèphe(1731-1767=36), izd.1747(ertesi yıl), izd.müd.18, yş.16-36, zevcinden 2 yş.kç., Polonya kralı ve Saksonya elektörü Friedrich August III kızı, bu eşinden çocukları:

1748 ve 1749'da ölü doğan 2 çocuk.- Louis(1751-1761=10), Burgonya dukası, hayâtı boyunca 2. velîahd.- Xavier(1753-1754=1), Akitanya dukası.- Marie(1750-1755=5).- Prs.(1752), ayni gün öldü.- Elisabeth(1764-1794=30), "Madame Elisabeth", evlenmedi, ağabeyi Louis XVI âilesi ile 1792'de Temple'e habsedilip 2 yıl sonra giyotinle îdâm edildi.- Clotilde(1759-1802=43), Sardunya kraliçesi = Carlo Emanuele IV(1751-1819=68), izd.1775, izd.müd.27, yş.16-43, zevcinden 8 yş.kç., Sardunya kralı, bk.İtalya.- Dauphin Louis'nin(1729-1765) yaşıyan 3 oğlu da Fransa kralı oldular ki sırasıyle Louis XVI, Louis XVIII ve Charles X'dur.

Louis XVI(1774-1792=18)

70) Louis XVI Auguste(23.8.1754-21.1.1793=38, 4, 29), 70. Fransa kralı(ve Navar kralı) 10.5.1774-21.9.1792=18, 4, 12, doğumunda Berry dukası ve babası ile

ağabeyinden sn. 3. vel., 1761'de ağabeyinin ölümü üzerine 7 yaşında 2. vel., 1765'te babasının ölümü üzerine 11 yaşında dedesi XV. Louis için dauphin=Fransa velîahdi 1765-1774=9, 13 yaşında da Alman prensesi olan annesini kaybetti. 14.7.1789 Büyük Fransız İhtilâli üzerine 13.8.1789'da yayınlanan ilk anayasaya göre Fransa Kralı olan unvânı Fransız Kralı olarak değiştirildi ve meşrûtî kral statüsüne sokuldu, Versay Sarayı'ndan Paris'te Tuileries Sarayı'na getirildi, ihtilâlcilerin artan baskısı üzerine Fransa'yı terketmek istedi, 20.6.1791'de Almanya'ya geçmek üzere iken Metz'de ihtilâlcilerce yakalanıp Paris'e getirildi, 11.8.1792'de ihtilâlciler tarafından eşi, çocukları ve kızkardeşi Madame Elisabeth'le berâber tutuklanıp Temple zindanına kapatıldı ve 40 gün sonra krallıktan düştüğü îlân edilerek Fransa'da Birinci Cumhûriyet rejimi(1792-1804) başladı. Gülünç bir muhâkemeden sonra eşi ve kızkardeşi ile 20.1.1793'te îdâmına hükmedildi. Bu karar ertesi gün giyotinle eski adı XV. Louis Meydanı olan Concorde Meydanı'nda infâz edildi. Eşi kraliçenin îdâmı ise 9 ay sonradır. Madeleine mezarlığına gömüldü. Nâşı kardeşi Louis XVIII kral olunca 1815'te Saint-Denis'deki kraliyet mezarlığına nakledildi.- Louis XV, kendisinden 72 yıl yaşlı olan dedesinin babası Louis XIV'ün yerine tahta oturmuştu. Louis XVI da kendisinden 55 yıl yaşlı olan dedesi Louis XV'in yerine kral oldu. Aradaki hepsi Louis adını taşıyan 3 dauphin(velîahd) ise kral olamadan öldüler.

=Marie-Antoinette(Viyana, 2.11.1755-Paris, 16.10.1793=37, 11, 14), izd.Versay, 16.5.1770, izd.müd.23, yş.14, 6, 14-38, zevcinden 1, 2, 10 kç., doğuşunda arşidüşes, Fransa velîahdi ile evlenince dauphine 1770-1774=4, Fransa kraliçesi 1774-1792=18(yş.18, 6, 9), giyotinle îdam edildi, Almanya imparatoru Franz I = İmparatoriçe Maria Theresia'nın en küçük kızları.

Çocukları: Louis(1781-1789=8), dauphin 1781-1789=8, vel.olarak doğdu ve İhtilâl'den 40 gün önce 4.6.1789'da 8 yaşında öldü.- Sophie(1786-1787=1).- Marie-Thérèse(1778-1851=73), Madame Royale, 1792'te 14 yaşında babası ve annesi kral ve kraliçe ile berâber tutulanıp Temple'e atıldı, 3 yıl sonra 1795'te 17 yaşında salıverildi = Louis-Antoine(1775-1844=69), izd.1799, izd.müd.45, yş.21-66, zevcinden 3 yş.kç., amcası Charles X'un by.oğlu ve velîahdi(dauphin), titüler kral ol.Louis XIX, Angoulême dukası, mareşal.- Louis XVII Charles(Versay Sarayı, 27.3.1785-Temple hapishânesi, 8.6.1795=10, 2, 12), doğumunda Normandiya dukası, ağabeyinin ölümü üzerine dauphin 1789-1792=3, Fransa'da Birinci Cumhûriyet başlayınca(1792) hiç bir Avrupa devleti bu rejimi tanımayıp Louis XVI'yı kral tanımakta devâm ettiler ki bu husus kralın îdâmını kesinleştirdi. Ertesi yılın(1793) başında, 1792-93'te Hânedân şefi ve müddeî olan, fakat bütün Avrupa'ca Fransa kralını tanınmakta devâm eden Louis XVI îdâm edilince, oğlu Louis Charles, Louis XVII sanıyle 1793-1795 arasında 2,5 yıl müddeî ve Hânedân şefi oldu, fakat bu 2,5 yılı Temple zindanında geçirdi, ancak İngiltere, Rusya, Avusturya (Almanya), Prusya, Sardunya, İspanya gibi büyükler dâhil, Louis XVI'nın îdâmı üzerine zindandaki oğlunu Louis XVII sanıyle Fransa Kralı olarak tanıdılar ve İhtilâl'in cumhûriyet rejimini tanımadılar, Türkiye'de ise Üçüncü Sultan Selim, 16. Louis'nin îdâmına büyük teessür ifâde etmekle berâber cumhûriyet rejimini tanıdı. Louis XVII adındaki çocuk zindanda iken Hânedân işlerini onun adına amcası müstakbel Louis XVIII yürüttü. Louis XVI'dan sonraki kral kardeşi Louis XVIII olmakla berâber, hiç bir an fiilen krallık yapmıyan Louis XVII(Louis XVI'nın yaşıyan tek oğlu) Louis'ler

sıralamasına girdi, fakat resmî Fransa kralları listesinde yoktur. Paris'te Sainte Marguerite kilisesi mezarlığına gömüldü. Louis XVII'nin 10 yaşında zindanda ölümü günümüze kadar çok münâkaşa edildi. Tabîî ölümle öldüğü sanılmakla berâber ölenin o olmadığı, ölen başka bir çocuğun yerine geçirilerek Louis XVII'nin kaçırıldığı ve daha yıllarca yaşadığı, fakat İhtilâl içinde ortaya çıkmadığı gibi rivâyetlerin incelenmesi için bk.Raoul de Warren, *Les Prétendants au Trône de France*, Paris 1947 ve H.G.Franq, *Louis XVII: The Unsolved Mystery*, Leiden 1970.

Louis XVIII(1814-1815+1815-1824=10)

71) Louis XVIII(1755-1824=69), Stanislas-Xavier, Le Désiré=İstenen, Louis XVI'nın 14 ay kç.kardeşi, 71. Fransa(ve Navar) kralı 11.4.1814-12.3.1815+22.6.1815-16.9.1824=10, doğumunda Provence kontu, "Monsieur" 1774, 20.6.1791'de Fransa'yı terketti ve 24.4.1814'e kadar 23 yıl Avrupa'nın çeşitli ülkelerinde yaşadı, yeğeni Louis XVII'nin ölümünde Louis XVIII sanıyle Fransa krallığı müddeîsi oldu ve bir çok devletçe meşrû Fransa kralı tanındı, 1815'te Napoléon'un 3 aylık ikinci imparatorluğunda yeniden Fransa'yı terketti, yeniden döndü, çocuğu olmadı. =Joséphine(1753-1810=57), izd.1771, izd.müd.39, yş.18-57, zevcinden 2 yş.by., Sardunya kralı Vittorio Amedeo III'ün 2. kızı. Metresi: Madame de Balbi.

Charles X(1824-1830=6)

72) Charles X Philippe(1757-1836=79), 72. Fransa(ve Navar) kralı 16.9.1824-2.8.1830=5, 10, 16, Louis XVIII'in 2 yıl kç.kardeşi, doğumunda Artois kontu, sn.Auvergne dukası ve kontu ve Angoulême dukası, Limoges kontu ve vikontu, Marcoeur dukası 1773, Temmuz 1789'un son günlerinde Fransa'yı terkedip 12.4.1814'te dönüşüne kadar 25 yıla yakın Avrupa ülkelerinde yaşadı, 1789'da 32 yaşında idi, ağabeyi Louis XVIII'in çocuğu olmadığı için onun velîahdi îlân edildi ve 1814-1824=10 müddetle resmen velîahd oldu, 1795'ten ît.Monsieur diye anılmaya başlandı, Temmuz 1830 İhtilâli üzerine torunu lehine tahttan ferâgat ettiyse de tahta torunu değil Orléans Dukası geçirildi, 1830-1836=6 yıl müddetle Bourbon Hânedânı şefi olarak çeşitli Avrupa ülkelerinde yaşadı. Önce İngiltere'ye gidip sonra Goritz'de ölüp oraya gömüldü. =Marie-Thérèse de Savoie(1756-1805=51), izd.1773, izd.müd.32, yş.17-51, zevcinden 1 yş.by., Sardunya kralı Vittorio Amedeo III'ün 3. kızı ve Louis XVIII'in eşinin 3 yş.kç.kızkardeşi, çocukları: Sophie(1776-1783=7); Prs.(1783), 5,5 aylık öldü. Charles X'un oğulları Louis(1775-1844) ve Charles(1778-1820) aşağıdaki paragraflardadır. Metresi: Madame de Polastron.

Louis(XIX) Antoine(1775-1844=69), dauphin 1824-1830=6, doğuşunda Angoulême dukası, Borbon Hânedânı şefi 1836-1844=8, 1789'da Fransa'dan ayrılıp 1814'te döndü, büyükamiral 1814, mareşal 1823, 1830'da Marne Kontu sanını aldı, çocuksuz, Bourbon'cu kralcılara göre babasının ölümünden sonra(1836-1844) titüler ol.Louis XIX = Marie-Thérèse de France(1778-1851=73), izd.1799, izd.müd.45, yş.21-66, zevcinden 3 yş.kç., dauphine 1824-1830=6, Louis XVI'nın tek yaşayan kızı, amcasının oğlu.

Charles(Charles Ferdinand d'Artois)(1778-1820=42), 3. vel.ol.öldü, doğuşunda Berry dukası, 1789'da Fransa'dan ayrılıp 1814'te döndü, korgeneral = Caroline de Bourbon-Sicile(1798-1870=72), izd.1816, izd.müd.4, yş.18-22, zevcinden 20 yş.kç., zevcinden tam 50 yıl sn.öldü, Sicilyateyn kralı Francesco I'in by.kızı(=2. Ettore, izd.1831(11 yıl sn.), ölm.1864, izd.müd.33, yş.33-66, Lucchesi Palli kontu. 9. Campofranco prensi, 8. Grazia dukası). Pr.Charles'i 14.2.1820 gecesi Paris Operası'ndaki locasında bir kaatil öldürdü. Çocukları: Louis(1818), ayni gün öldü; Louise(1817), ertesi gün öldü; Louise(1819-1864=45), Parma düşesi, sn.Parma nâibesi 1854-1859=5 = Carlo III(1823-1854=31), izd.1845, izd.müd.9, yş.26-34, zevcinden 4 yş.by., Parma dukası, çocukları da oldu. Metreslerinde biri: Amy(1783-1876=93), John L.Brown=Anne Deacon kızı, bu metresinden 2 kızı oldu ki bunlar meşrûlaştırıldı, Amy Brown'dan olan dîğer 4 çocuğu ise meşrûlaştırılmadı. Bunlardan biri John Freeman'dır(1804-1866=62)=Sophie de Blonay, bunların oğlu William Lewis Freeman=Maria Gennara(Sicilyateyn prensi Luigi'nin kızı). Meşrûlaştırılan kızı Charlotte(1808-1886=78), Issoudun kontesi 1820= Ferdinand(1789-1866=77), izd.1825, izd.müd.41, yş.17-58, zevcinden 19 yş.kç., zevcinden 20 yıl sn.öldü, 1. Faucigny-Lucinge prensi, Coligny markisi ve kontu Louis de Faucigny-Lucinge=Judith de Bernard de Sanneney oğlu, 4 oğul ve 1 kızları oldu. Charles de Berry'nin meşrûlaştırdığı dîğer kızı: Louise(1809-1891=82), Vierzon kontesi 1820=Charette de la Contrie baronu Athanase(1796-1848=52), izd.1827, izd.müd.21, yş.18-39, zevcinden 13 yş.kç., zevcinden 43 yıl sn.öldü, La Contrie senyörü Louis de Charette=Marie Loaysel oğlu, 7 oğul ve 3 kızları oldu.

Charles de Berry'nin(1773-1820) tek meşrû oğlu ve sonuncu Bourbon: Henri(V)(posthume 1820-24.8.1883=63), Bourbon Hânedânı şefi(amcası Louis XIX'un ölümü üzerine) 1844-1883=39, 1830'da dedesi Charles X'un hal'inde amcasından sn.Fransa'nın 2. velîahdi idi, zîrâ babası 1820'de ölmüştü. Doğumunda Bordeaux dukası, Artois kontu, Chambord Kontu(genellikle son dönemde bu unvanla anılır). 1844'ten îtibâren Bourbon'cu monarşistler, Orléans'cı monarşistlerden ayrılarak, Pr.Henri'yi meşrû taht vârisi kabûl ettiler. 1871'de İkinci İmparatorluk düşünce, her iki mecliste Bourbon'cu monarşistler çoğunluk elde ettiler. Üçüncü Cumhûriyet'i yürürlüğe koymakla berâber hemen monarşiye geçmek karârını aldılar. Ancak Henri V, ihtilâl bayrağı saydığı bugünki üç renkli Fransa bayrağını kabûl etmiyerek eski beyaz üzerine üç altın zanbaklı Bourbon arması taşıyan kraliyet Fransası bayrağının kabûlünü(ki 1830'da kaldırılmıştı) şart koştu ve bu şartta inanılmaz bir inatçılıkla direndi. Böylece Fransa'da monarşi tekrar kurulamadı ve cumhûriyet rejimi devâm etti. Orléans'cı kralcılar, Henri V vârissiz olduğu için, ölümüne kadar kral olmasını kabûl etmişlerdi. İmparatorcu monarşistler ise, Almanya savaşında ezildikleri için güçsüzdüler. Muhâlefet cumhûriyetçilerden ve bilhassa sosyalist kanattan geliyordu. Henri V'in kral olarak tahta çıkarılmasının detay hazırlıkları bile yapılmışken, bayrak konusunda direnmesi, aksi takdirde tahtı kabûl etmiyeceğini söylemesi, ölümüyle zâten esas Bourbon hânedânının sona ereceğini bilmesinden ve kendisinden sonra Bourbon-Orléans dalının tahta geçmesini önlemek için cumhûriyeti tercîh etmesinden de ileri gelebilir. Zîrâ hânedânların çeşitli dalları arasındaki anlaşmazlık, bu derecede ileri gidebilmiştir. Henri V'in çocuğu olmadı ve direkt Bourbon Hânedânı söndü. Orléans Hânedânı olarak devâm etti. =Arşidüşes Marie-Thérèse(1817-1886=69), izd.1846, izd.müd.37, yş.29-66, zevcinden 3 yş.by., zevcinden 3 yıl sn.öldü, Modena dukası Arşidük Francesco IV'ün by.kızı.

V

ORLEANS HÂNEDÂNI

Capet-Bourbon-Orléans Hânedânı

Capet hânedânının bâzı prenslerine Orléans dukası unvânı verilmiştir. Philippe I(1336-1375=39), 1. Orléans dukasıdır(1344-1375=31), Fransa kralı(1328-1350=22) Philippe VI(1293-1350=57)'nın 7 çocuğundan biridir. Annesi de Capet hânedânındandır: Jeanne(ölm.1348), izd.1313, izd.müd.35, Bugonya dukası Robert II kızı. Philippe I d'Orléans=Blanche(ölm.1392), izd.1344, izd.müd.31, Fransa kralı Charles IV kızı. Philippe I'in meşrû çocuğu olmadı ve ölümüyle dukalık 1392'ye kadar 17 yıl açık kaldı. Bu târihte, Philippe I'in küçük-yeğeni Louis'ye Orléans dukalığı verildi. Bu Louis, Philippe I'in ağabeyi Fransa kralı Jean II'nin oğlu Fransa kralı Charles V'in kç.oğludur(Charles V'in by.oğlu Charles VI'dan Valois dalı yürüdü).

2) Louis(1372-1407=35), 2. Orléans dukası 1392-1407=15=Valentine(ölm.1408), izd.1389, izd.müd.18, Milano dukası Giovanni Galeas Visconti kızı. Bu evlenmeden 8 çocuk doğdu, büyükleri: 3) Charles(1391-1465=74), 3. Orléans dukası 1407-1465=58=1. Isabelle(ölm.1409), izd.1406, izd.müd.3, Fransa kralı Charles VI kızı, amca oğlu, =2. Bonne(ölm.1415?), izd.1410, izd.müd.5?, Armagnac kontu Bernard VII kızı, =3. Marie(ölm.1486), izd.1440(25? yıl sn.), izd.müd.25, Clèves dukası Adolf kızı. 3.

Duka'nın 4 çocuğundan 3. eşinden olanı yerine geçti: 4) Louis XII(1462-1515=53), 4. Orléans dukası 1465-1498=33, Fransa kralı 1498-1515=17. Orléans Dukası'nın Fransa kralı olmasıyle 1498-1522=24+1545-1549=4 müddetle 28 yıl dukalık, Kraliyet Tâcı'na alındı(yâni Fransa kralı ayni zamanda Orléans dukası sayıldı).

2. Duka'nın gayri meşrû oğlu: Dunois kontu Jean(1402?-1468=66?). 2. Duka'nın oğullarından: Jean(1404-1467=63), Angoulême kontu 1407-1467=60, bunun oğlu Charles(1459-1496=37), Angoulême kontu 1467-1496=29, bunun oğlu François I, Fransa kralı. İşte François I, oğullarından birine yeniden Orléans dukalığını verdi: 5) Charles(II), Orléans dukası 1522-1545=23, evlenmedi. François I'in by.oğlu: Henri II(1519-1559=40), Fransa kralı 1547-1559=12. Henri II'nin 10 çocuğu oldu. İlk 3 oğlu ard arda Orléans dukası oldular: 6) Louis(1549-1550=1), 6. Orléans dukası 1549-1550=1, dauphin(Fransa vel.i, 1549-1550=1); 7) Charles IX(1550-1574=24), Orléans dukası 1550-1560=10, Fransa kralı 1560-1574=14; 8) Henri III Alexandre(1551-1589=38). Orléans dukası 1560-1574=14, Fransa kralı 1574-1589=15.

Sonra Orléans dukalığı, Fransa krallığı gibi, Capet'lerin Bourbon dalına geçti. Şöyle: Fransa kralı Henri II kızı ve 6, 7, 8. Orléans dukalarının kızkardeşi Marguerite (1553-1615=62), Henri IV(1553-1610=57) ile evlendi(izd.1572, tal.1599=27, yş.19-46, ayni yaşta). Henri IV Bourbon, kayın-birâderi Henri III de Capet-Valois'nın vârissiz ölümü üzerine Fransa kralı(1589-1610=21) oldu. =2. Marie de Médicis(ölm.1642), Toskana büyük-dukası Francesco I kızı. Bu son evlenmeden 6 çocuk doğdu. Orléans dukalığı, 1574-1607=33 yıl müddetle yeniden Tâc'a alınmıştı. 1607'de Henri IV oğullarından birine bu unvânı verdi: 9) Nicolas(1607-1611=4), 9. Orléans dukası 1607-1611=4. Bu prensin 4 yaşında 4 yıllık duka olarak ökmesi üzerine dukalık 1611-1626=15 yıl müddetle yeniden Tâc'a alındı. 1626'da Henri IV oğlu ve halefi Fransa kralı Louis XIII, dukalığı kardeşi Gaston'a verdi:

10) Gaston(1608-1660=52), 10. Orléans dukası 1626-1660=34. Bu prens 1660'da oğlu olmaksızın öldü. Tahtta yeğeni Louis XIV bulunuyordu. Louis XIV, dukalığı, ölen amcasının yerine kendi tek kardeşi Philippe(I)'e verdi ki, sonuncu Orléans dukalarını ve Bourbon-Orléans hânedânını başlatan prenstir:

11) Philippe(I)(1640-1701=61), 11. Orléans dukası 1660-1701=41, "Monsieur", doğumunda Anjou dukası, 1661'de ilâveten Valois ve Chartres dukası, 1672'de ilâveten Nemours dukası, 1692'de ilâveten Montpensier dukası, Fransa velîahdi: 1643-1661=18. =1. Henriette-Anne d'Angleterre(1644-1670=26), izd.1661, izd.müd.9, yş.17-26, zevcinden 4 yş.kç., dayısının oğlu, İngiltere kralı Charles I'in 5. ve kç.kızı(annesi: Fransa kralı Henri IV kızı Henriette-Marie). =2. Elisabeth-Charlotte(Liselotte) de Bavière(1652-1722=70), izd.1671(ertesi yıl), izd.müd.30, yş.19-49, zevcinden 12 yş.kç., Ren Palatinası elektörü Karl Ludwig von Wittelsbach=Charlotte von Hessen-Kassel'in tek kızları. Philippe d'Orléans'ın ilk eşinden çocukları: ölü doğan bir Pr.- Philippe Charles(1664-1666=2), Valois dukası.- Ayni gün ölen bir Prs.(1665).- Marie-Louise (1662-1689=27), "Mademoiselle d'Orléans", İspanya kraliçesi 1679-1689=10 = Carlos II(1661-1700=49), izd.1679, izd.müd.10, yş.17-27, zevcinden 1 yş.kç., çocuksuz, Kral tekrâr evlendi, İspanya kralı 1665-1700=35, vel.infante 1661-1665=4, 1675'e kd.

annesinin niyâbetinde.- Marie-Anne(1669-1728=59), kraliçe 1713-1728=15, Mlle de Valois = Vittorio Amedeo II(1666-1732=66), kuzen, izd.1684, izd.müd.44, yş.15-59, zevcinden 3 yş.kç., Kral tekrâr evlendi, Sicilya kralı 1713-1718=5, Sardunya kralı 1720-1730=10, vel., Savoie ve Montferrat dukası 1710-1713=3, çocukları için bk.İtalya-Savoie.

Philippe(I) d'Orléans'ın 2. eşinden çocukları: Alexandre(1673-1676=3), Valois dukası.- Elisabeth-Charlotte(1646-1744=68), Mlle de Chartres =Léopold-Joseph-Charles(1679-1729=50), izd.1698, izd.müd.31, yş.22-53, zevcinden 3 yş.by., Lorraine ve Bar dukası, 6 prens ve 8 prenses doğdu, 6 prensten Franz I, Almanya imparatoru oldu.- Philippe(I) d'Orléans'ın tek yaşıyan oğlu ve halefi:

12) Philippe (II)(1674-1723=49), 12. Orléans dukası 1701-1723=22, Montpensier dukası 1701-1723=22, Chartres dukası 1674-1701=27, Valois ve Nemours dukası 1701-1723=22, orgeneral, amcası Louis XIV'ün torununun oğlu ve halefi olan çocuk Louis XV için Fransa kral nâibi ve başbakanı 2.9.1715-16.2.1723=7, 5, 14 (Fransa târîhinde Régence=Niyâbet denen dönem), bestekâr. =Françoise-Marie de Bourbon, Mlle de Blois(1677-1749=72), izd.1692, izd.müd.31, yş.15-46, zevcinden 3 yş.kç., Chartres düşesi 1692-1701=9, sn.Orléans düşesi, Louis XIV'ün meşrûlaştırılmış kızı ki eşi Orléans Dükü'nün amca kızı oluyor. Nâib-Prens Philippe II'nin gayri meşrû çocukları: Charles de Saint-Albin, Bâtard d'Orléans (1698-1764=66), 1722'de meşrûlaştırıldı, Laon piskoposu 1722, Cambrai başpiskoposu 1723; Jean-Philippe, Le Chevalier d'Orléans (1702-1748=46), 1706'da meşrûlaştırıldı, orgeneral, Malta tarîkatinde Fransa grand prieur'ü.- Philippe II'nin meşrû eşinden 1 oğlu ve 7 kızı oldu:

Mlle de Valois(1693-1694=1).- Louise-Elisabeth(1695-1719=24), Mlle d'Orléans, =1. Charles de France(1686-1714=28), izd.1710, izd.müd.4, yş.15-19, zevcinden 9 yş.kç., Berry dukası, Grand Dauphin'in kç.oğlu, Fransa 2. vel.i, çocukları için bk.Bourbon, kuzeni, =2. Armand d'Aydic(1692-1741=49), izd.1716(morg.), izd.müd.3, yş.21-24, zevcinden 3 yş.kç., Rion kontu, Lauzun Dukası'nın yeğeni.- Adélaïde(1698-1743=45), Mlle de Chartres ve 1710'da ablasının evlenmesiyle Mlle d'Orléans, Chelles 1719 ve Val-de-Grâce 1722 manastırları başrâhibesi.- Charlotte-Aglaé(1700-1761=61), Mlle de Valois=Francesco III d'Este(1698-1780=82), izd.(1) 1720, izd.müd.41, yş.20-61, zevcinden 2 yş.kç., Modena dukası, çocukları için bk. İtalya-Modena/Este.- Louise-Elisabeth(1709-1742=33), Mlle de Montpensier=Luis(1707-1724=17), izd.1722, izd.müd.2, yş.13-15, zevcinden 2 yş.kç., çocuksuz, İspanya kralı Felipe V(Louis XIV'ün torunu) oğlu ve velîahdi.- Philippine-Elisabeth(1714-1734=20), Mlle de Beaujolais. evlenmedi.- Louise-Diane(1716-1736=20), Mlle de Chartres = Louis-François I de Bourbon(1717-1776=59), izd.1732, izd.müd.4, yş.16-20, zevcinden 1 yş.by., 2 oğulları için bk.Bourbon-Conti, Conti prensi, Louis-Armand II de Bourbon-Conti=Louise-Elisabeth de Bourbon-Conti oğlu.- Philippe II'nin tek meşrû oğlu ve halefi:

13) Louis(1703-1752=49), 13. Orléans dukası 1723-1752=29, ilâveten Montpensier dukası, Chartres dukası 1703-1723=20, ilâveten Nemours ve Valois dukası 1723-1752, orgeneral, Dauphiné eyâlet v.1723-1742=19 = Auguste de Bade(1704-1726=22), izd.1724, izd.müd.2, yş.20-22, zevcinden 1 yş.kç., Markgraf Ludwig Wilhem

von Baden-Baden=Franziska von Sachsen-Lauenburg'un tek kızları, kç.ölen bir prs. (Louise, 1726-1728=2) dışında tek çocukları:

14) Louis-Philippe(1725-1785=60), 14. Orléans dukası 1752-1785=33, ilâveten Montpensier, Valois ve Nemours dukası, daha önce Chartres dukası 1725-1752=27, orgeneral 1744. =1. Louise-Henriette de Bourbon(1726-1759=33), izd.1743, izd.müd.16, yş.17-33, zevcinden 1 yş.kç., Mlle de Conti, Conti prensi Louis-Armand II de Bourbon=Louise-Elisabeth de Bourbon-Condé'nin tek kızları. =2. Charlotte-Jeanne(1738-1806=8), izd.1773, izd.müd.12, yş.35-47, zevcinden 13 yş.kç., Marquis Jean-Baptiste de Montesson'dan dul, Jean-Béraud de la Haye Rion kızı, Louis-Philippe'in ilk eşinden çocukları: Mlle de Chartres(1745), 6 aylık öldü.- Bathilde(1750-1822=72), Mlle de Chartres ve sn.Mlle d'Orléans = Henri-Josephe de Bourbon(1756-1830=74), izd.1770, izd.müd.52, yş.20-72, zevcinden 6 yş.by., son Condé prensi, tek çocukları: Enghien Dukası(bk.Bourbon-Condé). 14. Duka'nın tek oğlu:

15) Louis-Philippe(1747-1793=46), 15. Orléans dukası 1785-1793=8, ilâveten Valois, Nemours, Montpensier dukası, daha önce Chartres dukası 1752-1785=33, Büyük İhtilâl'e soyluluk unvanlarını bırakıp Philippe Egalité adıyle katıldı, milletvekili olup XVI. Louis'nin îdâmı lehinde oy verdi, ancak kendisi de giyotinden kurtulamadı (6.11.1793). = Adélaïde de Bourbon(1753-1821=68), izd.1769, tal.1792, izd.müd.23, yş.16-39, zevcinden 6 yş.kç., zevcinden 28 yıl sn.öldü, Penthièvde dukası Louis-Jean de Bourbon=Félicité d'Este kızı, çocukları: Mlle de Chartres(1771), ayni gün öldü.- Louise-Françoise, Mlle de Chartres(1777-1782=5).- Adélaïde(1777-1847=70), Louise-Françoise'le ikiz, Mlle d'Orléans, sn.Madame Adélaïde, evlenmedi.- Antoine(1775-1807=32), Montpensier dukası 1793-1807=14, evlenmedi, dukalığı ağabeyi Louis-Philippe'e geçti.- Louis-Charles-Alphonse-Léodegar(1779-1808=29), Beaujolais kontu, evlenmedi.- Louis-Philippe I, 16. Orléans dukası ve Fransız kralı, bundan sonraki paragrafa bk.

Louis-Philippe I(1830-1848=18)

73) Louis-Philippe(6.10.1773-26.8.1820 = 76, 10, 21), 73. ve sonuncu Fransa kralı 7.8.1830-24.2.1848=17, 6, 18. İkincu Mahmûd'un son 9 ve Birinci Abdülmecîd'in ilk 9 yılı ile çağdaştır, Tanzîmât bu hükümdar tahtta iken îlân edildi. İkinci Mahmûd'dan 12 yaş büyüktür. 57 yaşında kral oldu. Hal'edildikten sonra 2,5 yıl İngiltere'de yaşadı, orada öldü, 1876'da nâşı Fransa'da Dreux'ye getirildi. Louis Philippe'i tahta 1830 İhtilâli çıkardı ve onu tahttan 1848 İhtilâli indirdi. Temmuz Monarşisi denen Louise Philippe'in saltanatı meşrûtî ve demokratik idi. Fransa kralı değil Fransız kralı(Roi des Français) unvânıyle tahta oturdu. Beyaz krallık bayrağını bırakarak üç renkli cumhûriyet bayrağı ile saltanat sürdü. Ancak tahttan indirilen selefi Charles X'un tarafdarları Bourbon'cular, Orléans dalının saltanatını başlatan bu kralı tutmadılar. Tahttan indirilince Fransa'da İkinci Cumhûriyet îlân edildi, ancak fazla sürmeyip İkinci İmparatorluk rejimi başladı. İkinci Cumhûriyet, İkinci İmparatorluk ve Üçüncü Cumhûriyet dönemlerinde kralcılar, Bourbon'cular ve Orléans'cılar olarak ikiye ayrıldılar. Sonunda aralarında anlaştılar, fakat krallık avdet etmedi. Bourbon hânedânı Chambord Kontu'nun ölümüyle sona erince, bütün kralcılar, Orléans hânedânı çevresinde toplandı, bugün de öyledir.

Bugün(1991) Fransa'da nüfûsun % 10'u kararlı monarşist(kralcı), % 15'i monarşiye senpatizan, % 50'si cumhuriyetçi, % 25'i ortada kabûl edilebilir. Kralcıların gazetesi *L'Aurore*'dur. *Le Figaro* da monarşi senpatizanlarına hitâb edebiliyor.

Louis Philippe, Valois Dukası(1773-1785=12), Chartres Dukası(1785-1793=8) unvanlarını taşıdı. Babasının îdâmı üzerine 16. Orléans dukası 1793-1830=37, kral olunca bu unvânı velîahdi olan büyük oğluna bıraktı. 1824'te kraliyet prensi ve Bourbon prensleri tükendiği anda krallığın ilk vârisi kabûl edildi. Hal'edildikten sonra İngiltere'de Neuilly Kontu unvânını kullandı. =Marie-Amélie de Bourbon-Naples(1782-1866=84), izd.1809, izd.müd.41, yş.27-68, zevcinden 9 yş.kç., Fransız kraliçesi 1830-1848=18, Sicilyateyn kralı Ferdinando'nun 6. kızı(annesi arşidüşes ve İmp.Franz'ın kızıdır, Kraliçe Marie-Antoinette, bu son Fransız kraliçesi Amélie'nin annesinin babasının halasıdır; kezâ Büyük Napoléan'la evlenen Fransız imparatoriçesi Marie-Louise, Kraliçe Amélie'nin teyzesidir). Kral Louis Philippe'in çocukları:

1) Charles(1820-1828=8), Penthièvre dukası.- 2) Louise(1812-1850=38), Mlle d'Orléans, Mademoiselle, Belçika kraliçesi 1832-1850=18 = Léopold I(1790-1865=75), izd.1832, izd.müd.18, yş.20-38, zevcinden 22 yş.kç., 1. Belçika kralı 1831-1865=34, Sachsen-Koburg und Gotha prensi, çocukları için bk.Belçika.- 3) Marie(1813-1839=26), Mlle de Valois = Alexander(1804-1881=77), izd.1837, izd.müd.2, yş.24-26, zevcinden 9 yş.kç., Vürtenberg dukası(çocukları için b.bk.), Rusya tümgenerali, Herzog Alexander v.Württemberg'in by.oğlu.- 4) Françoise(1816-1818=2), Mlle de Montpensier.- 5) Clémentine(1817-1907=89), Mlle de Beaujolais = August(1818-1881=63), izd.1843, izd.müd.38, yş.25-63, zevcinden 1 yş.by., Saksonya dukası, Herzog Ferdinand v.Sachsen-Koburg und Gotha'nın 2. oğlu, çocukları(bu arada ilk Bulgaristan kralı Ferdinand) için bk.Sachsen-Koburg und Gotha(Almanya/Saksonya).

6) Louis(1814-1896=82), Nemours dukası, tümgeneral, 1831'de Belçika ve 1825'te Yunan tahtlarının ilk kralı olmak üzere seçildi, kabûl etmedi, 1836-41'de Cezâyir'de savaştı = Victoire(1822-1857=35), izd.1840, izd.müd.17, yş.18-35, zevcinden 8 yş.kç., Herzog Ferdinand v.Sachsen-Koburg und Gotha'nın tek kızı, çocukları: Marguerite(1846-1893=47), = Pr.Wladyslaw Czartoriski(1828-1894=66), izd.(2) 1872, izd.müd.21, yş.26-47, zevcinden 18 yş.kç., Pr.Adam Czartoriski=Prs. Anna Kodenska'nın kç.oğlu, 2 pr.doğdu.- Blanche(1857-1932=75), evlenmedi.- Gaston(1848-1922=60), Eu kontu, Brezilya mareşali, Brezilya imparatorluk prensi 1864 = Infanta Isabel(1846-1921=75), izd.1864, izd.müd.57, yş.18-75, zevcinden 4 yş.kç., Brezilya imparatoru Pedro II'nin by.kızı, Brezilya vel.i 1846-1848=2 + 1850-1889=39 = 41, Brezilya imparatorluk hânedânı şefi 1891-1921=30, çocukları(Orléans-Bragance Hânedânı, Brezilya imparatorluk hânedânı, bk.Brezilya, bu sûretle Pr.Gaston, Orléans'ların Brezilya dalının kurucusu oluyor): Pedro(1875-1940), Luiz(1878-1920), Antonio(1881-1918), 1874'te ölü doğan bir Prs., bunlar hem Fransa, hem Brezilya prensleridir, şecereleri için bk.Brezilya.- 7) Ferdinand(1844-1910=66), Alençon dukası=Sophie(1847-1897=50), izd.1868, izd.müd.29, yş.21-50, zevcinden 3 yş.kç., Paris'te bir pazar yangınında yanarak öldü, Bavyera'da duka Maximilian v.Wittelsbach'ın 5. ve en kç.kızı, Avusturya-Macaristan İmparatoriçesi'nin kızkardeşi, çocukları: Louise(1869-1952=83)=Alfons(1862-1933=71), izd.1891, izd.müd.42, yş.22-68,

zevcinden 7 yş.kç., Bavyera prensi Adalbert oğlu, çocukları için bk.Wittelsbach (Bavyera); Emmanuel(1872-1931=59), Vendôme ve Alençon dukası 1910-1931=21 = Henriette(1870-1948=78), izd.1896, izd.müd.35, yş.26-61, zevcinden 2 yş.kç., Flandre kontu Belçika prensi Philippe'in by.kızı, çocukları: Charles Philippe(1905-1970=65), Nemours dukası ve 1931-1970 arasında Vendôme ve Alençon dukası=Marguerite(1899-1975'te hayatta), izd.1928, izd.müd.42, yş.29-71, zevcinden 6 yş.by., Garret F.Watson=Ann Wandenburg kızı, çocuksuz; Louise(1896-1973=77)=1. Filippo(1885-1949=64), izd.(1) 1916, tal.1925=9, yş.20-29, zevcinden 11 yş.kç., Sicilyateyn prensi, Pr.Alfonso oğlu, çocukları için bk.Bourbon-Sicile, =2. Walter Kingsland(1888-1961=72), izd.1928(3 yıl sn.), izd.müd.33, yş.32-65, zevcinden 8 yş.kç.; Sophie(1898-1928=30), evlenmedi; Geneviève(1901-1975'te hayatta)=Marquis Antoine de Chaponay-Morance (1893-1956=63), izd.(2) 1923, izd.müd.33, yş.22-55, zevcinden 8 yş.kç., Marquis François de Chaponay=Marie Schneider oğlu, oğulları Pierre Emmanuel(1925-1943=18) ve kızları Henryanne(1926).- 8) François(1818-1900=82), Joinville prensi, koramiral 1844-1882, orgeneral milletvekili 1871-1882=11(Cumhûriyet meclisinde), Cezâyir eyâleti v.1847, 1840'ta Napoléon'un nâşını St.Helena'dan Fransa'ya getiren gemide bulundu, 1861-65 Amerikan İç Savaşı'nda Union kuvvetlerinde vuruştu = Infanta Françoise(Francisca)(1824-1898=64), izd.1843, izd.müd.55, yş.17-74, zevcinden 6 yş.kç., Brezilya imparatoru Pedro I kızı, Mustafa Reşîd Paşa'nın dostu olan ve Tanzîmât Fermânı'nın okunuşunda 1839'da Gülhâne'de bulunan Joinville Prensi'nin çocukları: Pr.(1849), ayni gün öldü; Pierre(1845-1919=74), deniz albayı, evlenmedi, Penthièvre dukası; Françoise(1844-1925=81)= Robert d'Orléans(1840-1910=70), izd.1863, izd.müd.47, yş.23-70, zevcinden 4 yş.by., Chartres dukası, Fransa vel.i ve Orléans dukası Ferdinand'ın kç.oğlu, amca oğlu.- 9) Henri(1822-1897=75), Aumale dukası, orgeneral, târihçi, Académie Française üyesi, Cumhhuriyet meclisinde mv.1871-1897=26 = Caroline(1822-1869=47), izd.1844, izd.müd.25, yş.22-47, zevci ile ayni yaşta, Sicilyateyn prensi Leopoldo kızı, çocukları: 1849, 1850, 1861, 1864'te ölü doğan 4 prs.dışında: Louis-Philippe(1845-1866=21), Condé prensi; Henri(1847), Guise dukası, 1 aylık öldü; Paul(1852), Guise dukası, 3 aylık öldü; François(1854-1872=18), Guise dukası.

10) Antoine(1824-1890=66), Montpensier dukası, İspanya mareşali, İspanya tahtı müddeîsi 1869-70, 1859'da infante sanıyle İspanya kraliyet prensi yapıldı = Luisa Fernanda(1832-1897=65), izd.1846, izd.müd.44, yş. 14-58, İspanya kralı Fernando VII'nin kç.kızı, çocukları(hepsi hem Fransa, hem İspanya kraliyet prens ve prensesleri, hepsi infante ve infanta): Fernando(1859-1873=14); Felipe(1862-1864=2); Antonio(1866-1930=64), Galliera dukası=Infanta Eulalia(1864-1958=94), izd.1886, izd.müd.46, yş.22-68, zevcinden 2 yş.kç., zevcinden 28 yıl sonra öldü, kuzen jermen, İspanya hükümrân kraliçesi Isabel II'nin kç.kızı; Louis(1867-1874=7); Maria Amelia(1851-1870=19); Maria Cristina(1852-1879=27); Maria de la Regla(1856-1861=5); Maria de las Mercedes(1860-1878=18)=Alfonso XII(1857-1885=38), izd.1878, izd.müd.bir kaç ay, zevcinden 3 yş.kç., kuzen jermen, İspanya kralı; Maria Isabel(1848-1919=71)=Philippe de France(1838-1894=56), izd.1864, izd.müd.30, yş.16-46, zevcinden 10 yş.kç., Paris kontu, Fransa kraliyet hânedânı şefi, çocukları için aş.bk.(Bourbon-Orléans).- Infant Antonio'nun(1866-1930) çocukları(hepsi İspanya

kraliyet prens ve prensesleri, tafsîlât için bk.İspanya): Alfonso(1886-1975=89), 5. Galliera dukası, İspanya hava orgenerali, 1937'de dukalık sanını by.oğluna bıraktı=Beatrice(1884-1966=82), zevcinden 2 yş.by., İngiltere kraliyet prensi ve Gotha hükümrân dukası Alfred'in kç.kızı; Luis Fernando(1888-1945=57)=Marie(1857-1943=86), izd.1930, izd.müd.13, yş.73-86, zevcinden 31 yş.by., Constant Emilie Wey=Jeanne Wey kızı ve Prince Amédée de Broglie'den dul.- Infante Alfonso'nun(1886-1975) çocukları: Alvaro(1910)(1975'te hayatta), 6. Galliera dukası 1937=Carla(1909), izd.1937, yş.28, zevcinden 1 yş.by., Senatör Leopoldo Delfino(İtalya) kızı(çocukları için bk.İspanya); Alonso(1912-iç savaşta katli 1936=24); Ataulfo(1913-1974=61), evlenmedi.

11) Ferdinand(1810-1842=32), Kral Louis-Philippe'in by.oğlu, velîahdi ve bugünkü Fransa kraliyet hânedânının atası, hemen aşağıdaki paragrafa bk.

Çağdaş Fransa Kraliyet(Bourbon-Orléans) Hânedânı

16) Ferdinand(1810-1842=32), Ferdinand-Philippe, Fransa velîahdi 1830-1842=12, babası kral olunca yerine 16. Orléans dukası, Fransız kralı Louis-Philippe'in büyük oğlu, Orléans 1830-1842=12, vel.ol.prince royal sanını taşıdı, araba kazâsında öldü, doğuşunda Chartres dukası. =Hélène(1814-1858=44), izd.1837, izd.müd.5, yş.23-28, zevcinden 4 yş.kç., Mecklenburg-Schwerin vel.büyük-dukası Friedrich Ludwig'in kç.kızı(=Herzogin Caroline Luise v.Sachsen-Weimar-Eisenach). 2 oğulları oldu. Pr.Ferdinand'ın kç.oğlu:

Robert(1840-1910=70), Chartres dukası=Françoise de France(1844-1925=81), izd.1863, izd.müd.47, yş.19-66, zevcinden 4 yş.kç., amca oğlu, Kral Louis-Philippe'in oğlu Joinville prensi François d'Orléans'ın tek kızı, 3 oğulları ve 2 kızları oldu: Marie(1865-1909=44)=Valdemar(1858-1939=81), izd.1885, izd.müd.24, yş.20-44, zevcinden 7 yş.kç., Danimarka kralı Christian IX'un 3. ve kç.oğlu, çocukları için bk.Danimarka.- Marguerite(1869-1940=71)=Marie Armand Patrice de Macmahon(1855-1927=72), izd.1896, izd.müd.31, yş.27-58, zevcinden 14 yş.kç., 2. Magenta dukası, 1. Magenta dukası Mareşal Maurice de Macmahon'un oğlu(=Elisabeth de la Croix de Castries), oğulları 3. duka'dan başka 2 kızları oldu.- Robert(1866-1885=19).- Henri(1867-1901=34), coğrafyacı, evlenmedi.- Jean(1874-1940), 1920'de amca oğlu Pr.Philippe'in yerine Hânedân şefi oldu, aş.bk.

17) Philippe(VII)(1838-1894=56), 17. Orléans dukası 1842-1894=52, babası Pr.Ferdinand'ın ölümü üzerine dedesi Kral Louis Philippe'in Fransız krallığı velîahdi 1842-1848=6, dedesi Louis-Philippe'in ölümü üzerine Orléans hânedânı şefi 1850-1894=44, son Bourbon prensi Chamford Dukası'nın ölümü üzerinde Fransa Kraliyet Hânedânı şefi 1883-1894=11, Paris kontu 1838-1894=56, kraliyet müddeîsi ol.Louis-Philippe II, =Marie-Isabelle de Franca, infanta(1848-1919=71), izd.1864, izd.müd.30, yş.16-46, zevcinden 10 yş.kç., amcasının oğlu, Pr.Antoine d'Orléans=Infanta Luisa'nın by.kızları, 4 oğulları ve 4 kızları oldu:

Amélie(1865-1951=86), Portekiz kraliçesi 1889-1908=19 = Carlos(1863-katli 1908=45), izd.1886, izd.müd.22, yş.21-43, zevcinden 2 yş.kç., Portekiz kralı 1889-1908=19, vel.1863-1889=26, çocukları için bk. Portekiz.- Hélène(1871-1951=80)=

Emanuele Filiberto(1869-1931=62), izd.1895, izd.müd.36, yş.24-60, zevcinden 2 yş.kç., çocukları için bk.İtalya, Aosta dukası, mareşal, İtalya vel.i 1900-1904=4, İspanya vel.i 1870-1873=3, Savoie prensi ve 1. Aosta dukası Amedeo oğlu, =2. Alb.Otto Campini, izd.1936, morg.-Isabelle(1878-1961=83)=Jean d'Orléans(1874-1940=66), izd.1899, izd.müd.41, yş.25-66, zevcinden 4 yş.kç., amca oğlu, Guise dukası, Fransa Hânedânı şefi 1920-1940=20, çocukları için hemen aş.bk.- Louise(1882-1958=76)= Carlo(1870-1949=79), izd.(2) 1907, izd.müd.42, yş.25-67, zevcinden 8 yş.kç., çocukları için bk.İtalya/Bourbon-Sicilyateyn, Caserta kontu, Bourbon-Sicile kraliyet hânedânı şefi, İspanya mareşali, Pr.Alfonso'nun 2. oğlu.- Charles(1875), 4 aylık öldü.- Jacques(1880-1881=1).- Ferdinand(1884-1924=40), Montpensier dukası = Dona Maria Isabel(1895-1958=63), izd.1921, izd.müd.3, yş.26-29, zevcinden 11 yş.kç., 3. Valdeterrazo markizi (marquesa) ve 2. Los Antrines vikontesi(viscondesa), 2. Valdeterrazo markisi(marques) Don Ulpiano Gonzales de Olaneta y Gonzales de Ocampo=Dona Isabel de Ibarreta y Uhagon kızı(=2. José Maria de Huarte y de Jauregui, ölm.1969).- Philippe (VIII), Philippe(VII)'in by.oğlu ve halefi:

18) Philippe(VIII) Robert(1869-1926=57), babasının yerine sonuncu Orléans dukası 1894-1926=32, Fransa Kraliyet Hânedânı şefi 1894-1920=26, 1920'de hânedân şefliğini amca oğlu Pr.Jean'a bıraktı, İngiltere albayı, coğrafyacı, çocuksuz = Arşidüşes Marie Dorothée(1867-1932=65), izd.1896, izd.müd.30, yş.29-59, zevcinden 2 yş.by., Arşidük Joseph'in 2. kızı.

19) Jean(III), (1874-1940=66) Fransa Kraliyet Hânedânı şefi 1920-1940=20, doğumundan beri Guise dukası, 1926'da amca oğlu Philippe Robert ölünce Orléans dukası sanını tevârüs etti, fakat ne Pr.Jean, ne de oğlu bu unvânı kullanmadı, ancak Jean d'Orléans ve oğluna Henri d'Orléans dendi. =Isabelle d'Orléans (1878-1961=83), izd.1899, izd.müd.41, yş.21-62, amca oğlu, Pr.Philippe(VII) d'Orléans'ın 3. kızı. Guise Dukası, 25.8.1940'ta Kuzey(İspanyol) Fâs'ta Larache'da(el-Arâiş) öldü. Çocukları(1 pr., 3 prs.):

Isabelle(1900)(1980'lerde hayatta) =1. Comte Bruno d'Harcourt(1899-1930=31), izd.1923, izd.müd.7, yş.23-30, zevcinden 1 yş.kç., Comte Eugène d'Harcourt=Armande de Pierre de Bernis oğlu, =2. Pr.Pierre Murat(1900-1948=48), izd.1934(4 yıl sn.). izd.müd.14, yş.34-48, zevci ile ayni yaşta, Pr.Eugène Murat'nın tek oğlu; Prs.Isabelle'in ilk eşinden 1 oğlu ile 2 kızı oldu: Comte Bernard d'Harcourt(1925-1958=33)=1. Zénaïde Rachewski, =2. Yvonne(1928), izd.1951, izd.müd.7, yş.23-30, zevcinden 3 yş.kç., Vicomte Jean de Contades=Jacqueline du Bouays de la Bégassière kızı(çocukları: Comte Bruno 1951 ve François 1953); Gilonne(1927)=Comte Antoine de Dreux-Brézé(1928), izd.1950, yş.23, zevcinden 1 yş.by., Comte Luis Marie de Dreux-Brézé=Anne Marie Vogt d'Hunolstein oğlu(çocukları: Laure 1951, Anne 1952, Diana 1954, Anne 1958, çok.kç.ölen Isabelle; bunlardan Laure=Thierry Normand izdivâcından Antine 1975 doğdu, Anne 1953'te öldü, Anne 2 günlük öldü, Diane ise 1973'te Comte Bruno Pouvroy de Quinsonas-Oudinot ile evlendi ki Marquis Odon de Quinsonas=Odile de Saint-Victor oğludur); Isabelle(1927)(Gilonne ile ikiz)=Pr.Louis Murat(1920), izd.1948, yş.21, zevcinden 7 yş.kç., Pr.Paul Murat'nın tek oğlu, çocukları için bk.Murat; Monique (1929)=Comte Alfred de la Meurthe(1925), izd.1948, yş.19, zevcinden 4 yş.kç., Comte

Emmanuel Boulay de la Meurthe=Gabrielle de Marcieu oğlu(çocukları: Gilonne 1949=Comte Renaud de Clermont-Tonnerre(kızları Adélaïde) ve Laure(1951 ile Yseult 1956 adlı 3 kız).

Françoise(1902-1953=51), Pr.Jean(III)'ın ortanca kızı = Christopher(1888-1940=52), izd.(2) 1929, izd.müd.11, yş.27-38, zevcinden 14 yş.kç., Yûnân kralı Yorgios I'in kç.oğlu, çocukları için bk.Yunanistan.

Anne(1906)(1980'lerde hayatta), Pr.Jean(III)'ın kç.kızı = Amedeo(1898-1942=44), izd.1927, izd.müd.15, yş.21-36, zevcinden 8 yş.kç., kuzen jermen, 3. Aosta dukası, Habeşistan kral nâibi, 2. Aosta dukası Pr.Emanuele Filiberto=Prs.Hélène d'Orléans'ın by.oğlu, çocukları için bk.İtalya.

20) Henri(VI)(5.7.1908)(1996'da hayatta), Prs.Jean(III) d'Orléans, Duc de Guise'in tek oğlu ve halefi, onun 25.8.1940'ta ölümünden beri yarım asırdan fazla Fransa Kraliyet Hânedânı şefi. Yalnız Comte de Paris=Paris Kontu unvânını kullandı ve böyle anıldı. Bu unvan, Capet hânedânının atası Kuvvetli Robert'in(ölm.861) Fransa dukası unvânından önceki unvânıdır. Henri VI, hânedânının 1150 yıllık bu ilk unvânını kullanmış oluyor. Başka hiç bir unvan kullanmıyor. Bu da, 2000 yıllık bütün Hristiyan târîhinin en önemli hânedânının zamânımızdaki başı için, oldukça mütevazı' bir unvandır. Gerçi Orléans'lar, Güneş-Kral 14. Louis'nin kendisinden değil, kardeşinden inerler(halbuki bugünki İspanya kralı, 14. Louis'den iniyor), ama anne tarafından 14. Louis'den iniyorlar. Bununla beraber bugün bütün dünyâdaki Hristiyan âleminin en büyük soylusunun Paris Kontu olduğunda ittifak edilebilir. Bugün(1991) Fransa'da monarşistlerin çok küçük bir kısmı Bonapartçı olup, onda dokuzu Paris Kontu'nu Henri VI sanıyle meşrû Fransa kralı kabûl ediyorlar. Paris'te Miromesnil Sokağı'ndaki(Paris VII) konağında ve Le Nouvion en Thiérache'daki şatosunda oturuyor. =Prs. Isabelle d'Orléans et Bragança(1911), izd.1931, yş.20, zevcinden 3 yş.kç., Pr.Pedro de Alcantara d'Orléans et Bragança'nın(bk.Brezilya) by.kızı, Grao Para prensi(1875-1940 = Elisabeth(1875-1951), Dobrzensky kontu Johann Wenzel kızı). Paris Kontu'nun çocukları, önce prensler, sonra prensesler, doğum sırasıyle:

1) Henri(VII)(14.6.1933), Clermont Kontu, =Marie Thérèse(12.11.1934), izd.5.7.1957, yş.23, zevcinden 1 yş.kç., Vürtenberg kraliyet hânedânı şefi Philipp'in 4. kızı(1893-1975 = Rosa(1906), arşidüşes). Çocukları: François(1961), Jean(1965), Eudes(1968), Marie(1959), Blanche(1962). Pr.François(7.2.1961), Fransa hânedânının bugün dedesi Paris Kontu ve babası Clermont Kontu'ndan sonraki üçüncü vârisidir.

2) François(1935-1960=25), Cezâyir savaşında asteğmen olarak maktûl, öldükten sonra Légion d'Honneur ve Orléans dukası sanı verildi, evlenmedi.

3) Michel(1941), Evreux Kontu = Béatrice(1941), izd.1967, yş.26, zevci ile ayni yaşta, Comte Bruno Pasquier de Franclieu=Jacqueline Térisse kızı. Çocukları: Charles-Philippe(1973) ve Clotilde(1969), Adélaïde(1971).

4) Jacques(1941), Pr.Michel'le ikiz, Orléans dukası. =Gersende(1942), izd.1969, yş.27, zevcinden 1 yş.kç., 6. Sabran dukası Foulques de Pontevès=Roselyne Manca-Amat de Vallombrosa kızı. Çocukları: Charles-Louis(1972), Foulques(1974) ve Diane(1970).

5) Thibaut(1948), de la Marche Kontu, yazar=Marion(1941), izd.1972, yş.31, zevcinden 7 yş.by., James Gordon-Orr=Mercédès Davia kızı. Oğulları Robert(1976), Louis-Philippe(1979).

6) Isabelle(1932) = Friedrich Karl(1938), izd.1964, yş.32, zevcinden 6 yş.by., Schönborn-Buchheim kontu, Kont Georg=Kontes Elisabeth(Betka) Orssich v.Slavetich oğlu, çocukları: Damian(1965), Vincenz(1966), Melchior(1977) ve Lorraine(1968), Claire(1969), hepsi kont ve kontes.

7) Hélène(1934) = Kont Evrard van Limburg-Stirum(1927), izd.1957, yş.23, zevcinden 7 yş.kç., Kont Thierry=Prs.Marie Immaculée v.Croy oğlu, çocukları(kont ve kontes): Thierry(1959), Louis(1962), Bruno(1966) ve Catherine(1957).

8) Anne(1938) = izd.1965, yş.27, zevci ile ayni yaşta, Kalabriya dukası, Bourbon-Sicile prensi, çocukları için b.bk.

9) Diane(1940) = Pr.Carl(1936), izd.1960, yş.20, zevcinden 4 yş.kç., Vürtenberg kraliyet hânedânı şefi, çocukları için bk.Almanya/Vürtenberg.

10) Claude(1943) = Pr.Amedeo(1943), izd.1964, yş.21, zevci ile yaşta, 5. Aosta dukası, 4. Aosta dukası ve Savoie prensi Aimone'nin tek oğlu, çocukları için bk.İtalya.

11) Chantal(1946) = Baron François Xavier de Sambucy de Sorgue(1943), izd.1972, yş.26, zevcinden 3 yş.kç., Baron Louis=Charlotte de Queylar oğlu, çocukları: Axel(1976), Alexandre(1978) ve Kildine(1979).

Capet Hânedânı'nın diğer dallarını sonraya bırakarak, araya Fransız İmparatorluk Hânedânı'nı alıyorum.

VI

BONAPART İMPARATORLUK HÂNEDÂNI (1804-1815 + 1852-1870)

Bonaparte Âilesi

Bonaparte(İtalyanca'da yazıldığı gibi son "e" ile birlikte, Fransızca'da Bonapart okunur, gençliğinde Napoléon'a son e okunarak İtalyanca telaffuzuyle Bonaparte denmiştir, general olunca Bonapart oldu) âilesi İtalyan ve anadili İtalyanca'dır. Târihin en büyük Fransız milliyetçisi olan Napoléon'un da anadili İtalyanca olup, Fransızca'yı okulda öğrenmiş ve ilk evliliğinde Paris şîvesiyle talaffuz için büyük gayret gösterip başarmıştır. Âilenin 922 yılında Pistoia kontu olan Cunerado'dan indiği iddia edilmiştir. Bu âilenin bir dalı Treviso'ya yerleşmiş, bu daldan Giovanni Buonaparte, 1183'te bu şehirde yönetici(konsül ve rektör) olmuştur. Başka dallar Toskana'da Floransa'ya ve Bologna'ya yerleşmişlerdir. Treviso'da 1397'de ölen Servadio Buonaparte biliniyor ki bu şehirde yüzbaşı ve podesta idi. Kardeşi Oderico, 1345'te Floransa'da yüzbaşı idi. Niccolo Buonaparte, 3 oğlu ile Floransa'dan San Miniato köyüne yerleşmiştir. Bunun nesli 1803'te bu köyde ölen Canon Gregorio Buonaparte ile sönmüştür. Âilenin başka fertleri Genova(Ceneviz) ve Sarzana'ya yerleştiler. Bartolommeo Buonaparte, Martino Buonaparte ve Agostino Buonaparte, Ceneviz Cumhûriyeti'nde Anziani denen eşraf

meclisi üyeleri idiler. 1488'de Milano Dukası tarafından kendilerine soyluluğun en alt basamağı tevcîh edildi. Âilenin Sarzana'ya yerleşen dalından Francesco Buonaparte, 1512 yılında, Ceneviz Cumhûriyeti'ne âit Korsika adasına göçtü ve orada 1540'ta Ajaccio şehrinde öldü. Napoléon'un 10. kuşak dedesidir. Âile 16-18. asırlarda Ajaccio limanında ihtiyarlar meclisi üyesi olarak yöneticilik yaptı. Korsika, 1768'te Fransa krallığına geçti ve Korsikalılar, Fransa tab'ası oldular. Korsika'da, bugün de olduğu gibi, Fransız yoktur, halk tamâmen İtalyan'dır ve İtalyanca'nın Korsika lehçesini konuşur. 1771 târihli Fransa kraliyet fermânı, Korsika'da Buonaparte âilesinin, ilk basamak soyluluğa dâhil bulunduğunu onaylamıştır.

Âilenin kökeni olduğu ileri sürülen Pistoia(Pistoja) şehri, Toskana'da ve Floransa şehrinin 30 km kuzey-batısındadır. Ancak Treviso, doğuda, Venedik şehrinin 30 km kuzeyindedir. Âile, Floransa civârından, hemen batıdaki sâhilin karşısındaki Korsika adasına ve adanın batı sâhiline göçmüştür ki buradaki Ajaccio limanı, Fransa'ya karşı olduğu için(Nice'ten 230 km), liman trafiği, Fransa ile ticârete dönüktür(adanın kuzey ve güneyindeki dîğer iki liman ise İtalya ile deniz trafiğine dönüktür).

Ajaccio ihtiyarlar meclisi üyesi Giuseppe Maria Buonaparte=Maria Saveria Paravici'nin tek oğulları: Carlo Buonaparte(Fr.Charles Bonaparte)(1746-Montpellier 1785=39), 1768'de Fransa tab'ası oldu, 1771'de soylu olduğu Fransa tarafından onaylandı, hukukçu idi, Ajaccio yöneticisi oldu. =Maria Laetitia Ramolino(Ajaccio 1750-Roma 1836=86), izd.1764, izd.müd.21, yş.14-35, zevcinden 4 yş.kç., 1804'ten ît.Madame Mère ve imparatorluk prensesi, Fransa ordusunda yüzbaşı Gian Girolamo Ramolino=Angela Maria Pietra-Santa'nın kç.kızı, babasının Colalto kontlarından indiği söyleniyor(Angela Pietra-Santa dul kalınca Franz adlı Alman'la evlenip Kardinal Fesch'i doğurdu). Çocukları: 1) Napoleone(1765), ayni yıl öldü. 2) Joseph(1767-1844). 3) Napoléon I, İmparator ve hânedânın kurucusu(1769-1821). 4) Lucien(1775-1840). 5) Louis(1778-1846). 6) Jérôme(1784-1860). 7) Maria Anna(1767-1770=3). 8) Maria Anna(1771-1776=5). 9) Bir kız(1773), ayni yıl öldü. 10) Elisa(1777-1820). 11) Pauline(1780-1828). 12) Caroline(1782-1839), Bunlardan 3 kız ve 5 erkek kardeşi ayrı ayrı inceliyeceğiz ki 5 erkek kardeşin 2.'si, hânedânı kuran Napoléon I'dir.

Napoléon I

Napoléon I(Ajaccio, 15.8.1769-Saint Helena, 5.5.1821 = 51, 8, 21), Fransa'nın 1. imparatoru 18.5.1804-2.4.1814=9, 10, 5+1.3.1815-22.6.1815=0, 3, 21=10, 2, 6, Fransız İmparatoru(Napoléon, par la grâce de Dieu et les constitutions, empereur des Français, roi d'Italie et protecteur de la confédération du Rhin), meşrûtî olduğunu göstermek ve kendisini iktidâra getiren Büyük İhtilâl'e bağlılığını işâret etmek için Fransa İmparatoru değil, Fransız İmparatoru sanını aldı, hattâ kendisine Fransa Cumhûriyeti İmparatoru dedirtti, soylu olmadığını söyleyip hükümdarlığına îtirâz edenlere "soyluluk benden başlar(yâni: başlıyacaktır)" cevâbını verdi. 26.2.1806: le Grand=Büyük. Bonaparte imparatorluk hânedânı şefi 1814-1815+1815-1821. Brienne askerî okuluna girmesi 1779, Paris'te Ecole Militaire'e girmesi 1784, buradan topçu teğmeni çıkması 1785, Büyük İhtilâl 1789, üsteğmen 1791, krallığın ilgaası ile Birinci Cumhûriyet'in ilânı 1791, yüzbaşı 1793, Toulon'u İngilizler'e karşı savunması üzerine tuğgeneral 1794, tümgeneral 1795, orgeneral ve İtalya seferi başkumandanı 1796(İtalya'yı fethederek adını 27

yaşında bütün dünyâya duyurdu), Mısır seferi başkumandanı 1798-9, Mısır'da ordusunu bırakarak ansızın Fransa'ya gelip hükûmet darbesiyle ve 1. konsül unvânıyle cumhur başkanı 15.12.1799-18.5.1804=4, 5, 4(imparatorluğu ile berâber toplam Fransa devlet başkanlığı 14, 7, 10), 1802'de "hayat boyu konsül=cumhur başkanı", İtalya Cumhûriyeti başkanı 1802, İsviçre Cumhûriyeti arabulucusu 1803, Paris'te Notre-Dame katedralinde Papa Pius VII'nin katılmasıyle imparatorluk tâcı giymesi 2.12.1804, Milano'da İtalya krallığı tâcı giymesi 26.5.1805, 11.4.1814'te Fransız imparatorluğu ve İtalya krallığından ferâgat ederek Elba adası hükümdârı oldu(imparator titrini hayat boyu, fakat irsî olmıyarak kullanmak, adada bütün hükümranlık ve mülkiyet haklarına sâhib olmak, ayrıca Fransa'da yılda 2 milyon frank tahsîsât almak, 400 asker kullanabilmek, eşi İmparatoriçe'ye, onun ölümünde oğlu Napoléon II'ye ve onun vârislerine intikal etmek üzere Parma dukalığı müstakil devlet olarak verilmek şartlarıyle), ancak Elba'da 10 ay kaldı, ansızın Fransa'ya çıkarak Lyon'da 12.3.1815'te tekrâr imparatorluğunu îlân etti, aradaki 10 ayda Louis XVIII kral oldu, Napoléon'un tekrâr imparator olarak Paris'e girmesi üzerine Kral Louis XVIII Brüksel'e kaçtı. Napoléon'un Waterloo mağlûbiyeti üzerine Paris'e dönüp ikinci def'a ferâgati üzerine, dostu Birleşik Amerika'ya gitmek isterken, İngilizler tarafından tutuklanıp, Afrika açıklarında Atlantik'te Saint Helena adasına sürüldü, orada 5,5 yıl yaşadı, hâtıralarını yazdı, orada ölüp gömüldü, nâşı Kral Louis-Philippe tarafından Saint Helena'dan alınıp Paris'e getirildi, çok büyük askerî Devlet töreniyle 1840'ta bugünki anıt-kabrine konuldu.

=1. Joséphine(24.6.1763-29.5.1814=50, 11, 5), Fransız imparatoriçesi ve İtalya kraliçesi 1804-1809=5, izd.9.3.1796, tal.16.12.1809=13, 9, 8, yş.33-47, zevcinden 6 yş.by., boşanmasından sonra Navar Düşesi, Vicomte Alexandre de Beauharnais'den (aş.bk.) dul, Martinik'e yerleşmiş Fransız soylusu Joseph Gaspar de Tascher de La Pagerie=Rose-Claire Desverges de Sanois'nın by.kızı. İlk evlenmesinden olan oğlu ile 2 kızı, İmp.Napoléon tar.evlâd edilerek prens ve prenses yapıldı, bunlar için aşağıda Leuchtenberg Hânedânı'na bk. Josephine'in 1799'da âşıkı: M.Charles.

=2. Arşidüşes Marie-Louise(17.12.1791-17.12.1847=56, 0, 1)(doğduğu ayni 17 Aralık günü ölmesi garip tesâdüflerdendir), izd.2.4.1810, yş.18, 3, 16, zevcinden 22, 4, 3 kç., izdivaç fiilen 1814'te ve hukukan Napoléon'un ölümü ile 1821'de sona erdi. Fransız imparatoriçesi ve İtalya kraliçesi 1810-1814+1815, Parma, Piacenza ve Guastalla hükümrân düşesi 1814-1847=33, İmp.Franz'ın 2. kızı, bu İmparatoriçe-Kraliçe-Arşidüşes-Düşes Marie-Louise, Kraliçe Marie-Antoinette'in küçük-yeğenidir(Marie-Antoinette, Marie-Louise'in babasının halasıdır). Napoléon'dan nefret ederek evlenen ve her zaman nefret eden Marie-Louise, Napoléon'un, Çar'ın 2 kızkardeşi grandüşesten biri ile evlenmek istemesinin Çar tarafından Napoléon'un gerçek soylu olmadığı gerekçesiyle reddi üzerine, babası Avusturya imparatoru Franz tarafından zorâki Napoléon'a verildi. Napoléon, Habsburglar'ın o kadar asırlık Almanya imparatorluğuna son vererek, Franz'ı Avusturya imparatoru titrini almaya mecbûr etmişti. =2. Graf Adam Adalbert v.Neipperg (1775-1829=54), izd.1821, izd.müd.8, yş.30-38, zevcinden 16 yş.kç., gerçekte 1821'den önceden beri Marie-Louis'in âşıkı, Avusturya ve Fransa orgenerali, bk.Almanya/ Neipperg imparatorluk kontluğu. =3. Comte Charles René de Bombelles(ölm.1856), izd.1834(5 yıl sn.), izd.müd.13, yş.43-56, morg.

= Marie Walewka(1786-1817=31), Polonyalı kontes olup 1809'da Napoléon'un metresi oldu, yş.23, eşinden 17 yş.kç., bu birleşmeden: Comte Alexandre de Colanna-Walewki(1810-1868=58), İkinci İmparatorluk döneminde(1852-1870) amca oğlu olan İmp.Napoléon III'ün ünlü hâriciye nâzırı.

= Eléonore de La Plaigne(1787-1868=81), 1805'te Napoléon'un metresi oldu, yş.18, eşinden 18 yş.kç., bu kadından Napoléon'un gayri meşrû oğlu: Charles-Napoléon-Alexandre, Léon kontu(1806-1881=75).

= Madame Fournès, 1799'da henüz konsül(cumhur başkanı) olan Bonaparte'ın metresi oldu. Bundan çocuğu olmadı.

İmparator'un ilk eşinden çocuğu olmadı, esâsen boşanma sebebi budur. İkinci eşinden tek meşrû çocuğu Napoléon II'dir, aş.bk.Bk.Joseph Valynseele, *La Descendance Naturelle de Napoléon Ier*, Paris 1964.

Napoléon II(Tuileries Sarayı/Paris, 20.3.1811-Schönbrunn İmparatorluk Sarayı/Viyana, 22.7.1832=21, 4, 3), doğar doğmaz Roma Kralı unvânıyle imparatorluk velîahdi 1811-1814=3+1815, 28.6.1815 günü İmparator Napoléon'un oğlu lehine ferâgati üzerinde Millet Meclisi tarafından Napoléon II sanıyle Fransız imparatoru îlân edildiyse de, 3 Temmuz'da, 5 gün sonra, Paris'e giren Müttefikler, bunu tanımayıp Louis XVIII'i tekrâr tahtına oturttular ve 4 yaşındaki Napoléon II'yi, dedesi(annesinin babası) İmparator Franz'ın yanına, Viyana'ya gönderdiler. Franz I, torununa Reichstadt Dukası sanını verdi. Annesi ve dedesi imparator tarafından Napoléon'dan doğduğu için korkularak nefret edilen, babası Napoléon tarafından çılgınca sevilen ve büyüyünce kendisi de ölen babasını çok seven bu prens 21,5 yaşında veremden öldü, Avrupa rahat nefes aldı. 12.1940'ta nâşı Viyana'dan getirilerek babası Napoléon'un Paris'te Invalides'deki anıtkabrine kondu. L'Aiglon=Kartal Yavrusu diye anılır ki, Edmond Rostand'ın ünlü manzûm piyesine konu olmuştur. Evlenmedi. Napoléon II, Bonapart hânedânının babasının ölümü üzerine 1821-1832=11 yıl müddetle şefi oldu.

Napoléon I'in evlâd edindiği ilk eşinin 1 oğlu ve 2 kızı için aşağıda Beauharnais hânedânına bk. Napoléon'un yüzbaşı iken nişanlandığı Désirée Clary, sonra İsveç kraliçesi oldu, bk. aşağıda Joseph, İspanya kralı.

İmparator Napoléon I'in Kızkardeşleri

1) Elisa(1777-1820=43), Fransız imparatorluk prensesi 1804, Lucca, Massa ve Carrara düşesi ve Piombino prensesi 1805, Toskana büyük-düşesi 1809-1814=5(hepsi hükümdarlık olarak), 1815-1820'de Compignano Kontesi sanını kullandı. = Félix Bacciochi(1762-1841=79), izd.1797, izd.müd.23, yş.20-43, zevcinden 15 yş.kç., Fransız imparatorluk prensi 1804, Fransa senatörü 1804, Lucca, Massa ve Carrara dukası 1805, Piombino prensi 1804, Toskana büyük-dukası 1809, bütün bu unvanları 1814'te sona erdi, evlendiği zaman topçu yüzbaşısı idi, Alb.Francesco Bacciochi=Maria Elaminia Benielli oğlu, 3 oğul ve 1 kızları oldu, kızları: Napoléon-Elisa(doğ.1806), Piombino prensesi= Camerata Kontu, izd.1825, tal.1830=5, yş.19-24, bk.İtalya/Lucca.

2) Pauline(1780-1825=45), Fransız imparatorluk prensesi 1804-1814, Guastalla hükümrân düşesi 1806-1814=8. =1. Victor Emmanuel Leclerc(1772-1802=30), izd.1797, izd.müd.5, yş.17-22, Pontoise'lı bir tâcirin oğlu(Jean Paul Leclerc=Marie Musquinet), general 1793, orgeneral ve Haiti eyâlet v.1801-1802, oğulları: Louis Napoléon(1798-1804=6). =2. Don Camillo Borghese(1775-1832=57), izd.1803(ertesi yıl), izd.müd.22, yş.23-45, zevcinden 5 yş.kç., principe di Sulmona e di Rossano, zevcesi dolayısıyle Guastalla dukası, Alpler Ötesi eyâlet v.1808-1814, Fransız imparatorluk prensi 1808-1814, Sulmona ve Rossano prensi Don Francesco Borghese'nin by.oğlu(=Donna Anna dei duchi Salviati), bk.İtalya/Borghese.

3) Caroline(1782-1839=57), Fransız imparatorluk prensesi 1804-1814, sonra Lipona(Napoli'de) kontesi, Berg hükümrân büyük-düşesi 1808, Napoli kraliçesi 1808-1815=7. =Joachim Murat(1767-katli 1815=48), izd.1800, izd.müd.15, yş.18-33, zevcinden 15 yş.by., bk.Fransa/Murat, Fransız imparatorluk prensi 1804-1814=10, Sicilyateyn(aslında Napoli) kralı 1.8.1808-19.5.1815=7, Berg büyük-dukası ve Clèves dukası 15.3.1806-1.8.1808=2, ilâveten Essen ve Verden dînî devletleri(Almanya) hükümdârı 7.1806(Berg büyük-dukalığı merkezi Düsseldorf), general 1796, Paris v.ve mareşal 1804, büyükamiral-1805, Napoléon'un süvâri kuvvetleri kumandanı, La Bastide-Fortunière(La Bastide-Murat)'li Pierre Murat=Jeanne Loubières'in by.oğlu, çocukları için bk.Murat(prenslik hânedânı ol.devâm ediyor). =2. Francesco Macdonald(1776-1837=61), morg.izd.1817(2 yıl sn.), izd.müd.20, yş.35-55, zevcinden 6 yş.kç., İrlanda asıllı İtalyan orgenerali. Prs.Caroline'in âşıkı: Avusturya şansölyesi Pr.Metternich.

İmparator Napoléon'un Kardeşleri: 1) Joseph

Joseph(1767-1844=77), Napoléon'un tek büyük kardeşi ve ağabeyi, senatör 1802-1814, imparatorluk prensi 1804-1814, Napoli kralı 30.3.1806-6.6.1808=2, 2, 7, İspanya kralı 6.6.1808-30.5.1814=5, 11, 24(bu sûretle Napoléon, Bourbon'ları Fransa'da bertaraf ettikten sonra, İspanya ve Napoli=Sicilyateyn'deki Bourbon krallarını da tahtından atıp ağabeyini kral yaptı), Bonapart İmparatorluk Hânedânı şefi 1832-1844=12, Birleşik Amerika'ya çekilip 26 yıl orada yaşadı(1815-1841), 1841'de Avrupa'ya döndü, aslen 1792'de Korsika'da Fransız kurmay subayı idi, 1793'te Ajaccio'da hâkim oldu, 1793'te albay, 1797'de Fransa'nın Parma dukalığı elçisi, 1797'de Roma maslahat-güzârı, 1798'de milletvekili, 1800'de bakanlık müsteşârı oldu, general 1805, 1814'te Survilliers Kontu sanını aldı, 1.1.1805'te İtalya krallığı tâcını kabûl etmedi, titr olarak(Fr.en titre, Lat.in partibus) Sicilya kralı unvânını taşıdı, bütün kardeşler gibi Korsika'da Ajaccio'da doğdu, Floransa'da öldü. İyi bir adamdı, fakat ülkeleri yönetecek yetenekten mahrumdu, nitekim bütün iyi niyetine rağmen İspanya kralı olunca, İspanyollar, Bourbon krallarını istedikleri için ondan nefret edip gerilla savaşına başladılar, bu da Napoléon'un kısa imparatorluğunun iniş çizgisini başlattı. =Julie Clary(1771-1845=74), izd.1794, izd.müd.50, yş.23-73, Marsilyalı bir ipekli kumaş tâcirinin büyük kızı(François Clary=Françoise Rose Somis) olup kızkardeşi Désirée, Napoléon yüzbaşı iken Marsilya'da onunla nişanlanmış, sonra Napoléon'un mareşal yaptığı Bernadotte'la evlenmiş, Bernadotte bugünki İsveç hânedânının kurucusu olarak İsveç ve Norveç kralı seçilince, İsveç-Norveç kraliçesi olmuştur. Napoli, sn.İspanya kraliçesi 1806-1814=8,

Fransız imparatorluk prensesi 1804-1814=10, 1814'ten ît.Survilliers kontesi, zevcinden 4 yş.kç. 3 kızları oldu: Julie(1796), bir kaç günlük öldü. Dîğer ikisi:

Zénaïde(1801-1854=53), Fransız imparatorluk prensesi 1804-1814=14, İspanya kraliyet prensesi(infanta) 1808-1814=6, 1814'ten sonra sâdece Prenses Bonaparte = Charles Lucien(1803-1857=54), izd.1822, izd.müd.32, yş.21-53, zevcinden 2 yş.by., amca oğlu, Canino ve Musignano ve Fransız imparatorluk prensi, Napoléon'un kardeşlerinden Lucien'in oğlu, çocukları için aş.bk.

Charlotte(1802-1839=37), Fransız imparatorluk prensesi 1804-1814=10, İspanya kraliyet prensesi(infanta) 1808-1814=6=Napoléon(1804-1831=29), izd.1826, izd.müd.5, yş.24-29, zevcinden 2 yş.by., amca oğlu, Fransız imparatorluk prensi, Berg ve Clèves büyük-dukası, Holanda velîahdi, Napoléon'un kardeşlerinden Holanda kralı Louis'nin oğlu, aş.bk., İmp.Napoléon III'ün ağabeyi, çocukları olmadı, Pr.Napoléon'un bir gayri meşrû çocuğu oldu ise de bir kaç gün sonra öldü.

İmparator Napoléon'un Kardeşleri: 2) Lucien

Lucien(1775-1840=65), By.Napoléon'un 6 yaş kç.kardeşi, Fransa Millet Meclisi(Conseil des Cinq-Cents) başkanı 1797, bu sıfatla ağabeyinin hükûmet darbesine birinci derecede yardımcı olarak onu konsül(cumhur başkanı) yaptırdı, dâhiliye nâzırı 1799, Madrid büyükelçisi 1800, senatör 1803, Canino prensi 1804, Académie Française üyesi 1803, ağabeyi ile politik anlaşmazlığa düştü, imparatorluk prensi unvânını ve hiç bir hükümdarlık kabûl etmedi, prenslik sanını kendisine Papa Pius VII verdi, ancak 1815'te İmp.Napoléon'un ikinci 4 aylık saltanatında kendisi ve çocukları için imparatorluk prensi unvânını kabûl etti, fakat kullanmadı, Casali kontu unvânını kullandı, ancak 1824'te Papa Leo XII ona Musignano prensi sanını verdi, İtalya'da Viterbo'da öldü, cumhûriyetçi ve monarşiye karşı idi. =1. Christine(1773-1800=27), izd.1794, izd.müd.6, yş.21-27, zevcinden 2 yş.by., Pierre André Boyer=Rosalie Fabre kızı, =2. Alexandrine(1778-1855=77), izd.1803(3 yıl sn.), izd.müd.37, yş.25-62, zevcinden 3 yş.kç., avukat Charles de Bleschamp=Philiberte Bouvet kızı, banker Jean de Vambertie'den dul. İlk eşinden: 1796'da ayni gün ölen bir oğul, 1797'de doğup ölen Victoire dışında 2 prs.:

Charlotte(1795-1865=70), Fransız imparatorluk prensesi 1815, Bonaparte prensesi 1853-1865=1. Principe Don Mario Gabrielli(1773-1841=68), izd.1815, izd.müd.26, yş.20-46, zevcinden 22 yş.kç., =2. Settimio Cavaliere, morg.izd.1842(1 yıl sn.), ilk eşinden çocukları: 2 pr.ve 3 prs.: Prs. Christine(1821)=Marquis Stéphanoni, izd.1842; Lavinie(1822)=Aventi Kontu, izd.1843, yş.21; Emilie(1830)=Parisani Kontu, izd.1849, yş.19; Placide(1832)=Prs.Augusta Bonaparte, aş.bk., izd.1856, yş.24; Françoise(1837-1860=23)=Parisani Kontu, izd.1855, izd.müd.5, yş.18-23.

Christine(1798-1847=49), Fransız imparatorluk prensesi 1815, Bonaparte prensesi. =1. Kont Arvid Posse(1782-1826=44), izd.1818, tal.1824=6, yş.20-26, zevcinden 16 yş.kç., İsveç kontu Fredrik Posse=Caroline Stedt oğlu, =2. Lord Dudley Stuart(1803-1854=51), izd.1824(ayni yıl), izd.müd.23, yş.26-49, 1. Bute Markisi'nin oğlu, bu 2. eşinden çocukları oldu.

Pr.Lucien'in 2. eşinden çocukları: Joseph(1806-1807=1); Paul(1808-5.12.1827=19), imparatorluk prensi 1815, Yûnan İhtilâli'nde Mora'da Nauplia'da deniz yüzbaşısı iken Türkler'le savaşta vurularak öldü; Antoine(1816-1877=61), doğumunda imparatorluk prensi, sn.Bonaparte prensi, çocuksuz 1849'da milletvekili=Carolina(1823-1879=56), izd.1839, izd.müd.38, yş.16-54, zevcinden 7 yş.kç., Lucca'lı avukat Cardinalı kızı; Laetitia(1804-1871=67), 1815'te imparatorluk, sn.Bonaparte prensesi, romancı=Sir Thomas Wyse(1791-1862=71), izd.1821, tal.1828=7, yş.17-25, zevcinden 13 yş.kç., İngiltere'nin Atina elçisi, Thomas Wyse=Frances Bagge oğlu, 2 oğulları oldu ve ayrıca Prs.Laetitia'nın 4 gayri meşrû çocuğu vardır ki biri evlenme yoluyle Solms prensesi oldu.- Jeanne(1807-1829=22), şâire, 1815'te Fransız imparatorluk prensesi=marchese (marki) Honorato Honorati(1800-1856=56), izd.(1) 1825, izd.müd.4, yş.18-22, zevcinden 7 yş.kç., 1 kızları oldu.- Alexandrine(1818-1874=56), 1815'te Fransız imparatorluk ve 1853'te Bonaparte prensesi=Vincenzo(1808-1858=50), izd.1836, izd.müd.22, yş.18-40, zevcinden 10 yş.kç., Valentini di Laviano kontu, 2 oğul ve 2 kızları oldu ki biri Lucienne'dir(1840=San Venanzio Kontu, izd.1861, yş.21).- Constance(1823-1876=53), 1823'te Fransız imparatorluk ve 1853'te Bonaparte prensesi, sn.Roma'da râhibe.- Pr.Lucien'in(1775-1840) 2. eşinden dîğer oğulları: Charles Lucien(1803-1857), Louis Lucien(1813-1891) ve Pierre Napoléon(1815-1881) aşağıdaki paragraflardadır:

Charles Lucien(1803-1857=53), 2. Canino ve Musignano prensi 1840-1857=17, 1815'te Fransız imparatorluk ve 1853'te Bonaparte prensi, ornitolog, 26 yıl Birleşik Amerika'da yaşadı(1822-1848), 1848'de Papa'nın elçisi ve 1849'da Roma milletvekili. Fransız Enstitüsü üyesi(Fr., İng., İt. ve Lat. olarak 4 dilde yazdığı bir çok kitabın yazarı), 1849'da Papalık Devleti millet meclisi 2. başkanı. =Zénaïde(1801-1854=53), izd.1822, izd.müd.32, yş.21-53, zevcinden 2 yş.by., amca oğlu, İspanya kralı Joseph Bonaparte'ın by.kızı, 4 pr. ve 8 prs. doğdu: Alexandrine(1826-1828=2).- Julie(1830-1900=70)=Don Alessandro del Gallo, marchese(marki) di Roccagiovine(1826-1892=66), izd.1847, izd.müd.45, yş.21-66, zevcinden 4 yş.kç., Marki Don Luigi del Gallo oğlu((=Anna Curti-Lepri), 3 oğul ve 2 kız doğdu.- Charlotte(1832-1901=67)=Conte Pietro Primoli di Foglia(1821-1883=62), izd.1848, izd.müd.35, yş.16-51, zevcinden 11 yş.kç., Conte Luigi oğlu, 3 oğulları oldu.- Léonie(1833-1839=6).- Marie(1835-1890=55)=Conte Paolo Campello della Spina(1829-1917=88), izd.1851, izd.müd.39, yş.16-55, zevcinden 6 yş.kç., Conte(Kont) Pompeo'nun tek oğlu(=Ruspoli), 1 oğul ve 1 kızları oldu.- Augusta(1836-1900=64)=Principe Don Placidio Gabrielli(1832-1900=68), izd.1856, izd.müd.44, yş.20-64, zevcinden 4 yş.kç., kuzen jermen, Principe Don Mario Gabrielli=Prs.Charlotte Bonaparte'ın kç.oğulları, çocuksuz.- Bathilde(1840-1861=21)=Comte Louis de Cambacérès(1832-1868=66), izd.1856, izd.müd.5, yş.16-21, zevcinden 8 yş.kç., Comte Etienne de Cambacérès=Adèle Davout d'Eckmühl oğlu, 2 kızları oldu.- Albertine(1842), 3 aylık öldü.- Joseph(1824-1865=41), 3. Canino ve Musignano prensi 1857-1868=8, =Comtesse de Branicky, izd.1844, çocuksuz.- Albert(1843-1847=4).- Lucien(1828-1895=67), 4. Canino ve Musignano prensi 1865-1895=30, kardinal 1868.- Napoléon Charles(1839-1899=60), 5. Canino ve Musignano prensi 1895-1899=4, Fransa albayı =Cristina(1842-1907=65), izd.1859, izd.müd.40, yş.17-57, zevcinden 3 yş.kç., Principe Don Giovanni Ruspoli e di Cerveteri=Prs.Barbaro Massimo d'Arsoli kızı, çocukları: Zénaïde(1860-1862=2); Marie(1870-1947=77)=

Org.Enrico Gotti(1867-katli 1920=53), izd.1891, izd.müd.29, yş.21-50, zevcinden 3 yş.kç.; Eugénie(1872-1949=77)=Napoléon(1870-1928=58), izd.1898, izd.müd.30, yş.26-56, zevcinden 2 yş.kç., Moskowa prensi ve 4. Elchingen dukası, 3. duka Pr.Michel Ney de la Moskowa'nın by.oğlu(=Paule Furtado-Heine), çocukları için bk.Elchingen.

Louis Lucien(1813-1891=78), 1815'te Fransız imparatorluk ve 1853'te Bonaparte prensi, mv.1848-51, senatör 1852, Institut üyesi, filolog=1. Maria Cecchi(1813-1891=78), izd.1832, tal.1850=18, yş.19-37, zevci ile ayn yaşta, =2. Clémence Richard(1830-1915=85), izd.müd. bir kaç ay, yş.61, zevcinden 17 yş.kç. Pr.Louis Lucien'in evlilik dışı oğlu: Louis Clovis(1859-1894=35)=1. Rosalie Barlow, izd.1888, tal.1891=3, Norfolk Megone'den boşanmış, =2. Laura(1872-1953=81), izd.1891(ayni yıl), izd.müd.3, yş.18-21, zevcinden 13 yş.kç., Frank Scott=Eliza'nın 2. kızları, Laura=2. Arthur Brooke, izd.1900(6 yıl sn.), yş.27.

Pierre Napoléon(1815-1881=66), doğumunda Fransız imparatorluk ve 1853'te Bonaparte prensi, yazar ve şâir, mv.1848-52, 1848'den önce binbaşı olarak Kolombiya, Fransa ve Osmanlı(Mısır) ordularında hizmet etti, =Eléonore Ruffin(1832-1905=73), izd.1853, izd.müd.28, yş.21-49, zevcinden 17 yş.kç., kızları: Jeanne(1861-1910=49)= Christian(1852-1931=79), izd.1882, izd.müd.28, yş.21-49, zevcinden 9 yş.kç., 10. Villeneuve-Esclapon markisi, 9. Marki'nin oğlu, 3 oğul ve 3 kızları oldu. Pr.Pierre Napoléon'un oğlu: Roland(1858-1924=66), ölümüyle Pr.Lucien Bonaparte'ın nesli erkek tar.kesilmiş oldu, coğrafyacı, etnograf ve botanist, Institut üyesi=Marie(1859-1882=23), izd.1880, izd.müd.2, yş.21-23, zevcinden 1 yş.kç., François Blanc=Marie Hensek kızı, kızları: Marie(1882-1962=80)=Yorgios(1869-1957=88), izd.1907, izd.müd.50, yş.25-75, zevcinden 13 yş.kç., Yunan kralı Yorgios I'in 2. oğlu, çocukları için bk.Yunanistan.

İmparator Napoléon'un Kardeşleri: 3) Louis

Louis(1778-1846=68), By.Napoléon'un 3 küçük kardeşinin ortancası, 9 yş.kç.kardeşi, teğmen 1793, yüzbaşı 1796, binbaşı 1800, albay 1801, general 1803, serasker(connétable) ve Fransız imparatorluk prensi 1804, orgeneral 1804, Alpler Ötesi eyâlet v.1805, Holanda kralı 5.6.1806-1.6.1810= 4(Holanda, doğrudan Fransa'ya ilhâk edildi), şâir, 1815'te Saint-Leu Kontu unvânını aldı, 15.1.1805'te İtalya krallığı tâcını reddetti ve Holanda krallığından da kendiliğinden ferâgat etti, Bonaparte Hânedânı şefi 1844-1846=2. =Hortense(1783-1837=54), izd.1802, izd.müd.35, yş.19-54, zevcinden 5 yş.kç., İmp.Napoléon'un mânevî kızı, bk.aşağıda Leuchtenberg, İmparatoriçe Joséphine'in Napoléon'dan önceki eşinden olma kızı, 1814'te Saint-Leu düşesi. Bu evlenmeden 3 pr. doğdu. Holanda kraliçesi(1806-1810) Hortense'ın âşıklarından gayri meşrû çocukları da vardır(âşıkı: Duc de Morny). 1806'da Napoléon'ca evlâd edinildi. By.oğulları: Napoléon(1802-1807=5), Fransız imparatorluk prensi 1804, Holanda velîahdi 1806-1807.

Pr.Louis'nin ortanca oğlu: Napoléon Louis(1804-1831=27), Fransız imparatorluk prensi 1804, Holanda velîahdi(ağabeyinin ölümü üzerine) 1807-1810=3, Berg ve Clèves büyük-dukası 3.9.1809-1.12.1813, 9 gün ismen Holanda kralı(1-9.6.1810: Lodewijk II). =Charlotte(1802-1839=37), izd.1826, izd.müd.5, yş.24-29, zevcinden 2 yş.by., amca oğlu, İspanya kralı Joseph Bonaparte'ın kç.kızı, çocuksuz.

Holanda kralı Pr.Louis'nin 3. ve küçük oğlu, İmp.Napoléon III'dür.

İmparator Napoléon III

Napoléon III, Charles-Louis(Paris, 20.4.1808 - Camden Place/Chislehurst/Kent/ ingiltere, 9.1.1873=64, 8, 19)(İngiltere'de medfûn), 2. ve sonuncu Fransız imparatoru 2.12.1852-28.2.1871=18, 2, 27+Fransa cumhur başkanı(İkinci Cumhûriyet'in tek cumhur başkanı: Prince-Président) 20.12.1848-2.12.1852=3, 11, 13=22, 2, 10, Hânedân şefi(babasının yerine) 1846-1852=6+1871-1873= 2 = 8. Fransız imparatorluk prensi 1808, Bern'de İsviçre ordusunda topçu yüzbaşısı 1824. 4.9.1870'de Sedan'da Prusya ordusuna teslîm olunca imparatorluğu sona erdi, fakat ismen 4 ay daha devâm etti. 1848 İhtilâli'nde Fransız Krallığı ve Kral Louis-Philippe d'Orléans düşünce İkinci Cumhûriyet îlân edildi. Seçkin ekonomist olan Pr.Napoléon, cumhur başkanı seçildi. 4 yılını doldurunca kendisini amcası By. Napoléon gibi cumhur başkanlığından Fransız İmparatoru îlân etti. İkinci İmparatorluk döneminin tek hükümdârı oldu. Amcası Büyük Napoléon'dan 39 yaş küçüktür, onun hal'inde 7 ve ölümünde 13 yaşında idi. Babası eski Holanda kralı Louis'nin ölümü, cumhur başkanı seçilmesinden 2 yıl öncedir. Annesi de, Büyük Napoléon'un mânevî kızı idi. Napoléon III'ün İkinci İmparatorluk dönemi, Fransa târîhinin çok parlak ve şâşaalı bir devri sayılır. İngiltere'den sonra Fransa, kesin şekilde Dünyâ'nın 2. devletidir. Napoléon III, Kırım Savaşı'na İngiltere ile berâber Osmanlı'nın yanında girdi ve savaşı bitiren 1856 Paris Muâhedesi, Fransa'da imzâlandı. İtalyan birliğinin kurulmasında da hayâtî rolü oldu. Amcası gibi koyu Fransız milliyetçisi idi.

=Eugénie(Granada 1826-Madrid 1920=94), izd.1853, izd.müd.20, yş.27-47, zevcinden 18 yş.kç., Fransız imparatoriçesi 1853-1871=18, 10. Mora kontesi, 11. Banos kontesi, Teba kontesi, Ablitas kontesi, Santa Cruz de la Sierra kontesi, Calzada vikontesi, Moya markizi, Ardelas markizi, Osera markizi, nâibe imparatoriçe 23.7-4.9.1870, Don Cipriano de Zuniga Rojas y Leiva'nın(11. Penaranda dukası ve 8. Montijo kontu vs) kç.kızı ve kısmen vârisesi, âile adı Guzman, annesi Maria, Malaga'da Amerikan konsolosu William Kirkpatrick'in kızı. Napoléon III'ün bu eşi imparatoriçeden tek oğlu oldu, ancak gayri meşrû çocukları da vardır. Tek oğlu:

Napoléon (IV)(1856-1879=23), imparatorluk velîahdi(prince impérial) 1856-1871=15, babasının yerine Hânedân şefi 1873-1879=6. Evlenmedi. Afrika'da Zululand'da Ulundi'de yerlilerle savaşırken öldü. İngiltere'ye getirilip babasının yanına gömüldü. Babası, onun lehine tahtından ferâgat ettiği için Napoléon IV de denmiştir.

Napoléon Bonaparte, kendisini Fransız İmparatoru îlân etmekle berâber, Papa'nın huzûrunda giydiği tâc, Charlemagne'ın 800'de giydiği Batı Roma tâcıdır. Nitekim ayni yıl Batı Roma imparatoru olan Almanya imparatoru ve Napoléon'un müstakbel kayınpederi Franz, Roma imparatorluğundan ve Almanya imparatorluğundan ferâgat etti, Avusturya imparatoru titrini aldı. Bu şekilde Batı Roma tâcını gerçekte bir müddet için Fransa ile Avusturya bölüştü. Ayni dönemde Doğu Roma(Bizans) tâcını Türkiye ile Rusya'nın bölüşmesi gibidir.

Bugün(1991) Fransa'da pek az sayıda nüfus Bonapartçı'dır(Bonapart prensinin imparator olmasını ister). Buna karşılık kralcı olan nüfus çok önemlidir. Bunun sebepleri çeşitlidir: Bir defa Fransa'yı Fransa hâline getiren Capet hânedânıdır. Ancak Napoléon da, modern Fransa'yı oluşturduğu kabûl edilen Büyük İhtilâl'in kudretli generalidir.

Krallık rejimi, en büyük üç ihtilâlin çıkmasını önliyememiştir ki 1789, 1830 ve 1848 ihtilâlleridir. Her birinde krallık düşmüştür. 1789 ve 1848 ihtilâllerinden sonra Birinci ve İkinci Cumhûriyetler îlân edilmiştir. 1830 Temmuz ihtilâlinde krallık gerçi düşmemiş, fakat Bourbon hânedânın esas dalı düşerek yan dalı olan Orléans'lar cumhûriyetçi gelenekler içinde tahta oturtulmuştur. Kral Louis-Philippe'in o derecede liberalizmi bile 1848 ihtilâlini önliyememiştir. Ancak krallık rejimleri üç ihtilâlde de düşerken, Fransa'yı savaş ve toprak kaybına uğratmamıştır. Üç ihtilâlin sebebi de iç problemlerdir, savaş kaybı ve toprak kaybı değildir. Buna karşılık, her iki imparatorluk rejimi, gerek 1814-15'te Birinci, gerek 1870-71'de İkinci İmparatorluk, ümîd edilmez parlak başlangıçlar ve şâşaalı gelişmelerden sonra, Fransa'nın başını belâya sokarak, Fransa'ya savaşlar ve ülkeler kaybettirerek sona ermiştir.

Bonaparte hânedânı bütün prestijini Birinci Napoléon'dan, onun askerî dehâsından ve müfrit milliyetçiliğinden alır. 2000 yıllık Hristiyan Avrupa târîhinin en büyük askeri sayılabilir. Ancak bütün Avrupa'da korku ve nefret uyandırmıştır. Bilhassa İngiltere ve İngilizler, Napoléon'u, bütün 19. asır boyunca, devletlerinin ve Anglo-Sakson milliyetinin tarih boyunca karşılaştığı en büyük düşman olarak görmüşlerdir. Bu en büyüklüğü sonradan Hitler elde etmişse de, Napoléon, bugün de ikinci sıradadır.

İmparator Napoléon'un Kardeşleri: 4) Jérôme

Jérôme(1784-1860=76), bütün Bonapart kardeşlerin(kadın ve erkek) en küçüğü ve en son öleni, Napoléon'un 15 yaş kç.kardeşi, deniz asteğmeni 1800, teğmeni 1802, yüzbaşısı 1803, albayı 1805, koramiral 1806, korgeneral 1807, mareşal 1850, 2. İmparatorluk döneminde imparatorluk senatosu başkanı 1852-1860=8, imparatorluk prensi 1806, Vestfalya kralı 1.12.1807-26.10.1813=5, 11, 6, Montford prensi 1806, imparatorluk velîahdi(yeğeni Napoléon III'ün oğlu doğuncaya kadar) 1852-1856=4, =1. Elizabeth (Elise)(1785-1879=94), morg.izd.1803, tal.1805=2, yş.18-20, zevcinden 1 yş.kç., Baltimore/Maryland'li William Patterson=Dorcas Spear kızı, =2. Catherine(Friederike Catharina)(1783-1835=52), izd.1807(2 yıl sn.), izd.müd.28, yş.24-52, zevcinden 1 yş.by., Vürtenberg kralı Friedrich I'in by.kızı, Vestfalya kraliçesi 1807-1813=6, =3. Giustina(1811-1903=92), izd.1840(5 yıl sn.), izd.müd.20, yş.29-49, zevcinden 27 yş.kç., marchese(marki) Luigi Bartolini-Baldelli'den dul, Kont Bernardo Pecori-Suarez-Giraldi=Giulia Sirigatti kızı. Jérôme'un gayri meşrû çocukları da oldu. İlk eşinden tek oğlu:

Jérôme(1805-1870=65)=Susan May(1812-1881=69), izd.Baltimore 1829, izd.müd.41, yş.17-58, zevcinden 7 yş.kç., Benjamin Williams=Sarah Williams kızı, 2 oğulları: Charles Joseph(1851-Baltimore 1921=70), ABD bahriye nâzırı 1905-6, ABD başsavcısı 1906-9, Bonaparte soyadını taşıdı, =Ellen Channing(1852-1924=72), izd.1875, izd.müd.46, yş.23-69, zevcinden 1 yş.kç., Thomas Day=Anna Jones kızı.- Jérôme(1830-Mass.1893=63), Fransa imparatorluk ordusunda yarbay, sonra gene Amerika'ya döndü=Caroline Le Roy(1841-1911=70), izd.1871, izd.müd.22, yş.30-52, zevcinden 11 yş.kç., Daniel Webster(ABD hâriciye nâzırı) kızı, 1 oğulları ve 1 kızları oldu: Jérôme Napoléon Charles Bonaparte(1878-1945=67), Baltimore'da avukat=Blanche (1873-1950=77), izd.1914, izd.müd.31, yş.41-72, zevcinden 5 yş.by., Harold Strebeigh'den boşanmış, Edward Pierce=Emily Hill kızı; Louise Eugénie Bonaparte(1873-1923=50)=Count Adam af Moltke-Hvitfeld(Danimarka)(1864-

1944=80), izd.1896, izd.müd.27, yş.23-50, zevcinden 9 yş.kç., Count Leon=Kontes Maria v. Seebach'ın by.oğulları, 4 oğul ve 1 kızları oldu.

Napoléon'un en küçük kardeşi Jérôme'un Vürtenberg prensesi olan 2. eşinden 2 oğlu ile 1 kızı oldu: Jérôme(1814-1847=33), Fransız imparatorluk prensi, Montford prensi, Vürtenberg albayı.- Mathilde(1820-1904=84), Fransız imparatorluk prensesi, ressam=Principe Anatole Nikolaievitch Demidoff di San Donato(1813-1870=57), izd.1840, tal.1843=3, yş.20-23, zevcinden 7 yş.kç., çocuksuz, Conte Nikolai Nikitich Demidoff di San Donato=Barones Elisaveta Stroganoff oğlu.- Napoléon(1822-1891):

Napoléon(1822-1891=69), By.Napoléon'un en kç.kardeşi Jérôme'un oğlu, Hânedân şefi 1879-1891=12(amca oğlu Napoléon III'ün oğlu Napoléon IV'ün ölümü üzerine), Montfort prensi 1860-1891, mv.1848, Madrid elçisi 1849, imparatorluk prensi 1852, Insitut üyesi, korgeneral 1854, Cezâyir ve sömürgeler nâzırı 1858, senatör 1852, 1871'den sonra Meudon Kontu sanını aldı, Moncalieri kontu 1870, Trieste'de doğdu ve Roma'da öldü, 2. velîahd 1852-1871=19. =Clothilde(1843-1911=68), izd.1859, izd.müd.32, yş.16-48, zevcinden 21 yş.kç., İtalya kralı Vittorio Emanuele'nin by.kızı, 2 pr.ve 1 prs.doğdu: Louis(1864-1932=68), Rusya orgenerali, evlenmedi.- Laetitia(1866-1926=60)=Amedeo(1845-1890=45), izd.1888, izd.müd.2, yş.22-24, zevcinden 24 yş.kç., İtalya kralı Vittorio kralı Emanuele II'nin 2. oğlu, 1. Aosta dukası, İspanya kralı, çocukları için bk.İtalya. İtalya orgenerali, dayısı, zevcinden 36 yıl sn.öldü.- Napoléon Victor(1862-1926):

Napoléon Victor(1862-1926=64), babasının yerine Hânedân şefi 1891-1926=35, Fransız imparatorluk prensi 1862, Brüksel elçisi 1890=Clémentine(1872-1955=83), izd.1910, izd.müd.16, yş.38-54, zevcinden 10 yş.kç., Belçika kralı Léopold II'nin kç.kızı, oğulları Louis-Napoléon için aş.bk. Kızları: Clotilde(1912)(1980'lerde hayatta)=Kont Sege de Witt(1939'da ihdâs edilen İtalya kontluğu)(1892-1980'lerde hayatta), izd.1938, yş.26, zevcinden 20 yş.kç., Oscar de Witt=Lydia de Fidler oğlu, çocukları: Napoléon(1942), 3 günlük öldü; Baudouin(1947)=Isabelle de Rocca-Serra, çocukları Jean 1970 ve Alexandra 1969; Jean(1950)=Véronique de Dryver, oğulları Alexandre 1977; Wladimir(1952); Marie(1939)=1. Kont Peter Petroviç Şeremetef(1931), izd.1959, yş.20, zevcinden 8 yş.kç., tal., Kont Peter Petroviç Şeremetev=Marina Dimitrievna Levşin'in tek oğulları, =2. Kont Hélie de Pourtalés, izd.1976; Hélène(1941)=Comte Henri du Lau d'Allemans(1925), izd.1959, yş.18, zevcinden 16 yş.kç., çocukları Jean 1960, Alexandre 1962 ve Astrid 1964; Yolande(1943-1944=1); Véra(1945)=Marquis Raymond Godefroy de Commargue(1938), izd.1966, yş.21, zevcinden 7 yş.kç., oğulları Grégoire 1967 ve Cyril 1970; Isabelle(1949)=Remmest Laasi, izd.1970, yş.21; Anne(1953).

Louis Napoléon(Brüksel, 23.1.1914), Pr.Napoléon Victor'un(1862-1926) Belçika prensesinden doğan tek oğlu, babasının yerine Bonapart hânedânı şefi: 1926'dan bu yana(1996), Paris 16'da 10, Bd.Suchet'de oturuyor. =Alix(1926), izd.1949, yş.23, zevcinden 7 ay kç., Comte Albériç de Foresta=Geneviève Frédet kızı. Çocukları: 1) Charles Napoléon(Boulogne-sur-Seine/Paris, 1950), Sorbonne me'zûnu, doğumundan îtibâren Hânedân 2. şefi ve vârisi = Béatrice(1950), izd.1978, yş.28, zevci ile ayni yaşta, Bourbon-Sicile prensesi, Bourbon-Sicile prensi ve Castro dukası Ferdinando'nun by.kızı. 2) Jérôme(1957), ağabeyinin oğlu doğuncaya kadar 2. vâris, Lozan Üniversitesi me'zûnu. 3) Prs.Laure(1952). 4) Prs.Catherine(1950), Pr.Charles ile ikiz = Marchese(marki) Nicolo

San Martino d'Aglie di San Germano(1948), izd.1974, yş.24, zevcinden 2 yş.kç., Casimiro San Martino d'Aglie di San Germano=Maria Cristina di Calabria(bk.Belçika) oğlu.

Leuchtenberg(Beauharnais) Âilesi

Bu âile, kısa Frankfurt büyük-dukalığı dışında hükümrân hânedânlardan olmamakla berâber, Bonapart hânedânının bir dalı sayılıyor. Zîrâ Napoléon Bonaparte'ın mânevî evlâdı olarak tescîl ettiği üvey çocuklarına dayanıyor. Hânedân, Orléanais eyâleti kökenli olup bilinen eski atası Guillaume de Beauharnais'dir ki 1360'a doğru Jehanne de Miramion'la evlenmiştir. Napoléon'un evlâd edindiği çocuklardan başlıyarak bütün üyeleri prens ve prenses olup âilenin başına Leuchtenberg Dukası denmektedir.

Jean-François de Beauharnais, seigneur de la Boische, de la Chaussée, de Beaumont et de Beauville=Marguerite Françoise Pyvart de Chastullé oğlu Claude de Beauharnais, Beaumont senyörü, 1712'de deniz albayı, 1718'de St. Louis nişânı hâmili (1680-1738=58)=Renée(1696-1744=48), izd.1713, izd.müd.25, yş.17-42, zevcinden 16 yş.kç., Laudianière ve Bourgon senyörü ve écuyer Pierre Hardouineau=Renée le Pays de Bourjolly kızı(=2. Marquis Charles de Beauharnais, Claude'un ağabeyi, yâni kayınbirâderi). Çocukları: Marki François(1714-1800), aş.bk.; Comte Claude des Roches-Baritaud(1717-1784=67), 1759'da kont=Françoise(Fanny)(1738-1813=75), izd.1753, tal.1762=9, yş.15-24, zevcinden 21 yş.kç., kontes 1759-62, Seigneur François de la Garde-aux-Valets=Anne Lazur kızı, çocukları: 1) Comte Claude des Roches-Baritaud (1756-1819=63), 1814'te kont, senatör 1804=1. Françoise(1767-1791=24), izd.1783, izd.müd.8, yş.16-24, Marquis Claude de Lezay-Marnésia=Marie-Claude de Nettancourt kızı, =2. Suzanne(1775-1850=75), izd.1799(8 yıl sn), izd.müd.20, yş.24-44, zevcinden 19 yş.kç., Yzb.Agnan Fortin-Duplessis kızı, çocukları: Albéric(1787-1791); Stéphanie (1789-1860=71), Baden büyük-düşesi, Fransz imparatorluk prensesi 1806-1815=Karl(1786-1818=32), izd.1806, izd.müd.12, yş.17-29, Baden büyük-dukası 1811-1818=7, vel.büyük-duka 1806-1811=5, vel.duka 1801-1805=4, çocukları için bk.Baden/Almanya(Prs.Stéphanie, 1806'da İmp.Napoléon tar.evlâd edinildi); Joséphine (1803-1870=67)=Marquis Adrien de Quiqueran-Beaujeu(1797-1860=63), izd.1832, izd.müd.28, yş.29-57, zevcinden 6 yş.kç., 2 kızları oldu. 2) Françoise(1757-1822=65)=1. Marquis François de Beauharnais-Ferté(1754-1846=92), izd.1778, tal.1793=15, yş.21-36, zevcinden 3 yş.kç., amca oğlu, çocukları için aş.bk., =2. Charles Lestaing, izd.1794(1 yıl sn.), yş.37, 3) Anne(1760-1831=71)=Comte André de Barral(1743-1829=86), izd.1781, izd.müd.48, yş.21-68, zevcinden 17 yş.kç., çocukları oldu.

François de Beauharnais(1714-1800=86), yukarıda anılan Claude de B.'nin(1680-1738) by.oğlu, 1. Ferté-Beauharnais markisi 1764-1800=36, daha önce Beauville baronu, Martinik ve Guadeloupe v., general=1. Henriette(1722-1767=45), izd.1751, izd.müd.16, yş.29-45, zevcinden 8 yş.kç., Seigneur François Pyvart de Chastullé=Jeanne Hardouineau kızı, =2. Eugénie(1739-1803=64), izd.1796(29 yıl sn.), izd.müd.4, yş.57-61, zevcinden 25 yş.kç., Alexis de Renaudin'den dul, Seigneur Gaspard de Tascher de la Pacherie=Marie de la Chevalerie kızı. François de Beauharnais'nin(1714-1800) çocukları: François(1752-1753); Alexandre(1760-1794), aş.bk.; François(1756-1846=90), 2. marki 1800-1846=46, tümgeneral, Restorasyon'da korgeneral, 1. İmparatorluk'ta Madrid büyükelçisi=1. Françoise(1757-1822=65), izd.1778, tal.1793=15,

yş.21-36, zevcinden 1 yş.kç., amca oğlu, Comte Claude de Beauharnais des Roches-Baritaud'nun by.kızı, =2. Louise(1775-1822=47), izd.1802(9 yıl sn.), izd.müd.20, yş.27-47, zevcinden 19 yş.kç., Baron Charles de Cohausen=Elisabeth v.Umbscheiden kızı, her iki eşinden çocukları: Amédée(1782-1784); Adélaïde(1779-1779); Françoise(1780-1780); Emilie(1781-1855=74)=Comte Antoine La Valette(1769-1830=61), izd.1798, izd.müd.32, yş.17-49, zevcinden 25 yıl sn. öldü, bütün 1. İmparatorluk boyunca posta genel müdürü, çocuk ölen bir oğulları ile bir kızları oldu; Eugénie(1809-1811); Auguste(1813-1831=18); Hortense(1812-1851=39)=1. Comte Richard de Querelles (1808-1846=38), izd.1840, izd.müd.6, yş.28-34, zevcinden 4 yş.kç., =2. Armand Laity(1812-1889=77), izd.(1) 1848(2 yıl sn.), izd.müd.3, yş.36-39, zevci ile ayni yaşta, senatör 1852-1871=19.

Alexandre(1760-1794=34), Beauharnais vikontu, 1. Marki'nin kç.oğlu, tümgeneral, Paris'te giyotinle îdâm edildi = Joséphine(Martinik 1763-Malmaison/Paris 1814=51), izd.1779, izd.müd.15, yş.16-31, zevcinden 3 yş.kç., sonra Napoléon'la evlenip Fransız imparatoriçesi oldu ve Napoléon, General Alexandre de Bauharnais'den olan oğlunu, kızını, ayrıca Joséphine'in yeğeni Stéphanie'yi(yk.bk.) mânevî evlâd edindi, bk.Napoléon I, Joseph Gaspard de Tascher de la Pagerie=Rose Claire des Vergers da Sannois'nın by.kızları. Kızları: Hortense(1783-1837=54), Holanda kraliçesi 1806-1810=4, oğlu Napoléon III'ün imparatorluğunu göremedi, Fransız imparatorluk prensesi ve İmparator'un üvey ve mânevî kızı 1804, =Louis Bonaparte(1778-1846=68), izd.1802, izd.müd.35, yş.19-54, zevcinden 5 yş.kç., İmp.Napoléon'un kardeşi, Holanda kralı 1806-1810=4, Bonaparte Hânedânı şefi 1844-1846=2, Napoléon III'ün babası, şâir. Hortense'a 1814'de Çar Alexander I ve Fransa kralı Louis XVIII müştereken Saint Leu Düşesi sanını verdiler, çocukları(bu arada Napoléon III) için bk.yukarıda Louis Bonaparte paragrafı. Kraliçe Hortense'ın âşıkı: Comte Auguste Charles de Flahault(1785-1870=85)(ki Pr. de Talleyrand'ın gayri meşrû oğludur), bu âşıkından olan gayri meşrû oğlu: Charles de Flahault(1811-1865=54), 1. Morny dukası ki Napoléon III'ün anne bir gayri meşrû kardeşi idi, İkinci İmparatorluk döneminde ağır rol oynadı. İmparatoriçe Joséphine'in General de Beauharnais'den olan tek oğlu:

1) Eugène(1781-1824=43), 1. Leuchtenberg dukası ve Eichstadt prensi(Bavyera soyluluğu) 14.11.1817-1824=7, Beauharnais vikontu 1794, Fransız imparatorluk prensi 1804-1814, Bavyera kraliyet prensi 1817-1824=7, Bavyera soyluluğunun 1. soylusu 1818, üvey babası Napoléon'un mânevî oğlu 17.6.1804, Fransa başbakan yardımcısı ve Venedik prensi 1807-1814=7, Frankfurt hükümrân ve irsî büyük-dukası 1.3.1810, İtalya kral nâibi 1805, orgeneral; teğmen 1796, üsteğmen 1798, yüzbaşı 1799, binbaşı 1800, albay 1802, Napoléon'a çok sâdık, asıl babası gibi meslekten subay olup Napoléon da onu çok severdi, karakteriyle Avrupa hükümdarlarının saygısını kazandı. =Augusta (1788-1851=63), izd.1806, izd.müd.18, yş.18-36, zevcinden 7 yş.kç., Bavyera kralı Maximilian I Joseph'in by.kızı. 2 pr. ve 5 prs.doğdu: 1- Joséphine(1807-1876=69), Bologna prensesi 1807, Galliera düşesi 1813, Leuchtenberg prensesi 1817, İsveç ve Norveç kraliçesi 1844-1859=15+1859-1872=13+1872-1876=4 = 32 = Oscar I(1799-1859=60), izd.1823, izd.müd.36, yş.16-52, zevcinden 8 yş.kç., İsveç ve Norveç kralı 1844-1859=15, vel.1818-1844=26, çocukları için bk.İsveç. 2- Hortense(1808-1847=39)=

Fürst Friedrich Wilhelm v.Hohenzollern-Hechingen(1801-1869=68), izd.(1) 1826, izd.müd.21, yş.18-39, zevcinden 7 yş.kç. 3- Amélie(1812-1873=61)=Pedro I(1798-1834=36), izd.(12) 1829, izd.müd.5, yş.17-22, zevcinden 14 yş.kç., zevcinden 39 yıl sn.öldü, Brezilya imparatoru 1822-1831=9, kızları için bk.Brezilya. 4- Theodelinde (1814-1857=43)=1° Herzog Wilhelm v.Urach(1810-1869=59), izd.(1) 1841, izd.müd.16, yş.27-43, zevcinden 4 yş.kç., çocukları için bk. Vürtenberg-Urach(Almanya), Herzog Wilhelm v.Württemberg=Barones Wilhelmine v.Tunderfeld(morg.) oğlu. 5- Carolina (1816), 10 günlük öldü. 1. Leuchtenberg Dukası Eugène'e üst üste 2 oğlu halef oldu:

2- August(1810-1835=25), 2. duka 1824-1835=11, August de Beauharnais, Leuchtenberg dukası ve Eichstädt prensi, Frankfurt vel.büyük-dukası ol. doğdu, 1831'de Eichstädt prensliğini Bavyera krallığına devretti, 1834'te Portekiz orgenerali ve başkumandanı ve Portekiz kraliyet prensi ve Santa Cruz dukası = Maria II da Gloria (1819-1853=34), izd.(1) 1834, izd.müd.1, yş.18-16, zevcinden 9 yş.kç., çocuksuz, Portekiz hükümrân kraliçesi 1826-1828=2.

3- Maximilian(1817-1852=35), 3. duka 1835-1852=17, Rusya imparatorluk prensi 1839-1852=13 = Grandüşes Maria(1819-1876=57), izd.1839, izd.müd.13, yş.20-33, zevcinden 2 yş.kç.(=2. Kont Grigori Aleksandroviç Stroganoff, 1823-1879=56, izd.1856(4 yıl sn.), izd.müd.20, yş.37-57, zevcinden 4 yş.by., morg.), Çar Nikolay I'in by.kızı. Çar, torunları olan bu evlenmeden doğan çocukların büyüğüne Romanowsky prensi sanını verdiği gibi bütün prens ve prenseslerin de Rusya imparatorluk prensi ve prensesi titrini kullanmaları için fermân yayınladı. 3 oğul ve 3 kız doğdu: Sergei(1849-1877=28), evlenmedi; Alexandra(1840-1843=3); Maria(1841-1914=73)=Wilhelm(1829-1897=68), izd.1863, izd.müd.34, yş.22-56, zevcinden 12 yş.kç., Baden büyük-dukası Leopold'ün 4. oğlu, çocukları için bk.Baden; Evgenia(1845-1925=80)=Alexander Friedrich(1844-1932=88), izd.1868, izd.müd.57, yş.23-80, zevcinden 1 yş.kç., Oldenberg dukası Peter'in 2. oğlu, çocukları için bk.Almanya/Oldenburg. Pr.Maximilian'ın(1817-1852) Grandüşes'den doğan 3 oğlu ise, üst üste hânedân şefi oldu: Pr.Nikolay(1843-1891) ve Pr.Evgen(1847-1901) ile Pr.Giorgi(1852-1912).

4- Nikolay(1843-1891=48), 4. duka 1852-1891=39, Romanowsky prensi, Rusya imparatorluk prensi=Nadejda(1840-1891=51), izd.1868, izd.müd.23, yş.28-51, zevcinden 3 yş.by., Segey Petroviç Annenkoff=Ekaterina Dimitrievna Şidlovsky kızı ve Vladimir Nikolaieviç Akinfoff'tan ayrılmış, 1879'da Beauharnais kontesi sanı verildi. Bu izdivaç morganatik olduğu için çocuklarına Çar 1890'da Leuchtenberg duka ve düşesi unvânı verdi, fakat hükümrân hânedânlarla eşitliğini kaldırdı, bu sebepler 4. Duka ölünce yerine oğlu değil, kardeşi Evgen 5. duka oldu. 4. Duka'nın çocukları(dük ve düşes): daha sonra ele alınacak.

5- Evgen(1847-1901=54), 5. duka 1891-1901=10(ağabeyinin yerine), Romanovsky prensi, Rusya imparatorluk prensi=1. Daria(1845-1870=25), izd.1869. izd.müd.1, yş.24-25, zevcinden 2 yş.by., Beauharnais kontesi 1869, morganatik, Konstantin Feodoroviç Opoçinin=Vera İvanovna Skobeleff kızı,=2. Zénaïde(1856-1899=43), izd.1878(8 yıl sn.), izd.müd.21, yş.22-43, zevcinden 9 yş.kç., Beauharnais kontesi 1878 ve düşesi 1899, morganatik, Dimitri İvanoviç Skobeleff=Ola Nikolaievna Poltavtseff kızı, ilk eşinden: Daria(1870-1931=61), Rusya'da tecrit kampında öldü=1. Pr.Leo Mikhailoviç Koçubey(1862-1927=65), izd.1893, tal.1911=17, yş.23-41, zevcinden 8 yş.kç., Pr.Mikhail Viktoroviç Koçubey=Eugénie Alix Bressant oğlu(1

oğulları oldu: Pr.Kotchoubey-Beauharnais), =2. Baron Vladimir Evgenieviç Grävenitz(1872-1916=44), izd.1911(ayni yıl), izd.müd.5, yş.41-46, zevcinden 2 yş.by., Baron Evgen Aleksandroviç Grävenitz=Olga v.Hennings oğlu, =3. bir İtalyan markisi. izd.1916, =4. bir İspanyol.

6- Georgi(1852-1912=60), 6. duka 1901-1912=11, Romanowsky prensi Rusya imparatorluk prensi, =1. Therese(1852-1883=31), izd.1879, izd.müd.4, yş.27-31, zevci ile ayni yaşta, Herzog Peter v.Oldenburg'un kç.kızı, =2. Anastasia(Stana)(1867-1935=68), izd.1889(6 yıl sn.), tal.1906=17, yş.22-39, zevcinden 15 yş.kç., Karadağ kralı Nikola kızı, bu izdivaçtan: Helena(1892-1971=79)=Kont Stepan Tyszkiewicz(1894-1976=82), izd.1917, izd.müd.54, yş.25-79, zevcinden 2 yş.by., Kont Ladislaus= Prs.Marie Lubomirska oğlu, kızları Nathalie(1921), 1980'lerde hayatta. 6. Duka'nın yerine önce ilk eşinden olan oğlu Alexander, sn.2. eşinden olan oğlu Sergei geçti.

7- Alexander(1881-1942=61), 7. duka 1912-1942=30 = Nadejda(1883), izd.1917, izd.müd.25, yş.34-59, zevcinden 2 yş.kç., Nikolai Caralli kızı ve İgnatieff ve Scgleiffer adlı kocalarından boşanmış, çocuksuz.

8- Sergei(1890-1974=84), 8. Duka 1942-1974=32, evlenmedi. Dukalık unvânı, 4. Duka'nın morganatik izdivaçlardan olan nesline geçti ki bunların da dukalık unvânını ve Romanovsky prens ve prensesi titrini yaşıyabileceği Çar 3. Aleksandr'ın 1890'da yayınladığı ukaz'la sağlanmıştı. 4. duka Nikolai'nin(1843-1891) 2 oğlundan büyüğü:

Nikolai(1868-1928=60), =Maria(1869-1948=79), izd.1894, izd.müd.34, yş.25-59, zevcinden 1 yş.kç., Kont Nikolai Pavloviç Grabbe=Kontes Aleksandra Feodorovna Orloff-Denisoff kızı, by.oğulları: Nikolai(1898-1937=39)=1. Olga(1898-İstanbul 1921=23), izd.1919, izd.müd.2, yş.21-23, zevci ile ayni yaşka, Nikolai Pavloviç Fomin kızı, =2. Elisabeth Müller-Himmler(1906)(1980'lerde hayatta), izd.1928(7 yıl sn.), izd.müd.9, yş.22-31, zevcinden 8 yş.kç.(=2. Dr.Konrad Fink), bu 2. eşinden çocukları: Evgenia, pianist(1929)(=Martin v.Bruch(1911), izd.1958, yş.29, zevcinden 18 yş.kç., kızları Irene 1959) ve:

9- Nikolai Alexander(1933), babasının amca oğlu 8. Duka'nın ölümü üzerine 9. Leuchtenberg dukası 1974, Münih'te = Anna Beugge(1936), izd.1962, yş.26, zevcinden 3 yş.kç., çocukları: Nicholas(1963) ve Konstantin(1965), 1. ve 2. vârisler.

Pr.Nikolai'nin(1868-1928) diğer çocukları: Maximilian(1900-1906=6); Mikhail (1905-kazâen 1928=23), evlenmedi; Alexandra(1895-1969=74)=1. Pr. Levan Petrovitch Melikoff(1893-1928=35), izd.1916, tal.1922=6, yş.21-27, zevcinden 2 yş.kç., =2. Nikolai Ivanovitch Terestchenko(1887-1926=39), izd.1923(ertesi yıl), izd.müd.3, yş.28-31, zevcinden 8 yş.kç.; Nadejda(1898-1962=64)=Alexander Mogilevsky(1885-1954=69), izd.1929, tal.1938=9, yş.31-40, zevcinden 13 yş.kç.; Maria(1907)(1980'lerde hayatta)= Kont Nikolai Dimitrievitch v.Mengden(1899-1973=74), izd.1929, izd.müd.44, yş.22-66, zevcinden 8 yş.kç., Kont Dimitri Georgievitch'in 2. oğlu=Sophia Nikolaievna Arapoff; Sergei(1903-1966=63)=1. Anna(1900), izd.1925, tal.1938=13, yş.25-38, zevcinden 3 yş.by., Alexander Nikolaievitch Nauomoff=Anna Constantinovna Ushakoff kızı, =2. Kyra(1915), izd.1939(ertesi yıl), tal.1944=5, yş.24-29, zevcinden 12 yş.kç., Nikolai Volkoff=Anna Vassilieff kızı, =3. Olga(1926), izd.1945(ertesi yıl), izd.müd.21, yş.19-

40, zevcinden 23 yş.kç., Sergei Nikolaievitch Wickberg kızı, bu 3. eşinden: Berge(1955) ve Elisabeth(1957)=John Howard Craft(1954), izd.1975, yş.18, zevcinden 3 yş.kç. Pr.Sergei'nin(1903-1966) ilk eşinden olan 4 kızı: Maria(1926)=Joseph de Pásquale (1919), izd.1949, yş.23, zevcinden 7 yş.kç., çocukları Joseph 1959, Charles 1957 ve Maria 1950, Elisabeth 1952; Anna(1928)=Richard Stout(1931), izd.1954, yş.26, zevcinden 3 yş.by., kızları Eugene(1957); Olga(1931)=Ronald Newburgh(1926), izd.1957, tal.1965=8, yş.26-34, zevcinden 5 yş.kç., çocukları George 1958 ve Stephanie 1960; Natalie(1934)=Malcolm Bowers(1933), izd.1968, yş.34, zevcinden 1 yş.kç., çocukları Alexandre 1970 ve Nadia 1973.

4. Duka'nın 2. oğlu: Georgi(1872-1929=59)=Olga(1872-1953=81), izd.1895, izd.müd.34, yş.23-57, zevci ile ayni yaşta, Pr.Nikolai Vassilievitch Repnine-Wolkonsky=Prs.Sophia Dimitrievna Wolkonsky kızı, 3 oğulları ve 3 kızları oldu: 1) Dimitri(1898-1972=74)=Ekaterina(1900)(1980'lerde hayatta), izd.1921, izd.müd.51, yş.21-72, zevcinden 2 yş.kç., Pr.Boris Alexandrovitch Chavchavadze'den dul, Alexander Victorovitch Arapoff=Anna Alexandrovna Pantschulidseff kızı, çocukları George(1927-1963=36), evlenmedi ve Helena(1922), râhibe.- 2) Andrei(1903-1919=16), Beyaz Rus ordusunda çarpışırken maktûl.- 3) Constantin(1905), 1980'lerde hayatta=Daria (1903) (1980'lerde hayatta), izd.1929, yş.26, zevcinden 2 yş.by., Pr.Alexei Dimitrievitch Obolensky=Prs.Eisabeth Nikolaievna Saltykoff kızı, 2 kızları: Xenia(1930)=Kont Dimitri Yurievitch Grabbe(1927), izd.1950, yş.20, zevcinden 3 yş.kç., çocukları(kont ve kontes): Michael 1951, Paul 1957, Alexis 1961 ve Nina 1952(=John Eldredge, izd.1975, yş.23), Xenia 1963, Olga 1965 ve ikizi Mary 1965.- 4) Helena(1896-1977=81)=Arkady Constantinovitch Ugritschist-Trebinsky(1897, 1980'lerde hayatta), izd.1920, izd.müd.57, yş.24-81, zevcinden 1 yş.by., Constantin U.-Tr.=Olga Markevitch oğlu, kızları Nina(1925)= Robert Kannady(1924), izd.1950, tal.1965=15, yş.25-40, zevcinden 1 yş.kç., 1 mânevî oğulları ve 1 mânevî kızları var.- 5) Natalie(1900), 1980'lerde hayatta=Baron Vladimir Vladimirovitch Meller-Zakomelsky(1894-1962=68), izd.(12) 1924, izd.müd.38, yş.24-62, zevcinden 6 yş.kç., Baron Vladimir Petrovitch oğlu, çocuksuz.- 6) Tamara(1901)=Constantin Grigorievitch Karanfiloff(1905, 1980'lerde hayatta), izd.1933, yş.32, zevcinden 4 yş.by., 3 kızları: Tatiana(1934)=Sergei Vsevolodsky (1926), izd.1958, yş.24, zevcinden 8 yş.kç., çocukları Serge 1959, Andrew 1962 ve Marina 1965, Xenia 1967; Marina(1937-1950=13); Nathalie(1942)=Roche Brancato(1931), zevcinden 11 yş.kç., oğulları Jean 1969 ve Thierry 1973.

Birinci İmparatorluk ve Bonaparte Hânedânı ile bağlantılı Murat hânedânını, İtalya'da Napoli bahsine alıyorum. Zîrâ burada krallık yaptılar. Birinci ve İkinci İmparatorluk dönemlerinin duka ve prens çizgisindeki yüksek soylu âileleri, bu *Fransa* kitabımızın sonunda, kraliyet duka ve prensleri ile berâber verilecektir.

Capet Hânedânı'nın Bourbon dalından inen İspanya ve Sicilyateyn kraliyet ve Parma dukalık hânedânları, *İspanya* ve *İtalya* kitaplarında ele alınacak. Capet'lerin *Macaristan* dalı, bu ülkenin incelendiği 4. cildimizde ele alınmıştı.

Capet'lerin dîğer kollarını ise incelemeye devâm ediyorum. Fransa'nın Orta Çağ mahallî hânedânlarını, Capet'lerden inenlere öncelik vererek, bundan sonraki bahislerde sunmaya başlıyorum.

VII

BURGONYA

Orta Çağ Soyluluk Dereceleri

Bahse girmeden önce Orta Çağ soyluluk dereceleri üzerinde bir hatırlatma yapmak istiyorum.

Avrupa, Devlet düzenini ve bu arada soyluluğu, Roma'dan aldı. Charlemagne'dan. 800 yılından îtibâren bu soyluluk düzeni bugünki şeklini almaya başladı. Ülkeler arasında farklar vardı. Bugün de ufak tefek farklar vardır.

Avrupa soyluluğu, profesyonel muhâribler den doğdu. Savaşmayan Saray soyluluğu sonradan oluştu. Kilise soyluluğu, soyluların yeterli unvan ve toprak ve servet tevârüs edemiyen küçük oğullarına dayanıyordu. Her soyluluğun, daha büyük soylu ve sonunda kral(Lat.rex) tarafından onayı gerekiyordu. Hiç bir kişi ve âile, bu onayı almaksızın kendini soylu îlân edemezdi. Her soylunun toprağı ve bu topraklarda bir şatosu bulunması lâzımdı. Sonradan Saray asâleti oluşunca verilen ülke isimleri gittikçe senbolik kaldı, şöyle: Meselâ Orléans dukaları, kökende Orléans(Orléanais) eyâletinin yöneticileri, Fransa kralına tâbî hükümdarları ve ülkenin en büyük toprak ve şato ve asker sâhibi idiler, bir çok küçük soylu da onlara bağlı idi. Zamanla Orléans dukası denen ve bu sanı Fransa Kralı'nın onayı ile taşıyan kişi, bütün bu imtiyazlardan mahrum kaldı.

Toprakları küçüldü, adını taşıdığı ülkeyi doğrudan Kral'ın yöneticileri yönetmeye başladı. Bâzı soyluların bu sûretle adını taşıdıkları toprakla ilişkileri bile kalmadı, şatolarını bile kaybettiler, gelip başkentteki konaklarında veyâ dîğer bir şehirde oturmaya, Saray hizmetlerine tâlib olmaya başladılar. Savaşçı adam hüviyetini gittikçe kaybettiler.

En küçük soylu şövalye(Fr.chevalier) idi. Kelimenin mânâsı atlı, süvari'dir. Zîrâ 17. asra kadar Avrupa'da süvârî, piyâde'den önemli idi. 17. asırda piyâde birinci sıraya geçip süvârî ikinci sıraya düştü. Şövalyenin kendisini ve atını zırhla donatması, her türlü kesici ve dürtücü silâhı bulundurması gerekiyordu. Teğmen veya yüzbaşı olarak tâbî olduğu senyörün birliğinde hizmet yapıyordu. Atını tımar edecek, silâhlarını temiz ve hazır tutacak ve îcâbında savaş alanında savaşabilecek bir uşağa, emir erine ihtiyâcı vardı. Giderek bir kaç silâhşor denen profesyonel muhârib eri maiyetinde bulundurmak mecbûriyeti doğdu. Bizim Osmanlı'nın tımar sistemine benzediği görülüyor. Chevalier kelimesi cheval=at'tan gelir. Güney Fransa'da Provans dilinde caver, İspanya'da caballero, Almanya'da ritter deniyordu. En azından bir kılıcı(épée, branc) ve bir mızrağı(lance) olmalıydı, îcâbında topuz da kullanırdı. Ateşli silâhlar, kısa tüfek(flinta) ve tabanca(piştov) taşıyanlar 15. asrın son yıllarında ortaya çıktı.

Şövalyenin silâhdârına valet(Lat.scutifer) ve écuyer(Lat.armiger) deniyordu. Giderek écuyer mesleği, şövalyenin birinci yardımcısı hâline geldi, hattâ soyluluğun ilk basamağı sayıldı. Şövalye ve écuyer, hiç bir iş yapmazdı. Tek işi, savaşa hazırlanmak, devamlı at ve silâh talimi yapmaktı. Bunun için gelir kaynağı olmalıydı. Bu gelir kaynağı, şövalyenin bizzat toprağı olmaması durumunda, toprak sâhibi senyördü. Senyör, toprak geliri ile şövalyelerini ve silâhşorlarını beslerdi. Toprağı serf denen toprak köleleri işlerler, kendilerine ancak hayatta kalacak mıkdarını ayırdıktan sonra gerisini senyöre teslim ederler, senyör bunları şehir ve kasabaların ihtiyacı için mültezimlere para karşılığı satarak gelirini sağlardı. Asırlar ilerledikçe Kral denen en büyük soylu ve bütün o ülke soylularının başı, senyörün işine karışmaya başladı. Köylü ve çiftçiyi senyörün mutlak tahakkümünden aldı. Toprak gelirinin bir kısmına Devlet adına el koydu. Dîğer kısmını senyöre bıraktı. Belirli düzenlemeler ve yasalarla tam bir vergilendirme sistemine geçildi. Âileleriyle toprağa bağlı köle olan, dîğer köleler gibi satılamıyan, fakat asla topraklarını terkedemiyen serf'lerin durumu, önce Kuzeybatı Avrupa'da iyileşti. 1789 Büyük İhtilâli'nde Fransa'da az bir serf kalmıştı. Fakat aynı târihte meselâ mujik denen Rusya köylüsünün, kulak denen toprak sâhibi köy ağası dışında tamâma yakını serf idi. On milyonlarca serfi ancak 19. asır sonlarına doğru Çar İkinci Aleksandr âzâd etti ve istediklere yere gidebilmelerine izin verdi. Bu da gelişen sanâyiin şehirlerde işçi ihtiyâcı dolayısıyleydi. 1917 İhtilâli'nde mujik sınıfı, yasa bakımından hür insanlardı ama, serf olan baba yahût dedelerinden daha hür değillerdi.

Giderek senyörler, baron unvânı almaya başladılar. Baron, kasabasının ayni zamanda en büyük hâkimi idi. Osmanlı'da olduğu gibi yargı, yönetimden ve muhârip sınıftan ayrılmış değildi. Köylerde şövalyeler ve écuyer'ler, hâkimlik görevi yapıyorlardı. Profesyonel adliye sınıfı 16. asırda oluştu. Ama bugün bile İngiltere'de sulh hâkimleri, kasabaların soylusudur, bunlar fahriyen(maaş almaksızın) yargıçlık yaparlar.

Kilise'nin çok büyük toprakları vardı. Kilise soyluluğu, irsî değildi. Zîrâ Protestan mezhebinin doğduğu 16. asırdan önce Avrupa, Ortodoks olan doğu kısmı hâricinde silme Katolik'ti. Katolik ve Ortodoks râhipler ise evlenemezler. Râhipler, başrâhipler. piskoposlar, başpiskoposlar, kardinal unvânı verilen başpiskoposlar, hem derecelerine göre yörenin büyük soylusuna, dolayısıyle Kral'a, fakat asıl Papa'ya bağlı idiler. Bu sûretle Kral, Papa ile çekişmeye başladı. 16. asırda artık hükümdar, kral, Papa'nın tekelini kırmıştı. Artık Papa, her ûlkenin Kilise topraklarının gelirinin büyük kısmını Roma'ya aktaramıyordu. Orta İtalya'daki kendi devletinin geliriyle yetinmek durumunda kaldı.

Baron tâbîri, Fransa'da ve Fransızca konuşan Normanlar'ın ülkelerinde kullanılıyordu. Kelime mânâsı adam, mükemmel adam'dır. Nitekim Almanya'da herr, İspanya'da ricos hombres, Lombardiya'da capitaine, İngiltere'da lord deniyordu. Latince'de dominus'tur ki, mülk olarak toprak(dirlik)(dominus, Fr.domaine) sâhibi demektir. Fransa'nın doğu taraflarında sire ve seigneur, uzun zaman baron yerine kullanıldı. Sire, Fransızca'da nominatif, seigneur ise akûsatif'tir.

Bu sûretle Almanca'da ritter, İngilizce'de knight, İspanyolca'da caballero, Latince'de miles, Fransızca'da chevalier denen soyluluğun ilk derecesi, écuyer(İng.squire, Alm.edelknecht, İsp.infanzon) basamağının üzerinde oluştu. Şövalyeye İngiltere'de sir pâyesi verilmeye başladı. Bir kaç şövalyenin tâbî olduğu soyluya ise baron dendi. Baronlara İngiltere'de lord dendi. Ancak yalnız İngiltere'ye mahsûs olmak üzere şövalyelikle baronluk arasında bir baronetlik derecesi kuruldu. Baronetler da şövalyeler gibi sir unvânı kullanıyorlardı. Ancak şövalyelik derecesinde soyluluk irsî olmadığı halde, baronetlik irsî idi, babadan büyük oğula geçiyordu, bugün de öyledir.

Toprağı, mülkü, şatoyu, serveti, konağı, sarayı parçalamamak ve soylu unvanlarını çoğaltmamak için, bir soyluya ancak bir kişi vâris oluyordu. Bu kişi ölen soylunun meşrû eşinden olmak şartıyle büyük oğlu idi. Oğlu yoksa, yaş sırasıyle kardeşleri vâris oluyordu. En büyük kardeş ölmüşse, onun en büyük oğlu vâristi. Kardeş ve kardeş çocuğu da yoksa, unvan ve mülk, amcaya, amca yoksa, yaş sırasıyle bir amca oğluna, amca oğlu da yoksa dedenin kardeşinin oğullarına geçiyordu. Erkek tarafından kesilen, hiç bir erkek tarafından üyesi kalmıyan soyluluk unvânını ve mülkünü, Kral tevârüs ediyor, Tâc'a alıyor, Devlet'e katıyor, isterse bir müddet sonra bambaşka bir kişiye irsî olarak veriyordu. Bugün de Avrupa monarşilerinde böyledir.

Ancak büyük soyluların, meselâ bir duka'nın ölümünde, bir kaç oğul bırakmışsa, büyüğü duka olmakla berâber, küçükleri de daha küçük soyluluk pâyeleriyle babalarının mülkünün bir kısmına vâris oluyorlardı. Meselâ bir duka'nın veyâ bir marki'nin bütün oğulları doğuştan baron'dur. Her baronun da toprağı oluyordu.

Soylular, derecelerine göre biribirleriyle evlenebiliyorlardı. Aksi evlenmelere morganatik deniyor, böyle bir evlenmede kadın kocasının unvânını kullanamadıktan başka, doğurduğu çocuk da babasına vâris olamıyor, fakat meşrû çocukları oluyor, büyük soylular bu çocuklarına da küçük soyluluk pâyeleri veriyorlar, bâzıları onları meşrûlaştırıyorlar, evlâdı kabûl edip tescîl ettiriyorlar, büyük soyluluk unvanları veriyorlar, fakat bunlar gene de babalarının derecesinde soyluluk unvânı

taşıyamıyorlardı. Bir evlenmenin morganatik olmaması için, soyluluk derecesinin iki eş arasında eşit değil, fakat yakın olması lâzımdı. Bâzı devletlerde, meselâ Rusya'da çok yakın, eşitliğe yakın evlenme istenir, aksi takdirde morganatik sayılır. İngiltere'de ise morganatiklik mefhûmu çok geniş mânâda uygulanmış, âdetâ her derecedeki soylunun her dereceki soylu ile evlenmesi meşrû sayılmıştır ki, Avrupa'nın hemen hiç bir ülkesinde mümkün değildir. Morganatiklik mefhûmu, bugün Avrupa soyluluğunda çok serbest şekilde kullanılmaktadır. Bir çok hânedân ve soylu âile, halk çocukları ile evlenmeyi bile kabûl etmiştir, morganatik sayılmıyor. Osmanlı Hânedânı'nda ise morganatik mefhûmu yoktur. Şu şart ile ki, pâdişâh veyâ şehzâde, ancak hiç evlenmemiş bir kızla evlenebilir, kız câriye de olabilir. Boşanmış veyâ dul bir kadınla evlenebilmek için, pâdişâhın izni şarttır, aksi takdirde morganatik sayılır.

Bir kaç baron'un metbuu, kont'tur. Kont büyük soyluluğun ilk basamağıdır. Sonradan baron'la kont arasında vikontluk derecesi ortaya çıktı. Bir kaç kont'un metbuu, duka denen en yüksek soyludur. Kont ile duka'nın arasında uc beyi, sınır kontu mânâsında markilik vardır. Bir kaç dukalıktan oluşan ve başında kral bulunan devletler, böyle bir feodal yapıdadırlar. Her soylu âilenin arması(armure) vardır.

987 yılında Hugues Capet'nin Fransa tahtına yükselmesine hizmet eden Fransız soyluluğundan bugün yalnız eski Limoges Vikontları âilesinden inen 2 âile devâm ediyor: 1) Rochechouart âilesi, 2) Rohan âilesi ki bugün Avusturya soyluluğuna dâhildir ve bu âilenin yan(cadet) dalı muhtemelen Brötonya dukalarını oluşturur. Bugün devâm eden bu 2 âilenin dışında en eski âile 11. asra dayanan d'Harcourt'lardır ki Rollon, Normandiya dukaları ve Rouen kontları âileleri ile akrabâdır. Bunlar dışında bütün Fransız soyluluğunun bugün devâm eden âileleri en eski 12. asra dayanır. Tabîatiyle Capet-Bourbon-Orléans Kraliyet Hânedânı bunun dışındadır ve hepsinden eskidir.

Burgonya

Burgonya(Fr.Bourgondie, Alm.Burgund, İng.Burgondy), Fransa'nın orta-doğusunda târîhî eyâlettir. Başkenti Dijon'dur. Güney-doğuda Franche-Comté, kuzey-doğuda Lorraine, kuzeyde Champagne, kuzey-batıda Orléanais, batıda Nivernais (Nevers), güney-batıda Bourbonnais, güneyde Lyonnais eyâletleriyle çevrilmiştir. Eyâlet adını bir Cermen kavmi olan Burgundlar'dan alır ki, zamanla halk Fransızca konuşmaya başlayıp Fransız'laşmıştır. Batı Roma imparatorluğunun dağılışında Burgund boyu burayı iskân edip ele geçirmiştir. Baltık Denizi'nin kuzey kıyılarında, İstkandinavya güneyinde, Oder ile Vistül arasında yaşıyan Burgundlar, 413'te güneye inip Worms şehrini ele geçirdiler. Daha önce bugünki Burgonya'da Cermenler'in Alaman boyu yerleşmişti. Burgundlar, 5. asırda genişçe bir krallık kurdular. Kral Gondehaut'un oğlu Sigismund, Hristiyan oldu. 534'te Merovenjler'in Frank krallığı bu krallığı yıktı ve ilhâk etti. 561-592'de Merovenj hânedânından Gontran, Burgonya kralı oldu.

Burgund Kralları(411-541=130)(başkent Genève=Cenevre, bâzan Lyon ve Vienne): Gibica, oğlu Godomar, ve bunun oğlu Gislahaire, Burgund boyu başbuğları olarak 4. asırda bugünki Belçika'da hüküm sürdüler. Sonuncunun oğlu 406'da Galya'ya inerek asıl Burgund krallığını kurdu ki Gundicar'dır:

1) Gundicar(Fr.Gondicaire), 1. Burgund kralı 411-katli 436=25, bunun 3 oğlu: Gunderic(ölm.451?), Childéric(ölm.476'dan önce=Sedeleube, çocuksuz) ve 2) Gunderic (Gondeuch, Gundioc), kral 436-473=37, prensliğinde Batı Roma imparatorluğun Galya ordusu kumandanı, Rhône vâdîsine inip Lyon'u merkez yaptı(490'da merkez Vienne'e götürüldü)=Caratène, Ricimer'in kızkardeşi, dul kalınca râhibe oldu. 2. Kral'ın 4 oğlu: Gundimar(Fr.Gondemar), ortak-kral 463-476=13; 3) Chilperic, 3. kral 473-486=13=Agripinne; 4) Godesigel(Fr.Godesigile), 4. kral 473-500=27; 5) Gundobad (Fr.Gondebaud), 5. kral 500-516=16, ortak-kral 473-500=27, bilgin. Sonuncunun 2 oğlu: 6) Saint=Azîz Sigismund, 6. kral 516-katli 524=8 ve 7) Gundimar(Fr.Gondemar II), 7. ve son kral 524-532=8, ölm.541, krallığı Merovenjler'in Frank krallığına katıldı.

6. kral Sigismund=1. Theudicote(ölm.524), Ostrogot kralı Theodoric kızı, =2. Constance. Çocukları: Sigeric(katli 522)(1'den), Gislahaire(2'den), Gondebaud(2'den) ve Suavegothe(1'den)=Thierry, izd.522, Merovenjler'den Austrasie kralı, kızları Theodenhilde(523-598=75)=1. Ermegisele, Varnlar kralı, =2. Radiger, 1'in oğlu, talâk 552, yş.29.

4. kral Chilperic'in kızları: Chrone(Mucutune)(râhibe) ve Sainte=Azîze Clotilde (ölm.548)=Clovis I, Fransa kralı(Merovenj), izd.493, bu evlenmeden Merovenj kralları Clodomir(Orléans), Childebert I(Paris) ve Clotaire I(Fransa) doğdu.

Burgonya Kral ve Dukaları

Karolenj imparatorluğu dağılmaya başlarken, Burgonya'da yeniden ayrılıkçılık ve ayrı devlet kurmak imkânı oluştu. Burgonya kontu Boson'un dâmâdı olan ve 830'da Ardenne kontluğuna yükselen Boves ile bu oluşma başladı. Autun kontu Theodoric de Burgonya işlerine karıştı. Aşağıda biri prenses 4 kardeşin Ardenne Kontu'nun mu, Autun Kontu'nun mu çocukları olduğu açık değildir: Richilde(ölm.877'den sn.)=Charles le Chauve, izd.870, Fransa kralı ve Almanya imparatoru(Karolenj hânedânı); Radbert (ölm.879'dan sn.), Valence piskoposu 859; Boson(ölm.887) ve Richard le Justicier (ölm.921).

Boson(ölm.887), Autun kontu 871, İtalya dukası 876, Cisjurane(Burgonya) kralı 879-887=8(Provence kralı da denmiştir)=Ermengard, izd.876, izd.müd.11, İmp.ve İtalya kralı Ludwig II(Karolenj) kızı, kızları olan Prs, önce Fransa kralı Carloman'la nişanlanıp sn.Arles kontu Rotbald ile evlendi. Boson'un oğlu ve halefi(ana tar.Karolenj imparatorunun torunu): Louis l'Aveugle=Kör(ölm.928?), Burgonya kralı 887-902=15, İtalya kralı 899-902=3, Almanya imparatoru 901-902=1 = Hedwige, İngiltere kralı Edward I kızı, oğulları: Rodolphe(ölm.929'dan sn.) ve Charles-Constantin(ölm.963?), Vienne prensi 947 = Teutberge, çocuksuz.

Richard le Justicier(ölm.921), yk.bk., Autun kontu, sn.Burgonya dukası 877-921=44 = Adélaïde(ölm.929'dan sn.), izd.888, izd.müd.33, Auxerre kontu Conrad II kızı ve Burgonya kralı Rodolphe'un kızkardeşi, 3 oğul ve 1 kızları: Raoul(ölm.936), Burgonya dukası 921-936=15, Fransa kralı 923-936=13 = Emma(ölm.935), Fransa kralı Robert I kızı, çocuksuz. Hugues le Noir=Kara(ölm.952), Burgonya dukası 936-952=16, Kuzey Burgonya kontu 915-952, Langres kontu 941-952, evlenmedi. Boson(ölm.935),

Yukarı Burgonya kontu=Berthe, İtalya kralı Hugues'ün yeğeni. Ermengard= Giselbert(ölm.956), Châlon ve Autun kontu, Burgonya dukası 923(ortak), Burgonya kontu 952, Dijon kontu Manassès de Vergy le Vieux oğlu, 2 kızları: Liegeard (Leudegarde)=Otton(ölm.963), izd.955, izd.müd.8, 6. Burgonya dukası, aş.bk.; Adélaïde, Châlon ve Beaune vârise ve hükümrân kontesi=Robert de Vermandois(ölm.968). Troyes kontu, 956'da Burgonya dukalığı müddeîsi.

Bu sûretle 1) Richard le Justicier, 2) oğlu Raoul, 3) 1'in dâmâdı Giselbert, 4) 1'in kç.oğlu Hugues le Noir, Burgonya dukası oldular. 5. duka Hugues le Grand(ölm.956) ile dukalık Capet hânedânına geçti. Bu hânedânı incelemeden önce, Burgonya kralı ve Arles kralı unvanlarını taşıyan Welf hânedânını ele alıyorum:

Welf(Fr.Guelfe) I(ölm.820), Bavyera'da duka ve Altdorf kontu, bk.Almanya. =Heigelwige, Saksonya dukası Egbert'in kızkardeşi, 825'te Chelles manastırı başrâhibesi. 1 kızları ve 3 oğulları: Judith(ölm.843), Almanya imparatoriçesi=Ludwig (Louis le Débonnaire, le Pieux), Almanya imparatoru, ölm.840; Etchicon, Suab'da Altdorf kontu ve İtalya'daki Guelfes hânedânı atası, bk.İtalya; Rudolf(ölm.866), Ponthieu kontu; Conrad I le Vieux=Eski(ölm.863), Burgonya dukası ve Auxerre kontu=Adélaïde, Alsas'ta Kont Hugues kızı, bunların 3 oğulları: Guelfe(ölm.881), başrâhib; Hugues (ölm.887), başrâhib, sn.Fransa dukası; Conrad II le Jeune=Genç(ölm.866), Burgonya dukası, Paris ve Auxerre kontu 863-866=3=Ermentrude, bunların 1 kızları ve 1 oğulları: Adélaïde=Richard le Justicier(ölm.921), Burgonya dukası, yk.bk.; 1) Rodolphe I(ölm.911), 1. Burgonya kralı ve Auxerre kontu 866-911=45(888'de kral sanını aldı). =Wilda(ölm.929'dan sn.), bunların 3 kızları ve 1 oğulları: Waldrade=Boniface, izd.922, Spoletto ve Camerino markisi; kral 911-937=26, İtalya kralı 922-937=15, her iki Burgonya'yı birleştirip 933'te Arles kralı unvânını aldı(Arles, Rhône vâdîsi güneyinde ve Lyon Körfezi'ne yakındır). =1. Emma, =2. Bertha(ölm.966), Suab dukası Burkhardt kızı. İlk eşinden: Louis(ölm.937'den önce). 2. eşinden çocukları:

Adélaïde(ölm.999)=1. Lothaire(ölm.950), izd.947, izd.müd.3, İtalya kralı, =2. Otto I(ölm.973), izd.951, izd.müd.22, Almanya imparatoru, oğulları Otto II, imparator 973-983=10, bk.Almanya imparatorları/Saksonya hânedânı.- Rodolphe, Burgonya dukası.- Bourcard, Lyon başpiskoposu 949, Lozan piskoposu 952.- Robert, Trèves başpiskoposu 931.- 3) Conrad III le Pacifique=Sâkin(ölm.993), kral 937-993=56 =1. Adelanie, =2. Mathilde, izd.955, Fransa kralı Louis d'Outremer kızı, ilk eşinden: Conrad(ölm.993, çocuksuz) ve Gisèle(ölm.1007)=Heinrich le Querelleur=Kavgacı(ölm.995), Bavyera dukası, çocukları: Heinrich II le Saint=Azîz, le Boiteux=Topal(972-1024=52), Bavyera dukası 995-1024=29, Almanya imparatoru 1014-1024=10. Conrad III'ün 2. eşinden olan 3 kızı ve 1 oğlu:

Bourcard(ölm.1031), gayri meşrû, Lyon başpiskoposu 979.- Mathilde=1. Comte Baudouin III de Flandre(ölm.962), =2. Comte Godefroi le Captif de Verdun.- Berthe=1. Comte Eudes I de Blois(ölm.995), =2. Robert II, izd.995(ayni yıl), Fransa kralı, oğulları Eudes I(ölm.1037), Şampanya kontu, 1032'de Burgonya krallığı müddeîsi.- Gerberge=Hermann II(ölm.1004), Suab dukası, kızları Gisèle(ölm.1043)=1. Bruno, Braunschweig dukası, =2. Ernst(ölm.1015), Suab ve Alsas dukası, =3. Konrad II le Salique(ölm.1039), izd.1016(ertesi yıl), izd.müd.23, Germanya kralı 1024, Almanya

imparatoru 1027-1039=12, Burgonya kralı 1032-1039=7, Arl krallığını Almanya imparatorluğuna kattı, 5. Burgonya kralı(Arles kralı) olarak Burgonya-Arles krallığı ölümü ile sona erdi, krallığı eşi İmparatoriçe Gisela'nın dayısı Rodolphe III'ün çocuksuz ölümü ile devralmıştı.- 4) Rodolphe III le Fainéant, le Pieux(ölm.1032), 4. kral 993-1032=39 (Burgonya ve Arles kralı) + Provans kralı 1030-1032=2, çocuksuz, =1. Egiltrude, =2. Irmengarde(ölm.1057'den sn.).

Capet'lerden Burgonya Dukaları(943-1361=418)

5) Hugues le Grand=Büyük(ölm.956), Fransa kralı Robert I oğlu(Capet Hânedânı bahsinin ilk paragraflarına bk.), Paris kontu, Fransa dukası, Neustrie dukası, 5. Burgonya dukası 943-956=13, eski Burgonya hânedânından 4. duka Hugues le Noir'ın 952'de vârissiz ölümüyle Burgonya'nın tamâmına hâkim oldu, 943'ten beri ise Burgonya'nın bir kısmını elinde tutuyordu. =Hadwige(ölm.965), izd.938, izd.müd.18, Germanya kralı Henrich 1'Oiseleur kızı, Hugues le Grand, Hadwige'den önce 2 def'a daha evlendi, fakat çocukları 3. eşi olan Hadwige'dendir. 3 oğullarından biri, Capet hânedânına adını vermiş olan Hugues Capet'dir, Fransa kralı 987-996=9. İki daha küçük oğlu ise, üst üste Burgonya dukası oldu:

6) Otton, 6. Burgonya dukası 956-965=9, çocuksuz=Lieard(Leudegarde), Burgonya dukası Giselbert'in kızı. 7) Eudes Henri le Grand=Büyük, ağabeyinin yerine 7. Burgonya dukası 965-1002=37, meşrû çocuğu olmadı = Gerberge(ölm.989'dan sn.), Burgonya(Franche Comté) kontu Hugues'ün kızı ve Lombardiya dukası Aldebert'den dul(ki bu ilk eşinden İtalya kralı Aubert III doğdu). Eudes Henri'nin mânevî oğlu: Otte-Guillaume(ölm.1027), Burgonya(Franche Comté) kontu, Burgonya dukalığı müddeîsi 1002, gerçekte Düşes Gerberge'in ilk eşi Dük Aldebert'den olan dîğer oğludur ki, üvey babası tarafından evlâd edinildi. 7. Duka'nın yerine ağabeyi Hugues Capet'nin torunu 8. duka oldu:

8) Henri I, Burgonya dukası 1015-1032=17, Fransa kralı 1031-1060=29, Fransa kralı olduğunun ertesi yılı dukalığı kardeşi 9. Duka'ya verdi. Hugues Capet oğlu Fransa kralı Robert le Pieux'nün(ölm.1031)(yk.bk.) oğlu. Dukalık 1002-1015=13 yıl müddetle Fransa tâcına dâhil oldu.

9) Robert I le Vieux=Eski, 9. Burgonya dukası 1032-1076=44=Hélie de Semur, Auxois'da Semur senyörü Dalmace I kızı. 2 kızları ve 1 oğulları: Hildegarde=Guy Geoffroy, Akitanya dukası; Constance(ölm.1092)=1. Hugues II(ölm.1075'ten önce), Châlon kontu, =2. Alfonso VI(ölm.1109), izd.1080, izd.müd.12, Leon ve Kastilya kralı; Henri(ölm.1072), Burgonya vel.i=Sibylle, Burgonya(Franche Comté) kontu Renaud I kızı, 5 oğulları oldu ki, ilk ikisi dedelerinin yerine 10. ve 11. Burgonya dukaları oldular: Robert, Langres piskoposu 1085-1110=25; Renaud, başrâhib(ölm.1090?); Henri(1057?-1114=57?), Portekiz kontu 1093-1112=19=Terasa, izd.1094, Kastilya prensesi, Portekiz(Capet-Bourgogne-Portugal) Hânedânı atası, bk.Portekiz. Burgonya vel.i Pr.Henri'nin(ölm.1072) ilk 2 oğlu:

10) Hugues I(1040?-1093=53?), 10. Burgonya dukası(dedesinin yerine) 1076-1078=2, râhib ol.tahttan çekildi(Cluny'de), eşinin ölümü sebebiyle bu karârı aldı.

=Sibylle(ölm.1078), izd.1075, izd.müd.3, çocuksuz, Comte Guillaume I de Nevers kızı. 11) Eudes I Borel, 1. duka(ağabeyinin yerine) 1078-1102=24, Birinci Haçlı Seferi'ne katıldı=Mathilde, Bourgogne(Franche Comté) kontu Guillaume le Grand kızı, çocukları: 12. Duka(aş.bk.) ve Alix=1. Bertrand, izd.1095, Toulouse ve Tripoli(Trablusşâm) kontu ve Tripoli kontlarının atası, =2. Guillaume Talvas(ölm.1171), Alençon ve Perche kontu.

12) Hugues II Borel le Pacifique=Sâkin, 12. duka 1102-1143=41=Mathilde, Turenne vikontu Boson kızı, 4 oğulları ve 2 kızları: Robert(ölm.1140), Autun piskoposu 1140; Henri, Autun piskoposu 1148-1178=30; Gauthier, Langres piskoposu 1163-1179=16; Sibylle(ölm.1150?)=Roger II, izd.1150?, Sicilya kralı; Mathilde=Seigneur Guillaume VII de Montpellier ve:

13) Eudes II, 13. duka 1143-1163=20 = Marie(ölm.1209?), izd.1142?, izd.müd.21?, Comte Thibaud le Grand de Champagne kızı, 1207'de Fontevrault başrâhibesi, 2 kızları ve 1 oğulları: Mahaud(ölm.1201?)=Comte Robert IV d'Auvergne(ölm.1194?); Alix(ölm.1201'den sn.)=Sire Archambaud VIII de Bourbon(ölm.1169) ve:

14) Hugues III(1148?-1192=44?), 14. duka 1163-1192=29, 1177 ve 1190'da Haçlı seferine gitti. =1. Alix, izd.1173, tal.1183=10, Duc Mathieu I de Lorraine kızı, =2. Beatrix d'Albon(ölm.1228), izd.1183(ayni yıl), izd.müd.9, zevcinden 36 yıl sn.öldü, Dauphin Guigues V de Viennois kızı ve Comte Guillaume Taillefer'den dul(=3. Seigneur Hugues I de Coligny le Neuf, izd.1202?). 2. eşinden: André, Vienne ve Albon kontu Viennois dauphin'lerinin atası(b.bk.), Guigues VI sanıyle(1185?-1237=52?); Marguerite=Amedeo VI, Savoie kontu; Mahaud(ölm.1242'den önce)=Jean de Châlon(ölm.1267), izd.1214, Comte Etienne II d'Auxonne oğlu. Hugues III'ün 1. eşinden olma by.oğlu ve halefi:

15) Eudes III, 15. duka 1192-1218=26. =1. Mahaud(ölm.1218), izd.1194, tal.1197=3, Portekiz kralı(Capet-Bourgogne hânedânı) Affonso I kızı ve Flandre kontu Philippe d'Alsace'dan dul, çocuksuz. =2. Alix(ölm.1251), izd.1199(2 yıl sn.), izd.müd.19, zevcinden 33 yıl sn.öldü, oğlu için dukalık nâibesi, Seigneur Hugues de Vergy kızı. Bu eşinden çocukları: Jeanne=Raoul II de Lusignan(ölm.1222?), Eu kontu, izd.1222, izd.müd.bir kaç ay, çocuksuz; ve:

16) Hugues IV(1213-1272=59), 16. duka 1218-1272=54, annesinin niyâbetinde, Ertuğrul Gaazî'nin çağdaşı, Charolais ve Rochefort senyörü, Châlon ve Auxonne kontu, 1265-1272'de Selânik kralı, 1239 ve 1248-54'te Haçlı seferine katıldı. =1. Yolande(ölm.1255), izd.1229, izd.müd.26, Comte Robert III de Dreux kızı, =2. Béatrix(ölm.1295), izd.1258(3 yıl sn.), izd.müd.14, Comte Thibaut IV de Champagne(Navar kralı) kızı. 2. eşinden: Hugues, Avalon vikontu=Marquerite, izd.1284, Montréal dame'ı, Salins sire'i Jean de Châlon le Sage kızı; Béatrix(ölm.1329), çocuksuz=Hugues XIII le Brun=Esmer(ölm.1310), izd.1276, izd.müd.34, Lusignan senyörü; Elisabeth(ölm.1323)=1. Rudolf I, izd.1284, izd.müd.7, Almanya imparatoru(ölm.1291), bk.Habsburg, =2. Pierre de Chambly le Jeune, Neauffe senyörü; Marguerite(ölm.1299'dan sn.), Viteaux dame'ı=Jean de Châlon I, Arlai senyörü, Comte Jean de Bourgogne.- 16. Duka'nın 1. eşinden çocukları: Marguerite(ölm.1275'ten sn.)=1.

Guillaume de Mont-Saint-Jean, =2. Gui VI le Preux, Limoges vikontu(ölm.1263), kızları Marie(1260-1291=31), Limoges vikontesi=Duc Arthur II de Bretagne, izd.1275; Alix(ölm.1273)=Henri III le Débonnaire, Brabant dukası(ölm.1260), Hessen landgravları hânedânının atası; Jean(ölm.1268'den önce), Charolais ve Bourbon senyörü=Agnès de Bourbon(ölm.1283), izd.1247, izd.müd.20, Sire Archambaud IX de Bourbon kızı(=2. Robert II de Capet, Artois kontu, izd.1277), kızı Béatrix(ölm.1310), Bourbon ve Charolais dame'ı=Robert de France(Capet), izd.1279, Clermont kontu, Capet-Bourbon dukalarının atası.- Eudes(ölm.1269), 16. Duka'nın by.oğlu ve vel.i, Nevers, Auxerre, Tonnerre kontları ve Bourbon sire'i=Mahaud de Bourbon(ölm.1262?), izd.1247, izd.müd.15?, Sire Archambaud IX de Bourbon'un by.kızı, Nevers, Auxerre ve Tonnerre hükümrân kontesi, 3 kızları: Yolande(ölm.1280), Nevers kontesi=1. Jean(ölm.1270), izd.1265, izd.müd.5, Fransa kralı Saint Louis oğlu, =2. Robert III de Béthune(ölm.1322), izd.1272(2 yıl sn.), izd.müd.8, Flandre kontu; Marguerite(ölm.1308), Tonnerre kontesi=Charles I de France(ölm.1285), izd.1272, izd.müd.13, Anjou kontu ve Sicilya kralı; Alix, Tonnerre kontesi=Jean de Châlon, izd.1273, Rochefort senyörü, oğulları Guillaume de Châlon, Auxerre kontu, Auxerre ve Tonnerre kontları atası.- 16. Duka'nın yerine geçen ilk eşinden 3. oğlu:

17) Robert II(1249?-1306=57?), 17. duka 1272-1306=34, Auxonne ve Châlon kontu, titüler Selânik kralı. =Agnès(ölm.1317), izd.1279, izd.müd.27, Fransa kralı Saint Louis kızı. Çocukları: Louis(ölm.1320), 3. oğul, titüler Selânik kralı, Achaïe ve Mora prensi, çocuksuz=Mahaud, izd.1312, izd.müd.8, Sicilya seraskeri Florent ve Hainaut kızı ve Atina dukası Guide la Roche'dan dul(=3. Jean, Sicilya Anjou prensi ve Duras dukası).- Robert(ölm.1334), Tonnerre kontu, çocuksuz=Jeanne(ölm.1333), izd.1321, izd.müd.12, Auxerre ve Tonnerre kontu Guillaume de Châlon kızı.- Blanche(ölm.1348)=Eduardo (ölm.1329), izd.1307, izd.müd.22, Savoie kontu.- Marguerite(1290?-katli 1315=25?), Fransa kraliçesi 1314-1315=1 = Louis le Hutin(1289-1316=27), izd.1305, izd.müd.10, yş.15?-25?, zevcinden 1? yş.kç., Fransa kralı 1314-1316=2, bk.Fransa/Capet.- Jeanne(1293-1348=55), Fransa kraliçesi 1328-1348=20 = Philippe VI(1293-1350=57), izd.1313, izd.müd.35, yş.20-55, zevci ile ayni yaşta, çocukları için bk.Capet-Valois.- Marie(1298)=Comte Edouard de Bar, izd.1310?, yş.12?, Comte Henri III oğlu, ölm.1337.- 17. Duka'ya üst üste 2 oğlu halef oldu:

18) Hugues V, 18. duka 1306-1315=9, titüler Selânik kralı, evlenmedi. 19) Eudes IV, 19. duka 1315-1349=34, Châlon kontu, Salins sire'i, titüler Selânik kralı, Mora ve Achaïe prensi, Burgonya ve Artois kontları 1330-1349=19 = Jeanne(ölm.1347), izd.müd.29, Burgonya ve Artois hükümrân kontesi 1330-1347=17, Fransa kralı Philippe V le Long kızı, oğulları: Philippe(1323-1346=23), Burgonya vel.i 1323-1346=23, Boulogne kontu, Salins senyörü=Jeanne I(ölm.1361), izd.1338, izd.müd.8, Auvergne ve Boulogne hükümrân kontesi, Comte Guillaume XII d'Auvergne kızı ve vârisesi(=2. Jean II, Fransa kralı, izd.1350, 4 yıl sn.). Velîahd Kont Philippe'in tek çocuğu ve dedesine halef olan hânedânının son Burgonya dukası:

20) Philippe I de Rouvre(1346-1361=15), 20. duka 1349-1361=12, niyâbet altında(nâibe: annesi), çocuksuz, baba-annesinin yerine Burgonya ve Artois kontu 1347-1361=14, Auvergne ve Boulogne ve Châlon kontu ve Salins sire'i 1360-1361=1.

=Marguerite(1350-1405=55), izd.1357, izd.müd.4, yş.7-11(sûrî), zevcinden 4 yş.kç., zevcinden 44 yıl sn.). öldü, Flandre hükümrân kontesi, Flandre kontu Louis le Male kızı ve vârisesi(=2. Philippe le Hardi, 21. Burgonya dukası, aş.bk.)

Hânedândan hiç bir prens kalmaksızın 20. duka 1361'de delikanlı iken ölünce Burgonya Dukalığı, Fransa tâcına alındı. Ancak 2 yıl sonra gene Capet hânedânının Valois dalından Philippe le Hardi'ye verildi ve o, yeni dukalık hânedânını oluşturdu. Sonradan son dul Burgonya düşesi ile de evlenip tahtını sağlamlaştırdı. Zâten son duka Philippe'in annesi, Fransa kralı Jean II ile evlendiği için, Philippe le Hardi'nin üvey annesi idi. Jean II le Bon(1319-1364=45), Fransa kralı 1350-1364=14 = Bonne de Luxembourg oğlu ve Charles V'in(Fransa kralı 1364-1380=16) kardeşi, Charles VI'nın(Fransa kralı 1380-1422=42) amcası:

Capet-Valois-Bourgogne Hânedânı(1363-1477=114)

21) Philippe le Hardi(1342-1404=62), Fransa kralı Jean II'nin 4. oğlu, Touraine dukası 1360-1364=4, Burgonya eyâlet v.1363-1364=1, 21. Burgonya dukası 1364-1404=40, kendisi ve halefleri dukalar için Fransa'nın 1. soylusu(premir pair de France) imtiyâzı(yânî Kraliyet âilesinden sonra Fransa kralına tâbî bütün federe hükümdarlar arasında birincilik) 1364, Charolais kontu 1390-1404=14, Burgonya(Franche Comté), Nevers, Rethel, Flandre ve Artois kontu 1384-1404=20(Flandre, Artois ve Bourgogne'u eşi babasından tevârüs etti ve kocası Philippe le Hardi'ye bu unvanları kazandırdı, eşinin ölümünde bu kontluklar hükümrânlık haklarıyle oğulları Jean sans Peur'e geçti). =Marguerite de Flandre(1350-1405=55), izd.1369, izd.müd.35, yş.19-54, zevcinden 8 yş.kç., Burgonya, Flandre ve Artois hükümrân kontesi, Flandre ve Artois kontu Louis de Male(Capet) kızı ve vârisesi ve Burgonya dukası Philippe I de Rouvre'dan(b.bk.) 1361'de dul(ki bu izdivâcı sûrî kaldı). Çocukları:

Marguerite(1374)=Guillaum(Wilhelm) IV v.Wittelsbach, Hainaut ve Hollande kontu 1404-1417=13, izd.1385, yş.11, kızları: Jacqueline(1401-1433=32), Hainaut ve Hollande hükümrân kontesi 1417-1433=16, 1433'te bu kontlukları dayı oğlu Burgonya dukası(no.23, aş.bk.) Philippe III le Bon'a bıraktı, çocuksuz =1. Jean(ölm.1417), izd.1406, izd.müd.11, yş.5-16, dauphin de Viennois, Fransa kralı Charles VI oğlu, =2. Jean de Bourgogne(1403-1427=24), izd.1418(ertesi yıl), izd.müd.9, yş.17-26, dayısının oğlu(aş.bk.), Brabant dukası, =3. Humphrey, izd.1427, İngiltere prensi, Gloucester dukası, =4. Fronçois de Borselle, Ostrevent kontu.- Catherine(1378-1425=47), çocuksuz = Leopold IV(ölm.1410), izd.1393, izd.müd.17, yş.15-32, Avusturya dukası(Habsburg).- Philippe(1389-1415=26), Nevers kontu, Nevers kontları(b.bk.) hânedânı atası.- Marie(1386-1428=42)=Amedeo VIII(1383-1451=68), izd.1393, izd.müd.35, yş.7-42, zevcinden 3 yş.kç., 19. Savoie kontu, 1. Savoie dukası 1416-1434=18, Piemonte dukası 1438, Cenova kontu 1401, Felix V unvânıyle papa 1439-1449=10.- Antoine(1384-1415=29), Rethel kontu, kayın-pederinden mevrûsen Brabant ve Limbourg dukası =1. Jeanne(ölm.1407), izd.1402, izd.müd.5, Saint-Paul kontu Waleran III de Luxembourg kızı, =2. Elisabeth(ölm.1424), izd.1409(2 yıl sn.), izd.müd.6, Brandenburg ve Moravya markisi Johann v.Luxemburg kızı, çocuksuz(=2.Johann v.Wittelsbach, ölm.1424, izd.1417(2 yıl sn.), izd.müd.7, eski Liège piskoposu). Dük Antoine'ın(ölm.1415) ilk

eşinden olan 2 oğlu: Jean IV(1403-1427=24), Brabant dukası 1415-1427=12, çocuksuz=Jacqueline(Alm.Jacobea) v.Wittelsbach(1401-1433), izd.(2) 1418, izd.müd.9, yş.17-26, zevcinden 2 yş.by., dayısının oğlu(yukarıya bk.)(2 def'a daha evlendi) ve Philippe II(1404-1430=26), Saint-Paul ve Ligny kontu, ağabeyinin yerine Brabant ve Limbourg dukası 1427-1430=3, evlenmedi.- Marie=Albert v.Wittelsbach.- 21. duka Philippe le Hardi'nin kendisine halef olan by.oğlu:

22) Jean sans Peur=Korkusuz(1371-katli 1419=48), 22. duka 1404-1419= 15. doğumunda Nevers kontu, 1404'te Burgonya dukası, Franche Comté kontu, Flandre kontu, Artois kontu, Fransa krallığı yöneticisi(gouverneur) 1418-1419=1, vel.1371-1404=33, 1396'da Niğbolu'da Yıldırım Sultân Bâyezîd'e esîr olup Bursa'ya sevk edildi, sonra salıverildi. =Marguerite(ölm.1430), izd.1385, izd.müd.34, Hollande ve Zélande kontu Albert v.Wittelsbach kızı. Korkusuz Jean'ın gayri meşrû oğlu: Jean(ölm.1479), Bâtard de Bourgogne, Cambrai piskoposu 1440-1479=39. Korkusuz Jean'ın 6 kızı:

Marguerite(ölm.1441), Guyenne hükümrân düşesi, çocuksuz =1. Louis (ölm.1415), izd.1412, izd.müd.3, dauphin de France, Fransa kralı Charles VI'nın by.oğlu, =2. Arthur de Bretagne(ölm.1458), izd.1423(8 yıl sn.), izd.müd.18, Richemont kontu, Fransa seraskeri.- Marie(ölm.1463)=Adolphe IV, Clèves dukası(ölm.1448), izd.1406, izd.müd.42.- Catherine, Mlle de Guise, çocuksuz=Guise Kontu, izd.1410, Louis d'Anjou oğlu.- Isabelle Olivier de Blois, Comte de Penthièvre(ölm.1434), izd.1406, çocuksuz.- Anne(1404-1432=28), çocuksuz=Jean, izd.1423, Bedfort dukası, Fransa nâibi'.- Agnès(ölm.1476)=Charles I, izd.1425, Bourbon dukası, 1434-1456=22(1401-1456=55), izd.müd.31, çocukları için bk.Capet-Bourbon.- 22. Duka'nın tek meşrû oğlu:

23) Philippe III le Bon=İyi(1396-1467=71), 23. duka 1419-1467=48, vel.1404-1467=13, ilâveten Burgonya kontu, Flandr kontu, Artois kontu, Charolais kontu 1419-1467, Lüksenburg dukası 1451-1467, Limburg ile Brabant dukası 1430-1467, 1433'te Hollande, Hainult ve Zélande kontlukları hala kızı Jacqueline'e geçti. =1. Michelle(1395-1422=27), izd.1409, izd.müd.13, yş.14-27, zevcinden 1 yş.by., çocuksuz, Fransa kralı Charles VI kızı. =2. Bonne(1397-1428=31), izd.(2) 1424, izd.müd.4, yş.27-31, zevcinden 1 yş.kç., Eu kontu Philippe d'Artois(Capet) kızı Nevers kontu Philippe de Bourgogne'dan dul. =3. Isabelle(Isabela)(1397-1471=74), izd.1429(1 yıl sn.), izd.müd.38, yş.32-70, Portekiz kralı(Capet-Bourgogne) Joao I kızı.- Philippe III le Bon'un 4 gayri meşrû(hepsi bâtard de Bourgogne) oğlu: Corneille(ölm.1452), le grand bâtard de Bourgogne, Lüksemburg eyâlet vâlîsi; David(ölm.1496), Térouane 1455 ve Utrecht 1455-96 piskoposu; Raphael de Marcatel(ölm.1508), Rosen piskoposu 1478-1508; Philippe(1464-1524=60), Somerdick senyörü, Flandre oramirali 1500-16, ruhbân sınıfına geçerek Utrecht piskoposu 1516-24.- Jeanne de Presles'den olan gayri meşrû çocuklar: Antoine(1421-1504=83) ve Baudoin.- Philippe III le Bon'un halefi olan tek meşrû oğlu:

24) Charles le Téméraire=Dikkafa(1433-katli 1477=44), 24. ve sonuncu duka 1467-1477=10, vel.1433-1467=34, Charolais kontu 1452-1467=15, 1467'den ît.ilâveten Burgonya, Flandre, Artois, Hainaut, Holanda, Zulphen kontu ve Gueldre dukası. =1. Catherine(1428-1446=18), izd.1439, izd.müd.7, yş.11-18, zevcinden 5 yş.by., Fransa kralı Charles VII kızı. =2. Isabelle(1440?-1466=26?), izd.1454(8 yıl sn.), izd.müd.12,

yş.14?-26?, zevcinden 7? yş.kç., Duc Charles I de Bourbon kızı. =3. Marguerite (Margaret)(ölm.1503), izd.1468(2 yıl sn.), izd.müd.9, York dukası Richard kızı ve İngiltere kralı Edward IV'ün kızkardeşi. Dikkafa Charles'in tek çocuğu olan prs., 2. eşinden olmakla anne tarafından da Capet-Bourbon'dur:

Marie(1457-1482=25), Brabant düşesi, Flandre, Bourgogne, Artois, Hainaut kontesi(hepse hükümrân olarak, bunları eşine ve sonra tek oğluna devretti) = Maximilian I(1459-1519=60), Almanya imparatoru 1493-1519=26, izd.1477, izd.müd.5, yş.20-25, zevcinden 2 yş.by., İmp.Friedrich IV'ün oğlu ve halefi. Bu evlenmeden Kastilya kralı Philippe le Beau=Güzel doğdu ki, bunun oğlu ve vârisi de İmp.Charles-Quint'dir. Bu sûretle Holanda ve Belçika, Fransa'ya tâbî Burgonya dukalığına âitken, Fransa'nın en büyük düşmanı Almanya-İspanya'ya geçti. Halbuki Burgonya dukaları, kuzenleri olan Valois soyundan metbûları Fransa kralları ile büyük, kıskanç ve sinsi bir mücâdeleye, hattâ iç savaşa giderek, Fransa tahtına oturmak istediler. Muvaffak olamadılar. Fakat Philippe le Hardi, oğlu Jeans sans Peur, bunun oğlu Philippe le Bon, nihâyet Charles le Téméraire, bu mücâdele ile Fransa'yı zayıflattılar. Sonuncusu vâris olan tek kız bırakınca, bu kız(Marie), kadın verâseti kabûl eden ülkelerin(ki bugünki Belçika-Holanda=Pays-Bas topraklarını içeriyordu) sâhibi oldu ve bunları otomatik olarak kocasının hânedânına, mensûb olduğu Capet hânedânının en büyük rakıybi olan Habsburg'lara geçirdi. Burgonya dukalığında kadın hükümdar kabûl edilmediği için, dukalık sona erdi ve Fransa tâcına alındı. Charles le Téméraire, Fransa kralı olabilmek için, babasının ve dedesinin açtığı yolda her şeyi denedi, verâset yoluyle küçük bir imparatorluk oluşturdu. Erkek vârisi olmadığı için topraklarının çoğu, hânedânının en büyük düşmanlarına evlenme yoluyle geçti.

Burgonya Kontluğu(Franche Comté)

1. Burgonya dukası Richard le Justicier(ölm.921)(yk.bk.), 915 yılına doğru küçük oğluna kont unvânıyle dukalığının doğu bölgesini verdi, büyük oğlu ise dukalıkta yerini alacaktı. Küçük oğlu Hugues le Noir'a verdiği bölge, İsviçre sınırındaki arâzî idi ki buraya sonra Franche Comté dendi, Alsas-Loren'in güneyidir. Bu sûretle Burgonya Kontluğu denen devlet doğdu. Sonra Capet-Bourgogne hânedânının bir dalına geçti.

877'de Burgonya dukalığını kuran Richard le Justicier'nin şeceresi, bundan önceki bahiste görüldü. 3 oğul ile 1 kız bıraktı, büyüğü Raoul, duka olarak 921'de babasının yerine geçti. Küçüğü Boson 915-935'te ağabeyi Hugues le Noir'la Burgonya kontluğunu paylaştı. Ortanca oğul olan Hugues le Noir, 1. kont sayılmaktadır.

1) Hugues le Noir, 1. kont 915-952=37, duka unvânıyle Burgonya'nın bir kısmının hâkimi 938-952=14, evlenmedi. Yerine eniştesi(kızkardeşi Hermangarde'ın kocası) Giselbert, 2. kont oldu.

2) Giselbert, 2. kont 952-956=4, 3. Burgonya dukası 923-956=33, Autun kontu, Dijon kontu Manassès de Vergy le Vieux oğlu=Hermengarde(Ermengard), 2 kızları oldu. Bu 2. Kont da erkek vâris bırakmadan öldü. Onun da yerine eniştesi(kızkardeşinin kocası) 3. kont oldu.

3) Létalde I, 3. kont 956-971=15, Mâcon kontu Albéric de Narbonne oğlu=1. Hermengarde(Ermengard)(ayni adı taşıyan 2. Kont'un eşi ile karıştırılmamalı), 2. Kont'un kızkardeşi, =2. Richilde(ölm.955'ten sn.), izd.948?, 2. eşinden oğlu ve halefi:

4) Albéric I, 4. kont 971-975=4, ilâveten Mâcon kontu, 952'den beri babası ile ortak Mâcon kontu=Hermengarde(Ermengard), Comte Renaud de Rouci kızı, çocukları: Adélaïde=Gui de Bourgogne, 7. Kont'un oğlu(aş.bk.); Guillaume, 995'e doğru Mâcon kontu=Berthe, izd.979, 5. Kont'tan dul ve:

5) Létalde II, 5. kont 975-979=4, 971'den beri babası ile ortak-kont, ilâveten Mâcon kontu=Berthe(bu kontes dul kalınca, kayın-birâderi ile evlendi, yk.bk.). Oğulları:

6) Albérec II, 6. kont 979-995=16, evlenmedi. Bu sûretle bu hânedân söndü. 4. Kont'un kızının kayın-pederi 7. kont oldu:

7) Otton I veya Otte-Guillaume l'Etranger=Yabancı, 7. kont 995-1026=31(974?-1026=52?), ilâveten Mâcon ve Nevers kontu, 986'dan ît.kısmen Burgonya kontu, Lombardiya kralı Aldebert(Fr.Aubert III)=Gerberge oğlu, Burgonya dukası Henri le Grand'ın mânevî oğlu. =Hermentrude-Adélaïde(ölm.1005'ten sn.), Comte Renaud de Reims et de Rouci kızı. Çocukları: Gui I(ölm.1004?), ortak Mâcon kontu 995?-1004?=9?, by.oğul olduğu halde babasının hayâtında vârissiz öldü=Adélaïde, 4. Kont'un tek kızı.- Mathilde=Landri IV(ölm.1028), Nevers ve Monceaux kontu, Seineur Boson de Monceaux oğlu, Nevers kontlarının atası.- Agnès=1. Comte Guillaume IV de Poitiers. =2. Comte Geoffroy II Martel d'Anjou, çocukları için bk.Anjou.- Gerberge=Comte Guillaume II de Provence.- 8. Kont.

8) Renaud I, 8. kont 1026-1057=31=Judith, izd.1023'ten önce, Duc Richard II de Normandie kızı, oğulları:

9) Guillaume I le Grand=Büyük, 9. kont 1057-1087=30, ilâveten Mâcon kontu=Etiennette, Comte Raimond II de Barcelonne kızı, çocukları: Mathilde(ölm.1102)=Duc Eudes I de Bourgogne.- Gisèle=1. Comte Humbert(Umberto) de Savoie, =2. Marquis Rainier de Montferrat.- Hermentrude(ölm.1105'ten sn.)=Comte Thierry II de Barle-Duc, Comte Louis de Montbéliard oğlu.- Clémence=1. Comte Robert II de Flandre, Robert I oğlu, =2. Duc Godefroi I de Brabant, Comte Henri II de Louvain oğlu.- Hugues, Besançon başpiskoposu 1088-1101=13.- Gui, Vienne başpiskoposu 1083-1119=36, Calixtus II sanıyle papa 1119-1124=5.- Raymond(ölm.1108), Amans ve Galice kontu=Urraca(Urraque), izd.1090, izd.müd.18, Leon kralı Alfonso VI kızı(=2. Alfonso I, Aragon kralı, izd.1 yıl sn.1109), İkinci Kastilya Kraliyyet Hânedânı'nın atası.- Etienne le Hardi(ölm.1102), Varasque kontu, ağabeyi Renaud II ile ortak Mâcon kontu. 1104'de Birinci Haçlı Seferi'ne katıldı=Béatrix, Lorraine dukası Gérard d'Alsace kızı, oğulları: 13. Kont, aş.bk.- 10. Kont.

10) Renaud II, 10. kont 1087-1097=10, 1095'ten beri Mâcon kontu, 1094'te Haçlı seferine hareket etti=Reine(ölm.1107'den sn.), Conon kızı, oğulları:

11) Guillaume II l'Allemand=Alman, 11. kont 1097-1125=28, ilâveten Vienne ve Mâcon kontu=Agnès, izd.1107?, Zäringen dukası Berthold II kızı, oğulları:

12) Guillaume III l'Enfant=Çocuk, 12. kont 1125-1127=2, ilâveten Mâcon kontu, çocukken öldü. Yerine babasının amcası Etienne le Hardi'nin(yk.bk.) oğlu 13. kont oldu:

13) Renaud III, 13. kont 1127-1148=21, Mâcon kontu 1102-1148=46=Agathe, Duc Simon I de Lorraine kızı. 13. Kont'un kardeşi: Guillaume(IV), Vienne ve Mâcon kontu 1102-1155=53, 1147'de Haçlı seferine katıldı=Adélaïde(ölm.1156'dan sn.), Thibaut de Traves kızı ve Seigneur Thibaut de Rougemont'dan dul, oğulları: Girard, Mâcon kontu 1156-1184=28=Guigone, izd.1160, Sire Gaucher de Salins kızı; ve: Etienne II(ölm.1197), Guillaume IV'ün by.oğlu, 1171'de Haçlı seferine katıldı=Judith, Duc Mathieu I de Lorraine kızı, kızları Agnès-Montbéliard kontu Richard de Montfaucon ve oğulları Etienne III(ölm.1221), aş.bk.- 13. Kont'un kızkardeşleri: Elisabeth=Comte Hugues I de Troyes, bk.Şampanya; Marguerite(ölm.1163)=Guigues IV(ölm.1142), Viennois dauphin'i, Albon ve Grenoble kontu, Guigues III oğlu.- 13. Kont'un tek çocuğu olan prs.:

14) Béatrix I(1135?-1185=50?), 14. kontes 1148-1185=37 = 14-A) Friedrich Barbarossa(1121-1190=69), Almanya imparatoru 1152-1190=38, izd.(2) 1156, izd.müd.29, yş.21?-50?, zevcinden 14? yş.kç., İmparatoriçe(1156-1185=29) Béatrix ile ortak Burgonya kontu 1156-1185=29. Bu sûretle Burgonya Kontluğu denen Franche Comté, Almanya'ya geçti ve Almanya imparatorluğuna dâhil oldu, bu eyâlet için ancak 17. asırda kesin Fransa lehine çözümlenebilen Fransız-Alman çekişmesi başladı. Bir Fransız ülkesinin evlenme yoluyle Almanya'ya geçmesi kayda değer. İmparatoriçe-kontes Béatrix'in Almanya imparatoru Friedrich I ile evlenmesinden 5 pr. ve 1 prs.doğdu ki(bk.Almanya/Hohenstaufen) bunlardan Heinrich VI ve Philippe, imparator oldular. Ancak Béatrix baba mîrâsı Burgonya kontluğunu ortanca(3.) oğlu Otto'ya(Fr.Otton) verdi. Otton, 1167'de annesi ve babası ile ortak kont ve annesinin ölümünde 1185'te tek başına 15. Kont oldu:

15) Otton II, 15. kont 1185-1200=15, ortak kont 1167-1185=18. =Marguerite(ölm.1230), Comte Thibaud V de Blois kızı ve Sire Hugues III d'Oise'dan dul(=3. Gautier d'Avesne). Tek kızları:

16) Béatrix II de Souabe, 16. kontes 1201-1231=30 = 16-A) Otton III(Méranie'de II)(ölm.1235), izd.1208, izd.müd.23, le Grand=By., eşi ile ortak kont 1208-1231=23, Tirol'de Méranie dukası, Merani dukası Berthold V oğlu. Çocukları(Tirol-Merani hânedânı): Popon, Bamberg piskoposu 1238-1245=7.- Béatrix=Comte Otton d'Orlamonde(ölm.1247).- Elisabeth(ölm.1272)=Burgraf Friedrich III v.Nünrnberg(ölm.1297), izd.1246, izd.müd.26, çocukları için bk.Almanya/Hohenzollern.- Agnès(ölm.1262)=1. Friedrich II, izd.1230, tal.1243=13, Avusturya dukası, Avusturya dukası Şerefli Leopold'ün oğlu, =2. Ulrik II, izd.1244(ertesi yıl)(ölm.1269), izd.müd.18, Karintiya dukası, Duka Bernhardt oğlu.- Béatrix II'ye önce büyük oğlu, sonra 2. kızı vâris oldu:

17) Otton IV, 17. duka 1231-1248=17, çocuksuz=Elisabeth, izd.1248?, Tyrol kontu Albert kızı(=2. Graf Gebhard v.Hirchsberg, izd.1253?).

18) Alix, 18. kontes(ağabeyinin yerine) 1248-1279=31 = 18-A) Hugues, Châlon kontu, eşi ile ortak Burgonya kontu 1248-1266=18, izd.1230, izd.müd.36(aş.bk.), =2. 18-

B) Philippe(Filiberto)(ölm.1285), Savoie kontu, eşi ile ortaklaşa Burgonya kontu 1267-1279=12, izd.1267, izd.müd.12.

9. kont Büyük Guillaume'un(ölm.1087) oğlu Etienne le Hardi'nin(ölm.1102) oğlu Guillaume IV'ün(ölm.1155) oğlu Etienne II'nin(ölm.1197) oğlu Etienne III'den yukarıda bahsedildi: Etienne III(ölm.1241), Auxonne ve Châlon kontu. =1. Béatrix(ölm.1227), izd.1186, izd.müd.41, Châlon kontu Guillaume II kızı ve vârisesi olup 1203'te Châlon kontu titrini babasının ölümüyle zevci Etienne III'e geçirdi(Etienne III daha önce Auxonne kontu idi). =2. Agnès(ölm.1258), izd.1228?, çocuksuz, Comte Robert II de Dreux kızı. İlk eşinden 2 prs.ve 1 pr. doğdu: Clémence=Berthold V(ölm.1218), Zäringen dukası.- Béatrix(ölm.1260), Dame de Marnai=Sire Simon de Joinville(ölm.1239?), izd.1224'ten önce, izd.müd.16?, oğulları: Sir Jean de Joinville(ölm.1318?), Şampanya seraskeri, Saint Louis'nin vak'a-nüvîsi=Adélaïde, izd.1231, Comte Henri de Grandpré kızı ve Simon de Joinville, Marnai senyörü=Lionelle, Seigneur Amé de Gex kızı.- Jean le Sage=Bilge(1209?-1267=58?), Châlon kontu 1241-1267=26, 1224'e doğru Burgonya kontu unvânını aldı ise de kontluğu ele geçiremedi. =1. Mahaud, izd.1214, Duc Hugues III de Bourgogne kızı, =2. Isabelle(ölm.1256), izd.1242?, Champignelles senyörü Robert de Courtenay kızı, =3. Kaure(ölm.1275), izd.1257, izd.müd.10, Seigneur Simon de Commercy kızı. Çocukları:

18-A) Hugues(1230-1266=36), Burgonya ortak-kontu 1248-1266=18 =Alix de Méranie(ölm.1279), 18. Burgonya kontesi 1248-1279=31, Jean le Sage'ın Burgonya Dukası'nın kızından doğan bu tek oğlunun çocukları için aş.bk.- Sir Jean de Rochefort(ölm.1309), Auxerre Kontları âilesinin atası.- Seigneur Pierre le Bouvier de Châtelbelin, çocuksuz=Béatrix, izd.1258, Savoie kontu Amedeo III kızı.- Blanche=1. Sire Guichard IV de Beaujeu, izd.1260, Sire Humbert V oğlu, =2. Sire Béraud de Mercoeur en Auvergne, izd.1268.- Sire Jean I Brichemel d'Arlai, Arlai senyörleri ve Orange prenslerinin atası.- Yukarıdaki 3 pr. ve 1 prs., Jean le Sage'ın 2. eşindendir, aşağıdaki 1 pr.ve 2 prs.ise 3. eşindendir: Hugues, Liège piskoposu 1296-1301=5, Besançon başpiskoposu 1301-1312=11.- Marguerite=Vicomte Huguenin d'Avalon, izd.1284, Duc Hugues IV de Bourgogne=Béatrix de Champagne oğlu.- Agnès(ölm.1350'den sn.)=Amedeo II(ölm.1308), Ceneviz kontu, zevcinden 43 yıl kd.sn.öldü.- Hugues de Châlon'un(1230-1266) çocukları: Guiele=Tommaso, izd.1274, Savoie prensi ve Maurienne kontu.- Renaud, Montbéliard kontu 1282-1321=39.- 19. Duka: aşağıdaki paragrafa bk. Bu sûretle 19. Kont ile kontluk, gene ilk Burgonya Dukaları hânedânına, Richard le Justicier'nin nesline geçti. 1185-1279=94 yıl müddetle ise kontluk Alman Hohenstaufen imparatorluk hânedânı ile Meranya dukalık hânedânında kaldı.

19) Otton V Ottenin(ölm.1303), 18. kontes'in çocusuz ölümü ile Burgonya kontu 1279-1295=16, Châlon kontu 1266-1303=39, Artois kontu 1302-1303=1, 1295'te Burgonya kontluğunu Fransa Kralı'na sattı, ölümünden sonra oğlu çocuk Artois kontu Robert, kontlukta Burgonya kontu îlân edildiyse de, Fransa Kralı bunu tanımadı, bundan sonra kontluk hânedânının başına Burgonya kontu unvânının verilmesi ve ülkede bir takım haklarının olması Fransa Kralı'nca kabûl edildiyse de, Franche Comté, geniş ölçüde Paris'ten yönetilmeye başlandı. =1. Philippine, izd.1272, Comte Thibaud II de Bar

kızı, =2. Mâhaud(ölm.1329), izd.1291?, izd.müd.12?, Comte Robert II d'Artois kızı. 2. eşinden 1 pr. ve 2 prs. doğdu: Blanche (1296?-1326=30?), =Charles IV le Bel(1294-1328=34), izd.(1) 1307, tal.1322=15, yş.11?-26?, zevcinden 2? yş.kç., Fransa kralı 1322-1328=6, çocuksuz.- 20. Kont.- 21. Kontes.

20) Robert l'Enfant=Çocuk(1300-1315=15), Artois kontu 1303-1315=12, 20. kont 1303-1315=12(ismen). Ablası: 21) Jeanne I(1294?-1330=36?), 21. kontes 1315-1330=15, Artois kontesi 1329-1330=1 = Philippe V le Long=Uzun(1294-1316=22), izd.1307, izd.müd.9, yş.13?-22?, zevci ile muhtemelen ayni yaşta, Fransa kralı 1316-1322=6, Fransa kraliçesi 1316-1322=6. Küçük yaşta ölen 3 prens ve 3 prs.doğdu. Bk.Fransa(Capet-Valois). 3 prensesin küçüğü: Isabelle(ölm.1345)=1. Dauphin Guigues VIII de Viennois(ölm.1333), izd.1323, izd.müd.10, =2. Baron Jean de Faucogney(Franche-Comté), izd.1335.- 3 prensesin büyüğü ve 22. kontes ol.annesinin halefi:

22) Jeanne II(ölm.1347), 22. kontes 1330-1347=17, ilâveten Artois hükümrân kontesi. =Eudes IV(ölm.1350), izd.1318, izd.müd.29, Burgonya dukası 1315-1350=35+22-A) Burgonya kontu(eşi ile ortak) 1330-1347=17, çocukları: 2 prs.ve küçük ölen bir pr.(bk.Burgonya Dukalığı) dışında: Philippe(1323-katli 1346=23)=Jeanne I. izd.1338, Auvergne ve Boulogne hükümrân kontesi, izd.müd.8(=2. Jean II, Fransa kralı), bu izdivaçtan:

23) Philippe de Rouvre(1340-1361=21), baba annesinin yerine 23. kont 1347-1361=14+ büyük babasının yerine Burgonya dukası 1350-1361=11, Fransa kralı ve üvey babası Jean II le Bon'un niyâbeti ve vesâyeti altında. Bu sûretle 14 yıl için Franche Comté'de Capet-Bourgogne hânedânından inen bir prens hüküm sürdü ve 11 yıl için Burgonya Dukalığı ile Kontluğu(Franche Comté) birleşmiş oldu. =Marguerite II(ölm.1405), izd.1357, izd.müd.4, 25. kont(aş.bk.) Louis II de Male kızı, 26. kontes, babasının teyzesinin torunu(oğlunun oğlu).

24) Marguerite I, 24. kontes 1361-1382=21(ablasının torunu 23. Kont yerine), ilâveten Artois kontesi = Louis I de Nevers, Flandre kontu(ölm.1346), izd.1320, izd.müd.26, oğlu ve halefi:

25) Louis III de Male, annesinin yerine 25. kont 1382-1385=3(1330-1385=55), Artois kontu 1382-1385=3, babasının yerine Flandre kontu 1346-1383=37 = Marguerite, izd.1347, Duc Jean III de Brabant kızı. Kızı ve halefi:

26) Marguerite II, 26. ve sonuncu Burgonya(Franche Comté) hükümrân kontesi(babasının yerine) 1385-1405=20, ilâveten Flandre, Artois, Nevers ve Rethel hükümrân kontesi 1385-1405=20. =1. Philippe de Rouvre(1340-1361=21), izd.1357, izd.müd.4, 23. Kont(yk.bk.), Burgonya dukası, çocuksuz. =2. Philippe le Hardi(1342-1404=62), izd.1369, izd.müd.35, Burgonya dukası(b.bk.) 1364-1404=40, zevcesi dolayısıyle Flandre, Burgogne(Franche Comté), Artois, Nevers ve Rethel ortak kontu. Bütün bu kontluklar, annesi tarafından ve Burgonya Dukalığı, babası tarafından, oğulları Korkusuz Jean'a(1371-1419=48) kaldı. Korkusuz Jean ve kardeşleri ve nesli için bk.Burgonya Dukalığı. Bu sûretle 1405'te Burgonya Dukalığı ile Kontluğu, bütün

Burgonya, Capet-Valois-Bourgogne Hânedânı'nda birleşti ve Holanda'dan İsviçre'ye kadar Fransa ile Almanya arasında arasında önemli bir devlet doğdu. Korkusuz Jean, sonunda bütün bu mîrâsı ele geçiren olan İmparator-Kral Charles-Quint'in baba annesinin dedesinin babasıdır.

Kontlukta son olarak hükümrân olan Flandr Kontluğu, Batı Belçika, Belçika'nın Kuzey Denizi sâhilleridir. Artois Kontluğu, bu kontluğun hemen güneyinde Boulogne'un bulunduğu Dover Boğazı sâhilleridir. Nevers, Nivernais eyâletinin merkezidir, Burgonya ve Bourbon dukalıkları arasında, Loire ve Yonne ırmakları arasındadır. Auxerre Kontluğu, bunun kuzeyinde, Nevers ve kuzeyde Orléans Dukalığı arasında idi. Châlon kontluğu, Burgonya ile Franche Comté arasına sıkışmış, Saône üzerindedir. Burgonya'nın güneyinde Dauphiné eyâleti uzanır ve batısı Savoie Kontluğu(sonra Dukalığı) olup İsviçre-İtalya sınırıdır. Vienne şehri, Lyon'un az güneyinde ve onun gibi Rhône'un batı kıyısındadır. Annecy şehri kuzey-doğuda İsviçre'nin Cenevre şehri güneyindedir. Grenoble, güneyde, İtalya sınırı hizâsındadır. Chambéry, Grenoble'un kuzeyinde Annecy'nin güneyindedir. Dauphiné'nin Vienne şehrine yerleşen ve Viennois denen yörenin kontları olan küçük hükümdarlara kont yerine "dauphin" denmiştir(eşi: dauphine) ki kelime mânâsı yunusbalığı'dır. Bu kontluk, Burgonya'nın hemen güneyinde yerleşmiş ve sonunda Burgonya Hânedânı'na geçmiştir. Dauphin sözü, Dauphiné kontu mânâsına olup daha çok Viennois yöresini içermektedir ki Viennois kontları da denir.

Viennois Dauphin'leri

1) Guigues I le Vieux=Eski(ölm.1063?), Albon kontu 1044-1063=19, 1044'e doğru Graisivaudan'a yerleşti, 1063'e doğru çekilip Cluncy'de keşiş oldu, az sonra öldü. Oğlu 2) Guigues II le Gras=Semiz, 2. Albon ve Grenoble kontu 1063-1080=17(târihler yaklaşıktır). Oğulları: Guigues-Raimond, Lyon ve Forez kontu 1107-1109=2(yaklaşık)=Ide-Raimonde, Forez kontu Artaud V kızı ve Nevers kontu Renaud II'den dul; 3) Guigues III(ölm.1098'den sn.), Albon ve Grenoble kontu 1080-1099=19(târihler yaklaşık). Bunun oğlu 4) Guigues IV Dauphin, Albon ve Grenoble kontu 1099-1142=43, Dauphin unvânını aldı. =Marguerite(ölm.1163), Mâcon ve Burgonya kontu Etienne le Hardi kızı, Dauphiné nâibesi 1162-63, çocukları: Marchise=Comte Robert III d'Auvergne(ölm.1145?); Béatrix=Valentinois kontu Guillaume I de Poitiers(ölm.1189?); no.5.

5) Guigues V, Albon ve Grenoble kontu 1142-1162=20+Viennois kont ve dauphin'i(bundan sonra kontlara "dauphin" dendi) 1155-1162=7 = Béatrix, Marquis Guillaume III de Montferrat kızı, kızları: 6) Béatrix d'Albon, babasının yerine Albon kontesi ve Viennois dauphine'i 1162-1228=66 =1. Albéric Taillefer(ölm.1180), çocuksuz, Comte Raimond V de Toulouse=Constance de France oğlu, =3. Seigneur Hugues I de Coligny-le-Neuf, izd.1193, = 2. Duc Hugues III de Bourgogne.

Béatrice d'Albon'un(no.6) 3. eşinden 2 kızı kızı oldu: Béatrice ve Marguerite. Béatrice=Seigneur Albert III de la Tour du Pin(ölm.1264); Marguerite de Coligny=Amedeo IV, Savoie kontu(ölm.1253), izd.1223'den önce. Béatrix de Coligny'nin çocukları(de la Tour du Pin âilesi): Albert IV(babasının yerine de la Tour Pin senyörü

1264-1269=5, çocuksuz); Hugues(ağabeyinin yerine senyör 1269-1274?=5?); Gui(1232-1286=54, Clermont piskoposu 1250-1286=36); 10-A) Humbert I, eşi(no.10) dolayısıyle ortak Albon kontu ve Viennois dauphin'i 1281-1296=15, ölm.1307 = Anne(bk.aş.no.10), Albon kontesi ve Viennois dauphine'i 1281-1296=15, çocukları için aş.bk.

Béatrix d'Albon'un(no.6), 2. eşi Burgonya dukasından çocukları: Marguerite= Amedeo VI, Savoie kontu; Mahaud(ölm.1242'den önce)=Jean de Châlon(ölm.1267), izd.1214, izd.müd.27?, Comte Etienne II d'Auxerre oğlu; no.7.

7) André Guigues VI(1185?-1237=52?), kont ve dofen(annesinin yerine) 1228-1237=9, bu sûretle 1228-1296=68 yıl müddetle Capet-Burgonya hânedânı hüküm sürdü(no.7, 8, 9, 10). =1. Semnoresse, Aimar de Valentinois kızı, çocuksuz, =2. Béatrix-Marie, izd.1202, tal.1210=8, Castellar senyörü Rainier de Sabran kızı, =3. Béatrix(ölm.1237'den sn.), Marquis Guillaume IV de Montferrat kızı. 2. eşinden kızı: Béatrix, Montford hükümrân kontesi=1. Comte Amauri de Montford(ölm.1241), izd.1214, izd.müd.27, Kont Simon IV oğlu(vârissiz öldü, kontluk Kontes Béatrix'e geçti), =2. Démétrius de Montferrat. André Guigues'in 3. eşinden oğlu ve halefi:

8) Guigues VII, kont ve dofen 1237-1269=32 = Béatrix(ölm.1310), izd.1241, izd.müd.28, zevcinden 41 yıl sn.öldü, Savoie kontu Pietro kızı(=2. Vicomte Gaston VII de Béarn, izd.1273, 4 yıl sn.). Oğlu ve halefi:

9) Jean I, kont ve dofen 1269-1281=12, çocuksuz = Bonne, Savoie kontu Amedeo V kızı. Jean I'in kızkardeşi ve halefi: 10) Anne, hükümrân kontes ve dofin 1281-1296=15 = 10-A) Humbert I de la Tour du Pin(ölm.1307), eşi ile ortak-kont ve ortak-dofen 1281-1296=15, izd.1273, izd.müd.23, çocukları(de la Tour du Pin hânedânı):

Hugues, Faucigny baronu 1303-1329=26, çocuksuz=Marie(ölm.1334?), izd.1309. izd.müd.20, Savoie kontu Amedeo V kızı; Gui(ölm.1319), Montauban baronu=Béatrix(ölm.1324'ten sn.), Raimond de Baux kızı, kızları Anne(ölm.1344)= Raimond III de Bay, Orange prensi(ölm.1340); Henri(ölm.1329'dan sn.), Metz piskoposu 1319-1324=5, râhibliği bırakarak Montauban baronu 1324; Alix(ölm.1310)=Comte Jean I de Forez(ölm.1333), izd.1296, izd.müd.14; Marie(ölm.1355?)=Aimar de Poitiers (ölm.1324), izd.1297, izd.müd.27, zevcinden 31 yıl sn.öldü, çocuksuz, Comte Aimar V de Valentinois oğlu; Béatrix(ölm.1347)=Hugues de Châlon, izd.1302, Franche-Comté'de Arlai sire'i; Marguerite=Frédéric, izd.1302, Marquis Mainfroi de Saluces oğlu; Catherine(ölm.1334'ten sn.)=Philippe de Savoie, Ahaya ve Mora prensi(ölm.1333), izd.1312?, izd.müd.21?; no.11.

11) Jean II de la Tour(1281-1319=38), kont ve dofen(annesinin yerine) 1296-1319=23, bu sûretle Burgonya hânedânı sona ererek de la Tour du Pin hânedânı başladı(1296-1349=53). =Béatrix(ölm.1354), izd.1296, izd.müd.23, zevcinden sn.35 yıl yaşadı, Macaristan kralı Capet-Anjou hânedânından Charles(Karoly) Martel kızı. Büyük oğlu ve halefi:

12) Guigues VIII(1310-1333=23), kont ve dofen 1319-1333=14, çocuksuz = Isabelle(ölm.1345), izd.1323, izd.müd.10, Fransa kralı Philippe le Long kızı(=2. Baron Jean de Faucogney/Franche-Comté, izd.1336?, 3? yıl sn.). 12. Dofen'in kardeşi ve halefi:

13) Humbert II(1313-1355=42), sonuncu kont ve dofen 1333-1349=16, Faucigny baronu 1328, 1349'da râhib, 1351'de İskenderiyye(Mısır) başpiskoposu, 1352'de Reims başpiskopos vekîli oldu. 1349'da ülkesini Fransa Kralı Jean'a sattı, o da oğlu Normandiya dukası Charles'e verdi. Bu sûretle kontluk ve dofenlik, Fransa'ya ilhâk edilmiş oldu. =Marie de Baux(ölm.1347), izd.1332, izd.müd.15, Comte Bertrand d'Andria kızı. Oğlu André(1333-1335=2), vel.ol.dauphin unvânını taşıdı. Tek çocuğunun ve eşinin ölümü, hânedânında erkek üyenin kalmaması, Humbert II'yi hükümdarlıktan çekilmeye ve râhib olmaya zorladı.

Dauphiné, Fransa'ya geçtikten sonra, Fransa kralları, velîahd olan büyük oğullarına dauphin(dofen) unvânı vermeye başladılar ve eşine de dauphine(dofin) dendi. İngiltere velîahdine ve eşine Galler prensi ve prensesi denmesi gibidir. Boubon'ların sonuna kadar bu âdet devâm etti. 1830-1848'de kral olan Orléans dalından Louis Philippe, velîahdi olan büyük oğluna bu unvânı vermedi.

Velîahd iken dauphin unvânını 1) Charles V, 2) Charles VI, bunun oğulları 3) Charles(ölm.1386), 4) Charles(ölm.1400), 5) Louis(ölm.1415), 6) Jean(ölm.1417), 7) Charles VII, 8) Louis XI, 9) Charles VIII, 10, 11, 12) Charles VIII'in çok küçük ölen 3 oğlu, 13, 14) Louis XII'nin çok küçük ölen 2 oğlu, 15) François I'in oğlu François(ölm.1536), 17) Henri II, 18) François II, 19) Louis XIII, 20) Louis XIV, 21) oğlu Le Grand Dauphin(Büyük Dofen)(ölm.1711), 22) bunun oğlu Burgonya dukası Louis(ölm.1712), 23) bunun oğlu Brötonya dukası Louis(ölm.1712), 24) kardeşi Louis XV, 25) oğlu Louis(ölm.1765), 26) oğlu Louis XVI, 27) oğlu Louis-Joseph(ölm.1789), 28) Louis XVII, 29) Charles X'un oğlu Angoulême dukası Louis-Antoine, taşıdılar.

VIII

LOREN

Loren Krallığı(855-936=91)

Loren(Fr.Lorraine, Alm.Lothringen, Lat.Lotharingia), Fransa'nın kuzey-doğusundaki eyâlettir. Kuzeyi Belçika, Lüksenburg, Almanya'dır. Doğusu Alsas eyâletidir. Batıda Meuse ve Moselle ırmaklarına dayanır. Güneyi Burgonya'nın kuzeyi olan Franche Comté'dir. Büyük şehri Nancy'dir. 1871, 1918, 1939, 1945'te Fransa ile Almanya arasında alıp verilen Alsas-Loren'in Loren kısmı, asıl Lorraine eyâletinin sâdece Lüksenburg-Almanya sınırındaki kuzey-doğu bölümüdür. Orta çağda Lotharingia, daha geniş mânâda kullanılmış ve Ren'in batı kıyılarını da içine almış, merkezi Aachen olmuştur. Loren, bir Fransız ülkesidir. Alsas'ta ise çoğunluk anadili bugün de Almanca'dır.

Ülkenin adı Karolenjler'den Lothaire II'den gelir, Lothaire Ülkesi demektir. Onun devrinde Alpler'den Kuzey Denizi'ne uzanmıştır. Sonra sınırları daralmış, Aşağı ve Yukarı Loren diye ikiye ayrılmıştır. Bugünki mânâsıyle Loren, Yukarı(Güney) Loren'dir. Aşağı(Kuzey) Loren'e daha Orta Çağ'da Brabant denmiştir. Loren kesin şekilde ancak 1766'da Fransa'ya ilhâk edilmiş, fakat eyâletin kuzey-doğusu 1871-1918+1929-1945'te gene Almanya'ya geçmiştir.

Büyük sınırlı Loren krallığının kralları ve şecereleri, Karolenj imparatorluk hânedânının bir dalını oluşturduğu için, o bahiste gösterilmişti, burada tekrarlanmıyacaktır. Kısaca hatırlatıyorum: 1) Lothaire II(1. Loren kralı 855-869=15), babası Lothaire I'in(ölm.855) ölümünde 2. oğul ol.Loren'i(Kuzey Denizi'nden Alpler'e kadar) tevârüs etti. Lothaire I, Charlemagne'ın torunu ve imparator olup imparatorluk tâcı büyük oğluna geçti. Sonra Lothaire II'nin amcası Fransa kralı, Loren kralı oldu: 2) Charles le Chauve=Kel(869-877=8). Oğlu Louis(Ludwig) onu tâkıyb etti: 3) Louis le Bègue=Pepe(877-879=2). Ancak geniş ülkenin bâzı parçalarına başka Karolenj hükümdarları da el koydular: Louis II le Jeune(Loren kralı 882-875=3), imparator olup Lothaire II'nin ağabeyidir. Ludwig II(Loren kralı 876-882=6), Lothaire II'nin amcası Louis(Ludwig) I'in oğludur ki, bu Louis I de dîğer unvanları arasında 870-876=6 yıl müddetle Loren kralı unvânını taşıdı. 4) Charles II le Gros=Semiz(Loren kralı 882-888=6), bu Louis I'in dîğer oğludur. 5) Arnulf(Fr.Arnoul)(kral 887-899=12), Louis I'in oğlu Carloman I'in oğlu ve imparatordur. 6) Zwenibold(Loren kralı 895-900=5), bunun oğludur. 7) Louis IV(Loren kralı 900-911=11), Arnulf'un dîğer oğlu ve imparator olarak halefidir. 8) Charles le Simple=Basit(Loren kralı 912-929=17), ayni zamanda Fransa kralı olup Louis le Bègue'in oğludur. 9) Henrich I(Loren kralı 929-936=7), Saksonya hânedânından ilk ve 12. Almanya imparatoru olup İmp.Arnulf'un(no.5) kızının oğludur. Bundan sonra, 936'da Heinrich I'in ölümüyle Loren kralı unvânı görülmez. Ülkenin sınırları çok daraltılmış ve dukalık seviyesine indirilmiştir.

İlk Loren Dukaları(911-1100)

Duka unvânıyle Loren'in tamâmında veyâ bir kısmında hükümrân olanlar şunlardır: 1) Rainier(Raigner) au Long Cou, ilk Loren dukası sanını alan soyludur: 911-916=5, aslen Mons kontu idi. =Albérade(ölm.876'dan sn.), çocukları: Symphorienne(ölm.924'ten sn.)=Comte Béranger de Namur(908-982=74); Rainier II, Hainaut kontu 916-932=16 ve Hainaut kontlarının(b.bk.) atası; 2) Giselbert, 2. duka 916-939=23=Gerberge(ölm.968), izd.929, izd.müd.10, yukarıda 9. ve sonuncu Loren kralı ol.gösterilen 12. Almanya imparatoru ve aslen Saksonya dukası Henrich I'in kızı(=2. Louis d'Outremer, izd.939, ayni yıl, Fransa kralı). Çocukları: Wiltrude=Berthold (ölm.942), Bavyera dukası ve 4) Henri, 4. Loren dukası 941-944=3. Arada 3) Henri le Querelleur, 3. duka 939-941=2, İmp.Heinrich I'in oğlu ve 4. Duka'nın dayısı, Bavyera dukasıdır(942-955=13)=Judith, Bavyera dukası Kötü Arnulf kızı. 5) Conrad, 5. duka 944-953=9, aslen Renanya dukası, Spire ve Worms kontu Werner oğlu=Luitgarde, izd.947, izd.müd.6, İmp.Büyük Otto kızı. 6) Brunon, 6. duka 953-959=6+Alsas büyük-dukası 959-965=6 = 12, Kolonya başpiskoposu 953-965=12, 3. Duka'nın küçük kardeşi ve İmp.Heinrich I'in kç.oğludur.

Mosellane denen Yukarı Loren de 959-1100 arasında bir dukalık olmuştu. Yukarıdaki dukalık gibi Almanya imparatorluğuna dâhildi. 1) Frédéric(Ferry) I, Yukarı Loren(Haute-Lorraine/Lorraine Supérieure) dukası 959-984=25, Bar kontu, Fransa kralı Charles le Simple'in sarayında saray kontu olan Wigeric'in oğlu=Béatrix(ölm.1011'den sn.), izd.934, izd.müd.50, Capet hânedânının atası Fransa kralı Hugues Capet'nin kızkardeşi(90 yaşını geçkin öldü.) Bu izdivaçtan: 2) Thierry, Lorraine dukası ve Bar

kontu 984-1026=42=Richilde(Bar-le-Duc, Nancy'nin batısında, Nancy ile Châlons arasındadır); Adalbéron, Verdun ve Metz piskoposu 984-1004=20; Ide=Radeboton, Argau'da Altenburg kontu, bunların oğulları Werner le Pieux=Dindâr, 1. Habsburg kontu.

3) Frédéric II, 2. Duka'nın oğlu, Lorraine dukası ve Bar kontu 1026-1027=1=Mathilde, Schwaben dukası Hermann II kızı ve Frankonya ve Karintiya dukası Konrad'dan dul, 2 kızları: Sophie, Bar hükümrân kontesi 1027-1093=66=Comte Louis de Montbélard(ölm.1065'ten sn.), izd.1034'ten önce; Béatrix, Toskana hükümrân düşesi 1055-1076=21=1. Bonifaccio(ölm.1052), Toskana dukası, =2. Godefroi le Barbu, izd.1053(ertesi yıl), Aşağı Loren dukası(aş.bk.), ilk eşinden olan oğlu ve kızı: Federico, Toskana dukası 1052-1055=3, vârissiz öldü ve annesi yerine hükümrân Toskana düşesi oldu; Mathilde(1046?-1115=69?), La Grande Comtesse=Büyük Kontes, Toskana hükümrân düşesi ol.annesine vâris oldu 1076-1077, fakat ertesi yıl Toskana'yı(Floransa) Papa'ya bağışladı, Lombardiya nâib kraliçesi 1111-1115=4=1. Godefroi le Bossu, izd.1063, Aşağı Loren dukası, aş.bk., =2. Welf(ölm.1120), izd.1089, izd.müd.26, Bavyera dukası 1102-1120=18, çocuksuz.

4) Gonthelon I le Grand=Büyük, aslen Anvers markisi ve Aşağı Loren dukası, sonra ilâveten Yukarı Loren dukası 1033-1044=11. Bu sûretle hânedân değişmiş oldu. Çocukları: Mathilde=Comte Henri le Furieux de Basse-Lorraine; Rageline=Comte Albert II de Namur(ölm.1037); Ode=Comte Lambert II de Louvain, Kont Lambert I le Barbu oğlu; Frédéric, Etienne(Stephan) IX sanıyle papa oldu 1057-1058=1; 5) Gonthelon II le Fainéant, 5. duka 1044-1046=2, çocuksuz ve Godefroi le Barbu=Sakallı, Aşağı Loren dukası 1044-1070=26=1. Ode, =2. Béatrix de Lorraine(ölm.1076), yk.bk., 3. Duka'nın kızı ve Toskana Dukası'nın dulu ve vârisesi.

6) Albert, Alsas dukası iken Yukarı Loren'e de hânedân dışından duka oldu 1046-1048=2, çocuksuz. Yerine gene Alsas hânedânından Gérard, 7. duka(1048-1070=22) olarak bütün Loren'i hükmü altına aldı ki bu dukanın şeceresi hemen aşağıda verilecektir. Aşağı Loren'de ise Godefroi le Barbu'nun nesli hükümrân oldu:

Godefroi le Barbu'nün çocukları(hepsi ilk eşinden): Wiltrude(ölm.1093)=Comte Adalbert de Calwe; Ide(ölm.1113)=Comte Eustache de Boulogne(ölm.1093); Godefroi le Bossu=Kanbur, Aşağı Loren dukası ve Anvers markisi olarak babası Godefroi le Barbu=Sakallı'ya halef oldu: 1070-1076=6, çocuksuz. =Mathilde, izd.1063, izd.müd.13, Toskana düşesi, yk.bk., üvey babasının oğlu ile evlenmiş oluyor.- Godefroi le Barbu'nun yukarıda anılan kızı Ide'in, Bulonya hânedânından olan çocukları, 1. Haçlı Seferi'nin çok ünlü isimleridir: Baudouin, Urfa kontu ve Kudüs kralı 1100-1115, çocuksuz; Eustache III(ölm.1125'ten sn.), Bulonya kontu 1093-1125=Mary(ölm.1115), izd.1102, izd.müd.13, İskoçya kralı Malcolm III kızı; Godefroi de Bouillon(1061-1100=39), Aşağı Loren dukası 1089-1100=11, 1. Kudüs kralı 1099-1100=1, 1. Haçlı Seferi başkumandanı.

Loren Dukaları

Lorraine-Alsace denen 1. Loren hânedânı(1048-1431), Alman asıllıdır. Loren'de Fransızca konuşmaya başlamıştır. Loren Dukalığı 1048-1737 = 689 yıl müddetle ve 22 **duka** ile bir kaç fâsıla istisnâ edilirse devâm etti. Hükümdarlar Lorraine dukası, Guise

dukası, Bar dukası, Alsace dukası, Aumale dukası, Vaudemont kontu gibi unvanlar taşıdılar ve bâzen bunları birleştirdiler. Aslen kontluk olan Guise, Aumale ve Alsace, zamanla dukalığa yükseldi.

Hânedânın atası Cermen başbuğlarından Etchicon, Alsas dukası olup 690'a doğru öldü. Merovenjler'e, Franklar'a tâbî idi.

Etchicon I'in(ölm.690) Albert(Alm.Albrecht) I, Etchicon II olup kuvvetle tahmîn edildiğine göre Altdorf Kontu da dîğer oğludur ki, Prusya hânedânı Hohenzollern'lerin atasıdır. Albert I'in oğlu Hugues I, Alsace ve Ferrette kontu olup Hildegarde ile evlendi(bk.Habsburglar). Bunun oğulları Alsas kontu Eberhard IV(=Eadira, Angller kralının kızı) ve Gontran le Riche(Brisgau kontu) olup, bu sonuncusu Habsburg imparatorluk hânedânının ve ayni zamanda Baden hânedânı olan Zäringen hânedânının atasıdır. Eberhard(Fr.Evérard) IV'ün oğulları Metz kontu Gérard(ölm.1010'a doğru) ve Alsas kontu Adalbert(ölm.1033'e doğru) olup, bu sonuncunun oğlu Gérard III, babasının yerine Alsace kontu ve 1070'te de Gérard I sanıyle Loren dukası oldu, Loren hânedânını kurdu.

1) Gérard I(Alsas'ta III)(1024-1070=46), Alsas kontu 1033-1070=37 ve 1. Loren dukası 1048-1070=22. =Hedwige(ölm.1072?), Comte Albert I de Namur(ölm.1011)= Adélaïde kızı ki bu Prs.Adélaïde, Aşağı Loren dukası Charles'in(ölm.995?) kızı ve o da Fransa kralı Louis IV'ün(ölm.954) oğludur.

1. Duka'nın kızı: Béatrix=Comte Etienne le Hardi de Mâcon(ölm.1102). 1. Duka'nın kç.oğlu: Gérard(ölm.1108), Vaudemont kontu=Heilwige, Egesheim ve Dagsburg kontu Gérard I kızı, bu evlenmeden Lorraine-Vaidemont Kontları hânedânı başladı ki sonuncu vârise Marguerite, 1394'te Ferry I(ölm.1415) ile evlendi. 1. Duka'nın halefi olan by.oğlu:

2) Thierry II le Vaillant=Yiğit, 2. duka 1070-1115=45, ilâveten Vaudemont kontu=1. Hedwige, izd.1075?, Comte Frédéric de Frombach kızı ve Comte Gebhard de Supplenbourg'dan dul, =2. Gertrude(ölm.1117), izd.1080, izd.müd.35, Flandr kontu Robert le Frison kızı ve Comte Henri III de Louvain'den dul. 2. eşinden: Thierry, Flandre kontu 1128-1168=40 ve Flandr kontlarının(b.bk.) atası; Henri, Toul piskoposu 1126-1167=41; Baudouin, Térouane piskoposu 1130-1131=1. 2. Duka'nın ilk eşinden: Oda=Sagehar, Bavyera kontu; Gertrude=Comte Florent II de Hollande(ölm.1122) ve:

3) Simon I, duka 1115-1139=24=Adélaïde de Querfort(ölm.1143), çocukları: Robert(ölm.1176?), Florange senyörlerinin atası; Adeline=Comte Hugues I de Vaudemont; Agathe=Comte Renaud III de Bourgogne(ölm.1148), izd.1142?, izd.müd.6? ve:

4) Mathieu I, duka 1139-1176=37=Bertha(ölm.1195), Almanya imparatoru Friedrich Barbarossa'nın kızkardeşi, çocukları: 5) Simon II, duka 1176-1205=29, kardeşi lehine ferâgat edip 1207'de çocuksuz öldü=Ida(ölm.1224), Comte Gérard de Bâcon et de Vienne kızı ve Sire Humbert II de Coligny'den dul.- 6) Ferry I, 6. duka 1205-1206=1, Bitche kontu, oğlu lehine ferâgat edip 2 yıl sonra 1208'de öldü=Ludmilla(ölm.1223), Polonya kralı Micislas kızı.- Matthieu(ölm.1199), Toul kontu=Béatrix de Dampierre,

Toul Kontları âilesinin atası.- Thierry, Metz piskoposu 1173-1181=8.- Judith=Comte Etienne I d'Auxonne.- Alix(Adélaïde)=Duc Hugues III de Bourgogne(ölm.1192).- Berthe=Markgraf Hermann IV v.Baden(ölm.1190).- Sophie=Comte Henri IV de Limbourg.

6. Duka'nın çocukları: Thierry le Diable=Şeytan(doğ.1175), Châtelet senyörü ve Châtelet âilesinin atası=Gertrude, Fransa seraskeri Mathieu de Montmorency kızı.- Matthieu, Toul piskoposu 1200-1217=17.- Agathe=1236'da Remiremont başrâhibesi.- Judith=Graf Heinrich v.Salm.- 7) Ferry II, 7. duka 1206-1213=7=Agnès(ölm.1226), Comte Thibaut I de Bar kızı. Çocukları:

8) Thibaut I, 8. duka 1213-1220=7, çocuksuz=Gertrude de Dagsbourg(ölm.1225), izd.1206, izd.müd.14, Comte Albert de Metz kızı(=2. Thibaut le Grand=Büyük, izd.1220(ayni yıl), Şampanya kontu, =3. Comte Frédéric de Linanges.- 9) Matthieu II, 9. duka 1220-1250=30=Catherine(ölm.1255), izd.1225, izd.müd.25, Duc Valeran III de Limbourg kızı, nâibe 1251-1259=8.- Renaud(ölm.1274), Bitche ve Castres senyörü=Elisabeth, Seigneur Henri de Castres kızı.- Jacques, Metz piskoposu 1239-1260=21.- Adélaïde=1. Comte Werner de Kybourg(ölm.1228), =2. Seigneur Gauthier de Vagnory.- Berthe(ölm.1255)=Simon III, Saarbrücken kontu.

9. Duka'nın çocukları: 10) Ferry III(1240-1303=63), duka 1250-1303=53, =Marguerite(ölm.1310), izd.1255, izd.müd.48, Navar kralı ve Şampanya kontu Thibaut IV kızı.- Laure(Eleonore)(ölm.1281'den sn.) Vergy vârise kontesi 1272-1281'den sn.=1. Jean de Dampierre, Şampanya seraskeri(ölm.1259?), =2. Guillaume II de Vergy (ölm.1272), izd.1259, izd.müd.13, Mirebeau baronu ve Vergy kontu Henri oğlu, çocuksuz.- Catherine=Comte Richard de Montbéliard(ölm.1237?).- Adeline=Luigi I(ölm.1285), Vaud senyörü, Savoie hânedânı.- Isabelle=1. Guillaume de Vienne, =2. Jean II de Châlon.

10. Duka'nın çocukları: 11) Thibaut II, duka 1303-1312=9=Elisabeth(ölm.1325), izd.1281, izd.müd.31, Seigneur Hugues IV de Rumigny kızı(=2.Gaucher de Châtillon, Fransa seraskeri, izd.1312, ayni yıl).- Mathieu(ölm.1282), Beirouart senyörü=Alix, izd.1278, izd.müd.4, Comte Thibaut II de Bar kızı.- Jean(ölm.1306), Toul kontu.- Isabelle(Elisabeth)(ölm.1324'ten sn.)=1. Heinrich v.Wittelsbach, =2. Comte Henri III de Vaudemont(ölm.1332), izd.1306.- Catherine(ölm.1316'dan sn.)=Conrad(Egiran) II, Fribourg kontu(ölm.1350), izd.1290.- Frédéric le Jeune=Genç, Orléans piskoposu 1296-1299=3.

11. Duka'nın çocukları: 12) Ferry IV le Lutteur=Güreşçi(1282-1328=46), duka 1312-1328=16=Isabelle v.Habsburg(ölm.1332), izd.1304, izd.müd.24, İmp.Albert I kızı.- Thibaut, Liège piskoposu 1302-1312=10.- Matthieu, Bevère ve Florines senyörü, çocuksuz=Mathilde(ölm.1341'den önce), izd.1313, Flandre kontu Robert III de Béthune kızı.- Marguerite=Comte Louis IV de Looz et de Chiny(ölm.1336), çocuksuz.- Marie=Guy de Châtillon.- Isabelle=Everard de Bar.

12. Duka'nın çocukları: 13) Raoul le Vaillant=Yiğit(1318-1346=28), duka 1328-1346=18=1. Eléonore(ölm.1332), izd.1329, izd.müd.3, çocuksuz, Comte Edouard I de

Bar kızı, =2. Marie(ölm.1365?), izd.1334?, izd.müd.12?, nâibe 1346, Guise kontesi, Blois kontu Gui I de Châtillon kızı.- Frédéric, 1348'de Lunéville kontu.- Marguerite=Ulric de Rappoltsheim.

13. Duka'nın oğlu ve halefi: 14) Jean I(1340?-1390=50?), duka 1346-1390=44, önce annesinin niyâbetinde=1. Sophie(ölm.1369), izd.1361, izd.müd.8, Graf Eberhard II v.Württemberg=Elisabeth v.Henneberg kızı, =2. Marguerite de Looz et Chiny(ölm.1372), çocuksuz. İlk eşinden:

15) Charles I le Hardi(1365-1431=66), duka 1390-1431=41, Fransa seraskeri 1418=Marguerite v.Wittelsbach(ölm.1434), izd.1393, izd.müd.38, İmp.Robert kızı.- Elisabeth(Isabelle)=1. Enguerrend de Coucy, Soissons kontu(ölm.1396), izd.1386, izd.müd.10, =2. Herzog Stephan II v.Bayern.- Ferry I, Vaudemont kontu ve Joinville baronu 1393-1415=22=Marguerite(ölm.1416), izd.1393, izd.müd.22, Vaudemont kontluğu ve Joinville vârisesi, Comte Henri V de Vaudemont kızı ve önce Jean de Bourgogne'dan, sn.Comte Pierre de Genève'den dul, nesli Vaudemont kontları, aş.bk.

15. Duka'nın kızları: Catherine(ölm.1491)=Baden markisi Jacques I(ölm.1458), izd.1426, izd.müd.32, zevcinden sn.33 yıl yaşadı.- 16) Isabelle, 16. Loren hükümrân düşesi 1431-1453=22 = 16-A) René I(1408-1480=72), izd.1420, izd.müd.33(=2. Jeanne(ölm.1498), izd.1454(ertesi yıl), izd.müd.26, Sire Gui XIV de Laval kızı), ortak Loren dukası 1431-1453=22, Bar dukası 1430-1453=23, Anjou ve Provence kontu, Napoli, Sicilya ve Kudüs titüler kralı(bk.İtalya-Sicilya), Napoli kralı Luigi II(Fr.Louis II d'Anjou)=Yolande(Aragon kralı Juan I kızı) oğlu ve Fransa kralı Jean II'nin oğlunun oğlunun oğlu, dolayısıyle Capet hânedânından(Capet-Valois-Anjou), Anjou-Lorraine Hânedânı'nın atası, bu sûretle Loren dukalığı 1453'te Fransa Kraliyet Hânedânı'nın bir dalına geçmiş oluyor. 16. Düşes=16. Duka'nın çocukları:

17) Jean II d'Anjou(1424-1470=44), kendisinden 10 yıl sonra ölen babasının lehine ferâgati üzerine annesinin ölümünde 17. Loren dukası 1453-1470=17, Loren eyâlet v.1442-1453=11, Kalabriya dukası, Ceneviz vâlîsi 1458, titüler Napoli kralı 1458(İtalya'da adı: Giovanni I)=Marie(ölm.1488), izd.1441, izd.müd.29, Duc Charles I de Bourbon=Agnès de Bourgogne kızı, oğulları: Jean II(ölm.1448), çocuk, Kalabriya dukası ve 18) Nicolas(1448-1473=15), 18. Loren dukası 1470-1473=3, evlenmedi, yerine halası 19. düşes oldu.- Marguerite(İng. Mary)(1429-1482=53), İngiltere kraliçesi 1444-1471= 25=Henry VI(1421-1471=50), izd.1444, izd.müd.25, zevcinden 8 yş.kç., İngiltere kralı 1422-1464=42+1470-1471=1 = 43, çocukları için bk.İngiltere/Palantagenet-Lancaster.- 19) Yolande d'Anjou(1428-1483=55), 19. Loren düşesi(birâder-zâdesinin yerine) 1473-1483=10 = Ferry II(1425-1470=45), izd.1445, izd.müd.25, zevcinden 3 yş.kç., annesinin amcasının torunu, aş.bk., Guise ve Vaudemont kontu, çocukları için aş.bk. 19. Düşes'in ölümü ile dukalıkta Anjou hânedânı sona erer ve tekrar eski hânedânın 14. Duka'dan inen yan dalı saltanata yükselir.

14. Duka'nın kç.oğlu ve 15. Duka'nın kardeşi Ferry I'i(ölm.1415) yukarıda gördük. Bu Vaudemont kontu Ferry I'in çocukları: Isabelle(ölm.1455)=1. Graf Philipp v.Nassau-Saabrücken, =2. Comte Henri de Blamont; Ferry de Rumigny; Charles de Bouvines; Jean de Flaurines; Marguerite=Guillaume II de Vienne; Jeanne=Johann

v.Salm; Antoine le Victorieux=Muzaffer, Vaudemont ve Guise kontu ve Joinville baronu(sire) 1416-1458=42=Marie(ölm.1476), izd.1417, izd.müd.41, Comte Jean VII d'Harcourt kontu; Marie(ölm.1455)=Vicomte Alain IX de Rohan; Henri, Metz piskoposu 1484-1505=21; Ferry II(1425-1470=45), Guise kontu 1444-1470=26, Vaudemont kontu ve Joinville baronu(sire) 1447-1470=23, Napoli'de kral vekîli 1470 = 19) Yolande (yk.bk.)(1428-1483=55), izd.1445, izd.müd.25, zevcinden 3 yş.kç., annesinin amcasının torunu, 19. Loren düşesi 1473-1483=10(eşinin ölümünden sonra düşes oldu ve ölümünde Loren oğluna kaldı), çocukları: Jeanne(1448-1480=32)=Maine kontu Charles II d'Anjou(ölm.1480), izd.1478=2; Yolande(ölm.1500)=Landgraf Wilhelm II v.Hessen-Rheinfels(ölm.1509), izd.1496, izd.müd.4; Marguerite(ölm.1541)=Alençon dukası ve Perche kontu René(ölm.1521), izd.1488, izd.müd.33 ve no.20(René II).

20) René II(1451-1508=57), 20. Loren ve Bar dukası 1483-1508=25+annesi ile ortak-duka 1473-1483=10 = 35, Vaudemont ve Guise kontu 1470-1500=38, Lorraine-Vaudemont dalının kurucusu, Guise kontluğunu kuzini Charlotte d'Armagnac'dan tevârüs etti ki 1528'de dukalık derecesine yükseltildi(1688'den 1789'da Büyük İhtilâl'e kadar Guise Dukalığı, Condé prenslerine âit oldu). =1. Jeanne(ölm.1488), izd.1471, tal.1485=14, Tancarville kontu Guillaume d'Harcourt kızı, =2. Philippine(Philippa) (ölm.1547), izd.1485(ayni yıl), izd.müd.23, zevcinden 39 yıl sn.öldü, Duc Adolphe Egmont de Gueldre kızı, 2. eşinden çocukları: Claude(1496-1550=54), Guise dukası 1508-1550=42, Guise, Aumale ve Mayenne Dukaları hânedânı atası ki aşağıda ele alınacaktır.- Louis(1500-1528=28), Vaudemont kontu 1508-1528=20.- François(1506-1524=18), Lambesi kontu 1508-1524=16.- Jean "le Cardinal de Lorraine" (1488-1550=62), vel.1488-1505=17, ruhbân sınıfına geçip kardeşi Antoine lehine Lorraine vârisliğinden ferâgat etti, Metz piskoposu 1505-1517=12, Toul piskoposu 1517-1521=4, kardinal pâyesi 1518, Die ve Valence piskoposu 1521-1523=2, Luçon ve Verdun piskoposu 1523-1524=1, Narbonne başpiskoposu 1524-1533=9, Reims başpiskoposu 1533-1536=3, Alby başpiskoposu 1536-1537=1, Lyon başpiskoposu 1537-1538=1, Agen piskoposu 1538-1542=4, Nantes başpiskoposu 1542-1550=8, Kral François I ve oğlu Henri II'nin devlet nâzırı.- 21) Antoine, aş.bk.

21) Antoine le Bon=İyi(1489-1544=55), Lorraine ve Bar dukası 1508-1544=36, vel.1505-1508=3, Gueldre dukalığı müddeîsi 1538-1544=6. =Renée(1494-1539=45), izd.1515, izd.müd.24, yş.21-45, zevcinden 5 yş.kç., Montpensier kontu Gilbert de Bourbon kızı, çocukları: Anne(1522-1568=46)=1. René de Nassau, Orange prensi (ölm.1544), izd.1540, izd.müd.4, yş.18-22,=2. Arschot dukası Philipp v.Croy(ölm.1549), izd.1545, izd.müd.4, yş.27-31.- 22) François I, aş.bk.- Nicolas(1524-1577=53), Metz ve Verdun piskoposu 1544-1548=4, ruhbân sınıfından çıkarak Vaudemont kontu 1548-1577=29, Mercoeur dukası 1569-1577=8 =1. Marguerite(ölm.1554), izd.1549, izd.müd.5, Pr.Jean d'Egmont de Gavre kızı, =2. Jeanne(ölm.1568), izd.1555(ertesi yıl), izd.müd.13, Nemours dukası Philippe(Filipo) de Savoie kızı, =3. Catherine(1550-1606=56), izd.1569(ertesi yıl), izd.müd.8, yş.19-27, zevcinden sn.29 yıl yaşadı, Aumale dukası Claude de Lorraine kızı, ilk eşinden: Louise(1553-1601=48), Fransa kraliçesi 1575-1589=14, Bourbonnais ve Auvergne düşesi = Henri III(1551-1589=48), izd.müd.14, yş.22-36, zevcinden 2 yş.kç., Fransa kralı 1574-1589=15, Polonya kralı 1573-1574=1,

çocuksuz; Philippe-Emmanuel(1558-1602=44), Mercoeur dukası 1577-1602=26= Marie(1562-1623=61), izd.1576, izd.müd.26, yş.14-40, zevcinden 4 yş.kç., Penthièvre düşesi 1569-1623=54, Penthièvre dukası Sébastien de Luxembourg kızı ve vârisesi, çocukken ölen bir pr.dışında kızları Françoise(1592-1669=77), babasından verâseten hükümrân Mercoeur düşesi 1602-1669=67+ annesinden verâseten hükümrân Penthièvre düşesi 1623-1669=46=César(1594-1665=71), izd.1609, izd.müd.56, yş.17-73, zevcinden 2 yş.by., Vendôme dukası, Fransa kralı Henri IV'ün(Bourbon) gayri meşrû, fakat meşrûlaştırılmış oğlu.- Duc Nicolas de Mercoeur'ün(1524-1577) 2. eşinden olan çocukları ise şunlardır: Charles(1561-1587=26), Toul piskoposu 1568-1585=17, Verdun piskoposu 1585-1587=2, kardinal.- Marguerite(1564-1625=59)=1. Duc Anne de Joyeuse (ölm.1587), izd.1581, izd.müd.6, oramiral(Fransa), =2. Pyney dukası François de Luxembourg.- François(1567-1592=25), Chaussins markisi.- Nicolas de Mercour'ün 3. eşinden olan 2 pr.: Eric(1576-1623=47), Verdun piskoposu 1593-1623=30; Henri(1570-1601=31), Chaligny kontu=Claude de Mouchy(ölm.1627), izd.1585, izd.müd.16, zevcinden sn.26 yıl yaşadı, Georges Joyeuse'den dul, bunların oğulları olan 3 pr.: Charles de Lorraine-Chaligny(1592-1631=39), Verdun piskoposu 1610-1631=21; Henri de Lorraine-Chaligny(1596-1672=76), Chaligny kontu 1601-1672=71; François de Lorraine-Chaligny(1598-1661=63), Verdun piskoposu 1631-1661=30.

22) François I(1517-1545=28), Lorraine dukası 1544-1545=1, Bar dukası 1541-1545=4, Pont-à-Mousson markisi = Christina(ölm.1590), izd.1541, izd.müd.4, zevcinden sn.45 yıl yaşadı, nâibe 1550-1552=2, Danimarka kralı Christian II kızı, çocukları: Renée(1544-1602=58)=Wilhelm v.Wittelsbach(ölm.1626), izd.1568, izd.müd.34, yş.14-58.- Dorothée(1545-1618=73)=1. Herzog Erik II v.Braunschweig-Göttingen(ölm.1584), izd.1575, izd.müd.9, yş.30-39, çocuksuz, =2. Marc de Rye, Varax kontu.- No.23.

23) Charles I le Grand=Büyük(1543-1608=65), Lorraine ve Bar dukası 1545-1608=63, vel.1543-1545=2, önceleri niyâbet altında. =Claude(1547-1575=28), izd.1559, izd.müd.16, yş.12-28, zevcinden 4 yş.kç., Fransa kralı Henri II kızı, çocukları: Christine(1565-1637=72), Toskana büyük-düşesi=Ferdinando I Medici(ölm.1608), izd.1589, izd.müd.19, yş.24-43, Toskana büyük dukası.- Charles(1567-1607=30), Metz piskoposu 1578-1592=14, Strassburg başpiskoposu 1592-1607=15, kardinal 1591.- Antoinette(1568-1610=42)=Jean-Guillaume(Alm.Johann Wilhelm)(ölm.1609), izd.1599, izd.müd.10, yş.31-41, Clève ve Juliers dukası, çocuksuz.- Catherine(1573-1648=75), Remiremont başrâhibesi 1661-1668=7.- Elisabeth(1574-1635=61), çocuksuz=Maximilan I I(ölm.1651), izd.1595, izd.müd.40, yş.21-61, Bavyera dukası(=2. Arşidüşes Marianne, İmp.Ferdinand II kızı, izd.1635, ayni yıl).- No.24 ve No.25.

24) Henri II le Bon=İyi(1563-1624=61), Lorraine ve Bar dukası 1608-1624=16, vel.1563-1608=45. =1. Catherine(1559-1604=45), izd.1599, izd.müd.5, yş.40-45, zevcinden 4 yş.by., Navar kralı ve Vendôme dukası Antoine de Bourbon kızı ve Fransa kralı Henri IV'ün kızkardeşi, çocuksuz, =2. Marguerite(ölm.1632), izd.1606, izd.müd.18, Montova dukası Vincento I Gonzaga kızı, bu eşinden doğan 2 prs.: Claude(1612-1648=36)=Nicolas François, bk.aş.no.27, 1609-1670=61, izd.1634, izd.müd.14, yş.22-36, zevcinden 3 yş.kç., Loren ve Bar dukası 1634-1670=36; Nicole(1608-1657=49), çocuksuz=Charles III(1604-1675=71), izd.1621, tal.1637, izd.müd.16, yş.13-29,

zevcinden 4 yş.kç., Loren ve Bar dukası(no.26) 1624-1634=10, bu sûretle Düşes Nicole ve kızkardeşi Düşes Claude, birer amca oğulları ile evlenip her ikisi de Loren düşesi oldular.- 24. Duka'nın yerine kardeşi François II geçti:

25) François II(1571-1632=61), Loren ve Bar dukası 1624'te bir kaç ay, oğlu lehine dukalıktan ferâgat etti, Vaudemont kontu 1571-1632=61= Christine(ölm.1627), izd.1597, izd.müd.30, Graf Paul v.Salm kızı, çocukları: Henriette(1605-1660=55)=1. Louis(ölm.1631), izd.1612, izd.müd.19, yş.7-26, çocuksuz, bâtard da Guise, Phalsbourg prensi, =2. Charles de Guasco, izd.1644(13 yıl sn.), yş.39, Sollery markisi, =3. Christophe de Moura, =4. François de Grimaldi, Lixin prensi; Marguerite(1613-1672=59), Orléans düşesi=Gaston, Orléans dukası(bk.Fransa)(ölm.1660), izd.1633, izd.müd.27, yş.20-47; no.26 ve no.27.

26) Charles III(1604-1675=71), Loren ve Bar dukası 1624-1634=10, kardeşi lehine ferâgat etti. =1. Nicole(1608-1657=49), izd.1621, zevcinden 4 yş.kç., amcasının oğlu, 24. Duka'nın by.kızı, çocuksuz, tal.1637=16, yş.13-29, =2. Béatrix de Cusance(ölm.1663), izd.1637(ayni yıl), izd.müd.26, Cantecroix prensi Eugène Léopold d'Oiselet kızı, =3. Louise Marguerite(ölm.1692), izd.1665(2 yıl sn.), izd.müd.10, çocuksuz, Comte Charles d'Apremont-Nanteuil kızı ve vârisesi. 2. eşinden çocukları: Anne(1639-1720=81)=Jules(ölm.1694), izd.1660, izd.müd.34, yş.21-55, zevcinden sn.26 yıl yaşadı, Lillebonne prensi, çocukları için bk.aş.Guise.- Charles Henri(1649-1723=74), Vaudemont kontu 1675-1723=48, Milano eyâlet v.1698=Anne Elisabeth(1649-1714=65), izd.1669, izd.müd.45, yş.20-65, zevci ile ayni yaşta, Duc Charles III d'Elboeuf kızı, oğulları Charles Thomas(1670-1744=74), Vaudemont prensi, Almanya orgenerali.- 26. Duka'nın halefi olan kardeşi:

27) Nicolas François(1609-1670=61), 27. Loren ve Bar dukası 1634-1670=36, kardinal 1624, Toul piskoposu 1625-1634=9, 1634'te kardinal pâyesinden ferâgat ederek ruhbân sınıfından ayrıldı. =Claude(1612-1648=36), izd.1634, izd.müd.14, yş.22-36, zevcinden 3 yş.kç., amcasının oğlu, 24. Duka'nın kç.kızı, çocukları: Marie Anne Thérèse(1648-1662=14), Remiremont başrâhibesi 1657-1662=5 ve:

28) Charles IV Léopold(1643-1690=47), Loren ve Bar dukası 1675-1690=15, 1687'de Osmanlı'ya karşı Almanya imparatorluk ordusu başkumandanı, Almanya mareşali = Arşidüses Eleonore Maria(ölm.1697), izd.1678, izd.müd.12, İmp.Ferdinand III kızı ve Polonya kralı Mikhail Vietznowicky'den dul, çocukları: Charles(1680-1715=35), Olmütz 1695-8 ve Osnabrück 1698-1711 piskoposu, Trèves elektör-başpiskoposu 1711-1715=4; Joseph(1685-1705=20), Almanya generali; François(1689-1715=26), başrâhib ve no.29.

29) Léopold(1679-1729=50), Loren ve Bar dukası 1690-1729=39, vel.1679-1690=11. =Elisabeth Charlotte(1676-1744=68), izd.1698, izd.müd.31, yş.22-53, zevcinden 3 yş.by., Bourbon-Orléans dukası Philippe I kızı, Mlle de Chartres, Commercy hükümrân prensesi 1737-1744=7. Çocukları: Elisabeth Thérèse(1711-1741=30), Sardunya kraliçesi 1737-1741=4 = Carlo Emanuele III(1701-1773=72), izd.(3) 1737, izd.müd.4, yş.26-30, zevcinden 10 yş.kç., Sardunya kralı ve Savoie dukası 1730-1773=43, tek oğulları için bk.İtalya. Anne Charlotte(1714-1773=59), Remiremont

başrâhibesi.- Charles Alexandre(1712-1780=68), Loren prensi, Töton tarîkati üstâd-ı âzamı, Holanda genel vâlîsi 1749-1756=7+1763-1780=17 = 24, Almanya(Avusturya) mareşali ve imparatorluk başkumandanı, titüler Loren dukası 1729-1780-51 = Arşidüşes Maria Anna(ölm.1744), izd.1744, izd.müd.bir kaç ay, İmp.Karl VI'nın kç.kızı ve İmparatoriçe Maria Theresia'nın kızkardeşi, Holanda genel vâlîsi.- No.30.

30) François III(Alm.Franz)(1708-1765=57), Loren ve Bar dukası 1729-1737=8, Almanya imparatoru(Franz I) 1745-1765=20, Macaristan kral nâibi 1732-1745=13, Toskana büyük-dukası 1737-1765=28, =Maria Theresia(1717-1780=63), izd.1736, izd.müd.29, yş.19-48, zevcinden 9 yş.kç., imparatoriçe 1745-1765=20+1765-1780=15 = 35, Macaristan hükümrân kraliçesi(Bohemya ile) 1740-1780=40, İmp.Karl VI'nın by.kızı ve vârisesi.

Yukarıda gösterilen Loren dukası Franz = Maria Theresia v.Habsburg evlenmesi, Avrupa târîhinin dönüm noktalarındandır. İmp.Karl VI'nın ölümüyle Habsburg hânedânı, erkek tarafından ve meşrû dallarda tükenmiş oldu, hayatta hiç bir arşidük yoktu(1740). Almanya'da kadının imparator olması mümkün olmadığı için, 6. Karl'ın yerine geçen büyük kızı Maria Theresia, ancak kraliçe titrini alabildi. Avusturya Verâseti Savaşları denen büyük savaş sonunda, 1736'da evlendiği kocası Loren dukası Franz'ı, Almanya imparatoru olarak Avrupa'ya ve Almanya'ya kabûl ettirebildi. Bu bahsimizin başında açıklandığı gibi, kökende, Loren Dukaları ile Avusturya Habsburgları ayni atadan inerler. Onun için bu evlenmeden doğan çocuklarla başlıyacak Avusturya(Almanya) hânedânına Habsburg-Lothringen(Loren) Hânedânı ve kısaca gene Habsburg Hânedânı dendi. Almanya bahsinde açıklanmıştı. Dîğer taraftan, imparator olan Franz, daha imparatorluğu kabûl edilmeden, Loren dukalığından, kendisi ve nesli için ebediyyen vaz geçti ve Loren-Bar dukalığını Polonya tahtı müddeîsi ve Fransa Kralı'nın kayın-pederi Stanislas Leçinski'ye terketti. Bu sûretle Loren, Almanya imparatorluğunun bir parçası olmaktan çıktı, Fransa'ya bağlandı. Loren'in karşılığında Franz'a, İtalya'da Toskana(Floransa) büyük-dukalığı verildi. Bu sûretle Franz'ın sulbünden gelen Habsburg-Lothringen arşidükleri Almanya(Avusturya) imparatoru ve bir dal da Toskana büyük-dukaları oldular. Bu çok büyük değişiklikler, Maria Theresia'nın azmi sâyesinde ve büyük bir Avrupa savaşı sonunda mümkün olabildi. Loren'i alan Fransa, Franz'ın imparatonluğunu tanıdı. Bu yıllarda ve 1763'e kadar Fransa, Avrupa'nın en güçlü Hristiyan devleti idi. Fransa'nın tanımadığı bir prens, başka bir hânedandan geliyorsa, Almanya imparatoru olamazdı. Fakat bu iş karşılıklı tâvizler netîcesinde mümkün oldu.

Loren hânedânının bundan sonrası Alman(Avusturya) arşidükleri ve arşidüşesleri olarak devâm edip günümüze geldi ki *Almanya* kitabımızın Avusturya(Habsburg) bahsinde 4. ciltte verildi. İmparator Franz'ın ölümü üzerine büyük oğlu Joseph II(1765-1790), onun vârissiz ölümü üzerine kardeşi Leopold II(1790-1792), Almanya imparatoru oldular ve Habsburglar, bu Leopold II'den yürüdüler. 1780'de ölümüne kadar Maria Theresia, Almanya hükümrân imparatoriçesi olamamakla, sâdece imparator karısı olarak imparatoriçe sanını taşımakla berâber, gerçekte Avusturya-Macaristan imparatorluğunu yönetti. Kızlarından Marie Antoinette'i, Fransa kralı 16. Louis ile evlendirdi(1770).

31) Stanislas Leczinsky le Bienfaisant=Hayır Sâhibi(1677-1766=89), 31. ve sonuncu Loren ve Bar dukası 1737-1766=29, titüler Polonya kralı 1736-1766=30, bk.Polonya. Anlaşma gereği, hiç bir akrabâlığı olmadığı François III'e(İmparator Franz I), Loren ve Bar dukası olarak ve Fransa'ya bağlanarak halef oldu. =Catherine de Bnin-

Opalinska(1681-1747=66), izd.1698, izd.müd.49, yş.17-66, zevcinden 4 yş.kç., kızları Marie Leczinka(1703-1768=65), Fransa kraliçesi 1725-1768=43 = Louis XV(1710-1774=64), izd.1725, izd.müd.43, yş.22-65, zevcinden 7 yş.by., Fransa kralı 1715-1774=59. Capet-Bourbon hânedânı, bu evlenmeden yürüdü, 1774'te 15. Louis'nin ölümünde yerine torunu 16. Louis, Fransa kralı ve eski Loren dukası İmp.Franz'ın kızı Marie Antoinette, Fransa kraliçesi oldular.

Stanislas Leçinski'nin tek vârisi, Fransa kraliçesi olan kızı idi. Onun için ölümünde, 27 Kasım 1766 günü, Loren ve Bar dukalıkları, Fransa tâcına alındı. Loren, Fransa'nın eyâleti oldu ve bir daha buraya duka atanmadı, vâlîlerce yönetildi.

Loren Hânedânı'ndan Guise(Giz) Dukaları(1506-1688)

1) Claude I(1496-1550=54), Guise ve Aumale kontu 1506-1528=22+1. Guise dukası(Fransa dukalığı) 1528-1550=22 = 44, Joinville baronu(sire) 1506-1550, Şampanya eyâlet v.1536, sn.Brie ve Burgonya eyâlet v., Mayenne markisi 1544-1550=6, Aumale dukası ve Elboeuf markisi 1545-1550=5. 1506'da Fransa soyluluğuna geçti(naturalisation française). 20. Loren dukası René II'nin(1451-1508)(yk.bk.) oğlu, 21. Duka'nın kardeşi ve 22. Duka'nın amcası. =Antoinette(1494-1583=89) izd.1513, yş.19-56, izd.müd.37, zevcinden 2 yş.by., zevcinden sn.33 yıl yaşadı, Vendôme kontu François de Bourbon kızı(11 çocukları oldu). Claude I'in gayri meşrû kızı: Claude(1540-1612=72).

Joinville, Loren batısında, Şampanya kontluğu sınırında, Marne üzerinde şehirdir. Guise, Belçika sınırı güneyinde, Picardie eyâletinde, Loren'den uzak bir şehirdir. 1. Duka'nın küçük ölen bir çocuk dışındaki 4 kızı ve 6 oğlu:

Marie(1515-1560=45), İskoçya kraliçesi 1538-1542=4+1542-1560=18 =22, İskoçya kral nâibesi 1554-1559=5 =1. Louis II d'Orléans, Longueville dukası(ölm.1537), izd.1534, izd.müd.3, yş.19-22, =2. James V(1512-1542=30), izd.1538(ertesi yıl), izd.müd.4, yş.23-27, zevcinden 3 yş.kç., İskoçya kralı 1513-1542=29, kızları Mary Stuart, İskoçya hükümrân ve Fransa kraliçesi, bk.İskoçya.- Louise(1520-1542=22), çocuksuz=Chimai prensi Karl v.Croy(ölm.1551), izd.1541, izd.müd.1, yş.21-22.- Renée(1522-1602=80), Reims'te Saint-Pierre başrâhibesi 1546-1602=56.- Antoinette (1531-1562=31), Farmoustier başrâhibesi 1556-1562=6.- Charles(1524-1574=50), Cardinal de Guise, sn.Cardinal de Lorraine diye ünlü, kardinal 1547, Roma büyükelçisi 1547 ve 1555, Reims başhiskoposu 1538-1550=12, Metz piskoposu 1550, Fransa kralları François II ve Charles IX'un nâzırı.- Louis(1527-1578=51), Cardinal de Guise diye ünlü, kardinal 1553, Troyes piskoposu 1545-1550=5, Albi piskoposu 1561-1568=7, Metz piskoposu 1568-1578=10.- François(1534-1563=29), Fransa oramirali, Malta tarîkatinde Fransa grand-prieur'ü.- Claude II(1526-katli 1573=47), 1. Aumale dukası 1547-1573=26, Mayenne markisi 1547-1573=26, Dauphiné eyâlet v.1548-1550=2, Burgonya eyâlet v.1550 = Louise(ölm.1574), izd.1547, izd.müd.26, Maulevrier ve Mark kontu Louis de Brézé kızı, Guise-Aumale hânedânını oluşturan çocukları için aş.bk.- René(1536-1566=30), 1. Elboeuf markisi ve Guise-Elboeuf hânedânı atası(aş.bk.), oramiral=Louise de Rieux, izd.1554, Harcourt kontu Claude I kızı ve vârisesi.- No.2.

2) François le Balafré(1519-katli 1563=44), 2. Guise dukası 1550-1563=13, Monsieur d'Aumale diye ünlü, ilâveten Joinville baronu, Mayenne markisi, 1552'de Joinville baronluğu sanı prensliği ol.yükseltildi, orgeneral, Şampanya, Brie, Dauphiné eyâletleri vâlîsi, Fransa krallığı başkumandanı 1557-1563=6. =Anne(1531-1607=76), izd.1549, izd.müd.14, yş.18-32, zevcinden sn.44 yıl yaşadı, Gisors hükümrân kontesi, Ferrara dukası Ercule II d'Este kızı(=2. Jacques de Savoie, izd.1566(3 yıl sn.), Nemours dukası). Çocukları: Catherine Marie(1552-1596=44), çocuksuz=Montpensier dukası Louis II de Bourbon(ölm.1582), izd.1570, izd.müd.12, yş.18-30.- François(1559-1573=14), râhib.- Küçük ölen bir çocuk.- Louis(1554-1588=34), Cardinal de Guise ol.ünlü, kardinal 1578, Reims başpiskoposu1574-1588=14, şeref unvânı ol.duka sanını da taşıdı, gayri meşrû oğlu: Louis(ölm.1631), bâtard de Guise, Acerville baronu ve Phaltzbourg prensi=Henriette(ölm.1660), Loren dukası François II kızı(yk.bk.), çocuksuz.- Charles(1554-1611=57), Mayenne dukası 1573-1611=38, 1589'da Ligue şefi ve krallık başkumandanı, Fransa kralının başmâbeyncisi, oramiral ve orgeneral, Burgonya eyâlet v., Ile de France eyâlet v.1596. =Henriette(ölm.1611), izd.1576, izd.müd.35, Villars markisi Honorat II de Savoie kızı ve vârisesi, Fransa mareşali ve oramirali, ve Montpezat senyörü Melchior du Prez'den dul, çocukları: Charles Emmanuel(1581-1609=28), Sommerive dukası, evlenmedi; Renée(ölm.1638)=Ognano dukası ve Santa Fiore kontu Mario Sforza; Catherine(1585-1618=33)=Carlo Gonzage(ölm.1637), izd.1599, izd.müd.19, yş.14-33, Nevers dukası, sn.Mantova ve Montferrat dukası, 6 çocuklarından Anna(1616-1684=68)=Edouard de Simmern (ölm.1663), bunların 4 çocuklarından Anne Henriette(1648-1723=75), Guise dukalığını tevârüs etti= 9) Henri Jules(ölm.1709), izd.1663, izd.müd.46, yş.15-61, Condé prensi ve 9. Guise dukası 1688-1709=21, aş.bk.; Henri(1578-1621=43), Aiguillon dukası 1599-1621=22, Mayenne dukası 1611-1621=10, Madrid büyükelçisi 1612, Ile de France eyâlet v.1618, Guyana eyâlet v., çocuksuz=Henriette(1571-1601=30), izd.1599, izd.müd.2, yş.28-30, zevcinden 7 yş.by., Mantova prensi Luigi Gonzaga kızı.- No.3.

3) Henri I le Balafré(1550-katli 1588=38), 3. Guise dukası ve Joinville prensi 1563-1588=25, 1584'de Ligue şefi ve başkumandanı.- =Catherine(1548-1633=85), izd.müd.18, yş.22-40, zevcinden 2 yş.by., zevcinden sn.45 yıl yaşadı, Eu hükümrân kontesi, Nevers dukası ve Eu kontu François de Clèves kızı ve Porcien prensi Antoine de Croy'dan dul, çocukları: kç.ölen 6 çocuk.- Henri, May markisi, oğlu Charles(1598-1621=23), piskopos 1616-1621=5.- François(1589-1614=25), posthume, Malta şövalyesi, Provence eyâlet vâlî vekîli.- Renée(ölm.1626), Saint-Pierre de Reims başrâhibesi.- Jeanne(1586-1638=52), Jouarre başrâhibesi.- Louise Marguerite(1588-1631=43)=1. François de Bourbon, Conti prensi(ölm.1614), izd.1605, izd.müd.9, yş.17-26, =2. Mareşal François de Bassompierre(1579-1646=67), izd.1614(ayni yıl), izd.müd.17, yş.26-43.- Louis(1575-1621=46), Cardinal de Guise ol.ünlü, kardinal 1615, Reims başpiskoposu 1605-1612=7, gayri meşrû oğulları: Charles Louis, bâtard de Lorraine, Condom piskoposu 1660-1668=8 ve Achille, bâtard de Lorraine, Romorantin kontu, 1648'de Girit'te Kandiye'de Türkler'le Venedik generali ol.savaşırken maktûl.- Claude(1578-1657=79), Chevreuse dukası 1612-1657=45, Kral'ın başmâbeyncisi ve doğancıbaşısı 1621, Auvergne, Bourbonnais ve Picardie eyâletleri v.=Marie(1600-1679=79), izd.1622, izd.müd.35, yş.22-57, zevcinden 22 yş.kç., Montbazon dukası

Hercule de Rohan kızı ve Fransa seraskeri Luynes dukası Charles Albert'den dul, 3 kızları: Anne Marie(1624-1652=28), Pont-aux-Dames başrâhibesi 1652; Charlotte Marie(1627-1652=25), evlenmedi; Henriette(1631-1694=63), Pont-aux-Dames 1652-55, sn.Joarre 1655-94 başrâhibesi.- No.4.

4) Charles(1571-1640=69), 4. Guise dukası ve Joinville prensi 1588-1640=52, Eu kontu, Fransa grand-maître'i 1588, Provence eyâlet v.1594, Joyeuse dukası 1611-1640=29, orgeneral 1617, oramiral 1622 = Henriette Catherine, izd.1611, izd.müd.29, Mareşal Duc Henri de Joyeuse kızı ve Montpensier dukası Henri de Bourbon'dan dul, Joyeuse ve Montpensier vârise düşesi(1585-1656=71), yş.26-55, zevcinden 14 yş.kç. Küçük ölen 3 çocuk dışında çocukları: François(1612-1639=27), evlenmedi, Joinville prensi ve vel.1612-1639=27.- Charles Louis(1618-1637=19), Joyeuse dukası, evlenmedi.- Roger(1624-1653=29), Malta şövalyesi.- Françoise Renée(1621-1684=63), Saint-Pierre de Reims, sn.1644-84'te Montmartre başrâhibesi.- Louis(1622-1666=44), Joyeuse dukası 1637-1666=29, Fransa Kralı başmâbeyncisi 1644 = Françoise de Valois, duchesse d'Angoulême(ölm.1696), izd.1649, izd.müd.17, zevcinden sn.33 yıl yaşadı, Angoulême dukası Louis Emmanuel de Valois kızı ve vârisesi, orgeneral.- No.5 ve 8.

5) Henri II(1614-1664=50), 5. Guise dukası, Eu kontu ve Joinville prensi 1640-1664=14, Reims başpiskoposu 1629-1639=10, babasının yerine geçmek üzere ruhbânlıktan ayrıldı, Napoli krallığı orgenerali ve başkumandanı 1647, İspanya'da esir 1647-1652=5, Kral'ın başmâbeyncisi 1655, çocuksuz. =1. Anne(1616-1684=68), izd.1639, tal.1640=1, yş.23-24, zevcinden 2 yş.kç., Mantova ve Nevers dukası Carlo Gonzaga kızı(= 2. Edward v.Wittelsbach, Bavyera elektörü Friedrich V oğlu), izd.1645(5 yıl sn.). = 2. Honorine(ölm.1670), izd.1641, tal.1643=2, Comte Godefroi de Grimberghe kızı ve Bossut kontu Albert Maximilien de Henin'den dul.

6) Louis Joseph(1650-1671=21), 6. Guise dukası ve Joinville prensi 1664-1671=7, yukarıda anılan 4. Duka'nın oğullarından Louis de Joyeuse'ün (1622-1664) oğlu, Joyeuse dukası 1664-1674=7, Angoulême dukası, Alençon dukası 1667-1671=4. =Elisabeth(ölm.1696), izd.1667, izd.müd.4, zevcinden sn.25 yıl yaşadı, Alençon hükümrân düşesi, Duc Gaston d'Orléans kızı ve Fransa prensesi, oğulları: 7) François Joseph(1670-1675=5), 7. Guise dukası, Alençon ve Joyeuse ve Angoulême dukası, Joinville prensi 1671-1675=4,5 yaşında öldü.

8) Marie(1615-1688=73), 8. Guise ve Joyeuse düşesi ve Joinville prensesi 1675-1688=13, evlenmedi, 4. Duka'nın kızı, kardeşinin torunu olan 7. duka 5 yaşında ölünce yerine geçti. Mlle de Guise diye ünlüdür. 1688'de bu düşes ölünce Orléans dukası Gaston'un kızı Marie de Lorraine, Guise dukalığına el koydu. 1693'te ölünce, dukalığı amca oğlu Orléans dukası Philippe'e bıraktı. Ancak Guise dukalığı unvânı, Fransa kraliyet hânedânından Condé prenslerine geçti:

9) Henri Jules(ölm.1709), 9. Guise dukası 1688-1709=21, Condé prensi, bk.Bourbon-Condé = Anne Henriette(1648-1723=75), izd.1663, izd.müd.46, yş.15-61, Guise dukalığını tevârüs ederek unvânı zevcine geçirdi, şeceresi yukarıda verildi ki 2. Duka'nın oğlunun kızının kızının kızıdır, Anna de Gonzaga(1616-1684=68)=Edward v.Simmern(ölm.1663) kızı, Anna ise Carlo Gonzaga(ölm.1637)=Catherine de Guise

(1585-1618=33) kızı, Catherine ise Mayence dukası Charles de Guise(1554-1611=57) kızı ki, 2. Duka'nın oğullarındandır.

10) Louis III de Condé(1668-1710=42), babasının yerine 10. Guise dukası 1709-1710=10 = Mlle de Nantes, 14. Louis'nin gayri meşrû, fakat meşrûlaştırılmış kızı(ölm.1743), izd.1685, izd.müd.25, zevcinden sn.33 yıl yaşadı. Oğulları 11) Louis Henri(1692-1740=48), 11. Guise dukası 1710-1740=30 =1. Marie Anne de Conty(ölm.1720), izd.1713, izd.müd.7. =2. Charlotte(Rheinfelds-Rotenburg)(ölm.1741), izd.1728(8 yıl sn.), izd.müd.12, sonuncu izdivaçtan 12) Louis Joseph(1736-1818=82), 12. Guise dukası 1740-1818=78, =1. Charlotte de Rohan-Soubise(ölm.1760), izd.1753, izd.müd.7, =2. Catherine de Brignole, izd.1798(38 yıl sn.), ilk evlenmeden 13) Louis Henri Joseph(1756-1830=74), 13. Guise dukası 1818-1830=12 = Louise d'Orléans(ölm.1822), izd.müd.52, oğulları Louis Antoine Henri(1772-1804=32), Enghien Dukası(=Charlotte de Rohan-Rochefort) çocuksuz ve babasının hayâtında ölünce Condé hânedânı sona erdi. 14) Ferdinand Philippe(1810-1842=32), Orléans hânedânından olup 14. Guise dukası unvânını aldı 1830-1842=12. Ondan sonra Guise dukası unvânı bir müddet Fransız Kraliyet Hânedânı olan Orléans'larda(b.bk.) devâm etti.

Loren-Giz Hânedânının Yan Dalları

1. Guise Dukası Claude I'in(1496-1550) 3. oğlu(yk.bk.): 1) Claude II(1526-katli 1573=47), 1. Aumale dukası ve Mayenne markisi 1547-1573=26, Dauphiné 1548-50 ve Burgonya 1550 eyâletleri v. = Louise(ölm.1574), izd.1547, izd.müd.26, dame d'Anet, Maulevrier ve Mark kontu Louis de Brézé kızı. Çocukları: Catherine(1550-1606=56)=Nicolas(ölm.1577), izd.1569, izd.müd.8, yş.19-27, Lorraine-Mercoeur dukası.- Diane(1558-1599=41)=Comte François de Pinay-Luxembourg(ölm.1613), izd.1576, izd.müd.23, yş.18-41.- Claude(1564-katli 1591=27), orgeneral, Malta şövalyesi.- Küçük ölen 7 çocuk.- No.1- Krş.Semichon, *Hist.de la Ville d'Aumale,* Paris 1862.

2) Charles I(1556-1631=75), 2. Aumale dukası 1573-1631=58, 1589'da Paris v. = Marie(ölm.1603), izd.1576, izd.müd.27, Lorraine-Elboeuf dukası René kızı, çocukları: 4 pr. ve prs.dışında: 3) Anne(1600-1638=38), 3. Aumale düşesi 1631-1638=7 = Henri I de Savoie(ölm.1632), Nemours dukası, izd.1618, izd.müd.14, yş.18-32. Böylece Aumale dukalığı, Savoie hânedânına(bk.İtalya) geçti. Çocukları olan 3 pr., ard arda Aumale dukası oldular:

4) Louis(1619-1641=22), 4. Aumale dukası 1638-1641=3. 5) Charles Amédée (1624-1652=27), 5. duka 1641-1652=11, ilâveten Nemours dukası=Elisabeth de Vendôme, 2 kızları için bk.aş.no.7 ve 8. 6) Henri II(1625-1659=34), 6. duka 1652-1659=7, ilâveten Nemours dukası, 1652'den önce Reims başpiskoposu, duka olabilmek için ruhbân sınıfından ayrıldı = Marie d'Orléans , izd.1657, izd.müd.2, Longueville Dukası'nın kızı.

7) Marie-Françoise(1646-1683=37), 7. düşes 1659-1683=24 =1. Alfonso VI(ölm.1683), Portekiz kralı ve =2. Pedro II(ölm.1706), Portekiz kralı, bk. Portekiz. Böylece Aumale dukalığı, Portekiz Kraliçesi'ne geçmiş oldu. Kraliçe Maria'yı(Marie-Françoise) kızkardeşi istihlâf etti:

8) Marie-Jeanne(1644-1724=80), 8. düşes 1683-1688=5 = Carlo Emanuele II(Savoie)(b.bk.). 9) Maine Dukası, 14. Louis'nin gayri meşrû oğlu, Fransa Kralı 1688'de Aumale dukalığını Marie-Jeanne'dan alıp meşrûlaştırdığı bu oğluna verdi. 10) 9. Duka'nın ölümünde Aumale Dukalığı, Fransa hânedânın Orléans dalı prenslerine geçti ve Kral Louis Philippe'in oğulları ile 19. asırda devâm etti.

René(Renaud)(1536-1566=30), oramiral, 1. Elboeuf markisi, 1. Guise Dukası Claude I'in(1496-1550) 6. ve en küçük oğlu, 1. Aumale dukası Claude II'nin(1526-1573)(yk.bk.) kardeşidir. =Louise de Rieux, izd.1554, Comte Claude I d'Harcourt kızı ve vârisesi. Çocukları: Marie(1555-1603=48)=Charles I(1556-1631=75), izd.1576, izd.müd.27, yş.21-48, zevcinden 1 yş.by., 2. Aumale dukası 1573-1631=58, çocukları için yk.bk.(Guise-Aumale).- 1) Charles I(1566-1605=39), babasının yerine bir kaç aylıkken Elboeuf markisi 1566-1582=16+1. Elboeuf dukası 1582-1605=23 =39 = Clary de Chabot, Charny vârise kontesi(ölm.1652), 4 çocuk dışında çocukları: No.2) Charles II ve Henri, aş.bk.

2) Charles II(1596-1657=61), 2. Elboeuf dukası 1605-1657=52 = Catherine Henriette(1597-1663=66), izd.1619, izd.müd.38, yş.22-60, zevcinden 1 yş.kç., Fransa kralı Henri IV'ün meşrûlaştırılmış kızı, çocukları: 3 çocuk dışında: François Marie(1624-1694=70), Lillebonne kontu=1. Christine d'Estrée(ölm.1658), izd.1658, izd.müd.bir kaç ay, =2. Anne, izd.1660, Duc Charles III de Lorraine'in gayri meşrû kızı, bu 2. eşinden doğan Pr.(1661-1702=41).- François Louis(1623-1694=71), Harcourt kontu 1666-1694=28 = Anne d'Ornano(ölm.1695), izd.1645, izd.müd.49, çocukları(4 çocuk dışında): Alphonse Henri(1648-1718=70), Harcourt prensi 1694-1718=24= Françoise de Brannas(ölm.1715), izd.1667, izd.müd.48, çocukları(7 çocuk dışında): Joseph(1679-1739=60), Harcourt kontu ve Guise prensi 1718-1739=21 = Marie Louise Jeannin de Castille(ölm.1735), izd.1705, izd.müd.30, çocukları(3 çocuk dışında): Léopold, Guise prensi 1720-1747=27.- 3) Charles III, Charles II'nin by.oğlu ve halefi, aş.bk.

3) Charles III(1620-1692=72), 3. Elboeuf dukası 1657-1692=35 =1. Anne Elisabeth de Lannoy(ölm.1654), izd.1648, izd.müd.6, =2. Elisabeth de la Tour de Bouillon(ölm.1680), izd.1656, izd.müd.24, =3. Françoise de Montault(ölm.1717), izd.1684, izd.müd.8, 2. eşinden oğulları: 4) Henri(1661-1748=87), 4. Elboeuf dukası 1692-1748=56=Charlotte de Rochechouart(ölm.1729), izd.1677, izd.müd.56(3 çocukları oldu). 4. Duka'nın kardeşi ve halefi: 5) Emmanuel Maurice(1677-1763=86), 4. Elboeuf dukası 1748-1763=15). 6) Charles Eugène(1751-1825=74), 6. Elboeuf dukası 1763-1825=62, ayni âilenin Pr.Henri(ölm.1616) dalındandır, aş.bk.

Bu âileden Harcourt dukaları 1747'de ve Lislebonne dukaları 1763'te söndü. 1. Elboeuf dukası Charles I'in(1566-1605) kç.oğlu: Henri(1601-1666=65), Cadet de Perle=İncinin Küçüğü diye ünlüdür, Harcourt kontu 1605-1666=61, ilâveten Armagnac kontu=Marguerite(ölm.1674), izd.1639, izd.müd.26, Puylaurens düşesi. 4 çocuk dışında çocukları: Charles(1648-1708) ve büyüğü olan Louis I(1641-1718). Önce Charles dalını inceliyeceğiz:

Charles(1648-1708=60), Marsan kontu=1. Marie Françoise d'Albret(ölm.1692), izd.1683, izd.müd.9, =2. Catherine Guyon de Matignon(ölm.1699), izd.1696, izd.müd.3, 2. eşinden olan 3 çocuktan: Charles Louis(1696-1755=59), Mortagne prensi=Elisabeth de Roquelaure(ölm.1752), izd.1714, izd.müd.38, bu evlenmeden doğan 7 çocuktan: Camille(1725-?), Marsan prensi ve Puyguihelm markisi ve: Gaston Jean(1721-1743=22), Marsan kontu=Marie de Rohan(ölm.1803), izd.1736, izd.müd.7, zevcinden sn.60 yıl yaşadı.

Yukarıda adı geçen Louis I(1641-1718=77), Armagnac kontu 1666-1768=52=Catherine de Neufville(ölm.1707), izd.1660, izd.müd.47, 14 çocukları oldu, bunlardan: Henri(1661-1712=51), Brionne kontu, babasının hayâtında öldü=Marie Madeleine d'Epinay(ölm.1714), izd.1689, izd.müd.23, bu evlenmeden: bir Prs. ve: Louis II(1692-1743=51), Brionne kontu ve Lambesc prensi=Jeanne de Durfort(ölm.1750), izd.1709, izd.müd.34, bu evlenmeden: 3 dîğer çocuk dışında: François(1726-1800'ler); Louis III(1725-1761=36), Brionne kontu ve Lambesc prensi=1. Louise de Gramont (ölm.1742), izd.1740, izd.müd.2, =2. Augustine de Combourg(ölm.1746), izd.1744(2 yıl sn.), izd.müd.2, =3. Louise de Rohan(1734-1815=81), izd.1748, izd.müd.13, yş.14-27, zevcinden 11 yş.kç., zevcinden sn.54 yıl yaşadı, son eşinden çocukları: Marie-Josèphe (1753-1797=44), Elboeuf prensesi=Vittorio Emanuele II(1740-1780=40), Savoie-Carignan prensi, izd.1768, izd.müd.12, yş.15-27, zevcinden 13 yş.kç., çocukları için bk.Savoie; Joseph(1759-1812=53), Vaudémont prensi=Louise de Montmorency-Logny(1763-1832=69), izd.1778, izd.müd.34, yş.15-49, zevcinden 4 yş.kç.; Anne(1755-1810'lar); no.6.

6) Charles Eugène(1751-1825=74), Brionne kontu, Lambesc prensi, 6. Elboeuf-Harcourt-Armagnac dukası 1763-1825=62, Avusturya mareşali=1. Anne de Cettner (ölm.1814), izd.1803, izd.müd.11, =2. Marie Victoire Folliot de Crenneville(1772-1845=83), izd.(2) 1816(2 yıl sn.), tal.1817=1, yş.44-45, zevcinden 21 yş.kç., çocukları oldu ve âile Viyana'ya yerleşerek Avusturya soyluluğuna dâhil oldu.

Bar Kontları ve Dukaları(951-1355+1355-1419)

1) Frédéric I ilk Bar kontu 951-978=37, oğlu 2) Dietrich I 978-1026=48, oğlu 3) Frédéric II 1026-1033=7, kızı 4) Sophia 1033-1093=60 = 5) Louis de Montbéliard (hânedân değişiyor) ortak kont 1033-1065=32, bu ikisinin oğlu 6) Dietrich II 1093-1104=11, oğlu 7) Dietrich III 1104, kardeşi 8) Renard I 1104-1150=46, oğlu 9) Renard II 1150-1170=20, 10) oğlu Henri I 1170-1191=21, kardeşi 11) Théobald I 1191-1214=23, oğlu 12) Henri II 1214-1240=26, oğlu 13) Théobald II 1240-1296=56, oğlu 14) Henri III 1296-1302=6, oğlu 15) Edouard I 1302-1337=35, oğlu 16) Henri IV 1337-1344=7, oğlu 17) Edouard II 1344-1352=8, kardeşi 18) Robert 1352-1355=3 kont+1355-1411=56 duka = 59, oğlu 19) Edouard III 1411-1415=4, kardeşi 20) Louis 1415-1419=4, 18'in torununun oğlu 21) René d'Anjou 1419-1480=61 ve Loren Dukalığı ile birleşme. 21. Duka René I le Bon=İyi(1408-1480=72), Capet'lerin Anjou hânedânından Loren ve Bar dukası, Anju dukası, Provans kontudur, şeceresi Provans bahsinde Provans Kontları'nın 30 numarasında gösterildi.

IX

NAVAR KRALLIĞI

Navar Krallığı Hakkında

Navar(Fr.Navarre, İsp.Navarra), Bask ırkının yaşadığı İspanya-Fransa yöresidir. Atlas Okyanusu'nun Biskay(İsp.Vizkaya) Körfezi'nin dibidir. Bugün İspanya ile Fransa tarafından paylaşılmıştır. Atlantik kıyılarından Pireneler'in doruklarına kadar uzanır. Tarihî merkezi Pamplona, İspanya'dadır. Fransız bölgesine Aşağı(Kuzey) Navar denir, şimdi Basses-Pyrénées ili, târîhî Béarn küçük eyâletidir. Kuzeyinde Gaskonya eyâleti uzanır. Biarritz, Bayonne gibi ünlü turistik merkezler, Fransız bölgesi kıyısındadır.

Çoğunluk hem İspanyol, hem Fransız bölgesinde Bask'tır. Basklar, Ârî olmıyan bir ırktır ve hiç bir dille akrabâlığı saptanamamış apayrı bir dil konuşurlar. Bu bölge dışında yaşamazlar.

Navar krallığı 9. asırda kuruldu. Basklar, uzun zaman İspanya(Endülüs)'nın Müslüman Arapları ile savaşmış, Müslümanlar, Basklar'ı hiç bir zaman tam bir itâate alamamışlardı. 11. asırda Aragon krallığı, Navar krallığının metbuu oldu. Ancak 1234'te Fransız prensler, Navar krallığına hâkim oldular. 1511'de krallığın güneyi, İspanya tarafından ilhâk edildi. 1589'da Capet-Bourbon hânedânının başı ve Navar kralı Henri IV, Fransa kralı olunca, minik Navar krallığı ile büyük Fransa krallığı birleşmiş oldu ve 1620'de bu birlik tamamlandı. Fransa kralları, ayni zamanda Navar kralı unvânını da taşıdılar.

Birinci Hânedân(810-1234=424)

Navar krallığının kökeni, Gaskonya güneyinde bir kontluk kuran Azinaire ile başlar. Dil Baskça'dır. Din Katolik Hristiyanlık'tır. Bu kontun kardeşi Sancho Sancion, ağabeyinin yerine geçti ve bir müddet sonra herhalde güneye inerek Navar kontu sanını aldı. Bu iki kontun saltanat müddetleri çok kabaca 750-800 arasıdır. İlk kral 1) İñigo Arista (Garcia), ikinci kontun oğlu-ve halefi olmalıdır ki 810'da Navar kralı sanını aldı: 810-851=41. Bunun oğlu 2) Garcia Iñiguez(Ximenes) 851-880=29. Bunun 2 oğlu 3) Forun Garces(Râhib) 880-905=25, keşiş olup ferâgati üzerine kardeşi 4) Sancho I Garcia I 905-919=14(ölm.926), bunun da keşiş olması üzerine oğlu 5) Garcia II 919-970=51. Sonuncunun kızkardeşi: Urraka Chimene(ölm.926)=Alfonso IV, Leon kralı(ölm.932). Daha tafsîlât ve sınırlar için bk.İspanya.

5. Kral'ın kızları: Urraca=Duc Guillaume Sanche de Gascoigne; Sancia=Ordogno II, Leon kralı(ölm.923), izd.923, izd.müd.bir kaç ay. 5. Kral'ın oğlu ve halefi: 6) Sancho II 970-994=24 = Urraca, Kastilya kontu Sancho Gonzales kızı, oğulları 7) Garcia III le Trembleur 994-1000=6. Bunun oğlu 8) Sancho III Büyük 1000-1035=35+Kastilya kralı 1028-1035=7 = Munia Elvira(ölm.1067), izd.1001, izd.müd.34, Kastilya kontu Garcia Sanchez oğlu Sancho Garcia kızı ve hükümrân Kastilya kraliçesi 1028-1067=39. Çocukları: Fernando, annesi ile ortak Kastilya kralı 1035-1065=30, Gonzales, Sabrarve kralı 1035-1038=3; Ramirez I(ölm.1063), Aragon kralı=Gisberge, Comte Bernard Roger de Carcassonne et de Foix kızı, aş.bk.; no.9.

9) Garcia IV 1035-1054=9 = Etinette de Barcelone(ölm.1058), izd.1036, izd.müd.18, oğulları 10) Sancho IV 1054-1076=22=Plaisance, izd.1066, izd.müd.10 ve Ramirez(ölm.1076'dan sn.).

11) Sancho V Ramirez 1076-1094=18+Aragon kralı 1063-1094=31, 8. Kral'ın oğullarından Aragon kralı Ramirez I'in oğludur. =1. Félicie(ölm.1086), izd.1063, izd.müd.23, Comte Hilduin de Roucy kızı, =2. Philippa, Comte Guillaume IV de Toulouse kızı. İlk eşinden 2 oğlu ard arda kral oldu:

12) Pedro I, Aragon ve Navar kralı 1094-1104=10 = Agnès, Comte Guillaume VI de Poitiers kızı. 13) Alfonso I le Batailleur=Savaşçı(ölm.1134), Aragon ve Navar kralı 1104-1131=27, krallıklarını Saint-Jean de Jérusalem ve Temple askerî tarîkatlerine terkederek ferâgat etti = Urraka, izd.1109, Leon ve Kastilya kralı Alfonso VI kızı ve Galisya kontu Raymond de Bourgogne'dan dul. 12. Kral'ın 2. eşinden oğlu: Rodriguez Henrique, 1166'da Sicilya'da kont. 12. Kral'ın 1. eşinden kızları: Margareta=Sicilya kralı Guillaume le Mauvais ve Sancia=Vicomte Gaston V de Béarn.

9. Kral'ın oğlu Pr.Ramirez'in(ölm.1076'dan sn.) oğlunun oğlu: 14) Garcia V Ramirez, Navar kralı 1131(1134)-1150=19. =1. Marguerite, Seigneur Gilbert de Laigle en Normandie kızı, =2. Urraka(ölm.1179), izd.1144, izd.müd.6, Leon ve Kastilya kralı Alfonso VIII'in gayri meşrû kızı. İlk eşinden: Blanche(ölm.1156)=Sancho III(ölm.1158), Kastilya kralı; 15) Sancho VI le Sage=Bilge, Navar kralı 1150-1194=44 = Sancha(ölm.1179), izd.1153, izd.müd.26, Kastilya ve Leon kralı Alfonso VIII kızı. Oğulları 16) Sancho VII le Fort=Kuvvetli, kral 1194-1234=40(1154-1234=80), krallığı

hemşîrezâdesi Şampanya kontu Thibaut'ya vasıyyet ederek çocuksuz öldü = Constance, Comte Raymond IV de Toulouse kızı. 16. Kral'ın kızkardeşleri: Bérengère(ölm.1229'dan sn.)(Berengeria), İngiltere kraliçesi(b.bk.) = Richard Coeur de Lion=Arslan Yürekli (ölm.1199), izd.1191, izd.müd.8, İngiltere kralı; Blanche = Comte Thibaut III de Champagne et de Brie(ölm.1201), izd.1195, izd.müd.6.

Şampanya Hânedânı(1234-1305=71)

Bu sûretle Navar Hânedânı 424 yıl sonra sona erdi. Fransız asıllı hânedânlar başladı. İlki 1234-1305 = 71 yıl süren Şampanya(Champagne Kontları, b.bk.) hânedânıdır. Orta-kuzey Fransa'daki Şampanya kontluğu, Fransa'nın güney-batı dibindeki Navar krallığı ile birleşmiştir. Yukarıda anılan Navar prensesi Blanche = Şampanya kontu Thibaut III izdivâcından:

17) Teodobalt I(Şampanya kontu ol. Thibaut IV) le Grand=By.(1201-1253=52), posthume'dür. Dayısı yerine 17. Navar kralı 1234-1253=19+babasının yerine Şampanya kontu 1201-1253=52. =1. Gertrude de Dagsbourg, =2. Agnès de Beaujeu, =3. Marguerite (ölm.1258), izd.1232, izd.müd.21, kraliçe 1232-1253=21 + 1253-1258=5 = 26, nâibe 1253, Sire Archambaud VIII de Bourbon kızı. 2. eşinden olan çocukları için bk.Şampanya Kontluğu. 3. eşinden olan 2 oğlu ard arda kral oldu:

18) Teodobalt II(Şampanya kontu ol.Thibaut V) le Jeune=Genç, kral 1253-1270=17, önce annesinin niyâbetinde, ilâveten Şampanya kontu, çocuksuz = Isabelle (1241-1271=30), izd.1255, izd.müd.15, yş.14-29, Fransa kralı Saint Louis kızı. 19) Henri I(kont ol. III) le Gros=Şişman, kral ve kont 1270-1274=4 = Blanche (ölm.1302), izd.1269, izd.müd.5, Comte Robert I d'Artois kızı(=2. Earl Edmund of Lancaster, izd.1275, ertesi yıl, İngiltere kralı Henry III oğlu). Kızları: 20) Jeanne I(1273-1305=32), hükümrân kraliçesi ve kontes 1274-1305=31 = 20-A) Philippe IV le Bel(1268-1314=46), izd.1284, izd.müd.21, yş.11-33, zevcinden 5 yş.kç., annesinin babasının amca oğlu, Fransa kralı 1285-1314=29, ortak Navar kralı 1284-1305=21. Fransa ve Navar kraliçesi ve Şampanya kontesi Jeanne I = Fransa ve Navar kralı ve Şampanya kontu Philippe IV evlenmesinden doğan 3 pr.(tafsîlât için bk.Fransa-Capet):

Capet-Navarre Hânedânı(1305-1349=44)

21) Louis X le Hutin(1289-1316=27), annesinin ölümünde Navar kralı 1305-1316=11, babasının ölümünde Fransa kralı 1314-1316=2 =1. Marguerite de Bourgogne, =2. Clémence de Hongrie.

22) Jean I(1316), 7 gün yaşadı, 7 gün Fransa ve Navar kralı oldu, 21. Kral'ın 2. eşinden olan oğlu.

23) Philippe V le Long=Uzun(1294-1322=28), Jeanne I=Philippe IV'ün ortanca oğlu, Poitiers kontu, yeğeni Jeanne II'nin kral nâibi 1316-1318=2, Navar kralı 1318-1322=4 = 6, Fransa kralı 1316-1322=6 = Jeanne(1294?-1329=35?), izd.müd.15, yş.13?-28?, zevci ile ayni yaşta, Fransa ve Navar kraliçesi 1316-1322=6, Artois-Franche-Comté vârise kontesi, Comte Otton IV de Bourgogne kızı(çocukları için bk. Fransa).

24) Charles IV le Bel=Güzel(1295-1328=33), Jeanne I=Philippe IV'ün kç.oğlu, de la Marche kontu, Fransa ve Navar kralı 1322-1328=6, vel.1322-1328=6(Navar kralı ol.Charles I), 3 eşi ve 2 çocuğu için bk.Fransa-Capet. =3. Jeanne(ölm.1371), izd.1324, izd.müd.4, zevcinden sn.43 yıl yaşadı, Fransa ve Navar kraliçesi 1324-1328=4, Evreux kontu ve Fransa(Capet) prensi Louis kızı, aş.bk.

25) Jeanne II(1312-1349=37), 21. kral Louis X le Hutin'in 2. eşinden olma kızı, Navar kraliçesi(amcası Fransa kralı Ch.IV yerine) 1328-1349=21, Şampanya kontesi = 25-A) Philippe III d'Evreux, le Bon=İyi, le Sage=Bilge(1305-1343=38), izd.1318, izd.müd.25, yş.6-31(önce sûrî), zevcinden 7 yş.kç., ortak Navar kralı 1328-1343=15, Evreux kontu 1319-1343=24, Angoulême kontu 1325-1343=18, babasının amca oğlu, Fransa(Capet) prensi, oğulları Charles II ile 1349'da Capet hânedânının başka bir dalı olan Evreux hânedânı başlıyor.

Capet-Evreux-Navarre Hânedânı(1349-1441=92)

Önce Evreux Kontları hânedânını görelim: Fransa kralı(1245-1285=40) Philippe III le Hardi(1270-1285=15)(Saint Louis IX oğlu ve halefi) = 3. Marie de Brabant (ölm.1321) oğlu(Philippe IV'ün kardeşi, Louis X, Philippe V, Charles IV'ün amcaları): Louis(1276-1319=43), Evreux kontu, Etampes ve Meulan senyörü 1307-1319=12 = Marguerite(ölm.1311), izd.1301, izd.müd.10, dame de Brie-Comte-Robert, Conches senyörü Philippe d'Artois kızı, çocukları: Charles d'Evreux(1307?-1336=29?), Etampes kontu 1319-1336=17 = Marie(Maria)(ölm.1379), izd.1333, izd.müd.3, İspanya kralı Fernando II kızı(=2. Charles II de Valois, Alençon kontu, Fransa prensi, ayni yıl 1336), zevcinden sn.46 yıl yaşadı, oğlu Louis d'Evreux(ölm.1400), Etampes kontu 1336-1400=64=Jeanne(ölm.1389), izd.1357, izd.müd.32, Fransa seraskeri Eu kontu Raoul I de Brienne kızı.- Jeanne(ölm.1371), Fransa kraliçesi 1327-1328=1 = Charles IV le Bel=Güzel(1294-1328=34), izd.(2) 1324, izd.müd.4, Fransa ve Navar kralı(yukarıda no.24) 1322-1328=6, vel.1316-1322=6, çocukları için bk.Capet.- Marie(ölm.1335)=Duc Jean III de Brabant(ölm.1355), izd.1314, izd.müd.21.- Marguerite(ölm.1350)=Comte Guillaume XII d'Auvergne et de Boulogne(ölm.1331), izd.1325, izd.müd.6.

Louis d'Evreux'nün(1276-1319) by.oğlu: 25-A) Philippe III d'Evreux le Bon=İyi(1305-1343=38), Evreux kontu 1319-1343=24, Angoulême kontu 1325-1343=18, eşi ile ortak Navar kralı 1328-1343=15 = 25) Jeanne II de France(1312-1349=37), izd.1328, izd.müd.15, yş.16-31, zevcinden 7 yş.kç., 25. Navar kraliçesi 1328-1349=21, Fransa ve Navar kralı Louis le Hutin(no.21) kızı, babasının amca oğlu. Çocukları:

No.26.- Philippe(ölm.1363), çocuksuz, Longueville kontu, Navar kralı vekîli 1361-1363=2= Yolande(ölm.1394), izd.1352, izd.müd.11, zevcinden sn.31 yıl yaşadı, Cassel senyörü Robert de Flandre kızı.- Louis(ölm.1372), çocuksuz, Beaumont-le-Roger kontu=Jeanne, izd.1366, çocuksuz, Duras dukası Carlo(Charles d'Anjou) kızı(=2. Eu kontu Robert d'Artois).- Blanche(ölm.1371), Fransa kraliçesi 1327-1328=1 = Charles IV le Bel=Güzel(1294-1328=34), izd.(2) 1324, izd.müd.4, zevcinden sn.43 yıl yaşadı, çocukları için bk.Fransa(Capet), 24. Navar kralı(yk.bk.) ve Fransa kralı 1322-1328=6,

dauphin 1325-1328=3, babasının amca oğlu.- Marie(ölm.1347)=Pedro IV(ölm.1387), izd.1338, izd.müd.9, Aragon kralı.- Jeanne la Jeune=Genç(ölm.1403)=Vicomte Jean I de Rohan, izd.1377.- Agnès=Comte Gaston III Phébus de Foix(1331-1391=60), izd.1349, oğulları için aşağıdaki Foix Kontları'na bk.

26) Charles II le Mauvais=Kötü(İsp.Carlos el Malo)(1332-1387=55), Navar kralı 1349-1387=44, Languedoc eyâlet v.1351, Paris kumandanı 1357. =Jeanne(1344-1373=29), izd.1352, izd.müd.21, yş.8-29(önceleri sûrî), zevcinden 12 yş.kç., Fransa kralı Jean II kızı ve Limbourg dukası Henri de Brabant'dan sûrî ol.dul, dedesinin amca torunu, çocukları:

No.26.- Pierre(1366-1412=46), Mortain kontu=Catherine(ölm.1462), izd.1411, izd.müd.1, zevcinden sn.50 yıl yaşadı, Comte Pierre II d'Alençon kızı(=2. Ingolstadt baronu Sakallı Ludwig v.Wittelsbach, izd.1413, ertesi yıl).- Marie, çocuksuz=Alfonso, izd.1394'ten sn. Aragon prensi ve Candia dukası.- Jeanne(1370?-1437=67?), İngiltere kraliçesi 1403-1413=10, Brötonya düşesi 1386-1399+1399-1437 = 51, Brötonya nâibesi 1399-1403=4 =1. Jean de Montford le Vaillant=Yiğit(1345-1399=53), izd.(2) 1386, izd.müd.13, yş.16?-29?, zevcinden 25? yş.kç., Brötonya dukası 1388-1399=11, çocukları için bk.Capet-Bretagne, =2. Henry IV(1367-1413=46), izd.1403, izd.müd.10, yş.33?-43?(4 yıl sn.), zevcinden 3 yş.kç.?, İngiltere kralı 1399-1413=14, Galler prensi 1377-1399=22, çocukları için bk.İngiltere/Plantagenet.

27) Charles III le Noble=Soylu(İsp.Carlo el Noble)(1361-1425=64), Navar kralı 1387-1425=38, vel.1361-1387=16, ilâveten Evreux kontu ve Nemours dukası. =Eléonore(ölm.1416), Navar kraliçesi 1387-1389=2, izd.1375, tal.1389=14, Kastilya kralı Henrique II el Magnifico=Muhteşem kızı. Charles III'ün 2 gayri meşrû oğlu: Lancelot(ölm.1420), bâtard de Navarre, Pampeluna piskoposu ve İskenderiyye patriki; Geoffroy(ölm.1420), bâtard de Navarre, Cortes kontu ve Navar mareşali. Charles III'ün kızları: Jeanne(ölm.1420), çocuksuz, Navar vel.prs.i 1387-1420=33 = Jean de Grailly(Foix kontu 1412-1436=24, aş.bk.)(=2. Jeanne d'Albret, aş.bk.).- No.28.- Béatrix(ölm.1415)=Comte Jacques II de Bourbon et de la Marche.- Isabelle=Comte Jean IV d'Armagnac, izd.1418?.

28) Blanche(1385?-1441=56?), Navar kraliçesi 1425-1441=16, vel.i(ablasının ölümü üzerine) 1420-1425=5, Sicilya kraliçesi 1400-1410=10. =1. Martin(ölm.1410). izd.1400, izd.müd.10, Sicilya kralı, Aragon kralı Martin I oğlu. =2. 28-A) Jean II(İsp.Juan)(1397-1479=82), izd.(1) 1420(10 yıl sn.), izd.müd.21, yş.35?-56?, zevcinden 12 yş.kd.by., Navar ortak kralı 1425-1479=54, 1441'de zevcinin ölümüne kd.ortak kral, 1441-1461'de oğlunu, 1461-1464'te by.kızını, 1464-1479'da kç.kızını Navar hükümdârı yapmıyarak gayri hukukî, fakat fiilî kral, Pennafiel dukası, Aragon kralı Fernando I oğlu, bizzât Aragon kralı 1458-1479=21(=2. Juana, izd.1444, 3 yıl sn., Kastilya deniz kuvvetleri kumandanı oramiral(amirante) Federico Henriquez kızı).

Aragon Hânedânı(1441-1479=38)

Kraliçe Blache'ın Aragon kralı olan 2. eşinden olan 1 oğlu ile 2 kızı: Charles(IV)(İsp.Carlo)(1421-1461=40), meşrû çocuk bırakmadı, vel.1425-1441=16, annesinin ölümü üzerine babası kendisini Navar kralı yapmadı, sâdece Navar kral nâibi

yaparak kendi adına Navar'ı yönettirdi 1441-1461=20=Anne(Anna)(ölm.1448), izd.1439, izd.müd.9, Duc Adolphe III de Clèves kızı.- Blanche(1424-1464=40), 1461'de ağabeyinin ölümünde Navar hükümrân kraliçesi olması gerekirken babası onu da Navar hükümdârı yapmadı, Kastilya kraliçesi = Henriquez(ölm.1474), izd.1440, izd.müd.24, yş.16-40, Kastilya kralı, bk.Kastilya.- No.29.

29) Eleonore(1426?-1479=55?), Navar kraliçesi 1479'da bir kaç ay, 1464'te ablasının ölümü üzerine Navar kraliçesi olması gerekirken hayatta bulunan babası Aragon Kralı, ona da Navar'ı vermedi, ancak babasının ölümü üzerine Navar kraliçesi îlân edildi, fakat az sonra kendisi de öldü. = Gaston IV(1423-1472=49), izd.1434, izd.müd.38, yş.8?-46?(önceleri sûrî), zevcinden 3 yş.kd.kç., Foix kontu 1436-1472=36, Navar vel.prs.Jeanne'ın ölümü üzerine Ch.d'Albret kızı Jeanne'la evlenen Foix kontu Jean de Grailly'nin bu ikinci eşinden olma oğlu. Kraliçe'nin bir kaç aylık saltanattan sn.ölümü üzerine yerine ölmüş büyük oğlunun oğlu 30. Kral, Navar kralı oldu ve 1441-1479=38 yıl devâm eden Aragon Hânedânı sona ererek Foix Hânedânı başladı.

Foix Hânedânı(1479-1517=38)

Foix Kontları hânedânı hemen aşağıda verilecektir. Onun için Kont Gaston IV de Foix'nın Kraliçe Eleonore'dan olan 6 çocuğunun içinde yalnız büyük oğulları burada gösterilecek, dîğerleri Foix hânedânında az aşağıda tâdâd edilecektir. 29. Kraliçe'nin büyük oğlu: Gaston de Foix(ölm.1470), Castelbon vikontu ve Viane prensi = Madeleine (1443-1486=43), izd.1463, izd.müd.7, yş.20-27, Fransa kralı Charles VIII kızı, çocukları: no.30 ve no.31.

30) François Phébus de Foix(1468?-1483=15?), baba annesinin yerine Navar kralı 1479-1483=4, büyük babasının yerine Foix kontu 1472-1483=11, evlenmedi.

31) Catherine de Foix(ölm.1517), kardeşinin yerine Navar kraliçesi, Foix kontesi 1483-1517=34, daha önce Nemours düşesi ve Bigorre kontesi = 31-A) Jean d'Albret(1469-1516=47), ortak Navar kralı 1484-1517=33, izd.1484, izd.müd.32, 1512'de Yukarı(Güney) Navar, Aragon tar.ilhâk edilerek Navar krallığından koparıldı. Catherine'in ölümü ve oğlunun(no.32) cülûsu ile Foix Hânedânı sona erdi ve Albret Hânedânı başladı.

Albret Hânedânı(1517-1572=55)

Albret, Gaskonya'da bir kasabadır. Âile Gaskon'dur. Amanieu I, 1050 yılında ilk Albret senyörü(baronu) oldu. Amanieu V(ölm.1255'ten önce), Tartas vârise vikontesi Assalide'le evlenip vikont oldu. Amanieu VIII(ölm.1401), Marguerite de Bourgogne ile evlendi. Alain le Grand=Büyük(1440-1522=82)=Françoise de Châtillon-Blois-Penthièvre, izd.1470 izdivâcı ile eşinden Périgord ve Castres kontlukları ile Limoges vikontluğunu tevârüs etti. Oğulları Jean III d'Albret, yukarıda görüldüğü gibi Navar kraliçesi(no.31) ile evlenip Navar kralı oldu ve babası Alain d'Albret'den önce öldü:

31-A) Jean III d'Albret(1469-1516=47), eşi ile ortak Navar kralı 1484-1517=33, izd.1484, izd.müd.32 = 31) Catherine de Foix(ölm.1517), Navar kraliçesi ve Foix kontesi 1483-1517=34, Nemours düşesi ve Bigorre kontesi. Jean III, Tartas vikontu, Foix ve

Bigorre kontu, Tursan, Marsan, Gabardès, Castelbon, Béarn vikontu gibi unvanlar da taşıdı. Gayri meşrû oğlu: Pierre, bâtard d'Albret, Commonges piskoposu 1561-1568=7, Roma büyükelçisi. 3 kızları: Isabelle d'Albret=Leon prensi Vicomte René I de Rohan, izd.1536, Fontenay baronu Pierre de Rohan oğlu ve Rohan dukalarının atası.- Anne d'Albret=Astarac kontu Jean de Foix(ölm.1532), çocuksuz, Comte Gaston III de Candale oğlu.- Catherine d'Albret(ölm.1532), Trinité de Caën başrâhibesi.- Kraliçe Catherine ile Kral Jean III'ün tek oğulları:

32) Henri II d'Albret(1503-1555=52), annesinin yerine Navar kralı ve Foix kontu 1517-1555=38, Albret sire'i(dedesinin yerine) 1522-1555=33. 1550'de dukalığa yükseltilen Albret, 1555'te Henri II'nin erkek çocuk bırakmadan ölümü üzerine Fransa'ya ilhâk edilerek sona erdi. =Marguerite(ölm.1549), izd.1526, izd.müd.23, kraliçe 1526-1549=23, Berry ve Alençon hükümrân düşesi, Angoulême kontu ve Fransa prensi Charles d'Orléans kızı, Duc Charles d'Alençon'dan dul. Kızları:

33) Jeanne III d'Albret(1528-1572=42), Bearn prensesi, sn.Navar kraliçesi 1555-1572=17, vel.1528-1555=27, Fransa kraliçesi Catherine de Médicis tar.zehirli eldiven giydirilerek öldürüldü(eldivenin zehirli olduğu sonradan anlaşıldı). =33-A) Antoine de Bourbon(1518-1562=44), izd.1548, izd.müd.14, yş.20-34, zevcinden 10 yş.kç., Vendôme dukası, Vendôme dukası Charles de Bourbon oğlu, eşi ile ortak Navar kralı 1555-1562=7. Çocukları için bk.Capet-Bourbon.

Bourbon Hânedânı(1572-1830)

34) Henri III(Fransa kralı ol.Henri IV)(1553-1610=57), annesinin yerine Navar kralı 1572-1610=38, Fransa kralı 1589-1610=21, babasının yerine Vendôme dukası 1562-1589=27. 1607 târihli kral irâdesi(fermân) ile Navar krallığı ile Fransa krallığını birleştirdi, fiilen Navar'ı Fransa'ya ilhâk etti. Bununla berâber Fransa kralları olan Bourbon hükümdarları 1830'a kadar "Fransa ve Navar Kralı" ve eşleri "Fransa ve Navar Kraliçesi" unvânını taşımakta devâm ettiler. Bilindiği gibi Henri IV, Capet-Valois hânedânından kardeş olan son 3 kralın kayın-birâderi idi ve annesi, babası gibi Protestan olmuştu. Fransa tâcını giymek için Katolik oldu.

Foix Kontları

Foix, Gaskonya'nın güney-doğusunda bir kasabadır. Tarascon şehrinin az kuzeyindedir. Foix'nın 35 km güneyinde Pireneler üzerinde Andorra prensliğinin kuzey sınırı uzanır. Carcassone ise, gene Gaskonya doğusunda bir şehirdir. Midi Kanalı üzerindedir. Hemen doğusu Languedoc eyâletidir. Toulouse şehri ile Narbonne limanı arasıdır. Béarn, merkezi Pau şehri olan yöredir ki giderek Navar krallığını oluşturan Fransa eyâletinin adı olmuştur. Castres, Toulouse doğusunda Agout ırmağı üzerinde şehirdir. Bigorre, Tarbes şehri ile İspanya sınırı arasındaki Gaskonya yöresidir.

Bu arâzîde Gaskonlar, 9. asırda kontluk oluşturdular. Oliba I, oğlu Oliba II, oğlu Bencion, oğlu Acfred II(ölm.934), 1. Carcassonne kontları hânedânının hükümdarcıklarıdır. Sonra 934-1070=134 yıl müddetle Comminges âlilesinden kontlar hüküm sürdü. 1070'de Trencavel vikontları, Carcasson kontu olarak 3. hânedânı oluşturdular. 1224'te kontluk, Fransa'ya ilhâk edilerek sona erdi. Foix Kontları,

Carcasson Kontları'nın 2. hânedânı olan Comminges'lerin yan dalıdır. Carcasson kontu Roger'nin(ölm.1012) büyük oğlu yerine Carcasson kontu, küçük oğlu Roger Bernard ise Foix kontu oldu ve Foix kontluğu bu sûretle 1012'de başladı.

1) Roger Bernard I(1012-1035=23), oğlu 2) Roger I(1035-1064=29), oğlu 3) Pierre(1064-1071=7), oğlu 4) Roger II(1071-1124=53), 1. Haçlı Seferi'ne katıldı, oğlu 5) Roger III(1124-1148=24), oğlu 6) Roger Bernard II(1148-1188=40), 7) oğlu Raymond Roger(1188-1222=34), oğlu 8) Roger Bernard III(1222-1240=18), oğlu 9) Roger IV(1240-1265=25). Son konta kadar bu kontlar, Toulouse kontunun tâbii iken 9. kont, Toulouse kontu yerine Fransa kralına tâbî oldu. Oğlu 10) Roger Bernard IV(1265-1302=37), şâirdir, son Bearn vikontu Gaston'un 2. kızı ve vârisesi Marguerite de Moncade ile evlenerek, Foix kontları, ayni zamanda Bearn vikontu oldular. Oğulları 11) Gaston I(1302-1315=13)(hayâtı 1289-1315=26). Oğlu 12) Gaston II(1315-1343=28). Bunun oğlu:

13) Gaston III Phébus(1331-1391=60)(kont 1343-1391=47) =1. Agnès, izd.1349, Navar kraliçesi Jeanne II(no.25)=Navar kralı Philippe d'Evreux(no.25-A) kızı(yk.bk.), =2. Jeanne. Yazar olan bu kontun büyük oğlu babasının hayâtında öldü: Gaston(ölm.1382), çocuksuz=Béatrice, Armagnac kontu Jean le Bossu=Kanbur kızı(=2. Parma dukası Carlo Visconti, izd.1382, ayni yıl). Castebon vikontu olan dîğer oğlu yerine kont oldu: 14) Mathieu(1391-1398=7). Bu kont vârissiz öldü. Grailly baronu olan yeğeni kont oldu: 15) Archambaud(1398-1412=14). Oğlu:

15) Jean(1412-1436=24) =1. Jeanne(ölm.1420), çocuksuz, Navar vel.prs.i 1387-1420=33, Navar kralı Charles III kızı. =2. Jeanne d'Albret, izd.1422(2 yıl sn.), Fransa seraskeri Charles d'Albret kızı. 15. Kont, Fransa krallığında önemli görevlerde bulundu: Languedoc ve Guyana eyâletleri kumandanı 1412-19, Languedoc, Auvergne ve Guyana eyâletleri vâlîsi 1419. 2. izdivâcından anne tarafından Albret hânedânından olan oğlu ve halefi:

16) Gaston IV(1423-1472=49)(kont 1436-1472=36), Fransa korgenerali 1450= Eléonore(1426?-1479=53?), izd.1434, izd.müd.38, yş.8?-46?(önceleri sûrî), zevcinden 3 yş.kd.kç., 1479'da bir kaç ay Navar hükümrân kraliçesi(no.29). Çocukları: Jean (ölm.1497), Narbonne vikontu, Etampes kontu=Marie(ölm.1493), Orléans dukası Charles kızı ve Fransa kralı Louis XII'nin kızkardeşi, oğulları Gaston De Foix(1489-katli 1512=23), Nemours dukası 1505-1512=7, Fransa orduları başkumandanı 1511-1512=1. Fransa orgenerali.- Pierre(ölm.1490), kardinal 1476.- Marie=Marquis Guillaume V de Montferrat, izd.1460.- Jeanne(ölm.1473)=Comte Jean V d'Armagnac(ölm.1473), izd.1468, izd.müd.5.- Marguerite=Duc François II de Bretagne, izd.1471.- Gaston (ölm.1470), Viane prensi ve Castelbon vikontu, babasının hayâtında ölen Foix vel.i = Madeleine(1443-1486=43), izd.1461, izd.müd.9, Fransa kralı Charles VII kızı, çocukları: 17) François Phébus(Phoebus), dedesinin yerine Foix kontu 1472-1483=11(1468?-1483=15?), babaannesinin yerine 30. Navar kralı 1479-1483=4, vel.1470-1483=13, evlenmedi.

17. Kont'un kızkardeşi: Catherine(1470-1517=47), 31. Navar kraliçesi(ağabeyinin yerine) 1483-1517=34, Foix vârise kontesi(gene ağabeyinin yerine) 1483-1517=34, Bigorre kontesi = 18) Jean d'Albret(1469-1516=47), izd.1484, izd.müd.32, yş.14-46,

zevcinden 1 yş.kç., zevcesinden verâseten 18. Foix kontu 1484-1516=32(bu sûretle kontluk Albret hânedânına geçti), zevcesi ile ortak Navar kralı 1484-1516=32, Bigorne kontu, Tursan vikontu, Marsan vikontu, Castelbon vikontu, Gabardes vikontu, Bearn vikontu, oğulları:

19) Henri II d'Albret(1503-1555=52), 19. Foix kontu(babasının yerine) 1516-1555=39, 32. Navar kralı(annesinin yerine) 1517-1555=38, Albret dukası 1550-1555=5, bk.yukarıda Albret Hânedânı.

Bundan sonra Foix kontu unvânı 20) 19'un dâmâdı Navar kralı Antoine de Bourbon'a(1555-1562=7), oğlu Navar ve Fransa kralı 4. Henri'ye (1562-1610=48) geçti ve Henri IV, kontluğu, bağlı vikontluklar ile berâber, kraliyet tâcına alarak Fransa'ya ilhâk etti.

Gaston de Foix'nın(1489-1512) kızkardeşi: Germaine(1488-1538=50), Aragon ve Napoli kraliçesi=1. Fernando el Katolico=Katolik, izd.(2) 1506, yş.18, Aragon kralı(oğulları Juan 1507-1515=8), =2. Marquis Jean de Brandenburg(ölm.1526), Valencia eyâlet v., =3. Fernando, izd.1527, Kalabriya dukası, sn.Napoli kralı.

Foix hânedânının son mensuplarına çeşitli unvanlar verildi: Gaston III de Foix, Candale kontu oldu. Oğlu Jean de Foix, Astarac kontu(ölm.1532), çocuksuz=Anne d'Albret, 31. Navar Kraliçesi'nin kızı. Candale kontu(1532-1594=62) ol.kardeşi Jean'a halef olan François de Foix(1502-1594=92), Aise piskoposu olan ünlü matematikçidir.

X

BRÖTONYA

Brötonlar ve Brötonya

Brötonya veyâ Britanya, Fransa'nın kuzey-batısındaki yarımadadır. Kuzeyi Manş Denizi ve güneyi Atlantik'tir. En batısında Brest limanı vardır. Rennes şehri, doğudadır. Kuzey kıyılarını Büyük Britanya adasının(İngiltere) güney kıyılarından Manş Denizi'nin batı kesimi ayırır. Ülkeye adını veren Brötonlar, yarımadadan kolayca kuzeydeki büyük adaya geçmişler ve burada çoğunluk oluşturunca adaya Büyük Britanya ve Brötonlar'ın yurdu olan Fransa'daki yarımadaya sâdece Brötonya veyâ Britanya(Fr.Bretagne) denmiştir. Brötonlar, bir Cermen ırkı değil bir Kelt ırkıdır. Tafsilât Büyük Britanya'ya ait kitabımızın(c.IV) girişinde verildiği için burada tekrâr edilmiyecektir.

Fransa'nın ilk sekenesi Keltler olmakla berâber, zamanla Fransa, dil bakımından Latin'leşen Cermen boylarının(Franklar, Normanlar vs.) yurdu oldu. Keltlik, sâdece köşede kalan Brötonya yarımadasında ve burada kurulan bağımsız bir devlete, Brötonya Dukalığı'na sığındı. Fransa, bu devleti topraklarına katmak için asırlarca uğraştı. Bugün eyâlette Brötonlar, çoğunluğu oluşturuyorlar, ana dilleri bir Kelt dili olan ve Fransızca ile en küçük ilgisi bulunmayan Brötonca'dır. Zaman zaman Fransa'dan ayrılmak veyâ otonomi istiyorlar. Brötonya'da Brötonca ve İrlanda'da İrce, iki büyük dil, Fransızca ve İngilizce tarafından ortadan kaldırılmamak için Keltler'in son direnişini gösteriyorlar.

Brötonya Dukalığı(390-1221)

Merkezi Rennes olmakla berâber bâzan Nantes ve Vannes'a götürülen devlet, daha Batı Roma İmparatorluğu zamânında oluştu. Brötonya'yı, 800'de Charlemagne bile imparatorluğuna katamadı. 15. asrın son yıllarında güneyde Nantes'ı bile içine alıyordu. Vannes, Nantes'ın batısında gene limandır. Doğuda sınır, Laval şehrini dışarıda bırakacak şekilde bu şehre dayanıyordu. Bröton boyunun başbuğları kral sanıyle hüküm sürdüler. Çok sonraları kral sanını bırakarak duka sanını aldılar. Fakat ne İngiltere, ne Fransa kralına tâbî olmamaya dikkat ettiler. Bu iki devlet de Brötonya'ya musallat olmuştu. İlk asırlardaki krallar, pagandır. A.le Moyne de la Gorderie, *Hist.de Bretagne,* Rennes 1896; Ogée, *Dict.Hist.et Géogr.de Bretagne,* Rennes 1843; P.Lerot, *Biographie Bretonne,* Paris, 1852-7.

İlk hükümdarların akrabâlık ilişkisi çok ihtilâflı olduğu için sâdece isimleri kaydedilmiştir. 1) Conan Mariadec 390-421=31, 2) Salomon I 421-434=13, 3) Grallon 434-446=12, 4) Audren I 446-464=18, 5) Erech 464-478=14, 6) Eusèbe 478-509=21, 7) Hoël I 509-545=36, 8) Hoël II 545-569=24, 9) Judual(Alain=Alan I) 569-594=25, 10) Hoël III 594-612=18, 11) Salomon II 612-632=20, 12) Judicaël 632-658=26, 13) Alain II 658-690=32, 14) Grallon II 690-722=32, 15) Daniel 722-749=27, 16) Budic 749-780=31, 17) Méliau 780-792=12, 18) Rivod 792-799=7, 19) Guy 799-814=15, 20) Jarnithim 814-818=4, 21) Guyarnach 818-825=7, 22) Nominoë 825-851=26=Argantael, oğlu 23) Erispoë 851-857=6, Brötonya kralı, Nantes kontu ve Maine dukası, amcası Rivallon'un oğlu 24) Salomon III 857-874=17=Grymberte, dâmâdı 25) Pascweton(Fr.Pasquiten) 874-877=3, 26) 23'ün dâmâdı Gurvand 877-879=2, Rennes kontu, oğlu 27) Judicaël 879-888=9, Rennes kontu, 28) 25'in kardeşi Alain I(III) le Grand=Büyük, Vannes kontu 877, ilâveten Brötonya kralı 879-888=9, 29) Gurmhaillon 888-928=40, Cornwall(İngiltere) dukası, Brötonya dukası, sn.kralı, 30) muhtemelen oğlu Juhel Béranger 928-937=9, 888'den beri Rennes kontu=Gerberge, 31) 28'in dâmâdı Poher kontu Mathuédoi'nın oğlu Alain II Barbe-Torte 937-952=15, Dol kontu, sn.Nantes kontu =1. Roscille, izd.943, çocuksuz Hugues le Grand kızı ve Blois kontu Thibault I hemşîresi(=2. Comte Foulques II d'Anjou).

32) Drogon(Dreu), Nantes kontu 952-953=1, 31'in 2. eşinden oğlu. 33) Morvan 953'te bir kaç ay, 32'nin kardeşi. 34) Hoël II, bunun kızı Judith=Alan Cagnard, Cornwall kontu 1074-1084=10, bunların oğlu Hoël III(V)=Havoise, Brötonya düşesi 1066-1072=6(aş.bk.). 34) Guérech, Nantes kontu ve piskoposu 980-987=7, 31'in dîğer gayri meşrû oğlu.

35) Conan I le Tort, Rennes kontu 970-992=22, Nantes kontu 987-992=5, katli 992, 30 oğlu = Hermengarde, izd.970, Anjou kontu Geoffroy Grisegonelle kızı. Çocukları: Judicaël, Vannes piskoposu 1008-1037=29; Judith(ölm.1017)=Duc Richard II de Normandie, b.bk.; no.36.

36) Geoffrroy I, Brötonya dukası 992-1008=16, katli 1008, daha önce Rennes kontu = Havoise(ölm.1034), izd.996, izd.müd.12, Normandiya dukası Richard II le Vieux=Eski'nin kızkardeşi. Küçük oğulları: Eudon(Eudes)(ölm.1097), Penthièvre kontu 1040-1056=16=Agnès, Cornwall kontu Alan Canhiard(Cagnard)(ki yukarıda adı

geçmişti) kızı. Çocukları: Alain, Richemont kontu; Geoffroy Boterel I(ölm.1093), Porhoët vikontu, bunun oğlu Eudes II, Porhoët vikontu=Berthe, Brötanya dukası Conan III kızı ve Eudes II'nin amca oğlu Alain le Noir'dan dul, aş.bk.; Etienne, Penthièvre kontu 1079-1137=58=Havoise, Guingamp vârise kontesi, bu izdivaçtan: Henri (ölm.1190), Penthièvre kontları ve Avaugour senyörleri atası; Alive=1. Henri de Fougères(ölm.1150), =2. Guillaume I de Saint-Jean; Alain le Noir=Kara, Richemont kontu 1137-1146=9=Berthe, Duc Conan III de Bretagne kızı(aş..bk.)(=2. Eudes II de Porhoët, yk.bk.), kızları Constance(ölm.1160'tan sn.)=Vicomte Alain III de Rohan.

37) Alain III(V) le Reblu, Brötanya dukası 1008-1040=32, no.36'nın by.oğlu, 1034'te kardeşi Eudon(Eudes)(yk.bk.) Brötonya'nın bir kısmına hâkim oldu.=Berthe(ölm.1085), izd.1027, izd.müd.13, doğ.1015'e doğru, yş.12?-25?, Comte Eudes II de Blois et de Chartres kızı(=2. Comte Hugues II du Maine). Gayri meşrû oğlu: Geoffroy Grenannat, Rennes kontu 1040-1084=44. Alain III'ün yerine önce oğlu(no.38), sonra kızı(no.39) Brötonya hükümdârı oldular.

38) Conan II(1040-katli 1056=16), bir kaç aylıkken babasının yerine Brötonya dukası 1040-1056=16, bütün dukalığı Penthièvre kontu Eudes I'in niyâbetinde geçti. Evlenmedi. Ablası düşes oldu.

39) Havoise, düşes 1056-1072=16 = 40) Hoël III(ölm.1084), izd.1066, zevcesinin yerine Brötonya dukası 1072-1084=12, Cornwall ve Dol kontu(İngiltere) 1066-1084=18, no.34'ün oğlunun kızının(Judith) oğlu, babası Cornwall kontu Alan Conhiard(Cagnard). Oğulları: Matthias II, Nantes kontu 1089-1103=14, çocuksuz ve no.41.

41) Alain IV Fergent(ölm.1119), duka 1084-1112=28, 1096'da 1. Haçlı seferine çıktı, 1112'de keşiş olup tahttan çekildi. =1. Constance(ölm.1090), izd.1087, izd.müd.3, çocuksuz, İngiltere kralı ve Normandiya dukası Guillaume(William) le Conquérant kızı. =2. Hermengarde(ölm.1146), izd.1093(3 yıl sn.), izd.müd.26(gerçekte 19), 1135'te râhibe oldu, Comte Foulques d'Anjou de Réchin kızı ve Duc Guillaume VII d'Aquitaine'den boşanmış. 2. eşinden kızı: Agnès, çocuksuz=Comte Baudouin VII de Flandre (ölm.1119), izd.1105. 2. eşinden olan oğlu duka oldu:

42) Conan III le Gros=Şişman(1095-1148=53), duka 1112-1148=36=Mathilde, İngiltere kralı Henri I'in(Fâtih William'ın oğlu) gayri meşrû kızı. Oğulları: 43) Hoël, Nantes kontu 1148-1156=8, Brötonya dukası unvânını aldı ise de gerçekte tahta kızkardeşi Berthe geçti.

44) Berthe, Brötonya düşesi 1148-1163=15. =1. Alain II le Noir=Kara, dedesinin amca torunu, Richemont kontu 1137-1146=9, izd.1137, izd.müd.9, yk.bk., bu evlenmeden doğan Constance için yk.bk. =2. Eudes II(ölm.1185'ten sn.), izd.1148(3 yıl kd.sn.), izd.müd.15, Alain II le Noir'ın amca oğlu, yukarıda anılan Porhoët vikontu Geoffroy Boterel I'in oğlu, Porhoët kontu, 1148'de Brötonya dukası unvânını alarak dukalığı yönetti, gerçek hükümdâr olan zevcesi gölgede kaldı, fakat Düşes Berthe'ten çocuğu olmadığı için, Düşes'in ilk eşinden olma üvey oğlu duka oldu. 1167'de Brötonya'da Vannes ve İngiltere'de Cornwall kontu oldu. Vicomte Guimarch de Léon kızı Eléonore'la evlendi.

45) Conan IV le Petit=Küçük(1137-1171=34), annesinin yerine Brötonya dukası 1163-1169=6, Richemont kontu Alain le Noir(ölm.1146) oğlu, Richemont ve Guingamp kontu 1169-1171=2, 1169'da İngiltere kralı Henry II, Conan IV'ü tahtından indirip oğullarından 46) Geoffroy'u Brötonya dukası yaptı(1169-1186=17), bk.İngiltere (Plantagenêt). =Marguerite(ölm.1201), izd.1160, izd.müd.11, Northumberland kontu ve İskoçya kraliyet prensi Henry kızı. Kızları:

47) Constance(1162-1201=39), eşi no.46'nın ölümünde Brötonya hükümrân düşesi 1186-1201=25, 1196-97'de mahbûs. =1. 46) Geoffroy II(1158-1186=28), izd.1181, izd.müd.5, yş.19-24, zevcinden 4 yş.kd.kç., Brötonya dukası 1169-1186=17(1181'den îtibâren eşi ile ortak duka), Nantes kontu, İngiltere kralı Henry II oğlu. =2. Ranulf(ölm.1230'dan sn.), izd.1187, tal.1189=2(ertesi yıl), yş.25-27, çocuksuz, Chester(İngiltere) kontu, 2 yıl Brötonya dukası titrini taşıdı, Chester kontu ve 1166-1181'de Brötonya ordusu kumandanı Hugues oğlu. =3. Gui(ölm.1213), izd.1199(10 yıl sn.), izd.müd.2, yş.37-39, Vicomte Guillaume de Thouars'ın ilk eşinden ve İngiltere kraliyet hânedânı olan Plantgenêt hânedânından oğlu:

48) Arthur(1187-katli 1203=16), posthume, annesinin yerine duka 1201-1203=2, Anjou kontu, evlenmedi, amcası İngiltere kralı Topraksız John tarafından habsedilip ertesi yıl katledildi. Kızkardeşi düşes oldu.

49) Alix(Aliénor)(1200-1221=21), ağabeyinin yerine Brötonya düşesi 1203-1221=18, niyâbet altında başladı, Düşes Constance'ın(no.47) 3. eşinden olma kızı. =50) Pierre de Dreux, Capet hânedânı, Fransa kraliyet prensi. Bu sûretle 1221'de Brötonya Dukalığı, Capet Hânedânı'nın bir dalının eline geçti. Ancak hâlâ Fransa'dan ayrı devletti. Fakat Fransa ile birleşmek için büyük bir adım atılmış oldu.

Capet-Dreux-Bretagne Hânedânı(1221-1514=293)

Louis VI Capet le Gros=Şişman(1078-1137=59), Fransa kralı(1108-1137=29) oğlu ve Louis VII le Jeune=Genç(1120-1180=60), Fransa kralı(1137-1180=43) kardeşi: Robert I, Dreux kontu, oğlu Robert II, Dreux kontu=Yolande de Coucy, oğulları:

50) Pierre de Dreux, Mauclerc(Dreux, Paris'in 55 km batısındadır), eşinin ölümü üzerine yerine Brötonya hükümrân dukası 1221-1237=16(ölm.1250), Brötonya dukası titri 1212, Richemont kontu 1212, Dreux Kontu, 1226, 1239, 1248 Haçlı seferlerine katılıp 1250'de Mısır'da Türkler'e esir düştü, 1237'de hükümdarlıktan vaz geçip Pierre de Braine adını aldı. =1. Alix(Aliénor)(no.49)(1200-1221=21), izd.1212, yş.12-21, izd.müd.9, Brötonya hükümrân düşesi 1203-1221=18. =2. Marguerite, izd.1235(14 yıl kd.sn.), izd.müd.15, Seigneur Briant de Montagu en Poitou kızı ve Vicomte Hugues II de Thouars'dan dul. İlk eşinden kızı: Yolande de Dreux(1218-1272=54)=Hugues le Brun=Esmer(ölm.1260), izd.1235, izd.müd.25, yş.17-42, sire de Lusignan, Comte Hugues X de La Marche oğlu. İlk eşinden olan oğlu ve halefi:

51) Jean I le Roux=Kızıl(1217-1286=71), duka 1237-1286=49, vel.1221-1237=16, 1270 Haçlı seferine katıldı. =Blanche(ölm.1283), izd.1236, izd.müd.47, Navar kralı ve Şampanya kontu Thibaut IV kızı. Kızları: Alix(1243-1288=45), dame de

Pontarcy et de Brie-Comte-Robert=Jean I de Châtillon, comte de Blois(ölm.1279), izd.1264, izd.müd.15. Jean I'in oğlu ve halefi:

52) Jean II(1239-1305=66), duka 1286-1305=19, vel.1239-1286=47, 1270 Haçlı seferine babası ile katıldı, 1297'de Fransa Kralı'nı metbû tanıdı. =Béatrix(1242-1275=33), izd.1259, izd.müd.16, yş.17-36, zevcinden 3 yş.kç., İngiltere kralı Henry III kızı. Çocukları: no.53.- Jean(1266-1334=68), Richemont kontu, çocuksuz.- Blanche (ölm.1327)=Conches senyörü Philippe d'Artois(ölm.1298), izd.1280, izd.müd.18, zevcinden sn.29 yıl yaşadı.- Marie(1268-?)=Guy de Châtillon, comte de Saint-Paul, izd.1292.

53) Arthur II(1262-1312=50), duka 1305-1312=7, vel.1286-1305=19, Richemont ve Montford kontu. =1. Marie(ölm.1291), izd.1275, izd.müd.16, Vicomte Guy IV de Limoges kızı ve vârisesi. =2. Yolande(ölm.1322), izd.1294(3 yıl sn.), izd.müd.23, Montford kontesi, Comte Robert de Dreux(Capet) kızı ve İskoçya kralı Alexander III'den dul. 2. eşinden kızları: Jeanne(1294-1363=69)=Kassel senyörü Robert de Flandre, izd.1323.- Béatrix(1292-1384=92)=Sir Guy X de Laval(ölm.1347), izd.1315, izd.müd.32, yş.23-55, zevcinden sn.37 yıl yaşadı.- Alix(1297-1377=80)=Comte Bouchard VI de Vendôme(ölm.1353), izd.1320, izd.müd.33, yş.23-56.- Arthur II'nin 1. eşinden olan kç.oğlu: Guy(1287-1331=44), Penthièvre kontu, Limoges vikontu, Avaugour baronu= Jeanne(ölm.1327), izd.1318, izd.müd.9, Seigneur Henri IV d'Avaugour kızı ve vârisesi, kızları Jeanne de Penthièvre la Boiteuse=Topal(1319-1384=65), Penthièvre hükümrân kontesi 1331-1384=53 = Guise baronu Charles de Blois(katli 1364), izd.1338, izd.müd.26, yş.19-45, Blois kontu Guy de Châtillon oğlu, oğulları Marguerite de Clisson'la evlendi ve bundan 2. Penthièvre Kontları âilesi başladı.- Arthur II'nin yerine önce ilk eşinden olan by.oğlu(no.54), sn.2. eşinden olan oğlu(no.55) duka oldular:

54) Jean III le Bon=İyi(1286-1341=55), duka 1312-1341=29, vel.1305-1312=7, Richemont kontu 1312-1341, çocuksuz. =1. Isabelle(1292-1309=17), izd.1297, izd.müd.12, yş.5-17(önceleri sûrî), zevcinden 6 yş.kç., Fransa kraliyet prensi Comte Charles de Valois kızı. =2. Infanta Isabelle(Isabella)(1283-1328=45), izd.1310(ertesi yıl), izd.müd.18, yş.27-45, zevcinden 3 yş.by., Kastilya ve Leon kralı Sancho IV kızı. =3. Jeanne(İt.Giovanna)(ölm.1334), izd.1329(ertesi yıl), izd.müd.5, Comte Edouard de Savoie kızı.

55) Jean IV de Montford(1293-1345=52), kardeşinin yerine duka 1341-1345=4, vel.1312-1341=29, Richemont ve Montfort kontu 1341, Louvre Kulesi'nde mahbûs 1343-45. =Jeanne, izd.1329, izd.müd.16, nâibe 1345-1356=11. Oğlu ve halefi:

56) Jean V de Montfort le Vaillant=Yiğit, le Conquéreur=Fâtih(1338-1399=61), duka 1345-1399=54, vel.1341-1345=4, annesinin niyâbeti 1345-1356=11. İlâveten Richemont ve Montfort kontu. =1. Marie(Mary)(ölm.1363), İngiltere kralı Edward III kızı. =2. Jeanne(Joan)(ölm.1384), izd.1366, izd.müd.18, Kent kontu Thomas Holland kızı. =3. Jeanne(1370?-1437=67?), izd.1386(2 yıl sn.), izd.müd.13, yş.16?-29?, zevcinden 32? yş.kç., Navar kralı Charles le Mauvais=Kötü(Capet-Evreux) kızı(=2. Henry IV, izd.1402, 3 yıl sn., izd.müd.10, yş.32?-42?), Brötonya nâibe düşesi 1399-1403=4, İngiltere kraliçesi 1403-1413=10, Brötonya düşesi 1386-1399=13+1399-

1437=38 = 51.- Jean V'in hepsi 3. eşinden çocukları: no.57.- No.60.- Richard(1395-1438=43), Etampes kontu 1421-1438=17, Guyana ve Poitou kumandanı 1419-1438=19, Fransa orgenerali=Marguerite(1406-1468=62), izd.1426, izd.müd.12, yş.20-32, zevcinden 11 yş.kç., Fransa kraliyet prensi Duc Louis d'Orléans kızı, çocukları: no.61; Marie(1424-1477=53), Fontevrault başrâhibesi 1457-1477=20; Catherine(ölm.1476)= Argueil senyörü ve Orange prensi Guillaume de Châlon.- Marie(1391-1446=55)=Duc Jean I le Sage d'Alençon(ölm.1415), izd.1396, izd.müd.21, zevcinden sn.31 yıl yaşadı.- Blanche(1394-1418=24)=Comte Jean IV d'Armagnac(ölm.1450), izd.1407, izd.müd.11.

57) Jean VI le Bon=İyi, le Sage=Bilge(1389-1442=53), duka 1399-1442=43, vel.1389-1399=10, ayni zamanda Richemont kontu. Annesinin niyâbeti 1399-1403=4. =Jeanne(1391-1463=64), izd.1397, izd.müd.45, yş.6-51(önceleri sûrî), zevcinden 2 yş.kç., Fransa kralı Charles VI kızı. Çocukları: Isabeau(ölm.1442)=Comte Guy XIV de Laval, izd.1430.- Gilles II(ölm.1450), çocuksuz, Londra büyükelçisi 1432 ve 1443. Chantocé baronu=Françoise(1436-1499=63), Châteaubriand senyörü Jacques de Dinan kızı, eşinden sn.49 yıl yaşadı(=2. Sire Guy de Gavre, Laval kontu Guy XIV oğlu, =3. Jean de Poissy).- 58) François I(1414-1450=36), duka 1442-1450=8, vel.1414-1442=28, ilâveten Richemont kontu=1. Yolande(ölm.1440), izd.1431, izd.müd.9, Anjou dukası ve Sicilya kralı Luigi II kızı ve Jean d'Alençon'dan dul, çocuksuz, =2. Isabelle Stuart, izd.1441(ertesi yıl), İskoçya kralı James I kızı, bu eşinden kızı: Marguerite(ölm.1469)= François II, izd.(1) 1455, izd.müd.14, çocuksuz, babasının amca oğlu, 61. Brötonya dukası, aş.bk.- 59) Pierre II(1418-1457=39), duka 1450-1457=7, vel.1442-1450=8, önce Guincamp kontu, Brötonya başkumandanı 1448-1450=2 = Françoise(1419-1485=66), izd.1431, izd.müd.26, yş.12-38, zevcinden sn.28 yıl yaşadı. Pierre II meşrû çocuk bırakmadı. 25 yaş by.amcası Arthur III, yerine duka oldu.

60) Arthur III(1393-1458=65), duka 1457-1458=1, Fransa seraskeri ve orgenerali 1425, Touraine dukası ve Montfort kontu 1423-1457=34, çocuksuz. =1. Marguerite(ölm.1441), izd.1423, izd.müd.18, Burgonya dukası Korkusuz Jean kızı ve Guyana dukası, dauphin, Fransa kraliyet prensi Louis'den dul. =2. Jeanne d'Albret(ölm.1444), izd.1442(ertesi yıl), izd.müd.2, Sire Charles II d'Albret kızı. =3. Catherine(ölm.1489), izd.1445(ertesi yıl), izd.müd.13, zevcinden sn.31 yıl yaşadı, Saint-Paul kontu Pierre I de Luxembourg kızı.

61) François II(1435-1488=53), duka 1458-1488=30, vel.1457-1458=1, Arthur II'ün kardeşi Richard'ın(1395-1438, yk.bk.) oğlu, Richemont ve Montfort kontu 1458-1488=30. =1. Marguerite(ölm.1469), izd.1455, izd.müd.14, Brötonya dukası François I kızı, yk.bk., amca oğlu. =2. Marguerite(ölm.1486), izd.1471(2 yıl sn.), izd.müd.17, Comte Gaston IV de Foix kızı. François II'nin gayri meşrû oğlu: François, bâtard de Bretagne, Vertus kontu 1485, 1. Brötonya baronu, Vertus kontlarının atası. François II'nin tek meşrû çocuğu(2. eşinden):

62) Anne(1477-1514=37), düşes 1488-1514=26, vel.1477-1488=11, Fransa kraliçesi 1491-1498=7+1499-1514=15 = 22. =0. 1489'da(yş.12) sonradan imp.olan Arşidük Maximilian'la nişanlandı, nişan bozuldu. =1. Charles VIII(1470-1498=28), izd.1491, izd.müd.7, yş.14-21, zevcinden 7 yş.kç., Fransa kralı 1483-1498=15. =2. Louis

XII(1462-1515=53), izd.1499, izd.müd.15(ertesi yıl), yş.22-37, zevcinden 15 yş.kç.(ilk zevcinden 8 yş.by.), Fransa kralı 1498-1515=17, dauphin 1483, Orléans dukası 1465(Ch.VIII dauphin 1470-1483=13). İlk eşinden çocuğu olmadı. 2. eşinden 2 prs.doğdu. Küçüğü Renée'dir(1510-1575=65), bk.Fransa. Büyüğü Claude ise, Brötonya düşesi ol.annesine halef oldu. Anne'ın ölümü ile Brötonya dukalığında Capet-Dreux-Bretagne hânedânı sona erer. Capet-Valois-Orléans-Bretagne hânedânı başlar ki ayni Capet Fransa kraliyet hânedânının başka bir koludur.

63) Claude(1499-1524=25), Brötonya düşesi(annesinin yerine) 1514-1524=10 = François I(1494-1547=53), izd.(1) 1514, izd.müd.10, yş.15-25, zevcinden 5 yş.kç., Fransa kralı 1515-1547=32. Bu izdivaçtan 3 pr.ve 2 prs. doğdu ki biri Fransa kralı(1547-1559=12) Henri II'dir(1519-1559=40)(bk.Fransa). Büyük oğlu dauphin(1518-1536=18) François(1518-1536=18) evlenmeden öldü. Büyük kızı Madeline(1520-1537) James V'le evlenip İskoçya kraliçesi oldu. La Bonne Reine=İyi Kraliçe denen Claude, François I ile evlenince, bu Fransa kralı, Brötonya dukası oldu. Claude 1524'te ölünce, büyük oğlu dauphin(Fransa velîahdi) François'nın Brötonya dukası olması gerekiyordu. Ancak babası Kral François I, dukalığı oğluna vermeyip kendi üzerinde taşıdı ve 1532'de yayınladığı bir fermân ile Brötonya dukalığını Fransa tâcına aldı(yâni dukalığı ilga ve Fransa'ya ilhâk etti). Bu sûretle Fransa'nın birliği için târîhî bir adım atılmış oldu.

XI

NORMANDİYA

Normanlar ve Normandiya

Normandiya(Fr.Normandie, İng.Normandy), Fransa'nın kuzey-batısında eyâlettir. Batısı Manş Denizi'dir. Doğusu Paris'in merkezi olduğu Ile de France'tır. Kuzey-doğuda Picardie eyâletine dayanır. Güneyinde -batıdan doğuya- Brötonya, Maine, Perche eyâletleri yer alır. Büyük şehri Rouen ve limanı Le Havre'dır. Kuzeyinde karşı kıyıda İngiltere'nin güney sâhilleri vardır. Brötonya dukalığının hemen kuzeyinde Normandiya dukalığı toprakları başlıyordu. Bununla berâber Brötonlar, Kelt'tir ve hâlâ çoğunluk Brötonca konuşur. Normanlar ise, bir Cermen boyudur, bir Cermen dili olan Normanca'yı daha 1000 yıl önce unutup bir Latin dili olan Fransızca konuşmaya başlamışlardır.

Norman, kelimeye bakınca anlaşılacağı gibi, Kuzey Adamı demektir. Norveç'ten deniz yoluyle gelip Normandiya'ya yerleşmiş, ülkeye adlarını vermiş, Fransız'laşmış, sonra İngiltere'yi istîlâ etmiş, asırlarca İngiltere'de Fransızca konuşan Normandiya dukaları, ayni zamanda İngiltere kralı da olarak saltanat sürmüş, Norman hâkimiyeti asırlarında Fransızca ve dayandığı Latince, bugünki İngilizce'yi derinden etkileyerek oluşturmuştur. Tafsîlât, 4. cilltte *İngiltere* bahsinde verildiği için burada tekrâr edilmiyecektir.

Normandiya Dukalığı(911-1203=292)

Eski Halfdan oğlu Upplending'ler jarl'ı(kontu) Ivar oğlu Eystein Glumra oğlu Mere jarl'ı(kontu) Ragnvald=Rgnhild, Hrôlf Nefja=Büyük Burun. Bunlar Norveç'teki Viking kabîlelerinden birinin kontlarıdır. Sonuncusu Ragnvald(Fr.Regnald le Riche=Zengin)'ın oğlu Hrôlf, Vikingler'ini alıp Norveç'ten gemilerle Manş Denizi'nin Seine Körfezi'nde Le Havre yakınlarına çıktı, ırmağı tâkıyben 876 yılında Rouen şehri önüne gelip kuşattı. Bir Cermen dili olan Vikingce(Eski Norveççe) Hrôlf olan adı Fransızca'da Rou veyâ Rollon le Piéton=Yaya oldu, duka olunca Robert'e çevrildi. Yanında kardeşi Ivar da vardı. 3 defa Paris'i kuşattı(885, 886, 889), alamadı. Fransa kralı Karolenjler'den Charles le Simple, bu savaşçıya, Neustrie'den bir parça verdi ki artık, burayı iskân eden Norman Vikingler'in yurdu olduğu için Normandiya dendi. Robert adını alıp Hristiyan da da olan sergerdeye Fransa kralı, duka unvânını verdi. Fransa kralına tâbî Normandiya dukaları hânedânı başladı. Norveç'ten gelen Normanlar, dillerini muhâfaza edemediler. Daha 10. asırda Fransızca konuşmaya başladılar.

1) Robert I(Rollon), 80 yaşlarında öldü(ölm.931). 1. Normandiya dukası 911-927=16, oğlu lehine ihtiyarlığından dolayı ferâgat etti. =Pope(Pappa), izd.891, tal.912=21, Comte Béranger de Bayeux kızı. =2. Gisèle(ölm.919?), izd.912(ayni yıl), izd.müd.7?, Fransa kralı Charles le Simple=Basit kızı. İlk eşinden çocukları: Rouen jarl'ları(kontları) âilesinin atası olan bir pr.- Adèle(Catherine)(ölm.962)=Poitiers kontu ve Aquitaine dukası Guillaume Tête d'Etoupe(ölm.963), izd.935, izd.müd.27.- No.2.

2) Guillaume I Longue Epée=Uzun Kılıçlı, 2. duka 927-katli 942=15. =1. Sprote, Bröton asıllı, talâk. =2. Letgarde(Luitgarde)(ölm.978), zevcinden sn.36 yıl yaşadı, Comte Herbert(Héribert) II de Vermandois kızı(=2. Thibaut le Tricheur=Hîlebâz, izd.944, Blois ve Chartres kontu). İlk eşinden oğlu ve halefi:

3) Richard I sans Peur=Korkusuz(932-996=64), duka 942-996=54, vel.932-942=10.=1. Emma(ölm.968), izd.960, izd.müd.8, Fransa dukası Hugues le Grand(Capet)'ın kızkardeşi, çocuksuz. =2. Gonnor(ölm.1031), izd.968(ayni yıl). izd.müd.28, zevcinden sn.35 yıl yaşadı(bütün çocuklarının annesi). Çocukları: No.4.- Robert, Rouen başpiskoposu 989-1037=48.- Mauger, Corbeil kontu=Germaine, Comte Albert de Corbeil kızı ve vârisesi.- Mahaud(Mathilde)(ölm.1017?), çocuksuz=Comte Eudes II de Blois et de Champagne(ölm.1037), izd.1003, izd.müd.14?.- Havoise (Hedwige)(ölm.1034)=Duc Geoffroi I de Bretagne(ölm.1008), çocukları için bk. Brötonya.- Emma(ölm.1052), İngiltere ve Danimarka kraliçesi =1. Aethelraed(Etelred) (ölm.1016), İngiltere kralı, izd.1002, izd.müd.14, =2. Canut(ölm.1035), İngiltere ve Danimarka kralı, izd.1017(ertesi yıl), izd.müd.18.

4) Richard II le Bon=İyi, duka 996-1027=31. =1. Judith de Bretagne(ölm.1017), Comte Conan I le Tort de Rennes kızı. =2. Marguerite(Astrid), izd.1017(ayni yıl), tal., Danimarka kralı Sven I kızı. =3. Pope(Poppa)(ölm.1030'dan sn.), izd.1024, izd.müd.3. 4. Duka'nın 3. eşinden oğulları: Guillaume de Talou(ölm.1053'ten sn.), Arques piskoposu.- Mauger, 1037'de Rouen başpiskoposu oldu.- 4. Duka'nın ilk eşinden kızları: Eléonore, çocuksuz = Comte Baudoin IV de Flandre(ölm.1035), izd.1031, izd.müd.4, çocukları için bk.Flandre.- Judith Alex(Adelaïde)(ölm.1037)=Comte Renaud I de Bourgogne

(ölm.1057), izd.1016, izd.müd.21, oğulları Gui de Bourgogne(ölm.1047'den sn.), Vernon ve Brionne kontu.- 4. Duka'nın ilk eşinden olan 2 oğlu(no.5 ve 6) ard arda duka oldular:

5) Richard III(ölm.1027), duka 1027'de bir kaç ay, çocuksuz, =Adèle(Adélaïde) (ölm.1079), izd.1027, izd.müd.bir kaç ay(=2. Comte Baudouin V de Flandre, izd.1028, ertesi yıl).

6) Robert II le Diable=Şeytan, duka 1027-1035=8, vel.1027'de bir kaç ay. Evlenmedi, metresi ve oğlu ile kızının annesi: Arlette, Fulbert de Falaise kızı. Kızı: Adelaïde, bâtarde de Normandie=Comte Eudes II de Champagne. 6. Duka'nın Dünyâ târîhinin ünlü isimlerinden olan oğlu ve halefi:

7) Guillaume II le Conquérant=Fâtih, le Bâtard=Piç(İng.William I the Conqueror) (1027-1087=60), Normandiya dukası 1035-1066=31, İngiltere kralı 1066-1087=21, İngiltere'yi fethederek târihin akışını değiştirdi. =Mathilde(ölm.1083), izd.1053, izd.müd.30, Comte Baudouin V de Flandre kızı, Normandiya nâibesi 1066-1083=17, İngiltere kraliçesi 1066-1083=17, Normandiya düşesi 1053-1083=30. Çocukları(bundan sonraki şecere üzerinde detay için 4. ciltte İngiltere bahsine bk.):

No.8.- Guillaume(İng.William II) le Roux=Kızıl(1056?-1100=44?), İngiltere kralı, bk.İngiltere.- No.9.- Cécile, Trinité de Caën başrâhibesi 1113-1127=14.- Constance (ölm.1090), çocuksuz=Duc Alain Fergent de Bretagne, izd.1087, izd.müd.3.- Adèle(1062-1137=75), Fâtih'in by.kızı=Blois kontu Etienne II le Sage=Bilge, ölm.1102, izd.1080, izd.müd.22, yş.18-40, Comte Thibaut III de Blois oğlu, çocukları: no.11(aş.bk.) ve by.oğulları Thibaud IV le Grand=By.(ölm.1152), Blois ve Şampanya kontu.

8) Robert III Courte-Heuse(1054-1134=80), duka 1087-1106=19, 1096'da 1. Haçlı seferine çıktı, 1106'da İngiltere'de tevkıyf edilip dukalığı sona erdi, vel.1054-1087=33. =1. Marguerite(ölm.1063), Comte Hugues du Maine kızı. =2. Sibylle(ölm.1102), izd.1100, izd.müd.2, Pulya'da Conversano kontu Geoffroi kızı, bu eşinden: Guillaume III Cliton le Normand(1101-1128=27), çocuksuz, Vexin ve Flandre kontu 1127-1128=1=Jeanne(ölm.1127), Marquis Rainier de Montferrat kızı ve Comte Humbert II de Maurienne'den dul.

9) Henri I Beau-Clerc(1068-1135=67)(İng.Henry I), 9. duka(ağabeyini İngiltere'de alakoyup hal'ederek) 1106-1120=14(dukalığı oğluna bıraktı), İngiltere kralı 1100-1135=35. =1. Mathilde(ölm.1118), izd.1100=18, İngiltere kraliçesi 1100-1118=18, İskoçya kralı Malcolm III kızı. =2. Adélaïde(ölm.1157), izd.1121(3 yıl sn.), izd.müd.14, İngiltere kraliçesi 1121-1135=23, Louvain kontu ve Brabant dukası Godefroi I le Barbu=Sakallı kızı. İlk eşinden oğlu: 10) Guillaume IV Adelin(Aetheling)(katli 1120), duka 1120'de bir kaç ay. Bu 10. duka ile 911-1120=209 yıl süren Normandiya Hânedânı erkek tar.son erer. =2. Mathilde(ölm.1130), izd.1119, izd.müd.1, Anjou kontu Foulques V le Jeune=Genç kızı.- 9. Duka Henri I'in ilk eşinden kızı: Mathilde(1102-1167=65), imparatoriçe, İngiltere ana kraliçesi, 1135'te İngiltere tahtı müddeîsi. =1. Heinrich V(ölm.1125), izd.1114=11, Almanya imparatoru(bk.Almanya). =2. Geoffroi V

Plantagenêt(ölm.1151), izd.1125(3 yıl sn.), izd.müd.23, Anjou kontu ve 12. Normandiya dukası, aş.bk.

11) Etienne de Blois(1092-1154=59), dayısının oğlu 10. dukanın çocuksuz ölmesi üzerine Normandiya dukası 1135-1137=2, dukalığı oğluna bıraktı. Bu sûretle 1135-1144=9 yıl müddetle Blois Hânedânı'ndan 2 duka, Normandiya dukası oldu. Yukarıda anılan Fâtih Guillaume'un kızı Adèle'in Blois Kontu'nden olma 2. oğlu. Boulogne kontu 1125-1135=10, İngiltere kralı 1135-1154=19. Çocukları: no.12 ve Marie de Blois(ölm.1182)=Boulogne kontu Matthieu d'Alsace(ölm.1173), izd.1160=13.

12) Eustache de Blois(ölm.1153), duka 1137-1144=7, ancak Fransa Kralı Normandiya'yı işgal ettiği için fiilen hükümdarlık yapmadı. Boulogne kontu 1150-1153=3. Çocuksuz. =Constance(ölm.1176'dan sn.), izd.1140=13 yıl, Fransa kralı Louis le Gros=Şişman kızı(=2. Comte Raimond V de Toulouse, izd.1154, ertesi yıl).

13) Geoffroi(V) Plantagenêt(ölm.1151), duka 1144-1151=7, Anjou kontu. Bu sûretle 1144-1203=59 yıl müddetle Plantagenêt hânedânından 5 dukanın Normandiya'daki saltanatı başladı. Anjou hânedânı olan bu hânedân ayni zamanda İngiltere kraliyet hânedânı olduğu için, İngiltere-Normandiya'nın ayni hânedânın hükümranlığında yaşaması devâm etti. =Mathilde(1102-1167=65), 9. Duka'nın kızı, yk.bk., izd.(2) 1128=23 yıl. 3 oğulları oldu(bk.Anjou Kontluğu): Geofroi(1134-1158=24), Nantes kontu 1156, evlenmedi; Guillaume(1136-1164=28), Poitou kontu; no.14.

14) Henri II(1133-1189=66), duka 1151-1168=17(oğluna bıraktı), + 1183-1189=6(gene oğlundan aldı) = 23, İngiltere kralı(Henry II) 1154-1170=16, Anjou ve Maine kontu ve Akitanya dukası 1151(Akitanya 1152)-1189=38. =Eléonore(Aliénor)(ölm.1204), izd.1152=37 yıl, Duc Guillaume X(VIII) d'Acquitaine kızı ve Fransa kralı Louis VII'den boşanmış. 4 oğlu için aş.bk.

15) Henri III le Jeune=Genç au Court Mantel(1155-1183=27), Normandiya dukası 1168-1183=15, İngiltere kralı 1170-1183=13, çocuksuz, Henri II'nin(no.14) by.oğlu, İngiltere vel.i 1155-1170=15. =Marguerite(1157-1197=40), izd.1170=13 yıl, yş.13-26. zevcinden 2 yş.kç., Fransa kralı Louis le Jeune kızı(=2. Bela III, Macaristan kralı, izd.1185(2 yıl sn.), İngiltere ve Macaristan kraliçesi, Normandiya düşesi, Fransa prensesi.

16) Richard Coeur de Lion=Arslan Yürekli(1157-1199=42), babasının(no.14) yerine Normandiya dukası 1189-1199=10, İngiltere kralı 1189-1199=10, çocuksuz, İngiltere ve Normandiya vel.i 1183-1189=6. =Bérangère(ölm.1229'dan sn.) izd.1191=8 yıl, zevcinden 39 yıl kd.sn.öldü, İngiltere kraliçesi ve Normandiya düşesi 1191-1199=8, Navar kralı Sancho VI kızı. Bk.İngiltere.

17) Arthur(1187-1203=16), Brötonya dukası ve Anjou kontu, sn.Normandiya dukası(amcasının yerine) 1199'da bir kaç ay, evlenmedi. Babası: Geoffroy, Henry II'nin(no.14) 3. oğlu ve no.16'nın kardeşi, Anjou kontu ve Brötonya dukası=Constance de Bretagne(ölm.1201).

18) Jean sans Terre=Topraksız(İng.John)(1166-1216=50), Henry II'nin(no.14) 4. oğlu ve no.16'nın kardeşi (Geoffroy'dan kç.), yeğeninden(no.17) gasbederek Normandiya dukası 1199-1203=4, İngiltere kralı 1199-1216=7, bk.İngiltere.

1203 yılında Fransa Kralı, Normandiya dukalığını, İngiltere kralının elinden aldı ve dukalık sona erdi. Fransa'ya katıldı. 1361 fermânı ile Fransa'nın tam bir eyâleti oldu.

XII

ŞANPANYA ve BLOIS

Ülke

Şanpanya(Fr.Champagne, 18. asır sonlarında bu adı taşıyan içki ilk defa burada yapıldığı için ülkenin adını aldı), Fransa'nın orta-kuzeyinde târîhî eyâlettir. Güneyde Yonne ırmağından kuzeyde Belçika sınırı yakınlarına, Argonne'a kadar uzanır. Batıda Brie yöresi ve Paris vardır. Doğusu Loren, güney-doğusu Burgonya'dır. Brie, merkezi Paris olan Ile de France ve Şanpanya eyâletleri arasındaki ildir. Şanpanya'nın büyük şehri Reims'tir(Rens ok.). Paris'in 115 km kadar kuzey-doğusundadır.

Chartres, Paris güney-batısında katedrali ile ünlü şehirdir ki, Fransa kralları bu katedralde tâc giyerlerdi. Fransa'nın ünlü yüksek arşiv okulu buradadır. Vermandois, Paris kuzeyindedir. Troyes(Trua ok.), Şanpanya'nın güneyinde Seine üzerinde şehirdir. Clermont(Klermon ok.), Paris kuzeyinde, Oise ırmağının az kuzeyinde, Chartres gibi Ile de France târîhî eyâletinde şehirdir. Châtillon(Şatiyon ok.), Şanpanya güneyinde ve Seine(Sen) üzerinde şehirdir. Aumale, Normandiya kuzeyinde, Amiens ve Rouen şehirleri arasında küçük şehirdir. Blois(Blua ok.), Tours ve Orléans şehirleri arasındadır. Loire'ın kuzey kıyısındadır. Az uzakta güney kıyıda, son Bourbon prensinin unvân

olarak taşıdığı Chambord kasabası görülür. Orléanais eyâleti güneyi ve Sologne denen yöredir. Vendôme şehirciği, Blois'nın az kuzey-batısındadır. Meaux, Marne'ın kuzey kıyısında, Paris'e çok yakın, Paris'in kuzey-doğusundadır.

Bu çerçevede oluşan Şanpanya Kontluğu, Vermandois kontluğu ile başladı. Troyes kontluğu ile Şanpanya oluşmaya başladı. Meaux kontluğu katıldı. Troyes kontluğuna Şanpanya(Champagne, Şanpany ok.) kontluğu da denildi.

Vermandois-Champagne Kontları(923-1023=100)

Vermandois(Vermandua ok.) kontluğu, İtalya'dan gelen ve Cermen asıllı olan Bernard tarafından, Charlemagne devrinin sonunda oluştu. Vermandois kontları: 1) Bernard, 2) oğlu Pépin IV, 3) oğlu Herbert I(ölm.902), 4) oğlu Herbert II(ölm.943) ki, Şanpanya kontluğunun kurucusu sayılır.

4) Herbert I(Vermandois kontu ol. II), Vermandois kontu 902-943=41, Troyes kontu. 923-943=20. Bu sûretle Şanpanya kontluğu 923'te kurulmuş oluyor. =Hildebrante(ölm.931'den sn.), izd.923, Fransa kralı Robert I(Capet) kızı. Eşinin getirdiği toprak çeyizi ile Royes(Şanpanya) kontluğu, Şanpanya eyâletinin güneyinde kurulmuş oldu. Çocukları:

Albert, by.oğul, Vermandois kontu 943-988=45.- Hugues(921?-949=28?), Reims kontu ve başpiskoposu(başpiskoposluk dukalık, piskoposluk ise kontluk derecesindedir) 940-949=9.- Alex(ölm.960)=Comte Arnoul I de Flandre.- 5) Robert I, 2. oğul, Troyes ve Meaux kontu 943-968=25, 956'da Burgonya dukalığı müddeîsi=1. Adelaïde(ölm.959?), izd.955?, Duc Giselbert de Bourgogne kızı, =2. Ingeltrude, izd.960, çocukları: Archambaud, Sens başpiskoposu 959-968=9; Adelaïde=1. Châlon-sur-Saône kontu Lambert d'Autun(ölm.960?), izd.960?, izd.müd.bir kaç ay, =2. Comte Geoffroi Grisegonelle d'Anjou; Robert II le Jeune=Genç, 7. kont, aş.bk.- 6) Herbert II le Vieux=Eski, ağabeyinin yerine Troyes=Champagne ve Meaux kontu 968-982=14(Şanpanya'yı daha 966'da ağabeyinden aldı)=Ogive, izd.951, İngiltere kralı Edward I kızı ve Fransa kralı Charles le Simple'den dul.

7) Robert II le Jeune=Genç(yk.bk.), kont(amcasının yerine) 982-995=13. Oğlu 8) Etienne I, Şanpanya kontu 995-1023=28, çocuksuz = Alix(ölm.996'dan sn.).

Kont Herbert'in(ölm.943) kç.kızı: Ledgarde(Liégeard)(ölm.978'den sn.) =1. Duc Guillaume Longue-Epée de Normandie(ölm.942), =2. Thibaut I le Vieux=Eski, İhtiyar, le Tricheur=Hîlebâz(908?-983=75?), izd.943?, izd.müd.36?, Seigneur Gerlon de Blois oğlu, 1. Blois, Chartres ve Tours kontu. 1. Blois Kontu'nun çocukları: Hugues, Bourges başpiskoposu 955-995=40.- Emma=Guyana dukası ve Poitiers kontu Guillaume IV Fierabras.- Eudes I, babasının yerine 2. Blois, Chartres, Tours ve Beauvais kontu 983-996=13=Berthe(ölm.1001'den sn.), Burgonya(Arles) kralı Conrad le Pacifique kızı(=2. Robert II, Fransa kralı, Capet hânedânı, izd.996, tal.998=2). Kont Eudes I'in çocukları: Thibat II, babasının yerine Blois ve Chartres kontu 996-1004=8, çocuksuz=Fransa kralı Robert II kızı; Roger, Fransa başbakanı 995-998=3, Beauvais piskoposu 998-1022=24; Eudes II(Şanpanya kontu ol.I)(no.9, aş.bk.). Bu sûretle Şanpanya Kontluğu 923-

1023=100 yıl müddetle yaklaşık 800 yılından başlayan Vermandois Kontları hânedânında kaldıktan sonra, erkek tarafından kesilince, kadın tarafından Vermandois kanı taşıyan Blois Kontları âilesine geçti. Kont Eudes, babaanne tarafından Vermandois iken, babasının dayısının torunu olan Etienne I vârissiz ölünce, yerine Şanpanya kontu oldu ve Blois kontluğunu da muhâfaza etti.

Blois-Champagne Kontları(1023-1304=281)

9) Eudes I(Blois kontu ol.Eudes II), 9. Şanpanya kontu 1023-1037=14+4. Blois ve Chartres kontu 1004-1037=33. =1. Mahaud, izd.1003, ölm.1004=1, çocuksuz, Duc Richard I de Normandie kızı, =2. Hermengarde(ölm.1040), izd.1005(ertesi yıl), izd.müd.32, çocukları: Aliénor=Comte Raoul le Grand de Crépy et de Valois.- Berthe(ölm.1085)=1. Duc Alain III de Bretagne, izd.1027, =2. Comte Hugues II du Mans(ölm.1051).- 10) Etienne II, kç.oğul, Şanpanya(Troyes ve Meaux) kontu 1037-1048=11), bu sûretle 1037-1063 arasında Şanpanya ve Blois kontlukları ayni âile arasında ayrılmış oldu, =Adèle, Duc Richard II de Normandie kızı, oğlu 11) Eudes II(ölm.1063'ten sn.), Şanpanya(Troyes ve Meaux) kontu 1048-1063=15, bu târihte amcası Blois Kontu, Şanpanya'yı elinden alarak iki devleti yeniden birleştirdi, Normandiya'ya, kayınpederini Duka'ya sığındı, o da ona Aumale kontluğunu verdi ve Etienne II, Aumale kontlarının atası oldu*, Normandiya Dukası'nı metbû tanıdı=Adélaïde, Duc Robert le Diable de Normandie kızı.- 12) Thibaut I(III), 9. Kont'un by.oğlu, aş.bk.

12) Thibaut I(Blois'da III)(1010-1089=79), Saint-Florentin kontu 1010-1037=27, babasının yerine 5. Blois, Chartres ve Tours kontu 1037-1089=52 + yeğeninin yerine Şanpanya kontu 1063-1089=26, Tours'u kaybetti, 1063-89'da Troyes ve Meau'yu geri aldı. =1. Gersende, tal.1049, Comte Herbert Eveillechien du Mans kızı(=2. Azzo, Ligurya(Ceneviz) markisi). =2. Adélaïde(ölm.1100?), izd.1069?, izd.müd.20?, Comte Raoul le Grand de Crépy et de Valois kızı(=2. Comte Herbert IV de Vermandois). Oğulları: Philippe(2'den), Châlons-sur-Marne piskoposu 1093-1100=7.- Etienne Henri le Sage=Bilge, by.oğul, 6. Blois ve Chartres kontu 1089-1102=13, 1096 ve 1101'de Haçlı seferine katıldı=Adèle(ölm.1138), izd.1085?, izd.müd.17?, zevcinden sn.36 yıl yaşadı, İngiltere kralı Fâtih Guillaume kızı, çocukları: Guillaume, Chartres kontu, by.oğul olduğu halde tahta geçmek hakkı babası tar.alındı=Sire Gilon II de Sully, Sully-Champagne âilesinin atası; Etienne(1097-1154=57), Mortain ve Boulogne kontu, İngiltere kralı 1135-1154=19=Mahaud(ölm.1152), Boulogne vârise kontesi, Comte Eustache III de Boulogne kızı, bk.İngiltere.; Henri, Winchester piskoposu 1139-1171=32; Mahaud(ölm.1120)=Richard, Chester kontu(İngiltere), ölm.1120; Lithuise=Troyes vikontu ve Bray-sur Seine senyörü Milon II de Montlhéry; Eléonore(ölm.1142'den sn.) =Comte Raoul le Vaillant de Vermandois; Etienne Henri'nin yerine geçen ortanca oğlu için bk.aş.no.15.- 13) Eudes III(1077-1093=16), Şanpanya kontu 1089-1093=4,

* Aumale Kontluğu bu sûretle 1063'te kuruldu, 3 kont ile devâm etti, 1194'te Fransa kralı Philippe Auguste tar.ilhâk edildi. Sonra Ponthieu kontu Simon de Dammartin'e(ölm.1239) verilerek gene kuruldu. =Marie, Comte Guillaume ve Ponthieu=Alix de France kızı. Simon'un torunun torunu Blanche, Aumale vârisesi oldu=Jean d'Harcourt, izd.1340, bu evlenmeyle kontluğu Harcourt âilesine aldı(katli 1355). Oğlu Comte Jean d'Aumale 1424'de katledildi, kızı Marie vârise oldu=Antoine de Lorraine, izd.1417, bu sûretle Aumale kontluğu, Loren hânedânına geçti(D.Calmet, *Hist.de la Lorraine*, Nancy 1728).

evlenmedi.- 14) Hugues I(ölm.1126), Şanpanya kontu 1093-1125=32, kontluğu yeğeni Thibaut'ya bırakarak Templier tarîkatine şövalye oldu. =1. Constance, izd,1095, tal.1104=9, Fransa kralı Philippe I kızı, =2. Elisabeth(doğ.1190?), izd.1110?, yş.20?, Comte Etienne le Hardi de Mâcon kızı, bu eşinden: Eudes le Champenois(doğ.1122), Franche-Comté'de Champlitte ve Qingey senyörü, Champlitte âilesinin atası=Sybille, izd.1137, Vicomte Josbert II de Lafarté de Dijon yeğeni.

15) Thibaut II(Blois'da IV) le Grand=Büyük(1093-1152=59), 7. Blois, Chartres, Brie kontu 1102-1152=50 + 15. Şanpanya kontu 1125-1152=27 + Troyes kontu 1109-1152=43. =Mahaud(ölm.1152'den sn.), izd.1123=29 yıl, Karintiya dukası Engilbert II kızı. Çocukları: Etienne IV, Berry'de Sancerre kontu ve bu kontların atası.- Guillaume aux Blanches Mains=Beyaz Elli(1134-1202=68), Chartres piskoposu 1165-68, Sens başpiskoposu 1168-76, Reims başpiskoposu 1176-83, kardinal 1179, Fransa nâzırı 1183, Fransa kral nâibi 1190.- Agnès, dame de Lignyen Barrois(ölm.1197'den sn.)=Comte Renaud II le Jeune de Bar-le-Duc(ölm.1170).- Marie, Fevtevrault(Poitiers) başrâhibesi 1207-9=Duc Eudes II de Bourgogne.- Elisabeth=1. Pulya dukası Roger, izd.1140(ölm.1149=9), Sicilya kralı Roger I d'Anjou oğlu, =2. Seigneur Guillaume Gouet de Montmirail(ölm.1170?).- Mahaud=Comte Rotrou III du Perche.- Alix(Adèle), Fransa kraliçesi ve 1190'da nâibesi=Louis VII le Jeune=Genç, Fransa kralı, izd.1160, bk.Fransa(Capet).- By.oğlu için bk.no.16.- 2. oğlu:

Thibaut V le Bon=İyi, 8. Blois ve Chartres kontu 1152-1191=39, Fransa mareşali 1154, 1190'da 3. Haçlı seferine katıldı. =1. Sybille de Château-Renaud, Josselin d'Auneau'dan dul. =2. Alix(ölm.1174), izd.1164=10, Fransa kralı Louis VII kızı, yş.25-35. Kızları Marguerite(1218-1230) ve Elisabeth(1218-1249) için aş.bk. Oğlu: Louis, 9. Blois ve Chartres kontu 1191-1205=14, Clermont kontu 1184, 1199 Haçlı seferine katıldı ve İznik(Türkiye) kontu sanını aldı. =Catherine(ölm.1208'den sn.), izd.1183=22 yıl, Fransa seraskeri Raoul de Clermont en Beauvaisis kızı. Bu evlenmeden: Thibaut VI le Jeune=Genç, 10. Blois, Chartres ve Clermont kontu 1205-1218=13, çocuksuz. =1. Mahaud, Comte Robert III d'Alençon kızı. =2. Clémence, Guillaume des Roches en Anjou kızı(=2. Vicomte Geoffroi IV de Châteaudun). Ölümünde(1218), Blois kontluğu kızkardeşi Marguerite'e ve Chartres kontluğu dîğer kızkardeşi Elisabeth'e verildi ki aşağıda görüleceklerdir.

16) Henri I le Libéral=Açık fikirli(1127-1181=54), 16. Şanpanya, Brie, Meaux kontu(babası 15. Kont'un yerine) 1152-1181=29, 1147 ve 1178'de 2 defa Haçlı seferine katıldı. =Marie(1138-1198=60), izd.1164=17 yıl, yş.26-43, Fransa kralı Louis VII le Jeune=Genç kızı. Çocukları: Scolastique(ölm.1218)=Comte Guillaume V de Vienne de de Mâcon; Marie(1174-1204=30)=Comte Baudouin IX de Flandre et de Hainaut, sn.İstanbul Latin imparatoru(bk.Haçlılar). 16. Kont'un by.oğlu ve halefi:

17) Henri II le Jeune=Genç, Şanpanya ve Brie kontu 1181-1190=9, kontluklardan kardeşi lehine ferâgat edip Haçlı seferine gitti, Kudüs kralı 1192-1197=5, bk.Haçlılar. =Isabelle(ölm.1205), izd.1192, izd.müd.5 yıl, Kudüs kralı Amaury I kızı, Kudüs ve Kıbrıs kraliçesi, Kudüs seraskeri Humfroi III de Thoron'dan boşanmış ve Marquis Conrad de Tyr'den dul(=4. Amauri II, Kudüs, sn.Kıbrıs kralı). Henri II'nin gayri meşrû

kızları: Alix(ölm.1246), Kıbrıs kraliçesi=1. Hugues I de Lusignan, Kıbrıs kralı, izd.1208, =2. Raoul de Soissons, Coeyvres senyörü; Philippine(ölm.1236'dan sn.)=Erard I de Brienne(ölm.1221), izd.1215=6 yıl, Rameru ve Venisy senyörü, 1215-21'de Şanpanya ve Brie kontlukları müddeîsi.- 17. Kont'un halefi olan kardeşi:

18) Thibaut III(1177-1201=24), Şanpanya ve Brie kontu 1190-1201=11=Blanche(ölm.1229), izd.1195=6 yıl, zevcinden sn.28 yıl yaşadı, kontlukların oğlu için nâibesi 1201-1222=21, Navar kralı Sancho VI le Sage=Bilge kızı. Oğlu ve halefi:

19) Thibaut IV(Navar'da I) le Chansonnier=Şarkıcı, le Grand=Büyük, le Posthume=Babasının Ölümünden Sonra Doğmuş(1201-1253=52), Şanpanya kontu 1201(doğar doğmaz)-1253=52, Navar kralı 1234-1253=19(bk.Navar), 1239'da Haçlı seferine katıldı. Blois ve Chartres kontlukları, Şanpanya kontluğuna tâbî idiler. Bu tâbiiyyetten, 1234'te Fransa Kralı lehine vaz geçti, 1234'ten îtibâren Blois ve Chartres kontlukları da, Şanpanya kontluğu gibi, doğrudan Fransa Kralı'nın tâbii oldu. =1. Gertrude(ölm.1225), izd.1220=5, Metz kontu Albert de Dagsbourg kızı ve Loren dukası Thibaut I'den dul(=3. Comte Frédéric de Linanges). =2. Agnès(ölm.1231), izd.1225(ayni yıl) =6 yıl, Sire Guichard IV de Beaujeu kızı. =3. Marguerite(ölm.1258), izd.1232(ertesi yıl), izd.müd.21, Sire Archambaud VIII de Bourbon kızı, Navar krallığı nâibesi 1253-1258=5.- 2. eşinden kızı: Blanche(ölm.1283)=Duc Jean le Roux=Kızıl de Bretagne, izd.1236.- 3. eşinden kızları: Marguerite(ölm.1304'ten sn.)=Duc Ferry II de Lorraine, izd.1255; Béatrix(ölm.1295)=Duc Hugues IV de Bourgogne, ölm.1272, izd.1258=14.- 19. Kont'un by.oğlu ve halefi:

20) Thibaut V(Navar'da II) le Jeune=Genç(1237-1270=33), Şanpanya ve Brie kontu ve Navar kralı 1253-1270=17, 1270'te Haçlı seferine gitti, çocuksuz=Isabelle(1241-1271=30), izd.1255=15, yş.14-29, zevcinden 4 yş.kç., Fransa kralı Saint Louis kızı. 20. Kont'un halefi olan kardeşi:

21) Henri III le Gros=Şişman(ölm.1274), Rosnay kontu, sn.Şanpanya ve Brie kontu ve Navar kralı 1270-1274=4. =Blanche(ölm.1302), izd.1269=5 yıl, zevcinden sn.28 yıl yaşadı, Comte Robert I d'Artois kızı(=Edmund, izd.1275, ertesi yıl, Lancaster kontu, İngiltere kralı Henry III oğlu). Kızı ve halefi:

22) Jeanne I(1273-1304=31), Şanpanya ve Brie kontesi ve Navar kraliçesi 1274-1304=30, Fransa kraliçesi 1285-1304=19. =Philippe IV le Bel=Güzel(1268-1314=46), izd.1284=20 yıl, yş.11-31, zevcinden 5 yıl kç., Fransa ve Navar kralı 1285-1314=29. Bu evlenmeden 3 Fransa ve Navar kralı doğdu: Louis X le Hutin(1314-1316=2), Philippe V le Long(1316-1322=6), Charles IV le Bel(1322-1328=6). Ayrıca Isabelle(ölm.1358) doğdu ve İngiltere kralı Edward II ile evlenip Edward III'ü doğurdu. Şanpanya ve Brie kontlukları, Fransa Kralı'na geçti ve pratik olarak Fransa'ya ilhâk edilmiş oldu. Önce 22-A) Philippe IV, zevcesi dolayısıyle ortak kont oldu(1284-1304=20). Sonra 3 oğulları, yukarıda gösterilen krallık müddetlerince kont da oldular(no.23, 24, 25). Ancak Şanpanya ve Brie'yi doğrudan kontluğu kaldırarak Fransa'ya kesin ilhâk eden 1361'de kral Jean II oldu. Bu sûretle kontluk, 1328'de Charles IV'ün ölümünden sonra da 33 yıl yaşadı:

23. kont olan Louis X'un çocukları: Jean I, doğduktan 7 gün sn.öldü, bu 7 gün Fransa ve Navar kralı, Şanpanya ve Brie kontu oldu. Louis X'un kızı Jeanne ise 1328-49'da Navar kraliçesi olup Philippe d'Evreux ile evlendi. Jeanne d'Artois(ölm.1329) ile evlenen Fransa ve Navar kralı ve 24. kont Philippe V'in 3 kızı oldu: Jeanne(ölm.1348)=Duc Eudes IV de Bourgogne; Marguerite(ölm.1382)=Louis de Nevers, Flandr kontu; Isabelle=Dauphin Guigues VIII de Viennois. 25. kont olan Fransa ve Navar kralı Charles IV'ün posthume kızı ise Blanche'dır((1328-1392=64)=Philippe d'Orléans, Fransa kralı Philippe VI'nın 2. oğlu.

1328'de 25. kont sayılan Charles IV'ün ölümü ve erkek çocuk bırakmaması üzerine Şanpanya kontluğu, açıkta kaldı. *La Loi Salique* mûcibince Fransa'da kadın hükümdâr olmıyacağı için Fransa krallığı, Capet'lerin Valois dalına geçti. Navar krallığında ise bu yasa cârî olmadığı için Capet'lerin kadın tarafı bu krallığı tevârüs etti. Philippe V'in kızı Jeanne, Navar kraliçesi oldu ama, Şanpanya kontu olamadı. Zîrâ Şanpanya da Fransız (salique) verâset hukukunun bir parçası idi. 1349-1383'te Navar kralı olan Charles le Mauvais=Kötü, 1349-61'de Şanpanya kontluğunu da üstlendi. Fakat 1361'de Fransa kralı Jean II'ye bıraktı, o da Fransa'ya ilhâk etti.

Dîğer taraftan 8. Şanpanya Kontu'nun Fransa kralının kızından olma iki prensesin küçüğü Elisabeth, yeğeni 17. Kont'un vârissiz ölümü üzerine Chartres kontluğunu tevârüs etti(1218-1249=31)=1. Seigneur Sulpice III d'Amboise, =2. Seigneur Jean d'Oisy de Montmirail(ölm.1240?), çocuksuz, izd.1223?, izd.müd.17?, ilk eşinden olan kızı: Mahaud, babasından Amboise baronluğunu ve annesinden Chartres kontluğunu(1249-1268=19) tevârüs etti, fakat çocuğu olmadı. Chartres, teyze kızının oğlu 13. Blois Kontu'na(aş.bk.) geçti, =1. Vicomte Richard de Beaumont, =2. Jean II le Bon(ölm.1269), izd.1252, izd.müd.16, Soissons ve Chartres kontu.

8. Şanpanya Kontu'nun Fransa kralının kızından olma iki prensesin büyüğü ve yukarıda anılan Elisabeth'in ablası: 11) Marguerite, yeğeni Thibaut VI'nın (no.10) vârissiz ölümü üzerine onun mîrâsından Blois kontluğunu(1218-1230=12) tevârüs etti, kardeşi Elisabeth ise bu mîrâsın Chartres kontluğu kısmını aldı. Marguerite=1. Hugues III d'Oisy, Mantmirail senyörü ve Cambrai châtelain'i, =2. Comte Otton II de Bourgogne, =3. Seigneur Gautier II d'Avesnes(ölm.1249), 1218 ve 1248'de Haçlı seferlerine katıldı. son evlenmeden doğan prs.: 12) Marie d'Avesnes, annesinden Blois kontluğunu tevârüs etti 1230-1241=11=Hugues I de Châtillon(ölm.1248), izd.1225=16 yıl, Saint-Paul kontu, Comte Gaucher III de Saint-Paul oğlu ve halefi, 1230'da eşi kontesten Blois kontu şeref sanını aldı, fakat eşi ölünce o değil, oğulları Blois kontu oldu.

Châtillon Hânedânı Kontları(1241-1381=140)

12. Kontes'in by.oğlu ve halefi: 13) Jean I de Châtillon, Blois kontu 1241-1279=38, annesinin teyze kızı Mahaud'dan tevârüs ederek Chartres kontu 1268-1279=11=Alix, izd.1253, Duc Jean I de Bretagne kızı. Kızı ve halefi: 14) Jeanne de Châtillon(1254-1292=38), Blois, Chartres ve Dunois kontesi 1279-1292=13, çocuksuz=Comte Pierre d'Alençon(ölm.1284), izd.1272=12 yıl, Fransa kralı Saint Louis'nin 5. oğlu.

13. Kont'un kardeşi: Gui III de Châtillon(ölm.1289), Saint-Paul kontu 1248-1289=41, 1270'te Haçlı seferine katıldı=Mahaud(ölm.1288), Duc Henri II de Brabant kızı ve Fransa prensi Comte Robert d'Artois'dan dul. Çocukları: Gui de Châtillon(ölm.1317), Saint Paul kontu 1289-1317=28=Marie, izd.1292, Duc Jean II de Bretagne kızı.- Béatrix de Châtillon=Jean I de Brienne, Eu kontu, Alphonse de Brienne oğlu.- 15) Hugues de Châtillon, Blois ve Dunois kontu 1292-1307=15(amcasının kızının yerine)= Béatrice(ölm.1303), izd.1287=16 yıl, Flandr kontu Gui de Dampierre=Isabelle de Luxembourg kızı. Oğulları:

16) Gui I de Châtillon, Blois ve Dunois kontu 1307-1342=35=Marguerite de Valois(ölm.1342), izd.1309=33 yıl, Fransa kralı Charles de Valois kızı. Çocukları: Charles de Blois le Saint=Azîz, Brötonya(b.bk.) dukası ve Penthièvre Kontları âilesinin atası; Marie de Châtillon, Guise vârise kontesi 1334=Duc Raoul de Lorraine, izd.1334?, Duc Ferry IV de Lorraine oğlu.

16. Duka'nın torunu ve halefi(Ch.le Saint oğlu): 17) Gui II de Châtillon, Soissons kontu 1361-1397=36+Blois ve Dunois kontu 1381-1397=16, =Marie, izd.1374=13 yıl, Comte Guillaume I de Namur kızı(=2. Pierre Brebant, izd.1406, 9 yıl sn., Landreville baronu). Oğlu: Louis de Châtillon, Dunois kontu ve Romorantin baronu(ölm.1391), babasının hayâtında çocuksuz öldü=Marie(ölm.1434), izd.1386=5 yıl, Berry dukası Jean de France kızı.

1493'te Louis XII, Blois kontluğunu yayınladığı bir fermân ile doğrudan Fransa'ya ilhâk etti. Châtillon hânedânı için dîğer tafsîlât 3. cildin *Haçlılar* bahsindedir.

XIII

ANJOU

Anjou Kontları(870-1189=319)

Anjou(Anju ok.), Fransa batısında târîhî eyâlettir. Merkezi Angers'dir(Anje ok.). Anjou isminin sıfatı anjévine, şeklinde gelir. Kuzeyi Maine kontluğu, batısı Brötonya dukalığı, güneyi Poitou, güney-doğusu Touraine ve Berry, kuzey-doğusu Sologne ve Orléanais'dir. Loire ırmağının kuzey kıyıları olmakla berâber güney kıyılarında da toprağı vardı. Kuzeyinde Maine(Men ok.) kontluğu uzanıyordu ki büyük şehri Le Mans idi. Maine'in kuzeyi Normandiya ve batısı Brötonya dukalıkları idi. Doğusu Orléanais idi. Anjou gibi Maine'in de denize(Atlantik) çıkışı yoktu.

Anjou hânedânın atası Château-Landon senyörü Tertuelle, Charlemagne'dan önce Karolenjler'in Rennes vâlîsi idi, Angers vikontu oldu. Oğlu 1) Ingelger, 1. Anjou kontudur 870-888=18, ilâveten Maine kontu, Orléans ve Touraine vikontu. =Adèle, izd.878=10 yıl, Comte Geoffrai I de Gâtinais kızı. Oğlu: 2) Foulques I le Roux=Kızıl 888-938=50, babasının hayâtında Anjou vikontu, sn.(888) Anjou ve Maine kontu. =Roscille(ölm.929'dan sn.), Roches, Villandry ve de la Haye senyörü Garnier kızı. Çocukları: Guy, Soissons piskoposu 937-970=33; Roscille, çocuksuz=Nantes kontu

Alain II Barbetorte(ölm.952) ve 3) Foulques II le Bon=İyi, Anjou kontu 938-958=20= Gerberge, Fransa dukası Hugues le Grand(Capet) kızı. Çocukları: Gui, Puy piskoposu 976-995=19.- Dreux, ağabeyinin yerine Puy piskoposu 995-998=3.- Arsinde(Blanche)=Toulouse kontu Guillaume III Taillelefer(ölm.1037), izd.975?, bk.Toulouse.- Bouchard le Vieux=Eski(ölm.1012), Paris, Melun ve Vendôme kontu, Fransa seraskeri=Elisabeth, Comte Aymon de Corbeil kızı, çocukları: Bouchard de Vendôme, Melun kontu, babasının hayâtında çocuksuz öldü; Renaud de Vendôme(ölm.1016), Paris piskoposu 992-1012=20, babasının yerine Vendôme ve Melun kontu 1012-1016=4; Adèle de Vendôme=Foulques III Nerra, amca oğlu, aş.bk.- 3. Kont'un büyük oğlu ve halefi:

4) Geoffroi I Grisegonelle, Anjou kontu 958-987=29, Fransa seraskeri 978. =1. Adélaïde. =2. Adélaïde, izd.978?, Troyes kontu Robert de Vermandois kızı ve Comte Lambert de Châlon-sur-Saône'dan dul. Bu 2. eşinden: Gerberge=Comte Guillaume II d'Angoulême(ölm.1028), oğulları Alduin(Angoulême kontu 1028-1032=4) ve Geoffroi(Angoulême kontu 1032-1048=16). 4. Kont'un 1. eşinden kızı: Hermengarde=Rennes ve Brötonya kontu Cossan I leTort(ölm.992), izd.970.- 4. Kont'un ilk eşinden oğlu ve halefi:

5) Foulques III Nerra le Jérosolymitain(972-1040=68), Anjou kontu 987-1040=53. =1. Adèle(ölm.1000), Vendôme kontu Bouchard le Vieux=Eski kızı ve amcasının kızı, =2. Hildegarde(Hermengarde)(ölm.1046). 2. eşinden kızı: Hermengarde=Comte Geoffroi de Gâtinais(ölm.1034'ten sn.), Comte Geoffroi Ferréol de Gâtinais oğlu, kızları Hildegarde=Seigneur Josselin I de Courtenay, izd.1060?, bunların kızları Hodierne de Courtenay=Comte Geoffroi II de Joigny, Joinville senyörü, izd.1080. 5. Kont'un ilk eşinden kızı: Adèle, Vendôme vârise kontesi=Eudes de Nevers, Comte Landri de Nevers oğlu, eski Vendôme kontlarının atası. 5. Kont'un 2. eşinden oğlu ve halefi:

6) Geoffroi II Martel=Çekiç(1006-1060=54), Anjou kontu 1040-1060=20. =1. Agnès, izd.1032, Comte Otte-Guillaume de Bourgogne kızı ve Comte Guillaume IV le Grand de Poitiers'den dul. =2. Graecia(ölm.1068), Seigneur Berlai I de Montreuil en Anjou'dan dul. 6. Kont'un çocuğu olmadı. Anjou, 6. Kont'un kızkardeşi Hermengarde'ın Gâtirais Kontu'ndan olma oğlu 7. Kont'a geçti. Bu sûretle asıl Anjou hânedânı 6 kont ile 870-1060=190 yıl devâm etti. Şimdi 1060-1189=119 yıl 5 kont ile devâm eden Gâtinais Kontları âilesini göreceğiz.

7) Geoffroi III le Barbu=Sakallı, Anjou, Gâtinais ve Touraine kontu(dayısının yerine) 1060-1090=30, çocuksuz. kardeşi 8) Foulques IV le Réchin, le Querelleur(1033-1109=76), Anjou kontu 1090-1109=19, ağabeyi ile ortak kont 1060-1090=30. =1. Hildegarde, Seigneur Lancelin II de Beaugency kızı. =2. Hermengarde, izd.1070, tal.1081=11, Sire Atchambault IV de Bourbon kızı(=2. Seigneur Guillaume de Chauvigny). =3. Arengarde, izd.1087, tal., çocuksuz, Seigneur Isambert de Châtel-Aillon kızı, râhibe oldu. =4. Bertrande, izd.1091(ölm.1117?), tal.1092=2, Seigneur Simon I de Montfort-l'Amauri kızı, 1108'de râhibe oldu(=2. Philippe I, Fransa kralı, izd.(2) 1092). 8. Kont'un ilk eşinden kızı: Hermengarde(ölm.1146)=1. Duc Guillaume IX d'Acquitaine(ölm.1127), tal.=2. Duc Alain Fergent de Bretagne(ölm.1119), izd.1093=26,

zevcinden 27 yıl sn.öldü, Duc Hoël V de Bretagne oğlu.- 8. Kont'un 2. eşinden olan oğlu: 8-A) Geoffroi IV Martel=Çekiç, babası ile ortak kont 1098-1106=8, babasının hayâtında öldü. 8. Kont'un yerine geçen 4. eşinden olan oğlu:

9) Foulques V le Jeune=Genç(1095-1144=49), Anjou kontu 1109-1144=35, Mans kontu 1110-1144=34, Fransa seraskeri, Kudüs kralı 1131-1144=13, tafsîlât için 3. ciltte *Haçlılar* bahsine bk. =1. Eremburge, Mans kontluğu vârisesi(ölm.1126), izd.1110=16, Comte Elie du Mans kızı. =2. Mélissende(ölm.1160), izd.1129(3 yıl sn.)=15, Kudüs kralı Baudouin II kızı. 2. eşinden olan oğulları Baudouin ve Army, Kudüs kralları oldular ki bunlar 3. ciltte ele alındı, burada tekrârına lüzum yoktur. İlk eşinden oğlu: Elie(ölm.1151)=Philippine, Comte Rotrou II du Perche kızı. İlk eşinden olan 2 kızı: Mathilde(1107-1154=47), Fontevrault manastırında rahibe 1129 ve başrâhibe yardımcısı 1150; Sibylle(ölm.1163)=1. Guillaume Cliton, izd.1123, =2. Flandr kontu Thierry d'Alsace, izd.1134(b.bk.).- 9. Kont'un yerine ilk eşinden olan by.oğlu geçti:

10) Geoffroi V le Bel=Güzel Plantagenêt(1113-1151=38), Anjou ve Maine kontu 1141-1151=10, bu kontluklarda babası ile ortak-kont 1129-1141=12, Normandiya dukası 1144-1151=7. =Mathilde(ölm.1167), izd.1127=24, İngiltere kralı Henry I kızı, Almanya imparatoru Heinrich V'ten dul, imparatoriçe, İngiltere kraliyet prensesi, Normandiya düşesi, tafsîlât için bk.Normandiya, İngiltere, Almanya. 10. Kont'un oğulları: Geoffroi(1134-1158=24), Nantes kontu 1156-1158=2, evlenmedi; Guillaume Plantagenêt(1136-1164=28), Poitou kontu; no.11.

11) Henri II(İng.Henry II)(1133-1189=66), Anjou ve Maine kontu 1151-1189=38+ Normandiya dukası 1149-1189=40+ Akitanya dukası 1152-1189=37 + İngiltere kralı 1154-1189=35. Bu sûretle Fransa'nın batısında Belçika'dan İspanya'ya uzanan ülkeler, verâset belâsı yüzünden İngiltere'ye bağlandı. Fransa, kendisine bağlı bu dukalıkların ve kontlukların, Fransız toprağı olması sebebiyle de İngiltere'ye geçmesini iyi karşılamadı. İngiltere ile Fransa arasında Yüzyıl Savaşı'nın temelleri atıldı. Ancak bu dönemde İngiltere krallığının bir Fransız devleti durumuna dönüştüğünü de hatırlamak gerekir. Hânedân, ordu ve soyluların çoğu Fransız'dı, Fransızca konuşuyorlardı. =Eléonore(ölm.1204), izd.1152=37 yıl, İngiltere kraliçesi 1154-1189=35 + 1189-1199=10 + 1199-1204=5 = 50, Fransa kralı Louis VIII'den boşanmış, Akitanya dukası Guillaume X(VIII) kızı ve vârisesi(Fransa kraliçesi 1137-1152=15). Bu sûretle Anjou kontluğu, kontun 1154'te İngiltere kralı olmasıyle 1203'e kadar Philippe Auguste tarafından Fransa'ya ilhâk edildi. Bu târihten sonra Anjou kontu ve dukası unvânı, Fransa kralının çocuklarına şeref unvânı olarak verildi. 11. Anjou kontu Henri II'nin ölümünden(1189) sonra kral olan oğulları Arslan Yürekli Richard(1189-1199) ve Topraksız John(1199-1216), Anjou'ya da hâkim oldular. Bu sonuncusunun elinden Fransa kralı Philililippe August 1203'te Anjou'yu geri aldı. Anjou hânedânının bundan sonraki şeceresi 4. cildin sonunda *İngiltere* bahsinde verildiği için, burada tekrarlanmadı. Detay: J.-F.Bodin, *Recherches Historique sur l'Anjou,* Paris1847; *Chronique des Comtes d'Anjou,* publ.Marchegay et Salmon, Paris 1856; J.de Bourdigné, *Annales et Chroniques d'Anjou et du Maine,* 1529, nouv.éd.1843.

XIV

ALENÇON ve ARTOIS

Capet Hânedânının Bâzı Yan Dalları

Alençon, kuzeyde Normandiya dukalığı, güneyde Maine kontluğu arasındaki kontluktur. Sarthe çayı üzerinde şehirdir. Doğusu Perche, batısı Brötonya'dır(Alanson ok.). Maine kontluğunun kuzey-doğusunda, Perche'e uzanan toprakları vardı. Artois(Artua ok.), Fransa'nın en kuzeyindeki dar eyâlettir. Belçika sınırının batı yarısı boyunca uzanır ve batıda İngiltere'nin karşısında Dover Boğazı'na(Fr.Pas de Calais) açılır. Lille şehri buradadır ki, kuzey banliyöleri Belçika sınırına dayanır. Valois(Valua ok.) kontluğu, Ile de France ile Brie eyâletleri arasında, Paris'in kuzey-doğusunda yöredir. Oise ve Ourcq çayları arasında, güneyde Senlis, kuzeyde Compiègne ve Soissons şehirleri arasında kalıyor. Perche(Perş ok.), kuzey-batıda Normandiya, kuzey-doğuya Ile de France, güney-batıda Maine, güney-doğuda Orléanais arasındaki küçük eyâlettir. Alençon ve Chartres şehir ve kontluklarının arasıdır. Dreux(Drö ok.), Paris'in batısında ve Perche kuzeyinde şehir ve kontluktu. Evreux(Evrö ok.), Paris batısında, Seine güneyinde, Normandiya'nın güney-batısında şehir ve kontluktu. Eu(Ö ok.), Picardie batısında, Dieppe limanı kuzeyinde, denize(Manş) çok yakın bir şehirciktir, limanı Le Tréport'dan bir kaç kilometredir.

Alençon kontluğu, Fransa kralı Philippe III'ün oğullarından birine burayı vermesiyle başladı. Artois kontluğu da, Fransa kralı Louis VIII'in oğullarından birine burayı vermesiyle başladı. Önce daha yeni olan Alençon'la başlıyorum ki, Capet hânedânın Valois kolunun bir branşıdır.

Alençon Kontluğu ve Dukalığı(1293-1549=256)

Philippe III le Hardi(1245-1285=40), Fransa kralı 1270-1285=15 = 1. Isabelle d'Aragon(1247-1271=24), izd.1262=9 yıl. 2. oğulları:

1) Charles de Valois(1270-1325=55), 1. Alençon ve Perche kontu 1293-1325=32 + Valois kontu 1285-1325=40 + Anjou ve Maine kontu 1290-1325=35. 3 eşinden olan 12 çocuğu, Capet-Valois bahsinde verildi. İlk eşi Marguerite d'Anjou-Sicile'den(1274?-1300=26?), izd.1290=10 yıl olan by.oğlu, Fransa kralı Philippe VI de Valois'dır(1293-1350=57)(1328-1350=22). Gene ilk eşinden olma 2. oğlu, Alençon kontu ol.babasına halef oldu:

2) Charles II de Valois le Magnanime(1295-katli 1346=51), Alençon ve Perche kontu 1325-1346=21. =1. Jeanne(ölm.1336), izd.1314=22, çocuksuz, dame de Mercoeur, Comte Jean II de Joigny kızı. =2. Larie de la Cerda(ölm.1379), izd.1336=10, zevcinden sn.33 yıl yaşadı, Seigneur Ferdinand II de Lara kızı ve Etampes kontu Charles d'Evreux(Capet)'den dul. Çocukları: Philippe(ölm.1397), Cardinal d'Alençon, kardinal 1378, Beauvais piskoposu 1357-59, Rouen başpiskoposu 1359, Kudüs ve Akile patriki, Ostia ve Sabina piskoposu.- Robert, Perche kontu 1361-1377=16=Jeanne, izd.1374, Vicomte Jean I de Rohan kızı(=Touars vikontu ve Amboise sire'i Pierre II).- 3) Charles III, Domfront senyörü babasının yerine Alençon ve Perche kontu 1346-1361=15, râhib olup kardeşi(no.4) lehine çekildi, Lyon başpiskoposu 1365-1375=10.

4) Pierre le Noble=Soylu, Alençon ve Perche kontu 1361-1404=43, Domfront vikontu 1367-1404=37, Normandiya'da kral nâibi 1370=Marie Chamaillard(ölm.1425), izd.1371=33, Seigneur Guillaume d'Antenaise, vicomte de Beaumont kızı. Çocukları: Marie(1373-1417=44)=Comte Jean VII d'Harcourt et d'Aumale(ölm.1417), izd.1390=27.- Catherine(ölm.1462)=1. Mortain kontu Pierre de Navarre(ölm.1412), izd.1411=1, =2. Bavyera-Ingolstadt dukası Ludwig le Barbu=Sakallı(1366-1447=81), izd.1413(ertesi yıl)=34.- No.5.

5) Jean I le Sage=Bilge(1385-1415=30), 5. Alençon kontu 1404-1415 + 1. Alençon dukası 1415'te bir kaç ay, Perche kontu 1396-1415=21, Beaumont vikontu 1404-1415=11=Marie(1391-1446=55), izd.1396=19, yş.5-24(önceleri sûrî), zevcinden 6 yş.kç., dame de la Guerche, Brötonya dukası Jean le Vaillant=Yiğit kızı. Oğlu ve halefi:

6) Jean II le Beau=Güzel(1409-1476=67), 2. Alençon dukası 1415-1476=61, önceleri annesinin niyâbetinde, Perche kontu ve Beaumont vikontu 1415-1476=61, Fransa orgenerali 1440, 1456-61 ve 1474-76 arasında 2 def'a Fransa Kralı tar.tutuklanıp habsedildi, 1458 ve 1474'te iki def'a îdâma mahkûm oldu, infâz edilmedi. = Jeanne(1409-1432=23), izd.1421, izd.müd.11, yş.12-23, zevci ile ayni yaşta, Duc Charles d'Orléans kızı, çocuksuz. =2. Marie(ölm.1473), izd.1451(19 yıl sn.)=22, Comte Jean IV

d'Armagnac kızı. Kızları: Catherine(ölm.1505)=Gui XV, comte de Laval, sire de Gaure, izd.1461(ölm.1500)=39, çocuksuz. 2. Duka'nın oğlu ve halefi:

7) René, 2. Alençon dukası, Perche kontu, Beaumont vikontu 1476-1492=16=Marguerite de Lorraine(ölm.1521), izd.1488=4, Comte Ferry II de Vaudémont kızı, zevcinden sn.29 yıl yaşadı. Kızları: Françoise(1490-1550)=François II d'Orléans(ölm.1512), izd.1505=7, yş.15-22, Longueville dukası, Kral'ın başmâbeyncisi, =2. Charles de Bourbon(ölm.1537), izd.1513(ertesi yıl)=24, yş.23-47, Vendôme dukası; Anne(1492-1552=60)=Marquis Guillaume(Guglielmo) VII de Montferrat(ölm.1518), izd.1508=10, yş.16-26, zevcinden sn.34 yıl yaşadı, Marki Bonafacio IV oğlu; no.8.

8) Charles IV, 3. duka, ilâveten Perche kontu ve Beaumont vikontu(1492-1525=33)(1489-1525=36), vel.1489-1492=3, ilk yıllarda annesinin niyâbetinde, Armagnac ve Rouergue kontu 1497-1525=28, Berry dukası 1517-1525=8, Şanpanya ve Normandiya eyâletleri vâlîsi, çocuksuz. =Marguerite de Valois(1492-1549=57), izd.1509=16, yş.17-33, zevcinden 3 yş.kç., Angoulême kontu Charles d'Orléans kızı(=2. Henri II, izd.1527, 2 yıl sn., Navar kralı). Marguerite de Valois, kocası ölünce 4. düşes oldu: 1525-1549=24, Navar kraliçesi, Alençon düşesi, Berry düşesi, Perche kontesi, Beaumont vikontesi, Armagnac kontesi, Rouergue kontesi unvanlarını taşıdı. Kral François I, tek kardeşi olan 2 yaş by.ablasına bu imtiyazları tanıdı. Oğlu ve halefi Fransa kralı Henri II, 1549'da halası ölünce, Alençon dukalığını tâca aldı ve bu Capet dalı da böylece söndü.

Capet-Artois Hânedânı

Louis VIII le Lion=Arslan(1187-1226=39), Fransa kralı 1223-1226=3 = Blanche de Castille(1187-1252=65), izd.1200=26 yıl. By.oğulları: Saint Louis IX, Fransa kralı(1215-1270)(1226-1270). Louis VIII'in 2. oğlu:

1) Robert I de France, le Bon=İyi, le Vaillant=Yiğit(1216-katli 1250=34), 1. Artois kontu 1238-1250=12, 1248'de Haçlı seferine katıldı. Bu sûretle 1238-1404=166 yıl 4 kont Artois'da ve + 1404-1472=68 yıl 4 kont Eu'da saltanat sürmeye başladı. =Mahaud(ölm.1288), izd.1237=13 yıl, Duc Henri II de Brabant kızı(=2. Comte Gui III de Saint Paul, izd.ayni yıl 1250). Kızları: Blanche(ölm.1302), Navar kraliçesi=1. Henri I(1210?-1274=64?), izd.1269=5 yıl, Navar kralı 1270-1274=4 ve Şanpanya kontu, =2. Edmund, izd.1275(ertesi yıl), Lancaster kontu ve İngiltere kraliyet prensi, ilk eşinden Jeanne, Navar kraliçesi=Philippe le Bel, Fransa kralı(bu evlenmeden doğan 3 pr., ard arda Fransa-Navar kralı oldular, bk.Navar ve Fransa).- Robert I'in oğlu ve halefi:

2) Robert II le Noble=Soylu, le Bon=İyi(1250-katli 1302=52), postüm, 2. Artois kontu(doğar doğmaz) 1250-1302=52, Napoli kral nâibi 1285, 1270'te Haçlı seferine katıldı. =1. Amici(ölm.1275), izd.1262=13, Conches sire'i Pierre de Courtenay kızı. =2. Agnès(ölm.1283), izd.1277(2 yıl sn.)=6, Sir Archambaud IX le Jeune=Genç de Bourbon kızı ve Charolais senyörü Jean de Bourgogne'dan dul. =3. Marguerite(ölm.1342), izd.1298=4, zevcinden sn.40 yıl yaşadı, Hainaut ve Holanda kontu Jean II d'Avesne kızı, çocuksuz. İlk eşinden oğlu: Philippe(ölm.1298), Conches senyörü, babasının hayâtında

öldü=Blanche(ölm.1327), izd.1280=18, zevcinden sn.29 yıl yaşadı, Duc Jean II de Bretagne kızı. 2. Kont'un yerine ilk eşinden olan kızı geçti:

3) Mahaud, Artois kontesi 1302-1329=27 = 3-A) Otton V(ölm.1303), Burgonya kontu, Artois ortak kontu 1302-1303=1, izd.1285=18, zevcinden sn.26 yıl yaşadı. Oğulları Robert, Burgonya kontu 1300-1315=15(bk.Burgonya Kontları). Kontes Mahaud'nun yerine kızkardeşi geçti:

4) Jeanne I(1294?-1330=36?), Burgonya kontesi 1315-1330=15(ağabeyi Robert'in yerine) + 4. Artois kontesi 1329-1330(annesinin yerine).= Philippe V le Long(1294-1322=28), izd.1307=15, yş.13?-28?, zevci ile ayni yaşta, Fransa kralı 1316-1322=6, Navar kralı 1318-1322=4, Fransa ve Navar kraliçesi. Kç.kızları Isabelle(ölm.1345) için bk.Fransa-Capet. Jeanne I'in kızkardeşi: Blanche de Bourgogne(1296?-1326=32?), izd.(1)1307, tal.1322=15, yş.11?-26?, zevcinden 1 yş.kd.kç.=Charles IV le Bel=Güzel(1295-1328=33), yukarıda anılan Philippe V'in kardeşi ve halefi, Fransa ve Navar kralı 1322-1328=6, bu izdivâcından çocuksuz.

5) Jeanne II(ölm.1347), 4. Kontes ile Fransa Kralı'nın by.kızları, Artois ve Burgonya kontesi(annesinin yerine) 1330-1347=17. = Duc Eudes IV de Bourgogne(ölm.1350), izd.1318=29, Duc Robert II de Bourgogne oğlu ve halefi. Oğulları: Philippe de Bourgogne(ölm.babasının ve annesinin hayâtında 1346), Boulogne kontu, Artois ve Burgonya vel.i=Jeanne(ölm.1360), izd.1338=8, Comte Guillaume XII d'Auvergne kızı(=Jean II, Fransa kralı, izd.4 yıl sn.1350). Bu Kont Philippe'in oğlu(baba annesine halef oldu):

6) Philippe de Rouvre(1346-1361=15), Artois kontu 1347-1361=14, Burgonya kontu 1350-1361=11, Auvergne kontu 1360-1361=1, Flandr kontluğu vel.i 1357. =9) Marguerite, aş.bk.

7) Marguerite I(1310-1382=72), ablasının torunu olan 6. Kont'un yerine Artois kontesi 1361-1382=21. =Louis I de Crécy, Flandr kontu(1304?-katli 1346=42?), izd.1320=26, yş.10-36, zevcinden 6? yş.kç. Oğulları ve halefi:

8) Louis(III) de Male(1330-1385=55), annesinin yerine Artois kontu 1382-1385=3, babasının yerine Flandr kontu 1346-1385=39, Burgonya kontu 1346-1385=39. Bu sûretle Artois, Flandr(b.bk.) hânedânına geçti ve 1381-1405=24 yıl müddetle bu hânedanda kaldı. =Marguerite(ölm.1368), izd.1347=21, Duc Jean II de Brabant kızı. Kızları ve halefi:

9) Marguerite II(1350-1405=55), Artois, Burgonya ve Flandr hükümrân kontesi 1385-1405=20. =1. Philippe de Rouvre(bk.yk.no.6), babasının teyzesinin oğlu(1346-1361=15), izd.1357=4, yş.7-11(sûrî), zevcinden 4 yş.kç., 6. kont 1347-1361=14. =2. Philippe le Hardi(1342-1404=62), izd.1369(8 yıl sn.), izd.müd.35, zevcinden 8 yş.kç., Fransa kralı Jean II'nin 4. oğlu, Burgonya dukası 1364-1404=40, Artois, Burgonya ve Flandr ortak kontu(eşi Marguerite II ile birlikte) 1385-1404=19. Çocukları için bk.Burgonya(Capet). 10) Jean sans Peur=Korkusuz(1371-katli 1419=48), babasının yerine Burgonya dukası(1404), ertesi yıl o da ölünce annesinin yerine Artois, Burgonya, Flandr kontu(1405) oldu ve Burgonya dukalığı önemli bir devlet hâline geldi. 11)

Philippe III le Bon(1396-1467=71), Burgonya dukası ve 11. Artois kontu ol.babası Korkusuz Jean'a halef oldu(1419-1467=48). 12) Charles le Témérarire=Dikkafa(1433-1477), Burgonya dukası ve 12. Artois kontu ol.babası Philippe III'e halef oldu(1467-1477=10). 1477'de Charles le Téméraire yalnız tek bir prenses bırakarak ölünce, Artois Kontluğu, Habsburg hânedânına ve Avusturya'ya geçti. Bu Fransız kontluğu 182 yıl Alman yönetiminde kaldı. 1659 Pirene Anlaşması ile Fransa'ya geri verildi ve 1678 Nimeg anlaşması Artois'yı kesin şekilde Fransa'ya bıraktı.

Capet-Artois-Eu Hânedânı

2. Artois kontu Robert II'nin ölümünde(1302), yk.bk., oğlu Philippe(ölm.1298) babasının hayâtında öldüğü için, yerine kızı 3. Kontes geçmiş ve Artois hânedânı kız tarafından yürümüştü. Ancak Pr.Philippe, şu çocukları bırakmıştı:

Marguerite(ölm.1311), dame de Brie-comte-Robert=Louis de France, comte d'Evreux(ölm.1319), izd.1300=11, bk.Capet-Evreux.- Jeanne(ölm.1344)=Comte Gaston I de Foix(ölm.1315), izd.1301=14.- Marie(ölm.1365)=Namur markisi Jean de Flandre(ölm.1330), izd.1309=21.- Robert III(1287-1343=56), dedesi ölünce 1302'de Fransa hukuk sistemine göre yerine Artois kontu olmak istedi, fakat kadınların verâsetinin de kabûl edildiği Flaman hukuk sistemi loi salique'e göre uygulanarak, çocuk da olduğu için, Artois,halasına verildi. Babasının yerine sire de Conches 1298-1343=45, Beaumontle-Roger kontu 1329-1343=14, 1334'te Fransa kralı tar.mahkûm edilince İngiltere'ye sığınıp orada Richmont kontu oldu = Jeanne(ölm.1363), izd.1318=25, Comte Charles de Valois kızı ve Fransa kraliyet prensesi, 1334'te Fransa kralı tar.tevkıyf edildi. Bu evlenmeden:

1) Jean sans Terre=Topraksız(Vatansız)(1321-1387=66), 1. Eu kontu 1352-1387=35. =Isabelle(ölm.1389), izd.1352=35, Fransa kralının başmâbeyncisi Tancarville kontu ve Melun vikontu Jean I kızı ve Dreux kontu Pierre de Montpensier(Capet)'den dul. Oğulları:

2) Robert, Eu kontu 1387=bir kaç ay, çocuksuz = Jeanne, Duras dukası ve Sicilya prensi Charles Capet-Anjou kızı ve Beaumont-le-Roger kontu Louis de Navarre'dan dul. 2. Kont'un halası: Catherine(ölm.1368)=Aumale kontu Jean II de Ponthieu(ölm.1342), izd.1320=22. 2. Kont'un kızkardeşi: Marie, Mlle de Dreux(ölm.1420), dame de Sainte-Valéry=Dreux kontu Simon de Thouars(ölm.1365), izd.1365=bir kaç ay, zevcinden sn.55 yıl yaşadı. 2. Kont'a halef olan kardeşi:

3) Philippe(ölm.1397), Eu kontu 1387-1397=10, Fransa seraskeri 1392-1397=5, 1396 Niğbolu meydan muhârebesinde Yıldırım Bâyezîd'e esir düştü, Bursa yakınlarında Mihalıç'a götürüldü ve orada öldü. =Marie(ölm.1434), izd.1392=5, Fransa kraliyet prensesi ve Auvergne vârise düşesi, Berry dukası Jean de France kızı, Dunois kontu Louis III de Châtillon'dan dul(=3. Avergne ve Bourbon dukası Jean I, izd.3 yıl sn.1400). Kızları: Catherine, çocuksuz=Jean de Bourbon, sire de Carenci(ölm.1457), Marche kontu Jean de Bourbon oğlu.- Bonne(1397-1428=31)=1. Philippe de Bourgogne, comte de Nevers, izd.1413, yş.16, =2. Duc Philippe le Bon de Bourgogne(1396-1467=71), izd.(1) 1424=4, yş.27-31, zevcinden 1 yş.kç., Burgonya dukası 1419-1467=48, vel.1404-

1419=15, bk.Burgonya, ilk eşinden: Charles(1414-1464=50), Nevers ve Rethel kontu ve Jean, 1464'te Nevers kontu.- 3. Kont'un oğlu ve halefi:

4) Charles(1393-1472=79), Eu kontu 1397-1472=75, önce annesi Düşes'in niyâbetinde, Guyana ve Normandiya kral nâibi, 1465'te Paris vâlîsi, 1415'ten 1438'e kadar İngilizler'e esir, çocuksuz. =1. Jeanne(ölm.1449), izd.1448=1, Seigneur Philippe de Saveuse kızı. =2. Hélène de Melun(ölm.1473), izd.1454(5 yıl sn.)=18, Vicomte Jean de Gand kızı. 1472'de Charles'ın vârissiz ölümü ile Capet-Artois-Eu dalı söndü. Eu Kontluğu, Burgonya Dukası'na geçti(1477-1491), 1491'de Clèves Dukası'na verildi.

XV

AUVERGNE

Auvergne Kontları

Auvergne(Overn ok.), Fransa'da bir eyâlettir. Orta-güneydedir. Kuzeyde Bourbonnais, güneyde Guyenne, doğuda Lyonnais, kuzey-batıda Limousin, güney-batıda Périgord eyâletleri vardır. Büyük şehri Clermont(Clermont Ferrand)'dur(Klermon ok.). Loire'ın Allier ırmağı Auvergne doğusundan akar. Kuzey-batısında Marche kontluğu vardı. Auvergne kontluğu, Karolenjler devrinde ve Charlemagne'dan az önce kuruldu. Kontlar:

1) Blandin(1. kont 760-763=3), 2) Chilping(763-765=2), 3) Bertmond(765-778=13), 4) Ictérius(778-819=41), Akitanya dukası Eudes'ün oğlu Hatton'un oğlu, 5) Warin(818-hal'i 839=20), Autun, Mâcon, Châlon ve Auvergne kontu, kızkardeşi Hermengarde=11. Kont(aş.bk.).

6) Gérard(839-841=2) =2. Mathilde, Akitanya kralı Pépin I(Karolenj) kızı. Oğulları: Poitiers kontu Rainulfe ve Limousin kontu Gérard, bu sonuncunun oğlu Aurillac kontu Saint-Géraud. 6. Kontu'nun kardeşleri: Akitanya dukası Rainulfe I (ölm.867) ve 7) Guillaume I(841-846=5).

8) Bernard I(846-858=12)=Liutgarde. 9) Guillaume II(858-862=4). 10) Etienne(862-863=1), Hugues oğlu=Toulouse kontu Raymond I kızı, izd.860. Bu isimlerin biribirleriyle karâbetleri tesbît edilemiyor, târihler de yaklaşıktır.

11) Bernard II Pantevelue(863-886=23), 8. Kont'un oğlu, Septimanie markisi, 879'da Fransa kral nâibi=Hermengarde(ölm.864'ten sn.), 5. Kont'un kızkardeşi veyâ kızı, oğulları: 12) Guillaume III le Pieux=Dindâr(886-918=32), ilâveten Velay ve Bourges kontu 886 ve Akitanya dukası 893, çocuksuz=Ingeltrude(ölm.919), Provence kralı Boson kızı. 11. Kont'un kızı: Adelinde=Comte Acfred de Carcassonne, oğulları: 13) Guillaume IV le Jeune=Genç(918-926=8), Çocuksuz ve kardeşi 14) Acfred(926-928=2), ağabeyi gibi bu da ilâveten Akitanya dukası ve Velay kontu, çocuksuz.

15) Ebles le Bâtard=Piç(928-932=4), Poitiers kontu Rainulfe II'nin gayri meşrû oğlu, ilâveten Akitanya(b.bk.) dukası=1. Aremburge, izd.892?, =2. Emiliane, =3. Adèle, İngiltere kralı Edward I kızı, 933'te râhibe. 15. Kont'un kç.oğlu: Ebles de Poitiers, Limoges piskoposu 950-964=14.

16) Raymons-Pons III(932-950=18), ilâveten Akitanya dukası, aslen Toulouse(b.bk.) kontu=Garsinde, kç.oğlu Pons-Raymond, Albigeois kontu(ölm.989).

17) Guillaume(V) Tête-d'Etoupe(950-963=13), 15. Kont'un oğludur, ilâveten Akitanya dukası, önceleri Poitiers kontu=Adèle, Duc Rollon de Normandie kızı. Oğlu Guillaume Fiebras için bk.Poitiers Kontları.

18) Guillaume Taillefer(963-979=16)(ölm.1037), aslen Toulouse kontu(b.bk.), 979'da Auvergne'den no.19 lehine ferâgat edip Toullouse'u muhâfaza etti. Böylece 979'da Auvergne Vikontları âilesi, Auvergne kontluğunu elde ettiler.

Vicomte Robert I d'Auvergne oğlu ve halefi Vicomte Robert II le Jeune=Genç(ölm.963)=Dame Ingeberge de Beaumont en Châlonnais(ölm.981). Oğulları: Vicomte Robert III(vikont 963-973=10), çocuksuz.- 19) Gui I(979-989=10), daha önce Auvergne vikontu 973-979=6, çocuksuz=Ausinde.- 20) Guillaume IV(979-1016=37)=Humberge(ölm.1018). Çocukları: Vicomte Guillaume d'Auvergne; Etienne, Clermont piskoposu 1012-1018=6 ve no.21.

21) Robert I(1016-1032=16)=Hermengarde, Comte Guillaume(no.18) kızı, çocukları: Hermengarde(ölm.1040)=Comte Eudes II de Champagne, izd.1020, Comte Eudes I de Blois oğlu; no.22.

22) Guillaume V(1032-1060=28)=Philippine(ölm.1035), Comte Etienne de Gévaudan kızı. Cocukları: Philippine=Sire Archambaud IV de Bourbon(ölm.1078) ve 23) Robert II(1060-1096=36)=1. Berthe(ölm.1069), izd.1051=18, tal., Comte Hugues I de Rouergue et de Gévaudan kızı, çocuksuz, =2. Judith(ölm.1110), izd.1069=27, Comte Guillaume de Melgueil kızı, çocukları: Judith, 1076'da râhibe=Comte Simon de Valois(ölm.1082), izd.1076, aynı yıl bir kaç ay evlilikten sonra zevcesi ile berâber manastıra çekilip keşiş oldu, Comte Raoul le Grand de Valois oğlu, çocuksuz. 23. Kont'un oğlu ve halefi(târihlerin bir kısmı hâlâ yaklaşık):

24) Guillaume VI(1096-1136=40), ilâveten Clermont kontu, 1102'de Haçlı seferine gitti=Emme, izd.1087, Comte Roger de Sicile kızı, oğlu ve halefi 25) Robert III(1136-1145=9), = Marchise, Comte Guigues IV d'Albon kızı, oğlu ve halefi 26) Guillaume VII le Jeune=Genç(1145-1155=10), ilâveten Clermont kontu(ölm.1169), Clermont Kontları ve Auvergne Dofenleri dalının atası, aş.bk.Yerine amcası(24. Kont'un kç.oğlu) Auvergne kontluğunu eline geçirdi:

27) Guillaume VIII le Vieux=Eski(1155-1182=27)=Anne, Comte Guillaume II de Nevers kızı. Çocukları: Guillaume, başrâhib 1181; Judith=Sire Béraud de Mercoeur, izd.1162; Agnès=Comte Hugues II de Rodez; 28) Robert IV(1182-1194=12)=Mahaud(ölm.1202), Duc Eudes II de Bourgogne kızı, oğulları: Robert, Clermont piskoposu 1195-1227=32, Lyon başpiskoposu 1227-1233=6; no.29 ve no.30.

29) Guillaume IX(1194-1195=1). 30) Gui II(1195-1224=29), ilâveten Rodez kontu=Perrenelle, izd.1180, Seigneur Amiel de Chambon kızı, kızı: Hélis=1. Comte Guigues IV de Forez, izd.1204, =2. Vicomte Raymond IV de Turenne. 30. Kont'un oğlu ve halefi(hâlâ tek tek târihler yaklaşıktır):

31) Guillaume X(1224-1247=23)=Adélaïde, izd.1218=29, Duc Henri I de Brabant et de Lothier kızı, Comte Louis de Los'dan dul(=3. Segneur Arnoul de Wensemale, izd.1251, 4 yıl sn.). Çocukları: Gui, Lille başrâhibi 1260, Vienne başpiskoposu 1266-1279=13; Guillaume, 1282'de Liège piskoposu oldu; Marie Sophie=Sire Wautier Berthold V de Malines; Mathilde=Robert III, comte de Clermont ve dauphin d'Auvergne(aş.bk.), =2. Robert II, comte de Clermont ve dauphin d'Auvergne(aş.bk.); 31. Kont'un oğlu ve halefi:

32) Robert V(1247-1277=30), ilâveten Boulogne kontu 1260-1277=13. 1277'den îtbütün Auvergne kontları ayni zamanda Boulogne(Bulony ok.) kontu oldular. Boulogne, kuzey-batı Fransa'da, Dover Boğazı(Pas de Calais) sâhlinde, Artois kontluğunun kuzey-batısında şehirdir. =Eléonore(ölm.1285), Seigneur Guillaume le Vieux de Baffie kızı. Çocukları: no.33, no.34 ve Gui, Tournai 1301-1330=29 ve Cambrai 1330-1336=16 piskoposu.

33) Guillaume XI(1277-1279), çocuksuz=Fransa seraskeri Humbert de Beaujeu kızı. 34) Robert VI(1279-1314=35)=Béatrix, izd.1279, Seigneur Falcon de Montgascon kızı. Oğlu ve halefi: 35) Robert VII le Grand=Büyük(1314-1326=14)=1. Blanche(ölm.1304), izd.1303=1, Clermont kontu Robert de France kızı, =2. Marie, izd.1312(8 yıl sn.), Denremonde senyörü Guillaume de Flandre kızı. Yalnız 36. Kont 1., dîğer çocukları 2. eşinden. Çocukları:

Gui, Le Cardinal de Boulogne, kardinal 1342, Lyon başpiskoposu 1340-1373=33.- Mathilde=Comte Amédée III de Genève, izd.1334, bu evlenmeden papa Clément VII doğdu.- Godefroi de Boulogne, Montgascon baronu=1. Marguerite(ölm.1374), izd.1364=10, çocuksuz, Auvergne vârise dofini, Auvergne dofeni ve Clermont kontu Jean Dauphinet kızı, =2. Jeanne, izd.1375(ertesi yıl), Comte Bernard de Ventadour kızı, =3. Blanche, çocuksuz, Seigneur Gui III d'Ermenonville kızı, 2. eşinden olan kızı için bk.no.42.- No.36.- No.39.

36) Guillaume XII(1304-1332=28), Auvergne ve Boulogne kontu ve Montgascon baronu 1326-1332=6=Marguerite(ölm.1350), izd.1325=7, Evreux kontu Louis de France kızı. Kızları: 37) Jeanne(1326-1360=34), Auvergne ve Boulogne hükümrân kontesi 1332-1360=28, Fransa kraliçesi 1350-1360=4 =1. Philippe(ölm.1346), izd.1338=6, yş.12-18, Burgonya dukası ve kontu Eudes IV oğlu, =2. Jean II(1319-1364=45), izd.1350=10, yş.24-34(4 yıl sn.), Fransa kralı(2. eşi) 1350-1364=14. Kontes-Kraliçe Jeanne'ın Kral eşinden çocuğu olmadı. İlk eşinden oğlu: 38) Philippe de Rouvre(1346-1361=15), çocuksuz, annesinin yerine 38. kont 1360-1361=1(Burgonya Hânedânı)=Marguerite, Flandre kontu Louis de Male kızı, ayni zamanda Burgonya dukası ve kontu olan 38. Kont için bk.Burgonya. Yerine annesinin amcası(35. Kont'un 2. oğlu) geçti:

39) Jean I(1313?-1386=73?), Auvergne ve Boulogne kontu 1361-1386=25, Fransa nâzırı, daha önce Montfort kontu ve Montgascon senyörü=Jeanne, dame de Saint-Just, Charolais kontu Jean de Clermont kızı. Çocukları: No.40.- Jeanne(ölm.1373), çocuksuz=Béraut II, izd.1371=2, aş.bk., Clermont kontu ve Auvergne dauphin'i; Marie=Raymond Louis, izd.1375, Beaufort ve Alais kontu ve Turenne vikontu, Comte Guillaume Roger III de Beaufor oğlu.

40) Jean II(1386-1394=8)=Eléonore(ölm.1381), izd.1373=8, Comte Pierre Raymond II de Comminges kızı, Comte Bertrand II de l'Ile-Jourdain'den dul. Kızları: 41) Jeanne II(1377-1422=45)(kontes 1394-1422=26), çocuksuz=1. Duc Jean de Berry, Fransa kralı Jean II oğlu(1340-1416=76), izd.1389=27, yş.12-39, zevcinden 37 yş.kç., =2. Georges, izd.1416(ayni yıl)=6, yş.39-45, çocuksuz, Fransa başmâbeyncisi, Sire Gui V de la Trémoille oğlu, 1422'de Auvergne ve Boulogne kontlukları müddeîsi(=2. Dame Catherine de l'Ile Bouchard, izd.1425, 3 yıl sn.).

42) Marie(kontes 1422-1437=15), no.25'in kç.oğlu Godefroi de Boulogne kızı=Seigneur Bertrand IV de La Tour(ölm.1433), izd.1389=44, Gui de La Tour oğlu ve halefi, çocukları: no.43.-Jeanne de La Tour(ölm.1425)=Dauphin Béraud III d'Auvergne, izd.1409=16, Comte Béraud II de Clermont oğlu(=2. Marguerite de Chauvigny), aş.bk.- Louise de La Tour(ölm.1471)=Seigneur Claude de Montagu de Conches.) 42. Kontes'le asıl Auvergne hânedânı sona erer. De La Tour hânedânı başlar. 42. Kontes'in yerine geçen oğlu:

43) Bertrand V, Auvergne ve Boulogne kontu ve de La Tour baronu 1437-1461=24=Jacquette(ölm.1473), izd.416=45, Seigneur Louis de Peschin kızı, çocukları: Gabrielle de La Tour=Louis de Bourbon(ölm.1486), izd.1442=44, Montpensier kontu ve Auvergne dauphin'i, Duc Jean I de Bourbon oğlu.- Isabelle de La Tour=1. Guillaume de Bretagne, izd.1450, Penthièvre ve Périgord kontu ve Limoges vikontu, =2. Arnaud Amanieu d'Albert(ölm.1473), izd.1458, Orval sire'i, Dreux kontu ve Albret sire'i Charles II oğlu.- Louise de La Tour(ölm.1469)=Sire Jean V de Créqui, Jean IV oğlu.- 43. Kont'un oğlu ve halefi:

44) Bertrand VI, Auvergne kontu ve de La Tour senyörü 1461-1494=33 + Boulogne kontu 1477-1494=17. =Louise(ölm.1477), izd.1445=32, başmâbeynci Georges de la Trémoille kızı, çocukları: no.45.- Françoise da La Tour=Gilbert de Chabannes,

izd.1469, Cutton baronu, Guyana kumandanı, Jacques de Chabannes oğlu.- Thibaut, gayri meşrû, bâtard de La Tour, Sisteron piskoposu 1492-1499=7.- Anne de La Tour(ölm.1512)=1. Alexander Stuart, izd.1480, Albany dukası, İskoçya kralı James II oğlu, =2. Louis(ölm.1517), izd.1487=25, La Chambre kontu ve Maurienne vikontu, Vicomte Amé de La Chambre oğlu.

45) Jean III(1467-1501=34), Auvergne kontu ve de La Tour baronu 1494-1501=7=Jeanne de Bourbon(ölm.1512), izd.1495=6, Vendôme kontu Jean II de Bourbon kızı ve Duc Jean II de Bourbon'dan dul. By.kızları:

46) Anne de La Tour(ölm.1524), Auvergne kontesi ve de La Tour dame'ı 1501-1524=23, çocuksuz. =John Stuart(ölm.1536), izd.1505=19(önceleri sûrî), Albany(İskoçya) dukası, Bourbonnais ve Auvergne eyâletleri v. 46. Kontes'in hemşîresi: Madeleine de La Tour=Lorenzo II Medicis, izd.1518, Papa Leo X'un yeğeni, kızları: 47) Catherine de Médicis(1519-1589=70), Auvergne kontesi ve dame de La Tour 1524-1589=65(teyzesinin yerine), Fransa kraliçe ve ana kraliçesi 1547-1589=42=Henri II, Fransa kralı, izd.1533(bu evlenmeden 3 Fransa kralı doğdu). Bu sûretle 1524'te kontluk ve baronluk Médicis hânedânına, ayni zamanda Fransa kraliçesi olan bir prensese geçti. 1589'da Kraliçe Catherine, Auvergne kontluğunu, ölümünden az önce, ölmüş olan oğlu Fransa kralı Charles IX'un gayri meşrû oğlu Charles de Valois'ya verdi(bk.Fransa/Capet-Valois) ki torunu oluyordu. 1606'da Auvergne Kontluğu, Fransa velîahdi(dauphin) müstakbel 13. Louis'ye verildi. 13. Louis kral olunca 1615 fermânı ile kontluğu Fransa tâcına aldı, yânî doğrudan Fransa'ya ilhâk etti.

Clermont Kontları ve Auvergne Dofenleri(1145-1436=291)

1) Guillaume VII le Jeune=Genç, 1. Clermont kontu ve Auvergne dofeni 1145-1169=24, 1147 Haçlı seferine katıldı, Auvergne dofenliği 1149'da başlıyor, 1155'ten ît.ayni zamanda Puy kontu, ayni zamanda 26. Auverne kontudur. 25. Kont'un oğludur ki şeceresi yukarıda verildi. Hânedânın yan dalının kurucusudur. =Jeanne(ölm.1150?), İtalya'da Kalabriya Dukası'nın kızı. Kızları: Ansalda(Bélissende)=1. Vicomte Hercule III de Polignac,Vikont Pons oğlu, =2. Sire Béraud I de Mercoeur. 1. Kont-Dofen'in oğlu ve halefi:

2) Robert I "Robert-Dauphin"(1145-1234=89), 2. kont-dofen 1169-1234=65=Comborn kontu Archambaud de Montferrat kızı(ölm.1199). Oğlu ve halefi:

3) Guillaume I "Guillaume-Dauphin", 1234-1239=5. =1. Huguette, izd.1196, Seigneur Guillaume de Chamalière kızı, =2. Isabeau, Seigneur Archambaud de Montluçon kızı, =3. Philippine(=2. Seigneur Robert de Courcelles, izd.1241, 2 yıl sn.). 2'den kızı: Catherine(doğ.1212), dame de Montferrand=Guichard de Beaujeu, izd.1226, yş.14, Sire Guichard IV de Beaujeu oğlu ve Montpensier baronu. 3. Kont-Dofen'in 2. eşinden olan oğlu ve halefi:

4) Robert II, 1239-1262=23 = Alix de Ventadour, Sire Béraud de Mercoeur'den dul. Oğlu: 5) Robert III, 1262-1282=20 = Mathilde(ölm.1280), Comte Guillaume X

d'Auvergne kızı. Kç.oğulları: Gui(doğ.1270-1313=43?), Temple tarîkati Akitanya komandörü. 5. Kont'un halefi olan by.oğlu:

6) Robert IV, 1282-1324=42. =1. Alix(ölm.1286), izd.1279=7, Seigneur Béraud de Mercoeur kızı, Pons de Montlar ve Valentinois kontu Aymar II de Poitiers'den 2 def'a dul kalmış, =2. Isabelle de Châtillon en Bazois(ölm.1297), izd.1289(3 yıl sn.)=8, dame de Jaligny, Luzy senyörü Gui de Châteauvillain'den dul. İlk eşinden oğlu ve halefi:

7) Jean-Dauphinet, 1324-1351=27 = Anne, izd.1312, Valentinois kontu Aymar II de Poitiers kızı, dolayısıyle 7. Kont'un annesinin üvey kızı, Comte Heri II de Rodez'den dul. Çocukları: No.80.- Amé(ölm.1361), Rochefort baronu=Isabeau, Seigneur Betrand III de La Tour kızı.- Béraud(ölm.1384), Rochefort baronu, çocuksuz=Agnès, izd.1373, Seigneur Pierre de Bellefaye kızı.

8) Béraud I, 1351-1356=5, 1339'da Mercoeur sire'i = Marie(ölm.1383), izd.1333=23, zevcinden sn.27 yıl yaşadı, Seigneur Pierre de La Vie de Villemur kızı Seigneur Gilles Aycelin de Mantaigu'den dul. Oğlu ve halefi.

9) Béraud II, kont, dofen ve sire 1356-1400=44. =1. Jeanne(ölm.1366), izd.1357=9, Comte Guigues VII de Forez kızı, =2. Jeanne(ölm.1373), izd.1371(5 yıl sn.)=2, Comte Jean I d'Auvergne et de Boulogne kızı, yk.bk., =3. Marguerite, izd.1374(ertesi yıl), Comte Jean III de Sancerre kızı(2'nin çocuğu olmadı). İlk eşinden kızı: Anne, Forez hükümrân kontesi(ölm.1416)=Duc Louis II de Bourbon, izd.1371, Duc Pierre I kızı, bk.Bourbon. 9. Kont'un 3. eşinden: Robert, Chartres 1432-34 ve Albi 1434-1462=28 piskoposu. Kont'un 3. eşinden olma by.oğlu ve halefi:

10) Béraud III, kont, dofen ve sire 1400-1426=26. =1. Jeanne(ölm.1425), izd.1409=16, Seigneur Bertrand IV de La Tour kızı(annesi: 42. Auvergne ve Bologne Kontesi, yk.bk.). =2. Marguerite, izd.1426(ertesi yıl), izd.müd.bir kaç ay, Baron Gui de Chauvigny de Châteauroux kızı(=2. Jean de Blois-Bretagne, Penthièvre kontu ve Limoges vikontu). İlk eşinden:

11) Jeanne(1412-1436=24), Auvergne dauphine'i 1426-1436=10. =12) Louis I de Bourbon, le Bon=İyi(ölm.1486), izd.1428=8, yş.14-26, Montpensier kontu, Auvergne dauphin'i(eşinin yerine) 1436-1486=50(1428'de ortak dofen), Comte Jean I de Mohtpensier oğlu, böylece Auvergne dauphiné'si, Bourbon Hânedânı'nın Montpensier Kontları dalına geçti, oraya bk.

Orta Çağ'da Orta Fransa'da Dîğer Feodal Kontluklar

Capet hânedânı dallarının birer ikişer toparladıkları Orta Çağ feodal Fransası kontluklarından Orta Fransa'da bulunan üçünü burada göreceğiz. *Périgord Kontları(866-1399=533):* Périgord eyâletinde(merkezi Périgueux) hüküm sürdüler. Güneyde Guyenne. kuzey-doğuda Limousin, kuzey-batıda Angoumois, batıda Saintonge, doğuda Auvergne eyâletleri arasındadır. Dordogne ırmağının kuzey kıyılarıdır. 1) Wulgrin 866-886=20, 1. Angoulême(aş.bk.) kontu olup Périgord'u da içine alıyordu, ölümünde by.oğlu Angoulême, küçüğü Périgord kontluğunu alarak parçaladılar. Oğlu 2) Guillaume I 886-920=34, oğlu 3) Bernard 920-944=24, La Marche kontu(aş.bk.) Boson I 944-966=22.

2'nin dâmâdı ol.Périgord kontluğuna vâris oldu, ölümünde by.oğlu La Marche kontluğunu devâm ettirdi ve kç.oğlu Périgord kontu ol.Périgord'da Angoulême hânedânının yerini Marche hânedânı aldı. Boson I oğlu 5) Hélias I 968-975=7, kardeşi 6) Aldebert I 975-995=20, yeğeni(kardeşinin oğlu) 7) Hélias II 995-1031=36, oğlu 8) Aldebert II 1031-1080=49, oğlu 9) Hélias III 1080-1117=37, oğlu 10) Hélias IV 1117-1146=29, 8 oğlu 11) Boson II 1146-1166=20, oğlu 12) Hélias V 1166-1205=39, oğlu 13) Archambaud I 1205-1212=7, kardeşi 14) Archambaud II 1212-1245=33, oğlu 15) Hélias VI 1245-1251=6, oğlu 16) Archambaud III 1251-1294=43, oğlu 17) Hélias VII 1294-1311=17, oğlu 18) Archambaud IV 1311-1336=25, kardeşi 19) Roger Bernard 1336-1369=33, oğlu 20) Archambaud V 1369-1398=29, oğlu 21) Archambaud VI 1398-1399=1.

Angoulême Kontları(866-1219=353): Angoulême eyâletinde hüküm sürdüler. Angoulême şehir adıdır ve eyâlete Angoumois da denir. Périgord'un kuzeyindeki küçük eyâlettir. Kuzey-doğusunda Marche, güney-doğusunda Limousin, kuzeyinde Poitou eyâletleri ile çevrilidir. Charente ırmağının her iki kıyısında kurulmuştur, fakat batıda Atlantik'e erişmez. Şehir bu ırmağın güney kıyısındadır. Bu ırmak üzerinde Cognac kasabası, çok ünlü içkiye adını vermiştir(Konyak ok.). 1) Wulgrin I 866-886=20. 1. Périgord kontu ile ayni kişidir, by.oğlu 2) Aldouin I 886-916=30, oğlu 3) Guillaume III 1089-1118=29, oğlu 11) Wulgrin II 1118-1140=22, oğlu 12) Guillaume IV 1140-1178=38, oğlu 13) Wulgrin III 1178-1181=3, kardeşi 14) Guillaume V 1181-1188=7, kardeşi 15) Ademar 1188-1218=30(1181'den ît.ortak kont), 13 kızı 16) Mathilde ortak kontes 1181-1206=25, oğlu Hugues 1218-1219=1 + Marche ve Angoulême kontu 1219-1249=30. Bu sûretle 1219'da Marche ve Angoulême kontlukları birleşti. Zîrâ 13. Angoulême Kontu'nun dâmâdı, 13. Marche kontu idi ve Lusignan hânedânı idi, aş.bk., 1218'de Angoulême kontluğu erkek tarafından kesilince, 13. Kont'un kızı Mathilde ile Marche kontu Hugues I Lusignan'ın oğlu, anne tarafından Angoulême ve baba tarafından Marche kontluklarına vâris oldu.

La Marche Kontları(944-1308=364): La Marche, sınır, uc demektir. Merovenjler döneminden kalmış adlandırmadır. Tam Orta Fransa'dır. Kuzeyde Berry, kuzey-doğuda Bourbonnais, güney-doğuda Auvergne, güneyde Limousin, güney-batıda Angoulême(Angoumois), kuzey-batıda Poitou kontlukları ile çevrilmiştir. Creuse ve Vienne çayları(Loire kolları) arasındaki yöredir. 1) Boson I 944-968=24, Périgord Kontu'na dâmâd olup(yk.bk.) ölünce küçük oğlu erkek tarafından kesilen Périgord'a kont ve by.oğlu Marche kontu oldu. Oğlu 2) Boson II 968-1006=38, kardeşinin oğlu 3) Bernard I 1006-1047=41, 6. Périgord kontu Aldebert I'in oğludur, bunun oğlu 4) Aldebert I 1047-1088=41, oğlu 5) Boson III 1088-1091=3, kızkardeşi 6) Almodis 1091-1116=25, kocası 7) Robert de Montgomery ortak kont 1091-1116=25 + tek başına 1116-1123=7 = 32, 6=7 oğlu 8) Aldebert II 1123-1143=20, kardeşi 9) Ode ortak kont 1123-1135=12, kardeşi 10) Boson IV ortak kont 1123-1128=5, 8 oğlu 11) Bernard II 1143-1150=7, oğlu 12) Aldebert III 1150-1177=27, 1177-1199=22 fâsıla, 13) Hugues I(IX de Lusignan) 1199-1219=20(bk.Lusignan Hânedânı), oğlu 14) Hugues II 1219-1249=30, oğlu 15) Hugues III 1249-1260=11, oğlu 16) Hugues IV 1260-1282=12, oğlu 17) Hugues V 1282-1302=20, kardeşi 18) Guy de Lusignan 1302-1308=6. Bk. Lusignan.

XVI

ARMAGNAC

Armanyak Kontluğu

Armagnac(Armanyak ok.), Güney Fransa'da târîhî kontluktur. Kontluğun doğu sınırı Toulouse şehrinden Garonne ırmağı ile ayrılıyor, dar ve uzunca bir şerit hâlinde batıda Navar krallığının arâzîsine dayanıyordu. Gaskonya'nın kuzey-batısıdır. Lectoure ve Auch kasabaları bu kontlukta idi. Ahâlî ve kontluk âilesi Gaskon'dur. Fezensac kontluğunun bir dalıdır. Bu kontluğun bir prensi 960 yılında Armagnac kontluğunu kurdu. Güneyde Müslüman Arab Emevî devletinin sınırları başlıyordu. Kuzey Fransa'da Capet hânedânı başlıyordu ve henüz bu kadar güneye uzanmayı hayâl edemiyordu.

1) Bernard I de Fezensac le Louche=Şaşı, Guillaume Garcia oğlu, Fezensac kontu, 1. Armagnac kontu 960-?, bu Gaskonya kontluğunun ilk kurucusudur. Fezensac ve Armagnac kontluğu 1160'ta birleşti. Oğlu 2) Géraud I Trancaléon=Arslan Parçası ?-1120. Bunun kızı Adélaïde(ölm.1062'den sn.)=Vicomte Gaston III de Béarn. 2. Kont'un oğlu ve halefi: 3) Bernard II Tumapaler 1020-1061=41, ilâveten Gaskonya dukası 1039-1061=22 = Ermengarde. Târihlerin bir kısmı 14. asra kadar yaklaşıktır. 3. Kont'un oğlu ve halefi: 4) Géraud II 1061-1079=18 =1. Naupazie, =2. Azeline, Comte Astanove II de Fezensac kızı. İlk eşinden: 5) Bernard III 1079-1110=31=Alpaïde(ölm.1110'dan sn.), Vicomte Boson de Turenne kızı. Oğlu: 6) Géraud III 1110-1160=40, ilâveten Fezensac

kontu 1140-1160=20 =1. Sazie, çocuksuz, =2. Anicelle, Vicomte Odon de Lomagne kızı. Oğlu 7) Bernard IV 1160-1190=30, artık Armagnac kontları, ayni zamanda Fezensac kontlarıdır. =Etiennette de la Barth. 3 oğlu ard arda kont oldu:

8) Géraud IV Trancaléon 1190-1219=29=Mascarose de la Barth. 9) Arnaud-Bernard 1219-1226=7, çocuksuz=Véronique, Quatre-Vallées kontu Guillaume de la Barth kızı. 10) Pierre-Gérard 1226'da bir kaç ay. Bunların kardeşi: Roger(ölm.1219), Fezenzaguet vikontu=Pincelle, Sire Amanieu I d'Albret kızı. 10. Kont'un kızı: Sygnis=Comte Centule I d'Astarac. 10. Kont'un yerine geçen oğlu: 11) Bernard V 1226-1245=19. Bunun yerine geçen kızkardeşi: 12) Mascarose I 1245-1249=4=Vicomte Arnaud Othon I de Lomagne(ölm.1256). Bu evlenmeden: 13) Mascarose II 1249-1256=7 + babasının yerine 1256'da bir kaç ay Lomagne vikontesi, çocuksuz=Eskiva de Chabanais, Bigorre vikontu, izd.1249'dan önce(=2. Agnès de Foix, ölm.1283, izd.ayni yıl 1256). Yukarıda anılan Vikont Roger'nin(ölm.1219) oğulları: Amanieu, Auch başpiskoposu 1262-1318=56; Arnaud-Bernard(ölm.1272), Aure ve Magnoac senyörü= Véronique, izd.1263, Aure ve Magnoac senyörü Arnaud-Guilhem de la Barth kızı; no.14.

14) Géraud V 1256-1285=29, ilâveten 1219'da ölen babasının yerine Fezenzaguet vikontu=Mathe(ölm.1318), izd.1260, izd.müd.25, zevcinden sn.33 yıl yaşadı, Vicomte Gaston VII de Béarn kızı. Çocukları Gaston(ölm.1320), babasının yerine Fezenzaguet vikontu 1285-1320=35=1. Marquès, Comte Elie-Taleyrand de Périgord kızı, =2. Walperge, izd.1283, Comte Henri II de Rhodez kızı, =3. Indie, izd.1316, Sire Guillaume II de Caumont kızı.- Capsuelle=Comte Bernard VII de Comminges, çocuksuz.- Roger, Lavaur 1317-36, Lactour 1336-38, Laon 1338-39 piskoposu ve Armagnac v.1332.- No.15.

15) Bernard VI 1285-1319=34=1. Isabelle, Sire Bernard-Ezy I d'Albret kızı, çocuksuz, =2. Cécile(ölm.1313), izd.1298, izd.müd.15, Comte Henri II de Rhodez kızı. Çocukları: Mathe=Sire Bernard-Ezy II d'Albret(ölm.1358), izd.1321, üvey annesinin kardeşi, Sire Amanieu VII oğlu.- Jean le Guerre, bâtard d'Armagnac, İskenderiyye patriki, Rhodez piskopos vekîli(ölm.1376).- No.16.

16) Jean I 1319-1373=54 + Rhodez ve Carlat kontu, Languedoc kral nâibi 1353-57. =1. Régine, izd.1311, Lomagne vikontu Bertrand de Goth kızı, çocuksuz. =2. Béatrix(ölm.1364), izd.1327=37, Charolais senyörü Jean de Clermont kızı. Çocukları: Mathe(ölm.1379)=Juan(ölm.1395), izd.1372=7 yıl, Gironne dukası, Aragon kralı Pedro IV oğlu.- Jeanne(ölm.1387)=Jean, izd.1360, Berry ve Auvergne dukası, Fransa kralı Jean II oğlu, kızları Bonne de Berry=Comte Bernard VII d'Armagnac(bk.aş.no.19), izd.1394.- No.17.

17) Jean II le Bossu=Kanbur 1373-1384=11, ilâveten Rodez ve prensliğinde Charolais kontu, 1373'te Lomagne ve Auvillars vikontu. =Jeanne, izd.1359, Vicomte Roger-Bernard de Périgord kızı. Çocukları: Béatrix=1. Gaston de Foix(ölm.1381), izd.1379=2, =2. Carlo Visconti(ölm.1403), izd.1382(ertesi yıl), Parma senyörü, Milano dukası Barnabe oğlu.- Jean, bâtard d'Armagnac(ölm.1409), kardinal 1409, Mende piskoposu 1387-90, Auch başpiskoposu 1390-1409, 1401'de Kral müşâviri.- No.18 ve 19.

18) Jean III 1384-1391=7, 1348'de Comminges kontu, Languedoc ve Guyenne eyâletleri kumandanı 1385-91. =Marguerite, izd.1384, Comte Pierre-Raymond II de Comminges kızı ve vârisesi(=2. Jean II d'Armagnac, Fezenzaguet vikontu). Kızları: Jeanne=Espare en Médoc sire'i Guilhelm-Amanieu d'Albret, izd.1408; Marguerite=1. Vicomte Guillaume III de Narbonne(ölm.1423), izd.1417=6, =2. Mardogne ve Val baronu Guillaume de Tignières.

19) Bernard VII 1391-1418=27, 1381'de Charolais kontu, Fransa krallığında Burgonyalılar'a karşı Armanyaklar partisi lideri 1410, Fransa başbakanı ve seraskeri 1415, mâliye nâzırı 1416. =Bonne(ölm.1435), izd.1394=24, Berry dukası Jean de France ile Jeanne d'Armagnac kızı(yk.bk.), Savoie kontu Amedeo VII'den dul. Çocukları:

Bonne(ölm.1415), çocuksuz=Duc Charles d'Orléans(ölm.1466), izd.1410=5, bk.Fransa.- Anne de Termes=Sire Charles II d'Albret, izd.1417. Prs.Anne'ın gayri meşrû 2 oğlu(ikincisinin babası: Guilhelm de Lescun): Jean, bâtard d'Armagnac(ölm.1483), Auch başpiskoposu 1462-73 ve Jean de Lescun, bâtard d'Armagnac(ölm.1473), 1463'te meşrûlaştırıldı, Fransa mareşali 1471, Dauphiné eyâlet v.1457, 11. Louis'nin mâbeyncisi.- Bernard(ölm.1462), Pardiac, de la Marche ve Castres kontu, Carlat ve Murat vikontu=Eléonore, izd.1429, de la Marche kontu, Sicilya ve Macaristan kralı Jacques II de Bourbon kızı, oğulları: Jean, 1460-1493=33 müddetle Castres piskoposu; Jérôme, bâtard d'Armagnac(ölm.1537); Jacques(1437-îdâmı 1477=40), Nemours dukası 1462-1477=15, Pardiac ve de la Marche kontu, Carlat ve Murat vikontu 1462, L'Ile de France eyâlet v.1465, 1476'da Bastille'e atıldı=Louise(ölm.1477), izd.1462=15, Maine kontu Charles d'Anjou(Capet) kızı, çocukları: Jean(1467-1500=33), Nemours dukası 1491-1500=9, çocuksuz=Yolande, izd.1492=8, Passavant senyörü Louis de La Haye kızı(=2. Pierre, bâtard d'Armagnac, ölm.1517, izd.1500(ayni yıl)(ölm.1517); Louis(1472-1503=31), Guise kontu 1483, Nemours dukası 1502, Napoli kral nâibi 1503, evlenmedi; Catherine(ölm.1487)=Duc Jean II de Bourbon(ölm.1488), izd.1484=3, çocuksuz; Marguerite, ağabeyinin yerine Nemours düşesi 1503=Seigneur Pierre de Gié(ölm.1513), izd.1503, Fransa mareşali, Guéméné senyörü Louis de Rohan oğlu, Gié ve Rohan senyörleri(baronları) atası.- 19. Kont'un yerine geçen büyük oğlu:

20) Jean IV 1418-1450=32, ilâveten Bigorre(1425) ve Comminges(1443) kontu. =1. Blanche, izd.1407, Duc Jean V de Bretagne kızı, =2. Isabelle, izd.1419, Navar kralı Charles III kızı. Hepsi 2. eşinden 2 oğlu(no.21 ve 22) ve 2 kızı oldu. Kızları: Eléonore(ölm.1456)=1. Seigneur Gaillard de La Mothe, =2. Orange prensi Louis de Châlon-Arlai(ölm.1463), izd.1446=7.- Marie(ölm.1473)=Duc Jean II d'Alençon(Capet) (1409-1476=67), izd.(2) 1451=22, oğulları René(ölm.1492), Alençon dukası 1476-1492=16=Marguerite(ölm.1521), izd.1488=4, zevcinden sn.29 yıl yaşadı, Vaudémont kontu Ferry II de Lorraine kızı(oğulları 23. Armagnac Kontu oldu, aş.bk., 2 kızları için bk.Capet-Alençon).

21) Jean V 1450-1473=23, meşrû çocuk bırakmadı=Jeanne(ölm.1473), izd.1468=5, Comte Gaston IV de Foix kızı. 22) Charles I 1473-1483=10(ölm.1497), 1483'te Armagnac kontluğunu, Albret(b.bk.) sire'ine sattı=Catherine, izd.1468, Candale kontu Jean de Foix kızı. Gayri meşrû oğlu: Pierre(ölm.1514), bâtard d'Armagnac, Isla en

Jourdain kontu ve Caussade baronu=Yolande(ölm.1517), izd.1500=14, Passavant senyörü Louis de La Haye kızı ve Nemours dukası Jean d'Armagnac'dan(yk.bk.) dul, oğulları: Georges(1501-1585=84), Rodez piskoposu 1529, Caussade baronu, Venedik büyükelçisi 1541, Roma büyükelçisi 1544, kardinal 1544, Toulouse başpiskoposu 1562-76, Avignon başpiskoposu 1576-85, Languedoc eyâletinde kral nâibi.

23) Charles II(Alençon'da IV)(1489-1525=36), Armagnac kontu 1497-1525=28(babasının dayısı yerine), Alençon dukası 1492-1525=33(babasının yerine), buna bağlı ol.Perche kontu ve Beaumont vikontu, Armagnac'a bağlı ol.Rouergue kontu, Berry dukası 1517-1525=8, Şanpanya ve Normandiya eyâletleri v., Capet-Valois prensi = Marguerite(1492-1549=57), izd.1509=16, yş.17-33, Berry düşesi 1517-1549=32, Navar kraliçesi 1526-1549=23, Fransa kralı François I'in tek kardeşi, Fransa kraliyet prensesi (=2. Henri II, izd.1526(ertesi yıl)=23, yş.34-57, zevcinden 11 yş.by., Navar kralı, Foix kontu, Albret senyörü ve dukası 1517-1555=38(1503-1555=52), bu evlenmeden: Navar kraliçesi Jeanne d'Albret doğdu ki Fransa ve Navar kralı Henri IV'ün annesidir). 24) Marguerite, eşi ölünce Armagnac kontluğunu tevârüs etti(1525-1549=24), zîrâ eşinin çocuğu yoktu. Bu sûretle Armagnac, Marguerite'in ölümünden sonra Navar hânedânına geçti. Navar kralı ve Armagnac kontu olan Henri IV 1589'da Fransa kralı da olunca, Armanyak'ı Fransa kraliyet tâcına aldı, yânî doğrudan Fransa'ya ilhâk ederek ortadan kaldırdı.

XVII

AKİTANYA, POITOU ve GUYANA

Akitanya, Guyana ve Poitou Eyâletleri

Akitanya(Fr.Aquitaine), Gaskonya'nın kuzeyinden başlayıp Fransa'nın ortasına, Loire ırmağına kadar olan ve en geniş sınırlarıyle doğuda Saône ırmağına erişen ülkenin târîhî, eski adıdır. Bu sâha daha sonra daha dar eyâletlere bölünmüştür ki başlıca güneyden kuzeye Guyana ve Poitou'dur. Guyana(Fr.Guyenne), Gaskonya'nın kuzeyinde eyâlettir ki batıda Bordeaux (Bordo) limanını da içine alır. Kabaca güneyde Garonne ve kuzeyde Dordogne ırmakları arasındaki bölgedir. Guyana kuzeyinde Périgord, daha kuzeyde Angoumois(Angoulême buranın merkezidir) ve batıya doğru Limousin(Limoges bunun merkezidir) küçük eyâletleri oluşmuştur. Daha kuzey Poitou(Puatu ok.) eyâletidir ki bâzan merkezi olan Poitiers(Puatie ok.) adıyle de geçer. Poitou'nun doğusu Berry, kuzey-doğusu Touraine ve Anjou eyâletleri olup, Poitou'nun kuzeyi genellikle Loire ırmağıdır ve bunun kuzeyi Brötonya dukalığı topraklarıdır.

Ortadaki Angoumois, Charentes ırmağının iki tarafı olup Angolême(Angulem ok.) şehri bu çayın güney kıyısındadır. Auvergne eyâleti, Angoumois'nın doğusundaki Limousin eyâletinin doğusunda kalır ki merkezi Clermont'dur. Guyana eyâletinin güneyinde Gaskonya eyâleti vardır ki doğuya doğru Armagnac ve Toulouse kontlukları yer almıştır. Gaskonya güneyi ise Navar krallığı topraklarıdır.

Akitanya Dukaları

1) Rainulfe(Rannoux) I, Poitiers kontu 839-867=28 + 1. Akitanya dukası 845-867=22. Kardeşi Gérard, Auvergne(b.bk.) kontu, bunun kç.oğlu: Kont Ebles(ölm.892), Saint-Germain des Près başrâhibi. Comte Gérard d'Auvergne'in by.oğlu ve halefi (Bernard I'in oğlu olduğu rivâyeti de var, aş.bk.): 2) Rainulfe(Rannoux) II, Akitanya dukası ve Poitiers kontu 867-888=21 + Akitanya kralı 888-898=10 = 31 = Adélaïde, Fransa kralı Lous le Bègue(Karolenj) kızı.

Saint-Guillaume de Gellone'in kardeşi Adelelme'in 3 oğlu(bu Adelelme'in yukarıdaki paragrafta verilen âile ile ilişkisi tesbît edilemiyor): Angoulême kontu Turpion(ölm.863).- Emenon, Poitou kontu 838-9, Angoulême kontu 863, oğlu Adémar, Poitou kontu 898-902(ölm.926), çocuksuz=Sancie, Comte Guillaume I de Périgord kızı.- Bernard I, Poitou'nun bir bölümünde kont 815-839, Auvergne kontu 846-858=Luitgarde (ölm.849'dan sn.), oğlu Bernard II, Auvergne kontu ve Gothie(Septimanie) markisi 858-879=21 + Poitiers kontu 867-879=12 + Mâcon kontu 873-879=6=Hermengarde (ölm.864'ten sn.), Comte Warin d'Auvergne kızı veyâ kızkardeşi, kızları Adélaïde= Comte Acfred de Carcasson(aş.bk.). Bernard II oğlu:

3) Guillaume I le Pieux=Dindâr, 3. Akitanya dukası 898-918=20 + Auvergne kontu 879-898=19, Toulouse kontu(G.III) 885-918=33, çocuksuz = Ingeltrude(ölm.919), Provence kralı Boson kızı. 3. Duka'nın kızkardeşi Adélaïde'in(yk.bk.) duka olan 2 oğlu(Carcassone hânedânı):

4) Guillaume II Le Jeune=Genç, 4. duka 918-926=8, çocuksuz. 5) Acfred, 5. duka ve ağabeyi gibi ilâveten Auvergne kontu 926-928=2, çocuksuz. 7) Raymond Pons III(Toulouse'da I) Akitanya dukası, Auvergne kontu ve Toulouse kontu 932-951=19, şeceresi için bk.Toulouse Kontları.

2. Duka'nın oğlu: 6) Ebles le Bâtard(gayri meşrû), Akitanya dukası ve Auvergne kontu 928-936=8 + Poitiers kontu 902-932=30. = Adèle, İngiltere kralı Edward I(Eski) kızı. Kç.oğulları: Ebles de Poitiers, Limoges piskoposu 950-975=25. 6. Kont'un by.oğlu:

8) Guillaume III(Poitiers'de I) Tête d'Etoupe=Kıtık Kafa(905?-963=58?), Akitanya dukası ve Auvergne kontu 951-963=12 + Poitiers kontu 932-963=31 = Adèle(Emmeline), izd.933, Duc Rollon de Normandie kızı. Kızları: Adélaïde=Hugues Capet(ölm.996), Fransa kralı. 8. Duka'nın oğlu ve halefi:

9) Guillaume IV(Poitiers'de II) Bras de Fer=Demirkol(Fierebrace)(935-994=59), Guyana dukası ve Poitiers kontu 963-990=27, keşiş olup çekildi = Emma(ölm.1004'ten sn.), Blois ve Chartres kontu Thibaut le Tricheur kızı. Oğlu ve halefi:

10) Guillaume V(Poitiers'de III) le Grand=By.(969-1030=61), Guyana dukası ve Poitou(Poitiers), Limousin, Saintonge kontu 990-1029=39, keşiş olup çekildi. =1. Almodies, izd.1006? Vicomte Gérard de Limoges kızı ve Comte Boson II de la Marche et de Périgord'dan dul, =2. Brisque(ölm.1018?), Duc Sanche-Guillaume de Gascogne hemşîresi, =3. Agnès, izd.1018?, izd.müd.11?(ölm.1067'den sn.), Comte Otte-Guillaume de Bourgogne kızı(=2. Comte Geoffroy Martel de Vendôme et d'Anjou, izd.1032.

tal.1047=17). 10. Duka'nın çocukları: 11) Guillaume VI(Poitiers'de IV) le Gras= Semiz(ölm.1038), Guyana dukası ve Potou, Limousin, Saintonge kontu 1029-1038=9, çocuksuz, 10. Duka'nın 1. eşinden = Eustache(ölm.1058?), Seigneur Berlai de Montreuil kızı.- 12) Eudes(2'den)(ölm.1039), Guyana ve Gaskonya dukası ve Poitou kontu 1038-1039=1, evlenmedi.- 13) Guillaume VII(Poitiers'de V) Pierre le Hardi=Atak(ölm.1058), Guyana dukası ve Poitou kontu 1039-1058=19, çocuksuz=Ermesinde(ölm.1062'den sn.), izd.1051= 7 yıl, 10. Duka'nın 3. eşinden.- Agnès(3'den)(ölm.1077), Almanya imparatoriçesi=Heinrich III(ölm.1056), Almanya imparatoru, b.bk.- Agnès de Poitiers(ölm.1078'den sn.)(3'den)=Suze markisi Pierre de Savoie.- No.14(3'den).

14) Guillaume VIII(Poitiers'de VI)(Gui-Geoffroy)(1027-1086=59), Gaskonya dukası 1052-1086=34 + Guyana dukası ve Poitiers kontu 1058-1086=28 + Talmont prensi 1059-1086=27. =1. Comte Aldebert II de Périgord kızı, tal.1058, çocuksuz. =2. Mathilde, izd.1059?, tal.1068?. =3. Hildegarde(ölm.1120'den sn.), izd.1068=18, Duc Robert I de Bourgogne kızı. 14. Duka'nın çocukları: No.15(3'den).- Agnès, Aragon kraliçesi=Pedro I(ölm.1104), Aragon kralı, b.bk.- Agnès(2'den), Kastilya ve Leon kraliçesi(ölm.1109)=1. Alfonso VI(ölm.1109), izd.1074=35, Kastilya ve Leon kralı, b.bk., =2. Comte Hélie du Maine(ölm.1110), izd.1109(ayni yıl)=bir kaç ay.

15) Guillaume IX(Poitiers'de VII) le Jeune=Genç(1071-1127=56), Guyana ve Gaskonya dukası ve Poitiers kontu 1086-1127=41 + Toulouse kontu 1098-1127=29, 1101'de Haçlı seferine katıldı, şâir. =1. Hermengarde(ölm.1146), tal.1090?, Anjou kontu Foulques le Rechin kızı(=2. Duc Alain Fergent de Bretagne, izd.1093). =2. Philippe(Mahaut-Philippa), izd.1094, tal.1116=22, Comte Guillaume IV de Toulouse kızı ve Aragon kralı Sacho Ramirez'den dul. =3. Hildegarde(ölm.1119'dan sn.), tal., çocuksuz. Gayri meşrû oğlu: Aymar(1115?-1135?=20?), Valentinois kontu=Comte Marsan de Valentinois kızı ve vârisesi, Valentinois kontları 2. hânedânının atası. 15. Duka'nın 2. eşinden kızı: Mahaud de Poitiers, Aragon kraliçesi=1. Vicomte Aimeri V de Thouars, =2. Ramirez(ölm.1147), Aragon kralı. 15. Duka'nın 2. eşinden kç.oğlu: Raymond de Poitiers(ölm.1148), Antakya prensi, Antakya prensleri ve Kıbrıs krallarının atası, şecere için bk.Haçlılar=Constance, Prince Boémond II d'Antioche kızı ve vârisesi(=2. Renault de Châtillon). 15. Duka'nın 2. eşinden olan by.oğlu ve halefi:

16) Guillaume X(Poitiers'de VIII)(1099-1137=38), Guyana ve Gaskonya dukası ve Poitiers kontu 1127-1137=10. =1. Eléonore, Vicomte Hugues II de Châtellerault kızı. =2. Emme, çocuksuz, Vicomte Adémar III de Limoges kızı ve Seigneur Bardon de Cognac'dan dul. 16. Duka'nın ilk eşinden kızları: Adélaïde de Guienne=Raoul le Vaillant, Vermandois kontu(ölm.1152), izd.1141, Vermandois kontu Hugues le Grand oğlu ve:

17) Eléonore(Aliénor) de Guienne(1122?-1204=78?), Guyana düşesi ve Poitiers kontesi 1137-1204=67. Fransa 1137-1152=15 ve İngiltere 1154-1189 + 1189-1204 = 50 kraliçesi. =1. Louis VII le Jeune=Genç(1120-1180=60), izd.1137, tal.1152=15, yş.15-30, zevcinden 2 yş.kd.kç., Fransa kralı 1137-1180=43(2 kızları için bk.Fransa-Capet), bu evlenmeyle Fransa Kralı, eşi dolayısıyle Guyana, Akitanya ve Gaskonya ortak-dukası oldu, fakat eşini boşayınca bu unvanları kaybetti ve bu unvanlar, Kraliçe Eléonore'un 2. eşi olan İngiltere kralına ve ondan olan çocuklarına geçti. Binâenaleyh Guyana, Akitanya

ve Gaskonya 1252'ye kadar Fransa Kralı'na tâbî feodal devletler iken bu def'a İngiltere kralına tâbî oldular ve İngiltere, Fransa'nın batısında boydan boya önemli ülkelere sâhib oldu ve iki devlet arasında bu sebeple zamanla Yüzyıl savaşı çıktı. Poitiers kontluğu bile İngiltere'ye geçti. Fransa ancak 1422'de Poitiers kontluğunu ve 1472'de Guyana dukalığını İngiltere'den geri alıp topraklarına katabildi. Bu Fransız ülkelerinin İngiltere'ye bağlı bulunduğu asırlarda İngiltere'de bir Fransız hânedânının hüküm sürdüğü ve İngiltere'yi yarı yarıya Fransız'laştırdığı da unutulmamalıdır. Düşes Eléonore, Fransa Kralı'ndan boşanınca şu evlenmeyi yaptı: =2. Henry II(1133-1189=56), izd.1152(ayni yıl)=37, yş.30-67, zevcinden 11 yş.by.(Henry II'nin, Fransa'da büyük ülkeleri çeyiz getirdiği için, kendisinden çok yaşlı olan eski Fransa kraliçesi ile evlendiği açıktır), İngiltere kralı 1154-1189=35, Normandiya dukası ve Anjou kontu, bu evlenmeden İngiltere kralları Arslan Yürekli Richard ve Topraksız John dâhil doğan çocuklar için bk.İngiltere. 1204'te Düşes-Kraliçe Eléonore ölünce, sâhib olduğu Guyana dukalığı ile Poitiers kontluğu, İngiltere tahtında bulunan kç.oğlu Topraksız John'a ve onun neslinden İngiltere krallarına geçti.

Merovenj ve Karolenj hânedânlarının Akitanya krallığı için bk.Perroud, *Les Origines du Premier Duché d'Acquitaine,* Paris 1881; Casting, *Ethnogénie de l'Acquitaine Primitive,* Paris 1885. Bu eski Akitanya krallarını burada kısaca özetliyorum: Fransa kralı Clotaire II(ölm.628), oğulları Fransa kralı Dagobert ve Akitanya kralı(628-631) Caribert(606-631), bunun 2. oğlu 631'de Akitanya dukası olan Boggis, bunun torununun torunu duka Eudes I(ölm.735). Karolenjler'e gelince: Louis le Débonnaire, Akitanya kralı 769-825, Fransa kralı ve İmparator 825-840=Ermengarde, oğulları Akitanya kralı Pépin II(ölm.870), Pépin I'in kardeşi Charles le Chauve (ölm.877), son Akitanya kralı.

XVIII

TULUZ KONTLUĞU

Tuluz Kontluğu

Orta Çağ feodal Fransa'sının çok ünlü bir devleti, Fransa'nın güney-batısında, Gaskonya'da, Tuluz(Fr.Toulouse) kontluğudur. İlk asırlarda güneyindeki Endülüs Müslüman Arab devleti ile savaşları, sonradan Haçlı seferlerine çok aktif katılımı ile Tuluz kontları ve prensleri, Orta Çağ Avrupa târîhinde çok geçen isimlerdir. Zîrâ Hristiyan'lığı İslâm'a karşı hem Güney-batı Avrupa'da, hem Doğu Akdeniz ülkelerinde savundular.

Bu bahiste adı geçen Nîmes(Nîm ok.), Rhône'un batısında, Akdeniz'e doğru şehirdir ki burası Lyon Körfezi ve Rhône ırmağının batı sâhillerini içine alan Languedoc(Langdok ok.) bölgesidir. Albi, Toulouse şehrinin kuzey-doğusunda Tarn çayı üzerinde şehirdir. Guyana(Guyenne) bölgesinin güneyidir. Narbonne(Narbonn ok.), Languedoc'ta, Lyon Körfezi'ne çok yakın, Fransa'nın Roussillon yöresi kuzeyinde, Aude çayının az güneyinde şehirdir.

778-849=71 yıl müddetle ilk Tuluz kontları hükümrân oldular. Asıl kontluk hânedânı 849'da başlayan ve bu târihten önce Rouergue(Rodez) kontları olan âiledir.

1) Torsin, Tuluz dukası 778-790=12, devrildi. 2) Guillaume I, Tuluz ve Akitanya dukası 790-812=22, Charlemagne âilesinden Théodoric=Aldane oğlu =1. Cunégonde, çocuksuz, =2. Guitberge. Kızı Gerberge(ölm.834)=Kont Wala, Karolenj prensi, Charles Martel'in torunu.

3) Raymond Rafinel, Akitanya ve Tuluz dukası 812-818=6. 4) Béranger, Tuluz dukası 818-835=17 + Septimanie dukası 832-835=3. Fransa kralı Louis le Débonnaire'in (Karolenj) akrabâsı Tours kontu Hugues oğlu ve önceleri Auvergne kontu. 5) Bernard I, Tuluz dukası 835-844=9 + Septimanie dukası 820-844=24, 828'de Kral Louis le Débonnaire'in başbakanı, başmâbeyncisi, sn.eyâlet v., 2. Duka'nın oğlu=Dodone (ölm.841'den sn.), izd.824. 6) Warin, Tuluz dukası 844-845=1, 840'dan beri Tuluz'un bir kısmında duka, aslen Burgonya'da senyör(baron). 7) Guillaume II, Tuluz dukası 845-849=4(826-849=23 hayâtı), kızkardeşi: Agen kontesi Rogelinde=Wulgrin I, Angoulême ve Périgord kontu, oğulları: Angoulême kontu Alduin ve Périgord ve Agen kontu Guillaume.

Tuluz Kontları Hânedânı(849-1271=422)

Rouergue kontu ve Nîmes vikontu Fulguad(Fulgoald) oğulları 8) Frédelon, Tuluz kontu 849-852=3 ve 9) Raymond I 852-865=13, duka titrini de aldı=Berthe(ölm.887'den sn.), Remy kızı, çocukları:

Kontes=Comte Etienne d'Auvergne, izd.860?.- 10) Bernard II, Tuluz kontu 865-875=10 + Carcassonne kontu 871-875=4, çocuksuz, kardeşi: 11) Eudes, Tuluz kontu 875-918=43=Garsinde, Comte Hermengaud d'Albi kızı, oğulları 12) Raymond II 919-923=4, oğlu 13) Raymond III Pons 923-950=27 + Akitanya dukası ve Auvergne kontu 932-950=18, oğulları: Pons Raymond(ölm.989?), Albigeois kontu ve:

14) Guillaume III Taillefer=Demirendamlı(947?-1037=90?), 950-1037=87 yıl Tuluz kontluğu ile Dünyâ târîhinin rekorlarından birine sâhib oldu. =1. Blanche, izd.975?, Comte Foulques le Bon d'Anjou kızı, =2. Emme, izd.990?, Comte Rotbold de Provence kızı. İlk eşinden kızları: Constance, Fransa kraliçesi=Robert II, Fransa kralı, izd.998, bk.Capet; Hermengarde=Comte Robert I d'Auvergne. 14. Duka'nın 2. eşinden oğlu ve halefi:

15) Pons(990?-1060?=70?), 1037-1060=23. =Almodis(ölm.1066), izd.1040?, tal.1050?=10?, Comte Bernard de la Matche en Limousin kızı(=2.Comte Raymond Béranger I de Barcelone, izd.1056, 6 yıl kd.sn.). 15. Kont'un halefi olan by.oğlu: 16) Guillaume IV(1040?-1093=53?), 1060-1088=28 + Narbonne dukası, Cahors ve Périgord kontu 1060-1093=33, 1088'de Tuluz kontluğunu kardeşine(no.17) bıraktı. =1. Mathilde, izd.1067, =2. Emme, izd.1079'a doğru, Comte Robert de Mortain en Normandie kızı. Son eşinden: Mathilde, Aragon kraliçesi ve Guyana düşesi =1. Sancho Ramirez(ölm.1094), izd.1086'ya doğru, Aragon kralı, =2. Guillaume IX, izd.1094, Guyana dukası ve Tuluz kontu 1098. 16. Duka'nın halefi olan kardeşi:

17) Raymond IV de Saint-Gilles(1041?-1105=64?), 1088-1105=17 + Saint-Gilles, Rouergue, Nîmes ve Narbonne kontu 1066-1105=39, 1096'da 1. Haçlı Seferi için Fransa'dan ayrıldı ve dönmedi, 9 yıl sonra Trablusşâm'da Türk ordusu ile savaşırken maktûl düştü. =1. Comte Bertrand I de Provence kızı(adı bilinmiyor), izd.1061. =2. Mathilde, izd.1080'den önce, Sicilya kontu Roger kızı. =3. Elvire, izd.1094, Kastilya ve Leon kralı Alfonso VI'nın gayri meşrû kızı. 17. Kont'a önce 1. eşinden olan 18. kont ve sonra 3. eşinden olan 19. kont halef olarak hânedân ikincisinden yürüdü:

18) Bertrand(1067-1112=45), 1105-1112=7 + Trablus kontu 1109-1112=3, 1109'da Haçlı seferi için Fransa'dan ayrıldı ve dönmedi. =1. Toskana kontesi Mathilde'in yeğeni(adı bilinmiyor), çocuksuz. =2. Alix(ölm.1119), izd.1095=17 yıl, Duc Eudes I de Bourgogne kızı(=2. Alençon ve Perche kontu Guillaume II Talvas). Son eşinden oğlu: Pons(1097-1137=40), Trablus kontu 1112-1137=25 = Cécile, Fransa kralı Philippe I kızı ve Taberiye prensi Tancrède'den dul, izd.1115, detay için Haçlılar'a bak.

19) Alphonse I Jourdain(1103-1148=45), 1112-1148=36, Narbonne dukası 1112-1148=36, Rouergue kontu 1105-1148=43, Provence markisi 1125-1148=23, hepsinden önce Cerdagne kontu, 1146'da Haçlı seferine çıktı. =Faydide, izd.1133?, Usez senyörü Raymond Decan kızı. Çocukları: Adı bilinmeyen bir Prs.(ölm.1148'den sn.)=Nûreddîn Zengî, Şâm atabeyi(ölm.1173).- Faydide(ölm.1151'den sn.), çocuksuz=Comte Humbert III de Savoie(ölm.1188).- 20-A) Alphonse II, ağabeyine ortak ol.Toulouse kontu, Narbonne dukası, Provence markisi 1148(ölüm târîhi ve izdivâcı tesbît edilemedi).- No.20.

20) Raymond V(1134-1194=60), 1148-1194=46, ilâveten Narbonne dukası ve Provence markisi. =1. Constance(ölm.1176'dan sn.), izd.1154, tal.1166=22, Fransa kralı Louis le Gros kızı ve Boulogne kontu Eustache de Blois'dan dul. =2. Richilde, izd.1166(ayni yıl), Polonya kralı Vladislas II kızı ve Kastilya kralı Alfonso VIII ile Provence kontu Raymond Béranger le Jeune'den 2 def'a dul. Hepsi ilk eşinden çocukları: Adélaïde(ölm.1200), Carcassonne nâibesi 1194=Roger II Trencavel(ölm.1194), izd.1171=23, Carcasson kontu, Albi ve Béziers vikontu.- Albéric Taillefer= Demirendamlı(ölm.1184), çocuksuz=Béatrix(ölm.1228), Viennois dofini, Albon senyörü kızı(=2. Duc Hugues III de Bourgogne, izd.1184(ayni yıl), =3. Seigneur Hugues I de Coligny-le-Neuf, izd.1192).- No.21.

21) Raymond VI le Vieux=Eski(1156-1222=66), 1194-1222=28, ilâveten Narbonne dukası ve Provence markisi. =1. Ermesinde(ölm.1175), izd.1173=2, Bernard Pelet kızı. =2. Béatrix, tal., Béziers vikontu Raymond Trencavel kızı. =3. Jeanne (ölm.1200), izd.1196=4, İngiltere kralı Henry II kızı, Sicilya kralı Guglielmo II'den dul. Arslan Yürekli Richard ve Topraksız John'ın kızkardeşi. =4. Eléonore(ölm.1209'dan sn.), izd.1200(ayni yıl), Aragon kralı Alfonso I kızı, çocuksuz. 2. eşinden kızı: Constance= Sancho(ölm.1234), Navar kralı(Fr.Sanche le Fort=Kuvvetli). 3. eşinden oğlu ve halefi:

22) Raymond VII le Jeune=Genç(1197-1249=52), 1222-1249=27, ilâveten Narbonne dukası ve Provence markisi. =1. Sancie, izd.1211, Aragon kralı Alfonso II kızı. =2. Marguerite, izd.1243=6 yıl, de la Marche kontu Hugues X de Lusignan kızı. İlk eşinden kızı ve halefi:

23) Jeanne(1220-1271=51), Tuluz kontesi 1249-1271=22. =23-A) Alfonse III(1220-1271=51), eşi ile ayni yıl doğup öldü, izd.1237=34, yş.17-51, Fransa kralı Louis VIII oğlu, 1248 ve 1270'te iki def'a Haçlı seferine katılıp ikincisinde öldü, Poitou ve Auvergne kontu 1241-1271=30, Toulouse kontu 1249-1271=22, çocuksuz.

Böylece bu ünlü Orta Çağ hânedânı sona erdi. Hânedânın yan dalları günümüze kadar geldi. Asrımızın ilk yıllarının çok ünlü Fransız ressâmı Kont Toulouse-Lautrec bunlardan biridir. 1271'de Fransa kralı Philippe le Hardi, tâbii olan kontluğu üzerine aldı. 1361'de Kral Jean II, Fransa krallarının ayni zamanda Tuluz kontu da olması âdetine son vererek kontluğu doğrudan kraliyet tâcına aldı, yânî Fransa'ya ilhâk etti.

XIX

PROVANS

Provans Eyâleti

Provans(Fr.Provence), Fransa'nın güney-batısındaki bölge ve târîhî eyâlettir. Merovenj-Karolenjler zamânındaki büyük Burgonya'nın güneyi idi. Güneyi Akdeniz'dir. Bu kıyılara Côte d'Azur(Gök Sâhil) ve kıyı bölgesine Riviera denir. Côte d'Azur ve Riviera, İtalya sâhillerinde de devâm eder ve Vintimiglia, San Remo, Imperia gibi İtalyan Rivierası şehirleri sıralanır. Provans'ın batı sınırı İtalya'dır. En güney-batıdaki Nis Kontluğu, İtalya ile Fransa arasında çekişilmiştir. Doğuda sınır Rhône(Ron) ırmağıdır. Kuzey sınırı genellikle Rhône'a akan Durance çayıdır. Rhône'un karşı kıyısı Languedoc eyâletleri topraklarıdır. Kuzeyde ise târîhî Dauphiné eyâleti yer alır.

Avignon şehri, eyâletin kuzey-batısında, eyâlet sınırında, fakat dışında kaldığı halde, Arles şehri, Provans'tadır. Ancak Avignon'un az kuzeyinde, Rhône kıyısına yakın Orange(Oranj) şehirciği vardır ve buradaki târîhî prenslik, Provans'a dâhil sayılmıştır ve Provans'ın kuzey sınırı zaman zaman farklı târîf edilmiştir. Önemli şehirler batıdan doğuya Marsilya(Fr.Marseille), Tulon(Fr.Toulon), Cannes(Kan), Nice(Nis), sâhilde dizilmişlerdir. Aix(Eks ok.) ise içeride, Marsilya kuzeyindedir.

Provans'ta, bir Latin dili olan Provansça konuşulmuştur. İtalyanca ise, doğudan batıya doğru bölgeye girmiştir. Provansça, Fransızca'ya çok yakın bir dildir, fakat Fransızca'nın lehçesi değildir, ayrı bir Latin dilidir. Bu dili bugün anadili olarak ancak bir kaç bin kişi konuşuyor. Fransızca, zamânımıza kadar uzanan bir süre içinde, Orta Çağ'dan bu yana, Provansça'yı silmiş ve İtalyanca'yı daha doğuya atmıştır.

Montpellier(Monpelie), Provans batısında Languedoc'da kalan, Akdeniz'e yakın bir şehirdir.

Oranj Prensliği

Provans'ın kuzey-batı ucunda küçük Oranj(Fr.Orange) kontluğu(sonra prensliği), uzun ömürlü olmuştur. Buradaki Oranj adı, ayni adı taşıyan Holanda kraliyet hânedânı ile aynidir(aş.bk.). Oranj, portakal ve portakal rengi demektir.

1) Giraud Adémar, 1. Orange kontu yaklaşık 1000 yılına doğru kontluğu kurdu. 2) Raimbaud I, muhtemelen onun oğludur. 3) Bertrand I, 2'nin oğlu olup yaklaşık 1063'te öldü. 4) Raimbaud 1063?-1121?=58?, 3 oğludur. Bunun kızı 5) Tiburge I 1121-1150=29, bir buçuk asır kadar süren ilk Orange âilesinin son kontesidir. 1150'de kontluğun başına Montpellier Kontları âilesinin bir dalı geldi:

6) Guillaume I, eşinin yerine Orange kontu 1150-1156=6, eşi ile ortak kont 1129-1150=21, aslen Omélas senyörü(baronu), Montpellier kontu Guillaume V oğlu = 5) Tiburge I(yk.bk.), izd.1129=21. Çocukları: 7) Guillaume II 1156-1160=4(1150'den beri kont unvânı) ve Raimbaud III, 1150-1173 arasında kont unvânıyle kontluğun bir yöresine hâkim, çocuksuz. 7. Kont'un oğlu 8) Guillaume III 1160-1175=15, bunun oğlu 9) Raimbaud IV 1175-1190=15, çocuksuz. 7. Kont'un kızı: Tiburge II(ölm.1180), çocuksuz, 1160'dan ît.kontes unvânıyle kontluğun bir yöresine hâkim oldu. 5=6 kızı: Tiburge III(ölm.1182), 1173'ten ît.kontes unvânıyle bir yöreye hâkim oldu=1. Gaufred de Mornas, =2. Bertrand I de Baux, 1173'te eşi dolayısıyle kont unvânı alıp kontluğun bir yöresini eşiyle yönetti, 1178'de Almanya imparatoru Friedrich I Barbarossa, bu konta Oranj Prensi sanını verdi. Bundan sonraki hükümdarlar, kont yerine prens unvânı kullandılar. Bu sûretle 1150-1190=40 yıl süren Montpellier hânedânı da sona erdi. Oranj prensliğinin başına 1190'da Baux âilesi geçti. Bertrand I de Baux=Tiburge III oğlu:

10) Guillaume IV 1190-1218=28, 1181'de babası ölünce Baux baronu ve Oranj prensi oldu. =1. Alix, =2. Hermengarde de Sabran. İlk eşinden 11) Guillaume V 1218-1239=21, oğlu 12) Guillaume VI 1239-1248=9, bunun kardeşi 13) Raymond II 1248-1289=41(1239'dan beri pr.sanı)=1. Hermengarde, =2. Laure Aymar de Grignan, izd.1272, oğlu 14) Bertrand II 1289-1300=11, çocuksuz, =Isoarde, Amir de Corben kızı.- 10. Prens'in 2. eşinden olan kç.oğlu: Raymond I 1218-1282=64 yıl müddetle prens sanı ile prensliğin bir kısmını yönetti=Malberone de Condorcet. Oğlu 15) Bertrand III 1300-1335=35, daha 1282'de prens sanı ile prensliğin bir kısmına hâkim oldu, Napoli krallığında Avellino kontluğunu da elde etti=Eléonore de Genève. Oğlu 16) Raymond III 1335-1340=5=1. Mabille d'Anduse, izd.1291, =2. Anne de Viennois(ölm.1344). Oğlu 17) Raymond IV 1340-1393=53, ilâveten Avellino kontu=1. Constance de Trians, çocuksuz, Vicomte Arnaud de Tallard kızı, =2. Jeanne(ölm.1370'ten sn.), Comte Amé III de Genève

kızı. Son eşinden kızı ve halefi: 18) Marie de Baux, Oranj hükümrân prensesi 1393-1417=24, Baux âilesinden(1190-1417=227) son hükümdardır = 19) Jean III(Orange'da I) de Châlon ile 1417-1418=1, Oranj prensliğinde Burgonya(Franche Comté) Kontları âilesinin bir dalının hükümranlığı başlar(1417-1530=113), izd.1388=29, Arlai senyörü (baronu) 1390, ortak Orange prensi 1393, Burgonya dukalığı ve kontluğu kral nâibi 1408, Languedoc eyâletinde kral nâibi 1417-18, Sire Louis d'Arlai oğlu ki o da Arlai sire'i Jean I de Châlon oğlu ve bu da Burgonya ve Châlon kontu Jean le Sage(ölm.1267)'ın 4. oğludur, tafsîlât için bk.Burgonya Kontluğu. 18=19 izdivâcından:

20) Louis I de Châlon le Bon=İyi(1389-1463=74), 1418-1463=45, =1. Jeanne (ölm.1445), izd.1408=37, Orbe senyörü Henri de Montbéliard kızı, =2. Eléonore (ölm.1456), izd.1446(ertesi yıl)=10, Comte Jean IV d'Armagnac kızı, =3. Blanche (ölm.1474), çocuksuz, Seigneur Guillaume de Gamaches kızı ve Troissy senyörü Jean de Châtillon'dan dul. 2. eşinden: Hugues de Châlon(ölm.1490), Orbe ve Château-Guyor senyörü, çocuksuz=Louise(ölm.1503), izd.1479=11, Duc Amedeo IX de Savoie kızı. 20. Prens'in ilk eşinden oğlu:

21) Guillaume VII 1463-1475=12, ilâveten Arlai ve Argueil sire'i=Catherine (ölm.1476), izd.1483=37. 21. Prens'in gayri meşrû oğlu: Etienne, bâtard de Châlon, Orpierre ve Montbrison baronu, Orange v.1492-1497. 21. Prens'in oğlu:

22) Jean II 1475-1502=27, Brötonya kral nâibi 1499-1502=3. =1. Jeanne (ölm.1493), çocuksuz, Duc Charles I de Bourbon kızı. =2. Philiberte, Charny kontesi, Brienne kontu Antoine I de Luxembourg kızı. Bu eşinden:

23) Philibert(1502-1530=28), Orange prensi ve sire d'Arlai 1502-1530=28, Besançon vikontu, Tonnerre kontu ve Saint-Paul kontu 1522-1530=8, orgeneral 1527, Napoli kral nâibi 1528-1530=2, evlenmedi. Onunla Châlon hânedânı sona erdi ve Nassau hânedânı başladı(1530-1673=143). Kızkardeşi:

Claude de Châlon(ölm.1521)=Comte Henri de Nassau(Graf Heinrich v. Nassau), Graf Johann v.Nassau oğlu, izd.1515=6. Oğulları René, 24. Prens oldu, aş.bk.

Nassau-Orange Hânedânı(1530-1673=143)

Hânedân için bk.*Almanya* ve *Holanda* kitaplarında(c.IV) *Nassau* bahsi. Johann III. Nassau(Almanya) kontu 1494-1516=22=Elizabeth, Landgraf Heinrich v.Hessen kızı, 2 oğulları: Heinrich v.Nassau(Fr.Henri de Nassau)(1483-1538=55), Nassau kontu 1516-1538=32, =1. Françoise, Romond kontu Jacques de Savoie kızı, çocuksuz, =2. Claude(ölm.1521), izd.1515=6, Orange prensi Jean II de Châlon kızı, yk.bk., =3. Mencie Mondoze, Kalabriya dukası Roderico kızı, çocuksuz.- Guillaume le Vieux=Eski (Alm.Wilhelm)(1488-1559=71), Nassau-Dillenburg kontu 1516-1559=43, =Walpurge, Egmont kontu Jean le Vieil=İhtiyar kızı, =2. Julienne, Graf Otto v.Stolberg kızı ve Comte Philippe de Hainaut'dan dul(ölm.1580). Kont Heinrich'ın(ölm.1538) 2. eşi Orange prensesinden oğlu:

24) René(1518-1544=26), dayısının yerine Orange prensi 1530-1544=14, babasının yerine Nassau(Almanya) dukası 1538-1544=6, Charles-Quint'in Holanda

eyâlet vâlîsi, çocuksuz = Anna(1532-1568=56), izd.1540=4, yş.8-12, sûrî, zevcinden 14 yş.kç., Duc Antoine de Lorraine kızı(=2. Arschot dukası Philipp v.Croy). 24. Prens'in yerine geçen amcası Wilhelm'in(ölm.1559, yk.bk.) oğlu:

25) Guillaume VIII de Nassau-Dillenbourg(Alm.Wilhelm VIII v.Nassau-Dillenburg, Fl.Willem VIII van Nassau-Dillenburg)(1533-1584=51)(2. eşinden), Orange prensi 1544-1584=40 + Holanda stathouder'i(cumhur başkanı) 1578-1584=6. =1. Anne d'Egmont(ölm.1559), Graf Maximilian v.Büren kızı, =2. Anne, Kurfürst Maurice v.Sachsen kızı, =3. Charlotte(ölm.1582), izd.1574=8, Montpensier dukası Louis III de Bourbon kızı, =4. Louise, Fransa deniz kuvvetleri kumandanı Amiral Gaspard de Coligny kızı ve Seigneur Charles de Téligny'den dul. Nassau hânedânının bu yıllarda Protestan'lığı(Kalven mezhebi) kabûl ederek hem Almanya'yı, hem Fransa'yı karşısına aldığını kaydetmek gerekir. İlk eşinden oğlu:

26) Philippe Guillaume de Nassau(1554-1618=64), Orange prensi 1584-1618=34. çocuksuz = Eléonore(1587-1619=32), izd.1606=13, yş.19-32, zevcinden 33 yş.kç., Prince Henri I de Bourbon-Condé kızı. 25. Prens'in 2. eşinden kızı: Emilie de Nassau(ölm.1624)=Emmanuel, Portekiz prensi(ölm.1638), izd.1597(1)=27, Hindistan sömürgeleri genel v., çocukları için bk. Portekiz. 25. Prens'in 2. eşinden oğlu:

27) Maurice de Nassau(1576-1625=49), ağabeyinin yerine Orange prensi 1618-1625=7 + Holanda stathouder'i 1584-1625=41, evlenmedi. 25. Prens'in 4. eşinden oğlu:

28) Frédéric Henri de Nassau(1584-1647=63), Orange prensi ve Holanda stathouder'i(ağabeyinin yerine) 1625-1647=22 = Emilie(ölm.1675), Graf Johann Albert v.Solms-Brünsfeld kızı, oğulları:

29) Guillaume IX de Nassau(1626-1650=24), Orange prensi ve Holanda sathouder'i 1647-1650=3. =Mary(1632-1660=28), izd.1649=1, yş.17-18, İngiltere kralı Charles I Stuart kızı. Postüm ol.doğan tek çocukları:

30) Guillaume Henri de Nassau(İng.William III, Orange prensliğinde Guillaume X, Holanda'da Willem III)(1650-1702=52), çocuksuz, sonuncu Orange prensi(doğar doğmaz) 1650-1673=23 + İngiltere kralı 1694-1702=8 + ortak İngiltere kralı(eşi ile) 1689-1694=5 + Holanda stathouder'i(irsî devlet başkanı) 1672-1702=30. =Mary II Stuart(1662-1694=32), izd.1677=17, yş.15-32, İngiltere hükümrân kraliçesi 1688-1694=8, halasının oğlu. Âilenin dîğer bütün üyeleri için bk.Holanda.

Holanda'nın irsî devlet başkanları olan Nassau-Dillenburg kontları, Nassau kontu ol.Almanya imparatoruna, Orange prensi ol.Fransa kralına, tâbî, fakat Holanda devlet başkanı ol.bağımsız idiler ve Holanda o dönemde büyük devletler arasında idi. 30. Nassau Prensi'nin Holanda'nın başına geçmesi, en kudretli Hristiyan devletin hükümdârı olan 14. Louis'yi sinirlendirdi. Holanda tahtını elde eden ve İngiltere tahtını elde etmeye hazırlanan bu Alman hânedânından, Nassau'lardan nefret ediyordu. Fransa'nın tâ güneyinde toprakları olmasına tahammül edemedi. 1673'te Orange prensliğini Guillaume Henri'den ve Nassau hânedânından aldı, akrabâsından Auvergne Kontu'na verdi. 1714'te prensliği büsbütün ilğâ ve doğrudan Fransa'ya ilhâk etti.

Nassau hânedânının bir dalının 143 yıl müddetle Güney Fransa'da küçük bir prensliğin hükümdârı olması, hânedânın bu dalına Orange Hânedânı denmesine vesîle oldu ki, bugünki Holanda kraliyet hânedânıdır.

Provans Kontları

Provans, Karolenjler zamânında bu hânedânın prenslerinden bâzılarına kral titri ile verildi. Provans kralı Warnier ölünce, Provans, daha dar sınırlar içinde, oğlu veyâ kardeşi olan Boson I'e kontluk ol.verildi:

1) Boson I, 1. Provans kontu 926-948=22, çocuksuz=Berthe, İtalya kralı Hugo yeğeni(=2. Comte Raymond II de Rouergue). 2) Boson II 948-968=20, Rotbold oğlu olup 1. Kont ile yakınlığı saptanamıyor. Yerine ard arda 2 oğlu Provans kontu oldu:

3) Guillaume I 968-992=24=Adélaïde(ölm.1002), Comte Geoffroy Grisegonelle d'Anjou kızı. 4) Rotbold 992-1008=16. 5) 3 oğlu Guillaume II 1008-1018=10=Gerberge, Comte Otte Guillaume de Bourgogne kızı. 6) Guillaume III 1018-1037=19, çocuksuz, kızkardeşi Emma=Comte Guillaume Taillefer de Toulouse, izd.990. 7) Geoffroy I Guillaume 1037-1063=26, 5 oğlu, 1018'den beri ortak kont, merkezi Arles=Etienette. Kardeşi Bertrand I Guillaume, 1018-1054'te ortak kont. Bunun kızı=Comte Raymond de Saint-Gilles, izd.1066, ünlü Tuluz kontu. Bertrand I oğlu 8) Guillaume Bertrand II 1063-1083=20, 1054'ten beri ortak kont. Kızı Adélaïde=Comte Ermengaud IV d'Urgel. 8 kardeşi 9) Geoffroy II 1083-1094=11, 1054'ten beri ortak kont. Bu âileden Etienette(ölm.1148), Raymond de Baux ile, Bérangère(ölm.1148) ise Kastilya kralı Alfonso VIII(ölm.1157) ile(1128=20) evlendi. Tuluz kontlarından Alphonse Jourdain, 1125'te Yukarı(Güney) Provans kontu oldu. 9. Kont'un çocuksuz ölmesi üzerine: 10) Etienette 1094-1100=6 hükümrân kontes oldu, 7. Kont'un dul eşi idi ve ayni hânedâna mensûb bulunduğu anlaşılıyor. 7=10 evlenmesinden: Bertrand II, 1063-1093'te ortak kont oldu, meşrû çocuk bırakmadı=Mathilde, eşinden önce öldü, kızkardeşi: 11) Gererbge 1100-1112=12 annesinin yerine geçti ve kızı lehine ferâgatle konteslikten ayrıldı=Gilbert(ölm.1108), izd.1100=8, Gévaudon vikontu, 1100'de ortak Provans kontu. Bu sûretle Provans Kontları hânedânı(968-1112=144) değişti ve kontluk, Gévaudon Vikontları âilesine geçti ki kontluk hânedânı ile karâbeti olabilir. Târihlerin çoğu yaklaşıktır. 11. Kontes'in kızı ve halefi(Gévaudon hânedânı):

12) Douce 1112-1113=1, sâdece 1 yıl hüküm sürüp Provans kontluğundan kocası lehine çekildi(1113). Bu sûretle 1113'te Barselona Hânedânı başladı. Kontes Douce 1190'a doğru 90 küsur yaşında öldü. =13) Raymond Béranger I(Barselona'da III)(1083-1131=48), Provans kontu(eşinin yerine) 1113-1131=18 + Barselona kontu, Barselona kontu Raymond Béranger II oğlu, Provans kontluğunun bir kısmını Tuluz kontlarından Alphonse Jourdain'e bıraktı(1125). Oğlu 14) Béranger Raymond(1116-1144=28), Provans kontu 1131-1144=23=Béatrix, izd.1135=9, Comte Bernard VI de Melgueil kızı(=2. Alais senyörü Bernard Pelet). Oğlu 15) Raymond Béranger II le Jeune=Genç, kont 1144-1166=22=Richilde, izd.1162=4, Polonya kralı Vladislas II kızı ve Kastilya kralı Alfonso VIII'den dul(=3. Comte Raymond V de Toulouse, izd.1166). kızları 16) Douce II, kontes 1166-1172=6, 9 yaşında öldü ve Provans babasının amca oğluna geçti:

12=13 izdivâcından doğan by.oğul: Raymond Béranger IV le Jeune=Genç(1113-1162=49), babasının yerine Barselona kontu 1131-1162=31, Aragon kralı titri ile prince consort 1151-1162=11 = Petronille(1135-1172=37), izd.1151=11, yş.16-27, zevcinden 22 yş.kç., Aragon kraliçesi 1137-1162=25(oğlu lehine ferâgat etti). Bu sûretle Barselona Kontları Hânedânı 1113'te Provans kontluğundan sonra 1162'de de Aragon krallığını ele geçirdiler. Aragon'da Navar hânedânı sona erip Barselona hânedânı başladı. Raymond Béranger IV'ün Aragon Kraliçesi ile evlenmesinden doğanlar:

17) Alphonse I(Aragon'da Alfonso II)(Raymond le Chaste=Afîf(1152-1196=44), Aragon kralı ve Barselona kontu 1162-1196=34, Rousillon kontu 1172-1196=24. =1. Mafalde, tal., çocuksuz, Portekiz kralı Alfonso I kızı. =2. Sancie, izd.1174, Kastilya kralı Alfonso VIII kızı. Alphonse, 1167-68'de Provans kontu sanını taşıdı, sonra kontluğu kardeşine bıraktı. Kardeşi 18) Raymond Béranger III, Provans kontu 1171(fiilen 1168)-1181=10, çocuksuz. Kardeşi 19) Sanche, Provans kontu 1181-1196=15, Roussillon ve Cerdagne kontu 1185-1196=11. Kızkardeşi: Douce(ölm.1198)=Sancho I(ölm.1211), Portekiz kralı. Şecere için detay: Aragon bahsinde.

17. Kont'un by.oğlu Pedro(Fr.Pierre) Barselona kontu sanını taşıdı ise de, kontluğa fiilen kardeşi hükümetti, Aragon kralı(1196-1213=17) oldu=Marie(ölm.1214), izd.1204=9, Comte Guillaume de Montpellier kızı. Kardeşi 20) Alphonse II, Provans kont 1196-1209=13, Provans v.1185-1196=11, Forcalquier kontu 1193-1209=16=Gersinde, izd.1193, Forcalquier kontu Guillaume II de Sabran torunu ve vârisesi. 20. Kont'un 3 kızkardeşi için bk.Aragon. 20. Kont'un oğlu ve halefi:

21) Raymond Béranger IV(1198-1245=47), Provans ve Forcalquier kontu 1209-1238=29, 4. ve en kç.kızı Béatrix(Béatrice) lehine ferâgat etti. = Béatrix(ölm.1266), izd.1220=25, Comte Tommaso de Savoie kızı. 4 kızları oldu ki bk.Aragon(ilki Fransa, ikincisi İngiltere kraliçesi oldular). En küçükleri ve babasının halefi:

22) Béatrix(ölm.1267), Provans ve Forcalquier kontesi 1238-1267=29, Sicilya kraliçesi 1266-1267=1. Bu Kontes ile Provans'ta Aragon Hânedânı(1113-1267=154) sona erdi. Capet-Anjou Hânedânı başladı. Bu hânedân ile ülkenin tamâmen Fransız'laşması dönemine girildi. 22. Kontes'in eşi:

23) Charles I de France(1220-1285=65), izd.1246=21. =2. Comtesse Marguerite de Tonnerre, izd.1268(ertesi yıl), Duc Eudes de Bourgogne kızı. Fransa kralı Louis VIII le Lion=Arslan'ın(1187-1223-1226) Kastilya kralı Alfonso IX kızından olma 5. ve en küçük oğlu ve Capet-Anjou hânedânının atası. Anjou ve Maine kontu 1246-1285=39, Provans ve Forcalquier kontu 1267-1285=18 ve eşi ile birlikte ortak kont 1246-1267=21, Napoli ve Sicilya kralı 1266-1285=19, Kudüs titüler kralı 1278-1285=7, 1248'de Haçlı seferine gitti. Bu hânedânın şeceresi *İtalya* kitabında Napoli-Sicilya krallığı bahsinde Anjou kısmında verileceği için bundan sonrası burada özetlenecektir. Bu hânedânın Provans ile Güney İtalya'daki Napoli krallığını birleştirdiğine dikkat etmek gerekir. Hükümdâr olan kral-kont, Napoli kralı sıfatıyle bağımsız, fakat Provans, Anjou ve Maine kontu sıfatiyle Fransa kralına tâbîdir. Charles(İt.Carlo) I'in kç.oğlu Philippe ile 3 kızı(en küçükleri Macaristan kraliçesi) için bk.Napoli Krallığı. Charles I'in by.oğlu ve halefi:

24) Charles(İt.Carlo) II le Boiteux=Topal(1246-1309=63), prensliğinde Salerno prensi, kraliyet vel.i 1266-1285=19, Provans, Forcalquier, Anjou, Maine kontu ve Napoli(Güney İtalya) kralı 1285-1309=24. =Marie(Maria)(ölm.1323), izd.1271=38, kraliçe 1285-1309=24 + 1309-1323=14 = 38, Macaristan kralı Stephan V kızı. 5 pr.ve 5 prs.doğdu ki bunlar Napoli bahsinde verilecektir. Prenseslerden biri Aragon kraliçesi, biri Sicilya kraliçesi, biri Mayorka kraliçesi oldu ve en küçükleri Béatrix 2. izdivâcını Bertrand de Baux(yk.bk.) ile yaptı. Büyük oğulları Charles Martel babasının hayâtında öldü ve Anjou-Macaristan dalının kurucusu oldu. İkinci oğulları râhib olup babasının hayâtında ölünce Charles II'nin yerine 3. oğlu geçti:

25) Robert(İt.Roberto) le Sage ve le Bon=Bilge ve İyi(ölm.1343), Kalabriya dukası ve ağabeyinin yerine kraliyet vel.i 1297-1309=12, Provans ve Forcalquier(Provans kuzeyinde Durance çayının dirseğinin hemen kuzeyinde kasaba) kontu ve Napoli kralı 1309-1343=34. =1. Yolande(Yolanda)(ölm.1302), izd.1297=5, Aragon kralı Jaime II kızı. =2. Sancie(Sancia)(ölm.1345), izd.1309=34, çocuksuz, kraliçe 1309-1343=34. Mayorka kralı Jaime I kızı. Robert'in tek çocuğu olan oğlu babasının hayâtında öldü: Charles(Carlo)(1297-1328=31), Kalabriya dukası ve kraliyet vel.i 1309-1328=19 = Marie(Maria)(ölm.1328), izd.1323=5, Comte Charles de Valois=Mahaud de Châtillon kızı. 2 prs. bıraktı. Küçükleri Marie(1328-1366=38) 3 izdivâcının 2.'sini Avelino kontu Robert de Baux ile yaptı(yk.bk.). Vel.- Pr.Carlo'nun büyük kızı Jeanne I, dedesine halef oldu:

26) Jeanne(İt.Giovanna) I(1326-1382=56), çocuksuz, Provans kontesi ve Napoli kraliçesi(dedesinin yerine) 1343-1382=39. =1. André(Andreas)(1325-1345=20), izd.1333=12, yş.7-19, zevcinden 1 yş.kç., önceleri sûrî, Macaristan kralı Charles Robert(Capet-Anjou) oğlu, titüler Napoli kralı 1343-1345=2. =2. Louis(Luigi)(1320-1362=42), izd.1346(ertesi yıl)=16, yş.20-36, zevcinden 6 yş.kç., titüler Napoli kralı 1346-1362=16, gayri meşrû çocukları var, Taranto dukası, Anjou prensi. =3. Jacques(Jaime)(ölm.1375), izd.1363(ertesi yıl)=12, Aragon prensi, titüler Mayorka kralı, titüler Napoli kralı 1363-1375=12, Roussillon ve Cerdagne kontu. =4. Otton(Otto) (ölm.1384), izd.1376(ertesi yıl)=6, yş.50-56, titüler Napoli kralı 1376-1382=6, Taranto prensi 1376, Herzog Heinrich v.Braunschweig-Grübenhagen oğlu.

Jeanne I'in çocuksuz ölümü ile kızkardeşinin dâmâdı, Anjou hânedânından Carlo III, sonra onun oğlu ve kızı, Napoli'de kral ve kraliçe oldular, fakat Provans Kontluğu ayrıldı. Kraliçe-Kontes Jeanne I, Fransa prenslerinden Louis'yi(bk.aş.no.27) evlâd edinmişti, Provans Kontluğu ona kaldı, fakat Napoli kralı olamadı. Bu sûretle Birinci Anjou Hânedânı Provans'ta 1267-1382=115 yıl devâm etti ve İkinci Anjou Hânedânı ise Provans'ta 1382-1481=99 yıl sürdü. Fransa'nın Capet hânedânının dalları olan her iki Anjou hânedânının Provans'ta hükümranlığı toplam 214 yıldır. 1481'de son Provans kontu çocuksuz ölünce taht açık kaldı. Fransa Kralı, 1486 yılında yayınladığı fermân ile Provans'ı Fransa kraliyet tâcına aldı, yânî doğrudan Fransa'ya ilhâk etti.

İkinci Anjou hânedânının ilk prensi Louis I, Fransa kralı(1350-1364) Jean II le Bon=İyi(1319-1364)'nin 2. oğludur. Jean II de Capet-Valois'nın ilk eşi Bonne de Luxembourg'dan doğdu. Ağabeyi Fransa kralı(1364-1380) Charles V le Sage=Bilge'dir

(1337-1380). İşte bu Fransa kraliyet prensi Louis'yi, çocuğu olmıyan Napoli kraliçesi ve Provans kontesi Jeanne I d'Anjou, ölümünden 2 yıl önce, 1380'de resmen evlâd edindi. Kendisinden 13 yaş küçük olan Louis I, 1380'de 41 yaşında ve Anjou kontu idi. Louis VIII'den inen Anjou hânedânının ana dalı Fransa'da söndüğü için, Jean II'den inen bu ikinci Anjou hânedânını 1356'da başlatmıştır. Kraliçe'nin bu prensi seçmesi de bu sebepledir. Ancak eski Anjou hânedânının yan daldan prensleri İtalya'da devâm ettiği için, onlar Napoli tahtına çıktılar ve Provans'ı alan Louis I'e, Kraliçe Jeanne'ın vasıyyetine rağmen, Napoli'yi vermediler.

Jean II, Louis VIII'in 5. kuşak torunudur(torununun torununun oğlu). 27) Louis I de France(1339-1384=46), mânevî annesi Jeanne I'in yerine 27. Provans kontu 1382-1384=2 + Anjou (1360'ta Anjou dukalık derecesine çıkarıldı) ve Maine kontu 1356-1384=28, Napoli titüler kralı 1382-1384=2, titüler Kalabriya dukası, Guyana ve Langdok eyâletleri kral nâibi, sonra(1370) Dauphiné kral nâibi, Touraine dukası, 1370-1384=16, Fransa kral nâibi ve başbakanı 1380-1384=4. =Marie(ölm.1404), Guise kontesi, Charles de Blois kızı. Kç.oğulları: Charles du Maine(ölm.1404), titüler Kalabriya dukası, 1399'da Napoli eyâlet v., evlenmedi. By.oğlu ve halefi:

28) Louis II d'Anjou(1377-1417=40), Provans kontu, Anjou dukası, Maine kontu ve titüler Napoli kralı 1384-1417=33, =Yolande(Infanta Yolanda)(ölm.1442), izd.1400=17, zevcinden sn.25 yıl yaşadı. Guise kontu 1404, Aragon krallığı müddeîsi 1410. 3 oğlu ve 2 kızı oldu:

Marie d'Anjou(1394-1463=69), Fransa kraliçesi 1422-1461=39 + 1461-1463=2 = 41 = Charles VII(1403-1461=58), izd.1422=39, yş.28-67, zevcinden 9 yş.by., Fransa kralı 1422-1461=39, çocukları(bu arada Louis XI) için bk.Fransa.- Yolande d'Anjou(ölm.1440), çocuksuz. =1. Jean d'Alençon, =2. Duc François I de Bretagne(ölm.1450), izd.1431=9.- Charles d'Anjou(1414-1472=58), Mortain kontu, sn.Maine kontu 1434-1472=38, Langdok eyâlet v.1443. =1. Cambella Rufo, çocuksuz, =2. Isabeau, Comte Pierre I de Saint-Paul(Lüksenburg hânedânı) kızı, kızları Louise d'Anjou(ölm.1477)=Nemours dukası Jacques d'Armagnac(ölm.1477), izd.1462=15. Charles d'Anjou'nun(ölm.1472) oğlu için bk.aşağıda no.31.- No.29 ve 30.

29) Louis III(1403-1434=31), Provans, Maine kontu ve Anjou dukası ve titüler Napoli kralı 1417-1434=17, Kalabriya dukası 1420-1434=14, Touraine dukası 1424-1434=10, 1423'te Napoli kraliçesi Jeanne II d'Anjou tar.evlâd edinildi, çocuksuz. =Marguerite, izd.1431=3, Duc Amedeo VIII de Savoie kızı(=2. Kurfürst Ludwig v.Rhein, izd.1344, 10 yıl sn., =3. Graf Ulrik VIII v.Württemberg).

30) René le Bon=İyi(1408-1480=72), Provans kontu ve Anjou dukası(Maine kontluğunu kardeşi Charles aldı) 1434-1480=46, Lorraine ve Bar dukası 1420-1480=60, Napoli kralı 1435-1480=45, Napoli kraliçesi Jeanne II d'Anjou tar.evlâd edinildi ve 1435'te Kraliçe çocuksuz ölünce Napoli'ye gidip Güney İtalya kralı oldu. =1. Isabelle(ölm.1453), izd.1420=33, Duc Charles I de Lorraine kızı. =2. Jeanne(ölm.1498), izd.1454(ertesi yıl)=26, çocuksuz, Sire Gui XIV de Laval kızı. Çocukları için bk.Fransa/Lorraine ve İtalya/Napoli. Ölümünde oğlu Jean d'Anjou, Lorraine dukası oldu ve Provans kontluğunu yeğeni Charles d'Anjou aldı.

31) Charles III(Maine kontu ol.II)(1436-1481=45), amcasının yerine son Provans kontu 1480-1481=1, babasının yerine Anjou ve Maine kontu 1472-1481=9, çocuksuz. =Jeanne(1448-1480=32), izd.1473=7, yş.25-32, zevcinden 12 yş.kç., Comte Ferry II de Guise et de Vaudemont kızı.

Monako Prensliği

Monako(Fr.Monaco) prensliği, Provans'ın güney-batısında, Akdeniz kıyısında, İtalya sınırına yakın küçük bir arâzîde kurulmuş eski bir devlettir, hâlen devâm ediyor. Adını merkezi olan kasabadan alıyor. Côte d'Azur'de Nice(Nis) şehrinden doğuya doğru olan kıyı üzerindedir ve İtalya ile arasında ancak Menton şehri vardır. Katolik'tir. Monako'da İtalyan asıllı Grimaldi âilesi(968-1731=763), sonra Fransız asıllı Matignon âilesi(1731-1949=218) hüküm sürdü ve 1949'dan bu yana Fransız asıllı Polignac âilesi prenslik tahtındadır. Fransa 1792-1814'te 22 yıl müddetle prensliği işğâl etmiş, 1814'te yeniden müstakil devlet olarak tanımıştır. Bugün de öyledir. Fransızca konuşulur. Fransa ile gümrük birliği vardır. 1814'te Monako Prensi, Sardunya kralına tâbî oldu. 1849'da Menton şehrini Sardunya'ya bıraktı. Fakat 1861'de Menton'u Fransa, Sardunya'dan(İtalya) aldı. Monako Prensi denen hükümdârın unvanları şöyledir: Duc de Valentinois(1715), Duc d'Estouteville, Duc de Mazarin, Duc de la Meilleray, Duc de Mayenne, Prince de Château-Porcien, Marquis de Guiscard, Marquis de Baux, Comte de Carladès, Comte de Ferette, Comte de Belgrot, Comte de Thann, Comte de Risemont, Comte de Thorigny, Comte de Longjumeau, Baron de Buis, Baron de Kambye, Baron de Saint-Lô, Baron de la Luthumière, Baron d'Altkirch.

Grimaldi âilesi Cenevizli'dir. Âilenin atası Otto Canella(1070-1143=73), 1133'te Cenova'da konsül oldu. 1162, 1170 ve 1184'te konsül(Ceneviz cumhur başkanı) seçilen oğlu Grimaldo, âileye adını verdi. İlk Monaco senyörü Rainier I(no.1), bu Grimaldo'nun torununun torunudur. Rainier I, Fransa deniz kuvvetleri kumandanı oldu ve Frnasa Kralı kendisine senyörlü(baronluk) verdi. Cagnes senyörü unvânını aldı. Napoli krallığında da San Demetrio senyörü idi. Oğlu Charles I, gene Fransa deniz kuvvetleri kumandanı oldu. 1331'de Monako ve 1346'da Menton senyörü oldu. Fransa 1512'de Monako'nun bağımsızlığını tanıdı ise de Monako 1524'te İspanya'ya tâbî oldu. 1612'de Monako senyörü prens sanını aldı. 1641'de Fransa'dan Valentinois dukalığı ve ertesi yıl Baux markiliğini alarak Fransa soyluları arasına girdi.

Matignon âilesinin atası Etienne de Gouyon olup, 1200'e doğru Luce de Matignon'la evlenip Gouyon âilesi Matignon soyadını aldı. Gerek Matignon, gerek Polignac âileleri, Grimaldi armalarını kabûl ettiler. Polignac'ların kökeni 1205'te Yukarı Loire yöresindeki Chalençon âilesidir. Guillaume de Chalençon, kuzini Valpurge ile evlenince onun Polognac soyadını kabûl etti. Valpurge, Vicomte Randonnet-Armand IX de Polignac'ın kızkardeşi idi ve 1421'e doğru Polignac mîrâsına vâris olup kocasına geçirdi.

1) Rainier I 1297-1314=17, 2) oğlu Charles I le Grand=By. 1314-1357=43, Cagnes senyörü iken 1331'de Monako senyörü oldu. 3) oğlu Rainier II 1357-1407=50, 12 yıllık fâsıla, oğlu 4) Jean I 1419-1454=35, oğlu 5) Catalan 1454-1457=3, kızı 6)

Claudine(1451-1514=63) 1457-1458=1 = 7) Lambert(izd.1465=29, yş.14-43)(l'in torununun oğlu, âilenin Antibes dalından) 1458-1494=36, oğulları 8) Jean II 1494-1505=9, kardeşi 9) Lucien 1505-1523=18, kardeşi 10) Augustin 1523-1532=9, 9 oğlu 11) Honoré I 1532-1581=49, oğlu 12) Charles II 1581-1589=8, kardeşi 13) Hercule 1589-1604=15, oğlu ve 1. Prens:

14) Honoré II(1597-1662=65)(1604-1662=58), 1612'den ît.Monako prensi, çocukluğunda dayısı Pr.Federigo Landi Valdetare'nin niyâbetinde, 1643'te Valentinois dukası ve Baux markisi(1659'da dukalığı torununa terketti)=Ippolita(Hippolyte) (ölm.1638), izd.1616=22, Melzo kontu Teodoro Carlo Trivilzio=Caterina de Gonzaga kızı, oğulları: Hercule(1623-katli 1651=28), vel.1623-1651=28, Campagne markisi 1623-1642, Baux markisi 1642-1651=Maria Aurelia(ölm.1670), izd.1641=10, Molfetta baronu Luca Spinola=Pelina Spinola kızı, çocukları: no.15; Charles(1648-1652=4); Hippolite (1644-1722=78), râhibe; Jeanne(1645-1674=29)=Livorna ve Pianezza markisi Charles de Simiano; Dévote(1646-1722=76), râhibe; Thérèse "Mlle de Carladès"(1650)=San Martino markisi Sigismondo IV d'Este, izd.1671, Filippo d'Este=Margarita(Savoie dukası Carlo Emanuele I'in gayri meşrû kızı) by.oğlu, 4 oğul ve 3 kızları oldu; Péline(1651-1724=73)=1. Michele Imperiali markisi Andrea, izd.1662, yş.11, =2. Marchese Ambrogio Doria.

15) Louis I(1642-1701=59)(1662-1701=39), Carladès kontu 1642-59, Valentinois dukası 1659-62, 1698-1701'de Fransa'nın Roma büyükelçisi=Catherine(1639-1678=39), izd.1660=18, yş.21-39, zevcinden 3 yş.by., Mareşal Duc Antoine III de Gramont= Françoise de Chivré kızı, çocukları: No.16; François(1669-1748=79), Besançon başpiskoposu 1722-1731=9; Jeanne(1662-1726=64), râhibe; Thérèse(1663-1675=12); Anne(1664-1700=36)= Uzès dukası Jacques de Crussol(1675-1739=64), izd.1696=4, yş.32-36, zevcinden 11 yş.by., Duc Emmanuel=Marie de Sainte-Maure oğlu, 2 kızları oldu.

16) Antoine I(1661-1731=70)(1701-1731=30), prensliğinde Valentionis dukası(bu dukalığı 1715'te dâmâdına terketti), vel.1662-1701=39 = Marie(1674-1724=50), izd.1688=36, yş.14-50, zevcinden 13 yş.kç., Armagnac kontu Louis de Lorraine=Villeroi dukası Mareşal Nicolas III de Neufville kızı, çocukları: No.17; Catherine(1690-1696=6); Elisabeth(1698-1702=4); Marguerite "Mlle de Carladès"(1700-1758=58)=Isenghien ve Massmines prensi Louis de Gand de Mérode de Montmorency(1678), izd.(3) 1720, yş.20, zevcinden 22 yş.kç., Pr.Jean=Marie de Crevant oğlu; Marie(1702-1703=1); Marie "Mlle de Chabeuil"(1708-1726=18). Böylece Prens'in 6 kızı oldu ve hiç oğlu olmadı. Gayri meşrû çocukları: Antoinette "Mlle de Saint-Rémy"(Paris Operası'nda dansöz Victoire Vertu'den); Louise Grimaldi(1705-1723=18)(adı bilinmeyen bir Provans kadınından); Antoine(Elisabeth Dufort'dan)(1697-1784=87), 1715'te babası tar.meşrû kabûl edildi ve Chevalier de Grimaldi unvânını aldı.

17) Louise Hippolyte(1697-1731=34)(1731=10 ay), vel.prs.1701-1731=30 = Jacques Goyon de Matignon et de Torigny, Estouteville dukası, Saint-Lô baronu, 1715'ten ît.Valentinois dukası, 1715'te Grimaldi adını ve armasını kabûl etti, izd.1715=16, yş.18-34, zevcinden 8 yş.kç.(1689-1751=62), Torigny kontu Jacques III Goyon de Matigonon=Charlotte Goyon de Matignon(yeğeni oluyor) by.oğlu. Çocukları:

No.18; Antoine(1717-1718=1); Charles(1722-1749=27); 1723'te ayni gün ölen bir pr.; François(1726-1743=17), Torigny, sn.Carladès kontu; Charlotte "Mlle de Monaco"(1719-1790=71), râhibe; Louise "Mlle de Baux"(1724-1729=5); Marie "Mlle d'Estouteville" ve "Mlle de Valentinois"(1728-1743=15); Charles(1727-1798=71), Valentinois kontu= Marie(1728-1774=46), izd.1749=25, yş.21-46, zevcinden 1 yş.kç., Ruffec dukası Jacques de Rouvroy de Saint-Simon=Catherine(Guiche dukası Mareşal Antoine de Gramont kızı)'in tek kızları, çocuksuz(Jacques de Saint-Simon'un babası ünlü *Mémoires* yazarı Saint-Simon'dur).

18) Jacques I(1683-1751=62)(1731-1733=2), yukarıda şeceresi açıklanan yeni hânedânın ilk prensi olup eşinin tahtına oturdu, fakat 2 yıl sn.oğlu lehine ferâgat etti:

19) Honoré III(1720-1795=75)(1733-1795=62), 1781'de Valentinois'yı by.oğluna terketti, 1793'te Fransa Cumhûriyeti, Monako'yu ilhâk ederek(4 Mart) prensi tahtından indirdi=Catherine(1737-1813=76), izd.1757, tal.1770=13, yş.20-33, zevcinden 17 yş.kç. (=2. Prince Louis de Bourbon-Condé, izd.(2) 1808=5, yş.71-76, Pr.'in ölm.1818), Ceneviz doge'u(1746-48) Gian Brignole-Sale=Anna Balbi kızı. Çocukları: No.20; Joseph(1763-1816=53), Grimaldi kontu=1. Françoise(1766-giyotinle îdâmı 1794=28), izd.1782=12, yş.16-28, zevcinden 3 yş.kç., Choiseul-Stainville markisi Mareşal Jacques de Choiseul'ün Thomasse de Clermont d'Amboise'den olma kç.kızı, =2. Frances Rainsford(ölm.1806), Ellice Welbourne'dan dul. İlk eşinden 3 kızı: Delphine(1788), bir müddet sn.öldü; Athénaïs(1786-1860=74)=Louis Le Tellier de Souvré, marquis de Louvois(1783-1844=61), izd.1804=40, yş.21-61, zevcinden 3 yş.kç., annesi Jeanne de Bombelles, Landgraf Konstantin v.Hessen-Rheinfels-Rotenburg'dan dul; Honorine(1784-1879=95)=Marquis René de La Tour du Pin-La Charce(1779-1832=53), izd.1803=29, yş.19-48, zevcinden 5 yş.kç., Marquis René=(2) Louise(Bethune markisi Jacques Pologne kızı) tek oğlu, 1 oğul ve 1 kızları oldu.

20) Honoré IV(1758-1819=61)(1795-1819=24), 1781'de Valentinois dukası, vel.1758-1795=37, aslında Monako 12.5.1814'e kd.Fransa işğâlinde kaldığı için bu târihte tahta çıktı, 1817'de Fransa'ya tepki ol.Sardunya Kralı'na tâbî oldu.=Louise(1759-1826=67), izd.1777, tal.1793=16, yş.18-34, zevcinden 1 yş.kç., Mazarin ve de la Meilleraye düşesi(=2. René des Arcis(ölm.1807), izd.1801(8 yıl sn.), tal.1803=2, yş.42-44), Aumont, Mazarin ve de la Meilleraye dukası Louis d'Aumont=Louise de Duras(Mareşal Duc Emmanuel de Durfort de Duras kızı)'ın tek kızı ve vârisesi. Çocukları: No.21 ve 22.

21) Honoré V(1778-1841=63)(1819-1841=22), evlenmedi, Félicité de Gamaches'dan gayri meşrû bir oğlu oldu: Louis Grimaldi, marquis de Baux(1814-1894=80).

22) Florestan I(1785-1856=71)(1841-1856=15), Grimaldi kontu 1816, =Caroline(1793-1879=86), izd.1816=40, yş.23-63, zevcinden 8 yş.kç., Charles Gibert= Marie Le Gros de Vauberçey kızı. Kızları: Florestine(1833-1897=64)=Graf Wilhelm v.Württemberg, 1° Herzog v.Urach(1810-1869=59), izd.(2) 1863=6, yş.30-36, zevcinden 23 yş.kç., çocukları için bk.Württemberg-Urach, Herzog Wilhelm v.Wüttemberg= Baroness Wilhelmine v.Tunderfeld'in 3. oğulları. Florestan I'in tek oğlu ve halefi:

23) Charles III(1818-1889=71)(1856-1889=33), vel.1841-1856=15, =Antoinette (1828-1864=36), izd.1846=18, yş.18-36, zevcinden 10 yş.kç., Mérode kontu Werner Ghislain=Victoire(Spangen kontu François d'Uyternesse kızı) kızı. Tek çocukları:

24) Albert I(1848-1922=74)(1889-1922=33), vel.1856-1889=33, İspanya deniz albayı, deniz biyologu ve Institut Océanographique'in kurucusu, 1911'de anayasa îlân etti. =1. Lady Mary(1850-1922=72), izd.1869, tal.1880=11, yş.19-30, zevcinden 2 yş.kç., 11. Hamilton Dukası'nın tek kızı(annesi Baden prensesi Marie)(=2. Fürst Tassilo v.Festeticz v.Tolna, ölm.1933, izd.1880=42, yş.30-72, ayni yıl). Tek çocukları için bk.no.25.=2. Alice(1858-1925=67), izd.1902(22 yıl sn.)=20, yş.44-64, zevcinden 10 yş.kç., Michael Heine=Marie Miltenberger kızı ve Duc Armand de Richelieu'den dul, çocuksuz.

25) Louis II(1870-1949=79)(1922-1949=37), vel.1889-1922=33, Fransa tümgenerali. =Ghislaine(1900, 1980'lerde hayatta), izd.1946=3, yş.46-49, zevcinden 30 yş.kç., Alb.Robert Dommanget=Marie Meunier kızı ve André Brulé'den dul. =Marie (1867-1930=63), metres, Jacques Louvet=Joséphine Piédefer kızı. Bu hanımdan olan kızı: Charlotte(1898-1977=79), "Mlle de Valentinois" 1906, 1919'da meşrûlaştırılarak Valentinois düşesi ve Monako prensesi, 1944'te tahta geçmek hakkından oğlu lehine ferâgat etti, vel.prs.1922-1944=22 = Comte Pierre de Polignac(1895-1964=69), izd.1920=44, yş.22-66, zevcinden 3 yş.kç., 1920'de Grimaldi soyadını kabûl edip Monako prensi titrini aldı, Comte Maxence de Polignac=Suzanne de la Torre y Mier'in kç.oğulları. Çocukları: No.26.- Antoinette(1920), Baronne de Massy=1. Aleco Noghès (1916), izd.1951, tal.1954=3, yş.31-34, zevcinden 4 yş.kç., Antony Noghès=Marie Markellos-Petsalis oğlu, =2. Jean Rey(1914), izd.1961(7 yıl sn.), tal.1973=12, yş.41-53, zevcinden 6 yş.kç., Louis Rey=Léopoldine Moehr oğlu, çocukları(1'den): Baron Christian de Massy(1949)=Maria(1951), izd.1970, yş.19, zevcinden 2 yş.kç., Enrique Quintana=Marta del Carril, duquesa de Tamames kızı, kızları Laetizia 1971; Elizabeth de Massy(1947)=Baron Bernard Natta(1941), izd.1974, yş.27, zevcinden 6 yş.kç., Baron Jean Taubert Natta(1974); Christine de Massy(1951)=Wayne Knecht(1944), izd.1972, tal.1976=4, yş.21-25, zevcinden 7 yş.kç., Richard Knecht=Evelyn Gruice oğlu ve Grace Kelly'nin kuzen jermeni, oğulları Sebastien(1972).

26) Rainier III(1923)(1949) = Grace Patricia Kelly(Philadelphia 12.11.1929-14.9.1982=53), izd.1956=28, yş.27-53, zevcinden 6 yş.kç., araba kazâsına öldü, Oskar'lı ünlü Amerikan film starı, Philadelphia'lı milyoner iş adamı John Kelly ile Margaret Meier kızı. 1944-49'da vel.olan Rainier III, annesinin babasının ölümü üzerine prens oldu. Çocukları: Vel.(1958) Albert(1958); Stéphanie(1965), pop şarkıcısı; Caroline (1957), vel.1957-1958, =1. Philippe Junot(1940), izd.1978, tal.1980=2, yş.21-23, zevcinden 17 yş.kç., Michel Junot=Lydia Thykjaer oğlu, =2. Stefano Casiraghi(deniz kazâsında ölm.1990), izd.1983(3 yıl sn.)=7, yş.26-33, bundan çocukları: Andrea 1984, Charlotte 1986, Pierre 1987.

XX

FRANSA KUZEYİNDE FEODAL ORTA ÇAĞ DEVLETLERİ

Fransa Kuzeyi

Fransa kuzeyi, daha kuzeyde bugünki Belçika, daha kuzeyde bugünki Holanda, Cermen sâhasıdır. Orta Çağ başında çeşitli Cermen boylarının yerleştiği ülkelerdir. Sonra bunlar dil bakımından ayrılıp güneyde Fransızca, kuzeyde Flamanca, doğuda Almanca konuşulmaya başlandı. Fransızca ağır bastı.

Flandre (Flandr ok.) (Alm. Flandern, İng. Flanders), Belçika'nın batısı, Kuzey Denizi kıyılarından başlayıp Brüksel batısına kadar uzanan topraklarıdır. Gand(Gent) ve Bruges, sâhilde Ostende gibi şehirler buradadır ve kuzeyde Holanda'ya dayanır. Fransa'nın da Dunquerque limanını içine alan Belçika sınırına uzanan sâhilleri Flandre'a dâhildir. Bütün bu çok nüfuslu bölgede Flamanca konuşulur. Fakat Orta Çağ'dan beri kültür dili Fransızca'dır. Nitekim Fransızca konuşan kontlar hüküm sürmüşlerdir. Bu kontlar, Haçlı Seferleri'nde çok parlamışlardır.

Hainaut(Eno ok.)(Alm. Hennegau, İng. Hainault), Flandre'ın güneyinde veyâ güney-doğusunda kalan Belçika eyâletidir ki Esacaut ırmağından doğuda Fransa'nın Givet çıkıntısına kadar Fransa sınırı boyunca uzanır. Tournais, Mons gibi şehirler buradadır. Burada Fransızca konuşulur.

Namur(Namür ok.), Hainaut doğusundaki Belçika eyâletidir. Ardenler de denir. Kuzeyde Meuse'e dayanır ve ırmağı geçer. Nitekim eyâlete adını veren şehir, ırmağın kuzey kıyısındadır. Fransızca konuşulan bölgedir.

Limburg, Belçika'nın kuzey-doğu eyâleti olup târîhî Limburg, Holanda'nın en güney-doğu parçası olan çıkıntıyı da içine alır. Flamanca konuşulur.

Brabant, Belçika'nın ortasında, merkezi Brüksel olan eyâlettir (Braban ok.). Daha çok Flamanca (kuzeyde) ve az daha nisbette(güneyde) Fransızca konuşulur.

Holande(Oland ok.), Holanda'nın bir kısmı ve Belçika kuzeyinin târîhî adıdır. Flamanca konuşulur. Belçika'nın doğusu ve Almanya'ya doğru uzanan parçası târîhî Lüksenburg eyâleti ve kontluğu olup sınırları bugünki Lüksenburg devletinden çok geniştir. Boulogne(Bulony ok.), Dover Boğazı üzerinde Fransa limanıdır. Flandr ile Artois arasında burada târîhî bir kontluk vardı. Saint-Pol(Paul) kontluğu ise adını, daha kuzeyde ve Belçika sınırına yakın, Dünkerk limanının çok az güneyindeki kasabadan alır.

Bütün bu bölgede Orta Çağ'da kurulan Fransızca konuşan kontlukların en önemlisi Flandre kontluğudur.

Flandre Kontluğu (858 - 1405 = 547) ve Hainaut Kontluğu (875 - 1433 = 558)

Charlemange'ın Flandre eyâleti vâlîsi Lidericq Harlebecq(Fr. Odacre) burada 801-858 = 37 yıl boyunca vâlîlik yapmış görünüyor. Onun oğlu Baudouin I, irsî Flandre kontluğunu, babasının ölümüyle kurdu.

1) Baudouin(Boduen ok.) I Bras de Fer=Demirkol, 1. Flandre kontu 858 - 879= 21 = Judith, izd. 862, Fransa kralı ve İmp.Charles le Chauve(Karolenj) kızı ve İngiltere kralları Ethelwolf ve Ethelred'den 2 def'a dul. 1. Kont'un kızkardeşi: Winidilde=Wilfred le Velu=Kıllı(ölm.906), 1. Barselona kontu ve Barselona Kontları'nın(b.bk.) atası. 1. Kont'un kç.oğlu: Adolphe(ölm. 933), Boulogne ve Terrouenne kontu. 1. Kont'un oğlu ve halefi:

2) Baudouin II le Chauve=Kel, kont 879 - 918=39 = Elfrude(Ethelswithe) (ölm.929), izd.884=34, İngiltere kralı Büyük Alfred kızı. Kızları: Ledgarde(ölm.961)= Comte Wicman de Gand; Elstrude=Comte Sifrid de Guines, Guines Kontları'nın atası. 2. Kont'un oğlu ve halefi:

3) Arnoul I le Vieux=Eski, le Grand=Büyük(873-964=91)(918-964=46), ilâveten Boulogne ve Saint-Paul kontu 933-964=31.=Alix(Adèle)(ölm.958), izd.934=24, Comte Héribert II de Vermandois kızı. 3. Kont'un gayri meşrû oğlu: Asselin de Tronchin, Paris piskoposu 1016-1019=3. 3. Kont'un kızı: Berthe=Comte Aymar I de Genève. 3. Kont'un oğlu ve halefi:

4) Baudouin III le Jeune=Genç, babası ile ortak Flandre ve Boulogne kontu 958-962=4 = Mathilde(ölm.1008), izd. 960=2, Herzog Hermann v.Sachsen kızı (=2. Comte Godefroy le Captif de Verdun). Oğlu: 5) Arnoul II le Jeune=Genç(961-988=27), Flandre

ve Boulogne kontu(964-988=24)= Suzanne(ölm. 1003), izd. 979=9, İtalya kralı Béranger II Rozalon kızı. Oğlu ve Halefi: 6) Baudouin IV le Barbu=Sakallı(980-1035=55) (988-1035=47), Flandre kontu=1. Otgiva(ölm.1030), izd. 1012=18, Comte Frédéric I de Luxembourg kızı, =2. Eléonore, izd.1031(ertesi yıl)=4, Duc Richard II de Normandie kızı. İlk eşinden: 7) Baudouin V de Lille=Lil Şehrinden et le Débonnaire=Kalender et le Pieux=Dindar(1012-1067=55)(1035-1067=32), Fransa kral nâibi 1060=Alix(Adèle, Adélaïde)(ölm.1079), izd.1026=41, Fransa kralı Robert II kızı ve Duc Richard III de Normandie'den dul.

6. Kont'un 2. eşinden kızı: Judith(1033-1094=61)=1. Lord Tostig(ölm.1066), Kent ve Nothumberland kontu ve İngiltere kralı Harold'un kardeşi, =2. Bavyera durkası Welf IV, Este markisi Alberto Azzo II oğlu(ölm. 1101).- 7. Kont'un kızı: Mathilde (Mahaud)(1033-1083=50), İngiltere kraliçesi=Fâtih William(ölm.1087), izd.1053=30, yş.20-50, Normandiya dukası ve İngiltere kralı, 10 çocuklarından(şecere için bk. İngiltere ve Normandiya): Robert II Courte-Heuse(1054-1134=80), Normandiya dukası= Sibylle(ölm.1102), izd.1100=2, oğulları için bk. aşağıda no.14.- 7. Kont'un by.oğlu ve halefi:

8) Baudouin VI(I de Hainaut) de Mons=Mons Şehrinden et le Bon=İyi (1030-1070=60)(1067-1070=3) + 13. ve Flandre hânedânından 1. Hainaut kontu 1050-1070=20 =Richilde(ölm.1086), izd.1050=20, Hainaut ve Mons kontu Rainier VI kızı ve vârisesi ve Comte Herman en Ardenne'den dul(=3. Hereford kontu Lord William Osborn de Breteuil, izd.ayni yılda 1070).

Bundan sonra önemli Flandre kontluğu, önemli Hainaut kontluğu ile birleşti. Birleşmeden önceki *Hainaut Kontları:* 1) Réginar I 875-916=41, oğlu 2) Réginar II 916-932=16, oğlu 3) Réginar III 932-958=26, 4) Richer 958-965=7, oğlu 5) Garnier 965-973=8, kardeşi 6) Renard 965-973=8, 7) Godefroi de Verdun 973-998=28, 8) Arnulf de Cambrai 973-977=4 ortak kont, 3 oğlu 9) Réginar IV 998-1013=15, oğlu 10) Réginar V 1013-1036=13, kızı 11) Richilda 1036-1083=47=12) Hermann v.Sachsen ortak kont 1036-1050=14, =2. 13) Baudouin I 1050-1070=20(Baudouin VI de Flandre), Kontes Richilda'nın 2. eşi.

8. Kont'un 11. Hainaut Kontesi'nden olan büyüğü Flandre(no. 9) ve küçüğü Hainaut(no.14) kontu olarak ilki babasının, ikincisi annesinin mîrâsını aldı. Önce küçük dal olan Hainaut Kontları'nı ele alıyorum: 14) Baudouin II(1056-1098=42)(1083-1098=15), 1070'ten beri annesi ile ortak kont ve Flandr kontluğu müddeîsi(1071'de ağabeyinin çocuksuz ölümünde)=Ide(Ada)(ölm.1107), izd.1084=14, Brabant dukası ve Louvain kontu Henri II kızı, 3 çocuklarından: 15) Baudouin III(1087-1120=33)(1098-1220=12)=Yolande, izd.1107, Comte Gérard I de Gueldre kızı, 4 çocuklarından: 16) Baudouin IV(1108-63)(1120-1171=51) le Bâtisseur= Îmârcı = Adélaïde(Alix) (ölm.1168), izd.1130=38, Comte Geofroi de Namur kızı, oğulları 17) Baudouin VIII de Flandre et V de Hainaut(1150-1195) = 17. Flandr kontesi Marguerite I d'Alsace (ölm.1194), bu çift için aş.bk.

9) Arnoul III le Malheureux=Bedbaht, le Simple=Basit(1055-1071=16) (1070-1071), evlenmedi, 1 yıl Frandr kontu oldu, yerine amcası (Baudouin V'in kç.oğlu) geçti.

10) Robert I le Frison(1031-1093=62)(1071-1093=22) = Gertrude, Holanda vârise kontesi(ölm.1113), izd.1063=30, Herzog Bernhardt v.Sachsen kızı ve Comte Floris I de Hollande'dan dul, oğulları: 11) Robert II le Jeune=Genç et la Jérosolymitain=Kudüslü (1064-1111=47)(1093-1111=18), 1096'da 1. Haçlı seferine çıktı = Clémence(ölm.1133), izd.1090=21, 1096'da Flandr nâibesi, Comte Guilaume II Tête-Hardie de Bourgogne kızı (=2. Duc Godefroy I de Brabant, izd.9 yıl sn.1120), 2 oğullarından: 12) Baudouin VII(1087-1119=32)(1111-1119=8) à la Hache, çocuksuz = Agnès(Hedwige), izd.1105, Duc Alain IV Fergent de Bretagne kızı. Yerine halası Edèle'in oğlu Charles I 13. kont oldu, aş.bk.

10. Kont'un kızlarından: Adèle, Danimarka kraliçesi=1. Knud II(ölm. 1081), Danimarka kralı = 2. Pulya ve Kalabriya dukası Roger I(ölm.1109), ilk eşinden: 13) Charles I le Bon=İyi(ölm.1128)(1119-1128=9), dayısının oğlu Baudouin VII'nin çocuksuz ölümü üzerine Flandr kontu, ilâveten Amiens kontu, 1125'te imparatorluk (Almanya) müddeîsi, çocuksuz = Marguerite, izd.1118=10, Comte Renaud II de Clermont en Beauvaisis kızı (=2. Comte Hugues II de Saint-Pol. = 3. Baudouin d'Encre bunlardan da çocuğu olmadı).

14) Guillaume Cliton(1101-1128=27)(1128'de bir kaç ay), ilâveten Vexin kontu. çocuksuz, İngiltere kralı Robert II Courte-Heuse oğlu (Robert II'nin annesi, Baudouin V'in kızı oluyor, yk.bk.) = Jeanne, izd.1127=1, Marquis Rainier de Montferrat(ölm.1127) kızı ve Comte Humbert II de Maurienne'den dul.

10. Kont Robert I'in kç.kızı ve yukarıda anılan Danimarka kraliçesi Adèle'in kızkardeşi: Gertrude(ölm.1118)=1. Comte Henri III de Laouvain et de Bruxelles (ölm.1095), çocuksuz, =2. Duc Thierry II de Haute-Alsace(ölm.1115), Gérard d'Alsace oğlu. Bu Yukarı Alsas dukası Thierry II le Vaillant=Yiğit'in Flandre prensesi Gertrude'den olan oğlu 15. Flandr kontu oldu. Bu sûretle Birinci Flandr hânedânı (858-1128=270) sona erdi. Alsas-Loren hânedânı, Flandr tahtına çıktı. Thierry(Alm.Dietrich) II=Gertrude oğlu:

15) Thierry d'Alsace(1099-1168=69)(1128-1168=40), daha önce Bitche baronu, 1138, 1147, 1157, 1163, 1164'te 5 def'a Haçlı seferine çıktı. =1. Swanechilde. =2. Marguerite(ölm.1130), izd.1128=2, Comte Renaud II de Clermont en Beauvaisis kızı. =3.Sibylle(ölm.1163), izd.1134=29, Kudüs kralı ve Anjou kontu Foulques V kızı. Bu bahiste ve bundan önceki Flandr kontları üzerinde detay için 3. ciltte *Haçlılar* bahsine bk. Prs.Laurette 2. eşinden olup dîğer bütün çocukları 3.'dendir. Çocukları:

Laurette d'Alsace(doğ.1129)=1. Comte Yvain le Grand d'Alost et de Waës, izd.1139, =2. Comte Raoul le Vaillant de Vermandois(ölm.1152), =3. Comte Henri III de Limbourg, =4. Comte Henri l'Aveugle de Namur et de Luxembourg(ölm.1167), ilk eşinden: Comte Thierry d'Alost=Laurence de Hainaut, Hainaut kontu Baudouin V kızı.- Gertrude d'Alsace, çocuksuz=1. Comte Humbert(Umberto) III de Savoie et de Maurienne, =2. Sire Hugues IV d'Oisy et de Montmirail.- Mahaud d'Alsace(ölm.1195), Fontevrault başrâhibesi.- Perre d'Alsace et de Flandre(ölm.1177), Cambrai piskoposu 1167-1170=7, ruhbân sınıfından ayrılarak Nevers kontu 1170-1177=7=Mahaud, Nevers vârise kontesi, Raymond de Bourgogne kızı, Seigneur Eudes III d'Issoudun ve Comte

Guy I de Nevers'den 2 def'a dul.- Mathieu d'Alsace et de Flandre(ölm.1173), Boulogne kontu=1. Marie(ölm.1182), izd.1160, tal.1169=9, İngiltere kralı Etienne de Blois kızı. =2. Eléonore(ölm.1221), izd. 1170(ertesi yıl)=12. zevcinden sn.39 yıl yaşadı, Comte Rodolphe I de Vermandois kızı, Comte Geoffroy d'Ostrevant(Hainaut hânedânı) ve Comte Guillaume IV de Nevers'den 2 def'a dul(=4. Comte Mathieu III de Beaumont-sur-Oise, Kral'ın başmâbeyncisi), Valois hükümrân kontesi 1183-1221=38. 2. eşinden 1171'de bir prs.doğdu.- 16) Philippe d'Alsace et de Flandre(1112-1191=79)(1168-1191=23), Amiens ve Vermandois kontu 1167-1191=24, 1180'de Fransa kral nâibi, by.oğul, Flandr vel.i 1128-1168=40, 1177'de Haçlı seferine gitti, Filistin'de Akkâ'da öldü. =1. Isabella(ölm.1182), izd.1159=23, Comte Rodolphe I de Vermandois kızı ve vârisesi, çocuksuz. =2. Thérèse(Mathilde/Mahaud)(ölm.1218), izd.1183(ertesi yıl)=8, Portekiz kralı Alfonso I kızı(=2. Duc Eudes III de Bourgogne).- 17) Marguerite I d'Alsace, ağabeyinin yerine Flandr hükümrân kontesi 1191-1194=3. =1. Comte Raoul le Lépreux=Cüzzamlı de Vermandois(ölm.1167), izd.1160=7, çocuksuz. =2. Baudouin VIII de Flandre et V de Hainaut, bk. aşağıda no.18, izd.1169 (2 yıl sn.)=25. Bu sûretle Alsas-Loren hânedânı(1128-1194=66) Flandr'da Marguerite I ile sona erdi. Eski Flandr hânedânının Hainaut kontları olan küçük dalı Flandr kontu oldu. Bu sûretle 1194'te Flandr ve Hainaut Kontlukları ikinci def'a birleşti.

18) Baudouin VIII de Flandre et V comme comte de Hainaut(1150-1195=45), le Courageux=Cesur, 18. Flandr kontu(zevcesinin yerine) 1194-1195=1 + 17. Hainaut kontu 1171-1195=24(babası Baudouin IV le Bâtisseur yerine ki şeceresi yukarıda verildi, bu Baudouin IV yukarıda yerinde görüldüğü gibi 8. Flandre ve 13. Hainaut kontu Baudouin VI/I'in torununun oğludur), Namur markisi. Marguerite I=Baudouin VIII çocukları:

Philippe le Noble=Soylu(1174-1212=38), babasının yerine Namur kontu 1195-1212=17, Flandr nâibi 1200-1212=12 = Marie(ölm.1224), izd.1210=2, Fransa kralı Philippe Auguste kızı (=2. Duc Henri I de Brabant, izd.ertesi yıl 1213).- Henri(1177-1216=39), çocuksuz, 1202'de 4. Haçlı seferi için Flandr'dan ayrıldı, 1205'te İstanbul'da imparatorluk nâibi ve 1206-1216'da 10 yıl İstanbul Latin imparatoru oldu, tafsîlât için bk. Haçlılar(c.III) = 1. Agnès(ölm.1208), izd.1207=1. Marquis Bonifac II de Montferrat kızı, =2. Bulgaristan kralı Boris'in kızı, izd.2 yıl sn. 1210=2.- Isabella de Flandre(1170-1190=20), Fransa kraliçesi 1180-1190=10 = Philippe Auguste(ölm.1223), izd.1180=10, yş.10-20, Fransa kralı. 1180'de Artois kontluğu, bu Isabelle'in cihâzı ol. Fransa Tâcı'na geçti, 1237'de Louis IX kontluğu dirilterek kardeşi Robert'e verdi.- Yolande de Flandre(ölm.1219), İstanbul imparatoriçesi 1216-1217=1 + İstanbul imparatorluk nâibesi 1217-1219=2, bk. Haçlılar = Pierre II de Courtenay(ölm.1217), izd.1193=24. Nevers ve Auxerre kontu, sn. İstanbul Latin imparatoru 1216-1217=1.- Sibylle de Hainaut=Sire Guichard IV de Beaujeu(ölm.1216).- No.19.

19) Baudouin IX(Flandre kontu ol.), VI(Haunaut kontu ol.), I(İstanbul Latin imparatoru ol.), by.oğul(1171-1205=34), annesinin yerine 19. Flandr kontu 1194-1205=11(1195'te babası ölünce tek başına), babasının yerine 18. Hainaut kontu 1195-1205=10, İstanbul Latin imparatoru 1204-1205=1, 1202'de 4. Haçlı seferi için Flandr'dan ayrılıp İstanbul'da öldü, bk. Haçlılar. =Marie(ölm.1204), izd.1186=18, Comte Henri I le Libéral de Champagne kızı, 2 kızları oldu: no.20 ve 21.

20) Jeanne(1188-1244=56)(1205-1244=39), 20. Flandre ve 19. Hainaut kontesi, çocuksuz. =1. 21) Ferdinand(Ferrant)(ölm.1233), izd.1212=21, yş. 24-45, Portekiz kralı Sancho I oğlu, 1214-1225=11 yıl müddetle Paris'te Louvre Sarayı'nda mahbûs, eşi ile ortak kont olarak 21. Flandre ve 20. Hainaut kontu 1212-1233=21. =2. 22) Thomas II(ölm.1259), izd.1237(4 yıl sn.)=7, yş.49-56, eşi ile ortak 22. Flandre ve 21. Hainaut kontu 1237-1244=7, Savoie prensi ve Maurienne kontu(=2. Béatrix de Fiesque).

23) Marquerite II de Constantinople=İstanbullu(1202-1280=78)(1244-1246=2 + 1251-1258=27 = 29), 23. Flandre ve 22. Hainaut kontesi(ablasının yerine), Namur kontesi 1244-1263=19. =1. Bouchard d'Avesnes(ölm.1243), izd.1212, tal.1221=9, yş.10-19, Beaumont senyörü, Laon arşidiakrı, Jacques d'Avesnes oğlu. =2. Guillaume II de Dampierre(ölm.1241), izd.1225(4 yıl sn.)=16, yş.23-39, Seigneur Guy II de Dampierre oğlu. İlk eşinden 2 oğlu, 2. eşinden 3 oğlu ve 1 kızı oldu(ilk eşinden: Jean I d'Avesnes ve Baudouin Bouchard d'Avesnes). Çocukları:

Jeanne de Dampierre(ölm.1246'dan sn.)=Comte Thibaut II de Bar(ölm. 1296), izd.1245.- Baudouin Bouchard d'Avesne(ölm.1289), Beaumont Senyörü=Félicité (ölm.1307), Vervins senyörü Thomas I de Coucy kızı.- Jean I de Dampierre(ölm.1259). Dampierre ve Saint-Dizier senyörü ve 1250'de Şanpanya kumandanı=Laure, Vergy kontesi(ölm.1281'den sn.), Duc Mathieu II de Lorraine kızı (=2. Guillaum II de Vergy). Dampierre ve Saint-Dizier senyörleri(baronları) âilesinin atası.- 24) Guillaume III de Dampierre (1227-1251=24)(1246-1251=5), çocuksuz, 1248'de Haçlı seferine gitti, 5 yıl annesinin yerine Flandre kontu oldu.- 25) Gui de Dampierre, aş.bk.- Jean I d'Avesnes (1218-1257=39), 23. Hainaut kontu 1253-1257=4 Adélaïde(ölm.1284), izd.1246=11, zevcinden 27 yıl sn.öldü, Comte Floris IV de Hollande kızı.- 1253'te Hainaut'da ve 1278'de Flandre'da Flandr Hânedânı sona erdi. Hainaut'da Avesnes, Flandre'da Dampierre hânedânı hükümrân oldu. İkincisi daha sonraya bırakarak şimdi *Avesne hânedânı'ndan Hainaut Kontları'*nı sunuyorum:

24) Jean II(1247-1304=57)(1257-1304=47), babası Jean I d'Avesne'in (yk.bk.) yerine 24. Hainaut kontu + Jean III ol. Hollande(Holanda) kontu 1300-1304=4= Philippine(ölm.1311), izd.1279=25, Comte Henri II de Luxembourg kızı, 9 çocuklarından: 25) Guillaume III(1280-1337=57)(Hainaut ve Hollande 1304-1337=33)= Jeanne(ölm.1342), izd.1305=32, Comte Charles I de Valois kızı, 7 çocuklarından: 26) Guillaume IV(1307-1345=38) (1337-1345=8)=Jeanne(ölm.1406), izd.1334=11, zevcinden sn.61 yıl yaşadı ve kızkardeşi 27) Marguerite(ölm.1356)(1345-1354=9)= Ludwig IV(ölm.1347), izd.1324=23, Bavyera kralı. Böylece Hainaut kontluğunda Avesne hânedânı sona ererek bu Fransız hânedânı yerine bir Alman hânedânı (Bavyera/*Wittelsbach*) başladı: 28) yukarıda anılan Ludwig(Fr.Louis) IV, ortak Hainaut kontu 1345-1347=2, oğlu 29) Guillaume V(1332-1389=57)(1354-1357=3)=Mathilde (ölm.1362), izd.1352=5, Lancaster kontu Lord Henry II kızı, 29'un kardeşi 30) Albert I (1336-1404=15), nâib 1357-1389=32=1. Marguerite(ölm.1386), izd.1363=23, Duc Louis I de Brieg kızı. =2. Marguerite(ölm.1412), izd.1394=10(8 yıl sn.), Comte Adolphe I de Clèves kızı, ilk eşinden 31) Guillaume VI(1365-1417=52)(1404-1417=13)=Marguerite (ölm.1441), izd.1385=32, Duc Philippe de Bourgogne kızı, kızları 32) Jacqueline(1401-1436=35)(1417-1433=16)=1. 33) Jean III de Hainaut, IV de Brabant(bk.Brabant

Dukalığı) 1418-1422=4 yıl müddetle ortak kont, =2. 34) Humphrey of Gloucester, İngiltere prensi, 1422-1426=4 yıl müddetle ortak kont.- 30. Kont'un kızı: Marguerite de Bavière(ölm.1430), izd.1385=45=Jean sans Peur(1371-1419=48), Burgonya dukası, bunların oğulları: 35) Philippe le Bon(1396-1467=71), Burgonya dukası 1419-1467=48, 1433'te ölen Kontes Jacqueline'in annesi Marguerite, Philippe III le Bon'un halası olduğu için, Hainaut'yu Burgonya dukası dayı oğlu Philippe le Bon'a bıraktı. Böylece 1433'te Hainaut Kontluğu, Burgonya Dukalığı ile birleşti. Detay için Burgonya bahsine bk. 1050'de Flandre kontluğu ile birleşen Hainaut kontluğu, 1300'de Holanda kontluğu ile birleşti. Sonunda 1433'te Burgonya dukalığı ile birleşti. Burgonya dukalığının bir parçası ol.1482'de Almanya'ya geçti. Hainaut'nun Burgonya dukalığını oluşturan bütün dukalıklar ve kontluklarla berâber, çoğunluğu Fransızca konuşan topraklar olmasına ve asırlardan beri Fransa Kralı'na tâbî bulunmasına rağmen Almanya imparatoruna geçmesi, Fransa ile Almanya'nın arasını derinden açtı. Philippe III le Bon, 8 çocuğun en büyüğü ol. 35. Hainaut kontu, 3 çocuğundan Burgonya dukası Charles le Téméraire 36. Hainaut kontu, bunun kızı Marie 37. Hainaut kontesi, bunun oğlu Arşidük Philippe le Beau 38. Hainaut kontu ve bunun oğlu İmp. Charles-Quint de 39. Hainaut kontu oldu ve Belçika'nın Avusturya tâcından ayrıldığı 1800'lü yıllara kadar Habsburg imparatoru, Hainaut kontluğu titrini taşıdı ve ülkesine sâhib oldu.

Dampierre Hânedânı, Paris'in az güney-batısında Rambouillet civârının senyörleridir ve az daha güney-batıda Chartres kontluğu ve bu kontluğun 10. asırda ayrılmış bir dalı olan Coucy senyörlüğü vardı. Avesnes ise, kuzey-batı Fransa'da Arras şehri batısında Canche çayı üzerindedir ve az kuzeyinde Saint-Pol kontluğu toprakları yayılıyordu. Artois eyâletidir.

25) Gui de Dampierre(1229-1304=75)(1278-1300=22), annesinin ferâgatiyle (yk.bk.) Flandre kontu, Béthune senyörü ve Namur kontu 1263-1297=34, 1270'te son Haçlı seferine katıldı, 1295-1300'de Louvre Sarayı'nda habsedildi ve 1300'de Fransa Kralı, Flandre kontluğunu ilhâk etti, ancak 5 yıl sonri Gui de Dampierre'in by.oğluna verdi. =1. Mathilde(ölm.1264), izd.1246=18, Seigneur Robert VII de Béthune kızı ve vârisesi. =2. Isabelle(ölm.1298), izd.1265(ertesi yıl)=33. Comte Henri III le Grand de Luxembourg kızı. Kç.ölen 3 çocuk dışında çocukları:

26) Robert III de Béthune(1249-1322=73)(1305-1322=17), 1300-5 arasında Louvre'da habsedilip sonra Fransa Kralı tar.Flandre kendisine verilerek salıverildi. =1. Catherine(Blanche)(ölm.1269), izd.1265=4, Napoli kralı Carlo I d'Anjou kızı, =2. Yolande(ölm.1280), izd.1272(3 yıl sn.)=8, Nevers kontu Eudes de Bourgogne kızı ve Valois kontu Jean Tristan de France'dan dul(bütün çocuklarının annesi)(1. eşinden).- Guillaume de Flandre(1'den)(ölm.1312), Tenremonde senyörü=Alix(ölm.1317'den sn.), izd.1291=21, Fransa seraskeri Raoul III de Clermont kızı(=2. Jean de Châlon I, Arlai senyörü), Tenremonde senyörleri ve Châteaudun kontları âilelerinin atası.- Jean de Flandre(1'den)(ölm. 1290), Metz piskoposu 1280-1282=2, Liège piskoposu 1282-1290=8.- Philippe de Flandre(ölm.1318), Napoli krallığında Chieti kontu, çocuksuz (1'den) = Mahaud, izd.1284, çocuksuz, Chieti kontesi, Raoul de Courtenay kızı, =2. Perrenelle, izd. 1300, Seigneur Geoffroy de Milly kızı ve Etienne II Sancerre'den dul.- Béatrix de Flandre(1'den)(ölm.1296)=Comte Floris V de Hollande(ölm.1296),

izd.1258=38.- Marguerite de Flandre(ölm.1285)=Duc Jean I de Brabant(ölm. 1294), izd.1273=12(1'den).- Marie de Flandre(1'den)(ölm.1297)=1. Guillaume(ölm.1278), izd.1265=13, Comte Guillaume IV de Juliers oğlu, =2. Arc en Barrois senyörü Simon II de Châteauvillain, izd.1281(3 yıl sn.).- Jean de Flandre(ölm.1330)(2'den), Namur kontu ve Namur Kontları hânedânının atası ki şecere aşağıda verilecektir. = 1. Marguerite (ölm.1309), izd.1307=2, çocuksuz, Clermonct kontu Robert de France kızı, =2. Marie(ölm.1365), izd. 1309(ayni yıl)=21, zevcinden sn.35 yıl yaşadı, Philippe d'Artois kızı.- Gui de Richebourg(2'den)(ölm.1310), Zélande(Holanda'da) kontu 1266-1310=44, evlenmedi.- Henri de Flandre(2'den)(ölm.1337), Loos kontu=Marguerite, Comte Thierry VII de Clèves kızı.- Marguerite de Flandre(2'den)(ölm.1321)=1. Alexander, İskoçya kralı Alexander III oğlu, =2. Comte Renaud I de Gueldre(ölm.1326).- Béatrix de Flandre (2'den)(ölm.1303)=Blois kontu ve Avesnes senyörü Hugues de Châtillon (ölm.1307), izd.1287=16.- Isabelle de Flandre Seigneur Jean de Fiennes et de Tingry (ölm.1340), izd.1307, Guillaume de Fiennes oğlu, oğulları: Robert de Fiennes(1309-1385=76), Fransa seraskeri 1356, çocuksuz=1. Dame Béatrix de Gavre(ölm.1363), izd.1345=18, Sire Rasse de Gavre kızı, =2. Marguerite, izd.1265(2 yıl sn.), Vicomte Jean II de Melun kızı.

26. Kont Robert III'ün çocukları: Louis I de Flandre(1273-1322=49), Nevers ve Rethel kontu 1290-1322=32, babasından bir kaç ay önce öldüğü için Robert II ölünce yerine Louis I değil onun oğlu Louis I de Crécy geçti=Jeanne, izd.1290, Comte Hugues IV de Rethel et de Donzy kızı ve vârisesi, çocukları için bundan sonraki paragrafa bk.- Robert de Flandre(ölm.1331), Cassel ve Dunkerque senyörü=Jeanne(1294-1393=99), izd.1323=8, yş.29-37, zevcinden sonra 62 yıl yaşadı, Duc Arthur II de Bretagne kızı, çocukları: Jean de Flandre(ölm.1331), Cassel senyörü, babasında bir kaç ay sonra öldü; Yolande de Flandre(ölm.1395), 1331'de babası ve ağabeyinden Cassel ve Dunkerque senyörlüklerini dame saniyle tevârüs etti= 1. Comte Henri IV de Bar(ölm.1344), izd.1340=4, =2. Longueville kontu Philippe de Navarre(ölm.1364), izd.1353(9 yıl sn.)=11.- Jeanne de Flandre(ölm.1333)=Sire Enguerrand IV de Couci et de Marle (ölm.1310), izd.1288=22, çocuksuz.- Yolande de Flandre=Seigneur Etienne III d'Enghien (ölm.1311), izd.1289=22.- Mathilde de Flandre(ölm.1340)=Florines sire'i Matthieu de Lorraine, izd.1313, çocuksuz.

27) Louis I de Crécy(1304-1346=42)(1322-1346=24), babası bir kaç ay önce öldüğü için dedesinin yerine Flandre kontu oldu, 1322-23'te metbuu Fransa kralı tar. Louvre Sarayı'nda habsedildi=Matguerite(1310-1382=72), izd.1320=26, yş.10-36, zevcinden 6 yş.kç., Fransa kralı Philippe V le Long kızı. 27. Kont'un kızkardeşi: Jeanne de Flandre, comtesse de Mottfort=Jean de Montfort(ölm.1345), izd.1329=16, Richmont kontu(İngiltere) ve sonra Brötonya dukası. 27. Kont'un oğlu ve halefi:

28) Louis II de Mâle=Erkek (1330-1348=54)(1346-1348=38), Flandre, Artois, Nevers, Rethel ve Burgonya kontu, Artois'yı (1382-1384) annesi olan Fransa Kralı'nın kızından tevârüs etti, 25. Burgonya kontu ol. burayı da annesinden tevârüs ederek geniş bir devlet oluşturdu, fakat tek kız çocuk bırakması önce Burgonya hânedânına yaradı, fakat sonunda bütün bu ülkelerin Almanya'nın eline geçmesiyle metîcelendi. =Marguerite(ölm.1368), izd.1347= 21, Duc Jean III de Brabant kızı. Tek çocuğu ve vârisesi olan kızı ve Dampierre hânedânı Flandre hükümdarlarının(1278-1405=127) sonuncusu olan kontes:

29) Marguerite III(1350-1405=55)(1394-1405=21), babasının yerine 29. Flandre kontesi ve ilâveten Artois, Nevers ve Rethel kontesi. =1. Philippe I de Rouvre(1346-1361=15), izd.1357=4, yş.7-11, sûrî, zevcinden 4 yş.kç., Artois, Burgonya ve Auvergne kontu, Kontes Marguerite'in babasının dayısının torunu, Capet hânedânı Artois dalı. =2. Philippe II le Hardi=Atak(1342-1404=62), izd.1369(8 yıl sn.), yş.19-54=35, zevcinden 8 yş. kç., Capet hânedânı Burgonya dalı, Burgonya dukası 1364-1404=40, Fransa kralı Jean II'nin 4. oğlu, 30. Flandr ve bağlı kontluklar kontu olarak zevcesi Marguerite ile ortak kont oldu. 1405'te Marguerite'in ölümünde oğulları Burgonya dukası 31) Jean sans Peur, Flandr kontu oldu. Gerçekte Flandre ve bağlı kontluklar, Burgonya dukalığı ile birleşti. 31'in oğlu ve halefi 32) Philippe III le Bon, bunun oğlu ve halefi 33) Charles le Téméraire, bunun kızı ve halefi 34) Marie, Burgonya dukalığı içinde Flandre kontluğunu da temsîl ettiler. Fakat Marie'nin ölümünde Fransa'nın kuzey ve kuzey-doğusunu örten bütün bu muazzam mîrâs Capet hânedânının Burgonya dalından Habsburglar'a geçti ve metbû Fransa Kralı yerine Almanya İmparatoru metbû olarak 16. asır başlarının büyük krizi oluştu, bu krize Kaanûnî Sultân Süleymân bile Fransa lehine ve Almanya aleyhine müdâhale etmek durum ve mecbûriyetinde kaldı. 37. Flandr kontu, Marie'nin kocası olan İmp. Maximilian, 38) oğulları Arşidük Philippe le Beau, 39) bunun oğlu İmp. Charles-Quint ve sonra onun Avusturya kolundan mîrâsçısı Habsburg imparatorları sayılmaktadır.

Namur Kont ve Markileri (907 - 1429 = 522)

1) Béranger 907-932=25, oğlu 2) Robert I 932-973=41(fiilen kontluğu 960'ta başladı), oğlu 3) Albert I 973-1000=27, oğlu 4) Robert II 1000-1013=13, kardeşi 5) Albert II 1013-1037=24(fiilen 1016'da başladı), oğlu 6) Albert III 1037-1105=68 (1088'de kont yerine marki sanını aldı), oğlu 7) Godefroy 1105-1139=34(1101'den ît.ortak marki), oğlu 8) Henri I 1139-1196=57, 7'nin kızının oğlu 9) Baudouin I(Hainaut kontu ol. Baudouin V, yk. bk.) ortak marki 1189-1195=6, oğlu 10) Philippe I 1196-1212=16, kızkardeşi 11) Yolande(İstanbul Latin imparatoriçesi, yk.bk.) 1212-1217=5 = 12) Pierre de Courtenay(yk.bk.) ortak ol.1212-1217=5, bu ikisinin oğlu 13) Philippe II 1217-1226=9, kardeşi 14) Henri II 1226-1229=3, kızkardeşi 15) Marguerite 1229-1237=8 = 16) Henri III de Vianden ortak 1229-1237=8, 11=12'nin kç.oğulları 17) Baudouin II(İstanbul Latin imparatoru) 1237-1256=19, Courtenay hânedânı biterek 8'in kızının oğlu 18) Henri IV(II de Luxembourg) 1256-1263=7, Dampierre hânedânı(yk.bk.) başlıyarak 9'un torununun oğlu 19) Guy de Dampierre 1263-1297=34, oğlu 20) Jean I 1297-1331=34, oğlu 21) Jean II 1331-1335=4, kardeşi 22) Guy II 1335-1336=1, kardeşi 23) Philippe III 1336-1337=1, kardeşi 24) Guillaume I 1337-1391=54, oğlu 25) Guillaume II 1391-1418=27, kardeşi 26) Jean III 1418-1429=11, 27) Burgonya dukası Philippe le Bon 1429-1467=38 ve halefleri ve Burgonya Dukalığı ile birlik.

Limburg Kont ve Dukaları (1064 - 1288 = 224)

1) Waleran I 1064-1081=17, oğlu 2) Henri I 1081-1119=38, oğlu 3) Waleran II 1119-1139=20, oğlu 4) Henri II 1139-1167=28(1155'te kont yerine duka), oğlu 5) Henri III 1167-1221=54, oğlu 6) Waleran III 1221-1226=5, oğlu 7) Henri IV 1226-1247=21,

oğlu 8) Waleran IV 1247-1280=33, kızı 9) Hermengarde(Ermengard) 1280-1282=2, =10) Rainaud I de Gueldre 1280-1288=8 ve Gueldre dukalığı ile birleşme.

Brabant veyâ Aşağı Loren(Lorraine) Dukaları(959-1430=471)

1) Godefroi I le Barbu=Sakallı 959–964=5, torunu 2) Godefroi II de Boulogne "de Bouillon" 964-978=14, 3) Karolenj hânedânından Charles 978-991=13, oğlu 4) Odo 991-1012=21, 7. Hainaut Kontu'nun(bk.yukarıda Hainaut) oğlu 5) Godefroi III de Verdun 1012-1023=11, kardeşi 6) Gozelo I 1023-1044=21, oğlu 7) Gozelo II 1044-1046=2, 2. Lüksenburg kontu Frédéric oğlu 8) Frédéric 1046-1065=19, 6'nın oğlu 9) Godefroi IV de Lorraine 1065-1070=5, oğlu 10) Godefroi V 1070-1076=6, 11) Frankonya(Almanya) imparatorluk hânedânından Konrad 1076-1088=12, 9'un kızının oğlu 12) Godefroi VI 1088-1101=13, 1099'da Kudüs kralı, 1. Haçlı seferinin başkumandanı ünlü Godefroi de Bouillon, 8'in kızının oğlu 13) Henri de Limbourg 1101-1106=5 (yukarıdaki paragrafta 2. Limbourg kontu 1081-1119=38 ol.gösterilen Henri), 3'ün neslinden ve Karolenj hânedânından 14) Godefroi VII de Louvain 1106-1128=22 + 1139-1140=1 = 23, 13 oğlu 15) Waleran(II de Limbourg 1119-1139=20) 1128-1139=11, 14 oğlu 16) Godefroi VIII 1140-1142=2, oğlu 17) Godefroi IX le Courageux=Cesur, kont unvânını bırakarak 1. Brabant dukası.

1) Godefroi I le Courageux 1142-1183=41=Marguerite, Comte Henri II de Limbourg kızı, oğulları 2) Henri I le Guerroyeur=Savaşçı 1183-1235=52=Mathilde, Boulogne kontu Mathieu d'Alsace kızı, oğulları 3) Henri II le Magnanime=Âlîcenâb 1235-1248=13=Marie, İmp.Philipp kızı, oğulları 4) Henri III le Débonnaire=Kalender 1248-1261=13=Alix, Duc Hugues IV de Bourgogne kızı, oğulları 5) Henri IV 1261-1267=6, kardeşi 6) Jean I le Victorieux=Muzaffer 1267-1294=27=Marguerite, Flandre kontu Gui de Dampiere kızı, oğulları 7) Jean II le Pacifique=Sâkin 1294-1312=18=Marguerite, İngiltere kralı Edward I kızı, oğulları 8) Jean III le Triomphant=Galib 1312-1355=43=Marie, Comte Louis d'Evreux kızı, kızları 9) Jeanne 1355-1406=51 = 10) Wenceslas 1355-1383=27 ortak duka, aslen Lüksenburg dukası, 9'un kızkardeşi Marguerite = Louis le Mâle =Erkek, Flandre kontu(yk.bk.), bunların kızı Marguerite(1350-1405)=Burgonya dukası Philippe le Hardi(1342-1404), bunların oğulları 10) Antoine 1406-1415=9, bu sûretle Brabant dukalığı, Düşes Jeanne'ın ölümüyle kızkardeşinin(Marguerite) kızının(dîğer Marguerite) oğlu Antoine'a geçti=Jeanne, Duc Waleran III da Luxembourg kızı, oğulları 11) Jean IV 1415-1427=12 ve 12) Philippe 1427-1430=3 vârissiz ölünce 13) Burgonya dukası (1419-1467) Philippe le Bon(1430-1467) Brabant dukası oldu 1430-1467=37 ve Brabant Dukalığı, Burgonya Dukalığı ile birleşti, daha doğrusu Burgonya tarafından ilhâk edildi ve yukarıda anlatıldığı gibi Brabant da Burgonya Dukalığı'nın bir kısmı olarak netîcede Habsburglar'a geçti.

Holanda Kontluğu(920-1304 = 384)

Holanda(Fr.Hollande) Kontluğu, Provinces-Unies=Birleşik Eyâletler denen bugünki Holanda'nın en seçkin iki eyâletini, Güney ve Kuzey Holanda eyâletini içine alıyordu ki, bu Holanda eyâleti bâzı dillerde sonradan bütün Holanda'ya ismini vermiş

oldu. 1) Dirk I 920-940=20, oğlu 2) Dirk II 940-988=48, oğlu 3) Arnulf 988-993=5, oğlu 4) Dirk III 993-1039=46, oğlu 5) Dirk IV 1039-1049=10, kardeşi 6) Floris(Fr.Florent) I 1049-1061=12, Flandr(yk.bk.) hânedânından 7) Robert(Robert I de Flandre) 1061-1071=10, 8) Godefroi(V de Lorraine) 1071-1076=5, 6 oğlu 9) Dirk V 1076-1091=15, oğlu 10) Floris II 1091-1122=31, oğlu 11) Dirk VI 1122-1157=35, oğlu 12) Floris III 1157-1190=33, kardeşi 13) Dirk VII 1190-1203=13, kardeşi 14) Willem(Fr. Guillaume) I 1203-1222=19, oğlu 15) Floris IV 1222-1234=12, oğlu 16) Willem II 1234-1256=22 (1227-1256=29), imparator(Almanya) 1250-1256=6=Elisabeth v.Braunschweig, oğlu 17) Floris V (1254-katli 1296=42) 1256-1296=40=Béatrix, Flandre kontu Gui de Dampierre kızı, oğlu 18) Jean I 1296-1300=4, 15'in kızının oğlu 19) Jean II d'Avesnes 1300-1304=4. 1304'te Holanda Kontluğu, Hainaut(b.bk.) Kontluğu ile birleşti.

Floris I(no.6) katledildi=Gertrude, Bernhardt III v.Sachsen. Dirk(Fr.Thierry) V(no.9)=Othilde v.Sachsen oğlu Floris II(no.10) le Gros=Şişman=Pétronille, Thierry II de Lorraine kızı. Dirk VI(no.11)=Sophie de Rineck. Willem I(no.14)(1190-1222=32)=Adélaïde, Othon IV de Gueldre kızı. Floris IV(no.15)(1210-katli 1234=24)=1. Othon II d'Utrecht kızı, =2. Mathilde (ölm.1234), Duc Henri I de Brabant kızı. 1304'ten sonraki Holanda kontları için 4. ciltte *Holanda* bahsine bk.

XXI

FRANSA'DA FEODAL ORTA ÇAĞ DEVLETLERİ HAKKINDA NETÎCE

Fransa'da Orta Çağ Feodalitesi

Orta Çağ Fransası'nda başlıca feodal devletlerin hânedânlarını inceledik. Küçüklerini ele almadık. Bu devletler, Charlemange'ın 800 yılında kurduğu imparatorluğun 9. asırda ayrışmasıyle ortaya çıktı. Her toprak ve toprağın oluşturduğu devlet, bir âileye, o âilenin başına âitti. Mîrâs olarak el değiştiriyordu. Meşrû mîrâsçılar bâzan evlenme yoluyle çok yabancı hânedânlar olabiliyordu.

Paris'te oturan ve Fransa Kralı(Roi de France) unvânını taşıyan hükümdar, bütün bu Fransa'daki feodal devletlerin metbuu idi. Krala asker ve vergi veriyorlar, fakat kendi devletlerini kendileri yönetiyorlardı. Kralın şahsen elinde Fransa'nın az bir parçası vardı. Başlıca Paris'in bulunduğu Ile de France eyâleti anılabilir. Capet hânedânından gelen Kral, feodal devletleri ya sıkı sıkıya şahsına bağlamak, ya doğrudan ilhâk için çalışıyordu. Zorla ilhak pek mümkün değildi. Ancak o devletin hânedânının kesilmesine bağlı idi. Bu durumda metbû(suzerain) olan Kral, o devletin mîrasçısı olarak hânedânı kesilen devleti Fransa Tâcı'na alıyor, açık ifâdeyle ilhâk ediyordu. Bu işin 700 yıl sürdüğü söylenebilir. Capet hânedânından krallar bu iş için 7 asır çalıştılar.

Her ülkenin bambaşka şartları olmakla berâber Almanya, İtalya gibi devletlerde ve dîğer Avrupa devletlerinde bu işleyiş cereyân etti. Almanya'da feodal ve biribirine tâbî devletlerin nasıl birleştiğini 4. ciltte gördük. Fransa'da 12. Louis(1461-1483) mümkün olabildiği kadar federe devleti ilhâk etmek ve edemediklerini sıkı şekilde Paris'e bağlamak için çok çalıştı ve başarı da gösterdi. Merkezî imparatorluk fikrinin ve merkezden yönetim sisteminin şampiyonu olan Fâtih(1451-1481) ile çağdaştır. Yeni bir çağa geçiliyordu. Ancak bir çok Fransız devletinde hânedân, gördüğümüz gibi, Capet hânedânın şu veyâ bir branşı idi. Capet hânedânının dalları, Fransa'nın büyük kısmını paylaşmış, dîğer Fransız hânedânlarına az bir şey bırakmışlardı. Osmanlı ise, şehzâdelerin imparatorluğu paylaşmaması ve Avrupa'da olduğu gibi hânedân prenslerinin ayrı hânedânlar oluşturarak merkezden uzaklaşmamaları için her türlü tedbîri aldı.

Fransa'da 700 yıl süren bu işlem Osmanlı Türkiyesi'nde Sultan Orhan'dan Fâtih Sultan Mehmed'e kadar 150 yıl içinde tamamlandı. Belki Kaanûnî devrine uzatılarak 200 yıl denebilir. Fransa'da nasıl Karolenj imparatorluğunun parçaları âdetâ müstakil devletler hâlinde ortaya çıktılarsa, 13. asır sonlarında da Türkiye Selçuklu hânedânı zayıflayıp düşünce ayni şey oldu. Anadolu Beylikleri'nin her biri ayrı devlet olarak geçinmeye başladı. Sultan Orhan bunlara en büyükleri olduğunu belki kabûl ettirdi ama, Karamanoğlu, Çelebî Sultan Mehmed'e bile "sana niçin itâat edeyim? Ben de senin gibi hükümdârım" cümlesini yüzüne karşı söyledi. Anadolu'nun Selçuklu dönemindeki gibi birleştirilmesi 1,5 asırda mümkün oldu ise, Türk devletlerinde feodalitenin Avrupa'dakinden zayıf bulunmasıyle ve Osmanlı'nın çok uyanık davranmasıyle ilgilidir.

11. Louis gibi Capet'lerin Valois kolundan olan 1. François, 16. asrın ilk yarısında, Fransa'nın bütünlüğü için başarı elde etti. Ancak Fransa krallığı ile rekabet edebilecek durumda şiştikçe şişen ve ayni Capet hânedânının bir dalının hükümrân bulunduğu Burgonya Dukalığı, Fransa krallığı tâcını istemek derecesinde Fransa Kralı ile çekişmişti. Sonunda Burgonya Hânedânı kesilince, ülkelerine, metbuu olan Fransa Kralı el koyamamıştı. Zîrâ evlenme yoluyle Habsburg hânedânı vâris olmuştu. O zamâna kadar Fransa'yı oluşturan bir çok ülke bu sûretle Almanya'ya geçti. Asırlarca İngiltere ile çekişen ve Fransız asıllı İngiltere krallarının Fransa'da verâset yoluyle bir çok ülkeye hâkim olmasına son veren Fransa, bu def'a Almanya ile çekişmeye başladı. 1589'da Capet'lerin Bourbon dalının saltanatı 4. Henri ile başladı. Bu hükümdar feodal Fransız devletlerini epey hizâya getirdi. Oğlu 13. Louis'nin başbakanı Kardinal Richelieu, çok büyük başarı elde etti. Âdetâ Fransa'da feodal devlet bırakmadı. Kalanları, Kral'ın alelâde vâlîleri derecesinde işleme tâbî tuttu. 13. Louis'nin oğlu ve halefi 14. Louis, son devletlerin de izlerini silmeye ve Burgonya verâsetinde Almanya'ya(Avusturya) kaptırılan ülkelerin bir kısmını geri almaya muvaffak oldu.

9. Asırda Fransa

9. asırda Frank imparatorluğu dağıldı. Asıl Fransa'da Guizot'ya göre aşağıda tâdâd edilen 27 devlet ortaya çıktı. Bunlardan biri olan Fransa Dukası, kral sanını alarak dîğer devletlerin metbuu oldu. Fakat bu metbûluk çok zayıftı. Bu 27 devlet de kendilerine tâbî senyörlük denen baronluklardan oluşuyordu ve bu baronlar bile hânedân sâhibi,

şatosu, ordusu olan hükümdarlardı. Guizot'ya göre 27 devlet, irsî hâle geldikleri târih ve ilk hükümdarları şöyledir:

Fransa Dukalığı 830(Eudes), Gaskonya Dukalığı 872(Sancho Mitarra II), Akitanya Dukalığı 864(Guillaume le Pieux), Burgonya Dukalığı 887(Richard le Justicier), Septimanie Markiliği 878(Guillaume le Pieux), Toulouse Kontluğu 816(Eudes), Barselona Kontluğu 864(Wifred le Velu), Carcassonne Kontluğu 819(Alfred I), Roussillon Kontluğu(Raoul), Urgel Kontluğu 884(Sunifred), Poitiers Kontluğu 880(Eble le Bâtard), Auvergne Kontluğu 864(Guillaume le Pieux), Angoulême Kontluğu 866(Alduin I), Périgord Kontluğu 866(Guillaume), Châlons Kontluğu 889(Manassès de Vergy), Vexin Kontluğu 878(Aledran), Vermandois Kontluğu 880(Herbert I), Valois Kontluğu 880(Pépin), Ponthieu Kontluğu 859(Helgaud II), Boulogne Kontluğu 860(Régnier), Anjou Kontluğu 870(Foulques le Roux), Maine Kontluğu 853(Gottfried), Bretagne Kontluğu(Alain III), Béarn Vikontluğu 816(Centulf II'nin bir oğlu), Narbonne Vikontluğu(Mayeul), Limoges Vikontluğu 887(Adelbert), Bourbon Senyörlüğü (Adhémar).

Almanya'da olduğu gibi kontluklardan oluşan dukalıklar görülmüyor. Bâzı kontlar marki ve duka gibi daha üstün soyluluk unvanlarını almışlardır. Kral, bâzı kontlara dukalık unvânı vermiştir.

9. asırdan sonraki asırlarda durumda pek çok değişiklik oldu. Orta Çağ Fransa Krallığı'nı oluşturan feodal ve federe devletlerin başlıcalarını 61 sayısına indirgiyerek aşağıdaki tabloyu Poirson oluşturmuştur. Devletlerin(Poirson mütevâzı' "fief=dirlik" kelimesini kullanıyor) yanındaki ilk târih kuruluş, sonraki târih irsî hâle geliş yıllarıdır. Her devletin yanına hangi devlete katılarak ortadan kalktığı ve bu işin hangi yılda olduğu kaydedilmiştir:

Başlıca Orta Çağ Feodal Fransız Devletleri

1) Gaskonya Dukalığı(Duché de Gascogne) 768, 872(kuruluş ve irsî hâle geliş yılları), 1052'de Guyana Dukalığı'na katıldı.

2) Béarn Vikontluğu ve Prensliği(Vicomté et Principauté de Béarn) 816, 816, 1290'da Foix ve Armagnac kontluğuna katıldı.

3) Albret Baronluğu(Sirerie d'Albret) 758'e doğru, 1591'de Fransa Tâcı'na alındı(Fransa'ya katıldı).

4) Comminges Kontluğu(Comté de Comminges) 900, 1540'ta Tâc'a alındı.

5) Bigorre Kontluğu(Comté de Bigorre) 820, 845'den önce, 1425'te Béarn vikontluğuna katıldı.

6) Fézenzac Kontluğu(Comté de Fézenzac) 802'den önce, 920, 1140'ta Armagnac kontluğuna katıldı.

7) Armagnac Kontluğu(Comté d'Armagnac) 960, 960, 1473'te bir kısmı Navar krallığına katıldı, bir kısmı Tâc'a alındı.

8) Lectoure ve Lomagne Kontluğu(Comté de Lectoure et de Lomagne) 904'e doğru, 960, 1473'te Tâc'a alındı.

9) Astarac Kontluğu(Comté d'Astarac) 900'e doğru, 930'a doğru, 18. asra kadar devâm etti.

10) Toulouse Kontluğu veyâ Dukalığı(Comté ou Duché de Toulouse) 778, 852, 1361'de Tâc'a alındı.

11) Barselona Kontluğu veyâ İspanya Markiliği(Comté de Barcelone ou de la marche d'Espagne) 864, 864, 1258'de Aragon krallığına katıldı.

12) Rouergue Kontluğu(Comté de Rouergue) 820'den önce, 845, 1088'de Toulouse kontluğuna katıldı.

13) Carcassonne Kontluğu(Comté de Carcassonne) 819, 819, 1247'de Tâc'a alındı.

14) Foix Kontluğu(Comté de Foix) 1012, 1012, 1471'de Navar krallığına katıldı.

15) Narbonne Vikontluğu(Vicomté de Narbonne) 802, yaklaşık 1080, 1508'de Tâc'a alındı.

16) Melgueil Kontluğu(Comté de Melgueil) 900'e doğru, 950'ye doğru, 1172'de Toulouse kontluğuna katıldı.

17) Montpellier Baronluğu(Seigneurie de Montpellier) 975, 975, 1382'de Tâc'a alındı.

18) Roussillon Kontluğu(Comté de Roussillon) 812, 900'e doğru, 1172'de Aragon krallığına katıldı.

19) Urgel Kontluğu(Comté d'Urgel) 884, 884, 1433'te Aragon krallığına katıldı.

20) Poitiers Kontluğu ve Akitanya ve Guyana Dukalığı(Comté de Poitiers et Duché d'Acquitaine et de Guienne) 778, 864 ve 880, 1416'da Tâc'a alındı.

21) Auvergne Kontluğu(Comté d'Auvergne) 780, 864, 13. Louis Tâc'a aldı.

22) Angoulême kontluğu(Comté d'Angoulême) 839, 866, 1218 La Marche kontluğuna katıldı.

23) Périgord ve Yukarı Marche Kontluğu(Comté de Pédigord et de la Haute-Marche) 778, 866, 1589'da Tâc'a alındı.

24) Aşağı Marche Kontluğu(Comté de la Basse-Marche) 968, 968, 1308'de Tâc'a alındı.

25) Limoges Vikontluğu(Vicomté de Limoges) 778, 887, 1522'de Navar krallığına katıldı.

26) Turenne Vikontluğu(Vicomté de Turenne) 767'den sonra, 840, 1738'de Tâc'a alındı.

27) Bourges Kontluğu ve Vikontluğu(Comté et Vicomté de Bourges) 763'ten önce, 927, 1100'de Tâc'a alındı.

28) Bourbon Baronluğu, sn. Dukalığı(Sirerie ou baronnie, puis Duché de Bourbon) 921'den önce, 1527'de Tâc'a alındı.

29) Mâcon kontluğu(Comté de Mâcon) 820'ye doğru, 920, 1477'de Tâc'a alındı.

30) Burgonya Dukalığı ve Kontluğu(Duché et Comté de Bourgogne) 843, 887, ilki 1477'de, ikincisi 1674'te Tâc'a alındı.

31) Châlon Kontluğu(Comté de Châlon) 763, 889, 1237'de Burgonya dukalığına katıldı.

32) Salins Baronluğu(Seigneurie de Salins) 920, 920, 1267'de Burgonya kontluğuna katıldı.

33) Auxerre ve Nevers kontluğu(Comté d'Auxerre et de Nevers) 863, 987, 1659'da Başbakan Mazarin tar.satın alındı.

34) Tonnerre Kontluğu(Comté de Tonnerre) 980, 980, 18. asra kd.devâm etti.

35) Sens Kontluğu(Comté de Sens) 800'e doğru, 941, 1055'te Tâc'a alındı.

36) Şanpanya ve Blois Kontluğu(Comté de Champagne et de Blois) 900'e doğru, ilki 1361'de, ikincisi 13. Louis döneminde Tâc'a alındı.

37) Rethel Kontluğu(Comté de Rethel) 974'ten önce, 974'ten önce, 1549'da Nevers dukalığına katıldı.

38) Corbeil Kontluğu(Comté de Corbeil) 946'dan önce, 946'dan önce, 1100'e doğru Tâc'a alındı.

39) Montmorency Baronluğu(Baronnie de Montmorency) 958'den önce, 958'den önce, 1633'te Condé prenslerine verildi.

40) Montlhéry Baronluğu(Seigneurie de Montlhéry) 990'a doğru, 1118'de Tâc'a alındı.

41) Dammartin Kontluğu(Comté de Dammartin) 1000'e doğru, 1632'de Condé prenslerine verildi.

42) Montfort-l'Amaury Baronluğu, sn. Kontluğu(Baronnie, puis Comté de Montfort-l'Amaury) 990'a doğru, 1003, 1294'te Brötonya dukalığına katıldı.

43) Vexin Kontluğu(Comté de Vexin) 783'ten önce, 843, 1074'te Tâc'a alındı.

44) Meulent kontluğu(Comté de Meulent) 780'den önce, 965, 1214'ten sonra Tâc'a alındı.

45) Vermandois Kontluğu(Comté de Vermandois) 834'e doğru, 880, 1214'ten sonra Tâc'a alındı.

46) Valois Kontluğu, sn. Dukalığı(Comté, puis Duché de Valois) 834'e doğru, 880, 1268'de Capet hânedânı dirliği olup 1660'da Tâc ile birleştirildi.

47) Coucy Baronluğu(Sirerie de Coucy) 950'ye doğru, 1050'ye doğru, 1498'de Tâc'a alındı.

48) Soissons Kontluğu(Comté de Soissons) 950'ye doğru, 990'a doğru, bir kısmı 1547'den sn., dîğer kısmı 1729'da Tâc'a alındı.

49) Roucy Kontluğu(Comté de Roucy) 940'tan önce, 940, 1557'de Rouchefoucauld âilesine verildi.

50) Ponthieu Kontluğu(Comté de Ponthieu) 650'ye doğru, 859, 1675'te Tâc'a alındı.

51) Boulogne Kontluğu(Comté de Boulogne) 860, 860, 1260'a doğru Auvergne kontluğuna katıldı.

52) Guines Kontluğu(Comté de Guines) 965, 965, 1504'te Tâc'a alındı.

53) Evreux Kontluğu(Comté d'Evreux) 989, 989, 1200'de Tâc'a alındı, 1307'de dirlik oldu, 1642'de Bouillon Dukası'na verildi, 1374'te Marche Kontluğu(Comté de La Marche) adını aldı.

54) Vendôme Kontluğu, sn.Dukalığı(Comté, puis Duché de Vendôme) 980'ler, 987, 1598'de 4. Henri'nin gayri meşrû bir oğluna dirlik ol.verildi.

55) Normandiya Dukalığı(Duché de Normandie) 912, 912, 1204'te Philippe Auguste fethetti, 1361'de Tâc'a alındı.

56) Eu Kontluğu(Comté d'Eu) 990'lar, 996, 1694'te Maine Dukası'na unvân ol.verildi.

57) Anjou Kontluğu(Comté d'Anjou) 870, 870, 1204'te Tâc'a alındı, 1246'da dirlik yapılıp 1481'de tekrar Tâc'a alındı.

58) Maine Kontluğu(Comté du Maine) 800'ler, 853, 1106'da Normandiya dukalığına katıldı.

59) Alençon Kontluğu ve Bellême Baronluğu(Comté d'Alençon et Seigneurie de Bellême) 814'ten sn., 940, 1221'de Tâc'a alındı, 1268'den 18. asra kadar kraliyet prenslerine dirlik ol.verildi.

60) Brötonya Kontluğu ve Dukalığı(Comté et Duché de Bretagne) 5. asır, 1532'de Tâc'a alındı.

61) Flandre Kontluğu(Comté de Flandre) 862, 862, 1384'te Burgonya dukalığına katıldı, 1506'da İspanya'ya, 1713'te Avusturya'ya geçti.

15. Asırda Feodal Fransa

1461'de 11. Louis'nin tahta geçtiği yıl Fransa'nın durumunu aşağıda Bouillet'ye göre özetliyorum. Yeni Çağ'ın ilk yıllarıdır. Türkiye tahtında Fâtih Sultân Mehmed(1451-1481) vardır.

1461'de 1) Guyana Dukalığı, Kral'ın(11. Louis) kardeşi Charles de Berry'nin elindeydi. 2) Charles V oğlu Louis d'Orléans'dan inen prensler Orléans ve Angoulême adıyle iki dal hâlinde bu eyâletlerde hüküm sürüyorlardı ve Dunois-Longueville'de de

Orléans'ların bir gayri meşrû(bâtard) dalı vardı. 3) Kral Jean II oğlu Philippe le Hardi'den inen Burgonya dukaları Burgonya, Franche-Comté, Flandre, Hainaut, Holanda gibi toprakları ellerinde tutuyorlardı. 4) Jean II'nin dîğer bir oğlu Louis I d'Anjou'nun nesli Anjou, Maine, Provence, Béarn eyâletlerinde saltanat sürüyorlardı. 5) Kral Philippe VI de Valois'nın kardeşi Charles I'den inenler, Alençon dukaları idiler. 6) Saint Louis'nin oğlu Robert de Clermont'dan inen Bourbon prensleri Beaujeu, Montpensier, Vendôme gibi dallara ayrılmış, bir çok eyâlette hüküm sürüyorlardı. 7) Brötonya dukaları, 8) Navar krallığını ellerinde tutan Foix kontları, 9) Albret âilesi baronları, Fransa'da önemli topraklara sâhibdiler ve bunların hükümdarları Capet hânedânından değildi. Ancak bütün bu topraklar, Fransa krallığına ve kralına âit sayılıyordu.

Bir de sâdece Fransa kralını metbû tanıyan, bağımsıza yakın nitelikte feodal devletler bulunuyordu: 1) Kuzeyde Artois, Picardie, Flandre, gerçi Burgonya dukasının elindeydi. Fakat müstakil devlet gibi davranıyorlar, hattâ Burgonya Dukası, Valois'ları tahtından indirip kendisi Fransa kralı olmak istiyordu. Daha kuzeyde 8 eyâlet, Frizon, Holanda, Zelanda, Brabant, Anvers, Hainaut, Namur ve Lüksenburg dukalık veyâ kontlukları kezâ Burgonya'nın hükmü ve nüfûzu altındaydı. Bu ülkeler Almanya imparatorluğunun parçası sayılıyordu ve Flamanca konuşuyorlardı. 2) Brötonya Dukalığı, Fransızca konuşmayan Brötonlar'ın ülkesiydi. Maine, Anjou ve Provence eyâletleri ise Anjou hânedânı tarafından bağımsız gibi yönetiliyor ve zaman zaman Napoli Krallığı denen Güney İtalya'yı da hükmü altına alıyordu. 3) Orta Fransa'da Auvergne, Marche, Bourbonnais, Nivernais çoğunlukla Capet-Bourbon hânedânının elindeydi. Nivernais, Burgonya'ya geçmişti. Lyonnais, doğrudan Kral'a âitti. Fakat bölgedeki Forez, Beaujolais, Dombes, henüz Kral'ın değildi.

Louis XI öldüğü zaman(1483), Provence, Maine, Anjou, Barrois, Burgonya, Franche-Comté, Artois, Picardie'nin yarısı, Armagnac kontluğu, Etampes dukalığı, Saint-Pol prensliği, Nemours'un bir kısmı Fransa'ya ilhâk edilmiş bulunuyordu. Fakat Brötonya dukalığı, Bourbon dukalığı, Foix kontluğu, Tour, Orléans, Angoulême, Dunois, Burgonya(kontluk kısmı) hânedânlarına âit eyâletler hâlâ Fransa kralının hükmü dışında idi. Hükümdarları Fransa Kralı'nı sâdece kralları sayıyor, fakat savaş açmak dâhil, bir çok yüksek Devlet yetkisini bizzât kullanıyorlardı. Calais limanı ise hâlâ İngiltere'nin elindeydi.

XXII

Hükümrân Olmayan ve Soyları Günümüzde Devâm Eden

FRANSA DUKALIK VE PRENSLİK ÂİLELERİ

Bu bahsimizde 1) hükümrân olmıyan, unvanları sâdece Saray soyluluğu olarak verilen ve 2) soyları günümüzde de devâm eden veyâ günümüze yakın bir zamanda kesilmiş bulunan Fransa dukalık ve prenslik âileleri ele alınacaktır. Bu âilelerin bütün üyeleri değil, sâdece âile reisleri ve az çok önemli görülen bâzı üyeleri verilecektir. Daha aşağı derecede soyluluk unvanları taşıyan markilik, kontluk, vikontluk, baronluk, şövalyelik âileri pek çok olduğu ve bunların hükümrân hânedânlarla izdivâc hakkı olmadığı için alınmadı. Hükümrân olmayan Fransız prenslik ve dukalık âileleri üyeleri hükümrân bütün hânedânlarla morganatik olmayan evlenme yapmak hakkını taşımışlardır. Markilik ve kontluk da yüksek soyluluk sınıfının orta ve alt unvanlarını oluşturuyorlarsa da, bunları anmak konumuzu çok taşıracaktı. Fransız soyluluğu, ne dereceden olursa olsun, 1) krallık döneminde kazanılmış olanlar, 2) kısa Birinci ve İkinci İmparatorluk döneminde 1. ve 3. Napoléon taraflarından verilmiş olanlar, şeklinde ikiye ayrılır. İkinciler tabîatiyle azdır ve krallık soylularınca küçük görülmüşlerdir. Fakat imparatorluk soyluluğu, büyük askerî başarı kazananlara verilmiştir.

Bu sûretle hükümrân olmıyan ve günümüzde devâm eden veyâ son dönemde sönen 64 dukalık-penslik âilesini sunuyorum. Fransa'da çok büyük saygınlığı olan ve büyük görevlerde bulunan bu âileler, kendi aralarında ve bir aşağı derecedeki markilik,

kontluk âileleri ile evlenmişlerdir. Yabancı soylu âilelerle çok az evlendikleri, hükümrân hânedân üyeleri ile pek çok az evlendikleri, Alman soylu âileleri ile karşılaştırıldığı takdirde, hemen ortaya çıkıyor. Alman dukalık ve prenslik âileleri gibi bol sayıda hükümrân âileler ile akrabâlık kurmamışlardır. Bu bakımdan İngiltere soyluluğuna benziyorlar.

1 - Abrantès Dukalığı(1808)

1808'de Napoléon I tarafından kurulan Fransız imparatorluk dukalığı. İmparatorluk soyluluk unvanlarının çoğu gibi Napoléon döneminde Fransa'nın dış ülkelerde kazandığı zaferlerden birinin adıdır. Abrantès, Portekiz'dedir. *Junot* âilesi. 1) Andoche Junot(1771-1813=42)(1. duka 1808-1813=5), oğlu 2) Alfred Junot(1810-1859=49)(1813-1859=46)= 1. Marie Lepic(1824-1847=23), = 2. Léonie Lepic(1'in hemşîresi)(1829-1868=39), izd.1853, âilenin erkek üyesi olmadığı için bu âile 1859'da söndü ve 1869'a kd.10 yıl Abrantès(yazıldığı gibi okunur) dukalığı boş kaldı. Bu târihte Napoléon III tar. 2. Duka'nın dâmâdına verilerek diriltildi. 2. Duka'nın 2. eşinden kızı: Marguerite(1856-1940'lar)(bunun ölümü ile Junot(Jüno ok.) âilesi kadın tar. da söndü)=Vicomte César de La Ferrière, izd.1883. 2. Duka'nın ilk eşinden kızı: Jeanne(1847-1934=87) = 3) Maurice Le Roy(1846-1900=54)(1869-1900=31), izd.1869=31 yıl, yş.22-53, zevcinden 1 yş.kç., zevcinden sn.34 yıl yaşadı. Bu sûretle dukalık *Le Roy*(Lö Rua ok.) âilesine geçti. Burgonya asıllıdır. Âile başı dük, by.oğul marki, dîğer üyeler kont'tur. 3. Duka'nın oğlu ve halefi(2. Duka'nın kızının oğlu): 4) Andoche(1870-1940'lar)(1900-1940'lar), yarbay = Nicole de Maigret(1878), izd.1899, yş.21, zevcinden 8 yş.kç., bu evlenmeden 1900-1914 yılları arasında 6 kız doğdu. 4. Duka'nın kardeşleri: Kont Michel(1880), yarbay=Léone Maillard, kızları Laure (1930); Marquis Maurice d'Abrantès(1873-1920=47)=Hélène de Langsdorff(1879), izd.1905=15, yş.26-41, zevcinden 6 yş.kç., kızları Marguerite(1909) ve oğulları: 6) Maurice(1906)(1940'larda amcasının yerine duka)= Sylviane Quimfe(1912), izd.1940, yş.28, zevcinden 6 yş.kç.

Albret. Bk.La Tour d'Auvergne

2 - Albufèra Dukalığı (1813)

Albufèra(Albüfera ok.), İspanya'nın Valencia eyâletindedir. Bu da Birinci İmparatorluk(Napoléon I) devrinin askerî zaferlerinden birinin geçtiği yerin adını taşıyor ki o yerde dukalık verilen ilk duka zafer kazanmıştır. Bütün Fransız dukalık-prenslik âileleri -bir ikisi dışında- Katolik olduğu için burada mezheplerine işâret edilmiyecek, ancak Katolik olmıyanlar belirtilecektir. Dukalık *Suchet* (Süşe ok.) âilesine verildi. Âile Vivarais kökenlidir. Âilenin başı dük, halefi marki, dîğer üyeler kont'tur. 1) Louis Gabriel Suchet(1770-1826=56)(1813-1819=6), 1808'de imparatorluk kontu, sonra dük oldu, bütün imparatorluk düklerinin ilki gibi askerdir. Oğlu 2) Napoléon(1813-1877=64)(1827-1877=50), 1819-1827'de krallık rejiminde duka unvânı geri alınıp 8 yıl sonra iâde edildi = Malvina Schickler(1822-1877=55), izd.1844=33, yş.22-55, zevcinden 9 yş.kç. Kızları Isabelle(1847)=Marquis Guy Duval de Bonneval(ölm.1886), izd.1867=19, yş.20-39 ve oğulları 3) Raoul(1845-1925=80)(1877-1925=48)=Zénaïde de

Cambacérès(1857-1932=75), izd.1874=51, yş.17-68, zevcinden 12 yş.kç. Oğulları 4) Louis(1877)(1925)=Anna de Rivoli d'Essling(1884), izd.1904, yş.20, zevcinden 7 yş.kç., çoukları: Kont Napoléon(1912); Paule(1910)=François de Grammont, izd.1934, yş.24; 5) Louis(1905)=Simone de Chevigné(1912), izd.1931, yş.19, zevcinden 7 yş.kç., kızları: Isabelle(1932), Anne(1934) ve Paule(1936).

Anville. Bk.La Rochefoucauld

Atrisco. Bk.Bauffremont

3 - Audiffret-Pasquier Dukalığı(1820)

Audiffret-Pasquier(Odifre Paskie ok.) Dukalığı 1820'de İkinci Krallık döneminde Louis XVIII tar. kuruldu. Âilenin başı dük, halefi marki, dîğer üyeleri kont sanını taşırlar. Âile 13. asırda İtalya'dan gelip Provans eyâletinde(Basses Alpes) Barcelonette vâdîsine yerleşmiştir. Marcellin Audiffret'nin adı 1455'te geçiyor. Pasquier âilesi ile evlenme yoluyle birleşti. Etienne Pasquier(1528-1615=87)'nin torunu Louis Pasquier 1702'de Coulons baronu oldu. 1) Etienne Denis Pasquier(1767-1862=95)(1820-1862=42), 1808'de baron, 1811'de Paris emniyet müdürü olup kardeşi Etienne Pasquier'nin kızı Gabrielle'in(1801-1885=84) oğlunu evlâd edindi ve yerine bu Gaston d'Audiffret duka oldu: Gabrielle=Comte Louis d'Audiffret(1789-1858=71), izd.1822=36, yş.21-57, zevcinden 12 yş.kç., zevcinden sn.27 yıl yaşadı, oğulları 1858'de babasının yerine Audiffret kontu ve 1862'de annesinin amcasının yerine Pasquier dükü olan(Audiffret-Pasquier dukalığı dendi): 2) Gaston(1823-1905=82)(1862-1905=43), senatör, senato ve millet meclisi başkanı, Académie Française üyesi = Jenny Fontenilliat(1825-1905=78), izd.1845=58, yş.20-78, zevcinden 2 yş.kç., çocukları: Marie(1854-1940'lar)=Marquis Ferdinand de Vassinhac d'Imécourt(ölm.1907), izd.1875=32, yş.21-53; Nicole(1858-1930'lar)=Comte Philippe de Neverlée(ölm.1891), izd.1878=13, yş.20-33; Marki Denis(1856-1904=48)=Jeanne de Largentaye(1861-1940'lar), izd.1881=23, yş.20-43, zevcinden 5 yş.kç., çocukları: Kont Gaston(1883); Nicole(1885)=Marquis Robert de Louvencourt, izd.1908, yş.21; Anne(1889); 3) Etienne(1882)(1905)=Antoinette de Saint-Genys(1885), izd.1906, yş.21, zevcinden 3 yş.kç., çocukları: Eliane(1911), Roseline (1917), Kont Armand(1921) ve 4) Denis(1913), bugünki duka.

4 - Auerstaedt Dukalığı(1808)

Auerstaedt(Oerstet ok.) Dukalığı, Birinci İmparatorluk(Napoléon I) devrinde *Davout* (Davu ok.) âilesi için kuruldu. 1853-1864=11 yıl müddetle ilğâ edilip Napoléon III tar. tekrar kuruldu. Dukalar ayni zamanda *Eckmüchl* prensi(Aşağı Avusturya) sanını taşırlar(Auerstaedt, Saksonya'dadır), haleflerine marki, dîğer erkek üyelere kont denir. Âilenin atası Burgonya'da Dijon yakınlarında Avot'lu Jean d'Avot, 1273'te Curcy-sur-Loire seyörü oldu. Jean François Davout(ölm.1779) torunu 1) Louis Nicolas Davout (1770-1823=53)(1808-1823=15), emsâli gibi Napoléon'un mareşallerinden olup 1808'de Auerstaedt dukası ve 1809'da Eckmüchl(Ekmül ok.) prensi sanı verildi = Aimée Leclerc (1782-1869=87), çocukları: Louise(1815)=Marquis François de Blocqueville(ölm.1854), izd.1835=19, yş.20-39 ve 2) Charles(1823-1853=30). 2. Duka çocuksuz öldü. 11 yıl

sonra dukalık 2. Duka'nın amcası Charles Davout'nun(1776-1854=78)(=Clara de Cheverry, 1804-1896=92, izd.1824=30, yş.20-50, zevcinden 28 yş.kç.) oğluna verildi: 3) Léopold(1829-1904=75)(1864-1904=40), tümgeneral = Alice de Voize(1845-1930'lar), izd.1868=36, yş.23-59, zevcinden 16 yş.kç., çoukları: 3 kız ve 4) Louis(1877)(1904)= Hélène de la Faulotte(1880), izd.1902, yş.22, zevcinden 3 yş.kç., çocukları: 6 kontes, kontlar François(1907), Henri(1909), Jacques(1913), Guy(1918) ve 5) Léopold (doğ.1904), bugünki duka.

5 - Avaray Dukalığı (1799-1941=142)

Avaray(Avare ok.) Dukalığı, *Bésiade*(Beziad ok.) âilesi için kurulup 1941'de âilesin sönmesiyle sona erdi. Âile başı dük, halefi marki, dîğer erkek üyeler kont sanını taşırlar. Sürgündeki Louis XVIII tar.kurulmuş bir 2. Kraliyet dukalığıdır. Bésiade, Basses-Pyrénées'lerdedir(bütün soyluluk soyadları bir coğrafya ismidir). Amanieu de Bésiade'ın adı 1314'te geçiyor. Âile 1439'da Munein senyörü oldu. Sauveterre-de-Béarn'lı Jean de La Voyrie de Bésiade'ın adı 1595'te geçiyor, oğlu Jean de Bésiade'dır. Âile 1640'ta Navar'da Munein senyörü olarak devâm ediyordu. 1621'de Avaray au Blésois(Loire et-Cher) senyörü oldular ki adı geçen Jean, amcası Jacques de Bésiade'dan(ölm.1639) satın aldı. 1694'te Avaray markiliğine yükselen âileye 1799'da dukalık pâyesi verildi. Avaray markisi, korgeneral, Bern büyükelçisi Claude Théophile de Bésiade oğlu Avaray kontu iken ilk duka olan: 1) Louis François(duka 1799-1811=12). Oğlu 2) Claude Antoine(duka 1811-1829=28), korgeneral. 1'in kardeşi 3) Joseph Théophile(duka 1829-1859=30). Oğlu 4) Edouard Edon(1802-1887=85)(1859-1887=28)=Mathilde de Rochechouart-Mortemar(1802-1887=85)(eşi ile ayni yılda doğup ölmüş), izd.1825=62, yş.23-85, oğulları 5) Camille(1826-1894=68)(1887-1894=7)= Armande de Séguier(1835-1916=81), izd.1855=39, yş.20-59, zevcinden 9 yş.kç., oğulları 6) Hubert(1856-1930=74)(1894-1930=36)=Rosalie de Mercy-Argenteau(1862), izd.1862, tal.1892=10, yş.20-30, zevcinden 6 yş.kç.(1905'te yeniden evlendi, 1911'de boşandı=6, yş.43-49, 1912'de 3. def'a evlendi), oğulları Marki Antoine(1885), babasının hayâtında evlenmeden öldü. 6. Duka'nın kardeşi: Kont Elie d'Avaray(1858-1917=59)= Comtesse Mélanie d'Hinnisdal(1861-1911=50), oğulları 7) Bernard(1884-1941=57) (1930-1941=11), evlenmedi, âile ve dukalık sona erdi.

Ayen. Bk. Noailles

Balbes de Berton. Bk.Crillon

6 - Bassano Dukalığı(1809-1906=97)

Bassano(Basano ok.) Dukalığı, 1809'da Birinci İmparatorluk(Napoléon I) tar.kuruldu, 1906'da âilenin son erkek ferdinin ölümüyle sona erdi. *Maret*(Mare ok.) âilesine verilmiştir. Âile Burgonyalı'dır. Bassano, İtalya'da Vicence'dedir. 1) Hugues Bernard Maret(1763-1839=76)(1809-1839=30), 1807'de kont, 1809'da duka oldu=Marie Lejéas(1780-1827=47), oğulları 2)Napoléon(1803-1898=95)(1839-1898=59), orta elçi, senatör, 3. Napolyon'un başmâbeyncisi=Baronne Pauline van der Linde(1814-1867=53), izd.1843=24, yş.29-53, zevcinden 11 yş.kç., çocukları: Marie(1846-1919=73); Caroline

(1847-1940'lar)=Comte Antonin de Viel de Lunas, marquis d'Espeuilles(ölm.1913), tümgeneral, izd.1871=42, yş.24-66; 3) Napoléon(1844-1906=62)(1898-1906=8)=Claire Symes(1845-1922=77), izd.1872=34, yş.27-61, zevcinden 1 yş.kç., 3 kızları oldu ki âilenin son ferdleridir(Fransa hukuk sisteminde soyluluk kadın tarafına ve kadın tarafından geçmediği için bunlar 1906'da âilenin son erkek ferdi olarak ölen babalarının duka unvânına vâris olamadılar): Pauline(1873), evlenmedi; Clara(1874)=Edward Blount, izd.1897, yş.23; Kontes Marie(1879)=Comte Louis de Salviac de Vielcastel, izd.1904, yş.25.

7 - Bauffremont Dukalığı (1623)

Bauffremont(Bofrömon ok.), Yukarı Loren'de, Vosges ilinde, Nefchâteau yakınındadır. 1623'te dukalık 13. Louis tarafından kuruldu. Kraliyet dukalığıdır. Bütün üyeler prens ve prenses sanı, âilenin başı ayrıca dük unvânı taşır. 950 yılında Bauffremont'da bağımsız bir baron vardı. Sire Liébaud de Bauffremont'un adı 1090'da geçiyor. 1090-1100 arasında baron oldu. Âile 1578'de Arc-en-Barrois markiliğini elde etti ki Listenois markiliği olarak da geçer. 1588'de Meximieux(Ain) markisi ve Marigny(Saône) vikontu, 1600'de Salins(Jura) vikontu, Marnay(Haute-Saône) markisi, 1615'te Sennecey markisi, 1623'te Almanya imparatorluk prensi, 1521'de Pont-de-Vaux(Ain) kontu, 1865'te Morata markisi, Afrisco dukası, Léganès markisi (1865'te kazanılan bu 3 unvan İspanyol soyluluğu) ve 2 def'a İspanya 1. sınıf soylusu, 1661'de Randan dukası oldu. Courtenay hânedânının vârisesi ile evlenme yapan âile, 1730'da Courtenay prensi, 1762'de Listenois prensi, 1810'da imparatorluk kontu oldu ve 1902'de Pont de Vaux kontu olarak İtalya soyluluğuna da dâhil edildi. Listenois markisi Bénigne de Bauffremont(ölm.1755), 1712'de Prs. Hélène de Courtenay(1689-1768=79, izd.müd.43, yş.23-66) ile evlendi ki, son Courtenay prensi Charles Roger'nin(1671-1730=59) kızkardeşi ve vârisesi idi ve bu sûretle Capet Hânedânı'ndan inen Courtenay âilesi söndü ve hakları Bauffremont'lara geçti(Courtenay hânedânı, Fransa kralı Louis le Gros'nun 7. oğlu Pierre'den inmektedir). Pr.Alexandre de Bauffremont, 1787'de Antoinette de Vauguyon'la evlendi ki Bauffremont'ların her iki dalı bu evlenmeden yürüdü:

1) Alexandre(1773-1833=60), 1. B.duka ve prensi= Antoinette de Quélen de la Vauguyon(1771-1847=76), izd.1787=46, yş.16-62, zevcinden 2 yş.by. 1. Duka'nın by. oğlu ve halefi: 2) Alphonse(1792-1860=68)(1833-1860=27)=Prs.Catarina Moncada di Paterno(1795-1878=83), izd.1822=38, yş.27-65, zevcinden 3 yş.kç. Oğulları: 3) Roger(1823-1891=68)(1860-1891=31)=Laure Leroux(1832), izd.1849, yş.17, zevcinden 9 yş.kç., tal., çocuksuz. 3. Duka-Prens'in kardeşi: 4) Paul(1827-1893=66)(1891-1893=8)=Comtesse Valentine de Caraman-Chimay(1839-1914=75), izd.1861, tal.1874=13, yş.22-34, zevcinden 12 yş.kç.(=2. Pr.Georges Bibesco, ölm.İstanbul 1902, izd.1875 (ertesi yıl)=27, yş.35-62), kızları: Prs.Catherine(1862-1920'ler) ve Prs.Jeanne(1864-1920'ler).

1. Duka-Prens'in kç.oğlu: Pr.Théodore(1793-1853=60)=Prs.Laurence de Montmorency(1802-1860=58), izd.1819=34, yş.17-53, zevcinden 9 yş.kç. Kızları Félicie(1820-1910'lar)=Marquis Louis de Gontaut-Biron(ölm.1897), izd.1837=60, yş.17-

77. Pr. Théodore'un amcasının oğlu 4. Duka-Prens'e halef olan oğlu: 5) Gontrand(1822-1897=75)(1893-1897=4)=Comtesse Noëmie de l'Aubusson de la Feuillade(1826-1904=78), izd.1842=55, yş. 16-71, zevcinden 4 yş.kç. Kızları Prs.Marguerite(1850-1920'ler)=Comte René de Nettancourt(ölm.1916), izd.1868=48, yş.18-66. 5. Duka-Prens'in oğlu ve halefi: 6) Eugène(1843-1917=74)(1897-1917=20)=Marie Christine (1850-1904=54), izd.1865=39, yş.15-54, zevcinden 7 yş.kç., 9e duquesa de Atrisco, 10e marquesa Léganès et Morata, kızları: Prs.Marie Louise(1874-1940'lar)=Pr.Jean de Mérode(ölm.1933), izd.1897=36, yş.23-59 ve Prs. Hélène(1878-1940'lar)=Duc Armand de Polignac(b.bk.), izd.1904, yş.26. 6. Duka-Prens'in oğlu ve halefi: 7)Théodore (doğ.1879)(duka-pr.1917)=Thérèse Octavie Chevrier(1877), izd.1907, yş. 30, zevcinden 2 yş.by., çocukları: 8) Pierre(doğ.1904), bugünki duka-pr.; Prs.Claude(1912), Prs. Guillaumette(1913), Prs.Anne(1919), Pr.Jacques(1922). Son duka-prenslerin unvanları: Prince et Duc de Bauffremont, Pr.de Courtenay et de Carency, Prince et Marquis de Listenois et de Marray, Duc et Comte de Pont de Vaur, Vicomte de Marigny et de Salin, 10e duque de Atrisco, 11e marques de Léganès y Morata de la Vega(son iki unvan 7. Duka Pr. için ki oğluna da geçti).

8 - Beauharnais Prensliği

Şeceresi Bonaparte imparatorluk hânedânında verildi. Napoléon I'in üvey ve mânevî çocukları için kurduğu prenslik ki devâm ediyor.

Beaumont. Bk. Montmorency

9 - Beauvau-Craon Dukalığı(1727)

Beauvau-Craon(Bovo Kraon ok.) Dukalığı, 1727'de Louis XV tar.ihdâs edildi. Âile eski Anjou kontları hânedânının bir dalıdır. Seigneur Foulques I de Beavau(Maine-et-Loire) et de Jarzé(ölm.1000) oğulları Girault de Beauvau ve ağabeyi Raoul I'in adları 1025'te geçiyor. Sonuncunun oğlu Geoffroi I 1060'da geçiyor. Bunun 5. kuşak torunu Foulque III 1190'da Haçlı seferinde maktûl düştü. Bunun torununun oğlu René I(ölm.1216) Napoli krallığı seraskeri oldu. Bunun oğlu Matthieu(Macé)'dür. René I, hâlâ Beauvau senyörü veyâ baronu ol.geçiyor. Pierre, 15. Beauvau senyörü olup 1370'te Jean de Craon'la evlendi(Mayenne'de Craon senyörlüğü 1473'te sönüp Beauvau'ya katıldı). Matthieu(Macé)'nün 3. oğlu Matthieu, Bessière senyörü idi, onun nesli 1664'te Beauvau du Riveau markisi oldu ve ilk markinin oğlu René François(ölm.1739) 1713'te Toulouse ve 1719'da Narbonne başpiskoposu oldu. Matthieu(Macé)'nün by. oğlu Jean III, İtalya'da Taranto vâlîsi oldu. Bunun kç.oğlu Bertrand'ın nesli Précigny ve Pimpean senyörleridir. By.oğlu ise Pierre de Beauvau olup Beauvau, Roche-sur-Yon, Champigny senyörlüklerine sâhib oldu, Anjou ve Maine eyâletleri vâlîliğinde bulundu=Jeanne de Craon. Bu evlenmeden: Louis(ölm.1472), 3 def'a evlenip 2 kızı oldu. Büyük kızı Isabeau(ölm.1474)=Jean II de Bourbon, Comte de Vendôme, izd.1454, oğulları François de Bourbon evlenmesiyle Bourbon Hânedânı'ndan ilk Fransa kralı 4. Henri'nin ninesidir. Louis'nin(ölm.1472) kardeşi Jean IV(ölm.1468), Serraices, Rochottes, Essants en Anjou

senyörlükleri sâhibi, Manonville en Lorraine baronu(zevcesi Jeanne'dan geçti), 11. Louis'nin müşâviri ve mâbeyncisidir. Oğlu Pierre II(ölm.1521), bunun oğlu René (ölm.1549), Novian ve Tremblecourt senyörüdür. René II'nin torununun oğlu Henri I, seyâhat-nâme yazarıdır. Bunun oğlu Henri II(ölm.1684), 1664'te marki oldu, târihçidir. Bunun oğlu Marki Louis I de Beauvau, bunun kç.oğlu Marc(1679-1754=75) olup 1712'de Craon markisi, aynı yıl Beauvau-Craon imaratorluk(Almanya) prensi, 1729'da 1. sınıf İspanya soylusu ve orta elçi olup âile bu sûretle Almanya ve İspanya soyluluklarına da kabûl edildi=Anne Marguerite de Lignéville, izd.1704 evlenmesinden 8'i erkek, 12'si kız 20 çocuk doğdu. 4. oğlu Charles Juste(1720-1793=73), 1754-1793=39 yıl marki ve 1783'te mareşal oldu =1. Marie de la Tour d'Auvergne(ölm.1763). Kızları Anne Louise(doğ.1750), 1767'de Poix prensi Philippe Louis de Noailles'la evlendi. Charles Louis=2. Marie Silvie de Rohan-Chabot evlenmesinden de 4. Duka-Prens olan Charles(1793-1864), aş.bk., doğdu. Bütün üyeler pr.ve prs.'dir. 4. Duka-Prens'in kardeşi: Pr. Edmond(1795-1861=66)=Ugoline de Baschi(ölm.1885), izd.1825=36(2 pr. ve 1 prs.doğdu).

4) Charles(1793-1864=71 yıl müddetle duka-prens), senatör=1. Lucie Marie de Praslin, izd.1815, =2. Comtesse Louise de Komar(ölm.1881). Oğlu 5) Marc (1816-1883=67)(1864-1883=19)=1. Marie d'Aubusson de la Feuillade(1824-1862=38), izd.1848=14, yş.28-38, zevcinden 8 yş.kç., =2. Adèle de Gontaut-Biron(1848-1938-90), izd.1875=8, yş.27-35, zevcinden 32 yş.kç., zevcinden sn.55 yıl yaşadı. Kızları: Prs.Jeanne(1848-1920'ler)=Comte Robert de Mun, izd.1867, yş.19; Prs.Henriette(1876)= Comte Charles d'Harcourt, senatör, izd.1896, yş.20. 5. Duka-Prens'in oğlu ve halefi: 6) Louis(1878-1940'lar)(1883-1940'lar)=Mary Gregorini(1896), izd.1920, yş.24, oğulları 7) Marc(II)(doğ.1921), 6. Duka-Prens 1940'lardan îtibâren.

10 - Bellune Dukalığı(1808-1907=99)

Bellune(Belün ok.), İtalya'da Venedik eyâletinde Belluno'nun Fr.adıdır. *Perrin*(Peren ok.) âilesi için bu isimle Birinci İmparatorluk(Napoléon I) döneminde bir dukalık kuruldu. 99 yıl sürüp 1907'de son erkek ferdinin ölümüyle söndü. Son kadın fert 1940'larda öldü. Âile Loren'lidir. 1) Victor Perrin, mareşal 1807(1764-1841=77)(1808-1841=33), oğlu 2) Victor(1796-1853=57)(1841-1853=12)=Maria de Lenos(1804-1879=75), izd.1826=27, yş.22-49, zevcinden 8 yş.kç., zevcinden sn.26 yıl yaşadı, 3 kızları ve 2 oğulları oldu: Marki Jules(1838-1910'lar), râhib ve 3) Victor(III)(1828-1907=79)(1853-1907=54)=Marie d'Espiès(1838-1912=74), izd.1863=44, yş.25-69, zevcinden 10 yş.kç., kızları: Jeanne(1864-1930'lar), evlenmedi ve Berthe (1867-1940'lar)=Comte Fernand de Hults, izd.1891, tal.1913=22, yş.24-46.

Benevento. Bk.Talleyrand

11 - Béthune-Hesdigneul Prensliği(1781)

Béthune-Hesdigneul(Betün Esdinyöl ok.) prensliği, 1781'de Fransa kraliyet(16. Louis) ve Almanya imparatorluk prensliği ol.ihdâs edildi. 1888'de Belçika soyluluğuna da kabûl edildi. 1781'de Avusturya tarafından Belçika'da(Belçika, Avusturya yânî

Almanya imparatorluğuna âitti) ihdâs edilen bu imparatorluk prensliğini ayni yıl 16. Louis, Fransa soyluluğuna kabûl etti. Âilenin atası son Artois bağımsız kontu Adelme'in 5. oğlu Robert I'dir ki Béthune senyörü ol.1036'da öldü. Neslinden Jean de Béthune, 1388'de Hesdigneul vârisesi Simonne'la evlendi. Âilenin 1807'de Sully dukalığı ve 1800'de Charost dukalığı dalları söndü(son Sully dukası: Maximilien de Béthune). IV. Henri'nin ünlü başbakanı, fikir ve kalem adamı Sully (asıl soyadı Béthune)(1560-1641=81) ilk Sully dukasıdır. Protestan olarak doğup öldü. Béthune-Penin-Saint-Venan(kısaca Béthune-Sully) kontluğu dalı 1818'de Fransa soyluluğuna kabûl edildi. Prenslik dalı ise şöyledir:

1) Eugène(1746-1823=77)(1. pr.1781-1823=42)=Albertine de Vaillant(1750-1789=39), izd.1772=17, yş.22-39, zevcinden 4 yş.kç. Oğulları 2) Albert(1776-1868=91)(1823-1868=45)=Denise Des Courtis(1783-1844=61), izd.1807=37, yş.24-61, zevcinden 7 yş.kç. 2. Prens'in kardeşleri: Kont Philippe(1780-1859=79), nesli devâm etti ve Kont Eugène(1798-1852=54), bunun oğlu Kont Hector(1832-1914=82), bunun oğulları Kont August(1868, oğulları Kont Robert 1900 ve Kont Maximilien 1913) ve Kont Adolphe(1871, oğulları Kont Eugène 1910 ve Kont Albert 1916). 2. Prens'in yerine by.oğlu 3. Prens ve sonra 2. Prens'in ortanca oğlu geçti: 4) Albert(1809-1881=72)= Caroline de Domecq(1809), izd.1844, yş.35, oğulları 5) Maximilien(1858-1896=38) (1881-1886=5). 2. Prens'in kç.oğlu: Kont Amaury de Béthune(1811-1884=73)=Flaminie Doria(1805-1863=58), izd.1840=23, yş.35-58, zevcinden 7 yş.by., oğulları 6) Henri (1848-1930?=82?)(1886-1930=46?), evlenmedi. Prenslik, Kont Hector'un(1832-1914, yk.bk.) oğul ve torunlarına geçti.

Beuvron. Bk. Harcourt

Bidache. Bk.Gramont

Bisaccia. Bk. La Rochefoucauld

12 - Blacas Dukalığı (1821)

Blacas(Blakas ok.) Dukalığı, *Soleilhas*(Soleyas ok.) âilesi için 1821 yılında İkinci Kraliyet döneminde 18. Louis tar.ihdâs edildi. Âilenin başı dük-prens, halefi marki, dîğer erkek üyeler kont sanını taşıyorlar. Baudinar de Blacas(Provans'ta), Blacas âilesinin son erkek ferdi idi. Bunun kızının oğlu Rostang de Soleilhas 1380'de Blacas mîrâsını topladı ve bu soyadını alarak devâm ettirdi. 1837'de âileye Avusturya, prenslik sanı vererek soyluluğuna kabûl etti. 1) Pierre Louis de Blacas(1771-1839=68)(1821-1839=18), 1817'de kont, 1821'de dük, 1837'de Avusturya prensi olup Napoli büyükelçiliğinde bulundu. =Henriette du Bouchet de Souches(1780-1856=76), izd.1814=25, yş.34-59, zevcinden 9 yş.kç. Kç.oğulları Kont Xavier'nin (1819-1876=47) nesli günümüzde devâm ediyor. By.oğulları: 2) Louis(1815-1866=51)(1839-1866=27)=1. Marie de Péruse(1829-1855=26), izd.1845=10, yş.16-26, zevcinden 14 yş.kç., =2. Alix de Duras(1824-1879=55), izd.1863(8 yıl sn.)=3, yş.39-42, zevcinden 9 yş.kç. 2. Duka-Prens'in yerine geçen oğulları: 3) Casimir(1847-1866=19)(1866'da 6 ay), milletvekili ve 4) Pierre(1852-1937=85)(1866-1937=71)=Honorine de Durfort de Lorge(1855-1920=65), izd.1875=45, yş.20-65, zevcinden 3 yş.kç., oğulları 5) Stanislas(1885-1941=56)(1937-1941=4),

vâlî=Prs.Marguerite de La Trémoïlle(1894-1939=45), izd.1913=26, yş.19-45, zevcinden 9 yş.kç., oğulları 6) Pierre(1913)(1941), Prince et Duc de Blacas.

13 - Bonaparte Prensliği

Bonaparte Fransız imparatorluk hânedânından, Napoléon I'in kardeşlerinden Pr.Lucien'in nesli, tahtı ve hânedân şefliği ve müddeîliğini reddettiği için, yalnız Fransız prensi ve prensesi unvânını kullandılar. İmparatorluk prensi ve prensesi sayılmadılar. Ancak bu dal bugün söndü. Son erkek üyesi: Pr.Roland(1858-1882=24), Pr. Pierre Napoléon(1815-1881=66) oğlu. Pr. Roland kızı Prs. Marie(1882), Yunan Prensi Yorgios ile evlendi. Bonaparte hânedânı bahsinde, bu dal da orada incelendi.

14 - Brissac Dukalığı(1611)

Brissac(Brisak ok.) Dukalığı, 1611 yılında Cossé(Kose ok.) âilesi için 13. Louis tar.ihdâs edildi. Âilenin başı dük, vârisi marki, dîğer erkek üyeler kont'tur. Âilenin atası Seigneur Thibaud III de Cossé en Anjou, 1499'da adı geçen bir feodaldır. Torunu Charles de Cossé, 1560'ta 1. Arissac kontu oldu. Âileden 4 mareşal, 5 Paris vâlîsi vs. çıktı. 3. kont Charles(1562-1621=59)(1611-1621=10), 1. Brissac dukası oldu. 1756'da 15. Louis tar. *Cossé* dukası unvânı da eklendi. 1808'de Napoléon I'den de imparatorluk kontu sanını aldılar. Brissac adı, 15. asır sonunda Anjou ve Maine eyâletleri vâlîsi René de Cossé'nin Brissac'ı ele geçirmesinden geliyor. Son Brissac ve Cossé dukaları şunlardır(her iki unvâna da sâhib ilk dukadan ît.): 7) Louis de Cossé(îdâmı 1792), Paris v.=Adélaïde Mancini de Nivernais, kızları Montemer Dukası ile evlendi. Amca oğlu: Kont Timoléon(1702-1754=52)=Marie Hocquart(1726-1779=53), izd.1744=10, yş.18-28, zevcinden 24 yş.kç., zevcinden sn.25 yıl yaşadı, bunların oğlu: 8) Hyacinthe(1746-1813=67)(1792-1813=21)=1. Marie Louise de Wignacord(1750-1778=28), izd.1771=7, yş.21-28, zevcinden 4 yş.kç., =2. Françoise d'Orléans de Rothelin(1752-1818), izd.1784(6 yıl sn.)=29, yş.32-61, zevcinden 6 yş.kç., oğulları: Kont Charles(1776-1802=26), nesli günümüzde yaşıyor, bu dalın başına Marquis de Cossé deniyor, bugünki marki Antoine(doğ.1912); Kont Michel(1793-1870=77)=Henriette de Montmorency, prs.de Robech(1798-1860=62), izd.1817=43, yş.19-62, zevcinden 5 yş.kç., bu dal günümüzde de devâm ediyor ve başı *Robech* Prensi(Robek ok.) sanını taşıyor. 8. Duka'nın by.oğlu ve halefi: 9) Timoléon(1775-1847=72)(1813-1847=34)=1. Louise de Malide, =2. Comtesse Augustine de Bruc de Signy(1802-1848=46), izd.1828=19, yş.26-45, zevcinden 27 yş.kç. Oğlu ve halefi: 10) Timoléon(1813-1888=75)(1847-1888=41)=Marguerite le Lièvre de la Grange(1822-1873=51), izd.1840=33, yş.18-51, zevcinden 9 yş.kç. Oğulları: Kont Maurice(1846-1910=64, nesli günümüzde devâm ediyor) ve Marquis Roland de Brissac(1843-1871=28)=Jeanne Say(1848-1916=68), izd.1866=5, yş.18-23, zevcinden 5 yş.kç.(=2. Comte Chrétien de Trédern, ölm.1914, izd.1872, tal.1888=16, yş.29-45). Marki'nin çoukları: Diane(1869-1940'lar=Pr.Ernest de Ligne, ölm.1937, izd.1887=50, yş.19-69) ve 11) François(1868-1940'lar)(1888-1940'lar)=1. Mathilde d'Uzès(1875-1908=33), izd.1894=14, yş.19-33, zevcinden 7 yş.kç.,=2. Marguerite de Beaurepaire(1875-1936=61), izd.1911=25, yş.36-61, zevcinden

7 yş.kç.(=1. Baron Edouard de l'Espée, ölm.1910). Çocukları: Françoise(1897)=Vicomte Gaston de Lappé(ölm.1939), izd.1926=5, yş.29-34; Marquis Roland de Brissac(1898-1936=38)=Prs.ve Düşes Jeanne d'Arenberg(1909), izd.1933=3, yş.24-27, zevcinden 11 yş.kç., çocuksuz; 12) Pierre(doğ.1900)(1940'larda duka)=Marie Schneider(1902), izd.1924, yş.22, zevcinden 2 yş.kç., çoukları: 12) François(doğ.1929), bugünki duka; Kontes Marie(1925), Kont Gilles(1935) ve Kontes Elvine(1939).

15 - Broglie Dukalığı (1742)

Broglie(Brogli ok.) Dukalığı, 1742 yılında 15. Louis tar.Broglie-Revel âilesi için ihdâs edildi. Bütün üyeler pr.ve prs., âilenin başı düktür. İtalya'nın Piemonte eyâletinde Chieri'de Carrea'da Amaury Gribaldi'nin adı 950 yılında geçiyor. Bunun neslinden Umberto Gribaldi de Broglia(Torino civârındadır) adı 1256 yılında mevcuttur. Oğlu Simon Broglia 1360'ta Chieri'de yaşıyor. 1390'da Francesco Broglie, Assise şehrini ele geçirdi. 1450'de âile ikiye ayrıldı: Broglia-Casalborgone Kontları ki hâlâ Quiers'de oturuyor ve bu unvânı kullanıyorlar ve Fransa'ya göçen Broglie ve Revel(Rövel ok.) kontu François. Sonuncusu 1652'de Fransa hizmetine girip 1656'da katledildi. Oğlu Kont Victor Maurice, 1724'te mareşal oldu. Bunun oğlu François, 1724'te Londra büyükelçisi, 1738'de mareşal ve 1742'de 1. dük oldu. 3 yıl sn.öldü. Revel(Basse Alpes) kontluğu, François'ya(1600-1656=56) Savoie Dukası tar.verilmişti ve o zaman Fransa'ya değil, Savoie'ya âiddi. Âile ilâveten 1660'da Dormans(Marne) senyörü, 1671'de Dormans markisi(evlenme yoluyle 1702'de bu markilik Pr.Hyacinthe de Ligne'e geçti), 1742'de dukalık sanı kazandığı yıl Ferrière(Eure) baronu oldu. Âilenin bir dalına 1759'da Almanya, imparatorluk prensliği verdi ve bu dal Broglie-Revel Prensleri ol.devâm ediyor, fakat bunlar da Fransa'da yaşıyor ve Fransa soyluluğudur, bu dalın da bütün üyeleri pr.ve prs.'dir.

Broglie Dukaları(1742): 1)Mareşal(1738) François de Broglie, Comte de Broglie et de Revel, yk.bk.(1761-1745=74)(1. Broglie dukası 1742-1745=3), oğlu Kont Charles, Varşova büyükelçisi, dîğer oğlu: 2) Victor François(1718-1804=85)(1745-1804=59), bunun 2 oğlu: Pr. Charles Louis de Broglie(1756-1794=38) ve Pr.Auguste Joseph de Broglie-Revel(1762-1795=33). Bunlar 2 dalın atası oldu. Kç.oğul, 1759'da babasına verilen Revel prensliği sanını 1804'te babasının ölümünde oğluna geçirdi. By.oğul, Broglie dukalığını devâm ettirdi. Pr.Charles Louis'nin(1756-1794), dedesi 2. Duka'ya halef olan oğlu: 3) Victor(1785-1870=85)(1804-1870=66), başbakan 1835-36=Ida de Staël-Holstein(1797-1838=41), izd.1816=22, yş.19-41, zevcinden 12 yş.kç., oğulları 5) Albert(1821-1901=80)(1870-1901=31), başbakan 1873-74 ve 1877, hâriciye nâzırı, başbakan yardımcısı=Pauline de Calard de Brassac de Béarn(1825-1860=35), izd.1845=15, yş.20-35, zevciden 4 yş.kç. Oğulları: Pr.François(1851-1939=88, yarbay, nesli günümüzde devâm ediyor); Pr.Amédée(1849-1917=68)=Marie Say(1857-1940'lar), izd.1875=42, yş.26-68(=2. Pr.Louis Ferdinand d'Orléans, Fransa kraliyet prensi, izd.13 yıl sn.1930, yş.73), çocukları: Pr.Robert(1880); Prs.Marguerite(1883)=Marquis Guy de Lubersac(ölm.1932), senatör, hava albayı, izd.1904=28, yş.21-49; Pr.Jacques(1878-1940'lar)=1.Prs. Marguerite de Wagram(1887), izd.1905, tal.1925=20, yş.18-38, zevcinden 9 yş.kç., =2. Antoinette Aussenac(1883), izd.1926(ertesi yıl), tal.1933=7,

yş.43-50, zevcinden 5 yş.kç., kızı Prs.Diane(1907)=Napoléon Lannes, 6. Montebello dükü, izd.1930, yş.23; Pr.Albert(1876-1922=46)=1. Henriette d'Harcourt d'Ollonde (1882-1909=27), izd.1903=6, yş.21-27, zevcinden 6 yş.kç., = 2. Nicole Xantho(1888), izd.1917(14 yıl sn.)=5, yş.29-34, zevcinden 12 yş.kç.(=2. Théodore Rousseau, izd.1937, 20 yıl sn., yş.54), çocukları: 8. duka olan Pr.Eric(1904), aş.bk. ve Prs.Manuela (1908)=Godefroy, izd.1926, yş.18, 5. La Tour d'Auvergne-Lauraguais prensi.- 4. Duka'nın oğlu ve halefi: 5) Victor(1846-1906=60)(1901-1906=5)=Pauline de la Forest d'Armaillé(1851-1928=77), izd.1871=35, yş.20-55, zevcinden 5 yş.kç., çocukları: Prs.Albertine(1872-1934=62)=Marquis Pierre de Luppé, izd.1891; Prs.Pauline(1888), edebiyat doktoru=Comte Thomas de Pange; 6) Maurice(1875-1960=85)(1906-1960=54), ünlü fizikçi, Oxford doktoru, Académie Française ve İlimler Akademisi üyesi=Camille de Rochetaillée(1883), izd.1904, yş.21, zevcinden 8 yş.kç., çocuksuz. 6. Duka'nın halefi olan kardeşi: 7) Louis(1892-1987=95)(1960-1987=27), 7e Duc de Broglie et 6e Reichsfürst, Sorbonne fizik profesörü, İlimler Akademisi üyesi 1944, Nobel Fizik Ödülü 1929 sâhibi.- 7. Duka'ya amcası Pr.Albert'in(1876-1922) oğlu halef oldu: 8) Eric(doğ.1904)=1. Georgette Soutzo(1905-1932=27), izd.1928=6, yş.21-27, zevcinden 1 yş.kç., =2. Madeleine d'Avenel(1910), izd.1933(ertesi yıl), yş.23, zevcinden 6 yş.kç. 8. Duka'nın oğlu ve bugün duka olan halefi: 9) Jean(1929 doğumlu), 9. Broglie dukası ve 8. Almanya imparatorluk prensi(Reichsfürst).

Broglie-Revel Prensleri: 2) Octave(1785-1865=80)(1804-1865=61), dedesi 2. Duka'nın yerine 2. pr.oldu, Pr.Auguste Joseph(1762-1795), yk.bk., oğlu, =Armandine de Moges(1800-1864=64), izd.1818=46, yş.18-64, zevcinden 15 yş.kç.Oğlu 3) Victor Auguste(1821-1867=46)(1865-1867=2)=Pauline de Vidart(1829-1868=39), izd.1851=17, yş.22-39, zevcinden 8 yş.kç., oğulları 4) Henri(1852-1917=66)(1867-1917=50)= Geneviève de Clermont-Tonnerre(1855-1880=25), izd.1877=8, yş.17-25, zevcinden 3 yş.kç., oğulları 5) Auguste(doğ.1878)(pr.1917)=Jeanne Tricaud(1869-1935=66), zevcinden 9 yş.by., çocuksuz. 3. Prens'in kızı: Prs.Louise(1864-1940'lar)=1. Marquis Renaud de Tramecourt(ölm.1887), izd.1886=1, yş.22-23, =2. Marquis Joseph d'Oilliamson(ölm.1940), izd.1895(9 yıl sn.)=45, yş.32-77. 3. Prens'in kç.oğlu: Pr.Georges(1856-1940'lar)=Léontine de Beauregard(1866-1940'lar), oğulları: 6) Guy(doğ.1889), evlenmedi.- 2. Prens'in kç.oğlu: Pr. Raymond(1826-1914=88)=Marie de Vidart(1835-1916=81), izd.1855=59, yş.20-79, zevcinden 9 yş. kç., oğulları Pr.Louis(1862-1900'ler)=Louise de Montgermont(1869-1929=60), izd.1890, yş.21, zevcinden 7 yş.kç., çocukları: Prs.Jeanne(1898)=Claude de Bonnière, 7e marquis de Beaumont, izd.1926, yş.28; Prs.Clotilde(1900)=Comte Bernard de Laguiche, izd.1922, yş.22; Pr.Joseph(1892)=Marguerite de la Cour-Balleroy(1901), izd.1921, yş.20, zevcinden 9 yş.kç., çocukları: Prs.Yolande(1928), Pr.Roland(1932) ve 7) Amoury(1929), bugünki Broglie-Revel prensi.

Bouillon. Bk.La Tour d'Auvergne

16 - Cadore (1809 - 1893 = 84)

Cadore(Kador ok.) Dukalığı, 1809'da Birinci İmparatorluk dukalığı ol.Napoléon I tar.kuruldu. 1893'te erkek tar.kesilip söndü. 1940'ta son kadın üyesi de öldü.

Nompère(Nomper ok.) âilesine verildi. Âile başı dük, halef vârisi marki, dîğer erkek üyeler kont sanını taşıdılar. Forez'li Nompère âilesi 1540'ta geçiyor, 1670'te soyluluk tevcîh edildi. 1805'te Champigny kontu oldular. Champigny senyörü Charles de Nompère, yarbay = Geneviève de Boisvert oğlu 1) Jean Baptiste Nompère(1756-1834=78)(1809-1834=25), 1789'da mv., dâhiliye nâzırı, 1808'de Champagny kontu, 1809'da Cadore dukası (Piere di Çadore, Bellune, İtalya), hâriciye nâzırı, senatör = Victoire de Grosbois, izd.1787, oğulları 2) Louis Alix(1796-1870=74)(1834-1870=36), senatör=Caroline de Lagrange(1806-1870=64), izd.1824=46, yş.18-64, zevcinden 10 yş.kç., oğulları 3) Camille(1827-1882=55)(1870-1882=12), deniz albayı, orta elçi=Marie de Bonneval(1833), izd.1854, yş.21, zevcinden 6 yş.kç.- 1. Duka'nın dîğer çocukları: 4 kontes; Kont Napoléon(1806-1872=66); Kont François(1804-1882=78); 4) Jérôme(1809-1893=84)(1882-1893=11), mv.=Nathalie Duchanoy(1826-1906=80), izd.1852=41, yş.26-67, zevcinden 17 yş.kç., kızları: Pauline(1853-1940=87), ikiz, evlenmedi; Louise(1853), ikiz; Isabelle(1868-1890=22); Emma(1858-1930'lar), evlenmedi. 4. Duka'nın ölümü ile dukalık ve Nompère âilesi erkek tar.sona erdi.

17 - Caraman Dukalığı (1828) ve Chimay Prensliği (1486)

Chimay(Şime ok.), Belçika'da Bruges yakınlarındadır. Burgonya Dukalığı'na bağlı bir senyörlük iken Jean de Croy'a(ölm.1473) kontluk verildi. Torunu Charles de Croy'a 1486'da imparatorluk(Almanya) prensliği soyluluk derecesi tevcîh edildi. 1486-1612=126 yıl müddetle Chimay prensliğinde *Croy* hânedânı hükümrân oldu: 1) Charles de Croy (1. prens 1486-1527=41)=Louise d'Albret, izd.1495, Limoges vikontesi, Avesnes ve Landrecies dame'ı, Navar kralı Jean d'Albret'nin kızkardeşi, bk.Bourbon. Kızları 2) Anne de Croy(2. Chimay prensesi 1527-1539=12), =Philippe II de Croy, amca oğlu, Croy ve Arschot dukası, Pectry markisi. Oğulları 3) Philippe III(1539-1595=56), 1. sınıf İspanya soylusu, Arschot dukası, sire de Croy=1. Jeanne de Hallwin, kızları Anne de Croy ve oğulları 4) Charles II(1595-1612=17), Croy dükü, Arschot dükü, Chimay prensi, Portien prensi, Montcornet markisi, Beaumont kontu, 1. sınıf İspanya soylusu, onunla 1612'de Chimay prensliğinde Croy hânedânı sona eriyor. Mîrâsı kızkardeşi Anne de Croy'a geçti(1564-1612=48) ve bu unvanlara Anne de Croy'un oğlu vâris oldu=Charles de Ligne, Arenberg imparatorluk prensi, izd.1587. Böylece Chimay prensliğinde Ligne-Arenberg hânedânı başladı(1612-1693=81). Anne de Croy'un oğlu: 5) Alexandre de Ligne(1590-katli 1629=39)(1612-1629=17), yukarıdaki unvanlar ve Arenberg prensi= Madeleine, Pr.Charles d'Egmont kızı, izd.1613. Oğulları: 6) Albert(1629-1648=19), çocuksuz ve 7) Philippe IV(1648-1675=27)=Théodore de Gavre, izd.1642, Frezin kontesi, oğulları 8) Ernest(1675-1693=18), Lüksenburg v., Navar kral nâibi, çocuksuz= Marie de Carderas de Villalonza. 5. Prens'in kızı: Anne de Ligne(1616-1658=42)= Eugène d'Alsace d'Hénin-Liétard, comte de Boussu(ölm.1658), izd. 1641=17, Comte Maximilien oğlu, oğulları Philippe(ölm.1688)=Anne de Verreyken, bunların oğulları 9. prens ile Chimay prensliğinde *Alsace-Hénin-Liétard* hânedânı başladı(1694-1804=110). 9) Alexandre(1693-1745=52), babasının dayı oğlu yerine Chimay prensi=Prs.Gabriëlle de Beauvau-Craon(ölm.1758), izd.1725=20. Oğulları 10) Thomas(1745-katli 1759=14)= Madeleine Le Pelletier, izd.1754=6. 10. Prens'in kardeşi: 11) Philippe V(1736-1804=68)

(1759-1804=45), Fransa tuğgenerali=Laure de Fitzjames, izd.1762, çocuksuz. 10. ve 11. prenslerin kızkardeşi: Marie-Anne d'Alsace d'Hénin-Liétard=Victor Maurice de Riquet. comte de Caraman, izd.1750, bu evlenmeden 12. Chimay prensi doğdu ki aynı zamanda 1. Caraman dukasıdır. Böylece Chimay prensliğinde Caraman(Karaman ok.) dukaları olan *Riquet* (Rike ok.) âilesinin hükümranlığı başladı.

Pierre Paul Riquet de Béziers/Hérault, 1666'da Bonnerepos baronu ve 1670'te Caraman(Haute-Garonne) kontu oldu. Albiac, Roissy, Bois de la Ville ve Canal de Languedoc senyörlükleri de âilenin elindeydi. 1828'de 2. Krallık döneminde 10. Charles Caraman kontluğunu dukalığa yükseltti. Âilenin bir dalı Caraman dukası, dîğer kardeş dalı Chimay prensi oldular. Küçük dalın başı Chimay ve Caraman prensi sanını 1824'den beri taşıyor, halefine de prens denirken 1889'dan beri bu dalın bütün üyelerine prens ve prenses unvânı verildi(daha önce kont ve kontes). Ağabey dalı olan Caraman dukalarında ise vâris marki, dîğer üyeler kont'tur. İki dal, şu şekilde, iki kardeş arasında ayrıldı:

Victor Maurice de Riquet, Comte de Caraman, korgeneral(1727-1807=80)=Marie Gabrielle d'Alsace d'Hénin-Liétard(1728-1800=72), izd.1750=50, yş.22-72, zevcinden 1 yş.kç., son Chimay-Kutsal İmparatorluk prensinin kızkardeşi(yk.bk.) ve vârisesi ki Chimay prensliğini kç.oğluna geçirdi. Bu evlenmeden doğan by.oğul babasının Caraman kontluğuna(sonra dukalık oldu), kç.oğul da annesinin Chimay prensliğine geçti. Önce Caraman dalını görelim.

1) Louis Charles Victor de Riquet de Caraman(1762-1839=77)(1828-1839=11), orta elçi, babasının yerine Caraman kontu 1807-1828=21+Caraman dukası 1828-1839=11= 32(1807'de bir kaç ay için Caraman markisi). Kızı Rosalie(1814-1872), amca oğlu olan Kont Alphonse de Chimay ile(aş.bk.) evlendi. 1. Duka'nın oğlu ve halefi: 2) Victor(1811-1868=57)(1839-1868=29)=Louise de Crillon(1818-1885=67), izd.1838=30, yş.20-50, zevcinden 7 yş.kç., oğulları: Kont Alphonse(1843-1884=41), 2 kızı oldu; 3) Victor(1839-1919=80)(1868-1919=51), evlenmedi; 4) Maurice(1845-1931=86)(1919-1931=12), mv.=Marie de Padou(1849-1929=80), izd.1870=59, yş.21-80, zevcinden 4 yş.kç., çocukları: Elisabeth(1871-1937=66)=René de Rochechouart, Comte de Mortemar(ölm.1941), izd.1891=46, yş.20-66; Kont Ernest(1875-1940'lar)=Hélène de Ganay(1890), izd.1909, yş.19, zevcinden 15 yş.kç., çocukları: Kont Jean(1916), 1939'da evlendi; Béatrice(1918); Kont Maurice(1910-1930'lar); Andrée(1913-1930'lar). 4. Duka'nın by.oğlu ve halefi: 5) Charles(1873-1940'lar)(1931-1940'lar)=Françoise de Rohan-Chabot(1881), izd.1900, yş.19, zevcinden 8 yş.kç., çocukları: 6) Pierre(1901)(1940'larda duka)=Isabelle de Lassus(1907), izd.1927, yş.20, zevcinden 6 yş. kç.; Kont Louis(1909-1930'lar); Marie(1904)=Vicomte Louis de Cruel, izd. 1924, yş.20.

1) François Joseph de Riquet de Caraman(1771-1842=71)(1824-1842=18). 1. Caraman Dukası'nın kardeşi ki 1824'te Chimay prensi ol.Holanda soyluluğuna kabûl edildi, âile 1856'da Caraman prensi sanını ile Belçika soylusu ve ayni yıl 1. sınıf İspanya soylusu oldu. =Jeanne de Cabarrus(1773-1835=62), izd.1805=30, yş.32-62, zevcinden 2 yş.kç.(1793'te 20 yaşında ve sonra tekrâr evlenip 2 def'a dul kalmıştı). Oğulları: Kont

Alphonse(1810-1865=55)=Rosalie de Chimay-Caraman(1814-1872=58), izd.1834=31, yş.20-51, zevcinden 4 yş.kç., amca oğlu, çocukları olurdu; 2) Joseph(1808-1886=80) (1842-1886=44), Belçika orta elçisi, önce Chimay, 1856'da Caraman prensi sanını aldı = Emilie de Pellaprat(1806-1871=65), izd.1830=41, yş.24-65, zevcinden 2 yş.by., oğulları 3) Joseph(1836-1892=56)(1886-1892=6), Belçika hâriciye nâzırı=1. Marie de Mostesquiou-Fezensac(1834-1884=50), izd.1857=27, yş.23-50, zevcinden 2 yş.by., =2. Marie de Brandiavan(1862), izd.1889(5 yıl sn.), yş.27, zevcinden 26 yş.kç., oğlu 4) Joseph(1858-1937=79)(1892-1937=45)=1. Clara Ward(1873-1917=44), tal.(2. def'a evlenip gene ayrıldı), = 2. Gilone de Tillières(1889), izd.1920, yş.31, zevcinden 31 yş.kç. 4. Prens'in oğulları: 5) Joseph(1921)(1937), 4. Caraman ve 20. Chimay prensi; Pr. Elie(1924).

18 - Des CARS Dukalığı (1825)

Des Cars(De Kar) Dukalığı, *Pérusse* (Perüs ok.) âilesi için 1825'te İkinci Krallık döneminde 10. Charles tar.ihdâs edildi. Âile başı dük, vârisi marki, dîğer erkek üyeler kont'tur. Pérusse âilesi 1027'de İtalya'da Perugia'dan gelip Limousin'de Cars'a(Haute-Vienne) yerleşti. Saint-Bonnet(Haute-Vienne) senyörü Baudouin de Pérusse, 1281'de senyör olup 1300'e doğru evlilik yoluyle Cars senyörlüğünü eline geçirdi ki bu senyörlük âile tarafından 1792'de satıldı, 1893'te yeniden satın alındı. Pérusse âilesini 1561-1626'da Cars kontu, 1763-1822'de Cars markisi olarak görüyoruz ve 1825'te dukalığa yükseldi. 1) Amédée François de Pérusse, 1825'te 1. des Cars dukası oldu. Oğlu 2) Amédée François(II)(1790-1868=78)=Augustine du Bouchet(1799-1870=71), izd.1817=51, yş.18-69, zevcinden 9 yş.kç. Çocukları: Henriette(1833)=Marquis Charles de Mac-Mahon(ölm.1863), izd.1855=8, yş.22; Geneviève(1836)=Duc Richard de Vallombrosa, izd. 1857, yş.21; Marie(1845-1907=62)=Marquis Henri de La Ferronnays, izd.1868, yş. 23; 3) François(1819-1891=72)(1868-1891=23)=Elisabeth de Bastard d'Estang(1824-1886=62), izd.1844=42, yş.20-62, zevciden 5 yş.kç. Oğulları 4) Louis(1849-1920=71)(1891-1920=29)=Thérèse de Lafond(1852-1912=60), izd.1872=40, yş.20-60, zevcinden 3 yş.kç. Oğulları 5) François(1875-1940'lar)(1920-1940'lar)=Thérèse Edwards(1879), izd.1903, yş.24, zevcinden 4 yş.kç. Oğulları 6) Louis(1909) (1940'lar)=Marie Louise de Brie(1911), izd.1931, yş.20, zevcinden 2 yş.kç., oğulları 7) François Amédée(1932), bugünki duka. Bunun kızkardeşi Marie Thérèse(1935). 5. Duka'nın kızı: Marguerite(1907)=Comte Claude le Peletier de Rosanbo, izd.1927, yş.20. 5. Duka'nın kç.oğlu: Kont Guy(1911)=Mary Vilgraim(1914), izd.1934, tal.1938=4, yş.20-24, zevcinden 3 yş.kç. (=2. Roger Gérard, izd.aynı yıl 1938), çocuksuz.

19 - La Croix de CASTRİES Dukalığı (1784-1886=102)

La Croix de Castries(La Krua dö Kastri ok.) dukalığı 1784'te Krallık döneminde 16. Louis tarafından kuruldu ve son erkek üyesi 1886'da ölerek söndü, son kadın üyesi 1900'lerde öldü. Montpellier'li La Croix âilesi, 1495'te Hérault'da Castries baronu, 1645'te markisi, 1784'te dukası oldu.

Son duka: Edmond(1838-1886=48)(1866-1886=20)=Baronne Iphigénie de Sina(1846-1910'lar), izd.1864=22, yş.18-40, zevcinden 8 yş.kç.(=2. Vicomte Emmanuel d'Harcourt, izd.ertesi yıl 1887, yş.41), çocuksuz. Kızkardeşleri: Elisabeth(1834-1900'ler)=Duc Maurice de MacMahon de Magenta, izd.1854, yş.20; Jeanne(1843-1894=51)=Comte Louis Robert de Beaumont, izd.1864, yş.21. Son duka Edmond, amcası Dük Edmond'un(1788-1866=78) yerine geçti. Son Duka'nın babası: Kont Armand(1807-1862=55)=Marie Augustine d'Harcourt(1813-1890'lar), izd.1833=29, yş.20-49, zevcinden 6 yş.kç.

20 - Caylus Dukalığı (1779 - 1913 = 134)

Caylus(Kelüs ok.) dukalığı, *Rougé* (Ruje ok.) âilesi için ihdâs edildi. Âile 1390'da Limousin'de görülür ve 1750'de Lignerac kont ve markiliğine yükseldi. 1) François Olivier de Rougé(1756-1816=70)(1779-1816=37), Plessis-Bellière kontu iken 1779'da evlenmesi dolayısıyle kendisine İspanya Kralı tar.dukalık verildi =Marie de Lignerac de Caylus(1760-1837=77), izd.1779=37, yş.19-56, zevcinden 4 yş.kç., Caylus dukası Robert de Lignerac'ın kızkardeşi ve Robert'in oğlundan sonraki vârisesi. Bu Dük Robert, marki iken 1742'de 15. Louis tar. 1. Caylus dukası yapıldı ve Robert'in oğlu da 1779'da ölünce, ilk 2 Caylus dukası olan *Lignerac* (Lenyörak ok.) âilesinin yerine Rougé âilesi geçti. 1742-1816=74 yıl Lignerac âilesinden 2 duka, Cayus dukası oldu. Rougé âilesinden olan dukalara, 1 sayısı vererek başlıyoruz. Dukalık, Lignerac âilesinden 2. dukanın vârissiz ölümü üzerine kızkardeşinin kocasına 1779'da İspanya tar.verilip Fransa kralı Louis XVI tar.Fransa dukalığına da kabûl edildi. 1. duka François Olivier de Rougé kardeşi: 2) Joseph Louis(1764-1823=59)(1816-1823=7)=2. Adélaïde de La Grange, comtesse de St-Cyr de Rochemoure(1800-1844=44), izd.1819=4, yş.19-23, zevcinden 35 yş.kç. Oğulları 3) Robert ve 4) Joseph François(1820-1905=85)=Joséphine Fafournoux(1824-1900=76), izd.1851=49, yş.27-76, zevcinden 4 yş., çocuksuz. 3. ve 4. dukaların kardeşi: Kont Adolphe(1808-1871=63)=Marie de Verac(1811-1866=55), zevcinden 3 yş.kç. Oğlu 5) Arthur(1844-1913=69)(1905-1913=8)=Agnès de Rohan-Chabot(1854-1927=73), izd.1888=25, yş.34-59, zevcinden 10 yş.kç.(=1. Vicomte Odet, ölm.1881, 7 yıl sn. 2. evlenmesini yaptı). Oğulları olmadı ve 1913'ta son dukanın ölümüyle Fransa soyluluğu ol.Caylus dukalığı sona erdi. Zîrâ âilede erkek kalmadı. Son dukanın yalnız bir kızı oldu. Kızlar Fransa soyluluğunda unvan taşıyamazlar. Ancak Caylus dukalığı, Fransa dukalığı olduğu yıl İspanya dukalığı olarak da İspanya soyluluğuna kabûl edilmişti. İspanya'da kadının tahta geçmek dâhil soyluluk taşıma hakkı bulunduğu için, son dukanın tek çocuğu olan kız, İspanya'da 6. Caylus düşesi olarak tanındı, Fransa soyluluğunda ise düşes olmadı: 6) Antoinette(1890)(1913). 6e duquesa de Caylus. =1. Comte Jean de Wettancourt(ölm.1915), izd.1910=5, yş.20-25, =2. Comte Olivier de la Mazelière, izd.1916, tal.1924=8, yş.26-34, =3. Comte Jean Potulice(ölm.1931), izd.1931(7 yıl sn.), izd.müd.bir kaç ay, yş.41, =4. Jean de Saint-Chéron, izd.1933(2 yıl sn.), tal.1934=1, yş.43-44, =5. Roger Piogey, izd.1941(7 yıl sn.), yş.51.

Chabot. Bk.Rohan-Chabot
Chalais. Bk. Talleyrand
Château-Thierry. Bk. La Tour d'Auvergne
Châtel-Aylon. Bk. Rohan-Chabot

21 - Châtellerault(1548-1864=316)

1548'de Kraliyet döneminde Birinci François tarafından kurulan bu Fransa dukalığı unvânı 1864'te İngiltere'de Hamilton dukalarına(b.bk.) geçti, Fransa soyluluğu ile ilişkisi kesildi.

Chaulnes. Bk.Luynes

Chevreuse. Bk.Luynes

Chimay. Bk.Caraman

22 - Choiseul-Praslin Dukalığı(1754)

Choiseul-Praslin(Şuazöl Pralen) Dukalığı, Kraliyet döneminde 15. Louis tar.ihdâs edildi. Âilenin başı dük, vârisi marki, dîğer üyeler kont sanını taşırlar. Comte Hugues de Choisel en Bassigny 937 yılında geçiyor. Şanpanya'da eski bağımsız Langres kontları âilesinin bir dalı olup bu kontlara tâbî idiler. Raynier I de Choiseul 1060'ta geçer. Raynier IV de Choiseul=Alix de Dreux(ölm.1259), izd.1169, Fransa kralı Louis VI'nın torunu Comte Robert de Dreux kızı. Âile 1615'te Chaources baronu ve Praslin(Aube) markisi oldu. 1699'da Chevigny kontluğunu kazandı. 1754'te Choiseul dukası, 1762'de gene 15. Louis tar.ilâveten Praslin dukası oldular. Praslin markisi Charles de Choiseul, 1619'da mareşal oldu. Plessis-Praslin kontu César Choiseul 1650'de âilenin 2. mareşali oldu. 1) César Gabriel de Choiseul, Chevigny kontu iken 1754'te 1. duka oldu. Son dukalar: 5) Théobald(1804-1847=43)=Fanny Sébastiani(İstanbul 1807-1847=40), izd.1824=23, yş.17-40, zevcinden 3 yş.kç., Napoléon'un Üçüncü Selîm nezdinde ünlü büyükelçisi Orgeneral Kont Sébastiani'nin kızı olup babasının görevi sırasında İstanbul'da Beyoğlu'nda Fransa sefâret-hânesinde doğdu. 5. Duka'nın 1 kont kardeşi ve 2 kızkardeşi vardır. Çocukları: 2 kont ve 6 kız dışında: 6) Gaston(1834-1906=72)(1847-1906=59)= Elisabeth Forbes(1850-1932=82), izd.1874=32, yş.24-56, zevcinden 15 yş.kç. 6. Duka'nın 2 oğlu üst üste kendisine halef oldu: 7) Gaston (1876-1937=61)(1906-1937=31)=1. Jeanne de Salverte(1880), izd.1901, tal.1905=4, yş.21-25, zevcinden 4 yş.kç.(2. def'a evlenip gene boşandı), =2. Lucie-Marie Tate(1876), izd.1910, tal.1922= 12, yş.34-46, zevci ile ayni yaşta(5 yıl sn.), çocuksuz. 8) Gabriel(doğ.1879)(duka 1937)=Marie Cagninacci(1885), izd.1913, yş.28, zevcinden 6 yş.kç. Çocukları: 9) Jean(doğ.1915), bugünki duka; Kont René(1917); Kont Charles(1920).

Cholnes. Bk.Luynes

23 - Clermont-Tonnerre Dukalığı(1775)

Clermont-Tonnerre(Klermon Toner ok.) Dukalığı, 1775'te 16. Louis tar.ihdâs edildi. 1823'te Papa Leo XII, âilenin başına principe Romano (Romano prensi) sanını vererek Vatikan soyluluğuna da aldı. Âilenin başı dük-prens, halefi marki, dîğer üyeler

kont'tur. Âile Dauphiné eyâletindendir. Sire Sibaud de Clermont-en-Viennois(Isère) adı 1080'de geçiyor. Âile 1346'da Dauphiné irsî connétable'i, 1340'ta Clermont-en-Trièves vikontu oldu. Tallart vikontu Bernandin de Clermont=Anne d'Husson(ölm.1540), izd.1494, Tonnerre vârisesi birleşmesiyle Tonnerre, Clermont mülküne katıldı. 1540'ta bu sûretle Tonnerre kontluğu, Clermont âilesine geçerek âile Clermont-Tonnerre adını aldı(Tonnerre 1684'te âile tar.satıldı). Yukarıda anılan evlenmeden doğan Antoine, 1547'de Clermont-en-Viennois baronu oldu. Âileye 2 yıl için dukalık pâyesi verildi (1571-73). 1620'de Cruzy ve Veauvillars markilikleri ilhâk edildi. Clermont kontu iken dukalığa yükseltilen ilk dük: 1) Gaspard, 8. Clermont kontu vs(1688-1781=93)(duka 1775-1781=6)=1. Antoinette Potier de Novion(1685-1754=69), izd.1714=40, yş.29-69, zevcinden 3 yş.by. Küçük oğulları: Marki François Joseph'in(1726-1809=83) nesli Clermont-Tonnerre Markileri ol.devâm etti. 1927'de son marki ve 1941'de bunun kızının ölümü ile bu dal söndü. 1. Duka'dan sonra gelen 2. ve 3. Dukalar, onun oğulları ve 4. Duka ise 3.'nun oğludur. 4'ün oğlu ve halefi: 5) Gaspard(1779-1865=86), nâzır, tümgeneral=Charlotte de Carvoisin, marquise d'Achy(1791-1874=83)(=1. Comte Hippolyte, ölm.1809, yş.18). Oğulları: Vikont Gaspard(1816-1849=33), bunun oğlu Pr.Aimé(1846), 1849'da pr.; Pr.Jules(1813-1849=36), 1823'te pr.: Kont Aynard(1827-1884=57), tuğgeneral=Victoire de la Tour du Pin(1836-1915=79), izd.1856=28, yş.20-48, zevcinden 9 yş.kç., oğulları Pr.Charles Henri(1857-1916=59), tuğgeneral, papalık prensi 1911-1916=5=Gabrielle de Brissac(1857-1940'lar), izd. 1883, yş.26, zevci ile ayni yaşta, çocukları için aş.bk.

5. Duka'nın halefi olan by.oğlu: 6) Gaspard(1812-1889=77)(1865-1889=24)=1. Cécile de Clermont-Montoison(1814-1847=33), izd.1834=13, yş.20-33, zevcinden 2 yş.kç., =2. Marie de Nettancourt(1832), izd.1857(10 yıl sn.), yş.25, zevcinden 20 yş.kç. Oğlu 7) Roger(1842-1910=68)(1889-1910=21)=Béatrix de Moustier(1847-1914=67), izd.1868=42, yş.21-63, zevcinden 5 yş.kç., kızları Françoise(1885-1930'lar)=Comte Félix de Merode, izd.1908, yş.23. 7. Duka'nın oğlu ve halefi: 8) Philibert(1871-1940'lar)(1910-1940'lar)=Elisabeth de Granat(1875), izd.1896, tal.1920=24, yş.21-45, zevcinden 4 yş.kç., kızları: Diane(1902)=Comte Guy de Berlaymont, izd.1924, yş.22 ve Béatrix(1897-1930'lar).

Yukarıda anılan Pr.Charles Henri'nin(1857-1916) oğlu: 9) Aynard(doğ.1884) (babasının amcasının torununun yerine 9. duka 1940'lar), 1916'dan ît.pr.=Madeleine Séguier(1894), izd.1918, yş.24, zevcinden 10 yş.kç., 3 kızları oldu. 9. Duka'nın kızkardeşi: Catherine(1886)=Comte Gaston de Pins(ölm.1927), izd.1914=13, yş.28-41. 9. Duka'nın kardeşi: Jean(1885), binbaşı=Marie Armande Séguier(1898), izd.1923, yş.25, zevcinden 13 yş.kç., çocukları: Renée(1924), Huguette(1925), Christiane(1929), Catherine(1938) adlı kızlar ve 10) Charles(doğ.1934), bugünki duka. Duka şu unvanları taşıyor: 10e Duc de Clermont-Tonnerre, 7e principe Romano, 12e marquis du Cruzy, 12e marquis de Veauvilles, 17e comte de Clermont, 17e comte de Tonnerre, 23e vicomte de Clermont en Trièves, 18e vicomte de Tallart.

24 - Crillon Dukalığı (1715-1870=155)

Crillon(Kriyon ok.) Dukalığı, 1715'te 15. Louis tar. *Balbes de Berton* (Balb dö Berton ok.) âilesi için ihdâs edildi. Son dukanın ölümü ve erkek ferdinin kalmamasıyle

1870'te sona erdi. Son kadın ferdi ise 1904'te öldü. Âilenin atası İtalya'da Torino şehri yakınlarında Chieri kasabasından adı 1098'de geçen Umberto Balbe Berton adlı Piemonte'li İtalyan'dır. 1202'de Haçlı seferine giden Tommaso Berton bu âiledendir. Âile 1456'da İtalya'dan Fransa'ya göçerek Provans eyâletinde Avignon şehrine yerleşti. Gilles Balbe de Berton, Provans'ta Carpentras yöresinde Crillon senyörü oldu ki Balbes de Crillon'un(1541-1615=74) dedesidir. 1500 yılında elde edilen Crillon senyörlüğü, 1715'te dukalık mertebesine çıkarıldı. Bu dukalığı 1725'te Papa da Roma soyluluğuna kabûl etti. 1782'de İspanya Kralı âilenin başına Mahon dukalığı pâyesini bahşetti(duque de Mahon, Minorka adasının merkezi). Bu sûretle âile, 1. sınıf İspanya soyluları arasına da girdi. Louis de Crillon(1717-1796=79), oğlu François de Crillon(ölm.1820) son dukalardan olup sonuncusunun oğlu son dukadır: Félix Berton des Balbes, Duc de Crillon(1782-1870=88)(duka 1841-1870=29)=Zoé de Rochechourat de Mortemart(1787-1849=62), izd.1806=43, yş.19-62, zevcinden 5 yş.kç., bu dukanın ölümüyle 155 yıllık dukalık sona erdi. Son dukanın kızları: Stéphanie(ölm.1890'lar)=Marquis Sosthène de Chanaleilles, izd.1832; Juliette(1822-1900'ler)=Comte Sigismond de Lévis-Mirepoix (ölm.1886), izd.1843=43, yş.21-64. Son dukanın kardeşi: Marquis Prosper(1784-1868=84)=Caroline d'Herbouville(ölm.1863), izd.1810=53, kızları Amélie(1823-1904=81)=Duc Armand de Polignac(ölm.1890), izd.1842=48, yş.19-67.

Âilenin İspanya'da Mahon dukaları(1782-1841=59) dalı 59 yıl devâm etti. Son duka: Dük Louis de Paule(ölm.1832) oğlu Louis(1801-1841=40)(1832-1841=9)= Joséphine Fischer, izd.1834, kızları Marie(1838-1900'ler), babasının yerine Mahon düşesi oldu ki nesli için bk.İspanya.

Crussol. Bk.Uzès

Cystria. Bk.Lucinge

25 - Decazes Dukalığı (1820)

Decazes(Dökaaz ok.) Dukalığı, 1820 yılında, 2. Kraliyet döneminde, kral 18. Louis tar.ihdâs edildi. Âileye Danimarka Kralı 1818'de hertug(duc) af Glücksbierg pâyesi vermişti. Binâenaleyh ayni zamanla Danimarka dukalarıdır. Dukanın vârisi marki, dîğer erkek üyeler kont sanı taşırlar. 1) Elie Decazes(1780-1860=80)(1. Duka 1820-1860=40), Fransa'da büyükelçi, senatör ve başbakan, 1815'de Fransa'da kont ve 1818'de Danimarka'da dük oldu. =2. Egédie de Beaupoil de St.Aulaire, 1818'de Danimarka'da Glücksbierg'in vârisesi olup bu soyluluğu kocasına geçirdi. Oğulları 2) Louis(1819-1886=67)(1860-1886=26), orta elçi, mv., Fransa hâriciye nâzırı=Sévérine Löwenthal (1845-1911=66), izd.1863=23, yş.18-41, zevcinden 26 yş.kç.(=2. Pr.Joseph Lubomirski, izd.18 yıl sn.1902, yş.57). Kızları Egédie(1865-1930'lar)=Comte Brandelys de Sardelys, izd.1886, tal.1908=22, yş.21-43. 2. Duka'nın oğlu ve halefi: 3) Elie(II)(1864-1912=48) (1886-1912=28)=Isabelle Singer(1869-1896=27), izd.1888=8, yş.19-27, zevcinden 5 yş.kç. Kızları Marguerite(1890)=1. Pr.Jean de Broglie(ölm.1918), izd.1910=8, yş.20-28, =2.Hon.Reginald Ramsey, izd.1919(1 yıl sn.), yş.29. 3. Duka'nın oğlu ve halefi: 4) Louis (II)(1889-1941=52)(1912-1941=29)=Germaine Couturié(1885), izd. 1912=29, yş.27-56. zevcinden 4 yş.by. Oğulları 5) Elie(doğ.1914)(dük 1941)=Solange du Temple de

Rougemont(1917), izd.1937, yş.20, zevcinden 3 yş.kç., kızları Edith(1938) ve Marie(1941). 5. duka Elie(III)'nin kardeşleri: Kont Jacques(1917)=Margarita Heeren(1915), izd.1938, yş.23, zevcinden 2 yş.by., kızları Marie(1939) ve Nadine(1941); Kont Edouard(1921); Isabelle(1918); Yveline(1920).

Dino. Bk.Talleyrand

Doudeauville. Bk.La Rochefoucauld

Elchingen. Bk.La Moskowa

26 - Essling de Rivoli Dukalığı (1807)

Essling de Rivoli(Eslen dö Rivoli ok.) Dukalığı, 1807 yılında, İmparatorluk döneminde, Büyük Napoléon tar.mareşallerinden *Masséna*(Masena ok.) ve âilesi için ihdâs edildi. Rivoli dukası ayni zamanda Essling prensidir. Dük-prens sanı taşır. Vârisine yalnız dük, dîğer erkek üyelere kont denir. Rivoli, İtalya'nın kuzey-doğusunda Verona şehri yakınlarında, Essling ise Aşağı Avusturya'dadır. Her iki mahalde de Mareşal Masséna'nın Fransız ordusu Avusturya ordularını yenmişti.

1) André Masséna(1758-1817=59)(1807-1817=10), mareşal 1804, 1807'de Rivoli dukası ve 1810'da ilâveten Essling prensi(her iki titr de Fransa soyluluğu). Oğlu 2) François Victor(1799-1863=64)(1817-1863=46)=Anna Debelle(1802-1887=85), izd.1823=40, yş.21-61, zevcinden 3 yş.kç., Org.Jean Debelle kızı, İmparatoriçe Eugénie'nin başhazînedârı. Oğulları 3) André(1829-1897=68)(1863-1897=34), evlenmedi. Kardeşi 4) Victor(1836-1910=74)(1897-1910=13), mv.=Paule d'Elchingen (1847-1903=56), izd.1882=21, yş.35-56, zevcinden 11 yş.kç. Oğulları 5) André (doğ.1891)(dük 1910). Kızkardeşleri: Victoire(1888-1919=31)=Marquis Josephe de Montesquiou-Fezensac, izd.1907=12, yş.19-31; Anna(1884)=Duc(1925) Louis Joseph Suchet d'Albuféra(1877), izd.1904, yş.18, zevcinden 7 yş.kç.

Estissac. Bk.La Rochefoucauld

Estrées. Bk.La Rochefoucauld

27 - Feltre Dukalığı (1864)

Feltre(Feltr ok.) Dukalığı, 1864 yılında, İkinci İmparatorluk döneminde, 3. Napoléon tar.*Goyon*(Guayon ok.) âilesi için ihdâs edildi. Âile Brötonya'da Condomois'lıdır. Ancak ilk Feltre dukalığı, 1809'da Birinci İmparatorluk döneminde Büyük Napoléon tar.ihdâs edilmiş, 1818'de sönmüştü. Üçüncü Napoléon bu dukalığı 16 yıl sn.diriltti. 1) Henri Clarke(1765-1818=53)(1. Feltre dukası 1809-1818=9), İrlanda'da Kilkenny'de doğup Fransa tab'ası, büyükelçi, 1808'de Henebourg kontu ve ertesi yıl Feltre dükü oldu. Oğlu olmadığı için dukalık ölümüyle sona erdi ve âilesinin son ferdi de 1852'de öldü. Bu 1. Duka'nın torunu ve vârisesi Henriette de Feltre=Duc Raymond de Fezensac(b.bk.) kızı Oriane de Montesquiou-Fezensac(1813-1877=64), izd.1836=34, yş.23-57, zevcinden 10 yş.kç.=2) Charles Augustin, comte de Goyon, org.(1803-1870=67)(1864-1870=6). Bu sûretle 2. Duka, 1. Duka'nın kızının kızının kızının kocası

oluyor. Oğulları 3) Charles(1844-1930=86)(1870-1930=60)=Léonie de Cambacérès (1858-1909=51), izd.1879=30, yş.21-51, zevcinden 14 yş.kç., oğulları 4) Auguste (1884)(1930)=Helen Seton(1893), izd.1933, yş.40, zevcinden 7 yş.kç., oğulları 5) Michel(doğ.1935), bugünki Feltre dukası.

Fernando. Bk. Montmorency

28 - Fezensac Dukalığı (1824-1913=89)

Fezensac(Fözansak ok.) Dukalığı, 1824 yılında, İkinci Kraliyet döneminde, 10. Charles tar., *Montesquiou-Fezensac* (Monteskiu-Fözansak) âilesi için ihdâs edildi. Âile 1913'te âilenin son ferdi olan son dukanın ölümü ile söndü. Bu âile Armagnac hânedânının da atası olan Gaskonya dukası(809) Sancho Mitarra'dan(bk.Gaskonya) iner ki Fezensac kontlarının Güney Fransa'da bir dalı 1070 yılında Montesquiou senyörlüğünü kurdu. Bu senyörlük âilesi zamanla bir çok dala ayrıldı: Montesquiou Baronları, Moniuc Baronları, Marsan Baronları, d'Artagnan Baronları. Son 2 dal 1770'lerde, diğerleri daha önce söndü. Bu dallar Fransa'ya 3 mareşal, 1 serasker, 1 kardinal, pek çok piskopos ve general yetiştirdi. 1824'te dukalık verilen dala 15. Louis, Fezensac kontu ve Montesquiou baronu pâyesi vermişti. Üyeler kont sanı taşıdılar. Âilenin d'Artagnan dalına da Montesquiou-Fezensac markiliği verilmişti ve bu dalın erkek üyeleri de kont sanını taşıdılar, âilenin başı marki idi. Eugène, 1870'lerde marki idi. Yerine oğlu Pierre geçti=Marie de Rohan-Chabot(1848), izd.1874, yş.25. Marki Eugène'in amcaları: Kont Henri(1793-1880=87) ve Kont Anatole(1788-1878=90).

1) François Xavier de Montesquiou-Fezensac, dâhiliye nâzırı ve kont iken 1824'te 1. dük oldu. Ağabeyi Kont'un oğlu 2) Raymond Aimery(1784-1868=84). Bunun oğlu Kont Roger(1809-1864=55)=Gasparine de Fingerlin(1805-1846=41), izd.1837=9, yş.32-41, zevcinden 4 yş.by. Oğulları son duka 3) Philippe(1843-1913=70)(1868-1913=45), senatör=Suzanne d'Ivry(1845), izd.1865, yş.20, zevcinden 2 yş.kç., kızları: Madeleine(1865-1900'ler) ve Jeanne(1868-1888=20), evlenmedi, babalarından önce öldüler. Son Duka'nın kızkardeşi: Oriane(1836-1887=51)= Comte Augustin de Goyon.

Fronsac. Bk.Richelieu

Frontenay. Bk. Rohan-Chabot

29 - Gadagne Dukalığı(1669-1925 = 256)

Gadagne(Gadany ok.) Dukalığı, *Galléan*(Galean ok.) âilesine verildi ve 1925'te erkek tar., 1940'larda kadın tar.son üyeleri ölünce söndü. Cenova'lı Galliano âilesinin adı 1122'de geçiyor. 1392'ye doğru bu âile Güney-batı Fransa'ya göçmüş ve Languedoc'ta Issard ve Courtines baronluklarını elde etmişti. 1653'te âileye Salernes markiliği ve 1669'da Napoli Krallığı tar.Gadagne(Napoli krallığında) dukalığı(duca di Gadagne) tevcîh edildi ve bu dukalık titri Fransa soyluluğuna alındı. Georges de Védènes et d'Equille=Louise de Gadagne, izd.1598 evlenmesi âileye Gadagne'ı kazandırdı, bu evlenmeden doğan oğul, annesi Louise'den Venaissin kontluğunda Chateauneuf ve Girand baronluklarını tevârüs etti. 3) Jean Baptiste(1756-1826=70), yeğeni 4)

Auguste(1789-1856=67)(1826-1856=30), dük unvânını kullanmadı, Comte de Galléan-Gadagne unvânını kullandı=Mathilde de St-Alphonse(1803-1887=84), izd.1836=20, yş.33-53, zevcinden 14 yş.kç., oğulları 5) Henri(1837-1925=88)(1856-1925=69)= Carolina Joest(1847-1934=87), izd.1868=57, yş.21-78, zevcinden 10 yş.kç., kızları Mathilde(1873-1940'lar)=Marquis Adolphe de Portes, izd.1893, yş.20.

30 - Gramont Dukalığı (1648)

Gramont(Gramon ok.) Dukalığı, 1648 yılında, 14. Louis tar., *Aure* (Or ok.) âilesi için ihdâs edildi. Âilenin başı dük ve prens, vârisi Guiche dükü, dîğer üyeler kont'tur. Âileye prenslik pâyesi daha 1570'te 9. Charles tar.tevcîh edilmişti. Sancho Garcia d'Aure, 1381'de, Bigorre kontluğunda Larboust(Hautes-Pyrénées) vikontu oldu. Manaud d'Aure, vicomte d'Aster=Claire, izd.1525 ile Aure âilesi 1534'te Gramont soyadını aldı. Zîrâ Claire de Gramont, Gramont âilesinin ve Bidache senyörlüğünün vârisesi idi. Âilenin başına 1563'te Guiche kontu, 1570'te *Bidache* prensi, 1648'de Gramont dukası, 1700'de *Guiche* (Giş ok.) dukası(14. Louis)unvanları tevcîh edildi. Âilenin yan dalı Lesparre Kontları'dır ki, 1739'da 15. Louis tar.*Lesparre* Dukalığı'na yükseltildi, fakat bu dal söndü, ana dala(Gramont dukaları âilesinin bir dalına) geçti. Önce Lesparre(Lepar ok.) Dukaları'nı görelim:

9. Gramont Dukası'nın(aş.bk.) ortanca oğlu: 3) Auguste(1820-1877=57), orgeneral, 3. Lesparre dukası=Marie de Ségur(1824-1903=79), izd.1844=33, yş.20-53, zevcinden 4 yş.kç., zevcinden sn.26 yıl yaşadı, kızları: Marie(1845-1908=63) ve Ida(1859-1927=68)=Comte Jacques de Bryas(ölm.1915), izd.1881=34, yş.22-55. 3. Duka'nın yerine ağabeyi 10. Grammont Dukası'nın ortanca oğlu Lesparre dukası sanını aldı: 4) Armand(1854-1931=77)(1877-1931=54)=Hélène de Coregliano(1858-1917=59), izd.1879=38, yş.21-59, zevcinden 4 yş.kç., oğulları 5) Antoine(1889)(1931), mv.=Antoinette de Courcy(1898), izd.1922, yş.24, zevcinden 9 yş.kç., oğulları 6) Arnaud(doğ.1928), bugünki duka. 4. Duka'nın kızı: Emma(1883)=Prince et Duc Pierre d'Arenberg(ölm.1919), izd.1904=15, yş.21-36.- 3. Duka'nın kardeşi: Kont Alfred(1823-1881=58)=Louise de Choiseul-Praslin(1828-1902=74), izd.1848=33, yş.20-53, zevcinden 5 yş.kç., oğulları Kont Arnoud(1861-1923=62), dr., Institut de France üyesi=Marie de Brincard(1868-1940'lar), izd.1886, yş.18, zevcinden 7 yş.kç., çocukları: Kont Sanche(1888-1918=30), hava teğmeni iken Almanya iken savaşta maktûl; Diane(1889)=Nuño Alvarez Pereira de Mello, duque de Cadaval(ölm.1935), izd.1911, tal.1932=11, yş.22-33.

Gramont ve Guiche Dukaları-Bidache Prensleri'nin sonuncuları: 9)Antoine(1789-1855=66), tümgeneral=Ida d'Orsay(1802-1882=80), izd.1818=37, yş.16-53, zevcinden 13 yş.kç., zevcinden sn.27 yıl yaşadı. By.oğlu ve halefi(9. Duka'nın dîğer 2 oğlu yukarıda gösterildi): 10) Antoine Agénor(1819-1880=61)(1855-1880=25), Viyana büyükelçisi=Emma Mary Mac Kinnon(1811-1891=80), izd.1848=32, yş.37-69, zevcinden 8 yş.by., kç.oğulları: Kont Alfred(1856-1915=59)=Marguarite Sabatier(1855-1929=74), izd.1882=33, yş.27-60, zevcinden 1 yş.by., kızları Claude(1885)=1. Pr.Léon Radziwill(ölm.1927), izd.1905, tal.1906=1, yş.21-22, =2.Marc Galitzine, izd.1918(12 yıl sn.), yş.34.- 10. Duka'nın by.oğlu ve halefi: 11) Agénor(1851-1925=74)(1880-

1925=45)=1. Prs. Isabelle de Beauvau-Craon(1875=23), izd.1874=1, yş.22-23, zevcinden 1 yş.kç., =2. Baronne Margurite Rothschild(1855-1905=50), izd.1878(3 yıl sn.)=27, yş.23-50, zevcinden 4 yş.kç., =3. Marie Ruspoli(1888), izd. 1907(2 yıl sn.)=18, yş.19-37, zevcinden 37 yş.kç.(=2. François Victor-Hugo, izd.9 yıl sn.1934, yş.46). Çocukları: Elisabeth(1875)=Duc Philibert de Clermon-Tonnerre, izd.1896, tal.1920=24, yş.21-45;Croisande(1880)=Marquis Hélie de Noailles(ölm.1932), izd.1901=31, yş.21-52; Comte René de Grammont(1883)=Antoinette de Rochechouart de Mortemar(1893), izd.1916, yş.23, çocukları oldu.- 11. Duka'nın by. oğlu: 12) Armand(1879)(duka 1925)= Académie des Sciences üyesi, 1879'dan önce Duc de Guiche=Elaine de Greffalhe(1882), izd.1904, yş.22, zevcinden 3 yş.kç. Çocukları: 13) Antoine(doğ.1907), bugünki duka; Henri(1909)=Elisabeth du Houssay(1914), izd.1939, yş.25, zevcinden 5 yş.kç., çocukları Kont Alain(1940) ve Diane(1941); Kont Jean(1909)=Ghislaine du Houssoy(1920), izd.1941, yş.21, zevcinden 11 yş.kç.; Kont Charles(1911); Croisande(1920).

31 - Harcourt Dukalığı (1700)

Harcourt(Arkur ok.) Dukalığı, 1700 yılında, 14. Louis tar.ihdâs edildi, ilk duka Henri'dir. Âile başı dük, vârisi marki, dîğer erkek üyeler kont'tur. Âilenin atası Bernard, Normandiya dukası Rollon'un kuzeni olduğu için(911 yılı) Normandiya hânedânının(ki İngiltere'de krallık hânedânı da oldu) bir dalıdır. 1338'de âilenin başı Harcourt kontu ve 1750'de dukalığa ilâveten Harcourt markisi unvanlarını kazandı. Âilenin Beuvron(Calvados) senyörlüğü 1593'te Beuvron markiliği oldu. 1700'de *Beuvron* Dukalığı (Bövron ok.) hâline yükseltildi. Ayni 1700 yılında Thury(Calvados) markiliği de verildi. Son dukalar:

7) Eugène(1786-1865=81)=Aglaé Terray(1788-1867=79), izd.1807=55, yş.19-74, zevcinden 2 yş.kç., oğulları: Kont Jean(1813-1891=78), deniz albayı, nesli devâm etti; Kont Bernard(1821-1912=91), büyükelçi=Elisabeth de Saint-Priest(1832-1900=68), izd.1851=49, yş.19-68, zevcinden 11 yş.kç.; Marki Henri(1808-1846=38)=Slanie de Choiseul-Praslin(1807-1843=36), izd. 1829=14, yş.22-36, zevcinden 1 yş.by. Marki Henri'nin oğulları: Kont Pierre(1842-1921=79), kurmay albay=Alix de Mun(1851-1941=90), izd.1871=50, yş.20-70, zevcinden 9 yş.kç., bu evlenmeden pek çok kont ve kontes devâm etti; 8) François(1835-1895=60)(1865-1895=30), dedesinin yerine duka oldu(Duc d'Harcourt et de Beuvron)=Marie de Mercy-Argentau(1844-1916=72), izd.1862=33, yş.18-51, zevcinden 9 yş.kç., oğulları: Kont Henri(1870-1940'lar), senatör=Henriette de Beauvau-Craon(1876-1931=55), izd.1896=35, yş.20-55, zevcinden 6 yş.kç., kızları Marie Louise(1911)=4e Comte Jean Clérel de Tocqueville, izd.1932, yş.21. 8. Duka'nın by.oğlu ve halefi: 9) Henri(1864-1908=44)(1895-1908=13)= Marie de La Rochefoucauld de Doudeville(1871-1940'lar), izd.1892=16, yş.21-37, zevcinden 7 yş.kç., oğulları 10) François(doğ.1902)(duka 1908), mv.=Antoinette d'Harcourt(1909), izd.1927, yş.18, zevcinden 7 yş.kç., oğulları: 11) François Henri(doğ.1928), bugünki duka ve Kont Jean(1930). 9. Duka'nın kızları: Lydie(1898)=Comte Armand de Pomerau, izd.1919, yş.21; Elisabeth(1901)=Comte Christian de Jumilhac, izd. 1927, yş.26.

32 - Hénin Prensliği (1828-1904=76)

Hénin(Enen ok.) Prensliği, 1828 yılında, İkinci Kraliyet döneminde, 10. Charles tar. *Hénin-Liétard* (Lietar ok.) âilesi için Fransa soyluluğuna prenslik derecesinde kabûl edildi. 1708 yılından beri 1. sınıf İspanya soyluluğu olan Hénin prensliği, bu sûretle ayni derece ile Fransa soyluluğuna da girdi. Âilenin başı prens, vârisi Comte d'Alsace, dîğer üyeler kont ve kontes sanını taşıyorlar. Loren dukalığında da bulunmuş olan Alsace hânedânının bir dalıdır. 1904'te son prens vârissiz olarak öldü ve âile sona erdi.

Hénin-Liétard(Pas de Calais'de) âilesi, Flandr'lı olup, Loren dukası Gérard Simon d'Alsace neslinden Simon'un 1170'te Hainaut kontları hânedânından Marguerite de Hainaut ile evlenmesinden yürüdü. Bu evlenmeden doğan Baudouin I d'Alsace=Comtesse de Hénin-Liétard, izd.1200, Sebourg, Angre ve Le Fay senyörlükleri vârisesi olan Isabeau de Hanaut ile evlendi ve bundan doğan Jean d'Alsace'a(ölm.1280) comte de Hénin-Liétard unvânını kazandırdı. Bunun oğlu Kont Vatier, bunun iki oğlu Baudouin II ve Jean adlı kontlar da âilenin iki dalının atasıdır. İkincisinden Bossut kontları, Chimay imparatorluk prensleri, 1. sınıf İspanya soyluları dalı devâm edip söndü. Kont Baudouin II=Méhaut de Fontaine, Bossut ve Fontaine senyörlükleri vârisesi evlenmesinden doğan dal asırlarca devâm etti. Bu daldan Pr. Philippe de Chimay(ölm.1804) kardeşi Pr. Charles de Hénin, Fransa orgenerali, kuzeni Marki Pierre Simon'u vârisi îlân etti. Bu Pierre Simon'un oğlu Charles, 1828'de 1. Hénin-Liétard prensi ol.Fransa soyluluğuna kabûl edildi:

1) Charles(1805-1860=55)(1828-1860=32)=Pauline de Pisieux(1812-1852=40), izd.1827=25, yş.15-40, zevcinden 7 yş.kç., oğulları 2) Simon(1832-1891=59)(1860-1891=31)=Angélique de Brienen, izd.1852, 3 oğulları oldu: Kont Philippe(1856) ve Kont Maurice(1862) ağabeyleri 3. Prens'ten bir kaç yıl önce çocuksuz öldüler, ilki 1886'da Hélène de Brienen'le evlendi. 2. Prens'in by.oğlu ve âilenin son ferdi: 3) Thierry(1853-1904=51)(1891-1904=13), mv.=Madeleine de Ganay, izd.1884, çocuksuz.

33 - La Force Dukalığı (1637)

La Force(La Fors ok.) Dukalığı, 1637 yılında, 13. Louis tar., *Caumont*(Komon ok.) âilesi için ihdâs edildi. Saigneur Calo de Caumont'un adı 1070'e doğru geçiyor. Agenais yöresinde Caumont baronluğunun atasıdır. Baron Brandelys de Caumont(1440)'nun 2 oğlu, âilenin 2 dalının atası oldu: Kç.oğul Charles'in nesli Beauvilla senyörleridir. By.oğul François neslinden Caumont Dukaları gelir(1637-1734=97), son duka Armand Nompar de Caumont'dur. Oğlu olmadığı için kuzeni Bertrand Nompar de Caumont'u evlâd edindi ki, Beavilla senyörleri dalından iniyordu. Bu sûretle dukalık 1734'te dal değiştirdi. 1790'da İspanya, La Force dukalarını 1. sınıf İspanya soyluluğuna aldı. La Force dukası, Caumont markisi, Taillebourg markisi, Castelnau baronu unvanlarını da taşır. Yeni dalın ilk dukası Bertrand Nompar, Adélaïde de Galard de Brassac de Bearn ile evlendi. Son dukalar şunlardır:

11) Olivier(1839-1909=70)=Blanche de Maillé de La Tour Landry de Plaisance(1854-1909=55), izd.1876=35, yş.22-55, zevcinden 15 yş.kç. Kç.oğulları: Armand(1881)=Anne Marie de Chabrillan(1894), izd.1919, yş.25, zevcinden 13 yş.kç..

oğulları Kont Jean(1920) ve Kont Robert(1925), kızları Elisabeth 1927.- 11. Duka'nın by.oğlu ve halefi: 12) Auguste(1878)(1909), Académie Française üyesi=Marie Thérèse de Noailles(1886), izd.1908, yş.22, zevcinden 8 yş.kç., oğulları 13) Jacques(doğ.1912), bugünki duka=Monique de La Rochefoucauld(1919), izd.1939, yş.20, zevcinden 7 yş.kç., kızları Charlotte(1943).- 12. Duka'nın dîğer çocukları: Kont Bertrand (1923)=Geneviève Hachette(1923), izd.1940, yş.17, zevci ile aynı yaşta; Charlotte(1917)=François de Noailles, izd.1936, yş.19; Marguerite(1923).

34 - de La Moskowa ve Elchingen Prenslik ve Dukalığı (1808)

De La Moskowa(yazıldığı gibi okunur) Prensliği 1812'de ve Elchingen Dukalığı 1808'de, İmparatorluk döneminde, By.Napoléon tar.*Ney* âilesi için ihdâs edildi. Âilenin başı prens ve dük, vârisi marki, dîğer erkek üyeler kont'tur. Ney âilesi Lorenli'dir ve şecereleri 17. asır sonuna kadar tesbît edilebiliyor. 1) Michel Ney(1769-1815=46), mareşal, kralcılar tar.kurşuna dizildi. Elchingen(Bavyera meydan muhârebesi 14.10.1803) dukası 1808 ve ilâveten de La Moskowa(Moskova ırmağı kenarında meydan muhârebesi 7.9.1812) prensi1812(1808-1815=7). 4 oğlu oldu. Biri Pr.Edgard'dır (ölm.1890'lar), tümgeneral, senatör=Clotilde de La Rochelambert, izd.1869. By.oğlu ve halefi ise: 2) Aloys(2. duka ve prens 1815-1854=39), 14.7.1854'te tuğgeneral ol.Kırım Savaşı'nda Gelibolu'da öldü. Oğlu ve halefi 3) Michel(1835-1881=46)(1854-1881=27), tuğgeneral=Paule Furtado(1847-1903=56), izd. 1866=15, yş.19-34, zevcinden 12 yş.kç.(=2. Pr.Victor Masséna d'Essling, Duc de Rivoli, izd.ertesi yıl 1882, yş.35). Oğulları 5) Napoléon(1870-1928=58)(1881-1928=47)=Prs.Eugénie Bonaparte(1872-1940'lar), izd.1898, tal.1903=5, yş.26-31, zevcinden 2 yş.kç., çocuksuz. Kardeşi 5) Charles(1873-1933=60)(1928-1933=5)=1. Germaine Roussel(1873-1930=57), izd.1902= 28, yş.29-57, zevci ile ayni yaşta, =2. Denise Bienvenu(1885), izd.1930(aynı yıl), yş.35, zevcinden 12 yş.kç. Oğlu 6) Michel(1905)(1933)=1. Hélène La Caze(1910), izd.1931, tal., yş.21, zevcinden 5 yş.kç., =2. Francine Tollon(1915), izd.1939, yş.24, zevcinden 10 yş.kç., kızı Laetitia(1940).- 3. Duka'nın kızları: Violette(1878-1930'lar)=Pr.Eugène Murat(ölm.1906), izd.1899=7, yş.21-28; Cécile(1867-1940'lar)=Pr.Joachim Murat (ölm.1932), izd.1884=48, yş.17-65.

35 - La Rochefoucauld Dukalığı (1622)

La Rochefoucauld(La Roşfuko ok.) Dukalığı, 1622 yılında, 13. Louis tar.ihdâs edildi. Ancak âile daha 1500 yılında 12. Louis tar.prenslik derecesine yükseltilmişti. Âile Lusignan hânedânının bir dalıdır. Charente ilinde La Rochefoucauld'dan adını alıyor. Angoumois'lı Foucauld I'in adı 1019 yılında seigneur de la Roche olarak geçiyor. Âile 1299'da baronluğa yükseldi. Baron François de la Roche(ölm.1517), 1494'te müstakbel kral 1. François'nın parrain'i(vaftiz'de isim babası) olarak şeref kazandı, 1500 yılında *Marcillac* (Masiyak ok.) prensi pâyesini kazandı ve 1515'te Comte de La Rochefoucauld oldu. François V'e(ölm.1650), 1622'de La Rochefoucauld dukası, oğlu François VI'ya ilâveten *La Roche-Guyon* (Seine-et-Oise ilinde) dukası (1679) unvan ve toprakları verildi. Bu François VI(1613-1680=67)(2. duka 1650-1680=30, 1650'den önce Marcillac prensi), tuğgeneral, Fransız edebiyatının çok ünlü edîbidir, Mlle de Vivonne'la evlenip 8

çocuğu oldu. Âile 1737'de ilâveten *Estissac* Dukası (Aube ilinde), 1747'de *Liancourt* Dukası unvanlarını kazandı. Böylece 4 dukalık ve 1 prenslik pâyesi âilede toplandı. Bir çok yerin de markisi, kontu, vikontu, baronu, senyörü idiler. 5) François Alexandre de Liancourt(1747-1827=80), mv.1789, tümgeneral 1792, yazar, 5. La Rochefoucauld dukası olup, onun 2 oğlundan 2 dal ayrıldı. Önce ağabey dalı ele alacağım. Bu dalda âile başkanı La Rochefoucauld dukası, onun vârisi olan büyük oğlu Liancourt dukası, dîğer üyeler kont unvânı taşırlar(1828'den önce Liancourt unvânı da asıl La Rochefoucauld Dukası'nca taşınıyordu):

6) François(1765-1848=83)(1827-1848=21), 1839'a kd.aynı zamanda Estissac dükü=Marie Françoise de Tott(Beyoğlu/İstanbul 1770-1854=84), izd.1793=55, yş.23-78, zevcinden 5 yş.kç. By.oğulları 7) François(1794-1874=80)(1848-1874=26)=Zénaïde de Rastignac(1798-1875=77), izd.1817=57, yş. 19-76, zevcinden 4 yş.kç., oğulları 8) François(1818-1879=61)(1874-1879=5)=Radegonde Bouveri(1832-1901=69), izd.1852=27, yş.20-47, zevcinden 14 yş.kç.- 6. Duka'nın dîğer oğulları: Kont Olivier(1797-1855=58), neslinden pek çok üye vardır; Kont Hippolyte(1804-1875=71), orta elçi, oğlu Pr.(1909) Aimery(1843-1928=85)= Henriette de Mailly de Nesle(1852-1913=61), izd.1874=39, yş.22-61, oğulları Pr.Gabriel(1875-1940'lar)=Odile de Richelieu(1875), izd.1905, yş.30, zevci ile ayni yaşta, kızları Prs.Anne(1906)=Marquis Armand de Biron, izd.1928, yş.22.

8. Duka'nın büyük oğlu ve halefi: 9) François(1853-1925=72)(1879-1925=46)=Mattie Michell(1866-1930'lar), izd.1892=33, yş.26-59, zevcinden 13 yş.kç., çocuksuz. Kardeşi 10) Gabriel(1854-1926=72)(1925-1926=1)=Pauline de Vaufreland (1864-1934=70), izd.1884=42, yş.20-62, zevcinden 10 yş.kç. Çocukları: Marie(1885), Georges(1889) ve 11) Jean(doğ.1887)(dük 1926)=Edmé de Fels(1895), izd.1917, yş.22, zevcinden 8 yş.kç., oğulları 12) François(doğ.1920), 12. Rochefoucauld dukası, Anville dukası, Liancourt dukası ve Marcillac prensi. Kardeşleri: Philippe(1922); Isabelle (1919)=Comte Jean de Mailly-Nesle, izd.1938, yş.19; Solange(1933).

Roche-Guyon Dukaları dalı: 7. Duka'nın oğlu 1) Alfred(1819-1883=64)(1. Roche-Guyon dukası 1874-1883=9), babasının ölümü üzerine Roche-Guyon dukası pâyesi aldı=Isabelle Nivière(1833-1911=78), izd.1851=32, yş.18-50, zevcinden 14 yş.kç., oğulları 2) Pierre(1853-1930=77)(1883-1930=47)=Gildippe du Hazé(1867-1925=58), izd.1888=37, yş.21-58, zevcinden 14 yş.kç., oğulları 3) Gilbert(1889)(1930)=1. Prs.Hélène de La Trémoïlle(1899), izd.1918, tal.1927=9, yş.19-28, zevcinden 10 yş.kç., =2. Marie Louise Pakman(1899), izd.1927(ayni yıl), yş.28, zevcinden 10 yş.kç.(Prs.Trémoïlle=2. Sir Campbell Mitchell-Cotts, baronet of Coldharmour, izd. 7 yıl sn. 1934, yş.35). 3. Duka'nın çocukları: 4) Alfred(doğ.1928), bugünki duka; Monique (1919)=Marquis Jacques de La Force, izd.1939, yş.20; Georges(1930); Charles(1931); Gilbert(1931); Charlotte(1925).

Estissac Dukaları dalı(1839'dan önce ayni zamanda La Rochefoucauld Dukası olan kişi bu unvânı da taşırdı): 5. Duka'nın kç.oğlu: 1) Alexandre (1767-1841=74)(1839-1841=2)=Marie de Chastulé(1769-1814=45), izd.1788=26, yş.19-45, zevcinden 2 yş.kç. Oğulları 2) Alexandre Jules(1796-1856=60)(1841-1856=15)=

Charlotte de Dessoles(1803-1864=31), izd.1822=34, yş.19-53, zevcinden 7 yş.kç., kç.oğulları Kont Arthur(1831-1888=57)=Marie Luce de Montabel(1835-1920=85), izd.1854=34, yş.19-53, zevcinden 4 yş.kç., zevcinden sn.32 yıl yaşadı, çocukları: 2 kont(bunların nesilleri devâm etti); Louise(1863-1940'lar)=Comte Timoléon de Bonneval, izd.1888, yş.25; Pr.Jules(1857-1940'lar), Montbel pr.1909=Jeanne de Montgermont(1860-1898=38), izd.1881=17, yş.21-38, zevcinden 3 yş.kç., nesilleri devâm etti); Louise(1863-1940'lar)=Comte)=Comte Timoléon de Bonneval, izd.1888, yş.25; Pr.Jules(1857-1940'lar), Montbel pr.i 1909=Jeanne de Montgermont(1860-1898=38), izd.1881=17, yş.21-38, zevcinden 3 yş.kç., nesilleri devâm etti.- 2. Duka'nın by.oğlu ve halefi: 3) Roger(1826-1889=63)(1856-1889=33)=Juliette de Ségur(1835-1905=70), izd.1853=36, yş.18-54, zevcinden 9 yş. kç., kızları: Hélène(1865-1939=74)= Duc Louis de Maillé de la Tour-Landry de Plaisance(ölm.1907), izd.1886=23, yş.21-44; Amélie(1861-1940'lar)=Comte Hermann de Merode(ölm.1924), izd.1880=44, yş.19-63. 3. Duka'nın oğlu ve halefi: 4) Alexandre(1854-1930=76)(1889-1930=41)=Jeanne de Rochechouart de Mortemart(1864-1924=60), izd.1883=41, yş.19-60, zevcinden 10 yş.kç., çocukları: 1 kont ve 3 kontes ki bunlardan: Thérèse(1888)=Pr.et Duc Ernest d'Arenberg(Almanya cebhesinde maktûl 1915), izd.1908=7, yş.20-27. 4. Duka'nın by.oğlu ve halefi: 5) Louis(1885)(1930)=Natalie de Clermont-Tonnerre(1892), izd.1911, yş.19, zevcinden 7 yş.kç., çocukları: 6) Alexandre(doğ.1917), 6. Estissag dukası; Jean 1921, Hubert 1912, Marie Thérèse 1924, Charles Henri 1924, Gérard 1928, Juliette 1930, Louis 1933.

Doudeauville(Calvados ili) Dukaları dalı: La Rochefoucauld hânedânının daha 16. asırda ayrılmış uzak dalıdır. 1500'de Surgères markisi olan Louis de La Rochefoucauld'nun neslidir. Bu dala 1780'de 16. Louis, Doudeville dukalığını tevcîh etti. 1892'de ilâveten *Estrées* dukası ve 1851'de ilâveten Napoli krallığı soyluluğunda *Bisaccia* dukası oldular. Âilenin başı bu 5 dukalık titrini birden taşır. Zîrâ 1855'te Bavyera soyluluğuna *Sosthènes* dukası sıfatıyle ve 1780'de İspanya'nın 1. sınıf soyluluğuna kabûl edilmiştir. 3) Sosthènes(1785-1864=79)=1. Elisabeth de Montmorency-Laval(1790-1834=44), izd.1807=27, yş.17-44, zevcinden 5 yş.kç. Kç.oğulları: Dük Stanislas(1832-1887=55)(1864-1887=23)=Marie de Colbert(1833-1900'ler), izd.1853=34, yş.20-54, zevcinden 1 yş.kç. 3. Duka'nın by.oğlu ve halefi: 3) Sosthènes(1825-1908=83)(1864-1908=44), Londra büyükelçisi, mv.=1. Yolande de Polignac(1839-1855=25), izd.1848=7, yş.18-25, zevcinden 5 yş.kç., =2. Prs.Marie de Ligne(1843-1898=55), izd.1862(7. yıl sn.)=36, yş.19-56, zevcinden 18 yş.kç., çocukları: Yolande(1849)(1905=56)=Duc Charles de Luynes(1845-Almanya ile savaşta maktûl 1870=25), izd.1867=3, yş.18-21, zevcinden 4 yş.kç., çocukları için bk.Luynes; Marie(1871-1940'lar)=Duc Henri d'Harcourt(1864-1908=44), izd.1892=16, yş.21-37, zevcinden 7 yş.kç., çocukları için bk.Harcourt; Elisabeth(1865-1940'lar)=Pr.Louis de Ligne(ölm.1918), izd.1884=34, yş.19-53; Edouard(1874), 10. Bisoccia dukası(İtalya soyluluğu)=Camille de Colbert(1883), izd. 1901, yş.18, zevcinden 9 yş.kç., çocukları: 11. Bisoccia dukası Stanislas(1903, çocuksuz), Marie(1902=Comte Louis de Mailly-Nesle, izd.1928, yş.26), Elisabeth(1909=Comte Robert du Luart de Montsaulnin, izd.1929, yş.20); Charles(1863-1907=44), Estrées dukası=Prs.Charlotte de La Trémoïlle (1864-1940'lar), izd.1885=22, yş.21-43, zevcinden 1 yş.kç., kızları Marguerite(1886-

1930'lar)=1. Pr.François de Mortemar de Tonnay-Charente(ölm.Verdun cebhesinde maktûl 1918), izd.1907=11, yş.23-34, =2. Comte Alain de Kergariou(ölm.1920), izd.1919=1(ertesi yıl), yş.35-36, =3. Vicomte Charles de Dufresne, izd.1922(2 yıl sn.), yş.38.

4. Duka'nın yerine geçen ortanca oğlu: 5) Armand(1870)(1908)=Prs.Louise Radziwill(1877), izd.1894=17, zevcinden 7 yş.kç., oğulları 6) Sosthènes(doğ.1897), 6. Doudeauville(Dudovil ok.) dukası=Condesa Léonor de Saavedra de Torrehermosa de Viana(1900), izd.1924, yş.24, zevcinden 3 yş.kç., kızları Sylvie(1925). 6. Duka'nın erkek kardeşi: Kont Armand(1902). 6. Duka'nın kızkardeşleri: Hedwige(1896)=Pr.Sixte de Bourbon de Parme(ölm.1934), izd.1919=15, yş.23-38, b.bk.; Marie(1901)=Henri de Noailles, Duc de Mouchy(1890), izd.1920, yş.19, zevcinden 11 yş.kç., çocukları için bk. Noailles.

La Roche-Guyon.Bk.La Rochefoucauld

36 - La Tour d'Auvergne Dukalığı (1591 - 1896 = 305)

La Tour d'Auvergne(La Tur Doverny ok.) Dukalığı, 1591'de 4. Henri tar.ihdâs edildi. 1896'da son erkek üye olan son dukanın ölümüyle söndü. Bir prenslik unvânıdır. Fakat prens sanı yanında Bouillon dukası, La Margeride markisi, Apchier kontu unvanları da âile başı tar.taşınmıştır(Bouillon, 1793'te fiilen âilenin elinden alındı. Holanda'ya(1830'da Belçika'ya) geçti, ancak unvân ol.âilede kaldı). 1802'de sönen Languedoc'ta eski La Tour d'Auvergne kontları(b.bk.) hânedânının bir yan dalıdır. Eski Hânedân, Bouillon dukaları idi. Dalın atası Bertrand, 1212'de Oliergues senyörü olup Agnès de La Tour'la evlendi. Bunların 8. kuşak torunu 1467'de 11. Louis'nin mâbeyncisi olup şu 2 oğulu bırakarak öldü: Kç.oğul Antoine Raymond de La Tour le Jeune, Murat senyörü, sn.baronu, sn.Turenne vikontu oldu, bunun nesli 1712'de Apchier kontluğuna yükseldi ve 1802'de ağabey dal sönünce onun yerine geçti(bk.aş.no.1), daha 1772'de pr.ve dük unvanları verildi. Ağabey dal Turenne vikontu Antoine de La Tour le Vieil'den inen Turenne vikontları, *Sédan* prensleri, *Rarecourt* prensleri, Bouillon dükleri dalcıklarıdır ki adı geçen iki prenslik 1651'de Fransa tâcına alınıp sona erdirildi, mukaabeleten Fransa Kralı(14. Louis), Bouillon Dukası Frédéric Maurice de La Tour'a, *Albret* ve *Château-Thierry* dukalıklarını vererek zararını karşıladı. *Bouillon*(Buiyon ok.) dukalığı âileye 1591'de verilmişti. İlk duka, Turenne vikontu olan Mareşal Henri de La Tour'dur(=Charlotte de la Marck, Marck hânedânı vârisesi, izd.1591). Neslinden 6 prens, 3 kardinal, 2 mareşal gelir ki bunlardan Meréchal de Turenne ünlüdür. Bu dalın son üyesi 1802'de ölen Bouillon dukası Godefroy de la Tour d'Auvergne olup Amiral d'Auvergne'i evlâd edindi, fakat o da 1820'de çocuksuz öldü. Maréchal de Turenne diye ünlü Vicomte Henri de La Tour d'Auvergne(1611-1675=64), Sedan prensi ve Bouillon dukası Henri ile Prs.Elisabeth van Nassau'nun kç.oğludur. 1638'de general ve 1643'te mareşal oldu. 1651'de Charlotte de Caumont ile evlendi. 1660'ta başkumandan ve 1668'te Protestan'lığı bırakarak Katolik oldu. Almanlar'la yeni bir muhârebede maktûl düştü.

Âilenin Antoine le Jeune'den(ölm.1528) inen kç.dalından 1)Nicolas François Julie(1720-1800=80)(1769-1800=21), 1769'da La Tour d'Auvergne prensi ve 1772'de

dukası unvanlarına, 15. Louis tar.yükseltildi, daha önce Apchier kontu idi. Kızı Françoise(1777-1860'lar)=Marquis Alexandre de Durfort de Civrac. Oğlu 2) Godefroy(1770-1849=79)(1800-1849=49), ana dal sönünde ilâveten 1802'de Bouillon dukası oldu=Marie Bonvalet(1780-1852=72). Oğlu 3) Maurice(1809-1896=87)(1849-1896=47)=Aurélie de Bossi(ölm.1890'lar), izd.1853(=1. Eugène Leroux), çocuksuz. Bu sûretle âile sona erdi.

La Tour-Landry. Bk. Maillé

37 - La Trémoïlle Dukalığı (1446 - 1933 = 477)

La Trémoïlle(La Tremoil ok.) Dukalığı, 1563 yılında, 9. Charles tar. ihdâs edildi. Fakat âileye daha 1446'da prenslik verilmişti. 1933'te son erkek üyesi ölünce sona erdi. Son kadın üyesi ise son yıllarda öldü. Eski hükümrân Poitiers kontlarının(b.bk.) dalı olup bu hânedândan Pierre de Poitou, 1000 yılından az sonra Trimouille dirliğini almıştı ki La Trémoïlle âilesinin atasıdır. Trimouille, Poitou'da Vienne yakınlarındadır. Sire Guy de La Trémoïlle'in adı Haçlı şövalyesi ol.1069'da geçiyor. Âile 1380'de Guynes kontluğunu elde etti. 1469'da Thouars vikontluğu kazanıldı. 1446'da *Talmond* prensliği(Vendée) pâyesi verildi. İlk pr.: 1. kont Guynes VI torunu Seigneur Louis I de La Trémoïlle(1431-1483=52)=Marguerite d'Ambroise(ölm.1475), izd.1446, Talmond prensliği vârisesi. Bu evlenme, âileye prens sanını kazandırdı. Louis I'in torununun oğlu 3. Talmond prensi François(1505-1541=36)=Anne de Laval(ölm.1554), izd.1521=20, Comte Gui XVI de Laval ile Taranto prensesi Charlotte d'Aragon'un kızı ve Napoli krallığı müddeîsi idi. Bu evlenmeden 3 erkek doğdu. Bir oğlundan Royan markileri ve Olonne kontları dalları çıkıp 1708'de söndü. Dîğer oğlundan *Noirmoutiers* baronları, sonra dükleri çıkıp bu dal da 1773'te sona erdi. By.oğul: 1) Louis III(1522-1577=55), 4. Talmond prensi ve -kadın tarafına da geçmek hakkı ile- 1. *Thouart* dukası, pr.1541 ve duka 1563. Oğlu 2) Claude(1566-1604=38)(1577-1604=27), oğlu 3) Henri(1599-1674=75)(1604-1674=70), 1651'de Prince de *Tarente* titri âilenin vâris büyük oğlu için verildi ve ayni yıl âilenin bütün üyelerinin pr.ve prs. unvanlarını kullanma hakkı 14. Louis tar.bahşedildi(ancak 1521'den ît.âile üyelerinin pr.ve prs. unvanları kullandıkları görülür). Âile 19. asırda ler Duc de France(Fransa'nın 1. Dukası) îlân edildi, zîrâ devâm eden en eski Fransa dukalığı hâline geldi. Bundan sonra âile başı Trémoïle dükü, Thouars dükü, Talmond prensi, Tarente prensi unvanlarını taşıdı. Son duka-prensler:

8) Jean(1737-1792=55)=Prs.Marie de Salm-Kybourg(1744-1790=46), izd.1763 =27, yş. 19-46, zevcinden 7 yş.kç., kç.oğulları Pr.Louis(1768-1837=69) ki 1836'da ikiz 2 prenses kızı oldu ve bunların sonuncusu 1915'te öldü. 8. Duka'nın by.oğlu ve halefi: 9) Charles(1764-1839=75)(1792-1839=47)=2. Comtesse Marie de St-Didier(ölm.1829), =3. Valentine de Serrant(1810-1887=77), izd.1830(ertesi yıl)=9, yş.20-29, zevcinden 46 yş.kç. Oğlu 10) Louis Charles(1838-1911=73)(1839-1911=72)=Marguerite Duchâtel (1840-1913=73), izd.1862=49, yş.22-71, zevcinden 2 yş.kz., kızları Charlotte(1864-1940'lar)=Vicomte Charles de La Rochefoucauld(ölm.1907), izd.1885=22, yş.21-43, 10. Duka'nın oğlu ve halefi: 11) Louis Charles(1863-1921=58)(1911-1921=10)= Hélène de Pillet-Will(1875-1940'lar), izd.1892=29, yş.17-46, zevcinden 12 yş.kç. Oğulları 12)

Louis Jean(1910-1933=23)(1921-1933=12), evlenmeksizin İngiltere'de bir yangında öldü ve âile sona erdi. Şu unvanları taşıyordu: 13e Duc de Thouars, ler Duc de France, 13e Prince de Tarente, 17e Prince de Talmond vs. Sonuncu(12.) Duka'nın kızkardeşleri: Prs.Charlotte(1892), 1933'te 18 yaş kç.kardeşi ölünce, 1563'te 9. Charles'ın dukalığın kadın tarafına da geçebileceği fermânına dayanarak 14. Thouars Düşesi unvânını aldı=Pr.Henri de Ligne, izd.1910, yş.18; Prs.Marguerite(1894-1939=45)=Duc Stanislas de Blacas d'Aulps(1885-1941=56), izd.1913=26, yş.19-45, zevcinden 9 yş.kç.; Prs.Hélène(1899)=1. Duc Gilbert de La Rochefoucauld de Roche-Guyon(1889), izd.(1) 1918, tal.1927=9, yş.19-28, zevcinden 10 yş.kç., =2. Sir Camphell Cotts, baronet of Coldharbour, izd.1934(7 yıl sn.), tal.1935=1, yş.35-36; Antoinette(1904), son yıllarda âilenin son kadın üyesi ol.öldü=1. Comte Henri d'Ursel, izd.1923, tal.1932=9, yş.19-28, =2.Marquis Guy de Bonneval, izd.1936(4 yıl sn.), yş.32.

Laval. Bk.Montmorency

Léon. Bk.Rohan-Chabot

Lesparre. Bk.Gramont

Liancourt. Bk.La Rochefouauld

38 - Lorge Dukalığı (1762)

Lorge(Lorj ok.) Dukalığı, 1762 yılında, 15. Louis tar., Durfort-Civrac(Dürfor Sivrak ok.) âilesi için ihdâs edildi. Agénois'lı olan âilenin adı 1063'te geçiyor. Arnoud de Durfort ismi 1306'da geçiyor. Durfort, Tarn-et-Garonne ilindedir. Âile 1751'de Durfort de Civrac(Gironde ili)kontu, 1762'de Lorges(Loir-et-Cher ili) dukası ve 1774'te Civrac dukası pâyelerini aldı. Yan dal markilik hâlinde gelişti. Üyelere kont dendi. 1) Jean Laurent, 1762'de Lorges ve 1774'te Civrac dukası oldu = Adélaïde Philippine de Durfort-Civrac, izd.1762, 1691'de dukalık olan son Lorge dukasının kızı ve vârisesi. Bu sûretle Jean Laurent, Durfort kontu iken evlenme dolayısıyle dukalığa yükseldi. Lorge Dukalığı gerçekte 1691'de 14. Louis tar.kuruldu, 1762'de 71 yıllık âilenin sönmesi üzerine, evlenme yoluyle âile değişmiş oldu. 1. Duka'nın oğlu ve halefi 2) Guy(1767-1837=70)=Anne de Jaucourt(1775-1853=78), izd.1801=36, yş.26-62, zevcinden 8 yş.kç., çocukları: Kont Septime(1815-1890=75); Marquis Louis de Durfort(1810-1876=66), markilik dalının atası;Marie Thérèse de Plessis-Châtillon(1817-1860=43), izd.1839=21, yş.22-43, zevcinden 7 yş.kç., oğulları Marki Eméric(1842-1928=86)(1876-1928=52)=Louise de la Bouillerie(1843-1937=94), izd.1867=61, yş.24-85, zevcinden 1 yş.kç., oğulları Marki Aldonce(1868-1940'lar)(1928-1940'lar)=Marie de Mauny(1869), izd.1898, yş.29, zevcinden 1yş.kç., kardeşi Kont Jean(1873-1919=46) ve bunun oğlu Xavier(1911) ve bunun oğulları Arnaud(1938) ve Olivier(1939) markilik dalını devâm ettirdiler.

2. Duka'nın by.oğlu ve halefi: 3) Eméric(1802-1879=77)(1837-1879=42)=Emilie de Toursel(1802-1844=42), izd.1823=21, yş.21-42, zevci ile ayni yaşta. Kç.oğulları: Vikont Augustin de Durfort(1838-1911=73), oğulları: Vikont Hélie(1868-1931=63) (bunun oğlu Vikont Mathieu 1902=Françoise de Faucigny-Lucinge(1908), izd.1928,

tal.1932=4, yş.20-24, zevcinden 6 yş.kç.) ve Kont Pierre(1872-1940'lar)=Marquerite de Montault(1881), izd.1901, yş.20, zevcinden 9 yş.kç., oğulları Kont Armand(1902)= Colette de Juigné(1902), izd.1926, yş.24, aynı yaşta, çocukları: Kont Jacques Henri(1928), Kont François(1930) ve Marie(1937).

3. Duka'nın by.oğlu: Kont Paul(1828-1872=44)=Aymardine de Nicolay(1839-1882=43), izd.1858=14, yş.19-33, zevcinden 11 yş.kç., oğulları: 4) Guy(1861-1912)(1879-1912=33)=Henriette de Brissac(1865-1934=69), izd.1888=24, yş.23-47, zevcinden 4 yş.kç.Oğulları: 5) Guy(1890-1917=27)(1912-1917=5)(süvârî teğmeni iken Almanya cebhesinde maktûl) ve 6) Robert(1891)(duka 1917)=Hélène Burrus(1913), izd.1932, yş.19, zevcinden 22 yş.kç.

39 - Lucinge Prensliği (1828)

Lucinge(Lüsenj ok.) Prensliği, 1828 yılında, İkinci Krallık döneminde, 10. Charles tar.*Faucigny* âilesi için ihdâs edildi. Âile 1794'te İtalya soyluluğu içinde principe di *Cystria*(Sistria ok.) unvânıyle prenslik pâyesi almış bulunuyordu. Bütün üyeler pr.ve prs.'dir. Âile Savoie eyâletindendir. 981 yılında âilenin atası Aymerardus Fuciniaci (Fr.Aimérard de Faucigny) Lucinge soyadını aldı. Rodolphe de Faucigny=Tetberge, Lucinge senyörlüğü vârisesi, izd.1180(Yukarı Savoie'da) izdivâcı ile Lucinge, Faucigny âilesine geçti. Aymon II de Faucigny(ölm.1268) kızı ve vârisesi Agnès=Pietro II de Savoie evlenmesiyle Faucigny, Savoie'ya geçti. Jean XV de Faucigny-Lucinge=Charlotte, Annibal d'Ornano kızı ve vârisesi evlenmesiyle Cystria unvânı âileye geçti. Joseph de Faucigny(ölm.1781)=Eléonore de Sandersleben-Coligny, izd.1752, Coligny ve Chastillon unvanlarını âileye kazandırdı. Âilenin başı şu unvanları taşıyor: Lusinge prensi, Cystria prensi(Principe di Cystria, İtalya soyluluğu), Coligny-le-Vieux markisi, Chastillon markisi, Coligny-le-Neuf kontu, Lusinge kontu, Bresse kontu ve şu baronluklar: Bugey, Goulx, Rhymfeld, Beauponts, La Tour sous Coligny, La Motte Lusinge, Selencourt, Warans, Cuysia, Rhuifeld. 1794'te prenslik verilmeden önce âile Lucinge kontu ve 1752'de ît.Coligny ve Chastillon markisi idi.

1) Ferdinand(1789-1866=77)(1828-1866=38), 1828'de 1. Lusinge prensi, daha önce Cystria prensi = Comtesse Charlotte d'Yssoudun, Coligny ve Chastillon dukasının torununun kızı(1808-1886=78), izd.1823=43, yş.15-58, zevcinden 19 yş.kç. Çocukları: 3 pr., 1 prs. ve 2) Charles(1824-1910=86)(1866-1910=44)=1. Comtesse Françoise de Sesmaisons(1839-1901), izd.1859=42, yş.20-62, zevcinden 15 yş.kç., =2. Alix de Choiseul-Gouffier(1835-1920'ler), izd.1903=7, yş.68-75(=1. Vicomte Frédéric de Janzé), zevcinden 11 yş.kç. Çocukları: Pr. Henri(1860-1890'lar); Pr.Rodolphe(1864-1907=43), principe de Cystria=Léonie de Trévise(1866-1939), izd.1907, bir kaç ay, yş.43, zevcinden 2 yş.kç.; Pr.Guy(1876); Pr.Rogatien(1871-1940'lar), oğlu Pr.Henri, bunun çocukları Prs.Renée 1924, Pr.Louis 1927, Prs.Béatrix 1929; Pr.Gérard(1868-1940'lar), oğulları Pr.Rodolphe(1898) ve Pr.Humbert(1901)=Gisèle Febrier(1903), izd.1924, tal.1930=6, yş.21-27, zevcinden 2 yş.kç.(tekrâr evlendi), oğulları Pr.Aymon(1925).

2. Prens'in oğlu ve halefi: 3) Ferdinand(1868-1928=60)(1910-1928=18)=1. Raphaëla Cahen(1874-1899=25), izd.1897=2, yş.23-25, zevcinden 7 yş.kç., =2. May

Ephrussi(1880), izd.1901(2 yıl sn.)=27, yş.21-48, zevcinden 12 yş.kç. Çocukları: Prs.Béatrix(1902)=Pr.Amédée de Broglie, izd.1920, yş.18; Prs.Françoise(1908); 4) Bertrand(doğ.1898)(pr.1928)=1. Prs.Paule Murat(1901-1937=36), izd.1919, tal.1926=7, yş.18-25, zevcinden 3 yş.kç.(=2. Eddy Edmond-Blanc, izd.ertesi yıl 1928, tal.1936=8, yş.26-34), =2. Lydia Lloveras, izd.1927, tal.

Luxembourg. Bk.Montmorency

40 - Luynes Dukalığı (1619)

Luynes(Lüin ok.) Dukalığı, 1619 yılında, 13. Louis tar., *Albert*(Alber ok.) âilesi için ihdhas edildi. Âile başı Luynes dukası, vârisi Chevreuse dukası, dîğer üyeler kont unvânı taşırlar. Âile başının başlıca unvanları: Luynes dukası, Chevreuse dukası, Montford dukası, Neuchâtel prensi, Vallengin prensi, Albert markisi, Tours kontu, Dunois kontu. Âilenin atası Marco Alberto Alberti del Giudice, 1150'de İtalya'da Arezzo'da Catenaia senyörü. Thomas Aubert, Albert soyadıyle Floransa'dan Fransa'ya gelip Venaissin kontluğuna 1415'te yerleşti. Léon d'Albert=Jeanne de Ségur, izd.1535, Luynes(Bouches-du-Rhône ili) vârisesi olup bu evlenmeyle Luynes'i Albert âilesine geçirdi. 1) Charles d'Albert de Luynes(1577-1621=44), Albret markisi(eski Aucre markiliği) 1618, Tours kontu 1619 ve 1. duka 1619-1621=2. 1619'da Luynes, 1650'de *Chevreuse*(Şevröz ok.), 1694'te *Montford*(Monfor ok.), 1869'da *Chaulnes*(Şoln ok.)(Amiens'de) dukalıkları, Albert âilesine verildi. Bu arada *Neuchâtel*(Nöşatel ok.) ve *Vallengin*(Valanjen ok.) prensliklerini ve kazandılar. Sonradan *Picquiny*(Pikinyi ok.) dukalığı da bu âileye verildi. Son duka-prensler şunlardır:

8) Honoré(1823-1854=31)=Valentin de Contades(1824-1900=76), izd.1843=11, yş.19-30, zevcinden 1 yş.kç. Oğulları 9) Charles(1845-1870=25)(1854-1870=16), Almanya ile savaşta maktûl=Yolande de La Rochefoucauld de Doudeauville(1849-1905=56), izd.1867=3, yş.18-21, zevcinden 4 yş.kç. Kızları: Yolande(1870-1940'lar)=8e Duc Adrien Maurice de Noailles(1869-1940'lar), izd.1892, yş.22, zevcinden 1 yş.kç. 9. Duka'nın oğlu ve halefi: 10) Honoré (1868-1924=56)(1870-1924=54)=Symone d'Uzès(1870-1940'lar), izd.1889=35, yş.19-54, zevcinden 2 yş.kç. Oğlu ve halefi: 11) Philippe(doğ.1905)(duka 1924)=Juana Unzue(1914), izd.1934, yş.20, zevcinden 9 yş.kç. Kardeşleri: Marie(1898-1929=31)=6e Duc Napoléon de Montebello(1903), izd.(1) 1925=4, yş.27-31, zevcinden 5 yş.by., çocukları için bk.Montebello; Yolande(1897); Elisabeth(1895)=Comte Emmanuel du Bourg de Bozas, izd.1922, yş.27; Emmanuella (1891)=Marquis François de Corbeau de Vaulserre, izd.1926, tal.1934=8, yş.35-43= Duc Charles de Chevreuse(1892-1918=26), Almanlar'la hava savaşından hava teğmeni iken maktûl, evlenmedi, babasının hayâtında öldüğü için kardeşi duka oldu.

Chaulnes ve Picquigny Dukalıkları dalı: Honoré d'Albert=Charlotte d'Ailly, comtesse de Chaulnes(Somme ili) izdivâcındang gelir ve 1621'de bu 2 dukalık 13. Louis tar. Albert âilesinin bu dalına verildi. Chaulnes ve Picquigny dukalıkları dalı 1698'de söndü. 1741-1744'te canlandırıldı, 3 yıl sonra gene söndü. 1869'da İkinci İmparatorluk döneminde yeniden canlandırıldı ve 8. Luynes dukası Honoré'nin(yk.bk.) küçük oğluna

3. Napoléon tar.ve bu zâta 5. duka denerek yeniden canlandırıldı: 5) Paul(1852-1881=29)(1869-1871=2)=Prs.Sophie Galitzin(1858-1883=25), izd.1875=6, yş.17-23, zevcinden 6 yş.kç. Kızları: Thérèse(1876-1941=65)=14e Duc Louis de Crussol d'Uzès(1871-1940'lar), izd.1849, tal.1940=46, yş.18-64, zevcinden 5 yş.kç., çocukları için bk.Uzès. 5. Duka'nın oğlu ve halefi: 6) Emmanuel(1878-1908=30)(1881-1908=27), 6. Chaulnes ve 9. Picquigny dukası=Théodora de Luynes d'Ailly(1888), izd.1908=bir kaç ay, yş.20, zevcinden 10 yş.kç. Babasının ölümünden sonra doğan oğlu ve halefi: 7) Emmanuel(doğ.1908)(duka 1908), doğar doğmaz dük.

41 - Magenta Dukalığı (1859)

Magenta(Majanta ok.) Dukalığı, 1859 yılında, İkinci İmparatorluk döneminde, 3. Napoléon tar. *Mac Mahon* (Mak Maon ok.) âilesi için ihdâs edildi. Âilenin başı dük. halefi marki, dîğer üyeler konttur. İrlanda asıllı âile, 1691'de Fransa'ya yerleşti. Mac Mahon markisi yapılarak soylulaştırıldı. Magenta, İtalya'da Milano yakınlarındadır ve Fransızlar'ın Avusturyalılar'a karşı 4.6.1859'da zafer kazandıkları yerdir. Marquis Charles Laure de Mac Mahon(1827-1863=36) idi. Maurice François de Mac Mahon(1754-1831=77), korg.=Pelagie de Caraman(1769-1819=50), izd.1792=27, yş.23-50, zevcinden 15 yş.kç. Oğlu: 1) Maurice(1808-1893=85)(1859-1893=34), Mac Mahon kontu, 17 kardeşin 16.'sı, 1859'da duka ve mareşal, Cezâyir eyâlet v.1864-70, Üçüncü Cumhûriyet'in 2. cumhur başkanı 24.5.1873 - 30.1.1879 = 5, 8, 7(12.11.1873'te Comte de Chambord, tahtı reddetti, 20.2.1876'da Meclis'te kralcı çoğunluğun yerine cumhûriyetçi çoğunluk oluştu) = Elisabeth de la Croix de Castries(1834-1900=66), izd.1854=39, yş.20-59, zevcinden 26 yş.kç.oğlu ve halefi: 2) Patrice(1855-1927=82) (1893-1927=34), tuğg.=Prs.Marguerite d'Orléans(1869-1940=71), Fransa kraliyet prensesi, izd.1896=31, yş.27-58, zevcinden 14 yş.kç. Oğlu ve halefi: 3) Maurice (doğ.1903)(dük 1927)=Comtesse Marguerite de Caraman-Chimay(1913), izd.1937, yş.24, zevcinden 10 yş.kç. Oğlu ve halefi: 4) Philippe(1938), Magenta dükü, 5. Mahon markisi, kızkardeşleri: Nathalie(1939) ve Anne(1941). 2. Duka'nın kızları: Marie(1899)= Comte Henri de Sieyès, izd.1924, yş.25; Françoise (1900)=Comte Amalric de Rambuteau, izd.1921, yş.21.

1. Duka'nın kızı: Marie(1863-1940'lar)=Comte Eugène d'Halwin de Piennes de Magnelais de Thouare(ölm.1902), izd.1886=16, yş.23-39. 1. Duka'nın dîğer oğulları: Eugène(1857) ve Kont Emmanuel(1859-1930=71), tuğg.=Marguerite de Chinot(1872), izd.1892=38, yş.20-58, zevcinden 13 yş.kç., oğlu Kont Patrick(1902) kızları: Marthe(1893)=Comte Guy de Miribel, izd.1914, yş.21; Brigitte(1900)=Comte Antoine de Touchet, izd.1925, yş.25.

42 - Maillé Dukalığı (1784)

Maillé(Maye ok.) Dukalığı, 1784 yılında, 16. Louis tar., La Tour Landry(La Tur Landri ok.) âilesine verildi. Âilenin başı dük, vârisi marki, dîğer erkek üyeler kont'tur. 1035 yılında Maillé(Indre-et-Loire ili) senyörü olan Tourain'li Gildouin(Gausbert) (ölm.1069), âilenin atasıdır. Âile 1248'de baronluğa yükseldi. 12. Maillé senyörü olan Hardouin(1462-1524=62), 1494'te La Tour-Landry(Maine-et-Loire ili) senyörlüğü

vârisesi olan Françoise de La Tour-Landry ile evlendi ve âile bu soyadını aldı. Âileye 7 yıl için(1639-1646) 13. Louis tar. *Fronsac*(Fronsak ok.) Dukası pâyesi verildi. 17. Maillé senyörü Louis, 1634'te 1. marki oldu. =Eléonore de Julesnes, Julesnes markiliği vârisesi, izd.1634. Julesnes markileri 1916'da son marki ölüneye kadar bu evlenmeden doğan büyük oğul tar.devâm ettirildi. 2. Julesnes Markisi'nin(ki 1. Marki'nin by.oğludur) kç.oğlu ve 3. Marki'nin kardeşi Charles René, 1. Mailly dukası oldu:

1) Charles René(1732-1791=59)(1784-1791=7). Oğlu 2) Charles François Armand (1770-1837=67)(1791-1837=46)=2. Blanche d'Argenteuil(1787-1851=64), izd.1811=26, yş.24-50, zevcinden 17 yş.kç. Oğulları 3) Jacquelin(1815-1874=59)(1837-1874=37)= Jeanne d'Osmond(1827-1899=72), izd.1845=29, yş.18-47, zevcinden 12 yş.kç. Çocukları: 5 kız, 1 kont ve 4) Artus(1858-1926=68)(1874-1926=52)=Carmen Wendel (1870-1933=63), izd.1889=37, yş.19-56, zevcinden 12 yş.kç. Oğulları 5) Gilles (doğ. 1893)(dük 1926), bunun oğlu 6) Jacquelin(doğ.1931), bugünkü dük. Bunun kızkardeşi Jeanne Marie(1929). 4. Duka'nın dîğer çocukları: 3 kız; Marquis Jacquelin de Maillé(1891-1918=27), Almanya cebhesinde teğmen iken maktûl=Aliette de Rohan-Chabot(1896), izd.1917=1, yş.21-22, zevcinden 5 yş.kç., kızları Claire(1918)=Pr.Louis de Polignac, izd.1937, yş.19; Comte Roland de Maillé(1898)=Aymardine de Contades(1902), izd.1926, yş.24, zevcinden 4 yş.kç., oğulları Kont Artus(1926) ve Kont Osmonde(1928).

2. Duka'nın kç.oğlu: Comte Armand de Maillé(1816-1903=87), mv., senatör=Jeanne Lebrun de Plaisance(1835-1920=85), izd.1853=50, yş.18-68, zevcinden 19 yş.kç. Bu Jeanne Lebrun'ün dedesi: Charles François Lebrun(1739-1824=85), Plaisance dükü 1808-1824=16. Lebrun(Lebrön ok.) âilesi 1872'de söndü. Plaisance düklüğü, Comte Armand de Maillé ile Jeanne Lebrun'ün oğluna verildi ve Maillé âilesinde 1872-1926=54 yıl müddetle kaldı, 1926'da 3. dükün vârissiz ölümü ile *Plaisance* (Plezans ok.) dukası pâyesi de Maillé dukasına geçti: 1) Louis(1960-1907=47)(1872-1907=35)=Hélène de La Rochefoucauld d'Estissac(1865-katli 1939=74), izd.1886=23, yş.21-44, zevcinden 5 yş.kç., çocukları: 2) Armand(1892-1913=21)(1907-1913=6); Jeanne Marie(1888)=Marquis Jean de Croix(ölm.1935), izd.1910=25, yş.22-47; Simone (1889)=Pr.François de Polignac, izd.1913, yş.24. 1. Duka'nın kızkardeşi: Louise(1873)=Comte Fery de Ludre(ölm.1915), mv., izd.1894=21, yş.21-42. 1. Duka'nın kardeşi: 3) François(1862-1926=64)(1913-1926=13)=1. Madeleine de Montesquiou-Fezensac(1865-1896=31), izd.1888=8, yş.23-31, zevcesinden 3 yş.kç., =2. Aleth d'Haussonville(1867-1940'lar), izd.1900(4 yıl sn.), izd. müd.26, yş.33-59, zevcinden 5 yş.kç., kızı Claire(1891)=Comte Henri de Gontaut-Biron, izd.1919, yş.28.

Marcillac. Bk.La Rochefoucauld

43 - Marmier Dukalığı(1839-1950'ye Doğru)

Marmier(Marmie ok.) Dukalığı, 1839 yılında, İkinci ve Meşrûtî Krallık döneminde, Louis Philippe tar., ihdâs edildi. 1950'ye doğru son dukanın vârissiz ölümüyle sona erdi. Son kadın üyeler ise hemen son yıllarda öldüler. Âilenin atası Huguenin Marmier'nin adı 1380 yılında Franche Comté eyâletinde Langris'de geçiyor. Marmier, Haute-Saône ilindedir. François Philippe de Marmier, 1740 yılında 1. Marmier markisi oldu. Torunlarından: 1) Philippe Gabriel(1783-1845=62)(1839-1845=6),

1839'dan önce marki idi, Choiseul Dukası'nın kızı ile evlendi. 2) Alfred(1805-1873=68)(1845-1873=28)=Anne de Courval(1814-1892=78), izd.1833=40, yş.19-59, zevcinden 9 yş.kç. Oğlu 3) Raynald(1834-1917=83)(1873-1917=44)=1. Coralie Lemarois(ölm.1858), izd.1856=2, =2. Marguerite de Moustier(1844-1919=75), izd.1865 (7 yıl sn.)=52, yş.21-73, zevcinden 10 yş.kç. Oğlu 4) Etienne(doğ.1876)(dük 1917), 1950'ye doğru son duka ol.öldü=Claire de Kersaint(1882), izd.1902, yş.20.Ağabeyi: Marquis François de Marmier(1866-1914=48), Belçika cephesinde yedek yüzbaşı iken maktûl=Solange de Comminges de Guiraud(1880)(=2. Vicomte d'Andoye, Belçika binbaşısı, izd.18 yıl sn.1932, yş.52), zevcinden 14 yş.kç. Kızkardeşi: Anne(1871-1940'lar), evlenmedi. Son Duka'nın kızları: Madeline(1903)=1. Comte Bernard de La Rochefouauld, izd.1929, tal.1931=2, yş.26-28, =2. Dr.Louis Portes, izd.1931/(ayni yıl); Elisabeth(1905)=Comte Henri d'Aulan, izd.1927, yş.22; Gabrielle(1911)=Hubert de Salverte, izd. 1930, yş.19.

44 - Massa Dukalığı (1808)

Massa(Masa ok.) Dukalığı, 1808 yılında, Birinci İmparatorluk döneminde, Birinci Napoléon tar., Régnier(Renie ok.) âilesine verildi. Âile şefi dük ve prens, büyük oğlu marki, dîğer üyeler kont ve kontes'dir. Âile Loren eyâletinde Blamont'dandır. Massa ve Carrara, Kuzey İtalya'da iki dukalıktır(bk.İtalya). Buraları Fransa'nın elinden 6 yıl sonra çıkınca, âilede sâdece unvân ol.kaldı. Âile şefine "Massa ve Carrara dukası ve prensi" denir. Jean Antoine Réginer(1680-1735=55)=Catherine Colnot(1688-1748=60), izd.1707=28, yş.19-47, zevcinden 8 yş.kç., Joseph Colnot=Madeleine Charton kızı. Oğulları Ambroise Réginer(1720-1806=86)=Marie Thiry, izd.1745, Jean Thiry= Marguerite Jacquot kızı. Oğulları 1) Claude Ambroise Régnier(1746-1814=68)(1808-1814=6), 1808'de Fransız imparatorluğu kontu ve bir kaç ay sonra Massa ve Carrara hükümrân dukası, 1811'de ilâveten Gronau kontu, 1802'de adliye nâzırı = Charlotte Lejeune(1748-1835=87),François Lejeune=Claude Perli kızı. Oğulları 2) Sylvestre Régnier(1783-1851=68)(1814-1851=37)=Anne(Nancy) Macdonald(1792-1870=78), izd.1810=41, yş.18-59, zevcinden 9 ş.kç., 1. Tarente dukası Marquis Alexandre Macdonald=Marie de Montloisir kızı. Oğulları Marquis Alfred Régnier de Massa(1814-1846=32)=Andréïne Leroux(1816-1874=58), izd.1836=10, yş.20-30, zevcinden 2 yş.kç., André Leroux=Adélaïde Dubois kızı(=2.Baron Auguste Roger, ölm.1880, izd.1850, 4 yıl sn.=24, yş.34-58), oğulları 3) Alfred Réginer(1837-1913=76)(1851-1913=62), dedesinin yerine dük oldu, evlenmedi, bestekâr. 2. Duka'nın kç.oğlu: Marquis Philippe Régnier de Massa(1831-1910=79)=Madeleine Coppens(1855-1937=82), izd.1874=36, yş.19-55, zevcinden 24 yş.kç., zevcinden sn.27 yıl yaşadı. Oğulları 4) Jean Régnier(1875-1945=70)(1913-1945=32)=Odette de Boutray(1880), izd.1903=42, yş.23-65, zevcinden 5 yş.kç., Baron Gaston de Boutray=Catherine de Pierre kızı. Kardeşleri: Kont Gaston(1881) ve Kont Charles(1885-1918=33), yüzbaşı iken Almanya ephesinde maktûl. 4. Duka'nın oğlu ve halefi: 5) André Régnier(1905)(1945)=Irène Sarin(1905), izd.1945, yş.40, zevci ile ayni yaşta, Sergey Sarin=Nadine Popow kızı(baron âilesi)(Sergey, Rusya başkonsolosu idi). Kardeşleri: Kont Claude(1913) ve Kont Philippe Réginer(1910-1940=30), Almanya cephesinde yedek teğmen iken maktûl=Marie Wilmart(1920), izd.1938, yş.18-20, zevcinden 10 yş.kç.

Monaco. Bk. Polignac

Montague. Bk. Richelieu

45 - Montebello Dukalığı (1808)

Montebello(Monbelo ok.) Dukalığı, 1808 yılında, Birinci İmparatorluk döneminde, Birinci Napoléon tar., Lannes(Lann ok.) âilesine verildi. Âile şefi dük, vârisi marki, dîğer erkek üyeler kont'tur. Âile Gaskonya'da Lectoure'ludur. 1) Jean Lannes(1769-1809=40)(1808-1809=1), mareşal 1804, İtalya'da Pavia yakınlarında Montebello'da kazanılan zaferin hâtırasına bu isim dukalık pâyesi ol. tevcîh edildi. =2. Louise de Guéhéneuc(1782-1856=74), izd.1800=9, yş.19-27, zevcinden 13 yş.kç., çocukları: Marki Alfred(1802-1861=59), nesli devâm etti; Kont Gustave(1804-1875=71), nesli devâm etti; Kont Ernest(1803-1882=79), oğlu Kont René(1845-1909=64)= Prs.Marie Lubomirska(1847=1930=83), izd.1875=34, yş.28-62, zevcinden 2 yş.kç., nesli devâm etti.

1. Duka'nın halefi olan by.oğlu: 2) Napoléon(1801-1874=73)(1809-1874=65)=Eleanor of Liverpool(1810-1863=53), izd.1830=33, yş.20-53, zevcinden 9 yş. kç.Oğulları: Marki Gustave(1838-1907=69), İstanbul büyükelçisi=Madeleine de Guillemin(1853-1930=77), izd.1873=34, yş.20-54, zevcinden 15 yş.kç., oğulları Marki Louis(1874-1912=38)=Marie Louise de Salignac-Fénelon(1879), izd.1900=12, yş.21-33, zevcinden 5 yş.kç., oğulları Marquis Gérard de Montebello(1903)=Nicole Desclercs (1906), izd.1927, yş.21, zevcinden 3 yş.kç.; Kont Fernand(1843-1917=74)=Elisabeth de Mieuille(1852-1941=89), izd.1874=43, yş.22-65, zevcinden 9 yş.kç., oğulları Kont Stanislas(1876), bunun oğlu Kont Christian(1911).

2. Duka'nın yerine geçen oğlu: 3) Napoléon(1835-1876=41)(1874-1876=2)=Marie Daguilhon, izd.1873=3(=2. Louis de Juge-Montespien, izd. 3 yıl sn. 1879), oğulları 4) Napoléon(1877-1899=22)(1877-1899=22), posthume, doğar doğmaz duka, evlenmedi.

Yeğeninin yerine geçen 2. Duka'nın dîğer oğlu: 5) Charles(1836-1922=86)(1899-1922=23)=Thérèse de la Grange(1844-1920'ler), izd.1865=57, yş.21-74, zevcinden 8 yş.kç., oğulları Marquis Maurice de Montebello(1867-1917=50)=Julie Hay(1864-1940'lar), izd.1902=15, yş.38-53, zevcinden 3 yş.by.(=1. Luiz, ölm.1889, yş.25), oğulları 6) Napoléon(doğ.1903)(dük 1922)=1. Marie de Luynes(1898-1929=31), izd.1935=4, yş.27-31, zevcinden 5 yş.by., =2. Prs.Diane de Broglie(1908), izd.1930 (ertesi yıl), yş.22, zevinden 4 yş.kç. Çoukları: 7) Maurice(doğ.1939), bugünki duka; Marie-Thérèse 1928, Marie-Louise 1929 ve Marguerite 1931.

Montesquiou. Bk.Fezensac

Montford. Bk. Luynes

46 - Montmorency Dukalığı (1551 - 1862 = 309)

Montmorency(Monmoransi ok.) Dukalığı, 1551 yılında, İkinci Henri tarafından kuruldu. Montmorency, Paris'in kuzey banliyösüdür(Seine-et-Oise ili). Hânedânın son erkek üyesi 1862'de ve son kadın üyesi de 1880'lerde öldü. Çeşitli dallar hâlinde Fransa

târîhinde önemli roller oynadılar. Âilenin atası, 998 yılında Montmorency veyâ Saint-Denis senyörü olan Bouchard I le Barbu=Sakallı'dır. Sonra baron oldular. Baron Mathieu II de Montmorency(1174-1230=56), 1218'de Fransa başkumandanı oldu. Onun ölümüyle âile iki oğlunun iki dala ayrıldı: büyük oğuldan yürüyen kol Jean II(1402-1477=75)'nin ölümüyle 3 dala ayrıldı. Küçük oğuldan yürüyen dala Montmorency-Laval dendi ve bu da Loué, Lezag ve Nesle senyörlükleri olmak üzere üç daha ayrıldı. Daha 1327'de Montmorency Baronluğu, Fransa krallığının en eski baronluğu hâline geldi ve Montmorency baronuna Fransa'nın 1. Baronu(ler Baron de France) dendi. Baron Charles de Montmorency(1325-1381=56), 1343'te mareşal oldu.

Jean II(ölm.1477) oğulları Seigneur Jean de Nivelle, Louis ve Guillaume, âileyi yeniden üç dala böldüler. Jean de Nivelle dalından Hernes kontları ve Montigny senyörleri türedi. Louis dalından Fosseux baronları, Thury markileri çıktı ve bu dala 1551'de Lüksenburg (Fr.*Luxembourg*) dukalığı verildi. Guillaume dalından Montmorency dükleri çıktı ve bu dala da 1551 yılında dukalık pâyesi verildi: 1) Duc Anne de Montmorency(1492-1567=75)(1551-1567=18), mareşal 1522, serasker 1537, Languedoc v., kardeşi 2) Duc Henri I de Montmorency(1534-1614=80)(1567-1614=47), mareşal 1567, başkumandan 1593, Languedoc v., 1567'den önce Damville kontu, oğlu 3) Henri II(1595-katli 1632=37)(1614-1632=18), oramiral 1612, mareşal 1630, bu dalda erkek üye kalmadı, Henri II'ye kızkardeşi Charlotte vâris oldu ve kocası Condé Prensi'ne Montmorency dukalığını geçirdi. Bourbon-Condé'ler, Montmorency dukalığını 1632'den ît. temsîl ettiler.

Lüksenburg Dükleri(1551'de başladı) dalından: ünlü eskrimci Comte de Montmorency-Bouteville(1600-îdâmı 1627=27) oğlu Duc François de Montmorency -*Bouteville*(Butvil ok.)(1628-1695=67), posthume, mareşal 1675, 1679-80'de 14 ay Bastille'de mahbûs=Madeleine, izd.1662, Luxembourg-Piney dalının vârisesi, eşine 1662'de Montmorency-Luxembourg dukası pâyesini kazandırdı ki son duka 1861'de öldü, aş.bk. Bu dala 1765'te *Beaumont*(Bomon ok.) dukası ve *Lüksenburg* prensi pâyesi 15. Louis'ce verildi, bu dal 1880'lere kd.devâm etti, aş.bk. Mareşal Dük François'nın(ölm.1695) torunu: Duc Charles François de Montmorency-Luxembourg (ölm.1764)=Madeleine de Neuville, izd.1750(=1. Marquis de Boufflers).

Asıl Montmorency Dukalığı, 1862'de söndü ve 1880'lerde son kadın üyesi de öldü. Bu da 1. Sınıf İspanya Soyluluğu da kazanmıştı. Son dukaların şeceresi şöyledir: Duc Anne de Montmorency(1768-1846=78)=Caroline de Matignon(1774), izd.1788, yş.14, oğlu Duc Raoul de Montmorency(1790-1862=72)(1846-1862=16), son duka, albay=Euphémie de Harchies(Duka'nın amcası Pr.Thibaud de Montmorency'den dul yânî eski yengesi), çocuksuz. Duc Anne'ın kardeşleri: Prs. Eleonore(1776)=Marquis Victor de Rochechouart de Mortemar; Pr.Louis(1769-1844=75)=Henriette de Bec de Lièvre (ölm.1833), izd.1797=36. Pr.Louis'nin çocukları: Pr.Gaston(1801-1860'lar); Prs.Sidonie (1799-1880'ler)=Comte Edouard de la Châtre(ölm.1861), izd.1819=42, yş.20-62; Prs. Henriette(1798-1860'lar); Prs.Aurélie(1803-1880'ler)=Marquis Armand de Biencourt (ölm.1862), izd.1824=38, yş.21-59. Duc Anne'ın kızları: Prs.Laurence(1802-1860=58)= Pr.Théodore de Bauffremont-Courtenay, izd.1819, yş.17; Prs.Alix(1810-1858=48)= Adalbert de Talleyrand-Périgord, 1862'de kayın-birâderi son Montmorency dukası

Raoul'ün ölümü üzerine Montmorency dukası pâyesi Üçüncü Napoléon tar.kendisine verildi ve Talleyrand-Périgord-Montmorency Dukalığı(b.bk.) başladı.

Beaumont-Luxembourg dalının son dukaları: Duc Charles de Beaumont, Pr.de Luxembourg(1774-1860=86), korg., kızkardeşi Prs.Charlotte(1773), 1788'de(yş.15) Laval dalından Duc Anne-Pierre ile evlendi, aş.bk. Duc Charles'in oğlu ve halefi: Edouard(1802-1878=76)(1860-1878=18)=Léonide de la Grange(1814-1887=73), izd.1837=41, yş.23-64, zevcinden 12 yş.kç., kızları: Prs.Marie(1839-1910'lar)=Baron Antoine de Hunoltstein, izd.1859, yş.20; Prs.Eugénie(1840-1920'ler)=Comte Augustin de Durfort-Civrac de Lorge(ölm.1911), izd.1864=47, yş.24-71, dük ve Pr.Edouard'ın halefi olan kardeşi: Charles(1804-1880'ler)(1878-1880'ler), son Beaumont dukası ve Lüksenburg prensi, daha önce *Tingry* prensi, evlenmedi, bu dal 1880'lerde söndü, son kadın üyesi Prs.Eugénie ise 1920'lerde öldü.

Âilenin *Laval* dalı 1851'de söndü. Son kadın üye 1889'da öldü. Son Montmorency-Laval dukaları: Duc Mathieu de Montmorency-Laval(1767-1826=59), senatör, hâriciye nâzırı 1821-2=Hortense de Luynes(1774-1860'lar), Luynes Dukası ile eşi Montgomery-Laval düşesinin kızı. Kardeşi Duc Anne-Pierre(1768-1837=69)(1826-1837=11)=Prs.Charlotte Bonne de Montmorency-Beaumont, yk.bk.(1773), izd.1788, yş.15. Duc Pierre, İspanya tar.*Fernando* dukası-prensi pâyesine de mazhar oldu. Kızı: Charlotte(1799-1889=90)=Duc Fernando Luiz de Mirepoix(İspanya dukası ve Fransa Markisi)(ölm.1851), izd.1817=34, yş.18-52, zevcinden sn.38 yıl yaşadı. Duc Pierre'in kardeşi ve halefi olan 3 kardeş dukaların sonuncusu: Duc Eugène de Laval(1773-1851=78)(1837-1851=14), korg.=1. Maximilienne de Sully, izd.1802(=1. Comte de Charost), =2. Constance de Maistre, izd.1833, 2 kızları oldu.

Montmorency. Bk.Talleyrand

47 - Morny Dukalığı (1862)

Morny(Morni ok.) Dukalığı, 1862 yılında, İkinci İmparatorluk döneminde, Üçüncü Napoléon tar.ihdâs edildi. Son yıllarda söndü. Comte Auguste Charles de Flahaut(1785-1870=85) = Hortense de Beauharnais(1783-1837=54) birleşmesinden gayri meşrû doğan Charles Domorny'ye 1862'de dukalık verildi, zîrâ Hortense de Beauharnais(Holanda kraliçesi, 1814'te St-Leu düşesi, Birinci Napoléon'un üvey ve mânevî kızı ve Fransız imparatorluk prensesi, bk.Bonaparte-Beauharnais), İmparator Üçüncü Napoléon'un annesidir ve Charles Demorny adı verilen çocuk da onun anne bir gayri meşrû üvey kardeşi oluyordu. 1) Charles Demorny(1811-1865=54)(Duc de Morny 1862-1865=3)=Prs.Sophie Troubetzkoy(1838-1896=58), izd.1857=8, yş.19-27, zevcinden 27 yş.kç.(=2. José Osortoy Silva, duque de Albuquerque et de Sosto, marques de Alcanies, ölm.1909, izd.1868=28, 3 yıl sn., yş.30-58). Çocukları: Kont Simon(1861-1920'ler), evlenmedi; Mathilde(1863-1940'lar)=Marquis Jacques Godart de Belboeuf(ölm.1906), izd.1881, tal.1903=18, yş.18-36. 1. Duka'nın yerine geçen by.oğlu: 2) Auguste(1859-1920=61)(1865-1920=55)=Carlotta Guzman-Blancoe Ybarra(1868-1939=71), izd.1886=34, yş.18-52, zevcinden 3 yş.kç. Kızları Anateresa(1890). 2. Duka'nın yerine üst üste iki oğlu geçti ve ikisi de evlenmediği için âile söndü: 3) Auguste(1889-1935=46)(1920-1935=15) ve 4) Antoine(doğ.1896)(dük 1935).

48 - Mortemar Dukalığı (1650)

Mortemar(Mortömar ok.) Dukalığı, 1650 yılında, 14. Louis tar., Rochechouart (Roşşuar ok.) âilesi için ihdâs edildi. Maamâfih âileye daha 1591'de 4. Henri tar.prenslik pâyesi verilmişti. Rochechouart, Poitou eyâletinde, Haute-Vienne ilinde, Limoges şehri yakınlarındadır. Limoges vikontları âilesinin dalıdır. 888'de Limoges vikontu olan Foucher'nin oğlu 5. Limoges vikontu Géraud(Gérand)'nun 4. oğlu Aimery, 1018'de 1. Rochechouart vikontu ol.âileyi kurdu. Torunlarından Vicomte Aimery IV, 1096'da Haçlı şövalyeleri arasında görülmektedir. Rochechouart'ı, ilk vikont(1018) Aimery'ye, evlenme yoluyla Ava getirmiştir ki Guillaume d'Angoulême'in kızı idi ve Rochechouart onun çeyizi idi. Aimery VII de Rochechouart=Alix, izd. 1205 evlenmesi âileye Mortemar baronu unvânını da kazandırdı, zîrâ Alix, son Mortemar baronu Guillaume'un kızı ve vârisesi idi. Rochechouart vikontu ve Mortemar baronu Aimery VIII, 1254'te Jeanne ile evlenip Tonnay-Charente'ı elde etti, zîrâ Jeanne bu toprağı babası Pr.de Mauléon'dan tevârüs etmişti. Âileye Mortemar markisi ve 1591'de Tonnay-Charente(Tone-Şarant ok.) prensi unvanları verildi. 1650'de ilk Mortemar dükü: 1) Gabriel de Rochechouart. Ayrıca Maure ve Vianne kontları unvanlarını da taşıyordu. Âilenin başına dük ve pr., vârisine marki ve pr., erkek üyelere kont denir. Son dukalar:

7) Jean(1712-1771=59)=Charlotte de Manneville, izd.1751. Oğlu 8) Victurnien (1752-1812=60)(1771-1812=41)=2. Adélaïde de Cossé-Brissac, izd. 1782. Oğlu 9) Casimir(1787-1875=88)(1812-1875=63), korg., senatör, Petersburg büyükelçisi=Kontes Virginie de St-Aldegonde(1792-1878=86), izd.1810=65, yş.18-83, zevcinden 5 yş.kç., 3 kızları oldu ki sonuncusu: Henriette(31.12.1814 - 20.4.1919 = 104, 3, 20) 104 yıl yaşadı= Marquis Alphonse d'Havrincourt(ölm.1892), izd.1835=57, yş.21-78. 8. Duka'nın kızı: Alicia(1800-1887=87)=Duc Paul de Noailles(1802-1885=83), izd.1823= 62, yş.23-85, zevcinden 2 yş.by., çocukları için bk.Noailles.

7. Duka'nın kç.oğlu: Marquis Victor de Mortemar(1753-1823=80), bunun oğlu Marquis Victor de Mortemar(1780-1834=54)(marki 1823-1834=11)=Prs.Eléonore de Montmorency(1776-1863=87), izd.1801=33, yş.25-58, zevcinden 4 yş.by. Çocukları: Kont Louis(1809-1873=38), izd.1867=11, yş.20-31, zevcinden 7 yş.kç., çocukları için bk. Uzès; Mathilde(1802-1887=85)=Duc Edouard d'Avaray(1802-1887=85), izd.1825= 62, yş.23-85, zevci ile ayni yılda doğup ölmüş, çocukları için bk.Avaray; Marki Henri(1806-1885=79)=Prs.Louise Borgese(1812-1838=26), izd.1832=6, yş.20-26, zevcinden 6 yş.kç., oğulları: 11. Duka, aş.bk.

Marki Victor(1780-1834) oğlu: 10) René(1804-1893=89)(1875-1893=18)= Gabrielle de Laurencin, izd.1829, kızları: Mathilde(1830)=Marquis de Laguiche, izd.1850 ve Léonie(1833)=Comte Louis de Merode(ölm.1876), izd.1854=22, yş.21-43.

Marki Henri(1806-1885) oğlu: 11) Victurnien(1832-1893=61)(1893=24 gün)=Virginie de Sainte-Aldegonde(1834-1900=66), izd.1854=39, yş.20-59, zevcinden 2 yş.kç. Kç.oğlu: Marki Victurnien(1865-1939=74)(marki 1893-1939=46) ve bunun oğlu Marki Victurnien(doğ.1908)(marki1939).

11. Duka'nın yerine geçen by.oğlu: 12) Arthur(1856-1926=70)(1893-1926=33)=Hélène de Hurolstein(1859-1920'ler), izd.1880, yş.21, zevcinden 3 yş.kç. Oğulları Marki ve Pr.François(1881-1918=37), Almanya cebhesinde maktûl=Marguerite de La Rochefouauld de Doudauville(1886-1929=43), izd.1907=11, yş.23-34, zevcinden 5 yş.kç. Oğulları 13) Charles(doğ.1908)(dük 1926), oğlu 14) François(doğ.1930), bugünki dük. 14'ün kardeşleri: Marguerite 1931, Kont Charles 1934, Gabrielle 1936, Sylviane 1940.- 13. Duka'nın kardeşi: Kont Louis(1909-1938=29)=Solange d'Harcourt(1913), izd.1932, yş.19, zevcinden 4 yş.kç., oğulları Kont Charles(1933) ve Kont Athénaïs (1936).

Mouchy. Bk.Noailles

49 - Murat Prensliği (1805)

Murat(Müra ok.), 1. İmparatorluk prenslik âilesidir. 1. Napoléon'un enişte si Mareşal Murat için ihdâs edildi. Bütün üyeler pr.ve prs.'dir. Ancak âile Napoli'de krallık yaptığı için şeceresi İtalya bahsinde verilecektir. Ancak Murat'lar, hem İtalya, hem Fransa soyluluğunda prenslik derecesindedir.

Neuchâtel. Bk.Luynes, bk.Wagram

50 - Noailles Dukalığı(1663)

Noailles(Noayy ok.) Dukalığı, 1663 yılında, 14. Louis tar.kuruldu. 1737'den beri vârise Ayen dükü, üyelere ise marki, kont ve vikont denmektedir. Eski Limousin eyâletinde Brives şehri yakınlarında Noailles senyörlüğü 1023'te kuruldu(Corrèze ili). Pierre de Noailles 1230'da senyör oldu ve oğlu Hugues, 1248'de Saint Louis ile Haçlı seferine çıktı. 16. asırda 3 kardeş Noailles önemli görevlerde bulundu: Antoine, Guyana ve Gaskonya eyâlet vâlîsi ve büyükelçi oldu; François(1519-1585=66), Dax piskoposu, Londra, Venedik(1557-69), İstanbul(1569-73) büyükelçisi oldu, yazardır; Gilles Londra, Venedik, İstanbul ve Varşova büyükelçiliklerinde bulundu. Âile 1593'te Ayen(Corrèze ili) kontu, 1650'de Montclar markisi ve Monchy-le-Châtel markisi, 1663'te Noailles dukası, 1711'de 1. Sınıf İspanya Soylusu oldu.

1) Anne, Ayen kontu iken 1663'te Noailles dukası, başkumandan. Kç.oğlu Antoine(1651-1729=78), Cardinal de Noailles, Paris başpiskoposu. 1. Duka'nın yerine geçen by.oğlu: 2) Anne-Jules, 1693'te mareşal oldu. Oğlu 3) Adrien Maurice(1678-1766=88), 1734'te mareşal, 1711'de 1. Sınıf İspanya soylusu, mâliye, devlet ve hâriciye nâzırı, yazar. 2 oğlundan âilenin Noailles ve Mouchy dalları yürüdü. Noailles dükleri: 4) Louis(1713-1793=80)(1766-1793=27), mareşal. Bunun oğlu 5) Adrien Maurice(dük 1793-1824=31), başkumandan, İlimler Akademisi üyesi. 4. Duka'nın kç.oğlu: Marquis de Noailles(ölm.1822), Lahey, Londra, Viyana büyükelçisi, bunun oğlu 6) Paul(1802-1885=83)(1824-1885=61), Académie Française üyesi, Petersburg büyükelçisi, senatör, yazar=Alice de Rochechouart-Mortemart(1800-1887=87), izd.1823=62, yş.23-85, zevcinden 2 yş.by., kç.oğlu: Marki Emmanuel(1830-1909=79), Roma büyükelçisi= Kontes Eléonore Lachmann(1827-1892=65), izd.1868=24, yş.41-65, zevcinden 3 yaş by., Swieykowski'den dul, oğulları Kont Emmanuel(1869-1930'lar). 6. Duka'nın yerine

geçen by. oğlu: 7) Jules(1826-1895=69)(1885-1895=10)=Clotilde de Champlâtreux (1831-1913=82), izd.1851=44, yş.20-64, zevcinden 5 yş.kç., oğulları 8) Adrien Maurice (1869'lar)(1895-1940'lar)=Yolande de Luynes(1870), izd.1892, yş.22, zevcinden 1 yş.kç., oğulları 9) Jean(doğ.1893)(1940'larda dük)=Solange de Labriffe(1898), izd.1919, yş.21, zevcinden 5 yş.kç., oğulları 10) Adrien Maurice(doğ.1925), bugünki duka. Kızkardeşi Geneviève(1921). 8. Duka'nın kızları: Elisabeth(1898) ve Yolande(1896)= Marquis Mathieu de Noailes(1873-1940'lar), izd.(2) 1934, yş.38, zevcinden 23 yş.kç.

7. Duka'nın dîğer çocukları: Elisabeth(1865)=Marquis de Virieu, izd.1886, yş.21; Marie(1866-1940'lar)=Comte Henri de Mostesquiou-Fezensac(ölm.1921), izd.1889=32, yş.23-55; Marki Hélie(1871-1932=61)=Corisande de Grammont(1880), izd.1901=31, yş.21-52, zevcinden 9 yş.kç., çoukları: Marie Christine(1902=Marquis Jean de Procomtal, izd.1923, yş.21) ve Kont François(1905)=Charlotte de La Force(1917), izd.1936, yş.19, zevcinden 12 yş.kç.; Marki Mathieu(1873-1940'lar)=1. Prs. Anne de Bibesco Brascovan(1871-1933=62), izd.1897=36, yş.26-62, zevcinden 2 yş.by., şâire, =2. Yolande de Noailles(1896), 8. Duka'nın kızı(yk.bk.), izd.1934(ertesi yıl), yş.38, zevcinden 23 yş.kç., çocukları Kont Jules(1930) ve Kont Gilles(1935).

Mouchy Dukaları dalı(vâris Poix Dukası unvânını taşır)(Arpajon Markisi unvânı da bu dala âiddir ve bu dal 1. Sınıf İspanya Soylusu'dur): 3. Noailles Dukası'nın kç.oğlu ve 4. Duka'nın kardeşi: 1) Philippe de Noailles(1715-1794)=79)(1766-1794=28), mareşal, 1766'dan önce kont, 1741'de Arpajon markisi = Louise(1729-1794=65), izd.1741=53, yş.12-65, zevcinden 14 yş.kç., Arpajon markiliği vârisesi. Bu dala 1729'da Poix prensi, 1749'da Mochy dukası, 1817'de Poix dukası unvanları verildi. 1. Duka'nın oğlu ve halefi: 2) Louis Philippe(dük 1794-1819=25). Bunun 2 oğlu ard arda dük oldu: 3) 1819-1830=11 ve 4) Juste(1777-1846=69)(1830-1846=16), Petersburg büyükelçisi, mv.=Mélanie de Talleyrand-Périgord(1785-1862=77), izd.1803=43, yş.18-61, zevcinden 8 yş.kç., zevcinden sn.26 yıl yaşadı. Oğulları 5) Henri(1808-1854=46)(1846-1854=8)=Cécile de Noailles(1812-1858=46), izd.1834=20, yş.22-42, zevcinden 4 yş.kç. Oğulları 6) Antoine(1841-1909=68)(1854-1909=55)=Prs. Anna Murat(1841-1924=83), izd.1865=44, yş.24-68, zevci ile aynı yaşta. Oğulları Duc François de Poix(1866-1900=34)=Madeleine de Courval(1870-1940'lar), izd.1889=11, yş.19-30, zevcinden 3 yş.kç., oğulları(dedesinin yerine dük oldu) 7) Henri(doğ.1890)(dük 1909)=Marie de La Rochefoucauld de Doudeauville(1901), izd.1920, yş.19, zevcinden 11 yş.kç., çocukları: 8) Philippe(doğ.1922), bugünki duka; Philippine(1925) ve Sabine (1931). 7. Duka'nın kızkardeşi: Philippine(1898)=Pr.Eugène de Ligne, izd.1917, yş.19.

1. Duka'nın(ölm.1794) kç.oğlu: Vicomte Louis de Noailles(1756-1804=48), mv., orgeneral, Amerikan İstiklâl Savaşı'na katıldı ve A.B.D.'nde İngilizler'le savaşta maktûl düştü = Louise de Noailles(1758-1794=36), izd.1773=21, yş.15-36, zevcinden 2 yş.kç. Oğulları: Vikont Alexis(1786-1812=26), Rusya'da Beresina meydan muhârebesinde maktûl; Kont Alexis(1783-1835=52), Viyana büyükelçisi, mv., devlet nâzırı, oğlu Kont Alfred(1825-1895=60), oğlu Vikont Amblard(1856-1926=60), bunun kızı Marie Thérèse(1887)=Duc Auguste Caumont de La Force(1878), izd.1908, yş.22, zevcinden 8 yş.kç., çocukları için bk.La Force.

Noirmoutiers. Bk.La Trémoïlle

51 - Otrante Dukalığı (1809)

Otrante(Otrant ok.) Dukalığı, 1809 yılında, Birinci İmparatorluk döneminde, 1. Napoléon tar., Fouché(Fuşe ok.) âilesi için ihdâs edildi. Erkek üyeler kont sanını taşırlar. 1) Joseph Fouché(1754-1820=66)(1809-1820=11), zabtıye nâzırı 1799, kont 1808, dük 1809(Otranto, İtalya'nın Pulya eyâletinde Lece yakınlarında limanın adıdır). Son dükler: 4) Athanase(1801-1886=85)=2. Wilhelmine Stedingk(1802-1863=61), izd.1836=27, yş.34-61, zevcinden 1 yş.kç., = 3. Véronique Mark(1847-1887=40), izd.1884(21 yıl sn.)=2, yş.37-39, zevcinden 46 yş.kç.Oğlu 5) Gustave(1840-1910=70)(1886-1910= 24)=1. Baronne Agusta Bonde(İsveç)(1846-1872=26), izd.1865=7, yş.19-26, zevcinden 6 yş.kç., =2. Baronne Thérèse de Stedingk(İsveç)(1837-1901=64), izd.1873(ertesi yıl)=28, yş.36-64, zevcinden 3 yş.by.(=1. Hon.William George Grey, ölm.1865, yş.28), Oğlu 6) Charles(doğ.1877)(dük1910)=Kontes Madeleine Douglas(İsveç)(1886), izd.1906, yş.17, zevcinden 9 yş.kç. Oğlu 7) Gustave(doğ.1912). Kardeşleri: Kont Louis(1917), Thérèse(1907), Marguerite(1909).

Picquigny. Bk.Luynes

Périgord. Bk.Tallegrand

Plaisance. Bk.Maillé

Poix. Bk.Noailles

52 - Polignac Dukalığı (1780)

Polignac(Polinyak ok.) Dukalığı, 1780 yılında, 16. Louis tar., Chalençon(Şalanson ok.) âilesi için ihdhas edildi(Antoine Jacotin, *La Maison de Polignac,* Paris 1898; Truchard du Moulin, *Hist.de la Vicomté de Polignac*). 860 yılında Velay'de(Haute-Loire ili) Polignac vikontluğu kuruldu. Pierre de Chalençon'un adı ise 950 yılında Chalençon'da(ayni il) geçiyor. Âile 1231'de Pons da Chalençon'a yerleşiyor. Vicomte Pons III de Polignac'ın 2. oğlu Etienne Roche-Savrine de Polignac(1171-1192), Chalençon senyörünün vârisesi ile evlenip Chalençon soyadını alıyor. Baron Guillaume III de Chalençon, 1349'da kuzini Valpurge ile evleniyor ki, Vicomte Randolet Armand IX de Polignac'ın kızkardeşi ve vârisesidir. 1421'de âile tekrâr ilk Polignac soyadını alıyor. 1614'te Pierre Armand XI'e Polignac markisi sanı veriliyor. 1) Jules Armand XII(1745-1817=72)(1780-1817=37), vicomte de Polignac, marquis de Mancini, marquis de Chalençon, comte de Roche-Savine, baron de Forestrange vs iken 1780'de 1. Polignac dukası oluyor, Fransa posta nâzırı, Marie Antoinette'in saray nâzırı, âileye 1820'de Papalık prensi ve 1838'de Bavyera prensi unvanları da verilip İtalya ve Almanya soyluluğuna da alınıyor. =Gabrielle de Polastron, Comte Jean de Polastron kızı(1749-1793=44), izd.1767=26, yş.18-44, zevcinden 4 yş.kç. Bütün üyeler pr.ve prs., âile başı dük olup, bir de 1. Duka'nın kç.oğlundan yürüyen markilik dalı vardır ki burada üyeler kont'tur.

1. Duka'nın yerine geçen by.oğlu: 2) Armand XXIII(I)(1771-1847=76)(1817-1847=30), tümg=Ida, Org.Baron Bernhard v.Nyvenheim kızı(1775-1862=87), izd.1790=57, yş.15-72, zevcinden 4 yş.kç. 2. Duka'nın kardeşleri: Kont Heraclius(1788-1871=83), tuğg.(1 oğlu ve 1 kızı) ve Pr.Jules(1780-1847=67), tümg., 1829-30'da nâzır, 1830'da başbakan=1. Barbara(ölm.1819), izd.1816=3, Sir Duncan Camphell kızı, =2. Hon.Charlotte(1792-1864=72), izd.1824(8 yıl sn.)=23, yş.32-55, zevcinden 12 yş.kç., 1. Rancliffe baronu Lord Thomas Parkyns kızı(=1. Marquis César de Choiseul, ölm.1823, izd.1817=6, yş.25-31). Pr.Jules'ün oğulları: Pr.Camille(1832-1913=81); Pr.Edmond (1834-1901=67) ve: 3) Armand(II)(1817-1890=73)(1847-1890=43)=Amélie(1823-1904=81), izd.1842=48, yş.19-67, zevcinden 6 yş.kç., Marquis Prosper de Crillon kızı. Oğulları 4) Héraclius(1843-1917=74)(1890-1917=27)=Odette(1848-1893=45), izd.1871=22, yş.23-45, zevcinden 5 yş.kç., Comte de Bagneux kızı. Oğulları 5) Armand(III)(1872-1956=84)(1917-1956=39)=Prs.Hélène(1878-1947=69), izd.1902=45, yş.24-69, zevcinden 6 yş.kç., 6. Bauffremont dükü Eugène=9e duchesa de Artrico Maria kızı. Çocukları: 3 prs. ve 6) Jean(doğ.1914)(dük 1956)=Madeleine d'Arnoux(1907), ızd.1941, yş.34, zevcinden 7 yş.by., çocukları: Pr.Charles(1946) ve Prs.Hélène(1942), Prs.Christine(1944).- 4. Duka'nın dîğer oğulları: Pr.Henri(1878-1915=37), Almanya cebhesinde maktûl=Comtesse Diane de Polignac(1882), izd.1904=11, yş.22-33, zevcinden 4 yş.kç.(bu daldan pek çok pr.ve prs.); Pr.François(1887-1960'lar)=1. Simone(1889-1950=61), izd.1913=37, yş.24-61, zevcinden 2 yş.kç., Duc Louis de Plaisance kızı(bu daldan pek çok pr.ve prs.).

Mancini Markileri(üyeler kont ve kontes): Comte Melchior de Polignac (1781-1855=74)(1. Mancini markisi 1817-1855=38), 1. Polignac Dukası'nın 3. oğlu= Alphonsine, Le Vassor de la Touche kontesi(1791-1861=70), zevcinden 10 yş.kç. Oğulları: 2) Jules(1812-1856=44)(1855-1856=1)(kızları: 2 kontes); 3) Agénor(1818-1861=43)(1856-1861=5); 4) Henri(1821-1865=44)(1861-1865=4); 5) Charles(1824-1881=57)(1865-1881=16)=Caroline de Morando(1828-1883=55), izd.1851=30, yş.23-53, zevcinden 4 yş.kç. Oğulları 6) Guy(1852-1901=49)(1881-1901=20)=Louise de Pommery(1857-1922=65), izd.1879=22, yş.22-44, zevcinden 5 yş.kç. Oğulları 7) Melchior(II)(doğ.1880)(marki 1901)=Nina Crosby(1884), izd.1917, yş.33, zevcinden 4 yş.kç., Eustos'dan dul. Oğulları 8) Dalmas(doğ.1920), bugünki marki.- 5. Mancini markisi Charles'in(ölm.1881) dîğer oğulları: Kont Melchior(1856-1925=69), evli, çouksuz; Kont Maxence(1857-1936=79)=Suzanne de la Torrey y Mier(1858-1913=55), izd.1881=32, yş.23-55, zevcinden 1 yş.kç., çocukları: Kontes Joséphine(1882)=Amoury de Jacquelot, comte de Boisrovray, izd.1901, yş.19; Kontes Marie Louise(1884)=Eon le Gouvello du Timat, tümg.(ölm.1925), izd.1905=20, yş.21-41; Kontes Anne(1889), râhibe; Kont Xavier(1886)=Maria de Jesus de la Torry Formento(1889), izd.1910, yş.21, zevcinden 3 yş.kç., kızları Kontes Marie Thérèse(1911)=Joachim de Teresa, izd.1933, yş.22; Kont Maxence(1892)=Laura de la Torre(1899), izd.1918, yş.19, zevcinden 7 yş.kç., çocukları Kont Jacques 1919, Kontes Chantal 1921, Kontes Alix 1922; Kont Pierre(1895), 1920'de Grimaldi soyadını, *Valentinois* dukası unvânını aldı=Charlotte (1898), izd.1920, tal.1933=13, yş.22-35, daha tafsîlât için bk.Monako, bu evlenmeden bugünki *Monako* Prensi doğdu.

53 - Poniatowski Prensliği (1764)

Poniatowski Prensliği, Fransa soyluluğu ol., Torelli di Montechiarugolo âilesi için, 1764 yılında, 15. Louis tar.ihdâs edildi. Lombardiya'da baron olan Torelli âilesi 12. asra dayanıyor. Ravenna'ya tâbî Parma'da Monte Chiaragulo kontları olarak da 1406'dan ît.ortaya çıkıyorlar. Bologna şehrinde Guiseppe Torelli di Monteniarugolo=Sophia Poniatowska, Albert Poniatow Poniatowski kızı ve vârisesi, izd.1569 evlenmesiyle âilenin İtalya'dan Polonya'ya göçen dalı oluşur. Adı geçen Albert, Polonya'da Krakovi'de baron idi. Polonya bahsinde görüldüğü gibi, âileye 1765'te Polonya prensi ve Avusturya(Almanya imparatorluk) prensi pâyeleri verilir. Bu pâyeler Stanislas III(1754-1833) ile sona ermiştir. 1833'te İtalya soyluluğunda Monte Rotondo prensi sanını alırlar. 1850'de Avusturya soyluluğunda kezâ prens sanı tevcîh edilir. Bütün üyeler pr.ve prs'dir. Fransa soyluluğuna dâhil olanlar şunlardır:

Stanislas Poniatowski(1676-1762=86), Polonya tümgenerali ve voyvodası(eyâlet v.)=Prs.Constanze Czartoryska(1700-1759=59), izd.1720=39, yş.20-59, zevcinden 24 yş.kç., Pr.Casimir=Kontes Isabella Raciborska kızı. Oğulları: Stanislas II August Poniatowski(1732-1798=66), titüler Polonya kralı 1764-1795=31, Fransa tab'ası ve soylusu, Fransa kraliyet prensi oldu ve sn. imparatorluk prensliği pâyesi de verildi. Kardeşleri: Pr.Michel(Michael)(1736-1794=58).- Pr.André(Andreas)(1735-1773=38), Polonya ve Avusturya orgenerali=Kontes Maria Kinsky(1736-1806=70), izd.1761=12, yş.25-37, zevcinden 1 yş.kç., oğulları Pr.Joseph(1762-1813=51), Polonya tümgenerali, Fransa imparatorluk mareşali, Leipzig meydan muhârebesinde Napoléon'un yanında maktûl.- 1) Casimir(1721-1800=79)(1795-1800=5). 1. Poniatowski prensi(Fransa soyluluğu)=Apollonia Usztrycka(1736-1814=78), izd.1751=49, yş.15-64, zevcinden 15 yş.kç., oğulları 2) Stanislas(1754-1833=79)(1800-1833=33), Polonya korgenerali= Cassandra Luci(1785-1863=78), izd.1806=27, yş.21-48, zevcinden 31 yş.kç., zevcinden 30 yıl sn.öldü, Philiperi'den dul. Oğulları: 3) Carl(1808-1887=79)(1833-1887=54)=Elise Monteatini(İtalya markilik âilesi)(1808-1898=90), izd.1831=56, yş.23-79, zevci ile ayni yaşta, kardeşi Pr.Joseph(1816-1873=57), Fransa senatörü 1852-1871=19=Mathilde Perotti(İtalya kontluk âilesi)(1814-1875=61), izd.1834=39, yş.20-59, zevcinden 2 yş.by., oğulları 6) Stanislas Auguste(1835-1908=73)(1887-1908=21)=Louise Le Hon(1838-1931=93), izd.1856=52, yş.18-70, zevcinden 3 yş.kç., Fransa nâzırlarından Comte Charles le Hon=Françoise Mosselman kızı. Çocukları: Prs.Catherine(1859-1942=83) ve 5) André(1864-1954=90)(1908-1954=46)=Elisabeth Sperry(1872-1943=71), izd.1894= 49, yş.22-71, zevcinden 8 yş.kç., çocukları: 3 pr. ve 6) Stanislaus(doğ.1895)(1954)= Aldegonde(1893), izd.1920, yş.27, zevcinden 2 yş.by., Comte Edmond de Sainte Aldegonde kızı. Çocukları: 3 pr. ve 7) Philippe(doğ.1923), bugünki pr.=Bonin de Beaumont(1925), izd.1948, yş.23, zevcinden 2 yş.kç., çocukları: Pr.Stanislaus(1952), Prs.Nathalie(1950), Prs.Stéphanie(1956).

Rarecourt. Bk.La Tour d'Auvergne

Ravèse. Bk.Rohan-Chabot

54 - Reggio Dukalığı (1809)

Reggio(Rejio ok., İt.talaffuzu Recyo) Dukalığı, 1809 yılında, Birinci İmparatorluk döneminde, 1. Napoléon tar., Oudinot(Udino ok.) âilesi için ihdâs edildi. Dukalık son dukanın vârissiz ölümüyle bugün sönmüş bulunuyor. Âile Loren'lidir. 1) Nicolas Charles

Oudinot(1767-1847=80)(1809-1847=38), tümgeneral, 1807'de kont, 1809'da 1. Reggio dukası(nell'Emilia, Orta İtalya'da şehir, Messina Boğazı üzerinde ayni adı taşıyan şehir değildir). =Eugénie de Coucy(1791-1868=77), izd.1812=35, yş.21-56, zevcinden 24 yş.kç. Çoukları: 3 kız, 2. Duka ve Kont Henri(1822-1891=69), org. 2. Duka'nın oğlu: 3) Victor(1821-1889=68)=Pauline de Cas Telbejac(1825), izd. 1849, yş.24, zevcinden 4 yş.kç., oğulları 4) Charles(1851-1905=54)(1889-1905=16)=Susan Delahaye de Cormenin(1858-1935=77), izd.1879=26, yş.21-47, zevcinden 7 yş.kç., oğulları 5) Henri(doğ.1883)(duka 1905), ölümü ile âile sona erdi = Anne de Partz de Pressy(1891), izd.1931, yş.40, zevcinden 8 yş.kç.

55 - Richelieu Dukalığı (1621)

Richelieu(Rişliö ok.) Dukalığı, 1621 yılında, Chapelle de Jumilhac(Şapel dö Jümilak ok.) âilesi için, 13. Louis tar.kuruldu. Son yıllarda son dukanın vârissiz ölümüyle sona erdi. Guillaume du Plessis 1201, oğlu Pierre 1249, oğlu Guillaume 1272, oğlu Pierre 1328, oğlu Guillaume, oğlu Sauvage 1370, oğlu Geoffroy 1422, oğlu Richelieu senyörü François du Plessis=1. Mlle de Montmorency-Laval, =2. Anne Le Roy. Oğlu(2'den) Louis du Plessis-Richelieu, oğlu François(1498-1590=92)=Suzanne de Laporte, 3 oğul ve 2 kızları oldu: Henri, Lyon başpiskoposu olan Alphonse, Armand Jean; önce Seigneur de Beauvau, sn.Seigneur de Vignerot ile evlenen Françoise, Mareşal Marquis Urbain de Maillé de Brézé ile evlenen Nicolie. Bunlardan Armand Jean, ünlü Cardinal de Richelieu'dür ki Fransa târîhinin en büyük siyâsî dehâsı sayılmaktadır. İspanya'yı ikinci dereceye iterek Fransa'yı en kudretli Hristiyan devleti hâline getirmiş, Almanya'yı parça parça etmiştir. Modern Fransız ordusunu kurmuş, taşra feodalleri dukaları, kontları, baronları, bütün mahallî nüfuzlarını kırarak, Kral'a sıkı sıkıya bağlı sıradan soylular hâline getirmiştir. 4. Henri'nin reformlarını taçlandırmış, oğlu 13. Louis'nin çocukluk ve gençliğinden faydalanıp devleti bizzat yönetmiştir. Bugün Fransa Cumhuriyeti'nin banknotları üzerinde Kardinal'in resmi vardır(bir Fransa hükümdar veyâ cumhur başkanının resmi kâğıt paralara konmamıştır).

Antoine Chapelle, 1597'de Jumilhac-la-Grand(Dordogne ili) senyörlüğünü elde edince âile adı Chapelle de Jumilhac olmuştu. 1657'de Jumilhac markiliği derecesine yükseltilerek Richelieu Dukası'na verildi. Richelieu, Indre-et-Loire ilinde bir yerdir. Dukalık 1818'de 18. Louis tar.ihyâ edildi.

1) Cardinal de Richelieu denen Armand Jean du Plessis(Paris, 5.9.1585 - 4.12.1642 = 57, 2, 29), piskopos, 1621'de kardinal ve 1. Richelieu dukası(1621-1642=21), ilâveten *Fronsac* dukası, *Montague* prensi, Pontcourtay markisi, Cornac kontu, Chinon kontu vs. Evlenemediği için dukalık ve bütün bu pâyeler, Kral'ın izniyle kızkardeşi Françoise'ın 2. eşi Seigneur de Vignerot'dan olma oğluna, yânî yeğenine kaldı: 2) Jean du Plessis de Vignerot, 1642'de 2. Duka. Oğlu 3) Louis François Armand(1696-1788=92), 3 def'a evlendi. Oğlu 4) 1788-1794=6 yıl dük olup Mlle de Hautefort'la evlendi. Bunun oğlu 5) Armand Emmanuel(1766-1822=56)(1794-1822=28)=Mlle de Rochechouart, çocuksuz. 1821'de unvânı kızkardeşinin oğlu Marquis Armand Chapelle de Jumilhac'a geçti ki Marquis Antoine de Jumilhac=Simplicie du Plessis-Richelieu oğludur ve bu geçiş 18. Louis'nin fermânı ile mümkün oldu(zîrâ

soyluluk unvanları amcadan geçebilir, dayıdan geçmez). Markiz Simplicie, 4. Duka'nın kızı ve vârissiz ölen 5. Duka'nın kızkardeşi idi ama, Marki Antoine da ayni âiledendi ve 2. Duka'nın neslinden gelen yan daldandı. Onun için aslında âile değişmedi.

6) Armand Chapelle(1804-1879=75)(1822-1879=57), dayısının yerine duka, ayni âileden. Kardeşi Marquis Armand de Jumilhac(1810-1862=52)=Auguste de Nadaillac(1826), izd.1845, yş.19-36=17, zevcinden 16 yş.kç., oğulları 7) Armand(1847-1880=33)(1879-1880=1), amcasının yerine 1 yıl duka=Marie Alice Heine(1858-1925=67), izd.1875, yş.17-22=5(=2. Pr.Albert I de Monaco, ölm.1922, izd.1889(9 yıl sn.), tal.1902=13, yş.31-44, bk.Monako). 7. Duka'nın kardeşi: Marki Jean(1849-1871=22). 7. Duka'nın oğlu: 8) Armand(doğ.1875)(duka 1880), Richelieu ve Fronsac dukası ve Jumilhac markisi vs=Eleanor Wise(1890), izd.1913, yş.23, zevcinden 15 yş.kç. 8. Duka'nın kızkardeşi: Prs. Odile(1879)=Pr.Gabriel de La Rochefoucauld. izd.1905, yş.26. 8. Duka'nın ölümüyle bu ünlü Fransız soylu âilesi sona eriyor.

5. Duka(ölm.1822), Fransa'nın ünlü reformcu başbakanlarındandır. İhtilâl'de Rusya'ya göçerek 1803-1815 arasında Odesa eyâlet vâlîsi oldu. Fransa'ya dönüp başbakan oldu(1815-18 + 1820-21).

3. Duka(ölm.1788), Fransa târîhinin ünlülerindendir. Eşlerinden biri Mlle de Noailles'dır. Viyana büyükelçisi 1725-28, general 1738, mareşal 1748, Languedoc 1743 ve sn.Guyana ve Gaskonya 1745 eyâlet vâlîleri oldu, yazardır. Babası Louis François de Richelieu'dür. Babası, dedesinin hayâtında öldüğü için, 3. Duka, dedesi olan 2. Duka'nın yerine geçmişti.

Âilede vâris olan kişi, Fronsac Dükü unvânını taşıdı. Kardinal Richelieu, babasının 2. oğlu olduğu için râhib, 1606'da 21 yaşında Luçon piskoposu, 1622'de kardinal, 1616'da harbiye nâzırı, 8.1624'ten ölümüne kadar da 18 yıl, 4 ay başbakan oldu. 1635'te Académie Française'i kurdu.

Rivoli. Bk.Essling

Robech. Bk.Brissac

Rochechouart. Bk.Mortemar

56 - Rohan-Chabot Dukalığı (1588)

Rohan-Chabot(Roan Şabo ok.) Dukalığı, 1588 yılında, Chabot âilesi için, 3. Henri tar.ihdâs edildi. Âilenin başı dük ve pr., vârisi pr., dîğer üyeler kont ve vikont'dur. Âile Angoumois eyâletindendir(Angoulême). Guyana dukaları(b.bk.) hânedânının dalıdır. Duc Guillaume IV de Guyenne'in 3. oğlu Comte Pierre de Poitou(1018-1040) âilenin atasıdır. Onun oğlu Guillaume'un Chabot(Kocakafa) unvânı âilenin soyadı oldu ki 1042 yılıdır. Âile 1200'de Retz(Brötonya) baronu, 1269'da La Grève senyörü(Haute-Marne ili), 1533'te Chary kontu, 1450'de Buzençois kontu, 1450'de Jarnac senyörü, 1550'de Jarnac baronu, 1614'te Jarnac kontu, 1526'da Mirabeau markisi, 1541'de Châtel-Aylon prensi unvan ve topraklarını aldı. Prenslik fermânını 1. François verdi. 1. duka olan Henri'nin(ölm.1638) 7. kuşak atası Vicomte Jean I de Rohan, Jeanne de Navarre'la

evlenmişti ki, Kral Saint Louis'nin torununun oğlu Comte Philippe d'Evreux'nün kızıdır. Bu sûretle âileye Capet hânedânı kanı da girdi. 1588'de Rohan dukası unvânı, evlenme yoluyle geçti. *Châtel-Aylon* (Şatel Elon ok.) prensleri, ayni zamanda Rohan dukası oldular(Almanya imparatorluk prensi olan ve Almanya bahsinde ele alınan Rohan âilesi, Chabot âilesinden inmemekle berâber, ayni âiledir). Marguerite de Rohan'ın(aş.bk.) izdivâcı Chabot âilesine Rohan(Morbihan ili), Léon, Porhoët'yi kazandırdı ki bu toprakların ve unvanların vârisesi idi. Ancak Rohan unvânı, daha önce âileye verilmiş bulunuyordu. Brötonya'da Rohan vikontluğuna sâhib Porhoët âilesi, 1128'den ît.vikont ve 1536'dan ît.kont idiler. İlk vikont, Alain I'dir. 1. Duka, bu Alain I'in 15. kuşak torunudur. Zîrâ Chabot âilesi erkek tar.kesilip, Porhoët âilesiyle evlenen Chabot vârisesinden doğan oğul, annesinin Chabot soyadını kullanmakta devâm etmiş, fakat baba tarafının soyluluk unvânı olan Rohan'ı da ismine eklemiştir. Bu sûretle âile 1588'de Rohan dukası, 1775'te ilâveten *Chabot* dukası, daha önce çeşitli târihlerde *Léon* (Leon ok.) prensi, Porhoët kontu, Soubise baronu ve *Frontenay* (Frontöne ok.) dukası gibi unvanlar da kazandı. Bu unvanların hepsini birden âilenin başı ve çeşitlileri çeşitli dalların başı kullandı. 1908'de *Ravèse* (Ravêz ok.) dukalığı da âilenin bir dalına verildiyse de bu Fransa soyluluğu değildir, Papalık(Vatikan) ve İspanya krallığı soyluluk unvânıdır. Mirabeau Markileri dalı, Rohan-Chabot'ların bir koludur ki bir çok ünlü kişi çıkarmıştır. En ünlüleri Fransız İhtilâli'nin çok tanınmış ismi yazar Comte Honoré de Mirabeau'dur(1749-1791=42). Kardeşi Vicomte André de Mirabeau(1754-1792=38) kezâ İhtilâl'de meşhûr oldu. Her ikisinin babası Comte Victor de Mirabeau'dur. Ünlü yazarlardan Jean Baptiste de Mirabeau(1675-1760=85) kezâ bu daldandır. İlk Rohan dukaları şunlardır: 1) Henri(1579-katli 1638=59), 1603'te pr. ve1588'de 1. duka. Tek çocuğıu: 2) Henri(1616-1665=49)(1638-1665=27), 1638'den önce Comte Henri de Chabot = Marguerite de Rohan(1617-1684=67), izd.1645=20, yş.28-48, zevcinden 1 yş.kç., Rohan vârisesi(yk.bk.). 1. Duka, Kalvenist Protestan olup Bern büyükelçiliği yapmıştı. Son dukalar: Comte Charles de Jarnac(1740-1813=73) oğlu Vicomte Louis de Chabot(1780-1875=95) oğlu Comte Philippe de Jarnac(1815-1875=60), çocuksuz dalı dışında, 7. Duka'nın yürür ki, bu Duka, Charles de Jarnac'ın yeğeni(ağabeyinin oğlu)'dir.

7) Alexandre(1761-1816=55)=Anne de Montmorency(1771-1828=59), izd.1785=31, yş.14-45, zevcinden 10 yş.kç. Oğulları: 8. ve 9. Dukalar ile Comte Louis de Chabot(aş.bk.). 9) Fernand(1789-1869=80), senatör=Joséphine de Gontaut-Biron (1790-1844=54), izd.1817=27, yş.27-54, zevcinden 1 yş.kç.oğulları: Comte Fernand de Chabot(1828-1907=79), oğlu Comte Auguste de Jarnac(1859-1928=69), bunun kızı Marguerute(1887)=12e Duc Josselin de Chabot(1879-1928=69), izd.1906, aş.bk. 9. Duka'nın by.oğlu: 10) Charles(1819-1893=74)(1869-1893=14)=Octavie de Boisy(1824-1866=42), izd.1843=23, yş.19-42, zevcinden 5 yş.kç., kızları Agnès(1854-1927=73)=1. Vicomte Odet de Montault, izd.1877, yş.23, =2. Duc Arthur de Caylus(1844-1913=69), izd.1888(11 yıl sn.)=24, yş.34-59, zevcinden 10 yş.kç. 10. Duka'nın oğlu: 11) Alain(1844-1914=70)(1893-1914=21)=Herminie de Verteillac(1853-1926=73), izd.1872=42, yş.19-61, zevcinden 9 yş.kç. Oğulları 12) Josselin(1879-1916=37)(1914-1916=2), Almanya cebhesinde maktûl=Marguerite de Rohan-Chabot(1887), izd.1906=10, yş.19-29, zevcinden 8 yş.kç. 11. Duka'nın dîğer çocukları: Marie(1876)=1. Pr.Lucien Murat(ölm.1933), izd.1897=36, yş.21-57, =2. Comte Louis Chambrun, büyükelçi,

izd.1934(ertesi yıl), yş.58; Françoise(1881)=Duc Charles de Caraman(1873-1940'lar), izd.1900, yş.19, zevcinden 8 yş.kç., çocukları için bk.Caraman; Vicomte Thibaut(1884), çocukları: Herminie(1907=Comte Charles de Cossé Brissac, izd.1928, yş.21), Marguerite (1908-1940=32, Pas-de-Calais'de Almanlar'la savaşta kadın subayken maktûl), Comte René(1913, 2 kızı var), Comte Henri de Rohan-Chabot(1912-1940=28, hava mühendis-teğmen iken Almanlar'la hava savaşında maktûl, 2 kızı var). 12. Duka'nın oğlu: 13) Alain(doğ.1913)(dük 1916)=Hélène de Liencourt(1915), izd.1937, yş.22, zevcinden 2 yş.kç., oğulları 14) Jesselin(doğ.1938), 14. Rohan dukası, 16. Léon prensi, Porhoët kontu vs. Kardeşleri: Comte Olivier de Rohan(1941) ve Annick. 12. Duka'nın kızları: Charlotte(1907)= Comte François de Clermont-Tonnerre, izd.1929, yş.22; Henriette (1910)=Comte Raoul de Montferrand(ölm.1936), izd.1933=3, yş.23-26.

7. Duka'nın kç.oğlu: Comte Louis de Chabot(1806-1872=66), oğlu 1) Comte Guy de Chabot(1836-1912=76)(1908-1912=4), 1908'de 1. Ravèse dükü(Papalık ve İspanya dukalığı). Oğlu 2) Gérard(1870-1940'lar)(dük 1908), ilâveten Chabot kontu, ölümüyle dukalık sona erdi. Kızı Aliette (1896)=Marquis Jacquelin de Maillé(ölm.1918), Almanya cebhesinde maktûl, izd.1917=1, yş.21-22. 1. Duka'nın kızı: Marie(1849-1930'lar)= Marquis Pierre de Montesquiou-Fezensac(ölm.1894), izd.1874=20, yş.25-45.

Romana. Bk.Clermont-Tonnerre

57 - Sabran-Pontevès Dukalığı (1825)

Sabran-Pontevès(Sabran Pontöves ok.) Dukalığı, 1825 yılında, İkinci Kraliyet döneminde, 10. Charles tar., Agoult-Pontevès(Agul.ok.) âilesi için ihdâs edildi. Âile başı dük, vârisi marki, dîğer üyeler kont'tur. Âilenin atası Jean de Pontevès, 13. asırda Bargème senyörü oldu. Âile sn.vikont, sn.kont, sn.Bargème markisi oldu. 1691'de Pontevès-Giens markisi unvânını kazandı. Fouquet I d'Agoult, annesi Doulceline 13. asırda Pontevès'i tevârüs edince, bu soyadını aldı. Agoult âilesinin Pontevès'le birleşmesi bu şekildedir. Pontevès baronluğu, 1108 yılında Vallée de Saul'de kurulmuştu ki Provans eyâletidir. 13. asırda Cotignac baronu, 1571'de Carcès kontu, 1650'de Buous markisi unvan ve toprakları âileye geçti. Pontevès'ler 1. Fouquet'den ît.8 dala ayrıldı: Bargème vikontları, Tournon-Broves-St.Laurent-La Garde-Freyret senyörleri, Amirat senyörleri,. Pontevès senyörleri(ki Forbin âilesinden Oppède baronlarına geçti), Maubousquet senyörleri, St.Blaise senyörleri, La Forêt senyörleri, Giens markileri, Buous markileri. Bugünki âile, Amiret dalının Bargème dalcığından iniyor.

Sabran âilesine gelince: Sabran baronluğu 11. asır başlarında Languedoc'ta kuruldu. Guillaume de Sabran, 1099'da 1. Haçlı seferine katıldı. Onun neslinden 1 azîz(saint), 1 azîze(sainte), kardinaller, seraskerler, mareşaller çıktı. Sabran âilesi 8 dala ayrıldı: Sabran senyörleri, Forcalquier kontları, Uzès-Castelar senyörleri, Ansouis senyörleri(ki Aviano ve Apici kontları oldular), Ansouis baronları, Beaudinar senyörleri, Biosc-Beauregard senyörleri, Aiguines-Canjuers-Biosc-Salle-Porine senyörleri. 18. asır sonlarında bütün bu dallardan sâdece iki şahıs hayatta kalmıştı ve iki dalı temsîl ediyordu. Dîğer dallar sönmüştü. Bunlar Kont Elzéar de Sabran ile Kont Elzéar Zozine

Louis idi. İlki 1846'da ve ikincisi 1847'de çocuksuz öldüler. Sonuncusu 1825'te 1. Sabran dükü olmuştu. Eşinin 2 ikiz yeğeni olan Pontevès kardeşleri evlâd edindi ve 1828'de her ikisine de Kral tar.dük unvânı tevcîh edildi. Pontevès âilesi Sabran-Pontevès adını aldı. Sabran'lar 1220'de Forcalquier kontu, 1294'te Napoli krallığında Ariano kontu, 1319'da Apici kontu, 1360'ta Ascoli kontu, 1360'ta Ansouis baronu, 1480'de Baudinar baronu oldular ki son ikisi Provans eyâletindedir.

1) Elzéar de Sabran, kont iken 1. Sabran dükü 1825-1828=3, senatör 1815. Daha önce Pontevès markisi olan ve 1. Duka'nın karısının yeğenleri bulunan ikiz kardeşler, enişte lerinin(halalarının kocasının) dukalığına, Duka'nın kendilerini evlâd edinmesi ve 10. Charles'ın izni ile vâris oldular ve ikisi birden dük unvânını aldı: 2) Marc Edouard, 1828'de Pontevès markisi iken 2. Sabran(artık dukalık Sabran-Pontevès adını aldı) dükü, ikiz kardeşi 3) Léonide(dük 1828-1847=19)=Victorine de Pontevès-Bargème ki teyzesi oluyor(Hristiyanlık'ta ve bâzı hânedanlarda nâdir de olsa teyze ve hala ile evlenmek, kızların dayı ve amca ile evlenmesi görülüyor, bâzı hânedanlar bunun için Papa'dan izin almışlardır). İkiz kardeşlerin kardeşi Kont Louis de Pontevès(1781-1868=87)=Marie Antoinette de Paul(1787-1854=67), izd.1804=50, yş.17-67, zevcinden 6 yş.kç. Bu evlenmeden gene ikiz iki oğul doğdu ki ikizlerin büyük sayılanı amcasının yerine 4. dük oldu(Sabran-Pontevès dükü, Pontevès markisi, Pontevès kontu, Bargème vikontu vs). İkiz kardeşlerin küçüğü: Kont Joseph Léonide(1811-1873=62)=Adélaïde de Pons(1811-1854=43), izd.1835=19, yş.24-43, zevci ile ayni yaşta. Bu evlenmeden 4 kont doğdu: Guillaume(1836-1914=78), Marki Foulques(1841-1893=52), Emmanuel(1843-1908=65) ve Jean(1851-1912=61). Hepsinin çocukları oldu ve 8. Duka'nın ölümünden sonra bunların çocukları dük unvânını aldılar.

4) Edouard(1811-1878=67)(1847-1878=31), ikiz=Régine de Choiseul-Praslin(1810-1855=45), izd.1833=22, yş.23-45, zevcinden 1 yş.by. Oğulları 5) Elzéar(1840-1894=54)(1878-1894=16), yb.=1. Marie de Luynes(1844-1865=21), izd.1863=2, yş.19-21, zevcinden 4 yş.kç., =2. Kontes Adélaïde de Kalnoky(1843), izd.1881(16 yıl sn.)=13, yş.38-51, zevcinden 3 yş.kç.(=1. Johann v. Waldstein, ölm.1876, yş.33), kızı Louise(1864)=Marquis Jules de Loreinty, izd.1885, yş.21. 5. Duka'nın kardeşi: 6) Edmond(1841-1903=62)(1894-1903=9)=1. Charlotte de la Tullaye(1847-1884=37), izd.1870=14, yş.23-37, zevcinden 6 yş.kç., =2. Gersinde de Sabran-Pontevès(1839-1893=54), izd.1886(2 yıl sn.)=7, yş.47-54, zevcinden 2 yş.by.(=1. Vicomte Fernand de Pontevès, ölm.1869, yş.30, 17 yıl sn.). Oğlu 7) Hélion(1873-1920=47)(1903-1920=17)= Jeanne Belle(1879), izd.1911=9, yş.32-41, zevcinden 6 yş.kç.(=1. Comte Gaston de La Fons, ölm.1906, yş.27, 5 yıl sn.). Kardeşi 8) Amic(doğ.1879)(ağabeyinin yerine dük 1920)=Marguerite de Lamote-Baracé(1887), izd.1909, yş.22, zevcinden 8 yş.kç., kızları Inès(1910) ve Gersende(1912). 7. ve 8. Dukalar'ın kardeşleri: Kontes Alyette(1875), evlenmedi; Marquis Marc(1870-1895=25), evlenmedi. 8. Duka'nın ölümüyle, babasının amcası Kont Joseph Léonide'in(ölm.1883) torunları dük oldular.

Sagan. Bk.Talleyrand

Sédan. Bk.La Tour d'Auvergne

Sosthènes. Bk.La Rochefoucauld

58 - Talleyrand et Sagan Dukalığı (1806 - 1940'lar)

Talleyrand-Périgord(Taleiran Perigor ok.) âilesi için Birinci İmparatorluk döneminde 1. Napoléon önce Benevento(Fr.Bénévent) prensliğini ihdâs etti ve bu unvan 1814'te sona erdi. 2. Krallık döneminde 18. Louis âileye 1815'te Fransa prensliği ve 1817'de Fransa dukalığı pâyelerini bahşetti. Napoli Krallığı, 1815'te duca di Talleyrand ve 1817'de duca di Dino unvanlarını verdi. 1846'da Prusya Krallığı, Sagan prensi unvânını tevcîh etti. Âileye İspanya Krallığı da 1. Sınıf İspanya Soylusu titrini tevcîh etti. Âile başına dük ve prens, vârisine dük, dîğer üyelere marki ve kont deniyor. Âile 1940'larda söndü.

Âilenin atası Hélie Talleyrand, 1199 yılında Dordogne ilinde Grignols senyörü oldu. Seigneur Hélie V'in kç.oğlu 1166-1205'te Périgord kontu idi. 1613'te Grignols kontluğu da âileye ilâve edildi. Sonra âilenin bir dalı Périgord dukası ve Chalais prensi oldu. Bir dalı da Montmorency dukalığını elde etti.

1767-1797=30 yıl müddetle Périgord kontu olan Gabriel de Talleyrand'nın torunu Charles(1788-1879=91), Périgord dukası oldu. Yerine Chalais prensi olan oğlu Roger(1809-1888=79) 2. duka oldu(1879-1888=9). Kızı Prs. Emma'dır(1833). 2. Duka'nın kardeşi Pr.Paul(1811-1883=72) ise Périgord kontu unvânını taşıdı. Kızı Cécile(1854-1890'lar)=Pr.-Duc Gaston de Béarn, izd.1873, yş.19. Böylece bu dal erkek tar.1888'de sona erdi. Gabriel de Talleyrand'ın(ölm.1797) kardeşi Daniel de Talleyrand-Périgord(katli 1788) oğlu:

1) Charles Maurie de Talleyrand-Périgord(1754-1838=84)(1806-1838=32), ünlü diplomat, Fransa hâriciye nâzırıdır. 1806'da Benevento prensi(Fransa soyluluğu), 1817'de Fransa dukalığı pâyelerini ve yukarıda işâret edilen dîğer soyluluk unvanlarını kazandı. Kızı Georgine(1801-1870'ler)= Duc Philippe d'Esclignac, izd.1819, yş.18. 1. Duka'nın kardeşi: Achembauld Joseph de Talleyrand-Périgord(1762-1838=76)(1838), ağabeyine vâris ol.dük sıfatını taşıdıysa da ağabeyi ile ayni zamanda ölüp yerine oğlu, amcasının yerine 2. duka oldu:

2) Edmond(1787-1872=85)(1838-1872=34)=1. Dorothée Biron, Courlande, Semigalle ve Sagan(Prusya soyluluğu) prensesi(1793-1862=69), izd.1809=53, yş.16-69. zevcinden 6 yş.kç., bu prs. Sagan prensliğine vâris olup Sagan prensi unvânını Prusya soyluluğu ol.1846'da kocasına ve nesline geçirdi ve âile adı Talleyrand et Sagan oldu. =2. Ida de Träff, izd.1864(2 yıl sn.)=8 yıl. 2. Duka'nın by.oğlu: 3) Louis(1811-1898=87)(1872-1898=26)=1. Alix de Montmorency(1810-1858=48), izd.1829, yş.19-48, zevcinden 1 yş.by., =2. Pauline de Castellane(1823-1895=72), izd.1861(3 yıl sn.)=34, yş.38-72, zevcinden 12 yş.kç. 2. eşinden: Dorothée(1862-1940'lar)=1. Fürst Karl Egon v.Fürstenberg(ölm.1896), izd.1881=15, yş.19-34, =2. Comte Jean de Castellane, izd.1898(2 yıl sn.), yş.36. 3. Duka'nın ilk eşinden by.oğlu: 4) Boson(1832-1910=78)

(1898-1910=12)=Jeanne de Seillière(1839-1905=66), izd.1859=46, yş.20-66, zevcinden 7 yş.kç.Oğulları 5) Hélie(1859-1937=78)(1910-1937=27)=Anna Gould(1878), izd.1908= 29, yş.30-59, zevcinden 19 yş.kç.(=1. Comte Boniface de Castellane, tal.1906, yş.28), çocukları: Howard(1909-1930'lar), 4. Sagan dukası, evlenmedi; Hélène (1915)=Comte James de Pourtalès, izd,1937, yş.22. 5. Duka'nın kardeşi: 6) Boson(1867-1940'lar)(1937-1940'lar), çocuksuz ölümüyle dukalık sona erdi ve âile söndü = 1. Helen Morton(1876), izd.1901, tal.1904=3, yş.25-28, zevcinden 9 yş.kç., =2. Sylvia de Guzman(1909), izd.1937(33 yıl sn.), yş.28, zevcinden 42 yş.kç.(=1. Comte Henri de Castellane, ölm.1937, ayni yıl).

3. Duka'nın kç.oğlu(Montmorency Dukaları): 1) Adalbert(1837-1915=78)(1862-1915=53), 1862'de son Montmorency dukası -ki Adalbert'in annesinin amcası idi- ölünce bu âile söndü ve bu dukalık unvânı 3. Napoléon tar. Adalbert'e ve nesline verildi = Carmen de Las Marismas(1841-1880=39), izd.1866=14, yş.25-39, zevcinden 4 yş.kç., oğulları 2) Louis(1867-1940'lar)(1915-1940'lar), 2. Montmorency dukası olup bu unvan bu dukanın da vârissiz ölümüyle esas Talleyrand dukalığı-Sagan prensliği gibi 1940'lı yıllarda sona erdi. =Anne de Rohan-Chobat(1873-1903=30), izd.1891=12, yş.18-30, zevcinden 6 yş.kç. =2. Cecilia Ulman(1863-1927=64), izd.1917(14 yıl sn.), yş.54, zevcinden 4 yş.by.(=1. Ferdinand Blumenthal, ölm.1914, yş.51, 2 yıl sn.).

2. duka Edmond'un(ölm.1872) kç.oğlu olan Marki Alexandre'a(1813-1894=81)(1862-1887=25), babası kendi unvanlarından Dino dukası sanını terk eti, fakat Fransa soyluluğu değil, İtalya soyluluğudur, bu sûretle Marki Alexandre, 3e duca di Dino oldu, fakat ölümünden önce 1887'ye bu unvânı oğluna bıraktı = Marie de Sainte-Aldegonde(1820-1891=71), izd.1839=52, yş.19-71, zevcinden 7 yş.kç. Oğulları: 4) Maurice(1843-1917=14)(1887-1917=30)=1, zevcinden 7 yş.kç. Oğulları: 4) Maurice (1843-1917=74)(1887-1917=30)=1. Elisabeth Curtis(1847-1933=86), izd.1867, tal.1876= 19, yş.20-29, zevcinden 4 yş.kç., =2. Adèle Sampson(1841-1912=71), izd.1877, tal.1903(ertesi yıl)=26, yş.36-62, zevcinden 2 yş.kç. Kızı Palma(1871)=Principe Mario Ruspoli di Poggio-Suasa, İtalya büyükelçisi, izd.1890, yş.19. 4. Duka'nın kardeşi ve âilesi Prusya tâbiiyetine geçtikleri için Dino dukalığı onlara geçmeyip 1917'de sona ermiş sayıldı, esâsen bu dal da erkek tar.söndü. 4. Duka'nın kardeşi: Comte Archambauld(1845-1918=73), Prusya yarbayı=Marie de Gontaut-Boron(1847-1922=75), izd.1876=42, yş.29-71, zevcinden 2 yş.kç., çocukları: Comte Alexandre(1883-1923=40), Prusya yüzbaşısı=Anne Marie Rohr(1887), izd.1914, tal.ayni yıl 1914, yş.27, çocuksuz, zevcinden 4 yş.kç.; Marki Elie(1882)=Lola Emery(1901), izd.1938, yş.37, zevcinden 19 yş.kç., çocuksuz; Kontes Anne(1877)=Eduardo Dreyfus y Gonzales, duque de Premio Réal(ölm.1941), izd.1907=34, yş.30-64; Kontes Félicie(1878)=Luiz Dreyfus y Gonzales, 2e marqués de Villahermosa, izd.1907, yş.29.

Talmond. Bk. La Trémoïlle

Tarente(eski). Bk. La Trémoïlle

59 - Tarente Dukalığı (1809 - 1912 = 103)

Tarente(Tarant ok.) Dukalığı, 1809 yılında, Birinci İmparatorluk döneminde, 1. Napoléon tar., Macdonald de Clanranald(Makdonal dö Klanranal ok.) âilesi için ihdâs edildi. İsim, İtalya'nın Taranto şehridir. Bir Fransız zaferi burada kazanılmıştı. Âile

1912'de erkek ve 1940'larda kadın tar.söndü. Neel Mac Eachin McDonald, 1746'da İskoçya'dan Fransa'ya yerleşmişti. Oğlu 1) Alexandre Macdonald(1765-1840=75)(1809-1840=31), Napoléon'un mareşallerindendir. Oğlu 2) Alexandre(1824-1881=57)(1840-1881=41)=Sidonie Welther(1822-1879=57), izd.1849=30, yş.27-57, zevcinden 2 yş.by., oğulları 3) Napoléon(1854-1912=58)(1881-1912=31)=Valentine Delegorgue(1854), izd.1899, tal.1901=2, yş.45-46, zevci ile ayni yaşta, çocuksuz(=1. Louis Camescasse, ölm.1897, yş.43, 2 yıl sn.). 3. Duka'nın kızkardeşleri: Thérèse(1850-1905=55)=Baron Henri de Pommereal(ölm.1904), izd.1869=35, yş.19-54; Suzanne(1857-1940'lar)=Fabia Guagni des Marcovaldi, izd.1881, yş.24; Marianne(1858-1940'lar)=Arthur Hamilton-Coates(ölm.1920), izd.1880=40, yş.22-62.

60 - Tascher de la Pagerie Dukalığı (1811-1901=80)

Tascher de la Pagerie(Taşe dö la Pajri ok.) Dukalığı, 1811 yılında, Birinci İmparatorluk döneminde, 1. Napoléon tar., ihdâs edildi. 1901'de erkek ve 1910'larda kadın tar.söndü. Âile Orléanais eyâletindendir. Regnauld de Tascher 1191'de ve Arnauld de Tascher 1248'de Haçlı şövalyeleri arasında anılıyor. 1309'da Ferry de Tascher, Garges senyörü oldu. 1455'te Guillaume de Tascher adı geçiyor. Bu, 1. Napoléon'un ilk eşi İmparatoriçe Joséphine'in âilesidir ki imparatoriçenin tâm adı Marie Rose Joséphine de Tascher de la Pagerie'dir. Tafsîlât Bonaparte Hânedânı bahsinde verildi. Âileye 1810'da imparatorluk kontluğu ve ertesi yıl imparatorluk dukalığı pâyeleri bahşedildi. 1) Charles(1811-1869=58)(1811-1869=58), doğar doğmaz duka îlân edildi = Baronne Caroline de Perglas(1816-1888=72), izd.1838=31, yş.22-53, zevcinden 5 yş.kç. Oğulları 2) Robert(1840-1901=61)(1869-1901=32)=Angélique Panos(1845-1920'ler), izd.1872=29, yş.27-56, zevcinden 5 yş. kç.(=1. Jean Paranouthiotis), çocuksuz. 2. Duka'nın kızkardeşi: Eugénie(1839-1910'lar)=Fürst Maximilian v.Thurn und Taxis(ölm.1890), izd.1860=30, yş.21-51.

Thouart. Bk.La Trémoïlle

Tingry. Bk.Montmorency

Tonnay-Charente. Bk.Mortemar

61 - Trévise Dukalığı (1808-1950'ler)

Trévise(Treviz ok.) Dukalığı, 1808 yılında, Birinci İmparatorluk döneminde, 1. Napoléon tar., Mortier(Mortie ok.) âilesi için ihdâs edildi ki İmparator'un mareşallerindendir. Âile başı dük, vârisi marki, dîğer üyeler kont'tur. Treviso, İtalya'da Fransızlar'ın zafer kazandıkları bir şehrin adıdır. Âile 1950'ye doğru kadın ve erkek tar.söndü. Fransız Flandr'ı bölgesinden Antoine Mortier, 1789 meclisine milletvekili seçilmişti. Oğlu 1) Edouard Mortier(1868-1835=67)(1808-1835=27), mareşal 1804, Patersburg büyükelçisi, harbiye nâzırı, başbakan, sûikasd netîcesi öldürüldü. Çocukları: 2 kontes ve 1 kont dışında: 2) Napoléon(1804-1869=65)(1835-1869=34)=Anne Marie Lecomte(1808-1870=62), izd.1828=41, yş.20-61, zevcinden 4 yş.kç. Çocukları: 2 kontes; Marquis Jean Hippolyte de Trévise(1840-1892=52)=Gabrielle de Belleyme(1846-1923=77), izd.1865=27, yş.19-46, zevcinden 6 yş.kç., kızları Léonie(1866-1939=73)=

Rodolphe de Faucigny et Cloigny, Pr.de Cystria(ölm.1907), izd.1888=19, yş.22-41. 2. Duka'nın oğlu: 3) Hippolyte Napoléon(1835-1892=57)(1869-1892=23)=Emma de Kervéguen(1835-1910'lar), izd.1860=32, yş.25-57, zevci ile ayni yaşta. 3. Duka'nın kardeşi: 4) Edouard(1845-1912=67)(1892-1912=20)=Marguerite Petit de Beauverger (1855-1921=66), izd.1877=35, yş.22-57, zevcinden 10 yş.kç. Oğulları 5) Edouard (doğ.1883)(1912-1950'ler), çocuksuz ve âilenin son ferdi ol.öldü=Yvonne de Lestrange(1892), izd.1913, tal.1926=13, yş.21-34, zevcinden 9 yş.kç. 5. Duka'nın kızkardeşleri: Anne(1878-1905=27)=Comte René de Cossé-Brissac, izd.1899=6, yş.21-27; Jeanne(1882-1938=56)=Hervé de Guébriant, izd.1904, yş.22.

62 - Uzès Dukalığı (1565)

Uzès(Üzes ok.) Dukalığı, 1565 yılında, Bastet de Crussol(Bate dö Krüsol ok.) âilesi için, 9. Charles tar.ihdâs ve tevcîh edildi. 1151'de adı geçen âile Languedoc eyâletinin Vivarais yöresindedir. Géraud Bastet, 1215-1264'te Crussol senyörü oldu. Âile 1486'da Uzès(Gard ili) vikontu oldu ki ilki 9. Crussol senyörü Jacques'dır(ölm.1525). =Simone, izd.1486, Uzès vikontluğu vârisesi. Bu izdivaç Crussol âilesine Uzès'i kazandırdı. 1542'de Crussol kontu, 1565'te Uzès dükü ve ayni yıllarda Crussol dükü oldular. Âilenin başına Uzès dükü, büyük oğluna Crussol dükü, dîğer erkek üyelere marki ve kont denmektedir. Yukarıda anılan 1486'da yapılan evlenmeden 3 erkek çocuk doğdu ki küçükleri Galiot'dur ve büyükleri ard arda dük olup âile ikincisinden yürüdü: 1) Antoine(1487-1573=86)(1565-1573=8), çocuksuz, 2. Uzès vikontu 1525, Crussol kontu 1542, Uzès dukası 1573. Kardeşi 2) Jacques(2. dük 1573-1586=13). Son dukalar:

11) Emmanuel(1808-1871=63)=Françoise de Talhouet(1818-1863=45), izd.1836=27, yş.18-45, zevcinden 10 yş.kç. Kızları: Laure(1838-1900'ler) ve Mathilde(1850-1910'lar), evlenmedi. 11. Duka'nın oğlu: 12) Emmanuel(1840-1878=38) (1871-1878=7)=Anne de Rochechouart de Mortemar(1847-1933=86), izd.1867=11, yş.20-31, zevcinden 7 yş.kç., kocasından 55 yıl sn.öldü. Kızları: Symone(1870-1940'lar) 10e Duc Honoré de Luynes(1868-1924=56), izd.1889=35, yş.21-56, zevcinden 2 yş.kç., çocukları için bk. Luynes; Mathilde(1870-1940'lar). 12. Duka'nın by.oğlu: 13) Jacques(1868-1893=25)(1878-1893=15), evlenmedi. Kardeşi 14) Louis(1871-1940'lar) (1893-1940'lar)=Thérèse de Luynes de Chaulnes(1876-1941=65), izd.1894, tal.1940=46, yş.18-64, zevcinden 5 yş.kç. Kızları: Anne(1895)=Comte Gaston de La Rochefoucauld d'Estissac(ölm.1930), izd.1919=11, yş.24-35.

14. Duka'nın by.oğlu: Duc Géraud de Crussol(1897-1929=32), babasının hayâtında öldü=Evelyne Gordon(1897), izd.1921=8, yş.24-32, zevci ile ayni yaşta, tek çocukları: 15) Emmanuel(doğ. 1927), 1940'larda dedesinin yerine 15. Uzès ve 16. Crussol dukası.- 14. Duka'nın kç.oğlu: Marquis Emmanuel de Crussol(1902)=Marie Louise Béziers(1904), izd.1924, yş.20, zevcinden 2 yş.kç., oğulları marquis Louis de Crussol(doğ.1925).

Valençay. Bk.Talleyrand

Valengin. Bk.Wagram

Valentinois. Bk.Polignac

Vallegrin. Bk.Luynes

63 - Vicence Dukalığı (1806-1896=90)

Vicence(Visans ok.)(Vicenze/İtalya) Dukalığı, 1806 yılında, Birinci İmparatorluk döneminde, 1. Napoléon tar., Caulaincourt(Kolenkur ok.) âilesi için ihdâs edildi. 1896'da 2. dukanın ölümüyle sona erdi. 1920'lerde son kadın üye de öldü. Vâris marki, üyeler kont sanını taşıdı. Picardie eyâletinde Baudouin de Caulaincourt(Aisne ili) adı 1100 yılında geçiyor. Gilles de Caulaincourt 1443'te anılıyor. Âileye 1714'te Marquis de Caulaincourt pâyesi verildi. Bu markilerden inen: 1) Armand de Caulaincourt(1772-1827=55)(1806-1827=21)=Adrienne de Canisy. Kç.oğulları: Marquis Olivier de Caulaincort(1819-1865=46)=Marguerite de Croix(1832-1910'lar), izd.1853=12, yş.21-33, zevcinden 13 yş.kç., çocuksuz. 1. Duka'nın by.oğlu: 2) Adrien(1815-1896=81)(1827-1896=69), senatör=Marguerite de Cypierre(1812-1861=49), izd.1849=12, yş.37-49(=1. Vicomte Léon Combaud, ölm.1840, yş.28, 9 yıl sn.). 3 kızları oldu: Adrienne(1850-1920'ler)=Comte Albert d'Espeuilles, izd.1872, yş.22; Béatrice(1853-1900'ler)=Baron Sarret de Cousergues, izd.1875, yş.22; Marie(1859-1900'ler)=Comte Henri de Kergolay, izd.1880, yş.21.

64 - Wagram Dukalık-Prensliği(1806-1918=112)

Wagram(Vagram ok.) pâyesi, Berthier(Bertie ok.) âilesi için, 1806 yılında, Birinci İmparatorluk döneminde, 1. Napoléon tar.ihdâs edildi. 1918'de 4. ve sonuncu dukanın vârissiz ölümüyle sona erdi. Son kadın üye 1960'larda öldü. Wagram, Aşağı Avusturya'da olup, burada Napoléon, büyük meydan muhârebelerinden birini kazanmıştı. Âilenin başına prens ve dük, dîğer bütün üyelerine pr.ve prs.denmiştir. Napoléon, mareşallerinden Berthier'ye 1806-1814'de Neuchâtel ve Valengin hükümrân prensliklerini verdi, İsviçre toprağıdır, 1814'te Fransa'ca kaybedildi. 1809'da Wagram prensi ve dukası pâyesi eklendi. Âile Şanpanyalı'dır. Michel Berthier=Jeanne de Metz evlenmesinden doğan Yb.Jean Baptiste Berthier'ye 15. Louis 1763'te soyluluk (şövalyelik) verdi = Marie de la Serre, izd.1749, bu evlenmeden: 1) Mareşal Alexandre Berthier(1753-1815=62)(1806-1815=9)=Fürstin Marie v.Wittelsbach, Herzog Wilhelm v.Bayern=Herzogin Maria-Anna v.Palatinat-Birkenfeld kızı, izd.1808=7. Kızları: Prs.Caroline(1812-1890'lar)=Comte Alphonse d'Hautpoul(ölm.1889), izd.1832=57, yş.20-77; Prs.Marie(1816-1880'ler)=Duc Charles de Plaisance. 1. Duka'nın oğlu: 2)Napoléon(1810-1887=77)(1815-1887=72)=Zénaïde Françoise Clay(1812-1884=72), izd.1831=53, yş.19-72, zevcinden 2 yş.kç., İsveç kralı Charles Bernadotte ve İspanya kralı Joseph Bonaparte'ın yeğeni. Kızları: Prs.Malcy(1832)=Pr.Joachim Murat(b.bk.), izd.1854, yş.22; Prs.Elisabeth(1849-1930'lar)=Comte Guy de Turenne d'Aynac (ölm.1905), izd.1874=29, yş.25-54. 2. Duka'nın oğlu: 3) Alexandre(1836-1911=75)(1887-1911=24)=Baronne Berthe Claire de Rothschild(1862-1903=41), izd.1882=21,

yş.20-41, zevcinden 26 yş.kç. Kızları: Prs.Elisabeth(1885)=Pr.Henri de La Tour d'Auvergne(1914'te Almanya cephesinde maktûl), izd.1904=10, yş.19-29; Prs.Marguerite Lina(1887)=Pr.Jacques de Broglie, izd.1905, tal.1925=20, yş.18-38. 3. Duka'nın oğlu: 4) Alexandre, 4. Wagram Prensi ve Dukası(1883-1918=35)(1911-1918=7), Almanya cebhesinde maktûl. Evlenmedi. 1920'de hukukan tanıdığı unvan taşımıyan kızı: Monique Berthier(1914)=Pedro del Carril(Şili), izd.1933, yş.19(kızın annesi: 1880 doğumlu Marie-Louise Salivas Welson).

XXIII

COĞRAFYA

Fransa'nın Oluşması

Fransa, Mîlâd'dan hemen önceki asırlarda Galya(Fr.LaGaule)diye anılan ülke idi. Kelt ırkından Galler'in ülkesi idi. Güneyde İberik kavimler vardı. Ancak bu topraklarda devlet denecek bir siyasî oluşma görülmez. Kabîleler federasyonu ve konfederasyonu vardı ve biribirleri ile bağlantılı değillerdi. Hiç bir başbuğ, bir hânedân oluşturamamıştı. M.Ö. 59 ilâ 51 yılları arasında bu ülkeye giren, bu ülkede bulunan ve bu ülkeyi Roma adına fethedip Roma Cumhûriyeti'nin eyâleti hâline getiren Sezar'ın bulduğu Galya, bu durumda idi. Kelt kabîleleri ve başbuğları ile vuruşarak ülkeyi Belçika ve İsviçre de dâhil olmak üzere fethetti. Fakat doğuda Ren nehrini atlamaksızın kuzeyde Manş'ı geçip Büyük Britanya adasına ayak bastı.

Galya'da M.Ö. I. asrın son yarısı ile başlayan Roma hâkimiyeti, M.S. V. asra kadar devâm etti. Roma hâkimiyeti, doğuda Ren nehrine dayandığı için, bugünkü Almanya'nın batı şeridini de içine alıyordu. Daha doğruya erişmek, Roma için kaabil olmadı. Gallia'yı ilhâk edebilen Roma, Germania'yı alamadı. Germania denen bugünki Almanya'da da bir devlet ve hânedân yoktu. İlkel kabîleler yaşıyordu. Bunlar hemen

Mîlâd yıllarından başlıyarak Roma'ya karşı koydular. Roma askerini Ren'in öbür tarafına geçirmediler. Roma'nın sınır karakolu Colonia Agrippina yânî bugünki Köln şehri idi. Avrupa'da tek Devlet olan Roma, Ren doğusunda ve Tuna kuzeyinde kalan Avrupa'yı kendi hâline terketti. Bu topraklarda devlet ve hânedân yoktu. Kabîleler yaşıyordu ve Asya'dan binlerce yıl boyunca gelen kabîlelerdi. Hemen hepsi Ârî ırklardandı.

M.S. 374 yılında Mete(Hun) hânedânı prenslerinden Balamır, Volga'yı atlıyarak Avrupa'ya girdi. Ve Avrupa târîhini alt üst ederek bugünki Avrupa'nın kavmî coğrafyasını oluşturdu. Balamır Han, torunu Yıldız Han ve Balamır'ın torununun oğlu Attila, bir çok kavmi ve kabîleyi peşlerine takarak, Orta Asya'dan İsveç'e, İspanya'ya, Manş Denizi'ne, Bizans (İstanbul) kapılarına, Roma şehri sûrlarına kadar bütün Avrupa'yı alt üst ettiler. *Büyük Kavimler Göçü* denen hâdise bu sûretle 374 yılında başladı ve 5. asırda bütün şiddetiyle devâm etti. 395 yılında da Roma İmparatorluğu, Batı(Roma) ve Doğu(Bizans) olarak kesin şekilde ikiye bölündü. Galya(Fransa), Batı imparatorluğunun eyâletleri arasında kaldı.

Balamır Han ve halefleri Yıldız ve Attila Hanlar'ın Hunlar'ı, peşlerine taktıkları müttefik veya zoraki müttefik, önlerine kattıkları hasım veya tamamen düşman Ârî kabîleleri, boyları, yüzlerce yıldan beri yaşadıkları topraklardan oynattılar. Onları yeni ülkelere göçmeye, oralara yerleşmeye mecbur kıldılar. Bu hengâmede Ârîler'in en büyük grubunu oluşturan Cermenler, kuzeyden güneye ve doğudan batıya oynıyarak yer değiştirdiler. Bugünki Almanya'yı(Germania) daha geniş şekilde iskân ettiler. Büyük bir kısmı, bilhassa Frank denen ve Fransa'ya ve Fransız milletine adını veren Cermen boyu, kuzeyden Belçika'dan ve kuzey-batıdan Ren bölgesinden, Galya'ya girdi. Franklar'ın Saale boyunun başında Meroveng hânedânını kuracak olarak başbuğlar vardı. Bunlardan Clovis(481-511), bütün Galya'ya hâkim olarak târihte ilk def'a olmak üzere bugünki Fransa toprakları üzerinde bir devlet kurdu. Frank Devleti'nin üzerinde kurulduğu Galya'nın kavmî durumu, 5 veyâ 5,5 asır önce Sezar'ın fethettiği ülkeninkinden çok farklı bulunuyordu. Bu farkı, 500 yıllık Roma hâkimiyeti oluşturmuştu ve şimdi Franklar, yeni bir karakter aşılıyorlardı.

Roma, Galya'yı bir Kelt ülkesi hâlinde buldu. Halkın çoğunluğu Keltçe'nin Gal dilini konuşuyordu. Roma'nın İtalya'dan gelen Latinler'i veyâ dil bakımından Latin'leşmiş nüfûsu, güneyinden başlıyarak Galya'yı az çok iskân ettiler. Güney dışında orta ve kuzey bölgelerine fazla bir Latin nüfûsu gelmedi ama, Roma'nın temsîl ettiği Latin dili ve düzeninin te'sirleri büyük oldu. Ülkenin dili Galce, Latince kelimelerle dolmaya başladı.

Hunlar'ın önünden kaçan Cermenler'in Vandal boyu 407-9 yıllarında bugünki Macaristan'dan batıya ilerliyerek kuzeyden Fransa'ya girdiler ve Pireneler'i geçip İspanya'da Vizigot devletini oluşturdular. Attila da ayni yolu tâkıyb ederek 451 yılında Aureliani(Fr.Orléans) şehrine kadar geldi. Hunlar'ın önünden kaçan büyük Cermen boyu, Gotlar, İtalya'yı geçip güneyden Fransa'ya girdiler ve 402'e kadar kalıp İspanya'ya geçtiler. Dîğer Ârî ve Cermen kavimler de Fransa'ya girip çıktılar veyâ ülkede kaldılar. Fakat Galya'da yerleşen Cermen kavmi, Franklar oldu. Kuzeyde yoğun şekilde

yerleştiler ve güneyi itâat altına aldılar. Bu sûretle Kelt+Latin kültürüne bir de+Cermen Frank kültürü ve dili eklendi. Franklar, bir Cermen dili olan Frankça konuşuyorlardı ki bugünki Fransızca ile ilgisi yoktur, zîrâ Fransızca, bir Cermen dili değil, bir Roman(Latin) dilidir. Ancak Franklar da, asırlar önceki Keltler gibi, Latin dil kültürü altında ezildiler. Dillerine binlerce Latince kelime girdi. Sonunda Fransızca oluştu. Fransızca'nın Merovejler'in son ve Karolenjler'in ilk yıllarında, 800 yılından hemen önceki dönemde oluştuğu söylenebilir. Tabîatiyle bugünki Fransızca değildir. Fakat bugünki Fransızca'nın atasıdır ve yepyeni bir dildir. Kültür ve Kilise dili olan Latince'den çıkmış bir dildir ama, Kelt, bilhassa Frank te'sirlerinin serpintileriyle oluşmuştur.

Frank başbuğları Merovenjler ve onları tâkıyb eden gene Frank beyleri olan Karolenjler, bugünki sınırlarından çok geniş bir Frank Devleti oluşturdular. Bu, bir Fransız değil, daha çok bir Cermen devleti idi. Eski Galya'nın kuzeyine Austrasia (ki doğuda Ren'e kadar uzanıyordu), onun güneyinde bugünki Paris bölgesini de içine alan ülkeye Neustrasia, ülkenin güney-batısına Akitanya, Akitanya'nın güney-batısına Gaskonya ve Rhône'a dayanan güney-doğusuna Septimania, Rhône'un doğusunda kalan ülkeye Burgundiya, Alsas ve doğusuna Alamanya, yarımadaya Brötonya deniyordu.

800'de Batı Roma imparatorluğu tâcını giyen Şarlman, hem Fransa'nın, hem Almanya'nın kralı ve imparatoru oldu. Doğuda -kuzeyden güneye- Rügen adasına, Oder ırmağına, Karpatlar'a, Tuna'ya, Belgrad'a, Dalmaçya'ya dayandı ve Pireneler'i aşıp sıradağların güney şeridini de elde etti. Kuzey sınırı Danimarka idi. İtalya'nın da -Korsika dâhil, Sicilya, Sardunya, Kalabriya, Pulya hâriç- en büyük kısmına hâkim oldu. Büyük Britanya adasına geçmedi. 843 Verdun Anlaşması ile Karolenjler'in Frank imparatorluğu, batıda Fransa Krallığı, doğuda Almanya İmparatorluğu ve ikisinin ortasında Holanda-Belçika, Ren boyu, Burgundiya'yı da içine alan (Kuzey ve Orta) İtalya krallığı olmak üzere, Karolenj hânedânı prensleri arasında bölüşüldü. Orta bölümün kuzeyine, hükümdarlarının adından alınarak Lotharingia(Loren) dendi. Bu sûretle Fransa Krallığı, Rhône'un doğusuna atılmış oldu. 870 Mersen anlaşması ile Karolenjler, Fransa ve Almanya devletlerinin sınırlarını daha belirgin çizerek ortadaki tampon bölgeyi kaldırdılar. Meuse'e dayanan bir Almanya sınırı çizdiler. Bu bölgenin güneyinde Fransız karakterli Burgundiya devleti oluşmaya başladı. Orta ve Kuzey İtalya ise, İtalya Krallığı idi ve bugünki Fransa topraklarına girmekle berâber, artık bütün Provans'ı içermiyordu.

Gerek ülke, gerek hânedân, gerek devlet, en mühimmi gerek millet olarak Fransa oluşurken, tabîatiyle Hristiyanlık bahsi pas geçilemez. Ülkeye Filistin'den gelen bu din, güneyden, daha Mîlâd'ın ilk asrının son yıllarında girdi. Ancak 500 yılına kadar çoğunluğun hâlâ pagan olduğunu söylemek doğru olur. Ancak 500 yılından başlıyarak ülke bir kaç yıl içinde hemen tamâmen Hristiyan oldu. Bunda Frank başbuğu ve Fransa devletinin kurucusu Merovenjler'in atası Kral Clovis'in pagan iken Hristiyan olmasının ve bu dîni devletinin resmî ve tek dîni îlân etmesinin dönüm noktası olduğunu söylemek gerekir. Hristiyanlık, berâberinde, yeniden Latin kültürünü ve dilini getirdi. Galya, Hristiyan olurken, artık bu dînin merkezi, bir Latin şehri olan Roma idi. 476 yılında Barbar istîlâsı altında Batı Roma İmparatorluğu târîhe karışmış, İlk Çağ sona ermiş, Orta Çağ başlamıştı. Ama Latin kültürünü, Roma Kilisesi ve başındaki Papa, devâm ettirdi ve bütün Avrupa'ya, daha doğrusu Bizans'ın erişemediği bütün Avrupa ülkelerine

yaydı. Bu târihte henüz İtalyanca'nın ve İtalyan milletinin de mevcut bulunmadığını hatırlamak lâzımdır.

Karolenjler'in can çekişme döneminde, daha 9. asrın sonlarında, küçük bir Cermen kabîlesinin beyleri olan Capet(Kape)'ler ortaya çıktı. Bugünki Paris yöresinde ortaya çıktılar. Karolenjler'in küçük beylerinden idiler. Zorlukla duka pâyesi alabildiler. Bu olay, Osmanoğulları'nın Sakarya boyunda ortaya çıkmasından yaklaşık 400 yıl öncedir. Osmanoğulları(daha doğrusu Kayıhânoğulları) da Selçukoğulları'nın epey mütevâzı' beyleri idiler. İşte bu Capet Hânedânı, Osmanoğulları'nın ileride Anadolu Beylikleri'ni tek Devlet çatısı altında toplamak için yaptıkları asırlık gayrete benzer şekilde, Fransa denen ülkedeki beylikleri birleşirmeye, önce kendilerine tâbî kılmaya, sonra fırsat buldukça ilhâk etmeye, bugünki Fransa'yı kurmaya başladılar. Osmanoğulları kadar mâhir davranıp hızlı netîce elde edememelerinin sebebi, dehâ sâhibi hükümdarlarının azlığıdır. Osmanoğulları gibi bir seriden çıkmış gibi ard arda dehâ sâhibi hükümdarlar sergiliyemediler. Ancak Philippe August, Saint Louis, 11. Louis gibi dehâ sâhibi krallar döneminde ciddî sayılacak ilerlemeler gösterdiler. Osmanoğulları, Selçuklu dönemindeki Anadolu Türk birliğini tekrar kurmak için bir buçuk asır harcadılarsa, bu iş Capet'ler Fransası için 500 yıl sürdü. Bunda Fransa'daki feodalitenin Anadolu'dakinden daha sağlam ve inatçı temellere oturmasının te'sîrini de belirtmem gerekir.

1000 yılından önce Capet'ler, Paris'te Fransa krallık tahtına sağlam şekilde yerleşmiş bulunuyorlardı. Ve artık bir Fransız milleti vardı. Fransızca konuşuyordu (Latince, 16. asır ortalarına kadar hâlâ resmî dildir). Kelt'liği ve Cermen'liği ortadan kaldıramamışsa da, geniş ölçüde hazmetmiş, Latin'leştirmiş, Roman'laştırmış, Fransız'laştırmıştı. Ancak bu Capet'ler, o kadar az bir toprağın sâhibi idiler ki... Az bir toprağın doğrudan hükümdarlığı ile yetiniyorlardı. Ancak bütün Fransa'da kral titrini taşıyan tek hükümdardılar. Bu sıfatla, çoğunluğu kont unvânı taşıyan bir sürü Fransız hükümdârının ve devletçiğinin metbuu bulunuyorlardı. Ve bu metbûluk, çok gevşekti. Kral'ın, bu mahallî devletlerin hânedanları, onların tahta geçmeleri, hakları üzerinde, hiç bir yetkisi yoktu. Krala az bir asker ve ondan da az bir vergi verirlerdi. Capet'lerin ilk zamanlarında Kuzey-batı Fransa'ya kuzeyden yeni bir Cermen akını oldu. Normanlar gelip yerleşti ve Paris'in hemen kuzey sûrlarından başlıyarak dukalıklarını kurdular. Ancak inanılmıyacak kadar kısa zamân içinde Cermen dilini bırakarak Fransızca konuşmaya başladılar. Daha batıda ve güney-batıda Brötonlar ise, yarımadadaki dukalıklarında Kelt'liklerini, günümüze kadar korudular, hâlâ Fransızca konuşmuyorlar.

Capet'ler, Seine ve Loire ırmakları arasındaki toprakların beyleri idiler. Merkezleri Paris şehri idi. Buraya Fransa Dukalığı dediler ve bu isim giderek bütün ülke için kullanılmaya başlandı. Kral olduktan hayli zaman sonra bile doğrudan yönetimlerindeki eyâletler, Paris'in merkez olduğu Ile-de-France ile bunun hemen güneyinde Orléans'ın merkez olduğu Orléanais'den ibâretti. Önce, askerî kuvvetlerinin yetersizliğinden ve top denen silâh olmadığı için feodallerin şatolarını, kalelerini, sûrlarını yıkamadıklarından, evlenme yoluyle Fransa beyliklerini ele geçirmeye başladılar. Çeşitli eyâletlerde kralların oğulları, torunları, Capet hânedânının yan dalları olarak, mahallî kontlukların, dukalıkların başına geçtiler. Osmanoğulları'nın çok

merkeziyetçi Devlet fikirlerine çok aykırı, ama dîğer Türk devletlerinde de şehzâdelerin durumlarına epey benzer bir durum sergileniyordu.

Fransız beylikleri yavaş yavaş, doğrudan Kral'ın topraklarına katılmaya başlandı. Bu iş çok ağır oldu ve asırlar sürdü. Almanya'da olduğu gibidir. Almanya'da nasıl Habsburg hânedânından bir İmparator, Viyana'da oturuyor, Avusturya dışında pek az Alman toprağına doğrudan hükmetmediği halde yüzlerce Alman devletçiğinin metbuu bulunuyorsa, Fransa'da da bu şekilde idi. Ancak Fransa birliğini, Almanya ve İtalya'dan asırlarca önce yaptı. İspanya ve İngiltere gibi devletlerse bu oluşumu hemen hiç yaşamadılar veya erken zamanlarda çözümlediler.

Her Fransız devletinin Kral'a ve merkeze bağlılığı ayni derecede değildi.Meselâ Burgonya ve Brötonya dukalıkları, bir zamanlar Normandiya dukalığı, Guyana dukalığı, Tuluz kontluğu, Şanpanya kontluğu, Flandr kontluğu, Navar krallığı, hemen hemen bağımsızdı. Fransa Kralı'nı metbû tanırlardı, o kadar. Feodal devletlerin Tâc'a alınıp ilhâkı kısaca şu tarihlerde oldu:

Ile-de-France'ın kuzeyinde Picardie eyâleti 1185'te, fakat kesin şekilde 1477'de ilhâk edildi. Daha kuzeyde Artois 1477'de, kesin şekilde 1659'da ilhâk edildi(1493, 1526, 1529'da kaybedildi). Daha kuzeyde Flandre(ki Belçika Frandrı'nı da ihtivâ eder) 1435'te, kesin şekilde 1668'de ilhâk edildi(1526 ve 1529'da kaybedildi). Ile-de-France'ın doğusundaki kudretli Şanpanya kontluğu ilk def'a 1285'te ilhâk edilerek Capet'li Krallar, doğuya doğru geniş nefes aldılar. Şanpanya'nın doğusunda Loren (Lorraine, Alm.Lothringen) dukalığı yer alır. Burada Fransızlar'ın yanında Almanlar da vardır, gittikçe azınlığa düşmüşlerdir. Alsas ise hâlâ Almanca konuşur. Loren 1766'da Almanya'dan koparılıp ilhâk edildi. Ancak 1871-1919=48 yıllık Almanya yönetimi vardır, 1939-45'te yeniden Almanya'ya ilhâk edildi. Strasbourg piskoposluğunun ve şehrinin ilhâkı ise daha 1681'dedir. Alsas'ın büyük şehridir. Alsas 1648'de ilhâk edilmekle berâber, yukarıda gösterilen ayni târihlerde Loren'le berâber Almanya'ya âid olmuştur. Fransa Ren'e dayalı tabîî hudut sloganını asırlarca kullanarak, Almanca konuşan Alsas'ı Almanya'dan ayırmıştır. Alsas-Loren'in güneyinde, İsviçre sınırının batısında Franche-Comté denen eski Burgonya Kontluğu(Burgonya Dukalığı ile karıştırmamalıdır, sonra ikisi birleşmiştir, zâten ayni hânedâna âiddi) yer alır. 1477'de ilhâk edilmiş, 1493'te Almanya'ya bırakılmış, ancak 1678'de Fransa'ya geçmiştir. Halbuki burası Fransız toprağıdır, yânî halk Fransızca konuşur. Mulhouse şehri 1798'de ve Montbéliard prensliği 1801'de Fransa'ya geçti. Franche-Comté'nin batısında ve Şanpanya kontluğunun doğusunda Burgonya Dukalığı uzanır. Burada Capet'lerin bir dalı hüküm sürüyordu. Bununla berâber 15. asrın 2. yarısında o derecede büyük bir kudret kazandılar ve Holanda'ya doğru genişlediler ki, Paris'teki kuzenleri kralı düşürüp kendileri Fransa kralı olmak istediler. 1002'de Burgonya'da geçici bir hâkimiyet kuran Kral, bu önemli eyâleti ancak 1478'de ilhâk edebildi. Bu da son duka Charles le Téméraire=Dikkafa'nın bir kız çocuğu bırakarak genç ölmesiyle ve 11. Louis'nin siyâsî dehâsı ve direnciyle kaabil oldu. Avrupa'da toprağın, ülkenin ve devletin, hükümdârın ve senyörün şahsî malı sayılıp buna göre alelâde mülkün tâbî bulunduğu verâset yasaları mûcibince el değiştirmesi, çok şaşırtıcı netîcelere sebeb olmuştur.

Ile-de-France'ın batısında Normandiya Dukalığı, 1204'te alındı. 1419'da kaybedildi, 1450'de kesin şekilde ilhâk edildi. Bu sûretle Kral, rahat şekilde denize ve okyanusa çıkabildi. Normandiya'nın güney-batısında üstelik Fransızca da konuşmayan Kelt asıllı Brötonlar'ın yaşadığı Brötonya dukalığında Capet'lerin bir dalı hükümrân olabildi. Fakat dukalık 1491 ve kesin şekilde ancak 1532'de ilhâk edildi. Brötonya'nın doğusunda, Normandiya'nın güneyinde, Orléanais'nin batısında Maine Kontluğu, gene Capet'lerin bir dalınca yönetilip 1481'de ilhâk edildi. Bunun güneyinde Anjou Kontluğu, 1204'te alındı, 1246'da kaybedildi, 1328'de ilhâk edildi. Anjou doğusunda Touraine Vikontluğu, 1204'te ve kesin şekilde 1584'te ilhâk edildi. Bunun doğusunda, Burgonya batısında ve Orléanais güneyinde Berry, 1100'de kazanıldı, 1360'ta kaybedildi, 1601'de kesin şekilde ilhâk edildi. Berry kontluğu doğusunda ve Burgonya batısında Bourbonnais, Capet'lerin Bourbon dalınca yönetildi, 1527 ve kesin olarak 1531'de ilhâk edildi.

Bourbonnais'nin güney-doğusunda ve Burgonya'nın güneyinde Lyonnais, 1529-31'de ilhâk edildi. Kuzeyde Bourbonnais ve güneyde Toulouse arasındaki Auvergne Kontluğu, 1213'te ilhâk edildi, 1538'de kaybedildi, 1610'da kesin şekilde Tâc'a alındı. Auvergne'in doğusunda Dauphiné Kontluğu, 1349-64 arasında ilhâk edilip bu ülkenin hükümdarlık pâyesi nezâketen(par courtoisie) 19. asra kadar Fransa velîahdlerine verildi (İngiltere velîahdine Galler Prensi denmesi gibi). Dauphiné'nin kuzey-doğusunda Savoie 1536-59'da geçici olarak ilhâk edilip ancak 1860'ta 3. Napoléon tar.Fransa'ya kazandırıldı. Burada halk yarı yarıya İtalyan'dır, bugün İtalyanca konuşanlar epey azalmıştır. Nice Kontluğu da Savoie ile berâber 1860'ta İtalya'dan koparıldı. Provence ise 1481-86 arasında ilhâk edildi. Provans, bilhassa bu eyâletin en doğusu olan Nice'in bir çok yöresinde İtalyanca konuşuluyordu, şimdi çok azaldı. Korsika adası 1768'de Fransa'ya katıldı, hâlâ halkın tamâmı bir İtalyanca lehçesi konuşuyor.

Provence, Akdeniz'e dayanır. Akdeniz'in daha batıdaki sâhilleri ise, İspanya'ya kadar, çok kudretli Toulouse Kontluğu'na âiddi. 1229 ve kesin şekilde 1329'da Tâc'a alınarak Fransa Kralı, rahatça Akdeniz'e çıktı ve Pireneler'e dayandı. Toulouse Kontluğu'na âid Languedoc eyâletinin, Akdeniz'e de dayanan güney-doğusunda Roussillon, 1462 ve 1475'te alındı, 1493'te İspanya'ya geçti, 1659'da İspanya'dan alındı. Bugün burada halk hâlâ Katalanca konuşur. Roussillon'un batısında, Pireneler üzerinde Foix Kontluğu 1589 ve kesin şekilde 1607'de Tâc'a alındı. İspanya sınırının kuzeyinde Okyanus'a doğru Béarn, 1589 ve kesin şekilde 1607'de ilhâk edildi. Bu yörelerde hâlâ Baskça konuşuluyor. Bu topraklarda Navar Krallığı vardı ki, son zamanlarında Capet'lerin bir dalı hüküm sürüyordu ve 1589'da 4. Henri, Navar krallığından Fransa kralı olunca iki krallık birleşti ve sonuna kadar Fransa krallarına Fransa ve Navar Kralı dendi. Bu sûretle Gaskonya, 1589 ve 1607'de ilhâk edildi. Gaskonya kuzeyinde, Atlantik'e dayalı Guyana(Guyenne) Dukalığı -ki Bordeaux limanını da içine alır- 1453'te alındı, 1469-72 yılları dışında Fransa'da kaldı. Atlantik üzerinde güneyde Guyana ve kuzeyde Brötonya dukalıkları arasında Poitou Kontluğu, 1204'te ilhâk edildi, 1369'da kaybedildi, 1416'da geri alındı. Doğuda Marche ve Berry, kuzeyde Anjou ve Touraine'e kadar uzanıyordu, merkezi Poitiers idi.

Fransa sınırlarını İspanya, İtalya, Belçika-Holanda, bilhassa Almanya ile çekişti. Ancak denizle ayrıldığı İngiltere ile çekişmesi Yüzyıl Savaşı'nı oluşturdu ve sonunda İngiltere'yi Avrupa kıt'asından söküp attı. 1066'da Normandiya Dukası'nın İngiltere'ye çıkarak asırlar boyunca (15. asır sonlarına kadar) İngiltere'de Fransız krallar dönemini açması, Fransa'yı müşkil durumda bıraktı. Zîrâ bu Fransız asıllı krallar, İngiltere kralı oldukları, Fransa'da da ülkelere sâhib oldular. Bir def'a Normandiya, babadan kalma mülkleri idi. Sonra gerek Fransa ile savaş, gerek verâset, ölüm ve evlenme yoluyle, Fransa'da daha büyük ülkeleri ellerine geçirdiler. 1066'dan îtîbâren İngiltere Kralı, Normandiya dukası olarak, gûyâ Fransa Kralı'nın tâbii idi. Fransa'da Normandiya'yı oluşturan eyâletleri elinde tutuyor, Loire güneyinde bile toprakları bulunuyordu. 1200'den sonraki yıllarda bununla yetinmeyip İngiltere, Fransa'daki topraklarını genişleştikçe genişletti. 1223'e kadar Brötonya, Poitou, Guyana ve Gaskonya'ya hâkim olarak güneyde İspanya(Navar ve Aragon krallıkları) sınırına dayandı. Doğuda sınır Auvergne idi. 1328'de Bordeaux'dan Bayonne'a kadar bütün kıyıları da aldı. Fransa'yı Atlantik'ten, hattâ Manş Denizi kıyılarından attı. Marche, Auverge, Berry, Maine, Anjou eyâletlerine hâkim oldu. Fransa Kralı, Ile-de-France'ı zorlukla elinde tuttu. 14. asırda durum değişti. Fransa kaybettiklerini geri almaya başladı. Ancak savaş 15. asırda da devâm etti. Bu asrın son yarısında İngiltere, bütün Fransa topraklarından çekildi.

16. asırda 1. François döneminde, Şalkent'in bütün savletine rağmen, Türkiye'nin Şarlkent'i hem Almanya'dan, hem Doğu Akdeniz'de İspanya'dan şiddetle vurması sâyesinde Fransa Krallığı iyice gelişti. İspanya ve Almanya'dan sonra en önemli Hristiyan devlet hâline geldi. Hem Almanya, hem İspanya Habsburgları ile başarıyla mücâdele etti. 1589'da Capet'lerin Valois kolu yerine, 4. Henri ile Bourbon kolu kral oldu. Bu kral devrinde gelişme önemli şekilde devâm etti. İspanya'nın savleti kırıldı ve Almanya durduruldu. 4. Henri'nin oğlu 13. Louis döneminde Başbakan Richelieu'nün siyâsî dehâsıyle Almanya da hezîmete uğratıldı. 1648 yılında Otuz Yıl Savaşı sonrasında artık en kudretli Hristiyan devleti İspanya değildi, Fransa idi. İsveç gibi dâimâ ve meslekten devamlı ordusunu kurdu. Yükseliş dönemine girdi. 1763 yılına kadar en kudretli Avrupa devleti olmak durumunu muhâfaza etti. 1756-63 Yediyıl Savaşı'nı hiç beklenmedik şekilde kaybetti. Bu savaşı kazanan İngiltere ve müttefiki Prusya'ya gün doğru. İngiltere, Fransa'yı ikinciliğe iterek en kudretli Hristiyan devleti oldu. Fransa, Kanada'daki, Birleşik Amerika'daki, Hindistan'daki sömürgelerini kaybetti. Bu savaşı kazansa idi bugün İngilizce yerine Fransızca dünyâya hâkim olacak, Kuzey Amerika, Fransızca konuşan bir Latin ülkesi hâline gelecekti. Ancak Fransızca'nın diplomasi ve edebiyat dili olarak lingua franca değeri, denebilir ki 1940 yılına kadar Dünyâ'nın en büyük kısmı üzerinde kudretini muhâfaza etti.

1771 yılında Fransa, İngiltere'den sonra Dünyâ'nın 2. önemli devleti idi. Sonra Rusya, sonra Türkiye geliyordu. 1800-1814 arasında Napoléon döneminde, târîhinde ilk ve son def a olarak Dünyâ'nın 1. devleti oldu ve 1812'den îtibâren İngiltere gene 1. devlet statüsüne geçti. 2. devlet olma durumunu 1871'e kadar muhâfaza etti ve bu târihte birleşen Almanya'ya terketti. Ancak, Orta Çağ asırlarından bu yana, hiç bir zaman büyük devlet(grande puissance) durumunu kaybetmiyen bir kaç devletten biri olarak kaldı.

1763 Paris Anlaşması ile Kuzey Amerika(bugünki A.B.D. ve Kanada) ve Hindistan sömürgelerini İngiltere'ye bırakınca, elinde, 17. asırda edindiği pek az bir sömürge kaldı. Ancak Birleşik Amerika'yı İngiltere'ye yâr etmedi. Amerikan İstiklâl Savaşı'nı askerle ve diplomasiyle destekliyerek İngiltere'yi bu topraklardan mahrûm etti. Ama, bu büyük ülkenin İngilizce konuşan yeni bir devlet olmasını önliyemedi. Fransızca, ancak Kanada'nın Kebek eyâletine sığınabildi.

1830 Cezâyir çıkartmasıyle yeniden Avrupa dışı sömürge hamlesine girişti. En el deymemiş kıt'a Afrika idi. Bu kıt'aya musallat olarak kıt'anın en büyük kısmının hâkimi oldu, veyâ başka bir tâbirle Kara Kıt'a'yı, rakıybi İngiltere ile paylaştı. Üçüncü Napoléon(1852-1871), sömürgecilik politikasına ağırlık verdi ve başarı kazandı. Üçüncü Cumhûriyet, bu politikayı 19. asrın son ve 20. asrın ilk çeyreğinde doruğuna çıkardı.

Târîhî Demografi

Fransa, 19. asır ortalarına kadar, denebilir ki, nüfûs üstünlüğüyle Avrupa devletleri arasında öne çıktı. 1771'den 1871'e kadar 100 yıl, Dünyâ'nın 1. kara ordusunu elinde tuttu. 1871'de bu durumunu Almanya lehine kaybedip 2.'liğe düştü. Fakat bu 2. kara ordusunu 1940'a kadar muhâfaza edebildi.

Yeni Çağ'ın eşiğinde, 1453'e doğru Dünyâ nüfûsu 400 milyondan ibâretti. Bugünki sınırları içinde Fransa'da 14 milyon nüfus yaşıyordu. İngiltere-Galler-İskoçya-İrlanda nüfusunun toplamı ise 4 milyondan ibâret ve yalnız İngiltere'nin 2 milyondan az fazla olduğu düşünülürse, Fransa'nın nüfus kudreti anlaşılır. 1453'te Paris 250.000 nüfûsuyle, Avrupa kıt'asının bir Arab şehri olan Granada'dan sonra 2. büyük şehri idi. Londra nüfûsu henüz 75.000, Venedik 190.000, İstanbul 100.000 idi. Toulouse şehrinde nüfus 35.000 idi ki, o çağda çok önemli beldelerin nüfûsu idi.

1592 yılında, 4. Henri'nin yönetiminde kalkınmaya başlayan Fransa Krallığı, İspanya ve Almanya'dan sonra en önemli Hristiyan devletti. Sonra İngiltere, sonra Venedik geliyordu. Avrupa'da 469.000 km² ve Kanada'da 673.000 km² (sonuncusunda nüfus 150 binden az), toprağı ve 15.000.000 nüfûsu elinde tutuyordu(bütün ingiltere krallığında nüfus 5,9 milyon). İç savaşla 1590'da 200.000'e düşen Paris nüfusu, 1600'e doğru 450.000'i, 1. François dönemindeki nüfûsunu buldu. Lyon(90 bin), Marsilya(90), Nantes(50) dîğer büyük şehirlerdi. Ancak Londra, 550.000 nüfusla Paris'i geçmiş, Hristiyan dünyâsının en büyük şehri durumuna gelmişti.

1700 yılında Fransa Krallığı, 4. Henri'nin torunu 14. Louis'nin 72 yıllık saltanatının sonlarına doğru, en kudretli Hristiyan devleti idi. İspanya, Almanya, İngiltere aleyhine çok ilerleme kaydetmişti. İngiltere, kendini okyanuslara atarak kudretini dengeliyordu. Ama hâlâ başta Türkiye, Asya devletleri, Avrupa devletlerinden daha büyük bir önem, kudret ve serveti ellerinde tutuyorlardı(İran, Hindistan, Çin). 4.494.364 km² toprağı ve 21.406.000 nüfûsu vardı. Asıl Fransa 527.684 km² ve 20.310.000 nüfuslu olup 1.096.000 kadar nüfus, 4 milyon km² 'ye yaklaşan bâkir sömürgelerde yaşıyordu. Büyük şehirleri Paris(730), Lyon(100), Marsilya(90), Nantes(50) idi. Hindistan'da hepsi 509 km² ve tutan bâzı iskeleler, Güney Amerika'da Fransız Guyanası, Afrika'da hepsi 7.353 km² tutan Seyşel, Maurice, Réunion, Komor adaları ile Dakar iskelesi, Kuzey

Amerika'da Haiti adasının doğu yarısı, Martinik, Guadeloupe, St.Lucie adaları ve kuzeyde St-Pierre ve Miquelon adacıkları, Kanada'da bugünki Prens Edward, Yeni Brunswick, Yeni İskoçya eyâletleri ile Kebek, Manitoba ve Ontario eyâletlerinin güneyi ve bugünki Birleşik Amerika'nın 14 eyâletini oluşturan topraklar(Louisiana, Arkansas, Oklahoma, Missouri, Iowa, Minnesota, Kansas, Illinois, Ohio, Michigan, Wisconsin, Alabama, Mississippi, Indiana) Fransız sömürgeleri idi. Asıl Fransa'nın 20,3 milyon nüfûsu hâlâ korkutucu idi(İngiltere 4,5 ve bütün Büyük Britanya ve İrlanda 8,5 milyon).

1750'de 15. Louis'nin 59 yıllık saltanatının olgunluk dönemindeyiz. Fransa daha gelişmiştir. 5.396.262 km² ve 22.653.000 nüfustur(Paris 600, Lyon 103, Marsilya 101, Nantes 99, Bordeaux 94, Versailles 82, Toulouse 78, Rouen 76, Lille 65 bin). Asıl Fransa 527.684 km² ve 21.320.000 nüfustur. Geri kalan 1.323.000 nüfus, 4 milyon km² 'ye yaklaşan bâkir sömürgelerdedir ve çoğu sömürge halkıdır. Bugünki A.B.D.'de günümüzün 4 eyâletinin daha topraklarını elde etmiştir (North Dakota, South Dakota. Colorado, Nebraska). En büyük rakıybinden 21.3 nüfûsuyla hâlâ çok üstündür(asıl İngiltere 6 ve bütün Büyük Britanya ve İngiltere 10,5 milyon).

1800 yılında General Bonaparte'ın 1. konsül unvânıyle cumhur başkanı olduğu Birinci Cumhûriyet Fransası, Dünyâ'nın en kudretli devletidir: 3.818.849 km², 31.131.000 nüfus (Paris 700, Lyon 130, Marsilya 115, Nantes 96, Bordeaux 95, Rouen 85, Brüksel 80, Toulouse 80, Versailles 80, St.Etienne 76, Lille 70, Amiens 50, Besançon 50, Gand 50, Liège 50 bin). Avrupa'da Fransa(550.986 km², 27.400.000) ve Belçika'yı (30.532 km², 2.500.000) içeriyordu(Büyük Britanya ve İrlanda 11,4 milyon). Kanada'yı kaybetmişti. Fakat bugünki Birleşik Amerika'nın 15 eyâletini oluşturan toprakları hâlâ elinde tutuyordu(Louisiana, Arkansas, Oklahoma, Missouri, Iowa, Minnesota, North Dakota, South Dakota, Montana, Idaho, Oregon, Wyoming, Colorado, Nebraska, Kansas).

1825 yılında Fransa, Dünyâ'nın İngiltere'den sonra 2. devleti idi. Birinci İmparatorluk döneminde Napoléon'un Avrupa kıt'aındaki muazzam fetihlerini 10 yıl bile elinde tutamadığı için Napoléon Fransası'nı pas geçiyorum. Bu Fransa, 1940'lar Hitler Almanyası gibi, korkunç bir Avrupa devleti idi. Çok büyük ülkeleri ve bir sürü bağımlı devleti ihtivâ ediyordu. Şarlman ve Şarlkent imparatorluklarına benziyordu. 1825'te İkinci Kraliyet döneminde, 10. Charles'ın saltanatının başındayız: 845.690 km², 32.143.000 n.(Paris 1.000.000, Lyon 146, Marsilya 116, Bordeaux 94, Rouen 90, Nantes 79, Lille 86, Toulouse 54, Strasbourg 50 bin=1.715.000). Asıl Fransa 536.406 km², 31.150.000 nüfustur(Büyük Britanya ve İrlanda 21.4 milyonla artık Fransa'ya yaklaşmaktadır). Sömürgeler şöyledir: Afrika'da Réunion adası 2.511 km², 70.000 + Komor adaları 2.167 km², 14.000 + Senegal 209.970 km², 600.000=214.648 km², 684.000 n. Kuzey Amerika'da St.Pierre ve Miquélon adacıkları 241 km², 1.000 n. + Martinik adası 1.106 km², 8.000 + Guadeloupe adası 1.780 km², 71.000 = 3.127 km², 152.000 n. Güney Amerika'da Fransız Guyanası 91.000 km², 140.000 n. Asya'da Hindistan iskeleleri 509 km², 140.000 n.

1850 yılında, İkinci Cumhûriyet döneminde, henüz imparatorluğunu îlân etmemiş Prens Louis Napoléon'un cumhurbaşkanlığında Fransa, gene İngiltere'den sonra Dünyâ devletleri arasında 2.'dir: 1.078.486 km², 39.223.000 n.(Paris 1.398.000, Lyon 255,

Marsilya 209, Bordeaux 130, Lille 106, Nantes 92, Toulouse 90, Rouen 82, St-Etienne 74, Toulon 68, Strasbourg 66, Le Havre 59, Brest 54, Amiens 50, Nîmes 50, Cezâyir 50 bin= 2.883.000). Modern sanâyî başlamış, şehirler, proleterya nüfûsu ile dolmak yoluna girmiştir. Asıl Fransa 536.406 km², 35.425.000 nüfustur(Büyük Britanya ve İrlanda 27,8 milyon nüfusla Fransa'ya çok yaklaşmıştır). Yeni sömürgeler elde etmiştir: Okyanusya'da Yeni Kaledonya adası 18.653 km², 60.000, Polinezya adaları 4.007 km², 40.000, bilhassa Cezâyir 209.636 km², 2.554.000 n.(Sahrâ dâhil değildir).

1875 yılında Fransa, 1870-71 Almanya savaşı yıkımından çıkmış, Üçüncü Cumhûriyet döneminin ilk yıllarındadır: 2.521.485 km², 44.596.000 n.(Paris 2.210.000, Lyon 339, Marsilya 329, Bordeaux 204, Lille 164, Roubaix 138, Toulouse 132, St.Etienne 117, Nantes 116, Rouen 107, Le Havre 92, Reims 75, Toulon 72, Brest 69, Amiens 67, Nîmes 65, Angers 61, Montpellier 61, Limoges 58, Nancy 56, Rennes 55, Besançon 52, Le Mans 50; Cezâyir 54, Vahrân(Oran) 50 bin=5.697.000). Modern sanâyî iyice kurulmuş, modern ulaştırma buna eklenmiştir. Asıl Fransa 528.577 km², 36.626.000 nüfustur(Büyük Britanya ve İrlanda 32.6 milyon, Almanya 42.4 milyon, Avusturya-Macaristan 37.6, Rusya 89,4 milyon). Sömürgelerin durumu şöyledir: Asya'da Fransız Hindistanı 509 km², 270.000 + Koşinşin 64.700 km², 1.431.000 + Kamboç 181.000 km², 2.000.000=246.209 km², 3.701.000 n. Afrika'da Cezâyir 1.138.364 km², 2.534.000 + Senegal 209.970 km², 800.000 + Gabon 277.000 km², 200.000 + Réunion 2.511 km², 223.000 + Komor 2.167 km², 30.000 = 1.630.012 km², 3.787.000 n. Amerika ve Okyanusya sömürgeleri 1850'deki gibidir.

1825 Dünyâ nüfûsu yaklaşık 956,3 milyondur. 1850'de Dünyâ'da 92 devlet ve 1.137,3 milyon nüfus vardır. 1875'te devlet sayısı 58'e inmiş, nüfus 1.326,4 milyona çıkmıştır. 1900'de devlet sayısı Dünyâ târîhinde asgarîye inerek nüfus 1.491,3 milyona çıkmıştır. 1915'te 55 devlet 1.781,7 milyon Dünyâ nüfûsunu paylaşmıştır. 1925'te devlet sayısı 67(1940'ta 63) ve Dünyâ nüfûsu 1.964,5 milyondur. 1950'de devlet sayısı 88(1974'te 151, 1979'da 166) ve nüfus 2.346.978.000'dir(1990'da 5,5 milyar oldu). Şehirleşme tabîatiyle Fransa'da da görülür. Fakat bugüne kadar Paris dışında hiç bir dev şehir oluşamamıştır. İngiltere'de yalnız Londra'nın oluşmasına benzer. Rusya, İtalya, İspanya, Almanya, Japonya, Çin, Brezilya, Kanada, Birleşik Amerika, Hindistan gibi dîğer büyük devletlerde ise birden fazla dev şehir ve büyük merkezler oluşmuştur.

1900 yılı, Fransa Cumhûriyeti'nin çok geliştiği, Paris'in Altın Çağ'ını yaşayıp dünyânın san'at ve entelektüel merkezi olduğu dönemdir. Sömürgecilik çok gelişmiş, büyük ülkelere el konmuştur. Fransa, İngiltere ve Almanya'dan sonra Dünyâ'nın 3. önemli devletidir. Rusya ve Birleşik Amerika, sonra Avusturya-Macaristan, Türkiye, Japonya, İtalya ve Çin, dîğer büyük devletlerdir: 11.393.572 km², 76.391.000 n.(Paris 4.095.000, Marsilya 491, Lille 474, Lyon 459, Bordeaux 210, Toulouse 149, St-Etienne 146, Nantes 132, Le Havre 130, Rouen 116, Reims 108, Nice 105, Nancy 101, Toulon 101; sömürgelerde Saygon 190, Tûnus 170, Cezâyir 147, Hanoy 103 bin= 18 büyük şehirde toplam 7.427.000 n.). Asıl Fransa 528.577 km², 38.962.000 n.(Büyük Britanya ve İrlanda 41.5 milyonla artık Fransa'yı geçmiştir, Almanya 56,4, İtalya 33,3, Avusturya-Macaristan 45,6, A.B.D. 85,8 milyon). Sömürgeler: Asya'da Fransız Hindistanı 509 km², 273.000 + Kamboç 181.000 km², 2.000.000 + Laos 231.400 km², 605.000 + İndoşin

334.334 km², 12.000.000(bugünki Viet-Nam)+Çin'de Luang-Çeu limanı 842 km², 100.000 + Arabistan'da Şeyhu's-Sa'îd 1.622 km², 1.000 n. = 749.706 km², 14.979.000 n. Afrika'da Tûnus 125.180 km², 1.906.000 + Cezâyir 2.204.864 km², 4.800.000 + Fransa Batı Afrikası 4.675.470 km², 10.000.000 + Fransız Ekvator Afrikası 2.370.000 km², 2.500.000 + Madagaskar 590.003 km², 2.505.000 + Komor adaları 2.167 km², 88.000 + Réunion adası 2.511 km², 88.000 + Cibûti 21.700 km², 50.000 + Güney Kutbu Adaları 6.776 km², boş = 9.998.701 km², 21.935.000 n. Kuzey Amerika'da Martinik adası 1.106 km², 207.000 + Guadeloupe adası 1.780 km², 182.000 + St.Pierre ve Miquelon 241 km², 6.000 = 3.127 km², 395.000 n. Güney Amerika'da: Fransız Guyanası 91.000 km², 31.000 n. Okyanusya'da Yeni Kaledonya 18.653 km², 51.000 + Polinezya adaları 4.007 km², 38.000 = 22.660 km², 89.000 n.

1915 yılı, Birinci Cihan Savaşı'nın başlangıç senesidir. 11.792.189 km², 83.957.000 n.(Paris 4.568.000, Marsilya 551, Lyon 524, Lille 466, Bordeaux 262, Nantes 171, Toulouse 150, St-Etienne 149, Nice 143, Le Havre 136, Rouen 125, Nancy 120, Reims 115, Toulon 105; Saygon 310, Tûnus 183, Cezâyir 172, Hanoy 150, Long Quyen 148, Merrâkeş 111, Fâs 101 bin = 8. 882.000). Asıl Fransa 528.577 km², 39.800.000(Büyük Britanya ve İrlanda 46,5, Almanya 68,2). Sömürgeler 1900'deki gibidir, nüfûs artmıştır. Fas da eklenmiştir(398.627 km², 4.500.000).

1925 yılı, Cihan Savaşı sonrası, çağdaş devrin başı, sömürgeciliğin zirvesini bulup hafif inmeye başladığı yıllardır. Fransa, İngiltere ve A.B.D. gibi iki Anglo-Sakson devletinden sonra 3. önemli devlettir. 12. 530.353 km², 99.852.000 n.(Paris 5.190.000, Lyon 699, Marsilya 652, Lille-Roubaix 463, Bordeaux 256, St.Etienne 194, Nantes 185, Nice 184, Toulouse 181, Strasbourg 174, Le Havre 159, Rouen 123, Toulon 115, Nancy 114, Clermont-Ferrand 112, Reims 111, Mulhouse 100; Saygon 383, Şâm 227, Cezâyir 226, Tûnus 186, Haleb 157, Vahrân(Oran) 150, Merrâkeş 149, Beyrût 120, Dârülbeydâ(Casablanca) 107 bin, toplam 10.808.000). Asıl Fransa 550.979 km², 40.870.000(Büyük Britanya ve İrlanda 48,3, Almanya 63,4, İtalya 40,5, A.B.D. 113,6 milyon). Sömürgeler: Asya'da Suriye 181.337 km², 1.700.000 + Lübnân 10.170 km², 658.000 + Hatay(İskenderun Sancağı) 5.545 km², 275.000 + Fransız Hindistanı 509 km², 284.000 + Kamboç 181.000 km², 2.466.000 + Laos 231.400 km², 837.000 + İndoşin(Viet-Nam) 334.334 km², 16.332.000 +Luang-çeu 842 km², 208.000 + Şeyhu's-Sa'îd 1.622 km², 1.000 = 986.759 km², 22.761.000 n. Afrika'da Tûnus 125.180 km², 2.160.000 + Cezâyir 2.204.864 km², 6.065.000 + Fransız Fâsı 398.627 km², 4.229.000 + Fransız Batı Afrikası 4.675.470 km², 13.542.000 + Fransız Ekvator Afrikası 2.370.000 km², 3.128.000 + Madagaskar 590.033 km², 3.490.000 + Komor 2.167 km², 111.000 + Réunion 2.511 km², 187.000 + Cibûti 21.700 km², 65.000 + Fransız Kamerunu 422.000 km², 743.000 + Fransız Togosu 56.500 km², 300.000 + Güney Kutbu Adaları 6.776 km², boş = 10.875.828 km², 35.597.000 n. Kuzey Amerika'da aynı yerler toplam 3.127 km², 485.000 n. Güney Amerika'da Fransız Guyanası 91.000 km², 44.000 + Okyanusya'da ayni adalar toplam 22.660 km², 95.000 n.

1940'ta İkinci Cihan Savaşı başlangıcında Fransa ve sömürgelerinde 200.000 üzerinde 18 şehirde 11.490.000 nüfus yaşıyordu ki, büyük şehirlerdeki toplam nüfus bakımından sırasıyla İngiltere, Almanya, A.B.D., Japonya, Rusya'dan sonra ve İtalya,

Çin, Brezilya'dan önce geliyordu. Şu şehirler: Paris 5.459.000, Marsilya 914, Lyon 769, Lille 507, Bordeaux 282, Toulouse 224, St-Etienne 213, Nice 206, Nantes 204; Saygon 522, Cezâyir 442, Dârülbeydâ(Casablanca) 377, Haleb 320, Şâm 286, Tûnus 278, Vahrân(Oran) 241, Beyrût 234, Merrâkeş 210 bin.

1950'de İkinci Cihan Savaşı sonunda Fransa: 11.545.123 km², 93.197.000 n.(Paris 5.500.000. Marsilya 649, Lyon 607, Lille 406, Toulouse 267, Bodeaux 256, Nice 228, Nantes 213; Dârülbeydâ 650, Cezâyir 564, Tûnus 498, Vahrân 283, Merrâkeş 254, Rabât 220, Dakar 200, Fâs 200 bin = 16 şehirde 10.995.000 nüfus). Asıl Fransa 550.986 km², 41.972.000 n.(Büyük Britanya ve Kuzey İrlanda 50,1, İtalya 48.4 milyon). Sömürgeler: Asya'da Arabistân'da Şeyhu's-Sa'îd 1.622 km², 2.000 n. Afrika'da Tûnus 125.180 km², 3.414.000 + Cezâyir 2.204.864 km², 8.812.000 + Fransız Fâsı 398.627 km², 8.540.000 + Fransız Batı Afrikası 4.675.470 km², 16.535.000 + Fransız Ekvator Afrikası 2.370.000 km², 4.386.000 + Madagaskar 590.033 km², 4.350.000 + Komor adaları 2.167 km², 169.000 + Réunion adası 2.511 km², 252.000 + Cibûti(Fransız Somalisi) 21.700 km², 56.000 + Fransız Kamerunu 422.000 km², 3.006.000 + Fransız Togosu 56.500 km², 982.000 + Güney Kutbu adaları 6.776 km², boş = 10.875.828 km², 50.504.000 n. Kuzey Amerika'da Martinik adası 1.106 km², 277.000 + Guadeloupe adası 1.780 km², 285.000 + St-Pierre ve Miquélon adaları(Kanada kıyılarında) 241 km², 5.000 + 3.127 km², 567.000 n. Güney Amerika'da Fransız Guyanası 91.000 km², 29.000 n. Okyanusya'da Yeni Kalendonya adası 18.653 km², 64.000 + Polinezya adaları 4.007 km², 59.000 = 22.660 km², 123.000 n.

Bugünki Fransa: Nüfus ve Yüzölçümü

Fransa, hem Akdeniz'e, hem Atlas Okyanusu'na açılan iki Avrupa devletinden biridir ki dîğeri İspanya'dır. 8 devletle sınırı vardır(kuzeyden doğuya, güneye ve batıya doğru): Belçika, Lüksenburg, Almanya, İsviçre, İtalya, Monako, İspanya, Andora. 543.965 km², 57.420.000 n.(1992 tahmîni), yoğunluk km²'ye 105,5. Avrupa kıt'asında Sovyetler'den sonra toprak sâhibi olarak 2., İspanya 3.'dür. Kuzeyde 51 ve güneyde 43° enlemleri ve batıda -5, doğuda +10° boylamları arasındadır. Resmî adı France ve République Française'dir(Fransız Cumhûriyeti). Département denen 90 il'e ayrılmıştır. Bu bölünme Büyük İhtilâl'den sonra eyâletler sistemi lağvedilerek oluştu. İllere genellikle ırmakların adı verilmiştir. Daha önce yaklaşık 35 eyâlete bölünmüştü. Bugün 22 bölge(région) hâlinde mütâlaa edilmektedir. Eski eyâletler, eski Fransız devletlerinin sınırlarına aşağı yukarı tekaabül ediyordu.

Bu 22 bölge ve 6.1986 tahmîni nüfusları şöyledir(bu târihte Fransa nüfûsu 1.6.1987'de 55.622.000):

Ile-de-France(Paris)	10.251.000 (12.012 km²)
Rhône-Alpes(Lyon)	5.154.000 (43.698 km²)
Provence-Côte d'Azur(Marsilya)	4.059.000 (31.400 km²)
Nord-Pas-de-Calais(Lille)	3.923.000 (12.414 km²)
Pays de la Loire(Nantes)	3.017.000 (32.082 km²)

Bretagne(Rennes)	2.764.000 (27.208 km²)
Aquitaine(Bordeaux)	2.718.000 (41.308 km²)
Midi-Pyrénées(Toulouse)	2.355.000 (45.348 km²)
Centre(Orléans)	2.324.000 (39. 151 km²)
Lorraine(Nancy)	2.313.000 (16.942 km²)
Languedoc-Roussillon(Montpellier)	2.012.000 (27.376 km²)
Picardie(Amiens)	1.774.000 (19.399 km²)
Haute-Normandie(Rouen)	1.693.000 (12.317 km²)
Bourgogne(Dijon)	1.607.000 (31.582 km²)
Alsace(Strasbourg)	1.600.000 (8.280 km²)
Poitou-Charentes(Poitiers)	1.584.000 (25.810 km²)
Basse-Normandie(Caen)	1.373.000 (17.589 km²)
Champagne-Ardenne(Reims)	1.353.000 (25.606 km²)
Auvergne (Clermont-Ferrand)	1.334.000 (26.013 km²)
Franche-Comté(Besançon)	1.086.000 (16.202 km²)
Limousin(Limoges)	736.000 (16.942 km²)
Corse(Ajacio)	249.000 (8.680 km²)

18. asırda Fransa Krallığı eyâletlerini ise 5.1954 tahmîni nüfusları ile gösteriyorum ki bu târihte Fransa nüfûsu 42.777.000 idi. Her eyâletin bugün içerdiği iller ayrıca gösterildi:

1) Ile-de-France(Paris) 17.957 km², 7.752.000 n.(431) Seine(Paris) 480 km², 5.155.000(10.740), Seine-et-Oise(Versailles) 5.659 km², 1.709.000 (300), Seine-et-Marne(Melun) 5.931 km², 453.000(76), Oise(Beauvais) 5.887 km², 435.000(73)

2) Flandre, Hainaut et Artois(Lille) 12.526 km², 3.286.000 n.(253): Nord(Lille) 5.774 km², 2.009.000(347), Pas-de-Calais(Arras) 6.752 km², 1.277.000(188)

3) Bretagne(Nantes) 35.611 km², 3.063.000 n.(85): Loire-Inférieure(Nantes) 6.980 km², 734.000, Finistère(Quimper) 7.329 km², 728.000, Ille-et-Vilaine(Rennes) 6.992 km², 587.000, Morbilan(Vannes) 7.092 km², 521.000, Côtes-du-Nord(St-Brieue) 7.218 km², 503.000

4) Normandie(Le Havre) 30.628 km², 2.404.000 n.(78): Seine-Inférieure(Rouen) 6.342 km², 942.000, Manche(St-Lô) 6.412 km², 447.000, Calvados(Caën) 5.693 km², 443.000, Eure(Evreux) 6.037 km², 333.000, Orne(Alençon) 6.144 km², 275.000

5) Provence(Marseille) 21.995 km², 2.051.000 n.(93): Bouches-du-Rhône(Marseille) 5.248 km², 1.049.000, Alpes-Maritimes(Nice) 3.736 km², 315.000, Var(Draguignon) 6.023 km², 413.000, Basses-Alpes(Dignes) 6.988 km², 84.000

6) Lyonnais(Lyon) 13.484 km², 1.923.000 n.(147): Rhône(Lyon) 2.859 km², 967.000, Loire(St-Etienne) 4.799 km², 654.000, Ain(Bourg) 5.826 km², 312.000

7) Lorraine(Nancy) 23.652 km², 1.956.000 n.(82): Moselle(Metz) 6.228 km², 769.000, Meurthe-et-Moselle(Nancy) 5.280 km², 607.000, Vosges(Epinal) 5.903 km², 373.000, Meuse(Bar-le-Duc) 6.241 km², 207.000

8) Guyenne(Bordeaux) 48.843 km², 1.852.000 n.(38): Dordogne 9.224 km², 378.000, Tarn(Albi) 5.780 km², 308.000, Gironde(Bordeaux) 10.726 km², 297.000, Aveyron(Rodez) 8.771 km², 293.000, Lot-et-Garonne(Agen) 5.385 km², 256.000, Tarn-et-Garonne(Montauban) 3.731 km², 172.000, Lot(Cahors) 5.226 km², 148.000

9) Languedoc(Montpellier) 34.284 km², 1.683.000 n.(49): Hérault(Montpellier) 6.224 km², 431.000, Gard(Nîmes) 5.881 km², 397.000, Aude(Carcassone) 6.342 km², 268.000, Ardèche(Privas) 5.556 km², 249.000, Haute-Loire(La Puis) 5.001 km², 216.000, Lozère(Mende) 5.180 km² , 82.000

10) Alsace(Strasbourg) 8.902 km², 1.317.000 n.(147): Bas-Rhin(Strasbourg) 4.786 km², 708.000, Haut-Rhin(Colmar) 3.508 km², 510.000. Belfort(Belfort) 608 km², 99.000

11) Gascogne(Toulouse) 26.556 km², 1.164.000 n.(47): Haute-Garonne(Toulouse) 6.367 km², 526.000, Landes(Mont-de-Marsan) 9.364 km², 249.000, Hautes-Pyrénées(Tarbes) 4.534 km², 204.000, Gers(Rauch) 6.291 km², 185.000

12) Bourgogne(Dijon) 24.875 km², 1.134.000 n.(45): Saône-et-Loire(Mâcon) 8.627 km², 511.000, Côte-d'Or(Dijon) 8.787 km², 357.000, Yonne(Auxerre) 7.461 km², 266.000

13) Champagne(Reims) 25.741 km², 1.133.000 n.(44): Marne(Châlons) 8.205 km², 415.000, Ardennes(Mésières) 5.253 km², 280.000, Aube(Troyes) 6.026 km², 241.000, Haute-Marne(Chaumont) 6.257 km², 197.000

14) Poitou(Poitiers) 20.114 km², 1.027.000 n.(52): Vendée(La Roche) 7.016 km², 396.000, Vienne(Pitiers) 7.044 km², 319.000, Deux-Sèvres(Niort) 6.054 km², 313.000

15) Dauphiné(Grenoble) 20.441 km², 986.000 n.(49): Isère(Grenoble) 8.237 km², 626.000, Drôme(Valence) 6.561 km², 275.000, Hautes-Alpes(Gap) 5.643 km², 85.000

16) Picardie(Amiens) 13.805 km², 951.000 n.(68): Aisne(Laon) 7.428 km², 487.000, Somme(Amiens) 6.277 km², 464.000

17) Orléanais(Orléans) 19.174 km², 862.000 n.(45): Loiret(Orléans) 6.812 km², 361.000, Eure-et-Loir(Chartres) 5.940 km², 261.000, Loir-et-Cher (Blois) 6.422 km², 240.000

18) Franche-Comté(Besançon) 15.690 km², 766.000 n.(48): Doubs(Besançon) 5.260 km², 327.000, Jura(Lons-le-Saunier) 5.055 km², 220.000, Haute-Saône(Vesoul) 5.375 km², 209.000

19) Maine(Le Mans) 11.457 km², 672.000 n.(61): Sarthe(Le Mans) 6.245 km², 420.000, Mayenne(Laval) 5.212 km², 252.000

20) Auvergne (Clermont Ferrand) 13.795 km², 658.000 n.(47): Puy-de-Dôme(Clermont Ferrand) 8.016 km², 481.000, Cantal(Aurillac) 5.779 km², 177.000

21) Berry(Bourges) 14.210 km², 631.000 n.(45): Cher(Bourges) 7.304 km², 284.000, Indre (Châteauroux) 6.906 km², 247.000

22) Limousin(Limoges) 11.443 km², 572.000 n.(52): Haute-Vienne 5.888 km², 324.000, Corrèze(Tulle) 5.555 km², 248.000

23) Savoie(Chambéry) 10.786 km², 546.000 n.(50): Haute-Savoie(Annecy) 4.598 km², 294.000, Savoie(Chambéry) 6.188 km², 252.000

24) Anjou(Angers) 7.218 km², 518.000 n.(Maine-et-Loire ili)

25) Saintogne(La Rochelle) 7.232 km², 448.000 n.(Charente-Inférieure ili)

26) Béarn(Pau) 7.712 km², 420.000 n.(Basses-Pyrénées ili)

27) Boubonnais(Moulins) 7.382 km², 373.000 n.(Allier ili)

28) Touraine(Tours) 6.158 km², 365.000 n.(Indre-et-Loire ili)

29) Angoumois(Angoulême) 5.972 km², 314.000 n.(Charente ili)

30) Comtat(Avignon) 3.578 km², 268.000 n.(Vaucluse ili)

31) Corse(Ajaccio) 8.722 km², 244.000 n.

32) Nivernais(Nevers) 6.888 km², 240.000 n.(Nièvre ili)

33) Roussillon(Perpignan) 4.144 km², 230.000 n.(Pyrénées-Orientales ili)

34) Marche(Guéret) 5.606 km², 173.000 n.(Creuse ili)

35) Foix(Foix) 4.903 km², 140.000 n.(Ariège ili)

İl merkezi olmayan önemli şehirlerden Brest Finistère ilinde, Toulon Var ilindedir. Küçük şehirler olan il merkezlerinin 1954 nüfusları şöyle idi: Melun 20, Beauvais 25, Arras 36, Quimper 22, Vannes 31, St-Brieue 41, St-Lô 10, Evreux 22, Alençon 22, Draguignon 13, Dignes 9, Bourg 29, Epinal 26, Bar-le-Duc 17, Albi 37, Rodez 22, Agen 36, Montauban 40, Cahors 17, Carcassonne 42, Privas 9, Le Puis 25, Mende 7, Belfort 41, Auch 17, Auxerre 26, Châlons 34, Mézières 12, Chamont 19, La Roche 20, Niort 36, Valence 44, Gap 18, Laon 19, Chartres 29, Blois 30, Lons-le-Saunier 18, Vesoul 13, Laval 36, Aurillac 24, Châteauroux 39, Tulle 20, Anncey 30, Moulins 26, Ajaccio(Korsika) 35, Nevers 38, Guéret 12, Foix 10 bin.

Şehirler

1982 sayımına göre şehirler: Paris 8.707.000, Lyon 1.221.000, Marseille 1.111.000, Lille 936.000, Bordeaux 640.000, Toulouse 541.000, Nantes 465.000, Nice 450.000, Toulon 411.000, Grenoble 392.000, Rouen 380.000, Strasbourg 373.000, Valenciennes 350.000, Lens 327.000, Saint-Etienne 317.000, Nancy 307.000, Cannes 296.000, Tours 263.000, Béthune 258.000, Clermont-Ferrand 256.000, Le Havre

255.000, Rennes 234.000, Montpellier 221.000, Mulhouse 221.000, Orléans 220.000, Dijon 216.000, Douai 202.000, Bresy 201.000, Reims 199.000, Angers 196.000, Dunkerque 196.000, Le Mans 191.000, Metz 186.000, Caen 184.000, Avignon 174.000, Limoges 172.000, Mantes-la-Jolie 170.000, Amiens 154.000, Thionville 138.000, Perpignan 138.000, Nîmes 132.000, Pau 131.000, Saint-Nazaire 130.000, Montbéliard 128.000, Bayonne 127.000, Troyes 125.000, Besançon 121.000, Hagondance-Briey 120.000, Annecy 113.000, Valence 106.000, Maubeuge 106.000, Lorient 104.000, Angoulême 104.000, Poitiers 103.000, La Rochelle 102.000, Calais 101.000, Forbach 100.000, Boulogne 99.000, Chambéry 96.000, Bourges 92.000, Cherbourg 85.000, Saint-Brieuc 84.000, Creil 83.000, Melun 82.000, Colmar 82.000, Saint-Chamond 82.000, Roanne 82.000, Béziers 81.000, Arras 80.000.

Din ve Dil

Din: Müslüman(Sünnî Mâlikî ve Hanefî) 2.020.000(% 4), Ortodoks 400.000, Protestan 800.000, Mûsevî 285.000(tamâma yakını Paris'te), Brahman 70.000, Budist 16.000, gerisi Katolik(54.233.000). Fransa, Dünyâ devletleri arasında Brezilya, A.B.D., Meksika ve İtalya'dan sonra 5. en kalabalık Katolik cemâatini ihtivâ eder.

Dil: 4,6 milyon nüfus yabancıdır. Fransa tab'ası değildir, Fransa'da çalışır. Fransa tab'ası olmuş yabancılar bu sayının dışındadır. Bu yabancıların asıl tab'ası oldukları devletlere göre dağılışları: Türkiye 155.000, Cezâyir 750.000, Fâs 540.000, Tûnus 215.000, başta Senegal olmak üzere Afrika Zencî Müslüman devletleri 162.000, Portekiz 856.000, İspanya 367.000, Hindistan 133.000, Yugoslavya 67.000, Polonya 62.000, İtalya 426.000, dîğer ülkeler 780.000.

Fransa tab'ası olmuş yabancılar(dil): Leh 430.000(Paris), Rus 55.000, Ermenî 310.000, Annamca 7.000, Çince 3.000, Ukranca 6.000, Hindce 2.000, Fârsca 7.000, Yunanca 30.000, İngilizce 40.000, Çingenece 25.000, Arabca 40.000, Türkçe 10.000 vs.

Fransa topraklarının otokton halkı olup hâlâ anadili Fransızca olmıyan nüfus: Brötonca 788.000(Brötonya'da), İtalyanca 1.050.000(Korsika, Dauphinée, Provence), Portekizce 69.000(Béarn), Katalanca 330.000(Gaskonya, Roussillon), İspanyolca 394.000(Gaskonya), Flamanca 525.000(Picardie), Almanca 1.313.000(Alsas, Loren), Provansca 11.000(Provans), Baskca 142.000(Béarn). 19. asra girerken Fransızca konuşmayan nüfus nisbeti çok fazla idi. 19-20. asırlarda yerli dilleri yok etmek ve Fransızca'yı öğretmek için açılan çok büyük ve devamlı millî kampanya netîcesinde yalnız yukarıdaki rakamlar kalmıştır.

Yukarıdaki nüfûsun toplamı 10,6 milyondur. Bunların yarısından fazlası Fransızca da bilmektedir, ancak ikinci dilleridir. Anadili Fransızca olanlar: 46.820.000'dir.

Fransızca, anadili olmak bakımından Dünyâ dilleri arasında 14. sıradadır. Ancak 2. dil olarak Fransızca'yı kullananlar, ikinci dil olarak İngilizce'yi kullananlardan sonra Dünyâ'da 2.'dir. Bir çok eski sömürge devletinin resmî dili Fransızca'dır. Halbuki bu ülkelerde yerli diller konuşulur. Ancak kabîleler ve kavimler biribirlerinin dillerini

anlamadıkları için Fransızca yoluyla anlaşılırlar. Bu hususta Fransızca, İngilizce'den sonra geliyor ve Afrika'da İngilizce ile baş başadır. Fransızca 90 milyona yakın insanın ana dilidir. Fakat ikinci dil olarak Fransızca'yı bilenlerin sayısı bundan fazladır. Bu hususta yalnız İngilizce ile Fransızca mevcuttur. Başka hiç bir dil bugün anadili olarak konuşan nüfustan fazla sayıda ikinci ve üçüncü dil şeklinde bilinmiyor.

Avrupa'da Fransızca, Fransa, Monako ve 1945'ten beri Lüksenburg'da tek resmî dildir. Belçika'da 2 ve İsviçre'de 4 resmî dilden biridir. Belçika'da nüfûsun hemen yarısı tarafından konuşuluyor. Lüksenburg'un da bu duruma geldiği söylenebilir. İsviçre'de Almanca'dan sonra gelen dildir. Amerika'da Haiti'nin tek resmî dilidir ve Kanada'da iki resmî dilden biridir, İngilizce'den sonra ikinci dildir. İsviçre'de, Kanada'da, Belçika'da anadili Almanca, İngilizce ve Flamanca olanların Fransızca da öğrenmeleri mecbûrîdir ve aksi de vârittir(anadili Fransızca olanların dîğer dili öğrenme mecbûriyeti). Lübnan'da Arapça ile berâber resmî dildir. Suriye, Viet-Nam, Kamboç ve Laos'ta resmî dil olarak kaldırılması da çeyrek asrı buluyor. Afrika'da Cezâyir, Tûnus, Fâs ve Moritanya'da Arapça ile berâber resmî dildir. Halbuki hiç bir Arap ve Zencî ülkesinde anadili değildir. Fransa'dan ayrılan -aşağıda isimleri gösterilecek- Zencî Afrika devletlerinde resmî dildir.

Türkiye'de 1945'e kadar Fransızca, orta ve yüksek öğrenimde 1. yabancı dildi ve öğrencilerin 10'da 9'u Fransızca, geri kalan onda biri önce Almanca, ancak ondan sonra İngilizce görürlerdi. Bu hususta Osmanlı döneminde de durum ayni nisbetlerdeydi. Osmanlı döneminde orta öğrenimde Arapça ve Farsça da mecbûrî idi. Bu iki dil Cumhûriyet'in ilk yıllarında kaldırıldı. Sonra yalnız imam-hatip okullarına Arapça kondu. Osmanlı ve Cumhûriyet Türkiyeleri'nde başka bir yardımcı dilin orta öğrenimde okutulduğu görülmemiştir(Rum, Ermenî, Yahudi, Bulgar azınlık okulları tabîatiyle hâriçtir). Bugün Türkiye'de orta öğretimde İngilizce hâkimdir. Almanca bile bir ölçüde Fransızca'yı geçmiştir.

İngiltere, Birleşik Amerika, Avustralya gibi Anglo-Sakson ülkelerinde Fransızca. birinci yabancı dil olarak okutuluyor. Birleşik Amerika'da İspanyolca, Fransızca'yı tâkıyb ediyor. Almanca sonra gelmektedir. Latin Amerika'nın İspanyolca konuşan bütün ülkelerinde ve Portekizce konuşan Brezilya'da Fransızca, İngilizce'den sonra ikinci yabancı dil olarak okutuluyor. Bu hususta Fransızca, Panama Kanalı'nın kuzeyinde kalan Kuzey Amerika kıt'asının Latin ülkelerinde İngilizce'den sonra gelen tek yabanı dildir. Güney Amerika ülkelerinde ise İngilizce ve Fransızca'yı İtalyanca ve Almanca tâkıyb eder. Hindistan, Japonya gibi büyük ülkelerde Fransızca, İngilizce'den sonra gelen yabancı dil olarak okutulur. Çin'i buna eklemek gerekir.

Savunma

Savunma büdcesi 21.230.000.000 dolar(1981), 34.530.000.000 dolar(1987), 35.090.000.000 dolar(1988). 1988 savunma büdcesi A.B.D., Sovyetler ve Almanya'dan sonra ve İngiltere'den önce Dünyâ'da 4.'dür. Fransa, Dünyâ devletleri arasında kıt'alararası stratejik nükleer savaş yeteneğini elinde tutan 5 devletten biridir(dîğerleri A.B.D., Sovyetler, Çin ve İngiltere). Askerlik 12 ay mecbûrîdir. Silâh altında 1988'de karada 290.900(6.000'i kadın) + stratejik nükleer kuvvetlerde 18.800 + bahriyede

69.400(1.700'ü kadın) + bahriye hava kuvvetlerinde 9.000 + hava kuvvetlerinde 95.000(5. 600'ü kadın) + jandarmada 87.400(1.400'ü kadın) = 542.500 asker mevcuttu. Fransa dışında asker sayısı: Almanya'da 50.000, Antiller ve Guyana'da 8.000, Réunion ve Mayotte'ta 5.100, Yeni Kaledonya'da 9.500, Polinezya'da 5.000, Orta Afrika'da 1.200, Çad'da 1.900, Cibuti'de 3.900, Gabon'da 600, Fildişi'nde 500, Senegal'de 1.200, Lübnan'da 1.800 = 88.100 asker, yukarıdaki genel toplama dâhildir ve bu 88.100 askerin dışındaki sayı, Fransa sınırları içindedir. Son yıllarda Bosna'ya da asker gönderilmiştir.

Hava kuvvetlerinde 1.579 uçak + 113 helikopter vardır ve deniz kuvvetlerindekiler (264 uçak + 102 helikopter) bu sayıların dışındadır. 1988'de donanma 18 denizaltı, 6 nükleer stratejik denizaltı, 2 uçak gemisi, 2 kruvazör, 15 muhrib, 24 firkateynden ve sâir gemilerden oluşuyordu.

1950'de donanma 68.000 efrat, 456 savaş gemisinden oluşuyordu(39.000'er tonluk 2 zırhlı, 4 uçak gemisi(13, 11, 11, 8 biner tonluk), 5 kruvazör, 14 denizaltı, 60 muhrib).

Gayri Sâfî Millî Hâsıla

GSMH'da Fransa bugün(1992) A.B.D., Japonya, Almanya ve Rusya'dan sonra ve İngiltere'den önce Dünyâ devletleri arasında 5. sıradadır. Nüfûs artışının yavaşlığı per capita(kişi başına) geliri de gittikçe yükseltmiştir. 1981'de 632 milyar dolarla 11.747 p.c. gelire ulaşmıştı. GSMH için 1986'da 724.620, 1987'de 877.050, 1989'da 947 milyar dolar rakamları veriliyor. 1989'da p.c. gelirin 55 milyon nüfûsa göre 17.000 dolar ettiği ortaya çıkar. 1992 GSMH'sı için tahmin 1.170.000.000.000 dolar olabilir. Bu takdirde p.c. gelir 57,4 milyon nüfûsa göre 20.000 doları hafifçe aşmaktadır. Buna Fransa'nın -aşağıda belirtilen- dış topraklarının az da olsa GSMH'sını eklemek gerekiyor. Üstelik Fransa'da nüfûsun % 8 kadarı yabancı işçidir ve bunların gelir ortalaması yılda bir kaç bin doların üzerine çıkamaz. Onun için Fransa'da asıl Fransızlar, 20.000 doların epey üzerinde bir p.c. gelirle süper refah dönemi yaşıyorlar. Fransa, gerek NATO'nun, gerek AT'nun kurucu üyesidir.

Ekonomi

Fransa'da çok az petrol vardır(1987'de 3.3 milyon tona erişilebildi). Onun için büyük petrol ithâlâtçısıdır. Japonya, Almanya ve A.B.D.'nden sonra en büyük petrol alıcısıdır. Elektrik üretimi 1985'te 332 milyon kwh'ü bulmuştur ki % 49'u nükleer santrallerden, % 24'ü sudan, gerisi petrol ve kömürle işleyen santrallerden elde ediliyordu. Buğday üretiminde tamâmen yeterli hâle gelmiştir(1980'de 23,7 ve 1986'da 26.6, âzamî 1984'te 33 milyon ton)(Rusya, Çin, Amerika ve Hindistan'dan sonra geliyor ve Kanada ile yarışıyor). Fransa'ya 1986'da 36 milyon turist geldi(1977 geliri 21,5 milyar FF).

Demiryolu 84.000 km(1955), 38.818 km(1979)(12.237 km elektrikli), 34.665 km(1986)(11.549 km elektrikli). Karayolu 655.300 km(1955), 804.000 km(1977), 1.521.351 km(1984)(6.290 km otorut). Başta Air France olmak üzere milletlerarası uçuş yapan şirketlerde 1985'te 137 uçak çalışıyordu. 60 hava alanı vardı. Ticâret filosu

3.597.000 ton(1955), 11.860.000 ton(1978), 8.945.000 ton(1985). 1981'de Fransa, Dünyâ'nın 4. otomobil üreticisi idi(A.B.D., Japonya, Almanya'dan sonra), 2.612.000 otomobil îmâl edip bunun 1.393.000'ini dışarıya satarak dış satımda Dünyâ 3.'sü olmuştu.

1981'de her bin kişi başına 314 otomobil, 329 telefon, 274 TV ve 1,5 doktor düşüyordu. 1955'te sâdece 655.300 binek otomobili vardı, bugün 20 milyona yaklaşmıştır(1992). TV 1.400.000(1961), 18.220.000(1980)(7,6 milyonu renkli), 19.000.000(1983)(8,9 milyon renkli). 20 milyon radyo(1983). 1955'te ülkede 2.769.000 telefon vardı. 1978'de bu sayı 19.870.000'e yükseldi(4.154.000'i Paris şehrinde). 1984 başında sayı 29.374.000'e yükseldi ve 2 kişiye 1 telefona ulaşıldı. 1955'te 5.635 ve 1960'da 6.000 sinema salonu vardı ve yılda 120 uzun metrajlı film yapılıyordu. Şimdi sinema salon sayısı azaldı.

1983 başında 114.534 doktor, 43.662 eczâcı, 33.048 dişçi, 279. 913 hemşîre, 3.364 hastahânede 622.552 yatak vardı.

Üniversiteler

1984-85'te 13.420.000 öğrencinin 2.254.000'i özel okullarda, gerisi devlet okullarında idi. Bu sayıdan 1.164.000'i yüksek öğrenim öğrencisi idi ve bunun 80.000'i özel yüksek okullarda bulunuyordu. 72 üniversitedeki öğrenci sayısı bu rakamın 944.000'ini oluşturuyordu. 6 üniversite, Katolik üniversitesi idi. 1955'te 17 üniversitede 241.600 öğrenci(bunun 154.400'ü Paris'te idi) ile kıyaslanabilir. 1978'de: 62 üniversitede 82.300 öğrenci (281.500'ü Paris'te), yüksek öğretmen okullarında 27.700, yüksek teknik okullarda 136.700 öğrenci ki dîğer yüksek okullar, yüksek meslek ve askerlik okulları bu rakamlarnı dışında idi.

İlk üniversiteler ve kuruluş yılları: Paris 1150, Toulouse 1230, Montpellier 1289, Grenoble 1339, Marsilya 1409, Caen 1432, Bordeaux 1441, Besançon 1483, Lille 1530, Strasbourg 1567, Nancy 1572, Dijon 1722, Rennes 1735, Clermont Ferrand 1808, Lyon 1808.

Denizaşırı Fransa Toprakları

Anavatan Fransa'da bugün il sayısı 96'dır. En küçüğü 105 ve en büyüğü 10.000 km²'dir. En az nüfuslu 72.000 ve en çok nüfuslusu(Seine, Paris'in çekirdeği) 2.521.000 nüfusludur(1981 rakamları). Bugünki sınırlarıyle Fransa topraklarında 1300 yılında 10, 1450'de 14, 1600'de 15, 1700'de 20, 1750'de 21, 1800'de 27,3, 1850'de 36, 1900'de 39, 1925'te 40.9, 1950'de 41.9, 1975'te 52.656.000 nüfus yaşıyordu. Fransa'nın Avrupa kıt'ası dışında bugün de toprakları vardır. Bugün bunlara sömürge(colonie) değil, denizaşırı topraklar deniyor. Yalnız Asya kıt'asında toprağı kalmamıştır.

1 - Guadeloupe: 1.705 km², 344.000 n.(1992)(yoğunluk 202). Kuzey Amerika kıt'asında Küçük Antiller'de. İspanya(1502), Fransa(1635), İngiltere(1794), İsveç(1813), tekrar Fransa(1816) sömürgesi oldu. 1872'de 164 ve 1954'te 296 bin nüfus. Şu adalardan oluşuyor: Grande-Terre 590 km², 172.000 + Basse-Terre 848 km², 142.000 asıl

Goudeloupe adasını oluştururlar + Marie-Galante 158 km², 15.000 + Saint-Martin 54 kın², 8.000(adanın güneyde kalan üçte biri Holanda'nındır) + Saint-Barthélemy 21 km², 3.000 + La Désirade 20 km², 2.000 + Saintes adacıkları 13 km², 3.000. Merkez Grande-Terre adasında Point-à-Pitre'dir(50.000 n.). GSMH 1 milyar doların üzerindedir(p.c. 3000'in üzerinde). Üniversitede 4.800 öğrenci, 416 doktor, 65.000 telefon, 3.500 km yol, 121.000 motörlü vâsıta, 33.000 TV(1985 rakamları).

2 - Martinique(Martinik): 1.079 kın², 331.000 n.(310). Küçük Antiller'de ada. İspanya(1503), sonra Fransa(1635) sömürgesi. GSMH 1 milyar doların ve p.c. 3.000 doların üzerinde. Merkez Fort-de-France 120.000. 34 nâhiye. 1700'de 20, 1770'te 84, 1818'de 99, 1872'de 157, 1952'de 283 bin n. Üniversitede 1.300 öğrenci(1983). 544 doktor, 10.000 motörlü vâsıta, 82.000 telefon, 43.000 TV.

3 - Saint-Pierre ve Miquélon(Mikelon) adaları: 242 kın², 7.000 n. Kanada'nın Newfoundland adasının kuzey kıyısında 8 adacık ki başlıcaları St-Pierre(256 km², 6.000 n.) ve Miquélon'dur(216 kın², 1.000 n.). Halk Fransız'dır. 16. asırdan beri Fransa'nındır. 1872 ve 1953 yıllarında nüfûsu 5.000 idi. P.c. gelir 6.000 doların üzerindedir. 3.000 motörlü vâsıta, 4.000 telefon, 4.000 TV.

Martinik ve Guadeloupe'ta halkın çoğunluğu Afrika'dan getirilen Zencî kölelerin neslidir ki şimdi Fransızca konuşuyorlar ve Katolik'tirler. Guadeloupe'ta % 10 Beyaz, % 10 Melez, % 80 Zencî'dir. 8.000 Müslüman Hindistanlı, 5.000 Hindû, 5.000 Çinli dışında 6.000 İspanyol, 33.000 Fransız, 92.000 Fransız-Zencî melezi yaşar, gerisi Zencî'dir ve 2.000 Protestan dışında Katolik'tir. Martinik'te 9.000 Hindû, 9.000 Müslüman Hindistanlı, 9.000 Çinli dışında halk 2.000 Protestan dışında Katolik'tir(7.000 İspanyol, 50.000 Fransız, gerisi Zencî ve Fransız Zencî melezi).

Kuzey Amerika'da Fransa toprakları: toplam 3.026 kın², 682.000 n. Dil: İspanyolca 13.000, Çince 14.000, Hindistan dilleri 31.000, gerisi Fransıza. Din: 4.000 Protestan, 17.000 Müslüman, 14.000 Budist, 14.000 Hindû dışında gerisi Katolik.

4 - Fransız Guyanası: 83.533 kın², 90.000(km²'ye 1 kişi). 1604'ten beri(kesin şekilde 1626) Fransa'nın. Güney Amerika kıt'asının kuzey kıyısında. Merkez Cayenne 46.000. 300 üniversite öğrencisi, 90 doktor, 23.000 telefon, 10.000 TV(1984). Nüfus 1871'de 24 ve 1981'de 65 bin. P.c. gelir 1.000 doların altındadır. 100 km demiryolu, 590 km yol, 19.000 motörlü vâsıta vardır(1981). Dil: İspanyolca 2.000, Kızılderili 3.000, Çince 2.000, Hindistan dilleri 26.000, gerisi Fransızca(27.000 Zencî, 19.000 Kızıldereli-Fransız melezi, 7.000 Fransız, gerisi Zencî-Fransız melezi). Din: 3.000 pagan, 2.000 Budist, 3.000 Brahman, 3.000 Protestan, 22.000 Müslüman, gerisi Katolik.

5 - Réunion(eski Bourbon) adası: 2.512 km², 620.000 n.(1992)(km²'ye 247 kişi). 1638 yılından beri Fransa sömürgesi. Merkezi Saint-Denis 150.000. Afrika kıt'asında, Hind Okyanusu'nda, Madagaskar'ın doğusundadır. 1982 nüfûsu 516.000. 32 km² küçük adalar, asıl adaya dâhil edildi. P.c. gelir 1.000 doların üzerindedir. Din: 65.000 Müslüman, 7.000 Budist, 7.000 Hindû, gerisi Katolik. Dil ve ırk: 54.000 Fransız, 18.000 Arab, 7.000 Çinli, 10.000 Gücerâtlı(Hindistan), gerisi Fransızca konuşan Zencî ve Zencî-Fransız veyâ Zencî-Arab melezi. Üniversitede 1984'te 2.700 öğrenci ve 82 öğretim üyesi, 762 doktor, 1.711 km yol, 93.000 motörlü vâsıta, 614 km demiryolu, 86.000 telefon, 108.000 TV, 115.000 radyo.

6 - Mayotte adası: 373 km², 90.000 n.(1992), km²'ye 244 kişi. Hind Okyanusu'nda Madagaskar açığında Komor adalarından biri(11 km² tutan küçük adalar asıl adaya dâhil edildi). 1843'te Fransa sömürgesi oldu. Komor adaları Arabca konuşan bir Müslüman devlet olarak Fransa'dan istiklâl alınca, Mayotte adası, Katolikler de olduğu için, Fransa'ya bağlı kalmakta direndi ve Komor devletine katılmadı. Merkezi Mamaundzou ve eski merkezi Dzaoudzi henüz kasabadır. Bir kaç bin Fransız ve Katolik Fransız-Zencî melezi dışında halk Müslüman'dır ve Swâhilî dili konuşur. P.c. gelir 400 dolar kadardır. 1980'de 11 doktor, 1.500 motörlü vâsıta, 400 telefon, 6.000 radyo vardı. Yüksek öğrenim yoktur.

7 - Fransız Antarktika adaları: 7.576 km², 1.000 n. Şu adalar: Kergulen adaları(6.675 km² Grande Terre adası ve 540 km² tutarında 285 adacık), 7.215 km², merkezi Port-aux-Français, bu adalar sâdece 1949'da Fransa tarafından işğâl edildi; Crozet adaları(5 ada, 15 adacık), 505 km², 1772'de işğâl edildi; Nouvelle Amsterdam(54 km²) ve St-Paul(7 km²) adaları, merkezi Camp Heurtin, 1843'te el kondu.

8 - Fransız Antarktika Arâzîsi(Terre Adélie): 432.000 km², 1840'ta buraya ayak basan Dumont d'Urville'in adını taşıyan araştırma üssü.

Toplam Afrika ve Antarktika toprakları: 442.421 km², 711.000 n.

9 - Yeni Kaledonya(Nouvelle Calédonie): 18.576 km², 164.000 n.(km²'ye 9 kişi). 1853'te Fransa sömürgesi oldu. Okyanusya'da ada. 1853'te 100, 1872'de 60, 1921'de 27, 1957'de 68, 1981'de 148 bin nüfus. Merkezi Numea 85.000. Yeni Kaledonya adası dışında şu adalar: Loyauté adl. 1.981 km²,18.000 n.; Pins adaları 152 km², 2.000 n.; Bélep adl. 1.981 km², 18.000 n. Gerisi Yeni Kaledonya adasıdır(16.372 km², 143.000 n.). P.c. gelir 3.000 dolara yakındır. Dil ve ırk: 59.000 Fransız, 9.000 Viet-Namlı ve İndonezyalı, 6.000 Polinezyalı, 13.000 Wallis'li, 5.000 Çinli, Hindistanlı vs hepsi göçmen olup adanın yerlisi olan Kanaklar, geri kalan nüfûsu oluşturuyorlar. Fransa, Kanaklar'ın istiklâl talebini kabûl etmiyor. Zîrâ Kanaklar 72.000 nüfustan ibâret kalmışlardır. Kanaklar ve dîğer Okyanusya adalılar kendi dillerini konuşurlar. Fakat hepsi Fransızca öğrenmişlerdir. Din: 6.000 Müslüman, 4.000 Budist, 27.000 Protestan, 127.000 Katolik. Melanezya grubunda bulunan Yeni Kaledonya'da 1985'te 194 doktor, 860 öğrencili ve 66 öğretim üyeli yüksek okullar, 78.000 radyo, 30.000 TV, 30.600 telefon, 44.600 motörlü vâsıta, 6.273 km² yol vardır.

10 - Fransız Polinezyası(Polynésie Française): 3.521 km², 206.000 n., km²'ye 60 kişi. 1843'te bağımsız prenslik iken Fransa'ya geçti. Nüfus 1872'de çok azalarak 28 bine düşmüştü, 1954'te 61, 1981'de 152 bin oldu. P.c. gelir 4.000 dolar kadardır. Merkez Tahiti adasında Papeete'dir(95.000). Dil ve ırk: 73.000 Fransız, 23.000 Çinli, 2.000 Tonkinli, 2.000 Hindistanlı, 2.000 Cavalı, 104.000 Polinezyalı yerli ve Fransız melezi(bunların çoğu şimdi Fransızca konuşuyor, fakat yerli dilleri hâlâ canlıdır). Din: 4.000 Müslüman, 25.000 Budist, 20.000 pagan, 11.000 Mormon, 65.000 Katolik, 81.000 Protestan. 1980'de 143 doktor, 47 dişçi, 20 eczâcı, 903 yataklı hastahâneler, 1985'te 28.200 telefon, 1983'te 25.500 TV ve 77.000 radyo, 1985'te 5.400 motörlü vâsıta, 798 km yol. Yüksek öğrenim yoktur. Turizm merkezidir. Tahiti, dünyânın en güzel adası olmakla ünlüdür(1986'da yarısı A.B.D.'nden 161.000 turist). Tahiti adası 1.042 km², 145.000

nüfusludur. Dîğer adaların toplamı ise 2.479 km², 61.000 nüfustur. Adalar şu gruplara ayrılır: Cemiyet Adaları(Iles de la Société) ki, Rüzgâr Adaları ve Rüzgâraltı Adaları diye ikiye ayrılır, Tahiti ilk gruptadır, Tahiti dili dîğer Polinezya adalarında da geçerlidir. Tahiti dışındaki Rüzgâr adaları şunlardır: Moorea 132 km², 8.000 n., Maio(Tubuai Manu) 9 km², Mehetia ve Tetiaro. Rüzgâraltı adaları: 8 ada, 404 km², 21.000 n. Tuamotu adaları 78 adacıktır, 609 km², 13.000 n. Gambier adaları(36 km², 1.000 n.) Tuamotu'lara dâhildir. Tubuai adaları 148 km², 6.000 n. 5 adadır, biri(Rapa-Iti) 500 km güneydedir). Markiz adaları 1.049 km², 7.000 n.6 ada ve 4 boş adacıktır.

11 - Wallis ve Futuna: 274 km², 18.000 n. Bu iki adada iki ayrı Polinezya dili konuşulur. 13.000 Wallis'li(az Futunalı) de Yeni Kaledonya adasına göçmüş, orada yaşamaktadır. 1842'de Fransa sömürgesi oldu. Futuna adası 64 km², olup yakınında 159 km², boş Alofi adası vardır. Wallis adalarının büyüğü Uvea 159 km², olup merkezi 1.000 nüfuslu Mata-Utu'dur. P.c. gelir 1.000 dolar kadardır. Halk Katolik olmuştur. 4 doktor, Uvea'da 100 km yol, 225 telefon vardır(1983).

Okyanusya adalarının toplamı: 22.371 km², 388.000 n.

Fransa'nın denizaşırı topraklarının toplamı: 551.351 km², 1.871.000 n. Bunun Fransa ile toplamı(1992): 1.095.316 km², 59.291.000 n.

Eski Fransa Sömürgeleri

Orta Çağ'dan bu yana hiç bir dönemde büyük devlet vasfını kaybetmiyen 3 devletten biri Fransa, dîğer ikisi İngiltere ile Çin'dir. Fransa sömürge imparatorluğu İkinci Cihan Savaşı'ndan sonra, her sömürgeye ayrı bağımsızlık verilerek dağıtıldı. Daha önce Fransa, Kanada(1763), Seyşel(1794), Mauritius(1810) gibi sömürgelerini İngiltere'ye kaptırarak veyâ Belçika(1814) gibi ülkelerden ayrılarak dış topraklarını kaybetmişti. Ancak 1944 başında Sûriye ve Lübnân'a, 1948-49'da Fransız Çinhindi ülkelerine, 1956'da Tûnus ile Fâs'a, 1962'de Cezâyir'e istiklâllerini verdi. Ancak Siyâh Afrika sömürgelerini 1958'den başlıyarak kaybetti ve yalnız 1960 yılı içinde 14 Afrika ülkesinin bağımsızlığını tanıdı. Fransa'nın istiklâl vererek kaybettiği sömürgelerin Fransa'ca ele geçirildiği ve istiklâl kazandığı târihler şöyledir:

Haiti 1697-1.1.1804; Lübnân 1920-1.1.1944, Sûriye 1920-1.1.1944; Kamboç 1863-10.12.1948, Viet-Nam 1862-1885(bu târihler arasında ele geçirildi)-8.3.1949, Laos 1893-19.6.1949; Tûnus 1881-20.3.1956, Fâs 1912-23.3.1956; Gine 1863-1893 2.10.1958, Kamerun 1916-1.1.1960, Togo 1914-27.4.1960, Mali 1883-1904 - 20.6.1960, Senegal 1659-1865 - 21.6.1960, Madagaskar 1885-26.6.1960, Dahomey(Benin) 1892-1.8.1960, Nijer 1904-3.8.1960, Volta(Burkino Faso) 1904-5.8.1960, Fildişi Sâhili 1842-1882 - 7.8.1960, Çad 1903-11.8.1960, Orta Afrika 1910-13.8.1960, Kongo 1882-15.8.1960, Gabon 1839-1888 - 17.8.1960, Moritanya 1903-28.11.1960; Cezâyir 1830-3.7.1962, Komor 1886-1.1.1976, Cibûti 1862-1896 - 27.6.1977, Vanuatu 1906-30.7.1980. Vanuatu, bir İngiltere-Fransa orta sömürgesi(condominium) idi.

Monako

Gümrük ve dış işleri Fransa tarafından yürütülen(1861), fakat tamâmen bağımsız bir devlet olan(BM üyesi değildir) Monako Prensliği 1,5 km²'dir(195 hektar=481 akr). Nüfûsu 29.000 kadardır(1877'de 6, 1922'de 23, 1938'de 24, 1946'da 19 bin). Nüfus patlaması geçen asrın son ve bu asrın ilk çeyreğinde, bilhassa kumara dayanan lüks turizm ile oldu. Kilometre kareye hemen hemen 20.000 kişi düşüyor. P.c. gelir herhalde 20.000 dolar civârındadır ki bu da 600 milyon dolara yakın bir GSMH eder. Silâhlı kuvveti yoktur. Demokratik monarşidir. Resmî dil Fransızca, çoğunluk Katolik'tir. Monako'ya Papa 1887'de bir piskopos atamış, 1982'de derecesini başpiskopos seviyesine çıkarmıştır. Monako şehri 4 mahalledir: Monaco-Ville, La Condamine, Monte-Carlo ve Fontvieille. Dil: Fransızca 18.000, İtalyanca 9.000, İngilizce 2.000. Din: Protestan 2.000, Katolik 27.000.

1978'de 224.000, 1986'da 210.000 turist gelmiştir. 48 km karayolu vardır(2 km demiryolu). Ticâret filosu 1973'te 15.000 tondu. Yüksek öğrenim Fransa'da yapılır. 1986'da 53 doktor, 432 yatak mevcuttu. 390 polis güvenlik sağlar. Monte Carlo Radyosu 36 dilde yayın yapar ve TV'u da ünlüdür. 1986'da 20.800 telefon ve teleks vardı. TV yayınları Fransızca, İtalyanca, İngilizce'dir. Posta pulları, deniz biyolojisi müzesi, bitki bahçesi ve Casino'su dünyâca ünlüdür. TV sayısı 16.000'in üzerindedir. 1950'de 6.100 olan telefon 1978'de 32.000'e yükselmişti.

Fransa'da Rejimler

Fransa Krallığı, 1789'da Büyük İhtilâl'in Etats Généraux(Etat Jenero ok.) denen ve 3 sınıf temsilcilerince oluşturulan meclisi tarafından meşrûtî krallık yapıldı. Fransa Kralı'na(16. Louis) "Fransız Kralı" dendi ve Kral 16. Louis, bu unvan tâdîlinden nefretini gizlemedi. Bu şekilde Kral'ın ilâhî menşei, Tanrı tarafından hükümdarlığın hânedânına verildiği hakkındaki cihân-şümûl hukuk düzeni sarsıldı. "Fransa Kralı"na "Fransız Kralı"(roi des Français) denerek, onun, millet tarafından seçildiği ileri sürülüyordu. 1789'da Meşrûtî Krallık(Monarchie constitutionnelle) dönemi başladı, bin yıllık mutlak krallık(monarchie absolue) sona erdi. Ancak meşrûtî krallık 22 Eylül 1792'de Birinci Cumhûriyet'in îlânı ile ancak 3 yıl sürdü ve ertesi yıl Kral ve Kraliçe îdâm edildi.

Etats Généraux, Kral irâdesiyle toplanıp dağılan bir meclistir. Protokol sırasıyle ruhbân(clergé), soylular(noblesse) ve burjuvalar(le tiers état) sınıflarının temsilcilerinden oluşmuştur. İlk def'a 1302'de, son def'a 1614'te toplantıya çağrılıp Kral tarafından danışılmıştı. Büyük İhtilâl'in(Fr.Révolution Française, Osm.İhtilâl-i Kebîr) meclisini 16. Louis, İhtilâl'den önce, 5 Mayıs 1789'günü Versay Sarayı'nda toplantıya çağırdı. Meclis, 18. asır filozoflarının te'sîriyle, ruhbân ve soylu sınıflarına verilen imtiyazların (privilèges), Orta Çağ'da zayıfı kuvvetliye karşı korumak fonksiyonu îfâ ettiği, eskidiği, fonksiyonu kalmadığı fikrindeydi. Devlet görevlerinin ruhbân ve soylularca tekele alınmasına tepki çok büyüktü. İmtiyazlı(priviligié) sınıfların vergi vermemesi, verginin sâdece burjuva(şehirli) ve köylüden alınması çok göze çarpar hâle gelmişti. 1763'te Yediyıl Savaşı'ndan yenik çıkan Fransa, 1. Avrupa ve Hristiyan devleti olma sıfatını İngiltere lehine kaybetmişti(1789'da İngiltere'den sonra Dünyâ'nın 2. önemli devleti idi).

Sömürgelerini İngiltere'ye kaptırmıştı ve okyanuslara İngiltere hâkimdi. Yoksa Fransa'da kölelik ve toprağa bağlı kölelik(serflik) müessesesi, sömürgeleri dışında, önemini çoktan yitirmişti ve Fransa anavatanında pek az sayıda köle ve serf vardı. Makine ve buhâra dayalı sanâyî de İngiltere'den sonra Fransa'da başlamıştı veyâ başlamak üzereydi.

Etats Généraux, kendini 17 Hazîran'da Millî Meclis(Assemblée Nationale) îlân etti. 14 Temmuz'da Paris'in ayak takımı mutlakıyetin senbolü olarak yanlış veyâ mübâlağalı olarak îlân edilen şehir içindeki Bastille kalesini bastı, bir kaç kaatilden başka siyâsî mahkûm falan bulamadıysa da iktidar, Kral'ın Kalesi'ni alan ayak takımının eline geçti. Bu 14 Temmuz(Quatorze Juillet) hâlâ Fransa'da millî bayram günüdür, bizim Cumhûriyet Bayramı'mız ile eşdeğerdedir. 4 Ağustos'ta Meclis, imtiyazlı sınıfların bütün imtiyazlarını kaldırdı. Aynı gün *İnsan Hakları Beyan-nâmesi (Déclaration des Droits de l'Homme)* îlân ve kabûl edildiyse de, örnek alınan Birleşik Amerika Cumhûriyeti anayasasının insan hakları beyan-nâmesinden az sonradır. Buna göre Kral ve Hânedân dışında her kişi, yasa önünde eşitti. Kral ve Hânedân'a da Tanrı tarafından değil, Millet tarafından görev verilmişti, Devlet başkanı olarak Fransa'yı protokolde temsîl ediyordu. Kral, görülmemiş baskılara dayanamıyarak âilesiyle 1791 Hazîrânı'nda, kayın-pederi olan Almanya(Avusturya) İmparatoru'nun ülkesine gizlice kaçmak isterken yakalandı. Halk, Kral'ın, Hristiyan târîhinin en büyük soylusu olduğunu, hânedânının en büyük Avrupa hânedânı bulunduğunu biliyordu. "Kralımızı yabancılara kaptırmayız" âvâzeleri içinde Kral ve âilesi, yakalandığı arabanın içinde, yüz binler tarafından kuşatılarak, hakarete çok benzer "yaşasın kral" bağırışlarıyle sarayına getirilip pratik olarak habsedildi. Kraliçe'nin adı "Alman karısı" oldu ve Kral'ı azdırdığı gibi hiç bir esâsa dayanmıyan bir propandaya hedef tutuldu. Avusturya'ya savaş îlânı Kral'a hemen hemen zorla imzâlatıldı. Zîrâ Avusturya, krallarını kapmak istemişti! Mantıklı adamlar ortadan silindi. Söz ayağa düştü. Eylemciler ve polemikçiler saltanatı başladı. İngiltere'nin haddini bildirememiş mağrur Fransa, daha zayıf olan Almanya-Avusturya'ya haddini bildirerek gururunu kurtaracaktı. 20 Eylül 1790'da Fransa ordusu, Valmy meydan muhârebesinde Prusya ordusunu dağıttı. Fransa çılgına döndü. 2 gün geçmeden 22 Eylül 1792'de 16. Louis tahtından indirildi, Capet-Bourbon hânedânı düşürüldü ve Birinci Cumhûriyet îlân edildi. Krala Louis Capet adı verildi.

Assamblée Nationale (17.6.1789), Assamblée Constituante(Kurucu Meclis) (9.7.1789), Assamblée Législative(Teşrîî Meclis, Yasama Meclisi)(1.10.1791) adlarını alan Etats Généraux, 21.9.1792'de Convention Nationale(Millî Uyuşma Meclisi) ismini aldı. Cumhûriyeti îlân edip Kral'ı îdâm eden bu sonuncusudur. Bu mecliste Girondins ve üst sıralarda oturdukları için Montagnards(dağlılar) denen iki parti hâkim oldu. 2.6.1793'te müfritleri oluşturan ikincisi, ilkini iktidardan düşürerek Comité de salut public(Millî Selâmet Komitesi) denen kanlı hükûmeti kurdu. 26.10.1795'te Convention düşünceye kadar İhtilâh'in en kanlı safhaları yaşandı. Uygulanan düzen, tam bir komünist rejimdi. Millî Selâmet Komitesi 6.4.1793'te kurulup 27.10.1795'te kaldırıldı. Cumhur başkanı konumunda olan küçük bir soylu avukat, Maximilien de Robespierre (1758-1794) 27.7.1794'te usûlen giyotinle başı kesilinceye kadar en büyük Terreur (Dehşet) dönemini yaşattı, îdâmı ile İhtilâl'in kanlı dönemi alçalmaya başladı. Girondins'lerin iktidardan düşüp Montagnards'ların iktidâra geldiği, 31.5.1793'ten

Robespierre'in îdâmına kadar geçen ve Robespierre'in baş çektiği 14 aylık döneme La Terreur=Dehşet(Sindirme) Dönemi denmektedir. Bu dönemde çıkarılan Loi des Suspects(Şüpheliler(Hakkında Şüphe Duyulanlar) Yasası) ünlüdür. Millî Selâmet Komitesi, ayak takımının oluşturduğu ve Parisli sokak fâhişelerinin hâkim olduğu halk mahkemelerinde soyluları ve soyluları sevenleri, İhtilâl için hakkında delil bulunmasa bile şübhe duyulanları, giyotine yolladı. 14 aylık bu dönemin Haziran-Temmuz 1794 ayları ünlüdür, yalnız Paris'te 1.400 kişi giyotine yollandı.

27.10.1795'ten 9.11.1799'a kadarki Cumhûriyet yönetimine Directoire(Direktuar ok.) denmektedir. Directeurs(direktörler) denen Devlet başkanları rejimidir. İki meclis kurulmuştur: Conseil de Cinq Cent denen 500 milletvekilinden oluşan Meclis ve Conseil des Anciens denen tecrübeli senatörlerden oluşan bir senato. Bu rejim, komünist idâreye son verdi ve 5 yıl, bir burjuva cumhûriyetini yürüttü. Yerine Consulat(Konsüla okunur) denen konsillik rejimi geldi. 18.5.1805'e kadar 4,5 yıl devâm etti. Birinci Cumhûriyet'in son safhasıdır. Birinci Cumhûriyet bu sûretle 11 yıl, 7 ay, 26 gün sürdü. Konsüllük rejiminde Devlet başkanlığını 3 konsül(Fr.consul) temsîl ediyordu. 1. Konsül, gerçek cumhur başkanı idi. 1. konsüllüğe Orgeneral Napoléon Bonaparte, dîğerlerine Sieyès ve Roger Ducos getirildi. Az sonra dîğer konsüller değiştirilerek 2. ve 3. konsüllüklere Cambacérès ve Lebrun getirildi ki 1. konsül Bonaparte'ın daha iyi anlaşacağı şahsiyetlerdir. 9.10.1799'da Bonaparte'ın askerî darbeyle Directoire rejimini devirmesiyle başlayan konsüllük yönetimi 2.8.1802'de10 yıl için atanan Bonaparte'ın hayat boyu cumhur başkanı(consul à vie) îlânı ile de devâm edemedi. Bonaparte, 18.5.1804'te kendisini Birinci Napoléon unvânıyla Fransız İmparatoru îlân ederek Batı Roma İmparatoru tahtına, gûyâ meşrûtî, hattâ cumhûriyetçi bir üslûbla oturdu.

Birinci İmparatorluk bu sûretle 18.5.1804'te başladı ki, bu târih, yalnız Birinci Cumhûriyet'in değil, Fransız İhtilâli döneminin de sonu sayılmaktadır. Ancak İhtilâl'e karşı ayaklanan, hattâ birleşen Avrupa, cumhûriyet rejimine karşı çıktıkları derecede, hiç bir hânedâna dayanmıyan bu meşrûtî imparatorluğu da aynı soğuklukla karşıladı. Fransa ile Avrupa arasındaki savaşlar, Cumhûriyet dönemindeki boyutlarını aştı. Artık Fransa, 1804-1812 arasında 8 yıl boyunca Dünyâ'nın en kudretli devleti olarak göründü.

Birinci İmparatorluk(Empire Français), 20.4.1814'te Napoléon'un ferâgati ile sona erdi. İkinci Krallık rejimi geldi, îdâm edilen 16. Louis'nin kardeşi 18.Louis kral oldu. Ancak Elba adasında imparator titrini muhâfaza ederek yaşamasına izin verilen Napoléon, adada 2.2.1815'e kadar 10 ay sabretti. Bu târihte adadan ayrılıp Juan Körfezi'nde Fransa'ya çıktı. Kral'ın ordusu, eski imparatorlarına ateş açmayı reddedince, elini kolunu sallayıp 20 Mart'ta Paris'e geldi, imparatorluk tahtına oturdu. 18. Louis, Brüksel'e zor canını atabildi. Bu sûretle krallık tam 11 ay sürmüş oldu. Ancak Napoléon, Waterloo'da İngiliz-Prusyalılar'a yenilince, 22.6.1815'te tekrar ferâgat etti ve ikinci def'a saltanatı 3 ay, 3 gün sürdü ki Fransa târîhinde 100 Gün(Cent-Jours) diye anılır. Birinci imparatorluk rejimi bu sûretle 100 Gün'le berâber 10 yıl, 2 ay, 6 gündür.

İkinci Krallık ise 18. Louis ve kardeşi 10. Charles'ın saltanatları olan 20.4.1814 - 31.7.1830 arasında(Yüz Gün çıkartılarak) 16 yıl, 8 günlük meşrûtî krallık + 31.7.1830 - 12.3.1848 = 17, 7, 12 demokratik krallık = 33 yıl, 7 ay, 20 gündür.

1830'da mutlakıyyetle ithâm edilen 10. Charles hal'edildi. Bourbon hânedânının Orléans dalının başı 19. Louis veyâ 7. Philippe olarak değil, 1. Louis-Philippe sanıyle kral îlân edildi. Onun krallık dönemine Temmuz Monarşisi(Monarchie de Juillet) de denmektedir. Ancak o da devrildi. İkinci Cumhûriyet îlân edildi. 18.Louis ve kardeşi 10.Charles, 1789'dan önceki gibi Fransa Kralı sanıyle hükümrân oldukları hâlde, Louis-Philippe, İmparator Napoléon gibi Fransız Kralı diye anıldı. Bu sûretle Fransa'da krallar légitimistes(meşrûiyetçiler) ve Orléanistes(Orléans'cılar) diye ikiye bölündü ki birinciler ağır bastığı halde, cumhûriyetçiler ve imparatorcuların ikincilere daha ılımlı yaklaşması üzerine Louis-Philippe kral olabildi.

İkinci Cumhûriyet'in ömrü 12.3.1848 - 2.12.1852 = 4 yıl, 8 ay, 21 günden ibârettir. 1830 ihtilâli Louis-Philippe'i tahta çıkarmıştı. 1848 ihtilâli daha büyük oldu ve onu tahttan indirdi. Ancak Büyük Napoléon'un yeğeni Louis Napoléon Bonaparte, cumhur başkanı seçildi ve 1852 sonunda kendini Fransız İmparatoru îlân ederek İkinci İmparatorluk rejimini başlattı ki 4.9.1870'teki ferâgatine kadar 21, 9, 3 müddetle sürmüştür. Fransa'nın Prusya(Almanya)'ya yenilmesi, İkinci İmparatorluk rejimini sona erdirdi. Üçüncü Cumhûriyet îlân edildi.

Üçüncü Cumhûriyet(4.9.1870 - 17.6.1940 = 69, 9, 13), İkinci Cihan Savaşı'nda (1939-1945) Fransa'nın mütâreke imzâlıyarak Almanya'ya teslîm olmasına kadar devâm etti. Ülkenin kuzeyi -Paris dâhil- Alman işğâlinde kaldı. Güneyi gene Alman kontrolünde merkezi Vichy olmak üzere bir Fransa hükûmetine bağlandı. 1944'te işgal sona erdi. 1944-1946'da ülke geçici hükûmetle(gouvernement provisoire) yönetildi. Dördüncü Cumhûriyet(24.12.1946-4.10.1958 = 11, 10, 11), nihâyet 1958'den bu yana(1997) Beşinci Cumhûriyet(Cinquième République) başladı. Cezâyir krizi ile General de Gaulle'ün iktidâra gelmesiyle başlıyan Beşinci Cumhûriyet'te, cumhur başkanlarının protokoler durumu sona ererek, yönetimi başbakanla paylaşır bir anayasa ile Avrupa demokrasilerinde istisnâî bir yarı-başkanlık sistemi kuruldu.

Fransa Cumhur başkanları(1871 - 1997)

1) Louis Adolphe Thiers(1797-1877=80)(cumhur başkanı 1871-1873=2) avukat, büyük târihçi, Orléans'cı monarşist, mâliye müsteşârı 1830, dâhiliye nâzırı 1832-4, başbakan ve hâriciye nâzırı 1836+1840+1848, mv.1873-77 ve muhâlefet lideri.

2) Marie E.Patrice M.de MacMahon, Duc de Magenta(b.bk.)(1808-1893=85)(24.5.1873-30.1.1879=5,8,7), Cezâyir genel v.1864-70, mareşal, monarşist, istîfâ ederek cumhur başkanlığından ayrıldı.

3) François P.Jules Grévy(1807-1891=84)(30.1.1879-12.1887=8, 11), avukat, mv.1870, Meclis başkanı, istîfâ ederek cumhur başkanlığından ayrıldı.

4) Sadi Carnot(1837-1894=57)(12.1887-6.1894=7), mühendis, anarşistlerce cumhur başkanı iken öldürüldü. Babası: Hippolyte Carnot(1801-1888=87), nâzır 1848. Bunun ağabeyi: Nicolas-Sadi Carnot(1796-1832=36), fizikçi, yazar. Babaları: Lazare Carnot(1753-1823=70), bir noterin 18 çocuğunun 8.'si, modern geometrinin kurucusu, mv., Millî Selâmet Komitesi üyesi 1793, harbiye nâzırı 1795, yazar.

5) Jean P.-P.Casimir-Périer(1847-1907=60)(27.6.1894-15.1.1895=0,6, 18), kralcı, başbakan 1893, istîfâ ederek cumhur başkanlığından ayrıldı. Babası: Jean Casimir Périer(1811-1878=67), politikacı, bunun babası: Casimir Périer(1777-1832=55), banker, başbakan 1831.

6) François Félix Faure(1841-1899=58)(17.1.1895-23.2.1899=4,1,7), mv.1881, sömürgeler nâzırı, bahriye nâzırı, cumhur başkanı iken öldü.

7) Emile Loubet(1838-1929=91)(1899-1906=7), mv.1876, senatör 1885, nâzır 1887-8, başbakan 1892, nâzır 1892-3, Senato başkanı 1896-9.

8) Clément Armand Fallières(1841-1931=90)(2.1906-2.1913=7), avukat, mv.1876, nâzır 1883-5+1887-92, başbakan 1883, senatör 1890-1906, Senato başkanı 1899-1906.

9) Raymond Poincaré(1860-1934=74)(1913-1920=7), avukat, mv.1887, senatör 1903, nâzır 1893-5, 1906, başbakan 1912-3+1922-4+1926-9, yazar, Akademi üyesi. Amca oğlu: Henri Poincaré(1854-1912=58), büyük matematikçi, Akademi üyesi 1908.

10) Paul E.L.Deschanel(1856-1922=66)(18.2.1920-22.9.1920=0,7,2), mv., Meclis başkanı, Akademi üyesi. Babası: Emile Deschanel(1819-1904=85), yazar.

11) Alexandre Millerand(1859-1942=83)(1920-1924=4), gazeteci, sosyalist mv.1885, nâzır 1899-1902+1909-10, harbiye nâzırı 1912-3+1914-5, başbakan 1920, senatör 1920-1940.

12) Gaston Doumergue(1863-1937=74)(6.1924-6.1931=7), avukat, sömürge vâlîsi (Cezâyir ve Çinhindi'nde), mv.1893, nâzır, başbakan 1913-4+1934, tekrar nâzır, Senato başkanı 1923-4.

13) Paul Doumer(1857-1932=75)(1931-1932=1), yazar, gazeteci, mv., Hindiçînî genel v.1896-1902, mâliye nâzırı 1895-6, Senato başkanı 1927(1902'den sn.tekrâr mv.ve sn.senatör oldu), bir Rus tarafından katledildi.

14) Albert Lebrun(1871-1950=79)(5.1932-6.1940=8), mühendis, mv.1900, sömürgeler nâzırı 1911-4, nâzır 1914-20, senatör 1920, Senato başkanı 1931-2. Alman istîlâsı üzerine cumhurbaşkanlığı ve 3. Cumhûriyet sona erdi.

15) Henri Philippe Pétain(1856-1951=95)(11.7.1940-1944=4: Chef d'Etat), köylü, general 1914, tümgeneral 1914, korgeneral 1914, orgeneral 1915, mareşal 19.11.1918, Verdun galibi 1916, Alman cebhesi başkumandanı 1917-8, harbiye nâzırı 1934, Madrid büyükelçisi 1917, Akademi üyesi 1929-1945. 1945'te îdâma mahkûm edildi, infâz edilmedi. Devlet başkanlığına Gouvernement de Vichy denmektedir ki Paris'e ve Fransa'nın tam Alman işgalindeki kuzey yarısına hükmü geçmiyordu. 16.6.1940'ta Vichy hükûmeti başbakanı ve 1 ay geçmeden devlet başkanı oldu.

16) Charles de Gaulle(1890-1970=80)(3.6.1944-20.1.1946=1,7,17), Gouvernement Provisoire(Geçici Hükûmet) denen 1944-47 döneminde fiilen devlet başkanı oldu ve président par int. sanını kullandı(vekâleten başkan), aş.bk.

17) Félix Gouin(1884)(20.1.1946-6.1946=5 ay président par int.), mv.1924.

18) Georges Bidault(1899-1983=84)(6.1946-1.1947=7 ay président par int.), târih öğretmeni, gazeteci, mv., başbakan 1946, hâriciye nâzırı 1944-54, Meclis başkanı 1949-50. 1959'da politikadan çekildi.

19) Léon Blum(1872-1950=78), Devlet başkanlığı üyesi olduğu için listeye alınmaktadır. Gazeteci, komünizan sosyalist mv.1929, yazar, başbakan 1936-7 + 1946-7.

20) Vincent Auriol(1884-1966=82)(1947-1954=7), sosyalist mv.1914, mâliye nâzırı 1936, Meclis başkanı 1946.

21) René Coty(1882-1962=80)(1954-1959=5), avukat, mv. Bu son 2 cumhur başkanı, 4. Cumhûriyet'in cumhur başkanlarıdır. Aşağıdakiler 5. Cumhûriyet'in cumhur başkanları olup icrâyı başbakanla paylaşmışlardır:

22) Charles de Gaule(Lille 1890-1970=80)(8.1.1959-28.4.1969=10,3,21), bk.yk. no.16, İstîfâ ederek cumhur başkanlığından ayrıldı. Öğretmen ve küçük soylulardan Henri de Gaulle oğlu. Yazar ve büyük târihçi. Subay 1912, 1. Cihan Savaşı'nda ağır yaralanarak Almanlar'a esir 1916, yzb.1918, kurmay, tank kurmay albayı, tümgeneral 1940, harbiye müsteşârı 6.6.1940, 18.6.1940'ta Londra'da Libération(Kurtuluş) denen millî mücâdelenin başına geçti, Vichy hükûmetini vatana ihânetle ithâm etti, Müttefikler'le berâber Fransa dışında oluşturduğu Fransız tümenleriyle savaşa devâm etti.

23) Alain Poher(vekâleten 28.4.1969-20.6.1969=1 ay, 22 gün).

24) Georges Pompidou(1911-1974=63)(20.6.1969-2.4.1974=4,9,12), yazar, nâzır 1944, başbakan 1962-68, cumhur başkanı iken öldü.

25) Alain Poher(2. def'a)(vekâleten 2.4.1974-27.5.1974=1 ay, 22 gün, toplam 3 ay. 14 gün).

26) Valéry Giscard d'Estaing(1926)(27.5.1974-21.5.1981=6,11,25), mâliyeci küçük soylu, mv.1956, mâliye nâzırı 1962-6+1969, Pompidou gibi Golist(De Gaulle'cü) muhâfazakâr.

27) François Mitterand(1916-1995=79)(21.5.1981-1995=14), gazeteci, mv.1946, nâzır 1947-8+1948-51+1952+1954-5+1956, yazar.

28) René Jacques Chirac (Paris 29.11.1932)(1995), yönetici, mv.1967, bakan 1971, Paris belediye başkanı 1976-86, başbakan 1974-76+1986-5.1988.

Fransa Başbakanları

18. Louis(1815-1824), 10. Charles(1824-1830) dönemi kraliyet başbakanları: Charles-Maurice Talleyrand 1815, Duc de Richelieu 1815, Jean-Joseph Dessolles 1818, Duc de Decazes 1819, tekrar Duc de Richelieu 1820, Baptiste de Villèle 1821, Vicomte de Martignac 1828, Prince de Polignac 1829-1830.

Louis-Philippe dönemi(1830-1848)(Temmuz Monarşisi) başbakanları: Duc de Broglie 1830, Jacques Laffitte 1830, Casimir Périer1831, Mareşal Soult 1832, Adolphe Thiers 1836, François Guizot 1836, Comte Molé 1837, tekrar Mareşal Soult 1839, tekrar Thiers 1840, tekrar Guizot 1840-1848.

İkinci Cumhûriyet(1848-1852) döneminde 1848 şubat-hazîranda Jacques-Charles Dupont de l'Eure devlet ve hükûmet başkanı, şâir Alphonse de Lamartine hâriciye nâzırı oldu. Hazîran-aralıkta Orgeneral Louis Eugène Cavaignac, 12.1848-10.1849'da Odilon Barrot, 10.1849-1.1851'de Eugène Rouher başbakan oldular. Sonra Üçüncü Napoléon'un İkinci İmparatorluk dönemi(1852-1870) başladı. Ocak-Ağustos 1870'de Emile Ollivier başbakan oldu.

Üçüncü Cumhûriyet dönemi(1871-1940) başbakanları: (cumhurbaşkanı Adolphe Thiers 2.1871-5.1873) Jules Dufaure(1) 2.1871, J.Dufaure(2) 5.1873. (Cumhurbaşkanı Mareşal MacMahon 5.1873-1.1879) Duc de Broglie(1)5.1873, Broglie(2) 11.1873, Courtot de Cissey 5.1874, Louis Buffet 3.1875, J.Dufaure(3) 2.1876, J.Dufaure(4) 3.1876, Jules Simon 12.1876, Broglie(3) 5.1877, Grimaudet de Rochebouët 12.1877, J.Dufaure(5) 12.1877. (Cumhurbaşkanı Jules Grévy 1.1879-12.1885, ilk cumhûriyetçi cumhurbaşkanı, yukarıdaki iki cumhurbaşkanı kralcı idiler) William Waddington 2.1879, Charles de Freycinet(1) 12.1879, Jules Ferry(1) 9.1880, Léon Gambetta 11.1881, Freycinet(2) 1.1882, Charles Duclers 8.1882, Armand Fallières 2.1883, Ferry(2) 2.1883, Henri Brisson(1) 8.1885. (Grévy'nin 2. cumhurbaşkanlığı 12.1885-12.1887) Freycinet(3) 1.1886, René Goblet 12.1886, Maurice Rouvier(1) 5.1886. (Cumhurbaşkanı Marie François Sadi-Carnot 12.1887-6.1894) Pierre Tirard(1) 12.1887, Charles Floquet 4.1888, Tirard(2) 2.1889, Freyinet(4) 3.1890, Emile Loubet 2.1892, Alexandre Ribot(1) 12.1892, Ribot(2) 1.1893, Charles Dupuy(1) 4.1893, Jean Casimir-Périer 12.1893, Dupuy(2) 5.1894. (Cumhurbaşkanı Jean Casimir-Périer 6.1894-1.1895) Dupuy(3) 7.1894. (Cumhurbaşkanı Félix Faure 1.1895-2.1899) Ribot(3) 1.1895, Léon Bourgeois 11.1895, Jules Méline 4.1896, Brisson(2) 6.1898, Dupuy(4) 11.1898. (Cumhurbaşkanı Emile Loubet 2.1899-2.1906) Dupuy(5) 2.1899, René Waldeck-Rousseau 6.1899, Emile Combes 6.1902, Rouvier(2) 1.1905. (Cumhurbaşkanı Armand Fallières 2.1906-2.1913) Rouvier(3) 2.1906, Jean Sarrien 3.1906, Georges Clémenceau(1) 10.1906, Aristide Briand(1) 6.1909, Briand(2) 11.1910, Ernest Monis 3.1911, Joseph Caillaux 6.1911, Raymond Poincaré(1) 1.1912, Briand(3) 1.1913. (Raymond Poincaré cumhurbaşkanı 2.1913-2.1920) Briand(4) 2.1913, Louis Barthou 3.1913, Gaston Doumergue(1) 12.1913, Ribot(4) 6.1914, René Viviani(1) 6.1914, Viviani(2) 8.1914, Briand(5) 10.1915, Briand(6) 12.1916, Ribot(5) 3.1917, Paul Painlevé(1) 9.1917, Clémeneau(2) 11.1917, Alexandre Millerand(1) 1.1920. (Cumhurbaşkanı Paul Deschanel 2.1920-9.1920) Millerand(2) 2.1920. (Cumhurbaşkanı Alexandre Millerand 9.1920-6.1924) Georges Leygues 9.1920, Briand(7) 1.1921, Poincaré(2) 1.1922, Poincaré(3) 3. 1924, Frédéric François-Marsal 6.1924. (Cumhurbaşkanı Gaston Doumergue 6.1924-6.1931) Edouard Herriot(1) 6.1924, Painlevé(2) 4.1925, Painlevé(3) 10.1925, Briand(8) 11.1925, Briand(9) 3.1926, Briand(10) 6.1926, Herriot(2) 6.1926, Poincaré(4) 6.1926, Poincaré(5) 11.1928, Briand(11) 6.1929, André Tardieu(1) 11.1929, Camille Chautemps(1) 2.1930, Tardieu(2) 3.1930, Théodore Steeg 12.1930, Pierre Laval(1) 1.1931. (Cumhurbaşkanı Paul Doumer 6.1931-5.1932) Laval(2) 6.1931, Laval(3) 1.1932, Tardieu(3) 2.1932. (Cumhurbaşkanı

Albert Lebrun 5.1932-5.1939) Herriot(3) 6.1932, Joseph Paul-Boncour 12.1932, Edouard Daladier(1) 1.1933, Albert Sarraut(1) 10.1933, Chautemps(2) 11.1933, Daladier(2) 1.1934, Doumergue(2) 2.1934, Pierre Flandin(1) 11.1934, Fernand Bouisson 6.1935, Laval(4) 6.1935, Sarraut(2) 1.1936, Léon Blum(1) 6.1936, Chautemps(3) 6.1937, Chautemps(4) 1.1938, Blum(2) 3.1938, Daladier(3) 4.1938. (Lebrun'ün 2. cumhurbaşkanlığı 5.1939-7.1940) Paul Reynaud 3.1940, Mareşal Philippe Pétain 6.1940. (Vichy Rejimi) Pétain(devlet ve hükûmet başkanı) 7.1940-6.1944. (Geçici yönetimde devlet ve hükûmet başkanları olarak) General Charles de Gaulle 6.1944, Félix Gouin 1.1946. (Vincent Auriol'ün cumhurbaşkanlığı 1.1947-, 4. Cumhûriyet) Henri Queuille(1) 9.1948, Queuille(2) 3.1949.

XXIV

BİBLİYOGRAFYA

A. Blanchet, *Carte Archéologique de la Gaule Romaine,* 10 fasikül, Paris, 1931-46; A. Grenier, *Manuel d'Archéologie Gallo-Romaine,* 3 c., Paris, 1931-4; R.Forrer, *L'Alsace Romaine,* Paris 1935; S.Bolin, *Die Chronologie der Gallischen Kaiser,* Lund 1932; Charles Dawson, *The Making of Europa,* Londra 1932, Fr.trc.Louis Halphen, *Les Origines de l'Europe,* Paris 1934; E.Desjardin, *Géographie de la Gaule Romaine,* 4 c., Paris, 1876-93; Fustel de Coulanges, *Histoire des Institutions Politiques de l'Ancienne France,* I, 2: Paris 1887,3:1891; P.Viollet, *Histoire des Institutions Politiques de la France,* I, Paris 1890; *Recueil des Historiens des Gaules,* Bouquet n., 2: Paris, 1840-76, pek çok c.; Grégoire de Tours, *Historia Francorum,* Paris 1884; Guizot, *Collection des Mémoires relatifs à l'Histoire de France jusqu'au XIIIe Siècle,* 31 c., Paris, 1823-35; Bréquigny ve Pardessus, *Diplomata, Charta et Instrumenta aetis Merovingiae,* 2c., Paris, 1841-9; L.de Rozière, *Recueil Général des Formules usités dans l'Empire des Francs du Ve au Xe Siècle,* 3 c., Paris, 1859-71; Richter, *Annalen des Fränkischen Reiches,* 1873; Junghans, *Childéric et Chlodovech,* 1857, Fr.trc., Paris 1879; Auguste Thierry, *Récits des Temps Mérovingiens,* Paris 1840; Albert Jahn, *Geschichte der Burgundionen,* 2 c., Halle 1874; Binding, *Das Burgundisch-Romanische Koenigreich,* 1868; A.Longnon, *Géographie de la Gaule au VIe Siècle,* Paris 1878; Lehuërou, *Histoire des Institutions Mérovingiennes,* Paris 1842; Fahlbeck, *La Royauté et le Droit Royal Francs,* Paris 1883; Léotard, *La Condition des Barbares établis dans l'Empire Romain,* Paris 1873; F.Dahn, *Die Franken unter den Merovingern,* Leipzig 1894; A.M., *Die Burgunden,* Leipzig 1908;

P.M.-M.Gorce, *Clovis,* Paris 1935; G.Kurth, *Clovis,* Tours 1896, 3: 2 c., Brüksel 1923; M.Prou, *La Gaule Mérovingienne,* Paris 1896; S.Dill, *Roman Society in Gaul in the Merovingian Age,* Londra 1926; Hessels ve Kern, *Lex Salica,* Londra 1880; Louis Halphen, *Les Barbares, Des Grandes Invasions aux Conquêtes Turques du XIe Siècle,* Paris 1926,4: 1940. Richter, *Annalen des Fränkischen Reiches unter den Karolingen,* 1877; Bonnell, *Origines des Carolingiens,* Paris 1866; Warnkoenig ve Gérard, *Histoire des Carolingiens,* 2 c., Paris 1862; Digot, *Histoire du Royaume d'Austrasie,* 4 c., Paris 1864; Gérard, *Histoire des Francs d'Austrasie,* 2 c., Paris 1864; Breysig, *Charles Martel,* Paris 1868; Abel ve Simson, *Charlemagne,* 2 c., Paris 1883, 2: 1888; Vétault, *Charlemagne,* Paris 1876; Perroud, *Des Origines du Premier Duché d'Aquitaine,* Paris 1881; Loth, L'*Emigration Bretonne,* Paris 1884; Hauréau, *Charlemagne et Sa Cour,* Paris 1868; Jullian, *Les Transformations de la Royauté Carolingienne,* Paris 1892; *Regesta Karolorum*(752-918), Boehmer nş., 2: 1880-89; Dümmler, *Poetae Latini aevi Carolini,* 2 c., 1880-84; B. Simson, *Ludwig dem Frommen,* 2 c., Leipzig, 1870-74; Faugeron, *La Vassalité au IXe Siècle,* Paris 1868; Ferdinad Lot, *Les Derniers Carolingiens(954-991),* Paris 1891; A.Kleinclausz, *Charlemagne,* Paris 1934; Louis Halphen, *Etudes Critiques sur l'Histoire de Charlemange,* Paris 1921; K.Heldmann, *Das Kaisertum Karls des Grossen,* Weimar 1928; A.Kleinclausz, *L'Empire Carolingien,* Paris 1902; G.Monod, *Les Sources de l'Histoire Carolingienne,* Paris 1898; Ferdinand Lot ve L.Halphen, *Charles le Chauve(840-850),* Paris 1909; Pfister, *Robert le Pieux(996-1031),* Paris 1885; A.Luchaire, *Les Institutions Monarchiques de la France sous les Premiers Capétiens,* 2 c., 2: Paris 1891; A.M., *Manuel des Institutions Françaises, Période des Capétiens Directs,* Paris 1892; Marion, *De Normannorum Ducum,* Paris 1892; *Chronique des Comtes d'Anjou,* Paris 1851; Giraud, *L'Histoire du Droit Français au Moyen Age,* 2 c., Paris 1846; Schäffner, *Geschichte der Rechtsverfassung Frankreichs,* 4 c., 1845-50; R.Rosières, *Histoire de la Société Française au Moyen Age,* 2 c., Paris 1884; Luchaire, *Louis VI le Gros,* Paris 1890; A.M., *Louis VII,* Paris 1885; L.Delisle, *Catalogue des Actes de Philippe-Auguste,* Paris 1856; L.Delisle, *Catalogue des Actes de Philippe-Auguste,* Paris 1856; Hirsch, *König Ludwigs VII von Frankreich (1119-1160),* 1892; Luchaire, *Philippe-Auguste,* Paris 1884; Davidsohn, *Philipp II,* Londra 1888; Williston Walker, *Philip-Augustus,* Londra 1888; Froidevaux, *Philippo II Augusto,* Paris 1891; Le Nain de Tillemont, *Histoire de Saint Louis,* 6 c., Paris, 1847-51; Félix Faure, *Histoire de Saint Louis,* 2 c., Paris 1965; J.Calmette, *La Diplomatie Carolingienne,* Paris 1901; R.Parisot, *Le Royaume de Lorraine sous les Carolingiens,* Paris 1899; H.Prentout, *La Fondation du Duché de Normandie,* Paris 1911; A.M., *Histoire des Premiers Ducs Normans,* Paris 1916; J.Steenstrup, *Normandiets Historie (911-1066),* Kopenhag 1925; R.Poupardin, *Le Royaume de Provence sous les Carolingiens (855-933),* Paris 1901; A.M., *Le Royaume de Bourgogne,* Paris 1907; August Heil, *Ludwig IV von Frankreich(936-954),* Berlin 1904; C.Schoene, *Deutschlands und Frankreich in den Jahren 953-980,* Berlin 1910, Philippe Lauer, *Robert I et Raoul de Bourgogne, Roi de France,* Paris 1910. Charles-V.Langlois, *Saint Louis,* Paris 1886; Boutaric, *Saint Louis et Alphonse de Poitiers,* Paris 1870; Gheldorf, *Histoire de la Flandre,* 5 c., Brüksel, 1835-64; Germain, *Histoire de Montpellier,* Montpellier 1851; Alfred Rambaud, *Histoire de la Civilisation Française,* I, 5: Paris 1893; Gaston Paris, *La Littérature Française au Moyen Age(XIe-XIVe Siècles),* 2:

Paris 1890; Viollet-le-Duc, *Dictionnaire Raisonné de l'Architecture Française du XIe au XVIe Siècle,* 10 c., Paris 1875; H.Mitteis, *Lehnrecht und Staatsgewall,* Weimar 1933; Marc Bloch, *La Société Féodale,* 2 c., Paris, 1939-40; P.Guilhiermoz, *La Noblesse en France au Moyen Age,* Paris 1902; Jacques Flach, *L'Ancienne France, Xe et XIe Siècles,* 4 c., Paris, 1886-1917; Ferdinand Lot, *Histoire du Moyen Age,* Paris 1928; Louis Halphen, *L'Essor de l'Europe*(1049-1285), Paris 1940; A.Esmein, *Histoire du Droit Français,* 15: Paris 1892; L.Halphen, *Le Comté d'Anjou au XIe Siècle,* Paris 1906; E.Prestage, *Chivalry,* Londra 1928; A.Luchaire, *Les Premiers Capétiens,* Paris 1902; Henri Pirenne, *Les Villes du Moyen Age,* Brüksel 1927; W.M.Newman, *Le Domaine Royale sous les Premiers Capétiens(987-1180),* Paris 1937; Ferdinand Lot, *Hugues Capet,* Paris 1903; A.Fliche, *Philippe Ier,* Paris 1912; W.M.Newman, *The Kings, the Court and the Royal Power in France in the Eleventh Century,* Toulouse 1929; J.W.Thompson, *Louis VI le Gros,* Chicago 1895; H.Waquet, *Louis VI le Gros,* Paris 1929; Henri Pirenne, *Histoire de Belgique,* c.I, Brüksel 1900, 5: 1929; Alexander Cartellieri, *Philipp II August, König von Frankreich,* 4 c., Leipzig, 1899-1922; F.M.Powicke, *The Loss of Normandy(1189-1204),* Manchester 1913; A.Luchaire, *Louis VII, Philippe Auguste, Louis VIII,* Paris 1901; Charles V.Langlois, *Les Derniers Capétiens Directs,* Paris 1901; Félix Olivier-Martin, *Les Régences des Rois sous les Capétiens(1060-1375),* Paris 1931; Auguste Longnon, *La Formation de l'Unité Française,* Paris 1922; Jubainville, *Histoire des Ducs et des Comtes de Champagne,* 4 c., Paris 1865; R.Fawtier, *L'Europe Occidentale de 1270 à 1380,* Paris 1940; Charles Petit-Dutaillis, *La Monarchie Féodale en France et en Angleterre,* Paris 1933; Fr.Olivier-Martin, *Saint Louis,* Paris 1937; Grosdidier de Matons, *Le Comté de Bar,* Paris 1922; W.Kienast, *Philipps des Schönen von Frankreich,* 2 c., Leipzig 1931; P.Fournier, *Le Royaume d'Arles et de Vienne,* Paris 1891; A.Giry, *Les Villes en France de 1180 à 1314,* Paris 1885.

Religieux de Saint-Denis, *Histoire de Charles VI,* 6 c., Paris, 1839-1852; Juvénal des Ursins, *Histoire de Charles VI,* Godefroy nş., Paris 1653; Enguerrand de Monstrelet, *Chronique,* Douët d'Arcq nş., 6 c., Paris, 1857-61; Un Bourgeois de Paris, *Journal*(1405-49), Tuetey nş., Paris 1881; Cabaret d'Orville, *Chronique du Bon Duc Louis II de Bourbon,* Chazaud nş., Paris 1876; Pierre Cochon, *Chronique Normande,* Beaurepaire nş., Paris 1870; Cousinot, *La Geste des Nobles,* Vallet de Viriville nş., Paris 1859; Douët d'Arcq, *Choix de Pièces du Règne de Charles VI,* 2 c., Paris 1865; Thomas Bazin, *Histoire de Charles VII et de Louis XI,* Quicherat nş., 4 c., Paris, 1854-9; Mathieu d'Escouchy, *Histoire de Charles VII,* Beaucourt nş., 3 c., Paris 1863; G.Chastelain, *Chronique des Ducs de Bourgogne,* K.de Lettenhove nş., 8 c., Paris 1863; Quicherat, *Jeanne d'Arc,* 5 c., Paris, 1841-9; Longnon, *Paris pendant la Domination Anglaise,* Paris 1878; Le Laboureur, *Histoire de Charles VI,* Paris 1663; Picot, *Histoire des Etats Généraux,* 2: Paris 1889; Champollion, *Louis et Charles d'Orléans,* Paris 1844; Marin, *Jeanne d'Arc,* 4 c., Paris 1891; Wallon, *Jeanne d'Arc,* 3: Paris 1875; Luce, *La France pendant la Guerre de Cent Ans,* Paris, 1890-94; Beaucourt, *Histoire de Charles VII,* 6 c., Paris, 1885-91; *Lettres de Louis XI,* Vaesen ve Charavay nş., 4c., Paris, 1883 v.dd.; Steenackers, *Agnès Sorel et Charles VII,* Paris 1863; Dansin, *Charles VII,* Strasbourg 1856; A.Thomas, *Charles VII,* 2 c., Paris 1879; Godefroy, *Histoire de Charles VII,* Paris

1661; Thomas Basin, *Histoire des Règnes de Charles VII et de Louis XI,* 4 c., Paris, 1854-9; Kerwyn de Lettenhove, *Chronique,* 4 c., Brüksel, 1870-77; Jacques Duclercq, *Chronique*(1448-67), Reiffenberg nş., 4 c., Paris, 1883-8; P.Mathieu, *Louis XI,* Paris 1610; Sée, *Louis XI,* Paris 1891; Abel Desjardin, *Louis XI,* Paris 1874; De Cherrier, *Histoire de Charles VIII,* 2 c., Paris 1868; Wolfgang Jaeger, *Geschichte Karl's des Kühnen*(Charles le Téméraire), Nürnberg 1795; J.F.Kirk, *History of Charles the Bold*(Charles le Téméraire), Londra, 1863, Fr.trc., 3 c., Paris 1866; K.E.M.Müller, *Karls des Kühnen von Burgund,* Prenzlau 1872; Chauvelays, *Charles le Téméraire,* Paris 1879; De Laborde, *Les Ducs de Bourgogne,* 3 c., Paris, 1849-52; A.Dupuy, *La Réunion de la Bretagne à la France,* 2 c., Paris 1881; Lecoy de la March, *Le Roi René d'Anjou,* 2 c., Paris 1875; A.Luchaire, *Alain le Grand, Sire d'Albret,* Paris 1877; Champollion-Figeac, *Louis et Charles d'Orléans,* 2 c., Paris 1844; Charles Aubetin, *Histoire de la Langue et de la Littérature Française au Moyen Age,* 2 c., Paris 1883; Charles V.Langlois, *Le Règne de Philippe le Hardi,* Paris 1897; A.M., *La Vie en France au Moyen Age du XIIIe au Milieu du XIVe Siècle,* 4 c., Paris, 1924-8; J.Calmette, *La SociétéFéodale,* Paris 1923; P.Guilhermoz, *Les Origines de la Noblesse en France,* Paris 1902; J.Petit, *Charles de Valois,* Paris 1900; J.Régné, *Amaury II, Vicomte de Narbonne,* Narbonne 1910; F.Funck-Brentano, *Les Origines de la Guerre de Cent Ans,* Paris 1897; E.Dalcambre, *Les Relations de la France avec Hainaut(1280-1297),* Mons 1930; A.de la Borderie, *Histoire de Bretagne,* 6 c., Paris, 1896-1914; R.Delachenal, *Histoire de Charles V,* 4 c., Paris, 1909-28; E.Meyer, *Charles, Roi de Navarre et Comte d'Evreux,* Paris 1898; Pierre Champion, *Charles d'Orléans(1394-1465),* Paris 1911; A.M., *Jeanne d'Arc,* 2 c., Paris, 1920-21; Gabriel Hanotaux, *Jeanne d'Arc,* Paris 1911; Anatole France, *Jeanne d'Arc,* 2 c., Paris 1908; F.C.Lowell, *Joan of Arc,* Boston 1896; H.Courteault, *Gaston IV, Comte de Foix (1423-1472),* Toulouse 1895; Charles Samaran, *La Maison d'Armagnac,* Paris 1907; A.Kleinclausz, *Histoire de Bourgogne,* Paris 1909; Otto Cartellieri, *Philipp der Köhne,* Leipzig 1910; E.Petit, *Philippe le Hardi,* Paris 1904; Henri Pirenne, *Bibliographie de l'Histoire de Belgique,* Brüksel 1900, 3: 19031; A.de Barante, *Histoire des Ducs de Bourgogne de la Maison de Valois,* 12 c., Paris, 1824-6.

Lettres du Roy Louis XII, 4 c., J.Godefroy nş., Brüksel 1712; G.de la Pilorgerie. *Campagnes d'Italie par Charles VIII(1494-5),* Nantes 1866; P.Destrey, *Chroniques de Charles VIII,* Paris 1834; Claude de Seyssel, *Louis XII,* Paris 1587; Denis II Godefroy, *Histoire de Charles VIII,* Paris 1684; Thomas Godefroy, *Charles VIII et Louis XII,* 2 c., Paris, 1615-22; C.de Cherrier, *Histoire de Charles VIII,* 2 c., Paris 1868; Chotard, *Charles VIII,* Paris 1865; H.Fr.Delaborde, *L'Expédition de Charles VIII en Italie,* Paris 1888; De Maulde-la-Clavière, *Histoire de Louis XII,* 3 c., Paris 1892; Hayemann, *Geschichte der Italienischen-Französischen Kriege von 1496 bis 1518,* 2 c., Göttingen 1835; Marguerite d'Angoulême, *Lettres*(1521-59), Génin nş., Paris, 1841-2, 2 c.; Champollion-Figeac, *Captivité du Roi François Ier,* Paris 1847; Le Glay, *Négociations Diplomatiques entre la France et la Maison d'Autriche*(1501-30), 2 c., Paris 1845; Desjardins, *Négociation Diplomatiques de la France avec Toscan, XIV-XVIe Siècles,* 5 c.. Paris, 1859-75; Ribier, *Lettres et Mémoires d'Etat des Rois, Princes et Ambassadeurs sous les Règnes de François Ier et Henri II,* 2 c., Paris 1666; *Chronique du Roy Françoys Ier*(1515-42), G.Guiffret nş., Paris 1868; G.Paradin, *Histoire de Notre Temps*(1515-46),

Lyon 1558; Belcarius(Fr.Beaucaire), *Historia Gallica ab Anno 1461 ad Annum 1580,* Lyon 1625; Gaillard, *Histoire de François Ier,* 8 c., Paris 1769; Mignet, *Rivalité de François Ier et de Charles V,* 2 c., Paris, t.siz; P.Paris, *François Ier,* 2 c., Paris 1885; Fr.de Crue, *Anne de Montmorency,* 2 c., Paris 1885-9; G.Jacqueton, *La Politique Extérieure de Louise de Savoie,* Paris 1892; Alphonse de Ruble, *Le Traité de Cateau-Cambrésis,* Paris 1889; Leopold von Ranke, *Französische Geschichte XVI und XVII Jahrhundert,* 5 c., Stuttgart, 1852-61; Du Tillet, *Recueil des Rois de France,* Paris 1587, 2: 1618; Anselme, *Histoire Généalogique,* 9 c., Paris, 1726-33; Pasquier, *Recherches de France,* Paris 1621; Picot, *Histoire des Etats Généraux,* 2 c., Paris 1870; Godefroy. *Cérémonial,* Paris 1547, 2: 1649; Le Ferron ve Godefroy, *Les Connétables,* Paris 1658, 2: 1688; Guérin, *Histoire Maritime de France,* 2 c., Paris 1844; Chéruel, *Histoire de l'Administration Monarchique en France,* Paris 1855; Comte de Luçay, *Les Secrétaires d'Etat depuis Leur Institution jusqu'à Louis XIV,* Paris 1881; De Crue, *La Cour de France et la Société au XVIe Siècle,* Paris 1888; De Maulde, *La Diplomatie au Temps de Machiavel,* Paris 1892; Monteil, *Histoire des Français des Différents Etats,* 5 c., Paris 1858; P.Paris, *Etudes sur le Règne de François Ier,* 2 c., Paris, t.siz; *Ordonnances des Rois de France de la Troisième Race,* 2 c., in folio; E.Sayous, *Les Ecrivains Français de la Réformation,* 2 c., Paris 1854; Pierre Gauthiez, *Etudes sur le XVIe Siècle,* Paris 1893; Androuet Ducerceau, *Les Plus Excellents Bastimens de France,* 2 c., Paris, 1576-9, in folio; Millin, *Antiquités Nationales,* 5 c., Paris 1791; L.Palustre, *La Renaissancee en France,* 3 c., in folio, Paris, 1870-89; W.Lübke, *Geschichte der Renaissance in Frankreich,* 2 c., Stuttgart 1868; Coignet, *La Réforme Française(1512-1559),* Paris 1890: G.von Polenz, *Geschichte des Französischen Calvinismus,* 5 c., Gotha, 1857-9; Henri Hauser ve Augustin Renaudet, *Les Débuts de l'Age Moderne, La Renaissance et la Réforme*(1492-1559), Paris 1929; Eduard Fueter, *Geschichte des Europaischen Staatensystems von 1492-1559,* Münih 1915; Henry Harrisse, *Jean et Sébastien Cabot,* Paris 1882; A.M., *John Cabot,* Londra 1892; Alfred Claudin, *Histoire de l'Imprimerie à Paris,* 3 c., Paris, 1900-4; J.Plattard, *La Renaissance des Lettres en France,* Paris 1925; John Viénot, *Histoire de la Réforme Française,* Paris 1926; Abel Lefranc, *Histoire du Collège de France,* Paris 1893; Arthur Tilley, *The Literature of the French Renaissance,* 2 c., Cambridge 1904; A.M., *Studies in the French Renaissance,* Cambridge 1922; H.P.Biggar, *Voyages of Jacques Cartier,* Ottawa 1924; A.Claudin, *Histoire de l'Imprimerie en France au XVe et au XVIe Siècle,* 4 c., Paris, 1900-22.

R.Dion, *Les Frontières de la France,* Paris 1947; L.Mirot, *Manuel de Géographie Historique de la France,* Paris 1929, 2: 1948: Abbé Jarry, *Formation de l'Unité Française,* 3 c., Paris, 1942-8; J.Dhont, *Principautée Territoriales en France IX-Xe Siècles,* Bruges 1948; Abbé Chaume, *Origines du Duché de Bourgogne,* 3 c., Dijon, 1927-31; *Dictionnaire Topographique de la France,* Paris, 1896'dan beri her yıl yeni baskı; F.Bonnechose, *Géographie Historique et Politique de la France,* Paris 1877; Benjamin Guérard, *Provinces et Pays de la France,* Paris 1836; L.Dussieux, *Géographie Historique de la France,* Paris 1843; Victor Duruy ve Henri Wallon, *Géographie Politique de la France depuis les Temps les plus reculés jusqu'à la Révolution de 1789,* Paris 1847; Tourneur-Aumont, *L'Alsace et l'Alémanie,* Nancy 1919; Auguste Longnon, *Formation de l'Unité Française,* Paris; I.Wolfram ve Werner Glay, *Elsass Lothringischen*

Atlas, Frankfurt 1933; Henri Denais, *Petit Atlas Historique de la France,* Paris 1839; A.Longnon, *Atlas Historique de la France depuis César jusqu'à Nos Jours,* Paris 1884, 2: 1889; A.M., *Le Royaume de France pendant la Mission de Jeanne d'Arc,* Paris 1875; A.M., *Carte du Royaume de France à la Mort de Saint Louis* , Paris 1878; A.M., *Carte du Royaume de France sous Louis VIII,* Paris 1878.

La Ferrière, *Correspondance de Catherine de Médicis,* 4 c., Paris, 1881-92; Duc de Nevers, *Mémoires(1574-1610),* 2 c., in folio, Paris 1625; Condé, *Mémoires(1559-1610),* 6 c., Londra 1743; Marguerite de Valois, *Mémoires(1559-1582),* Paris 1842; Sully, *Mémoires,* 4 c., Londra 1735; Leopold von Ranke, *Franzoesische Gechichte XVI-XVII Jahrhunderts,* 5 c., 1852-61; A.von Reumont, *Catharina de Medici,* Leipzig, 2: 1856; La Place, *Les Rois Henri II, François II et Charles IX,* Paris 1565; J.de Serres,*Histoire des Cinq Rois,* 1597, 3: Cenevre 1603; Davila, *Historia delle guerre Civili di Francia(1559-98),* Venedik 1634, Fr.trc. Millet ve Grosley, 3 c., Paris 1757; Mathieu, *Histoire des Derniers Troubles de France,* Lyon 1594; Abel Desjardin, *Charles IX,* Douai 1873; Alberi, *Vita di Caterina de Medici,* Floransa 1838, Fr.trc.Paris 1844; De Meaux, *Les Luttes Religieuses en France aux XVIe Siècle,* Paris 1879; Roisselet de Sauclières, *Histoire du Protestantisme en France,* 4 c., Montpellier, 1837-9; Lacretelle, *Histoire de France pendant les Guerres de Religion,* Paris 1822; Soldan, *Karl IX,* 2 c., Leipzig 1855; Duc d'Aumale, *Histoire des Princes de Condé pendant les XVIe Siècles,* 2 c., Paris, 1863-4; R.de Bouillé, *Histoire des Ducs de Guise,* 4 c., Paris, 1849-50; Forneron, *Les Ducs de Guise,* 2 c., Paris 1878; De Croze, *Les Guises, les Valois et Philippe II,* 2 c., Paris 1866; De Pimodan, *La Mère des Guises, Antoinette de Bourbon,* Paris 1889; De Ruble, *Antoine de Bourbon et Jeanne d'Albret,* 4 c., Paris, 1881-6; H.Hauser, *Antoine de Bourbon,* Paris 1891; De Crue, *Anne de Montmorency,* Paris 1889; Delaborde, *Vie de l'Amiral Coligny,* 3 c., Paris, 1878-82; Erich Marcks, *Gaspard von Coligny,* Stuttgart 1892; La Ferrière, *La Saint-Barthélemy,* Paris 1891; Loiseleur, *La Saint-Barthélemy,* Paris 1883; G.Weill, *Les Théories sur le Pouvoir Royal en France pendant les Guerres de Religion,* Paris 1892; Gabriel Hanotaux, *Etudes sur le XVIe et le XVIIe Siècle,* Paris 1886; Haag, *La France Protestante,* 10 c., Paris, 1847-59, 2: 1877-87; Maimbourg, *Histoire de la Ligue,* 2 c., Paris 1683; L'Epinois, *La Ligue et les Papes,* Paris 1886; Robiquet, *Paris et la Ligue,* Paris 1886; H.M.Baird, *The Huguenots and Henry of Navarre,* Londra 1887; Hardouin de Péréfixe, *Vie de Henry le Grand,* Paris 1661; Saint-Simon, *Les Trois Premiers rois Bourbons,* Paris 1880; Dominikus, *Heinrich IV,* 2 c., Zürih 1797; Poirson, *Histoire du Règne de Henri IV,* 4 c., Paris 1857; Charles de Lacombe, *Henri IV,* Paris 1860, 3: 1877; De Lescure, *Les Amours de Hanri IV,* Paris 1864; P.Henrard, *Henri IV et la Princesse de Condé,* Brüksel 1885; Louseleur, *Ravaillac et Ses Complices,* Paris 1873; Guadet, *Henri IV,* Paris 1876; Read, *Henri IV,* Paris 1854; Elie Benoit, *L'Edit de Nantes,* Delft 1693; Féret, *Henri IV,* Paris 1875; Stoehlin, *Heinrich IV,* 1856; Segrétain, *Sixte-Quint et Henri IV,* Paris 1861; Perrens, *L'Eglise et l'Etat sous Henri IV et sous la Régence de Marie de Médicis,* 2 c., Paris 1872; Desclozeaux, *Gabrielle d'Estrées,* Paris 1889; Hoff, *Sully,* Paris 1782; Lavisse, *Sully,* Paris 1880; Madame d'Armaillé, *Catherine de Bourbon,* Paris 1865; Prévost-Paradol, *Elisabeth et Henri IV(1595-8),* Paris 1862; Perrens, *Les Mariages Espagnols,* Paris 1869; DeKermaingant, *L'Ambassade de France en Angleterre sous Henri IV(1598-1602),* 2 c.,

Paris 1886; Berthold Zeller, *Henri IV et Marie de Médicis,* Paris; Philippson, *Heinrich IV und Philipp III,* 3 c., Berlin, 1870-76; Anquez, *Henri IV et l'Allemagne,* Paris 1887; Rott, *Henri IV,* Paris 1882; Bazin, *Histoire de Louis XIII,* Paris 1846; Vikont G.d'Avenel, *Richelieu et la Monarchie Absolue,* 4 c., Paris, 1884-90; Cardinal de Richelieu, *Lettres, Instructions Diplomatiques et Papiers d'Etat,* Avenel nş., 8 c., Paris; Claude Malingre, *Les Antiquités de la Ville de Paris,* Paris 1640; Henry Lemonnier, *L'Art Français au Temps de Richelieu et de Mazarin,* Paris 1893; Germain Brice, *Description de Paris,* Paris 1687; Rouyer ve Darcel, *L'Architecture en France de François Ier à Louis XVI,* 2 c., Paris, 1863-66; A.Lance, *Dictionnaire des Architectes Français,* 2 c., Paris 1873; *Atlas des Anciens Plans de Paris,* in folio, Paris 1880; Sauval, *Les Antiquités de la Ville de Paris,* 3 c., Paris 1724; A.Bérard, *Dictionnaire Biographique des Artistes Français du XIIe au XVIIIe Siècle,* Paris 1872; Descartes, *Oeuvres,* Cousin nş., 11 c., Paris, 1824-6; Clersilier, *Correspondances de Descartes,* Paris 1667; La Potherie, *L'Amérique Septentrionale de 1534 à 1701,* 4 c., Paris 1722.

La Paix de Pyrénées, 2 c., Amsterdam 1693; Colbert, *La Correspondance,* P.Clément nş., Paris 1861; Priolo, *Ludovici XIII de Rebus Gallicis Historiarum,* Paris 1665; Aubéry, *Le Cardinal de Mazarin,* Paris 1751; Voltaire, *Siècle de Louis XIV,* ilk baskı: Berlin 1752; Bazin, *Histoire de France sous le Ministère du Cardinal Mazarin,* Paris 1846; Guillardin, *Histoire du Règne de Mazarin,* 5 c., Paris, 1871-5; Chéruel, *Histoire de France pendant la Minorité de Louis XIV et sous le Ministère de Mazarin,* 7 c., Paris, 1879-83; H.Vast, *Les Grands Traités du Règne de Louis XIV,* Paris 1893; Le Père Laguille, *Histoire de la Province d'Alsace,* in folio, Paris 1727; Charles Gérin, *Louis XIV et le Saint-Siège,* 2 c., Paris 1894; Legrelle, *Louis XIV et Strasbourg,* Paris 1881; Ramsay, *Le Maréchal de Turenne,* 2 c., Paris 1835; Sainte-Aulaird, *Histoire de la Fronde,* 2 c., Paris, 2: 1860; A.Renée, *Les Nièces de Mazarin,* 2 c., Paris 1856; De Cosnac, *Souvenirs du Règne de Louis XIV,* 8 c., Paris, 1874-80; Chérot, *La Première Jeunesse de Louis XIV,* Paris 1894; Frédéric Léonard, *Recueil des Traités,* 6 c., Paris 1693; De Martens, *Recueil de Traités,* Paris 1761; Koch, *L'Histoire des Traités depis la Paix de Westphalie,* 4 c., Bazel 1796; Adrien Moetjens ve Henri van Builderen, *Recueil des Taraités,* 4 c., in folio, Amsterdam 1700; Baron de Carels Croon J.Dumont, *Corps Universel Diplomatique du Droit des Gens,* 8 c., Amsterdam, 1726-31; Yves de Saint-Prest, *Histoire des Traités du XVIIIe Siècle,* 2 c., in folio, Amsterdam 1725; De Flassan, *Histoire Générale de la Diplomatie Française,* 7 c., Paris 1811; Mignet, *Négotiations relatives à la Successin d'Espagne,* 4 c., Paris, 1835-42; *Actes de la Paix de Ryswick,* 4 c.; Gen.Pelet, *Mémoires Militaires relatifs à la Succession d'Espagne,* 12 c., Paris, 1835-62; Le Père Griffet, *Recueil de Lettres pour Servir à l'Histoire Militaire du Règne de Louis XIV,* 8 c., Paris 1761; Turenne, *Correspondance,* Paris 1884; Cimber ve Danjou, *Archives Curieuses de l'Histoire de France,* 27 c., Paris, 1874-80; G.Gaillardin, *Louis XIV jusque'en 1697,* 5 c., Paris, 1871-5; Legrelle, *La Succession d'Espagne,* 4 c., Paris, 1888-92; Targe, *L'Avènement de la Maison de Bourbon au Trône d'Espagne,* 5 c., Paris 1772; Sirtema de Grosvestins, *Guillaume III et Louis XIV,* 8 c., Saint-Germain 1868; C.Hippeuau, *Avènement des Bourbons au Trône d'Espagne,* 2 c., Paris 1875; H.Reynald, *Louis XIV et Guillaume III,* 2 c., Paris 1883; P.Grimblot, *Letters of William III and Louis XIV,* 2 c., Londra 1848; De Piépape, *Réunion de la Franche-Comté à la France,* 2 c.,

Paris 1880; Reuss, *Strassburgische Chronik(1657-1710),* 2 c., Strasburg 1879; Auerbach, *La Diplomatie Française et la Cour de Saxe de 1641 à 1680,* Paris 1887; Hallez Claparède, *Réunion de l'Alsace à la France,* Paris 1844; Michaud, *Louis XIV et Innocent XI,* 4 c., Paris 1882; S.de Quincy, *Histoire Militaire de Louis-le-Grand,* Paris 1726; Carnot, *Vauban,* Paris 1784; H.Chotard, *Louis XIV, Louvois, Vauban,* Paris 1890; Michel, *Vauban,* 2 c., Paris 1879; J.Roy, *Turenne,* Paris 1884; Daniel, *Histoire de la Milice Française,* 2 c., Paris 1721; Gen.Suzane, *Histoire de l'Ancienne Infanterie Française,* 5 c., Paris, 1876-7; A.M., *Histoire de la Cavalerie Française,* 3 c., Paris 1874; A.M., *Histoire de l'Artillerie Française,* Paris 1874; Gen.Favé, *Etudes sur l'Artillerie,* 6 c., Paris, 1846-72; Jal, *Abraham Duquesne et la Marine,* Paris 1889; Louis XIV, *Oeuvres,* 6 c., Paris 1806; Charles Dreyys, *Mémoires de Louis XIV,* 2 c., Paris 1860; Abbé de Choisy, *Mémoire pour Servir à l'Histoire de Louis XIV,* Lescure nş., 2 c., Paris 1888; Ezéchiel Spanheim, *Relation de la Cour de France en 1690,* Charles Schefer nş., Paris 1882(1680-89'da Paris'te Berlin'in orta elçisi, hâtıralarını Fr.kaleme almış); La Duchesse d'Orléans, *Correspondance,* Jaeglé nş., 3 c., Paris, 2: 1890, Gustav Brunet nş., 2 c., Paris 1855; A.Rolland nş., *Lettres de la Princesse Palatine,* Paris 1863; Marquis de Sourches, *Mémoires sur le Règne de Louis XIV*(1681-1712), 13 c., Cosnac ve Pontal nş., Paris; Marquis de Dangeau, *Journal*(1684-1720), 19 c., Dussieux ve Soulié nş., Paris; Duc de Saint-Simon, *Mémoires*(1691-1723), 22 c., Chéruel ve Ad.Regnier Fils nş., Paris; krş.Chéruel, *Saint-Simon considéré comme Historien de Louis XIV,* Paris 1865 ve G.Boissier, *Saint-Simon,* Paris 1892; Duc de Saint-Simon, *Ecrits Inédits,* 6 c., P.Faugère nş., Paris, 1880 v.dd.; G.Lacour-Gayet, *Lectures Historiques,* Paris 1892; Sainte-Beuve, *Causeries du Lundi;* Ernest Moret, *Quinze Ans du Règne de Louis XIV(1700-1715),* 3 c., Paris, 1851-9; Le Bret, *Traité de la Souveraineté du Roi,* Paris 1632; Le Père Senault, *Le Monarque ou les Devoirs du Souverain,* Paris 1661; Le Père Lemoyne S.J., *L'Art de Régner,* Paris 1665; Bossuet, *Politique,* Paris 1709; Comte de Boulainvilliers, *Etat de la France,* 3 c., Paris 1727; Boisguilbert, *La France sous le Règne de Louis XIV,* Paris 1696; G.-B.Depping, *Correspondance Administrative sous Règne de Louis XIV,* 4 c., Paris, 1850-55; Foucault, *Mémoires*(1641-1718), Baudry nş., Paris 1868; Lemontey, *Essai sur l'Etablissement Monarchique de Louis XIV,* Paris 1818; Besongne, *L'Etat de la France où l'On Voit Tous les Princes et Pairs, Ducs, Maréchaux de France et Autres Officiers de la Couronne,* 3 c., Paris 1698(bu devlet yıllığı 1661'den beri her iki yılda bir yayınlanmıştır); A.Geffroy, *Madame de Maintenon,* 2 c., Paris 1887; Duc de Noailles, *Madame de Maintenon,* 4 c., Paris, 1848-58; Lavallée, *Madame de Maintenon,* Paris 1853; P.Clément, *La Police sous Louis XIV,* Paris 1866; Dussieux, *Le Château de Versailles,* 2 c., Versay 1881; L.Pérey, *Le Roman du Grand Roi,* Paris 1894; Le Roi, *Curiosités Historiques sur Louis XIII, Louis XIV, Louis XV,* Versay 1864; L'Abbé Duclos, *Madame de La Vallière et Marie-Thérèse d'Autriche femme de Louis XIV,* Paris 1869; L'Abbé J.Pauthe, *Madame de La Vallière,* Paris 1889; P.Clément, *Madame de Montespan,* Paris 1868; J.Lair, *Louise de La Vallière,* Paris 1882; Colbert, *Lettres, Instructions et Mémoires,* 5 c., Pierre Clément nş., Paris, 1861-8; P.Clément, *Colbert,* Paris 1846, 2: 2 c., 1874; F.Joubleau, *Colbert,* 2 c., Paris 1856; *Bulletin de la Société de l'Histoire du Protestantisme Français,* 43 c., Paris, 1853-95; Haag, *France Protestante,* 10 c., Paris, 1846-58, 2: 1877-95; N.A.F.Puaux, *Histoire de la Réformation Française,* 7

c., Paris, 1857-63; O.Douen, *La Révocation de l'Edit de Nantes,* 3 c., Paris 1894; Piganiol de la Force, *Description de Versailles et de Marly,* 2 c., Paris, 9: 1764; Gabriel Perelle. Nicolas Perelle ve Adam Perelle, *Les Monuments de Paris et les Principales Résidences Royales,* in folio, Paris 1680; De Vault, *Mémoires Militaires relatifs à la Successin d'Espagne,* 11 c., Paris, 1835-62; Maldonado-Macanaz, *Espana y Francia en el Siglo XVIII,* Madrid 1886; Alfred Baudrillart, *Philippe V et Louis XIV,* Paris 1890.

Barbier, *Journal Règne de Louis XV* (1718-63), 4 c., Paris, 1847-56; Boulainvillers, *Mémoires présentés au Duc d'Orléans,* 2 c., Lahey 1727; Lacretelle, *Histoire de France pendant le XVIIIe Siècle,* 6 c., Paris 1830; Lemontey, *Histoire de la Régence,* 2 c., Paris 1832; Jobez, *La France Sous Louis XV,* 6 c., Paris, 1864-73; Aubertin, *L'Esprit Public au XVIIIe Siècle,* Paris 1872; Rocquain, *L'esprit Révolutionnaire avant la Révolution,* Paris 1878; A.Vuitry, *Le Désordre des Finance et les Excès de la Spéculation à la Fin du règne de Louis XIV et au Commencement du Règne de Louis XV,* Paris 1885; Stourm, *Les Finances de l'Ancien Régme,* 2 c., Paris 1885; Cardinal Dubois, *Mémoires,* L.de Sévelinges nş., 2 c., Paris 1815; De Lamberty, *L'Histoire du XVIIIe Siècle,* 14 c., Amsterdam, 1735-40; L.Wiesener, *Le Régent,* 2 c., Paris, 1891-3; Albert Vandal, *Louis XV et Elisabeth de Russie,* Paris 1882; Saint-René Taillandier, *Maurice de Saxe,* Paris 1870; Baron de Spon, *L'Histoire de l'Europe de 1740 à 1748,* Amsterdam 1749; Duc de Broglie, *Frédéric II et Louis XV,* 2 c., Paris 1885; A.M. *Maurie de Saxe,* 2 c., Paris 1891; A.M., *La Paix d'Aix-la-Chapelle,* Paris 1892; Voltaire, *Siècle de Louis XV;* Von Weber, *Moritz, Graf von Sachsen,* 1853; D'Espagnac, *Histoire de Maurice, Comte de Saxe,* Paris 1775; Ranft, *Graf Moritz von Sachsen,* Leipzig 1746; Edgar Zévort, *Le Marquis d'Argenson et le Ministère des Affaires Etrangères,* Paris 1880: Ogle, *The Marquis d'Argenson,* Londra 1893; Duc de Choiseul-Stainville, *Correspondance*(Viyana büyükelçisi 1757-8), 3 c., Paris, 1757-8; De Dourcet, *La Guerre de Sept Ans,* Paris 1792; Napoléon, *Précis des Guerres de Frédéric II,* 3 c., Paris 1872; Duclos, *Mémoires Secrets du Règne de Louis XV,* Paris 1820; Choiseul, *Mémoires,* 2 c., Paris 1790; Duc de Broglie, *Le Secret du Roi,* 2 c., Paris 1879; Gen.Pajol, *Les Guerres sous Louis XV,* 5 c., Paris, 1881-7; H.Carré, *La France sous Louis XV,* Paris 1891; Boutaric, *Correspondance Inédite de Louis XV,* 2 c., Paris 1866; Richard Waddington, *Préliminaires Diplomatiques de la Guerre de Sept Ans,* Paris 1895; Campardon, *Madame de Pompadour,* Paris 1867; Leopold von Ranke, *Der Ursprung des Siebenjaehrigen Krieges,* Lepzig 1871; Arnold Schaefer, *Geschichte des Siebenjaehrigen Krieges,* 3 c., Berlin, 1867-74; Malleson, *History of the French in India,* Londra 1866; Edward-J.Rapson, *The Struggle between England and France for Supremacy in India,* Londra 1887; T.Hamont, *Dupleix,* Paris 1881, A.M., *Lally-Tollendal,* Paris 1887; Tocqueville, *Histoire Philosophique du* Règne *de Louis XV,* 2 c., Paris 1847; Michelet, *Histoire de France au XVIIIe Siècle,* 3 c., Paris, 1853-67; H.Carré, *La France sous Louis XV,* Paris 1891; Louise-Elisabeth de France(15. Louis'nin kızı), *Correspondance Inédite,* M.-E.de Beauriez nş., Paris 1887; Comtesse d'Armaullé, *La Reine Marie Leczinska,* Paris 1864; E.de Barthélemy, *Filles de Louis XV,* Paris 1870; Bonhomme, *Louis XV et Sa Famille,* Paris 1873; Crétineau-Joly, *Les Trois Derniers Princes de la Maison de Condé,* 2 c., Paris 1872; Grimm, Diderot, Raynal vs, *Correspondance Littéraire, Philosophique et Critique*(1747-87), Tourneux nş., 16 c., Paris 1877-82; Duc de Luynes, *Mémoires*(1735-

58), Dussieux nş., 17 c., Paris, 1860-65; Marie Leczinka, *Lettres Inédites,* Paris 1886; Maurepas, *Mémoires,* 4 c., Paris 1792; P.Narbonne, *Journal des Règnes de Louis XIV et de Louis XV*(1701-44), Paris 1866; Lauzun, *Mémoires*(1747-94), Lacour nş., Paris 1858.

Bolainvilliers, *Mémoires présentés au Duc d'Orléans,* 3 c., Paris 1727, 2: 8 c., Amsterdam 1752; P.Narbonne, *Journal des Règnes de Louis XIV et de Louis XV(1701-1744),* Paris 1866; Mathieu Marais, *Journal(1715-1735),* 4 c., Paris 1863; Maréchal de Villars, *Mémoires,* 6 c., Paris, 1885-1904; Avocat Barbier, *Journal Historique du Règne de Louis XV(1718-1763),* 8 c., Paris, 1853-7; Marquis d'Argenson, *Journal du Règne de Louis XV(1718-1763),* 9 c., Paris, 1859-67; C.Rousset, *Correspondance de Louis XV,* 2 c., Paris 1865; Flammermont, *Remontrances du Parlement de Paris au 18e Siècle,* 3 c., Paris, 1888-93; Ravaisson, *Archives de la Bastille,* 21 c., Paris, 1866 v.dd.; P.Malassis, *Correspondance de Madame de Pompadour,* Paris 1878; Mlle de Fauques, *Marquise de Pompadour,* Paris 1759, 2: 1879; Buat, *Journal de la Régence,* Paris 1909; Abbé Proyart, *Vie de Marie Lecksinska,* Paris 1794; F.Engerand, *La Direction des Bâtiments du Roi*(1709-1782), Paris 1901; *Famille Royale,* Paris 1740.

Charles de Peloux, *Les Ouvrage Modernes relatifs au XVIIIe Siècle Français,* Paris 1926(10.000 kitap ve makale); Lacretelle, *Histoire de France pendant le XVIIIe Siècle,* 6 c., Paris 1830; Jobez, *La France sous Louis XV,* 6 c., Paris, 1864-73; Alexandre de Tocqueville, *L'Ancien Régime et la Révolution,* Paris 1877; Ernest Lavisse, *La France sous Louis XV,* Paris 1891; P.Gaxotte, *Le Siècle de Louis XV,* Paris 1935; Bonhomme, *Louis XV et Sa Famille,* Paris 1873; Aubertin, *L'Esprit Public au XVIIIe Siècle,* Paris 1873; Comtesse d'Armaillé, *Marie Lecksinska,* Paris 1864; Madame Renoud, *Marie Lecksinska,* Paris 1895; P.de Nolhac, *La Reine Marie L.,* Paris 1901; Druon, *Histoire de l'Eduation des Princes de la Maison de Bourbon,* Paris 1897, 2 c.; E.de Barthélemy, *Mesdames, Filles de France,* Paris 1870; G.Maugras, *La Cour Intime de Louis XV,* Paris 1895; E.Diétrich, *Les Maîtresses de Louis XV,* Viyana 1881; Saint-André, *Madame du Barry,* Paris 1908; Pawlowski, *La Marquise de Pompadour,* Paris 1888; J.de Goncourt, *Madame de Pompadour,* Paris 1878; P.de Nolhac, *Louis XV et Madame de P.,* Paris 1904.

Dom Leclerq, *Histoire de la Régence,* 3 c., Paris 1921; Lemontey, *Histoire de la Régence,* 2 c., Paris 1832; Emile Bourgeois, *La Diplomatie Secrète au XVIIIe Siècle,* 2 c., Paris 1910; M.Marion, *Histoire Financière de la France,* I(1715-1789), Paris 1914; Vitzhum, *Maurice de Saxe,* Leipzig 1867; d'Espagnac, *Histoire de Maurice Comte de Saxe,* Paris 1775; Duc de Broglie, *Maurice de Saxe,* 2 c., Paris 1891; A.M., *Frédéric II et Louis XV(1742-44),* 2 c., Paris 1885; Alfred Baudrillart, *Philippe V et Louis XV(1740-46),* Paris 1901; R.Waddington, *Louis XV(1754-56),* Paris 1896; A.M., *La Guerre de Sept Ans,* 4 c., Paris, 1898-1908; Général Boyer-Peyreleau, *Les Antilles Françaises,* 3 c., Paris 1823; A.Dessalles, *Histoire Générale des Antilles,* 5 c., Paris, 1847-58; A.Lacour, *Histoire de la Guadeloupe,* 3 c., Basse-Terre, 1851-8; J.Ballet, *La Guadeloupe, Histoire,* 4 c., Paris, 1890-99; O.Lara, *La Guadelope(1492-1900),* Paris 1922; M.Satineau, *Histoire de la Guadeloupe(1635-1789),* Paris 1928; Gazin, *Bibliographie de la Martinique,* Fort-de-France 1926; Sidney Daney, *Histoire de la Martinique,* 6 c., Port-Royal 1846; Louis-Philippe May, *Histoire Economique de la Martinique(1635-1763),* Paris 1930; C.A.Banbuck, *Histoire de la Martinique,* Paris 1935; Hurard, *La Martinique en 1789,*

Paris 1885; G.Pollet, *Saint-Domingue(1629-1730),* Paris 1934; P.de Vaissière, *Saint-Domingue 1629-1789,* Paris 1909; *Edits et Ordonnances Royaux concernant le Canada,* 3 c., Québec, 1854-6; F.X.Garneau, *Histoire du Canada*(18. asır), 2 c., Paris 1914; F.Roz, L'*Histoire du Canada,* Paris 1934; Le Paige du Pratz, *Histoire de la Louisiane,* 3 c., Paris 1758; P.Heinrich, *La Louisiane(1717-1731),* Paris 1907; Virginia Mac Lean Thompson, *Dupleix and His Letters(1742-54),* Londra 1931; A.Martineau, *Dupleix et l'Inde Française,* 5 c., Paris 1920-1935; W.Harold Dalgliesh, *The Company of the Indies in the Days of Dupleix,* Easton Pole 1933; I.Guët, *L'Ile de Bourbon et Madagascar,* Paris 1888; Edward J.Rapson, *The Struggle between England and France for Supremacy in India,* Londra 1887; Malleson, *History of the French in India,* Londra 1866, Fr.trc.Paris 1884.

Feuillet de Conches, *Louis XVI et Marie-Antoinette, Letres et Documents Inédits,* 6 c., Paris, 1862-73; A.M., *Louis XVI et La Famille Royale,* Paris 1866; La Rochette, *Marie-Antoinette, Lettres,* 2 c., Paris, 1895-6; Nicolardot, *Journal de Louis XVI,* Paris 1873; Beauchamp, *Les Comptes de Louis XVI,* Paris 1909; Madame Hydet(Marquise Solari), *Mémoires relatifs à la Famille Royale,* 2 c., Paris 1826; Marquise de la Tour du Pin, *Souvenirs,* Paris 1913; Comte de Fersen, *La Cour de France,* Klinckowström nş., 7 c., Stockholm, 1868-72; Marquis de La Fayette, *Mémoires et Correspondance,* 6 c., Paris, 1837-68; J.Soulavie, *Mémoires du Règne de Louis XVI,* 6 c., Paris, 1801; G.Sénac de Meilhan, *Les Moeurs avant la Révolution,* Lescure nş., Paris 1862; Emmanuel de Broglie, *Le Fils de Louis XV,* Paris 1877; A.Jobez, *La France sous Louis XVI,* 6 c., Paris, 1877-93; Bissing, *Ludwig XVI,* Friburg 1872; M.de la Fuye, *Louis XVI,* Paris 1943; A.Chèrest, *La Chute de l'Ancien Régime,* 3 c., Paris, 1884-7; P.Lafue, *Louis XVI,* Paris 1942; M.Sèpet, *Louis XVI,* Paris 1907; A.M., *Préliminaires de la Révolution,* Paris 1890; M. Souriau, *Louis XVI et la Révolutuon,* Paris 1896; De Viel Castel, *Marie-Antoinette et la Révolution,* Paris 1859; Lescure, *Marie-Antoinette et Sa Famille,* Paris 1878; P. Ladoue, *Marie-Antoinette, Bibliographie Raisonnée,* Paris, t.siz; Amédée Renée, *Louis XVI et Sa Cour,* Paris 1858; P.de Nolhac, *Marie-Antoinette,* 2 c., Paris 1914; Loménie, *Les Mirabeau,* 5 c., Paris, 1889-91; D.Mornet, *Les Origines Intellectuelles de la Révolution Française,* Paris 1932; P.Jolly, *Turgot,* 1944; F.Alengry, *Turgot,* Paris 1942; E.Foncin, *Le Ministère de Turgot,* Paris 1877; Monyton, *Les Ministres des Finances en France,* Paris 1812; John P.Allison, *Malesherbes(1721-1794),* New York 1938; Boissy d'Anglas, *Malesherbes,* 2 c., Paris, 1819-21; Edouard Chapuisat, *Necker,* Paris 1938; Abbé E.Lavaquery, *Necker,* Paris 1938; d'Haussonville, *Le Salon de Madame Necker,* 2 c., Paris 1882; E.Baysse, *L'Administration des Menus(1756-80),* Paris 1887; J.-G.Prodhomme ve E.de Grauzat, *Les Menus Plaisirs du Roi,* Paris 1929; H.Debord, *Les Ordres du Roi au XVIIIe Siècle,* Paris 1938; Hélion de Luçay, *Les Secrétaires d'Etat depuis Leur Institution Jusqu'à la Mort de Louis XV,* Paris 1881; G.Vacher de Lapouge, *Le Conseil Privé,* Paris 1878; L.Aucoc, *Le Conseil d'Etat avant 1789,* Paris 1876; Charles Hoffmann, *L'Alsace au XVIIIe Siècle,* 2 c., Paris 1906; L.Villat, *La Corse de 1768 à 1789,* Besançon 1925, 2 c.; M.Braure, *La Flandre au XVIIIe Siècle,* Lille 1932; L.Lachaze, *Les Etats Provinciaux aux XVIe à XVIIIe Siècles,* Paris 1909; A.Babeau, *La Vie Militaire sous l'Ancien Régime,* Paris 1890; L.Mention, *L'Armée de l'Ancien Régime,* Paris 1900; Tuetey, *Les Officiers sous l'Ancien Régime,* Paris 1908; Albay H.Simond, *Histoire Militaire de la France(1643-1871),* 2 c., Paris 1895; G.Six, *Fallait-il Quatre*

Quartiers de Noblesse pour Etre Officier à la Fin de l'Ancien Régime?, Revue de l'Histoire Moderne, Paris 1929; A.Pascal, *Histoire de l'Armée,* 5 c., Paris, 1859-60; General Susane, *Histoire de l'Artillerie,* 3 c., Paris, 1876-7; A.M., *Histoire de l'Infanterie,* 5 c., Paris, t.siz; A.M., *Histoire de la Cavalerie,* Paris t.siz; General Favé, *Histoire de l'Artillerie,* 2 c., Paris, 1845-7; A.M., *Histoire des Progrès de l'Artillerie,* Paris 1862; A.Duruy, *L'Armée Royale en 1789,* Paris 1888; R.-A.Delattre, *Histoire de la Gendarmerie Française,* Paris 1879; Charles de la Roncière, *Histoire de la Marine Française,* 6 c., Paris, 1920-32; G.Lacour-Gayet, *La Marine Militaire sous Louis XV,* Paris 1910; A.Dupont, *Les Arsenaux de la Marine de 1689 à 1910,* Paris 1910; P.Jouan, *Histoire de la Marine Française,* Paris 1950; L.Guérin, *Histoire Maritime de la France,* 2 c., Paris 1844; M.Loir, *La Marine Royale en 1789,* Paris 1894; Frantz Funck-Brentano, *Les Lettres de Cachet à Paris,* Paris 1903; H.Riasson, *Histoire de la Police de Paris(1667-1844),* Paris 1845; H.de Montbas, *La Police Parisienne sous Louis XVI,* Paris 1949; A.Babeau, *Paris en 1789,* Paris 1889.

Gabriel Hanotaux ve A.Martineau, *Histoire des Colonies Françaises,* 6 c., Paris, t.siz; Carl Ludwig Lokke, *France and The Colonial Question(1763-1801),* New York 1932; G.Saintoyant, *Histoire de la Colonisation Française sous l'Ancine Régime,* 2 c., Paris 1929; Abbé Demanet, *Histoire de l'Afrique Française,* 2 c., Paris 1767; E.Plantet, *Correspondance des Deys d'Alger avec la Cour de France(1577-1830),* 2 c., Paris, 1893-4; L.Réau, *Histoire de l'Expansion de l'Art Français,* 4 c., Paris, 1924-33; M.Florisoone, *Le XVIIIe Siècle,* Paris 1948; J.Quicherat, *Histoire du Costume en France,* Paris 1876; Camille Piton, *Le Costume Civil en France du XIIIe au XIXe Siècle,* Paris 1913; J.Duplessis, *Costumes des XVIe et XVIIIe Siècles,* Paris 1867.

Louis Villat, *La Révolution et l'Empire(1789-1815),* 2 c., Paris Ün., 1936-42; André Monglond, *La France Révolutionnaire et Impériale,* 2 c., Grenoble, 1930-31; Charles V. Langlois, *Manuel de Bibliographie Historique,* 2 c., Paris, 1901-4; P.Caron ve Philippe Sagnac, *L'Etat Actuel des Etudes d'Histoire Moderne en France,* Paris 1902; P.Caron, *Manuel pour l'Etude de la Révolution Française,* Paris 1912; Alexandre Tuetey, *Les Sources Manuscrites de l'Histoire de Paris pendant la Révolution Française,* 11 c., Paris, 1890-1914; Charles V.Langlois ve H.Stein, *Les Archives de l'Histoire de France,* Paris 1891; *Catalogue Général des Manuscrits des Bibliothèques de France,* 48 c., Paris,1886-1933; *La Bibliothèque Nationale, Catalogue de l'Histoire de France,* 12 c., Paris, 1855-95; A.Martin ve G.Walter, *Catalogue de l'Histoire de la Révolution Française à la Bibliothèque Nationale,* Paris 1936; Michaud, *Biographie Universelle,* 52 c., Paris, 1811-28, 45 c., 1842-65; A.V.Arnault, A.Jay, E.Jouy, J.Norvins vs, *Biographie Nouvelle des Comtemporains depuis la Révolution,* 20 c., Paris, 1820-29; Dezobry ve Bachelet, *Dictionnaire Général de Biographie et d'Histoire,* Paris 1873, 2: 1889; Bouillet, *Dictionnaire Universel d'Histoire et de Géographie,* Paris 1842, 2: 1901; *La Grande Encyclopédie,* 31 c., Paris, 1885-1901; Rabbe, Vieilh de Boisjolin ve Sainte-Preuve, *Biographie Universelle depuis 1789,* 5 c., Paris 1834; Hoefer, *Biographie Générale,* 46 c., Paris, 1857-66; Georges Six, *Dictionnaire Biographique des Généraux et Amiraux Français de la Révolution et de l'Empire(1792-1814),* 2 c., Paris, 1934-5; A.Robert, G.Cougny ve Bourloton, *Dictionnaire des Parlementaires Français de 1789 à*

1889, 5 c., Paris, 1889-90; G.Brière, *Les Ministères Français(1789-1909),* Paris 1910; *Gazette Nationale,* 24 c. (1789-99), 2: Paris, 1863-70, 32 c.; Armand Brette, *Les Limites et les Divisions Territoriales de la France en 1789,* Paris 1907; A.M., *Recueil des Documents relatifs à la Convocation des Etats Généraux de 1789,* 6 c., Paris, 1894-1904; A.Aulard, *Recueil des Actes du Comité du Salut Public,* 26 c., Paris, 1889-1923; A.M., *Le Club des Jacobins,* 6 c., Paris, 1889-97; Sigismond Lacroix ve R.Farge, *La Commune de Paris,* 15 c., Paris, 1894-1909; Antoine Debidour, *Recueil des Actes du Directoire,* 4 c., Paris, 1910-17; Berville ve Barrière, *Collection des Mémoires relatifs à la Révolution Française,* 60 c., Paris, 1820-28, 2: 37 c., 1875.

G.Lefebvre, R.Guyot ve Philippe Sagnac, *La Révolution Française,* Paris 1930; H.E. Bourne, *The Revolutionary Period in Europe,* New York 1914; A.Wahl, *Zeitalter der Französischen Revolution(1789-1815),* Münih 1912; W.Oncken, *Das Zeitalter der Revolution und des Kaiserreiches,* 2 c., Berlin, 1884-6; H.M.Stephens, *Europe(1789-1815),* 2 c., Londra, 1886-91; G.Bourgin, *Die Französischen Revolution,* Stuttgart 1922; A.Stern, *Die Französischen Revolution, Napoléon und die Restauration(1789-1848),* Berlin 1929; L.R.Gottschalk, *The Era of the French Revolution,* Boston 1929; A.Aulard, *Histoire Politique de la Révolution Française,* Paris 1901, Tr.trc., 3 c., TTK; A.M., *Etudes et Leçons sur la Révolution Française,* 9 c., Paris, 1893-1924; Lavisse, *Histoire de France Comtemporaine depuis la Révolution*(1789-1799), 2 c., Paris 1920; A.Mathiez, *La Révolution Française* , 9 c., Paris, 1893-1924; Lavisse, *Histoire de France Comtemporaine depuis la Révolution*(1789-1799), 2 c., Paris 1920; A.Mathiez, *La Révolution Française,* 4 c., Paris, 1922-34; Edouard Gasc-Desfossés, *La Révolution Française,* 4 c., Paris 1928; P.Gaxotte, *La Révolution Française,* Paris 1928; Leo Gershoy, *The French Revolution and Napoleon,* New York 1933; G.P.Gooch, *The French Revolution,* Londra 1920; C.D.Hazen, *The French Revolution,* 2 c., New York 1932; Thomas Carlyle, *The French Revolution,* Londra 1836, Fr.trc. 3 c., Paris, 1865-7, 2: 1912; G.Salvemini, *La Rivoluzione Francese(1788-92),* Milano 1905, 5: Floransa 1925; P.Kropotkine, Fr.trc. *La Grande Révolution (1789-93),* Paris 1909; M.Deslandres, *Histoire Constitutionnelle de la France de 1789 à 1870,* 2 c., Paris 1932; J.Saintoyant, *La Colonisation Française pendant la Révolution,* 2 c., Paris 1930; E.Seligman, *La Justice en France pendant la Révolution(1789-93),* 2 c., Paris, 1901-3; A.Douarche, *Les Tribunaux Civils de Paris pendant la Révolution(1791-1800),* 3 c., Paris, 1905-7; Albay Herlaut, *L'Eclairage de Paris à l'Epoque Révolutionnaire,* Paris 1933; A.Aulard, *La Révolution et le Régime Féodal,* Paris 1914; E.Levasseur, *Histoire des Classes Ouvrières et de l'Industrie en France depuis 1789,* 2 c., Paris 1867, 2: 1903; Abbé A.Sicard, *Le Clergé pendant la Révolution,* 3 c., Paris, 1912-27; Abbé Delarc, *L'Eglise de Paris pendant la Révolution(1781-1801),* 3 c., Paris, 1895-7; Chanoine Pisani, *L'Eglise de Paris et la Révolution,* 4 c., Paris, 1908-11; P.de la Gorce, *Histoire Religieuse de la Révolution Française,* 5 c., Paris, 1909-23; A.Aulard, *Le Christianisme et La Révolution Française,* Paris 1924; A.M., *La Révolution Française et les Congrégations,* Paris 1903; A.Gain, *La Restauration et les Biens des Emigrés,* 2 c., Nancy 1929; Eugène Despois, *Le Vandalisme Révolutionnaire,* Paris 1868; Welschinger, *Le Théâtre de la Révolution,* Paris 1880; H.Carré, *La Noblesse de France et l'Opinion Publique aiu XVIIIe Siècle,* Paris 1920; H.Forneron, *Les Emigrés pendant la Révolution,* 3 c., Paris, 1884-90; E.Daudet, *Histoire*

de l'Emigration pendant la Révolution, 3 c., Paris, 1905-7; G.Mareschal de Bièvre, *Les Nobles et la Révolution.* Paris 1914; H.von Sybel, *Geschichte der Revolutionszeit von 1789 bis 1800,* 5 c., Düsseldorf, 1853-79, son baskı: 10 c., Stuttgart, 1897-1900, Fr.trc., 5 c., Paris, 1869-87; A.Chuquet, *Les Guerres de la Révolution,* 11 c., Paris, 1886-96; Albert Sorel, *L'Europe et la Révolution Française,* 8 c., Paris, 1885-1904, Tr.trc.Nâhid Sırrı Örik, 16 c., *MEB Fransız Klasikleri;* H.de Jomini, *Les Guerres de Révolution,* 15 c., Paris, 1820-24; A.Chuquet, *Les Guerre de la Révolution,* 5 c., Paris, 1886-91; Cléry(valet de chambre de Louis XVI), *La Captivité de Louis XVI, Roi de France,* Londra 1798; François Hue, *Dernières Années de la Vie de Louis XVI,* Paris 1814; Alphonse de Lamartine, *Histoire des Girondins,* Paris 1847; Esquiros, *Histoire des Montagnards,* Paris 1837; J.S.Schapiro, *Condorcet,* New York 1934; F.Chevremont, *Marat,* 2 c., Paris 1880; L.R.Gottschalk, *Marat,* New York 1927, Fr.trc.Paris 1936; Granel, *Louis XVI et la Famille Royale,* Toulouse 1905; Bliard, *Le Procès Louis XVI,* Paris 1908; P.de Vassière, *La Mort du Roi,* Paris 1910; Dumouriez, *Mémoires,* 4 c., Paris 1822-4; Gouvion Saint-Cyr, *Les Campagnes des Armées du Rhin,* 4 c., Paris 1829; Alfred Rambaud, *Les Français et le Rhin,* Paris, 2: 1888; Charles L.Chassin, *La Vendée,* 3 c., Paris, 1925-8; Funck-Brentano, *Robespierre,* Paris 1910; A.Mathiez, *La Vie Chère et le Mouvement Social Sous la Terreur,* Paris 1927; Claude Perroud, *Les Girondins,* Paris 1917; Charles Vatel, *Charlotte de Corday,* 3 c., Paris, 1864-72; Joseph Shearing, *Charlotte de Corday,* Fr.trc.Paris 1938; Wallon, *Histoire du Tribunal Révolutionnaire de Paris avec le Journal de Ses Actes,* 6 c., Paris, 1880-82; De la Rocheterie, *Histoire de Marie-Antoinette,* 2 c., Paris 1890, 3: 1905; G.Lenotre, *La Captivité et la Mort de la Reine,* Paris 1901; Charles Kunstler, *La Vie Privée de Marie-Antoinette,* Paris 1938; De Beauchesne, *Vie de Madame Elisabeth,* 2 c., Paris 1869; Madame E.M.du L., *Madame Elisabeth de France(1764-1794),* Paris 1932; J.Balde, *Madame Elisabeth,* Paris 1935; Nougaret, *Histoire des Prisons de Paris,* 4 c., Paris, an V; P.Gaulot, *Petites Victimes de la Terreur,* Paris 1912; H.Fleischmann, *La Guillotine en 1793,* Paris 1908; A.M., *Les Coulisses du Tribunal Révolutionnaire,* Paris 1910; G.Lenotre, *Le Tribunal Révolutionnaire,* Paris 1910; A.M., *Le Guillotine et Les Exécuteurs,* Paris 1893; Campardon, *Le Tribunal Révolutionnaire de Paris,* 2 c., Paris 1862, 2: 1866; Berriat Saint-Prix, *La Justice Révolutionnaire,* Paris 1861; L.de Cardenal, *La Province pendant le Révolution(1789-95),* Paris 1929; J.Colin, *La Tactique et la Discipline dans les Armées de la Révolution,* Paris 1902; J.-M.Quérard, *Monographie Bibliographique de Robespierre,* 2: Paris 1863; *Oeuvres de Maximilien Robespierre,* 5 c., Paris, 1833-40; Montjoye, *La Conjuration de Robespierre,* Paris, an IV; Abbé Proyart, *La Vie et les Crimes de Robespierre surnommé le Tyran,* Augsburg 1795; E.Hamem, *Histoire de Robespierre,* 3 c., Paris, 1865-7, 2: 1878; A.Aulard, *Les Orateurs de la Révolution,* 2 c., Paris, 1883-5, 2: 1905, 3: 1914; G.H.Lewes, *The Life of Robespierre,* Philadelphia 1849; A.Mathiez, *Autour de Robespierre,* Paris 1925; Walter, *Robespierre,* 2 c., Paris 1936-40; G.Lezerand, *Robespierre,* Paris 1937; Thompson, *Robespierre,* 2 c., Oxford 1935; Renier, *Robespierre,* Londra 1936; J.M.Eagan, *Robespierre,* New York 1938; R.Korngold, *Robespierre,* New York 1936; E.Muller, *Robespierre,* Würzburg 1937; Sieburg, *Robespierre,* Frankfurt 1935; Rohdan, *Robespierre,* Berlin 1935; Curtis, *Saint-Just,* New York 1936; Héricault, *La Révolution de Thermidor,* Paris 1876; E.Hamel, *Thermidor,* Paris 1907; Glenotre, *Thermidor,* Paris

1908; L.Barthou, *Le 9 Thermidor,* Paris 1926; A.Godard, *Le Procès du 9 Thermidor,* Paris 1912; H.Coutanceau, *La Campagne de 1794,* 4 c., Paris, 1903-8; G.Fabry, *Histoire de la Campagne de 1794 en Italie,* 3 c., Paris, 1904-5; P.d'Estrée, *Le Théâtre sous la Terreur,* Paris 1913; E.de Marcère, *Une Ambassade à Constantionople: La Politique Orientale de la Révolution Française,* 2 c., Paris 1927; A.Aulard, *Paris pendant la Réaction Thermidorienne et sous la Directoire,* 5 c., Paris, 1898-1902; Puisaye, *L'Histoire du Parti Royaliste,* 6 c., Londra, 1805-8; Duc de Montpensier, *Mémoires,* Paris 1824; d'Ecquevilly, *Campagne de Condé,* Paris 1818; Chassin, *La Vendée Patriote(1793-1800),* 4 c., Paris, 1893-5; Muret, *Histoire de l'Armée de Condé,* Paris 1848; Bittard des Portes, *Histoire de l'Armée de Condé,* Paris 1896; Legrand, *La Révolution Française en Hollande,* Paris 1894; Grandmaison, *L'Ambassade Française en Espagne pendant la Révolution Française,* Paris 1892; P.Poullet, *Les Institutions Françaises de 1795 à 1814,* Paris 1907; Mallet, *Mallet du Pan and the French Revolution,* Londra 1902; A.Fantin-Désodiards, *Histoire de la Révolution Française,* 2 c., Paris, an VI; Carnot-Feulins, *Histoire du Directoire,* Paris, an VIII; P.Fr.Henry, *Directoire Exécutif de la République Française,* 2 c., Paris, an IX; G.Schaumann, *Geschichte der Republik Frankreichs unter der Direktorialregierung,* 2 c., Halle 1798; Lacretelle, *Précis Historique du Directoire,* 2 c., Paris 1806; A.Granier de Cassagnac, *Histoire du Directoire,* 3 c., Paris, 1851-6; E.Hamel, *Histoire de la République Française sous le Directoire et le Consulat,* Paris 1872; P.de Barante, *Histoire du Directoire,* 3 c., Paris 1855; Duchesse d'Abrantès, *Mémoires,* 6 c., Paris, 1831-5; L.Sciout, *Le Directoire,* 4 c., Paris, 1895-7; G.Guyot, *Le Directoire et la Paix de l'Europe,* Paris 1911; L.Madelin, *La Contre-Révolution sous la Révolution(1789-99),* Paris 1935; J.de Concourt, *Histoire de la Société Française pendant le Directoire,* Paris 1855; d'Alméras, *La Vie Parisienne sous la Révolution et le Directoire,* Paris 1909; J.Vivent, *Barras(1755-1829),* Paris 1937; F.Luckwaldt, *Der Frieden von Campo-Formio,* Innsbruck 1908; K.von Clausewitz, *Der Feldzug von 1796 in Italien,* Berlin 1833, Fr.trc.Paris 1898; J.Fabry, *Campagnes d'Italie(1796-7),* 3 c., Paris 1901-4; Yarbay Duboin, *Bonaparte en Itale, Campagne de 1796-7,* Paris 1936; George B.Mac Clellan, *Venice and Bonaparte,* Princeton 1931; G.Ferrero, *Bonaparte en Italie(1796-7),* Paris 1936; Fr.d'Ivernois, *Tableau Historique et Politique des Pertes que la Révolution et la Guerre ont causées au Peuple Français,* Londra 1799; A.Aulard vs, *La Révolution Française et l'Expédition Française en Egypte,* 10 c., Paris, 1830-36; Albert Vandal, *L'Avènement de Bonaparte,* Paris 1903; Cornet, *18 Brumaire,* Paris 1819; Savary, *18 Brumaire,* Paris 1819; Niessel, La *Campagne de 1799 en Italie,* 2 c., Paris 1906; B.A.Milioutine, 3 c., Petersburg 1853, Alm.Trc.*Geschichte des Krieges Russlan des mit Frankreich im Jahre 1799,* 5 c., Münih, 1856-8; Montarlot ve L.Pingaud, *Le Congrès de Rastatt,* 3 c., Paris, 1912-3; M.Herbette, *Une Ambassade Turque à Paris sous le Directoire,* Paris 1902; G.Douin, *Aboukir,* Kaahire 1922; Boulay de la Meurtre, *Le Directoire et l'Expédition d'Egypte,* Paris 1885; A.de la Jonquière, *L'Expédition d'Egypte,* 5 c., Paris, 1900-7, Fransa Genel Kurmayı nş.; L.Madelin, *La Contre-Révolution pendant la Révolution,* Paris 1935.

Frédéric M.Kircheisen, *Bibliographie du Temps de Napoléon,* 3 c., Paris, 1908 v.dd.; Gustave Davois, *Bibliographie Napoléonienne,* 3 c., Paris, 1909-11; *Revue des Etudes Napoléoniennes,* Paris, 1912-34; L.Henry Lecomte, *Napoléon et l'Empire*

racontés par le Théâtre(1797-1899), Paris 1900(500'den fazla piyesin tahlîli); Allem, *L'Epopée Napolénienne dans la Poésie Française,* Paris 1912; R.Burnard ve F.Boucher, *Napoléon par les Grands Ecrivains,* Paris 1921; Roger Lévy, *Histoire Intérieure du Premier Empire,* 16 c., Paris, 1912-9; Yarbay E.Mayer, *Histoire Militaire du Premier Empire,* 8 c., Paris, 1912-5; Edouard Driault, *Histoire Extérieure du Premier Empire,* 6 c., Paris, 1912-4; *Procès-verbal des Séances du Tribunat,* 75 c., Paris, 1800-3; *Procès-varbal des Séances du Corps Législatif,* 31 c., Paris, 1801-6; Baron Doris, *Les Amours Secrètes de Napoléon Bonaparte et Ses Quatre Frères,* 6 c., Paris, 1815-6; Frédéric Schoell, *Recueil de Pièces Offiielles,* 9 c., Paris, 1814-6; J.B.Salgnes, *Mémoires pour Servir à l'Histoire de France sous le Governement de Napoléon,* 9 c., Paris, 1814-21; Alphonse de Beauchamp, *Les Campagnes de 1814 et de 1815,* 2 c., Paris, 1815-7; Germond de Lavigne, *Pamphlets de la Fin de l'Empire,* Paris 1879; F.Masson, *Napoléon à Sainte-Hélène,* Paris 1910; O'Meara, *Napoléon en Exil,* Londra 1822; Las Cases, *Mémorial* de *Sainte-Hélène,* 8 c., Paris, 1818 v.dd.(İng., Alm., İsp., Fl., İt., Danca tercümeleri: 1823-42) (Las Cases, bu kitabıyle 100.000 altın kazandı); Comte de Montholon, *Mémoires à Sainte-Hélène,* 9 c., Paris, 2: 1830; Org.Kont Mathieu Dumas, *Les Campagnes de 1799 à 1814,* 19 c., Paris, 1816-26; Org. Beauvais, *Victoires et Conquêtes des Français,* 28 c., Paris, 1817-27; A.M., *Correspondance de Napoléon avec les Cours Etrangères,* 7 c., Paris, 1819-20; Alexandre Goujon, *Bulletins Officiels de la Grande Armée,* 4 c., Paris, 1820-21; Berville ve Barrière, *Mémoires relatifs à la Révolution Française,* 60 c., Paris, 1820-28; Kont Philippe de Ségur, *La Grande Armée,* 2 c., Paris 1824; Org.Baron H.de Jomini, *Napoléon,* 4 c., Paris 1827; Thibaudeau, *Histoire Générale de Napoléon,* 6 c., Paris, 1827-8; Constant(İmparator'un 1. oda uşağı), *Mémoires,* 4 c., Paris, 1830-31; Fouché, *Mémoires,* Paris 1824; Bourrienne, *Mémoires,* 10 c., Paris, 1829-31; Suchet, *Mémoires,* 2 c., Paris 1829; Gouvion Saint-Cyr, *Mémoires,* 8 c., Paris, 1829-31; Mareşal Ney, *Mémoires,* 2 c., Paris 1833; Lucien Bonaperte, *Mémoires,* Paris 1836; Duc de Rovigo, *Mémoires,* 8 c., Paris 1828; Ida de Saint-Elme, *Mémoires,* 8 c., Paris 1827; Lavalette, *Mémoires,* 2 c., Paris 1831; Stanislas de Girardin, *Mémoires,* 4 c., Paris 1828; Duchesse d'Abrantès, *Mémoires,* 13 c., Paris, 1831-5; Victor Hugo, *Napoléon II,* Paris 1832; Prince Louis Napoléon Bonaparte(Napoléon III), *Les Idées Napoléoniennes,* Paris 1839(ayni yılda 5 baskı); Thiers, *Histoire du Consulat et de l'Empire,* 20 c., Paris, 1845-62; Lacretelle, *Histoire du Consulat et de l'Empire,* 6 c., Paris, 1845-8; Capefigue, *Le Consulat et l'Empire,* 10 c., Paris, 1839-41; Armand Lefebvre, *Le Consulat et l'Empire,* 3 c., Paris, 1845-7; De Martel, *Les Historiens Fantaisistes: Monsieur Thiers, Histoire du Consulat et de l'Empire,* 3 c., Paris, 1883-7; Chauffour-Kestner, *Monsieur Thiers Historien, Les Erreurs sur l'Histoire du Consulat et de l'Empire,* Brüksel 1863; J.Barni, *Napoléon et Monsieur Thiers,* Cenevre 1865(bu 3 kitap, Napoléon'u savunan Thiers'e karşı kralcıların îtirazlarını kapsıyor); Albay Charras, *La Campagne de 1815,* Brüksel 1857; Org. Charles Th.Beauvais, *Correspondance de Napoléon,* 7 c., Paris, 1819-21; Kermoysan, *Correspondance de Napoléon,* 3 c., Paris, 1833-53; Charles Auguste Fischer, *Correspondance de Napoléon,* 2 c., Paris, 1808-13; Baron Albert du Casse, *Correspondance de Joseph Bonaparte, de Jérôme Bonaparte et d'Eugène Beauharnais,* 26 c., Paris, 1853-66; Masséna, *Correspondance,* 4 c., Paris 1849; Marmont, *Correspondance,* 9 c., Paris, 1856-7;

Metternich, *Erinnerungen,* Viyana 1869, Fr.trc.Paris 1880; Auguste Fournier, *Napoléon I, eine Biographie,* 3 c., Viyana, 1886-9, Fr.trc.Jaegli, 2 c., Paris, 1891-2; Seeley, *Napoléon I,* Londra 1886; Le Prince Napoléon(Pr.Jérôme'un oğlu ve Napoléon'un yeğeni), *Napoléon,* Paris1887; Antoine Guillois, *Napoléon,* 2 c., Paris 1889; R.Peyre, *Napoléon Ier et Son Temps,* Paris 1888; Frédéric Masson, *Napoléon Chez Lui,* Paris 1894; A.M., *Napoléon et Les Femmes,* Paris 1893; A.M., *Napoléon Inconnu,* Paris 1895; A.M.ve Guido Biagi, *La Famille de Napoléon,* 13 c., Paris, 1897-1919; Albert Vandal, *L'Avènement de Bonaparte,* 2 c., Paris, 1903-7; Arthur Chuquet, *La Jeunesse de Napoléon,* 3 c., Paris, 1897-9; Lucien Bonaparte, *Mémoires,* Iung nş., 3 c., Paris, 1882-3; Mareşal Davout, *Correspondance,* Charles de Mazade nş., 4 c., Paris 1885; Mareşal Macdonald, *Souvenirs,* Paris 1892; Org.Comte de Rochechouart, *Souvenirs,* Paris 1889; Pr.Talleyrand, *Mémoires,* Prince de Broglie nş., 5 c., Paris, 1891-2; Barras, *Mémoires,* G.Duruy nş., 4 c., Paris, 1895-6; Holland Rose, *The Life of Napoleon I,* Londra 1901; Lord Wolseley, *The Decline and Fall of Napoleon,* Londra 1895; Lord Rosebery, *Napoleon,* Londra 1900; Max Lenz, *Napoléon,* Leipzig 1905; Edouard Driault, *La Politique Orientale de Napoléon (1806-8)* Paris 1904; A.M., *Napoléon en Italie(1800-12),* Paris 1906; A.M., *Napoléon et l'Europe(1800-1806),* 2 c., Paris, 1910-12; E.Gabory, *Napoléon et la Vendée,* Paris 1913; Charles Lesage, *Napoléon Ier et la Prusse*(1807-14), Paris 1924; G.Lacour-Gayet, *Napoléon Ier,* Paris 1921; Ludwig, *Napoléon,* Berlin 1924, Fr.trc.Paris 1930; Berthold Vallentin, *Napoléon,* Berlin 1923; F.M.Kircheisen, *Napoléon,* 9 c., Münih, 1911-34, kısaltılmışı: 2 c., Stuttgart, 1927-9, Fr.Trc.Guidau, 2 c., Paris 1934; G.Lefebvre, *Napoléon,* Paris 1935; J.Painville, *Napoléon,* Paris 1931; L.Madelin, *Napoléon,* Paris 1935; A.M., *Le Consulat et l'Empire,* 2 c., Paris, 1932-3; A.M., *Lettres de Napoléon Ier à Marie-Louise écrites de 1810 à 1814,* Paris 1935.

Charles Schmidt, *Les Sources de l'Histoire de France depuis 1789 aux Archives Nationaux,* Paris 1907; Du Casse, *Histoire des Traités de Montfontaine, de Lunéville et d'Amiens,* 3 c., Paris 1855; Charles Schmidt, *La Domination Française en Allemagne sous Napoléon Ier,* Paris 1905; A.Latreille, *Napoléon et le Saint-Siège,* Paris 1935; E.Picard ve A.Tuetey, *Correspondance Inédite de Napoléon conservée aux Archives de la Guerre,* 3 c., Paris 1912-3; G.Desjardin, *Les Archives Départementales,* Paris 1890; *Correspondance de Napoléon,* 32 c., Napoléon III emriyle yapılan resmî yayın, Paris, 1858-70; Le Ministère de la Guerre, *Correspondance Militaire de Napoléon Ier,* 10 c., Paris, 1875-7; Albert Vandal, *Napoléon et Alexandre,* Paris 1891; L.de Brotonne, *Dernières Lettres de Napoléon et Alexandre,* Paris 1891; L.de Brotonne, *Dernières Lettres de Napoléon Ier,* 2 c., Paris 1903; A.M., *Lettres Inédites de Napoléon Ier,* Paris 1898; F.Rocquain, *Napoléon Ier et le Roi Louis,* Paris 1875; De Grouchy, *Lettres, Ordres et Décrets de Napoléon Ier en 1812-14,* Paris 1897; A.Shalkowski, *L'Empereur et la Pologne,* Paris 1908; G.Melzi, *Lettere di Napoleone I e Beauharnais,* 2 c., 1865; F.M.Kircheisen, *Gürstenbriefe an Napoleon I,* 2 c., Stuttgart 1929; A.Chuquet, *Inédits Napoléoniens,* 2 c., Paris, 1913-19; Gen.Gourgaud ve Gen.Montholon, *Mémoires sous Napoléon écrits à Sainte-Hélène par les Généraux qui ont partagé Sa Captivité,* 8 c., Paris 1823, 2: 9 c., 1830; Tancrède Martel, *Oeuvres Littéraires de Napoléon,* Paris, 2: 1910; Damas-Hinard, *Dictionnaire Napoléon,* Paris 1838, 2: 1854; J.L.Gaudry, *Maximes et Pensées de Napoléon,* Paris 1838; Gen.Bertrand, *Les Campagnes d'Egypte et de Syrie,*

3 c., Paris 1847; A.M.Person, *Itinéraire de Napoléon, Chronologie,* Paris 1845; E.d'Hauterive, *La Police Secrète du Premier Empire,* 3 c., Paris, 1908-32; Eugène Hatin, *Histoire de la Presse en France,* 8 c., Paris, 1859-62; Reine Hortense, *Mémoires,* 3 c., Paris 1927; Louis Bonaparte, Roi de Hollande, *Documents Historiques,* 3 c., Paris 1820; A.du Casse, *Mémoires et Correspondences du Roi Joseph Bonaparte d'Espagne,* 10 c., Paris, 1853-4, 2: 1856-8, İsp.trc.2 c., Madrid 1855; Duc Champagny de Cadore, *Souvenirs,* Paris 1846; Maréchal de Castellane, *Journal(1804-62),* 5 c., Paris 1887(I: 1804-12); Caulaincourt, *Souvenirs,* 2 c., Paris 1837; Marmont, *Mémoires de 1792 à 1841,* 9 c., Paris, 1856-7; Masséna, *Mémoires*(1795-1811), 7 c., Paris, 1849-50; Comte de Ségur, *Histoire et Mémoires,* 8 c., Paris 1873(1800-14), 2: 3 c., 1894-5; Chateaubriand, *Mémoires d'Outre-tombe,* Biré nş., Paris 1898; Mameluck Ali, *Souvenirs,* G.Michaut nş., Paris 1926; Duchesse d'Abrantès, *Mémoires sur Napoléon,* 18 c., Paris, 1831-5, 2: 10 c., 1893; L.Constant, *Mémoires sur la Vie Privée de Napoléon,* 6 c., Paris, 1830-31; Madame de Staël, *Considérations,* 3 c., Paris 1818; A.M., *Dix Années d'Exil,* Paris 1821; A.Thiers, *Histoire du Consulat et de l'Empire,* 20 c., Paris, 1845-62; L.Bignon, *Histoire de France sous Napoléon,* 14 c., Paris, 1829-50; L.Madelin, *Le Consulat et l'Empire,* 2 c., Paris, 1932-3; G. Pariset, *Le Consulat et l'Empire(1799-1815),* Paris 1921; P.Verghaegen, *La Belgique sous la Domination Française(1792-1814),* 4 c., Brüksel 1929; Alfred Rambaud, *La Domination Française en Allemagne(1792-1811),* Paris 1874, 4: 1897; Rodocanachi, *Bonaparte et les Iles Ioniennes(1796-1816),* Paris 1899; J.Rambaud, *Naples sous Joseph Bonaparte(1806-8),* Paris 1911; A.Espitallier, *Napoléon et le Roi Murat(1808-15),* Paris 1910; Yarbay Grasset, *Malaga, Province Française,* Paris 1910; P.Conard, *Napoléon et la Catalogne(1808-14),* Paris 1910; Edouard Driault, *Napoléon en Italie(1800-12),* Paris 1906; L.Mademin, *La Rome de Napoléon, La Domination Française à Rome de 1809 à 1814,* Paris 1906; Charles Schmidt, *Le Grand-Duché de Berg(1806-18), La Domination Française en Allemagne,* Paris 1905; R.Goecke ve Thomas Ilgen, *Das Königreich Westfalen,* Düsseldorf 1888; P.Darmstaedter, *Das Grossherzogtum Frankfurt,* Frankfurt 1901; M.Haldelsman, *Napoléon et la Pologne(1806-7),* Paris 1909; S.Tatistcheff, *Alexandre Ier et Napoléon d'après Leur Correspondance Inédite(1801-12),* Paris 1891; Albert Vandal, *Napoléon Ier et Alexandre,* 3 c., Paris, 1891-1896; Grandük Nikolay Mikhayloviç, *La Russie et la France, les Rapports des Ambassadeurs d'Alexandre et de Napoléon(1807-12),* 6 c., Petersburg, 1905-8; A.Lévy, *Napoléon et la Paix,* Paris 1902; F.Masson, *Le Département des Affaires Etrangères pendant la Révolution(1787-1804),* Paris 1877; A.Lefebvre, *Histoire des Cabinets de l'Europe pendant le Consulat et l'Empire,* 4 c., Paris, 1845-7; A.Schalk de la Faverie, *Napoléon et l'Amérique,* Paris 1917; A.Boppe, *L'Albanie et Napoléon,* Paris 1914; Edouard Driault, *Mohammed Ali et Napoléon,* Kaahire 1927; A.M., *La Politique Orientale de Napoléon(1806-8),* Paris 1914; P.Coquelle, *Nepoléon et l'Angleterre(1803-13),* Paris 1904; O.Brandt, *England und die Napoleonische Weltpolitik(1800-3),* Heidelberg 1916; A.Lumbroso, *Napoleone e l'Inghilterra,* Roma 1897; A.T.Mahan, *Sea Power upon the French Revolution and Empire,* 2 c., Londra 1892; J.Holland Rose, *Napoleoni Studies,* Londra 1906; A.M., *Pitt and Napoleon,* Londra 1912; R.-B.Mowat, *The Diplomacy of Napoleon,* Londra 1924; E.Driault, *Napoléon et l'Europe(1800-15),* 5 c., Paris, 1910-27; P.Lacour-Gayet, *Talleyrand(1754-1838),* 4 c., Paris, 1928-30;

L.Pingaud, *Un Agent Secret sous la Révolution et l'Empire: Le Comte d'Antraigues,* Paris 1893; Sir Walter Scott, *Napoleon,* 9 c., Londra 1827; Roger Peyre, *Napoléon Ier et Son Temps,* Paris 1888; J.Holland Rose, *Napoleon,* 2 c., Londra 1901,11: 1929; J.de Norvins, *Napoléon,* 4 c., Paris, 1827-8, 11: 1839, 21: 1851; M.de Lescure, *Napoléon et Sa Famille(1769-1821),* Paris 1868; August Founier, *Napoleon I, eine Biographie,* 3 c., Leipzig, 1886-9, 2: 1904-6, Fr.trc.E.Jaeglé, 2 c., Paris, 1891-2; F.M.Kircheisen, *Napoleon I, sein Leben und seine Zeit,* 9 c., Münih, 1911-34, özeti: 2 c., Stuttgart, 1927-9, Fr.trc.Guidau, 2 c., Paris 1934; P.Bondois, *Napoléon et la Société de Son Temps(1793-1821),* Paris 1895; E.Driault, *La Vraie Figure de Napoléon,* Paris 1929; Emil Ludwig, *Napoleon,* 1924, Fr.trc.Paris 1930; M.Sepet, *Napoléon, Son Caractère, Son Génie, Son Rôle Historique,* Paris 1894; J.Bainville, *Napoléon,* Paris 1931; Albert Meynier, *Napoléon,* Paris 1898; L.Madelin, *Napoléon,* Paris 1935; E.Driault, *Napoléon le Grand(1769-1821),* 3 c., Paris 1930; L.de Brotonne, *Les Bonaparte et Leurs Alliances,* Paris 1893; L.Villat, *Histoire de Corse,* Paris 1914; Baron Hippolyte Larrey, *Madame Mère,* 2 c., Paris 1892; Clara Tchudi, *Napoleons Moder,* Kopenhag 1898, Fr.trc.Paris 1900; Lydie Peretti, *La Mère de l'Empereur,* Paris 1932; A.Chuquet, *La Jeunesse de Napoléon,* 3 c., Paris, 1897-9; Iung, *Bonaparte et Son Temps(1769-99),* 3 c., Paris, 1880-81; O.Browning, *Youth of Bonaparte(1769-93),* Londra 1905; Ol.des Armaises, *Napoléon Enfant,* Paris 1898; Boehtlingk, *Napoléon Bonaparte, Seine Jugend,* 2 c., Iena, 1877-80; Baron de Coston, *Biographie des Premières Années de Napoléon Bonaparte,* 2 c., Paris 1840; R.Recouly, *L'Aurore de Napoléon Bonaparte à Toulon,* Paris 1929; J.Holland Rose, *The Defence of Toulon,* Cambridge 1922; G.Gaffarel, *Les Bonaparte à Marseille(1793-7),* Paris 1905; Frédéric Masson, *Napoléon et Les Femmes(1769-1821),* 13 c., Paris 1897-1919; Imbert de Saint-Amand, *Les Femmes de Tuileries*(1791-1847), 9 c., Paris, 1883-6; A.Limbroso, *Napoleone, la sua Corte, la sua Famiglia,* Roma 1921; F.Masson, *Napoléon chez Lui,* Paris 1924; Philibert Audebrand, *Napoléon a-t-il été un Homme Heureux?,* Paris 1897; Lorenzi de Bradi, *Les Misères de Napoléon,* Paris 1934; Joseph Turquan, *Souveraines et de Grandes Dames,* 8 c., Paris, 1895-1903; P.Vialles, *L'Archichancelier Cambacérès,* Paris 1908; Philippe Sagnac, *Le Rhin Français pendant la Révolution et l'Empire,* Paris 1917; M.Deslandres, *Histoire Constitutionnelle de la France de 1789 à 1870,* 2 c., Paris 1932; P.Poullet, *Les Institutions Françaises de 1795 à 1814,* Paris 1907; Yarbay Sauzay, *Les Allemands sous les Aigles Françaises,* 6 c., Paris, 1902-12; J.Morvan, *Le Soldat Impérial,* 2 c., Paris, 1904-7; G.Ramon, *Histoire de la Banque de France,* Paris 1929; A.Meynier, *Les Morts de la Grande Armée,* Paris 1934; G.Six, *Dictionnaire des Généraux et Amiraux Français(1792-1814),* 2 c., Paris, 1934-5; E.Chevalier, *Histoire de la Marine Française sous le Consulat et l'Empire,* Paris 1886; J.Saintoyant, *La Colonisation Française pendant la Période Napoléonienne,* Paris 1931; J.Tramond, *Manuel d'Histoire Maritime de la France des Origines à 1815,* Paris 1916, 2: 1927; L.de Lanzac de Laborie, *Paris sous Napoléon,* 8 c., Paris, 1905-13; M.Blanchard, *Les Routes des Alpes Occidentales à l'Epoque Napoléonienne(1796-1815),* Paris 1920; Charles Ballot, *L'Introduction du Machinisme dens l'Industrie Française,* Lille 1923; E.Levasseur, *Histoire du Commerce de la France,* 2 c., Paris, 1911-2; A.M., *Histoire des Classes Ouvrières et de l'Industrie en France depuis 1789,* 2 c., Paris 1862, 2: 1903; Forneron, *Les Emigrés et la Société Française sous Napoléon,* Paris 1890; Bertin, *La*

Société du Consulat et de l'Empire, Paris 1890; A. Aulard, *Napoléon Ier et le Monopole Universitaire,* Paris 1911; François Benoit, *L'Art Français sous la Révolution et l'Empire,* Paris 1897; M.Albert, *La Littérature Française pendant la Révolution, l'Empire et la Restauration,* Paris 1891; Merlet, *Tableau de la Littérature Française(1800-15),* 3 c., Paris 1878-83; H.Welschinger, *La Censure Sous le Premier Empire,* Paris 1882; L.H.Lecomte, *Napoléon et le Monde Dramatique,* Paris 1912; A.M., *Napoléon et l'Empire racontés par le Théâtre,* Paris 1900; Comte d'Haussonville, *L'Eglise Romaine et le Premier Empire(1800-14),* 5 c., Paris, 1868-70; Abbé G.Constant, *L'Eglise de France sous le Consulat et l'Empire(1800-14),* Paris 1928; Abbé E.Sevestre, *L'Histoire du Concordat,* Paris, 2: 1905; A.Cassange, *La Vie Politique de Chateaubriand,* Paris 1911; Lady Blinnerhasset, *Madame de Staël,* 2 c., Berlin, 1887-9, Fr.trc.3 c., Paris 1891; P.Gaultier, *Madame de Staël et Napoléon,* Paris 1902: L.Madelin, *La Contre-Révolution sous la Révolution(1789-1815),* Paris 1935; E.d'Hauterive, *La Contre-Police Royaliste en 1800,* Paris 1931; E.Daudet, *La Police et les Chouans sous le Consulat et l'Empire,* Paris 1895.

A.Fugier, *Napoléon et l'Espagne,* 2 c., Paris 1930; H.von Sybel, *Geschichte der Revolutionszeit von 1789 bis 1800,* 5 c., Düsseldorf, 1853-79, Fr.trc.6 c., Paris 1869-87, 2: 10 c., Stuttgart, 1897-1900; A.Wahl, *Geschichte des Europaeischen Staatensystems (1789-1815),* Münih 1912; Albert Sorel, *L'Europe et la Révolution Française,* Paris, 1885-1911, 8 c.; E. Driault, *La Politique Extérieur du Premier Consul,* Paris 1910; A.M., *Napoléon en Italie,* Paris 1906; A.Hermann, *Der Aufstieg Napoleons,* J.Colin, *Napoléon Ier,* Paris 1914; J.Holland Rose, *Pitt and the Great War,* Londra 1911; M.Philippson, *Die Aeussere Politik Napoleons I der Friede von Amiens,* Leipzig 1913; Thérèse Ebbinghaus, *Napoleon, England and the Presse(1800-3),* Münih 1914; O.Brandt, *England und die Napoleonische Weltpolitik(1800-3),* Heidelberg 1916; G.Stenger, *La Société Française pendant le Consulat,* 6 c., Paris 1902-8; E.Wilson-Lyon. *Louisiana in French Diplomacy (1759-1804),* Oklahoma City 1935; G.Douin, *Mathieu de Lesseps, Commissaire Général en Egypte, 1803-4, Revue des Etudes Napoléoniennes,* XXIV, Paris 1925, 48-80; F.Charles-Roux, *La Turquie, Les Mameluks et la Première Occupation Anglaise en Egypte, 1801-3, Revue des Etudes Nap.,* XXII, Paris 1923, 15-33 ve 81-99.

Simon, *Armorial Général de l'Empire,* Paris 1812; Revérend, *Armorial du Premier Empire,* 4 c., 1897; Campardon, *Liste des Membres de la Noblesse Impériale,* Paris 1889; Yarbay Grouard, *Maximes de Guerre de Napoléon,* Paris 1898; *Almanach Impérial,* Paris 1805 v.dd.; *Cérémonial de l'Empire Français,* Paris 1805; *Etiquette de Palais Impérial,* Paris 1806; *Le Secrétaire de la Cour Impériale,* Paris 1809; R.Anchel, *Napoléon et les Juifs,* Paris 1928; M.Albert, *Les Théâtres des Boulevards(1789-1848),* Paris 1902; Comte d'Haussonville, *L'Eglise Romaine et le Premier Empire(1800-14),* 5 c., Paris, 1868-70; G.de Martens, *Recueil des Principaux Traités conclus par les Puissances de l'Europe depuis 1761 jusqu'à Présent,* Göttingen 1801, 2: 8 c., Göttingen, 1817-35; Schoell, *Les Traités de Paix entre les Puissances de l'Europe depuis les Traités de Westphalie,* 15 c., Paris, 1816-8; A.M., *Recueil de Pièces,* 9 c., Paris 1814-6; A.M., *Archives,* 3 c., Paris, 1818-9; P.Bailleu, *Preussen und Frankreich von 1795 bis 1807, Diplomatische Korrespondenzen,* 2 c., Leipzig, 1881-7; Org.Baron K.von Stutterheim, *Die Schlacht von*

Austerlitz, Hamburg 1806, Fr.trc.Paris 1806; Bignon, *Histoire Diplomatique de la France depuis 18 Brumaire jusqu'à la Paix de Tilsit,* 5 c., Paris 1838; York von Wartenburg, *Napoleon als Feldherr,* 2 c., Berlin, 1885-6; Org.Bonnal, *La Psycologie Militaire de Napoléon, Revue Habdomadaire,* Paris, 22.2.1908; H.Delbrück, *Strategie Friedrichs und Napoleons,* Berlin 1897, 2: 1907; J.Colin, *L'Education Militaire de Napoléón,* Paris 1900; Arthur Lévy, *Napoléon et la Paix,* Paris 1902; Serge Tatischeff, *Alexandre Ier et Napoléon(1801-12),* Paris 1891; Albay Vachée, *Napoléon en Campagne,* Paris 1913; Jomini, *La Vie Politique et Militaire de Napoléon,* 4 c., Paris 1827; Oramiral Jurien de la Gravière, *Guerres Maritimes sous le Consulat et l'Empire,* Paris 1881; Albay E.Bourdeau, *Campagnes Modernes(1792-1815),* 3 c., Paris, 1912-21; J.Corbett, *The Campaign of Trafalgar,* Londra 1919; Albay Desbrière, *Trafalgar,* Paris 1907; Albay E.Desbrière, *Projets et Tentatives de Débarquement aux Iles Britanniques,* 4 c., Paris, 1900-2; Bir Deniz Albayı, *Aboukir et Trafalgar,* Paris 1829; Charles Auriol, *La France, l'Angleterre et Naples de 1803 à 1806,* 2 c., Paris 1905; A.Fournier, *Geschichte der Oesterreichischen Diplomatie in den Jahren 1801-6,* Viyana 1880; K.Waliszewski, *Le Règne d'Alexandre Ier,* 3 c., Paris, 1923-5; P.Mikhailovitch, *Le Tsar Alexandre Ier,* Fr.trc.Paris 1931; J.Colin, *La Campagne de 1805 en Allemagne,* 6 c., Paris, 1903-8, Fransız Genel Kurmayı nş.; M.von Angeli, *Erzherzog Karl als Feldherr,* 6 c., Viyana, 1895-7; Anton Pfalz, *Die Franzosen in Wien im Jahre 1805,* Viyana 1905; C. Sergalow vs, *Napoleon in Wien,* Viyana 1922; Slovak, *La Bataille d'Austerlitz,* Brünn 1898, Fr. trc.Paris 1908; H.Butterfield, *The Peace Tactics of Napoleon(1806-8),* Cambridge 1929; O.von Lettow-Vorbeck, *Der Krieg von 1806-7,* 4 c., Berlin, 1891-6, Prusya Genel Kurmayı nş.; C.von der Goltz(Mareşal), *Von Roosbach bis Iena,* Berlin 1883, 2: 1906, Fr.trc.Paris 1890; A.M., *Von Iena bis Eylau,* Berlin 1906; J.Tramond, *Manuel d'Histoire Maritime,* Paris 1927; G.Drouin ve Madame Fawtier-Jones, *L'Angleterre et l'Egypte, La Campagne de 1807,* Paris 1928; C.Rados, *Napoléon et la Grèce,* Atina 1921; G.Drouin, *L'Egypte de 1802 à 1804,* Paris 1925; E.Driault, *Mohammed Ali et Napoléon,* Paris 1927; Mareşal Lord Welington, *Despatches,* Gurwood nş., 12 c., Londra, 1834-9; Mareşal Oudinot, *Récits de Guerre,* Paris 1896; W.F.P.Napier, *History of the War in the Peninsula and in the South of France from the Year 1807 to the Year 1814,* Londra, 1828-40, 6 c., Fr.trc., 13 c., Paris, 1828-44, 2: Londra 1890; Comte de Toreno, *Historia del Levantamiento Guerra y Revolucion de Espana,* 5 c., Madrid, 1836-7, Fr.trc. 5 c., Paris, 1836-8; J.S.Arteche y Moro, *Guerra de la Independancia,* 13 c., Madrid, 1868-1902; Luz Soriano, *Historia de Guerra em Portugal 1777-1834,* 14 c., Lizbon, 1866-84; Bnb.Grasset, *La Guerre d'Espagne,* 3 c., Paris, 1914-32; F.Strohl von Ravensberg, *Metternich und Seine Zeit,* 2 c., Viyana 1907; G.Langsam, *The Napoleonic Wars and German Nationalism in Austria,* New York 1930, Columbia Un.; A.Robert, *L'Idée Nationale Autrichienne et les Guerre de Napoléon,* Paris 1933; Mayerhoffer von Vedropolye vs, *Das Kriegsjahr 1809,* 9 c., Viyana, 1905-9; Gen.Gachot, *Histoire Militaire de Masséna(1809),* Paris 1913; E.Driault, *Impératrice Joséphine,* Paris 1930; A.Leval, *Napoléon Ier et la Hongrie(1790-1822),* Peşte 1921; Philippe A.Heath, *Napoleon and the Origins of the Anglo-American War of 1812,* Toulouse 1929; Bnb.Margueron, *Campagne de Russie,* 4 c., Paris 1898-1906; Yb.Fabry, *Campagne de Russie,* 5 c., Paris, 1900-3; A.Mansuy, *Jérôme Napoléon et la Pologne en 1812,* Paris

1931; F.A.Updyke, *The Diplomacy of the War of 1812*, Baltimore 1915; M.Bogdanovitch, Alm.trc. *Geschichte des Krieges von 1812*, 3 c., Leipzig, 1861-3; A.-F.Reboul, *Campagne de 1813*, 2 c., Paris, 1910-2; L.Pingaud, *Bernadotte, Bonaparte et les Bourbons*, Paris 1901; D.P.Barton, *Bernadotte(1863-1844)*, Londra 1929, Fr.trc.Paris 1931; Bnb.Koch, *La Campagne de 1814*, 2 c., Paris 1819; A.de Beauchamp, *La Campagne de 1814 et la Restauration de la Monarchie Française*, 4 c., Paris 1815; A.Pichot, *Napoléon à l'Ile d'Elbe*, Paris 1873; Pallain, *Correspondance de Talleyrand et de Louis XVIII pendant le Congrès de Vienne*, Paris 1881; Marquie de La Fayette, *Mémoires*, 5 c., Paris 1838; P.Gruyer, *Napoléon, Roi de l'Ile d'Elbe*, Paris 1906; L.Radiguet, *Constitutions de l'Empire du 22 Avril 1815*, Caen 1911; J.Lucas-Dubreton, *Louis XVIII*, Paris 1925; G.Weill, *La France sous la Monarchie Constitutionnelle(1814-48)*, Paris 1912; A.F.Becke, *Napoleon and Waterloo*, 2 c., Londra 1914; Frédéric Masson, *Napoléon à Sainte-Hélène*, Paris 1910; O.Aubry, *Sainte-Hélène, La Captivité et la Mort de l'Empereur*, 2 c., Paris 1935; J.Regnault, *La Campagne de 1815*, Paris 1935; A.Stern, *Geschichte Europas(1815-1871)*, 6 c., Stuttgart, 1894-1911; Charles Seignobos, *Histoire Politique de l'Europe Contemporaine*, Paris 1897, 7: 2 c., 1924-6; Grant ve Temperley, *Europa in the 19th Century(1789-1914)*, Londra 1927; Charles K.Webster, *The Congress of Vienna*, Oxford 1919.

Annual Register, Londra 1764'den bu yana yıllık; *Annuaire Historique Universel*, Paris, 1818-61, yıllık; P.Caron ve P.Renouvin, *Guide d'Histoire Moderne*, Paris 1950; *International Bibliography of Historical Sciences*, 1926'dan bu yana yıllık; P.Caron ve M.Jaryc, *World List of Historical Periodicals and Bibliographies*, 1935; Z.H.J.Hayes, *The Historical Evolution of Modern Nationalism*, 1931; G.H.Sabine, *A History of Political Theory*, 1948; C.E.Vaughan, *The History of Political Philosophy*, 2 c., Londra 1925; K.Kohn, *The Idea of Nationalism*, 1944; P.Henry, *Le Problème des Nationalités*, Paris 1937; H.J.Laski, *Rise of European Liberalism*, 1935; G.de Ruggiero, *La Storia del Liberalismo Europeo*, 1925; Charles Seignobos, *Histoire Politique de l'Europe Contemporaine*, 2 c., Paris 1924; B.Croce, *Storia d'Europa nel Secolo Decimonono*, 1932; J.Marriot, *History of Europe(1815-1923)*, 1931; A.Stern, *Geschichte Europas seit den Vertraegen von 1815*, 10 c., 1899-1924; G.Weill, *L'Eveil des Nationalités et le Mouvement Libéral(1815-48)*, Paris 1930; Charles H. Pouthas, *Démocraties et Capitalismes(1838-60)*, Paris 1941; H.Hauser, J.Murain ve P.Bénaerts, *Du Libérallisme à l'Impérialisme(1860-78)*, Paris 1949; G.Hardy, *La Politique Coloniale et le Partage de la Terre*, Paris 1937; G.Weill, *L'Europe du XIXe Siècle et l'Idée de Nationalité*, Paris 1938; T.Muret, *French Royalist Doctrines sinse the Revolution*, New York 1933, Columbia Un.; N.E.Hudson, *Ultra-Royalism and the French Restauration*, New York 1936; H.C.Schenk, *The Aftermath of the Napoleonic Wars, The Consert of Europe, An Experiment*, New York 1947; C.Schmitt, *Politische Romantik*, Münih 1919; J.H.Schnitzler, *Statistique Générale de la France*, 4 c., Paris 1846; *Statistique Générale*, Paris, 1835-73, yıllık; M.Bloch, *Statistique de la France*, 2 c., Paris 1860; H.Heaton, *Histoire Economique de l'Europe*, 2 c., Paris 1952; E.Sax, *Die Verhehrsmittel in Volks- und Staatswirtschaft*, 3 c., Berlin 1922; C.W.Cole, *Economic History of Europe*, Boston 1940; A.Dauphin-Meunier, *La Banque à Travers les Ages*, 2 c., Paris 1937; A.M., *Histoire de la Banque*, Paris 1951; E.Corti, Alm.'dan trc., *La Maison Rothschild*. 2 c.,

Paris, 1928-30; L.Chevalier, *Démographie Générale,* Paris 1951; H.Haufe, *Die Bevölkerung Europas, Stadt und Land im 19 und 20 Jahrhundert,* Berlin 1936; H.Sée, *Histoire Economique de la France,* 2 c., Paris 1952; Charles W. Hallberg, *The Suez Canal,* New York 1931; G.Edgar-Bonnet, *Ferdinand de Lesseps,* Paris 1951; R.Bigo, *Les Banques Françaises du XIXe Siècle,* Paris 1947; S.B.Clough, *France, A History of National Economcis(1789-1939),* New York 1939; J.H.Clapham, *The Economic Devlopment of France and Germany(1815-1914),* Cambridge 1941; E.Levasseur, *Histoire du Commerce de la France,* 2 c., Paris 1912; A.M., *Histoire des Classes Ouvrières et de l'Industrie en France(1789-1870),* 2 c., Paris 1911; E.Halévy, *Histoire du Socialisme Européen,* Paris 1948; Charles Gude ve Charles Rist, *Histoire des Doctrines Economiques,* Paris 7: 1947; E.Dolléans ve M.Crozier, *Mouvements Ouvrier et Socialiste, Chronologie et Bibliographie(1750-1918),* Paris 1950; A.Bayet ve F.Albert, *Les Ecrivains Politiques au XIXe Siècle,* Paris 1948; H. Arvon, *L'Anarchisme,* Paris 1951; A.Sergent ve C.Harmel, *Histoire de l'Anarchisme,* Paris 1949; F.Ponteil, *La Monarchie Parlemantaire(1815-48),* Paris 1949; Dayot, *Louis XVIII, Charles X,* Paris 1902; L.de Hodde, *Le Parti Républicain de 1830 à 1848,* Brüksel 1850; Duguit ve Monnier, *Les Constitutions de la France depuis 1789,* Paris 1908; Sosthène de La Rochefoucauld, *Mémoires,* 15 c., Paris 1865; Marquis de Lafayette, *Mémoires,* 6 c., Paris, 1837-8; Duchesse de Dino, *Mémoires,* 4 c., Paris, 1909-10; Comtesse de Boigne, *Mémoires,* 4 c., Paris, 1907-9; J.Droz, *Histoire des Doctrines Politiques en France,* Paris 1948; M.Leroy, *Histoire des Idées Sociales en France,* 2 c., Paris 1950; P.de La Gorce, *La Restauration, Louis XVIII,* Paris 1926; A.M., *Charles X,* Paris 1928; J.Luas-Dubreton, *Louis XVIII,* Paris 1925; A.M., *Charles X,* Paris 1927; D.Bagge, *Les Idées Politiques en France sous la Restauration,* Paris 1952; Charles H.Pouthas, *Histoire Politique de la Restauration,* Paris 1938; R.Viviani, *La Restauration,* Paris 1906; G.Pastre, *Histoire de la Restauration,* Paris 1934; M.de Roux, *La Restauration,* Paris 1930; A.Gain, *La Restauration et les Biens des Emigrés,* 2 c., Paris 1928; Comité Français des Sciences Historiques, *Les Mouvements Libéraux et Nationaux de 1830,* Paris 1932; L.de Viel-Castel, *Histoire de la Restauration,* 20 c., Paris, 1860-78; Capefigue, *Histoire de la Restauration,* 10 c., Paris, 1831-3; A.de Vaulabelle, *Histoire de la Restauration,* 8 c., Paris 1857; A.Nettement, *Histoire de la Restauration,* 8 c., Paris 1857; A.Nettement, *Histoire de la Restuaration,* 8 c., Paris, 1860-72; Alphonse de Lamartine, *Histoire de la Restauration,* 8 c., Paris, 1851-2; C.Dareste, *Histoire de la Restauration,* 2 c., Paris 1869; E.Daudet, *Histoire de la Restauration,* Paris 1881; E.Hamelle, *Histoire de la Restauration,* 2 c., Paris, 1887-8; A.Omodec, *La Culture Francese nell'eta della Restaurazione,* Milano 1946; F.Artz, *France under the Bourbon Restauration(1814-30),* Cambridge 1931; P.de La Gorce, *Le Roi Bourgeois,* Paris 1937; P.Thureau-Dangin, *Histoire de la Monarchie de Juillet,* 7 c., Paris, 1887-92; K.Hildebrand, *Geschichte Frankreichs(1830-48),* 2 c., Gotha, 1877-9; E.P.Brush, *Guizot in the Early Years of the Orleanist Monarchy,* Urbana 1929.

Garnier-Pagès, *Histoire de la Révolution de 1848,* 10 c., Paris, 1860-71; P.de La Gorge, *Histoire de la Seconde République Française,* 2 c., Paris 1887; F.Ponteil, *1848,* Paris 1937; P.Bastid, *Doctrines et Institutions Politiques de la Seconde République,* 2 c., Paris 1945; M.Gaston-Martin, *La Révolution de 1848,* Paris 1948; G.Bourgin, *1848,* Paris 1948; Comtesse d'Agoult, *Histoire de la Révolution de 1848,* 3 c., Paris, 1850-3;

Pasquien, *La Révolution de 1848,* Paris 1944; J.Suffel, *1848,* Paris 1948; J.Gesztesi, *La Révolution de 1848,* Paris 1948; Lord Kerry, Fr.trc. *Correspondance du Prince Louis-Napoléon(1848-51),* Paris 1927; Charles-H.Pouthas, *Le Gouvernement Provisoire de 1848,* Paris 1950; Alphonse de Lamartine, *Histoire de la Révolution de 1848,* 2 c., Paris 1849; Louis Blanc, *Histoire de la Révolution de 1848,* Paris 1870, 2 c.; R.Pimienta, *La Propagande Bonapartiste en 1848,* Paris 1913; P.Dominique, *Le Coup d'Etat du 2 Décembre,* Paris 1951; H.Guillemin, *Le Coup d'Etat du 2 Décembre,* Paris 1951; P.Quentin-Bauchart, *Lamartine Homme Politique,* Paris 1903; H.Guillemin, *Lamartine en 1848,* Paris 1948; J.Vidalenc, *Louis Blanc,* Paris 1948; G.Duveau, *Raspail,* Paris 1948; R.Schnerb, *Ledru-Rollin,* Paris 1948; Guitard, *Louis-Napoléon Bonaparte,* Paris 1939; A.Thiria, *Napoléon III avant l'Avènement,* 2 c., Paris 1895; F.M.Simpson, *The Rise of Louis-Napoleon,* Londra 1925.

Emile Ollivier, *L'Empire Libéral,* 17 c., Paris, 1895-1915; E.Hauteville, *Napoléon III,* Paris 1925; A.Filon, *Souvenirs de l'Impératrice Eugénie,* Paris 1920; Maurice Paléologue, *Les Entretiens de l'Impératrice Eugénie,* Paris 1928; Hübner, *Neuf Ans de Souvenirs d'Un Ambassadeur d'Autriche à Paris(1851-9),* Paris 1904; T.Delord, *Histoire du Second Empire,* 6 c., Paris, 1859-76; P.de La Gorce, *Histoire du Second Empire,* 7 c., Paris, 1894-1905; A.M., *Napoléon III et Sa Politique,* Paris 1934; M.Blanchard, *Le Second Empire,* Paris 1950; A.Dansette, *Les Amours de Napoléon III,* Paris 1942; A.Guérard, *Napoleon III, an Interpretation,* Cambridge 1943; A. Sencourt, *Napoléon III,* Paris 1935; P.Guériot, *Napoléon III,* 2 c., Paris, 1933-4; A.Bellessort, *La Société Française sous Napoléon III,* Paris 1931; M.Allem, *La Vie Quotidienne sous le Second Empire,* Paris 1948; F.Bac, *Intimités du Second Empire,* 3 c., Paris, 1931-2; F.Loliée, *Eugénie,* Paris 1926; O.Aubry, *Impératrice Eugénie,* 2 c., Paris 1933; R.Sencourt, *La Vie de l'Impératrice Eugénie,* Paris 1935; F.Bac, *La Cour des Tuileries sous le Second Empire,* Paris 1930; A.Ebeling, *Napoleon III und Sein Hof,* Berlin 1891; J.de La Fuye, *La Princesse Mathilde, Une Nièce de Napoléon,* Paris 1928; F.Bac, *La Princesse Mathilde,* Paris 1928; P.Poirson, *Walewski, Fils de Napoléon,* Paris 1943; Quatrelles l'Epine, *Le Maréchal de Saint-Arnaud,* 2 c., Paris, 1928-9.

A.E.Martineau, *Bibliographie d'Histoire Coloniale,* Paris 1930; C.Malte-Brun, *La Géographie Universelle,* 8 c., Paris, 1810-29, 7: 1862-5; Elisée Reclus, *Nouvelle Géographie Universelle,* 14 c., Paris, 1876-94; Pierre Renouvin, *Formes et Méthodes de l'Expansion Européenne(1869-1914),* Paris 1933; A.M.Carr Saunders, *World Population,* Oxford 1936; R.Gonnard, *L'Emigration Européenne au XIXe Siècle,* Paris 1907; A.M., *Hisoire de l'Emigration,* Paris 1928; .J.Duval, *Histoire de l'Emigration au XIXe Siècle,* Paris 1861; L.Bertin, *La Marine à Vapeur de Guerre et de Commerce,* Paris 1874; M.Blanchard, *Géographie des Chemins de Fer,* Paris 1942; J.Godechot, *Histoire de l'Atlantique,* Paris 1947; De Foville, *La Transformation des Moyens de Transport et Ses Conséquence,* Paris 1890; A.Martineau ve L.P.May, *Tableau de l'Expansion Européenne,* Paris 1935; C.de Launay, *Histoire de l'Expansion Coloniale des Peuples d'Européen,* Brüksel 1907; Van der Linden, *L'Expansion Coloniale chez les Peuples Modernes,* Brüksel 1910; P.Jaillet, *La Colonisation Militaire,* Paris 1903; C.Monheim, *Colonisation, Principes et Réalisations,* Anvers 1946; J.Crokaert, *Colonisations Comparées,* Brüksel

1926; Carlo Laroche, *Les Archives d'Outre-Mer et l'Histoire Coloniale Française, Revue Historique,* CCVI, Paris 1951, 213-53; A.Duchène, *La Politique Coloniale de la France,* Paris 1928; A.M., *Histoire des Finances Coloniales de la France,* Paris 1938; R.Delavignette ve Charles-A.Julien, *Les Constructeurs de la France d'Outre-Mer,* Paris 1946; Hardy, *Les Eléments de l'Histoire Coloniale,* Paris 1920; J.Pouquet, *Les Antilles Françaises,* Paris 1952; W.S.Robertson, *France and Latin American Independance,* Baltimore 1939; Christian Schefer, *La France Moderne et le Problème Colonial(1815-30),* Paris 1938; P.Gaffarel, *La Politique Coloniale en France de 1789 à 1830,* Paris 1908; Christian Schefer, *La France Moderne et le Problème Colonial(1815-30),* Paris 1938; Boyer-Peyrelau, *Les Antilles Françaises,* 3 c., Paris 1823; Elias Regnault, *Histoire des Antilles,* Paris 1849; A.de la Charrière, *Les Antilles Françaises,* Paris 1844; Adrien Dessalles, *Histoire Générale des Antilles,* 3 c., Paris, 1847-8; August Lefebvre, *Les Antilles,* Paris 1836; H.de Frasans, *Nos Colonies des Antilles,* Paris 1822; R.Pelletier de Saint-Rémy, *Les Antilles Françaises,* Paris 1859; J.Gazin, *Bibliographie de la Martinique,* Fort-de-France 1926; Etienne Rufz de Lavision, *La Population de la Martinique,* 2 c., Saint-Pierre 1930; Pardon, *La Martinique Depuis Sa Découverte jusqu'à Nos Jours,* Paris 1877; E.Revert, *La Martinique,* Paris 1949; A.Bouinais, *La Guadeloupe,* Challemel 1881; J.Ballet, *La Guadeloupe,* 2 c., Paris 1890; L.Blanche, *Histoire de la Guadeloupe,* Lavergne 1838; Carra de Vaux, *La Guyane Française(1809-17);* A.Henry, *Le Guyane Française(1604-1946),* Paris 1946; F.-M.Mourie, *La Guyane Française,* Challemel 1874; A.E.Cerf-Berr, *La Guyane,* Paris 1854; *L'Ile de Bourbon,* Versailles, 2: 1863; G.Azema, *Histoire de l'Ile de Bourbon depuis 1643 jusqu'en 1848,* Paris 1862; Elie Pajot, *L'Ile Bourbon,* Paris 1878; Jean Farchi, *Petite Histoire de l'Ile Bourbon,* Paris 1937; Cinget, *L'Ile de Bourbon depuis Sa Découverte jusqu'en 1880,* Saint-Denis 1883; August Merwart Brunet, *L'Ile de Bourbon,* Paris 1948; Jules Hermann, *L'Ile de la Réunion,* Paris 1920; Henri Azema, *Histoire de la Ville de Saint-Denis de 1815 à 1870,* Paris 1926; M.Jaast de Cordemoy, *La Réunion, Ancienne Ile Bourbon,* Paris 1925; H.Deschamps, R.Decary ve A.Ménard, *Côte des Somalis, Réunion, Inde,* Paris 1948; G.Grandidier, *Bibliographie de Madagascar,* 2 c., Paris 1906; A.M., *Histoire de Madagascar,* 5 c., Paris 1947; Sir Robert Farquhar, *Histoire de Madagasar,* Paris 1935; Martineau, *Inventaire des Anciennes Archives de l'Inde Française,* Pondichéry 1914; E.Gaudart, *Catalogue des Manuscrits des Anciennes Archives de l'Inde Française,* 8 c., Paris, 1922 v.dd.; André Masson, *L'Histoire de l'Indochine,* Paris 1950; A.Duchêne, *Chasseloup-Laubat, Un Ministre Trop Oublié,* Paris 1931; Benoist, *L'Océanie Française,* Paris 1933; Guyon, *La Colonisation Française de l'Océan Pacifique,* Cezâyir 1931; J.-P.Faivre, *L'Expansion Française dans le Pacifique de 1800 à 1842,* Paris 1952; R.P.Mangeret, *La Croix dans les Iles du Pacifique,* Lyon 1932; R.P.Perbal, *Les Missionaires Français et le Nationalisme,* Paris 1938; L.Jore, *Bibliographie du Pacifique,* Paris 1931; Richard Mollard, *L'Afrique Occidentale Française,* Paris 1949; J.Weulersse, *L'Afrique Noire,* Paris 1934; E.Joucla, *Bibliographie de l'Afrique Occidentale Française,* Paris 1937; R.Caillié, *Journal d'Un Voyage à Tombouctou(1828),* Paris 1830, 3 c.; Mungo Park, Fr. trc. *Voyage dans l'Intérieur de l'Afrique fait en 1795-7,* 2 c., Paris, an VIII ve *Second Voyage fait en 1805,* Paris 1820; Anna Raffenel, *Voyage dans l'Afrique Ocidentale(1843-4),* Paris 1846; Yzb.Peron, *Voyages aux Côtes d'Afrique,* 2 c., Paris

1834; Mollien, *Voyage dans l'Intérieur de l'Afrique,* 2 c., Paris 1834; Mollien, *Voyage dans l'Intérieur de l'Afrique,* 2 c., Paris 1822; Charles-A.Julien, *Histoire de l'Afrique,* Paris 1941; G.Hardy, *Vue Générale de l'Histoire d'Afrique,* Paris 1937; A.Villard. *Histoire du Sénégal,* Dakar 1943; Cultru, *Histoire du Sénégal,* Paris 1910; Playfair, *A Bibliography of Algeria,* Londra 1892; G.Esquer ve E.Dermenghem, *Archives du Gouvernement Général de l'Algérie,* Cezâyir 1949; J.Franc, *L'Histoire de la Colonisation de l'Algérie, Les Sources d'Archives,* Cezâyir 1928; Pellissier de Reynaud, *Annales Algériennes,* 3 c., Paris 1854; J.Despois, *L'Afrique du Nord,* Paris 1949; Org.Azan, *Les Grands Soldats de l'Algérie,* Paris 1930; L.de Baudicour, *La Colonisation de l'Algérie,* Paris 1856; V.Demontes, *La Colonisation Militaire de l'Algérie,* Paris 1918; F.Charles-Roux, *La France et l'Afrique du Nord avant 1830,* Paris 1932; G.Esquer, *La Prise d'Alger(1830),* Paris, 2: 1929; Lhaossine Mtouggui, *Vue Général de l'Histoire Berbère,* Cezâyir 1949; M.Emerit, *Les Mémoires d'Ahmed Bey, Dernier Bey de Constantine, Revue Africaine,* XCIII, Cezâyir 1940, s.64-125; Philippe d'Estailleur-Chanteraine, *Abd el-Kader,* Paris 1947; Org.P.Azan, *L'Emir Abd el-kader(1808-1883), Du Fanatisme Musulman au Patriotisme Français,* Paris 1924; M.Satineau, *Schoelcher, Héros de l'Abolition de l'Esclavage dans les Possessions Françaises,* Paris 1949; R.Pottier, *Histoire du Sahara,* Paris 1947; Faidherbe, *Lé Sénégal,* Paris 1889; Brunel, *Le Général Faidherbe,* Paris 1890; H.Hardy, *Faidherbe,* Paris 1947; *Histoire Militaire de l'Afrique Occidentale,* Paris 1931; Mohammadou Aliou Tyam, *La Vie d'El Hadj Omar,* H.Gaden trc., Paris 1935; Christian Schefer, *Instructions données de 1763 à 1870 aux Gouverneurs Français en Afrique Occidentale,* Paris 1921; Braun, *La Sénégambie,* Paris 1903; Faidherbe, *La Colonie du Sénégal,* Paris 1868; Marty, *L'Islam au Sénégal,* Paris 1917; A.Thomazi, *La Conquéte de l'Indochine,* Paris 1934; Charles Meynard, *Le Second Empire en Indochine,* Paris 1894; Yzb.Charles Gosselin, *L'Empire d'Annam,* Paris 1904; A.Septans, *Les Commencements de l'Indochine Française,* Paris 1935; Cordier, *La France et la Cochinchine(1852-66),* Paris 1906; Cultru, *Histoire de la Cochinchine Française des Origines à 1888,* Paris 1910; H.F.Lhomme, *Le Gouvernements des Amiraux en Cochinchine(1861-79),* Paris 1901; Théophile Bilbart, *La Cochinchine Française et le Royaume de Cambodge,* Paris 1870; V.Tantet, *La Correspondence de la Cochinchine(1683-1863),* Paris 1905; A.Schremer, *Les Institutions Annamites en Basse-Cochinchine avant la Conquète Française,* Saygon 1900; Abel Boeuf, *La Conquéte de la Cochinchine(1858-61),* Saygon 1927; Francis Garnier, *Voyage d'Explorations en Indochine,* 2 c., Paris 1873; De Pouvourville, *Francis Garnier,* Paris 1931; Vicomte San Januario, *Les portugaises au Cambodge et en Cochinchine,* Paris 1883; Clovis Savoie, *Histoire de la Novelle-Calédonie(1853-84),* Nouméa 1922; Soulier-Valbert, *L'Expansion Française dans le Pacifique et Tahiti(1868-1908),* Paris 1921; Jourdain, *D'Obok à Djibouti,* Paris 1933; Deschamps, *Madagascar,* Paris 1947; *Initiation à la Tunisie,* Paris 1950; N.Faucon, *La Tunisie,* 2 c., Paris 1893.

J.Ancel, *Manuel Géographique de Politique Etrangère,* Paris 1936; C.A.Colliard, *Droit International et Histoire Diplomatique(1815-1950),* Paris 1950; E.von Vietsch, *Das Europaeische Gelichgewicht,* Leipzig 1942; Charles Dupuis, *Le Principe d'Equilibre et le Concert Européen(1648-1909),* Paris 1909; Charles Pouthas, *La Politique Etrangère de la France sous la Monarchie Constitutionnelle,* Paris 1948; A.M., *La Politique Etrangère*

de la France sous la Seconde République et sous le Second Empire, Paris 1949; P.Rain, *Histoire Diplomatique de 1815 à 1870,* Paris 1949; P.Albin, *Les Grand Traités Politiques depuis 1815,* Paris 1912; A.Oakes ve E.Mowat, *The Great European Treaties of the Nineteenth Century,* Oxford 1918; H.Temperley ve L.M.Penson, *A Century of Diplomatic Blue Bools 1814-1914,* 1938; E.Gerslet, *Map of Europe by Treaty since 1814,* 4 c., Londra, 1875-8; F.A.Hartmann, *Basic Documents of International Relations,* New York 1951; J.Droz, *Histoire Diplomatique de 1648 à 1919,* Paris 1952; A.Debidour, *Histoire Diplomatique de l'Europe(1815-1878),* 2 c., Paris 1891; M.Potemkine, *Histoire Diplomatique,* Paris 1946; H.Nicolson, *Le Congrès de Vienne,* Paris 1947; G.Isambert, *L'Indépendance Grecque et l'Europe,* Paris 1900; K.Griewank, *Der Wiener Kongress 1814-15,* Leipzig 1942; Albert Sorel, *Essai d'Histoire et de Critique,* Paris 1883; V.Puryear, *France and the Levant from the Bourbon Restauration,* Berkeley 1941; M.Belgrado, *La Francia y la Monarquia en al Plata 1818-20,* Buenos Ayres 1933(bir Bourbon prensinin Arjantin kralı olması projesi); Guizot, *Les Mémoires pour Servir à l'Histoire de Mon Temps,* 8 c., Paris, 1858-67; P.Pallain, *Ambassade de Talleyrand à Londres(1830-34),* Paris 1891; J.Hall, *England and the Orleans Monarchy,* Londra 1912; Comte d'Haussonville, *Histoire de la Politique Extérieure du Gouvernement Français depuis 1830,* Paris 1851; P.Henry, *La France devant le Monde de 1789 à 1939,* Paris 1945; G.Lacour-Gayet, *Talleyrand,* 3 c., Paris 1932; Comte de Saint-Aulaire, *Talleyrand,* Paris 1936; E.Guichen, *La Crise d'Orient de 1839 à 1841,* Paris 1921; H.Temperley, *The Crimea,* Londra 1936; F.Charles-Roux, *Thiers et Méhémet-Ali,* Paris 1951; Alphonse de Lamartine, *Histoire de la Révolution de 1848,* 2 c., Paris 1849; P.Quentin-Bauchart, *Lamartine et la Politique Etrangère de la Révolution de Février,* Paris 1907; D.M.Greer, *L'Angleterre, la France et la Révolution de 1848,* Paris 1925; E.de Guichen, *Les Grandes Questions Européennes et la Diplomatie des Puicssances sous la Seconde République,* 2 c., Paris, 1925-9; L.Namier, *1848, The Revolution of Intellectuals,* Londra 1944; Fransa Genel Kurmayı, *La Guerre de 1870-71,* 5 c., Paris, 1901-8; Prusya Genel Kurmayı, *Der Deutsch-Französische Krieg,* 5 c., Berlin, 1872-81; Le Ministère des Affaires Etrangères, *Origines de la Guerre de 1870-71, Recueil de Documents,* 29 c., Paris, 1910 v.dd.; L.Thouvenel, *Trois Années de la Question d'Orient*(İst.büyükelçiliği), Paris 1897; A.M., *Nicolas Ier et Napoléon III*(Petersburg büyükelçiliği 1852-4), Paris 1892; A.M., *Le Secret de l'Empereur(1860-63),* 2 c., Paris 1882; Duc de Gramont, *La France et la Prusse(1863-7),* Paris 1872, 2: 1879; La Guéronnière, *Napoléon III et l'Italie,* Paris 1859; A.M., *La France, Roma et l'Italie,* Paris 1861; Freiherr von Hübner, *Neuf Ans de Souvenirs d'Un Ambassadeur(1851-59),* Paris 1904; J.Simon, *Le Gouvernement de la Défence Nationale,* Paris 1874; G.Bourgin, *La Guerre de 1870 et la Commune,* Paris 1940; De Freycinet, *La Guerre en Province pendant la Siège de 1870-71,* Paris 1872; Chanzy, *Campagne de 1870-71,* Paris 1872; Faidherbe, *La Campagne du Nord,* Paris 1871; Trochu, *Les Siège de Paris,* Paris 1896; J.Favre, *Le Gouvernement de la Défence Nationale,* 3 c., Paris 1873; R.Bincley, *Realism and Nationalism 1852-71,* New York 1935; P.Henry, *Napoléon III et les Peuples,* Paris 1943; G.Bratianu, *Napoléon III et le Problème des Nationalités,* Paris 1930; M.Mazziotti, *Napoleone III et l'Italia,* Milano 1925; P.Trésal, *L'Annexion de la Savoie à la France,* Paris 1913; E.Bapst, *L'Origines de la Guerre de Crimée,* Paris 1912; E.de Guichen, *La Guerre de Crimée et les Puissances Européennes,* Brüksel 1936;

C.Rousset, *La Guerre de Crimée,* 2 c., Paris 1877; F.Charles-Roux, *Alexandre II et Napoléon III,* Paris 1913; E.Schüle, *Russland und Frankreich vom Ausgang des Krimkrieges,* Berlin 1935; R.H.Lord, *The Origins of the War of 1870,* Cambridge/Boston, 1924; H.Welschinger, *La Guerre de 1870,* Paris 1910; C.Saurel, *Juillet 1870,* Paris 1930; C.de Grünwald, *Le Duc de Gramont,* Paris 1950; R.Fester, *Die Genesis des Emser Depesche,* Berlin 1915; Palat, *Bibliographie Générale de la Guerre de 1870-71,* Nancy 1896; A.Chuquet, *La Guerre de 1870-71,* Paris 1895; Général Palat, *Guerre de 1870-71,* 7 c., Paris, 1893-1908, özeti: 2 c., Paris 1910; M.Kranberg, *The Siege of Paris 1870-71,* Ithaca 1950; Albert Sorel, *Histoire Diplomatique de la Guerre Franco-Allemande,* 2 c., Paris 1875; H.Hauser, *Histoire Diplomatique de l'Europe(1871-1914),* Paris 1929; K.Rheindorf, *England und der Deutsch-Französische Krieg 1870-71,* Bonn 1923; J.Valfrey, *Traité de Francfort,* 2 c., Paris, 1874-5; G.May, *Traité de Francfort,* Nancy 1909.

G.Brière ve P.Caron, *Répertoire Méthodique de l'Histoire Moderne et Contemporaine de la France,* yıllık(sonra 6 aylık), Paris, 1898-1913; P.Caron, *Bibliographie des Travaux Publiés de 1866 à 1897 sur l'Histoire de France depuis 1789,* Paris 1912; E.Coulter ve M.Gerstenfeld, *Historical Bibliografies,* Berkeley 1935; P.Caron, *International Bibliography of Historical Sciences,* Paris 13 c.; W.Allison ve S.B.Fay, *A Guide to Historical Literature,* New York 1931; P.Caron ve H.Stein, *Répertoire Bibliographique de l'Histoire de France,* Paris, 1920-30(2 yılda bir); *Revue d'Histoire de la Guerre Mondiale,* Paris 1923-39; Schulthess, *Europaeischer Geschichtskalender,* 1860'dan beri, yıllık; Daniel, *Année Politique,* Paris, 1874-1901, yıllık; Académie Diplomatique Internationale, *Dictionnaire Diplomatique,* 2 c., Paris 1933; Georges Hardy, *La Politique Coloniale et le Partage de la Terre,* Paris 1937; Georges Weill, *L'Europe du XIXe Siècle et l'Idée de Nationalité,* Paris 1938; Henri Hauser, Jean Maurain ve Pierre Bénaerts, *Du Libéralisme à l'Impérialisme,* Paris 1939; P.Renouvin, *La Crise Européenne et la Grande Guerre(1904-18),* Paris 1934; Maurice Baumont, *L'Essor Industriel et l'Impérialisme Colonial(1878-1904),* Paris 1937; A.M., *La Faillite de la Paix(1918-39),* Paris 1945; Pierre Renouvin, Edmond Préclin ve Georges Hardy, *La Paix Armée et la Grande Gerre(1871-1919),* Paris 1939, 2: 1947; J.Holland Rose, *The Development of the European Nations(1870-1921),* Londra, 6: 1926; P.W.Slosson, *Europe since 1870,* Londra 1935; Sir J.Marriott, *History of Europe(1815-1923),* Londra 1931; Werner Sombart, *Der Moderne Kapitalismus,* 2 c., Leipzig 1902, 4: 4 c., 1922; G.Renard ve Dulac, *L'Evolution Industrielle et Agricole depuis Cent Cinquante Ans,* Paris 1921; Paul Palewski, *Etude de Psycologie Economique,* Paris 1924; G.Pirou, *Histoire des Doctrines Economiques depuis 1870,* Paris 1929; *Handwörterbuch der Staatswissenschaft,* 9 c., Jena, 1922-9; Georges Weill, *Le Journal, Rôle de la Presse Périodique,* Paris 1934; Henri Hauser, *Economie et Diplomatie,* Paris 1937; M.Block, *Dictionnaire de l'Administration Française,* Paris 1891; M.Reclus, *L'Avènement de la IIIe République,* Paris 1930; D.Halévy, *La République des Ducs,* Paris 1937; A.M., *La Fin des Notables,* Paris 1929; M.de Roux, *Origines et Fondation de la IIIe République,* Paris, t.siz; R.-L.Dreyfus, *La République de M.Thiers,* Paris 1930; Lissagaray, *Histoire de la Commune,* Paris 1896; G.Bourgin, *Histoire de la Commune,* Paris 1907; G.Laronze, *Histoire de la Commune de 1871,* Paris 1928; B.Laurent, *La Commune de 1871,* Paris

1934; G.Bourgin, *La IIIe République,* Paris 1939; Maxime Petit, *La IIIe République,* Paris 1936; D.Halévy, *Pour l'Etude de la IIIe République,* Paris 1937; Jean Héritier, *La IIIe République,* Paris 1936; Gabriel Hanotaux, *Histoire de la France Contemporaine,* 4 c., Paris, 1903-8; Alfred Rambaud, *Jules Ferry,* Paris 1903; A.Dansette, *Le Boulangisme(1886-90)* , Paris 1947; A.Zévaès, *Au Temps du Boulangisme,* Paris 1930; Mermeix, *Les Coulisses du Boulangisme,* Paris 1890; E.Levasseur, *Questions Industrielles et Ouvrières en France sous la IIIe République,* Paris 1907; H.Dutrait-Crozon, *Précis de l'Affaire Dreyfus,* Paris 1924; B.Weil, *L'Affaire Dreyfus,* Paris 1934; Armand Charpantier, *Histoire de l'Affaire Dreyfus,* Paris 1933; F.Dubois, *Le Péril Anarchiste,* Paris 1894; B.Weil, *Panama,* Paris 1934; Paul de Rousiers, *Les Grandes Industries Modernes,* 4 c., Paris, 1921-6; P.Baud, *L'Industrie Chimique en France,* Paris 1932; A.Pawlowski, *L'Industrie Textile Française,* Paris 1925; G.Ramon, *Histoire de la Banque de France,* Paris 1929; Eugen Kaufmann, *Das Französische Bankwesen,* Tübingen 1923; E.Baldy, *Les Banques d'Affaires en France depuis 1900,* Paris 1922; A.Meinadier, *La Compagnie des Chemins de Fer,* Paris 1908; B.Nogaro ve M.Moye, *Le Régime Douanier de la France,* Paris 1931; J.Gaumont, *Histoire Générale de la Coopération en France,* 2 c., Paris 1924; G.Weill, *Histoire du Mouvement Social en France(1852-1902),* Paris 1905; Paul-Louis, *Histoire de la Classe Ouvrière en France depuis la Révolution,* Paris 1927; Ernst Posse, *Der Marxismus in Frankreich,* Berlin 1930; A.Mellerand, *Le Socialisme Réformiste,* Paris 1903; H.Lévy-Brühl, *J.Jaurès,* Paris 1924; Lavy, *L'Oeuvre de Millerand,* Paris 1902; Harold R.Weinstein, *Jean Vaurès, A Study of Patriotismin the French Social Movement,* New York 1936; A.Debidour, *L'Eglise Catholique et l'Etat sous la IIIe République,* Paris 1906, 2 c.; R.P.Lecanuet, *L'Eglise sous la IIIe République,* Paris 1907-30, 3 c.; Georges Sorel, *Réflexions sur la Violence,* Paris 1906; M.Garçon, *La Justice Contemporaine(1870-1932),* Paris 1933; J.Monteilhet, *Les Institutions Militaires de la France(1814-1932),* Paris 1932; Vice-amiral Salaun, *La Marine Française de 1870 à Nos Jours,* Paris 1934; G.Mauo, *Les Etrangers en France,* Paris 1932; Paul Deschanel, *Gambetta,* Paris 1919; J.Reinach, *Le Ministère Gambetta,* Paris 1884; A.Dansette, *Les Affaires de Panama,* Paris 1934; Joseph Reinach, *Histoire de l'Affaire Dreyfus,* 7 c., Paris 1903; H.Mazel, *Histoire et Psycologie de l'Affaire Dreyfus,* Paris 1934; Maurice Lair, *Jaurès et l'Allemagne,* Paris 1936; A.Charpentier, *Les Côtés Mystérieux de l'Affaire Dreyfus,* Paris 1937; L.Martin Saint-Léon, *Les Sociétés de la Nation,* Paris 1930; J.Bidegain, *Le Grand-Orient en France,* Paris 1905(Mason'luğa karşı). J.Tramond, *Bibliographie d'Histoire Coloniale,* Paris 1932; Claude Faure, *Les Archives du Gouvernement Général de l'Afrique Occidentale Française,* Paris 1922; Dubois ve Terrier, *Un Siècle d'Expansion Coloniale,* Paris 1902; Jules Ferry, *Discours et Opinions,* 7 c., Paris, 1893-8; Caillaux, *Ma Politique Etrangère, Agadir,* Paris 1919; Charles de Lannoy ve H.van der Linden, *Histoire de l'Expansion Coloniale des Peuples Européens,* 3 c., Brüksel, 1907-21; J.Tramond ve A.Reussner, *Eléments d'Histoire Maritime et Coloniale Contemporaine(1815-1914),* Paris 1924; Herbert Ingram Priestley, *France Overseas, A Study of Modern Imperialism,* New York 1938; Gabriel Hanotaux, Alfred Martineau vs, *Histoire des Colonies Françaises et l'Expansion Française dans la Monde,* 6 c., Paris, 1930-33; Gabriel Hanotaux, *La Politique de l'Equilibre,* Paris 1912; Christian Schefer, *La Politique Extérieure de la IIIe*

République, Paris 1920; André Lebon, *La Politique de la France en Afrique(1896-98),* Paris 1901; Alfred Zimmermann, *Die Kolonialpolitik Frankreichs,* Berlin 1901; André Tardieu, *La Lutte pour l'Equilibre(1871-1910),* Paris 1910; G.Froment Guieysse, *Jules Ferry,* Paris 1937; Maurice Pottecher, *Jules Ferry,* Paris 1931; M.Aldao, *Les Idées Coloniales de Jules Ferry,* Paris 1933; Saint-René Taillandier, *Les Origines du Maroc Français(1901-6),* Paris 1930; Alfred Rambaud, *Les Affaires de Tunisie,* Paris, 2: 1893; Galliéni, *Voyage au Soudan Français,* Paris 1885; A.M., *Deux Campagnes au Soudan Français,* Paris 1891; Général Giraud, *Au Soudan,* Paris 1939; Monteil, *De Saint-Louis à Tripoli,* Paris 1895; Binger, *Du Niger au Golfe de Guinée,* Paris 1892; Gen.Reibell, *Le Commandant Lamy,* Paris 1908; Marcel Monier, *France Noire,* Paris 1894; Hourst, *Sur le Niger,* Paris 1898; Charles de Chavannes, *Avec Brazza,* Paris 1936; M.Ney, *Brazza,* Paris 1887; Baratier, *A Travers l'Afrique,* Paris 1909; A.M., *Au Congo,* Paris 1913; A.M., *Vers le Nil,* Paris 1923; A.M., *L'Epopées Africaines,* Paris 1912; Gabriel Hanataux, *L'Affaire de Madagascar,* Paris 1896; Galliéni, *Neuf Ans à Madagascar,* Paris 1908; Lyautey, *Dans le Sud de Madagascar,* Paris 1903; A.M., *Lettres du Tonkin et de Madagascar,* 2 c., Paris 1920; Paul Doumer, *L'Indochine Française, Souvenirs,* Paris 1905; J.Dupuis, *Le Tonkin de 1872 à 1885,* Paris 1910; A.Gérard, *Ma Mission en Chine(1893-7),* Paris 1918; Harry Alis, *Nos Africains,* Paris 1894; E.L.Bonnefon, *L'Afrique Politique en 1900,* Paris 1900; J.Darcy, *L'Equilibre Africain au XXe Siècle,* Paris 1900; A.M., *France et Angleterre, Cent Années de Rivalité Colonial, l'Afrique,* Paris 1904; E.Rouard, *Traités de Délimitation concernant l'Afrique Française,* Paris 1910; E.Ronze, *La Question d'Afrique,* Paris 1918; Sir Charles Lucas, *The Partition and Colonisation of Africa,* Oxford 1922; H.Déhérain, *Etudes sur l'Afrique,* Paris 1904; V.Deville, *Partage de l'Afrique,* Paris 1898; E.Ferry, *La France en Afrique,* Paris 1905; H.H.Johnston, *A History of the Colonization of Africa by Alien Races,* Cambridge 1899; De Lavergne de Tressan, *La Pénétration Française en Afrique, Ses Caractéristiques et Ses Résultats,* Paris 1906; André Lebon, *La Politique de la France en Afrique(1896-8),* Paris 1901; Raouard de Card, *Traités de la France avec les Pays de l'Afrique du Nord,* Paris 1906; Charles Benoist, *La Question Méditerranéenne,* Paris 1928; Charles Tailliart, *L'Algérie dans la Littérature Française, Essai de Bibliographie Méthodique et Raisonnée,* Paris 1925; P.Azan, *Conquète et Pacification de l'Algérie,* Paris 1931; S.Gsell, Georges Marçais ve G.Yver, *Histoire d'Algérie,* Paris 1927; Auguste Bernard, *L'Algérie,* Paris 1929 ve 1931; V.Piquet, *L'Algérie Française,* Paris 1930; Alb.Robin, *L'Insurrection de la Grande Kabylie en 1871,* Paris 1913; L.Rinn, *Histoire de l'Insurrection de 1871 en Algérie,* Cezâyir 1891; A.M.Broadley, *The Las Punic War, Tunis, French Conquest of the Regency,* 2 c., Edinburg 1882; J.de Lanessan, *La Tunisie,* Paris, 2: 1917; Gen. Reibell, *La Tunisie d'il y a Cinquante Ans,* Paris 1932; Elie Fitoussi ve A.Benazet, *L'Etat Tunisien et le Protectorat Français, Histoire et Organisation,* 2 c., Paris 1931; B.Hofstetter, *Des Französische Protectorats in Tunis,* Berlin 1914; Georges Hardy, *Le Maroc,* Paris 1931; André Maurois, *Lyautey,* Paris 1931; A.Britsch, *Le Maréchal Lyautey,* Paris 1921; Louis Barthou, *Lyautey et le Maroc,* Paris 1930; Hubert Jacques, *Les Journées Sanglantes de Fez,* Paris 1912; A.Tardieu, *La Conférence d'Algésiras,* Paris 1930; P.Albin, *Le Coup d'Agadir,* Paris 1912; Mareşal Lyautey, *Vers le Maroc,* Paris 1937; Gen.d'Amade, *Campagne de 1908 en Chaouia,* Paris 1911; P.Azan, *L'Expédition de Fez,* Paris 1924;

A.M., *Souvenirs de Casablanca,* Paris 1911; Auguste Bernard ve N.Lacroix, *La Pénétration Saharienne(1830-1906),* Cezâyir 1906; E.-F.Gautier, *La Conquête du Sahara, Essai de Psycologie Politique,* Paris 1910; E.Rouard de Card, *La France et la Turquie dans le Sahara Oriental,* Paris 1910; Bnb.Augières, *Chronique de l'Ouest Saharien(1900-30),* Paris 1930; D.M.Hübner, *Die Französischen Sahara,* Leipzig 1907; E.Sonia Stowe, *Les Héros du Sahara,* Paris 1931; E.Joucle, *Bibliographie de l'Afrique Occidentale Française,* Paris 1938; A.Terrier ve Charles Mourey, *L'Oeuvre de la IIIe République en Afrique Occidentale,* Paris 1910; André Mévil, *Samory,* Paris 1906; H.Labouret, *Monteil Explorateur et Soldat,* Paris 1937; M.Delafosse, *Afrique Occidentale Française,* Paris 1931; D'Albéca, *Au Dahomey,* Paris 1895; M.Abadie, *La Colonie du Niger,* Paris 1927; H.Lefaivre, *Les Derniers Rois du Dahomey, Revue de l'Histoire des Colonies,* Paris 1937; O.Meynier, *Les Conquérants du Tchad,* Paris 1923; M.Delafosse ve J.Méniaud, *Haut-Sénégal-Niger,* 5 c., Paris 1912; G.Bruel, *Bibliographie de l'Afrique Equatoriale Française,* Paris 1914; Auguste Terrier, *Afrique Equatoriale Française,* Paris 1931; J.Ancel, *Le Congo Français(1843-82),* Paris 1902; J.Ferrandi, *Le Centre Africain Français,* Paris 1930; Denis ve Virot, *Histoire Militaire d l'AEF,* Paris 1931; Gen.de Chambrun, *Brazza,* Paris 1930; A.Martineau, *La Côte des Somalis,* Paris 1931; Charles Michel, *Vers Fachoda,* Paris 1900; R.de Caix, *Fachoda, la France et l'Angleterre,* Paris 1899; G.Hanotaux, *Fachoda, le Partage de l'Afrique,* Paris 1909; F.Vatin, *La Vérité sur Fachoda,* Paris 1923; M.-A.Leblond ve Delélée-Desloges, *Madagascar,* Paris 1931; A.You ve G.Gayet, *Madagascar(1896-1930),* Paris 1931; G.Grandidier, *Le Myre de Vilers, Duchesne, Galliéni, Quarante Années de l'Histoire de Madagascar,* Paris 1924; Bnb.Grandin, *Les Français à Madagascar,* 2 c., Paris 1896; G.Hanotaux, *L'Affaire de Madagascar,* Paris 1896; Sonia E.Howe, *L'Europe et Mdagascar,* Pars 1903; A.You, *Madagascar, Histoire, Organisation, Colonisation,* Paris 1905; G.Julien, *Madagascar et Ses Dépendances, Trois Siècles de Persévérance Française dans la Mer des Indes,* Paris 1926; A.Bonningue, *La France à Kouang-Tcheou-Wan,* Nancy 1931; L.des Courtils, *La Consession Française de Chang-Haï,* Paris 1934; A.Thomazi, *La Conquête de l'Indochine,* Paris 1934; G.Maunel, *Histoire des Relations de la France et du Siam,* Paris 1906; A.de Pouvourville, *Francis Garnier,* Paris 1931; Vice-Amiral de Marolles, *La Conquête du Tonkin, La Dernière Campagne du Commandant Rivière(1881-3),* Paris 1932; Baude de Maurceley, *Le Commandant Rivière,* Paris 1884; P.le Boulanger, *Histoire du Laos Français,* Paris 1930; Charles Lemire, *La France et le Siam, Nos Relations de 1662 à 1903,* Paris 1903; J.Chailley-Bert, *Paul Pert au Tonkin,* Paris 1887; L.de Grandmaison, *L'Expansion Française au Tonkin,* Paris 1898; L.Jore, *Bibliographie du Pacifique,* Paris 1931; René Pinon, *La Lutte pour Pacifique,* Paris 1906; A.C.E. Caillot, *Histoire de la Polynésie Orientale,* Paris 1910; M.Verdat, *Le Pacifique Français,* Paris 1931; Charles Lemire, *L'Océanie Française,* Paris 1904; August Brunet, *Nouvelles-Hebrides, Le Condominium Anglo-Français,* Paris 1908; G.H.Scholefield, *The Pacific, Its Past and Future, The Policy of the Great Powers from the 18th Century,* Londra 1918; F.Louis-Legasse, *Les Iles Saint-Pierre et Miquelon,* Paris 1935; H.de Peyerhimoff, *Enquête sur les Résultats de la Colonisation Officielle de 1871 à 1898,* 2 c., Cezâyir 1906; Jules Cambon, *Le Gouvernement Général de l'Algérie(1891-97),* Paris 1918; R.Aynard, *L'Oeuvre Française en Algérie,* Paris 1912; R.Bazin, *Charles de Foucauld,*

Explorateur au Maroc, Paris 1922; E.F.Gautier, *Trois Héros: le Général Laperrine, le Père de Foucauld, le Prince de la Paix,* Paris 1931; August Terrier, *Le Maroc,* Paris 1931; August Bernard, *Le Maroc,* Paris 1931; P.Aubry, *La Colonisation et les Colonies,* Paris 1909; J.Crokaert, *Colonisations Comparées,* Brüksel 1926; Albert Sarraut, *Grandeur et Servitude Coloniales,* Paris 1931; J.C.van Eeerde, Fr.trc. *Ethnologie Coloniale, l'Européen et l'Indigène,* Paris 1927; J.Foeliet, *Le Droit de Colonisation,* Paris 1933; R.Doucet, *Commentaires sur la Colonisation,* Paris 1926; Georges Hardy, *Nos Grands Problèmes Coloniaux,* Paris, 2: 1933; L.Franck, *Etudes de Colonisatin Comparée,* Brüksel 1924; H.Bobichon, *La Politique Indigène dans les Colonies Françaises,* Paris 1912; L.Vignon, *Les Questions Indigènes,* Paris, 3: 1919; G.François ve Mariol, *Législation Coloniale,* Paris 1927; Arthur Girault, *Principes de Colonisation et de Législation Coloniale,* 5 c., Paris, 1927-31; L.de Saussure, *Psycologie de la Colonisation Française dans Ses Rapports avec les Sociétés Indigènes,* Paris 1899; Engelhardt. *Les Protectorats Ancient et Modernes,* Paris 1897; J.Runner, *Les Droits Politiques des Indigènes des Colonies,* Paris 1927; A.Sarrault, *La Mise en Valeur des Colonies,* Paris 1923; C.Fidel, *La Représentation Locale aux Colonies,* Brüksel 1926; J.Mercier. *Le Travail Obligatoire dans les Colonies Africaines,* Paris 1933; L.Hubert, *Ce qu'il Faut Connaître de Nos Ressources Coloniales,* Paris 1927; Charles J.Fayet, *Esclavage et Travail Obligatoire en Afrique,* Paris 1931; L.Cario ve Charles Régismanset, *La Concurrence des Colonies à la Métropole,* Paris 1906; J.Ninine, *La Main-d'Oeuvre Indigène dans les Colonies,* Paris 1932; Charles Rotté, *Les Chemins de Fer des Colonies,* Paris 1910; Georges Hardy, *L'Enseignement en A.O.F.,* Paris 1917; P.Horluc, *L'Enseignement des Indigènes en Algérie de 1830 à 1930,* Cezâyir 1930; C.S.Chapus, *L'Enseignement à Madagascar,* Montpellier 1930; Fr.Vial, *Le Problème Humain de l'Indochine,* Paris 1939; Jules Harmand, *Domination et Colonisation,* Paris 1910; E.-F.Gautier, *L'Algérie et la Métropole,* Paris 1920; M.Champ, *La Commune Mixte d'Algérie,* Cezâyir, 2: 1932; S.Abbatucci, *Médecins Coloniaux,* Paris 1928; Charles de Lannoy, *La Colonistique, Définition et Méthode,* Brüksel 1913; R.Lebel, *Histoire de la littérature Coloniale en France,* Paris 1931; Georges Hardy, *Le Problème Religieux dans l'Empire Français,* Paris 1940; Un Africain, *La Politique Musulmane de la France,* Paris 1940; Un Africain, *La Politique Musulmane de la France,* Paris 1925; Mondain, *Mission Protestante à Madagascar,* Paris 1920; Wilson, *The Expansion of Christendom,* Londra 1910; Mgr Boucher, *Petit Atlas des Missions Catholiques,* Paris, 2: 1936; S.J.A.Brou, *Les Jésuites Missionnaires au XIXe et XXe Siècle,* Paris 1935; R.P.Pillet, *Les Missions Catholiques au XIXe Siècle,* 6 c., Paris, 1901-3.

Ministère des Affaires Etrangères, *Documents Diplomatiques Français(1871-1914),* 30 c., Paris, 1929-39; Paul Cambon, *Correspondace,* 3 c., Paris, 1940-46; Freycinet, *Souvenirs(1878-93),* Paris, 6: 1913, 2 c.; Raymond Poincaré, *Au Service de la France, Neuf Années de Souvenirs,* 4 c., Paris, 1926 v.dd.; Christian Schefer, *La Politique Extérieure de la IIIe République(1871-1914),* Paris 1920; Emil Bourgeois ve G.Pagès, *Les Origines et les Responsabilités de la Guerre,* Paris 1922; G.P.Gooch, *Franco-German Relations(1871-1914),* Londra 1923; René Pinon, *France et Allemagne(1870-1913),* Paris 1913; Vicomte de Gontaut-Biron, *Ma Mission en Allemagne 1872-73,* Paris 1906; André Dreux, *L'Ambassade de M.de Gontaut-Biron(1874-77),* Paris 1907; Charles

Gavard, *Un Diplomate à Londres(1871-77),* Paris 1897; Karl Linnebach, *Deutschland als Sieger im besetzten Frankreich,* Stuttgart 1924; H.Herzfeld, *Deutschland und Frankreich,* Berlin 1924; Georg Rosen, *Politik Bismarcks in Frankreich von 1871-90,* Betmold 1924; Herzfeld, *Der Deutsch-Französische Kriegsgefahr von 1875,* Berlin 1922; Emile Chantriot, *La Lorraine sous l'Ocupation Allemande(1871-73),* Paris 1923; A.Billot, *La France et l'Italie, Histoire des Années Troubles(1881-99),* 2 c., Paris 1905; R.Wienefeldt, *Franco-German Relations(1878-85);* O.Becker, *Russische Bündnis,* Berlin 1925; Noldé, *L'Alliance Franco-Russe,* Paris 1936; William Langer, *The Franco-Russian Alliance,* Chicago 1936; Georges Michon, *L'Alliance Franco-Russe(1891-1917),* Paris 1927; Elie de Cyon, *Histoire de l'Entente Franco-Russe(1878-94),* Paris, 3: 1895; Edouard Toutain, *Alexandre III et la République Francaise(1887-88),* Paris 1929; M.Zapp, *Deutsch-Französische in den Jahren 1890-98,* Leipzig 1929; Charles W.A.Porter, *The Career of Théophile Delcassé,* Philadelphia 1936; Berger, *Die Grosse Politik Delcassé,* Berlin 1941; Paul Mantoux, *Paul Cambon en Angleterre(1899-1903);* H.Hallmann, *Französisch-englische Mittelmeen-Rivalitaet(1897-1907),* Stuttgart 1937; J.Barlow, *The Agadir Crisis,* Un.of NC, 1940; A.Tardieu, *Le Mystère d'Agadir,* Paris 1912; J.Caillaux. *Agadir, Ma Politique Extérieure,* Paris 1919; A.M., *Pourquoi la Guerre n'a pas Eclaté en 1911, Revue des Savants,* Paris, 9.1930, 285-309; Enthoven, *Van Tanger tot Agadir,* Lahey 1932; R.Brenning, *Die Grossen Maechte und Marokko(1898-1904),* Berlin 1931; Eugen Anderson, *The First Maroccan Crisis 1904-6,* Chicago 1930; Maurice Baumont, *L'Affaire Eulenburg et les Origines de la Guerre Mondiale,* Paris 1932; A.Diedrich, *Frankreich und Marokko(1890-1905),* Berlin 1942; André Tardieu, *La Conférence d'Algésiras,* Paris 1909; M.Nintchitch, *La Crise Bosniaque 1908-9 et les Puissances Européennes,* 2 c., Paris 1936; Bernadotte Schmitt, *Triple Entente and Triple Alliance,* New York 1934; J.B.Manger, *De Triple Entente van 1902 tot 1909,* Utrecht 1934; Maurice Bompard, *Mon Ambassade en Russie(1903-8),* Paris 1937; Henri Cambon, *Un Diplomate: Paul Cambon,* Paris 1937; Georges Michon, *La Préparation à la Guerre: La Loi de Trois Ans,* Paris 1935; A.von Wegerer, *Bibliographie zur Vorgeschichte des Krieges,* Berlin 1934; Camille Bloch, *Les Causes de la Guerre Mondiale,* Paris 1933; Pierre Renouvin, *Les Origines Immédiates de la Guerre,* Paris, 2: 1927; Jules Isaac, *Le Problème des Origines de la Guerre,* Paris 1933; Hermann Lutz, *Die Europaeische Politik in der Julikrisis 1914,* Berlin 1930; Jonathan Scott, *Five Weeks, The Surge of the Public Opinion on the Eve of the Great War,* New York 1927; R.Seton-Watson, *A Study of the Origins of the War,* Londra 1926; Sydney B.Fay, *The Origins of the World War,* 2 c., New York 1929, Fr.trc. *Les Origines de la Guerre Mondiale,* 2 c., Paris 1930; Bernadotte Schmitt, *The Coming of the War,* 2 c., New York 1930, Fr.trc.*Comment vint la Guerre,* 2 c., Paris 1932; F.Debyser, *Chronologie de la Guerre Mondiale,* Paris 1938; A.Ganem vs, *Quinze Ans d'Histoire Universelle(1914-29),* Paris 1929; J.Crutwell, *A History of the Great War,* Oxford 1934; Pierre Renouvin, *La Crise Européenne et la Grande Guerre(1904-18),* Paris 1934; A.Aulard, A.Ganem ve R.Bouvier, *1914-1918, Histoire Politique de la Grande Guerre,* Paris 1924; Pierre Renouvin, *Les Formes du Gouvernement de Guerre,* Paris 1925; Geotges Clémenceau, *Grandeurs et Misères d'Une Victoire,* Paris 1930; Paul Painlevé, *Comment j'ai nommé Foch et Pétain?,* Paris 1923; Th.Ruyssen, *Les Minorités Nationales et la Guerre Mondiale,* Paris 1923; A.Pingaud,

Histoire Diplomatique de la France pendant la Guerre, 2 c., Paris 1938; Mareşal Joffre, *Mémoires,* 2 c., Paris 1932; Mareşal Foch, *Mémoires,* 2 c., Paris 1930; Gen.Mordarcq, *Le Commandement Unique, Comment il fut Réalisé?,* Paris 1929; Yzb.Lyet, *Joffre et Galliéni à la Marne,* Paris 1938; Eli Chamard, *L'Armée Foche à la Marne,* Paris 1939; Alb.Koeltz, *La Bataille de la Marne,* Paris 1931; Edouard Delage, *La Tragédie des Dardanelles,* Paris 1931; Gen.Girard, *La Bataille de la Somme en 1916,* Paris 1937; E.Kabisch, *Somme 1916,* Berlin 1937; Gen.X, *La Crise du Commandement Unique,* Paris 1930; J.M.Bourget, *Les Origines de la Victoire,* Paris 1925; A.M., *Petite Histoire de la Grande Guerre,* Paris 1932; Henry Bidou, *Histoire de la Grande Guerre,* Paris 1936; Generaller Duffour, Daille, Helliot ve Tournès, *Histoire de la Guerre Mondiale,* 4 c., Paris 1936; Alb.Koeltz, *La Bataille de France,* Paris 1931; Fr.Holtmeier, *La Seconde Grande Offensive Allemande du Printemps 1918,* Paris 1938; *Les Conventions d'Armistice,* Paris 1919; André Tardieu, *La Paix,* Paris 1920; Harold Temperley, *A History of the Peace Conference of Paris,* 6 c., Londra, 1920-21; M.Rothbarth, *Bibliographie zum Vertrag von Versailles,* Berlin 1925; George Noble, *Policies and Opinions at Paris 1919,* New York 1935; Mermeix, *La Combat des Trois,* Paris 1922; W.Ziegler, *Versailles, Die Geschichte,* Hamburg, 2: 1933; Etienne Weill-Raynal, *Les Réparations Allemandes et la France,* 3 c., Paris 1945; A.Antonucci, *Le Bilan des Réparations,* Paris 1935; Georges Scelle ve R.Lange, *Les Origines et l'Oeuvre de la Société des Nations,* Kopenhag 1923; F.Berber, *Das Diktat von Versailles,* 2 c., Essen 1939.

A.Zévaès, *Histoire de la Troisième République,* Paris 1926; P.Viollet, *Histoire des Institutions Politiques et Administratives de la France,* 2 c., Paris 1898; E.A.Vezetelly, *Republican France, Her Presidents, Statesman and Policy,* Londra 1914; Paul Joanne, *Dicticonnaire Géographique et Administratif de la France,* 7 c., Paris 1905; R.H.Soltau, *French Parties and Politics,* Londra 1922; C.Seignobos, *Histoire Politique de l'Europe Contemporaine,* Paris 1897, İng.trc.2 c., Londra 1900; A.N.Rambaud, *Histoire de la Civilisation Contemporaine en France,* Paris, 6: 1901; S.Huddleston, *France and French,* Londra 1925; Ernest Lavisse, *Histoire de France,* 6 c., Paris, 1901-11; A.M., *Histoire de France Contemporaine,* 10 c., Paris, 1920 v.dd.; L.Jerrold, *France To-day,* Londra 1916; E.Théry, *Conséquences Economiques de la Guerre pour le France,* Paris 1922; J.R.Moreton Macdonald, *A History of Rance,* 3 c., Londra 1914; E.Ollivier, *L'Empire Libéral,* 17 c., Paris, 1897-1909; R.Pinon, *Histoire Diplomatique(1515-1928),* Paris 1929; Elisée Reclus, *La France,* Paris, 2: 1885; R.Recouly, *La Troisième République,* Paris 1927; A.Longnon, *La Formation de l'Unité Française,* Paris 1922; Baedeker, İng.trc. *Paris and Its Environs,* Londra, 10: 1924; A.M., *Northern France,* Leipzig, 5: 1909; A.M., *Southern France,* Leipzig, 6: 1914; Maurice Block, *Dictionnaire de l'Administration Française,* Paris, 2: 1898; Max von Boehn, *Französische Kulturgeschichte des 19ten Jahrhundert,* Berlin 1917; Gabriel Hanotaux, *Histoire de la Nation Française,* 9 c., Paris 1929; A.M., *Histoire de la France Contemporaine,* 4 c., Paris, 1903-8; L.Hahn, *Histoire de la Communauté Israélite de Paris,* Paris 1894; E.P.G.Guizot, *Histoire de la France,* 7 c., Paris, 1870-79, İng.trc.R.Black, 8c., Londra, 1870-81; A.L.Guérard, *French Civilization in the Nineteenth Century,* Londra 1914; F.Funck-Brentano, *History of France,* 7 c., Londra, 1915-26; G.W.Edwards, *Alsace-*

Lorraine, Londra 1919; S.Dark, *Paris,* Londra 1927; J.H.Clapham, *The Economic Development of France and Germany(1815-1914),* Cambridge 1921; Baron P.de Coubertin, *L'Evolution Française sous la Troisième République,* Paris 1896, İng.trc.Londra 1898; Emile Bougeois, İng.trc. *History of Modern France,* 2 c., Cambridge 1919.

E.Aymonier, *Le Cambodge,* 3 c., Paris, 1900-4; F.Bernard, *Indo-Chine,* Paris 1901; Service Géographique, *Atlas de l'Indo-Chine,* Paris 1909; *Annuaire Statistique de l'Indo-Chine,* Hanoy 1927; H.Russier ve H.Brenier, *L'Indochine Française,* Paris 1910; A.Brébion, *Bibliographie des Voyages dans l'Indo-Chine Française du IXe au XIXe Siècle,* Saygon 1910; Brenier, *Atlas Statistique de l'Indo-Chine,* Hanoy 1914; H.Cordier, *Bibliotheca Indosinica,* Paris, 1912-5; P.Doumer, *L'Indo-Chine Française,* Paris 1915; Yzb.Gosselin, *L'Empire d'Annam,* Paris 1904; A.M., *Le Laos,* Paris 1900; C.Burkhard, *Le Mandat Français en Syrie et au Liban,* Paris 1925; R.Gontaut-Biron, *Comment la France s'est Installée en Syrie(1918-9),* Paris 1922; Bernard, *L'Afrique du Nord pendant la Guerre,* Paris 1926; Jules Cambon, *Le Gouvernement Général de l'Algérie (1891-7),* Paris 1918; *Cook's Practical Guide to Algiers, Algeria and Tunisia,* Londra 1904; A.Fribourg, *L'Afrique Latine: Maroc, Algérie, Tunisie,* Paris 1922; Murray's *Handbooks for Travellers, Algeria and Tunis,* Londa, 5: 1902; W.M.Sloane, *Greater France is Africa,* New York 1924; Elisée Reclus, *L'Afrique Septentrionale,* Paris 1886; O.Reclus, *Algérie et Tunisie,* Paris 1909; A.Schander, *Frankreichs in Nordafrika,* Jena 1913; C.Schefer, *L'Algérie et l'Evolution de la Colonisation Française,* Paris 1928; R.Valet, *Le Sahara Algérien,* Cezâyir 1927; W.B.Worsfold, *France on Tunis and Algeria,* Londra 1930; N.Faucon, *La Tunisie,* 2 c., Paris 1893; De Lanessan, *La Tunisie,* Paris 1917; J.de Taillis, *Le Nouveau Maroc,* Paris 1923; M.Touron, *Notre Protectorat Marocain,* Paris 1923; Henri Amic, *Le Maroc,* Paris 1925; Augustin Bernard, *Le Maroc,* Paris, 6: 1921; A.M., *La France au Maroc,* Paris 1917; A.Bonnard, *Au Maroc,* Paris 1928; R.B.Cunningham-Graham, *A Journey in Morocco,* Londra 1928; B.Georges-Gaulis, *La France au Maroc,* Paris 1920; R.Kann, *Le Protectorat Marocain,* Paris 1921; Pierre Loti, *Morocco,* Londra 1914; J.Korinek, *Maroko,* Prag 1928; D.Mackenzie, *The Khalifate of the West, A General Description of Morocco,* Londra 1911; Neël Maestracci, *Le Maroc Contemporain,* Lavauzelle 1929; Sir R.L.Playfair ve R.Brown, *Bibliognraphy of Moroco,* Londra 1892; E.Gentil, *La Chute de l'Empire de Rabah,* Paris 1902; G.Bruel, *L'Afrique Equatoriale Française,* Paris 1918; M.Rondet-Saint, *L'Afrique Equatoriale Française,* Paris 1906; M.F.von Oppenheim, *Rabeh und das Tschadsee Gebiet,* Berlin 1902; A.L.Cureau, *French Congo,* Londra 1915; G.M.Vassal, *Life in French Congo,* Londra 1925; Y.You, *Madagascar,* Paris 1905; H.Paulin, *Madagascar,* Paris 1925: H.A.Ridgewel, *Madagascar,* Londra 1921; Haupt Graf zu Pappenheim, *Madagascar,* Berlin 1906; I.Dandouau, *Géographie de Madagascar,* Paris 1922; M.Leblond, *Madagascar,* Paris 1910; G.Julien, *Madagascar et Ses Dépendances,* Paris 1926; Du Buisson, *Ile de la Réunion,* Saint Denis/Réunion 1889; A.Grandidier, *Collection des Ouvrages Anciens concernant Madagascar,* 9 c., Paris 1920; A.M., *Bibliographie de Madagascar,* Paris 1907; A.M., *Histoire de Madagascar,* Paris 1917; L.Sonolet, *L'Afrique Occidentale Française(AOF),* Paris 1911; R.Villamur ve L.Richaud, *La Côte d'Ivoire,* Paris 1901; L.Tauxier, *Etudes Soudanaises,* Paris 1922; M.Abadie, *La Colonie*

du Niger, Paris 1927; E.Rouard de Card, *Les Mandats Français sur Togoland et les Cameroun,* Paris 1924; H.Chevaux, *La Mise en Valeur de l'AOF,* Paris 1907; H.Delafosse, *Haut-Sénégal-Niger(Soudan Français),* Paris 1911; Gabriel Ferrand, *Les Somâlis,* Paris 1903; E.Foa, *De l'Océan Indien à l'Océan Atlantique,* Paris 1900; G.François, *Le Gouvernement Général de l' AOF,* Paris 1907; Paul Gaffarel, *Notre Expansion Coloniale Afrique de 1870 à Nos Jours,* Paris 1918; A.M., *Sénégal et Soudan Français,* Paris 1890; Alb.Gallieni, *Deux Campagnes au Soudan Français,* Paris 1891; Teğm.Gatelet, *Histoire de la Conquête du Sudan Français(1878-99),* Paris 1901; Camille Guy, *L'AOF,* Paris 1929; Joseph, *La Côte d'Ivoire,* Paris 1917; E.Joucla, *Bibliographie de l'AOF,* Paris 1912; L.Heudebert, *Au Pays Somalis et des Comorines,* Paris 1901; J.Scott Keltie, *The Partition of Ofrica,* Londra, 2: 1895; E.Pelleray, *L'AOF,* Paris 1924; J.Machat, *La Guinée Française,* Paris 1905; Viale, *Les Trois Guyanes,* Montpellier 1893; E.Maurel, *Histoire de la Guyane Française,* Paris 1902; J.Hess, *A l'Ile du Diable,* Paris 1898; G.Bourge, *Les Nouvelles Hébrides(1606-1906),* Paris 1906; Caillot, *Histoire de la Polynésie Orientale,* 2 c., Paris 1912; George Calderon, *Tahiti,* Londra 1921; D.Hort, *Tahiti,* Londra 1895; D.Vallet, *La Colonisation Française en Nouvelle-Calédonie,* Paris 1920; C.Lemire, *L'Océanie Française,* Paris 1904.

J.Ancel, *Manuel Géographique de Politique Européenne,* Paris 1936; J.Bainville, *The French Republic(1870-1935),* Hamish Miles trc., Londra 1936; Paul Vidal de la Blache, *Le Tableau de Géographie de la France,* Paris 1940; E.Bois, *Truth on the Tragedy of France,* Londra 1941; E.R.Curtius ve A.Bergstaeses, *Frankrech,* 2 c., Stuttgart 1930, İng.trc.Londra 1932; C.J.Gignoux vs, *La France en Guerre,* Paris 1940; G.Bourgin, La *Troisième République,* Paris 1939; L.-P.Deschanel, *Histoire de la Politique Extérieure de la France,* Paris 1936; S.B.Clough, *France, A History of National Economics(1789-1939),* New York 1939; Gen.Charles de Gaulle,*Discours et Messages,* Londra 1942; Kont W.d'Ormesson, *France,* Londra 1939; Pierre George, *Géographie Economique et Sociale de la France,* Paris 1936; F.A.Haight, *A History of French Commercial Policies,* New York 1941; M.Huber vs, *La Population de la France,* Paris 1937; Pierre Maillaud, *France,* Oxford 1942; Sir J.A.R.Marriot, *A Short History of France,* Londra 1942; E.Martonne, *Geographial Regions of France,* Londra 1933; J.Montigny, *Un Mois Dramatique de Notre Histoire,* Vichy 1940; A.Meggle, *Nouveau Statut Economique de la France,* Clermont Ferrand 1941; G.Peel, *The Economic Policy of France,* Londra 1937; Mareşal Philippe Pétain, *La France Nouvelle,* Paris 1942; C.de la Roncière ve G.Clercrampam, *Histoire de la Marine Française,* Paris 1934; J.Prévost, *Histoire de la France depuis la Guerre,* Paris 1932; Walter R.Sharp, *The Government of the French Republic,* New York 1937; André Siegfried, *France, A Study in Nationality,* Londra 1930; A.M., *Tableau des Partis de France,* Paris 1930; Yves Simon, *La Crise de la Troisième République Française(1918-38),* Montréal 1941; P.Tissier, *The German Protectorat of Vichy,* Londra 1941; A.M., *The Government of Vichy,* Londra 1942; G.Wolfram ve W.Gley, *Elsass-Lothringischer Atlas,* Frankfurt 1931; G.Grandidier, *Atlas des Colonies Françaises,* Paris 1933; Cygn nş., *Le Domaine Colonial Français,* 4 c., Paris 1930; V.Beauregard, *L'Empire Colonial de France,* Paris 1924; L.Rolland ve P.Lampré, *Précis de Législation Coloniale,* Paris 1936; V.Piquet, *Histoire des Colonies Françaises,* Paris 1931; M.Larnaude ve A.Charton, *La France d'Outremer,* Paris 1939;

Gabriel Hanotaux, *Histoire des Colonies Françaises et de l'Expansion de la France dans le Monde,* 6 c., Paris 1934; A.M., *Histoire de la Colonisation Française,* Paris 1929; A.Duchene, *La Politique Coloniale de la France,* Paris 1928; A.Girault, *Principes de Colonisation et de Législation Coloniale,* Paris 1931; Georges Hardy, *Histoire de la Colonisation Française,* Paris 1938; A.M., *Géographie de la France Extérieure,* Paris 1928; M.Médard, *L'Ancienne Géographie Indochinoise,* Pekin 1935; Virginia Thomson, *French Indo-China,* Londra 1937; C.Robequain, *L'Indo-Chine Française,* Paris 1935; A.M., *L'Evolution Economique de l'Indochine Française,* Paris 1939; Percheron ve Teston, *L'Indo-Chine Moderne,* Paris 1932; *Annuaire Statistique de l'Indo-Chine,* Hanoy, 1: 1913, 8: 1939; A.Bonningue, *La France à Kouang Tchéou Wan,* Paris 1931; J.B.Alberti, *L'Indo-Chine d'Autrefois et d'Aujourd'hui,* Paris 1934; G.Maspero, *L'Indo-Chine,* 2 c., Paris 1930; H.Cordier, *Dictionnaire Bibliographique des Ouvrages relatifs à la Péninsule Indochinoise,* Paris 1932; H.J.Coolodge ve T.Roosevelt, *Three Kingdoms of Indo-China,* New York 1933; A.H.Brodrick, *The Annamese Lands,* Londra 1942; Lady Helen C.Gordon Russell, *Syria,* Londra 1939; P.J.Bianquis, *Bibliographie de l'Après-Guerre pour les Etats sous Mandat du Proche-Orient,* Beyrut 1934; J.M.Jones, *La Fin du Mandat Français en Syrie et au Liban,* Paris 1938; C.Schultz-Esteves, *Syriens Freiheitskampf,* Leipzig 1939; H.Armostrong, *Turkey and Syria Reborn,* Londra 1929; Institut des Hautes Etudes Marocaines, *Initiation au Maroc,* Paris 1937; E.N.Anderson, *The First Morocan Crisis,* Londra 1930; A.Bonnard, *Au Maroc,* Paris, 7: 1931; Gen.Caloni, *La France au Maroc,* Paris 1937; M.O.el-Hajoui, *Histoire Diplomatique du Maroc,* Paris 1937; Alphonse Ménard, *Régime Spécial de la Zone de Tanger,* 2 c., Paris 1933; O.H.Warne, *Present-Day Morocco,* Londra 1937; C.V.Usborne, *The Conquest of Morocco,* Londra 1936; T.Thomasset, *Le Maroc,* Paris 1940; P.L.Rivière, *Recueil des Traités, Codes et Lois du Maroc(1912-23),* 4 c., Paris, 1924-5; Baedeker, *Marokko, Algerien, Tunesien,* Leipzig, 2: 1934; N.d'Orient ve M.Loew, *La Question Algérienne,* Paris 1936; A.Berque, *L'Algérie,* Cezâyir 1937; L.Bertrand, *Alger,* Paris 1938; P.Desfeuilles, *L'Algérie,* Paris 1931; P.Turnbull, *Sahara, A Story of French Colonial Conquest,* Londra 1940; G.Rozet, *L'Algérie, les Horizons de France,* Paris 1932; Mezzlé, *L'Algérie,* Paris 1934; R.Lespès, *Pour Comprendre l'Algérie,* Cezâyir 1937; E.F.Gautier, *L'Afrique Blanche,* Paris 1939; Yves Châtelzin, *La Vie Littéraire et Intellectuelle en Tunisie de 1900 à 1937,* Paris 1938; E.Fitoussi ve A.Benazet, *L'Etat Tunisien et le Protectorat(1525-1931),* 2 c., Paris 1931; H.O.Glahn, *Tunis,* Berlin 1940; Arthur Pellegrin, *Histoire de la Tunisie,* Paris 1938; A.Viollis, *Notre Tunisie,* Paris 1939; Paul-Yves Sébillot, *La Tunisie,* Paris 1934; G.Bruel, *La France Equatoriale Africaine,* Paris 1936; C.Chavannes, *Le Congo Français,* Paris 1937; J.Maigret, *Afrique Equatoriale Française,* Paris 1931; Fernand Maurette, *Afrique Equatoriale,* Paris 1938; A.Schweitzer, İng.trc. C.E.B.Russell, *African Notebook,* Londra 1938; A.You, *Madagascar,* Paris 1931; H.Rusillon, *Madagascar,* Paris 1933; Sonia E.Howe, *The Drama of Madagascar,* Londra 1938; A.M., *L'Europe et Madagascar,* Paris 1936; A.Grandidier, *Bibliographie de Madagascar(1904-33),* Paris 1935; Delélée-Desloges, *Madagascar,* Paris 1931; Augustin Bernard, *Sahara et Afrique Ocidentale,* Paris 1939; G.G.Beslier, *Le Sénégal,* Paris 1935; R.Beurnier, *Sénégal,* Paris 1939; Yb.Burthle d'Annelet, *A Travers l'Afrique Française,* 2 c., Paris 1939; V.Chazelas, *Territoires Africains sous Mandat Français,* Paris 1931;

Gen.Maroix, *Le Togo,* Paris 1938; H.Labouret, *Le Cameroun,* Paris 1937; E.Joucla, *Bibliographie de l'AOF,* Paris 1937; Melville J.Herskovits, *Dahomey, An Ancient West African Kingdom,* 2 c., New York 1938; Georges Hardy, *L'AOF,* Paris 1937; L.Hall, *Timbuctoo,* Londra 1934; R.Delavignette, *AOF,* Paris 1931; Perre Deloncle, *L'AOF,* Paris 1934; Duboc, *Mauretanie,* Paris 1935; A.M., *L'Epopée Coloniale en AOF,* Paris 1938; E.F.Gautier, *L'Afrique Noire Occidentale,* Paris 1935; Odette du Pugaudeau, *Mauretania,* Londra 1937; J.F.Reste, *Le Dahomey,* Paris 1934; Y.Urvoy, *Colonie du Niger,* Paris 1936; J.Wilbois, *Le Cameroun,* Paris 1934; R.Susset, *La Vérité sur le Cameroun et l'AEF,* Paris 1934; Georges Tuaillon, *Bibliographie Critique de l'AOF,* Paris 1936; A.M., *L'AOF,* Paris 1936; W.A.Roberts, *The French in the West Indies,* Indianapolis 1942; F.L.Legasse, *Iles Saint Pierre et Miquelon,* Paris 1936; S.Denis, *Nos Antilles,* Paris 1935; Alfred Martineau ve L.P.May, *Trois Siècles d'Histoire Antillaise, Martinique et Guadelope de 1635 à Nos Jours,* Paris 1936; W.G.Burchett, *New Caledonia,* Melbourne 1942; P.Bénoit, *Océanie Française,* Paris 1933; P.I.Nordmann, *Tahiti,* Paris 1938; S.Ferdinand-Lop, *Les Possessions Françaises du Pacifique,* Paris 1933; L.Jore, *Bibliographie du Pacifique,* Paris 1932; Ferdinando Milone, *L'Oceania,* Torino 1934; F.M.Keesing, *The South Seas,* Londra 1942.

O.R.Taylor, *The Fourth Republic of France,* Londra 1951; David Thompson, *The Third Republic,* Londra 1946; P.Marabuto, *La IVe République,* Paris 1948; D.W.S.Lidderdale, *The Parliament of France,* Londra 1951; J.Fauvet, *Les Forces Politiques en France,* Paris 1951; H.Blet, *Histoire de la Colonisation Française,* 3 c., Paris, 1946-50; Helen F.Conover, *French Colonies in Africa, A List of References,* Washington 1942; J.Despois, *L'Afrique du Nord,* Paris 1949; M.Devèze, *L'Empire Colonial à l'Union Française(1938-47),* Paris 1948; J.Blottière, *L'Algérie,* Paris 1948; A.H.Brodrick, *North Africa,* New York 1943; G.Esquer, *Histoire de l'Algérie(1830-1950),* Paris 1950; E.Revert, *La Martinique,* Paris 1949; E.Revert, *La France d'Amérique,* Paris 1949; Henry, *Guyane Française(1604-1946),* Cayenne 1946; A.Villart, *Histoire du Sénégal,* Dakar 1943; F.J.Amon d'Aby, *La Côte d'Ivoire,* Paris 1951; *Atlas Ethno-Démographique du Soudan,* Dakar 1942; J.Richard-Mollard, *L'AOF,* Paris 1949; G.Spitz, *AOF et Togo,* Paris 1948; E.Tréznem, *AEF,* Paris 1947; Y.Thiery ve R.Delarozière, *Carte Ethnique du Gabon,* Paris 1945; G.Saron, *Madagascar et les Comores,* Paris 1953; J.Faublée, *Ethnographie de Madagascar,* Paris 1946; Dandouau ve G.S.Chapus, *Histoire de Madagascar,* Paris 1952; P.Launois, *Madagascar,* Paris 1947; G.Saron, *Iles Kerguelen etc.,* Paris 1953; H.Deschamps vs, *Côte des Somalis, Réunion, Inde,* Paris 1948; N.Robson, *French Oceania,* Sydney 1951; A.t'Serstevens, *Tahiti et Sa Couronne,* Paris 1950; E.A.De La Rue, *Saint-Pierre et Miquelon,* Montréal 1945; E. de Curton, *Saint-Pierre et Miquellrn,* Paris 1944; B.Lembezat, *Cameroun,* Paris 1947; J.Bouchaud, *Comeroun,* Douala, 2: 1944; H.Benazet, *L'Afrique Française en Danger,* Paris 1947; Y.Barenne, La *Modernisation Rurale au Maroc,* Paris 1948; F.Brémard, *L'Organisation Régionale du Maroc,* Paris 1949; Célérier, *Le Maroc,* Paris 1946; F.Taillard, *Le Nationalisme Marocain,* Paris 1947; G.H.Stuart, *Tangier,* Londra 1931; Prosper Ricard, *Le Maroc,* Paris 1948; J.-L.Miège, *Morocco,* New York 1953; F.Joly vs, *Géographie du Maroc,* Paris 1949; L.Laitman, *Tunisia To-day,* New York 1954; P.Hubac vs, *La Tunisie,* Paris 1950; H.Cambon, *Histoire de la Régence de Tunis,* Paris 1948.

P.Avril, *Le Régime Politique de la Ve République,* Paris 1964; J.-P. Charnay, *Le Suffrage Universal en France,* Paris 1965; J.Fauvet, *Histoire du Parti Communiste Français,* 2 c., Paris, 1964-5; H.Ormsby, *France, A Regional and Economic Geography,* Londra, 2: 1950; A.Demangeon, *La France Economique et Humaine,* Paris 1946; Institut National de la Statistique, *Recensement de la Population 1968,* Paris 1968; J.G.Mérigot ve P.Coulbois, *Le Franc(1938-50),* Paris 1950; Bloch-Lainé, *La Zone Franc,* Paris 1956; A.de Lattre, *Les Finances Extérieure de la France(1945-58),* Paris 1959; J.Chardonnet, *L'Economie Française,* 2 c., Paris, 1958-9; J.-M.Jeaneney, *L'Economie Française(1945-59),* Paris, 2: 1959; H.Peyret, *Histoire des Chemins de Fer en France,* Paris 1949; H.Lartilleux, *Géographie des Chemins de Fer Français,* 2 c., Paris, 1946-8; M.Nicolas, *La Martinique,* Fort-de-France 1967; G.Lasserre, *La Guadeloupe,* 2 c., Bordeaux 1961; O'Reilly ve R.Teissier, *Tahitiens, Répertoire Bio-Bibliographique de la Polynésie Française,* Paris 1963; J.-P.Poinsot, *Djibouti,* 1965; V.Thompson ve R. Adloff, *The Malagasy Republic,* Stanford/San Francisco 1954; H.Deschamps *Histoire de Madagascar,* Paris 1960; M.Crowder, *Senegal,* Oxford 1962; J.La Gornec, *Histoire Politique du Tchad de 1900 à 1962,* Paris 1963; Séré de Rivières, *Histoire du Niger,* Paris 1965; P.Bonardi, *La République du Niger,* Paris 1960; V.T.Le Vine, *The Cameroons from Mandate to Independence,* San Francisco 1965; R.Cornevin, *Histoire du Togo,* Paris 1959.

Institut National de La Statistique, *Recensement de la Population de 1982,* Paris 1983; I. Scargill, *Urban France,* Londra 1983; J.N.Tuppen, *France,* Folkestone 1981; C.Dyer, *Population and Society in Twentienth Century France,* Londra 1978; F.Caron, *An Economic History of Modern France,* Londra 1979; F.J.Chambers, *France, Bibliography,* Londra 1984; J.H.Bounds, *Tahiti,* Bend/Oregon, 1978; P.O'Reilly ve E.Reitman, *Bibliographie de Tahiti,* Paris 1967; E.Andrews, *Dictionary of the Tahitian Language,* Chicago 1944.

I.A.Akinjogbin, *Dahomey(1708-1818),* Londra 1967; Cambridge University, *History of Africa,* 5 c., 1975 v.dd.; J.U.Egharevba, *History of Benin,* Londra, 4: 1968; G.Nachtigal, *Sahara und Sudan,* 3 c., 1879-89; W.Miller, *The Latins in the Levans,* 1908; P.K.Hitti, *History of Syria,* 2: 1957; A.M., *Lebanon in Hystory,* 2: 1962; William L.Langer, *Encyclopedia of World History,* 5: 1968; L.Lalanne, *Dictionnaire Historique de la France,* 2 c., Paris, 2: 1877; Pr. W.K. von Isenburg, *Stammtafeln zur Geschichte der Europaeischen Staaten,* 2 c., 1937, 2: 1960; B.Spuler ve M.Ross, *Rulers and Governments of the World,* 3 c., 1977-8; D.J.Whitfield, *Historical and Cultural Dictionary of Vietnam,* 1976; A.M.H.J.Stokvis, *Manuel d'Histoire, de Généalogie et de Chronologie de tous les Etats du Globe,* 3 c., Paris, 1888-93; S.Runciman, *History of the Crusades,* 3 c., 1951-4; C.W.Previté-Orton, *Shorter Cambridge Medieval History,* 2 c., 1952; Araujo Alfonso, H.Cuny, S.Konarski, A.de Mestas, Baron H.Pinoteau, *Le Sang de Louis XIV,* 2 c., Paris, 1961-2; Harold Acton, *The Bourbons of Naples,* 1956; A.M., *The Last Bourbons of Naples,* 1961; J.Anderson, *Royal Genealogies,* Londra, 2: 1736; *Annuaire de la Noblesse de France,* Paris, yıllık, 1844'den bu yana; *Almanach de Gotha,* yıllık, Gotha, 1763-1944; C.von Behr, *Genealogie der in Europa Regierenden Fürstenhaeuser,* 2: 1870, ek: 1890; Chasot de Nantigny, *Généalogies Historiques,* 4 c.,

Paris, 1736-8; Luis de Caralt, *Los Pretendientes a los Tronos de Europa,* 1970; W.Dworzaczek, *Genealogia,* 1959; *Etat Présent de la Maison de Bourbon,* 1975; Forst de Battaglia, *Traité de Généalogie,* 1949; E.Garnier, *Tableaux Généalogiques de Souverains de la France et de Ses Grands Feudataires,* Paris 1863; Ivor Guest, *Napoleon III in England,* Londra 1952; Peter Hawkins, *Prince Rainier of Monaco,* 1966; H.R.Hiort-Lorenzen, *Livre d'Or des Maisons Souverains,* 1895; K.Hopf, *Historisch-Genealogischer Atlas,* 2 c., 1858-66; S.Kekulé von Stradonitz, *Ahnentafel-Atlas der Regenten Europas,* 1898-1904; *Burke's Royal Families of the World, I: Europe,* Londra 1977; Marquis de Ruvigny, *The Titled Nobility of Europe,* 1914; Desmond Seward, *The Bourbon Kings of France,* 1976; J.Vailynseele, *Les Enfants Naturels de Louis XV,* Londra 1953; A.M., *Le Sang des Bonaparte,* Paris 1954; A.M., *La Descendance Naturelle de Napoléon Ier,* Paris 1964; A.M., *Les Laborde de Monpezat et Leurs Alliances,* Paris 1975; H.Vrignault, *Généalogie de la Maison de Bourbon,* Paris 1949; T.G.Voigtel, *Stammtafeln zur Geschichte der Europaeischen Staaten,* 1811; G.M.Young, *The Growth of Napoleon,* Londra 1910; R.de Warren, *Les Prétendans au Trône de France,* Paris 1947; Mary Wilhelmine Williams, *Dom Pedro the Magnanimous,* 1966; Harold Nicolson, *Monarchy,* 1962; F.de La Chesnaye des Bois, *Dictionnaire de la Noblesse,* 19 c., 3: 1961; L.Moreri, *Grand Dictionnaire Historique,* 10 c., Paris 1739; *Monaco, Ses Princes, Ses Princesses,* 1956; Nancy Milford, *The Sun King,* 1966; M.-N.Bouillet, *Atlas Universel d'Histoire et de Géographie,* Paris, 2: 1872.

Yirmi İkinci Kitap

İTALYA

I

PAPALIK

P a p a l a r

1) St.Petrus 32 veyâ 40-64 veyâ 67=35. Yun.Petros, Fr.Pierre, İng.Peter, İt.Pietro. Hazret-i Îsâ'nın 1. havârîsi. Asıl adı Simun, babasının adı Yuhanna. İbrânî. Hz. Îsâ tar. "taş" mânâsına Kepha adı verildi ve bu ad Latince'ye Petrus olarak tercüme edildi. Roma'ya gidip Hristiyan kilisesinin başına geçti. İmp.Neron tar.öldürtüldü. Vatikan tepesine gömüldü. İmp.Büyük Konstantin buraya ilk Vatikan kilisesini yaptırdı.- Târihler 189 yılına kadar yaklaşıktır.- Dîğer bir havârî, Azîz Paulus (Tarsus 5-Roma 67), 60-66'da Roma'da arkadaşı Petrus'un yanında bulundu ve o da şehîd edildi. Azîz Petrus'un tam doğum yeri Galile'de Bethsaida'dır.

2) St.Linus 67-76=9. Toskana doğumlu.

3) St.Anaclatus(veyâ Cletus) I 76-88=12. Roma doğumlu.

4) St.Clemens I 88-97=9. Roma doğumlu.

5) St.Evaristus 97-105=8. Yûnân asıllı.

6) St.Alexander I 105-115=10. Roma.

7) St.Sixtus I 115-125=10. Roma.

8) St. Telesphorus 125-136=11. Yûnan.

9) St.Hyginus 136-140=4. Yûnân.

10) St.Pius I 140-155=15. Aquileia.

11) St.Anicetus 155-166=11. Süryânî. Suriye doğumlu. Öldürüldü.

12) St.Soterus 166-175=9. Kampanya.

13) St.Eleutherius 175-189=14. Epir.

14) St.Victor I 189-199=10. Kuzey Afrika. Öldürüldü.

15) St.Zeyhyrinus 199-217=18. Roma.

16) St.Callistus I 217-222=5(155?-222=67?). Roma.

17) St.Urbanus I 222-230=8. Roma. Öldürüldü.

18) St.Pontianus 230-235=5. Roma.

19) St.Anterus 235-236=43 gün. Yûnân.

20) St.Fabianus 236-250=14. Roma. Öldürüldü.

21) St.Cornelius 250-253=3. Roma.

22) St.Luicius I 253-254=1. Roma.

23) St.Stephanus I 254-257=3. Roma.

24) St.Sixtus II 257-258=1. Yûnân.

25) St.Dionysius 258-268=10. Menşei bilinmiyor.

26) St.Felix I 268-274=6. Roma.

27) St.Eutychianus 274-283=7. Luni.

28) St.Caius 283-296=13. Dalmaçya.

29) St.Marcellinus 296-304=8. Roma.

30) St.Marcellus I 304-309=5. Roma. Aslında papalık 304-308 arasında 3 yıldan fazla açık kaldı.

31) St.Eusebius 309-309. Yûnân.

32) St.Miltitiades 309-314=5.Kuzey Afrika.

33) St. Sylvester I 314-335=21. Roma.

34) St. Marcus 335-336=1. Roma.

35) St.Julius I 336-352=16. Roma.

36) St.Miberius 352-366=14. Roma.

37) St.Damasus I 366-384=18. İspanya.

38) St.Siricius 384-399=15. Roma.

39) St.Anastasius I 399-401=2. Roma.

40) St.Innocentius I 401-417=16. Arnavudluk.

41) St. Zosimus 417-418=1. Yûnân.

42) St.Bonifatius I 418-422=4. Roma.

43) St.Celestinus I 422-432=10. Kampanya.

44) St.Sixtus III 432-440=8. Roma.

45) St.Leo I "Büyük" 440-461=21. Volterra/Toskana. 442'de Attila ile Roma kapısında buluşarak onu şehre girmemeye iknâ etti.

46) St.Hilarius 461-468=7. Sardunya.

47) St.Simplicius 468-483=15. Tivoli. Batı Roma 476'da bunun zamânında sona erdi ve Orta Çağ başladı.

48) St.Felix III 483-492=9. Roma.

49) St.Gelasius I 492-496=4. Kuzey Afrika.

50) Anastasius II 496-498=2. Roma. Sonradan azîz'leştirilmeyen ilk papa.

51) St.Symmachus 498-514=16(450?-514=64?). Sardunya.

52) St.Hormisdas 514-523=9. Frosinone.

53) St.Johannes I 523-526=3(470?-526=56?). Toskana.

54) St.Felix IV 526-530=4. Sannio.

55) Bonifatius II 530-532=2. Got.

56) Johannes II 532-535=3(470?-535=65?). Roma. Asıl adı Mercurius.

57) St.Agapetus I 535-536=1. Roma.

58) St.Silverius 536-537=1. Kampanya.

59) Virgilius 537-555=18. Roma. Bir konsül oğlu. 551'de Ist.'da.

60) Pelagius 555-561=6(500?-561=61?). İst.'da Papa elçisi(536-47).

61) Johannes III 561-574=13. Roma.

62) Benedictus I "Bonose" 574-579=5. Roma.

63) Pelagius II 579-590=11(520-590=70). Roma.

64) St.Gregorius I "Büyük" 590-604=14(540?-604=64?). Roma. Papa Felix IV torunu. Yazar. Anicii ailesinden senatör Gordianus oğlu. 5 yıl papa olarak Bizans'ta oturdu. Chant grégorien denen ilkel kilise müziği bu papa tarafından düzenlendi.

65) Sabinianus 604-606=2. Toskana.

66) Bonifacius III 606-607=1. Roma.

67) St.Bonifacius IV 607-615=8. Marsilya. 609'da İslâm Dîni başladı.

68) St.Deusdedit(Adeodatus) VI 615-618=3. Roma.

69) Bonifacius V 618-625=7. Napoli.

70) Honorius I 625-638=13. Kampanya. 632'de İslâm Dîni Arabistan'dan taşmaya ve Bizans topraklarında ilerlemeye başladı.

71) Severinus 638-640=2. Roma.

72) Johannes IV 640-642=2(580?-642=62?). Dalmaçya.

73) Thedorus I 642-649=7. Kudüs doğumlu Yûnân.

74) St.Martinus I 649-655=6(590?-655=65?). Todi/Toskana. 653'te tevkıyf edilip Bizans'a getirildi, Kırım'a sürüldü, orada öldü.

75) St. Eugenius I 655-657=2. Roma.

76) St.Vitalianus 657-672=15(600?-672=72?). Segni.

77) Adeodatus(Deusdedit) II 672-676=4. Roma.

78) Donus(Domnus) 676-678=2. Roma.

79) St.Agathe 678-681=3. Sicilya.

80) St.Leo II 681-683=2. Sicilya.

81) St.Benedictus II 683-685=2. Roma.

82) Johannes V 685-686=1. Antakya.

83) Cono 686-687=1. Menşei meçhul.

84) St.Sergius I 687-701=14. Suriye.

85) Johannes VI 701-705=4. Yûnân.

86) Johannes VII 705-707=2. Yûnân.

87) Sisinnius 707-708=1. Suriye(Süryânî).

88) Constantinus I 798-715=17. Suriye(Süryânî).

89) St.Gregorius II 715-731=16(669-731=62). Roma. Yazar.

90) St.Gregorius III 731-741=10. Suriye(Süryânî).

91) St.Zacharias 741-752=11. Yûnân.

92) Stephanus II 752-752. Roma.

93) Stephanus III 752-757=5. Roma.

94) St.Paulus I 757-767=10(700?-767=67?). Roma. Papa Stephanus II kardeşi.

95) Stephanus IV 767-772(720?-772=52?). Sicilya.

96) Adrianus I 772-795=23. Roma.

97) St.Leo III 795-816=21(750-816=66). Roma. Charlemagne'a tâc giydirdi(25.12.800) ve Batı Roma İmparatorluğu ihyâ edilerek papalar ona tâbî oldular ve Doğu(Bizans) imparatorlarına tâbî olmaları durumu sona erdi.

98) Stephanus V 816-817=1. Roma.

99) St.Pascalis(Paschalis) I 817-824=7. Roma.

100) Eugenius II 824-827=3. Roma.

101) Valentinus 827-827. Roma.

102) Gregorius IV 827-844=13. Roma.

103) Sergius II 844-847=3. Roma.

104) St.Leo IV 847-855=8. Roma.

105) Benedictus III 855-858=3. Roma.

106) St.Nicolaus 858-867=9(800?-867=67?). Roma.

107) Adrianus II 867-872=5. Roma.

108) Johannes VIII 872-882=10(820?-882=62?). Roma. Zehirlendi. Papa sıfatıyle Sicilya'da Arablar'la bizzât savaştı.

109) Marinus I 882-884=2. Gallese/Roma.

110) St.Adrianus III 884-885=1. Roma.

111) Stephanus VI 885-891=6. Roma.

112) Formosus 891-896=5(816-896=70?). Porto/Portekiz veyâ Roma.

113) Bonifacius VI 881-896=15 gün. Roma.

114) Stephanus VII 896-897=1. Roma.

115) Romanus 897-897. Gallese.

116) Theodorus II 897-897. Roma.

117) Johannes IX 897-900=3(840-900=60). Tivoli.

118) Benedictus IV 900-903=3. Roma. Mammolus oğlu.

119) Leo V 903-903. Ardea.

120) Sergius III 903-911=8. Roma.

121) Anastasius III 911-913=2. Roma.

122) Landus 913-914=1. Sabine.

123) Johannes X 914-928=14(860-928=68). Tassignano. Hapiste öldü.

124) Leo VI 928-928. Roma.

125) Stephanus VIII 928-931=3. Roma.

126) Johannes XI 931-935=4(906-935=29). Roma. 25 yaşında papa oldu. Theodora kızı Marozia'nın oğlu. Marozia, Sergius III'ün metresi idi. 3.zevci İtalya kralı Ugo oldu.

127) Leo VII 935-939=4. Roma.

128) Stephanus IX 939-942=3. Roma.

129) Marinus II 942-946=4. Roma.

130) Agapetus II 946-955=9. Roma.

131) Johannes XII 955-964=9(937-964=27). Ottaviano. Alberico II oğlu. 18 yaşında papa olmakla en genç papa olarak târîhe geçti. İmparator'un tâbii olduğunu resmen açıkladı.

132) Leo VIII 964-965=1. Roma.

133) Benedictus V "Grammaticus" 965-966=1.Roma.

134) Johannes XIII 966-972=6. Roma. Johannes XII ile ayni hânedân, Roma konsülü Teophylactus torunu ve Theodore II oğlu.

135) Benedictus VI 972-974=2. Roma. Katledildi.

136) Benedictus VII 974-983=9. Roma.

137) Johannes XIV 983-984=1. Pavia.

138) Johannes XV 984-996=12. Roma.

139) Gregorius V 996-999=3(973-999=26). 23 yaşında papa. İlk Alman asıllı papa. İmp.Otto III'ün amca oğlu. Asıl adı Bruno v.Kaerten. Saksonya imparatorluk hânedânı.

140) Sylvester II 999-1003=4(938?-1003=65?). Alvernia. Asıl adı Gerbert d'Aurillac.

141) Johannes XVII 1003-1003. Roma. 3 oğul bıraktı.

142) Johannes XVIII 1003-1009=6. Roma.

143) Sergius IV 1009-1012=3. Roma.

144) Benedictus VIII "Theophylactus" 1012-1024=12. Tusculum. Tusculum Kontu oğlu.

145) Johannes XIX 1024-1032=8. Tusculum. Benedictus VIII kardeşi(dîğer kardeş: Tusculum kontu Alberico).

146) Benedictus IX "Theophylactus" 1032-1044=12+1045+1047-1048=1=13(ölm.1055). Tusculum. Tusculum hânedânı. Benedictus VIII ve Johannes XIX yeğeni.

147) Sylvester III 1044-1045=48 gün(1000?-1047?=47?). Roma. Asıl adı Giovanni.

148) Gregorius VI 1045-1046=1. Roma.

149) Clemens II 1046-1047=1. Sakson.

150) Damasus II 1047-1048=1. Bavyeralı Alman.

151) St.Leo IX 1048-1054=6(1002-1054=52). İmp.Konrad II kuzeni. Alzas'ta Egisheim-Dagsburg(burada doğdu) kontu Hugues oğlu. Asıl adı Bruno v.Egisheim. 16.7.1054'te Bizans Patrikliği ile kesin ayrılma oldu.

152) Victor II 1054-1057=3. İmp.Heinrich III akrabâsı. Dollnstein-Hirschberg(burada doğdu) kontu Gebhard iken Victor II sanıyle papa oldu.

153) Stephanus X 1057-1058=1(1000?-1058=58?). Asıl adı Frédéric de Lorraine. Basse-Lorraine dukası Gozlon oğlu ve Toskana dukası Sakallı Gofredo kardeşi.

154) Nicolas II 1058-1061=3(980?-1061=81?). Asıl adı Gérard de Bourgogne.

155) Alexander II 1061-1073=12. Milano. Asıl adı Anselmo da Baggio.

156) St.Gregorius VII 1073-1085=12(1015-1085=70). Asıl adı Hildebrando. Toskana. Bonizo adlı köylünün oğlu. Yazar. Türkiye Devleti onun zamânında kuruldu(1074).

157) Victor III le Bienheureux=Mutlu 1085-1087=2(1027?-1087=60?). Benevento. Asıl adı Beatus Desiderio da Montecassino. 1059'da kardinal.

158) Urbanus II 1087-1099=12(1042?-1099=57?). Châtillon/Fransa. Asıl adı Eudes de Châtillon(Odon de Lagny). 1078'de Kardinal. 1. Haçlı Seferi'ni îlân etti(27.11.1095).

159) Paschalis II 1099-1118=19(1050?-1118=68?). Ravenna. Asıl adı Rainerius da Bieda. 1080'e doğru kardinal. 1102'de İmp.Heinrich IV'ü aforoz etti.

160) Gelasius II 1118-1119=1(1058?-1119=61?). Gaeta. Asıl adı Giovanno Coniolo. 1088'de kardinal.

161) Callistus II 1119-1124=5(1060?-1124=64?). Burgonya. Asıl adı Gui de Bourgogne.

162) Honorius II 1124-1130=6. Fiagnano/Imola. Asıl adı Lamberto dei Fagnani. 1117'de kardinal.

163) Innocentius II 1130-1143=13. Roma. Asıl adı Gregoria Papareschi. 1116'da kardinal.

164) Celestinus II 1143-1144=1. Citta di Castello. Asıl ası Guido di Castello.

165) Lucius II 1144-1145=1. Bologna. Asıl adı Gerardo Caccianemici.

166) Eugenius III 1145-1153=8. Pisa. Asıl adı Bernado Paganelli. 2. Haçlı Seferi'ni hazırladı.

167) Anastasius IV 1153-1154=1. Roma. Asıl adı Corrado della Subarra.

168) Adrianus IV 1154-1159=5(1100?-1159=59?). Langley/Hertfordshire. Asıl adı Nicholas Breakspear. Tek İngiliz papa.

169) Alexander III 1159-1181=22. Sienna. Asıl adı Rolando(Orlando) Bandinelli.

170) Lucius III 1181-1185=4. Lucca. Asıl adı Ubaldo Allucingoli.

171) Urbanus III 1185-1187=2(1120?-1187=67?). Milano Asıl adı Umberto Crivelli.

172) Gregorius VIII 1187-1187=2 ay. Benevento. Asıl adı Alberto del Morra. 3. Haçlı Seferi'ni hazırladı.

173) Clemens III 1187-1191=4. Roma. Asıl adı Paolo Scolari.

174) Celestinus III 1191-1198=7(1106-1198=92). Roma. Asıl adı Giacinto Boboni-Orsini.

175) Innocentius III 1198-1216=18(1160-1216=56). Anagni. Asıl adı Giovanni Lotario di Segni. Segni Kontu iken papa oldu. 1190'da kardinal. Clemens III'ün kardeşinin oğlu. 4. Haçlı Seferi'ni hazırladı.

176) Honorius III 1216-1227=11. Roma. Asıl adı Cencio Savelli.

177) Gregorius IX 1227-1241=14(1145?-1241=96?). Anagni/Segni. Asıl adı Ugolino di Segni. Segni Kontları âilesinden. Ertuğrul Gazi, Sakarya yöresinde yurd tuttu(1231).

178) Celestine IV 1241-1241. Milano. Asıl adı Goffredo Castiglione.

179) Innocentius IV 1241-1254=13(1195?-1254=59?). Cenova. Asıl adı Sinibaldo Fieschi. Lavagno Kontu'nun oğlu. 1227'de kardinal.

180) Alexander IV 1254-1261=7. Anagni. Asıl adı Rinaldo Conti.

181) Urbanus IV 1261-1264=3(1200?-1264=64?). Troyes/Fransa. Asıl adı Jacques Pantaléon. 1255'te Kudüs patriki.

182) Clemens IV 1264-1268=4(1199?-1268=69?). Saint-Gilles/Fransa. Asıl adı Gui le Gros Foulques.

183) Gregorius X le Bienheureux=Mutlu 1268-1276=8(1210-1276=66). Piacenza. Asıl adı Tebaldo Visconti.

184) St.Innocentius V le Bienheureux = Mutlu 1276 = 4 ay (1225?-1276=51?). Champagny/Savoie. Asıl adı Pierre de Tarentaise, Pierre de Champagni, takma adı Docto Famossimus. 1273'te kardinal.

185) Adrianus V 1276-1276=38 gün. Cenova. Asıl adı Ottobono Fieschi.

186) Johannes XXI 1276-1277=1(1220?-1277=57?). Lizbon. Asıl adı Pietro Rebuli-Giuliani, takma adı Petrus Hispanus. Yazar ve hekim. 1273'te kardinal. Kazâen öldü.- Johannes XX yoktur, fictif bir kişiye J.XX denmiştir.

187) Nicolaus III 1277-1280=3(1215?-1280=65?). Roma. Asıl adı Giovanni Gaetano Orsini.

188) Martinus IV 1280-1285=5(1210?-1285=75?). Fransa. Asıl adı Simon de Monpitie de Brion. 1260'da Fransa adliye nâzırı, 1261'de kardinal. Papalığında hiç Roma'da oturmadı.

189) Honorius IV 1285-1287=2(1210-1287=77). Roma. Asıl adı Giacomi Savelli. Papa Honorius III'ün yeğeni.

190) Nicolaus IV 1287-1298=5(1230-1292=62). Ascoli. Asıl adı Girolamo Masci. 1278'de kardinal.

191) St. Celestinus V 1292-1294=2(1215-1294=79). Isernia. Asıl adı Pietro Angelari da Murrone.

192) Bonifacius VIII 1294-1303=9(1235?-1303=68?). Anagni. Asıl adı Benedetto Gaetani. 1282'de kardinal.

193) Benedictus XI 1303-1304=1(1240-1304=64). Treviso. Asıl adı Niccolo Boccasini.

194) Clemens V 1304-1314=10. Gaskonya. Asıl adı Bertrand de Got.

195) Johannes XXII 1314-1334=20(1245-1334=89). Cahors/Fransa. Asıl adı Jacques d'Euze(Dueze). 1312'de kardinal.

196) Benedictus XII 1334-1342=8. Fransa. Asıl adı Jacques Fournier.

197) Clemens VI 1342-1352=10(1291-1352=61). Limousin. Asıl adı Pierre Roger de Beaufort. Güney Fransa'da papaların uzun müddet oturdukları Arvignon şehrini bu papa 1348'de Anjou hânedânından Napoli kralından satın aldı ve Büyük İhtilâl'e kadar papalık toprağı ol. kaldı.

198) Innocentius VI 1352-1362=10. Gevaudan/Fransa. Asıl adı Etienne Aubert. 1342'de kardinal.

199) Urbanus V le Bienheureux=Mutlu 1362-1370=8(1310-1370=60). Fransa. Asıl adı Guillaume de Grimoard. Fransız asıllı son papa. Bizans İmparatoru Ioannes V'in ziyâretini 1369'da kabûl ederek iki Kilise'nin Türkler'e karşı sözde birleşmesi üzerinde anlaştılar.

200) Gregorius XI 1370-1378=8(1329-1378=47). Corrèze/Fransa. Asıl adı Pierre Roger de Beaufort. Clemens VI ile ayni âileden(no.197).

201) Urbanus VI 1378-1389=11(1318?1389=71?). Napoli. Asıl adı Bartolomeo Prignano. Zehirlendi. 1379'dan it. papalar Avignon'da oturmaya başladı ve 1378-1418'de birden fazla papa arasında bölünme(schisme) oldu. Hristiyan devletler, iki papadan birini tanıyarak ayrıldılar.

202) Bonifacius IX 1389-1404=15. Napoli. Asıl adı Pietro Tomacelli.

203) Innocentius VII 1404-1406=2(1336-1406=70). Sulmona. Asıl adı Cosimo de Migliorati. 1389'da kardinal.

204) Gregorius XII 1406-1415=9(1325-1417=92?). Venedik. Asıl adı Angelo Correr.

205) Martinus V 1415-1431=16(1368-1431=63). Genazzano/Roma. Asıl adı Oddone(Ottone) Colonna.

206) Eugenius IV 1431-1447=16(1383-1447=64). Venedik. Asıl adı Gabriele Condulmar. Gregorius XII yeğeni. 1408'de kardinal. 1443'te 9 yıl ayrıldığı Roma'ya döndü.

207) Nicolaus V 1447-1455=8 (1398-1455=57?). Sarzana. Asıl adı Tommaso Paremtucelli. 1446'da kardinal. İstanbul'un Fethi'nde ve Yeni Çağ başında papa. 5 ilâ 9 bin yazmadan ibâret en büyük Hristiyan kütübhânesini Vatikan'da kurdu.

208) Calixtus(Callistus) III 1455-1458=3(1378-1458=80). Valencia/Aragon/İspanya. Asıl adı Alonso Borgia.

209) Pius II 1458-1464=6(1405-1464=59). Pienza(Siena). Asıl adı Enea(Aeneas) Silvio Piccolomini. 1456'da kardinal. Latince'de şâir ve yazar.

210) Paulus II 1464-1471=7(1417-1471=54). Venedik. Asıl adı Pietro Barbo. Papa Eugenius IV yeğeni. Ve Papa Gregorius XII'nin küçük-yeğeni.

211) Sixtus IV 1471-1484=13(1414-1484=70). Savona. Asıl adı Francesco della Rovere. 1467'de kardinal. Oğlu Pietro Riario ve bunun oğlu Forli tiranı Girolamo Riario. Kardeşi Rovere'nin oğlu: Kard. Julien de la Rovere.

212) Innocentius VIII 1484-1492=8(1432-1492=60). Genova. Asıl adı Giovanni Battista Cybo. 1475'e doğru kardinal. Oğlu Franceschetto, Lorenzo Medici'ye dâmâd oldu, bundan doğan Giovanni, 17 yaşında kardinal oldu. Papa'nın kardeşi ve bunun iki oğlu vardı.

213) Alexander VI 1492-1503=11(1431-1503=72). Asıl adı Rodrigo Borgia. *BORGIA* Hânedânı: Adını Aragon krallığının Borja kasabasından alır. Borgia, Borga'nın İtalyanca'sıdır. Alfonso Borgia, Valencia başpiskopusu iken 1455'te Calixtus III sanıyla papa seçildi ve âile Roma'ya gidip yerleşti. Katalanca yerine İtalyanca konuşmaya başladı. 3. Calixtus'un ölümünden 34 yıl sonra âilenin ikinci üyesi papa seçildi: 3. Calixtus'un yeğeni (kardeşinin oğlu) Rodrigo Lançol Borgia, İspanya'da Jativa'da doğmuştu. 1456'da kardinal oldu. Zehirlenerek öldü. Çeşitli metreslerinden olma çocuklarının çoğunu meşrûlaştırdı. Çocukların 7'sinin annesi Rosa Vanozza di Cattarei'dir (Lucrezia, Pietro Luigi, Cesare, Giovanni, Goffredo), bunların hepsini Alexander III sanıyle papa seçilince meşrûlaştırdı. Dîğer metresi Giulia Farnese(doğ. 1475, metres 1489) adlı prensesten Nepi dukası Giovanni ve Laura doğdular, bunlar da resmen Papa'nın çocukları tanındı. Isabella, Geronnine, Pietro adlı çocukların anneleri ise bilinmiyor. (C.von Hüfler, *Papst Alexander VI und Seine Sohne*, Viyana 1889; L. Collison-Morley, *Hist.des Borgia*, Paris 1951; Clément de Vebros, *Les Borgia*, Paris 1882; G. Portigliotti, *Les Borgia*, Fr.trc.F.Hayward, Paris 1929). Papa 6. Alexander'in yukarıda anılan çocukları dışındaki oğulları ve bir kızı: Luigi, 1497'de ağabeyi öldürülünce yerine Gandia dukası oldu.- Giovanni(1474-katli 1497=21), Gandia dukası.- Pietro Luigi(ölm. 1491).- Giovanni(1495?-1531?=36?), Nepi dukası.- Goffredo(Giuffredo)(1481-1552=71), Squillace prensi=Sanche, Napoli kralı(Aragon hânedânı) Alfonso II'nin gayri meşrû kızı, torununun oğlu: Francisco de Borgia(1582-1658=76), Squillace prensi, Peru kral nâibi(1614-21), Peru'da Borja kentini kurdu.- Cesare(1475-katli 1507=32), Valencia başpiskoposu(Aragon) 1492, kardinal 1493-98, Valentinois dukası 1499, Romagna dukası 1501=Carlota(Fr. Charlotte), izd.1499=8 yıl, Navar kralı Jean d'Albret kızı, Capet-Navarre prensesi.- Lucrezia(1480-1519=39), 6.2.1502'de Roma'dan ayrıldı, bir daha dönmedi, 2 def'a nişanlanıp bu iki nişanı bozduktan sonra:=1. Giovanni Sforza, Pesaro kontu, izd. 1493, tal.1498=5, yş.13-18, =2. Alfonso(1481-katli 1501=20), izd. 1498(ayni yıl), izd.müd.3, yş.18-21, Besaglia dukası, Napoli kralı Alfonso II'nin(Aragon Hânedânı) gayri meşrû oğlu, =3. Alfonso d'Este, izd. 1501(ayni yıl), izd.müd.18, yş.21-39, Ferrara dukası 1505-1534=29, vel.duka 1486-1505=19(1486-1534=58), zevcinden 6 yş.by.- Borgia hânedânı sonraki asırlarda da devâm etti. Yukarıda anılan Gandia dukası Luigi, Fernando V'in kızı ile evlendi, bu evlenmeden: Francisco Borgia(1510-1572=62), yazar, 1624'de Papa tarafından azîz(saint) îlân edildi, Gandia dukası, Katalonya

eyâlet v. (İspanya), 1560'da Cizvit tarîkati generalis'i.- Stefano Borgia (1731-1804=73), kardinal(1789), Roma vâlîsi (1789-90)(Papalık) oldu, bilgin, san'at koleksiyoncusudur, kardeşinin oğlu Camillo Borgia'dır. Kardinal Stefano'nun amcası Alessandro, Fermo başpiskoposu idi.

214) Pius III 1503-1503=26 gün(1439-1503=64). Siena. Asıl adı Francesco Todeschini Piccolomini. 1549'da kardinal.

215) Julius II 1503-1513=10(1443-1513=70). Albissola/Savona. Asıl adı Giuliano della Rovere. Papa 4. Sixtus'un(211) kardeşinin oğlu. 1471'de kardinal. Mîmârı: Bramante(bugünki San Pietro kilisesini yaptırdı). Heykeltırâşı: Michelangelo(mezârını yaptı). Ressâmı: Rafaello(bu Papa'nın portresi: Uffizi Müzesi, Floransa). Oğlu Felice'dir. Anneden üvey kardeşi de kardinaldir.

216) Leo X 1513-1521=8(1475-1521=46). Floransa. Asıl adı Giovanni Medici. Lorenzo Magnifico oğlu. 1483'te başpiskopos, 1489'da kardinal. Mîmârı: Michelangelo. Ressâmı: Rafaello. Luther'i afaroz etmesi ile Protestan mezhebinin ayrılması: 6.1520. Kardeşi Giuliano, 1. Parma ve Plaisance prensidir.

217) Adrianus VI 1521-1523=2. Utrecht. Asıl adı Adriaan Floriszoon. Tek Flaman papa. Şarlken'in eğitmeni, sonra nâzırı.

218) Clemens VII 1523-1534=11(1478-1534=56). Floransa. Asıl adı Giulio Medici. Guilio de Medici'nin gayri meşrû oğlu.

219) Paulus III 1534-1549=15(1463-1549=86). Canino/Roma. Asıl adı Allessandro Farnese. Parma dukası Piero Luigi Farnese oğlu. 1493'te kardinal. Oğlu Pietro Luigi (katli 1547), Novara, Parma, Plaisance prensi(1534-1547) oldu. Yeğeni Ottovio, Camerino baronu, 1547'de Parma ve Plaisance prensi olup Charles-Quint'i gayri meşrû kızı Margherita ile evlendi.

220) Julius III 1549-1555=6(1478-1555=77). Roma. Asıl adı Giovanni Maria Ciocchi del Monte.

221) Marcellus II 1555-1555=22 gün. Montepulciano. Asıl adı Marcello Cerviri.

222) Paulus IV 1555-1559=4(1476-1559=83). Avellino/Napoli. Asıl adı Gian Petro Carafa. 1536'da kardinal. Yeğeni: Kard. Carlo Carafa(kardeşi ile berâber no. 223 tar. 1559'da öldürüldü).

223) Pius IV 1559-1565=6(1499-1565=66). Milano. Asıl adı Giannangelo Medici. 1549'da kardinal.

224) St. Pius V 1565-1572=7(1504-1572=68). Bisco/Marengo. Asıl adı Antonio Michele Ghislieri. Son yıllarda azîz'leştirilen no. 256 dışında son azîz'leştirilen papa ki, sebebi Lepanto(İnebahtı) zaferini hazırlamasıdır. 1557'de kardinal.

225) Gregorius XIII 1572-1585=13(1502-1585=83). Bologna. Asıl adı Ugo Boncompagni. 1582'de Takvîm'i bugün kullandığımız şekilde düzenliyen (Gregoryen Takvim) papadır.

226) Sixtus V 1585-1590=5 (1520-1590=70). Grottammare/Marche. Asıl adı Felice Peretti. Sixtus Quintus diye ünlü. 1570'de kardinal.

227) Urbanus VII 1590-1590(1521?-1590=69?). Roma. Asıl adı Giovan Battista Castagna. 1583'de kardinal.

228) Gregorius XIV 1590-1591=1(1535-1591=56). Cremona. Asıl adı Niccolo Sfondrati.

229) Innocentius IX 1591-1591=61 gün(1519-1591=72). Bologna. Asıl adı Giovanni Antonio Facchinetti. 1583'te kardinal.

230) Clemens VIII 1591-1605=14(1536-1605=69). Floransa. Asıl adı Ippolito Aldobrandini. 1585'de kardinal.

231) Leo XI 1605-1605=26 gün(1535-1605=70). Floransa. Asıl adı Allessandro Medici-Ottaiano. 1583'de kardinal.

232) Paulus V 1605-1621=16(1552-1621=69). Roma(âile Siena asıllı). Asıl adı Camillo Borghese. yeğeni: Kardinal Scipione Caffarelli, Roma'da şimdi müze olan Villa Borghese'deki san'at koleksiyonunun kurucusu olup bunun oğlu Sulmona prensi Marcantonio II'dir(1598-1658=60). Bunun torununun torunu: Pr. Marcantonio IV(1730-1809=79). Bunun oğlu: Camillo (1775-1832=57), Guastalla prensi, Piemonte v. 1807-14=Pauline Bonaparte, İmp. Napoléon'un kızkardeşi, Gen. Leclerc'den dul. Pr. Camillo'nun kardeşi: Francesco (1776-1839=63), Aldobrandini prensi, 1832'de ağabeyinin yerine Guastalla prensi. bunun 3 oğlu: Marcantonio V(Borghese dalının atası), Camillo(Aldobrandini dalının atası), Scipione(Salviati dalının atası), Borghese hânedânına âid bahse bk.

233) Gregorius XV 1621-1623=2(1554-1623=69). Bologna. Asıl adı Allessandro Ludovisi.

234) Urbanus VIII 1623-1644=21(1568-1644=76). Floransa. Asıl adı Maffeo Barberini. 1606'da kardinal.

235) Innocentius X 1644-1655=11(1574-1655=81). Roma. Asıl adı Giambattista Pamphili. 1629'da kardinal.

236) Alexander VII 1655-1667=12(1599-1667=68). Siena. Asıl adı Fabio Chigi. Kardeşi: Don Mario Chigi.

237) Clemens IX 1667-1669=2(1600-1669=69). Pistoia. Asıl adı Giulio Rospigliosi. 1657'de kardinal. Şâir.

238) Clemens X 1669-1676=7(1590-1676=86). Roma. Asıl adı Emilio Altieri. Yeğeni: Kardinal Paluzzo Paluzzi.

239) Innocentius XI 1676-1689=13(1611-1689=78). Como. Asıl adı Benedetto Odescalchi. 1645'de kardinal.

240) Alexander VIII 1689-1691=2(1610-1691=81). Venedik. Asıl adı Pietro Vito Ottoboni.

241) Innocentius XII 1691-1700=9 (1615-1700=85). Spinazzola/Napoli. Asıl adı Antonio Pignatelli. 1681'de kardinal.

242) Clemens XI 1700-1721=21(1649-1721=72). Urbino. Asıl adı Gianfrancesco Albani.

243) Innocentius XIII 1721-1724=3(1655-1724=69). Roma. Asıl adı Michelangelo Conti. 1707'de kardinal.

244) Benedictus XIII 1724-1730=6(1649-1730=81). Roma. Asıl adı Pietro Francesco Orsini. 1672'de kardinal.

245) Clemens XII 1730-1740=10(1652-1740=88). Floransa. Asıl adı Lorenzo Corsini. Âilesi için Sismano prensleri'ne bk.

246) Benedictus XIV 1740-1758=18(1675-1758=83). Bologna. Asıl adı Prospero Lambertini. 1728'de kardinal. Yazar.

247) Clemens XIII 1758-1769=11(1693-1769=76). Venedik. Asıl adı Carlo Rezzonico.

248) Clemens XIV 1769-1774=5(1705-1774=69). Rimini. Asıl adı Giovanni Vincenzo Lorenzo Ganganelli. 1759'da kardinal.

249) Pius VI 1774-8.1799=25(1717-1799=82). Cesena. Asıl adı Giannangelo Braschi. 1773'te kardinal.

250) Pius VII 1799-1823=24(1742-1823=81). Cesena. Asıl adı Gregorio Luigi Barnaba Chiaramonti. Seçimi 14.3.1800. 1804'te Paris'te Napoléon'a tâc giydirdi. 1809-14'te Fransa'da yaşadı. 1815'te Cizvit tarîkatini yeniden kurdu. 1785'te kardinal.

251) Leo XII 1823-1829=6(1760-1829=69). Fabriano/Genga/Ancona. Asıl adı Annibale Sermattei Genga. 1820'de kardinal.

252) Pius VIII 1829-1830=1(1761-1830=69). Cingali. Asıl adı Francesco Saverio Castiglioni. 1816'da kardinal.

253) Gregorius XVI 1830-1846=16(1765-1846=81). Belluno. Asıl adı Bartolomeo Alberto Cappellari. Oriantalist.

254) Pius IX 1846-1878=32(1792-1878=86). Senigallia. Asıl adı Giovanni Maria Mastai-Ferretti. 1819'da râhib, 1831'de başpiskopos, 1840'da kardinal. 1. papa sayılan St. Petrus dışında târihte en uzun müddet papalık yaptı. 20.9.1870'de Papalık Devleti, İtalya'ya katıldı.

255) Leo XIII 1878-1903=25(1810-1903=93). Carpinetto/Romano. Asıl adı Vincenzo Giacchino Pecci. 1853'te kardinal.

256) St. Pius X 1903-1914=11(1835-1914=79). Riese/Venedik. Asıl adı Giuseppe Sarto. Azîz'leştiren son papa. 1893'te kardinal.

257) Benedictus XV 1914-1922=8(1854-1922=68). Cenova. Asıl adı Giacomo della Chiesa. 1914'te kardinal.

258) Pius XI 22.1.1922-1939=17(1857-1939=82). Desio. Asıl adı Achille Ratti. 1921'de kardinal.

259) Pius XII 10.2.1939-1958=19(1876-1958=82). Roma. Asıl adı Eugenio Pacelli. 1929'da kardinal, 1930-39'da Vatikan'da başbakan (Devlet sekreteri).

260) Johannes XXIII 28.10.1958-1963=5(1881-1963=82). Sotto Il Monte/Bergamo. Asıl adı Angelo Roncalli. 1953'te kardinal. 1935-44'te Papa'nın Ist. temsilcisi.

261) Paulus VI 16.6.1963-1978=15(1897-1978=81). Concesio/Brescia. Asıl adı Giovanni Battista Montini. 1954-63'te Milano başpiskopusu, 1958'de kardinal. 7.1967'de Türkiye'ye resmî ziyâret yaptı. 1961'de Vatikan'dan ayrılmama geleneğine son vererek dış gezilere başladı.

262) Johannes Paulus I 1978-1978. Asıl adı Albino Luciani.

263) Johannes Paulus II 16.10.1978-(1997'de tahtta)(doğ. Wadowice/Krakovi/Polonya, 18.5.1920). Asıl adı Karol Wojtyla. Krakovi başpiskoposu 1964-78, kardinal 1967. 1522'den bu yana İtalyan olmayan ilk papa. Seçildikten sonra Polonya'dan gelip Vatikan'da tahta geçti. Polonya'dan seçilmesi, Polonya'da hürriyetçi ve antikomünist derin etkiler yaptı ve Sovyetler'in yumuşama ve dağılma sürecinde müessir oldu. KGB tarafından Bulgaristan vasıtasıyle öldürülmek istendi.

Karşı-Papalar

Bâzı dönemlerde çeşitli Avrupa ülkelerinde ikinci bir papa bulundu. Bunlara Vatikan tarafından karşı-papalar(Fr.antipapes) dendi. Vatikan'ın resmî papalar listesi dışında bırakıldılar. Bunların listesi aşağıdadır:

1) St. Hippolytus 217-235=18 Romalı. 2) Novatianus 251-258?=7? Romalı. 3) Felix II 353-365=12 Romalı. 4) Ursinus 366-367=1. 5) Eulalius 418-419=1. 6) Laurentius 498-505=7. 7) Dioscorus 530-530 İskenderiyyeli. 8) Theodorus II 687-687. 9) Paschalis 687-692=5. 10) Constantinus II 767-767(ölm. 769), Nepi dukası Toto'nun kardeşi, hal' edilip gözlerine mil çekildi. 11) Philippus 767-767. 12) Johannes VIII 844-844. 13) Amastasius III 855-855. 14) Christophorus 903-904=1 Romalı. 15) Bonifatius VII 974-974+984-985=1 Romalı, asıl adı Francon. 16) Johannes XVI 997-998=1 Rossano'lu. 17) Gregorius(VI) 1012-1012. 18) Benedictus X 1058-1059=1 Romalı, asıl adı Giovanni di Tusculum. 19) Honorius II 1061-1072=11(1009?-1072=63?) Verona'lı, asıl adı Pietro Cadalus. 20) Clemens III 1080-1100=20 Ravenna'lı, asıl adı Guibert. 21) Theodoricus 1100-1102=2. 22) Albertus 1102-1102. 23) Sylvester IV 1105-1111=6(1050?-1112?=62?) Romalı. Asıl adı Maginulfe. 24) Gregorius VIII 1118-1121=3 Fransız, asıl adı Maurice de Braga. 25) Celestinus II 1124-1124 Romalı. 26) Analectus II 1130-1138=8 Romalı. 27) Victor II 1138-1138(ölm. 1142?), asıl adı Gregorio dei Conti. 28) Victor V 1159-1164=5 Montecelio/Tivoli'li(1095-1164=69), asıl adı Ottaviano di Monticello, 1138'de kardinal. 29) Paschalis III 1164-1168=4, asıl adı Guide di Crema. 30) Callistus III 1168-1170=2 Arezzo'lu, asıl adı Jean di Struma. 31) Innocentius III 1179-1180=2 Sezze(Sessa)'li, asıl adı Lanzo da Sessa. 32) Nicolaus V 1328-1330=2 Corvaro/Abruzzi'li(1260?-1330=70?), asıl adı Pietro Rainalducci. 33) Clemens VII 1378-1394=16(1342-1394=52), asıl adı Comte Robert de Genève. 34) Benedictus XIII 1394-1423=29(1324?-1423=99?), Aragonlu, asıl adı Pedro Martinez de Luna. 35) Alexander V 1409-1410=1(1340-1410=70), Kandiye/Girit doğumlu Yunan, asıl adı Petros Philargi(İt. Pietro di Candia). 36) Johannes XXIII 1410-1415=15(1370?-Floransa 1419=49) Napoli'li, asıl adı Baldassare Cossa, 1402'de kardinal. 37) Clemens VIII 1423-1429=6, asıl adı Gil Sanchez Muñoz. 38) Benedictus XIV 1424-1424, Fransız, asıl adı Bernard Garnier. 39) Felix V 1439-1449=10, Duc Amadeus VIII de Savoie'dır

(bk. Savoie Hânedânı). Savua, Aragon, Macaristan ve bazı Alman devletlerince papa tanındı. 1449'da kardinalliği muhâfaza ederek papalıktan ferâgat etti. Bâzı dönemlerde 3, hattâ 4 papa olduğu görülür.

Hristiyanlık ve Katoliklik

Hristiyanlık, 3 semâvî dinden biri ve kronoloji bakımından ikincisidir. Kurucusu Hazret-i Îsâ(Nâsıra/Filistin, M.Ö.5 - Kudüs, M.S. 29=34), İslâm dînine göre de 2. büyük peygamberdir. Cebrâil'in üfürmesiyle Rûhü'l-Kuds'ten hâmile kalan ve bâkire olan Hazret-i Meryem'den doğdu ve doğar doğmaz konuştu. 30 yaşına doğru *İncil* vahyedildi. Mûsevî dîni yerine Hristiyan dîninin geçtiğini îlân etti(Îsâ, Mûsevî ve ırkan İbrânî idi).

Hristiyan dîninin en büyük özelliği Teslîs(Trinité) olup Allah; Baba-Oğul(Îsâ)-Rûhülkuds olarak üçe bölünmüştür. Bunlar, biribirinin ayrılmaz parçalarıdır. Bununla berâber bu akıydenin kesin şekilde kabûlü, asırlar sonradır.

Hristiyan dîninin yayılması, târîhin en önemli oluşumlarından biridir. İnsanlığın kaderini çizmiştir. Roma Cihan Devleti, düzenini tehdîd eden bu yeni dîne çok karşı koydu. Hazret-i Îsâ'nın ölümünden 284 yıl sonra, 313 yılında, İmparator Büyük Konstantin, Milano Fermânı'nı yayınlıyarak, Hristiyan dînini resmen tanıdı ve 324 yılında kendisi de Hristiyan oldu. 325'te İznik Konsili'ni topladı. Tanrı'yı üçe parçalayan teslîs'i ve Îsâ'nın tanrı olduğunu îlân etti. Aksi inanıştaki Hristiyan mezheplerinin mensuplarını kâfir saydı. 11 Mayıs 330'ta, Bizans adını taşıyan küçük limanı, Konstantinopolis adıyla büyük bir şehir hâline getirip Roma Cihan İmparatorluğu'nun taht şehri îlân etti. Daha sonra 395 yılında Roma İmparatorluğu, merkezi İstanbul olan Doğu(Bizans) ve merkezi Roma olan Batı imparatorlukları şeklinde ikiye ayrıldı. Batı İmparatorluğu, Barbarlar tarafından 476 yılında yıkıldı ki bu târih, İlk Çağ'ın sonu ve Orta Çağ'ın başlangıcı sayılır. Bizans, tek Roma imparatorluğu olarak kaldı. 800 yılına kadar 324 yıl bu durumunu devâm ettirdi. 800 yılında Frank(Fransa) kralı Charlemagne, kendini Batı Roma imparatoru îlân etti. Roma İmparatorluğu, 395-476 arasında olduğu gibi gene ikiye ayrılmış oldu. Bu 800'de başlayan yeni Batı İmparatorluğuna Almanya İmparatorluğu dendi. Zîrâ Batı Roma İmparatoru, ayni zamanda Germanya(Almanya) kralı idi.

Roma, bütün Akdeniz'i içine alan bir devlet olduğu için, Hıristiyanlık da, bu devletin 324 yılından îtibâren resmî dîni sayıldığından, bütün Akdeniz ülkelerine yayıldı. Orta ve Kuzey Avrupa ülkeleri çok sonra, 10. asırda Hristiyan oldular. Akdeniz ülkelerinin Hristiyan'laşması ise 4. asırda tamamlanmıştı.

7. asırda İslâm dîni zuhûr etti(609, Arabistan dışına taşması 632). Mısır ve Kuzey Afrika gibi Hristiyan ülkelerini fethetti. Hem Bizans imparatorluğundan kopardı. Hem Müslüman'laştırdı. 7. asırla İslâm, doğuda İran'ı geçerek Türkistan ve Hindistan'a dayandığı gibi, batıda da İspanya ve Portekiz'i alıp Fransa'ya girdi ve Sicilya, Sardunya adalarını fethetti.

16. asırda Hristiyanlık, tek dîn olarak bütün Amerika kıt'asında yayıldı ve 19. asırda ayni şey Okyanusya kıt'asında oluştu. 19-20. asırlarda İslâm dîni derecesinde

olmamakla berâber, Afrika'da da epey yayıldı. Asya kıt'asında ise Filipinler, Lübnan, Ermenistan, Gürcistan bölgelerinde tutunabildi. Ancak Ruslar, bu dîni, Sibirya denen Kuzey Asya'da 17-19. asırlarda iyice yayarak Pasifik'e eriştiler. Hıristiyanlık, İspanya ve Portekiz'i Arablar'dan, Balkanlar'ı Türkler'den geri alarak bu ülkeleri yeniden Hristiyan'laştırdı.

Nüfusça önemsiz küçük Hristiyanlık mezhebleri dışında Hristiyanlık, tek mezhebdi. Gerçi Büyük Konstantin zamânından beri Roma'da papa ve İstanbul'da patrik denen birer rûhânî başkanı vardı. Fakat ikisinin mensupları arasında önemli bir akıyde ayrılığı bulunmuyordu. 476'dan sonra Bizans imparatoru olan kişi, hem papayı, hem patriki atıyordu. Ancak zamanla Bizans, İtalya'dan kopmaya başladı. Papa, Bizans İmparatoru'ndan ve İstanbul Patriki'nden gittikçe ayrı düştü. Sonunda imparator olarak 800'de Karolenj Hânedânı'nı, Batı(Almanya) imparatorluğunu tanımaya başladı. Sonra ondan da koparak bağımsız hükümdar hâline geldi. İstanbul'daki Ortodoks Cihan Patriki ise, 1453'e kadar Bizans İmparatoru ve 1453-1922 arasında Osmanlı Sultânı tarafından atandı ve azledildi. Aslâ hükümdâr olmadı. 1453'te Ortodoks Hristiyan'lığın hâmîsi, Osmanlı sultânı oldu ve pâdişâh, Sultân-ı Iklîm-i Rûm sanıyle Roma imparatoru titrini kullandı. Bu târihte, Hristiyanlık, çoktan Papa'yı baş tanıyan Katoliklik ve Patrik'i baş tanıyan Ortodoksluk olarak ikiye bölünmüştü. Bununla berâber bu iki mezheb arasındaki inanç farkları derin değildir.

1520'de Papa'nın Martin Luther'i afarozu ile Katoliklik'ten Protestan mezhebi ayrıldı. Bu mezheb, Katolik inancından bir hayli ayrılıyordu. Aslâ Papa'nın otoritesini tanımıyordu. Katolik dünyasının yarısı Protestan oldu. Buna karşılık Ortodokslar'dan Protestan'lığa geçenler olmadı. Katolik mezhebindeki tasvirler, resimler, heykeller, Ortodokslar'ın ikon'ları, Protestanlar'da yoktur. Protestanlar'ın Papa ve Patrik gibi bir başları da yoktur. Çeşitli alt mezhebler oluştu(Lüteryenler veyâ Reformistler, Kalvenistler, Anglikanlar, Batistler, Metodistler...).

Latin milletleri Katolik dînine sâdık kaldılar(Fransa, İspanya, Portekiz, İtalya ve bütün Latin Amerika). Almanca konuşan ülkelerden Avusturya ve Bavyera, Katolik kaldı, dîğer Alman ülkeleri çoğunlukla Protestan oldu. Slavlar'dan Lehler(Polonyalılar), Çekoslovaklar, Hırvatlar, Slovenler, ayrıca Macarlar, Litvanlar, Katolik kaldılar. Anglo-Saksonlar, Protestan oldular ve mezheblerini Kuzey Amerika'ya, Okyanusya'ya, Güney Afrika'ya yaydılar. İspanyollar, Filipinler'i Katolik yaptı. Ancak Fransa gibi ülkelerde de Protestan vardır ve bâzı ülkelerde(İsviçre, Holanda) iki mezheb dengede gibidir.

1981'de Dünyâ'daki Hristiyan sayısı 1.385.936.000 tahmîn edilmiştir(Müslüman 917.849.000, Mûsevî 16.663.000). Bunlardan 723.662.000 Katolik idi(Protestan 396.703.000, Ortodoks 282.547.000). 1990'da Hristiyan nüfus 1,5 milyarı ve bunlardan Katolikler 800 milyonu aşmış durumda idiler. Katolik mezhebinin 1981'de kıt'alara dağılışı: Avrupa'da 292,7(141,1 Prot., 196,8 Ortodoks), Kuzey Amerika'da 82,4(144,7 Prot., 5,8 Ort.), Güney Amerika'da 219,1(11,9 Prot., 1 Ort.), Asya'da 68,5(23 Prot., 62,4 Ort.), Afrika'da 55,8(61,5 Prot., 16 Ort.), Okyanusya'da 5,2(14,4 Prot., 0,5 Ort.) milyon nüfus.

Katolik kelimesi, Yunanca katholikos(küllî, evrensel) kelimesinin sıfatıdır. 867'de Roma ve Bizans kiliseleri arasında ilişkiler kesildi ve 1054'te her iki Kilise, ayrı mezhebler olduklarını resmen îlân ettiler. Katolik ve Ortodoks râhibler evlenemezler. Protestan râhibler ise evlenebilirler. Roma Kilisesi kendisine katolik sıfatından başka apostolik(Havârîler'den başlayan) ve romalı sıfatlarını da verir. 12 Havârî'nin birincisi olan Azîz Petrus, Hazret-i Îsâ'dan aldığı vekâletle Roma kilisesini kurmuş, Hazret-i Îsâ'nın ölümünde onun halîfesi ve dînin cemâat başkanı olarak halefi olmuştur.

Papa

Papa, her Katolik'in mutlak itâat zorunda olduğu en büyük râhibdir. Bu yetkide başka bir Hristiyan mezhebinin başı yoktur. İslâm'daki halîfe ile, devlet başkanı da olmak bakımından mukaayese edilebilir. Ancak İslâm'da Halîfe, dîni kendiliğinden tefsîr edemez. Papa ise edebilir. İstediğini Katolik mezhebinden ve cemâatinden çıkarabilir ki, buna "aforoz" denir. Bâzı imparator ve kralları bile aforoz etmiştir. İslâm'da Halîfe'nin böyle bir yetki kullandığı asla görülmemiştir. Yanılmadığı, la-yuhtî (hatâ işlemez) olduğu resmen kabûl edilmiştir ki İslâm'da hiç bir Halîfe için böyle bir şey düşünülmemiştir. Kendisine itâatsizlik, dinden sapıtmadır ve gene Papa'nın afvına mazhar olmazsa, cezâsı îdamdır ki çok def'a yakılmak sûretiyle infâz edilir. Papa, Tanrı adına bir Katolik'e Cennet vaad edebilir ki, İslâm'da Halîfe'nin böyle bir yetkisi bahis konusu bile değildir. Cennet'te bir Hristiyan'ın yerini "endüljans" denen papa fermânı ile verebilir.

Papa'nın seçimi şöyle olur: Vatikan'daki kardinaller, bir papa ölünce sarayın bir salonuna kendilerini habsederler. Yemekleri bile bir delikten verilir. Yeni papayı seçmeden bu salondan çıkamazlar. Yeni papanın seçildiği, bir duman salınarak belli edilir ve salonun kapıları açılır. 1179 yılından bu yana papayı kardinaller seçmektedir. Daha önce papa, imparatorlar tarafından atanmıştır. Kezâ 1387 yılından bu yana papa seçilebilmek için kardinal olmak gerekmektedir. 1387'den önce her Katolik, papa seçilebilirdi. Kardinaller hey'eti, papanın ölümünden sonra en geç 18 gün içinde seçim için toplanırlar. Oylar gizlidir. Seçilebilmek için, kardinal oylarının üçte ikisini almak gerekir. Üçte iki nisâbı bulununcaya kadar oylama yapılır. Ancak günde yalnız iki oylama yapılabilir. Üçte iki nisbetinin kabûl târîhi 1179'dur.

Yalnız Papa'ya protokolde Sa Sainteté(S.S.) denir. Kardinaller için bu lakab Son Eminence'dır. Kardinaller, Osmanlı'nın kazaskerlerine benzerlerse de, imtiyazlarının kazaskerlerden çok fazla olduğu görülür. Prensler derecesinde, onlara da takaddüm ederek protokole girerler. 1941'de Vatikan'da ve dış ülkelerde 70, 1987'de 140 kardinal vardı. Büyük başpiskoposlara kardinal pâyesi verilir. 1927'de Dünyâ'da 283 Katolik başpiskopos ve 871 piskopos vardı. Başpiskoposlar duka ve piskoposlar kont derecesinde protokole girip duka ve kontlara takaddüm ederler(Protestan kilisesinde ise başpiskoposlar kont ve piskoposlar baron protokolündedir). Kardinallerin bir kısmı dış ülkelerde, daha çoğu Vatikan'dadır. Papa seçimine pratik olarak Vatikan'da bulunanlar katılır. Fakat papa seçilmek için, Vatikan'da oturan kardinal olmak gerekmez. Dünyânın herhangi bir yerinde, herhangi bir milliyetten kardinal, papa seçilmek için ehildir. Papalık

ancak ölümle sona erer. Başka hiç bir sebeple bir papa tahtından indirilemez. Seçildiği târihten îtibâren taçlı hükümdar sayılır.

20.9.1870'te Papalık devleti(ki Orta İtalya'yı içeriyordu), İtalya krallığına katılarak sona erdi. Bu devletin sınırları için, târîhî coğrafya bahsine bk. Papa'nın taht şehri Roma, İtalya krallığının taht şehri oldu. Papa, Roma'nın ortasındaki Vatikan sitesine çekildi. 7.6.1929 Latran Anlaşması ise, İtalya, Vatikan'ı bağımsız devlet olarak tanıdı ve Papa'ya, 1870'de el koyduğu toprakları için 1.750.000.000 liret ödedi.

Fr. Papauté, İng. Papacy denen Papalık devleti, 750'lerden îtibâren Orta İtalya'ya hükmetti ve bu durumunu 1870'de İtalyan birliğinin tamamlanmasına kadar devâm ettirdi. Son İtalya birliğine katılan devlet, Papalık oldu. İtalyan birliğini oluşturmak için çalışan ve en büyük Katolik devlet durumunda bulunan Fransa, sıra Roma ile Papalık devletinin birliğe katılmasına gelince, Papa'yı ve devletini savunarak karşı çıkmak durumunda kaldı. Ancak Prusya karşısında kendi derdine düşen Fransız imparatorluğu, Papalık devletini koruyamadı. Aslında Roma piskoposu olan papa, 4. asırdan ve Büyük Konstantin'den îtibâren, Hristiyanlar'ın başı olmak durumunu İstanbul Cihan Patriki ile çekişmeye başladı. 1870-1929 arasında bağımsız devlet olmak durumundan da çıkmakla berâber rûhânî bütün nüfûzunu bu 60 yılda da devâm ettirdi.

Papa, 1309-1378'de Güney Fransa'da Avignon'da bugün de aynen muhâfaza edilen azametli sarayında oturdu. 1348'de Sicilya kraliçesi 1. Giovanna, şehri Papa 6. Clemens'e sattı. 1790'a kadar Avignon şehri, Papa'da kaldı, bu târihte Fransa'ya katıldı.

Bugün gerek toprakça, gerek nüfusça dünyânın en küçük devleti olan Vatikan'ın hükümdârı olan Papa, Dünyâ'nın her ülkesinde çok büyük mal varlıklarını kontrol eder. Resmî dil Latince'dir. Fakat Vatikan'da pratik olarak İtalyanca konuşulur. 1521-1978 arasındaki bütün papalar da İtalyan'dır. Papa, krallara eşit sayılır, fakat protokolda hepsinden öndedir. Tıpkı Batı ve Doğu imparatorları gibi, bir krallık tâcı ihdâs edebilir ve bir hânedâna krallık tâcı vermek yetkisindedir. Tabîî bu hânedânın Katolik olması gerekir. Nons denen papalık elçileri, bir çok Hristiyan devlette, protokolde, bütün elçiler arasında ilk sırayı alırlar. Vatikan, bugün de bütün Dünyâ devletleri(bu arada Türkiye) ile büyükelçi teâtî eder. Vatikan sitesi müsâid olmadığı için, Vatikan nezdine atanmış büyükelçiler, Roma'daki sefâret-hânelerde, fakat Roma'daki büyükelçiliklerden ayrı binâlarda otururlar.

Vatikan Devleti

Resmî adı Stato della Citta del Vaticano olan devlet, 44 hektardır(0,5 km2). Nüfûsu 1.000'dir(2.000 yoğunluk)(1932'de 1.025, 1947'de 940). Vatikan sitesi, San Pietro katedrali(ki Bramante ile Michelangelo'nun eseridir) çevresindeki mahalleden ibârettir. İtalya ile gümrük birliği vardır. Mussolini'nin 1929'da devleti oluşturan statüyü sağlayan Latran Anlaşması bugün de aynen yürürlüktedir.

II

SAVUA HÂNEDÂNI

Savua Kont ve Dükleri, Sardunya ve İtalya Kralları

1) Garnier(Troyes Kontu)
2) Hugues(oğlu)(Troyes kontu)(-1017)
3) Berthold(Savoie kontu 1017-1034=17)(oğlu)
4) Umberto I(oğlu)(1034-1049=15)(985?-1049=64?)
5) Amedeo I(oğlu)(1049-1056=7)(1016-1051=35)
6) Oddone(kardeşi)(1056-1057=1)(1027?-1057=30?)
7) Pietro I(oğlu)(1057-1078=21)(1047?-1078=31?)
8) Amedeo II(kardeşi)(1078-1080=2)(1049?-1080=31?)
9) Umberto II(oğlu)(1080-1103=23)(1067?-1103=36?)
10) Amedeo III(oğlu)(1103-1149=46)(1095-1149=54)
11) Umberto III(oğlu)(1149-1189=40)(1136-1189=53)

12) Tommaso I(oğlu)(1189-1233=44)(1177?-1233=56?)

13) Amedeo IV(oğlu)(1233-1253=20)(1197-1253=56)

14) Bonifacio(oğlu)(1253-1263=10)(1244-1263=19)

15) Pietro II(12 oğlu)(1263-1268=5)(1203-1268=65)

16) Filippo I(kardeşi)(1268-1285=17)(1207-1285=78)

17) Amedeo V(12 torunu)(1285-1323=38)(1252?-1323=71?)

18) Eduardo(oğlu)(1323-1329=6)(1284-1329=45)

19) Aimone(kardeşi)(1329-1343=14)(1291-1343=52)

20) Amedeo VI(oğlu)(1343-1383=40)(1334-1383=49)

21) Amedeo VII(oğlu)(1383-1391=8)(1360-1391=31)

22) Amedeo VIII (oğlu) (Savoie kontu 1391-1417=26 + Savoie dukası 19.2.1417-1434=17=43)(+Papa Felix V 1439-1451=12)(1383-1451=68)

23) Luigi I(oğlu)(2. duka 1434-1465=31)(1403-1465=62)

24) Amedeo IX(oğlu)(1465-1472=7)(1435-1472=37)

25) Filiberto I(oğlu)(1472-1482=10)(1454-1482=28)

26) Carlo I(kardeşi)(1482-1490=8)(1456-1490=34)

27) Carlo II(oğlu)(1490-1496=6)(1489-1496=7)

28) Filippo II(23 oğlu)(1496-1497=1)(1438-1497=59)

29) Filiberto II(oğlu)(1497-1504=7)(1480-1504=24)

30) Carlo III(kardeşi)(1504-1553=49)(1486-1553=67)

31) Emanuele-Filiberto I(oğlu)(1553-1580=27)(1528-1580=52)

32) Carlo-Emanuele I(oğlu)(1580-1630=50)(1562-1630=68)

33) Vittorio Amedeo I(oğlu)(1630-1637=7)(1587-1637=50)

34) Francesco-Giantiono(oğlu)(1637-1638=1)(1632-1638=6)

35) Carlo-Emanuele II(kardeşi)(1638-1675=37)(1634-1675=41)

36) Vittorio-Amedeo II(oğlu)(15. Savoie dukası 1675-1730=55 + Sicilya kralı 1713-1718=5 + Sardunya kralı 9.5.1720-1730=10)(1661-1732=71)

37) Carlo-Emanuele III(oğlu) (2. Sardunya kralı ve 16. Savoie dukası 1730-1773=43)(1701-1773=72)

38) Vittorio-Amedeo III(oğlu)(1773-1796=23)(1726-1796=70)

39) Carlo- Emanuele IV(oğlu)(1796-1802=6)(1751-1819=68)

40) Vittorio-Emanuele I(kardeşi)(1802-1821=19)(1759-1824=65)

41) Carlo-Felice(kardeşi)(1821-1831=10)(1765-1831=66)

42) Carlo-Alberto(32'nin torununun torununun torunu)(1831-1849=18)(1798-1849=51)

43) Vittorio-Emanuele II(oğlu)(1849-1878=29)(8. Sardunya kralı ve 22. Savoie dukası, 17.3.1861'den ît. 1. İtalya kralı)(1820-1878=58)

44) Umberto I(oğlu)(1878-1900=22)(1844-1900=56)

45) Vittorio-Emanuele III(oğlu) (1900-1946=46) (1869-1947=78) (+ Arnavudluk kralı 16.4.1939 + Habeşistân imparatoru 9.5.1936)

46) Umberto II(oğlu) (4. ve sonuncu İtalya Kralı 1946-1946=35 gün) (1904-1983=79) (Hânedân şefi 1946-1983=37)

47) Vittorio-Emanuele(IV)(oğlu)(vel. 1946)(doğ. 1937)(Hânedân şefi 1983-)

48) Emanuele-Filiberto(II)(oğlu)(doğ. 1972)(Hânedân 2. şefi 1983-)

Hânedânın Şeceresi

Savoie, 1860'tan beri Fransa'nın olan bir eyâlettir. Kuzey ve kuzey-doğusu İsviçre, güney-doğusu İtalya'nın Piemonte eyâletidir(merkezi Torino). Savoie'nın doğusu Fransa'nın Dauphinée eyâletidir. Savoie'nın kuzeyi, Leman(Cenevre) Gölü'nün güney kıyılarında son bulur. Merkezi Chambéry, güney-batıda Dauphinée sınırındadır. Kuzey ilinin merkezi Annecy, kuzey-batıdadır. Savoie'nın kuzey-batı sınırını Rhône ırmağı çizer. Susa, Torino'nun 50 km batısında kasabadır. Carignano(Fr. Carignan), kezâ Torino ilinde bir kasabadır. Piemonte ve Savoie'yı Alpler ayırır. Valais, İsviçre'nin güneyindeki dağlık kısımdır ki kuzeyinden Rhône ırmağı geçer. Cenevre şehri, gölün batı ucunda, Rhône'un göle döküldüğü yerde ve Fransa sınırında, Savoie'nın kuzey-batı sınırındadır. Savoie'nın kuzey-batısında, Fransa'nın târîhî Burgonya eyâletinin güney-doğu toprakları başlar, Burgonya'nın kuzeyi ise târîhî Şanpanya eyâletidir. Aosta, bugün İtalya'nın en kuzey-batısında, İsviçre ve Fransa sınırına yakın kasabadır. İtalya'nın Piemonte eyâletinin güneyinde Liguria eyâleti başlar ki merkezi Cenova(Ceneviz)'dır ve güney kıyıları Akdeniz'in Cenova Körfezi'dir. Savona, Cenova'nın batısında limandır. Sâhil batıya doğru izlenirse Fransa'nın Côte d'Azur kıyıları başlar. Bu yörenin merkezi Nice(Nis) limanıdır. Ligurya ile Korsika adası arasındaki denize Ligurya Denizi denir ve Korsika adasının güneyinde büyük Sardunya adası yer alır, Korsika'dan Bonifacio Boğazı ile ayrılır.

Hristiyan ve Avrupa târîhinin önemli hânedânlarından olan Savoie'lar, bu coğrafya çerçevesinde oluştu. 13. asırda kuzey-batıda Saône ırmağına erişmiş ve Fransa'nın Mâcon şehrine dayanmıştı. Cenevre Gölü, toprakları içinde kalıyordu ve kuzeyde Nauchâtel Gölü'nün güney kıyılarına dayanmıştı. Bu sûretle Güney-batı İsviçre'yi de elinde tutuyordu. Cenevre ve Lozan şehirleri, sınırları içindeydi. Sonra batıda Lyon şehrine iyice yaklaştı. İsviçre'de Valais yöresini ve Sion şehrini elde etti. İtalya'da bugünki Fransa sınırına yakın topraklar elindeydi. Po ırmağına dayandı ve Torino şehrini ele geçirdi. Biella ve Vercelli kasabalarını alarak Novara şehrine çok yaklaştı. Asti şehri, sınırları içindeydi. 1388'de Akdeniz'e erişti. Nis'i aldı. Barcelonette kasabasına hâkim oldu. Oneglia, Savona gibi Ceneviz limanlarında zaman zaman hâkimiyet kurdu. Güney-doğuda Ceneviz Cumhûriyeti ve kuzey-doğuda Milano dukalığı

uzanıyordu ve ikisinin arasında Monteferrato devleti toprakları vardı. Kuzeyde Neuchâtel(Alm. Neuenburg) Gölü'nden güneyde Nis'e kadar 350 km boyunca uzanıyordu ve batı-doğu sınırında da mesâfe ayni uzunluktaydı. 18. asra kadar bu durumda kaldı ve 18. asırda krallık derecesini elde etti. 1232'de Chambéry olan başkent, 1562'de Torino'ya nakledildi. Bu sûretle devlet, Fransız sâhasından İtalyan sâhasına ağırlığını vermiş oldu. 19. asır ortalarına kadar taht şehri Torino'da kaldı.

Lat. Sabaudia, İt. Savoia, Fr. Savoie, Alm. Savoyen, Tr. Savua denen bölge, hânedân ortaya çıktığı zaman, Burgonya krallığına âid ve dâhildi. Âile, Sakson(Alman) asıllıdır. Saksonlar'dan koparak Şanpanya ve oradan Burgonya'ya geldiği, Saksonca, Frankça ve 10., belki 9. asırda Fransızca konuştuğu tahmin ediliyor. Ancak 12. asırda hânedân, İtalyanca konuşmaya başladı ve İtalyan'laştı. Burgonya'dan Cenevre Gölü'nün güney sâhillerine gelen hânedân, hem Fransızca'nın daha çok konuşulduğu Savua ve Nise, Aosta'ya ve Güney-batı İsviçre'ye, hem de yalnız İtalyanca konuşulan Piemonte'ye, Torino bölgesine hâkim oldu. İtalyanca'dan fazla Fransızca konuşulan Savua ve Nis'i, 1860'da Fransa'ya bırakıncaya kadar muhâfaza etti. İsviçre'nin Fransızca konuşulan kantonlarını daha 16. asırda bıraktı. Ortaya çıktığından günümüze kadar Katolik kaldı.

Hânedânın, 976'dan sonra ölen Savoie ve Belley kontu Töton asıllı(yânî Alman) Amadeus(Fr. Amédée, İt. Amedeo) adlı soyludan geldiği ve bu kişinin 1. Umberto'nun babası olduğu hakkındaki rivâyet, âilenin, Saksonya Hânedânı'nın bir dalı olduğu hakkındaki rivâyetten daha zayıftır. Buna göre âilenin atası 807'de ölen Saksonya dukası Wittekind'dir ki günümüze kadar Saksonya hânedânlarının atasıdır. Wittekind'in bir oğlundan Saksonya hânedânı, dîğer bir oğlundan Savua hânedânı türemiştir. Wittekind'in torununun torunu olan Garnier, Kuzey Fransa'da Şanpanya eyâletinde Sen ırmağı üzerinde Troyes(Trua ok.) kontudur. 10. asırdır ve Fransızca konuşmaktadır. İtalya kralı Hgo'nun kızkardeşi ile evlenmiştir. Bu evlenmeden Hgo doğmuştur. Hgo(Fr. Hugues) oğlu Beraldo(Fr. Berthold veyâ Humbert), güneye inip Savua kontluğunu kurmuştur(no.3)(1017-1034)=Ermengarde, 1011'de Burgonya kralı 3. Rudolf'dan dul kalınca bu Beraldo ile evlenmiş ve muhtemelen Şanpanya senyörlerinden olan Beraldo'ya Burgonya krallığının Savua kontluğunu cihâzı olarak getirmiştir. Bu sûretle, Almanya İmparatorluğu'na dâhil ve 11.6.1313'de imparatorluk prensliği derecesine yükselen Savua devleti başlamış ve İmparator tar. dukalık derecesine çıkarıldıktan sonra da Almanya İmparatorluğu'na dâhil olmuş, bu sûretle İtalyanca'nın yanında Fransızca da konuşulan Savua, Fransa krallığına dâhil olamamıştır.

Kont Beraldo=Ermengarde evlenmesinden: 4) Umberto I(Fr. Humbert I) Biancamano(Bianchemani), Fr. Blanche-Main(aux Blanches-Mains=Beyaz Elli)(Lat. Umbertus I Albimanus)(985?-1049=64)(kont 1034-1049=15), Comte de Savoie, Comte de Belley(Chablais), Comte de Sion, Comte du Val Aosta(=Valais), 1003'den ît. Comte de Salmourenc(Viennois'da, Dauphinée), kısmen Tarantaise ve kısmen Maurienne'i ilhâk etti. =Ausilia(Fr. Ancilie), Valais kontunun kızı. Oğulları: Aimone(Fr. Aymon)(ölm. 1053?), Sion piskoposu; Burkhard(ölm. 1068?, Lyon başpiskoposu 1031-1068=37; 5) Amedeo I(Fr. Amédée, Amé), La Queue(Kuyruk)(Amé-Cauda), Le Noir=Kara(1016-1051=35)(kont 1049-1051=2)=Adila/Adelegida/Adélaïde, izd. 1030'a doğru, kardeşinin kızı(amcası Amedeo II ile evlenmiş oluyor)(=2. Rudolf, Suab dukası, izd. 1066); no. 6.

6) Oddone(Fr. Odon veyâ Eudes)(kont 1056-1057=1), 30 yaşlarında öldü. Savoie vs. kontu, Suze ve Ivrée markileri. =Adélaïde de Suse(Suze)(ölm. 1091), izd. 1046?, izd.müd. 11?, Suze(Torino) markisi Odelrico(Fr. Ulric) Manfredi II'nin kızı ve vârisesi, Suab dukası Herman IV'den dul(sn. Montferrat Markisi'nden dul), bu evlennme ile Susa/Suze/Lat. Segusium/Suse yânî Torino(Piemonte'nin önemli kısmı) markiliği, hükümdarlık kadın tar.icrâ edilemiyeceği için, 1046 civârındaki izdivacla Kont Oddone'ye geçti ve bu mülkler Almanya İmparatorluğu'na dâhil olduğu için, Savua kontluğu, imparatorluğun parçası oldu. Markiz-Kontes Adélaïde, 1057'de eşinin ölümü ile oğlu 7. Kont'a nâibe oldu. Bu sûretle Piemonte, Savua'ya dâhil oldu. 1245-1418=173 yıl müddetle Savua hânedânının bir dalınca yönetilip 1418'de tekrâr Savua hükümdârına intikaal etti. Nice kontluğu da Piemonte'ye dâhil olduğu için, burası da Savua'ya geçmiş ve Savua, Akdeniz'e inmiştir. Kont Oddone'nin çocukları: Oddone(ölm. 1088), Asti piskoposu 1079; Adélaïde(ölm. 1080)=1. Amedeo I(yukarıda no. 5), öz amcası, izd. 1030'a doğru, izd.müd.21(ölm. 1051), çocuksuz. =2. Rudolf(ölm. 1080), izd. 1066, izd.müd. 14, 15 yıl sn. Suab dukası ve Germanya kralı; dîğer bir Adélaïde=Bonifacio I(ölm. 1100?) Montferrat markisi; Berthe(1051-1087=36)(Almanya imparatoriçesi 1066-1087=21)=Heinrich IV(1050-1106=56), izd.(1) 1066, izd. müd. 21, yş. 15-36, zevcinden 1 yş. kç., Almanya imparatoru 1056-1106=50, çocukları için bk. Almanya/Frankonya Hânedânı; 7) Pietro I(1047?-1078=31?)(Savua kontu 1057-1078=21+Torino markisi 1057-1078)=Agnès(ölm. 1089), Comte Guillaume V de Poitou kızı, çocukları: 2 prenses; No. 8.

8) Amedeo II(1049?-1080=31?)(Kont-Marki 1078-1080=2)=Jeanne, izd.1066?, Comte Gérold de Genève kızı. Kızları: Constance=Otton de Montferrat(ölm. 1084); Ausilia=Humbert de Beaujeu. 8. Kont'un oğlu ve halefi:

9) Umberto II le Renforcé=Destekli(1067?=1103=36?)(1080-1103=23)=Gisèle (Gisle, Guille), Comte Guillaume Ier le Grand de Bourgogne kızı(=2. Marquis Rainer de Montferrat). Çocukları: Guillaume(ölm. 1114?), Liège piskoposu; Reanud(ölm. 1140), Saint-Maurice/Valais'de başrâhib; Agnès(ölm. 1140?)=Sire Archambaud VI de Bourbon(ölm. 1171), izd. 1137?, izd.müd.3?; Adélaïde(Alix)(1110?-1154=44?), Fransa kraliçesi 1115-1137=22=1. Louis VI le Gros(1081-1137=56), izd.1115=22 yıl, zevcinden 29? yş. kç., Fransa kralı 1108-1137=29, Fransa ortak-kralı 1099-1108=9, Fransa velîahdi 1081-1108=27, çocukları için bk. Fransa, =2. Mathieu Ier de Montmorency(ölm. 1160), izd. 1141(4 yıl sn.), izd.müd. 13, yş. 31?-44?, Fransa connétable'i. 9. Kont'un oğlu ve halefi:

10) Amedeo III(1095-1149=54)(1103-1149=46), ilâveten Maurienne kontu. 1147'de Anadolu'ya 2. Haçlı Seferi'ne gitti, 1111'de İmparatorluk Kontu=Mathilde d'Albon (ölm. 1145), izd.1120?, izd.müd.25, Dauphin Guigues III de Viennois kızı ve Comte Guigues le Gras d'Albon et de Grenoble yeğeni. Çocukları: üçü de piskopos olan 3 prens; Julienne (ölm. 1194), Vienne'de manastır başrâhibesi; Alix=Sire Humbert II de Beaujolais (ölm. 1174); Agnès(ölm. 1172?)=Comte Guillaume Ier de Genève(ölm. 1195); Mathilde (Mahaut/Mafalda)(ölm. 1158), Portekiz kraliçesi 1148-1158=10=Alfonso I Henriquez (1095-1185=90), Portekiz kralı 1139-1185=46, izd.1148=10, çocukları için bk. Portekiz (Burgonya Hânedânı). 10. Kont'un oğlu ve halefi:

11) Umberto III(1136-1189=63)(1149-1189=40) le Saint=Azîz =1. Faidiva (Faidide)(ölm. 1154?), izd. 1151=3?, Comte Alphonse Ier de Toulouse kızı, =2. Gertrude, izd.1155(ertesi yıl?), boşadı (=2. Sire Hugues IV d'Oisi), Comte Thierry d'Alsace de Flandre kızı, =3. Clémence (Germaine) izd. 1165?, Herzog Konrad v. Zaehringen kızı ve Bavyera-Saksonya dukası Arslan Heinrich'den boşanmış, =4. Béatrice (Béatrix)(ölm. 1230), izd. 1175?=14?, Comte Gérard Ier de Vienne et de Mâcon kızı, zevcinden sn. 41 yıl hayatta, Savua nâibesi 1189. Kızları: Alice (3'den)(doğ. 1166?), 1173'te İngiltere kralı Topraksız John (Fr. Jean sans Terre) ile nişanlandı; Sophie (4'den)(1179?-1202=23?)=Azzo VI d'Este; Eléonore (4'den)(ölm. 1225)=1. Comte Gui de Vintimille, izd. 1189, =2. Marquis Boniface II de Montferrat(ölm. 1207), izd. 1197=10. 11. Kont'un oğlu ve halefi(4. eşinden):

12) Tommaso I (Fr. Thomas) (1177-1233=56) (1189-1233=44), 1226'da Lombardiya'da İmparatorluk vicaire'i, Maurienne, Vaud, Romont, Carignano, Pinerolo, Moncalieri, Vigone, Cenevre (Genève), Albenga, Savonna, Saluzzo, Bugey kontu = Béatrice (Béatrix) Marguerite (ölm. 1275), izd. 1195?=38?, zevcinden sn. 42 yıl yaşadı, Henri Ier de Faucigny kızı. Çocukları: Boniface (Bonafacio), Belley piskoposu 1232, Canterbury başpiskoposu 1341-1270=29.- Aimone (Fr. Aimon), Chablais ve Valois kontu 1232-1242=10, Chablais ve Aosta dukası 1238-1242=4, evlenmedi.- Amedeo (Amédée) (ölm. 1268), Maurienne piskoposu.- Guglielmo (Guillaume)(ölm. 1239), Valence 1225 ve Liège 1238 piskoposu.- Marguerite (ölm. 1283)=Comte Herman de Kibourg(ölm. 1264), izd. 1218=46, çocuksuz.- Eléonore (Leonora)=Azzo VI d'Este (ölm. 1212), Ferrara markisi.- Béatrice (1198-1267=69)=Comte Raimond Bérenger IV (V) de Provence(ölm. 1245), izd. 1220=25, çocukları: 1234'te Fransa kralı Louis IX ile evlenen Marguerite (1221-1295=74, çocukları için bk. Fransa-Capet), 1236'da İngiltere kralı Henry III ile evlenen Eléonore(ölm. 1291, çocukları için bk. İngiltere-Plantegenêt), 1246'da Sicilya kralı Charles I(ölm. 1285) ile evlenen Béatrice(ölm. 1267, çocukları için bk. Sicilya-Anjou) ve 1243'te Germanya kralı(1257-72) Richard v. Cornouailles ile evlenen Sanche (ölm. 1261, çocukları için bk. İngiltere-Plantagenêt).- 13., 15. ve 16. Savua Kontları ve:

1- Tommaso II(1199-1259=60), Flandre kontu(Belçika) 1237-1244=7, Piemonte (Torino) kontu 1245-1259=14, 1245'ten 1418'e kadar Piemonte'yi Savua'dan ayrı devlet hâlinde yöneten ve 1418'de sönen dalın atası. =1. Jeanne (ölm. 1244), izd. 1237=7, Flandre kontesi, =2. Béatrice (ölm. 1283), izd. 1245(ertesi yıl)=14, Fiesque Kontu'nun kızı ve Papa Innocentius IV yeğeni. Savua hânedânı, Tommaso II oğullarından 17. Kont'un neslinden yürüyerek zamânımıza geldi. Tommaso II'nin by.oğlu Tommaso III, Lemonte dalını kurdu ve bu dal 1418'de söndü. Tommaso II'nin kç.oğlu Luigi I ise Vaud dalını kurdu ve bu dal da 1348'de söndü. Tommaso II'nin bu 3 oğlu dışında bir kızı oldu: Eléonore (ölm. 1296)=Louis de Forez, sire de Beaujolais (ölm. 1294), izd. 1270=24. Tommaso II'nin kç.oğlu: Louis (İt.Luigi) I(1254?-1302=48?), Vaud(İsviçre'de, merkezi Lozan) senyörü (baronu) 1285-1302=17=1. Adeline (ölm. 1281), Duc Mathieu II de Lorraine kızı, =2. Isabelle d'Aulnay (ölm. 1341), izd. 1268, her ikisini de boşadıktan sonra =3. Jeanne, izd. 1301=1 yıl, Philippe de Montford kızı, 2. eşinden: Louis II (1269?-1348=79?), 2. Vaud baronu 1302-1348=46=Isabelle(ölm. 1352), izd. 1309=39

Jean Ier de Chalon d'Arlay kızı, çocukları: Jean(1310?-1339=29?) ve Catherine(ölm. 1388)=1. Azzo Visconti(ölm. 1339), Milano dukası, =2. Raoul(ölm. 1350), izd. 1340=10, Brienne ve Eu kontu, =3. Comte Guillaume Ier de Namur(ölm. 1391), izd. 1352=36.- Tommaso II'nin by.oğlu ve Piemonte kontu ol. halefi: 2- Tommaso III (1252-1282=30)(1259-1282=23)=Guia (Guiete)(ölm. 1316), izd. 1274=8, zevcinden sn. 34 yıl yaşadı, Comte Hugues de Bourgogne kızı (Châlon âilesi). Tommaso III'ün kç.oğlu: Pierre(ölm. 1332), Lyon başpiskoposu. Tommaso III'ün by.oğlu ve Piemonte kontu ol.halefi: 3- Philippe d'Achaïe(1278-1334=56)(1282-1334=52)=1. Isabelle(ölm. 1311), izd. 1295=16, Achaïe(Akaya) ve Mora prensi târihçi Geoffroi de Villehardouin'in neslinden, =2. Catherine(ölm. 1337), izd. 1312(ertesi yıl)=2, Humbert de la Tour du Pin kızı. Bu dala Akaya(Fr. Achaïe) dalı da deniyor. 3. Kont'un ilk eşinden oğlu ve 4. Piemonte(Torino) kontu ol. halefi: 4- Jacques I(kont 1334-1366=32), bunun oğulları: Philippe, vel. 1344-1366=22; 5- Amedeo(kont 1366-1402=36); 6- Louis I(kont 1402-1418=16), vel. 1366-1402=36=Bonne de Savoie(1388-1432=44), izd. 1403=15, 1405'te Torino üniversitesini kuran 6. kontun 1418'de ölümü ile Piemonte, tekrâr ana Savua dalına geçti.

13) Amedeo IV(1197-1253=56)(1233-1253=20), 1238'de ilâveten Caputlacensis (Chablais/Yukarı Savoie) dukası ve Maurienne kont=1. Marguerite, izd. 1223, Hugues de Colligny kızı, =2. Cécile(ölm. 1275), izd. 1244=9, Marsilya baronu Bérold I des Beaux kızı, 1253'te oğlu için nâibe. 13. Kont'un oğlu ve halefi: 14) Bonifacio(Fr. Boniface)(1244-1263=19)(1253-1263=10), vel. 1244-1253=9, annesinin niyâbetinde, evlenmedi, dîğer adı Roland. 13. Kont'un kızları: Béatrice la Jeune=Genç "Comtesson" (14. Kont gibi 2. izdivâctan)(1246?-1308'den sn.)=1. Châtelbelin baronu Pierre de Châlon, izd. 1258, =2. Infante Manuel, izd. 1269, Kastilya kralı Fernando oğlu, 2. eşi(ölm. 1283), oğulları için bk. Kastilya.- Béatrice(1'den)=1. Marquis Mainfroi III de Saluces, izd. 1233, =2. Mainfroi(ölm. 1266), izd.1248, Napoli ve Sicilya kralı, ilk eşi, kızları için bk. Napoli.- Marguerite(1'den)=Monteferrato markisi Boniface le Géant=Dev(ölm. 1254), izd. 1235. Eléonore(2'den)=Montpensier baronu Guichard de Beaujeu, izd. 1269.

15) Pietro II(Fr. Pierre, İng. Peter) Le Petit Charlemagne=Kç. Charlemagne(1203-1268=65)(1263-1268=5), yeğeni 14. kont'un yerine Savua tahtına geçti, Tommaso I'in Savua tahtına geçen 3 oğlunun ortancası, vel. 1259-1263=4, Vaud baronu, Romont kontu, İngiltere'de Earl(Kont) of Richmond ve 3. Henry'nin başbakanı=Agnès(ölm. 1268), izd. 1236?=32? Baron Aymon de Faucigny kızı ve vârisesi. Kızları: Béatrice la Grande Dauphine(1237?-1310=73?), hükümrân Faucigny baronesi(dame)=1. Guignes VII(ölm. 1269), izd. 1253?=16?, yş. 16?-32?, dauphin de Viennois, bu izdivaçla Faucigny'yi çeyiz ol. Dauphinée'ye, dolayısıyla Fransa'ya getirdi, =2. Vicomte Gaston VII de Béarn(ölm. 1290), izd.1273(4 yıl sn.)=17, yş. 36?-53?.

16) Filippo(Fr. Philippe) I(1207-1285=78)(1268-1285=17), 15. Kont'un kardeşi ve halefi, velîahdi 1263-1268=5, Valence piskoposu 1245-6, Lyon başpiskoposu 1246-1267, Burgonya palatin kontu 1267=Alix(ölm. 1279), izd. 1267=12, Comte Otton II de Bourgogne kızı, çocuksuz.

17) Amedeo V(Fr. Amédée) le Grand=By.(1252?-1323=71?)(1285-1323=38), vel. 1268-1285=17, amcası 16. kont'un yerine geçti, Piemonte kontu Tommaso II'nin ortanca oğlu, Aosta dukası 1268-1285=7, İtalya markisi 1301, vicaire impérial 1310=1. Sibylle(ölm. 1294), izd. 1272=22, sire Gui de Bâgé kızı ve Bresse vârisesi, =2. Marie(ölm. 1338), izd. 1297(3 yıl sn.)=26, Duc Jean Ier de Brabant kızı ve İmp. Heinrich VII'nin baldızı. 17. Kont'un 7 kızı: Agnès(1293?-1322=29?)(1'den)=Comte Guillaume III de Genève(ölm. 1320), izd. 1297=23, yş. 4?-27?, oğulları Amédée III, Cenevre kontu 1320-1367=47, Savua kontu Amedeo VI'nın 1343'te nâibi.- Jeanne(Bizans'ta: Anna)(1298?-1345=47)(2'den), İmparatoriçe 1328-1341 + 1341-, Bizans imparatorluk nâibesi 1341-1345=Andronikos III, izd.(2) 1326=15, Bizans imparatoru 1328-1341=13(1296-1341=45), yş. 28?-43?, zevcinden 2 yş.kd.kç., vel. 1320-1328, müddeî 1321-1328, çocukları için bk. Bizans/Paleologos.- Bonne(1'den)=1. Dauphin Jean Ier de Viennois(ölm. 1281), çocuksuz, =2. Montboson baronu Hugues de Bourgogne, izd. 1282(ertesi yıl).- Eléonore(ölm. 1325'ten sn.)(1'den)=1. Auperre kontu Guillaume de Châlon(ölm. 1304), izd.1292=12, =2. Saint-Hermine baronu Dreux de Melli, izd. 1308(4 sn.).- Marguerite(1'den)(ölm. 1359)= Marquis Jean le Juste de Montferrat(ölm.1305), izd. 1296=9, zevcinden sn. 54 yıl yaşadı.- Marie(ölm. 1336)(2'den)=Faucigny baronu Hugues de la Tour, izd. 1309.- Catherine(ölm. 1326)(2'den)=Herzog Leopold v. Habsburg(ölm. 1326), izd. 1310=16, İmp. Albert I oğlu.- 17. kont'un by.oğlu ve halefi: 18) Eduardo(Fr. Edouard) le Libéral(1284-1329=45)(1323-1329=6), vel. 1285-1323=38=Blanche(ölm. 1348), izd. 1307=22, Duc Robert II de Bourgogne kızı, kızları Jeanne(ölm. 1334), 1329'da Savua müddeîsi=Duc Jean III de Bretagne(ölm. 1341), izd.1329=5, çocuksuz.- 18. Kont'un kardeşi ve halefi(16. Kont'un 17. Kont gibi ilk eşinden):

19) Aimone(Fr. Aymon) le Pacifique=Sâkin(1291-1343=52)(1329-1343=14), vel. 1323-1329=6, Baugé ve Bresse baronu 1322=Yolande(ölm. 1342), izd. 1330=12, Montferrat markisi Théodore Paléologue I kızı. Kızları: Blanche(1336-1385=49)=Galeazzo II Visconti, Milano baronu(ölm. 1378), izd. 1350=28, yş. 14-42. 19. Kont'un oğlu ve halefi:

20) Amedeo VI(Fr. Amédée) le Comte Vert=Yeşil Kont(1334-1383=49)(1343-1383=40), vel. 1334-1343=9, 1348'de Dauphinée'yi kaybetti, 1343-48'de halasının oğlu Cenevre kontu Amédée III'ün niyâbetinde=Bonne(ölm. 1403), izd. 1355=28, nâibe 1391-1400=9, Duc Pierre I de Bourbon kızı ve Godefroi de Brabant'dan dul. 20. Kont'un oğlu ve halefi:

21) Amedeo VII de Comte Roux(Rouge)(İt. Conte Russo)=Kızıl Kont(1360-1391=31)(1383-1391=8), ilâveten 1388'de Nice kontu=Bonne(ölm. 1435), izd. 13-77=14, zevcinden sn. 44 yıl yaşadı, Duc Jean Ier de Berry(Capet-Valois) kızı(=2. Comte Bernard VII d'Armagnac, izd.1393, 2 yıl sn.). Kızları: Bonne(1388-1432=44) Louis de Savoie(ölm. 1418), izd. 1403=15, 6. ve sonuncu Savoie-Piemonte kontu(yk. bk.), titüler Ahaya ve Mora prensi, çocuksuz.- Jeanne(1392-1460=68), posthume=Marquis Jean-Jacques de Montferrat, Comte d'Aquasana(ölm. 1445), izd. 1411=34, yş. 19-53, Marquis Théodore II Paléologue oğlu.- 21. Kont'un oğlu ve halefi:

22) Amedeo VIII le Pacifique=Sâkin(1383-1451=68)(kont 1391-1417=26 + dük 1417-1434=17=43)(Papa ol. Felix V 1439-1449=10), hal' edilip kardinal ol. öldü, 19.2.1417'de İmparator, Savoie kontunun unvânını duka ol. yükseltti, bu sûretle 1. Savoie dukası oldu. Piemonte dukası 1418, Genevre(Genevois) kontu 1401, vel. 1383-1391=8, 1434'te dukalığı oğluna bırakıp râhib oldu. =Marie(ölm. 1422), izd. 1393=29, Burgonya dukası(Capet-Valois) Philippe II le Hardi kızı. Çocukları: Amedeo(ölm. 1431), Ahaya prensi 1424.- Marie(ölm. 1458)=Filipo Maria Visconti, milano dukası(ölm. 1447), izd. 1427=20, çocuksuz.- Marguerite(1420?-1479=59?)=1. Louis(Luigi) III d'Anjou(1403-1434=31), izd. 1431=3, yş. 11?-14?, zevcinden 17 yş. kç.?, Taranto dukası ve titüler Napoli kralı, çocuksuz, =2. Ludwig IV(ölm. 1449), izd. 1444=5(13 yıl sn.), yş. 24?-29?, Ren kont-elektör palateni, =3. Ulrik V(ölm. 1482), izd. 1453(4 yıl sn.)=26, yş. 33?-59?, Vürtenberg kontu. 22. Kont ve 1. Duka'nın oğlu ve halefi:

23) Luigi I(Fr. Louis) Lodovico(1403-1465=62)(duka 1434-1465=31), vel. 1403-1434=31, Piemonte prensi 1424-34, 18.6.1462'de Kıbrıs, Kudüs ve Kilikya Ermenî krallıkları titüler kralı=Anne de Lusignan(ölm. 1462), izd. 1433=29, Kıbrıs kralı ve titüler Kilikya kralı Jean I kızı.- Çocukları: Charlotte (1442-1483=41), Fransa kraliçesi 1461-1483=22 = Louis XI(1423-1483=60), izd.(2) 1457=26, yş. 15-41, zevcinden 19 yş.kç., Fransa kralı 1461-1483=22, dauphin 1423-1461=38, çocukları için bk. Capet-Valois.- Janus(ölm. 1491), Faucigny ve Genève kontu=Hélène de Luxembourg(ölm. 1488), izd. 1466=22, Comte Louis de Saint-Paul kızı, =2. Madeleine de Brosse, Comte Jean de Penthièvre kızı, ilk eşinden: Louise(1467-1530=63)=1. Louis de Savoie, aş.bk., =2. François de Luxembourg, Martigues vikontu.- Louis(1436-1482=46), Cenevre kontu, eşi dolayısıyle Kıbrıs kralı 1459-82= Charlotte de Lusignan(1442-1487=45), izd. 1459=23, yş. 17-40, zevcinden 6 yş.kc., Kıbrıs hükümrân kraliçesi 1458-60=2, vel. 1442-58=16, 1. derece kuzen, Kıbrıs kralı Janus III kızı.-Bonne(İt.Bona)(ölm. 1485), düşes 1461-1476 + 1476-1479=Galeazzo-Maria Sforza(1444-1476=32), Milano dukası 1466-1476=10, izd. 1468=8, çocukları için bk. Sforza.- Agnès(ölm. 1508)=François d'Orléans, izd. 1466, Dunois kontu ve Normandiya eyâlet v.- Marie(ölm. 1475)=Louis de Lexembourg(ölm. 1475), izd. 1466=9, Saint-Paul kontu ve Fransa connétable'i.- François(Francesco), Auch başpiskoposu 1483, Cenevre piskoposu 1484-90, gayri meşrû oğlu Jean-François, Cenevre piskoposu 1513-1522.- Pierre(Pietro)(1440-1458=18), Cenevre piskoposu 1452-4, Tarentaise başpiskoposu 1454-8; Jean-Louis(Gian Luigi), Maurienne piskoposu 1451, Tarentaise başpiskoposu 1458, Cenevre piskoposu 1459-1482=23.- Jacques(Giacomo)(ölm. 1486), Romont kontu= Marie de Luxembourg, izd. 1460=26, Comte Pierre II de Saint-Paul kızı, =2. François de Bourbon, Vendôme kontu.- No. 28(Filipo II), aş.bk.- 23'ün by.oğlu ve halefi olan 3. duka:

24) Amedeo IX le Bienheureux=Kutlu(1435-1472=37)(1465-1472=7), vel. 1451-1465=14=Yolande(ölm. 1478), izd. 1452=20, Fransa kralı Charles VII kızı, nâibe 1472-1478, büyükbabasının amca oğlunun torununun oğlu. Çocukları: Anne(1453-1480=27)=Federico IV(1452-1504=52), izd.(1) 1478=2, yş. 25-27, zevcinden 1 yş.by., Napoli kralı(Aragon hânedânı) 1496-1501=5, daha önce Taranto prensi, oğulları için bk. Napoli.- Marie(Maria)(ölm. 1500)=Philip v. Hochberg, Neufchatel kontu, izd. 1480.- Louise(Luisa)(1461-1503=42), Lozan'da râhibe.- Jacques-Louis(Giacomo Luigi)(ölm.

1485), Gex markisi, çocuksuz= Louise de Savoie, Cenevre kontu Janus de Savoie(yk.bk.) kızı.- 25) Filibento I(Fr. Philibert) le Chasseur=Avcı(1454-1482=28)(1465-1482=17), vel. 1472-1482=10, niyâbet altında 1472-1478=6 = Blanche-Marie(Bianca Maria)(ölm. 1510), izd. 1474=8, Galeas Maria Sforza(Milano dukası) kızı(=2. Maximilien I, Almanya imparatoru, izd.1494(12 yıl sn.)=16, imparator 1493-1519=26).- 25'in kardeşi ve halefi: 26) Carlo I(Fr.Charles) le Guerrier=Muhârib(1456-1490=34)(1482-1490=8), vel.1472-1482=10, 1488'de Saluces markisi, 1487'de Kıbrıs ve Kudüs titüler kralı(halasının yerine), Sultân Cem'le görüşerek şahsî dostluk kurdu = Blanche(İt.Bianca)(ölm.1509), izd.1485=5, düşes 1485-90+1490-96, nâibe 1490-96, Marquis Guillaume VII de Montferrat kızı, oğulları: 27) Carlo(Charles) II Giovanni Amedeo(Charles-Amédé)(1489-1496=7)(1490'da bir kaç ay), vel.1489-90, niyâbet altında(annesi). Carlo II'nin kızkardeşi: Yolande-Louise(Yolanda Luisa)(1487-1500=13)=Filiberto II, bk.aş.no.29.

28) Filippo(Philippe) II sans Terre=Yurdsuz(1438-1497=59)(1496-1497=1), vel.1482-1489 + 1489-1496=14, Luigi I'in(no.23) kç.oğlu, küçük-yeğeninin(yeğeninin oğlunun) yerine tahta geçti, 1463-65'de mahbûs =1. Marguerite(ölm.1483), izd.1472=11, Duc Charles Ier de Bourbon et d'Auvergne kızı, =2. Claude(Claudine)(ölm.1513), izd.1485(2 yıl sn.)=12. Çocukları: Louise(2'den)(1476-1531=55), Fransa kralının annesi(ana-kraliçe unvânı yok) 1515-1531=16, =Charles d'Orléans(Capet-Valois), Comte d'Angoulême(1459-1496), izd.1488=8, yş.12-20, zevcinden 17 yş.kç., çocukları için bk.Fransa, Kral François I annesi, oğlu Fransa Kralı, Charles-Quint'e esir düşünce Kaanûnî Sultân Süleymân'a mektup ve elçi gönderip oğlunun kurtarılmasını isteyen prenses.- Philiberte(Filiberta)(1498-1524=26)(2'den), posthume=Guilio Medici, Floransa senyörü(1478-1516=38), izd.1515=1, yş.25-26, zevcinden 20 yş.kç., çocuksuz.- Philippe (1490-1533=43)(2'den), Cenevre piskoposu 1495(5 yaşında), Nemours(Fransa) dukası, 1651'de son dukanın ölümüyle sönen Fransa'nın Nemours dukaları dalının atası.- 29) Filiberto(Philibert) II le Beau=Güzel(1'den)(1480-1504=24)(1497-1504=7), vel.1496-1497=1, çocuksuz, =1. Yolande-Louise de Savoie(1487-1500=13), izd.1496=4, yş.9-13, zevcinden 7 yş.kç., babasının amca oğlu (yk.bk.), =2. Arşidüşes Marguerite(1480-1530=50), izd.1501(ertesi yıl)=3, yş.21-24, zevci ile ayni yaşda, Holanda nâibesi 1507-1530=23, İmp.Maxililien I kızı, Infante Juan'dan dul(İspanya kralı Katolik Fernando oğlu), her iki izdivâcından çocuksuz.

Son Nemours Dukası 1651'de ölen ve ayni zamanda Aumale dukası olan Charles-Amédée=Elisabeth(Vendôme dukası César de Bourbon kızı) izdivâcından: Marie-Jeanne(İt.Maria Giovanna Battista)(1644-1724=80)=Carlo Emanuele II, Savoie dukası 1638-1675, izd.(2) 1665, aş.bk.

30) Carlo(Charles) III le Bon=İyi(1486-1553=67)(1504-1553=49, gerçekte Savoie, 1535-1559=24 yıl müddetle Fransa işğâlinde), vel.1496-1504=8, ağabeyi Philibert II(no.29) yerine tahta geçti, 1538'den îtilâveten Tendre(Asti) kontu ve Oneglia prensi, Filippo II'nin 2. eşinden oğlu. =Beatrice(ölm.1538), izd.1521=17, Portesiz kralı Manuel kızı, Infanta. Oğlu ve halefi:

31) Emanuele Filiberto I(1528-1580=52)(1553-1580=27), vel.1528-1553=25, 1579'da Vâdisseyl üzerine Portesiz tahtına müddeî. = Marguerite de Valois (1523-

1574=51), izd.1559=15, yş.26-51, zevcinden 5 yş.by., Fransa kralı François I kızı. Oğlu ve halefi:

32) Carlo Emanuele I il Grande=By.(1562-1639=68)(1580-1630=50), vel.1562-1580=18, şâir, 1562'de Rivoli'yi alıp Fransa'ya Bresse, Bugay, Gex ve Valromey kontluklarını verdi. =Infanta ve Arşidüşes Caterine Micaela(1567-1597=30), izd.1585=12, yş.18-30, zevcinden 5 yş.kç., 1. derecede kuzen, İspanya kralı Felipe II'nin 3. eşi Elisabeth'den(Fransa kralı Henri II kızı) olma kızı. Çocukları: No.33 Vittorio Amedeo I, aş.bk.(1587-1637).- Filippo Emanuele(1586-1605=19), vel.1586-1605=19.- Filiberto Emanuele(1588-1624=36), Oneille prensi, Sicilya kral nâibi, İspanya büyükamirali, evlenmedi.- Maurizio(1593-1657=64), kardinal 1607-1642=35, =Ludovica(1629-1692=63), izd.1642=15, yş.13-28, zevcinden 36 yş.kç., ağabeyi Vittorio Amedeo I'in kızı(öz amcası ile evlenmiş oluyor).- Marguerita(1589-1655=66), Portesiz kral nâibesi 1637-1640 = Francesco IV Gonzaga(1586-1612=26), izd.1608=4, yş.19-23, zevcinden 3 yş.kç., Mantova dukası, Duka Vincenzo I=2. Eleonora de'Medici oğlu(1 oğul, 2 kızları oldu, bk.Gonzaga).- Isabella(1591-1626=35)=Alfonso III d'Este(1591-1644=53), izd.1608=18, yş.17-35, zevci ile ayni yaşda, Modena dukası, Duka Cesare d'Este=Viriginia de'Medici oğlu(3 oğul, 2 kızları oldu, bk.Este).- Maria(Apollonia(1594-1656=62), evlenmedi.- Francesca Caterine Beatrice(1595-1640=45), evlenmedi.- Tommaso(1596-1656=60), Carignan dalının atası, aş.bk.

33) Vittorio Amedeo I (1587-1637=50)(1630-1637=7), vel.1605-1630=25 (ölen ağabeyinin yerine), =Cristina Maria (Fr.Marie Christine) "Madama Reale" (1606-1663=57), izd.1619=18, yş.13-31, zevcinden 19 yş.kç., Fransa kralı Henri IV (Bourbon)'ün 2. kızı, çocukları: Luigi Amedeo (1622-1628=6).- 34) Francesco Gianto (1632-1638=6)(1637-1638=1), vel.1632-1637=5, annesinin niyâbetinde.- Carlo Emanuele II (1634-1675=41), bk.aş.no.35.- Ludovica (1629-1692=63) = amcası Maurizio (yk.bk.)(1593-1657=64), izd.1642=15, yş.13-28, zevcinden 36 yş.kç., zevcinden sn.35 yıl yaşadı, çocuksuz.- Margherita (1635-1663=28)=Ranuccio II Farnese (1630-1694=64), izd.(1) 1660=3, yş.25-28, zevcinden 5 yş.kç., Parma dukası, Dük Odoardo I=Margherita de'Medici oğlu.- Adelaide Enrichetta (1636-1676=40)=Ferdinand Maria (1636-1679=43), izd.1651=25, yş.15-40, zevci ile ayni yaşda, Bavyera elektörü, Elektör Maximilian I=Arşidüşes Maria Anna oğlu(2 oğul ve 2 kızları oldu(bk.Bavyera) ki kızlarından Marie Anne(ölm.1690)=Le Grand Dauphin(ölm.1712), izd.1680=10, Fransa kralı 14. Louis'nin oğlu ve velîahdi).- Caterine(1636-1637=1), yukarıdaki prs.ile ikiz.

35) Carlo Emanuele II(1634-1675=41)(1638-1675=37), vel.1637-1638=1(ağabeyi için), annesinin niyâbetinde 1638-1648=10, dayısı Fransa kralı 13. Louis kendisine Altesse Royal(kraliyyet prensi) unvânını verdi. =1. Françoise "Mlle de Valois"(1648-1664=16), izd.1663=1, yş.15-16, zevcinden 14 yş.kç., 1. kuzen, Orléans dukası Gaston de Bourbon'un 4. kızı, çocuksuz, Fransa kralı 14. Louis bu Carlo Emanuele'nin dayısının oğlu olmaktadır, =2. Jeanne de Nemours(İt.Maria Giovanna Battista) "Madama Reale"(1644-1724=80), izd.1665=10, yş.21-31, zevcinden 10 yş.kç.(ertesi yıl), nâibe 1675-1684=9, Nemours dukası(Fransa) Charles Amédée de Savoie=Elisabeth(Vendôme dukası César de Bourbon kızı)'in by.kızları, son Nemours-Aumale dukasının kızkardeşi(yk.bk.), oğulları: Vittorio Amedeo II(no.36), aş.bk.- Dük Carlo Emanuele

II'nin gayri meşrû çocukları: Carlo di Savoia, Sales kontu(ölm.1707), annesi meçhul.- Maria Giovanna di Treceson, Cavour markizi adlı metresinden: Don Giuseppe di Trecesson(ölm. 1736?), Cristina di Savoini(ölm.1730)(=Carlo Ferero Fieschi, Masserano prensi 1663-1720=57, izd.1686=34, çocukları oldu), Luisa Adelaide di Savoia(ölm.1701, râhibe); Kont Carlo della Lanze'nin eşi Kontes Gabriella di Mesmes di Marolles adlı metresinden: Francesco Agostino(1668-1749=81), Lanze ve Vinovo kontu=Barbara Piossasco di Piobesi, bu izdivacdan: Kont Soluzzo di Verzuolo ile evlenen bir kontes, ve: Kardinal Vittorio Amedeo delle Lanze(ölm.1784).

Sardunya Kralları

36) Vittorio Amedeo II Francesco(1666-1732=66), 15. Savoie dukası 1675-1730=55 + Sicilya kralı 22.9.1713-2.8.1718 + 1. Sardunya kralı (Piemonte prensliği dâhil) 9.5(24.8.) 1720-1730=10, annesinin niyâbeti 1675-1684=9, 1730'da oğlu lehine tahttan ferâgat etti. =Anna Maria (Fr.Anne Marie) "Mlle de Valois" (1669-1728=59), izd.1684=44, yş.15-59, zevcinden 3 yş.kç., 2. derecede kuzen, Duc Philippe Ier d'Orléans (Bourbon)'ın 3. kızı. Çocukları: Emanuele (1697 ayni gün öldü).- Vittorio Amedeo (1699-1715=16), vel.1699-1715=16, Piemonte prensi.- Carlo Emanuele III (1701-1773), kr.aş.no.37.- 1709'da ölü doğan bir Pr.- Maria Adelaide(1685-1712=27)=Louis (1682-1712=30), izd.1697=15, yş.12-27, zevcinden 3 yş.kç., 2. derecede kuzen, dauphin (Fransa velîahdi), Burgonya dukası, Büyük Dauphin'in by.oğlu, çocukları için bk.Fransa.- Maria Anna (1687-1690=3).- Maria Luisa (1688-1714=26), İspanya kraliçesi 1701-1714=13, İspanya nâibesi 1701-1703=2 =Felipe V (1683-1746=63), izd.1701-1714=13(ilk eşi), yş.13-26, zevcinden 5 yş.kç., İspanya kralı 1700-1746=46, Büyük Dauphin'in 2. oğlu ve yukarıdaki Prs.Maria Adelaide ile evlenen Dauphin Louis'nin 1 yş.kç.kardeşi, çocukları için bk.İspanya.- 1690'da ayni gün ölen bir Prs.- 1691'de ayni gün ölen bir Prs.- Kral Vittorio Amedeo=2. Anna Teresa(1678-1769=91), izd.1729=3, yş.51-54, zevcinden 12 yş.kç., Spigno markizi, Cumiana kontu ve San Tommaso markisi Francesco Canali kızı, San Sebastian kontu Ignatio Novarina'dan dul.- Kral'ın metresi: Jeanne Baptiste(Paris 1670-Paris 1736=66), 2. Luynes dukası Louis Charles d'Albert ile 2. eşi Anne(Montbazon dukası Hercule de Rohan kızı) kızı, Verrua Kontu'nun eşi, bu ilişkiden doğan çocuklar: Vittorio(doğ.1694), 1701'de Susa markisi; Vittoria Francesca(1690-1766=76), "Madamigella di Susa" (Fr.Marquise de Suze) babası Kral resmen kızı ol. tanıyıp meşrûlaştırdı. =Vittorio Amedeo(I) di Savoia, Carignan prensi(1690-1741=51), izd.1714=27, yş.24, 48, zevci ile ayni yaşda, çocukları için aşağıda Savoie/Carignan dalına bk.

37) Carlo Emanuele III(1701-1773=72), 2. Sardunya kralı, 16. Savoie dukası, Piemonte prensi, Aosta dukası 1730-1773=43, vel.ve Aosta dukası 1715(ölen ağabeyinin yerine)-1730=15, Il Grande=Le Grand=Büyük, Sicilya velîahdi 1715-1718=3. =1. Cristina Luigia(1704-1723=19), izd.1722=1, yş.18-19, zevcinden 3 yş.kç., Sulzbach-Neuburg palatin kontu ve Bavyera dukası Theodor'un 5. ve en kç.kızı(annesi: Hessen-Rheinfels-Rothenburg Landgravı Wilhelm'in by. kızı Maria Eleonore Amalie). Bu izdivacdan: Vittori Amedeo, Aosta dukası (1723-1725=2). =2. Polissena (Fr.Polyxène) Cristina(1706-1735=29), izd.1724(ertesi yıl)=11, yş.18-29, zevcinden 5 ş.kç., Hessen-

Rhienfels-Rothenburg Iandgravı Ernst Leopold'ün by.kızı(annesi: Graf Maximilian Karl v.Löwenstein-Wertheim-Rochefort kızı Eleonore Maria Anna), kraliçe 1730-1735=5. =3. Elisabetta(1711-1741=30), izd.1737=4, yş.26-30, zevcinden 10 yş.kç., kraliçe 1737-1741=4, Lorraine ve Bar dukası Léopold Joseph Charles'ın 7. ve en kç.kızı(annesi: Orléans dukası Philippe II de Bourbon kızı Elisabeth Charlotte). 2. evlenmeden çocukları: 1725'de ölü doğan bir bebek.- Vittorio Amedeo III(1726-1796), bk.aş.no.38.- Emanuele Filiberto(1731-1735=4), Aosta dukası.- Carlo(1733'de 5 aylık öldü), Chablais dukası.- Eleonora(1728-1781=53), evlenmedi.- Luisa(1729-1767=38), evlenmedi.- Maria Felicita(1730-1801=71), evlenmedi.- 3. eşinden: Carlo(1738-1745=7), Aosta dukası.- Vittoria(1740-1742=2).- Benedotto(Fr. Benoît)(1741-1808=67), Chablais dukası, çocuksuz = Maria Anna(1757-1824=67), izd.1775=33, yş.18-51, zevcinden 16 yş.kç., Sardunya kralı Vittorio Amedeo III'ün(no.38) 4. kızı(amcası ile evlenmiş oluyor).

38) Vittorio Amedeo III(1726-1796=70), 3. Sardunya kralı 1773-1796=23, vel.1730-1773=43, 1792'de Nice ile Savoie'yı ve 1796'da Piemonte'nin bir kısmını Fransa'ya bırakdı. =Maria Antoinetta(Infanta)(1729-1785=56), izd.1750=35, yş.21-56, zevcinden 3 yş.kç., kraliçe 1773-1785=12, İspanya kralı Felipe V'in kç.kızı, dayı oğlu. Çocukları: Carlo Emanuele IV(1751-1819), 4. kral, bk.aş.no.39.- Amedeo(1754-1755=1), Montferrato dukası.- Vittorio Emanuele I(1759-1724), 5. kral, bk.aş.no.40.- Maurizio(1762-1799=37), Montferrato dukası, 1780'de başkumandan ve orgeneral, evlenmedi.- Carlo Felice(1765-1831), 6. kral, bk.aş.no.41.- Giuseppe(1766-1802=36), Maurienne kontu, Asti kontu 1796, Aosta dukası 1802, evlenmedi.- Carlotta(1752-1753=1).- Giuseppina (Fr.Josephine Louise)(1753-1810=57) = Louis XVIII (1755-1824=69), izd.1771=39, yş.18-57, zevcinden 2 yş.by., çocuksuz, Fransa kralı 1814-1815 + 1815-1824, vel.1774-1781, müddeî 1795-1814+1815.- Maria Teresa (Fr.Marie Thérèse)(1756-1805=49) = Charles X(1757-1836=79), izd.1773=32, yş.17-49, zevcinden 1 yş.by., Fransa kralı 1824-1830=6, vel.1814-1815 + 1815-1824, çocukları için bk.Fransa/Bourbon.- Maria Anna (1757-1824=67) = Benedotto (1741-1808=67), izd.1775=33, yş.18-51, zevcinden 16 yş.kç., amcası (yk.bk.), Chablais dukası ve Savoie prensi, Kral Carlo Emanuele III'ün kç.oğlu, çocuksuz.- Giuseppa (1760-1768=8).- Carolina (1764-1782=18) = Anton I (1755-1836=81), izd. (1) 1781=1, yş.17-18, zevcinden 9 yş.kç., Saksonya kralı 1827-1836=9, vel.1763-1827=64, yeğeninin niyâbeti 1830-1836=6, çocuksuz.

39) Carlo Emanuele IV Ferdinando(1751-1819=68), 4. Sardunya kralı 1796-1802=6, vel.1773-1796=23, 1815'de râhib, çocuksuz, 1792-96'da başkumandan ve orgeneral, kardeşi lehine tahttan ferâgat etti. =Maria Clotilda (1759-1802=43), izd.1775=27, yş.16-43, zevcinden 8 yş.kç., kraliçe 1796-1802=6, 1808'de Papa tar.kanonize edilerek azîze (sainte/santa) oldu. Fransa kralı XV. Louis'nin oğlu ve XVI. Louis'nin babası dauphin Louis'nin(Bourbon) 4. kızı.

40) Vittorio Emanuele I(1759-1824=65), 5. Sardunya kralı 1802-1821=19, vel.1796-1802=6(Aosta dukası), 1814'te Piemonte, Savua ve Nis'i ve 1815'de Cenova'yı Fransa'dan geri aldı(Fransız işğâlinde Kral, 1814'e kadar Sardunya adasına çekildi ve taht şehri Torino 1799-1814 arasında Fransa'da kaldı). Kardeşi lehine tahttan ferâgat etti. =Arşidüşes Maria Teresa(1773-1832=59), izd.1789=35, yş.16-51, zevcinden 14 yş.kç.,

kraliçe 1802-1821=19, Modena dukası Arşidük Ferdinando'nun (Habsburg) by.kızı. Çocukları: Carlo Emanuele (1796-1799=3).- Maria Beatrice (1792-1840=48), 1812'de arşidüşes ve 1814'de Modena düşesi = Francesco IV (1779-1838=67), izd.1812=24, yş.20-44, zevcinden 13 yş.kç., dayısı ile evlenmiş oluyor, Modena dukası 1814-1846=32, çocukları için bk.Habsburg-Modena.- Maria Adelaide (1794-1802=8).- Bir Prs. (1800-1801=1).- Maria Teresa (1803-1879=76), ikiz, Lucca ve Parma düşesi = Carlo II (1799-1883=84), izd.1820=59, yş.17-76, zevcinden 4 yş.kç., çocukları için bk.Bourbon-Parme, Etruria kralı 1803-1807=4, Lucca dukası 1824-1847=23, Parma dukası 1847-1849=2 (hükümrân dukalıklar).- Maria Anna (1803-1884=81), ikiz, Savoie hânedânının ana dalının son kadın ferdi, imparatoriçe 1835-1848=13 (1831'den ît.Macaristanın kraliçesi) = Ferdinand I (1793-1875=82), izd.1831=44, yş.28-72, zevcinden 10 yş.kç., Avusturya imparatoru 1835-1848=13, 1830'dan beri Macaristan kralı, vel.arşidük 1793-1835=42, annesinin amca oğlu, çocuksuz.- Maria Cristina (1812-1836=24), kraliçe 1832-1836=4 = Ferdinando II (1810-1859=49), izd.(1) 1832=4, yş.20-24, zevcinden 2 yş.kç., Sicilyateyn kralı 1830-1859=29, vel.1825-1830=5, Toskana vel.büyük-dukası 1824-1859=35, çocukları için bk.Bourbon-Sicile.

41) Carlo Felice(1765-1831=66), ağabeyinin ferâgati üzerine 6. Sardunya kralı 1821-1831=10, vel.1802-1821=19, Sardunya kralı nâibi 1799-1806 + 1817-1821 = 11, velîahdliğinde Cenevre dukası, Susa markisi 1796, çocuksuz, Savoie hânedânının ana dalının son erkek ferdi ol.1831'de öldü(son kadın ferdi olarak yeğeni Prs. 1884'e kadar yaşadı). =Maria Cristina(1779-1849=70), izd.1807=24, yş.28-52, zevcinden 14 yş.kç., Sicilyateyn kralı Ferdinando I'in 5. kızı.

Savoie-Carignan Hânedânı

Savoie-Carignan(Savoia-Carignano) dalının atası Pr.Tommaso, Carlo Emanuele I'in(no.32) en küçük oğludur(bk.yk.no.32). Hânedâna adını veren ve daha çok Fr.Carignan(Karinyan ok.) diye târih kitaplarında geçen Carignano kasabası, Savua devletinin taht şehri Torino'nun 30 km kadar güneyinde bir kasabanın adıdır ki, hânedânın bu dalı, burası merkez olmak üzere bir prensliği 1630'dan ît.elinde tuttu. Pr.Tommaso'nun annesi, İspanya kralı 2. Felipe'nin kızı, Habsburg arşidüşesi olup bu arşidüşesin annesi de Fransa kralı 2. Henri'nin kızıdır. Bu sûretle Pr.Tommaso'nun, annesinin büyükbabası İmparator-Kral Charles-Quint, annesinin annesinin büyükbabası da Fransa kralı 1. François'dır.

1) Tommaso(Fr.Thomas Français)(1596-1656=60)(1. Carignano prensi(babasının ölümü ve ağabeyinin duka olması üzerine) 1630-1656=26), Soissons(Fransa) kontu 1641, İspanya orgenerali 1634, Fransa orgenerali 1642, Busco markisi, Bucconigi kontu, Villefranche (Villafranca) kontu = Marie (1606-1692=86), izd.1625=31, yş.19-50, zevcinden 10 yş.kç., zevcinden sn.36 yıl yaşadı, Soissons kontu Charles de Bourbon-Condé=Anne de Montafié'nin 2. kızları. Çocukları: Amedeo (1629?-1631?=2?).- Giuseppe Emanuele (1631-1656=25), evlenmedi.- Ferdinando (1632-1637=5).- Cristina (1626'da 6 aylık öldü).- Luigia Cristina (1627-1669=42)=Margraf Ferdinand Maximilian v.Baden-Baden (1625-1669=44), izd.1653=16, yş.26-42, zevcinden 2 yş.kç., çocukları

için bk.Almanya/Baden.- Emanuele Filiberto, 2. Carignano prensi, aş.bk.- Eugenio Maurizio, Savoie-Carignan-Soissons dalının atası(1633-1673):

Eugenio Maurizio(Fr.Eugène Maurice)(1633-1673=40), 1656'da babası ölünce yerine Soissons kontu = 17(kontluk, Paris'in kuzey-kuzey-doğusunda olmakla ve bu Prens'e annesinin babası Bourbon prensinden kalmakla Fransa soyluluğu), Fransa korgenerali 1672(tümgeneral 1658) = Olympia(1638-1708=70), izd. 1657=16, yş.19-35, zevcinden 5 yş.kç., Don Michele Lorenzo(Hieronyma) Mancini=Girolama Mazzarino kızı (Fransa başbakanı Kardinal Mazarin, bu Prs.Olympia'nın dayısıdır, Olympia'nın 4 kızkardeşinden biri olan Anne Marie, Pr.Bourbon-Conti ile evli). Çocukları: Filippo (1659-1693=34), evlenmedi.- Luigi Giulio "Chevalier de Soissons, Chevalier de Savoie" (Fr.Louis Jules)(1660-1683=23), albay, evlenmedi.- Emanuele Filiberto (Fr.Emmanuel Philibert)(1662-1676=14), Dreux kontu(Fransa).- Giovanna (Fr.Marie Jeanne Baptiste) "Mlle de Soissons" (1665-1705=40), evlenmedi.- Luigia Filiberta (Fr.Louise Philiberte) "Mlle de Carignan" (1667-1726=59), evlenmedi.- Francesca (Fr.Françoise) "Mlle de Dreux"(1668-1671=3).- Eugenio(Fr.Le Prince Eugène, Eugène de Savoie, Alm.Fürst Eugen v.Savoy)(1663-1736=73), 1693'te Almanya imparatorluk başkumandanı ve mareşal, çağın büyük askerlerinden biri, Viyana'da ünlü sarayı ve müzesi, Osmanlı'ya karşı 1697 Zenta ve 1716 Petervaradin meydan muhârebelerinde İkinci Mustafa ve Sadrâzam Dâmâd Şehîd Ali Paşa'ya karşı gaalib, evlenmedi.- Luigi Tommaso(Fr.Louis Thomas Amédée)(1657-1702=45), babasının yerine Soissons kontu 1673-1702=29, Almanya mareşali 1695 = Uranie(1655-1717=62), izd.1680=22, yş.25-47, zevcinden 2 yş.by., Korg.François de la Cropte(seigneur de Beauvais)=Comtesse Charlotte Martel de Marennes'in tek kızları. Bu evlenmeden: Luigi Tommaso(1695=10); Maurizio(1690-1710=20); Eugenio(1692-1712=20); 1697'de doğup ölen bir Pr.; Luigia(1686-1736=50), evlenmedi; Anna Vittoria(Fr.Anne Victoire) "Mlle de Soissons"(1683-1763=80)=Herzog Joseph v.Sachsen-Hildburghausen (1702-1787=85), izd.1738, tal.1752=14, yş.55-69, zevcinden 19 yş.by.; Emanuele (Fr.Emmanuel Thomas Amédée)(1687-1729=42), Soissons kontu 1702-1729=27, Almanya mareşali ve başkumandanı, Almanya'nın Anvers v.=Maria Teresa (1694-1772=78), izd.1713=16, yş.19-35, zevcinden 7 yş.kç., zevcinden sn.43 yıl yaşadı, Fürst Johann Adam v.Liechtenstein'ın 5. kızı, oğulları Eugenio (Fr.Eugène)(1714-1734=20), Soissons kontu 1729-1734=5, Troppau dukası, 1729'da Almanya albayı, evlenmedi.

2) Emanuele Filiberto (1628-1709=81)(2. Carignan prensi 1656-1709=53) =Angelica Caterina (1656-1722=66), izd.1684=25, yş.28-53, zevcinden 28 yş.kç., Modena prensi Borso d'Este'nin tek kızı (annesi Ippolita d'Este, bu Ippolita amcası Borso ile evlenip Angelica'yı doğurdu). Çocukları: Tommaso Giuseppe (1696-1715=19); Maria Vittoria (1687-1763=76)=Comte Giuseppe Malabaila di Cercenasco (ölm.1735), izd.1721=14, eşinden sn.28 yıl yaşadı; Isabella "Madamigella di Savigliano" (1688-1767=79)=1. Conte Alfonso Taparelli di Lagnasco, =2. Conte Eugenio Cambiano di Ruffia, =3. Carlo Biandrata di San Giorgio.- No.3.

3) Vittorio Amedeo (I)(1690-1741=51)(3. Carignan prensi 1709-1741=32) =Vittoria Francesca "Madamigella di Susa" (Fr.Marquise de Suze)(1690-1766=76), izd.1714=27, yş.24-51, zevci ile ayni yaşda, zevcinden sn.25 yıl yaşadı, Sardunya kralı

Vittorio Emanuele'nin meşrûlaştırılmış(bâtarde légitimée) kızı. Çocukları: 1715'te ölü doğan bir bebek.- Giuseppe(1716'da 5,5 aylık öldü).- No.4, aş.bk.- Anna Teresa(1717-1745=28)= Pr.Charles de Rohan-Soubise(1715-1787=72), izd.(2) 1741=4, yş.24-28, zevcinden 2 yş.kç.- 1729'da doğup ölen bir Prs.- Pr.Vittorio Amedeo I'in metreslerinden Felicita Para di Marignan'dan çocukları: Giovannino (doğ.1712) ve râhibe Marianna (1714-1769=55).- metreslerinden Lyon'lu Jeanne Elisabeth'den: Vittorio(doğ.1728) ve Amedea "Madamigella de Villafranca" (doğ.1739)=Conte Giuseppe Bigeard di Saint-Maurice.- Metreslerinden Maria Vonzart'dan: Caterina "Madamigella di Villafranca" (doğ.1732)(=Isacco Focard d'Olimpie) ve Amedeo "Cavaliere di Racconigi (1731-1807=76)=Cristina de la Tour Remoules (ölm.1841), izd.1798=9, bu evlenmeden: Carlo(doğ.1800).

4) Luigi Vittorio(1721-1778=57)(4. Carignan prensi 1741-1778=37)= Cristina (1717-1778=61), izd.1740=38, yş.23-61, zevcinden 4 yş.by., Landgraf Ernst Lepolod v.Hessen-Rheinfels-Rothenburg=Grafin Eleonore v.Löwenstein-Wertheim-Rochefort kızı. Çocukları: No.5, aş.bk.- Tommaso(1751-1753=2).- Carlotta(1742-1794=52), evlenmedi.- Polissena(1746-1762=16).- Leopolda (1744-1807=63)=Pr.Giovanni Andrea Doria-Pamfili-Landi(1744-1820=76), izd.1767=40, yş.23-63, zevci ile ayni yaşda, çocukları oldu.- Gabriella (1748-1828=80)=Fürst Ferdinand v.Lobkowicz (1724-1784=60), izd.1769=15, yş.21-36, zevcinden 24 yş.kç., zevcinden sn.44 yıl yaşadı (çocukları oldu), Fürst Philipp v.Lobkowicz=Grafin Wilhelmine v.Althann oğlu.- Maria Teresa (1749-1792=43), "La Princesse de Lamballe", Fransa kraliçesi Marie Antoinette'in çok sâdık arkadaşı, giyotinle îdâm edildi = Louis de Bourbon-Conti-Penthièvre, prince de Lamballe (1747-1768=21), izd.1767=1, yş.18-19, zevcinden 2 yş.kç., Penthièvre dukası Louis Jean de Bourbon-Conti'nin 2. oğlu.- Caterina(1762-1823=61)=Pr.Filippo Giuseppe Francesco, Colonna dukası(1760-1818=58), izd.1780=38, yş.18-56, zevcinden 2 yş.kç., çocukları oldu.- Eugenio(1753-1785=32), conte di Villafranca=Elisabeth Anne (1765-1834=69), izd.1779=6, yş.14-20, zevcinden 12 yş.kç., François Magon de Boisgarin kızı, oğulları Giuseppe, Villafrance (Fr.Villefranche) kontu 1785 (1783-1825=42) "Chevalier de Savoie"=Paola (1785-1829=44), izd.1810=15, yş.25-40, zevcinden 2 yş.kç., 2. Vauguyon dukası Paul François de Quélen de Stuer de Caussade=Antoinette Rosalie (Roquefort kontu Charles Armand de Pons kızı) kızı, kızları: Gabriella (1811-1837=26)=Don Camillo (1803-1873=70), izd.(1) 1827=10, yş.16-26, zevcinden 8 yş.kç., 2. Arsoli prensi (çocukları oldu), 1. Arsoli prensi Camillo Massimiliano Massimo=Prs.Cristina v.Sachsen-Lausitz'in by.oğlu; Maria (1814-1874=60)=Leopoldo (1813-1860=47), izd.1837=23, yş.23-46, zevcinden 1 yş.kç., Syracuse kontu, Sicilyateyn kralı Francesco I'in 4. oğlu, çocukları için bk.İtalya/Sicilyateyn.- Pr.Joseph'in (1783-1825), yk.bk., tek oğlu:

9) Eugenio(1816-1888=76), İtalya oramirali, orgenerali, Toskana eyâlet v., 6. ve 7. ve 8. prenslerden(aş. bk.) sonra 9. Carignano prensi 1834-1888=54, kraliyet prensi 1849, 1859'da kral nâibi = Felicita Crosio(1844-1811=67), morganatik izd.1863=25, yş.19-44. zevcinden 28 yş.kç., Villafranca-Soissons kontesi 1888. 1888'de Fr.Eugenio'nun ölümüyle Carignan prensi unvânı artık İtalya kralı olan kişinin unvanları arasına geçti. Pr.Eugenio'nun nesli *Villafranca-Soissons* kont ve kontesleri unvanlarını taşıdılar ve

prens-prenses sayılmadılar (annelerinin morganatik olması dolayısıyle). Pr.Eugenio'nun çocukları (hepsi ve bunların çocukları İtalya kont ve kontesleri):

Vittorio Emanuele(1876-?).- Anunziata(1878-1887=9).- Maria(1866-?)=General Barone Edoardo Nasi(1860-?), izd.1893, yş.27(2 oğul, 3 kız).- Gabriella(1867-?)=Giulio Marenco(1847-?), izd.1900, yş.33, Conte Alessandro di Moriondo oğlu.- Eugenia(1872-1964=92)=Marchese Giuseppe Gropallo (1868-1943=75), izd.1893=50, yş.21-71, zevcinden 4 yş.kç. (3 oğul, 4 kız).- Eugenio (1880-?) Emanuele Filiberto (1873-1933=60)=Maria Fauda (1875-?), izd.1898, yş.23, zevcinden 2 yş.kç., çocukları(hepsi kont ve kontes): Eugenio (1902)(=Grazia Melardi, izd.1935); Giuseppe (1904); Emanuele (1909); Umberto (1912); Vittorio (1913)(=Dori Apollonio, izd.1936); Manuela (1899=Giovanni Drugman, izd.1931, yş.32, çocukları var); Maria (1906=Ambrogio De Vigili, izd.1931, yş.25, çocukları var; Gabriella(1907=Francesco Muscolino, izd.1935, yş.28, çocukları var).

5) Vittorio Amedeo (II)(1743-1780=37), 5. Carignano prensi 1778-1780=2=Guiseppina (Fr.Joséphine)(1753-1797=44), izd.1768=12, yş.15-27, zevcinden 10 yş.kç., Lambesc prensi, Brionne kontu Louis III de Lorraine=Louise de Rohan-Montauban kızı. Oğulları:

6) Carlo Emanuele (1770-1800=30), 6. Carignano prensi 1780-1800=20=Maria (1779-1851=70), izd.1797=3, yş.18-21, zevcinden 9 yş.kç. (=2. Prince Jules de Montléard (ölm.1865), izd.1816(16 yıl sn.)= 35, yş.37-72), Courland dukası Fürst Karl v.Sachsen'in tek kızı. Kızı: Elisabetta (1800-1856=56), arşidüşes 1820=Arşidük Rainer (1783-1853=70), izd.1820=33, yş.20-53, zevcinden 17 yş.kç., Avusturya mareşali, Lombardiya-Venedik kral nâibi, çoukları için bk.Habsburg.- 6. prens Carlo Emanuele'nin tek oğlu Carlo Alberto (bk.aş.no.42), 7. Sardunya kralı oldu. Bu sûretle 1831'de krallık, Savoie hânedânının ana dalının erkek tarafından sönmesi üzerine, yan dalı olan Carignano'lara geçti. Kral Carlo Alberto, 1831'de kral oluncaya kadar 1800-1821=21 yıl müddetle 7. Carignano prensi oldu. 1821-1834=13 yıl müddetle bu titri oğlu Kral Vittorio Emanuele'ye bıraktı. 1834'te bu kral, Carignano prensi titrinden vaz geçerek, yukarıda 9. prens ol.görülen Pr.Eugenio'ya bıraktı. Onun 1888'de ölümü ile titr, tekrâr İtalya krallarına geçti.

Savoia-Carignano Dalından Sardunya Kralları

42) Carlo Alberto il Magnanimo(=Âlîcenâb)(1798-1849=51), 7. Sardunya kralı 1831-1849=18, Savoia dukası unvânıyle vel.1821-1831=10, 7. Carignano prensi 1800-1821(unvân oğluna geçdi), ölümünden 4 ay önce oğlu lehine tahttan ferâgat etti. 1829'da Sardunya adasına kral nâibi oldu, 1831'e kadar yönetti. 1884'de anayasa îlân ederek meşrûtî monarşiye geçti. =Arşidüşes Maria Teresa(1801-1855=54), kraliçe 1831-1849=18 + 1849-1855=6 = 24, izd.1817=32, yş.16-48, zevcinden 3 yş.kç., Toskana büyük-dukası Arşidük Ferdinando III kızı. Çocukları: Kral Vittorio Emanuele II, aş.bk.- Maria Cristina(1826-1827=1).- Ferdinando(1822-1855=33), Cenova dukası 1831, oramiral=Elisabetta(1830-1912=82), izd.1850=5, yş.20-25, zevcinden 8 yş.kç.(=2. Marki Niccolo Rapallo, ölm.1882, izd.1856(ertesi yıl)=26, yş.26-52, bu eşinin ölümünden sn.30 yıl yaşadı), Saksonya kralı Johann I'in 2. kızı.

Pr.Ferdinando kızı: Margherita(1851-1926=75), İtalya kraliçesi 1878-1900=22 + 1900-1926=26 = 48 = Umberto I(1844-1900=56), izd.1868=32, yş.17-49, zevcinden 7 yş.kç., amcasının oğlu, İtalya kralı 1878-1900=22, vel.1849-1878=29, çocukları için aş.bk.

Pr.Ferdinando oğlu: Tommaso(1854-1931=77), babasının yerine Cenova dukası 1853-1931=76, oramiral, senatör, kral nâibi 1915-1918=Elisabetta(1863-1924=61), izd. 1883=41, yş. 20-61, zevcinden 9 yş. kç., Fürst Adalbert v.Bayern kızı. Çoçukları: Ferdinando (1884-1963=79), babasının yerine 3. Cenova dukası 1931-1963=32, koramiral=Luisa (1899), izd. 1938, izd. müd.25, yş.39-64, zevcinden 15 yş.kç. (1980'lerde hayatta), Conte Carlo Gandolfi di Ricaldone do Borghetto=Elena Cavalli kızı, çocuksuz.- Filiberto(1895-1980'ler), ağabeyinin yerine 4. Cenevo dukası 1963, Pistoia dukası 1904-1963, orgeneral, senatör=Lydia(1905-1977=72), izd.1928=49, yş.23-72, zevcinden 10 yş.kç., çocuksuz, 9. Arenberg dukası ve 15. Aerschot dukası Engelbert=Prs.Hedwige de Ligne kızı.-Adalberto (1898-1980'ler), orgeneral, senatör, Bergamo dukası 1904, evlenmedi.- Eugenio (1906-1980'ler), senatör, Ancona dukası 1906=Lucia(1908), izd.1938, yş.30, zevcinden 2 yş.kç., Kalabriya dukası ve Sicilyateyn prensi Ferdinando (Bourbon-Sicile) kızı, kızları Isabella (1943)=Kont Alberto Frioli (1943), izd.1971, yş.28, zevci ile ayni yaşda, Kont Guido Frioli=Vittoria Fabbi oğlu, çocukları: Vittorio 1972, Carlo 1974 ve Maris (1973'de doğup ayni yıl öldü).- Bona Margherita (1896-1971=75)=Fürst Konrad v.Bayern (1883-1969=86), izd.1921=48, yş.25-73, zevcinden 13 yş.kç., Pr.Leopold'ün kç.oğlu, çocukları için bk.Bavyera.- Adelaide (1904-1980'ler)=5. Arsoli prensi Don Leone Massimo (1896-1980'ler), izd.1935, yş.31, zevcinden 8 yş.kç., 4. pr.Don Camillo=Donna Maria dei Principi Brancacio'nun by.oğulları, bu evlenmeden doğan Arsoli (Massimo) prens ve prensesleri: Filippo (1938)=Maria Capparella (1942), izd.1962, yş.20, zevcinden 4 yş.kç. (çocukları Fabrizio 1963 ve Barbara 1965); Ferdinando (1940); Carlo (1942); Francesco (1946); Isabella (1936)=Conte Don Francesco Gabrielli di Carpegna (1924), izd.1964, yş.28, zevcinden 12 yş.kç., Pr.Don Ulderico di Carpegna Falconieri Gabrielli=Donna Anna dei Duchi del Galdo oğlu (çocukları Pr.Antonio 1965, Pr.Giovanni 1966 ve Prs. Maria 1944=Giuseppe Paracciani, izd.1972, yş.28).

İtalya Kralları

43) Vittorio Emanuele II(1820-1878=58), 8. ve sonuncu Sardunya kralı 1849-1861=12 + 1. İtalya kralı 17.3.1861 - 9.1.1878 = 16, 9, 23 = 29, vel.1831-1849=18, 8. Carignan prensi 1821-1834=13 (kuzeni adına ferâgat etti), Dizbağı Nişânı 1855, taht şehirleri: 1861'e kadar Torino, 1861-1871'de Floransa, 2.7.1871'den ît.Roma. 1860'da Savua ve Nis'i Fransa'ya bıraktı (bu iki bölge 24.5.1796-20.5.1814'de Fransa'ya geçmiş. Kral, Sardunya adasına çekilmiş, 1814'te Torino'ya dönmüştü). Venedik 3.10.1866'da Avusturya'dan ve Roma (Orta İtalya) 9.10.1870'te Papa'dan alınarak İtalya birliği gerçekleşti. Piemonte prensi 1831, Savua dukası 1844. =1. Arşidüşes Adelaide (1822-1855=33), izd.1842=13, yş.20-33, zevcinden 2 yş.kç., 1. derecede kuzeni, kraliçe 1849-1855=6, Arşidük Rainer=Prs.Elisabetta di Savoia-Carignano'nun kç.kızları. =2. Rosa

(1833-1885=52), morg.izd.1869=8, yş.33-41, zevcinden 13 yş.kç.(kraliçenin ölümünden 14 yıl sn.evlendi), Mirafiori ve Fontanafredda kontesi 1859, Giovanni Vercellana kızı.

Kralın morganatik eşinden bir oğlu ve bir kızı oldu ve kendilerine kont ve markiz dendi: Emanuele Guerrieri, Miafiori ve Fontanafredda kontu 1885 (1851-1894=43)=Bianca (ölm.1942, 90'lık), izd.1873, Conte Enrico de Larderel di Montecerboli (senatör)=Annicie d'Antry kızı, bu evlenmeden: Kont (1894) Vittorio (1873-1896=23), evlenmedi ve Kont (1896) Gastone (1878-1943=65), senatör=Margherita (1878-1974=96), izd.1900=43, yş.22-65, zevci ile ayni yaşda, mv.Cavalieri Luigi Boassa kızı, bu evlenmeden: Vittoria (1901-1970=69)= Marchese Melchior Gromis, conte di Trana (1894-?), izd.1925, yş.24, zevcinden 7 yş.kç., Marchese Carlox=Giovanna Voli'nin oğlu (4 oğul, 2 kız).- Kontes (evlenince ilâveten Markiz) Vittoria Guerrieri (1848-1905=57)=1. Marchese Giacomo Spanola (1828-1872=44), izd.1868=4, yş.20-24, zevcinden 20 yş.kç., Marchese Giovanni=Isabella Grimaldi oğlu (2 oğul, 1 kız), =2. Marchese Luigi Spinola (1825?), ilk eşinin ağabeyi, izd.1875 (3 yıl sn.), yş.27 (1 kız), =3. Simone.

Vittorio Emanuele II'nin kızları: Clotilde (1843-1911=68)=Napoléon (1822-1891=69), izd.1859=32, yş.16-50, zevcinden 21 yş.kç., çocukları için bk.Fransa/ Bonaparte, korgeneral, Cezâyir nâzırı, senatör (1849'da mv.), Fransa imparatorluk velîahdi 1852-1856=4, imparatorluk hânedânı şefi 1879-1891=12, Vestfalya kralı Jéerôme Bonaparte'ın (İmp.Napoléon'un kardeşi) oğlu. - Maria Pia (1847-1911=64), Portekiz kraliçesi 1862-1889=27 + 1889-1908=19 + 1908-1910=2 = 48 = Luiz I (1838-1889=28), izd.1862=27, yş.15-42, zevcinden 9 yş.kç., Portekiz kralı 1861-1889= 28, vel.1853-1861=8, çocukları için bk. Portekiz.

Kral Vittorio Emanuele II'nin oğulları: Kral Umberto I (1844-1900), aş.bk.- Oddone (1846-1866=20), Montferrato dukası, evlenmedi.- Carlo (1851-1854=3), Chiablese dukası.- Pr. (1852'de ayni gün öldü).- Vittorio (1855'de 4 aylık öldü), Genevese (Cenevre) dukası.- Amedeo (1845-1890=45), 1. Aosta dukası 1845-1890, İspanya kralı 4.12.1870-11.2.1873=2, 2, 8, ferâgat etti (Amedeo I). =1. Maria Vittoria (1847-1876=29), İspanya kraliçesi 1870-1873=3, izd.1867=9, yş.20-29, zevcinden 2 yş.kç., Principe Carlo dal Pozzo della Cisterna e di Belriguardo=Comtesse Louise de Mérode kızı, =2. Maria Letizia (1866-1926=60), izd.1888=2, yş.22-24, zevcinden 21 yş.kç., dayısı ile evlenmiş oluyor, Pr.Napoléon Bonaparte=Prs.Clotilde di Savoia (yk.bk.) kızı. Bu 2. evlenmeden: Umberto (1889-1918=29), Salemi kontu, Birinci Cihan Savaşı'nın son günlerinde subay iken cebhede maktûl. Pr.Amedeo'nun (1845-1890)(İspanya kralı) ilk eşinden olan 3 oğlu: Vittorio Emanuele (1870-1933=63), Torino kontu, orgeneral, senatör, evlenmedi; Luigi (1873-1933=60), Abruzzi dukası, senatör, büyükelçi, oramiral, deniz kuvvetleri kumandanı 1915-1917, evlenmedi; Emanuele Filiberto (1869-1931=62), 2. Aosta dukası 1890-1931=41, Pouilles dukası 1870-1890=20, mareşal, senatör, İspanya velîahdi 1870-1873=3, İtalya velîahdi 1900-1904=Hélène (1871-1951=80), izd.1895=36, yş.24-60, zevcinden 2 yş.kç., Fransa Hânedânı şefi Paris Kontu Pr.Philippe d'Orléans'ın 2. kızı (=2. Alb.Otto Campini, izd.1936(5 yıl sn.), yş.65). Bu evlenmeden doğan 2 prens: 1) Amedeo (1898-1942=44), 3. Aosta dukası 1931-1942=5 = Anne (İt.Anna)(doğ.1906), izd.1927=15, yş.21-36,

zevcinden 8 yş.kç., hala oğlu, Fransa Hânedânı şefi Guise Dukası Jean d'Orléans kızı, 2 kızları: Margherita (1930), arşidüşes 1953=Arşidük Robert (1915), izd.1953, yş.23, zevcinden 15 yş.kç., vel.1922, İmparator Karl'ın oğlu, çocukları için bk.Habsburg; Maria Cristina (1933)=Casimiro(1938), izd.1967, yş.34, zevcinden 5 yş.by., Sicilyateyn prensi Gabriele'nin kç.oğlu, çocukları için bk.Sicilya. 2) Aimone(1900-1948=48), 4. Aosta dukası (ağabeyinin yerine) 1942-1948=6, Spoleta dukası 1904-1942, koramiral, Tomislav II sanıyle Hırvatistan kralı (Bosna-Hersek prensi ve Dalmaçya voyvodası) 18.5.1941-1944=3=Irene (1904-1974=70), izd.1939=9, yş.35-44, zevcinden 4 yş.kç., Yûnân kralı 1. Konstantin'in 2. kızı, oğulları: Amedeo(1943), 5. Aosta dukası 1948, Cisterna ve Belgiguardo prensi, Voghera markisi, Ponderano kontu= Claude (1943), izd.1964, yş.21, zevci ile ayni yaşda, Fransa Hânedânı şefi Paris kontu Pr.Henri de Bourbon'un 5. kızı, çocukları: Aimone (1967), Apulia dukası; Bianca(1966), Mafalda(1969).

44) Umberto I(1844-katli 1900=56), babasının yerine 2. İtalya kralı 9.1.1878 - 29.7.1900 = 22, 6, 21 vel. (Piemonte prensi) 1849-1878=29, korgeneral 1870, sn.mareşal, Bon = İyi = Margherita (1851-1926=75), kraliçe 1878-1900=22 + 1900-1926 = 48, izd. 1868=32, yş.17-49, zevcinden 7 yş. kç., amcasının oğlu, Cenova dukası Pr.Ferdinando di Savoia'nın tek kızı. Tek çocukları:

45) Vittorio Emanuele III(1869-1947=78), 3. İtalya kralı 29.7.1900 - 9.5.1946 = 45, 9, 11, vel.1878-1900=22, Arnavudluk kralı 16.4.1939, Habeşistân imparatoru 9.5.1936, oğlu lehine ferâgat etti, Dizbağı Nişânı 1891(1940'da İngiltere geri aldı) = Elena(1873-1952=79), kraliçe 1900-1946 + 1946 = 46, izd.1896=51, yş.23-74, zevcinden 4 yş.kç., Karadağ kralı Nikola kızı. 4 kızları:

1) Jolanda Margherita(1091-1980'ler)=Conte Giorgio di Bergolo(1887-1977=90), izd.1923=54, yş.22-77, zevcinden 14 yş.kç., orgeneral, Conte Lorenzo Calvi di Bergolo=Barones Anna San Severino oğlu, çocukları: Umberto(1925'de 6 günlük öldü); Kont Pier Francesco(1933)=Marisa Allasio(1936), sinema starı, izd.1958, yş.22, zevcinden 3 yş.kç., çocukları Kont Carlo Giorgio 1959 ve Kontes Anda 1962; Kontes Maria Ludovica(1924)=Robert Gasche(1918), izd.1949, tal., yş.25, zevcinden 6 yş.kç., çocukları Hubert 1951 ve Yela(Elena) 1955; Kontes Vittoria(1927)=Guglielmo(1919), izd.1947, yş.20, zevcinden 8 yş.kç., Conte Bartolo di Brenzone oğlu, çocukları Agostino 1951, Guariente 1954 ve Emanuela 1948 (=Gregorio Sammartini); Guia (1930)=Carlo (1923), izd.1951, yş.21, zevcinden 7 yş.kç., Benedetto dei Conti di Canossa=Maria dei Marchesi di Canossa oğlu, kızları Maria(1952-1971=19) ve Delfinella(1954).- 2) Mafalda(1902-Nazi kampında katli 1944=42)=Landgraf Philipp v.Hessen(1896-1980'ler), izd.1925=19, yş.23-42, zevcinden 6 yş.kç., Hessen Hânedânı şefi 1940, ikiz, çocukları için bk.Hessen-Kassel.- 3) Giovanna(1907-1980'ler), kraliçe 1932-1943=11 + 1943-1946=3 = 14 = Boris III(1894-1943=49), izd.1930=13, yş.23-36, zevcinden 13 yş.kç., Bulgaristan kralı 1918-1943=25, vel.1894-1918=24, çocukları için bk.Bulgaristan.- 4) Maria(1914)=Luigi(1899-1967=68), izd.1939=28, yş.25-53, zevcinden 15 yş.kç., Parma dukası Roberto oğlu, çocukları için bk.İtalya/Parma(Bourbon-Anjou-Parme).- Vittorio Emanuele'nin tek oğlu ve halefi:

46) Umberto II(1904-Cenevre 1983=79), 4. İtalya kralı 9.5.1946-13.6.1946 = 0, 2, 5, vel.(Piemonte prensi) 1904-1946=42, Hânedân şefi 1946-1983=37, 5.6.1946'dan beri kral nâibi, unvanları: İtalya kralı, Kıbrıs kralı, Kudüs kralı, Ermenistan(Kilikya) kralı, Savoia dukası, şu prensliklerin prensi: Carignano, Piedmont, Oneglia, Poirino, Trino, Carlagnola, Montmellian, Arbin, Francin, Aosta, Chieri, Dronero, Crescentino, Riva di Chierie, Banna, Busca, Bene, Bra; Cenova dukası, Montferrato dukası, Aosta dukası, Chablais dukası, Cenevre dukası, Piacenza dukası, Carignano-Ivoy dukası, Saluzzo markisi, Ivrea markisi, Susa markisi, pek çok kont ve daha aşağı derecede soyluluk unvânı. İtalya'da 1946'da monarşisinin düşmesi ile cumhûriyetin îlânı referandumla oldu. Referandumda 10.718.502 oy(% 45,7) monarşinin devâmı, 12.718.641 oy(% 54.3) cumhûriyet için oy verdi, 1.509.735 geçersiz sayıldı. Referanduma katılma % 89,1 oranında oldu. Geçersiz oylar, gerçekte monarşi lehine verildi. Bir taraftan çok kuvvetlenen İtalya Komünist Partisi(ki Moskova'ya bağlı idi), dîğer taraftan monarşiden hoşlanmayan ve bütün İtalya'yı işgal altında tutan Birleşik Amerika, cumhûriyet lehine oy çıkması için akıl almaz baskılar yaptılar. Serbest bir ortamda cumhûriyet lehine oy çıkmayacağı âşikârdı. 1946'da yakılıp yıkılmış bir İtalya'da bile böyle idi. Kral Vittorio Emanuele III, Mussolini ile işbirliğiyle ithâm edildi. Halbuki Mussolini, ne krala dayanarak iktidâra geldi, ne kralın desteğiyle iktidârını sürdürdü. Meşrûtî bir rejimde kralın devlet yönetimine karışamıyacağı da âşikâr idi. Ancak İtalya Kralı, İspanya Kralı örneği gösterilerek(13. Alfonso), Mussolini'yi protesto edip İtalya'yı terketmemekle suçlandı. İspanya Kralı, çok daha basit bir seçim, bir mahallî seçim netîcesinde komünistlerin kazandığını görünce, ülkeyi terkedip krallığı bırakmıştı. Ama hânedânı, Franco'ya destek verdi. Mussolini de Franco gibi monarşistti. Hitler'in monarşist olmaması ise, Almanya dolayısıyle dünyâ için felâketi çok büyüten bir faktör olmuştur. =Marie José(1906), kraliçe 1946, izd.1930=53, yş.24-77, zevinden 2 yş.kç., Belçika kralı Albert I'in tek kızı. Tek oğulları: 47) Vittorio Emanuele (IV)(12.2.1937), vel.1946, 1983'den beri Hânedân şefi, Napoli prensi = Marina (1935), izd.1971, yş.36, zevcinden 2 yş.by., René Doria=Iris Benvenuti kızı, oğulları: Emanuele Filiberto (22.6.1972), 1983'den beri Hânedân 2. şefi.

Umberto II'nin 3 kızı: 1) Maria Pia(1934)=Alexander(1924), izd.(1) 1955, tal.1967=12, yş.21-33, zevcinden 10 yş.kç., Yugoslavya kral nâibi Pr.Paul oğlu, çocukları için bk.Yugoslavya.- 2) Maria Gabriella(1940)=Robert de Balkany(1931), Romen, izd.1969, yş.29, zevcinden 9 yş.kç., kızları Marie(1972).- 3) Maria Beatrice(1943)=Luis y Dillon(Reyna)(1939), Arjantinli, izd.1970, yş.27, zevcinden 4 yş.kç., çocukları Rafaello Lupo 1970 ve Asaea Beatrice 1973.

Hânedânın başlıca sarayları Roma'da Quirinal, eski taht şehirleri Torino'da Kraliyet Sarayı, Torino yakınlarında Stupinigi'dir.

III

NAPOLİ VE SİCİLYA KRALLIKLARI

Güney İtalya

Güney İtalya târihi, kuzey, hattâ orta İtalya'dan ayrı bir seyir tâkıyb ederek ancak 19. asır ortasında birleşme olmuştur. Sicilya adası, Roma'nın güneyinde kalan güney İtalya'nın mukadderâtına iştirâk etmiştir. Kuzey İtalya ise, Orta ve Batı Avrupa târîhinin seyri içinde yer almıştır. Orta İtalya, Papa'nın devleti olmuştur. Kuzey ve güneyde İtalyanca'nın ayrı lehçeleri konuşulmuştur ve bugün de bir Sicilyalı ile bir Milanolu epey farklı bir dil konuşmaktadır. Güneyde Arab te'sîri üzerine gelen Katalan-İspanyol kültürü ağırdır. Ancak 4. asırdan îtibâren yarımadanın Katolik olması ve bu hüviyetini günümüze kadar muhâfaza etmesi, daha fazla bir dağılmayı engellemiştir. İtalya'nın, Roma Cihan Devleti'nin anayurdu olduğu unutulmamalıdır. Güneyde buna eklenen Bizans kültürü ise asırlarca etki bırakmıştır. Balkanlar'la ilişkiler yoğun olmuştur. Nihâyet 15. asırda Osmanlı ile yüzyüze gelmiştir.

Sicilya'nın, Afrika kıt'ası ile(Tûnus) burun buruna olduğuna, Sâmî-Hâmî bir âleme çok yakın bulunduğuna da işaret etmek gerekir. Nihayet Sicilya, Akdeniz'in en büyük

adasıdır ve Akdeniz'deki adaların kıyas kabûl etmez şekilde en nüfuslusudur. Ada verimli değildir, dağlıktır. Onun için yoğun nüfûsunu, dışarıya taşırmıştır.

476 yılında Batı Roma İmparatorluğu yıkıldıktan bir müddet sonra merkezi Napoli olmak üzere Güney İtalya, Bizans'a geçti. Bizans, bu eyâletini önce genel vâlîlerle, sonra duka unvânı verilen vâlîlerle yönetti. 661'den 1137'ye kadar 476 yıl Napoli'de Bizans'a tâbî dukalar oturdu ki sonuncu Sergius III'dür. Napoli, 30.10.1137'de Normanlar'a geçti (40 dukanın listesi : *Encyclopedia Italiana,* XXIV, 1934, 233-42). Bunlardan bazıları çok uzun müddet dukalık etmişlerdir: Theodosios (695-705= 10), Theodoros (718-729=11), Yorgios I (729-739=10), Gregorios I (739-754=15), Stephanos II (754-766=12), Gregorios II (766-793=27, 6), Antimos (800-817=17,3), Stephanos III (820-831=10,10), Sergios I (839-863=25,3), Athanasios II (877-897=20,3,29), Gregorios IV (897-914=16, 10,10), Loannes III (927-968=42 yıl), Ionnes V (1033-1053=20), Sergios V (1053-1090=37), Sergios VI (1090-1106=16), Sergios VII (1123-1137=14).

Sicilya'ya ise 1061'de Normanlar ayak bastı. 1072'de adada kontluk kurup 25.2.1130'da kral titri aldılar. Bu sûretle Güney İtalya, Napoli ve Sicilya olmak üzere iki krallık tâcı hâline geldi. Bu iki krallık çok defa ayni hükümdarda birleşti. Onun için Sicilyateyn veyâ İki Sicilya Krallığı denmiştir ki, Napoli ve Sicilya krallıklarını bir arada gösteren terimdir.

Sicilya'yı Müslüman Arablar'dan geri almaya Bizans başladı. Fakat Normanlar tamamladı. Bu sûretle Güney İtalya'da Bizans hâkimiyetinin yerini Norman hâkimiyeti aldı. Zâten Ortodoks Bizans'ın Katolik Güney İtalya'da hükümranlığı, iki mezheb biribirinden gittikçe uzaklaştığı için, 1000'li yıllarda yapay bir durum arz etmeye başlamıştı. Güney İtalya, Doğu'dan koptu. Batı'nın bir parçası oldu. Ancak Kuzey ve Güney İtalya halklarının derinlemesine kültürel ve etnografik farkları, günümüzde de devâm ediyor. Sicilya'da kadınlar köylerde bugün de örtünürler, saçlarını örterler, yüzlerini erkeğe göstermiyenler vardır. Cenaze törenleri, kadın ağlayıcılarla, Arablar'ınkine benzer. Kan dâvâları, namus anlayışları, Doğu'ya dönüktür. Bu ayrılığı. Katalon-İspanyol hâkimiyeti büsbütün genişletmiştir.

Roma hâkimiyetinden önce Sicilya, Kartaca hâkimiyetinde idi ve bir Sâmî ülkesi idi. Ancak kıyılarda Yunanlılar, Ârî siteler kurmuşlardı. Roma hâkimiyeti M.Ö. 200'lerde kurulunca, Sâmî tabaka, altta kaldı. Ancak 9. asırda Tûnus'tan gelen Aglebîler, adayı fethedip bir Müslüman Arab devleti kurdular. Sicilya için Müslüman-Hristiyan savaşı asırlar boyu çok sert oldu. Bizans, adayı Arablar'dan geri alamadı. Fakat çok çekişti. 1091'de Normanlar, adayı tamâmen ele geçirip İslâm hâkimiyetine son verdiler. 1194'te ada Almanya İmparatorluğu'na geçerek Norman krallar sona erdi. Ancak sonra Fransız Anjou hânedânı adayı ele geçirdi. Sonra Aragon kralları geldi. Habsburglar, kısa müddet Savua hânedânı adayı yönetti. Sonunda İspanya Bourbonları'nın bir dalı krallığı ele geçirdi ve İtalyan birliğine kadar yönetti.

Napoli, M.Ö. 600'e doğru Neapolis(Yeni Kent) adıyle kurulmuş bir Yunan ticâret iskelesidir. 476'da Roma'dan Lombard krallarına, oradan Bizans'a, oradan Normanlar'a geçti. Sonra kaderi Sicilya krallığı ile birleşti.

Sicilya, 827'den 1091'e kadar 264 yıl Müslüman Arab hâkimiyetindedir (Abbâsîler'e tâbî Aglebîler, 948'den ît.Fâtımîler'e tâbî Kelbîler veyâ Hüseynîler). Sicilya'ya denizden ilk Arab akını 652'de oldu. 700'de Pantelleria adası fethedildi. Sicilya'nın fethi Bizans ile 75 yıl süren bir savaştan sonra tamamlandı. Son Bizans kalesi Taormina 902'de alınarak, Bizans ile Sicilya'nın ilgisi kesildi(Palermo 831 ve Syracusa 878'de fethedildi). Arablar'ın merkezi Mazara limanı, adanın güney-batısındadır ve Tunus'un Bon Burnu'na bakar. Sicilya'dan ilerliyen Arablar, İtalya yarımadasında da Ragusa, Bari, Reggio, Benevento gibi önemli limanları, Ponza ve Ischia ve 870'te Malta ve Gozo adalarını, bu arada Sardunya ve Korsika gibi büyük adaları fethettiler(bk. *Devletler ve Hânedânlar*, I, 213 v.dd.). Pantelleria 863-1149'da Arablar'da kaldı. Büyük Sardunya adası 1015'te fethedildi. Arablar 935'te geçici olarak Cenova'yı(Ceneviz) bile ele geçirdiler. Ostia limanını alıp Roma şehrine dayandılar, fakat şehre girmediler. Pantelleria adasında 16. asırda bile nüfus yarı yarıya Müslüman ve Hristiyan idi.

Kuzey Avrupa'dan gelen Normanlar, Güney İtalya kıyılarını, Sicilya'yı ve Malta, Pantelleria gibi küçük adaları, Arablar'ın yaptığı gibi adım adım ve yıllar süren savaşlarla fethettiler. Arabca konuşan bu adalara İtalyanca zorlukla hâkim olabildi. 1052'de Sicilya'da toprak kazanan Normanlar, 1091'de son Arab kalesini fethettiler. Ancak halk, Müslüman'dı ve Arabca konuşuyordu. 1198-1200'de Müslüman halk ayaklandı ve büyük ihtilâl çıkardı. 1221-5'te ihtilâl tekrarlandı. Normanlar, bunun üzerine, Müslüman halkın çoğunluğunu oluşturan 60.000 Arab'ı adadan çıkarıp önce Lucera, sonra Nocera'ya iskân ettiler. Bunlardan, Sicilya kralı da olan ve mükemmel Arabca konuşan ve yazan Almanya imparatoru Friedrich, ünlü Sarrasin(Müslüman) alaylarını kurdu. 13. asırda Sicilya'da ve İtalya'da Müslüman kalmadı. Asır biterken hepsi tanassur etmişler, Katolik olmuşlar veyâ Kuzey Afrika'ya göçe zorlanmışlardı.

Aversa Kontları ve Capua Prensleri(1030-1160)

Aversa ve Capua, Napoli şehrinin kuzeyinde kasabalardır. Burada kurulan kontluk, ilerideki Napoli krallığının çekirdeğini oluşturur. Hükümdarlar şunlardır(Ferdinand Chalandon, *Histoire de la Domination Normande en Italie et en Sicile*, Paris 1907): 1) Rainolf I, Aversa kontu ve Gaeta dukası 1030-1045=15, 2) Ascletin, yeğeni 1045-1046=1, 3) Raoul(ayni âileden değil) 1046, 4) Rainolf II Trincanocte, 2'nin amca oğlu 1046-1047=1, 5) Hermann, oğlu 1047-1049=2, 6) Guillaume de Bellebouche, niyâbeten, 7) Richard I, 2'nin kardeşi, Aversa kontu 1049-1078=29, 1. Capua prensi 1058-1078=20, Gaeta dukası 1063-1078=15, 8) Jourdain I, oğlu, 1078-1090=12, 1058'den beri babasının ortağı, 9) Richard II, oğlu, 1090-1106=16, 1078'den beri babası ile ortak, 10) Robert I, kardeşi 1106-1120=14, 11) Richard III 1120=2 gün(10'un oğlu), 12) Jourdain II, 10'un kardeşi 1120-1127=7, 13) Robert II de Sorrento, oğlu 1127-1160=33. Bâzı târihler yaklaşıktır. Bunlar Norman asıllı, Fransızca konuşan bir âiledir.

Pulya ve Kalabriya Kontları ve Dukaları

Pulya(Apuglia), İtalyan çizmesinin güney-doğu eyâletidir. Büyük şehri doğuda Adriya Denizi üzerindeki Bari'dir. Çizmenin topuğu, eyâletin güneyini oluşturan ve bu

topuğun en doğu ucunda küçük Otranto liman-kalesi vardır ki, Fâtih ve Kaanûnî devirlerinde iki def'a Osmanlılar'ca işğâl edilmiş, hattâ ilkinde bir Osmanlı sancağı(ili) olmuştur. Kalabriya(İt.Calabria) ise, İtalyan çizmesinin burnu, Apeninler yarımadasının güney-batısıdır. Büyük şehri, güney-batıda Reggio limanı, Messina Boğazı üzerindedir. Dar boğazın karşısında Sicilya adasının kuzey-doğu ucundaki büyük Messina limanı vardır, adanın Palermo ve Catania'dan sonraki en büyük şehridir. Gerek Messina, gerek Reggio limanları, Osmanlılar'ca bir kaç kere ele geçirilmiştir(16. asır). Messina Boğazı güneyden İyonya veyâ Yûnân Denizi'ne açılır ki, İtalya'nın güneyi ile Yûnânistan arasındaki denizdir ve Sicilya adasının bütün doğu kıyılarını yalar. Messina Boğazı'nın kuzeyi ise Tiren Denizi'ne açılır, İtalya ile Sicilya-Sardunya-Korsika adaları arasındaki denizdir. Sicilya adasının kuzey sâhillerini yalar. Adanın güney ve batı sâhilleri ise Orta Akdeniz'dir. Pulya eyâleti, Adriyatik'le güneyinde İyonya Denizi'nin Taranto Körfezi arasında yer alır. Kalabriya eyâleti ise doğuda İyonya ve batıda Tiren Denizleri arasındadır. İki eyâletin ortasında küçük Lucania eyâleti vardır, merkezi Potenza'dır, doğusunda Taranto Körfezi'ne açılır. Taranto, Pulya eyâletinin Bari'den sonraki ikinci büyük limanı ve şehridir. Kampanya(Campania) eyâleti, doğuda Lucania ve Pulya eyâletleri, batıda Tiren Denizi ile çevrilir ve Kalabriya eyâleti ile Lucania eyâletinin Tiren Denizi'ne açılan dar koridoru, sınır oluşturmasını önler. Kampanya eyâletinin merkezi çok büyük Napoli şehri ve limanıdır. Bu dört eyâletin oluşturduğu Güney İtalya, Napoli Krallığı'nı teşkîl etmiştir. Buna Sicilya da eklenince ikisine birden Sicilyateyn=İki Sicilya denmiştir. Napoli krallığının kuzeyinden îtibâren 1870'e kadar Papa'ya âid bulunan Kilise Devleti yer almıştır.

İşte bu bölgede İki Sicilya Devleti doğmuştur. Kuzeyden, Normandiya'dan Fransa'dan gelen Normanlar, buradan Arablar'ı ve yerlileri kovarak bu devleti oluşturdular. Kendileri Fransızca konuşurken, halkları İtalyanca konuşuyordu. Ancak Normanlar, nasıl Fransa'da Fransızca konuşmaya başlamışlarsa, Fransızca konuşarak geldikleri Güney İtalya'da da az zamanda İtalyanca konuşmaya başladılar. Ancak resmî dil, sâdece Latince'dir. Krallığı kuran Hauteville hânedânıdır. Hauteville, Fransa'nın kuzey-batısındaki Normandiya eyâletinin Manche ilinde, Manş Denizi'ne yakın bir kasaba olan Coutances'a çok yakın bir şatodur. Hauteville senyörü Tancrède, Morielle ve Fédésinne adlı iki hanımla evlenmiş, ilkinden 3 oğlu, ikincisinden 2 oğlu ile 1 kızı(Robert, Roger I ve Emma) doğmuşlardır(aslında 12 oğlu ile bir kaç kızı olmuştur, biz târihî rolleri olanları saydık). Baron Tancrède de Hauteville, 1040'a doğru ölmüştür. Çocukları, 1040'a doğru veyâ bir kaç yıl sonra, Normandiya'dan kalkarak, askerleri ve bir kısım Norman halk ile, Güney İtalya'ya geldiler. Yukarıdaki bendde görüldüğü gibi, daha önce de Normanlar, bu bölgede devlet kurmuşlardır.

1) Guillaume I Bras de Fer=Demirkol(1046'da çocuksuz öldü), biri kız 6 kardeşin büyüğüdür. Sicilyateyn krallığının temellerini o atmıştır. Daha 1. Haçlı Seferi oluşmamış ve Selçuklular, Anadolu'yu fethedip Türkiye devletini kurmamışlardır. Önce Ascoli'ye yerleşip 1042'de oranın baronu oldu. Ascoli, Orta İtalya'da, Papalık devletinin kuzeyinde, Adriyatik sâhilinde kasabadır. Önce oraya yerleşti. Fakat orada durmayıp güneye indi. Ertesi yıl, 1043'te Pulya ve Kalabriya eyâletlerini ele geçirdi. 1. Pulya ve Kalabriya kontu oldu(1043-1046=3). Yerine kardeşi geçti:

2) Drogon(İt.Drogo) veyâ Dreux(Dreu)(1046-1051=5), önce kont oldu, sonra duka unvânı aldı. Ağabeyinin saltanatında Venosa baronu idi. Aversa Kontu'nun(yk.bk.) kızı ile evlendi(kızkardeşi de 1057'de Aversa Kontu Ricardo ile evlendi). Ağabeyi gibi Sicilya Müslümanları'na karşı Bizans generali görevi gördü. Çocuk bırakmadı. 3) Kardeşi Onfroi(Humphroy), Pulya kontu oldu(1051-1057=6). O da çocuk bırakmadı. 4. kardeş, tahta geçti:

4) Robert Guiscard(1057-1085=28), 1059'da Pulya ve Kalabriya dukası unvânını aldı. 1060'ta Sicilya'ya ilk seferini yaptı. 1064-1091'de Sicilya'yı Arablar'dan aldı. =1. Albérade, tal.1058(ölm.1112?), =2. Sikelgaïte(ölm.1090), izd.1058=27, Salerno prensi Guillamume IV kızı. 2. eşinden kızları: Mathilde=1. Raimond II, Barselona kontu, izd.1079, =2. Vicomte Amauri II de Narbonne; Sibylle=Comte Ebles II de Rouci. Robert Guiscard'ın yerine duka ol.2. eşinden oğlu geçti:

5) Roger la Bourse(İt.Ruggiero Borsa)(duka 1085-1111=26)=Adèle(Adélaïde), Flandre kontu Robert Frison kızı ve Danimarka kralı Azîz Knut'dan dul, oğulları: 6) Guillaume II(1111-1127=16), çocuksuz=Gaitelgrimme, izd.116=11, Comte Robert d'Alife kızı.

Robert Guiscard'ın ilk eşinden olan by.oğlu: Marc Bohémond I(1065?-1111=46?), 1096'da 1. Haçlı seferine çıktı, 1. Antakya prensi 1098-1111=13, daha önce Taranto prensi, Dânişmendliler'e esîr ol.Orta Anadolu'da habsi 1100-1103=3=Constance, izd.1104=7, Fransa kralı Philippe I kızı ve Comte Hugues Ier de Champagne'dan boşanmış, Antakya nâibesi 1104-1111=7, oğulları: Bohémond II(1107-1131=24), Antakya prensi 1111-1131=20=Alix, Kudüs kralı Baudouin II kızı, kızları: Constance(1127-1161?=34?), 1131'de Antakya prensliğini tevârüs etti=1. Raymond de Poitiers(ölm.1149), izd.1136=13, Duc Guillaume IX de Guienne oğlu, yş.9-22, =2. Renaud de Châtillon(ölm.1187), izd.1152(3 yıl sn.)=9, yş.25-34, çocukları: Antakya prensleri ve Kıbrıs kralları. Bu paragrafta verilen dalın mufassal şeceresi için 3. cildde Haçlılar bahsine bk. Bohémond II'nin çocukluğunda Antakya nâibi 1111-1119=9: Roger(ölm.1119)=Hodierne, Kudüs kralı Baudouin II hemşîresi(=2. Herbrand de Hergets). Roger'nin babası: Richard III, Aversa kontu, Capua prensi ve Gaeta dukası(yk.bk.).

No.1, 2, 3 ve 4'ün kızkardeşleri: Emma=Odon le Bon, İtalya markisi, oğulları: Tancrède(1078?-Antakya 1112=34?), 1. Haçlı Seferi için 1096'da hareket, Taberiyye ve Galile(Filistin) prensi 1099, Bohémond I Türkler'e(Dânişmendliler) esîr iken Antakya nâibi 1100-1103, II. Bohémond çocuk iken tekrar nâib 1111-1112.

Sicilya Kralları

1) Roger I(1031-1101=70), Tancrède d'Hauteville'in 5. oğlu(4 ağabeyi Pulya-Kalabriya kont-dukaları olarak yukarıda görüldü), 1040'da Normandiya'dan İtalya'ya ağabeyleriyle geldi, Benevento dukası, 1096'da Kalabriya dukası, 1061'de Sicilya'yı fethe başladı, 1072'de Palermo'yu aldı. 1055'te Pulya ve Kalabriya, 1060'ta Reggio, 1055'te Taranto, 1071'de Bari ve Brindisi hep Bizans'tan fethedildi. 1091'de Malta ise Arablar'dan alındı. 1073'te Amalfi dukalığı, 1076'da Salerno prensliği, 1081'de Epir, 1083'de İllirya,

Norman devletine geçerek Salerno prensliği, 1081'de Epir, 1083'de İllirya, Norman devletine geçerek Normanlar, Balkanlar'a da atlamış oldular. Sicilya kontu 1072-1101=29(sonra Sicilya dukası oldu). =Judith, izd.1061?, Guillaume d'Evreux kızı, = 2. Eremburge, Comte Robert de Sainte-Euphémie hemşîresi, =3. Adélaïde(ölm.1118), izd.1090=11, Marquis Boniface Ier de Montferrat kızı(=2. Baudouin I, izd.1113(2 yıl sn., Kudüs kralı). Çocukları: Emma(1'den)=Comte Guillaume VI d'Auvergne(ölm.1136?), izd.1086; Mathilde(Yolande)(2'den)=Konrad, izd.1099, İmp.Heinrich IV oğlu; Busilla(2'den)=Koloman(ölm.1114), izd.1095, Macaristan kralı; Mathilde(3'den)=Comte Raymond de Saint-Gilles de Toulouse(ölm.1105), izd.1080; Geoffroy(2'den), Ragusa kontu(ölm.1092)=üvey annesi Adélaïde'in kızkardeşi, bu evlenmeden: Ragusa Kontları dalı. Roger I'in halefi olan oğlu: 2) Simon(3'den)(1093-1105=12), Sicilya, Kalabriya ve Benevento dukası 1101-1105=4. Yerine ayni anneden kardeşi geçti:

3) Roger II(1095-1154=59), 1. Sicilya kralı(kral ol.Roger I) 25.2.1130-1154=24 + Sicilya dukası 1105-1130=25 = 49, ilâveten Kalabriya ve Benevento dukası, 1127'den îtPulya dukası =1. Albérie(ölm.1145), izd.1120=25, Pierre de Léon kızı ve Karşı Papa Anaclet'in hemşîresi, =2. Sibylle, izd.1148(3 yıl sn.), Duc Hugues II de Bourgogne kızı, =3. Béatrice, Guithier de Rethel en Champagne kızı. Roger(İt.Ruggiero) II'nin ilk eşinden ortanca oğlu: Alfonso, Capua prensi 1135-1139, Napoli dukası 1139-1144=5. Roger II'nin ilk eşinden by.oğlu: Roger(Ruggiero) III, Lecce kontu sn. Pulya dukası 1130-1149=19, Sicilya kraliyet velîahdi 1130-1149=19=Bianca(Fr.Blanche), Conte Roberto di Lecce(Leccio) kızı(metresi, evlenmedi), oğlu için bk.aş.no.6. Roger II'nin ilk eşinden olan kç.oğlu ve halefi:

4) Guillaume(İt.Guglielmo) I le Mauvais= Kötü(1120-1166=46)(2. Sicilya kralı 1154-1166=12), Capua prensi ve Napoli dukası(kç.ağabeyinin yerine) 1144-1154=10, vel. ve Pulya dukası(by.ağabeyinin yerine) 1149-1154=5, 1151'de babası ile ortak Sicilya kralı = Marguerita(ölm.1183), izd.1150=16, Sicilya nâibesi(oğlu için) 1166-1171=5, Navar kralı Garcia Ramirez V kızı. Kç.oğulları: Henri(1159-1172=13), Capua prensi. By.oğulları: Roger(Ruggiero) IV(1152-1159=7), Pulya dukası ve vel.1154-1159=7, 1159'da Sicilya ortak kralı=Isabelle, Comte Thibaut de Champagne kızı, sûrî. Guillaume I'in yerine geçen ortanca oğlu:

5) Guillaume(İt.Guglielmo) II le Bon=İyi(1153-1189=36)(3. Sicilya kralı 1166-1189=23), vel.(ağabeyinin yerine)1159-1166=7, annesinin niyâbeti 1166-1171=5, çocuksuz = Giovanna(Fr.Jeanne)(1165-1199=34), izd.1177=12, yş.12-24, İngiltere kralı Henry II kızı(=2. Comte Raymond VI de Toulouse, izd.1196(7 yıl sn.), izd.müd.3, yş.31-34). Guillaume II yerine, amcası Roger III'ün gayri meşrû oğlu Tancrède geçti:

6) Tancrède, 4. Sicilya kralı 1189-1194=5, Lecce(Leccio) kontu(bu kontluğu annesinin babasından tevârüs etti) 1149-1189=40 = Sibylle de Médaria, Lucera kontu Roberto kızı, 1196'da manastıra çekildi, 1194'te bir kaç ay Sicilya nâibesi. Çocukları: Constanza=Pietro Zani, Venedik doçu; Elivira(veyâ Alberta=Fr.Albéric)=Comte Gautier III de Brienne(ölm.1205), izd.1291, Kudüs kralı Jean de Brienne'in kardeşi; Roger (Ruggiero) V(ölm.1194), babası ile ortak kral 1192-1194=2, vel.1189-1194=5=Irène (ölm.1208), Bizans imparatoru İsaakios Angelos kızı (=2. Philipp v.Schwaben, Almanya

imparatoru, izd.1196, 2 yıl sn., ölm.1208). Tancrède'in yerine, by.oğlu bir kaç hafta önce öldüğü için, kç.oğlu Guillaume III geçti:

7) Guillaume(İt.Guglielmo) III, 5. Sicilya kralı 1194=bir kaç ay, vel.1194'te ağabeyinin yerine bir kaç hafta, 1194'te bir kaç ay annesi nâibe, prensliğinde Leccio kontu ve Taranto prensi, 1196'da kalede habsedilip 1198'de öldü, evlenmedi ve Sicilya Norman Hânedânı sona erdi.

Roger(İt.Ruggiero) II(bk.yk.no.3, ilk Sicilya kralı) kızı: Constanza(Fr.Constance) d'Altavilla(1146-1198=52), 1186'da İtalya kraliçesi ve 1190'da Almanya imparatoriçesi, 1198'de yeğeninin oğlu Guillaume III ölünce, Sicilya kraliçeliğini tevârüs etti ve İtalya'da kadınlar tahta geçemediği için Sicilya krallığı tâcını eşi olan Almanya İmparatoru'na devretti. Bu sûretle 1043'te Sicilya'ya ayak basan Norman asıllı Hauteville Hânedânı 1194'de Sicilya'da sona erdi. Sicilya'yı Müslümanlar'dan alıp tekrar Hristiyan ülkesi hâline getirmekle Avrupa târîhine geçti. Haçlı seferlerinde ve devletlerinde de önemli rol oynadı. 1098-1199 arasında Antakya prensliğini ve 1098-1287 arasında Trablus kontluğunu(101 yıl ve 187 yıl) elinde tuttu(III. cildimizde Haçlılar bahsine bk.). Sicilya dışında, Papalık Devleti(Orta İtalya) güneyinde kalan Güney İtalya'ya da hâkim oldu. Sicilya ve Napoli kraliyet tâcı, Alman Hohenstaufen hânedânına(bk.Almanya İmparatorluğu) geçti ki, bunlar Hauteville'ler gibi Fransızca konuşan Cermen değil, Almanca konuşan Cermen'dir. Ancak bu hânedân ile, Almanca, Güney İtalya'ya giremedi. Bilakis Alman hükümdarlar, İtalyanca öğrendiler(E.Jordan, *L'Allemagne et l'Italie aux XIIe et XIIIe Siècles*, Paris 1939).

Hohenstaufen hânedânından Sicilya Kralları(1194-1266)

6) Enrico I(Almanya'da Heinrich VI)(1165-1197=32), 6. Sicilya kralı 1194-1197=3(25.12.1194'te Palermo'ya gelip tâc giydi), Almanya imparatoru 1190-1197=7, İtalya kralı 1186-1197=11, İmp.Friedrich Barbarossa=Béatrice de Bourgogne oğlu(anne tar.Fransız) = Constanza(1146-1198=52), izd.1186=11, yş.41-52, zevcinden 19 yş.by., 1. Sicilya kralı Ruggiero II (yk.bk.) kızı (tafsîlât için bk.Almanya/Hohanstaufen), imparatorluk nâibesi 1189-90, 1189'da Sicilya kraliçesi îlân edildi. Oğulları:

7) Federico I Ruggiero(Almanya'da Friedrich II)(1194-1250=56), 7. Sicilya kralı 28.9.1197-13.12.1250=53,2,15, Almanya imparatoru ve İtalya kralı, vel.1194-1197=3. Sicilya'da büyüyüp mükemmel Arabca öğrendi. =1. Constanza(ölm.1222), izd.1208=14, Aragon kralı Alfonso II kızı ve Macaristan kralı Emeric'den 1204'te dul. =2. Yolanda (ölm.1228), izd.1225=3, Kudüs kralı Jean de Brienne kızı. =3. Isabela(ölm.1241), izd.1235=6, İngiltere kralı Topraksız John kızı. Metresleri: Bianca di Lancea; Beatrice, Antakya Prensi'nin kızı. Friedrich II, 1227'de Haçlı seferine çıktı. Çocukları:

Anna (gayri meşrû)=İoannes Vatatzes (ölm.1255), izd.1244, İznik Bizans imparatoru.- Marguerite (1241-1270=29)=Albert, izd.1255, Thüringen ve Misnie margrafı.- Friedrich (ölm.1249)(Antakya prensesi Béatrice'den)=Marguerite de Roma, oğulları: Konrad, Capizzi kontu (ölm.1269)=Beatrice, Fondi kontu ve Sicilya mareşali Calvanus Lancea kızı.- Heinrich Enzio (Enzo)(Entius)(1220?-1272=52?)(Bianca Jancea'dan doğma), şâir, Sardunya kralı 1238-1249=11=Adelaide (Adalasia di Massa,

Ubaldo Visconti'den dul), izd.1239, Sardunya adası vârisesi.- Genç Heinrich (3'den)(1238-1254=16), titüler Kudüs kralı.- Heinrich (1'den)(1213-1242=29), Sicilya ortak kralı 1215, Romalılar kralı 1220, müdd.1234, hal'i 1235, Suab ve Alsas dukası 1219-1235=16, imparatorluk velîahdi 1220-1235=15=Marguerite (ölm.1267), izd.1225=17, Avusturya dukası Leopold kızı (=2. Przemysl-Ottokar II, izd.1252(10 yıl sn.), Bohemya kralı), oğulları Friedrich (ölm.1251), evlenmedi.- Marguerite=Landgraf Albert v.Thüringen, oğulları Friedrich III, 1269'da titüler Sicilya ve Kudüs kralı.- No.8 (2'den), aş.bk.- No.10(Bianca di Lancea'dan), aş.bk.

8) Konrad I(İmp.ol. IV)(1228-1254=26), Sicilya kralı ve Almanya imparatoru 1250-1254=4, ağabeyinin hal'i üzerine imparatorluk-krallık velîahdi 1235-1250=15, Romalılar kralı 1237 = Elisabeth (ölm.1270), izd.1246=8, imparatoriçe 1250-1254=4, kraliçe 1246, Bavyera dukası Aydın Otto kızı (=2. Graf Mainhard v.Tyrol, izd.1259, 5 yıl sn.). Oğulları: 9) Conrad II Conradin=Kç.Konrad (Almanya'da Konrad V)(1252-1268=16), Sicilya kralı 1254-1258=4, vel.1252-1254=2, evlenmedi, Suab ve Alsas dukası 1252-1268=16.

10) Manfred(1232-katli 1266=34), Sicilya kralı (yeğeninin yerine) 1258-1266=8, Sicilya kral nâibi 1250-1258=8, Sardunya kralı (ağabeyinin yerine) 1249-1266=17, prensliğinde Taranto prensi, İtalya'daki bütün imparatorluk (Almanya) topraklarının genel vâlîsi, 26.2.1266'da ölümü ile Hohenstaufen imparatorluk hânedânının Sicilya'daki 73 yıllık hâkimiyeti sona erdi. =1. Beatrice, izd.1248, Savua kontu Amedeo IV kızı ve Marquis Mainfroi (Manfred) de Salues'den dul. =2. Hélène-Sibylle, izd.1264, Epir despotu Mikhail Angelos kızı. 2. eşinden çocukları: Federico Manfredin (=Kç.Manfred) ve Beatrice. 1. Eşinden olan 2 kızı: Beatrice (Marguerite)=Montferrato markisi Guglielmo V (ölm.1292); Constanca (1247-1302=55), Sicilya kraliçesi 1282-1302=20, Aragon kraliçesi 1276-1302=26=Pedro (İt.Pietro)(ölm.1285), izd.1262=23, yş.15-38, Aragon ve Sicilya (1282-1285=3) kralı, aş.bk., çocukları için kezâ aş.bk., Aragon kralı Jayme I oğlu.

Sicilya ve Napoli'de Anjou Hânedânı

Anjou Hânedânı(İt.Angio), merkezi Palermo olmak üzere Sicilya kralı ol.1268-1282=14 yıl, Napoli kralı ol.1268-1435=167 yıl, Macaristan kralı ol. merkez Vişegrad olmak üzere 1308-1395=87 yıl, Polonya kralı ol. merkez Krakovi olmak üzere 1370-1386=16 yıl ve Fransa'nın bâzı dukalıklarında ve kontluklarında Fransa Kralı'na tâbî olarak, hükümrân oldu (E.G.Léonard, *Les Angevins de Naples*, Paris 1954). Fr.Angevin, Agevine=Anju'lu demektir. Anjou (Anju ok.), merkez Angers olan bir Fransa kraliyet eyâletidir. Kontluk, sonra dukalık idi. Fransa'nın batı-kuzey-batısında, Loire ırmağı üzerindedir. Batısında Brötonya eyâleti, güneyinde Poitou eyâleti, kuzeyinde Mainc eyâleti, doğusunda Touraine eyâleti vardır.

Bu hânedân, Fransa kraliyet hânedânı olan Capet hânedânının dalıdır, ayni hânedândır. Capet-Anjou Hânedânı demek doğrudur. 5 kral ve 2 kraliçe ile Orta Çağ sonunda, Güney İtalya'ya, Napoli krallığına hâkim olmuşlardı. Anjou-Macaristan dalı, bu daldan ayrılmıştır.

Louis VIII le Lion=Arslan(1187-1226=39), Fransa kralı 1223-1226=3, velîahdi 1187-1223=36, Londra'da tâc giymesi 1216 = Blanca(Fr.Blanche) de Castille, infanta(1185-1252=67), Fransa kraliçesi 1223-1226=3 + 1226-1252= 26 = 29, Kastilya kralı Alfonso IX kızı, izd.1214=12, yş.29-41, zevcinden 2 yş.by. Kral Saint Louis IX, Macaristan kraliçesi Isabelle(1225-1270=45 Kun Laszlo IV, Macaristan kralı 1272-1290=18, öldürüldü, vel.1270-1272=2) dışında oğulları:

1) Charles(İt.Carlo) I(1226-1285=59), Anjou hânedânından 1. Napoli kralı 1266-1285=19, Sicilya kralı 1266-4.9.1282=6(Aragon Hânedânı'na geçti, aş. bk.), titüler Kudüs kralı 1278, 6. Haçlı Seferi'ne katılması 1248-50(Mısır'da Türkler'e esir düştü), 8. Haçlı Seferi'ne katılması 1280, Anjou kontu, Maine kontu ve Provence kontu 1246-1285=39(bu toprakları ile Fransa'da ve Fransa kralına tâbî), 25.8.1270'te Tûnus'a ayak bastı, 1271'de Arnavudluk kralı titrini aldı, 1267'de Korfu adası, Arnavudluk'ta Draç(İt. Drazzo) ve sâir limanları ilhâk etti, 1272'de Pisa limanını aldı, konsül unvânıyle Roma(1278'e kd.ve sn.1281'de) ve Toskana eyâletleri vâlîsi, 1269-70'te 1285'e kadar şu İtalya şehir ve yörelerinin metbuu oldu: Ancona markiliği, site ol. Rimini, Plaisance, Cremona, Parma, Modena, Mantova, Ferrara, Reggio, Milano, Como, Brescia, Torino, Asti, Chieri, Siena, Ivrée, Verceil, Alexandria. =1. Béatrice(ölm.1267), izd.1246=21, kraliçe 1266-67, Provence vârise kontesi, Provence kontu Raymond Béranger IV(ölm.1245)=Béatrice de Savoie(ölm.1266) kızı. =2. Marguerite(ölm.1308), izd.1268(ertesi yıl), kraliçe 1268-1285=17, çocuksuz, Tonnerre vârise kontesi, Burgonya dukası ve Nevers kontu Eudes kızı. Çocukları:

Hélène, Sırbistan kraliçesi=Uroş I, Sırbistan kralı 1242-1276=34, vel.1234-1242=8(2. izd.)(Nemanya hânedânı).- Blanche(ölm.1271)=Flandre kontu Robert III de Béthune(ölm.1322), izd.1266=5.- Béatrice=Philippe I de Courtenay(ölm.1272), İstanbul Latin imparatoru Baudouin II oğlu.- Philippe(ölm.1277), Selânik kralı, Ahaya ve Mora prensi=Isabelle, izd.1271=6, Ahaya ve Mora prensi Guillaume de Villehardouin kızı.- No.2.

2) Charles(Carlo) II le Boiteux=Topal(1246-1309=63), Napoli kralı 1285-1309=24, vel.(Salerno prensi) 1266-1285=19, Anjou kontu(1297'den ît.) ve dukası, titüler Sicilya, Pulya ve Kudüs kralı = Maria(ölm.1323), kraliçe 1285-1309=24 + 1309-1323=14 = 38, izd.1270=39, Macaristan kralı Stephan V(Arpad hânedânı) kızı. Çocukları: No.3.- Saint (Azîz) Louis (1275-1297=22), Toulouse piskoposu 1296-1297=1.- Marguerite (1274?-1300=26?), Anjou hükümrân düşesi=Charles(1270-1325=55), izd.(1) 1290=10, yş.16?-26?, zevcinden 4? yş.kç., babasının amca oğlunun oğlu, Anjou ve Maine dukası, Fransa velîahdi 1285-1289=4 + 1322-1325=3 = 7, Fransa kralı Philippe le Hardi oğlu. oğulları(Capet-Valois hânedânı) Fransa kralı Philippe VI(bunun oğlu Fransa kralı Jean II, bunun oğlu Louis I de Capet-Valois-Anjou, aş.bk.).- Blanche(ölm.1310), Sicilya ve Aragon kraliçesi=Jaime II(1270-1327=57), izd.1295=15, Aragon(1291-1327) ve Sicilya(1291-1296) kralı, çocukları için bk.Aragon, aşağıda Aragon hânedânından Sicilya krallarına bk.- Raymond Béranger(ölm.1305), Provence kontu, evlenmedi.- Eléonore(1282?-1343=61?), Aragon ve Sicilya kraliçesi =1. Philippe de Toucy, izd.1299 =2. Federico III (ölm.1337), izd.1302=35, yş.20?-55?, Aragon ve Sicilya kralı (aş.bk.) 1296-1337-41, çocukları için bk.Aragon.- Marie (Maria), çocuksuz =1. Sanche

(ölm.1324), izd.1309=15, Aragon prensi ve Mayorka kralı, =2. Jaime, izd.1328(4 yıl sn.), Aragon prensi ve Xerica baronu.- Béatrice (ölm.1320)=1. Azzo VIII (ölm.1308), izd.1305=3, Este ve Ferrara markisi, =2. Andria kontu Bertrand de Beaux, izd.1309 (ertesi yıl)= 11, Andria dukalarının atası.- Pierre(Pietro)(ölm.1313) "Fırtına=Tempête", Gravina kontu.- Philippe (ölm.1322), aş.bk.- Jean(ölm.1335), aş.bk.- Charles Martel (1272-1295), Anjou-Macaristan dalının atası, bundan sonraki paragrafa bk.

Charles Martel(Mac.Martell Károly)(1272-1295=23), Napoli velîahdi 1285-1295=10, titüler Macaristan kralı 1290=Klemencia(ölm.1295), izd.1281=14, Almanya imparatoru Rudolf v.Habsburg kızı. Çocukları: Béatrice(ölm.1354)=Dauphin Jean II de Viennois(ölm.1319), izd.1296=23, zevcinden sn. 35 yıl yaşadı. - Clémence(ölm. 1328), Fransa kraliçesi 1315-1316=1 = Louis X le Hutin (1268-1316=48), Fransa kralı 1314-1316=2, izd.(2) 1315=1, oğulları Jean I (7 gün Fransa Kralı). = Charles (Charobert, Carobert) I(Mac. Károly Róbert(1288-1342=54), Macaristan kralı 1302-1342=40. =1. Maria (ölm. 1317), çocuksuz, Polonya prensesi, =2. Béatrice de Luxembourg (1306-katli 1319=13), izd.1318, kraliçe 1318-1319=1, =3. Elisabeth (Mac.Erzsebet)(ölm.1381, izd.1320=22, zevcinden sn. 39 yıl yaşadı, kraliçe 1320-1342=22 + 1342-1381=39 = 61, hepsi son eşinden çocukları (tafsîlât için bk.Macaristan): Károly; Lázsló(Fr.Ladislas); András (Fr.André, İt.Andrea)(1327-katli 1347=20), titüler Napoli kralı (zevcesi dolayısıyle) 1343-1347=4=Giovanna I (1326-katli 1382=56), izd.(1) 1343=4, yş.17-21, zevcinden 1 yş.by., kuzeni, aş.bk.(no.4), oğulları Martell Károly (İt.Carlo Martel) çocukken öldü; Louis I le Grand (Mac.Nagy Layos)(1326-1382=56), Macaristan kralı 1342-1382=40, Polonya kralı 1370-1382=12, 1343'den ît.Napoli krallığına müddeî (1348'de fiilen 5 ay Napoli'yi işğâl etti=Bosna prensesi Erzsebet, çocukları ve tafsîlât için bk.Macaristan ve Polonya, Bohemya ve Almanya(Habsburg).

3) Robert le Bon et le Sage=İyi ve Bilge(İt.Roberto)(1275-1343=68), Napoli kralı 1309-1343=34, vel.(ağabeyinin yerine) 1295-1309=14, Provence kontu, Kalabriya dukası, Almanya'nın İtalya toprakları vâlîsi(vicaire impérial) 1326-1343=17. =1. Yolande(ölm.1302), izd.1297=5, Aragon kralı Pedro III kızı, =2. Sancia(ölm.1345), kraliçe 1309-1343=34, izd.1309(7 yıl sn.)=34, Mayorka kralı Aragon prensi Jaime I kızı, çocuksuz. Kızları: Béatrice=Gauthier VI (1302?-katli 1356=54?), Fransa connétable'i (seraskeri) 1356, son Brienne ve Lecce kontu 1311-1356=45, çocukları için bk.Brienne.- Prs.(geyri meşrû)=Topia, Arnavudluk'ta prens.- 3. Kral'ın tek oğlu: Charles (İt.Carlo)(1297-1328=31), vel.1309-1328=19, Kalabriya dukası =1.Katherina(ölm.1323), izd.1313=10, çocuksuz, Almanya imparatoru Albert I kızı, =2. Maria(ölm.1328), izd.1323(ayni yıl)=5, Comte Charles de Valois(Fransa kraliyet prensi) kızı. Pr.Carlo'nun kç.kızı: Maria(1328-1366=38), posthume =1. Carlo(ölm.1348), izd.1344=4, yş.16-20, babasının amca oğlunun oğlu, Duras dukası, aş.bk., =2. Robert de Beaux(ölm.1355), izd.1348(ayni yıl)=7, yş.20-27, Avelino kontu, =3. Filipo II, Taranto prensi, izd. 1355(ayni yıl), ilk eşinden olan 3 kızı için aş.bk.(torunları için aş.no.6 ve 7). Pr.Carlo'nun(ölm.1328) by.kızı:

4) Giovanna(Fr.Jeanne) I(1326-katli 1382=56), Napoli hükümrân kraliçesi ve Provence hükümrân kontesi 1343-1382=39, vel.1343'e kadar, çocuksuz, =1. Andrea (Fr.André, Mac.András)(1327-katli 1345=18), izd.1343=2, yş.17-19, zevcinden 1 yş.by.,

babasının amca oğlunun oğlu, kral sanıyle Napoli prince consort'u 1343-1345=2, Anjou-Macaristan prensi, Macaristan kralı Károly Róbert=Polonya prensesi Erzsebet oğlu, yk.bk. 1350'de Macaristan Kralı, katledilen kardeşi Andrea'nın öcünü almak için İtalya'ya girdi. =2. Luigi(Fr.Louis) d'Anjou(1320-1362=42), izd.1346(ertesi yıl)=16, yş.20-36, zevcinden 6 yş.kç., kral sanıyle prince consort 1346-1362=16, Pr.Philippe I=Catherine de Valois oğlu, aş.bk., babasının amca oğlu(Luigi'nin gayri meşrû çocukları oldu). =3. Giacomo(Fr.Jacques, Kat.Jaime) III, titüler Mayorka kralı, Aragon prensi, Roussillon ve Cerdagne kontu, pr.consort 1362-1375=13, izd.1362(ayni yıl)=13, yş.36-49. =4. Otto (ölm.1392), izd.1376(ertesi yıl)=6, yş.50-56, pr.consort 1376-1382=6, Napoli kral nâibi 1386-1389=3, Taranto prensi 1376, Herzog Heinrich v.Braunschweig-Grübenhagen oğlu.

Carlo II(bk.yk.no.2)(1246-1309) oğullarından: Filipo(Fr.Philippe) I(ölm.1332), Ahaya ve Taranto prensi, titüler İstanbul Latin imparatoru =1. Ithamar(ölm.1308), izd.1294=14, Etolya despotu Nikephoros Angelos kızı, =2. Catherine(1302-1346=44), izd.1313(5 yıl sn.), Valois kontu Charles de France kızı, izd.müd.19, yş.11-30. İlk eşinden çocukları: Charles(Carlo)(ölm. 1315), Ahaya prensi; Marguerite, çocuksuz= Gauthier VI(ölm.1356), Brienne kontu, Atina dukası, Fransa seraskeri; Blanche (ölm.1338)=Raymond Bérenger, izd.1327=11, Aragon prensi ve Prade kontu.- Filipo I'in 2. eşinden olan çocukları: Roberto(ölm.1364), Taranto prensi, titüler İstanbul Latin imparatoru=Marie(ölm.1387), izd.1347=17, Duc Louis Ier de Bourbon kızı ve Galile prensi, Kıbrıs seraskeri Guy de Lusignan'dan dul.- Luigi(1320-1362=42), titüler Napoli kralı ve prince corsort'u 1352-1362=10 = Giovanna I(bk.yk.no.4), izd.(2) 1346=16, Napoli hükümran kraliçesi 1343-1382=39(1326-1382=56), yş.20-36, zevcinden 6 yş.kç.(Pr.Luigi'nin yalnız gayri meşrû çocukları var).- Filipo II(ölm.1373), Taranto prensi 1364-1373=9, 1364'te titüler İstanbul Latin imparatoru =1. Maria(ölm.1366), izd.1343=23, Kalabriya dukası Carlo(yk.bk.) kızı ve Robert de Beaux'dan dul, =2. Erszebet(Fr.Elisabeth), izd.1370(4 yıl sn.)=3, Macaristan kraliyet prensi ve Esklavonya dukası Stephan(Etienne d'Anjou) kızı(yk.bk.).- Marguerite=1. Edward Balliol(ölm.1363), İskoçya kralı, =2. Andria dukası François de Beaux, 2. kocasından: Jacques de Beaux, dayısının yerine Taranto prensi ve titüler İstanbul Latin imparatoru 1373, çocuksuz; Antoinette(ölm.1374), Sicilya kraliçesi 1374 = Federico III(1342-1377=35), izd.(2) 1374= bir kaç ay, Aragon hânedânından 6. Sicilya kralı(aş.bk.), çocuksuz.

Carlo II(bk.yk.no.2)(1246-1309) oğullarından: Giovanni (Fr.Jean)(ölm.1335). Gravina kontu ve Duras(Arnavudluk sâhilinde Draç) dukası 1315-1335=20, Mora prensi 1324-1335=11 = Mathilda, izd.1317, tal.1321=4, Ahaya ve Mora titüler prensi ve Braine baronu Florent de Hainaut kızı ve Selânik kralı Louis de Bourgogne'dan dul, =2. Agnès(ölm.1345), izd.1321=14, Comte Hélie de Périgord kızı. 2. eşinden çocukları: Roberto(ölm.1356), Mora prensi.- Carlo I(ölm.1348), Duras(Draç) dukası 1335-1348=13, Napoli velîahdi 1343-1348=5 = Maria(ölm.1366), izd.1343=5, Kalabriya dukası Carlo kızı(yk.bk.)(=2. Avelino kontu Robert de Beaux, izd.1348(ayni yıl), =3. Taranto prensi Filippo II, izd.1353=13(ölm.1373), amcasının oğlu(yk.bk.), çocukları: Giovanna (ölm.1387), Duras(Draç)hükümrân düşesi 1348-1387=39=1. Louis de Navarre, Comte de Beaumont-le-Roger(ölm.1372), izd.1366=6, =2. Robert d'Artois, Comte d'Eu(ölm.1387),

çocuksuz, Comte Jean Sans-Terre d'Artois oğlu.- Agnès (ölm.1387)=1. Can (ölm.1375), Verona prensi ve Scala baronu, =2. Jacques de Beaux, izd.1382=5, Taranto prensi ve titüler İstanbul Latin imparatoru, kuzeni (yk.bk.).- Margarita (1348-1412=64), Napoli kraliçesi 1382-1386=4 + 1386-1412=26 = 30 = Carlo III (1349-katli 1386=37)(no. 5) izd.1369=17, yş.21-38, zevcinden 1 yş.by., amca oğlu, Napoli kralı 1382-1386=4, vel.1362-1382=20, çocukları için aş.bk. (no.6 ve 7).

Pr.Giovanni'nin(ölm.1335)(yk.bk.) ortanca oğlu: Luigi(ölm.1362), Gravina ve Morrone kontu, Durazzo prensi, Napoli velîahdi 1348-1362=14=Margarita, Corigliano kontu Robert de Saint-Severin kızı, oğulları:

5) Carlo III (Fr.Charles III de Duras=Draçlı, le Petit=Küçük, de la Paix=Barıştan)(1349-katli 1386=37), 5. Napoli kralı 1382-1386=4, vel.1362-1380=18, Macaristan müddeîsi 1385-86 = Margarita (1348-1412=64), izd.1369=17, yş.21-38, zevcinden 1 yş.by., amcasının oğlu, Napoli kraliçesi 1382-1386=4 + 1386-1412=26 = 30, Carlo (Charles Ier d'Anjou-Sicile)(yk.bk.)=Maria (Marie d'Anjou-Sicile)'nın 3. ve en kç.kızları. Bu evlenmeden doğan pr. 6. Napoli kralı ve kızkardeşi prs. ise 7. ve sonuncu Napoli hükümrân kraliçesi oldular:

6) Ladislas(Lancelot) le Magnanime=Âlîcenâb et le Victorieux=Muzaffer(1374-1414=40), 6. Napoli kralı 1386-1414=28, vel.1382-1386=4, titüler Sicilya ve Kudüs kralı 1386, Macaristan müddeîsi 1403, yalnız gayri meşrû çocukları oldu. =1. Constance, izd.1389, tal.1392=3, Matica kontu ve Sicilya oramirali Mainfroi de Clermont kızı, =2. Marie (ölm.1404), izd.1403(11 yıl sn.)=1, Kıbrıs kralı Jacques I kızı, =3. Marie, izd.1405=9 (ertesi yıl), Taranto hükümrân prensesi, Liche kontu Jean d'Enghien kızı ve Raymond de Baux des Ursins(Taranto prensi ve Andria dukası)'den dul.

7) Giovanna II (Fr. Jeanne, Jeanelle=Kç.Jeanne)(1371-1435=64), 7. ve hânedânının sonuncusu hükümrân Napoli kraliçesi (3 yaş küçük kardeşinin meşrû vâris bırakmadan ölümü üzerine) 1414-2.2.1435=21, vel. (kardeşi için) 1386-1414=28=1. "Mültefit" Wilhelm, Avusturya dukası (ölm.1406), izd.1389=17, yş.18-35, çocuksuz, =2. Jacques de Bourbon, Comte de la Marche 1393-1438=45, izd.1415 (9 yıl sn.)=20, yş.44-64, Napoli kralı sanıyle prince consort 1415-1435=20, Taranto prensi, râhib oldu.

İkinci Anjou Hânedânı

Yukarıda incelenen Anjou hânedânı, Fransa kralı (1223-1226) 8. Louis'nin (1187-1226) oğullarından ve 9. (Saint) Louis'nin (1215-1270)(1226-1270) kardeşlerinden Pr.Charles'dan (1220-1285)(Napoli kralı 1266-1285) inmiştir. Yukarıda görüldüğü gibi bu dal söndü.

İkinci Anjou Hânedânı denen Capet (Fransa Kraliyet) dalı ise, Capet'lerin Valois dalından iniyor. Capet-Valois-Anjou hânedânıdır. Fransa kralı(1350-1364) 2. Jean (1319-1364)'ın kendisinden sonraki kardeşi Pr.Louis(1338-1384) bu dalın kurucusudur (İkinci Burgonya hânedânının kurucusu da daha kç.kardeş Pr.Philippe le Hardi'dir: 1342-1404). Kral 2. Jean, Kral 8. Louis'nin 5. kuşak torunudur (torunun torununun oğlu).- Jean II le Bon=İyi (1319-1364=45), Fransa kralı 1350-1364=14=1. Bonne de Luxembourg

(ölm.1349), izd. 1332 evlenmesinden doğan 4 prensten 2.'si, İkinci Anjou hânedânını kuran Louis I (İt.Luigi)'dir(bu Louis'nin ağabeyi: Fransa kralı Charles V 1337-1380). Pr.Louis ve halefleri, Napoli ve Sicilya krallığına müddeî olmuşlardır. Fakat bir çok mücâdeleye rağmen bu krallıkları Aragon hânedânından alamamışlardır.

1) Louis(İt.Luigi) I(1338-1384=46), Anjou ve Maine kontu 1356, Anjou dukası 1360, Touraine dukası 1370, Fransa velîahdi (ağabeyine) 1364-1368=4, Fransa kral nâibi 1380, 1380'de Napoli hükümrân kraliçesi Giovanna I tar. Kalabriya dukası sanı verilerek mânevî, fakat resmî oğlu îlân edildiyse de, bu kraliçenin ölümünden sonra Napoli tahtına çıkamadı (yk.bk.), 1382'de kendini Avignon'da Napoli, Sicilya, Kudüs kralı îlân etti, hepsi titüler kaldı, Provence kontu 1382 = Marie, comtesse de Guise (ölm.1404), izd.1360=24, titüler Brötonya dukası Charles de Blois kızı. Kç.oğulları: Charles du Maine (ölm.1404), Kalabriya dukası, 1399'da Napoli vâlîsi, evlenmedi. By.oğulları:

2) Louis(İt.Luigi) II d'Anjou (1377-1417=40), Napoli krallığı müddeîsi 1384-1417=33, Provence kontu, Anjou dukası 1384, Maine kontu, Guise kontu(annesinden tevârüs etti) 1404, 1384'te Sicilya ve 1410'da Aragon krallıklarına da müddeî oldu. =Yolande (ölm.1442), izd.1400=17, Aragon kralı Juan I kızı. Kızları: Yolande d'Anjou (ölm.1440), çocuksuz=1. Jean d'Alençon, =2. Brötonya dukası François I de Montfort (ölm.1450), izd.1431=9; Marie d'Anjou(1394-1463=69) Fransa kraliçesi 1422-1461=39 + 1461-1463=2 = 41 = Charles VII le Victorieux=Muzaffer(1403-1461=58), izd.1422=39, yş.28-67, zevcinden 9 yş.by., Fransa kralı 1422-1461=39, vel.1403-1422=19, babasının amca oğlunun oğlu, oğulları(Louis XI) için bk.Capet-Valois.

Louis II'nin(no.2) kç.oğlu: Charles d'Anjou(1414-1473=59), Mortain kontu, Maine kontu 1434-1473=39, Languedoc eyâlet v.1443-1465=22=1. Cambella Rufo, çocuksuz, =2. Isabeau de Luxembourg, izd.1435, Comte Pierre I de Saint-Paul kızı, çocukları: Louise d'Anjou (ölm.1477)=Jacques d'Armagnac, Duc de Nemours (ölm.1477), izd.1462=15; Charles d'Anjou (1436-1481=45), Anjou kontu 1472, Maine kontu (Ch.II) 1472, Provence kontu (Ch.III), Anjou dukası, Provence dukası, çocuksuz = Jeanne de Lorraine (1448-1480=32), izd.1473=7, yş.25-32, zevcinden 12 yş.kç., Comte Ferry II de Guise et de Vaudemont kızı.

Louis II'nin(no.2) by.oğlu: 3) Louis(İt.Luigi) III(1403-1434=31), titüler Napoli kralı 1417-1434=17, 1423'te Napoli hükümrân kraliçesi Giovanna II tar.mânevî evlâdı ve velîahdi îlân edildiyse de kraliçenin ölümünde krallık Aragon hânedânına geçti. Provence kontu, Anjou dukası 1417, Maine kontu, Kalabriya dukası(titüler) 1420, Touraine dukası 1424, çocuksuz= Marguerite, izd.1431=3, Savoie dukası Amedeo VIII kızı(=2. Ren palatin elektörü Ludwig, izd.1444(10 yıl sn.), =3. Graf Ulrik VII v.Württemberg).

Louis II'nin(no.2) ortanca oğlu: 4) René le Bon=İyi(1409-1480=71), titüler Napoli kralı 1434-1480=46, Lorraine ve Bar dukası (1431-1456(bu dukalıkları eşinden tevârüs etti, 1456'da oğluna bıraktı), Provence kontu 1439, Anjou dukası 1434-1480, 1435'te Napoli hükümrân kraliçesi Giovanna tar.adopte edildi, fakat babası gibi o da Napoli tahtına çıkamadı. =1. Isabelle (ölm.1453), izd.1420=33, 16. Lorraine hükümrân düşesi 1431-1453=22, babası Duc Charles I de Lorraine et de Bar'dan dukalıkları tevârüs edip eşine geçirdi, fakat ölümünde oğluna geçti, =2. Jeanne (ölm.1498), izd.1454 (ertesi

yıl)=26, çocuksuz, Sire Guy XIV de Laval kızı. Kızları: Yolande d'Anjou=Frédéric (Ferry)(ölm.1473), Comte de Guise et de Vaudemont, çocukları için bk.Lorraine-Guise.- Marguerite d'Anjou (1429-1482=53), İngiltere kraliçesi 1444-1461=17 = Henry VI (1421-katli 1471=50), izd.1444=17, yş.15-32, zevcinden 8 yş.kç., İngiltere kralı 1422-1461=39, Galler prensi 1421-1422=1, Fransa kraliçesi 1422-1443=21, çocukları için bk.İngiltere (Plantagenet-Lancaster).

René le Bon'un oğlu: 4-A) Jean d'Anjou(1424-1470=36), babasının ferâgati ve annesinin ölümü üzerine Lorraine ve Bar dukası(Jean II) 1453-1470=17, Napoli müddeîsi 1458(kral sanı), Kalabriya dukası(fahrî), Cenova v.1458, Anjou dukası, Provence kontu = Marie(ölm.1488), izd.1441=29, Duc Charles I de Bourbon=Agnès de Bourgogne kızı, oğulları: Nicolas(1448-1473=25), babasının yerine Lorraine ve Bar dukası(ve babasının dîğer unvanları) 1470-1473=3, evlenmedi.- Jean II(1448'de bir kaç yaşında öldü), Kalabriya dukası.- Valois-Anjou hânedânı, 1481 yılında erkek tarafından söndü.

Sicilya ve Napoli'de Aragon Hânedânı

1) Pietro I (Fr.Pierre, Kat.Pedre), Sicilya kralı 1282-1285=3, Aragon kralı 1276-1285=9 (Pedre III) il Grande=Büyük, Aragon ve Valencia kralı ve Barselona kontu Jayme I (1208-1276)(1213-1276)=Macaristan kralı Andras II kızı Yolanda oğlu, bk.İspanya/Aragon. =Constanza (ölm.1302), izd.1262=23, 1276'da Aragon ve 1282'de Sicilya kraliçesi, Sicilya kralı (yk.bk.) Mainfroi kızı. Çocukları: Afonso III (1262-1291=29), Aragon kralı 1285-1291=6, vel.1276-1285=9, Hayırperver (Fr.Le Bienfaisant), evlenmedi.- Elisabeth (ölm.1336), Santa=Azîze, Portesiz kraliçesi 1283-1325=42 + 1325-1336=11 = 53 = Denis (1261-1325=64), izd.1283=42, Portesiz kralı 1279-1325=46, çocukları için bk.Portekiz.- Yolande (ölm.1302) = Roberto (1275-1343=68), izd.1297=5, çocukları için yk.bk., Napoli kralı (no.3) 1309-1343=34.- Pietro I'in(no.1) 2. oğlu ve halefi:

2) Giacomo(Aragon'da Jayme II), Sicilya kralı 1285-1296=11(babasının yerine), Aragon kralı ağabeyinin yerine) 1291-1327=36, vel.(ağabeyi için) 1285-1291=6, Sardunya kralı 1326-1327=1, 1296'da Sicilya tahtını Charles de Valois'ya bıraktı ise de, kardeşi(no.3) Sicilya kralı oldu, kendisi Aragon'da saltanatına devâm edip 1327'de öldü. =1. Bianca(Fr.Blanche)(ölm.1310), izd.1295=15, Napoli kralı Carlo II kızı, Sicilya kraliçesi 1295-1296=1, Aragon kraliçesi 1295-1310=15, =2. Maria (ölm.1321), izd.1316=5 (6 yıl sn.), kraliçe 1316-1321=5, Kıbrıs kralı Hugues III de Lusignan kızı, =3. Elisinde de Mancada, izd.1321(ayni yıl)=6, kraliçe 1321-1327=6(çocukları Anjou-Napoli prensesi olan ilk eşinden). Çocukları: Jayme (1296-1334=38), vel.1296-1319=23, 1319'da taht üzerindeki haklarından ferâgat edip Calatrava, sn.Montesa tarîkatlerine üstâd-ı âzam oldu.- Juan (ölm.1334), Toledo ve Tarragone başpiskoposu, İskenderiyye patriki.- Isabelle (ölm.1330), izd.1315=15, =Friedrich I "Güzel" v.Habsburg (1290-1330=40), Avusturya dukası, Almanya imparatoru vs, kızları için bk.Habsburg.- Alfonso IV (1299-1336=37), Aragon kralı 1327-1336=9, vel. (ağabeyinin yerine) 1319-1327=8, =1. Teresa d'Entéça (ölm.1329), izd.1314=15, kraliçe 1327-1329=2, Urgel kontu Ermengaund yeğeni, =2. Leonora (1307-1359=52), izd.1329 (ayni yıl)=7, kraliçe 1329-1336=7, zevcinden 8 yş.kç., Kastilya kralı Fernando IV kızı. Çocukları (hepsi 1'den):

Constanza (ölm.1346)= Jayme II(ölm.1349), Mayorka kralı.- Jayme(ölm.1347), Urgel kontu ve Agera vikontu=Cécile, izd.1336, Comte Bernard de Comminges kızı.- Pedre IV Teşrîfâtlı (le Cérémonieux)(1319-1487=68), Aragon kralı 1336-1387=51 =1. Maria (ölm.1347), izd.1338=9, kraliçe 1338-1347=9, Navar kralı Philippe d'Evreux kızı, =2. Leonora (ölm.1348), izd.1347(ayni yıl)=1, kraliçe 1347-1348=1, Portekiz kralı Afonso IV kızı, =3. Leonora(ölm.1374), izd.1349(ertesi yıl)=25, kraliçe 1349-1374=25, Sicilya kralı Pietro II(aş.bk.) kızı, babasının amca oğlunun oğlu, =4. Martha(ölm.1378), kraliçe, =5. Sibylla de Forcia(ölm.1406), izd.1380(2 yıl sn.)=7, kraliçe 1380-1387=7. Çocukları: Constanza(1'den)(1344-1363=19), Sicilya kraliçesi 1360-1363=3, izd.1360=3, yş.16-19, zevcinden 2 yş.kç.= Federico III(1342-1377=35), Sicilya kralı 1355-1377=22, vel.1342-1355=13, ilk eşi (aşağıda no.6), kızları(aşağıda no.7) için aş.bk., dedesinin amca torunu.- Isabela, 1410'da Aragon müddeîsi=Jaime II, izd.1407, Aragon prensi ve Urgel kontu (4. eşinden).- Aşağıdakiler 3. eşindendir: Leonora(1358-1382=24), Kastilya kraliçesi 1379-1382=3=Juan I (1358-1390=32), izd.(1) 1375=7, yş.17-24, zevci ile ayni yaşda, Kastilya kralı 1379-1390=11, oğulları: Kastilya ve Leon kralı Henrique III (bk.İspanya/Kastilya) ve Ferdinando I (Sicilya kralı, bk.aş.no.10).- Martin II, bk.aş.no.9 (1358-1410=52).- 2. Sicilya kralı Giacomo'ya'ya, kardeşi Federico II halef oldu:

3) Federico II(1272-1337=65), Sicilya kralı(ağabeyinin Sicilya'yı ona bırakması üzerine) 1296-1337=41 = Leonora(1282-1343=61), izd.1302=35, yş.20-55, zevcinden 10 yş.kd.kç., Sicilya kraliçesi 1302-1337=35+1337-1342=5+1242-1243=1 = 41, 1337'de râhibe, Napoli kralı Carlo II d'Anjou(yk.bk.)=Macaristan prensesi Maria kızı ve Philippe de Toucy'den dul. Çocukları: Constanza=1. Henri II(ölm.1324), izd.1318=6, Kıbrıs kralı, =2. Levon III, izd.1324(ayni yıl), Kilikya Ermeni kralı(bu sûretle önce Kıbrıs, sn.Kilikya Ermeni kraliçesi oldu, bk.Haçlılar).- Elisabeth=Herzog Stephan v.Bayern(ölm.1375), izd.1328.- Manfred, Atina dukası.- Guglielmo(ölm.1338), Atina dukası=Maria Alvarez, Exerica baronu Jayme II kızı.- Giovanni(ölm.1348), Atina, Neopatras ve Randao dukası, yeğeni için Sicilya kral nâibi 1338-1355=7=Cesarea Lanza, Caltanassetta kontu Pietro kızı.- No.4, aş.bk.- Federico II'ye by.oğlu halef oldu:

4) Pietro II(1305-1342=37), Sicilya kralı 1337-1342=5, babası ile ortak kral 1321-1347=16, vel.1305-1337=32 = Elisabeth, Karintiya-Tyrol dukası Otto kızı. Kızları: Leonora(ölm.1374), Aragon kraliçesi 1349-1374=25 = Pedre IV(1319-1387=68), izd.(3) 1349=25, Aragon kralı 1336-1387=51, vel.1327-1336=9, çockuları için yk.bk., ayrıca bk.Aragon.- Beatrice(ölm.1366)= Küçük Robert(ölm.1398), Ren palatin kontu.- Pietro II'nin by.oğlu ve halefi: 5) Luigi(1338-1355=17), Sicilya kralı 1342-1355=13, vel.i 1338-1342=4, nâib: amcası Giovanni(ölm.1348)=6(yk.bk.).- 5. Kral'ın halefi olan kardeşi:

6) Federico III Basit(Fr.Frédéric le Simple)(1342-1377=35), Sicilya kralı 1355-1377=22, vel.(ağabeyi için) 1342-1355=13, Atina dukası(Frédéric II) 1355-1377=22. =1. Constanza(1344-1363=19), izd.1360=3, yş.16-19, zevcinden 2 yş.kç., dedesinin amcasının oğlunun oğlu(yk.bk.), Aragon kralı Pedre IV=Maria d'Evreux kızı, kraliçe 1360-1363=3, =2. Antoinette di Taranto(ölm.1374), izd.1374(11 yıl sn.)=bir kaç ay, kraliçe 1374'te bir kaç ay, Andria dukası François de Beaux kızı. 6. Kral'ın gayri meşrû oğlu: Guglielmo(ölm.1402), Malta ve Gozo kontu=Beatrice, Aragon prensi Avila baronu Jaime kızı. 6. Kral'ın ilk eşinden kızı ve halefi:

7) Maria(1363-1402=39), Sicilya hükümrân kraliçesi 1377-1402=25 = 8) Martin I Genç (1374-1410=36), izd.1391=11, yş.28-39, zevcinden 11 yş.by., Sicilya consort kralı 1391-1402=11 + Sicilya hükümrân kralı 1402-1410=10 = 21 = 2. Blanche (İt.Bianca) (ölm.1441), izd.1403 (ertesi yıl)=7, kraliçe 1403-1410=7, Navar kralı Charles (İsp.Carlos) III kızı, Sicilya nâibesi 1410-1412=2 (=2. Juan II, Pennafiel dukası, Aragon kralı Federico I oğlu, izd.1419=22, bk.aş.no.12, 1397-1479=82, Aragon ve Sicilya kralı 1458-1479=21, bu evlenmeden: İspanya kralı Katolik Fernando ve Napoli kraliçesi Juana). 8. Kral ölünce yerine, hayatta bulunan babası tahta geçti:

9) Martin II İhtiyar(1358-1410=52), oğlunun yerine Sicilya kralı 1410=bir kaç ay, Aragon kralı 1395-1410=15, Monblanc dukası =1. Maria Lopez Luna (ölm.1407)(8'in annesi), =2. Maria, izd.1409 (2 yıl sn.)=1. Prades kontesi.- Martin II, Aragon kralı Pedre IV = Aragon-Sicilya prensesi (no.4 kızı, yk.bk.) Leonora oğludur. İkiz kızkardeşi Leonora (1358-1382=24) (yk.bk.) = Kastilya kralı Juan I (ölm.1390), izd.1375 evlenmesinden doğan yeğeni (hemşîre-zâdesi), 9. Kral'a hedef oldu ve Aragon hânedânı yerine Kastilya hânedânı (bk.İspanya) Sicilya tahtına çıkmış oldu. Gerçekte 1410-1412 arasında Kraliçe Bianca niyâbet etti ve 1412'de 10. kral tahta geçti.

Kastilya Hânedânı

10) Ferdinando(Fernando) I "Adâletli"(le Juste)(1380-1416=36), Sicilya kralı 1412-1416=4, Aragon kralı 1412-1416=4 = Leonora(ölm.1435), izd.1395=21, kraliçe 1412-1416=4 + 1416-1435=19 = 23, Albuquerque kontu Kastilya prensi Sanche kızı. Çocukları: Maria(ölm.1445), kraliçe 1420-1445=25 = Juan II(1405-1454=49), izd.(1) 1420=25, Kastilya ve Leon kralı 1406-1454=48, vel.1405-1406=1, oğulları Kral Henrique IV için bk.Kastilya - Leonora(ölm.1445), kraliçe 1433-1438=5 + 1438-1445=7 = 11, nâibe(Portekiz) 1438-1439 = Edoardo(1391-1438=47), izd.1428=10, Portekiz kralı 1433-1438=5, vel.1391-1433=42, çocukları için bk. Portekiz.- Sanche(ölm.1416), Alcantara tarîkati üstâd-ı âzamı 1408.- Henrique(ölm.1445), Villena dukası, Saint-Jacques tarîkati üstâd-ı âzamı =1. Katerina(ölm.1440), izd.1420=20, Kastilya ve Leon kralı Henrique III kızı, =2. Beatrice Pimentel, izd. 1444(4 yıl sn.)=1, Benavente kontu Rodriguez Adolf kızı.- No.11, aş.bk.- No.12, aş.bk.

11) Alfonso I(Aragon'da V) "Âlîcenâb"(Fr.Le Magnanime)(1396-1458=62), Sicilya kralı 1416-1458=42, Napoli kralı 1442-1458=16, Aragon kralı 1416-1458=42, 1420'de Napoli hükümrân kraliçesi Giovanna II tar.evlâd edinildi, vel.1412-1415=4, meşrû çocuğu olmadı = Maria(ölm.1458), kraliçe 1416-1458=42, Kastilya ve Leon kralı Henrique III kızı, izd.1415=43. Kralın gayri meşrû kızı: Maria(ölm.1449)=Ferrara dukası Leone d'Este(ölm.1450), izd.1444=5.- Kralın gayri meşrû, fakat resmen tanınan oğlu Ferdinando I için bk.aş.no.13.

12) Giovanni I(Aragon'da Juan II)(1397-1479=82), Aragon ve Sicilya kralı(ağabeyinin yerine) 1458-1479=21, Navar kralı 1425-1479=54, vel.(ağabeyine) 1416-1458=42. =1. Bianca(Fr.Blanche)(ölm.1441), izd.1419=22, Navar kraliçesi 1425-1441=16, Navar kralı Charles (İsp.Carlos) III kızı ve Sicilya kralı Martin I'den (bk.yk.no.8) dul, Sicilya kral nâibesi 1410-1412=2, Sicilya kraliçesi 1402-1410=8. =2.

Juana (ölm.1468), izd.1444(3 yıl sn.)=24, Navar kraliçesi 1444-1468=24, Aragon ve Sicilya kraliçesi 1458-1468=10, Kastilya donanması kumandanı oramiral Federico Henriquez kızı. Kralın gayri meşrû kızı: Leonora=Lérin kontu ve Navar seraskeri Louis de Beaumont, izd. 1468. Kralın gayri meşrû oğlu: Juan (ölm.1475), Zaragoza başpiskoposu. Kralın ilk eşinden oğlu: Don Carlos (1421-1461=40), vel.1458-1461=3, Viane prensi, meşrû çocuğu olmadı=Anna (ölm.1448), izd.1439=9, Clèves dukası Adolf I kızı. Kralın 2. eşinden kızı: Juana (ölm.1517)=Napoli kraliçesi 1476-1494=18 = Ferdinando I (1424-1494=70), izd.1476=18, Napoli kralı 1458-1494=36, bk.aş.no.13. Kralın ilk eşinden olan 2 kızı: Leonora (1420?-1479=59?), Navar nâibesi 1464-1479=15=Comte Gaston IV de Foix (ölm.1471), izd.1436=35; Bianca (1424-1464=40)=Henrique IV (1425-1474=49), izd.1440, tal.1453=13, yş.16-29, zevcinden 1 yş.by., Kastilya ve Leon kralı 1454-1465=11 + 1468-1474=6 = 17. - 12. Kral'ın 2. eşinden olan oğlu:

14) Ferdinando (Fernando) III "Katolik"(1452-1516=64), Sicilya kralı 1479-1516=37, Napoli kralı 1501-1516=15, Aragon kralı 1479-1516=37, Kastilya ve Leon consort kralı (eşi dolayısıyle) 1474-1516=42, 1479'da Aragon ve Kastilya krallıkları birleşerek İspanya krallığı oluştu. Ağabeyinin ölümü üzerine vel.1461-1479=18. (1458'den sonra Aragon kralları İtalya'ya gelmediler, İspanya'da oturan kral, Napoli ve Sicilya için iki kral nâibi ile Güney İtalya'yı yönetti). =Isabela (1451-1504=53), izd.1469=35, yş.18-53, zevcinden 1 yş.by., Kastilya ve Leon hükümrân kraliçesi 1474-1504=30, ayrıca eşi dolayısıyle Aragon, Sicilya ve Navar kraliçesi. Çocukları için bk. İspanya (1 infante, 4 infanta). Ferdando=Isabela'nın kızının oğlu: İmp.-Kral Charles-Quint.

13) Ferdinando I(1424-1494=70), no.11'in meşrûlaştırılmış gayri meşrû oğlu, Napoli kralı 1458-1494=36, daha önce Kalabriya dukası. =1. Isabelle de Clermont, izd.1444. =2. Juana(ölm.1517), izd.1476=18, kraliçe 1476-1494=18, Aragon kralı Juan II kızı, amca oğlu, bk.yk.no.12. Son eşinden kızı: Juana(ölm.1518)=Ferdinando II, Napoli kralı 1495-1496=1, çocuksuz(bk.aş.no.16). Ferdinando I'in ilk eşinden olan 2 kızı: Leonora=1. Bari dukası Maria Sforza, =2. Ferrara dukası Hercule; Beatrice(ölm.1508), Macaristan kraliçesi 1476-1490=14 = Matthias Corvinus (1443-1490=47), izd.(3) 1476=14, Macaristan ve Bohemya (1469) kralı 1458-1490=32. Ferdinando I'in ilk eşinden olan oğulları için bk.aş.no.15 ve 17.

15) Alfonso II(1445?-1496=51?), Napoli kralı 1494-1495=1, babasına halef oldu, fakat ertesi yıl oğlu lehine ferâgat etti, vel.1458-1494=36 = Hippolyte (ölm.1488), izd.1455=33, Milano dukası Francesco Sforza kızı, kızları : Isabela=Giovanni Galeas Maria Sforza, Milano dukası. Alfonso II'nin oğlu ve halefi: 16) Ferdinando II(1456?-1496=40?), babasının ferâgati üzerine Napoli kralı 1495-1496=1, çocuksuz, vel.1494-1495=1 = Juana(ölm.1518), halası ile evlenmiş oluyor, yk.bk., Napoli kralı Ferdinando I(no.13) kızı.

17) Federio IV(I)(1452-1504=51), yeğeninin yerine Napoli kralı 1496-1501=5, vel.1494-1495=1, Maine kontu(Fransa) 1501-1503=2, 1501'de hal' edildi ve Aragon ve Sicilya kralı olan babasının amca oğlu Katolik Ferdinando(bk.yk.no.14) Napoli krallığını

da üzerine aldı. =1. Anna, izd.1478, Savua dukası Amedeo IX kızı, =2. Isabelle Eléonore, Andria dukası Pierre de Beaux. Son eşinden kızı: Charlotte, Taranto hükümrân prensesi=Sire Guy XVI de Laval. İlk eşinden oğlu: Ferdinando (ölm.1550), Kalabriya dukası, vel.1496=1501=5, çocuksuz.

1516'da Napoli ve Sicilya kralı da olan İspanya kralı Katolik Ferdinando ölünce, kızının oğlu Charles-Quint, Napoli ve Sicilya kralı oldu. Bu sûretle 1516'dan 1700'e kadar Habsburg hânedânından İspanya kralları, Napoli ve Sicilya kralı da oldular ve bu ülkeleri iki kral nâibi gönderek yönettiler. 16, 17. asırlarda Güney İtalya'da tam bir İspanyol yönetimi hüküm sürdü. Napoli ve Sicilya kralları da olan İspanya kralları şunlardır:

Charles-Quint(1516-1556=40), oğlu Felipe II(1556-1598=42), Napoli'de Carlo IV ve Filippo I oldular. Sonuncunun oğlu Felipe III(Napoli kralı ol.Filippo II 1598-1621=23), oğlu Felipe IV(Filippo III 1621-1665=44), oğlu Carlos II(Carlo V 1665-1700=35). 1700'de Fransa(Bourbon) hânedânından Felipe V(14. Louis'nin by.oğlunun 2. oğlu) İspanya kralı oldu. Napoli ve Sicilya tâcları da ona geçti(Filippo IV). Bk.İspanya. Ancak 1713'de Sicilya krallığını Savua dukası Vittorio Emanuele'ye ve 1708'de Napoli krallığını Almanya imparatoru Karl VI'ya bıraktı. Karl VI, Habsburglar'dan son İspanya kralı Carlos V'in halasının oğlunun oğlu idi. Vittorio Emanuele ise İspanya kralı Felipe II'nin kızının oğlunun oğlunun oğlu idi. Vittorio Emanuele 1718'de Sicilya krallığından, karşılığında Sardunya krallığını alarak ferâgat etti. İmp.Karl VI, Sicilya krallığını da Napoli'ye ilâveten aldı. Ancak muhâfaza edemedi. Büyük savaşlar sonunda Sicilya ve Napoli krallıkları, Sicilyateyn=İki Sicilya adı altında ve tek kralın hükümünde ve tamâmen bağımsız ve taht şehri Napoli olan bir devlet şeklinde kuruldu. Krallık, İspanya kralı Felipe V'e iâde edildi. Ancak Felipe V'in halefleri, İspanya ile Sicilyateyn'i apayrı devletler olarak gerçekleştirebildiler. Güney İtalya, İspanya'dan yakasını kurtardı. Napoli tahtına, Capet-Bourbon-Anjou-İspanya hânedânının İki Sicilya dalı yerleşti ki kısaca Burbon hânedânı da denir, İspanya Bourbon hânedânının bir dalıdır. Sicilyateyn, nüfus ve önem bakımından birinci İtalyan devleti oldu. Ancak İtalyan birliğini o değil, kuzey-batıda ve Fransa'ya dayanmış Savua hânedânı, Sardunya krallığı gerçekleştirdi. Fransız olan Sicilya Burbonları, kısa bir İspanyollaşma döneminden sonra tamâmen İtalyan'laştılar. İtalyan kaldılar. İspanyol hânedânlar gibi, Güney İtalya'da bir Fransız politikasına girişmediler.

Burbon Hânedânı

İtalyanca'da Burbone Due Sicilie = Sicilyateyn Burbonları denen hânedânın atası. Fransa kralı 14. Louis'nin büyük oğlu grand dauphin(büyük velîahd) denen Pr.Louis'nin büyük oğlu dauphin(Fransa velîahdi) Pr.Louis= Arşidüşes Marie Thérèse'in 2. oğulları Pr.Philippe'tir ki, Felipe V olarak İspanya kralı oldu.

1) Felipe V(İt.Filipo)(1683-1746=63), İspanya kralı 1700-1746=46, Napoli kralı 1700-1708=8, Sicilya kralı 1700-1713=13 + 1718-1735=17 = 30. =1. Maria Luise(1688-1714=26), izd.1701=13, yş.13-26, zevcinden 5 yş.kç., kraliçe 1701-1714=13, Savua dukası Vittorio Amedeo II=Anne d'Orléans kızı. =2. Elisabeth (1692-1766=74), izd.1714

(ayni yıl)=32, yş.22-54, zevcinden 9 yş.kç., kraliçe 1714-1746=32 + 1759-1766=7(ana kraliçe) = 39, Parma ve Plaisance dukası Odoardo II Farnese=Gräfin Dorothea Sophie v.Neuburg kızı. Çocukları için bk.İspanya/Bourbon. Çocuklarından: Fernando VI (İspanya kralı 1746-1759=13, çocuksuz); Infante Don Felipe (1720-1765, Parma dalının atası, bk.İtalya/Parma Dukalığı); no.2; Infanta Marie Thérèse (1726-1746)=dauphin (Fransa velîahdi) Louis(1729-1765), 15. Louis oğlu, bu evlenmeden 16. Louis doğdu.

2) Carlo VII(İsp.Carlos III)(1716-1788=72), İspanya kralı (ağabeyi Fernando VI yerine) 1759-1788=29, vel. (ağabeyi için) 1746-1759=13, Sicilyateyn kralı 1735-1759=24. 1759'da İspanya kralı olunca, Sicilyateyn'i, kardeşi Ferdinando'ya (bk.no.3) bıraktı. Sicilya'yı İspanya'ya 1718'de karşılığında Sardunya krallığını alarak Savua iâde etmişti. Napoli krallığını ise 1735 Viyana Anlaşması ile Avusturya (Almanya), İspanya'ya geri verdi. İspanya kralı Felipe V, ikisini Sicilyateyn ol.birleştirerek 2. oğlu Carlo VII'ye (no.2) verdi. Çocukları için bk.Bourbon/İspanya. =Maria Amalia (1724-1760=36), izd.1738=22, yş.14-36, zevcinden 8 yş.kç., Sicilyateyn kraliçesi 1738-1759=19, İspanya kraliçesi 1759-1760=1, Saksonya elektörü ve Polonya kralı August II=Arşidüşes Maria Josepha kızı. Çocukları arasında: Infanta Maria Luisa (1745-1792), İmparator Leopold II ile evlenip Almanya imparatoriçesi oldu; Carlos IV (1748-1819=71), İspanya kralı oldu(1788-1808=20); no.3.

3) Ferdinando IV (Napoli), F. III (Sicilya), F. I(Sicilyateyn)(1751-1825=74), ağabeyinin İspanya kralı olması üzerine Napoli ve Sicilya kralı 5.10.1759-1825=66, 8.12.1816'da "Sicilyateyn kralı Fernando I" sanını aldı, 4.1.1825'te öldü. 1767'ye kd.niyâbet altında. 1798-1800 ve 1806-1815'te Napoli krallığı Fransa tar.işğâl edildi (bk.aş.Murat Hânedânı) ve Kral, Sicilya"ya çekilerek 11 yıl Palermo'da yaşadı. Napoli'de doğup öldü ve onun zamânında krallık, İspanya ile ilişkilerinden uzaklaştı. =1. Arşidüşes Karolina (1752-1814=62), izd.1768=46, yş.16-62, zevcinden 1 yş.kç., kraliçe 1768-1814=46, İmp.Franz I=İmparatoriçe Maria Theresia'nın 10. kızları. =2. Lucia Migliaccio (1770-1826=56), morg.izd. 1814=11, yş.44-55, zevcinden 19 yş. kç., Duca Don Vincenzo Migliaccio di Floridia= Donna Dorotea Borgia dei Marchesi del Casalı kızı ve 8. Patenna prensi Don Benedetto Grifeo'dan 1812'de dul. Ferdinando I'in hepsi ilk eşi Arşidüşes'ten olan çocukları:

Francesco I(1777-1830), bk.aş.no.4.- Infante Don Carlo(1775-1778=3), Kalabriya dukası, vel.1775-1778=3.- Infante Don Carlo Gennaro (1780-1789=9).- Infante Don Giuseppe (1781-1783=2).- Infante Don Carlo (1788-1789=1).- Infante Don Leopoldo (1790-1851=61), Salerno prensi = Arşidüşes Clementina (1798-1881=83), izd. 1816=35, yş. 18-53, zevcinden 8 yş.kç., teyzesi ile evlenmiş oluyor, İmp. Franz I'in 6. kızı, çocukları: Infante Don Lodovico(1824'te 18 günlük öldü); Infanta Donna(1819'da ayni gün öldü); Infanta Donna(1829'da ölü doğdu); Infanta Donna Maria(1822-1869=47)= Henri d'Orléans(1822-1897=75), izd. 1844=25, yş. 22-47, zevci ile ayni yaşda, Aumale dukası, Fransız kralı Louis Philippe'in 5. oğlu, çocukları için bk. Fransa.- Infante Don Alberto (1792-1798=6).- Infanta Donna Maria Teresa (1772-1802=30), imparatoriçe 1792-1802=10 = Franz I (1768-1835=67), izd. (2) 1790=12, çocukları için bk. Habsburg, Almanya (sn. Avusturya) imparatoru 1792-1835=43, vel. 1790-1792=2, dayısı ile evlenmiş oluyor.- Infanta Donna Luisa (1773-1802=29), büyük-düşes 1796-1802=7 =

Ferdinando III (1769-1824=55), izd.(1) 1790=6, yş. 23-29, zevcinden 4 yş. kç., dayı oğlu, çocukları için bk. Habsburg-Toskana, Toskana büyük-dukası 1790-1803=13 + 1814-1824=10 = 23, arşidük.- Infanta Donna Anna (1775-1780=5).- Infanta Donna Maria (1779-1783=4).- Infanta Donna Cristina(1779-1849=70)(Maria ile ikiz), Sardunya kraliçesi 1821-1831=10 = Carlo Felice (1765-1831=66), izd. 1807=24, yş. 28-52, zevcinden 14 yş.kç., Sardunya kralı 1821-1831=10, vel.1802-1821=19, kral nâibi 1799-1806=7 + 1817-1821=4 = 11 (Cenova dukası).- Infanta Donna Maria Amelia(1782-1866=84), Fransız kraliçesi 1830-1848=18 = Louis Philippe (1773-1850=77), izd.1908=41, yş. 27-68, zevcinden 9 yş.kç., Fransız kralı 1830-1848=18, çocukları için bk. Fransa/Bourbon-Orléans.- Infanta Donna (1783'te ayni gün öldü).- Infanta Donna Antonietta (1784-1806=22) = Fernando VII (1784-1833=49), izd.(1) 1802=4, yş. 18-22, zevci ile ayni yaşda, İspanya kralı 1808-1833=25, vel. 1788-1808=20.- Infanta Donna Clotilde (1786-1792=6).- Infanta Donna Enrichetta (1787-1792=5).- Infanta Donna Isabella(1793-1801=8).- 7 erkek + 11 kız = 18 çocukları olduğu görüldü.

4) Francesco I (1777-1830=53)(1825-1830=5), vel. 1778-1825 (ağabeyinin yerine)=47, Kalabriya dukası, kral nâibi 1809-1812=3, Sicilya kral nâibi 1816-1825=9. = Arşidüşes Clementina (1777-1801=24), izd. 1802 (ertesi yıl)= 28, yş. 13-41, zevcinden 12 yş.kç., amca oğlu, kraliçe 1825-1830=5 + 1830-1848=18=23 (=2. Conte Don Francesco del Balzo (ölm. 1882), izd. 1839 (9 yıl sn.)=9, yş. 50-59), İspanya kralı Carlos V'in 5. kızı.- İlk eşinden: Infante Don Ferdinando (1800-1801=1) ve Infanta Donna Carolina (1798-1870=72)=1. Charles de France (Bourbon)(1778-katli 1820=42), izd. 1816=4, yş. 18-22, zevcinden 290 yş.kç., Berry dukası, Fransa kralı Charles X'un kç. oğlu, çocukları için bk. Fransa/Bourbon, =2. Conte Etttore Lucchesi Palli, 9. principe di Campofranco, 8. duca della Grazia (1806-1864=58), izd. 1831 (11 yıl sn.)=33, yş. 31-64, zevcinden 8 yş.by. (1 duka-prens oğlu ve 4 kızı oldu), Sicilya eyâlet v., devlet nâzırı 8. Campofranco prensi Conte Antonio=Donna Anna Maria Pignatelli oğlu.- Francesco I'in 2. eşinden çocukları:

Ferdinando II(1810-1859), bk.aş.no.5.- Infante Don Carlo(1811-1862=51), Capua prensi = Penelope Smyth(1815-1882=67), izd. 1836=26, yş. 21-47, zevcinden 4 yş.kç., önce Mascali kontesi, Marescata düşesi, nihâyet 1862'de kraliyet prensesi yapıldı, çocukları: Infante Don Francesco(1837-1862=25), evlenmedi; Infanta Donna Vittoria(1838-1905=67), evlenmedi.- Infante Don Leopoldo(1813-1860=47), Syracusa kontu, vel. 1830-1836=6 = Maria(1814-1874=60), izd. 1837=23, yş. 23-46, zevcinden 1 yş.kaç., Principe Giuseppe di Savoia kızı, kızları Infanta Donna Isabella(1838'de 1 günlük öldü).- Infante Don Antonio(1816-1843=27), evlenmedi. Lecce kontu.- Infanta Donna Luisa Carlotta(1804-1844=40) = Infante Don Francisco de Paula(1794-1865=71), izd. 1819=25, yş. 15-40, zevcinden 10 yş.kç., çocukları için bk. İspanya/Bourbon, İspanya kralı Carlos IV'un kç.oğlu, babasının amca oğlu, Cadix dukası.- Infanta Donna Maria Cristina(1806-1878=72), İspanya kraliçesi 1829-1833=4 + 1833-1868=35 + 1868-1878=10 = 49, İspanya nâibesi 1833-1843=10 = 1. Fernando VII(1784-1833=49), izd.(4) 1829=4, yş. 23-27, zevcinden 22 yş.kç., babasının amca oğlu, çocukları için bk. İspanya/Bourbon, İspanya kralı 1808 + 1814-1833=19, vel. 1788-1808=20, müdd. 1808-1814=6; =2. Don Fernando Muñoz y Sanchez, 1. Riansares dukası(1808-1873=65), izd.

1833 (ayni yıl)=40, yş. 27-67, zevcinden 2 yş.by., 1. Retamoso kontu, Saviñan vikontu Don Juan Muñoz y Funes=Doña Eusebia Sanchez y Ortega oğlu(4 oğul ve 3 kız doğdu ki büyükleri 2. duka oldu.- Infanta Donna Antonietta (1814-1898=84), büyük-düşes ve arşidüşes 1833-1859=26 + 1859-1860=1 = 27 = Arşidük Leopoldo II(1797-1870)=73, izd. (2) 1833=37, yş. 19-56, zevcinden 17 yş.kç., amca oğlu, çocukları için bk. Habsburg-Toskana, Toskana büyük dukası 1824-1859= 35, vel. 1797-1803=6 + 1814-1824=10 = 16.- Infanta Donna Amelia(1818-1857=39) = Infante Don Sebastian (1811-1875=64), izd. (1) 1832=24, yş. 14-39, zevcinden 7 yş.kç., dedesinin amca oğlunun torunu, çocukları için bk. Brezilya, Infante Don Pedro (İspanya)'nun tek oğlu, İspanya kraliyet ve Brezilya imparatorluk prensi ve Brezilya Hânedânı şefi 1889-1891=2.- Infanta Donna Carolina (1820-1861=41) = Infante Don Carlos (VI) Luis (1818-1861=43), izd. 1850=11, yş. 30-41, zevcinden 2 yş.kç, babasının amca oğlunun oğlu, Montemolin kontu, 2. Carlist müdd. 1845-1860=15, zevcinden bir kaç saat sonra öldü.- Infanta Donna Teresa(1822-1899=67), imparatoriçe 1843-1889=46 = Pedro II(1825-1891=66), izd. 1843=46, yş. 21-67, zevcinden 3 yş.by., Brezilya imparatoru 1831-1889=58, 1840'a kadar niyâbet altında, vel. 1825-1831=6, Hânedân şefi 1889-1891=2, çocukları için bk. Brezilya.- Infante Don Luigi, aş.bk.- Infante Don Francesco, aş.bk.- Bu sûretle Francesco I'in 2. eşinden 6 oğlu ve 6 kızı, toplam 12 çocuğu olduğu görüldü.

Infante Don Francesco di Paola (1827-1892=65), Francesco I'in 7. ve en kç.oğlu, Trapani kontu, sonra dukası, mareşal = Arşidüşes Isabella (1834-1901=67), izd. 1850=42, yş. 16-58, zevcinden 7 yş.kç., Toskana büyük dukası Arşidük Leopoldo II'nin 4. kızı, çocukları: Infante Don Leopoldo(1853-1870=17).- Infante Don Ferdinando(1857-1859=2).- Infanta Donna Annunziata(1858-1873=15).- Infanta Donna Teresa(1855-1856=1).- Infanta Donna Antonietta(1851-1938=87) = Infante Don Alfonso(1841-1934=93), izd. 1868=66, yş. 17-83, zevcinden 19 yş.kç., amca oğlu, Caserta kontu, çocukları için aş.bk., Sicilyateyn Bourbon Hânedânı şefi 1894-1934=40.- Infanta Donna Carolina(1856-1941=85) = Kont Andrzej Zamoyski(1852-1927=75), izd. 1885=42, yş. 29-71, zevcinden 4 yş.kç., Kont Stanislaw=Kontes Roza Potocka oğlu(bu evlenmeden: 4 oğul ve 1 kız ki kç. oğul Kont Jan, Prs. Isabel Alfonsa(aş.bk.) ile evlendi ve kç. kızları Kontes Maria, Pr. Ranieri(aş.bk.) ile evlendi).

Infante Don Luigi(1824-1897=73), Kral Francesco I'in 6. oğlu, Aquila kontu, 1848'de Sicilya kral nâibi, koramiral, Brezilya oramirali = Infanta Januaria(1822-1901=79), izd. 1844=53, yş. 22-75, zevcinden 2 yş.by., Brezilya imparatoru Pedro I'in 2. kızı(Prs.'in kardeşi Pedro II, Don Luigi'nin ablası Teresa ile evlidir). Çocukları: Isabella (1846-1859=13).- Emanuele (1851'de 2 günlük öldü).- Filippo (1847-1922=75)=Flora Boonen (1847-1912=65), morg.izd. 1882=30, yş. 35-65, zevci ile ayni yaşta, Espina Kontesi sanı verildi, Kont Antonin Iankow'dan dul.- Luigi (1845-1909=64), Roccaguglielma kontu 1872 = Amelia Nathan (1847-1914=67), morg. izd. 1869=40, yş. 22-62, zevcinden 2 yş.kç. Bu evlenmeden doğan çocuklar pr. ve prs. değildir. Oğulları: Luigi (1873-1940=67), 2. Roccaguglielma kontu 1909-1940=1. Enrica (1880-1947=67), izd. 1898, tal. 1910=12, yş. 18-30, zevcinden 7 yş.kç., Portekiz'de 1. Valbranca kontu ve vikontu Emilio Weiss kızı, = 2. Adeline Landegren (1875-1959=84), izd. 1932(22 yıl sn.)=8, yş. 57-65, zevcinden 2 yş. kç., Baron René de Fougères ve Victor Jard'dan 2 def'a

dul, Kont Luigi'nin(ölm. 1940) kızkardeşi: Gennara(1870-1941=71)=William Freeman (1845-1907=62), izd. 1898=9, yş. 28-37, zevcinden 25 yş. kç., Fransa kraliyet prensi Duc de Berry'nin gayri meşrû oğlu John Freeman=Sophie de Blonay oğlu(bu evlenmeden 3 erkek ve 1 kız çocuk).- Kont Luigi'nin(ölm. 1940) kızı: Januaria(Gennara)(1903-1980'lerde hayatta)=Alfonso Bongiorno (1908), izd. 1930, yş. 27, zevcinden 5 yş.by., oğulları Giovanni(1931), dr.- Kont Luigi'nin (ölm. 1940) kç. oğlu: Carlo(1905-1980'lerde hayatta), 1967'de ağabeyinin yerine 4. ve ölümüyle sonuncu kont = Fanny di Chiaramonte (1905), izd. 1925, yş. 20, zevci ile ayni yaşda, kızları Isabella(1926)=José Gutiérrez (1921), izd. 1954, yş. 28, zevcinden 5 yş.kç.- Kont Luigi'nin (ölm. 1940) by. oğlu: Luigi (1898-1967=69), 3. Roccagiglielma kontu 1940-1967=Marie Louise(1894-1941=47), izd. 1925=16, yş. 31-47, izd. 1925=16, yş. 31-47, zevcinden 4 yş.by., Marquis Gaspard de Clermont-Tonnerre=Henriette de Braux kızı, kızları Marie Cristine(1933)=Michel Denizot(1923), izd. 1957, yş. 24, zevcinden 10 yş.kç., çocukları Jean 1958, Frédéric 1967 ve Marie 1960, Isabelle 1962.

5) Ferdinando II (1810-1859=49)(1830-1859=29), vel. 1825-1830=5, Kalabriya dukası, Toskana vel.i 1824-1859=35, 1825'den önce Noto dukası. = 1. Maria Cristina (1812-1836=24), izd. 1832=4, yş.20-24, zevcinden 2 yş.kç., kraliçe 1830-1832=2, Sardunya kralı Vittorio Amedeo I'in kç. kızı, tek çocukları Francesco II için bk.aş.no.6.=2. Arşidüşes Maria Teresa(1816-1867=51), izd. 1837(ertesi yıl)=22, yş. 21-43, zevcinden 6 yş.kç., kraliçe 1837-1859=22, Arşidük Karl'ın by. kızı. Bu evlenmeden:

Lodovico(1838-1886=48), Trani kontu, vel. 1859-1860=1 = Mathilde(1843-1925=82), izd. 1861=25, yş. 18-43, zevcinden 5 yş.kç., Bavyera'da dük Pr.Maximilian'ın 4. kızı, kızları Maria Teresa(1867-1909=42)=Wilhelm(1864-1927=63), izd. 1889=20, yş. 22-42, zevcinden 3 yş.kç.,(Pr.'in ilk izd.ı), çocukları için bk. Hohenzollern-Sigmaringen, Sigmaringen Hânedânı şefi 1905-1927=22, Romanya vel.i 1866-1889=23, orgeneral.- Alberto (1839-1844=5) Castrogiovanni kontu.- Alfonso (1841-1934), bk.aş.no.7.- Gaetano (1846-1871=25), Girgenti kontu, 1868'de İspanya kraliyet prensi (Infante)=Isabel (1851-1931=80), izd. 1868=3, yş. 17-20, zevcinden 5 yş.kç., İspanya velîahd-prensesi, İspanya hükümrân kraliçesi Isabel II'nin by. kızı.- Giuseppe (1848-1851=3), Lucera kontu.- Vincenzo (1851-1854=3), Melazzo kontu.- Pasquale (1852-1904=52), Bari kontu=Blanche de Marconnay (1848-1926=78), morg.izd. 1878=26, yş. 30-56, zevcinden 4 yş.bş.- Gennaro (1857-1867=10), Caltagirone kontu.- Maria Annunziata (1843-1871=28), arşidüşes 1862 = Arşidük Karl Ludwig (1833-1896=63), izd.(2) 1862=9, yş. 19-28, zevcinden 10 yş.kç., orgeneral, çocukları için bk. Habsburg, Arşidük Franz Karl'ın 3. oğlu.- Maria Immacolata (1844-1899=55), arşidüşes 1861 = Arşidük Karl Salvator (1830-1892=62), izd. 1861=31, yş. 17-48, zevcinden 14 yş.kç., Toskana büyük dukası Arşidük Leopoldo II'nin 2. oğlu, Avusturya orgenerali, Toskana vel.i 1859-1860=1, çocukları için bk. Habsburg-Toskana.- Maria Pia (1849-1882=33)=Roberto I (1848-1907=59), izd.(1) 1869=13, yş. 20-33, zevcinden 1 yş.kç., çocukları için bk. Bourbon-Parma, Parma hükümrân dukası 1854-1860=6, İspanya kraliyet prensi (Infante).- Maria Luisa (1855-1874=19)= Enrico(1851-1905=54), izd.(1) 1873=1, yş. 18-19, zevcinden 4 yş.kç., Parma ve Piacenza hükümrân dukası Carlo III (Bourbon-Parme)'ün ortanca oğlu.

6) Francesco II(1836-1894=51)(1859-27.10.1860=1), sonuncu Sicilyateyn kralı (İtalya karallığına katıldı), vel. 1836-1859=23, Toskana vel.i 1859-1860=1, Sicilyateyn Hânedânı şefi 1860-1894=34 = Maria Sophia (1841-1925=84), izd. 1859=35, yş. 18-53, zevcinden 5 yş.kç., kraliçe 1859-1860=1, Bavyera'da Duka Pr. Maximillian'ın 3. kızı, kızları Cristina(1869-1870=1).

7) Alfonso(1841-1934=93) Hânedân şefi(ağabeyinin yerine) 1894-1934=40, Caserta kontu, vel. 1859-1860=1 = Antonietta(1851-1938=87), izd. 1868=66, yş. 17-83, zevcinden 10 yş.kç., amca oğlu, Pr. Francesco di Paola'nın(yk.bk.) by.kızı. Çocukları:

Ferdinando (III)(1869-1960), bk.aş.no.8.- Maria Immacolata (1874-1947=73)=Johann Georg (1869-1968=69), izd.(2) 1906=32, zevcinden 5 yş.kç., Saksonya kralı Georg I'in 2. oğlu, Prusya, Saksonya ve Vürtenberg orgenerali, yş. 32-64.- Maria Cristina (1877-1947=70), arşidüşes 1900 = Arşidük Peter Ferdinand (1874-1948=74), izd. 1900=47, yş. 23-70, zevcinden 3 yş.kç., Toskana Hânedânı şefi 1942-1948=6, orgeneral, çocukları için bk. Habsburg-Toskana.- Maria Pia (1878-1973=95), infanta 1908 = Infant Dom Luiz (1878-1920=42), izd. 1908=12, yş. 30-42, zevci ile ayni yaşda, zevcinden sn. 53 yıl yaşadı, Orléans ve Bragança prensi, çocukları için bk. Brezilya.- Maria Giuseppina (1880-1971=91), evlenmedi.- Francesco (1873-1876=3).- Gennaro (1882-1944=62)=Beatrice Bordessa (1881-1963=82), morg.izd. 1922=22, yş. 41-63, zevcinden 1 yş.by., 1923'te Villa Colli kontesi.- Francesco (1888-1914=26), evlenmedi. - Filippo (1885-1949=64)=1. Louise d'Orléans(1896-1973=77), izd. 1916, tal. 1925=9, yş. 20-29, zevcinden 11 yş.kç., Duc Emmanuel de Vendôme (Fransa Orléans kraliyet prensi) kızı, =2. Odette Labori (1902-1968=66), morg.izd. 1927(2 yıl sn.)=22, yş. 25-47, zevcinden 17 yş.kç., ilk eşinden: Gaëtano(1917)= Olivia Yarrow(1917), morg.izd. 1946, yş. 29, zevci ile ayni yaşda, çocukları: Adrian (1948)=Linda Idensohn (1950), izd. 1976, yş. 26, zevcinden 2 yş.kç.; Gregory(1950)= Marreen Powell(1951), izd. 1971, yş. 21, zevcinden 1 yş.kç., oğulları Christian 1974.

Gabriele(1897-1980'lerde hayatta), Pr. Alfonso'nun(no. 7) 8. oğlu, = 1. Marguerite(1902-1929=27), izd. 1927=2, yş. 25-27, zevcinden 5 yş.kç., 12. Czartoryski prensi Adam=Kontes Ludwika Krasinska'nın by. kızı, = 2. Cécile(1907), izd. 1932(3 yıl sn.), yş. 25, zevcinden 10 yş.kç., Pr. Casimir Lubomirski=Kontes Theresia Granow kızı. İlk eşinden: Antonio(1929), radar mühendisi=Elisabeth(1933), izd. 1958, yş. 25, zevcinden 4 yş.kç., Herzog Philipp Albrecht v.Württemberg(Hânedân şefi)'nin 3. kızı, bu evlenmeden: Felipe (1960), Januario (1966) ve Carolina (1962), Annunziata (1973).- Pr. Gabriele'nin 2. eşinden oğulları: Giovanni (1933) ve Casimiro (1938)=Maria Cristina (1933), izd. 1967, yş.34, zevcinden 5 yş.by., 3. Aosta dukası Pr. Amedeo (Savua/İtalya)'nun ortanca kızı, bu evlenmeden: Luigi (1970), Alessandro (1974) ve Anna (1971), Elena(1973).- Pr. Gabriele'nin 2. eşinden kızları: Maria Margarita (1934)= Don Luis de Gonzaga Maldonado (1932), izd. 1962, yş. 30, zevcinden 2 yş.kç.(kızları Margarita 1963, Claudia 1965, Cecilia 1967); Maria Immacolata(1937)=Don Miguel Garcia de Saez, izd. 1970, yş.33 (oğulları Luis 1972).

Carlo(1870-1949=79), Pr. Alfonso'nun(no.7) 2. oğlu, 1901'de İspanya infant'ı (kraliyet prensi) = 1. Mercedes(1880-1904=24), izd. 1901=3, yş. 21-24, İspanya kralı 12.

Alfonso'nun by. kızı, = 2. Louise (1882-1958=76), izd. 1907(3 yıl sn.)=42, yş. 25-67, zevcinden 12 yş.kç., Fransa Hânedânı şefi Paris kontu Pr. Louis Philippe d'Orléans kızı. Pr.Carlo'nun(İsp.Carlos), bütün çocukları ve onların neslinden gelenlere İspanya, İspanya kraliyet prensi ve prensesi(infante ve infanta) pâyesi ve hukuku bahşetti. Buna karşılık Pr. Carlo, Sicilyateyn Hânedânı üzerindeki hukukundan vaz geçti. İlk eşinden oğulları: Infante Don Ferdinando (1903-1905=2) ve Infante Don Alfonso (1901-1964=63)=Alice (1917), izd. 1936=28, yş. 19-47, zevcinden 16 yş.kç., Parma dukası Elias I'in 4. kızı (Bourbon), oğulları: Infante Don Carlos(1938), 1964'te Kalabriya dukası=Anne(1938), izd. 1965, yş. 27, zevci ile ayni yaşda, Fransa Hânedânı şefi Paris Kontu Pr. Henri'nin 3. kızı, bu evlenmeden: Infante Don Pedro, Noto dukası(1968), Infanta Dona Cristina 1966, Infanta Dona Maria Paloma 1967, Infanta Dona Inès 1971, Infanta Dona Victoria 1976.- Don Alfonso'nun(1901-1964) kızları: Infanta Dona Teresa(1937)=Don Iñigo Moreno y de Artaaga, 12. Laula markisi(1934), izd. 1961, yş. 24, zevcinden 3 yş.kç., Andes kontu Don Francisco Moreno y de Herrera=12. Eliseda markizi Maria Teresa de Artega y Falguera oğlu(çocukları Rodrigo 1962, Alfonso 1965, Fernando 1969 ve Alicia 1964, Beatriz 1967, Clara 1971, Delia 1972); Infanta Dona Inès(1940)=Don Luis Morales y Aguado(1933), izd. 1965, yş. 25, zevcinden 7 yş.kç.,(çocukları Don Manuel 1971 ve Dona Isabel 1966, Dona Eugenia 1967, Dona Sonia 1969).- Pr. Carlo'nun(1870-1949) ilk eşinden kızı: Infanta Dona Isabel Alfonsa(1904-1980'lerde hayatta)= Kont Jan Zamoyski(1900-1961=61), izd. 1929=32, yş. 25-57, zevcinden 4 yş.kç., Kont Andrzej Zamoyski=Prs.Maria Carolina(Sicilyateyn, yk.bk.)'nın ortanca oğlu(çocukları: Kont Karol(1932-1979=47)=Maria(Don Mariano Rey y Inglesia kızı), izd. 1956=23(çocukları Kont Carlos 1962 ve Maria 1958); Jozef 1935; Maria Krystyna 1932-1959=27 evlenmedi; râhibe Maria Teresa 1938).- Pr. Carlo'nun(1870-1949) 2. eşinden kızları: Infanta Dona Maria(1910)=Infante Don Juan(1913), izd. 1935, yş. 25, zevcinden 3 yş.by., oğulları: Juan Carlos, bugünki(1992) İspanya kralı; Infanta Dona Esperanza(1914)=Dom Pedro(1913), izd. 1944, yş. 30, zevcinden 1 yş.kç., Orléans ve Bragança prensi, çocukları için bk. Brezilya.- Pr. Carlo'nun(1870-1949) 2. eşinden oğlu: Infante Don Carlo(1908-1936=28), İspanya İç Savaşı'nda maktûl, evlenmedi. - Pr. Carlo'nun(1870-1949) 2. eşinden olan by. kızı: Infanta Dona Dolores(1909-1980'lerde hayatta), bugünki İspanya kralı Juan Carlos'un teyzesi. = 1. Jozef August(1907-1946=39), izd. 1937=9, yş.28-37, zevcinden 2 yş.kç., 13. Czartoryski prensi ve Klewan ve Zukow dukası, 12. prens Adam=Kontes Ludwika Krasinska'nın by. oğlu(bu evlenmeden: 1946'da 14. prens ve duka olan Adam 1940 ve 1946'da 2 aylık ölen Pr. Ludwik); = 2. Don Carlos Osario(1925), izd. 1950(4 yıl sn.), yş. 41, zevcinden 16 yş.by., Don Rafael Serrano=Dona Maria Cortés oğlu.

8) Ferdinando(III)(1869-1960=91), Hânedân şefi 1934-1960=26, Pr. Alfonso'nun(no.7) by.oğlu, İspanya'da kurmay albay=Maria(1872-1954=82), izd. 1897=57, yş. 25-82, zevcinden 3 yş.kç., Bavyera kralı 3. Ludwig'in 2. kızı(annesi Arşidüşes Marie Therese). Çocukları: Ruggiero(1901-1914=13), Noto dukası.- Antonietta(1898-1957=59), evlenmedi.- Urraca(1913), evlenmedi.- Maria Cristina(1899, 1980'lerde hayatta)=Don Manuel Luna, Ekvador başkan yardımcısı(1884-1949=65), izd. 1948=1, yş. 39-50, zevcinden 15 yş.kç.- Barbara (1902-1927=25)=Kont Franz Xavier (1894-1947=53), izd. 1922=5, yş. 20-25, zevcinden 8 yş.kç., Stolberg-Wernigerode

mediatize kontu Anton=Waldburg zu Wolfegg mediatize kontesi Bona oğlu, (çocukları: 1 kont, 3 kontes), Polonya'da savaşta öldü.- Lucia(1908-1980'lerde hayatta)= Eugenio (1906-1980'lerde hayatta), izd. 1938, yş. 30, zevcinden 2 yş.kç., çocukları için bk. İtalya, Ancona dukası ve İtalya kraliyet prensi, 2. Cenova dukası Pr. Tommaso'nun ortanca oğlu.

9) Ranieri(1883-1973=90), ağabeyinin yerine Hânedân şefi 1960-1973=13, Pr. Alfonso'nun(no. 7) 5. oğlu, Castro dukası. = Karolina(1896-1968=72), izd. 1923=45, yş. 27-72, zevcinden 13 yş.kç., kont Andrzew Zomayski=Prs. Maria Carolina(Sicilyateyn, yk.bk.)'nın ortanca oğlu. Kızları: Carmen(1924), evlenmedi ve 1980 sonlarında hayatta.- Pr. Ranieri'nin tek oğlu ve halefi:

10) Ferdinando(IV)(28.5.1926), babasının yerine Hânedân şefi 1973(Fréjus/Fransa'da). = Chantal(1925), izd. 1949, yş. 24, zevcinden 1 yş.by., Comte Joseph de Chevron-Villette=Marie de Colbert kızı, çocukları: Carlo, Kalabriya dukası (24.2.1963), hânedânın vârisi; Beatrice(1950); Anna(1957)=Jacques Cochin(1951), izd. 1977, yş. 20, zevcinden 6 yş.kç., Baron Denys Cochin=Thérèse de Ribains oğlu.

Napoli Krallığında Murat Hânedânı

1.8.1808 - 19.5.1815 = 6, 9, 19 müddele Napoli krallığı, Napoléon'un kurduğu bir devlet olarak, Fransız İmparatoru'nun enistesi Mareşal Murat (Müra ok.) elinde kaldı. Onun neslinden gelenlerin hepsi prens ve prensestir. Murat, Napoli'de millî bir devlet kurduğunu savundu ve devletini Sicilya Bourbonları'na geri vermek istemedi. Bunun üzerine yakalanıp kurşuna dizildi.

Âile Gaskon ve Bordo'ludur. Bilinen ilk isim Pierre Murat 1634 doğumludur. Bunun oğlu Guillaume Murat=Marguerite Herbeil izdivâcından: Pierre Murat(1721-1799=78)=Jeanne Loubières(1721-1803=85), izd. 1736=53, yş. 25-79, zevci ile ayni yaşda, bu evlenmeden 5 oğul(en küçükleri Mareşal Murat) ve 6 kız doğdu. 3 kız ayni yıl ölüp üçü evlenip çocuk sâhibi oldular. Erkek çocuklardan biri 1750'de doğup öldü, dîğeri 1759'da 7 yaşında öldü. Mareşal'in kardeşleri olan Pierre ve André Murat'lar ise nesillerini devâm ettirdiler:

Pierre Murat(1748-1792=44), tâcir, hepsi evlenmeden ölen 3 oğlu ve 3 kızı oldu. Küçük kızı: Antoinette(1793-1847=54), posthume, 1808'de Fransız imparatorluk prensesi sanını aldı = Karl(1785-1853=68), izd. 1808(1)=39, yş. 15-54, zevcinden 8 yş.kç., Hohenzollern-Sigmaringen prensi(çocukları için buraya bk.).

André Murat(1760-1841=81), 1. Murat kontu(Napoli krallığı soyluluğu) 1810-1841=31, 2 def'a evlendi. Biri 4 yaşında ölen 2 oğlu ve bir kızı, son eşindendir. Kızı: Clotilde(1795-1831=36)=1. Giovanni, principe Saluzzo, principe di Santa Mauro, duca di Corigloano, marchese Saluzzo(1776-1819=43), izd.(2) 1812=7, yş.17-24, zevcinden 19 yş.kç.,=2. Eugène(1762-1829=37), izd. 1827(8 yıl sn.)=2, yş. 32-34, zevcinden 3 yş.kç., Jean Bonafous=Antoinette Murat oğlu, hala oğlu(Antoinette Murat 1759-1829, Mareşal'in kızkardeşidir).- André Murat'nın oğlu: Pierre Gaëtan(1798-1847=49), 2. kont 1841-1847=6, =Pauline(1810-1889=79), izd. 1827=20, yş. 17-37, zevcinden 12 yş.kç., Napoléon'un sır kâtibi Baron Claude de Méneval kızı. Oğulları: Joachim(1828-1904=76), 3. ve sonuncu Murat kontu 1847-1904=57=1. Blanche Marion-Vallé(1836-1861=25), izd.

1854=7, yş.18-25, zevcinden 8 yş.kç., =2. Marguerite (1844-1937=91), izd. 1866(5 yıl sn.)=38, yş. 22-60, zevcinden 16 yş.kç., zevcinden 33 yıl sn. öldü, Madrid büyükelçisi ve senatör Adolphe Barrot kızı. 3. Kont'un her iki evlenmesinden çocukları: Gaëtan (1861-1899=38), babasının hayâtında, evli, çocuksuz öldü; Joachim (1871-1873=2); Georgina (1877-1962=85), evlenmedi; Clotilde (1868-1949=81), =mv.Paul Lebaudy (1858-1937=79), izd. 1890=47, yş. 22-69, zevcinden 10 yş.kç.(1 oğul); Napoléone(1874-1955=81)=Baron Albert Hervé-Gruyer (1860-1928=68), izd. 1895=33, yş. 21-54, zevcinden 14 yş.kç., zevcinden 27 yıl sn. öldü(2 oğul, 3 kız); Jeanne (1858-1895=37)=Comte Laurent de Gouvion Saint-Cyr (1851-1902=51), izd. 1879=16, yş. 21-37, zevcinden 7 yş.kç.(2 kız), 2. Gouvion Saint-Cyr markisi Laurent=Marie de Montalivet'nin by. oğlu.- 3. Kont'un kızkardeşi: Caroline (1836-1902=66)=Marquis Maximilien du Tillet (1816-1902=86), izd. 1854=48, yş. 18-66, zevcinden 20 yş.kç.(2 oğul, 1 kız).

1) Joachim Murat(1767-1815=48), Napoli kralı 1808-1815=7, süvârî teğmeni 1787, itâatsizlikten ordudan ihrâcı 1790-92, süvârî tümgenerali 1796, korgeneral 1799, Paris vâlîsi, imparatorluk mareşali 1804, Fransız prensi 1804, İtalyan prensi 1805, Fransız imparatorluk prensi 1805, irsî büyük-amiral 1805, Ponto Corvo hükümrân prensi 1810-1815=5, Berg ve Clèves hükümrân büyük-dukası 15.3.1806-1.8.1808, sn. Napoli kralı. = Caroline(1782-1839=57), izd. 1800=15, yş. 18-33, zevcinden 15 yş.kç., Fransız imparatorluk prensesi, Napoléon'un kızkardeşi, Napoli kraliçesi 1808-1815, Lipona kontesi(Napoli soyluluğu) 1815-1839. 2 oğulları(no. 2 ve 3) ve 2 kızları oldu. Kızları: Letizia(1802-1859=57)=Guido Tadeo, marchese Pepoli, conte di Castiglione(1789-1852=63), izd. 1823=29, yş. 21-50, zevcinden 13 yş.kç.(3 kızı ve 1 oğlu oldu ki oğlu Pepoli markisi Gioacchino, kuzini Prs. Friederike v. Hohenzollern-Sigmaringen'le evlendi).- Louise(1805-1889=84)= Conte Guiulio Rasponi(1787-1876=89), izd. 1825=51, yş. 20-71, zevcinden 18 yş.kç.(5 oğul, 1 kız). Torununun oğlu Kont Gian Battista Spaletti-Trivelli, hâtıralarını(Fransızca) yayınlandı: *Souvenirs d'Enfance d'Une Fille de Joachim Murat, La Princesse Louise Murat, Comtesse Rasponi.*- Joachim Murat, Napoli'de Gioacchino adıyle kral oldu. By. oğlu:

2) Achille(1801-1847=46), 2. Prince Murat 1815-1847=32, Napoli vel.i 1808-1814=6, çocuksuz, Clèves dukası = Catherine(1806-1867=61), izd. Florida'da 1826=21, yş. 20-41, zevcinden 5 yş.kç., George Washington'un yeğeni, Alb. Byrd Willis=Mary (Bnb. George Lewis kızı) kızı ve Atchison Gray'den dul. Florida'da ölen 2. Prens'in yerine kardeşi geçti:

3) Lucien(1803-1878=75)(1847-1878=31), 1815-1848'de ağabeyi ile Birleşik Amerika'da, Florida'da yaşadı, Ponte Corvo hükümrân prensi 1812-1815= 3, mv., 1849'da Torino elçisi, 1852'de senatör. = Caroline(1810-1879=69), izd. 1831=47, yş. 21-68, zevcinden 7 yş.kç., Bnb. Thomas Fraser kızı. 1844'te Amerika'da ayni gün ölen çocuğu dışında 3 oğlu ve 2 kızı oldu: Caroline (1832-1902=70)(Protestan)=1. Baron Charles Chassiron(1818-1871=53), izd. 1850=21, yş. 18-39, zevcinden 14 yş.kç.(1 oğul), = 2. John Garden(1833-1892=59), izd. 1872=20(ertesi yıl), yş.40-60, zevcinden 1 yş.by.(2 kız).- Anna(Anne)(1841-1924=83)=Antoine(1841-1909=68), izd. 1865=44, yş.

24-68, zevci ile ayni yaşda(1 oğul, 1 kız), 6. Mouchy dukası, Poix prens-dukası, Noailles kontu, 5. duka Henri de Noailles oğlu.

Pr. Louis(1851-1912=61), 3. prens Lucien'in kç.(3.) oğlu, İsveç subayı=Eudoxie (1850-1924=74), izd. 1873=39, yş. 23-62, zevcinden 1 yş.by., Mikhail Alexandrovitch Somoff=Prs. Maria Pavlovna Schirinsky-Schichmatoff kızı ve Pr. Alexander Orbeliani'den dul. 3 oğulları: Oscar (1876-1884=8).- Eugène (1875-1906=31), Fransız subayı=Violette (1878-1936=58), izd. 1899=7, yş.21-28, zevcinden 3 yş.kç., 3. Elchingen dukası Michel Ney'in 4. kızı, oğulları Pr.Pierre(1900-1948=48)=Isabelle(1900, 1980'lerde hayatta), izd. 1934=14, yş. 34-48, Fransa Hânedânı şefi Guise dukası Pr. Jean d'Orléans kızı ve Comte Bruno d'Harcourt'dan dul, çocuksuz.- Pr. Eugène'nin(ölm. 1906) kızları: Caroline(1903-1980'lerde hayatta)=Henry De Gheest(ölm. 1942), izd. 1922=20, yş. 17-37 (kızları Rose 1924); Paule(1901-1937=36)=1. 4e Pr. Bertrand de Lucinge (1898-1943=45), izd. 1919, tal. 1926=7, yş.18-25, zevcinden 3 yş.kç.(Pr.de Lucinge tekrâr evlendi)(1 kızları oldu), 3e Pr. Ferdinand de Lucinge'in tek oğlu. = 2. Eddy Edmond-Blanc(1904-1952=48), izd. 1928(2 yıl sn.), tal. 1936=8, yş. 27-36, zevcinden 3 yş.by. (1 kızları oldu).- Pr. Louis'nin(ölm. 1912) kç. oğlu: Pr. Michel(1887-1941=54)= 1. Elena Stallo(1893-1932=39), izd. 1913, tal. 1928=15, yş. 20-35, zevcinden 6 yş.kç., = 2. Isabelle Macmillan(1889-1952=63), izd. 1939(11 yıl sn.)=2, yş. 50-52, zevcinden 2 yş.kç., ilk eşinden kızı: Prs. Laure (1913-1980'lerde hayatta)= 1. Jean Frank(1905), izd. 1931, tal. 1939=8, yş. 18-26, zevcinden 8 yş.kç., = 2. Ferdinand Auberjonois, izd. 1939 (ayni yıl), yş. 26(ilk eşinden: Ghislaine 1932= Sylvestre Vautier(1911), izd. 1952, yş. 20, eşinden 21 yş.kç., çocukları Antoine 1955 ve Nicole 1954; Marie(1936=John Degener(1933), izd. 1956, yş. 20, zevcinden 3 yş.kç.- 2. eşinden: René 1940, Michel 1941 ve Anne 1955).

Pr. Achille(1847-1895=48), 3. pr. Lucien'in ortanca oğlu, 1870'te teğmen ol. Sedan'da Almanlar'a esir = Salomé(1848-1913=65), izd. 1868=28, yş. 20-48, zevcinden 1 yş.kç., Pr. Dawith Dadion-Mingrelia=Prs. Ekaterina Alexandrovna Chavchavadze'nin tek kızı. Çocukları: Antoinette (1879-1954=75), evlenmedi.- Louis (1872-1943=71), evlenmedi, Rusya çarlık orgenerali.- Lucien (1870-1933=63), = Marie (1876-1951=75), izd. 1897=36, yş. 21-57, zevcinden 6 yş.kç., târîhî biyografi yazarı, Marcel Proust'un arkadaşı, Duc Alain de Rohan-Chabot=Herminie de La Brousse de Vreteillac kızı (=2. Comte Charles de Chambrun (ölm. 1952), izd. 1934 (ertesi yıl)=17, yş. 58-75). Tek çocukları: Pr. Achille (1898-1980'lerde hayatta), hava subayı=Magdeleine (1901-1945=44), izd. 1923=22, yş. 22-44, zevcinden 3 yş.kç., Marquis Lous de Chasseloup-Laubat=Marie Stern kızı. Çocukları:

Pr. Lucien (1927)=Evelyne (1935), izd. 1955, yş. 20, zevcinden 8 yş.kç., Reille kontu Mareşal Charles neslinden Jean Reille kızı, çocukları (hepsi pr. ve prs.) Achille 1956, Charles 1957, Pierre 1967, Christople 1972 ve Magdeleine 1958, Constance 1959.- Philippe (1941).- François(1942), 1965'te Marki ve Markiz Chasseloup-Laubat tar.evlâd edinildi=Huguette Arminwon (1945), izd. 1971, yş. 26, zevcinden 3 yş.kç., çocukları Louis 1972, Stanislas 1973, Sébastian 1975.- Alain (1943)=Huguette (1948), izd. 1975, yş. 27, zevcinden 5 yş.kç., Comte Jean de la Jonquière kızı.- Salomé (1926)= Albin Chalandon (1920), izd. 1971, yş. 25, zevcinden 6 yş.kç., mv., devlet nâzırı, Pierre

Chalandon=Claire Cambon oğlu(çocukları Fabien 1953, Aurèle 1956, Emmanuel(1959).- Thamar(1919)=Comte Antoine de Boissieu(1925), izd. 1954 yş. 25, zevcinden 4 yş.kç., Comte Charles=Juliette de Durfort-Civrac de Loge'un by.oğulları(çocukları Henri 1955, Bertrand 1955 ikiz, Romain 1959, Gilles 1961).- Pauline(1931), 2 mânevî kızı var.- Anne-Marie(1936)=Baron Alain Guillaume, Belçikalı diplomat(1937), izd. 1961, yş. 25, zevcinden 1 yş.by., Belçikalı büyükelçi Baron Jules G.oğlu(çocukları Jean 1964, Eliuzabeth 1962, Marie 1969, Alexandra 1971).- Marie(1938-1945=7).

4) Joachim (1834-1901=67)(1878-1901=23), tümgeneral. =1. Malcy (1832-1884=52), izd. 1854, yş. 22, zevcinden 2 yş.by., 2. pr. ve 1. Wagram dukası, Neuchâtel ve Valengin prensi senatör Napoléon=Zénaïde Clary'nin by. kızları(Pr. Napoléon, Mareşal Bethier'nin oğludur; Zénaïde ise İsveç kraliçesi Désirée ile İspanya kraliçesi Julie'nin yeğenidir). =2. Lady Lydia(1841-1901=60), izd. 1894(10 yıl sn.)= 7, yş.55-62, zevcinden 7 yş.kç., Lord Arthur Hainguerlot'dan dul. İlk eşinden kızları: Eugénie (1855-1934=79)=Giuseppe Caracciolo, 9e principe di Torella, 8e duca di Lavello(1839-1920=81), izd.(2) 1887=33, yş. 32-65, zevcinden 16 yş.kç., 8. Torella Prensi(7. Lavello dukası)= Donna Maria Serra oğlu(2 oğul, 1 kız).- Anne(1863-1940=77)=Kont Agenor Goluchowski(1849-1921=72), izd. 1885=36, yş.22-58, zevcinden 14 yş.kç., Avusturya-Macaristan başbakanı ve hâriciye nâzırı(3 oğul), Kont Agenor G.=Kontes Maria Baworowska'nın by. oğlu.- 4. Prens'in tek oğlu:

5) Joachim (1856-1932=76) (1901-1932=31)=Cécile (1867-1960=93), izd. 1884=48, yş. 17-65, zevcinden 11 yş.kç., 3e Duc Maréchal Michel Ney d'Elchingen=Paule Furtado-Heine'nin by. kızı, Pr.de la Moskowa. Çocukları:

Pierre(1887-1888=1).- Marguerite(1886-1956=70)=Baron Edgar Lejeune, yzb.(1881-cebhede maktûl 1914=33), izd. 1912=2, yş. 26-28, zevcinden 5 yş.kç.,(1 oğul, 1 kız), Baron Robert oğlu.- Louis(1896-1916=20), Somme cebhesinde teğmen ol.maktûl.- Charles(1892-1973=81)=Lady Margaret(1891-1976=85), izd. 1929, tal. 1939=10, yş. 38-48, zevcinden 1 yş.by., Sir Paul Dukes ve Ogden Mills'den 2 def'a dul (1945'te 54 yaşında 4. def'a evlendi).- Gérôme(1898-1980'lerde hayatta)=Nicole(1898-1980'lerde hayatta), izd. 1922, yş. 24, zevci ile ayni yaşda, Org. Baron Jean de l'Espée= Marie Falciano kızı, çocukları: André(1925)=Jeannine Guézellou(1923), izd. 1951, yş. 28, zevcinden 2 yş. by.(çocukları Prs. Alexandra 1955, Prs. Isabelle 1956, Prs. Malcy 1959); Cécile(1931)=Philppe Gutzwiller(1926), izd. 1957, yş. 26, zevcinden 5 yş.kç.(çocukları François 1961 ve Setaphane 1958, Anne 1964).- Paul (1893-1964=71)=Solange (1894-1955=61), izd. 1919=36, yş. 25-61, zevcinden 1 yş. kç., Comte Xavier de La Rochefoucauld des Ducs d'Estissac=Isabelle du Val de Bonneval kızı, tek çocukları: Louis (1920), mühendis, İkinci Cihan Savaşı'nda teğmen=Isabelle (1927), izd. 1948, yş. 21, zevcinden 7 yş.kç., Comte Bruno d'Harcourt= Prs. Isabelle d'Orléans de France kızı, çocukları(pr. ve prs.): Pierre 1949, Xavier 1951'de 2 aylık öldü, Bernard 1959, Jérome 1966 ve Laura 1954, Leïla 1953(=Olivier Duhanel, 1951, izd. 1974, yş. 21, zevcinden 2 yş. kç.- Alexandre(1889-1926=37), mühendis=Yvonne Gilllois (1894-1980'lerde hayatta), izd. 1920=6, yş. 26-32, zencinden 5 yş. zevcinden 5 yş. kç.(22 yıl sn. 1948'de bir İngiliz binbaşısı ile evlenip 1956'da ayrıldı). Oğulları: Napoléon (1925)=Inès(1939), izd. 1960, yş. 21, zevcinden 14 yş. kç., Duc Philippe

d'Albert de Luynes et de Chevreuse=Juanita Unzue'nin by. kızları, çocukları: Pr. Alexandre 1972 ve Prs. Nathalie 1961, Prs. Véronique 1962, Prs. Laure 1967. Pr. Alexandre'in (ölm. 1926) 2 kızı: Laetia(1921)=1. Charles Codman(1922-1946=24), izd. 1946=36 gün, zevcinden 1 yş by., =2. Comte François de Lubersac(1908), izd.1948(2 yıl sn.), yş. 27, zevcinden 13 yş. kç., Comte Odon oğlu(kızları Stéphanie 1962 ve Félicie 1965); Caroline(1923)=Raymond Guest(1907-1980'de hayatta), izd. 1960(3), yş. 37, zevcinden 16 yş. kç., Virginia senatörü ve Dublin büyükelçisi, hava bakanı Frederick Guest oğlu(çocukları oldu).- Pr. Joachim'in(no.5) by. oğlu:

6) Joachim(1885-1938=53)(1932-1938=6), mv.=Amélie(1891-1980'lerde hayatta), izd. 1919=19, yş. 28-47, zevcinden 6 yş.kç., vâlî Eugène Plantié kızı. Tek kızları: Caroline(1921)=Robert von Hartz(1916), izd. 1945, yş. 24, zevcinden 5 yş.kç.(oğulları Augustus 1950). 6. Prens'in tek oğlu:

7) Joachim(IV)(1920-1944=24)(1938-1944=6), Almanlar'a karşı subayken cebhede maktûl=Nicole(1921), izd. 1940=4, yş19-23, zevcinden 1 yş. kç., Papalık kontu Jean Pastré kızı(=2. William Guerriero, izd. 1953(9 yıl sn.), yş. 32). Kızları: Prs. Malcy(1942) ve Prs. Caroline(1941)=1. Comte Yves de Parcevaux(1936, izd. 1962, yş. 21, zevcinden 5 yş.kç., tal.(oğulları Amaury 1963), = 2. Nicolas de Klobusiczky(1946), izd. 1967, yş. 26, zevcinden 5 yş.by.(kızları Patricia 1968, Arielle 1971).- 7. Prens'in tek oğlu:

8) Joachim(V)(1944-), Valéry Giscard d'Estaing'in yâveri = Laurence Mouton(1945), izd. 1969, yş.24, zevcinden 1 yş. kç. 8. Prens, babasının ölümünden 3 ay sn. doğdu. Çocukları: Pr. Joachim(1973) ve prensesler Caroline 1971, Laetitia 1975, ikizler Elisa 1977 ve Pauline 1977.

IV

PARMA DUKALIĞI

Emilia Dukalıkları

Güney İtalya'dan birden kuzeye geçişimizin sebebi, Sicilyateyn Bourbon Hânedânı'nın bir dalı olan Parma Burbonları'nı hemen görebilmektir.

19. asrın 2. yarısına kadar bağımsız devlet hâlinde ayakta kalabilen ve sonra İtalyan birliğine katılarak İtalya Krallığı'na ilhâk edilen ve hânedanları hükümdarlıktan düşürülen dukalıklar, Emilia eyâletinin kuzey-batısında sıralanmışlardır. Parma, Po ırmağının güneyine yakın, Emilia eyâletin kuzey-batısındadır ve kuzeyde Po ırmağına dayanan dukalık, ırmağın kuzeyinde Lombardiya eyâletine temâs etmiştir. Parma şehrin adıdır. Modena, Parma'nın güney-doğusunda, Bologna'nın kuzey-batısında, Parma-Bologna yolunda diğer bir şehirdir. Modena-Parma arasında Reggio nell'Emilia şehri yer alır. Guastalla, Parma'nın az kuzey-doğusunda, Po ırmağının güney kıyısına çok yakın küçük bir şehirdir, Reggio'nun az kuzeyindedir. Piacenza, Emilia eyâletinin kuzey-batı uçunda, Po ırmağının güney kıyısında ve Lombardiya sınırı üzerinde diğer bir küçük şehirdir. Ferrara şehri, eyâletin kuzey-doğusunda, Po güneyinde ve Venedik eyâleti sınırına yakındır.

Emilia eyâleti, doğuda Adriyatik'e dayanır. Po ırmağı ile kuzeyde, doğuda Venedik ve batıda Lombardiya eyâletlerinden ayrılır. Batıda Piemonto ve daha güneyde Ligurya(Ceneviz) eyâletleri ile de kısa sınırları vardır. Güneyi Toskana eyâletidir ve burada Toskana büyük-dukalığı kurulmuştur. Güney-doğuda Marches eyâleti ile de sınırı vardır. Cenova Körfezi'ne çok yaklaşmasına rağmen Emilia eyâletinin Ligurya Denizi (Akdeniz) ile kıyısı bulunmaz. Emilia eyâletinin Adriyatik üzerindeki ünlü limanları ise kuzeyde Ravenna ve güneyde Rimini'dir. Bizans imparatorluğu, uzun müddet İtalya'yı Ravenna şehrinden yönetmiş ve son Batı Roma imparatorlarından bâzıları da burada oturmuşlardır. Eyâletin büyük şehri, tam ortada Bologna'dır. Dukalıklar, eyâletin ancak kuzey-batı yörelerini paylaşmışlardır, 11° boylamının batısına fazla geçememişlerdir.

Bağımsız devlet olarak Parma dukalığını, Papa Paulus III kurdu ki, asıl adı Alessandro Farnese'dir. Gayri meşrû oğlu Pier Farnese'ye verdi.

Lucca şehri ise Emilia'da değil, Toskana eyâletinin kuzey-batısında, kuzeyde Emilia'ya, batıda Ligurya Denizi'ne yakındır. Floransa'nın batısıdır. Massa şehri, Lucca'nın da güney-batısındadır ve denize çok yakındır. Carrara ise, Massa'nın hemen kuzey-batısında ve Ligurya eyâleti sınırındadır. Lucca'nın az güneyinde Pisa şehri görülür. Livorno limanı, Pisa'nın az güney-batısındadır. Pistoia, Floransa'nın az kuzey-batısında, Emilia sınırına çok yakındır. Ferrara şehri, Emilia eyâletinde, kuzey-doğuda , Po ırmağının az güneyinde, Venedik eyâleti sınırına çok yakındır.

M.Ö. 520'ye doğru Etrüskler'in kurduğu Parma, M.Ö. 183'te Roma Cumhuriyeti'ne geçti. 1036'ya kadar Parma'da bir kont vardı, bu târihten sonra daha çok piskoposlarca yönetildi. Papalık devletinin toprağı idi. Ancak Almanya İmparatoru da şehre zaman zaman hâkim oldu. 1247'de Rossi âilesi şehirde irsî kontluk kurdu.1346'da Milano dukalığının bir parçası oldu. 1515-1521'de Fransa'ya katıldı. Tekrar Papa'ya geçti. 1545'te Paulus III, Placenza ile birlikte dukalık olarak oğluna verdi.

Dukalık, 1731'e kadar Fernese'lerde kaldı(aş.bk.). 1731'de İspanya kralına geçti. İspanya Kralı dukalığı gene bağımsız devlet olarak, annesi Farnese'lerden olan oğlu Infant Felipe'ye verdi. Bu sûretle 1748'de Bourbon hânedânının İspanya(Anjou) dalının bir branşı buraya yerleşti. Guastalla dukalığını da 1748'de aldı. 1802-1806'da Napoléon, dukalığı Moreau'ya vererek Fransa'ya bağladı. 1806'da tamâmen Fransa'ya ilhâk edildi. Guastalla, İmparator'un kızkadeşi Pauline'e verildi. Parma dukası unvânı Canbacérès'e, Piacenza dukası unvânı ise Lebrun'e verildi. 1815-1847'de üç dukalık(Parma, Piacenza, Guastalla), Napoléon'un eşi İmparatoriçe-arşidüşes Marie Louise'nin hükümrânlığında kaldı. 1847'de Lucca dukalığını elinde tutan Burbonlar, iki dukalığı da ilhâk ettiler. Guastalla ise, Habsburglar'ın bir dalının elinde bulunan Modena dukalığına verildi. 12.3.1860'da Parına Burbonları düştü ve dukalıklar, İtalya kırallığına katıldı.

18. asrında Parma dukalığı 400.000, Modena dukalığı ise 380.000 nüfuslu devletlerdi.

Parma Burbonları

Louis XIV(1638-1715)(Fransa kralı 1643-1715). Oğlu Louis, le Grand Dauphin (Büyük Velîahd 1661-1711)(1661-1711)= Bavyera prensesi Marie Anne(1660-1690). By. oğlu: Louis (1682-1712)(dauphin= Fransa velîahdi 1711-1712)= Savua Prensesi Marie Adélaïde (1685-1712). Oğlu Louis XV (1710-1774)(Fransa kralı 1715-1774)(dauphin 1712-1715)=Polonya prensesi Marie (1703-1768). Buradan Fransa Hânedânı devâm ediyor (16. Louis, 18. Louis, 10. Charles kardeş krallar, 15. Louis'nin oğlu dauphin Louis'nin oğullarıdır).

Grand dauphin'in 2. oğlu: Philippe, Anjou dukası(İspanya'da kral ol. Felipe V 1700-1746)(1683-1746)=1. Savua prensesi Maria Luisa (1688-1714), =2. Farnese prensesi Isabella (1692-1766). İlk eşinden: Fernando VI (1713-1759)(İspanya kralı 1746-1759). İkinci eşinden: Carlos III (1716-1788)(İspanya kralı 1759-1788), Luigi (doğ. 1727), Parma vel. dukası 1748-1751=3 = 1765-1773=8=11 ve Filippo (İsp. Felipe). Bu Filippo (1720-1765), Burbonlar'ın Parma dalını kurdu. Ağabeyi İspanya kralı Carlos III, 1748'de, Parma'yı yöneten Farnese hânedânı sona erdiği ve anneleri de Farnese prensesi (İspanya kraliçesi) olduğu için, kardeşi Felipe'yi 1. Filippo adıyle Parma dukası yaptı. Parma, bağımsız bir devletti.

1748'de Filippo Parma, Piacenza ve Guastalla adlı üç komşu dukalığın hükümdârı oldu. 1801-1807'de hânedan Etrurya kralı, 1815-1847'de Lucca dukası oldu ve 20. 6. 1860'da İtalya krallığına katıldı. Filippo, 15. Louis'nin dâmâdı olduğu için Fransa, Parma ve diğer iki dukalığın Farnese hânedânından İspanya Burbonları'nın bir dalına geçmesine ses çıkarmadı. Parma'da son Farnese dukası 20.1.1731'de ölmüştü. Filippo'nun tahta geçmesi 18.10.1748'de 18 yıl sonradır. Bu 18 yıl müddetle ölen son dukanın yeğeni olan İspanya kraliçesi Isabella Farnese, 3 İtalyan dukalığına vâris oldu ve 1748'de bu dukalıkları 2. oğlu Infant Felipe'ye Filippo I hükümdarlık adıyle devretti. 1731-1741 arasında İspanya kralı 5. Felipe, Isabella'nın eşi sıfatıyle Parma, Guastalla, Piacenza dukası unvânını taşıdı. 1731'de bu unvanları, oğullarından Infant Carlos'a verdi. 1748'de Carlos, kardeşi Filippo'ya devretti. Infant Carlos, 1734'te Napoli ve 1759'da İspanya kralı oldu. Yukarıda görülen Sicilyateyn Burbonları hânedânının atası olduğu gibi, İspanya Burbonları da günümüze kadar ondan devâm etti.

1) Filippo(1720-1765=45), Bourbon hânedânından 1. Parma, Piacenza ve Guastalla dukası 1748-1765=17= Elisabeth (1727-1759=32), izd. 1739=20, yş. 12-32, zevcinden 7 yş.kç., Fransa kralı 15. Louis'nin by. kızı, düşes 1739-1759=20. Çocukları: Isabel Maria(1741-1763=22), arşidüşes 1760=Joseph II(1741-1790=39), izd.(1) 1760=3, yş. 19-22, zevci ile ayni yaşda, Almanya imparatoru 1765-1790=25, çocukları için bk. Habsburg, Maria Luisa (1751-1819=68), İspanya kraliçesi 1788-1808=20= Carlos IV (1748-1819=71), izd.1765=54, yş. 14-68, zevcinden 3 yş. kç., amca oğlu, İspanya kralı 1788-1808=20, vel. 1759-1788=29, Napoli vel.i 1748-1759=11, eşi kraliçeden 17 gün sonra öldü, çocukları için bk. İspanya/Bourbon. 1. Duka'nın halefi olan tek oğlu:

2) Ferdinando(1751-1802=51)(1765-1802=37), vel. 1751-1765=14, ölümüyle dukalıklar Napoléon Bonaparte tar. Fransa'ya katıldı (ölümünden bir kaç ay önce işğâl edilmişti). =Arşidüşes Maria Amelia(1746-1804=56)(1769-1802=33), izd. 1769=33, yş.

23-56, zevcinden 5 yş. by., İmp. Franz I=İmparatoriçe Maria Theresia'nın 6. kızı ve İmp. Joseph II'nin kızkardeşi. Çocukları: Filippo (1783-1786=3), vel. 1783,1786=3.- Martin (1783-1810'lar).- Carolina (1770-1804=34) = Maximilian (1759-1838=79), izd. (1) 1792=12, yş. 22-34, zevcinden 11 yş.kç., çocukları için bk. Saksonya, Saksonya elektörü Friedrich Christian'ın ortanca oğlu, vel. 1827-1830=3, 1830'da Saksonya krallığı tahtını reddetti.- Maria Antonietta (1774-1841=67), râhibe.- Carlotta (1777-1813=36), Roma'da başrâhibe.- Antonietta (1784-1785=1).- Luisa (1787-1789=27.- 2. Duka'nın halefi olan oğlu:

3) Lodovico I(1773-1803=30), Etrurya kralı 2.8.1801-27.5.1803(bu sıfatla Fransa uydusu ol. Floransa tahtına oturdu), vel. 1773-1801=28=Infanta Maria Luisa(1782-1824=42), izd. 1798=5, yş. 16-21, zevcinden 9 yş. kç., babasının amca oğlunun oğlu, İspanya kralı Carlos IV=Maria Luisa(Parma, yk.bk.)'nın 4. kızı, Etrurya krallığı nâibesi 1803-1807=4 (Fransa uydusu), Lucca hükümrân düşesi 22.11.1824=7(bağımsız), eşi dolayısıyle Etrurya kraliçesi ve Parma düşesi. Kızları: Maria Luisa(1802-1857=55)= Maximilian(1759-1838=79), izd.(2) 1825=13, yş. 23-36, zevcinden 43 yş. kç., Saksonya kraliyet velîahdi 1827-1830=3(bu târihte krallığı reddeti), Prs. M.Luisa, Maximilian'ın ilk eşinin yeğeni olmaktadır(yk.bk.). Prs.M.Luisa'nın morganatik evlenmeleri:=2. Conte Francesco Rossi(ölm.1854), izd. 1849(11yıl sn.)=5, yş. 47-52, =3. Cavaliere Giovanni Vimercati(1788?), izd. 1855(ertesi yıl)=2, yş. 53-55, zevcinden 20 yş. kç.- Ludovico I'in halefi olan oğlu:

4) Carlo Lodovico II(1799-1883=84), 2. Etrurya kralı 1803-10.12. 1807= 4(Fransa tar. tahtından alındı ve Toskana'yı kaybetti)(annesinin niyâbetinde), Lucca hükümrân dukası(annesinin ölümü üzerine) 1824-17.12.1847=23, Parma ve Piacenza hükümrân dukası(İmparatoriçe Marie Louise'in ölümü üzerine) 1847-1849=2(Etrurya'da Lodovico II, Lucca'da Carlo Lodovica, Parma'da Carlo II hükümdarlık adlarıyle saltanat sürdü), Etrurya vel.i 1801-1803=2, Parma vel. i 1799-1801=2, Lucca vel. i 1814-1824=10, 1849'da oğlu lehine Parma tahtını bıraktı ve Villafranca Kontu unvânını kullandı.=Teresa (1803-1879=76), izd. 1820=59, yş. 1776, zevcinden 4 yş.kç., Sardunya kralı Vittorio Emanuele I =Arşidüşes Maria Theresia kızı, ikiz, Lucca 1824-1847 ve Parma 1847-49 + 1849-54 + 1854-60=13 düşesi. Kızları: Luisa(1821-1823=2). Oğulları:

5) Carlo III(1823-katli 1854=31)(1849-1854=5), Parma ve Piacenza hükümrân dukası. Lucca vel. i 1824-1847=23, Parma vel.i 1847-1849=2. =Louise(1819-1864=45), izd. 1845=19, yş.26-45, zevcinden 4 yş. by., nâibe 1854-1859=5, düşes 1849-54 + 1854-1860= 11, Berry dukası ve Fransa kraliyet prensi Charles Ferdinand de Bourbon=Caroline de Bourbon-Sicile kızı. Çocukları: Enrico (1851-1905=54), Bardi kontu= 1. Immacolata Luisa(1855-1874=19), izd. 1873=1, yş. 18-19, zevcinden 4 yş. kç. Sicilyateyn kralı Ferdinando II kızı, =2. Adelgundes(1858-1946=88), izd. 1876=29, yş. 18-47, zevcinden 7 yş. kç., infanta, Guimaraes düşeşi, Protekiz kralı Miguel I kızı. - Magherita(1847-1893=46)=Infant Don Carlos VII(1848-1909=61), izd.(1) 1867=26, yş. 20-46, zevcinden 1 yş. by., çocukları için bk. İspanya/Bourbon, 4. Carlist müdd. 1887-1909=22.- Alicia(1849-1935=85)=Ferdinando IV(1835-1908=73, izd.(2) 1868=40, yş. 19-69, zevcinden 14 yş. kç., Toskana büyük dukası 1854-1860=4, Avusturya orgenerali, çocukları için bk. Habsburg-Toskana.- 5. Duka'nın halefi olan by. oğlu:

6) Roberto I(1848-1907=59), annesinin niyâbetinde son Parma ve Piacerza dukası 1854-9.6.1859=5(dukalıklar Sardunya krallığına katıldı), vel. 1849-1854=5, Hânedân şefi 1860-1907=47.=1. Maria Pia(1849-1882=33), izd.1869=13, yş. 20=33, zevcinden 1 yş. kç., Sicilyateyn kralı Ferdinando II'nin 3. kızı(kızkardeşi ile Roberto I'in kardeşi Pr. Enrico evlendi, yk. bk.). =2. Maria Antonia (1862-1959=97), izd. 1884=23, yş. 22-45, zevcinden 14 yş.kç., infanta, Portekiz kralı Miguel I'in kç. kızı (ablası, Pr. Enrico'nun 2. zevcesi, yk.bk.).

Roberto I'in ilk eşinden olan çocukları(5 pr.+7 prs., 2. eşinden 6 pr.+6 prs., hepsi 11 pr.+13 prs.=24 çocuktur) şunlardır: Ferdinando(1871-1872=1).- 7) Enrico I(1873-1939=66), babasının yerine Hânedân şefi 1907-1939=32, evlenmedi.- 8) Giuseppe I(1875-1950=75), ağabeyinin yerine Hânedân şefi 1939-1950=11, evlenmedi.- Elias I(1880-1959), bk.aş.no.9.- Augusto (1882'de ayni gün öldü).- Maria Luisa (1870-1899=29)(1893-1899=6) = Ferdinand I (1861-1948=87), izd. (1) 1893=6, yş.23-29, zevcinden 9 yş.kç., Sachsen-Koburg und Gotha prensi, Bulgaristan prensi 1887-1908+kralı 1908-1918 = 31, çocukları için bk. Bulgaristan, Türkiye, prusya ve Avusturya mareşali.- 31, çocukları için bk. Bulgaristan, Türkiye, Prusya ve Avusturya mareşali.- Luisa (1872-1943=71), evlenmedi.- Immacolata (1874-1914=40), evlenmedi.- Teresa (1876-1959=83), evlenmedi.- Pia (1877-1915=38), evlenmedi.- Anastasia (1881'de 13 günlük öldü).- Beatrice (1879-1946=67)=Conte Lucchesi Palli (1870-1939=69), izd. 1906=33, yş. 27-60, zevcinden 9 yş.kç. (3 oğul), 9e Duca Adinolfo della Grazia=Donna Lucrezia Ruffo'nun kç. oğulları.

Roberto I'in 2. eşinden olan çocukları: Sixte(1886-1934=48), târihçi, Birinci Cihan Savaşı'nda(1914-18) savaşan iki tarafın savaşa son vermesi için netîcesiz çalıştı= Comtesse Hedwige(1896-1980'lerde hayatta), izd. 1919=15, yş. 23-38, zevcinden 10 yş. kç., 5e Duc Armand de La Rochefoucauld de Doudeauville=Prs. Louise Radziwill kızı, kızları: Isabelle(1922)=Comte Roger de La Rochefoucauld(1915-kazâen 1970=55), izd. 1943=27, yş.21-48, zevcinden 7 yş.kç., Comte Pierre=Henriette de la Roche'un by. oğlu(bu evlenmeden doğan 5 kont: Eudes 1944-1955=11, Sixte 1946, Hugues 1948, Charles 1950, Robert 1952).- Xavier (1889), bk.aş.no.11.- Félix (1893-1970=77), Lüksenburg pr. consort'u 1919-1964=45= Charlotte(1896-1992'de hayatta), izd. 1919=51, yş.23, zevcinden 3 yş.kç., Lüksenburg hükümrân büyük-düşesi 1919-1964=45, çocukları (Lüksenburg ve Bourbon-Parme prens ve prensesleri)(bk. Lüksenburg): Jean (1921)(1964'te annesinin yerine hükümrân Lüksenburg büyük dukası)(Belçika prensesi ile evli), Elisabeth (1922)(arşidüşes, arşidük'le evli), Marie Adelaïde (1924), Marie Gabrielle (1925), Alix (1929), Charles (1927).- René (1894-1962=74)=Margrethe (1895), izd. 1921, yş. 26, zevcinden 1 yş.kç., Danimarka prensi Valdemar'ın tek kızı, çocukları: Jacques (1922)=Birgitte, izd. 1947, Kont Joseph Holstein-Ledreborg=Kontes Christina Hamilton kızı (çocukları Pr. Philippe 1949, Pr. Alain 1955 ve Prs. Lorraine 1951); Michel (1926)=Yolande (1928), izd. 1951, yş.23, zevcinden 2 yş.kç., Pr. Joseph de Broglie-Revel=Marguerite de La Cour Balleroy kızı (çocukları Pr. Eric 1953, Pr. Charles 1961, Prs. Inès 1952, Prs. Sybil 1954, Prs. Victoire 1957=Baron Alexis v.Gecmen-Waldeck (1943) izd. 1974, yş. 17, zevcinden 14 yş.kç.,); André (1928)= Marina Gacry (1935), izd.1960, yş.25, zevcinden 7 yş..kç., çocukları Pr.Axel 1967, Prs. Sophie 1961,

Prs. Astrid 1964; Anne(1923)=Mihai I(1921), izd. 1948, yş. 25, zevcinden 2 yş.kç., çocukları için bk. Romanya, Romanya kralı 1927-1930 + 1940-1947=10, vel. 1925-1927 + 1930-1940 = 12.- Louis (1899-1967=68)=Maria (1914), izd. 1939=28, yş. 25-53, zevcinden 17 yş.kç., İtalya kralı Vittorio Emanuele III'ün kç.kızı, çocukları: Guido (Guy)(1940)=Brigitte Peu-Duvallon(1943), izd. 1964, yş. 21, zevcinden 3 yş.kç. (oğulları Pr. Louis 1966); Remigio(Rémy)(1942)= Laurence d'Arganchy(1951), izd. 1973, yş.22, zevcinden 9 yş.kç., (oğulları Pr. Tristan 1974); Jean(1961); Chantal(1946) = Panayotis Skinas, izd. 1977, yş.31.- Gaetano(Gaetan)(1905-1958=53)=Margarete(1909), izd. 1931, tal. 1955=24, yş. 22-46, zevcinden 4 yş.kç., 1. duca di Castel-Duino Pr. Alexander v.Thurn und Taxis=Prs. Marie de Ligne kızı, kızları Diana(1932)=Fürst Franz Joseph v.Hohenzollern-Sigmaringen(1926), izd. 1955, tal. 1961=6., yş. 23-29, zevcinden 6 yş.kç. (çocukları için bk. Hoh.-Sigm.), = 2. Hans Oehmichen (1920), izd. 1961(ayni yıl), yş. 29 (çocukları Gaetano 1961 ve Maria 1964).- Adelaide (1885-1959=74), Fransa'da râhibe.- Francesca Giuseppa (1890-1978=88), Fransa'da râhibe.- Maria Antonia (1895-1980'lerde hayatta), Fransa'da râhibe.-Isabella (1898-1980'lerde hayatta), evlenmedi.- Enrichetta (1903-1980'lerde hayatta), evlenmedi.- Zita(9.5.1892 - 14.3.1989 = 96, 10, 24), imparatoriçe-kraliçe 1916-1918=2, arşidüşes 1911 = Karl I(17.8.1887-1.4.1922=34, 7, 15), izd. 21.10.1911=10, 5, 11, zevcinden 4, 8, 23 kç., zevcinden sn. 66, 11, 18 yaşadı, Avusturya imparatoru ve Macaristan kralı 1916-1918=2, vel. arşidük 1914-1916=2, Habsburg Hânedânı şefi 1918-1922=4, çocukları için bk. Habsburg. İmparatoriçe Zita, İsviçre'de Grisons'da Caire'de Saint-Jean manastırına çekilip orada, sonra Ren vâdîsinde Zizers manastırında yaşayıp burada öldü. Habsburg geleneği uyarınca kalbi çıkarılıp Viyana'da Augustin kilisesinde saklanmak üzere nakledildi. İmp.Karl=İmparatoriçe Zita'nın by. oğlu, son imparatorluk velîahdi Arşidük Otto 1997'de Habsburg Hânedânı şefi olarak hayatta ve Strasburg'da Avrupa Konseyi'nde Avusturya milletvekili olarak görevde idi.

9) Elias I(Fr.Élie)(1880-1959=79), kardeşi 8. Duka'nın yerine Hânedân şefi 1950-1959=9, Avusturya albayı. = Arşidüşes Maria Anna(1882-1940=58), izd. 1903=37, yş. 21-58, zevcinden 2 yş.kç., Arşidük Friedrich=Prs. Isabella v.Croy kızı. Çocukları: Carlo Luigi(1905-1912=7).- Roberto II, bk.aş.no.10.- Francesco(1913-1939=26), evlenmedi.- Elisabetta(1904-1980'lerde hayatta), evlenmedi.- Maria(1906-1981=75), evlenmedi, kazâen öldü.- Giovanna(1916-1949=33), evlenmedi, kazâen öldü.- Maria Cristina(1925), evlenmedi.- Alice(Alix)(1917)=Alfonso(1901-1964=63), izd. 1936=28, yş. 19=47, zevcinden 16 yş.kç., çocukları için bk. Sicilyateyn, Sicilya Burbon prensi ve Kalabriya dukası.- 9. Duka'nın yerine geçen oğlu:

10) Roberto II(1909-1974=65), Hânedân şefi 1959-1974=15, evlenmedi. Yerine amcası geçti(yk.bk.):

11) Xavier(1889-7.5.1977=88), Hânedân şefi 1974-1977. = Madeleine(1889-1980'lerde hayatta), izd. 1927=50, yş. 29-79, zevcinden 9 yş.kç., Lignières kontu Georges de Bourbon=Jeanne (Vicomte René de Kerret kızı)'ın 4. kızı, çocukları: Carlos Hugo, bk.aş.no.12.- Sixte Henri (1940), evlenmedi.- Marie Thérèse (1933), evlenmedi.- Cécile(1935), evlenmedi.- Marie (1937), evlenmedi.- Françoise (1928)=Pr. Eduard v.Lobkowicz (1926), izd.1960, yş.32, zevcinden 2 yş.kç., Pr. Joseph=Anita Lihme oğlu

(çocukları Lobkowicz prensleri: Gaspard 1960, Melchior 1961, Balthazar 1964 ve Prs. Marie 1967).-11. Duka'nın by.oğlu:

12) Carlos Hugo(Paris, 8.4.1930), Hânedân şefi 1977. = Irene(1939), izd. 1964, yş. 25, zevcinden 9 yş.kç., Holanda hükümrân kraliçesi Juliana'nın 2. kızı ve şimdiki kraliçenin kızkardeşi. Oğulları: Pr. Charles(27.1.1970), 1977'de vâris duka; Pr. Jacques (1972). Kızları: Prs. Marguerite(1972, Jacques ile ikiz); Prs. Marie Caroline(1974).

Farnese Hânedânı

Farnese hânedânı, Burbonlar'dan önce 203 yıl(1545-1748) Parma dukalığını elinde tuttu ve 1751'de söndü. 1 de papa(1534-1549=15) yetiştirdi(Fr. Farnèse). Piacenza dukalığı da Parma dukalığına ilâveten bu âileye verildi. Ancak 1547'de Camerino baronluğu kaybedildi. Novara prensliği de devlete dâhil oldu.

Parma senyörü Piero Luigi Farnese oğlu: Alessandro Farnese(1468-1549=81), yazar, râhib, 1493'te kardinal, Paulus III adıyle papa(1534-1549=15) oldu, 1538'de İngiltere kralı Henry VIII'i aforoz etmekle, İngiltere'denin Katolik'liği bırakıp Protestan olmasına sebeb oldu. Gayri meşrû oğlunu Parma, Piacenza, Novara dukası yaptı (Papa'nın kızkardeşi, Camerino baronu ile evlidir):

1) Pietro Luigi(1503-katli 1547=44)(1545-1547=2). Oğlu, Parma dukası oldu:

2) Ottavio(1520-1586=66)(1551-1586=35)(1547-1550=3: fâsıla ve bu müddet içinde Camerino baronu olan Ottavio, dukalığa müddeî oldu), = Infanta Margherita(1522-1586=64), düşes 1550-1586=35, Holanda nâibesi 1559-1567=8, İmp.Charles-Quint'in gayri meşrû(meşrûlaştırılmış) kızı, izd.(2) 1538=48, yş. 16-64, zevcinden 2 yş.kç. Kızları: Margherita=Vincenzo I(1562-1612=50), Mantova dukası 1587-1612=25, tal. 1580. By. oğulları: Orazio(1539-1558=19), vel. 1551-1558=7 = Diane(1538-1619=81), izd.(1) 1553-5, yş. 15-20, zevcinden 1 yş.by., Castro, Angoulême ve Montmorency düşesi(Fransa hânedânı: Capet-Valois-Orléans-Angoulême). 2. Duka'nın yerine geçen kç.oğlu:

3) Alessandro(1545-katli 1592=47)(1586-1592=6), ağabeyinin yerine vel.-duka 1558-1586=28, Hollanda genel vâlîsi 1578-1592=14, Charles-Quint'in torunu ve 2. Felipe'in yeğeni olarak 1571'de Lepanto deniz muhârebesinde Kastilya büyükamirali ol. Osmanlı'ya karşı savaştı = Maria, Portekiz prensesi, izd. 1565(ölm. 1577) = 12, Infant Eduardo kızı. Oğulları:

4) Ranuccio I(1569-1622=53)(1592-1622=30), vel. 1586-1592=6, 1580'de Portekiz tahtına müddeî = Margherita Aldobrandini, papa(1591-1605) 8. Clemens'in (1536-1605) yeğeni. Gayri meşrû oğlu Ottavio katledildi. Kızı Maria=Francesco II d'Este(1610-1658=48), Modena ve Reggio dukası 1629-1657=18, izd. 1632, çocukları için bk. Este. Yerine geçen oğlu:

5) Odoardo (1612-1646=34)(1622-1646=24), vel. 1612-1622=10. Oğlu: 6) Ranuccio II (1630-1694=64)(1646-1694=48), vel. 1630-1646=16. Bunun oğlu: 7) Francesco (1678-1727=49)(1694-1727=33). Bunun kardeşi: 8) Antonio (1679-1731=52)(1727-1731=4), ölümüyle hânedân erkek tarafından sona erdi.

6. Duka'nın vel.iken ölen ve tahta çıkamayan by. oğlu Odoardo=Pfalzgraefin Dorothea Sophie v. Neuburg (Palatina) izdivâcından doğan prs.: Isabel(1692-1766=74) = Felipe V(1683-1746=63), İspanya kralı 1700-1746=46, izd.(2) 1714=32, yş. 22-54, zevcinden 9 yş.kç., Anjou dukası ve İspanya velîahdi 1683-1700=17, Sicilya kralı 1700-1746=47, Napoli kralı 1700-1734=34.

8. Duka âilenin son erkek ferdi olarak vârissiz ölünce, yeğeni(ağabeyinin kızı) olan İspanya kraliçesi Isabel, Parma'ya vâris oldu ve oğlu Carlos'u: 10) Carlo I sanıyle Parma dukası yaptı(1731-1748=17). Carlo I, ağabeyi ölüp Carlos III sanıyle İspanya tahtına çıkınca, Parma'yı kardeşi Infant Felipe'ye Filippo I sanıyle verdi ve o da 10. duka olarak Parma Burbonları hânedânını kurdu ki yukarıdaki bahiste görüldü.

ORTA ÇAĞ'IN İLK İTALYA KRALLIKLARI

Gotlar

Gotlar bir Cermen boyudur. Anayurdları muhtemelen bugün de Göteland(=Got Ülkesi) denen Güney İsveç'tir. İsveçliler, Gotlar'ın torunlarıdır. Tabîî burası Gotlar'ın çıktığı yer değildir. Gotlar, dîğer Cermen boyları Kuzey Avrupa'yı iskân ederken Güney İsveç'e geçmiş bir toplumdur. Buradan kalkarak Danimarka yoluyle bugünki Kuzey Almanya'ya, M.Ö. 1. asırda Vistül boyuna geldiler. Polonya'da bir müddet kalıp güney-doğuya, bugünki Ukrayna'ya indiler(M.S. 3. asır). Karadeniz'le Baltık arasındaki geniş sâhayı yağmâlıyor, Balkanlar'daki ve bu ülkelerdeki Roma topraklarını çiğniyorlardı. Hattâ İmparator Decius'u 251 yılında bir muhârebede öldürdüler. Trakya'dan Anadolu'ya da geçip Efes mâbedini yaktılar. Balkanlar'da Atina'ya girdiler. 269'da Rodos ve Girit'e çıktılar. 269'da İmparator Claudius II Gotikus, Gotlar'ı Tuna kuzeyine attı. 4. asırda Hristiyan'lığı(Arius mezhebi) kabûl eden Gotlar görüldü.

374 yılında târîhin yön değiştirici büyük olaylarından biri gerçekleşti: Mete'nin(Oğuz Han) 15. kuşak torunu olan Hun hâkaanı Balamır, Ural Dağları'nı ve Ural nehrini aşıp Avrupa'ya girdi. Doğu Got ordusunu yok edip kralları Ermanarih'in intihârına sebeb oldu. Doğu Gotları'nın devletini yıktı. Ermanarih'in oğlu Hunimund'u

kukla kral yapıp, Doğu Gotları yanına alıp Dnyepr kıyısına geldi. Batı Got kralı Atanarih, ayni âkıbete uğramamak için, Vizigotlar'ını alıp tâ İspanya'ya cân attı. Balamır Han, bütün Ârî kavimleri, Cermen ve Slav kavimlerini önüne katıp Avrupa'ya sevk etti. Bu sûretle bugünki Avrupa'nın ırkî coğrafyası oluştu. Ayni zamanda Büyük Göç denen bu olay netîcesinde Romalılar'ın Barbarlar dedikleri bu kavimler, imparatorluk sınırlarını delip imparatorluk ülkelerine girdiler. 374'te Kavimler Göçü'nün netîcesi olarak 476'da Batı Roma İmparatorluğu yıkıldı ve İlk Çağ sona ererek, Orta Çağ başladı. Attila, Balamır'ın torununun oğludur (c. III, s. 151'de torununun torunu olduğu hakkındaki fikrimi bu sûretle değiştirmiş oluyorum).

4. asırda Gotlar, iki göçebe devlet kurdular: Vizigot denen Batı Gotları ve Ostrogot denen Doğu Gotları. Ostrogotlar, Hun hâkanına tâbî olup Tuna kuzeyinde kaldıkları halde, Vizigotlar, Hunlar'ın önünden kaçıp Batı Avrupa'ya geçti. Vizigotlar'ı, *İspanya*'ya âid bundan sonraki *Kitâb*'ımızda ele alacağız. Orada, İtalya'yı istîlâları da görülecektir.

Ostrogotlar, Hunlar'ın Doğu Avrupa Türk Hâkanlığı'nın tebeası oldular(374-453). Sonra Balkanlar'da Bizans'a tâbî yaşadılar. Ama büyük kısmı İtalya'yı ele geçirdi. Batı Roma imparatorluğunu yıkıp İtalya Ostrogot krallığını kurdular. Gûyâ Bizans'a tâbî idiler. Ancak Hristiyan'lığın Arius mezhebinden olmaları, bir Cermen dili olan Gotça'yı konuşmaları, Latince'yi ancak devlet işlerinde kullanmaları, Bizans'ı harekete geçirdi. İmparator Yustinianos, kumandanları Belisarios ve onu tâkıyben Narses eliyle, Ostrogolar'dan 536'da Roma ile Napoli'yi, 540'ta Ravenna'yı geri aldı. Bizanslılar, son Ostrogot kabîlesini 555'te kılıçtan geçirerek soykırım yoluyla bu Cermen kavminin İtalya'da yalnız hâkimiyetine değil, varlığına da son verdiler. İtalya, Ravenna'da oturan ve eksarh denen bu genel vâlî veyâ imparator nâibi vâsıtasıyle, Bizans'a bağlandı.

Lombardlar

İtalya'nın en nüfuslu eyâletine (Lombardiya, merkezi Milano) adını veren Lombardlar (İt. Longabardi, Fr. Lombards), bir Cermen boyudur. 1. asırda Kuzey Almanya'da Elbe ırmağının kuzeyinde ırmağın iki kıyısı boyunca yaşıyorlardı. Güney-doğuya inip 6. asırda Tuna kuzeyine eriştiler. 546'da Bizans'a tâbî olup Panonya'ya yerleştiler ki bugünki Macaristan'dır. 568'de İtalya'ya gelip ülkenin en büyük kısmını Bizans'tan alıp krallıklarını kurdular. İtalya'yı 36 dukalığa ayırıp her birinin başına dük olarak bir Lombar kabîlesinin beyini getirdiler. Onlar da Ostrogotlar gibi Hristiyanlar'ın Arius mezhebinden idiler ve Katolik olan İtalya'nın Latin halkı ile düşmanlık hâlinde yaşıyorlardı. 751'de Lombarlar, Bizans'ın İtalya'daki son kalesi Ravenna'yı da almışlardı ki, 754 ve 756'da Franklar(Karolenj hânedânı) iki seferle Lombarlar'a ağır darbe vurdu. Lombarlar'ın esîri olan Papa, Karolenj krallarını destekledi. Dîğer bir Cermen kavmi olan Franklar, barbar ve râfızî saydıkları Lombardlar'ı doğramaya başladılar. Vaktiyle Bizans'ın gene İtalya'da Ostrogotlar'a yaptıkları ayni kırım politikasını izlediler. 774'te Frank (Fransa) kralı Charlemagne, kendisini Lombardiya ve İtalya kralı îlân edip Lombard hâkimiyetine son verdi. 800'de de Batı Roma imparatoru oldu. Ancak güneydeki Lombar dukalıkları 1047'ye kadar İmparator'a tâbî ve Katolik olarak hayatlarını devâm ettirdiler. Gene bir Cermen kavmi olan Normanlar, Güney İtalya'ya

geldi ve son Lombard kalıntılarını ortadan kaldırdı ki Güney İtalya bahsimizde görmüştük. Ostrogotlar gibi Lombarlar da İtalyan halkı içinde eridi ve bir Cermen dili değil, bir Latin dili olan İtalyanca'ya çok az te'sîr etti. Lombar krallığının taht şehri Pavia idi. Milano şehrinin güneyinde, Lombardiya'da, Po ırmağının kuzey kıyısına yakındır.

İtalya'da Ostrogot Krallığı

Başkentleri Ravenna'dır. İtalya'ya gelmeden önceki Ostrogot kralları 1) Gordien, 2) Ostrogotha, 3) oğlu Knive(300?-336), 4) Rausimuth(336-340), 5) Geberich(340-376), 6) Ermanaric(350-376) sûretiyle sıralanmıştır. Ermanaric'ih kardeşleri Fridigern ve Ablovius'dur. Panonya'daki sonraki Ostrogot krallarından Şaşı ve Eski denen Theodorik (424-483=60), 473'te kabîleler federasyonuna kral olup 484'te öldürüldü.

İtalya'da regnum Italicum=İtalya Krallığı denen devleti kuran ise, Skir boyu kralı ve Attila'nın bakanı Edekon'un oğlu Odoaker'dir,(Ernest Stein, *Histoire du Bas-Empire,* II, Paris 1949'a göre) İtalya'daki Ostrogot kralları şöyledir:

1) Odoaker(Odovakar, Odoakr)(434?-katli 493=69?), Ostrogotlar'ın Herul boyu kralı idi. 476-493=17 yıl İtalya kralı oldu. 476'da Batı Roma imparatorluğunu yıkarak, Doğu Roma(Bizans)'ya tâbî İtalya kralı oldu. İlk Çağ'ı kapayan bu adam, Geiserik'ten Sicilya'yı da aldı, sonra Dalmaçya'yı elde ederek Balkanlar'a atladı(23.8.476-15.3.493). Ancak Roma Fâtihi, hânedân kuramadı. Theodorik, başka bir Ostrogot boyunun kralı olarak onunla savaştı ve İtalya'yı onu öldürerek elinden aldı. Ostrogotlar, Arius mezhebinden Hristiyan idiler. Ancak 600 yılına doğru İtalya'da Arius'çular kalmadı ve ülke tamâmen Katolik oldu. Ostrogot hâkimiyetinden sonradır. Zîrâ son Ostrogot mukaavemetinin Bizans tarafından Salerno'da kırılması 555 yılındadır. Ostrogotlar, İtalya'yı 476-563 arasında ancak 77 yıl elde tutabildiler ki ilk 17 yıl Odoaker'in saltanatıdır.

2) Theodorik(493-526=33), 473'te ölen Teodomir'in Eliana'dan olma oğludur ki Panonya'da Ostrogot kralı idi. Amcaları Walamir ve Widemir'dir. Amales hânedânıdır. 461-471'de 10 yıl İstanbul'da yaşayıp iyi Yunanca ve Latince öğrendi. 489'da başında bulunduğu Ostrogot boyu ile İtalya'ya girdi. 493'e kadar savaşarak Odoker'den İtalya'yı aldı. 493'te Frank kralı Clovis'in kızkardeşi Audofleda ile evlendi. Vizigot, Burgund(kral Sigismund), Vandal, Thüringen krallarını dâmâdı yaptı. Büyük, Genç diye anılır. 473'ten beri Ostrogot kralı idi.

3) Athalarik(526-534=8), çocuktur(516-534=18). Thedorik'in kızı Amalansonthe (katli 535) ile Theodahat'ın oğludur. Annesinin niyâbeti altında saltanat sürdü. 4) Theodahad(534-536=2), no. 3'ün babası, Theodorik'in hem dâmâdı, hem hemşîre-zâdesidir. Diğer oğlu Theudegesil'dir.

5) Vitigis(536-540=4). 9.12.536'da Napoli'de sonra Roma'ya da giren İmp.Iustiniaunus'un generali Belisarius'a esir düşüp Bizans'a götürüldü. 6) Hildibad(540-katli 541=1). 7) Eurarik(541'de bir kaç ay). 8) Totila(Baduila)(541-katli 552=11), no. 6'nın yeğenidir. 546'da Napoli ve Roma'yı Bizans'tan geri aldı. 9) Teias(552-katli 30.10.553=1). Kardeşi Aligern'dir. 553'te İtalya, yeniden Bizans'ın eline geçti.

Lombardlar'dan İtalya Kralları(569-774)

Lombardlar 569-1.6.774 arasında 205 yıl İtalya kralı oldular(G. Romano, *Le Dominizioni Barbariche,* Milano 1940). Bu müddet içinde Ravenna'da eksark denen bir Bizans nâibi oturdu. İtalya'nın az veyâ çok kısmını yönetti. Lombard kralları da Bizans'a tâbî idiler(H. Cohn, *Die Stellung des Byzantinischen Staathalter in Ober-und Mittelitalien(540-751),* Berlin 1889). 752-756'da Lombardlar, Ravenna'yı da işğâl ettiler. 756'da Franklar(Karolenjler), Ravenna'yı Lombardlar'dan alıp Papa'ya verdiler. Bizans ersarklığı 552-751 arasında 199 yıldır. Hepsi 21 ersark'tır. İlki, İtalya'yı Yustinianus adına fetheden Narses'tir(552-568=16). İsaakios(625-643=18), ve sonuncusu olan Eutychios(710-713 + 727-51 = 27), en çok ersaklık yapanlardır.- İtalya'nın Lombard krallarının listesi G. Romana ve M.-N. Bouillet'ye göre şöyledir:

İtalya dışında 8. Lombard kralı Vakon(500?-526?=26?) oğlu kral Haudouin(626-561=35) oğlu Alboin, 561'de babasının yerine İtalya dışı 10. Lombard ve sonra 1. İtalya kralı oldu. Annesi Rodelinde, Theodahart'ın kızı olup Ostrogot kralı Theodorik de Rodelinde'nin dayısı oluyor. Bu sûretle Alboin, İtalya tahtını Ostrogotlar'dan tevârüs ediyor.

1) Alboin(569-572=3), Lombardlar'dan 1. İtalya kralı. 561'den beri Lombard kralı(Pononya'da). 561'de Gepidler'i kralları Cumimund ile alt etti, kralın kızı Rosamunde ile evlendi. 568'de Venedik yoluyle İtalya'ya girdi. Ligurya, Emilia, Toskana, Ombria ve Benevento dukalığını fethetti. Katledildi. = 1. Clodosvinthe, Fransa kralı Clotaire I kızı, çocuksuz, = 2. Rosemunde, Gepidler kralı Kunimund kızı. 2) Klefis (Cleph)(572-574=18 ay)(ölm. 575) = Massana. 575-584=10 fâsıla. 3) Autharis(584-590=6), Klefis oğlu, Flavius adıyle tahta çıktı, çocuksuz = Theodolinde(ölm. 625), izd. 589=1(600'e doğru Katolik oldu), Bavyera dukası Garbald kızı(=2. Torino dukası Agilulpe, izd. ayni yıl 590). Kardeşi: 4) Agilulf(Agon)(590-616=26), daha önce Torino dukası = Theodolinde, izd. 590=26, nâibe 615-625=10, no. 3'den dul(kayın-birâderi ile evlenmiş oluyor). Oğulları 5) Adaoald(Adalwalt)(616-626=10), annesinin niyâbeti 616-625=9, hal'edildi, 604'te ortak kral (babası ile)(603-629=26). 5'in kızkardeşi: Gundeberge=1. 6) Arioald (Ariwald)(626-636=10), Torino dukası, çocuksuz. = 2. 7) Rotharis (636-652=16), izd. 636(ayni yıl)(605-652=47), Brescia dukası(ilk eşini 636'da boşayıp Gundeberge ile evlendi). Oğlu 8) Rodoald (652-katli 653=6 ay). 9) Aripert I (653-661=8), Bavyera dukası Garibald I oğlu (Katolik). Oğlu 10) Perktarit (Godebert)(Milano'da 661-662=1 + bütün İtalya 671-688=17)= Rodelinde. 11) kardeşi Godebert (Gondebert)(Pavia'da 661-662=1). Kızkardeşi = 12) Grimoald(Grimwald) Friul dukası Gisulfe oğlu(662-671=9), daha önce 5. Benevento dukası(647-667=20). 13) Kunibert(680-688 ortak kral + tek başına 688-700=2), no.10 oğlu=Hermelinde, bir Anglo-Sakson kralının kızı. 14) oğlu Liutpert(700-701=8 ay), 15) Raginbert(701=bir kaç ay), ortak kral 686-701=15, Torino dukası. 16) Oğlu Aripert II(701-katli 712=11). 17) Ansprand(657-712=55)(712= bir kaç ay), ortak kral 700-701=1. Oğlu 18) Luitprand(712-744=32). Kardeşinin oğlu: 19) Hildebrand(Hilprand)(744-745=1, ortak kral 735-744=9). 20) Ratchis(745-749=4), Friul dukası Pemmone(ölm. 737) oğlu, Friul dukası 737, 749'da keşiş olup Monte Cassino'ya çekildi(702-760=58)=Tasia, 749'da râhibe oldu. Kardeşi 21) Astolf(Aistulf)(749-katli 756=7)= Giseltrude, Friul dukası Anselmo'nun kızkardeşi.

22) Didier(Desiderius)(12.756-1.6. 774=17,6), İstriya ve Toskana dukası, 769'da Liège'e sürüldü, 1.6.774'te 23) Charlemagne kendini Lombardlar ve İtalya kralı îlân etti, Fransa ile İtalya birleşmiş oldu. Charlemagne(=Désirée), Didier'nin dâmâdı idi. Didier'nin oğlu: Adalchi(Adelgis)(katli 788), ortak kral 758-774, Bizans'a kaçıp İstanbul'da yaşadı, katline kadar İtalya krallığına müddeî oldu. Didier'nin 3 kızı: Desiderata(Hermengarde), çocuksuz = Charlemagne(ölm. 814), izd. 770, tal. 771=1; Gerberge=Carloman(ölm. 771), izd. 770=1, Charlemagne'ın kardeşi, Burgonya ve Ostrasya kralı; Liutperge=Tassilon II(ölm. 795), Bavyera dukası.

Lombardlar'dan Sonra İtalya Krallığı

Lombardlar'dan sonra, Charlemagne'dan başlıyarak, İtalya krallığı tâcı,Batı Roma İmparatorluğu tâcına sâhib hânedânlara geçti: Charlemagne 774-781=7(800'de Batı Roma=Almanya imparatoru, 781'de İtalya krallığını oğullarından birine terketti), oğlu Pépin 781-810=29, oğlu Bernard 810-818=8, Louis le Débonnaire oğlu Lothaire I 818-844=26, oğlu Louis II 844-876=32, Charles le Chauve 876-877=1, Carloman 877-880=3, Charles III Gros 880-888=8, Bérenger I 888-889=1, Guy de Spolète 889-894=5, oğlu Lambert 894-896=2, Arnulf 896-899=3, tekrâr Bérenger I 899-900=1, Louis de Provence 900-902=2, tekrâr Bérenger I 902-923=21, Rodolphe II de Bourgogne 923-926=3, Hugues d'Arles 926-947=21, oğlu Lothaire II 947-950=3, Bérenger II 950-951=1, İmp. Otto I 951-973=22. Bundan sonra Almanya(Batı Roma) imparatoru olan zât, İtalya krallığı tâcını başkasına bahşetmeyip doğrudan kendi üzerine aldı, yalnız Arduin d'Ivrée 1002-1014=12 arasında bu tâcı giydi, dîğer İtalya kralları, Almanya imparatorları olan hükümdarlardır(Mas-Latrie, *Trésor de Chronologie,* Paris 1889, col. 1.702).

Güney İtalya'da Lombard Dukalıkları: Spoleto Dukaları

Lombardlar, İtalya krallığı tâcını kaybettikten sonra, bilhassa Güney'de bâzı prenslikleri asırlar boyu ellerinde tuttular. Güney İtalya'ya Normanlar'ın gelmesine kadar bu Lombard prenslikleri devâm etti(G. Pochettino, *I Longobardi nell'Italia Meridionale 570-1080,* Napoli 1930; C.G.Mor, *L'Eta Feudale,* Milano 1952; O. Bertolini, *Annales Beneventani, Bullettino dell'Istituto Storico Italiano,* XLII, 1923; K.Voigt, *Beitraege zur Diplomatik der Langobardischen Fürsten,* Göttingen 1902; J.Gay, *L'Italie Méridionale et l'Empire Byzantin,* Paris 1904; R.Poupardin, *Etude sur les Institutions Politiques des Principautés Lombardes de l'Italie Méridionale,* Paris 1907; A.M., *Etude sur la Diplomatique des Princes Lombards de Bénévent, Capoue et Salerne, Mél.Rome,* XXI, 1901, 117-80; Tapsell, *Dynasties,* Londra 1984, 248 v.dd.; V.Grumel, *La Chronologie, Traité d'Etudes Byzantines,* Paris 1958).

Spoleto (Fr. Spolète), Orta İtalya'da, Umbria eyâletinin güney-doğusunda, Lazio (Roma) eyâleti sınırına yakın bir şehirdir. Burada Lombardlar'ın kurduğu dukalık 570-999 arasında 429 yıl devâm etti. Dukalar ve saltanat müddetleri şöyledir: 1) Farwald I 570-592=22, 2) Ariulf 592-602=10, 3) Theudelap 602-650=48, 4) Atto 650-665=15, 5) Trasamund I 665-703=38, 6) Farwald II 703-724=21, 7) Trasamund II 724-739=15 + 739-742=4 = 18, 8) Hilderik 739, 9) Asprand 742-745=3, 10) Lupus 745-752=7, 11) Unnolfo 752-757=5, 12) Alboin 757-758=1, 13) Gisulf 758-763=5, 14) Theodicius 763-

774=11, 15) Hildebrand 774-789=15, 16) Winigis 789-822=33, 17) Suppo I 822-824=2, 18) Adalard 824, 19) Mauring 824-836=12, 20) Berengar 836-842=6, 21) Guy I 842-860=18, 22) oğlu Lambert I 860-871=11 + 875-879=4 = 15, 23) Suppo II 871-875=4, 24) 21 oğlu Guy II 876-882=6, 25) Guy III(891'de İmparator) 880-894=14(22 oğlu), 26) oğlu Lambert II(894'te İmparator) 894-989=4, 27) Guy IV 895-898=3, 28) Alberik 898-923=25, 29) Boniface I 923-928=5, 30) oğlu Theodebald I 933-936=3, 31) Ascar d'Ivrea 936-940=4, 32) Sarlio 940-943=3, 33) Umberto(Toskana) 943-946=3, 34) oğlu Boniface II 946-953=7, 35) oğlu Theodebald II 953-959=6, 36) Trasamund III 959-967=8, 37) Pandulf(Benevento dukası) 967-982=15, 38) Trasamund IV(Cameriona prensi) 982-989=7, 39) Hugo(Toskana dukası) 989-999=10.

Benevento Dukaları(571-1074 = 503)

Benevento, Kampanya eyâletinde, Napoli'nin 50 km kadar kuzey-doğusunda şehirdir. Dukalar: 1) Zotto 571-594=23, 2) Arichis I 594-641=47, 3) oğlu Ago I 641-642=1, 4) Rodoald(Radwald) 642-647=5, 5) kardeşi Grimoald(Grimwald) I(Lombardiya kralı) 647-662=15, 6) oğlu Romoald(Romwald) I 662-677=15, 7) oğlu Grimwald II 677-686=9, 8) kardeşi Gisulf I 686-703=17, 9) oğlu Romwald II 703-729=26, 10) kardeşi Audelais 729-732=3, 11) Geregorius 732-738=6, 12) Gottscalk(Godescalc) 738-742=4, 13) Gisulf II(9 oğlu) 742-750=8, 14) oğlu Luitprand 750-758=8(annesi Scauniperga nâibe 751-755=4), 15) Arichis II 758-788=30(774'te duka unvânını prens ol. değiştirdi, bundan sonrakiler prens unvânıyle): 16) oğlu Grimwald III 788-806=18, 17) Grimwald IV 806-817=9, 18) Sico 817-832=15, 19) oğlu Sicard 932-839=7, 20) Radelchis(Adelchis) 839-851=12, 21) oğlu Radelgar 851-854=3, 22) kardeşi Adelchis 854-878=34, 23) 21 oğlu Gaideris 878-881=3, 24) Radelchis II 881-884=3 + 897-900=2 = 6(22 oğlu), 25) Ago (Aion) II(kardeşi) 884-890=6, 26) oğlu Ursus 890, 27)(10.890-8.895 arası Bizans işgâlinden sn.) Guy di Spoleto 895-897=2, 28) Atenulf I di Capua 900-910=10, 29) oğlu Landulf I 901-943=42, 30) kardeşi Atenulf II 911-940 = 29 (ortak pr.), 31) 29 oğlu Atenulf III 933-943=10 (ortak), 32) kardeşi Landulf II 940-961=21, 33) oğlu Pandulf I Demirkafa 943-981=38, 34) kardeşi Landulf II 959-989=9(ortak), 35) 33 oğlu Landulf IV 968-981=13(ortak), 36) 34 oğlu Pandulf II 981-1014=33, 37) oğlu Landulf V 987-1033=46 (ortak), 38) oğlu Pandulf III 1012-1051=39 + 1054-1059=4, 1051-1054=3: Papalık işgâli, 39) oğlu Landulf VI 1038-1053=15 + 1054-1077=23 = 38 (son prens, 1074'te tek başına), 40) Rudolf 1054, 41) 39 oğlu Pandulf IV 1056-1074=18. 7.11.1077'de prensliği, Papalık devleti ilhâk etti.

Capua Kont ve Prensleri

Capua, Napoli'nin 30 km kadar kuzeyinde küçük bir şehirdir. Benevento'nun 45 km kadar batısındadır. Capua'nın Lombard kontları: 1) Landulf I 817-842=25, 2) oğlu Lando I 842-861=19, 3) oğlu Lando II 861, 4) 1 oğlu Pando 861-862=2, 5) oğlu Pandenulf 862 + 879-882=3, 6) 1 oğlu Landulf II 862-879=17, 7) 2'nin kardeşinin oğlu Lando III 882-885=3, 8) kardeşi Landenulf I 885-887=2, 9) kardeşi Atenulf 887-900=13 + 900-910=10(ilâveten Benevento prensi). Bundan sonra yukarıdaki bahiste gösterilen Benevento prensleri, ayni zamanda Capua kontu oldular: Benevento listesindeki 29-33.

Prensler ayni zamanda 10-14. Capua kontlarıdır. Bundan sonra: 15) Kontes Aloara(14. kont ve 33. prens Pandulf I Demirkafa'nın eşi) 981-992=11, 16) oğlu Landenulf II 982-993=11(annesi ile ortak), 17) kardeşi Laidulf 993-999=6, 18) Ademar 999, 19) 34. Benevento Prensi'nin oğlu Landulf VII 999-1007=8, 20) oğlu Pandulf II 1007-1022=15, 21) 19 oğlu ve 36. Benevento prensi Pandulf III 1009-1014=5(ortak kont), 22) oğlu Pandulf IV 1016-1022(ortak kont), + 1026-1038=12 + 1047-1050=3 = 21, 23) oğlu Pandulf V 1020-1022=2 + 1047-1057=10 = 12, 24) 12'nin yeğeni Pandulf VI 1022-1026=4, 25) oğlu Giovanni 1022-1026=4(ortak kont), 26) Gaimar(Salerno prensi ol. Gaimar IV)(16'nın kızının oğlu) 1038-1047=9, 27) 18 oğlu Landulf VIII 1047-1058=11, 28) Riccardo I(Aversa kontu) 1058-1078=20, 29) oğlu Jordan I 1078-1091=13, 30) Lando IV 1091-1098=7, 31) 24 oğlu Riccardo II 1098-1107=9, 32) kardeşi Roberto I 1107-1120=13, 33) 24 oğlu Jordan II 1120-1127=7, 34) oğlu Roberto II 1127-1137=10 = 1155-1156=1, 35) Anfuso 1137-1144=7, 36) Guglielmo I (Sicilya) 1144-1155=11, böylece Capua Lombard kontluğu, Sicilya Norman krallığına ilhâk edildi (6.1058). Aversa kontu ve Capua prensi unvânıyle Norman hânedânı yerleşti(Ferdinand Chalandon, *Histoire de la Domination Normande en Italie et en Sicile,* Paris 1907)(3. bahsin başına bk.)

Salerno Lombard Prensleri

Salerno, ayni adı taşıyan Tiren Denizi körfezinin üzerinde bir liman şehirdir(Fr. Salerne). Napoli'nin 40 km kadar kuşuçuşu güney-doğrusudur. Amalfi limanı, Salerno'nun 15 km kadar güney-batısında gene Salerno Körfezi üzerindedir. Salerno Körfezi ile batıdaki Napoli Körfezi'ni küçük bir yarımada ayırır ki batı(Napoli Körfezi)kıyısında yeryüzünün en pitoresk köşelerinden biri olan Sorrento şehirciği bulunur ve iki körfezi ayıran yarımadanın ucunda Capri adası görülür.Salerno prensleri listesinde aşağıdaki eserlere dayanıldı: M. Schipa, *Storia del Principato di Salerno, Archivio Storico per le Provincie Napoletane,* XII, 1887; C.G.Mor, *L'Eta Feudale,* Milano 1952; K. Voigt, *Beitraege zur Diplomatik der Langobardischen Fürsten,* Göttingen 1902; A. Hofmeister, *Zur Geschichte Amalfis in der Byzantinischen Zeit, Biz.Ne.Jahr.,* I, 1920; R. Poupardin, *Etudes sur les Institutions Politiques des Principautés Lombardes de l'Italie Méridionale,* Paris 1907; J. Gay, *L'Italie Méridionale et l'Empire Byzantin,* Paris 1904; V. Grumel, *Traité d'Etudes Byzantines, La Chronologie,* Paris 1958, s. 421 v.dd.; Tapsell, *Dynasties,* Londra 1984, s. 250.

Salerno prensliği, 12.839'da Benevento prensliğinden ayrılarak kuruldu(yk.bk.). İlk Salerno prensi, 19. Benevento dukası Sicard'ın kardeşidir: 1) Siconulf 839-849=10, baron iken 847'de prens unvânı alıp kesin şekilde Benevento'dan ayrıldı. 2) oğlu Sico 849-853=4, 3) vaftiz babası Petrus 853-856=3(no. 2'ye de nâiblik yaptı), 4) oğlu Ademar 856-861=5(852'den beri ortak pr.), 5) Gaifar 861-880=19(856'dan beri ortak pr.), 6) oğlu Gaimar I 880-901=21(877'den beri ortak pr.), 7) oğlu Gaimar II 901-933=32(893'ten beri ortak pr.), 8) oğlu Gisulf I 933-972=39 + 974-978=4 = 43, 9) 30. Benevento dukası olan(yk.bk.) Landulf I 972-974=2, 10) oğlu Landulf II 972-974=2 (babası ile ortak pr.), 11) 33. Benevento dukası olan Demirkafa Pandulf I 978-981=3, 12) oğlu Pandulf II 974-981=7(ortak pr.), 13) Amalfi dukası Manso I 981-983=2, 14) oğlu Giovanni I 981-

983=2(ortak), 15) Giovanni II Lambert 983-994=11, 16) oğlu Guy 983-988=5(ortak), 17) kardeşi Gaimar III 994-1031=37(988'den beri babası ile ortak pr.), 18) oğlu Gaimar IV 1031-1052=21(1018'den beri babasına ortak), 19) oğlu Giovanni III 1038-1042=4(ortak), 20) 17 oğlu Guy di Sorrento 1040-1042=2(ortak), 21) 18 oğlu Gisulf II 1052-1077=25 (1042'den beri ortak pr.), 22) Randulf III(18'in kaynatası) 1052(bir hafta ortak prens). 5.6.1077'de bu devlet de Normanlar'a geçti.

Tusculum Kontluğu

Tusculum, bugünki Frascati adlı küçük şehir olup Roma'nın 25 km kadar güneydoğusundadır. Buradaki kontluk hânedânı, üst üste 3 papa çıkarmakla ün kazandı. Kontluk, Papalık devletine ihlâk edildi. Tusculum kontu Gregorius'un 3 oğlu: Benedictus VIII "Theophylactus" 1012-1024=12 yıl papa; Johannes XIX yerine 1024-1033=9 yıl papa; Alberico, babasının yerine kont. Alberico oğlu: Benedictus IX "Theophylactus" (1021-1055=34) çocuk papa olmakla ünlüdür: 1032-1044 + 1045 + 1047-1048 = 13 yıl papa. Bu sîuretle 3 papa toplam 34 yıl Roma tahtına oturdu.

Amalfi Dukalığı

Amalfi, Napoli dukalığında baronluk iken 836'da Benevento prensliğinde ilhâk edildi. 839'da tekrar bağımsız oldu. Her zaman Bizans'a tâbî idi. 957'de Amalfi devlet başkanı duka unvânını alıp Bizans'tan ayrıldı, Almanya imparatoruna tâbî oldu (R.Filangieri di Candida, *Codice Diplomatico Amalfitano,* I, Napoli 1917, II, Trani 1951; A. Hofmeister, *Zur Geschichte Amalfis in der Byzantinischen Zeit, BNJ,* I, 1920, 94-127; Grumel, s. 422-3).

Prefektür(Lat.prefecturi, Fr. préfets) unvânıyle şehri Bizans nâmına yönetenler: 1) Marino 859-873=14, 2) Pulchari(oğlu) 873-883=10, 3) Sergius di Leonato(di Deodatu) 883-884=1, 4) Sergius di Turcio 884-889=5, 5) Manso 889-890=1, 6) Marino(II) 890-896=6, 7) Manso Fusilis 896-900=4, 8) oğlu Mastalus 900-914=14, 9) oğlu Leo 914-939=25, 10) kardeşi Giovanni 939-950=11, 11) oğlu Mastalus II 950-958=8(957'den îtibâren Amalfi dukaları), 12) Sergius I(Kont Sergius Muscus'un torunu) 958-966=8, 13) oğlu Manso I 966-976=10, 14) oğlu Gioavanni I 976-984=8(981-983'te ilâveten Salerno prensi), 15) 12 oğlu Adelferius 984-986=2, 13a) tekrâr Manso I 986-1002=16 = 26; ortak dukalar 15 oğlu Sergius II 984-986=2, 14 yeğenleri Adenarius ve Leo 988 civârı; 16) 15 oğlu Sergius III 1002-1028=26(babası Giovanni I 1007'ye kd.yaşayıp iktidâra katıldı), 17) oğlu Giovanni II 1028-1034=6(oğlu Sergius IV 1030-1034=4 ortak duka), 18) 16 oğlu Manso II 1034-1037=3 + 1042-1052=10=13. Giovanni II ve Manso II'nin annesi Maria'nın ikincisi için nâibeliği 1034-1037=3 ve ortak düşes 1037-1039=2.19) Salerno prensi Gaimar 1039-1402=3. Ortak duka Gaimar(18 oğlu) 1047-1052=5. Tekrâr Giovanni II(no. 17) 1052-1069=17 = 23. 20) Sergius IV 1069-1073=4(oğlu Giovanni III ile ortak). 1073'te Amalfi Dukalığı da Normanlar'a geçti. Amalfi, 1096'da Normanlar'a karşı ayaklandı ve 21) Martin 1096-1100=4 yıl müddetle duka oldu. 1100'de Norman hâkimiyeti kesinleşti.

VI

KUZEY İTALYA DEVLETLERİ

Toskana (812-1859 = 1047)

Toskana, bir eyâlettir. Etrüskler'in yurdudur. Orta İtalya'nın kuzey-batısındadır. Burası Kuzey İtalya'nın en güneyidir. Roma ile Kuzey İtalya'yı bağlayan eyâlettir. Batıda boydan boya Ligurya ve Tiren Denizleri'ne dayanır. Güneyinde Lazio (Roma), güney-doğusunda Umbria, onun kuzeyinde Marches eyâletleri ile sınırlıdır. Kuzeyi Emilia eyâletidir. Kuzey-batıda Liguria (Ceneviz) eyâleti ile de sınırı mevcuttur. Başkent Floransa'da, İtalya'nın örnek lehçesi konuşulur. Dante, gerçek İtalyanca'yı bu şehirde başlatmıştır. Limanı Livorno'dur. Pisa, Livorno'nun az kuzey-doğusundadır. Pisa'nın az kuzeyinde dukalık merkezi Lucca, onun az kuzey-doğusunda dîğer bir dukalık merkezi Massa görülür. Târîhî Siena şehri, eyâletin tam ortasındadır. Toskana'nın coğrâfî durumu, onu güneyindeki Papalık ve kuzeyindeki Piemonte'ye hâkim Savua devletleri ve dolayısıyle Fransa ile sıkı ilişkilere sokmuş, Livorno ve Pisa şehirleri ile Akdeniz ticâretine ve bankacılığına katılmış, Rönesans'ın çok parlak bir merkezi hâline gelmiştir.

Toskana Markileri(margraf): 1) Bonifacius I 812-813=1, 2) Bonifacius II 813-834=21, 3) Aganus 834-845=11, 4) Adalbert I 845-884=39, 5) oğlu Adalbert II 884-

917=33(=Lorraine kralı Lothar kızı Bertha), 6) oğlu Guy 917-929=12(=Marozia, Tusculum kontu Albenico'dan dul), 7) kardeşi Lambert 929-931=2, 8) Boso 931-936=5, 9) Umberto 936-961=25, 10) Ugo 961-1001=40, 11) Bonifacius III 1001-1012=11, 12) Ranier 1012-1027=15, 13) Bonifacius IV di Canossa 1027-1052=25, 14) oğlu Federico 1052-1053=1, 15) kızkardeşi Matilda 1053-1115=62. Nâibe(14 ve 15 annesi) Beatrice di Bar 1052-1076=24.

Eski adı Etruria olan Toskana'da yukarıdaki markiler, Almanya İmparatoru'na tâbî ol. 812-1115 = 303 yıl müddetle hüküm sürdüler. Lucca markiliğini de üzerlerinde taşıdılar.

Roma İmparatorluğu'nda İtalya'nın bölündüğü 14 eyâletten biri olan Toskana'da Lombardlar, Tuscia dukalığını kurdular. 774'te burası Lucca kontluğu adıyle Karolenj imparatorluğuna bağlandı. 812'de Toskana markiliği oldu. 1076'da son markiz ölünce Papa, vasıyeti mûcibince Toskana'ya el koydu. Ancak Floransa, Siena, Pisa, Lucca gibi Toskana şehirlerinde kendi kendini yöneten gerçek cumhûriyetler ortaya çıktı. Gûyâ Papa'ya, zaman zaman İmparatora tâbî idi. Charles-Quint, Medici Hânedânının irsî dukalığını 1532'de tanıdı. 1569'da Papa, dukanın unvânını büyük-dukalığa yükseltti. Ancak Papa ve daha çok İmparator, zaman zaman Medici'leri düşürerek Toskana'ya elkoydu. 1555'te Siena sitesi, dukalığa katıldı. Toskana İtalyancası denen ayrı bir lehçe konuşan halk, ticâretle ve köylü tarım, bilhassa bağcılık ve şarapçılıkla uğraşmıştır. Napoléon Bonaparte, Toskana'dan Korsika'ya göçmüş bir İtalyan âilenin çocuğudur. Toskanalı'ya Toskan denir. Halk, eski Etrüskler'in Latin'leşmiş ve İtalyan'laşmış soyundan gelir.

Toskana'da Medici Hânedânı

Medici(Fr. Médici) hânedânın bilinen atası Giambuono, 12. asırda Toskana'nın Mugello kasabasında doğup Floransa'ya gelmiştir. Âile yüksek burjuvazidendir ve küçük de olsa soylu sınıftan gelmemesi sebebiyle askerî otoriteye ve kılıç hakkına dayanamamıştır. 1314'ten îtibâren hemen irsî şekilde Floransa şehrinin gonfalonier denen adlî polisin üst subaylığını elde etmiştir. Ancak şöhretini bankerlikle ve kudretini para ile, mâlî gücle yapmıştır. Birinci derecede san'at ve san'at koleksiyonları ile ilgilenmesiyle de şöhreti parlamıştır. Bütün Toskana'ya hâkim olması geç târihlerdedir. Floransa şehri ile Toskana'nın bir kısmını, belirli bir soyluluk unvânı olmaksızın elinde tutmuştur. 1434'te gayri resmî olarak Floransa prensi olarak anılmaya başlanan ilk Medici, aslında bir çeşit cumhurbaşkanı, hattâ belediye başkanıdır. Gerek Papa, gerek İmparator, gerek daha alt kademede bir hükümdar, asker menşe'li olmayan, feodaliteden gelmeyen bu âileye soyluluk vermekten kaçınmıştır. Ancak para ve san'at gücüyle, ticâret aktivitesi ve ekonomik kudretiyle Floransa Cumhûriyeti'ni yöneten bu âile, gittikçe yüksek soylu kadınlarla evlenmeye başlamıştır. Ancak 1516'da İmparator, âilenin başına duka ve 1568'da Papa, büyük-duka unvânını vermiş, artık Medici'ler, Avrupa'nın önemli bir hânedânı durumuna girmişler, 2 Fransa kraliçesi Medici hânedânı prenseslerinden seçilmiş ve bu 2 kraliçe 4 Fransa kralı doğurmuştur. Baba annesi Medici olan 14. Louis 1643'te en kudreti Hristiyan devletinin hükümdârı olarak tahta çıkınca artık Medici'lerin soyluluğu üzerindeki gölge ortadan kalkmıştır.

1406'da Pisa limanı, Floransa'ya ilhâk edilmiştir. Daha önce cumhûriyet idi ve 12. asırda çok parlak bir dönem yaşamıştı(Pisa'da son Müslüman Arab işğâli 1004 yılındadır). Ayni şekilde bir site cumhûriyeti olan Siena ise ancak 1555'te İmparator tarafından Papa'dan alınıp Floransa'ya verildi. 16. asırda Urbino da Medici'lerin eline geçti ve 1621'de onlarda kalması takarrür etti. Bu sûretle doğuda Adriya Denizi'ne çok yaklaşıldı(Urbino şehri, Marches eyâletinin en kuzeyindedir).

Her zaman Katolik kalan ve papalar da çıkaran âilenin adının Bicci'den bozulmuş olması muhtemeldir ki, 1429'da ölen Giovanni'nin unvânı idi. 3 papa, bu hânedandandır(1513-1521=8 + 1523-1534 = 11 + 1605 = 19). Âile 1737'de son erkek ve 1743'te son kadın ferdinin ölümüyle söndü. Floransa Cumhûriyeti senyörü ve gayri resmî olarak prensi olan Medici'lerin hükümranlığı 1434'te başlar(6.10.1434). 3 asır sürer. 1494-1512=18, 1519-1523=4, 1527-1530=3 müddetle 25 yıl Floransa'yı elden çıkarmış gibi görünürlerse de, bu yıllarda da Toskana'daki büyük nüfuzları devâm etmiştir.

Yukarıda anılan âilenin atası Giambuono'nun kç. oğlundan yürüyen bir dal 14. asrın sonlarında sönmüştür. Kç.oğul Bonagiunta 13. asırda yaşamıştır. Oğlu Ugo, bunun oğlu Galgano, bunun oğlu Bonagiunta, bunun oğulları Guccio(1299'da gonfalonier) ve Ardindo(1296'da gonfalonier) ve sonuncunun oğlu 1348'de gonfalonier olan Francesco'dur.

Gimabuono'nun by.oğlu Chiarissimo, bunun oğlu Filippo (ölm. 1258), bunun kç.oğlu Chiarissimo, bunun oğlu Filippo, bunun oğlu Alamanno, bunun oğlu Salvestro'dur (1331-1388=57).- Filippo'nun (ölm.1258) by. oğlu Averardo (I)(ölm. 1280'den sn.), bunun oğlu 1314'te gonfalonier olan Averardo (II)= Mandina Ariguiai di Fiesole, bunun oğulları: 1354'te gonfalonier olan Mario(ölm. 1369), 1349 ve 1356'da ayni görevde bulunan Giambuono, 1320'de ölen Giovenco ve en büyükleri Salvestro Chiarissimo'dur(ölm. 1370'den sn.). Giovenco(ölm. 1320) oğlu Giuliano(ölm. 1377), bunun kç. oğlu Antonio, onun oğlu Bernadetto (I)(ölm. 1465), onun oğlu Lorenzo, onun oğlu Ottaviano(ölm. 1546)= Francesca Salviati, onun oğulları 1605'te papa olan Alessandro(1535-1605=70)(Leo XI unvânıyle 26 gün papa) ve Ottaiano baronu(1576) Bernadetto(II), onun oğlu Alessandro(ölm. 1606), onun oğlu Ottaiano prensi 1629) olan Ottaviano'dur ve ondan Ottaiano Prensleri ve Sarno dukaları yürümüştür(Sarno, Napoli ile Salerno arasındadır).- Giuliano'nun(ölm. 1377) by. oğlu Giuliano, onun oğlu Giovenco, onun kızı Beata Filippa(ölm. 1448) ve oğlu Giuliano(ölm. 1497), onun oğlu Francesco(1516'da gonfalonier), onun oğlu Rafaele (ölm. 1555), onun oğulları Giulio (ölm. 1565) ve Francesco (ölm. 1546). Bu sonuncunun oğlu Floransa amirali Raffaele (ölm. 1628), onun oğulları Pisa piskoposu Giuliano(ölm. 1635) ve Castellina markisi Lorenzo(ölm. 1636) olup ondan Castellina Markileri ve Sant'Angelo Markileri yürümüştür.

Yukarıda adı geçen Salvestro Chiarissimo (ölm. 1370'ten sn.) oğlu Salvestro Averardo (III) (1331-1388=57)=Giovanna Cavolini (=2. Iacopo Spini), bunun oğlu Giovanni de'Medici (Bicci) (1360-1429=69) (Floransa cumhur başkanı 1421-1429=8)=Piccarda di Buevi "Nannina". Bunun 2 oğlundan hânedânın dukalık ve büyük-dukalık olmak üzere 2 dalı oluştu. By. oğul:

1) Cosimo I il Vecchio(Eski)(1389-1464=75)(6.10.1434-1464=30, ilk Floransa prensi), Arabca, Yunanca, Latince gibi 3 yabancı dil öğrenen entelektüel büyük bir bankerdi. = Contessina de'Bardi. Çocukları: Filippo(ölm. 1464), Pisa başpiskoposu; Carlo(ölm. 1492); Giovanni(1421-1463=42)=Ginevra degli Alessandri ve:

2) Piero I il Gottoso=Gutlu(1416-1469=53)(1464-1469=5)=Lucrezia Torrabuoni, çocukları: Bianca (ölm. 1465)=Guglielmo dei Pazzi.-Nannina(ölm. 1493)=Bernardo Rucella.- Maria=Leonetto Rossi, oğulları Kardinal Luigi Rossi.- Piero I'in by. oğlu ve halefi:

3) Lorenzo I il Magnifico=Muhteşem(1449-1492=43)(1469-1492=23), şâir, Ferrara hükümdârı gibi 1480'de Muhteşem Lorenzo da Fâtih Sultân Mehmed'i Roma İmparatoru sıfatıyle selâmlamış ve ona tâbî olduğunu gösteren madalyon bastırmıştır. = 1. Clarisa (ölm. 1488), izd. 1469=19, Laurentane baronu Latinus Orsini kızı, = 2. Filippa, çocuksuz, Savua dukası Filippo'nun gayri meşrû kızı. Muhteşem Lorenzo'nun kardeşi: 4) Guiliano (I)(1453-1478=25), ortak prens 1469-1478=9, katledildi, gayri meşrû oğlu: Giulio(1478-1535=57), Clemens VII unvânıyle papa 1523-1535=12, kardinal ve Floransa başpiskoposu 1513, sn. Romagna (Lazio eyâleti) vâlîsi, 1519'da Floransa vâlîsi.- Muhteşem Lorenzo'nun çocukları: Lucrezia (1470-1550=80)=Iacopo Salviati(bundan: Kardinal Giovanni Salviati ve Maria, ölm. 1543=Giovanni della Bande Nere, Medici'lerin büyük-dukalık dalının atası, aş.bk.).- Contessina (ölm. 1555)=Piero Ridolfi (bundan: Kardinal Niccolo Ridolfi).- Maddalena (1473-1519=46)=Franceschetto Cybo, izd. 1488, Papa Innocentius VIII oğlu (bundan: kardinal Cenzo Cybo 1491-1550=59 ve Lorenzo Cybo 1500-1549=49= Ricciarda Malaspina, ölm. 1553).- Giovanni (1475-1521=46), Leo X unvânıyle papa 1513-1521=8, kardinal 1489, bestekâr.- Giuliano (II)(1479-1516=37), 1. Parma ve Piacenza prensi. 1. François tar. Fransa'da Nemours dukası 1515-1516=1 = Filiberta(ölm. 1524), Savua dukası Filipo kızı, gayri meşrû oğlu: Ippolito(1511-katli 1535=24), kardinal 1529.- Muhteşem Lorenzo'nun oğlu ve halefi:

5) Piero II Şanssız(1472-1504=32)(1492-1494=2)=Alphonsina(ölm. 1514), Napoli seraskeri Roberto Orsini kızı. 1494-1512 arasında Medici'ler, Floransa hâkimiyetlerini kaybettiler. 1527-1530'da Floransa Cumhûriyeti, İmparator'un uydusu ol.yaşadı. Pierro II'nin çocukları: Clarissa=Filippo Strozzi.- Cosimo ve:

6) Lorenzo II Genç(1492-1519=27)(1512-1519=7), müdd. 1492-1512=20, Urbino dukası 1516-1519=3 = Madeleine(İt.Maddalena)(ölm. 1519), izd. 1518=1, Comte Jean III de`la Tour d'Auvergne et de Boulogne kızı. Kızları: Catherine de Medici(1519-1589=70), Fransa kraliçesi 1547-1559=12 + 1559=1560=1 + 1560-1574=14 + 1574-1589=15=42, nâibesi 1560-1563=3 = Henri II (1519-katli 1559=40), izd. 1533=16, yş.14-30, zevci ile ayni yaşta, Fransa kralı 1542-1559=12, dauphin 1536-1547=11, babası François I'e halef oldu, bu evlenmeden doğan 3 kardeş sırasıyle François II, Charles IX ve Henri III adlarıyle Fransa kralı oldular. Fransız Kösem Sultân'ı olan Catherine de Medici'nin dâmâdı da, Bourbon dalının kurucusu olan Fransa kralı 4. Henri'dir ki, bunun oğlu ve halefi olan 13. Louis de bir Medici prensesi ile evlenip 14. Louis'yi ve Orléans Dukası'nı doğurdu, bk. Capet-Valois ve Capet-Bourbon.-Lorenzo II'ye gayri meşrû oğlu halef oldu:

7) Alessandro I(1512-katli 1537=25)(1523-1527 + 1530-1537 = 11), 1532'de ilk def'a ol. Floransa Dukası unvânını aldı, daha önce Civita Penna Dukası unvânıyle Floransa devlet başkanı idi. 2 evliliğinden de çocuğu olmadığı için hânedânın ana dalı söndü. Gayri meşrû oğlu ve iki kızı: Amiral Giulio(meşrûlaştırıldı), Giulia, Porzia. Allessandro I'in 2. eşi: Arşidüşes ve Infanta Margarethe(1522-1586=64), izd.(1) 1536=1, yş. 14-15, İmp.-Kral Charles-Quint'in meşrûlaştırılmış gayri meşrû kızı, Holanda nâibesi 1559-1567=8(=2. Odoardo Farnese, izd. 1538(ertesi yıl), yş.16, Parma dukası).

Cosimo I'in(no.1) kardeşi: Eski Lorenzo(1395-1440=45), bunun oğlu Pier Francesco(ölm. 1497)=Laudomia Acciaiuoli, bunların by. oğulları: Lorenzo(II)(1463-1503=40)=Seniranide(Semiramis), Piombino baronu Giacoma Apiano kızı, oğulları Francesco(ölm. 1525)=Maria Soderini, bunların çocukları: Albi piskoposu Giuliano(ölm. 1558), Laudomia, Maddalena ve Lorenzino(1513-katli 1548=34), şâir, edîb, 1538'de Kaanûnî'nin saltanat sürdüğü İstanbul'a geldi=Elena Barozzi(metres).- Pier Francesco'nun (ölm. 1497) kç. oğlu: Giovanni "Popolano" (1467-1498=31)=Caterina(1463-1509=46), izd.(3) 1497=1, yş. 34-35, Sforza-Riaro prensesi, Imola dükü Jérôme Riaire'den dul, oğulları: Giovanni dalle Bande Nore(Kara Çete)(1498-katli 1526=28), paralı askerlerden oluşan bir çetenin generali = Maria Salviati, izd. 1516=10, Giacomi Salviati kızı. Bu evlenmeden, Medici hânedânının büyük-dukalık dalını kuran prens doğdu:

8) 1) Cosimo I il Grande(1519-1574=55)(1537-1574=37), uzak kuzeni 7. Duka'nın vârissiz ölümüyle Floransa dukası unvânıyle tahta çıktı, 1569'da unvânı Papa tar. Toskana büyük-dukası ol. değiştirildi. Siena prensi 1555-1574=19, büyük-dukalığı 5 yıldır. = 1. Leonora(1522-1562=40), izd. 1539=23, yş. 17-40, zevcinden 3 yş.kç., Napoli kral nâibi Piero di Toledo kızı(bu evlenmeden 11 çocuk doğdu), = 2. Camilla Martelli (ölm. 1590), izd. 1570=4, 1574'de râhibe. Gayri meşrû oğlu (Leonora d'Albizzi'den): Giovanni (1566-1621=55). 2. eşinden kızı: Virginia(ölm. 1615)=Cesare d'Este, Modena dukası(ölm. 1628), izd. 1586=29. Şu çocukların hepsi ilk eşindendir: Giovanni(1543-1562=19), kardinal.- Garzia (1547-1562=15).- Lucrezia (1545-1561=16)=Anfonso d'Este II, Ferrara dukası, ölm. 1597, izd. 1558=3, yş.13-16.- Piero (1553-1604=51), İspanya orgenerali = 1. Leonara di Toledo (eşi Piero tar. öldürüldü).- Isabella (1542-1576=34)=Bracciano dukası Paolo Giordano Orsini.- Cosimo I'in yerine geçen by. oğlu:

9) Francesco I(1541-1587=46)(2. büyük-duka 1574-1587=13), vel. 1541-1574=33, nâib 1564. = 1. Arşidüşes Giovanna (Alm. Johanna)(ölm. 1578), izd. 1572=6, büyük-düşes 1574-1578=4, İmp. Ferdinand I kızı. = 2. Bianca (1548-1587=39), izd. 1579 (1574'ten beri metresi)=13, yş.26-39, zevcinden 7 yş.kç., Venedik senatörü Capello Grimani kızı. Çocukları: Filippo(ölm. 1583), vel. iken evlenmeden öldü.- Leonora(1569-1611=42)=Mantova dukası Vincenzo I Gonzaga, izd. 1584.- Marie(İt.Maria)(1573-1642=69), Fransa kraliçesi 1599-1610 = 11 + 1610-1632= 32 = 43, nâibe(oğlu 13. Louis için) 1610-1617=7 = Henri IV (1553-1610=57), izd.(2) 1599=11, yş. 26-37, zevcinden 20 yş.kç., Fransa kralı 1589-1610=21, Navar kralı 1572-1610=38, Fransa vel.i 1584-1589 = 5, çocukları(Louis XIII ve Duc d'Orléans) için bk. Fransa/Bourbon.- Francesco I'in yerine geçen kardeşi:

10) Ferdinando I(1549-1609=60)(3. büyük-duka 1587-1609=22), vel. 1583-1587=4, kardinal 1565-1589=24. = Cristina(Fr. Christine)(ölm. 1636), izd. 1589=20, büyük-düşes 1589-1609=20 + 1609-1621=12 + 1621-1636=15 = 47, Duc Charles II de Lorraine kızı. Çocukları: Francesco (ölm. 1614), Capistrano prensi.- Carlo (1595-1666=71), kardinal 1615.- Caterina (1593-1629=36)=Mantova dukası Ferdinando Gonzaga, izd. 1617, yş. 24, çocuksuz.- Claudia (1604-1648=44), arşidüşes 1626, = 1. Urbino dukası Federico Ubaldo della Rovere(ölm. 1623)(kızları Vittoria, ölm. 1695=Ferdinando II, bk.aş.no.12, dayı oğlu, izd. 1631=39, zevcinden 5 yıl sn. öldü, büyük-duka 1621-1670=49, 1610-1670=60), =2. Arşidük Leopold(V)(ölm. 1632), izd. 1626=6, yş.22-28(3 yıl sn.), Tirol kontu ve Alsas landgrafı (oğulları: Arşidük Ferdinand Karl, 1628-1662=34=Anna de'Medici, Cosimo II kızı, ölm. 1676, izd. 1646, bu izdivacdan: Claudia Felicita (arşidüşes)=İmp.Leopold I, izd. 1673).- Ferdinando I'in yerine geçen oğlu:

11) Cosimo II (1590-1621=31)(4. büyük-duka 1609-1621=12), vel. 1590-1609=19. = Maria Maddalena (arşidüşes)(ölm. 1631), izd. 1609=12, büyükdüşes 1609-1621=12 + 1621-1631=10 = 22, Arşidük Karl kızı ve İmp. Ferdinand II'nin kızkardeşi.- Çocukları: Giovanni Carlo (1611-1663=52), kardinal 1644.- Mattias (1613-1667=54).- Leopoldo (1617-1675=58), kardinal 1667.- Anna (1616-1676=50), arşidüşes 1646 = Arşidük Ferdinand Karl, hala oğlu (yk.bk.)(1628-1662=34), izd. 1646=16, yş. 30-46, zevcinden 12 yş.by.(kızları: Arşidüşes Claudia Felicita, ölm. 1676 = İmp. Leopold I, izd.1673).- Margherita (1612-1679=67)=Parma dukası Odoardo Farnese (ölm. 1646), izd. 1628=18, zevcinden sn. 33 yıl yaşadı (oğulları Ranuccio, ölm. 1694, onun oğlu Odoardo, ölm. 1693, onun kızı Isabel Farnese, ölm. 1766=Felipe V, İspanya kralı, onun oğlu İspanya kralı Carlos III, onun kızı Infanta Maria Luisa Ludovica (ölm. 1792)= İmp.Leopold II, izd. 1765=27, imp.1790-1792=2).- Cosimo II yerine geçen oğlu:

12) Ferdinando II (1610-1670=60)(5. büyük-duka 1621-1670=49), vel. 1619-1621=11, 1668'de Kandiye'de Sadrâzam Fâzıl Ahmed Paşa'ya karşı savaştı. = Vittoria della Rovere (1615?-1695=80?), izd. 1631=39, dayı oğlu (yk.bk.), zevcinden sn. 25 yıl yaşadı, büyük-düşes 1631-1670=39 + 1670-1695=25=64. Kç. oğulları: Francesco (1660-1711=51), kardinal 1686-1709=23 = Leonora (ölm. 1742), Guastalla dukalığı vârisesi=2. Guastalla dukası Vincenzo, izd. 1709, çocuksuz.- Ferdinando II yerine geçen oğlu:

13) Cosimo III(1639-1723=84)(6. büyük-duka 1670-1723=53), vel. 1639-1670=31, 1697'de İmp.'dan altesse royale(kraliyet prensi) unvânını aldı. = Margherita Luisa(Fr. Marguerite Louise)(1645-1721=76), izd. 1661=60, yş.16-76, zevcinden 6 yş.kç., büyük-düşes 1670-1721=51, Orléans dukası Gaston de France kızı, 1675'de Paris'te Montmartre manastırına râhibe ol. 30 yaşında çekildiği için gerçek evliliği 14 yıl sürdü. 3 çocuğunun da çocuğu olmadı: Ferdinando (III)(1663-1713=50), vel 1670-1713=43 = Violante Beatrice (ölm. 1731), izd. 1688=25, Bavyera prensesi, çocuksuz.- Anna (1667-1743=76), Medici hânedânının son üyesi ol. çocuksuz öldü=Palatina (Pfalz) elektörü Johann Wilhelm v. Neuburg(ölm. 1716), izd. 1691=25, zevcinden sn. 27 yıl yaşadı.- Cosimo III yerine geçen kç.oğlu:

14) Gion Gastone(1671-1737=68)(7. büyük-duka 1723-1731=8), vel.(ağaybeyinin ölümü üzerine) 1713-1723=10, 1737'ye kadar büyük-duka unvânını taşıdı, çocuksuz. = Maria, izd. 1697, Herzog Julius Franz v. Sachsen-Lauenburg kızı ve Palatina elektörü Philipp Wilhelm v.Wittelsbach'dan dul.

1731-1737'de İspanya, Toskana'yı işğâl etti. 1737'de Lorraine ve Bar dukası François, dukalıklarını Fransa'ya bıraktı, karşılığında Medici hânedânı söndüğü için Toskana büyük dukası oldu: 8) Francesco (Fr. François, Alm.Franz) II (Almanya imparatoru ol. I)(1708-1765=57), 8. Toskana büyük dukası 1737-1765=28, İmp. 1745-1765=20. Böylece Toskana Büyük-Dukalığı, bağımsız devlet olarak davâm etti. Fakat Habsburg-Lothringen hânedânına geçti. 8'in oğlu 9) Leopoldo(Alm. Leopold) II(1747-1792=45), büyük-duka 1765-1790=25, İmp. 1790-1792=2, imparator olunca büyük-dukalığı oğullarından Ferdinand'a ve onun vârislerine bırakarak, Toskana'yı Almanya (Avusturya)'dan tamâmen ayırdı. Oğlu 10) Arşidük Ferdinando III(1769-1824=55), büyük-duka 1790-1801=11+1814-1824=10=21. Oğlu 11) Arşidük Leopoldo II(doğ. 1797), büyük-duka 1824-27.4.1859=35. Bu târihte büyük-dukalık İtalyan birliğine katıldı. 1865-1870 arasında 5 yıl Floransa, İtalya krallığının taht şehri olup 1870'de Roma'ya nakledildi. Toskana büyük-dukası olarak Habsburg hânedânının şeceresi için bk. Habsburg Toskana(Almanya bahsinde). Leopoldo II'nin oğlu Ferdinando IV(doğ. 1835) 1859'da son def'a büyük-duka titrini aldı. Onun oğlu Arşidük Leopoldo(doğ. 1868), son velîahddir.

1801-1814 arasında ise Toskana, Fransa nüfûzunda, Fransız imparatorluğunun uydusu olarak yaşadı. Önce eyâlete târîhî adı verilerek Etrurya Krallığı kuruldu. Parma dukalarından ikisine bu krallık verildi ki(bk. Parma) Louis de Bourbon-Parme (1773-1803=30)(kral 1801-1803=2) ve oğlu Charles (İt. Carlo)'dir (doğ. 1799, kral 1803-1807=4). 1807-1809'da doğrudan Fransız işğâli vardır. 1809-1814'te ise İmparator'un kardeşi Eliza Bonaparte, Toskana büyük-düşesi olarak ülkeyi yönetti ve 1814'te tahtını gene Habsburglar'a (tahta dönen Arşidük Ferdinando III'e) bırakarak çekildi.

Milano Dukalığı: Visconti Hânedânı(1262-1450)

452 yılında Attila tarafından işğâl edilen Kuzey İtalya'nın en büyük şehri Milano, Lombard krallığının taht şehri oldu. Lombardlar'dan İmparator'a geçince, Almanya imparatorluğuna katıldı. Lombardiya eyâletinin merkezi idi. Güneyindeki Pavia ile uzun zaman eyâletin birinci şehri olmayı çekişti. İtalya'nın en nüfuslu eyâleti olan Lombardiya'nın denize çıkışı yoktur. Kuzeyi İsviçre'dir. Doğusu Venedik, batısı Piemonte, güneyi Emilia eyâletleridir. Liguria (Ceneviz) eyâletine sınırı yoktur ama bu eyâlete çok yaklaşır. Venedik eyâletinin Verona şehri, Lombardiya'nın doğu sınırına çok yakındır. Emilia'daki Piacenza ve Guastalla şehirleri ise güneyde tam Lombardiya sınırındadır ve Parma da çok yakındır. Lombardiya'yı güneyden Po ırmağı Emilia'dan ayırır.

Lombardiya'da İmparator nâmına yönetici olarak 13. asırda Della Torre(veyâ Torriani) âilesi görülür. 1) Pagano 1237-1241=4, 2) yeğeni Matino 1241-1263=22, 3) onunla ortak olarak kardeşi Filipo 1257-1263=6, 4) amca oğlu Napoleone(Napo) 1263-

1278=15, 5) onun oğlu Guido 1278-1312=34, Milano senyörü yâhut baronu oldular. Visconti âilesi, onların yerini aldı.

Visconte, İtalyanca'da vikont, kont vekili demektir. Âile kont vekili olarak ortaya çıktığı için böyle anılmıştır. İmparator'a tâbî olarak 1262-1450 = 188 yıl müddetle, Milano merkez olmak üzere Lombardiya'yı veyâ eyâletin bir kısmını senyör (baron) unvânıyle, sonra duka unvânıyle yönettiler. Zaman zaman da Lombardiya'dan taştılar. Emilia, Venedik, Liguria, Piemonte, İsviçre eyâletlerine taştıkları görülür. Hattâ Venedik'in yanı başındaki Padova şehrini bir müddet ellerinde tuttular. Aşağıda anılacak şehir adlarına haritada bakılacak olursa, hâkimiyet sâhaları ortaya çıkar. Şehirlerin Visconti'lerin Milano devletine katılma ve ayrılma târihleri: Parma ve Piacenza 1346-1420, Brescia 1336-1420, Cenova 1353'te bir kaç yıl ve 1416-1421 (bu sûretle batıda Akdeniz'e inmiş oluyor), Bergamo 1332-1385, Pavia dukalığı 1354-1385, Verona, Padova ve Vicenza 1386-1388, Pisa 1397-1406 (bu sûretle Toskana eyâleti kuzeyinden gene Akdeniz'e inmiş oluyor), Siena 1399-1406, Assise, Perugia, Spoleta, Nocera 1400-1403, Cremona 1334'den ît.bir kaç yıl ve 1416-1421, Como, Lodi, Crema 1335'te ve yeniden 1416-1421, Bologna(Emilia'nın en büyük şehri) 1350-1403, Ravenna 1421'ye kadar bir kaç yıl (bu sûretle Adriya Denizi'ne de çıkmış oluyor), Padua (Padova) 1387-1388, Brescia 1336'dan îtibâren bir kaç yıl ve 1416-1421, Alexandria, Tortona 1347, Asti 1341.

1) Ottone(1208-1295=87)(1262-1295=33), Milano senyörü(1277-8 + 1283-5) ve Milano başpiskoposu (1262-1295) olarak Milano'ya hâkim oldu. 2) yeğeni Matteo I (1250-1322=72)(1295-1322=27), Milano senyörü ve 1294-5'te Lombardiya eyâletinde İmparator vekîli (vicarius=Fr. vicaire impérial) oldu. Oğulları: Marco (1279-katli 1329=50), 1310-1329'da Alexandria podestat'sı; Stefano (1292-1349=57), ortak Milano senyörü 1339-1349=10 ve ayni yıllarda vel.; 3) Galeazzo I (1277-1328=51)(1322-1328=6), vel. 1312-1332=10. Oğlu 4) Azzone (1302-1339=37)(1328-1339=11), vel. 1322-1328=6, 1329-30'da Lombardiya'da İmparator vekîli.- Matteo I'in (no. 2) dîğer oğlu: 5) Lucchino(1286-katli 1349=63)(1339-1349=10)=Isabela di Fiesca. Kardeşi: 6) Giovanni (1288-1353=66)(1349-1354=5), vel. 1339-1349=10, Milano başpiskoposu 1317-1349=32, kardinal 1329-49. Yukarıda anılan Stefano'nun (ölm. 1349) oğlu:

7) Matteo II (1318-1354=36)(1354-1355=1), vel. 1349-1354=5. Kardeşi: 8) Galeazzo II (1320-1378=58)(1355-1378=23), vel. 1354-1355=1, 1335'te Lombardiya'da İmp. vekîli. Kardeşi: 9) Bernabo I (1319-katli 1385=66)(1378-1385=7), halefi tar.zehirlendi, ortak senyör 1354-1378=24, vel. 1354-1378=24 = Beatrice di Verona. Çocukları: Ettore (katli 1413), gayri meşrû (annesi Beltramda di Grassi); Virida=Leopold III, Stirya dukası, çocukları için bk. Habsburg; Caterina=no. 10 (amca oğlu, aş.bk.). Galeazzo II (no.8) kızı: Violante=Lionel (ölm.1368), Clarence dukası, İngiltere kraliyet prensi (Plantagenet). Galeazzo II'nin(no.8) oğlu:

10) Gian Galeazzo(1347-1402=55)(1385-1402=17), 1. Milano dukası, 1396'da İmp.tar. kendisine ve vârislerine bu unvan verildi. Vel., Pavia dukası ve Vertus kontu 1378-1385=7. = 1. Isabelle (doğ.1346), izd. 1365, Fransa (Capet-Valois prensesi), Fransa kralı Jean I kızı, kocasına Şanpanya'da Vertus kontluğunu çeyiz ol. getirdi, =2. Caterina,

izd. 1388, amcasının oğlu (yk.bk.). İlk eşinden kızı: Valentine (1366-1408=42)=1. Duc Louis de Touraine, = 2. Duc Louis d'Orléans (Capet-Valois), dayı oğlu (1372-katli 1407=35), izd. 1387=20, yş.21-42, Fransa kralı Charles VI kardeşi, çocukları için bk. Capet-Valois-Orléans.- Dük Gian Galezzo'nun Agnese Mantegazza'dan olan gayri meşrû oğlu: Gabriele Mario (1387-katli 1408=21), Cremona ve Pisa baronu.- Dük Gian Galeazzo'nun 2. eşinden kızı: Elisabeta, Bavyera düşesi = Ernst I (ölm. 1438), Yukarı Bavyera dukası, çocukları için bk. Wittelsbach.- Dük Gian Galeazzo'nun yerine geçen by. oğlu: 11) Giovanni Maria (1389-katli 1413=23)(dük 1402-1412=10), vel. 1389-1402=13. Bunun yerine geçen kardeşi:

12) Filippo Maria(1391-1447=56)(dük 1412-1447=35), vel., müd. ve Pavia kontu (dukası) 1402-1412=10 = Beatrice di Vintimiglia-Lascaris(2. izd.). Filippo Maria'nın gayri meşrû kızı: Bianca Maria (1423-1468=45) = 13) Francesco Alessandro Sforza (1401-1466=65)(1447-1466=19), izd. 1441=25, yş. 18-25, zevcinden 22 yş.kç., Milano cumhur başkanı 1447-1450=3, sonra Milano dukası. Bu sûretle Milano dukalığı, Sforza hânedânına geçti.

Milano'da Sforza Hânedânı(1450-1535)

Sforza âilesi Cottingaola/Romagno asıllıdır.İmparator'a tâbî olarak 1447-1535 = 88 yıl müddetle Lombardiya'ya hükmetmiştir. Fakat uzun Fransız işğâlini bu müddetten düşmek gerekir. 1512'de Parma ve Piacenza'yı Papa'ya bırakmıştır. "Sforza" Muzio Giacomo Attendolo'nun(1369-1424=55) lakabı olup onunla âile adı kabûl edildi. Son olarak Papa'nın hizmetinde bir condottiere, paralı askerlerin generali idi. Kazâen boğuldu. Gayri meşrû oğlu Alessando 1519'da Pesaro senyörü(baronu) oldu, onun kızı Constanza(ölm.1483), onun oğlu da Giovanni(ölm. 1516)'dir. Sforza'nın dîğer gayri meşrû oğlu:

1) Francesco I Allessandro(1401-1466=65)(1447-1466=19), 1447-1450'de eşi adına devlet başkanı olarak Milano ve bağlı yöreleri yönetti, 1450'de kaynatası Visconti'lerin duka unvânını aldı. Adriyatik üzerinde Ancona'yı bile ele geçirdi. = Bianca Maria (1423-1468=45), izd. 1438=28, yş. 15-43, zevcinden 22 yş.kç. (yk.bk.), son Visconti dukası Filippo Maria'nın gayri meşrû kızı ve vârisesi, düşes 1447-1468=21. Çocukları: 2 pr.- Ippolita Maria=Alfonso II, Napoli kralı 1494-1495=1, çocukları için bk. Napoli (Aragon Hânedânı).- Elisabetta=Guglielmo V, Monteferrato markisi.- Ascanio, kardinal 1474, vel. 1479-1491=12.- Sforza Maria (1449-1479=30), Bari dukası.- Francesco I yerine geçen by. oğlu:

2) Galeazzo Maria I(1444-katli 1476=32)(1466-1476=10), vel. 1450-1466= 16, mîmârı: Bramante. = Bona di Savoia, izd. 1466=10, nâibe 1476-1480=4. Çocukları: Bir pr.- Anna=Ferrara Dukası.- Bianca (ölm. 1510), imparatoriçe 1494-1510=16, çocuksuz = Maximilian I(1459-1519=60), izd. 1494=16(İmp.'un 3. eşi), Almanya imparatoru 1493-1519=26 (Charles-Quint'in dedesidir).- Dük Galeazzo Maria'nın gayri meşrû kızı: Caterina (1463-1509=46)=1. Girolamo Riario (ölm. 1488), izd. 1477=11, yş. 14-25, Immola, sn. Forli senyörü (oğulları Ottaviano, annesinin niyâbetinde Forli senyörü), = 2. Alb. Fea (ölm. 1495), izd.ayni yıl 1488=7, yş. 25-32, = 3. Giovanni de'Medici(1467-

1498=31), izd. 1497=1, yş. 34-35 (2 yıl sn.), çocukları için bk. Medici.- Dük Galeazzo Maria yerine geçen oğlu:

3) Gian Galeazzo(1468-katli 1494=26)(1476-1494=18), vel. 1468-1476=8, annesinin 1476-1480 ve onun uzaklaştırılması üzerine amcasının(bk.no. 4) niyâbetinde = Isabella(ölm. 1524), izd. 1489=5, zevcinden 30 yıl sn. öldü, Alfonso di Calabria kızı (Aragon-Napoli), Napoli hükümrân kraliçesi(bk. Napoli). Çocukları: Francesco "Duchetto=Kç. Dük"(1490-1511=21), Fransa'da râhib; bir Prs.; Bona(ölm.1559), Polonya kraliçesi 1518-1548=30 + 1548-1559=11 = 41 = Sigismund I(1467-1548=81), izd.(2) 1518=30, Polonya kralı ve Litvanya büyük-dukası 1506-1548=42, çocukları için bk. Polonya/Jagellon.- Dük Gian Galeazzo'nun yerine geçen amcası(Galeazzo Maria'nın kç. oğlu):

4) Ludovico il Moro(1451-1508=57)(1494-1499=5). Fransa Kralı'na esir düştü ve esir ol.hayâtını tamamladı. Dük Gian Sforza'nın kızının oğlunun oğlu sıfatıyle Fransa kralı, Milano dukası oldu: 5) Louis(İt.Luigi) XII. Milano dukası 1499-1512=13(aslında 1494-1415=21), Fransa kralı 1498-1515=17(1462-1515=53) oğlu olmadığı için yerine amcasının torunu François I, Fransa kralı oldu ve Milano dukalığı üzerinde hakk iddia etti. 7) François I(İt. Francesco), Milano dukası 1515-1521=6, Fransa kralı 1515-1547=32(1494-1547=53). Milano Dukalığı, 1494-1525=31 yıl müddetle Fransız askerî işğâlinde yaşadı, kısa aralıklar müstesnâdır. Yukarıda anılan 2 Fransa Kralı arasında Massimiliano Sforza, bir müddet dukalık yaptı ki Dük Ludovico il Moro'nun oğludur:

6) Maximiliano(1491-Paris 1530=39)(1512-1515=3). Kardeşi: Giovanni(ölm. 1498), Pesaro kontu = Lucrezia Borgia(1480-1519=39), izd.(1) 1493=5, yş.13-18.- 6. Duka'nın kardeşi:

8) Francesco II Maria(1492-1535=43)(1521-1535=14). = Christina(1521-1590=69), izd.(1) 1534=1, yş.13-14, Danimarka kralı Christian II kızı, 1545'te Lorraine dukalığı nâibesi.

9) Charles-Quint, 1535-1556=21 yıl müddetle Milano dukası unvânını üzerine alıp Lombardiya'yı ilhâk etti. Bu sûretle Lombardiya'da 19. asra kadar sürecek uzun Habsburg hâkimiyeti başladı.

Este Hânedânı: Ferrara ve Modena Dukalığı

Ferrara, Emilia eyâletinin kuzey-doğusunda, Po ırmağının az güneyinde, Venedik eyâleti sınırına yakın şehirdir. Modena, Ferrara'nın güney-batısında ve Reggio(Emilia Reggio'su), Modena'nın az kuzey-batısında, Po'ya ve Lombardiya eyâleti sınırına yakındır. Este Hânedânı, bilhassa bu üç şehirde, Emilia eyâletinin kuzey-doğusunda hüküm sürdü. Kuzey-doğuda Venedik Cumhûriyeti, kuzey-batıda Milano dukalığı ile sınırdaştı ve güney toprakları Papa'nın en kuzey nüfuz bölgesini oluşturuyordu. Ancak Rovigo kontluğu Po'nun kuzeyinde kaldığı için, hânedânın Venedik eyâletinin güney şeridinde de toprakları vardı. Esâsen Este kasabası, bu eyâlette, Padua yakınlarındadır.

Este Hânedânı, Cermen asıllıdır. Almanya imparatorunun Toskana markileri olarak ortaya çıkarlar. Bu markilerin listesi Toskana bahsinin başında verildi. Şecere

aydınlık değildir. 1) Bonifacius I 812-813=1, 2) Bonifacius II 828-835=7, 3) Aganus 835-845=10, 4) Adalberto I 845-890=45 ilk markiler olup Adalberto, Aganus'un oğludur. 2 Bonifacius'un baba oğul mu, kardeş mi, yeğen mi olduğu bilinmiyor. Adalberto, Lucca markisi unvâniyle Toskana'ya hükmetti ve Este kontu unvânını da taşıdı. Este, Padua yakınlarında çok küçük bir şehir olduğu için, âilenin Venedikli olduğu anlaşılırsa da, oraya da Almanya'dan gelmiştir. 4'ün oğlu 5) Adalberto II 890-917=27, bunun oğlu 6) Azzo I 917-960=43(ölm. 964) olup prensliğinde Canossa senyörü(baronu) iken İmparator(Almanya imparatoru) tar. Reggio ve Modena markiliği verilip, âile Toskana'dan kuzey-batıya, Emilia'ya intikaal etti. Esâsen Este kontluğu dolayısıyle, Venedik'in en yakın komşusu idi. Oğlu 7) Oberto(sonraki İtalyanca'da Alberto) 960-975=15 Este markisi sanını taşımaktadır. Azzo II de denmektedir. Bunun oğlu 8) Azzo III 975-1020=45, 961'den beri Modena kontu idi. Azzo III'ün bir oğlu, Liechtenstein hânedânının atasıdır(bk. Almanya). Dîğer oğlu Guelfo(Alm. Welf) III(ölm. 1055), Verona markisi ve Karintiya dukası oldu, dîğer oğlu: 9) Oberto(Azzo) IV(996-1097=101 yıl yaşamış görünüyor), 1020-1097=77 yıl müddetle babasına vâris oldu, 1055'te kardeşi vârissiz ölünce Verona markisi ve Karintiya dukası da olup şu târîhî evliliği yaptı = Kunigunde(ölm. 1057), izd. 1035=22(İt. Chiniza). Kunigunde, Welf hânedânının vârisesi idi. *Welf Hânedânı:* Warin(8. asır), oğlu Isenbrand, Suab ve Bavyera'da derebeyi, oğlu Welf I(ölm. 824), oğlu Konrad(ölm. 862, Burgonya krallarının atası), bunun kardeşi Eticho(Elicho) I, oğlu Heinrich, oğulları Rudolf(ölm. 940) ve Eticho II ve Konstanz piskoposu Konrad(ölm. 976), Rudolf'un oğlu Welf II(ölm. 1030), oğlu Welf III(ölm. 1055), Karintiya dükü, vârissiz ölünce 1055'te toprakları Kunigunde'ye geçti ve kızkardeşi Kunigunde de 2 yıl sonra ölünce kocası Azzo IV vâris oldu. Azzo IV=Kunigunde izdivâcından: 10) Guelfo(alm.Welf, Fr. Foulques) IV(1097-1102=15), 1070'te kaynatasından Bavyera dukalığını tevârüs etti ve 1101'de Haçlı Seferi'ne gitti. Bu zâtın oğulları: Arrigo IX(ölm. 1128), Almanya dalının atası Kara Heinrich(Fr. Henri le Noir) ve İtalya dalının atası Guelfo V. Kara Heinrich, Bavyera dukaları(1070-1138 + 1156-1180), Saksonya marki ve dukaları ve bu hânedândan Almanya imparatorları, günümüze kadar gelen Braunschweig ve Hanover hânedânlarının atasıdır(bk. *Devletler ve Hânedanlar,* IV, 472). 11) Guelfo V(Alm. Welf, Fr. Foulques)(1060-1136=76), hânedânın İtalya'daki topraklarına vâris oldu (1102-1136=34)(sonraki İtalyanca'da adı Folco) = Matilda (1046-1115=69), Toskana markisi (1052-1053=17) Federico=Beatrice von Bar (Toskana hükümrân markizi 1053-1055=2) kızı, Toskana hükümrân markizi (1055-1115=60) oldu ve haklarını 2. eşi olan Guelfo V ve oğullarına geçirdiyse de, Este Hânedânı, Papa ile İmparator arasında çok çekişilen Toskana'ya hâkim olamadı. Oğulları 12) Guelfo VI(1136-1194=58), Este markisi, Spoleto dükü, Toskana markisi. Oğlu 13) Azzo V(veyâ Guelfo VII)(1194-1208=14), Ferrara senyörüne dâmâd oldu ve senyör vârissiz ölünce, Azzo'nun oğlu Este hânedânından ilk Ferrara hükümdârı oldu:

14) 1) Azzo VI(Ferrara için I)(1170-1212=42)(Ferrara baronu 1208-1212=4)= Marchesella, Ferrara senyörü Guglielmo Adelardi'nin vârisesi.

Bu sûretle Este şehrini merkez edinen hânedân, Ferrara şehrine yerleşti(1208 ve kesin şekilde 1240'ta). 1597'de Ferrara, Papa'ya geçti. Este Hânedânı, Modena şehrine geçti. Modena ve Reggio şehirlerinde hükümrân oldu. Ferrara, 10. asırda Modena kontu

Tedaldo'ya geçmişti. 1290'da Este hânedânının oldu. 1288'de Reggio'yu aldı. Ferrara'da 1308-1317 arasında bir Papa işğâli vardır. 1. Ferrara baronu Azzo I'in(no.13) oğlu ve halefi:

2) Aldobrandino I(1212-1215=3), kardeşi 3) Azzo II(VII)(1205-1264=59)(1215-1222=7 + 1240=24 = 31)(1222-1240=18 yıl fâsıla), vel. 1212-1215=3. Torunu: 4) Obizzo I(1264-1293=29), 1288'de Modena'yı aldı. Bunun oğlu 5) Azzo III(1293-1308=15), kardeşi 6) Aldobrandino II(1308-1326=18), kardeşi 7) Niccolo I(1326-1344=18), ortak 1317-1328=9, kardeşi Rinoldo I, ortak 1317-1335=18, kardeşi 8) Obizzo II(1344-1352=8), ortak 1314-1344=30. Bunun oğlu: 9) Aldobrandino III(1352-1361=9), kardeşi 10) Niccolo II(1338-1388=50)(1361-1388=27), Petrarca'nın hâmîsi, kardeşi 11) Alberto (V)(1347-1393=46)(1388-1393=5), ortak 1361-1388=27, 1391'de Ferrara üniversitesini kurdu. Bunun oğlu: 12) Niccolo III(1384-1441=57)(1393-1441=48), selefleri gibi Este markisi, Parma ile Reggio'yu ve 1440'ta muvakkaten Milano'yi ilhâk etti = 2. Parisina(katli 1425).

Niccolo III'ün gayri meşrû oğlu: 13) Leonello(1441-1450=9)=Napoli kralı Alfonso I'in gayri meşrû kızı. Leonello, yalnız 2 gayri meşrû oğul bıraktı. Kardeşi: Bertolamo(1463'te Osmanlılar'ca öldürüldü), Venedik orgenerali.

14) Borso II(1413-1471=58)(1441-1471=30), Niccolo III oğlu, 1. duka, kendisine İmp.tar. 1452'de Modena ve Reggio dukalıkları ve 1471'de Papa tar.ilâveten Ferrara dukalığı pâyesi verildi. Bu sûretle Este hânedânı prensi, 3 dukalık unvânına birden sâhib oldu. Yerine geçen kardeşi: 15) Ercole I(Fr.Hercule)(1431-1505=74)(1471-1505=34), vel. 1441-1471=30, Ariosto'nun hâmîsi = Leonora, Aragon kraliyet prensesi. Kızları: Isabella(1474-1539=65), 1519'da Mantua markizi ve 1530'da düşesi = Gion Francesco II (1466-1519=53), izd. 1490=29, yş. 16-45, zevcinden 8 yş.kç., Mantua markisi 1484-1519 = 35, çocukları için bk. aşağıda Gonzaga hânedânı.- Beatrice(1475-1497=22), Milano düşesi 1491-1497=6 = Lodovico di Moro (Sforza)(1451-1508=57), izd. 1491=17, yş. 16-33, zevcinden 24 yş.kç., Milano dukası 1479-1500=21, çocukları için bk. Sforza.- Ercole I oğlu: Kardinal Ippolito(I)(1479-1520=41). Ercole I'in yerine geçen kç. oğlu:

16) Alfonso I(1486-1534=58)(2. duka 1505-1534=29), bu da Ariosto'nun hâmîsi = Lucrezia Borgia (1480-1519=39), izd.(3) 1501=18, yş.21-39, zevcinden 6 yş.by. Oğulları: 17) Ercole II (1508-1559=51)(1534-1559=25), vel.1508-1534=26 = Renée (İt.Renata) 1510-1575=65), izd. 1527=32, yş.17-49, zevcinden 2 yş.kç., Fransa kralı Louis XII kızı, düşes 1534-1559=25 + 1559-1575=16 = 41.- Alfonso II'nin dîğer oğlu: kardinal Ippolito (II)(1509-1572=63).- Ercole II'nin yerine geçen oğlu: 18) Alfonso II (1533-1597=64)(1559-1597=38), vel. 1534-1559=25, Tasso'nun hâmîsi.- Alfonso I'in kç.oğlu: Pr. Cesare, bunun posthume oğlu: 19) Cesare(1562-1628=66)(1567-1628=31), Ferrara kaybedildiği için Modena'ya nakletti, Modena ve Reggio dukası unvânı başladı, Ferrara dukası unvânı bırakıldı. Oğlu:

20) Alfonso II (1597-1634=37)(1628-1629=1), râhib olup çekildi, vel. 1697-1628=31. Oğlu: 21) Francesco I (1610-1658=48)(1629-1658=19), vel. 1628-1629=1 = Maria Farnese, izd. 1631. 3 oğlunun büyüğü yerine geçti:

22) Alfonso IV(1634-1662=28)(1658-1662=4), vel. 1634-1658=24 = Laura Martinozzi, nâibe 1660-1687=27, Fransa başbakanı Kardinal Mazarin'in yeğeni. Oğulları: 83) Francesco II(1660-1694=34)(1662-1694=32), vel. 1660-1662=2, 1687'ye kd. annesinin niyâbetinde kaldı. Kızkardeşi: Maria Beatrice(1658-1718=60), İngiltere kraliçesi 1685-1788=3 = James II(1633-1701=68), izd.(2) 1673=28, yş. 15-43, zevcinden 25 yş.kç., İngiltere ve İskoçya kralı 1685-1688=3, Galler prensi 1660-1685=25, çocukları için bk. Stuart.- 23. Duka'nın yerine amcası(Francesco I'in kç. oğlu) geçti:

24) Rinaldo II(1655-1737=82)(1694-1737=41), nâib 1662-1678=16, vel. 1662-1694=32 = Karlota Felicita v. Braunschweig. 1703-1707 + 1734-1736'da toplam 6 yıl dukalık, Fransa askerî işğâlinde kaldı. Oğlu ve halefi: 25) Francesco III(1698-1780=82)(1737-1780=43), Avusturya orgenerali ve Lombardiya genel vâlîsi 1771 = Charlotte Aglaé(İt. Karlota)(1700-1761=61), düşes 1737-1761=24, izd. 1720=41, yş. 20-61, zevcinden 2 yş.kç., Mlle de Valois, Fransa kral nâibi ve velîahdi Duc Philippe II d'Orléans ile 14. Louis'nin bir kızının 3. kızları. Oğulları:

26) Ercole III(1727-1803=76)(1780-1797=17), vel. 1737-1780=43, vârissiz öldü, 1796-1814'de 18 yıllık Fransa işğâli başladığı için gerçekte saltanatı 1796'da sona erdi, ancak Fransa daha bir yıl ölümüne kadar durumunu muhâfaza etmesine izin verdi. Bu arada dukalık 1742-1749'da 7 yıl da Avusturya(Almanya) işğâlinde kaldı. Ercole III = Maria Teresa(doğ.1725), izd. 1741, yş. 16, zevcinden 2 yş.by., Massa dukası ve Carrara pensi Alderan kızı.- Ercole III'ün kızkardeşleri: Matilda(1729-1780'ler), evlenmedi ve Maria(1731-1803=72)=Pr. Louis de Bourbon Conti (1734-1814=81), izd. 1759, tal.1775=16, yş. 28-44, zevcinden 3 yş.by., çocuksuz, Fransa kraliyet prensi, Comte de la Marche, orgeneral, Berry eyâleti v.- Ercole III'ün kızı:

Arşidüşes(1771) Maria Beatrice(1750-1829=79), Modena düşesi 1814-1829=15 = Arşidük Ferdinand(1754-1806=52), izd. 1771=35, yş. 21-56, zevcinden 4 yş.by., Lombardiya genel vâlîsi, İmp.Franz I oğlu (Fransa kraliçesi Marie Antoinette'in ağabeyi)(bk. Habsburg). Bu evlenmeden: 27) Francesco IV(1779-1846=67)(1814-1846=32), arşidük, 1814'te Modena'da Fransız işğâli sona erdi ve bu arşidük, annesi, son Modena dukası Ercole III'ün tek çocuğu olduğu için, ana tarafından dedesi Ercole III'ün yerine bağımsız Modena devletine duka oldu, bu sûretle Este hânedânı sona ererek Modena'da Habsburg hânedânının bir dalı başladı ki bu dal Habsburg bahsinde incelenmişti. Este hânedânının son erkek üyesi ol. Ercole III 1803'te ve son kadın üyesi ol. kızı 1829'da öldü, bin yıllık hânedan söndü. 27. Duka'nın oğlu ve halefi: 28) Arşidük Francesco V (ölm. 1875), son Modena dukası 1846-Mayıs 1859=13, bu târihte İtalya krallığınca ilhâk edildi.

Saluzzo Markileri(1142-1548)

Saluzzo, Piemonte eyâletinin güney-batısında, Fransa sınırına yakındır. Aşağıda görülecek Monferrato markiliğinden ayrıldı. İmparator'un, sonra Savua dukasının vasali oldular. Sonra Fransa kralına tâbî olan markiler, Fransa'nın devletlerini ilhâkı ile sona ererler. Ancak 1601'de Savua dukası Saluzzo'yu Fransa'dan aldı, karşılığında Gex, Bugey, Bresse'i verdi.

1) Manfredo I 1142-1175=33, Monferrato markisi(bk.aş.no.4) Enrico'nun küçük oğludur. Oğlu 2) Manfredo II 1175-1215=40, bunun torunu 3) Manfredo III 1215-1244=29, oğlu 4) Tommaso I 1244-1296=52, oğlu 5) Manfredo IV 1296-1334=38, oğlu 6) Federico I 1334-1336=2, oğlu 7) Tommaso II 1336-1341=5 + 1346-1357=11 = 16, 5'in oğlu 8) Manfredo V 1341-1346=5, 7 oğlu 9) Federico II 1357-1396=39, 10) oğlu Tommaso III 1396-1416=20, 11) oğlu Luigi I 1416-1475=59, 12) oğlu Luigi II 1475-1504=29, 13) oğlu Antonio 1504-1528=24, 14) kardeşi Giovanni Luigi 1528-1529=1, 15) kardeşi Francesco 1529-1537=8, 16) kardeşi Gabriele 1537-1548=11. Fransa'ya katıldı.

Monferrato Markiliği(967-1533)

Monferrato(Fr. Montferrat), Lombardiya eyâletinde, Po ırmağının kuzey kıyısında, Piemonte sınırına yakın bir yöredir. Aleramici(Aleramo) hânedânı da denen Monferrato markileri, İmparator'un tâbii idiler:

1) Aleramo 967-, 2) oğlu Oddone I-990, 3) oğlu Guglielmo I 990-1032=42, 4) oğlu Enrico 1032-1040=8, 5) kardeşi Oddone II 1040-1084=44, 6) oğlu Guglielmo II 1084-1100, 7) oğlu Ranieri 1100-1140=40 = Maria(1. eşi), Bizans imparatoru Manuelos I Kommenos kızı, 8) oğlu Guglielmo II 1140-1188=48 = Sibylle, 1147-9 ve 1185-7'de iki def'a Haçlı seferlerine katıldı ve sonuncusunda Hattîn meydan muhârebesinde Salâhaddîn Eyyûbî'ye yenilenler arasında bulundu. 9) oğlu Carrado(Fr. Conrad)(1146-1192=46)(1188-1192=4), Kudüs kralı 1192=1. Theodora, Bizans imparatoru İsaakios II Angelos'un kızkardeşi, = 2. Isabelle d'Anjou. Kızı Maria(doğ.1192), 1205-1212'de Kudüs hükümrân kraliçesi oldu(bk. Haçlılar, *Devletler ve Hânedanlar,* IV, 503). Corrado'nun yerine kardeşi geçti: 10) Bonifacio I(1150-1207=57)(1192-1207=15). Selânik kralı 1204-1207=3=Margherita, Macaristan prensesi ve Bizans imparatoru İsaakios Komnenos'tan dul. 10. Marki'nin kardeşleri: İstanbul Latin imparatoriçesi Agnès, Kudüs kralı Conrad, Kudüs kralı Baudouin V(bunlar için bk. Haçlılar, *Devletler ve Hânedanlar,* IV, 529). 10. Marki'nin oğlu Demetrios, Selânik kralı oldu(1207-1224=17)(bk. Haçlılar, *Devletler ve Hânedanlar,* IV, 529). 10. Marki'nin yerine geçen oğlu:

11) Guglielmo IV(1207-1225=18). 12) oğlu Bonifacio II(1225-1253=28). 13) oğlu Guglielmo V(1240-1290=50)(1253-1290=37), Milano, Alessandria, Vercelli, Acqui, Casale, Tortona, Ivrea'yı aldı. Oğlu 14) Giovanni I(1290-1305=15). Bunun kızı: Yolanda(Violante)(Bizans'ta adı Eirene), Bizans imparatoriçesi = İmp. Andronikos Palaiologos II(1258=1332=74), imp.(1261) 1282-1328=46, izd.(2) 1284=32, 1316'da ölen Eirene'nin İmparator'dan doğan oğullarından Theodoros, Teodoro adıyle İtalya'ya gelip ana tar. büyük babasının tahtına oturdu ve Monferrato-Palaiologos hânedânı başladı, asıl Monferrato hânedânı sönmüş oldu:

Monferrato'da Palaiologos Hânedânı Markileri

15) Teodoro I(1305-1338=33), 14'ün kızının oğlu, bk.Bizans. 16) oğlu Giovanni II(1338-1372=34), 1355'te İmparator'un Lombardiya nâibi oldu, Pavia, Casale, Valenza,

Novara, Asti, Alba, Ivrea, Vercelli'yi ilhâk etti. Üst üste 3 oğlu marki oldu: 17) Ottone III(1372-1378=6), 18) Giovanni III(1378-1381=3), 19) Teodoro II(1381-1418=37). Sonuncunun oğlu: 20) Giovanni Iacopo(Giangiacomo)(1418-1445=27). Bunun 3 oğlu üst üste marki oldu: 21) Giovanni IV(1445-1464=19), 22) Guglielmo VI(1464-1483=19), 23) Bonifacio III(1483-1493=10). Sonuncunun by. oğlu: 24) Guglielmo VII (1493-1518=25) = Anne d'Alençon, oğulları 25) Bonifacio IV (1518-1530=12). 23'ün kç.oğlu: 26) Giovanni (Gian) Giorgio(1530-1533=3). Âilenin son erkek ferdi ol.ölünce bu hânedan da söndü. Âilenin son kadın ferdi: Prs. Margherita=27) Federico II, Mantova dukası. Bu suretle Monferrato markiliği, Gonzaga hânedânına geçti ve 1575'te Monferrato dukalığı ol. gene Gonzaga hânedânında devâm etti ki aşağıda görülecektir.

Mantua Kont, Marki ve Dükleri: Gonzaga Hânedânı(1328-1708)

Mantova(Fr. Mantoue), Etrüsk şehri olup, Galyalılar'a, Roma'ya, Ostrogotlar'a, Lombardlar'a, Canossa kontluğuna bağlı piskoposluk yönetimine, Gonzaga'lara geçti. Gonzaga, Mantova'nın 20 km kadar güneyinde kasabadır, Lombardiya eyâletinin kuzeydoğu ucu ve Emilia eyâleti sınırı, Po ırmağının az kuzeyidir. Guastalla şehri, Emilia'da kalmakla berâber, Gonzaga kasabasının 15 km. kadar güney-batısındadır. Gonzaga(Fr. Gonzague) âilesinin bilinen ilk ferdi Filippo Gonzaga'nın adı 1150 tarihli bir belgede geçiyor. Mantova'yı ele geçiren Luigi I(no.1), bunun torunun torununun torunudur. Âile senyör(baron) olarak Mantova'ya hâkim olmuş, 1432'de imparatorluk prensi(principe), 1433'te marki (marchese), 1530'da duka (duca) unvanlarını Almanya imparatorundan (sonuncusunu Charles-Quint'den) almıştır. Bu sûretle Mantova, 1433'te markilik-prenslik, 1530'da dukalık oldu. Gonzaga'lar burada 1328-1708 = 380 yıl müddetle hüküm sürdüler. İsmen İmparator'a tâbî oldular. Guastalla dukalığını 1539-1746=207 yıl müddetle, Monferrato markiliğini (1575'te dukalık) 1533-1706=173 yıl müddetle ellerinde tuttular.

1) Luigi I(1268-1360=92)(1328-1360=32), ilk Mantova senyörü oldu ve ertesi yıl İmp., su senyörlüğün Gonzaga âilesinde irsî olduğunu kabûl etti. Oğlu 2) Guido(1360-1369=9), bunun oğlu 3) Luigi II(1369-1382=13)(kardeşi 1369'da katledildi), bunun oğlu 4) Francesco I(1363-1407=44)(1382-1407=25) bunun oğlu 5) Gian Francesco(1394-1444=50)(1407-1444=37) olup bu kişiye 1432'de imparatorluk prensliği ve 1433'te Mantova markiliği pâyeleri irsî olarak verildi, 1. marki oldu. Oğlu 6) Luigi III el Turco (Türk Lui)(1414-1478=64)(1444-1478=34)=Barbara v. Brandenburg(İmp.'un yeğeni), bu evlenmeden : Kardinal Francesco(1444-1483=39); Barbara(1456-1503=47)=Eberhard V, 1. Vürtenberg dukası, izd. 1474, yş. 18; Chiara (Fr. Claire)(ölm. 1503)=Gilbert de Bourbon (ölm. 1496), izd. 1481=15, Fransa korgenerali 1470, Montpensier kontu ve Auvergne dauphin' i 1486, Paris v. 1494, Napoli kral nâibi 1495, çocukları için bk. Bourbon; 7) Federico I (1439-1484=45)(1478-1484=6). Bunun oğulları: Kardinal(1505) Sigismund (ölm. 1525); Marki Giovanni (1474-1525=51)(bunun nesli günümüze geldi, bu kitabımızda İtalya Prens ve Dukaları bahsine bk.); 8) Gian Francesco II(1466-1519=53)(1484-1519=35)* = Isabella d'Este (1474-1539=65), izd. 1490=29, yş. 16-45,

* Venedik'e esir düşünce İkinci Bâyezîd, salıverilmesini ricâ etti. Venedik senatosu, tek oturumda pâdişâhın istediği yerine getirdi: Hammer, IV, 104.

zevcinden 8 yş.kç., düşes 1490-1519=29 + 1519-1539=20 = 49. Çocukları: Kardinal Ercole (1505-1563=58), nâib 1540, 1556; Ferrante(Ferdinand)(1507-1557=50), Guastalla kontu 1541-1557=16, 24.10.1541 Cezâyir çıkartmasında İmp. Charles-Quint'in yanında Sicilya kral nâibi ve İspanyol ordusu kumandanı idi, Barbaros-zâde Büyük Hasan Paşa'ya yenildi; Eleonora; 9) Federico II (1500-1540=40)(1519-1540=21), 1530'da dük, 5. marki ve 1. dük, 1533'te ilâveten Monferrato markisi = Margherita, izd. 1531, Monteferrato vârise markizi (yk.bk.)

Federico II'nin(no.9) çocukları: Luigi(Fr.Louis)(1539-1595=56), Nevers dukası, bk. aşağıda Gonzaga-Nevers dalı.- Kardinal Ercole.- 10) Francesco III (1533-1550=17) (1540-1550=10), evlenmeden delikanlı iken öldü. 11) Guglielmo(1536-1587=51)(1550-1587=37), vel.(ağabeyi için) 1540-1550=10. Kızı: Anna Caterina(ölm. 1620), arşidüşes 1582 = Arşidük Ferdinand(1529-1595=66), izd.(2) 1582=13, zevcinden sn. 25 yıl yaşadı (bu evlenmeden doğan Arşidüşes Anna, İmp. Mathias'la evlendi).- Duka Guglielmo'nun (no.11) oğlu ve halefi:

12) Vicenzo I(1562-1612=50)(1587-1612=25), vel. 1562-1587=25 = 1. Margherita Farnese, tal. 1580, = 2. Eleonora de'Medici, izd. 1581(ertesi yıl). Vicenzo I'e 3 oğlu ard arda duka ol. halef oldular:

13) Francesco IV(1586-1612)(1612'de bir kaç ay dukalık yaptı) = Margherita di Savoia, izd. 1608=4, Dük Carlo Emanuele I kızı, kızları: Maria(doğ.1612)=Carlo Gonzaga(1609-1631=22), izd. 1628=3, zevcinden 3 yş.kç., no.16 oğlu(aş.bk.). Francesco IV'ün yerine kardinallikten istîfâ ederek kardeşi geçti: 14) Ferdinando (1587-1626=39) (1612-1626=14), kardinal 1605-1612=7, ağabeyi için vel.1612'de bir kaç ay, evlendi, çocuğu olmadı, bunun yerine de kardinallikten istîfâ ederek kardeşi geçti: 15) Vicenzo II(1594-1627=33)(1626-1627=1), kardinal 1615-1626=11, ağabeyi için vel. 1612-1626=14 = Isabella Gonzaga, kuzini ile evlenen Vincenzo II, oğlu olmayınca onu boşadı ama az sonra o da oğul bırakmadan genç yaşında öldü. Gonzaga hânedânının başka bir kolu dukalık tahtına oturdu.- Vincenzo II'nin kızkardeşi (Vincenzo I kızı): Eleonore (1598-1635=37), imparatoriçe 1622-1635=13 = Ferdinand II(1578-1637=59), izd.(2) 1622=13, zevcinden 20 yş.kç., Almanya imparatoru 1619-1637=18, çocukları için bk. Habsburg(biri Polonya kraliçesi oldu).

Gonzaga-Nevers dalı: ilk duka Federico II'nin(bk.yk.no. 9) oğullarından Pr.Luigi'den (Fr. Louis) iner. Bu prens, Fransa tab'ası ve Fransa dukası olmuştu. 1565-1746 arasında Nevers ve Rethel dukalıklarını (Fransa), 1627-1708 arasında da Mantova dukalığını elinde tuttu. Réthel, Fransa'nın en kuzeyinde, Belçika sınırına yakın, Şanpanya eyâletinin kuzey ili Ardennes'lerde bir kasabadır. Nevers (Növer ok.) ise Nivernais (şimdi Nièvre) eyâletinin merkezidir. Bu küçük eyâlet batıda Berry, doğuda Burgonya, kuzeyde Orléanais, güneyde Bourbonnais eyâletleri arasında idi.

Luigi (Louis)(1539-1595=56), Nevers ve Réthel dukası 1565-1595=30=Henriette de Clèves, Clèves (Almı. Kleve), Nevers ve Réthel dukası François (Franz) II'nin kızkardeşi ve vârisesi ki, ağabeyi ölünce, son iki dukalığı zevci Luigi Gonzaga'ya geçirdi. Oğulları:

16) Carlo I(Paris 1580-Mantova 1637=57), dedesinin amcasının torunu(no.15) yerine Mantova dukası 1627-1637=10, babasının yerine Nevers ve Rethel dukası 1595-1637=42, bu sûretle Mantova devleti, Fransa'da Fransa Kralı'na âid geniş yöreler kazanmış oluyordu. = Catherine de Lorraine(1585-1618=33), izd. 1599=19, yş. 14-33, zevcinden 5 yş.kç., Duc Charles de Mayenne=Henriette de Savoie kızı. Carlo I'in ablası: Henriette (1571-1601=30) = Duc Henri d'Aiguillon et de Mayenne(1578-1621=43), izd.1599=2, yş. 28-30, çocuksuz, zevcinden 7 yş.by., bu Duc Henri, az yukarıda adı geçen Duc Charles de Lorraine-Mayenne'in by.oğludur. Carlo I'in çocukları:

Pr. Gonzaga(1611-1631=20).- Benedikta, râhibe.- Anna(1616-1684=68), yazar = Eduard, izd.1645, yş.29, Bavyera dukası Friedrich V oğlu, çocukları(3 prs.) için bk. Bavyera(1645'ten önce Anna, Duc Henri II de Guise'in metresi idi).- Luiza Maria(1612-1667=55), Polonya kraliçesi 1646-1648=2+1649-1667=18=20=1. Ladislas VII(1595-1648=53), izd.(2) 1646=2, yş.34-36, zevcinden 17 yş.kç., Polonya kralı 1632-1648=16, =2. Jan Kazimerz(1609-1672=63), izd.(1) 1649=18(ertesi yıl), yş. 37-55, zevcinden 3 yş.kç., Polonya kralı 1648-1668=20, birincinin kardeşi, her iki izdivaç da çocuksuz.- Carlo (1609-1631=22)=Maria Gonzaga (1612), izd. 1628=3, yş.16-19, zevcinden 3 yş.kç., Vicenzo I (no.12) kızı. Kızları: Eleonore (1630-1686=56), imparatoriçe 1651-1657=6=Ferdinand III (1608-1657=49), izd.(3) 1651=6, yş. 21-27, zevcinden 22 yş.kç., zevcinden sn.29 yıl yaşadı, imparator 1637-1657=20(çocukları: biri Polonya kraliçesi olan 2 arşidüşes).- Pr. Carlo'nun(ölm. 1631), dedesinin yerine geçen oğlu:

17) Carlo II(1629-1665=36)(1637-1665=28), babasının yerine dedesi için vel. 1631-1637=6. Oğlu 18) Carlo III (1665-1678=13), Bunun oğlu 19) Carlo IV Ferdinando (son duka 1678-1708=30), hal' edildi ve Mantova imparatorluğa(Avusturya), Monferrato Savua'ya, Fransa dukalıkları Fransa'ya geçti. 19. Duka'nın oğulları: Pr. Giovanni(ölm. 1743) ve Pr. Giuseppe(ölm. 1746). Bu hânedânın son üyesi 1778'de öldü.

Gonzaga-Guastalla dalı: 1) Ferdinando I(1507-1557=50)(Guastalla kontu 1539-1557=18), Mantova markisi Francesco II(no. 8, yk.bk.) oğlu. Dalın kurucusu olan pr. budur. Guastalla, Reggio piskoposunun mülkü iken 1347'de Visconti'lerce Milano'ya katıldı, 1406'da baronluk, 1428'de kontluk oldu, 1539-1746'da Gonzaga'ların bir dalında kaldı, 1621'de dukalık oldu. 1746-48 Avusturya işğâlinden sn. Parma dukasına geçti. 1796'da Fransız işğâli başladı ve Napoléon'un kızkardeşi Pauline Bonaparte'a düşeslik ol. verildi, 1815'te Parma'ya döndü, 1845-1859 arasında Modena dukalığına ilhâk edilip bu târihte İtalyan birliğini yapan Sardunya-Piemonte krallığına, Savua hânedânına geçti. Gonzaga'ların Guastalla dalı önce kont, 1621'den ît. duka ol. hükümrân oldu. 1703'te Sabionetta dukası, Molfetta prensi, Bozzolo prensi unvanlarını ve topraklarını da aldılar. Bozzolo, Po'nun kuzeyinde, Lombardiya eyâletinde, Cremona ve Mantova arasında kasabadır.

Ferdinando I(no.1) çocukları: Kardinal(1560) Francesco.- Kardinal (1571) Giovanni Vincenzo.- Giulia Gonzaga (1513-1566=53) = Vaspasiano Colonna, Fondi kontu. Bu Fondi kontesi Prs. Giulia, 16. asrın en güzel kadını ol. ünlüdür. Barbaros Hayreddin Paşa, onu almak için Fondi şatosunu basmıştı.- Ferdinando I yerine geçen oğlu: 2) Cesare I=Camilla Borrone, bunların oğulları 3) Ferdinando II, 1621'de

kontluktan dük oldu. Oğlu 4) Cesare II(1592-1632=40), bunun oğlu 5) Ferdinando III (1618-1678=60)(1632-1678=46), Cesare I oğlu: Scipione(1542-1593=51), kardinal 1588, imparatorluk prensi, Kudüs patriki, şâir ve yazar, Tasso'nun hâmîsi.

Ferdinando III dâmâdı: 6) Vincenzo (1634-1714=80)(dük 1692-1714=22). Guastalla Dukalığı, 1678-1692=14 yıl müddetle Mantova dukalığına katıldı. Zîrâ Guastalla dalının son erkek üyesi Ferdinando III 1678'de öldü. Ancak 1692'de Ferdinando III'ün dâmâdına verilerek yeniden ayrı devlet oldu. 6. Dük'ün oğlu ve halefi: 7) Antonio Ferdinando (dük 1714-1729=15), kardeşi 8) Guiseppe (dük 1729-1746=17)= Maria Elenora v.Schleswig-Holstein. 1746'da Gustalla, İspanya işğâline geçip Parma dukalığına verildi. Bu dalın son üyesi Pr. Luigi(1745-1819=74)'dir.

Gonzaga hânedânının yan dalları, günümüze kadar geldi. bunlar bugün hükümrân hânedanlar arasında sayılmıyorlar. Bu *İtalya* kitâbımızın *İtalya Prenslik ve Dukalıkları* bahsinde Gonzaga maddesine bk.

Verona Baronları(Della Scala=Scaligeri Âilesi)(1259-1404 = 145)

Verona, Venedik eyâletinin batısında, Lombardiya sınırına yakın kenttir. Milano-Venedik yolunun tam ortasıdır. Karolenj(Almanya) imparatorluğunda markilik merkezi oldu, İmp. Otto I, Bavyera dukasına verdi. 1387'de Milano'ya geçti. 1405'ten 1797'ye kadar Venedik Cumhûriyeti şehri oldu. Sonra Avusturya'ya geçti. 1866'da İtalya'ya katıldı. Aşağıdaki senyörler(baronlar) âilesi bu ünlü şehri, Milano'ya tâbî ol. yönettiler ki, Milano da İmparator'a tâbî idi.

1) Mastino I della Scala, Verona podesta'sı ve kumandanı 1259-katli 1277=18, kardeşi 2) Alberto I 1277-1301=24, Verona ve Mantova padesta'sı, oğlu 3) Bartolomeo I 1301-1304=3, Dante'nin hâmîsi, kardeşi 4) Alboino I 1304-1311=7, kardeşi 5) Cangrande I(1291-1329=38) 1311-1329=18, imparatorluk vikar'ı, Dante'nin dîğer hâmîsi, gayri meşrû oğlu Fregmano(katli 1352). 5'in oğlu ve halefi: 6) Mastino II(1308-1351=43) 1329-1351=22, Lucca ve Parma'yı ilhâk etti, oğlu 7) Alberto II 1351-1352=1, babasına ortak ol.1329-1351=22, kardeşi 8) Cangragande II(1332-katli 1359=27) 1352-1359=7, kardeşi 9) Cansignorio II(1340-1375=35) 1359-1375=16, ağabeyleri ile ortak senyör 1351-1359=8, kardeşi Paolo Alboino, ağabeyi no. 9 ile ortak senyör 1351-1365=14.- 9'un oğlu ve halefi: 10) Bartolomeo II 1375-1381=6(öldürüldü), gayri meşrû kardeşi 11) Antonio(1362-1388=26) 1381-1388=7, ağabeyi ile ortak 1375-1381=6, gayri meşrû kardeşi 12) Guglielmo 1388-1404=16, Venedikliler'ce öldürülüp Verona, 5 asır için Venedik'e ilhâk edildi.

Padova Baronları(Carrara Âilesi=Cararesi)(1318-1405=87)

Padova(Padua), Verona-Venedik arasında, Venedik şehrinin güney-batısında, Venedik eyâletindedir. Etrüsk ve Roma hâkimiyetlerini yaşadı. Attila tar.işğâl edildi. Lombardlar'a ve Karolenjler'e geçti. 14. asırda Papa'ya tâbî senyörler (baronlarca) yönetildi ki Carrara âilesidir. 1405'te Verona ile berâber kudretli Venedik Cumhûriyeti'ne ilhâk edildi ve 1797'ye kadar 5 asır Venedik'te kalıp Cumhûriyet'in ünlü üniversite şehri oldu. 1815-1866'da Avusturya yönetiminde kalıp 1866'da İtalya birliğine katıldı.

1) Giacomo I da Carrara, Padova senyörü (baronu) 1318-1324=6, yeğeni 2) Marsiglio I 1324-1335=11 (ölm. 1338), 3) Ubertino 1338-1345=7, 4) Marsiglio II 1345'te bir kaç ay, 5) Giacomo II 1345-1350=5, kardeşi 6) Giacomino 1350-1355=5, 5'in oğlu 7) Francesco I Büyük 1355-1388=33 (öl. 1393), 8) Milano dukası Gian Galeazzo Visconti 1388-1390=2, 7'nin oğlu 9) Francesco II 1390-1405=15, oğulları ile berâber Venedikliler tar.boğuldu.

Padova ve Vicenza şehirleri 1499'da Gaazî İskender Paşa tar.yakıldı, Paşa, Verona varoşlarına kadar geldi.

Ravenna Baronları(Polentano'lar)(1275-1441=166)

Ravenna, Emilia eyâleti doğusunda, Adriya Denizi'ne çok yakın şehirdir ki son Roma imparatorlarından bâzıları burada oturdukları gibi, 6. asırda Bizans'ın eyâleti olan İtalya'yı da Bizans, bu şehri merkez yaparak yönetmiş, Roma, Papa'nın yönetiminde önemsiz bir şehir olmuştu. Polentano âilesi şehri ve yöresini, Papa'ya tâbî olarak yönetti. 1449-1509'da 60 yıl Venedik hâkimiyetinde kaldı, sonra Papa'ya geçti. 1797-1815 Fransız işğâlinden sonra Papa'ya iâde edildi. 1859'da İtalya birliğine geçti.

Polentano veyâ Da Polenta âilesinin şatosu, Polenta idi. İlk senyör Guido Minore'nin kızı Francesca, 1275'te Rimini senyörü Giovanni Malatesta ile evlendi ve 1285'e doğru kocası onu kıskanarak öldürdü ki, Dante'nin *Cehennem*'inde anlatılarak ün kazanmıştır. Guido Novello ise 1332'de Bologna'yı geçici olarak ilhâk etmek, Dante'nin son hâmîsi olmak ve Dante'ye görkemli cenâze töreni yaptırmakla ünlüdür.

1) Guido Minore=Küçük da Polenta 1275-1297=22(ölm. 1310), 2) oğlu Lamberto I 1297-1316=19, 3) 1'in torunu ve 2'nin yeğeni Guido II Novello=Yeni 1316-1322=6, 4) 1'in torunu Ostasio I 1322-1346=24, 5) oğlu Bernadino I 1346-1347=1 + 1347-1359=12 = 13, 6) kardeşi Pondolfo 1347, 7) kardeşi Lamberto II 1347, 8) 5 oğlu Guido III 1359-1390=31, 9) oğlu Azzo 1390-1394=4, 10) kardeşi Ostasio II 1394-1396=2, ortak senyör 1390-1394=4, 11) kardeşi Bernadino II 1396-1400=4, ortak 1390-1396=6, 12) kardeşi Pietro 1400-1404=4, ortak 1390-1400=10, 13) kardeşi Aldobrandino 1404-1406=2, ortak 1390-1404=14, 14) kardeşi Obizzo 1406-1431=25, ortak 1390-1406=16, 15) oğlu Ostasio II 1431-1441=10.

Rimini Baronları: Malatesta'lar(13-16. Asırlar)

Rimini, Emilia eyâletinin Adriyatik üzerinde limanıdır. Eyâletin en güney-doğusunda, Marches sınırındadır ve az güney-batısında San Marino Cumhûriyeti görülür. Güneyde Marches eyâleti Adriyatik boyunca uzanır. Urbino, Marches'in en kuzeyinde, Emilia sınırında, Rimini'ye yakındır. Ancona ise, Marches'in limanı ve eyâletin orta-doğusundadır. Ravenna, Rimini'nin kuzeyindedir. 1334-1528'de ve 1334'den önce de şehre Malatesta âilesi hâkim oldu. 1528-1797'de Papalık devletine, Fransa'ya, 1816-1860'da gene Papa'ya, nihâyet İtalya krallığına geçti.

Malatesta âilesi 1150'ye doğru Rimini'ye geldi. Bir condottiere (paralı asker) âilesi olarak ün yaptı. Malatesta II da Verucchio (ölm. 1312) artık Rimini'nin yönetimini irsî

senyör olarak ele aldı. Papa'ya tâbî idi. Oğulları Giovanni(ölm. 1304), Paolo(ölm. 1283), Malatestino(ölm.1317), Pandolfo I(ölm.1326)'dir. Giovanni, 10 yıllık eşi Francesca da Polenta(yk.bk.) ile sevgilisi olan kardeşi Paolo'yu öldürdü ki Dante, olayın şâhidi olarak *Cehennem*'inde anlatır. Marches(Romagna eyâletinin kuzeyi) kuzeyinde Pesaro, Fano gibi şehirleri alıp Ancona kuzeyine gelen Malatesta'lar, kuzey-doğuda Emilia'da Cesena'ya da hâkim oldular. Pandolfo I oğulları Malatesta III (1299-1364) ve Galeotto (ölm. 1385), sonuncunun oğlu Pandolfo III (1370-1427)'dür. Emilia'yı geçip Lombardiya'ya giren âile, 1404'te Brescia şehrini ele geçirdi. Domenico Malatesta Novello (1418-1465), Pandolfo III oğlu Sigismondo Pandolfo (1417-1468), bunun ağabeyi Galeotto Roberto (1411-1432) âileyi devâm ettirdi ve Sigosmondo'nun saltanatı (1431-1468) zamânında 1433'te Este ve 1442'de Sforza hânedanları ile evlenme yoluyle yakınlık te'sîs edildi. Sigismondo, 1464'te Mora'da Türkler'le savaştı, şâirdi. Eşi Isotta'dır. Âile 1528'de Rimini'yi kaybederek Papa'ya bıraktı. Malatesta'lar bir ara Ancona'yı da aldılar.

Urbino Dukalığı

Urbino, Marches(eski Romagna) eyâletinin en kuzeyinde, Emilia sınırındadır.

Urbino, Rafaello ve Bramante'nin doğduğu şehirdir. Baronluk iken 1474'de dukalık oldu. Ancona kuzeyinde kalan Marchese eyâletinin kuzey yarısını kaplıyordu. *Montefeltro* hânedânından Urbino baron ve dukaları:

1) Buanconta 1213-1241=28, 2) oğlu Montefetrano 1241-1255=14, 3) Guido I 1255-1286=31 + 1292-1296=4 = 35, fâsıla 1286-1292=6, 4) oğlu Federico I 1296-1313=17, 5) oğlu Guido II 1323-1341=18, 6) kardeşi Nolfo 1341-1359=18, ortak 1323-1341=18, fâsıla 1359-1377=18, 7) 6'nın torunu Antonio 1377-1404=27, 8) oğlu Guidantonio 1404-1443=39, 9) oğlu Oddantonio 1443-1444=1, 10) kardeşi Federico II(1422-1482=60) 1444-1482=38, 1474'te duka oldu, Allesandro Sforza'nın dâmâdı, 11) oğlu Guidobaldo I 1482-1508=26, vârissiz öldü, bunun kızkardeşi Giovanna oğlu 12) Francesco Maria I della Rovere(1490-1538=48) 1508-1538=30. Bu sûretle Montefelro hânedânın 2. dukası(no. 11), dukalığı yeğeni(hemşîre-zâdesi)'ne bırakmakla Urbino'da Della Rovere Hânedânı başladı.

1213-1508=295 yıl süren Montefeltro'ları 1508-1626=118 yıl süren(toplam 413 yıl) *Della Rovere*'ler tâkıyb etti. Bu âile Ligurya (Ceneviz)'da Savona limanı yakınlarında Celle Ligure'li olup Savua tab'ası idiler. Fancesco della Rovere(1414-1484=70) 1467'de kardinal, sonra Sixtus IV unvânıyle papa (1471-1484=13) oldu. Boticelli, Perugino, Pinturicchio'nun hâmîsi, Sistina kilisesinin bânîsi olarak ün yaptı. 4. Sixtus'un yeğeni: Guiliano della Rovere (1443-1513=70), 1471'de kardinal, sonra Julius II unvânıyle papa (1503-1513=10) oldu, arada Alessandro Borgia'nın papalığı vardır. Rafaello, Michelangelo, Bramante, Perugino, Pinturicchinio'nın hâmîsi idi. Martin Luther, Roma'ya geldiği zaman, bu papanın akıl almaz ihtişamdaki hayâtını görünce, Hristiyan inancı sarsıldı. Kardeşi Pietro della Rovere de 1471'de kardinal oldu. Dîğeı kardeş Giovanni della Rovere (1457-1502=44) 1475'te Roma vâlîsi idi. Giovanna da Montefeltro ile evlendi ki, Urbino dukası (no.10) Federico II'nin 2. kızıdır ve annesi

Alessandro Sforza'nın (Milano dukası) kızı idi (Federico II'nin ağabeyi Francesco Montefeltro=Palissena Ruffa (öldürüldü), Montaldo Kontu'nun kızı). Montefeltro hânedânın 2. dukası Guidobaldo I, 1508'de vârissiz ölünce, kızkardeşi Giovanna'nın Giovanni della Rovere'den olan oğlu, Urbino tahtına geçti ki Francesco Maria I'dir:

12) Francesco Maria I (1490-1538=48), Urbino dükü 1508-1538=30, 13) oğlu Guidobaldo II (1514-1574)=60)(1538-1574=36), Roma vâlîsi, 1571'de Lepanto deniz muharebelerinde Ceneviz büyükamirali, 14) oğlu Francesco Maria II(1549-1631=82) (1574-1621=47 + 1623-1626=3 = 50) = 1, Lucrezia d'Este, tal. 1577, = 2. Livia della Rovere, izd. 1599 (22 yıl sn.), oğulları: Kardinal Ercole ve 15) Federico Ubaldo, dük 1621-1623. 1631'de bu hanedan da son üyesi ölünce söndü. Dukalık, Papa'ya geçti.

Ceneviz Cumhûriyeti

Ceneviz, Osmanlı'nın Genova (Cenova ok.) şehrine verdiği isimdir ki bilhassa Ceneviz Cumhûriyeti için kullanılmıştır. Genova, İtalya'nın Liguria eyâletinin merkezi olan büyük limandır. Napoli'den sonra İtalya'nın en büyük limanıdır. Liguria eyâleti, batıda Fransa'ya komşudur (Côte d'Azur). Kuzeyi Piemonte, kuzey-doğusu Emilia, doğusu Toskana eyâletleridir. Bütün güneyi Cenova Körfezi'ni de içeren Ligurya Denizi'dir ki, Cenova ile güneyde Korsika adası ve doğuda Toskana arasında bir Akdeniz körfezidir. Ligurya, bu körfez boyunca batıdan doğuya ince uzun uzanan bir eyâlettir. Batıya doğru Spezia, Rapallo, Savona, Imperia, San Remo gibi sâhil şehirleri sıralanır. Cenova şehri, körfezin en kuzey girintisi üzerinde, çok pitoresk, inişli çıkışlı, yokuşlu, tepeli mîmârîsi ile İstanbul'u, Galata'yı andıran bir şehirdir.

Burada kurulan ve Akdeniz-Karadeniz ticâretine dayanan kudretli denizci ve ticârî İtalyan cumhûriyeti, 1453'te Fâtih'in Galata'yı Cenevizliler'den alması, Boğaz'ı Ceneviz Karadeniz ticâretine kapaması, Ceneviz'in Kırım limanları ile ilişkisini kesmesi üzerine, büyük devletler arasından çıktı. Fakat varlığını sürdürdü.

Ceneviz, Orta Çağ'da Arablar'ca basıldığı gibi, Barbaros Hayreddin Paşa da bu limana 16. asırda girdi. 1099'da bağımsız devlet, resmen San Giorgio Cumhûriyeti oldu. 1. Haçlı seferine katıldı. 1284'te, kendisi gibi ticârî bir cumhûriyet olan denizci Pisa'dan Korsika ve Sardunya adalarını olarak, Pisa'yı büyük devletler arasından sildi. 1261'de Bizans'tan Galata'yı aldı ve 1275'te Kırım'da Kefe limanını, Karadeniz'in Anadolu sâhilinde, Ege Denizi'nin Anadolu sâhilinde, Ege adalarında bir çok iskeleyi ele geçirdi ve bunları kudretli kaleler yaparak tahkîm etti. Büyük rakıybi, Akdeniz'de ticâret yapan, fakat Karadeniz'e girmeyen Venedik Cumhûriyeti idi. 1453'e kadar Karadeniz ticâreti, Ceneviz tekelinde kaldı. 1387'de Osmanlı ile ticâret anlaşması imzaladı. Deniz sigortası ve komandit şirket yeniliklerini getirdi. Foça ve Sakız'ı, Enez'i elde etti. Amasra, Limni, Midilli, İmroz, Semendirek, Taşoz gibi ada ve iskelelere yerleşti. 1453'ten sonra bunların hepsini Osmanlı'ya kaptırdı. Dîğer taraftan, kudreti donanmaya ve para gücüne dayandığı, ciddî bir ordusu olmadığı için, komşusu devletlerin tasallutuna uğradı. 1396-1409=13 + 1458-1461=3 = 16 yıl müddetle Fransa'nın, 1421-1430=9 + 1464-1499=35 = 44 yıl müddetle de Milano dukalığının (önce Visconti, sonra Sforza'lar) hâkimiyetine düştü. Sonra Savua dukalığının tasallutu başladı. İspanya'nın tam bir peyki hâline geldi.

18. asırda Korsika'yı Fransa'ya bıraktıktan sonra Ligurya'dan ibâret kaldı. Fransa nüfûzu devâm etti. Napoléon burada Luguria Cumhûriyeti'ni kurdu, sonra 1805'te doğrudan Fransa'ya ilhâk etti. 1815'te Sardunya krallığına verildi.

1339'dan îtibâren Ceneviz cumhur başkanlarına, Venedik'te olduğu gibi doç (İt.doge) adı verildi ki duka kelimesiyle aynidir. Seçimle ve belirli bir müddet (ekseriyâ 2 yıl) için geliyorlardı. İlk doç Simone Boccahegra (1339), son doç da Fransa'ya ilhâka kadar 1802-1805 yıllarında makaamında kalan Girolamo'dur. 16-18. asırlarda Durazzo âilesinden 10 doç görülür (ki sonuncusu da bu âiledendir): Giacomo Durazzo 1573-75, Pietro I 1619-21, Giambattista 1639-41, Cesare 1665-67, Pietro II 1687, Vincenzo 1709-11, Stefano 1734-36, Marcello 1767-69. Bu sonuncusu, Korsika'yı Fransa'ya bıraktı ve hiç bir Fransız'ın yaşamadığı, tamâmı İtalyanca konuşan ada, bu sebeble günümüze kadar Fransa'da kaldı. Hitler'i sevmeyen Mussolini'nin İkinci Cihan Savaşı'na girmesinin bir sebebi, adayı Fransa'dan geri almaktı. Cenevizli ünlü bir doç âilesi, daha çok amiral yetiştirmekle ünlü Doria'lar için bundan sonraki İtalya Prensleri ve Dukaları bahsine bk.

Venedik Cumhûriyeti

Venedik, İtalya'nın kuzey-doğusundaki eyâletin (sonradan üç eyâlete ayrıldı) ve bu eyâletin merkezi olan limanın adıdır. Batıda Lombardiya, güneyde Emilia eyâletleri, kuzeyde Avusturya, doğuda Slovenya vardır. Venedik şehri, Adriyatik'in kuzey koyu olan Venedik Körfezi kıyısındadır. Şehir, kanallarla ayrılan adacıklar üzerinde kurulmuştur.

Orta Çağ'da Pisa Cumhûriyeti, Orta Çağ sonunda Ceneviz Cumhûriyeti ve Napoli-Sicilya krallığı, büyük devletlerdi. Ancak Roma İmparatorluğu'nun yıkılışından (476) günümüze kadar Dünyâ dengesinde en ağırlıklı İtalyan devleti, Venedik Cumhûriyeti oldu. 1860'tan sonra kurulan ve İtalyan birliğini gerçekleştiren İtalya Krallığı, en kudretli bulunduğu 1940 yılında bile, büyük devlet olmasına rağmen, vaktiyle Venedik'in Dünyâ politikasındaki ağırlığını kazanamadı. Çok dar topraklarıyla, önemli devletlere mahsus ordu ve tarım gücünden mahrum bulunmasına rağmen Venedik, asırlar boyu, Orta Çağ sonu ile Yeni Çağ başında bu rolü oynadı. M.Ö. 5. asırdaki Atina Cumhhuriyeti gibi...

Venedik, Bizans imparatorluğunun bir dukalığı olarak kuruldu. Bizans, Kuzey İtalya'dan çekilince, bağımsız kaldı. Ticârete dayanan bir cumhûriyetti. Cumhur başkanlarına doç deniyordu ki duka kelimesiyle aynıdır. Soylulardan seçilen bir Senato, mutlak yetkilerle devleti yönetiyor, içinden seçtiği Onlar Meclisi ile yürütmeyi oluşturuyordu. Başkumandan ve ondan çok önemli bir pozisyonda bulunan büyükamiral, Senato'nun mutlak kontrolü ve otoritesi altında idi. Ordu ve ondan çok daha önemli olan donanmanın siyâsî gücü yoktu. Sivil Senato, hiç bir zaman askerî tahakküme izin vermedi. Bu da Venedik'in dış politikada, iç politika kaygısı olmaksızın tam bir serbestlikle istediği gibi davranmasını sağladı. Modern diplomasi, Venedik diplomasisine dayanır. 16. asırda Venedik diplomasisi örnek alınarak kurulmuştur. İlk dâimî, ikaamet eder elçileri Venedik yabancı başkentlere atamış, bunlara balyoz denmiştir. En ünlüleri, Bizans'a ve sonra Osmanlı İstanbul'a atananlardır(*Devletler ve Hânedanlar*, II, 1025'de İstanbul balyozlarının bir listesi vardır).

Bizans ve Arab, sonra Türk âlemiyle ticâretle Venedik zenginleşti. Avrupa'nın ve Dünyâ'nın en kudretli donanmasına ve ticâret filosuna sâhib oldu. XV. asır sonuna kadar en kudretli Hristiyan Avrupa devleti hâline geldi. Bu en büyük donanmayı Fâtih Sultân Mehmed, çok büyük gayretle, 1460'tan önce ayni kudrette bir donanma ile dengeledikten sonra, 1475'lere doğru iki Venedik donanması gücünde Osmanlı donanması ile dengeyi artık değiştirilmesi düşünülemez şekilde Venedik aleyhine bozdu. XV. asır sonlarında Haşmetlü Cumhûriyet denen Venedik'in çalımı kırıldı. Ancak sonraki iki asırda da büyük devletler arasındaki yerini muhâfaza etti.

Venedik; Memlûk ve Selçuklu ve sonra onların yerlerine geçen Osmanlı İmparatorluğu mallarını alıp Avrupa ülkelerine satıyordu. Asıl kazancı transit ticâretinde idi. Bütün işi Akdeniz'de, bilhassa Doğu Akdeniz'le Ege Denizi'nde idi. Batı Avrupalılar gibi Okyanus'a çıkmadığı gibi, eski rakıybi Cenevizliler gibi Karadeniz'e de çıkmadı. Venedik de Osmanlı gibi Akdeniz'i Dünyâ'nın merkezi sanmak kapital hatâsına düştü. Osmanlı kadar bile okyanuslara çıkamadı. 16. asır düzenine zorlukla ayak uydurduktan sonra tepetaklak olmaya başladı. 15. asır sonunda Karadeniz ve 16. asır başında Kızıldeniz, Osmanlı iç gölleri olduğu, bu denizlerde Osmanlı sancağı dışında sancak gezdirmek İstanbul'ca yasaklandığı için, ancak Osmanlı'nın getirdiği Asya mallarını almak durumanda idi. Portekizliler, sonra Holandalılar, sonra İngilizler gibi kendisi Asya ülkelerine gidip doğrudan mal getiremiyordu.

Bizans'ta ve Kudüs'te imtiyazlı mahalleler bile edinen Venedik, 1204'te 4. Haçlı Seferi'nde birden en kudretli Avrupa devleti olarak parladı. Bizans'ın haşmetini söndürdü. Türkler'e karşı düzenlendiği halde yön değiştirerek Bizans'a dönen bu Haçlı seferinde, milyonluk Bizans şehri vahşî şekilde yağmalandı ve İstanbul'da bir Latin imparatorluğu kuruldu. Gerçi Haçlı devletlerinin çoğunda olduğu gibi İstanbul'da da hükümdarlar, Fransız'dır. Zîrâ bir cumhûriyet olan Venedik'te, tahta oturtulacak büyük soylular, hânedânlar yoktu. Ama Venedik'in gemi, deniz, para gücü, her şeyin kendisine bağımlı olmasını sağladı. Akdeniz'in arslanı hâline geldi. Borç alıp borcunu ödemiyen Avrupa krallarına ve imparatorlara, hattâ papalara hakaaret ediyordu. 1284'te çok ünlü, ününü 18. asırda bile koruyan duka denen yarım altın (3,5 gram) değerinde parasını tedâvüle çıkardı. Bu altını asırlarca Avrupa'ya para birimi kabûl ettirdi. Osmanlı Türkiyesi'nde bile çok tedâvül eden altın oldu.

Venedik, 15. asır Rönesansı'na, Floransa ve Roma derecesinde katıldı. Ama Osmanlı yayılması, 16. asırda Venedik'e Akdeniz'i dar etti. Okyanus ticâretinin başlaması da ekonomik imkânlarını sınırladı. Maskeli baloları, operaları, şâşaalı mûsikîsi, resim san'atının inceliği, kanallar içinde çok büyük bir Avrupa şehri olan başkenti, muazzam tersânesi, gerçekçi, merhametsiz diplomasisi, disiplinli, tecrübeli, gözüpek denizcileri, Venedik'i kurtardı. Osmanlı'dan kadırga satın almaya mecbur kaldı. Gittikçe karanlıklaşan altın ve mücevher ticâretiyle varlığını devâm ettirmeye çalıştı. 1715'te çeyrek asır önce Osmanlı'dan aldığı Mora'yı Osmanlı'ya geri verince, büyük devletler arasından bile çıktı. 1797 Campo Formio Anlaşması ile General Napoléon Bonaparte, bin yıllık cumhûriyete son verdi, Venedik, Avusturya imparatorluğuna ilhâk edildi.

Osmanlı-Venedik ticârî ilişkileri ve anlaşmaları, erken dönemde başladı. Ancak 1390'da ilk Venedik-Osmanlı savaşı başladı. 1715'e kadar 325 yıl boyunca Venedik. kıyas kabûl etmez şekilde en çetin savaşlarını Osmanlı ile yaptı. Elinden geldiği kadar menfaatlerini ve Hristiyan Avrupa'yı savundu. Osmanlı yayılmasını hem askerî ve bahrî gücle, hem de ayni derecede korkutucu sayılan kendisine hâs diplomasisi ile durdurmaya çalıştı. Akıl almaz kanlılıkta Türk-Venedik savaşlarının en kanlısı Girit savaşıdır. Osmanlı, Venedik'in Doğu Akdeniz'deki bütün adalarını, sırasıyle Ağrıboz, Kıbrıs ve Girit'i ve bütün daha küçük adaları ele geçirmekle kalmadı. Adriya Denizi'ni Venedik'e dar etti. 1570'te Kapdân-ı Deryâ Dâmâd Piyâle Paşa'nın ajanları, Avrupa'nın en büyüğü olan Venedik tersânesini ateşe verdi. 15. asır sonlarında bir çok def'a akıncılar, Venedik kanallarına girdiler. En ünlü akın 1499'da Gazi İskender Paşa'nın 20.000'e yakın akıncı ile yaptığı seferdir. Venedik kanallarını geçerek batıya doğru ilerledi, Vicenza ve Padova şehirlerini yaktı, Adige ırmağından Verona şehrine vardı.

Bu kitâbımızın son bahsi olan târîhî coğrafya kısmında, Venedik'in elindeki toprakların hangileri olduğu görülecektir.

Venedik Doçları

742'ye kadar henüz doç denmeyenVenedik yöneticilerini Bizans tâyîn etti. Bunların hepsi asker, generaldir. Listemizde H. Kretschmayr, *Geschichte von Venedig,* 3 c., Goatha, 1905, 1920, 1934 esâs alındı. Venedik, Osmanlı'nın Almanca'dan aldığı (Venedig) talaffuz şeklidir. Şehrin İtalyanca'da adı Venezia, Fr. Venise(Vönîz ok.). İng. Venice'dir.

Venedik adı, Venetler'den gelir. M.Ö. 500'lerde bu havzaya yerleşen ve Mîlâd sıralarında dil bakımından Latin'leşen bir halktır. Dilleri Venetçe idi. Latince'den sonra halk İtalyanca konuştu. Venedik İtalyancası, Floransa lehçesine yakındır. 1797-1815 arasında Fransa'da ve sonra Avusturya'da kalan Venedik ve ayni adı taşıyan eyâlet, 1866'da İtalya Krallığı'na savaş sonunda katıldı. Venedik doçları şunlardır(697-1797 = 1100 yıl)(Venedik lehçesinde doge, İt.duce, İsp.duque, Fr.duc, İng.duke, Lat.dux'tan gelen ayni kelimedir)(seçilen doçlar, hayat boyu görevlerinde kalırlardı)(ayni soyadını taşıyanlar, ayni âile mensuplarıdır)(doç eşine dogaressa denmiştir)(doçlar Avrupa protokolünde -Osmanlı sadrâzamı ve şeyhulislâmı gibi-prens protokolüne girip altes ve resmen *principe serenissimo* diye anılmışlardır):

1) Paoliccio 697-717=20, 2) Marcello 717-726=9, 3) Orso 726-737=11, 4) Dominicus Leo 737-738=1, 5) Felix Cornicula 738-739=1, 6) Dausdedit 739-740=1, 7) Jubianus Yparus 740-741=1, 8) Johannes Fabricius 741-742=2, 9) Diodato Ipato 742-755=13, 10) Galla Gaulo 755-756=1, 11) Domenico Monegario 756-764=8, 12) Maurizio Galbaio ve Giovanni Galbaio 764-804=40, 13) Obelario ve Beato 804-811=7, 14) Angelo Partecipazio 811-827=16, 15) Guistiniano Partecipazio I 827-829=2, 16) Giovanni Partecipazio I 829-836=7, 17) Pietro Tradonico 836-864=28, 18) Orso Particinazio I 864-881=17, 19) Giovanni Participazio II 881-887=6, 20) Pietro Candiano I 887-888=1, 21) Pietro Tribuno Trasdomenico 888-912=24, 22) Orso Partecipazio II Paureta 912-932=20, 23) Pietro Candiano II 932-939=7, 24) Pietro Badoer 939-942=3, 25) Pietro Candiano III

942-959=17, 26) Pietro Candiano IV 959-976=17, 27) "Azîz" Pietro Orseleo I 976-978=2, 28) Vitale Candiano 978-979=1, 29) Tribuno Memmo 979-991=12, 30) Pietro Orseleo II 991-1008=17(Dalmaçya ve Hırvatistân dukası sanını aldı), 31) Ottone Orseleo 1008-1026=18(Pietro O. II oğlu, İst.'da 1032'de öldürüldü), 32) Pietro Centranico 1026-1032=6, 33) Domenico Orseleo 1032, 34) Domenico Flabianico 1032-1042=10, 35) Domenico Contarini 1042-1070=28(Contarini âilesinden 8 dukanın ilki), 36) Domenico Silvo 1070-1084=14, 37) Vitale Faliero 1084-1096=12, 38) Vitale Michiele I 1096-1102=6(1. Haçlı Seferi'ne katıldı), 39) Ordelaffo Faliero 1102-1118=16, 40) Domenico Michiele 1118-1129=11, 41) Pietro Polani 1129-1148=19, 42) Domenico Morosini 1148-1156=8[1] 43) Vitale Michiele II 1156-1172=16(öldürüldü), 44) Sebastiano Ziani 1172-1178=6, 45) Orio Malipiero 1178-1192=14, 46) Enrico Dandolo 1192-1205=13, 47) Pietro Ziani 1205-1229=24, 48) Jacopo Tiepolo 1229-1249=20(1247 yılı Venedik târîhinin tam yarısıdır, bu yıl Ertuğrul Gaazî'nin beylik yıllarıdır 1231-1281), 49) Marino Morosini 1249-1253=4, 50) Ranieri Zeno 1253-1268=15, 51) Lorenzo Tiepolo 1268-1275=7, 52) Jacopo Contarini 1275-1280=5, 53) Giovanni Dandolo 1280-1289=9, ilk duca altınını kestirdi, 54) Pietro Gradenigo(1251-1311=60) 1289-1311=22, 55) Marino Zorzi 1311-1312=1, 56) Giovanni Soranzo 1312-1328=16, 57) Francesco Dandolo 1328-1339=11[2] , 58) Bartolomeo Gradenigo(1263-1343=80) 1339-1342=3, 59) Andrea Dandolo(1307-1354=47) 1342-1354=12, Petrarca'nın hâmîsi, 60) Marino Faliero(1274-katli 1355=81) 1354-1355=1, 61) Giovanni Gradenigo(1285-1356=71) 1355-1356=1, 62) Giovanni Dolfino 1356-1361=5, 63) Lorenzo Celsi 1361-1365=4, 64) Marco Cornaro 1365-1368=3(Kıbrıs kraliçesi Caterina C. bu âiledendir, bk. Kıbrıs), 65) Andrea Contarini 1368-1382=14(1517'de Kaahire'de Mısır'ı tebrîk için Mocenigo ile berâber Yavuz'un huzûruna çıkan Bartolomeo Contarini ve Kardinal(1535) Gaspare C.(1483-1542=59) yazar olup bu âiledendir), 66) Michele Morosini 1382, 67) Antonio Venieri 1382-1400=18, 68) Michele Steno(1331-1414=83) 1400-1414=14(Padua, Verona, Vicenza, Zara şehirlerini ilhâk etti), 69) Tommaso Mocenigo 1414-1423=9, 70) Francesco Foscari(1373-1457=84) 1423-1457=34(İstanbul'un Fethi'nde doç), 71) Pasquale Malipiero 1457-1462=5, 72) Cristoforo Moro 1462-1471=9, 73) Nicolo Trono 1471-1473=2(=Dea Morosini), 74) Nicolo Marcello 1473-1474=1[3], 75) Pietro Mocenigo 1474-1476=2, 76) Andrea Vendramin 1476-1478=2, 77) Giovanni Mocenigo 1478-

(1) Morosini âilesi: atası Giovanni M. 9. asırda yaşadı. Doç Pietro Orseleo'nun kızı ile evlendi. Kardinal Tommaso M., 1204'te ilk İst.Latin piskoposu olup bu görevde 1211'de öldü. Kardinal (1408) Pietro M. zikre değer. Kardinal (1588) Francesco M. (ölm. 1596) Ist.'da diplomatlık yaptı. Andrea M. (1558-1618=60) târihçidir (*Historia Veneta ab Anno 1521 ad Annum 1615*, 1623). Morosini âilesinden 4 doç ve 3 doç eşi çıkdı. Tommasina Morosini (ölm. 1300) = Stefan (doğ.1236), Macaristan (Arpad) prensi ve müddeîsi (2. eşi), bu evlenmeden Macaristan kralı (1290-1302) Andreas III doğdu ki annesi kraliçeye nisbetle Venedikli diye anılır.

(2) Dandolo âilesi: Bu dukanın unvânı Il Cane=Köpek'dir. Babası Girit dukası Andrea D. (katli 1298), onun babası doç Giovanni D., onun dedesinin babası Enrico D. (1107-1205=98)'dur ki 1204 Haçlı Seferi'nde Bizans'ı mahvetti ve ertesi yıl Ist.'da ölüp Ayasofya'ya gömüldü, 98 yaşında idi. Mora, Epir, Ağrıboz, Ege Adaları vs'yi Venedik'e kattı. Domenico D.'nun oğlu ve âilenin ilk doçudur. Venedik'i en kudretli Hristiyan devleti hâline getirdi. Bu âileden Nicolo D., Venedik'in son Kıbrıs vâlîsi iken 9.9.1570'te Lefkoşe'de Lala Mustafa Paşa karşısında maktûl düştü.

(3) Marcello âilesi: bu âileden Lorenzo M. (1603-1656=53) Francesco Morosini'nin maktûl düşmesi üzerine donanma büyükamirali oldu, fakat o da Çanakkale Boğazı ağzında Kapdân-ı Deryha Ken'ân Paşa karşısında maktûl oldu. Bu âileden 2 bestekâr kardeş: Alessandro M. (1684-1750=66) ve Benedetto M. (1686-1739=53).

1485=7[4] 78) Marco Barbarigo 1485-1486=1, 79) Agostino Barbarigo (1419-1501=82) 1486-1501=15(1489'da Kıbrıs'ı ilhâk etti, 1499'da Lepanto'yu İkinci Bâyezîd'e teslîm etti), 80) Leonardo Loredano(1438-1521=83) 1501-1521=20[5], 81) Andrea Gritti (1455-1539=84) 1523-1539=16(Ist.'da tâcir, 1501'de Ist. balyozu idi), 82) C. Lando(1462-1545=83) 1539-1545=6, 83) F. Donato 1545-1553=8, 84) M.A. Trevisani 1553-1554=1, 85) Francesco Venieri 1554-1556=2, 86) L.Priuli 1556-1567=11, 87) Pietro Loredano 1567-1570=3, 87-A) Alvise Mocenigo(1507-1577=70) 1570-1577=7, 88) Sebastiano Venieri(1496-1578=82) 1577-1578=1(1571'de İnebahtı muhârebesinde donanma kumandanı), 89) N. da Ponte[6] 1578-1585=7, 90) Pasquale Cicogna 1585-1595=10 (=Laura Morosini), 91) Marino Grimani 1595-1606=11(=Morosina Morosini), 92) L. Donato 1606-1612=6, 93) M.A. Memmo 1612-1615=3(bu âileden Andrea M. 1729-1793=64, 1777'de Ist. balyozu), 94) Giovanni Bembo 1615-1618=3, 95) Niccolo Donato 1618, 96) Andrea Priuli 1618-1623=5, 97) Andrea Contarini 1623-1624=1, 98) Giovanni Cornaro 1624-1630=6, 99) Nicolo Contarini 1630-1631=1, 100) Francesco Erizzo(1565-1646=81) 1631-1646=15[7] 101) Francesco Molino 1646-1655=9, 102) Carlo Contarini 1655-1656=1, 103) Francesco Cornaro 1656, 104) Bertuccio Valieri 1656-1658=2, 105) Giovanni Pezaro 1658-1659=1, 106) Domenico Contarini 1659-1675=16, 107) Nicolo Sagredo 1675-1676=1[8], 108) L.Contarini 1676-1684=8, 109) Marco Agiustiniani 1684-1688=4, 110) Francesco Morosini(1619-1694=75) 1688-1688-1694=6[9] 111) Silvestro Valieri 1694-1700=6, 112) Alvise II Mocenigo(1627-1709=82) 1700-1709=9, 113) Giovanni Cornaro 1709-1722=13, büyük-amiral Girolamo Cornaro(1632-1690) oğlu, 114) Alvise III Mocenigo 1722-1732=10, 115) L.Ruzzini 1732-1735=3, 116) L. Pisani 1735-1741=6[10] 117) Pietro Grimani 1741-1752=11[11], 118) Francesco Loredano 1752-

(4) Mocenigo âilesi: Doç Tommaso Mocenigo 1396 Niğbolu meydan muhârebesinde Tuna ince donanması amirali ol. Yıldırım Bâyezîd ile savaştı. Bu âileden Pietro M.1464'te Anadolu(Antalya) kıyılarına geldi, 1470'te büyükamiral oldu. Alosio M.1517'de Kaahire'de Yavuz'un huzûruna çıktı ve Mısır fethini tebrîk etti. Giovanni M., 1459'da Karaman'a elçi gönderildi. Bu âileden Andrea M. (1473-1542=69), diplomat, senatör, târihçi. Büyükamiral Mocenigo (Tr. Kör Kapdân) 15.11.1661 Çanakkale deniz muhârebesinde Sd. Köprülü Mehmed Paşa nezâretinde Kara Mehmed adlı topçunun güllesiyle kadırgası uçtu ve öldü.

(5) Loredano âilesi: Pietro L. (ölm. 1439), 1415'de Gelibolu açıklarında Türk donanması ile vuruştu, sonra başkumandan oldu. Antonio L. (1420-1482=62) 1474'de Fâtih'e İşkodra'yı teslîm etti. Paolo L., 1469'da Fâtih'le savaştı. Andrea L., 28.7.1499'da Sapienza açık deniz muhârebesinde Kemâl Reîs'e yenildi ve öldü. Andrea Loredano, Karfu vâlîsi iken 1499'da Türkler'e karşı maktûl düştü. Loredano âilesi günümüzde de devâm ediyor.

(6) Da ponte âilesi: bu âileden Antonio da P. (1512-1587=75), Rialto Köprüsü mîmârı.

(7) Erizzo âilesi: Capo d'Istria'lı. Paolo E. 1470'de Ağrıboz'da Fâtih'in emriyle öldürüldü. Sebastiano E. (1525-1585=60), Onlar Meclisi üyesi, filozof, nümizmatik'in babası (*Medaglie degli Antichi,* 1559). Niccolo E. (ölm. 1847) ile âile söndü, mv. ve hâkim idi.

(8) Sagredo âilesi: Bu âileden Giovanni S. (1617-1682=65), târihçi, şâir, romancı, Paris, Londra, Viyana balyozu (büyükelçisi), 1676'da dukalık seçimine girdi, kaybetti (*Monarchi Ottomani,* 1673 yazarı).

(9) Morosini âilesi: Francesco M. (ölm. 16.5.1655), büyükamiral, Çanakkale Boğazı açığında Kapdân-ı Deryâ Kara Murâd Paşa'ya yenilip maktûl ve oğlu esir düştü (Hammer, X, 240-1, 342). Francesco M. (1619-1694=75), adaşının yerine büyükamiral, 1665-69'da Kandiye'yi Fâzıl Ahmed Paşa'ya karşı savunup 16.5.1669'da vire ile teslîm etti. 15.7.1684'de Türkler'e karşı başkumandan, Mora'yı Türkler'den aldı. 25.9.1687'de Atina'ya girmeden önce şehri donanmasından bombardıman ederken bir gülle Parthenon'a gelip ortadan ikiye biçti. Duka seçildi. Âile bugün devâm ediyor. Âileye Avusturya 1819'da ve sonra İtalya, kontluk pâyesi verdi.

(10) Pisani âilesi: Andrea P. (ölm. 1718), senatör, büyükamiral, 1715'de Mora'yı Türkler'e karşı savundu, fakat kaybetti, kazâen öldü. Marco (P. (1643-1711=68), 1684-88'de Mora'da amiral ol.Türkler'le savaştı. Niccolo P. (ölm. 1360), büyükamiral, 1350'de Bizans'ta.

(11) Grimani âilesi: Marco G. 28.9.1538 Preveze deniz muhârebesinde Papalık büyükamirali. Amiral Grimani 9.3.1648 İpsala deniz muhârebesinde Kapdân-ı Deryâ Ammâr-zâde Mehmed Paşa'ya yenilip öldü (Hammer, X, 141).

1762=10, 119) Marco Foscarini 1762-1763=1, 120) Alvise IV Mocenigo (1701-1779=78) 1763-1779=16, 121) Paolo Ranieri 1779-1788=9, 122) Ludovico Marini 1788-1797=9, Mayıs 1797'de Devlet'in sona ermesi üzerine istîfâ etti.

1100 yıl : 123 doç = 9 yıl ortalama doçluk müddeti olduğu ortaya çıkar. 123 doçun (no.87 mükerrerdir) alfabetik listesi:

Agiustiani 109
Badoer 24
Barbarigo 78, 79
Bembo 94
Candiano 20, 23, 25, 26, 28
Celsi 63
Centranico 32
Cicogna 90
Contarini 35, 52, 65, 97, 99, 102, 106, 108
Cornaro 64, 98, 103, 113
Cornicula 5
Dandolo 46, 53, 57, 59
Dausdedit 6
Dolfino 62
Donato 83, 92, 95
Erizzo 100
Fabricius 8
Faliero 37, 39, 60
Flabianico 34
Foscari 70
Fiscarini 119
Galbaio 12
Gaulo 10
Gradenigo 54, 58, 61
Grimani 91, 117
Gritti 81
Ipato 9
Lando 82
Leo 4
Loredano 80, 87, 118
Malipiero 45, 71

Marcello 2, 74
Marini 122
Memmo 29, 93
Michiele 38, 40, 43
Mocenigo 69, 75, 77, 87-A, 112, 114, 120
Molino 101
Monegario 11
Moro 72
Morosini 42, 49, 66, 110
Obelario 13
Orseleo 27, 30, 31, 33
Orso 3
Poaliccio 1
Partecipazio 14, 15, 16, 18, 19, 22
Pezaro 105
Pisani 116
Polani 41
Ponte(da) 89
Priuli 86, 96
Ranieri 121
Ruzzini 115
Sagredo 107
Silvo 36
Soranzo 56
Steno 68
Tiepolo 48, 51
Tradonico 17
Trasdomenico 21
Travisani 84
Trono 73
Valieri 104, 111
Vendramin 76
Venieri 67, 85, 88
Yparus 7
Zeno 50
Ziani 44, 47
Zorzi 55

123 doç'un 68 âileden geldiği görülür. Birden fazla doç çıkaran âileler ve doçluk müddetleri şöyledir(alfabetik sıra):

Barbarigo (78, 79) 1485-1486=1 + 1486-1501=15 = 16

Candiano(20, 23, 25, 26, 28) 887-888=1 + 932-939=7 + 942-959=17 + 959-976=17 + 978-979=1 = 43

Contarini(35, 52, 65, 97, 99, 102, 106, 108) 1042-1070=28 + 1275-1280=5 + 1368-1382=14 + 1623-1624=1 + 1630-1631=1 + 1655-1656=1 + 1659-1675=16 + 1676-1684=8 = 74

Cornaro(64, 98, 103, 113) 1365-1368=3 + 1624-1630=6 + 1656 + 1709-1722=13 = 22

Dandolo(46, 53, 57, 59) 1192-1205=13 + 1280-1289=9 + 1328-1339=11 + 1342-1354=12 = 44

Donato(83, 92, 95) 1545-1553=8 + 1606-1612=6 + 1618 = 14

Faliero(37, 39, 60) 1084-1093=12 + 1102-1118=16 + 1354-1355=1 = 29

Gradenigo(54, 58, 61) 1289-1311=22 + 1339-1342=3 + 1355-1356=1 = 26

Grimani(91, 117) 1595-1606=11 + 1741-1752=11 = 22

Loredano(80, 87, 118) 1501-1521=20 + 1567-1570=3 + 1752-1762=10 = 33

Malipiero(45, 71) 1178-1192=14 + 1457-1462=5 = 19

Marcello(2, 74) 717-726=9 + 1473-1474=1 = 10

Memmo(29, 93) 979-991=12 + 1612-1615=3 = 15

Michiele(38, 40, 43) 1096-1102=6 + 1118-1129=11 + 1165-1172=16 = 33

Mocenigo(69, 75, 77, 87, 112, 114, 120) 1414-1423=9 + 1474-1476=2 + 1478-1485=7 + 1570-1577=7 + 1700-1709=9 + 1722-1732=10 + 1763-1779=16 = 60

Morosini(42, 49, 66, 110) 1148-1156=8 + 1249-1253=4 + 1382 + 1688-1694=6 = 18

Orseleo(27, 30, 31, 33) 976-978=2 + 991-1008=17 + 1008-1026=18 + 1032 = 37

Partecipazio(14, 15, 16, 18, 19, 22) 811-827=16 + 827-829=2 + 829-836=7 + 864-881=17 + 881-887=6 + 912-932=20 = 68

Tiepolo(48, 51) 1229-1249=20 + 1268-1275=7 = 27

Valieri(104, 111) 1656-1658=2 + 1694-1700=6 = 8

Venieri(67, 85, 88) 1382-1400=18 + 1554-1556=2 + 1577-1578=1 = 21

Ziani(44, 47) 1172-1178=6 + 1205-1229=24 = 30

68 âileden 22'sinin birden fazla doç çıkardığı görülüyor. Bu 22 âilenin toplam doçluk müddeti 643 yıl, tek doç çıkaran âilelerinki ise 457 yıldır. 22 âileden 8'i 2 doç, 6'sı 3 doç, 4'ü 4 doç, 1'i 5 doç, 1'i 6 doç, 1'i 7 doç, 1'i 8 doç çıkarmışlardır.

En fazla iktidarda kalan âileler Contarini'ler 74 yıl, Mocenigo'lar 60 yıl, Partecipazio'lar 68 yıl, Dandolo'lar 44 yıl, Candiano'lar 43 yıl, Orseleo'lar 37 yıl, Loredano'lar 33 yıl, Michiele'ler 33 yıl, Ziani'ler 30 yıl, Faliero'lar 29 yıl, Tiepolo'lar 27 yıl, Gradenigo'lar 26 yıldır.

Contarini'ler hem iktidar müddeti toplamı(74 yıl), hem doç sayısı(8) ile Venedik târîhinin 1100 yılında 1. oluyorlar.

Orta Çağ Sonunda Venedik ve Ceneviz Cumhûriyetleri'nin Coğrafya Yapısı

Venedik, İtalya dışında şu topraklara sâhibdi: Venedik'e tâbî adalar: Ghisi'lerin Tinos, Mikorinos, Skyros, Skiatos adaları (Ege Denizi'nde Kiklad'lar). Quirini'lerin Astypalia (Stampalia) adası. Cornari'lerin Skarpantos adası. Orsini'lerin Kefalonya ve Zanta adaları (Yunan/İyonya adaları). Sanudo'ların Naksos adası merkez olmak üzere Kikladlar'da 12 kadar adası. Sanudo'lara tâbî olmak üzere Barizzi'lerin Santorin ve Therasia, Foscoli'lerin Anaphi, Dandolo'ların Andros, Ghizi'lerin, Giustiniani'lerin, Michali'lerin paylaştıkları Kea (Tzia) ve Serophos adaları. Mora'da doğrudan Venedik askerî yönetiminde 5 liman-kale. Girit. Cerigo(Çuha) adası. Korfu adası(1386'da Macaristan Kralı'ndan alındı). İstanbul'da sûr ile çevrilmiş bir mahalle. Nihâyet Venedik, 1489'da, Venedikli kraliçe Katerina Cornaro'dan Kıbrıs adasını aldı. Selânik gibi bir kaç Bizans limanında daha Venedik mahallesi vardı.

Ceneviz Cumhûriyeti'nin dış toprakları: İstanbul'da Galata ve Beyoğlu. Kırım'da Kefe ve Balaklava liman-kaleleri (bu sonuncusunda 1400 yılında 5.000 hâne Avrupalı yaşıyordu). Don nehri ağzında ve Azak Denizi ucunda Azak (Azov/Tana) liman-kalesi. Bizans'tan alınan Sakız ve Midilli adaları. Batı Anadolu'da Yeni Foça. Midilli'yi Gattalusi'ler, Sakız'ı ve Foça'yı (İt. Foglia) Zaccaria'lar yönetiyordu. Gattulusi'lerin bir dalı Enez liman-kalesinde idi. Kıbrıs'ta Famagusta limanı 1373'ten 1464'e kadar Ceneviz'de kaldı. Güney Karadeniz'de Amasra ve Samsun'un bir kesimi, Cenevizliler'de idi.

Venedik'in İstanbul balyozlarının Senato'ya gönderdikleri raporlar, Osmanlı târîhinin önemli kaynakları arasındadır. Bâzı balyozlar iyi Türkçe öğrenmişler ve bütün Avrupalı diplomatlardan fazla Türkler'in içine girmişlerdir. İstanbul'da büyükelçilik yapan bâzı diplomatlar sonradan doç(Venedik cumhur başkanı) seçilmişlerdir. Andrea Gritti, Türkçe biliyordu, hem İkinci Bâyezîd'in, hem dâmâdı Sadrâzam Hersek-zâde Ahmed Paşa'nın şahsî dostluğunu kazanmıştı. İlk İstanbul balyozluğundan Venedik'e dönünce Doç Vendramini'nin yeğeni ile evlendi. 1523'de doç seçildi. Oğlu Francesco 1506'da genç öldü. Hepsi İstanbul doğumlu 4 gayri meşrû, fakat babaları tarafından tanınıp meşrûlaştırılan oğlundan biri Giorgio, dîğeri ünlü Alvise Gritti'dir. Alvise, Kaanûnî'nin ve Sadrâzam Dâmâd Makbûl İbrâhîm Paşa'nın şahsî dostu, Kaanûnî'nin değerli taşlar uzmanı, Avrupa politikası danışmanı oldu. Kaanûnî onu sefer-i hümâyûnlarına, 1529 Viyana seferine götürdü. 1534'te Erdel'de(Transilvanya) öldürüldü. Galata'da muhteşem saray yaptırdı. O târihten beri İstanbul'un çok büyük bir semtine Alvise Gritti'ye izâfetle "Beyoğlu" diyoruz. Bey(hükümdar) olan babası Andrea Gritti'dir. Andrea Gritti'nin büyük babası Venedik'in Paris ve İspanya büyükelçisi olup, Andrea, dedesinin yanında bu ülkelere giderek yetişmişti. Ayni devir balyozlarından Leonardo Dona'nın da Türkçe bildiği ve İkinci Bâyezîd'in dostluğunu kazandığı biliniyor.

VII

İTALYA PRENSLİK VE DUKALIKLARI

Avrupa Soyluluğunda Hükümrân Olmayan Prenslikler ve Dukalıklar Hakkında

Avrupa soyluluğunda hükümdar dukalar, prensler, markiler, kontlar, hattâ bir zamanlar vikontlar, baronlar, senyörler yanında zamanla bu titrler, hükümdar olmayan gerek askerî kökenden (feodal), gerek saray kökeninden (patrisyen) soylulara da tevcîh edildi. Ayrıca, kraliyet veyâ başka bir derecedeki hükümran hânedânın prenslerine de duka, kont gibi unvanlar verildi ki bu gelenek hâlâ devâm ediyor. Meselâ bugünki Fransa kraliyet hânedânının başına Paris Kontu deniyor. İngiltere'de dükler, kraliyet prensi olan ve olmayan dükler diye iki keskin şekilde ayrılmış sınıfa bölünüyor. Bu durum, Avrupalı aydınlar tarafından biliniyor ve karıştırılmıyor. Ancak unvanlı irsî soyluluğun olmadığı Osmanlı toplumunda ve onun vârisi olan bugünki Türkiye'de, mütehassıs tarihçiler bile bu konuda çok yanılıyorlar.

Japonya bile, Mutsu Hito'nun modern Japonya'yı kurmasından sonra marki, kont, baron gibi Batı irsî soyluluk unvanlarını belirli âilelere verdi.

Rusya'da dukalık ve markilik dereceleri yoktur. Rus soyluluğunda yukarıdan aşağı prens, kont, baron titrleri bulunuyor. Dukalık, prenslikle ve markilik kontlukla eşit sayıldığı, vikontluk fuzûlî olduğu gerekçesiyle 19. asır Rus soyluluğuna alınmadı.

Almanya'da dukaların hemen hepsi, eski hükümran hânedanlardan geliyor. Prensler ve kontlar ise, hükümran(mediatize) veya hükümran olmıyan âilelerin unvanları olarak geçiyor.

Bahsimiz olan İtalya'da prenslik ve dukalık unvanları, çoğu feodal, azı şehirli ve saraylı kökenden gelen soylulara, Almanya, Fransa ve İngiltere'den çok daha fazla sayıda dağıtılmıştır. Onun için bu bahsimizde, günümüze kadar nesilleri gelen veyâ 19.-20. asırlara ulaşıp bu asırlarda nesli kesilen prenslik ve dukalık âilelerinin hepsi değil, ancak çoğunluğu alınabildi. Birkısmı alınmadı. Halbuki Almanya, Fransa, İngiltere soyluluğunda, 19. asra erişen bütün dukalık ve prenslik âileleri görülmüştü. Böyle olduğu halde bu yüksek soyluluk bahsinin, İngiltere ve Fransa'nınkilerden daha büyük hacme ulaştığı görülecektir.

Bunun sebebi, İspanya geleneğinin etkisidir. Aragon ve Kastilya(ki ikisine birden 16. asırdan îtibâren artık İspanya diyoruz) soyluluğunda prenslik ve dukalık unvanları, dîğer Avrupa ülkelerinden fazla dağıtılmıştır. Güney İtalya'da Napoli ve Sicilya krallıkları, asırlarca Aragon ve İspanya'ya bağlı olduğu için, Aragon ve İspanya kralları, Güney İtalya'da pek çok soyluyu prens ve duka derecesine yükselterek kendilerine bağlamak istemişlerdir. Orta İtalya'da Papa da ayni şeyi yapmış, pek çok soyluyu bu iki en yüksek soyluluk derecesine yükseltmiştir. Kuzey İtalya'da ise bu iki derecede soyluluğun çok az verildiği, Kuzey İtalya'nın bu hususta meselâ Fransa gibi bu unvanları dağıtmakta çok titiz olduğu hemen görülür. Nitekim aşağıya görülecek İtalyan prens ve duka âilelerinin en büyük çoğunluğu, Sicilyateyn(Napoli ve Sicilya krallıkları) ve Papalık kökenlidir. Sicilyateyn soylulukları da İspanya Kralı'nca verilmiştir. Almanya imparatoru da(ki kısaca sâde İmparator diyoruz), İtalya ile ilişkileri sebebiyle, epey İtalyan âilelesine en yüksek soyluluk vermiş, hattâ reichsfürst(imparatorluk prensi) unvânını epey İtalyan soylusuna bahşetmiştir.

Diyebilirim ki, küçük Sicilya krallığı soyluluğunda dukalık-prenslik derecesinde soyluluk, muazzam Fransa ve İngiltere monarşilerinde verilen bu unvanların sayısından az değildir.

Fransa'da ve İngiltere'de(bilhassa Fransa'da) duka olan âilenin başı, şahsen Avrupa hükümrân âileleri üyeleri ile eşit sayılmış ve hükümrân hânedânlarla eşit olarak evlenme hakkı tanınmıştır. Almanya'da ise dukalar zâten hükümrân hânedânlardır. İtalya'da ise bu hak, sâdece bir iki prenslik âilesine tanınmıştır. Nitekim çok az İtalyan soylusu, hükümrân hânedânlarla kız alıp vermişlerdir. Evlenme husûsunda 19. asırda en titiz davranan hânedân, Rusya'daki Romanov'lardır. Onlar, hükümdarlıkları devâm etmeyen, düşen hânedânlarla evlenmemeye dikkat etmişler, 1917'de kendilerinin de sâkıt hânedân durumuna geleceğini akıldan geçirmemişlerdir. Bütün bunlara rağmen, daha 1848'de yânî dîğer bütün belli başlı Avrupa hânedânlarından üç çeyrek asır önce düşen Fransa Kraliyet Hânedânı, Avrupa târîhinin en soylu hânedânı olarak prestijini bugüne kadar korumuştur. Ama Fransa hânedânının bir dalı bugün bile İspanya'da tahttadır.

İngiltere yüksek soyluluğunda prenslik yoktur. Dîğer bütün dereceler mevcuttur. İngiltere'de dukalık, prenslik derecesinde sayılmıştır. Ancak âilenin başı duka unvânı ile hükümrân hânedânların üyeleri ile eşit sayılmıştır. Bununla berâber, gerek tahta

geçeceği hesaplanmayan 6. George(bugünki kraliçenin babası), gerek bugünki Galler Prensi, kont derecesindeki soyluların kızları lady'lerle evlenmişlerdir. Fransa'da duka ve bâzan prens derecesindeki yüksek soyluların âile üyelerine ise nâdir de olsa prens ve prenses dendiği görülür. Alman soyluluğunda ise prens-duka âilelerinin üyelerinde çoğunlukla prens ve prenses unvânı geçerlidir, az bir bölümünde yalnız âilenin başına duka ve prens denmiştir. İtalya soyluluğunda ise yalnız âilenin başı duka ve prens olup, büyük âilelerde bu unvanlar âilenin çeşitli dallarının başına da verilmiştir. Fakat bütün üyelerinin prens ve prenses olduğu İtalyan reichsfürst âileleri çok azdır ki, bunlara soyluluk İmparator'ca verilmiştir.

Bununla berâber İtalyan soyluluğundaki unvan enflasyonu, küçümsenmemelidir. Hükümrân İtalyan dukalarından bahsetmiyoruz, bunları bundan önceki bahislerimizde gördük. Ancak hükümrân olmıyan İtalyan duka ve prensleri, bunların soy adları ve âile başı olmayan pek çok üyesi, Orta Çağ'dan 20. asra kadar, Avrupa tarihine ait kitaplarda çok rastlanan isimlerdir. Bu hususta dîğer Avrupa soyluluklarından geri kalmazlar. Bunun bir kaç sebebi vardır.

Kıdem bakımından diyebilirim ki, Orta Çağ'ın İlk Çağ'a yaklaşan en derinliklerine kadar uzanan şecereleri bulunduğundan, pek çok Avrupa soylusuna takaddüm ederler. Kökenleri Lombardlar'a, hattâ Batı Roma imparatorluğuna çıkanlar vardır. Bu soyluların bir kısmı, Rönesans asırlarının en ünlü san'at, edebiyat ve ilim adamlarının mécène'leri olarak devamlı anılır. Kimi Bramante'ye bir binâ, kimi Michelangelo'ya bir heykel, kimi Rafael'e bir tablo yaptırmıştır. Namlarına kitaplar yazılmıştır. Servetlerini, san'at ve edebiyat için döküp saçmışlardır. Müslüman Arablar'ı Güney İtalya'dan, Sicilya'dan asırlar süren savaşlar netîcesinde atan soylu âilelerin bir kısmı hâlâ devâm ediyor. Bir kısmı, Haçlı seferlerine katılarak ün kazanmışlardır. Fransızlar'dan sonra en çok İtalyanlar, Haçlı seferlerine katılarak ün kazanmışlardır. Fransızlar'dan sonra en çok İtalyanlar, Haçlı seferlerinde ağırlık oluşturmuşlardır. Bir çok Yakın Doğu(Levant) Haçlı devletinde hükümrân olmuşlardır. Bu âilelerden bir kısmı, bir veyâ bir kaç papa çıkarmışlardır. Esâsen papa seçilenlerden bâzıları, âilelerine, kardeş veyâ yeğenlerine, yüksek soyluluk bahşetmişlerdir.

Nihâyet 14-19. asırlar Osmanlı târihinde bir çok İtalyan soylu âilesinin isminden geçilmez. Karada, denizde Osmanlı ile vuruşmuşlar, Osmanlı ile ticârî ve kültürel ilişkiler kurmuşlardır. Birçok İtalyan soylusu, edebiyat, san'at, musiki, ilim gibi alanlarda parlak ürünler vermişlerdir.

Orsini'ler, Caracciolo'lar, Ruffo'lar, Gonzaga'lar, Doria'lar, Colonna'lar, Carafa'lar, Massimo'lar, Borghese'ler, Pallavicini'ler, Catani'ler, Pignatelli'ler... Hem Avrupa târîhinin oluşmasında, hem İtalya'nın bir yüzü dâimâ şarka dönük olduğu için Osmanlı târîhinde çok geçen isimlerdir. Aşağıda, 19. asra kadar gelen dukalık ve prenslik derecesindeki İtalyan yüksek soylu âilelerinin büyük kısmı ele alınmıştır. Hepsi ele alınamamıştır. 19. asırdan önce nesilleri kesilenler ise başlık olarak alınmamış, fakat bunlara sıkça atıflar yapılmıştır. İtalya'da prens unvânının, eşit sayılmakla berâber, duka unvânından daha saygın olduğunu söylemek gerekir. Bu hususta Almanya, Fransa, İngiltere soyluluklarının aksi görülür. Bu âilelerin tabîatiyle bütün üyelerinin alınmasına

bizim için lüzum görülmedi. Sâdece belli başlı üyeler alındı. Bir âilenin birden çok fazla prenslik ve dukalık unvânı taşıdığı görülecektir. Bu hususta da İtalya soyluluğu, dîğer Avrupa soyluluklarına nazaran enflasyona düşmüştür. Her âile bahsinin başına, o âilenin taşıdığı dîğer prensilik ve dukalık unvanları **siyah** ile konularak belirtildi.

Başlıkların yanına konan yıl târihleri, o âileye ilk def'a prens veyâ duka unvânı verildiğini gösteren târihtir. O târihten önce âile, daha aşağı derecede bir soyluluk unvânı (meselâ markilik veyâ kontluk) taşımıştır. Hemen hiç biri, birden prens ve duka olmamıştır. Âileler, kuşaklar, bâzan asırlar boyu senyör, baron, kont, marki gibi unvanlar taşıdıktan sonra bâzıları duka ve prensliğe yükseltilmişlerdir. Prenslik ve dukalıktan aşağı derecede soyluluk unvanları bakımından da İtalyan soyluluğunda enflasyon olduğu söylenebilir. Bir İtalyan kontu, hiç bir zaman bir Fransız, Alman, İngiliz kontu derecesinde önemli sayılmamıştır. Yalnız Katolik dîninin geçerli olduğu bir coğrafyada bulunduğumuzu hatırlatıyorum. Piskoposlar kont(fakat kontlara takaddüm ederler) ve başpiskoposlar duka (fakat duka ve prenslere takaddüm ederler, hükümdâr duka ve prensler hâriç) derecesindedir. Kardinaller, bütün dukalara ve prenslere takaddüm ederler, âdetâ birer büyük-dukadırlar.

Soyluluk ve coğrafya adlarında İtalyanca'ları kullanılmıştır(principe=prens, principi=prensler, principessa=prenses, duca=duka, duchessa=düşes, marchese=marki, marchesi=markiler, duchi=dükler, marchesa=markiz, conte=kont, conti=kontlar, contesa=kontes, barone=baron, baroni=baronlar, baronessa=barones, signore=senyör, signori=senyörler, patrizio=soylu, nobile=resmen soyluluk verilmiş bir âile üyesi)(*di*, İtalyanca'da Fransızca de, Almanca von, İngilizce the karşılığıdır)(İt. *e* = ve).

1 - Acquaviva d'Aragona(1393)

Alessano, Atri, Casalaspro, Caserta, Cassano, Nardo, Noci, Pietrogalla

Âilenin atası: Rinaldo Acquaviva, Napoli Krallığı'nda, = 1155: Foresta, signore Leone d'Atri kızı. Oğulları Andrea 1222'de adı geçiyor, bunun oğlu Berardo 1245, bunun oğlu Gualtieri (ölm. 1289)=Isabella, Bartolomeo di Bellante kızı, oğulları Matteo(ölm. 1303), oğlu Cicco : 1332=Giovanna di Sangiorgio, conte di Apice e di Guagnano kızı, oğulları Matteo=1362: Jacopa Sanseverino, bu evlenmeden 1. Atri dukası(oğlu) doğdu. Âileden Corrado Acquaviva, 1325'te San Valentino kontu oldu ve nesli devâm etti.

1) Antonio Acquaviva(1363-1395=32)(1. dük 1393-1395=2), 1382'de San Flaviano kontu iken İmparator tar. Atri dukalığı ve Teramo senyörlüğü verildi (Atri, Abruzzi'dedir). = Cecarella Cantelmo, Conte Restaino di Bovino kızı. Oğlu 2) Andrea Matteo(2. duca d'Atri 1395-1407=12)=1393: Caterina Tomacelli(ölm. 1404=11), Papa Bonifacius IX kardeşi Ancona markisi Giovanni kızı. Oğulları 3) Antonio(1394-1415=21)(1407-1415=8)=Maria Orsini(ölm. 1414), Principe Raimondello di Tarento kızı. Kardeşi 4) Pier Bonifacio (1415-1418=3)=Catetina Riccardi di Ortana. Oğulları 5) Andrea Matteo(1418-1440=22)=1439: Isolea Sforza, Duca Francesco Sforza=Polissena Ruffo kızı. 2. Duka'nın kç. oğlu: 6) Giosia(1440-1462=22)=1. Carrara, Ascoli kontu=Antonia Sforza kızı, = 2. Caldora, Duca Jacopo di Bari kızı, = 3. Constanza Riccardi di Ortona. 6. Duka'nın oğlu ve halefi: 7) Giuli Antonio (1462-1481=19),

7.2.1481'de Otranto'da Osmanlılar'a karşı maktûl. 1477'de âilenin adı Acquaviva'nın sonuna d'Aragona adı eklendi. = 1. 1446: Jacobuccia Camponeschi, Conte Lodovico di Montorio kızı, = 2. 1456: Caterina Orsini, contessa di Conversano (bu titr, âileye geçti), Bari dükü ve Taranto prensi GiovannAntonio Orsini=Anna Colonna dei duchi di Amalfi kızı. Oğulları: GiovannAntonio(1457-1479=22), kç.oğul Belisario(ölm. 1528, 1. Nardo dükü, aş.bk.) ve ortanca oğul: 8) Andrea Matteo(1458-1529=48)=1. 1480: Isabella Todeschini Piccolomini, Duca Antonio di Amalfi=Maria d'Aragona (Napoli kralı Ferdinando I kızı) kızı(*) , = 2. 1509: Caterina delta Rotta, contessa di Caserta (ölm. 1511=2), Cesare d'Aragona'dan(Napoli kralı Ferdinando I'in gayri meşrû oğlu) dul, Conte Giovanni di Caserta=Anna Orsini dei principi Salerno kızı, Caserta kontluğu vârisesi ki Acquaviva âilesine intikaal ettirdi. 8. Duka'nın oğlu: Kardinal(1542) Gionvincenzo(ölm. 1546). 8. Duka'nın dîğer oğlu: Gianfrancesco(ölm. 1527)=Dorotea Gonzaga(ölm. 1550), Duca Gianfrancesco Gonzaga di Sabbionetta=Antonia di Balzo dei Duchi Andria kızı, oğulları Giuliantonio Andrea(ölm. 1539), marchese di Bitonto=Anna Gambacorta, Caserta vârise kontesi, bu evlenmeden: 1579'a kadar Caserta Kontları ve 1579-1647'de devâm eden Caserta Prensleri dalı. 8. Duka'nın yerine geçen oğlu:

9) Gionantonio Donato(dük 1529)=Isabella Spinelli, Conte Giambattista di Cariati=Livia Caracciolo kızı. Oğulları 10) Giangirolamo(1521-1592=71)= 1544: Margherita di Savoia, Pr. Alberto=Cecilia Orsini kızı. Kardeşi: Claudio(1543-1615=72), Cezvit tarîkati üstâd-ı âzamı (1581-1615=34). 10. Duka'nın çocukları: Kardinal(1591) Ottovio (ölm. 1612), Kardinal(1570) Giulio(1546-1574=28), Cezvit ve maktûl Rodolfo (1550-1583=33), 1. Noci dukası ve Conversano kontu olan Adriano(aş.bk.), Pr. Fabrizio ile evlenen Isabella (aş.bk.) ve 11) Alberto (1545-1597=52)(1592-1597=5)= Donna Beatrice de Lannoy, Principe Orazio di Sulona kızı. Oğulları 12) Giosia (1574-1620=46)(1597-1620=23)=Donna Margherita Ruffo, Principe Fabrizio di Scilla=Donna Margherita Ruffo, Principe Fabrizio di Scilla=Donna Isabella Acquaviva d'Aragona(10. Duka'nın kızı) kızı, dayı oğlu. Oğulları kardinal(1654) Ottavio(ölm. 1674) ve 13) Francesco(1606-1649=43)(1620-1649=29)=Anna Concublet(ölm. 1653), Marchese Francesco di Arena=Donna Felizia Caracciolo dei duchi di Martina kızı. Oğulları 14) Giosia(dük 1649-1679=30)= 1662: Francesca Caraccioli, Pr. Giuseppe di Torella=Donna Constanza di Capua dei principi di Roccaromana kızı. Oğulları: Kardinal (1706) Francesco (1665-1725=60) ve 15) Giangirolamo (1663-1709=46)(1679-1709=30)=1. 1681: Donna Lavinia Ludovisi (ölm. 1682=1), Nicolo Ludovisi (pr. di Piombino, duca di Fiano)=Costanza Panfili(Papa Innocentius X yeğeni) kızı, =2. 1684(2 yıl sn.): Donna Eleonora Spinelli (ölm. 1710), Pr. Troiano dell' Oliveto kızı. 4 oğulları ve 1 kızları ard arda 16-19. Atri dükleri ve 20. düşesi oldular:

16) Gisia(dük 1709-1710=1). 17) Domenico (1689-1745=56)(1710-1745=35)= 1726: Donna Margherita Pio di Savoia, Pr. Francesco=Giovanna Spinola kızı. 18) Troiano (1696-1747=51)(1745-1747=2), 1732'de kardinal. 19) Rodolfo (1697-1755=58) (1747-1755=8)=1742: Donna Laura Salviati (1725-1802=77)=13, yş. 17-30, zevcinden

(*) Amalfi dukası Antonio, Nunnius Todeschini di Siena=Laudemia Piccolomini di Siena oğludur. Piccolomini âilesinden Aenea Sylvius Piccolomini, Pius II sanıyle papa oldu (ölm. 1464), bunun kardeşi gene papa seçilen Pius III'dür (ölm. 1503).

28 yş.kç., zevcinden sn. 47 yıl yaşadı, Duca Antonio Salviati=Donna Anna Boncompagni Ludovisi dei duchi di Sora kızı. 20) Donna Isabella (1703-1760=57)(20. duchessa d'Atri 1755-1760=5)=1727: Filippo Strozzi (doğ.1700), zevcinden 3 yş.kç., principe di Forano, duca di Bagnolo. 1760'da Atri dukalığı, 21. duka ol. Noci Dukaları dalına (aş.bk.) geçti.

Noci Dukaları : 1) Adriano(doğ.1548), 1. Noci dukası ve Conversano kontu, 10. Atri Dukası'nın(yk.bk., no.10) oğlu=Isabella Caracciolo(ölm. 1600), signora di Trentola, di Tocca, di Castellana. Oğulları 2) Giulio(ölm. 1626)=1598: Caterina, 6. Nardo düşesi(aş.bk.). Oğulları 3) Giongirolamo(1600-1665)=65(1626-1665=39) + annesi ölünce ilâveten 7. Nardo dukası = 1621: Isabella Filomarino(ölm. 1679), izd.müd. 44, Pr. Tommaso della Rocca=Beatrice dei conti di Ognate kızı. Oğulları 4) ve 8) Cosimo (1665'te bir kaç ay 4. Noci ve 8. Nardo dukası)=1646: Caterina di Capua, Fabrizio(3.pr. della Riccia ve 14. conte d'Altavilla)=Donna Margherita Ruffo kızı. Oğulları 5) ve 9) Giangirolamo (1665-1681=16)=Donna Aurora Sanseverino, 8. Pr. Carlo di Bisignana=Donna Maria, pirincipessa di Pacheco kızı (=2. 1682 (ertesi yıl) Nicola d'Aragona, 6. duca di Laurenzana). 5/9. Duka'nın kardeşi: 6) ve 10) Giuliantonio (1681-1691=10)=1686: Dorotea, 14. Atri Dukası'nın (yk.bk.) kızı. Oğulları: 7) ve 11) Giuliantonio (1691-1746=55)=Maria Spinelli, Pr. Carlo di Torsia=Giulia dei marchesi di Fuscaldo kızı. Oğulları: kardinal (1770) Pasquale(1718-1788=70); 21) Carlo, 1760'da 21. Atri dukası oldu; 8) ve 12) Giangirolamo (1746-1777=31)=Giuseppa Spinelli, Pr. Fancesco di Scalea=Donna Ippolita Pignatelli, duchessa dei Termoli kızı. Oğulları 22) ve 13) ve 9) Giulantonio(1742-1801=59)(1777-1801=24)=1778: Donna Teresa Spinelli(ölm. 1834), izd.müd. 23, Pr. Antonio di Scalea=Donna Giovanna de Cardenas dei principi de Cardenas, marchesi di Laino kızı. Oğulları 23) ve 14) ve 10) Giangirolamo(1786-1848=62)(1801-1848=47)=Donna Maria Colonna(ölm. 1867), Pr. Andrea di Stigliano e d'Aliano=Donna Cecilia di Bagnara kızı. Kızları: Amalia(1811-1860=49)=Gioacchino Colonna, pr.di Stigliano(1809-1900=91), izd. 1842=18, yş.31-49, zevcinden 2 yş.kç. 23. Duka'nın by. oğlu ve halefi: 24) ve 15) ve 11) Luigi(1812-1898=86)(1848-1898=50), ilâveten 1. Casalapro ve 1. Pietrogalla dukaları = Donna Giulia Milazzi(1828-1863=35), izd. 1848=15, yş. 20-35, zevcinden 16 yş.kç., Duca Teododosio di Casalospro e di Pietragalla kızı ve vârisesi(bu unvanları zevcine ve nesline geçirdi)(annesi: Donna Vittoria dei duchi di Carinali). By. oğulları: Giulio(1849-1887=38), 2. Casalaspro ve Piteragalla dukası, evli çocuksuz, babasının hayâtında öldü, babası 1863'te iki dukalık unvânını bu oğluna devretti. Bunun kardeşi 16) Francesco(1851-1894=43), 3. Casalaspro ve Pietragalla dukası ol.(1887-1894=7) ağabeyine halef oldu ve babası kendisine Nardo dukalığını da(no. 16) devretti, bu da babasının hayâtında öldü = Donna Zunica, principessa di Cassano, duchessa di Alessano(1860-1932=72), Duca Antonio della Castellina=Donna Luisa Sforza, principessa di Cassano, duchessa di Alessano kızı. Bu evlenmeden: 25) ve 17) Guilia(1887)(1955'te hayatta), dedesinin yerine 25. Atri düşesi(1898), babasının yerine 18. Nardo düşesi(1894), amcasının(aş.bk.) yerine 5. Casalaspro ve 4. Pietrogalla düşesi, annesi ölünce(1932) Alsessano düşesi ve Cassano prensesi, ilâveten Conversano kontesi, San Flaviano kontesi, Castellena kontesi, çocuksuz = Don Giustiniano Perrelli-Tomacelli-Filomarino(1869-1932=63), izd. 1907=25, yş. 20-45, zevcinden 19 yş. kç., principe di Boiano, duca di Monasterace.- 24. Duka'nın 3. oğlu:

Giralamo(1852-1911=59), ağabeyinin yerine 4. Casalaspro dukası 1894-1911=17, çocuksuz = Giulia Lefèvre (1862), izd. 1891=20, yş. 29-49, zevcinden 10 yş.kç., Conte Ernesto di Balsoruno=Donna Teresa Doria dei principi d'Angri kızı.- 24. Duka'nın 4. oğlu: 12) Alberto(1856-1925=69)(12. Noci dükü 1898-1925=27), çocuksuz = Maria Clementina(ölm. 1908), izd. 1882=26, gräfin Mocenigo, Graf Aloys kızı.

24. Duka'nın kardeşi: Conte Carlo di Castellana(1822-1892=70)=Alexandra Obreskow (doğ. 1822), izd. 1851, yş. 29, oğulları Conte Mario Andrea di Castellana (1852-1908=56)(1892-1908=16)=Maria Siniscalco, izd. 1891. Bunun oğlu: Carlos(1894), 1908'de kont ve 1955'de hayatta = Marta, Nicolo Properzj= Donna Sofia dei duchi d'Atri kızı. Bu evlenmeden: 26) ve 18) ve 13) ve 6) ve 5) Donna Fiorella(1922), dedesinin amcasının torunu olan 25. düşese halef ve 5 dukalığın düşesi oldu.

Nardo dukaları: 1) Belisario(1. Nardo dukası 1516-1528=12), kont 1497, 7. Atri dukası'nın (yk.bk.) kç. oğlu. = 1. Sveva Sanseverino, Pr. Girolamo di Bisignano =Mondella Gaetani kızı. = 2. Soriana Crispo. Oğlu 2) Giambernardino(1528-1541=13)= Giovanna Gaetani, Onarato Gaetani, duca di Trajetto, conte di Fondi=Lucrezia d'Aragona (Napoli kralı Ferdinando I'in gayri meşrû kızı) kızı. Oğulları 3) Francesco(1541-1559=18)=Isabella Castriota, marchese Alfonso dell'Atripalda kızı. Oğulları 4) Gimabernandino (1559-1596=37)= 1. 1560: Anna Loffredo, marchese Ferdinando di Trevico kızı, = 2. Caterina Toraldo, Marchese Vincenzo di Polignano=Brianna Carafa dei conti di Montorio kızı. Oğlu 5) Belisario(1596-1629=33)=Porzia Pepe, Barone Marcantonio di Sant'Angelo kızı. Kızları 6) Caterina, 1629'da babasının yerine duchessa di Nardo ve ondan sonra Nardo dukalığı, yukarıdaki esas dala geçti = 1598: Giulio(ölm. 1626), duca di Noci, conte di Conversano(yk.bk.), izd.müd. 28.

2 - **Albani**(1710-1852=142)

Soriano

15. asırda Arnavudluk'dan Urbino'ya(Marches eyâleti kuzeyi) yerleşmiş ve soyluluk almış âile. 1700'e doğru Venedik soyluluğuna kabûl edildi. 1710'da İmparator'dan Reichsfürst(imparatorluk prensi) ve 1721'de Papa'dan Soriano prensi irsî unvanlarını aldı. Bu âileden Giovan Francesco Albani(1649-1721=72), Clemens XI adıyle papa (1700-1721=21) seçildi. 2) Francesco (1717-1792=75)=Matilda(1726-1797=69), Duca Alderan di Massa-Carrara kızı. Kızkardeşi Giulia (1719-1789=70)=1735: Agostino(1710-1769=59), izd. müd. 34, yş.16-59, zevcinden 9 yş.kç. 2. Prens'in 3 oğlu: 3) kardinal(1801) Giuseppe(1750-1830=80)(1792-1830=38), evlenmedi; Carlo(1749-1811=62); 4) Filippo(1766-1852=86)(1830-1852=22), evlenmedi. Carlo'nun kızları: Giulia(1792)=Marchese Luigi Calboli-Paulucci; Elena(1794). 2. Prens'in Guillia'dan(1719-89) sonraki kızkardeşi: Elena=Pompeo, duca Litta-Visconti-Aresa. 1852'de son prensin de vârissiz ölümüyle âile söndü. Âilenin mîrâsı ve titrleri, 4. ve sonuncu prensin halaları olan 1. Prens'in iki kızı Giulia ile Elena'nın vârisleri olan Chigi(b.bk.) ve Montignano(b.bk.) âileleri arasında paylaşıldı ve her iki âile de adlarının sonuna Albani adını eklediler(Chigi della Rovere-Albani ve Montignano-Albani). Giulia'nın oğlunun oğlu olan Chigi prensi Agostino(ölm. 1855) mîrâsın yarısını aldı.

Dîğer yarı, Elena'nın kızının kızı Antonia Litta-Visconti'nin(1814-1855=41) 1831'de 1. Montigliano prensi Carlo(1808-1880=72) ile yaptığı evlenmeden doğan oğlu 2. Montigliano prensi Cesare'ye(1834-1890=56) geçti.

3 - Alliata(1609)

Bucchèri, Castrorao, Gravina, Montereale, Pietratagliata, Salaparuta, Saponara, Trecastagni, Ucria, Valguarnera, Villafranca

Filippo Alliata, 1300'e doğru Pisa şehrinden Sicilya'ya geldi. Sicilya soylusu, senyör, 1536'da Villafranca baronu, 1605'te Salaparuta baronu, İspanya Kralı tar. Villafranca prensi 1609 ve Salaparuta dukası 1625, unvanları, Alliata âilesinin başına verildi. Bütün üyelerin adları başı Don ve Donna gelmektedir. Evlenme yoluyla Di Giovanni âilesinden şu titrler, Alliata âilesine geçti: Reischsfürst(imparatorluk prensi) 1723, principe di Montereale 1701, pr. di Ucria 1671, pr.di Saponara 1684, pr.di Trecastagni 1641, pr.di Castrorao 1632, pr.di Bucchèri 1627. Gene evlenme yoluyle Alliata'ların başı 1894'te Valguarnera prensi(bu titrin ihdâsı 1626), Gravina prensi(1644), Asaro kontu(1543) unvanları geçti. 1837'de Pietratagliata prensi(kuruluşu 1703), 1925'te İtalya Kralı'ndan Alliata prensi unvanları verildi.

Antonio Alliata(1495-1561=66), 1. Barone di Villafranca 1536-1561=25 (İmparator tar.verilen unvan), Filippo Alliata'nın 8. kuşak torunu = 1535: Contisella Branciforte, Conte Giovanni dell Mazzarino=Emilia Moncada dei conti di Aderno kızı. Oğulları Giuseppe(1540-1573=33), 2. baron 1561-1573= 12 = 1561: Fiametta Paruta, baronessa della Sala di Paruta(1561)(ölm. 1605). Oğulları 1) Francesco(1573-1636=63)(1609-1636=27), 3. baron 1573-1609=36, 1. Villafranca dükü 1609-26, 1. Salaparuta dükü 1625-36 = 1597: Francesca Gravina(ölm. 1667), izd.müd. 39, marchese Geralamo di Francofonte kızı ve 1596'da Barone di Partanna'dan dul. Oğulları 2) Giuseppe(1600-1648=48)(1636-1648=12) = 1626: Giovanna Lanza(ölm. 1648), izd.müd. 22, Conte Lorenzo di Mussomeli kızı ve Conte di San Marco'dan dul. Oğulları 3) Francesco(1629-1697=68)(1648-1697=49) = 1. 1656: Donna Antonia Graffeo, Mario di Partanna kızı, = 2. Agata Platamone, = 3. 1681: Donna Margherita Romano-Colonna(ölm. 1700), izd. müd. 16, Duca Antonio di Reitana=Floria Alliata kızı. Oğulları 4) Giuseppe(1684-1727=43)(1697-1727=30), Almanya imparatorluk mareşali = 1. 1702: Donna Giovanna Bonanno(ölm. 1708), izd. müd. 6, Pr. Filippo di Roccafiorita kızı, = 2. 1710(2 yıl sn.): Donna Anna Di Giovanni(1695-1777=82), izd. müd. 17, yş. 15-32, zevcinden 11 yş.kç., zevcinden sn. 50 yıl yaşadı, principessa di Trecastagni e principessa di Bucchèri e principessa di Castrorao, Domenico Di Giovanni(Sicilya İspanyol soyluluğu)= Donna Isabella Morra dei principi di Bucchèri kızı. Oğulları 5) Domenico(1712-1774=62)(1727-1774=47), Sicilya mareşali, Messina v.=1731: Donna Vittoria Di Giovanni(ölm. 1783), izd. müd. 43, duchessa di Saponara, principessa di Montereale, pr. di Ucria, Vincenzo Di Giovanni(duca di Saponara, pr.di Montereale, imparatorluk prensi)=Donna Flavia Pagano dei principi di Ucria kızı. Oğulları Don Giuseppe Alliata(1732-1765=33), principe di Bucchèri=1762: Donna Felice Colonna(1731-1771=40), izd.müd. 13, yş. 21-34, zevcinden 1 yş.by., Pr. Fabrizio di Paliano=Donna Caterina Salviati dei duchi di Giuliano kızı. Oğulları 6) Fabrizio (1759-1804=45)(1774-1804=30)=1777: Donna Giuseppa

Moncada (1757-1812=55), izd.müd. 27, yş.20-47, zevcinden 2 yş.by., Pr.Giovan di Paterno kızı. Bu evlenmeden: Giovanni(1791-1846), bk. aşağıda Alliata Prensleri; Luigi(doğ. 1799), bk. aşağıda Pietratagliata Dukaları; 7) Giuseppe(1784-1844=60)(1804-1844=40)=1804: Donna Agata Valguarnero(1785-1864=79), izd.müd. 40, yş. 19-59, zevcinden 1 yş.kç., Pr.Giuseppe Emmanuele V di Valguarnero(1350'lerde İspanya'dan Sicilya'ya yerleşmiş âile)=Lucrezia La Grua kızı. Bu evlenmeden: üst üste duka olan 3 kardeş: 8) Fabrizio(1812-1876=66)(1844-1876=32), evlenmedi.- 9) Alessandro(1813-1894=81)(1876-1894=18), evlenmedi.- 10) Edoardo(1818-1898=80)(1894-1898=4) =1843: Felicita Lo Faso(1821-1888=67), izd.müd. 45, yş. 22-67, zevcinden 3 yş.kç. Oğulları 11) Giuseppe(1844-1913=69)(1898-1913=15), 11. principe di Villafranca, principe del Sacro Romano Impero(Reichsfürst), pr.di Valguarnera, pr.di Montereale, pr.di Trecastagni, pr.di Ucria, pr.di Castrorao, pr.di Bucchèri, pr.di Gravina, duca di Saponara, marchese di Santa Lucia, conte di Asaro, 9 yerin baronu, 18 yerin sinyoru = Maria Bazan(1851-1887=36), izd. 1870=17, yş. 19-37, zevcinden 7 yş.kç., baronessa dei Solazzi. Bu evlenmeden: 4 donna; 1 don; Don Alvaro(1874-1944=70)=Caterina Alliata(1885-1955'de hayatta), Marchese Domenico Alliata=Donna Maria Teresa Gravina dei principi di Comitini kızı; 12) Gabriele(1874-1929=55)(1913-1929=16)=1914: Donna Vittoria(1890-1955'de hayatta), principessa San Martino Ramandetta, izd.müd. 15, yş. 24-39, zevcinden 16 yş.kç., Pr. Francesco kızı(=2. 1933, 4 yıl sn.): Ettore Gabrici, Palermo Ün. prof.ü). Oğulları:13) Giuseppe(1915)(1929): Rosario Correale(1919), yş. 27, zevcinden 4 yş.kç. 13. Prens'in kardeşleri: Don Francesco(1919), hukuk dr.=1949: Teresa Correale(1921), Barone di Santacroce kızı, yş. 28, zevcinden 2 yş.kç., kızları Donna Vittoria Sabina(1950); Don Raimondo(1924)=1955: Donna Maria Notarbartolo dei principi di Sciara.

Don Giovanni(1791-1846=55), 6. Duka'nın ortanca oğlu(yk.bk.)=1826: Angela Good(1799-1837=38), izd.müd.11, yş. 27-38, zevcinden 8 yş.kç., oğulları Don Giovanni(1834-1897=63)=1869: Donna Marianna Notarbartolo(1846-1918=72), izd.müd. 28, yş. 23-51, zevcinden 12 yş.kç., Pr. Giovanni di Sciara=Donna Giulia Pignatelli dei duchi di Monteleone kızı. Oğulları: **(Alliata Prensleri)** 1) Don Giovanni(1877-1938=61) (1925-1938=13), pirincipe del Sacro Romano Impero(Reichsfürst) 1906, 1925'te İtalya Kralı tar. 1. Alliata prensi, siyasal bilgiler dr., Washington büyükelçiliği müsteşârı. 6 kızkardeşinden: Donna Maria Concetta(1874-1955'te hayatta)=1905: Pr. Don Giralamo Vanucci di Petralla, duca d'Angio(1882), yş. 21, zevcinden 8 yş.by.; Donna Giulia(1888-1955'te hayatta)=1910: Pr. Don Giuseppe Mantegna di Gangi(1882-1929=47), izd.müd. 19, yş.22-41, zevcinden 6 yş.kç.- 1. Prens'in çocukları: 2) Giovanni(1921)(1938), hukuk dr.- Don Fabrizio (1926), siyasal bilgiler dr.= Yuna Cini(1924), izd. 1953, yş. 29, zevcinden 2 yş.by., Conte Vittorio di Monselice kızı, oğulları Don Giovanni(1954): Donna Anna Maria(1923)=1946: Don Mario Notarbartolo dei principi di Sciara(1913), yş. 23, zevcinden 10 yş.kç.

Pietratagliata Dukaları: Don Luigi(doğ.1799), 6. duka'nın kç. oğlu (yk.bk.)=1818: Donna Cirilla Marassi(1801-1834=33), yş. 17, duca Gianbattista di Pietratagliata=Anna La Rocca kızı. Oğulları: 1) Don Fabrizio Alliata(annesinden verâseten 1. duca di Pietratagliata 1837-1859=22)= 1842: Donna Marianna Moncada, Pr.

Pietro di Paterno=Giuseppina Bajada dei marchesi Bajada kızı. Oğulları 2) Pietro(dük 1859-1886=27)=1880: Donna Caterina Notarbartolo, Pr. Giovanni di Sciarra=Donna Giulia Pignatelli dei duchi di Monteleone kızı. Oğulları 3) Fabrizio(3. dük 1886-1956=70)=1. Amalia Pachini(ölm. 1919), = 2. Maria Oddo(bu evlenmeden bir donna). 3. Dük'ün ilk evlenmesinden oğlu ve halefi: 4) Pier Luigi(1920)(1956).

4 - Altieri(1670-1950'ler)

Albertoni, Monterano, Oriolo, Paluzzi, Viano

Albertoni âilesi. Üyeler don ve donna. Âilenin atası 1000 yılında adı geçen Alberto Albertoni. Âile 1396'da nobilis vir(soyluluğa kabûlü). 1414'de Roma'lı Albertoni âilesi, Paluzzi adını aldı. 1670'te âile tekrar soyadı değiştirerek Altieri oldu. Marchese di Rasina 1629, patrizio di Venezia 1670, di Genova 1673, hepsi Papa tar. olmak üzere pr.di Viano 1670, pr.di Oriolo ve duca di Monterano 1672 pâyeleri kazandı. 1854'te Papa, principe romano Altieri unvânını verdi. Altieri adı, marchese Gasporo Paluzzi Albertoni=Laura Altieri evlenmesiyle oldu. Laura, asıl adı Emilio Altieri olan papa Clemens X(1590-1676=86)'un yeğeni idi ve Papa'nın ölümüyle Altieri âilesi sönünce, Albertoni-Paluzzi âilesinin ana tar. Altieri olan nesline Altieri dendi. Son prensler:

Pr. Paluzzo (1760-1834=74)=1793:Prs. Marianna v. Sachsen(1770-1845=75), izd. müd. 41, yş. 23-64, zevcinden 10 yş.kç. 3 oğullarından: Kardinal (1845) Luigi (doğ.1805) ve Pr. Clemente (1795-1875=80)(1834-1875=41), korgeneral = 1817: Vittoria Boncompagni-Ludovisi dei principi di Piombina(1799-1840=41), izd.müd. 23, yş.18-41, zevcinden 4 yş.kç., oğulları: Pr. Emilio(1819-1900=81)(1875-1900=25), Papalık korgenerali = 1843: Contessa Beatrice Archinto(1823-1899=76), izd. müd. 56, yş. 20-76, zevcinden 4 yş.kç., oğulları: Pr. Paolo(1849-1901=52)(1900-1901=1), Papalık korgenerali = 1874: Mathilde(1854-1907=53), Urach prensesi ve Vürtenberg kontesi, izd.müd. 27, yş. 20-47, zevcinden 5 yş.kç., oğulları: Pr. Lodovico(1878-1950'ler)(1901-1950'ler), Pr. romano Altieri, Pr. di Oriolo e di Viano, duca di Monterano, nobile romano, patrizio di Venezia e di Genova, çocuksuz öldü ve âile sona erdi = 1916: Emilia Balestra (1888), yş. 28, zevcinden 10 yş.kç. Son Prens'in kızkardeşleri: Donna Teodolinda (1876)= Duca Francescoli Napoli di Campobello, izd. 1897, yş. 21; Donna Augusta (1880)=Marchese Roberto Pallavicini, yş. 36.

5 - Angera(1559)

Arese, Borromeo, Oria, Vitaliani

Vitaliani, sn. Borromeo âilesi. Erkek üyeler kont sanını taşır. Milano'lu soylu Vitaliani âilesi 12. asırda ortaya çıktı. Giacobino Vitaliani(ölm. 1409)=Margherita Borromeo(ölm. 1429) oğlu Vitaliano Vitaliani(ölm. 1449), 1406'da annesinin Borromeo soyadını aldı. Milano dukalığı soyluluğu olarak âilenin başına seignore di Arona 1439, sn. conte di Arona pâyeleri verildi. Conte Lancelotto(1570-1513=43), 1501'de Lago Maggiore(Novara)'deki Barromei adacıklarını satın aldı ki çok küçük 3 adadır. 1) Federico(1535-1562=27), Lancelotto'nun torunudur ki, kont iken, İspanya Kralı tar. 1. Oria prensi yapıldı(1559). Kardeşi Milano başpiskoposu Kardinal San Carlo Borrome

(1538-1584=46)(ki 1593'te kanonize edilmiştir) Oria prensliğini sattı. Kardinal'in yeğeni gene Milano başpiskoposu olan Kardinal Federico Borromeo'ya İspanya kralı 1623'te marchese di Angera sanını verdi. Marchese Carlo(1657-1734=77), 1708'de İspanya büyük soylusu sınıfına alındı, 1700'de annesinin soyadı Arese'yi âile ismine ekledi. İki torunundan küçüğü Francesco, âilenin kontluk dalının atasıdır. Büyüğü Renato(1710-1778=68), prenslik dalının atasıdır. Bunun torununun torunu: Conte Emilio(1829-1909=80)=1858: Elisabetta Borromeo(1839-1930'a doğru), izd.müd. 51, yş. 19-70, zevcinden 10 yş.kç., amca oğlu. bu evlenmeden doğan Giberto'ya İtalya Kralı, 1916'da principe di Angera sanını verdi: 1) Giberto(1859-1930'lar), 1. pr.e marchese di Angera 1916, conte di Avona, di Macagno, delle Degane, di San Maurizio e San Martino, 14 def'a senyör, patrizio milanese = 1887: Rosanna Leonardi di Casalino(1867), yş. 20, zevcinden 8 yş.kç. Çocukları: 2) Vitaliano(1892)(1930'lar), ticâret doktoru; Conte Federio(1902); Conte Vittorio Emanuele(1905); 5 donna ki biri şudur: Carla(1897)=Pr. Boncompagni-Ludovisi, izd.1917, yş. 20.

6 - **Antici-Mattei**(1868-1950'ler)

Giove, Guidoni, Mattei

Erkek üyeler hem marchese(marki), hem kont(conte) unvânını taşırlar. Mattei âilesi, 11. asırda Roma'lı soylu Guidoni âilesidir ki 14. asırda Mattei adını aldı ve 1668'de duca di Giove pâyesine yükseltildi.- Antici âilesi ise 12. asırda Ancona'da ortaya çıktı. Conte di Castel San Pietro 1249, conte palatino 1269(İmp.tar.), marchese 1637(Papa tar.), marchese di Pescia 1816(Papa) unvanlarını aldı. Sönen Mattei âilesi ile evlenme yoluyle birleşip, Mattei adını Antici âile adına ekledi(1809):

Marchese Carlo Teodora Antici(1772-1849=77) = 1801: Marianna(1777-1830=53), izd.müd. 29, yş. 24-53, zevcinden 5 yş.kç., Giuseppe Mattei, duca di Giove'nin(ölm. 1809) kızı ve vârisesi. Nobile romano 1842, principe romano 1868. Oğulları 1) Matteo(1805-1883=78)(1868-1883=15) = 1843: Chiara dei principi Altieri(1824-1848=24), izd.müd. 5, yş. 19-24, zevcinden 19 yş.kç., oğulları 2) Tommaso(1844-1915=71)(1883-1915=32) = 1868: Carlotta Gallarati-Scotta dei principi di Molfetta(1850-1930'lar), izd.müd. 47, yş.18-65, zevcinden 6 yş.kç., Oğulları 3) Ludovico(1870)(1915), hukuk dr., evlenmedi, 8. pr.romano e marchese Antici-Mattei, 9. duca di Giove, marchese di Pescia, conte di Castel San Pietro, conte palatino, 8 şehrin nobile'si. kardeşi 4) Guido(1889), hukuk dr., ağabeyinin yerine pr. oldu ve ölümüyle âile erkek tar.sona erdi = 1921: Julia, contessa Nemes de Hidvég(1894), yş. 27, zevcinden 5 yş.kç., kızları Anna(1922).

7 - **Barbiano di Belgiojoso d'Este**(1769-1862)

Belgiojoso, d'Este

Âile başının çocukları prens ve prenses, dîğer üyeler kont ve kontes. 11. asırda ortaya çıkan Romagna eyâletinde feodal(askerî soylu) âile. Alberico Barbiano(ölm. 1365), conte di Cuneo(Ravenna yakınları) oldu. Conte di Lugo 1411, conte di Belgiojoso(Pavia ili) 1431(Milano Dukalığı soylulukları), İmp.tar. Reichsfürst 1769

unvanlarını aldı. 1757'de d'Este adı soyadlarına eklendi. bu âileden Alberico da Barbiano(ölm. 1409) ve kardeşi Giovanni, Papa hizmetinde generaller ol. parladılar.

1) Barbiano, 1. Reichsfürst 1769. Oğlu 2) Alberico XII(1725-1813=88) = 1757: Anna(ölm. 1777), izd.müd. 20, son San Martino markisi Filiberto d'Este'nin(ölm. 1752) kızı ve vârisesi ki babasından kalan adı ve mülkü ve unvânı Barbiano âilesine geçirdi. Oğulları 3) Renato(1760-1823=63)(1813-1823=10)=Elisabetta Cajetane(ölm. 1797) (çocukları: 3 prs.). 3. Prens'in kızkardeşi: Pr. Barbara(1759-1830'lar)=1775: Pr. Antonio Visconti, duca di Litta. 3. Pr.'in kardeşi: Lodovico, conte di Logo(1767-1805=38)= 1798: Anna Canziani(1784), yş. 14, zevcinden 17 yş.kç., bu evlenmeden: 4) Emilio(1800-1858=58)(1823-1858=35)=1824: Marchesa Cristina Trirulzio(1808-1871=63), izd.müd. 34, yş. 16-50, zevcinden 8 yş.kç.(çocukları: 1 prs.). 4. Pr.'in kardeşi: 5) Luigi(1801-1862=61)(1858-1862=4)=1842: Antonietta Visconti(1800-1847=47), izd.müd. 5, yş. 42-47, zevcinden 1 yş.by., kızları Prs. Giulia(1844)=1864: Pr.Gian Giacomo Trivulzio di Musocco(ölm. 1902), izd.müd. 38, yş.20-58, 6. Prens'in kardeşi: Pr. Antonio(1804). Bu sûretle âile, 1862'de erkek tar.söndü.

8 - Boiano(1697)

Cutrofiano, Filomarino, Monasterace, Perelli, Tomacelli, Torre a Mare, della Torre di Teverolaccio

Perelli-Tomacelli-Filomarino âilesi. Filomarino âilesi, 11. asırda Napoli'de ortaya çıktı. Küçük dalı Cito âilesine geçerek söndü(bk. Rocca d'Aspro). Büyük dal: 1697 duca delle Torre di Teverolaccio, duca delle Torrea a Mare, duca di Cutrofiano, 1724(evlenme yoluyle) pr.di Colle(1625'de te'sîs edilen titr)(Costanza âilesinden) unvanlarını aldı. Son unvan 1756'da Boiano prensi ol.değiştirildi. Marchese di Salice(1591) Enriquez'lerden verâsetle kezâ march.di Campi unvânı alındı(1627).

Perelli âilesine gelince Anfonso Perelli, 1536'da İmp.'dan Napoli soyluluğu aldı. 18. asır başında Tomacelli adı eklendi(Kalabriya'da bir senyörlük). Domenico Perelli di Tomacelli'ye(bk.aş.no. 1) duca di Monasterace sanı verildi ki bu soyluluk 1705'te İspanya Kralı'nca kurulmuştu(Reggio ili). 1880'de Filomarino adı eklendi ve 1887'de Filomarino âilesinin titrleri, Perelli-Tomacelli âilesine geçti.

1) Domenico(1813-1895=82)(1887-1895=8), 1836'dan ît.zevcesinin vârisi olduğu 3 dukalık titrini taşıdı = 1836: Teresa Filomarono(1816-1887=71), izd.müd. 51, yş.20-71, zevcinden 3 yş.kç., Filomarino âilesinin son ferdi ve yukarıda gösterilen Filomarino titrlerinin vârisesi. Oğulları 2) Guistiniano(1845-1915=70)(1895-1915=20)=1868: Anne Haight(1845-1900=55), izd.müd. 32, yş.23-55, zevci ile ayni yaşda. Oğulları 3) Giustiniano (1869)(1915), 1. pr. Diano, 3. duca di Monasterace, duca della Torre di Teverolaccio, duca di Torre a Mare, duca di Cutrofiano, marchese di Salice, marchese di Campi, 3 def'a signore = 1907: Giulia Acquaviva d'Aragona, 24. duchessa d'Atri(1887) (bk. Acquaviva). Çocukları: 4) Rodolfo(1916); Fabio(1920); Anna(1908), Franca(1914), Isabella(1918).

9 - Boncompagni-Ludovisi(Piombino)(1580)

Arce, Elba, Fiano, Gesualdo, Ludovisi, Monterenzi, Monterodondo, Ottobani, Piambino, Rasponi, Sora, Venosa, Zagorola

Bütün üyeler pr. ve prs. Bologna şehrinden soylu âile. Bu âileden Ugone Boncompagni(1502-1585=83), Gregoirus XIII adıyle papa(1572-1585=13) oldu ki, bugün kullandığımız Gregoryen takvîmi düzenliyen bilgindir. Âile 1133'te Visso ve 1250'de Bologna şehirlerinde yaşıyordu. Giovanni Boncompagni'nin adı 1300'de geçiyor. Onun neslinden Giacomo Boncompagni, 1572'de meşrûlaştırılmış bir gayri meşrû çocuktu. Yukarıda anılan Papa tar. marchese di Vignola(Modena ili) 1578, duca di Sora(Caserta ili) 1580, duca di Arce(Caserta ili) 1583, patrizio di Venezia 1573 unvanlarına nâil oldu. Torununun oğlu 4. Duka, 1681'de Ludovisi adını zevcesinden alarak Boncompagni soyadına ekledi.

Ludovisi âilesi, Bologna şehri soylusu olup ataları Ludovico di Monterenzi'dir. Bu kişi, 1470'te asıl Ludovisi âilesi tar.evlâd edinildi ve asıl âileyi devâm ettirdi. Allessandro Ludovisi(1554-1623=69), Gregorius XV adıyle papa(1621-1623=2) oldu. Ve âilesine 1621'de Zagarola dukası (Roma ili) unvânını verdi ki 1668'de bu dukalık Rospigliosi'lere satıldı. Ludovisi'ler 1656'da Gesualdo'lardan Venosa (Napoli ili) prensliğini tevârüs etti.

Elba adası, Toskana'nın Piambino limanı karşısıda, doğuda Toskana, batıda Korsika adası, kuzeyde Ligurya Denizi, güneyde Tiren Denizi arasında bir Toskan adasıdır ve merkezi Porto Ferrajo, kuzey kıyısında olup Ligurya Denizi'ne bakar. 1399'da Piombino ve Papulania ile berâber **Appiani** âilesine verildi. Giacomo Appiani 1509'da İmparator'dan kendisine tâbî olmakla berâber, bağımsız devlet hükümdârı statüsü elde etti. Appiani'lerin nesli erkek tarafından kesilince, âilenin dâmâdı olan Nicolo Ludovisi, Appiani'lere vâris oldu. Appiani'lerin vârisesi olan Isabella Appiani'nin kızı Polissena Mendoza(babası Juan Mendoza) ile evlendi. 1634'te Ludovisi'ler prenslik için İmparator'a 1 milyon altın ödedi. 18. asır başında İmparator(Almanya İmparatoru), bu devletin metbûluk hakkını İspanya kralına, İspanya kralı Napoli kralına, o da 1801'de Fransa'ya devretti. Fransa, 1802'de Elba'yı ilhâk edip Piombino'yu prensine bıraktı. Fakat 1805'te Piombino, Fransız İmparatoru'nun kızkardeşi Elisa Bonaparte'a verildi. 1814'te Luigi Boncompagni-Ludovisi, mülkünü geri istedi, fakat mülkü Toskana büyük-dukalığına verildi. Ancak Boncompagni-Ludovisi âilesi şefine titr ol. Piombino prensi ve sâir unvanlarını irsî şekilde kullanmasına izin verildi.

4) Gregorio(1642-1707=65), 4. Sora ve Arce dukası = 1681: Ippolita Ludovisi, Ludovisi hânedânı vârisesi ve Elba adası, Populonia markiliği(Pisa ili), Venosa prensliği (Napoli ili) gibi yerleri de içine alan bağımsız Piombino prensliği devletinin vârisesi. 1701'de İspanya Kralı, eşinin bu unvan ve mülklerini, bağımsız devlet hükümdârı ol. 4. duka Gregorio Boncompagni-Ludovisi'ye verdi. 4. Duka'nın oğlu 5. Duka'nın kç.oğlu: Pier Gregorio (doğ.1710), 1909'da sönen (aş.bk.) Boncompagni-Ludovisi-Ottobani prensleri ve Fiano dukaları dalının atası. 5. Duka'nın halefi olan by. oğlu:

6) ve 3) Gaetano(1706-1777=71), 6. Sora ve Arce dukası, 3. hükümrân Piombino prensi, 3. Reichsfürst (imparatorluk prensi). Oğlu 4) Antonio (duka ve pr. 1777-1805=28)=1778: Victoria (doğ.1743), yş. 35, Duca Sforza Cesarini kızı. Oğulları 5) Luigi(1767-1841=74)(1805-1841=36)=1796: Magdalena(doğ. 1782), yş. 14, zevcinden 15 yş.kç., Duca Balthasar Odescalchi kızı. Oğulları 6) Antonio (1808-1883=75)(1841-1883=42), İtalya senatörü = 1829: Guglielmina Massimo dei duchi di Rignano(1811-1899=88), izd. müd. 45, yş. 1872, zevcinden 3 yş.kç. 6. Prens'in kardeşleri: Pr. Vittorio(1799-1840=41), evli, çocuksuz; Prs. Victoria(1799)=1817: Pr.Clemente Altieri di Viano, yş.18; Prs. Costanza(1811)=Duca Allessandro di Fiano, aş.bk.; Prs. Maria(1813)=1834: Duca Mario di Massimo(ölm. 1873), yş. 21. 6. Prens'in çocukları: Pr. Ignazio(1845-1913=38), Pr. di Venosa, İtalya senatörü, evli, çocuksuz; Prs. Carolina (1834-1910'lar)=1854: Pr. Fr. Cesare Rospigliosi-Pallavicini(ölm. 1887), izd.müd. 33, yş.20-53; Prs. Julia(1839-1897=56)=1857: Duca Marco Boncompagni-Ludovisi di Fiano (1832-1909=77), izd.müd. 40, yş.25-65, zevcinden 7 yş.kç.; 7) Rodolfo(1832-1911=79)(1883-1911=28) = 1854: Agnese Borghese(1836-1920=84), izd.müd. 57, yş.18-75, zevcinden 4 yş.kç.

7. Prens'in çocukları: Pr. Luigi(1857-1930'lar), İtalya senatörü, nesli günümüze geldi; Prs. Maria(1869)=1888: Duca Francesco Negroni di Caffarelli, yş. 19; Pr. Uno (1856-1930'lar), duca di Sora, 1895'de keşiş oldu ve babası ölünce yerine geçmedi, oğlu 8. Prens dedesine halef oldu, = 1. 1877: Vittoria dei marchesi Patrizi (1857-1883=26), izd.müd. 6, yş.20-26, zevcinden 1 yş.kç., = 2. 1884(ertesi yıl): Laura dei principi Altieri (1858-1892=34), izd.müd. 8, yş.26-34, zevcinden 2 yş.kç., çocukları: 3 prs.; Prs. Teresa (1889)=1. 1910: Duca Sigismondo Giustiniani-Bandini di Mondragone (ölm. 1918), izd.müd. 8, yş.21-29; 8) Francesco(1886)(1911), 8. Reichsfürst, principe romano, 8. pr.di Piombino, 8. pr.di Venosa, 12. duca di Sora, 12. duca di Arce, 12. marchese di Vignola, 8. marchese di Populonia, 5. duca di Manterotondo(bu unvan 1814'de Papa'ca verildi), conte di Conta, nobile romano, patrizio di Venezia, di Napoli, di Bologna, di Ravenna, di Orieto, bir çok yerin baronu ve senyörü = 1908: Marchesa Nicoletta Prinetti-Castelletti (1891), yş.17, zevcinden 5 yş.kç., çocukları: 9) Gregorio(doğ.1910), pr. Alberico(1918), Prs. Laura(1908), Prs. Giulia(1914).

Ottobani Prensliği(1689) Dalı: Pr. Pietro Gregorio Boncompagni-Ludovisi (doğ.1710)(yk.bk.), 3. Piombino Prensi Reichsfürst'ün kardeşi, şu evlenmeyle dalına Ottobani adını kattı: = 1731: Maria Francesca Ottobani, 1725'te ölen son Ottobani dukasının kızı ve vârisesi. Ottobani âilesi, Venedik soylusu 1573 oldu. Pietro Ottobani (1610-1691=81) Alexander VIII adıyle papa(1689-1691=2) seçildi. Âilesine 1689'da Fiano dukalığını verdi. Pr. Marco Ottobani, duca di Fiano=Prs. Giustiniana Sembiase (Napoli) evliliğiyle, Ottobani'lere Campara prensliği, Croia dukalığı, Bocchigliero kontluğu geçti.

Geçen paragrafın başında anılan Pietro Gregorio Boncompagni-Ludavisi'nin torununun oğlu: 4) Alessandro(1805-1837=32), 4. Fiano dukası = 1831: Costanza di Piambino(yk.bk.)(1811-1851=40), izd.müd. 6, yş. 20-26, zevcinden 6 yş.kç., oğulları 5) Marco(1832-1909=77)(5. Fiano dukası 1837-1909=72), İtalya senatörü=1857: Giulia (1839-1897=58), izd.müd. 40, yş.18-58, zevcinden 7 yş.kç., Pr. Antonio Boncompagni-

Ludovisi di Piombino kızı. Bu evlenmeden doğan 2 kızdan: Donna Luisa Boncompagni-Ludovisi-Ottobani(1861-1918=57)=Conte Carlo Rasponi(1858-1920=62), izd. 1882=36, yş. 21-57, zevcinden 3 yş.kç. Prs. Donna Luisa'nın kızkardeşi: Prs. Costanza(1858-1904=46)=1879: Mario Ruspoli(b.bk.)(1855-1888=33), izd. müd. 9, yş. 21-30, zevcinden 3 yş.kç., oğulları: 6) Augusto(1880)(1909), 1909'da annesinin babası ölünce 6. Fiano dukası oldu. Böylece Fiano, 1909'da Ruspoli'lere(b.bk.) geçti.

Dîğer kızkardeş Prs. Luisa'nın Carlo Rasponi'den olan oğlu ise: Don Cesare(1888)(1921), 1921'de principe Ottobani, duka Ottobani, duca di Fiano, patrizio di Venezia, di Genova, di Napoli, di Pisa, di Roma unvanlarını aldı = 1928: nobile Giulia Vici(1881), yş. 47, zevcinden 7 yş.by., dul, çocuksuz. Bu sûretle **Rasponi** âilesi söndü. Boncompagni-Ludovisi-Ottobani'lerin küçük dalına **Ruspoli**(b.bk.) âilesi hâkim oldu.

10 - Borghese(1605)

Aldobrandini, Brindisi, Bomarzo, Canemorte, Carpineto, Castelchiodato, Ceri, Fucino, Giuliano, Meldola, Montecompatri, Nettuno, Palombara, Poggio-Nativo, Rossano, Salviati, Sant'Angelo, San Polo, Sarsina, Sulmona, Torlonia, Vivaro

Siena'da 1238'de adı geçen âilenin bir dalı 1541'de Roma'ya göçtü. Camillo Borghese(1552-1621=69), Paulus V adıyle papa(1605-1621=16) seçildi. Yeğeni Kardinal Scipione Caffarelli, 1615'te Roma'da san'at koleksiyonuyle çok ünlü Villa Borghese'yi yaptırdı ki şimdi müzedir. 1605'te Papa, yeğeni bir kardinalin oğlu Marcantonio II Borghese'ye prenslik verdi.

Borghese âilesinin başına başlıca şu unvanlar verildi(hepsi Papalık soyluluğu, Papa dışında bir hükümdar tar.bahşedilen soyluluklar belirtildi): patrizio di Siena, principi di Montecompatri 1605, pr.di Vivaro 1609, pr. di Santangelo 1618, pr.di San Polo 1618, marchese di Civitella-Vicovaro 1608, march. di Percile 1608, march.di Norma di Moricone e di Pratica 1619, barone di Cropolatri 1617(bütün bu titrler Paulus V tar., kç.-yeğeni Marcantonio II'ye); pr.di Sulmona 1610(İspanya Kralı tar.), duca di Poggio-Nativo 1633, duca di Palombara 1636, conte di Vallinfreda 1630, conte di Chia 1636(ayni prense bütün bu titrler Papa Urbanus VIII Barberini tar.), marchese di Mentana 1655 (Papa Allessandra VII Chigi tar.). March.di Montricilli 1678, pr. di Rossano (Aldobrandini âilesinden verâset yoluyle), 1. Sınıf İspanya soylusu 1739(İspanya Kralı tar.) pr.di Meldola ve conte di Sarsina 1780, duca di Giuliano ve march.di Montieri ve march.di Bocchegiano 1819, pr.di Nettuno ve duca di Bomarzo ve duca di Canemorto 1833, duca di Castelchioto 1836.

1638'de Pr. Marcantonio II, oğlu Paolo'yu, Aldobrandini âilesinin vârisesi olan Prs. Olimpia(ölm. 1681) ile evlendirdi ve Aldobrandini'lerin titrleri ve mülkleri de Borghese'lere geçti. **Aldobrandini** ailesi, 14. asırda Floransa'da burjuvadan gelip soyluluk elde etti ve 16. asırda Roma'ya göçtü. Silvestro Aldobrandini (1499-1558=59), Medici'lerle geçinemeyip Papa'ya sığındı. Oğlu Giovanni(1525-1573=49) Papa tar. 1570'te kardinal yapıldı. Bunun kardeşi Ippolito Aldobrandni(1536-1605=69), 1585'te kardinal ve Clemens VIII adıyle para(1591-1605=14) oldu. Bu papanın dîğer bir kardeşi Tommaso(1540-1572) filozof ve yazardır. Clemens VIII'in kızkardeşinin oğlu Cinzio

(1560-1610=50) 1593'te kardinal oldu, Tasso'nun hâmîsidir. Ayni papanın yeğeni Pietro(1572-1621=49), 1593'te kardinal oldu. Aldobrandi'lere Papa conte di Meldola 1594, conte di Sersina 1597, principe di Rossano 1614, duca di Meldola 1622 unvanlarını verdi.

1) Marcantonio II(1598-1658=60)(1605-1658=53), 1. pr. ve yukarıda gösterilen bütün pâyelerin sâhibi ve Borghese âilesinin gerçek kurucusu. Hayâtında ölen oğlu: Pr. Paolo(1625-1646=21)=1638: Olimpia Aldobrandini(ölm. 1681)(=2. Camillo Pamphili), izd. müd. 3. Prs. Olimpia'nın 2. eşinden kızı: Olimpia Pamphili, principessa di Meldola, contesse di Sersina= Pr. Filipppo Colonna di Paliana, bu evlenmeden: Agnese Colonna (ölm. 1780)= 1723: Camillo Borghese(bk. aş. no.4).

2) Gian Battista(1639-1717=78)(1658-1717=59), Pr. Paolo'nun oğlu olup dedesi Marcantonio II'nin yerine geçti, anne tar. Aldobrandini. Oğlu 3) Marcantonio III, 1717'de babasının yerine geçti. Bunun oğlu 4) Camillo(1639-1763=70)=1723: Agnese Colonna (ölm. 1780), izd. müd. 40, anne tar. Pamphili ve anne anne tar. Aldobrandini. Bu evlenmeden: 5) Marcantonio IV(1730-1809=79)(1763-1809=46)=1768: Anna Salviati (ölm. 1819), izd. müd. **Salviati**'ler, 14. asırda Floransa soylusu, Papa tar. 1603'te marchese di Giugliano e di Roccamassima, 1620'de march. di Montieri, 1627'de duca di Giugliana, 1637'de march. di Bocchogiano yapıldılar. Anna Salviati, âilenin sonuncusu ol. bu pâyelere sâhib oldu ve evlendiği Borghese âilesine geçirdi. 16. asrın son yarısında Giovanni Salviati, kardinal oldu.

6) Camillo(1775-1832=57)(1809-1823=23), Marcantonio IV oğlu ve anne tar. Salviati. Guastalla hükümrân prensi ve Piemonte genel vâlîsi 1807-1814=7(Fransa adına)= 1803: Pauline Bonaparte, İmparator'un kızkardeşi, Gen. Leclerc'den dul(1780-1825=45), izd. müd. 22, yş. 23-45, zevcinden 5 yş. kç. 6. Prens'in kardeşi: 7) Francesco (1776-1839=63)(1832-1839=7)= 1809: Adèle de La Rochefoucauld(1793-1877=84), izd. müd. 30, yş. 16-46, zevcinden 17 yş. kç., zevcinden sn. 38 yıl yaşadı. Ortanca oğulları Pr. Camillo(1816-1902), Principi Aldobrandini dalının, kç. oğulları Pr. Scipione(1823-1892) ise Duchi Salviati dalının kurucusudur. Büyük oğlu, 7. Prens'in yerine geçti:

8) Marcantonio V(1814-1886=72)(1839-1886=47), anne tar. Fransız.=1. Catherine Talbot(1817-1840=23), izd. 1835=5, yş. 18-23, zevcinden 3 yş. kç., Earl(kont) of Shrewsbury kızı.=2. P rs. Thérèse de La Rochefoucauld(1823-1894=71), izd. 1843(3 yıl sn.)=43, yş. 20-63, zevcinden 9 yş kç. İngiliz olan ilk eşinden: Agnese(1836-1920'ler)= Pr. Rodolfo di Piombino, duca di Sora, izd. 1854, yş. 18. Fransız olan 2. eşinden olan çocukları: Ludovica(1859-1920'ler)=Pr. Antonio Ruffo di Scaletta, duca di Artalia, yş. 20; Francesco(1847-1926), Duchi di Bomarzo dalının kurucusu, aş. bk.; Giulio(1847-1914), Principi Fucino-Torlonia dalının kurucusu, aş. bk.; Camillo (1853-1936=73), 9. pr. di Vivaro 1903-1926=23, 2 def'a evlendi, çocuksuz; Giovanni(1855-1918=63), evli, çocuksuz; Felice(1851), pr. di Rossano= 1874: Maria dei duchi di Grazioli(1853), yş. 21, zevcinden 2 yş. kç., kızları Adele(1874)=1895: Pr. Luciano Colonna di Summonte, yş. 21; Giuseppe (1859-1930'lar), duca di Poggio Nativo, çocukları Marcello (1887, 1930'larda babasının yerine duca di Poggio), Gian Giacomo(1889), Genoveffa (1883=1905: Rodolfo Borghese, yş. 22). Marcantonio V'in yerine geçen by. oğlu:

9) Paolo(1845-1920=75)(1886-1920=34) 1903'te Vivaro, Sant Angelo, San Polo prensliklerini ve Bomarza dukalığını ve başka titrleri kardeşlerine bıraktı ve 1907'de Nettuno prensi titrini kç. oğluna verdi (bütün bu titrler Papalık soyluluğu, yalnız Rossano prensliği Napoli soyluluğu). =1866: Comtesse Hélène Apponyi (1846-1914=68), izd. müd. 48, yş. 20-68, zevcinden 1 yş. kç., Macar, Avusturya-Macaristan'ın Londra büyükelçisi Kont Rudolf kızı. Oğulları: Rudolfo (1880), pr. di Nettuno 1907, İtalya deniz albayı=1. 1905: Geneveffa Borghese (1883-1922=39), izd. müd. 17, yş. 22-38, zevcinden 3 yş. kç., amca kızı (yk. bk.). 9. Prens'in yerine geçen by. oğlu: 10) Scipione (1871-1927=66) (1920-1927=7), İtalya yarbayı ve milletvekili=1.Anna dei duchi di Ferrari (1874-1924=50, gölde boğuldu), izd. 1895=29, yş. 21-50, zevcinden 3 yş. kç.,=2. 1926(2 yıl sn.) Feodora Martini, kızları Livia(1901) ve Santa(1897, edebiyat dr.=1925: Fürst Astorre Hercolani, yş. 28). 10. Prens'in yerine geçen kardeşi: 11) Livio (1874)(1927), principe romano Borghese, 11. pr. di Montecompatri, 11. pr. di Sulmona, 10. pr. di Rossano, 5. duca di Canemorte, duca di Palombara, duca di Castel Chiodato e di Poggio Nativo, marchese di Mentana, di Norma, di Civitella Vicovaro, di Morisone e di Percile, barone di Cropalati, nobile romano, patrizio di Venezia, di Genova, di Napoli, 12 def'a senyör, orta elçi=İzmir 1901: Valeria Keun (İzmir 1880), tal. 1911=10, yş. 21-31, zevcinden 6 yş. kç., çocukları: Pr. Valerio (1906), Pr. Ferdinando (Kahire 1911), Prs. Livia (Pekin 1908) ve 12) Flavio(doğ. İzmir 1902)=1927: Angela Paterno dei conti di Montalba (1902), yş. 25, zevci ile ayni yaşda, oğulları: 13) Camillo(doğ. 1927), bugünki Borghese prensi ve âilenin başı.

Duchi di Bomarzo: 1) Francesco(1847-1926=79)(1903-1926=23), 8. Prens'in (yk. bk.) 2. oğlu 1873: Francesca Salviati (1855), yş. 18, zevcinden 8 yş. kç., çocukları: Pio (1877-1919=42), Giulio(1879-1923), Anna (1887) ve: 2) Marco (1875)(1903), duca di Bomarzo, pr. di Sant'Angelo, pr. di San Polo, marchese di Monticelli, conte di Chia, signore di Altigliano e di Mugnano=1901: Isabel Porgès (1879), yş, 22, zevcinden 4 yş. kç., oğulları: Gieseppe (1906), Giovanni (1911) ve Paolo (1904).

Principi Fucino-Torlonia: 1) Giulio(1847-1914=67)(1886-1914=28), 1875'den beri Torlonia prensi, 8. Prens'in(yk. bk.) 3. oğlu, 2. pr. di Fucino, 2. duca di Ceri, 2. marchese di Romavecchia, 1875'te Torlonia adını ekledi ve âile adı Borghese-Fucino-Torlonia oldu ve kayınpederi 1886'da ölünce onun unvanlarına vâris oldu=1872: Donna Anna Maria(1855-1901=46), izd. müd. 29, yş. 17-46, zevcinden 8 yş. kç., 2. Torlonia prensi, 1. Ceri dükü, 1. Fucino prensi, 1. Romavecchia markisi Alessandro'nun (ölm. 1886) kızı ve vârisi. Çocukları: 2) Giovanni (1873)(1914), evlenmedi; Carlo(1874), evli, çocuksuz; Teresa(1876)= 1895: Marchese Gerino Gerini, yş. 19; Maria(1878)= 1897: Duca Lorenzo Sforza Cesarini, yş. 19. Bu dal, bugün sönmüş bulunuyor.

Principi Aldobrandini: 1) Camillo(1816-1902=86)(1839-1902=63), 7. Prens'in (yk. bk.) ortanca oğlu, Borghese-Aldobrandini adını aldı, principe di Meldola(Napoli soyluluğu), duca di Sarsina, conte di Sarsina, principe romano Aldobrandini, duca di Carpineto, patrizio di Venezia, di Ferrara, di Forli, 4 def'a signore, 1870'den önce Papalık Devleti(Orta İtalya) harbiye nâzırı,= 1. Fürstin Marie v. Arenberg (1823-1861=38), izd. 1841=20, yş. 18-38, zevcinden 17 yş. kç., =2. Kontes Marie Hunyadi (1828-1908=80),

izd. 1863(2 yıl sn.)=39, yş. 35-74, zevcinden 12 yş. kç. Oğulları: 2) Giuseppe(1865-1930'lar)(1902-1930'lar)=1890: Duchessa Maria di Brindisi (1870), yş. 20, zevcinden 5 yş. kç., oğulları 3) Clemente(1891)(1930'lar), babasının hayatında duca di Carpineto. 3. Prens'in kardeşi: Ferdinando(1895), 1903'de 1. duca di Brindisi(annesinden). -1. Pr.'in kızı: Elisabetta(1847-1930'lar)=1865: Pr. Filippo Massimo Lancelotti(ölm. 1915), izd. müd. 50, yş. 18-68.- 1. Pr.'in kç. oğlu: Pietro(1845-1885=40), pr. di Sarsina=1865: Prs. Françoise de La Rochefoucauld(1844-1921=77), izd. müd. 20, yş. 21-41, zevcinden 1 yş. by., 5 kızları oldu ki büyükleri: Maria(1867)=1885: Duca Antonio Salviati(ölm. 1920), aş. bk., izd. müd. 35, yş. 18-53.

Duchi Salviati: 1) Scipione(1823-1892=69)(1834-1892=58), 7. Prens'in(yk. bk.) kç. oğlu, Duca Salviati (Floransa soyluluğu) 1834, 1839'da ilâveten duca di Giuliano, marchese di Montieri e di Boccheriano, Borghese-Salviati adı=1847: Arabelle(1827-1903=76), Fitzjames Dukaları(İngiltere) âilesinden, izd. müd. 45, yş. 20-65, zevcinden 4 yş. kç. Kızları Francesca(1855-1930'lar)=Duca Francesco Borghese di Bomarzo(1847-1926=79)(yk. bk.), izd. 1873=53, yş. 18-71, zevcinden 8 yş. kç. -1. Salvati Dukası'nın oğlu ve halefi: 2) Antonino(1860-1920=60)(1892-1920=28)= 1885: Maria Borghese dei principi di Aldobrandini (1867), yk. bk., izd. müd. 35, yş. 18-53, zevcinden 7 yş. kç. Oğulları 3) Pietro(1887)(1920)=1914: Antonia dei conti Zileri(1889), yş. 25, zevcinden 2 yş. kç., kızları Lisebetta (1915). 3. Prens'in kardeşi: Averordo (1896) ve bunun oğlu: 4) Forese (doğ. 1927). 3. Prens'in diğer kardeşleri: Francesco (1891) ve Giacomo (1889)=1925: Immacolata dei conti Capece Galeota (1900), yş. 25, zevcinden 11 yş. kç., 2 kızları oldu.

11 - Brancaccio(Ruffano)(1625-1930'lar)

Castelnuovo, Lustra, Pontelandolfo, Roviano, Triggiano

Âilenin atası Burrhus Brancassius'un adı 1000 yılında geçiyor. Napoli krallığında feodal(askerî soylu) âile. Conte della Campagna e di Castiglione(Salerno ili) ve marchese di Montesilvano(Teramo ili) 1645, duca Castelnuovo di Lustra(Salerno ili) 1625, duca di Pontelandolfo(Benevento ili) 1630, pr.di Ruffano(Lecce ili) 1734.

Son prenslerden Nicola Maria'nın (ölm.1822) 2 oğlu, 2 dalın kurucusudur: Pr.Nicola (1805-1863) Principi di Ruffano ve kardeşi Pr.Carlo(1812-1868) Principi Brancaccio dallarının prensleridir. Âileyi devâm ettiren Pr.Nicola(1805-1863=58)(1822-1863=41), principe di Ruffano, marchese di Rivello e San Raffaele, barone del Sorbo = 1836: Amelia Gysin (1815-1872=57), izd.müd.27, yş.21-48, zevcinden 10 yş.kç. Oğulları Pr.Gerardo(1837-1914=77)(1863-1914=51)=1862: Comtesse Antoinette des Fayères (1844-1874=30), izd.müd.12, yş.18-30, zevcinden 7 yş.kç. 2 kızları dışında oğulları Pr.Nicola (1864)(1914), 1930'larda öldü ve bu dal söndü, İtalya orgenerali, evli, çocuksuz. Pr.Gerardo'nun(ölm.1914) kızkardeşi: Marianna(1839-1917=78)=1856: Duca Marcello Mastrilli di Gallo(ölm.1897), izd.müd.41, yş.17-58.

1) Carlo(1812-1868=56)(1838-1868=30), Principe di Triggiano(Bari ili) ki âileye Filomarino'lardan geçti, 1879'da principe Brancaccio adı İtalya Kralı'nca verildi. Pr.Nicola'nın(ölm.1822) kç.oğlu = Felicita Carmela Filomarino dei principi della Rocca d'Aspro(1817-1907=80), izd.1838=30, yş.21-51, zevcinden 5 yş.kç.(=2. 1873(5 yıl sn.) Pr.Girolamo Ruffo di Spinoso, ölm.1888=15, yş.56-71). 3 kızları Caterina(1839-1920'ler)=Org.Francesco Borgia de Varona y Salazar(ölm.1874), izd.1860=14, yş.21-35.- 1. Prens'in yerine geçen oğlu: 2) Salvatore(1842-1916=74)(1868-1916=48), 1. principe Brancaccio, 2. pr.di Triggiano, 5. duca di Lustra e Pontelandolfo, pr.di Roviano, marchese Bajada vs = Elisabeth Field(1846-1909=63), izd.1870=39, yş.24-63, zevcinden 4 yş.kç. Oğulları 3) Carlo(1870-1924=54)(1916-1924=8), evlenmedi. Bunun kardeşi 4) Marcantonio(1879)(1924), 1930'larda öldü ve âile tamâmen sona erdi. Son prenslerin kızkardeşi: Maria(1875)=Pr.Francesco Massimo di Arsoli, izd.1895, yş.20.

12 - Branciforte(1571-1806)

Campaflorito, Catena, Leonforte, Niscemi, Pietraperzia, Reggio, San Giovanni, San Nicolo, Santa Lucia

Âilenin atası Stefano Branciforte, 1325'te 1. barone di Mazzarino oldu. Âilenin çeşitli dalları söndü ve hepsi evlenme yoluyle Moncado(Paterno)(b.bk.) mülküne katıldı. 1587'de İspanya Kralı'nca Ercole Branciforte'ye verilen San Giovanni dukalığı dalı tek başına devâm etti ki sonuncusu şudur: Niccolo Placidio(1767-1806=39), son duca di San Giovanni, kızı Stefania vârisi oldu ve 8. Trabia prensi Giuseppe Lanza ile 1805'te evlendi ve dukalık, Trabia(Lanza)(b.bk.) âilesine geçti.

Branciforte âilesinin başına Aragon Kralı'nca conte di Mazzarino 1507, İmparator'ca conte di Raccuia 1552, principe di Leonforte 1622, conte di San Antonio 1625, principe di Scordia 1626, principe di Niscemi 1627(bu titr Giuseppe Branciforte'ye verildi ve 1661'de Branciforte'lerce dell'Arenella dükü Vitale Valguarnera'ya satıldı), marchese di Martini 1645, duca di Santa Lucia 1651(Nicolo Branciforte'ye verildi)(bütün bu titrler İspanya Kralı tar.). 1688'de evlenirken duchessa di San Nicolo olan Angela Lascari'ye duchessa di Branciforte pâyesi verildi ve bu pâye 1695'te Giralamo Branciforte'ye satıldı. 1571'de verilen ve âileyi prensliğe yükselten principe di Pietraperzia pâyesi Branciforte'lere Barrese âilesinden intikaal etti ki bu titri İspanya Kralı 1564'te ilk def'a Convicino markisi Pietro Barrese'ye vermişti. 1653 ve 1660'da İspanya Kralı'nca Stefano Reggio'ya verilen marchese di Ginestra ve principe di Campaflarito titrleri, 1808'de Branciforte'lerden gene Reggio'lara geçti. 1681'de ihdâs edilen principe di Catena pâyesi 1808'de Branciforte mîrâsçılarına geçti.

13 - Caetani (1493)

Altamura, dell'Aquile d'Aragona, Bassiano, Caserta, Gaetani, Laurenzana, Piedimonte, San Marco, Sermoneta, Teano, Traetto

Âilenin çıktığı küçük Gaeta limanı, Lazio(Roma) eyâletinin en güney-batısında, Campania(Napoli) eyâleti sınırında olmakla şehir, Roma'dan fazla Napoli şehrine yakındır. Fondi, Gaeta'nın az kuzey-batısındadır. Magister militum(askerî soylu) ve

Gaeta konsülü ol.adı 750 yılında geçen Anatale, âilenin atasıdır. Constantinus Cagetanus'un oğlunun adı 981 yılında Gaeta'da toprak sâhibi ol.geçiyor. Mattia Gaetani di Anagni ise 1190'da bir belgede geçiyor. Benedetto Gaetani 1281'de kardinal ve sonra papa(1294-1303=9)(doğ.1235'e doğru) seçilince, âile parladı. Papa'nın kardeşi Rofredo (ölm.1296) Caserta kontu oldu ve onun oğlu Pietro, conte di Caserta 1296-1307, 1. signore di Sermoneta 1297, signore di Ninfa 1300, conte di Fondi 1299 pâye ve mülklerini edindi ki senyörlükler Papa, kontluklar Napoli Kralı'nca tevcîh edilmiştir ve âile her iki ayrı devlette de toprak sâhibi oldu. Pietro'nun oğlu Rofredo(1265-1335)=1299: Giovanna dell'Aquila, Aquila âilesinin vârisesi ol.âilenin adını, Caetani'lere ekledi. Bu Rofredo'nun torunu ve ağabeyi(1337-1408) yerine 4. Fondi kontu olan Giacomo(1338-1423)=1360: Sveva San Saverino. Bu evlenmeden doğan iki kardeş, Papa'ya bağlı Caetani dalı ile Napoli Kralı'na bağlı Gaetani dalının ataları ve kurucuları oldular ki her iki dal da günümüzde devâm ediyor. Roma'da oturan Caetani dalının kurucusu by.kardeş Giacobello Caetani(1360-1408=48) babasının hayâtında öldü. Kç.kardeş Gaetani dalının kurucusu ve Napoli'de oturan Cristoforo Gaetani dell'Aquila(1361-1441=80) 5. conte di Fondi e di Traetto oldu.

Caetani dalı: Giacobello'nun(ölm.1408) torunun oğlu Guglielmo'ya 1500 yılında dukalık verildi(no.1). Bu dala papa bu târihte duca di Sermoneta, 1586'da marchese di Cisterna, İspanya Kralı ise 1616'da 1. Sınıf İspanya Soylusu, 1641'de duca di San Marco, 1659'da principe di Caserta(1750'de Caetani'lerden alındı), 1750'de pr.di Teano pâyelerini bahşetti(her pâye, büyük topraklar ve şatolarla berâber verilmektedir). 1586'da Sermanota dukası olan Onorato Caetani, 1571 İnebahtı deniz muhârebesinde Türkler'le savaştı. 7) Francesco(1594-1683=89)=1618: Anna d'Acquaviva, princepessa di Caserta (ölm.1659), Caserta prensliğini âileye geçirdi. Torununun oğlu 10) Michelangelo(1685-1759=74), 10. duka ve 3. prenstir. Oğlu 11) Francesco(1738-1810=72)(1759-1810=51) =1779: Anna Meucci (ölm.1817), izd.müd.31. Bunların kç.oğulları Bonifacio (1789-1857=68), bunun oğlu Francesco (1824-1906=82)(annesinden marchese Lavaldella Fargna), bunun 4 kızı ve 1 oğlu oldu. 11. Duka'nın yerine geçen by.oğlu:

12) Enrico(1780-1850=70)(1810-1850=40). Bunun oğlu 13) Michelangelo(1804-1882=78)(1850-1882=32), yazar, İtalya mv.=1. 1840: Comtesse Caliste Rzewuska(1810-1842=32), izd.müd.2, yş.30-32, zevcinden 6 yş.kç., =2. Marguerite Knight (1810-1872=62), izd.1854=18, yş.44-62, zevcinden 6 yş.kç., =3. Harriet Ellis (1831-1906=75), izd.1875 (3 yıl sn.)=7, yş.44-51, zevcinden 19 yş.kç., Lord Howard of Walden kızı. Oğlu 14) Onorato (1842-1917=75)(1882-1917=35), mv., sen., İtalya hâriciye nâzırı= 1867: Ada Bootle of earls of Latham (1846-1930'lar), izd.müd.50, yş.21-71, zevcinden 4 yş.kç., 4 oğulları: Michelangelo (1890); Roffredo(1871-1930'lar), 1. pr.di Bassiano 1903, oğlu Camillo (1915), 2. pr.di Bassiano; Gelasio (1877-1934=57), mv., Washington büyükelçisi 1922, sen.1934, târihçi; 15) Leone Caetani (1869-1935=66) (1917-1935=18), 15. duca di Sermoneto, 6. pr.di Teano, duca di San Marco, marchese Cisterna, 4 def'a senyör, *Annali dell'Islam*, 10 c., 1904-26 yazarı oriyantalist târihçi = Vittoria Colonna dei principi di Paliano(1880), izd.1901=34, yş.21-55, zevcinden 11 yş.kç., oğulları 16) Onorato (1902)(1935).

Gaetani dalı:* Cristoforo Gaetani dell'Aquila, 5. conte di Fondi e di Traetto(1361-1441=80)(kont 1423-1441=18), annesinden 1. conte di Morcono 1402, oğlu 6. kont Onorato, 1466'da Aragon Kralı'ndan d'Aragona adının soyadına eklenmesi hakkını aldı. Oğlu 7. Kont: 1) Onorato, 1. duca di Traetto(1493-1497=4) oldu(Aragon Kralı). 1506'da principe di Altamura pâyesi eklendi. Oğlu Don Diego Gaetani'nin kızı Donna Flavia Maria Gaetani(doğ.1525), 1543'de babası Reggio vâlîsi tar. Barbaros Hayreddîn Paşa'ya nikâhlanıp İstanbul'a Beşiktaş'ta Barbaros'un sarayına gitti. 1. Duka'nın torununun oğlu: 4) Alfonso, 4. pr.di Altamura, 1. duca di Laurenzana(Potenza ili) 1606(İspanya Kralı) (eşinden)=Giulia di Ruggiero, duchessa di Laurenzana. Âileye 1715'de Napoli Kralı, pr.di Piedimonte ve İspanya Kralı 1725'de İspanya Büyüğü pâyesi verdi.

8) ve 3) Nicola(1744-1801=57), 8. duca di Laurenzana, 3. pr.di Piedimonte =1770: Teresa Saluzzo dei duchi di Corigliano(1749-1829=80), izd.müd.29, yş.21-50, zevcinden 5 yş.kç. Kç.oğulları: Luigi(1777-1856=79), 3 oğlundan nesli günümüze geldi, ortanca oğlu Michele(1821-1901=80), bunun oğlu Paolo(1855-1899=44), bunun oğlu Luigi (1877)=Fürstin Marie v.Solms-Braunfels(1879), izd.1901, yş.22, zevcinden 2 yş.kç., oğulları Conte Paolo(1901), 1926'da bütün nesline kont pâyesi, oğulları Conte Luigi 1922 ve Conte Enrico 1926.

8. Duka'nın yerine geçen by.oğlu: 9) ve 4) Onorato(1770-1857=87)(1801-1857=56)=Laura Serra dei duchi di Cassano(1774-1820=46), izd.1792=28, yş.18-46, zevcinden 4 yş.kç. Kç.oğulları: Conte Raffaele(1813-1874=61)=Laura Caetani(1825-1898=73), izd.1845=29, yş.20-49, zevcinden 12 yş.kç., 9 çocukları oldu ve bunların nesilleri günümüze geldi ki biri: Conte Roberto (1846-1930'lar), mv., 1915'de âilesinden gelecek bütün erkekler için conte unvânı, oğulları Conte Enrico(1873, bunun oğlu Conte Roberto 1904) ve Conte Raffaele(1874, bunun oğlu Conte Felice 1899 vs).

9. Duka'nın yerine geçen by.oğlu: 10) ve 5) Antoine(1795-1863=68)(1857-1863=6)=Giovanna di Mastrilli dei duchi di Marigliano(1806-1885=80), izd.1824=39, yş.18-57, zevcinden 11 yş.kç., oğulları 11) ve 6) Onorato (1832-1904=72)(1863-1904=41)=1. nobile Antonia Sollazzi (1833-1859=26), izd.1852=7, yş.19-26, zevcinden 1 yş.kç., =2. Giacinta dei marchesi Santasilia(1836-1920'ler), izd.1861(2 yıl sn.)=43, yş.25-68, zevcinden 4 yş.kç., 1858'de Marchese Niccolo Porcinari'den dul. 11. Duka'nın 4 kız ve 1 oğlu dışındaki çocukları: Teresa(1874)=Roberto Monaco, duca di Longano, izd.1895, yş.21; Ferdinando(1870-1911=41), duca di Laurenzia; 12) ve 7) Nicola(1857-1924=67)(1904-1924=20), 7. pr.di Piedimonte, 12. duca di Laurenzana, conte d'Alifo, patrizio di Napoli, Nicola Gaetani dell'Aquila d'Aragona.=Giuseppina Moncada dei principi di Paterno(1860-1920'ler), izd.1880=44, yş.20-64, zevcinden 3 yş.kç. Kızları 13) ve 8) Antoinetta(1880)(1924), babasının titrlerini şahsen ölünceye kadar vârislerine geçmemek üzere kullanma hakkı İtalya Kralı'nca verildi, ölünce yerine amca oğlu(no.14) geçti = Giovanni di Riseis, duca di Bovina, pr.di Satrino.

---

* Gaetani, İt.'da Gaetalılar(Gaeta şehrinden olanlar) demek ki tekili Gaetano, dişisi Gaetana'dır.

Duca Ferdinando di Laurenzana(ölm.1911) oğlu(yk.bk.): 14) ve 9) Filippo(1897), amca kızının yerine geçti ve babasından da dukalığını tevârüs etti, oğlu: 15) ve 10) Ferdinando(doğ.1924).

14 - Campofranco(Lucchesi-Palli) (1625)

della Grazia, Lucchesi-Palli

Lucchesi Palli âilesi. Bütün erkek üyeler kont'tur. Lombard kralı Desidarius çağında Lucca'da hüküm süren Adinolfus neslinden Andrea Lucchesi Palli, Lucca'dan Sicilya'ya Kont(Kral) Roger ile berâber 1067'de gelip Sicilya'nın Arablar'dan fethine katıldı. Modesto Lucchesi Palli'nin adı 13. asırda geçiyor. 1501'de âilenin başına barone della Milici e di Massario, 1504'de barone di Daniso, 1525'de barone di Canastra(bu titrler sn.başka âilelere geçti) pâyeleri, 1625'te İspanya Kralı'nca principe di Campofrancolo ve 1699'da duca della Grazia pâyeleri verildi. 1891'de barone di Castelnormando pâyesi eklendi.

8) Emanuele(1735-1795=60), 8.pr. ve 6. duka = Bianca Filangeri dei principi di Cuto(1756-1802=46), izd.1780=15, yş.24-39, zevcinden 21 yş.kç.Oğlu 9. Prens(7. Duka)'in kç.oğlu: 8) Ettore(1807-1864=57)(8. duca della Grazia) = Prs.Carolina di Bourbon-Siciles(1798-1870=72), izd.1831=33, yş.33-66, zevcinden 9 yş.by., oğulları Conte Ferdinando(1784-1847=63), bunun kızı Clotilde(1835-1920'ler)=Duca Domenico Caracciolo di Vietri, izd.1854, yş.19. Conte Ferdinando oğlu Conte Febo(1837-1903=66)=Giovanna De Gregorio dei principi di S.Elia(1841-1910=69), izd.1859=44, yş.18-62, zevcinden 4 yş.kç., çocukları: hepsinin nesli süren 3 kont ve Gabriella (1875)=Pr.Luigi Costa-Sanseverino di Bisignano, izd.1895, yş.20.

Duca Ettore della Grazia'nın ağabeyi: 10) Emanuele(1803-1891=88). Duca Ettore'nin kızı: Francesca(1836-1910'lar)=Pr.Carlo Alberto Massimo di Arsoli, izd.1860, yş.24. Duca Ettore'nin oğlu: 11) ve 9) Adinolfo(1840-1911=71)(1891-1911=20), 11. pr. ve 1864-1911'de 9. duka = Lucrezia dei principi di San Antimo(1841-1930'lar), izd.1860=51, yş.19-70, zevcinden 1 yş.kç. 4 kızları dışında 3 oğulları oldu: Pietro (1870), hukuk dr.=Prs.Béatrice de Bourbon-Parme(1879), izd.1906, yş.27, zevcinden 9 yş.kç., oğulları Kont Roberto(1908) ve Kont Adinolfo(1911).- 12) ve 10) Enrico(1861-1924=63)(1911-1924=13), 12. pr.di Campofranco(bu unvan 1891'de geçti), 10. duca della Grazia (1911)=Gräfin Rainera v.Waideek (1872), izd.1892, izd.müd.32, yş.20-52, zevcinden 11 yş.kç., kızları Kontes Renata (1895).- 13) ve 11) Carlo (1868)(1924), pr., duca ve conte Lucchesi-Palli, =1. Gräfin Sidonie v.Fünfkirchen (1872-1902=30), izd.1893=9, yş.21-30, zevcinden 4 yş.kç., =2. Fürstin Henriette v.Salm-Salm(1875), izd.1893, yş.18, zevcinden 7 yş.kç.Oğulları: 14) ve 12) Roberto(doğ.1897), hukuk dr.=Lady Hermione Herbert, Earl of Powis kızı, izd.1924; Alfredo(1916)(14'ün kardeşi).

15 - Camporeale (1664)

Adragna, Beccadelli di Bologna

Beccadelli di Bologna âilesi. 1216'dan beri Bologna şehir meclisi üyesi yüksek burjuva âilesi. Bologna yakınında Beccadella şatosundan adını alıyor. Vannino Beccadelli, 1304'te Sicilya'nın taht şehri Palermo'ya göç etti. 1450'de patrizio di Bologna e Naroli. Antonio Beccadelli(1394-1471=77) yazardır. Marchese di Sembuca(Girgenti ili) 1570, marchese Altavilla(Palermo ili) ve barone di San Giacomo 1620, pr.di Camporeale(Trapani ili) 1664, duca di Adragna 1707, 1. Sınıf İspanya Soylusu 1793 pâyeleri hep İspanya Kralı'nca verildi. Son prens-dukalar:

6) Giuseppe(1804-1889=85)=Giuseppa Alliata dei principi di Villafranca(1805-1858=53), izd.1827=31, yş.22-53, zevcinden 1 yş.kç., 2 oğulları: Eugenio(1848-1897=49), 5 kızı ve oğlu Giuseppe(1893) oldu; Domenico(1826-1863=37), babasının hayâtında öldü = Laura Acton(1829-1915=86), izd.1847=16, yş.18-34, zevcinden 3 yş.kç.(=2. Marco Minghetti, İtalya başbakanı, ölm.1886, izd.(ertesi yıl) 1864=12, yş.35-47). Domenico'nun kızı: Maria(1848-1930'lar)=2. Fürst Bernhard v.Bülow, Almanya imparatorluk şansölyesi(federal başbakanı) ve Prusya başbakanı, izd.1886, yş.38. Domenico'nun -dedesinin yerine geçen- oğlu: 7) Pietro Paolo(1852-1918=66)(1889-1918=29), İtalya senatörü, 7. pr.di Camporeale, 7. duca di Adragna, marchese di Altavilla, marchese di Sambuca, barone di San Giacomo, 5 def'a signore=Florence Kingsland(1865), izd.1888, yş.23, zevcinden 13 yş.kç., kızları 8) Maria Anna (1885)(1918), babasının titrlerini tevârüs etti ve de La Tour âilesine geçirdi = Filiberto de La Tour, principe di Castelcicala(b.bk.), izd.1920, yş.25.

16 - Canneto (1732)

Gironda

Gironda âilesi. Kral Charles I d'Anjou ile İtalya'ya gelip Squillace'ye yerleşen Fransız asıllı âile ki 1450'de Bari şehrine nakletti. Marchese di Canneto(Bari ili) 1625, principe di Canneto 1732, marchese di San Lauro, patrizio di Bari pâyelerini İspanya Kralı'ndan aldı.

4) Giovanni(1747-1816=69)=Elena Ullua(1747-1829=82), zevci ile ayni yaşda, kç.oğulları: Luigi(1785-1851=66), bunun oğlu Raffaele(1818-1893=75), bunun oğlu Luigi(1869-1930'lar), bunun da 2 kızı oldu. 4. Prens'in yerine geçen by.oğlu: 5) Giuseppe(1781-1851=70)(1816-1851=35)=Saveria Avossa(1790-1821=31), zevcinden 9 yş.kç. Oğulları 6) Francesco(1812-1882=70)(1851-1882=31)=Raffaella Castaldo(1822-1897=75), izd.1851=31, yş.29-60, zevcinden 10 yş.kç., oğulları 7) Giuseppe(1855-1924=69)(1882-1924=42), hukuk dr.=Sophie Soleure(1854-1930'lar), izd.1892=32, yş.48-80, zevcinden 1 yş.by., çocuksuz. 7. Prens'in kardeşi: Alfonso(1858-1924=66), ağabeyinden 3 ay önce öldüğü için prens olamadı=Emilia Spaventa(1861-1930'lar), izd.1890=34, yş.29-63, zevcinden 3 yş.kç., oğulları: 8) Giuseppe(doğ.1902)(pr.1924), 8. pr.e marchese di Canneto, marchese di San Lauro.

17 - Caracciolo (1572)

Airola, Atena, Atripalda, Avellino, Belcastro, Bernalda, Brienza, Candriano, Caraffa, Castagneto, Castelluccio, Castel Sangro, Cellamare, Feroleto, Forino, Gesso, Ginnetti, Giorinazzo, Lavello, Leporano, Maccia, Melito, Montenegro, Parete, Pietracupa, Pisquizi, Ripa, Rossa, Santabono, Sant'Elia, Schiavi, Siano, Sipinosa, Torchiarola, Torella, Traetto, Villa

Teodoro Caracciolo(ölm.976), Napoli Krallığı tab'ası ol.âileden ilk adı bilinen kişidir. Onun 5. kuşak torunu: Landulfo Caracciolo(1110-1138=28)=1. Anna Gaetani, =2. Saba Capece. Landulfo'nun 2 oğlundan, hânedânın 2 dalı oluştu. Kç.dal olan Caracciolo-Pisquizzi dalının atası, Landulfo'nun 2. eşinden olma kç.oğlu Filippo'dur ki bunun 6. kuşak torunu Bernardo'nun 1353'de adı geçiyor. Bernardo'nun 2 oğlu, Petraccone(ölm.1384) ve Francesco, ilki Principi di Santobono e di Cellamare ve ikincisi Principi di Castagneto dallarını kurdular.- Landulfo'nun(ölm.1138) by.oğlu ise Caracciolo Rosso(Kızıl Car.) denen esas dalın atasıdır ki adı Riccardo'dur, eşinden verâsetle 1040'da 1. Montemarano kontu oldu = Marotta, izd.1127, Conte Landulfo di Montemarano kızı ve vârisesi. Bu evlenmeden doğan kç.oğul Giovanni=Opizza Rapista, bunların oğulları Gregorio(ölm.1266) olup Caraffa dalının atasıdır.

1040'ta kont olan Riccardo'nun by.oğlu Landulfo, annesinden conte di Montemarano oldu=Sibilla Copella, Signore di Pisciotta kızı. Bunların oğulları Giovanni(ölm.1239), bunun oğlu dedesinin yerine Montemarano kontu olan Filippo, bunun oğlu Kont Landulfo=Cubitosa d'Aquino, Conte Tommaso di Acerra=Margarethe v.Schwaben(İmp.Friedrich II'nin gayri meşrû kızı) kızı. Bu evlenmeden doğan kç.oğul Matteo, Pisquizzi dalını sürdürdü. By.oğul Giovanni(ölm.1275), Caracciolo Rosso dalının asıl atası sayılıyor. Oğlu Gualterino(ölm.1321), bunun oğlu Giovanni detto Viola (1328-1348=20)=1. Caterina Caracciolo(ölm.1346), =2. Antizia Tomacelli. 2. eşinden olan kç.oğlu Enrico 1348'de conte di Gerace oldu ve Caracciolo-Pisquizi'lerden Forino Prensleri'nin atasıdır. Detto Viola'nın ilk eşinden olan by.oğlu Filippo=Masella Brancaccio evlenmesinden Rosso dalının 1. şûbesi doğdu ki oğulları Niccolo (ölm.1390)=Isabella Siginulfa, oğulları Ciarletto(ölm.1450), signore di Montelede =Margherita Carbona, signore Giacore di Passano kızı. Bu evlenmeden Domizio, signore di Ruodi, Kalabriya genel v.=Martascella Caracciolo, oğulları Giambattista, conte di Gallarate(ölm.1548)=Beatrice Gambacorta, signore Giovanni di Celenza kızı. Bu evlenmeden doğan kç.oğul Ascanio, Brienza(sn.Spinoso) Prensleri dalının atası oldu. Ağabeyi:

1) Domizio(1508-1576=68)(1572-1576=4), 1. duka, Principi di Avellino denen esas dalın atası, conte di Torella 1560, marchese Atripalda 1564, 1. duca di Atripalda (Avellino ili), 1551'de Avellino yakınlarında Torella'nın senyörlüğünden başlıyarak âilede ilk duka oldu(hepsi İspanya Kralı'nca verilen pâyeler). Bu dalın üyelerinin isimlerinin başına don ve donna gelir. Bu dala İspanya Kralı 1589'da principe di Avellino ve Napoli Kralı 1598'de marchese di Bella pâyelerini ekledi. =Lucrezia Arcella, signore Cesare di Avigliano kızı. Bu evlenmeden:

2) ve 1) Marino(2. Atripalda dukası 1576-1591=15 ve 1. Avellino prensi 1589-1591=2)=Crisostoma Carafa(ölm.1591), Conte Fabrizio di Ruvo=Porcia Carafa kızı. Oğulları 3) ve 2) Camillo (1563-1617=54)(1591-1617=26), 1598'de ilâveten Bella markisi (İspanya Kralı), Napoli krallığı başbakanı, =1. Roberta Carafa(ölm.1603), izd.1585=18, Duca Marzio di Mandaloni=Vittoria Spinelli kızı, =2. Beatrice Orsini (ölm.1607), izd.1605(2 yıl sn.)=2, Conte Flaminio Muro kızı, =3. Dorothea Acquavica, izd.1609(2 yıl sn.), Duca Alberto d'Atri=Donna Beatrice de Lannoy dei principi di Sulmona kızı(=2. Marchese Diego Pignatelli di Spinazzolo). 3. Duka'nın kç.oğlu: Giuseppe(1613-1670=57), 1618'de marchese di Bella e conte di Torella ki bu dalın atası oldu. 3. Duka'nın yerine geçen by.oğlu:

4) ve 3) Marino(1587-1630=43)(1617-1630=13), İspanya Kralı'nca marchese di Sanseverino 1618 ve conte di Serino 1635 pâyeleri eklendi. =1. Donna Lucrezia Aldobrandini, izd.1612, Pr.Gianfrancesco di Rossano=Donna Olimpia Aldobrandini kızı, =2. Francesca d'Avalos(ölm.1676), izd.1618=12, zevcinden sn.46 yıl hayatta, Marchese Inigo di Pescara=Isabella d'Avalos kızı. Oğulları 5) ve 4) Francesco Marino(1631-1674=43)(1631-1674=43), posthume, Napoli krallığı başbakanı, 1635'de Serino kontluğunu 3. Santabono prensi Alfonso Caracciolo'dan satın aldı. = Donna Geronima Pignatelli(1644-1711=67), zevcinden 13 yaş kç., zevcinden sn.37 yıl hayatta. Oğulları:

6) ve 5) Marino Francesco(1668-1720=52)(1674-1720=46), 1. Reichsfürst (imparatorluk prensi)(İmp.tar.) 1715, İspanya Büyüğü(İspanya Kralı'nca) 1708. =Donna Antonia Spirola(1659-1744=85), izd.1687=33, yş.28-61, zevcinden 9 yş.by., Duca Paolo di San Severino e marchese de los Balbazes=Donna Anna Colonna dei principi di Paliano kızı. Kç.oğulları: Ambrogio(1699-1746=47), 1. pr.di Torchiarolo, bu dalın atası, aş.bk. By.oğulları:

7) ve 6) ve 2) Francesco Marino(1688-1727=39)(1720-1727=7), Napoli krallığı başbakanı, 2. imparatorluk prensi = Donna Giulia d'Avalos(ölm.1726), izd.1688=38, Pr.Nicola di Troja=Donna Giovanna Caracciolo'nun(5. Duka'nın kızı) kızı. Oğulları 8) ve 7) ve 3) Marino Francesco(1714-1781=67)(1727-1781=54)=Donna Mariantonia Carafa(1712-1773=61), izd.1733=40, yş.21-61, zevcinden 2 yş.by., Don Carlo di Maddaloni= Donna Teresa Colonna dei principi di Sonnino kızı. Oğulları: 9) ve 8) ve 4) Francesco Marino(1734-1784=50)(1781-1784=3)=Marianna Caracciolo dei duchi di Miranda(1746-1785=39), izd.1759=25, yş.13-38, zevcinden 12 yş.kç., kızları Donna Gaetana(1767-1810=43), duchessa di Miranda=1. Ferdinando Caracciolo dei principi di Torella, izd.1785, yş.18, =2. Onorato Gaetani dei duchi di Laurenzana, izd.1797, yş.30.-9. Duka'nın yerine geçen kardeşi:

10) ve 9) ve 5) Giovanni(1741-1800=59)(1784-1800=16)=Donna Giustina Lancelotti(1757-1812=55), izd.1782=18, yş.25-43, zevcinden 16 yş.kç., Ginnetti âilesinin Laura prensliğinin vârisesi ki 1859'da bu prenslik Papa tar.12. Duka'ya(aş.bk.) verildi. Oğulları 11) ve 10) ve 6) Marino Francesco(1783-1844=61)(1800-1844=44) =Donna Eugenia Doria-Pampili(1786-1841=55), izd.1803=38, yş.17-61, zevcinden 3 yş.kç., Pr.Andrea di Melfi=Prs.Leopoldina di Savoia-Carignano kızı. Oğulları 12) ve 11) ve 7) Francesco Maria(1804-1870=66)(1844-1870=26)=Giacoma Cook(1812-1892=80),

izd.1834=36, yş.22-58, zevcinden 8 yş.kç. Oğulları 13) ve 12) ve 8) Marino(1838-1901=63)(1870-1901=31)=Henriette Kellerman de Valmy(1841-1920=79), izd.1859=42, yş.18-60, zevcinden 3 yş.kç., 3e duc François de Valmy=Caroline de Valanges kızı. Oğulları:

14) ve 13) ve 9) Francesco(1860-1932=72)(1901-1932=31), 14. duca di Atripalda, 12. principe di Vellino, 9. Reichsfürst, 11. marchese di San Severino, 10. conte di Serino, patrizio di Napoli = Anna Ciceroni (1880-1955'te hayatta), izd.1904=28, yş.24-52, zevcinden 20 yş.kç., kızları 15) ve 14) Donna Giovanna Caracciolo-Ginneti, principessa e duchessa e marchesa e contessa (yalnız imparatorluk prensi=Reichsfürst pâyesini babasından tevârüs edemedi, zîrâ soyluluk pâyeleri ve mülkleri Almanya'da kadına geçmez, Sicilyateyn'de ise kadına geçmektedir). 15. Düşes'in kızkardeşleri: Letizia 1907, Vittoria 1908, Eugenia 1910, Giustina 1915. Bu sûretle 14. Duka'nın hiç erkek çocuğu olmadı, 10 yıl içinde 5 kızı doğdu ve Caracciolo'ların bu 1. dalı 1932'de erkek tar.sona erdi.

Principi di Avellino e di Torchiarola: 6. Duka'nın (yk.bk.) kç.oğlu Pr.Ambrogio'dan inen bu dala İmparator, principe di Torchiarolo 1726 ve Reichsfürst (imparatorluk prensi) 1726, İspanya Kralı ise marchese di Villanueva e las Torres e di Montenegro 1770 pâyelerini verdi. Sicilyateyn Kralı'ndan principe di Ripa Francone e di Pietracupa 1806 ve marchese di Salcito 1806 pâyeleri eklendi.

1) Ambrogio(1699-1746=47), 1. Torchiarolo prensi ve Reichfürst(Almanya İmparatorluk prensi), Almanya imparatorluk feldmareşali, Napoli krallığı mâliye bakanı = Donna Francesca Afan de Rivera(ölm. 1750), izd.1729=17, Don Perafan, marques de Villanuevo=Serafina de Berardo, marquesa di Montenegro kızı(=2. 1747 (ertesi yıl): Duca Giovanni Pinelli di Tocco). Oğulları:

2) Luigi(1734-1756=22)(1746-1756=10)=Donna Maria Francone(1735-1770=35), izd.1754=2, yş.19-21, zevcinden 1 yş.kç., Pr.Paolo di Pietracupa=Donna Imara Ruffo dei principi di Castelcicala kızı(=2. 1762(6 yıl sn.): Duca Giuseppe di Sant'Elia, yş.27-35). Oğulları 3) Ambrogio(1755-1818=63)(1756-1818=62), 1806'da annesinden principe di Ripa Francone e di Pietracupa unvanlarını kazandı = Donna Maria Teresa Sanchez de Luna(1750-1842=92), izd.1775=43, yş.25-68, zevcinden 5 yş.by., Duca Alonso di Sant'Arpino=Barbara Pisani kızı. Oğulları 4) Luigi(1782-1853=71)(1853-1886=33) = Donna Constanza Saluzzo(1781-1858=77), izd.1801=52, yş.20-72, zevcinden 1 yş.by., 4. Prens'in kardeşleri: Don Alonso(1787-1840=53); Don Ottavio(1792-1837=45), deniz albayı, nesli günümüzde yaşıyor; Don Camillo(1784-1850=66), nesli günümüzde yaşıyor; Don Settimio(1790-1840=50), Sicilyateyn tümgenerali=Marianna De Curtis (1799-1874=75), izd.1820=20, yş.21-41, zevcinden 9 yş.kç., Fernando dei marchesi Chiara Uzzo kızı, bu evlenmeden Caracciolo Andreu Kontları dalı 1857'den ît.bütün üyeler kont ve kontes olmak üzere başladı, bugünki dal reîsi: Conte Don Francesco Alberto(1930), hukuk dr.- 4. Prens'in kç.oğlu: Don Filippo(1820-1868=48), 3 kız ve 1 erkek çocuğun babası.- 4. Prens'in yerine geçen by.oğlu:

5) Giovanni(1814-1886=72)(1853-1886=33) = Teresa Personè(1826-1893=67), izd.1843=43, yş.17-60, zevcinden 12 yş.kç., Conte Luca Personè=Donna Matilde

Minutolo dei principi di Canora kızı. Çocukları: 4 donna, 3 don, Mathilde(1847)=Duca Gabriele Carcoro di Montaltino(ölm.1887), izd.1878=9, yş.31-40. 5. Prens'in yerine geçen by.oğlu:

6) Luigi(1852-1917=65)(1886-1917=31) = Maria Carmela Abenante(1871-1938=67), izd.1889=28, yş.18-46, zevcinden 19 yş.kç. Çocukları: 4 donna, 2 don ve biribiri ardınca prens olan 3 erkek çocuk daha. 6. Prens'in yerine geçen by.oğlu:

7) ve 14) Sergianni(1889-1939=50)(1917-1939=22), yarbay, ilâveten -ağabey daldan- 14. Avellino prensi 1932-1939. =Donna Anna Serra(1889), izd.1930=9, yş.41-50, zevci ile ayni yaşda, Duca Francesco di Cassano kızı (=2. 1941(2 yıl sn.): Bnb.Allessandro Cataldo). 7. Prens'in yerine geçen kardeşi: 8) ve 15) Francesco(1899-1940=41)(1939-1940=1)=Maria De Rossi, çocuksuz. Yerine geçen kardeşi 9) ve 16) Marcello(doğ.1903)(1940), 9. pr. di Torchiarolo, 16. pr.di Atripalda, 12. Reichsfürst, 14. marchese di San Severino, 13. conte di Serino, patrizio di Napoli, pr.di Ripa Francone, pr.di Pietra Cupa, marchese di Vallanueva de las Torres, marchese di Montenegro, marchese di Salcito, ağabey dalın vârisi ol.o dalın pâyelerini de topladı, hukuk dr. = Immacolata Tozzi(1912), izd.1940, yş.28, zevcinden 9 yş.kç. Oğulları: 10) ve 17) Francesco(doğ.1944); Don Sergianni(1949).

Principi di Torella(Torella Prensleri Dalı): 3. Duka'nın(yk.bk.) kç.oğlu: 1) Giuseppe(1613-1670=57)(1639-1670=31), 3. marchese di Bella e 5. conte di Torelli iken İspanya Kralı tar. 1639'da principe di Torella ve 1658'de duca di Parete pâyeleri verildi. Halefi için 1678'de duca di Lavello pâyesi eklendi. Bu dal 1764'te marchese di Valle Siciliana(1576'da ihdâs edildi), conte di Gambatesa(1528'de ihdâs edildi), marchese di Monacilione(1624'de ihdâs edildi) kazandı(6. Prens'in yaptığı evlenme netîcesi). Pr.Giuseppe=Donna Costanza di Capua, izd.1630, Pr.Giovan di Roccaromana kızı. Oğulları:

2) Marino(2. pr.1670-1696=26, 1. duca di Parete 1658-1696)=Donna Isabella Caracciolo, Duca Francesco d'Airola=Donna Roberta Caracciolo dei principi di Avellin kızı. Oğulları: 3) Giuseppe (I) (1658-1712=54) (1696-1712=16) = Donna Francesca Caracciolo, izd.1682, Pr.Francesco Marino di Avellino kızı. Oğulları: 4) Antonio(1692-1740=48)(1712-1740=28)=Donna Marianna Serra, izd.1714, Duca Francesco di Cassano=Donna Laura Doria kızı, çocuksuz. 4. Prens'in yerine geçen kardeşi: 5) Domenico(1698-1759=61)(1740-1759=19), çocuksuz. Kardeşi: Don Nicola(1704-1754=50)=Faustina de Cardenas, izd.1747, Conte Alfonso di Acerra kızı. Oğulları:

6) Giuseppe(III)(1747-1808=61)(1759-1808=49)=Beatrice Alarcon dei marchesi di Valle Siciliana, izd.1764(yukarıda anılan iki markilik ve 1 kontluk titrinin vârisesi). Oğulları Don Nicola(1766-1793=27), babasının hayâtında öldü=Donna Teresa Carafa, izd.1785, Pr.Vincenzo di Roccella=Donna Livia Doria kızı. Oğulları 7) Giuseppe (IV)(1787-1856=69)(1808-1856=48), dedesinin yerine geçti=Caterina Saliceti(ölm.1867), izd.1806=50, Sicilya bakanlarından Don Cristoforo Saliceti kızı. Oğulları:

8) Nicola(1807-1884=77)(1856-1884=28), Sicilyateyn krallığı bakanı=Donna Maria Serra(1816-1900=84), izd.1835=49, yş.19-67, zevcinden 9 yş.kç., Pr.Francesco di

Gerace=Livia Doria kızı. Oğulları 9) Giuseppe(V)(1839-1910=71)(1884-1910=26)=1. Donna Casimira Avarna(1840-1883=43), izd.1861=22, yş.21-43, zevcinden 1 yş.kç., Duca Carlo di Gualtieri=Donna Carmela Pignatelli kızı, =2. Prs.Eugénie Murat(1855-1934=79), izd.1887(4 yıl sn.)=23, yş.32-55, zevcinden 16 yş.kç., Pr.Joachim Murat kızı. Oğlu:

10) Nicolo(1888-1955'ler)(1910-1955'ler), 10. pr.di Torella, 9. duca di Lavello, 12. marchese di Bella, 4. marchese di Valle Siciliana, 4. marchese di Monacilione, 12. marchese di Bella, conte di Gambatesa, patrizio di Napoli=Giulia Macchi dei conti Cellere(1908), izd.1938, yş.30, zevcinden 20 yş.kç., oğulları 11) Giuseppe (VI)(doğ.1941)(1955'ler). 10. Pr.'in kızları: Donna Bianca 1938, Donna Luisa 1939, Donna Livia 1940.

7. Prens'in(yk.bk.) kç.oğlu: Don Camillo(1821-1888=67), İtalya senatörü=Gräfin Anna Longinow(ölm.1908), izd.1848=40, oğulları: Don Giuseppe Caracciolo(1849-1920=71)(1893-1920=27), 1. principe di Candriano, çocuksuz. =1. Donna Regina d'Avalos dei duchi di Celenza(ölm.1892), izd.1891=1, =2. Donna Salusia Ruffo di Calabria(1869-1953=84), izd.1895(3 yıl sn.) =25, yş.26-51, zevcinden 20 yş.kç.

Duchi Caracciolo di Brienza, Principi di Spinoso: Ascanio, 1. Avellino prensi Domizio'nun(1508-1576)(yk.bk.) kardeşi. Bunun torunu: 1) Carlo(1599-1648=49)(1643-1648=5), 1. duca di Montenegro(bu dukalığı satın aldı). Oğlu 2) Domenico(2. duka 1648-1681=33)=1658: Anna Gambacarta, Macchia prensliği ve Celenza markiliği vârisesi ki, bu titrler son Caracciolo-Rossa prens-markisinden Anna'nın annesine geçmişti. Anna, principato di Atena(ihdâsı 1636) ve marchesato di Brienza(ihdâsı 1569)'nın da vârisesi idi. Bu Pr.Domenico=Prs.Anna evlenmesinden doğan by.oğlun sürdürdüğü dal 1875'de söndü ve bu dalın bütün titrleri İtalya kralına geçti. Kç.oğulları ise şu kişidir: Gianbattista(1671-1736=65). Bunun oğlu 1) Michele(1719-1797=78) (1739-1797=58), 1. duca di Brienza(Napoli Kralı tar.). Bu daldan Oramiral Francesco Caracciolo di Brienza(1752-katli 1799=47) ünlüdür. Bu dal 1884'te principe di Spinoso(ihdâsı 1682), duca di Bernalda, marchese di Guardia Perticara, marchese di Laterza pâyelerini kazandı. 4. Duka'nın eşi ise 1855'de duca di Siano, conte di Noia, marchese di Torella, borone di Polla e San Pietro titrlerini, bu dala geçirdi. 1. duka Michele'nin(ölm.1797) torununun oğlu:

4) Michele(1821-1912=91)=Isabella Pérez Navarrete e Capecelatro(ölm.1884), izd.1855=29, yukarıda anılan titrlerin vârisesi. Bu evlilikten: 4 donna; Don Pietro(1869-1920=51), duca di Brienza sanını 1918'den ît. titr ol.taşıdı, evli, çocuksuz; 5) Francesco(1860-1926=66)(1912-1926=14), evli, çocuksuz. Yerine geçen kardeşi:

6) Tristano(1870-1940'dan sn.)(1926-1940'dan sn.), 6. duca di Brienza, 2. pr.di Spinoso, duca di Bernalda, marchese di Guardia Perticara, marchese di Laterza, conte di Noia, conte di Gorgogline, conte di Accettura, patrizio di Napoli = Marianna Di Franza(1871), izd.1893, yş.22, zevcinden 1 yş.kç., oğulları 7) Michele(1902)(1940'dan sn.), babasının hayâtında pr.di Spinoso, hukuk dr.=José Recrosio(1904), izd.1931, yş.27, zevcinden 2 yş.kç. Kardeşi: Don Francesco(1907)=Elisa Cocozza dei marchesi di Montanara(1910), izd.1932, yş.22, zevcinden 3 yş.kç., çocukları Donna Anna 1933, Don

Tristano 1935, Don Giuseppe 1936, Don Pierno 1935, Don Giuseppe 1936, Don Pier 1941. 7. Pr.'in dîğer kardeşleri: Don Giovanni(1909), hukuk dr.; Don Carlo(1913), hukuk dr.=Anna Matei, izd.1941; Donna Albina(1893); Donna Isabella(1896).

Principi di Forino(Forino Prensleri): Enrico, Giovanni detto Viola'nın(1328-1348) 2. eşinden olma kç.oğlu(yk.bk.), 1348'de Napoli Kralı'nca 1. Gerace kontu yapıldı. By.oğlu Antonio, Gerace kontlarını devâm ettirdi ve bu dal söndü. Kç.oğlu Giovanni'nin 6. kuşak torunu: 1) Ottavio(1. Forino prensi 1609-1611=2, İspanya Kralı'nca). Posthume oğlu 2) Tommaso (1612-1670=58) (1612-1670=58) = Vittoria Sersale (ölm.1645), izd.1638=7, Belcastro dukalığı vârisesi, bu sûretle oğulları 3. Pr., ayni zamanda Belcastro dukası oldu. 3. Pr., 1. Duka'nın 5. kuşak torunu:

11) Agostino(1802-1860=58)=Maddalena Duchessa Giordano de'Tomasi(1810-1900=90), izd.1829=31, yş.19-50, zevcinden 8 yş.kç., zevcinden sn.40 yıl hayatta. Oğulları: Don Francesco(1834-1918=84, kızları 2 donna); Don Alfonso(1836-1903=67, çocukları 2 donna ve 3 don); 12) Gennaro(1832-1888=56)(1860-1888=28)=Eleonore dei baroni Savarese(ölm.1905), oğulları:

13) Nicola(1867-1940'dan sn.)(1888-1940'dan sn.), 13. pr.di Forino, 8. duca di Belcastro vs. =1. Rosa de Simone Castiglione dei marchesi di Poggio Umbriccio(1866-1920=54), izd.1889=31, yş.23-54, zevcinden 1 yş.by., =2. Maria Olimpia dei conti Orsi (1880), izd.1926(6 yıl sn.), yş.46, zevcinden 13 yş.kç. Oğulları 14) Gennaro(1890), babasının hayâtında duca di Belcastro=Giovanna Zuccari(1903), izd.1923, yş.20, zevcinden 13 yş.kç. Oğulları 15) ve 10) Francesco(doğ.1924). 15. Pr.'in kardeşleri: Don Alfonso(1925) ve Don Enrico(1928).

Caracciolo-Pisquizi Dalı: Hânedânın Rosso dalından sonraki 2. esas dalıdır. Berardo'nun by.oğlu Petraccone(ölm.1384)(yk.bk)'nin torunu Marino, Aragon Kralı'nca 1. signore di Santobono(1441-1448) yapıldı. Kç.oğlunun sürdürdüğü 1649'da principe di Villa ve 1676'da duca del Gesso unvanlarını kazanan kç.dal, söndü. By.oğlu Tiberio, 2. signore di Santobono ol.(1448) babasının yerine geçti. Oğlu Marino, 3. senyörken 1. markiliğe yükseldi. Torununun oğlu Marino, 4. marki iken 1. Santobono prensi oldu. Bu dal bu sûretle İspanya Kralı'ndan 1590'da principe di Santobono, 1611'de duca di Feroleto, 1626'da conte di Schiavi pâyelerini aldı. 1) Giovanni Antonio, 1590'da 1. pr., oğlu 2) Marino=Isabella Caracciolo(ölm.1624), izd.1597, Feroleto dukalığının vârisesi ol. 1611'de bu dukalığı Pisquizi dalına geçirdi.

Marino, 2. pr.ve 1. duka, torununun oğlu: 5) Nicola(ölm.1726), İspanya'nın Peru kral nâibidir. Oğlu 6) Marino(1696-1745=49)(1726-1745=19). 5. kuşak torunu: 14) Baldassare(1856-1928=72)=Virginia Si Giovanni(1858-1900=42). Oğlu 15) Giovanni (1885)(1928), 15.pr.di Santabono, 14. duca di Castel Sangro=Maria Cocozza Campanile (1887), izd.1903, yş.16, zevcinden 2 yş.kç., oğulları 16) Riccardo(doğ.1906). 16. Prens'in kardeşleri: Donna Margherita 1904, Donna Beatrice 1908, Don Marino 1910, Donna Anna 1912, Donna Carmen 1914, Donna Virginia 1917.

5. Pr'in (yk.bk.) kç.oğlu: Don Filippo (1713-1777=64) = Eleonora Carucciolo-Pisquizi di San Francesco (aş.bk.), izd.1747. Oğulları 1) Francesco, 5. pr.di *Villa Santa*

Maria, pr.di Cellamare(Bari ili) 1797=Victoria Palma d'Artois, 8. duchessa di Sant'Elia, izd.1780. Francesco'nun yerine önce by.oğlu, sn.kç.oğlu geçti: 3) Francesco(1805-1854=49), 7. pr.di Villa=Marianna Muscettola(1815-1887=72), 8. prs.di Leporano, 8. duchessa di Schiavi, 5. contessa di Picerno, izd.1837=17, yş.22-39, zevcinden 10 yş.kç. Pr.Marianna'nın getirdiği titrler: pr.di Leparano(Otranto ili)(ihdâsı 1624), duca di Schiavi(1681), conte di Picerno(1714), bu titrler âileye 1887'da geçti.- Yukarıda anılan Prs.Eleonora Caracciolo(izd.1747) ise şu titrleri taşıyordu: 4. principessa di Valla Santa Maria(ihdâsı 1649, bütün bu titrler İspanya Kralı tar.ihdâs edildi), 3. duchessa del Gesso(1670), 4. marchese di Aldefena(bu titrler Abruzzi eyâletinde olup Prs.'in annesinin del Giudice âilesinden Prs.'e geçti). Gene bu dal şu titrleri kazandı: Pr.di Cellamare 1797(ihdâsı 1631), duca di Giorinazzo(1651), marchese di Voghera e di Longobucco, duca di Sant'Elia in Molise(1613)(hepsi İspanya Kralı'nca ihdâs edilmiş soyluluklar).

7.(ve Caracciolo'lardan 3.) Villa prensi Francesco'nun(ölm.1854) oğlu ve halefi: 4) Giuseppe(1838-1905=67)(1854-1905=67)(1854-1905=51)=Giulia Serra dei duchi di Cardinale(1851-1938=87), izd.1869=36, yş.18-54, zevcinden 3 yş.by., zevcinden sn.33 yıl hayatta. Oğulları 5) Francesco(1871-1941=70)(1905-1941=36), 5. pr.di Cellamare, 9. pr.di Villa, 8. duca del Gesso, 12. duca di Sant'Elia, 9.marchese di Alfedena. Yerine geçen ablası: Anna(1870-1940'lar), 10. principessa di Villa 1941=Amedeo dei baroni Acton(ölm.1938), izd.1900=38, yş.30-68, patrizio di Napoli, büyükelçi. Prs.Anna'nın kızkardeşleri: Donna Livia (1878)=Barone Alfredo Acton (ölm.1934), izd.1907=27. yş.29-56, oramiral, İtalya devlet nâzırı, genel kurmay başkanı, deniz kuvvetleri kumandanı, sen.; Donna Maria(1875)=Francesco Filiasi, 5. marchese di Carapelle (ölm.1941), izd.1898=43, yş.23-66.

3. pr.Francesco'nun(ölm.1854) dîğer 3 oğlu: Filippo(1842-1890=58), oğlu Don Francesco(1879); Giovanni(1841-1920=79); Camillo(1853-1934=81). Don Giovanni'nin (ölm.1920) çocukları: 7 donna; Don Vittorio(1890), evlenmedi; 6) ve 11) Stefano (1885)(1940'lar), 6. pr.di Cellamare 1941, sn.amca kızının(no.10) yerine 11. pr.di Villa, pr.di Leoporano=Dorothy Adriance, izd.1923.- Don Camillo(ölm.1934)=Carolina Pignatelli della Leonessa dei principi di Monteroduni(1856-1931=75), izd.1881=50, yş.25-75, zevcinden 3 yş.kç., çocukları: 2 donna; Don Luigi(1883), evlenmedi; Filippo (1894)=Vera Miraglia(1906), izd.1930, yş.24, zevcinden 12 yş.kç., çocukları: Donna Maria(1931); 7) ve 12) Ferrante(doğ.1933).

Caracciolo-Pisquizi: Principe di Castagneto(Castagneto Prensleri): Petraccone(ölm.1384)(yk.bk.) kardeşi ve Berardo'nun kç.oğlu Francesco Caracciolo'nun 11. kuşak torunu Francesco'ya(aş.no.1) İmparator, 1724'te pr.di Castagneto pâyesini verdi(Salerno yakınlarında Napoli krallığı soyluluğu). İtalya Kralı, 1876'da duca di Melito sanını ekledi.

1) Francesco(1695-1743=48)(1724-1743=19)=Giuseppa d'Amato, izd.1714. Oğulları 2) Gaetano(1726-1800=74)(1743-1800=57)=Angela di Ferrante dei marchesi di Ruffano, izd.1748. Oğulları 3) Niccolo (1758-1821=63)(1800-1821=21)=Teresa di Gennano dei principi di Sirignano, izd.1785. Oğulları Don Gaetano (1787-1811=24), babasının hayâtında öldü=Beatrice Caracciolo dei principi di Torella(ölm.1872),

izd.1805=6, zevcinden sn.61 yıl yaşadı. Oğulları 4) Niccolo(1809-1869=60)(1821-1869=48), dedesinin yerine geçti=Emmanuela Caraccio dei marchesi di Sant'Eramo (ölm.1861), izd.1834=27. Oğulları 5) Gaetano(1837-1909=72)(1869-1909=40), İtalya senatörü, evlenmedi. Kızkardeşi Donna Maria(1850-1930'lar)=Carlo Caracciolo dei marchesi di Sant'Eramo, izd.1879. Kardeşi Don Carlo(1839-1900=61), 1869'da unvanlarından kardeşi Don Filippo adına ferâgat etti=Leopoldina Ruffo di Bagnara dei principi di Sant'Antimo ve Ascoli ana-düşesi(1844-1938=94), izd.1874=26, yş.30-56, zevcinden 5 yş.kç., zevcinden sn.38 yıl yaşadı, 3 marchese(marki) ile evlenen 3 donna dışında çocukları: amcasına halef olan 6) Gaetano(1879-1923=44)(1909-1923=14), 6. Castagneta prensi, orta elçi=Emilia dei baroni Baracco(1891-1928=37), zevcinden 12 yş.kç. Oğulları 7) Carlo(1911-1938=27)(1923-1938=15), evlenmedi. Kızkardeşleri: Donna Vittoria(1917) ve Donna Leopoldina(1912)=Luigi marchese Santasilia di Torpina, izd.1933, yş.21.

4. pr.Niccolo'nun(ölm.1869) kç.oğlu: Don Filippo(1843-1904=61)(1. Melito dukası 1876-1904=28)=nobile Emilia Compagna(1856-1916=60), izd.1875=29, yş.19-48, zevcinden 13 yş.kç. Çocukları: 2 donna, 1 don ve 2) Nicola(1877-1912=35)(1904-1912=8), 2. Melito dukası=Meralda Mele(1879-1940'dan sn.), izd.1902=10, yş.23-33, zevcinden 2 yş.kç. Oğulları: 8) ve 3) Filippo(1903)(1912)(1938), babasının yerine 3. duca di Melito 1912, babasının amcası torunu(no.7) yerine 8. pr.di Castagneta. Oğlu 9) ve 4) Carlo(1925), kardeşleri Don Nicola(1931) ve Donna Marella(1927). Pr.Filippo'nun (doğ.1903) kardeşi: Don Adolfo(1905)=Anna dei duchi Visconti(1903), izd.1936, yş.33, zevcinden 2 yş.by., kızları Donna Meralda(1937) ve Donna Orsetta(1940).

Caracciolo Prensleri(1717): Landulfo Caracciolo'nun(ölm.1138) kç. oğlu Filippo'nun(yk.bk.) neslinden Bartalomeo'ya İspanya Kralı 1589'da Marchese di Volturara(Avellino yakınları) pâyesi verdi. Bu dala İspanya kralları 1611'de marchese di Mottola(Otranto ili), 1629'da marchese di Cervinara(Avellino ili), 1639'da marchese di Sant'Eramo(Volturara markiliği ile değiş tokuş edildi), nihâyet 1717'de principi Caracciolo unvânı bahşettiler. Rocco Stella kontluğu ise mîras kaldı. Bartalomeo Caracciolo'nun 9. kuşak torunları iki kardeşten küçüğü Antonio Francesco, 1. Carafa prensi oldu(aş.bk.) ve büyüğü: 6) Onarata(1813-1886=73), 6. Caracciolo prensi=Palonia Marulli dei duchi d'Ascoli(ölm.1877), izd.1839=38. Oğulları 7) Marino(1855-1913=58)(1886-1913=27), 7. pr.Caracciolo, 12. marchese di Sant'Esemo, 10. marchese di Cervinara, patrizio di Napoli = Giulia Rogadeo dei baroni di Torrequadra(1858-1930'lar), izd.1879=34, kızları 8) Donna Anna(1884)(1913), 8. principessa Caracciolo vs =Francesco Paolo principe Caracciolo Carafa(ölm.1916), izd.1904, izd.müd.12, yş.20-32, aş.bk. 6. Prens'in kç.oğlu: Don Leopoldo(1857-1891=34)=Maria del Balzo dei duchi di Presenzano(1857-1939=82), izd.1877=14, yş.20-34, zevcinden sn.48 yıl yaşadı. Çocukları: Don Luigi(1882), marchese di Sant'Eramo, avukat ve Donna Giulia(1884).

Principi Caracciolo Caraffa(1905): Antonio Francesco(1817-1903=86), 6. Caracciolo Prensi'nin(yk.bk.) kardeşi, conte Rocco Stella=Eleonora Serra dei duchi di Cassano(1829-1904=75), izd.1847=56, yş.18-74, zevcinden 12 yş.kç. Kç.oğlu Don Carlo(1853-1928=75)=Maria Caracciolo dei principi di Castagneto(1850-1916=66), izd.1879=49, yş.29-78, zevcinden 3 yş.kç., oğulları Don Antonio(1881) ve bunun oğlu

Don Francesco(1928).- Antonio Francesco'nun kardeşi: Eduardo(1840-1929=79), conte Rocco Stella=Angelica Caraffa(1856-1879=41), izd.1873=24, yş.17-41, zevcinden 16 yş.kç. Bu evlenmeyle Traetto dukalığı, Caracciolo'ların bu dalına geçti (Minturna/Gaeta'da). Pr.Caraffa unvânı ise 1905'te Antonio Francesco'nun by.oğlunun oğluna verildi: 1) Francesco Paolo(1880-1916=36)(1905-1916=11)=Anna(1884), izd.1904=12, yş.20-32, zevcinden 4 yş.kç., principessa Caracciolo, marchese di Sant'Evano e Cervinara. Kızları Donna Immacolata(1912)=Pr.Oderisio di Sangro e di Fondi, izd.1939, yş.27.- 1. Prens'in yerine geçen oğlu 2) Giambattista(1910)(1916), 2. pr.di Caraffa, 8. duca di Traetto, hava subayı, çocukları: 3) Giovanni Francesco (doğ.1938) ve Donna Andreana(1940).- Vaktiyle Caracciolo'lara âid Caraffa dalının sönmesi üzerine bu titr, 1905'te İtalya Kralı'nca yeniden ihdâs edilmiş oldu.

18 - Carafa (1022)

Alvito, Andria, Bruzzano, Cantelmo, Castel San Lorenzo, Colobrano, Malta, Napoli, Rapolla, Rocella, Sardegna, Spina, Stadera, Stuart

Carafa-Cantelmo-Stuart âilesi. Stefano Sigismondi di Pisa, 1022'de Sardunya adasını Arablar'dan fethetti ve oğlu 1047'de adayı kaybetti. Stefano'nun zevcesi Cara'nın adından oğullarına Carafilii denip Carafa, âile ismi oldu. Napoli'de Carafa'lar 3 nesil dukalık (Bizans genel vâlîliği) yaptılar. Bir Malta üstâd-ı âzamı (1680-1690) bu âiledendir. Avellino/Napoli doğumlu Gian Pietro Carafa (1476-1559=73), 1536'da kardinal, sonra papa(1555-1559) oldu. Yeğeni Kardinal Carlo Carafa'dır(1518-1561=43).

Bartalomeo Carafa, 1. Ripalinia baronu(1239-1279=40) oldu. Torununun 2 oğlundan küçüğü, Conti della Stadera(Stadera Kontları) dalının, büyüğü ise Conti della Spina(Spina Kontları) dalının atasıdır. Yalnız bu sonuncu daldan bahsedeceğiz. Bu dala Napoli Kralı 1555'te Andria dukası ve İspanya kralı 1654'de Castel San Lorenzo prensi pâyelerini verdi. İmparator ise, bu dalın bugün 4'ü sönen 5 dalcığının başına 1592, 1622, 1677, 1700, 1705 yıllarında ayrı ayrı Reichsfürst(Almanya imparatorluk prensi) pâyesi bahşetti.

Spina Kontları dalının atası olan büyük kardeş Signore Andrea Carafa, 1384'de conte di Fondi oldu. Torununun oğlu Giacomi, 1. signore di Rocella e barone di Castelvetere oldu(1479). Bu dala Aragon Kralı 1496'da conte del la Grotteria, İmparator ise 1530'da marchese di Castelvetere ve İspanya Büyüğü pâyeleri bahşetti. 3. marchese olan Fabrizio(ölm.1636), İspanya Kralı'nca 1594'te principe di Rocella yapıldı ve İmparator da kendisine 1622'de Reichsfürst ve oğluna conte palatino pâyelerini bahşetti. Oğlu Vincenzo(1593-1644=51), 2. prens(1636-1644=8) olmadan önce İspanya Kralı'nca 1621'de duca di Rapolla pâyesiyle yükseltildi=Ippolita Staiti dei marchesi di Brancaleone(bu titrin vârisesi), izd.1625.

Antonio Carafa(1646-1693=47), Almanya imparatorluk feldmareşali oldu ve 1683 Viyana seferinde Osmanlı ile savaştı. 2. Colobrano prensi ve Alvito dukasının 2. oğlu olan Michele Enrico Carafa(1787-1872=85), ünlü bestekârdır.

2. prens Vincenzo'nun (yk.bk.) torunu: 6) Vincenzo (1660-1726=66)=Ippolita Cantelmo-Stuart. Bu sûretle 1749'da bu dalın adı Carafa-Cantelmo-Stuart oldu. Cantelmo-Stuart'lar, Stuart hânedânının (Büyük Britanya) da atası olan İskoçya kralı Duncan'dan iniyorlar. Stuart adını taşıyan bu dala 1683'te İtalya'ya geldiklerinde Cantelmo adı eklendi. 1749'da Pr.Giuseppe di Pettorano, duca di Pepoli ile söndü ve 2 kız bıraktı: büyük kızı Achaia prensi olan Tocco'larla evlendi ve titrleri Tocco'lara geçirdi. Kç.kızkardeş Ippolita, Carafa'larla yukarıda işâret edilen evliliği yaptı. Bu Carafa dalının son durumu bundan sonraki paragrafta verildi ki 13. Prens, 6. prens Vincenzo'nun 6. kuşak torunudur:

13) Vincenzo(1870-1918=48)=Maria Colonna dei principi di Paliano(1871), izd.1904=14, yş.33-47, zevcinden 1 yş.kç. Oğulları 14) Gennaro(1905)(1918), 14. Reichsfürst, 14. pr.di Rocella, 11. duca di Bruzzano, 16. marchese di Castelvetere, 10. marchese di Brancaleone, 17. conte di Grottenia, patrizio di Napoli vs. 14. Prens'in kardeşleri: Don Giovanni(1908-1926=18), conte palatino; Don Luigi(1912); Donna Maria(1906) ve Donna Giuseppina(1910).

19 - Carini (1622)

delle Grotte, La Grua, Talamanca, Villareale

La Grua e Talamanca âilesidir. Bu âile, İtalya soyluluğunu devâm ettirmek ve İtalya soyluluk pâyelerini kullanmakla berâber, 19. asırda Paris'e yerleşip Fransa tab'ası oldu. Carini, Palermo ilinde(Sicilya) bir şatonun adıdır. Âilenin atası Ubertino Talamanca'dır. Bu kişi 1282'de Aragon'dan Sicilya'ya göçtüğüne göre pek çok emsâli gibi aslen Katalan'dır. Torununun oğlu Gilberto'ya Aragon Kralı 1397'de barone di Misilmeri pâyesi verdi. Bu baron, 1403'te Ilaria La Grua ile evlenip La Grua adını âile adına ekledi ki Ilaria, Palermo ilinde Carini baronluğuna vârise olduğu için bu baronluk da Talamanca âilesine geçti. 1483'de Misilmeri baronluğu satıldı. İspanya Kralı, âilenin başına 1622'de pr.di Carini, 1641'de duca di Villareale pâyelerini bahşetti. 1721'de verâseten duca delle Grotte pâyesi elde edildi(Girgenti ili, ihdâsı 1648). 3. pr.Vincenzo, 1721'de Ippolita di San Filippo ile evlendi ki Grotte dukalığı vârisesi idi. 1733'de marchese di Regalmici sanı eklendi(ihdâsı 1643). 4. pr.Antonino'nun 1716'da evlendiği Maria Balloca, bu markiliğin vârisesi idi. Son prensler şunlardır:

10) Cesare (1843-1884=41)=Berthe des comtes d'Ornano (1857-1911=54), izd.1877=7, yş.20-27, zevcinden 14 yş.kç. Oğulları 11) Rudolfo(1878-1914=36)(1884-1914=28), çocuksuz. Bunun kardeşi 12) Filippo(1879)(1914), 12. pr.di Carini, 11. duca di Vallareale, 9. duca delle Grotte, 8. marchese di Regalmici= Renée Picot des vicomtes de Vaulogé(1878), izd.1904, yş.26, oğulları 13) Antonio(1905). Bunun kardeşleri: Pietro(1906) ve Beatrice(1917).

20 - Carovigno (1634-1927)

Messia di Prado

Messia de Prado âilesi. İspanya'dan gelip 1581'de Napoli'ye yerleşen Katalan asıllı âile. 1634'de mîras(evlenme) yoluyle Carovigno(ihdâsı 1625) prensi oldu(Napoli Kralı tar.): Ferdinando Messia de Prado=1634: Maria, Serra âilesinin bir dalının ve bu titrin 1625'den beri vârisesi. Nobile Rodrigo(1768-1838=70)=Anna Maria Sanchez de Luna d'Aragon(1795-1889=94) oğlu Giovanni Battista(1829-1927=98) son prenstir ve onun ölümüyle âile sona erdi(=Francesca Marigliani dei duchi del Monte, 1830-1891=61, izd.1851=40, yş.21-61, zevcinden 1 yş.kç.).

21 - Casapesenna (1732)

Isola, Vargas-Machuca

Kastilyalı İspanyol asıllı Vargas-Machuca âilesi. 12. asırda Madrid'li zengin burjuva Ivan de Vargas, Machuca lakabını Vargas soyadına ekledi. Felice Nicolas de Vargas'ın adı 1346 târihli bir belgede geçiyor. Don Francisco de Vargas(ölm.1549), San Vicante señor'u ve Alcantara şövalyesi olup oğlu Don Miguel de Vargas-Machuca 1605'de öldü. Bunun torunu Don Miguel (1605-1677=72), 1658'de Napoli'ye göçtü. Aragon Kralı'nca kendisine verilen marquès de San Vicente 1629, conde de Puerto, conde d'Urgel, señor de Vargas, señor de Varguillas, İspanya Büyüğü gibi pâyeler, Napoli krallığında da geçerli sayıldı. Torun Tommaso(1669-1755=86), İmparator'ca 1732'de duca di Vargas-Machuca yapıldı. Bunun torunu 4. duka Tommaso(1760-1843=83), 1767'de Vatolla markisi oldu = Violante Sersale dei duchi di Cerisano(1754-1821=67), izd.1790=31, yş.36-67, zevcinden 6 yş.by. By.oğulları:

5) Agostino(1794-1848=54)(1843-1848=5), 5. duca di Vargas-Machuca=Giuseppa Martinez(1799-1880=81), izd.1829=19, yş.30-49, zevcinden 5 yş.kç. Oğulları 6) Tommaso(1830-1871=41)(1848-1871=23)=Adelaïde Ravaschieri dei duchi di Roccapiemonte(1831-1881=50), izd.1861=10, yş.30-40, zevcinden 1 yş.kç. Oğulları 7) Agostino(1864-1930'lar)(1871-930'lar), 7. duci di V.-M., marchese di San Vincenzo, marchese di Vatolla, conte de Urgel, conte del Porte, signore di Vargas, signore di Varguillas, hukuk dr.=Angélique Rossi(1883), izd.1906, yş.24, zevcinden 19 yş.kç. Oğulları 8) Ivan(1908)(1930'lar), babasının hayâtında conte del Porto.

4. Duka'nın kç.oğlu: Don Ferdinando(1797-1885=88)=1. Carmen Bonito(1788-1844=56), izd.1824=20, yş.36-56, zevcinden 9 yş.by., Tortoro dükü Allessandro Vitale'den dul, Casapesenna prensliği ve Isola düklüğü titrleri vârisesi ki oğluna geçirdi, =2. Luisa Rossi(ölm.1906), izd.1858=37. Oğlu 1) Tommaso(1832-1917=85)(1832-1917=85), pr.di Casapesenna(ihdâsı 1646) ve duca di Isola(ihdâsı 1666)=Maria de'Medicis dei principe di Ottaiano(1834-1865=31), izd.1855=10, yş.21-31, zevcinden 2 yş.kç. Oğulları 2) Giuseppe(1862-1930'lar)(1917-1930'lar)=1. Adele Rogadeo(1884-1921=37), izd.1913=8, yş.29-37, zevcinden 22 yş.kç., =2. Aurora Giusso dei duchi del Galdo(1889), izd.1922(ertesi yıl), yş.33, zevcinden 27 yş.kç. Oğulları 3) Ferdinando (1916)(1930'lar). Bunun kardeşleri: Don Tommaso(1923), Don Mario(1924) ve Don Diego(1927).

22 - Cassano (1770-1930'lar)

Alessano, Castellina, Zunica

Cristobal Zunica(1496-1525=31)(=Laura Boffa, izd.1520=5, doğ.1498, yş.22-27, zevcinden 2 yş.kç.), İspanya'dan Napoli'ye göçtü, yüzbaşı ol.Pavia meydan muhârebesinde Fransa kralı François'ya karşı maktûl. Âilesi Lucera'ya yerleşip soyluluk aldı. Oğlu Giovan Ferrante(1523-1583=60)=Laudomia Moles di Turi, izd.1560. Bunların oğulları Ottavio, 1608'de barone di Chianca(1561-1627=66)=Eleonora Gagliardi dei duchi di Montecalvo(doğ.1571), izd.1592, yş.21, zevcinden 10 yş.kç. Oğulları Giovanni Battista(1613-1663=50)=Camilla Gagliardi dei duchi di Montecalvo(1617-1663=46), izd.1632=31, yş.15-46, zevcinden 4 yş.kç., Oğulları Orazio, patrizio di Luora (1634)=Isabella della Mara, izd.1660. Oğulları Giovanni Battista(1667-1749=82) =Francesca d'Alessandro(1685-1769=83), izd.1702=47, yş.17-64, zevcinden 18 yş. kç., Giulio Alessandro duca di Castellina kızı ve vârisesi. Oğulları:

1) Orizio(1703-1773=70), 1. duca di Castellina=Giovanna Zunica, baronessa di Chiabca(1711-1770=59), izd.1724=46, yş.13-59, zevcinden 8 yş.kç., amca oğlu. Oğulları 2) Giovanni Battista(2. duca 1773-1801=28)=Blanche Gualengo. Kardeşi 3) Antonio(1750-1825=75)(1801-1825=24)=Anna Bovio(ölm.1844), izd.1802=23. Oğulları 4) Orazio(1805-1837=35)(1825-1837=12)=Emmanuela Caracciolo dei marchesi di Arena(ölm.1850), izd.1829=8(=2. Pr.Vincenzio Caracciolo di Pettoranello, 10 yıl sn.). Oğulları 5) Antonio(1830-1902=72)(1837-1902=65), 5. duca di Castellina, 1. pr.di Cassano, 1. duca di Alessano, patrizio di Lucara = Luisa Riario-Sforza(1833-1904=71), izd.1854=48, yş.21-69, zevcinden 3 yş.kç., 1858'de principessa di Cassano, duchessa di Alessano. Oğulları 6) Orazio (1855-1926=71)(1902-1926=24), çocuksuz. Kardeşi 7) Emmanuele(1857-1930'lar)(1926-1930'lar), çocuksuz, 3. pr.di Cassano, 3. duca di Alessano, 7. duca di Castellina, patrizio di Lucara=Henriette des comtes de Courte(1856-1922=66), izd.1877=45, yş.19-66, zevcinden 1 yş.by., bu sûretle 1930'larda âile sona erdi. Son prensin kızkardeşleri: Donna Maria(1860-1930'lar)=Francesco Aquaviva d'Aragona dei duchi di Atri, izd.1886, yş.26; Donna Giulia(1868-1930'lar)=Lucio Paterno-Caracciolo dei duchi di Roccaromana, izd.1893, yş.25.

23 - Castelcicala (1907)

Calvello, Camporeale, Corio, Sallier de La Tour

Sallier de La Tour âilesi. 1793'te Savua'dan Piemonte'ye yerleşen Fransa soylusu âile. Napoli krallığı soylulukları olan Castelcicala, Nola yakınlarında ve Calvello, Potenza yakınlarındadır.

Conte Carlo Felice Sallier de La Tour, marchese di Cordon(1824-1893=69) =Vicomtesse Marthe Ruinard de Brimont (1831-1900=69) oğlu: 1) Giuseppe dei conti Sallier de La Tour e dei marchese di Cordon (1860-1930'lar)(1907-1930'lar), marchese Corio di Sacconago, 1907'de İtalya Kralı tar.pr.di Castelcicala e duca di Calvello, İtalya'nın Lahey elçisi, sonra büyükelçi. = Carolina Ruffo (1869), izd.1893, yş.24, zevcinden 9 yş.kç., dei marchesi Corio di Saccanago, principessa di Castelcicala e

duchessa di Calvello, son Castelcicala prensi Ruffo'nun 1887'de ölümüyle babasının vârisesi olan Giustina Ruffo(1839-1906=67)=marchese di Sacconage(1830-1887=57) kızı. 1887-1906'da babasının yerine Castelnuovo prensesi ve düşes olan Carolina'nın bu unvanlarının kocasına ve nesline geçmesini 1907'de İtalya Kralı onayladı(bk.Ruffo). Oğulları 2) Filiberto(1894)(1930'lar), 1919'da annesinin unvanlarını annesi ve babası hayatta iken kullanmasına Kral onay verdi = Marianna Beccadelli di Bologna, principessa di Camporeale(1895), izd.1920, yş.25, zevcinden 1 yş.kç., kızları Donna Carolina(1921-1925=4) ve Donna Florence(1923). 1. Pr'in kç.oğlu: Don Paolo(1899), 1925'de duca di Corio.

24 - Centurione (1654)

Scotto

Scotto âilesi. Cenevizli soylu Balduino Scotto 1185'de, Ogerio Scotto 1194 ve 1207'de, Guglielmo Scotto 1213'de Ceneviz konsülü seçildiler. Corrado Scotto (ölm.1251)'nun da adı geçiyor. Âile Centurione(yüzbaşı demek) adını aldı. Marchese di Morsasco 1599(Monferrato soyluluğu), marchese Torre e Campi 1614 pâyeleri verilen âilenin başına Almanya İmparatoru 1654'te Reichsfürst(imparatorluk prensi) unvânını verdi.

1) Marchese Carlo(1614-1663=49)(1. pr.du Centurione e 1. Reichsfürst(1654-1663=9)=Violante Spinola(1619-1665=46), izd.1643=20, yş.24-44, zevcinden 5 yş.kç., Lorenzo Sauli'den dul. Conte di Visone 1654, signore di Gorreto, marchese di Zorba, marchese di Tartago 1710, marchese di Castelnuovo-Scrivia 1783 pâyeleri âile başına eklendi.

2) Gian Battista(1644-1715=71)(1663-1715=52), 1'in oğlu ve halefi=Giulia Serra (ölm.1715), izd.1668=47. Oğulları 3) Carlo(1672-1753=81)(1715-1753=38) =Francesca Spinola(ölm.1737), izd.1704=33. Oğulları 4) Gian Battista(1706-1785=79) (1753-1785=32)=Giovanne De Marini(ölm.1778), izd.1730=48. Oğulları Carlo (1736-1782=46), babasının hayâtında öldü=Marzia Imperiale(1740-1812=72), izd.1756=26, yş.16-42, zevcinden 4 yş.kç., zevcinden sn.30 yıl yaşadı. Oğulları 6) Gian Battista (1761-1850=89)(1785-1850=65)=Emilia Spinola(ölm.1834), izd.1785=49. Oğulları 7) Giulio (1791-1878=87) (1850-1878=38)=Anna Costa (1797-1853=56), izd.1814=39, yş.17-56, zevcinden 6 yş.kç. Çocukları: 5 erkek, 2 kız dışında: Antoinetta (1830-1920'ler)=Pr.Ferdinando Strozzi di Forano(ölm.1878), izd.1851=27; Carlo(1822-1898=76)=nobile Geronima Negretto(1827-1858=31), izd.1846=12, yş.19-31, zevcinden 5 yş.kç., oğulları Vittorio(1855-1906=51)=Adele Rivarola dei marchesi Mulazzano (1855-1877=22) izd.1876=1, yş.21-22, zevci ile ayni yaşda, oğulları Carlo(1877)=Luisa dei marchesi Cattaneo(1881), izd.1899, yş.18, zevcinden 4 yş.kç., bunların oğulları için aş.bk.

8) Vittorio(1815-1890=75)(1875-1890=12)=nobile Isa Spinola(1828-1885=57), izd.1847=38, yş.19-57, zevcinden 13 yş.kç., 7. Prens'in oğlu ve halefi. 8. Prens'in oğlu ve halefi: 9) Giulio (1965-1930'lar)(1890-1930'lar), 9. Reichsfürst, 9. marchese Centurione, 11. marchese di Morsusco, marchese di Torre, di Campi, di Zerba, di

Correto, di Tartago, di Castelnuova-Scrivia, conte di Visone signore di Gorreto, patrizio di Genova. Çocukları: 2 kız ve 10) Vittorio(1887)(1930'lar).- Yukarıda anılan Carlo'nun (doğ.1877) oğulları: Vittorio(1900) ve 11) Giacomo(1906), dedesinin amca torunu 10. Prens'in yerine geçti.

25 - Cerami (1663)

Camoli, Rosso

Camoli, sn.Rosso âilesi. Nicolo Camoli, nobile di Messina(Messina soylusu), 16. asır = Paola Rosso, Cerami baronluğu vârisesi. Oğulları Giralomo, Rosso soyadını aldı. İspanya Kralı 1663'te pr.di Cerami pâyesini verdi ve âile 1735'de hepsi Sicilya soylulukları olmak üzere barone della Torre e Mendolo, signore di Giano, di Pietrarossa e Fontana del Conte unvanlarını kazandı.

Asıl *Rosso* âilesi, Normandiya'da Comte Guillaume de Hauteville oğlu Hugo le Roux(İt. Ugone Rosso=Kızıl Ügo)'dan iner. Barone di Sperlinga 1132, Enrico Rossi için conte di Aidone 1350, Antonio Rosso için conte di Sclafani 1453, Beatrice Russo için contessa di Caltavulturo 1477 pâyeleri verildi ve 1330'da Ventimiglia âilesinden barone di Cerami titri intikaal etti,

7) Giovanni(1771-1803=28)=Grazia Asmundi di principi di Gisia(ölm. 1803), çocukları: 8. Prens ve Antonio(1803-1843=40, ki 3 oğul bıraktı). 8. Pr.'in oğlu : 9) Giovanni(1814-1899=85)=Rosane Paterno Castello dei marchesi di Sangiuliano(1820-1903=83), izd. 1839=60, yş. 19-79, zevcinden 6 yş.kç. Çocukları: Barone Antonio di Cerami(1854-1918=64 ki 2 oğul ve 6 kız bıraktı) ve 10) Domenico(1846-1905=59) (1899-1905=6)=Isabella Alvarez Caderor(1855-1918=63), izd. 1872=33, yş. 17-50, zevcinden 9 yş.kç. Oğulları 11) Giovanni(1873-1917=44)(1905-1917=12)=Charlotte Hechmann(1880), izd. 1904=13, yş. 24-37, zevcinden 7 yş. kç. Oğulları 12) Domenico (1907)(1917), 12. pr. di Cerami, barone di Torre e Mendola, 3 yerin senyörü.

26 - Chigi della Rovera-Albani (1658)

Albani, Ariccia, Campagnano, Farnese, Formollo, della Rovere, Soriano

Macerato sanyörleri ve Ardenghesco kontlarından inen âilenin adı ilk def'a 1200 yılında geçiyor. Bütün üyeler pr. ve prs'dir(1659'dan beri). Alemanno 1277'de geçiyor. Chigio, bunun torunu olup âileye adını verdi. 1377'de Siena soyluluğuna kabul edildi. Aslen Celle Ligure'li(Ceneviz) Savoia dukalığı tab'ası idiler. 1400'de Cristoforo ve Mariano kardeşlere Suero kontu pâyesi verildi. Agostino Chigi(1465-1520=55), Rafael'in hâmîsidir. 1509'da Chigi'lerin Rovere'lerle yaptıkları bir evlenme sonunda, Rovere soyadını Chigi soyadına ekleme hakkı kabûl edildi, Chigi della Rovere dendi. Rovere'ler, Urbino hükümrân dukaları olup son Urbino dukası(b.bk.) 1631'de vârissiz ölünce devleti, Papa'ya geçti. Francesco della Rovere(1414-1484=70), Sixtus IV adıyle papa(1471-1484=13) seçildiği gibi, yeğeni Giuliano della Rovere(1443-1513=70) de Julius III adıyle papa(1503-1513=10) oldu. Bu ikincisi, 1509'da Chigi'lere kendi soyadını verdi ve Papalık devleti resmî soyluluk listesine(patrizio e nobile romano) aldı. Chigi'lerden Fabio

Chigi(1599-1667=68), Alexander VII adıyle papa(1655-1667=12) oldu. Yeğeni Flavio Chigi(1631-1693=62) ve kardeşi Sigismondo Chigi(1649-1677=28) Roma'da sonradan İtalya hâriciye nezâreti olan sarayı yaptırdılar. Alexander VII'nin yeğeni Agostino'ya (no.1) 1659'da Almanya İmparatoru, bütün erkek tarafından devâm edecek nesline şâmil olmak, bütün erkek tarafından nesli prens ve prenses unvânı taşımak şartıyle Reichsfürst'lük (imparatorluk prensliği) verdi. Papa da, âilenin başına 1712'de irsî Papalık mareşali rütbesi tevcîh etti ve âilenin başı, günümüze kadar Papalık soyluluğu olarak devâm etti. Âilenin başına hepsi Papalık soyluluğu olmak üzere pr.di Farnese (1658), pr.di Campagnano(1661), duca di Ariccia(1662), duca di Formello(1662), marchese di Magliano Pecorareccio pâyeleri verildi. 1655 yılında Roma, Venedik, Siena, Ceneviz ve 1857'de Urbino şehirleri âileyi resmî soyluluk listelerine aldılar(patrizio). Albani âilesinin yarı mülkü olarak Soriano prensliği 1735'de evlenme yoluyle Chigi'lere katıldı ve Albani adı da âile adına eklendi.

1) Agostino Chigi della Rovere(1634-1705=71)(1658-1705=47). Torunu 3) Agostino(II)(1710-1769=59)=Giulia(1719-1786=67), izd.1735=34, yş.16-50, zevcinden 9 yş.kç., 1852'de ölen son Albani prensinin halası ki bu târihte Albani prensliği Chigi'ler ve Montignano'lar arasında paylaşıldı (bk.Albani). Torunu 5) Agostino (III) (ölm.1855)=Amelia Barberini(ölm.1837). Oğulları 6) Sigismondo(1798-1877=79) (1855-1877=22)=Prs.Leopoldina Doria-Pamphili(1811-1843=32), izd.1829=14, yş.18-32, zevcinden 13 yş.kç. Kardeşi Flavius (1810-1880'ler). Mira başpiskoposu. 6. Pr.'in kızları: Prs.Teresa (1831)=Duca Giulio Torlonia di Poli, izd.1850, yş.19; Prs.Maria(1836)=Pr.Giuseppe Giovanelli, izd.1852, yş.16.

6. Pr.'in oğlu ve halefi 7) Mario (1832-1914=82) (1877-1914=37)=Fürstin Antoinette v.Sayn-Wittgenstein-Sayn(1839-1918=79), izd.1857=57, yş.18-75, zevcinden 7 yş.kç. Çocukları: 1 pr., 1 prs., Pr.Francesco(1881), Papalık korgenerali(bunun çocukları 6 prs. ve Pr.Mario, doğ.1929).

7. Pr.'e halef olan by.oğlu: 8) Ludovico(1866-1940'lar)(1914-1940'lar), Papalık mareşali ve akademisyeni, 8. Reichsfürst, 8. pr.di Farnese, 4. pr.di Soriano, 8. duca di Arriscia, 8. duca di Formello, marchese di Magliano, patrizio di Venezia, di Genova, di Siena vs. Oğlu 9) Sigismondo(1894)(1940'lar), 1914'de pr.di Campagnano=Marian Berry (1901), izd.1928, yş.27, zevcinden 7 yş.kç., çocukları: 10) Agostino(IV)(doğ.1929) ve Prs.Francesca(1933).

27 - Colonna (1418)

Aldobrandini, Aliano, Altora, Amalfi, Anticoli-Corrado, Avella, Avenna, Barberini, Bassanello, Calcata, Carbognano, Castiglione, Cesaro, Doria, Galatro, Marino, Montelibretti, Palestrina, Paliano, Reitano, Rignano, Roviano, Sacchetti, Salerno, Scierra, Sonnio, Stigliano, Summonte, Tursi, Venosa

Papa St.Marcellus(304-309=5), St.Sixtus III(432-440=8), Stephanus IV(720?-772=52?)(767-772=5), St.Adrianus III(884-885=1) muhtemelen Roma şehrinin Colonna âilesindendir. Âilenin Roma şehri yakınlarında mevzîlenen Tusculum Kontları(b.bk.) hânedânından indiği ise kesindir. Columna(Colonna), Roma yakınlarında 1296'da yıkılan

şatonun adıdır ki, Roma imparatorluğundan kalan bir kolon(sütun) yanına inşâ edilmiş, âile adını buradan alınmıştır. Pietro Columna'nın adı 1100'de geçiyor ve 1118'de Roma şehrine çok yakın Tusculum ve Palestrina senyörlüklerine sâhib olmuştur. Oğlu Oddone 1151'de Tusculum kontluğunu Papa'ya verdi. 1225'te Capranica, Zagorolo ve Gallicano senyörlükleri de âileye geçti. Âile Roma'da Gibellin partisinin şefleri ol.asırlarca hasımları Guelf partisinin şefleri olan Orsini'lerle(b.bk.) büyük husûmet içinde yaşadı. 1850'ye doğru âilenin elinde Paliano dalında Papalık devletinde Roma ilinde Sannio prensliği, Paliano ve Marino dukalıkları ve 7 baronluk + Napoli krallığında Tursi dukalığı (Basilicata ili) ve Avella prensliği(Terra di Lavoro ili) vs. gibi çok geniş topraklar bulunuyordu. Bugün toprakları daralmış, saray ve şatolarının sayısı azalmıştır.

Oddone'nin torunu Giovanni III Colonna(ölm.1290), 1250'de Mısır'da Fransa kralı Saint Louis ile barâber Türkler'e esir düştüğü Haçlı seferine katılıp fidye ile kurtuldu. 1278'de Roma'da senatör idi. 4 oğlu: Kardinal(1278) Giacomo Colonna(ölm.1318), Giardono(oğlu Romano ki Colonna-Romano dalının atasıdır), Stefano VIII(ölm.1334, 1289'da marki, Sciarra dalının atası), Agapito. Önce by.oğul olan Agapito dalını ele alacağız.

Agapito Colonna(1250-1300=50), 1294'de Napoli Kralı'nca conte di Manupello yapıldı. Duca di Venossa 1418, duca di Amalfi 1419, pr.di Salerno 1419 titrlerini taşıyan Agapito dalının ağabey şûbesi 1475'te söndü. Kardeş şûbe patrizio di Napoli, di Venezia 1459, Napoli krallığı irsî seraskeri 1490, duca di Paliano (Roma ili, İmp.tar.), conte di Ceccano 1527, pr.di Paliano 1569, marchese di Cave 1569(Papa tar.), pr.di Sannino 1591 (Papa), duca di Marino 1606 (Papa), marchese di Patrica 1625 (Papa) pâyelerini aldı. Ağabey daldan Oddone Colonna (1368-1431=63), Martinus V adıyle papa(1415-1431=16) oldu. Senatör Sciarra Colonna (ölm.1329) kezâ bu daldandır. Papanın yeğeninin oğlu Prospero Colonna (1452-1523=71) generaldir. Bunun yeğeni Pompeo Colonna (1479-1532=53) 1517'de kardinal oldu. Prospero'nun dîğer yeğeni Fabrizio Colonna (ölm.1520), Aragon krallığı başkumandanı oldu, 1481 Otranto seferinde Gedik Ahmed Paşa ile savaştı. Fabrizio'nun kızı Vittoria Colonna (1492-1547=55), Pescara markizi = Marchese di Pescara (ölm.1525), izd.1509=16, yş.17-33, şâire, Michelangelo'nun hâmîsi ve metresidir. Camillo Colonna 24.10.1541 Cezâyir hezîmetinde, Barbaros-zâde Büyük Hasan Papa'ya yenilen İmp. Charles-Quint'in ordusunda Malta birliklerine kumanda etti. Marco-Antonio Colonna 7.10.1571'de Lepanto deniz muhârebesinde papalık büyükamirali idi.

Agapito'ların kç.dalından 2) Marcantonio I(1535-1584=49), 1571'de İnebahtı deniz muhârebesinde Osmanlı'ya karşı Haçlı armadada Papalık donanması amirali ol.bulundu. Oğlu 3) Ascanio=Giovanna d'Aragona. Bunun oğlu 4) Marcantonio II (ölm.1659), 4. pr.di Paliano=Isabella Gioeni di Cardona(ölm.1655), pr.di Castiglione ve marchese di Giugliana Sicilya titrlerinin vârisesi(bu titrler 1864'de Colonna'lardan Rospigliosi'lere geçti). Kç.oğulları Filippo(1642-1686) Principi di Stigliano(aş.bk.) dalının atasıdır. 4. Prens'in yerine geçen by.oğlu:

5) Lorenzo(5. pr.1659-1689=30)=Maria Mancini, izd.1661, Fransa başbakanı Kardinal Mazarin'in yeğeni. Oğulları 6) Filippo(1663-1714=51)(1689-1714=25). Bunun oğlu 7. ve torunu 8. prenslerden sonra pr.olan torununun oğlu 9) Filippo(ölm.1818), bunun kardeşi Fabrizio (ölm.1813)(=Bianca Doria del Corretto Sforza Visconti) ve bunun oğlu 10) Aspreno Colonna-Doria(1787-1847=60)(1818-1847=29)=Maria(1787-1876=89), izd.1819=28, yş.32-60, zevci ile ayni yaşda, Pr.di San Nicandra kızı. Aspreno, 1849'da annesinden Sardunya krallığında marchese di Calice, marchese di Veppo, conte di Galliate titrlerini kazandı. 1710'da bu dalın başına Papa tar.irsî Papalık tahtı yardımcılığı bahşedildi. İspanya Kralı 1739'da 1. Sınıf İspanya Soyluları arasına kabûl etti. 1749'da Doria adı Colonna adına eklendi ve bu adla berâber pr.di Avella (ihdâsı 1607), duca di Tursi(1594), pr.Summonte Napoli soyluluğu titrleri kazanıldı.

9. Prens'in kızı Margherita, duchessa di Castiglione-Gioeni, principessa di Castiglione, duchessa di Tornaro, duchessa di Tagliacozza unvanlarını, erkek çocuğu olmayan babasından tevârüs ederek zevci Pr.Giulio Rospiglioso'nun âilesine geçirdi. 9. Prens'in yerine, bu titrlerden mahrûm olarak küçük kardeşinin oğlu 10. Prens(yk.bk.) geçti. 10. Prens'in çocukları: Edoardo(1833-1904=71), Principi di Summonte dalının kurucusu, aş.bk.; Carlo(1825-1856=31, duca di Castiglione-Aldovrandi; Teresa (1823)=Pr. Alessandro di Torlonia, izd.1840, yş.17. 10.Pr.'in yerine geçen by.oğlu:

11) Giovanni(1820-1894=74)(1847-1894=47), Principi Colonna di Paliano dalının başıdır = Isabella Alvarez de Toledo dei pr.di Montalbano(1823-1867=44), izd.1843=24, yş.20-44, zevcinden 3 yş.kç. Oğulları 12) Marco Antonio(1844-1912=68)(1894-1912=18)=Teresa(1855-1930'lar), izd.1875=37, yş.20-57, zevcinden 11 yş.kç., duchessa di San Teodoro, di Sant'Arpino, di Casal, di Principe, di Pareta(5 def'a düşes), marchesa di Villamarina e Capriglia(=2. 1920(8 yıl sn.), sen.Lanciano, Roma belediye başkanı, yş.65). Kızları: Markiz(1900) Isabella(1879) ve Düşes(1901) Vittoria(1880)=Duca Leone Caetani di Sermoneta e pr.di Teano.

12. Prens'in yerine geçen kardeşi: 13) Fabrizio(1848-1923=75)(1912-1923=11), İtalya senatörü ve yarbayı = Olimpia dei principi Doria Pamphili-Landi(1854-1930'lar), izd.1878=45, yş.24-69, zevcinden 6 yş.kç., çocukları: 2 kız; Ascanio(1883), İstanbul büyükelçiliği ataşesi, sn.Stockholm orta elçisi; 14) Marco Antonio(1881)(1923)=Isabelle Sursock(Beyrût 1889), izd.1909, yş.20, zevcinden 8 yş.kç. Oğulları:

15) Asprenno(doğ.1916), principe romano Colonna, Roma(Papalık) 1. prensi ve 1. markisi, günümüzdeki bütün Papa'ca soyluluk verilmiş olan âilelerin en soylusu, Papalık tahtı yardımcı prensi, nobile romano, patrizio di Venezia, di Napoli e di Ferrara, Colonna hânedânının bütün dallarının başı, 15. principe di Paliano, 14. duca di Marino, 14. principe di Sonnio, 5. principe d'Avella, 6. duca di Tursi, 14. marchese di Cave, marchese di Patrica, conte di Ceccano, 21 def'a senyör(signore).

11. Prens'in kızları: Düşes(1867) Vittoria(1846-1930'lar)=Duca Francesco Sforza-Cesarini(ölm.1899)=32, yş.21-53; Prs.(1874) Bianca(1850-1910'lar)=Pr.Giovanni di Sangro di Fondi(ölm.1890)=16, yş.16-32; Kontes(1875) Livia(1855), yş.20.

11. Pr.'in kç.oğlu: 1) Prospero(1858-1930'lar)(1909-1930'lar), sen., yb., Roma belediye başkanı, İtalya Kralı'nca *Pr.di Sonnino*, duca di Rignano e di Calcata 1909 = Maria Massimo(1859-1916=57), izd.1884=32, yş.25-57, zevcinden 1 yş.kç., duchessa di Rignano e di Calcata. 3 oğullarından büyüğü: 2) Mario(1886)(1930'lar), bunun oğulları 3) Oddone(doğ.1919) ve Fabio(1921).

Principi di Summonte: 1906'da ağabey dal bu titri, kardeş dala bıraktı. Edoardo(1833-1904=71), 10. Prens'in(yk.bk.) kç.oğlu = Maria Serra dei duchi di Cardinale(1844-1905=61), izd.1863=41, yş.19-60, zevcinden 11 yş.kç. Kızları: Prs. (1904) Maria(1871)=Reichsfürst Vincenzo Carafa, pr.di Roccella(ölm.1918)=14, yş.33-47; Markiz(1896) Giovanna(1867)=Marchese Guglielmo Imperiali dei pr.di Francavilla, İtalya'nın İstanbul büyükelçisi, yş.29; daha 4 kız.

Edoardo'nun(ölm.1904) oğlu: 1) Luciano(1865-1930'lar)(1906-1930'lar), 4. pr.di Summonte, patrizio di Venezia e di Napoli = Adele dei pr.di Borghese(1874), izd.1895, yş.21, zevcinden 9 yş.kç., çocuksuz. 1. Pr.'in kardeşi: Stefano(1870), bunun oğlu 2) Carlo(1901)(1930'lar). 2. Pr'in kardeşleri: 3 kız ve Oddone 1903, Piero 1903(ikizler), Guido 1908, Livio 1913.

Principi di Stigliano: Stigliano prensliği titri 1522'de İmparator(Charles-Quint) tar. Carafa âilesi için ihdâs edildi(Carafa'ların duchi di Mondragone dalı). 1640'ta evlenme yoluyla duques de Medina de Guzman'lara yânî bir İtalyan âilesine geçti. 1716'da Nicola de Guzman vârissiz ölünce Guiliano Colonna'ya(bk.aş.no.1) verildi.

Filippo(1642-1686=44), 4. pr. Marcantonio II'nin(yk.bk.) kç.oğlu. Bunun oğlu 1) Giuliano, 1. pr.di Galatro 1688, 1. pr.di Aliano 1715, 1. Sınıf İspanya Soylusu 1764(bu titrler İspanya Kralı tar.verildi), pr.di Stigliano 1716(kezâ), patrizio di Venezia 1785, 1. Pr.'in ve haleflerinin kazandığı başlıca titrlerdir. =Giovanna Van Deneynden, izd.1688, Castelnuova markiliği(ihdâsı 1666) vârisesi. 1. Pr.'in yerine önce by.oğlu 2. Pr., sonra kç.oğlu 3. Pr.geçti: 3) Marcantonio(1724-1796=72)=Giulia d'Avalos di Celenza(1728-1802=74), izd.1745=51, yş.17-68, zevcinden 4 yş.kç., kç.oğulları Org.Agostino(1750-1830=80) nesli günümüze geldi. 3. Pr.'in yerine geçen 4. pr.: 4) Andrea(1748-1820=72)(1796-1820=24)=Cecilia Ruffo dei pr.della Motta San Giovanni e duchi di Bagnara(1759-1833=74), izd.1782=38, yş.23-61, zevcinden 11 yş.kç. Çocukları: Giulia (1783-1860'lar)=Giralomo Acquaviva d'Aragona, duca di Atri(ölm.1848), izd.1804=44, yş.21-65; Marco Antonio(1786-1853=67), bol sayıda nesli günümüzde yaşıyor; Carlo (1787-1860=73), Napoli krallığı tümgenerali, nesli günümüzde yaşıyor; Filippo(1799-1870=71), Napoli tuğgenerali, nesli devâm ediyor, 2. ve kç.oğlu Luigi(1844-1930'lar)'nin mânevî oğlu Ferdinando (1871)'ya Papa 1919'da pr.di Altora sanını verdi, Belçika kurmay albayı ve Kongo genel vâlîsi=Prs Jeanne de Caraman-Chimay(1870-1923=53), izd.1920=3, yş.50-53; Ippolita(1792-1860'lar)=Pr.Francesco di Francavilla(ölm.1820). izd.1806=14, yş.14-28.

4. Prens'in yerine geçen by.oğlu: 5) Ferdinando(1785-1834=49)(1820-1834=14) =1. Giovanna Doria(1790-1817=27), izd.1806=11, yş.16-27, zevcinden 5 yş.kç., =2. Anna Doria(1792-1852=60), izd.1819(2 yıl sn.), 1'in kızkardeşi, izd.müd.15, yş.27-42, zevcinden 7 yş.kç. İlkinden oğlu: 6) Marco Antonio(1808-1890=82)(1834-1890=56),

çocuksuz=Cecilia Mastrilli(1818-1854=36), Duca Martius di Gallo kızı. Kardeşi 7) Gioacchino(1809-1900=91)(1890-1900=10), Napoli orgenerali ve senatörü, çocuksuz =1. Amelia(1811-1860=49), izd.1842=18, yş.31-49, zevcinden 2 yş.kç., Duca Geralomo d'Atri Acquaviva d'Aragona kızı, =2. Cecilia Colonna dei pr.di Stigliano(1836-1920'ler), izd.1873(13 yıl sn.)=27, yş.37-64, zevcinden 27 yş.kç. Kardeşi Andrea(1820-1872=52)=Celeste Isidoro(1827-1870=43), izd.1854=16, yş.27-43, zevcinden 7 yş.kç. Kızları Düşes(1892) Amalia(1860-1930'lar)= Duca Leopoldo Torlonia di Poli, Roma belediye başkanı(ölm.1918)=26, yş.32-58.

Amcasının yerine geçen Andrea'nın(ölm.1872) oğlu: 8) Ferdinando(1858-1926=68) (1900-1926=26)=1. Evelyne Bryant(1861-1919=58), izd.1885=34, yş.24-58, zevcinden 3 yş.kç., =2. Caterina Cassai(1883), izd.1923(4 yıl sn.)=3, yş.40-43, zevcinden 25 yş.kç. 1 erkek, 1 kız çocuğu dışında yerine geçen by.oğlu: 9) Andrea (1885)(1926)=Alys Rieben(1903), izd.1924, yş.21, zevcinden 18 yş.kç. Oğulları 10) Lorenzo Filippo(doğ.1925), 10. pr.di Stigliano, pr.di Galatro, pr.di Aliano, marchese di Castelnuovo, patrizio di Roma, di Napoli, 5 def'a senyör.

Stefano VIII Colonna(ölm.1334), eski adı Praenestre olan Palestrina senyörü (Roma ili) 1332, Colonna'ların *2. Dal*'ının atasıdır. Onun 8. kuşak torunu Papa tarafından prensliği yükseltildi:

1) Giulio Cesare, 1. pr.di Palestrina 1571. Oğlu 2) Francesco, prensliğini 1630'da Barberini'lere sattı ve ayni yıl Carbagnono prensi oldu. Oğlu 3) Giulia(ölm.1681), 1640'da Papa'dan Scierra adını, duca di Bassanello, duca di Montelibretto, marchese di Corese, conte di Norala(1664) pâyelerini aldı.- 1850'ye doğru bu dalın Barberini şûbesinin elinde Papalık Devleti içinde Palestrina prensliği(Roma ili) ve Castel Vecchio dukalığı(Rieti ili) vardı. Scierra şûbesinin elinde ise Napoli krallığında Abruzzo eyâletinde 4 senyörlük ve Papa Devleti'nde Carbagnano prensliği ve Bassanello dukalığı (Viterbo ili), Robiano prensliği, Nerola prensliği, Montelibretti dukalığı, Coreso, Montorio-Romana, Monte-Flavio markilikleri(Roma ili) bulunuyordu.

6) Cesare Colonna di Scierra, 6. pr.di Carbagnano(1702-1787=85), şu 1728'deki evlenmeyle Barberini adını aldı ve nesline Colonna-Barberini dendi = Cornelia Barberini(ölm.1797), izd.1728=59, 1722'de ölen Urbano Barberini'nin Palestrina prensliğinin vârisesi (prenslik 1632'de Papa Urbanus VIII Barberini tar.ihdâs edilmişti). Bu evlenmeden doğan kç.oğul Carlo'nun(ölm.1819) nesline *Barberini-Colonna, Principi di Palestrina* ve by.oğul Urbano'nun(no.7)(ölm.1796) nesline *Colonna di Scierra, Principi di Carbognano* deniyor. Palestrina prensliğini annesinden kç.oğul Carlo mîras yedi ve by.oğul Urbano ise babasının pâye ve mülklerine vâris oldu.

7) Urbano Barbarini-Colonna di Scierra, 7. pr.di Corbognano, pr.di Roviano(bu titr sn.Massimo ve onlardan Brancacciolo'lara geçti), duca di Bassanello, duca di Montelibreti, duca di Antico-Corrado(bu titr de Massimo'lara geçti), conte di Nerola (1733-1796=63)(1787-1796=9)=Monaca Carafa(ölm.1796). Kç.oğulları Pr.Prospero di Roviano(1780-1860'lar)=Maria Pignatelli(ölm.1844), izd.1824=20, bir kızı oldu. 7 Prens'e halef olan by.oğlu:

8) Maffeo(1771-1849=78)(1796-1849=53)=1. Eleonora di Cassano, =2. Comtesse Julie de Roussel(ölm.1841), izd.1848(7 yıl sn.)=1, yş.28-29, zevcinden 49 yş.kç., zevcinden 49 yş.kç., zevcinden sn. 64 yıl yaşadı. Posthume oğlu: 9) Maffeo(1850-1925=75)(1850-1925=75), doğar doğmaz pr.=Aliette des marquis de Bonneval(1883), izd.1906=19, yş.23-42, zevcinden 33 yş.kç. Oğulları 10) Urbano(1913)(1925), principe romano Colonna di Scierra, 10. pr.di Carbagnano, duca di Bassanello, duca di Montelibretti, marchese di Corese, conte di Norala, patrizio di Ancona, pr.e nobile romano(1854). Kızkardeşi Stafanella(1908).

Barberini âilesi 1736'da söndü ve Colonna'ların az aşağıda verilen dalına geçti. Francesco Barberini(1528-1600=72), Barbarino kasabasındandır(Elsa yakınları, Roma ili), 1550'de Roma'ya geldi. Maffeo Barbarini(1568-1644=76), 1606'da kardinal, sn.papa (1623-1644=21) oldu. Kardeşi Kardinal(1624) Antonio(1569-1646=77), yeğenleri Kardinal Francesco(1597-1679=82), bunun kardeşi Roma v.Taddeo(1603-1647=44) ve kardeşi Roma'daki sarayı yaptıran Antonio(1608-1671=63), Taddeo'nun oğlu Pr.Maffeo di Palestrina=Papa Innocentius X'un yeğeninin kızı, izd.1653, Barberini'lerin ününü perçinlediler.

1) Carlo Barberini-Colonna di Scierra(1735-1819=84)(1787-1819=32), pr.di Palestrina, 1. Sınıf İspanya Soylusu. Kç.oğlu Benedictus(1788-1860'lar), kardinal. Yerine geçen by.oğlu 2) Francesco(1772-1853=81)(1819-1853=34)=Victoria Colonna(1791-1847=56), zevcinden 19 yş.kç. By.oğulları Duca Carlo Felice di Castel-Vecchio(1817-1880=63), 1853'de âile şefi olmaktan kardeşi(no.3) lehine ferâgat etti=Anna (1840)=Duca Tommaso Corsini di Casigliano, izd.1858, yş.18.

3) Enrico(1823-1889=66)(1853-1889=36), pr.di Palestrina, signore di Castel Pietro e di Capranica=Teresa Orsini(1835-1930'lar), izd.1853=36, yş.15-54, zevcinden 12 yş.kç. Kızları 4) Maria(1872)(1889), principessa di Palestrina=Luigi dei marchesi Sacchetti(Monte Romano)(1863-1930'lar), izd.1891, yş.19, zevcinden 9 yş.kç., Pr.di Palestrina 1891. Oğulları 5) Enrico(1892), babasının yerine pr.di Palestrina=Henriette dei conti Frankenstein(1895), izd.1921, yş.26, zevcinden 3 yş.kç. Oğulları 6) Urbano (doğ.1923), bugünki Palestrina prensi, nobile romano, 2 def'a senyör. Prs. Maria'nın 4 oğlundan(büyüğü no.5) biri: Francesco(1898)=Ippolita(1900), izd.1922, yş.22, zevcinden 2 yş.kç., contessa Volta, dei pr.di San Nirando e duchi di Cermoli, oğulları Augusto(1923).

Barberini'lerin Palestrina prensliği titri bu sûretle *Sacchetti* âilesine geçti. 12. asırda Floransa'da yaşıyan âile 16. asırda Roma'ya göçtü. 1633'de Papa, âilenin başına marchese di Castel Romano sanını verdi, âile sonra Barberini adını da soyadına ekledi.

Colonna'lar: I. Paliano, II. Colonna-Stigliano, III. Sciarra(A.Sciarra, B.Barberini-Colonna), IV. Romano ana dallarına ayrılır. Şimdi sonuncusu hakkında bir kaç cümle söyliyeceğiz.

Giardona Colonna oğlu Romano lakabıyle ünlü Federico Colonna, 1223'de Sicilya'ya yerleşti. By.oğlunun nesli hâlâ Alcamo'da(Sicilya) devâm ediyor ki bu dala 1303'de marchese di San Teodora pâyesi verildi. Kç.oğlu Giovanni Colonna-Romano'nın

adı 1290'da geçiyor. Bu dal 1332'de barone di Cesaro(Messina ili), barone di Fiumenisi 1392, duca di Cesaro 1644, marchese di Fiumenisi 1694, duca di Reitano 1756 pâyelerini aldı. Francesco Colonna-Romano(1845-1879=34), duca di Reitano, evli, çocuksuz. Ağabeyi Gabriele(1841-1878=37), duca di Cesaro, duca di Reitano, marchese di Fiumenisi, conte di Sant'Alessio, 10 def'a baron=Emmelina Sonnia, izd.1876=2(=2. Michele di Renzis), oğulları Giovanni Antonio(doğ.1878), 5 aylıkken babasını istihlâf etti.

28 - De Ferrari (1872)

Ferrari

Üyelerin isimleri başına don ve donna gelir. Âileye Papa tar. 1872'de De Ferrari markisi ve 6 ay sn. De Ferrari dükü pâyeleri verildi ve 1923'te Ferrari prensi titri eklendi. Oberto Ferrarius, Alessandria şehri yakınlarında bugünki adı Voltaggio olan Ottagio'lu olup 1110'da Ceneviz cumhur başkanı seçildi. Gio Antonio De Ferrari "Romanino" onun neslinden olup 1544'de adı geçiyor. Torunu Santino il Magnifico neslinden: 1) Gaetano(1818-1899=81)(1872-1899=17), 1. duka, kızı Anna Maria(1874-1924=50) =Pr.Scipione Borghese(ölm.1927), izd.1895=29, yş.21-50. 1. Duka'nın kardeşi: marchese(1895) Tommaso(1822-1906=84)=Rosa Spigno(1839-1891=52), izd.1860=31. yş.21-52, zevcinden 17 yş.kç. By.oğulları 2. Duka ve 3. oğulları 3. duka ve 1. pr.oldular: 3) Gerolamo(1870-1940'lar), 1. pr.di Ferrari 1923, hukuk dr., Karadağ elçisi ve bakanı=Maria Zoppa. Oğulları: 4) Santino(1911)(1940'lar) ve Don Lorenzo(1915).

29 - Di Giovanni (1641-1783=142)

Bucchèri, Castrorao, Montereale, Salaparuta, Saponora, Trecastagni, Ucria

Valencia'lı(İspanya) Conde di Modica, 1015'de Sicilya'ya gelip bu pâyeyi kazandı. Neslinden Scipione Di Giovanni, Messina'da soylu oldu ve 1611'de Palermo'da öldü. =Brigida Giustiniani, Ceneviz soylusu Melchiorre Giustiniani kızı. Bu evlenmeden 1) Don Domenico Di Giovanni(1. pr.di Trecastagni 1641-1666=25)=Geronima Salvarezzo, izd.1620, Ceneviz soylusu Giovanni Salvarezzo kızı. İki oğulları Scipione ve Vicenzo, Tracastagni Prensleri ve Saponara Dukaları dallarını kurdular:

2) Scipione(2. pr. 1666-1700=34)=Maria Miccichè, izd.1652, Barone della Mastra kızı. Oğlu Don Domenico(ölm.1695) babasının hayâtında öldü=Donna Isabella Morra, izd.1684, Pr.Francesco di Bucchèri di Castrorao=Donna Felice Cottore dei pr.di Castelnuovo kızı, kızları Donna Anna Maria(1695-1777=82), principessa di Bucchèri e di Castrorao=Don Giovanni Alliata(1684-1727=43), izd.1710=17, yş.15-32, zevcinden 11 yş.kç., aş.bk. Bu evlenmeden Trecastagni Prensliği ile Bucchèri ve Castrarao Prenslikleri yürüdü ve bunlar Alliata(Villafranca) âilesine 1777'de geçmiş oldu.

1) Vincenzo(1. Saponara dukası 1684-1691=7)=Girolama Zapata, izd.1666. Oğulları 2) Domenico(2. duka 1691-1703=12)=Donna Elisabeth Di Napoli(ölm.1693), izd.1690=3, Duca Pietro di Bissana kızı. Oğulları 3) Vincenzo(3. dük 1703-1730=27), 1. Montereale prensi 1701-1730=29. Reihsfürst(Almanya imparatorluk prensi)=Donna

Flavia Pagano, izd.1710, Pr.Antonio di Ucria kızı. Kızları 4) ve 2) Donna Vittoria(4. Saponara düşesi 1730-1783=53 ve 2. Montereale prensesi ve annesinden Ucria prensesi) = Don Domenico Alliata, 5. pr.di Villafranca, izd.1731(1712-1774=62)=43, Bu sûretle Saponara dukalığı ile Montereale ve Ucria prenslikleri de 1783'de Alliata(Villafranca) âilesine geçerek Di Giovanni'lerin mîrâsını her iki branşında da Alliata'lar(b.bk.) topladı.

30 - Doria (1531)

Angri, Avella, Avigliano, Centola, Dolceacqua, Eboli, Lamba, Landi, Melfi, Montelanico, Pamphili, San Martino, Torriglia, Tursi, Valmontone

Ceneviz Cumhûriyeti'nin en soylu 4 âilesinden biri. Conte Ardunio di Narbonne, 1134'de Ceneviz'de yaşadı ki Languedoc(Fransa) asıllı olduğu anlaşılır. =Oria della Volta. Çocukları d'Oria ve buradan Doria diye adlandırıldı. Torunu 1182'de adı geçen Simone'nin 2 oğlundan küçüğü Pietro'nun adı 1200'de anılıyor. Bu dala Doria di Dolceacqua, Doria Lamba denmiştir ki 1636'da İspanya Kralı'nca principe di Angri pâyesi verildi.

Simone'nin by.oğlu Nicolo'nun adı 1184'de geçiyor. Amiral Oberto 1284, oğlu Corrado 1296, Paolo d'Oria 1335, 1352'de Bizans'a gelen Amiral Pagano, General Luciano 1379, 1380'de öldürülen kardeşi General Pietro, 1528'de anılan Amiral Filippo bu daldan, 1289'da geçen Amiral Lamba ise Pietro dalındandır. Nicolo dalından:

1) Andrea Doria(Cenova, 30.11.1466-25.10.1560=93, 10, 25)(1531-1560=29), İmp.Charles-Quint tar. 1. Melfi prensi yapıldı(1531). Cenova büyükamirali, Fransa deniz kuvvetleri kumandanı, marchese di Tursi(Potenza ili), sonra principe di Melfi oldu. Akdeniz'i Kaanûnî Sultân Süleymân'ın Barbaros Hayreddîn Paşa, Turgut Paşa, Sâlih Paşa gibi amirallerine karşı savunmaya çalıştı, Preveze'de yenildi(28.9.1538). Oğlu olmadı. Zevcesinin ilk kocasından olma üvey oğlunu evlâd edindi ki Marco Antonio di Caretto'dur. Ancak bunun da oğlu olmadı ve Marco Antonio'nun tek kızı, Andrea Doria'nın yeğeninin torunu(no.2) ile evlenerek Doria âilesi devâm ettirildi. Andrea Doria'nın kardeşinin oğlunun oğlu olan Gian Andrea Doria, büyük amcasının yerine İspanya deniz kuvvetleri kumandanı oldu ve Akdeniz'i Osmanlı'ya karşı savunmaya çalıştıysa da 14.5.1560'da Cerbe'de Dâmâd Piyâle Paşa'ya yenildi(7.10.1571'de Lepanto deniz muhârebesinde ise İspanya büyükamirali ol.muzaffer oldu). Cerbe felâketini duyan 94 yaşındaki Andrea Doria, Cenova'daki ünlü Doria sarayında son nefesini verdi. Cenova'daki Doria Kabristânı, heykel ve mermer işçiliği bakımından, bir açık hava müzesi gibidir. Gian Andrea Doria'nın babası Gianetto Doria, 24.10.1541 Cezâyir seferinde İmp.Charles-Quint'le berâber Haçlı armada büyükamirali idi, Barbaros-zâde Büyük Hasan Paşa'ya yenildi.

Andrea Doria'nın yerine Melfi prensi olarak küçük-yeğeni(yeğeninin oğlu) 2) Gian Andrea Doria, sonra bunun Andrea Doria'nın mânevî ve üvey oğlunun dâmâdı olan oğlu 3) Gian Andrea Doria(II)(ölm.1606) geçti, 1576'da marchese di Civiez ve conte di Cavallimonte pâyelerini almıştı. Bu evlenmeden 3. Prens'in kç.oğlu Principi di Avella(1607'de İspanya Kralı tar.), Duchi di Tursi(1594'de İspanya Kralı tar.) dalının atası oldu, bu dal 1749'da söndü ve bu titrler Colonna'lara geçti. By. oğul ise 4. Melfi

prensi oldu ve onun oğlu 5. prens Gian Andrea Doria'ya İspanya Kralı 1613'te duca di Brigliano pâyesini verdi. Giuseppe Pamfili-Doria(1751-1816=65) 1785'de kardinal oldu. Paolo Matteo Doria(1662-1746=84) ise yazardır.

7) Gian Andrea Doria, hepsi 1760'da 1. Reichsfürst(Almanya imparatorluk prensi). signore di Torriglia, marchese di Borgo di San Stefano (Cenova) ve 1760'da ölen baba annesi Anna Pamphili-Landi'den Pamphili-Landi soyadı, pr.di San Martino, pr.di Valmontane, duca di Montelanico, marchese di Montecavallo pâyelerini ve mülklerini elde etti(Melfi prensliği ve Arigliano dukalığı titrleri Napoli krallığı ve dîğer titrler Papalık soyluluğuna dâhildi). 1854'de âileye Papa, patrizio e nobile romano pâyesi verdi.

Pamphili-Landi âilesi, Umbria eyâletinin merkezi Perugia yakınlarında Gubbio kasabasından olup Giovanni Battista Pamphili(1574-1655=81), Innocentius X adıyle papa(1644-1655=11) oldu(1629'da kardinal). Bu Papa, âilesine 1645'te pr.di San Martino, 1651'de pr.di Valmontone, duca di Montelanico, marchese di Montecavello pâyelerini verdi. Landi âilesinden evlenme yoluyla mîrâs olarak Pamphili âilesine Landi adıyle pr.di Val di Taro, pr.di Bardi, pr.di Campiano titrleri geçti. Âile erkek tarafından söndü ve Melfi prensi Doria ile evlenen Anna Pamphili-Landi, âilesinin yarı mîrâsını 1760'da ölünce Doria'lara geçirdi ve Doria'lara artık Doria-Pamphili-Landi dendi.

10) Luigi(1779-1838=59). Kızkardeşleri: Eugenia(1786)=Pr.Caracciolo d'Avellino, izd.1801, yş.15; Eleonora(1774)=Pr.Diegus Avalos del Vasto; Vittoria (1775)=Marchese Allessandro Pallavicini. 10. Pr.'in kızı: Leopoldina(ölm.1843)=6. pr.Sigismondo Chigi(1798), izd.1829. -10. Pr.'in yerine geçen oğlu: 11) Filippo(1813-1876=63)(1838-1876=38), 5. Reichsfürst=Lady Mary Talbot of earls of Shrewsbury (1815-1858=43), izd.1839=19, yş.24-43, zevcinden 2 yş.kç. Kızları: Teresa(1840-1920'ler)=Duca Emilio Massimo di Rignano (1835-1907=72), izd.1858=49, yş.18-67, zevcinden 5 yş.kç.; Olimpia (1854-1930'lar) = Pr.Fabrizio Colonna (ölm.1923), izd.1878=45, yş.24-69. 11.Pr.'in yerine geçen by.oğlu:

12) Giovanni(1843-1890=47)(1876-1890=14), 6. Reichsfürst, evlenmedi. Kardeşi 13) Alfonso(1851-1914=63)(1890-1914=24)=Lady Emily Pelham-Clinton of dukes of Newcastle(1863-1919=56), izd.1882=32, yş.19-51, zevcinden 12 yş.kç. Oğulları 14) Filippo Andrea Doria Pamphili-Landi(1886)(1914)=Gesine Dykes, izd.1921, kızları Orietta(doğ.1922). Bu dal erkek tarafından 14. prensin ölümüyle sona erdi. Titrleri, âilenin Angri dalı ile son prensin kızı Orietta arasında paylaşıldı. 14. Prens'in titrleri: principe romano Doria-Pamphili-Landi, 8. Reichsfüest v.Torriglia, 14. pr.di Melfi, 8. pr.di San Martino, 8. pr.di Valmontone, 10. duca di Montelanico, nobile romano, patrizio di Genova, 10 yerin marchese(marki)'si(Montecalvello, Croce, Val di Trebbia e Ottone, Garbagna, Grandona, Varga, Carrega, Cremonte, Cabella, Fontanarossa), 28 yerin signore'si(kont ve baron unvanları yok).

Principi di Angri: Doria'ların kç.dalıdır(Pietro 1200 nesli, yk.bk.). Bu dal yalnız Doria soyadını taşır. Pr.di Angri 1636(İspanya Kralı), conte di Capaccio 1659(İspanya). duca di Eboli(1567'de ihdâs edildi) 1726, pr.di Centola(ihdâsı 1666) 1773, marchese di Pisciotta. Marchese Doria(Ceneviz soyluluğu) dışında bütün titrler Napoli krallığına âiddir. Son Angri prensi Doria'lar şunlardır:

7) Marc Antonio(doğ.1702)=Lella Grimaldi, izd.1726, Eboli dukalığı vârisesi. Oğulları 8) Gian Carlo(1732-1820=88)=Giovanna Pappacoda, izd.1773, pr.di Centola ve march.di Pisciotta vârisesi. Oğlu 9) Giovanni(1768)(1820)=Teresa Orsini.

Marcantonio(1824-1870=46)=Laura Marulli dei duchi di San Cesareo(ölm.1892) oğlu 12) Ernesto(1863-1930'lar), 12. pr.di Angri, 4. pr.di Centola, 5. duca di Eboli, marchese Doria, 4. marchese di Pisciotta, 8. conte di Capuccio, patrizio di Genova e di Napoli =1. Anna Buest(ölm.1906), izd.1903=3, =2. Camille Schmitz, izd.1921(15 yıl sn.). Oğlu 13) Marcantonio(1904)(1930'lar), Melfi dalına da vâris oldu.

31 - del Drago (1832)

Antuni, Mazzana

Romalı âile. Rodolfo Oraganibus 1133'de Assisi şehrinde imparator temsilcisi (vicario imperiale) olarak geçiyor. Barone di San Vittorina 1519, marchese di Riofreddo 1622(Papa tar.), nobile romano 1710, marchese di Ronciglianello, marchese di Castel Dimito, marchese di Santa Agnese(bu titrler Biscia âilesinden, Hortense Biscia=1671: marchese Giovan Battista del Drago evlenmesi sonucu geçti), conte di Ascrea(Gentile âilesinden). Papa tar. pr.di Mazzano, pr.di Antuni 1832, principe romano 1854 pâyeleri verildi.

2) Urbano(1773-1851=78)=Teresa Massimo(1801-1858=57), izd.1821=30, yş.20-50, zevcinden 28 yş.genç(annesi Saksonya prensesi). Kızı Teresa(1826)=Conte Luigi Mastai-Feretti(ölm.1878), izd.1858, yş.32, Papa Pius IX'un yeğeni. 2. Pr.'in yerine geçen oğlu: 3) Filippo(1824-1913=89)(1851-1913=62)=Donna Milagros Muñoz y Borbon, marquesa de Castillojo des duques de Riansares(1835-1903=68), izd.1856=47, yş.21-68, zevcinden 11 yş.kç., oğulları: Conte Francesco di Ascrea(1858-1930'lar), evli, çocuksuz; Luigi(1859-1930'lar), oğlu Clemente(1897)=Giacinta dei pr.di Ruspoli(1898), izd.1919, yş.21, zevcinden 1 yş.kç., oğulları Francesco(1920) ve Alessandro(1921).

3. Pr.'in babasının hayâtında ölen by.oğlu: Ferdinando, pr.di Antuni(1857-1906=49)=1. Marie des marqueses de la Gandara(1862-1886=24), izd.1881=5, yş.19-24, zevcinden 5 yş.kç., =2. Elika Potenziani dei pr.di San Mauro(1874-1919=43), izd.1894(8 yıl sn.)=12, yş.20-32, zevcinden 17 yş.kç., çocukları: 2 kız; Urbano(1884); 4) Alfonso (1882)(1913), dedesinin yerine geçti, pr.romano del Drago, 4. pr.di Mazzano e d'Antuni, marchese di Riofreddo, di Ronciglionello, di Castel Diruto e di S.Agnese, conte di Ascrea, nobile romano, evlenmedi. Kardeşi 5) Rodolfo(doğ.1900).

Marchesi Drago-Casali dalı: Marchese Stanislas=Maddalena Casoli, oğulları marc.Raffaelle(ölm.1884)=Carlotta Barberini-Colonna(1815), izd.1835, yş.20, oğulları march.Giovanni(1838), bu kişi Vatikan'da râhib oldu ve bu dal söndü.

32 - Fiumesalato (1672)

Belmurgo, Galleti di San Cataldo, Larderia, Rosolini, Soria

Galletti di San Cataldo âilesi. Pisa'lı Ischiano Galletti 1090'da adı geçiyor. Neslinden Nicolo Galletti, 1525'de Pisa'dan Sicilya'ya geçti, 1552'de Palermo senatörü oldu. Bunun torunu Lancelotto, 1. barone di San Cataldo e di Fiumesalato 1538 pâyesini, 1538'de 2 baronluğun vârisesi olan Violante de Jaen'le evlenerek elde etti. Kç.oğulları Giambattista, 1757'de Corvino'lardan bağımsız Pr.di Soria(1630'da ihdâs edildi), marchese di Santa Marina(1696'da Sullima'lardan), pâyelerini elde etti ve bu dal Moncada âilesine geçerek söndü(bk.Paterno, pr.di Monforte).

Giambattista'nın ağabeyi, 2. Fiumesalato baronu Asdrubale'nin torunu Vincenzo, 1627'de İspanya Kralı'ndan marchese di San Cataldo pâyesini kazandı ve bunun oğlu 1) Vincenzo, 1672'de 1. Fiumesalato prensi oldu(İspanya Kralı). Bunun 5. kuşak torunu: 7) Salvatore(ölm.1828)=Concetta Platamone, Belmurgo dukalığı(ihdâsı 1684) vârisesi ve anne tar.(Moncada) Rosolini prensliği(ihdâsı 1673), Larderia prensliği(ihdâsı 1690), San Antonio kontluğu, Passameto, Cipolla ve Imposa baronlukları ve 9 senyörlüğün vârisesi (hepsi Sicilya soylulukları). Oğulları 8) Baldassare(1814-1902=88)(1828-1902=74)=Carolina Bagliani dei conti di Monale(ölm.1897). Oğulları 9) Vittorio(1848-1930'lar) (1902-1930'lar), 9. pr.di Fiumesalato, 11. marchese di San Cataldo=Antoinetta, kızları Linda. 9. Pr.'in kardeşleri: Markiz(1873) Concetta(1852-1930'lar), yş.21; Ruggero(1850-1911=61)=Isabella Ruffo di Calabria dei pr.di Scilla(1865-1894=29), izd.1885=9, yş.20-29, zevcinden 15 yş.kç. Oğulları 10) Fulco(1887)(1930'lar)=Bena Gradenigo(1893), izd.1924, yş.31, zevcinden 6 yş.kç., oğulları 11) Vettore(doğ.1925). 10.Pr.'in kardeşleri: Carla(1891) ve Alberto(1889) ve bunun kızı Isabella(1920).

33 - Forano (1660-1940'lar)

Bagnolo, Strozzi

Strozzi âilesi. Fiezole/Floransa'lı. Signore di Nuovole e di Mugello 1050. Libertino degli Strozzi 1200. Conte di Rocamezzana 1437. Marchese di Forano 1625 (Savelli âilesinden satın alındı), duca di Bagnolo 1660(Napoli Kralı), pr.di Forano(Perugia ili) 1722(Papa tar.), nobile romano 1854.

4) Ferdinando(ölm.1835)=Teresa de Beaufort-Spontin(1789-1857=68), izd.1818 =17, yş.29-46. Oğulları 5) Ferdinando(1821-1878=57)(1835-1878=43), İtalya senatörü = Antoinetta dei pr.Centurione(1830-1919=89), izd.1851=27, yş.21-48, zevcinden 9 yş.kç., zevcinden sn.41 yıl yaşadı. Oğulları 6) Piero(1855-1907=52)(1878-1907=29), evli, çocuksuz. Kardeşi 7) Leone(1856-1929=73)(1907-1929=22)=Clementina dei pr.Corsini (1869), izd.1890, tal.1906=16, yş.21-37, zevcinden 13 yş.kç., kızları Antoinette(1891) ve Beatrice(1894). 7. Pr.'in kardeşi 8) Roberto(1861-1940'lar)(1929-1940'lar), 8. pr.di Forano, duca di Bagnolo, nobile romano, patrizio di Firenze, albay=Uberta(1883) dei marchesi di Camugliano, izd.1919, yş.36, zevcinden 22 yş.kç. Çocukları olmadı ve âile 1940'larda erkek tarafından söndü.

34 - Frasso (1720)

Crucoli, Dentice, San Vito

Dentice âilesi. Erkek üyeler kont'tur. 8-9. asırlarda Amalfi, sn.Sorrento, sn.Napoli'ye geçen feodal(askerî soylu) âile. Resmî Napoli soylusu 1200, Pino ve Pimonte 1200, Zancino 1272, Sfiliso 1345, Mondragone ve Bagliva di Foggia 1383, Secli 1404, Corleto 1444, Pagliara 1540, Viggiano 1452 baronları. 1720'de pr.di San Vito, pr.di Crucoli(Balphrato-Marchese âilesinden), pr.di Frasso(Napoli Kralı). Patrizio di Napoli, conte di Maserenghi(1720), conte d'Entice.

4) Gerardo(1761-1811=50)=Ippolita Tocco dei pr.di Montemiletto(1766-1831=65), izd.1785=45, yş.19-64, zevcinden 5 yş.kç. By.oğulları 5. Prens'in çocuksuz ölümüyle kç.oğulları 6) Luigi(1791-1850=59)=Marianna Serra dei pr.di Gerace(1802-1868=66), izd.1819=32, yş.17-49, zevcinden 11 yş.kç. Oğulları 7) Ernesto(1825-1866=41)(1850-1866=16), 7. pr.di Frasso, pr.di San Vito, pr.di Crucoli, patrizio di Napoli, conte Dantice vs=Comtesse Louise de Chotek(1840-1898=58), izd.1857=9, yş.17-26, zevcinden 15 yş.kç. Çocukları: 3 kont, 3 kız, Teresa(1877-1909=32) =Graf(imparatorluk mediatize kontu) Karl v.Schönborn-Buccheim, izd.1901=8, yş.24-32(Kont sn.Teresa'nın yeğeni ile evlendi, aş.bk.). 7. Pr.'in yerine geçen by.oğlu 8) Luigi (1861-1930'lar), İtalya senatörü=Gräfin Emilie v.Thurn-Valsassina(1866), çocukları: Kont Massimiliano(1887), Kont Gerardo(1890), hukuk dr., Kont Pietro(1902), Sofia (1889)=Graf Karl v.Schönborn-Buchheim, izd.1910(ertesi yıl), yş.21(enîştesi, yk.bk.). 8. Pr.'in yerine geçen by.oğlu 9) Ernesto(1886)(1930'lar)=Nadine Sanine(1903), izd.1922, yş.19, zevcinden 17 yş.kç. Oğulları 10) Luigi(doğ.1924), bugünki pr.

35 - Gallarati-Scotti(Molfetta) (1794)

Molfetta, San Pietro

Molfetta prensleri olan Gallarati-Scotti âilesi üyelerinin başına, bütün Güney İtalya(Napoli ve Sicilya krallıkları) soyluluklarında olduğu gibi don ve donna gelir. Âilenin atası Guido Gallarati 1340'da Milano meclisi üyesi yüksek burjuva kesiminden soylu ol.görülüyor. Âilenin başına İspanya Kralı 1647'de marchese di Cerano(Napoli krallığı soyluluğu), 1794'te pr.di Molfetta(ihdâsı 1521'de İmp.tar.), 1828'de Napoli Kralı duca di San Pietro di Galatina(ihdâsı 1621) pâyelerini verdi. Guido Gallarati'nin 10. kuşak torunu olan ilk markiden îtşecere şöyledir:

Carlo Gallarati(1615-1679=64), Cerano, Cozzo, Candia, Serpento, Sant' Angelo senyörü, hukuk dr., 1. marki 1647-1679=32=Antonia Taverna, izd.1643, Conte Cesare Taverna kızı. Oğulları Giantommaso(1644-1716=72), 2. marki 1679-1726=37 =Maria, Conte Achinto kızı. Oğulları Carlo (1680-1725=45), 3. marki 1716-1725=9= Anna Ghisleri dei marchesi di Somo (ölm.1764), izd.1716=9(=2. Conte Gianbattista di Colturano, ölm.1729, izd.1726(ertesi yıl)=3, =3. Ippolito dei conti Turcori, izd.1737, 8 yıl sn.). By oğulları Giantommaso Gallarati(1718-1783=65), 4. marki 1725-1783=57=Giovanna (ölm.1764), izd.1744=20, Conte Cesare Monti Melzi=Maria Loaysa dei conti Lambrate kızı. 3. Marki'nin kç.oğlu: Giambattista Gallarati-Scotti(1720-

1777=57), 1. Conte di Colturano, signore di Vedano=Donna Maria Teresa Spinola(ölm.1794), izd.1741=36, Pr.Filippo di Molfetta, duca di San Pictro Galatina=Maria de Aculdia kızı. Oğulları: Kardinal(1801) Gianfilippo(1747-1819=66) ve Giuseppe(1750-1786=36), 5. marki 1783-1786=3 ve 5. kont 1777-1786=9=Orsola(ölm.1795), izd.1774=12, Conte Ignazio Belloni kızı. Oğulları:

1) Carlo(1775-1840=65)(1794-1840=46), 1. pr.di Molfetta 1794-1840 ve 1. duca di San Pietro 1828-40 (baba annesinin babasından geçen titrler), 6. marchese di Cerano, 6. conte di Colturno, signore di Sant'Angelo e di Vedano=Francesca(1792-1863=71), izd.1814=26, yş.22-48, zevcinden 17 yş.kç., Marchese Odoarda Guerrieri Gonzaga =Camilla Gallarati-Scotti kızı(1. Colturano Kontu'nun kızı), dayı oğlu. Çocukları arasında: Gian Filippo(1826-1899=73), kızı Carlotta(1850-1920'ler)=Pr.Tommaso Antici Mattei, izd.1868, yş.18. 1. Pr.'in yerine geçen by.oğlu:

2) Tommaso(1819-1905=86)(1840-1905=65)=Donna Barbara Melzi d'Eril(1828-1911=83), izd.1843=62, yş.15-77, zevcinden 9 yş.kç., 2. Duca Francesco di Lodi=Elisa dei conti Sardi kızı. By.oğlu: 3) Gian Carlo(1854-1927=73)(1905-1927=22), 3. pr.di Molfetta, 3. duca di San Pietro Galatia, 8. marchese di Cerano, 5. conte di Colturano, patrizio Milano, Venezia, signore di Sant'Angelo e di Vedano=Donna Luisa Melzi d'Eril (1854-1937=83), izd.1878=49, yş.24-73, zevci ile ayni yaşda, Don Giacomo dei duchi di Lodi=Giuseppina dei conti Barbo kızı. 6 oğulları ve 2 kızları oldu. By.oğulları:

4) Fulco Tommaso(1878-1955'de hayatta)(1927), ilâveten 4. barone di Toledo e di Noco, hukuk dr.=Contessa Aurelia Cittadella-Vigodarzere (1895-1955'de hayatta), izd.1918, yş.23, zevcinden 17 yş.kç., Conte Antonio=Luisa dei marchesi Saluzzo kızı. Çocukları: Don Federico(1922), Don Lodovico(1923), hukuk dr. ve: 5) Gian Carlo (doğ.1920), bugünki pr., 5. pr.di Molfetta, 5. duca du San Pietro in Galatina, 10. marchese di Cerano, 7. conte di Colturano, signore di Sant'Angelo e di Vedano, 5. barone fi Toledo e di Noco, nobile patrizio milanese e napoletano. Don Federico(1922), yk.bk.=Donna Lavinia (1924), izd.1945, yş.21, zevcinden 2 yş.kç., Conte Paolo Taverna di Landriano=Donna Stefania Moncada dei principi di Paterno kızı, kızları: 4 donna.

36 - Ginori-Conti (1855)

Conti, Trevignano

Üyeler kont ve kontes. Calenzano'lu(Napoli) burjuva soylusu. 1304'te Floransa'ya göçtü. 18. asırda Floransa resmî soylusu oldu. 1830 evlenmesiyle 1835'de Conti âilesine vâris oldu. 1835'te Papa tar.markiliklerinin adı Principe di Trevignano ol.yükseltildi. Livorno v.Marchese Carlo Lorenzo di Ginori(1702-1757=55)'nin torununun oğlu 1) Giovanni Ginori(1788-1858=70)(1855-1858=3)=Anna Conti(ölm.1855), izd.1830=25, Conti âilesinin sonuncusu ve vârisesi ki titrini, soyadını ve mülkünü Ginori'lere geçirdi. Oğlu 2) Gino Ginori-Conti(1836-1907=71)(1858-1907=49)=nobile Paolina Fabbri(1843-1913=70), izd.1862=45, yş.19-64, zevcinden 7 yş.kç. Kç.oğulları Kont Ugo(1872-1926=54), bunun oğlu Kont Paola(1914).

2. Pr.'in yerine geçen by.oğlu 3) Piero(1865-1930'lar)(1907-1930'lar), pr.e conte Ginori-Conti, pr.di Trevignano, nobile romano, nobile livornese, patrizio di Frenze, İtalya senatörü, siyasal bilgiler dr., albay=Adriana dei conti Larderel(1872), izd.1894, yş.22, zevcinden 7 yş.kç. 3 oğul ve 3 kızlarından büyüğü: 4) Federigo(1909)(1930'lar).

37 - Giovanelli (1678)

Gandio'lu Sier Mayfredus Giovanelli 1230 âilenin atasıdır. Patrizio di Venezia 1668, conte di Morengo e Carpenedo 1669, Reichsfürst 1678 oldular. Benedictus Giovanelli'nin torununun oğlu 1) Giovanno Andrea, 1678'de 1. Reichsfürst'tür. Pr.Andrea (1783-1860=77) onun 5. kuşak torunudur=1. Marchese Antoinetta Pallavicini(ölm.1821), izd.1818=3, =2. Contessa Maria Burni(1802-1880'ler), izd.1824(3 yıl sn.)=36, yş.22-58, zevcinden 19 yş.kç. 2 kızları dışında oğulları Giuseppe(1824-1886=62)(1860-1886=26), İtalya senatörü, İmparator'un mâbeyncisi, Reichsfürt, Reichsgraf, conte di Morengo, di Carpenedo di Telvana, di San Pietro, signore di Caldara, di Laimburg, patrizio di Venezia, nobile Tyrol, magnat Ungarn, 1886'da çocuksuz ölünce âile söndü=Maria (1836-1898=62), izd.1852=34, yş.16-50, zevcinden 12 yş.kç., Pr.Sigismondo Chigi-Albani kızı. Son Giovanelli prensinin bu dul eşi, aşağıda gösterilen Alberto'yu 1895'de evlâd edindi ve sönen Giovanelli âilesinin prenslik unvânını İtalya Kralı, bu Alberto'ya verdi:

1) Alberto(1876)(1897), İtalya mv.=Contessa Marianna di Sagredo-Alighieri (1879), izd.1901, yş.22, zevcinden 3 yş.kç., çocukları 2) Giuseppe(doğ.1902) ve Aloghiero.

38 - Giustiniani-Bandini (1847-1930'lar)

Bandini, Mondragone

Giustiniani adını taşıyan bir Venedikli, bir Cenevizli, biribiriyle ilgisi olmayan iki ayrı soylu âile vardır. *Venedikli Giustiniani'ler,* İstria'dan Venedik'e göçmüşlerdir. Pantalone Giustiniani(ölm.1286), İstanbul Latin patriki oldu. Stefano Giustiniani, Venedik doçu(cumhur başkanı) seçildi. Azîz'in kardeşi şâir Leonardo(1388-1446=58), bunun oğlu Onlar Meclisi üyesi, diplomat, târihçi Bernardo(1408-1489=81), Türkler'le savaşırken maktûl düşen Amiral Orso(ölm.1464), gene doç olan Marcantonio Giustiniani(ölm.1688), Venedikli Giustiniani'lerin bir kaçıdır.

Burada ele alacağımız *Cenevizli Giustiniani'ler*dir. Cenevizli Giustiniani'ler, 1346-1566 arasında Sakız adasının senyörleri olarak Osmanlı'ya tâbî oldular. Giovanni Longa Giustiniani(ölm.1453), Bizans'ı Fâtih'e karşı savundu. Paolo G.(1444-1502=58) Sakız piskoposudur. Agutino G.(1479-1536=57) Korsika piskoposu, Paris Üniversitesi İbrânî profesörüdür. Vincenzo G.(1519-1582=63), 1570'de kardinal seçildi. Michele G.(1612-1680=68) târihçidir. Lorenzo G.(1761-1825=64) kezâ târihçidir. Bu aileden Amiral Giustiniani, 1570'de Lepanto'da Malta filosuna kumanda etti ki Kılıç-Ali Paşa tar. imhâ edildi.

1814'de âile earl of Newsburgh(ihdâsı 1660), viscount Kynnaird(1660), lord Levingstone(1660) İskoçya pâyelerini şu evlenmeyle kazandı: Benedetto G.(1735-1793=59)= Cecilia Mohong (1740-1789=59), izd. 1757=32, yş. 17-59, zevcinden 5 yş.kç., Countess Charlotte of Newburgh'un torunu ve bu titrlerin vârisesi. Grillo âilesinden de duca di Mandragone ve conte di Carinola Napoli soyluluk titrlerini şu evlenmeyle kazandılar: Vincenzo G. (1759-1826= 67), yukarıdaki evlenmeden doğdu =Nicoletta Grillo, Grillo'ların sonuncusu ve vârisesi. Bu evlenmeden doğan Cecilia(1796-1877=81)= Marchese Carli Bandini (1779-1850=71), duka 1847, izd. 1815=35, yş.21-56, zevcinden 17 yş.kç., zevcinden sn.27 yıl hayatta. Bu evlenmeden Sigismondo Bandini (no.l) doğdu. Ve bu sûretle Giustiniani'lerin sonuncusu ve vârisesi olan Cecilia, Giustiniani adını ve titrlerini Bandini'lere geçirmiş oldu. Yeni âileye Giustiniani-Bandini dendi.

Ombria'lı Bandini âilesi, 16. asırda Roma ve Bologna şehirlerine göçtü. Âilenin başına Papa, marchese di Lanciano e Rustano 1753, duca di Mondragone, conte di Carinola (Napoli soylulukları), pâyelerini verdi. Nobile romano 1855, principe romano 1863 oldular(Papalık). Giustiniani'lerin titrlerini de tevârüs ettiler. Giustiniani-Bandini prens-dukaları:

1) Sigismondo(1818-1908=90)(1850-1908=58)=Sofia Massani(1830-1898=68), izd.1848=50, yş.18-68, zevcinden 12 yş.kç. 6 kızlarından: Elena(1853)=Pr. Camillo Rospigliosi (ölm.1915), izd.1876=39, yş.23-62; Nicoletta(1863)=Duca Mario Grazioli, izd.1881, yş.18. 1. Pr.'in yerine geçen oğlu: 2) Carlo (1862-1930'lar)(1908-1930'lar), ölümüyle 1930'larda âile erkek tar. kesildi. Bugün hiç bir Giustiniani ve Bandini yoktur. =Maria Lanza dei pr.di Trabia(1866), izd.1855, yş.19, zevcinden 4 yş.kç. Oğulları Sigismondo(1886-1918=32), izd.1910=8, yş.21-29(3 yıl sn.1921'de 32 yaşında tekrar evlendi), 2. Pr.'in kızı: Sofia(1889)=Conte Manfredi Gravina(1883), deniz albayı, izd.1922, yş.33, zevcinden 6 yş.kç., bu evlenmeden Principi di Ramacca doğdu.- 2. Prens'in titrleri: 2. principe romano Giustiniani-Bandini, duca di Mondragone, marchese di Lanciano e Rustano, conte di Carinola, earl of Newburgh, viscount Kynnaird, Lord Livingston, nobile romano, nobile di Camerino, di Nocera, di Norcia, di Macerata.

39- Gonzaga (1432)

Bozzolo, Castiglione, Luzzara, Mantova, Molfetta, Monferrato, Nevers, Rethel, Sabionetta, Solferino, Vescovati, Vodice

Bütün erkek üyeler prens + marki, 18. asırda kadın üyeler de prenses + markiz. Montova'da (1328-1706), Monferrato'da (1536-1706), Guastalla'da(1539-1746) hüküm sürmüş, 2 imparatoriçe (Ferdinand II ve Ferdinand III zevceleri) yetiştirmiş hânedan. Hânedânın atası Filippo Gonzaga'nın adı 1150 yılında geçiyor. Hükümran hânedanlar arasında Kuzey İtalya bahsinde söylenenler burada tekrâr edilmeyecektir. 1332'de patrizio di Venezia olarak resmî Venedik soyluluğuna giren 1) Luigi Gonzaga (1268-1360=92), İmparator tar. 1. Mantova senyörü yapıldı(1328-1360=32). Filippo'nun 6. kuşak torunudur. Torununun torunu 5) Gianfrancesco (1395-1444=49), 5. Mantova hükümdârı olup 1433'te Mantova markisi, 1432'de İmparator'ca Reichsfürst yapıldı. Oğlu

6) el Turco=Türk Lui diye anılan Luigi III, onun oğlu 7) Federico III(1439-1484=45)'dür. Yerine geçen by.oğlu 8) Gianfancesco II(1466-1519=53) olup onun üç oğlundan üç dal yürüdü(Venedik'e esir düşünce İkinci Bâyezîd salıverilmesini ricâ etti, Venedik Senatosu tek oturumda pâdişâhın isteğini yerine getirdi: Hammer, IV, 104). By.oğlundan Mantova hükümdarları yürüdü ki 5. marki Federico'ya İmp. 1530'da dukalık verdi. 1627'de son ferdi de ölüp sönen bu dal, hükümrân hânedanlar kısmında görüldü. 1536'da Monferrato markisi olan da bu daldır (=1531: Margherita Palaiologos, Monferrato vârisesi evlenmesiyle). Gianfancesco II'nin ortanca oğlundan Nevers ve Rethel dukaları, 1627-1707'de hükümrân Mantova dukaları çıktı, bu dal İmparator tar.ilhâk edildikten sonra son erkek ferdinin ölümüyle 1778'de söndü. Gianfrancesco II'nin kç.oğlundan ise Guastalla kont (1539) ve dükleri, Bozzolo prensleri, Sobionetta dükleri(1703), Molfetta prensleri çıktı ve bu dal da 1746'da son erkek ferdinin ölümüyle söndü ve toprakları Parma dukasına geçti.

Gonzaga'ların günümüze gelen kolunun atası, Gianfrancesco II'nin kardeşi (Federico III'ün kç.oğlu) Vescovato senyörü Marki Giovanni'den(1474-1525=51) yürüyen daldır ki Gonzaga di Vescovato diye anılır. Giovanni'nin torununun oğulları olan üç kardeşe, Carlo, Guido ve Giordano'ya hep birden ve ayrı ayrı Almanya İmparatoru 1593'te Reichsfürst pâyesi verdi. Her üç dalın üyelerinin isimleri başına Don ve Donna gelir. Vâris prensler conte palatino imparatorluk pâyesini taşırlar. Carlo dalı 1779'da ve Guido dalı daha 1730'da söndü. Zamânımıza gelen Giardano dalıdır.

Fernando Gonzaga, Sicilya kral nâibi ve İspanya ordusu kumandanı ol.Charles-Quint ile beraber Cezâyir'e çıkıp 24.10.1541'de Barbaros-zâde Büyük Hasan Paşa'ya mağlûb oldu. Andrea Gonzaga, 14.5.1560'da Cerbe deniz muhârebesinde Piyâle Paşa'ya karşı Haçlı armadanın Toskana donanması amirali olarak bulundu. 1783'te Gonzaga'ların 4 dalı İtalya'da büyük toprakları ellerinde tutuyorlardı. Gonzaga-Vescovati dalının başında Pr. Carlo (doğ.1729), Gonzaga-Vescovati'nin küçük (cadet) dalının başında Pr. Francesco (1731), Gonzaga-Luzzara'ların başında Pr.Basileo (1711)(=Jeanne de Borrmeo, doğ.1712, izd.1738, oğulları Aloysio 1743), Gonzaga-Castiglione'lerin başında Pr.Leopoldo(ölm.1760)= Elena Medici, oğlu Pr.Aloysio III(doğ.1745, cülûsu 1760)(=Elisabetta Rangoni, izd.1779) bulunuyorlardı. Pr.Leopoldo'nun (ölm.1760) amcası Francesco, Solferino dukası olup yerine oğlu Filippo geçti(doğ.1740). Filippo'nun kızkardeşi Francesca(doğ.1731)= Pietro d'Alcantara, Medina-Celi dukası, izd. 1747, yş.16.

1593'te reichsfürst'lük verilen 3 kardeşten küçüğü Giordano'nun neslinden 1773'te Villanova Kontları ve Cassolnovo Kontları çıktı. Gonzaga de Vodice denen dal da Giordano'dan iner. Bu Vodice dalından: Don Maurizio Ferrante (1861-1938=77), Reichsfürst, marchese Gonzaga, marchese del Vodice, conte di Villanovo e di Cassolnovo, signore di Vescovato, patrizio di Venezia=Angiolina Alliana(1862-1929=57), oğulları Don Ferrante(1889)(1929), dr., mühendis, tuğgen.=Luisa Scotti dei conti di Pondenzano e Ville, izd.1937, çocukları: bugünki Reichsfürst(Prens) Maurizio Ferrante(doğ.1938) ve Corrado Ludovico(1941).

Bütün erkek üyelerin prens ve altes olduğu bugün devâm eden ikinci dal ise şudur: Don Domenico Luigi(1796-1877=81), Reichsfürst, Gonzage pr. ve markisi vs.= Antonietta Greppi dei conti di Bussero e di Corregliano. Yerine geçen by.oğlu Luigi(1857-1906=49)(1877-1906=29)=Giovanna Melzi d'Eril dei conti di Magenta(1860-1930'lar), izd.1879=27, yş.19-46, zevcinden 3 yş.kç.(=2. Alb.Carlo Ubaldi), kızları Donna Giuseppina (1882)=Negrone, principe Meli Lupi di Soragna, Reichsfürst (ölm.1931), izd.1907=24, yş.25-49.- Pr.Luigi'nin yerine geçen kardeşi: Emanuele(1858-1914=56)(1906-1914=8)=Gertrude dei marchesi del Carretto(1859-1940=81), izd.1880=34, yş.21-55, zevcinden 1 yş.kç., kızları: Kontes(1913) Donna Valentina(1881) ve Kontes(1906) Donna Antonietta(1887). Pr. Emanuele'nin yerine geçen by.oğlu: Carlo Luigi(1885)(1914), bnb.=Angela dei conti Camerini(1886), izd.1921, yş.35, zevcinden 1 yş.kç. Pr. Carlo Luigi'nin yerine geçen kardeşi: Giovanni(1894)=Caterina dei conti Medolago-Albani(1900), izd.1921, yş.21, zevcinden 6 yş.kç. Pr.Giovanni'nin yerine geçen by.oğlu bugünki Gonzaga hânedânı reîsi prens: Gian Francesco(doğ.1928), İtalya'daki bütün reichsfürst'lerin irsî olarak 1.'si Reichsfürst, marchese e principe Gonzaga, signore del Vescovato, altesse, patrizio di Venezia vs. Kardeşi: Pr.Ferdinando Luigi(doğ.1940).

40- Guasco Gallarati (1644)

Gallarati, Lixheim, Phalsbourg

Ruffino Guasco, 1168'de kurulan Alessandria şehrinin kurucularındandır (Piemonte eyâletinin güney-doğusunda ve Lombardiya eyâleti sınırına yakın). Torunu Bonifacio'ya Almanya İmparatoru, 1232'de signore di Alice pâyesini verdi. Bunun yeğeni Uberto 1290'da Monferrato markisine tutsak oldu. Uberto'nun by.oğlu Signore Beltramo di Alice, kç.oğlu Signore Antonio di Perodi (1412) olup bunun torunu Antonio 1474'de marchese di Bisio oldu. Bu Marki Antonio'nun oğulları 1509'da ortak Fiaccone senyörleri olan Bernardino ve Nicolo'dur. Marki Antonio'nun yeğeni Signore Guarnerio di Solero (1506)'nun torunu Lodovico, 1619'da signore di Predosa, 1637'de marchese di Solero oldu. Bunun oğlu 1) Carlo(pr. 1644-1650), orgeneral, çocuksuz, pr. di Lixheim e di Phalsbourg1644, Reichsfürst 1645(Almanya hizmetinde)=Prs.Henriette de Lorraine (ölm.1660), izd. 1644=6, Lixheim ve Phalsbourg prensi Louis de Guise'den 1631'de dul ve onun titrlerinin vârisesi.

Guasco âilesi Signore Carlo di Gavi'den yürüdü ki 1594'te marchese di Serralunga oldu. Oğlu Signore Nicole di Bisio 1635'de signore Rossa oldu. Bunun oğlu Conte Carlo di Frascaro 1674'de kontluğa yükseldi. Bunun torununun oğlu Paolo di Bisio, 1779'da marchese di Francavilla ve 1784'de marchese di Solero oldu. Oğlu Marchese Francesco, bunun torununun oğlu: Marchese Francesco(1847-1926=79)=Tarsilla Scozia die marchesi di Calliano(1847-920=73), zevci ile ayni yaşda, oğulları 1) Don Emilio(1878)(1933), 1. pr.di Guasca Gallarati 1933(İtalya Kralı tar.), hukuk dr. 14. marchese di Bisio. 5. marchese di Francavilla, 9. conte di Frascaro, 10. signore dell'Aimonetta Rossa=Contessa Silvia Manin(1882), izd. 1913, yş.31, zevcinden 4 yş.kç., oğulları 2) Don Francesco(doğ. 1914), hukuk dr.u, bugünki pr.

Bu âileden Ottavio di Solero, 1662'de marchese di Casteleto oldu. Torunu Filippo, 1724'de Guasca soyadını büyükannesi Anna Tulia'nın soyadı Gallarati'yi ekliyerek kullanmaya başladı. Oğlu Lodovici 1742'de conte di Pavone oldu. Bunun oğulları: Conte Ottaviano di Clavières 1747, Mareşal Giovani Francesco ve Mareşal Pietro Alessandro.

41- Hercolani (1699)

Erkek üyeler kont olup üyelerin adları başına Don ve Donna gelir. Hercolano, 1198'de Faenza'da bulunuyordu(Emilia eyâletinin doğusu, Bologna-Ravenna arası). 6. kuşak torunu Andreo Hercoiani 1400'de Forli(Napoli) yakınlarında Bagna Cavallo'ya göçmüş görünüyor. Oğlu Nicolo(1400-1448=48), 1429'da Bologna'ya yerleşti, 1436'da Papa'dan soyluluk aldı. Torunun oğlu Vincenzo(1500-1557=57), 1. conte di Medicina e di Rivazze 1530(Papa tar.). 1) Filippo(1663-1722=58)(1699-1722=23), 6. kont, 1. Reichsfürst 1699 ve Blumberg markisi. Oğlu 2) Alfonso(2. pr.1722,1761=39), çocuksuz. 1'in yeğeni 3) Conte Marcantonio Hercolani(1709-1772=63)(1761-1772=11). Oğlu 4) Filippo Astorre(1736-1810=74)(1772-1810=38)=Corona dei marchesi di Cavriani(1751-1830'lar), izd.1774=36, yş.23-59, zevcinden 15 yş.kç. Oğulları 5) Astorre Enrico(1779-1828=49)(1810-1828=18)=Maria dei marchesi di Malvezzi(ölm.1806), izd.1798=8. Oğulları Alfonso(1799,1827=28), babasının hayâtında öldü=Marquise de Joubertou (1802), izd.1820=7, yş.18-28, zevcinden 3 yş.kç,(=2. 1833(6 yıl sn.): Pr.Maurice Jablonowski, yş.31). 5. Pr.'in kç.oğlu: Filippo(1811-1847=36)=1. Luisa Pallavincini (1811,1835=24), izd.1830=5, yş.19-25, zevci ile ayni yaşda, =2. Teresa die marchesi di Angelelli(1820), zevcinden 9 yş.kç., 27 yaşında dul(=2. Pr.Renato Simonetti).

Kont Alfonso'nun(ölm.1827) oğlu 6) Augusto(1821-1847=26)(1828-1847=19), dedesinin yerine geçti, evlenmedi. Kardeşi 7) Astorre(1826-1869=43)(1847-1869=22)= Olimpia dei marchesi di Bevilacqua(1826-1861=35), izd.1848=13, yş.22-35, zevci ile ayni yaşda. Çocukları: 1 kont, 2 kontes, Kont Cesare(1852-1934=82), İtalya millî eğitim bakanı, 2 def'a evlendi, çocuksuz ve 8) Alfonso(1850-1922=72)(1869-1922=53)=1. Albertina dei conti di Montaldo(1851-1883=32), izd.1876=7, yş.25-32, zevcinden 1 yş.kç., =2. Alyce Lannoy(1870-1940'lar), izd.1896(13 yıl sn.)=26, yş.26-52, zevcinden 20 yş.kç. Çocukları: 2 kont, 1 kontes ve:

9) Astorre(1877)(1922), 9. Reichsfürst, 9. marchese di Blumberg, patrizio di Bologna, bnb.=Santa Borghese(1897), izd. 1925, yş.28, zevcinden 20 yş.kç. Oğulları 10) Andrea(doğ.1926), bugünki Reichsfürst. Kardeşleri: Kont Adriano 1929, Kont Arduino ve Kont Alvise 1931(ikizler), Kont Almerico 1935, Albertina 1927, Anna-Maria 1940.

42- Kreutzulesco (1900)

Ulahya/Romanya'lı. Basaraba(bk. Romanya) neslinden olup âilenin başı 16. asır sonunda bir dirlik aldı. Rodolphe Kretzulesco, Eflak(Ulahya) voyvodalığı nâibi 1672, Constantin K. Craiova ban'ı 1705. 1900'de Romanya'yı bıraktı, İtalya tab'ası oldu, italya Kralı 1900'de prenslik pâyesiyle İtalya soyluluğuna aldı: 1) Rodolphe (İt.Rodolfo) (doğ.1865)(pr.1900)=Irène Cantacuzène(İrina Kantakuzina), izd.1892, yş.23, zevcinden 4 yş.kç., kızları Jeanne(İt.Giovanna)(doğ.1893).

43 - Lampedusa (1638-1960'lar)

Tomasi, Palma

Tomasi(Tommasi) âilesi, Pietro Tomasi di Capua torunu Mario, 1569'da Roma soylusu ve 1580'de Sicilya'ya yerleşip 1602'de barone di Montechiaro oldu=Francesca Caro, Lampedusa adası vârisesi ve Palma(Agrigento ili) baronluğu vârisesi. Bunların torunu Carlo Giulio, 1. duca di Palma 1638 ve bunun oğlu 1. principe di Lampedusa 1667(her ikisi de İspanya Kralı tar.)(Lampedusa, Malta ile Tûnus arasında zaman zaman Arablar'ın ve Osmanlılar'ın eline geçen adacık olup Sicilya'nın güneyinde Agrigento iline bağlıdır).

9) Giuseppe (1838-1908=70)=Stefania dei pr.di Valdina (1840-1913=73), izd.1867=41, yş.27-68, zevcinden 2 yş.kç. Oğulları 10) Giulio(1868-1934=66)(1908-1934=26)=Beatrice Flangeri dei pr.di Cuto(1872-1940'lar), izd.1891=43, yş.19-62, zevcinden 4 yş.kç. Oğulları 11) Giuseppe(1896)(1934), 11. pr.di Lampedusa, 12. duca di Palma, barone di Montechiaro e della Torretta=Barone Alice de Wolff(1894), izd.1932, boşanmış, yş.38, zevcinden 2 yş.by., çocuksuz ve âile sona erdi.-9. Pr.'in dîğer oğulları: Giovani(1879-1940=61), evlenmedi; Francesco(1875-1940'lar), evlenmedi; Pietro(1873-1940'lar), marchese Tomasi, hukuk dr., İtalya dış işleri bakanı, büyükelçi, sen.=Alice Barbi, izd.1920, 1917'de Baron Boris de Wolff'dan dul, çocuksuz.

44- Lante Monfeltrio della Rovere

Baciambo Lante 1190'da Pisa'da konsül. Lucas Lante 1400'de Pisa'da gonfalonier. Âile Roma'ya göçerek 1558'de hâlâ oturdukları sarayı satın aldı. Vincenzo, duca di Lante della Rovere=1. Elisabetta sei conti Sassi, =2. Contessa Margherita di Mariscolti. Oğlu duca Giuliano(1789-1873=84)=Maria Colonna(1799-1840=41), izd. 1818=22, yş.19-41, zevcinden 10 yş.kç., Pr.Filippo Colanna=Prs. Caterina di Savoia-Carignano kızı. 3 kızları oldu, küçükleri: Caterina(1828)=Duca Pius Grazioli di Magliano, izd.1847, yş.19.

Duca Vincenzo di Lante della Rovere'nin kardeşi: Don Pietro Lante=Angea Lante, Duca Vincenzo'nun kızıdır ki amcası ile evlenmiş oluyor. Bunların oğulları Duca Don Antonio(1831)(1881), bunun çocukları: Duca Pietro(doğ.1867), Federico(1870), Ludovico(1873), 1 Don, 2 Donna.

Duca Vincenzo'nun dîğer çocukları: amcası ile evlenen(yk.bk.) Donna Angela; Don Luigi(1802-1870'ler); Donna Caterina(1828)=Duca Pio Graziolidi Santa Croce di Magliano(ölm.1884), izd.1847; Duca Filippo(1800-1881=81)(1873-1881=8), Papalık albayı, sn.İtalya orgenerali, duca di Lante Monfetrio della Rovere, 1. Sınıf İspanya Soylusu vs=Anna Murray(1812), izd.1831, yş.19, zevcinden 12 yş.kç.

45- Leporano (1706)

Acton, Villa Santa Maria

Acton âilesi. Sir William Acton, 1340'da İngiltere'de Aldenham baroneti oldu. Onun neslinden Sir Charles Acton'a Almanya albayı iken 1741'de (Almanya)

imparatorluk baronluğu verildi. 6. baron Sir John Acton, Fransa resmî soylusu(1763), patrizio di Napoli(1802), Napoli krallığı başbakanı ve başkumandını, kardeşi Joseph Acton, Napoli korgenerali oldu. 1869'da âilenin başı İngiltere baronu(lord), 1926'da evlenme yoluyle pr.di Villa Santa Maria oldu. Leporano prensi(Otranto ili) pâyesi ise 1706'da İspanya Kralı tar. Sergio Acton'a verildi.

Ferdinando(1832-1891=59)=nobile Ninfa Ramirez(1836-1885=49), izd.1856=29, yş.20-49, zevcinden 4 yş,kç.oğulları: Oramiral(İtalya) Pr. Amedeo di Villa Santa Maria(1871-1938=67)(1926-1938=12)=Anna Caracciolo(1870), izd.1900=38, yş.30-68, zevcinden 1 yş.by., 10. principissa di Villa Santa Maria (1938), çocuksuz.- Pr. Amedeo'nun ağabeyi: Barone Alfredo Acton(1867-1934=67)=Prs.Livia Caracciolo dei pr.di Cellamare(1878), izd.1907=27, yş. 29-56, zevcinden 11 yş.kç. Oğulları 9) Ferdinando(doğ.1908), 9. pr.di Leporano,patrizio di Napoli, hukuk dr. Kardeşi Edoardo(1910), Acton baronu(lord), patrizio di Napoli, deniz albayı=Ida dei baroni Aneglio(1920), izd.1941, yş.21, zevcinden 10 yş.kç.

46- Linguaglosa (1625 - 1940'lar)

Bonanno

Bonanno âilesi. Cesare Bonanno di Pisa, 1285'de Sicilya'ya göçtü. Âilenin başını İspanya Kralı 1625'de Pr.di Linguaglosa yaptı. 1738'de Mugnos âilesinden barone di Bulgarano pâyesi geçti.

12) Silvio(1803-1870=67)=Dorotea Bonanno(1812-1895=83). Oğulları 13) Plancidio(1836-1872=36)(1870-1872=2)=Francesca della Volta dei pr. di San Nicandro (1842-1872=30), zevcinden 6 yş.kç. 2 kızları ile oğulları 14) Francesco(1871)(1872), 1 yaşında babasının yerine geçti, 14. pr.di Linguaglosa, barone di Arcimusa, di Bulgarano, di Cararicino, di Belvedere, di Rosabia, di Gigliotto = Giuseppina Crispi(1873), izd.1895, tal.1905=10, yş.22-32, zevcinden 24 yş.kç., 2 oğulları doğdukları yıl öldüler, çocuksuz öldü ve âile söndü.

47- Lucedio (1876)

Carrega-Bertolini

Carrega-Bertolini âilesi. Üyeler Don ve Donna. Pietro Carrega(ölm. Cenova 1222), Novi Ligure yakınlarında Carrega'dan adını almıştır. Ceneviz soylusu 1128, marchese 1673, 1849'da Bertolini adı Carrera adına eklendi. 1876'da İtalya Kralı, Lucedio prensi pâyesi verdi.- Bertolini âilesi, Toskana'da Cunigiana'dandır. 1773'de Reichsgraf ve Pisa soylusu oldular.

Annesi Galliera Dükü'nün kızı olan 1) Andrea Carrega(1821-1897=76)(1849-1897=48)=Giulia(1824 1901=77), izd.1849=48, yş.25-73, zevcinden 3 yş.kç., Bertolini kontesi ve vârisesi. Oğulları 2) Francesco(1850-1923=73)(1897-1923=26)=Emilia Balbi-Senarega dei marchesi di Piovera(1850-1935=85), izd. 1875=48, yş.25-73, zevci ile ayni yaşda. Çocukları: Kontes(1899) Binaca(1877), yş.22; Düşes(1917) Maria(1889)=Duca Giuseppe Caffarelli, yş.28; Don Giacomo(1884-1929=45), marchese Correga-Bertolini

1924-29=Maria Giulia Moncada dei pr.di Paterno(1894), izd.1913=16, yş.19-35, zevcinden 10 yş.kç., çocukları 3 Don ve Marchese(1929) Don Pier-Francesco(1917-1914=24, teğmenken Bingazi'de maktûl.- 2. Pr.'in yerine geçen by.oğlu: 3) Andrea (1878)(1923), 3. pr.di Lucedio, marchese Carrega-Bertolini, patrizio di Genova, hukuk dr., bnb.=Prs.Paola Odescalchi(1884), izd.1907, yş.23, zevcinden 6 yş.kç., çocukları: Donna Giulia 1908, Don Pietro 1912, Donna Vittoria 1916, Donna Emilia 1919, Donna Giovanna 1922 ve 3) Francesco(doğ.1910).

48- Massimo (1826)

Acquasparta, Anticoli-Corrado, Arsoli, Calcata, Lancelotti, Lauro, Marzano, Prossedi, Rignano, Roccasecca, Roviano

Lancelotti Prensleri(1826). 1826'dan beri prenslik dalının bütün üyeleri pr.ve prs. İsim başına Don ve Donna. Massimo, Roma şehrinde 950 yılında yaşıyordu. Nesline Massimi(Massimo'lar) dendi. Oğlu Leone Massimo'nun adı 1012'de geçiyor. Neslinden Pietro Massimo 1467'de Roma'da ilk matbaayı kurdu. Angelo Massimo(1491-1550=59), 1. signore d'Intraflumara 1520, marchese 1544. Bunun 2 oğlundan iki ana dal çıktı: Fabrizio(1536-1633) ve Tiberio(ölm.1588).- Domenico Massimo, İmparator'un süvârî generali olup 1571 İnebahtı deniz muhârebesinde Marcantonio Colonna'nın muâvini ol.bulundu.

Fabrizio Massimo(1536-1633=97), signore d'Arsoli 1574, nobile di Velletri 1711, di Tivoli 1721, patrizio romano 1746 pâyelerini alan dalın atasıdır. 6. kuşak torunu Camillo Massimo(1730-1801=71)=Barbara(ölm.1826), izd.1765=36, Savelli-Palombara âilesi vârisesi. Oğulları 1) Massimiliano Massimo(1770-1840=70)(1826-1840=14), 1. principe di Arsoli(Roma soyluluğu, 1. Prens'in bütün neslinin erkek ve kadın üyeleri pr.ve prs.)=Prs. Christina v.Sachsen(1775-1837=62), izd.1796=41, yş.21-62, zevcinden 5 yş.kç. Çocukları: 2 Pr.; Barbara(1813)=Pr.Giovanni Ruspoli di Cerveteri, izd. 1832, yş.19; Teresa(1801)=Pr.Urbano del Drago, izd.1821, yş.20; Giuseppina(1799-1860'lar)=Pr.Octavio Lancelotti(ölm.1852), izd.1818=34, yş.19-53; 2) Camillo(1803-1873=70)(1840-1873=33)=1. Prs. Maria Gabriella di Savoia-Carignano(1811-1837=26), izd.1827=10 yş.16-26, zevcinden 8 yş.kç., =2. Giancita dei conti Della-Porta-Rodiani (1821-1898=77), izd.1842(5 yıl sn.)=31, yş.21-52, zevcinden 18 yş.kç., zevcinden sn.25 yıl yaşadı. 2 oğlundan 2 dal ayrıldı: Massimo Prensleri ve Lancelotti Prensleri dalları.

Principi Massimo: 3) Camillo Carlo(1836-1921=85)(1873-1921=48), 3. pr.di Arsoli, 1. pr.Massimo 1854, pr.di Roviano 1872, duca d'Anticoli-Corrado 1872(bu iki titr Colonna âilesinden boşalmıştı)=Francesca Lucchesi-Palli dei pr.di Campfranco(1836-1923=87), izd.1860=61, yş.24-85, zevci ile ayni yaşda(annesi Caroline de Bourbon, Duchesse de Berry'dir). Kç.oğulları: Pr.Fabrizio(1868), pr.di Raviano 1895, duca di Anticoli-Corrado 1895, hukuk dr.=Beatrice di Borbone(1874), Sicilyateyn prensesi, izd. 1897, yş.23, zevcinden 6 yş.kç., çocukları: 4 prs., bunlardan Prs. Margherita (1898)=Conte Emilio Pagliano, büyükelçi, izd.1922, yş.24.

3. Pr.'in yerine geçen by.oğlu: 4) Francesco(1865)(1921), Papalık posta genel md.=Eleonore Brancaccio(1875), izd.1895, yş.20, zevcinde 10 yş.kç. Oğulları: Pr.

Vittorio(1911), pr.di Roccasecca 1932; 5) Leone(doğ.1896), duca di Anticoli-Corrado 1904, edebiyat dr.=Maria Adelaide, İtalya kraliyet prensesi(1904), izd.1935, yş.31, zevcinden 8 yş.kç., çocukları 6) Filippo(1938), 6. pr.di Arsoli, pr.Massimo, duca di Anticoli vs=Maria Luigia(1942), izd.1962, yş.20, zevcinden 4 yş.kç., Pietro Capparella kızı(çocukları: Pr.Fabrizio 1963 ve Prs.Barbara 1965); Pr.Ferdinando(1940); Pr.Carlo (1942); Pr. Francesco(1946); Prs.Maria Eleonora(1944=Giuseppe Paracciani, izd.1972, yş.28); Prs. Isabella(1936)=Don Francesco di Carpegna Gabrielli, conte di Carpegna (1924), izd.1964, yş.28, zevcinden 12 yş.kç., Pr.Don Orazio Carpegna-Falconieri-Gabrielli=Donna Giusso die duchi del Galdo oğlu.

Principi Lancelotti: 1) Filippo(1843-1915=72)(1865-1915=50), 2. pr.Camillo'nun kç.oğlu, 1. Lancelotti pr.i(Papalık), halası Giuseppina Massimo'ya zevci Pr.Octavio Lancelotti'den 1852'de kalan Lancelotti prensliğine halasının 1865'de ölümüyle vâris oldu. =Elisabetta Aldobrandini dei pr.di Meldola(1847-1937=90), izd.1865=50, yş.18-68, zevcinden 4 yş.kç. Oğulları 2) Giuseppe(1866-1940'lar)(1915-1940'lar)=Lesa die pr.Aldobrandini(1871), izd.1889, yş.18, zevcinden 5 yş.kç. Oğulları 3) Filippo (1892) (1940'lar), 1941'de ilâveten pr.di Lauro e pr.di Marzano, hava subayı=Beatrice dei duchi di Lante della Rovere(1892), izd.1918, yş.26, zevci ile ayni yaşda. Çocukları: 4) Orazio(doğ.1925); Pr.Pietro(1934) ve 8 prs.

1. Pr.Filippo'nun dîğer çocukları: Prs.Ruffina(1886-1942=56)=Duca Pio Grazioli, izd.1908, yş.22; Pr.Luigi(1881), pr.di Prossedi 1932, yb.=Comtesse Marie de Merode (1884), izd.1910, yş.26, zevcinden 3 yş.kç., çocukları: Pr. Paolo(1911), hukuk dr.; Pr.Francesco(1913), hukuk dr.; Pr.Carlo(1919); Pr.Giovanni(1922); 2 prs.

Duchi di Rignano e Calcata: Massimo'ların ikinci ana dalıdır. Atası Tiberio Massimo'dur(ölm.1588, yk.bk.). Bu dal 1916'da söndü, titrleri esas Colonna'lara geçti. Erkek tarafından ise bu dal daha 1907'de son dukanın sâdece bir kız bırakarak ölmesiyle sona erdi.-1828'de Colonna âilesinin kç.dalı sona erince onlardan kalan dukalık titrlerini Papa, Massimo'ların Tiberio dalının başına verdi, şöyle:

1) Francesco(1773-1844=71)(1828-1844=16), duca di Rignano e di Acquasparta=Carolina(1789-1812=23), izd.1807=5, yş.18-23, zevcinden 16 yş.kç., Duca Vincenzo Lante della Rovere kızı. Kızları Guglielmina(1811-1899=88)=Pr.Antonio Buoncompagni-Ludovisi di Piombino, izd.1829, yş.18.- 1. Duka'nın yerine geçen oğlu: 2) Mario(1808-1873=65)(1844-1873=29)=Maria(1813-1892=79), izd.1834=39, yş.21-60, zevcinden 5 yş.kç., Pr.Luigi Buoncompagni-Ludovisi di Piombino kızı. Oğulları 3) Emilio(1835-1907=72)(1873-1907=34)=Teresa(1840), izd.1858, yş.18,, zevcinden 5 yş.kç., Pr.Filippo Andrea Doria-Pamphili-Landi kızı. Kızları 4) Donna Maria(1859-1916=58)(1907-1916=9), duchessa di Rignano e di Calcata=Pr. Prospero Colonna di Sonnino(1858-1930'lar), izd.1884=32, yş.25-58, zevcinden 1 yş.kç., senatör, Roma belediye başkanı, yb., 1909'da zevcesinin titrlerini aldı ve 1916'da zevcesi ölünce Rignano ve Calcata dukalığı tamâmen kendisine, Colonna(b.bk.) ailesine, sonra 3 oğullarından büyüğüne geçerek devâm etti.

49- Meli-Lupi(Soragna)(1591)

Soragna

Bütün üyeler marchese(marki) ve marchesa(markiz) ve Don, Donna. Âileye Reichsfürst(Almanya imparatorluk prensi) pâyesi 1591'de, Soragna prensliği 1709'da verildi. La Rocca di Soragna, Parma ilinde Borgo San Donnino yakınlarındadır (Emilia eyâletinin Lombardiya eyâleti sınırına yakın kuzey-batısı). Lupi âilesi Soragna'lı,onunla birleşen Meli âilesi ise Cremona'lıdır(Lombardiya eyâletinin Emilia eyâleti sınırında en güneyi, Po ırmağının kuzey kıyısı).

Mercadio Meli 1092'de Cremona senatörü idi. Torunlarından Andreolo Meli'nin adı 1300 yılında geçiyor. Onun neslinden Giovanni Meli, Cremona'lı Venedik tab'ası soylu=Caterina Lupi, izd. 1477, Soragna markisi Bonifacio Lupi'nin kızı ve 1514'de vârisesi(annesi Margherita Uberti). Böyle Meli ve Lupi âileleri birleşti. Lupi'lerin atası Adalberto Lopo'nun adı 996 yılında geçiyor(lupo=kurt, lupi=kurtlar, kurtgiller). 1200'de signore di Soragna(Guido Lupo, podesta di Parma 1201) olan Lupi'ler 1347'de İmparator tar. marchese di Soragna pâyesine çıkarıldı. Yukarıda anılan evlenmeden doğan Giambattista Meli-Lupi, 1514'de Meli âilesinden 1. marchese di Soragna oldu=Ippolita Ponzoni. Oğulları Giampaolo(1506-1543=37), 1543'te bir kaç ay markilik yaptı=Isabella Trivulzio(1509-1539=30), izd. 1518=21, yş.9-30, zevcinden 3 yş.kç., Signore Giacomo di Casteldidone=Bianca dei conti Borromeo kızı. Oğulları Difoebo(1532-1591=59), 3. marki 1543-1591=48=Casandra Marinoni(ölm. 1573), izd.1548=25. Oğulları Giampaolo (1550-1571=21)=Isabella Pallavicino, izd.1568=3, marchese Gerolamo di Cortomaggiore =Camilla Pallavicino dei marchesi di Busseti kızı. Oğulları Giampaolo (1571-1649=78), posthume, 4. marki 1591-1649=58(dedesinin yerine), Reichfürst 1591-1649=58(ancak bu pâye oğullara geçmiyerek 1731'e kadar kesildi)= 1. Beatrice degli Obizzi(ölm.1590), =2. Lucrezia, contessa Schizzi, izd.1591(ertesi yıl), Conte Giovanni Schizzi kızı ve vârisesi. 2) Diofebo(1601-1681=80)(1649-1681=32), 5. marki=Isabella Sanvitale(1605-1669=64), izd.1622=47, yş.17-64, zevcinden 4 yş.kç., Conte Alessandro di Fontanellato= Margherita Rossi dei conti di San Seconde kızı. Oğulları 3) Giambattista (1626-1679=53), babasının hayâtında öldü =1. Contessa Felicita (ölm.1669), izd.1653= 16, Conte Marco di Sozzi kızı, =2. Lucrezia Cantelli, dul, izd.1671(ertesi yıl), =3. Isabella Zanordi-Landi, dul, izd.1676. By.oğlu:

1) Giampaolo(1654-1729=75)(8. marchese(dedesinin yerine) 1681-1729=48, 1. principe di Soragna 1709-1729=20), çocuksuz. Kardeşi 2) Nicolo(1666-1748=82)(1729-1748=19), 1731'de İmp. kendisine yeniden Reichfürst'lük verdi=Cecilia Loredan (doğ.1667), izd.1691, yş.24, zevcinden 1 yş.kç. Oğulları Marchese Don Giambattista (1693-1769=76), 1748'de babası ölünce prens olmadı, prenslik oğluna geçti=Lucrezia (ölm.1734), izd.1716=18, Marchese Giuseppe Fogliani kızı. Oğulları 3) Diofebo(1717-1761=44)(1748-1761=13), babasının hayâtında öldüğü hâlde prensliğe dedesinin yerine geçti=Gräfin Juliane v.Collato(ölm.1783), izd.1739=23, Graf Anton=Gräfin Eleonore v. Starhemberg kızı. Oğulları 4) Guido(1741-1819=78)(1761-1819=58), dedesi hayatta olduğu hâlde babasının yerine pr.oldu=Giovanna(ölm.1826), izd.1770=49, Conte Renato Borromeo=Donna Marianna Odescalchi kızı. Oğulları 5) Casimiro(1773-1865=92)(1819-

1865=46)=Donna Anna Grillo(1779-1843=64), izd.1801=42, yş.22-64, zevcinden 6 yş.kç., Duca Domenico di Mondragone=Donna Rosa Sanseverino dei pr.di Bisignano kızı. 8 çocukları oldu ki bunlardan Marki Don Guido'nun(1815-1902=87) nesli günümüzde devâm ediyor, bunlardan büyükleri:

6) Diofebo(1808-1897=89)(1865-1897=32)=Antoinetta Greppi(1818-1893=75), izd.1837=56, yş.19-75, zevcinden 10 yş.kç., Conte Antonio di Bussero e Corregliano=Teresa dei marchesi Trotti kızı. Kç.oğulları: Luigi(1845-1923=75), 1. marchese e conte Meli-Lupi Tarasconi di Soragna 1890-1923=33(doğuştan marki)=Luisa Melzi(1854-1925=71), izd.1873=50, yş.19-69, zevcinden 9 yş.kç., Giuseppe dei conti Cusano=Camilla Meroni kızı, oğulları Camillo(1873-1954=81), 2. marki-kont 1923-1954=31=Maria Borghi(1877), izd.1900=54, yş.23-77, zevcinden 4 yş.kç., kardeşi Antonio(1885-1960'lar), 3. marki-kont 1954, bunun oğlu Lupo Luigi(doğ. 1928), 4. marki-kont 1960'lar.

6. Pr.'in yerine geçen by.oğlu: 7) Bonifazio(1839-1909=70)(1897-1909=12)=Anna Rivarola(1844-1913=69), izd.1870=39, yş.26-65, zevcinden 5 yş.kç., marchese Negrone di Mulazzano=Camilla dei conti di Zerbino kızı. Oğulları 8) Negrone(1874-1931=57)(1909-1931=22)=Donna Giuseppina Gonzaga(1882-1948=66), izd.1907=24, yş.25-49, zevcinden 8 yş.kç., Pr.Luigi di Vescovato=Donna Giovanna Melzi d'Eril dei duchi di Lodi kızı. Oğulları 9) Bonifazio(1909)(1931), 9. Reichfürst, 16. marchese di Soragna, 9. pr.di Soragna, patrizio di Venezia, nobile di Bologna vs=Margherita Quaranta (1919), izd.1939, oğulları Diofebo(doğ.1941). Bunun ablası marchese Donna Isabella (1940). 9. Pr.in kardeşi: marchese Guido(1910).

50- Melzi (1726)

Eril, Lodi

Milano'lu burjuvadan gelme soylu(patricien) Iacomolo di Lamberghis di Meltio il Magnifico'nun adı 1391 yılında geçiyor. Oğlu Antoniolo Melzi daha 1388'de anılıyor. Bunun oğlu Beltramoli 1409'da geçiyor=Giovanola Moriggia dei Carate'nin kç.oğulları Ambrogio(aş.bk.) ve by.oğulları Rogerio(ölm.1447)(=Isabella Talenti, izd.1400), iki dalın başı oldu. Patrizio di Roma 1588(Papa tar.), conte di Magenta 1619(İspanya Kralı tar.), marchese di Toricelli(Torricella) 1676(Savua Dukası tar.), Reichgraf(imparatorluk kontu) 1683(İmp.tar.), pr.di Melzi 1726(İspanya Kralı tar.Napoli krallığı soyluluğuna dâhil) pâyelerini kazandılar.

Rogerio'nun oğlu Giovanni(ölm.1468), ölümünden bir kaç ay önce İmp.tar. conte palatino pâyesine yükseltildi = Brigida dei Tanzi. Oğlu Kont Bartolomeo=Elisabetta Negri. Oğulları Girolamo(1475-1531=56)=Tomasina Della Torre, oğulları Giovanni Francesco(1493-1567=74), Leonardo ve Vinci'nin hâmîsi. Gerolamo'nun kardeşi Lancillotto(1480-1522=42)=Cecila, izd.1502,Conte Francesco Suardi kızı. Oğulları Fabrizio(1510-1558=48), dr., yazar= Clara, Giacomo V Vicnercati kızı. Oğulları Anton(1538-1597=59)=Lodovico Arese. Oğulları Fabrizio(1577-1630=53)=Emilia Carpano. Oğulları Anton(1604-1640=36), savaşta maktûl=Freiin Anna Walpurga (ölm.1652), izd.1636=6(=2. Graf Johann v.Lodron. ölm.1631, =3. Johann v. Stahlen).

Oğulları Egidio(1639-1693=54), bu da babası gibi savaşta maktûl, 1. marchese di Torricella 1676-1693=17, 1. graf Melzi 1683-1693=10=Anna, izd.1670, Conte Matteo Ordogno di Rosales kızı. Oğulları Gaspare Antonio(1670-1751=81), 2. marki ve kont 1693-1751=58=Marianna Ferrario, izd.1697. Kızları Anna(1705-1778=73)=Francesco Saverio Melzi, conte di Magenta(1699-1777=78), izd.718=60, yş.13-73, zecinden 6 yş.kç.

Marki-Kont Egidio Maria'nın(ölm.1693) kç.oğlu: 1) Anton Maria(1672-1748=76) (1726-1748=22), 1. principe Melzi=Gräfin Marie Renate v.Harrach(1721-1788=67), izd.1737=11, yş.16-27, zevcinden 49 yaş kç., zevcinden sn. 40 yıl hayatta. Bu sûretle Melzi'lerin Rogerio dalı 1748'de erkek ve 1778'de kadın tar söndü.

Ambrogio(yk. bk.) dalı: Ambrogio oğlu Giacomo(ölm.1462), oğlu Stefano Maddalena Sartirara, oğulları Bernardino(1503-1548=45)=Margherita Visconti, Signore Giovan Petro V di Carbonato kızı. Oğulları Lodovico(1530-1572=42)=Caterina Litta (ölm.1602), zevcinden sn.30 yıl hayatta. Kç.oğulları Lodovico(1558-1617=59), İspanya orgenerali, Flandr genel v. By.oğulları Luigi Melzi, 1. Magenta kontudur, aş.bk.- Bu dala 1750'den ît. *Melzi d'Eril* ve 1807'den ît. *Duchi di Lodi* dendi. İspanya Kralı bu dala 1619'da conte di Magenta, Fransız İmparatoru Napoléon 1807'de duc de Lodi, Avusturya İmparatoru 1829'da Herzog Melzi d'Eryl(duca di Melzi d'Eril), İtalya Kralı 1890'da duca di Lodi pâyelerini verdi. d'Eryl âilesiyle 1750'de yapılan evlenme sonunda da Melzi âilesi conte d'Eril, marchese di Fonte Sacrata, barone d'Oscar, signore di Colzelvilla pâyelerini aldı. Üyeler kont ve kontes, don ve donna'dır.

Luigi Melzi(1554-1629=75), 1. conte di Magenta 1619-1629=10=Isabella Bririo (ölm.1611), izd.1583=28, Sforza Bririo=Giulia Visconti kızı. Oğulları Lodovico(1594-1649=55), 2. kont 1629-1649=20=Anna Maria Caletti. Oğulları Luigi Francesco(1631-1702=71), 3. kont 1649-1702=53=Clara(ölm.1705), izd.1661=41, Conte Giacomo Lograni=Barbara Ponigarola kızı. Oğulları Sforza Ludovico(1662-1733=71), 4. kont 1702-1733=31=Paola Rasini(ölm.1728). Oğulları Francesco Saverio(1699-1777=78), 5. kont 1733-1777=44=Contessa Anna Melzi(1705-1778=73), izd.1718=59, yş.13-72, zevcinden 6 yş.kç., Conte Gaspare Antonio Melzi, marchese di Torricella=Marianna Ferrario kızı(yk.bk.). Oğulları Gaspare(1719-1777=58), bir kaç gün için 6. kont 1777=Maria Teresa d'Eryl(1725-1768=43), izd.1750=18, yş.25-43, Conte Francesco d'Heryl kızı ve vârisi, marchese di Fonte Cacrata=Donna Maria Teresa del Pilar y Moncayo. Oğulları:

1) Don Francesco d'Eril(1753-1816=63)(1807-1816=9), 1. duc de Lodi, Fransa'ya tâbî İtalya Cumhûriyeti cumhur başkanı, yazar, evlenmedi. Kardeşi Kont Don Luigi (1755-1821=66)=Caterina Odescalchi(1765-1839=74), izd.1784=37, yş.19-56, zevcinden 10 yş.kç. Oğulları 2) Giovanni Francesco(1788-1832=44)(1816-1832=16)=1. Maria (ölm.1822), izd.1819=3, Marcehese Francesco Durazzo=Francesca die conti Castelbarco kızı, =2. Elisa(1804-1869=65), izd. 1824=8, yş.20-28, zevcinden 16 yş.kç., zevcinden sn.37 yıl yaşadı, Conte Giovanni Sardi=Adelaide dei conti Archito kızı. Oğulları 3) Lodovico(1820-1886=66)(1832-1886=34), 3 def'a evlendi, çocuğu olmadı. Kızkardeşi Kontes Barbara(1828-1910'lar)=Pr.Tommaso Gallarati Scotti di Molfetta(ölm.1905), izd.1847=58, yş.17-77.

3. Pr.'in yerine geçen kardeşi 4) Giovanni(1825-1905=80)(1886-1905=19)=1. Marianna(1829-1853=24), izd. 1848=5, yş. 19-24, zevcinden 4 yş. kç., Conte Ambrogio di Caccia-Dominioni=Camilla dei conti Bolognini kızı, =2. Antoinetta(1830-1855=25), izd.1854=1, yş.24-25, zevcinden 5 yş.kç., Marchese Ferdinando d'Adda Salvaterra kızı. =3. Maria d'Oncieu(1836-1906=70), izd. 1856(ertesi yıl)=49, yş.20-69, zevcinden 11 yş. kş. Çocukları: 2 Kont, 5 Kontes, Kont Camillo(1851-1929=78, evlenmedi), Kont Lodovico(aş.bk.) ve 5) Francesco(1849-1935=86)(1905-1935=30)=1. Giuseppina Rocca (1850-1882=32), izd.1874=8, yş.24-32, zevcinden 1 yş.kç., =2. Giulia Villa(1842-1913=71), izd.1899=14, yş.57-71, zevcinden 8 yş.by., dul, =3. Blanche Floriet(1880), izd.1917(4 yıl sn.)=18, yş.37-56, zevcinden 31 yş.kç., çocukları: 2 Kontes.

5. Pr'in kardeşi: Kont Lodovico(1851-1923=72)=Giovanna Giulini(1854-1935=81), izd.1876=47, yş.22-69, zevcinden 3 yş.kç., Conte Beningno di Vialba= Leopoldina Del Caretto dei marchesi Del Caretto kızı. Çocukları: 3 Kont ve 5 Kontes(bunların çocukları) ve 6) Benigno(1879-1937=58)(1935-1937=2), amcasının yerine geçti, hukuk dr.=Maria Durazzo(1879-1923=44), izd.1905=18, yş.26-44, zevci ile ayni yaşda, Marchese Flavio Durazzo=Tommasina Cambiaso kızı. Çocukları: 2 Kont ve 3 Kontes(bunların çocukları) ve 7) Lodovico(1906)(1937), 7. duca di Lodi, conte di Magenta, patrizio milanese, dr.-mühendis=Bianca(1912), izd.1939, yş.27, zevcinden 6 yş.kç., Conte Lodovico Miari=Contessa Maria Teresa Pelli Falbron kızı. Çocukları: 8) Benigno(doğ.1939), bugünki duka; Kont Giovanni 1942, Kont Giulio 1946, Kontes Adelaide 1951.

2. Duka'nın(Giovanni Francesco, ölm.1832) kardeşi: Kont Carlo(1794-1878=84)=Contessa Carolina Barbiano di Belgiojoso d'Este(1797-1872=75), Pr.Rinaldo di B.d'Este=Contessa Elisabetta Albiate kızı. Oğulları Kont Giacomo(1827-1875=48) ve Kont Gaspare(1830-?). Kont Giacomo'nun sonuncusu 1949'da ölen 4 kızından: Kontes Giovanna(1860-1943=83) =Pr.Luigi Gonzaga(1857-1906=49), izd.1879=27, yş.19-46, zevcinden 3 yş.kç.; Kontes Luisa(1854-1937=83)=Pr.Gian Carlo Gallarati-Scotti di Molfetta(1854-1927=73), izd.1878=49, yş.24-73, zevci ile ayni yaşda.

51 - Milano-Franco d'Aragona (1702)

Ardore, Franco d'Aragona, San Paolo

Erkek üyeler kont ve don, kadın üyeler donna. Valencia/İspanya'da Jofré del Milá 1200. Oğlu Pedro Juan 1247'de Masalarès baronu. Bunun 5. kuşak torunu Auxio Milano, 1420'de Napoli'ye yerleşti ve Milano adına d'Aragona'yı ekledi. Katalan asıllı. Âilenin başına İspanya Kralı 1593'de marchese di San Giorgio e di Polistena(Napoli Krallığı soyluluğu), 1637'de marchese di Postiglione pâyelerini verdi ve ayni yıl Milano ve d'Aragona adlarının arasına Franco eklendi. Mastrilli âilesinden verâseten duca di San Paolo titri kaldı. İspanya Kralı 1702'de principe di Ardore pâyesini bahşetti. İmparator 1731'de Reichfürst ve velîahd için conte palatino pâyelerini verdi.

Giovanni(ölm.1667), 4. marchese di San Giorgio, 1. marchese di Postiglione= Placidia Franco, izd.1637, Postiglione markiliği vârisesi. Torunu 1) Giovanni(1675-1740=65)(1702-1740=38), 6. marchese di San Giorgio vs, 1. pr.di Ardore 1702,

Reichfürst 1731, duca di San Paolo. 1. Prens'in torununun oğlunun atası olduğu ağabey dal 1911'de söndü ki Ardore prensi, Sao Paulo dükü, San Giorgio ve Polistena markileri titrlerinin sâhibi idi ve bu titrler Riario-Sforza(Ardore) âilesine evlenme yoluyle kadın tarafından geçti. Reichfürst'lük ise Almanya imparatorluk pâyesi olduğu ve Almanya'da soyluluk kadın tarafına geçemiyeceği için, ağabey dalın kurucusunun kardeşi Francesco'nun dalına geçti:

Francesco(1765-1838=73), duca di San Paolo=Anna Filangeri dei duchi della Pignara(ölm.1830). Kç.oğulları Kont Raffaele(1806-1884=78), bunun oğlu Kont Pietro(1846-1930'lar), bunun çocukları 5 Kont ve 4 Kontes.- Duka Francesco'nun (ölm.1838) by.oğlunun torunu 7) Giuseppe, 1911'de ağabey dalın sönmesi üzerine Reichfürst oldu ve bir kaç ay sonra öldü. Pr.Giuseppe'nin amcası(Dük Francesco'nun torunu) Kont Giuseppe(1826-1917=91)=Agnese Pugliese(1831-1911=80), izd.1852=59, yş.21-80, zevcinden 5 yş.kç., oğulları 8) Pietro(1853)(1911), çok yaşlı babasının kabûl etmemesi üzerine, 1911'de amca oğlu 7. Pr.'den açılan Reichfürst'lüğe geldi, patrizio napolitano, İtalya senatörü=Marianna Caracciolo dei duchi di Vietri(1860-1940'lar), izd.1884, yş.24, zevcinden 7 yş.kç.

8. Pr.'in oğlu 9) Giuseppe(1887), av.=Giulia Albertengo dei conti di Monasterolo(1884), izd.1923, yş.39, zevcinden 3 yş.by., oğulları 10) Pietro(doğ.1925), bugünki pr. 9. Pr.'in kardeşleri: Kont Domenico(1888), iktisad dr.=Emilia dei pr.di Ferrari(1902), izd.1928, yş.26, zevcinden 14 yş.kç., çocukları Kont Piero 1930 ve Kont Gerolamo 1932; Kont Mario(1899), oğulları Kont Flavio 1928 ve Kont Marco 1933; 2 Donna.

52 - Moncado(Monforte) (1565)

Bivona, Mantalbano, Monforte, Montalto, Paterno, San Giovanni, Soria

Üyeler Don ve Donna, Katalan asıllı. Aragon krallığında(İspanya) 10. asırda hüküm süren Montecateno kontları neslinden Guglielmo Raimondo Dapifer'in adı 1100 yılında Aragon'da sénéchal ol.geçiyor. Onun neslinden Signore Guglielmo Raimondo de Aitone 1295'de Aragon kralı Pedro I ile Sicilya'ya geldi ve burada kaldı=Lucrezia d'Alagona, Malta adası vârisesi. Âilenin başına 1336'da conte di Aderno, ayni yıl Conte di Agosta(bu kontluğu Malta adasını değiş dokuş ederek elde ettiler), 1407'de Agosta'yı verip Caltanisetto kontu pâyeleri verildi. 1456'da Paterni şehrini aldı(Catania ili). 1501 yılında Gian Tommaso, 6. Aderno kontu, Caltanisetto kontu, Paterno kontu idi, oğlu 7. Kont'un iki oğlundan iki dal yürüdü. Ugo de Moncada(1476-1528=52) Sicilya eyâlet v.iken maktûl oldu ki bu âiledendir; 23.8.1519'da 170 gemi ve 25.000 askerle Cezâyir'e gelip Barbaros'a mağlûb oldu.

7. Kont'un kç.oğlu Federico(ölm.1544) nesli barone di Tortorici'likten Principi di Monforte'ye yükseldi ki aş.bk. By.oğul Antonio(ölm.1549), babasının yerine 8. kont oldu. Onun oğlu 1) Francesco(ölm.1566), 9. kont ve 1. pr.di Paterno'dur(1565-1566=1). Oğlu 2) Cesare(2. pr., 10. kont 1566-1571=5)=Aloisia di Luna(ölm.1619), izd.1568=3, zevcinden sn.48 yıl yaşadı, Luna âilesinin ve bu âileye âid duca di Bivona(ihdâsı 1554), conte di Caltabilotta(ihdâsı 1337), conte di Sclafani(1387) titrlerinin vârisesi ki bu titrler

1621'de Moncada'lara geçti. Oğulları 3) Francesco=Maria d'Aragon, izd.1590, duca di Montalto(ihdâsı 1507), conte di Golisano(1305) titrlerinin vârisesi ki Moncada'lara geçirdi.

3. pr.Francesco'nun torunları olan iki kardeşten büyüğü Luigi, Alvarez de Toledo, Principi di Montalbano dalının kurucusu olup bu dal 1747'de söndü, Paterno prensi, Aderno ve Caltanisetta kontları titrleri Ignazio dalına geçti. Luigi'nin kardeşi Ignazio dalı 1680'de duca di San Giovanni(ihdâsı 1587) ve conte di Cammarata(1500) titrlerini aldı. Ignazio'nun neslinden Ferdinando=Giovanna Branciforte evlenmesiyle bu titrlerin vârisesi olan Giovanna, Moncada'lara geçirdi. Sonra bu dala conte di Centoripe, conte di Biancavilla, conte di Cammarata, 4 baronluk, 12 senyörlük titri intikaal etti. Bu dalın son prensleri:

11) Corrado(1820-1895=75)=Stefania Starraba dei pr.di Giardinelli(1835-1903=68), izd.1859=36, yş.24-60, zevcinden 15 yş.kç., çocukları: Conte Francesco di Connarata(1863)(oğlu Corrafo 1896); Giuseppina(1860-1940'lar)=1. Nicola dell'Aquila d'Aragona, pr.di Piedemonte(ölm.1924), izd.1880=44, yş.20-64, =2. Gino Gellore, pr.di Tricase e Moliterno (ölm.1932), izd.1925(ertesi yıl)=7, yş.65-72. 11. Pr.'in yerine geçen by.oğlu: 12) Pietro(1862-1920=58)(1895-1920=25)=Caterina Valguarnera dei pr.di Nisemi, duchi dell'Arenella(1867-1940'lar), izd.1887=33, yş.25-58, zevcinden 25 yş.kç. Çocukları: 2 Donna; Corrado(1895), conte Moncada 1924, dr., çocukları var. 12. Pr.'in yerine geçen by.oğlu:

13) Ugo(1890)(1920)=Giovanna Lanza dei pr.di Trabia(1897), izd.1920, yş.23, zevcinden 7 yş., çocukları: 14) Pietro(doğ.1920); Don Francesco 1925, Don Giuseppe 1927, Don Gastone 1928, Don Uberto 1931, Don Ignazio 1932 ve Donna Caterina 1922.

Principi di Monforte: Barone Federico di Tortorici(ölm.1544)'nin(yk.bk.) torununun oğlu: 1) Giuseppe, 1628'de İspanya Kralı'nca 1. pr.di Monforte e conte di Sanpiero yapıldı. 8) Gian Antonio(1799-1854=55)=Rosa Galletti di San Cataldo, izd.1822, Soria dukalığı(ihdâsı 1630) ve Santa Marina markiliği titrlerinin vârisesi ol.bu titrleri Moncada'lara geçirdi(bu markiliği Galletti âilesi 1696'da Sollima'lardan ve dukalığı ise 1757'de Corviro'lardan tevârüs etmişti). 8. Pr.'in torunu 10) Giovanni(1846-1915=69)=Emmanuela Notarbartolo dei duchi di Vallarosa(ölm.1933), izd.1868=47, Oğulları 11) Guglielmo(1869-1940'lar)(1915-1940'lar), 11. pr.di signore del Malino = Antonia Trigona dei pr.di Sant'Elia, izd.1896. Oğulları 12) Giovanni (1897) (1940'lar)=Emanuela dei marchesi Arezzo(1900), izd.1920, yş.20, zevcinden 3 yş.kç. Oğulları 13) Guglielmo(doğ.1922), bugünki pr. 12. Pr.'in kardeşleri: Don Federico 1904, Don Domenico 1907, Don Gastone 1908, Don Ugo 1911 ve 2 Donna.

53 - Monroy (1733)

Belmonte, Maletto, Pandolfina, San Giuseppe, Santa Rosalia, Venetico

Pandolfina ve *Maletto* prensliklerinin sonradan *Monroy* denen *Rodriguez de las Varillas* âilesi. İspanya asıllı Sicilya soyluluğu. Üyeler Don ve Donna. Marchese di Garsigliano 1652, principe di Pandolfina 1733, pr.di San Giuseppe 1809(ihdâsı 1674).

İspanya'da(Kastilya Krallığı) ilk Monroy'lar: Perez de Monroy 1200=Leonora de Saavedra. Oğulları Ernando Perez=Elviro Nuñez, oğulları: Nuño(1295'de Kastilya'da bakan) ve Ernando Perez=Teresa de Aldana, bunların oğulları Ernan Perez(1340-52'de Calatayud v.)=Mayor Suarez. Bunların kızları: Monroy senyörlüğü vârisesi Caterina Monroy=Bayard(ölm.1379), Fransız soylusu. Bu evlenmeden: Ernan Perez de Monroy e Bayard=Maria Inez Ruiz. Kızları Maria, Monroy-Bayard vârisesi=Jean Rodriguez de las Varillas, Salamanca'lı soylu ki evlenince Monroy soyadını aldı. Oğulları Ernan Rodriguez de Monroy=Isabella de Almaraz. Oğulları: Rodrigo ve Alonso.- Rodrigo= 1428: Maria de Orallamo, oğulları: Fernan Rodriguez(1644'den ît.İspanya'da Monroy Markileri olan dalın atası) ve Ruy Fernandez. Bunun oğlu Martino Cortes=Caterina Pizzarro. Bunların oğulları Don Fernando Cortez de Monroy(1485-1547=62), 1. marques del Valle de Oaxaca 1529-1547=18. Adı Hernán Cortés şeklinde de yazılan bu adam, 1504'te Haiti, 1511'de Küba'yı fethetti ve 1518-1547'de Meksika'yı alıp genel vâlîsi oldu. 24.10.1541 Cezâyir seferinde 2 oğlu ile berâber bindiği, Aztekler'den çalınmış antikalarla dolu kadırgası battı ve Barbaros-zâde Büyük Hasan Paşa karşısında imparatoru Charles-Quint'in maiyyetinde yenildi.- Ernan Rodriguez de Monroy'un (yk.bk.) kç.oğlu: Alonso=Juana de Sotomayor. Oğulları Ernando=Caterina de Herrera. Oğulları Alonso=Beatrice de Zuñiga, Code Diego de Nieva kızı. Oğulları Ferdinando ve bunun oğlu Alonso=Francesca de Cacares. Bunların oğulları Alonso= Caterina de Monroy, Don Fernando de Monroy kızı. Bunların oğulları: Ferdinando (İsp.Fernando, Hernán) de Monroy, 1. marchese di Garsigliano 1652-1659=7 (İspanya Kralı tar., Sicilya soyluluğu, Palermo ili), Sicilyateyn mâliye bakanı=Francesca Perollo, izd.1650=9, Barone Giacomi di Pandolfina(Agrigente ili) kızı ve vârisesi(1. Marki, 1648'de İspanya'dan Palermo'ya göçtü). Oğulları: Alonso(1654-1727=73), 2. marki 1659-1727=68=Caterina Gisulfo, izd.1677, Duca Giuseppe dell'Ossada=Eleonore Colnago dei baroni di Santa Verenera kızı. Oğulları:

1) Ferdinando(1678-1748=70)(1733-1748=15), 3. marki 1727-1748=21, 1. principe di Pandolfina 1733(İmparator'ca verilen Sicilya soyluluğu)=Antonia Scuderi, izd.1710, Barone Viro di Celso kızı. Oğulları 2) Alonso (1713-1764=51)(1748-1764= 16)=Donna Aurora Morso, izd.1740, Pr.Giovan di Poggioreale kızı. Oğulları 3) Ferdinando(1742-1804=62)(1764-1804=40)=Anna Maria Riccio(ölm.1828), izd.1773= 31, Barone Alberto di Sant'Ana kızı ve vârisesi. Oğulları 4) Alonso Ambrogio (1781-1850=69)(1804-1850=46), 1809'da ilâveten 1. pr.di San Giuseppe e barone di Sant'Ana e di Arcudai=Donna Felicia Barlotta(1787-1863=76), izd.1809=41, yş.22-63, zevcinden 6 yş.kç., principessa di San Giuseppe(ihdâsı 1674), Pr.Don Francesco di San Giuseppe= Maddalena Ferra kızı ve vârisesi. Ortanca oğulları: Giuseppe(1816-1885), bk.aşağıda Principi di Pandolfina. Kç.oğulları: Salvatore(1819-1897), bk.aş.Principi di Maletto. Yerine geçen by.oğlu:

5) Ferdinando(1812-1897=85)(1850-1897=47), 5. pr.di Pandolfina, İtalya senatörü(pr.di Pandolfina e di Belmonte e di San Giuseppe). =1. Marianna Ventimiglia (1810-1867=57), izd.1832=35, yş.22-57), zevcinden 2 yş.by., Pr.Gaetano V di Belmonte (ihdâsı 1627)(ölm.1834)'nin meşrûlaştırılmış gayri meşrû kızı ve vârisesi. =2. Laura Temple Bodwin(ölm.1877). Kızları: Donna Giovanna(ölm.1922)=Don Carlo Stagno-

Cumbo, pr. di Alcontres e di Montesalso(ölm.1906). 5. Pr.'in oğlu: Don Gaetano(1837-1888=51), 1. pr.di Belmonte(annesinden) 1867-1888=21, mv.=Donna Stefania Lanza (1842-1925=83), izd.1859=29, yş.17-46, zevcinden 5 yş.kç., Pr.Pietro di Trabia e di Butera=Donna Eleonora Spinelli, principessa di Scalea kızı. Oğulları 6) ve 2) Ferdinando (1864-1930=66)(1897-1930=33), Pandolfina prensi ol.dedesinin(1897) ve Belmonte prensi ol.babasının(1888) yerine geçti, pr.di San Giuseppe, 8. marchese di Garsigliano, barone di Sant'Ana e di Ardudaci, evlenmedi, yeğenini evlâd edindi: Don Ferdinando Hardouin-Monroy, principe di Belmonte (1930)(doğ.1898), Duca Don Luigi di Gallese= Sofia Monroy oğlu=Ninon Ceresa(1904), izd.1921, yş.17, zevcinden 6 yş.kç., oğulları Don Gaetano(1925), bugünki Belmonte prensi ve Gallese dukası, bunun oğulları Don Ferdinando 1953 ve Don Fabrizio 1954.- 6. Pr.'in kızkardeşleri: Donna Sofia(1870-1942=72)=Don Luigi Hardoin, duca di Gallese(1862-1920=58), izd.1890=30, yş.20-50, zevcinden 8 yş.kç., oğullarını 6. Pr.evlâd edindi(az yukarıya bk.); Donna Eleonora(1862-1891=29)=Dr.Don Leopoldo Torlonia, duca di Poli e di Guadagnolo(1853-1918=65), senatör, Roma belediye başkanı, izd.1886=5, yş.24-29, zevcinden 9 yş.kç.; Donna Maria Concetta(1871-1955'de hayatta)=Don Camillo Borghese, pr.del Vivaro, marchese di Pranica(1853-1926=73), izd.1894=32, yş.23-55, zevcinden 18 yş.kç.; Donna Giovanna (1869-1924=55)=Conte Girolamo Pozzo di Borgo(1873-1955'de hayatta), izd.1898=26, yş.29-55, zevcinden 4 yş.by.

Don Giuseppe Monroy(1816-1885=69), 4. Prens'in(yk.bk.) ortanca oğlu, İtalya senatörü = Donna Maria Anna Lucchesi Palli(1819-1892=73), izd.1840=45, yş.21-66, zevcinden 3 yş.kç., Sicilya genel vâlîsi Pr.Antonio di Campofranco=Francesca Pignatelli dei duchi di Monteleone kızı. Ortanca oğulları: Don Antonio(1845-1913=68), nesli günümüzde devâm ediyor. Kç.oğulları: Don Francesco(1846-1919=73)=Eleanor Domville(1853-1920=67), izd.1872=47, yş.19-66, zevcinden 7 yş.kç., 3. Domville baroneti Sir James Graham kızı, çocukları: 3 Donna ve 3 Don, bunlardan: Don Alberto (1883-1913=30)=Donna Anna Papé, duchessa di Giampilieri(1886-1955'de hayatta), izd.1913=bir kaç ay, yş.27, zevcinden 3 yş.kç., Pr.Salvatore di Valdina=Donna Clementina Lanza Paterno dei pr.di Mirto kızı, oğulları Don Salvatore(1916) ve bunun çocukları Don Alberto 1953, Don Giovanni 1954 ve Donna Anna 1956.- Don Giuseppe'nin(1816-1885) by.oğlu:

Don Alonso Alberto(1842-1893=51)=Angela Aldegra(ölm.1921), izd.1866=27, zevcinden sn.28 yıl yaşadı. Oğulları Don Giovanni(1870-1910=40)=Felice Salvia(1878-1955'de hayatta), izd.1898=12, yş.20-32, zevcinden 8 yş.kç., bunların oğulları 7) Alberto(1903-1934=31)(1930-1934=4), 7. Pandolfina ve San Giuseppe prensi ol. 6. pr.Ferdinando'nun(ölm.1930) yerine geçti=Maria Perya(1905), izd.1922=12, yş.17-29, zevcinden 2 yş.kç., kızları Donna Maria Felice(1926).- 7. Pr.'in amcası: 8) Antonio (1876-1943=67)(1934-1943=9)= Emma Jaforte(1888), izd.1912=31, yş.24-55, zevcinden 12 yş.kç., oğulları 9) Alberto(1913)(1943), Palermo Ün.tıb profesörü=Dr.Anna Oddo (1919), izd.1943, yş.24, zevcinden 6 yş.kç., çocukları: 3 Donna.- 8. Pr'in kardeşi: Don Tito(1881-1937=56)=Maria Lamanna(1902), izd.1930=7, yş.28-35, zevcinden 21 yş.kç., oğulları 10) Antonio(doğ.1935), amca oğlu 9. Pr.'in yerine geçen bugünki Pr.

Principi di Maletto: Don Salvatore Monroy(1819-1897=78), 4. Pr.'in(yk.bk.) kç.oğlu=Donna Francesco Ascenso, principessa di Maletto(1826-1915), izd.1844=53, yş.18-71, zevcinden 7 yş.kç., Pr.Don Federico di Maletto=Donna Maria Lucchesi Palli dei pr.di Campofranco kızı. Kızları Donna Felice(1845-1865=20)=Don Giuseppe Paterno, pr.di Sperlinga dei Manganelli(1842-1916=74), izd.1864=1, yş.19-20. zevcinden 3 yş.kç. Don Salvatore Monroy oğlu:

1) Aloyso Alberto(1845-1923=78)(1901-1923=22), 1. principe di Maletto(ihdâsı 1619), 1. pr.di Venetico(1629), 1. duca di Santa Rosalia(1812), 1. marchese della Rocella (1579), marchese di San Martino(1622), barone di Mazzara(1447)=Donna Laura Notarbartolo(1857), izd. 1871=52, yş. 14-66, zevcinden 12 yş.kç., Don Placidio dei duchi di Villarosa=Donna Ippolita Fardella dei duchi di Cumia kızı. Oğulları 2) Salvatore Federico(1873-1955'den sn.)(1923-1955'den sn.), bnb., evlenmedi, ölümüyle bu dal sona erdi. Taşıdığı titrler babası 1. Pr.'e annesinden, annesinin babası 1901'de ölünce kalmıştı. 2. Pr.'in kardeşleri: Donna Felice(1845-1865=20)=Duca Giuseppe Paterno di Alliata del Palazzo, izd.1864=1, yş.19-20; Donna Francesca(1881)=Giuseppe Cammarata e Monroy, izd.1898, yş.17.

54 - Montignano (1858)

Albani, Castelbarco, Simonetta, Visconti

Castelbarco-Albani-Visconti-Simonetta âilesi. Üyeler Don ve Donna, erkek üyeler Kont. Briano, signore di Castelbarco e Pratalia in Trento 1192-1234=42. 9. kuşak torunu Barone dei Quatto Vicariatie e signore di Gresto 1508(İmp.tar.). Bunun torununun torunu iki kardeş olan Carlo ve Francesco'ya İmparator 1664'de Reichgraf(imparatorluk kontu) pâyesi verdi. Oğlu Giuseppe Castelbarco=1696: Costanza Visconti, Visconti hânedânının bir dalının sonuncusu ve vârisesi, bu evlenmeyle âile adına Visconti eklendi. 1716'da İmp.'un Visconti'lere verdiği marchese di Cislago ve conte di Gallarate titrleri, Castelbarco'lara geçti. Bu âileye verâseten 1755'de Simonetti ve Albani âile mîrâsının yarısını elde ederek 1831'de Albani adları da âile ismine eklendi.

1) Carlo(1808-1880=72)(1858-1880=22), pr.di Montignano e conti di Castelbarco 1858(Papa tar.) =1. Antonia(1814-1855=41), izd.1831=24, yş.17-41, zevcinden 6 yş.kç., Pompeo kızı ve vârisesi(duca Litta-Visconti-Aresa), annesi: Elena dei pr.di Albani (1852'de Albani âilesinin yarı mîrasçısı, dîğer yarısı kızkardeşi Giulia ile Chigi prenslerıne geçti, bk.Chigi). =2. Antonia Lottiroli(1829-1901=72), izd.1859(4 yıl sn.)= 21, yş.30-51, zevcinden 21 yş.kç. Çocukları: 2 kont, 2 donna ve by.oğlu:

2) Cesare(1834-1890=56)(1880-1890=10)=Cristina dei conti Cicogna Mazzoni (1838-1917=79), izd.1856=34, yş.18-52, zevcinden 4 yş.kç., çocukları: 2 Kont ve by.oğulları: 3) Carlo(1857-1907=50)(1890-1907=17), mv.=Maria Cavazzi dei conti della Sonaglia(1871-1940'lar), izd.1895=12, yş.24-36, zevcinden 14 yş.kç. Oğulları 4) Cesare (1896)(1907)=Rosaria dei duchi Visconti Modrone(1896), yş.21, zevci ile ayni yaşda. Çocukları: Donna Simonetia 1923, Donna Anna 1925) ve 5) Carlo(doğ.1926), 5. pr.di Montignano, 4. Reichgraf, 9. marchese di Cislago, conte do Gallarate, conte di Castelbaco, barone dei Quattro Vicariati, signore di Gresta e di Quinzano. Gösterilenler dışında 1942 yılında âilede daha 7 kont ve 5 donna vardı.

55 - Musocco (1622)

Trivulzio

Trivulzio âilesi. Milano'lu Paolo Trivulzio oğlu Paolino(ölm.1120) neslinden Ambrogio, 1277'de patrizio milanese(resmî Milano şehri soylusu). Conte di Muscocco (Milano ili) 1487(1549'da satıldı): Gian Giacomo Tr., Fransa mareşali 1487, Almanya imparatorluk kontu(Reichgraf), marchese di Vigevano(bu dal 1572'de söndü). Bu âileden başka bir Gian Giacomo'nun(ölm.1577) 2 oğlu Paolo ve Carlo'dan âile yürüdü. Carlo'nun oğlu: Gian Giacomo Trivulzio, Fransa mareşali 1621, Reichfürst di Musocco 1622(ilki Fransa Kralı, ikincisi Almanya İmparatoru tar.), bu dal 1678'de söndü(yânî erkek tarafından sona erdi.). Bu âileden Gallio Trivulzio'ya da 1679'da Reichfürst'lük verildi, fakat onun nesli de 1767'de sona erdi.

Paolo'nun oğlu Giorgio, 1. marchese di Sesto Ulteriano(Milano ili) 1656 oldu. Onun dalına İtalya Kralı 1885'de yeniden Musocco prensi pâyesi verdi. 1. Marki'nin 6. kuşak torunu: Marchese Giorgio Trivulzio di Sesto(1803-1856=53)=Anna Rinuccini dei marchesi di Baselice(1812-1880=68), izd.1831=25, yş.19-44, zevcinden 9 yş.kç. Oğulları: 1) Gian Giacomo(1839-1902=63)(1885-1902=17)=Giulia dei pr.di Barbiano (1844-1923=79), izd.1864=38, yş.20-58, zevcinden 5 yş.kç. Oğulları 2) Luigi Alberico (1868)(1902), 2. pr.di Musocco, marchese di Sesto Ulteriano, signore di Corte(Milano ili) e di Palosio, patrizio milanese=Maddalena Cavazzi dei conti della Somaglia(1873), izd.1894, yş.21, zevcinden 5 yş.kç. Oğulları 3) Gian Giacomo(doğ.1896).

56 - Notarbartolo (1671)

Castelreale, Furnari, Sciara, Vallarosa

Bartolo Wangerio neslinden Pietro Notarbartolo, Floransa'dan Sicilya'ya göçtü ve 1300'de Aragon Kralı'ndan signore di Castellano di Polizzi pâyesi ve dirliğini aldı. Onun neslinden Vincenzo 1570'de barone di Vallelunga oldu. Bunun 2 torunu, Vincenzo ve Placido, Principi di Sciara ve Duchi di Vallarosa et Principi di Furnari dallarını kurdular.

3. baron Vincenzo'nun torunu 1) Filippo, 1671'de İspanya Kralı'nca 1. Sciara prensi yapıldı. =Anna Sandoval, izd.1671. Torununun oğlu 4) Francesco Paolo, 1809'da Sandoval'ler sönünce pr.di Castelreale(ihdâsı İspanya Kralı'nca 1671) ve marchese di San Giovanni(ihdâsı 1648'de İspanya Kralı'nca) oldu. Oğlu 5) Filippo(1778-1836=58)=2. Rosalia Ballesteros(ölm.1837) evlenmesinden 4 oğul doğdu: 6. ve 7. Prensler ile nesilleri günümüzde devâm eden Don Leopoldo ve Don Filippo. 7) Giovanni(ölm.1897)=Giulia Pignatelli(1831-1891=60). Çocukları: Don Francesco(1855-1930'lar), nesli devâm ediyor; Donna Carolina(1857-1930'lar)=Duca Pietro Alliata di Pietratagliata, izd.1880, yş.23; 8) Filippo(1851-1927=76)(1897-1927=30)=Francesca Tortorici dei baroni di S.Biagio, izd.1892. Çocukları: Donna Giulia(1896)=Duca Giuseppe de Spucches di Caccamo; 9) Francesco(1903)(1927), 9. pr.di Sciara, 6. pr.di Castelreale, marchese di San Giovanni la Mendola. *Principi di Sciara* dalı budur.

Duchi di Vallarosa e Principi di Furnari: Placido (yk.bk.), 1. barone di Santa Anna e di Bambinetto. Torununun oğlu: Francesco (ölm.1750)=Angela Zati (ölm.1784),

Villarosa dukalığı vârisesi, zevcinden sn.34 yıl hayatta. Oğulları 1. Duka annesinden 1784'de dukalığı tevâris etti. 1860'da aşağıdaki evlenmeyle pr.di Furnari(ihdâsı 1692 İspanya Kralı) ve barone di Casubbo e di Ruccella pâyeleri eklendi: 4) Francesco(1818-1882=64), 4. duka, 1. Duka'nın torununun oğlu=1. Francesca Lucchesi-Palli, izd.1844 (annesi Marziani'lerden yukarıdaki titrleri tevârüs etti), =3. Amalia Giovanetti. Kızı Donna Emanuela=Giovanni Moncada, 10. pr.di Monforte(ölm.1915), izd.1868. 4. Duka'nın halefi olan oğlu:

5) Pietro(1850-1912=62)(1882-1912=30), babasının ölümüyle 5. duka 1882 ve annesinin ölümüyle 1. pr. 1860-1912=52=Irène di Furnari(1850-1930'lar), izd.1872=40, yş.22-62, zevci ile ayni yaşda. Çocukları: Don Luigi(1880), 4 oğlu oldu; Donna Emanuele (1876)=Duca Francesco di Fabriago, izd.1899, talâk, yş.23; 6) Francesco (1875-1917=42)(1912-1917=5)=Angela di Furnari, baronessa di Gibiso(1880), izd.1899=18, yş.19-37, zevcinden 5 yş.kç. Oğulları: Don Giovanni(1902) ve 7) ve 3) Pietro (1901)(1917), 7. duca, 3. pr., 4 def'a baron, 2 def'a senyör.

57 - Odescalchi (Monteleone) 1689

Bassano, Bracciano, Ceri, Erba, Monteleone, Sirmia

Erba âilesi. Enrico Erba, Milano şehrinde İmparator temsilcisi(vicario imperiale) 1165. Bunun neslinden Marchesio Erba 1360. Bunun neslinden marchese Allessandro Erba=Lucrezia Odescalchi, Papa'nın kızkardeşi(Benedetto Odescalchi(1611-1689=78) kardinal(1645) ve papa(1676-1689=13) oldu)(*Odescalci* âilesinin atası Giorgio Odescalci 1290'da Como şehrinde idi, âile 1676'da patrizio di Venezia oldu ve sonra Napoli krallığı soyluluğuna girerek conte di Montino(Forli ili) ve marchese di Roncofredo(Forli ili) oldu ki her ikisi titr de 1680'de Papa'nın hükümranlığı sırasında tevcîh edildi).

Marki Allessandro=Lucrezia Odescalchi'nin oğlu Antonio Erba, 1684'de İspanya Kralı'nca 1. marchese di Mondonico(Milano ili) ve 1689'da İmparator'ca Reichfürst yapıldı. Âile bu kişiden yürür ve günümüze kadar bütün üyeler pr.ve prs.'dir. Âilenin başı duca di Bracciano(Roma ili)(bu satın alındı) 1696, duca di Ceri 1696, 1. Sınıf İspanya Soylusu 1696 pâyelerini İspanya Kralı'ndan aldığı gibi İmparator da 1697'de Syrmia dukası(Slavonya'da) ve Macaristan magnat'sı(resmî soylusu) unvanlarını verdi. Antonio Erba'nın kç.oğlu Baldassare, Odescalchi soyadını aldı(1746) ve Avusturya soyluluğuna girdi(bk.IV, 673). Antonio Erba'nın by.oğlu Alessandro, Mondonico markileri dalını yürüttü. Oğlu Ludovico, marchese Erba=1749: Barbara Piatti(1794'de Kalabriya'da Monteleone prensliğine vârise oldu). 1713'de son Reichfürst öldü ve kızkardeşinin oğlu Erba Markisi, onun reichfürst'lük dışındaki pâyelerine vâris oldu.

Marchese Allessandro di Mondonico neslinden: Don Ugo Erba-Odescalchi(1842-1919=77), pr.di Monteleone, marchese di Mondonico, patrizio di Milano, marchese di Vallicelli, marchese di Porchera, marchese di Olcalera, marchesi di Colzario, marchese di Brusco, marchese di Riva, marchese di Naresso, 1909'da İtalya Kralı bu kişiye Monteleone prensi pâyesi verdi ve Macaristan tab'ası olan Ugo'yu İtalya tab'alığına ve soyluluğuna aldı. =Elena Tarnuchi-Tarnoczy(1858-1924=66), izd.1880=39, yş.22-61, zevcinden 16 yş.kç. Kızları: Virginia(1884)=Victor de Namény, Macaristan tümgenerali.

izd.1924, yş.38; Amalia(1889)=Joseph Cech, Avusturya-Macaristan orgenerali, izd.1913, yş.24.

Gene Marchese Allessandro di Mondonico neslinden 4) Pr.Baldassare II (ölm.1810)=Prs.Giustiniani(ölm.1813), izd.1776=34. Kızkardeşi Prs.Octavia(1757-1830'lar)=Pr.Giuseppe di Pallavicini-Rospigliosi, izd.1775, yş.18. Baldassare II çocukları: Kardinal(1823) Carlo(1785); Magdalena(1782)=Duca Luigi Buoncompagni di Sora, izd.1796, yş.14; 5) Innocenzo(1778-1833=55)(1810-1833=23), duca di Sirmia, duca di Bracciano, pr.di Bassano, 1. Sınıf İspanya soylusu, İmparator mâbeyncisi, marchese di Roncofredo, conte di Montiano, signore di Palo=1. Luisa Barbara dei conti Keglevics (ölm.1818), izd.1801=17, =2. Contessa Henriette Zichy (1800-1852=52), izd.1831(13 yıl sn.)=2, yş.31-33, zevcinden 22 yş.kç. Oğlu 6) Livio III(1805-1885=80) (1833-1885=52)=Kontes Sofia Branicki(1821-1886=65), izd.1841=44, yş.20-64, zevcinden 17 yş.kç. 6. Pr.'in kardeşi Pr.Agusto(1808-1848=40) için aş.bk. 6. Pr.'in oğlu 7) Baldassare III(1844-1909=65)(1885-1909=24)=Emilia dei conti Rucella(1857-1920'ler), izd.1881=28, yş.24-52, zevcinden 13 yş.kç. 7. Pr.'in kardeşi Pr.Ladislas(1846-1919=73). 7. Pr.'in oğlu 8) Innocenzo(1883-1919=36)(1909-1919=10), fürst Odelcalco, 8. herzog v.Syrmien, pr.di Bassano, marchese di Roncofreddo e Montiano=Vittoria Balbi (1888), izd.1913=6, yş.25-31, zevcinden 5 yş.kç. Oğulları 9) Livio(1913)(1919). Bunun kızkardeşi Prs.Anna(1917).- 7. Pr.'in kızları: Prs. Fallinia(1882)=Pr.Giacchino Ruffo di Sant'Antimo, izd.1909, yş.27; Prs.Paola(1884)=Andrea Carrega-Bertolini dei pr.di Lucedio; Prs.Sofia(1888).

Pr.Augusto(1808-1848=40)(yk.bk.) dalı Macaristan tab'ası olup Macar soyluluğuna girdi. Bâzı üyeleri: Pr.Augusto oğlu Pr.Gyula(1828-1895=67), bunun oğlu Pr.Geza (1858), Macaristan senatörü, bunun oğulları Pr.Béla(1888) ve Pr.Laszlo(1893).- Pr.Augusto'nun kç.oğlu Pr.Arthur(1836-1910'lar), İmp.mâbeyncisi, oğlu Pr.Karoly(1896). Pr.Arthur'un kç.oğlu Pr.Zoard(1876), Macaristan senatörü, oğlu Pr.Nicolas(1902).

58 - Orléans y Parodi de Delfino (1937)

Galliera, Parodi di Delfino

1937'de, hem Fransa, hem İspanya kraliyet prensi olan Alvaro d'Orléans, bu iki hükümrân prenslik hukukundan ferâgat ederek hükümrân olmayan İtalya yüksek soylular sınıfına girmek ve İtalya tab'ası olmak istedi. Kabûl eden İtalya Kralı, ona ve nesline bir İtalya prenslik ve dukalık pâyesi ihdâs etti.

Pr.Anton d'Orléans(1824-1890=66)=Infanta Luise(1832-1897=65)(bk.Fransa ve İspanya kraliyet hânedanları) oğlu Pr.Anton(1866-1930=64)=Infanta Eulalia(1864) oğlu Pr.Alfons(1886)=Fürstin Beatrice v.Sachsen-Coburg und Gotha(1884) oğlu: 1) Alvaro (1910)(1937), 1. pr.di Orléans, 1. duca di Galliera = Carla Parodi di Delfino(1909), izd.1937, yş.28, zevcinden 1 yş.by., İtalya senatörü Leopoldo Parodi kızı. Çocukları: 2) Alonso(doğ.1941); Alvaro(1947); Gerardo(1939); Beatrice(1943).

59 - Orsini (1398)

Amalfi, Bracciano, Gravina, Nerola, Roccagorga, Salerno, Solofra, Taranto, Vallata

Roma şehrinden feodal(askerî soylu) âile. Alman asıllı. Anhalt hânedânı(bk.c.IV) ile ayni atadan inen bir âileden Almanya'dan Roma'ya göçmüştür. Orso Orsini 1100(Graf Esico(ölm.1059) torunu olabilir)=Dame Anastasia di Pignerol âilenin atası olup by.oğlundan bahsedeceğimiz Roma branşı yürüdü. Kç.oğul Signore Amalrico di Trana (ölm.1085), Piemonte branşının atasıdır ki 1860'a doğru erkek ve yarım asır kd.sn.kadın tar.söndü. Bu dalın başı conte di Rivalta e di Orbassan, signore di Trana sanını taşıdı ki sonuncusu Kont Giacomo Orsini(1786-1860=74) ve kızı Donna Isabella(doğ.1853)'dır.

Papa Stephanus II(752'de bir kaç ay) ve kardeşi Papa(757-767=10)St. Paulus I(700?-767=67?) rivâyete göre Orsini'lerdendir. Celestinus III(1191-1198=7) adıyle papa seçilen Giacinto Boboni-Orsini'nin(1106-1198=92) Orsini'lerden olduğu ise kesindir. Amcası da kardinal olan Giovanni Gaetano Orsini(1215?-1280=65) ise Nicolaus III (1277-1280=3) adıyle papa oldu. Bir kardeşi kardinal 1278, dîğer kardeşi Matteo 1278-81'de Roma'da senatör, bir yeğeni 1278'de kardinal, dîğer bir yeğeni(başka bir kardeşinin oğlu) 1278'de gene kardinal ve bunun kardeşi Bertoldo 1279'da Bologna podestat'sı oldu.

Roma'da Papa'yı İmparator'a karşı savunan Guelf partisinin liderleri olarak asırlarca devâm eden Orsini'ler, İmparator'a Papa'dan öncelik veren Gibellin partisinin liderleri Colonna'lara hasım olarak Roma'nın en kudretli iki âilesi durumunu her çağda muhâfaza ettiler. Kefalonya ve Zenta adaları Venedik'e tâbî ol.Orsini'lerce yönetildi. Rodos üstâd-ı âzamı(devlet başkanı) Giovanni Battista Orsini'yi(1467-1476=9) eklemek gerekir. Flamino Orsini ise 14.5.1560 Cerbe muhârebesinde Papa'nın büyükamirali ol. Piyâle Papa karşısında maktûl düştü. Âileden yakın zamanlarda Pietro Francesco Orsini (1649-1730=81) Benedictus XIII(1724-1730=6) adıyle papa seçildi(1672'de kardinal). 1724'de hânedânın başına Altes dendi ve Fransa Kralı'nın fermânı ile hükümrân hânedânların prensleri ile eşit hukuku hâiz olduğu ve bütün hânedânların prensesleri ile eşit evlilik yapabileceği bildirildi(15. Louis'nin fermânı).

Papa Celestinus III'ün torunu olan Orsus Orsini di Pitigliano(Grosseto ili) 1190'da Roma senatörü oldu. Oğlu senatör(1241) Matteo Rosso(1178-1246=68) bir çok dalın atasıdır. Bunlardan Orsini-Rosenberg imparatorluk prensi(Reichsfürst 1790) dalı için bk.IV, 625. Papa Nicolaus III, bu Matteo Rosso'nun(Kızıl Matteo) oğludur. Matteo'nun by.oğlu Gentile'nin neslinden conti di Nola 1326, pr.di Taranto e conti di Lecce 1398, pr.di Salerno e duchi di Amalfi 1448 branşları yürüdü ve Gentile'nin nesli 1462'de sona erdi. Bugünki dalın atası Napoleone, Gentile'nin kardeşidir(13. asrın 2. yarısı). Bunun torunu Napoleone, 1. conte di Tagliacozzo 1425-1464=39 ve bunun torununun oğlu Giovanni'den hânedân yürüdü. Giovanni'nin büyük oğlu Carlo'nun 1698'de sona eren nesli patrizio di Venezia 1534, Papa tar.duca di Bracciano 1560, İmp.tar. Reichfürst 1629, Papa tar.pr.di Nerola 1642, İspanya Kralı tar. İspanya Büyüğü pâyelerini kazandı. İnebahtı muhârebesinde(1571) Venedik donanması amirali Paolo Giordano(1541-1585=44) bu daldandır. Cerbe'de(14.5.1560) Papalık donanması amirali iken maktûl düşen Pr.Flamino Orsini'yi de anmak gerekir. Orsini'ler, Bracciano dalının atası Carlo'nun kardeşi(Giovanni'nin kç.oğlu) Francesco'dan(ölm.1456) yürüdü.

1) Francesco(ölm.1456), Gravina(Bari ili) 1417(Napoli Krallığı soyluluğu), duca di Gravina 1436(Aragon Kralı tar.), âilesini Roma'dan Napoli'ye taşıdı. Oğlu 2) Giacomo'dur. Bu dal 1617'de Ferillo'lardan verâseten conte di Muro, İspanya Kralı'nca 1620'de pr.di Solofra, İmparator'ca 1653'de pr.di Vallata yapıldı. 11) Ferdinando(1621-1658=37), 11. duka=Giovanna Frangipane della Tolfa, Vallata prensliği vârisesi. Bu dala İspanya Büyüğü 1708, pr.di Roccacorga 1724, Reichfürst 1724, irsî Papalık Tahtı yardımcı prensi 1735, nobile romano 1746, principe romano 1854 pâyeleri verildi. 15) Filippo Bernardo, 1. Reichfürst 1724. Oğlu 16) Domenico, 1743'de kardinal olunca oğluna bıraktı: 17) Filippo(1742-1824=82)(1743), bir yaşında âile başı oldu. Bunun oğlu Domenico(1765)=Faustina Caracciolo di Topelli(ölm.1790), izd.1786=4. Dedesinin yerine geçen bunun oğlu 18) Domenico(1790-1874=84)(1824-1874=50), korgeneral= Maria(1804-1883=79), izd.1823=51, yş.19-70, zevcinden 14 yş.kç., Duca Gian Torlonia di Bracciano kızı (velîahdlerin unvânı: pr.di Solofra e conte palatino'dur). Kızları Teresa(1835-1930=95)=Pr.Enrico Barberini-Colonna di Scierra de Palestrina(ölm.1889), izd.1853=36, yş.18-54, zevcinden sn.41 yıl hayatta. 18. Pr.'in oğlu ve halefi:

19) Filippo(1842-1924=82)(1874-1924=50)=Gräfin Julie v.Hoyos(1847-1909=62), izd.1865=44, yş.18-62, zevcinden 5 yş.kç. Çocukları: 1 erkek, 3 kız dışında 20) Domenico Napoleone(1868)(1924), 8. Reichfürst Orsini, principe romano, 20. duca di Gravina, 10. pr.di Selofra, 9. pr.di Vallata, 6. pr.di Roccagorga, conte di Muro, nobile romano, patrizio di Venezia, di Napoli, di Genova = 1. Maria Varo(1867-1919=52), izd.1891=28, yş.24-52, zevcinden 1 yş.by., =2. Laura Schwars(1883), dul, izd.1924(5 yıl sn.), yş.41, zevcinden 15 yş.kç. Oğlu 21) Virginio(doğ.1892)=Adèle Pensa, izd.1919. Bunların oğlu 22) Filippo Napoleone Orsini(doğ.1920), bugünki âile başı pr.- duka.

60 - Paternò (1633)

Biscari, Carcaci, Castello, Emmanuel, Mangarelli, Moncada, Polazzo, Roccaromana, Sperlinga, Valsavoia

Norman asıllı Sicilya soyluluğu. Üyeler Don ve Donna. *Sperlinga dei Mangarelli* prensleri, *Biscari* prensleri, *Cárcaci* dukaları. Comte Robert d'Embrun et de Buccheri 1060. Kızı Maria vârisesi oldu = Comte Hugues de Paternoy de Jersey, Catania fâtihi ve senyörü, Kont Ruggero d'Hauteville'in(katli 1075) oğlu. Oğulları Schwieger'den yürüyen âile 1168'de conte di Paterno e Butera oldu(Paterno, Sicilya'da Catania ilinde şehirdir). Giovanni Paterno(1340-1400=60), barone del Burgio 1393, di Murgo 1398, di Nicchiara 1392, Sicilya imparator nâibi 1398. Bunun 2 oğlu, Nicola(ölm.1428) ve Gualterio(ölm.1432)'dan iki dal ayıldı.

1. Barone Nicola della Floresta(ölm.1428)'den Principi di Sperlinga e Manganelli yürüdü. Torununun oğlu Francischello Paterno, Ventimiglia, Asmundo ve Statella senyörü=Leonora la Marchesana, izd.1520. Bunların kç.oğulları Giovanni, Duchi di Roccaromano dalının atasıdır. By.oğulları Alvaro dalı ise barone della Floresta 1399, barone della Terza Dogana 1431, cavaliere Don 1565, barone dei Mangarelli 1639, duca di Palazzo 1787, principe di Sperlinga 1788 oldu. Bu daldan:

5) ve 6) Giuseppe(1842-1915=73), 5. pr.di Sperlinga, 6. duca di Palazzo, 13. barone dei Mangarelli. =1. Donna Felice Monroy(1845-1865=20), izd.1864=1, yş.19-20, zevcinden 3 yş.kç., Don Salvatore dei pr. di Pandolfina=Prs.Francesca Ascenso di Maletto kızı, =2. Donna Vincenzo Arezzo de Spudes(1850-1887=37), izd.1868(4 yıl sn.)=19, yş.18-37, zevcinden 8 yş.kç., Barone Corrado di Donnafugasta kızı, =3. Angela Torresi(1848-1932=84), izd.1887(ayni yıl)=29, yş.39-68, zevcinden 6 yş.kç. Kızları: Donna Felicia(1880)=Don Roberto Paterno-Castello, 11. pr.di Biscari(1872-1947=75), izd.1904=43, yş.24-67, zevcinden 8 yş.kç.; Donna Silvia(1886)=Don Francesco Bonaccorsi, 1. pr.di Reburdone, izd.1907, yş.23. 5. Pr.'in oğlu: 6) ve 7) Antonio Alvaro(1879-1937=58)(1916-1937=21)=Contessa Vittoria Caprara(1878), izd.1901=36, yş.23-59, zevcinden 1 yş.by., Conte Nicola di Montalba=Eleni Stagni kızı. Kızları 7) Angela(1902)(1937), 7. principessa di Sperlinga dei Mangarelli=Don Flavio Camillo, principe Borghese(İzmir 1902), izd.1927, yş.25, zevci ile ayni yaşda, bk.Borghese.

Duchi di Roccaromana: Don(1565) Giovanni Paterno, Alvaro'nun kardeşi(yk.bk.), cavaliere ereditario=irsî şövalye 1556 = Caterina Tabuso. Oğulları Jacopo(ölm.1636)=Maria Di Giovanni. Oğulları Vincenzo(1596-1635=39)=Maria della Vallea, izd.1622, Barone Vincenzo della Valle=Apollonia della Valle kızı. Oğulları Francesco(1631-1693=62)=Antonia Patania, izd.1648. Oğulları Giovanni(ölm.1696)= Anna Tedeschi, izd.1679, Giovan Battista Tedeschi kızı. Oğulları Giovan Battista, 1. barone di Schiso 1693=Ortega Tedeschi, izd.1705, Gerolamo Tedeschi=Flavia Tedeschi kızı. Oğulları Giovanni Antonio(doğ.1716), 2. baron=Giuseppe Anzolone, izd.1762. Oğulları Giovanni Battista(1768-1830=62), 3. baron=Giuseppa Paterno, izd.1812, Francesco Paterno=Angelina Asmund kızı. Oğulları Antonio(1827-1893=66), 1. marchese del Toscano 1858-1893=35(Sicilyateyn pâyesi)=1. Donna Liboria Paterno, izd.1843, Pr.Giuseppe Alvaro di Sperlinga=Silvia Asmundo kızı, =2. Aga Alessi, izd.1846. Çocukları:

Don Giuseppe(1849-1886=37)=Donna Agata Paterno Castello(doğ.1848), izd.1876=10 yıl, yş.28-38, zevcinden 1 yş.by., Giovanni dei duchi di Carcari=Eleonora Gultadauro dei pr.d'Emmanuel kızı, oğulları: Don Antonio(1877)(çocukları 3 don, 2 donna), Don Giovanni(1878-1933=55)(çocukları 4 don, 3 donna), Don Michelangelo (1888), 1. marchese Paterno 1933, 1. marchese di Campochiaro del Poggia 1942.- Marchese Antonio'nun(ölm.1893) diğer oğulları: Don Michele(1862-1940=78), kızları: 2 donna; Don Guglielmo(1865-1956=91), oğlu Don Alfredo(1887), bunun çocukları: 1 don, 2 donna.- 1. marchese Antonio'nun(ölm.1893) by.oğlu: Giovanni Battista(1847-1916=69), 2. marki 1893-1916=23=Donna Teresa Caracciolo(1843-1916=73), izd.1867=49, yş.24-73, zevcinden 4 yş.by., Duca Lucio di Roccaromana=Carolina dei pr. Capece Zarlo kızı ve vârisesi. Kç.oğulları: Lucio(1871-1950'den önce), 1. marchese Paterno Caracciolo 1916=Donna Giulia Zunica(1868-1936=68), izd.1893=43, yş.25-68, zevcinden 3 yş.by., Duca Antonio della Castellina=Donna Luisa Riario-Sforza, principessa di Cassano kızı. Çocukları: Giani(1899), 2. marki; Donna Maria(1901) =Marchese Gaetano Amero d'Aste Stella(1887), izd.1927, yş.26, zevcinden 14 yş.kç.

1) Antonio Paterno Caracciolo(1869-1955'de hayatta)(1899), 2. marki Giovanni Battista'nın(ölm.1916) by.oğlu, 1. duca di Roccaromana 1899(annesinin babasından

verâseten, 1783'de Sicilyateyn Kralı'nca ihdâs edildi), 3. marki 1916=Giovanna Cannizaro(1869-1943=74), izd.1897=46, yş.28-74, zevci ile ayni yaşda, Barone Silvestro Belmontino=Anna Moncada Paterno Castillo kızı. Oğulları 2) Giovanni (doğ.1898)=Donna Lucia Paterno Castella(1911), izd.1931, yş.20, zevcinden 13 yş.kç., Duca Gaetano di Carcaci=Antonia Scammacca kızı. Oğulları 3) Antonio(doğ.1932), kardeşi Don Lucio(1939).

Gualterio(1381-1432=51), barone del Burgio(yk.bk.) neslinden Principi di Biscari e Duchi di Carcaci dalı geldi. Pietro Paterno=Giovanella Bonsoli evlenmesiyle Pietro(ölm.1494), karısından 1478'de barone d'Aragona titrini kazandı. Onların 5. kuşak torunları olan 2 kardeşten Antonio, Valsavaia Prensleri(aş.bk.) dalı, Agatino'dan ise *Paterno-Castello* dalı doğdu ki *Principi di Biscari*(Biscari Prensleri) de deniyor. Castello adı Agatino'nun(bk.aş.no.1) dedesinin babasının şu evlenmesiyle elde edildi: Angelo Paterno, 4. barone d'Aragona(ölm.1553)=1540: Francesca, 9. baronessa Biscari e Castello e Bidari.

1) Agotino(1594-1675=81)(1633-1675=42), 1. pr.di Biscari, 10. barone di Biscari, 9. barone d'Aragona, Sicilya kral nâibi 1639-1649=10=Maria Paterno-Castello, baronessa d'Aragona e di Biscari(1612-1677=65), izd.1623=54, yş.11-65, zevcinden 18 yş.kç., Conte Vincenzo Paterno Della Valle=Maria La Restia kızı. Kç.oğulları: Giacinto(1645-1693=48), barone di Bicocca 1676=Agata Paterno, izd.1676, Barone Vincenzo Paterno di Raddusa=Leonora Lagho kızı, oğulları 1) Vincenzo(1681-1767), 1. duca di Carcari (1725-1767), İmp.tar.(aş.bk.).

1. Pr.'in by.oğlu: 2) Vincenzo(1630-1675=45)(1675'de bir kaç ay pr.). Bunun neslinden: 9) Riberto Vincenzo=Lucrezia Tedeschi(1793), izd.1814, yş.21. Oğulları 10) Francesco Vincenzo=Charlotte Valery. Oğulları 11) Roberto Vincenzo(1872-1947=75), 11. pr.di Biscari, 16. barone d'Aragona, daha 6 def'a baron ve 5 def'a senyör=Donna Felicia Paterno(1880), izd.1904=43, yş.24-67, zevcinden 8 yş.kç., Don Giuseppe Alvaro, pr.di Sperlinga dei Mangarelli=Angela Zorresi kızı.- 9. Pr.'in kç.oğlu: Don Giuseppe (1830-1910=80), nesli günümüzde devâm ediyor.- 11. Pr.'in çocukları: 12) Giuseppe Vincenzo(1908)(1947), 12. pr.di Biscari, 24. barone di Biscari, 23. barone d'Aragona, 8. barone di Mirabella-Imbaccari vs. evlenmedi, kardeşleri: Don Alvaro(1919); Don Ignazio(1913)=Donna Gaetana Nicolaci(1920), izd.1942, yş.22, zevcinden 7 yş.kç., Don Ottavio, pr.di Villadorata=Teresa Salomone kızı, çocukları: Donna Felicia(1943) ve 13) Don Roberto(doğ.1945), bugünki pr.

Duchi di Cárcaci: 1) Vincenzo(1681-1767=86)(1725-1767=42), 1. duca di Carcaci(İmp.tar.), 2. Biscari Prensi'nin yeğeni(yk.bk.). 5. kuşak torunu: 9) Francesco (1850-1912=62)=Agata Artale(1850-1940=90), izd.1868=44, yş.18-62, zevci ile ayni yaşda, Marchese Filadelfo Alliata di Collalto=Donna Lucia Grifeo dei pr.di Partanna kızı. 11 çocukları oldu, bâzıları şunlardır: Donna Maria Cristina(1888)=Pietro Paterno, marchese di Raddusa e Marianopoli(1877-1950=73), izd.1914=36, yş.26-62, zevcinden 11 yş.kç.; Don Vincenzo(1893)=Donna Agata Paterno-Castello dei duchi di Carcaci(1895), izd.1921, yş.26, zevcinden 2 yş.kç.; Don Filadelfo(1871-1951=80), çocukları: 4 donna ve 1 don(sonuncusunun çocukları: 2 donna, 1 don); Don

Roberto(1876-1956=80)=Donna Eleonora Paterno-Castello(1878), izd.1906=50, yş.28-78, zevcinden 2 yş.kç., Pr.Mario d'Emmanuel=Anna Grimaldi dei baroni di Muglia kızı, çocukları: Don Francesco(1913)(bunun çocukları: 1 donna, 1 don) ve Donna Agata (1907)=1. Francesco Turrisi Grifeo dei pr.di Partanna(1906-1948=42), izd.1927=21, yş.20-41, zevcinden 1 yş.kç., =2. Pr.Don Vicenzo Turrisi Grifeo di Palagonia.

9. Pr.'in yerine geçen by.oğlu: 10) Gaetano(1869-1947=78)(1912-1947=35)= Antonia Scammacca(1865-1947=82), izd.1892=55, yş.27-82, zevcinden 4 yş.by., Vincenzo dei baroni della Bruca=Donna Maria Paterno-Castello dei duchi di Carcaci kızı. Oğulları 11) Francesco(1893)(1947)=Wanda Diana(1901), izd.1922, yş.21, zevcinden 8 yş.kç., Marchese Michele di Diana e di Angela Marchio kızı. Oğulları 12) Gaetano(doğ.1923)=Giuliana Tibaldi(1924), izd.1942, yş.18, zevcinden 1 yş.kç., Conte Allessandro Quartaroli e di Bianca kızı. 12. Pr.'in kardeşi: Don Ferrante(1925).

10. Pr.'in dîğer çocukları: Donna Maria(1899); Donna Lucia(1911)=Don Giovanni Paterno(1898), izd.1931, yş.20, zevcinden 13 yş.kç., duca di Roccaromana; Donna Agata(1895)=Don Vincenzo Paterno-Castello dei duchi di Carcaci(1893), izd.1921, yş.26, zevcinden 2 yş.kç.; Don Vincenzo(1897)=Maria Rosset Pesandré(1898-1954=56), izd.1924=30, yş.26-56, zevcinden 1 yş.kç., Barone Giuseppe kızı, çocukları: Donna Valentina 1925, Don Ruggero 1926, Don Raimondo 1937.

Principi di Valsavoia: Paterno-Castello, sn.Moncada-Paterno-Castello dalları. Antonio, 1. Biscari prensi Agostino(Agatino)(1594-1675) kardeşi. Bunun torununun oğlu: Gaspare, baba annesinin kardeşi Pietro Moncada dei baroni della Ferra'ya vâris oldu ve 1703'de Moncada adını ismine ekledi. Torununun oğlu: Pietro=Isabella Gravina-Cruyllas, izd.1781, 1. Valsavoia prensinin kızı(bu prenslik, verâseten torunu Paolo'ya 1889'da geçti):

Pietro=Isabella'nın torunları: 1) Paolo(1807-1894=87)(1889-1894=5), 5.(Paterno âilesinden 1.) pr.di Valsavoia, 6. barone del Cugno, 5. barone di Armigi(bu titrleri vârissiz ölen Gravina-Cruyllas'ların sonuncusu Giuseppe'den kuzeni ol.tevârüs etti)= Remigia Crescimano dei duchi d'Albafiorita(1827-1912=85), izd.1853=41, yş.27-68, zevcinden 20 yş.kç. Oğulları 2) Francesco(1855-1926=71)(1894-1926=32), evlenmedi. 1. Pr.'in kardeşi: Don Vincenzo(1826-1903=77)=Giuseppina Tudisco. Oğulları 3) Pietro(1893)(1926)=Letizia Beneventano dei baroni del Bosco, izd.1927. Oğulları 4) Vincenzo(1933), 4. pr.di Valsavoia, barone di Armiggi e del Cugno Mozzano. 3. Pr.'in kardeşi: Don Carmele(1898)=Jolanda dei marchesi Leoni, izd.1921, oğulları: Don Vincenzo(1926) ve Don Petro(1936).

61 - Pignatelli (1527)

Aragona-Cortes, Bellosguardo, Castelvetrano, Castoria, Ferrara, Girifalco, Lacconia, Leonessa, Maida, Montecalvo, Monteleone, Monteroduni, Noja, Orta, Strongoli, Tagliavia, Terranova, Tolve, Valle

Bütün üyeler pr.ve prs. ve don, donna. Napoli krallığı seraskeri Lucio Pignatelli 1102 ve Riccardo Pignatelli 1260 yıllarında anılıyor. Âileye 1269'da Caserta senyörlüğü

veriliyor. Atri vâlîsi(1431) Tommaso Pignatelli'nin 3 oğlundan 3 dal yürüyor. 1) Carlo dalı: signore di Cherchiara 1505, marchese di Cherchiara 1556(İspanya Kralı), conte di Monteleone ve conte di Borello 1506(Aragon Kralı), duca di Monteleone 1527 (İmparator), marchese di Carania pâyelerini alan bu dal 1622'de söndü ve bu titrler 1667'de 3. dala geçti. 2) Stefano dalı: Monteroduni Prensleri ve Montecalvo Dukaları dalıdır. 3) Palamedo dalı: Kalabriya'da Noja Prensleri dalıdır ki bu pâyeyi 1600 yılında İspanya kralı verdi.- Bu âileden Antonio Pignatelli(1615-1700=85), Innocentius XII adıyle papa(1691-1700=9) seçildi(1681'de kardinal).- 1622'de sönen Carlo Dalından bahsetmeyip önce Stefano, sn. Palamedo dallarını gözden geçireceğiz.

Stefano dalından Lodovico, 1639'da 1. marchese di Casalnuovo oldu. Yerine by.oğlu Cesare geçti ve bir müddet onun nesli devâm etti. Kç.oğlu Giovanni ise 1694'de barone di Monteroduni oldu. Oğlu 1) Luigi(1658-1736=78)(1702-1736=34), 1. pr.di Monteroduni(İspanya Kralı tar.), barone del Gallo 1721, duca di Castoria ve conte di Thuhegl(bu titrler eşinden)=Anna Sachez de Sotomayor, duchessa di Castoria, contessa di Thuhegl(1649-1715=66), izd.1700=15, yş.51-66, zevcinden 9 yş.by. Nesillerinden: 4) Giovanni(1803-1865=62)=Carolina Ruffo della Leonessa(1814-1870=56), izd.1834=31, yş.20-51, zevcinden 11 yş.kç., 1834'de bu evlenmeyle bu dalın adının sonuna della Leonessa eklenerek Pignatelli della Leonessa oldu. Kç.oğulları Alfonso(1851-1924=73)= Giulia dei duchi di San Cesareo(1852-1940'lar), izd.1872=52, yş.20-72, zevcinden 1 yş.kç., oğulları Giovanni(1876-1940'lar) duca Pignatelli della Leonessa 1929, bunun oğlu Duca Carlo 1908 ve bunun oğlu bugünki duka Giovanni(doğ.1942). 4. Pr.'in by.oğlu: 5) Luigi(1836-1871=35)(1865-1871=6)=Vittoria dei duchi di Sangro(1836-1874=38), izd.1855=16, yş.19-35, zevci ile ayni yaşda. Kç.oğulları Riccardo(1859-1908=49), bunun çocukları 5 Donna ve Don Luigi(1904), hukuk dr., bunun oğulları Don Riccardo 1927 ve Don Stefano 1931. 5. Pr.'in by.oğlu: 6) Giovanni(1885-1911=53)(1871-1911=40)=Giuseppina Gravina e Starabba(1858-1931=73), izd.1885=26, yş.27-53, zevci ile ayni yaşda. Oğulları 7) Luigi(1885-1930=45)(1911-1930=19)=Maria dei marchesi Ajossa(1887), izd.1908=22, yş.21-43, zevcinden 2 yş.kç. Oğulları 8) Giovanni(1920) (1930).

Gene Stefano dalından: Pompeo, marchese di Paglito=Violante Gaetani d'Aragona, signora di San Marco Locatola, izd.1605, bu evlenmeyle Pompeo, ayni zamanda marchese di San Marco Locatola oldu. Oğulları Giovanni(1617-1658=41)= Isabella Gagliardi, duchessa di Montecalvo(ihdâsı 1611). Oğulları*(Duchi di Montecalvo):* 1) 1669'da Duca di Montecalvo. Neslinden: Duca Giuseppe(1831-1870=39)=Sofia di Alteris(1840-1888=48), izd.1859=11, yş.19-30, zevcinden 9 yş.kç. Oğulları: Duca Carlo(1860-1917=57)(1870-1917=47)=Maria Fesenko(1875-1940'lar), izd.1898=19, yş.23-42, zevcinden 5 yş.kç. Oğulları: Duca Giuseppe(1899-1941=42)(1917-1941=24), evlenmedi. Bunun kardeşi: Duca(1941) Giovanni(doğ.1903)=Gabriella de Riseis dei duchi di Bovino dei pr.di Satriano(1908), izd.1929, yş.21, zevcinden 5 yş.kç. Bu dalın dukalarının titrleri: duca di Montecalvo, marchese di Paglieta, marchese di San Marco Locatola, 5 senyörlük.- Duca Giuseppe'nin(1831-1870) kç.oğlu: Pompeo(1868-1940'lar) (1941), principe Pignatelli 1941, İtalya orgenerali=Elena Narichkine(1879), izd.1899, yş.20, zevcinden 11 yş.kç., oğulları: Pr.(1941) Guido(doğ.1900), bunun 2 kızı var.-

Pr.Pompeo'nun kardeşi: Paolo(1869-1932=63)=Anna Rocco dei pr.Rocco(1886), izd.1912=20, yş.26-46, zevcinden 17 yş.kç., çocukları: Innocenzo(1913), amca oğlu Pr.Guido'dan(doğ.1900) sn. Principe Pignatelli=Maria dei pr.di Rocco(1914), izd.1933, yş.19, zevcinden 1 yş.kç., kızları Maria(1933). Pr.Innocenzo'nun kardeşleri: Donna Costanza(1918), Donna Rosaria(1921) ve Antonio(doğ.1923), ağabeyi Pr.Innocenzo'dan sn. 4. Pr.Pignatelli.

Principi di Noja(Kalabriya): 15. asrın son yarısında yaşayan Palamedo Pignatelli'nin(yk.bk.) neslidir. Bu dal signore di Cerchiara, di Noja, di Anendolara 1505. marchese di Carchiara 1556(İspanya Kralı), pr.di Noja 1600(İspanya Kralı) oldu. 1. dala âid titrler de 1667'de bu dala geçti. Ayrıca evlenme yoluyle, karılarının mîrâsı ol. duca di Monteleone, marchese di Caronia, conte di Borello, conte di Monteleone pâyelerini kazandılar.

Palamedo Pignatelli oğlu Giacomo(ölm.1539), 1. signore di Cherchiara, di Noja e di Anendolara 1505=1. Aurelia Caracciolo-Rossi, =2. Maria Coscia. Oğlu Fabrizio (ölm.1567)=Vittoria Cicinelli. Fabrizio, 1556'da 1. marchese di Cherchiara ve Kalabriya kral nâibi oldu. Papa Innicentius XII(yk.bk.) onun torununun oğludur. Oğlu Giulio, 2. marki(1567-1577=10)=Giustiniana Spinelli dei pr.di Scalea, izd.1568=9. Oğulları:

1) Fabrizio(1568-1627=59)(1600-1627=27), 1. pr.di Noja, 3. marchese Violante di Sangro dei pr.di Sanseverino(ölm.1642), izd.1583=44. Oğulları 2) Giulio(1585-1658=73)(1627-1658=31)=1. Zenobia Pignatelli dei marchesi di Cerchiara(doğ.1580), izd.1601, yş.21, zevcinden 5 yş.by., =2. Clarice di Capua dei pr.della Riccia, izd.1630, =3. Beatrice Carafa dei duchi di Noja(1610-1697=87), izd.1638=20, yş.28-48, zevcinden 25 yş.kç. 1. eşinden: 3) Fabrizio(II)(1602-1664=62)(1658-1664=6), Aragon krallığı (İspanya) kral nâibi 1654-1664=10 = Girolama Pignatelli(1601-1667=66), izd.1615=49, yş.14-63, zevcinden 1 yş.by., 5. Monteleone dukası ve Bornello kontu ve Caronia markisi Ettore'nin kızı ve vârisesi ki bu sûretle 1622'de Ettore'nin ölümüyle sönen 1. dalın(Carlo dalı) titrleri ve mülkleri, Noja Prensleri dalına geçti. Oğulları 4) Ettore(1620-1674=54)(1664-1674=10)=Giovanna(1619-1692=73), izd.1639=35, yş.20-55, zevcinden 1 yş.by., Diego Tagliavia d'Aragona'nın kızı ve vârisesi(Reichfürst 1648, duca di Terranova, pr.di Castelvetrano, mar.di Avola e Favara, mar.del Valle de Oajaca, conte di Borghetto e Sant'Angelo vs). Bu sûretle Prs.Giovanna'nın 1692'de ölümüyle yukarıdaki titrler de bu dala geçti ve dala d'Aragona Cortes adı eklenerek Pignatelli d'Aragona Cortes oldu*.

---

* *Tagliavia*: Bartolomeo Tagliavia, signore di Castelvetrano 1299(Sicilya). Neslinden Gian Vincenzo Tagliavia, 1. conte di Castelvetrano 1522(İmp.tar.)=Beatrice d'Aragona, Napoli kralı Federico III'ün torunu, bu evlenmeyle 1522'de âile adı Tagliavia d'Aragona oldu. Marchese di Avola(Syracuse ili) 1542, marchese di Terranova 1530, duca di Terranova(Caltanissetta ili) 1561, conte di Castelvetrano 1522, pr.di Castelvetrano(Trapani ili) 1564, conte di Borghetto 1566(bu titrlerin hepsi İspanya Kralı tar.), 1570'de Sicilya'nın irsî kara ve deniz kuvvetleri kumandanı, marchese della Favara(Agrigente ili)(ihdâsı 1599) 1600(Marini âlesinin yerine), Reichfürst 1648. 4. Pr.'in evlenmesiyle âile adının sonuna bir de Cortes eklendi: 4) Diego(1596-1663=67), 1. Reichfürst(1648), 4. pr.di Castelvetrano=Juana Cortès Carrillode Mendoza. 6. marquese del Valle de Oaja(1529'da Meksika topraklarında ihdâs edilmiş İspanya soyluluk titri), Meksika fâtihi Hernan Cortès'in torununun kızı ve vârisesi.

4. Pr.'in oğlu: 5) Andrea Fabrizio(1640-1677=37)(1674-1677=3), Sicilyateyn seraskeri ve büyükamirali=Teresa Pimentel de los Condes de Banavente, izd.1665. Kızları 6) Giovanna(1666-1723=57)(1677-1723=46) = Nicola(1648-1730=82), izd. 1679=44, yş.13-57, zevcinden 18 yş.kç., Sicilya ve Sardunya kral nâibi, bu sûretle Prs.Giovanna, dedesinin amcası ile evlenmiş oluyor, zîrâ bu Pr.Nicola, 2. Noja prensi Giulio'nun(yk.bk.) 3. eşinden olma oğludur. Bu garîb evlenmeden 4 prens doğdu. Bundan sonra bu evlenmeden doğan 4 prensten yürüyen bütün dalların erkek ve kadın üyeleri günümüze kadar prens ve prenses'tir.

1. oğul Pr.Diego(1687-1750) Principi di Noja ismini devâm ettirdi. 2. oğul Pr.Ferdinando(1689-1767) Principi di Strongoli dalını kurdu. 3. oğul Pr.Antonio(1700-1746) Fuentes dalının atasıdır. 4. oğul Pr.Fabrizio(1703-1736) Cerchiara dalını üretti. Bunları sırasıyle ele alacağız.

Principi di Noja(Noia): 7) Diego(1687-1750=63)(1723-1750=27), annesinin yerine 7. pr.di Noja, Sicilya seraskeri ve büyükamirali 1733-1750=17, 9. Monteleone dukası, 9. Terranova dukası, 9. Cherchiara markisi vs, bir kısım unvanlarını 1730'da ölen babasından tevârüs etti. =1. Anna Caracciolo dei pr.d'Avellino e Reichfürst(1691-1715=24), izd.1713=2, yş.22-24, zevcinden 4 yş.kç., =2. Margherita Pignatelli, duchessa di Bellosguardo(ölm.1774), izd.1717(2 yıl sn.)=33. Oğlu 8) ve 10) Fabrizio(1718-1763=45)(1750-1763=13)=Costanza de'Medici dei pr.di Ottaiano(1717-1799=82), izd.1735=28, yş.18-46, zevcinden 1 yş.by., zevcinden sn.36 yıl hayatta. Oğulları 9) ve 11) Ettore(1742-1800=68)(1763-1800=37)=Anna Maria Piccolomini(1748-1812=64), izd.1767=33, yş.19-52, zevcinden 6 yş.kç., pr.di Valle, marchese di Montesoro, conte di Celano, pr.di Maida, duca di Lacconia, duca di Girifalco, duca di Orta, marchese di Gioioso titrlerinin(hepsi Napoli Krallığı soylulukları) vârisesi. Kç.oğulları Pr.Giuseppe(1786-1827=41), oğlu Pr.Ettore(1806-1872=66), oğlu Pr.Giuseppe(1834-1884=50)=Prs.Francesca(1830-1900=70), izd.1854=30, yş.24-54, zevcinden 4 yş.by., babasının amcasının torunu, aş.bk.- 9. Pr., 11. Duka'nın by.oğlu: 10) Diego(1774-1818=44)(1800-1818=18)=Maria Caracciolo dei pr.di Atena(1773-1832=59). Oğulları 11) Giuseppe(1795-1859=64)(1818-1859=41)=Bianca Lucchesi-Palli dei pr.di Campofranco(1801-1884=83), izd.1817=42, yş.16-58, zevcinden 6 yş.kç., zevcinden sn.25 yıl hayatta. Oğulları 12) Diego(1823-1880=77)(1859-1880=21)=Giulia Cattareo dei pr.di San Nicandro(doğ.1828), izd.1845, yş.17, zevcinden 5 yş.kç. Kızkardeşi Prs.Francesca(1830-1900) için az yukarıya bk.

12. Pr.'in kardeşi: 13) Antonio(1827-1881=54)(1880=1)=nobile Marianna Fardella(1839-1892=53), izd.1859=22, yş.20-42, zevcinden 12 yş.kç. Oğulları 14) Giuseppe(1860-1938=78)(1881-1938=57), İtalya senatörü=Rosa dei marquéses de la Gandara(1869), izd.1889=49, yş.20-69, zevcinden 9 yş.kç. Çocukları: 2 prs. ve 15) Antonio(1892)(1938)=Beatrice Molyneaux(1906), izd.1926, yş.20, zevcinden 14 yş.kç. Çocukları: Prs.Gloria(1927) ve 16) Giuseppe(doğ.1931), pr.del Sacro Romano Impero, 16. pr.di Noja, 11. pr.di Castelvetrano, 18. duca di Terranova, 6. pr.di Valle, 6. pr.di Maida, duca di Bellosguardo, duca di Lacconia, duca di Orta, duca di Girifalco, 18. marchese di Cerchiara, 19. marchese di Caronia, 11. marchese di Avola, 14. marchese del

Valle de Oajala, marchese della Favara, marchese di Gioiosa, marchese di Montesoro, conte di Borghetto, conte di Celano, patrizio napolitano, 9 def'a baron, 9 def'a senyör.

13. Pr.'in ortanca oğlu: Pr.Diego(1862-1930=68), Reichfürst 1928=Rosa dei duchi d'Amalfi(1869), izd.1886=44, yş.17-63, zevcinden 7 yş.kç. Çocukları: Pr.Antonio(1887), Reichfürst; Pr.Ferdinando(1899), Reichfürst; Prs.Ludovica(1889)=Duque Sosthènes Pignatelli de Monteleon(ölm.1939), izd.1928=11, yş.39-50; bir Pr. ve bir Prs.daha.- 13. Pr.'in kç.oğlu: Pr.Federico(1864-1940'lar)=1. Eleonora Lanza dei pr.di Trabia(ölm.1887), izd.1886=1, =2. Isabella Mastrilli dei duchi di Marigliano(1867-1937=70), izd.1890(3 yıl sn.)=47, yş.23-70, zevcinden 3 yş.kç. Çocukları: 1 Pr. ve 1 Prs. dışında: Pr.Fabrizio (1897), Reichfürst 1937, bunun oğlu Pr.Nicolo(1923), Reichfürst; Prs.Carmela(1891)= Duca Enrico Pallavicino di Albaneta, izd.1924, yş.33.

7. pr.Diego'nun(1687-1750) ortanca oğlu: Pr.Vincenzo(1735-1795=60)=Litteria Rufo dei pr.di Scaletta(ölm.1824), izd.1780=15, zevcinden sn.29 yıl hayatta. Oğulları: Pr.Antonio(1783-1871=88) ve Pr.Diego(1782-1850=68)= Antonia Dente dei duchi di Piraino(1803-1889=86), izd.1825=25, yş.22-47, zevcinden 21 yş.kç., oğulları Pr.Vincenzo(1826-1897=71)=Prs.Tommasa(1827-1909=82), izd.1848=49, yş.21-70, zevcinden 1 yş.kç., amca oğlu, Pr.Vincenzo'nun amcası Pr.Antonio'nun(1783-1871, yk.bk.) kızı. Oğulları Pr.Diego(1855), pr.sacro romano impero 1900(İtalya Kralı tar.), çocukları 2 Prs.- 7. pr.Diego'nun(1687-1750) kç.oğlu: Pr.Giuseppe(1737-1808=72)= Francesca dei duchi Borgia(1759-1834=75), izd.1778=30, yş.19-49, zevcinden 22 yş.kç., zevcinden sn.26 yıl hayatta. Oğulları Pr.Diego(1784-1874=90)=Luisa Colonna dei pr.di Stigliano(1795-1855=60), izd.1834=21, yş.39-60, zevcinden 11 yş.kç. Oğulları Pr.Giuseppe(1837-1888=51)=Teresa Serra dei duchi di Cassano(1839-1882=43), izd. 1856=26, yş.17-43, zevcinden 2 yş.kç. Çocukları: 2 Pr. ve 3 Prs.

Principi di Strongoli: Nicola Pignatelli'nin(1648-1730) 4 oğlundan 1.'si olan Diego Pignatelli'nin(1687-1750) neslini gördük. 2.'si Ferdinando Pignatelli(1689-1767), 3.'sü Antonio Pignatelli(1700-1746) ve 4.'sü Fabrizio Pignatelli'nin(1703-1736) branşları aşağıda özetlenmiştir. Bütün bu branşlarda bütün üyeler pr.ve prs.'dir. Ferdinando Pignatelli'nin branşı Strongoli Prensleri diye anılıyor.

Ferdinando Pignatelli(1689-1767=78), Napoli krallığı büyükamirali, 1. Sınıf İspanya Büyüğü=Lucrezia Pignatelli(1704-1760=56), izd.1719=41, yş.15-66, zevcinden 15 yş.kç., 3. duchessa di Tolve, 4. pr.di Strongoli, 6. contessa di Melissa, Pignatelli'lerin Stefano dalının sonuncusu ve vârisesi, vârise olduğu titrleri oğluna intikaal ettirdi: 5) Salvatore(1730-1792=62)(1760-1792=32), 5. pr. di Strongoli(annesinden)=Giulia Mastrilli dei duchi di Marigliano(ölm. 1825), izd.1767=25, zevcinden sn. 33 yıl hayatta. Oğulları 6) Ferdinando(1769-îdâmı 1799=30)(1792-1799=7), 6. pr.di Strongoli, 5. duca di Tolve, 8. conte di Melissa vs=Francesca Renner(ölm.1854), izd.1799=bir kaç ay. Kardeşi 7) Francesco(1775-1853=78)(1799-1853=54), yalnız pr.ve kont olup dukalık 6'nın oğluna kaldı(aş.bk.), Napoli orgenerali=Maria Giuseppa de Zelada(ölm.1831), izd.1802=29. Oğlu 8) Vincenzo(1806-1881=75)(1853-1881=28), İtalya senatörü= Carolina dei baroni Baracco(1818-1878=60), izd.18-34=44, yş.16-60, zevcinden 12 yş.kç. Oğulları 9) Francesco(1837-1906=69)(1881-1906=25)=Adelaide Del Balzo dei

duchi di Caprigliano(1843), izd.1867, yş.24, zevcinden 6 yş.kç. Kardeşi 10) Luigi(1842-1907=65)(1906-1907=1)=nobile Carolina Barraco(1845-1933=88), izd.1879=28, yş.34-62, zevcinden 3 yş.kç., zevcinden sn.26 yıl hayatta. Kızları 11) Emilia(1884)(1907), 11. principessa di Strongoli, 13. contessa di Melissa, princepessa del Sacro Romano Impero=Don Ferdinando Ferrara Pignatelli(eşinin soyadını alıyor, Ferrara âilesi Kuzey İtalya'da 1508'de geçiyor, 1897'de Silvi ve Castiglione kontu oluyor)(1868), izd.1903, yş.19, zevcinden 16 yş.kç., hukuk dr., 1908'de principe Pignatelli, daha önce barone do Silvi e Castiglione. Oğulları 12) Vincenzo(1913), annesine vâris oluyor, daha önce conte di Melissa, tarım dr.=nobile Francesca Doria(1920), izd.1939, yş.19, zevcinden 7 yş.kç. oğulları 13) Ferdinando(doğ.1941), bugünki pr. Kızkardeşi Emilia(1942). 12. Pr.'in kızkardeşi: Prs. Margherita(1912)=Antonio de Bolzo dei duchi di Presenzano, izd.1929, yş.17.

Duchi di Tolve: 1799'da siyâseten îdâm edilen 6. pr. Ferdinando'nun vârisi, ölümünden sonra doğan oğlu Ferdinando'dan ibâretti. Bütün titrleri kardeşi Francesco'ya verildi(no.7). Ancak Francesco 1853'de ölünce oğlu Vincenzo(yk.no.8) Tolve dukalığı dışındaki titrlere sâhib oldu ve Tolve Dukalığı, artık 53 yaşına gelmiş olan Ferdinando'ya ve vârislerine verildi. 8) Ferdinando(1800-1889=89)(1853-1889=36), posthume, 8. duca di Tolve=1. Francesca d'Anbeto(ölm.1872), izd.1827=45, =2. Agnese Cangiano, izd.1883(11 yıl sn.)=6. Oğlu 9) Ferdinando(1883-1910=27)(1889-1910=21), evlenmedi. 54 yaş by.ablası: Prs.Giulia(1828-1890=62)=Ernesto Carignani dei duchi di Novoli(ölm.1885), izd.1849=36, yş.21-57. Oğulları 10) Giovanni Cavignani, 1910'da dayısının yerine Tolve dukası oldu ve dukalık Carignani âilesine geçmiş oldu.

Fuentes: Pr.Antonio Pignatelli'nin(1700-1746)(yk.bk.) nesline Fuentes dalı denmektedir. =Francesca Moncaïo(ölm.1742), izd.1720=22, condesa de Fuentes(1508'de İspanya'da kurulan Fuentes titrinin vârisesi), marquesa de Ciscoyuela y de Mora, Grande d'España. Oğulları Pr.Gioacchino(1724-1776=52)=1. Luisa Gonzaga dei duchi di Solferino(1726-1773=47), izd.1741=32, yş.15-47, zevcinden 2 yş.kç., =2. Maria da Silva dei marchesi di Santa Crux, izd.1774(ertesi yıl)=2. Oğlu Pr.Giovanni(1757-1819=62)= Trinita Woll-Manrique, izd.1799. Oğlu Pr. Giuseppe(1800-1851=51)=Carmela Antentas (ölm.1875), izd.1822=29. Oğlu Pr. Giuseppe(1827-1869=42). Kardeşi Pr. Giovanni (1829-1880=51), conde di Fuentes=Cristina Padilla y Laborde(1830-1901), izd.1848=32, yş.18-50, zevcinden 1 yş.kç. Bu sûretle Pignatelli'lerin bu dalı 1720 evlenmesinden günümüze İspanya tab'ası olup resmî İspanya soyluluğuna girdiler, fakat principe sacro romano impero ve patrizio di Napoli İtalya soyluluk pâyelerini korudular.- Pr. Giovanni'nin(1880) çocukları: Pr.Giovanni(1850-1943=93)(1880-1943=63), evli, çocuksuz.- Pr.Luigi(1854-1930=76)=Ida Cavendish(1852-1922=70), izd.1877=45, yş.25-70, zevcinden 2 yş.by., Devonshire Dükleri(İngiltere)âilesinden, oğulları Pr.Ludovico (1878), 1943'de amcasının yerine âile reîsi oldu.- Prs.Maria(1855)=José de Velasco, duque de Frias(ölm.1888), izd.1880=8, yş.25-33.- Pr.Procopio(1868), 24. conde de Fuentes, İspanya orgenerali=Victoria de Lanz(1878), izd.1901, yş.23, zevcinden 10 yş.kç., çocukları Pr.Procopio(1910) ve Pr.Sosthenes(1904).- Pr.Sosthenes(1873-1939=66), 15. duque de Monteleon=Prs.Ludovica Pignatelli(1889), izd.1928=11, yş.39-50.

Cherchiara: Pr.Fabrizio Pignatelli'nin(1703-1736=33) nesline Cherchiara dalı denmektedir. =Virginia Pignatelli dei pr.di Strongoli(1710-1735=25), izd.1726=9, yş.16-25, zevcinden 7 yş.kç. Oğulları Pr. Michele(1728-1794=66)=Giovanna Serra dei duchi di Cassano(1726-1811=85), izd.1746=48, yş.20-68, zevcinden 2 yş.by. Oğulları Pr. Andrea (1764-1833=69)=Irene Vollaro(1769-1844=75), izd.1791=42, yş.22-64, zevcinden 5 yş.kç. Oğulları Pr.Michele(1802-1839=37)=Gaetana di Sangro dei pr.di San Severo(1798-1856=58), izd.1826=13, yş.28-41, zevcinden 4 yş.by.Oğulları Pr.Andrea (1832-1877=45)=Rafaella Vilignani dei duchi di Acri, izd.1859. Oğulları Pr. Michele (1861-1940'lar)=Emilia dei baroni di Turri(1868), izd.1883, yş.15, zevcinden 7 yş.kç. Pr.Michele'nin(ölm.1839) kç.oğlu: Pr.Fabrizio(1828-1852=24), kızları: 2 Prs. Pr.Michele'nin(1861-1940'lar)çocukları(âile başı principe del Sacro Romano Impero= Reichfürst'tür):

Pr.Andrea(1884-1917=33), Makedonya'da Manastır'da savaşta maktûl, evlenmedi.- Pr.Valero(1886), bnb.=1. Prs.Gloria Pignarelli dei duchi di Terranova(1891-1925=34), izd.1924=1, yş.33-34, zevcinden 5 yş.kç., =2. Conchita Sepulveda(1894), izd.1929(4 yıl sn.), yş.35, zevcinden 8 yş.kç.- Pr.Fabrizio(1888-1931=43)= Teresa Orlando(1894), izd.1918=13, yş.24-37, zevcinden 6 yş.kç., çocukları Pr.Andrea 1918, Pr.Paolo 1921, Pr.Michele 1923.- Prs.Maria(1889)=Dr.Org.Antonio Basile, izd.1917, yş.28.- Prs.Giovanna(1899)=Duca Antonio Caracciolo di Castelluccio, izd.1922, yş.23.

62 - Porcia (1662)

Üyeler kont ve kontes. Mülkleri Karintiya, Karniol ve Venedik eyâletlerinde. Porcia, İtalya'da Venedik eyâletinin Friul ilinde şato adıdır. Panonya'da Sicambria kontlarının bir dalı olan Porcia kontları, 1181'de başladı. 1369'da Udine palatin'i Reichfürst 1662-1698 + 1827 - 1896, âilenin başı Avusturya senatörü oldu. Avusturya soyluluğundan âile 1870'de İtalya soyluluğuna geçti, fakat bir dalı Macaristan tab'ası ol.devâm etti. Pr.di Porcia, conte di Ortenburg, di Mitterburg, di Brugnera, di Porcia pâyeleri âilenin başına İmparator tar.verildi ve 1870'e kadar Avusturya soyluluğu sayıldı.

Pr.Alfonso Antonio(1732-1804=72)=Kontes Lepolde d'Attens. Oğulları Pr.Alfonso(1761-1835=74)(1804-1835=31). Oğlu Pr.Alfonso Serafino(1801)(1835), çocuksuz. Alfonso Antonio'nun ortanca oğlu Conde Giovan Ferdinando di Porcia(1762-1835=73). Oğlu Pr.Leopoldo(1801-1878=77), Avusturya albayı, amcasının oğlu Pr.Serafino'nun yerine geçti. Oğlu Pr.Ferdinando(1834-1896=62)(1878-1896=18), evli, çocuksuz.- Pr.Alfonso Antonio'nun kç.oğlu 11) Antonio Emanuele(1769-1842=73), bu dal Macaristan tab'asıdır.=Maria Navarra(1795-1867=72), izd.1825=17, yş.30-47, zevcinden 26 yş.kç. Oğlu 12) Ottone(1795-1860=65)(1842-1860=18)=nobile Marianna Navarra(1795-1867=72), izd.1825=35, yş.30-65, zevci ile ayni yaşda. Oğulları: vârissiz ölen 13. Pr.(1826-1896=70)(1860-1896=36) ve 14) Luigi(1839-1902=63)(1896-1902=6)=Eleonore Jordan(1844-1900=56), izd.1866=34, yş.22-56, zevcinden 5 yş.kç. Oğulları 15) Aladar(1867)(1902)=Anna Ging(1868-1912=44), izd.1886, tal.1905=19, yş.18-37, zevcinden 1 yş.kç. Oğulları 16) Ferdinando(1891), 16. pr.Porcia, conte d'Ortenburg, di Mitterburg, di Porcia, di Brugera(Reichfürst'lük 1896'da kesildi ve bu dala intikaal etmedi). 14. Pr.'in kç.oğlu: Kont Luigi(1875).

63 - Ramacca (1688)

Gravina, Santa Flavia

Gravina âilesi. Silvano Normanno, 1100 yılında Normandiya'dan Sicilya'ya geldi. Feodal(askerî soylu) âile. Borone di Damacca 1688(İspanya Kralı tar.), barone del Pozzo, di Marabino e di Rancioli 1666, barone di St.Andrea 1694, barone di Colugno 1789. 1688'de İspanya Kralı tar.Pr.di Ramacca, 1809'da pr.di Santa Flavia(ihdâsı 1649, İspanya Kralı) ve conte di Sittafari(ihdâsı 1666, İspanya Kralı).

5) Francesco(1758-1785=37), 5. pr.di Ramacca=Maddalena Filangeri, izd.1775, pr.di Santa Flavia ve conte di Sittafari titrleri vârisesi. Torununun oğlu: 9) Francesco(1840-1911=71)=Casimira dei marchesi del Bono. Oğulları 10) Ottavio(1863) (1911), 10. pr.di Ramacca, 5. pr.di Santa Flavia, conte di Sittafari, barone del Pozzo, di Marubino, di Rancioli, di St.Andrea, çocuksuz=Henriette Denaro(1867), izd.1892, yş.25, zevcinden 4 yş.kç.- 10. Pr.'in kardeşi: Antonio(1865)=Maria Yondrié, bunların oğulları 11) Pietro(1897). 11. Pr.'in kardeşleri: Don Umberto, Don Guglielmo, Don Paolo, Don Giovanni ve 2 Donna.- 9. Pr.'in kardeşi: Biago(1850-1897=47)= Elisabeth v.Bülow (1863), izd.1882, yş.19, zevcinden 13 yş.kç., oğulları Conte Manfredi(1883), deniz albayı, Kral yâveri=Sofia dei pr.Giustiniani-Bandini(1899), izd.1922, yş.23, zevcinden 16 yş.kç., çocuksuz.

64 - della Rocca d'Aspro(Bitetto) (1876)

Bitetto, Cito-Filomarino, Mesagne, Perdifumo

Cito-Filomarino âilesi. 1610 yılında prensliğe yükselen Filomarino âilesi Napoli'de 11. asırda 2 dal hâlinde başlar. 1. dal, Bojano(Perelli-Tommacelli) âilesine âid titrleri tevârüs etti: pr.di Rocco d'Aspro(Salerno ili) 1610, conte di Castello(Caserta ili) 1612, duca di Perdifumo(Salerno ili) 1624. Verâsetle marchese di Capurso(Bari ili)(ihdâsı 1588), pr.di Triggiano(ihdâsı 1630), marchese di Cegli(Bari ili)(ihdâsı 1633), pr.di Mesagne(Lecce ili)(ihdâsı 1647), pr.di Bitetto(Bari ili)(1649) pâyelerini kazandı, şu evlenmeyle: Gian Battista Filomarino=Anna Pappacoda(bu titrlerin vârisesi) (Pappacoda'lar son 3 titri 1729'da Angelis âilesinden tevârüs etmişlerdi). Filomarino'lar 1549'da kont, 1560'da marki, 1610'da prens, 1624'de duka, 1738'de 1. Sınıf İspanya Büyüğü oldu.

Cito âilesi ise Hırvat asıllıdır. Napoli'ye göçmüştür. Pietro Cito 1102'de anılıyor. Âile miles nobilis di Capua 1197, baron 1482, marchese di Santa Chiroco(Potenza ili) 1753 oldu: Carlo Cito=Anna di Maio-Durazzo, izd.1720. Marchese di Torrecuso (Benevento ili) 1754(İspanya Kralı tar.), marchese di Torrepalazzo 1788(Napoli soyluluğu) olan Cito âilesi 1856'da Cito-Filomarino adını aldı. 1876'da Filomarino'ların küçük dallarının unvanları: pr.di Rocca d'Aspro, di Triggiano, di Mesagne, di Bitetto, duca di Perdifumo, marchese di Capurzo, marchese di Ceglie, conte di Castello: marchese Carlo Cito di Torrecuso(1791-1847=48)=1818: Anna Filomarino(ölm.1876), yukarıdaki titrlerin vârisesi ol.bu pâyeleri oğluna(bk.aş.no.1) geçirdi, yalnız principe di Triggiano titri kç.kızkardeşi Felicita'dan kocası Carlo Brancaccio'ya geçti.

1) Michele(1827-1889=62)(1876-1889=23)=Marie Embden-Heine(1835-1908=73), izd.1854=35, yş.19-54, zevcinden 8 yş.kç. Oğulları 2) Carlo(1856-1905=49)(1889-1905=16)=Ida della Torre Lombardini(1868), izd.1890=15, yş.22-37, zevcinden 12 yş.kç. Oğulları 3) Michele(1891)(1905)=Beatrice dei marchesi Casani(1891), izd.1919, yş.28, zevci ile aynı yaşda. Oğulları 4) Carlo(doğ.1922), 4. pr.di Rocco d'Aspro, pr.di Messagne, duca di Perdifumo, marchese di Torrecuso, di Torrepalazzo, di Capurso, di S. Chiroco, di Ceglie, conte di Castello, patrizio di Napoli, hukuk dr., 1. Sınıf İspanya Büyüğü.

Principi di Bitetto: 1) Luigi(1861-1930'lar)(1891-1930'lar), 1. pr. di Bitetto, İtalya senatörü ve oramiral, 1. Pr.'in kç.oğlu = Alice della Torre Lombardini(1873), izd.1890, yş.17, zevcinden 12 yş.kç. Oğulları 2) Carlo(1891)(1930'lar), 1924'den beri pr.unvânı taşıyor, hava subayı=Emily Taylor(1888), izd.1923, yş.35, zevcinden 3 yş.by. Kardeşleri: Mario(1893, hukuk dr., hava subayı) ve Emanuele(1901, mühendis).- 1. Pr.'in kızı: Donna Caterina(1822-1900'ler), Pr.Michele(ölm.1889) kızı=duca Francesco Capecelatro di Nevano(ölm.1877), izd.1842=35, yş.20-55.

65 - Romanazzi (1935)

Giovanni Antonio Romanazzi 12. asırda yüzbaşı ol.geçiyor ki Bari ilinin Putignano kasabasındandır. Âileye 1899'da marchese ve 1935'de principe pâyeleri İtalya Kralı tar.verildi. 1) Guglielmo(1881)(1935), 1. pr.e marchese Romanozzi=Giulia, principessa di Santo Mauro(1884), izd.1904, yş.20, zevcinden 3 yş.kç. Kızları Düşes(1932) Maria(1904)=Duca Mariano Lombarda di Cumia, yş.28.

66 - Rospigliosi-Gioeni (1668)

Bisignano, Castiglione, Gallicano, Gioeni, Pallavicini, Zagarolo

Bütün üyeler pr.ve prs. 1250'ye doğru Piemonte'den Toskana'ya gelmiş âile. Taddeo Rospigliosi 1330'da Pistoia(Toskana'da), sn.Roma'da. Patrizio di Venezia 1667. Bu âileden Giulio Rospigliosi(1600-1669=69) kardinal(1657) ve Clemens IX adıyle papa(1667-1669=2) oldu. Yeğeni: 1) Gian Battista(1646-1722=76)(1668-1722=54), Reichsfürst 1668 ve ayni yıl Ludovisi'lerden satın alarak duca di Zagarolo(Roma ili, Palestrina yakınları), pr.di Gallicano, 1700'de Pallavicini adı(Rospigliosi-Pallavicini)= Maria Camilla Pallavicini, Kardinal Lazzaro Pallavicini'nin vârisesi. Pr.di Gallicano ve marchese di Colonna 1685(Papa tar.). Kç.oğulları: Nicolo, duca di Civitella=Vittoria Altieri, oğlu olmadı. 1. Pr.'in by.oğlu: 2) Clemente, duca di Zagarolo, pr.di Rospogliosi, di Gallicano vs 1722. Oğlu 3) Giovanni(ölm.1784). Bunun oğlu 4) Giuseppe(1755-1833=78)(1784-1833=49)=Octavia dei pr.di Erba-Odescalchi(doğ.1757), izd.1775, yş.18, zevcinden 2 yş.kç. Oğulları 5) Giulio Cesare(1781-1859=78)(1833-1859=26), babasının hayâtında duca di Zagarolo=Margherita Colonna-Gioeni(1786-1864=80), izd.1803=56, yş.17-73, zevcinden 5 yş.kç. Bu evlenmeyle: Gioeni adı, pr.di Castiglione, marchese di Giuliana, conte di Chiura, barone della Miraglia e di Valcornente, signore di Burgio, di Contessa, di Trappetro(bütün bu titrlerin vârisesi Margherita Colonna-Gioeni'den). Principe e nobile romano 1854.

Gioeni âilesi 14. asırdan beri Sicilya'da biliniyor. 16. asırda Napoli Kralı'nca yukarıdaki titrleri bahşedildi. Sicilya hukukunda soyluluk titrleri kadına da geçebildiği için, bu titrler âileden âileye atlamıştır. Castiglione prensliği titrini 1602'de İspanya Kralı'ndan aldılar. Gioeni'ler daha 1655'de erkek tarafından sona erdi. Kadın yoluyle Paliano prensleri olan Colonna'lara ve onlardan Prs.Margherita yoluyle de Rospigliosi'lere geçti. Giulio Cesare=Margherita Colonnà-Gioeni evlenmesinden doğan 2 pr., Principi Rospigliosi-Gioeni ve Principi Pallavicini adıyle iki dal ayırdılar.

6) Clemente(1823-1897=74)(1859-1897=38)=Françoise de Nompère des ducs de Cadore(1826-1899=73), izd.1846=51, yş.20-71, zevcinden 3 yş.kç. Oğulları 7) Giuseppe(1848-1913=65)(1897-1913=16)=Marie Reid(1870), boşanmış, izd.1901, yş.31, zevcinden 22 yş.kç. Oğulları 8) Geronimo(1907)(1913), 8. Reichsfürst Rospigliosi-Gioeni, principe romano, 3. pr.di Castiglione, 8. duca di Zagarolo, 3. marchese di Giliano, conte di Chiura, barone di Miraglia e di Valcorrente, nobile romano, patrizio di Venezia e di Genova, 3 def'a senyör.- 6. Pr.'in kç.oğlu: Pr.Camillo(1850-1915=65)=Elena dei pr.di Giustiniani-Bandini(1853), izd.1876=39, yş.23-62, zevcinden 3 yş.kç., çocukları: 4 Prenses ve 6 Prens.

Principi Pallavicini: 1) Francesco Cesare(1828-1887=59)(1835-1887=52), pr.Pallavicini e marchese di Colonna=Prs.Carolina Boncompagni-Ludovisi(1834-1910=76), izd.1854=33, yş.20-53, zevcinden 6 yş.kç. Oğulları 2) Uberto(1855-1921=66)(1887-1921=34), bnb., evlenmedi. Kardeşi 3) Giulio Cesare(1871-1940'lar)(1921-1940'lar), principe romano Pallavicini, Reichsfürst, 8. pr.di Gallicano, 8. marchese Colonna, nobile romano, patrizio di Venezia e di Genova, evlenmedi ve bu dal söndü ve titrleri ağabey dala geçti.

3. pr.Giovanni'nin(ölm.1784)(yk.bk.) kç.oğlu: Luigi(1756-1835=78)(1824-1835=11), pr.di Gallicano e Pallavicini=Ippolita Sanseverino dei pr.di Bisignano, izd.1780. Çocukları: 4 Prs. ve Filippo Benedictus, pr.di Gallicano=Victoria Colonna, babasının hayâtında ve çocuksuz öldü(1783-1834=51).

67 - Ruffo (1316)

Albavilla, Bagnara, Baranello, Calvello, Castelcicala, della Floresta, Guardia Lombarda, della Motta San Giovanni, Palazzolo, Santa Cristina, Sant'Antimo, San Martino, della Scaletta, Scilla, Sepino, Spinoso

Üyelerin isimleri başına Don ve Donna gelir. 11. asırda Napoli krallığında 'magna domus' denen en yüksek dereceli 7 soylu âileden biri oldu. 11-12. asırlarda Kalabriya eyâletinin tamâma yakınını elinde tuttu. İlk dala Ruffo di Calabria denmesinin sebebi budur. Sicilya seraskeri Sigeri Ruffo(ölm.1250), Calascibetta(Sicilya'da Calcanissetta ili) senyörü iken 1230'da conte di Catanzano oldu. Torununa principe di Albavilla pâyesi verilerek 1314'de prensliğe yükseldi. Sigeri Ruffo'nun iki oğlu Pietro ve Fulco'dan iki dal ayrıldı. Pietro dalına Napoli Kralı, conte di Catanzoro iken 1390'da marchese di Cotrone pâyesi verdi ve bu dal 1420'de sönmekle berâber, bu dalın bir yan dalcığı olan Centelles senyörleri devâm etti. Pietro'nun 1420'de sönen by.oğlundan inen dalın yanında ortanca oğlundan inen Sinopoli Kontları(bu bahsin sonuna bk.) dalı ve kç.oğlundan inen Conti di

Montalto(1327'de Napoli Kralı'nca verilen pâye) dalı da vardır ki, Sanseverino âilesinden verâseten conte di Corigliani e di Ruvo pâyesini de kazandı ve bu dal da Marzano âilesine geçerek 1420'de sona erdi.- Sigeri Ruffo'nun kç.oğlu Fulco=Margherita di Pavia, Reggio ilinde Sinopoli senyörlüğü vârisesi evlenmesinden âile yürüdü. Fulco'nun torunu Guglielmo, 1334'te conte di Sinopoli oldu. Bunun torunu olan 3. kont Guglielmo (ölm.1400)'dan hânedânın iki dalı ayrıldı: by.oğul 4. kont Carlo'nun dalına Ruffo di Calabria, Principi di Palazzolo, kç.oğul Nicola'nın dalına ise sâdece Ruffo denmektedir.

Principi di Palazzolo: 4. kont Carlo'nun neslinden: 1) Fabrizio(pr.di Scilla 1578-1587=9), 7. conte di Sinopoli iken İspanya Kralı'nca prenslik verildi=Isabella di Gennaro, Nicotera(1518'de İmparator'ca ihdâs edildi) kontluğu vârisesi. Pr.Fabrizio'nun yeğeni: Muzio=Camilla, Pr.Francesco Santapaudi Butera'nın meşrûlaştırılmış kızı, Licodia markiliği vârisesi(bu markilik 1510'da Catania ilinde Aragon Kralı'nca Ugone Santapau için ihdâs edildi), bu Prs.Camilla, 1. principe Gutierrez Velasquez di Palazzolo'dan dul idi(Palazzolo soyluluğu İspanya Kralı'nca Syracuse ilinde ihdâs edildi). Bu sûretle Muzio'nun bu evlenmeden doğan oğlu Vincenzo, üvey babasından verâseten 2. pr.di Palazzolo(1610-1632=22) oldu. Giovanna Ruffo, izd.1615, Pr.Fabrizio'nun(yk.no.1) torunu olmakla kuzeni, Scilla prensliği, Sinopoli kontluğu, Nicotera kontluğu vârisesi ki bu titrleri oğluna geçirdi. Torunları: 7) Guglielmo, 6. pr.di Scilla, 1748'de 1. duca di Guardia Lombarda(1611'de İspanya Kralı'nca ihdâs edilen soyluluk)=Silvia della Marra, izd.1748, bu dukalığın vârisesi. Torunları 9) Fulco(1773-1852=79), Sicilyateyn krallığı dış işleri bakanı, 3. duka, 9. pr., 1. duque de Santa Cristina(1830'da İspanya Kralı'nca İspanya topraklarında ihdâs edilen soyluluk)=1. Felicita dei pr.di Villafranca(doğ.1783), izd.1798, yş.15, zevcinden 10 yş.kç., =2. Carlotta della Leonessa(bu âile 1816'da söndü), Sepino prensliği(1625'de ihdâs edildi), San Martino dukalığı(1621) vârisesi ki bu titrleri oğluna geçirdi. Oğulları: Duca Benjamino di Guardia-Lombarda(1810-1870'ler); Pr.Fulco(1801-1848=47), Sicilyateyn'in Torino ve Bern elçisi, babasının hayâtında öldü=Eleonora Galletti di San Cataldo dei pr.di Fiumesalato(1810-1885=75), izd. 1835=13, yş.25-38, zevcinden 9 yş.kç. Bu evlenmeden:

10) Fulco(1837-1875=38)(1852-1875=23), dedesinin yerine geçti, 10. pr.di Scilla, 8. pr.di Palazzolo, 5. duca di Guardia Lombardo, 2. duque de Santa Cristina, 8. marchese di Licodia, 16. conte di Sinopoli, 9. conte di Nicotera, barone di Callanna e Cispana(bu titrlerden bâzılarını kardeşine bıraktı)=1. Marie dei duchi de Rombies du Barry de Merval(1839-1861=22), izd.1859=2, yş.20-22, zevcinden 2 yş.kç., =2. Marguerite Bonin de la Bonnière des marquis de Beaumont(1841-1887=46), izd.1863(2 yıl sn.)=12, yş.22-34, zevcinden 4 yş.kç. Çocukları: Kontes(1900) Sofia(1874), yş.26; Prs.(1895) Salusia(1869)=Pr.Giuseppe Caracciolo di Candriano(ölm.1920)=25, yş.26-51; 11) Margherita(1861-1940'lar)(1875-1940'lar), 11. principessa di Scila, principessa du Sepino, duchessa di San Martino, duchessa di Santa Cristina, contessa di Nicotera, baronessa di Colonna e Crispano, bu sûretle babasının Sicilya hukukuna göre kadına geçen pâyelerine sâhib oldu ve Sicilya soyluluğu dışında kalan pâyeler ise amcasının oğlu Salvatore'ye geçti = Marchese Raffaele Torrigiani(ölm.1927), izd.1878=49, yş.17-66, eşinin bütün unvanlarını taşıdı. Prs.Margherita ölünce bütün titrler, Pr.Fabrizio'ya (doğ.1922, aş.bk.) kaldı.

10. pr. Fulco'nun(ölm.1875) kardeşi: 9) Francesco(1842-1906=64)(1875-1906=31), deniz albayı, İtalya Kralı'nın yâveri, 9. pr.di Palazzolo 1875-1906=31= Stephania Galletti di San Cataldo dei pr.di Fiumesalato(1856-1910=54), izd.1874=32, yş.18-50, zevcinden 14 yş.kç. Oğulları: 10) Salvatore(1875-1931=56)(1906-1931=25), 10. pr.di Palazzolo, 2 defa evlendi, çocuksuz. Kardeşi 11) Baldassare(1879)(1931), 11. pr.di Palazzolo, 11. marchese di Licodia, albay=Antoinetta Del Rey(1895), izd.1917, yş.22, zevcinden 16 yş.kç., çocuksuz. Kardeşi Don Umberto(1883), albay=Isabella Torrigiani(1886), izd.1906, yş.20, zevcinden 3 yş.kç., Pr.di Scilla(Sepino) kızı. Oğulları 12) Francesco(1907), amcası 11. Palazzolo Prensi'nin yerine geçti, hukuk dr.=Oddina dei conti Arrigoni(1908), izd.1937, yş.29, zevcinden 1 yş.kç., kızları Donna Isabella ve Donna Anna. Bu sûretle bu dalın titrleri de son yıllarda Pr.Fabrizio'ya(doğ.1922, aş.bk.) geçti.- 10. Pr.'in kızkardeşi: Felicita(1846-1920'ler)=Duca Giovanni di Valminuta (ölm.1911), izd.1869=42, yş.23-65.

10. pr.Fulco'nun(ölm.1875) dîğer kardeşi: Beniamino Tristano(1848-1901=53) (1875-1901=26), ağabeyinin yerine 6. duca di Guardia Lombarda ve 17. conte di Sinopoli=Laure Masselman-du-Chenoy(1854-1925=71), izd.1877=24, yş.23-47, zevcinden 6 yş.kç. Çocukları: Eleonora(1882); Ludovico(1885), 1. conte Ruffo di Calabria 1909, mühendis dr.; Fulco(1884), 7. duca di Guardia Lombarda e 18. conte di Sinopoli, hava alb., İtalya senatörü=Luisa dei conti di Rossana(1896), izd.1919, yş.23, zevcinden 12 yş.kç. Çocukları:Don Augusto(1925), Don Antonello(1930), 4 Donna(biri: Paola(1937), 1993'te Belçika kraliçesi, b.bk.=Albert II(1934), Belçika kralı 1993) ve:

12) Fabrizio(doğ.1922), babasından 8. duca ve 19. conte, babasının amca kızı Prs.Margherita'dan(bk.yk.no.11) onun bütün titrleri(12. pr.di Scilla, pr.di Sepino, duca di San Martino, duca di Santa Crista vs), babasının amcasının torunu Pr.Francesco'dan (bk.yk.no.12) onun bütün titrleri(13. pr. di Palazzolo, marchese di Licadia vs) Pr.Fabrizio'ya geçerek 1875'de 10. prens Fulco'nun ölümüyle dağılan unvanlar tekrar tek kişide 1980'lerde birleşti.

Hânedânın sâdece Ruffo denen 2. ana dalı: Nicola(yk.bk.) oğlu Esau, Reggio ilinde 1. signore di Bagnara oldu. Onun neslinden 1) Carlo(1566-1610=44)(1582-1610=28), 5. signore iken İspanya Kralı'nca 1582'de 1. duca di Bagnara yapıldı=Antonia Spadafora(ölm.1619). 2. oğullarından Francesco, Principi di Sant'Antimo ve Antonio, Principi della Scaletta dallarının kurucusu oldular. 1) Antonio, 1. pr.della Scaletta 1672-1678=6(Pr.Francesco Ventimiglia di Castelbono'dan satın aldı)=1641: Alfonsina Gotho, baronessa della Floresta di Santa Lucia, oğulları 2) Placidio(1646-1720)(1678-1720) 2. Scaletta prensi olup kardeşi Giovanni, Principi della Floresta dalının atasıdır.- Duka Carlo'nun(bk.yk.no.1)(ölm.1610) by.oğlu 2) Francesco, 2. duca di Bagnara(1610-1643=33) ol.babasının titrini devâm ettirdi, pr.di Sant'Antimo(Napoli) 1641, pr.della Motta(Reggio ili) 1682, di Baranello(Campobasso ili) 1723 pâyeleriyle bu dal genişledi.

Principi di Sant'Antimo: 2) Francesco(ölm.1643)'nun kç.oğlu: Paolo(doğ.1617), Principi di Castelcicala dalının atasıdır. Bu dal 1887'de erkek ve 1906'da kadın tarafından sona erdi ve son Ruffo prensesinin kızının dâmâdı olan Castelcicala'lara (b.bk.) geçti. Paolo dalına Castelcicala titrini 1729'da İmparator, Napoli krallığı

soyluluğu içinde verdi. Bu dal Cotina âilesinden Calvello dukalığını ve 1723'te İmp.'dan Baranello dukalığını(Campobasso ili) elde etti.- 2) 'Francesco'nun(ölm.1643) yerine geçen by.oğlu: 3) Carlo, 3. duka 1643-1693=50, 1. pr.di Sant'Antimo 1641-1693=52(İspanya Kralı tar.Napoli ilinde verildi). Oğlu 4) ve 2) Francesco, 4. duka ve 2. pr. 1693-1723=30, daha 1682'de İspanya Kralı'nca pr.della Motta San Giovanni(Reggio ili) yapıldı. Torununun torunu:

8) ve 6) Francesco(1772-1865=93)=Vicoletta Filangieri dei pr.di Cuto(1779-1834=55), izd.1798, yş.19-55, zevcinden 7 yş.kç. Oğulları 9) ve 7) Vincenzo(1801-1880=79)(1865-1880=15)=Sarah Strackan(1818-1881=63), izd.1838=42, yş.20-62, zevcinden 17 yş.kç., İngiltere oramirali Sir Richard kızı. Oğulları 10) ve 8) Fabrizio(1843-1917=74)(1880-1917=37), İtalya senatörü=Lucia dei marchesi di Saluzzo (1846-1923=77), izd.1868=49, yş.22-71, zevcinden 3 yş.kç. Oğulları 11) Gioacchino (1879)(1917), pr.di Sant'Antimo, pr.di Spinoso, pr.della Motta San Giovanni, duca di Bagnara, 7. duca di Baranello vs.=1. Prs.Flaminia Odescalchi(1882), izd.1909, tal.1911= 2, yş.27-29, zevcinden 3 yş.kç.(=2. Pr. Giambattista Rospislioso, izd.1926, 15 yıl sn., yş.44), =2. Michela Moncalieri(ölm.1936), izd.1915(4 yıl sn.). Kızkardeşleri: Donna Maria(1872)=Conte Vittorio Balso-Bertone di Sambuy, İtalya orgenerali, izd.1895, yş.23; Donna Luisa(1868), 1888'de kontes.

9. duka Vincenzo'nun(ölm.1880) kızları: Donna Lucrezia(1841-1920'ler)= Adinolfo Lucchesi-Palli, duca della Grazia(ölm.1911), izd.1860=51, yş.19-70; Donna Leopoldina(1844-1920'ler)=1. Paolo Moralli, duca d'Ascoli, pr.di Sant'Angelo(ölm.1872), izd.1866=6, yş.22-28, =2. Carlo Caraccoiolo dei pr.di Castagneta(ölm.1900), izd.1874(2 yıl sn.)=26, yş.30-56.

9. duka Vincenzo'nun(ölm.1880) kardeşi: Pr.Girolamo di Spinosa(1814-1888=74)=1. Elena Filomarino dei pr.della Rocca d'Aspro(1820-1854=34), izd.1838=16, yş.18-34, zevcinden 6 yş.kç., =2. Teresa Sanfelice dei duchi di Bagnoli(1830-1869=39), izd.1857(3 yıl sn.)=12, yş.27-39, zevcinden 16 yş.kç., =3. Felicita Filomarino dei pr.della Rocca d'Aspro(1817-1907=90), 1'in ablası, izd.1873(4 yıl sn.)=15, yş.56-71, zevcinden 3 yş.kç.(=1. Pr.Carlo Brancaccio di Triggiano, ölm.1868). Çocukları: Donna Giovanna(1858-1940'lar)=Francesco Carafa, 10. pr.di Castel San Lorenzo(ölm.1917), izd.1881=36, yş.23-59; Don Fabrizio(1846-1911=65), kızı Elisabetta(1887)=2. Pr.André Aleksandroviç, Rusya prensi, izd.1918, yş.31; Francesco(1840-1881=41), marchese= Margherita Caracciolo dei pr.di Forino(1847), izd.1875=6, yş.28-34(=1. Serafino Silvestri, ölm.1869)(=3. Pr.Alfonso Saluzzo, ölm.1904, yş.57). Marchese Francesco'nun 2 oğlu: Don Giuseppe(1877), duca di Baranella 1929, İtalya tümgenerali; Girolamo(1876-1940'lar), 1. pr.di Ruffo=Antonia Folgori, marchesa di Ducenta(1875), izd.1896, yş.21, zevcinden 1 yş.by. Oğulları: Don Ferdinando(1898), deniz subayı, çocuksuz; 12) Francesco(1897), deniz subayı, evli, çocuksuz. Bu prens-duka ile Ruffo'ların Sant'Antimo dalı sönmüş olabilir.

Principi della Scaletta: 1. Bagnara dukası Carlo'nun(yk.bk.) kç.oğlu: 1) Antonio, 1. pr.della Scaletta 1672-1678=6. By.oğlu 2) Placidio(1646-1720=74)(1678-1720=42). Oğlu 3. Pr.'den sonra bunun oğlu 4) Calegero(1704-1743=39), ilâveten 3. pr.della

Floresta, çocuksuz. Pr.Placidio'nun kç.oğlu 5) Giovanni, 1743'de yeğeninin yerine pr.oldu ise de o da vâris bırakmadı. 4. Pr.'in kızkardeşi: Antonia, babasının amca oğlu Pr.Antonio ile evlenerek iki dalı birleştirdi: 1. pr.Antonio'nun(ölm.1720) kç.oğlu: *Principe della Floresta e Duchi Ruffo:* 1) Giovanni, 1729'da İmp.tar. 1. duca Ruffo yapıldı. Oğlu 2) Antonio, babasının yerine 2. duka ve Prs.Antonia(yk.bk.) ile evlenerek 4. pr.della Floresta(6. pr.della Scaletta) oldu. Torunu:

8) Antonio(1778-1848=70)=Francesca dei marchese Jacona(1790-1867=77), izd.1809=39, yş.19-58, zevcinden 12 yş.kç. Oğulları 9) Vincenzo(1810-1889=79)(1848-1889=41)=Gräfin Ernestine v.Wrbna(1819-1907=88), izd.1837=52, yş.19-71, zevcinden 9 yş.kç. Oğulları 10) Antonio(1845-1928=83)(1889-1928=39)=Ludovica dei pr.Borghese (1859-1928=69), izd.1879=49, yş.20-69, zevcinden 14 yş.kç. Oğulları 11) Vincenzo (1888)(1928), 11.pr. della Scaletta, 4.pr.Ruffo, 9 def'a baron, 4 def'a senyör, patrizio di Napoli, hukuk dr., orta elçi, hava albayı=Gabriella dei conti Bacci(1892), izd.1914, yş.22, zevcinden 4 yş.kç. Oğulları 12) Antonio(doğ.1915). Bunun kardeşleri: Don Giovanni(1918) ve Donna Ludovica(1917).

10. Pr.'in kızları: Donna Ernestina(1880)=Dr.Graf Erwin v.Schönborn-Wiesentheid(mediatize Alman prensi), izd.1913, yş.33; Donna Elena(1883)=Fürst Stanislas v.Sayn-Wittgenstein-Sayn(mediatize Alman prensi), izd.1922, yş.39; Donna Teresa(1890); Donna Maria(1898)=Fürst Erwein v.Leyen(mediatize Alman prensi), izd.1924, yş.26.

8. Pr.'in kç.oğlu: Francesco(1827-1872=45), 1. marchese Ruffo 1854-72, oğlu Alfonso(1859-1922=63), 2. marchese 1872-1922, oğlu Michele(1892), 3. marchese 1922, oğlu Rufo(1924), 4. marchese(kardeşleri var).

8. Pr.'in ortanca oğlu: Don Giuseppe(1828-1869=41)=Joséphine Maresca dei duchi di Serracapriola(1828-1904=76), izd.1852=17, yş.24-41, zevci ile ayni yaşda. Oğulları Calogero(1856-1933=77), pr.ve duka, evli, çocuksuz. Kardeşi Vincenzo(1857-1918=61)=Isabella Karlitzki(1860-1940'lar), izd.1880=38, yş.20-58, zevcinden 3 yş.kç. Oğulları Giuseppe(1886)(1933), pr.ve duka, yarbay=Elena Gabaldi(1896), izd.1915, yş.19, zevcinden 10 yş. kç. Oğulları Fabrizio, bugünki pr.ve duka(doğ.1916), kardeşi Don Renato(1918).

Conti di Sinopoli: Âile başı: kont ve marki, by.oğlu: kont, dîğer üyeler: vikont ve baron. Ruffo'ların Marsilya'ya yerleşip Fransa soylusu olan markilik dalı. İtalya soyluluğundaki yerlerini de korudular. Sigeri Ruffo'nun(ölm.1250)(bu bahsin başına bk.) 6. kuşak torunu: Poncet Ruffo, aşağıdaki Kont Edmond Ruffo'nun(doğ.1807) 18. kuşak dedesidir. Bu daldan Sessa düşesi Cobelle Ruffo=1434: Charles d'Anjou, Sicilya kralı Luigi III kardeşi. Gene bu daldan: Lucrèce Ruffo, 19. asrın son yarısında Fransa (Bourbon) hânedânı şefi Comte de Chambord'un kardeşi ile evlendi(bk.Fransa).

Ippolita, conte di Sinopoli di Calabria(İtalya soyluluğu), comte di Ruffo-Bonneval ve marquis de la Fare(Fransa soylulukları), deniz albayı(Fr.Hyppolyte)=Adélaïde de Montgrand. Yerine geçen oğlu Edmondo(Fr.Edmond)(doğ.1807)=Teresa Van Rode, izd.1843. Yerine geçen oğlu Gabriele(Fr.Gabriel)(doğ.1843)=Désiré de Denterghem, izd.1876. Bu sûretle devâm etti.

68 - Ruspoli (1709)

Alcudia, Candriano, Cerveteri, Marescotti, Morignano, Parrano, Poggia-Suasa, Sueca

Marescotti âilesi. Douglas Kontları âilesinden Pietro di Calvi, 1300'de Bagnacavallo'dan Bologna'ya geldi ve Marescotti âilesince evlâd edinilip Marescotti soyadını aldı. Onun neslinden Ercole Marescotti(1738-1518=80), bunun oğlu Sforza, Roma'ya nakletti, Papa'ca 1536'da 1. conte di Vignarello yapıldı=Ortensia Baglione, izd.1536, Papa Paulus VIII Farnese'nin kç.yeğeni ve Vignarello vârisesi. Oğulları 2. kont Antonio=Giulia Baglione, ayni Papa âilesinden, Parrano kontluğu vârisesi. Torunları 4. kont Vincenzo=Vittoria Ruspoli, izd.1652. Bunların torunları:

1) Francesco, 6. kont iken, 1701'de babaannesinin Ruspoli âilesi sönünce Ruspoli adını aldı, Papa tar. 1. pr.di Cerveteri 1709, pr.Ruspoli 1721, marchese di Riano 1710. Oğlu 2) Allessandro(1708-1779=71), Papa tar.pr.di Parrano 1753-79(bu titr vârislerine geçmedi)=Prudenza Capizucchi(ölm.1786), Marchese Fabrizio'dan dul. Oğulları 3) Francesco(1752-1829=77)(1779-1829=50), irsî Papalık Sarayı nâzırı=Leopoldina Khvehuller-Metsch(1764-1845=81), izd.1783=46, yş.19-65, zevcinden 12 yş.kç. 4 oğulları: Sigismondo(1787-1849=62), nesli günümüzde yaşıyor; Camillo(1788-1864), nesli için aş.bk.; Bartelomoeo(1796-1872), nesli için aş.bk.(Camillo dalı: Duques de Alcudia, İspanya soyluluğu) ve 4) Allessandro(1785-1842=57)(1829-1842=13)= Comtessa Marianne d'Esterhazy(1787-1821=34), izd.1805=16, yş.18-34, zevcinden 2 yş.kç. Oğulları 5) Giovanni(1807-1876=69)(1842-1876=34), Papalık orgenerali, İmparator mâbeyncisi=Barbaro Massimo dei pr.d'Arsoli(1813-1849=36), izd.1832=17. yş.19-36, zevcinden 6 yş.kç. Çocukları arasında: Cristina(1842-1907=65)=Napoléon Charles Bonaparte(1839-1899=60), izd.1859=40, yş.17-57, zevcinden 3 yş.kç., Fransız imparatorluk prensi, çocukları(3 prs.) için bk.Bonaparte; 6) Francesco(1839-1907= 68)(1876-1907=33)=Egle dei conti di Franceschi(1846-1913=67), izd.1868=39, yş.22-61, zevcinden 7 yş.kç. Çocuklarından yerine geçen oğlu: 7) Alessandro(1869)(1907), 7. pr.Ruspoli, pr.romano, 7. pr.di Cerveteri, marchese du Riano, 12. conte di Vignarello, nobile romano, di Viterbo, di Orvieto=Marianita dei duchi Lante-Montefeltro(1873), izd.1897, yş.24, zevcinden 4 yş.kç. Çocukları: Luigi(1908) ve 8) Francesco(1899)= Claudia dei conti Matarazzo(1899), izd.1924, yş.25, zevci ile ayni yaşda. Oğulları 9) Alessandro(doğ.1924).

4. Pr.'in kç.oğlu: Augusto(1817-1882=65), oğlu Mario(1855-1888=33)=Costanza Boncompagni-Ludovisi-Ottobani dei duchi di Fiano(1858-1904=46), izd.1879=9, yş.21-30, zevcinden 3 yş.kç.(=2. Conte Alessandro Cittadella), izd.1888(ayni yıl). Oğulları: Augusto(1880)(1909), 6. duca di Fiano, nobile romano, patrizio napolitane e veneto, annesinin babası olan 5. duca di Fiano Marcon Boncompagni-Ludovisi di Ottobani'nin 1909'da ölümü üzerine onun titrlerini tevârüs etti.

Duques de Alcuida: İspanya soyluluğu. 3. Pr.'in 3. oğlu: 1) Camillo(1788-1864=75), duca di Sueca, conte di Chincha(1820-1864=44)=1820: Carlota Luisa de Godoy y Borbon(1800-1886=86), =44, yş.20-64, zevcinden 12 yş. kç., eşinin taşıdığı dukalık ve kontruk titrlerinin vârisesi, Manuel Alvarez de Godoy(1767-1851=84), pr.de

La Paz, duque de Alcudia 1792-1851=59, conde de Evora-Monte 1797=Maria Teresa de Borbon(1780-1828=48), condessa de Chinchon, duchessa de Sueca kızı. Kç.oğulları: Luigi(1828-1893=65), 1. marquès de Boadilla del Monte, 2 def'a evlendi, oğlu Camillo(1865-1930'lar), 2. marki 1893, bunun oğulları: Luigi(1898), 3. marki ve Paolo(1899).

2) Adolfo(1822-1914=92)(1864-1914=50), 1. Duka'nın by.oğlu=Rosalia Alvarez de Toledo des duques de Medina-Sidonia(1833-1865=32), izd.1857=8, yş.24-32, zevcinden 11 yş.kç. Oğulları 3) Carlos(1858-1930'lar)(1914-1930'lar), 3. duque de Alcudia, 3. duque de Sueca, conde de Chinchon, 1. Sınıf İspanya Büyüğü. =1. Carmen Caro y Caro des marqueses de la Romana(1865-1907=42), izd.1896=11, yş.31-42, zevcinden 7 yş.kç., =2. Josefa Pardo(1869), dul, izd.1911(4 yıl sn.), yş.42, zevcinden 11 yş.kç. Oğlu 4) Camillo(1904)(1930'lar). Bunun kızkardeşi: Dona Maria(1900).

Principi di Poggio-Suasa: 3. Pr.'in 4. oğlu: Bartolomeo(1796-1872=76)=Carolina Ratti(ölm.1881). Çocuklarının büyüğü: 1) Emanuele(1838-1899=61)(1886-1899=13), 1. pr.di Poggio-Suasa(İtalya Kralı tar.), İtalya senatörü=1. Catherine Vogoridès-Konaki (1831-1870=39), izd.1864=6, yş.33-39, zevcinden 7 yş.kç., =2. Laura Caracciolo dei marchesi di Bella(1854-1882=28), izd.1878(8 yıl sn.)=4, yş.24-28, zevcinden 16 yş.kç., =3. Joséphine Curtis(1861-1920'ler), izd.1885(3 yıl sn.)=14, yş.24-38, zevcinden 23 yş.kç. Oğulları 2) Mario(1867)(1899)=Palma de Talleyrand-Périgord des ducs de Dino(1871), izd.1890, yş.19, zevcinden 4 yş.kç. Oğulları 3) Costantino(1891)=Elisabeth van der Assche, izd.1923. Kardeşleri: Marescotti 1892, Edmondo 1895(oğlu Mario 1925), Emanuele 1900, Carlo 1906.- 1. Pr.'in dîğer çocukları: Vittoria(1892)=Duque Roger de San Lorenzo, izd.1912, yş.20; Eugenio(1894), İspanya Kralı'nın teşrîfât nâzırı; Camillo(1882), aş.bk.; Francesco(1891), aş.bk.

Principi di Candriano: 1) Camillo(1882)(1921), 1. pr.di Candriano(İtalya Kralı tar.). Oğlu 2) Emanuele(1906).- *Duchi di Morignano:* 1) Francesco(1891), 1. duca di Morignano 1907(İtalya Kralı tar.)=Josepha Pia di Brazza-Savorgnan(1898), izd.1920, yş.22, zevcinden 7 yş.kç. Oğulları 2) Galeazzo(1922).

69 - Saluzzo (1649)

Belvedere, Corigliano, Lequile, Santo Mauro

Âile reîsinin çocukları pr.ve prs., dîğer üyeler graf, gräfin ve don, donna. Saluzzo, Piemonte'de Cuneo ilinde şehirdir. 1850'de âile mülkleri Napoli krallığının Kalabriya eyâletinde Corignano dukalığı ile San Mauro prensliği. Bartolomeo Saluzzo'nun adı 1382'de Ceneviz'de Bonasola'da geçiyor. 1528'de patrizio genevese. 17. asır başlarında âile Napoli'ye göçtü. Giacomo Saluzzo, Corigliano senyörü, San Mauro senyörü, Lequile (Otranto ili) senyörü, Ceneviz senatörü, Ceneviz'in Viyana elçisi(Lequile 1620'de). Oğlu:

1) Agostino, duca di Corigliano 1649(İspanya Kralı tar.), pr.di Lequile 1691(kezâ)(bu titr 1748'de Moltalto âilesine geçdi), Ceneviz doçu(cumhur başkanı) 1673. Âilenin sonraki pâyeleri: Pr.di Santo Mauro 1726(İmp.tar.), patrizio napolitano 1781, Fürst Saluzzo 1810(Avusturya İmparatoru tar.), pr.di Belvedere(Cosenza ili, 1634'de ihdâs edildi) 1830(İspanya Kralı tar.).

4) Giacomo(1776-1819=43)=1. Prs. Antonietta Orsini(ölm.1808), izd.1800=8, =2. Prs. Clotilde Murat(1795-1831=36), izd.1812(4 yıl sn.)=7, yş.17-24, zevcinden 19 yş.kç.(=2. Eugène Bonafous(1792-1829=37), izd.1827(8 yıl sn.)=2, yş.32-34, zevcinden 3 yş.kç., Jean Bonafous=Prs.Antoinette Murat oğlu).- 4. Pr.'in kardeşleri: Prs.Giuseppina (1788)=Pr.Nicolo Caracciolo di Ferino(ölm.1814); Prs.Constanza(1780-1858=78)= Pr.Luigi Caracciolo di Turchiarola, izd.1801, yş.21; Pr.Filippo(1788), Napoli krallığı mareşali.- 4. Pr.'in halası: Prs.Teresa(1748-1830'lar)=Duca Nicolo Gaetani di Laurenzano(ölm.1801), yş.53.- 4. Pr.'in yerine geçen oğlu:

5) Filippo(1800-1892=92)(1819-1892=73)=Giulia Carafa(1809-1871=62), izd.1830=41, yş.21-62, zevcinden 9 yş.kç., pr.di Belvedere titrinin vârisesi. Kç.oğulları: Pr.Gerardo di Belvedere(1843-1910'lar), evlenmedi).- 5. Pr.'in yerine geçen by.oğlu: 6) Alfonso(1838-1904=66)(1892-1904=12)=1. Teresa dei marchesi di Luca(1844-1869=25), izd.1866=3, yş.22-25, zevcinden 6 yş.kç., =2. Margherita Caracciolo dei pr.di Forino (1847-1935=88), izd.1882(13 yıl sn.)=22, yş.35-57, zevcinden 9 yş.kç. Oğulları 7) Filippo(1867-1937=70)(1904-1937=33), 7. pr.di Santo Mauro, 4. Fürst Saluzzo, 4. marchese Saluzzo, pr.Belvedere, 7. duca di Corigliano, marchese d'Anzi, 4 def'a baron, patrizio di Napoli e di Genova, evlenmedi ve onunla âile 1937'de erkek tar.sona erdi. Kızkardeşi 8) Julia(1884)(1937), 8. principessa di Santo Mauro=Pr.Guglielmo Romanazzi-Caducci, izd.1904, yş.20. Kardeşi Pr.Gaetano(1868-1920=52), evli, çocuksuz. Kızkardeşleri: Gräfin Maddalena(1885)=Conte Alfredo Hertz di Frassineto, İtalya senatörü, izd.1907, yş.22; Gräfin Anna(1887)=Pr.Battista Serra, izd.1908, yş.21; Gräfin Beatrice(1888)=Graf Friedrich v.Solms-Braunfels(mediatize Alman prensi), izd.1913, yş.25.

70 - San Donado (1840)

Demidoff

Demidoff âilesi. Bütün üyeler pr.ve prs. Nikita Demidoff(1678-1745=67), Rusya'nın Tula şehrinde demirci iken Çar Büyük Petro'nun dikkatini çekti. Çar ona top döktürdü ve Urallar'da demir endüstrisi kurdurdu. 1724'de soyluluk verdi. Torununun oğlu: Nicolas Demidoff(1773-1828=55), Rusya'yı orta elçi ol.temsîl etti, 18. asrın son yıllarında Floransa'da San Donato mâlikânesini satın aldı ve 1837'de Toskana Büyük-Dukası tar. San Donato kontu yapılarak İtalya(Floransa) soyluluğuna alındı. 1884'de İtalya Kralı, 2. prensin neslinden gelen her üyeye prens ve prenseslik hakkı tanıdı(Toskana soyluluğunda prenslik 1840). Çar bu soyluluğun Rusya soyluluğu içinde de geçerli olduğunu kabûl etti. Kont Nikitiç(Nicolas) Demidoff San Sanato=Barones Elisabeth Strogonoff(ölm.1818) evlenmesinden:

1) Anatole(1813-1870=57)(1840-1870=30)=Prs.Mathilde Bonaparte(1820-1904=84), izd.1840, tal.1846=6, yş.20-26, zevcinden 7 yş.kç. 1'in yeğeni: 2) Paul(İt.Paolo)(1839-1885=46)(1870-1885=15)=1. Prs.Marie Mestchersky(1844-1868= 24), izd.1867=1, yş.23-24, zevcinden 5 yş.kç., =2. Prs.Hélène(Elena) Troubetskoy(1852-1910'lar), izd.1871(3 yıl sn.)=14, yş.19-33, zevcinden 13 yş.kç. Oğulları: 3) Elim(1868) (1885), 3. principe di San Donato, 1917'den önce Rusya'nın Atina orta elçisi=Kontes

Sofya Worintzow(1870), izd.1893, yş.23, zevcinden 2 yş.kç., çocuksuz. Kardeşi Pr.Anatole(1874), bunun çocukları: 4) Aurore(1909), amcasının yerine 4. prens oldu; 2 Prs.- 2. Pr.'in dîğer çocukları: 2 Pr., 2 Prs. ve Prs.Aurore(1873-1904=31)=1. Pr.Arsène Karageorgevitch(Sırbistan), izd.1892, tal.1896=4, yş.19-23, =2. Kont Nicolas Nogleta, izd.1897(ertesi yıl), yş.24.

71 - San Lorenzo (1898)

Dampierre

Dampierre âilesinin adı 1196'da Fransa'nın Belçika sınırındaki Picardie eyâletinde geçiyor. Guillaume Dampierre, chevalier croisé ol.1203'te Haçlı seferinde görülüyor. 1380'de Gilles ve Pierre de Dampierre isimlerine rastlanıyor. 1525'de âilenin başı seigneur de Sainte Agathe oluyor. 1699'da resmî Fransa soyluluğu listesine alınıyor. 1725'de Fransa kralı marquis de Dampierre, 1898'de Papa ise duca di San Lorenzo(dux romanus de S.L.) pâyelerini veriyor ve 1903'de İspanya soyluluğu bu pâyeleri kabûl ediyor.

1) Richard(İt.Riccardo)(1857-1906=49)(1898-1906=8), 1898'e kd.Fransa'da marki, bu târihten ît.ilâveten İtalya'da prens=Jeanne Carraby(1872-1922=50), izd.1891=15, yş.19-34. Oğulları 2) Roger(İt.Ruggiero)(1892)(1906), 2. duca di San Lorenzo=1. Vittoria Ruspoli dei pr.di Poggio-Suasa(1892), izd.1912, tal.1930=18, yş.20-38, zevci ile ayni yaşda, =2. Aileen Toone(1903-1934=31), izd.1931=3, yş.28-31, zevcinden 11 yş.kç., =3. Raymonde Dreyfus(1907), boşanmış, izd.1937(3 yıl sn.), yş.30, zevcinden 15 yş.kç. Oğulları 3) Richard(doğ.1916)=Mercédes Sturdza des condes de Cañongo, izd.1937, kızları Mahaut de Dampierre(1938).- 3. Duka'nın kardeşleri: Armand(1932); Yolanda(1918) ve Emanuela(1913), infanta 1935=Infant Jaime de Bourbon, Segovia dukası, İspanya kraliyet prensi(b.bk.), izd.1935, yş.22.

72 - Santa Croce (1867'de söndü)

Corchiano, Santogemini

Üyeler don ve donna. Hepsi Papa tar.verilen principe romano, duca di Corchiano, duca di Santogemini, conte di Torre pâyelerini ve 1. Sınıf İspanya Büyüğü titrini taşıyan ve 1867'de erkek tar.sona eren bu âilenin son üyeleri: Pr.Luigi(ölm.1847). Oğlu Antonio(1817-1867=50)(1847-1867=20)=Catherine Scully, çocukları: 3 Donna. Kızkardeşi: Donna Prospera(1827-1870'ler). Pr.Luigi'nin kızkardeşi: Elena=Duque de Salinas, izd.1806.

73 - Sant'Angelo dei Lombardi (1679)

Ascoli, Faggiano, Marulli

Marulli âilesi, Napoli soylusudur. Guglielmo Marulli, 1320'de Monteleone'li Napoli seraskeri idi. 1518'de Avellino ilinde 9 baronluğa birden sâhib oldu. Duca d'Ascoli(Foggio ili) 1679(İspanya Kralı tar.), pr.di Sant'Angelo dei Lombardi(Avellino

ilinde)(ihdâsı 1718) 1856, pr.di Faggiano(Lecce ilinde)(ihdâsı 1630) 1813(7. Duka'nın evlenmesiyle) pâyeleri elde edildi.

7) Sebastiano(1793-1866=73)=Carolina Berio e Imperiali(ölm.1856), anne tar.Imperiale âilesinden ve Faggiano prensliği vârisesi. Oğulları Troiano, duca di Ascoli(1817-1857=40)=Mariantonia di Sangro dei pr.di Fondi(1821-1893=72), izd.1837=20, yş.16-36, zevcinden 4 yş.kç., zevcinden sn.36 yıl yaşadı. Oğulları 8) Paolo(1848-1870=22)(1866-1870=4), dedesinin yerine geçdi=Leopoldina Ruffo dei pr.di Sant'Antimo(1844-1930'lar), izd.1866=4, yş.22-26, zevcinden 4 yş.by., zevcinden sn.60 küsur yıl hayatta(=2. 1874(4 yıl sn.): Carlo Caracciolo dei pr.di Castagneto, ölm.1900=26, yş.30-56). Oğulları 9) Sebastiano(1867-1915=48)(1870-1915=45)= Alberta Falco dei pr.di Pio di Savoia(1869), izd.1894=21, yş.25-46, zevcinden 2 yş.kç. Oğulları 10) Paolo(1899)(1915)=Teresa Cafiero(1900), izd.1923, yş.23, zevcinden 1 yş.kç. Oğulları 11) Sebastiano(1924), 11. duca d'Ascoli, 10. pr.di Sant'Angelo dei Lombardi, 12. pr.di Faggiano, patrizio di Napoli, barone di Nusco, d'Andretta, di Lioni, di Carbonara, di Monticchio, di Oppido, di Montemarano, di Volturara, di Sebastiano. Kardeşi: Alberto(1926).- 9. Pr.'in kızı: Maria(1897).

74 - Santa Severina (1676)

Greuther, Sorrente

14. asırda Kolonya(Köln) şehrinde adı geçip Kolonya soyluluğu, palatina ve 1643'de imparatorluk kontluğu(Reichgraf) kazanan ve az sonra İtalya'ya göçen Alman asıllı âile. 1676'da İspanya Kralı tar.Santa Severina(Kalabria eyâletinde) ve Sorrente dukalıkları ve Greuther prensliği, Napoli Krallığı soyluluğu içinde bahşedildi. Pr.Nicolo(ölm.1854), Sicilyateyn'in Rio orta elçisi=Olga, Lord Bervick kızı, izd.1848=6. Oğulları Pr.Renato(doğ.1850)(pr.1854), duca di Santa Severina, duca di Sorrente, pr.di Greuther, barone di San Mauro, barone di Sperlunga(hepsi Kalabria'da).

75 - Sepino (1878)

Guadagni, San Marino, Santa Cristina, Scilla, Torrigiani

Guadagni, sn. *Torrigiani* âilesi. Sonuncu âile Lamporecchio'lu, 1380'de Floransa'ya yerleşti, 1712'de Papa tar.markilik verildi. Guadagni'ler ise Floransalı'dır. Guadagno oğlu Migliore(ölm.1310), 1293'de Floransa'da gonfalonier(adlî zâbıta başı) idi. Ondan inen 1. dal Toskana'da marchesi di San Leonino oldu. Gian Battista Guadagni(1729-1806=77)=Teresa Torrigiani, izd.1757 evlenmesini yaptı ve eşinin âilesi olan Torrigiani'lerin son ferdi Kardinal Luigi Torrigiani ölünce, Torrigiani soyadını ve markiliğini aldı. Torunu 3. marki Ludovico Luigi(1804-1869=65)=Elisabetta dei marchesi Paolucci(1826-1903=77), izd.1844=25, yş.18-43, zevcinden 22 yş.kç. evlenmesinden doğan Raffaele'ye(no.1, aş.bk.) İtalya Kralı 1878'de ayni yıl evlendiği eşinin titrlerini kullanma ve irsî şekilde devâm ettirme izni verdi(1566'da ihdâs edilen Scilla prensliği, 1830'da İspanya Kralı'nca ihdâs edilen Santa Cristina dukalığı, Nicotera kontluğu, Calanna e Crispano baronluğu vs). 1928'de âilenin başına İtalya Kralı, Sepino prensi pâyesini de bahşetti(Sepino, Kalabriya'nın Reggio ilinde kasabadır). Erkek üyeler marki ve don, kadınlar sâdece donna'dır. Bk.bir de: Ruffo.

1) Raffaele(1853-1927=74)(1878-1927=49), bu âileden 1. pr.di Scilla, duca di Santa Cristina vs=Margherita Ruffo(1861-1940'lar), izd.1878=49, yş.17-66, zevcinden 8 yş.kç., 11. principessa di Scilla, duchessa di Santa Cristina, duchessa di San Marino, contessa di Nicotera, baronessa di Calanna e Crispao(babasından vârise olduğu bu titrleri zevcine ve oğluna geçirdi, ayrıca 1928'de 1. Sepino prensesi oldu). Çocukları: 3 Donna; Marki Carlo; Fulco(1883)(1927), babasının hayâtında duca di Santa Cristina=Evelina Engelfred(1888), izd.1912, yş.24, zevcinden 5 yş.kç. Oğulları 3) Raffaele(doğ.1914), bugünki pr.-duka; Marki Giuseppe(1915).

76 - Serra (1625-1960'lar)

Caravigno, Cassano, Gerace, Terranova

Gerace prensliği. Üyeler Don ve Donna. Cenevizli Serra di Mari 1122, yalnız Serra'ların değil, Spinola ve De Mari âilelerinin de atasıdır. Oğlu Corso Serra, 1158 ve 1163'te 2 def'a Ceneviz konsülü seçildi. Bunun neslinden Paolo Serra 1523, 3 oğlundan 3 dal yürüttü: Antonio, Gian Battista ve Giralamo dalları. Sonuncusu 1678'de İspanya Kralı'nca duca di Cassano yapıldı ve 18. asırda sönmesi üzerine bu dukalık 1. dalın(Antonio) küçük dalcığına geçti. Gian Battista dalı, İspanya Kralı'nca 1625'de principe di Carovigno yapıldı ve 1666'da söndü. Kardeşlerin büyüğü olan Antonia dalının başına 1777 evlenmesiyle eşinden principe di Gerace(titrin ihdâsı 1609), duca di Terranova(1574), marchese di Gioio(1654) pâyeleri geçti: 1) Giovanni Battista=Antonia Grimaldi, izd.1777. Giovanni Battista, Grimaldi'lerin Gerace prensliğini devâm ettirdiği için 8. prens dendi, Serra âilesinden 1.'sidir. Oğulları 9) Francesco(1781-1858=77)= nobile Livia Lamba-Doria(1796-1870=74), izd.1813=45, yş.17-62, zevcinden 15 yş.kç. Oğulları 10) Giovan Battista(1815-1883=68)(1858-1883=25)=Teresa Carafa dei conti di Policastro(1826-1896=70), izd.1856=27, yş.30-57, zevcinden 11 yş.kç. Kızkardeşi Donna Antonia(1816-1900=84)=Pr.Nicolo Caracciolo di Torella(ölm.1884), izd.1835= 49, yş.19-68.

11) Francesco(1856-1923=67)(1883-1923=40), 10. prensin oğlu=Sarah Calderon des marqueses de Casa Caldera(1863-1938=75), izd.1883=40, yş.20-60, zevcinden 7 yş.kç. Oğulları 12) Giovan Battista(1884-1960'lar)(1923-1960'lar), âilenin hem erkek, hem kadın son üyesi ol.öldü ve âile söndü, pr.e marchese Serra, 12. pr.di Gerace, 12. duca di Terranova, marchese di Gioio, 10 def'a baron, patrizio di Genova=Contessa Anna dei pr.Paluzzo(1887), izd.1908, yş.21, çocuksuz.

77 - Sismano (1731)

Casigliano, Civitella, Corsini

Corsini âilesi. Erkek üyeler kont ve don, kadınlar donna. Neri Corsini, 1150 yılında Siena'da Castelvecchio ve Poggibonzi senyörü ol.görülüyor. Adı 1271'de geçen onun neslinden Corsino, âileye adını verdi(corsini=İt.corsino'lar). Bunun neslinden Filippo Corsi'ye İmparator 1371'de conte palatino pâyesi bahşetti. Bunun neslinden Alessandro'ya Papa da kontluk verdi. Allessandro'nun neslinden 7. kont Filippo(1578-1636=58), 1629'da Papa'ca marchese di Sismano, di Casigloano e di Civitella yapılarak 3

markilik birden aldı. Oğlu 2. marki Bartolomeo(1622-1685=63), Toskana büyük-dukasından ikisi de Pisa ilinde Lajatico ve Orciatico markiliklerini aldı(1644) ve 1652'de İspanya Kralı'nca Lunigiaa ilinde Giovagallo ve Tresana markilikleri verilerek toplam 7 markilik sâhibi oldu. Oğlu: Lorenzo Corsini(1652-1740=88), Clemens XII(1730-1740=10) adıyle papa seçildi. Bu Papa, 1731'de yeğeni 4. markiyi(ağabeyi 3. markinin oğlunu) prensliğe yükseltti:

1) Bartolomeo(1683-1752=69)(1731-1752=21), 1. pr.di Sismano. Oğlu 2) Filippo(1706-1767=61)(1752-1767=15), daha babasının hayâtında büyük-amcası Papa tar.1731'de 1. duca di Casigliano e di Civitella yapılarak iki dukalık birden verildi ve ertesi yıl 1. Sınıf İspanya Büyüğü pâyesinini İspanya Kralı'ndan aldı. Torunu 4) Tommaso(ölm.1856), bunun oğlu 5) Andrea(1804-1868=64)(1856-1864=8), Toskana büyük-dukalığı dış işleri bakanı=Louise Scotto(1808), izd.1856, yş.48, zevcinden 4 yş.kç. Bunun kardeşi: marchese Neri di Lajatico(1805-1859=54), Toskana devletinde tümgeneral, devlet bakanı, Livorno v.=Marchesa Eleonora Rinuccini(1813-1886=73), izd.1834=25, yş.21-46, zevcinden 8 yş.kç. Oğulları 6) Tommaso(1835-1919=84)(1868-1919=51), Floransa belediye başkanı, İtalya milletvekili ve sn.senatörü=Anna Barberini-Colonna dei pr.di Palestrina(1840-1911=71), izd.1858=53, yş.18-71, zevcinden 5 yş.kç.

7) Andrea(1866)(1919), 6. Pr.'in by.oğlu ve halefi, evlenmedi, 7. pr.di Sismano, 6. duca di Casigliano, 6. duca di Civitella, 10. marchese di Lajatillo, di Orciatico, di Tresana, di Giovagallo, di Castagnatelo, conte palatino, nobile romano, patrizio di Venezia, di Genova, di Frenze, di Ferrara. Kardeşi: Kont Filippo(1873-1926=53), bnb., Floransa belediye başkanı, 1920'de marchese di Lajatico. Oğlu 8) Tommaso(1903)(1940'lar), 1932'de duca di Casigliano=Elena Avogadro dei conti di Collobiano(1903), izd.1929, yş.26, zevci ile ayni yaşda. Oğulları 9) Filippo(doğ.1937). bugünki pr. Kızkardeşleri: Donna Cristina 1931, Donna Lucrezia 1933, Donna Elisabetta 1936.

4. Pr.'in dîğer çocukları: Marchese Tommaso di Giovagallo(1811); Marchese Lorenzo di Tresana(1815); Donna Adela(1809)=Pr.Cosimo Conti di Trevignano(ölm.1855).- 6. Pr.'in kardeşleri: Marchese Andrea di Giovagallo(1843-1895=52), oğlu marchese(1895) Lorenzo(1875), bunun oğlu, marchese Neri(1909), Lorenzo'nun ablası Donna Clementina(1869)=Pr.Leone Strozzi di Forano, izd.1890, yş.21; Kont Cino(1846-1898=52), nesli günümüzde devâm ediyor; marchese Pier Francesco(1837-1915=78)=Luisa dei pr.di Barberini-Colonna(1844-1906=62), izd.1863=43, yş.19-62, zevcinden 7 yş.kç., yarbay, İtalya Kralı'nın imrahoru.

78 - di Somma (1607)

Colle

Colle prensliği. Üyeler don ve donna. Napoli Krallığı soyluluğu(Somma Vezuviana). Nicola di Somma(ölm.1318)=Beatrice d'Aquino, Conte Jacopo della Acerra=Stefania d'Anglone kızı. Oğulları Adinalfo=Beatrice Asprano. Oğulları Bartolomeo=Biancella Bozzuto. Oğulları Antonello=Elena Scordito. Oğulları Briobisso=Bandella Caracciolo. Oğulları Antonio(ölm.1530)=Ippolita Caracciolo. Oğulları Nicola Maria(1488-1545=57)=Dianora Dentice di Psce(ölm.1545). Oğulları Ferrante(1510-

1546=36)=Beatrice Caracciolo, marchese Nicola di Vice=Giulia della Leonessa kızı. Oğulları Scipione(1533-1605=72), 1. marchese di Circello 1581, Kalabriya eyâlet v.=Donna Caterina Caracciolo, Duca Domizio di Atripalda=Lucrezia Arcella kızı. Oğulları:

1) Ferrante(1. pr.di Colle 1607-1613=6), 2. marchese 1605=Ippolita di Somma(1560-1621=61), izd.1579=34, yş.19-53, Andrea di Somma=Viola Spinelli kızı. Oğulları 2) Andrea(1584-1615=31)(1613-1615=2)=Donna Ludonia Milano dei pr.di Ardore(1586-1643=57), izd.1610=5, yş.24-29, zevcinden 2 yş.kç. Kardeşi 3) Nicola(1585-1649=64)(1615-1649=34)=Donna Clarice Milano dei pr.di Ardore(1588-1672=84), izd.1612=37, yş.24-61, zevcinden 3 yş.kç., 2. Pr.'in eşinin kızkardeşi. Kızları Donna Beatrice(1614-1660=46)=amcası 4) Francesco(1598-1657=59)(1649-1657=8), no.2 ve 3'ün kardeşi, izd.1642=15, yş.28-43, zevcinden 16 yş.kç. Oğulları 5) Nicola(1644-1679=35)(1657-1679=22)=Donna Giovanna Giudice(1644-1710=66), izd.1666=13, yş.22-35, zevci ile ayni yaşda, Pr.Don Nicolo di Cellamare=Donna Ippolita Palagano kızı. Oğulları 6) Francesco(1676-1708=32)(1679-1708=29)=Donna Enrichetta Ruffo(1678-1751=73), izd.1704=4, yş.26-30, zevcinden 1 yş.by., Don Giuseppe dei pr.di Scila e di Palazzolo=Donna Agata Branciforte dei pr.di Butera kızı. Oğulları 7) Gennano(1708-1740=32)(1708-1740=32), 26 günlükken babasının yerine geçdi=Maria Spinelli(1711-1781=70), izd.1735=5, yş.24-29, zevcinden 3 yş.kç., Marchese Tommaso di Fuscaldo=Donna Carlotta Spinelli dei pr.di Cariati kızı. Kç.oğulları: Don Tommaso(1737-1826=89), ağabeyinin ferâgatiyle 9. marchese di Cercello, Sicilyateyn bakanı=Donna Maria Ruffo(1746-1842=96), izd.1786=40, yş.40-80, zevcinden 9 yş.kç., Duca Guglielmo di Guardia=Maria Reggio kızı, Pr.Don Giuseppe Piccolimini d'Aragona di Valle'den dul.- 7. Pr.'in yerine geçen by.oğlu:

8) Vincenzo(1736-1811=75)(1740-1811=71)=Donna Giulia Riario Sforza(1771-1837=66), izd.1793=18, yş.22-40, zevcinden 35 yş.kç., Duca Nicolo Riario Sforza=Donna Giovanna di Somma dei pr.di Cella kızı. Oğulları 9) Gennaro(1797-1883=86)(1811-1883=72), 1826'da amcasının ölümüyle 10. marki=Donna Teresa de'Sangro(1795-1872=77), izd.1817=55, yş.22-77, zevcinden 2 yş.by., Duca Nicola de'S.=Donna Giuseppa Carafa dei duchi d'Andria kızı. Oğulları 10) Vincenzo(1820-1891=71)(1883-1891=8)=Donna Carolina Caracciolo(1828-1900=72), izd.1846=45, yş.18-63, zevcinden 8 yş.kç., Duca Luigi di San Teodoro=Donna Teresa Sanchez de Luna d'Aragona dei duchi di Sant'Arpino kızı. Oğulları 11) Gennaro(1847-1917=70)(1891-1917=26), evlenmedi. Kardeşi 12) Carlo(1856-1929=73)(1917-1929=12)=Donna Amalia Mastrilli(1864-1935=71), izd.1898=31, yş.34-65, zevcinden 8 yş.kç., Duca Don Marcello di Gallo=Donna Marianna Brancaccio dei pr.di Ruffo kızı. Oğulları 13) Vincenzo(1900-1954=54)(1929-1954=25), deniz albayı=Maria di Marzo(1897), izd.1922, yş.25, zevcinden 3 yş.by. Oğulları 14) Scipione(1928)(1954), siyasal bilgiler dr. Kardeşleri: Don Filippo(1930), ağabeyinin ferâgatiyle 1954'de 15. Circello markisi; Donna Amalia(1923).- 12. Pr.'in kızı: Donna Carolina(1899).

Duchi di Somma: 9. Pr.'in kç.oğlu: 1) Nicola(1827-1903=76), İtalya Kralı'nca 1. duca di Somma yapıldı=Donna Emilia Pignatelli(1840-1913=73), izd.1867=36, yş.27-63, zevcinden 13 yş.kç. Oğulları 2) Vincenzo(1873-1950=77) (1903-1950=

47)=Margherita Sonnino(1873-1954=81), izd.1900=50, yş.27-77, zevci ile ayni yaşda, senatör Giorgio S.=Enela Morozzo della Rocca kızı, çocuksuz. Kardeşi 3) Stanislao(1875-1955=80)(1950-1955=5), oramiral, evlenmedi ve bu dal söndü ve dukalık, 14. Prens'e(amcasının torununun oğlu) geçti. Kardeşleri: Don Gennaro(1882-1939=57), râhib; Don Carlo(1877-1952=75), evlenmedi; Donna Maria(1868-1942=74); Donna Teresa(1880-1908=28).

79 - Spadafora (1619)

Bissana, Fitalia, Maletto, Mazzara, Venetico

Spadafora, Sicilya'nın Messina ilindedir. Giovanni Spadafora(13. asır), oğulları Corrado ve Pier Daniano yoluyle iki dalın atasıdır. 2. dal barone di Maletto 1386, pr.di Maletto 1619, pr.di Fitalia 1670, duca di Bissana 1670 oldu. 1. dal barone del Biscotto 1399, patrizio di Venezia 1409, barone di Mazzara 1447, marchese di San Martino 1612, pr.di Venetico 1629, pr.di Mazzara 1666, duca di Spadafora 1675 oldu.

Corrado oğlu Gerardo oğlu Corrado oğlu Federico(ölm.1435), 1. barone del Biscotto 1399, patrizio di Venezia 1409, Venedik'in Messina konsolosu. By.oğlu Salvo'dan inen dal 17. asır başlarında söndü. Kç.oğlu Corrado, 1. barone di Venetico e di Mazzara 1447-1457, oğlu Federico(ölm.1506), kç.oğlu Gerolamo, 3. barone di Mazzara 1506(ağabeyinin ferâgatiyle), bunun kızı Laura, amca oğlu Gian Pietro(aş.bk.) ile evlendi. Federico'nun by.oğlu Francesco, 3. barone di Venetico 1506-1552=Melchiorra Moncada. Oğulları Gian Pietro(ölm.1564)=Laura Spadofora. Oğulları 5. Baron Federico=Beatrice Branciforte, Conte Niccolo di Baccuja=Giovanna Lanza kızı. Oğulları Giuseppe Antonio, 1.marchese di San Martino 1612=Imara Ruffo, izd.1612. Oğulları:

1) Francesco(1613-1654=43)(1629-1654=25), 1. pr.di Venetico, evlenmedi. Kardeşi 2) Muzio=Agata Branciforte. Oğlu 3) Giuseppa=Gutierrez Spadafora(ölm.1748), bk.aş.no.2.

1. ve 2. Prensler'in kardeşi: Don Gutierrez=Donna Rosalia Spadafora (ölm.1748)(yk.bk.)(amcası ile evlenmiş oluyor), 3. Maletto Prensi'nin kızkardeşi ve vârisesi, 2. Prens Don Francesco di Maletto=Donna Lucrezia Sanseverino dei pr.di Bisignano kızı. Oğulları: 4) Domenico, amca oğlu(no.3) yerine 4. pr.di Venetico 1671 ve dayısının yerine 4. pr.di Maletto=Donna Giuseppa Branciforte, bu dal 1851'de söndü. Kardeşi: 1) Muzio, 1. pr.di Spadafora(Spadafora ve Mazzara titrlerini Francesco di Venetico'nun(ölm.1552)(yk.bk.) kç.oğlu Giacomo dalından tevârüs etti), marchese di Policastelli=Donna Anna Ruffo(doğ.1657), izd.1682, yş.25, Antonio dei pr.della Scaletta kızı. Oğulları 2) Gutierrez(ölm.1748)=1. Donna Giuseppa Spadofora, izd.1722, Venetico ve Maletto prensi Muzio(bk.yk.no.2) kızı(ölm.1748), annesi Anna Gaetani. =2. Donna Giovanna Branciforte(ölm.1779), Pr.Giuseppe di Scordia=Anna Naselli dei conti del Comiso kızı. 2. Prens'in yerine geçen oğlu:

3) Muzio(3. pr.1748-1779=31)=Donna Antonia Monroy(doğ.1741), izd.1759, yş.18, Pr.Alonso di Pandolfina=Donna Aurora Morso dei pr.di Poggioreale kızı. Oğulları 4) Alonso(4. pr.1779-1840=61), İspanya deniz albayı, evlenmedi. Kardeşi 5) Gaetano

(1774-1846=72)(1840-1846=6)=Vita Montaldo, dul, izd.1808. Oğulları 6) Muzio(1812-1890=78)(1846-1890=44), evlenmedi. Kardeşi Don Michele(1814-1888=74)=1. Donna Teresa Lanza dei pr.di Trabia, =2. Donna Stefania Notarbartolo(1825-1900=75), izd.1845=43, yş.20-63, zevcinden 11 yş.kç., Duca Pietro di Villarosa=Donna Moncada dei pr.di Paterno kızı. Oğulları 7) Pietro(amcasının yerine 7. pr.1890)=Laura Starrabba, izd.1870, Marchese Francesco di Rudine=Donna Livia Statella dei pr.del Cassaro kızı, kızları: 3 Donna. Kardeşi 8) Gutierrez(1848-1926=78)=Rosa Turrisi, izd.1873, Giuseppe T.=Donna Felice di Napoloi, duchessa di Bissana kızı. Oğulları 9) Michele(1874-1955'de hayatta)(1926-1955'de hayatta), 9. pr.di Spadafora, duca di Spadafora, pr.di Fitalia, duca di Bissana vs=Maria Ignazia dei baroni della Fratta(1879-1955'de hayatta), izd.1902, yş.23, zevcinden 5 yş.kç. Oğulları 10) Gutierrez(1903)=Vanna d'Amelia dei conti d'Amelio(1911), izd.1934, yş.23, zevcinden 8 yş.kç. Oğulları 11) Michele(doğ.1937). Bunun kardeşleri: Donna Maria 1935, Don Mariano 1938, Don Corrado 1948.- 7. ve 8. Prensler'in kardeşi: Don Ernesto(1854-1901=47)=Laura Turrisi(1857-1929=72), izd.1880=21, yş.23-44, zevcinden 3 yş.kç., duchessa di Bassana, Giuseppa Turrisi= Donna Felice di Napoli kızı, nesilleri devâm ediyor.

80 - Strongoli (1908)

Ferrara

Ferrara âilesinin adı feodal olarak 1508 yılında Kuzey İtalya'da geçiyor. Âileye 1895'de İtalya Kralı soyluluk, 1897'de Silvi ve Castiglione baronluklarını verdi. Strongoli prensliğini babasından tevârüs eden(1907'de ölen 10. Strongoli prensi Luigi Pignatelli) Prs.Emilia Pignatelli ile evlenince, Baron(1899) Ferdinando'ya Kral, 1908'de, irsî ol.bu prensliği verdi.

Vincenzo Giuseppe Ferrara(1835-1899=64), barone di Silvi e di Castiglione= Onarata Basile(1841-1920'ler), izd.1856=43, yş.15-58, zevcinden 6 yş.kç. Oğulları 1) Ferdinando(1868)(1908), pr.di Strongoli, conte di Melissa, barone di Silvi e Castiglione, nobile Ferrara, hukuk dr.=Prs.Emilia Pignatelli(1884), izd.1903, yş.19, zevcinden 16 yş.kç., 11. principessa di Strongoli(bk.Pignatelli), 13. contessa di Melissa, principessa del Sacro Romano Impero. Oğulları 2) Vincenzo(doğ.1913), babasının hayâtında conte di Melissa, tarım dr.=nobile Francesca Doria(1920), izd.1939, yş.19, zevcinden 7 yş.kç. Oğulları 3) Ferdinando(doğ.1941), 13. ve Ferrara âilesinden 3. Strongoli prensi (bk.Pignatelli/Strongoli dalı). Kızkardeşi Donna Emilia(1940). 1. Pr.'in kızı: Donna Margherita(1912)=Antonio di Bolzo dei duchi di Presenzano, izd.1929.

81 - Torlonia (1803)

Bracciano, Ceri, Civita-Cesi, Fucino, Guadagnalo, Poli

Üyeler Don ve Donna. Almanya soylusu 1794, Papalık soylusu 1809, Bracciano dukası ve Pisciarelli kontu 1803, Civitella-Cesi prensi 1814(Papalık), Poli ve Guadagnalo dukaları 1847(Papalık), Ceri dukası 1838(Papalık), Romavecchia markisi(Papalık) (1838), principe del Fucino 1875(İtalya Kralı).

Benoît Toudlonias(1699-1785=86), Murat şehrinde doğdu(Auvergne eyâletinin Cantal ili, Güney Fransa). 1750'de Roma'ya yerleşti. Oğlu Giovanni(1754-1829=75), Roma'da banker oldu. Bunun oğlu Alessandro Torlonia(1800-1886=86), bankerliği devâm ettirdi. Benoît'nın by.oğlu Marino(1725-1785=60), 1750'de Siena'ya yerleşti. Oğluna(no.1) prenslik ve dukalık verildi(Papa tar.). 1814'den beri âilenin bütün üyeleri pr.ve prs.'dir.

1) Giovanni Raimondo Torlonia(1754-1829=75)(1814-1829=15), 1.pr.di Civitella-Cesi, 1. duca di Bracciano(1803)=Anna Maria Schultheiss(1760-1840=80), izd.1793=36, yş.33-69, zevcinden 6 yş.kç. Çocukları: Pr.Carlo(1798-1848=50).- Prs.Maria Luisa(1804-1883=79)=Pr.Domenico Orsini(1790-1874=84), izd.1823=60, yş.19-79, zevcinden 14 yş.kç.- 2) Alessandro(1800-1886=86)(1829-1886=57), 2. pr., 1. duca di Ceri 1838, 1. marchese di Romavecchia 1838, 1. pr.di Fucino 1875=Donna Teresa Colonna-Doria(1823-1875=52), izd.1840=35, yş.17-52, zevcinden 23 yş.kç., Pr.e duca Aspreno di Paliano=Donna Giovanna Cattaneo dei pr.di San Nicandro kızı, kızları: Prs.Anna Maria(1855-1901=46)=Don Giulio Borghese dei pr.Borghese(1847-1914=67), izd.1872=29, yş.17-46, zevcinden 8 yş.kç., 1886'da 2. duca di Ceri, 2. pr.di Fucino, 2. marchese di Romavecchia(kayın-pederinin yerine), oğulları: 3. pr. ve duka Gian Raimondo Borghese-Fucino(doğ.1873), bk.Borghese/Fucino Prensleri ve Ceri Dukaları.

1. Pr.'in by.oğlu: 1) Marino(1796-1860=64)(1829-1860=31), 1847'de ilâveten 1. duca di Poli e di Guadagnolo=Donna Anna Sforza-Cesarini(1803-1874=71), izd.1821=39, yş.18-57, zevcinden 7 yş.kç. Çocukları: Pr.Giovanni(1831-1858=27), oğlu Pr.Clemente(1852-1899=47); 2) Giulio(1824-1871=47)(1860-1871=11), 2. duka ve 3. pr.=Donna Teresa Chigi-Albani(1831-1884=53), izd.1850=21, yş.19-40, zevcinden 7 yş.kç., Pr.Sigismondo=Donna Leopoldina Doria-Pamphili kızı. Oğulları:

Pr.Guido(1865-1929=64).- 3) Augusto(1855-1926=71) (1886-1926=40), by.amcasının yerine 3. Civita-Cesi prensi.- 4) Marino(1861-1933=72)(1926-1933=7), ağabeyinin yerine 4. pr.=Elise Moore(1889-1941=52), izd.1907=26, yş.18-44, zevcinden 28 yş.kç., Çocukları: Prs.Olimpia(1909-1924=15), Prs.Cristina(1913), Prs.Marina (1916)(son ikisi evli), 5) Alessandro(1911)(1933)=Infanta Beatrix(1909), İspanya kralı Alfonso XIII kızı ve şimdiki İspanya kralının halası, izd.1935, yş.26, zevcinden 2 yş.by., çocukları: 6) Marco(1937), bugünki pr., Pr.Marino(1939), Prs.Sandra(1936), Prs.Olimpia(1943).

3) Leopoldo(1853-1918=65)(1871-1918=47), 2. Duka'nın by.oğlu, 3. Duka, hukuk dr., Roma belediye başkanı, İtalya senatörü=1. Donna Eleonora Monroy dei pr.di Pandolfina(1862-1891=29), izd.1886=5, yş.24-29, zevcinden 9 yş.kç., Pr.Gaetano di Belmento=Donna Stefania Lanza dei pr.di Trabia kızı, =2. Donna Amalia Colonna dei pr.di Stigliano(1860-1953=93), izd.1892(ertesi yıl)=26, yş.32-58, zevcinden 7 yş.kç., zevcinden sn.35 yıl hayatta, Andrea Colonna=Celeste Isidor kızı. Oğulları 4) Giulio(1889-1919=30)(1918-1919=1), Kardeşi 5) Andrea(1899)(1919)=Emanuela Spinola dei marchesi Spinola, izd.1920. Oğulları 6)Leopoldo(1921), bugünki duka. Kardeşleri: Pr.Augusto(1924)= Pr.Paulo(1926)=Françoise(1927), izd.1951, yş.24, zevcinden 1 yş.kç., Fransa bakanlarından Jean Roger kızı, çocukları: Pr.Leopoldo 1953

ve Prs.Emanuela 1952; Pr.Emanuele(1929)=Gioia Missiroli(1928), izd.1954, yş.26, zevcinden 1 yş.by.; Pr.Giovanni(1931).

3. Duka'nın kızları: Prs.Teresa(1887).- Prs.Flamini(1893).- Prs.Anna Maria(1894)=Pr.Don Francesco Chigi della Rovere(1881-1953=72), izd.1925=27, yş.31-58, zevcinden 13 yş.kç.; Prs.Maria Concetta(1895-1923=28)=Pr.Don Francesco Chigi della Rovere, izd.1919=4, yş.24-28(Pr.Francesco, bu eşini kaybettikten 6 yıl sn.onun 1 yş.by.ablası ile evlenmiş bulunuyor).

82 - della Torre e Tasso (1923)

Castel Duino

della Torre e Tasso, Alm.Turn und Taxis'in İt.'sıdır. Bütün üyeler pr.ve prs. 1) Alexander(İt.Alessandro)(1881-1937=56)(1923-1937=14), 1. duca di Castel Duino 1923(İtalya Kralı tar.), Reichfürst della Torre e Tasso(Altezza Serenissima), Turn und Taxis(bk.c.IV) prensi, 1923'te İtalya tab'ası olup İtalya Kralı'nca İtalyan soyluluğuna kabûl edildi ve Almanya soyluluğundan çıkdı. Avusturya'da binbaşı ve İmparator mâbeynciliği yapmışdı. =1. Prs.Marie de Ligne(1885), izd.1906, tal.1919=13, yş.21-34, zevcinden 4 yş.kç., =2. Hellena Holbrook Walker(1875), izd.1932(13 yıl sn.)= 5, yş.57-62, zevcinden 6 yş.by.(=1. Comte Manfred de Matuschka, tal.).- 1. Prens'in oğulları: 2) Raimondo(1907)(1937), 2. duca, 2. Reichsfürst; Pr.Luigi(1908)=Françoise Goodyear (1914), izd.1939, yş.25, zevcinden 6 yş.kç., oğulları Pr.Alessandro(1940).

83 - Trabia (1601)

Branciforte, Butera, Camastra, Campofilorito, della Catena, Deliella, Lanza, Leonforte, Mirto, Pietraperzia, Santa Lucia, Santo Stefano, Scalea, Scordia

Lanza âilesi. Üyeler Don ve Donna. 13. asır başında Kuzey İtalya'dan Sicilya'ya göçen feodal(askerî soylu) âile. Blasco Lanza veyâ Lanzia(1466-1525=59), barone di Galati 1503, di Randozzo 1507, di Trabia 1509, Sicilya büyükamirali=Trabia baronluğu vârisesi olan Leonardo di Bartolomeo kızı, izd.1509. Oğulları Cesare, 1. conte di Mussomoli 1564(İspanya Kralı). Oğlu:

1) Ottovio, 2. conte, 1. pr.di Trabia 1601(İspanya Kralı), Duca di Camastra 1627(İspanya Kralı), conte di Sommatino, barone di Damisa(bu titrler oğlunun 1626'daki evlenmesiyle geçti): 2) Ottavio(ölm.1677)=Giovanna Lucchesi-Palli, izd.1626, 1625'de 1. Camastra dukası olan Giacomo Lucchesi'nin vârisesi. Oğulları 3) Lorenzo, bunun oğlu 4) Ignazio(aş.bk.), 2. Pr.'in kç.oğlu: Giuseppe, 1. pr.di Stefano di Mistretto 1675(bu titr 1639'da İspanya Kralı'nca ilk def'a Antonino di Napoli'ye verildi)=Maria Gomez de Silvera, izd.1675(=1. Antonino di Napoli, pr.di San Stefano, ölm.1666, çocuksuz), kızları: Donna Giovanna=Ignazio, amca oğlu, 4. Trabia ve 2. San Stefano prensi(yk.bk.).

7) Pietro=Marianna Branciforte. Kç.oğulları: Ignazio(1781-1837) için bk.aş. Principi di Mirto. By.oğulları 8) Giuseppe(1780-1855=75), 1807'de Branciforte adı Lanza adına eklendi ve aşağıda gösterilen evlenmeyle şu titrler Lanza âilesinden Trabia prenslerine geçti: pr.di Butera, pr.di Pietraperzia, pr.di Leonforte, pr.di Scordia, pr.di

Campoflorito, pr.di Catena, duca di Branciforte e di Santa Lucia, marchese di Barrafranca, di Militello e di Ginestra, conte di Mazzarino e di Ginestra, conte di Mazzarino e di Raccuia=1805: Stefania Branciforte(1788-1843=55), izd.müd.38, yş.17-55, zevcinden 8 yaş kç., 1806'da Branciforte'lerin sonuncusunun ölümüyle bütün bu âilenin sonuncusu ve tek vârisesi oldu. Kç.oğulları: Kont Emanuele(1827-1876=49), günümüzde de devâm eden Mazzarino Kontları dalının atası, aş.bk.- 8. Pr.'in yerine geçen by.oğlu:

9) Pietro(1807-1855=48)(1855'de bir kaç ay), 1833'de pr.di Scalea(1566'da İspanya Kralı'nca ihdâs edildi) e marchese di Misuraca(1523'de İmp.tar.ihdâs edildi)=Eleonora Spinelli(1814-1889=75), izd.1832=23, yş.18-41, zevcinden 7 yş.kç., zevcinden sn.34 yıl hayatta, posthume, Scalea ve Misuraca titrleri vârisesi ki kocasına geçirdi. Çocukları: Donna Stefania(1842-1920'ler)=Pr.Gaetano Monroy di Belmonte (ölm.1888), izd.1859=29, yş.17-46, zevcinden 3 yş.kç., zevcinden sn.30 küsur yıl hayatta.- Marchese Manfredi(1840-1892=52), evli, çocuksuz.- Don Corrado(1839-1913=74), oğlu Don Giuseppe(1880), oğlu Blasco(1907), marchese di Ajeta 1927, hukuk dr.=Carla dei duchi Visconti Modrone(1904), izd.1932, yş.28, zevcinden 3 yş.by., oğulları Manfredi(1935), bugünki marchese di Ajeta.

11) Giuseppe(1833-1868=35), 9. Pr.'in 2. oğlu olup ağabeyi 10. Pr.'in yerine geçti=Sophia Galeotti(1839-1936=97) izd.1859=9, yş.20-29, zevcinden 6 yş.kç., zevcinden sn.tam 68 yıl hayatta kaldı. Oğulları 12) Pietro(1862-1929=67)(1868-1929=51), mv., sn.sen.=Giulia Floria(1870), izd.1885=44, yş.15-59, zevcinden 23 yş.kç. Çocukları: Donna Sofia(1896), principessa di Leonforte=Pr.Borghese-Sulmona, dr., müh., Roma vâlîsi, izd.1922, yş.26.- Donna Giovanna(1897)=Pr.Ugo Moncada di Paterno, izd.1920, yş.23.- Don Giuseppe(1889-1929'dan önce), pr.di Scordia, hukuk dr.- Don Ignazio(1890-1929'dan önce).- Don Manfredi(1894-1929'dan önce).

13) Ottavio(1863-1938=75)(1929-1938=9), 12. Pr.'in kardeşi, 1905'den beri duca Lanza ve duca di Camastra=Rose Ney d'Elchingen(1871), izd.1905=33, yş.34-67, zevcinden 8 yş.kç., Elchingen Dukaları(Fransa) âilesinden. Kızkardeşi: Donna Maria(1866-1940'lar)=Pr.Carlo Giustiniani-Bandini(ölm.1941), izd.1885=56, yş.19-75.

9. Pr.'in 3. oğlu: Francesco(1834-1919=85), 1. pr.Lanza 1911-1919=8, daha önce pr.di Scalea, İtalya senatörü=Rosa Tosca dei conti d'Almerita(ölm.1900), izd.1863=37. Oğulları: Nicolo(1875-1934=59), pr.di Deliella, evli, çocuksuz.- Giuseppe(1870-1929=59), senatör, Palermo v.=Valentine Rousseau(1883), izd.1906=23, yş.23-46, zevcinden 13 yş.kç., çocukları: Donna Rosa(1909) ve Francesco(bk.aş.no.15).- Pietro(1863-1938=75), pr.di Scalea, sn.(1919-1938) pr.Lanza, mv., İtalya dış işleri müsteşârı=Baronessa Dorotea di Moxharta(1865-1940'lar), izd.1887=51, yş.22-73, zevcinden 2 yş.kç., çocukları: 5 Donna, ve:

14) Francesco(1890)(1938), evlenmedi, yerine amcasının oğlu 15) Francesco(doğ.1912)(yk.bk.) geçti.- Bu âileden: Joseph Jean Lanza Trabia-Branciforte del Vasto(doğ.1901), Frasız şâir ve yazarı ol.tanındı.- 14. Pr.'in pâyeleri: 3. pr.Lanza, 14. pr.di Trabia, 14. pr.di Scalea, 18. pr.di Butera, 12. pr.di Santa Stefano di Mistretta, pr.di Scordia, pr.di Pietraperzia, pr.di Campofiorito, pr.della Catena, 13. duca di Camastra, 14.

duca di Santa Lucia, duca di Branciforte, marchese di Mitello, di Barrafranca, di Ginestra, di Misuraca, 21. conte di Mazzarina e di Raccuia, 15. conte di Nussomeli e di Somatino, 6 def'a baron, 7 def'a senyör, toplam 9 prens, 3 duka, 4 marki, 4 kont, 6 baron, 7 senyör pâyesi(1940'larda Mirto dalından bu dalın başına 1 prens, 4 kont, 3 baron, 3 senyör pâyesi daha geçti ki bunları da toplama katmak gerekiyor).

Conti di Mazzarino: Conte Emanuele di Mazzarino(1827-1876=49), 8. Pr.'in kç.oğlu(yk.bk.); oğlu Conte Giuseppe(1866-1940'lar), 1898'de ilâveten conte Lanza=Luisa Ruffo dei pr.della Matta San Giovanni(1868-1933=65), izd.1888=45, yş.20-65, zevcinden 2 yş.kç. Çocukları: Emanuele(1890-1932=42), oğlu Conte Giovanni Lanza(1911); Donna Vivina(1893)=Riccardo, duca di Sangro e di Mantina, izd.1919, tal.1926=7, yş.26-33; Conte Fabrizio di Assara(1896), kont 1921, çocukları: Conte Giuseppe 1925, Don Venceslau 1928, Don Giocchino 1934.

Principi di Mirto: Bu titr, 1643'de İspanya Kralı tar.Vincenzo Filingeri için ihdâs edildi. 1865'te Lanza âilesinin şu dalına verildi: Don Ignazio Lanza(1781-1837=56), barone di Capri e di Frazzano, 7. Pr.'in kç.oğlu, yk.bk.=Vittoria Filingeri(1805-1865=60), izd.1834=3, yş.29-32, zevcinden 24 yş.kç., aşağıdaki gösterilen -başta Mirto prensliği- bütün titrlerin vârisesi ol., bunları oğluna geçirdi:

1) Giuseppe(1835-1902=67)(1865-1902=37), 1. pr.di Mirto=Silvia Paterno dei Magnatelli(1840-1900=60), izd.1859=41, yş.19-60, zevcinden 5 yş.kç. Oğulları 2) Ignazio(1864-1940'lar)((1902-1940'lar)=Antonia Fardella dei baroni di Moxharta(1866-1940'lar), iz.1889, yş.23, zevcinden 2 yş.kç. Çocukları: Donna Maria(1909) ve 3) Stefano(1895)(1940'lar)=Amalia Falletti dei conti di Villafalletto(1897), izd.1921, yş.24, zevcinden 2 yş.kç., çocuksuz öldü, bu dal söndü ve bu dalın bütün titrleri Lanza âilesinin ana dalı prenslerine geçti. 3. pr.Stefano'nun pâyeleri: 3. principe di Mirto, conte di San Marco, conte di Capri, conte Frazzano, conte del Castella di Pietra di Ruma, barone di Amorosa, di Mendoli, di Claristella, signore di Mirto, di San Marco di Villafrati e di Molinazzo, 1. Sınıf İspanya Büyüğü, irsî Sicilya senatörü.

84 - Umbriano del Precetto (1847)

Montholon, Sémonville

Montholon-Sémonville âilesi. Fransa'nın Burgonya eyâletinin Autun şehrinin yakınlarındaki bir dirlikten adını alan Montholon âilesi 1207 yılında geçiyor. Jean de Montholon 1323'de anılıyor. Âileye Fransa Kralı, marquis de Montholon 1773, büyük oğul için comte de Lée 1787 pâyelerini verdi. 1809'da Fransa imparatorluk kontu, 1847'de Papa tar.principe di Umbriano del Precetto e conte di San Michele, 1903'de nobile romano yapıldı. 4. Pr.'in ölümüyle âile erkek ve kızının ölümüyle kadın tar.söndü.

2) Alphonse(İt.Alfonso)(1808-1865=57)=Sidonie de Guiguges(1810-1890=80), izd.1831=34, yş.24-58, zevcinden 2 yş.kç. Oğulları 3) François(İt.Francesco)(1841-1909=68)(1865-1909=44)=Léonie Huc(1837-1902=65), izd.1891=18, yş.54-72, zevcinden 4 yş.by.(=1. Comte Philibert de Moreton, ölm.1888). 3. Pr.'i yeğeni: 4) Jean(İt.Giovanni)(1875)(1909), 4. pr.di Umbriano del Precetto, marquis de Montholon-Sémonville, comte de Lée, conte di San Michele, nobile romano=Hélène d'Harcourt-

Ollonde(1877), izd.1899, yş.22, zevcinden 2 yş.kç. Kızları: Marguerite(İt.Margherita) (1900)=Jacques de Candé, izd.1921, yş.21.

85 - Vallombrosa (1720)

Asinaro, Manca Amat

Jayme Manca(ölm.1300), Aragon Krallığı'nda(İspanya) Katalan soylusu. Nesli baron ve kont ve 1480'de Aragon'da Mones y Mon Mayor markisi. 1720'de *Manca Amat* âilesinin başı markiye Sardunya Kralı, Sardunya adasında Vallombrosa dukalığı verdi: 1) Antonio, marki, 1720'de 1. duca. Bunun neslinden Duca Vincenzo(ölm.1850)=Claire de Brassac(ölm.1841). Oğulları Duca Riccardo(1834)(1850)=Geneviève de Pérusse Des Cars(1836), izd.1857, yş.21, zevcinden 2 yş.kç. Oğulları Duca Antonio(doğ.1858), duca di Vallombrosa, duca di Asinaro, marchese di Mores, marchese di Monte Maggiore, conte di San Giorgio, barone di Tiesi, di Tissi, di Ossi, di Usini.

86 - Vicovaro (1692)

Bolognetti, Cenci

Cenci-Bolognetti âilesi. Üyeler Don ve Donna. Cenci âilesinin atası Marcus Cincio, 457 yılında Batı Roma imparatorunun Pisa vâlîsi(préfet) idi. Rivâyete göre onun neslinden gelen Giovanni Cenci, Johannes X adıyle papa(914-928=14) seçildi. Roma soylusu ol.Cencio Cenci'nin adı ise 1150 yılında geçiyor. Âilenin başına signore di Genazzano 1260, di Arzino e Filetti 1565, di Neri 1570, di Peschio 1587 pâye ve dirlikleri verildi. Virginio Cenci(1700-1755=55)=1723: Marianne Bolognetti ile evlenince Bolognetti âilesinin sonuncusu ve vârisesi olan bu hanıma âid pâyeler ve mülkler, Bolognetti adı ile berâber Cenci âilesine geçti, âile Cenci-Bolognetti diye anılmaya başlandı. *Bolognetti* âilesi 1692'de Papa'dan Vicovara titrini almıştı, 1720'de kont, 1722'de patrizio romano, 1752'de nobile di Tivoli e di Bologna oldu. Yukarıda anılan evlenmeden doğan Giralomo, 1692'de Papa tar. 1. Vicovaro prensi yapıldı.

5) Virginio(1765-1837=72). Oğlu 6) Allessandro(1801-1872=71)(1837-1872=35)=Anna dei marchesi Brancadoro(1812-1862=50), izd.1838=24, yş.26-50, zevcinden 11 yş.kç Oğulları 7) Virginio(1840-1909=69)(1872-1909=37)=Eleanor Spencer(1851-1915=64), izd.1870=39, yş.19-58, zevcinden 11 yş.kç. Kızları marchesa Beatrice(1877-1940'lar) di Rocca-Priore evlenmedi.

5. Pr.'in kç.oğlu: Don Salvatore(1818-1900=82)=nobile Luisa Berardi(1825-1862=37), zevcinden 7 yş.kç. Oğulları Don Ugo(1848-1897=49)=Adele Bonacci(1856-1940=84), izd.1880=17, yş.24-41, zevcinden 8 yş.kç., zevcinden sn. 44 yıl hayatta(=2. 1899(2 yıl sn.) Tümg.Luigi, marchese e conte Antici Mattei, yş.43). Oğulları 8) Guido (1881)(1909), babasının amca oğlunun yerine geçdi=Maria Skousès(1880), izd.1915, yş.35, zevcinden 1 yş.by., kızları Donna Marozia(1916)=Conte Emanuele d'Adda, izd.1938, yş.22. 8. Pr.'in kardeşi: Don Mario(1889)=1. Anna dei baroni del Balzo(1892-1931=39), izd.1917=14, yş.25-39, zevcinden 3 yş.kç., =2. Adele Molvani(1901), izd.1940(9 yıl sn.), yş.39, zevcinden 12 yş.kç. Çocukları: 9) Paolo(doğ.1928), bugünki

pr.; Don Stafanello 1941, Donna Giovanna 1925, Donna Luisa 1928.- 8. Pr.'in pâyeleri: 8. pr.di Vicovaro, pr.Cenci, marchese di Rocca-Priore, conte palatino, conte impero romano, conte Bolognetti, patrizio romano, sigore di Assergio, nobile di Tivoli e di Bologna.

87 - Viggiano (1623)

Acquavella, Bagnoli, Lauriano, Monteverde, Rodi, Sanfelice

Sanfelice âilesi. Pierre adlı Normandiyalı bir şövalye İtalya'ya gelerek Pietro adıyle 1018'de Santo Felice senyörü oldu. Zamanla âileye 11 yeni senyörlük ve marchese di Acaia pâyesi verildi. Napoli krallığında İspanya Kralı'ndan şu pâyeleri aldı: duca di Rodi 1623, duca di Lauriano 1637, duca di Acquevella 1765, principe di Monteverde 1646, marchese di Torricella 1765, marchese di Montesilvano 1773, marchese di Monteforte 1685. İtalya Kralı da 1891'de principe di Viggiano pâyesi verdi.

Duca Nasonio di Bagnoli(1805-1867=62) oğulları: Duca(1867) Fabio di Bagnoli; Marchese Francesco di Monteforte(1855'de Napoli Kralı tar.)(1827-1910=83)=Francesca Ruffo dei pr.della Scaletta(1838-1912=74), izd.1856=54, yş.18-72, zevcinden 11 yş.kç. Çocukları: Don Giovanni(1857-1930'lar), 2. marchese di Monteforte 1910; Don Augusto(1870), çocukları: 6 Don, 1 Donna; Don Giuseppe(1872), çocukları: 3 Don, 5 Donna; 2 Donna; 1) Ludovico(1863-1913=50)(1891-1913=22), 1. principe di Viggiano ve yukarıda anılan dîğer pâyeler(pr., dük, marki, senyör)=Prs.Jeanne de Beauffremont (1864-1930'lar), izd.1891=22, yş.27-49, zevcinden 1 yş.kç. Çocukları: 3 Donna; 2) Gian Luigi(1902)(1913), 2. pr.di Viggiano, patrizio di Napoli.

VIII

İTALYA: TÂRÎHÎ ve ÇAĞDAŞ COĞRAFYA

Târîhî Coğrafya

476 yılında Batı Roma İmparatorluğu sona erdiği zaman İtalya, Sicilya dâhil, Sardunya hâriç, Odoakar'ın(Odowaker) elinde kaldı. Sardunya ve Sicilya'nın batı ucu, Kuzey Afrika'daki Vandallar'ın elindeydi. Ostrogotlar bütün İtalya'ya, kuzeyine, Balkanlar'a yayılan geniş bir krallık kurdular. Ostrogotlar'dan sonra gelen dîğer bir Cermen kavmi, Lombardlar, İtalya'nın tamâma yakınını ele geçirdiler. Ostrogotlar ise Sicilya, Kalabriya ve Pulya'da tutunmaya çalıştılar. Ancak 6. asırda Bizans, İtalya'nın önemli kısmını ilhâk etti. 9. asırda ise ancak Kalabriya ve Pulya eyâletlerini elinde tutuyordu. Sicilya bütünüyle Müslüman Arablar'a geçmişti. Roma eyâleti Papa'daydı. Venedik Cumhûriyeti ancak Venedik Körfezi kıyılarına hâkimdi. İtalya, markiler ve kontlar arasında bölüşülmüştü ve gûyâ bir İtalya krallığı oluşturuyorlardı. Bu İtalya krallığı da, Karolenj imparatorluğunun bir parçası idi.

Karolenj imparatorluğuna bağlı Kuzey İtalya'daki krallık, bu tâc Karolenjler'de olarak, Papalık toprakları(Lat.Patrimonium Petri) kuzeyindeki ülkelerdi. İmparatora tâbî olan Papa, Roma eyâletini, daha kuzey-batıyı, Ravenna'yı elinde tutuyordu. Güney İtalya, Bizans tâbiiyetinde veyâ yönetiminde idi. Karolenjler'i devâm ettiren ve Batı Roma tâcı

taşıyan Almanya imparatorluğu hânedanlarında da durum değişmedi. Papa, arada bir bu imparatorlara kafa tutuyor, fakat yakasını imparatora tâbî olmaktan pek kurtaramıyordu. Normanlar, Kuzey Fransa'dan gelen başka bir Cermen kavmi olarak, Güney İtalya'ya gelip Sicilya'yı Arablar'dan çok uzun savaşlardan sonra geri aldılar. Sicilya ve Napoli krallıkları kuruldu, bunlar bâzan birleşiyorlardı. Ancak Bizans, Güney İtalya'dan çekilmiyordu. Fransızca konuşan Sicilya ve Napoli krallarından sonra İspanya'dan, Aragon devletinin Katalanca konuşan kralları, bu krallıklara hâkim oldular. Zamanla Katalanca'nın yerini İspanyolca aldı ve Arabca ile Fransızca'yı Güney İtalya'dan sildi ama, halk tabakaları İtalyanca konuşuyordu. Bu sûretle Sicilya(1282), Sardunya(1326), Napoli krallığı(1442), Aragon'a bağlandı. Katalan Haçlılar, Balkanlar'da, hattâ Anadolu kıyılarında da epey faâliyet gösterdiler.

Orta Çağ sonunda ve Yeni Çağ başlarken, Kuzey İtalya'da Venedik Cumhûriyeti büyük gelişme göstermişti. 1406-1428 arasında Terra Ferma(Kapalı Ülke) tâbîr edilen bütün Kuzey-doğu İtalya'ya yayıldı. Ferrara ve Mantova kuzeyinde kalan toprakları, doğuda Bergamo'yu içine alacak şekilde, İstirya da dâhil elde etti. Ferrara ile Modena'yı da kendisine tâbî kıldı. Güneyinde Papalık ile sınırdaş oldu. Emilia eyâletini Papa ile paylaştı. Emilia'nın büyük şehri Bologna, Papa'nın elindeydi. Marches ve Umbria eyâletleri de öyle. Roma'nın bulunduğu Lazio eyâleti ise doğrudan Papa yönetiminde bulunuyordu. Güney İtalya'da İki Sicilya(Napoli ve Sicilya) krallığı toprakları uzanıyordu ve İspanya'daki Aragon Krallığı ile bağlantılı idi. Abruzzi-Molise, Kampanya, Pulya, Kalabriya, Lukanya eyâletleri Napoli krallığını oluşturuyordu. Sicilya'dan başka Sardunya da Aragon hânedânına bağlı idi. Güneyde Napoli Krallığı, kuzeyde Venedik Cumhûriyeti, iki büyük Avrupa devletiydi. Tabîatiyle Venedik gücünün zirvesindeydi, dünyânın birinci donanmasına ve ticâret filosuna sâhibdi. Kuzey İtalya'dan Venedik'in batıdan komşusu Milano dukalığı, onun batı komşusu da Savoya dukalığı idi. Lombardiya eyâletinin büyük kısmını elinde tutan Milano, Emilia'ya sarkıyordu. Fakat denize çıkışı yoktu. Savoya ise ancak küçük bir iskeleyle Akdeniz'e açılabilen dîğer bir kara devletiydi. Piemonte eyâletini elinde tutuyor, bugünki İsviçre ve Fransa topraklarına da yayılıyordu. Güney-doğusunda Ligurya eyâletiyle Korsika adası, Ceneviz Cumhûriyeti'nin elindeydi. Savoya, Ceneviz, Milano devletleri arasına Montferrato, Saluzzo, Asti devletcikleri sıkışmıştı. Orta Çağ kapanırken Milano en büyük gelişmeyi göstererek Milano şehri çevresinden kuzeyde İsviçre ile güneyde Akdeniz'e çok yakın bölge arasında yayılmıştı. Ancak Almanya İmparatoru, hem Ceneviz, hem Milano üzerinde metbûluk iddia ediyordu. Venedik gibi Ceneviz'in de Doğu'da sömürgeleri vardı ve Ceneviz de 1453'te Karadeniz kendisine kapanana kadar büyük devletler arasındaydı. Floransa devleti, Toskana eyâletinin kuzey yarısından taşıyordu. O da ticâret yoluyle çok zenginleşmişti ve Rönesans'ın merkezlerindendi. Güneyinde Siena, ikisinin arasında minik Piombino devletcikleri, Toskana kuzeyinde Lucca devletciği, yarı bağımsızlıklarını muhâfaza ediyorlardı.

16. asır başlarında Papalık kuzeye doğru hamle yaptı. Urbino'yu(1503), Modena'yı(1510), Parma'yı(1512) kendisine bağladı ise de sırasıyle 1508, 1527 ve 1545'te bu yörelerden çıkarıldı ve bu küçücük devletler İmparator'un nüfûzuna düştü. Gene Yeni Çağ başlarında, Napoli krallığı da büyük devletler arasından çıktı. Aragon ve

Kastilya krallıkları birleştirerek İspanya krallığını oluşturmuşlar ve bu krallık, Napoli ve Sicilya krallıklarını artık kral nâibi denen genel vâlîlerce yönetmeye başlamıştı. Kuzeyde ise Milano dukalığı, Almanya imparatorluğuna bağlandı. Habsburglar, Venedik'le Savoya arasındaki Kuzey İtalya'ya yerleştiler.

Napoléon, Sicilya ve Sardunya dışında bütün İtalya'yı Fransa'ya bağladı. Napoli kralı Sicilya'ya ve Savoya hânedânı Sardunya'ya sığınarak yakalarını Fransa'dan kurtarabildiler. Venedik Cumhûriyeti'ni de lağvedip ilhâk eden Fransa, Dalmaçya'da toprak edinip Osmanlı ile sınırdaş oldu. 1815 Viyana Anlaşması, Sicilyateyn krallığını canlandırdı. Abruzzi-Molise eyâleti de bu krallığa âid olup Lazio'nun Gaeta gibi güney kasabaları da Napoli'ye bağlı idi. Papa'nın devleti Lazio, Umbria, Marches eyâletleri ile Emilia'nın doğu yarısını ihtivâ ediyordu. Sicilyateyn krallığı gibi iki deniz(Akdeniz ve Adriyatik) arasında idi. Kuzey-batısında Toskana büyük-dukalığı bütün Toskana'yı ve Elba adasını içine alıyordu. Burada Habsburglar'ın bir dalı hüküm sürüyordu(Sicilyateyn krallığında İspanya Burbonları'nın bir dalı). Modena ve batısındaki komşusu Parma-Piacenza dukalıklarının ilkinde bir Habsburg dalı, ikincisinde İspanya Burbonları'nın bir dalı hükümdâr idiler. Sardunya, Liguria(Ceneviz), Piemonte eyâletleri ile bugün Fransa'da kalan Nice kontluğu ve Savoie üzerinde Sardunya krallığı ve Savoie hânedânı hüküm sürüyordu. Lombardiya ve Venedik eyâletleri, Po'nun bütün kuzeyi, Avusturya imparatorluğu eyâletleri olup Lombardiya-Venedik krallığı deniyordu ve kral, Avusturya imparatorunun kendisi idi. Tiroller ve İstriya ise doğrudan Avusturya toprakları idi. Korsika, 1769'dan beri Ceneviz'den ayrılarak Fransa'ya katılmıştı. 1715'te Venedik'in büyük devlet sıfatını kaybetmesinden İtalya Krallığı'nın kurulduğu 1860'a kadar İtalya devletlerinin hiç birisi büyük devlet statüsünde olmadı. 1860 arifesinde İtalya devletleri hepsi tam bağımsız olmak üzere şunlardı: Sicilyateyn Krallığı, Papalık, Sardunya Krallığı, Toskana büyük-dukalığı, Parma dukalığı, Modena dukalığı. Kuzey-doğu İtalya ise olduğu gibi Avusturya eyâletleri idi. San Marino cumhûriyetçiğini unutmamak gerekir.

İtalya birliğini ne en büyük İtalyan devleti olan Sicilyateyn, ne Papa değil, Savoia hânedânınca yönetilen Sardunya krallığı gerçekleştirdi. Dış işleri bakanı ve başbakan Kont Cavour, birliğin gerçek kurucusu oldu. Bir kaç yıl sonra gerçekleşecek Alman birliği gibi Alman devletlerinin hür irâdeleriyle ve kendi millî gücleriyle kurulan bir birlik olmadı. Zîrâ Almanya'da bu işe önderlik eden Prusya'nın gücü, hiç bir İtalyan devletinde yoktu. Onun için İtalyan birliği, Fransa'nın ve onun imparatoru 3. Napoléon'un çok büyük ve savaşla desteklenen gayretiyle mümkün oldu. En büyük sorun, çok zengin Lombardiya ve Venedik eyâletlerini elinde tutan Avusturya imparatorluğunun askerî gücü idi. Bu gücü ancak Fransa meydan muhârebeleri vererek İtalya'dan atabildi. Dîğer bir sorun, Papa'nın elinden devletini almak mes'elesiydi. Katolikler'e çarpmak istemeyen Fransa bile bu hususta destek veremedi. Başka bir sorun, Güney İtalya'yı bütünüyle elinde tutan ve Kuzey'den çok farklı bir kültürün temsilcisi olan, epey ayrı bir lehçe konuşan Sicilyateyn Krallığı'nın Burbonlar'ın elinden alınmasıydı. Burbonlar kendilerini Savoia'lardan daha millî ve daha İtalyan bir hânedan sayıyorlardı ve Sicilya-Napoli'de halkın fikri de bu idi. Ancak 3. Napoléon'un Burbonlar'a ve Almanlar'a, dolayısıyle Avusturya'ya düşmanlığı, elverişli zemîni hazırladı. Ve Fransa, önemli İtalyan toprakları kazanarak bu işten çok kârlı çıktı. Bu durum dolayısıyle İtalyan birliğini

gerçekleştiren Savoia hânedânı, Sicilyateyn ve Parma'daki Burbon ve Toskana ile Modena'daki Habsburg hânedanlarını düşürdü ve İtalya üniter bir devlet oldu. Bir kaç yıl sonra ise Almanya, birliğini federal bir yapıda ve birliğe katılan 30 kadar hânedânın tahtlarını muhâfaza etmeleri şeklinde yaptı. 1918'de hepsi tahtlarını kaybettiler ama Almanya federal yapısını hâlâ muhâfaza ediyor.

İtalyan Birliği için başlıca târihler şöyledir: 1860'ta Nice kontluğu ile Savoie eyâleti yânî Savoia hânedânının anayurdu Fransa'ya bırakıldı ki önemli bir nüfûs İtalyanca konuşuyordu, bugün de öyledir. Buna karşılık Fransızca konuşan Aosta vâdîsi İtalya'da kaldı. Fransa'nın Kuzey İtalya'ya girip Avusturya ordularını dağıtması üzerine 1859'da Lombardiya eyâleti ve 1866'da Venedik eyâleti Avusturya'dan koparılarak Sardunya krallığına alındı. 1860'da Sicilyateyn krallığı İtalyan birliğine katıldı ve 13.2.1861'de Sicilyateyn kralı Francesco II silâh bıraktı, 1862'de son mukaavemetler kırıldı. Gene 1860'da Papa'dan Lazio dışındaki bütün toprakları elde edildi. Ayni yıl Toskana büyük-dukalığı ile Modena ve Parma dukalıkları ilhâk edildi. Nihâyet 1870'de Lazio ve Roma şehri de Papa'dan alınıp Papa'ya sâdece Roma şehrinin içindeki Vatikan sitesi(mahallesi) bırakıldı. Bu sûretle 10 yıl içinde İtalyan birliği gerçekleşti. Venedik kuzeyindeki Trentino bölgesi ile Trieste limanı ve bu limanın üzerinde bulunduğu İstria ile bâzı Dalmaçya ada ve iskeleri ise 1919-20'de Avusturya'dan İtalya'ya geçti. Ancak Güney Tiroller'de bugün de Almanca konuşan bir nüfûs İtalya'ya geçmiş oldu. Trieste dışındaki Stirya toprakları, Dalmaçya adaları ve iskeleleri ise 1945'te Yugoslavya'ya verildi. İtalyanca konuşulan Korsika, Mussolini'nin İkinci Cihan Savaşı'na girme sebeblerinden birini oluşturmasına rağmen, hiç bir zamân İtalya'ya dönmedi. 14.3.1861'de Sardunya krallığının başkenti Torino'da toplanan parlamento İtalya krallığını ve İtalya kralı olarak Sardunya kralını îlân etti. Başkent hemen Floransa'ya taşındı. 10 yıl orada kaldı. 11.10.1870'de Roma, İtalyan birliklerince alınıp İtalya krallığının taht şehri îlân edildi. Kral Torino'yu bıraktıktan 10 yıl sonra, bu müddet içinde Floransa'da oturmasını müteâkıb, Roma'ya yerleşdi.

Târîhî Demografi

1453'te Yeni Çağ'ın eşiğinde ve Rönesans ışıkları altındaki İtalya'da, bilhassa kuzeyde gelişmiş, zengin şehirler oluşmuştu. Venedik ve Ceneviz Cumhûriyetleri ile Napoli krallığı, 3 by.devletti. 1453'te Karadeniz'i kaybeden Ceneviz büyük devletler arasından çıktı. Granada ve Paris'ten sonraki en büyük Avrupa şehirleri İtalya'da idi: Venedik 190.000, Napoli 150.000, Milano 120.000, Floransa 110.000, Cenova 100.000, Roma 80.000, Verona 40.000.

1590'a doğru İtalya'nın durumu şöyleydi: 12 büyük devlet arasında 11. olan Venedik 55.000 km^2, 3.800.000 n.(Venedik 250.000, Verona 60.000, Brescia 50.000). Venedik eyâleti, Mantova dışında Doğu Lombardiya, Dalmaçya, Korfu, Girit'i içine alıyordu.- Papalık 45.000 km^2, 1.900.000 n.(Roma 110.000), Orta İtalya'yı, Tiren Denizi ile Adriyatik arasında içeriyordu.- Savua dukalığı 43.000 km^2, 1.700.000 n.(Torino 55.000), Piemonte ile bugün Fransa'nın olan Savoie ve Nice'i içine alıyordu.- Toskana büyük-dukalığı 21.000 km^2, 850.000 n.(Floransa 100.000).- Ceneviz cumhûriyeti 14.000 km^2, 775.000 n.(Cenova 100.000), Ligurya ile Korsika'dan ibâretti.- Modena dukalığı

6.000 km^2, 280.000 n.- Parma dukalığı 4.000 km^2, 230.000 n.- Ferrara dukalığı 2.630 km^2, 140.000 n.- Malta Şövalyeleri devleti 316 km^2, 140.000 n.- Lucca dukalığı 1.500 km^2, 85.000 n.- San Marino cumhûriyeti 61 km^2, 4.000 n.- Venedik ve Papalık dışındaki bu devletler İspanya'ya, Almanya'ya(yânî Habsburg hânedânına) az veyâ çok bağımlı idiler. Ayrıca Napoli ve Sicilya krallıkları, İspanya'nın idi, Sardunya ile Milano dukalığı da İspanya toprağı idi, buradaki büyük şehirler: Napoli 270.000, Milano 200.000, Palermo 85.000. Kuzey-doğuda bir parça, doğrudan Avusturya'nın idi.

1700 yılında: Venedik Cumûriyeti(13 by.devlet arasında 10.) 62.683 km^2, 4.500.000 n.(Venedik 240.000), Venedik eyâleti, Dalmaçya, İyonya adaları, Mora, Lombardiya'da Brescia, Bergamo, Sondrio'dan ibâret olup Kıbrıs'tan sonra Girit'i de Osmanlı'ya kaptırmış, buna karşılık Mora'yı Osmanlı'dan almıştı(Mora'yı 1715'de geri verdi).- Papalık 47.433 km^2, 2.200.000 n.(Roma 160.000).- Malta 316 km^2, 100.000 n.- Toskana Büyük-Dukalığı 21. 489 km^2, 1.000.000 n.(Floransa 70.000).- Parma Dukalığı 4.000 km^2, 250.000 n.- Lucca Dukalığı 1.500 km^2, 100.000 n.- Modena Dukalığı 6.033 km^2, 350.000 n.- San Marino Cumhûriyeti 61 km^2, 5.000 n.- Ceneviz Cumhûriyeti 14.139 km^2, 600.000 n.(Cenova 70.000), Ligurya ve Korsika.- Savua Dukalığı 43.242 km^2, 2.200.000 n.(Torino 60.000), Piemonte, Savoie, Aosta, Nice.- Kuzey-doğu İtalya, Avusturya'nın idi.- Napoli-Sicilya krallıkları(98.921 km^2, 5.000.000 n.) ve Milano dukalığı(13.087 km^2, 1.300.000 n., Brescia, Bergamo, Sondrio dışında Lombardiya), İspanya'ya âiddi(Napoli 280.000, Milano 130.000, Palermo 85.000).

1750 yılında: Venedik Cumhûriyeti 51.040 km^2, 3.000.000 n.(Venedik 170.000), 1715'de by.devletler arasından çıktı, Venedik eyâleti, Dalmaçya, İyonya adaları, Lombardiya'nın Brescia, Bergamo, Sondrio illeri.- Papalık 47.433 km^2, 2.300.000 n.(Roma 165.000, Bologna 61.000).- Sardunya Krallığı 67.332 km^2, 3.000.000 n.(Torino 71.000), Sardunya, Piemonte, Savoie, Nice.- Ceneviz Cumhûriyeti 14.139 km^2, 575.000 n.(Cenova 71.000), Ligurya ve Korsika.- Toskana Büyük-Dukalığı 21.489 km^2, 1.050.000 n.(Floransa 70.000).- Malta Şövalyeleri 316 km^2, 100.000 n.- San Marino Cumhûriyeti 61 km^2, 6.000 n.- Modena Dukalığı 6.033 km^2, 400.000 n.- Parma Dukalığı 4.000 km^2, 280.000 n.- Lucca Dukalığı 1.500 km^2, 120.000 n.- Kuzey-doğu İtalya ile Milano Dukalığı(Lombardiya)(Milano 130.000) Almanya(Avusturya) imparatorluğuna âiddi.- Sicilyateyn krallığı 25.707 km^2, 1.500.000 n.(Napoli 310.000, Palermo 95.000).

1800 yılında: Papalık 35.336 km^2, 1.600.000 n.(Roma 165.000, Bologna 75.000), Lazio, Umbria, Marches eyâletleri.- Sicilyateyn Krallığı 98.921 km^2, 6.350.000 n.(Napoli 400.000, Palermo 105.000, Catania 60.000), Sicilya krallığı 26.707 km^2, 1.500.000 n., Napoli krallığı 73.214 km^2, 4. 850.000 n.- Sardunya Krallığı 52.752 km^2, 3.150.000 n.(Torino 92.000), Sardunya 24.090 km^2, 450.000 n., Piemonte ve Aosta 28.662 km^2, 2.700.000 n.- Ligurya(eski Ceneviz) Cumhûriyeti 5.417 km^2, 500.000 n.(Cenova 89.000), Korsika'yı Fransa'ya bırakmıştı.- Alplerötesi(Cisalpine) Cumhûriyeti 41.934 km^2, 3.500.000 n.(Milano 140.000), Lombardiya 23.804 km^2, 2.300.00 n.+Emilia 12.097 km^2, 800.000 n.+Modena 6.033 km^2, 400.000 n.- Toskana Büyük-Dukalığı 21.489 km^2, 1.120.000 n.(Floransa 80.000).- Parma Dukalığı 4.400 km^2, 343.000 n.- Lucca Dukalığı 1.500 km^2, 120.000 n.- San Marino Cumhûriyeti 61 km^2, 6.000 n.- Venedik eyâleti

(34.960 km^2, 2.500.000 n., Venedik 160.000), Avusturya(Almanya) impara-torluğuna âiddi. İspanya'nın İtalya ile ilişkisi kesilmişti.

1825 yılında: Sicilyateyn Krallığı 98.921 km^2, 7.122.000 n.(Napoli 400.000, Palermo 135.000, Catania 60.000): Sicilya Krallığı 25.707 km^2, 1.737.000 n.+Napoli Krallığı 73.214 km^2, 5.386.000 n.- Sardunya Krallığı 72.749 km^2, 4.130.000 n.(Torino 130.000, Cenova 105:000): Sardunya 24.090 km^2, 490.000 n.+Piemonte, Aosta, Liguria, Nice, Savoie 48.659 km^2, 3.640.000 n.- Toskana Büyük-Dukalığı 21.489 km^2, 1.242.000 n.(Floransa 95.000, Livorno 60.000).- Papalık 47.433 km2, 2.425.000 n.(Roma 65.000, Bologna 85.000): Lazio, Umbria, Marchese, Emilia.- Parma Dukalığı 4.000 km^2, 437.000 n.- Lucca Dukalığı 1.500 km^2, 143.000 n.- San Marino Cumhûriyeti 61 km^2, 7.000 n.- Avusturya imparatorluğuna âid: Lombardiya(23.804 km^2) ve Venedik(34.960 km^2) eyâletleri 58.764 km^2, 4.161.000 n.(Milano 180.000, Venedik 140.000).

1850 yılında: Avusturya imparatorluğuna âid Lombardiya 23.804 km^2, 3.100.000 n.+Venedik 34.960 km^2, 2.494.000 n.=58.764 km^2, 5.594.000 n.(Milano 239.000, Venedik 118.000, Verona 53.000, Padova 50.000).- Sicilyateyn Krallığı 98.921 km^2. 8.568.000 n.(Napoli 408.000, Palermo 175.000, Messina 93.000, Catania 62.000): Sicilya Krallığı 25.707 km^2, 2.098.000 n.+Napoli Krallığı 73.214 km^2, 6.470.000 n.(Napoli krallığının eyâletleri: Kalabriya 15.055 km^2, 1.104.000 n.+Pulya 19.347 km^2, 911.000 n.+Kampanya 13.595 km^2, 2.900.000 n.+Lukanya 9.988 km^2, 353.000 n.+Abruzzi ve Molise 15.228 km^2, 1.202.000 n.).- Sardunya Krallığı 72.749 km^2, 5.017.000 n.(Torino 185.000, Cenova 124.000, Alexandria 51.000): Sardunya 24.090 km^2, 559.000 n.+Ligurya(Ceneviz) 5.417 km^2, 632.000 n.+Piemonte 25.400 km^2, 3.009.000 n.+Aosta 3.262 km^2, 40.000 n.+Savoie Dukalığı 11.074 km^2, 596.000 n.+Nice Kontluğu 3.506 km^2, 181.000 n.- Papalık 47.433 km^2, 3.963.000 n.(Roma 177.000, Bologna 100.000, Ferrara 61.000, Modena 50.000, Ravenna 50.000): Lazio 17.184 km^2+Umbria 8.460 km^2+Marchese 9.692 km^2+Emilia 12.097 km^2.- Toskana Büyük-Dukalığı 22.989 km^2, 1.726.000 n.(Floransa 113.000, Livorno 88.000).- San Marino Cumhûriyeti 61 km^2, 7.000 n.- Parma Dukalığı 4.000 km^2, 500.000 n.- Modena Dukalığı 6.033 km^2, 592.000 n.

1875 yılında: İtalya Krallığı(10 by.devletin 9.'su) 296.305 km^2, 27.351.000 n. Napoli 437.000, Roma 221.000, Milano 210.000, Torino 202.000, Palermo 195.000, Cenova 136.000, Venedik 134.000, Floransa 129.000, Bologna 95.000, Catania 87.000, Livorno 85.000, Messina 74.000, Verona 63.000, Bari 52.000=14 by.şehrin toplamı 2.150.000 n.- Vatikan 0.5 km^2, 1.000 n.- San Marino 61 km^2, 8.000 n.- Avusturya imparatorluğuna âid Trieste 4.886 km^2, 361.000 n.(Trieste 114.000).

1900 yılında: İtalya Krallığı(10 by.devletin 9.'su) 922.300 km^2, 33.270.000 n.: İtalya 296.305 km^2, 32.470.000 n.+Afrika'da İtalyan Somalisi 506.573 km^2, 400.000 n.+Eritre 119.422 km^2, 400.000 n.(=625.995 km^2, 800.000 n.). Napoli 563.000, Milano 491.000, Roma 462.000, Torino 335.000, Palermo 309.000, Cenova 234.000, Floransa 205.000, Bologna 152.000, Venedik 151.000, Catania 149.000, Messina 149.000=11 by.şehrin toplamı 3.049.000.- Vatikan 0,5 km^2, 1.000 n.- San Marino 61 km^2, 10.000 n.- Avusturya imparatorluğuna âid Trieste bölgesi 4.886 km^2, 524.000 n.(Trieste şehri 134.000).

1915 yılında: İtalya Krallığı(10 by.devletin 8.'si) 2.684.922 km^2, 38.084.000 n.: İtalya 296.305 km^2, 36.120.000 n.+Asya'da Rodos ve Oniki Ada 2.682 km^2, 105.000 n.+Afrika'da Libya 1.759.540 km^2, 900.000 n.+Somali 506.573 km^2, 526.000 n.+Eritre 119.422 km^2, 433.000 n.(toplam Afrika 2.385.535 km^2, 1.859.000 n.).Napoli 848.000, Milano 663.000, Roma 591.000, Torino 452.000, Palermo 346.000, Cenova 292.000, Floransa 242.000, Catania 217.000, Bologna 190.000, Venedik 168.000, Messina 133.000, Bari 109.000, Livorno 109.000, Padova 105.000, Ferrara 103.000=15 şehirde 4.578.000 n.- Vatikan 0,5 km^2, 1.000 n.- San Marino 61 km^2, 11.000 n.- Avusturya imparatorluğuna âid Trieste bölgesi 4.886 km^2, 600.000 n.(Trieste şehri 177.000).

1925 yılında: İtalya Krallığı(8 by.devletin 7.'si) 2.698.362 km^2, 42.512.000 n.: İtalya 310.145 km^2, 40.549.000 n.+Asya'da Rodos ve Oniki Ada 2.682 km^2, 105.000 n.+Afrika'da Eritre 119.422 km^2, 466.000 n.+İtalyan Somalisi 506.753 km^2, 652.000 n.+Libya 1.759.540 km^2, 740.000 n.(toplam Afrika 2.385.535 km^2, 1.858.000 n.). Napoli 1.016.000, Milano 878.000, Roma 768.000, Cenova 588.000, Torino 517.000, Palermo 424.000, Catania 271.000, Floransa 254.000, Trieste 249.000, Bologna 221.000, Venedik 201.000, Messina 182.000, Bari 146.000, Livorno 119.000, Padova 118.000, Ferrara 113.000, Taranto 107.000, Brescia 102.000=18 şehirde 6.274.000 n.- Vatikan 0,5 km^2, 1.000 n.- San Marino 61 km^2, 13.000 n.

1940 yılında: İtalya Krallığı(9 by.devletin 7.'si), by.şehirler: Roma 1.417.000, Milano 1.339.000, Napoli 1.247.000, Cenova 762.000, Torino 755.000, Palermo 494.000, Floransa 385.000, Bologna 339.000, Venedik 317.000, Addis Ababa(Habeşistan'da) 300.000, Catania 294.000, Trieste 293.000, Bari 238.000, Messina 230.000=14 şehirde 8.410.000 n.

1950 yılında: İtalya Cumhûriyeti(11 by.devletin 10.'su) 2.567.304 km^2, 49.491.000 n.: İtalya 301.191 km^2, 46.391.000 n.+Afrika'da Libya 1.759.540 km^2, 1.100.000 n.+Somali 506.573 km^2, 1.000.000 n.+Somali 506.573 km^2, 1.000.000 n. Roma 1.691.000, Napoli 1.382.000, Milano 1.273.000, Torino 720.000, Cenova 683.000, Palermo 501.000, Floransa 391.000, Bologna 349.000, Venedik 323.000, Catania 300.000, Bari 273.000, Trieste 271.000, Messina 221.000=13 şehirde 8.377.000 n.- Vatikan 0.5 km^2, 1.000 n.- San Marino 61 km^2, 13.000 n.

1.1875'de İtalya'da 7.372 km demiryolu vardı ve demiryolu olan 26 devlet arasında 7. idi. 1875'de 21.437 km telgraf hattı vardı ve telgraf olan 24 devlet arasında 8. idi(1870'de 18.459 km)(Türkiye 5. idi).

Bugünki İtalya

İtalya(İt.Repubblicana Italiana, İng.Italy, Fr.Italie, Alm.Italien): 301.268 km^2, 59.273.000 n(1993 t.), yoğunluk km^2'ye 197 kişi. P.c. gelir yaklaşık 19.000 dolar(1992) ve GSMH 1.020.000.000 dolar(*) . Enflasyon % 6,5. Dış borç 37 milyar dolar, ihrâcât 170 milyar dolar, dış ticâret açığı 12.7 milyar dolar. GSMH'da Amerika, Japonya,

(*) 1988 için: 57.4 milyon nüfus, 828.300.000.000 dolar GSMH.

Almanya, Fransa'dan sonra Dünyâ'da 5. İtalya 10.6.1946'dan ît. demokratik cumhûriyet olup NATO ve AT üyesidir. Eyâletler ve 1993 t.nüfus:

Piemonte	25.399 km^2 - 4.389.000 n.(1872: 2.900)
Valle d'Aosta	3.262 km^2 - 117.000
Lombardia	23.856 km^2 - 8.877.000 (3.461)
Bolzano-Bozen	7.400 km^2 - 445.000 (Trento ile 440)
Trento	6.213 km^2 - 449.000
Veneto	18.364 km^2 - 4.519.000(2.643)
Friuli-Venezia Giulia	7.846 km^2 - 1.215.000(601)
Liguria	5.410 km^2 - 1.759.000(844)
Emilia Romagna	22.123 km^2 - 3.931.000(2.114)
Toscana	22.992 km^2 - 3.572.000(1.243)
Umbria	8.456 km^2 - 839.000(550)
Marche	9.694 km^2 - 1.456.000(915)
Lazio	17.203 km^2 - 5.345.000(837)
Abruzzi	10.794 km^2 - 1.329.000(Molise ile 1.283)
Molise	4.438 km^2 - 346.000
Campania	13.595 km^2 - 6.146.000(2.755)
Puglia	19.347 km^2 - 4.336.000(1.421)
Basilicata	9.992 km^2 - 641.000(511)
Calabria	15.080 km^2 - 2.296.000(1.206)
Sicilia	25.708 km^2 - 5.523.000(2.584)
Sardegna	24.090 km^2 - 1.743.000(637)

Bugünki sınırlarla nüfus: 1861: 25.633.000, 1871: 27.578, 1881: 29.278, 1901: 33.370, 1911: 35.695, 1921: 37.404, 1931: 40.582, 1936: 42.303, 1951: 47.159, 1961: 49.904, 1971: 53.745, 1981: 56.244, 1985: 57.291.

Kampanya eyâletinde yoğunluk km^2'ye 400'ü geçmekte, Lombardiya'da 400'e yaklaşmakta, Liguria'da 350'yi bulmakta, Lazio'da 300'ü çok geçmektedir. Buna karşılık 100'ün altında eyâletler de vardır(Aosta, Trentino, Molise, Basilicata, Sardunya). Sarp Sicilya'da 200'ü aşmıştır.

Banliyöleri hâriç olmak üzere şehirlerin 1993 nüfus tahminleri şöyledir: Roma 2.815.000, Milano 1.495.000, Napoli 1.204.000, Torino 1.036.000, Genova(Cenova, Ceneviz) 727.000, Palermo(Sicilya'da) 790.000, Bologna 432.000, Firenze(Floransa) 426.000, Catania(Sicilya'da) 373.000, Bari 362.000, Venezia(Venedik) 332.000, Verona 259.000, Messina(Sicilya'da) 306.000, Trieste 239.000, Taranto 247.000, Padova 226.000, Cagliari(Sardunya'da) 223.000, Brescia 199.000, Modena 177.000, Parma 176.000, Livorno 174.000, Reggio di Calabria 194.000, Prato 178.000, Salerno 155.000,

Foggia 167.000, Ferrara 144.000, Perugia 160.000, Ravenna 136.000, Pescara 131.000, Reggio nell'Emilia 130.000, Rimini 140.000, Monza 122.000, Bergamo 119.000, Sassari(Sardunya'da) 123.000, Siracusa(Sicilya'da) 143.000, La Spezia 109.000, Vicenza 111.000, Terni 111.000, Piacenza 106.000, Cosenza 106.000, Ancona 104.000, Bolzano 102.000, Pisa 104.000, Torre del Greco 108.000, Novara 105.000, Udine 100.000, Catanzaro 109.000, Alessandro 100.000, Trento 103.000, Lecce 132.000.

İtalya, nüfus artışını dış ülkelere göçmen göndererek önlemek, bilhassa güney eyâletlerindeki yoksulluğu bu şekilde telâfî etmek istemiştir. Bu sûretle başta Birleşik Amerika, Brezilya ve Arjantin olmak üzere 19-20. asırlarda milyonlarca İtalyan, dış ülkelere göçtüler. Hâlâ yıllık göçen nüfus 20.000 civârında olup bunun onda dokuzu şimdi Kanada, Birleşik Amerika ve Avustralya'ya gidiyor. Nüfûs artışı anavatanda mâkul hadde inince, göç hareketi düşmüştür(1950'de 140.000, 51'de 135.000, 52'de 131.000, 53'de 107.000 İtalyan dış ülkelere gitmiş ve orada kalmıştı). Gene son 10 yılda ekonomik gelişme patlama derecesine varmıştır. 1984'de 6.000 dolar olan p.c. gelir üç def'a katlanmıştır. Son 110 yılda İtalya nüfûsu ikiye katlanmış, daha fazla artış göçle önlenmiştir. Türkiye'de ise son 65 yılda nüfus 4'ten fazlaya katlanmıştır. Zîrâ göçmen göndermeyen Türkiye, bilakis devamlı göçmen kabûl etmiş ve nüfûs artışını durduramamıştır ki her iki politika da çok yanlıştır.

İtalya'da "bölge" denen 21 eyâlet, 91 ile ayrılmıştır. Gerçekte târîhî eyâletler 16'dan ibârettir. İtalya 400.000 kadar yabancı işçi de çalıştırmaktadır(Tunuslu, Faslı, Senegalli vs).

Dil: Almanca 346.000, Fransızca 116.000, Arnavudca 120.000, Yunanca 47.000, Slovence 59.000, İngilizce 22.000, Çingenece 7.000, Arabca 200.000, Türkçe 10.000, Farsça 10.000, Tukulörce 10.000, İtalyanca 58.327.000.

Din: Müslüman 250.000, Mûsevî 60.000, Ortodoks 60.000, Protestan 120.000, Katolik 58.783.000.

Dış İtalyanlar: A.B.D. 7.700.000, Kanada 930.000; Brezilya 5.300.000, Arjantin 5.000.000, Venezuela 280.000, Kolombiya 27.000, Şili 11.000, Ekvador 7.000, Bolivya 6.000, Uruguay 9.000, Paraguay 67.000; Avustralya 385.000; Fransa 1.600.000, Belçika 160.000, Holanda 32.000, İngiltere 20.000, İsveç 6.000, İsviçre 850.000; Kuzey Afrika 70.000; İtalya 58.327.000=80.887.000. Bu da İtalyanca'yı Dünyâ dilleri arasında 12. sıraya koyuyor. İkinci dil olarak İtalyanca öğrenenlerin sayısı da bir kaç milyondur.

1988 savunma büdcesi 16.860.000.000 dolar idi. Askerlik mecbûrî 1 yıl, denizde 1,5 yıldır. 1988'de 265.000 kara+48.000 deniz+73.000 hava+90.000 jandarma (carabinieri)=476.000 asker silâh altında idi. Hava kuvvetlerinde 997 uçak ve 87 helikopter vardı(1988). Deniz kuvvetlerinde 1 uçak gemisi, 3 kruvazör, 10 denizaltı, 4 muhrib, 22 firkateyn vardı. Deniz, kara ve jandanmada kullanılan uçak ve helikopter sayısı, hava kuvvetlerinde verilenlerin dışındadır.

1950'de İtalya üniversitelerinde 4.333 öğretim üyesi ve 144.800 öğrenci 1980'de 44 üniversitede 42.558 öğretim üyesi ve 1.105.000 öğrenciye yükseldi. Roma üniversitesinde bu rakamlar 1950'de 381 üye 21.700 öğrenciden 1980'de 5.726 ve

150.000'e, Milano'da 356 ve 15.800'den 3.075 ve 106.100'e, Bologna'da 250 ve 8.400'den 2.805 ve 61.200'e, Napoli'de 312 ve 18.700'den 3.377 ve 115.200'e, Torino'da 310 ve 8.100'den 2.475 ve 56.390'a, Padova'da 227 ve 6.300'den 2.169 ve 473.000'e yükseldi. 1985'de Roma 6.992 ve 166.950'ye, Milano 3.991 ve 128.701'e, Napoli 4.346 ve 113.965'e, Torino 2.751 ve 62.528'e, Bologna 3.110 ve 60.660'a, Bari 1.833 ve 56.453'e yükseldi.

Üniversitelerin kuruluş yılları: Ancona 1965, Arezzo 1971, Bari 1924, Bergamo 1970, Bologna 1200, Brescia 1970, Cagliari 1626, Camerino 1727, Cassino 1968, Catania 1434, Catanzaro 1983, Chieti 1965, Cosenza 1972, Feltre 1969, Firenze 1924, Genova 1243, L'Aquila 1956, Lecce 1959, Macerata 1290, Messina 1549, Milano 1924, Modena 1678, Napoli 1224, Padova 1222, Palermo 1805, Parma 1502, Pavia 1390, Perugia 1276, Pescara 1965, Piacenza 1924, Pisa 1338, Potenza 1983, Reggio 1968, Roma 1303, Salerno çok eski, Sassari 1677, Siena 1300, Teramo 1965, Torino 1404, Trieste 1924. Udine 1969, Urbino 1564, Venedik 1868, Verona 1969, Viterbo 1980.

İtalya, Dünyâ'nın 5. petrol idhâlâtçısıdır(1980'de 103,5 milyon ton). Kendi petrol üretimi 2(1960), 1,4(1970), 2(1980), 3,3(1987) milyon ton. 1979 ve 1986'da buğday 9,1 ve 9,1(Türkiye 19,0), mısır 6,5 ve 6,6(Türkiye 2,3), pirinç 1 ve 1,1(Avrupa'da 1.) milyon ton. Şeker 1986'da 1.870.000 ton(Türkiye 1.413.000). 1986'da 8,9 milyon sığır, 9,3 domuz, 11,5 koyun, 1,2 keçi, 253.000 at, 52.000 katır, 91.000 eşek ve 429.000 ton balık.

1979 ve 1986'da elektrik 181, 3(48,2 hidro) ve 189,6(44,5) milyar kwh.

1979 ve 1986'da 48,7 ve 53,3 milyon turist geldi(Almanya'dan 10,7 ve 9,6, İsviçre'den 6,9 ve 8,6, Fransa'dan 6,9 ve 8,6, Avusturya'dan 3,8 ve 3,9, Yugoslavya'dan 3,8 ve 3,9, İngiltere'den 2,0 ve 2,0, Holanda'dan 2,0 ve 1,7, A.B.D.'nden 1,8 ve 1,6).

Yol: 171.600 km(1950), 294.400(1979), 300.300(1986). Demiryolu: 20.083 km(1979)(7.710 elektrikli), 19.726(1986)(7.231 elektrikli)(ilk demiryolu 1839'da açılan 8 km Napoli-Portici hattı). Motörlü vâsıta: 1.583.300(1950), 22.003.000(1979), 20.900.000 otomobil+7.300.000 dîğer motörlü araçlar=28,2 milyon(1984). Ticâret filosu: 4.128.000 ton(1950), 11.285.000(1979), 9.003.400 ton(1985).

TV cihâzı 1.500.000(1961), 13.400.600(1979), 14.212.800(1986). Telefon 1.540.600(1950), 16.118.900(1978), 25.614.600(1986).

Doktor 130.800(1976), 237.600(1985). Okuma yazma oranı % 97(1991). 1981'de otomobil üretimi 1.300.000(Dünyâ'da 5.) ve bunun 410.000'i ihrâc edildi(Dünyâ'da 6.). 1981'de 1.000 kişiye 289 otomobil, 285 telefon, 224 TV, 2,2 doktor. 1991'de 234 kişiye 1 dr. ve 2 kişiye 1 telefon ve 3 kişiye 1 otomobil(2 kişiye 1 motörlü vâsıta).

Eski İtalya Sömürgeleri

İtalya Krallığı kurulunca, Afrika'nın paylaşılmasına katıldı. 1936-1941'de Habeşistân sömürge oldu ve İtalya Kralı, Habeşistân imparatoru îlân edildiyse de, Habeşistân Hristiyan olduğu, dîğer Afrika-Asya ülkeleri gibi Hristiyanlık dışında bir dîne mensub bulunmadığı için devletler, İtalya Kralı'nın bu titrini tanımadılar. Eritre ise

1887'de Türkiye'den alınarak 1941'e kadar İtalya'da kaldı(Habeşistân 880.578 km^2, halkın Müslümân olduğu Eritre 119.422 km^2). Somali'nin doğudaki büyük kısmı da Türkiye'den 1887'de alınarak 1941'e kadar İtalya sömürgeci oldu(682.686 km^2). Libya kezâ Türkiye'den alınıp 1911-1943 arasında İtalya sömürgesi oldu(1.759.540 km^2). Ayrıca 1911'de Türkiye'den alınan Rodos ve Oniki Ada(2.682 km^2) 1945'te Yunanistan'a verilinceye kadar İtalya'da kaldı ve İtalya'nın Asya'daki sömürgesi oldu. Bâzı teşebbüslere rağmen Yemen'e sarkmasını ise İngiltere engelledi. Stirya'yı(10.267 km^2) İtalya, 1919'da Avusturya'dan almıştı. 1945'te Yugoslavya'ya verdi. Böylece İkinci Cihan Savaşı'ndan 3.498.484 km^2 toprak kaybıyle çıktı.

İtalya Cumhur Başkanları

Luigi Einaudi 1948-55, Giovanni Gronchi 1955-62, Antonio Segni 1962-64, Giuseppe Saragat 1964-71, Giovanni Leone 1971-78, Allessandro Pertini 1978-85, Francesco Cossiga(doğ.1928) 1985-92.

İtalya Krallığı Başbakanları(1860-1946)

Conte Camillo Benso di Cavour 1.1860-6.1861(bu târihte öldü, daha önce Sardunya Krallığı başbakanı). Barone Bettino Ricasoli(1) 1861-2. Urbano Ratazzi(1) 1862. Marco Minghetti(1) 1862-4. Gen.Alfonso La Marmora 1864-66. Barone Bettino Risacoli(2) 1866-7. Urbano Ratazzi(2) 1867. Federigo Menabrea 1867-9. Domenico Lanza 1869-73. Marco Minghetti(2) 1873-6. Agostino Depretis(1) 1876-8. Benedetto Cairoli(1) 1878. Agostino Depretis(2) 1878-9. Benedetto Cairoli(2) 1879-81. Agostino Depretis(3) 1881-7. Francesco Crispi(1) 1887-91. Marchese di Rudini(1) 1891-2. Giovanni Gioletti(1) 1892-3. Francesco Crispi(2) 1893-6. Marchese di Rudini(2) 1896-8. Gen.Luigi Pelloux 1898-1900. Giuseppe Saracco 1900-1. Giuseppe Zenardelli 1901-3. Giovanni Gioletti(2) 1903-6. Barone Sidney Sonnino(1) 1906. Giovanni Gioletti(3) 1906-9. Barone Sidney Sonnino(2) 1909-10. Luigi Luzzatti 1910-1. Giovanni Gioletti(4) 1911-4. Antonio Salandra 1914-6. Paolo Boselli 1916-7. Vittorio Orlando 1917-9. Francesco Nitti 1919-20. Giovanni Gioletti(5) 1920-1. Ivanoe Bonomi(1) 1921-2. Luigi Facta 1922. Benito Mussolini 10.1922-7.1943=20, 9. Mareşal Pietro Badoglio 1943-4. Ivanoe Bonomi(2) 1944-5. Ferruccio Parri 1945. Alcide de Gaspari 1945-7. 10.6.1946'da cumhûriyet îlân edildi.

Cumhûriyet döneminde kısa başbakanlıklarla devamlı koalisyon hükûmetleri teâkub etti.

Benito Mussolini(Dovia di Predappio/Romagna 1883-Giulino di Mezzegra/Como 1945=62), öğretmen, işçi çocuğu, milliyetçi sosyalistti. 1911'de gazetecilik yoluyle politikaya girdi. 1915 ocağında Facio adlı faşist partiyi kurdu. 1921'de milletvekili oldu(Milano ili). Ve duçe sanını alarak liderliğe soyundu. 29.10.1922'de başbakan oldu. Kralı yerinde bıraktı. Fakat taçlı demokrasinin yerine diktatörlük rejimi başladı. Ancak 1924 nîsânında mecliste faşistler çoğunluk oldular. 3.1.1925'de resmen diktatörlüğünü îlân etti. Faşist parti dışındaki partilere ve kurumlara son verdi. Faşizm denen rejimin kurucusu ve fikir babası oldu. Hitler'in iktidârından yıllar öncesidir. Şahsen dîn ile ilgisiz

olmasına rağmen 1929 Laterano Anlaşması ile Papa'nın bağımsız hükümranlığını ve devletini tanıyarak silme Katolik olan İtalya'yı yanına aldı. Çok büyük bayındırlık ve kültür eserleri gerçekleştirdi. Büyük kapital sâhibleriyle işbirliği yapdı. 14-15.6.1934'te Hitler'le Venedik'te buluştu ve kendi taklitçisi saydığı Hitler'i Avusturya'yı ilhâka kalkışmaması için tehdîd etti. 2.10.1935 Habeşistan seferiyle prestiji başaşağı oldu ve dünyâyı karşısına aldı. Habeşistan'ı İtalyan ordularına karşı Birinci Cihan Savaşı'nın Osmanlı generallerinden Vehîb Paşa(Es'ad Paşa'nın kardeşi ve Kâzım Taşkent'in amcası) savundu. Ama bir Habeş ordusu yoktu. Somali ve Eritre sömürgelerinden, denizden mahrûm Habeşistan'a giren İtalyan orduları ve uçakları, mukaavemeti yok etti ve Habeşistan kralı, liberal Avrupa devletlerine sığındı. 6.1936'da dâmâdı Kont Ciano'yu dış işleri bakanı yapdı. 1936'da dehşetli İspanya iç savaşında kendilerine "cumhûriyetçi" diyen komünistlere karşı kendilerine "milliyetçi" diyen kralcıları çok ağır askerî destek vererek destekledi ve Almanya'nın da yardımıyle İspanya'da, Rusya'dan sonra ikinci bir komünist cumhûriyet kurulmasını engelledi. İngiltere, Fransa, Birleşik Amerika gibi liberal, kapitalist ve sömürgeci demokrasilerden büyük destek alan İspanyol komünistleri yenildi. Hitler'in Avusturya ve Çekoslovakya'yı işğâline göz yumdu. Fransa'dan Korsika, Nice, Savoie gibi eski İtalyan ülkeleri ile Cibuti ve Tûnus sömürgelerini almak istiyordu. 11.4.1939'da Arnavudluk'u işgal ve ilhâk ederek kaçan kralın yerine İtalya Kralı'nı bu def'a Arnavudluk kralı îlân etti. 10.6.1940'ta Fransa'dan isteklerini elde edebilmek için İkinci Cihan Savaşı'na girdi. Fransa'da, Balkanlar'da, Libya'da, sömürgelerde ve her yerde İtalyan orduları başarısız oldu. Almanlar, İtalyanlar'ın askerî yetersizliğini örtmek için büyük gayretlere mecbur kaldılar. 7 milyon İtalyan'ın yaşadığı Birleşik Amerika da savaşa girince İtalya'da halk, böyle bir savaşa hiç ısınamadı. Demokrasi ve monarşi geleneklerinin kuvvetli olduğu bir ülkede faşizme karşı ağır tepki doğdu ve faşizmin karşıtı olan komünizm, gittikçe yoksullaşan İtalya'da büyük kitleler kazandı. 25.7.1943'te Kral, başbakanı Mussolini'yi tevkıyf ettirip bir dağ kalesine habsetti ise de, Hitler'in komandolarınca 12.9.1943'te kurtarıldı. İtalya, Alman ordularınca işğâl edildi ve Roma'ya bile Alman askerî vâlîsi atandı. Târih boyunca Almanlar'la dost olmıyan İtalyanlar arasında nefret büyüdü ve Batı'ya karşı senpati arttı. 12.1.1944'te dâmâdı Ciano'yu kurşuna dizdirdi. 27.4.1945'te İsviçre'ye kaçmak isterken Como Gölü yakınlarında komünist İtalyan çetecilerce yakalanıp metresi Clara Petacci ile berâber başaşağı asılarak öldürüldü.

San Marino Cumhûriyeti

San Marino, 44° enlem üzerinde, Adriya Denizi'ne çok yakın(20 km), kuzeyde Emilia ve güneyde Marches eyâletleri arasına sıkışmış, dünyânın minik bağımsız devletlerinden biridir. Az kuzeyinde Rimini ve az güneyinde Urbino şehirleri vardır. Tamâmen İtalya topraklarıyle çevrilmiştir. Buradaki cumhûriyetin kökeni 4. asırda Azîz Marino'ya çıkmakta ve 9. asırda kesinleşmekte, böylece dünyânın hiç bir zaman bağımsızlığını kaybetmiyen en eski devletlerinden birini oluşturmaktadır. Ne Papa, ne Napoléon, ne Mussolini bu cumhûriyetçiğin bağımsızlığına dokunmayınca, müstakil devlet statüsü kesinlik kazandı.

61,2 km^2, 24.000 n., yoğunluk 393. Fakat 11.000 San Marino tab'ası İtalya'da yaşar. Merkezi San Marino kasabası 5.000, Serravalle kasabası 7.000 nüfûs içerir.

Ordusu yoktur. Resmî adı Repubblica di San Marino'dur. Demokrasi ile yönetilir. 10 km elektrikli demiryolu, 237 km yol, 20.000 motörlü vâsıtası(1986), 11.700 telefon(1986) vardır. Yüksek öğretim yoktur. İtalya ile gümrük birliği içindedir ve bilhassa İtalya'nın Rimini şehri ile bağlantılıdır. Halk tamâmen Katolik olup İtalyanca konuşur. Nüfus 1874'te 8.000, 1927'de 13.000, 1948'de 12.000 idi. 1985'te 3 milyon turist gelmiştir. 1987'de 60 doktor vardı.

Malta

Malta, 36° enlem üzerinde, Sicilya güneyinde bir adadır. Kuzey-doğuda Gozzo adasına çok yakındır. İlk Çağ'da Fenikeliler, Kartacalılar, Roma tar. yönetildi. Bizans'a geçti. 824-1127=303 yıl müddetle Müslüman Arablar'ın elinde kaldı. Sicilya krallığına bağlandı(1090-1529=402). 25.10.1530'da Sicilya'nın da kralı olan Almanya imparatoru ve İspanya kralı Charles-Quint, 1523'ün başında Kaanûnî Sultân Süleymân'ın Rodos'tan çıkardığı Saint Jean Şövalyeleri'ne bu adayı, Korsika'yı istemelerine rağmen, Rodos'ta olduğu gibi bağımsız devlet şeklinde verdi. O târihte Malta'da 90.000 ve Gozo'da 7.000 kişi yaşıyordu. Napoléon, Fransa adına eline geçirip Şövalyeler devletine son verdi(1798-1800). Ada İngiltere sömürgesi ve İngiltere'nin Akdeniz donanmasının merkezi oldu(1800-1964=164). 21.9.1964'te İngiltere hükümdârını hükümdârı tanımak üzere bağımsız oldu. 13.12.1974'te cumhûriyet îlân edilmekle berâber Commonwealth üyeliğini muhâfaza eden demokratik bir devlet oldu. Resmî adı Repubblika Ta'Malta'dır.

16. asırda yıllarca(1530-1565) Gozo adasını ellerinde bulunduran ve Malta'ya pek çok çıkartma yapan Osmanlı donanması, 1565 Malta seferinde kaleyi düşüremedi. Turgut Paşa'nın şehit düştüğü yere hâlâ Dragut Burnu deniyor. Binlerce Türk şehîdinin kemikleri hâlâ duruyor. Saint Jean Şövalyeleri'nin Malta'ya gelmeden önceki târihleri için bk.c.III, 521-3. Saint Jean(Hazret-i Yahyâ) veyâ Hôpital(Saint Jean l'Hospitaliers) askerî tarîkati, Müslümanlar'la savaşmak için kuruldu. 1100'den 1291'e kadar Filistin'de Akkâ'da bir bağımsız devlet statüsünde yaşıyarak Türkler ve Arablar'la savaştılar. 1291'de Türk Memlûkler, Akkâ'yı alınca yersiz yurdsuz kaldılar. 1308'e kadar şurada burada gezinip bu târihte Rodos'u zabtedip yerleştiler. Rodos'u dünyânın en müstahkem kalesi hâline getirip Oniki Ada'yı, 1374-1402 arasında İzmir şehrinin bir kesimini, Bodrum kalesini ele geçirdiler. Bodrum, Rodos ve Oniki Ada'dan Kaanûnî'nin 2. sefer-i hümâyûnu netîcesinde çıkarıldılar. Daha önce Fâtih'in Rodos'a 3 def'a donanma göndermesi netîce alamamıştı. Şövalyeler, üstâd-ı âzam(grand maître) dedikleri tarîkatlerinin başı devlet başkanı tarafından yönetiliyordu. Akkâ döneminde 21 ve Rodos döneminde 20 böyle seçilmiş üstâd-ı âzam vardır ki tamâma yakını Fransız asıllıdır. Rodos'tan çıkınca 1529'a kadar 6-7 yıl önce İtalya'da Viterbo'ya, oradan Nice'e sığındılar. Nihâyet Malta adasını elde ettiler. Tek misyonları Osmanlı ile savaşmaktı. Avrupa soylularının çocuklarından oluşan Malta Şövalyeleri, ölmeden silâh bırakmazlardı. Malta'yı dünyânın en müstahkem kalesi hâline getirdiler. Bugün de Ordre Souverain de Malte, topraksız devlet statüsünde olmak iddiasındadır ve tarîkat devâm ediyor, fakat artık savaşacak Osmanlı yoktur. Daha doğrusu General Bonaparte'ın Mısır seferine giderken 1798'de Malta'yı işğâli ile müstakil devlet statüleri gibi Müslümanlar'la savaşları da sona erdi.

Malta Şövalyeleri langue(dil, lisan) denen 8 kısma ayrılmıştı. Her şövalye menşeine göre birine mensuptu. 3'ü Fransızca, bireri Almanca, İspanyolca, Katalanca, İtalyanca, Portekizce konuşuyordu. Bugün yalnız İtalya ve Almanya dil'leri mevcuttur. Tek din, Katoliklik idi. Papa'ya, İspanya Kralı'na ve Katolik olan Almanya İmparatoru'na göre politikaların tâyîn eder ve bunlardan çok büyük yardım görürlerdi. 1951'de Pr.Ludovico Chigi Della Rovere, 1962'de Angelo da Mojana üstâd-ı âzam seçildiler. Bugün Vatikan, Fransa ve ekseri Avrupa devletleri, tarîkati topraksız bağımsız devlet statüsünde tanıyorlar.

Yerli Malta halkına Maltız denir. Malta veyâ Maltız dili, bâzı dilcilerce Arabca'nın en uzak lehcesi sayılmakla berâber, bugün Arabca'dan ayrı bir dil saymak daha doğrudur. Çok İtalyanca kelime ve kuralla yüklüdür. Latin alfabesi ile yazılır. Maltızlar, son asırlarda Akdeniz'in iyi denizcileri olmuşlardır.

Osmanlı târîhinde adı en çok geçen üstâd-ı âzam ve bütün Malta târîhinin(1529-1798=269) en büyük üstâd-ı âzamı Jean Parisot de La Valette'dir(1494-1568=74). Toulouse'lu bir Fransız soylusudur. Delikanlı iken Malta şövalyesi(1515) olup 1523'de Rodos'tan ayrılanlar arasında bulundu, 1557'de üstâd-ı âzam seçildi. Bu görev hayat boyu olduğu için 11 yıl bu görevde kaldı. İmparator Charles-Quint ve oğlu Felipe II ile mükemmel bir işbirliği yaparak, Amiral Andrea Doria'nın desteğiyle Akdeniz'de Osmanlı gücünü durdurabilmek için elinden geleni yaptı. Turgut Paşa'nın en büyük düşmanı idi. Doria'nın Barbaros'un en büyük düşmanı olması gibidir. Turgut, Malta'nın işğâli için Dîvân-ı Hümâyûn'a sonu gelmez teklifler yaptıysa da Dîvân, Malta'yı kesin şekilde düşürecek bir sefere çok geç bir târihte, 1565'te karar verebildi. Bu seferde La Valette, Malta kalesini başarıyla savunduğu gibi, kendi ölümünden sâdece 3 yıl önce, yaşça akrânı olan Turgut'un şehit düştüğünü de görerek şâd oldu. Bugün de Malta'nın merkezi olan kendi adını taşıyan şehri kurdu. Öyle bir Malta kalesi yaptı ki, İkinci Cihan Savaşı'nda korkunç Alman hava bombardımanına bile pes etmedi. Türkçe, Arapça dâhil bir çok dil biliyordu.

Bugünki Malta devleti: 316 km^2, 350.000 n., 81 yoğunluk. Şu adalardan oluşur: Malta 246 km^2, Gozo 67 km^2 ve ikisinin arasındaki Comino 3 km^2(son ikisinin nüfus toplamı sâdece 26.000). P.c. gelir 6.000 dolar kadardır(2 milyar dolar kadar GSMH). Savunma büdcesi 30 milyon dolar kadardır. Malta parasına "lira" denmektedir. Silâhlı kuvvetlerde 1.400 ve jandarmada 700 kadar asker, 4 savaş uçağı bulunuyor. Askerlik gönüllüdür. Nüfus çok artmıştır(1780'de 100.000, 1871'de 149.000, 1948'de 307.000). Başkent La Valetta limanıdır ve banliyöleriyle berâber 215.000 nüfus buraya toplanmıştır. Dil: Maltız 290.000, İngilizce 10.000, İtalyanca 40.000, Arabca 10.000. Din: Katolik 335.000, Protestan 10.000, Müslüman 5.000. Avrupa'da 12.000, Kuzey Amerika'da 5.000, Okyanusya'da 65.000 kadar Maltız yaşıyor.

1986'da gelen turist 574.000, 1979'da 618.000 idi(435.000 İngiliz, 27.000 İtalyan, 25.000 Libyalı, 23.000 Alman, 12.000 Fransız, 8.000 Birleşik Amerikalı). Elektrik 1979'da 0,5 ve 1985'de 0,8 milyar kwh idi. Demiryolu yoktur. 1950'de 12.900 olan motörlü vâsıta sayısı 1979'da 100.200 ve 1986'da 114.200'e çıktı. 1979'da 139.000 ton ticâret gemisi vardı, fakat 1986'da 1.740.000 ton gemi, Malta bayrağına kayıtlıdır. 1950'de 8.000 olan telefon 1979'da 77.300 ve 1987'de 154.000'e çıktı. 1985'de 90.500 TV ve 151.000 radyo cihâzı mevcuttu. 1982'de 470 doktor ve 370 eczâcı bulunuyordu. 1981'de üniversitede 1.100(1985'de 1.386) ve yüksek okullarda 7.200 öğrenci okuyordu.

IX

BİBLİYOGRAFYA

Charles Diehl, *L'Administration Byzantine dans l'Exarchat de Ravenne,* Paris 1888; Gregorovius, *Geschichte der Stadt Rom im Mittelalter,* 8 c., 3: 1875-82; A.Ebert, *Histoire de la Litérature du Moyen Age en Occident,* Alm.'dan trc., 3 c., Paris, 1883-9; Abbé Duchesne, *Les Origines du Culte Chrétien,* Paris 1890; Hergenroether, *Handbuch der Kichengeschicte,* 2 c., 1876; Kurtz, *Lehrbuch der Kirchengeschichte,* 5 c., 9: 1885; Herzog, *Abriss der Kirchengeschichte,* 3 c., 1876; Baxman, *Die Politik Paepöste von Gregor I bis Gregor VII,* 2 c., 1868; Pingaud, *La Politique de Saint Grégoire le Grand,* Paris 1877; Gieseler, *Lehrbuch der Kirchengeschichte,* 5 c., 1824-57; J.B.Bury, *History of Later Roman Empire from the Death of Theodosius I to the Death of Justinian,* 2 c., Londra 1923; Thomas Hodkin, *Italy and Her Invaders,* 9 c., Oxford, 1879-99; F.Gabotto, *I Barbari nell' Italia Occidentale,* Pinerolo 1911; G.Romano, *Le Dominazioni Barbariche in Italia(395-1024),* Milano 1909; L.M.Hartmann, *Das Italienische Königreich,* Gotha 1897, 2: Stutgart 1923; A.Gaudenzi, *L'Italia e l'Empero d'Oriente(476-554),* Bologna 1888; Ernst Mayer, *Italienische Verfassungsgeschichte von der Gothenzeit,* 2 c., Leipzig 1909; Charles Diehl, *Ravenne,* Paris 1903; P.de Labriolle, *Histoire de la Littérature Latine Chrétienne,* Paris 1920, 2: 1924; P.J.de Ghellinck, *Littérature Latine au Moyen Age,* Paris 1939; Körbs, *Ostgotischen Geschichte,* Eisenberg 1913; J.P.Kirsch, *Kirchengeschichte,* Friburg 1930; Hans von Schubert, *Geschichte der Kirche im*

Frühmittelalter, Tübingen 1921; G.Schnürer, *Kirche und Kultur im Mittelalter,* Paderborn 1924, Fr.trc.*L'Eglise et la Civilisation au Moyen Age,* Paris 1933; R.Caspar, *Geschichte des Papsttums,* 2 c., Tübingen, 1930-33; J.Haller, *Das Papstums,* Stuttgart 1934; J.Chapman, *St.Benedict and the Sixth Century,* Londra 1929; Dom U.Berlière, *L'Ordre Monastique des Origines au XIIe Siècle,* Paris 1921; F.H.Dudden, *Gregory the Great,* 2 c., Londra 1905; Mgr P.Batiffol, *Saint Grégoire le Grand,* Paris 1928; L.M.Hartmann, *Geschichte der Byzantinischen Verwaltung in Italien(540-750),* Leipzig 1889; L.Duschesne, *Les Premiers Temps de l'Etat Pontifical,* Paris 1898, 2: 1904; Crivelluci, *Le Origini dello Stato della Chiesa,* Pisa 1909; L.Levillain, *Les Origines de l'Etat Pontifical(749-757),* Paris 1933; M.Manitius, *Geschichte der Lateinischen Literatur des Mittelalters,* Münih 1911.

Abbé Delarc, *Grégoire VII et la Réforme de l'Eglise au XIe Siècle,* 3 c., Paris, 1889-90; Voigt, *Histoire du Pape Grégoire VII,* Fr.trc.Abbé Jager, Paris 1842; Langeron, *Grégoire VII,* Paris 1870; Villemain, *Histoire de Grégoire VII,* 2 c., Paris; Gfroerer, *Papst Gregorius VII und Sein Zeitalter,* 7 c., 1859-61; Rocquain, *La Paputé au Moyen Age,* Paris 1881; Perrens, *Histoire de Florence,* Paris 1877; Romanin, *Storia Dcumentata di Venezia,* 10 c., Venedik, 1853-60; Halbe, *Friedrich II und den Paepsten,* 1888; Kaehler, *Kaiser Friedrich II zu den Paepsten,* 1888; Hurter, Fr.trc.Cohen, *De l'Etat de L'Eglise au XIIIe Siècle,* Paris 1843; A.M., Fr.trc. *Histoire d'Innocent III,* Paris 1867; Sismondi, *Histoire des Républiques Italiennes du Moyen Age,* Paris 1807; H.Leo, *Lombardischen Staedte,* Hamburg 1824; Bethmann-Hollweg, *Lombardischen Staedtefreiheit,* Bonn 1846; C.Hegel, *Geschichte der Staedteverfassung von Italien,* 2 c., Leipzig 1847; P.de Hauleville, *Histoire des Communes Lombardes,* 2 c., Paris 1857; Lanzani, *Storia dei Comuni Italiani dall'Origine al 1313,* 1882; N.F.Faraglia, *Il Comune nell'Italia Meridionale,* Napoli 1883; M.Handloike, *Die Lombardischen Staedte,* Bologna 1883; A.Pawinski, *Comnunen Nord und Mittelitaliens,* Berlin 1867; W.Bröcking, *Papst Leo IX,* Stuttgart 1891; J.Drehmann, *Papst Leo IX,* Leipzig 1908; J.Langen, *Geschichte der Römischen Kirche von Gregor VII bis Innocenz III,* Bonn 1893; A.Fliche, *Saint Grégoire VII,* Paris 1920; H.X.Arquillière, *Saint Grégoire VII,* Paris 1934; C.Mirbt, *Gregor VII,* Leipzig 1894; W.Wühr, *Studien zu Gregor VII,* Münih 1930; N.Grimaldi, *La Contessa Matilde,* Floransa 1928; Ferdinand Chalandon, *Histoire de la Domination Normande en Italie et en Sicile,* 2 c., Paris 1907; W.Cohn, *Das Zeitalter der Normannen in Sizilien,* Bonn 1920; Paul Kehr, *Normannenfürsten durch die Paepste,* Berlin 1934; C.Manfroni, *Storia della Marina Italiana dalle Invasioni Barbariche al Trattato di Ninfeo,* Livorna 1899; A.Schaube, *Handelsgeschichte der Romanischen Völker des Mittelmeergebiets bis zum Ende der Kreuzzüge,* Münih 1906; W.Heyd, Fr.trc. Furcy Raynaud, *Histoire du Commerce du Levant au Moyen Age,* 2 c., Leipzig, 1885-6, Tr.trc.T.T.K, Ankara; R.Lopez, *Stroria della Colonie Genovesi nel Mediterraneo,* Bologna 1938; Eduard Heyck, *Genua und Seine Marine im Zeitalter der Kreuzzüge,* Innsbruck 1886; G.Bratianu, *Recherches sur le Commerce Génois dans la Mer Noire au XIIIe Siècle,* Paris 1929; E.Byrne, *Genoese Shipping in the Twelfth and Thirteenth Centuries,* Cambridge 1930; G.Volpe, *Istituzioni Comunali a Pisa,* Pisa 1902; R.Lopez, *Economica Genovese nel Medio Evo,* Torino 1936; E.Caspar, *Roger II der Normannisch-Sicilischen Monarchie,* Innsbruck 1904; L.de Mas-Latrie, *Traités de Paix et de*

Commerce et Documents Divers concernant les Relations des Chrétiens avec les Arabes de l'Afrique Septentriole au Moyen Age, 2 c., Paris, 1866-72; Louis Halphen, *L'Administration de Rome au Moyen Age(751-1252),* Paris 1907; A.Hessel, *Geschichte von Italien des XII Jahrhunderts,* 2 c., Leipzig 1847; R.Davidsohn, *Geschichte von Florenz,* Berlin 1896, İt.trc. *Storia di Firenze, Le Origini,* 2 c., Floransa, 1907-12; R.Caggese, *Firenze dalla Decadenza di Roma,* Floransa 1912; Charles H.Haskins, *The Renaissance of the Twelfth Century,* Cambridge 1927; Raby, *A History of Secular Latin Poetry in the Middle Ages,* 2 c., Oxford 1934; Heinz Kauffmann, *Die Italienische Politik Kaiser Friedrich I(1183-9),* Greifswald 1933; Charles Diehl, *Une République Patricienne, Venise,* Paris 1915; H.Brown, *The Venetians and the Venetian Quarter in Constantinople to the Close of the Twelfth Century, Journal of Hellenic Studies,* XL, 1920, 68-88; C.Manfroni, *Le Relazioni fra Genova, l'Impero Bizantino e i Turchi, Atti della Societa Ligure di Storia Patria,* XXVIII, 1898, 575-858; A.Luchaire, *Innocent III,* 6 c., Paris, 1904-8; F.Hurter, *Geschichte Papst Innocenz des Dritten und Seiner Zeitgenossen,* 4 c., Hamburg, 1834-42, Fr.trc.Saint-Chéron ve Haiber, *Histoire du Pape Innocent III et de Ses Contemporains,* 3 c., Paris 1838, 2: 1839(4 c.), 3: Jager ve Vial trc., 2 c., Paris 1840, 2: 3 c., Paris 1843; F.Baethgen, *Die Regentschaft Papst Innocenz III im Königreich Sizilien,* Heidelberg 1914; W.Cohn, *Das Zeitalter der Hohenstaufen in Sizilien,* Breslau 1925; Jean Guiraud, *Histoire de l'Inquisition au Moyen Age,* 2 c. Paris 1935-8; Else Gütschow, *Innocenz III und England,* Münih 1904; H.Charles Lea, *A History of Inquisition of the Middle Ages,* 3 c., New York 1888, Fr.trc. S.Reinach, *Histoire de l'Inquisition au Moyen Age,* 3 c., Paris, 1900-2; A.Sorbelli, *Storia dell'Universita di Bologna, Il Medioevo,* Bologna 1940; E.Jordan, *La Domination Angevine en Italie,* Paris 1909; J.Felten, *Papst Gregor IX,* Friburg 1886; H.Weber, *Innocenz IV und Kaiser Friedrich II,* Berlin 1900; A.Floz, *Kaiser Friedrich II und Papst Innocenz IV(1244-45),* Strasburg 1905; C.Rodenberg, *Innocenz IV und das Königreich Sizilien(1245-54),* Halle 1892; P.Aldinger, *Papst Innocenz IV(1243-54),* Leipzig 1901; Dom Charles Poulet, *Guelfes et Gibelins,* 2 c., Brüksel 1922; K.Hampe, *Urban IV und Manfred(1261-64),* Heidelberg 1905; Georg Zeller, *König Konrad IV in Italein(1252-54),* Bremen 1907; Arnold Bergmann, *König Manfred uns Sizilien,* Heidelberg 1909; R.Davidsohn, *Geschichte von Florenz,* 4 c., Berlin, 1900-8; R.Strnfeld, *Die Politik Karls I von Sizilien,* Berlin 1896; A.M., *Papst Nikolaus III Orsini(1244-77),* Berlin 1905; G.M.Monti, *La Dominiziane Agioina in Piemonte,* Torino 1930; A.de Bouard, *Le Régime Politique et les Institutions de Rome au Moyen Age(1252-1347),* Paris 1920; Richard Sternfeld, *Karl von Anjou(1245-65),* Berlin 1888; K.Hampe, *Geschichte Konradins von Hahenstaufen,* Innsbruck 1894; M.Amari, *Un Periodo delle Istoria Siciliane del Secolo XIII,* 2 c., Paris 1843, 2: Palermo 1842, 9: Milano 1886, 3 c.; Comte Alexis de Saint Priest, *Histoire de la Conquête de Naples par Charles d'Anjou, Frère de Saint Louis,* 4 c., Paris 1848, 2: 1849; L.Cadier, *L'Administration du Royaume de Sicile sous Charles Ier et Charles II d'Anjou,* Paris 1891; P.Durrieu, *Les Archives Angevines de Naples(1265-85),* 2 c., Paris, 1886-7; Otto Cartellieri, *Peter von Aragon und der Sizillianische Vesper,* Heidelberg 1904; F.Gregorovius, *Geschichte der Stadt Rom im Mittelalter,* 5 c., Stuttgart 1865, 5: 1910; A.Demski, *Nikolaus III,* Münster 1903; Fedele Savio, *Niccolo III Orsini,* Roma 1894; Olga Jaelson, *Gregor X,* Berlin 1928; Natalie Schöpp, *Papst Hadrian V,*

Heidelberg 1916; H.Mann, *The Lives of the Popes in the Middle Ages,* 15 c., Londra 1929; Vito Vitale, *Parte Guelfa in Bologna(1280-1327),* Bologna 1902; Minieri Riccio, *Il Regno di Carlo d'Angio negli anni 1271-72,* Napoli 1875; W.Norden, *Die Papsttum und Byzans,* Berlin 1903; Francesco Carabellese, *Carlo d'Angio,* Bari 1911; C.Manfroni, *Storia della Marina Italiana dal Trattato di Ninfeo alla Caduta di Costantinopoli(1261-1453),* Livorna 1902.

Raynaldus, *Annales Ecclesiastici(1198-1565),* 9 c., Roma, 1646-77; Platina, *Vitae Pontificum Romanorum*(papa biyografileri), Venedik 1479; Tosti, *Storia di Bonnifacio VIII,* 2 c., Montecassino 1846; Léon Gautier, *Benoît XI,* Paris 1863; Magnan, *Urbain V,* Paris 1862; Dupuy, *Histoire du Schisme d'Occident(1378-1428),* Paris 1654; Scheuffgen, *Geschichte des Grossen Schisma,* Friburg 1889; Voigt, *Papst Pius II,* 3 c., Berlin, 1856-63; Hélyot, *Histoire des Ordres Monastiques,* Paris 1714; Henrion, *Histoire des Ordres Religieux,* Paris 1835; Burckhardt, *Die Cultur der Renaissance in Italien,* 2 c., 3: Leipzig 1877, Fr.trc. 2 c., Paris 1885, Tr.trc. Millî Eğitim Bakanlığı Alman Klasikleri; H.Vast, *Le Cardinal Bessarion,* Paris 1878; G.Fuoretto, *Gli Umanisti e lo Studio del Latino e del Greco nel Sec. XIV in Italia,* Verona 1881; A.Gaspari, *Die Italianische Literatur der Renaissance Zeit,* 2 c., Berlin 1888; A.de Reumont, *Lorenzo dei Medici il Magnifico,* 2 c., 2: Leipzig 1883; E.Gabhart, *Les Origines de la Renaissance en Italie,* Paris 1879; L.Courajod, *Les Véritables Origines de la Renaissance,* Paris 1888; E.Müntz, *Les Précurseurs de la Renaissance,* Paris 1882; A.M., *Histoire de l'Art pendant la Renaissance en Italie,* 2 c., Paris, 1889-91; W.Lübke, *Geschichte der Italienischen Malerei,* 2 c., Stuttgart 1878; Charles Yriarte, *Malatesta,* Paris 1882; L.Palustre, *L'Architecture de la Renaissance,* Paris 1892; Charles Revaisson-Mollien, *Les Manuscrits de Léonard de Vinci,* 6 c., in folio, Paris, 1881-91; Redtenbacher, *Die Architectur der Italienischen Renaissance,* Frankfurt 1886; Armand, *Les Médailleurs Italiens des XVe et XVIe Siècles,* 3 c., 2: Paris, 1883-7; A.Heiss, *Les Médailleurs de la Renaissance,* 7 c., in folio, Paris, 1881-7; Labarte, *Les Arts Industriels au Moyen Age et à l'Epoque de la Renaissance,* 2: 3 c., Paris, 1872-5; G.Schnürer, *Kirche und Kultur im Mittelalter,* 3 c., Paderborn, 1924-9; R.Caggese, *Classi i Comuni Rurali nel Medio Evo Italiano,* 2 c., Floransa, 1907-8; A.Pertile, *Storia del Diritto Italiano,* 8 c., Padova, 1871-87, 2: 9 c., Torino, 1891-1903; O.Gierke, *Political Theories of the Middle Age,* Cambridge 1900, Fr.trc. J.de Pange, *Les Théories Politique du Moyen Age,* Paris 1914; Hastings Rashdall, *The Universities of Europe in the Midlle Ages,* 3 c., Oxford 1895; Maurice Prou, *Les Registres d'Honorius IV,* Paris 1884; B.Pawlicky, *Papst Honorius IV,* Münster 1886; O.Schiff, *Papst Nikolaus IV,* Berlin 1897; H.Schulz, *Papst Celestins V,* Berlin 1911; L.Mohler, *Bonifaz VIII,* Paderborn 1914; R.Scholz, *Bonifaz VIII,* Stuttgart 1903; P.Funke, *Papst Benedikt XI,* Münster 1891; G.Lezerand, *Clément V,* Paris 1923; C.A.Willemsen, *Kardinal Napoleon Orsini,* Berlin 1927; K.Wenck, *Clement V und Heinrich VII,* Halle 1880; K.Jacob, *Benedikt XII,* Berlin 1910; W.Scheffler, *Karl V und Innocenz VI,* Berlin 1912; E.Kraack, *Paepsten Clemens V und Johann XXII,* Marburg 1929; R.Brun, *Avignon au Temps des Papes,* Paris 1928; L.H.Labande, *Le Palais des Papes d'Avignon au XIVe Siècle,* 2 c., in folio, Marsilya, 1925; G.Mollat, *Les Papes d'Avignon,* Paris 1912, 5: 1924; K.H.Schaefer, *Johann XII,* Paderborn 1911; J.P.Kirsch, *Von Johann XXII bis Innocenz VI,* Paderborn 1903; L.König, *Clemens V und Johann*

XXII, Viyana 1894; E.de Lanouvelle, *Urbain V,* Paris 1929; M.Prou, *Urbain V,* Paris 1888; J.P.Kirsch, *Urban V und Gregor XI von Avignon nach Rom,* Paderborn 1898; L.Mirot, *Le Retour du Saint-Siège à Rome en 1376,* Paris 1899; E.Butler, *Catherine of Siena,* Londra 1878, 2: 1895; C.Cipolla, *Storia delle Signori Italiane dal 1313 al 1530,* Milano 1881; P.Orsi, *Signorie e Principati,* Milano 1901; E.Salzar, *Signorie in Oberitalien,* Berlin 1900; F.Gabotto, *Storia del Piemonte(1292-1349),* Torino 1894; A.Eitel, *Die Kirchenstaat unter Klemens V,* Leipzig 1907; H.Otto, *Johann XXII,* Roma 1911; R.Caggese, *Roberto d'Angio,* Floransa 1922; W.Goetz, *König Robert von Neapel(1309-43),* Tübingen 1910; A.Cutolo, *Carlo II d'Angio,* Milano 1924; Saint-Clair Baddeley, *Robert the Wise(1278-1352),* Londra 1897; A.M., *Queen Joanna I of Naples,* Londra 1893; K.L.Hitzfeld, *Friedrichs III von Sizilien,* Berlin 1930; H.Assereto, *Genova e la Corsica(1358-78),* Spezia 1900; E.Besta, *La Sardegna Mediaevale,* 2 c., Palermo, 1908-9; G.Yver, *Le Commerce et les Marchands Italiens au XIIIe et au XIVe Siècle,* Paris 1903; A.Schulte, *Geschichte des Mittelalterlichen Handels Westdeutschland und Italien,* 2 c., Leipzig 1900; R.Heynen, *Kapitalismus in Venedig,* Stuttgart 1905; A.Doren, *Florentiner Wirtschaftsgeschichte,* 2 c., Stuttgart 1908; Jacob Burckhardt, *Die Kultur des Renaissance in Italien,* Stuttgart 1860, 2: 2 c., 1877-8, 15: 2 c., Leipzig 1926, Fr.trc.M.Schmitt, *La Civilisation Italienne au Temps de la Renaissance,* 2 c., Paris 1885, İt.trc.D.Valbusa, *La Civilta del Rinascimento in Italia,* 2 c., Floransa 1899, 3: 1927, Tr.trc., 2 c., MEB Klasikleri; Edward Moore, *Studies in Dante,* 3 c., Oxford, 1896-1904; A.J.Butler, *Dante,* Londra 1897, 2: 1901; Paget Toynbee, *Dante Alighieri,* New York 1900, 4: 1910; E.G.Gardner, *Dante,* Londra 1900; Franz Xaver Kraus, *Dante,* Berlin 1897; Don Miguel Asin Palacios, *La Escatologia Musulmana en la Divina Comedia,* Madrid 1919; G.Gabrieli, *Dante e l'Oriente,* Bologna 1921; G.A.Scartazzini, *Enciclopedia Dantesca,* 3 c., Milano, 1896-1905; Paget Toynbee, *A Dictionary of Dante,* Oxford 1897, 2: 1918; Pierre Duhem, *Etudes sur Léonard de Vinci,* 3 c., Paris, 1906-13; Henry Cochin, *Boccace,* Paris 1890; Henri Hauvette, *Boccace,* Paris 1914; C.Körtig, *Petrarca's Leben und Werke,* Leipzig 1878; Georg Voigt, *Humanismus,* Berlin 1859, 3: 2 c., 1893; Ludwig Geiger, *Renaissance und Humanismus in Italien und Deutschland,* Berlin 1862; Pierre de Nolhac, *Pétrarque et l'Humanisme,* Paris 1892; H.C.Hollway Calthrop, *Petrarch,* Londra 1907; Edward H.R.Tatham, *Francesco Petrarca,* 2 c., Londra 1921; H.Eppelsheimer, *Petrarca,* Bonn 1926; Marx Dvorak, *Geschichte der Italienischen Kunst im Zeitaler der Renaissance,* 2 c., Münih, 1927-8; J.W.Anderson, *The Architecture of the Renaissance in Italy,* Londra 1909; Carl von Stegman, *Die Architektur der Renaissance in Toskana,* Münih 1909; Hans Willich, *Die Baukunst der Renaissance in Italien,* Berlin 1919; Marcel Reymond, *La Sculpture Florentine,* 4 c., Paris, 1897-1900; Gustave Soulier, *Les Influences Orientales dans la Peinture Toscane,* Paris 1924; Mason Perkins, *Giotto,* Londra 1902; M.G.Zimmermann, *Giotto,* Leipzig 1899; H.Thode, *Giotto,* Bielefeld 1899; M.Creighton, *A History of Papacy during the Period of Reformation,* 5 c., Londra, 1882-94; F.Rocquain, *La Cour de Rome et l'Esprit de Réforme avant Luther,* 3 c., Paris, 1893-7; J.Haller, *Papsttum und Kirchenreform,* Berlin 1903; Ludwig von Pastor, *Geschichte der Paepste seit dem Ausgang des Mittelalters,* Friburg, 1886-1926, 10 c., Fr.trc.Furcy-Raynaud, *Histoire des Papes depuis la Fin du Moyen Age,* 6 c., Paris, 1888-96; L.Gayet, *Le Grand Schisme d'Occident,* 2 c., Paris, 1889-90; M.Rothbart, *Urban VI*

und Neapel, Berlin 1913; G.Reinke, *Frankreich und Papst Johann XXIII,* Münster 1900; P.Imbart de la Tour, *Les Origines de la Réforme,* 3 c., Paris, 1905-14; K.Playel, *Die Politik Nikolaus V,* Stuttgart 1927; W.Eisenhardt, *Karl von Durazzo,* Halle 1896; Jean Guiraud, *L'Etat Pontifical après le Grand Schisme, Etude de Géographie Politique,* Paris 1896; M.Camera, *Giovanna I Regina di Napoli e Carlo III di Durazzo,* Salerno 1889; A.Valente, *Margherita di Durazzo,* Napoli 1918; N.F.Faraglia, *Regina Giovanna II d'Angio,* Lanciano 1904; A.M., *Alfonso V d'Aragona e Renato d'Angio,* Lanciano 1908; A.Lecoy de La Marche, *Le Roi René,* 2 c., Paris 1875; P.M.Perret, *Histoire des Relations de la France avec Venise du XIIIe Siècle à l'Avènement de Charles VIII,* 2 c., Paris 1896; F.T.Perrens, *Histoire de Florance jusqu'à la Domination des Médicis,* 6 c., Paris, 1877-84; A.M., *Histoire de Florence depuis la Domination de Médicis jusqu'à la Chute de la République,* 3 c., Paris, 1888-90; N.Rodolico, *La Democrazia Fiorentina(1378-82),* Bologna 1904; B.Buser, *Die Beziehungen der Mediceer(1433-94),* Leipzig 1879; Madame Vernon D.Ewart, *Cosimo de'Medici,* Londra 1899; L.Rossi, *La Guerra in Toscana nell'Anno 1447-48,* Floransa 1903; A.Pesce, *La Repubblica di Genova e Filippo Maria Visconti dal 1435 al 1447,* Torino 1921; F.Pelusa, *Repubblica Milanese dall'Anno 1447 al 1450,* Milano 1871; Cecilia M.Ady, *A History of Milan under the Sforza,* Londra 1907; M.Rosi, *Francesco Sforza,* Recanati 1895; G.Benaducci, *Francesco Sforza,* Tolentino 1892; W.Block, *Die Condottieri,* Berlin 1913; A.Semeran, *Die Condottieri,* Iena 1909; E.Hutton, *Malatesta, Lord of Rimini,* Londra 1906; L.Rossi, *Niccolo V(1447-51),* Pavia 1906.

De Maulde la Clavière, *La Diplomatie au Temps de Machiavel,* Paris 1892; Platina, *De Vitis Pontificum Romanorum,* Kolonya 1626; Alberi, *Relazione degli Ambasciatori Veneti,* Floransa, 1839-62; A.Desjardins, *Négociations Diplomatiques de la France avec la Toscane,* 4 c., Paris, 1859-77; Machiavel, *Legazioni, Lettere, Principi,* Milano baskısı, 1810-11; Bayonne ve Gherardi, *Savaronola,* Floransa 1876, 2: 1887; Milanesi, *Il Sacro di Roma, Narrazioni di Contemporanei,* Floransa 1867; Guichardin, *Storia d'Italia,* Floransa 1561; Paruta, *Historia Veneta,* Floransa 1852; Molmenti, *La Storia di Venezia,* Torino 1880; Varchi, *Storia Fiorentina,* Floransa 1844; C.Cipolla, *Storia Politica d'Italia(1313-90),* Milano 1881; Leopold von Ranke, *Roemische Paepste,* 2: Leipzig 1878; Cantu, *Histoire des Italiens,* Floransa 1858, Torino 1864, Fr.trc.Lacombe, 12 c., Paris, 1859-61; L.G.Pelissier, *Ludovic Sforza,* Paris 1892; F.Calvi, *Bianca Maria Sforza,* Milano 1888; Charles Yriarte, *La Vie d'Un Patricien de Venise au XVIe Siècle,* Paris 1884; A.Baschet, *Histoire de la Chancellerie Secrète Venise,* Paris 1880; A.M., *La Diplomatie Vénitienne,* Paris 1862; Roscoe, *Laurent le Magnifique,* Londra 1796, Fr.trc.Thurot, Paris 1798, İt.trc.Marchesini, Pisa 1816; F.T.Perrens, *La Civilisation Florentine du XIIIe au XVIe Siècle,* Paris 1893; G.Thomas, *Les Révolutions Politiques de Florence(1177-1530),* Paris 1887; Charles Yriarte, *Florence,* Paris 1881; A.Verdi, *Lorenzo de'Medici,* Este 1888; P.C.Falletti, *Assedio di Firenze,* Palermo 1885; G.Duruy, *La Cardinal Carlo Carafa,* Paris 1882; Bromato, *Paolo IV,* Ravenna 1748; A.Leonetti, *Papa Allessandro Borgia VI,* Bologna 1880; Eduardo Alvisi, *Il Duca Valentino,* Imola 1878; Charles Yriarte, *César Borgia,* Paris 1889; A.M., *Autour de Borgia,* Paris 1893; Gregorovius, *Lucrezia Borgia,* Alm.'dan İt.trc.Floransa 1871. Fr.trc.P.Reynaud, 2 c., Paris 1876; Fr.Mittu, *Leona X et la Suo Politica,* Floransa 1892;

Roscoe, *Histoire de Léon X,* Liverpool 1805, Fr.trc.Henry, Paris 1813; Aquarone, *Savanarola,* Alessandria 1857; A.Cappeli, *Savaranola,* Modena 1869; Villari, *Savaronola,* Fr.trc.Gruyer, Paris 1874; A.M., *Niccolo Macchiavelli,* 3 c., Floransa, 1881-2; O.Tommasini, *Niccolo Macchiavelli,* Torino 1886; Pallavicini, *Storia del Concilio di Trento,* Latince metin: Roma 1656, Fr.trc.Le Courayer, Londra 1736; G.de la Pilorgerie, *Campagnes et Bulletins de la Gran de Armée d'Italie commandée par Charles VIII(1494-95),* Nantes 1866; H.Fr.Delaborde, *L'Expédition de Charles VIII en Italie,* Paris 1888; Luzio ve Renier, *Francesco Gonzaga(1495),* Floransa 1890; A.Leonetti, *Papa Alessandro VI,* Bologna 1880; L.Thuasne, *Djem-Sultan (1459-1495),* Paris 1892; L.Beltrami, *Il Castello di Milano(1460-1535),* Milano 1885; Hayemann, *Geschichte der Italienischen-Franzoesischen Kriege von 1496 bis 1518,* 2 c., Göttingen 1835; L.de Villeneuve, *La Famille Della Rovere,* Roma 1887; Guy de Leva, *Carlo V in Relazione all'Italia,* 4 c., Venedik, 1863-81; L.Guicciardini, *Il Sacco di Roma,* Paris 1644; G.Duruy, *La Cardinal Caraffa,* Paris 1882; Symonds, *The Renaissance in Italy,* Londra 1888; A.Springer, *Raphael und Michel-Angelo,* Leipzig 1878; Domenico Cancellieri, *Descrizione della Basilica Vaticana,* 4 c., Roma 1788; E.Plon, *Benvenuto Cellini,* Paris 1883; E.Müntz, *Raphaël,* Paris, 2: 1886; K.Davidsohn, *Geschichte von Florenz,* 6 c., Berlin, 1896-1922; A.M., *Forschungen zur Geschichte von Florenz,* 4 c., Berlin, 1896-1908; Pasquale Villari, *Niccolo Machiavelli,* 3 c., Milano 1914; G.B.Picotti, *Leone X,* Milano 1928; Edmondo Solmi, *Leonardo,* Floransa 1900, 2: 1907; Eugen Müntz, *Léonard de Vinci,* Londra 1902; E.Mac Curdy, *Leonardo da Vinci,* Londra 1904, 2: 1907; P.Duhem, *Léonard de Vinci,* 3 c., Paris, 1906-9; F.Falco, *Niccolo Machiavelli,* Lucca 1896; L.Dyer, *Machiavelli,* Boston 1905; Federico Chabod, *Del Principe di Machiavelli,* Milano 1926; E.Steinmann, *Rom in der Renaissance,* Leipzig 1902; Ascanio Condivi, *Vita di Michelangelo Buonarroti,* Roma 1553; Hermann Grimm, *Das Leben Michelangelos,* Hanover 1860; Henry Thode, *Michelangelo,* 3 c., Berlin, 1902-12; Carl Justi, *Michelangelo,* Leipzig 1900, 2: 1922; B.Berenson, *The Florentine Painters of the Renaissance,* New York 1893, 2: 1907; I.B.Supino, *Sandro Boticelli,* Floransa 1900; Charles Diehl, *Botticelli,* Paris 1906; René Schneider, *Botticelli,* Paris 1911; Ad.Venturi, *Botticelli,* Floransa 1921; Osvald Siren, *Leonardo da Vinci,* Stockholm 1911, İng.trc.Londra 1916; Lionello Venturi, *La Critica e l'Arte di Leonardo da Vinci,* Bologna 1919; Giovanni Poggi, *Leonardo da Vinci,* Floransa 1919; A.Schiaparelli, *Leonardo,* Milano 1921; Adolfo Venturi, *Leonardo da Vinci Pittore,* Bologna 1920; A.Goffin, *Pinturicchio,* Paris 1903; Ad.Venturi, *La Cappella Sistina,* Roma 1916; Ernst Steinmann, *Dir Sixtinische Kapelle,* 2 c., Münih, 1901-4; G.Gronau, *Die Künstlerfamilie Bellini,* Bielefeld 1909; G.ve L.Rosethal, *Carpaccio,* Paris 1906; G.Lafenestre, *Titien,* Paris 1886; 2: 1909; J.A.Crowe ve J.B.Cavalcaselle, *Tiziano,* 2 c., Floransa 1887; M.Hamel, *Le Titien,* Paris 1904; G.Gronau, *Tizian,* Berlin 1900, İng.trc.Londra 1904; B.Berenson, *The Venitian Painters of the Reanaissance,* New York 1899, 2: 1907, Fr.trc.Louis Gillet, *Les Peintres Vénitiens de la Renaissance,* Paris 1926; Lionello Venturi, *Le Origini della Pittura Veneziana(1300-1500),* Venedik 1907; C.Castellani, *La Stampa a Venezia della sua Origine,* Venedik 1889; F.Ongania, *L'Arte della Stampa a Venezia,* 2 c., Venedik 1895; A.Firmin-Didot, *L'Hellénisme à Venise,* Paris 1875; E.Rodocanachi, *La Réforme en Italie,* 2 c., Paris 1921; K.Benrath, *Julia Gonzaga,* Halle 1900; Giuseppe Paladino, *Giulia*

Gonzaga, Napoli 1909; P.Tacchi Venturi S.J., *Storia della Compagnia di Gesu in Italia,* 2 c., Roma, 1907-22; Eberhad Gothein, *Iganitius von Loyola,* Halle 1895; H.Böhmer, *Die Jesuiten, eine Historiche Skizze,* Leipzig 1904, Fr.trc.G.Monod, *Les Jésuites,* Paris 1910; G.de Leva, *Storia di Carlo-Quinto all'Italia,* 5 c., Venedik, 1863-94; H.Thode, *Tintoretto,* Bielefeld 1901; G.Soulier, *Le Tintoret,* Paris 1911; Charles Yriarte, *Véronèse,* Paris 1888; A.Bell, *Paolo Veronese,* Londra 1905; Jean Alazard, *Le Portrait Florentin de Botticelli à Bronzino,* Paris 1924; H.Focillon, *Benvenuto Cellini,* Paris 1911; I.B.Supino, *L'Arte di Benvento Cellini,* Bologna 1910; Michel Brenet, *Palestrina,* Paris 1905; A.Segre, *Emanuele Filiberto,* Torino 1903; Döllinger, *Geschichte des Consils von Trient,* Nordlingen 1876; Maynier, *Le Consile de Trente,* Paris 1874; Leopold von Ranke, Fr.trc.Haiber ve Saint-Chéron, *Histoire de la Papauté pendant les XVIe et XVIIe Siècle,* 3 c., Paris, 2: 1848(Alm.9. baskı 1889); De Falloux, *Saint Pie V,* Paris 1848; Ciappi, *Gregorio XIII,* Roma 1596; Leti, *Sisto V,* Lozan 1609; Tempesti, *Sisto V,* 2 c., Roma 1754; Capranica, *Sixte-Quint,* Paris 1884; Hübner, *Sixte-Quint,* 2 c., Paris 1870; *Der Papst Adrian VI,* Viyana 1880; Polidori, *Marcelli II,* Roma 1744; Caraccioli, *Pauli IV,* Kolonya 1612; Müller, *Pius IV,* Gotha 1889; Catena, *Pio V,* Roma 1586; Maffei, *Vita di S.Pio,* Roma 1712; G.Duruy, *Le Cardinal Carlo Carafa(1519-61),* Paris 1883; Maurenbrecher, *Geschichte der Katolik Reformation,* Bonn 1881; Cepari, *Vie de Saint Louis de Gonzague,* Roma 1616; Hahn, *Geschichte der Katholischen Missionen,* 5 c., 1857-63; Ridolfi, *Le Vite degli Illustri Pittori Veneti,* Venedik 1848; Bernardo de Dominici, *Vite de Pittori, Scultori e Architetti Napolitani,* Napoli 1742.

Riccardi, *Bibliografica Galileiana,* Modena 1873; Nelli, *Galilei,* 2 c., Floransa 1784; Libri, *Galilée,* Paris 1841; Combes, *Galilée et l'Inquisition Romaine,* Paris 1876; Gherardi, *Il Processo di Galileo,* Floransa 1876; Wohlwill, *Der Inquisitionsprocess des Galilei,* Berlin 1870; Wolynski, *Niovi Documenti Inediti del Processo di Galileo,* Floransa 1878; H.de l'Espinois, *Galilée,* Paris 1867; Pietro Giovanni Capriata, *Historia d'Italia dal 1613 al 1660,* Genova 1663; Giralamo Brusoni, *Delle Historie d'Italia(1625-79),* Torino 1680; Tonsi, *De Vita Emmanuelis Philiberti,* Torino 1596; Della Chiesa, *Dell'Historia del Piemonte fino all'Anno 1585,* Torino 1608; Giovanni Botero, *Dei Conti e dei Duchi di Savoia,* Torino 1603; A.M., *Dei Principi e Capitani Illustri,* Torino 1607; Guichenon, *Histoire Généalogique de la Maison de Savoye,* Lyon 1660; Molini(1574), Bellegro(1670), Foscarini(1743)(Venedik'in Torino elçileri), *Relazioni della Stato di Savoia,* Torino 1830; Ercole Ricotti, *Storia della Monarchia Piemontese,* 6 c., Floransa, 1861 v.dd.; Beaux, *La Réunion à la France de Bresse, Bugey, Gex,* Bourg 1852; Pietro Orsi, *Carlo Emanuele I;* Casati, *Milano e di Principi di Savoia,* Torino 1859; Muratori, *Annali d'Italia,* 40 c., Floransa, 1827-32; Botta, *La Storia d'Italia(1534-1789),* 15 c., 1832; Cosci, *L'Italia dal 1530 al 1789,* Milano 1879; Cantu, *Storia degli Italiani,* 1835, Fr.trc.Lacombe, 12 c., Paris, 1859-61; Leo, Berlin, 1829-30, Fr.trc.Dochez, *Histoire d'Italie,* 3 c., Paris, 1838-40; Paolo Paruta, *Storia di Venezia dal 1513 della Guerra di Cipro al 1572,* Venedik 1605; Battista Nani, *Storia della Republica Veneta,* Venedik 1663; Baschet, *Les Archives de la Sérénissime République de Venise,* Paris 1870; Romanin, *Storia di Venezia,* 7 c., Venedik, 1853-60; Molmenti, *La Storia di Venezia,* Torino 1880; Bailly, *La République de Venise,* Paris 1946; H.Kretschmayr, *Geschichte von Venedig,* 3 c., Gotha, 1905-34; R.Cessi, *Storia della Repubblica di Venezia,* 2 c.,

Milano, 1944-6; Fulin, *Breve Sommario di Storia Veneta,* Venedik 1914; Brunetti-Lorenzetti, *Venezia nella Storia e nell'Arte,* Venedik 1950; Freddy Thiriet, *Histoire de Venise,* Paris 1952; M.Armand Baschet, *La Diplomatie Vénitienne,* Paris 1862; F.Braudel, *La Méditerranée et le Monde Méditerranéen à l'Epoque de Philippe II,* Paris 1949, İt.trc.*Civilta e Imperi del Meditterraneo nell'Eta di Filippo II,* 2 c., Torino 1953. başka dillere tercümeleri de var; R.Cisternino ve G.Porcaro, *La Marina Mercantile Napoletana dal XVI al XIX Sec.,* Napoli 1954; F.Corridore, *Marina Serda al Savoino(1479-1720),* Bologna 1900; A.Guglielmotti, *Storia della Marina Pontificia,* 10 c., Roma, 1886-93; M.Nani Mocenigo, *Storia della Marina Veneziana da Lepanto alla Caduta della Repubblica,* Roma 1935; A.Salzano, *La Marina Borbonica,* Napoli 1924; Aldo Manuzio, *Vita di Cosimo dei Medici,* Bologna 1586; Gualdo, *Signoria di Lucca,* 1668; Fr.Capecelatro, *Historia della Citta e Regno di Napoli,* Napoli 1640; de Brugny, *Histoire Générale de la Sicile,* Lahey 1715; Galluzzi, *Istoria del Granducato di Toscana,* Floransa 1781; *Bibliografia Storica della Citta e Stato Pontificio,* Roma 1792; Cantu. *Storia Lombarda del Secolo XVII,* Milano 1842; Palermo, *Narrazioni e Documenti sulla Storia del Regno di Napoli dall'Anno 1522 al 1667,* Floransa 1846; G.Manno, *Storia della Sardegna,* 2 c., Milano 1835; Mira, *Bibliografia Siciliana,* 2 c., Palermo, 1873-84; Giannone, *Storia Civile del Regno di Napoli,* Napoli 1723; Bianchini, *Storia delle Finanze del Regno di Napoli,* Napoli 1841; A.M., *Storia Economica della Sicilia,* Napoli 1841; Gonzardi, *Il Comune di Palermo sotto il Dominio Spagnuolo,* Palermo 1891; Duc Saavedra de Rivas, *L'Insurrection de Naples en 1647,* Paris 1849; Calisse, *Storia del Parlamento in Sicilia,* Torino 1887; T.Fornari, *Provincie Napolitane del Seculo XIII al 1734,* Milano 1882; Raes.Soprani, *Le Vite dei Pittori Genovesi,* Genova 1674; Claretta, *Storia del Regno e dei Tempi di Carlo Emanuele II Duca di Savoia,* 3 c., Genova, 1877-9; Carutti, *Storia del Regno di Vittorio Amedeo II,* Torino 1856; Madame L.Saredo, *La Regine Anna*(=Vittorio Amedeo II), Torino 1887; Gregorovius, *Storia dei Corsi,* Floransa 1857; Arneth, *Prinz Eugen von Savoyen,* Viyana 1858; Parri, *Eugenio di Savoia,* Milano 1887; Alberi, *Le Guerre d'Italia del Principe Eugenio di Savoia,* Torino 1831.

Piranesi, *Della Magnificenza e d'Architettura de'Romani,* 26 c., Roma, 1756-85, in folio, 2: Paris, 1836 v.dd.; Gurlitt, *Geschichte des Barock Stiles in Italien,* Stuttgart 1882; Walch, *Nouvelle Histoire Ecclésiastique,* 9 c., Lemgo, 1771-83; P.de Crouzaz-Crétet, *L'Eglise et l'Etat au XVIIIe Siècle(1715-89),* Paris 1894; Alessandro Borgia, *Benedicti XIII Vita,* Roma 1752; P.de Ravignan, *Clément XIII et Clément XIV,* Paris 1854; Caraccioli, *Vie de Clément XIV,* Paris 1775; De Reumont, *Papst Clemens XIV,* Berlin 1847; A.Theiner, Fr.trc.P.de Geslin, *Clément XIV,* 2 c., Paris 1852; A.M., *Clementis XIV Epistolae et Brevia,* Paris 1853; Crétineau-Joly, *Le Pape Clément XIV,* Paris 1862; Bourgoing, *Pie VI et Son Pontificat,* Vienne 1799; Tavanti, *Pio VI,* Floransa 1804; Artaud de Montor, *Histoire de Pie VI,* Paris 1847; Wolf, *Geschichte der Roemischen Katholik Kirche unter Pius VI,* 7 c., 1793-1802; Albert Le Roy, *La France et Rome(1700-17),* Paris 1891; Reina, *Descrizione Corografica e Istorica della Lombardia* , Milano 1714; *Recueil des Traités et Conventions Diplomatiques concernant l'Autriche et l'Italie(1703-1859),* Paris 1859; *Traités Publics de la Maison de Savoie avec les Puissances Etrangères,* Torino, 1854 v.dd.; *Relazioni Diplomatiche della Monarchia Savoia(1559-1814),* Torino, 1890 v.dd.; Vittorio Amedeo II,*Lettere* (1713-7); E.Morazzo della Rocca

nş., Torino 1887; Ferrari, *Fasti di Carlo Emanuele III,* Torino 1786; Tettoni, *Vittorio Amedeo III,* Verceil 1789; Denina, *Storia dell' Italia Occidentale,* 6 c., Torino, 1809-10; Costa de Beauregard, *Mémoires Historiques sur la Maison Royale de Savoie depuis le Commencement du XIe Siècle jusqu'en 1796,* 3 c.; Pietro Verri, *Storia di Milano,* 3 c., Milano 1835; Laugier, *Histoire de la République de Venise,* 12 c., Paris 1768; Diedo, *Storia della Republica di Venezia,* 4 c., Venedik 1751; Ferrari, *Delle Notizie Storiche della Lega tra l'Imperator Carlo VI e la Republica di Venezia contro il Gran Sultano Acmet III e dei Loro fatti d'Armi dal 1714 alla Pace di Passarowitz,* Venedik 1723; De Mailly, *Histoire de la République de Gênes,* 3 c., Paris 1742; Cambiagi, *Storia del Regone di Corsica,* 4 c., Livorno 1770; Oudard Feudrix de Brequigny, *Histoire de Gênes,* 3 c., Paris 1750; *Atti, Memorie ed Istoria della Toscana,* 7 c., Floransa, 1787-8; Lafitou, *Vie de Clément XI,* 2 c., Padova 1752; Fabroni, *Clementis XII,* Roma 1760; A.M., *Benedetto XIV,* Roma 1787; Clemens XIV, *Lettere,* 4 c., Milano 1841; Ferrari, *Vita Pii VI,* Padova 1802; Beccatini, *Pio VI,* Venedik 1801; Pecchia, *Storia del Regno di Napoli,* 2 c., Napoli 1783; Rosario di Gregorio, *Storia della Sicilia,* 7 c., Palermo 1816; Beccatini, *Carlo III di Borbone,* Venedik 1790; Cantu, *Storia di Cento Anni (1750-1850),* 3 c., Floransa 1851; Coppi, *Annali d'Italia in Continuazione a quelli del Muratori,* 10 c., Floransa, 1856-60; Carutti, *Vittorio Amedeo II,* Torino 1866; Manno, *Storia della Sardegna,* 5 c., Torino, 1825-42; Pinelli, *Storia Militare del Piemonte,* Torino 1858; Carutti, *Storia della Casa di Savoia durante la Rivoluzione Francese,* 2 c., Torino 1893; Mutinelli, *Cinquant'Anni della Republica Veneta,* Venedik 1854; Dandolo, *La Caduta della Republica di Venezia,* 2 c., Venedik, 1855-9; Molmenti, *La Dogaressa di Venezia,* Torino 1884; Bonnal, *Chute d'Une République: Venise,* Paris 1885; Zobi, *Storia Civile della toscana dal 1737 al 1848,* 6 c., Floransa, 1850-53; Delécluse, *Florence et Ses Vicissitudes (1215-1790),* 2 c., Paris 1897; Colleta, *Storia Napoli del 1734 al 1825,* 4 c., Capolago 1834; Orlof, *Mémoires Historiques, Politiques et Littéraires sur le Royaume de Naples,* 5 c., Paris, 1819-21; d'Ayala, *Memorie Storico-Militari dal 1734 al 1815,* Napoli 1835; Pozzo, *Cronica della Due Sicilie sotto la Dinastia Borbonica dal 1734,* Napoli 1857; Dumas, *I Borboni di Napoli,* 10 c., Napoli, 1864-7; Gagnière, *La Reine Marie-Caroline de Naples,* Paris 1886; Blasi ve Gambacorta, *Storia Civile del Regno di Sicilia,* 17 c., Palermo, 1811-21; Bianchini, *Della Storia Economici-Civile della Sicilia,* 2 c., Palermo 1841; Lanza, *Storia di Sicilia del 1532 al 1789,* Palermo 1836; Ferrara, *Storia Generale della Sicilia,* 3 c., Palermo, 1830-38; S.Gondar, *Naples,* Amsterdam 1771; M.de la Lande, *Voyage en Italie* (1765), Cenevre 1790; S.Ortolani vs, *L'Italie au XVIIIe Siècle,* Paris 1929; Pietro Orsi, *L'Italia Moderna,* Milano 1901; A.Ferrari, *La Preparazione Intelletuale del Risorgimento Italiano (1748-89),* Milano 1923; E.Rota, *II Problema Italiano dal 1700 al 1815,* Milano 1938; P.Hazard, *L'Influence Française en Italie au XVIIIe Siècle,* Paris 1932; G.Maugain, *L'Evolution Intellectuelle de l'Italie de 1657 à 1750,* Paris 1909; G.Beloch, *Populazione d'Italia nei Secoli XVI, XVII, XVIII,* 1889; A.Anzilotti, *Movimenti e Contrasti par la Unita Italiana,* Bari 1930; A.Grat, *L'Anglomania e l'Influsso Inglese en Italia nel Secolo XVIII,* Torino 1911; C.Morandi, *Idee e Formazioni Politiche in Lombardia dal 1748 al 1814,* Torino 1927; S.R.Gitese, *Condizione Economiche e Finanziere della Lombardia nella Prima meta del Secolo XVIII,* Torino 1924; A.Visconti, *Le Condizioni in Lombardia nel Secolo XVIII,* Milano

1928; Ettore Verga, *La Decadenza dell'Industria in Milano (1565-1750),* Milano 1900; Scaduto, *Leopoldo I,* Floransa 1887; G.Baldasseroni, *Leopoldo II Granduca di Toscana,* Floransa 1871; Ferdinando Sbicole, *Primi Framassoni in Firenze,* Milano 1887; M.Viora, *Vittorio Amedeo II,* Torino 1930; Philippe Monier, *Venise au XVIIIe Siècle,* Paris 1907; P.Schillimann, *Venedig, Geschichte und Kultur Venetiens,* Leipzig 1933; *La Storia di Venezia nella Vita Privata,* 3 c., Bergamo 1906; H.Bédarrida, *Les Premiers Bourbons de Parme et l'Espagne (1731-1802),* Paris 1928; A.M., *Parme dans la Politique Française au XVIIIe Siècle,* Paris 1930; C.Stryenski, *Le Gendre de Louis XV, Don Philippe Infant d'Espagne at Duc de Parme,* Paris 1904; G.Falzone, *Carlo IIIe la Sicilia,* Palermo 1947; G.Gulino, *La Sicilia e Carlo di Borbone (1734-48),* Palermo 1940; Manuel D.Anvila y Collado, *Reinado da Carlos III,* 6 c., Madrid 1892; M.A.Schipa, *Il Regno di Napoli al Tempo di Carlo IIII di Borbone,* 2 c., Milano, 1904, 1923; N.Cortese, *La Calabria Ulteriore alla Fina del Secole XVIII,* Napoli 1921; Gagnière, *Marie-Caroline Reine des Deux-Siciles,* Paris 1905; Barbieri, *Bull.Romani Continuatio,* 9 c., Roma, 1835-57; Azevedo de Heeckeren, *Correspondance de Benoît XIV,* 2 c., Paris 1912; L.A.Veit, *Die Kirche 1648-1800,* Friburg 1931; R.P.P.Ambers S.J., *Manuel d'Histoire Ecclésiastique,* 2 c., Paris 1923; A.Canaletti Gaudenti, *Stato Pontifico da Benedetto XIV a Pio VII,* Roma 1947; M.Bettanini, *Benedetto XIV e la Republica de Venezia,* Milano 1931; Jean Flory, *Pie VI,* Paris 1942; J.Gendry, *Pie VI (1717-1799),* Paris 1907; R.Marshall, *Italy in English Literature (1755-1815),* New York 1934; Casanova, Fr.trc. H.Beyle, *Mémoires,* 10 c., Paris, 1826-32, 2: 5 c., 1843.

Gams, *Geschichte der Kirche Cristi in XVIII. Jahrhundert,* 3 c., Innsburck, 1854-6; Huth, *L'Histoire Ecclésiastique du XVIIIe Siècle,* 2 c., Augusburg 1809; Picot, *L'Histoire Ecclésiastique pendant le XVIIIe Siècle,* Paris 1814, 3: 1854; Rabiano, *L'Histoire Ecclésiastiaue* (1721-1830), 4 c., Paris 1836; Grégoire, *Histoire du Mariage des Prêtres,* Paris 1826; A.M., *Histoire des Sectes,* Paris 1828; Baldassari, *Histoire de la Captivité de Pie VI,* Fr. trc. La Couture, Paris 1844; Lud. Sciout, *Pie VI,* Paris 1886; Charles Botta, *Storia d'Italia dal 1789 al 1814,* Milano 1844; C.Tivaroni, *Storia Critica del Rsorgimento Italiano (1735-1870),* 9 c., Torino, 1888-97; A.Franchetti, *Storia d'Italia dal 1789 al 1799,* Milano 1907; N.Bianchi, *Storia della Monarchia Piemontese dal 1773 al 1861,* Roma 1877; G.Bourgin, *La Formation de l'Unité Italienne,* Paris 1929; P.Gaffarel, *Bonaparte et les Républiques Itailennes (1769-1799),* Paris 1895; C.Morandi, *Idee e Formazioni Politiche in Lombardia (1748-1814),* Pavia 1927; A.Ferrari, *L'esplosione Rivoluzionaria dal Risorgimento Italiano (1789-1815),* Milano 1925; A.Pingaud, *La Domination Française dans l'Italie du Nord (1796-1805),* 2 c., Paris 1914; A.Dufourcq, *La République Romaine,* Paris 1900; F.Luckwaldt, *Der Frieden von Campo-Formio,* Innsbruck 1908; Tivaroni, *L'Italia durante il Dominio Francese (1789-1815),* 2 c., Torino 1889; M.Madelin, *La Domination Française à Rome de 1809 à 1814,* Paris 1906; Edouard Driault, *Napoléon en Italie (1800-12),* Paris 1906; P.Marmottan, *Le royaume d'Italie (1801-7),* Paris 1895; J.Borel, *Gênes sous Napoléon Ier,* Paris 1929; J.Rambaud, *Naples sous Joseph Bonaparte (1806-8),* Paris 1911; Comte H.Weil, *Joachim Murat Roi de Naples;* A.Espitallier, *Napoléon et le Roi Murat (1808-15),* Paris 1910; E.Tarlé, *La Situation Economique de l'Italie sous Napoléon Ier,* Paris 1928; Prince Murat, *Lettres et Documents pour Servier à l'Histoire de Joachim Murat (1767-1815),* 8 c.,

Paris, 1908-14; Comte J.B.Spaletti, *Souvenirs de la Comtesse Rasponi, Fille de Joachim Murat (1805-15),* Paris 1929; G.Guerzoni, *Napoleone e il Suo Regno d'Italia,* 1877; Vitt Marchesi, *Settant 'Anni della Storia di Venezia (1798-1866),* Torino 1892; Melzi d'Eril, *Giovanni Melzi,* Milano 1865; Nani Mocenigo, *Del Dominio Francese a Venezia,* Venedik 1896; P.Marmottan, *Le Royaume d'Etrurie,* Paris 1896; Montgaillard, *Royaume d'Italie par l'Empereur Napoléon,* Paris 1809; Duca di Gallo, *Memorie,* Maresca nş., Napoli 1888; Hermann Reuchlin, *Geschichte Neapels der Letzten 70 Jahre,* Nirdlingen 1861; Pignatelli-Strongoli, *Regono di Napolo dal 1805 al 1815;* Marulli, *Regno Due Sicilie dall'Epoca della Francese,* Napoli 1845; M.Alberto Lumbroso, *Bibliogrıaphia Ragionata dell'Epoca Napoleonica,* Modena, 1893-96; Charles Dejob, *Madame de Staël et l'Italie,* Paris 1890; Bartolomeo Beniscasa, *Geneologia della Repubblica Italiana,* Milano 1803; M.Gioja, *Della Republica Italiana,* Milano 1803; Nicomede Bianchi, *Storia della Politica Austriaca rispetto ai Sovrani ed ai Governi Italiani dall'Anno 1791 al maggio 1857,* Savona 1857; A.M., *Storia della Diplomazia Europea in Italia,* 8 c., Torino 1865; Giovanni De Castro, *Storia d'Italia dal 1799 al 1814,* Milano 1881; Antonio Lissoni, *Storia Militare dal 1792 al 1815,* Torino 1844; A.Oriani, *La Lotta Politica in Italia,* Roma 1887; Felice Turotti, *Storia dell'Armi Italiane dal 1796 al 1814,* 3 c., Milano 1855; Cesare Vimercati, *Histoire d'Italie de 1789 à 1863,* Paris 1864; E.Ruth, *Geschichte des Italienischen Volkes unter der Napoleonischen Herrschaft,* Leipzig 1859.

B.Croce, *Storia d'Europa nel Secolo Decimonono,* 1932; G.de Ruggiero, *La Storia del Liberalismo Europeo,* 1925; A.M.Ghisalberti, *Introduzione alla Storia del Risogimento,* Roma 1942; M.Rosi, *Dizionario del Risorgimento Italiano,* 4 c., Milano, 1930-37; F.Lemmi, *Il Risogimento,* Roma 1926; R.Mosca, *Bibliografia del Risorgimento,* Milano 1931; P.Orsi, Fr.trc. *Histoire de l'Italie Moderne (1750-1910),* Paris 1911; G.Bourgin, *La Formation de l'Unité Italienne,* Paris 1929; A.J.Whyte, *The Evolution of Modern Italy (1715-1920),* Oxford 1944; L.Mariott, *The Makers of Modern Italy,* Londra 1931; A.Solmi, *The Making of Modern Italy,* Londra 1925; H.Bolton King, *A History of Italian Unity (1814-71),* Londra 1898; F.Quintavelle, *Il Rsogimento Italiano 1814-1871,* Milano 1913; M.Rosi, *Storia Contemporanea d'Italia,* Torino 1922; A.M., *La Formazione dell'Unita Italia,* Roma 1928; E.Masi, *Il Risorgimento Italiano,* 2 c., Floransa 1917; I.Raulich, *Storia Risorgimento Politico d'Italia,* 5 c., Bologna, 1920-27; C.Spellanzon, *Storia del Risorgimento e dell'Unita Italiana,* 5 c., Milano, 1933 v.dd.; L.Salvatorelli, *Pensioro e Azione del Risorgimento,* Torino 1943; A.M., *Il Pensiore Politico Italiano dal 1800 al 1870,* Torino, 5: 1949; A.Omodeo, *L'Eta del Risorgimento Italiano,* Messina 1925; A.M., *Figure e Passioni del Risorgimento,* Palermo 1932; A.M., *Difesa del Risorgimento,* Torino 1951; A.Gramsci, *Il Rosorgimento,* Torino 1949; E.Rota, *Questioni di Storia del Risorgimento e dell'Unita Italia,* Milano 1951; G.Luzzatto, *Storia Economica dell'Eta Moderna e Comtemporanea,* 2 c., Padova 1948; B.Croce, *Storia del Regno di Napoli,* Bari 1925; A.Ventrone, *L'Amministrazione dello Stato Pontificio dal 1814 al 1870,* Roma 1942; A.Sandona, *Il Regno Lombardo-Veneto 1814-1850,* Milano 1912; F.Barancato, *La Sicilia nel Movimento per l'Unita d'Italia,* Palermo 1947; F.di Stefano, *Storia della Sicilia dal Secolo XI al XIX,* Bari 1948; R.Romeo, *Il Risorgimento in Sicilia,* Bari 1950; C.Barbagallo, *La Questione Meridionale,* Milano 1948; G.Carano-Donvito, *L'Economica Meridionale Primo e Dopo il Risorgimento,* Floransa 1928; G.di

Ruggiero, *Il Pensiero Politico Meridionale nei Secoli XVIII e XIX,* Bari 1922; A.Ferrari, *La Restaurazione Italiana (1815-49),* Roma 1931; A.*M., L'Italia Durante la Restaurazione (1815-49),* Milano 1935; G.F.H.Berkeley, *Italy en the Making 1815 to 18-46,* Cambridge 1936; F.Lemmi, *II Popolo Italiano dal 1815 al 1849,* Milano 1926; M.Leti, *Carboneria e Masoneria Mel Risorgimento Italiano,* Genova 1925; A.Luzio, *LaMassoneria e il Risogimento Italiano,* 2c., Bologna 1925; R.Soriga, *Le Societa Segreta per l'Independenza,* Modena 1942; G.T.Romani, *The Napolitan Revolution of 1820-21,* Evanston 1950; N.Cortese, *La Rivoluzione Siciliana del 1820-21,* Napoli 1950; J.Luchaire,*L'Evolution Intellectuelle de l'Italia (1815-30),* Paris 1906; G.Salvemini, Mazzini, Roma 1920; A.Sodolini, *Bibliografia Mazziniana,* Milano 1932; E.Morelli, *Giuseppe Mazzini,* Roma 1950; C.E.di Torralta, *Mazzini,* Floransa 1924; A.Anzilotti, *Gioberti,* Milano 1941; N.Quilici, *Antirisorgimento,* Ferrara 1934; L.Bulferetti, *Socialismo Risogimentale,* Torino 1949; P.Silva, *La Monarchia di Luglio e l'Italia,* Torino 1917; C.Vidal, *Louis-Philippe, Mazzini et la Jeune Italie,* Paris 1934; E.Morelli, *Mazzini in Inghilterra,* Floransa 1938; A.W.Rudman, *Italian Nationalism and English Letters,* New York 1940; G.Ferretti, *Esuli del Risorgimento in Svizzera,* Floransa 1949; D.Demarco, *Il Papati di Gregorio XVI,* Torino 1949; K.R.Grenfield, *Economics and Liberalism in the Risorgiment, A Study of Nationalism in Lombardy 1815-48,* Baltimore 1934; F.Lammi, *Censura e Giornali negli Stati Sardi ai Tempi di Carlo Alberto,* Torino 1943; E.Gugliemino, *Genova dal 1819 al 1849,* Genova 1940; N.Rodolfo, *Carlo Alberto,* Floransa 1931; A.M., *Carlo Alberto 1843-49,* Floransa 1943; C.Vidal, *Mazzini et la Tentative Révolutionnoire de la Jeune Italie dans les Etats Sardes (1833-34),* Paris 1928; A.M., *Charles-Albert et le Risorgimento Italien,* Paris 1927; A.Luzio, *Carlo Alberto e G.Mazzini,* Torino 1923; A.Fossati, *Politica Ecomomica Carlo Albertina,* Torino 1930; A.Omodeo, *Carlo Albertonella Recento Storiografia,* Torino 1940; R.Moscati, *Ferdinando II di Borbone,* Napoli 1947; Costa de Beaurgard, *La Jeunesse du Roi Charles-Albert* , Paris 1889; A.M., *Les Dernières Années du Roi Charles-Albert,* Paris 1890; A.Tommaseo, *Venezia negli Anni 1848-49,* 2: 1932; G.Quazza, *La Lotta Sociale nel Risorgimento (1815-61),* Torino 1951; La Farina, *Rivoluzione Siciliana de 1848-49,* Napoli 1850; G.Pepe, *Cose d'Italia negli Anni 1847-49,* 1851; G.Quazza, *La Questione Romana nel 1848-49,* 1947; L.Marchetti, *Il 1848, Fonti Bibliografiche e Ducumenti,* Milano 1939; P.Silva, *Il 1848,* Roma 1948; G.Spadolini, *Il'48,* Floransa 1948; E.Rota, *Il 1848 nella Storia Italiana ed Europea,* 2 c., Milano 1948; A.Monti, *La Giovinezza di Vittorio Emanuele II,* Torino 1939; L.Marchetti, *La Lomberdia e il Piemonte nel 1848,* Milano 1940; G.M.Trevelyan, *Manin and the Venice Revolution of 1848,* Londra 1923; D.Demorco, *Pio IX e la Rivoluzione Romana del 1848,* Modena 1947; A.M., *La Repubblica Romana del 1849,* Napoli 1944; D.Massè, *Pio IX del' 48,* Alba 1948; F.Martini, *Il 1848 in Toscana* , Floransa 1918; G.Paladino, *La Rivoluzione Napoletana del 1848,* Milano 1914; I.Arcuna, *Il Regno delle Due Sicile nei Rapporti con lo Stato Pontificio 1846-50,* Napoli 1933; Conte Benso di Cavour, *Lettere,* 7c., 1883-87; I.Artom ve A.Blanc, *Il Conte di Cavour in Parlamento,* 1868, Fr.trc. *L'Oeuvre Parlementaire du Comte de Cavour,* Paris 1872; G.Garibaldi, *Scritti,* 6 c., 1932 v.dd.; W.de la Rive, *Le Comte de Cavour,* Cenevre 1911; Charles de Mazade, *Le Comte de Cavour,* Paris 1877; G.Massei, *Il Conte di Cavour,* Torino 1873; M.Castelli, *Il Conte di Cavour,* Torino 1886;

H.von Treitschke, *Cavour,* Eberhausen, 2: 1939; W.R.Thayer, *The Life and Times of Cavour,* 2 c., Boston 1911; P.Matter, *Cavour et l'Unité Italienne,* 3 c., Paris, 1922-7; Maurice Paléologue, *Un Grand Réaliste, Cavour,* Paris 1926; J.Humbert, *Cavour,* Lozan 1946; P.Orsi, *Cavour e la Formazione del Regno d'Italia,* Torino 1913; A.Cappa, *Cavour,* Bari 1936; P.M.Arcari, *Il Pensiero Politico di Cavour,* Milano 1944; A.Panzini, Fr.trc. *Cavour et l'Epopée du Risorgimento,* Paris 1932; D.Berti, *Il Conte di Cavour avanti il 1848,* Milano 1940; F.Ruffini, *La Giovinezza di Cavour,* Torino, 2: 1937; A.J.Whyte, *The Early Life of Cavour 1810-48,* 1930; A.Omodeo, *L'Opera Poletica del Conte di Cavour 1848-57,* 2c., Floransa 1940; F.Camozzini, *Cavour Economista,* Torino 1926; M.Battaglieri, *La Polica Nevale del Conte di Canvour* , Livorno 1942; S.W.Schiffer, *Cavour und die Römische Frage,* Bonn 1939; R.Ruffini, *Ultimi Studi sul Conte di Cavour,* Bari 1936; F.Bersezio, *Vittorio Emanuele II e Suoi Tempi,* Torino 1879; A.M, *Il Regono di Vittorio Emanuele II,* 8 c., Torino, 1889-95; M.Rosi, *Vittorio Emanuele II,* 2.c., Bologna 1930; F.Cognasso, *Vittorio Emanuele II,* Torino 1942; A.Monti, *Vittorio Emanuele II,* Milano 1941; A.Valori, *Garibaldi,* Torino 1941; G.M.Trevelyan, *Garibaldi,* Londra 1912; A.Ferrari, *La Soluzzuone Unitaria del Risogimento 1849-71,* Milano 1938; A.Colombo, *Alfonso La Mamora,* Torino 1928; Lipparini, *Minghetti,* 2 c., Bologna, 1942-47; F.Cataluccio, *La Politica Estera di Visconti Vanosta,* Floransa 1940; P.Pirri, *Pio IX e Vittorio Emanuele, La Laicizzazione dello Stato Sardo 1848-56,* Roma 1944, II: *1856-63,* 1951; F.Wagner, *Cavour im Krimkrieg,* Stuttgart 1940; F.Valsecchi, *L'Alleanza di Crimea,* Milano 1949; F.Valsecchi, *L'Unificazione Italiana e la Politica Europea dalla Guerra di Crimea alla Guerra di Lombardia 1854-59,* Milano 1939; G.del Bono, *Cavour e Napoleone III 1859-60,* Torino 1940; L.M.Case, *Franco-Italian Relations 1860-65,* Philadelphia 1932; E.Scala, *La Guerra del 1866 per l'Unita d'Italia,* Roma 1929; P, della Torre, *Pio IX fra il 1850 e il 1870,* Roma 1945; T.Bataglini, *Il Crollo Militare del Regno delle Due Sicilie,* 2 c., Modena, 1938-9; A.Zazo, *La Politica Estara del Regno delle Sicilie nel 1859-60,* Napoli 1940; V.Gulu, *Il Piemonte e la politica Economica di Cavour,* Napoli 1932; L.Monier, *L'Annexion de la Savoie à la France,* Cenevre 1931; J.Trésal, *L'Annexion de la Savoie à la France 1848-60,* Paris 1913; R.Aubert, *Le Pontificat de Pie IX 1846- 78,* Paris 1952; Artaud de Mondor, *Le Pape Pie VII* , Paris 1836; A.M., *Pape Léon XII,* Paris 1843; A.M, *Le Pape Pie VIII,* Paris 1844; M.Marocco, *Papa Pio IX* 7 c., Roma, 1861-4; H.Bastgen, *Gregor XVI,* 1929; M.Petroncelli, *Documenti di Pio IX,* Roma 1927; Granderath, *Geschichte des Vatikanischen Konzils,* 3 c., 1893-1902; F.Hayward, *Le Dernier Siècle de la Rome Pontificale,* 2 c., Paris 1928; E.Vercesi, *Pio VII,* Roma 1933; A.Pougeois, *Pie IX,* 6 c., Paris, 1877-86; F.Hayward, *Pie IX,* Paris 1948; A.Monti, *Pio IX,* Bari 1928; E.Vercesi, *Pio IX,* Roma 1935; J.Schmidlin, *Papatgeschichte der Neuesten Zeit,* 2 c., Münih, 1933-4, Fr.trc. 2 c., Lyon 1940; A.J.P.Taylor, *The Italian Problem in European Diplomacy 1847-49,* Manchester 1934; R.Moscati, *La Diplomazia Europea i il Problema Italiano nel 1848,* Floransa 1947; N.Bianchi, *Storia Documenta ta della Diplomazia Europea in Italia dall'Anno 1814 al 1861,* 8 c., 1865-72; F.Valsecchi, *L'Unificazione Italiana e la Politica Europea 1854-59,* 1939; V.Bertolotti, *La Guerra del 1866,* 1941; A.C.Jemolo, *La Questione Romana,* 1938; La Mamoro, Fr. trc. *L'Année 1866,* Paris 1873; M.Mazziotti, *Napoleone III e l'Italia,* Milano 1925; G.Mollat, *La Question Romaine de Pie VI à Pie XI,* Paris 1932; A.Falcionelli, *Les Sociétés Secrètes en Italie,* Paris 1937.

Maurice Pernot, *Le Saint-Siège, l'Eglise Catholioqe et la Politique Mondiale,* Paris 1924; A.M., *La Politique de Pie X,* Paris 1910; G.Curatulo, *La Questione Romana da Cavour a Mussolini,* Roma 1928; G.Mollat, *La Question Romaine de Pie VI à Pie XI,* Paris 1932; G.Giolitti, Fr.trc.Mme J.Carrère, *Mémoires,* Paris 1923; F.Crispi, *Scritti e Discorsi Politici 1849-90,* Roma 1890; G.Magrini, *Periodici Italiane,* Roma 1934; G.Fumagalli, *Guide Bibliographice,* Roma 1923; G.Bourgin, *Formation de l'Unité Italienne,* Paris 1929; Stillman, *The Union of Italy(1815-95),* Londra, t.siz; Arrigo Solmi, *The Making of Modern Italy(1814-1918),* Londra 1925; Bolton King ve Okey, *Italy to Day,* Londra 1901; Robert Michels, *Italien von Haute, Kulturgeschichte von 1860 bis 1930;* Zürih 1930; A.Pingaud, *L'Italie depuis 1870,* Paris 1915; P.Vigo, *Storia Trent'Anni del Secolo XIX,* Milano 1908; Gioacchino Volpe, *L'Italia, Cinquantennio,* Milano 1927; F.Ruffini, *Vittorio Emanuele II,* Milano 1918; Gualterio Castellini, *Crispi,* 1914; L.Palma, *Diritto Costituzione,* 3 c., Roma, 1884-6; P.Viaggi, *Il Partito Republicano,* Roma 1913; P.Turiello, *Governo e Governa in Italia,* Bologna 1889; E.Lémonon, *L'Italie Economique et Sociale,* Paris 1893; N.Colaianni, *Il Progresso Economico,* Roma 1913; R.Benini, *Nostro Risorgimento Economico(1861-1909),* Milano 1911; R.Bachi, *La Demografia degli Ebrei Italiani negli Ultumu Cento Anni,* Roma 1931; P.G.Brenna, *Storia dell'Emigrazione Italiana,* Roma 1928; R.F.Foerster, *The Italian Emigration in Our Times,* Cambridge/Mass.1919; A.Bertarelli ve A.Monti, *Tre Ecoli di Vita Milanese(1630-1875),* Milano 1934; Arias, *La Questione Meridionale,* Bologna 1919; A.Plebano, *Storia della Finanza Italiana,* 3 c., Torino, 1899-1902; V.Porri, *L'Evoluzione Economica Italiana dell'Ultimo Cinquantennio,* Torino 1926; Mario Alberti ve Vittorio Cornaro, *Politica Monetaria in Italia dal 1849 al 1929,* Milano 1931; R.Michels, *Storia Critica del Movimento Socialista Italiano,* Floransa 1926; H.L.Hugues, *The Catholic Revival in Italy 1815-1915,* Londra 1935; Ernesto Vercesi, *Il Movimento Cattolico in Italia(1870-1922),* Floransa 1923; L.H.Jordan, *Modernism in Italy,* Londra 1909; Maurice Vaussard, *L'Intelligence Catholique dans l'Italie du XXe Siècle,* Paris 1921; M.Torraca, *Politica e Morale,* Napoli 1878; P.G.Gunlach, *Die Sozialen Rundschreiben Leo XIII und Pius XI,* Paderborn 1931; G.Michon, *Les Documents Pontificaux sur la Démocratie et la Société Moderne,* Paris 1928; Pii X, *Acta,* 3 c., Roma, 1905-8; Peraté ve Fabre, *Le Vatican,* Paris 1895; A.Mater, *L'Eglise Catholique, Sa Constitution, Son Administration,* Paris 1906; F.Morret ve Carreyre, *Précis d'Histoire de l'Eglise,* 3 c., Paris 1929; Abbé Camet, *Coup d'Oeuil sur l'Etat du Catholicisme dans le Monde à la Fin du XIXe Siècle,* Paris, t.siz; A.Ehrard, *Der Katholizismus und das XX Jahrhundert,* Stuttgart 1902; Fr.Heiler, *Der Katholizismus, Seine Idee uns Seine Erscheinung,* Münih 1923; P.Schmidlin, *Papstgeschichte der Neuesten Zeit,* 3 c., Münih, 1931-6; A.Pougeois, *Histoire de Pie IX,* Paris 1886, J.d'Arros, *Léon XIII,* Paris 1902; T'Serclaes, *Le Pape Léon XIII,* 3 c., Paris, 1894-1906; E.Soderini, İng.trc. *The Pontificate of Leo XIII,* Londra 1934; Boyer d'Agen, *Léon XIII,* Paris 1894; M.Spahn, *Leo XIII,* Mainz 1904; St.von Smolka, *Leo XIII,* Friburg 1906; Ulrich Stutz, *Die Paepstliche Diplomatie unter Leo XIII,* Berlin 1926; Maurice Pernot, *La Politique de Pie X,* Paris 1910; E.Johnson, *The Papacy and the Kingdom of Italy,* Londra 1926; H.Baestgen, *Die Römische Frage,* 3 c., Friburg 1919; A.Paul, *L'Unité Crétienne,* Paris 1930; J.Rivière, *Le Modernisme dans l'Eglise Catholique,* Paris 1929; Albert Houtin, *Histoire du Modernisme Catholique,* Paris 1913;

A.M., *La Question Biblique au XXe Siècle,* Paris 1906; Henry Somerville, *The Catholic Social Movement,* Londra 1932; Max Turmann, *Catholicisme Social,* Paris 1900; A.R.Vidler, *The Modernist Movement in the Roman Church,* Cambridge 1934; Jos Vanveen, *Her Modernisme in de Roomsch Kerk,* Amersfoort 1908; Joseph Schmidlin, *Katholische Mission-geschichte,* Stuttgart 1924; Baron Descamps, *Histoire Générale des Missions,* Paris 1930; Paul Lesourd, *Histoire des Missions Catholiques,* Paris 1937; P.Maruzzi, *Biblioteca Massonico,* Roma 1921; A.Gaibi, *Storia delle Colonie Italiane, Sintesi Politico-Militare,* Torino 1934; E.Giaccone, *Le Colonie d'Italia,* Torino 1930; E.Lemonon, *La Politique Coloniale de l'Italie,* Paris 1919; G.Mondaini, *Coloniale del Regno d'Italia,* Roma 1927; Von der Borne, *Der Italianische Krieg,* Berlin 1912; Mac Clure, *Tripoli War,* Londra 1912; G.Ricchieri, *La Tripolitania e l'Italia,* Milano 1902; R.Graziani, *Cirenaica Pacificata,* Milano 1912; G.Narducci, *La Colonizzazione della Cirenaica,* Bingazi 1934; H.M.de Mathuisieulx, *La Tripolitaine,* Paris 1912; B.Melli, *La Colonia Eritrea,* Parma 1899; Luigi Chiala, *Pagine di Storia Contemporanea,* 3 c., Torino 1892, 2: 1898; Leo Wollemberg, *Politica Estera Italiana(1882-1917),* Roma 1938; Pietro Silva, *Il Mediterraneo d'all Unita di Roma all'Unita d'Italia,* 2: Milano 1933; Alberto Friedjung, *Le Origine Economiche e Diplomatiche della Guerra Mondiale,* Milano 1924; James Glanville, *Italy's Relations with England(1896-1905),* Baltimore 1934; F.Debyser, *Chronologie de la Guerre Mondiale,* Paris 1938; A.Salandra, *La Neutralita Italiana,* Milano 1928; A.M., *L'Intervento 1915,* Milano 1931, Fr.trc.Paris 1932; Mario Toscano, *Storia Diplomatica dell'Intervento Italiano, 1914-15,* Bologna 1934; Gen.Cadorna, *La Guerra alla Fronte Italiana,* 2 c., Milano 1921; Fr.trc.*Mémoires du Général Cadorna,* Paris 1924; İtalya Genel Kurmayı, *Esercito Italiana nella Grande Guerra,* 7 c., Roma, 1927 v. dd.; R.Corselli, *Cadorna,* Milano 1937; Aldo Valori, *La Guerra Italo- Austriaca,* Milano 1924; Caracciolo, *Sintesi Politico-Militare della Guerra Mondiale,* Roma 1930; A.Tosti, *Storia della Guerra Mondiale,* 2 c., Milano 1938; Amiral Bravetta, *La Guerra sul Mare,* 2 c., Milano 1925; Gen.Krafft v.Dellmensingen, *Der Durchbruch am Isonzo,* 2 c., Oldenburg, 1926-8; Gen.Segre, *L'Armistizio,* Bologna 1928; Gen.Alberti, *L'Italia e la Fina della Guerra Mondiale,* 2 c., Roma 1924; Luigi Aldrovandi-Marescotti, *Guerra Diplomatica,* Milano 1937; T.Tittoni ve V.Scialoja, *L'Italia alla Conferenza della Pace,* Roma 1921; A.Dressler, *Geschichte der Italienischen Presse,* 2 c., Münih 1934; Callari, *L'Arte Italiana Contempranea,* 1907; S.William Halperi, *The Separation of Church and State in Italian thought from Cavour to Mussolini,* Chicago 1937; Margot Hentze, *Prefascist Italy: The Rise and Fall of the Parliamentary System,* Londra 1939; J.de Jong, *Handboek der Kerkgeschiedenis,* 4 c., 1936-7.

Baedeker'in pek çok baskısı olan Alm., Fr., İng. mükemmel turist rehberleri ile Fransızlar'ın *Guide Bleu*'sü çok faydalı bilgiler içerir. Mussolini'nin yayınladığı *Enciclopedia Italiana* (38 c., Roma, 1925-37, 2:1937-48) ise hâlâ bilgi hazînesidir. Çok detaylı İtalyanca biyografi ansiklopedileri de vardır. *Annuario Statistico Italiano* her yıl değişen rakamları büyük detayla vermiştir. *The Statesman's Year-Book* 1863'ten günümüze her yıl İtalya bahsinde sağlam özet bilgiler sunuyor ki meselâ son 130 yıllık bütün İtalyan kabinelerindeki isimleri burada bulmak mümkündür.

C.Beals, *The Story of Fascism,* Londra 1923; J.S.Barnes, *The Universal Aspects of Fascism,* Londra 1927; L.V.Bertarelli, *Guisa d'Italia del Touring Club Italiano,* 1920'lerde yayınlanmış çeşitli cildler; J.Buchan, *Italy,* Londra 1923; C.A.Chiurco, *Storia della Rivolizione Fascista,* 5 c., Floransa 1929; G.Corso, *Lo Stato Fascista,* Roma 1929; Ernesto Cucinotta, *Bibliografica delle Colonie Italiane,* Roma 1928; F.Ferrari, *Le Régime Fasciste Italien,* Paris 1928; Sir F.Fox, *Italy To-day,* Londra 1927; P.d'Agostino, *L'Expansion Italienne Actuelle,* Salerno 1924; A.Gaibi, *Manuale di Storia Politico-Militare delle Colonie Italiane,* Roma 1928; J.A.R.Marriot, *The Makers of Modern Italy: Mazzini, Cavour, Garibaldi,* Londra 1889; Macmillan's *Guide to Italy and Sicily,* 6: Londra 1914; E.Lémonon, *L'Italie Economique et Sociale(1861-1912),* Paris 1913; A.M., *L'Italie d'après Guerre(1914-21),* Paris 1922; P.Lanino, *La Nuova Italia Industriale,* 4 c., Roma 1917; Ludo M.Hartmann, *Hundert Jahre Italienischer Geschichte,* Münih 1916; Murray's *Handbook for Travellers,* Londra, 16: 1904; Benito Mussolini, *Italia, Roma e Papato,* Roma 1929; G.Pini ve F.Bresadola, *Storia del Fascismo,* Roma 1928; A.Robertson, *Mussolini and the New Italy,* New York 1928; C.D.ve I.B.Booth, *Italy's Aegean Possessions,* Londra 1928; A.Tsalakis, *Le Dodécanèse,* İskenderiyye 1928; Yz.Pellenc, *Les Italiens en Afrique(1880-96),* Paris 1897; Ethel Braun, *The New Tripoli,* Londra 1914; E.Canevari, *La Tripolitania,* Torino 1924; Ugo Ceccherini, *Bibliografia della Libia,* Roma 1915; G.Steffanini, *I Possedimenti Italiani en Africa,* Floransa 1923; G.E.Simpson, *The Heart of Libya,* Londra 1929; E.Giampiccolo, *Le Colonie Italiane in Africa,* Catania 1914; Olinto Marinelli, *La Cirenaica,* Milano 1923; W.K.McClure, *Italy in North Africa,* Londra 1913; R.de Boyer de Sainte Suzanne, *La République de Saint-Marin,* Paris 1883; Marchese de Liveri di Valdausa, *Repubblica di San Marini,* Foligno 1914; W.W.Tucker, *The Republic of San Marino,* Boston 1888; C.Padiglione, *Dizinario Bibliografico e Storico della Repubblica di San Marino,* Napoli 1872; Conte di Montalbo, *Dizinario Bibliografica della Republica di San Marino,* Paris 1898; M.Fattori, *Ricordi Storici della Repubblica di San Marino,* 3 c., 3: Floransa, 1843-4; P.Franciosi, *Garibaldi e la Repubblica di San Marino,* Bologna 1891; E.W.Schermerhorn, *Malta of the Knights,* Londra 1929; W.Porter, *A History of the Knights of Malta,* Londra 1883; H.P.Scicluna, *The Archives of the Order of Malta,* Malta 1912; Will E.Addis ve Thos.Arnold, *A Catholic Dictionary,* 7: Londra 1905; J.Ausset, *La Question Vaticane,* Paris 1928; G.Bagnani, *Rome and the Papacy,* Londra 1929; Kard.Joseph Hergenröther, *Die Katholische Kirche,* Freiburg 1872; A.M., *Handbuch der Allgemeinen Kirchengeschichte,* 4 c., 6: Freiburg, 1924-5; Gaetano Moroni, *Dizionario di Erudizione Storico-Ecclesiastica da San Pietro ao Nostri Giorni,* 109 c., Venedik, 1840-61; Carolus Streit, *Atlas Hierarchicus Catholicae,* Paderborn 1913; Heinrich Joseph Wetzer ve Benedikt Welte, *Kirchenlexicon,* 13 c., 2: Freiburg, 1882-1901; David Silvagni, *La Corte e la Societa Romana nei Secoli XVIII e XIX,* 3 c., 2: Floransa, 1882-5, İng.trc. Fanny Maclaughlin, 3 c., Londra, 1885-7; Leopold von Ranke, *Die Römischen Paepste in den Letzten vier Jahrhunderten,* 3 c., 8: Leipzig 1888, İng.trc.Sarah Austin, 3 c., 4: Londra 1886, dîğer İng.trc.E.Foster, 7 c., Londra, 1853-6.

R.G.Andrew, *Through Fascist Italy,* Londra 1935; Roberto Farinacci, *Storia della Rivoluzione Fascista,* Cremona 1939; Francesco Ercole, *La Rivoluzione Fascista,* Palermo 1936; W.Ebenstein, *Fascist Italy,* New York 1939; P.Einzig, *Economic*

Foundation of Fascism, Londra 1933; A.Dressler, *Geschichte der Italienischen Presse,* Berlin 1934; D.A.Bincy, *Church and State in Fascist Italy,* Londra 1941; G.Bortolotto, *Storia del Fascismo,* Milano 1938; G.Christopoulos, *La Politique Extérieure de l'Italie Fasciste,* Paris 1936; C.A.Chiurco, *Storia della Rivoluzione Fascista,* 5 c., Floransa 1929; G.Bourgin, *L'Etat Corporatif en Italie,* Paris 1935; R.Ciasca, *Storia Coloniale dell'Italia Contemporanea,* Milano 1938; H.Finer, *Mussolini's Italy,* Londra 1935; G.Gentile, *Origini e Dottrina del Fascismo,* Roma 1930; D.Guerin, *Fascism and Big Business,* New York 1939; C.Haider, *Capital and Labor under Fascism,* New York 1930; Cicely Hamilton, *Modern Italy,* Londra 1933; G.B.McwClellan, *Modern Italy,* Princeton 1933; M.H.H.Macartney ve P.Cremona, *Italy's Foreign and Colonial Policy(1914-37),* Oxford 1938; I.S.Munro, *Through Fascism to World Power,* Glasgow 1933; Benito Mussolini, *Scritti e Discorsi,* 11 c., Milano, 1934-38; F.Pitigliani, *The Italian Corporative State,* Londra 1933; Marcel Prélot, *L'Empire Fasciste,* Paris 1936; G.Prezzolini, *La Colture Italiana,* Milano 1930; A.Rossi, *The Rise of Italian Fascism,* Londra 1938; Egidio Reale, *L'Italie,* Paris 1934; R.Salis, *Storia Politica Coloniale Italiana(1869-1937),* Milano 1938; T.Sillani, *Le Forze Armate dell'Italia Fascista,* Roma 1939; H.A.Steiner, *Government i Fascist Italy,* New York 1938; John Strachey, *The Menace of Fascism,* Londra 1933; W.C.Welk, *Fascist Economic Policy,* Londra 1939; G.Volpe, *Storia del Movimento Fascista,* Milano 1939; Luigi Villari, *The Expansion of Italy,* Londra 1930; S.Trentin, *Aux Sources du Fascisme,* Paris 1931; A.M., *Dix Ans de Fascisme Totalitaire en Italie,* Paris 1937; Angelo Piccioli, *La Nuovo Italia d'Oltre Mare,* 2 c., Milano 1933; Gen.Ambrogio Bollati, *Somalia Italiana,* Roma 1937; Cesare Cesari, *La Somalia Italiana,* Roma 1937; Raffaele Ciasca, *Storia Coloniale dell'Italia Contemporanea,* 2: Milano 1940; O.Gabelli, *La Tripolitania,* 1937; T.M.Taraschi, *La Libia Italiana,* Napoli 1933; O.Schmieder ve H.Wilhelmey, *Die Faschistische Kolonisation in Nordafrika,* Leipzig 1939; Donald Attwater, *A Dictionary of the Popes from Peter to Pius XII,* Londra 1939; J.Bernhart, *Le Vatican,* Paris 1930, İng.trc.Londra 1939; George Seldes, *The Vatican,* Londra 1934; Francesco Salata, *La Storia Diplomatica della Questione Romana,* Milano 1930; Carlo Cecchelli, *The Vatican City,* Roma 1933; R.Fülöp-Miller, *Leo XIII,* Zürih 1935; Denis Gwynn, *The Vatican and War in Europe,* Londra 1941; F.A.Ridley, *The Papacy and Fascism,* Londra 1937; Mgr Roseret de Melin, *La Cité du Vatican,* Paris 1937; Mario Miele, *La Condizione Giuridica Internazionale della Santa Sede,* Milano 1937. C.Corni, *Somalia Italiana,* 2 c., Mogadiscio 1937.

G.Danieli, *Atlante Fisico Economico d'Italia,* Milano 1940; E.Crosa, *La Constitution Italienne de 1948,* Paris 1950; G.Vedovato, *Il Trattato di Pace con l'Italia,* Roma 1947; M.Ruini, *La Nuova Costituzione Italiana,* Roma 1947; V.Petrullo, *Contemporay Sicily,* Hamilton/N.Y. 1951; P.d'A.Orsini di Camerota, *Sicilia Regione,* Roma 1951; W.O.Hassall, *A Select Bibliography of Italy,* Londra 1946; Sir Harry Luke, *Malta,* 2: Londra 1950; Harrison Smith, *Britain in Malta,* 2 c., Londra 1954; A.V.Laferla, *British Malta,* 2 c., La Valetta, 1938-47; B.L.Barrington, *The Malta Year Book,* La Valetta, 1952'den bu yana; E.Francia, *La Citta del Vaticano,* Roma 1947; R.Arès, *L'Eglise Catholique Contemporaine(1939-49),* Montréal 1949; *Atlante delle Missioni Cattoliche,* Roma 1947; W.S.Kerr, *A Handbook on the Papacy,* Londra 1950; C.Pichon, *L'Histoire du Vatican,* Paris 1948; A.Manhattan, *The Catholic Church against the 20th*

Century, Londra 1950; L.Giordani, *Le Encicliche Sociali dei Papi(1864-1946),* Roma 1948.- Svimez, *Un Seculo di Statistiche Italiane(1861-1961),* Roma 1962; R.Almagia, *L'Italia,* 2 c., Torino 1959; F.Milone, *L'Italia nell'Economia delle sur Regioni,* Torino 1955; Banco di Roma, *Ten Years of Italian Economy(1947-56),* Roma 1957; *Cencimento Generale della Popolazione e delle Abitazioni,* 10 c., Roma 1961; G.Rossi, *San Marino,* San Marino 1954; C.A.Price, *Malta and the Matese, A Study in 19 th-Century Migration,* Melbourne 1954; *Atlas Missionum,* Vatikan 1948; Mgr Igino Cardinale, *Le Saint-Siège et la Diplomatie,* Paris 1962; P.Nichols, *The Politics of the Vatican,* Londra 1968; *Encyclopédie Catholique du Monde Chrétien,* Tournai 1964; G.Carone, *Il Turismo nell'Economico d'Italia,* Milano 1959; E.Wiskemann, *Italy since 1945,* Londra 1971; C.Pallenborg, *Vatican Finances,* Harmondsworth 1971; S.J.Woolfe, *The Rebirth of Italy(1943-50),* New York 1972; M.Clark, *Modern Italy(1871-1982),* Londra 1984; S.E.Finer ve A.Mastropaolo, *The Italian Pary System(1945-80),* Londra 1985; M.Grindrod, *The Rebuilding of Italy(1945-55),* Londra 1955; *Annuario Statistico Italiano,* yıllık; *Annuario di Statistiche Demografiche,* yıllık; N.Matteini, *The Republic of San Marino,* San Marino 1981; C.N.Packett, *Guide to the Republic of San Marino,* Bredford 1970; Brian Blouet, *The Story of Malta,* 2: Londra 1981; J.R.Thackrah, *Malta, Bibliography,* Santa Barbara 1985; E.Gerada ve C.Zuber, *Malta, An Island Republic,* Paris 1979; D.A.Bannerman ve J.A.Vella-Gaffiero, *Birds of the Maltase Archipelago,* Valletta 1976; M.J.Walsh, *Vatican City State, Bibliography,* Santa Barbara 1983; P.Nichols, *The Pope's Divisions,* Londra 1981; F.Mayer, *The Vatican,* Dublin 1980; Cardinale Igino, *The Holy See and the International Order,* 1976; *The Catholic Almanac,* Huntington, yıllık; *Annuario Pontificio,* Vatikan, yıllık; *The New Catholic Encyclopaedia,* New York.

W.Miller, *The Latins in the Levant,* 1908; R.F.Tapsell, *Monarchs Rulers Dynasties and Kingdoms of the World,* Londra 1983; *Burke's Royal Families of the World, 1: Europe,* Londra 1977; *Almanach de Gotha,* 1763-1944; *Genealogisches Handbuch der Fürstlichen Haeuser,* Glücksburg; Frank Baron Freytag von Loringhoven , *Europaeische Stammtafeln,* Marburg; M.N.Bouillet, *Atlas Universel d'Histoire et de Géographie,* Paris, 2: 1872; William L.Langer, *An Encyclopedia of World History,* Londra 1940, 2: 1948; W.Dworzaczek, *Genealogia,* 1959; Forst de Battaglia, *Traité de Généalogie,* 1949; K.Hopf, *Historisch-Genealogischer Atlas,* 2 c., 1858-66; H.R.Hiort-Lorenzen, *Livre d'Or des Maisons Souverains,* 1895; Robert Katz, *The Fall of the House of Savoy,* 1972; S.Kekulé von Stradonitz, *Ahnentafel-Atlas der Regenten Europas und Ihrer Gemahlinnen,* 1898-1904; Prince W.K.von Isenburg, *Stammtafeln zur Geschichte der Europaeischen Staaten,* 2 c., 1937; Harold Acton, *The Bourbons of Naples,* 1956; A.M.. *The Last Bourbons of Naples,* 1961; J.Anderson, *Royal Genealogies,* 2: 1736; Luis de Caralt, *Los Pretendientes a los Tronos Europa,* 1970; Hubert Cole, *Joachim and Carolina Murat,* 1972; L.Chasot de Nantigny, *Généalogies Historiques,* 4 c., 1736-8; C.von Behr, *Genealogie der in Europa Regierenden Fürstenhaeuser,* 2 c., 2: 1870, 1890; D.Araujo Alfonso, H.Cuny, S.Konarski, A.de Mestas ve Baron H.Pinoteau, *Le Sang de Louis XIV,* 2 c., Paris, 1961-2; Guy Coutant de Saisseval, *Les Maisons Impériales et Royales d'Europe,* Paris; Denis Judd, *Eclipse of Kings,* 1976; Henry Haynie, *The Captains and the Kings;* Marquis de Ruvigny, *The Titled Nobility of Europe,* 1914;

A.M.Stokvis, *Manuel d'Histoire, de Généalogie et de Chronologie,* 3 c., Paris, 1888-91; Marchesa Vitelleschi, *The Romance of Savoy,* 2 c., 1905; H.Vrignault, *Généalogie de la Maison de Bourbon,* Paris 1949; T.G.Voigtel, *Stammtafeln zur Geschichte der Europaeischen Staaten,* 1811; Alethea Wiel, *The Romance of the House of Savoy,* 2 c., 1898; Conte Litta, *Famiglie Celebri Italiane,* 1818-1912; Harold Nicolson, *Monarchy,* 1962; L.Moreri, *Grand Dictionnaire Historique,* 10 c., Paris 1739; F.de La Chesnay des Bois, *Dictionnaire de la Noblesse,* 19 c., 3: Paris 1861; *Etat Présent de la Maison de Bourbon,* 1975.

Yirmi Üçüncü Kitap

İSPANYA ve PORTEKİZ

I

MÜSLÜMAN ARAB FETHİNDEN (711) ÖNCE İBERYA

Cermen Kavimlerinin İstîlâsından Önce

Sâmî Kartacalılar M.Ö. Birinci Binyıl'da Lübnan'dan hareketle İberya yarımadasının bütün güney kıyılarına eriştiler. Cebelitârık'ı geçip Büyük Britanya adasına kadar gittiler. Portekiz'in ve İspanya'nın bütün güney kıyılarını ve İspanya'nın en kuzey-doğu dışında bütün doğu kıyılarını, Kuzey Afrika kıyıları gibi imparatorluklarına kattılar. İberya'nın Akdeniz kıyıları gibi Atlantik kıyılarında da koloniler kurdular ve yarımadanın ortalarına kadar hâkimiyet sâhalarını uzattılar. Yunanlı denizciler de İberya kıyılarına geldilerse de, böyle bir yayılma gösteremediler.

Yarımadanın otokton halkı, yarımadaya adını veren İberler'dir. Kuzeydeki Basklar'la karıştılar. Basklar'la İberler akrabâ kavimler olup Ârî değillerdir. Bugün İberce sönmüştür. Alfabe yazısı kullanmışlardır. Latinler'in İberi dedikleri İberler, doğu taraflarından Büyük Britanya, İtalya'dan geçip İspanya'ya geldiler. Ülkeye Keltler de geldiler. Sâmî Fenike-Kartaca ve bir mikdar Yunan kanı da ülkeye girdi. İberler sikke de basıyorlardı. Bu oluşum, Mîlâd'dan Önce Birinci Binyıl'ın ilk yarısında gerçekleşti. M.Ö. 3. asırda ülkeye Romalı Latinler'in müdâhalesi başladı. M.Ö. 202 yılında Roma Cumhûriyeti, İspanya ve Portekiz'e hâkim oldu. Kartaca hâkimiyeti sona erdi. Fakat bütün M.Ö. 3. asır İspanya yerlilerinin Roma'ya başkaldırmalarıyla geçti. Roma çağında

büyük merkezler oluştu. 5 şehrin nüfûsu yüz binin üzerine çıktı. 4. asırda ülke Hristiyan oldu. Bu durumda 409 yılında Cermenler'in İberya'yı istîlâsı başladı ve yarımadanın Batı Roma İmparatorluğu'ndan kopmasıyle sonuçlandığı gibi ülkeye bol mikdarda Ârî Cermen kanı da girdi. Fakat Latin'leşmiş bulunan ülkenin Latin'liğini ortadan kaldıramadı. Orta-kuzeydeki Basklar dışında kuzey-doğuda Katalan, batıda Portekiz, dîğer bütün bölgelerde Kastilyalı(İspanyol) olmak üzere üç ayrı ırk oluşmaya başladı. 8. asırla Arab-Berberî istîlâsı başladığı zamân bu oluşum devâm ediyordu.

İberya'ya inen Cermen kavimlerinden biri Süevler'dir(Lat.Suevi). Elbe doğusunda yaşıyan bu Cermen boyu, kendi dilini konuşuyordu. M.Ö. 72'de Kuzey Almanya'dan güneye inip M.Ö. 58'de Ren'e vardılar. Galya'ya girdiler. Fakat Belfort yakınlarında Sezar'a yenilince Galya'da(Fransa) tutunamadılar. Tekrar doğuya kaçıp Tuna'ya kadar geldiler. Ancak 400 yılına doğru kendilerini toparlayıp yeniden Almanya ve Fransa'dan geçtiler. İspanya'ya girdiler ve İspanya'nın kuzey-doğu ucundaki kırallıklarını kurdular. Bu kırallık başka bir Cermen kavmi olan Vizigotlar'ca yıkılıp ilhâk edildi. Ünlü Süev kralı Ricimer 472'de Roma'da öldü.

Gene bir Cermen boyu olan Vandallar, Hasding ve Siling boyları olup sonradan Vandal denmiştir(bu kelime Batı dillerinde aşırı barbarlık, san'at ve kültür düşmanlığı, san'at ve kültür eserlerini bozup yok etme mânâsında kullanılır, Fr.vandalisme). Hasdingler kuzeyden gelip M.S. 180'e doğru Tisza ırmağı güneyine ve Silingler ise adlarını verdikleri Silezya'ya yerleştiler. Sonra birleştiler. Düşmanları olan ve Cermen olmayan Alanlar'ın ve Cermen olan Süevler'in de bâzı kabîlelerinin katılmasıyle büyük bir Vandal gücü oluştu. 406'da Ren'i geçip Galya'ya girdiler. Ancak Galya'da Franklar'la başa çıkamayıp İspanya'ya geçtiler. Oradan 429 yılında Kuzey Afrika'ya geçip devletlerini kurdular.

En önemli Cermen boyu ise Batı Gotları da denen Vizigotlar'dır. Ostrogotlar (Doğu Gotları) nasıl İtalya'da krallık kurdularsa, Vizigotlar da İberya'da(İspanya ve Portekiz) krallık kurdular. Gûyâ Batı Roma imparatoru adına İspanya'ya girdiler. Vandallar'ı güneye(Endülüs) sürdüler. Alanlar'ı kuzey-batıya kaçırdılar. Süevler'i kuzey-batı ucuna kadar kovaladılar. Galya'yı(Fransa) da geniş ölçüde içeren bir devlet kurdular. 507'de Frank kralı Clovis, Vizigotlar'ı Galya'dan çıkarınca, İberya'daki hâkimiyetleriyle yetindiler. 554'te Güney İspanya'yı Bizans'a bıraktılarsa da Bizans 600'e doğru Endülüs'ü kaybetti. Vizigot krallığı, Arab fethine kadar devâm etti. Ancak bu Cermen kavmi de dillerini kaybedip zamanla Latin'leşti.

İspanya'ya geldikleri zaman Vizigotlar, Arius mezhebinden Hristiyan'dı. Sonra Katolik oldular. Ana yurdları Dnyepr ile Tuna arasıdır. 364'de Trakya'ya indilerse de 369'da Roma tarafından Tuna kuzeyine atıldılar. Ancak tekrar Trakya'ya indiler. Hattâ Edirne meydan muhârebesinde İmparator Valens'i yenip öldürdüler(9.8.378). 395-6'da Yunanistan'a indiler. 24.8.410'da 6 gün Roma şehrini yağmalayıp milyonluk şehri elli bin kişinin yaşadığı yoksul bir belde hâline getirip çıktılar. 466-507 arasında başkentleri Toulouse idi, bu târihde İspanya'da Toledo oldu. 476'da Batı Roma imparatorluğu yıkıldığı zaman İspanya'nın büyük kısmını ele geçirmişlerdi. Bir asırdan beri Hristiyan'dılar, bu yıllarda Katolik mezhebini de kabûl ettiler. Batı Roma imparatoru

(455-6) Avitus da Vizigot'tur. Narbonne, Barselona, Merida şehirleri bir müddet başkent oldu, sonra Toledo'da takarrür etti(554). Latin alfabesi kullanan ve Latin'leşen Vizigotlar, güneyden gelen Müslüman Arab-Berberîler'e karşı muazzam krallıklarını savunamadılar. Mûsâ bin Nusayr ve yardımcısı Târık bir Ziyâd bütün İspanya ve Portekiz'i iki yıla erişmeyen kısa müddette fethedip Fransa'ya girdiler. Arablar, İspanya'ya çıkmadan az önce Balear adalarını ele geçirmişlerdi.

Süev krallığı, Kuzey-batı İspanya'da, Galisya eyâletinde merkezi Braga olmak üzere kuruldu. Vandallar, bu krallığın güneyine, bugünki Portekiz'in kuzey yarısına yerleşmişlerdi. Oradan güneye inip Afrika'ya geçtiler. Tanca'dan Tunus'a kadar batıdan doğuya yürüyüp bugünki Tunus'un kuzey yarısında kudretli ve canlı bir krallık kurdular. Vizigotlar, 200 yıllarına doğru birlikte bugünki Beyaz Rusya ve çevresi ülkelerde yaşadıkları Ostrogot'lardan ayrılıp 375'e kadar bugünki Romanya'da kaldılar. Bugünki Bulgaristan'a, İstanbul'a kadar Trakya'ya, Mora'ya kadar Yunan'a inip Adriya boyunca kuzeye çıkıp İtalya'ya daldılar, oradan Akdeniz'i tâkıyben Fransa'dan Galya güney-doğunda yerleştiler. Loire ırmağı güneyinden başlıyarak Fransa'nın bütün güney-doğusunu elde ettiler. Fransa'nın Akdeniz sâhillerini Franklar'la çekiştiler. Gene kuzeyden Pireneler'i aşıp İspanya'ya girdiler. Ağırlıklı olarak Eski Kastilya bölgesine yerleştiler. Oradan yayılarak İberya'yı ele geçirdiler. Vandallar'ı Endülüs'ten ve Süev'leri Galisya'dan çıkarıp İspanya ve Portekiz'in tamâmına hâkim oldular. Endülüs'te Bizans hâkimiyetinin de yarım asırdan fazla devâm etmesine izin vermediler. Ancak Franklar'ca Güney-batı Fransa'dan çıkarıldılar. Buna rağmen Fransa'da Narbonne yöresini sonuna kadar muhâfaza ettiler. 554'te başlıyan İspanya'nın güney-doğu(Akdeniz) sâhillerindeki Bizans hâkimiyeti 624'te tamâmen Vizigotlar'a geçti. Süev krallığını ise 569'da yıkıp Gaskonya Körfezi'ne erişmişlerdi. Ellerinden geldiği kadar Narbonne doğusundaki Fransa kıyılarına yayılmaya çalıştılar. Ancak Cermen Franklar gibi Cermen Vizigotlar da, İtalya'nın Cermen Ostrogotlar'ı da, Cermen Lombardlar'ı da Latin'leştiler. Katolik ve Latin bir İspanya-Portekiz'i tek elde toplayıp oluşturmuşlardı ki, bütün İberya'da yıldırım hızıyle Müslüman Arab hâkimiyeti başladı. Zamanla gittikçe güneye itilen bu hâkimiyete ancak 1492'de Gırnâta'nın(Granada) düşmesiyle 781 yıl sonra son verilebildi. Bu 8 asır içinde Müslüman İspanya, târîhinin en medenî, kültür ve san'atça en yüksek çağını yaşadı.

Vandal Krallığı (428 - 534 = 106)

İmp. Honorius'un kızı Maria ile 398'de evlenen ve bu evlenmeden doğan oğlu Eucher'i imp. yapmak isterken 408'de öldürülen Stilicon, bir Vandal beyi idi.

Arius'çu Hristiyan, 523'te Katolik. Vandallar ve Alanlar kralı Gunderk(ölm.428) oğlu 1) Geiserik(406?-477=71?)(428-477=49), 455'de Roma şehrini yağmâ etti, Sicilya, Sardunya, Korsika, Balearlar'ı ilhâk etti, 429 yılında 80.000 kadınlı erkekli Vandal ile Cebelitârık'tan sandallarla Afrika'ya geçti. Kont Bonifacius'u uzaklaştırıp Bizans hâkimiyetine son verdi, Bizans'ın sözde tâbii oldu, 439'da Kartaca'yı alıp Tunus'a yerleşti. Oğulları: Theodorik ve 2) Hunerik(477-484=7)=1. Vizigot kralı Theodemer'in kızı, =2. Eudoxia, Batı imparatoru Valentianus III kızı. 2'nin yeğeni: 3) Gunthamund (484-496=12). Bunun kardeşi 4) Thrasamund(496-523=27). 2'nin oğulları: Hildikar ve 5)

Hilderik(523-530=7). 3'ün yeğeni: 6) Gelimer(530-534=4), esîr edilip İmp.Iustinianos'un kumandanı Belisarios (Napoli'den sonra 9.12.536'da Roma'ya girdi) tar.İstanbul'a götürüldü, bir kısım Vandallar Tunus'tan Anadolu'ya iskân edildi, Vandallar ve bir Cermen dili olan Vandalca 7. asırda Berberîler'le karışarak söndü. Tûnus, Bizans imparatorluğuna geçti ve İslâm fethine kadar Bizans'ta kaldı.

Süeb Krallığı(409-585 = 176)

Kuzey-batı İspanya(Galisya)'da Süeb(İng.Suebian, Alm.Sweben) boyunun gelip yerleştiği topraklarda kurduğu Cermen krallığı. 1) Hermerik(409-438=29), oğlu 2) Rechila(438-448=10), oğlu 3) Rechiar(448-456=8), 4) Aiulf(456-457=1), 5) Maldras (457-460=3), 6) Frumar(güneyde 460-465=5), 7) Richimund(kuzeyde 460-463=3), 8) Remisund(463-?), 9) Karriarik(550?-559=9?), oğlu 10) Theodomir(559-570=11), oğlu 11) Miro(570-582=12), oğlu 12) Eborik(582-584=12), 13) Andeca(584-585=1), 11'in kızının oğlu. Vizigot Krallığı'na katıldı.

Galya ve İberya'da Vizigot Krallığı(350 - 711 = 361)

475'te Arius mezhebinden, 587'de Katolik mezhebinden Hristiyan. 1) Atnarik(350?-395=45?), 350'ye doğru Vizigot boyu beyi, 380'de kral sanını aldı. Aşağıda verilen şecerede bâzı yerlerde târihçilerin ihtilâfı vardır. Oğlu 2) Alarik(370?-410=40?)(395-410=15), 14.8.410 günü Batı İmparatorluğu'nun taht şehri ve dünyânın en büyük şehri olan Roma'ya girip fecî şekilde yağmaladı ve bir kaç ay sonra öldü. =Galla Placidia(388-450=62), izd.410=bir kaç ay, yş.22, zevcinden 18 yş.kd.kç., İmp.By. Theodosius kızı. 2 kardeşi 3) Ataulf(410-katli 415=5), 412'de Galya'yı, 414'de İspanya'yı fethedip buraya yerleşdi. =1. Bir Vizigot prensesi. =2. Galla Placidia(yk.bk.), izd.414(4 yıl sn.)=1, yş.26-27, nâibe 423-440. 4) Sigerik(415'te bir kaç ay), Vizigot başbuğlarından Sarus'un oğlu. 5) Ataulf(no.3) oğlu Wallia(415-419=4)(Toulouse'da oturdu). Kızı=Ricimer, Süebler'den Vizigot başbuğu, bunların oğlu Ricimer(ölm.472), Batı Roma konsülü ve generali=Batı imparatoru Anthemius'un kızı.

Alarik I(no.2) kızı Prs.Wallia = 6) Theodorik I(Theodebert)(419-451=32), bu da Toulouse'da oturdu, Attila'ya karşı Fransa'yı savunurken Catalauinici meydan muhârebesinde onun karşısında maktûl düştü. 3 oğlu ard arda tahta çıktı: 7) Thorismund (451-katli 453=2), 8) Theodorik II(426-katli 466=40)(453-466=13), bu da Toulouse'da oturdu, 9) Eurik(466-484=18), 477'ye kd.Toulouse'da oturdu=Ragnachilde. Oğulları 10) Alarik II(484-katli 507=23), Toulouse'da oturdu=Theudigothe, Ostrogot İtalya kralı Theodorik'in gayri meşrû kızı, izd.493. Oğlu 11) Gesalarik(507-511=4), gayri meşrû, 508'de İspanya'ya ve 509'da Kuzey Afrika'ya çekildi. Kardeşi 12) Amalarik(503-531=28)(511-531=20)=Clotilde(497-katli 531=34), izd.526=5, yş.29-34, zevcinden 6 yş.by., Fransa kralı By.Clovis kızı. Bu arada 507-526 arasında Ostrogot kralı Theodorik III (Büyük), Vizigot kralı da îlân edildi. 13) Theudis(531-katli 548=17), nesebi tesbît edilemiyor. 14) Theudisel (548-katli 549=1), Vizigot başbuğlarından. Muhtemelen Alarik II(no.10) oğlu. 15) Agila(549-katli 555=6) (507-555=48). Oğlu 16) Athanagilde (555-568=13), 551'den beri babası ile ortak kral=Galswinthe(=2. no.18, kayın-birâderi). 2 kızları: Galswingthe(532-katli 568=36)=Chilpéric I(539-katli 584=45), izd.(2) 566=2,

yş.34-36, zevcinden 7 yş.by., Soissons kralı (561-584=13)(Merovenj); Brunhilde(534-katli 613=79)=1. Sigebert I(541?-katli 575=34?), izd.561=14, yş.20-34, zevcinden 7 yş.kç.by., Austrasia kralı 561-575=14, çocukları için bk.Merovenjler, =2. Mérovée (ölm.577), izd.576(ertesi yıl)=1, yş.35-36, Soissons kralı, Soissons kralı(Merovenj) Chilpéric I oğlu olmakla teyzesi ile evlenmiş oluyor.

17) Liuva I(568-572=4), muhtemelen no.15 oğlu, Narbonne v., sn.kral. Kardeşi Leandr, Sevilla başpiskoposu. Muhtemelen kardeşi 18) Liogivilde(572-katli 586=14)(bu iki kral no.15 veyâ no.16 oğulları da olabilirler). =1. Theodosia, Severianus kızı, =2. Galswinthe, no.16'dan dul. 569'dan beri kardeşi ile ortak kral. Oğlu 19) Rekared I(516-601=85)(586-601=15), 572'den beri babası ile ortak kral=Baddon(Bada). Rekared devrinde, hemen bütün Barbar denen kavimlerin mensûb olduğu Arius mezhebi kanlı şekilde yok edilip her yerde Katolik mezhebi hâkim oldu. Oğulları 20) Liuva II(581-603=22)(587-603=16), hal' edildi, az sn.öldü. 21) Witterik(603-610=7), Vizigot soylusu, kızı Hermenberge=Thierry II(ölm.613), Burgonya kralı, izd.606, tal.608=2. 22) Gundemar(610-612=2), nesebi bilinmiyor. 23) Sisebert(Sisebut)(603-621=18)(612-621=9), no.19 oğlu. 24) oğlu Rekared II(621'de bir kaç ay), çocuk. Bunun kızkardeşi Theodora = 25) Swinthila(ölm.633)(621-631=10), hal'edildi, bâzı kaynaklar Rekared I oğlu ol.gösteriyorlar, bu takdirde kızkardeşi ile evlenmesi bahis konusu olmaz. 26) Sisenard(631-636=5), nesebi bilinmiyor. 27) Chintila(636-640=4), Rekared I oğlu. Oğlu 28) Tulga(bu isim Türkçe)(640-642=2), hal' edildi. 29) Chindaswinth(593-653=60)(642-653=11), Rekared I oğlu, 649'da yönetimi oğlu(no.30)'na bıraktı, fakat tahtını muhâfaza etti. Kardeşi Ricimer, 625-631 arasında ortak kral olup hal' edildi, tek başına saltanat sürmediği için sıra numarası verilmedi. 29 oğlu 30) Recceswinth(653-672=19), 649'dan beri ortak kral=Riciberge, izd.649. Oğlu 31) Wamba(650?-683=33?)(672-680=8), ferâgat edip keşiş oldu. Bir şecereye göre Asturya kralı(aş.bk.)(718-737) Pelayo(Pelagius) bu kral Wamba'nın oğludur.

Rekared I(no.19) kardeşi(Liogivilde'nin(no.18) ilk eşinden oğlu ve Rekared'le ayni anneden): Hermenegilde(514-katli 585=71), 573-586'da babası ile ortak kral oldu, 586'da müddeî oldu ve öldürüldü, 570'te Arius mezhebini bırakıp Katolik olduğu için kanonize edildi. Oğlu Athanagilde, Afrika'ya, sonra 585'te Bizans'a(İstanbul) sürüldü. Bunun oğlu Andabaste, 645'e doğru 29. Kral'ın amca kızı ile evlendi. Bunların oğulları: 32) Erwig(680-687=7), kral seçildi, dâmâdına tahtını bıraktıktan az sn.öldü= Liubigotone. Kızları Cixilane = 33) Egica(687-702=15), Kral Wamba(no.31) oğlu(veyâ yeğeni), izd.682, tal.687=5. Oğulları 34) Witiza(ölm.713)(702-710=8), 696'dan beri babası ile ortak kral, hal' edildi. Kardeşi: Pr. Oppas. Kral Witiza'nın ikisi 700 yılında katledilen 3 oğlu: Olmundo(Audemundus), Ardabastro(Ardabast) ve Romulo. İlkinin kızı Prs.Sara, amcası Ardobast, babasından kalma emlâkine el koyduğu için, Şâm'a gidip Halîfe Hişâm tarafından kabûl edildi. Halîfe, emlâkini iâde ve kendisini Î'sâ b.Müzâḥim'e tezvîc etti. Bu evlenmeden İbrâhîm doğdu. Bunun oğlu 'Abdü'l-'Azîz, bunun oğlu 'Umer, bunun oğlu Ebû-Bekr İbni'l-Ḳûṭıyye'dir ki, Endülüslü ünlü yazar ve târihçidir (ölm.Kurṭûbe, 6.11.977)(Ḳûṭıyye, Gotlu demektir).

35) Roderik(710-katli 19.7.711), Kral Witiza'nın kardeşidir. Önce Betica dukası idi. Son Vizigot kralı olup Guadelete meydan muhârebesinde Arablar'ca öldürüldü ve

İspanya'yı kaybetti. =Egilona(=2. 'Abdü'l-'Azîz b.Mûsâ b.Nuṣayr, izd. 712(ertesi yıl)=4, ölm.İşbîliye(Sevilla) 3.716, Endülüs eyâlet vâlîsi 712-716). Kral Roderik'in 2 oğlu Fransa'ya kaçarak orada Narbonne'da, bu şehir de Arablar'ın eline geçinceye kadar kral sanıyle saltanat sürdüler: 36) Achila(710-714=4) ve 37) Ardo(714-720=6).

İspanya ve Portekiz, Arablar'ın eline geçti (711 Malaga, 714 Aragon, 715 Katalonya, Fransa'da 715 Roussillon, 720 Aşağı Languedoc). Emevîler'in ve ilk Abbâsîler'in Endülüs(İberya) eyâlet vâlîleri olarak Vizigot krallarının yerine geçen Arab yöneticilerinin listesi için bk.c.I, 177-8. 756'da kurulan ve 1031'de çöken Endülüs Emevî devleti için: I, 178-82. İberya'da Endülüs Emevîleri'nin yerini alan Arab devletleri ve hükümdarları için: I, 183-202.

II

İBERYA'DA SEKİZ ASIR(711-1492) MÜSLÜMANLAR VE HRİSTİYANLAR: RECONQUISTA

Müslüman Arab Hâkimiyetindeki İberya ve Hristiyan Krallıklar

711 yılında başlayan Müslüman Arab-Berberî fethi 720'den önce bütün İberya yarımadasında hemen hemen tamamlanmış, çoktan Pireneler'i aşıp Fransa'ya geçmişti. 28 nisan 711'de Târık bin Ziyâd'ın Rio Barbate(Ar.Wâdiyyü Bekke) meydan muhârebesinde Vizigot kralı Roderic'i ordusuyle yok etmesi bu hızı ve çok büyük fethi sağladı. Endülüs adıyle Emevî devletinin bir eyâleti olan İberya(İspanya-Portekiz), Vizigotlar gibi Emevî vâlîlerince de Toledo(Ar.Tuleytıle) şehrinden yönetildi. Ancak hemen Sevilla'ya (Ar.İşbîliye) alındı. Oradan Cordoba'ya (Ar.Kurtûbe) götürüldü. 11.5.721'de Emevî ordusu, Fransa'da Toulouse'u kuşattı. 727'de Lyon'a kadar ilerlediler. Sonra Bordeaux ve Tours'a kadar ilerleyip ancak Poitiers meydan muhârebesinde Karolenj Frank serdârı Charles Martel tarafından püskürtüldüler ki İmparator Charlemagne'ın dedesidir. 15.5.756'da Endülüs, İslâm Halîfeliği'nden ayrılarak müstakil bir Emevî devleti oldu. Endülüs Emevîleri 1031'e kadar devâm etti.

Emevî taht şehri Cordoba(Kurtûbe) idi ki 1236'da Hristiyanlar'a geçti. Barselona(Ar.Berşelûne) 801'de Arablar'ca kaybedildi, 985 ve 987'de iki def'a daha Arablar'ın elinde kalıp Hristiyanlar'a geçti. Sevilla(İşbîliye) 25.11.1248'de

Hristiyanlar'ca alındı. Saragossa(Ar.Sarkusta) 18.12.1118'de Hristiyanlar'a geçti. Murcia(Mürsiye) Şubat 1266'da Hristiyanlar'ca alındı. İberya'nın Hristiyanlar'ca adım adım, yıl yıl, asır asır güneye doğru Müslümanlar'dan alınmasına *reconquista* denmektedir ki "yeniden fetih" mânâsınadır. 1.1.1492 günü Granada'nın(Gırnâta) düşmesiyle tamamlandı. Ancak İspanya'da Müslümanlar 17. asrın başlarına kadar yaşadı. Bu târîhe kadar ya yok edildiler, ya Türkler'ce deniz yoluyle Kuzey Afrika'ya taşındılar veyâ tanassur ettiler(Hristiyan olup İspanyolca konuşmaya başladılar).

Orta Çağ medenîyetinin en üst çizgisini temsîl eden Endülüs medenîyeti o derecede inceldi ki, inceldiği yerden kopmak üzereydi. Zîrâ 1031'de Emevî devleti yıkılınca bir çok Arab devletciği oluştu ve bunlar biribirlerini yedikleri için bir ân Hristiyanlar'ın kuzeyden bastırıp Müslümanlar'ı İberya'dan Afrika'ya atmalarına ramak kaldı. Bu anda Kuzey Afrika'nın kudretli Arab imparatorluğunu temsîl eden Murâbıt ordusu, Endülüs'e çıktı. 23.10.1086 Zellâka meydan muhârebesinde Hristiyan ordusunu yok etti ve Endülüs'te İslâm hâkimiyetini bir kaç asır için uzattı ki Malazgirt'ten 15 yıl sonradır. Murâbıtlar ve halefleri olan Muvahhidler döneminde Güney İspanya, Fâs'tan yönetildi. Sonra gene küçük Arab devletleri oraya çıktı. Sonunda sâdece Gırnâta Nasrî devleti ortada kaldı ve 1492'ye kadar devâm etti. Murâbıtlar, 9.5.1108 İklîş meydan muhârebesinde de İspanyol ordusunu yok ettiler. Muvahhidler ise 19.7.1195'te el-Erek(Alarcos) meydan muhârebesinde ayni şeyi yaptılar. Fakat 17.7.1212 el-'Ikaab(Las Navas da Tolosa)(Ciudad Real'den 9 km) meydan muhârebesini kaybettiler ve yarımadada İslâm hâkimiyeti epey güneye çekildi. Bu meydan muhârebesinde Mısır'dan gelmiş Türk birlikleri de vardı. Papa 3. Innocentius'un hazırladığı Hristiyan ordusuna Kastilya kralı 8. Alfonso başkumandanlık etti. Navar kralı 8. Sancho ile Aragon kralı 2. Pedre de katıldı. Yalnız Leon kralı 11. Alfonso katılmadı. Bundan sonra 280 yıl müddetle Müslümanlar, Endülüs'te sâdece müdâfaada kaldılar. Reconquista geliştikçe gelişti.

8. asırda Hristiyanlar, İspanya'nın en kuzeyinde Kantabriya Dağları ile Atlantik'in Biskay Körfezi arasındaki çok dar bir şeride sıkışıp istiklâllerini savundular. Kantabriya Dağları'nı aşan Arablar, dağ geçitlerinde savunan Hristiyanlar'ı bir çok teşebbüse rağmen denize dökemediler. Burası batıdan doğuya Galisya, Asturias, Viscaya, Navarra bölgeleridir. 9. asırla berâber Frank Karolenj imdâdı Fransa'dan erişti. Fransa'nın bir kısmını da ellerinde tutan Arablar'ın can düşmanı olan 800 yılında kendini Batı Roma imparatoru îlân eden Charlemagne, Pireneler üzerinde bir markilik(uc beyliği) kurarak dağ ile deniz arasına sıkışmış İspanyollar'a destek verdiği gibi, güney-doğudan Katalonya'ya da girdi ve burada kurulan Barselona Kontluğu ile Müslümanlar'ı güneye itmeye başladı.

Minik Asturias krallığı, Oviedo çevresinde, güneyde Kantabriya Dağları'na, kuzeyde denize yaslanarak ilk millî İspanyol nüvesini oluşturdu. Sonra güneydePortekiz'in kuzey-doğusunda Zamora yöresinde Leon krallığı ortaya çıktı. Navar krallığı ise, Biskay Körfezi'nin dibinde, Fransa(Guyenne) sınırında, Pamplona yöresinde idi. Navar'ın güney-doğusunda Aragon devleti oluşmaya başladı ve sonradan Saragossa'yı Müslümanlar'dan alarak merkez yaptı. Aragon'un doğusunda Katalonya'da Barselona kontluğu kuruldu. Aragon'un kuzey-batısında, Leon'un kuzey-doğusunda,

Navar'ın güney-batısında ise Kastilya krallığının çekirdeği olan Kastilya kontluğu oluştu. Bu biribiriyle akrabâ İspanyol-Katalan-Bask-Galis devletcikleri, Papa'nın himâyesi ve Fransa krallarının desteğiyle, asırlar sürecek bir güneye doğru reconquista'ya başladılar ki zamanla bu misyonun başına Kastilya krallığı geçti.

Navar Krallığı: Arista Hânedânı(810 - 1234 = 424)

Navar'da Baskça konuşan ve Ârî bile olmayan Katolik Basklar yaşar. Burası Biskay Körfezi'nin dibidir ki bugün İspanya ile Fransa arasında bölüşülmüştür. Merkezi 806'da Arablar'dan alınan Pamplona, Pireneler'in güney eteklerindedir. Navar'ın güney-doğusunda Aragon eyâleti başlar. Aragon'un merkezi Huesca(1096-1118) kezâ Pireneler'in güney eteklerindedir ve 1118'de taht şehri Arablar'dan alınan daha güneyde Ebro üzerindeki büyük Saragossa şehrine götürülmüştür. Aragon'un doğusunda Catalonia eyâleti(merkezi Barcelona) başlar ki doğuda Akdeniz sâhilleri vardır ve bu eyâlet de kuzeyde Pireneler'e dayanır.

Güney-batı Fransa'nın Gaskonya dukalarından inen bir dal, İmparator Charlemagne'ın desteğiyle, 810 yılına doğru Navar kontluğunu oluşturdu ki 867'ye doğru kont, kral unvânını aldı. Fransa'ya dayanarak Müslüman İspanya ile dînî savaşlara girdi. Arada bir Endülüs Emevî Halîfeliği'ne boyun eğiyor, fakat topraklarını Müslümanlar aleyhine genişletmeye çalışıyordu. Navar'da saltanat süren Gaskonya Dukaları dalına Arista hânedânı denmektedir. Navar, Müslümanlar'la kutsal savaş misyonunu Kastilya krallığına bırakıp İslâm Endülüs'le arasına Kastilya girince, büsbütün Fransa peyki oldu ve sonunda Fransa'ya katıldı. Sonra İspanya ile Fransa arasında paylaşıldı. Bugün İspanya'dan kopup Bask devleti olmak isteyen bu Navarlılar'dır ki İspanyolca'ya çok aykırı bir dil olan Baskça konuşurlar. Arista Hânedânı 867-1234 arasında yaklaşık 367 yıl kadar tahtta kaldı. 1234'te krallık, tamâmen Fransız ve Fransa kralına tâbî bir hânedânın eline geçti. 1512'de İspanya, Navar krallığının Pireneler güneyinde kalan esas topraklarını alınca, Navar krallığı kuzeyde Fransa'da kalan ve nüfûsu 80.000'e düşen bir yöre hâlinde kaldı.

Loup II, duc de Vasconie(Gaskonya) oğulları: Azinaire(ölm.836), comte de la Gascogne citérieure ve yerine geçen Sancho Sancido ve: 1) Sancho Iñigo Arista(810?-851?=41?: 1. Navar kontu). 2) oğlu: Garcia I Iñiguez Sánchez(851?-867?=16? 2. Navar kontu + 867?-880?=13? 1. Navar kralı = 29?)=Urraca d'Aragona. Kızları Urraca Chimena(ölm.926)= Alfons III(ölm.910), Asturias kralı. 1. Kral'ın yerine geçen by.oğlu : 3) Fartuno Garces "Keşiş"(ölm.910?)(kral 880?-905=25?), keşiş oldu. Kardeşi 4) Sancho I Garces(905-925=21)=1. Urrace Galindez, =2. Tota(Teresa) Aznarez. Oğlu 5) Garcia II Sánchez(926-970=44)=Teresa Endregoto Galindez, Aragon kontluğu vârisesi. Çocukları: Urraca=Guillaume Sancho, duc de Gascogne; Sancia=923: Ordogno II(ölm.923), Leon kralı; 6) Sancho II Garces Abarca(970-994=24)=Urraca(ölm.996?), Conde Fortune d'Aragona kızı. Çocukları: Gonzalo, Navar'a tâbî ilk Aragon kralı; Ramiro; Prs.=el-Manṣûr, Emevî nâibi ve vezîri, çocukları için bk.Âmirîler; 7) Garcia III Sánchez "Titrek"(994-1000= 6)=Chimena(ölm.1031), Asturias kontu González kızı. Oğulları:

8) Sancho III(I: Aragon) Garces "Büyük"(1000-1035=35), enişteşi yerine 6. Kastilya kontu 1028-1029=1(1029'da oğullarından Fernando ve onun nesline bıraktı), amcası Gonzalo'nun ölümü üzerine Aragon kralı da oldu. = Muria Elvira(ölm.1067), izd.1001=34, zevcinden sn.32 yıl hayatta(Sancho III, ayrıldığı ilk eşi Doña Sancha'dan sn.bu izdivâcı yapdı), 4. Kastilya(b.bk.) Kontu'nun kızı ve 5. Kastilya Kontu'nun hemşîresi ve vârisesi(1028). Büyük Sancho'nun 4 oğlundan büyüğü Navar krallarını devâm ettirdi, ikincisi Kastilya krallarının ilki olup Kastilya krallık hânedânını kurdu, dördüncüsü Aragon kralları hânedânını kurdu, üçüncüsü Gonzalo, Sobrarbe ve Ribagorza kralı(1035-1039=4) olup toprakları ölünce Navar'a geçdi. Fernando I'e babası daha hayâtında 1029'da Kastilya kontluğunu terketti ve babası ölünce 1035'de ilk Kastilya kralı îlân edildi, 1037'de ilâveten 24. Leon kralı da olarak Kastilya ile Leon'u birleştirdi ve kuzeyde Atlas Okyanusu'na çıkartarak önemli bir devlet oluşturdu, bk. Kastilya.

9) Garcia IV Sánchez III(1035-katli 1054=19), Büyük Sancho'ya halef olan by.oğlu=Stefania(ölm.1058), Bigorre kontu Raymond Bérenger kızı. Oğulları 10) Sánchez IV de Peñalen il Nejera "Soylu"(1054-katli 1076=22)=Plaisance, oğlu babasının hayâtında genç öldü ve yerine amca-zâdesi(no.11) geçdi. Kızkardeşi: Marghereta, Sicilya kraliçesi ve nâibesi(1166)=Guglielmo(Fr.Guillaume) I, Sicilya kralı 1154-1166=12, çocukları için bk.Sicilya(Norman).- 9. Kral'ın gayri meşrû oğlu: Ramiro(ölm.1084)= Teresa Gonzáles, bunların oğlu Ramiro(ölm.1116)=Cid Campéador'un kızı, bunların oğulları için bk.aş.no.14.

Büyük Sancho'nun(no.8) kç oğlu: Ramiro I, Aragon kralı 1035-1063=28(bu dalın daha etraflı şeceresi için Aragon bahsine bk.)=Gisberge, Comte Bernard Roger de Carcassonne et de Foix kızı. Oğulları: 11) Sancho V(I Aragon) Ramirez(1045-1094=49) (1076-1094=18, amca-zâdesinin yerine Navar kralı + 1063-1094=31, babasının yerine Aragon kralı)=1. Felicia(ölm.1086), Comte Hildouin IV de Rameru kızı, =2. Philippa, Comte Guillaume IV de Toulouse kızı, çocuksuz. Oğlu 12) Pedre I(Navar ve Aragon 1094-1104=10)=Agnès(ölm.1110), Duc Guillaume V(VIII) d'Acquitaine kızı, bir oğul ve bir kızları babalarının hayâtında genç öldü. Kardeşi 13) Alfonso I "Savaşçı"(Navar ve 4. Aragon 1104-1134=30), 1118'de Saragossa'yı alıp Aragon'un taht şehri yapdı=Urraca (1081-1126=45), izd.1108, yş.27, talâk, Leon ve Kastilya kralı Alfonso VI kızı. Kardeşi Ramiro II "Keşiş"(1094?-1150?=56?)(5. Aragon kralı 1134-1137=3), vârissiz olarak tahtı terkedince yerine dâmâdının Barselona hânedânı Aragon tahtına geçerek Aragon krallığı, Barselona kontluğu ile birleşip Akdeniz'e çıkdı, bk.Aragon. Alfonso I(no.13) ölünce kardeşi bu Ramiro II, Aragon kralı olarak Aragon'la Navar ayrıldı. Navar tahtına babasının amca-zâdenin torunu olan Garcia V(no.14) geçdi ki, yukarıda anılan Garcia IV'ün(no.9) gayri meşrû oğlu Ramiro'nun(ölm.1104) oğlu Ramiro'nun(ölm.1166) oğlu ve anne tarafından el Cid'in torunudur:

14) Garcia V Ramirez "Restoratör" (1134-katli 1150=16)=1. Marguerite (ölm.1141), izd.1130?=11?, Gilbert d'Aigle(en Normandie) kızı, =2. Urraca (ölm.1179), izd.1144(3 yıl sn.)=6, zevcinden sn.29 yıl hayatta, Kastilya kralı Alfonso VII'nin gayri meşrû kızı. Bu son eşinden: Rodrigo Henriquez, 1166'da Sicilya'da kont. İlk eşinden çocukları: Bianca(ölm.1156)=Sancho III(ölm.1158); Margherita=Guglielmo "Kötü", Sicilya kralı; Sancia=Vicomte Gaston V de Béarn; 15) Sancho VI el Sabio= Bilge(1132?-

1194=62?)(1150-1194=44)= Sancha(ölm.1179), izd.1153=26, Kastilya kralı Alfonso VII kızı. Oğulları 16) Sancho VII il Fuerte=Kuvvetli(1154-1234=80)(1194-1234=40)= Constance(ölm.1260), izd.1195=39, Comte Raymond VI de Toulouse kızı.

16. Kral'ın kızkardeşleri: Berangeria(1175?-1230=55?), İngiltere kraliçesi 1191-1199=8="Arslan Yürekli" Richard(1157-1199=42), İngiltere kralı 1189-1199=10, izd.1191=8, zevcinden 18 yş.kç.kç., yş.16-24, çocuksuz, zevcinden sn.31 yıl yaşadı.- Blanche(ölm.1229), Şanpanya nâibesi 1201-1222=21 = Thibaud III(ölm.1201), comte de Champagne, izd.1195=6, zevcinden sn. 28 yıl hayatta. Buradan îtibâren Navar Kralları şeceresi Fransa bahsinde verildiği için bundan sonrasını özetliyorum. 16. Kral vârissiz ölünce, kızkardeşinin oğlu olan Şanpanya Kontu, Navar kralı oldu ve 1234-1284=50 yıl müddetle Fransız Şampanya Hânedânı 2. Navar Hânedânı olarak Navar krallığı ile Fransa'daki Şanpanya kontluğu aynı hükümdarca yönetildi. Yukarıda anılan Prs.Blanche=Comte Thibaud III de Champagne evlenmesinden:

17) Thibaud(Teobald) (I Navar, IV Champagne), Büyük, Posthume(1201-1253=52), dayısının yerine Navar kralı 1234-1253=19, babasının yerine doğar doğmaz Şanpanya kontu 1201-1253=52, bestekâr=Marguerite(ölm.1258)(Marguerite'in 3. izdivâcı), Archambaud VIII de Bourbon kızı. Oğulları 18) Thibaud II(V de Champagne) (1237-1270=33)(1253-1270=17)=Isabelle, izd.1255, Fransa kralı Louis IX kızı. Kardeşi 19) Henri I(III de Champagne)(1270-1274=4)=Blanche, Comte Robert I d'Artois(Capet) kızı. Kızları 20) Jeanne I(1274-1304=30)(1274-1304=30), doğar doğmaz hükümrân Navar kraliçesi(Fransa'da kadınlar tahta geçemedikleri için Şanpanya kontesi olamadı)=Philippe IV, izd.1284=20, yş.10-30, Fransa kralı 1285-1314=29. 21) Philippe I, Şanpanya Hânedânı yerine Fransa kraliyet hânedânı olan Capet Hânedânı, Fransa krallığı yanında Navar kralı(1284-1425=141) oldular: Navar kralı (1304-1314=10). Kardeşi Louis, Evreux kontu(1276-1319)=Marguerite(ölm.1311), izd.1300=11, Comte Philippe d'Artois(Capet) kızı.

22) Louis X le Hutin=Kavgacı(Navar'da Louis I)(1289-1316=27)(Fransa ve Navar kralı 1314-1316=2)=1. Marguerite(ölm.1315), izd.1305=10, Comte Robert II de Bourgogne kızı, =2. Clémence(ölm.1328), izd.1315(aynı yıl)=1. Macaristan kralı Karoly I d'Anjou kızı. Son eşinden: 23) Jean I le Posthume(1316'da 6 gün Fransa ve Navar kralı). İlk eşinden: Jeanne II, Navar hükümrân kraliçesi. (bk.aş.no.26). Louis X'un halefi olan kardeşi(Philippe IV le Bel=Güzel'in ortanca oğlu): 24) Philippe V le Long=Uzun (1293-1322=29) (Navar'da Ph.II) (Fransa ve Navar 1316-1322=6)=Jeanne (ölm.1329), izd.1306=16, Comte Othon IV de Bourgogne kızı, kızları 1 prs. Philippe V'in halefi olan kardeşi: 25) Charles IV le Bel=Güzel(1295-1328=33)(Navar'da Ch.I)(Fransa ve Navar 1322-1328=6)=1. Blanche(ölm.1326), izd.1307, tal.1322=15, Comte Othon IV de Bourgogne kızı, =2. Marie(ölm.1324), izd.1322(aynı yıl)=2, İmp.Heinrich VII kızı, =3. Jeanne(ölm.1370) izd.1325(ertesi yıl)=3, zevcinden sn.42 yıl hayatta, Comte Louis d'Evreux(Capet) kızı, çocukları 1 Prs.

Philippe IV le Bel(no.21) kardeşi Comte Louis d'Evreux(yk.bk.) oğlu 27) Philippe III(1301-1343=42)(Navar kralı 1328-1343=15), Evreux kontu 1319-1343=24 = 26) Jeanne II(1311-1349=48)(Navar kraliçesi 1343-1349=6, 1328'de amcası Charles IV

yerine Navar kraliçesi, 1329'da zevci ile ortak kraliçe, Fransa'da tahta kadın çıkamadığı için Fransa hükümrân kraliçesi olamadı, İspanya-Portekiz'de kadınlar tahta çıkabildiği için Navar kraliçesi olabildi), izd.1329=14, yş.18-32, zevcinden 10 yş.kç. Oğulları 28) Charles II le Mauvais=Kötü(1332-1387=55)(Navar 1349-1387=38), Evreux kontu 1343-1387=44=Jeanne(ölm.1373), izd.1351=22, Fransa kralı Jean II kızı. Oğulları 29) Charles III le Noble=Soylu(1361-1425=64)(Navar 1387-1425=38)= Eléonore(Aliénor) (ölm. 1416), izd.1375=41, Kastilya kralı Henriquez II kızı. Kızları 30) Blanche(Navar hükümrân kraliçesi 1425-1441=16)=1. Martino(ölm.1409), izd.1403=6, =2. 31) Jean II(Navar 1425-1441=16 zevcesi ortak, tek başına Navar kralı 1445-1479=38 = 54), Aragon kralı olarak 1458-1479=18(=2. Juana Enriquez, ölm.1468, izd.1444(3 yıl sn.)=24). Bu sûretle 4. Navar hânedânı ol. Aragon Hânedânı(1425-1479=54) görülüyor ve Navar, Fransa yerine Aragon'a bağlanıyor. Jean(Juan) II'nin son eşinden olan oğlu ünlü Fernando il Catolico, Aragon ve sonra İspanya kralı oldu. Jean II'nin Capet hânedânından olan ilk eşinden olan 3 çocuğu:

Charles(Carlos)(1421-1461=40), Viane prensi 1421-61, Navar genel v. 1441-61, Navar ve Aragon velîahdi, eğer babasının hayâtında ölmeyip babasının yerine by.oğul ol.tahta geçebilseydi, Aragon-Kastilya birleşmesi ve İspanya birliğinin gerçekleşmesi mümkün olmıyacaktı=Agnès(ölm.1448), izd.1440=8, Kleve dukası Adolf I kızı.- Blanche(1423?-1464=41?)=Enriquez IV(ölm.1474), izd.1440, tal.1453=13, yş.17?-30?, Kastilya kralı.- 32) Eleonore(1425?-1479=54?)(1479'da bir kaç ay Navar hükümrân kraliçesi)=Gaston IV Phébus, comte de Foix(ölm.1472), izd.1436=36. Oğulları Gaston (1444-1470=26), pr.de Viane, vicomte de Castelbon, babasının ve annesinin hayâtında öldü= Madeleine(ölm.1486), izd.1461=9, Fransa kralı Louis XI'in kızkardeşi. Oğulları 33) François Phébus(Navar kralı 1479-1483=4), Foix kontu 1472-1483=11. Bu sûretle 5. Navar hânedânı olarak Fransız Foix Hânedânı(1479-1484=5) hükümrân oldu. 33'ün kızkardeşi Catherine(no.34) ile de gene Fransız Albret Hânedânı, 6. Navar hânedânı oldu(1484-1555=71):

34) Catherine(1470-1517=47)(hükümrân Navar kraliçesi 1483-1517=34, zevci ile ortak) = 35) Jean III d'Albret, vicomte de Tartus(Navar 1484-1516=32), izd.1484=32, yş.14-46. Oğulları 36) Henri II d'Albret(Navar'da I)(1503-1555=52)(1516-1555=39)= Marguerite d'Angoulême(ölm.1549), izd.1527=22, Fransa kralı François I'in kızkardeşi. Kızları 37) Jeanne III d'Albret (1528-1572=44) = 38) Antoine de Bourbon, izd.1548, Navar kralı 1555-1572=17, Duc de Vendôme(Capet-Bourbon). Oğulları 39) Henri II(Navar) ve IV(Fransa)(1553-1610=57)(39. Navar kralı 1572-1610=38 ve Fransa 1589-1610=21). Bu sûretle 1555'de 7. Navar hânedânı ol. Capet-Bourbon hânedânı başladı. Navar kralı Henri 1589'da Fransa kralı olunca bundan böyle Navar kralı, Fransa krallarının bir titri ol.devâm etti.

Asturias ve Leon Kralları(718 - 1126 = 408)

Navar krallığının batısında Asturias krallığı başlıyordu ki Navar gibi kuzeyde Atlantik'in Biskay Körfezi'ne açılıyordu. Merkezi sırasıyle Arablar'dan alınan Cangas de Oris(Pravia) iken Oviedo'ya götürüldü. Sonra Leon şehri merkez oldu. Bu da Bask gibi çok küçük bir krallıktı ve bu krallıklar Orta Çağ Avrupası'nın bir çok kontluğundan çok

daha dar topraklarda az bir nüfûsa dayanıyorlardı. Asturias eyâletciğinin güneyinde Leon eyâleti başlar ve adını Leon şehrinden alır. Sonraları bu eyâlet Arablar'dan toprak kazanıldıkça güneye doğru uzanmıştır. Asturias'ın doğusunda ise Galicia eyâleti yer alır ki Portesiz'in kuzeyi ile Okyanus arasındaki topraklar ve İspanya'nın kuzey-batı ucudur. Asturias ve Leon'da İspanyolca konuşulduğu halde Galicia'da Portekizce'nin bir lehçesi olan Galisçe konuşulur. Eyâletin kuzey-batısında Atlantik üzerinde Corunna limanı ve bunun güneyinde Arablar'ın önünde çetin savaş verdikleri Santiago de Compostela şehri vardır. Eski Kastilya, Asturias ile Navar'ın güneyinde, Leon'un doğusunda ve Aragon'un batısındadır. Burada Kastilya Kontluğu vardır ki sonradan krallık olup güneye yayılarak Madrid'in merkez olduğu(daha önce Toledo) Yeni Kastilya'yı Arablar'dan almıştır. İşte Bask krallığının batısında yer alan Asturias ve onun az güneyinde Leon kralcıkları, Kantabriya Dağları'nın kuzey ve güney yamaçlarına yapışarak, güneye doğru ilerlemeye ve Arablar'ın Atlantik'e erişmesini engellemiye çalışmışlardır.

Asturias krallığı 718'de Vizigot krallığının dağılması ve Müslüman Arab hâkimiyetinin başlaması üzerine kuzey dağlarında kuruldu. Burası İspanyol bağımsızlık rûhunun çekirdeği olarak istiklâl ateşini söndürmediği için bugün bile İspanya'da velîahde "Asturias Prensi" unvânı verilmektedir. 866'da Oviedo'ya götürülen başkent 1085'de Toledo, Arablar'dan alınınca, buraya taşındı. 1033'de Kastilya Krallığı, 1037'de Leon Krallığı, 1054'te Galisya Krallığı, 1055'de Portekiz kontluğu(1093'te 43 yıl sn.ayrıldı), Asturias'la birleşti. 1072'de Leon-Navar-Kastilya krallığı hâline geldi. Ama 955 yılında bile Kurtûba'daki Emevî Halîfesi'ne tâbî olduğunu kabûl etmek durumunda idi. Müslümanlar'la İspanyollar(daha doğrusu İberya halkları, yânî İspanyollar'dan başka Katalanlar, Basklar, Portekizliler ve onlarla akrabâ Galisyalılar, Yahudiler) biribirleriyle amansız şekilde savaşıyor, toprak alıp veriyor, fakat aynı zamanda biribirleriyle evleniyor, kültürel alış verişte bulunuyor, akıllı İspanyollar gelip çok yüksek eğitim veren Müslüman medreselerinde okuyor, mükemmel Arabca öğreniyorlardı. Hristiyanlar ve Yahudiler, hiç bir kısıtlama olmadan İspanya'nın İslâm toprağında Arablar'la eşit vatandaşlar olarak yaşıyorlardı. Kuzeydeki Hristiyan devletlerde ise sâdece Katolik Hristiyanlar'ın yaşaması mümkündü. Ticâret kasdiyle geçici gelenler dışında meskûn Müslüman nüfus kabûl edilmiyordu. Esâsen Müslümanlar, Hristiyan hâkimiyetinde yaşamaya alışık olmadıkları için(sonradan çeşitli Hristiyan ülkelerde buna alışacaklardır), zâten Hristiyan toprağında tab'a olmak peşinde değillerdi.

1) Pelayo(Lat.Pelagius)(718-737=19), 1. Asturias kralıdır. Bu, ancak bir baronluk derecesinde dar toprağa sâhib çok mütevâzı' bir devletciktir, sâdece hükümdârının unvânı kraldır. Zîrâ İberya'da Hristiyan kral titrini Vizigotlar'ın yıkılmasından sonra devâm ettirmek gerekmiştir. Pelayo, Vizigot'lar'ın Arablar karşısında maktûl düşen son kralları Roderic'in bir subayıdır(porte-lance), babasının adı Fafila'dır. =Gaudiose. Latin'leşmiş bir Cermen'dir(Vizigot). Oğlu 2) Fafila(737-739=2)=Froluiba. Bunun kızkardeşi Ermesinde=3) Alfonso I. Bu sûretle 739'da hânedan değişmiştir. 739'da Alfonso I Vizigot hânedânı -bütün İberya yerine- kuzey dağlarında minik bir krallığın başına geçmiştir. Zîrâ Alfonso I, Vizigot hânedânından bir prens, muhtemelen son Vizigot krallarından Wamba'nın(no. 30) oğlu Kantabriya dukası Pedro'nun oğludur. 3) Alfonso I(739-757=18), 744'de Leon'u ele geçirdi ve bundan sonra Asturias krallarına Leon kralı

da dendi=Ormesinde(Ermesinde), 1. Kral'ın kızı. Oğulları 4) Fruela I(732-768=36)(757-768=9)=Munina. Alfonso I kardeşi Kantabriya dukası Fruela'nın oğlu 5) Aurelius(758-774=16)(768-774=6) çocuktur. 757'den îtibâren Asturias-Leon krallarına Oviedo kralı da denmektedir. Alfonso I kızı Ausinde(Audosinde)=6) Silo(774-783=9). Alfonso I oğlu 7) Moregatus(gayri meşrû)(783-788=5). 5. Kral'ın kardeşi(Alfonso I yeğeni) 8) Vermudo I(ölm.797)(788-791=3), ferâgat etti=Usinde. Fruela I oğlu 9) Alfonso II "İffetli"(791-842=51), 783'den beri tahta hakk iddia ediyordu. Kızkardeşi Jimena=Sancho Diaz, Soldana kontu. Alfonso II'nin çocuğu yoktur. Vermudo I oğlu 10) Ramiro I(842-850=8), 835'de vel.îlân edildi. =Paterne. Oğlu 11) Ordoño I(850-866=16), 847'de ortak-kral îlân edildi. Oğlu 12) Alfonso III "Büyük"(848-914=66)(866-910=44), 863'de vel.îlân edildi, 910'da tahttan ferâgat etti.=Chimena, Kont Garcia Garcès kızı. Oğlu 13) Garcia I(910-914=4), 907'de müddeî oldu, çocuksuz=Munno Fernandez kızı. Kardeşi 14) Ordoño II(914-925=11), 910'da Galisya kralı, 914'de ağabeyinden intikaalen ilâveten Leon kralı. =1. Murcia Elvira, =2. Argonte(ölm.974), izd.922, tal.923=1, =3. Sancia, izd.923(ayni yıl), Navar kralı Sancho'nun torunu(kral olan 2 oğlu ilk eşindendir). Kardeşi 15) Fruela II(925), 910'dan beri Asturias kralı, 925'de ağabeyi ölünce Leon ve Galisya'yı da elde etti, ancak az sonra vârissiz öldü=Munia. Ordoño II oğlu 16) Alfons IV "Keşiş" (ölm.932)(925-931=6), ferâgat edip keşiş oldu. =Urraca Chimena(ölm.926), Navar kralı Sancho I kızı. Kardeşi 17) Ramiro II (931-951=20)=1. Urraca(ölm.931), =2. Teresa Florentina, izd.934, Navar kralı Sancho I kızı(kral olan 2 oğlundan ilki 1., ikincisi 2. eşindendir). Oğlu 18) Ordoño III(951-956=5), =1. Urraca, izd.941, tal.952=11(=2. Ordoño IV, no.20, aş.bk.), =2. Elvira. Kardeşi 19) Sancho I "Şişman"(956 + 960-966=6)=Teresa, izd.961, Conde de Monson kızı. Alfonso IV oğlu 20) Ordoño IV "Kötü"(956-960=4)=Urraca, izd.958(952'de amca oğlu Ordoño III'den boşanmış, yk.bk.), Kastilya kontu Fernando Gonzales kızı. Sancho I oğlu 21) Ramiro III(966-982=16)=Urraca, çocuksuz. Ordoño III oğlu 22) Vermudo II "Gutlu"(982-999=17), müdd.967=1. Valasquitia, =2. Elvira. İkinci eşinden kızı Teresa(ölm.1035)='Abdullâh, Tuleytıle(Toledo) meliki. İlk eşinden oğlu: 23) Alfonso V(995-1028=33)(999-1028=29)=Elvira (ölm.1052), izd.1014=14, Conde Malenda kızı. Oğlu 24) Vermudo III(1028-1037=9), çocuksuz=Urraca Teresa, izd.1028=9, Kastilya kontu Sancho kızı. Kızkardeşi Sancia(ölm.1067)=25) Fernando I "Büyük"(1037-1065=28), izd.1033=32. Sancia, Asturias-Galisya-Leon'u içeren ve Atlantik(Biskay Körfezi) boyunca İspanya'nın kuzey şeridini elinde tutan Leon krallığına vârise oldu ve bu krallığı, 1. Kastilya kralı olan kocası Büyük Fernando'ya geçirdi. Böylece Vizigot hânedânı sona erdi ve Leon'u da alıp kuzeyde denize çıkan Kastilya Krallığı, en önemli Hristiyan İberya devleti oldu. 1085'de Kastilya, Arablar'dan Toledo ve Madrid'i alarak, büyük devletler arasına girdi. Ancak Akdeniz'de sâhili yoktu. Akdeniz'de sâhili olan Hristiyan devlet, Aragon idi.

Kastilya Kontluğu(899-1035) ve Krallığı(1035-1479)

Kastilya'da 1. hânedân olan Rasura hânedânı(923-1028=105), Kastilya kontlarıdır: Núñez Rasura oğlu 1) Gonzalo Núñez Fernández 899-922=23, oğlu 2) Ferran Gonzales 922-970=48, oğlu 3) Garcia I Fernández 970-995=25, oğlu 4) Sancho I Garcés 995-1021=26, oğlu 5) Garcia II Sánchez 1021-1028=7, kızkardeşi ve vârisesi Munira Elvira(ölm.1067)=6) Sancho III(Navar kralı), I(Aragon kralı) "Büyük", 6. Kastilya kontu

1028-1035=7(1000 yılından beri Navar kralı), enişte sinin yerine Kastilya kontu oldu. Oğullarından Garcia IV, Navar Kralları ve Aragon Kralları dalını devâm ettirdi ki Navar bahsinde görüldü ve dîğer oğlu Fernando I(ölm.1065), babasının ölümü üzerine 1035'de kendini Kastilya kontu değil, Kastilya kralı îlân etti ve 1035'de Kastilya krallığı başladı. Kastilyalılar, asıl İspanyollar'dır. İberya'daki Hristiyan devletler arasında yalnız bu devletin dili İspanyolca idi(Asturias ve Leon'da konuşulan farklı bir İspanyol lehçesi olup dîğer Hristiyan devletleri ise İspanyolca olmıyan Portekizce, Katalanca, Baskça konuşuyorlardı). Onun için Kastilya, ayni zamanda İspanyol varlığının ve kimliğinin temsilcisi olarak da ortaya çıktı.

Ancak Kastilya kontluğunu krallığa yükselten yeni hânedân İspanyol değil, Baskça konuşan Navar hânedânının bir prensidir. Navar kralı Büyük Sancho'nun oğullarından biridir. Navar hânedânı 1028-1126 arasında sâdece 98 yıl tahtta kaldı ve 1126'da yerini Burgonya hânedânına bıraktı ki, bu da İspanyol asıllı olmayıp, Fransızca konuşan ve Fransız'laşmış Cermen asıllı bir hânedandır ve Fransa'dan geliyordu.

Navar kralı Büyük Sancho 1035'de ölünce oğullarından Fernando I, ilk Kastilya kralı olurken, oğullarından Ramiro I, Aragon(b.bk.) kralı(1035-1063) oldu. Dîğer oğlu Garcia IV, Navar kralı(1035-1054) olarak babasının yerine geçdi. Dîğer bir oğlu Gonzalve, Sobrarbe ve Ribagorza'da kral unvânıyle saltanat sürdüyse de nesli devâm etmedi. 1) Fernando I "Büyük", enişte sinin yerine 6. Kastilya kontu 1028-1035=7 + 1. Kastilya kral 1035-1065=30 = 37. Leon kralı 1037-1065. =Sancia(ölm.1067), 5. Kastilya Kontu'nun kızkardeşi ve 1028'de vârisesi. Çocukları: üst üste kral olan 2 pr.(aş.bk.). Prs.Urraca, Prs.Elvira ve Pr.Garcia(ölm.1091), Galisya(Kuzey Portekiz'le) kralı 1065-1070=5 + 1072-1073=1, son 18 yılını Lima kalesinde ağabeyinin mahbûsu ol.geçirdi. kızı Jimena(ölm.1104), İspanyol millî kahramânı el Cid'le(cid, Ar.seyyid=efendi kelimesinden bozmadır) evlendi: İsp. el Cid, Fr.la Cid, Ar.es-Sîd denen Valencia prensi(15.6.1094-6.1099) Rodrigo Diaz de Vivar, 1081-1094'te 13 yıl Müslümanlar'ın hizmetinde paralı Hristiyan askerlerinin kumandanlığını yaptıktan sonra Valencia'yı (Ar.Belensiye) ele geçirdi, Prs.Jimena ile evlendi ki bu prs.eşinin ölümü üzerinde Valencia hükümrân prensesi oldu(6.1099-5.5.1102=3) ve 1102'de Valencia'yı Murâbıt ordusu gelip Hristiyanlar'ın elinden kurtardı. el Cid'in kızlarından Maria, Ramon Berenguer III ile, Cristina ise Navar velîahdi Ramiro ile evlendi.- Fernando I'in yerine önce by.oğlu geçdi: 2) Sancho II "Kuvvetli"(1065-1072=7), kardeşi tar. öldürüldü= Bianca. Fernando I'in dîğer oğlu kral oldu:

3) Alfonso VI(Kastilya kralı ol. I)(1072-1109=37), Leon kralı 1065-1070 + 1072 1109. 9 ay Tuleytıle(Toledo) meliki Zü'n-Nûn Me'mûnî'ye misâfir oldu. 1085'de büyük bir hamle yaparak Toledo(25 Mayıs), Madrid, Segovia, Salamanca, Avila'yı Arablar'dan alarak Eski Kastilya'ya Yeni Kastilya'yı ekledi. 15.6.1094'de Valencia'yı da aldı ise de Arablar geri aldılar(ancak 28.9.1238'de nihâî ol.Hrisyanlar'a geçdi). Bütün bu başarılarına ve 7 def'a evlenmesine rağmen velîahdinin Arablar'ca savaşta öldürülmesi ve 4 kızı olması sebebiyle hânedânını devâm ettiremedi ve büyük dâmâdı Fransa'dan gelip -Alfonso'nun kızının oğlu olan- oğlunu Kastilya tahtına yerleştirdi. =1. Agueda(ölm.1068?), izd.1068=bir kaç ay, İngiltere kralı Fâtih William kızı. =2. Agnès, izd.1074(6 yıl sn.), tal.1080=6(=2. Comte Hélie du Maine), Comte Guillaume VI de

Poitiers kızı. =3. Constance(ölm.1092), izd.1081(ertesi yıl)=11, Duc Robert I de Bourgogne kızı. =4. Bertha(ölm.1095), izd.1092(aynı yıl)=3, Este Markisi(İtalya) kızı. =5. Maria Isabel(asıl adı Zâide)(ölm.1103), izd.1096(ertesi yıl)=7, İşbîliye(Sevilla) meliki Muhammed b.Abbâd kızı. =6. Beatrice, izd.1105(2 yıl sn.)=4, Este Markisi kızı. =7. Jimenes Muños(metres).- Çocukları: Sancho(katli 1108), vel.1065-1108, 'Alî b.Tâşfîn tar.Uclès meydan muhârebesinde yenilip maktûl düştü; Sancha(babasının 5. eşinden)=Rodriguez de Lara, izd.1122; Elvira(gayri meşrû)=1. Raymond de Saint-Gilles, Toulouse kontu(ölm. 1105), izd.1094=11, =2. Hernan Fernandez(ölm.1117'den sn.); Teresa(gayri meşrû), Portekiz kontesi ve nâibesi 1112-1128=16=Henri de Bourgogne (Capet), Portekiz kontu 1093-1102=9, izd.1094=8.- Alfons 6'nın yerine geçen 3. eşinden doğma ve öldüğü zaman tek meşrû çocuğu olan kızı:

4) Urraca(1081-1126=45)(1109-1126=17), Kastilya ve Leon hükümrân kraliçesi ve kocası dolayısıyle 2 yıl(1109-1111) Aragon-Navar kraliçesi, vel.infanta 1108-1109=1(ağabeyinin ölümü üzerine). =1. Raymond(ölm.1108), izd.1090=18, yş.9-27, Galisya kontu, Burgonya kontu Guillaume le Grand oğlu. =2. Alfonso I, Aragon ve Leon kralı(ölm.1134), izd.1109(ertesi yıl), talâk(Alfonso, Urraca'yı boşadı) 1111=2, yş.28-30. İlk eşinden: Pierre Raymond ki Alfonso VII adıyle Leon ve Alfonso II adıyle Kastilya kralı olarak 20 yaşında annesinin tahtına geçti ve bu sûretle 1126-1504=378 yıl müddetle devâm edecek olan Kastilya krallığının Burgonya(Fr.Bourgogne-Castille) hânedânı başladı. Burgonya Hânedânı, Fransa bahsinde verildi. Burada şu kadar bir hatırlatma yapıyorum: Kraliçe Urraca ile evlenen Raymond de Bourgogne, Guillaume I le Grand(Burgonya 1057 ve Mâcon 1078 kontu, ölm. 1087)=Etienette(Barselona kontu Ramon-Berengar II kızı) oğludur. 9 kardeşten biri olan Kont Raymond'un Guy adlı kardeşi 1119-1124'te Calixtus II adıyle papa oldu. İki ağabeyi, 1. Haçlı seferine katılarak ün yaptılar. Kont Raymond'un kç.ağabeyinin oğlunun kızı Beatrice, Almanya imparatoru Friedrich Barbarossa ile evlenip imparatoriçe oldu.

5) Alfonso VII(Leon'da, Kastilya'da Alf.II) el Emperador=İmparator, asıl adı Fransızca Pierre Raymond(1106-1157=51)(1126-1157=31), vel.infant 1109-1126=17, Galisya kontu(babasının yerine) 1108, Galisya kralı 1112, 1135'de İspanya imparatoru titrini aldı ise de Avrupa'ca bu titr kabûl edilmedi ve Alfonso VII'nin haleflerince kullanılmadı. =1. Berenguela(1108-1148=40), izd.(2) 1128=20, yş.20-40, zevcinden 2 yş.kç., Kral halasının torunu oluyor, kraliçe 1128-1148=20(2. eşinden olan Sancia dışında bütün çocuklarının annesi). =2. Richilde, izd.1153(5 yıl sn.)=4, kraliçe 1153-1157=4, Polonya dukası Wladislas II kızı. Çocukları: "Asturias'lı" denen Urraca(gayri meşrû)(ölm.1179)=1. Garcia IV(ölm.1150), Navar kralı, izd.1144=6, =2. "Asturias'lı" Alvarez Rodriguez.- Sancia(1154-1208=54), kraliçe 1174-1106=22 + 1196-1208=12 = 34 = Alfonso II(1152-1196=44), Aragon kralı 1162-1196=34, izd.(2) 1174=1196=22, yş.20-42, zevcinden 2 yş.kç., çocukları için bk.Aragon.- Sancia(ölm.1179)=Sancho VI, Navar kralı(ölm.1194), izd.1153=26.- Constance Elisabeth(ölm.1160), Fransa kraliçesi 1154-1160=6 = Louis VII le Jeune=Genç(1119-1180=61), Fransa kralı 1137-1180=43, 1147-49'da 2. Haçlı Seferi'nde, izd.(2) 1154=6, çocukları için bk.Capet.- Sancho III, 6. Kastilya kralı, aş.bk.- Fernando II, Leon kralı, aş.bk.

6) Sancho III(1131-1158=27)(1157-1158=1), yalnız Kastilya kralı(Leon kralı ol. kardeşi Fernando II için aş.bk.)=Blanca Sancia(ölm.1156), izd.1151=5, kraliçe olamadı, Navar kralı Garcia IV kızı. Vel.infant ol. doğan Sancho III'ün oğlu ve halefi 7) Alfonso VIII(Kastilya'da III) "İyi" ve "Soylu"(el Noble)(1155-1214=59)(1158-1214=56), 3 yaşında yalnız Kastilya kralı olarak 56 yıl tahtta kaldı(Leon krallığında amcası ve amca oğlu bulundu).19.7.1185'de Ciudad Real yakınlarında Alarcos meydan muhârebesinde Murâbıt sultânı el-Mansûr'a yenildi. Fakat 17 yıl sn.16.7.1212 Las Navas de Tolosa meydan muhârebesine başkumandanlık ederek Murâbıt sultânı en-Nâsır'ı bozdu ki bu muhârebeye onun yanında Aragon kralı, Navar kralı, Portekiz ve Fransa'nın bir çok büyük feodali katıldı. =Eleonor, Akitanya hükümrân düşesi ve İngiltere kralı Henry II kızı(ölm.1214), izd.1170=44, kraliçe 1170-1214=44. Oğulları 8) Enriquez I(1204-1217=13)(1214-1217=3), çocuk=Mahaud, 1216'da evlenip ayni yıl boşandı, evlenme sûrî kaldı, Portekiz kralı Sancho I kızı. Enriquez I'in 4 ablası(yaş sırasıyle Leon-Kastilya, Fransa, Portekiz, Aragon kraliçeleri oldular): Berenguela(1171-1246), Leon kralı Alfonso IX(aş.bk.) ile evlendi; Blanca(1185-1252=67), Fransa kraliçesi 1223-1226=3 + ana kraliçesi ve nâibesi 1226-1236=10 = Louis VIII(1187-1226=39), izd.1200=26, yş.15-41, zevcinden 2 yş.by., Fransa kralı 1223-1226=3, 1216'da Londra'da tâc giydi, çocukları için bk.Fransa(Capet); Urraca(ölm.1220), Portekiz kraliçesi 1211-1220=9 = Alfonso II(1185-1223=38), izd.1208=12, Portekiz kralı 1211-1223=12, çocukları için bk.Portekiz(Capet-Bourgogne); Eleonora, Aragon kraliçesi 1221-1229=8 = Jayme I(1208-1276=68), izd.(1) 1221, tal.1229=8, Aragon kralı 1213-1276=63, çocuksuz.

Fernando II(Leon kralı 1157-1188=31), 5. Kastilya Kralı'nın kç.oğlu.=1. Urraca, izd.1164, tal.1175=11, kraliçe 1164-1175=11, Portekiz kralı Alfonso I kızı. =2. Teresa, izd.1176(ertesi yıl)(ölm.1180)=4, Nuñez Perez de Lara kızı, kraliçe 1176-1180=4. =3. Urraca, izd.1181(ertesi yıl), kraliçe 1181-1188=7, Biskay senyörü Conde Lopez kızı. İlk eşinden: Alfonso IX(1166-1230=64)(Leon kralı 1188-1230=42), vel.1166-1188=22. =1. Teresa(ölm.1250), izd.1189, tal.1192=3, kraliçe 1189-1192=3, kuzeni, 1228'de Lorvan manastırında râhibe oldu, Portekiz kralı Sancho I kızı. =2. Berenguela(1171-1246=75), izd.1197(5 yıl sn.)=33, yş.26-59, zevcinden 5 yş.kç., kraliçe 1197-1230=33 + 1233-1246=13 = 46, Kastilya kralı Alfonso VIII'in by.kızı, babasının amca torunu. Alfonso IX'un ilk eşinden küçük ölen 2 prs.ve 1 pr.doğdu. Şu 3 çocuğu 2. eşindendir: Fernando III, aş.bk.; Alfonso(ölm.1272), Molina senyörü; Berenguela, Kudüs kraliçesi=Jean I Brienne, izd.(3) 1222, Kudüs kralı 1210-1225=15, İstanbul Latin ortak-imparatoru 1229-1237=8, çocukları için bk.Haçlılar/Brienne.- Enriquez I 1217'de vârissiz ve çocuk yaşında ölünce, Kastilya tahtı, 4 ablasının büyüğü olan Kraliçe Urraca'ya kaldı. Ancak Urraca, Kastilya tahtına oturmayıp oğlu Fernando II'ye bıraktı. Bu sûretle Enriquez II'in yerine babasının amcasının torunu olan Fernando II, Kastilya kralı oldu. Daha Fernando II'nin babası Leon kralı Alfonso IX hayatta idi, Fernando II babasının ölümüyle de Kastilya'nın yanında Leon kralı oldu. Bu sûretle 1157-1230'da 73 yıl müddetle ve 2 kralın saltanatıyle Kastilya'dan ayrılan Leon, tekrar Kastilya'ya katıldı ve Kastilya devleti yeniden kuzeyde denize çıktı.

9) Fernando II el Sento=Azîz(1200-1252=52)(1217-1252=35)(Leon kralı 1230-1252=22), annesinden Kastilya ve babasından Leon krallıklarını tevârüs etti. Anne ve

baba tar.Kastilya prensi idi. Ölümünden sonra Papa tar.azîz(Saint) îlân edildi. =1. Beatrice(ölm.1234), izd.1219=15, kraliçe 1219-1234=15, Almanya imparatoru Philipp v.Hohenstaufen kızı(aşağıdaki bütün çocukların annesi). =2. Jeanne, izd.1237(3 yıl sn.)=15, kraliçe 1237-1252=15, Comte Simon d'Aumale et de Ponthieu kızı. Çocukları: Alfonso X, aş.bk.-Enriquez(ölm.1304), müdd.1259, nâib 1295(yeğeninin oğlu Fernando IV için).- Felipe, Sevilla başpiskoposu.- Sancho(ölm.1262), Sevilla ve Toledo başpiskoposu, Kastilya başbakanı.- Eleonora(ölm.1290), İngiltere kraliçesi 1272-1290=18 = Edward I(1239-1307=68), izd.1254=36, İngiltere kralı 1272-1307=35, çocukları için bk.İngiltere/Plantagenet.- Manuel(ölm.1283), Escalona senyörü, =1. Constance, Aragon kralı Jayme I kızı, =2. Beatrice, Savoia kontu Amedeo IV kızı. Son eşinden: Juan Manuel(1282-1348=66), Kastilya kral nâibi ve seraskeri 1320-1325=5, Villena ve Escalona senyörü, yazar, =1. Constance, Aragon Jayme II kızı, =2. Blanca, Kastilya prensi(aş.bk.) Fernando II de la Cerda kızı, dedesinin amca oğlu, son eşinden: Juana de la Cerda(ölm.1380), Kastilya-Leon kraliçesi 1366-1379=13+1379-1380=1=14= Enriquez II(1333-1379=46), izd.1350=29, Kastilya ve Leon kralı 1366-1367 + 1368-1379, çocukları için aş.bk., babasının amcasının torununun torunu.

10) Alfonso X el Sabio=Akıllı ve "Astrolog"(1221-1284=63)(1252-1284=32), Kastilya ve Leon kralı, 1257'de Almanya imparatorluk tahtına hakk iddia etti ve Romalılar kralı seçildi, 1265'de Cadix'i Arablar'dan alarak kuzeyde olduğu gibi güneyde de Kastilya'yı Atlantik'e çıkardı. Şair, târihçi, hukukçu, astronom idi. =Yolanda (ölm.1300), izd.1249=35, kraliçe 1252-1284=32 + 1284-1295=11 + 1295-1300=5 = 48, Aragon kralı Jayme I kızı (3 oğlunun da annesi). Alfonso X'un gayri meşrû kızı: Beatrice de Guzman(ölm.1304)=Alfonso III(1210-1279=69), izd.(2) 1254=25, Portekiz kralı 1248-1279=31, kraliçe 1254-1279 = 25 + 1279-1304=25 = 50, çocukları için bk.Portekiz.- Alfonso X'un kç.oğlu: Juan(ölm.1319), Valencia ve Oropesa senyörü, Sevilla krallığı müddeîsi 1292, Leon krallığı müddeîsi 1301, Kastilya krallığı nâibi 1314=1. Margherita, izd.1280, Montferrat Markisi kızı, =2. Maria, izd.1287, Lopez Diaz de Haro kızı. Oğlu Juan "Tekegöz" ve "Sakat"(ölm.1325), Biskay senyörü, nâib titri alması 1320=Isabel, Portekiz prensi ve Portalegre senyörü Alfonso kızı.- Alfonos X'un dîğer oğlu: Don Jayme, Badojoz "kralı".- Alfonso X'un by.oğlu: Fernando I(1255-1275=20), doğar doğmaz vel., Cerda prensi=Blanche(ölm.1320), izd.1269=6, zevcinden sn.45 yıl hayatta. Bu Fernando I, babasının hayâtında öldü ve ölümünden sonra eşi ikiz prensler doğurdu. Ancak Fernando I'in yerine bu ikiz prenslerin büyüğü değil, Fernando I'in kardeşi vel.ve sn.kral oldu. Buna kırılan ikizler, Fransa hizmetine girdiler. İkizlerden biri: Alfonso de la Cerda(1275-1331'den sn.), Lunel senyörü, Kastilya tahtı müddeîsi 1296-1305=9=1. Mathilde de Clermont, =2. Isabelle. İlk eşinden: Luis de la Cerda, infant=Kastilya kraliyet prensi, Kanarya adaları kralı 1345, Talmond kontu, Fransa büyükamirali 1341(ölm.1351'den sn.)=Eleonora, Alfonso Pérez de Guzman kızı; kardeşi Infant Don Carlos de la Cerda(ölm.1354), Fransa'da Angoulême kontu ve Fransa seraskeri 1351=Marguerite, Charles de Châtillon et de Blois kızı. Dîğer ikiz: Infant Fernando II de la Cerda veyâ de Lara(ikizi de de Luna diye de anılır)(1275-?), Lara senyörü=Juana Nuñez de Lara, kızları: Maria de la Cerda, de Lara(ölm.1369)=1. Charles d'Evreux, comte d'Etampes, izd.1335, = 2. Comte Charles II d'Alençon(ölm.1346), izd.1336=10; Bianca de la Cerda de Lara=Juan Manuel(1282-1348=66), 2. eşi, Kastilya

prensi ve kral nâibi ve seraskeri, yk.bk., kızları Infanta Juana, Kral Enriquez II(aş.bk.no.15) ile evlenip Kastilya kraliçesi oldu.

11) Sancho IV el Bravo=Yiğit(1258-1295=37)(1284-1295=11), Alfonso X'un ortanca oğlu ve halefi, ağabeyinin ölümü üzerine vel.1275-1284=9, kral nâibi 1282-1284=2. =1. Guillemine, izd.1270, kraliçe olmadı, Vicomte Gaston VII de Béarn kızı, =2. Infanta Maria(ölm.1321), izd.1282=13, zevcinden sn. 26 yıl hayatta, kraliçe 1284-1295=11 + 1295-1312=17 + 1312-1321=9 = 37, Infante Alfonso de Molina kızı, oğlu Fernando IV ve torunu Alfonso 11'in çocukluklarında 1295 ve 1312'de iki def'a kraliyet nâibesi oldu. Sancho IV'ün hepsi 2. eşinden(ayni Kastilya hânedânından) çocukları (kç.ölen 2 çocuk dışında): Fernando IV, bk.aş.no.12; Infante Felipe(1292-1326=34), Cabrera dukası, kraliyet nâibi 1321; Infante Pedro(1290-1319=29), kraliyet nâibi 1314=Infanta Maria, Aragon kralı Jayme II kızı; Infanta Isabel(1283-1328=45)=Duc Jean III de Bretagne(ölm.1341), izd.1310=18; Infanta Beatrice, Portekiz kraliçesi= Alfonso IV(1291-1357=66), izd.1309, Portekiz kralı 1325-1357=32, çocukları için bk.Portekiz.

12) Fernando IV(1285-1312=27)(1295-1312=17), annesinin niyâbetinde 10 yaşında kral, vel.1285-1295=10=Constance(1290-1313=23), izd.1303=9, yş.13-22. zevcinden 5 yş.kç., kraliçe 1303-1312=9 + 1312-1313=1 = 10, Portekiz kralı Diniz kızı(annesi Aragon infanta'sı). Çocukları: Alfonso XI, bk.aş.no.13; Eleonora(1307-1359=52), Aragon kraliçesi 1329-1336=7, çocuksuz=Alfonso IV(1299-1336=37), izd.(2) 1329=7, zevcinden 8 yş.kç., Aragon kralı 1327-1336=9.

13) Alfonso XI(1310-1350=40)(1312-1350=38), vel.1310-1312=2, baba annesinin ve sn.amcalarının niyâbeti altında 1312-1325=13(Fransa'da olduğu gibi İspanya ve Portekiz'de de hükümdarlar genellikle 15 yaşlarında majeur îlân edilip niyâbet kaldırılmaktadır). =Infanta Maria(1313-katli 1356=43), izd.1328=22, yş.15-37, zevcinden 3 yş.kç., kraliçe 1328-1350=22 + 1350-1356=6 = 28, Portekiz kralı Alfonso IV kızı(annesi Kastilya prensesi), dayı oğlu. Alfonso XI'in metresi: Eleonora de Guzman(katli 1351), izd.1330=19. Alfonso XI'in oğlu Kral Pedro meşrû izdivâcından, Enriquez II ile Federico ve Sancho adlı 3 oğlu ise metresinden doğdular. Oğlu ve halefi: 14) Pedro "Gaddar"(1334-1368=34)(1350-1366=16 + 1367-1368=1 = 17), vel.1334-1350=16, meşrû çocuğu olmadı, kızlarının ikisi de metresindendir. =1. Blanche (İsp.Blanca)(1338?-katli 1361=23?), izd.1353=8, yş.15?-23?, zevcinden 4 yş.kd.kç., kraliçe 1353-1361=8, daha 1354'de zevci kral tar.habsedildi, Duc Pierre de Bourbon (Capet) kızı. =2. Juana Fernandez de Castro(ölm.1374), izd.1354=14, kraliçe 1354-1368=14, Kral Pedro bu eşiyle ilk eşiyle evliyken evlendi. Metresi: Maria la Padilla (ölm.1361), izd.1353=8. Bu metresinden olma kızları: Infanta Constance(1354-1394=40)=John de Gand, duke of Lancaster(1340-1399=59), izd.(2) 1372=22, yş.18-40, zevcinden 14 yş.kç., İngiltere kralı Edward III oğlu, kızları Catherine of Lancaster(1373-1418=45), annesinin amcasının torunu olan Kastilya kralı Enriquez III(bk.aş.no. 17) ile evlenip Kastilya kraliçesi oldu; John de Gand 1386'da Kastilya tahtına hakk iddia etti.- Infanta Isabel(1355-1393=38)=Edmund of Langley, duke of York, earl of Cambridge (1341-1402=61), izd.(1) 1372=21, yş.17-38, zevcinden 14 yş.kç., İngiltere kralı Edward III oğlu ve Kastilya tâcı müddeîsi, yukarıdaki John of Gand'ın kardeşi ve rakıybi, çocukları için bk. İngiltere/Plantagenet.

Alfonso XI'in metresinde olan oğulları: Federico(1333-1358=25), Saint-Jacques tarîkati üstâd-ı âzamı=Eleonora d'Angulo; Sancho(1339-1374=35), Albuquerque kontu ve Haro senyörü=Beatrice, izd.1373=1, Portekiz kralı Pedre I kızı. Ayni metresi Leonora'dan daha 6 oğlu ve 1 kızı oldu. Bu metresinden olan çocuklar ve onları nesline Trastamara deniyor.

15) Enriquez II el Trastamara el Magnifico(Muhteşem)(1333-1379=46)(1366-1367=1 + 1368-1379=11 = 12), Alfonso XI'in Leonora'dan olma gayri meşrû oğlu ve Gaddar Pedro'nun 1 yaş by.ağabeyi ve halefi. =Juana de Pennafiel de la Cerda(ölm. 1380), kraliçe 1366-1379=13 + 1379-1380=1 = 14, Kastilya prensi Infante Juan Manuel de Villena(yk.bk.) kızı, annesinin babasının amca-zâdesinin torunu. Kızları Infanta Eleonora(1350-1416=66)=Carlo III il Noble=Soylu, Navar kralı(ölm.1425), izd.1375, tal.1387=12. Enriquez II'nin oğlu ve halefi: 16) Juan I(1358-1390=32)(1379-1390=11), vel.1366-1379=13. =Infanta Eleonora(1340?-1382=42?), izd.(2) 1375=7, yş.35-42, zevcinden 18 yş.kd.by., Aragon kralı Pedro IV kızı. =2. Infanta Beatrice(1372-?), izd.1383=7, yş.11-18, çocuksuz, Portekiz kralı Fernando kızı, ortak Kastilya nâibesi 1383-1385=2. Juan I'in kç.oğlu: Fernando I de Antèquèra il Justo=Âdil(1380-1416=36), Aragon hânedânında erkek üye kalmayınca, bir Aragon kralının kızının oğlu olduğu için 1412'de Aragon ve Sicilya tahtına seçildi ve bu sûretle Aragon'da Kastilya hânedânının bir dalı hükümrân olmaya başladı. Bu olay 1479'daki iki krallığın tam birleşmesiyle İspanya hâline almasının gerçek başlangıcı oldu. Fernando üstelik bir Kastilya prensesi ile evli olduğu için Aragon kraliçeliğine de bir Kastilya hânedânı üyesi geldi, bk.Aragon.

17) Enriquez III il Trastamara il Enfermizo=Hastalıklı(1379-1406=27)(1390-1406=16), vel.1379-1390=11, ilk def'a velîahd ol.Asturias Prensi sanı verildi ve bundan sonra Kastilya ve İspanya velîahdlerine bu unvan verildi, bugün de İspanya velîahdi bu unvânı taşıyor(İngiltere'de hükümdârın büyük oğluna Galler Prensi ve Fransa'da Dauphin, Rusya'da Çareviç denmesi gibidir). Juan I'in by.oğlu ve halefi. =Catherine of Lancaster(1373-1418=45), kraliçe 1393-1406=13 + 1406-1418=12 = 25, izd.1393=13, yş.20-33, zevcinden 6 yş.kç., Duke John of Gant of Lancaster=Infanta Constance de Castilla kızı(yk.bk.), annesinin amcasının torunu. Kızları: Infanta Maria(ölm.1458), Aragon ve Sicilya kraliçesi 1416-1458=42 = Alfonso V(1396-1458=62), izd.1415=43, Aragon ve Sicilya kralı 1416-1458=42, Maria'nın amcası Aragon-Sicilya kralı Fernando I'in by.oğlu, çocuksuz; Infanta Caterina(ölm.1440)=Infante Enriquez d'Aragona (ölm.1445), izd.(1) 1420=20, Villena markisi(sn.dukası) ve Saint-Jacques tarîkati üstâd-ı âzamı, çocuksuz, Caterina'nın amcası Aragon-Sicilya kralı Fernando I'in oğlu. Bu Fernando I'in 2. oğlu Aragon-Sicilya kralı(1458-1479) Juan II ise bir Kastilya prensesinden doğma oğlu Fernando II il Catolico ile İspanya'nın oluşması gerçekleşti.

18) Juan II(1405-1454=49)(1406-1454=48), 1 yaşında Asturias prensi olarak niyâbet altında babası Enriquez III'ün yerine tahta çıktı. =1. Infanta Maria(ölm.1445), kraliçe 1420-1445=25, izd.1420=25, Aragon-Sicilya kralı Fernando I kızı, amca oğlu. =2. Infanta Isabel(ölm.1496), kraliçe 1447-1454=7, izd.1447(2 yıl sn.), Portekiz prensi Infante Juan(Joao) kızı. Juan II'nin ilk eşinden Enriquez IV(bk.aş.no.19), Alfonso(1453-1468=15), müdd.1465. 19) Enriquez IV il Trastamara il Impotente=İktidarsız(1425-1474=49)(1454-1465=11 + 1468-1474=6 =17), Asturias prensi=vel.1425-1454=29. =1.

Infanta Bianca(1424-1464=40), kraliçe olmadı, izd.1440, tal.1453=13, yş.16-29, zevcinden 1 yş.by., Aragon kralı Juan II kızı, babasının amcasının torunu. =2. Infanta Juana(1438-1474=36), kraliçe 1455-1468=13, izd.1455(2 yıl sn.), tal.1468=13, yş.17-30, zevcinden 13 yş.kç., Portekiz kralı Edoardo kızı. Son eşinden: Infanta Juana Bertraneja(1462-1530=68), 1468'de velîahd olması gerekirken halası Infanta Isabel velîahd yapıldı, 1480'de Portekiz'de Coimbra'da râhibe oldu.

20) Isabel "Katolik"(1451-1504=53)(1474-1504=30), Kastilya ve Leon hükümrân kraliçesi(ayrı anneden olan ağabeyinin yerine), 1468'de velîahd îlân edildi. 1479'da zevci dolayısıyle Aragon ve Sicilya kraliçesi. Tafsîlât ve çocukları için bk. Aragon ve İspanya. 1479'da zevcinin Aragon tahtına geçmesiyle İspanya birleşmiş oldu(Kastilya-Aragon birliği). 1492'de Granada kralı ve kraliçesi unvanlarını da aldılar. Gırnâta(Granada)'daki Nasrîler 1482'de Kastilya'ya tâbî oldular ve 1.1.1492'de 500.000 nüfûsuyle Avrupa kıt'asının en büyük şehri olan Granada, müttefik Kastilya-Aragon ordularına teslîm oldu. İspanya krallığında milyonlarca Müslüman tebea oldu(Gırnâta krallığı dışında da milyonlarca Müslüman yaşıyordu). =Fernando II il Catolico=Katolik Ferdinand(1452-22.1.1516=64), izd.1469=35, yş.18-53, zevcinden 1 yş.by., Fernando II, Kraliçe Isabel'in babasının amcası Aragon kralı Fernando I'in oğlu Aragon kralı Juan II'nin oğludur, Aragon kralı 1479, Sicilyateyn(Napoli ve Sicilya) kralı 1504, Granada kralı 1.1.1492, Navar kralı 1516, eşi ile ortak Kastilya ve Leon kralı 1474, İspanya kralı 1479(Aragon Kralı=hükümrân Kastilya Kraliçesi ve İspanya birliği). 1492'de 8 asır süren *Reconquista* (İberya yarımadasının Müslüman hâkimiyetinden arındırılması) dönemi kapanır. 1492 aynı zamanda Kraliçe Isabel'in gemileriyle Kristof Kolomb'un Amerika kıt'asına ayak bastığı yıldır. Yeni Çağ'ın 39. yılıdır. Osmanlı tahtında Fâtih'in oğlu İkinci Bâyezîd vardır(1481-1512). Kardeşi Sultân Cem(ölm.1495), hâlâ Roma'dadır.

21) Juana(1479-1555=76)(1504-1516=12), annesi Isabel'in yerine Kastilya-Leon hükümrân kraliçesi îlân edildiyse de 1516'ya kadar ülkeyi babası Fernando II onun adına yönetti. Kraliçe Juana'nın zevci Arşidük Philippe(İsp.Felipe I) ise 1504-1506'da eşi Juana'ya ortak Kastilya kralı îlân edildi. Bu evlenmeden Charles-Quint doğarak bütün tâcları topladı. 1516'da Kastilya kralı oldu.

Aragon Krallığı(1035-1479)

Asıl Aragon'da İspanyolca konuşulur. Ancak erken dönemde Aragon, Barselona kontluğunu ilhâk ederek çoğunluğu Katalanca konuşan Katalan nüfûsu hâkim bir devlet oldu. İspanya'da Fransa sınırından başlıyarak Akdeniz sâhillerinde kalın bir şeritte Katalanca konuşulur. Katalanca'nın güneyde sınırı Cartagena limanının kuzeyidir. Murcia, Alicante, Valencia, Barselona gibi Akdeniz şehirlerinde dil Katalanca'dır. Bu dil, Fransa sınırını da geçer, 17. asırda İspanya'dan Fransa'ya geçen Roussillon eyâletinde de hâkimdir. Saragossa, İspanyolca bölgesidir. Balear adalarının en güneydeki Iviza'da İspanyolca, Majorca ve Minorca'da ise Katalanca konuşulur.

Katalanlar zaman zaman İspanya'dan ayrılmak istemişler ve Fransa desteğiyle büyük ihtilâller çıkarmışlardır. 1479'da İspanya birliği yapıldıktan sonra da Kastilya ve Aragon ayrılığı 19. asra kadar devâm etmiştir. Katalan nüfûsun çoğunluk, İspanyollar'ın

daha az olduğu Aragon krallığı tebeası Akdeniz, Kastilya krallığı tebeası ise Atlas Okyanusu sâhası için anlaşmışlardır. Şöyle: Hiç bir Kastilya ticâret gemisi Akdeniz'e giremez. İtalya'daki ülkeler Aragon krallığına ve ancak onun vâsıtasıyle İspanya Kralı'na bağlıdır(zâten 1479'dan îtibâren İspanya Kralı, yalnız Kastilya'nın değil, ayni zamanda Aragon'un da kralıdır). Buna karşılık Aragon tebeası, dolayısıyle Katalanlar, Cebelitârık'tan okyanusa geçemezler, okyanusların ticâretlerine katılamazlar, Kastilya sömürgesi olan Güney ve Kuzey Amerika'ya göçemezler. İspanyolca konuşan bütün Latin Amerika halkı Kastilyalı'dır. Zîrâ 19. asırda bile Amerika kıt'asına Aragon tab'asının göçü yasaklanmıştır.

Asıl Aragon, batısında Eski Kastilya, doğusunda Katalonya olan bir eyâlettir, 1118'de Arablar'dan Saragossa'yı alarak merkezi yapmış, güneye inmiştir. Ancak doğusunda Catalonia eyâletindeki Barselona kontluğunu ilhâk ederek Akdeniz'e çıkmıştır. Sonra güneye inerek Arablar'dan Valencia şehrini ve eyâletini, Balear adalarını almış, Katalan bir karakter kazanmıştır. Aragon'un kuzey-batısında ise Navar krallığı toprakları başlamıştır.

Aragon Krallığı, Aragon, Katalonya (Barselona) ve Valencia olarak üç otonom eyâlet şeklinde yönetildi.

Kastilya, Aragon, İspanya, Portekiz kraliyet prens ve prenseslerine günümüze kadar Infante ve Infanta denmiştir. Bu unvan isimlerinin başına gelir. İsimlerinin başına bütün soylular gibi Don ve Doña(Portekizce'de Dom ve Dona, Güney İtalya'da Don ve Donna) gelmesine engel değildir. Kral ve kraliçeye don, doña ve infante, infanta denmez, fakat bu titrler velîahd için bile geçerlidir(İsp.infante, kadın için infanta, Portekizce gene infante ve infanta, Fransızca'da infant ve infante ki "erkek çocuk" ve "kız çocuk", mecâzen "kral çocuğu" demektir, bâzı Doğu Türk hânedânlarında prenslere erkek çocuk mânâsına Oğlan unvânı verilmesi gibidir).

1162'de Aragon Krallığı ile birleşen *Barselona Kontları(873-1162=289)* : 1) Wilfred 873-898=25, oğlu 2) Wilfred Borrell I 898-912=14, kardeşi 3) Sunyer 912-954=42, oğlu 4) Borrell II 954-992=38, oğlu 5) Ramon Borrell 992-1018=26, oğlu 6) Berengar-Ramon I 1018-1035=17, oğlu 7)Ramon-Berengar I 1035-1076=41, oğlu 8) Ramon-Berengar II 1076-1082=6, kardeşi 9) Berengar-Ramon II 1076-1096=20, tek başına 1082-1096=14, 8 oğlu 10) Ramon-Berengar III 1096-1131=35=Maria, el Cid=Kastilya prensesi Jimena kızı, 1114'te Arablar Barselona'yı kuşattılar, düşüremediler, kızı Etienette(Stefania)=Comte Guillaume I de Bourgogne(ölm.1087), bunların oğulları Raymond (ölm.1108)=Urraca, Kastilya hükümrân kraliçesi, bunların oğulları Kastilya-Leon kralı Alfonso VII(bk.Kastilya). 10. Kont'un dîğer kızı: Berenguela(1108-1148=40), Kastilya kraliçesi 1128-1148=20= Alfonso VII(1106-1157=51) ,izd.1128=20, yş.20-40, zevcinden 2 yş.kç., halasının torunu, bu evlenmeden Kastilya-Leon kralları yürüdü(Alfonso VII, kral 1126-1157=31, bu Berenguela'nın 2. evlenmesidir). 10. Kont'un oğlu 11) Ramon-Berengar IV 1131-1162=31. Oğlu 12) Alfonso I(Aragon'da II) 1162, annesinden Aragon krallığını ve babasından Barselona kontluğunu tevârüs ederek Aragon-Barselona birliği gerçekleşti, Aragon, Akdeniz'de çok büyük bir sâhil kazandı ve büyük devletler arasına girdi, kolayca Sicilya'ya uzanarak az zamanda Güney İtalya'yı elde etti.

Aragon Kontları(809-922=113): 1) Aznar I Galindo 809-844=35), oğlu 2) Galindo I Aznares 844-867=23, oğlu 3) Aznar II Galindo 867-893=26, oğlu 4) Galindo II Aznares 893-922=29. 922-1035=113 yıl boyunca Aragon, Navar krallığına ilhâk edildi. Bir ara Navar kralı Garcia III'ün kardeşi Gobzalo, Navar'a tâbî Aragon kralı oldu(994), sn.Navar kralı olan kişi, ayni zamanda Aragon kralı sanını da aldı. Nihâyet 1035'te bir Navar prensi, Aragon kralı olarak Navar'la Aragon tamâmen biribirinden ayrıldı(1035-1479), 1479'da Kastilya ile birleşti. Merkezi Huesca iken 1118'de Saragossa taht şehri oldu. Krallığın ilk hânedânı Navar(b.bk.) Hânedânı'dır(1035-1162=127).

1) Ramiro I(1035-1063=28), Aragon kralı, 1038'de kardeşinden mevrûsen Sobrarve ve Ribagorce kralı, 8. Navar kralı Büyük Sancho oğlu=Gisberge, izd.1036, Comte Bernard Roger de Carcasson et de Foix kızı. Oğlu 2) Sancho I(Navar'da V)(1063-1094=31), Navar kralı 1076-1094=18=1. Felicia(ölm.1086), izd.1064=23, Comte Hilduin de Rameru kızı. =2. Philippa, izd.1086(ayni yıl), çocuksuz, Comte Guillaume IV de Toulouse kızı. Oğlu 3) Pedro I(1094-1104=10), Aragon ve Navar kralı, çocuksuz= Agnès(ölm.1110), izd.1081=23, kraliçe 1094-1104=10, Comte Guillaume VI de Poitiers kızı. Kardeşi 4) Alfonso I il Batallador=Savaşçı(1104-1134=30), Aragon ve Navar kralı, eşi dolayısıyle Kastilya ve Leon kralı 1110-1134=24, çocuksuz, 1118'de Saragossa'yı Arablar'dan alıp Aragon'a taht şehri yapdı, Arablar'la savaşırken maktûl düştü. =Infanta Urraca(1081-1126=45), izd.1109=17, yş.28-45, Kastilya ve Leon kralı Alfonso VI kızı ve Raymond de Bourgogne'dan dul(ilk eşi bu Raymond'dan olan oğlu Kastilya kralı oldu). Kardeşi 5) Ramiro II il Monje=Keşiş(1094?-1147=53?)(1134-1137=3), keşiş olup Narbonne civârında bir manastırda 10 yıl daha aşadı=Agnès, Akitanya dukası Guillaume le Vieux kızı. Kızı 6) Petronilla(1135-1172=37)(1137-1162=25), babasının ferâgatiyle 2 yaşında Aragon kraliçesi oldu ve Navar krallığı 1134'ten beri Aragon'dan ayrıldı. Oğlu lehine ferâgat etti. =Ramon-Berengar IV, 11.Barselona kontu(yk.bk.) 1131-1162=31, izd.1151=11, yş.16-27, Aragon kral nâibi 1137-1162=25(Kastilya kraliçesi olan kızkardeşi Berenguela için yk.bk.). Oğulları Alfonso II ile Aragon'da Navar hânedânı yerine Barselona Hânedânı başladı(1162-1406=244). Çocukları: Alfonso II, aş.bk.- Ramon-Berengar III, comte de Provence 1168-1181=13, evlenmedi.- Sancho, ağabeyinin yerine comte de Provence 1181, comte de Cerdagne 1185.- Infanta Douce (ölm.1198), Portekiz kraliçesi 1194-1198=4=Sancho I(1154-1211=57), izd.1175=23, 2. Portekiz kralı 1194-1211=17, çocukları için bk.Portekiz.- Infanta Leonora(1222?-1291=69?), İngiltere kraliçesi 1236-1272=36 + 1272-1291=19 = 55 = Henry III(1207-1272=65), izd.1236=36, yş.14?-50?, zevcinden 15 yş.kd.kç., İngiltere kralı 1216-1272=56, çocukları için bk.İngiltere/Plantagenet.

7) Alfonso II Raymond il Casto=İffetli(1152-1196=44)(1162-1196=34), Aragon kralı ve Barselona kontı , Provence kontu 1167, Roussillon kontu 1172(1181 ve 1185'de bu kontlukları(Fransa'da) kardeşine bıraktı, yk.bk.). 1170'de Béarn vikontunun ve 1192'de Bigorre kontunun metbuu oldu. =1. Mafalda, infanta, talâk, ilk Portekiz kralı Alfonso I kızı. =2. Infanta Sancia (1154-1208=54), kraliçe 1174-1196=22 + 1196-1208=12 = 34, izd.1174=22, yş.20-42, zevcinden 2 yş.kç., Kastilya kralı Alfonso VII kızı(bütün çocuklar bu 2. eşinden). Çocukları: Pedro II, bk.aş.no.8.- Infanta Eleonora (ölm.1209'dan sn.)=Comte Raymond VI de Toulouse(ölm.1222), izd.1200.- Infanta

Sancia=Comte Raymond VII de Toulouse(ölm.1249), izd.1211, tal.1241=30.- Infanta Constancia(ölm.1222), Macaristan kraliçesi 1198-1202=4, Almanya imparatoriçesi 1220-1222=2, Sicilya kraliçesi 1208-1222=14 =1. Emeric, izd.1198=4, Macaristan kralı 1196-1202=6, çocukları için bk.Macaristan/Arpad.=2. Friedrich II(1194-1250=56), izd.(1) 1208=14, çocukları için bk.Hohenstaufen, Sicilya kralı 1197-1250=53 ve Almanya imparatoru 1220-1250=30.- Alfonso II(1196-1209=13 yıllarında amcasının yerine Provence kontu). Barselona hânedânından *Provans Kontları(1113-1267=154):* 1) Raymond Béranger I(Barselona kontu ol.Ramon-Berengar III, yk.bk.)(1083-1131=48), Provence kontu 1113-1131=18=Douce(1190'a doğru 90 küsûr yaşında öldü), 1112'de evlendi ve aynı yıl annesi kendisine Provence kontluğunu bıraktı, o da ertesi yıl eşi Barselona Kontu'na terketti(tam şecere için bk.Fransa/Provence). Ancak 1125'de Toulouse kontu Alphonse Jourdain, Provence kontluğunun bir kısmını ilhâk etti. Kızları Berenguera, Alfonso VII(halasının torunu) ile evlenip Kastilya kraliçesi oldu. By.oğulları Ramon-Berengar IV, Barselona kontu ve Aragon kral nâibi(yk.bk.) oldu. Kç.oğulları: Bérenger Raymond I(1116-1144=28)(1131-1144=13), Provence kontu oldu=Béatrice, izd.1135=9, Comte Bernard VI de Melgueil kızı(=2. Seigneur Bernard Palet d'Alais). Bunun oğlu Raymond Béranger II le Jeune=Genç(kont 1144-1166= 22)=Richilde, izd.1162=4, Polonya kralı Vladislas II kızı ve Kastilya kralı Alfonso VII'den dul(=3. Comte Raymond V de Toulouse, izd.1166). Kızları Douce(hükümrân Provence kontesi 1166-1172=6), evlenmedi, niyâbet altında. Alphonse I(Aragon kralı ol. Alfonso II), 1167'de çocuk yeğeni Kontes Douce'un yerine Provence'ın yönetimini üzerine aldı. Douce 1172'de genç kız ol.ölünce de kontluğu kardeşi Infante Raymond Béranger III'e(1172-1181=9), o vârissiz ölünce dîğer kardeşi Infante Sanche'a(1181-1196=15) verdi(yk.bk.). Ancak bu da vârissiz ölünce Aragon kralı Alfonso II oğlu Alphonse II adıyle 20. Provence kontu oldu(1196-1209=13). Oğlu 21. ve Barselona hânedânından 9. kont: Raymond Béranger IV(1198-1245=47)(1209-1245=36)= Beatrice(ölm.1266), izd.1220=25, Savoia kontu Tommaso kızı. Kont R.Béranger IV, kontluğu kızlarından Béatrice'e bıraktı(1245-1267=22). Béâtrice 1246'da Charles I ile evlendi ve bu sûretle Côte d'Azure'ü içeren Provence kontluğu, Fransa'ya, Capet-Anjou-Sicile dalına geçti. Raymond Bérenger IV'ün adı geçen Béatrice dışında 3 kızı daha oldu ki, Marguerite, Eléonore, Sancie adlı bu prensesler sırasıyle Fransa kralı Louis IX, İngiltere kralı Henry III ve İngiltere prensi Duke Richard of Cornwall'le evlendiler.

8) Pedro II(1174-katli 1213=39)(1196-1213=17), vel.1174-1196=22=Maria (ölm.1214), izd.1204=9, kraliçe 1204-1213=9 + 1213-1214=1 = 10, Comte Guillaume VIII de Montpellier kızı ve vârisesi. Oğulları 9) Jayme I el Conquistador=Fâtih(1208-1276=68)(1213-1276=63), 1230'da 1. Mayorka kralı ve 1238'de Valencia kralı olarak Aragon toprakları güneye ve doğuya doğru iyice Akdeniz istikametinde açdı, Katalanca olarak fetihlerinin târîhini kaleme aldı. Palencia(1208) ve Salamanca(1249) üniversitelerini kurdu. =1. Infanta Eleonora, izd.1221, tal.1229=8, kraliçe 1221-1229=8, Kastilya kralı Alfonso VIII kızı. =2. Yolanda(ölm.1251), izd.1235(6 yıl sn.)=16, kraliçe 1235-1251=16, Macaristan kralı(Arpad) Andreas II kızı(bütün çocuklarının annesi). =3. Teresa Vidaure. Çocukları: Infanta Isabel(Fr.Isabelle)(1247-1271=24), Fransa kraliçesi 1270-1271=1, izd.(1) 1262=9, yş.15-24, zevcinden 2 yş.kç.=Philippe III le Hardi(1245-1285=40), Fransa kralı 1270-1285=15(Capet).- Infanta Yolanda(ölm.1300), Kastilya

kraliçesi 1252-1284=32 + 1284-1295=11 + 1295-1300=5 = 48 = Alfonso X(1221-1284=63), Kastilya kralı 1252-1284=32, çocukları için bk.Kastilya.- Infante Sancho, Toledo başpiskoposu 1266-1275=9.- Infante Jayme I(1243-1311=68)(2. Mayorka kralı 1276-1311=35), Roussillon ve Montpellier kontu 1262-1311, babasının ölümünde bu topraklar kral sanıyle kendisine verildi. =Esclarmonde, izd.1275, Comte Roger IV de Foix kızı. Oğlu Sancho (3. Mayorka kralı 1311-1324=13). Bunun kardeşi Infante Fernando ve bunun oğlu 4) Jayme II(1324-1343=19)(katli 1349)=Infanta Constantia (ölm.1346), Aragon kralı Alfonso IV kızı, babasının büyük-amcasının torunu. Jayme II'ye amcası Infante Felipe nâiblik yapdı. Ölümüyle 1262-1343=81 müddetle devâm eden *Majorca Kralları* dalı sona erdi ve Balearlar, Aragon kralına döndü(Mayorka 1229, Minorka 1231, İbiza 1235'de Arablar'dan alınmışdı). Önce Aragon'dan tamâmen bağımsız olan bu krallık 1279'da Aragon'a tâbî oldu. Mayorka kralları Roussillon kontu, Cerdagne kontu, Montpellier baronu idiler(Montpellier 1343'de Fransa'ya döndü). Jaime II oğlu Jaime III(1336-1375=39), titüler Sicilya kralıdır(1363-1375=12), zîrâ Sicilya hükümrân kraliçesi Giovanna I d'Anjou ile evlendi(1363), çocukları olmadı. 10) Pedro III Grand=Büyük(1236-1285=49)(1276-1285=9), Aragon hânedânından 1. Sicilya kralı 1282-1285=3, Jayme I'in by.oğlu ve halefi, vel.1236-1276=40 = Constantia(ölm.1300), kraliçe 1276-1285=9 + 1285-1291= 6 + 1291-1300=9 = 24, izd.1262=23, Sicilya kralı Manfred v.Hohenstaufen kızı. Çocukları: Alfonso III(bk.aş.no.11) ve Jayme II (bk.aş.no.12).- Infanta Yolanda(ölm.1302)=Roberto(ölm.1343), izd.1297=5, Napoli kralı(b.bk.).- Infanta Elisabeth(1271-1336=65), Portekiz kraliçesi 1282-1325=43 + 1325-1336=11 = 54 = Diniz(1261-1325=64), izd.1282=43, yş.11-54, zevcinden 10 yş.kç., Portekiz kralı 1270-1325=46, çocukları için bk.Portekiz. Bu Kraliçe Papa tar.1625'de azîze(sainte) îlân edildi.- 3) Federico II(1272-1337=65)(1296-1337=41), Aragon hânedânından 3. Sicilya kralı, Sicilya genel v. 1291-1296=5 = Eleonora(ölm.1343), izd.1302=35, kraliçe 1302-1337=36 + 1337-1342=5 + 1342-1343=1 = 42, 1337'de râhibe, Napoli kralı(Anjou) Carlo II kızı. Aragon'dan ayrılan Sicilya krallığı bu sûretle 1296-1410=114 yıl müddetle devâm edip 1410'da sn.Aragon kralları tekrâr aynı zamanda Sicilya kralı oldular. Zîrâ Infante Federico II dalı söndü. Bu dalın şeceresi *Sicilya Kralları* bahsinde verildi. Sırasıyle Federico II oğlu 4) Pietro II(1337-1342), oğlu 5) Luigi(1342-1355), kardeşi 6) Federico III(1355-1377), kızı 7) Maria(1377-1402), bunun eşi olan Arangon prensi 8) Martino I(1402-1410) hükümrân oldular.

11) Alfonso III il Beneficioso=Hayırsever(1265-1291=26)(1285-1291=6), vel.1276-1285=9, evlenmedi. 1287'de Balearlar'dan Minorka'yı Arablar'dan aldı. Kardeşi 12) Jayme II(1270-1327=57)(1291-1327=36), vel.1285-1291=6, Sicilya kralı 1285-1296=11(kardeşi Federico II'ye bıraktı), Sardunya kralı 1326-1327=1. =1. Blanca(İt.Bianca, Fr.Blanche)(ölm.1310), izd.1295=15, kraliçe 1295-1310=15, Napoli kralı(Capet-Anjou) Carlo II kızı(bütün çocuklarının annesi). =2. Maria(ölm.1321), izd.1316(ertesi yıl)= 5, kraliçe 1316-1321=5, Kıbrıs kralı Hugues III de Lusignan kızı. =3. Elisinde de Moncada. Çocukları: Alfonso IV, bk.aş.no.13.- Infante Raimondo, conde de Prades.- Infante Juan(ölm.1334), Toledo ve Tarragone başpiskoposu, İskenderiyye patriki.- Infante Pedro, Ampursias ve Ribagorza kontu=Jeanne de Foix, oğulları Infante Juan, conde de Prades ve Infante Alfonso(1332-1412=80), duque de Gandia, bunun oğulları Infante Alfonso, conde de Denia ve Infante Pedro ve bunun oğlu Infante Enrique

de Villena(15. asır).- Infante Jayme(1296-1334=38), vel.1296-1319=23, 1319'da velîahdlikten kardeşi Alfonso(IV) lehine ferâgat edip Calatrava, sn.Montesa askerî tarîkatleri üstâd-ı âzamı oldu(1327'de Jayme III unvânıyle kral olacaktı).- Infanta Maria=Infante Pedro(1290-1319=29), Kastilya kral nâibi 1314-1319=5, Kastilya kralı Sancho IV oğlu.- Infanta Isabel(ölm.1330), imparatoriçe = Friedrich I v.Habsburg(1290-1330=40), izd.1315=15, Almanya imparatoru 1314, kızları için bk.Habsburg.

13) Alfonso IV il Bondadoso=Kalender(1299-1336=37)(1327-1336=9), vel.1299-1327=28. =1. Teresa d'Entéça, Urgel kontu Ermengaud yeğeni ve vârisesi, izd.1314(ölm.1329)=15, kraliçe 1327-1329=2(3 çocuğunun da annesi). =2. Infanta Leonora(1307-1359=52), kraliçe 1329-1336=7, izd.1329=7, yş.22-29, zevcinden 8 yş.kç., Kastilya kralı Fernando IV kızı. Çocukları: Pedro IV, bk.aş.no.14.- Infanta Constantia(ölm.1346), Mayorka kraliçesi=Infante Jaime II(katli 1349), Mayorka kralı 1324-1343=19, oğulları Infante Jaime III, titüler Sicilya kralı, yk.bk.- Infante Jayle(ölm.1347), Urgel kontu ve Agera vikontu=Cécile, izd.1336=11, Comte Bernard de Comminges kızı, oğulları Infante Pedro(ölm.1409), conde d'Urgel=Margherita, Paleologos'lardan Monferrato markisi kızı, bunların oğulları Infante Jayme II d'Aragona, babasının amca kızı Infanta Isabel(aş.bk.) ile evlendi, bu evlenmeden: Infanta Isabel d'Aragona, condessa d'Urgel=Pedro I, Coimbra dukası(Portekiz).

14) Pedro IV il Cruel=Caddar, il Ceremonioso=Teşrîfatlı(1319-1387=68)(1336-1387=51), vel.1327-1336=9, 1344'de Mayorka'yı ilhâk etti. =1. Infanta Maria(ölm.1347), izd.1338=9, kraliçe 1338-1347=9, Navar kralı Philippe d'Evreux(Capet) kızı. =2. Infanta Leonora(ölm.1348), izd.1347(ayni yıl)=1, kraliçe 1347-1348=1, Portekiz kralı Alfonso IV kızı. =3. Infanta Leonora(ölm.1374), izd.1349(ertesi yıl)=25, kraliçe 1349-1374=25, babasının amca oğlu, Sicilya kralı Pietro d'Aragon II kızı. =4. Marta(ölm.1378), 1378'e kd.bir kaç yıl kraliçe. =5. Sibilla de Forcia(ölm.1406), izd.1380=7, kraliçe 1380-1387=7.- Çocukları: Infanta Isabela(5. eşinden), Aragon tahtı müddeîsi 1410=Infante Jayme II d'Aragon, conde d'Urgel, amcasının torunu(yk.bk.)(ölm.1433), izd.1407, kızları Infanta Isabel, condesa d'Urgel=Pedro, Coimbra dukası(Portekiz).- Küçük ölen 2 prs.(2. eşinden).- Infanta Constantia(1. eşinden)(1344-1363=19), Sicilya kraliçesi 1360-1363=3 = Federico III(1342-1377=35), izd.(1) 1360=3, yş.16-19, zevcinden 2 yş.kç., Sicilya kralı 1355-1377=22, çocukları için bk.Sicilya/Aragon.- Infanta Leonora(3. eşinden) (1358-1382=24), Kastilya kraliçesi 1379-1382=3 = Juan I (1358-1390=32), izd.1375=7, zevci ile aynı yaşda, yş.17-24, Kastilya kralı 1358-1390=32. Oğullarından büyüğü olan Enrique III, Kastilya kralı(1390-1406=16) oldu. Dîğer oğulları Fernando I ise, Aragon kralı oldu, bk.aş.no.17.- Pedro IV'ün ikisi de 3. eşinden(aynı Aragon hânedânından) olan 2 oğlu(no.15 ve 16), üst üste Aragon kralı oldu.

15) Juan I(1350-1395=45)(1387-1395=8), Antakya prensi, 1. Gironne dukası. =1. Marta(ölm.1379), izd.1372=7, kraliçe olmadan öldü, Comte Jean I d'Armagnac kızı(Infanta Juana'yı doğurdu). =2. Yolanda(ölm.1431), 1395'e kd.kraliçe, zevcinden sn.36 yıl hayatta, Duc Robert de Bar kızı(Infanta Yolanda'yı doğurdu). Kızları: Infanta Juana(1373-1407=34)=Comte Mathieu de Foix(ölm.1398), izd.1391=7, yş.18-25, 1395'de Aragon tahtına hakk iddia etti, çocuksuz.- Infanta Yolanda(1381?-1442=61?), 1410'da Aragon tahtına hakk iddia etti = Luigi II, comte de Provence, titüler Napoli ve

Sicilya kralı 1384-1417=33, Capet-Valois-Anjou-Naples prensi(Fransa), çocukları (bk.Sicilya/Anjou): Luigi III, Sicilyateyn kralı 1417-1434=17(titüler)= Marguerite de Savoie; Marie(ölm.1463), Fransa kraliçesi=Charles VII, Fransa kralı (oğulları Fransa kralı Louis XI); Charles(ölm.1472), comte du Maine=Isabelle de Luxembourg, bunların oğulları Comte Charles du Maine=Jeanne de Lorraine; René I le Bon=İyi, duc de Lorraine 1431-1453=22, titüler Sicilya kralı 1434-1480=46=Isabelle de Lorraine, bunların çocukları: Yolande(1473'de Lorraine dukalığı vârisesi=Ferry de Vaudémont), Marguerite(ölm.1482, İngiltere kraliçesi=Henry VI, İngiltere kralı), Jean II(duc de Lorraine 1453-1470=17=Marie de Bourbon, bunların oğulları Jean, duc de Lorraine 1470-1471=1 ve Nicolas de Pont-à-Mousson, duc de Lorraine 1471-1473=2).

16) Martino I(Sicilya kralı ol. II)(1352?-1410=58?)(1395-1410=15), Sicilya kralı(oğlunun yerine) 1409-1410=1. = Maria Lopez de Luna(ölm.1406), izd.1372=34, kraliçe 1395-1406=11. =2. Margarita, izd.1409(3 yıl sn.)=1, kraliçe 1409-1410=1, Prades kontu Pedro kızı. İlk eşinden: Martino I, Sicilya kralı 1386-1409=23, vârissiz ölünce yerine Aragon kralı olan babası Sicilya kralı oldu, fakat 1 yıl sonra o da ölünce her iki taht da 1410'da Aragon hânedânının erkek üyesi kalmadığı için boşaldı, =1. Infanta Maria d'Aragon, dayı oğlu, Sicilya kralı Federico III(Aragon hânedânı)=Infanta Constantia(Pedro IV d'Aragon kızı) kızı, =2. Infanta Blanca, Navar prensesi.- Martino I'in(oğul Martino) gayri meşrû oğlu Federico de Luna(ölm.1438) 1410'da boşalan Aragon tahtına, büyük babası Baba Martino'nun yerine hakk iddia ettiyse de, gayri meşrû olduğu için kabûl edilmedi, oğlu Alvaro de Luna, conde de Santisteban kezâ 1410-1413'de tahta hakk iddia etti, sonradan 1418'den 1453'e kd.serasker, sn.başbakan ol.Kastilya'yı yönetti.- Aragon tahtı 1410-1412'de boş kaldı. 1412 Caspe anlaşmasına göre*, 1410'da tahtı boş bırakan 16. Aragon kralı Baba Martino'nun aynı baba ve anneden(bu anne de Aragon-Sicilya hânedânından) kızkardeşi Kastilya kraliçesi Infanta Leonora'nın Kastilya kralı Juan I'den olma 2. oğlu Fernando I, Aragon tahtına oturdu ki ağabeyi Enrique III de Kastilya kralı idi. Bu sûretle Burgonya asıllı Kastilya Hânedânı, Aragon krallığında da tahtı elde etti. Fakat Kastilya ve Aragon hâlâ iki ayrı krallıktı. Ancak 1479 birleşmesi için zemîn oluştu. Kastilya Hânedânı 1410-1516'da Aragon tahtını doldurdu ve Sicilya(1412-1516) ve Napoli(1435-1516) kralları ol.da Aragon kralları hüküm sürdüler.

17) Fernando I il Justo=Âdil d'Antèquèra(1380-1416=36)(1412-1416=4), Aragon ve Sicilya kralı, Kastilya kralı Juan I=Infanta Leonora d'Aragon oğlu. =Infanta Leonora(ölm.1435), izd.1395=21, kraliçe 1412-1416=4 + 1416-1435=19 = 23, Infante Sancho(conde d'Albuquerque) kızı. Çocukları: Alfonso V ve Juan II için bk.aş.no.18 ve 19.- Infante Sancho(ölm.1416), Alcantara askerî tarîkati üstâd-ı âzamı 1408.- Infante Enrique(ölm.1445), Saint-Jacques askerî tarîkati üstâd-ı âzamı=1. Infanta Caterina (ölm.1440), izd.1420=20, amca oğlu, Kastilya kralı Enrique III kızı, =2. Beatrice Pimentel, izd.1444(4 yıl sn.)=1. Benavento kontu Rodrigo Adolfo kızı.- Infanta Maria(ölm.1445), Kastilya kraliçesi 1420-1445=25=Juan II(1405-1454=49), izd.(1) 1420=25, amcası Kastilya kralı Enrique III oğlu, Kastilya kralı 1406-1454=48, çocukları

* Compromis de Caspe 25 ou 28 juin 1412: acte pour lequel fut appelé au trône aragonais, en 1412, l'Infant de Castille qui régna sous le nom de Ferdinand Ier le Juste.

için bk.Kastilya.- Infanta Leonora, Portekiz kraliçesi 1433-1445=12(ölm.1445) = Eduardo I(1391-1438=47), izd.1428=10, Portekiz kralı 1433-1438=5, Leonora 1438-39'da oğlu için Portekiz nâibesi oldu.

18) Alfonso V il Magnanimo=Âlîcenâb, il Sabio=Bilge(1396-1458=62)(1416-1458=42), Aragon, Sicilya ve Napoli(1442) kralı. Çocukları gayri meşrû olup meşrû çocuk bırakmadı. =Infanta Maria(ölm.1458), kraliçe 1416-1458=42, amca oğlu, Kastilya kralı Enrique III kızı. Çocukları: Maria(ölm.1449)=Lionel d'Este, Ferrara dukası (ölm.1450), izd.1444=5; Ferdinando(1424-1494=70), Kalabriya dukası, sn.Napoli ve Sicilya kralı(babasının yerine) 1458-1494=36, çocukları için bk.Napoli/Aragon, gayri meşrû olduğu için Aragon tahtına geçememesi(amcası Aragon kralı oldu), fakat Aragon gibi büyük devlet statüsünde olan Sicilyateyn(Napoli ve Sicilya) kralı olabilmesi acâyibdir. Bunun sebebi Aragon-Kastilya birliğine doğru gitmek politikasına bir gayri meşrûiyet karıştırmamaktır. İtalya'ya ise İspanya, yarı sömürge muâmelesi yapmıştır. =1. Isabelle de Clermont. =2. Infanta Juana(ölm.1518), kraliçe 1476-1494=18 + 1494-1518=24 = 42, izd.1476=18, amca oğlu.

19) Juan II(1397-1479=82)(1458-1479=21), vel.1416-1458=42, Navar kralı 1425, Sicilya kralı 1458. =1. Infanta Blanca(1385?-1441=56?), Navar kraliçesi 1425-1441=16, izd.1419=22, yş.34?-56?, Navar kralı Charles III kızı ve Sicilya kralı Martino I'den 1409'da dul(Infante Carlos, Infanta Leonora, Infanta Blanca'yı doğurdu). =2. Juana(ölm.1468), izd.1444(3 yıl sn.)=24, kraliçe 1458-1468=10(1444'den beri Navar kraliçesi), Kastilya büyükamirali Enrique Federico kızı(20. kral Katolik Fernando ile Napoli kraliçesi Juana'yı doğurdu). Çocukları: Juan(gayri meşrû)(ölm.1475), Saragossa başpiskoposu.- Leonora(gayri meşrû)=Louis de Beaumont, izd.1468, comte de Lérin, Navar seraskeri.- Infanta Juana(ölm.1518), Napoli kraliçesi 1476-1494=18 + 1494-1518=24 = 42 = Ferdinando(1424-1494=70), izd.(2) 1476=18, amcası Aragon kralı Alfonso V oğlu, Napoli kralı 1458-1494=36, çocukları için bk.Sicilya/Aragon.- Infante Don Carlos(1421-1461=40), vel. ve duque de Viana 1458-1461=3, meşrû çocuk bırakmadı, babasının hayâtında ölmese veyâ meşrû oğul bıraksa idi kardeşi Katolik Fernando tahta geçemiyecek, Aragon-Kastilya birleşmesiyle İspanya oluşamıyacak, Charles-Quint devi zuhûr edemiyecek ve târîhin seyri değişecekdi = Ana(ölm.1448), izd.1439=9, Kleve dukası Adolf I kızı, bu zevcesinin ölümünden sonra daha 13 yıl yaşayan Don Carlos yeniden evlenip Aragon tahtına sâhib çıkamadı.- Infanta Leonora(1420?-1479=59?), Navar kraliçesi ve nâibesi 1464-1479=15=Gaston IV, comte de Foix, izd.1436(ölm.1471)=35, yş.16?-51?, bk.Navar.- Infanta Blanca(1424-1464=40), kraliçesi olmadan boşandı = Enrique IV(1424-1474=49), izd.(1) 1440, tal.1453=13, yş.16-29, zevcinden 1 yş.by., Kastilya kralı 1454-1474=20, babasının amca-zâdesinin oğlu. Enrique IV, çocuğu olmadığı için eşini boşadı, eğer bir erkek çocuğu olsa idi gene Kastilya-Aragon birliği yapılıp İspanya oluşamıyacak veyâ çok geç bir târîhe kalacaktı.- 20) Fernando II, 1479'da babasının tahtına geçti ve Aragon müstakil devlet statüsünden çıkarak Kastilya ile birleşip İspanya krallığı oluştu.

20) Fernando II(Kastilya'da V) el Católico(Katolik Ferdinand)(1452-22.1.1516=64)(Aragon kralı 1479-1516=37), eşi ile ortak Kastilya kralı 1474-1516=42, Aragon vel.i(ağabeyinin yerine)(duque de Viana) 1461-1479=18, Navar kralı 1512-1516=4,

Granada kralı 1.1.1492-1512=20(1504'de Kastilya hükümdarlığını kızı Juana'ya bıraktı, fakat 1506-1516'da nâib ol.gene Aragon'u bizzât yönetti), Napoli kralı 1504-1516=12 = Isabel la Católica (Katolik İzabel)(1451-2.11.1504=53), izd.1469=35, yş.18-53, zevcinden 1 yş.by., 20. hükümrân Kastilya kraliçesi ve Leon kraliçesi 1474-1504=30(bu titr kızı Juana'ya geçdi), vel.=princesa d'Asturias 1468-1474=6, eşi dolayısıyle Aragon (1479), Granada(1492), Napoli(1504) kraliçesi, eşi Isabel'in babasının amca oğlu olmaktadır ve zevceyn Burgonya-Kastilya hânedânındandır. Her ikisi de Fernando'nun Kastilya kralı olmasıyle 1479'da birleşik İspanya'nın kral ve kraliçesi oldular ve 1492'de Granada'yı alarak reconquista'yı tamamladılar. Kastilya, Aragon ve Napoli gibi 3 büyük devletin birleşmesiyle İspanya, en kudretli Hristiyan devlet oldu(bu sıfatını 1648'de Fransa'ya bırakacak, 1763'te Fransa da İngiltere'ye terkedecekdir).- Fernando II'nin 2. eşi: Germaine de Foix, Vicomte Jean de Narbonne kızı, izd.1506=10, kraliçe 1506-1516=10. Fernando II'nin bütün çocukları ilk eşindendir.

III

İSPANYA KRALLIĞI (1479-)

Kral Fernando = Kraliçe Isabel'in Çocukları

1) Infante Don Juan(1478-1498=20), vel.=principe d'Asturias 1478-1498=20, çocuksuz = Arşidüşes Margarita(1480-1530=50), izd.1497=1, yş.17-18, zevcinden 2 yş.kç., İmp.Maximilian I kızı, Savoia düşesi 1501-1504=3, Holanda kral nâibesi 1507-1530=23.- 2) Infante Don Miguel(ölm.1500), ağabeyinin yerine principe d'Asturias=vel. 1498-1500=2, çocukken öldü.- 3) Infanta Doña Isabel(1470-1498=28), Portekiz kraliçesi 1497-1498=1 =1.Infante Afonso(1475-1491=16), izd.1490=1, yş.20-21, zevcinden 5 yş.by., çocuksuz, Portekiz vel.i 1481-1491=10, Portekiz kralı Joao II oğlu. =2.Manuel (1469-1521=52), izd.(1) 1497(6 yıl sn.)=1, yş.27-28, zevcinden 1 yş.kç., çocuksuz, ilk eşi Afonso'nun babasının amca oğlu, Portekiz kralı 1495-1521=26(=2. Infanta Maria, ilk zevcesi Isabel'in 12 yş.kç. kızkardeşi, =3. Infanta Leonora, ilk iki zevcesi Isabel'le Maria'nın arasındaki kızkardeşin kızı).- 4) Infanta Doña Maria(1482-1517=35), Portekiz kraliçesi 1500-1517=17 = Manuel(1469-1521=52), izd.(2) 1500=17, yş.18-35, zevcinden 13 yş.kç.(Kral Manuel'in ilk eşi, bu 2. zevcesinin 12 yş.by.ablası oluyor), çocukları için bk.Portekiz, Portekiz kralı 1495-1521=26.- 5) Infanta Doña Caterina(1485-1536=51), İngiltere kraliçesi 1509-1533=14 = 1. Arthur(1486-1502=16), izd.1501=1, yş.16-17, zevcinden 1 yş.by., çocuksuz, Galler prensi 1486-1502=16. =2. Henry VIII(1491-1547=56)(1. eşi Pr.Arthur'ün 5 yş.kç.kardeşi), izd.(1) 1509, tal.1533=24(7 yıl sn.),

yş.24-48, zevcinden 6 yş.by.(8.Henry'nin 6 kraliçesinin ilki ve en uzun kraliçe olanı ve Kraliçe Mary I annesi), İngiltere kralı 1509-1547=38.

6) Infanta Doña Juana la Loca=Deli(Fr.Jeanne la Folle)(1479-1555=76), annesinin yerine Kastilya kraliçesi 1504-1516=12(gerçekte hayattaki babası Katolik Fernando yönetti), 1516'da tahtı oğlu Charles-Quint'e bıraktı ve deli olduğu için saraydan çıkmadı. princesa d'Asturias 1498-1504=6(1 yş.by.ağabeyinin ölümü üzerine, ağabeyi yaşayıp İspanya kralı olsa idi ortaya Charles-Quint çıkmayacak ve İspanya da Habsburg hânedânına geçmiyecekdi).=Arşidük Philipp, İsp.Felipe I, Fr.Philippe le Beaux=Güzel Filip(1478-1506=28), izd.1490=16, yş.11-27, zevcinden 1 yş.kç., Kastilya kralı(eşi ile ortak) 1504-1506=4, Holanda ve Belçika kralı 1482-1506=24, babasının hayâtında öldüğü için Almanya imparatoru olamadı, İmp.(1493-1519=26) Maximilian v. Habsburg'un(1459-1519=60) tek oğlu(tek kızı Arşidüşes Margarita da Kraliçe Juana'nın ağabeyi Infante Don Juan'la evlendi), Güzel Filip'in annesi: Marie de Bourgogne(1457-1482=25, izd.1477=5), Burgonya dukası Charles le Téméraire kızı ve vârisesi. Güzel Filip'e Holanda-Belçika, annesinden intikaal etti. Oğlu Charles-Quint'e ise babası Güzel Filip'ten Holanda-Belçika, babasının babası İmp.Maximilian'dan Almanya, annesi Deli Juana'dan Kastilya, annesinin babası Katolik Fernando'dan Aragon ve Sicilya kaldı. Juana I=Felipe I evlenmesinden doğan Charles-Quint'in 1516'da İspanya kralı olması ile de Burgonya-Kastilya hânedânı sona ererek İspanya'da -Almanya imparatorluk hânedânı olan- Habsburg Hânedânı başladı. Juana I=Felipe I çocukları:

Habsburg Hânedânı (1516-1700 = 184)

1) Charles-Quint, aş.bk.- 2) Arşidük(Almanya) ve Infante(İspanya) Ferdinand I(1503-1564=61), Almanya imparatoru 1556-1564=8, Romalılar kralı, Avusturya arşidükü ve ağabeyi Charles-Quint'in imparatorluk ülkelerindeki vekîli 1531-1556=25, "Kaanûnî Sultân Süleymân'ın mânevî oğlu ve Vezîr-i âzam Dâmâd İbrâhîm Paşa'nın kardeşi", bk.Almanya/Habsburg.- 3) Infanta Leonora(1498-1558=60), Portekiz kraliçesi 1519-1521=2, Fransa kraliçesi 1530-1547=17, her iki izdivâcından da çocuksuz. =1. Manuel(1469-1521=52), izd. (3) 1519=2, yş.21-23, zevcinden 29 yş.kç., Portekiz kralı 1495-1521=26(Kral Manuel'in ilk 2 kraliçesi, Infanta Leonora'nın halaları olan 2 kızkardeştir, yk.bk.). =2. François I(1494-1547=53), izd.(2) 1530=17, yş.32-49, zevcinden 4 yş.kç.(9 yıl sn.).- 4) Infanta Elisabeth(1501-1526=25), Danimarka ve Norveç kraliçesi 1515-1526=11 = Christian II(1481-1559=78), izd.1515=11, yş.14-25, zevcinden 20 yş.kç., Danimarka ve Norveç kralı 1513-1559=46, İsveç kralı 1520-1521=1, kızları için bk.Danimarka.- 5) Infanta Maria(1505-1558=53), Macaristan ve Bohemya kraliçesi 1521-1526=5 = Layos II(1506-1526=20), izd.1521=5, yş.16-21, zevcinden 1 yş.by., çocuksuz, Macaristan ve Bohemya kralı 1516-1526=10, Mohaç'ta Osmanlı'ya karşı maktûl düşdü, Macaristan Türkiye ve Bohemya Avusturya tar.ilhâk edildi.- 6) Infanta Caterina(1507-1577=70), posthume, Portekiz kraliçesi 1525-1557=32 + 1557-1577=20 = 52, Portekiz nâibesi(torunu için) 1557 = Joao III(1502-1557=55), izd.1525=32, yş.18-50, zevcinden 5 yş.kç., Portekiz kralı 1521-1557=36, halasının oğlu, çocukları için bk.Portekiz(kızları Infanta Maria, Kraliçe Katerina'nın ağabeyi Charles-Quint'in oğlu İspanya kralı Felipe II ile evlendi).

CHARLES-QUINT diye ünlü Karl V(Almanya imparatoru ol.), Carlos I(İspanya kralı ol.), Carlo IV(Napoli kralı ol.)(1500-21.9.1558=58): İspanya kralı(Kastilya ve Leon kralı, Aragon kralı)(annesinin babası Katolik Ferdinand yerine, babası 1506'da ölmüş ve annesi Kastilya kraliçesi Juana delirmişti) 22.1.1516 - 16.1.1556 = 40 yıldan 5 gün eksik; Napoli ve Sicilya kralı(gene annesinin babası Katolik Ferdinand'ın ölümü üzerine) 1516-1556; Almanya imparatoru(babasının babası Maximilian I yerine) 12.1.1519 - 2.6.1556 = 37, 4, 21; Holanda-Belçika hükümdârı(babası Kral Arşidük Felipe I yerine) 1506-1556=50; Lombardiya kralı 1530-1556=26. Holanda-Belçika hükümdârı ol.taşıdığı başlıca titrler: Frandr kontu, Brabant dukası, Lothier dukası, Holanda kontu, Pays-Bas prensi vs(bu unvanlar babasının annesinden geçiyor ki ona da babası Burgonya dukası (Fransa kraliyet prensi) Charles le Téméraire'den kalıyor). Avusturya arşidukası, Suab dukası, Alsas landgravı 1519-1521(bu ülkeleri 1521'de tek erkek kardeşi Ferdinand'a bırakdı). Almanya imparatorluğu velîahd-arşidükü ve İspanya krallığı velîahd-infante'ı (babasının ölümü üzerine, ilkinde büyükbabasının, ikincisinde annesinin babasının halefi ol.) 1506-1516. 1556'da tek meşrû oğlu Felipe II'ye Holanda-Belçika'yı bırakdı. 16.1.1556'da da İspanya ve Sicilyateyn krallıkları ile Amerika sömürgelerini Felipe II'ye, Almanya imparatorluğunu ve Kuzey İtalya topraklarını kardeşi Ferdinand I'e bırakarak ferâgat etti. Bu sûretle 1519-1556 = 37 yıl süren ve dünyâ dengesini bozan İspanya-Almanya birliği sona erdi. Ama İspanya gene en kudretli Hristiyan devlet olarak kaldı. Birliğin bozulması için 30 yıl Kaanûnî Sultân Süleymân, Orta Avrupa'da Almanya ve Akdeniz'de İspanya ile cihan savaşı verdi. Luther'in zuhûru ile Hristiyan'lığın ikiye dilimlenmesi de yardımcı oldu. Charles-Quint'in 5 yaş büyük akrânı olan Kaanûnî, Katolik Habsburglar'a karşı dâimâ Prostestanlar'ı korudu, ama Katolik Fransa'nın yutulmasını da önledi. Tahttan kendi irâdesiyle çekilen İmparator-Kral Charles-Quint, önce Estramadura'da Yuste manastırına çekildi, orada rahat edemeyince Granada'da Arab mîmârîsinin emsalsiz şâheseri el-Hamrâ sarayına çekilip az sonra öldü. Charles-Quint'in eşi, Portekiz kralı Manuel'in kızı idi ki bu Manuel, önce Charles-Quint'in halası, sonra dîğer halası, nihâyet Charles-Quint'in 2 yaş by.ablası ile evlendiği için, onun 3 def'a eniştesi idi. Charles-Quint, son def'a 28.9.1556'da Belçika'dan İspanya'ya geldi ve orada öldü.=Isabel(1503-1539=36), İspanya ve Sicilyateyn kraliçesi ve Almanya imparatoriçesi 1526-1539=13, izd.1526=13, yş.23-36, zevcinden 3 yş.kç., Portekiz kralı Manuel kızı.- Barbara Blomberg adlı kadın, 12 yıl (1546-1558), eşinin ölümünden sonra Charles-Quint'in resmî metresi oldu ve Don Juan'ı doğurdu.

Charles-Quint'in çocukları: Don Juan d'Autriche(1547- 1578=31), 1571'de Osmanlı'ya karşı Kutsal İttifâk'ın ve Lepanto'da İspanyol donanmasının başkumandanı, Holanda genel v.1576-1578=2.- Margarita(1522-1586=64)(bu da Don Juan gibi, fakat başka bir anneden gayri meşrû), Parma düşesi 1538, Holanda genel v.1559. =1. Alessandro d'Medici, Floransa dukası(1510-katli 1537=27), izd.1535=2, yş.13-15, zevcinden 12 yş.kç., =2. Ottavio Farnese, Parma dukası 1551(1520-1586=66), izd.1538(ertesi yıl)=48, yş.16-64, zevcinden 2 yş.kç., son evliliğinden çocukları için bk.Parma.- Infanta Maria(1528-1603=75), Almanya imparatoriçesi 1564-1576=12 + 1576-1603=29 = 41 = Maximilian II(1527-1576=49), izd.1548=28, yş.20-48, zevcinden 1 yş.kç., Almanya imparatoru 1564-1576=12, çocukları için bk.Habsburg, amcası İmp.Ferdinand I oğlu.- Infanta Juana(1537-1578=51), Portekiz ana kraliçesi 1557-

1578=21 = Infante Joao(1537-1554=17), izd.1552=2, yş.15-17, zevci ile ayni yaşda, Portekiz vel.i 1537-1554=17, Kral Joao III=Katerina(Charles-Quint'in kızkardeşi ve Juana'nın halası) oğlu, Kral Sebastiao babası.- Felipe II, aş.bk.

FELIPE II(1527-1598=71)(16.1.1556 - 13.9.1598 = 42, 7, 28): İspanya kralı(babası Charles-Quint'in ferâgati üzerine). Portekiz kralı 1580-1598=18(İspanya Kralları'nın ayni zamanda Portekiz kralı ol.İberya yarımadasının târihte tek def'a tek devlet çatısı altında birleşmesi: 25.8.1580 - 15.12.1640 = 60, 3, 21). İspanya vel.i 1527-1556=29, Holanda-Belçika hükümdârı 1556-1598=42, Milano dukası 1540, Napoli ve Sicilya kralı 1554, İngiltere ve İrlanda prince consort'u 1554-1558=4. =1. Infanta Maria (1527-1545=18), izd.1543=2, yş.16-18, zevci ile ayni yaşda, kraliçe olamadı, Portekiz kralı Joao III=Infanta Katerina(Charles-Quint'in hemşîresi ve Felipe II'nin halası) kızı(Don Carlos'un annesi). =2. Mary(1515-1558=43), izd.1554=4, yş.39-43, zevcinden 12 yş.by., İngiltere ve İrlanda hükümrân kraliçesi 1554-1558=4, çocuksuz, İngiltere kralı Henry VIII=Infanta Katerina(Charles-Quint'in teyzesi) kızı, İspanya kraliçesi 1556-1558=2. =3. Elisabeth(1545-1568=23), kraliçe 1559-1568=9, izd.1559= 9(ertesi yıl), yş.14-23, zevcinden 18 yş.kç.(1559'da oğlu Vel.Don Carlos'la nişanlanan bu prensesin nişânını bozan Felipe II, oğlunun nişanlısı ile evlendi), Fransa kralı Henri II kızı(Infanta Isabel ve Infanta Mariana'nın annesi). =4. Anna Maria, arşidüşes(1549-1580=31), kraliçe 1570-1580=10, izd.1570(2 yıl sn.)=10, yş.21-31, zevcinden 22 yş.kç.(Felipe III annesi)(bu Arşidüşes de İspanya'ya Don Carlos'la nişanlanmak üzere getirildi, fakat oğlunun kadınlarına musallat olan Felipe II onu nikâhladı), İmp.Maximilian II=Infanta Maria(Felipe II'nin 1 yş.kç.kızkardeşi) kızı, dolayısıyle Felipe II, kızkardeşinin kızı ile evlenmiş oluyor. Felipe II'nin kç.ölen 4 çocuğu ve yerine geçen kç.oğlu Felipe III dışındaki çocukları:

Infante Don Carlos(1545-katli 1568=23), vel.1556-1568=13, 2 def'a nişanlandı, ikisini de babası alıp evlendi, kendisi evlenemedi, babası tarafından öldürüldü, 33 yaş küçük kardeşi tahta geçti.- Infanta Isabel(1566-1633=67), Holanda ve Franche-Comté kral nâibesi 1598-1609=11 = Arşidük Albert(VII)(1559-1621=62), izd.1599=22, yş.33-55, zevcinden 7 yş.kç., kardinal, Portekiz kral nâibi, Holanda genel v.1596, Toledo başpiskoposu iken 1598'de râhiblikten ayrıldı(Isabel 1621'de râhibe oldu), babasının amca-zâdesi İmp.Maximilian oğlu, annesi de Isabel'in halası İmparatoriçe Maria, çocuksuz.- Infanta Caterina (1567-1597=30)=Carlo Emanuele I (1562-1630=80), izd.1586=11, yş.19-30, zevcinden 5 yş.kç., Savoie dukası 1580-1630=50, şâir, çocukları için bk.İtalya/Savoia.

FELIPE III(1578-1621=43)(13.9.1598 - 31.3.1621 = 22, 6, 18): İspanya ve Portekiz kralı, vel. 1578-1598=20(1568-1578=10 müddetle velîahd: Infanta Isabel). =Maria Margareta, arşidüşes(1584-1611=27), izd.1599=12, yş.15-27, zevcinden 6 yş.kç., kraliçe 1599-1611=12, Arşidük Karl kızı, babasının amca kızının oğlu. Kç.ölen 4 çocuk ve yerine geçen Felipe IV dışında Felipe III'ün çocukları:

Infante Fernando(1609-1641=32), Toledo başpiskoposu, kardinal 1619, Katalonya kral nâibi 1632, Milano v.1633, Holanda genel v.1634.- Infanta Ana(Fr.Anne)(1601-1666=65), İspanya velîahdi 1601-1605=4 + 1621-1622=1, Fransa kraliçesi 1615-1643=28

+ 1643-1666=23 = 51 = Louis XIII(1601-1643=42), izd.1615=28, yş.14-42, zevci ile ayni yaşda, Fransa kralı 1610-1643=33, vel.1601-1610, niyâbet altında(annesi) 1610-1617=7, oğulları: Louis XIV, Fransa kralı.- Infanta Mariana(1606-1646=40), imparatoriçe 1637-1646=9 = Ferdinand III(1608-1657=49), izd.(1) 1631=15, yş.25-40, zevcinden 2 yş.by., çocukları için bk.Almanya/Habsburg, Almanya imparatoru 1637-1657=20.

FELIPE IV(1605-1665=60)(31.3.1621 - 17.9.1665 = 44, 5, 17): İspanya ve 15.12.1640'a kd.Portekiz kralı. =1. Elisabeth(1602-1644=42), kraliçe 1621-1644=23, izd.1615=29, yş.13-42, zevcinden 3 yş.by., Fransa kralı Henri IV kızı ve Louis XIII'ün kızkardeşi(Carlos II dışındaki çocukların annesi). =2. Arşidüşes Mariana(1634-1696=62), kraliçe 1649-1665=16, izd.1649(5 yıl sn.)=16, yş.15-31, zevcinden 29 yş.kç., 1677'de râhibe(Toledo'da), nâibe 1665-1675=10, babasının amca kızının oğlu, İmp.Ferdinand III=Mariana(Felipe IV'ün 1 yş.kç.kızkardeşi) kızı, dayısı ile evlenmiş oluyor. Felipe IV'ün ilk eşinden 7 ve 2.'den 3(bunların üçü de pr.) çocuğu küçük yaşda öldüler. Yerine geçen kç.oğlu Carlos II dışındaki çocukları:

Maria Calderon adında 1628-1665'de 37 yıl resmî metresi olan hanımdan gayri meşrû(1642'de meşrûlaştırıldı): Infante Don Juan d'Autriche(1629-1679=50), Napoli kral nâibi 1647-1651, Aragon genel v., Sicilya büyükamirali ve genel v., Holanda genel v.1656-1657, İspanya başkumandanı, İspanya başbakanı 1677-1679.- Infante Don Balthasar Carlos(1622-1646=24), vel. 1622-1646=24, evlenmeden ölünce 39 yş.kç. kardeşi kral olup hânedân değişikliği oluştu ve târîhin seyri değişti.- Infante Margarita Teresa(1651-1673=22), imparatoriçe 1666-1673=7 = Leopold I(1640-1705=65), izd.(1) 1666=7, yş.15-22, zevcinden 11 yş.kç., Almanya imparatoru 1657-1705=48, çocukları için bk.Habsburg, hala oğlu.- Infanta Maria Teresa(1638-1683=45), Fransa kraliçesi 1660-1683=23, ağabeyinin ölümünden(1646) sn.bir müddet İspanya velîahdi = Louis XIV(1638-1715=77), izd.1660=23, zevci ile aynı yaşda, Fransa kralı 1643-1715=72, vel.1638-1643=5, hala oğlu, oğulları: Louis, Le Grand-Dauphin(Büyük-Velîahd), bunun by.oğlu ve kç.oğlundan Fransa'da Bourbon hânedânı devâm etti, ortanca oğlu ise Felipe V adıyle 1700'de İspanya kralı olup Capet-Bourbon-Anjou-Espagne dalının kurucusu oldu, yânî Maria Teresa'nın torunu, onun ölümünden 17 yıl sn.İspanya kralı oldu.

CARLOS II(1661-1700=39)(17.9.1665-1.11.1700 = 35, 1, 14): Habsburg hânedânından 5. ve sonuncu İspanya kralı, vel.1661-1665=4, 4 yaşında annesinin niyâbetinde kral oldu ve 1675'de 14 yaşında reşîd îlân edildi, hiç çocuğu olmadı ve 1700 yılı sonunda ölümünde Habsburglar'ın İspanya dalında bir tek prens ve prenses hayatta değildi, yânî bu dal, hem erkek, hem kadın tar.söndü. =1. Marie Louise(İsp.Maria Luisa)(1662-1689=27), kraliçe 1679-1689=10, izd.1679=10, yş.17-27, zevcinden 1 yş.kç., Fransa kraliyet prensesi, XIV. Louis'nin kardeşi Duc Philippe d'Orléans'ın kızı. =2. Mariana(1667-1740=73), kraliçe 1690-1700=10, izd.1690=10, yş.23-33, zevcinden 6 yş.kç., Graf Philipp Wilhelm v.Palatina v.Neuburg v.Wittelsbach kızı, Bavyera prensesi, zevcinden sn.tam 40 yıl daha yaşadı.

Carlos II hastalanınca, İspanya tahtının açılacağı anlaşıldı. İspanya hânedânında hayatta bir tek prens ve prenses yoktu(İspanya'da kadınlar tahta çıkabilir). İspanya tahtına hangi Avrupa hânedânından prensin oturacağı büyük sorun oldu. Carlos II'nin bir erkek kardeşinin çocuğu yoktu. O zaman en büyük ablası 17 yıl önce ölen Fransa kraliçesi Maria Teresa'nın büyük oğlunun tahta geçmesi gerekiyordu. Ama bu büyük oğul, Fransa velîahdi idi ve Fransa tahtına çıkacaktı. Maria Teresa'nın XIV. Louis'den doğma başka oğlu yoktu. Fransa velîahdi Le Grand-Dauphin denen Louis'nin büyük oğlu vâris oluyor idiyse de, o da babasından sonra Fransa tahtına çıkacağı için başka bir ülkenin kralı olamazdı ve bu Pr.Louis'nin bir oğlu yoktu. O zaman sıra Le Grand Dauphin'in 2. oğlu Anjou dukası Philippe'e geliyordu. 17 yaşında ve İspanya tahtının vârisi idi ama, bu bilhassa dedesi henüz Fransa tahtında bulunan XIV. Louis'nin fikriydi. En kudretli Hristiyan devleti olan Fransa'nın bir de İspanya tahtına prens göndermesi, bütün Avrupa devletlerini irkitti. Ama 14. Louis, hakkını savunmaya kararlı idi, İspanya Verâseti Savaşı çıktı ve Avrupa kıt'ası kana boyandı(1701-1715). Torununu çoktan Madrid tahtına oturtmuş bulunan Louis XIV Fransası, buna karşı çıkmak isteyen kudretli koalisyonu yendi ve İspanya tahtının Burbonlar'a âid olduğu kabûl edildi.

Madrid tahtına Felipe V adıyle oturan 14. Louis'nin torunu Anjou dukası Philippe, İspanya kralı 4. Felipe'nin kızının oğlunun oğlu olduğu gibi, bizzât 14. Louis de İspanya kralı III. Felipe'nin kızının oğlu idi.

Habsburg tezine gelince: İspanya'da sona eren hânedân, Habsburglar'ın bir dalı idi. Bu sona erişle Charles-Quint nesli sönüyordu. Ama Almanya imparatorluk tahtında, Charles-Quint'in kardeşi Ferdinand I'in nesli Viyana'da oturuyordu. 1705'de ölecek olan İmparator Leopold I, tıpkı 14. Louis gibi, III. Felipe'nin bir kızının oğlu idi. Üstelik İspanya'daki son Habsburg olan Carlos II'nin kızkardeşiyle evliydi. Bu evlilikten doğan Arşidüşes Maria Antoinette'in oğlu Bavyera elektörlük velîahdi Fürst Joseph Ferdinand v.Wittelsbach, Carlos II'nin kızkardeşinin kızının oğlu ve Felipe IV'ün kızının kızının oğlu idi. Nitekim Carlos IV, onu evlâd edip halef göstermişti ama bu prens, Carlos IV'den bir yıl önce 1699'da öldü(1698'de evlâd edinilmişti). Almanya tahtında bulunan İmparator Leopold I, kızının oğlu olan bu prensin ölümü ve İspanya tahtına geçememesiyle müşkil durumda kaldı. O hâlde Madrid tahtı, bir Habsburg'dan boşalmıştı, gene bir Habsburg arşidükü oraya oturmalıydı. Almanya ve Fransa'da kadınlar tahta geçememekle ve kadın tarafından gelen erkek üyeler için de ayni yasak bulunmakla berâber, İspanya hukukuna göre bir kadın ve kadın tarafından gelen bir prens, Madrid tahtına oturabiliyordu. Tabîatiyle bir Habsburg olmıyacaktı. Ama İmparator, kendisinden 21 yaş genç olan eniştesi Carlos IV'ün Habsburg'luk ve Almanlık gayretine güveniyordu. Halbuki Habsburglar'ın İspanya dalı, devamlı Almanya dalı ile evlenmekle berâber, Alman'lıklarını çoktan kaybedip, koyu İspanyol olmuşlardı. Leopold I'in büyük oğlu Joseph I(1678 doğumlu), yerine imparator olacaktı. Leopold, ikinci oğlu Arşidük Karl'ı(ki 1685 doğumlu idi ve o da Karl V adıyle imparator olacaktır) Carlos III adıyle İspanya kralı îlân etti. 14. Louis çıldırdı. İngiltere, Holanda, Avusturya ve İspanya'dan nefret ederdi. İspanyol'laşmış bir Habsburg sülâlesinin İspanya tahtında bulunmasına bir şey yapamazdı, Charles-Quint'den beri böyledi. Ancak 15 yaşında İspanyolca bilmeyen bir Alman imparatorluk prensinin güneyindeki büyük

ülkenin tahtına oturması ihtimâli karşısında en kudretli Hristiyan ordusu olan Fransız ordusunu harekete geçirdi.

Dayısının oğlu ve kendisinden 23 yaş küçük olan Carlos II'den nefret eden ve ona hiç güvenmiyen 14. Louis, Kral Carlos'un vasıyyeti açılına, içinden İmparator'un ikinci oğlu Arşidük'ün adının çıkacağını sanıyordu. İmparator Leopold ise buna emîn idi. Ancak Carlos II ölüp de vasıyyeti açılınca, bütün Avrupa şaşırdı: yerine tahta çıkmak üzere 23 yaş büyük ve ölmüş bulunan ablasının(ve 14. Louis'nin) torunu Anjou dukası Philippe'i evlâd edinip halef gösterdiği açıklandı. Artık 14. Louis, yalnız verâset hakkına dayanmıyordu. Bir o kadar, fevkalâde sağlam bir hukukî temele istinâd ediyordu. Artık torunu Felipe V adıyle İspanya kralı idi.

Carlos II'nin vasıyyetinin mûcib sebebi şudur: En kudretli Hristiyan devleti Fransa idi, üstelik İspanya'ya komşu idi. Almanya ise İspanya'nın komşusu değildi. Madrid tahtına bir Burbon'un oturması, İspanya'yı, bir Habsburg'un oturmasından çok kudretli kılacaktı, çok daha İspanya'nın lehine idi. Aksi takdirde Fransa, İspanya'ya ve Amerika'daki muazzam İspanyol sömürgelerine musallat olacaktı. Almanya'nın ise Amerika'da ismi bile geçmiyordu.

Avrupa Hristiyan târîhinin en önemli ve en büyük hânedânı olan Capet hânedânı, bir def'a daha, Avrupa Hristiyan târîhinin Capet'lerden sonra en önemli ve en büyük hânedânı olan Habsburg'lara galebe çaldı. Fransa prestij kazandı. Almanya'nın prestiji sarsıldı. Fransa 'nın bu prestjini kırmak isteyen İngiltere ile Holanda ise büyük savaşları göze aldıkları halde, Madrid tahtına Capet-Bourbon hânedânının oturmasını önliyemediler.

1.11.1700 günü İspanya'da Burbon hânedânı başladı ki, hâlâ devâm ediyor. Kralın ve kralın büyük oğlunun çocukları infante ve infanta ve kraliyet altesi unvânını taşımakla berâber, kralın daha bir çok prens ve prensese, hattâ İspanya Burbonları'ndan olmıyanları infante ve infanta unvânını verdiği görülür. İspanya kralı ve kraliçesine resmen Katolik Majesteleri diye hitâb edilir ve yazılır. Pek Katolik (Très Catholique) unvânını ise resmen İspanya kralı II. Felipe'den sonra Fransa kralı XIV. Louis kullanmıştır.

Burbon Hânedânı(1700-)

1) FELIPE V el Animoso=Yiğit (1683-1746=63) (24.11.1700 - 9.7.1746 = 45,7,15): Le Grand-Dauphin (1661-1711=50) Louis de France (1661-1711=50) = Maria Anna v. Wittelsbach (1660-1690 =30, izd. 1679) ortanca oğlu. Grand-Dauphin'in babası Fransa kralı (1643-1715=72) Louis XIV (1638-1715=77)'ün (dedesinin) hayâtında İspanya kralı oldu. Ağabeyi dauphin (1711-1712=1) Louis'nin (1682-1712=30) oğlu Louis XV (1715-1774=59) (1710-1774=64), dedesinin babası Louis XIV yerine Fransa kralı oldu. 17 yaşına kadar Prince Philippe de France, duc d'Anjou olan Felipe V, İspanya'ya giderken, kendisi ve nesli için Fransa tahtı üzerindeki bütün hakukunu devretti. Kurduğu hânedâna Bourbon-Anjou veya İspanya Burbonları denmektedir. 1724'de 8 aya yakın İspanya tahtını büyük oğlu Luis'e bıraktıysa da, oğlu 8 aya kalmadan ölünce, tekrâr tahta çıktı. Bu 7 ay, 19 gün saltanat müddetinden düşmek gerekiyor ki 45

yıldan 4 gün eksik olur. Felipe V, 1700'de ayni zamanda Sicilyateyn (Napoli ve Sicilya) kralı oldu. Ancak Sicilyateyn'i yânî bütün Güney İtalya'yı 1.7.1735' de oğullarından Don Carlosa'a bıraktı ki Carlo VII adıyle Sicilyateyn kralı oldu ve Sicilyateyn Burbonları (Fr. Bourbons de Deux-Siciles) hânedânının kurucusu oldu ve 1735'te artık Güney İtalya, İspanya ile ilişkisini keserek bağımsız devlet oldu. Felipe V, dîğer bir oğlu olan Don Felipe'ye Kuzey İtalya'daki toprakları olan Parma ve Piecenza dukalıklarını 1748'de verdi. Don Felipe (İt. Filippo I), Parma Burbonları (Fr. Bourbons de Parme) hânedânını kurdu ve 1748'de İspanya'nın Kuzey İtalya ile ilişkisi kesildi, Parma Dukalığı, bağımsız devlet oldu. Büyük san'at ve ilim hâmîsi ve çok kültürlü bir adam olan Felipe V Madrid'de 1714'de İspanya Kraliyet Akademisi'ni ve 1738'de Kraliyet Târih Akademisi'ni kurdu. =1. Maria Luisa (1688-1714= 26), Kraliçe 1701-1714=13, izd. 1701=13, yş. 13-26, zevcinden 5 yş.kç., Sardunya kralı ve Savoia dukası Vittorio Amedeo III'ün 3. kızı. =2. Isabel (1692-1766=74), kraliçe 1714-1746=32+1759-1766=39, izd. 1714 (ayni yıl)= 32, yş. 22-54, zevcinden 9 yş. kç., Parma prensi Odoardo Farnese=Palatina prensesi Dorothea Sophie kızı.

Felipe V çocukları: İlk eşinden: Luis I (bk. aş.no.2); Fernando VI (bk. aş. no. 3); Infante Don Felipe, 1709'da 6 günlük öldü; Infante Don Felipe (1712-1719=7).- 2. eşinden: Carlos III (bk. aş. no. 4); Infante Don Francisco (1717'de 31 günlük öldü; Infante Don Felipe (İt. Filippo I) (1720-1765=45), Parma ve Piacenza dukası 1748-1765=17 = Louise Elisabeth de Bourbon, Fransa prensesi, Boubon-Parme Hânedânı olan nesli için bk. İtalya/Parma.- Infanta Maria Ana Vitoria (1718-1781=63), Portekiz kraliçesi 1750-1777=27+1777-1781=4=31, 1721'de Fransa'ya getirilip Kral 15. Louis ile nişanlandığı zaman 3 yaşında idi, ancak 1725'de 4 yıl sonra İspanya'ya geri gönderildi, izd. 1729=48, yş. 11-59, zevcinden 4 yş. by. = José I (1714-1777=63), Portekiz kralı 1750-1777=27, vel. 1715-1750=35, çocukları için bk. Portekiz.- Infanta Maria Teresa (1726-1746=20), dauphine de France 1745-1746= 1 (Fr. Marie Thérèse) = Louis (1729-1765=36), izd. 1745=1, yş. 19-20, zevcinden 3 yş. kç., babasının amca oğlunun torunu, dauphin de France 1729-1765=36 (tekrâr evlendi), 15. Louis'nin by. oğlu ve velîahdi, çocukları için bk. Fransa/Bourbon.- Infanta Maria Antonieta (1729-1785=56), Sardunya kraliçesi 1773-1785=12 = Vittorio Amedeo III (1726-1796=70), izd. 1750=35, yş. 21-56, zevcinden 3 yş. kç., Sardunya kralı ve Savoia dukası 1773-1796=23, çocukları için bk. İtalya/Savoia.- Infante Don Luis (1727-1785=58), kardinal pâyesiyle Toledo başpiskoposu 1735-1754=19 (bu târihte râhiblikten ayrıldı) (İspanya'da en yüksek rûhânî makam Toledo başpiskoposluğudur), Chinchon, Guadilla ve Villa-Visiosa kontu unvânını aldı (13. Chinchon kontu, Parma soyluluğu, bu unvânı aldığı ağabeyi Parma dukası Filippo'nun 11 yıl velîahdi oldu: 1748-1751+1765-1773)=(morganatik) Doña Maria Teresa (1758-1720=62), izd. 1776=9, yş. 18-27, zevcinden 31 yş.kç., evlendiği zaman Chinchon kontesi oldu, Don José de Vallabriga adlı küçük soylu bir subayın kızı, çocukları (1799'da Kral, bu çocukları İspanya infante ve infanta'sı olarak tanıdı): Infante (1799) Don Luis de Borbón (1777-1823=46), 14. Chinchon kontu 1785, San Martin de la Vega markisi, kardinal pâyesiyle Sevilla başpiskoposu ve vâlîsi 1800-1823=23, İspanya'da Inquisition mahkemesini lağv ve ilğâ etti; Infanta (1799) Doña Maria Teresa Corolina (1779-1828=49), 1803'de ağabeyinin yerine 15. Chinchon kontesi, 1804'de Sueca düşesi= Don Manuel de Godoy (1767-1851=84), izd. 1797, tal. 1808=11, yş.18-

29, zevcinden 12 yş. kç., 1. Alcuida dukası, "Barış Prensi" 1795, Posserano prensi 1829, Carlos IV zamânında İspanya başbakanı, Carlos IV'ün kraliçesinin âşıkı, Don José de Godoy=Doña Antonia de Faria oğlu (çocukları: 1 kız); Infanta (1799) Doña Maria Luisa (1780-1846=66) = Don Joaquin de Melgarejo y Saurin (ölm. 1835), 1. San Fernando de Quiroga dukası, 2. Magarejo markisi, izd. 1817=18, yş. 37-55, çocuksuz, Marki Don Joaquin de Melgarejo=Doña Joaquine Davalos oğlu.

2) LUIS I (1707-1724=17)(Şubat-31 Ağ.1724):babasının ferâgati ile 7 ay kral, fakat bu müddetin sonunda çocuksuz öldü ve babası tekrâr kral oldu, doğumundan beri Asturias prensi= İspanya velîahdi = Louise Elisabeth(1709-1742=33), izd.1722=2, yş.13-15, zevcinden 2 yş.kç., Fransa kral nâibi ve Orléans dukası Pr.Philippe(II) de France kızı.

3) FERNANDO VI(1713-1759=46)(9.7.1746 - 10.8.1759 = 13, 1, 2): ağabeyinin yerine Asturias prensi=vel. 1724-1746=22, Madrid Güzel San'atlar Akademisi(Academia de San Fernando de Bellas-Artes) kurucusu ve müzisyen, çocuksuz = Infanta Barbara(1711-1758=47), kraliçe 1746-1758=12, izd.1729=29, yş.18-47, zevcinden 2 yş.by., Portekiz kralı Joao V kızı.

4) CARLOS III(1716-1788=72)(10.8.1759 - 14.12.1788 = 29, 4, 5): vel.(ağabeyi için) 1746-1759=13, Sicilyateyn kralı(Carlo VII) 1734-1759=15, 1.12.1735 Mantova Anlaşması'na göre Sicilyateyn, İspanya'dan istiklâl kazandı ve İspanya kralı Felipe V, oğullarından Carlos'u oraya kral yapmak ve Carlos'un neslinden gelenlerin Sicilyateyn tahtında oturmaları için Avrupa devletleri ile mutâbık kaldı. Ancak Felipe V'in ölümünde yerine geçen oğlu Fernando V'in çocuksuz ölümüyle 3 yaş küçük kardeşi Carlos, Napoli'den gelip Madrid tahtına oturdu. Yerine 2. oğlu Ferdinando IV'ü Napoli'de kral bıraktı ve Sicilyateyn hânedânı ondan yürüdü. Eğer Carlos, ağabeyinin yerine geçmek için İspanya tahtına oturmayıp Napoli'de kalsa isi, oğulları da Sicilyateyn prensleri oldukları için sıra Infante Felipe'de idi ama, o da başka bir bağımsız devletin, Parma dukalığının tahtında idi. Sonra gelen kardeş Infante Luis tahta çıksa, onun da çocuğu yoktu. Bu durumda Carlos III, Napoli tahtını 2. oğluna bıraktı, büyük oğlu Carlos IV'ü kendisinden sonra Madrid tahtına çıkmak üzere berâberinde alıp İspanya'ya geldi. Parma ve Piacenza dukası 1731-1735=4(Carlo I). =Maria Amalia(1724-1760=36), İspanya kraliçesi 1759-1760=1, Sicilyateyn kraliçesi 1738-1759=21, izd.1738=22, yş.14-36, zevcinden 8 yş.kç., Polonya kralı ve Saksonya elektörü August III'ün by.kızı. Çocukları:

Carlos IV, bş.aş.no.5.- Ferdinando IV(İsp.Fernando)(1751-1825=74), babasının yerine Sicilyateyn kralı(Sicilya kralı ol.Ferd.III) 1759-1799=40 + 1799-1806=7 + 1815-1816=1, hânedânı için bk.İtalya/Sicilyateyn = Arşidüşes Maria Carolina(1752-1814=62), kraliçe 1768-1814=46, izd.1768=46, yş.16-62, zevcinden 1 yş.kç.(Kral Ferdinando sn. Migliascio düşesi Lucia ile evlendi).- Infante Don Felipe(1747-1777=30), Sicilyateyn velîahdi 1747-1759=17, İspanya velîahdi olamadı(geri zekâlı idi), evlenmedi.- Infante Don Antonio(1755-1817=62), oramiral, senato başkanı 1808 iken Napoléon tar. 1814'e kd.hapiste tutuldu=Infanta Doña Maria Amelia(1779-1798=19), izd.1795=3, yş.16-19, zevcinden 24 yş.kç., çocuksuz(1798'de bir ölü infante doğdu), Carlos IV'ün 3. kızı olmakla kocası amcası oluyor.- Infante Don Francisco(1757-1771=14).- Infanta Doña Isabel(1740-1742=2).- Infanta Doña Josefa, 1742'de 2,5 aylık öldü.- Infanta Doña

Isabel(1743-1749=6).- Infanta Doña Josefa(1744-1801=57), evlenmedi.- Infanta Doña Maria Luisa(1745-1792=47), imparatoriçe 1790-1792=2, büyük-düşes 1765-1792=27, arşidüşes 1765 = Leopold II(1747-1792=45), izd.1765=27, yş.20-47, zevcinden 2 yş.by., Almanya imparatoru 1790-1792=2, vel.1780-1790=10, Toskana büyük dukası 1765-1791=26, çocukları için bk.Habsburg.- Infanta Doña Maria Teresa(1749-1750).- Infanta Doña Maria Ana(1754-1755=1).- Infante Don Gabriel(1752-1788=36), büyük edebîyat ve san'at hâmîsi = Infanta Mariana Victoria(1768-1788=20), izd.1785=3, yş.17-20, zevcinden 16 yş.kç., Portekiz hükümrân kraliçesi Maria I kızı, çocukları(hem İspanya, hem Portekiz kraliyet prens ve prensesleri): Infante Don Carlos(1788'de 11 günlük öldü); Infanta Doña Carlota(1787'de 1 haftalık öldü); Infanta Don Pedro(1786-1812=26), Portekiz büyükamirali 1810, 1808'de Portekiz hânedânı ile berâber Brezilya'ya göçdü ve orada 4 yıl sonra Rio'da öldü=Infanta Maria Teresa(1793-1874=81), izd.1810=2, yş.17-19, zevcinden 7 yş.kç., Portekiz kralı Joao VI'nın by.kızı, Beira prensesi, babasının amca oğlu(=2. Don Carlos de Borbon, conde de Molina, ölm.1855, izd.1838(26 yıl sn.)=17, yş.45-62, oğulları: Infante Don Sebastian, Portekiz ve İspanya infante'ı, İspanya başkumandanı ve orgenerali(1811-1875=64)=1. Infanta Amelia(1818-1857=39), izd.1832=25, yş.14-39, zevcinden 7 yş.kç., Sicilyateyn kralı Francesco I'in 5. kızı, dedesinin amca-zâdesinin torunu, =2. Infanta Maria Cristina(1833-1902=69), izd.1860(3 yıl sn.)=15, yş.17-42, zevcinden sn.27 yıl hayatta, Infante Don Francisco de Paulo(İspanya prensi) kızı, babasının amca-zâdesinin oğlu. 2. eşinden olan çocukları(5 infante, kız çocuk yok): 1) Infante Don Gabriel(1869-1889=20). 2) Infante Don Alfonso (1866-1934=68), çocuksuz, İspanya Kızılhaç başkanı=Julia Morales, morg.izd.1866, tal. 3) Infante Don Luis(1864-1889=25), 1. Ansola dukası = Ana Germana, 1. marquesa de Atarfe 1902(1866-1934=68), izd.1886=3, yş.20-23, zevcinden 2 yş.kç., 8. Camp Sagredo markisi Don José de Cienfuegos=Doña Maria Cristina Muñoz y de Borbon kızı ve Kraliçe Isabel II'nin anne tarafından üvey kızkardeşi=2. Don Manuel Mendez de Vigo (ölm.1959), izd.1890(ertesi yıl)=44, yş.24-68, oğulları: Infante Don Luis Alfonso(1877-1942=55), 2. Ansola dukası 1889, çocuksuz=Beatrice Harrington (1891), izd.1914=28. yş.23-51, zevcinden 4 yş.kç.; Infante Don Manfredo(1889-1979'da hayatta), ağabeyinin yerine 3. Ansola dukası 1942, 1. Hernani dukası 1914, 2. Atarfe markisi, 3 def'a İspanya Büyüğü, İspanya Kızılhaç başkanı, çocuksuz=1. Leticia(1899-1925=26), izd.1920=5, yş.21-26, zevcinden 10 yş.kç., Don José Santa Marina y Perez=Doña Emilia Romero y Garcia kızı, =2. Maria Teresa(1914), izd.1950(25 yıl sn.), yş.36, zevcinden 25 yş.kç., 9. Quintana de la Torres markisi Don Jaime de Mariategui=15, Guardia markizi Doña Josefa de Arteaga kızı. 4) Infante Don Francisco(1861-1923=62), 1. Marchena dukası 1885=Pilar Simona(1869-1926=57), izd.1886=37, yş.17-54, zevcinden 8 yş.kç., 1. Villafranca de los Caballeros düşesi, 1. Muguiro kontu sen.Don Fermin de Muguiro= Doña Angela de Beruete, condesa de Barciles kızı(=2. Sir Basil Zaharoff, ölm.1936, izd.1924(ertesi yıl)=2, yş.55-57, Yunan asıllı İngiliz sterlin milyarderi), 3 kızları: Doña Maria Cristina(1889-1979'da hayatta), babasının yerine 2. Marchena düşesi 1926= Leopold Walford(1881-1958=77), izd.1911=47, yş.22-68, zevcinden 8 yş.kç.(2 oğul (büyüğü 3. Marchena dukası), 3 kız); Doña Elena(1890-1910=20); Doña Angela(1895-1989'da hayatta)=Comte Léon Ostrorog(İstanbul 28.3.1896-1975=81), izd.1920=55, yş.25-80, zevcinden 1 yş.by., İslâm hukuku uzmanı(1 kızları oldu). 5) Infante Don

Pedro(1862-1892=30), 1. Durcal dukası(1885)=Aruas markizi Caridad(1867-1912=45), izd. 1885=7, yş.18-25, zevcinden 5 yş.kç., Org.Don Juan de Madan'ın tek kızı(=2. Louis Bessères, ölm.1951, izd.1905(13 yıl sn.)=7, yş.38-45), kızları: Doña Maria Cristina(1886-1979'da hayatta)=Maurits van Kleverskerke(1882-1944=62), izd.1921=23, yş. 35-58, zevcinden 4 yş.kç., Holandalı orta elçi; Doña Maria Pia(1888-1969=81)=1. Don Rafael Padilla(1887-1945=58), izd.1907=38, yş.19-57, zevcinden 1 yş.kç.(1 oğul, 2 kız), =2. Guillermo Ramon de Archaval(1884-1971=87), izd.1966(21 yıl sn.)=3, yş.78-81, zevcinden 4 yş. kç.; Infante Pedro'nun(ölm.1892) oğlu: Don Fernando, 2. Durcal dukası 1892(1891-1944=53)= Leticia, Bosch-Labrus vikontesi(1890-1979'da hayatta), izd. 1912=32, yş.22-54, zevcinden 1 yş.by., 2 kızları: Doña Leticia(1915)=1. Marchese Paolo Venturi du Ripabella(1915), izd.1942, tal., yş.27, zevci ile aynı yaşda(oğulları Marchese Gabriel 1943), =2. Stefano Franceschi(1903), izd.1958, yş.43, zevcinden 12 yş.kç.; Doña Maria Cristina(1913), 3. Durcal düşesi 1944=Don Antenor Patiño, Bolivya'nın Londra büyükelçisi(1894), izd.1931, tal.1959=28, yş.18-46, zevcinden 19 yş.kç.(2 kızları: Doña Isabel(1935-1954=19)=Sir James Goldsmith(1933), izd.(1) 1954=4 ay, zevcinden 2 yş.kç.(1954 doğumlu 1 kız) ve Doña Maria Cristina(1932)=1. Marc, 7. Pr.de Beauvau-Craon(1921), izd.1952, tal., yş.20, zevcinden 1 yş.kç., 6. Prens Louis oğlu, =2. Ernst Schneider, tal.1966, yş.34, =3. Kristo Kurteff(1941), izd.1973(7 yıl sn.), yş.41, zevcinden 9 yş.by., ilk eşinden: Marie Diane 1955 ve Marie Isabelle 1953=1978: Duncan McLaren, yş.25).

5) CARLOS IV(1748-1819=71)(14.12.1788 - 19.3.1808 = 19, 3, 6): Doğumunda Tarentum prensi, Asturias prensi=İspanya velîahdi 1759-1788=29, Sicilyateyn velîahdi 1748-1759=11, 1808'de Napoléon'un zoruyle, Napoléon kardeşi Joseph lehine İspanya tahtından ferâgat etti, Napoléon tarafından önce Fransa'ya, sn.İtalya'ya sürüldü, 11 yıl sn.öldü. =Maria Luisa, infanta(1751-1819=68), kraliçe 1788-1808=20 + 1814-1819=4 = 24, izd.1766=53, yş.15-68, zevcinden 3 yş.kç., amca oğlu, Parma dukası Infante Filippo oğlu, âşıkı: Manoel Godoy, "Sulh Prensi", başbakan.- 4. Carlos ile oğlu 7. Fernando arasında İspanya tahtına 5 yıl Fransız imparatoru Napoléon Bonaparte'ın kardeşlerinden Joseph çıktı(1768-1844=76), İspanya kralı 1808-1813=5, Fransız prensi 1804, Napoli kralı 1806=Marie Julie Clary(1777-1845=68), izd.1794=50, yş.17-67, zevcinden 9 yş.kç., çocukları: 2 prenses(şecere için bk.Fransa/Bonaparte Hânedânı).- IV. Carlos'un çocukları:

Infante Don Carlos(1771-1774=3).- Infante Don Carlos(1780-1788=8).- Infante Don Carlos(1783-1784=1).- Infante Don Felipe(yukarıdaki ile ikiz)(1783-1784=1).- Ferdinando VII, bk.aş.no. 6.- Infante Don Felipe(1792-1794=2).- Infanta Doña Maria Teresa(1791-1794=3).- Infanta Doña Maria Luisa(1777-1782=5).- Infanta Doña Carlota Joaquina(1775-1830=55), Portekiz kraliçesi 1816-1826=10, Brezilya ana imparatoriçesi 1826-1830=4 = Joao VI(1767-1826=59), izd.1785=41, yş.10-51, zevcinden 8 yş.kç., çocukları için bk.Portekiz, Portekiz kralı 1816-1826=10, nâibi 1799-1816=17.- Infanta Doña Maria Amelia(1779-1798=19)=Infante Don Pascual(1755-1817=62), izd.1795=3, yş.16-19, amcası, çocukları için b.bk.- Infanta Doña Maria Luisa(1782-1824=42), Lucca hükümrân düşesi 1815-1824=9, Etrurya kraliçesi 1801-1803=2 + 1803-1807=4 = 7 = Luigi I(1773-1803=30), izd.1795=8, yş.13-21, zevcinden 9 yş.kç., çocukları için

bk.Parma, Etruria kralı 1801-1803=2, Parma velîahd dukası 1773-1801=28, infante, babasının amca-zâdesinin oğlu.- Infanta Doña Maria Isabel(1789-1848=59), Sicilyateyn kraliçesi 1825-1830=5 + 1830-1848=18 = 23 = Francesco I(1777-1830=53), izd.(2) 1802=28, yş.13-41, zevcinden 12 yş.kç., çocukları için bk.İtalya/Sicilyateyn, Sicilyateyn kralı 1825-1830=5, vel.1777-1825=48, amca oğlu, infante, =2. Don Francesco, conde del Balzo, 5. Presenzano dukasının Donna Caterina Crivelli'den olan oğlu(1805-1882=77), izd.1839(9 yıl sn.), yş.50-59, zevcinden 16 yş.by.- Infante Don Francisco de Paulo(1794-1865=71), bu dal(Bourbon-Anjou-Cadix-Séville) için bu bahsin sonuna bk.- Infante Don Carlos(1788-1855): CARLISTE denen dal:

1: Infante Don Carlos(1788-1855=67), Carlos V adıyle İspanya tahtı müddeîsi 1833-1845=12, müddeîlik hakkını oğluna bırakıp conde de Molina adını takındı, 1839-45'de Bourgos'da Devlet mahbûsu, İspanya velîahdi 1808 + 1814-1830=16. 1830'da 4 yaş büyük ağabeyi Kral Fernando VII kız çocuk bırakarak öldü. Tahta geçmeye hazırlanan Don Carlos'un yerine bu kız çocuk(Isabel I) tahta geçidrildi. Don Carlos, orduda ve ülkede büyük tarafdar bularak îtirâz etti ve uzun iç savaşlar başladı. Don Carlos'un oğlu ve nesli de İspanya tahtı üzerindeki hakkından vaz geçmedi ve mücâdeleyi sürdürdü(1. Carlist iç savaş 1833-1839, bu târihte teslîm alınıp Burgos kalesine habsedildi, 1845'de bırakıldığı zaman taht üzerindeki hakkını oğluna bırakdı)=1. Infanta Maria Francisca(1800-1834=34), izd.1816=18, yş.16-34, zevcinden 12 yş.kç., dayısı ile evlenmiş oluyor, Portekiz kralı Joao VI=Don Carlos'un 3 yş.by.ablası Infanta Carlota kızı. =2. Infanta Maria Teresa(1793-1874=81), izd.1838(4 yıl sn.)=17, yş.45-62, zevcinden 5 yş.kç., ilk eşinin kızkardeşi olduğu için bu da dayısı ile evlenmiş oluyor(ilk eşinin 7 yaş by. ablası), çocukları ilk eşindendir(Infanta M.Teresa, Infante Don Pedro'dan dul kalmıştı). Çocukları: 2: Infante Don Carlos Luis(Carlos VI)(1818-1861=43, 2. müddeî(İsp.pretendiente, Fr. prétendant) 1845-1861=16, conde de Montemolin 1845(İkinci Karlist iç savaş 1860-1861 sonunda yenilip kardeşi ile berâber esir düştü)=Infanta Carolina(1820-1861=41), izd.1850=11, yş.30-41, çocuksuz, zevcinden 2 yş.kç., babasının amca-zâdesinin oğlu, Sicilyateyn kralı Francesco I kızı. Müddeî Carlos VI'nın kardeşleri: Infante Don Fernando(1824-1861=37), evlenmedi; 3: Infante Don Juan Carlos(Juan III), ağabeyinin yerine müddeî 1861-1868=7(1822-1887=65), conde de Montizon, 1868'de oğlu lehine müddeîlikten ferâgat etti=Arşidüşes Beatrice(1825-1906=82), izd.1847=40, yş.23-64, zevcinden 2 yş.kç., Modena dukası Arşidük Francesco IV kızı. Çocukları: Infante Don Fernando(1854-1858=4); Infante Don Alfonso Carlos(1849-1936=87), 6. ve sonuncu Karlist müddeî 1931-1936=5, onunla 1830-1936 arasında 106 yıl devâm eden İspanya tahtı üzerindeki Karlist iddia sona erdi ve Don Carlos dalı 1936'da bu prensle sona erdi, müddeî ol.Alfonso Carlos I, çocuksuz=Infanta Maria(1852-1941=89), izd.1871=65, yş.19-54, zevcinden 3 yş.kç., Portekiz kralı Migule I kızı; 4: Infante Don Carlos(Carlos VII)(1848-1909=61), 4. müddeî 1868-1909=41, duque de Madrid(Madrid dukası)=1. Infanta Margherita(1847-1893=46), izd.1867=26, yş.20-26, zevcinden 1 yş.by., Parma dukası Carlo III kızı, =2. Marie Merthe(1860-1945=85), izd.1894(ertesi yıl)=15, yş.34-49, zevcinden 12 yş.kç., Pr.Arthur de Rohan-Guémenée, Rochefort et Montauban=Gräfin Gabrielle v.Waldstein-Wartenberg kızı, Carlos VII'nin ilk eşinden 4 kızı ve tek oğlu: 5-Infante Don Jaime(I)(1870-1931=61), 5. müddeî 1909-1931=23, duque de Madrid 1909,

Rusya albayı, evlenmedi; Infanta Doña Elvira(1871-1929=58), evlenmedi, 3 erkek çocuğu evlâd edinerek onlara Bourbon soyadını verdi; Infanta Doña Blanca(1868-1948=81), arşidüşes 1889=Arşidük Leopold Salvator(1863-1931=68), izd.1889=42, yş.21-63, zevcinden 5 yş.kç., Avusturya orgenerali, çocukları için bk.Habsburg-Toskana, Arşidük Karl Salvator'un by.oğlu; Infanta Doña Beatriz(1874-1961=87)=Don Fabrio Massimo, principe di Roviano(1868-1944=76), izd.1897=47, yş.23-70, zevcinden 6 yş.kç., 4 kızları için bk.Massimo/İtalya, 3. Arsoli prensi Don Carlo Massimo=Donna Francesca Luchesi-Palli'nin kç.oğulları; Infanta Doña Alicia(1876-1979'da Avrupa'nın en yaşlı hânedân üyesi ol.103 yaşında hayatta)=1. Fürst Friedrich v.Schönburg-Waldenburg(1872-1910=38), izd.1897, tal.1903=6, yş.21-27, zevcinden 4 yş.kç., Fürst Karl=Gräfin Helene v.Stolberg-Wernigerode oğlu(oğulları 1 pr.), =2. Alb.Lino del Prete(İtalya)(1877-1956=79), izd.1906(3 yıl sn.)=50, yş.30-80, zevcinden 1 yş.by.(2 oğul, 7 kız çocukları oldu).

6) FERNANDO VII(1784-1833=49)(19.3.-5.5.1808=0, 1, 27 + 11.12.1813 - 29.9.1833=19,9,19 = 19, 11, 16): Babasının(bk.yk.no.5) ferâgati üzerine 1808'de kral oldu ise de Joseph Bonaparte'a tahtını bıraktı, 5,5 yıl sonra tahtına döndü, bu müddet içinde Fransa'da bahsedildi ve müddeî oldu, Asturias prensi 1788-1808=20, Madrid'e dönüşü 24.3.1814; 10.5.1713'te Felipe V'in doğduğu Fransa'da olduğu gibi İspanya'da kadının tahta çıkmasını yasaklıyan ve tahtı yalnız hânedânın erkek üyelerine münhasır kılan verâset yasasını lağvetti, kardeşi Don Carlos'u velîahdlikten alarak kızı Isabel'i velîahd gösterdi, Don Carlos'un kabûl etmemesi ve hânedân yasasını değiştirdiği için ağabeyini aşağılaması üzerine Karlist Savaş denen kanlı iç harb başladı ve Kraliçe Isabel tarafdarları kazandı(yk.bk.). =1. Infanta Antonieta(1784-1806=22), kraliçe olmadan öldü, izd.1802=4, yş.18-22, zevci ile aynı yaşda, amca oğlu, Sicilyateyn kralı Ferdinando I kızı, çocuksuz. =2. Infanta Maria Isabel(1797-1817=20), kraliçe 1816-1817=1, izd.1816=1, yş.19-20, zevcinden 13 yş.kç.(10 yıl sn.), Portekiz kralı Joao VI kızı, dayısı ile evlenmiş oluyor(bu evlenmeden: 1818'de aynı gün ölen bir Infanta ve Infanta Maria 1817-1818=1). =3. Maria Josepha(1803-1829=26), kraliçe 1819-1829=10, izd.1819(2 yıl sn.), yş.16-26, zevcinden 19 yş.kç., Fürst Maximilian v.Sachsen'in 4. kızı, çocuksuz. =4. Infanta Maria Cristina(1806-1878=72), kraliçe 1829-1833=4 + 1833-1868=35 + 1868-1878=10=49, izd.1829=4, yş. 23-27, zevcinden 22 yş.kç., nâibe 1833-1840=7, 1. eşinin yeğeni, dayısı ile evlenmiş oluyor, Sicilyateyn kralı Francesco I kızı(=2. Don Fernando Muñoz y Sanchez, 1. Riansares dukası 1833(ölm.1873), izd.1833(dul kaldıktan 3 ay sn.)= 40, yş.27-67).

Fernando VII'nin 4. eşinden çocukları(2 prs.): Isabel II, bk.aş. no.7.- Infanta Doña Luisa(1832-1897=65), 2 yaş by.ablasının velîahdi 1833-1851=18=Pr.Antoine d'Orléans, duc de Montpensier, infante(1859)(1824-1890=66), İspanya mareşali, Fransız kralı Louis Philippe oğlu, bu izdivaçtan doğan çocuklar ve onların nesilleri, Fransa kraliyet prensi ve prensesi olmak dışında hepsi İspanya kraliyet prens ve prensesleri(infante ve infanta): 1857'de ölü doğan bir çocuk; Infante Fernando(1859-1873=14); Infante Felipe(1862-1864=2); Infante Luis(1867-1874=7); Infanta Amelia(1851-1870=19); Infanta Cristina(1852-1879=27), evlenmedi; Infanta Maria(1856-1861=5); Infanta Doña Maria Isabel(1848-1919=71)=Pr.Philippe d'Orléans, Comte de Paris, Fransa Kraliyet Hânedânı

şefi(1838-1894=56), izd.1864=30, yş. 16-46, zevcinden 10 yş.kç., zevcinden sn.25 yıl hayatta, çocukları için bk.Fransa/Orléans; Infanta Doña Maria(1860-1878=18), İspanya kraliçesi 1878=Alfonso XII(bk.aş.no.8)(1857-1885=28), izd.1880=5 ay, yş.18, zevcinden 3 yş.kç., İspanya kralı 1874-1885=11, teyze oğlu, çocuksuz, Kral tekrâr evlendi; Infante Don Antonio(1866-1930=74), 4. duque de Galliera = Infanta Doña Eulalia(1864-1958=94), izd. 1886=44, yş.22-66, zevcinden 2 yş.by., teyze oğlu, İspanya kraliçesi Isabel II'nin kç.kızı, çocukları: Infanta Roberta(1890'da doğup öldü); Infante Don Luis Fernando(1888-1945=57)=Marie Say(1857-1943=86), izd.1930=13, yş.73-86, zevcinden 31 yş.by., tabîatiyle çocuksuz, Pr.Amédé de Broglie'den dul; Infante Don Alfonso(1886-1975=89), 1930'da ağabeyinin yerine 5. Galliera dukası, İspanya hava orgenerali, 1937'de dukalık unvânını by.oğluna bıraktı = Prs.Beatrice(1884-1966=84), izd.1909=57, yş.25-84, zevcinden 2 yş.by., Pr.Alfred'in(İngiltere kraliyet prensi, Edinburgh dukası, Sachsen-Coburg und Gotha dukası, Kraliçe Victoria'nın oğlu) kç.kızı. Çocukları Infante Don Alonso(1912-1936=24), iç savaşta komünistlerce öldürüldü; Infanta Don Ataulfo(1913-1974=61), evlenmedi; Infante Don Alvaro(1910), 6. Galliera dukası 1937=Carla(1909), izd.1937, yş.28, zevcinden 1 yş.by., sen.Leopoldo Delfino kızı, çoukları: Infante Don Alonso(1941-1975=34), konsolos=Emilia(1940), izd.1966, yş.26, zevcinden 1 yş.by., Don Vincenzo Ferrara-Pignatelli, principe di Strongoli=nobile Francesca Pulci-Doria kızı, oğulları Infante Don Alfonso(1968), 7. Galliera dukası(dedesinin yerine) ve Infante Don Alvaro(1969); Infante Don Alvaro(1947)= Giovanna(1945), izd.1974, yş.29, zevcinden 2 yş.by.(kızkardeşi Belçika prensi Pr.de Liège'le evli), Marchese Casimiro di San Germano=Donna Cristina Ruffo di Calabria kızı; Infanta Gerarda(1939)=Harry Freeman Saint(1941), izd.1963, yş.24, zevcinden 2 yş.by.(çocukları Marc 1969 ve Carla 1967); Infanta Beatriz(1943)=Tomaso dei conti Farini(Ravenna)(1938), izd.1964, yş.21, zevcinden 5 yş.kç., Conte Antonio oğlu (çocukları Gerardo 1967 ve Elena 1969).

7) ISABEL II(1830-1904=74)(29.9.1833 - 30.9.1868 = 35, 0, 1): Babası Fernando VII'nin verâset yasasını değiştirip kardeşi Don Carlos'u tahta çıkmaktan men' ve ısyâna sevk etmesi üzerine, babasının ölümüyle ve iç savaş içinde 3 yaşında niyâbet altında hükümrân kraliçe îlân edildi, 1843'de 13 yaşında reşîd kabûl edilerek niyâbet kaldırıldı(nâibler: 1840'a kd.annesi Kraliçe Maria Cristina, sn.Victoria dukası Don Baldomero Espartero), 7 aylıkken Asturias prensesi ol.amcası mahrûm edilerek velîahd îlân edildi. 1868'de 38 yaşında oğlu lehine tahttan ferâgat etti. Isabel II, dîğer bir amcasının oğlu ile evlendirildiği için yerine geçen Alfonso XII, hem baba, hem anne tarafından Burbon'dur, yânî araya kadın hükümdar girdiği için hânedân değişmedi. =Infante Don Francisco(1822-1902=80), izd.1846=56, yş.16-72, zevcinden 8 yş.kç., kral unvânı verilmesi 1846, başkumandan, Cadix dukası, amca oğlu, Kral Francisco'nun babası Infante Don Francisco de Paulo(Carlos IV oğlu) dalının şeceresi bu Burbon bahsinin sonunda ele alınacaktır. Isabel II=Francisco çocukları:

Alfonso XII, bk.aş.no.8.- 1849, 1855 ve 1856'da ölü doğan 3 pr.- Fernando, 1850'de aynı gün öldü.- Francisco 1866'da 3 haftalık öldü.- Maria(1859-1861=2).- Infanta Doña Maria(1861-1879=18), evlenmeden öldü.- Cristina, 1854'de 2 günlük öldü.- Infanta Doña Isabel(1851-1931=80), Asturias prensesi=vel. 1851-1857=6, =Infante Don

Gaetano(1846-1871=25), izd.1868=3, yş.17-20, zevcinden 5 yş.kç., zevcinden sn.60 yıl yaşadı, çocukları için bk.Sicilyateyn, Sicilyateyn kralı Ferdinando II oğlu.- Infanta Dona Maria(1862-1946=84)=Pr.Dr.Ludwig Ferdinand, orgeneral(1859-1949=90), izd.1883=63, yş.21-84, zevcinden 3 yş.kç., çocukları için bk.Bavyera, Pr.Adalbert v.Wittelsbach oğlu.- Infanta Doña Eulalia(1864-1958=94)=Infante Don Antonio(1866-1930=64), izd.1886=44, yş.22-66, zevcinden 2 yş.by., zevcinden sn.28 yıl hayatta, teyze oğlu, Galliera dukası, İspanya ve Fransa(Orléans) kraliyet prensi, çocukları için yk.bk.

Isabel II'nin tahttan çekilmesi ve Paris'e gitmesi(orada öldü) üzerine 1868-1870'de İspanya bir nâibler meclisince yönetildi. Bu meclis İtalya kraliyet prenslerinden birini İspanya kralı seçip tahta oturttu. Aosta dukası Amedeo di Savoia (1845-1890) 16.11.1870-11.2.1873 arasında 2 yıl Madrid tahtında oturdu. Devrildi ve 2 yıla yakın bir zamân için cumhûriyet îlân edilerek Fransa taklîd edildi. Ancak 1874'te Kraliçe Isabel II'nin tek oğlu Alfonso XII adıyle tahta çıkarıldı. 1868-1874 arasında Burbonlar'ın İspanya tahtından uzaklaştırıldığı anlaşılır.

8) ALFONSO XII(1857-1885=28)(29.12.1874 - 25.11.1885 = 10, 10, 27): Asturias prensi 1857-1868=11, müdd.1868-1874=6, 11.1.1874'de Madrid'de tahta çıkdı, 30.6.1868'da meşrûtî anayasa îlân etti(Türkiye'de anayasa îlânından 6 ay önce), Dizbağı Nişânı(İngiltere) 1881. =1. Infanta Doña Maria(1860=1878=18), kraliçe 1878'de 5 ay, izd.1878=5 ay, zevcinden 3 yş.kç., teyze oğlu, Pr. Antoine d'Orléans=Infanta Luisa'nın kç.kızları(yk.bk.) çocuksuz. =2. Arşidüşes Maria Cristina(1858-1929=71), kraliçe 1879-1885=6 + 1885 - 1929=44 = 50, izd.1879(ertesi yıl)=6, yş.19-25, zevcinden 1 yş.kç., zevcinden sn.44 yıl yaşadı, kraliyet nâibesi 1885-1902=17, Arşidük Karl Ferdinand kızı. Çocukları: Alfonso XIII, bk.aş.no.9.- Infanta Doña Maria(1880-1904=24), Asturias prensesi 1880-1886=6 = Infante Carlo(1870-1949=79), izd.(1) 1901=3, yş.21-24, zevcinden 10 yş.kç., İspanya mareşali, çocukları için bk.Sicilyateyn, Sicilyateyn prensi Alfonso oğlu.- Infanta Doña Maria Teresa(1882-1912=30), Asturias prensesi(ablasının yerine) 1904-1907=3 = Pr.Ferdinand v.Wittelsbach(1884-1958=74), izd.(1) 1906=6, yş.24-30, zevcinden 2 yş.bk., İspanya korgenerali, çocukları için bk.Bavyera, Pr.Ludwig Ferdinand oğlu.

9) ALFONOS XIII(1886-1941=55)(17.5.1886 - 14.4.1931 = 44, 10, 28): Babasının ölümünden 6 ay sonra doğduğu için bu 6 ay müddetle taht boş kaldı, doğar doğmaz kral îlân edildi, 17.5.1902'de 16 yaşında reşîd îlân edilerek annesinin niyâbeti kaldırıldı, İspanya belediye seçimlerini cumhûriyetçiler kazanınca, bu seçimin kendisiyle bir ilgisi olmamasına rağmen oğlu lehine tahttan ferâgat edip İspanya'yı terketti ve İspanya'da iç savaş başladı, 10 yıl Roma'da yaşayıp 28.2.1941'de savaşın başında öldü. İngiltere mareşali ve Dizbağı Nişânı hâmili 1902. 23-25.2.1932'de gayri resmî olarak İstanbul'a gelip Galata'da 15. asır İspanyolcası konuşan Yahudiler'le karşılaşınca çok şaşırdı, onlarla uzun uzun konuşdu. =Victoria Eugenia(1887-1969=82), kraliçe 1906-1931=25, izd.1906=35, yş.29-54, zevcinden 1 yş.kç., zevcinden sonra 28 yıl yaşadı(Lozan'da öldü), Pr.Henry of Battenberg'in tek kızı ve Kraliçe Victoria'nın kızının kızı. Bu izdivacdan:

1- Infante Don Alfonso(1907-1938=31), Miami'de otomobil kazâsında öldü, Asturias prensi 1907-1931=24, deniz albayı, 1931'de taht üzerinden haklarından ferâgat

etti, çocuksuz, Covandonga Kontu sanını kullandı, =1. Doña Edelmira Sampedro-Ocejo(1906), izd.(morg.) 1933, tal.1937=4, yş.27-31, zevcinden 1 yş.by., =2. Marta Rocafort, izd.(morg.) 1937(aynı yıl), tal. 1938=1.- 2- Infante Don Jaime(1908-1975=67), Anjou ve Segovia dukası, 1933'de kendisi ve nesli için taht üzerindeki haklarından ferâgat etti, =1. Emanuele(1913), izd.1935, tal.1947=12, yş.22-34, zevcinden 5 yş.kç., 2. San Lorenzo dukası Roger de Dampierre=Donna Vittoria Ruspoli dei principi di Poggio Suesa kızı, =2. Charlotte Tiedemann(1919), izd.1949(2 yıl sn.), yş.30, zevcinden 11 yş.kç. İlk eşinden 2 oğlu: Infante Don Gonzalo(1937) ve Infante Don Alfonso(1936), Cadiz dukası 1972, Stockholm büyükelçisi 1969-73, =Carmen(1951), izd.1972, yş.21, zevcinden 15 yş.kç., 10. Villaverde markisi Don Cristobal Martinez-Bordiu=1. Franco düşesi Doña Maria del Carmen kızı, çocukları: Infante Don Francisco(1972) ve Infante Don Luis(1974).- 3- 1910'da ölü doğan bir infante.- 4- Don Juan, aş.bk.- 5- Infante Don Gonzalo(1914-1934=20), kazâen öldü=Patino de Rodriguez, izd.(morg.) 1931=3.- 6- Infanta Doña Beatriz(1909)=Don Alessandro Torlonia, 5. principe di Civita-Cesi(1911), izd.1935, yş.26, zevcinden 2 yş.by., 4. Pr.Don Marino= Elsie Moore, çocukları: Don Marino(1939); Don Marco(1937), 6. principe di Civita-Cesi=1. Donna Orsetta(1940-1968=28), izd.1960, tal., yş.20, zevcinden 3 yş.kç., Don Adolfo Caracciolo dei principi de Castagneto e duchi di Melito=Donna Anna Visconti di Modrone kızı, =2. Philippa McDonald, izd.1968, tal.1977=9, Comte de Nanteuil'den boşanmış, çocukları: Don Giovanni 1962, Donna Victoria 1971; Donna Sandra(1936)=Comte Clemente di Assaba(1925-1971=46), izd.(2) 1958=13, yş.22-35, zevcinden 11 yş.kç., çocukları Don Alessandro 1960 ve Donna Desideria 1962; Donna Olimpia(1943)=Paul Weiller(1933), izd.1965, yş.22, zevcinden 10 yş.kç., çocukları Paul 1970, Beatrice 1967, Sibilla 1968.- 7- Infanta Doña Maria Cristina(1911)=Enrico Cinzano, 1. conte di Marone(1895-1968=73), izd.(2) 1940= 28, yş.29-57, zevcinden 16 yş.kç., 4 kızları: Donna Vittoria(1941)=Don José(1929), izd.1961, yş.20, zevcinden 12 yş.kç., 7. Villapaterna kontu Don Ignacio de Toledo y Mencos oğlu, çocukları Don Francisco 1964, Don Marco 1966, Doña Vittoria 1961; Donna Giovanna(1943)=Don Jaime Galobert(1935), izd.1967 (2), yş.24, zevcinden 8 yş.kç., oğulları Don Alfonso 1969; Donna Maria Teresa(1945)=Don José de Arana, marques de Brenes, Marques de Castromonte(1933), izd.1967, yş.22, zevcinden 12 yş.kç., kızları Doña Cristina 1968, Doña Isabel 1970, Doña Inès 1974; Donna Anna(1948)=Gian Carlo Santarosa(1944), izd. 1969, yş.21, zevcinden 4 yş.kç., kızları Astrid 1972, Yara 1976.

13. Alfonso'nun 4 oğlunun 3.'sü: Infante Don Juan(1913-1993=80), Hânedân şefi 1941-1969=28(babasının Hânedân şefliği 1931-1941=10), Barcelona kontu, Asturias prensi 1933-1941 = Infanta Maria(1910), izd.1935, yş.25, zevcinden 3 yş.by., Sicilyateyn ve İspnaya prensi Infante Don Carlo(s) kızı. Çocukları: Juan Carlos, bk.aş.no.10.- Infante Don Alfonso(1941-1956=15), kazâen öldü.- Infanta Doña Maria del Pilar(1936)= Don Luis Gomez-Acebo y duques de Estrada, visconde de la Torre, duque de Badajoz(1934), izd.1967, yş.31, zevcinden 2 yş.kç., Don Jaime Gomez-Acebo=Doña Isabel de Estrada, marquesa de la Deleitosa oğlu, çocukları Don Juan 1969, Don Bruno 1971, Don Beltran 1973, Don Fernando 1974 ve Doña Simonetta 1968.- Infanta Doña Margarita(1939)=Don Carlos Zurita y Delgado(1943), izd.1972, yş.33, zevcinden 4 yş.by., çocukları Don Alfonso 1973 ve Doña Maria 1975.

10) JUAN CARLOS I(Roma, 5.1.1938)(İspanya kralı 22.11.1975), 22.6.1969'da kral olacağı resmen îlân edildi ve babası Barselona Kontu ferâgat etti.= Sofia(Atina, 2.10.1938), izd.Atina, 14.5.1962, yş.24, zevcinden 9 ay kç., Yûnân kralı Pavlos kızı ve son Yûnân kralı Konstantinos'un kızkardeşi, annesi son Almanya imparatoru 2. Wilhelm'in kızının kızıdır ki Wilhelm II de Kraliçe Victoria'nın kızının oğludur. Çocukları: Infante Don Felipe(VI)(doğ.Madrid, 30.1.1968), Asturias prensi; Infanta Doña Elena 1963; Infanta Doña Cristina 1965.

Prs. Elena 1995'te Ripalda Kontu'nun oğlu Don Jaime de Marichalar ile evlendi.

Bugünki kralın başlıca sarayları: Madrid'de Priente Palace, Madrid'de Palacio de la Zarzuela, Madrid yakınlarında El Escurial, San Ildefonso la Granja ve Aranjuéz sarayları.

Bourbon-Anjou-Cadix-Séville Dalı

Infante Don Francisco de Paula, Kral Carlos IV'ün kç.oğlu ve Kral Fernando VII'nin kardeşi(1794-1865=71), Cadix dukası 1818, 1830'lu iç savaşta taht için ağabeyi Don Carlos'a karşı, yeğeni(Fernando VII kızı) Isabel II'yi destekledi ve 1846'da yeğeni Isabel II gelini oldu. =1. Infante Donna Luisa Carlota(1804-1844=40), izd.1819=25, yş.15-40, zevcinden 10 yş.kç., dayısı ile evlenmiş oluyor, Sicilyateyn kralı Francesco I ile Don Francisco'nun 5 yş.by.ablası Maria Isabel'in kızı(bütün çocukları bu evlenmeden). =2. Teresa Arredondo(ölm.1863), morg.izd.1851=12, konteslik verildi, bu evlenmeden: Don Ricardo de Borbon y Arredondo(1852-1872=20), evlenmedi, 1. San Ricardo dukası 1864.- Don Francisco de Paulo'nun çocukları(hepsi anne ve baba tar.İspanya hânedânından):

1) Infante Don Eduardo(1826-1830=4); 2) Infante Don Fernando(1832-1854=22), evlenmedi.- 3) Infante Don Francisco(1820-1821=1).- 4) Infante Don Francisco de Asis(1822-1902=80), kral unvânı 1846, İspanya başkumandanı, bugünki hânedânın atası, bugünki kral Juan Carlos'un dedesinin dedesi = Isabel II(bk.yk.no.7)(1830-1904=74), İspanya hükümrân kraliçesi 1833-1868=35, vel.1830-1833=3, nâibesiz 1843, izd.1846=56, yş.16-62, zevcinden 8 yş.kç., amcasının oğlu, çocukları(bu arada Alfonso XII) için yk.bk.).- 5) Infanta Doña Maria Teresa(1828-1829=1).- 6) Infanta Doña Isabel(1821-1897=76)=Kont Ignacy Gurowski(1812-1887=75), izd.1841=46, yş.20-66, zevcinden 9 yş.kç., Kont Wlasyslaw oğlu(5 oğul, 3 kız).- 7) Infanta Doña Luisa Teresa(1824-1900=76)=Don José(1828-1881=53), izd.1847=34, yş.23-57, zevcinden 4 yş.by., 16. Sessa dukası, 6. Montemar dukası, 14. Altamira kontu, 18. Astorga markisi, 4 def'a İspanya Büyüğü, Don Vicente Moscoso=Doña Luisa de Carvajal oğlu(2 oğul, 1 kız).- 8) Infanta Doña Josefine(1827-1910=83)=Don José Bonaventure, sen.(1818-1884=66), izd.1848=36, yş.21-57, zevcinden 9 yş.kç. (3 oğul).- 9) Infanta Doña Maria Cristina(1828-1902=74)=1. Infante Don Sebastian(1811-1875=64), izd.(2) 1860=15, yş.32-47, zevcinden 17 yş.kç., Infante Don Pedro oğlu, babasının amca-zâdesinin oğlu, orgeneral, çocukları için yk.bk., =2. Visconde de Francoso, izd.1875(aynı yıl).- 10) Infanta Doña Amelia(1834-1905=71)=Pr.Adalbert v.Wittelsbach(1828-1875=47), izd.1856=19, yş.22-41, zevcinden 6 yş.kç., zevcinden sn.30 yıl hayatta, Bavyera korgenerali, çocukları için bk.Bavyera, Bavyera kralı Ludwig I oğlu.- 11) Infante Don

Enrique(I)(1823-1870=47), 1. Sevilla dukası 1867, koramiral, düelloda kendisinden 8 yş.kç.olan Fransa ve İspanya prensi Duc de Montpensier tar.öldürüldü ki 1 yş.by.ağabeyi İspanya kralı Francisco de Paula'nın bacanağıdır. = Elena(1821-1863=42), izd.1847=16, yş.26-42, zevcinden 2 yş.by., Don Antonio de Paduo de Castellvi y Fernandez de Cordova, 9. conde de Castella, conde de Villanueva, conde de Torres-Torres, 7. conde de Carlet kızı.

Don Enrique(I) çocukları: 1) Infante Don Enrique(II) Pio(1848-1894=46). 2. Sevilla dukası 1870-94 = Joséphine Parade(1840-1939=79), izd.1870=24, yş.30-54, zevcinden 8 yş.by., zevcinden sn. 45 yıl hayatta, 3 kızları: 1: Infanta Doña Maria Luisa(1868-1919=51), 3. Sevilla düşesi 1894-1919, =Don Juan Monclus y Cabanellas y Torres(ölm.1919), izd.1894, yş.26-51=25. 2: Infanta Doña Marta(1880-1928=48), evlenmedi. 3: Infanta Doña Enriqueta(1885-1968=83), 4. Sevilla düşesi(bu unvânı ablası Marta kabûl etmedi) 1919-1968=49= Infante Don Francisco de Paula(1882-1952=70), izd.1907=45, yş.22-67, zevcinden 3 yş.kç., amca oğlu, çocukları için aş.bk.- 2) Infante Don Luis(1851-1854=3).- 3) Infanta Doña Maria(1863-1907=44)=Don Carlos y Oyanguren, alb.(1856-1897=41), izd.1888=9, yş.25-34, zevcinden 7 yş.kç.(5 oğul, 2 kız).- 4) Infante Don Alberto(1854-1939=85), korgeneral, Valladolid, Kanarya Adaları ve daha bir çok eyâletin vâlîsi, Santa Elena markisi 1878 ve 1917'de 1. Santa Elena dukası, =1. Marguerite(1855-1915=60), izd.1878=37, yş.23-60, zevcinden 1 yş.kç., teyze oğlu, Baron Oscar d'Ast de Novelé=Doña Francisca de Castellvi y Shelly kızı(bütün çocuklarının annesi), =2. Doña Clotilde Ruiz-Bustamente(1869-1936=67), izd.1918(3 yıl sn.)=18, yş.49-67, zevcinden 15 yş.kç., 2. Viesca markisi Don José de la Ruiz'den dul, =3. Doña Isabel de Castro(1888-1947=59), izd.1937=2, yş.49-51, zevcinden 34 yş.kç. Çocukları: Infanta Doña Isabel(1879-1966=87), evlenmedi; Infanta Doña Maria(1880-1967=87), evlenmedi; Infante Don Alberto(1883-1959=76), 2. Santa Elena dukası 1939-1959=20=Maria Luisa(1887), izd.1908=51, yş.21-72, zevcinden 4 yş.kç., Anorga kontlarından Don José Pinto kızı, çocukları: 1: Doña Maria Luisa(1918)=Don Nicolas(1916), izd.1941, yş.23, zevcinden 2 yş.kç., Don Nicolas Velarde, visconde de Castillo= Viscondesa Doña Margarita de Bustamente oğlu(3 oğul). 2: Don Alfonso(1909-1938=29), marques de Santa Fé=Angustias, 10. marquesa de Santa Fé(1907-1939=32), karı koca iç savaşta komünistlerce öldürüldü, izd.1933= 5, yş.26-31, zevcinden 2 yş.by., çocukları: Dona Angustias(1935); Don Alfonso(1937)=Inés(1937), izd.1961, yş.24, zevci ile aynı yaşda, 6. Campo Rey kontu Don Fernando Medina kızı, oğulları Don Alfonso 1963 ve Don Fernando 1966; Don Alberto(1933), 3. Santa Elena dukası 1938, 11. Santa Fé markisi=Eugenia(1934), izd.1959, yş.25, zevcinden 1 yş.kç., 3. Montemira markisi Don Gonzalo Calatayud kızı, çocukları Don Alberto 1960'da 7 aylık öldü, Don Alfonso 1961 ve Doña Maria Luisa 1962.- 5) Infante Don Francisco de Paula(1853-1942=89), Anjou dukası, korgeneral, =1. Doña Maria Luisa de la Torre(1856-1887=31), izd.1877=10, yş.21-31, zevcinden 3 yş.kç., =2. Doña Felisa(1861-1943=82), izd.1890(3 yıl sn.)=52, yş.29-81, zevcinden 5 yş.kç., Don Carlos de Leon y Navarrete de marqueses de Las Atalayauetas=2. Balboa markizi Doña Felisa'nın tek kızı. Don Francisco da Paula'nın her iki eşinden çocukları:

1- Infante Don Francisco de Paula(1882-1952=70), Sevilla dukası 1919, korgeneral=Infanta Doña Enriquete, 4. Sevilla düşesi 1919(1885-1968=83), izd.1907=45,

yş.22-67, zevcinden 3 yş.kç., amca kızı, çocukları: Don Enrique(1909-1915=6); Doña Isabel(1908)=Rinaldo Barucci(ölm.1956), izd.1936=20, yş.28-48= Don Francisco de Paula(1952'de babası ölünce Sevilla dukalığı unvânını kendisi kabûl etmeyip oğluna bıraktı)(1912)=1. Doña Enriqueta(1925-1962=37), izd.1941=21, yş.16-37, zevcinden 13 yş.kç., Don Ignacio Escasany=Doña Enriqueta de Miquel, 2. marquesa de la Pobla kızı, =2. Maria Josefa de Lobez(1928), izd.1967(5 yıl sn.), yş.39, zevcinden 16 yş.kç., çocukları: Don Enrique(1970); Don Alfonso Carlos(1945)=Maria Luisa Yordi(1949), izd.1971, yş.22, zevcinden 4 yş.kç., oğulları Don Alfonso(1973); Don Francisco de Paula(1943), dedesinin yerine 5. Sevilla dukası 1968, 4. Pobla markisi 1962=Beatrix(1947), izd.1973, yş.26, zevcinden 4 yş.kç. Graf Günther v.Hardenberg= Fürstin Marie Josepha v.Fürstenberg kızı, kızları Doña Olivia 1974 ve Doña Cristina 1975.

2- Don José(1883-1962=79), hava albayı=Doña Maria Luisa Rich y Martinez(1890-1926=36), izd.1909=17, yş.19-36, zevcinden 7 yş.kç., 5 oğul ve 2 kızları oldu: Doña Maria Luisa(1911-1930=19); Don Beatrix(1918)=Don Juan Ricoy(1908-1964=56), izd.1935=29, yş.17-46, zevcinden 7 yş.kç.(1 oğul, 3 kız); Don Fernando(1913-1914=1); Don Alvaro(1922)=Carmen Villen, izd.1961, çocukları Doña Milagros 1962 ve Doña Carmen 1962 adlı ikizler; Don Luis(1910-1936=26), iç savaşta komünistlerce vuruldu; Maria de Salsas(1912), izd.1933=3, yş.21-24, zevcinden 2 yş.kç., çocuksuz; Don Carlos(1915)= Maria de Oro(1916), izd. 1939, yş.23, zevcinden 1 yş.kç., çocukları Don Carlos José 1940 ve Doña Milagros(1941)=Don Juan Perez, izd.1965, yş.24; Don Alberto(1916), albay=Doña Dolores(1921), izd.1940, yş.19, zevcinden 5 yş.kç., çocukları: Don Enrique(1948), Don Juan Carlos(1953'de 2 aylık öldü), Doña Maria Luisa(1951) ve Doña Beatriz(1949)=Jean-Baptiste Venturini(1944), izd.1972, yş.23, zevcinden 5 yş.kç.(kızları Christine).

3- Dona Elena(1878-1936=58), komünistlerce iç savaşta öldürüldü=Don José de Oltra(1878-1966=88), izd.1908=28, yş.30-58, zevci ile ayni yaşda). - 4- Doña Maria Luisa(1880-1968=88)=Don Diego Gaonzales-Conde, 2. Villamantilla markisi(1876-1954=78), izd.1904=50, yş.24-74, zevcinden 4 yş.kç.(4 oğul, 4 kız), 1. markiz Doña Juana=Don Diego oğlu.- 5- Doña Dolores(1887), evlenmedi.

5- Don Enrique(1891-1936=45), iç savaşta komünistlerce vuruldu, 4. Balboa markisi=Doña Isabel, 3. Esteban kontesi, 2. kont'un kızı(1894-1964=70), izd.1917=19, yş.23-42, zevcinden 3 yş.kç., oğulları Don Jaime (1921-1936=15), babasıyle berâber vuruldu, kızları Doña Isabel, 1964'de 4. Esteban kontesi ve 5. Balboa markizi(1918), evlenmedi.

7- Don Alfonso, 2. Squilache markisi(teyzesinden) (1893-1936=43), komünistlerce iç savaşta vurulan prenslerden biri=Doña Maria Luisa(1898), izd.1925=11, yş.28-39, zevcinden 4 yş.kç., Don Bardomero de Caralt kızı. Oğulları: Don Luis(1927-1952=25), hava kazâsında öldü; Don Alfonso(1926) 3. Squilache markisi 1936, diplomat=Doña Maria Teresa(1929), 9. Bosch de Arés markizi, 1. Sınıf İspanya Büyüğü, izd.1958, yş.29, zevcinden 3 yş.kç., 12. Beniel markizi, 7. Torrellano kontesi, Marki-Kont Don Carlos de Rojas y Moreno kızı, çocukları: Doña Maria Josefa 1958, Doña Ana Isabel 1960 ve Doña Maria Leticia 1962.

8- Doña Blanca(1898-1979'da hayatta)=Don Luis de Figueroa, 2. conde de Romanones, 5. conde de la Dehesa, 1. Sınıf İspanya büyüğü(1890-1963=73), izd.1929=34, yş.31-65, zevcinden 8 yş.kç.(2 kız çocuk), 1. Romanores kontu Don Alvaro oğlu.

İspanya Kralları

1) Fernando V(1452-1516=64) 1479(1506) - 1516 = 37

2) Carlos I Charles-Quint(kızının oğlu)(1500-1558=58) 22.1.1516 - 16.1.1556 = 39, 11, 25

3) Felipe II(oğlu)(1527-1598=71) 16.1.1556 - 13.9.1598 = 42, 7, 28

4) Felipe III(oğlu)(1578-1621=43) 13.9.1598 - 31.3.1621 = 22, 6, 18

5) Felipe IV(oğlu)(1605-1665=60) 31.3.1621 - 17.9.1665 = 44, 5, 17

6) Carlos II(oğlu)(1661-1700=39) 17.9.1665 - 1.11.1700 = 35, 1, 14

7) Felipe V(5'in kızının oğlunun oğlu)(1683-1746=63) 1.11.1700 - 15.1.1724=23, 2, 14 + 31.8.1724 - 9.7.1746 =21, 10, 9 = 45, 0, 23

8) Luis(oğlu)(1707-1724=17) 15.1.1724 - 31.8.1724 = 0, 7, 17

9) Fernando VI(kardeşi)(1713-1759=46) 9.7.1746 - 10.8.1759 = 13, 1, 2

10) Carlos III(kardeşi)(1716-1788=72) 10.8.1759 - 14.12.1788 = 29, 4, 5

11) Carlos IV(oğlu)(1748-1819=71) 14.12.1788 - 19.3.1808 = 19, 3, 6

12) Fernando VII(oğlu)(1784-1833=49) 19.3.1808-5.5.1808=0, 1, 27 + 11.12.1813-29.9.1833=19, 9, 19 = 19, 11, 16

13) Joseph Bonaparte(1768-1844=76) 5.5.1808 - 11.12.1813 = 5, 7, 7

14) Isabel II(12 kızı)(1830-1904=74) 29.9.1833 - 30.9.1868 = 35, 0, 1

15) Amedeo di Savoia(1845-1890=45) 16.11.1870 - 11.2.1873 = 2, 2, 25

16) Alfonso XII(14 oğlu, babası 11'in torununun oğlu)(1857-1885=28) 29.12.1874 - 25.11.1885 = 10, 10, 27

17) Alfonso XIII(oğlu)(1886-1941=55) 17.5.1886 - 14.4.1931 = 44, 10, 28

18) Juan Carlos(torunu)(1938) 22.11.1975-

IV

İSPANYA DUKALIKLARI

İspanya'da hem duka, hem prens unvânı, hükümrân olmıyan yüksek soyluluk için yoktur, yalnız dukalık vardır, prenslik yoktur (Rusya soyluluğunda ise hükümrân olmıyan âileler için yalnız prenslik vardır, dukalık yoktur). Bu bakımdan İngiltere gibidir. En yüksek soylulara duka pâyesi verilir, prens pâyesi verilmez. Fransa ve İtalya soyluluğunda ise her iki pâye mevcuttur. İspanya dukalıkları pek çok olduğu için bugün devâm edenlerden örnek mâhiyetinde bir kaç aile ile yetinilmiştir. Şu büyük eserde bütün âileler ele alınmışdır: V. Béthencourt, *Historia Geneaogica y Heraldica de la Monarquia Española.*

1- Alba Dukalığı (1738)

Fitz-James âilesi. James II(1633-1701=68), İngiltere ve İskoçya kralı 1685-1689=4=metresi Layd Arabella Churchill(1648-1730=82), 1666=35, yş.18-53, 15 yş.kç.(bk.c.IV, s.804). Bu ilişkiden: James Fitzjames(1670-1735=64), 1. Berwick (Northumberland) ve Tinmouth dukası 1687-1734=47, Fransa'ya geçip Fransa tab'ası oldu ve Fransa soyluluğuna kabûl edilerek Fransa dukalığı pâyesi verildi(duc de Fitz-James 1701-1730=29), Fransa korgenerali 1693 ve mareşali 1706, yazar, asrın büyük askerlerinden biri, 1710'da ilâveten Warty dukası(Fransa soyluluğu, bu pâye intikaal etmedi), 1704'de İspanya Kralı'ndan da marki pâyesi alıp İspanya soyluluğuna da kabûl edildi. Sonra İspanya Kralı'ndan 1707'de duque de Liria ve duque de Xérica (Valencia'da)

ol. 2 duka pâyesi birden alıp 1. Sınıf ispanya Büyükleri arasında geçti. =1. Lady Honora (Fr. Honorée) De Bungh(ölm.1698), izd.1695=3, 7. Earl of Clanricarde kızı, Earl of Lucan'dan dul. =2. Ann Bulkeley(ölm. 1751), izd.1700(2 yıl sn.)=34. Bu 2 evlenmeden doğan 2 erkek çocuktan büyüğü James Francis, babasının Berwick dukalığını devâm ettirmekle berâber oğlundan îtibâren Alba Dukaları ol.yüksek İspanya soyluluğuna dâhil oldu ve bu dal bugün İspanyol'dur. İkinci oğul Charles ile nesli ise bugün Fransız'dır, Fitz-James dukaları olarak yüksek Fransa soyluluğunda bulunuyorlar. Önce İspanyol olan ağabey dalı(branche aînée) ele alıyorum:

Dukes of Berwick(İngiltere soyluluğu) ve **Duques de Alba**(İspanya soyluluğu) (bu dalın bütün üyeleri İspanyol ve Katolik): 2) James Francis Fitz-James(1696-1738=42)(2. Berwick dukası 1734-1738=4), İspanya marki'si ve korgenerali=Doña Catarina(ölm.1739), izd.1717=21, Varagas ve La Vega dükü Manuel de Portugal-Colomb kızı. Oğulları: 12) James Francis Edward(1718-1785=67)(1738-1785=47), 3. Berwick dukası, 12. ve bu âileden 1. Alba dukası (bu unvâna şu evlenmeyle nâil oldu): Doña Maria Teresa de Silva y Alvarez de Toledo(1716-1790=74), izd.1738=47, yş.22-69, zevcinden 2 yş.by., Manuel de Silva, conde Galve=Doña Maria Teresa Alvarez de Toledo, 11. duquesa de Alba kızı ve annesinin unvânının vârisesi (Alba dukalığı 1465'de Kastilya Kralı tar.ihdâs edildi ve 11. düşesle kadına intikaal etti, ondan kızına ve ondan bu kızın kocasına ve onun nesline geçmiş oldu, bundan sonraki rakamlar 1465'den beri gelen Alba dukalarının sıra rakamlarıdır):

12. Duka'nın torunu: 14) Carlos Miguel(1794-1835=41), 14. Alba ve 7. Berwick dukası=Doña Rosalia Ventimiglia dei prinicipi di Grammonte(1798-1868=70). Oğulları 15) Jacobo Luis(1821-1881=60)(1835-1881=46)=Doña Francisca de Sales, condesa del Montijo(1825-1860=35), izd.1844=16, yş.19-35, zevcinden 4 yş.kç. Kızları Doña Maria (1851-1930'lar), duquesa de Galisteo, marquesa de la Bañeza=José Mesia, duque de Tamares. marqués de Campollano(ölm.1917), izd.1873=44, yş.22-66. 15.Duka'nın oğlu ve halefi: 16) Carlos(1849-1901=52)(1881-1901=20) senatör=Doña Maria del Rosario de Falco des duques de Fernan-Nuñez, 22. condesa de Siruela(1845-1904=59), izd.1877=24, yş.32-56, zevcinden 4 yş.by. Oğulları: 17) Jacobo Stuart Fitz-James(doğ.1878)(dük 1901), duke of Berwick, 17. duque de Alba de Tornes, duque de Livia, duque de Xérica, duque de Arjona, duque de Montoro, duque Huescar, duque de Olivares, 11 def'a marki, 17 def'a kont, 14 def'a İspanya Büyüğü, akademisyen=Doña Maria del Rosario de Silva, marquesa de San Vicente des duques de Aliaga(1900), izd.1920, yş.20, zevcinden 22 yş.kç., kızları: Doña Maria del Rosario Cayetana(doğ.1926). 17. Duka'nın kardeşi: Don Hernando(1882), 15. duque de Peñarando, marqués de Valderrabano, 11. conde del Montijo=Doña del Carmen(1899) de Viana, marquesa de Villaviciosa, izd.1920, yş.21, zevcinden 17 yş.kç., oğulları Don Alfonso(1922). 17. Duka'nın kızkardeşi: Doña Eugenia Sol(1880)=Juan Mitjans, duque de Santoña, izd.1906, yş.26.

Ducs de Fitz-James(Fransa soyluluğu)(bu dalın bütün üyeleri Fransız ve Katolik): 2) Charles(1714-1751=37)(1734-1751=17), 2. Fitz-James dukası ve babası gibi Fransa mareşali=Victoire Louise, izd.1741=10, Marquis de Matignon kızı. Oğulları 2) Edouard (1742-1838=96) (1751-1838=87). Oğlu 4) Edouard (1776-1839=63) (1838-1839=1)= Elisabeth Le Vassor (1775-1806=31), izd.1798=8, yş.23-31, zevcinden 1 yş.by. Oğulları

5) Jacques(1803-1846=43)(1839-1846=7)=Marguerite de Marmier(1807-1888=81), izd.1825=21, yş.18-39, zevcinden 4 yş.kç., zevcinden sn.42 yıl hayatta. Kızları Arabella =Scipione Borghese, duca di Salviati, izd.1847. 5. Dük'ün oğlu ve halefi: 6) Edouard (1828-1906=79) (1846-1906=60)=Marguerite Loewenhielm (1830-1915=85), izd.1851 =55, yş.21-76, zevcinden 2 yş.kç. Oğulları 7) Jacques(1852-1930'lar)(1906-1930'lar) =Emma de Magny(1850-1919=69); izd.1903=16, yş.53-69, zevcinden 2 yş.by., 1927'de evlâd edindikleri: 8) Bérenger(1875)(1930'lar), bnb., dük olmadan comte de Miramon-Fitz-James=Jacqueline Normand(1884). izd.1907, yş. 23, zevcinden 9 yş.kç. Oğulları 9) Henri(doğ.1908).

2- Caylus Dukalığı (1742)

Rougé âilesi ki 1913'de erkek tar.sona erdi. Âilenin atası 1390'da Limousin'de (Fransa) adı feodal soylu ol.geçen Robert de Lignerac ki 1750'de âilenin başına Fransa Kralı, comte et marquis de Lignarac pâyesi verdi. 1742'de İspanya Kralı'ndan duque de Calyus ve 1. Sınıf İspanya Büyüğü pâyesi alan âile, İspanya soyluluğunda olmakla berâber Fransız tab'ası ol. Fransız soylusunun, İspanya'da son Caylus dukasının kızkardeşi ve titrin vârisesiyle evlenmesiyle Caylus dukalığı titri, Robert de Lignerac âilesine geçdi.

3) Joseph Louis (1764-1823=59) (1779-1823=44), izd. 1819=4, yş.19-23, zevcinden 36 yş.kç., oğulları 4) Joseph François (1820-1905=85) (1823-1905=82)= Joséphine Dafournoux(1824-1900=76), izd.1851=49, yş.27-76, zevcinden 4 yş.kç. 4. Duka'nın yeğeni 5) Arthur(1844-1913=69)(1905-1913=8), âilenin son erkek üyesi ol.öldü, fakat taşıdığı dukalık titri Fransa soyluluğuna değil İspanya soyluluğuna âid bulunduğu için kızı titre vârise oldu. =Agnès(1854-1927=73), izd.1888=25, yş.34-59, zevcinden 10 yş.kç.(=1. Vicomte Odet de Montault, ölm.1881, yş.27). Kızları 6) Antoinette (1890)(1913), 6. Caylus düşesi(duquesa de Caylus), =1. Comte Jean de Nettancourt-Vaubécourt, izd.1910, yş.20, =2. Comte Olivier Rous de la Mazelière, izd.1916, tal.1924=8, yş.26-34, =3. Comte Jean Potulice, izd.1931(7 yıl sn.), yş.41, =4. Jean de Saint-Chéron, izd.1933, tal.1934=1, yş.43-44, =5. Roger Piogey, izd.1941(7 yıl sn.), yş.51.

3 - Chalais Prensliği (1883)

Galard de Brassac de Béarn âilesi ki Gaskonyalı feodal(askerî soylu) âiledir. Büyük oğul comte de Béarn et de Brassac pâyesi taşır. Âilenin atası Guillaume de Galard'ın adı 1218 yılında geçiyor. 1300'de adı geçen Géraud de Galard, 3. seigneur de Terraube'dur.=Eléonore d'Armagnac, Brassac senyörlüğü vârisesi izdivâcıyle Galard adına Brassac eklendi. Bu evlenmeden doğan by.oğul Ayssiu, Galard denen Terraube vikontları dalının atasıdır. Kç.oğul Bertrand ise Brassac denen dalın atasıdır. bunun soyundan: François de Galard, baron da Brassac et de Pradeilles=1508: Jeanne de Béarn, bu titrin vârisesi, âileye Béarn adını da kazandırdı. Âilenin başına Fransa Kralı 1609'da comte de Brassac et de Pradeilles unvânını verdi ve 1809'da Fransız imparatorluğu kontluğu pâyesini aldı. İspanya soyluluğu ol. istisnâî olarak principe de Chalais titri 1717 yılında, henüz İspanya kralı olan Fransız Felipe V tar.ihdâs edilmişti. Bu titri 1883'de

İspanya Kralı, 1. Sınıf İspanya Büyüğü pâyesiyle berâber, aşağıdaki izdivâcı yapan Kont Gaston'a verdi: 1) Gaston Galard de Béarn(1840-1893=53)(1883-1893=10), 1. principe de Chalais, âile İspanya soyluluğu taşımakla berâber Fransa tab'ası olmakta devâm etti= Cécile de Talleyrand-Périgord(1854-1890=36), izd.1873=17, yş.19-36, zevcinden 14 yş.kç. Oğulları 2) Henry(1874)(1893), 2. principe de Chalais ve 1. Sınıf İspanya Büyüğü (bunlar İspanya soyluluk pâyeleri), comte de Brissac et comte de Marsac(bunlar Fransa soyluluk pâyeleri)=1. Beatrice Winans(1884-1907=23), izd.1905=2, yş.21-23, zevcinden 10 yş.kç., =2. Marguerite Arnal(1876), izd.1932(25 yıl sn.), yş.56, zevcinden 2 yş.kç. (1927'de Paul Bobier'den dul, yş.51). Oğlu 3) Gaston(doğ.1907)=1. Monica Avery (1907), izd.1927, tal.1929=2, yş.20-22, zevci ile ayni yaşda, =2. Renée Moser(1903), Gabriel Lespingal'den dul, izd.1930(ertesi yıl), tal.1938=8, yş.27-35, zevcinden 4 yş.by., =3. Frances Moss(1912), izd. 1938(ayni yıl), yş.26, zevcinden 5 yş.kç. 3. Prens'in çocukları: 4) Henry(1931), Arnaud(1932), Gaston(1939) ve Marguerite(1933).

4 - Durazzo (1911)

Anjou-Durazzo âilesi ki Ortodoks'dur ve 1911'de İspanya yüksek soyluluğu verilmiş tek Katolik olmıyan âile idi. Fransa kraliyet hânedânı Capet'lerden indiği için böyle bir ayrıcalık yapıldı. Fransa kralı Louis VIII oğlu Charles I d'Anjou(bk.Fransa ve İtalya) nesli Napoli kralı(1265-1465), Sicilya kralı(1265-1282), Macaristan kralı(1270-1386), Arnavudluk dükü(1324-1390) oldu. Bu Charles I'in torunu Jean d'Anjou, 1324'de 1. Durazzo dükü oldu(Draç şehrinin İtalyanca adıdır, Arnavudluk). Mora prensi, Gravina ve Alba kontu(İtalya) idi. Oğlu Robert, Macaristan'a yerleşti. Bunun torunu Jean ve bunun oğlu Dimitri ve bunun oğlu Jean(Rusca: İvan) olup bu sonuncusu 1482'de Polonya'dan Rusya'ya göçünce Katolik mezhebini bırakıp Ortodoks oldu, Durassow adıyle Urvanovo senyörü oldu ve 1627'de âileye Çar tar.boyar unvânı verilerek Rusya yüksek soyluluğuna alındı. Âilenin başına İspanya Kralı, 1911'de duque de Durazzo pâyesi vererek İspanya yüksek soyluluğuna kabûl etti ki bu pâyeyi alan 24 yaşındaki Vasili, Aleksey(1861-1900=39)=Sofya Şişkov(1864-1885=21) oğludur: 1) Vasili Durassov(doğ.1887)(1911), duque de Durazzo 1911(İspanya soyluluğu), principe d'Anjou-Durassow (İtalya soyluluğu), prince d'Anjou(Fransa soyluluğu), conde di Gravina, conde di Alba(İtalya), altes pâyesi. 1482-1917 arasında âilenin elinde 57 km^2 Urvanovo mâlikânesi vardı. 1867-1917 arasında buna 21 km^2 Schowskoïe, 70 km^2 Duas-Odrowoncz, 240 km^2 Uralsk mâlikâneleri eklendi ki Pr.-Duka Vasili'nin 1917'de 30 yaşında tam 388 km^2 toprağını komünistlere kaptırdığı anlaşılır. Ancak İtalya'da Roma'daki sarayını, İtalya'da Aquila'da Alba'da ve Perugia'da Narni'de bulunan iki şatosunu muhâfaza etti.

5 - Medinaceli (1711)

Figueroa-Cordoba-La Cerda âilesi ki İspanya feodal(askerî soylu) âilelerinden biridir. Bu âile üyeleri bilhassa 16. asırda Osmanlı ile Kuzey Afrika ve Batı Akdeniz'de pek çok savaşta bulundular. Medinaceli, Eski Kastilya'nın Soria ilinde eski bir Arab köyünün adıdır. Âilenin atası Figueroa senyörü iken 1195'te maktûl düşen Ramon Perez'in adı rico-hombre de Castilla ol.geçiyor (Kastilyalı grand seigneur). 1468'de

Kastilya Kralı âilenin başına conde de Feria pâyesini verdi. 3. kont olan Lorenzo Suarez de Figueroa 1517'de Catalina Fernandez de Cordoba ile evlenerek karısının soyadını âile adına ekledi ki 2. marquesa de Priego, 1. Sınıf İspanya Büyüğü ve Cordoba'yı Arablar'dan alan âilenin son ferdi ve titrin vârisesi idi. Âile evlenme yoluyle 1711'de Medinaceli dükü unvânına vâris olduğu gibi sonra gene evlenme yoluyle Segorbe, Cardona, Alcala, Camina, Santisteban del Puerto dukalıklarına, Aitona markiliğine, Santa Gadea kontluğuna vâris oldu.

Asıl Medinaceli dukaları olan Cerda-Foix-Béarn âilesinin son ferdi 9. Medinaceli dükü Luis Francisco 1711'de çocuksuz öldü ki İspanya başbakanı ve Cogolludo markisi idi, titri vârisesi olan ablasına bırakdı, ablası da kocası olan Figueoroa âilesine geçirdi (birinci Medinaceli hânedânının atası İspanya kralı Alfonso X el Sabio'nun oğlu Infante Fernando de la Cerda'dır ki 1275'de öldü). Bu sûretle 10) Luis Francisco de Cordoba y Figueroa, 7. marqués de Priego, İspanya Büyüğü, 10. ve âilesinin 1. Medinaceli dukası oldu ki, eşi Felice de la Cerda, 9. Dük'ün ablası ol.bu titri ona geçirdi. 10. Duka'nın oğlu 11. Duka'nın oğlu:

12) Pedro de Alcantara Luis Fernandez de Cordoba Figueroa de la Cerda y Moncada(1730-1789=69): bunun 2 oğlundan âilenin 2 dalı yürüdü(2 oğlun anneleri ayrıdır): büyük oğlun dalı Duques de Medinaceli, küçük oğlun dalı Duques de Arion'dur. Erkek üyelerin hepsinin dük olduğu Medinaceli dalı ve dukaları:

13) Luis Maria(1749-1806=57)(1789-1806=17). Torunu 15) Luis Tomas(1813-1873=60)=1848: Angela de Barradas des marqueses de Penaflor, duquesa de Denia y de Tarifa(bu son titr 1881'de ihdâs edildi)(1827-1903=76)=25, yş.21-46(=2. Luis de Leon, sen., ölm.1904, izd.1893(20 yıl sn.)=10, yş.66-76). Oğulları 16) Luis Maria(1851-1879=28)(1873-1879=6)=Camilda de Salabert, condesa de Ofalia(1858-1940'lar), izd. 1878=1, yş.20-21, zevcinden 7 yş.kç.(=2. 1884(5 yıl sn.): Mariano, 1. duque de Santo Mauro, ölm.1919=35, yş.26-61). Oğulları 17) Luis (doğ.1880)(dük 1880), posthume, doğar doğmaz şu uvanları aldı: 17. duque de Medinaceli, 17. duque de Feria, duque de Segorbe, duque de Cardona, duque de Alcala, duque de Camiña, 16. marques de Cogalludo, 13. marques de Aitona, 16. marques de Priego, 16. conde de Santa Gadea, 10 def'a 1. Sınıf İspanya Büyüğü=Doña Ana de Herestrosa des marquese de Camarasa (1879), izd.1911, yş.32, zevcinden 1 yş.by. Kızları 18) Doña Victoria(doğ.1917), 18. ve bugünki düşes. Kızkardeşi: Doña Maria(1919).

15. Duka'nın dîğer çocukları: Doña Angela(1849-1910'lar)=1867: Don Francisco Téllez-Giron, duque de Escalona y de Uceda(ölm.1897)=30, yş.18-48; Doña Maria (1854-1940'lar)=1876: Don Alfonso de Silva, duque de Hijar(ölm.1923)=47, yş.22-69.- Don Fernando(1860-1940'lar), 13. duque de Lerma 1887, sen., evlenmedi; Don Carlos (1864-1940'lar), annesinin terkiyle duque de Tarifa 1889, annesinin ölümüyle duque de Denia 1903, sen., 2 def'a İspanya Büyüğü.

Duques de Arion: Üyeler marki ve markiz. 12. Medinaceli Dukası'nın(yk.bk.) kç.oğlu Manuel, karısı düşesten Arion dukalığını tevârüs etti ve 6. duka oldu: 6) Manuel (1764-1805=41)(1781-1805=24), 6. ve bu âileden 1. Arion dukası, 8. marqués de Malpica, de Mancera, de Povar, conde de Gondonar=Maria, 5. duquesa de Arion(1765-

1828=63), izd.1781=24, yş.16-40, zevcinden 1 yş.kç. Torunları 7) Fernando(1845-1891=46)=Blanca de Osma, 2. marquesa de la Puente, 7. marquesa de Satomayor(1847-1871=24), izd.1869=2, yş.22-24, zevcinden 2 yş.kç. Oğulları 8) Joaquin(1870-1940'lar) (1871-1940'lar), sen., 4 def'a İspanya Büyüğü, 8. duque de Arion, 11. marqués de Malpica, 10. marqués de Mancera, 2. marqués de la Puente, 2. duque de Canovas(1901'de teyzesi 1. Düşes'ten), 2. marqués de Cubus(1918'de başka bir teyzesinden), marqués de Valero(1925)=Maria de la Luz(1881), izd.1905, yş.24, zevcinden 11 yş.kç. Oğulları 9) Fernando(1906)(1940'lar). 9. Duka'nın kardeşleri: Doña Hilda, marquesa de Mirabel (1908), Don Jaime, marqués de Puente 1909, Don Gonzalo, marqués de Griñon(1913).

6 - Osuna (1562)

Acuña-Téllez-Giron âilesi ki 1925'de erkek tarafından sona erdi. Osuna, Cordoba'da hâlâ âilenin mülkiyetinde bulunan şatodur ki adını Sevilla ilinin Ecija güneyindeki küçük şehrinden alır. Âile Leon kralı Alfonso II oğlu Infante Pelayo Fruela el Diacro'dan(ki 1032'de adı geçiyor) iniyor. Onun neslinden Fernando Pelaez, Portekiz'de Sierra de la Estrella'da 1. Acuña-Alta senyörü (1147-80) oldu. Bunun neslinden Martin Vasquez de Acuña(ölm.1417), 1. conde de Valencia de Campos 1397 =1398: Terasa Téllez-Giron(ki bu âilenin sonuncusu ve vârisesi idi ve bu ad Acuña adına eklendi, Téllez-Giron âilesi de Vizigotlar'ın Leon krallarından iniyor). Bu evlenmeden 2. kont(1417-49) Alonso=Maria Pacheco, izd.1425, âilesinin vârisesi ol.Pacheco mülkünü de kattı. Bu evlenmeden doğan by.oğul Juan Pacheco, Frias Dukaları(aş.bk.) dalının atasıdır. Dîğer oğul: Pedro(ölm.1466), 1. Osuna ve Ureña senyörü, Calatrava askerî tarîkati üstâd-ı âzamı, bu dal zamanla şu pâyeleri elde etti: conde de Ureña 1464, duque de Osuna 1562, marquès de Peñafiel 1568, 1. Sınıf İspanya Büyüğü 1520, duque de Benavente(Pimontel âilesinden verâseten), duque de Gandia (Borja'lardan), duque de Uceda(Sondoval'lerden).

9) Pedro(1755-1807=52), 9. duque de Osuna, 13. conde de Urana=Dona Maria-Josefa Pimentel, duquesa de Benavente, izd.1771. Oğulları 10) Francisco(1785-1820=35) (1807-1820=13)=Comtesse Marie de Beaufort-Spontin(1785-1830=45), Oğulları 11) Pedro (1810-1844=34)(1830-1844=14), evlenmedi. Bunun kardeşi 12) Mariano(1814-1882=68)(1844-1882=38)=1866: Fürstin Eleonore v.Salm-Salm, herzogin v.Croy, çocuksuz.- 9. Duka'nın kç.oğlu: Don Pedro(1786-1851=65), principe di Anglona, İspanya Büyüğü, 9. marquès de Jabalquinta=Doña Maria de Santillan des marqueses de la Motilla (1795-1857=62), izd.1811=40, yş.16-56, zevcinden 9 yş.kç. Don Pedro'nun by.oğlu Don Pedro, amca oğlu 12. Duka'ya halef oldu: 13) Don Pedro (1812-1898=86) (1882-1898=16), 13. duque de Osuna, 15. duque de Benavente, 16. duque de Gandia, 10. marquès de Jabalquinto, 18. conde de Bevente, 5 def'a İspanya Büyüğü=Doña Julia de Dominé (1842-1901=59), izd.1857=41, yş.15-66, zevcinden 30 yş.kç. Kızları Doña Maria(1859-1939=80), 17. duquesa de Gandia, 16. duquesa de Benavente, 11. marquesa de Jabalquinto, 19. condesa de Benavente, 3 def'a İspanya büyüğü(bütün bu titrleri babasından 1898'de tevârüs etti, Osuna dukalığı ise 13. Duka'dan küçük-yeğenine intikaal etti).

13. Duka'nın kardeşi: Don Tirso, duque de Uceda (1817-1871=54) = Doña Bernandina, 10. duquesa de Uceda(1815-1869=54), izd.1838=31, yş.23-54, zevcinden 2 yş.by. Kızları Doña Maria(1847-1890'lar), 15. duquesa de Medina de Rioseco=Alberto de Velasco, marquès de Rivas, izd.1871, yş.24. Don Tiso'nun oğlu: Don Francisco(1839-1897=58), 12. duque de Uceda 1871, duque de Escalona, 3 def'a İspanya Büyüğü=Doña Angela Fernandez de Cordoba des duques de Medinaceli(1849-1923=74), izd.1867=30, yş.18-48, zevcinden 10 yş.kç. Oğulları 14) Don Luis(1870-1909=39(1898-1909=11), babasının amcasına halef oldu, 14. duque de Osuna, 12. duque de Uceda, mv., 2 def'a İspanya Büyüğü, hukuk dr., İspanya Soylular Birliği başkanı, evlenmedi. Kardeşi 15) Don Mariano Téllez-Giron y Fernandez de Cordoba(1887-1925=38)(1909-1925=16), 15. duque de Osuna, 13. duque de Osuna, 13. duque de Uceda, 16. duque de Escanola, 17. conde de Alba de Liste, 4 def'a 1. Sınıf İspanya Büyüğü=Doña Petra, duchesa de Estrada y Moreno(1900), izd.1921=24, yş.21-45, zevcinden 13 yş.kç., çocuksuz.

14 ve 15. dukaların 4 kızkardeşi: Doña Angela(1871-1938=67), 17. duquesa de Escalona=1893: Don Ricardo de Mantorell, 5. duque de Almenara Alta, 4 def'a İspanya Büyüğü (ölm.1907)=14, yş.22-36.- Doña Maria (1872-1940'lar), 14. condesa de Bexaranda, 12. condesa de Pinto=1. Conde de Cobatillas, =2. Marqués de Velagomez.- Doña Bernardina(1873-1940'lar), 18. duquesa de Medina de Rioseco=1906: Luis de Eizmendi des marqueses de Torremilanos(ölm.1913)=7, yş.33-40.- Doña Maria Teresa (1891-1930'lar)=1919: Ivan de Bustos, duque de Estremera, yş.28.

Duques de Frias: Juan Pacheco(yk.bk.)(doğ.1426) neslinden inmiştir. **Acuña-Pacheco-Velasco** âilesi. Andrea Pacheco, 7. duque de Uceda=1748: Doña Maria Fernandez de Velasco, condesa de Penaranda, 11. Frias dukasının by. kızı ve vârisesi olup dukalığı kocasının âilesine geçirdi(Velasco: Diago Ruiz de Velasco, Kastilya feodali(askerî soylusu) 1115'den iner, bu âile conde de Haro 1430, Kastilya-İspanya krallarının başmâbeyncisi 1429-1713, duque de Frias 1492, 1. Sınıf İspanya Büyüğü 1520, conde de Oropesa(Toledo'lardan), conde de Fuensalida(Ayala'lardan) oldu).

15) José (1836-1888=52), 15. Frias dukası, sen. =1. Victoire Balfe (ölm.1871), izd.1865=6 (=1. Sir John Crampton'dan ayrılmış), =2. Doña Maria del Carmen, principessa Pignatelli d'Aragona des condes de Fuentes(1855-1910'lar), izd.1880(9 yıl sn.)=8, yş.25-33, zevcinden 19 yş.kç. 15. Duka'nın başlıca pâyeleri: 15. duque de Frias, marqués de Belmonte, de Caracena, de Frechilla, de Toral, conde de Haro, de Alcaudete, de Colmenar, de Salazar. Oğlu 16) Bernardino(1866) sen.=1892: Mary Knowles(1866), Lovel Hill baronetleri âilesinden, izd.1892, yş.26, zevci ile ayni yaşda(=1. Henry Tempest, ölm.1891, yş.25). Kızları 17) Doña Maria Victoria(doğ.1894).- 16. Duka'nın kardeşi: Don Guillermo(1870), conde de Oropesa=1904: Carolina Sforza dei conti di Santa Fiora(1871), izd.1904, yş.33, zevcinden 1 yş.kç.(=1. Neri Corsini, ölm.1894, yş.23). Oğulları: Don José, 18. conde de Oropesa(1910).

7 - San Fernando-Luis (1751)

Lévis-Mirepoix âilesi. Fransa'da oturan Fransız tab'asıdırlar. Dukanın by.oğlu Fransa unvânı olan marquis de Lévis-Mirepoix pâyesini taşır. Âile adı Seine-et-Oise

(Fransa)'da Chevreuse yakınlarında Lévy köyünden gelen Isle de France feodal(askerî soylu) âilesi. Ailenin atası Philippe de Lévis'in(ölm.1203) adı 1181'de geçiyor. 2. oğlu ve bütün dalların atası Mareşal Guy I de Lévis(ölm.1230), bunun oğlu Guy II, oğlu Guy III, oğlu Jean I(ölm.1318) olup bugün devâm eden ve 30'dan fazla unvan verilmiş toprak (terres titrées) sâhibi daldır. Âilenin başı 1700'de marquis de Mirepoix(Ariège ili), 1751-1757'de duc de Mirepoix(bu unvan devâm etmedi), marquis de Lévis oldu. 1578'de duc de Ventadour pâyesi verilen bu unvan söndü(ilk Ventadour dükü: Gilbert III de Lévis). 1784'de Marki Gaston'a Duc de Lévis pâyesi verildi. 1817'de İspanya Kralı, duque de San Fernando-Luis pâyesi verdi. Bu sûretle âile, hem Fransa, hem İspanya büyük soylusu oldu. Guy I'den(ölm.1230) inen ana dal Maréchal de Mirepoix(ölm.1757) ile söndü.

1) Gustave de Lévis, marquis de Mirepoix(de la 3e branche de Lévis-Léran)(1792-1851=59)(1817-1851=34)=1817: Charlotte de Montmorency(1798-1872=74)=34, yş.19-53, zevcinden 6 yş.kç., Duc Anne de Laval kızı ki 1817'den beri San Fernando-Luis dukası titri dâmâdına geçdi. Oğulları 2) Guy(1820-1886=66)(1851-1886=35), Duc de Mirepoix, duque de San Fernando-Luis, 1. Sınıf İspanya Büyüğü=Comtesse Marie de Méroche(1820-1899=79), izd.1844=42, yş.24-66, zevci ile ayni yaşda. Oğulları 3) Henri (1849-1915=66)(1886-1915=29)=Henriette de Chabannes(1861-1931=70), izd.1883 =32, yş.22-54, zevcinden 12 yş.kç. Oğulları 4) Antoine(1884)(1915), 5. duque de San Fernando-Luis, L'Association de la Noblesse Française président'ı=Nicole de Chaponay (1890), izd.1911, yş.21, zevcinden 6 yş.kç. Oğulları 5) Charles(doğ.1912)=Laurette de Montigny(1915), izd.1940, yş.25, zevcinden 3 yş.kç. 1. Duka'nın kç.oğlu ve bugün devâm eden Mirepoix Markileri dalının atası: Comte Sigismond de Lévis Mirepoix (1821-1886=65)=Juliette des Balbes de Berton-Crillon (1822-1890'lar). izd.1843=43, yş.21-64, zevcinden 1 yş.kç.

8 - Villahermosa(1701)

Azlor d'Aragon âilesi. 1136'da adı geçen Aragon feodal (askerî soylu) âilesi. Blasco Perez de Azlor (ölm.1286), rico-hombre (grand seigneur) diye anılıyor. Âile Barone de Panzaro 1293, conde de Guara 1678, İspanya Büyüğü 1520 pâyelerini ve 1701'de hep birden duque de Villahermosa, duque de Luna, conde de Luna pâyelerini aldı (Villahermosa dukalığı 1476'da Aragon kralı Jaime II'nin gayri meşrû oğlu Alfonso için ihdâs edildi)(Luna dukalığı 1512'de İspanya kralı Fernando V el Catalico tar. yeğeni Infante Juan d'Aragon için ihdâs edildi)(Luna kontluğu 1604'de İspanya Kralı tar.Francisco de Gurrea de Aragon için ihdâs edildi). 2. conde de Guara iken 1701'de dukalık verilen Juan Arral de Azlor=1701: Josefa de Gurrea d'Aragon, condesa de Luna nesli devâm ediyor. Son dukalar(dukalık numarası, Villahermosa dukalığının ilk ihdâs edildiği 1476'dan başlatılıyor):

13) José Antonio(1785-1852=77)=1814: Doña Maria de Cordova des marqueses de Malpica, duques de Arion(1791-1851=60), izd.1814=37, yş.23-60, zevcinden 6 yş.kç. Oğulları 14) Don Marcelino(1815-1888=73)(1852-1888=36), sen., akademisyen=Doña Maria Josefa de Idiaquez des duques de Granada de Ega(1822-1846=24), izd.1841=5, yş.19-24, zevcinden 7 yş.kç. Kızları 15) Doña Maria(1841-1905=64)(1888-1905=17),

15. duquesa de Villahermosa, duquesa de Luna=José de Goyeneche, 2. conde de Guaqui (ölm.1893), sen., izd.1862=21, yş.21-42, çocuksuz.

13. Duka'nın kç.oğlu: Don Antonio, 12. conde del Real(1816-1893=77)= 1. Doña Maria de Idiaquez, vizcondesa de Zoline des duques de Granada da Ega(1818-1845=27), izd.1841=4, yş.23-27, zevcinden 2 yş.kç.(4 yş.kç. kızkardeşi, kayın-birâderi olan 14. Duka ile evli, yk.bk.), =2. Doña Maria, condesa de Castejon(1834-1900=66), izd.1857= 36, yş.23-59, zevcinden 18 yş.kç., dul. İlk eşinden: 16) Don Francisco(1842-1919=77) (1905-1919=14), amcasının kızının yerine 16. duque de Villahermosa ve duque de Luna, 1848'de annesinin babası yerine duque de Granada de Ega, Navar mareşali=Doña Isabel de Zaldivar des condes de Zaldivar(1853-1923=70), izd.1871=48, yş.18-66, zevcinden 11 yş.kç.

16. Duka'nın yerine geçen by.oğlu: 17) Don José Antonio de Aragon-Azlor (1873)(1919), sen., 17. duque de Villahermosa, 7. duque de Granada de Ega, 1894'de duque de Luna, 10. conde de Guana, conde de Javier, marqués de Cortes, de Valdetorres, vizconde de Muruzabal, marqués de Cabrega, İspanya Büyüğü, Navar krallığı irsî mareşali=Doña Isabel de Guillanas(1887), izd.1906, yş.19, zevcinden 14 yş.kç., 11. marquesa de San Felice, 8. condesa de Mollina. 18) Doña Maria del Pilar(1908), babasının hayâtında duquesa ve condesa de Luna=Don Mariano de Urzaiz des condes del Puerto, izd.1935, yş.27. Kızkardeşi: Doña Isabel 1919, Doña Maria 1924.

16. Duka'nın dîğer çocukları: Don Francisco(1876), 13. conde del Real, İspanya Büyüğü.- Don Marcelino(1881-1930'lar), İspanya Büyüğü, Kral mâbeyncisi.- Doña Maria (1878), condesa de Sinarcas=Luis de Silva, duque de Miranda(ölm.1935), 13. Alfons'un saray nâzırı, izd.1904=31, yş.26-57.

V

PORTEKİZ KRALLIĞI

Portekiz Kralları (1139-1910)

Capet-Bourgogne Hânedânı:

0) Henrique(1057?-1112=55?) 1095-1112=17(conde de Portugal)

1) Afonso I(oğlu)(1110-1185=75) 1112-1185=73(25.7.1139: rei de Portugal)

2) Sancho I(oğlu)(1154-1211=57) 1185-1211=26

3) Afonso II(oğlu)(1185-1223=38) 1211-1223=12

4) Sancho II(oğlu)(1208-1248=40) 1223-1245=22

5) Afonso III(kardeşi)(1210-1279=69) 1245-1279=34

6) Diniz(oğlu)(1261-1325=64) 1279-1325=46

7) Afonso IV(oğlu)(1291-1357=66) 1325-1357=32

8) Pedro I(oğlu)(1320-1367=47) 1357-1367=10

9) Fernando(oğlu)(1345-1383=38) 1367-1383=16

1383-1385=2: taht boş

10) João I(kardeşi)(1357-1433=76) 1385-1433=48

11) Duarte(oğlu)(1391-1438=47) 1433-1438=5

12) Afonso V(oğlu)(1432-1481=49) 1438-1481=43

13) João II(oğlu)(1445-1495=50) 1481-1495=14

14) Manoel I(11 oğlu Infante Fernando oğlu)(1469-1521=52) 1495-1521=26

15) João III(oğlu)(1502-1557=55) 1521-1557=36

16) Sebastiao(oğlu Infante João oğlu)(1554-1578=24) 1557-1578=21

17) Henrique(14 oğlu)(1512-1580=68) 1578-1580=2

Habsburg Hânedânı:

18) Filipe I(14 kızı Infanta Isabel=Charles-Quint oğlu)(1527-1598=71) 1580-1598=18

19) Filipe II(oğlu)(1578-1621=43) 1598-1621=23

20) Filipe III(oğlu)(1605-1644=39) 1621-1640=19

Capet-Bourgogne-Bragança Hânedânı:

21) João IV(10'un 7. batın torunu ve 14'ün oğlunun kızının oğlunun oğlu)(1604-1656=52) 1640-1656=16

22) Afonso VI(oğlu)(1643-1683=40) 1656-1683=37

23) Pedro II(kardeşi)(1648-1706=58) 1683-1706=23

24) João V(oğlu)(1689-1750=61) 1706-1750=44

25) José I(oğlu)(1714-1777=63) 1750-1777=27

26) Maria I(kızı)(1734-1816=82) 1777-1816=39(=rei Pedro III, 24 oğlu)

27) João VI(oğlu)(1767-1826=59) 1816-1826=10

28) Pedro IV(oğlu)(1798-1834=36) 1826(50 gün)

29) Maria II(kızı)(1819-1853=34) 1826-1828=2 + 1834-1853=19 = 21(=rei Fernando v.Sachsen-Coburg und Gotha)

30) Miguel(kardeşi)(1802-1866=64) 1828-1834=6

Sachsen-Coburg und Gotha Hânedânı:

31) Pedro V(29 oğlu)(1837-1861=24) 1853-1861=8

32) Luis(kardeşi)(1838-1889=51) 1861-1889=28

33) Carlos(oğlu)(1863-1908=45) 1889-1908=19

34) Manoel II(oğlu)(1889-1932=43) 1908-1910=2(Hânedân şefi 1910-1932=22)

Infante Duarte(II)(oğlu)(1907-1976=69) şef 1932-1976=44

Infante Duarte(III) Pio(oğlu)(1945) şef 1976-

Burgonya Hânedânı

İspanya'da olduğu gibi, İberya yarımadasının batısında yer alan Portekiz'de de Hristiyanlar, ülkenin kuzeyinden başlıyarak Müslüman Arablar'ı gittikçe güneye ittiler. Portekiz'in kuzeyini Leon kralları aldılar. Leon-Kastilya krallıkları birleşti. Leon ve Kastilya kralı Fernando I 1055-1065'te Portekiz kontu unvânını da üzerine aldı ve oğlu Alfonso VI 1065-1095'te ayni unvânı taşıdı. Portekiz'in yalnız kuzeyi bahis konusu idi. 1095'te Alfonso VI, Burgonya prenslerinden birine Portekiz kontluğunu verdi ve bu kont, Portekiz'de hânedân kurdu.

Portekiz Hânedânı, Fransa kraliyet hânedânı olan Capet'lerin Burgonya dalından iniyor. Portekiz'e gelen bu dal, Fransız'lığını bırakarak Portekizli'leşti. İlk Portekiz kontu olan Henri(Port.Enrique), Fransa kralı Robert II'nin(kral 996-1031) oğlunun oğlunun oğludur(torununun oğlu). Robert II oğlu Burgonya dukası(1032-1076=44) Robert I oğlu Kont Henri(ölm. babasının hayâtında 1072) ile Burgonya kontu Renaud I kızı Sibylle'in oğludur. Ağabeyleri Hugues I ve Eudes I, Burgonya dukaları oldular. Henri ise Kastilya'ya gelip Kastilya-Leon kralı Alfons 6'ya dâmâd oldu ve ondan Portekiz kontluğunu (Duro ve Minho ırmakları arası) aldı(Capet'lerin bu ilk Burgonya dalı 1361'de Burgonya'da söndüğü hâlde Portekiz'de devâm etti). Bu sûretle Portekiz'de 1093-1580 + 15.12.1640 - 15.11.1853 müddetle toplam tam 700 yıl ve Brezilya'da 15.11.1889'a kadar Capet-Bourgogne hânedânı hüküm sürdü. 1064'de Coimbra'yı alan Kastilya-Leon krallığı burası merkez olmak üzere Portekiz kontluğunu kurdular. Taht şehri 1147'de Kuzey Portekiz'den Orta Portekiz'de Arablar'dan henüz alınan Lizbon'a (Ar.Lişbûne) nakledildi. Lizbon, Cintra, Santarem 1093'te Arablar'dan alınmışsa da, Arablar geri almışlardı (1111). 1147'de nihaî olarak Arablar'dan Portekiz'e geçti. Evora ve Alcacer de Sol ayni yıl alındı. Sonra Güney Portekiz'i de Arablar'dan alarak Portekiz Krallığı bugünki sınırlarını buldu ve tam deniz(Atlantik) üzerinde olduğu için en erken okyanusa açılan Avrupalı devlet oldu. Atlantik ortasında Açores adaları 1427-31 arasında, Afrika'ya yakın Madeira ise 1410'da ilhâk edilip anavatan toprağına katıldı. Afrika'da epey güneydeki Yeşilburun Adaları ise 1460'da sömürge oldu. İspanya ise anavatan topraklarına kattığı Afrika kıyılarına yakın Kanarya Adaları'nı ancak 1479'da ele geçirdi.

0) Henri de Bourgogne, Port.Enrique(1057?-1112=55?)(Portekiz kontu 1095-1112=17)=Teresa(ölm.1130), izd.1094=18, Kastilya ve Leon kralı Alfonso VI'nın gayri meşrû kızı, 16 yıl(1112-1128) oğluna nâibe ol.Portekiz kontesi oldu. Oğulları 1) Afonso I(1110-1185=75)(Portekiz kontu 1112-1139=27 + Portekiz kralı 25.7.1139-1185= 46=73), 1128'e kd.annesinin niyâbetinde, krallığı 1179'da Papa'ca onaylandı, 1147'de Arablar'dan Lizbon'u alıp Coimbra'nın yerine taht şehri yapdı. =Mahaud(ölm.1157), kraliçe 1146-1157=11, izd.1146, Savoie kontu Amedeo II kızı. Kızları: Infanta Dona

Mafalda, çocuksuz=Alfonso II(1152-1196=44), Aragon kralı(1162-1196=34).- Infanta Dona Urraca, Leon kraliçesi 1164=Fernando II, Leon kralı(1157-1188=31), çocukları için bk.Kastilya.- Infanta Dona Teresa Matilda(ölm.1218), =1. Philippe d'Alsace, comte de Flandre (ölm.1191), izd.1184=7, =2. Duc Eudes III de Bourgogne(Capet)(ölm.1218), izd.1194=24(3 yıl sn.), çocuksuz, babasının amcasının torununun torunu.

2) Sancho I(1154-1211=57)(1185-1211=26), Alfonso I oğlu ve halefi=Dulce, kraliçe 1185-1198=13(ölm.1198), izd.1175=23, Barselona kontu Ramon Berangar kızı. Çocukları: Infante Dom Fernando(1186-1232=46), comte de Flandre=Jeanne(ölm.1244), izd.1211=21, comtesse de Flandre, İstanbul Latin imparatoru ve Flandre kontu Baudouin kızı.- Infante Dom Pedro(1187-1258=75), Urgel kontu=Aremburge(ölm.1231), conde Ermigaud de Urgel kızı.- Infanta Dona Teresa(ölm.1250), izd.1189, tal.1192=3=Leon kraliçesi, 1228'de Lorvan manastırında râhibe = Alfonso IX(1166-1230=64), hala oğlu, Leon kralı 1188-1230=42, kç.ölen 2 prs. ve 1 pr.doğdu.- Infanta Dona Berengaria, danimarka kraliçesi 1213-1221=8 = Waldemar II(1170-1241=71), izd.(2) 1213=8, Danimarka kralı 1202-1241=39, çocukları için bk.Danimarka.

3) Alonso II Grosso=Şişman(1185-1223=38)(1211-1223=12), Sancho I oğlu ve halefi = Infanta Urraca(ölm.1220), kraliçe 1211-1220=9, Kastilya kralı Alfonso III kızı. Kızları: Infanta Dona Leonora=Waldemar III(1209-1231=22), izd.1229=2, çocuksuz, Danimarka velîahdi ve ortak kralı 1219-1231=12, Waldemar II'nin(yk.bk.) ilk eşinden olma oğlu. Afonso II'nin yerine geçen by.oğlu 4) Sancho II(1208-1248=40)(1223-1248=25), çocuksuz, 1246'da tahttan uzaklaştırıldı, fakat kral unvânını muhâfaza etti. Kardeşi:

5) Afonso III(1210-1279=69)(1248-1279=32), comte de Boulogne 1235, vel.1223-1248=25, kral nâibi 1246-1248=2. =1. Mathilde(ölm.1262), izd.1238, tal.1254=16, kraliçe 1248-1254=16, comtesse de Boulogne, Comte Renaud de Dammartin kızı ve Pr.Philippe Hurepel(Fransa kralı Philippe Auguste oğlu)'den dul (bu evlenmeden çocukları var), çocuksuz. =2. Beatriz (Port.Brites) de Guzman(ölm.1304), kraliçe 1254-1279=25 + 1279-1304=25=50, Kastilya kralı Alfonso X'un gayri meşrû kızı. Kç.oğulları: Infante Dom Afonso(1263-1312=49), Pontalegre senyörü, müd.1279= Infanta Doña Yolanda, Infante Don Manuel(Kastilya) kızı.

6) Diniz "Vatanın Babası"(1261-1325=64)(1279-1325=46), Afonso III oğlu ve halefi(ağabeyinin ölümü üzerine velîahd oldu). Babasının 1270'de açtığı Coimbra üniversitesi yanında bu kral da 1290'da Lizbon'da daha küçük bir üniversite açtı. =Infanta Doña Isabel(ölm.1336), kraliçe 1283-1325=42 + 1325-1336=11 = 53, kanonize edildi, Aragon kralı Pedro III kızı. Kızları: Infanta Dona Constancia(1290-1313=23), Kastilya kraliçesi 1303-1312=9+1312-1313=1=10=Fernando IV(1285-1312=27), izd.1303=9, yş.13-24, zevcinden 5 yş.kç., Kastilya kralı 1295-1312=17, çocukları için bk.Kastilya. Kral Diniz'in kç.oğlu: Sanchez, Albuquerque senyörü.

7) Afonso IV o Bravo=Yiğit, o Fiar=Mağrur(1291-1357=66)(1325-1357=32), Kral Diniz oğlu ve halefi, vel.1291-1325=34, müdd.1320. =Infanta Doña Beatriz, kraliçe, izd.1309, Kastilya kralı Sancho IV kızı. Kızları: Infanta Dona Maria(1313-katli 1356= 43), Kastilya kraliçesi 1328-1350=22 + 1350-1356=6 = 28 = Alfonso XI (1310 - 1350=

40), izd.1328=22, yş.15-37, zevcinden 3 yş.kç., Kastilya kralı 1312-1350=38.- Infanta Dona Leonora(1328-1348=20), Aragon kraliçesi 1347-1348=1 = Pedro IV(1319-1387=68), izd.(2) 1347=1, yş.19-20, zevcinden 9 yş.kç, Aragon kralı 1336-1387=51, çocukları için bk.Aragon.

8) Pedro I "Justiçar=Âdil" ve "Severo=Sert"(1320-1367=47)(1357-1367=10), Afonso IV oğlu ve halefi, vel.1325-1357=32. =1. Infanta Blanca(ölm.1363), izd.1333, tal.1336=3, Kastilya prensi Infanta Pedro kızı. =2. Constança (ölm.1345), izd.1339=6, Juan Manuel de Villena (Aragon) kızı(no.9 annesi). =3. Iñes de Castro (1320?-katli 1355=35?), izd.1354=1 (daha önce uzun müddet metresi), Lemos senyörü Pedro Fernandez'in gayri meşrû kızı. =Teresa Lorenzo de Galicia, metresi ve Juan I annesi. Eşlerinin hiç biri kraliçe olmadı. Kızı: Infanta Dona Brites=1373: Sancho(1339-1374=35)=1, Kastilya kralı Alfonso XI'in gayri meşrû oğlu, Albuquerque kontu.

9) Fernando(1345-1383=38)(1367-1383=15), vel.1357-1367=10, Kastilya tahtı müddeîsi 1369-71. =Leonora(ölm.1405), kraliçe 1372-1383=11, nâibe 1383-1385=2, Martim Afonso Telo de Meneses kızı ve João Laurenço da Cunha'dan dul, râhibe 1386. Kızları: Infanta Dona Brites(1372-1390=18), Kastilya kraliçesi 1383-1390=7 = Juan I, izd.1383=7, yş.11-18, Kastilya kralı 1379-1390=11, çocuksuz.- Kral Fernando'nun ölümünde hânedânın meşrû doğmuş hiç bir prensi kalmadı. Dâmâdı Kastilya Kralı, Portekiz kralı da olmak istediyse de Portekiz soylular meclisi(cortes) bunu kabûl etmedi. 2 yıl taht boş kaldı ve Kraliçe Brites nâibelik yaptı. Sonunda Cortes, ölen kralın 12 yaş küçük kardeşi ve Pedro I'in gayri meşrû oğlu João I'i kral îlân etti. Yabancı hânedândan bir prense râzı olmak ve Kastilya'nın gölgesine girmektense, meşrû olmasa da yerli ve millî bir prensi kral tanımak fikri üstün geldi.

10) João I "Grande=Büyük", "Vatanın Babası"(1357-1433=76)(1385-1433=48), müdd.1383-1385=2, nâib 1383, Aviz askerî tarîkati üstâd-ı âzamı 1365.=Philippa(1359-1415=56), kraliçe 1387-1415=28, izd.1387=28, İngiltere prensi ve Lancaster dukası John of Gent kızı. Çocukları: Infanta Dona Isabel(1397-1471=74)=Philippe le Bon(1396-1467=71), izd.1429=38, yş.32-70, zevcinden 1 yş.kç., Burgonya dukası 1419-1467=48, Brabant dukası 1430, çocukları için bk.Fransa/Capet-Bourgogne.- Infante Dom Henrique Fernando(1402-katli 1443=41), Aviz askerî tarîkati üstâd-ı âzamı iken Faslılar'a esir düşüp 1434'den beri Fas'da yaşayıp öldürüldü,- Infante Dom "Navegador =Gemici" (1394-1460=66), Viseo dukası, Îsâ tarîkati üstâd-ı âzamı, Atlantik seferleriyle ünlü amiral ve kâşif.- Infante Dom João(1400-1442=42), Saint-Jacques tarîkati üstâd-ı âzamı, serasker=Isabel(ölm.1445), amcası, Bragança dukası Afonso(aş.bk.) kızı, çocukları: Infante Dom Jaime(ölm.1443), ayni tarîkatin üstâd-ı âzamı ve Portekiz seraskeri ol.babasını istihlâf etti; Infanta Dona Brites(ölm.1506)=Infante Dom Fernando (1433-1470=37), amca(Kral Duarde) oğlu, çocukları için aş.bk., zevcinden sn.36 yıl hayatta; Infanta Dona Isabel(ölm.1496), Kastilya kraliçesi 1447-1454=7 + 1474-1496=22 = 29 = Juan II(1405-1454=49), izd.1447=7, zevcinden sn.42 yıl yaşadı, Kastilya kralı 1406-1454=48, kızları Katolik Isabel, Kastilya hükümrân kraliçesi ve ilk birleşik İspanya kraliçesi olup Charles-Quint'in anne annesidir.- Infante Dom Pedro(1492-1449=57), nâib 1439, Coimbra dukası, şâir=Infanta Doña Isabel, izd.1428, Infante(Aragon) Don Jaime, conde de Urgel kızı, çocukları: Infante Dom Pedro(1429-1466=37), serasker, Aviz

tarîkati üstâd-ı âzamı, Aragon tahtına müddeî 1464; Infante Dom João(ölm.1457), Kıbrıs krallığı nâibi=Charlotte de Lusignan, Kıbrıs kralı Jean II kızı, bk. Kıbrıs; Infante Dom João(ölm.1459), Lizbon başpiskoposu ve kardinal; Infanta Dona Isabel(ölm.1455), Portekiz kraliçesi 1446-1455=9 = Afonso V(1432-1481=49), izd.1446=9, Portekiz kralı 1438-1481=43, amca oğlu, çocukları için aş.bk.- Afonso(ölm.1461)(gayri meşrû), 1. Bragança dukası ve Bragança hânedânının atası, şeceresi için aş.bk.

11) Dom Duarte(1391-1438=47)(1433-1438=5), João I oğlu ve halefi, şâir, vel.1391-1433=42. =Infanta Leonora(ölm.1445), kraliçe 1433-1438=5 + 1438-1445=7 = 12, nâibe 1438-1439, Aragon ve Sicilya kralı Fernando I kızı. Çocukları: Infanta Juana (1439-1475=36), posthume, Kastilya kraliçesi 1455-1474=19 = Henriquez IV(1425-1474=49), izd.(2) 1455=19, yş.16-35, zevcinden 14 yş.kç., Kastilya kralı 1454-1475=21, kızları için bk.Kastilya.- Infanta Leonora(1434-1467=33), imparatoriçe 1452-1467=15 = Friedrich IV(1416-1493=77), izd.1452=15, yş.18-33, zevcinden 18 yş.kç., Almanya imparatoru 1440-1493=53, Charles-Quint'in dedesinin babası, çocukları için bk.Habsburg.- Infante Dom Fernando(1433-1470=37), Viseo dukası, Îsâ ve Saint-Jacques tarîkatleri üstâd-ı âzamı, serasker=Infanta Dona Brites(ölm.1506), amca oğlu, Infante Dom João(yk.bk.) kızı, çocukları: Dom Manoel(bk.aş.no.14); Infanta Dona Isabel= Fernando, Bragança dukası(ölm.1483), aş.bk.; Leonora(ölm.1518), Portekiz kraliçesi 1481-1495=14 = João II(1445-1495=50), izd.1472=23, Portekiz kralı 1481-1495=14, amca oğlu, oğulları için aş.bk.

12) Afonso V "Afrikalı"(1432-1481=49)(1438-1481=43), Dom Duarde oğlu ve halefi, vel.1433-1438=5, ilk yıl annesinin, sn.amcasının niyâbetinde krallığa başladı. =Infanta Isabel(ölm.1455), kraliçe 1446-1455=9, amca oğlu, nâib-prens Infante Dom Pedro(yk.bk.) kızı. Kızları: Infanta Dona Joana(1452-1490=38), nâibe 1471, râhibe 1475.

13) João III "Perfeito=Mükemmel"(1445-1495=50)(1481-1495=14), Afonso V oğlu ve halefi, vel.1445-1481=36. =Infanta Leonora(ölm.1518), kraliçe 1481-1495=14, izd.1472=23, amca oğlu, Infante Dom Fernando(yk.bk.) kızı. Oğulları: Infante Dom Afonso(1475-1491=16), vel.1481-1491=10, babasının hayâtında öldü=Infanta Isabel (1470-1498=28), izd.1490=1, yş.20-21, zevcinden 5 yş.by., çocuksuz, Aragon kralı Katolik Fernando=Kastilya kraliçesi Katolik Isabel'in by.kızları(=2. Manoel I. bk.aş.no.14, ilk eşinin babasının amca-zâdesi.).

14) Manoel I Afortunado=Bahtiyar (1469-1521=52) (1495-1521=26), Kral Duarde'nin 2. oğlu Infante Dom Fernando(1433-1470)=Infanta(Portekiz) Brites'in tek oğulları, amca oğlu João II'nin vârissiz ölümü üzerine tahta geçti, vel.1491-1495=4. Üst üste ikisi kızkardeş, sonuncusu bunların dîğer bir kızkardeşlerinin kızı olmak üzere 3 İspanya(ilk ikisi Aragon, sonuncusu Habsburg) prensesi ile evlendi: =1. Infanta Isabel (1470-1498=28), kraliçe 1497-1498=1, izd.(2) 1497 (ilkinden 6 yıl sn.)=1, yş.27-28, zevcinden 1 yş.kç., Aragon kralı Fernando=Kastilya kraliçesi Isabel'in by.kızları, Portekiz velîahdi Infante Dom Afonso ile 1 yıllık bir evlenmeden dul, her iki amca oğlu eşinden çocuksuz. =2. Infanta Maria(1482-1517=35), yukarıdakinin 12 yş.kç.kızkardeşi, kraliçe 1500-1517=17, izd.1500 (2 yıl sn.)=17, yş.18-35, zevcinden 13 yş.kç.(bütün çocuklarının annesi). =3. Infanta Arşidüşes Leonora (1498-1558=60), yukarıdaki 2

kraliçenin başka bir kızkardeşlerinin kızı, Portekiz kraliçesi 1519-1521=2, Fransa kraliçesi 1530-1547=17, izd.(1) 1519=2, yş.21-23, zevcinden 29 yş.kç., çocuksuz, İmp.-Kral Charles-Quint'in 2 yş.by.ablası(bk.İspanya), dedesinin annesinin yeğeni. Manoel I'in 2. eşinden çocukları: Infanta Maria Brites(1504-1538=34)=Carlo III, duca di Savoia (duca 1504-1553=49), izd.1520=18, yş.16-34, oğulları Emanuele Filiberto 1580'de açılan Portekiz tahtına müddeî oldu ve ayni yıl öldü, bk.Savoia.- Infante Dom Afonso(1509-1540=31), Lizbon başpuskoposu ve kardinal.- Kç.ölen 2 çocuk.- Infanta Isabel(1503-1539=36), Almanya imparatoriçesi ve İspanya kraliçesi 1525-1539=14=Charles-Quint(1500-1558=58), izd.1525=14, yş.22-36, zevcinden 3 yş.kç., İspanya kralı 1516 ve Almanya imparatoru 1519-1556, oğulları Felipe II 1556'da babasının yerine İspanya kralı ve 1580'de dayısı Dom Henrique yerine Portekiz kralı oldu, bk.aş.no.18.- Infante Dom Duarte(1517-1540=26), serasker, Guimaraens dukası=Isabel, Bragança dukası Jaime kızı (aş.bk.), izd.1536=4, çocukları: Infante Dom Duarte(1541-1576=35), posthume, Guimaraens dukası ve serasker: Infanta Dona Maria(ölm.1577)=Alessandro Farnese, duca (1586) di Parma(1545-1592=47), 1571 Lepanto deniz muhârebesine katıldı, oğulları Parma dukası(1592) Rainario I(ölm.1622) 1580'de açılan Portekiz tahtına müddeî oldu, bk.İtalya/Farnese; Infanta Dona Catarina(ölm.1618)=João(ölm.1582), zevcinden sn.36 yıl yaşadı, dayı oğlu, Bragança dukası(aş.bk.), oğulları Bragança dukası(1582) Teodosia II(1567-1630=63)=Ana de Velasco, izd.1603, bunların oğulları João IV, 15.12.1640'da Portekiz kralı(bk.aş.no.21).- Infante Dom Luis(1506-1555=49), Beja dukası=metresi: Yolanda Gomez la Pelicane, oğulları Dom Antonio(1531-1594=63), 1580'de Portekiz tahtına çıktı ise de kabûl edilmeyip indirildi, vel.1578-1580=2, daha 1578'de kral olmak istedi, fakat gayri meşrû olduğu için sıra onda olduğu hâlde amcası Kardinal Henrique, râhiblikten ayrılıp kral oldu, bunun gayri meşrû oğlu: Dom Manoel(ölm.1638), infante sanını takındı. =1. Emilia(ölm.1629), izd.1597=32, Orange(Holanda) prensi Willem van Nassau kızı, =2. Luise Osorio; Dom Manoel'in çocukları: Mauricette Eléonore= Fürst Georg Friedrich v.Nassau-Siegen; Luis(ölm.1661), infante sanını kullanıp sn.râhib oldu; Manoel Felix(ölm.1666), infante sanını kullandı, sn. Protestan râhibi oldu=Johanna (ölm.1673), izd.1646=20, Graf Albert v.Hanau kızı.

15) Joao III(1502-1557=55)(1521-1557=36), Manoel I oğlu ve halefi, vel.1502-1521=19. =Infanta ve Arşidüşes Catarina(1507-1577=70), kraliçe 1525-1557=32 + 1557-1577=20 = 52, izd.1525=32, yş.18-50, zevcinden 5 yş.kç., İmp.-Kral Charles-Quint'in 7 yş.kç. ve posthume kızkardeşi. Çocukları: Dom Duarte(gayri meşrû) (ölm.1543), Braga başpiskoposu.- Infanta Maria(1527-1545=18), İspanya kraliçesi 1543-1545=2 = Felipe II(1527-1598=71), izd.(1) 1543=2, yş.16-18, zevci ile ayni yaşda, velîahd-infante Don Carlos'un annesi, bk.İspanya.- Infante Dom João(1537-1554=17), vel. 1537-1554=17, babasının hayâtında öldü=Infanta ve Arşidüşes Juana(Port. Joana, Alm.Johanna)(1537-1578=51), izd.1552=2, yş.15-17, zevci ile ayni yaşda, dayı oğlu, İmp.- Kral Charles-Quint kızı, Portekiz kral nâibesi 1557-1562=5, bu evlenmeden: 16) Dom Sebastiao(1554-katli 1578=24), posthume, vel.(babasının yerine) 1554-1557=3, dedesinin yerine 3 yaşında kral oldu (1557-1568 arasında kral nâibleri: amcası, babaannesi ve annesi), 1568'de 14 yaşında niyâbet kaldırılıp reşîd îlân edildi. Evlenme müzâkereleri yapılırken öldü. Korkunç bir Portekiz-İspanyol ordusu ve armadası ile Fâs'a çıktı, Vâdisseyl meydan muhârebesinde bu kuvvetler, Kral Sebastiao ile birlikte Osmanlı

amirali Ramazân Paşa tar.imhâ edildi(4.8.1578). Portekiz hânedânından tek meşrû prens, kralın amcası Kardinal Henrique idi, râhiblikten istîfâ ettirilip tahta oturtulduysa da 2 yıl sonra o da vârissiz öldü. Gayri meşrû prensler ve meşrû prenseslerle onların kocaları ve dâmâdları arasında Portekiz tahtı çekişildi. Meşrû olsa idi taht sırası, ölen Dom Sebastiao'nun amcalarının büyüğünün oğlu Dom Antonio'da idi, fakat bu zât gayri meşrû idi, bir an tahta oturduysa da kabûl edilmedi. Portekiz devletini yalnız büyük devletler arasından değil, siyâsî coğrafyadan bile silmiş bulunan Osmanlı, yıllarca Dom Antonio'yu, İspanya kralı Felipe II'ye karşı destekledi. Fakat Felipe II, İspanya tahtına oturdu. Portekiz'de Burgonya hânedânı 60 yıl için kesintiye uğradı. Bu 60 yılda Habsburg hânedânından baba-oğul 3 İspanya kralı, ayni zamanda Portekiz kralı oldular. Portekiz ve sömürgeleri, İspanya monarşisinden bağımsız şekilde Portekizliler'ce yönetildi. Ancak Portekiz, bir daha hiç bir zaman büyük devletler arasında yer alamadı. Kocaman Brezilya'yı elinde tutması bile ona bu statüyü iâde edemedi.

Habsburg Hânedânı (1580 - 1640)

İspanya kralı Felipe II'nin Portekiz tahtına oturması, şu hukukî gerekçelere dayanıyordu: Meşrû prens kalmayan Portekiz hânedânında meşrû prenses aranırsa(ki İspanya ve Portekiz'de kadının tahta geçme hakkı vardır, fakat bu hak Portekiz'de 1777 yılına kadar hiç kullanılmadı): Kral Manoel I'in -oğlu Kral João III'den sonra doğan- en büyük çocuğu Infanta Isabel(ölm.1539), Felipe III'ün annesiydi. Üstelik Felipe II, João III'ün eski dâmâdı idi. Bu suretle Felipe II, oğlu Felipe III ve onun oğlu Felipe IV 60 yıl Portekiz tahtında kaldılar. İberya yarımadası tek hükümdârın hükümrânlığı altında birleşti(25.8.1580-15.12.1640=60, 3, 21). Ancak sırasıyle Türkiye, İngiltere ve Fransa, bu birleşmeye şiddetle muhâlif kaldılar ve Portekiz'e ayrı ve millî bir kral bulmak için 60 yıl müddetle Burgonya hânedânının meşrû olmayan evliliklerden doğmuş prenslerini büyük güçle destekledikleri. Nihâyet Portekiz millî hareketi ağır bastı ve daha Felipe IV saltanatına tamamlamadan Portekiz, ayrı kral bularak, İspanya monarşisinden ayrıldı. Ünlü Habsburg hânedânı 60 yıl sonra Portekiz tahtını, gene, en büyük rakıybi olan Fransa'nın Capet hânedânının Burgonya dalına terketti.

Portekiz kralı da olan 3 İspanya kralının şecereleri İspanya bahsinde verildi. Bunlardan ilki olan Felipe II, Charles-Quint'in oğludur ve Filipe I sanıyle 18. Portekiz kralı oldu. Anne tarafından Portekiz hânedânından idi: 18) Filipe I(1527-1598=71)(1580-1598=18), oğlu 19) Filipe II(İspanya'da Felipe III)(1578-1621=43)(1598-1621=23) ve bunun oğlu 20) Filipe III(İspanya'da Felipe IV)(1605-1644=39)(1621-1640=19). Filipe II'nin annesi, babasının 4. ve sonuncu kraliçesi olan Anna Maria(1549-1580), Almanya imparatoru Maximilian II kızıdır ki bu imparator Filipe I'in amcasının oğludur. Filipe III'ün annesi ise gene arşidüşes ve Habsburglar'dan Maria Margarita'dır. Filipe III, Fransa kralı Henri IV kızı Elisabeth'le evli idi. Bunlar, İspanya kraliçeliklerine ilâveten Portekiz kraliçesi de oldular. Tafsîlât için İspanya şeceresine bk.

Bragança Hânedânı (1640 - 1853)

213 yıl için tahta yükselen Bragança(Fr.Bragance) hânedânı, Capet-Bourgogne-Portugal hânedânının bir dalından ibârettir. Burgonya hânedânının saltanatı sâdece 60 yıl

için Habsburglar'ca kesilmiş oldu. 213 yıl içinde 8 kral ve 2 kraliçe, Bragança hânedânı üyeleri olarak Portekiz tahtına oturdu. Hânedânın prensleri varken İspanya'da olduğu gibi arada 2 kralın kızının tahta oturtulması şecereyi karıştırdı. İlk kraliçe ayni hânedândan bir prensle evlendiği için problem olmadı. Fakat ikinci kraliçe, başka hânedândan, İngiltere'de de hükümrân olan ünlü bir Alman hânedânından bir prensle evlenip bu evlilikten doğan prens 1853'te tahta geçince, Portekiz'in kurucusu olan millî hânedân, bu yeni hânedânda ancak kadın tarafından devâm edebildi, 1853'de erkek tarafından kesildi.

Burgonya hânedânının Bragança dalı, 1640'ta tahta geçmeden önce, 200 yıl Bragança dukaları olarak, hükümrân hânedân dışında Portekiz monarşinin birinci âilesi olarak devâm ettiler. Tahta 1640'da oturan João IV, son Bragança dukasıdır ve Kral (no.10) João I'in 7. kuşak torunudur. Şecere şöyledir:

João I(1351-1433=76), 10. Portekiz kralı 1385-1433=48, gayri meşrû oğlu: 1) Dom Aronso, conde de Barcelos ve sn. 1. duque de Bragança 1442-1461=19. Kızı: Dona Isabel(ölm.1445)=Infante Dom João(1400-1442=42), Kral João I oğlu olmakla amcası ile evlenmiş oluyor(bu evlenmeden: 1 infante ve biri Kastilya kraliçesi olan 2 infanta). 1. Duka'nın oğulları: Dom Alvarez, conde de Tentugall e d'Olivenza ki bundan Candacal Dukaları âilesi doğdu; 2) Constantin, 2. Bragança dukası; 3) Fernando, 3. duka (ölm.1483)=Infanta Isabel, Kral Duarte oğlu Infante Fernando kızı ve Kral Manoel I'in kızkardeşi. Oğulları 4) Jaime. Bunun kızı: Isabel=Infante Dom Duarte, duque de Guimarães, Kral Manoel I=Kraliçe Maria(Katolik Fernando kızı) oğlu, bu evlenmeden doğan Infanta Catarina, 6. Duka ile evlendi, aş.bk. 4. Duka'nın oğlu ve halefi: 5) Teodosio I. Bunun oğlu 6) Joao(ölm.1582)=Infanta Caterina(ölm.1618), 1580'de Portekiz tahtına müddeî, dayı oğlu, yk.bk. Oğulları 7) Teodosio II(1567-1630=63)(1582-1630=48), bestekâr = Ana de Velasco, izd.1603. Oğulları 8) João IV, Portekiz kralı (Bragança dukası 1630-1640=10 ol.João II), aş.bk.

Hükümdârın ve velîahdin çocuklarına infante ve infanta, ayrıca bütün soylular gibi dom ve dona denmekte, Kraliyet Altesi olarak anılmakta, dîğer prens ve prenseslere sâdece altes denmektedir.

21) João IV"Afortunado=Bahtiyar"(1604-1656=52)(15.12.1640-6.11.1656=15, 10, 22): Bestekâr. =Luisa Maria(1613-1666=53), kraliçe 1640-1656=16 + 1656-1666=10 = 26, nâibe 1656-1662=6, izd.1633=23, yş.20-43, zevcinden 9 yş.kç., Juan Domingo Perez de Guzman, 8. duque de Medina Sidonia=Doña Juana(Francisco Gomez de Sandoval, duque de Lerma kızı) kızı. Çocukları: Infante Dom Teodosio(1634-1653=19), vel.1640-1653=13, duque de Bragança 1640, principe de Brasil 1645, evlenmedi.- Infante Dom Manoel(1640-1641=1).- Alfonso VI, bk.aş.no.22.- Pedro II, bk.aş.no.23.- Infanta Dona Ana (1635'de ayni gün öldü).- Infanta Dona João (1636-1653=17).- Infanta Dona Catarina (1638-1705=67), İngiltere kraliçesi 1662-1685=23 = Charles II(1630-1685=55), izd.1662=23, yş.24-47, zevcinden 8 yş.kç., çocuksuz, İngiltere kralı 1660-1685=25 (Kraliçe Catarina, 1704-1705'de Portekiz kral nâibesi).

22) Afonso VI (1643-1683=40) (6.11.1656 - 12.9.1683 = 26, 10, 6): Vel. (ağabeyinin yerine) 1653-1656=3, principe de Brasil 1653, annesinin niyâbeti 1656-1662=6, 1667'de aklî yetersizliğinden tekrar niyâbet altına alındı(nâib: kardeşi Pedro II),

çocuksuz. =Maria Francisca(1646-1683=37), kraliçe 1666-1668=2, izd.1666, tal.1668=2, yş.22-24, zevcinden 3 yş.kç.(kayın-birâderi Pedro II ile evlendi, aş.bk.), Pr.Charles Amedée de Savoie, Duc de Nemours=Prs.Elisabeth de Bourbon(Duc César de Vendôme kızı)'un kç.kızları.

23) Pedro II(1648-1706=58)(12.9.1683 - 9.12.1706 = 23, 2, 27): Vel.(ağabeyi için) 1656-1683=27, Duque de Beja, ağabeyi için kral nâibi 1667-1683=16(1704-1705'de kral nâibesi: 10 yş.by.ablası Kraliçe Catarina). =1. Maria Francisca(1646-1683=37), ağabeyi Afonso II'den ayrılıp evlendi, izd.1668(ayni yıl)=15, yş.22-37, zevcinden 2 yş.by., 3,5 ay bu zevci için de kraliçelik yapıp öldü, kızları: Infanta Dona Isabel(1669-1690=21), evlenmedi. =2. Maria Sofia(1666-1699=33), kraliçe 1687-1699=12, izd.1687(4 yıl sn.) =12, yş.21-33, zevcinden 18 yş.kç., Palatina(Bavyera) elektörü Philipp Wilhelm=Fürstin Elisabeth Amalie v.Hessen-Darmstadt kızı. Çocukları: Infante Dom Francisco(1691-1742=51), râhib, gayri meşrû oğlu: Don Juan de Bragança, 1750'de meşrûluğu tanındı ve 1757'de donanma bakanı oldu=Dona Maria Margarita(ölm.1764), izd.1757, Rodrigue de Mello de Cadaval kızı ve Abrantès markisi Joachim Francisco de Saa'dan dul.- Dom José(1703-1756=53)(gayri meşrû), Evora ve Braga başpiskoposu.- Infante Dom Antonio (1695-1757=62), evlenmedi.- Infante Dom Manoel(1697-1766=69), evlenmedi, 1716 Salankamen meydan muhârebesinde Türkler'le savaştı.- Infanta Dona Teresa(1696-1704=8).- Infanta Dona Francisco Josefa(1699-1736=37), evlenmedi.

24) João V(1689-1750=61)(9.12.1706 - 31.7.1750 = 43, 7, 23): Vel.1689-1706=17. =Arşidüşes Maria Ana(1683-1754=71), kraliçe 1708-1750=42 + 1750-1754=4 = 46, izd.1708=42, yş.25-67, zevcinden 6 yş.by., İmp.Leopold I kızı(annesi: İmp.'un 3. eşi olan Palatina elektörü Philipp Wilhelm kızı Eleonore Magdelene Theresia), teyze oğlu. Çocukları: Infante Dom Pedro, principe de Brasil, vel.(1712-1714=2).- José I, bk.aş.no.25.- Infante Dom Carlos(1716-1736=20).- Pedro III, bk.aş.no.26.- Infante Dom Alexandre(1723-1728=5).- Dom Gaspard(gayri meşrû)(1720-1790'lar). Enkizisyon büyük hâkimi.- Dom Antonio(1714-1790'lar)(gayri meşrû).- Infanta Dona Barbara(1711-1758=47), İspanya kraliçesi 1746-1758=12, çocuksuz = Fernando VI(1713-1759=46), izd.1729=29, yş.18-47, zevcinden 2 yş.by., İspanya kralı 1746-1759=13.

25) José I(1714-1777=63)(31.7.1750 - 24.2.1777 = 26, 6, 24): Vel.= Pr.de Brasil 1714-1750=36. =Infanta Mariana Vitoria(1718-1781=63), kraliçe 1750-1777=27 + 1777-1781=4 = 31, izd.1729=48, yş.11-59, zevcinden 4 yş.kç., nâibe 1776-1777=1, İspanya kralı Felipe V kızı ve Fransa kralı 14. Louis'nin torununun torunu. Çocukları: 1739'da ölü doğan bir pr.- Maria I, bk.aş.no.26.- Infanta Dona Maria Ana (1736-1813=77), evlenmedi.- Infanta Dona Maria Francisca(1739-1771=32), evlenmedi.- 1741 ve 1742'de ölü doğan 2 prs.- Infanta Dona Maria Francisca Benedita(1746-1829=83), Portekiz velîahd-prensesi = Infante Dom José(1761-1788=27), izd.1777=11, yş.31-46, zevcinden 15 yş.by., zevcinden sn.41 yıl hayatta, ablasının oğlu ile evlenmiş oluyor, çocuksuz, aş.bk., Portekiz velîahdi, Maria I oğlu.

26) Maria I(1734-1816=82)(24.2.1777 - 20.3.1816 = 39, 0, 24): Ölen kral José I'in yerine, 3 yaş küçük kardeşi Dom Pedro yerine, José I'in büyük kızı Maria I tahta çıkarıldı, José I oğul bırakmadı. Maria I, hükümran kraliçe ve onunla evlendirilen öz

amcası ise Pedro III adıyle ve kral sanı verilerek prince consort olarak tahta çıkarıldı. Bu sûretle doğacak ve tahta çıkacak çocukların ayni hânedândan olması sağlandı, Maria I, başka bir hânedânın prensi ile evlendirilmedi. Epey acâyib bir düzenlemedir. Bu amca, dayı, hala, teyze ile evlenmek İtalya, İspanya, Portekiz hânedânlarında görülür ve başka Avrupa hânedânlarında çok nâdirdir. 1799-1816'da Maria I'e oğlu João VI niyâbet etti. Princeza de Beira 1734, Princeza de Brasil = velîahd-prenses 1750. 1792'den îtibâren hastalandı ve Devlet yönetimi önce gayri resmî, 1799'da niyâbetle oğluna kaldı. Napoléon, Portekiz'i istîlâ edince bütün Hânedân 27.11.1807 günü ülkeyi terkederek Portekiz sömürgesi olan Brezilya'da Rio de Janeiro şehrine göçtü, Kraliçe burada öldü ve 5 yıl sonra nâşı Lizbon'a getirilip Basilica de Estrela'ya gömüldü. Hânedân 1821'e kadar 14 yıl Brezilya'da kaldı ve 1814'te Fransız işğâli sona erdikten sonra da Portekiz, Rio de Janeiro'dan yönetildi. 1821'de Hânedân, Lizbon'a döndü. =Pedro III(1717-1786=69), izd.1760=16, yş.26-42, zevcinden 17 yş.kç., öz amcası, Kral João V oğlu, kral(rei) 1777-1786=9. Çocuklar: Infante Dom José(1761-1788=27), principe de Beira 1760-77, pr. de Brasil=vel. 1777-1788=11, çocuksuz = Infanta Dona Maria Francisca Benedita(1746-1829=83), izd.1777=11, yş.31-42, zevcinden 15 yş.by., bu sûretle Portekiz Velîahdi kendisinden 15 yaş büyük halası ile evlendirildi ve bu acâyib evlenmeden çocuk doğmadı, José I kızı, yk.bk.- 1762'de ölü doğan bir pr.- Infante Dom João(1763'de 24 günlük öldü).- João VI, bk.aş.no.27.- Infanta Dona Maria Clementina(1774-1776=2).- Infanta Dona Maria Isabel(1776-1777=1).- Infanta Dona Maria Ana Vitoria(1768-1776=2).- Infanta Dona Maria Isabel(1776-1777=1).- Infanta Dona Maria Ana Vitoria (1768-1788=20), princeza de Beira = Infante Don Gabriel(1752-1788=36), izd.1785=3, yş.17-20, zevcinden 16 yş.kç., İspanya kralı Carlos III'ün 4. oğlu, çocukları için bk.İspanya.

27) João VI(1767-1826=59)(20.3.1816 - 10.3.1826 = 9, 11, 21): Pr.de Brasil=Vel. (ağabeyinin ölümü üzerine) 1788-1816=28, Portekiz kral nâibi 1792-1818=26, 27.11.1807'de bütün hânedân ile Lizbon'dan ayrılıp Rio de Janeiro'ya yerleşdi, orada annesi ölüp kral îlân edildi, daha 5 yıl Brezilya'da kalıp 1821'de Lizbon'a döndü. 1822'de Brezilya'ya istiklâl verip oğlunu Brezilya imparatoru yapdı. Dizbağı Nişânı 1823.=Infanta Carlota Joaquina(1775-1830=55), kraliçe 1816-1826=10 + 1826-1830= 4 = 14, Brezilya ana imparatoriçesi 1822-1830=8, izd.1785=41, yş.10-51, zevcinden 8 yş.kç., İspanya kralı Carlos IV'ün by.kızı. Çocukları: Infante Dom Antonio(1795-1801=6), pr.de Beira.- Pedro IV, bk.aş.no.28.- Miguel I, bk.aş.no.30.- Infanta Maria Teresa(1793-1874=81) =1. Infante Don Pedro Carlos(1786-1812=26), izd.1810=2, yş.17-19, zevcinden 7 yş.kç., İspanya prensi Infante Don Carlos(V)(1788-1855=67), izd.1838 (26 yıl sn.)(Pr.'in 2. evlenmesi)=17, yş.45-62, zevcinden 5 yş.kç., müdd.1833-1845=12, İspanya vel.i 1808 + 1814-1830=16, İspanya kralı Carlos VI'nın 6. oğlu.- Infanta Dona Maria Isabel (1797-1818=21), İspanya kraliçesi 1816-1818=2 = Fernando VII (1784-1833=49), izd.(2) 1816=2, İspanya kralı 1814-1833=19, çocukları için bk.İspanya, yş.19-21, zevcinden 13 yş.kç.- Infanta Dona Maria Francisca(1800-1834=34)=Infante Don Carlos(V)(1788-1855=67), izd.1816=18, yş.16-34, zevcinden 12 yş.kç., İspanya kralı Carlos V'in ilk eşi, çocukları için bk.İspanya, dayısı ile evlenmiş oluyor, ölümünden 4 yıl sn.Don Carlos, bu eşinin 7 yaş by.dul ablası ile evlendi, yk.bk.-Infanta Dona Isabel Maria(1801-1876=75), evlenmedi, Portekiz nâibesi 1826-1828=2.- Infanta Dona Maria

da Assuncão(1805-1834=29), evlenmedi.- Infanta Dona Ana(1806-1857=51)=Dom Nuno José Severo de Mendoça Rolim de Moura Barreto, 1. duque de Loulé, Portekiz senatörü ve Devlet bakanı(1804-1875=71), izd.1827=30, yş.21-51, zevcinden 2 yş.kç.(2 oğul, 3 kızları oldu), 1. Loulé markisi ve 8. Vale de Reis kontu Dom Agostinho=Marialva markilerinden Dona Maria Margarita de Menezes oğlu.

28) Pedro IV(1798-1834=36)(10.3.1826 - 29.4.1826 = 0, 1, 20)(Brezilya imparatoru ol. Pedro I 12.10.1822-29.4.1826 = 3, 6, 18): Pr.de Beira 1801-1816, Pr.de Brasil=Vel. 1816-1826=10, Portekiz ve Brezilya kral nâibi 1821-1822=1, babasının Brezilya'ya istiklâl vermesi üzerine 1. Brezilya imparatoru, sn.Portekiz kralı, 50 gün sonra Portekiz tahtını kızı Gloria II'ye ve Brezilya tahtını oğlu Pedro II'ye bırakıp çekildi, ancak Portekiz'de kızı için 1826-1834=6 yıl ve ölünceye kadar kral nâibliği yapıp devleti bizzât yönetti, bk.aşağıda Brezilya. 1. =Arşidüşes Maria Leopoldina(1797-1826=29), imparatoriçe 1822-1826=6(ayni zamanda Portekiz kraliçesi ve ana kraliçesi), izd.1817=9, yş.20-29, zevcinden 1 yş.by., Avusturya imparatoru Franz I kızı. =2. Amelia(1812-1873=61), izd.1829=5, yş.17-22, zevcinden 14 yş.kç., 1. Leuchtenberg dukası ve Eichstaedt prensi, Fransız imparatorluk prensi Eugène de Beauharnais'nin (İtalya kral nâibi ve Venedik prensi) 3. kızı, bu eşinden: Infanta Dona Maria Amelia (1831-1853=22), evlenmedi. İmparator-Kral Pedro IV(I)'ün ilk eşinden çocukları: Infante Dom Miguel(1820'de ayni gün öldü).- Infante Dom João(1821-1822=1).- Pedro II. Brezilya imparatoru, bk.aşağıda Brezilya.- Maria II, bk.aş.no.29.- Infanta Dona Januaria (1822-1901=79), Brezilya velîahdi 1835-1845=10 = Infante Don Luigi(1824-1897=73). izd.1844=53, yş.22-75, zevcinden 2 yş.by., Sicilyateyn kralı Francesco I'in 6. oğlu, çocukları için bk.Sicilyateyn.- Infanta Dona Paula(1823-1833=10).- Infanta Dona Francisco Carolina(1824-1898=74)=François d'Orléans, Pr.de Joinville(1818-1900=82), izd.1843=55, yş.19-74, zevcinden 6 yş.kç., Fransız kralı Louis Philippe'in 3. oğlu, çocukları için bk.Fransa.

29) Maria II da Gloria=Şanlı(1819-1853=34)(29.4.1826-11.8.1828=2, 3, 12 + 26.5.1834-15.11.1853=19, 5, 20 = 21, 9, 2): 7 yaşında amcası Miguel I'in niyâbetinde kraliçe oldu, Beira prensesi 1819-1822, Brezilya prensesi=vel.1822-1826, halası Infanta Isabel Maria'nın (1826-27) ve amcasının(1827-28) niyâbetlerinden sn.Brezilya'dan Portekiz'e gelmesinden az önce amcası tahta çıktı. 6 yıl sonra amcası Miguel I'in hal'i üzerine 15 yaşında tekrar kraliçe oldu. =1. August de Beauharnais(1810-1835=25), izd.1835=2 ay, yş.16, zevcinden 9 yş.kç., 2. Leuchtenberg dukası ve Eichstaedt prensi, Portekiz prensi(infante) ve Portekiz başkumandanı îlân edildi, çocuksuz. =2. Ferdinand (1816-1885=69), izd.1836(ertesi yıl)=17, yş.17-34, zevcinden 3 yş.kç., Portekiz Kralı unvânı 1837, Porto dukası 1836, Portekiz mareşali, oğlu kral için nâibi 1853-1855=2, Herzog Ferdinand v.Sachsen-Coburg und Gotha=Prs.Antonia Kohary'nin by.oğlu (bk.Sachsen-Coburg und Gotha/Almanya). Çocukları için aş.bk. Maria II'nin yerine geçen oğlu Pedro V(aş.no.31) ile Portekiz'de Sachsen-Coburg und Gotha hânedânı başladı(1853).

30) Miguel I(1802-1866=64)(11.8.1828 - 26.5.1834 = 5, 9, 16): Yeğeni(ağabeyi Pedro IV'ün kızı) Maria II nasıl tahttan indirilip tahta çıkarıldıysa 6 yıla kalmadan bu da tahttan indirildi. Kral nâibi 1827-1828=1. 1851-1866'da Almanya'da yaşayıp orada öldü.

Yeğeninin hükümrân kraliçeliğini kabûl etmedi. =Adelheid(1831-1909=78), izd.1851= 15, yş.20-35, zevcinden 29 yş.kç., Fürst Constantin v.Löwenstein-Wertheim-Rosenberg =Fürstin Agnes v.Hohenlohe-Langenburg kızı. 1839'da meşrûiyetini tanıdığı gayri meşrû kızı Dona Maria da Assunçao de Bragança(1831-1897=66), evlenmedi, meşrû eşinden oğlu Infante Miguel ile 6 kızı oldu: Infanta Dona Maria das Neves(1852-1941=89)=Infante Don Alfonso Carlos(1849-1936=87), izd.1871=65, yş.19-84, zevcinden 3 yş.kç., San Jaime dukası, İspanya prensi, 1931-36'da 6. Karlist müddeî.- Infanta Dona Maria Teresa(1855-1944=89), arşidüşes 1873=Arşidük Karl Ludwig (1833-1896=63), izd.(3) 1873=23, yş.18-41, zevcinden 22 yş.kç., Avusturya-Macaristan imparatorluk-krallık velîahd-arşidükü 1889-1896=7, çocukları için bk.Habsbug.- Infanta Dona Maria José(1857-1943=86)=Herzog Karl Theodor v.Wittelsbach (1839-1909=70), izd.(2) 1874=35, yş.17-52, zevcinden 18 yş.kç., çocukları için bk.Bavyera, Bavyera orgenerali ve tıb dr.- Infanta Dona Aldegundes (1858-1946=88), Guimarães düşesi= Infante Don Enrico, conde di Bardi (1851-1905=54), izd.1876 (2)=29, yş.18-47, zevcinden 7 yş.kç., Parma dukası Carlo III'ün kç.oğlu.- Infanta Dona Maria Ana(1861-1942=81), büyük-düşes 1893-1912=19+1912-1919=7+1919-1942=23 = 49 = Guillaume (Wilhelm) IV(I)(1852-1912=60), izd.1893=19, yş.32-51, zevcinden 9 yş.kç., çocukları için bk.Lüksenburg, Lüksenburg büyük-dukası 1890-1912=22, Avusturya orgenerali.- Infanta Dona Maria Antonia(1862-1959=97)=Infante Don Roberto I(1848-1907=59), izd.1884=23, yş.22-45, zevcinden 14 yş.kç.(Duka'nın 2. eşi), çocukları için bk.Bourbon-Parme(Parma), Parma dukası 1854-1860=6(annesinin niyâbetinde), vel.- duka 1849-1854=5, Parma Hânedânı şefi 1860-1907=47.

Kral Miguel I'in(no.30) tek oğlu: Infante Dom Miguel(II)(1853-1927=74), duque de Bragança, Portekiz tahtı müddeîsi 1866-1920=54(1920'de hakkını oğlu Dom Duarte'ye devretti), Avusturya orgenerali. =1. Fürstin Elisabeth (1860-1881=21), izd.1877=4, yş.17-21, zevcinden 7 yş.kç., Fürst Maximilian v.Thurn und Taxis=Fürstin Helene v.Wittelsbach(Herzog Maximilian Joseph kızı) kızı. =2. Fürstin Maria Theresa (1870-1935=65), izd.1893(12 yıl sn.)=34, yş.23-57, zevcinden 17 yş.kç., 6. Fürst Karl v.Löwenstein-Wertheim-Rosenberg=2. Fürstin Sophie v.Liechtenstein kızı. Son eşinden olan oğlu Infante Dom Duarte (II)(1907-1976), Hânedân şefi (1932-1976) oldu, bk.aş.no.35. Bunun dışında her iki eşinden olan çocukları: Infante Dom Francisco José (1879-1919=40), evlenmedi.- Infanta Dona Maria Benedikta(1896-1970=74), evlenmedi.- Infanta Dona Mafalda (1898-1918=20), evlenmedi.- Infanta Dona Filipa (1905-1980'ler), evlenmedi.- Infanta Dona Maria Teresa(1881-1945=64)=Fürst Karl Ludwig v.Thurn und Taxis(1863-1942=79), izd.1900=42, yş.19-61, zevcinden 18 yş.kç., çocukları(1 pr.) için bk.Thurn und Taxis, Fürst Maximilian=Eugénie de Tascher de la Pagerie oğlu.- Infanta Dona Isabel(1894-1970=76)=9. Fürst Franz Joseph v.Thurn und Taxis (1893-1971=78), izd.1920=50, yş.26-76, zevcinden 1 yş.kç., çocukları(1 pr., 3 prs.) için bk.Thurn und Taxis(Almanya), 8. Fürst Maximilian=Arşidüşes Margarete'nin by.oğulları.- Infanta Dona Maria Ana(1899-1971=72)=Fürst Karl August v.Thurn und Taxis(1898-1980'ler), izd.1921=50, yş.22-72, zevcinden 1 yş.kç., çocukları(1 pr., 3 prs.) için bk.Thurn und Taxis(Almanya), 8. Fürst Albert=Arşidüşes Margarete'nin 2. oğulları ve bir yukarıdaki 9. Prens'in 5 yş.kç.kardeşi.- Infanta Dona Maria Antonia(1903-1973=70)=Ashley Chanler(1905), izd.1934, tal.1948=14, yş.31-45, zevcinden 2 yş.by.,

çocukları: Anthony 1938, Robert 1941 ve Mafalda(1935)=1. Baron Emanuel v.Pereira (1931), izd.1962, tal., yş.27, zevcinden 4 yş.kç., Baron Ferdinand=Comtesse Marie v.Mensdorff-Pouilly oğlu, =2. Kont André Stenbock(1926), izd.1967, yş.32, zevcinden 9 yş.kç., Kont Ivan=Elisabeth Savastopoulo'nun 2. oğlu, çocukları Alexis 1968, Xenia 1969.- Infanta Dona Maria Adelaide(1912)=Nicolaas van Uden(1921), izd. 1945, yş.33, zevcinden 9 yş.by., çocukları Adriaan 1946, Nuno 1947, Francisco 1949, Miguel 1954 ve Filipa 1951, Teresa 1956.

Infante Dom Miguel(II)'in by.oğlu: Infante Dom Miguel(III)(1878-1923=45), 1920'de kardeşi Dom Duarte lehine taht üzerindeki bütün haklarından kendisi ve nesli için vaz geçti=Anita Stewart(1886-1977=91), izd.1909=14, yş.23-37, zevcinden 8 yş.kç. (=2. 1946(23 yıl sn.) Lewis Morris, yş.60), morganatik. Çocukları: John(João)(1912)=1. Winifred Dodge(1917), izd.1948, tal., yş.31, zevcinden 5 yş.kç., =2. ?, oğlu Michael 1951; Michael(Miguel)(1915)=Anna Hughson(1921), izd.1946, yş.25, zevcinden 6 yş.kç., kızları Anita(1947=George Wardman, doğ.1947, zevci ile ayni yaşda) ve oğulları Michele 1949; Nada(1910)=1. Wlodzimierz Dorozynski(1906), izd.1930, tal., yş.20, zevcinden 4 yş.kç., =2. René Millet(1910-1946=36), izd.1942=4, yş.32-36, zevci ile ayni yaşda.

Sachsen-Coburg und Gotha Hânedânından Portekiz Kralları (1853 - 1910)

29) Maria II da Gloria = Ferdinand v.Sachsen-Coburg und Gotha evlenmesinden (yk.bk.): Pedro V(bk.aş.no.31).- Luis I(bk.aş.no.32).- Infante Dom João(1842-1861=19), Beja dukası, 1861'de 42 günlük velîahd iken öldü.- Infante Dom Fernando(1846-1861=15).- Infante Dom Augusto(1847-1889=42), Coimbra dukası, vel.1861-1863=2, korgeneral, evlenmedi.- Infante Dom Leopoldo(1849'da ayni gün öldü).- Infante Dom Eugenio(1853'de ayni gün öldü).- Infanta Dona Maria(1840'da ayni gün öldü).- Infanta Dona Gloria(1851'de ayni gün öldü).- Infanta Dona Maria Ana(1843-1884=41), Saksonya vel.- prensesi 1873-84 = George I(1832-1904=72), izd.1859=25, yş.16-41, zevcinden 11 yş.kç., çocukları için bk.Saksonya(Almanya), Saksonya kralı 1902-1904=2, velîahdi 1873-1902=29.- Infanta Dona Antonia(1845-1913=68)=Fürst Leopold v.Hohenzollern-Sigmaringen (1835-1905=70), izd.1861=44, yş.16-60, zevcinden 10 yş.kç., Sigmaringen Hânedânı şefi 1885-1905=20, Prusya orgenerali, çocukları için bk.Hohenzollern-Sigmaringen(Almanya) ve Romanya.

31) Pedro V(1837-1861=24)(15.11.1853 - 11.11.1861 = 7, 11, 26): Annesinin yerine Portekiz kralı oldu, babası kral unvânı taşıyor ve hayatta idi ki oğlu Pedro V'in ölümünden 24 yıl sn.ölecektir. 1853-1855'de babasının niyâbetinde kaldı. Vel.1837-1853=16, çocuksuz, Dizbağı Nişânı 1858. =Stephanie(1837-1859=22), kraliçe 1858-1859=1, izd.1858, yş.21-22, zevci ile ayni yaşda, Fürst Karl Anton v.Hohenzollern-Sigmaringen kızı. Yerine 13 ay kç.kardeşi tahta geçdi:

32) Luis I(1838-1889=51)(11.11.1861 - 19.10.1889 = 27, 11, 8): Duque de Porto, vel.1853-1861=8(ağabeyi için), Dizbağı Nişânı 1865, Şekspir'in 4 eserini İngilizce'den Portekizce'ye çevirdi. =Maria Pia(1847-1911=64), kraliçe 1862-1889=27 + 1889-1908= 13 + 1908-1910=2 = 42, izd.1862=27, yş.15-42, zevcinden 9 yş.kç., İtalya kralı Vittorio

Emanuele II kızı. Çocukları: Carlos I, bk.aş.no.33.- Infante Dom Faonso(1866'da ölü doğdu).- Infante Dom Afonso(1865-1920=55), duque de Porto, vel. 1908-1910=2, korgeneral, Portekiz Hindistanı genel vâlîsi 1895, çocuksuz=Nevada Hayes(1885-1941=56), morg.izd.1917=3, yş.32-35, zevcinden 20 yş.kç.(bir def'a boşanmış ve ikinci evliliğinden dul ol.evlendi).

33) Carlos I(1863-1908=45)(19.11.1889 - 1.2.1908 = 18, 2, 12): Vel. 1863-1889=26, Dizbağı 1895, Lizbon'da cumhûriyetçilerin suikasdi netîcesi velîahd olan oğlu ile berâber öldürüldü. =Amélie(1864-1951=87), kraliçe 1889-1908=19 + 1908-1910=2 = 21, izd.1889=19, yş.25-44, zevcinden 1 yş.kç. zevcinden sn.43 yıl hayatta, Pr.Louis Philippe d'Orléans, Comte de Paris, Fransa Hânedânı şefi kızı. Çocukları: Infante Dona Ana(1887'de ayni gün öldü).- Manoel II, bk.aş.no.34.- Infante Dom Luis Filipe(1887-1908=21), Beira prensi 1887-1889, Bragança dukası ve vel.1889-1908=19, Barcellos dukası, Guimarães dukası, Barcellos kontu, evlenmeden babası ile berâber öldürüldü.

34) Manoel II(1889-1932=43)(1.2.1908 - 5.10.1910 = 2, 8, 3): Hiç velîahd olmadan babası ile 2 yaş by.ağabeyi velîahdin ayni anda öldürülmeleri üzerine Beja Dukası iken 19 yaşında tahta çıktı. Dizbağı 1909, *Livros Antigos Portugueses(1489-1600)* yazarı bibliograf. =Auguste Viktoria(1890-1966=76), kraliçe olmadı, izd.1913=19, yş.23-42, zevcinden 1 yş.kç., Fürst Wilhelm v.Hohenzollern-Sigmaringen kızı(=2. Kont Robert Douglas(ölm.1955), izd.(2) 1939(7 yıl sn.)=16, yş.49-65), çocuksuz. Manoel II, İngiltere'de yaşayıp öldü. 1910-1932=22 yıl müddetle Poetekiz(Bragança) Hânedânı şefi oldu. Ölümüyle Sachsen-Coburg und Gotha dalından hiç bir Bragança prensi kalmadı. Asıl Bragança'lardan bir dal ise devâm ediyordu. Manoel II, Hânedân şefliğini ve verâset hakkını bu asıl Bragança'lardan Pr.Duarte'ye bıraktı, aş.bk.

Bu sûretle 4 kralla temsîl edilen Bragança-Sachsen-Coburg und Gotha hânedânı Portekiz'de 15.11.1853 - 5.10.1910 = 56, 10, 20 müddetle devâm etti. 1910'da dîğer hânedânlarından çok erken olarak monarşi sona erip cumhûriyet îlân edildi. 34 kralla temsîl edilen ve 25.7.1139 - 5.10.1910 = 771, 2, 11 müddetle devâm eden Portekiz Krallığı ve Avrupa'nın en büyük hânedânı olan Capet'lerin Portekiz kolu düştü.

35) Duarte(İng.Edward)(II)(1907-1976=69), Hânedân şefi 2.7.1932-24.12.1976 = 44, 5, 23. 1932'de son kral Manoel II ölünce, vasıyyeti ve sırası bakımından Hânedân şefi oldu. Manoel II'nin dedesinin annesinin amcasının torunudur. Şöyle: Kral João VI'nın oğlu Kral Pedro IV, onun kızı Kraliçesi Maria II, onun oğlu Kral Luis, onun oğlu Kral Carlos, onun oğlu Kral Manoel II'dir. João VI'nın kardeşi Kral Miguel oğlu Miguel(II)(1853-1927) oğlu Infante Dom Duarte II'dir. Infante Dom Miguel II, hayatta iken 1920'de Miguelist müddeîliği 2. ve kç. oğlu Dom Duarte'ye bıraktı(büyük oğlu morganatik evlenme yapmışdı). Bir müddet sonra eski kral Manoel II de, Dom Duarte'nın kendisinin ölümünden sonra olmak şartıyle Hânedân şefi olmasını kabûl etti. Almanya'da doğan ve Brezilya'da evlenen Duarte II, Lizbon'da öldü. Sachsen-Coburg und Gotha hânedanından inen Kraliçe Maria II'nin çocuklarına karşı tahta hakk iddia eden miguelistlerin başı Duque de Bragança unvânını taşıdığı için, Dom Duarte de babası hayatta iken onun bu unvânını izniyle 1920'de kullanmaya başladı ki 17 yaşında idi. Dîğer başlıca unvanları: Guimarães dukası, Barcelos dukası, Vila Viçosa markisi,

Arraiolos kontu, Ourem kontu, Barcelos kontu, Faria kontu, Neiva kontu, Guimarães kontu. Portekiz Parlamentosu 17.5.1950'de hakkındaki bütün yasakları kaldırıp unvanlarını kullanmasına izin verince Brezilya'dan Portekiz'e gelip Lizbon'a yerleşdi. Ancak Salazar, İspanya'da Franco'nun yapdığı gibi onu kral îlân etmedi veyâ edemeden öldü. =Infanta Dona Maria Francisca(1914-1968=54), izd.1942=24, yş.28-52, zevcinden 7 yş.kç., Orléans kraliyet ve Bragança imparatorluk prensi Infante Dom Pedro kızı. Çocukları: Infante Dom Miguel(1946), Infante Dom Henrique(1949) ve babasının yerine geçen by.oğul:

36) Duarte(III)(doğ.15.5.1945), Hânedân şefi 24.12.1976, Bragança Dukası ve babasının dîğer unvanları.

Bragança'ların Portekiz'deki başlıca sarayları: Lizbon'da Ajuda, Necessidades, Queluz sarayları ile dîğer şehirlerde Mafra Sintra, gene Sintra'da Pena, Vila Voçosa sarayları.

VI

BREZİLYA İMPARATORLUĞU (1822 - 1889)

22.4.1500 günü, Portekiz amirali Pedro Alvares Cabral, Hind Okyanusu yolunda iken ilk Beyaz olarak bugünki Brezilya topraklarına ayak bastı. Ülkeye az sonra Brasil adı verildi. 1549'da ilk genel vâlî olarak Thomé de Souza atandı. 1645'ten beri Portekiz velîahdlerine Brezilya Prensi(principe de Brasil) unvânı verildi. Kraliçe Maria I, velîahd iken bu unvânı taşıyanların 5.'sidir.

19. asra kadar Brezilya, en büyük Portekiz sömürgesi olarak, Angola, Mozambik, Timor, Goa ve benzeri Portekiz sömürgeleri gibi yönetildi. Napoléon, Portekiz'i istîlâ edip 29.11.1807'de Hânedân, Lizbon'dan ayrılıp 7.3.1808'de Brezilya'nın merkezi Rio de Janeiro limanına ayak basınca, ilk def'a bir Avrupa hükümdârı ve hânedânı gören Amerika kıt'asında Brezilya, önem kazandı.

Hânedân, 1821'de Portekiz'e döndü, fakat bâzı üyelerini Brezilya'da bıraktı (Portekiz 1814'te Fransızlar'dan kurtulmuştu, fakat 1821'e kadar Brezilya'dan yönetildi). 16.12.1815'te Brezilya krallığı îlân edildi ve Portekiz hükümdârı ayni zamanda Brezilya kralı unvânını aldı. Portekiz ve Brezilya kralı João VI, 24.4.1821'de Rio'dan ayrılıp 31.7.1821'de Portekiz'e döndü. Oğlu Pedro IV, Brezilya'da kaldı. João VI, Brezilya'nın istiklâlini îlân ederek, Amerika kıt'asındaki İspanyol sömürgelerine takaddüm etti. Oğlu Pedro IV'ü, Pedro I adıyle Brezilya imparatorluğu tahtına çıkardı. Bu sûretle Pedro I ve oğlu Pedro II adıyle 2 imparator, Brezilya'da müstakil Devlet olarak Bragança hânedânını devâm ettirdiler (13.5.1822-15.11.1889=67,6,3). 1889'da Brezilya'da Pedro II

tahttan çekildi ve federal bir cumhûriyet îlân edildi. 1920'de Brezilya hükûmeti, Bragança hânedânı üzerindeki bütün kısıtlamaları kaldırdı. Bugün Hânedân, Brezilya'da yaşıyor. Hânedânın başı ve büyük oğlu, İmparatorluk ve Krallık Altesi, dîğer üyeler Kraliyet Altesi, Orléans ve Bragança prens veyâ prensesi unvânını taşıyorlar.

Brezilya kraliçesi unvânını, Portekiz kraliçesi Maria I 1815'de aldı ve 1816'da öldü. Tek oğlu João VI Portekiz kralı ve João I unvânıyle Brezilya kralı oldu. 1822'de Portekiz kralı olarak kalıp Brezilya'yı bağımsız devlet ve imparatorluk olarak oğlu Pedro I'e bıraktı ki babasının ölümüyle 1826'da çok kısa müddet Portekiz kralı îlân edildi, fakat Portekiz'e gitmeyip Brezilya'da kaldı ve Portekiz tahtına kızı Maria II çıkarıldı, bk. Portekiz. Oğlu Pedro II ise, Brezilya velîahdi olarak Brezilya'da kaldı. İmparator Pedro I'in ve çocuklarının şeceresi Portekiz bahsinde verildiği için burada yalnız gayri meşrû çocukları ile yerine geçen oğlu Pedro II'den bahsedilecektir.

Brezilya'da Bragança Hânedânı

1) Pedro I(1798-1834=36)(Brezilya imparatoru 13.5.1822 - 7.4.1831 = 8, 10, 25): Beira prensi 1801-1816, Brezilya prensi(bu unvânı taşılanların 8. ve sonuncusu) 1816-1822, 1821'de Portekiz ve Brezilya kral nâibi, 1822'de Brezilya imparatoru, 1826'da 50 gün için Portekiz kralı(kızı Maria II'ye bırakdı), 1831'de imparatorluktan oğlu lehine ferâgat etti. Çocukları için bk. Portekiz. = 1. Arşidüşes Maria Leopoldina (1797-1826=29), imparatoriçe 1822-1826=4, izd. 1817=9, yş. 20-29, zevcinden 1 yş. by., Avusturya imparatoru Franz I'in 5. kızı. =2. Amelia (1812-1873=61), izd. 1829 (3 yıl sn.), imparatoriçe 1829-1831=2, yş. 17-22, zevcinden 14 yş. kç., Pr. Eugène de Beauharnais'nin 3. kızı (kızları Infanta Dona Maria Amelia 1831-1853=22). - Pedro I'in resmî metresi(grande maîtresse): Domitila de Castro Canto e Mello, önce Castro vikontesi, sn. Santos markizi(marchioness de Santos) yapıldı. João de Castro Canto e Mello = Escolastica Bonifacio de Oliverira Toledo Ribas kızıdır. Önce Felice Pinto Coelho de Mendonça(bundan 3 çocuğu oldu), sn. Brig Rafael Tobias de Aguiar(bundan 6 çocuğu oldu) ile evlendi, İmparator'dan da 4 çocuğu olup toplam 13 çocuk doğurdu. İmparator'dan 33 yıl sn. 1867'de öldü. Pedro I'in bu metresinden olan 1 oğlu ile 3 kızı: Pedro de Alcantara Brasileiro(1825-1826=1); Isabel Maria de Alcantara Brasileira(1824-1898=74), 1826'da babası tarafından tanındı ve Goyaz düşesi unvânı verildi(Altes'likle) = Ernst Fischler, graf v. Treuberg(1810-1867 = 57), izd. 1843=24, yş. 19-43, zevcinden 14 yş. kç. zevcinden sn. 31 yıl hayatta(2 oğlu, 3 kızı oldu); Maria Isabel de Alcantara Brasileira(1827-1828=1), Altes'likle Cearea düşesi unvânı verildi ve babası tarafından tanındıktan az sonra öldü; Maria Isabel de Alcantara Brasileira(1830-1896=66), 1834'de babası tarafından tanındı, fakat unvân almadı = Pedro Caldeira Brant, 1. Iguassu kontu (1814-1881=67), izd.(2) 1846=35, yş. 16-51, zevcinden 16 yş. kç.(1 oğul ve 3 kızları oldu), 1. Barbacena markisi ve Brezilya senatörü Felisberto Pontes de Oliveira e Horta'nın 3. oğlu.- Pedro I'in büyük kızı Portekiz kraliçesi Maria II olup, ondan sonra Portekiz tahtına eşinden olma Sachsen-Coburg und Gotha hânedânı prensleri çıktı. Pedro I'in 2. kızı Infanta Januaria(1822-1901) ise küçük kardeşi İmp. Pedro II'nin bir müddet Brezilya velîahd-prensesi oldu(1831-1845=14).

2) Pedro II (1825-1891=66) (24.9.1834-15.11.1889 = 55, 1, 21) (Hânedân şefi 1889-1891=2): Niyâbet altında 1834-1840, vel. 1825-1834=9, tahttan çekilince Paris'e gitti ve 2 yıl sonra orada öldü, kemikleri 1920'de Brezilya'ya getirilip gömüldü, liberalliği ve büyük kültürüyle çok sükse yapmıştı, imparatoriçesi ile berâber İstanbul'a resmî ziyâret yapıp 2.10.1876'da henüz tahta çıkmış bulunan İkinci Abdülhamîd tarafından kabûl edildi. = Infanta Donna Teresa(1822-1889=67), imparatoriçe 1843-1889=46, izd. 1843=46, yş. 21-67, zevcinden 3 yş. by., Sicilyateyn kralı Francesco I'in kç. kızı. Çocukları: Infante Dom Affonso(1845-1847=2), vel.- Infante Dom Pedro(1848-1850=2), vel.- Infanta Duna Isabel(1846-1921), aş. bk.- Infanta Dona Leopoldina(1847-1871=24) = August(1845-1907=62), izd. 1864=7, yş. 17-24, zevcinden 2 yş. kç., çocukları için bk. Sachsen-Coburg und Gotha(Almanya), Brezilya için büyükelçilik yapdı, Fürst und Herzog August Ludwig v. Sachsen-Coburg und Gotha'nın 2. oğlu.

3) Infanta Dona Isabel(1846-1921=75), babasının yerine Brezilya Hânedânı şefi 1891-1921=30, Brezilya imparatorluk velîahd-prensesi 1847-1848 + 1850-1889 = 40, monarşi düşmese idi 1891'de Isabel I ol. Brezilya imparatoriçesi îlân edilecekti. Şubat 1877'de İstanbul'a gelip İkinci Abdülhamîd tar. kabûl edildi. A Redentora müsteâriyle yazılar yazdı. 1888'de Brezilya'da köleliği lağveden imparatorluk fermânını imzâladı. Çok Avrupa'ya giden babası nâmına bir kaç def'a imparatorluk naibeliği yaptı(1871-72, 1876,1887-88). = Pr. Gaston d'Orléans, Comte d'Eu (1842-1922=80), izd. 1864 =57, yş., 18-75, zevcinden 4 yş. kç., Brezilya mareşali, Fransa ve Brezilya kraliyet ve imparatorluk prensi, Nemours dukası Pr. Louis d'Orléans'ın by. oğlu, bk.Fransa. Bu evlenmeden (hepsi Fransa ve Brezilya prens ve prensesleri) :

Brezilya - Orléans Hânedânı

1 – 1874'de ölü doğan br prs. - 2 – Pr. Antonio (1881-1918=37), uçak kazâssında subayken öldü, evlenmedi. - 3 - Pr. Luiz (1878-1920=42), yazar = Pia (1878-1973=95), izd. 1908=12, yş. 30-42, zevci ile ayni yaşda, zevcinden sn. 53 yıl hayatta, Sicilyateyn Hânedânı şefi Caserta kontu Pr. Alfonso kızı, çocukları: Pedro Henrique, Hânedân şefi, bk. aş. no. 4; Pr. Gastão (1911-1931 = 20); Prs. Pia Maria (1913) = Comte René de Nicolay (1910-1954=44), izd. 1948=6, yş. 45, zevcinden 3 yş. kç., Marquis Jean de Nicolay oğlu (çocukları : Kont Louis 1949 ve Robert 1952). - 4 - Pr. Pedro (1875-1940=65), 1908'de kendisi ve nesli için Brezilya tahtı üzerindeki bütün haklarından kardeşi Pr. Luiz ve onun nesli lehine ferâgat etti = Elisabeth(1875-1951 = 76), izd. 1908=32, yş. 33-65, zevci ile ayni yaşda, Dobzensky kontu Johann Wenzel=Kontes Elisabeth Kottulinsky kızı, çocukları : 1 : Pr. Pedro Gastão(1913) = Maria(1914), izd. 1944, yş. 30, zevcinden 1 yş. kç., Sicilyateyn prensi Infante Don Carlo'nun kç. kızı, çocukları: Pr. Pedro Carlos(1945) = Rony de Souza, izd. 1975; Pr. Affonso(1948) = Maria Parejo(1954), izd. 1973, yş. 19, zevcinden 6 yş. kç., kızları Prs. Maria(1974); Pr. Manoel (1949) = Margarita Haffner, izd. 1977; Pr. Francisco(1956) = Cristina Schmidt-Pecanha, izd. 1978; Prs. Cristina(1950); Prs. Maria (1946) = Alexander (1945), izd. 1972, yş. 26, zevcinden 1 yş. kç., son Yugoslavya velîahdi, Yugoslavya kralı Peter II'nin tek oğlu, bk. Yugoslavya. 2: Pr. João (1916) = Fâtıme Şerîfe (1923), izd. 1949, yş. 26, zevcinden 7 yş. kç., İsmâîl Şîrîn Bey = Ayşe Müsellem kızı ve Pr. Hasan Tosun'dan dul

(bk. Kavalalılar), oğulları Pr. João Henrique(1954). 3: Prs. Isabel(1911)= Henri d'Orléans (1908), izd. 1931, yş. 20, zevcinden 3 yş. kç., çocukları için bk. Fransa, Fransa Hânedânı şefi, Paris Kontu. 4: Prs. Maria Francisca(1914-1968=54) = Infante Dom Duarte(1907-1976=69), izd. 1942=26, yş. 28-54, zevcinden 7 yş. kç., çocukları için bk. Portekiz, Portekiz Hânedânı şefi 1932-1976=44. 5: Prs. Teresa(1919) = Ernesto Martorelly y Caldero(1921), izd. 1957, yş. 38, zevcinden 2 yş. by.(kızları Elisabeth 1959 ve Nuria 1960).

4) Infante Dom Pedro Henrique(Pedro III)(1909), Hânedân şefi(babaannesinin yerine, babası babaannenin hayâtında öldü) 14.11.1921. Brezilya imparatorluk, Fransa krallık, Portekiz krallık prensi(principe d'Orléans e Bragança) = Maria(1914), izd. 1937, yş. 23, zevcinden 5 yş. kç., Bavyera prensi Franz'ın by. kızı. 8 oğulları ve 4 kızları oldu: Prenses Isabel 1944, Prs. Eleonora 1953, Prs. Maria Teresa ve ikizi olan Prs. Maria Gabriela 1959; Pr. Antonio 1950, Pr. Francisco 1955, Pr. Alberto 1957, Pr. Bertrand 1941; Pr. Eudes(1939), 1966'da kendisi ve nesli için taht üzerindeki bütün haklarından vaz geçti=Ana Maria de Moraes e Barros(1945), izd. 1967, tal., yş. 22, zevcinden 6 yş. kç., çocukları Pr. Luiz 1969 ve Prs. Ana 1971; Pr. Fernando(1948), 1975'de kendisi ve nesli için taht üzerindeki bütün haklarından vaz geçti=Maria de Araujo(1952), izd. 1975, yş. 23, zevcinden 4 yş. kç., kızları Prs. Isabel 1978.- Pr. Pedro(1945), 1972'de kendisi ve nesli için taht üzerindeki bütün haklarından vaz geçti = Maria de Fatima de Lacerda Rocha(1952), izd. 1974=22, zevcinden 7 yş. kç., kızları Prs. Maria Pia 1975; Pr. Luiz Gastão, en büyük kardeş, bk. aş. no. 5.

5) Infante Dom Luiz Gastão(Luiz I)(doğ. 6.6.1938). Çocukları oluncaya kadar kendisinden sonraki vâris: kardeşi Pr. Bertrand(1941, yk. bk.), sonra Pr. Antonio(1950) ve Pr. Francisco(1955) ile Pr. Alberto(1957).

Hânedânın Brezilya'daki başlıca imparatorluk sarayları: Rio de Janeiro'da Quinta da Boa Vista, São Christovao, Şehir Sarayı ve Petropolis'te İmparatorluk Yazlık Sarayı ve Palacio do Grão Para.

VII

PORTEKİZ : TÂRÎHÎ ve ÇAĞDAŞ COĞRAFYA

Târîhî Demografi

1453'de Yeni Çağ'ın ve Portekiz'in büyük devlet olmasının eşiğinde Portekiz krallığının nüfûsu 1,5 milyondan ibâretti(Lizbon 70.000).

1700 yılında: 8.768.205 km^2, 5.900.000 n.(Lizbon 220.000, 1590'da 210.000). Brezilya'nın merkezi Bahia da 50.000 nüfûsa erişerek Amerika kıt'asının Mexico'dan sonra 2. by. şehri olmuştu. Asıl Portekiz -Asor ve Madeira adaları ile - 91.721 km^2, 2.000.0000 n. idi. Brezilya'da 2.500.000, Mozambik ile Angola ve Gine kıyılarında(hepsi 358.657 km^2 kd.) 1.000.000, Portekiz'in Hindistan iskelelerinde(3.983 km^2) 400.000 n. yaşıyordu.

1750 yılında: 8.768.205 km^2, 6.000.000 n.(Lizbon 250.000, Bahia 62.000): asıl Portekiz 91.721 km^2, 2.200.000 + Brezilya 8.313.844 km^2, 3.000.000 + Afrika sömürgeleri (Mozambik, Angola, Gine, Yeşilburun ve Gine Adaları) 358.657 km^2, 1.000.0000 + Hindistan iskeleleri 3.983 km^2, 400.000 n.

1800 yılında: 8.802.192 km^2, 8.300.000 n.(Lizbon 280.000, Bahia 75.000, Rio de Janeiro 60.000, Porto 50.000): Portekiz 91.721 km^2, 3.100.000 n. + Brezilya 8.313.844 km^2, 3.600.000 n. + Timor adasının yarısı ve Hindistan limanları 37.970 km^2, 600.000 n. + Afrika sömürgeleri 538.657 km^2, 1.000.000 n.

1825 yılında ve Brezilya'nın bağımsızlığından az sonra: 488.354 km², 5.400.000 n.(Lizbon 250.000, Porto 50.000): Portekiz 91.721 km², 3.600.000 n. + Portekiz Afrikası 358.657 km², 1.100.000 n. + Portekiz Hindistanı 3.983 km², 400.000 n. + Portekiz Timoru 33.990 km², 300.000 n.

1850 yılında: 488.657 km², 6.188.000 n.(Lizbon 224.000): Portekiz 88.620 km², 3.800.000 n. + Asor adaları 2.304 km², 234.000 n. + Madeira adası 797 km², 107.000 n. + Yeşilburun adaları 4.033 km², 84.000 n. + Portekiz Gine Adaları(São Thomé e Principe) 964 km², 15.000 n. + Portekiz Ginesi 36.125 km², 210.000 n. + Angola kıyıları 346.700 km², 600.000 n. + Mozambik kıyıları 71.125 km², 300.000 n.(Afrika'da 359.668 km², 1.316.000 n.) + Portekiz Hindistanı 3.983 km², 408.000 n. + Makao 16 km², 30.000 n. + Timor 33.990 km², 400.000 n.(toplam Asya 37.989 km², 838.000 n.).

1875 yılında: 2.173.657 km², 10.637.000 n.(Lizbon 230.000, Porto 91.000): Portekiz 88.620 km², 4.092.000 n. + Asor'lar 2.304 km², 262.000 n. + Madeira 797 km², 120.000 n. + Portekiz Hindistanı 3.983 km², 580.000 n. + Makao 16 km², 78.000 n. + Portekiz Timoru 18.990 km², 250.000 n. + Afrika'da Gine adaları 964 km², 25.000 n. + Portekiz Ginesi 36.125 km², 250.000 n. + Yeşilburun Adaları 4.033 km², 80.000 n. + Mozambik 771.124 km², 3.000.000 n. + Angola 1.246.700 km², 2.000.000 n.

1900 yılında: 2.173.657 km², 12.699.000 n.(Lizbon 357.000, Porto 172.000): Portekiz ve adaları 91.721 km², 5.428.000 n. + Afrika'da Mozambik 771.125 km², 2.300.000 n. + Angola 1.146.700 km², 3.800.000 n. + Portekiz Ginesi(Gine-Bissau) 36.125 km², 147.000 n. + Asya'da Portekiz Hindistanı 3.983 km², 532.000 n. + Makao 16 km², 80.000 n. + Portekiz Timor'u 18.990 km², 200.000 n.

1915 yılında: 2.173.657 km², 14.861.000 n.(Lizbon 457.000, Porto 204.000): Portekiz ve adaları(Asor, Madeira) 91.721 km², 6.110.000 n. + Afrika'da Mozambik 771.125 km², 3.120.000 n. + Angola 1.146.700 km², 4.120.000 n. + Yeşilburun 4.033 km², 150.000 n. + Gine 36.125 km², 244.000 n. + Gine adaları 964 km², 59.000 n. + Asya'da Portekiz Hindistanı 3.983 km², 605.000 n. + Makao 16 km², 75.000 n. + Portekiz Timor'u 18.990 km², 378.000 n.

1925 yılında: 2.173.657 km², 15.353.000(Lizbon 574.000, Porto 213.000, Makao(Çin'de liman) 100.000) (1940'da Lizbon 709.000, Porto 262.000, Makao 375.000): Portekiz ve adaları 91.721 km², 6.033.000 n. + Afrika'da Mozambik 771.125 km², 3.426.000 n. + Angola 1.146.700 km², 4.182.000 n. + Gine 36.125 km², 318.000 n. + Gine adaları 964 km², 59.000 n. + Yeşilburun 4.033 km², 156.000 n. + Asya'da Hindistan 3.983 km², 637.000 n. + Makao 16 km², 100.000 n. + Timor 18.990 km², 441.000 n.

1950 yılında: 2.173.657 km², 21.339.000 n.(Lizbon 783.000, Makao 387.000): Portekiz ve adaları (Asor, Madeira) 91.721 km², 8.618.000 n. + Afrika'da Mozambik 771.125 km², 6.051.000 n. + Angola 1.146.700 km², 4.400.000 n. + Portekiz Ginesi (Gine-Bissau) 36.125 km², 540.000 km², + Gine adaları (São Thomé e Principe) 964 km², 58.000 n. + Yeşilburun adaları 4.033 km², 168.000 n.(toplam Afrika 2.058.947 km², 11.217.000 n.) + Asya'da Portekiz Hindistaı (Goa, Diu, Daman limanları) 3.983 km²,

667.000 n. + Çin'de Macao limanı 16 km^2, 387.0000 n. + İndonezya'da Timor adasının yarısı 18.990 km^2, 450.000 n.(toplam Asya sömürgeleri 22.989 km^2, 1.504.000).

Hind Genel Vâlîleri(1505-1585)

Portekizliler'in Atlas Okyanusu-Hind Okyanusu deniz yolunu açmaları ve Hind Okyanusu'nda Afrika'nın doğu kıyılarından Avustralya'nın batı kıyılarına kadar üstünlük kurmaları, 16. asrın büyük olaylarından biridir. Portekizli amiraller, Amerika kıt'asına giden conquistador'lar gibi gerçi yeni ülkeler fethetmediler. Zîrâ Asya, eski medeniyetlerin ve temelli devletlerin beşiği idi. Ama onları tâkıyb eden İspanyollar, 17. asırda Holandalılar ve sonra İngilizler, 18. asırda Fransızlar, Hind Okyanusu yoluyle 19. asırda Asya'nın büyük kısmını ele geçirebildiler.

Portekiz amirali Vasco da Gama, 22.11.1497 günü Ümit Burnu önünden târihte ilk def'a olarak Atlas Okyanusu'ndan Hind Okyanusu'na geçti. Ve ayni zamanda târihte hiç bir denizci bu derecede güneye inememiş, Afrika'nın batı kıyılarını kuzeyden güneye baştan başa inip Afrika'nın güneyinden dönerek Hind sularına girememişti. Gama, 1498 mayısında Hindistan'ın güney-batı kıyısında Kaliküt limanına (Kalküta ile karıştırmamalı!) demir attı. Onun seyâhat hikâyesini 1551'de Castanhedo, *Historia e Conquista da India*'sında kaleme almıştır. Portekizliler, Asya'da önemli topraklar ve ülkeler, geniş sömürgeler elde edemediler. Ancak bir seri değerli iskelelere el koyarak bütün okyanusta geniş bir ticâret şebekesi kurdular. Bir asra yakın bir müddet okyanus yoluyle ve güneyden Asya mallarını Portekiz'e getirerek deniz tekeli kurdular. Portekiz'in büyük devlet olarak varlığını sağladılar. Bu ticâreti kara veyâ Basra Körfezi yâhut Kızıldeniz üzerinden yapan Osmanlı tekelini kırdılar. Türkiye dışında hiç bir İslâm devletinin donanma denecek deniz gücü olmamasından yararlandılar. Portekiz, 1505'den îtibâren Hindistan Kral Nâibi adıyle genel vâlîler atamaya başladı. Bunlar amiral, bâzan general silkinden askerler olup 1510'dan îtibâren Hindistan'ın Goa liman-kalesinde oturdular. Afrika'nın doğu, Asya'nın güneyindeki bir çok iskelede bulunan vâlîlerin âmiri idiler. 16. asırda 8 Hindistan kral nâibi, bu görevde ün kazandı :

1) Francisco d'Almeida(1450-katli 1510=60)(Kral nâibi 3.1505-12.1508=3,9), oğlu Laurenzo d'Almedia 1508'de Osmanlı-Memlûk filosuna yenilip öldürüldü.

2) Alfonso d'Albuquerque(1453-1515=62)(12.1508-12.1515=7,0), 1510'da Güney Hindistan Türk-Osmanlı devleti Âdil-Şâhlar'dan Goa limanını alıp dehşetli şekilde berkitip Hindistan kral nâibliğinin merkezi yaptı. Oğlu Jorge d'Albuquerque, 1515-25'de Malaka limanı vâlîliğinde bulunup bu görevde öldü. Gayri meşrû oğlu Bras d'Albuquerque(1500-1580=80), babasının biyografisini kaleme aldı.

3) Vasco da Gama(1469-1524=55)(12.1515-12.1524=9,0), zamânında Yavuz, Mısır ve Arab ülkelerini fethedip Kızıldeniz'e hâkim olunca, Hind Okyanusu'nda 16. asrı dolduran dehşetli Osmanlı-Portekiz mücâdelesi başladı ki 1578'de Fâs kuzeyinde Osmanlı'nın Portekiz kralını, ordu ve donanmasını yok edip Portekiz devletini 60 yıl için siyâsî haritadan silmekle noktalandı. Gama'nın oğlu Estavao da Gama(ölm. 1575), Malaka 1536 ve Goa 1540 vâlîsi oldu. Dîğer oğlu Cristovao da Gama(1516-1542=26), Habeşistan'da Osmanlılar'la savaşırken esir düştü.

4) Nuno da Cunha(1487-1539=52)(12.1524-1538=14), şâirdir, Diu'yu aldı ve dehşetli Osmanlı kuşatmasına rağmen Diu kale-limanını Osmanlılar geri alamadılar. Babası gibi açık denizde öldü. Babası Tristao da Cunha(1460-1540=80), Albuquerque'in muâvinidir. Atlas Okyanusu güneyindeki adaya o ilk def'a ayak basmıştır, hâlâ adını taşıyor.

5) João de Castro(1500-1548=48)(1538-1548=10), bâzı kitapların da yazarı olan amiraldir.

6) Mascarenhas(kral nâibi 1548-1568=20). 7) Don Luis d'Ataide(1519-1585=66) (1568-1571=3 + 1579-1585=6=9). 8) Don Souza Countinho, kardeşi Don Thomé de Souza Countinho 1589'da Aden sancak beyi Alî Bey'i Mombasa'da basıp limanı Osmanlı'dan aldı.

Portekiz Cumhûriyeti(1910)

Portekiz, Avrupa'da, Fransa'dan (1871) sonra millî hânedânını uzaklaştırıp cumhûriyet îlân eden ikinci devlet oldu (1910). Dr. Antonio José d'Almeida (1866-1929=63), 1910 ihtilâlini hazırladı, yazardır, başbakan (1916-7) ve cumhur başkanı (1919-1923) oldu. Bununla berâber Fransa'da kurulan demokratik cumhûriyet, Portekiz'de ancak totaliter cumhûriyet oldu.

Cumhurbaşkanları: Teófilo Braga 1910, Manuel José de Arriaga 1911, Braga(2) 1915, Bernardino Luiz Machado 1915, Sidônio B.Cardoso da Silva Paes 1917, João de Canto e Castro 1918, Dr. Antônio José de Almeida 1919, Manuel Texeira Gomes 1923, Machado (2) 1925, Mareşal Carmona 1926-1951.

Ünlü Portekiz diktatörü Salazar, cumhur başkanı olmaya tenezzül etmeden başbakan sıfatıyle uzun yönetimini sürdürdü. Onun zamânında protokol cumhur bakanı Mareşal Antonio Oscar de Fragoso Carmona adlı askerdi(1926'dan 1951'de ölümüne kadar 25 yıl devlet başkanlığı yaptı). Ölümünde Dr. Antonio de Oliverira Salazar 3 ay için cumhur başkanlığını üzerine aldı(1951). Sonraki cumhur başkanları: Mareşal Francisco Higino Craveiro Lopez(1951-1958=7), Tümamiral Americo de Deus Rodrigues Tomas(1958-1974=16), Org. Antonio Sebastião Ribeiro de Spinola(1974'de 5 ay sonunda istîfâ), Org. Francisco da Costa Gomes(1974-1976=2), Org. Antonio Ramalho Eanes (1976-1986=10) ve bu kadar askerden sonra Mario Soares(9.3.1986).

Salazar (1889-1970=81), Lizbonlu'dur. Coimbra üniversitesi ekonomi profesörü (1917), milletvekili (1921), mâliye bakanı (1928), başbakan (1932-1970=38) oldu. Başbakanken dış işleri bakanlığını (1936-47), savunmayı(1936-44), hemen devamlı şekilde mâliyeyi de üzerine aldı. Büyük ekonomistlerden olmasına rağmen geri kalmışlığı kıramadı ve Portekiz imparatorluğunun dağılmasını önliyemedi. Şahsen çok dürüst, demokrasi düşmanı, dış politikada demokrasilerle berâber sağ diktatörlerle de işbirliği yapabilen, Katolik, sosyalist veyâ sosyal adâletçi idi. İktidârı ilerlemiş yaşına rağmen bırakmak bilmemesi ve monarşiyi geri getirmek istememesi, Portekiz demokrasisi ve kalkınmasını çok geciktirdi.

Bugünki Portekiz

92.002 km^2, 11.500.000 n.(Macao 17 km^2, 500.000 n. eklendi)(1993 t.), yoğunluk (yalnız Portekiz için) 102.37-42° enlemler ve 10-6° boylamlar arasında. Resmî adı Republica Portuguesa. Demokratik cumhûriyet, AT ve NATO üyesi. 100.000'i aşkın yalnız 2 şehri vardır ki kuzeyde Porto ve güneyde Lizbon(Lisboa) limanlarıdır. Başkent Lizbon'da 1955'de 869.000, 1984'te 708.000 nüfus varsa da banliyörlerle 1,5 milyonu epey aşmaktadır. Porto'da 1955'de 314.000, 1984'de 327.000 olan nüfus banliyölerle 900.000'i epey aşmıştır.

1988 savunma büdcesi 1.370.000.000 dolardır(1981'de 869.000.000). Askerlik 16 ay, deniz ve havada 24 ay mecbûrîdir. Silâh altında 44.000 kara + 16.300 deniz(2.800'ü deniz piyâdesi) + 13.600 hava + 42.300 jandarma ve polis = 116.200 kişi vardır. 1980'lerde 85 civârında savaş uçağı, 1988'de 3 denizaltı ve 15 firkateyni(muhrib yok) bulunuyordu.

% 10 civârında yıllık enflasyon vardır. GSMH 23.259(1981), 35.370(1987), 41.800(1988) milyon dolar ve p.c. gelir 2.375(1981), 2.190(1983), 5.573(1985) dolar hesaplanmıştır. 1992 tahmîni 58.000.000.000 dolar GSMH ve p.c. 5.000 dolar kadardır.

Portekiz 20 ile ayrılmıştır. Asor ve Madeira adaları birer il, kara toprağı 18 'ildir. İller 794 ilâ 10.225 km^2 ve nüfusları 150.000-2.200.000(Lizbon ili) arasındadır. Asor adaları 2.247 km^2, 260.000 n.(1955'de 330.000), Afrika kıt'asına dâhil Madeira adası ise 794 km^2, 270.000 nüfustur.Asor'un merkezi Porto Delgada(26.000), Madeira'nınki Funchal(55.000)'dır.

Portekiz sömürge imparatorluğundan yalnız Çin'de Hong Kong'un karşısında Macao limanı kalmıştır ki 1557'de Portekiz'in eline geçmiştir ve 1999 yılında Çin'e terkedilecektir. Küçük adacıklar ve bir yarımadacıktan oluşan Macao 17 km^2'dir. Nüfus 72.000(1871), 375.000(1940), 188.000(1950), 262.000(1981), 427.000(1986), 500.000 (1993). 1986'da Macao'ya Hong Kong yoluyle 4,2 milyon turist geldi. 1986'da 47.600 telefon, 50.000 TV cihâzı, 1982'de 179 dr. vardı. 1981'de bir üniversite açıldı. Halk Çince(Kanton lehçesi) konuşur, fakat Portekizce de bilir. 7.000 kadar Portekizli ve 3.000 kadar Avrupalı dışında nüfûsun tamâma yakını Çinli'dir. Çince ve Portekizce resmî dillerdir. Portekizliler'in 2.000 kadarı Çin-Portekiz melezidir. 20.000 kadar Katolik, 4.000 kadar Protestan, gerisi Budist ve dîğer Çin dinlerine mensuptur.

Portekiz anavatan nüfûsu: 1.500.000(1450), 2.100.000(1732), 2.400.000(1780), 2.900.000(1800), 3.886.000(1815), 3.476.000(1824), 3.525.000(1834), 4.391.000(1872), 5.622.000 (adalarla 6.033.000) (1920), 7.722.000 (1940), 8.441.000 (1950), 8.397.000 (1970), 10.290.000(1986), 10.373.000(1988). 1988'de 39.000'i Afrikalı(eski Portekiz sömürgelerinden) 59.000 yabancı işçi vardı. Büyük nüfus Brezilya'ya göçmüştür. 20. asırda göç hâlâ devâm etmiştir(meselâ 1953 yılında 12.000'i Brezilya'ya olmak üzere 40.000 nüfus, göçmen sayısı 1976'da A.B.D.'ne 7.000 ve Brezilya'ya 1.000 olarak düşmüştür). Brezilya, Portekiz'den gelen göçmenlere hiç bir sınır tanımamakta, derhâl kabûl etmektedir.

Din(Makao hâriç): 10.950.000 Katolik, 50.000 dîğer din ve mezhebler. - Dil(Makao hâriç): 10.930.000 Portekizce, 70.000 dîğer diller.

Portekizce: Dünyâda anadili olarak konuşanların sayısı bakımından 8. sıradadır. Brezilya, Portekiz, Mozambik, Angola, Gine-Bissau, Yeşilburun, São Thomé devletlerinde ve Hindistan'ın Goa kesiminde resmî dildir. Portekizce'yi anadili olarak kullanan nüfûsun 1993 tahminleriyle bulunduğu ülkeler şöyledir: Brezilya 130.000.000, Birleşik Amerika 530.000, Kanada 55.000; Afrika'da eski Portekiz sömürgeleri 1.420.000; Hindistan 1.270.000, Makao 7.000; Portekiz 10.930.000, İspanya(Galisya) 2.900.000, Fransa 900.000, İngiltere 20.000, Holanda 232.000, İsviçre 11.000 = 152.066.000 n.

Ekonomi: Buğday 0,7 milyon ton(1976 âzamî yıl), patates 1,2 milyon ton(1977 âzamî yıl), şarap 6,6 milyon(1977) ve 7,6 milyon(1986) ton, zeytinyağı 0,4 milyon ton (1978-86 ortalaması). 1,2 milyon sığır, 3 milyon koyun, 2,4 milyon domuz, 0,9 milyon keçi. Sardalya balığı 91.000 ton(1979) ve 104.000 ton(1986). Elektrik 14,7 milyar(1978) ve 19,1 milyar(1985) kwh. 1986'da 13 milyon turist.- Yol 28.400(1950) ve 33.600(1978) km(2. derecede yollarla). Motörlü vâsıta: 1950'de 85.800, 1979'da 1.522.700, 1986'da 2.616.000. Demiryolu 3.588 km (458 km elektrikli). Ticâret filosu: 1950'de 533.000 ton, 1978'de 1.075.000 ton, 1984'de 1.396.000 ton. Telefon: 1950'de 208.700, 1979'da 1.305.600, 1985'de 1.835.300, TV cihâzı 1975'de 722.300, 1986'da 1.618.400. 1981'de 1.000 kişiye 107 oto, 120 telefon, 76 TV, 1,2 dr. düşüyordu. 1986'da 26.000 dr.

1950'de 3 üniversitede 15.800 öğrenci ve 787 öğretim üyesi. 1979'da 6 üniversitede ve yüksek okullarda 83.500 öğrenci. 1985'de üniversite sayısı 13'e çıktı. En eski üniversiteler Coimbra 1290, Porto 1911, Lizbon 1911'dir. Ümmî nisbeti 1980'e doğru hâlâ % 30 idi.

1970'lerde Portekiz sömürge imparatorluğu dağıldı. Bu imparatorluk şöyleydi (ülkelerin 1981 nüfusları alındı): Mozambik (1505-1890 arasında fethedildi, 1975'de bağımsız devlet oldu) 784.961 km^2, 12.900.000 n. + Angola(1491-1886 arasında fethedildi, 1975'de bağımsız) 1.246.700 km^2, 7.450.00 n. + Gine-Bissau (1446-1879 arasında safha safha fethedildi, 1974'de bağımsız devlet) 36.125 km^2, 90.000 n. + Yeşilburun (1462-1975, şimdi devlet) 4.033 km^2, 415.000 n.(bütün bu yeni devletler Afrika'da). + Portekiz Timoru(1975'de İndonezya'ya katıldı) 14.925 km^2, 800.000 n. + Portekiz Hindistanı(1510-1531 arasında fethedilip 1961'de Hindistan'ca ilhâk edildi) 3.983 km^2, 1.204.000 n.(bu iki ülke Asya'da). Toplam Portekiz sömürgeleri 2.091.691 km^2, 23.679.000 n.(1981 nüfûsu).

VIII

İSPANYA : TÂRÎHÎ ve ÇAĞDAŞ COĞRAFYA

Târîhî Demografi

1453'te Yeni Çağ'ın eşiğinde Kastilya ve Aragon krallıklarının toplam nüfûsu 4.500.000 tahmîn ediliyor. Portekiz krallığı için tahmin 1.500.000 ve Gırnâta Benî-Ahmer Müslümân Arab krallığı için 1.500.000 olduğuna göre İberya yarımasında Navar krallığı da eklenirse 7,5 ilâ 8 milyon nüfûs yaşadığı anlaşılır ve bunun 1,5 milyon kadarı Müslüman'dır ve bir kaç yüz bin Mûsevî de vardır. 1453'te Dünyâ nüfûsu 400, İngiltere-Galler nüfusu 2,5 milyondur. Aragon, bir Akdeniz krallığı olarak büyük devletlerin sonuncusu olarak güçlü devletlerin arasındadır. Kastilya krallığı da büyük devlet olmanın eşiğindedir. Portekiz de öyle. Kastilya-Aragon birliği ve birleşik İspanya'nın doğuşu (1479) da yakındır ve Endülüs'ü Müslümanlar'dan alacak(1492), Amerika sömürgelerine adım atacaktır(1492). Bütün İberya'da Gırnâta(Granada) şehrinin nüfûsu 500.000'dir ve Müslüman'dır ve ondan sonra gelen en büyük şehrin nüfûsu ancak 70.000'dir(Lizbon).

1590 yılında İspanya, 1492'den beri Avrupa'nın ve Hristiyan âleminin en güçlü devletidir. Üstelik 1580'de Portekiz krallığını da İspanya kralı temsîl ettiği için bütün İberya ve hemen hemen Amerika kıt'ası, İspanyol (Kastilya) egemenliğindedir. Ancak Müslüman Asya devletlerinin gücünü hâiz değildir. Başkent Toledo'dan Madrid'e

taşınmıştır. 24.575.000 km^2 toprakları ile Osmanlı'yı toprak bakımından geçen tek devlettir. Nüfus bakımından 33.000.000 nüfusla en kalabalık Hristiyan devleti ise de bu hususta Asya imparatorluklarının gerisinde ve Hindistan, Türkiye, Çin'den sonra 4. gelmektedir. Dünyâ nüfûsu ise 548 milyon kadardır. İspanya'nın Türkiye, İran, Hindistan Türk imparatorlukları ve Çin'den sonra 5. kudretli devlet olduğunu söylemek mümkündür. Büyük şehirleri şunlardır: Napoli 270.000, Lizbon 210.000, Milano 200.000, Amsterdam 190.000, Salamanca 165.000, Madrid 150.000, Burgos 100.000, Anvers 90.000, Palermo 85.000, Granada 80.000, Mexico 80.000, Toledo 75.000, Gand 60.000, Bruges 50.000, Brüksel 50.000, Oran 50.000, Valladolid 50.000. Avrupa'da İspanya, Portekiz ve adaları, Sicilya ve Napoli krallıkları, Fransa'da Roussillon, Franche-Comté, Artois, Liège hâriç Belçika, Holanda, Lüksenburg, Sardunya, Milano, İspanya hâkimiyetindedir (825.000 km^2, 19.000.000 n.). 14 milyon nüfûs ise sömürgelerde yaşamaktadır: Asya'da Filipinler, Portekizler'e âid 3 Hindistan Limanı, Afrika'da Kanarya adaları, Gine adaları, St.Helena, Fâs'da Presidios, Cezâyir'de Oran (Vahrân), Yeşilburun adaları, bütün Güney Amerika kıt'ası (Portekiz'e âid Brezilya ile)(Patagonya ve Amazon egemenlik dışıdır), Kuzey Amerika'da Meksika, Florida, Kaliforniya kıyıları, Teksas, Orta Amerika, Antiller.

1700 yılında: 13 büyük devlet arasında 8.'dir: 15.086.003 km^2 30.405.000 n.(Napoli 280.000, Milano 130.000, Madrid 125.000, Mexico 90.000, Palermo 85.000, Sevilla 50.000). Müslümanlar'ı imhâ bahâsına önemli bir gerileme dönemindedir ve 1700 yılında Habsburg hânedânı yerine Capet hânedânının Burbon dalı tahta çıkmıştır. Avrupa'da: İspanya 495.793 km^2, 5.500.000 n. + Napoli ve Sicilya krallıkları 98.921 km^2 , 5.000.000 n. + Milano dukalığı(Brescia, Bergamo, Sondrio dışında Lombardiya) 13.087 km^2, 1.300.000 n. + Belçika(Liège hâriç) ve Lüksenburg 29.167 km^2, 400.000 n. + Sardunya krallığı 24.090 km^2, 400.000 n. = 661.058 km^2, 12.600.000 n. Dünyâ nüfûsu 684 milyon, Avrupa nüfûsu 134,4 milyondur(Fransa 21,4, Büyük Britanya 9, Holanda ve sömürgeleri 7,5, Almanya 22,5 milyon, Rusya 12 milyon). İspanya Verâset Savaşı sonunda Almanya'ya(Avusturya) Belçika, Lüksenburg, Sicilya, Milano'yu, Sardunya'ya Savua'yı verip İspanya dışında Avrupa'da elinde ancak Napoli krallığı kaldı.- Afrika'da Kanarya ve Gine adaları ile Fâs'ın Presidios denen Akdeniz kıyılarında bir kaç iskele İspanya'nın elindedir(hepsi 9.538 km^2, 92.000 n.). Cezâyir'de 55.000 nüfuslu Oran (Vahrân)'ı 1723'de Türkiye'ye bırakacaktır. Asya'da Filipin adaları vardır(296.285 km^2, 2.200.000 n.). Brezilya, Guyana, Patagonya dışında bütün Güney Amerika kıt'asını elinde tutmaktadır(8.845.094 km^2, 8.000.000 n.). Kuzey Amerika'da 5.298.695 km^2 kadar ve 7.564.000 kadar nüfuslu şu ülkeler, İspanya egemenliğindedir: Meksika, Orta Amerika, Küba, Porto Riko, Trinidad, Haiti'nin yarısı, bugünki A.B.D.'nin güney-batı ve Florida eyâletleri.

1750 yılında İspanya, 12 büyük devlet arasında 8. sıradadır: 15.098.455 km^2, 32.427.000 n. (Napoli 310.000, Mexico 104.000, Madrid 102.000, Palermo 95.000, Barselona 55.000, Sevilla 50.000). Minorka adası(ki İngiltere'ye geçici olarak kaptırmıştır) İspanya dışında, 16 yıl için Avusturya'ya kaptırdığı Sicilya, İspanya monarşisinin çatısı altındadır: İspanya 495. 120 km^2, 8.200.000 n. + Napoli 73.214 km^2, 4.500.000 n. + Sicilya 25.707 km^2, 1.500.000 n. Afrika'daki toprakları 9.538 km^2,

112.000 n.'dur(Presidios, Kanarya ve Gine adaları). Asya'da Filipinler(296.285 km^2, 2.500.000 n.), Brezilya, Guyana, Patagonya dışında Güney Amerika kıt'ası(8.845.094 km^2, 8.000.000 n.), Kuzey Amerika'da geniş ülkeler(5.298.695 km^2, 7.615.000 n.: Meksika, Orta Amerika, Küba, Porto Riko, Trinidad, Haiti'nin yarısı, bugünki A.B.D.'nin güney-batı ve Florida eyâletleri).

1800 yılında: 9 büyük devlet arasında 7.'dir. Dünyâ nüfûsu 839.2 milyondur. 14.887.048 km^2. 31.155.000 n.(Madrid 164.000, Mexico 125.000, Barselona 70.000, Carthagena 60.000, Sevilla 60.000, Valencia 60.000, Buenos Aires 50.000, Cadix 50.000, Granada 50.000, Lima 50.000). İspanya 495.788 km^2, 10.500.000 n. + Afrika'da Kanarya adaları, Gine adaları, Presidios 9.538 km^2, 165.000 n. + Asya'da Filipinler 296.285 km^2, 3.000.000 n. + Amerika sömürgelerinin toplamı 14.085.437 km^2, 490.000. Amerika sömürgeleri şöyledir: Meksika 1.969.367 km^2, 6.000.000 n. + Florida 151.939 km^2, 20.000 n. + A.B.D.'nin bugünki güney-batı eyâletleri(Kaliforniya, Teksas, Kolorado, Arizona, Utah, New Mexico, Nevada) 2.497.363 km^2, 480.000 n. + Antiller (Küba, Porto Riko, Trinidad) 128.683 km^2, 1.300.000 n. + Orta Amerika 464.235 km^2, 1.400.000 n.+Brezilya, Guyana, Patagonya dışında Güney Amerika ülkeleri 8.873.850 km^2, 9.290.000 n.

1825: 10 by.devlet arasında 8. sırada. 937.398 km^2, 19.167.000 n.(Madrid 265.000, Barselona 105.000, Sevilla 90.000, Valencia 85.000, Granada 64.000, Cadiz 60.000, Malaga 50.000 = 719.000). İspanya 495.788 km^2, 14.000.000 n. + Asya'da Filipinler 296.285 km^2, 3.400.000 n. + Afrika'da Kanarya adaları 7.273 km^2, 190.000 n. + Presidios 213 km^2, 11.000 n. + Gine adaları 2.052 km^2, 6.000 n.(=9.538 km^2, 207.000 n.) + Okyanusya'da Mikronezya adaları 2.232 km^2, 10.000 n. + Kuzey Amerika'da Küba114.659 km^2, 1.200.000 n. + Porto Riko 8.896 km^2, 350.000 n.(=123.555 km^2, 1.550.000 n.).

1850: 9 büyük devletin sonuncusu. 937.398 km^2, 19.734.000 n.(Madrid 381.000, Barselona 202.000, Sevilla 122.000, Valencia 117.000, Malaga 90.000, Murcia 87.000, Granada 81.000, Cadiz 72.000, Havana 66.000, Zaragoza 66.000, Cordoba 55.000, 11 by.şehrin toplamı 1.339.000). İspanya 495.788 km^2, 14.028.000 n. + Afrika'da Kanarya'lar 7.273 km^2, 260.000 n. + Presidios 213 km^2, 13.000 n. + Gine adaları 2.052 km^2, 7.000 n. + Kuzey Amerika'da Küba 114.659 km^2, 1.210.000 n. + Porto Riko 8.896 km^2, 390.000 n. + Asya'da Filipinler 296.285 km^2, 3.816.000 n. + Okyanusya'da Mikronezya adaları 2.232 km^2, 10.000 n.

1875: 10 by.devletin sonuncusu: 953.398 km^2, 25.483.000 n.(Madrid 349.000, Barselona 209.000, Manilla 200.000, Sevilla 130.000, Valencia 119.000, Malaga 105.000, Havana 100.000, Murcia 97.000, Cadiz 79.000, Granada 74.000, Zaragoza 74.000, Carthagena 59.000, Palma 58.000, Jerez 57.000, Lorca 53.000=15 by.şehirde toplam 1.773.000 n.): İspanya 495.788 km^2, 16.602.000 n. + Afrika'da Kanarya'lar 7.273 km^2, 298.000 n. + Gine adaları 2.052 km^2, 30.000 + İspanyol Gine'si 26.000 km^2, 50.000 n. + Presidios 213 km^2, 40.000 n.(=35.538 km^2, 418.000 n.) + Asya'da Filipinler 296.285 km^2, 6.300.000 n. + Okyanusya'da Mikronezya adaları 2.232 km^2, 37.000 n. + Kuzey Amerika'da Küba 114.659 km^2, 1.470.000 n. + Porto Riko 8.896 km^2, 656.000 n. (=123.555 km^2, 2.126.000 n.).

1900: 1898'de by.devletler arasından çıktı. 816.326 km^2, 18.714.000 n.(Madrid 540.000, Barselona 533.000, Valencia 214.000, Sevilla 148.000, Malaga 130.000, Murcia 112.000, Carthagena 100.000): İspanya 495.788 km^2, 18.210.000 n. + Afrika'da Kanarya adaları 7.273 km^2, 358.000 n. + Presidios 213 km^2, 50.000 n. + İfni 2.500 km^2, 10.000 n. + Güney Fas 25.000 km^2, 5.000 . + Rio de Oro(İspanyol Sahrâsı) 257.500 km^2, 10.000 n. + İspanyol Ginesi 26.000 km^2, 50.000 n. + Gine adaları 2.052 km^2, 21.000 n.(toplam Afrika sömürgeleri 320.538 km^2, 504.000 n.).

1915: 836.535 km^2, 21.117.000 n.(Madrid 660.000, Barselona 836.000, Valencia 256.000, Sevilla 174.000, Carthagena 150.000, Malaga 150.000, Murcia 138.000, Zaragoza 123.000, Bilbao 103.000, Cadiz 102.000): İspanya 495.788 km^2, 19.886.000 n. + Afrika'da Kanarya adaları 7.273 km^2, 470.000 n. + Presidios 213 km^2, 68.000 n. + İfni 2.500 km^2, 15.000 n. + Güney Fas 25.000 km^2, 8.000 n. + Rio de Oro 257.500 km^2, 15.000 n. + Tanca 553 km^2, 60.000 n.(milletlerarası yönetim, İspanya dâhil) + Rîf(Kuzey Fâs) 19.656 km^2, 500.000 n. + İspanyol Ginesi(Rio ve Muni) 26.000 km^2, 70.000 n. + Gine adaları 2.052 km^2, 25.000 n.(toplam sömürgeler 340.757 km^2, 1.231.000 n.).

1925: 836.565 km^2, 23.717.000 n.(Madrid 800.000, Barselona 902.000, Valencia 265.000, Sevilla 214.000, Malaga 159.000, Zaragoza 152.000, Murcia 151.000, Carthagena 140.000, Cadiz 117.000, Bilbao 113.000, Granada 107.000): İspanya 495.788 km^2, 22.291.000 + Afrika sömürgeleri: Kanarya adaları 7.273 km^2, 458.000 n. + Rîf (Kuzey Fâs, İspanyol Fâsı) 19.656 km^2, 744.000 n. + Tanca(milletlerarası) 583 km^2, 70.000 n. + Presidios 213 km^2, 86.000 n. + İfni 2.500 km^2, 20.000 n. + Güney Fâs 25.000 km^2, 10.000 n. + Rio de Oro 257.500 km^2, 20.000 n. + İspanyol(Ekvator) Ginesi 26.000 km^2, 90.000 n. + Gine adaları 2.052 km^2, 28.000 n.(toplam Afrika 340.777 km^2, 1.526.000 n.).

1940: Büyük şehirler: Madrid 1.195.000, Barselona 1.540.000, Valencia 416.000, Sevilla 300.000, Malaga 230.000.

1950: 836.565 km^2, 29.834.000 n.(Madrid 1.618.000, Barselona 1.743.000, Valencia 509.000, Sevilla 377.000, Malaga 276.000, Zaragoza 264.000, Bilbao 229.000, Murcia 218.000): İspanya 495.788 km^2, 27.310.000 n. + Afrika'da Kanarya adaları 7.273 km^2, 758.000 n. + Rîf(Kuzey Fâs, İspanyol Fâsı) 19.656 km^2, 1.152.000 n. + Tanca 583 km^2, 109.000 n. + Presidios(Fâs'ın kuzeyinde Akdeniz iskeleleri ve adacıkları) 213 km^2, 160.000 n. + İfni(Fâs'ın Atlantik sâhilinde) 2.500 km^2, 40.000 n. + Güney Fâs(Fâs'ın Atlantik sâhilinde) 25.000 km^2, 20.000 n. + Rio de Oro(İspanyol Sahrâsı) 257.500 km^2, 50.000 n. + İspanyol(Ekvator) Ginesi(Rio de Muni) 26.000 km^2, 190.000 n. + buna bağlı Gine adaları 2.052 km^2, 45.000 n.(toplam sömürgeler 340.777 km^2, 2.524.000 n.).

1.1875'de İspanya 6.066 km demiryolu ile Dünyâ devletleri arasında 8., Portekiz 1.033 km ile 17. idi. 1870 ve 1875'de İspanya 11.220 ve 12.020 km telgraf hattı ile 10., Portekiz 3.111 ve 3.533 km ile 15. idi.

İç Savaş ve Franco Rejimi

İspanya târîhinde 2 def'a cumhûriyet gördü: 1873'te 11 ay ve 1931-39'da 8 yıl (ancak 1936'da monarşistlerle iç savaş başladı).

1808-1814'te İspanya gibi büyük bir devletin Fransız ordularınca işğâli ve Burbon hânedânından ürken Napoléon'un kardeşini İspanya kralı yapması, devlet mekanizmasını bozdu. Ardından Amerika sömürgeleri kaybedildi ve ortaya bir sürü İspanya'dan kopmuş İspanyolca konuşan Latin Amerika devleti çıktı. 1834'de Infante Don Carlos, taht için ayaklandı ve bir kaç safha hâlinde Madrid'deki Kraliçe ile halefleri ve Carlos'çu prenslerin tarafdarları arasında karlist savaşlarda İspanya, ilk büyük iç savaşı yaşadı. Birleşik Amerika, İspanya'nın elinden Küba'yı, Porto Riko'yu, Filipinler'i aldı. Amerika ve Asya kıt'asından tamâmen çıkarılan, sâdece Afrika kıt'asında önemsiz sömürgeleriyle kalan İspanya, büyük devletler arasından çıktı. Bu buhran, ülkeyi bizzat yönetmemekle berâber Burbon hânedânının prestijini de kırdı. Cumhuriyetçiler ve komünistler, sosyalistler ve gerek Katalan, gerek Bask ayrılıkçılar güçlendi. 1923-1930'da ülkeyi başbakan Primo de Rivera, diktatörlükle yönetti. 12.4.1931'de belediye seçimlerini büyük şehirlerde cumhûriyetçiler kazanınca, bunun iktidâra bir etkisi olmamasına rağmen kral 13. Alfonso, ülkeyi terketti. Bunu değerlendiren cumhûriyetçiler, 2 gün sonra Madrid'de cumhûriyet îlân ettiler. Akala Zamora başbakan oldu. Ayrıca Barselona'da bir Katalan Cumhûriyeti kuruldu. Komünistler, kiliseleri ve manastırları yağmâ edip râhibleri öldürdüler ve râhibelere saldırdılar. 1931 sonunda Zamora cumhur başkanı, daha müfrit solcu olan Azana ise başbakan oldu. Kasım 1933 seçimlerini monarşistler kazandı ise de, Moskova'ya bağlı komünist işçi sendikaları ağır ve çok kanlı grevlerle sağ bir iktidârı önlemeye çalıştılar. Baskı altında yapılan 18.2.1936 seçimlerini solcular kazanınca sağ iktidar sona erdi. Azana Cumhur başkanı oldu(10.5.1936). Tam bir komünist yönetim kuruldu. Sağ karşı çıktı ve İspanya İç Savaşı(18.6.1936 - 29.3.1939) başladı. 3 yıldan az sürmekle berâber bu iç savaş, 1861-65 Amerika İç Savaşı'ndan sonra modern târîhin en kanlı iç savaşlarından biridir. Ölü sayısı bir milyonu aşmıştır. İspanya yakılıp yıkılmıştır. Evler, hattâ ayni âile fertleri sağcı ve solcu olarak savaşmış, biribirini öldürmüş, biribirini yağmâlamış, birbirinin ırzına geçmiştir. Komünistler kendilerine "cumhûriyetçi" ve monarşistler ise "milliyetçi" diyorlardı. İki taraf kuvvetleri 800.000'er olmak üzere 1.600.000 asker dışında, halk da biribiriyle savaştı. Subayların büyük kısmının monarşist olması, Rusya'dan sonra dünyâda ikinci bir komünist devletin oluşmasını önledi. Komünistler ise işçilerden müteşekkil tümenlere dayanıyordu. Kilise tabîatiyle milliyetçilerden yana idi. Köylüler, Kilise düşmanı olan işçilerden nefret ediyorlardı. Sovyetler Birliği, her türlü askerî yardımı yaparak komünistleri destekledi. Akıl almaz ölçüde silâhlar gönderdi. Fransa, İngiltere, bir ölçüde Birleşik Amerika, komünistleri destekledi. Büyük ölçüde silâh, para, hattâ gönüllü gönderdi. İtalya ise monarşist milliyetçilere 5 tümen yolladı. Alman yardımı hepsinden ağır bastı. Hitler, hiç bir dünyâ devletinde bulunmıyan son model tanklarını, bombardıman ve avcı uçaklarını, İspanya'ya yığdı. İyi savaşan ve çok tâlimli Fas Arab tümenleri de milliyetçilerin yanında yer aldı. 19.6.1936'da milliyetçi silâhlı kuvvetlerin başına başkumandan olarak General Franco geçti. Komünistler, bütün iş yerlerini ve fabrikaları kapatarak her işçiyi mecbûrî askere aldılar. Rusya'da 1917 başarısı(ki 20 yıldan az bir zaman geçtiği için

hâfızalarda canlı idi) komünistlere ümit veriyor, liberal, zengin, büyük demokrasilerin yanlarında yer alması ümitlerini arttırıyordu. Şehirler iki taraf arasında alınıp verildi. Madrid, komünistlerin kalesi hâlinde takviye edilmişti. Komünistler, Madrid'i elinde bulunduran tarafın kazanacağını sanıyorlardı. İspanyollar'ı sevmeyen Katalanlar'la Basklar'ın çoğunlukla onları desteklemesi de komünistlerin lehindeydi. Rusya'dan devamlı silâh ve asker alan komünist Madrid hükûmeti, devletin altın rezervi milliyetçilerin eline geçebilir diye rezervin tamâmını Moskova'ya yolladı. 1938 bahârında kuzeyden ve güneyden komünistleri ortasına alan ve Akdeniz'e ulaşıp Basklar'ı ve Katalanlar'ı yatıştıran Franco, komünistleri içine aldığı çenberi sıkmaya başladı. 25.1.1939'da Barselona, 28.3.1939'da Madrid, ertesi gün Valencia, Franco kuvvetlerine teslîm olarak İç Savaş tamamlandı.

Rusya'da 1917 ihtilâlini bastırmak için muazzam askerî ve mâlî güc harcayan Amerika ve İngiltere'nin, iç savaşta Rusya'nın müttefiki İspanyol komünistlerinin yanında yer alması, Hitler'i güclendirdi(Hemingway, gönüllü olarak komünistlerin arasında savaşa katılmıştır). Fransa ise, monarşiye karşı olduğu, sosyalist yönetimin ağır baskısında bulunduğu, İspanya'nın kuzey komşusu olduğu için, İngiltere ve Amerika'dan fazla komünistlere destek verdi. Ancak Alman desteğinin karşısında geri çekilmesi, Hitler'in prestijini arttıran ve İkinci Cihan Savaşı arifesinde Fransa Cumhûriyeti'nin prestijini kıran bir gelişme oldu.

Miguel Primo de Rivera y Orbaneja(1870-1930=60), subaydı. Fas, Küba, Filipinler'de subaylık yaptı. Cadiz vâlîsi (1915), başkumandan, başbakan oldu. 1930 ocağında diktatörlügü sona erdi. Oğlu José Antonio Primo de Rivera (1906-1936), milletvekili iken iç savaşta komünistlerce kurşuna dizildi. Hâlâ millî kahraman olarak anılıyor.

Francisco Franco Bahamonde(1892-1975=83), subay çıktı, 1912-1927 arasında Kuzey Fas'ta görev yaptı. 1925'de 33 yaşında general oldu. Zaragoza askerî akademisi kumandanı (1927-31), 1933'de Balear adaları vâlîsi, yıl sonunda genel kurmay başkanı oldu. Komünistlerin iktidârı üzerine Kanarya adaları vâlîliğiyle uzaklaştırıldı. 29.9.1936'da İç Savaş'ta milliyetçi denen monarşist kuvvetlerin başkumandanlığına getirildi ve cumhûriyetçi denen komünist ordularla savaşı yürüttü. Büyük bir savaştı ve pek çok yabancı devlet bu savaşa şu veyâ bu şekilde karıştı. Franco, savaşı askerî beceriyle yürüttü. 1939 ekiminde savaşı bitirip caudillo unvânıyle (Hitler'in führer unvânının benzeridir) devlet yönetimini tam bir diktatör olarak ele aldı. Bir milyonun üzerinde İspanyol'un ölümünden ve İspanya'nın yakılıp yıkılmasından sorumlu olan dışa bağımlı komünistler hakkında merhametsiz davrandı. Ancak İspanyol imparatorluğunu canlandırmak falan gibi Hitler ve Mussolini'nin düştükleri hayâle düşmedi. Katı bir gerçekçi politikayla İspanya'nın dış menfaatlerini korudu ve içte yaraları sardı. Kendisini iç savaşta çok ciddî şekilde destekleyen Hitler ve Mussolini'nin bütün baskılarını atlattı ve İspanya'yı savaşa sokmadı. Sâdece Rusya cebhesinde vuruşmak üzere Almanya'ya bir gönüllü İspanyol tümeni(Mâvi Tümen) yolladı. Birleşik Amerika ile ipleri koparmamaya çok gayret etti. Latin Amerika'daki İspanya sevgisiyle karşı karşıya gelmek istemeyen Birleşik Amerika da elinden geldiği kadar bu faşist diktatöre yumuşak davrandı. Savaşın Müttefikler'ce kazanılacağını anlayan Franco, İspanya'yı savaşa sokmamak

üzere Müttefikler'e her türlü ılımlı desteği vermeye başladı. Tarafsız bir İspanya ve Portekiz, Müttefikler'in de işine geldi. Birinci Cihan Savaşı'na katılan Portekiz, ikincisine girmedi. Salazar ve Franco, sağ diktatörler, ülkeleri Portekiz ve İspanya'yı İkinci Cihan Savaşı'na sokmadılar. 1943'te Franco, kayınbiraderi Serrano Suner'i dış işlerinden alarak Mihver'ci politikasını Müttefikler'e doğru kaydırdı. Ama savaş bitince Müttefikler, başta Amerika, pek tabîî Sovyetler, İspanya'ya sert davrandılar, diktatörü devirmek için İspanya'yı tecrîd ettiler, 1955'e kadar Birleşmiş Milletler'e kabûl etmediler. Ama diktatör bütün baskılara katlandı, devrilmek bir yana yerini sağlamlaştırdı. Birleşik Amerika da, Sovyetler'le arası açıldıkça, Franco'ya ılımlı bakmaya başladı.

Franco iç savaşı, monarşistlerin lideri olarak kazanmıştı. Hiç bir zaman cumhuriyet îlân etmedi ve devletin adı İspanya Krallığı olarak kaldı. Kralı olmayan bir krallık. Ülkeyi 1931'de terkeden 13. Alfonso, liberal bir adamdı. Komünistlerden nefret ediyordu ama, sağ diktaya da karşı idi ve İngiltere'deki demokrasiyi istiyordu. İtalya'da kral Vittorio Emanuele III'ün Mussolini ile yaptığı işbirliği şeklinde bir sağ diktatörle işbirliğine yanaşmadı. Kral öldükten sonra velîahdi Barselona kontu Infante Don Juan'la Franco, kendisini tahta çıkarmak için bir çok def'a konuştu. Babasından çok daha liberal ve tam bir halk adamı olan Prens, her def'asında demokrasi şartını ileri sürdü ve demokrasi gerçekleşmeyince tahta çıkmayı kesinlikle reddetti. Franco, diktatörlüğü terkedemedi, demokrasiyi kuramadı. Yaşlandıkça koltuğuna yapıştı. Ancak Prens Don Juan'la, Prens'in oğlu Don Carlos'un tahta geçirilmesi üzerinde anlaşmaya varabildi. Askerî öğrenimini tamamlayınca Prens Don Carlos'un tahta çıkarılması kabûl edildi. 1966'da yapılan anlaşmayla 1970'te Don Carlos, kral nâibi yapıldı. Ancak Franco, daha 5 yıl ve ölünceye kadar fiilî devlet başkanlığından çekilmedi. 1973'te başbakan Amiral Carrero Blanco, ETA tarafından öldürüldü. Carlos Aries Novarro başbakan oldu. Franco ölür ölmez İspanya, kolayca taçlı demokrasiye geçti. 20.11.1975'te Franco öldü ve 2 gün sonra Don Juan Carlos de Borbon y Borbon tahta geçti. Sosyalist parti başkanı Felipe Gonzales Marquez, başbakan oldu.

Franco'dan önceki *İspanya cumhur başkanları* şunlardır: Emilio Castelar y Ripoll 1873-74, Niceto Alcalá Zamora y Torres 1931-36, Manuel Azaña 1936-39.

Bugünki İspanya

España, Estado Español (Tr.İspanya, Fr. Espagne, İng.Spain, Alm.Spanien): 504.879 km^2, 40.609.000 n. (1993) = 80 yoğunluk. GSMH (1993 tahmîni) 465 milyar dolar ve p.c . 12.500 dolar.

Nüfus: 6.000.000 (1500), 8.000.000 (1575), 5.000.000 (1650), 10.500.000 (1789), 15.655.000 (1860), 19.927.000 (1910), 21.303.000 (1920), 23.564.000 (1930), 25.878.000 (1940), 27.977.000 (1950), 30.903.000 (1960), 33.824.000 (1970), 37.746.000 (1981), 38.891.000 (1986), 39.068.000 (1988), 40.609.000 (1993), 45.600.000 (2020).

GSMH ve p.c. gelir: 1978'de 115.700.000 dolar, 1977'de p.c.3.180 dolar, 1985'de p.c. 7.595 dolar, 1981'de p.c. 5.320 dolar, 1981'de 198.420.000.000 dolar, 1987'de 286.480.000.000 dolar.

Savunma büdcesi: 3.980.000.000 dolar(1981), 4.100.000.000(1984), 7.990.000 (1988). 1988'de silâhlı kuvvetler: 232.000 kara + 64.700 deniz(12.200'ü deniz piyâdesi) + 32.500 hava + 119.700 jandarma vs = 448.900 asker(askerlik 12 ay). 215 savaş uçağı ve 82 savaş helikopteri. Deniz kuvvetlerinde 2 uçak gemisi(13.000 ve 12.000 ton), 8 denizaltı, 7 muhrib, 14 firkateyn(1950'de 5 kruvazör vardı, hizmetten alındı).

53 il, şu eyâletlerde toplanmıştır(1.4.1986 nüfuslarıyle): Andalusia(iller: Almeria, Cadiz, Cordoba, Granada, Huelva, Jaen, Malaga, Sevilla) 87.268 km^2, 6.876.000 n. (merkez Sevilla). Catalonia(Barcelona, Gerona, Lérida, Tarragona) 31.930 km^2, 5.977.000 n.(merkez Barcelona). Madrid(ili yok) 7.995 km^2, 4.855.000 n.(merkez Madrid). Valencia(Alicante, Castellon, Valencia) 23.305 km^2, 3.772.000 n.(Valencia). Castilla-Leon(Avilla, Burgos, Leon, Palencia, Salamanca, Segovia, Soria, Valladolid, Zamora) 94.147 km^2, 2.600.000 n.(Valladolid). Bask(Alava, Guipuzcoa, Vizcaya) 7.261 km^2, 2.133.000 n.(Vitoria). Galicia(La Coruña, Lugo, Prense, Pontevedra) 29.434 km^2, 2.785.000 n.(Santiago de Compostela). Castilla-La Mancha(Albacete, Ciudad Real, Cuenca, Guadalajara, Toledo) 79.226 km^2, 1.665.000 n.(Toledo). Kanarya Adaları (Canarias)(Afrika'da)(Las Palmas, Santa Cruz de Tenerife) 7.273 km^2, 1.615.000 n.(Las Palmas). Aragon (Huesca, Teruel, Zaragoza) 47.669 km^2, 1.215.000 n. (Zaragoza). Astuarias 10.565 km^2, 1.114.000n.(Oviedo). Exteremadura(Badajoz, Caceres) 41.602 km^2, 1.089.000 n. (Merida). Murcia 11.317 km^2, 1.014.000 n.(Murcia). Balear Adaları (Baleares) 5.014 km^2, 755.000 n.(Palma de Mallorca). Navarra 10.421 km^2, 513.000 n.(Pamplona). La Rioja 5.034 km^2, 263.000 n.(Logroño).

Madrid eyâletinde ve Barcelona ilinde nüfus yoğunluğu 600'ün üzerindedir. Vizcaya(merkezi Bilbao) ilinde 600'e yakındır. Dîğer illerde -biri hâriç- nâdiren 200'e yakındır. Buna karşılık nüfus yoğunluğu km^2'de 10'a hattâ 9'a düşen iller de vardır. Kuzey Afrika'daki iskeleler, Ceuta ve Melilla olmak üzere iki bağımsız vâlîce yönetilmektedir. Bugün İspanya sömürgesi kalmamıştır. Rîf'teki (Kuzey Fas) iskeleler ve Kanarya Adaları, anavatana dâhildir. Ama Rîf iskelelerinde nüfus çoğunluğu hâlâ Arab'dır.

Şehirler: 1981 nüfusları ve 1993 tahminleri: Madrid 3.188.000 (3.822.000), Barcelona 2.713.000 (Barcelona 1.755.000 + Badalona 228.000 + Hospitalet 294.000 + Mataro 96.000 + Sabadel 185.000 + Tarrasa 155.000) (3.582.000), Valencia 752.000 (902.000), Sevilla 654.000 (785.000), Bilbao 530.000 (Bilbao 433.000 + Barcaldo 117.000) (712.000), Zaragoza 591.000 (710.000), Cordoba 284.000 (341.000), Murcia 289.000 (347.000), Oviedo 277.000 (Oviedo 190.000 + Avila 87.000) (365.000), Valladolid 330.000 (396.000), Granada 262.000 (314.000), Vigo 259.000 (311.000), Gijon 256.000 (307.000), Las Palmas 366.000 (439.000), Palma 304.000 (365.000), La Coruña 232.000 (278.000), Alicante 251.000 (301.000), Vitoria 193.000 (232.000), Santa Cruz 191.000 (229.000), Pamplona 183.000 (220.000), Santander 180.000(216.000), San Sebastian 176.000 (211.000), Cartagena 173.000 (208.000), Jerez 176.000 (211.000),

Salamanca 167.000(200.000), Elche 163.000(196.000), Leganes 163.000(196.000), Cadiz 158.000 (190.000), Burgos 156.000 (187.000), Alcala de Henares 143.000 (172.000), Alcorcon 141.000(169.000), Almeria 141.000(169.000), Santa Coloma de Gramanet 141.000 (169.000), Mostoles 150.000(180.000), Leon 131.000(157.000), Getafe 127.000 (152.000), Huelva 128.000(155.000), Castellon 126.000(151.000), Albacete 117.000 (140.000), Badajoz 114.000(137.000), Tarragona 112.000(134.000), La Laguna 113.000 (135.000), Logroño 111.000(133.000), Lerida 110.000(132.000), Jaen 96.000 (115.000), El Ferrol 92.000(110.000), Cornella 91.000(109.000), Santiago de Compostela 94.000 (113.000), Orense 96.000(115.000), Algesiras 86.000(103.000), Reus 81.000(97.000), Gerona 88.000(105.000), Fuenlabrada 78.000(94.000), Torreon de Ardoz 75.000(90.000), San Baudilio del Llobregat 75.000(90.000), San Fernando 72.000(86.000), Palencia 74.000(89.000), Lugo 74.000(89.000), Caceres 72.000(86.000).

Afrika'daki anavatan toprakları Kanarya Adaları(7.273 km^2, 1986'da 1.615.000 n.) ile Presidios denen Rîf iskeleleridir(213 km^2, 200.000 n.: Ceuta, Melilla, Alhucemas adl., Chaforianas adl., Peñon de Velez de la Gomera). Presidios'ta nüfus % 60 Arab, % 40 İspanyol'dur. Kanaryalar'da nüfus İspanyol'dur.

Din: 14.000 Mûsevî(1492 tehcîrinden sonra İspanya'da ilk havrâ 2.10.1959'da açıldı), Müslüman(Sünnî-Mâlikî) 120.000, Protestan 260.000, gerisi Katolik(40.215.000).

Dil: 120.000 Arabca, 55.000 Çingenece, 22.000 İngilizce dışında yerli diller(1993 tahminleri): Bask 800.000, Galis 2.780.000, Katalan 9.500.000, İspanyol 27.332.000.

Anadili İspanyolca olmıyanların toplamı 13.277.000 görünmekle berâber, bunların büyük çoğunluğu ikinci dil olarak İspanyolca da bilmektedir. Tabîatiyle hiç İspanyolca bilmeyenler de vardır. İspanyolca anadili olan gerçek İspanyollar içinde yukarıda anılan İspanya'nın azınlık dillerini bilenler ise çok azdır. İspanyolca'nın Kastilya lehçesi, resmî dildir. Azınlık dilleri konuşulan eyâletlerde ise o diller, yalnız o eyâletlerin içinde olmak şartıyle İspanyolca'nın yanında eşit ikinci resmî dildir. Üniversite dâhil bütün dereceli okullarda, basın ve yayın organlarında, o eyâletlerde, İspanyolca ile birlikte bu yerli azınlık dillerinin (Katalanca, Galisce ve Baskça) öğrenim ve yayın dili olduğu kabûl edilmiştir ve bu mekanizma işliyor. Bu 3 yerli azınlık dilinin konuşulmadığı eyâletlerde yalnız İspanyolca geçerlidir. Bunlar, yeni İspanya anayasası ile 1978'de referandumla kabûl edilmiş ve Cortes (İspanya Parlamentosu) tarafından onaylanmıştır. İngiltere ve Fransa'da ise yerli azınlık dillerine buna benzer bir hak tanınmamıştır. İtalya'da da tanınmamıştır. Almanya'da ise yerli azınlık dili yoktur.

Katalanca: Bir Latin dilidir. Aragon krallığı ile birleşen târîhî Barselona Kontluğu devletinde resmî dildi. Aragon krallığında da hâkim dil olmuştu. İspanya'nın Fransa sınırından başlayıp epey güneye inen Akdeniz sâhillerinde konuşulur. Andalusia'dan sonra en nüfuslu eyâlet olan Catalonia eyâleti ile Balearlar'ın Mayorka ve Minorka adalarında(en güneydeki İbiza adasında İspanyolca konuşulur) hâkim dildir. Bu iki eyâlette nüfûsun ezici çoğunluğu, büyük Barselona şehriyle birlikte, Katalanca konuşur ve anadili İspanyolca olanlar azdır. Güneyde Valencia eyâletinde nüfûsun yarıya yakını Katalanca, yarıdan az fazlası bugün İspanyolca konuşuyor. Aragon eyâletinin doğusunda da bir azınlık Katalanca konuşmaktadır.

Galisçe: Portekizce'nin bir lehçesidir, ayrı dil değildir. Latin dilidir. Portekiz'in kuzeyinden Atlantik'e doğru uzanan bölgede konuşulur. Galicia eyâletinde büyük çoğunluğun anadilidir. Asturias eyâletinde de bir mikdar konuşan vardır.

Baskça: Latin dili olmadıktan başka, Ârî Hind-Avrupa dillerinden de değildir ve başka bir dil ve dil âilesi ile ilişkisi tesbît edilememiş, sadece teoriler münâkaşa edilmiştir. Latin alfabesiyle yazılır ve İspanyolca'dan bol alıntı yapmıştır. Ancak Basklar'ın yarısı Fransa'da yaşamaktadır. Bask bölgesi, Biskay Körfezi'nin dibidir ve Fransa ile İspanya arasında bölüşülmüştür. Bask eyâletinin üçte biri Baskça konuşmakta, üçte iki İspanyolca konuşmaktadır. Eyâletin 3 ilinden Guipuzcoa'da Baskça konuşanların nisbeti % 54,3, Vizcaya ilinde % 25.7, Alava ilinde ise sâdece % 11.7'dir. Navar eyâletinin kuzey-batısında bir azınlık Baskça konuşuyor.

İspanya'da 140.000 kadar yabancı işçinin çoğunluğu Güney Amerikalı, daha azı eski İspanya sömürgesi Afrika ülkeleri, bilhassa Rif(Kuzey Fas) halkıdır. Almanya'da ise 151.000 İspanya asıllı işçi mevcuttur.

En güneyde Cebelitârık kayalığı, hâlâ İngiltere toprağı ve büyük deniz üssüdür. İspanya'nın burayı İngiltere'den geri almak için yaptığı bir çok teşebbüs netîce vermedi.

İspanya, NATO ve AT üyesidir.

İspanyolca: dünyâda anadili olarak konuşulan diller arasında Çince, Hindce ve İngilizce'den sonra ve Arabca'dan önce 4. gelmektedir. Birleşmiş Milletler'de resmî dillerden biridir. 1993 dünyâsında yaklaşık 295.000.000 nüfûsun anadilidir(Katalanca ise İspanya dışında bir mikdar nüfus tarafından Fransa'da ve 55.000 kadar Kuzey Amerika'da konuşulur). İspanyolca'yı ikinci ve üçüncü dil olarak öğrenenler de çoktur. Birleşik Amerika'da ikinci dil olarak öğrenilen başta gelen lisandır, Fransızca ile Almanca, İspanyolca'dan sonra ikinci dil olarak öğretilen lisanlardır. İngilizce, Fransızca, Almanca, Rusca, İtalyanca, Arabca'dan sonra ikinci dil olarak dünyâ ülkelerinde en çok öğretilen dildir. En basit ve kolay Avrupa dilidir denebilir. Yoğun Arabca asıllı kelimeyle doludur.

Avrupa kıt'asında 27.332.000'i İspanya'da, 700.000'den fazla Fransa'da, 200.000'e yakın Almanya'da, 80.000 kadar Yunanistan'da, daha küçük rakamlarla Avrupa Türkiyesi'nde, İsviçre'de, İngiltere'de, Holanda'da, İspanyolca'nın anadili olduğu nüfus yaşamaktadır. Safardim denen İspanya'dan 1492'de çıkarılıp başta Türkiye olmak üzere yayılan Yahudiler'in konuştuklar anadili, bir 15. asır İspanya lehçesidir, İbrânî, Türkçe gibi dillerden büyük kelime alıntısı yapmıştır.

Avrupa'da yaklaşık 28,4 milyon + Asya'da(Filipinler) 2,2 milyon + Afrika'da 2 milyon+Okyanusya'da 9.000+Güney Amerika'da 122 milyon+Kuzey Amerika'da 139 milyon nüfûsun anadili İspanyolca'dır Güney Amerika kıt'asında 1. dil(2. Portekizce), Kuzey Amerika kıt'asında İngilizce'den sonra 2. dildir. Avrupa'da anadili olarak konşulan dillerin arasında ise ancak 9.'dur.

Ekonomi, Ulaştırma ve Haberleşme: Buğday 4,8(1978) ve 6,1(1984 âzamî yıl), mısır 2,2(1979) ve 3,5(1986), pirinç 0,4(1979)(Avrupa'da 2.), şeker 1,4(1983 âzamî)

(türkiye 1,9) milyon ton. 1986'da 16,2 milyon ton kömür, 22,9 milyon linyit, 2,7 milyon demir ve 428 ton uranyum. 1,1 milyon ton balık. Elektrik 1978'de 99,5 milyar kwh(41,5 hidro, 7,7 nükleer), 1986'da 128,6 milyar kwh(27 hidro, 37,5 nükleer). Petrol 0,2(1970). 1,5(1980), 2,2(1986) milyon ton. 1980'de 51 milyon ton petrol idhâl ederek Dünyâ'da 6. petrol idhâlâtçısı oldu.

1979'da 38,9 ve 1986'da 47,4 milyon turist geldi(11,3 milyon Fransa'dan, 9,5 Portekiz'den, 6 İngiltere'den, 5,9 Almanya'dan) ve 12 milyar dolar bıraktı.

Yol 1950'de 120.000, 1977'de 146.000, 1985'de 149.500 km(2.074 km otorut). Motörlü vâsıta 1950'de 276.200, 1978'de 8.952.600, 1986'da 11.448.800. Demiryolu 1950'de 19.100, 1980'de 13.533(4.956 elektrikli), 1986'da 12.691 km. Ticâret filosu 1950'de 1.313.000, 1978'de 7.712.000, 1984'de 6.377.000(+672.000 balıkçı gemisi) ton.

Telefon 1950'de 892.700, 1978'de 9.523.800, 1984'de 13.825.000. TV cihâzı 1979'da yarısı renkli 9,4 milyon ve 9,6 milyon radyo.

Eğitim: 1950'de 13 üniversitede 53.500 öğrenci ve 3.268 öğretim üyesi, 1966'da 21 üniversitede 125.800 öğrenci ve 3.078 öğretim üyesi + yüksek okullarda 1974'de 399.500 öğrenci ve 26.800 öğretim üyesi. 1986'da 33 üniversitede 826.300 öğrenci. En eski üniversiteler: Salamanca 1150, Valencia 1150, Valladolid 1264, Barcelona 1430, Zaragoza 1474.

Andorra Prensliği

465 km^2, 50.000 n.(1993 t.), yoğunluk 108. Principat d'Andorra, Valls d'Andorra, Fr.Les Vallées d'Andorra, kısaca Andorra(Tr.Andora). Fransa ile İspanya arasına sıkışmış, Pireneler üzerinde, Katalonya'nın kuzey sınırında 1278'den bu yana bağımsız sayılan bir devlettir. Hemen kuzeyinde Fransa'ya bağlı Foix Kontu ile hemen güneyinde İspanya'ya(Aragon)bağlı Urgel piskoposunu metbû tanıyan bir prenslik olarak kuruldu. Foix Kontu'nun metbûluğu evlenme yoluyle Bearn kontuna ve 1590'da Fransa Kralı'na geçti. Bugün Urgel piskoposunun metbûluğu devâm ediyor. Fransa kralı yerine de Fransa cumhur başkanı ortak metbû, fakat Andora bağımsız bir devlettir. Demokratik monarşi olmakla berâber kendi prensi yoktur. Ortak prensleri Fransa cumhurbaşkanı ile Urgel piskoposudur. Onları Andora halkından bir prens vekîli temsîl eder. Halk Katalan olmakla berâber son zamanlarda ülkeye Fransızlar, bilhassa İspanyollar gelip Katalanlar'ı azınlıkta bıraktılar. Fakat Katalanca hâlâ tek resmî dildir. Nüfus 1925 ve 1949 sayımlarında hep 5.000 iken 1981'de 34.000'e, 1984'de 43.000'e yükseldi. Bugün halkın % 58'inin anadili İspanyolca, % 30 Katalanca, % 7 Fransızca'dır. Hepsi Katolik'tir. Merkez Andorra'dan başka sâdece 6 köy vardır. Silâhlı kuvveti yoktur. Devletin bağımsızlığına Fransa ile İspanya ortak kefildir. Esâsen ikisinin arasındadır ve denizlerden uzaktır. Fransa ve İspanya ile gümrük birliği vardır.

1986'da ürettiği 140 milyon kwh elektirik yetmiyor, 200 milyon kwh de İspanya'dan alıyordu. Patates ve tütün ekilir. Büyük geliri turizmdendir. 1978'de 6,4 ve 1982'de 6 milyon turist gelmiştir. Hava alanı olmadığı için karayolundan turist gelir. 1980'de 28.600 motörlü vâsıta vardı, her kişiye 1 araç düşüyordu. Demiryolu ve yüksek öğrenim yoktur. 1981'de 42 doktor bulunuyordu. 1982'de 6.000 TV, 17.700 telefon, 7.000 radyo vardı. Sırf turizm ile p.c. geliri çok yüksek düzeye erişmiştir.

IX

BİBLİYOGRAFYA

E.Albertini, *Les Divisions Administratives de l'Espagne Romaine*, Paris 1923; Ferdinand Lot, *Les Invasions Barbares et le Peuplement de l'Europe*, 2 c., Paris 1937; Ludwig Schmidt, *Geschichte der Wandalen*, Leipzig 1901; F.Mantroye, *Genséric, La Conquête Vandale*, Paris 1907; A.Audollent, *Carthage Romaine (146 Av.J-C.-698)*, Paris 1901; E.F.Gautier, *Genséric, Roi des Vandales*, Paris 1932; A.K.Ziegler, *Church and State in Visigothic Spain*, Washington 1930; F. Guerra, E.de Hinojosa ve J.de La Rada, *Historia de España desde la Invasion de los Pueblos Germanicos hasta la Ruina de la Monarquia Visigoda*, 2 c., Madrid 1894; F.Papencordt, *Geschichte der Vandalischen Herrschaft in Africa*, Berlin 1837; E.Perez Pujol, *Historia de las Instituciones de la España Goda*, 4 c., Valencia 1896; E.Mayer, *Historia de las Instituciones Sociales y Politicas de España y Portugal durante los Siglos V a XIV*, 2 c., Madrid, 1925-6; Rafael de Ureña y Smenjaud, *La Legislacion Gotico-Hispana*, Madrid 1905; M.Schwarz, *Der Kampf der Arianischen Wandalen*, Leipzig 1938; F.Mantroye, *Goths et Vandales*, Paris 1904; E.Dozy, *Histoire des Musulmans d'Espagne jusqu'à la Conquête de l'Andalousie par les Almoravides*, 4 c., Leiden 1861, 2: 2 c., Leiden 1932; A.M., *Recherches sur l'Histoire et la Littérature de l'Espagne pendant le Moyen Age*, 3: Leiden 1881; E. Saavedra, *Estudio Sobre la Invasion de los Arabes en España*, Madrid 1892; F.Codera, *Estudios Criticos de Historia Arabe-Española*, Zaragoza 1903; M.Reinaud, *Les Invasions des Sarrasins en France*, Paris 1836; Schmidt, *Geschichte des Aragoniens im Mittellalter*, Leipzig 1828; Tourtoulon, *Jayme Ier le Conquérant*, 2 c., Paris, 1863-7; Çurita, *Anales de*

la Corona de Aragon(714-1516), 2 c., Zaragoza 1562; Marki Mondejar, *Rey Don Alonso el Sabio,* Madrid 1777; Aragon kralı Rey Jaeme d'Arago, *Chronica*(Katalanca), Valencia 1557; Alfonso X, *Cronica General de España,* Zamora 1541 ve Valladolid 1604.

Aguado Bleye, *Manual de Historia de España,* 2 c., Bilbao, 1927-8; A.Balesteros y Beretta, *Historia de España y Su Influencia en la Historia Universal,* 6 c., Barselona 1918 v.dd.; R.Altamira y Crevea, *Historia de España y de la Civilizacion Española*(15. asır sonralarına kd.), Barselona 1900, 3: 1913; R.Menéndez Pidal, *La España del Cid,* 2 c., Madrid 1929, Alm.trc. *Das Spanien des Cid,* 2 c., Münih, 1936-7, İng. trc.*Cid and His Spain,* Londra 1934; E.Lévi-Provençal, *Le Cid de l'Histoire, Revue Historique,* CLXXX, Paris 1937, 58-74; F.Soldevila, *Historia de Catalunya,* Barselona 1934; A.Leroy de la Marche, *Les Relations de la France et du Royaume de Majorque,* 2 c ., Paris 1892; V.L.Bourilly ve R.Busquet, *La Provence au Moyen Age(1113-1481),* Paris 1924; F. Codera, *Decadencia y Desaparicion de los Almoravides en España,* Zaragoza 1899; Otto Cartellieri, *Peter von Aragon,* Heidelberg 1904; G.Daumet, *Les Relations de la France et de la Castille de 1255 à 1320,* Paris 1914; A. Giménez Soler, *La Corona de Aragon,* Barselona 1930; Charles de Tourtoulon, *La Maison de Barcelone,* 2 c., Montpellier, 1863-7.

Le Pèpe Mariana, Fr.trc.P.Charenton, *Histoire Générale d'Espagne,* 5 c., Paris 1725; Ferreras, Fr.trc.d'Hermilly, *Historie Général d'Espagne,* 10 c., Paris 1751; Romey, *Historie d'Espagne,* 9 c., Paris, 1839-49; Rosseeuw Saint-Hilaire, *Historie d'Espagne,* 10 c., Paris, 1846-56; Don Modesto de La Fuente, *Historia de España,* 26 c., Madrid, 1850-62; Masdeu, *Historia Critica de España,* 21 c., Madrid, 1783-1805; Paquis ve Dochez, *Histoire d'Espagne,* 2 c., Paris 1855; Florez, *España Sagrada,* 47 c., Madrid, 1747-1859; Lopez de Ayala, *Cronico de los Reyes de Castilla, Don Pedro, Don Enrique II, Don Juan I, Don Enrique III,* 2 c., Madrid, 1779-80; *Cronica del Rey Don Fernando(IV),* in folio, Valladolid 1554; Don Diego Enriquez del Castillo, *Cronica del Rey Don Henrique de Castilla,* Madrid 1787; *Cronica de Don Alvaro de Luna,* Madrid 1784; *Cronica de Don Pedro el Ceremonioso traducida al Castellano,* Barselona 1850; Blancas, *Aragonensium Rerum Commentarii,* in folio, Zaragoza 1588; Zurita, *Anales de Aragon,* 6 c., in folio, Zaragoza, 1562-79; Pujades, *Cronica General de Cataluña,* 4 c., Barselona 1828; Capmany, *Memorias Sobre la Marina, Comercio y Artes de la Antiqua Ciudad de Barcelona,* 4 c., Madrid, 1779-92; Coroleu, *El Feudalismo y la Servidumbre de Gleba en Cataluña;* Don Prospero de Bofarull y Mascaro, *Coleccion de Documentos Ineditos del Archivo General de la Corona de Aragon,* 23 c., Barselona, 1847-51; Favyn, *Histoire de Navarre,* in folio, Paris 1622; Galland, *Mémoires sur la Navarre,* in folio, Paris 1648; Secousse, *L'Histoire de Charles II, roi de Navarre,* 2 c., Paris, 1755-8; P.Boissonnade, *La Réunion de la Navarre à la Castille(1479-1521),* Paris 1893; Desdevises du Dezert, *Don Carlos, Prince de Viane,* Paris 1889; Morte, *Anales de Navarra,* 5 c., in folio, Pampeluna, 1684-95; Yanguas y Miranda, *Cronica de los Reyes de Navarra,* Pampeluna 1843; A.M. *Historia de Navarra,* Saint Sébastien 1832; A.M., *Dizzionario de Antiguedades de Navarra,* 3 c., Pampeluna 1843; Ticknor, *Histoire de la Littérature Espagnole depuis les Origines jusqu'à Charles-Quint,* Magnabal trc., Paris 1864; Bouterwek, İsp.trc.Cortina ve Molliendo, *Historia de la Litteratura Española,* Paris 1829; Tomas Antonio Sanchez,

Coleccion de Poesias Castellanas Anteriores al Siglo XV, 4 c., Madrid, 1779-90; Alonso Diaz de Montalvo, *Fuero Real de España,* 2 c., in folio, Madrid 1781; *Fuero Viejo de Castilla,* 3 c., Madrid 1807; *Fueros de Aragon,* in folio, Zaragoza 1517, 2: in folio, 2 c., 1678-84; *Fueros del Regne de Valencia,* 3 c., in folio, Valencia, 1548-1635; Martinez Marina, *Teoria de las Cortes,* 3 c., Madrid 1820; A.M., *Ensayo Historico Critico Sobre la Legislacion de los Reynos de Castilla y Leon,* 2 c., Madrid 1834; Zuaznavar, *La Lagislacion de Navarra,* 2 c., Madrid 1828; Antequera, *Historia de la Legislacion Española,* Madrid 1876.

Faria y Sousa, *Epitome de las Historias Portuguesas,* Madrid 1648; Nunez de Lião, *Chronicas dos Reis de Portugal,* 4 c., Lizbon, 1774-78; Garcia de Rsende, *Chrionica del Rei Don João II,* in folio, Lizbon 1622; Ferdinand Denis, *Chroniques Chevaleresques d'Espagne et de Portugal,* 2 c., Paris 1837; Schaefer, *Histoire de Portugal,* Fr.trc.Soulange-Bodin, 2 c., Paris 1840; Ferdinand Denis, *Portugal,* Paris 1846; Don Jose Francesco Correa de Serra, *Colleccão de Livros Ineditos de Historia Portugueza,* 3 c., in folio, Lizbon, 1790-93.

M. Graibrois de Ballesteros, *Sancho IV de Castilla,* 4 c., Madrid, 1922-8; L.Klüpfel, *Alfonso III von Aragonien(1285-91),* Berlin 1912; F.de Almeida, *Historia de Portugal,* 5 c., Coimbra, 1922-8; F.Schirrmacher, *Geschichte von Spanien,* 6 c., Gotha, 1881-93; R.B.Meriman, *The Rise of the Spanish Empire,* 3 c., New York, 1918-25; J.Catalina Garcia, *Castilla y Leon durante los Reinados de Pedro I, Enrique II, Juan I y Enrique III,* 2 c., Madrid, 1891-1900; J.B.Stiges, *Rey Don Pedro I de Castilla,* Madrid 1910; L.Klüpfel, *Königreichs Aragon zu Endes des 13. Jahrhundert,* Berlin 1914; K.Schwarz, *Aragonische Hofordnungen im 13. und 14. Jahrhundert,* Berlin 1914; M. Colmeiro, *Cortes de los Antiguos Reinos de Leon y de Castilla, Introduccion,* 2 c., Madrid, 1883-4; *Cortes de los Antiguos Reinos de Aragon y de Valencia y Principado de Cataluña,* 24 c., Madrid, 1896-1918; G.Carboneli-Vadeli, *La Dinastia de Mallorca,* Palma 1915; Gustave Schlumberger, *Expédition des Almogavares ou Routiers Catalans en Orient de l'An 1300 à l'An 1311,* Paris 1902; S.Armitage Smith, *John of Gaunt, King of Castille and Leon, Duke of Aquitaine and Lancaster,* Westminster 1904; Oliveria Martins, *Don João I,* Lizbon 1891, İng.trc. *Prince Henry the Navigator,* Londra 1914; C.R.Beazley, *Prince Henry the Navigator,* Londra 1895; J.Hurtado y Gonzalez Palencia, *Literatura Española,* Madrid 1922; James Fitzmaurice Kelly, *History of the Spanish Literature,* Londra 1898, Fr.trc., *Histoire de la Littérature Espagnole,* Paris 1904, 2: 1913; Lucien Solvay, *L'Art Espagnol,* Paris 1887; J.D.Passavant, *Die Christliche Kunst in Spanien,* Leipzig 1853; *Baudenkmaeler in Spanien und Portugal,* in folio, Berlin 1892; Raczynski, *Les Arts en Portugal,* Paris 1840; A.M., *Dictionnaire Historico-Artistique du Portugal,* 3 c., Paris 1847.

Gachard, *Relations des Ambassadeurs Venitiens sur Charles-Quint et Philippe II,* Brüksel 1855; K.von Hoefler, *Depeschen des Venetianischen Botschafters bei Erzherzog Philipp,* Viyana 1884; A.Rodriguez Villa, *La Reina Doña Juana,* Madrid 1874; Geronymo Çurita, *Hernando el Catolico,* Zaragoza 1620; Sandoval, *Emperador Carlos V,* 2 c., Pampeluna 1614; Sepulveda, *De Rebus Gestis Caroli V,* Madrid 1780; William Prescott, *Ferdinand and Isabella the Catholic,* 2 c., Londra 1858; Baumgarten,

Geschichte Karls V (1500-1538), 3 c., Stuttgart, 1885-92; Hefele, *Der Kardinal Ximenes,* Tübingen 1851, Fr.trc., *Cardinal Ximénès,* Paris 1856, 1869; J.H.Mariéjol, *Ferdinand et Isabelle,* Paris 1892; K.von Hoefler, *Castilianischen Staedte gegen Kaiser Karl V,* Prag 1876; Antonio Rodriguez Villa, *La Reina Doña Juana Loca,* Madrid 1892; Gounon-Loubens, *L'Administration Intérieure de la Castille au XVIe Siècle,* Paris 1860; Sempere, *Grandeur et Décadence de la Monarchie Espangole,* Paris 1826; Amador de los Rios, *Etudes sur les Juifs d'Espagne,* Fr.tcr.Magnabal, Paris 1881; H.C.Lea, *The Moriscos of Spain,* Philadelphia 1901; A.M. *The Inquisition in the Spanish Dependencies,* New York 1908; J.P.de Oliveira Martins, *Historia de Portugal,* Lizbon 1913.

İspanya ve Portekiz'in Amerika kıt'asındaki keşifleri ve sömürgeleri için bütün bibliyografya, bundan sonraki *Amerika* kitabımızın sonundaki bibliyografyalarda verilecektir. İspanya ve Portekiz'in Amerika dışındaki keşifleri ve sömürgeleri için bibliyografya ise bu bahsimizdedir.

Lizbon İlimler Akademisi, *Collecção de Monumentos Ineditos Para e Historia das Conquistas dos Portuguezes em Africa, Asia e America,* 11 c., 1858-93; Lizbon İlimler Akademisi, *Memorias de Litteratura Portugueza,* 8 c., 1792-1812; *Collecção de Noticias Para a Historia e Geographia das Noções Ultramarinas que Vivem Nos Dominios Portuguezas,* 1812-41; *Collecção dos Principaes Autores da Historia Portugueza,* 1806-9; J.de Béthencourt, *Histoire de la Conquête des Canaries,* Paris 1630, 2: 1872; Gomez Eannez de Zurara, *Chronica do Descobrimento e Conquista de Guiné,* Paris 1841; João de Barros, *Da Asia,* 24 c., Lizbon, 1778-88; Diego Kopke ve Antonio de Costa Paiva, *Roterio da Viagem que em Descobrimento da India pelo cerbo da Boa Esperanza fez Don Vasco da Gama em 1497,* Porto 1838; Philippe Berjeau, *Le Second Voyage de Vasco de Gama,* Flamanca'dan trc., Paris 1881; Lopez de Castanheda, *Historia do Descobrimento y Conquista da India per los Portuguezes,* Coimbra 1552, Fr.trc.Nicolas de Grounchy, *Le Premier Livre de l'Histoire de l'Inde,* Paris 1553; Diego de Couto, *Decadencia dos Portugguezges na Asia,* Antonio Caetano do Amaral nş., Lizbon 1790; Garcia de Resende, *Tradato dos Vizo-Reys da India;* Agostino Manoel de Vasconcellos, *Vida y Acciones del Rey Don Juan el Segundo,* Madrid 1639, Fr.trc.Paris 1641; Osorius, *De Rebus Emanuelis Regis Lusitaniae,* Lizbon 1591, Fr.trc.Simon Goulard, *Histoire du Portugal,* Paris 1581; Vivien de Saint-Martin, *Histoire de la Géographie et des Découvertes Géographiques,* Paris 1873, atlas cildi ile; O. Peschel, *Geschichte der Erdkunde bis auf Alexander von Humboldt und Carl Ritter,* 2: Münih 1877; A.M., *Geschichte des Zeiltalters der Entdeckungen,* Stuttgart 1877; Faria y Souza, *Asia Portugueza,* Lizbon, 1666-7; Argensola, *Conquista de las Islas Molucas,* Madrid 1609, Fr.trc.*Histoire de la Conquête des Moluques par les Espangnols,* Amsterdam 1706; d'Avezac, *Notices des Découvertes faites au Moyen Age dans l'Océan Atlantique antérieurement aux Grandes Explorations Portuguaises du XVe Siècle,* Paris 1845; Franz Kunstmann, *Afrika vor den Entedckungen der Portugiesen,* Münih 1853; Freire Candido Lusitano, *Vida do Infante Don Henrique,* Lizbon 1758, Fr.tcr.Abbé de Cournand, *Vie de l'Infant Dom Henri de Portugal,* Paris 1781; R.H.Major, *The Life of Prince Henry of Portugal,* Londra 1868, 2: 1877; H.Harrisse, *Les Corte-Real et Leurs Voyages au Nouveau-Monde,* Paris 1883; Demlar Morgan, *Early Discovery of Australia,* Londra

1891; Gaylord Bourne, *The Demarcation of Line of Alexander VI, Yale Review,* New Haven 1892; Luciano Cordeiro, *L'Hydrographie Africaine au XVIe Siècle d'aprés les Premiers Explorateurs Portugais,* Lizbon 1878; Las Casas, *Historia de las Indias(1527-61),* Lizbon 1876; G.F.Oviedo, *Historia de las Indias,* Sevilla 1535, 1855; H.van der Linden, *Histoire de l'Expansion Coloniale des Peuples Européens,* Brüksel 1907; Alfred Zimmermann, *Die Europaeischen Kolonien,* Berlin 1896; F.Charles Danvers, *The Portuguese in India,* 2 c., Londra 1894; G.Mac Call Theal, *The Portuguese in South Africa,* Londra 1896; R.S.Whiteway, *The Rise of Portuguese Power in India(1497-1550),* Westminster 1899; Hümmerich, *Vasco de Gama,* Münih 1898; Oliveira Martins, *Les Explorations des Portugais,* Paris 1893; J.Bensaude, *L'Astronomie Nautique au Portugal,* Bern 1912.

Edward Boehmer, *Spainsh Reformers of Two Centuries from 1520,* 2 c., Londra, 1874-83; E.Schaefer, *Geschichte des Spanischen Protestantismus und der Inquisition,* Gütersloh 1902, 3 c.; Menéndez y Pelayo, *Historia de los Heteredoxos Españoles,* 3 c., Madrid 1881; Henry Charles Lea, *A History of the Inquisition of Spain,* 4 c., New York, 1906-7; A.Astrain, *Historia de la Compania de Jesus en la Asistencia de España,* 3 c., Madrid, 1902-9; *Monumenta Historica Societatis Jesu,* 59 c., Madrid, 1894-1920; K.Haeblar, *Geschichte Spaniens unter den Habsburgern,* Gotha 1907; C.von Höfler, *Castillianischen Staedte,* Prag 1876; E.Gossart, *Charles-Quint, Roi d'Espagne,* Brüksel 1910; A.Rodriguez Villa, *El Emperador Carlos V y Su Corte(1522-1559),* Madrid 1905; H.Baumgarten, *Geschichte Karls V,* 3 c., Stuttgart, 1885-92; A.Morel-Fatio, *Historiographie de Charles-Quint,* Paris 1913; G.de Leva, *Storia di Carlo-Quinto in Correlazione all'Italia,* 5 c., Venedik, 1863-94; F.Dura, *Armada Española,* Madrid 1895.

J.Becker, *La Politica Española en las Indias,* Madrid 1920; Cl.Haring, *Trade and Navigation between Spain and the Indies,* Cambridge/Mass.1918; P.Adelhelm Jann, *Die Katholischen Missionen in Indien, China and Japan,* Paderborn 1914; P.Cros, *Saint François Xavier,* Toulouse 1900.

G.Turba, *Ueber den Zug Karl V gegen Algier,* Viyana 1890; H.de Grammont, *Histoire d'Alger,* Paris 1887; Vittorio di Tocco, *Ideali d'Indipendanza in Italia durante la Preponderanza Spagnuloa,* Messina 1926; G.Menendez Pidal, *Atlas Historico Español,* Barselona 1941; J.Vicenz Vives, *Atlas y Sintesis de Historia de España,* 3: Barselona 1949; Thomas Munoz y Romero, *Diccionario Bibliografico Historico de los Antigos Reinos, Provincias, Ciudades, Villas, Iglesias y Santuarios de España,* Madrid 1868; Lluis Marian Vidal, *Geografico General de Catalunya,* Barselona; Sachs, *Die Germanischen Ortsnahmen in Spanien und Portugal,* Leipzig 1932; Claudio Sanchez Albornoz, *Itinenario de la Conquista de España por los Musulmanes, Cuadernos de Historia de Espanã,* X, Buenos Aires 1948; Viscondo de Santarem, *Estudos de Geographia Antica,* Lizbon 1929; Asin Palacios, *Contribucion à la Toponimia Arabe de Espanã,* Madrid 1944; C.Corona-Baratech, *Toponomia Navarra en la Edad Media,* Huesca 1947; J.A.Buchon, *Notice et Edition d'Un Atlas en Langue Catalane de l'An 1374,* Madrid; Déprez, *Bibliographie de l'Histoire des Grandes Découvertes, Bulletin of the International Committee of Historical Sciences,* Paris 1935; Philipp, *Die Historisch-Geographischen Quellen in der Etimologiae des Isodoras von Sevilla,* Berlin, 1912-3.

A.Morel-Fatio, *L'Espagne au XVIe et au XVIIe Siècle, Documents Historiques et Littéraires,* Heilbronn 1878; Gachard, *Lettres de Philippe II(1581-3),* Paris 1884; Luis Cabrera de Cordoba, *Historia de Felipe Sugundo, Rey de España,* 4 c., Madrid, 1876-7; Luis del Marmol Carjaval, *Historia del Rebelion y Castogo de los Moriscos del Reyno de Granada,* 2 c., Madrid 1797; Antonio de Herrera, *Tiempo de Felipe II,* 3 c., Madrid, 1601-12; W.Prescott, *Philipp the Second, King of Spain,* 3 c., Londra 1859; Forneron, *Histoire de Philippe II,* 4 c., Paris, 1881-2; D.Circourt, *Histoire des Arabes d'Espagne sous la Domination des Chrétiens,* 3 c., Paris 1849; Marquis de Pidal, Fr.trc. Magnabal, *Philippe II et le Royaume d'Aragon,* 2 c., Paris 1866; Gachard, *Don Carlos et Philippe II,* Brüksel 1863; de Mouy, *Don Carlos,* Paris 1863; Gaspar Muro, Fr.trc. Weill, *La Princesse d'Eboli,* Paris 1878; Mignet, *Antonio Perez et Philippe II,* Paris 1874; Philippson, *Westeuropa im Zeiltalter von Philipp II,* Berlin 1882; Weiss, *L'Espagne depuis le Régne de Philippe II jusqu'à l'Avènement des Bourbons,* 2 c., Paris 1844; A. Henne, *Histoire du Règne de Charles-Quint en Belgique,* 10 c., Brüksel; Pacheco, *Arte de la Pintura,* Sevilla 1649; Don Pedro de Madrazo, *Catalogo Descriptivo e Historico del Museo del Prado,* Madrid 1872; Gil Gonzales Davila, *Don Felipe III,* Madrid 1771; Yanez, *Historia de Felipe III,* Madrid 1723; Ana de Castro Egas, *Rey Don Felipe III,* Madrid 1629; Cabrear, *Sucedidas en la Corte(1598-1614),* Madrid 1857; Cespedes y Meneses, *Felipe IV,* in folio, Madrid 1634; Novoa, *Felipe IV,* Canovas nş., 4 c., Madrid, 1879 v.dd.; Sousa de Macedo, *Lusitania Liberata,* in folio, Londra 1645; F.de Melo, *Separacion y Guerra de Cataluña,* Madrid 1645; Passarellus, *Bellum Lusitanum,* in folio, Lyon 1684; A.Brandano, *Historie delle Guerre di Portogallo,* Venedik 1689; Berchet ve Barozzi, *Relazioni degli Ambasciatori Veneti: Spagna,* 2 c., Venedik 1856; Bertaud, *Journal du Voyage d'Espagne,* Paris 1669; A.R.Villa, *La Corte y Monarquia de España, Coleccion de Cartas,* Madrid 1886; A.M., *Etiquetas de la Casa de Austria,* Madrid 1876; Salazar de Mendoza, *Monarquia de España,* 2 c., Madrid 1770; A.M., *Las Dignidades Siglares,* in folio, Madrid 1618; A.de Salazar, *Inventaire Général des plus Curieuses Recherches des Royaumes d'Espagne,* Paris 1615; Alonso Nuñez de Castro, *Solo Madrid es Corte,* Madrid 1658; Peñalosa, *Las Cinco Excelencias del Español,* Pampeluna 1629; Mariana, *De Rege et Regis Institutione,* Madrid 1611; Davila, *Teatro Ecclesiastico de las Iglesias de Castilla,* 3 c., in folio, Madrid 1622; Lopez de Haro, *Nobiliario Genealogico de los Reyes y Titulos de Espanã,* Madrid 1622, in folio; Moreno de Vargas, *La Nobleza de España,* Madrid 1636; Mendez Silva, *Poblacion General de España,* in folio, Madrid 1645; R.de Silva, *Historia de Portugal nos Seculos 17 et 18,* 3 c., 1867; Watson, *History of the Reign of Philipp the Third,* 2 c., Londra 1793; M.Philippson, *Heinrich IV und Philipp III,* 3 c., Berlin, 1870-76; Fl.Janer, *Condicion Social de los Moriscos de España,* Madrid 1857, Fr.trc.Magnabal; A.de Castro, *El Conde-Duque de Olivares,* Madrid 1846; Vertot, *Histoire de la Conjuration du Portugal,* Paris 1689; Estebanez Calderon, *De la Conquista y Perdida de Portugal,* 2 c., Madrid 1885; V.de la Fuente, *Historia de las Universidades en España,* Madrid 1884; Ticknor, Fr.tcr. Magnabal, *Histoire de la Littérature Espagnole,* 3 c., Paris, 1863-73; Leopold von Ranke, *Die Osmanen und die Spanische Monarchie,* Berlin 1857, Fr.trc.Haiber; Sempère, *Grandeur et Décadence de la Monarchie Espagnole,* Paris 1826; Danvila, *El Poder Civil en España,* 6 c., Madrid 1886; Picatoste, *Estudios Sobre la Grandeza y Decadencia de España,* Madrid 1887; De

Clonard, *Histoira Organica de las armas de Infanteria y Caballeria Españolas,* 7 c., Madrid 1851; A.M., *Historia de la Marina Real Española,* 2 c., Madrid, 1854-56; Gams, *Kirchengeschichte Spaniens,* 3 c., Ratisbon, 1862-79; Vic.de la Fuente, *Historia Ecclesiastica de España,* 6 c., Madrid 1873-5; Llorente, Fr.trc. Pellier, *Histoire de l'Inquistion d'Espagne,* 4 c., Paris 1818; A.de Castro, *Costumbres de los Españoles el Siglo XVII,* Madrid 1881. İspanya hâkimiyetindeki Güney İtalya için bibliyografya *İtalya* kitabının sonunda verildi.

Carl Justi *Murillo,* Bonn 1892; A.M., *Diego Velasquez,* 2 c., Bonn 1888; Mignet, *Négociations relatives à la Succession d'Espagne,* 4 c., Paris; Lord Stanhope, *Spain under Charles the Second(1690-99),* Lord Mahon nş., Londra 1844; De Vault, *Mémoires Militaires relatifs à la Succession d'Espagne,* 11 c., Paris, 1835-62; Hippeeau, *Avènement des Bourbons au Trône d'Espange,* 2 c., Paris 1875; Lamberty, *Mémoires pour Servir à l'Histoire du XVIIIe Siècle,* 12 c., Lahey, 1724-34; Saint-Philippe, *Mémoires pour Servir à l'Histoire de l'Espagne sous le Règne de Philippe V,* Maudave trc., 4 c., Amsterdam 1756; Legrelle, *La Diplomatie Française et la Succession d'Espagne,* 4 c., Paris, 1888-92; Coxe, *Memoirs of the Kings Spain of the Hause of Bourbon,* 3 c., Londra 1813, Fr.trc.Paris 1827; Alfred Baudrillart, *Philippe V et Louis XIV,* Paris 1890; Gaedeks, *Die Politik Oesterreichs in der Spanischen Erbfolgefrage,* 2 c., Viyana 1877; Maldonado-Macanaz, *España y Francia en el Siglo XVIII,* Madrid 1886; Carl von Noorden, *Der Spanische Erbfolge Krieg,* 2 c., 1870-82; De Courcy, *Renonciation des Bourbons au Trône d'Espagne,* Paris, 1889; O.Weber, *Der Friede von Utrecht,* Gotha 1891; Charles Giraud, *Le Traité d'Utrecht,* Paris 1846.

De Vayrac, *Etat Présent de l'Espagne,* Amsterdam 1718; Rosset, *Histoire Secrète de la Cour de Madrid,* Kolonya 1719; Vallandares de Somomayor, *Semanario Erudito,* 34 c., Madrid 1737; *La Gaceta de Madrid,* Madrid 1700'den it.; Felice de la Pena, *Anales de Cataluña ,* 1709; P.Belando, *Historia Civil de España*(1700-32), Madrid 1740; Conde de Robres, *Historia de las Guerras Civiles de España*(1700-8), Zaragoza 1882; Marquese di San Felipe, *Rey Felipe V el Animoso,* Cenova 1726, İsp.'den Fr.trc.Maudave, Paris 1765; A.Legrelle, *La Diplomatie Française et la Succession d'Espagne,* Paris 1892; A.Dumas, *Borboni di Napoli,* 10 c., Napoli, 1864-7; Pozzo, *Due Sicillie sotto la Dinastia Borbonica dal 1734,* Napoli 1857; Colletta, *Storia del Reame di Napoli del 1734 al 1825,* 4 c., Capolago 1834; *Novissima Recopilacion de las Reyes de España,* 6 c., in folio, Madrid, 1805-29; Zabala, *Representacion el Rey Felipe V,* in folio, Madrid 1731; *Orden del Rey,* in folio, Madrid 1787; *Odenanzas Para el Regimen de los Ejercitos,* 2 c., Madrid 1768; Nicolas de Jesus Belando, *Historia Civil de España*(1713-33), Madrid 1740; Campomanes, *Cartas Politico-Economicas,* Rodriguez Villa nş., Madrid 1878; Clarke, *Letters concerning the State of Spain,* Londra 1763; Arthur Young, Fr.trc. Lesage, *Voyage en Italie et en Espagne*(1787-9), Paris 1860; *Voyage de Figaro en Espagne,* Paris 1784; Forbonnais, *Les Finances de l'Espagne,* Paris 1753; Aranda, *Dénonciation du Voyage,* Paris 1785; Major Dalrymple, *Voyage en Espagne et Portugal,* Paris 1783; Bourgoing, *Tableau de l'Espagne Moderne,* 3 c., 2: Paris 1797; Peyron, *Essai sur l'Espagne,* 2 c., Cenevre 1780; Morel Fatio, *Grands d'Espagne et Princes Allemands,* Paris 1890; Macanaz, *España y Francia en el Siglo XVIII,* Madrid 1876; Haebler, *Maria-*

Josefa Alalia, Koenigin von Spanien, Dresden 1893; Ferrer del Rio, *Historia del Reinado de Carlos III,* 4 c., Madrid 1856; M.Pelayo, *Historia de las Ideas Esteticas en España,* 3 c., Madrid 1886; Gil y Zarate, *Manual de Literatura,* 4 c., Madrid 1844; Don Manuel Colmeiro, *Historia de la Economia Politica en España,* Madrid 1886; A.M.Fabié, *Diccionario de Politica,* Madrid 1868.

Marquis de Pombal, *Mémoires,* 4 c., Paris 1784; *Administration du Marquis de Pombal,* 4 c., Amsterdam 1787; *Anecdotes du Ministère de Pombal,* Paris 1784; Dumoriez, *Etat Présent du Portugal,* Lozan 1775; Duc du Châtelet, *Voyage en Portugal,* 2 c., Paris 1808; F.Denis, *Histoire du Portugal,* Paris 1846; F.L.Gomes, *Le Marquis de Pombal,* Paris 1869; P.Duhr, *Pombal, Sein Charakter und Seine Politik,* Friburg 1891.

A. Cantillo, *Tradatos los Monarcas Españoles desde 1700 hasta el Dia,* Madrid 1843; Emil Bourgeois, *La Diplomatie Secrète au XVIIIe Siècle,* 2 c., Paris, 1909-10; Cardinal Baudrillart, *Philippe V et la Cour de France,* 5 c., Paris 1890-1900; Grete Mecenseffy, *Spanische Bundnispolitik(1725-29),* Innsbrüsk 1934; H.van den Linden, *Histoire de l'Expansion Coloniale des Peuples Européens, Portugal et Espagne,* Brüksel 1907; Paz y Melia, *Catalogo Abreviado de Papeles de Inquisicion,* Madrid 1914; R.P.Enrique Florez, *Memoras de las Reinas Catholicas,* 2 c., Madrid 1761; J.Vega, *Luis I de España,* Madrid 1943; L.Perey, *Une Reine de Douze Ans, Marie Gabrielle de Savoie,* Paris 1905; J.M.Arana, *El Marques de la Enseñada, Estudios Sobre su Adminisracion,* Madrid 1898; Rodriguez Villa, *El Marques de la Enseñada,* Madrid 1876; Zabala y Lera, *España Bajo los Borbones,* Barselona 1936; A.Danvila, *Fernandez VI y Dona Barbara de Braganze,* Madrid 1905; Desdevises du Dézert, *L'Espagne de l'Ancien Régime,* 3 c., Paris 1928; Salvador Bové, *Instituciones de Cataluña,* Barselona 1896; Goury de Roslan, *L'Historie Economique de l'Espagne,* Paris 1888; M.Murguia, *Historia de Galicia,* Lugo 1866, 2: 1901; Joagguin Guichot, *Historia General de Andalucia,* 8 c., Sevilla 1869; Augustin Mllares, *Historia General de las Islas Canarias,* 10 c., Las Palmas, 1893-5; Anselmo Salva, *Historia de la Ciudad de Burgos,* 2 c., Burgos, 1914-5; Walter Thanbury, *Life in Spain Past and Present,* 2 c., Londra 1859; G.Reynier, *La Vie Universitaire dans l'Ancienne Espagne,* Paris 1902; Otto Scubert, *Geschichte des Barock in Spanien,* Erlangen 1908; Hugo Keherer, *Spanish Kunst vom Greco bis Goya,* Münih 1908; Desdevises du Dézert, *Les Arts en Espagne au XVIIIe Siècle,* Lyon 1903; J.Subira, *La Zarzuela Espagnole au XVIIIe Siècle,* Paris 1930; A.Danvila, *Luis I,* Madrid 1902; de Courcy, *L'Espagne après la Paix d'Utrecht,* Paris 1891; J.Olmedilla y Puig, *Luis I,* Madrid 1909; Enrique Pacheco y de Leyva, *La Supresion de la Compania de Jesus,* Madrid 1915; H.Pérès, *L'Espagne vue par les Voyageurs Musulmans de 1610 à 1830,* Paris 1937; F.Rousseau, *Règne de Charles III d'Espagne(1759-88),* 2 c., Paris 1907; Esperenza, *Historia de Carlos III,* 4 c., Madrid 1856; V.Soriano, *El Rey Carlos III de Borbon,* Madrid 1930; R.Konetzki, *Die Politik des Grafen Aranda,* Berlin 1929; Jaime Nonell, *José Pignatelli y la Compañia de Jesus,* Manrèse 1893; P.Migulez, *El Jansenismo y Regalismo en España,* Valladolid 1895; Miguel Morayta, *Masoneria*

Española, Madrid 1925; Diaz y Perez, *la Poesia Castillana en el Siglo XVIII,* Madrid; Vicente de la Fuente,*La Corte de Carlos III,* Madrid 1868; C.E.Kany, *Life and Manners in Madrid 1750-1800,* Berkeley/Cal.1932; Paul Mérimée, *L'Influence Française en Espagne au XVIIIe Siècle,* Paris, t.siz.

José da Silva Mendes Leal, *Corpo Diplomatico Portugues,* 3 c., Lizbon, 1881-6; José Ferreira Borges de Castro, *Colecçao de Tradatos desde 1640 et a al Presente,* 2 c., Lizbon, 1756-8; José Pedro Ferras Gramoza, *Successos de Portugal(1742-1809),* Lizbon 1882; Syabra de Sylva, *Administration du Marquis de Pombal,* 4 c., Amsterdam 1878; Oliveira Martins, *Historia de Portugal nos Seculos XVII de XVIII,* 5 c., Lizbon, 1860-71; Bernardes Branco, *Don João V,* Lizbon 1886; Recardo Pinto de Maitos, *Manual Bibliografico Portuguez de Livros Raros,* Porto 1878; J.Latino Coelho, *Galeria de Varoès Illustres de Portugal,* Lizbon 1880; Bice Romano, *L'Espulsione dei Gesuiti del Portogallo,* Cita di Castello 1914; Christoph Gottlieb von Murr, *Histoire des Jésuites en Portugal,* Friburg 1910; J.M.Latino Coelho, *O Marquez de Pombal,* Lizbon 1905; M.Chele, *Dictator of Portugal, Life of Marquis of Pombal(1699-1782),* Londra 1938; A.Ferrão, *Estudios Pombalinos,* Coimbra 1923; Legentil, *La Littérature Portugaise,* Paris 1935; Remedios, *Historia de Litteratura Portuguesa desde as Origensate a Actualidade,* Lizbon 1921; A.de Tortucal de Faria, *Portugal e Italia,* Lizbon 1901; F.Oppliger, *Geschichte der Kolonialen Demarkation zwischen Spanien und Portugal(1493-1758),* Bienne 1913; José Ustino Texeira Botelho, *Historia Militar dos Portugueses,* Lizbon 1934.

Donadieu, *Relations Diplomatiques de l'Espagne et du Maroc de 1592 à 1926,* Montpellier 1926; Vincente Rodriguez Casado, *Politica Maroqui de Carlos III,* Madrid 1946; Rouard de Caix, *Les Relations de l'Espagne et du Maroc aux XVIIIe et XIXe Siècles,* Paris 1906.

Baumgarten, *Geschichte Spaniens zur Zeit der Franzoesischen Revolution,* Berlin 1851; Julius Mayer, *Franzoesisch-Spanische Allainz(1796-1807)* Linz 1859; Oliverra Martins, *Historia de Portugal,* 2 c., Lizbon 1882; Latino Coelho, *Historia Politica e Militar de Portugal desde os Fins do 18 Seculo ate 1814,* Lizbon 1885; Don Juan Antonio Llorente, *Historia Critica de la Inquisicion de España,* 10 c., Madrid 1822; Don Medesta Lafuente, *Historia General de España,* 30 c., Barselona; Don Vicente de La Fuente, *Historia de las Universidades en España,* 4 c., Madrid 1885; Don Eugenio Larrunga, *Memorias Politicos y Economicos de España,* 45 c., Madrid; Don Antonio Rodriguez Villa, *Cartas Politico-Economicas,* Madrid 1878; Don Andres Avelino Pi y Arimon, *Barcelona Antigua y Moderna,* 2 c., Barselona 1854; Bourgoing, *Nouveau Voyage en Espagne ou Tableau de l'Etat Actuel de Cette Monarchie,* 3 c., Paris 1789; Fervel, *Campagnes de la Révolution Française dans les Pyrénées Orientales,* 2 c., Paris 1861; Geoffroy de Grandmaison, *L'Ambassade Française en Espagne pendant la Révolution(1789-1804),* Paris 1892; Coxe, *L'Espagne sous les Rois de la Maison de Bourbon,* Muriel trc., 6 c., Paris 1827; Marcillac, *Histoire de la Guerre entre la France et l'Espagne pendant les Années de la Révolution Française,* Paris 1808; Reynald, *Histoire de l'Espagne depuis la Mort de Charles III,* Paris 1882; De la Vinaza, *Goya,* Madrid

1887; Paul Lefort, *Francisco Goya,* Paris 1877; *Estado General de la Armada(1802-7),* Madrid; Don Zeferino Ferret, *La Decadencia de la Marina Española,* Barselona 1819; Don Manuel Godoy, Fr.trc. Esmérand, *Mémoires,* 4 c., Paris 1836; Sesma, *La Marina Española*(1806), Madrid 1886; Rehfues, *L'Espagne en 1808,* 2 c., Paris 1811; Don Luis Maria de Salazar, *La Marina Militar de España,* 2 c., Ferrol 1888; Gallardo, *Origen, Progresos y Estado de las Rentas de la Corona,* 3 c., Madrid 1805; Don Francisco Barado, *Museo Militar,* 3 c., Barselona 1886; Ferrer de Couto, *Historia del Combate de Trafalgar,* Madrid 1851; Manini, *Historia de la Marina Real Española,* 2 c., in folio, Madrid 1856; Marliani, *Combate de Trafalgar,* Madrid 1850; Toreno, *Historia del Levantamiento, Guerra y Revolucion de España,* 3 c., Madrid 1838; Alcaile Ibieca, *Historia de los Sitios de Zaragoza,* 2 c., Madrid 1830; *Historia de la Guerra de España, contra Napoleon,* Madrid 1818; Arteche y Moro, *Historia Militar de España(1808-14),* 5 c., Madrid, 1868-83; *Les Français en Portugal,* Lizbon 1808; Carnicero, *La Gloriosa Revolucion de España,* 4 c., Madrid 1814; Cavallos, *La Usurpacion de la Corona de España,* Madrid 1808; Ducasse, *Mémoires et Correspondance Politique du Roi Joseph,* 10 c., Paris 1853-5; Escoïquiz, *Ferdinand VII à Bayonne,* Paris 1816; Espoz y Mina, *Memorias,* 5 c., Madrid, 1851-2; Fée, *Souvenirs de la Guerre d'Espagne,* Paris 1856; Gen.Foy, *Historie de la Guerre de la Péninsule sous Napoléon,* 4 c., Paris 1827; Don Raymundo Ferre, *Barcelona Cautiva,* 6 c., Barselona, 1815-8; Muñoz Maldonado, *Historia Politica y Militar de la Guerra de la Independencia,* 3 c., Madrid 1833; Suchet, *Mémoires sur Mes Campagnes en Espagne(1808-14),* 2 c., Paris 1834; Rodriguez Solis, *Los Guerrilleros de 1808,* Madrid; Napier, *Histoire de la Guerre dans la Péninsule,* 10 c., Paris, 1828-38; Don Evaristo Perez de Castro, *La Correspondencia de Godoy con la Reina Maria-Luisa,* Madrid 1814; Don Juan Cortada, *Historia de Portugal hasta 1839,* Barselona 1844; Luz Soriano, *Historia de Guerra Civil em Portugal(1777-1834),* 14 c., Lizbon, 1866-84; Loiseau, *Histoire de la Littérature Portugaise,* Paris 1886; Yb.Grasset, *Malaga, Province Française,* Paris 1910; P.Conrad, *Napoléon et la Catalogne(1808-14),* Paris 1910; A.Fugier, *Napoléon et l'Espagne(1799-1808),* 2 c., Paris 1930; Geoffroy de Grandmaison, *L'Espagne et Napoléon,* 3 c., Paris, 1908-31; A.M., *L'Ambassade Française en Espagne pendant la Révolution(1789-1804),* Paris 1892; A.M., *Correspondance du Comte de La Forest, Ambassadeur de France en Espagne(1808-13),* 2 c., Paris, 1905-7; A.de Beauchamp, *Mémoires relatifs aux Révolution d'Espagne,* 2 c., Paris 1824; W.F.P.Nappier, *History of the War in the Peninsula from the Year 1807 to the Year 1814,* 6 c., Londra, 1828-40, 2: 1890, Fr.trc.13 c., Paris 1828-44; C.W.Oman, *History of the Peninsular War,* 7 c., Oxford, 1902-30; Bnb.Grasset, *La Guerre d'Espagne,* 3 c., Paris, 1914-32; Marques de Villa-Urrutia, *España, en el Congreso de Viena,* Madrid 1928.

Decretos del Rey Don Fernando VII, 9 c., Madrid, 1815-25; Gustave Hubbart, *Histoire Contemporaine de l'Espagne,* Paris 1867; Michel J.Quin, *Fernando VI,* 3 c., Madrid 1840; Miñano, *Histoire de le Révolution d'Espagne de 1820 à 1823,* 2 c., Paris 1824; Chateaubriand, *Guerre d'Espagne,* 2 c., Paris 1838; General Espoz y Mina, *Memorias,* 5 c., Madrid, 1851-2; Pirala, *Historia de la Guerra Civil y de los Partidos Liberal y Carlista,* 6 c., Madrid, 1868-70; Miraflores, *Isabel II,* Madrid 1843; Javier de Burgos, *Isabel II,* Madrid 1850; Marliani, *Historia Politica de España Moderna,* Madrid

1841; Don Ramon de Mesonero Ramons, *Panorama Madrilense,* 3 c., Madrid, 1835-8; Don Patricio de la Escosura, *Estudios Historicos Sobre las Costumbres Españolas,* Madrid 1851; Don Alphonso Garcia Tejero, *Maravillas de Madrid, Costumbres Populares,* Madrid 1847; Don Nicolas de la Roda, *Costumbres,* Granada 1845.

A.Halliday, *The Present State of Portugal,* Edinburg 1812; Arriaga, *Revolução Portugueza de 1820,* 4 c., Porto, 1886-9; Balbi, *Essai Statistique sur le Portugal,* Paris 1822; Baillie, *Lissaboa in den Jahren 1821-23,* Stuttgart 1827; Dom Miguel, *Manifesto,* Lizbon 1832; Carvalho, *La Constitution et le Gouvernement du Portugal,* Paris 1830; Jose Liberato de Rezende, *Dom Miguel,* 4 c., Lizbon, 1841-3; Lloyd Hadges, *The Expedition to Portugal in 1832 under the Orders od Dom Pedro,* 2 c., Londra 1832; Raimundo Jose de Cunha Mattos, *Don Pedro, ex-emperador do Brasil,* 2 c., Rio de Janeiro 1833; Goblet d'Alviela, *Etablissement des Cobourg en Portugal,* Brüksel 1869; Oliveira Martins, *Portugal Contemporaneo,* 2 c., Lizbon 1895; Minutoli, *Portugal und Seine Colonien,* Stuttgart 1855; Bouchot, *Histoire du Portugal,* Paris 1854; Luz Soriano, *Historia da Guerra Civil,* 14 c., Lizbon, 1866-84; E.Bavoux, *Costa Cabral, Son Ministère,* Paris 1846; Loiseau, *Histoire de la Littérature Portugaise,* Paris 1847; Riberio, *Histoira Scientificos, Litterarios, Artisticos de Portugal,* 4 c., Lizbon, 1882-8; Bernandez Branco, *Portugal e os Estrangerios,* 2 c., Lizbon 1879; De Rouffeyroux, *Le Portugal,* Paris 1880; Crawford, *Old and New Portugal,* Londra 1880; Gallenga, *Fifteen Years Travelling Imperssions of Spain and Portugal,* 2 c., Londra 1883; Marques de Souza-Holstein, *Portugal e os Portuguezes,* 2 c., Lizbon, 1876-7.

W.Lauzer, *Geschichte Spaniens von dem Struz Isabella's,* 2 c., 1877; Cherbuliez, *Espagne Politique(1868-73),* Paris 1874; Houghton, *La Restauration des Bourbons en Espagne,* Paris 1890; De Mazade, *Les Révolitions de l'Espagne Contemporaine,* Paris 1869; Fermin Caballero, *Reseña Geografico-Estadistica de España,* Madrid 1868; Pascual Madoz, *Diccionario Geografico-Estadistici de España,* 6 c., Madrid; Muro y Martinez, *Constituciones de España,* 2 c., Madrid 1881; Colmeiro, *Derecho Administrativo de España,* 3 c., Madrid, 1876-80; Borrgeo, *Historia de las Cortes de España durante el Siglo XIX,* 2 c., Madrid 1885; Menendez y Pelayo, *La Ciencia Española,* Madrid 1887; Direcks, *Das Moderne Geistesleben Spaniens,* Leipzig 1883; Hans Parlow, *Kultur und Gesellschaft in Spanien,* Leipzig 1888; Ed.Mailly, *L'Espagne Scientiphique,* Brüksel 1868; Segismundo Moret y Prendesgast, *La Familia Foral,* Madrid 1863; A.M.; *El Capital y el Trabajo,* Madrid 1861; Conde de la Almena, *La Politica de la Regencia,* Madrid 1886: Bermejo, *Guerra Civil desde 1868,* 3 c., Madrid 1876; Buisen y Tomaty, *La Nueva Monarquie y el Nuevo Rey,* Madrid 1876; Castelar, *Historia del Movimiento Republicano en Europa,* 2 c., Madrid, 1873-4; Diez de Tejada, *Historia de la Restauracion,* Madrid 1879; Lopez Dominguez, *Ma Guerra Carlista de 1869 à 1876,* 14 c., Madrid 1883; Pi y Margall, *Amadeo de Saboya,* Madrid 1884; Prugent, *Los Hombres de la Restauracion,* 2 c., Madrid, 1880-81; Sanchez Ortiz y Barastegui, *Las Primeras Camaras de la Regencia,* Madrid 1886; La Serna, *La Restauracion y el Rey,* Madrid 1876; Sociats y Colls, *La Marina Militar,* Valencia 1886; Martinez Alcubilla, *Diccionario de la Administracion Española,* 12 c., Madrid, 1868-70; Montoliu, *Don Alfonso o Don Carlos,* Barselona 1876; Ruiz Miyares, *Geografia*

Comercial de España, Barselona 1884; Zugasti, *El Bandolerismo,* Madrid 1880; Sanchez. *Carlismo,* Madrid 1886; Torras y Bages, *La Tradicio Catalana,* Barselona 1892; J.Carrare Pujol, *Historia de la Economia Española,* Barselona 1947; E.H.Blair ve J.A.Robertson, *The Philippines Islands(1493-1898),* 55 c., Cleveland, 1903-9; J.Mallat, *Les Philippines,* Paris 1846; M.Scheidnagel, *Islas Filipinas,* Madrid 1880; D.P.Barrows, *History of the Philippines,* 2: Londra 1924; D.C.Worcester, *The Philippines Past and Present,* New York 1930; A.A.Guber, *Filipinskaia Respublika,* Moskova 1948; C .Pinto Correa, *Timor,* Lizbon 1934; A.Bouchot, *Histoire du Portugal et de Ses Colonies,* Paris 1854; L.de Bulhoes, *Les Colonies Portugaises,* Lizbon 1878; A.de Alamada Negreiros, *L'Epopée Portugaise, Histoire Coloniale,* Paris 1902; J.Cortesao, *Les Portugais dans l'Histoire de la Colonisation,* Lizbon 1930; P.Negreiros, *Le Mozambique,* Paris 1904; G.Mac Call Theall, *Portuguese in South Africa,* Londra 1896; E.de Noronha, *Lorenço Marques,* Lizbon 1895; Visconde de Paira Nanso, *Lorenço Marques,* Lizbon 1870; Alb.Branda de Mello, *Angola,* Loanda 1931; F.de Almeida, *Portugal e as Colonias Portuguezas,* Coimbra 1920; J. Texeira, *Guine,* Lizbon 1936.

R.Altamira, *Manual de Historia de España,* 2: Buenos Aires 1946; A.M., *Histoire d'Espagne,* Paris 1931; R.Konetzke, *Geschichte des Spanischen und Portuguesischen Volkes,* Leipzig 1939; A.R.Oliveira, İng.trc. *Politics, Economics and Men of Modern Spain(1808-1946),* Londra 1947; E.Sencourt, *The Spanish Soverains(1808-1931),* Londra 1932; Marques de Villa-Urtutia, *Ferdinando VII,* 2 c., Madrid, 1931, 1943; A.M., *Le Reine Doña Maria Cristina de Borbon,* Madrid 1925; P.de Luz, *Isabelle II,* Paris 1934; G.Capdupuy, *Don Carlos(1833-40),* Paris 1938; R.Oyarzun, *Historia del Carlismo,* Bilbao 1939; M.Garcia Venero, *Historia del Naciolalismo Vasco(1793-1936),* Madrid 1945; A.M., *Historia del Nacionalismo Catalon,* Madrid 1944; J.Lasaffre, *Le Problème National de la Catalogne,* Montpellier 1934; L.Diazdel Corral, *El Liberalismo,* Madrid 1945; D.Westemeyer, *Don Cortes, Staatsman und Theologe,* Münster 1940; C.Schmitt, *Don Cortes,* Madrid 1930; E.Schramm, *Donoso Cortes,* Hamburg 1935.

A.Carlo Millares, *Archivos y Biblotecas Españolas,* Madrid 1935; Torres Campos, *Staatsrecht d.Königreichs Spanien,* 1889; Rafael Ballester, *Bibliografia de la Historia de España,* Gerona 1921; B.Sanchez Alonso, *Fuentès de la Historia Española,* Madrid 1919; G.Diercks, *Geschichte Spaniens,* 2 c., Berlin 1896; Adolfo Posada, *Spanisches Staatsrecht,* Tübingen 1914; B.Perez Galdos, *Amadeo I,* Madrid 1905; Joseph, *Toward the New Spain,* Chicago 1933; Wedel, *Die Carlitische Armee und Kreiegsführung,* Berlin 1876; C.Primelles, *Historia Politica de la Primera Republica Española,* Segovia 1932; Conde de Romanones, *La Reine Marie-Christine, Régente d'Espagne,* Paris 1935; Charles Benoist, *La Restauration Rénovatrice en Espagne,* Paris 1932; A.M.Fabre, *Canovas de Castillo,* Barselona 1928; E.Varagnac, *Emilio Castelar,* Paris 1920; Infanta Eulalie, *Mémoires,* Paris 1933; R.Meynadier, *Alphones XIII,* Paris 1914; S.Erskine, *Alfonso XIII,* Londra 1931; M. Fernandez Almagro, *Alfonso XIII,* Barselona 1933; Angel Marvaud, *L'Espagne au XXe Siècle,* Paris 1913; A.Murciano, *España, Su Prodiccion y Progreso,* Madrid 1915; Angel Marvaud, *La Question Sociale en Espagne,* Paris 1910; Ed. Gomez de Bequero, *El Renaciemento de la Novela en el Siglo XIX,* Madrid 1924; Hans Jeschke, *Die Generation von 1898 in Spanien,* Halle 1934; Federico de Oñis,

Antologia de la Poesia Española(1882-1932), Madrid 1934; Albert Mousset, *L'Espagne dans la Politique Mondiale,* Paris 1923.

A.Anselmo, *Bibliografia das Bibliographias Portuguesas,* Lizbon 1923; P.de Azevedo ve A.Baiao, *O Arquivo de Torre do Tombio sua Historia,* Lizbon 1907; F.de Figueredo, *Historia da Litteratura Romantica Portuguesa(1825-1870),* Lizbon 1913; Antonio Sergio, *Historia do Portugal,* İsp.trc.Barselona 1929; F.de Almeida, *Portugal e as Colonias Portuguesas,* Coimbra, 2: 1920.

J.Becker, *Historia de las Relaciones Exteriores de Espana durante el Siglo XIX,* Madrid 1924; Bueno y Nunez de Prado, *Historia de la Acion de España en Marruecos desde 1904 a 1927,* Madrid 1929; G.Maura, Fr.trc. *La Question du Maroc au Point de Vue Espagnol,* Paris 1911; André Tardieu, *La Conférence d'Algésiras,* Paris 1909; Eugène Anderson, *The First Maroccan Crisis 1904-6,* Chicago 1930.

J.Torre Revello, *Los Archivos Españoles,* Buenos Aires 1927; R.Reemtsen, *Spanisch-Deutsche Beziehungen(1882-87),* Berlin 1938; Storey, *The Conquest of the Philippines,* New York 1926; Marcus Wilkinson, *Public Opinion and the Spanish American War,* Baton Rouge 1932; Charles Benoist, *L'Espagne, Cuba et les Etats-Unis,* Paris 1899.

L.G.Leary, *Andorra,* Londra 1912; B.Newman, *Andorra,* Londra 1928; J.Avilès Arnau, *Andorra,* Madrid 1931; Werner Piesold, *Andorra,* Berlin 1937; F.Weilenmann, *Andorra,* Zürih 1939; J.A.Brutails, *Andorra,* Paris 1904; J.Corts Peyret, *Geografico e Historia de Andorra,* Barselona 1945; S.Llobet, *El Medio y la Vida en Andorra,* Barselona 1947; J.M.Vidal y Guitart, *Andorra,* Madrid 1949.

R.Delbose, *Bibliographie des Voyages en Espagne et en Portugal,* Paris 1936; Hans Meyer, *Das Portugiesische Kolonialreich der Gegenwart,* Berlin 1920; Fortunato de Almeida, *Historia de Portugal,* 4 c., Coimbra 1927; Baedeker, *Spain and Portugal,* 4: Leipzig 1913; A.F.G.Bell, *In Portugal,* Londra 1912; A.M., *Portugal,* Londra 1915; A.S.Brown, *Madeira, Canary Islands and Azores,* 12: Londra 1922; F.I.de Paiva, *Angola,* Lizbon 1910; G.Guyomard, *La Dictature Militaire au Portugal,* Paris 1927; A.Lopez Mendez, *A India Portugueza,* 2 c., Lizbon 1886; M.M.Mac Murdo, *History of Portugal,* 3 c., Londra 1888; R.N.Lyne, *Mozambique,* Londra 1913; B.Chias, *Atlas Geografico de Portugal,* Barselona 1905; R.Proença vs, *Guia de Portugal,* 2 c., Lizbon 1928; Antonio de M.Velarde, *L'Espansione Politica e Coloniale Portughese,* Roma 1924; Ernesto J.de Vasconcellos, *As Colonias Portuguezas,* Lizbon 1921; A.M., *Colonias Portuguesa,* 3 c., Lizbon, 1916-8; A.M., *Portugal Colonial,* Lizbon 1918; A.M., *Compendio di Geografia Comercial,* Lizbon 1916; J.P.Oliveira Martins, *Historia de Portugal,* 2 c., Lizbon 1880; A.M., *Portugal Contemporaneo,* 2 c., Lizbon 1881; A.M., *Historia de Civilisação Iberica,* Lizbon 1879; A.M., *Portugal em Africa,* Porto 1891; A.M., *Portugal nos Mares,* Lizbon 1889; A.M., *Politica e Economica Nacional,* Porto 1885; Aires de Ornelas, *Colectãnea das Suas Principais Obras Militares e Coloniais,* 3 c., Lizbon 1934; Luciano Cordeiro, *Questioes Historico Coloniais,* 2 c., Lizbon 1936; A.Freire de Andrade, *Relatorio Sobre Moçambique,* 5 c., Lorenço Marquez, 1907-10; V.de Bragança Cunha,

Revolutionary Portugal(1910-36), Londra 1938; L.A.Carvalho Viegas, *Guiné Portuguesa,* 2 c., Lizbon 1936-9; T.Delachaux ve Charles E.Thiébaud, *Angola* (Alm.), Neuchâtel 1936, 2 c.; Araujo Correia, *Portugal Economico e Fianciero,* 2 c., Lizbon 1938; Michael Derrick, *The Portugal of Salazar,* Londra 1938; A.Ferro, *Salazar,* Paris 1934; R.H.Carson Graham, *Angola,* Londra 1933; O.Jessen, *Angola,* Berlin 1936; E.G.Jacob, *Das Portugieesische Kolonialreich,* Leipzig 1940; H.Lautensach, *Portugal Reisen und der Literatur,* 2 c., Gotha, 1932-7; A.Lyall, *The Cape Verde Islands and Portuguese Guinea,* Lizbon 1938; M.P.Merea ve D.Peres, *Historia de Portugal,* 5 c., Coimbra 1922; A.Goçalves Pereira, *L'Economie Coloniale de Portugal,* Lizbon 1934; A.M., *L'Economie Maritime du Portugal,* Lizbon 1934; Vilas Ribeiro, *Historia Colonial,* Lizbon 1938; F.Ribeiro Salgado, *L'Empire Colonial Portugais,* Lizbon 1931; *Anuario Estatistico,* Lizbon, 1875'den beri yıllık; *Anuario Demografico,* Lizbon, 1929'dan beri yıllık; J.de Almada, *A Aliança Inglesa,* 2 c., Lizbon, 1946-7; P.Birot, *Le Portugal,* Paris 1950; A.Bridge ve S.Lowndes, *The Selective Traveller in Portugal,* Londra 1949; H.V.Livermore, *History of Portugal,* Londra 1947; H.Lautensach, *Bibliografia Geografica de Portugal,* Lizbon 1948; A.A.Girdo, *Geografia de Portugal,* Coimbra 1942; J.van der Elst, *Le Portugal,* Paris 1951; C.E.Nowell, *A History of Portugal,* Londra 1953; D.Peres, *Historia de Portugal,* 8 c., Barcelos, 1928-37; A.M.Pereira, *Organização Politica e Administrativa de Portugal,* Porto 1949; Orlando Ribeiro, *Portugal o Mediterrâneo e o Atlântico, Estudo Geografico,* Coimbra 1945; A.M., *Geografia Regional,* Lizbon 1947; S.G.West, *The New Corporative State of Portugal,* Londra 1939; A.de O.Salazar, *Doctrine and Action(1928-39),* Londra 1939; A.M., *Discursos(1928-43),* 3 c., 4: Coimbra 1950; A.M., *Politica Portuguesa,* Santiago de Chile 1952; Ministerio das Colonias, *Atlas de Portugal Ultramarino,* Lizbon 1948; *Anuario Estatistico do Ultramar,* Lizbon, 1943'den beri yıllık; S.Cunha, *O Sistema Português de Politica Indigena,* Lizbon 1943; M.Caetano, *Tradiçoes, Principios e Métodos da Colonização Portuguesa,* Lizbon 1951; A.Carreira, *Mandingas da Guiné Portuguesa,* Lizbon 1947; F.Bahia dos Santos, *Angola,* Lizbon 1954; R.Delgado, *Historia de Angola,* 2 c., Lizbon 1948; A.Johnson, *Mbundu English-Portuguese Dictionary,* Philadelphia 1930; T.C. Sharman, *Portuguese West Africa,* Londra 1954; T.Botelho, *Maçambique,* 2 c., Coimbra 1921, 2: Lizbon, 1934-6; G.Correia, *Historia da Colonização Portuguesa na India,* 4 c., Lizbon, 1948-52; Luna de Oliveira, *Timor,* 3 c., Lizbon, 1949-52; A.Silva Rego, *Historia das Missoes do Padriado Português do Oriente,* Lizbon 1949; A.M.Correia, *As Ilhas de Cabo Verde,* Lizbon 1954; R.Pattee, *Portugal na Africa Contemporânea,* Coimbra 1959; H.Galvão ve C.Selvagem, *Império Ultramarino Português,* 4 c., Lizbon, 1950-53; J.Duffy, *Portuguese Africa,* Cambridge/Mass. 1959; T.de Mota, *Guiné Portuguesa,* Lizbon 1954; G.de Sousa Dias, *Os Portugueses em Angola,* Lizbon 1959; *Anuario de Moçambique,* Lorenço Marques, 1908'den beri yıllık; *Anuario Estatistico de Angola,* Luanda, 1897'den beri yıllık; O.Boléo, *Goa,* Lizbon 1955; J.B.A.Gracias, *India Portuguesa(1910 a 1947),* 2 c., Lizbon 1950; José S.Martinho, *Timor,* Porto 1943; H.E.Felgas, *Timor Português,* Lizbon 1956; E.Brazão, *The Anglo-Portuguese Alliance,* Londra 1947; J.A.Ferreira, *Dicionario Inglês-Português,* 2 c., Porto 1948; Gonzaga de Azevedo, *Historia de Portugal,* 6 c., Lizbon, 1935-44; J.L.Taylor, *Portuguese-English Dictionary,* Londra 1959; C.R.Boxer, *Race Relations in the Portuguese Empire,* Oxford 1963; O.Boléo, *Moçambique,* Lizbon

1961; F.P.Marjay, *Moçambique,* Lizbon 1963; E.Brazao, *Macau,* Lizbon 1957; L.A.Sobel vs, *Portuguese Revolution 1974-76,* New York 1976; N.Bruce, *Portugal, The Last Empire,* Newton Abbot 1975; A.de Figueiredo, *Fifty Years of Dictatorship,* Harmonsworth 1975; A.D.Guerreiro, *Bibliografia Sobre a Economia Portuguesa(1948-69),* 21 c., Lizbon, 1958-72; R.Harvey, *Portugal, Birth of a Democraty,* Londra 1978; H.V.Livermore, *Portugal, A Short History,* Endinburg 1973; Marques A.H.de O., *History of Portugal,* 2 c., Columbia Un., New York 1973; J.G.Mota, *A Resistência,* Lizbon 1976; D.Stanislawski, *Portugal, A Study in Historical-Political Geography,* Austin 1959; G.Freyer, *The Portuguese and the Tropics,* Lizbon 1961; H.G.Ferreira ve M.W.Marshall, *Portugal's Revolution,* Cambridge 1986; T.Gallagher, *Portugal,* Manchester 1973; P.T.H.Unwin, *Portugal, Bibliography,* Oxford 1987; F.M.Rogers, *Azores and Madeiras,* North Quincy 1979.

Anuario Estadisdico de España, Madrid, 1914'den beri yıllık; C.Marial Dorado, *España Pintoresca,* Boston 1921(İng.); P.Gwynne, *The Guadalquivir,* Londra 1912; C.M.Gamazo, *Alfonso XIII,* Barselona 1925; Charles E. Chapman, *A History of Spain,* New York 1919; M.R.Burke, *History of Spain,* 2 c., 2: Londra 1900; D.Hannay, *Spain,* Londra 1917; K.Hielscher, *Picturesque Spain,* Londra 1922; M.A.S.Hume, *History of Modern Spain(1788-1918),* 2: Londra 1923; J.Jacobs, *Inquiry into the Sources of the History of the Jews in Spain,* Londra 1894; P.Casabo y Pagés, *La España Judia,* Barselona 1891; A.G.Bell, *Spanish Galicia,* Londra 1922; Otto Jessen, *Südwest Andalusien,* Gotha 1924; E.Joliclerc, *L'Espagne Vivante,* Paris 1921; P.Jousset, *L'Espagne et le Portugal Illustrés,* Paris 1907; M.Lafuente ve J.Valera, *Historia General de España,* 25 c., 2: Barselona 1925; R.Altamira y Crevea, *Historia de España y de la Civilizacion Española,* 4 c., Barselona 1902; Marques de Lema, *Spain since 1815,* Londra 1909; R.M.McBride, *Spanish Towns and People,* Londra 1926; J.Garcia Mercadal, *España Vista por los Extranjeros,* 2 c., Madrid 1919; T.E.Moore, *In the Heart of Spain,* Londra 1927, İng.trc. Londra 1930; A.Morel-Fatio, *Espagne,* 3 c., Paris 1923; P.Mingote Tarazona, *Geografia de España,* Valladolid 1909; Murray, *Handbook for Spain*(by R.Ford), 2 c., 9: Londra 1906; E.A.Peers, *A Companion to Spanish Studies,* Londra 1929; J.B.Trend, *A Picture of Modern Spain, Men and Music,* Londra 1921; M.H.Villaescusa, *Las Provincias de España,* Barselona 1905; H.D.Sedgwick, *Spain, A Short History of Its Politics, Literature and Art,* Londra 1926; H.W.Wilson, *Naval History of the Spanish-American War,* Londra 1899; E.H. del Villae, *El Valor Geografico de España,* Madrid 1921; Ruth M.Anderson, *Gallegan Provinces of Spain,* New York 1939; Direccion General del Instituto Geografico y Estadistico, *Nomenclotor de las Ciudades, Villas,* 2 c., Madrid 1922; E.A.Peers, *The Spanish Tragedy(1930-36),* Londra 1936; A.M., *Catalonia Infelix,* Londra 1937; M.Pobers, *La Crise Espagnole,* Paris 1937; A.R.Vilaplana, *A Year's Experience of Nationalist Spain,* Londra 1938; Giuseppe Vedovato, *Il non Intervento in Spagna,* 3 c., Floransa 1938; J.Tusquets, *Origines de la Revolucion Española,* Barselona 1932; J.B.Trend, *The Origins of Modern Spain,* Londra 1934; R.Soriano, *La Revolucion Española,* Madrid 1931; A.Solmi, *Stato Nuovo Nella Spagna di Franco,* Milano 1940; R.Sencourt, *Spain's Ordeal,* Londra 1940; P.d'Arcangues, *Le Destin de l'Espagne,* Paris 1938; J.Arija, *La Guinea Española,* Madrid 1930; W.Atkinson, *Spain, A Brief History,* Londra 1934; A.Aunos, *L'Espagne Contemporaine,* Paris 1939; J.César Banciella

Barcena, *Rutas de Imperio,* Madrid 1940; J.Bertrand, *Histoire d'Espagne,* Paris 1932, İng.trc.Louis Bertrand ve Sir Charles Petrie, Londra 1934; G.Borrow, *The Zincali, The Gypsies of Spain,* Londra 1901; H.Buckley, *Life and Death of the Spanish Republic,* Londra 1940; José Castillejo, *Wars of Ideas in Spain,* Londra 1937; J.Alvarez del Vayo, *Freedom's Battle,* Londra 1940; F.Christiansen, *Das Spanische Volk,* Leipzig 1937; A.Deulofeu, *Catalunya,* Barselona 1934; L.Dundas, *Behind the Spanish Mask,* Londra 1943; Havelock Ellis, *The Soul of Spain,* Londra 1937; R.Gallop, *The Basques,* Londra 1930; H.Gannes ve T.Repard, *Spain in Revolt,* New York 1936; M.Garcia, *Historia de España,* Madrid 1934; Alicio Garcitoral, *La Revolicion de 1930,* Madrid 1931; Carlos A.Gomez, *La Guerra de España(1936-39),* 2 c., Buenos Aires 1939; T.J.Hamilton, *The Franco Regime in Spain,* New York 1943; J.Kom, *La Revolucion Española,* Barselona 1934; F.E.Manuel, *The Politics of Modern Spain,* Londra 1938; *Nomenclatura de las Ciudades, Villas,* 7 c., Madrid 1945; N.B.Adams, *The Heritage of Spain,* New York 1943; Gerald Brennan, *The Face of Spain,* Londra 1950; A.Ganivet, *Spain, An Interpretation,* Londra 1946; M.Garcia Venero, *Historia del Nacionalismo Vasco(1793-1936),* Madrid 1945; E.Hernandez-Pacheco vs, *El Sahara Español,* Madrid 1949; J.Lopez Olivan, *Repertorio Diplomatico Español(1125-1935),* Madrid 1944; J.Vicens Vives, *España, Geopolitica del Estado y del Imperio,* Barselona 1940; Viscount Templewood, *Ambassador on Special Mission,* Londra 1946; E.Reske-Nielsen, *Spanien(1931-48),* Kopenhag 1949; R.Perpiña Grau, *La Guinea Española,* Barselona 1945; A.de Unzueta y Yuste, *Guinea Continental Española,* Madrid 1944; A.M., *Islas del Golfo de Guinea,* Madrid 1945; J.Fontan Lobé, *Bibliografia Colonial,* Madrid 1946; E.Guinea Lopez, *España el Desierto,* Madrid 1945; *Diccionario Corografico de España,* 4 c., Madrid 1948; *Censo de Poblacion de España,* 9 c., Madrid 1944; *Enciclopedia Universal Ilustrada,* 90 c., Madrid; Rumeu de Armas, *España en el Africa Atlantica,* 2 c., Madrid, 1956-7; *Atlas Historico y Geografico de Africa Española,* Madrid 1955; R.Pélissier, *Les Territoires Espagnols d'Afrique,* Paris 1963, İsp.trc.Madrid 1964; J.Caro Baroja, *Estudios Saharianos,* Madrid 1955; Aguilar, *Nuevo Atlas de España,* Madrid 1961; J.Vecens Vives, *Historia Economica de España,* 5 c., Barselona 1959; G.Hermet, *L'Espagne de Franco,* Paris 1974; D.Bell, *Spanish Politics after Franco,* Londra 1983; R.Carr, *Modern Spain(1975-80),* Oxford 1980; R.Collins, *The Basques,* Oxford 1986; G.J.Shields, *Spain, Bibliography,* Santa Barbara 1985; R.Graham, *Spain, Change of a Nation,* Londra 1984; R.Gunther, *Spain after Franco,* San Francisco 1986; J.Harrison, *Spanish Economy in the Twentieth Century,* Londra 1985; J.Hooper, *A Portrait of the New Spain,* Londra 1986; S.Lieberman, *The Contemporary Spanish Economy,* Londra 1982; J.Maravall, *The Transition to Democracy in Spain,* Londra 1986; P.Preston ve D.Smith, *Spain, the EEC and NATO,* Londra 1984; V.Thompson ve R.Adloff, *The Western Saharans,* Londra 1980; J.Damis, *The Western Sahara Dispute,* Stanford/San Francisco 1983; L.F.Sipe, *Western Sahara, Bibliography,* New York 1984; T.Hodges, *Western Sahara,* Londra 1984; A.M., *Historical Dictionary of Western Sahara,* Londra 1982.

R.P.A.Dozy, *Spanish Islam,* 1913; H.J.Chaytor, *A History of Aragon and Catalonia,* 1969; H.Livermore, *The Origins of Spain and Portugal,* 1971; William L.Langer, *An Encyclopedia of World History,* 5: 1968; E.A.Thompson, *The Goths in Spain,* 1969; A.M.H.J.Stokvis, *Manuel d'Histoire, de Généalogie et de Chronologie de*

Tous les Etats du Globe, 3 c., 1888-93; B.Spuler ve M.Ross, *Rulers and Governments of the World,* 3 c., 1977-8; J.F.O'Callaghan, *History of Medieval Spain,* 1975; R.F.Tapsell, *Monarchs, Rulers, Dynasties and Kingdoms of the World,* 1983; C.W.Previté-Orton, *Shoter Cambridge Medieval History,* 2 c., 1952; Burke's *Royal Familiers of the World, Europe and Latin America,* 1977; Bouillet, *Atlas d'Histoire,* 1871; *Almanach de Gotha,* 1763-1944; W.Dworzaczek, *Genealogia,* 1959; Forst de Battaglia, *Traité de Généalogie,* 1949; B.Harding, *Amazon Throne,* 1942; K.Hopf, *Historisch-Genealogischer Atlas,* 2 c., 1858-66; Fürst W.K.von Isenburg, *Stammtafeln zur Geschichte der Europaeischen Staaten,* 2 c., 1937; Kekulé von Stradonitz, *Ahnentafel-Atlas der Regenten Europas und Ihrer Gemahlinnen,* 1898-1904; H.R.Hiort-Lorenzen, *Livre d'Or des Maisons Souverains,* 1895; Harold Acton, *The Bourbons of Naples,* 1956; J.Anderson, *Royal Genealogies,* 2: 1736; A.J.Calvert, *The Spanish Royal Wedding,* 1906; Chasot de Nantigny, *Généalogies Historiques,* 4 c., 1736-38; Luis de Caralt, *Los Pretendientes a los Tronos de Europa,* 1970; D.Araujo Alfonso, H.Cuny, S.Konarski, A.de Mestas, Baron H.Pinoteau, *Le Sang de Louis XIV,* 2 c., 1961-62; *Encyclopedia Italiana;* Marquis de Ruvigny, *The Titled Nobility of Europa,* 1914; H.Vrignault, *Généalogie de la Maison de Bourbon,* 1949; Mary Wilhelmine Williams, *Dom Pedro the Magnanimous,* 1966; T.G.Voigtel, *Stammtafeln zur Geschichte der Europaeischen Staaten,* 1811; Sir Charles Petrie, *King Alfonso XIII,* 1963; Harold Nicolson, *Monarchy,* 1962; Nancy Mitford, *The Sun King,* 1966; Peter de Polnay, *A Queen of Spain: Isabel II,* 1962; L.Moreri, *Grand Dictionnaire Historique,* 10 c., 1739; *The Statesman's Year-Book,* 1864-1996; USS, *The Military Balance,* 1958-1996.

Yirmi Dördüncü Kitap

AMERİKA

I

KOLOMB-ÖNCESİ AMERİKA

1492'den Önce Amerika

Beyaz İnsan'ın ayak basmasından önceki Amerika kıt'alarının târîhine Kolomb-Öncesi diyoruz. Kıt'aya ilk ayak basan Beyaz'ın Kristof Kolomb olduğu varsayılmış, Vikingler'in bugün kesin kabûl edilen Amerika'ya erişmeleri, ardı gelmiyen ve yeni bir kıt'a olduğu bilinciyle sonuçlanmıyan bir teşebbüs sayılmıştır. Kolomb'un Amerika'ya geldiği 1492 yılına kadarki Amerika târîhi, bir târîhöncesi konusu olmak gerekir. Zîrâ hiç bir yerli yazı okunamamıştır.

1492'ye kadar Dünyâ târîhi, Asya, Avrupa ve Afrika kıt'alarında cereyân etti. Kuzey ve Güney Amerika ile Okyanusya kıt'aları bu üç kıt'aya kapalı idi, ancak binlerce yıldan beri bu üç kıt'ada da İnsan yaşıyordu. Orta Afrika'ya henüz Beyazlar girmemişti, Meçhul Ülkeler'di. Kuzey-doğu Asya, bütün Kuzey Sibirya da meçhul ülkeler arasındaydı. Ancak Kuzey Amerika kıt'asının Grönland sâhilleri hâriçtir. Buzuldan ibâret adanın kıyı ovaları biliniyordu. Antarktika'ya erişilememişti.

Amerika ile Okyanusya'ya *Yeni Dünyâ* dendi. 16. asra kadar bilinmeyen kıt'alar... Yeni Dünyâ ile bizim târîhimiz arasında hiç bir paralelliği olmayan bir gelişme bahis konusudur. Beyaz Adam'ın ayak bastığı Amerika'da gerçi bir kaç asırdan beri hiyeroglif yazısı kullanıyorlardı, aşağıda anılan yerli devletler bir mânâda târih çağına

geçmişlerdi. Ancak bir çok hususta 3.000 yıl öncesi Eski Dünyâ'dan geriydiler. Şehir medenîyetine ve büyük mîmârîye geçmişlerdi ama, Amerika kıt'asında at olmadığı için gerçek bir ulaştırma ve hareket yeteneğinden yoksundular. Ancak Güney Amerika'da lama ve alpakalara binebiliyorlardı ki, bu Eski Dünyâ'nın eşeğiyle ancak kıyaslanabilir. Meselâ tekerleği keşfedememişlerdi. Ama belirli ölçüde astronomiye girmişlerdi. San'at gayesi güden eserler oluşturabiliyorlardı. Mâdencilik çok geri olduğu için gerçek silâhlar yapamıyorlardı. Ancak taşı çok iyi kullanıp işliyebiliyorlardı. Dinleri çok ilkeldi. Buna karşılık ruhbân sınıfı gene mevcuttu. Kolomb-Öncesi(Fr.pré-colombien(ne), İng.pre-colombian) Amerika böyle bir dünyâ idi. Bâzı sâhalarda Eski Dünyâ'dan beş bin yıl geride, bâzı sâhada bir kaç asır geride idiler. Bu durumu, kıt'aya ayak basan Beyaz Adam, alçakça sömürdü. İspanya ve Portekiz, resmen ve hukukî olarak, Yeni Dünyâ'da yaşıyanların ruhları olmadığını ve insan sınıfından sayılmıyacaklarını bildirdiler. "En iyi Kızılderili, ölü bir Kızılderili'dir" sloganı, 19. asrın son yıllarına kadar Birleşik Amerika'da bile devâm etti. Binâenaleyh 20. asra kadar Beyaz İnsan'dan, Beyaz İnsan'ın Zencî kölelere uyguladığı muâmelenin çok altında bir muâmeleye mâruz kaldılar. Kızılderi İnsan'a hapis cezâsı da verilemiyordu. Bir Beyaz, bir Siyah, bir Sarı insan, yıllarca, hattâ ömrünün sonuna kadar mahbûs yaşıyabilir. Kızılderili'nin ise bir yılını doldurmadan hapiste öldüğü hemen anlaşıldı.

Kızılderililer'e "Hindliler" (İng.Indian) ve Antil Adaları'na Batı Hind Adaları, hattâ Amerika'ya Batı Hindistan dendi ve bu tâbirler Avrupa literatüründe zamânımıza kadar kullanılarak târihçi olmıyanların aklını karıştırdı. Zîrâ yeni bir kıt'a keşfettiğinden habersiz Kristof Kolomb, Antiller'de ilk Kızılderililer'i görünce bunlara "Los Indios" (Hindliler) dendi. Zîrâ hem derilerinin rengini Hindistanlılar'a benzetmiş, hem de kendisini Hindistan'ın doğusundaki adalarda sanmıştı. Bu kanâatini ölünceye kadar muhâfaza etti ve hiç bir zaman yeni bir kıt'ada olduğunu, Yeni Dünyâ'yı keşfettiğini bilemedi. Ama Arz'ın yuvarlak olduğunu kesin şekilde biliyordu. Zâten batıya giderek Hindistan'ın doğusuna ulaştığı fikrindeydi. Bu da Arz'ın yuvarlak olduğunu ispatlıyordu. Ama Avrupa'da pek çok çevrede Macellan'ın ilk dünyâ turuna kadar Arz'ın yuvarlak olduğuna inanılmadı.

Kızılderili yükselmiş krallıkların ve bâzı kabîlelerin kullandıkları hiyerogrif yazısı günümüze kadar çözülemedi. İlmin bugünki çizgisi için şaşırtıcıdır ama, gerçek budur. Çözülmeleri için daha 20-30 yıl çalışmak gerektiği ileri sürülmektedir. Tabîî o zaman Kolomb Öncesi medenîyetler ve belki Amerikan târîhi ve eski dilleri üzerindeki bilgilerimiz çok artacaktır. Anadolu'da Hititler'in kullandıkları iki çeşit yazıdan çivi yazısının çözüldüğünü, hiyeroglif yazısının ise henüz çözülemediğini, çözüldüğü zaman Hitit medenîyetinin de çok aydınlanacağını kaydetmem gerekir. Girit hiyeroglif yazısı ise ancak 1991 yılında çözülebildi ve eski Girit dili ortaya çıktı. Bu zorluğun sebebi, bu hiyerogliflerin, Mısır hiyeroglifleri derecesinde gelişmiş bulunmaması dışında, farklı ve belki yarı hiyeroglif olmalarından kaynaklanıyor. Yazı, çok belirli bir zümrenin tekelinde olduğu için, maksatla zorlaştırıldığı da düşünülebilir. İspanyollar, Amerika'yı fethetmeye başladıkları zaman bu yazı sistemlerini Meksika'da da, Peru'da da bilen yerli râhibler vardı. Ancak bunlar sâdece yok edildiler ve onların bilgileri bize aktarılmadı. Müstevlînin tek gayesi altın ve gümüş elde etmekti.

Eski Dünyâ kadar Yeni Dünyâ'nın insanları da biribirinden binlerce yıl farklı kültür yaşıyorlardı. Amazonlar'da cilâlı taş devrine geçememiş kabîleler vardı. Bâzı bölgelerde nâdir de olsa medenîyetler oluşmuştu. Ancak Kızılderili, denizci değildi. Kıyılardan açılamıyordu. Halbuki "denizden gelerek" Yeni Dünyâ'yı iskân etmişlerdi, şöyle:

Yeni Dünyâ halkı, Eski Dünyâ, Asya, Kuzey-doğu Asya kökenlidir. 20.000 ilâ 10.000 yıl öncesinde, belki daha doğru bir târihleme olarak 15.000 yıl kadar önce Kuzey-doğu Asya'dan geldiler. Bu gelişin bir seferde olmaması, belki asırlar sürmesi gerekir. Kayıklarla Bering Boğazı'ndan geçtikleri (Asya'nın en kuzey-doğusu olan Çukotski yarımadasından orta-batı Alaska'nın Seward yarımadasına) ileri sürülebilir. Ancak burası Kuzey Kutub Çizgisi üzerindedir. Daha güneyden geçmiş olmaları ihtimâli yüksektir (Kamçatka yarımadasından Aleut adalarını birer ikişer atlayıp Alaska'nın güney-batısında uzanan ince uzun Alaska yarımadasına). Buradan devamlı güneye inerek binlerce yıl içinde Güney Amerika kıt'asının ucu olan Ateş Adası'na (Tierra del Fuego) kadar indiler. Çoğaldılar. Biribirlerini kaybettiler. Biribirine benzemez diller konuşmaya başladılar. Yüzlerce, belki bir iki bin dil oluştu.

Bu göçü yapanların da tek dil konuşan insanlar olmadıkları muhakkaktır. Bunlar, Eski Sibirya ırkları grubundan insanlar olacaklardır. Kuzey-doğu Sibirya'nın binlerce yıl önceki halkı... Bu gruba mongoloid denmişse de, bu tâbir, şaşırtmamalıdır. Bunun Moğol ırkı ile bir ilgisi yoktur. Ancak başta pometler olmak üzere yüz kemiklerinin antropolojik yapısı ve tip ile ilgilidir. Bu göç yapıldığı zaman henüz Yeni Dünyâ'da hiç bir ırk oluşmamıştı. Kızılderililer'le Türkler'in ayni kökenden oldukları saçma iddiası yazılıp çizilmiştir. O devirde Türk diye bir şey yoktu. Zâten orijinal, Moğol'la karışmamış Türk tipinde mongoloidlik yoktur ve esmerlik de yoktur. Zâten Türk anayurdu, binlerce kilometre güney-batıdadır(batıda Aral Gölü, doğuda Altaylar, güneyde Tanrı Dağları, kuzeyde belki Balkaş Gölü). Bundan başka, hiç bir Kızılderili dili, hiçbir Eski Dünyâ dili veyâ dil grubu yâhut dil âilesi ile bağlantılı değildir. Eski Sibirya dillerinin hiç biri de bugün yaşamıyor, son konuşanlar son asırlarda yok olmuşlardır. Bu diller de yazıları olmadığı için bizim için bugün meçhuldür. Belki Eski Sibirya dilleri denen ve Ural-Altay dilleri ile hiç bir ilgisi bulunmayan grubun, Kızılderili dilleri ile bir yakınlığı konuşulabilirdi.

Kızılderililer'in, Pasifik'i çok daha güneyden, Aleutlar'ın güneyinden aşarak Japon adalarından Kaliforniya'ya doğru aktıkları faraziyesi ise bana fantezi gibi geliyor. Gerçi ayni mâhiyette bir göç Güney-doğu Asya'dan Güney Pasifik adalarına, Havaylar'a kadar binlerce yıl önce yapılmıştır. Ancak Pasifik'i güneyden ada ada atlıyarak aşmak, kuzeyde dünyânın en büyük açık denizini geçmekle bir değildir. Kuzey geçişinin ise, iklimin sertleşmesiyle sona erdiği ileri sürülebilir.

Para mefhûmunun, kubbe yapmanın bilinmediği bir medenîyette tütün, domates, hindi, mısır, kauçuk, kinin, kına kına gibi 16. asırdan îtibâren medenîyetimize giren, Amerika'nın keşfinden önce biz Eski Dünyâlılar'a tamâmen meçhul türler mevcuttu. Ancak nüfus, nâdir bir kaç bölge ve ada dışında fevkalâde seyrekti. Ayrı diller konuşan, devlet oluşturamamış kabîlerden her biri, çok geniş topraklara yayılmışlar, çok az tarımla ilgilenip avcılıkla yaşıyorlardı.

İki, belki üç bin Kızılderili dilinin büyük kısmı bugün ölü dil hâlindedir. Son bir iki asırda sönen ölü diller hakkında bilgimiz vardır. Daha önce sönenler hakkında bilgimiz yoktur veyâ fevkalâde sınırlıdır. Yüzlerce yerli dili bugün de yaşıyor ve incelenmiş, sınıflandırılmıştır. Şöyle bir tasnif mümkündür: Kuzey Amerika, Orta Amerika, Güney Amerika-Antiller şeklinde üç ana grup ayırmak bu tasnîfi kolaylaştırır.

Güney Amerika ve Antiller'de 108 dil âilesinden yüzlerce dil ve binlerce lehçe tesbît edilmiştir. Orta Amerika'da(Meksika dâhil) 10 dil âilesinden yüzlerce dil vardır. Kuzey Amerika'da ise 58 dil âilesinden binden fazla dil tesbît edilmiştir. Meselâ en ünlü Kızılderili toplumlarından biri Apaçi'lerdir. Apaçice, Kuzey Meksika ile Colorado arasında dağılan Apaçi kabîlelerince konuşulan bir dildir. Athapaskan dil âilesindendir. Şoşon dil âilesinden olan Komançi dili, bunun doğusunda, bugünki Teksas kuzeyinde konuşulur. En yaygını, Algonkin dil âilesinin dilleridir. Kanada'nın en büyük kısmı ile Birleşik Amerika'da Büyük Göller bölgesinde, güneye doğru olan bölgelerde, New England'da ve bunun güneyindeki sâhalarda konuşulmuştur. Âileye adını veren Algonkin kabîlelerinin yaşadığı alan ise Kanada'nın Ontario eyâletidir. Bu âileden Çeyence, ayrı bir öbek hâlinde uzakta kalmış, Colorado-Wyoming arasında konuşulmuştur. New York eyâletinin doğusunda, Massachusetts'in batı sınırında vaktiyle konuşulan Mohikan kabîlesi dili de Algonkin âilesindedir. Mohikanlar'ın batısında gene New York eyâleti topraklarında vaktiyle konuşulan Mohawk kabîlelerinin dili ise İrokoi âilesindendir. Bu âile Doğu Kanada ve Doğu Birleşik Amerika topraklarında, Atlantik'ten uzak olmak şartıyle, Lawrence nehrinden Alabama-Georgia kuzeyine kadar yayılmıştı. Siu dil âilesi, Orta Amerika'da konuşulmuş, epey güneye kadar inmiş, kuzeyde Kanada topraklarına da girmişti. Şoşon âilesi de Pasifik şeridinin doğusunda kalan geniş Birleşik Amerika topraklarına yayılmıştı.

Kıt'anın en kuzeyindeki yaşıyan Eskimolar'la Aleut adalarında yaşıyan Aleutlar ise, Kızılderililer arasında sayılmazlar. Bunlar çok açık olarak Sibirya'dan gelmiş Asya kavimleridir.

Mayalar

Mayalar, bugünki Meksika'nın Yukatan yarımadasının halkıdır. Belize ve Kuzey Guatemala'yı da içerir. Pasifik'e erişememiş, geniş ölçüde Atlantik'in hem batıda Meksika Körfezi, hem doğuda Karayib denizi kıyılarını iskân etmişlerdir. Bugünki Meksika'nın Yucatan, Quintana Roo, Campeche ve Tabasco eyâletlerini içine almış, Chiapas eyâletinin kuzey bölgesini de ellerinde tutmuşlardır. Honduras'ın kuzey-batı ucuna erişmişlerdir. 1935'e kadar otonomi, hattâ bağımsızlıklarını savunmaya çalışmışlarsa da geniş ölçüde İspanyollar'la karışmışlardır. Bugün Katolik ve İspanyolca konuşan bölge halkından pek az bir kabîle yerli dillerini konuşuyor.

Maya kabîlelerinin bölgeye M.Ö. 1000 yılından önce gelmeye başladığı ileri sürülmüştür. M.S. 300 yılına doğru bir Maya devleti kurulmaya başladığı hesâb ediliyor. Bu devlet 900 yıllarına kadar sürmüştür. Gelişmiş piramidler ve heykeller bırakmıştır. Hiyeroglif yazısı kullanmışlar, O'ı bilen bir matematik seviyesine ulaşmışlar, düzenli takvimler yapmışlar, güzel heykeller ve resimler, 70 metreye yükselen güzel piramidler

bırakmışlar, taş işçiliğinde ileri gitmişlerdir. Bu medenîyetin, Kolomb Öncesi Amerikan yerli medenîyetin en yüksek çizgisi olduğu ileri sürülmüştür. İsimleri bilinmeyen kralları vardı. Kasaba kültüründen şehir kültürüne hemen hemen geçmişlerdi. Tarım yapılıyordu. Fakat mâdencilikte çok geri idiler. Muntazam yollar açmışlardır(bir yolun 100 km olduğu ortaya çıkarıldı). Bu medenîyetin 630 yılında başlayan kabîle savaşlarıyle gerilemeye başladığı kabûl ediliyor.

1000-1450 arasında yeni bir Maya kültürü oluştu. Buna Yeni Krallık dönemi deniyor. 987-1204 arasında Chichen(Çiçen) İtza hânedânı hükümrân oldu ki İza kabîle federasyonunu kralı iken Maya bölgesine hâkim olmuşlardır. 1460'a kadar da Mayapan hânedânı hükümrân oldu. Sonra kabîleler federasyonu parçalandı ve 1511'de İspanyollar, Yukatan'a ayak basarak Mayalar'ı yok etmeye başladılar. Ateşli değil, mâdenî silâhları bile olmayan, kıt'ada bilinmeyen at'a sâhib bulunmayan, kabîlelerini birleştiremiyen Mayalar, asırlar süren, asrımıza kadar gelen, hep yenilgiyle sonuçlanan savaşlarına başladılar. 1546'da Yukatan yarımadası, İspanya'ya katılmış bulunuyordu. Ancak dağlarda, ormanlarda, bataklıklarda İspanyol hâkimiyeti kurulamadı. İspanyol döneminde de Maya kralları oldu. Maya devletinin en geniş sınırlarında nüfus 500.000 kadardı.

Teltekler, Maya medenîyetinin oluşmasında önemli yer aldılar. Mikskvatl adlı Toltek kralı hânedan kurduktan sonra 935 veyâ 947'de öldürüldü. 11-12. asırlarda Tula hânedânı hüküm sürdü. Yeni Maya devletini çok genişleten kral Kukulhan, 10. asrın sonlarında ve 11. asrın başlarında yaşadı.

Aztekler

Aztek kültürünün kurucusunun da kuzeyden(Kuzey Meksika'dan) gelen Toltekler olduğu sanılır. Aztekler, Orta Meksika'da hükümrân oldular. Hem Pasifik'te, hem Atlantik'te(Meksika Körfezi) geniş sâhillere ulaşıp bu iki sâhil arasında kuzeyde 22° enleminden güneye doğru uzandılar. Campeche-Tehuantepec kıstağına kadar güneye uzandılar. Hattâ bir Aztek grubu Meksika'nın Guatemela sınırında Chiapas eyâletinde hâkim oldu. Ancak devletin en gelişmiş sınırları bugünki Meksika'nın Maxico, Veracruz, Puebla, Hidalgo, Tlaxcala, Cuernavaca, Guerrero, Michoacan, Hidalgo, Guanajuato eyâletlerini içine alıyordu. Bu topraklarda 1500 yılına doğru 5.000.000 nüfus yaşadığı ileri sürüldü. 1519'da 100.000 nüfûsa erişen başkent Tenochtitlan(ki bugünki Meksiko şehridir), 1325'te Aztekler tarafından kuruldu. Aztek Devleti 1372-1521=149 yıl sürdü. Ancak yanı başındaki Texcoco(Tetzcoco) Krallığı 1300-1521 arasında 221 yıl yaşadı. Texcoco, Tenochtitlan'ın az güneyinde dîğer bir Aztek şehridir. İki hânedân iki ayrı şehirde çağdaş olarak hüküm sürmüşlerdir. En iyi bilinen Kolomb Öncesi yüksek Amerika kültürü, Aztekler'inkidir. Kakaodan çikolata yapmayı Aztekler keşfetmişlerdir. Tütün yetiştirip çubukla içiyorlardı. Altın, gümüş, kalay, bakırı çıkarıp süs eşyâsı olarak işliyorlardı. Fakat san'at, taş işçiliğine dayanıyordu. Parayı keşfedememişlerdi ve ticâret, mal değiştirmekle yapılıyordu. Soylular, hür olanlar ve köleler vardı. Okulları bulunuyordu. Ruhbân sınıfı güçlüydü. Hiyeroglif yazısı kullanıyorlardı. Heykel ve kuyumculuk san'atları dikkate değer. Yazılı edebîyatları vardı ki erken dönemde bir kısmı İspanyolca'ya aktarılabilmiştir. Aztekçe veyâ Nahuatl dili, bugün ölü dildir. Aztekler, geniş ölçüde ve bilhassa 16. asırda öldürülerek kitle hâlinde yok edildiler. Geri

kalan nüfus İspanyollar'la karıştı, Katolik oldu, İspanyolca konuşmaya başladı. Bugünki Meksika halkının büyük ölçüde Aztekler'den geldiği söylenebilir. Bu bilhassa Orta Meksika için geçerlidir. Melezleşmemiş İspanyol ve Aztek'ten İspanyollaşmış Meksikalı tipi biribirinden kolaylıkla ayrılır. Ancak kültürleri arasında fark kalmamıştır. Bununla berâber köylere çekilen Aztek nüfus, uzun müddet merkezî İspanya-Meksika yönetimlerine karşı olmuştur.

Aztekler, Orta Meksika'da, Toltekler'in yerini aldı. Aztekler'in Mexicas boyu, sonradan ülkeye adını vermiştir(bugün de Amerika kıt'asının her ülkesinde kullanılan bir çok coğrafya adı, Kızılderili dillerindeki isimlerdir). Aztek imparatorluğu 12.8.1521'de Cortez tarafından yıkıldı ve Meksika, İspanya sömürgesi oldu.

Texcoco(Tekskoko) kralları: 1) Quinatzin 1300?-1357?=57?, oğlu 2) Techotlala 1357?-1409?=52?, oğlu 3) Ixtlilxochitl 1409?-1418=9?, 4) Azcapotzalco kralı Tezozomoc 1418-1426=8, oğlu 5) Maxtla 1426-1428=2, 6) 4 oğlu Nezahualcoyote 1431-1472=41, oğlu 7) Nezahualpilli 1475-1515=40, oğlu 8) Cacama 1515-1520=5, kardeşi 9) Coanacochtzin 1520-1521=1.

Aztek kralları (veyâ imparatorları): 1) Acamapichtli(Akamapiçtli) 1372-1391=19, 2) oğlu Huitzilhuitl 1391-1415=24, 3) oğlu Chimalpopoca(Çimalpopoka) 1415-1426=11, 4) 1 oğlu Itzcoatl(İtzkoatl) 1426-1440=14, 5) 2 oğlu Moctezuma(Moktezuma veyâ Montezuma) I(1390-1468=78) 1440-1468=28, 6) 4 torunu Axayacatl(Aksayakatl) 1468-1481=13, 7) kardeşi Tizoc(Tizok) 1481-1486=5, 8) kardeşi Ahuitzotl 1486-1502=16, 9) 6 oğlu Moctezuma II(1466-1520=54) 1502-1520=18, intihâr etti, 10) kardeşi Cuitlahuac (Kuitlahuak) 1520, İspanyollar'ca öldürüldü, 11) 8 oğlu Cucuhtemoc(Kukuhtemok) 1520-12.8.1521=1, İspanyollar'ca öldürüldü. 2. Moktezuma'nın kızkardeşi: Prs.Tecuichpoch (Tekuiçpoç). Moktezuma'nın oğlu: Pr.Xocoyotzin(Ksokoyotzin). 2. Moktezuma'nın bir çok çocuğundan biri Don Pedro adını aldı ve İspanya Kralı kendisine conde de Montezuma pâyesi vardi. Neslinden son Montezuma Kontu, 1836'da New Orleans şehrindeki mâlikânesinde öldü, A.B.D. tab'ası idi, gözü Meksika kralı olmaktaydı.

İnkalar

İnkalar, Kolomb Öncesi Amerikası'nın en geniş devletini, gerçek bir imparatorluk kuran Güney Amerika'nın Pasifik sâhilleri halkıdır. En geniş şekliyle İnka imparatorluğu 1493 yılında kuzeyde Ekvator Kuzeyi 2° enleminden güneyde Ekvator Güneyi 35° enlemine kadar, Pasifik'le Andlar arasında, 37° gibi muazzam bir epey kalın şeride sâhib oldu. Bugün burada Ekvator, Peru ve Şili devletleri bulunuyor. Güneyde Şili'nin kuzey yarısı (Santiago bölgesi dâhil), İnkalar'da kalıyordu. Ortada Peru'nun ve kuzeyde Ekvador'un Andlar'ın doğusunda kalan kesimleri dışarıda idi. Ancak Kuzey-batı Arjantin (Tucuman bölgesi) dâhil sınırlar içine giriyordu. Bolivya'nın batı yarısı da İnkalar'ındı. Bu sınırlar içinde yaklaşık 7 milyon nüfus yaşıyordu. Kiçua resmî dil idi. Taht şehri Cuzco, Güney Peru'dadır. Titicaca Gölü'nün kuzey yöresidir. Devlet bu bölgede oluşmuş, büyük fütûhât 1463-1493 arasında yapılarak yukarıda anlatılan sınırlara erişilmiş, 1525'e kadar genişleme devâm etmiş, Quito'nun kuzeyindeki yöre gibi yerler ilhâk edilmiştir. İnka Devleti, 1100-1572 arasında 472 yıl devâm etmiştir. 1533'te başkent Cuzco, İspanyollar'ın eline geçmiştir.

Bogota civârında, İnkalar'ın kuzeyinde Kolombiya'nın orta bölgesinde 1 milyon nüfuslu Çibça(Chibcha) devleti de Kolombiya'nın büyük kısmında önemli bir yerli devlet kurmuş, 1536-41'de İspanyol Quesada tarafından yıkılmıştır. Çibçalar, Kuzey Ekvador, Panama, Kosta Rika'ya kadar yayılmışlardı. 9 boydan ibârettiler. En büyükleri Bogota'da oturan Zipa boyu kralları idi. Kuyumculuk, dokumacılık, resim, seramikte ileri bir san'at oluşturmuşlardı. Bugünki Kolombiya halkı içinde İspanyol'laşarak eridiler. İnka-Çibça kültüründe toplam nüfûsun 9 milyona eriştiği tahmîn edilmiştir ki büyük kısmı İspanyollar'ca doğranmış ve yokluğa, hastalığa terkedilerek imhâ edilmiştir.

İnkalar, çeşitli halklardan oluşmuştur. İnka, Cuzco'dan çıkarak devletini genişletmiştir. 1463'ten îtibâren muazzam sâhalara yayılmaya başlayan devlet, genişleme döneminde iken İspanyollar geldi. İnka adı, bu hükümdarlar için İspanyollar'ca kullanılmıştır. Resmî dil Keçua idi. Güzel kaleler yapmışlardır. Tıb ve eczâcılıkta şaşırtıcı şekilde ileri gitmişlerdi. Eski Dünyâ'nın basit keşiflerinden haberleri yokken, ameliyat yapabiliyor, ameliyat yapılacak hastayı yalnız bu ülkeden çıkan kokainle uyuşturuyorlar, sıtmayı kinin'le tedâvîyi biliyorlardı ki, bunlar, 15. asırda Avrupa tıbbında bilinmiyordu. İmparatorluk ülkelerini biribiren bağlayan çok uzun yollar açmışlardır.

Keçualar'ın kralı "büyük, kudretli" mânâsında Kapak diye anılıyordu. Bu Kapaklar veyâ İspanyol deyimiyle İnkalar, 13. asır başında Cuzco şehrini kurdular. Bu sırada asıl krallar Titicaca Gölü çevresinde hüküm sürüyorlardı. Cuzco inkaları, bu krallığı ele geçirdiler, Aymara boyuna hâkim oldular. Kusi İnka Yapankui, Paçakuti adıyla imparator oldu(1438-71). Kuzeyde Quito krallığını ele geçiren oğlu Huayna Kapak'tır. Bunun iki oğlu arasındaki taht mücâdelesi büyük devleti sarsıntıya uğrattı. Bu sırada İspanyollar karaya çıktı ve 16.11.1531'de bir entrika ve hîle netîcesi hiç böyle bir şey beklemiyen İnka'yı esîr aldılar. İnka'yı son meteliğine kadar soyduktan sonra 29.8.1533'te öldürdüler. İspanyol conquistador'u Pizarro, akıl almaz bir zâlimlikle ve kıyıcılıkla, utandırıcı bir açgözlülükle saldırdı. İnka'yı elinde tuttuğu için, inka serbest bırakılmadan yaşıyamıyacaklarına inanan halka, her dediğini yaptırdı. Kendilerinin İspanyollar'ca insan cinsinden sayılmadığını geç anlayan İnkalar, karşı koymaya başladılar. Kuraka denen eyâlet vâlîleri, İspanyollar'la sert savaşlar yaptılar. Pizarro, 15. 11.1533'te Cuzco'yu alıp yağmaladı. Bugün altın ve mücevher değerlerinin bin katı değer kazanmış bulunan seçme san'at eserlerini sandıklara doldurtarak İspanya'ya yolladı. İspanya Kralı'nın(ki Charles-Quint idi) emriyle bu eşsiz antikalar eritilerek altın para basıldı. Keçua ve Aymara boylarının başına geçen son inkalar, 1571'e kadar müstevlî ile savaştılar. Bugün de bu iki boy Peru'da kendi dillerini konuşuyorlar. Pizarro, 1541'de öldürülünceye kadar 10 yıl büyük ülkeleri kana buladı. Halefleri, bu işe devâm ettiler. Her Kızılderili, köle sayılıyor, ama Avrupa'da kölelerin gördüğü muâmeleyi değil, vahşî hayvan muâmelesi görüyordu.

Pizarro ve yardımcısı Almagro ile haleflerinin İnka İmparatorluğunu fethi üzerinde çağdaş olanlardan başlıyarak bir çok İspanyol yazarı kitaplar yazdılar ve bize İnka kültüründen nakillerde bulundular. Mektuplar ve resmî yazılar ve yazışmalar da vardır. 1550'lerden Juan de Sarmiento'nun *Relacion de la Sucesion y Gobierno de los Yngas,* 1561'de Polo de Ondegardo'nun *Relaciones,* 1609'da Garcilaso de la Vega'nın

Comentarios Relaciones del Descubrimiento y Conquista de los Reynos del Peru gibi bugün bâzılarının asılları kaybolmuş eserlerinden W.H.Prescott, 1847'de *Conquest of Peru* adlı eserinde bütün malzemeyi topladı. Sonra arkeolojik araştırmalar başladı.

İnkalar: 1) Manco Capac(Manko Kapak) 1100 yılına doğru, 2) oğlu Sinchi Roca(Sinçi Roka), 3) oğlu Lloque Yupanqui(Llok İupanki), 4) oğlu Mayta Capac, 5) oğlu Capac Yupanqui(Kapak İupanki) 1200 yılına doğru, 6) oğlu Inca Roca(İnka Roca), 7) oğlu Inca Yupanqui(asıl adı Yahuar Huacac=Huakak), 8) oğlu Viracocha(Virakoça), 9) oğlu Inca Urco(İnka Urko) 1438'de bir kaç ay, 10) kardeşi Pachacuti(Paçakuti) 1438-1471=33, 11) oğlu Tupac Yupanqui(Tupak İupanki) 1471-1493=22, 12) oğlu Huayna Capac(1450-1526=76) 1493-1526=33, önce kendi kızkardeşi, sonra Quito kralının kızı ile evlendi, kardeşi Challcuchima(Çalkuçima) 1533'de öldürüldü. Oğlu 13) Tupac Cusi Hualpa(asıl adı Huascar) 1526-1532=6, öldürüldü, kardeşi ve rakıybi 14) Atahualpa (1500-1533=33) 1530-1533=33, öldürüldü. Kardeşi 15) Tupac Hualpa 1533, kardeşi 16) Manco Inca Yupanqui 1533-1545=12, oğlu 17) Sayri Tupac 1545-1560=15, kardeşi 18) Titu Cusi Yupanqui 1560-1571=11, kardeşi 19) Tupac Amaru 1571-1572=1 son inkalar ol. İspanyollar'la savaştılar, Doğu Peru'da hükümrân oldular ve And Dağları'na sığındılar. Tupac Amaru, erkek ve kız çocuklar bırakarak öldürüldü.

Kolomb Öncesi başlıca Amerika devletleri bunlardan ibârettir. Kuzey'de Kanada ve Birleşik Amerika, Güney'de Brezilya, Venezuela ve Arjantin gibi en büyük sâlarda bir devlet oluşmadı. Buralarda nüfus, fevkalâde seyrekti.

II

AMERİKA KIT'ASININ SÖMÜRGE DÖNEMİ

Amerika'nın Keşfi

Monk'lar, İrlanda'dan kalkarak 7. asırda Farö adalarına ve 790'da İzlanda'ya ayak bastılar. Sonra bugünki Norveçliler'in ataları olan Vikingler, 874'de İzlanda'ya ve 985'de Grönland'a geldiler. Anılan adalarda hiç insan yaşamıyordu. Zâten İzlanda'nın büyük kısmı ve dünyânın en büyük adası olan Grönland'ın güney kıyıları dışında tamâmı buzuldan ibârettir. 985'de Viking amirali Kızıl Erik'ten sonra, Leif Ericsson 1000 yılında Grönland'a geldi ve güneye inerek Newfoundland adası yoluyla Kanada'nın Nova Scotia kıyılarına erişti. Bu sûretle Amerika kıt'asına dâhil bir ada olan Grönland'dan sonra Amerika karasına da ayak basıldı. Bu kıyılara Vikingler, Wineland(Vinland=Şarap Ülkesi) dediler. 1003-6 arasında Thorfinn Karlsefni, Grönland'dan tekrar Wineland'a geldi. Şüphesiz yeni bir kıt'ada bulunduklarını bilmiyorlardı. Avrupa'nın kuzey-batı adalarında olduklarını sanıyorlardı. Labrador ve New Brunswick kıyılarının(Kanada) dolaşıldığı sanılıyor. Güneye inerek bugünki Birleşik Amerika'nın kuzey-doğusu olan Kanada sınırının güneyindeki New England bölgesine de Vikingler'in(Normanlar) ayak bastıkları tahmîn ediliyor. Ontario Gölü'ne erişip Büyük Göller'den geçerek gene Kanada sınırında -fakat çok daha batıda- bugünki Birleşik Amerika'nın Minnesota eyaletine eriştikleri, burda 1189-1362 arasında bir Viking(Norman) kolonisi yaşadığı da iddia edilmiştir.

Didrick Pining, 1478-90 arasında Danimarka krallığının İzlanda vâlîsi olan Alman asıllı bir amiraldir. Onun ve gene Alman asıllı yardımcısı Hans Pothorst'un da Grönland üzerinden Labrador'a indikleri ileri sürülmüştür. Kolomb'un, okyanusu geçecek gemi aradığı yıllardır. Kezâ 1474'de João Vaz Corte Real adlı denizcinin Asor adalarından kuzey-batıya ilerleyip Newfounland adasına eriştiği iddia edilmiştir. Fransa tab'ası Bröton, Gaskon ve Bask balıkçılarının da okyanusta kuzey-batıya ilerleyip Kanada kuzeyindeki buzulla kaplı adalar, bu arada Büyük Banks'a geldikleri tahmîn ediliyor.

Onun için Beyaz İnsan'ın Kristof Kolomb ile 1492 yılında Amerika kıt'asını keşfettiği doğrudur. Gerçi o da yeni bir kıt'ada bulunduğunu hiç bir zaman anlıyamamış, kendisini dâimâ Hindistan'ın doğusundaki adalarda ve ülkelerde, yânî Güney-doğu Asya'da sanmıştır ama, bu, yeni kıt'anın onun tarafından keşfedildiği gerçeğini değiştirmez.

Kristof Kolomb (İt. Cristoforo Colombo İsp. Cristobal Colon, Alm. Christoph Kolumbus, Fr. Christophe Colomb, Tr. Kristof Kolomb, İng. Christopher Columbus) (26.8.1451-1506=55), aslen Ceneviz Cumhûriyeti tab'ası, ana dili İtalyanca, tam bir İtalyan'dır. Cenova veyâ Ceneviz Cumhûriyeti'nin Cenova limanının az batısındaki bir dîğer limanı olan Savona'da, Fâtih Sultân Mehmed'in tahta geçtiği yıl doğdu ki İstanbul'un Fethi'nden 2 yıl öncedir. Dokumacı Domenico Colombo'nun oğludur. Çoğu Cenevizli gibi çocukken tayfa ve miço olarak denizciliğe başladı ve Akdeniz'de dolaştı, Sakız adasına, Anadolu kıyılarına kadar geldi(1472). Biyografisi iyi bilinmiyor ve çeşitli nazarîyeler ortaya atılmıştır. Ancak 1476'da(ki 25 yaşındadır) Portekiz'e yerleştiği ve 1480'de Portekiz'de evlendiği kesindir. Bu sûretle Akdeniz âleminden Atlantik kıyısına geçmiştir. Çok erken yaşta astronomi, kartografi, osenografi ve coğrafya ile ilgilendi. Latince öğrendiği, hiç olmazsa okuyabildiği muhakkaktır. Sonradan Portekizce, İspanyolca, belki Fransızca da öğrendi. Bu konularda ne bulduysa okumuş, eline geçirdiği her haritayı inceleyip biribiriyle mukayese etmiştir. Bunun netîcesinde Arz'ın yuvarlak olduğuna kesinlikle hükmetmiş ve doğudan giderek erişilen Doğu Asya'ya, batıdan gidilerek erişilebileceğini de anlamıştır. Ancak Asya ile Avrupa arasını büyük bir okyanustan ibâret sanmıştır. Arada başka bir kıt'a bulunduğunu hayâtının sonuna kadar aslâ anlıyamamıştır.

İtalya'da iken Floransalı astronom Toscanelli'den bizzât faydalandığı biliniyor. Portekiz'e geçince, kayınpederi denizci Peresyrello'nun hem pratik bilgisinden, hem haritalarından istifâde etti. Portekizliler, Atlas Okyanusu bahsinde dünyânın en tecrübeli denizcileri idiler. Henüz Vasco da Gama'nın Ümit Burnu'ndan Hind denizlerine çıkmadığını hatırlatmam gerekir. Bundan sonra Kolomb, târihte ilk def'a batıdan giderek Asya'ya erişmeyi fikr-i sâbit hâline getirdi. Bütün çalışmalarını bu iş için yoğunlaştırdı. Bu iş için gemi ve para bulmak peşine düştü. Bu işi vaktiyle Vikingler'in çok daha kuzeyden yaptıklarını bilmiyordu. Ancak Marco Polo'yu okumuştu. Orada anlatılan ve o çağ Avrupa'sında genellikle masal yâhut mübâlağa telâkkî edilen Asya'nın zenginliklerine erişmeye kararlı idi. Marco Polo'ya inanmak keskin zekâlılığını gösterdi. Avrupa, Marco Polo'nun palavra ile hiç bir ilgisinin olmadığını, ne görmüşse onu yazdığını ancak 19. asırda anlıyabildi.

Kolomb, Portekiz gemileriyle bir çok def'a Atlas Okyanusu'na açıldı. Tecrübeli Portekizli kapdanlar, kıyıdan uzaklaşılamıyacağını, batıya doğru gidilemiyeceğini, zîrâ büyük girdâblar olduğunu, gemiler dayansa bile Asya'ya erişmenin aylar süreceğini, bunun için donanımın yeterli olamıyacağını anlattılar. Ancak Kolomb, aksi kanâatteydi. Kendisiyle alay edenlere aldırmadı, yumurtaya yumruğunu vurarak cevap verdi. Gemi ve para verecek hükümdârın peşine düştü. İkinci Bâyezîd'e de mürâcaat etti. Ama Osmanlı'nın kendi amiralleri vardı. Bu şöhretsiz denizciye gemi falan vermedi. Avrupa hükümdarları da farklı davranmadılar. Harcıyacak gemileri yoktu. Kolomb'un büyük servetler getireceği iddiasına inanmadılar. Kolomb'un bu mücâdelesi 15 yıla yakın sürdü. Hiç ümitsizliğe kapılmadı.

Aslında Portekizliler o târîhe kadar batıya doğru Atlas Okyanusu'nu yarı yarıya geçmişler, fakat denizin bitmediğini görmüşler, Avrupa ile Asya arasında başka bir kıt'a bulunduğunu hayâl bile edemedikleri için, okyanusun yarısını değil, Arz yuvarlak olduğuna göre, küçük bir kısmını geçtiklerini sanmışlardı. Bu yıllarda Fransa(Bröton ve Gaskon) balıkçı gemileri Grönland'dan Kanada kuzeyindeki Kuzey Kutbu adalarına kadar uzanmışlardı. Fakat onlar da yeni bir kıt'ada bulunduklarının farkında değillerdi. Hiç insan yaşamıyan büyük buzulları görmüşler, balık avlayıp dönmüşlerdi. Gonzalo Cabral, 1432'de Asor adalarına gelerek Atlas Okyanusu'nun batıya doğru üçte birinden fazlasını geçmişti. Zâten Asor adalarına M.Ö. 4. asırda Kartacalı gemiciler de gelmişti (adada Kartaca sikkeleri bulunmuştur). 1351 târihli bir Portekiz haritasında Asor adaları işâret edilmiştir. Kolomb, bu adalara uğramadan daha güneyden gitmek istiyordu. Hindistan güneyde idi. İndonezya adalarına erişmek istiyordu. Güneyde deniz daha sâkin ve ılımandı. Bir müddet 1418'de Portekiz'in ele geçirdiği Afrika açığında Madeira adasında oturdu. Oradaki denizcilerin gözlemlerini dinledi, haritalarını elde etti. Ölen bir denizci kendisine muhtemelen Brezilya olan bir ülkeden bahsetti. Daha güneydeki Kanarya adalarını ise Kastilya krallığı 1340'da ele geçirmişti. Esâsen Arablar da Kanarya adalarını bıliyorlardı(Orta Çağ Arab coğrafyacılarınca: Cezâirü'l-Hâlidât). Portekiz, Kastilya, Aragon hükümdarları ile bizzât görüştü, Fransa kralına ve başkalarına mektuplar yazdı. Gemi elde edemedi.

1479'da Kastilya ve Aragon krallıkları birleşerek İspanya'yı oluşturmuşlardı ama, bütün çalışmalarını, İspanya'daki son Arab devletini, Granada Nasrîleri'ni yıkıp ilhâk etmeye, reconquista'yı tamamlamaya hasretmişlerdi. 1492 yılının ilk günü, Hristiyanlar için çok bahtiyar, İslâm dünyâsı için büyük bir trajedi olan bu olay gerçekleşti. Canlanan İspanya, dış ülkelere doğru gözlerini açtı. Kastilya hükümrân kraliçesi Katolik Isabel, Kolomb'a inanmıştı. Kocası Aragon kralı Katolik Fernando (Ferdinand)'yu ıknâ etti. Ancak gemileri Kraliçe verecekti. Zîrâ birleşik İspanya'da Akdeniz'de bayrak gezdirmek tekeli Aragon'a, Atlantik'te bayrak gezdirmek tekeli de Kastilya'ya tanınmıştı ve bu durum 19. asra kadar sürecektir.

Kolomb, 1477'de İngiltere'ye gitti. 1478'de Madeira adasında idi. 1482'de Afrika'nın Gine kıyılarına kadar indiği de rivâyet edilmiştir. Denizciden fazla kartografı ve hayâtını daha çok harita çizerek ve denizcilere satarak kazanıyordu. Ama daha çok denizcilerden harita(portulan) topluyordu. Normal olarak yaşadığı Portekiz'in kralından gemi alması akla uygundu. Fakat Portekiz Kralı, bu İtalyan haritacıyı küçümsedi, Atlas

Okyanusu'nda hangi millet Portekizliler'den tecrübeli olabilirdi? 1492 yılı için bu iddia, gerçeğin ta kendisiydi. Kolomb, Kraliçe Katolik İsabel'le anlaştı. Ondan Büyük Han için bir mektup almasından, batıdan giderek Çin'e erişmek hedefinin açık olduğu anlaşılır. Büyük Han diye bir kişi yoktu. Herhalde Çin imparatoru idi. Çin ise daha çok Marco Polo'nun anlattıklarının çerçevesinde tanınıyordu. Kraliçe, Çin'de, Marco Polo'nun anlattığı Kubılay Kaan'ın haleflerinden birinin bulunduğu kanâatinde idi. Bu mektup, kesin şekilde Avrupa ile Asya arasında bir kıt'anın mevcûd olduğunun hayâl bile edilemediğini gösterir. Dîğer taraftan Kolomb, nedense mesâfe hesâbında çok yanılmıştı. Avrupa'dan Atlantik yoluyle Asya yolunun gerçek durumdan çok daha kısa hesâb edildiği, arada kıt'a olmasa bile okyanusun mesâfesinin çok küçük tutulduğu, kesin şekilde anlaşılıyor.

Kolomb, Kraliçe'den 3 basit karavela aldı: Santa Maria, Pinta ve Nina. Toplam efrat 100 denizciden ibâretti(bundan 46 yıl sonra Süleymân Paşa'nın Hindistan seferine 76 kadırga ve 30.000 kişiyle çıktığı ile mukaayese edilebilir). Böylece Kolomb'un 1. Amerika seferi başladı (3.8.1492-15.3.1493=0,7,8). Gemiler, Palos iskelesinden ayrıldı ki, Akdeniz'de ve Cartagena limanının az doğusundadır. Güney batıya inerek Kanarya adalarına uğradı(Kastilya toprağı idi). Buradan Seretân Dönencesi'nin az kuzeyini izliyerek devamlı yol aldı. 6 eylülde Kanaryalar'dan hareketle tayfalarının geri dönülmesi isteklerinin çok arttığı bir anda 12 ekimde(Palos'tan hareketten 2 ay, 10 gün ve Kanaryalar'dan 36 gün sonra) Bahama adalarından en batıdaki Watling'e(yerli adı Guanahani) vardı, adaya San Salvador dedi. Büyük Küba adasının kuzey-doğu kıyılarına, güneye inerek vardı. Burasını Büyük Han'ın(!) topraklarının başladığı yer olarak değerlendirdi. Batıya doğru dönüşe başlıyarak Haiti adasının kuzey kıyılarını dolaştı, bu adaya Hispaniola adını verdi. 15 şubatta Asorlar'a, 4 martta Lizbon'a gelip 15 martta Palos'a döndü. Kraliçe'ye, Hindistan'a, çok kısa olarak batı yolundan eriştiğini bildirdi! Haiti'de bir kaç adam bırakmıştı. İspanya'nın Katolik Hükümdarları'ndan Doğu Hind Adaları kral nâibi ve büyük-amirali pâyelerini aldı. Küba ve Haiti adalarının İspanya toprağı olduğu îlân edildiği zaman Haiti'de sâdece bir kaç Kastilyalı denizci bulunuyordu. Bilhassa Haiti'de ise yüz binlerce yerli yaşıyordu. Kolomb bunları, Hindistan halkı sandı. Arabca anlamadıkları için hayret etti! 4.5.1493'te Papa Alexander VI Borgia, Atlas Okyanusu'ndan bir çizgi çekerek, Portekiz ve İspanya(Kastilya) arasında okyanusu ve okyanusun batısındaki ülkeleri bölüştürdü(bu sırada Sultân Cem, Roma'da bu papanın sarayında misâfirdi).

Kolomb'un 2. Amerika seferi (25.9.1493-11.6.1496=2,8,16), İspanya'da sâdece 6 ay, 11 gün kaldıktan sonra başladı. Bu def'a 17 karavel ve 1.500 adam almıştı. Kardeşi Diego, 12 Katolik râhibi berâberinde idi. Kanaryalar'a geldi. Bu sefer batıya değil, güney-batıya rota tuttu. 15° enlemine kadar güneye indi. Dominika, Guadlup, Büyük Antiller'den Porto Rico adalarını keşfedip Haiti'ye geldi, oradaki garnizonu takviye etti. Uzun müddet kaldı. Batıya devâm ederek Jamaika adasını buldu. Adanın güneyinden Küba'nın güneyini dolaştı. Küba ile Haiti arasındaki boğazı geçti. Haiti'nin kuzey kıyılarını tâkıyben geri döndü. Dîğer kardeşi Bartolomeo'yu Küba'da bıraktı. Yerli halkla savaş başlamıştı. Kraliçe tarafından kabûl edilip raporunu verdi. Sözde de olsa İspanya'ya bir takım adalar kazandırmış, örnek bir kaç yerli bile getirmişti ama, altın getirememişti.

Altının daha batıda, İspanyollar'ın Eldorado(Altın Ülkesi) dedikleri ve bizim Kızıl Elma'mıza benziyen muhayyel bir ülkede olduğu söyleniyordu. 7.6.1494'te İspanya ile Portekiz arasında ünlü Tordesillas anlaşması imzâlanarak Arz, iki devlet arasında bölüşüldü. Papa, yaklaşık 50° boylamın doğusundaki Atlas Okyanusu'nu, Afrika'yı, Brezilya'yı, Portekiz'e bırakmıştı ve Asya da dolayısıyle Portekiz'de kalıyordu. Bu boylamın batısındaki bütün Amerika da, Doğu Asya sayılarak İspanya'nın oluyordu. İki devlet bu sınırlar içinde buldukları boş toprakları ve fethederek aldıkları ülkeleri bölüşecekler, biribirlerinin sâhalarına girmiyeceklerdi!

Kolomb, 2 yıldan 12 gün eksik İspanya'da kaldı. Üçüncü seferine çıktı(30.5.1498-25.11.1500=2,5,26). San Lucar limanından hareket etti. Kanaryalar'a uğradıktan sonra bu def'a iyice güneye rota kırdı. 10° enleme kadar inerek batıya devâm etti. Güney Amerika'nın kuzeyindeki Trinidad adasına geldi. Adanın güneyine girince ilk def'a olarak adalar dışında Kıt'a Amerikası'nı(Güney Amerika) gördü. Orinoco nehrinin deltasında kıt'aya ayak bastı. Burası tam 10° enlemidir. Oradan kuzey-batıya çıkarak Haiti adasının güney-doğu kıyısına kurdurduğu Santo Domingo kalesine geldi. Burada 1499'da yönetimi Francisco de Bobadilla'ya bıraktı. Yerlilere yapılan kıyıma îtirâz etmiş, bu îtirâzı geçersiz sayılmıştı. Zencire vurularak İspanya'ya döndü. Kral Fernando tarafından aşağılandı. 1 yıl, 5 ay, 16 gün İspanya'ya kalıp Kral ve Kraliçe'yi iknâ etti. Dördüncü seferine çıktı.

Kolomb'un 4. Amerika seferi (11.5.1502-7.11.1504=2,5,27), en uzunudur. Kanaryalar'dan güney-batıya indi. 4 küçük gemisi, yanında kardeşlerinden Bartolomeo ve 13 yaşındaki oğlu Fernando vardı (Fernando'nun babası hakkında yazdığı kitap, Kolomb'un bilhassa gençliği için en önemli kaynaktır, İspanyolca aslı kaybolmuştur, elimizde İtalyanca'ya tercüme edilmiş nüsha bulunuyor). Küçük Antiller'i güneyden kuzeye geçip Haiti'nin güneyi ve Jamaika'nın kuzeyinden güneye rota kırdı. Honduras kıyılarında ilk def'a Kuzey Amerika kıt'ası karasına ayak bastı. Güneye indi. Panama'nın kuzey kıyılarını geçti. Kuzey ve Güney Amerika'yı ayıran Panama kıstağını gördü. Kuzeye çıkıp Jamaika'ya geldi. Oradan Küba, Haiti, Küçük Antiller yoluyle İspanya'ya döndü. Hükümdarlardan ilgi görmedi. Sevilla'da oturdu. Valladolid'e geldi. Orada 21 Mart 1506'da 55 yaşını bitirmeden öldü. Son gezisinden döndüğü 1 yıl, 6 ay, 14 gün olmuştu. Bu müddet içinde ne İspanya hükümdarlarından, ne denizcilerden, ne halktan ilgi görmedi. Kimse yeni bir kıt'a keşfettiğini bilmiyordu. 1504'te Kraliçe Isabela öldükten sonra Kral Fernando ona daha da soğuk davrandı. Beklediği ölçüde ganîmet getirememiş, Eldorado'yu bulamamıştı.

Her yıl Kolomb'un Amerika'ya ayak bastığı 2.10.1492 günü Amerika kıt'asında kutlanır. Birleşik Amerika'da millî bayramdır(Columbus Günü). 1992'de 500. yılı Birleşik Amerika'da çok iyi kutlandı. Latin Amerika devletlerinde ise ilk def'a olarak Columbus, yerli halkların kırılmasını hazırlayan keşifte bulunduğu için, lânetle anıldı. Târîhin seyrini değiştiren nâdir adamlardan biridir. Bâzı târihçiler Orta Çağ'ın sonu olarak 1453 yerine Kolomb'un Amerika'yı keşfettiği 1492'yi kabûl etmişlerdir, fakat bu târihçilerin sayısı daha azdır.

Kolomb'un Ölümünden(1506) Sonra

Kolomb'un Palos'tan Amerika'yı keşfetmek üzere hareketinden ölümüne kadar geçen müddet(1492-1506) 13 yıl, 9 ay, 19 gündür. Bu müddet içinde Amerika'nın keşfi, önemli bir değişiklik yapmadı. Yeni bir kıt'anın bulunduğu da farkedilmedi. Çoğunluk, kendilerini İndonezya adalarının doğusunda bir yerde sanıyordu. Ancak Kolomb'un 2. gezisinden sonra ve 3. gezisinden önce John Cabot, kuzeyden Amerika kıt'asına ayak bastı.

John Cabot(1450-1499=49), Kolomb'dan 1 yaş büyüktür ve ondan 7 yıl önce öldü. Asıl adı Giovanni Caboto'dur. O da Kolomb gibi Cenevizli idi, Cenova'da doğdu. Venedik'e gidip Venedik tab'ası oldu. Akdeniz'i geçti. Kızıldeniz'de de dolaştı. 1475'te Bristol'e yerleşip İngiltere tab'ası oldu. Kolomb'un batıya doğru okyanusu aşıp Asya'ya eriştiğini(!) öğrendi. Ayni yolu Atlantik kuzeyinden denemeye karar verdi. Çok zorlukla 7. Henry'den gemi alabildi. Oğlu Sebastiano Caboto (**Sebastian Cabot**, Venedik 1476-Londra 1557 = 81) ile berâber Amerika gezisine çıktı (2.5.1497-6.8.1497 = 0,3,5). Kolomb'un güneyden giderek Hindistan'a eriştiğini duymuştu! Şu halde o da kuzeyden giderse Çin'e erişecekti! Zîrâ Arz'ın kürevîli artık münâkaşa edilmiyor, yalnız din adamları Arz'ı hâlâ tabak şeklinde sanıyorlardı. Bir Cenevizli İtalyan olan Kolomb. İspanya'ya Yeni Dünyâ'yı açmıştı. Şimdi dîğer bir Cenevizli İtalyan, Cabot, İngiltere'ye Yeni Dünyâ'yı açacaktı. Ceneviz ve Venedik Cumhûriyetleri ise, dünyânın merkezi olan Akdeniz'den çıkmayı akıllarından geçirmiyorlardı. Cabot, Bristol'den hareketinden 1 ay, 23 gün sonra 24 hazîranda Kanada kıyısında Cape Breton adasına vardı. Kuzeyindeki Newfoundland adasının güney kıyılarını dolaştı. 9 ay İngiltere'de kaldı. Oğlu ile 1498 mayısında 6 gemiyle ikinci gezisine çıktı. Kanada'nın Nova Scotia kıyılarından Birleşik Amerika'nın New England kıyılarına indi. İlk def'a Kuzey Amerika kıt'asına ayak bastı. Bu def'a çok kuzeyden Grönland kıyılarından Labrador'a ve Newfoundland'a inerek buraya gelmişti. 1499 martında öldü. 23 yaşındaki oğlu Sebastian, misyonunu devraldı. Kuzey Carolina'ya kadar Birleşik Amerika kıyılarını kuzeyden güneye inceledi. 1517'de Hudson Körfezi'ne girdi. Bir dünyâ haritası çizdi.

Portekiz de bu furyaya erken katıldı. 1498'de **Duarte Pacheco Pereira** Güney Amerika kıyılarını dolaştı. **Pedro Alvarez Cabral** (1460-1526=76), 1500'de Hind Okyanusu amirali oldu. 13 tekne ve 1.200 denizci ile 9.3.1500'de Lizbon'dan hareket etti. Ümit Burnu'ndan Hind Okyanusu'na geçmeden önce Brezilya'ya vardı. 21 Nîsan 1500 günü Porto Seguro'nun az güneyine demir atarak Brezilya'yı Portekiz toprağı îlân etti. Sonra geri dönüp Hindistan'a gitti. Dias ve Pachero, onun kapdanları olarak bu sefere katıldılar. 1502'de Portekiz'e döndü.

Ancak elini çabuk tutan ve sonuç alan Kastilya(İspanya) krallığı oldu. Kolomb'un teşebbüslerinin arkasını azimle tâkıyb etti. Francisco Bobadilla, Bastidas, Juan de la Cosa gibi kâşifler, Kolomb'un hayâtında Orta Amerika'ya seferler yaptılar. Sevilla şehrinde râhib Juan Rodriguez de Fonseca'nın atandığı bir Hindistan(yânî Amerika) bürosu açıldı. Ünlü Casa de Contratacion de las Indias(Amerika Ticâret Odası) kurulmuş oldu. Kolomb'un yerine Amerika'ya genel vâlî olarak önce Bobadilla atanıp 3.9.1501'de geriye çağırıldı. Yerine 15.4.1502'de Nicolas de Ovando gönderildi. Merkez hâlâ

Kolomb'un Haiti adası doğusunda kurduğu Santo Domingo liman-kalesi idi. Adada yarım milyon yerli yaşıyordu. Bunların tamâmı yarım asır içinde öldürülecektir. Ovando, Haiti'ye 30 gemi, 2.500 insan, 13 râhib, 73 evli kadınla geldi. Râhibler, yerlilere karşı dehşet saçıyorlar, kıyıcılıkta askerlere ve yağmâcılara rahmet okutuyorlardı. Yerlilerin köle olarak çalıştırılmasındaki çok büyük zorluklar, İspanyollar'ı kızdırıyordu. Afrika'dan Zencî köle akını başladı. 1505'te ilk def'a 100 Afrikalı Zencî köle Haiti'ye toprak işçisi olarak sevkedildi. Amerika kıt'ası, Beyaz İnsan'dan 13 yıl sonra ilk Siyah İnsan'ı da gördü. Daha 1509'da Haiti yerlilerinin büyük kısmı imhâ edilmiş, Kolomb'un oğlu Diego Columbus 1509'da Haiti'ye tekrar geldiği zaman 40.000 yerlinin kaldığını hesaplamış, bu sayı 5 yıl içinde 1514'te 13.000'e ve sonra sıfıra inmiştir. İspanya kralı Katolik Fernando, Kolomb'un ölümünden 2 yıl sonra 1508'de oğlu Diego Columbus'a(İsp.Colon), Batı Hind Adaları(yânî Antiller) kral nâibi pâyesini verdi. 1509'da amiral, Haiti'de görevine başladı.

Amerigo Vespucci (Floransa 1454-Sevilla 1512=58), Floransa tab'ası bir İtalyan'dır. Sevilla'ya geldi. Kristof Kolomb'un 2. ve 3. Amerika gezilerinin donatımını üstlendi. 1499'da amiral Alonso de Hojeda'nın seferine katıldı (20 Mayıs 1499 - Hazîran 1500 = 1, 1). Bu sırada Kolomb, 3. Amerika gezisinde Amerika'yı dolaşıyordu. Brezilya'nın kuzey kıyılarını, Guyana kıyılarını, Orta Amerika ülkeleri kıyılarını, çepçevre Meksika Körfezi kıyılarını, Florida'nın batı kıyılarını, sonra doğu kıyılarını dolaşıp Birleşik Amerika'nın Virginia kıyılarına kadar gelip İspanya'ya döndü. Bu dolaşım 6.1503-6.1504 arasında bu def'a Lizbon'dan kalka Gonzalo Coelho'nun Portekiz gemileriyle yaptığı yolculukla tamamlandı ki Vespucci'nin bu ikinci seferi sırasında Kolomb, 4. Amerika seferini tamamlamak üzere idi. 1508'de İspanya Kralı'ndan amiral pâyesi aldı. Kolomb'dan 3 yaş gençti. Kolomb'dan 6 yıl sonra öldü. Onun gezilerini Alman asıllı râhib ve kartograf Martin Jaldseemüller Hylacomilus, 1507'de Loren'in Saint Die şehrinde basılan *Cosmographie Introductio Insuper Quatuor Americi Vespuccii Navigationes* adlı kitabında anlattı. Vespucci'den habersiz olarak bu kitabında Yeni Dünyâ için Vespucci'nin küçük adını kullandı ve yeni kıt'aya America dendi. Bu sırada Vespucci hayatta ve Sevilla'da idi. Kolomb'un ölümünün ertesi yılıdır. Waldseemüller (1470-1521), bu kitabında Amerika'yı Amerigo Vespucci'nin keşfettiğini yazıp yeni ülkeye onun adını verir. Sonra yapılan tenkıytlerden Amerika'yı Kolomb'un keşfettiğini anlar. Yayınladığı haritalarda bu yanlışını düzelterek Kolomb'un keşfettiğini belirtir. Fakat bir def'a Yeni Dünyâ için Amerika adını kullanmıştır. Bu ad kabûl edilir. Kıt'aya bir Floransalı İtalyan'ın adı verilmiş olur. 1507'de Vespucci, Novus Mondus=Yeni Dünyâ tâbîrini kullanır. Ayni yıl Amerika tâbîrini kullanan Waldseemüller'in bu tâbîri önce Almanya ve İtalya'da, sonra Portekiz'de kabûl edildi. Fakat 16. asır boyunca yeni kıt'aya bütün dillerde daha çok Yeni Dünyâ dendi. Kolomb'un ölümünden bir yıl geçti ki, artık gezilen adaların ve ülkelerin Asya'nın doğusu değil, yeni bir kıt'a olduğu anlaşılmaya başlandı ve yavaş yavaş kabûl edildi. Osmanlı coğrafyasında daha 1510'larda yeni bir kıt'anın keşfedilmiş olduğu kesinlikle kabûl edilmiş ve haritalara geçirilmiştir.

Vicente Yañez Pinzon(1460-1524), Kolomb'un ilk seferinde onun üç gemisinden Pinta'nın süvârîsi Martin Alonso Yanez Pinton'un(1440-1493) kardeşi ve Huelva'lı

İspanyol'dur. O da Kolomb'un üç gemisinden Nina'nın süvârîsi olarak Amerika'nın keşfine katıldı. İki kardeş, Kolomb'a kıskançlık ve vefâsızlık gösterdiler. Hattâ Amerika'yı ilk önce kendilerinin uzaktan görüp keşfettiklerini iddiaya kalkıştılar. Pinzon, 6.9.1499-12.1500'de 15 aylık bir sefer yaptığı zaman Kolomb, 3. Amerika seferinde idi. Kuzey Brezilya ve Guyana kıyılarını gezip döndü. Amazon deltasını keşfetti. 1508-9'da yeni bir sefere çıktı. Bu seferinde La Plata'ya kadar güneye indiği iddia edilmiştir ki Uruguay-Arjantin sınırındaki Atlantik körfezidir ve 35° Güney enlemidir.

1500 yılında Portekiz amirali Cabral(yk.bk.), Hindistan'a giderken Brezilya'ya uğradı. Ayni yıl **Gaspar de Corte Real** adlı Portekizli, kuzeyde Labrador'un güney ve Newfoundland adasının kuzey kıyılarını gezdi. 1501'de ayni yönde yeni bir sefere çıktı ve kayboldu. Ağabeyi Miguel de Corte Real, 1502'de Newfoundland ve St. Lawrence'i gezerken kayboldu. Dîğer ağabeyi Joa Vaz de Corte Real, kezâ Amerika seferleriyle tanındı. Sonra 1501-2'de yukarıda anılan Amerigo Vespucci'nin 2. seferi gelir ki Brezilya'da 32° Güney enlemine inmiştir. 1507'de yeni kıt'a, daha doğrusu Güney Amerika kıt'ası (Antiller hâlâ Doğu Hind adaları sanılıyordu) America diye adlandırıldı ve bu ad 16. asrın son yıllarında artık Yeni Dünyâ tâbîrinin yerine geçti.

İspanyollar'a gelince, De Bastidas 1500-1502'de Panama'nın -tabîatiyle- Atlantik sâhillerini gezdi. 1508'de Vicente Pinzon, Honduras ve Brezilya kıyılarına geldi. Ayni yıl Ocampo, Küba sâhillerini gezdi ve bu en büyük Antil adası 1511'de Diego Velazques tarafından fethedildi. 1512'de Porto Riko vâlîsi Juan Ponce de Leon, Florida kıyılarını gezdi. 25.9.1513'de Vasco Nunez de Balboa, Panama kıstağını buldu ve buraya çıkarak ilk def'a Pasifik'i seyretti. 1515-16'da Juan Diaz de Solis, Rio de Janeiro'dan La Plata'ya kadar Brezilya kıyılarını dolaştı. 1517'de Francisco Hernandez de Cordoba Yukatan yarımadası kıyılarını dolaştı. 1519'da Alvarez Pineda, Meksika Körfezi ve Florida kıyılarını gezdi. 1512'de Francisco de Gordillo, Güney Carolina sâhillerine geldi. 1525'de Pedro de Quexos, Birleşik Amerika'nın hemen bütün Atlantik sâhillerini gezdi. 1524-5'te Esteban Gomez, Kanada'da Nova Scotia'dan güneyde Florida'ya kadar geldi. Kartografi büyük atılım yaptı. Haritacılara gün doğdu. Deniz haritaları ve atlaslar elden geçirildi. Pîrî Reîs, inanılmıyacak mükemmellikte bir Amerika ve Atlantik haritası çizdi ve güneyde Antarktika kıt'ası bulunduğunu tahmîn ederek bu çağ atlayan tahmînini haritasına geçirip Yavuz Sultân Selîm'e, Vezîr-i âzam Makbûl İbrâhîm Paşa'ya, Kaanûnî Sultân Süleymân'a sundu. Barbaros 1534'te Amerika'ya filo göndermek istedi, İbrâhîm Paşa lüzumsuz görüp izin vermedi. Bu sırada Macellan, ünlü Dünyâ turunu gerçekleştirmişti. 1519'da Doğu Hind Adaları genel vâlîsi Pedrarias, merkezi Haiti adasında Santo Domingo'dan Antigua adasına(Küçük Antiller'in Porto Riko doğusundaki en kuzeyi) nakledilmiş bulunan yönetimi Panama şehrine, yânî Pasifik kıyısına nakletti. İki Amerika kıt'asının kesiştiği bu noktada İspanya, her iki kıt'ada hâkimiyet için çok kanlı bir mâcerâya başladı. 1512'de Kolomb'un seferlerine katılan Juan Ponce de Leon, Porte Riko vâlîsi iken Bahama adalarını ele geçirip Florida'ya atladı.

Macellan

Fernão de Magalhaês (1480-1521=41) (Tr. Macellan, İng., Fr. Magellan, İsp.Fernando de Magallanes) Portekiz soylusu olup denizciliğe girdi, 1505 te 25 yaşında

Hindistan'a gitti, 1507'de döndü. 1509'da ve 1511'de Albuquerque ile berâber gene Hindistan'a gitti. 1512'de Lizbon'a dönüp 1513'te Fas'a ayak bastı, yaralandı ve sol ayağı sakat kaldı. Atlantik güneyinde Pasifik'e bir geçit bulunduğunu öğrendi. Buradan geçerek Asya'ya ulaşmayı sâbit fikir hâline getirdi. Yolsuzlukla lekelendiği için Portekiz Kralı'ndan gemi alamadı. İspanya'ya Sevilla'ya gitti. İspanya tab'ası oldu. Diego Barbarosa'nın kızı Beatriz'le evlendi. Valladolid'de müstakbel Chales-Quint'in huzûruna çıktı. Deniz yoluyle Asya'ya ulaşabileceğine onu iknâ etti. 2.3.1518'de fermân aldı. Ancak Portekizli olduğu için kendisinden şübheleniliyordu. Gemilerine 60'dan fazla Portekizli tayfa almaması kaydı kondu. Amiral gemisi olarak kendisine 110 tonluk Trinidad, refâkatine Juan de Cartagena'nın kapdan bulunduğu 120 tonluk San Antonio, G. Quesada'nın 90 ton Concepcion, L.de Mendoza'nın 85 ton Victoria, Joao Serrao'nun 75 ton Santiago tekneleri verildi. Hepsinde toplam tayfa sayısı 265'den ibâretti ki bu durum 16. asır başlarında İspanya donanmasının Venedik ve Osmanlı gibi denizci devletlere nazaran çok zavallı durumda bulunduğunu gösterir. Günlük tutmakla görevli amirallik sekreteri İtalyan olan Antonio Pigafetta idi. Macellan, 5 küçük tekneyle 10.8.1519 günü Sevilla nehir limanından Atlantik'te Cadiz Körfezi'nde Sanlucar limanına geldi. Buradan 20.9.1519 günü hareket etti. İyice güney-batıya indi. 29 Kasım'da Brezilya'nın Sao Roque Burnu önlerine, 13 Aralık'ta Rio de Janeiro önüne geldi. Güney Amerika'nın Atlantik kıyılarını izledi. Rio de la Plata'ya girdi. Burasının kapalı bir körfez olduğunu gördü. Bugünki Arjantin kıyılarını tâkıyben güneye iniyordu ve mevsim Güney Yarıküre'de yaz idi. 24 Şubatta San Mateo körfezine, 1520 nîsânında Güney Arjantin'de (Patagonya) San Julian iskelesine geldi. Kış başlamıştı. Kapdanları, Portekizli bu yabancıya inanmıyorlardı. Gerek kapdanlar, gerek tayfalar ısyân ettiler. Kan döküldü. Şartlar zordu, kıtlık başlamıştı. 5 ay San Julian'da kalan Macellan, 24.8.1520'de hareket etti. 21 Ekim'de Las Virgenes burnuna erişti. Hâlâ Pasifik'e çıkacak geçit arıyordu. Virgenes'te bu geçiti gördü: Ateş Adası(Tierras del Fuego) ile Güney Amerika'nın güney ucu(Şili güneyi) arasındaki sonraki adıyle Macellan Boğazı idi. Yeniden yaz gelmişti. 52° 30′ Güney enleminde idi. Hiç bir Beyaz, Arz üzerinde aslâ bu derecede güneye inmemişti. Ateş Adası'nda yerliler yaşıyorlardı ve onlar da İnsanoğlu'nun en güneyde yaşıyan kabîlesi idiler. 3 gemisi kalan büyük kâşif, 28.11.1520 günü târihte ilk def'a olarak Atlantik'tek Pasifik'e çıktı. Uzun Macellan Boğazı'nı ve Amerika kıt'asının güneyini geçmişti.

Korkutucu fırtınalar sona erdi. Uçsuz bucaksız, fakat sâkin bir deniz gördü. Denize Macellan "el Pacifico"(sâkin deniz) dedi. Yeni bir okyanusta, dünyânın üçüncü ve en büyük okyanusunda bulunduğunu hemen kavramıştı. Kolomb gibi batıya doğru mesâfede yanlış hesap yapmamıştı. Kuzey-batıya ilerliyor, ılık denizlere geçiyordu. Tayfalar, iskorbüt'ten yaprak gibi dökülüp ölüyorlardı. Bir takım gayri meskûn adalardan geçen amiral, Macellan Boğazı'nı geçtikten 3 ay, 20 günlük korkunç bir yolculuktan sonra Pasifik Okyanusu'nun batısında Guam adasına çıktı (6.3.1521). Kuzey-batıya değil, batıya gitseydi Avustralya'yı keşfedecekti. Batıya devâm ederek Filipinler'e geldi. 7 nîsanda Filipinler'de Cebu adasına geldi. 10° Kuzey paralelinde idi. Yerli kral Humabon'a Katolik dînini ve İspanya Kralı'nın metbûluğunu kabûl ettirdi. Kralın düşmanlarıyle ve sâdece 60 adamıyle savaşırken 27.4.1521 günü -41 yaşındadır- diz boyu su içinde ve zırhlı olarak savaşırken okla yaralandı, sonra öldürüldü. Adamları,

büyük kâşifin cesedini yerlilerin elinden alamadılar. Kayınbirâderi Duarte Barbaso, yerine geçti. Ama Cebu kralı onu öldürttü. Concepcion battı. Elde Trinidad ve Victoria ve çok eksik tayfa kalmıştı. Bu gemilerin başına Gomez de Espinosa ve El Cano geçti. İki gemi güneyde Ternate adasına indi ki İndonezya'da ve Ekvator çizgisi üzerindedir. Trinidad battı ve mürettebâtı boğuldu. El Cano'nun kapdanlığı altında Victoria, Sâleb (Selebes) adasının doğusundan ve Timor adasının batısından geçerek Ekvator güneyinde Timor Denizi'ne geçti. Burası Hind Okyanusu'dur. Güney-batıya doğru Hind Okyanusu'nu baştan başa aşıp Ümit Burnu'ndan Atlas Okyanusu'na geçti. Güneyden kuzeye Afrika'nın Amerika'ya bakan batı sâhillerini baştan başa geçti. 6.9.1522 günü Kapdan El Cano, sâdece 18 tayfa taşıyan Victoria ile San Lucar limanına girdi. 20.9.1519'dan beri 3 yıl (2 hafta eksik) geçmişti. İmparator-Kral Charles-Quint, Valladolid'de yalnız Sebastiano del Cano'yu değil, 18 tayfasını da kabûl ve tebrîk etti. Pigafetta, kurtulanlar arasındaydı ve tuttuğu günlüğe dayanarak bu 3 yılı bize anlatan ünlü seyâhat-nâmesini kaleme aldı.

Târihte ilk def'a olarak Dünyâ turu yapılmıştı. Batıya doğru devamlı yol alınmak ve üç okyanus geçilmek sûretiyle batıdan hareket edilen hareket noktasına doğudan gelinerek ulaşılmıştı. Arz'ın yuvarlak olduğu artık fiilen ve tecrübeyle isbât edilmişti. İspanya'nın prestiji çok arttı. Mare Pacificum(Pasifik Denizi) aşıldı. Magellan, insan cesâret ve azminin örneği ve Kolomb'dan sonra târîhin en büyük kâşifi olarak kabûl edildi.

Amerika'nın İspanyollar'ca Fethi

1492'de Kolomb'un ayak bastığı Haiti adasından sonra, Porto Riko ve Jamaika adaları 1508-11'de fethedildi. Porto Riko'da San Juan şehri kuruldu(o târihte daha şehir demek doğru değildir). 1511-15'de Diego Velasquez ve Diego Columbus(Colon) Küba'yı fethedip Santiago ve Habana şehirlerini kurdular. Büyük Antiller'i oluşturan bu 4 adadan başka Küçük Antiller'i oluşturan adalar da fethedildi. 1509'da Alonso de Ojeda, Panama kıstağında Orta Amerika sömürgesini kurmaya başladı, 1513'de Diego de Nicuesa devâm etti. Bu târihe Vasco Nuñez de Balbao buraya vâlî oldu. Pasifik Okyanusu'na çıkılmış oldu. Balboa'dan(1474-1519) sonra vâlî olan Pedro Arias de Avila(1442-1531) 1514-24'de Panama'ya Kastilya'dan 1.500 göçmen getirdi. Panama şehrini kurdu. 1519'da vâlîlikten alındı. Gil Gonzales Davila ve Alonso Nino 1522-23'de ve Francisco Hernandez de Cordoba, Kosta Rika ve Nikaragua'yı fethettiler. 1523-31'de Davila, bu fethi tamamlayıp Honduras'a girdi.

Bartolomé de las Casas(1474-1566), 1521'de Venezuela kıyısında iskele kurdu (Cumana) ve Antonio de Sedeño 1530'da Trinidad adasını aldı. Diego de Ordaz 1531-35'de Orinoco deltasına girdi. Juan de Ampués 1527'de Venezuela kıyılarını ilhâka devâm etti. Diego de Losada 1567'de Caracas'ı kurdu. Rodrigo de Bastidas 1525'de Kolombiya'nın(Yeni Granada) Karayib Denizi yânî Atlantik kıyılarına el attı. Pedro de Heredia 1533'de Cartagena'yı kurdu. 1536-38'de Gonzalo Jiménez de Quesada(1495-1576), Bogota'yı kurdu ve Çibça devletini yıkarak Orta Kolombiya'yı elde etti. 1539'da Nikolaus Federmann ve Sebastian de Belalcazar, güneye doğru Kolombiya'nın fethine devâm ettiler ve Pasifik'e çıktılar. 1549'da Yeni Granada eyâleti kuruldu.

1522'de Pascual de Andagoya(1495-1548), Biru(Peru) denen ülkede İnka imparatorluğu adlı bütün Amerika kıt'asının en büyük devleti bulunduğunu ve kuzey sınırının Kolombiya güneyine dayandığını öğrendi. Genel vâlî Avila, bu devletin fethi görevini Pizarro'ya verdi ve yanına Diego de Almagro(1475-1538) ile râhib Hernando de Luque'yi kattı.

Francisco Pizarro(1470-1541=71), bir subayın gayri meşrû oğludur. Okuma yazma öğrenmedi. İtalya'da paralı asker olarak vuruştu. Sonra bir Kastilyalı olarak Amerika'ya geldi. Balboa'nın hizmetine girip onun Panama kıstağından Pasifik'i seyredişine katıldı. 1524'te genel vâlî Avila, yaşı hayli ilerlemiş küçük bir subay olan Pizarro'yu 114 kişiyle İnka imparatorluğu denen yerli devlet hakkında bilgi toplamak için Peru'ya gönderdi. Ve Pizarro, târîhe adımını atmış oldu. Târîhe en kanlı giren adamlardan biridir. Hiç bir şeref ve doğruluk duygusu olmıyan, merhamet ve insanlıktan tamâmen mahrum, son derecede açgözlü ve hırslı, insanlık dışı ve insanlık düşmanı, tamâmen câhil ve bilgisiz, ama kurnazlığa, hîleye, desîseye aklı erer, yaşlanmış bir adamdı(o çağda 40 yaşında erkek yaşlı sınıfa ayak basıyordu, Pizarro ise 50'sini geçmişti). Pizarro, üç def'a deniz yoluyle Peru'ya -tabîî Pasifik üzerinden- çıkmak istedi, üçünü de başaramadı, kıyılarda perîşân oldu. 1526'daki dördüncü teşebbüsünde de İnka ülkesine erişemedi. İspanya'ya geldi. 1528'de İmparator-Kral Charles-Quint'in güçlükle huzûruna çıktı. Ona, İnka adında çok zengin bir ülke olduğunu, burasının Eldorado olduğunu anlattı. Kraldan ruhsat aldı. İki kardeşiyle Amerika'ya döndü. Ekvador'un güneyinde Guayaquil Körfezi'nde İnka toprağına çıktı. Almagro ve piskopos Luque yanında idi. Panama'ya döndü. 1531'de yeni bir teşebbüse geçti. 60 yaşını geçmişti. Kardeşleri Gonzalo Pizarro(1505-1548) ve Hernando Pizarro'ya güveniyordu. 180 serseri, 27 at, 2 top toplıyabilmişti. Üssü Tumbes palangası(tahtadan kale) idi ki, bugün Peru'nun Pasifik kıyısında ve Ekvador sınırında en kuzeyindedir, 3° Güney enlemidir. Güney-doğuya ilerliyerek Cajamarca'ya geldi. Burada İnkalar'la temas sağladı. Cuzco'daki İnka'ya erişmek için güney-doğuya doğru 2.000 kilometre daha yürümesi gerekiyordu. İnka, budalalığa yakın bir sâfiyetle Pizarro'yu dâvet etti. Bu çetin yolu geçmesini sağlamak gafletinde bulundu. Ama Pizarro'nun Cuzco'ya gelmesine lüzum kalmadı. İnka Atahualpa, 16.11.1532'de Pizarro'yu, kampında ziyârete geldi. İmparatorun üzerindeki ziynetlerle gözü kamaşan haydut, İnka'yı tevkıyf ettirdi. Ateşli silâh tanımayan İnka'nın muhâfızlarını öldürdü. Yerli halk İnka'yı kurtarmak için akıl almaz ölçüde altın ve gümüş verdikleri halde Pizarro, İnka'yı öldürdü. İnka'nın taht şehri Cuzco'ya geldi, hîleyle ve savaşmadan ele geçirdikten sonra katliâma ve yağmâya başladı.

1535'de Pizarro, Peru kral nâibliğinin merkezi olacak olan Lima şehrini kurup yerleşti. 1537'de Cuzco'ya hâkim olan muâvini Almagro'yu öldürttü. Peru, Amazon bölgesi dışında ele geçirildi. Güney-doğuya yürüyüşe devâm edilerek Titikaka Gölü'ne ulaşıldı ve bugünki Bolivya topraklarına girildi. 1545'de İspanyollar, Bolivya'nın güneyine ulaşıp Potosi'deki gümüş mâdenlerini elde etmişler ve İspanya, dünyânın 1. gümüş üreticisi olmuştu. Belalcazar(1495-1550), İnkalar'ın Ekvador'daki savunmalarını kırdı. 1535-36'da güney-batısından Kolombiya'ya girerek Cali ve Popoyan palangalarını kurdu. Guatemala vâlîsi Pedro de Alvarado, 500 adam gönderdi. 1541'de Francisco de Orellana, Amazon bölgesine adım attı, fakat dünyânın en sık ve tehlikeli ormanına giremedi. 1541'de İspanyollar, kuzeyden Şili'ye girdiler

21.6.1541'de Pizarro, Juan de Rada tarafından öldürüldü. Kardeşi Gonzalo 1539'da Quito vâlîsi oldu ve And Dağları eteklerine bir sefer yaptı. 1544-48'de Peru'ya hâkim oldu ve kral nâibi Orellana'yı 1546'da öldürttü. Charles-Quint tarafından üzerine gönderilen Pedro de la Gasca tarafından öldürüldü. Dîğer kardeş Hernando(1508-1578), Cuzco vâlîsi iken 1538'de Almagro'yu öldürmüştür. 1539'da İspanya'ya çağırılıp habse atıldı. Dîğer kardeş Juan Pizarro(1505-1535), 1535'de Cuzco vâlîsi olup öldürüldü.

İnkalar'ın çöküşü iki kardeş inka'nın saltanat kavgasıyle kolaylaştı. 200.000 nüfuslu Cuzco, karşı koymadan İspanyollar'ı kabûl etti. Valverde, Cuzco piskoposu oldu. Katolik olduğunu iddia ettikleri dışında bütün Aymara halkını kılıçtan geçirtti. 6.1.1535'de Lima'yı kuran, palanga ve kilise yaptıran Pizarro, rakıybi conquistadores denen yağmâcı İspanyollar'la boğuşmasına rağmen, hepsinin tek hedefi, mümkün olabildiği kadar yerli öldürüp altın elde etmek olduğu için, gayesine erişti. Hiç bir zaman askerinin sayısı 1.000'i geçmemiştir. On binlerce mızraklı ve ok-yayla mücehhez yerli ise, bir top, arkebüz ve tüfek patlaması, bir at ve üzerinde süvârî görünce dağıldılar. Gerçekte, sâkin insanlardı, savaşçı değillerdi ve gerçek savaşı bilmiyorlardı. Müstevlîyi tükürükle boğabileceklerini kavrıyamadılar. 8.7.1538'de 63 yaşındaki Pizarro'nun birinci muâvini Almagro'nun 200 askeriyle berâber Pizarro tarafından öldürülmesi gibi olaylardan yerliler faydalanamadılar. Almagro'nun oğlu Diego Almagro'yu elde edemediler. Diego, İspanya'ya gidip Kral'a Pizarro'nun ihânetini anlattı. Amerika'ya dönüp Pizarro'yu öldürttü ve Peru vâlîsi oldu. 1544'de kral nâibi olarak İspanya'dan Blasco Nuñez Vela geldi. 20 gemisi, 1.200 askeri vardı. Pizarro'cuları temizledi. Yağmâdıkları servetlere Kral adına el koydu.

Kuzey Şili'ye giren Diego de Almagro'nun(1475-1538) gayri meşrû oğlu Diego Almagro el Mozo(Genç)(1518-1542), babasının öcünü aldı ama, o da Vaca de Castro tarafından öldürüldü. Şili'nin gerçek fethi Pedro de Valvidia(1498-1553) ile 1540'da başladı. 1541'de Santiago'yu kurdu. Şili'nin fethine 1553'de yerine geçen Garcia Hurtado de Mendoza 1561'e kadar devâm etti. Arjantin'in batısına girip Mendoza şehrini kurdu.

1542'de ilk kral nâibi olarak Peru'ya atanan ve Lima'ya gelen Blasco Nuñez Vela, 1546'da öldürüldü. Yağmâcılar, onun getirdiği düzene boyun eğmediler. Charles-Quint, yerine Pedro de la Gasca'yı gönderdi. Râhibdi. Pizarro'cu yağmâcıları temizledi. 1550-51'de Antonio de Mendoza 3. kral nâibi oldu. Ertesi yıl öldü. Francisco Giron kral nâibi oldu. 1557-69'da 3. nâibin oğlu Andrés Hurtado de Mendoza, 1569-81'de Francisco Alvarez de Toledo, kral nâibliğinde bulundular. Sonuncusu, gerçek bir sömürge vâlîsi tipinin ilklerindendir. Peru, Şili, Ekvador, Bolivya'yı, İspanya'ya mâden ve ham madde gönderen ülkeler şeklinde düzenledi. Katolik dînine geçmiyenlere hayvan muâmelesi yaptı. Katolik oldukları iddia edilen yerliler ise gerçekte köle durumunda idiler, fakat öldürülmüyorlardı. Kastilya'dan göçmen getirtti. Palangaları kasaba hâline getirdi. Kiliseler, okullar açtı. İspanyol şehirleri oluşmaya başladı. İspanyol göçmenlere uçsuz bucaksız topraklar(haciendas) verdi. Mâdenler -Osmanlı'da olduğu gibi- Kral'a âiddi. Mülkiyeti verilmez, ancak iltizâma verilirdi. Mültezimler, kendilerine pay çıkarmak için, yüz binlerce yerliyi avlayıp akıl almaz ilkellikteki şartlarda mâden çıkarttılar. Bir yerli bu çalışma ve çok alt düzeyde beslenme ve sağlık şartlarına bir kaç aydan fazla dayanamıyordu.

Pedro de Mendoza, Şili'den Arjantin'e geçip güney-doğuya doğru İspanyol fethine devâm etti. 1536'da Buenos Aires'i kurdu. Atlantik(La Plata Körfezi) üzerindedir. Bu sûretle Arjantin ve Uruguay, İspanya hâkimiyetine geçti. Kuzey-doğuya doğru da ilerledi. Paraguay'ı ele geçirip 1537'de Asuncion'u kurdu. Ayni yıl İspanya'ya giderken yolda öldü. Yerine geçen Alvar Nuñez de Vaca, 1542-44'de bugünki Brezilya sınırlarına kadar ilerledi ve Portekiz sömürgesi Brezilya ile burun buruna geldi. Juan de Garay 1573-80'de Arjantin'de Santa Fé şehrini kurdu. Brezilya ile güneyde Patagonya arasındaki fütûhâtı tamamladı. Denizde ölen Pedro de Mendoza(1487-1537), Arjantin'in gerçek kurucusu oldu. İşgal ettiği uçsuz bucaksız topraklar, boş denecek kadar, kabîleler hâlinde yaşıyan çok seyrek yerli nüfusla meskûndu.

Güney Amerika kıt'asının kuzeyi, bugünki Venezuela ve Kuzey Amerika yolundaki Kolombiya da, İspanyol hâkimiyetine alındı. Charles-Quint, 1528'de Augsburg'lu Alman banker âilesi Velsers'lere bugünki Venezula topraklarını aldığı borç para karşılığı satmıştı. Velsels'ler, Venezuela kıyılarına kolonlar gönderdiler. Pedro de Heredia ise 1532'de Kolombiya kuzeyinde Karayib Denizi'ne(Atlantik) açılan Cartagena limanını kurdu. Kardeşi Alonso ve muâvini Francisco Cesar ile berâber, Kolombiya kuzeyini fethetti. Bu sırada Kolombiya'da 2 milyon kadar yerli yaşıyordu. Quesada, bu yerlilerle savaşarak 5.8.1538'de Bogota'yı kurdu ki Kolombiya'nın tam ortasındadır. Bu sûretle Yeni Granada denen Kolombiya-Venezuela topraklarını içeren yeni bir kral nâibliği kuruldu. Güney Amerika'nın Brezilya dışında kalan toprakları kuzeyde Yeni Granada, güney-batıda Peru ve güney-doğuda La Plata olmak üzere 3 kral nâibliğine bölündü. Merkezler Bogota, Lima ve Buenos Aires oldu. Bolivya, Şili ve Ekvador, Peru kral nâibliğine, Arjantin'den başka Uruguay ve Paraguay ise La Plata'ya bağlı idi. Portekizliler ise 1549'da Bahia ve 1567'de Rio de Janeiro şehirlerini kurup Brezilya kral nâibliğini oluşturdular. Kıt'anın güneyinde Patagonya ve kıt'anın kalbinde Amazon havzası, meçhul ülkelerdi, 19. asra kadar öyle kaldı. Orta Amerika'da ise 4., sonuncu ve en önemli İspanyol kral nâibliği, Yeni İspanya uzanıyor, Meksika, Orta Amerika ve Birleşik Devletler'in bugünki güney-batı eyâletlerini içeriyordu ve Antiller genel vâlîliği, merkezi Meksiko olan bu kral nâibliğine bağlı idi.

İspanya bu başarıya az bir askerle, Avrupa'da başta Osmanlı olmak üzere kudretli düşmanlarına karşı çıkardığı kuvvetlerin kırkta, ellide biri ile elde etti. 1535'te Amerika kıt'asında 43 yıldır görünen en büyük askerî kuvvet oluşturuldu ki 2.500 asker ve 500 attan ibâretti. Mendoza'nın emrindeki bu kuvvet Arjantin'i fethetti ve yerlilerin karşı koymasından fazla tabîat şartlarından ve yetersiz ikmalden askerlerin beşte dördü (2.000'i) ölerek sefer bitirildi, fakat Patagonya dışında Arjantin'in fethi tamamlanmış oldu. Guyana, ne İspanya, ne Portekiz hâkimiyetinde değildi.

Meksika'nın Fethi

Hernan(do) Cortés(1485-1546=61), İspanya küçük soylularından olup daha Kolomb'un hayâtında 19 yaşında 1504'te Haiti'ye gitti, orada Kolomb'un kurduğu garnizona katıldı. 1511'de Diego Velazquez'in subaylarından olarak Küba'nın alınmasında bulundu. Küba vâlîsi olan Don Velasquez tarafından Meksika seferiyle görevlendirildi. Habana'dan hareket etti. Yukatan yarımadasının kuzey kıyılarını

geçtikten sonra Kampeçe Körfezi kıyıları boyunda Meksika sâhillerinden kuzeye çıktı. San Juan'da karaya çıkıp az ötede Veracruz şehrini kurup batıya ilerledi. Filosunda 110 denizci, 553 asker, 200 yerli, 17 at, 10 top, 13 arbeküz, 4 kucakta taşınan top (fauconneau) vardı. Yolda sonradan metresi olan Marina adını verip İspanyolca öğrettiği, Maya ve Nahua(Aztek) dillerini konuşan yerli kadına rastlayıp yanına aldı. Ondan, Aztek krallığına giden yolu öğrendi. 16.8.1519'da Meksika'ya çıktığı zaman teknelerini yaktırması, Meksika'yı ele geçirmek azminde olduğunu gösteriyordu. Kurduğu şehre de Vera Cruz adını verdi ki "gerçek haç(din)" mânâsındadır. Katolik olmıyan ve kendisine altın te'mîn edemiyen her Aztek'i öldürmeye kesin kararlı, Pizzaro kadar kötü huylu, yalancı, açgözlü, entrikacı idi. 15 yıldır Amerika'da bu ânı beklemişti. Başarısızlık hâlinde, kendisini sevmeyen Küba vâlisi Velasquez'in merhamet etmiyeceğini biliyordu.

Tlaxcala krallığı ordusunu yenen ve onlarla Aztekler'e karşı müttefik olan Cortés, 1519 8 kasımında Aztek devletinin taht şehri Meksiko'ya savaşsız girdi. Kral Montezuma II, kendisini misâfir olarak karşıladı. Ancak Cortés gerekli tedbirlerden sonra onu esîr aldı, bir müddet sonra öldürttü. Küba vâlîsi Velasquez ise, Cortés'in âsî olduğunu Madrid'e kabûl ettirdikten sonra üzerine kuvvet gönderdi. Bu kuvvetleri Meksika kıyısında yenen Cortés, Meksiko şehrine döndü. Kuzey-batıya yürüdü. Meksika'yı Charles-Quint'in toprağı olarak ilân etti. 15.10.1522'de Cortés, İmparator tar. "Yeni İspanya"(Meksika) genel vâlîsi ve başkumandanı atandı. 1527'de İspanya'yı gidip marki pâyesi aldı. Geri döndü. Kaliforniya Körfezi'ni gezdi. 1541'de İspanya'ya döndü, İmparator Charles-Quint ile Cezâyir seferine çıktı. Barbaros-zâde Büyük Hasan Bey (Paşa) tarafından dehşetli bir hezîmete uğratıldı, ağzına kadar Aztekler'den çalınmış değerli eşyâ ile dolu kadırgası Türkler'in eline geçti. Canını zor kurtardı. 6 yıl Sevilla yakınlarındaki mâlikânesine çekildi. Milyonlarca yerlinin hayâtı bahâsına Meksika gibi büyük bir ülkeyi İspanya'ya kazandıran ve Aztek devletini değil, ayni zamanda medenîyetini ve kültürünü ve insanını yok eden Cortés'i, İspanya'da soylular, eşkıyâ ve çete reîsi sayıyorlardı. Ancak Charles-Quint, kendisine ülke ve büyük servet ve gelir sağlayan Cortés'e dokunmadı. 2.12.1547'de burada öldü.

Küba vâlîsi Don Diego Velasquez(1465-1524), Küba fâtihi olarak öldü. 5-6.7.1520 gecesi Meksiko halkı ayaklandı(bu katliâm noche triste=acıklı gece diye târîhe geçti), Meksika'da 1.250 İspanyol ve Aztekler'e düşman Tlakskala yerlilerinden 8.000 kişiden oluşan bir garnizon kurmuştu. Ayni gece 400 İspanyol ve 4.000 Tlakskala askeri, kendini savunan Aztekler tarafından öldürüldü. 13 ay Meksiko'yu kaybeden Cortés, 3 aylık bir kuşatmadan sonra yeniden Meksiko'ya girip şehirdeki yüz bin Aztek'i doğradı. Don Pedro de Alvarado'yu Guatemala'ya gönderdi. Güney Meksika ilhâk edildi. Quichés ve Cakchiquèles krallıkları yıkılıp Meksika'nın güneyindeki Guatemala da işğâl edildi. 1525'de İspanyollar el Salvador'a girip San Salvador şehrini kurdular. Yeni Kastilya(Castilla del Oro) vâlîsi Don Pedrarias ise, Don Cordoba'yı güneyden Nikaragua'ya gönderip ilhâk ettirdi(1524). 1526'da Honduras ilhâk edildi. Böylece Orta Amerika, İspanya'ya geçti ve Meksika ile Güney Amerika(Kolombiya) arasındaki topraklar birleştirildi.

1535'de Meksiko merkez olmak üzere Yeni İspanya kral nâibliği kuruldu ve Orta Amerika ile Antiller'deki genel vâlîlikler de buraya bağlandı. İlk nâib Don Antonio de Mendoza'dır. Meksiko şehri güneyindeki ülkelerin fethi adım adım şöyle gerçekleşti:

1522-24'de Don Cristobal de Olid, Meksiko şehrinin güneyindeki Güney Meksika'yı fethe başladı. Alvarado 1523-25'de Guatemala'yı fethedip Guatemala şehrini kurdu. Guatemala(Orta Amerika)'nın ilk genel vâlîsi oldu. 1524-26'da Don Olid, Honduras'ı fethetti. Gil Gonzalez Davila devâm etti ve öldürüldü. Yerine geçen Trujillo devâm etti. Yeni vâlî Don Aldrés de Cerezeda, 1526-36 arasında Orta Amerika'yı yönetti. Yukatan yânî Mayalar ülkesi 1527-35'de Don Francisco de Montejo tarafından fethedildi. Merida şehrini kurdu. 1535-41'de Don Alvarado genel vâlî oldu. Güney Meksika'da Tabasco eyâleti 1529-40 arasında fethedildi.

Meksiko şehrinin kuzeyindeki Kuzey Meksika'nın fethi 1522'de başladı ve 1527'de Don Nuño de Guzman'ın vâlîliğinde hızlandı. 1531'den îtibâren Don Francisco de Urdiñola, San Luis de Potosi eyâletini fethetti. 1540-42'de Don Francisco Vasquez de Coronado, bugünki Birleşik Amerika topraklarına girdi. Teksas, Oklahoma, Kansas, Colorado'yu gezdi. 1562-70'de genel vâlî Don Francisco de Ibarra, 1598-1608'de Don Juan de Oñate Kaliforniya Körfezi'nden Kansas'a kadar olan Birleşik Amerika topraklaını ilhâk edip Meksika(Yeni İspanya) kral nâibliğine bağladılar. Kaliforniya ise ancak 18. asırda tamâmen ilhâk edildi. San Diego(1769), Monterey(1770), Los Angeles (1781), San Francisco(1776) şehirleri kuruldu.

Meksika Körfezi'nin kuzeyindeki bugünki Birleşik Amerika topraklarına erken yıllarda girildi. 1521'de Don Juan Ponce de Leon, Florida'ya çıktı, fakat tutunamadı. 1526-28'de Don Lucas Vasquez de Ayllon, Karolina'ya çıktı. 1528'de Don Panfilo de Narvaez, yeniden Florida'ya çıktı, yerliler ve coğrafya şartlarına dayanamadı. Yerlilerin elinde 6 yıl esir yaşayan Don Alvar Nuñez Cabeza de Vaca ve 3 arkadaşı 1536'da Teksas'ı gezdiler. Don Hernando de Soto(1499-1542), 1539'da Florida'ya çıktı. Batıya ilerleyip 1541'de ilk Beyaz olarak Mississippi nehrini gördü. Arkansas ve Oklahoma'yı dolaştı. 1559-61'de Don Tristan de Luna, Karolina'yı ele geçirdi. Ancak Carolina ve Florida'da, tam bir İspanyol hâkimiyeti kurulamadı. Fransız denizcileri de bu sâhillere gelmişlerdi ve İspanyollar'a karşı idiler. 1562'de Fransızlar, Karolina'yı ele geçirdiler. Ancak 1564'te İspanyollar tarafından kovuldular. 1565-74'de Don Menéndez de Avilés, Florida'da nisbeten otorite kurdu ve Virgina'ya kadar misyonerler gönderdi.

Amerika'da İspanyol Sömürge Düzeni

Brezilya'yı alan Portekiz dışında Kuzey ve Güney Amerika tamâmen İspanya hâkimiyetine geçmiş gibi görünürken, başka Avrupa devletleri de Yeni Dünyâ'ya müdâhaleye başladılar. Bilhassa İngiltere, Fransa ve Holanda, büyük gayret gösterdi. Sir Francis Drake(1540-1596), meslekten denizci idi. Hawkins'in emrinde Karayip Denizi'ne gitti. İspanya ile savaşta 1570-72'de İspanya'yı ve İspanya sömürgelerini üç sefer yapıp vurdu. 1577'de ünlü seferine çıktı. Plymouth'dan hareket etti. Yeşilburun Adaları yoluyle Brezilya'nun doğu ucundan îtibâren Brezilya ve sonra İspanya sömürgesi Arjantin kıyılarını izledi. La Plata'ya girdi. Macellan Boğazı'ndan Pasifik'e çıkıp kuzeye tırmandı.

Şili ve Peru kıyılarını yaktı. Hind Okyanusu'nu geçip 1583'te 6 yıl sonra Ümit Burnu yoluyla İngiltere'ye döndü. Şövalye oldu. 1581'de İspanya'nın Akdeniz üzerinde Amerika'ya açılan en önemli deniz üssü olan Cadiz'i sürpriz şekilde basarak yaktı. Yeni bir Amerika seferinde öldü. Hawkins, Oxenham, Cavendish adlı İngiliz amiralleri de Amerika seferleri yaptılar. Sir John Hawkins(1532-1595), Drake'i yetiştiren amiral olup ondan bir yıl önce öldü. 1528'de Brezilya'ya giden ve 1553'te ölen William Hawkins adlı kapdanın oğludur. 1562'de Afrika'dan Zencîler'i yakalayıp Amerika'ya götürdü sattı. 1595'te Antiller'de İspanyollar'la savaşırken öldü. Oğlu Sir Richard Hawkins(1562-1622), 1593-4'te Güney Amerika'ya giden İngiliz korsan filosuna kumanda etti.

Buna rağmen 16. asır boyunca Amerika'daki İspanyol tekeli kırılamadı. 17. asırda durum değişti. İngiltere, Fransa, bir ölçüde Holanda, Amerika'da ülkeler elde ettiler ve İspanya'yı durdurdular ve geri attılar. 1648'de en güçlü Hristiyan devlet olmaktan çıkan İspanya'nın bu sıfatını Fransa kazandı, fakat 1763'te bu sıfatı İngiltere'ye kaptırdı ve İngiltere bu sıfatı 1771-1940 arasında Dünyâ'nın 1. devleti olarak 1940'a kadar muhâfaza etti(1800-1814'de Fransa'nın 1. devlet olma dönemi hâriçtir).

Daha 1575'te Amerika'da 160.000 İspanyol(Kastilyalı) yerleşmiş bulunuyordu. 19. asır başlarında, İspanyol sömürgesi olarak Amerika'nın son yıllarında kıt'ada çok büyük çoğunluğu Kastilyalı olmak üzere -yalnız İspanya sömürgesi olan ülkelerde- 3.276.000 Beyaz, 5.328.000 Beyaz-Kızılderili melezi (ki bunlar da İspanyolca konuşuyorlar, fakat 2. sınıf vatandaş sayılıyorlardı, İsp.mestizos), 7.530.000 Kızılderili, 776.000 Afrika'dan getirilmiş ve istisnâsız tamâmı köle olan Zencî bulunuyordu, toplam Amerika kıt'alarındaki İspanya sömürgelerinde 1800 yılına doğru 18.000.000 nüfûs eder. Bütün Amerika kıt'asında nüfûs ise 15.982.000 Kuzey Amerika+12.975.000 Güney Amerika=28.957.000 olduğuna göre İspanya sömürgeleri dışında her iki Amerika kıt'asında ancak 11 milyon nüfûsun yaşadığı ortaya çıkar.

İspanya'nın Amerika sömürgelerindeki 18 milyon 1800 nüfûsunun bölünmesi şöyledir: Yeni İspanya denen bugünki Mekisika-Güney-batı A.B.D.'nde 1.230.000 Beyaz+1.860.000 İspanyol-Kızılderili melezi+3.700.000 Kızılderili+387.000 Zencî köle=7.177.000. Guatemala ve güneyindeki Orta Amerika ülkelerinde 280.000 Beyaz +420.000 İspanyol-Kızılderili melezi+880.000 Kızılderili=1.580.000. Peru-Şili'de 465.000 Beyaz+853.000 İspanyol-Kızılderili melezi + 1.030.000 Kızılderili = 2.348.000. Kolombiya-Venezuela'da 642.000 Beyaz + 1.256.000 İspanyol-Kızılderili melezi + 720.000 Kızılderili = 2.618.000. Rio de la Plata'da(Arjantin-Uruguay-Paraguay) 320.000 Beyaz + 742.000 İspanyol-Kızılderili melez + 1.200.000 Kızılderili = 2.262.000. Küba ve Porto Riko adalarında 339.000 Beyaz + 389.000 Zencî + 197.000 Zencî-İspanyol melezi(Kızılderili ve Kızılderili-İspanyol melezi yok) = 925.000.

Korkunç ve akıl almaz şekilde sosyal tabakalar, ırk esâsına göre bölünmüştü. Yukarıdan aşağıya sosyal tabakalar şöyleydi: 1) İspanya'dan atanmış ve görevleri bitince İspanya'ya dönecek soylular, 2) ayni durumdaki soylu sınıftan olmıyan İspanyollar, 3) kreol denen Amerika'da doğmuş, İspanyol kökenli soylular, 4) soylu olmıyan kreoller, 5) mestizos denen İspanyol baba-Kızılderili anneden doğmuş veyâ kanına herhangi bir kuşakta Kızılderili kanı karışmış melezler, 6) mulatto denen ayni durumdaki Zencî anneden İspanyol babadan doğmuş olanlar veyâ İspanyol kanına

herhangi bir kuşakta Zencî kanı karışmış bulunanlar, 7) zambos denen Kızılderili-Zencî melezi hür vatandaşlar, 8) Hristiyan Kızılderililer, 9) tamâmı Hristiyan'laştırılmış olan Zencî veyâ melez köleler, 10) bulundukları yerde öldürüldükleri takdirde hiç bir cezâî müeyyide uygulanmıyan Hristiyan olmıyan natüralist Kızılderililer.

Amerika sömürgeleri Madrid'de Hindistan nâzırı denen sömürgeler bakanına bağlı idi ki ilki 1493'te atanan Don Juan Rodriguez de Foncesa'dır ve Kristof Kolomb'un âmiri idi. Amerika ile ticâret ve deniz yolundan 1503'te Sevilla'da kurulan Casa de Contratacion yetkili idi. Ancak bu da Hindistan nâzırına bağlı idi. Nâzır, Consejo de Indias adını taşıyan bir kurulla danışarak hareket ederdi. Bu kurulda Kilise'nin çok ağırlıklı bir üyesi vardı. 1714'de Hindistan nâzırlığı kaldırılarak müsteşarlık olarak harbiye, bahriye ve Amerika nâzırlığına(Secreteria de Guerra, Marina e Indias) bağlandı.

Amerika'daki en yüksek İspanya'dan gönderilmiş görevliye kral nâibi dendi. Bu unvan sırasıyle Kristof Kolomb'a(1489), Don Francisco de Bobadilla'ya(1500), Don Nicolas de Ovando'ya(1502), Kolomb'un oğlu Don Diego Colon'a(1509) verildi. Merkez, Haiti adasının doğusunda Kolomb'un kurduğu Santo Domingo idi. 1527'de merkez Meksiko'ya taşındı ve Antiller, Meksika'ya bir eyâlet olarak bağlandı. Yeni İspanya kral nâibliğinden sonra 1542'de Lima'da Peru kral nâibliği kuruldu. Yeni İspanya kral nâibi, Panama kıstağına kadar Kuzey Amerika kıt'asındaki bütün ülkelerin vâlîsi idi. Antiller, güneyde Orta Amerika, kuzeyde Birleşik Amerika'nın bugünkü güney-batı eyâletleri, zaman zaman Florida ve daha kuzeydeki eyâletler, ona bağlanmıştı. Peru kral nâibliğinden sonra Güney Amerika'da 1717'de Yeni Granada kral nâibliği kurularak Kolombiya, Güney Panama, Venezuela ve Ekvador, buraya bağlandı. Sonra 1776'da La Plata kral nâibliği kurularak Arjantin, Paraguay, Uruguay buraya bağlandı. Lima'daki kral nâibinin elinde sâdece Peru, Şili ve Bolivya kaldı. Kral nâiblikleri audiencia denen ve genel vâlîsine genel-kapdan tâbîr edilen eyâletlere ayrılıyordu. Bu eyâletlerden bugünkü Latin Amerika bağımsız devletleri doğdu. Eyâletler gobiernos denen ve başında vâlî bulunan sancaklara(illere), bunlar corregimientos denen ilçelere, bunlar da alcaldias denen bucaklara ayrılıyordu. Şehirlerin alcades denen belediye başkanları vardır ki Arabca el-kaazî(kadı) kelimesidir. Osmanlı sisteminde kadı'nın bulunduğu şehrin belediye başkanı ve en yüksek yargıcı olmasıyle aynidir. Alcades'ler de ayni zamanda yargıç idiler. Amerika sömürgelerinden gelen vergi, İspanya büdcesinin yaklaşık dörtte birini oluşturuyordu. Amerika'daki değerli mâdenlerin(altın, gümüş, demir) gelirinin beşte biri İspanya Kralı'nın şahsî hazînesine âiddi. Yargı, hiç bir şekilde Kızılderililer'in arasında geçen bir cezâî veyâ hukukî soruna karışmıyor, onlar kendi âdetlerine göre hareket ediyorlardı.

İspanya'nın Amerika sömürgelerindeki 7 başpiskopos ve 35 piskopos, Papa'ya, Kral'a, kral nâibine ve eyâlet vâlîsine karşı sorumlu idiler. 1569'da Meksiko ve Lima şehirlerinde Enkizisyon mahkemeleri açıldı. Bunların yargıçları râhib olup her türlü(!) dinden sapıtma dâvâsında mutlak yetkili idiler. Kızılderililer bu mahkemeye çıkarılmazdı. Serbestçe öldürülebildikleri için buna lüzum yoktu. Katolik tarîkatler (Fransiskenler, Dominikenler, Cizvitler, Ogustinienler, Kapüsenler vs) Amerika ülkelerinde tam teşkîlâtlı idiler. İşlerinin başında Kızılderililer'i Katolik yapmak, onlara İspanyolca öğretmek geliyordu. Cezvitler, katı zulümleriyle dehşet saçmışlardır. 1750'de

Kral, Amerika sömürgelerinde bu tarîkatleri yasakladı ve mensûbu papazların hepsini Brezilya ve Portekiz'e gönderdi.

Doğu Asya'daki Filipinler'in genel vâlîsi, Meksiko'daki Yeni İspanya kral nâibine bağlı idi.

İspanya, Amerika kıt'asındaki ilk üniversitleri Mexico(1551), Lima(1551), Santo Domingo'da(1558) açdı. 1535'de Meksiko'da kıt'anın ilk matbaası açıldı. İspanyollar, Latin Amerika'ya, Arab(Endülüs) mîmârîsini ve raksını da taşıdılar.

Brezilya

Dom Martin Affonso de Souza'nın Brezilya vâlîliğinde 1530-32'de Portekiz yönetimi ülkeye yerleşti. Henüz sâhillerde idi ama gittikçe içerilere kaydı. 1549'da Dom Thomé de Souza'ya ilk genel vâlî unvânı verildi. Sâhilin orta kesiminde São Salvador (Bahia) şehrini kurup merkez yapdı. Dom Mem de Sa, 1558-72'de genel vâlî oldu ve güneyde, sâhilden uzak São Paulo şehrini kurdu. 1551'de Bahia'da ilk piskoposluk kuruldu. 1555-67'de Fransa, Brezilya'yı Portekiz'den almak için büyük gayret gösterdi, başaramadı. 1565'de güneye doğru sâhilde Rio de Janeiro şehri, yeryüzünün en letâfetli mevkı'lerinden birinde kuruldu. Kuzey kıyıları ancak 17. asır başlarken elde edildi. 1612'de kuzey kıyılarında Maranhão eyâleti kuruldu ve 1777'ye kadar Brezilya'dan ayrı yönetildi. Bu eyâletten Amazon'a doğru ilerleme başlatıldı. Burada, kuzey kıyısında ve Ekvator çizgisinin az güneyinde Belem(Para) şehri 1615'de kuruldu. 1615'de Fransa, Brezilya'da yer kapmak hevesini tamâmen bıraktı. İngiliz taarruzları da def'edildi. 1580-1640 arasında İspanya kralı ayni zamanda Portekiz kralı olduğu için, İspanya Kralı, Brezilya'da da hükümrân oldu. Ancak Brezilya, tamâmen eskiden olduğu gibi Lizbon'dan Portekizli görevlilerce yönetildi. 1624-25'de Holanda, Belem'i zabtetti, fakat çıkarıldı. 1630'da Recife(Pernambuco) limanını ele geçiren Holandalılar, gene def'edildiler. 1637-44'de Pr. Maurice van Nassau-Siegen, Holanda adına Guyana ve Maranhão'ya el koydu ise de, 7 yıl sonra Holanda'ya döndü. 1654'de son Holanda birliği Kuzey Brezilya'dan atıldı.

1693'de Minas Gerães eyâleti ele geçdi ve zengin mâdenler bulundu. 1711'de Fransız filosu Rio'yu işğâl edip çekildi. Portekiz başbakanı Pombal(1750-77), 1777'de Brezilya'nın merkezini Bahia'dan Rio de Janeiro'ya taşıttı. Brezilya yönetimini, Portekiz'den atanan görevliler yerine ağırlıkla Brezilya'da doğan Portekizliler'e verdi. 1759'da Cizvitler'i Brezilya'dan kovdu. 1808-16'da Protekiz hânedânı Lizbon'u terkedip Rio de Janeiro'da yaşamaya başlayınca Amerika kıt'ası târîhinde ilk def'a bir Avrupa hânedânını tanıdı. Hânedân, bir prensini Rio'da bırakıp 1816'da Lizbon'a döndü. 1808-14'de Fransız Guyanası, Brezilya kuvvetlerinin işğâlinde kaldı.

1583'de doğrudan Portekiz yönetimindeki orta ve güney kesimi sâhillerinde 25.000 Beyaz + 18.000 Kızılderili + 14.000 Afrika'dan getirilmiş Zencî köle yaşıyordu. Koca Brezilya sömürgesinin nüfûsu 57.000'den ibâretti, kuzeye ve iç bölgelere girilememişti. 1800'de nüfus 3 milyonu bulmuştu. 1818'de 843.000 Beyaz + 1.888.000 Zencî köle + 628.000 Melez(Portekizli baba, Zencî anne, az sayıda Kızılderili anne) + 259.000 Kızılderili = 3.618.000 nüfûsa yükseldi ve iç bölgedeki Kızılderili nüfus hâriçti.

18. asırda Brezilya, 9 eyâlete ayrılmıştı(Parã, Maranhão, Pernambuco, Bahia, São Paulo, Minas Gerães Goyaz, Matto Grosso, Rio de Janeiro). Genel-kapdan denen eyâlet vâlîleri, Brezilya kral nâibine bağlı idiler. Altın ve elmas mâdenleri önemli idi. Bir müddet Brezilya, en büyük şeker üreticisi ve ihrâcatçısı oldu. Şekerkamışı tarlaları ülkeyi kapladı. Henüz kauçuk ve kahve tarımı başlamamıştı. 1676'da Bahia baş-piskoposluğu kuruldu. Rio ve Pernambuco'da birer piskopos vardı. 1800'de piskopos sayısı 9'a yükselmişti. Enkizisyon, Brezilya'ya kabûl edilmedi. 1554'de São Paulo'da ve 1736'da Rio ve San Pedro'da yüksek okullar açıldı ise de üniversite yapısında değillerdi.

Kuzey Amerika'da Fransızlar

Daha 1500 yılından önce Fransa'nın Normandiya ve Brötonya kıyılarından gelen balıkçıların Newfoundland(Fr. Terre Neuve) adasına eriştikleri söylenmektedir. 1506 ve 1508'de Fransızlar, St. Lawrence Körfezi'ne girdiler ki Newfoundland adası ile Kanada toprağı arasındaki denizdir. 1518'de Kanada'nın Nova Scotia eyâleti açıklarında Sable adacığına geldikleri de biliniyor. 1524'de François I, emrindeki İtalyan denizci Giovanni de Verazzano'yu kuzeyde Newfoundland'dan güneyde Carolina sâhillerine kadar keşfe gönderdi.

Jacques Cartier(1491-1557) ile Amerika'ya gerçek Fransız hamlesi başladı. Saint-Malo'da doğmuş bir Bröton'dur. Çocukluğunda miçoluk ve tayfalıkla doğduğu limanda denizciliğe başladı. Kapdan oldu. Portekiz'e, Brezilya'ya, Newfoundland'a gitti. Onun Amerika'ya gittiğini öğrenen François I, Devlet hesâbına Amerika'ya gitmekle görevlendirdi. Cartier, 20.4.1534'te St Malot'dan ayrıldı. 10 Mayısta Newfoundland kıyılarına vardı ki 20 günde Atlantik'i kuzeyden geçtiği anlaşılır. 10 hazîranda Newfoundland'ın kuzey-batı ucu ile Kanada'nın Labrador bölgesi arasındaki Belle Isle (Güzel Ada) Boğazı'nı geçti. Güney-batıya ilerledi. 10 temmuzda Gaspé yarımadasının güneyinde Chaleur körfezine girdi ki Kanada'nın New Brunswick eyâletinin kuzey kıyılarıdır. Kanada'nın Fransa toprağı olduğunu îlân etti. 5 eylülde Saint Malo'ya döndü. İlk gezisi 4 ay, 25 gündür. Ertesi yıl ikinci gezisine çıktı. Kral'ın tek istediği, altın, yağmâ edilecek veyâ mâden hâlinde altındı, bir işe yaramıyan topraklar, ülkeler peşinde değildi (19. asırda Prens Bismarck bile "Avrupa'da bir köy, sömürgelerde bir ülkeden değerlidir" diyecektir). 1.9.1595'de St Lawrence (Fr.Saint-Laurent) körfezine girdi. Körfezden sonra nehri tâkıyben Hochelaga adlı yerli köyüne kadar ilerledi ki bugün Kanada'nın en büyük şehri olan Montréal'dir. Tersine dönüşle kuzey-doğuya ilerliyerek bugünki Québec limanına geldi. Buzların çözülmesini beklemek üzere orada kışladı. 6.5.1536'da St Malo'ya döndü. İkinci seferi 1 yıl kadar sürmüştür. 23.5.1541'de üçüncü seferine çıktı. Newfoundland'a gidip döndü. 1541'de François I, Roberval'i Kanada genel vâlîsi olarak atadı. Soylu olmadığı için Cartier'ye vâlîlik verememişti! Cartier küstü. Kral da altın getiremediği, sâdece Kanada adlı kocaman bir verimsiz buz ülkesini Fransa toprağı îlân etmekten başka bir şey beceremediği için yüz vermedi! François I, Avrupa'nın en kültürlü hükümdârı idi.

1524'te Verrazzano, Carolina'ya kadar inmişti ama, Fransa, İspanya ile karşı karşıya gelmemek için Atlantik'te fazla güneye inmemeye özen gösterdi. 1562'de Fransa, İspanyollar'la yüz yüze gelmek bahâsına Jean de Ribaut'yu Florida'ya gönderdi.

Florida'nın kuzey-doğusunda Georgia sınırına yakın, bugünki Jacksonville şehri yakınlarıda kale ve koloni kuruldu. 1567'de İspanyollar gelip Fransızlar'ı yok etti. 1598'de Marquis de la Roche, Sable adasını(Nova Scotia açıkları) işğâl ettiyse de 1603'te boşaltıldı.

1603-7'de Samuel de Champlain, Superior Gölü'nün batı ucuna kadar batıya doğru Büyük Göller'i gezdi. Güneyde Boston'a kadar indi. Kanada genel vâlîsi De Monts ile berâber 3.7.1608'de Ouébec(Kebek) şehrini kurdu. Algonkin ve Huron boylarından Kızılderililer'le işbirliği yaptı. Superior Gölü'nün kuzeyindeki arâzîye kadar gitti. Champlain'in faâliyeti daha uzun yıllar devâm etti. Bu târihte Nova Scotia ve New Brunswick'in tamâmı, Newfoundland adasının batı yarısı(doğusu İngiltere'nin elindeydi), Québec eyâletinin güneyi ve doğusu, Huron Gölü'ne kadar Ontario eyâletinin güney-doğusu. Labrador'un güney-doğu kıyısı, Birleşik Amerika'nın bugünki Maine eyâleti. kesin Fransa yönetiminde idi. Bu toprakların batısında uzanan bâkir ülkeler ve onların güneyi de Fransa'ya açıktı. 1626'da Fransa, bugünki Fransız Guyanası'nı alarak Güney Amerika'ya da el attı.

1625'de Fransa, Antiller'e el attı ve önce Küçük Antiller'in kuzeyindeki St Christopher(St Kitts) adasını ele geçirdi. Daha güneye doğru Guadeloupe ve Martinique adalarını aldı ki bugün de Fransa'dadır. Venezuela'nın kuzey kıyısında küçük Tortuga adasını bile ele geçirdi. 1648-56 arasında Küçük Antiller'den St.Martin, St.Bartholomew, St.Croix, St.Lucia, Grenada, Marie Galante, Saints adalarını aldı. Bu dönemde Fransa yayılmasının karşısına İspanya'dan fazla İngiltere çıktı. 1632'de Champlain hâlâ Büyük Göller'in batısından veyâ kuzeyinden açık deniz yoluyle Pasifik'e çıkmak ve Çin'e erişmek hayâlinde idi. 1642'de de Maisonneuve, Montréal şehrini kurdu. 1658'de Fransızlar, Superior Gölü'nün batısından batıya doğru ilerlemeye başladılar. 1673'te güneye doğru Fransızlar, Arkansas'a kadar inmiş bulunuyorlardı.

Bu gelişmeyi Samuel de Champlain(1567-1635=68)'in büyük gayretleri sağladı. Babası kapdandı. O da çocuklukta denizciliğe girdi. Antiller'de iki yıl kalıp gördüklerini kitap hâlinde yazdı. Panama'da Atlantik-Pasifik kanalı açılabileceğini söyledi. 1603'te 32 yıl geçireceği Kanada'ya gitti. Kızılderililer'i doğramak yerine onlarla işbirliği yaparak hareket etti ve onlardan Kuzey Amerika'nın bütün yollarını, geçitlerini öğrendi. Fransa'ya dönünce ikinci ve Kanada'dan bâhis seyâhat-nâmesini yayınladı, burada Kızılderililer'den dâimâ "vahşîler" diye bahseder, zîrâ Katolik değillerdir. Haritalar düzenledi. 1620'de Kanada genel vâlîsi oldu. 1628'den îtibâren İngilizler'le sert savaşlar yaparak Kanada'yı savundu.

Chevalier René Robert de La Salle(1643-1687=44), Rouen'da doğdu. Küçük bir Norman soylusu idi. 1668'de 25 yaşında Kanada'ya gelip Montréal'de oturmaya başladı. 1673'te Marquette ve Joliet adlı râhiblerin kuzeyden Mississippi'ye ulaştıklarını öğrendi. 1681'de bütün Büyük Göller'i gezip Mississippi'ye indi. 1682'de Meksika Körfezi'ne ulaşmıştı. Târihte ilk def'a olarak bugünki Birleşik Amerika topraklarını kuzeyden güneye inmiş oldu. Fransa'ya uğradı. 1684'de Mississippi deltası açıklarında 4 gemiyle dolaşırken öldü.

1699'da Fransa, 14. Louis'ye izâfetle Louisiane(a) kolonisini kurdu ki, bugünki eyâlet değil, Birleşik Amerika'nın en büyük kısmını oluşturuyordu. Fransızlar, 1702'de St.Louis, 1710'da Mobile, 1718'de Nouvelle Orléans(İng.New Orleans) şehirlerini kurdular. Kuzeyde Kanada-Birleşik Amerika sınırındaki Detroit şehrini ise 1701'de Cadillac kurdu.

1611 yılında Amerika kıt'asının sömürgeci devletlerce bölüşülmesi şu sınırlara erişmişti: Güney Amerika'da Brezilya kıyıları kalın bir şerit hâlinde Portekiz'in idi. Guyana da Portekiz'in elindeydi, Guyana'nın doğusunda bir sâhili 1626'da Fransa ele geçirdi. Ancak Brezilya'nın en doğusunda Atlantik'e doğru uzanan bölümün sâhillerine Holandalılar musallat olmuş, bâzı yerlerde geçici hâkimiyet kurmuşlardı. Sonunda uzaklaştırıldılar. Güney Amerika kıt'asının gerisi İspanya'nın elindeydi. Güneyde Patagonya(Güney Şili ve Güney Arjantin) meçhûl bir ülkeydi ve bir devletin hâkimiyeti bahis konusu değildi. And Dağları'nın zirvelerinden Atlantik'e kadar uzanan kıt'anın iç bölgesi de ayni durumda idi. Bu büyük Amazon bölgesi, bugün Brezilya'nın en geniş topraklarını teşkîl etmektedir.

1611 yılında Büyük ve Küçük Antiller, İspanya'nın, yalnız en kuzeydeki Bahama adaları İngiltere'nin idi(kuzeydeki Bermuda 1515'de keşfedildi). Daha Fransa, İngiltere. Holanda, Antiller'e girememişlerdi. Orta Amerika ve Meksika, İspanya sömürgesi idi. 1638'de İngiltere, Honduras'ta Belize yöresini işğâl edecek ve daha fazlasını hiç bir zamân elde edemiyecektir. 1611'de İspanya, Birleşik Amerika'nın bugünki Florida, batıda Arizona, New Mexico eyâletleri ile Texas'ın güneyine hâkimdi. Drake, Kaliforniya sâhillerine gelmişti. Fakat ne İngilizler, ne İspanyollar, bugünki Birleşik Amerika'nın Pasifik sâhillerini elde edememişlerdi. Atlantik kıyılarındaki bugünki eyâletleri ise güneyden kuzeye İngiltere, Holanda, gene İngiltere, Fransa paylaşmışlardı: North Carolina, Virginia, Maryland, Connecticut, Rhode Island, Massachussets, New Hampshire, en batıda kalan toprakları dışında İngiltere sömürgesi idi. Delaware eyâleti İsveç'in, Maine eyâleti Fransa'nın idi. Holanda ise New Jersey'e ve New York eyâletinin doğu kesimine hâkimdi. Bunun dışında kalan bugünki Birleşik Amerika'nın bütün eyâletleri, Kızılderili kabîlelerin devlet kurmaksızın hür yaşadıkları uçsuz bucaksız meçhûl ülkeleri oluşturuyordu.

Kanada'ya gelince, Newfoundland büyük adası doğusu İngiltere, batısı Fransa olmak üzere bölüşülmüştü. Nova Scotia, New Brunswick, Pr. Edward eyâletlerinin tamâmı, Québec eyâletinin güneyi, Ontario eyâletinin güney-doğusu, Fransa'nın idi. Kanada'nın geri kalan en büyük toprakları ile Alaska, meçhûl ülkelerdi. 1611 yılında bu şekilde olan tablo, 17. asır kapanırken bilhassa Fransa lehine epey değişecektir.

Kuzey Amerika'da Holandalılar ve İsveçliler

Holanda da 1602'de bir Batı Hind(Amerika) Kumpanyası kurdu. Bu kumpanyanın hesâbına çalışan bir İngiliz, Harry Hudson(1550?-1611), 1607, 1608, 1609 ve 1610'da Amerika kıt'asının kuzeyine 4 sefer yaptı. Sonuncusunda oğlu ile berâber denizde öldü. Hudson da kuzeyde Pasifik'e çıkacak ve Çin'e erişecek bir boğaz arıyordu. Grönland'ı dolaştı. Hudson Boğazı'ndan Hudson Körfezi'ne girerek Kanada'nın kuzeyindeki Arktika

Okyanusu'nun güney denizini oluşturan ve adı verilen büyük körfeze ulaştı. 64° enlemine kadar kuzeye çıktı. New England denen Birleşik Amerika'nın kuzey-doğusunu da gezdi. İrokua kızılderilileri ile dostça ilişkiler kurdu.

1613'de Holandalı tâcirler Christianson ve Block, Manhattan adasında(yânî bugünki New York şehrinde) bir ticâret merkezi kurdular. Ertesi yıl Holandalılar, Albany'ye kadar ilerliyerek bugünki New York eyâletinin büyük kısmını ellerine geçirdiler. 1614'de bugünki Connecticut sâhillerini ve bu sâhillerin güneyindeki Long Island ile Block adasını ele geçirdiler. 1626'da Peter Minuit, ticâret şirketinin genel müdürü oldu. Manhattan adasını 24 dolara burada yaşıyan Kızılderililer'den satın alıp onları karaya geçirdi. Adada New Amsterdam adındaki şehri kurdu ki bugünki New York şehridir. New Jersey, Delaware, Pennsylvania sâhillerine de uzandı. Hepsi New York şehrinde oturan genel vâlî Kieft'e bağlandı.

Norveçliler, Danlar ve Holandalılar gibi denizci bir kavim olmayan, Belçikalılar gibi bir kara kavmi olan İsveçliler de Amerikan kıt'asına el atmaya heveslendiler. Avrupa'da kudretli bir kara devleti olan İsveç, Batı Hindistan Kumpanyası'nı kurup başına Wilhelm Usselincx'i geçirdi. 1638'de İsveçliler, Delaware'e hâkim oldular. 1655'de buradan ve Amerika kıt'asından, bu sâhilleri ebediyyen ele geçirdiğine inanan denizci Holanda tarafından çıkarıldılar.

Kuzey Amerika'da İngilizler

İngiltere, Cabot'ın 1497 seferinden beri Kuzey Amerika ile ilgilendi. Ancak kudretli İspanya yolunu kesti. 1562'de John Hawkins, Afrika'dan köle avlayıp Haiti adasında sattı. 1564-5 ve 1567-8'de bu teşebbüsünü tekrarladı. İspanyollar, Veracruz limanında filosunu basıp yaktılar. Sir Francis Drake, Hawkins'in yeğeni olarak 1572-80 seferlerini yaptı. Nerede İspanya'ya âid kıyı, liman, ev, gemi, kayık gördüyse yok etti. 1577'de Macellan Boğazı'ndan Pasifik'e geçti. Kuzeye giderek Kaliforniya sâhillerine kadar geldi. Hind Okyanusu'na çıktı. Ümit Burnu'ndan Atlantik'e geçti, İngiltere'ye dönerek dünyâ turu yaptı. Martin Frobisher, 1576 ve 1577-78'de iki sefer yaparak, kuzeyden Çin'e Atlantik-Pasifik geçiş yolu aradı. Labrador kıyılarından kuzeye çıkarak Hudson Boğazı'na geldi ve kuzeydeki muazzam bir buzul olan Baffin adasına çıktı. 1583'de Sir Humphrey Gilbert, Newfoundland adasının doğusunu işğâl etti, İngiltere'ye dönerken denizde öldü. John Davis, 1585 ve 1586'da iki sefer yaptı. Grönland ve Baffin adaları arasındaki Davis Boğazı'na geldi. 1586-88'de Thomas Cavendish, Drake'in yolunu izliyerek yeni bir dünyâ turu yaptı.

Sir Walter Raleigh(1552-1618=66), 17 yaşında asker, sonra kardeşi Gilbert ile denizci oldu. Bugünki Virgina sâhillerine geldi(1585). Ülkeye, hiç evlenmemiş olan kraliçesi Elizabeth I'e izâfetle Virginia(Bâkire Ülkesi) adını verdi. Burada bulduğu, Eski Dünyâ'da meçhul tütün ve patatesi, İngiltere'ye getirdi. Kızılderililer'in çubukla tütün içip patates yediklerini görmüştü. 1603-16 arasında siyâsî mahkûm olarak Londra Kulesi'nde habsedildi. 1616'da salıverildi. Eldorado'yu bulacağını James I'e vaad etti. Venezuela'ya gitti. Sâdece bir masal ülkesi olan Eldorado'yu bulamayınca ikinci def'a kralın gazabına uğradı, boynu vuruldu. Seyâhat yazarı, târihçi, şâirdir. 1587'de John White, Virginia

vâlîsi atandı ama, eyâletin sâdece kıyılarına hâkim olabildi. Kızılderiler'le geçinemedi, onlarla yıpratıcı bir savaşlar dönemi başlattı. 1602-6'da George Weymouth, Virginia'ya geldi. Daha kuzeyde New England'a kadar sâhilleri gezdi. İngiltere'den yoksul göçmenler getirip yerleştirdi. Ama ilk önemli göçmen kaafilesi olan 120 kişiyi 1606 aralığında ancak Christopher Newport getirip yerleştirdi.

1607 mayısında başka bir kapdan, John Smith, yeni bir göçmen kaafilesini Virginia'ya iskân etti. 1610 mayısında kapdan Newport, 400 küsur göçmen ve vâlîliğe atanan Sir Thomas Dale ile geldi. 1612'de göçmenler, Virginia'nın günümüze kadar birinci ürünü olan tütün yetiştirip Avrupa'ya göndermeye başladılar. 1612'de Atlantik açıklarındaki minik Bermuda adası, Virginina vâlîsinin yönetimine verildi ki bugün de İngiltere'dedir. 1618'de Sir Edwin Sandys, koloniyi İngiliz modeline göre geliştirmeye başladı. 1619'da koloniye ilk Afrikalı Zencî köle kaafilesi getirilip tütün tarlalarına sevkedildi. 1619'da Sir Thomas Yardley vâlî oldu. 30.7.1619'da Virginia'da ilk temsîlî meclisi seçip topladı. Amerika kıt'asındaki ilk meclistir. 1621'de Francis Wyatt vâlî oldu. 1624'de Virginia "Tâc Kolonisi" olarak resmen İngiltere toprağı îlân edildi.

Birleşik Amerika'nın Güney denen bölgesi bu şekilde kurulurken, Kuzey denen bölgesi de İngilizler tarafından önce Massachusetts'de oluşturuldu. 1606'da teşebbüs başladı. 1615'de John Smith, New England amirali atandı. 1615-20 arasında Sir Ferdinando Gorges(İspanyol asıllıdır), yeni bir koloni oluşturmaya çalıştı ve 13.11.1620'de New England koloni meclisi, Virginina'nınkinden bir yıl sonra açıldı. New England denen Birleşik Amerika'nın kuzey-doğusu bugün şu 6 küçük topraklı eyâleti içine alıyor: Maine, New Hampshire, Vermont, Massachusetts, Rhode Island ve Connecticut. Güneyinde Middle Atlantic(Orta Atlantik) bölgesinin üç eyâleti yer alır: New York, New Jersey ve Pennsylvania. Bunun güneyinde South Atlantic(Güney Atlantik) bölgesinin 8 eyâleti sıralanır: Delaware, Maryland, Virginina, West Virginia(ki Virginia'dan ayrılmıştır ve deniz kıyısı yoktur), North Carolina, South Carolina, Georgia, Florida ve Virginia-Maryland arasına sıkışmış Washington şehrini içeren District of Columbia. Asıl Atlantik eyâletleri bunlardır. Ama Atlantik'e bağlı bir deniz olan Meksika Körfezi sâhillerinde de Florida'dan başlıyarak batıya doğru Alabama, Mississippi, Louisiana ve Texas eyâletleri sıralanır.

1621'de Calver'in yerine William Bradford, vâlî oldu. Devamlı göçmen geliyordu. Bir filo 100 ilâ 400 göçmen taşıyordu. Sayısı 1.000'i bulan ilk büyük göçme kaafilesi 1630 yılında 17 gemilik bir filo tarafından getirildi. Boston şehri kuruldu. 1630-1642 arasında 12 yılda Massachusettes'e İngiltere'den 16.000 göçmen geldi. 1639'da Boston yakınlarında Cambridge'de Harvard College adıyle Amerika kıt'asının en ünlü üniversitesi kuruldu.

Massachusetts'in güney-batısında Connecticut ve onun doğusunda(gene Massachusetts güneyinde) daha da küçük Rhode Island eyâletleri yer alır. Bu yörelerin kıyılarına 1631'de İngilizler, 1633'de Holandalılar geldi. 1635'de İngiliz iskânı başladı. 1638'de Connecticut kolonisi, iki Protestan râhibi tarafından, dînî yönetimle idâre edilen bir koloni devleti olmak üzere kuruldu. Rhode Island kolonisinde yerleşme ise 1636'da Roger Williams'ın Providence şehrinin temellerini atmasıyle başladı.

Maryland, Virginia'nın kuzey-doğusunda toprakça küçük bir Atlantik eyâletidir. Federal başkent Washington, bu eyâletin batısında Virginia sınırında bir kısım toprak alınarak kuruldu. 1632'de Maryland adlı bu koloni kuruldu. Baltimore liman-şehri te'sîs edildi. İlk göçmen 1634'de 220 kişi olarak geldi.

Bermuda adasına Sir George Somers 1609'da el koydu. 1614-25 arasında 3.600 göçmen yerleşti ve Zencî köleler getirildi. Dünyâ cenneti olan Atlantik ortasındaki bu minicik adada tütün ekiliyordu ve İngilizler gelmeden önce boştu. İngilizler, 1625'den îtibâren Antiller'e de geldiler. Sir William Courten, Küçük Antiller'in doğusunda kalan Barbados'u aldı. En kuzeyde Nevis 1628'de ve Antigua ile Montserrat 1632'de işğâl edildi. Bu 4 adada 1640'da 20.000 nüfus yaşıyor, şekerkamışı ve tütün ekiyordu.

Coğrafî Gelişme

Keşfinden sonra bir buçuk asır içinde Amerika kıt'ası bu şekilde bölüşülmüştü. 1529 Saragosa Antlaşması'ndan 41 yıl önce bulunan kıt'anın sadece Uruguay, Brezilya, Guyana, Venezuela, Kolombiya'nın Atlantik'teki kalın bir şeridi, güneyde Ateş Adası ve Arjantin-Şili'nin buraya uzanan ucu, Orta Amerika ve Dönence'ye kadar olan Meksika, Büyük ve Küçük Antiller, Florida, Birleşik Amerika ve Kanada'nın Atlantik sâhillerinde (Georgia hâriç) kalın bir şerit, Newfoundland, Labrador, Güney Grönland, Baffin'in doğu kıyıları işğâl edilmişti. Güney ve Kuzey kıt'alarının en büyük kısmı ise tamâmen meçhuldü. 1640'a gelindikte, Amazon havzası, Kuzey-batı Amerika B.D., Orta ve Batı Kanada, Alaska, Kuzey Kanada dışında bütün kıt'a Beyazlar'ın eline geçmişti, anılan topraklar henüz keşfedilememişti.

1530-50 arasında Kaliforniya-Oregon kıyıları, Kuzey Meksika, Arizona, New Mexico, Texas, Louisiana, Mississippi, Alabama, Georgia keşfedildi. 1550-1650 arasında Erie ve Ontario gölleri çevresi, Huron gölünün kuzeyi ve kuzey-doğusu, Atlantik sâhillerinde Amerikan eyâletlerinde biraz kalınlaştırılan bir şerit, Oklahoma tarafları keşfedildi.

1650-1700 arasında Winnipeg Gölü batısına kadar Orta Kanada, çepeçevre bütün Büyük Göller havzası, Indiana, Ohio, Illinois, Pennsylvania, Wisconsin, Minnesota, North Dakota, Missouri, West Virginia, Maine'ın iç tarafları keşfedildi. 1750-1800 arasında Güney Kaliforniya, Güney Utah, Washigton ve British Columbia kıyıları, Alberta, Saskatchewan, Manitoba batısı, Iowa, Tennessee, Kentucky keşfedildi. 1800'den sonra keşfedilen yerler şunlardır: Birleşik Amerika'nın bütün kuzey-batı eyâletleri(Doğu Kaliforniya, Oregon, Washington, Nevada, Utah, Idaho, Montana, Wyoming, Nebraska, South Dakota) ve Kanada'nın batı eyâletleri (British Columbia'nın iç tarafları, Alberta, Güney Saskatchewan).

1682-1763 arasında Kuzey Amerika'da Fransa toprakları akıl almaz bir büyüklüğe erişmişti: Birleşik Amerika'nın Atlantik sâhilleri, Meksika kuzeyi ve Pasifik bölgesi ile Nevada, Utah, Idaho vs dışında üçte ikisini oluşturan en büyük kısmı. Bu topraklara bağlı olarak bütün Kanada. Mississippi deltası ile Fransa, Meksika körfezi'ne, St. Lawrence ile Atlantik'e çıkıyordu. Batı Newfounland'ı İngiltere'ye kaptırmıştı. Kanada'nın ancak Superior Gölü kuzeyinde kalan orta-kuzey kısmı İngilizler'in

elindeydi. Haiti(adanın batı yarısı) Fransa'ya geçmişti. Küçük Antiller'de Fransız adaları yukarıda sayıldı. Meksika ile kuzeyi, Küba, Dominikana, Porto Riko ve Patagonya, Guyana, Brezilya dışında Güney Amerika, İspanya'nındı. 1763 Paris Muahedesi ile Birleşik Amerika ve Kanada'nın en büyük kısmını oluşturan muazzam ülkeler, Fransa'dan İngiltere'ye geçti. Kuzey Amerika'nın Fransızca konuşan bir Latin ülkesi olması önlenerek İngilizce konuşan bir Anglo-Sakson ülkesi olması kaçınılamaz hâle geldi. Ancak 1783'te Birleşik Devletler'in bağımsızlığı ile İngiltere darbe yedi. İspanya topraklarını en kuzey-batı dışında bugünki Birleşik Amerika'nın bütün orta, güney ve batı eyâletlerine yaydı. 1700 yılında Birleşik Amerika'nın Atlantik sâhillerinin güney kesiminde kesik ve küçük yerleşme bölgeleri vardı ve Virginia'dan güneydeki Beyaz yerleşme merkezleri ehemmîyetsizdi. Virginia'dan kuzeye doğru bütün sâhil ise, iskân edilmişti. 1775'te, Birleşik Devletler'in doğuşu sırasında ise güneye South Carolina'dan kuzeye Maine'e kadar bütün kıyı eyâletleri, Allegheny Dağları'na kadar iskâna açılmıştı. Ancak iskân sâhası daha Büyük Göller'den, en batıdaki Ontario ve Erie göllerinden bile çok uzaktaydı. Meselâ New York eyâletinin batı yarısı iskâna kapalı idi. Pennsylvania da öyle.

Yediyıl Savaşı'ndan(1756-1763) önce Fransız toprakları, batıda Kayalık Dağlar'a ve doğuda Allegheny Dağları'na, güneye Mississippi deltasına, kuzeyde Superior ve Nipigon göllerinin kuzeyine dayanıyor, Pasifik'e çıkamıyor, Mississippi deltasından Meksika Körfezi'ne ve St.Lawrence'den (Fr. Saint-Laurent) Atlantik'e çıkıyordu. Allegheny Dağları doğusundan Atlantik'e uzanan kalın şerit hâlindeki Birleşik Amerika'nın doğu eyâletleri, Georgia'dan başlayıp Maine'de bitecek şekilde, İngiliz kolonisi idi. Acadia denen Kanada'nın güney-doğusundaki Nova Scotia, New Brunswick eyâletleri ile Newfounland, 50° enlem kuzeyindeki Kanada toprakları, batıda Rocky (Kayalık) Mountains'e kadar İngiltere'nindi. Kuzey Amerika kıt'asında İngiliz politikası, Kızılderiler'i yok ederek toprak elde etmek, Fransız politikası ise Kızılderililer'le İngilizler'e karşı anlaşıp toprak kazanmaktı. Atlantik kolonilerine o çağa göre önemli Beyaz nüfûs Avrupa'dan gelip yerleşmişti. Fransız yerleşme bölgesi ise St.Lawrence bölgesi, Québec ve Ontario idi. Birleşik Amerika'nın üçte ikisini içeren Fransız topraklarında Fransızlar, denizden mahrûmiyet sebebiyle Beyaz nüfûs iskân edememişlerdi. Ancak New Orleans çevresinde, Mississippi deltasında bir Fransız nüfus vardı. Florida ile Texas, New Mexico, Arizona ve Güney Kaliforniya, İspanya toprağı idi. Bugünki Birleşik Amerika'nın bütün kuzey-batı eyâletleri ve sâhilleri dışında Kaliforniya'nın kuzeyi ile doğusu ve Kanada'da Pasifik'e bakan British Columbia ve doğusu, Alaska, meçhûl ülkelerdi. Burada Kızılderililer, serbest ve seyrek şekilde yaşıyorlardı.

Yediyıl Savaşı'ndan sonra Birleşik Amerika-Kanada'daki muazzam Fransız toprakları, İngiltere ile İspanya arasında paylaşıldı. O çağa göre daha elverişli yerleri İngiltere aldı. Bu savaştan İngiltere 1763'te en kudretli Hristiyan devlet olarak çıktı ve Fransa'yı 2. duruma itti. Meçhûl Ülkeler'in sınırları, savaştan önceki gibi kaldı. Mississippi nehri, Meksika Körfezi'nden Kanada'ya kadar, İngiltere-İspanya arasında sınır oldu. Doğusu İngiltere'nin, batısı İspanya'nın. İspanya, Kayalık Dağlar ile Mississippi arasındaki eski Fransız topraklarının batısını aldı. Kuzeyde hâkimiyet sahası Kanada'ya dayandı. Zîrâ Montana ve Dakota'lar, İspanya sömürgesi oldu. Güneyde

Lousiana, Arkansas ve kuzeyde Mississippi batısı topraklar, İspanya'ya katıldı. İngiltere, Franasa'dan Mississippi doğusunda kalan bütün Birleşik Amerika topraklarını aldığı gibi İspanya'dan Florida'yı da kopardı. İstisnâsız bütün Kanada, batıdaki meçhûl ülkeler dışında İngiltere'ye geçti. Çoğunluğu Fransız olan Kanada nüfûsu, İngiltere hâkimiyetine intikal etti. Üstelik Yediyıl Savaşı sonunda Fransa, Hindistan'daki topraklarını da İngiltere'ye bırakıp Hindistan'ın Fransızca konuşan bir ülke olması şansı, İngilizce konuşan bir ülke olma şansı ile yer değiştirdi. Öc almak isteyen Fransa, az sonra Amerika İstiklâl Harbi'ni var gücüyle destekliyerek Birleşik Amerika'nın İngiltere'den kopmasını sağladı. Yarım asır genç Birleşik Amerika, savaşarak istiklâlini aldığı İngiltere'ye düşman ve Fransa'ya çok dost bir politika yürüttü.

Birleşik Amerika'nın doğuşunun arifesinde, 1770 yılına doğru, Kuzey Amerika'da, bugünki A.B.D. ile Kanada'da Beyaz nüfus, fevkalâde seyrekti. Atlantik kıyıları dışında yok denecek kadar az Beyaz yerleşme merkezi oluşabilmişti. Güneyde Georgia'dan kuzeyde Maine'e kadar olan Atlantik eyâletlerinin hepsi artık Beyaz nüfûs ile meskûndu ama bu eyâletlerin en batıda kalan toprakları henüz bu durumdan uzak Kızılderili bölgeleri idi. Kanada'da da Beyaz nüfûs, Atlantik kıyısında ve St.Lawrence havzasında, en güney-doğuda idi. Denebilir ki bugünki Kanada topraklarının ancak yüzde biri (yânî 100.000 km2 kadar bir kısmı) tamâmen Beyazlar'ca iskân edilmiş bulunuyordu.

Bu durum dışında, Mississippi üzerinde İngilizler bir kaç kale inşâ etmişlerdi. Florida kıyılarında da dört beş kale vardı. Beyazlar, bu kaleler dışında yaşamaya cesâret edemiyorlardı. Meksika kuzeyindeki İspanyol yerleşme merkezleri de çok seyrekti: San Francisco koyuna kadar ve ve orada biten Kaliforniya kıyıları, Teksas'ta iki üç kale, New Mexico'da Santa Fe-Albuquerque yöresi... New Orleans'ta ise, Zencî köleleriyle, müreffeh bir Fransız toplumu yaşıyordu. Birleşik Amerika ve Kanada topraklarının en büyük kısmı nazarî olarak İspanya ile İngiltere arasında bölüşülmüş, Fransızlar ve daha önce Holandalılar kovulmuştu ama, gerçekte bu muazzam ülkeler, Kızılderililer'in at koşturup bizon avladıkları bir kıt'a idi.

Kolomb'un keşfinden sonraki 270 yıl içinde kıt'ada Beyazlar'ın durumu bu idi. İngiltere, İspanya, Portekiz arasında bölüşülmüştü. Fransa ve Holanda geniş topraklardan küçük adalara ve dar topraklara atılmıştı. İsveç sömürge edinememişti. Danimarka teşebbüsü zikre bile deymez. İtalya ve Almanya devletleri, Amerika ile ilgilenmemişlerdi. Sonradan Rusya, Alaska'yı ele geçirip Sibirya'dan Kuzey Amerika'nın kuzey-batısına atlamıştı. Yerli devletler yok edilmişti. Bu şartlar içinde Birleşik Amerika devleti doğdu ve ondan yarım asır kadar sonra da Latin Amerika istiklâlini kazandı. Kıt'ada sömürge dönemi kapandı.

Birleşik Amerika'nın oluşması, Atlantik kıyılarındaki İngiliz kolonilerinin gittikçe otonomi kazanmasıyle mümkün oldu. İngiltere Kralı, 1662'de Connecticut ve ertesi yıl Rhode Island'a da ayrı koloniler hâlinde gelişme imkânları tanıyan fermânlarını bahşetti. 1665'te Maine'e ayni haklar tanındı. Okullar, kiliseler geliştirildi. 1661'de ilk def'a olarak İncil, bir Kızılderili diline, Massachusetts boyunun diline çevrildi. 1675-76'da sert bir Kızılderili savaşı, New England'ı kana boyadı. Wampanoag boyunun kralı

olup Hristiyan'lığı kabûl edip Philip adını alan Massasoit'in oğlu bir Kızılderili şefi, büyük kuvvetler topladı. 500 Beyaz'ı öldürdü, 60 kasabayı bastı. 1680'de New Hampshire, Massachusetts'den ayrılıp ayrı koloni olmak hakkını tanıyan kral fermânı aldı. 1686'da atanan genel vâlî Sir Edmund Andros, New England kolonilerini ortak davranmak üzere düzenledi. Genel vâlî, en kudretli koloni olan Massachusetts'in başkenti Boston limanında oturuyordu. 1692'de Sir William Phips, genel vâlî oldu. 1701'de, Birleşik Amerika'nın Harvard'dan sonra en saygın üniversitesi olan Yale College, Connecticut'un New Haven şehrinde kuruldu. Her koloninin vâlîsi, Boston'daki New England genel vâlîsine bağlı idi.

New England kolonilerinin güneyinde New York, New Jersey, Pennsylvania kolonileri yer alıyordu. 1664'de Holandalılar'ın kurdukları New Netherland şehrine İngilizler, kralın kardeşi ve velîahdi York dukası James'in şerefine New York adını verdiler. Sonradan James II olarak tahta geçen York Dukası, bu koloninin hükümdârı sayılıyordu. Ancak bizzât Amerika'ya gelmedi, kendisini temsîlen Lord Berkeley ve Sir George Garteret gelip New York'ta genel vâlî oldular. Ayni yıl Holandalılar'ın Fort Orange adını verdikleri kalenin adı da Albany olarak değiştirildi ki bugün New York eyâletinin merkezidir. 1681'de Kral, Pennsylvania kolonisine fermân verdi. William Penn'e, kendi adını alacak bugünki Pennsylvania topraklarında yeni bir koloni oluşturmak hakkını tanıdı. Penn, İngiltere'den gelip 1682'de Philadelphia şehrini kurdu. 1702'de New Jersey'e fermân verildi. 1720-26'da New York kolonisi genel vâlîsi olan William Burnet, hem Kızılderililer, hem onların müttefiki Fransızlar'la başarılı savaşlar vererek kolonilerini savundu. Fakat elindeki eyâletlerin sâhilden uzak doğu toprakları, hâlâ İngiliz kontrolü dışında idi.

Daha güneyde Virginina, Delaware, Maryland kolonileri yer alıyordu. 1659'da Sir William Berkeley, Virginina genel vâlîsi atandı. 1662'de Lord Baltimore, Maryland kolonisinin başına geçti.

Daha da güneyde Carolina kolonisi bulunuyordu. Vâlî, güneyde Charleston limanında oturuyordu. 1733'de 13. ve sonuncu İngiliz kolonisi olarak en güneyde Georgia kolonisi kuruldu. Bunun güneyinde İspanya'nın Florida toprakları başlıyordu.

1667'de Küçük Antiller'den Antigua, Montserrat ve Saint Christopher, Fransa'dan İngiltere'ye geçti. 1707'de İngiltere, Franasa'dan Kanada'nın Acadia bölgesini alarak burada Nova Scotia eyâletini oluşturdu. Newfoundland adasının Fransa'da bulunan yarısı da İngiltere'ye geçti. Kezâ Cape Breton adaları Fransa'dan İngiltere'ye geçerek Kanada'nın Prince Edward Adaları eyâleti ortaya çıktı. Fransa, Nova Scotia'ya geri almak için çetin savaşlar verdi. Başaramadı. Burada Lord Halifax, 1749'da Halifax şehrini kurup merkez yaptı, 2.500 göçmen getirtip yerleştirdi ve Acadia'daki Fransız damgasını sildi. 1748 Aix-la-Chapelle Anlaşması, Ohio'yu Fransa'dan alıp İngiltere'ye verdi. 1749'da Fort Rouillé adıyle Toronto şehrini kuran Fransa, Detroit kalesinden Ohio'ya inip Kanada genel vâlîsi Céloron de Bienville eliyle geri aldı. 1753'de Marquis Duquesne, 1.500 askerle Ohio'ya girdi. 1756-63 Yediyıl Savaşı'nda ise İngilizler, Fransız-Kızılderililer'i yenerek Fransa'yı bütün Kuzey Amerika'dan attılar. 10.2.1763 Paris anlaşması, bu durumu onaylıyarak Dünyâ dengesini değiştiren Yediyıl Savaşı'na son verdi. Bu anlaşma Fransa'ya sâdece Antiller'deki Martinik, Guadeloupe, St.Lucia,

Belle Isle, Maria Galante adalarını ve Newfoundland güneyindeki iki küçük adayı bıraktı. Üstelik İspanya'dan alınan Florida'yı İngiltere'ye verdi. Karşılığında, İngiltere'nin savaşta Fransa'ya karşı müttefiki olan İspanya'ya Fransa'dan alınan Kanada-Mississippi-Kayalık Dağlar arasındaki muazzam bölge verildi. 1763-65'de Kanada'da Ottawa boyunun beyi Pontiac, İngilizler'e karşı Fransa desteğiyle savaş açtı ise de, Kanada'da durumu değiştiremedi.

Yediyıl Savaşı'nın Avrupa ve Hindistan'da geçen safhaları dışında Kuzey Amerika'da geçen safhasında İngiltere, geniş ölçüde Amerika'daki ingiliz kolonilerinden oluşturduğu kuvvetlerle Fransa ile savaştı ve Fransızlar'ı kıt'adan attı. Amerikalılar, Fransa gibi dünyânın en güçlü devletine ve kara ordusuna sâhib bir devleti yenebileceklerini gördüler. Meselâ George Washington daha 1753'te teğmen olarak Fransızlar'la savaşa girmiş bir Virginia'lı idi. 1763 sulhünden sonra Amerikalılar, Londra'dan getirilen sisteme karşı kendi öz menfaatlerini gerekirse güç kullanarak da koruyabileceklerini anladılar. Fransa'da doğan büyük İngiltere düşmanlığından faydalanabileceklerini hemen kavradılar. Amerikan kolonilerinin İngiltere'den gönderilen vâlîleri ise, vergileri arttırmak ve Londra'ya göndermek durumunda idiler. İngiltere savaşta büyük fedâkârlıkları göze almıştı. Üstelik 13 Amerikan kolonisine büyük topraklar sağladığı, bunun için kan akıtıp para sarfettiği için kendini haklı görüyordu. Bu sûretle Yediyıl Savaşı'ndan dünyâ gaalibi olarak çıkan İngiltere, Amerikan İhtilâli'nin tohumlarını attığının ve en değerli sömürgesini kaybetmenin eşiğinde bulunduğunun farkına varamadı. 1770'de Boston'da kan akmaya başladı ve 1774'te İngiltere'ye karşı Amerikan İstiklâl Harbi başladı.

III

AMERİKA DEVLETLERİNİN OLUŞMASI

Amerika Birleşik Devletleri

Yeni Çağ'ın sonunda, Yakın Çağ başlamadan hemen önce ortaya çıkan Amerikan ihtilâli (The American Revolution), dönüm noktası çok büyük oluşmalardan biridir. İhtilâl, 16 aralık 1773 günü Boston halkının, İngiltere'nin Hindistan sömürgelerinden getirip tekel şeklinde çok ağır vergilendirilmiş olarak Amerikalılar'a sattığı, İngiltere'den gelen ve üzerinde 3. George'un kraliyet damgası bulunan çay sandıklarının, İngiliz gemilerinden çıkarılınca, limanda denize dökülmesiyle başladı. Boston'daki İngiliz genel vâlîsi ve emrindeki İngiliz garnizonu, bu hareketi krala açık isyan saydı.

5 Eylül 1774'te Philadelphia şehrinde 13 koloninin on ikisinin temsilcileri toplanarak, İngiltere'den ayrıldıkları ve Amerika Birleşik Devletleri'ni îlân ettiklerini bildirdiler. Ama 13 koloni, askerî bakımdan İngilizler'in elindeydi. Bu istiklâli kâğıt üzerinden gerçeğe dökmek için, İngilizler'i Amerika'dan atmak gerekiyordu. Muntazam bir Amerikan ordusu da yoktu. İngiliz komutanların emrinde Amerikalı subaylar vardı ama, bunlar da bir kurtuluş savaşı için yeterli subay kadrosu oluşturmuyordu. Dünyânın 1. devleti olan ve dünyânın 1. donanması ile desteklenen İngiliz ordusunu yenmek kolay değildi. Bunun için, dünyânın 2. güçlü devleti olan ve Birleşik Amerika, Kanada ve Hindistan'ı daha bir kaç yıl önce elinden alan İngiltere'ye diş bileyen Fransa'nın desteği

gerekiyordu. Fransa bu desteği, hevesle ve şevkle verdi. Onun için Amerikalılar, hiç bir zaman Fransa'nın Almanya tarafından ezilmesine izin vermemişlerdir.

Otonomiye sâhib İngilizce konuşan, 13 koloni şunlardı: Virginia, Massachusetts, Maryland, Rhode Island, New York, New Jersey, Connecticut, New Hampshire, Delaware, Pensylvania, Kuzey Carolina, Güney Carolina ve en güneyde Georgia.

Amerikan İstiklâl Savaşı, İngiltere'ye karşı 8 yıl(1775-1783) sürdü, kanlı ve çetin oldu. 19.4.1775 Lexington meydan muhârebesiyle başladı. Amerikan ordusu, gönüllüler yoluyle hızla oluşturuldu. Silâh kıtlığı vardı. Her kasaba, şehir ve köy, pek çok şeyini satarak, büyük fedâkârlıklarla silâh elde ettiler. 4.1.1776'da resmen Amerika Birleşik Devletleri îlân edildi. Bugün de 4 Temmuz, Amerika'nın en büyük millî ve istiklâl bayramıdır. Amerika kıt'asında, Yeni Dünyâ'da, Beyazlar'ın kurduğu ilk bağımsız devlettir. Daha cumhûriyet şekli belirtilmemişti. Kendilerine bir kral bulacaklarını sanıyorlardı. Ancak İngiltere Hânedânı'ndan bir prensin, sömürgeli âsîlere kral olmayı kabûl etmiyeceği, etse bile buna kralın ve İngiltere hükûmet ve parlamentosunun izin vermiyeceği anlaşıldı. Başka bir hânedandan kral seçmek de mahzurlu görüldü. 4 yıl için, hemen hemen mutlaka kral yetkisiyle, ancak parlamento denetiminde bir başkan seçerek bir çeşit cumhûriyet rejimi kabûl edildi. Başkan, hem cumhur(devlet) başkanı, hem hükûmet başkanı(yânî başbakan) olduğu, ayrıca başbakan bulunmadığı, bakanlarını ve elçilerini şahsen ve parlamento üyeleri dışından seçtiği, ayrıca şahsına bağlı müşâvirler hey'etinin bulunduğu bu sistem, "başkanlık sistemi" olarak târîhe geçti, cumhûriyetin bir şeklidir.

Marquis de La Fayette, Rochambeau, Bourgoyne, de Kalb, d'Estaing gibi tecrübeli Fransız generalleri, Fransız birlikleri ve silâhları ile desteklenen başkumandan General George Washigton, ilk yenilgilerden sonra kendini toplayıp zafere doğru gitmeye başladı.

General George Washigton(1732-1799), 15.6.1775'te Amerika silâhlı kuvvetleri başkumandanlığına atandı. İngiliz kuvvetlerine General Howe ve İngiliz donanmasına Amiral Lord Howe kumanda ediyorlardı. 15.11.1777'de toplanan Kongre, devletin adını Amerika Birleşik Devletleri(The United States of America) olarak koydu, cumhûriyet mi, monarşi mi olacağı belirtilmedi. Yeni devleti önce Fransa tanıdı. 1780 hazîrânında General Rochambeau'nun 6.000 Fransız askeriyle Newport'a çıkması, kara savaşında Fransızlar kadar tecrübeli olmıyan İngilizler'i müşkil durumda bıraktı.

3.9.1783 Paris Anlaşması ile İngiltere, Birleşik Amerika'nın istiklâlini tanıdı. Fransa, kendi başkentinde, İngiltere'den Yediyıl Savaşı'nın öcünü aldı. İngiltere'yi yıpratıcı bir sömürge savaşıyle ve 13 Koloni'yi kaybettirerek zayıflattı. Ancak Fransa'nın eline bir şey geçmedi. Yediyıl Savaşı'ndaki kayıplarını küçük ölçüde olsa bile telâfî edemedi. Ancak 19. asra girerken Napoléon, Fransa'nın yarım asır önceki büyük kayıplarını Avrupa kıt'asında telâfî edebildi. Fakat çok kısa sürdü. Napoléon'un elde ettiği her şey geri verildi.

Fransa'nın arabuluculuğu ile yapılan İngiltere-Amerika barışı, İngiltere'nin bütün ümitlerini kırmadı. Birleşik Amerika'ya düşman kesildi ve eski kolonisini geri almak

için çalışmaya başladı. 17.9.1787'de Amerikan Anayasası yayınlandı. Devletin cumhûriyet olduğu belirtildi. Washington, başkan seçildi.

İngiltere, bugünki Birleşik Amerika topraklarından çekildi. Ancak yeni devlet, Atlantik kıyılarındaki 13 eski koloniden ve bu kolonilerin batıda Mississippi'ye dayanan nüfuz bölgesinden oluşuyordu. Mississippi ile Kayalık Dağlar arasındaki bölge, İngiltere çekilince, yeniden Fransa'ya âid sayıldı ki, güneyde Mississippi deltasından kuzeyde Kanada'ya uzanan bu muazzam topraklar, Fransa tarafından değerlendirilemedi, elde tutulamadı. 1800-1803'te Fransa, bu Kızılderililer'le çok seyrek meskûn ülkeleri, Birleşik Amerika'nın gelecekteki işğâline terketti. Florida da bir ara İspanya'dan Fransa'ya geçti. Nihâî olarak Florida, 1819'da İspanya tarafından Birleşik Amerika'ya verildi. Florida'nın yarımada batısında şerit hâlinde Alabama'ya uzanan toprakları ise 1810-13 arasında Birleşik Amerika'ya geçmişti. Bu sûretle 1820'ye doğru Birleşik Amerika hâkimiyeti değilse bile nüfuz bölgesi, Atlantik ile Kayalık Dağlar, Kanada ile Meksika Körfezi arasında uzanıyordu. Teksas ve daha doğudaki eyâletler henüz İspanya'nın elindeydi ve Birleşik Amerika'nın bugünki kuzey-batı eyâletleri ise hiç bir devletin elinde değildi. İngiltere bu ülkelerin Kanada'nın bir parçası olduğunu iddia ediyordu.

13 Koloni şimdi 13 state(devlet) olmuş, Birleşik Amerika'yı oluşturuyordu. Hei devlet'in batıya Mississippi sınırına kadar olan toprakları, düz hat çekilerek, o devletlerin ticâret ve göç sâhası tanındı. Ancak ileride bu topraklar, ilk 13 devlete katılmıyacak, ayrıca devletler oluşturacaklardır. Bu yayılma sâhaları esâsen 13 Koloni'ye istiklâlden önce kral fermânı ile tanınmıştı. En güneyde Mississippi ve Alabama eyâletlerinin güney kesimleri ise İspanya tarafından Georgia devletine bırakılmıştı. En kuzeyde Maine, henüz devlet olmamıştı, Massachusetts'in kuzey parçası idi. Devlet(state, biz eyâlet diyoruz) sınırları içinde bulunmayan bu topraklara territory deniyordu(Mississippi Territory, Territory of Ohio gibi).

Devletin merkezi Philadelphia idi. 4.4.1801'de Washington'a götürüldü. Başkan Jefferson, Eski Yûnân stilindeki yapılarla inşâ edilen yeni federal başkenti açtı. Arâzîler, birer ikişer devlet statüsü almaya başladılar. Meselâ Ohio 1802'de 17. devlet oldu. 1800'de İspanya'nın Fransa'ya bıraktığı Louisiana denen bugünki Birleşik Devletler'in güneyde Mississippi deltası, kuzeyde Kanada, doğuda Mississippi, batıda Kayalık Dağlar arasındaki muazzam sâha 30.4.1803'te buradan Fransızlar çıkartılarak Birleşik Amerika toprağı îlân edildi. Napoléon burada bir Fransız Amerika sömürgesi oluşturmak istiyordu. Bir şey yapmaya gücü yetmedi. Başkan Jefferson, muazzam bir prestij kazandı. Amerika, Fransa'ya 80 milyon altın frank tazmînât ödedi(ki 4 milyon altın eder). 1819'da İspanya da Florida'yı Amerika'ya bırakmaya mecbur kaldı. Amerikan gemileri Akdeniz'de ticâret yapıyorlardı. Osmanlı'nın Tûnus ve Trablus(Libya) eyâletlerine bağlı filolar ise, yakaladıkları Amerikan gemisini, bu yeni bayrağın Akdeniz'de geçerli olmadığını iddia edip tevkıyf ediyorlardı. 1801'de başlayan çatışmalar 1805'de Amerika'nın Trablus paşasına harâc ödemeyi kabûl etmesi üzerine sona erdi ve Türkiye, Akdeniz'de Amerikan bayrağının dolaşabileceğini kabûl etti.

1812-14'te kanlı bir İngiltere-A.B.D. kara ve deniz savaşı oldu. İngiliz donanması, A.B.D. topraklarına çıkartma yaptı. Fakat başarı elde edemedi. Yenilip çekildi.

24.12.1814 Gand (Belçika'da) Anlaşması, savaşa, savaştan önceki durum(status quo ante) kabûl edilerek son verdi.

2.12.1823'te Başkan Monroe, Monroe doktrini'ni îlân etti: Hiç bir Avrupa devleti, Kuzey ve Güney Amerika kıt'alarında toprak ve sömürge edinemiyecek, böyle teşebbüslerde bulunan Avrupa devleti, Birleşik Amerika tarafından hasmâne bir tutum içinde kabûl edilecekti(the American continents, by the free and independent condition which they have assumed and maintained, are henceforth not to be considered as subjects for future colonization by any European powers... in any other light than as the manifestation of an unfriendly disposition toward the United States). Buna karşılık Birleşik Amerika, hiç bir Avrupa devletinin tarafı olarak hiç bir Avrupa savaşına katılmıyacaktı. 1823, Birleşik Devletler'in -henüz en cılızı olsa da- büyük devletler arasına girdiği târih sayılmalıdır. Montroe doktrini şunu demek istiyordu: Avrupa Devletleri Amerika dışındaki kıt'alarda istedikleri gibi davranıp savaşabilirler, ancak bütün Amerika kıt'asında yeniden hiç bir yere sâhip olamıyacakları gibi, ellerinde tuttukları ülkeler de gayri meşrûdur(bu beyânnâme, Latin Amerika devletlerinin İspanya'dan ayrıldığı yıllarda yayınlanmıştır, aş.bk.). Ve zımnen: Birleşik Devletler'in onayı olmaksızın, bütün Amerika kıt'asında hiç bir sınır değişikliğine gidilemez. Amerika'nın 1917'de Birinci Cihan Savaşı'na girmesinin, Monroe doktrini'ni ihlâl ettiği açıktır. Esâsen 1899'da Asya'da Filipinler'i ele geçirmekle de bu doktirini bir ölçüde ihlâl etmiş bulunuyordu.

1830'da Amerika'da bir Protestan mezhebi olarak Mormon mezhebi kuruldu ki bugün sâlikleri Utah eyâletinde yaşıyorlar. 1832'de ilk Amerika köleliğe karşı cemiyeti kuruldu(New England Anti-Slavery Society). 1833'de Zencî köleler için Amerikan târîhinde ilk okul açıldı. Daha önce hiç bir Zencî'ye okuma yazma öğretilmezdi.

1821'de Stephen Austin, Meksika'ya bağlı Teksas'a gelerek ilk İngilizce konuşanları yerleştirdi. Teksas'ta göçmen Amerikalılar'la Meksikalılar arasında uzun mücâdelelerden sonra 1836'da göçmenler Teksas bağımsız devletini îlân ettiler ve büyük ülkeyi Meksika'dan kopardılar. Devlet 12 yıl yaşadı ve 1848'de Birleşik Devletler'e ilhâk edildi.

Bütün bu yıllarda Kızılderiler'le savaş ve Kızılderili katliamları devâm etti. Her yerden sürülen, her topraklarına el konan Kızılderililer, nerede yaşıyacaklarını şaşırdılar. Demiryolları batıya doğru ilerledi. S.F.B. Morse, 1844'te târihteki ilk telgraf mesajını Baltimore'dan Washington'a telledi. Telgraf hatları, demiryolu ile yarışmaya başladı. Amerika'da keşfinden 10 yıl sonra telgraf ve demiryolu Türkiye'de de yayılmaya başladı. Ânında haberleşebilen, insanların çabuk gidip geldiği, binlerce yıldan beri ilk def'a at denen hayvanın lokomotif yanında ikinci dereceye düştüğü bir dönem açıldı. Mesâfelerin eski ehemmiyeti kalmadı. Buharlı gemiler, yelkenlilerin yerini aldı.

15.5.1846 Oregon Anlaşması ile İngiltere, bugünki Birleşik Amerika'nın kuzey-batı eyâletlerinin A.B.D. toprağı olduğunu kabûl etti(Washington, Oregon, Idaho eyâletleri). Bu sûretle kuzey-batıda A.B.D., Kanada'nın British Columbia eyâleti ile komşu oldu ve kuzeyde sınır 49° enlemine erişti.

1846-48 Amerika-Meksika savaşı ise, bugünki A.B.D. sınırlarını çizdi ve Birleşik Devletler'e muazzam ülkeler kazandırdı(Kaliforniya, Nevada, Utah, Arizona, Colorado, New Mexico)(Arizo'nın güney şeridi 1853'de ilhâk edildi). Bu sûretle 1848'de bu toprakları kazanan A.B.D., Teksas bağımsız(gerçekte Washington'a bağımlı) devletini de ilhâk etti. Güneyde 25° enleme indi. Rio Grande, Meksika-Amerika sınırı oldu. Kaliforniya yarımadısı, körfeziyle berâber, Meksika'da kaldı. Meksika için gerçek bir yıkım oldu ve ülkede Amerikan(ġringos) düşmanlığı çok arttı. Amerikan ordusunun Meksiko şehrine kadar ilerleyip 14.9.1847'de işğâli, Meksika'yı anlaşmaya zorladı. Amerika, sağlam şekilde Pasifik'e dayandı ve Pasifik Okyanusu'na açılmaya hazırlandı.

İnsan Hakları Beyannâmesini, 1789 Fransız İhtilâli'ne tekaddüm ederek ilk def'a yayınlayan ve anayasasının bir parçası kabûl eden A.B.D.'nde, New York'ta tarihte ilk def'a olarak, 19.6.1848'de Birinci Kadın Hakları kongresi toplandı(kadınların daha oy vermeleri bahis konusu değildi). Ancak İnsan Hakları, Beyazlar içindi. Zencîler, Kızılderililer ve Meksikalılar için insan hakları bahis konusu bile değildi. 1853'te New York-Chicago demiryolu hattı açıldı. 31.3.1854'de Kapdan Perry, asırlardan beri ilk Beyaz ve Avrupalı teknesini, zorla bir Japonya limanına sokarak Pasifik'in öteki ucuna uzandı. Ancak uyuyan dev uyandırılmış oldu. Zorla limanına girilen(insanca bir kayıp olmadı) Japonya uyandı. Batı'ya benzemedigi takdirde kendi adalarından bile olacağını, Batılı adamın gözünün doymazlığını hemen kavradı.

5.8.1858'de Birleşik Amerika ile Avrupa, denizaltı telgraf kablosu ile bağlandı. Kaliforniya'da geçen bir olayın ayni gün İstanbul'da öğrenilmesi mümkün hâle geldi. 19.10.1859'da Pennsylvania'da ilk petrol kuyusu açılarak dünyâ ekonomisinde inkılâp yapacak değişiklik başladı.

Bütün bunlara rağmen A.B.D., büyük devletlerin içinde büyüklerden değil, küçüklerden biri sayılıyordu. A.B.D., bu çizgiyi geçmek üzereyken, korkunç iç savaş patladı. Washington'un köleliği yasaklaması üzerine 10 Güney devleti 8.2.1861'de federasyondan ayrılıp Confederate States of America adıyle bağımsızlıklarını îlân ettiler (Mississippi, Florida, Alabama, Georgia, Louisiana, Texas, Virginia, Tennessee, Arkansas, Kuzey Carolina). Jefferson Davis'i başkan ve Alexander H.Stephens'i yardımcısı seçtiler. Washington'da ise 4.3.1861'de Abraham Lincoln, 16. başkan seçildi. Federaller'le konfederaller savaşı başladı(yankee diye emperyalistlikleri vurgulanan Kuzey ordusunda üniforma mâvi-lâcivert, kölelerini muhâfaza etmek isteyen Güney ordusunda ise kurşûnî idi). Sanâyî ve denizcilik, Kuzey'de idi. Güney'in ise ordusu daha kuvvetli idi. Kuzey 23 devlet ve 23 milyon nüfus, Güney 11 devlet ve 5 milyon Beyaz nüfus ihtiâ ettiği için denge aslında Güney aleyhine esastan bozuktu. Ancak savaş, Güney'in zaferleri ve zâten Güney'in bir Kuzey kalesini bombardımanı ile başladı ve Baltimore ve Washington kapılarına gelen Güney ordusu, duruma hâkim gibi göründü. Ancak Lincoln, ne köleliği, ne de bir federe devletin federasyondan ayrılma hakkını kabûl ediyordu(gerçekte federe devletlerin federasyondan ayrılma hakları olup olmadığı o dönemde münâkaşa ediliyordu, bugün ayrılma hakları olmadığı kabûl edilmiştir).

Konfedere başkumandanlığına 1.6.1862'de Org. Robert E. Lee (1807-1870) getirildi. Federe başkumandanı Gen.Winfield Scott, 1.11.1861'de Gen. George

B.McClellan, 7.11.1862'de Gen.Ambrose E.Burnside, 25.1.1863'de Gen.Joseph Hooker, 28.6.1863'de Gen.George G.Meade getirildi. Hepsi başarısızlık yüzünden değiştirildi. Gen.Lee, 3.6.1863 Gettysburg(Pennsylvania) meydan muhârebesini kaybetti. Bu sûretle Kuzeyliler'in üstünlük dönemi başladı. 9.4.1865'te Gen.Lee teslîm oldu ve savaş bitti. 4 yıl sürdü. Virgina eyâletinin bir kısmı West Virginia adıyle yeni bir eyâlet teşkîl ederek Kuzey'e katıldı. Bu savaşa Ayrılma(Sécession) Savaşı veyâ Amerika İç Savaşı denir. Bir milyon asker ve sivil öldü. İki taraf birbirine, hiç bir yabancı düşmana yapılmıyacak derecede ağır davrandı. Ayni harb okulu me'zûnu subaylar karşılıklı dövüştüler. Zencîler âzâd edildi. Güney yakılıp yıkıldı, yağmâlandı. Pamuk tarımına ve zencî köleye dayalı bir kültür çöktü. Savaş içinde bir çok silâh geliştirildi. Birbiri ardına ateş edebilen tüfekler ve ağır makineli tüfek kullanıldı.

1865'te yeni bir Amerika doğdu. Savaş zararlarının -bilhassa sosyal olanların- onarılması yıllar aldı. Batıya doğru göç ve iskân hep devâm etti. Bir Kuzey vardı ki, Kuzey-doğu Amerika idi, bir Güney vardı ki Güney-batı idi. Bir de Batı vardı. Mississippi'den Pasifik'e kadar. Her üçünde ayrı kültürler hâkimdi. 1800 yılında sınır, güneyde Georgia'nın ancak doğu yarısını içine alıyordu. Kuzeyde Ohio dışarıda kalıyor, Kentucky içeride, Tennessee'nin ancak kuzey-doğu parçası sınır içindeydi. Pennsylvania'nın doğusu sınır dışında Ohio Territory, 85° boylamından Mississippi'ye kadar Indiana Territory, Georgia'nın batısı Mississippi Territory idi ve iskâna açılmamış sâhalardı.

1819 sınırı Mississippi'nin batısına geçmişti. Ohio, kısmen Indiana, Illinois güneyi, Kentucky, Tennessee, Mississippi, Alabama, Louisiana, Missouri doğusu ve Arkansas doğusu, sınır içindeydi. Kuzeyde Detroit'le Mississippi arasında Michigan Territory, güneyde Florida, Arkansas Territory iskâna açılmamıştı. Daha batıda Kayalık Dağlar'a kadar olan bölgede hiç bir Devlet yönetimi kurulamamıştı. Kağıt üzerinde A.B.D. toprağı idi. Kuzey-batıda Oregon Country(Oregon, Washington, Utah), 1818'den beri tek tük Amerikalılar'ın ve İngilizler'in girdikleri bölgeydi. Gûyâ İngiltere toprağı idi. Teksas ve Güney-batı İspanya'dan Meksika'ya geçmişti.

1840 sınırı Illinois, Missouri, Arkansas'ı, Michigan'ın güneyini, Teksas'ın Körfez kıyılarını içine alıyordu. Kuzeyde Wisconsin Territory, onun batısında Iowa Territory uzanıyordu. Mississippi ile Kayalık Dağlar arasında hiç bir Devlet düzeni yoktu. Teksas, bağımsız devletti*. Oregon ve çevresi, hem İngiltere'nin, hem Amerika'nın hakk iddia ettiği, ancak ikisinin de hiç bir Devlet düzeni getirmediği bölge idi. Güney-batı, Meksika'nın elindeydi. Florida Territory'nin ancak kuzeyi iskâna açılmıştı.

1850 sınırı, 1840 topraklarına ilâveten Wisconsin'in büyük kısmını, Iowa'nın doğu kısmını, Teksas'ın doğusunu içeriyordu. Kuzeyde Missouri doğusunda Minnesota Territory, kuzey-batıda Oregon, onun güneyinde Utah, onun güneyinde New Mexico

* Sam Houston(Virginia 1793-Texas 1863), avukat, Washigton'da mv. 1823-27, 1836'da General Santa Anna'nın 1.600 kişilik Meksika ordusunu yenip Texas'ı aldı ve bağımsız Texas Cumhûriyeti îlân edip başkan oldu (1836-1838 + 1841-1844). 1845'te Texas devleti, A.B.D.'ne bir eyâlet olarak katıldı. Washington'da Texas senatörü 1846-59, Texas vâlîsi 1859-61. = 1.Eliza Allen, izd.1829, = 2.Margaret Lea, izd. 1840, bu evlenmeden 8 çocuk. Houston şehrine adı verildi.

Territory uzanıyordu. Mississippi-Kayalık Dağlar arası hâlâ Devlet teşkîlâtı dışındaydı. Teksas'ın geri kalan kısmı ile Kaliforniya'ya Devlet teşkîlâtı yerleşiyordu.

1867'de Rusya'dan kıt'anın kuzey-batı ülkesi olan muazzam Alaska toprakları satın alındı. Rusya'nın târih boyunca yaptığı en büyük gafletlerden biridir. Araya Kanada girdiği için, Alaska Territory ile A.B.D. arasında bağlılık yoktu, Alaska ayrı kalıyordu.

1790'da nüfûsun % 5,1'i şehirli, gerisi köylü iken şehirli 1840'da % 10,8, 1890'da % 35,1, 1950'de %59 oldu(2.500'den az nüfuslu yerler köy sayılmıştır).

14.4.1865'te İç Savaş'ın ve köleliğe karşıtlığın şampiyonu, büyük demokrasi kahramânı Abraham Lincoln, şuûru bozuk bir adam eliyle tiyatro locasında öldürüldü. Yardımcısı Andrew Jackson, anayasa gereği, onun ikinci başkanlığını tamamlamak üzere otomatik şekilde başkan oldu. Savaştan önce 65 milyon dolar olan millî borçlar savaşın bitiminden 2,8 milyar dolara yükselmişti(bugünki değerle 56 milyar dolar). 18.12.1865'te kölelik, kesin şekilde ve Anayasa hükmü olarak yasaklandı. 30.3.1867'de Alaska, Rusya'dan 7.2 milyon dolara satın alındı(bugünki değeri 144 milyon dolar). 10.3.1876'da Alexander Graham Bell, ilk telefon konuşmasını gerçekleştirdi. Aynı yıl Nevada'da çok zengin Bonanza gümüş mâdenleri bulundu. 21.10.1879'da Thomas A. Edison, elektriği keşfedip telle iletişimini sağladı. 21.5.1881'de Amerikan Kızılhaç Örgütü kuruldu ki Türkiye Kızılay'ından(Osm.Hilâl-i Ahmer Cem'iyyeti) sonradır. 1882'de Çinli göçmen -ucuz el emeği için- kabûlü başladı. 1885'de Ottmar Mergenthaler, linotip dizgi makinesini yaptı. 4.12.1890'da Pasifik'teki Samoa adaları A.B.D. ile Almanya arasında paylaşıldı ve Amerika, Pasifik'in Asya'ya dönük batı tarafına da atlamış oldu. 17.1.1893'te A.B.D., Havay krallığını ilhâk ederek Pasifik ortasında emsalsiz bir üs elde etmiş oldu.

15.2.1898'de İspanya ile savaş, Amerika'nın Dünyâ gücü olmasında dönüm noktasıdır. İspanya sömürgesi Küba'nın Havana limanında bulunan Maine adlı Amerikan savaş gemsindeki eşrarlı(muhtemelen Amerikan tertîbi) patlama netîcesinde, Antiller'den ve Amerika kıt'ası ile Pasifik'ten İspanya'yı atmaya kararlı A.B.D., İspanya'da harb îlân etti(24.4.1898). 12.8.1898'de Manila mütârekesi ve 10.12.1898 Paris Muâhedesi ile kısa ve kesin sonuçlu savaş, İspanya'nın yenilmesiyle bitti. Orta Cağ'dan beri kesiksiz büyük devlet ve 1479-1648 arasında en güçlü Hristiyan devleti olan İspanya, büyük devletler arasından çıktı. Filipinler'i ve Porto Riko'yu A.B.D.'ne bıraktı, Amerikan işğâlindeki Küba'ya bağımsızlık tanıdı. Amerika ve Asya kıt'alarından el çekti. Amerika 1900 Pekin yağmâsına da dîğer büyük devletlerin içinde katıldı. Fakat Çin'de bir iskele edinemedi.

14.9.1901'de başkan McKinley, bir sûikasd netîcesinde öldürüldü. Theodore Roosevelt başkan oldu. Kolombiya'ya müdâhale ederek bu devletin Güney ve Kuzey Amerika'yı bağlayan Panama yöresine bağımsızlık tanımasını ve Panama devletinin doğmasını sağladı. Panama Kanalı'nı açtırdı ve kanalın iki tarafındaki şeridi ilhâk etti. 1905'te Japonya-Rusya savaşına arabulucu olarak son verdi. 8.11.1904 seçimlerini Cumhûriyetçi Roosevelt 335 oy alarak, 133 oyda kalan Demokrat Alton B.Parker'a karşı kazanarak yerini muhâfaza etti. 3.11.1908 seçimlerini gene Cumhûriyetçi olan Taft 321 oyla, 162 oyda kalan Demokrat William Jennings Bryan'a karşı kazandı. 1912 seçimlerine Başkan Taft, eski Başkan Roosevelt ve Demokrat Wilson girdi. Wilson 435,

3. def'a ayni kişinin başkan olmasını istemeyen halkın arzûsuna çarpan Roosevelt 83, Taft ise 8 oy aldı. 15.8.1914'te Panama Kanalı açıldı. Pasifik'le Atlantik biribirine bağlandı. Macellan Boğazı'ndan geçmek gibi çok büyük bir külfet, Macellan'dan 394 yıl sonra sona erdi. İki Amerika kıt'ası artık bir kıstakla değil, bir kanalla, bu su ile, denizle, iki okyanusun karışan suları ile ayrılıyordu.

Birinci Cihan Savaşı 1914 ağustosunda patlayınca 15.2.1915'te A.B.D., tarafsızlığını îlân etti. Bu durumunu 18.12.1915'e kadar muhâfaza etti. Ancak çok büyük kapital sâhiblerinin menfaati, Almanya'nın yenilmesi ve endüstriyel üstünlüğünün kırılması için Amerika'nın Almanya'ya karşı savaşa girmesi yolundaydı. Holdingler, bu şekilde çalıştılar. Çalışma el altından yapıldı. Zîrâ milyonlarca Alman asıllı Amerikan vatandaşı, Almanya'ya karşı savaş istemiyorlardı. Ancak Almanya beceriksiz davrandı. Atlantik'te Müttefikler'e yardım taşıyan Amerikan gemilerini vurduğu gibi, Meksika'yı da Amerika'ya karşı kışkırttı. İngiltere, Fransa, İtalya gibi A.B.D.'nde çok etkin olan devletler, A.B.D.'i savaşa teşvîk ettiler. 3.2.1917'de Almanya ile ilişkilerini kesen Washington, 6.4.1917'de savaş îlân etti. Fransa cebhesine akıl almaz kuvvetler yığdı ve savaşın Almanya tarafından kaybedilmesini sağladı. Ancak Avusturya-Macaristan ve Türkiye imparatorluklarına savaş açmadı, onlarla sâdece diplomatik ilişkilerini kesti.

Britanya Kuzey Amerikası: Kanada

İngilizler, Kanada'nın en kuzeyine, Kuzey Buz Denizi'ne karadan 1789'da, gene karadan batıda Pasifik'e ise ancak 1808'de adım atabildiler. Newfoundland adasını, Kanada'dan ayrı olarak yönettiler. 1790'larda yönetim şu birimlere ayrılmıştı: Aşağı Kanada ve Yukarı Kanada eyâletleri(ki her ikisi de 1791'de kuruldu), 1784'de kurulan New Brunswick, Nova Scotia, Cape Breton eyâletleri(sonuncusu 1820'de Nova Scotia'ya katıldı), 1769'da kurulan Saint Johns adaları eyâleti(ki sonra adı Prince Edward Adaları oldu). Kayalık Dağlar'a kadar Orta ve Hudson Boğazı'na kadar Kuzey Kanada ise Hudson's Bay Company adlı ticâret şirketince yönetiliyordu.

1869'da İngiltere, Kanada'ya Avustralya ve Yeni Zelanda ile birlikte otonomi verdi. Kanada sömürgesi, Kanada "dominyonu" oldu. Québec, Ontario, Nova Scotia, New Brunswick, Pr. Edward eyâletlerinden oluşuyordu ve Newfounland henüz koloni statüsünde ve Kanada yönetimi dışında idi. Geri kalan Kanada topraklarına otonom eyâlet statüsü verilmemişti, Northwest(Kuzey-Batı) Territory deniyordu. 1871'de ilhâk edilen Pasifik'le Kayalık Dağlar arasındaki Bristish Columbia da territory statüsünde idi. 1870'de Manitoba eyâletinin çekirdeği kuruldu. Kanada kuzeyindeki Kutub Adaları yönetim dışında ve nazarî olarak Britanya toprağı olup hepsi boştu. 1849'da Vancouver adasına el koyan İngiltere, 1866'da bu adayı British Columbia'ya bağladı. Kanada-A.B.D. sınırı 1818'de düz çizgi çekilerek oluşturuldu. Batıda British Columbia ile sınır 1846'da, doğuda Amerika'nın Maine eyâleti ile sınır ise 1842'de son ve bugünki şeklini aldı.

1905'te Saskatchewan ve Alberta eyâletleri kuruldu. 1949'da Newfoundland eyâleti, Labrador'un kuzey arâzîsi de katılarak oluşturuldu. 1895'te Kanada kuzeyindeki büyük Kutub Adaları üzerinde Franklin district'i kuruldu.

1784'de New Brunswick yönetimi, Nova Scotia'dan ayrıldı. 1792'de Kapdan George Vancouver, Vancouver adasını buldu. 1836'da ilk demiryolu hattı açıldı. 29.3.1867'de Kanada Dominyonu îlân edildi, 4 Eyâlete(Ontario, Québec, New Brunswick ve Nova Scotia) otonomi verildi. Lord Monck, İngiltere'den ilk dominyon genel vâlîsi atandı. İlk başbakan ise Kanada halkından Sir John A. Macdonald idi. 1870'de Manitoba, 1873'de Prince Edward Island'a yeni otonom eyâletler statüsü verildi. Earl Dufferin (1872), Marquess of Lorne(1878), Marquess of Lansdowne(1883), Lord Stanley(Earl Derby), Earl(Kont) of Aberdeen(1893), Lond Minto(1898), Earl Grey(1904), kraliyet hânedânından Duke of Connaught(1911), Kanada'nın Cihan Savaşı'na kadar genel vâlîleri olup hepsi İngiliz soylularıdır. Atlantik-Pasifik demiryolunun inşâsı 1881'de başladı ve 1914'te bitti.

Alaska'ya ilk Beyaz olarak 1728'de boğaza adını veren Rus, Vitus Bering geldi. İlk İngiliz ise 1776'da Kapdan James Cook'dur. Alexander Baranov'un uzun genel vâlîliği (1790-1819) döneminde, 1799'da Rus-Amerikan kürk şirketi kuruldu. Rusya'nın vâlîsi olan kişi, geniş ölçüde Amerikan kapitaline bağlı ve henüz mâdenleri keşfedilmemiş Alaska'da A.B.D.'nin önlenemez nüfûzunu engelliyemedi. Kanada, dünyâya kürk satan merkez oldu. 1867-1912 arasında A.B.D. toprağı olan Alaska'ya Washington, 1896'da altın mâdenlerinin keşfi üzerine 1912'de territory statüsü tanıdı. Amerika yönetimine geçtiği 1867'de azınlığı Beyaz olan 30.000 nüfus yaşayan Alaska'da 1920'de sayı hâlâ 55.000 idi. Alaska'dan 1880-1927 arasında başta altın olmak üzere mâdenlerden bugünki değerle 12 milyar dolar gelir elde edildi ve kürkçülük, esâsen kürk hayvanları geniş ölçüde yok edildiği(meselâ su samurunun nesli tüketildiği) için önemini kaybetti.

Latin Amerika'nın İspanya'dan Ayrılması

İspanya, her iki Amerika kıt'asını ele geçirmişti. 3 asırdan fazla bu durumunu muhâfaza etti. Sömürgelerde en büyük mülkî birim kral-nâibliği (virreinato) idi, başındaki yöneticiye kral nâibi (virrey) deniyordu. Doğrudan Madrid'de Kral'a bağlı idiler. Amerika sömürgeleri 4 kral nâibliğine ayrılmıştı: bütün Kuzey Amerika topraklarına şâmil Yeni İspanya, Güney Amerika topraklarında ise kuzey-batıda Yeni Granada, batıda Yeni Kastilya ve güney-doğuda Rio da la Plata kral nâiblikleri. Her kral nâbliği audencia denen büyük eyâletlere ayrılıyordu. İkinci derecede eyâletlere ise presidencia deniyordu. Üçüncü derecede eyâletlere genel-kapdanlık deniyordu, başında bir capitan general vardı. Her kral nâibliği bu üç çeşit eyâletten bir kaçını ihtivâ ediyordu. Şöyle:

Yeni İspanya Kral Nâibliği(merkezi Mexico): Batı Panama dışında İspanya'nın Kuzey Amerika kıt'asında kalan bütün topraklarını ihtivâ ediyor, kuzeyde 43° enleme, hattâ nazarî olarak Kanada sınırına dayanıyordu. Bütün Orta Amerika'yı, 4 Büyük Antil adasını, Küçük Antiller'den bâzılarını içeriyordu. Florida'dan Kaliforniya'ya kadar uzanan bugünki Birleşik Amerika toprakları ile Meksika'nın kuzey-batıda kalan(kuzeyde Rio Grande'ye doğudan dayandığı halde güney-batıda 19° enleme kadar inen) büyük kısmını içine alan Guadalajara(merkezi Guadalajara) presidencia'sı vardı. Meksika'nın geri kalan güney ve doğu bölgelerine Meksika audencia'sı(merkezi Meksiko) hâkimdi. Guatemala, Honduras, Salvador toprakları Guatemala (merkezi Guatemala) capitan

general'liğine bağlı idi. Antiller ile bir kısım Teksas topraklarına Santo Domingo audencia'sı (merkezi Havana) deniyordu.

İspanya hâkimiyeti, Antiller'den başladı: Kolomb'un ilk seferinden îtibâren 1492'de Haiti(Española), Küba(o zamanki adı Juana), Bahama(Los Cayos) adalarına, 1494'te Jamaika(Santiago), 1502'de Puerto Rico adalarına ve ayni yıl Küçük Antiller'e el kondu. Merkez, 1496'da Kolomb'un kurduğu Haiti adasının güney-doğu kıyısında Santa Domingo şehridir. Haiti adasının batısında bugünki Haiti devleti topraklarını Fransa 1697'de ve doğusunda bugünki Santo Domingo(Dominikana) devletinin topraklarını da 1795'de, İspanya'dan aldı. Küba adasında güney-doğu kıyısında 1504'de Santiago, güney-batı kıyısında 1515'de Trinidad, kuzey-batı kıyısında 1522'de La Habana(Havana) şehirlerini kuran İspanyollar bu adayı 1898'de A.B.D.'ne bırakıncaya kadar muhâfaza ettiler. Porto Riko da 1898'de A.B.D.'ne geçti ve hâlâ A.B.D. toprağıdır. Dördüncü Büyük Antil olan güneydeki Jamaika'yı ise 1655'de İngiltere ele geçirdi. Bu arada 1810-1821 arasında Haiti adasının Dominikana tarafı(doğu yarısı) gene İspanya'ca yönetildi. Bahama adalarını İspanya, 1646'da İngiltere'ye bıraktı. Kuzeyde Bermuda adacığı 1515'den 1612'ye kadar İspanya, sonra İngiltere hâkimiyetinde yaşadı. Küçük Antiller'e gelince: Porto Riko'nun doğusundan îtibâren en kuzeydeki Virgin adaları 1671'de İspanya'dan Danimarka'ya geçti ve 1917'de Danimarka, A.B.D.'e sattı, bugün de A.B.D. toprağıdır. Onun güneyindeki Barbuda ve Antigua 1628'de, Montserrat 1632'de İngiltere'ye, Guadeloupe 1635'de Fransa'ya(1794'de İngiltere'ye, 1813'de İsveç'e, 1816'da Fransa'ya), Dominica 1748'de İngiltere'ye(1778'de Fransa'ya, 1783'de İngiltere'ye). Martinik 1635'de Fransa'ya, St. Vincent 1783'de ve St.Lucia 1803 ve Barbados 1625 ve en güneydeki Grenada 1762'de İngiltere'ye(bu sonuncusu 1778'de Fransa'ya, 1783'de İngiltere'ye) geçti. Güney Amerika kıt'asında kalan Venezuela'nın doğu sâhilleri açıklarındaki Trinidad 1797'de ve ona bağlı Tobago daha 1768'de İngiltere'ye(sonuncusu 1783'de Fransa'ya, 1794'de İngiltere'ye), Venezuela'nın batı kıyılarındaki Curaçao 1807'de İngiltere ve 1814'de Holanda'ya geçti.

Orta Amerika'da İspanyollar, Guatemala (1519), Trujillo (1525) şehirlerini kurdular. 1502'de Honduras'a çıkıp 1521'de Orta Amerika'nın conquista'sını tamamladılar. Belize denen İngiliz Hondurası 1638'de İngiltere'ye geçti. Orta Amerika 1823'de müstakil olup İspanya'dan ayrıldı.

Meksika'da Yukatan'a 1517'de çıkan İspanyollar, 1519'da Meksiko'ya geldiler. 1535'de Kaliforniya yarımadası ile ülkenin fethini tamamladılar. Meksika 1821'de imparatorluk olup İspanya'dan ayrıldı (1823'de cumhûriyet, 1864-67'de imparatorluk, tekrar cumhûriyet).

1821'de İspanya'nın Meksika devletine terkettiği bugünki Birleşik Amerika topraklarında İspanyollar, San Diego de Alcala(1769), Los Angeles(1781), San Francisco (ilk adı Yerba Buena)(1776), Monterey(1770) şehirlerini Kaliforniya'da kurdular. New Mexico'da 1607'de Santa Fé, 1513'de çıktıkları Florida'da San Augustin(1565) şehirlerini kurdular. Teksas, 1836'da Meksika'dan ayrılıp bağımsız oldu ve 1848'de A.B.D.'ne iltihâk etti. Dîğer Meksika toprakları 1848'de, Arizona güneyi (Tucson şehriyle) 1853'de A.B.D.'ne geçti. Bugünki A.B.D.'nde Fransızlar'ın Louisiana dedikleri Mississippi-

Kayalık Dağlar-Meksika Körfezi-Kanada arasındaki toprakları İspanya, 1670'de Fransa'ya bıraktı. 1763'te İspanya'ya, 1800'de gene Fransa'ya, sonra A.B.D.'ne geçti. Fransızlar, La Nouvelle Orléans dedikleri limanı 1717'de kurdular. Mississippi doğusunda İspanyol gelişmesi ise sınırlı kaldı. Mississippi-Atlantik arasını İngilizler ele geçirmeye çalıştılar ve Fransızlar'la bu toprakları çekiştiler. Holandalılar'ı ve İsveçliler'i kovdular. İngilizler kuzeyde Boston(1630), güneyde Jamestown(1607) şehirlerini, Holandalılar ise Nieuw Amsterdam(bugünki New York) şehrini(1615) kurdular. 1803'de Fransa'dan Louisiana'yı alan A.B.D., 1819'da da Florida'yı aldı.

Yeni Granada Kral Nâibliği(merkezi Bogota): Kolombiya, Panama, Venezuela'yı ve Peru'nun Napo ırmağı kuzeyinde kalan kuzey-doğu şeridini içine alıyordu. Güneyde Ekvador'da Quito presidencia'sı(merkezi Quito), Kolombiya ve Panama'da Santa Fé audencia'sı(merkezi Santa Fé de Bogota), Venezuela topraklarında ise Caracas capitan general'liği(merkezi Caracas) şeklinde 3 büyük eyâlete bölünüyordu. Yeni İspanya Kral Nâibliği gibi yeni Granada Kral Nâibliği de her iki okyanusa(doğuda Atlantik- batıda Pasifik) rahat şekilde dayanıyordu. Güney Amerika ile Kuzey Amerika kıt'alarını bağlayan Panama'yı elinde tutuyordu. Yeni İspanya'nın nasıl Orta ve Güney Meksika, Guatemala, Honduras, Salvador bölgesi Aztek-Maya medenîyeti ve devleti yıkılarak elde edilmişse de, Yeni Granada ve daha güneyde iki kral nâibliğinde de Ekvador, Peru, Şili (39° Güney enlemine kadar), güney-batı Bolivya, kuzey-batı Arjantin de Mayalar'dan alınmıştı. Yeni Granada'da İspanyollar, 1499'da Venezuela sâhillerine çıktılar. 1513'de Panama'ya, 1519'da Venezuela'ya, sonra Ekvador'a girdiler. Panama(1519), Caracas (1567), Bogota(Santa Fé de Bogota 1538), Cartagena(1533), Quito(1534), Guayaquil (1535) İspanyol şehir ve kolonilerini kurdular.

Bütün Yeni Granada ülkeleri, 1815'de Kolombiya Cumhûriyeti olarak İspanya'dan ayrıldı. Sonra 1822'de Ecuador, 1829'da Venezuela, 1903'de Panama, Kolombiya'dan ayrıldı. Venezuela doğusundaki Guyana'yı Holandalılar 1625'de alıp 1640'da Paramaribo şehrini kurdular. 1803'de Guyana'nın doğu kısmını İngiltere'ye verdiler. En doğudaki İngiliz Guyanası'na bitişik ve en küçük parça ise 1626'da Fransa Guyanası oldu.

Yeni Kastilya Kral Nâibliği(merkezi Ciudad de los Reyes=Lima): Peru, 39° Güney enlemine kadar Şili, Bolivya'nın sonradan Brezilya'ya geçen doğu uzantısını içine alıyordu. Cuzco şehrinin az kuzeyine kadar Peru, audencia de Lima'yı(merkezi Lima), Güney Peru ve 24° enleme kadar Kuzey Şili audencia de Cuzco'yu(Cuzco), Şili'nin ortada kalan büyük kısmı ise presidencio de Şili'yi(Santiago) ihtivâ ediyordu. İspanyollar bu ülkelerde başlıca -kuzeyden güneye- San Miguel(1532), Trujillo(1536), Lima(1535), Cuzco(1535), Arequipa(1540), La Serena(1544), Valparaiso(1536), Santiago(1541), La Concepcion(1550), Valvidia(1552) şehirlerini kurdular. Ekvator çizgisinden başlıyan kral nâibliği, Valvidia şehrinin az güneyinde 25° kat' ederek sona eriyordu.

Şili 1818 ve Peru 1821'de İspanya'dan ayrıldı. Bolivya, komşuları Şili, Peru ve Brezilya'ya topraklar vererek bugünki sınırlar oluştu.

Rio de la Plata Kral Nâibliği(merkezi Santa Maria del Buen Aire=Buenos Aires): Rio de la Plata(Plata nehri), Arjantin'le Urugay arasındaki körfezdir ki Buenos Aires ve Montevideo şehirleri bu körfezin güney ve kuzey kıyılarındadır. İspanyollar 1516'da

girdikleri bu körfeze Mar Dulce(tatlı deniz) de demişlerdir. Bu kral nâibliği 40° Güney enlemine kadar Arjantin'i, Uruguay ve Paraguay'ı, Bolivya'yı içine alıyordu. Bolivya toprakları üzerinde presidencio de Charcas(merkezi Sucre), Arjantin, Uruguay, Paraguay topraklarında ise audencia de Buenos Aires(B.Aires) bulunuyordu. Bugünki Arjantin toprakları güneyde 40° enleminde(Şili toprakları 39°'ye kadar iniyordu) bitiyordu. Daha güneye Patagonya deniyordu ve İspanya veyâ başka bir devlet hâkimiyetinde olmayan geniş bir ülkeydi ki Güney Amerika kıt'asının güney ucunu teşkîl eder. Şili'de Chiloe adası ve kıt'a güneyinde Tierra del Fuego(Ateş Adası), İspanya sınırları dışında kalıyordu. Magellan, 1520'de kıt'a ile Ateş Adası arasındaki adı verilen boğazdan geçti. Ateş Adası'nın güneyindeki Horn Burnu ise ancak 1616'da geçildi. Güney Patagonya açıklarındaki Malvinas(İng.Falkland) adaları 1592'de İspanya toprağı îlân edildi. 1763'de Fransa, 1765'de İngiltere, 1777'de İspanya, 1820'de Arjantin, 1833'de İngiltere işğâl etti. Gene İngiltere'dedir. Şiddetli bir Arjantin-İngiltere savaşına rağmen, adalara el koyan Arjantin, İngiltere'ye iâde etti. Bu kral nâibliğinde İspanyollar, Sucre(1540), La Paz (1548), Potosi(1546), Asuncion(1537), Santa Fé(1573), Montevideo(1726), Buenos Aires (1536) şehir ve kolonilerini kurdular. Brezilya'nın en güneyindeki San Pedro 1737'de kuruldu, sonra Brezilya'ya geçti.

Önce 1810 yılında Buenos Aires, İspanya'dan ayrıldı. Bugünki Buenos Aires eyâletidir. 1816'da Arjantin'in geri kalan kısmı Rio de la Plata Birleşik Cumhûriyeti olarak ayrıldı ve sonra Buenos Aires ile birleşerek Arjantin'i oluşturdu(1816). Paraguay 1811'de ve Uruguay 1828'de ayrıldı. 1881'de Patagonya, Arjantin ile Şili arasında paylaştırıldı ve Şili sâdece Pasifik sâhil şeridini aldı. Arjantin 1876'da Paraguay'dan, 1899'da Bolivya'dan toprak aldı ve 1895'de Brezilya'ya küçük bir yöreyi verdi. Uruguay'ın kuzey yarısı 1851'de Brezilya'ya geçti. Paraguay ise 1872'de Brezilya'ya, 1938'de Bolivya'ya, 1876'da Arjantin'e toprak bıraktı. Kıt'anın ve yeryüzünün en güneydeki şehri olan Şili'nin Macellan Boğazı üzerindeki Punto Arenas şehri 1843'de kuruldu ki dîğer adı Magallanes'tir ve 53° Güney enlemine yakındır.

Amerika'nın İspanya'dan kopmasının sebebi, İspanya'nın anavatandan gönderdiği, haylisi yeteneksiz ve soyguncu yöneticilerdir. Değil İspanyol-Kızılderili melezlere(mestizos), kreol denen Amerika doğumlu safkan İspanyol soylularına bile güvenemiyen Madrid, gittikçe onları karşısına aldı. Orgeneral Francisco de Miranda (1756-1816=60), Caracas'da(Venezuela) doğmuş küçük soylu safkan İspanyol'du. Zorlukla İspanya'ya gidip subay çıktı. 2 yıl(1779-81) Amerikan İstiklâl Savaşı'ndan, İspanya'nın izniyle, Amerikan ordusunda, İngilizler'le savaştı. İspanya'nın Amerika'daki sömürgelerine haklar tanımasını iddia ettiği için İspanya ordusundan çıkarıldı. 1787'de Çariçe İkinci Ekaterina tarafından kabûl edildi(Türkiye seyâhatnâmesinde Osmanlı devlet düzenini ve kültürünü çok öğmektedir). Rusya'dan ve Türkiye'den Amerika işlerine karışmıyacaklarını anlayıp Fransa'ya gitti. Fransa kendisini general pâyesiyle ordusuna aldı. Fransa ordusundan da ihrâc edildi. İngiltere'ye gitti. Başbakan Pitt'den destek istedi. Oradan A.B.D.'ne geçip Jefferson'la görüştü. Başkan, onu İngiliz ajanı sayıp başından savdı. Anavatanı Venezuela'ya geldi. Bu sırada Napoléon, İspanya'yı işğâl etmiş ve İspanya Burbonları'nı İspanya'dan kaçırmıştı. Fırsattan yararlanan Miranda, 5.7.1811'de Venezuela cumhûriyetini îlân etti. Ancak İspanyollar'ca tutuklandı. Cadiz'e götürüldü.

Hapiste öldü. Ama Latin Amerika'nın da A.B.D. gibi Avrupa'dan ayrılıp cumhûriyet îlân edebileceğini göstermiş ve yolu açmış oldu.

Miranda'nın Venezuela'daki teşebbüsüne benzer bir teşebbüs Arjantin'de Mariano Moreno(1778-1811=33) tarafından tecrübe edildi. Yerine Manuel Belgrano geçti. 25.5.1810'da Rio de la Plata(Buenos Aires) cumhûriyeti, 9.6.1816'da bütün Arjantin'i içine alarak Arjantin birleşik cumhûriyeti, ilk ülke olarak İspanya'dan koptu. Kralcı (İspanya'ya bağlı) ve cumhûriyetçi(ayrılıkçı) ordular arasındaki savaşı ikinci taraf kazandı. Juan Martin de Pueyrredon supreme director unvânıyle başkan seçildi. Rio de la Plata kral nâibliği, İspanya'dan koptu. 14.8.1811'de Pagaguay Cumhûriyeti, Arjantin'le birleşmeyi reddederek îlân edildi. José Rodriguez de Francia(1756-1840=84) önce birinci konsül, sn.dictator, sonra perpetual(süresiz) dictator resmî unvanlarıyle cumhur başkanı oldu. Uruguay da Arjantin'le birlik olmayı istemedi. José Artigas(1746-1826=80), cumhûriyet îlân etti. Mahallî askerî diktatörlerin ihtirâsı yüzünden bir Latin Amerika Birleşik Devletleri yerine bir sürü İspanyolca konuşan katı Katolik devlet ortaya çıktı. Model alınan A.B.D. tipi demokrasi ve büyük devlet gerçekleştirilemedi. A.B.D. de böyle olmaması için çalıştı.

Şili bağımsızlık hareketinin öncüsü Bernardo O'Higgins(1778-1842=84), aslen İrlandalı'dır. 12.2.1818'de Şili'nin bağımsızlığı îlân edildi. Bu İspanya'dan ayrılan Latin Amerika devletleri, ülkelerindeki İspanyol birlikleri ile bâzıları epey uzun ve çetin geçen savaşlardan sonra bağımsız oldular. İngiltere, bağımsızlık hareketini donanması, askeri ve diplomasisi ile destekledi.

Şili'nin istiklâlini İspanyollar'ı yenerek sağlayan ve Şili devlet başkanlığını O'Higgins'e bırakan Gen.San Martin, ayni iş için Peru'ya geçti. Latin Amerika'da halkın önemli bir kısmının İspanya'ya ve İspanya Kralı'na bağlı bulunduğunu kaydetmek gerekir. Onun için kendilerine Amerikan ve Fransız ihtilâllerini örnek alan Latin Amerikalı ayrılıkçı liderlerin işi çok kolay değildi. 1820'de İspanya'nın Lima'daki kral nâibi, çekilip İspanya'ya gitti. San Martin, Lima'ya girdi. 22.7.1821'de Peru'nun istiklâli îlân edildi. Bolivya, Peru veyâ Kolombiya'ya katılmak isterken 6.8.1825'de ayrı devlet olarak istiklâlini îlân etti. Latin Amerika istiklâlinin en büyük ismi olan Bolivar'ın adı yeni devletin adı kabûl edildi, Bolivya dendi.

Simon Bolivar(1783-1830=47), Venezuela'da Caracas'da doğdu. Asırlar önce Venezuela'ya yerleşen Bask asıllı bir İspanyol âilesindendir. 1799-1807'de İspanya ve Avrupa'da bulundu. Mason oldu. Fransız filosoflarının derin etkisinde kaldı. Fransız İhtilâli'nin hayrânı kesildi. Koskoca bir Anglo-Sakson A.B.D.'nin oluşmasını kendisi için model kabûl etti. 1810'da Venezuela'da İspanyol otoritelerine baş kaldırdı. İspanya'nın Fransız işgalinde bulunmasından çok faydalandı. İngiltere'ye gidip destek aldı. General Miranda onu önce albay, sonra general yaptı. 1812'de Miranda tutuklanıp İspanya'ya götürülünce Venezuela istiklâl hareketinin liderliğini üzerine aldı. Cartagena'yı ve ertesi yıl 1813'de Caracas'ı ele eçirdi. Liberator(halâskâr, kurtarıcı) resmî unvânı ile diktatörlüğünü îlân etti. Anglo-Sakson modelini uygulıyamamış, Fransız İhtilâli'nin geçici diktatörlerini örnek almıştı. İspanyol ordusuna yenilip 1815'de Jamaika'da İngilizler'e sığındı. Orada tutunamayıp Haiti'ye ilticâ etti. 1816 sonunda Venezuela'ya

döndü. İspanyol ordusunu bozdu. 1819'da Venezuela'nın istiklâlini îlân edip başkan oldu (şubat). Ağustosta Kolombiya'daki İspanyol ordusunu bozup Bogota'ya girdi. Kolombiya birleşik devletini kurdu. 1823'te Lima'ya girdi. Kolombiya, Ekvador, Venezuela, Peru, Bolivya'dan oluşan Güney Amerika birleşik Devletleri'ni îlân etti. Dîğer Latin Amerika ülkeleri bu konfederasyona soğuk baktılar. Bolivar'ın kendini imparator îlân edeceği söyleniyordu. İktidardan çekildikten 7 ay sonra Napoléon'culuk oynıyan Bolivar, onun gibi, bezginlik içinde öldü. Bugün Venezuela'da millî kahramadır ve bu ülkede bizde Atatürk neyse odur. Dîğer Güney Amerika ülkelerinde de saygıyle anılmaktadır.

1808'de Napoléon'un İspanya'yı işğâli, kralı tahttan indirip kendi kardeşini kral yapması üzerine Latin Amerika, 7. Fernando'nun krallığının devâmını tanıdılar ve Burbonlar'a sâdık kaldılar. Ancak anayurdunu kaybetmiş bir kralın otoritesi parçalandı. İspanya Kralı, Portekiz kralının Brezilya'ya yerleşmesi gibi gelip Amerika'ya yerleşse idi, Latin Amerika'nın İspanya'dan ayrılması, hele cumhûriyet olması zorlaşacaktı.

Venezuela'da İspanyol genel vâlîsi 1810'da görevini bıraktı ve 7.7.1811'de Venezuela'nın bağımsızlığı îlân edildi. Miranda başkumandan ve Bolivar yardımcısı oldu. Açıkça cumhûriyet îlân edilmedi. Ülkedeki İspanyol ordusu, ihtilâlcilerin üzerine yürüyerek mağlûb ettiler. Miranda, İspanya'ya götürüldü. Bolivar, Antiller'e sığındı. Bir kaç yıl sonra dönüp ihtilâl kuvvetlerinin başına geçti. General José Paez(1790-1873), yerini Bolivar'a bıraktı. Bolivar'ın yardımcılarından Antonio José de Sucre(1793-1830), Ekvador'u ele geçirdi. İspanyol ordusu ile uzun ve çetin savaşlar oldu.

Napoléon, İspanya'yı işğâl ettiği zaman, Yeni İspanya kral nâibi olarak José de Iturrigaray, Meksiko'da görevini yapıyordu. Amerika kıt'asındaki en yüksek İspanyol görevlisi idi. 1808'de görevini bıraktı ve 1813'e kadar 4 kral nâibi bu görevi yürüttü. Miguel Hidalgo y Costilla(1753-1811) adında bir kreol(Amerika'da doğmuş İspanyol) râhib, Fransız İhtilâli'ne hayranlığını belirterek Meksika'da ilk İspanya'dan ayrılma fikirlerini yaydı. 16.9.1810'da Gualajara'da Meksikalılar'ı ayaklandırdı. Geniş ölçüde mestizos denen Kızılderili-Katolik melezlere dayanıyordu. Kreol'lerin çoğu, krala bağlı idiler. Başına 80.000 kişilik bir halk kuvveti toplayıp küçük bir İspanyol birliğini mağlûb etti. Guadalajara, Guanajuato, Valladolid şehirlerini ele geçirdi(6.11.1810). Topladığı çete, zengin kreollerin evlerini basıp yağmâya başladılar. General Calleja üzerlerine yürüyüp çeteyi dağıttı ve Hidalgo'yu öldürdü(31.7.1811). José Maria Morelos (1765-1815), ihtilâlcilerin liderliğine geçti. Oaxaca ve Acapulco'yu ele geçirip yağmâladı. 6.11.1813'de Meksika'nın istiklâlini îlân etti ama, ülkenin büyük kısmı daha İspanyol kuvvetlerinin elindeydi. Agustin de Iturbide(1783-1824) adlı kreol, ihtilâlcileri dağıttı. Kral nâibi Juan Ruiz de Apodaca, Iturbide'in yardımıyle ihtilâli bastırdı. Küçük bir ihtilâlci grup, Vicente Guerrero'nun(1782-1831) liderliğinde mukaavemete devâm etti.

Buna rağmen Meksika'nın İspanya'ya bağlılığını sürdürmesi mümkün olmadı. 24.2.1821'de Meksika'nın bağımsızlığı îlân edildi. Cumhûriyet kabûl edilmedi. Meksika monarşi olacak, İspanya kralı ayni zamanda Meksika kralı olacak veyâ bir Avrupalı prens Meksika kralı seçilecekti. 24 ağustosta, kralı temsîl eden kral nâibi Juan O'Donoju, bu şartlar içine Meksika'nın istiklâlini tanıdığını ve kral seçilinceye kadar görevine devâm edeceğini bildirdi. Ancak 27 eylülde ihtilâlciler, kral nâibini devirdiler. Iturbide,

kral nâibi oldu. İspanya Kralı, İspanya'dan müstakil bir Meksika'nın kralı olmıyacağını bildirince Iturbide, 25.7.1822'de Augustin I adıyle imparator îlân edildi.

Guatemala(Panama dışında bütün Orta Amerika) eyâletinde ihtilâlci hareket 1811'de başladı. 15.9.1821'de Orta Amerika Guatemala devleti bağımsızlığını îlân etti. Meksika, Orta Amerika'yı kendisine katılmaya dâvet etti. Orta Amerika federasyonundan yalnız Guatemala katılmayı kabûl etti. Federasyonun dîğer üyeleri(Nikaragua, Honduras, Kosta Rika, el Salvador), Meksika'nın imparatorluk rejimini kâbul etmiyeceklerini, cumhûriyet istediklerini bildirdi. Guatemala da vaz geçti. Devletlerin sınırları ve oluşmaları bu derecede ikinci sınıf sebeplerle teşekkül etti. 1822'de Meksika, asker göndererek Orta Amerika'yı ilhâk etmek istedi. Yalnız Salvador direndi, dîğerleri iltihâkı kâbul ettiler. Ancak 1.7.1823'te kesin şekilde Orta Amerika Birleşik Devleti kuruldu ve Meksika bu devleti tanıdı.

Bu sûretle Küba ve Porto Riko dışında bütün Amerika kıt'ası İspanya'dan koptu. En az 3 asır süren bir dönem kapandı. 1825'e doğru İspanya'dan kopan Latin Amerika ülkelerinde nüfus % 19 Beyaz(İspanyol), % 31 Mestizos(İspanyolca konuşan Kızılderili anne İspanyol baba melezleri), % 45 Kızılderili(Katolik, bir kısmı Natüralist), % 4 Zencî(hepsi köle) idi (% 1 Zencî-Kızılderili ve Beyaz-Zencî melezi). Anglo-Sakson demokrasisi meçhuldü. Katolik kilisesi + subayların oluşturduğu junta, iktidârı te'mîn ediyordu. Bileğine güvenen general bir junta oluşturup caudillo(lider) oluyordu. Subayların fevkalâde az bir kısmı eğitim görmüştü, gerçek askerî eğitim görenler daha azdı. Okuma yazma bilmeyen generaller çoktu. Onun için yüksek râhiblerin nüfuzları fazla idi, zîrâ bunların hepsi okumuştu.

Latin Amerika Devletlerinin Oluşması

En gelişmeye aday ülke Arjantin'di. Kızılderili nüfûsu pek azdı ve melez nüfus (mestizos) da fazla değildi. Avrupa'dan bol göçmen getiriyordu. Bir Beyazlar cumhûriyeti idi. Toprakları uçsuz bucaksızdı. Bir Avrupa devleti hüviyyeti alabilirdi. Dîğer bütün cumhûriyetlerin ırk ve sosyal yapısı çok karmaşık ve geri düzeydeydi. Şili ve Uruguay da Avrupalılaşmak için aday olabilirlerdi.

20.2.1827'de Arjantin-Uruguay ordusu, Ituzaingo meydan muhârebesini kazanarak emperyalist Brezilya ordusunu geri attılar. Brezilya, İspanyolca konuşan devletlerin aleyhine mümkün olduğu kadar sınırlarını ileri götürmek, Güney Amerika'da çok toprak sâhibi olmak istiyordu. Başında bir Avrupa hânedânı bulunduğu için, Güney Amerika cumhûriyetlerini küçük görüyordu. 20. asırda da onlardan toprak almak politikasından vaz geçmedi.

Arjantin B.D. ancak 1835'de gerçekleşti. Gerçekleştiren Juan Manuel de Rosas'dır (1793-1877). 1851'e kadar diktatörlüğünü devâm ettirdi. Yerine Justo José de Urquiza(1800-1870) geçti. Arjantin, Uruguay'la birleşmek istedi. Uruguay, Brezilya ile ittifâk ederek engelledi. İngiltere ve Fransa'nın Uruguay'da yatırımları olduğu için, onlar da Arjantin karşısında yer aldılar. 1833'de İngiltere, Arjantin'i ablukaya alıp Falkland adalarını aldı. 1862'de iktidâra Bartolomé Mitre(1821-1906) geldi. Domingo Sarmiento (1868-1874) ve Nicolas Avellaneda(1874-1880) başkan oldular. 1865-70'de korkunç

Paraguay savaşı oldu(aş.bk.). 1869'daki ilk nüfus sayımında Arjantin'in nüfûsu hâlâ 1.700.000 çıktı. Avrupa'dan göçmen celbine hız verildi. Carlos Pellegrini(1890), Luis Saenz Peña(1892), José Uriburu(1895), Julio Roca(1898), Manuel Quintana(1904), José Figuero Alcorta(1906), Roque Saen Peña(1910-13), başkan oldular.

Şili'de 1829-30 iç savaşı oldu. Muhâfazakârlar, devrimcileri alt edip 1861'e kadar iktidarda kaldı. Diego José Victor Portales(1793-1837), 1830'da başkanlığa geldi. 1836-39 Şili-Peru harbi yaşandı. Manuel Bulnes(1799-1866), sonra Manuel Montt(1809-1880), 1861'de liberal José Joaquin Pérez başkan seçildiler. Sonra gene liberal Federico Errazuriz seçildi. 1865 savaşından Şili başarılı çıktı(aş.bk.). Anibal Pinto(1876), Domingo Santa Maria(1881), José Manuel Balmaceda(1886), Jorge Montt(1891-96) başkan oldular. 1883'te Şili, Peru'dan Tracapa ve Arica'yı alıp topraklarını daha kuzeye çıkardı. 1884'de de Bolivya'dan, Peru'dan aldığı toprakların güneyinde kalan bölgeyi ilhâk etti. Bu sûretle Bolivya, denizden mahrum kaldı ve Pasifik kendisine kapanmış oldu(Antofagosta bölgesi). Şili, topraklarını 25° enleminden kuzeye doğru 18° enlemine kadar genişleterek çok önemli bir gelişme gösterdi. 1896'da eski başkanın oğlu Federico Errazuriz, 1901'de German Riesco, 1906'da Pedro Montt, 1911'de Ramon Barros Lucca, 1915'te Juan Luis Sanfuentes seçildiler. 1907 nüfus sayımı 3 milyon çıktı.

Paraguay'da José Rodriguez de Francia'nın diktatörlüğü 1816'dan 1840'a kadar sürdü. Ölümünden sonra Carlos Lopez(1790-1862) 1844'de başkan oldu 1852'de ülkenin nüfûsu 1 milyondu. Carlos Lopez'in oğlu Francisco Solano Lopez(1827-1870), 1862'de başkan oldu. Orduyu güçlendirip komşularından toprak elde etmek politikasına girdi. Fecî 1865-70 savaşı başladı. Brezilya, Arjantin, Uruguay'la savaşıldı. Lopez öldürüldü (1.3.1870). 5 yıllık savaşta bütün Paraguay halkı savaştı ve hepsi kılıçtan geçirildi. Savaş sona erdiği zaman Paraguay 800.000 nüfus kaybetmiş, ülkede sâdece 28.000 erkek ve 200.000 kadın kalmıştı. Brezilya (1872), Arjantin (1876), Bolivya; Paraguay topraklarının yarısını aldılar. Colorado partisinin yönetiminde Paraguay, yoksul ve karanlık bir döneme girdi.

27.8.1828'de bağımsız olan Uruguay, uzun müddet Arjantin'in birleşme politikasına karşı koydu. 1851'de ülkenin kuzey yarısını Brezilya'ya terketmeye mecbur kaldı. 1854'de Venacio Flores, sonra Anastasio Aguirre, 1865'te Francisco Solano Lopez, başkan adıyle diktatör oldular. Uruguay, Arjantin ve Brezilya ile ittifâk ederek Paraguay'a karşı savaşa girdi. 1830'da 70.000 olan nüfus 1860'da 224.000'e ve 1900'de 1 milyona çıktı.

Bolivya'da 1828'de Antonio José Sucre, ertesi yıl Andrés Santa Cruz başkan oldular. 1835-36'da bir Peru-Bolivya federasyonu tecrübe edildi. Arjantin ve Şili'nin karşı çıkması üzerine federasyon dağıldı. Gamarra, José Ballivian, Manuel Belzu, 1855'de Jorge Cordova, 1857'de José Maria Linares, 1861'de José de Acha, 1864'de Mariano Malgarejo, 1870'de Agustin Morales, katli üzerine Adolfo Ballivian(1872), Tomas Frias(1874), Hilarion Daza(1876-80) başkan oldular. 1879'da Şili savaşı başladı. 1884'e kadar sürdü. Şili, Bolivya'yı nefes aldığı Pasifik kıyısından attı. Atacama yöresini Şili'ye terketti. Bolivya da, Paraguay gibi, denize çıkışı olmıyan iki Amerika devletinden biri oldu. Narciso Campero(1880), Aniceto Arce(1888), Mariano Baptista(1892-96)

başkan oldular. 1898'de Sucre yerine La Paz başkent yapıldı. José Pando diktatör oldu (1899). 1867'de Brezilya'ya toprak veren Bolivya, 1903'de ve 1909'da Peru'ya bir kısım topraklarını terketti. Brezilya'ya toprak, Bolivya'nın hem kuzeyinden, hem doğusundan verildi. Ismael Montes(1904), Eleodoro Villazon(1909-13) başkan oldular. 1899'da Arjantin'e de bir parça toprak bıraktı.

Peru'da 1827'de José de Lamar başkan oldu. Luis Orbegosa(1835), Agustin Gamarra(1839), Castilla(1842) (1797-1867), Juan Antonio Pezet (1863), Mariano Prado (1865), José Balta(1868), Manuel Parso(1872), Mariano Prado(1876), Miguel Iglesias (1883), Andrés Caceres(1885), Nicolas de Pierola(1895), Eduardo de Romaña (1899), Augusto Leguia(1908-1912) başkan oldular. 1865-68'de İspanya ile savaşta Şili, Bolivya, Ekvador, Peru'nun müttefikı oldu. 1879-84 Pasifik savaşında Şili gaalib çıktı. 1884'te en güneydeki topraklarını Şili'ye bıraktı(bıraktığı toprakların kuzey şeridini 1929'da geri aldı ki Tacna yöresidir). 1909'da Bolivya'dan toprak ilhâk etti.

13.5.1830'da ortaya çıkan Ekvador'da Juan Flores(1801-1864) başkan oldu(1830-35). Onu Vincente Rocafuerte(1835-39)(1783-1847), tekrar Flores(1839-43) tâkıyb etti. Gabriel Garcio Moreno(1821-1875) 1860'da iktidârı ele geçirdi. 1875'de katline kadar iktidârını devâm ettirdi. Sonraki başkanlar içinde Eloy Alfaro(1895-1901 + 1907-11), Leonidas Plaza Gutierrez(1901-5 + 1912-16), Alfredo Baquerizo Moreno(1916-20) zikre değer. 1904'te topraklarının üçte ikisini kaybetti. Caqueta ve Amazon arasındaki bütün doğu ve orta kesim topraklarını Brezilya'ya ve 1942'de bunun güneyindeki toprakları Peru'ya, kuzeydeki şeridi 1934'de Kolombiya'ya bıraktı.

Önce Yeni Granada denen Kolombiya, Büyük Kolombiya olarak Bolivar tarafından kuruldu. İspanya'nın Yeni Granada kral nâibliğini, Venezuela genel kapdanlığını, Quito presidencia'sını ihtivâ ediyordu(1815-29). 17.11.1831'de Yeni Granada devleti, Venezuela'yı ve Ekvador'u bırakmış olarak îlân edildi. Francisco de Paula Santander(1792-1840), başkan oldu(1832-37). José de Marquez(1837-43), Pedro Herran(1843-45), Tomas Mosquera(1845-49)(1798-1876), José Lopez(1849-53), José Maria Obando(1853-54), Manuel Mallarino(1854-57), Mariano Ospina(1857-61) başkan oldu. 1855'de Panama eyâletine federe statü tanındı ve 1858'de devletin adı Granada Konfederasyonu oldu. 1861'de Kolombiya B.D. olarak değiştirildi. Mosquera(1861-65), Rafael Nunez(1880-82)(1825-1894), F.J.Zaldua(1882-84), tekrar Nunez(1884-94), Miguel Caro(1894-99), Miguel Sanclemente(1899-1900), José Marroquin(1900) başkan oldular. 1881-91'de Ferdinand de Lesseps'in Fransız kumpanyası, Süveyş'ten sonra Panama kanalını da açmaya başladı, bitiremedi. Bu kanalı A.B.D. ele geçimek istiyor, Atlantik-Pasifik yolunun elinde bulunmasını arzû ediyordu. İngiltere'nin Süveyş vâsıtasıyle Atlantik-Hind Okyanusu yoluna hâkim olması gibi. 1903'te Amerika'nın zoruyle Panama, bağımsız cumhûriyet olarak Kolombiya'dan ayrıldı ve Kolombiya'nın, kanal bölgesiyle ilişkisi kesildi. Panama, kanal için ihdâs edilmiş bir devletti. Rafael Reyes(1904-9), Carlos Restrepo(1910-14), José Concha(1914-18) başkan oldular. 1914'de Kolombiya, Panama'nın istiklâlini tanıdı. 1904 ve 1907'de en doğusundaki yöreleri Brezilya'ya terketti. 1934'e Peru'dan toprak alarak güney sınırlarını ilerletti.

22.9.1830'da Venezuela, Kolombiya birliğinden ayrılarak bağımsız cumhûriyet îlân etti. José Paez başkan oldu(1830-46). José Tadeo Monagas(1846-50), José Gregorio Monagas(1851-55), kardeşi José Tadeo Monagas(1855-58), tekrar Paez(1861-63), Juan Falcon(1863-70), Antonio Guzman Blanco(1870-88) adlı başkan unvânı taşıyan diktatörler onu tâkıyb etti. 1854'de kölelik ilğâ edildi. 1859 ve 1905'te Brezilya'ya güneyde geniş topraklar bırakıldı. Raimundo Anduza Palacio(1890-92), Joaquin Crespo (1892-99), Cipriano Castro(1899-1909), sonra Juan Vicente Gomez ayni göreve geldiler.

1904'de A.B.D., Panama'ya 10 miyon dolar(bugünki değerle 200 milyon) dolar ve yılda 250.000 dolar(5 milyon dolar) ödiyerek, Kanal'ın iki tarafındaki topraklara sâhib oldu. 40 milyon dolar(800 milyon dolar) ödiyerek, kanalı Fransızlar'dan satın aldı. Daha 19.4.1850 anlaşmasıyla İngiltere ile müstakbel kanal hakkında anlaşma yapan A.B.D.'nin, İspanya savaşının da gaalibi olarak, kanalı büyük, küçük hiç bir devlete bırakmıyacağı âşikârdı.

1.4.1907'de Yarbay George W.Goethals'ı başmühendis atayıp kanalı kazdırmaya başlayan A.B.D., 15.8.1914'de, Cihan Savaşı'nın patlamasından sâdece 18 gün sonra, kanalı gemilerin seyr-ü seferine açtı. Ancak tam mânâsıyle bitmediği için az gemi geçebiliyordu. Tam açılış 12.7.1920'de yapıldı.

22.11.1824'de Orta Amerika Federasyonu, Meksika'dan ayrıldı. Manuel José Arce'yi başkan seçti. Guatemala şehri, başkent oldu. Francisco Morazan (1799-1842) 1829'da iktidârı ile geçirdi. Başkenti San Salvador şehrine götürdü. 1837'de yerini Rafael Carera'ya(1814-1865) bıraktı. Carrera'nın 1865'e kadar sürecek diktatörlüğü başladı. 1839'da federasyon dağıldı, Guatemala, el Salvador, Honduras, Nikaragua ve Kosta Rika cumhûriyetleri oluştu. Nikaragua'da William Walker adlı Amerikalı(A.B.D.) bir zengin 1855-62'de hâkimiyeti ele geçirdi. Guatemala'da 1876-85'de Justo Rugino Barrios(1834-1885) başkan oldu. Federasyonu yeniden kurmak istedi, katledildi. 1898'de bu teşebbüs yeniden yapıldı, Salvador girmediği için akıym kaldı. A.B.D., Orta Amerika'daki 5 devletin(Panama hâriçtir) birleşmemesi için devamlı ağırlık koydu. Bu birleşme, Meksika'nın da çok işine gelmiyordu. Nikaragua'da José Santos Zelaya(1893-1909) başkan oldu. 1907'de Honduras'la savaştı, sonra Salvador'u ilhâk etmek istedi. A.B.D. ve Meksika işe karışarak eski durumu iâde ettiler. 1907'de Nikaragualılar'a esir düşen Honduras başkanı Bonilla yerine Gen.Miguel Davila geçti. 1913'de öldü. Yerini yardımcısı Francisco Bertrand aldı.

Meksika'da 19.3.1823'de Agustin I, imparator îlân edildi. A.B.D. desteğindeki cumhûriyetçiler Antonio Lopez de Santa Anna(1797-1876) liderliğinde çete savaşına başladılar. 4.10.1824'de federal cumhûriyet îlân edilip Guadalupe Victoria başkan yapıldı. 1833'de yerini Santa Anna aldı. Yerine yardımcısı Valentin Gomez Farias(1833-34) geçti. Santa Ana, Teksas'ı Amerikalılar'a karşı savunurken San Jacinto muhârebesinde esir düştü (12.4.1836). Teksas'taki küçük bir Birleşik Devletler tab'ası azınlık, müstakil cumhûriyet îlân ederek Meksika'dan ayrıldılar(2.3.1836). Gerçekte Washington'dan emir alıyorlardı. A.B.D.'nin Rio Grande'ye dayanması, Meksika'da gringos'lara karşı korkunç bir nefret uyandırdı. Meksika, 1829'da İspanyol donanmasının Tampico ve 1838'de Fransız donanmasını Vera Cruz'u işğâlini atlattı. 1841-45'de Santa

Ana diktatör oldu ve devrildi. 1.3.1845'de Teksas'ın A.B.D.'ne ilhâkı üzerine Meksika için felâketle bitecek Amerika-Meksika savaşı başladı. 14.9.1847'de Amerikan ordusunun Meksiko şehrine girmesiyle savaş bitti. Akıl almaz büyüklükte topraklar, bugünki A.B.D.'nin Kaliforniya, Nevada, Arizona, New Mexico, Utah gibi eyâletleri, Meksika tarafından A.B.D.'ne terkedildi. Yüz binlerce göçmen bu yeni topraklara hücûm etti ve yalnız Kızılderili yerlilere değil, asırlardan beri burada yaşıyan İspanyol asıllılara da ikinci sınıf vatandaş mûamelesi yaptı ve bu muâmele 1960'lı yıllara kadar değişmedi. A.B.D. bu topraklar için, ekonomisi ve mâliyesi en zavallı şartlar içinde bulunan Meksika'ya 15 milyon dolar (bugünki parayla 300 milyon dolar) ödedi. 300 milyon dolara Kaliforniya ve komşu eyâletler... A.B.D. için hiç de pahalı değildi...

1848'de José Joaquin de Herrera, sonra Mariano Arista, 1853'te tekrar Santa Anna diktatör oldular. 1855'de Santa Anna'nın Kilise'nin elindeki büyük topraklara el koyması üzerine Muhâfazakârlar'la Liberaller arasında 3 yıl sürecek iç savaş çıktı(1857-60). Benito Juarez'in(1806-1872) liberal parti iktidârı 1858'de başladı. Başkent Vera Cruz limanına taşındı. Zîrâ Meksiko şehri, liberallerle savaşan muhâfazakârların elindeydi. Liberaller, A.B.D. destekli idiler. 1858'de laiklik ilkesinin îlân edilerek Kilise ile Devlet'in ayrılması, muhâfazakârları çıldırttı. 22.12.1860'da A.B.D.'den çok para ve silâh alan melez(Kızıderili-İspanyol melezi) Juarez, Meksiko şehrine girdi. Dış borçlar korkunç meblâğda idi. A.B.D., İngiltere, İspanya, bilhassa daha tarafsız telâkkî edilerek Fransa'dan büyük paralar alınmış ve ödenememişti. 3. Napoléon, Meksika'da Fransa'nın oluşturacağı Avrupa tipi bir monarşi fantezisine düştü. 7.6.1863'de Fransızlar, Meksiko şehrine girdiler. 10.4.1864'de Avusturya imparatoru Franz Joseph'in kardeşi Arşidük Maximilian, Meksika imparatoru îlân edildi. Meksika'da Muhâfazakârlar kabûl ettiler. Liberaller silâha sarıldı. Avrupalılar'ın Amerika işlerine karışmasını Monroe doktrinine aykırı bulan Birleşik Amerika, liberalleri ve liderleri Juarez'i var gücüyle destekledi. Bu destek, A.B.D., Meksika'ya komşu olduğu için, denizaşırı Fransa'nın muhâfazakârlara yaptığı destekten etkili oldu. Yoksa o dönemde Fransa ordusu yanında A.B.D. ordusunun sözü bile geçmezdi. 19.6.1867'de İmparator yakalanıp kurşuna dizildi, imparatoriçe çıldırdı. Juarez yeniden başkan oldu. 1872'de ölünce yerine Sebastian Lerdo de Tejada geldi.

Porfirio Diaz'ın(1830-1915), 35 yıllık diktatörlüğü başladı(1876-1911). Düzen kuruldu, demiryolları yapıldı, mâliye ıslâh edildi, Amerikan sermâyesi geldi. 1895'de 12,5 milyon ve 1910'da 15.150.000(1.150.000 safkan İspanyol, 8.000.000 mestizos (İspanyol-Kızılderili melezi), 6.000.000 Kızılderili, Meksika'da zencî köle yoktu) nüfus sayıldı. Nîmetlerden Beyazlar(safkan İspanyollar) faydalandı. Melezler ve Kızılderililer, derin yoksulluklarına devâm ettiler. Diaz darbeyle düştü ve darbeler dönemi başladı. Francisco Madero(1911), Victoriano Huerta(1913), Venustiano Carranza(1914)(1859-1920), Francisco Villa (1914) iktidâra geldi. Federe eyâletler biribiriyle savaştı. Gen. John J. Pershing 1916'da Meksika'ya Amerikan ordusuyla girerek Meksikalılar'ı "cezâlandırdı" (punitive expedition). Ülkede Amerikan düşmanlığı arttı. Amerikalılar, Meksika petrolüne göz dikmişlerdi. Birinci Cihan Savaşı'nda Meksika'nın Almanya yanında savaşa katılmasını A.B.D. zorlukla önledi.

Latin Amerika ihtilâlinde Küba ve Porto Riko adaları İspanya'ya sâdık kaldılar, istiklâl hareketinden etkilenmediler. Bu da A.B.D.'nin hoşuna gitmedi. A.B.D.'nin etkisiyle Küba'da 10 yıl süren bir iç savaş oldu (1868-78). 1898 İspanya savaşını A.B.D., birinci derecede yanı başında bir Avrupa toprağı saydığı Küba'yı ele geçirmek için çıkardı. 10.12.1898 Paris Anlaşması ile İspanya, Filipinler'i, Küba'yı, Porto Riko'yu, A.B.D.'ne bırakarak Amerika ve Asya kıt'alarından el çekti. A.B.D., Filipinler'le Asya kıt'asında toprak sâhibi oldu ve 4 kıt'ada toprak sâhibi sömürgeci bir devlet hüviyyetine girdi (Kuzey Amerika, Güney Amerika, Okyanusya, Asya). Ancak Afrika ve Avrupa'ya el atamadı. Filipinler'i ve Porto Riko'yu ilhâk etti. Küba'ya ise istiklâl vermek üzere geçici bir yönetim getirdi. Gen. John R. Brooke (1899), Gen. Leonard Wood (13.12.1899), Küba askerî genel vâlîsi oldular. 1902-6'da Tomas Estrada Palma, Küba başkanı seçildi ama A.B.D. yönetimi devâm etti. 1909-13'de José Miguel Gomez başkan oldu. Sonra Mario Garcia Menocal geldi(1913-17). 1.2.1909'da Amerikan işgal kuvvetleri adadan çekildi, Küba bağımsız devlet oldu. Ama Amerikan peyki olma durumu Castro'ya kadar devâm etti. Castro döneminde ise Rusya peyki oldu. 1917'de Amerika, "düzeni kurmak için" adaya yeniden asker çıkardı.

Porto Riko'da kölelik ancak 1873'te -A.B.D.'nden 8 yıl sonra- ilğâ edildi. 18.10.1898'de Gen.John R. Brooke tarafından işğâl edilerek 1493'ten beri 405 yıl süren İspanya yönetimi sona erdi. Nüfûsu 1 milyondu. 8.8.1899 San Ciriaco tayfunu ünlüdür, 3.369 Porto Rikolu öldü ve bütün kahve tarlaları mahvoldu. 1920'de, 1,3 milyona çıkan ve 949.000'i Beyaz(İspanyol) olan azınlık, Amerika için problem oldu. 20 yılda Amerika, % 90 olan ümmîliği % 50'ye indirebildi. Ancak nüfus çok arttı ve A.B.D.'ne (New York şehri) Porto Rikolu göçü başladı.

Hispaniola veyâ Haiti adasının Haiti denen Küba'ya bakan batı yarısını Fransa, İspanya'nın elinden almıştı. Doğu yarısı ise Santo Domingo(Dominikana) adıyle İspanya'da kaldı. Haiti bir köleler ülkesiydi. Nüfus Fransızca konuşan eski kölelerden oluşur. Dominikana'da ise İspanyolca konuşan Beyaz halk yaşar. Dominikana'nın doğusunda Porto Riko yer alır. Latin Amerika ihtilâlinden önce Fransa, adanın Dominikana kısmına da el koymuştu ve burada yaşıyan İspanyol halk, Fransız yönetimini istemiyordu. 1.12.1821'de Dominikana, İspanya'nın desteğiyle, yakasını Fransa ve Haiti'den kurtararak bağımsız devlet oldu. Ancak Haiti kuvvetleri Dominikana'yı 1844'e kadar işğâl etti. 27.2.1844'de Haiti işğâlinden kurtulabildi. Ayni adada yaşıyan Fransızca konuşan Zencîler'le İspanyolca konuşan Beyazlar, birbirlerine can düşmanı hâline geldiler. Öyle ki 18.3.1861'de Dominikana, bağımsız devlet olmaktan vaz geçtiğini, İspanya krallığına katıldığını îlân etti. Zîrâ Fransa'nın koruduğu, A.B.D.'nin müdâhale ettiği Amerika kıt'asındaki tek Zencî devlet olan Haiti'nin tasallutundan bıkmıştı. İspanya egemenliği 4 yıldan fazla sürdü. Adada ihtilâl çıkartan A.B.D.'nin zoruyle 1.5.1865'te yeniden Dominikana Cumhûriyeti îlân edildi. Dominikana bu sefer A.B.D.'ne federe devlet statüsü ile katılmak istedi, 1868'de A.B.D. bu isteği reddetti (Senato'da oylanıp kabûl edilmedi). Kezâ bugüne kadar Porto Riko'nun da A.B.D.'ne federe devlet olarak katılmak isteği reddedildi. Her ikisinde de Beyazlar yaşamasına rağmen, anadilleri İspanyolca olduğu için A.B.D. bunlara federe eyâlet statüsü vermekten çekindi, onlar da İspanyolca'yı bırakıp İngilizce'yi kabûl etmediler. Ancak New York'a

göçen Porto Rikolular, İngilizce'yi mecbûren kâbul ettiler. Filipinler de bir A.B.D. eyâleti olmak istemiş, A.B.D. kabûl etmemiştir. Her üçünde de halk temâmen Katolik'tir. 17 yıl (1882-99) Ulises Heureaux, Dominikana başkanı oldu. 1916'da A.B.D. donanması müdâhale etti. Francisco Henriquez y Carvajal, başkan seçildi.

1697'de Haiti'yi(Haiti=Hispaniola adasının Küba'ya bakan batı tarafı) İspanya'dan koparan Fransa, 1795'te adanın doğu yarısı olan Dominikana'yı da İspanya'dan aldı. 1795'te adanın her iki kısmında 500.000 Zencî köle + 40.000 Beyaz(İspanyol) + 28.000 Beyaz-Zencî melezi yaşıyordu. Zencîler(negros) ve melezler(mulattos), adanın batısında toplandılar. 6.5.1794'te Fransa'ya karşı ayaklandılar, Toussaint L'Ouverture, Jean-Jacques Dessalines, Henri Christophe adlı köleler lider oldu. 1.1.1804'de Dessalines adlı eski köle kendisini Jacques I adıyle kral değil de "imparator" îlân etti. 17.10.1806'da öldürüldü. Cristophe adlı eski köle Henri I adıyle yerine geçtiyse de güney taraflarındaki Alexandre Pétion adlı eski kölenin yönetimi onu tanımadı. Pétion öldü ve 8.10.1820'de Christophe intihâr etti. Jean Pierre Boyer adlı eski köle cumhur başkanı oldu. 1822'de Dominikana'yı işğâl etti. 1838'de Fransa, bu işğâli tanıdı. 1843'de Boyer devrildi ve ertesi yıl Dominikana, Haiti'den ayrıldı. Birlik 1822-1844 arasında oldu. 1847'de başkan olan eski köle Faustin Soulouque 1844'de Faustin I adıyle hükümdarlığını îlân etti. 15.1.1859'da başkan olan Fabre Geffard tarafından devrildi. 1867'ye kadar bu kişi iktidarda kaldı. 3.7.1915'de A.B.D. asker çıkartarak Philippe Dartinguenave'ı başkan yaptı. 1936'ya kadar sürecek olan Haiti'de A.B.D. "himâyesi"(protectorate) başladı.

Haiti'de monarşi 3 Zencî kralla 18 yıl devâm etti: 1) Jean-Jacques Dessalines (1758-1806=48)(1804-1806=2), 2) Henri Christophe(1767-1820=53)(1811-1820=9), 3) Faustin Soulouque (1782-1867=85) (1849-1858=9). Üçü de köle idi. Sonuncusu başkanlıktan hükümdâr odu. Soylu bir sınıf bile oluşturmak istedi. Devrildi ve adadan kaçtı. 9 yıl sonra çok yaşlı olarak Haiti'ye dönüp bir kaç ay sonra öldü.

Brezilya

Brezilya, Amerika kıt'asındaki tek Portekiz toprağı, sömürgesi, Portekizce konuşan tek ülke idi, bugün de öyledir. Güney Amerika kıt'asının hemen yarısını, muazzam Amazon bölgesini kaplıyordu. Ekvator kuzeyinde az toprağı olup esas bakımdan Güney Yarımküre'dedir(Venezuela ve Kolombiya ise Kuzey Yarımküre'de yânî ekvator kuzeyindedir).

1494 Tordesillas Anlaşması Portekiz'e Amerika'da 49° boylamının doğusunda kalan toprakları veriyor, kıt'anın geri kalanının olduğu gibi İspanya'ya bırakıyordu. 49° boylamı doğusunda kalan Amerika ise, bugünki Brezilya'nın doğu yarısıdır ve toprak bakımından yarısından da azdır. Ancak bugünki Atlantik kıyılarının hemen tamâmını, kuzeyde Gurupa'nın az doğusundan güneyde Porto Alegre'nin hemen doğusuna kadar, Portekiz'e veriyordu. Portekiz uzun müddet Atlantik kıyılarından iç taraflara geçemedi. Amazon havzasına ise ancak 19. asırda girebildi.

Fransız işğâli üzerine Portekiz kralı ve hânedânı, Lizbon'da gemilere binerek Rio de Janeiro'ya geldi. Yıllarca Brezilya'da kaldılar. Kral João VI, 1821 nîsânında Portekiz'e döndü. Fakat velîahd olan oğlu Dom Pedro'yu Brezilya'da bıraktı. Dom Pedro,

7.9.1822'de Brezilya'nın Portekiz'den ayrıldığını ve bağımsız devlet olduğunu îlân etti. 12.10.1822'de Brezilya Senatosu tarafından Brezilya imparatoru îlân edildi(bk.Portekiz). Brezilya hânedânının şeceresi günümüze kadar Portekiz bahsinde verildiği için, burada tekrâr edilmiyecektir. 1.12.1822'de Pedro I ol.tâc giydi. 25.3.1824'te bir anayasa yayınlandı. 1825-28'de Arjantin'le savaş çıktı. Uruguay'ı iki taraf da ilhâk etmek istiyordu. Brezilya yenildi. 27.8.1828'de Uruğuay'ın bağımsız devlet olduğu kabûl edildi. 7.4.1831'de Pedro I, tahtı 5 yaşındaki oğlu Pedro II'ye bırakarak Portekiz'e kızı Kraliçe Maria da Gloria'nın yanına gitti. 1831-1840'da Pedro II, niyâbet altında hükümdâr oldu. Bütün Latin Amerika'da olduğu gibi Brezilya'da da bir Muhâfazakâr ve bir Liberal Parti vardı. Liberaller çok def'a cumhûriyetçi, ihtilâlci, monarşiye ve Kilise'ye karşı idiler. Subaylar da ayrılmıştı. Son sözü subaylar söylüyordu. Göstermelik meclisler, seçimler, anayasalar vardı.

1850'den sonra Brezilya'da büyük gelişme ve yenileşme oldu. Demiryolları yapıldı(1870'de 650 mil olan demiryolu 1889'da 6.000 mile çıktı). Kahve ürünü bütün dünyâ piyasasına yayıldı. Amerikan sermâyesi geldi. Amazon bölgesi keşfedildi. Şekerkamışı ve kauçuk tarımı büyük ölçülere vardı. 1850'de nüfus 5.500.000+2.500.000 Zencî köle = 8.000.000 idi. 1872'de köle sayısı 1,5 milyona düşmüş ve toplam nüfus 10 milyona çıkmıştı. 1889'da 14 milyon oldu ve köle kalmadı. 1871'de köleden doğacak her çocuğun hür olacağı kabûl edildi. 1885'de 6 yıl içinde bütün kölelerin âzâd edilmesini emreden yasa yayınlandı. Bu müddet dolmadan iktidâra gelen liberal hükûmet, 13.5.1888'de bütün kölelerin hür olduğunu îlân etti ki A.B.D.'nden 23 yıl sonradır. 1870'de bir cumhûriyetçi parti kuruldu ve gittikçe kuvvetlendi. Pedro II, tam bir liberal, üstelik çok aydın ve geniş kültürlü bir adamdı, devamlı Avrupa'da idi, İstanbul'u da resmen ziyâret etti. Hükûmet ve ordu işlerine karışmazdı. Cumhûriyetçilerin gelişmesi karşısında hiç bir tedbîr almaya kalkışmadı. Federe eyâletler arasındaki anlaşmazlıkların içine girmedi. Brezilya'da gerçek bir Portekiz soyluluğu vardı, zengin ve nüfuzlu idi. Gen.Manoel Deodoro da Fanseca, 15.11.1889'da darbe yapıp cumhûriyet îlân ettiği zaman İmparator aldırış bile etmedi.

Bâzı yıllar dünyâ kahve üretiminin beşte dördü(1925) Brezilya'da elde ediliyordu. Nüfus 1920'de 30 ve 1935'te 47.5 milyona yükseldi. Devamlı Avrupa'dan, bilhassa Portekiz, Almanya, İtalya'dan göçmen kabûl ediliyordu. İspanya da göçmen gönderdi. Ümmîlik çok yaygındı(1910'da % 80, 1920'de % 75). Rejim, subaya ve kiliseye dayalı diktatörlük olup başkanlık şeklinde cumhûriyetti. İmparatorluk dönemindeki demokrasi çizgisi kaybedildi. 1891'de laiklik ilkesi benimsendi. Başkan 4 yıl için seçiliyor, devrilmez ve ordu tarafından tasvib görürse daha fazla kalıyordu. İlk başkan, darbeyi yapan Gen. Fonseca oldu(1891) . Eyâletlerde ve subay junta'larında ayaklanmalar gündelik olaylardı. Sonraki başkanlar şunlardır: Maraes Barros(1894-98), Manoel de Campos(1898-1902), Rodriquez Alves(1902-6), Affonso Penna(1906-9), Nilo Peçanha (1909-10), Hermes de Fonseca(1910-14), Wenceslau Braz(1914).

Brezilya, bu müddet içinde, İspanyolca konuşan batı, kuzey-batı ve güney-batı komşularından geniş topraklar koparark bugünki sınırlarına ulaştı. En kuzey-batıda Venezula'nın güneyinden geniş toprakları önce 1859'da, sonra 1905'te ilhâk etti. Kolombiya'nın en doğu parçasını 1907'de aldı. Eski Büyük Ekvador'un doğu ucunu

1904'te ilhâk etti. Peru'nun orta-doğusundan 1867 ve 1903'te geniş topraklar aldı. Bolivya'nın en doğusunan bir şeride 1867 ve 1903'de el koydu. Paraguay'ın en doğusundaki yöreyi 1872'de aldı. 1895'de Arjantin'in en doğuya uzanan kuzeydeki çıkıntısını ilhâk etti. 1851'de Uruguay'ın kuzey yarısına el koydu. Bu sûretle kuzeyden güneye bütün komşularından yüz binlerce kilometre kare toprak aldı. 1904'te Ekvator'la sınırı kalmadı. Şili ile hiç bir zaman sınırı olmadı. Orta-kuzeyindeki Guyana'dan toprak koparamadı.

Orellana 1541-42'de Amazon'u deltadan Andlar'a kadar geçti. Portekiz yönetimi, devamlı batıya doğru topraklarını genişletti. Ancak Brezilya'nın istiklâlinde bile Amazon bölgesi ancak hukukan Brezilya'ya âiddi. 19-20. asırlarda bu bölgeye girildi ve çok ilkel bir târîhöncesi dönemi yaşıyan Kızılderili kabîleleri yok edildi. Hiç bir zaman Kızılderili öldürme suç sayılmadı. Bugün bile suç olduğu şüphelidir. Zencî öldürmek ise şartlara bağlı idi. Zencîlerin hepsi köle, binâenaleyh maldı. Zencî öldüren, öldürdüğünün değeri neyse, sâhibine ödüyordu.

IV

İKİ CİHAN SAVAŞI ARASINDA AMERİKA KIT'ASI(1918-1939)

Birleşik Amerika

A.B.D., 6.4.1917'de Almanya'ya harb îlân etti. Cihan Savaşı'nın başlamasından 2 yıl, 8 ay sonra. Binâenaleyh savaşın ancak son 1 yıl, 7 ayına katıldı ve yalnız Almanya ile savaştı. 8 Nîsanda Avusturya-Macaristan ve 20 Nîsânda Türkiye ile diplomatik ilişkilerini kesti ama, bu devletlerle savaşmadı(Avusturya-Macaristan'a 7 Aralık'ta savaş îlân edildi, Türkiye ve Bulgaristan'a hiç bir zaman savaş îlân edilmedi). Ancak savaş îlân edildikten 2,5 ay sonra fiilî Amerika-Almanya savaşı başladığı için, bu müddeti gerçek harb müddetinden düşmek gerekiyor.

5.6.1917'ye kadar 21-31 yaş arası 9.586.508 erkek silâh altına alındı. 5.6.1918'e kadar buna 1.000.000 asker eklendi. 12.9.1918'e kadar 18 ilâ 48 yaş arası 13.228.762 erkeğin daha yazılması, hiç bir zaman bu kadar asker savaşa gönderilmediyse de, Amerika'nın kararlılığını gösterdi. 13.6.1917'de ilk tümen, Fransa'ya çıkarılmak üzere Amerika'dan hareket etti.

8.1.1918'de Başkan Wilson, ünlü 14 ilkesini îlân etti(Fourteen Points). Câhilce olduğu kadar kötü niyetli olan bu ilkeler, bunlara aldanan İttifak Devletleri'nin savaş

gücünü kırdı. 5.4.1918'de Savaş Finans Komisyonu, savaşa yardım eden endüstriler için 500 milyon dolar(bugünki değerle 10 milyar dolar) tahsîs etti. 1.200.000 Amerikan askeri Fransa cebhesinde Saint Michel(12-16.9.1918) ve Meuse-Argonne(26.9-11.11.1918) muhârebelerinde Almanlar'la en büyük kitle savaşını yaptı. 11 Kasım'da mütâreke imzâlandı. Wilson 13 Aralık'ta Fransa'ya Sulh Konferansı'na geldi. Ancak Almanya ile Versay Anlaşması, Amerika'da çok soğuk karşılandı. Müttefikleri İngiltere, Fransa, İtalya'nın açgözlülüğü karşısında şaşıran Amerika, sulh anlaşmalarına katılmadı.

Büyük Kriz'e kadar Amerika'da emsalsiz bir refah dönemi yaşandı. 8.9.1920'de New York-San Francisco(Atlantik-Pasifik) hava yolu postası açıldı ve ilk uçuşta 16.000 mektup gönderildi(uçaklar çeşitli istasyonlarda değiştiriliyordu). 2.11.1920'de The Westinghouse Electrical Company, ilk düzenli radyo programlarını yayınlamaya başladı. 2.11.1920'de cumhûriyetçi Harding 404 elektrol oyla rakıybi demokrat James M.Cox'u yenerek başkan seçildi. 20.4.1921'de Senato, Kolombiya'ya, Panama'nın kaybından mütevellid 25 milyon(bugünki parayla 250 milyon) dolar ödemeyi kabûl etti. 19.5.1921'de göçmen kabûlü yasası geniş ölçüde sınırlandı. 20.11.1922'de Amerika, Lozan Konferansı'na bir müşâhid(observer) gönderdi.

Savaşta Amerika, Müttefikler'ine 10.350.000.000 dolar yardım etmişti ki bugünki değerle 200 milyar dolar eder. Amerika; borç verdiği İngiltere, Fransa ve İtalya'nın bu borçlarını 62 yıl içinde yıllık taksitlerle ödemelerini kabûl etti. Bu da mâlî bakımdan Amerika'nın, Avrupa'yı geride bıraktığını gösteriyordu.

2.8.1923'te Harding'in ölümü üzerine Coolidge başkan oldu. 26.5.1924'te Amerika'ya hücûmu kesmek için hükûmet, göçmen kabûlünü yılda 150.000 kişi olarak daha da sınırladı ve çeşitli ülkelere çeşitli kotalar ayırdı. 4.11.1924'te Coolidge 382 oyla başkan seçildi(demokrat John W.Davis 136 ve R.M.La Follette 13 oy). 20-21.5.1925'te Charles A.Lindberg, ilk def'a olarak yere inmeksizin New York-Paris uçuşunu 33 saat, 39 dakikada, Spirit of Saint Louis adlı uçağıyle yaptı. Amerika'da millî kahramân oldu ve albay pâyesi verildi.

1928 kasımında cumhûriyetçi Herbert Hoover 444 elektoral oyla rakıybi demokrat Afred E.Smith'in 87 oyunu geçip başkan oldu. Az sonra büyük mâlî buhrân Amerika'yı alt üst edip Avrupa'ya sıçradı. Türkiye'de bile yarı liberal ekonomi bırakılıp tam devletçi bir ekonomi kabûl edildi. Büyük yoksulluk, hattâ açlık oldu. En namlı zenginler iflâs ve intihâr ettiler. Hollywood filmleriyle dünyâyı fetheden Amerika(1929'da sesli sinemaya geçildi), gangster ülkesi hâline dönüştü. Cumhûriyetçiler'in içki yasağı, gangsterliği arttırdı. Gangsterliğin merkezi Chicago idi. Ama her tarafa yayıldı. Ünlü gangsterler İtalyan, bilhassa Sicilya'dan gelme Mafia babaları idi. Ama İrlandalı, hattâ Yahûdî gangsterler de vardı. Böyle bir sosyal ve ekonomik kargaşa içinde cumhûriyetçi iktidar sona erdi. Demokrat Franlin Delano Roosevelt 1932 kasımında 472 elektoral oyla rakıybi cumhûriyetçi başkan Hoover'ı 59 oyda bırakıp seçildi ve çocuk felci dolayısıyle tekerlekli sandalyede oturmasına rağmen 4.3.1933'te göreve başladı. 1933-36'da tarımı modernize etti, çiftçiyi kurtardı. New Deal îlân etti. Holdinglerin sultasını kırdı. Doların değerini tutmak için altın ve gümüş rezervlerini arttırdı ve 2 milyar(bugünki parayla 20 milyar) dolarlık bir dolar stabilizasyon fonu oluşturdu. 17.11.1933'te Rusya ile 1917'de

kesilen diplomatik ilişkileri yeniden kurdu ve Sovyetler Birliği'ni tanıdı. Tabîatiyle demokratlar iktidâra gelir gelmez içki yasağı kaldırıldı. Sosyal güvenliğe ağırlık verildi. Roosevelt o kadar başarı kazandı ki, 3.11.1936 seçimlerinde 524 elektoral oy ve rakıybi cumhûriyetçi Alfred M.Landon sâdece 7 oy aldı. Avrupa'da savaş havaları esmeye başlayınca 12.1.1939'da Başkan, Kongre'den savunma için ek 552 milyon dolar(5,5 milyar dolar) istedi ve 600 ilâve uçak îmâlini emretti. Hazîranda İngiltere kralı 6. George'u ve Kraliçe'yi 4 gün ağırlıyarak Alman tehdîdi konusunu görüştü. Ancak 5.9.1939'da A.B.D., 4 gün önce başlayan İkinci Cihan Savaşı'nda tarafsız kalacağını îlân etti.

Kanada

Kanada Dominyonu, Birinci Cihan Savaşı'na 640.886 asker ve 1,5 milyar(30 milyar) dolar harcıyarak katıldı. 6.12.1921'de W.L.Mackenzie King liberal partiden başbakan oldu. 10.10.1926'da Kanada ilk elçisini orta elçi olarak Washington'a atadı (Vincent Massey). 1928'de Paris ve Tokyo'ya orta elçiler gönderildi. 7.8.1930'da muhâfazakâr R.B.Bennett iktidâra geldi. 7.4.1931'de İngiltere; Güney Afrika, Avustralya ve Yeni Zelanda ile berâber, Kanada'nın da bağımsız devlet olmasını kabûl etti(Statute of Westminster). İngiltere hükümdârı, bu 4 dominyonun devlet başkanı olmakta devâm edecek(Güney Afrika hâriç dîğer üçünde bugün(1997) de öyledir), Ottawa'da İngiltere'den atanan ve "genel vâlî" denen İngiltere hükümdârının temsilcisi, devlet başkanlığı görevini yürütecekti. İngiltere ve dîğer dominyonlarla tam bir işbirliği içinde, tam bağımsız bir devletin bütün haklarını kullanacaktı. 23.11.1935'te liberal William Lyon Mackenzie King seçimi kazanarak 3. def'a başbakan oldu. 1939 mayısında 6. George ve Kraliçe, Kanada'ya geldi. 3.9.1939'da İngiltere, Almanya'ya harb îlân edince, Kanada da İngiltere'nin yanında yer aldı. Savaş bitince, 1945 yılında Kanada, artık bir büyük devlet olmanın bütün vasıflarını kazanmış bulunuyordu. Birleşik Amerika ve Brezilya'dan sonra kıt'anın 3. büyük devleti idi.

Güney Amerika

Birinci Cihan Savaşı'nda Latin Amerika devletleri, platonik olarak ve Birleşik Amerika'nın zoruyle Almanya'ya harb îlân ettiler. Ancak hiç biri Almanya ile hiç bir şekilde savaşmadı. Ama diplomatik ilişkiler kesildi. A.B.D., devamlı Panamerikan konferanslar toplıyarak Latin Amerika'ya ağabeylik etmekten vaz geçmedi. Latin Amerika'da Amerikan sermâyesi ve etkisi çok arttı. İkinci Cihan Savaşı'nda önce Lima'da toplanan son Panamerikan konferansına 21 Amerikalı devlet katıldı(9. Panamerikan konferansı).

Arjantin'de 1916-22'de Hipolito Irigoyen başkan oldu. Marcelo Alvear(1922-28), tekrar Irigoyen(1928-30), darbeyle uzaklaştırılması üzerine José Uriburu(1930-32), Augustin Justo(1932-37), Roberto M.Ortiz(1937) onu tâkıyb ettiler. 1930'da radikallerin iktidardan düşürülüp muhâfazakârların gelmesinden sonra 1935'te faşist organlar kuvvetlendi, 1936'da komünist partisi yasa dışı sayıldı. Milliyetçilik kuvvetlendi. A.B.D.'ne karşı tavır kondu. Arjantin, Brezilya dışında en güçlü Latin Amerika devleti kabûl edildi. Tabîî kaynakları, hayvancılığı ve tarımıyle zenginleşti. Büyük bir devlet olacağı tahminleri yapıldı. A.B.D. ise hiç bir şekilde Brezilya dışında büyük bir Latin Amerika devleti istemiyordu. Bilhassa, Beyaz nüfustan oluşan tek Latin Amerika devleti olduğu

için Arjantin'den çekiniyordu. Arjantin'de ağırlıklı Alman ve İtalyan nüfûsun bulunması, tarım ve hayvancılık ürünleri ihrâcında dünyâ pazarında ilk sıraları alması, Washington'u gittikçe endîşelendirdi. Arjantin'in hiç bir zaman endüstriyel bir güç hâline gelmemesi için çalıştı. İngiltere, Arjantin'e karşı ayni tavrı koydu.

Şili'de Arturo Allessandri (1920-24), Gen.Luis Altamirano (1924-25), tekrar Emiliano Figueroa (1925-27), Gen.Carlos Ibañez (1927-31), Juan Montero (1931-38), tekrar Alessandri (1932-38), Pedro Aguirre Cedra, başkan oldular. Ülke bir kaç askerî darbeye mâruz kaldı. 1925'te laiklik ilkesi kabûl edildi, Kilise ile Devlet ayrıldı. 1910'dan beri Peru ile ilişkiler kesilmişti. 1929'da Peru'dan aldığı toprakların en kuzeyindeki Tacna'yı geri verdi, Bolivya'dan Pasifik sâhilindeki yöreyi alarak Bolivya'yı denizden mahrûm etti (ancak Bolivya, demiryolunu kullanarak Pasifik'le ticârî ilişkilerini yürütebilecekti). Bu işler, A.B.D.'nin hakemliği altında cereyân etti. Nacista denen faşistlerle komünistler aralarında büyük mücâdeleye girdiler. Hükûmet, liberallere ve muhâfazakârlara dayanarak, iki aşırı ucu önlemeye çalıştı.

Paraguay'da Manuel Franco (1916-19), José Montero (1919-20), Manuel Gondra (1920-21), Eusebio Ayala (1921-23), Eligio Ayala (1923-24), Luis Riart (1924), tekrar Eligio Ayala (1924-28), José Guggiari (1928-31), tekrar Ayala (1931-36), Rafael Franco (1936-37), Félix Pavia (1937-39), José Félix Estigarribia (1939), başkan oldular. 1928-31'de Bolivya ile Chaco bölgesini çekişti ve bu mes'ele 1932-35 Bolivya-Paraguay savaşına yol açtı. 1938 anlaşmasıyla Chaco denen geniş ve vahşî bölgenin büyük kısmını Paraguay aldı. Ancak Bolivya'ya, Paraguay nehrini kullanarak Atlantik'e çıkmasına izin verdi. Askerî darbeler, biribirini izledi.

Uruguay'da nisbî bir rahatlık ve kalkınma dönemi açıldı. Claudio Williman(1907-11), José Battle y Ordoñez(1911-15), Feliciano Viera(1915-19), Baltasar Brum(1919-23), José Derrato(1923-27), Juan Compisteguy(1927-31), Gabriel Terra(1931-38), Alfredo Baldomir(1938), başkan oldular.

Bolivya'da José Gutiérrez Guerra(1917-21), Bautista Saavedra(1921-25), José Cabino Villanueva(1925-26), Hernando Siles(1926-30), Gen.Carlos Blanco Galinda (1930-31), Daniel Salamanca(1931-34), Luis Tejada Sorzano(1934-36), Gen.David Toro(1936-38), Gen.German Busch(1938), darbelerle başkan oldular. Şili ve Paraguay'a toprak kaptıran(yk.bk.) Bolivya, en yoksul Latin Amerika ülkesi durumuna düştü. Ancak demir ve nehir yoluyle Pasifik ve Atlantik'e Şili, Paraguay, Arjantin gibi komşularına bağımlı olarak çıkabiliyordu. Biribiri ardı sıra gelen diktatörler, fazla bir şey yapamadılar.

Peru'da Guillermi Billinghurst'tan sn.Alb.Oscar Benavides(1914-15), José Pardo (1915-19), Augusto Leguia(1919-30), Alb.Oscar Benavides(1914-15), José Pardo(1915-19), Augusto Leguia(1919-30), Alb.Luis Sanchez Cerro(1930-33), Oscar Benavides (1933) başkan adıyle diktatör oldular.

Ekvador'da Alfredo Baquerizo Moreno(1916-20), José Luis Tamayo(1920-24), Gonzalo Cordova(1924-25), Gen.Francisco Gomez de la Torre(1925-26), Isidro Ayora (1926-31), Alb.Luis Alba(1931-32), Martinez Mera(1932-33), J.M.Velasco Ibarra(1933-

35), Antonio Pons (1935), Federico Paez (1935-37), Gen.G.Alberto Enriquez (1937-38), Aurelio Mosquera Narvaez(1938) başkan adıyle askerî darbeler sonucu diktatör oldular.

Kolombiya'da José V.Concha(1914-18), Marco Fidel Suarez(1918-21), Pedro nel Ospina(1922-26), Miguel Abadia Mandez(1926-30), Enrique Olaya Herrera(1930-34), Alfonso Lopez(1934-38), Eduardo Santos(1938), başkan oldular. 1922'de Venezuela, 1932-34'de Peru ile anlaşmazlıkları atlattı.

Venezuela'da Juan Vicente Gomez(1909-35) uzun bir diktatörlük kurdu. 18.12.1935'de ölerek dönemi son buldu. Gen.Eleazar Lopez Contreras 25.4.1936'da başkan oldu. Askerî diktatörlük yaşayan Venezuela'da 1918'de petrolün işletmeye açılması yeni bir dönem başlattı. Dünyânın en önde gelen petrol ihrâcatçıları arasına girdi. Bir sınıf zenginleşti. Halk tabakaları yoksul kaldı.

Brezilya

Wenceslau Braz Pereira Gomes(1914-18), Rodriguez Alves(1918-19), Epitacip Pessoa(1919-22), Arturo da Silva Bernardes(1922-26), Washington Luis Pereira de Souza(1926-30) başkan oldular. 26.10.1917'de Almanya'ya harb ilân eden Brezilya, 10.1.1920'de Cem'iyyet-i Akvâm'a kurucu üye olarak girdi. 1924'te Gen.Isidor Lopes, Sâo Paulo ve Rio Grande do Sul eyâletlerinde büyük bir isyan çıkardı. 1930'da bu isyan tekrarlandı, başkan de Souza düşürüldü, Rio Grande vâlîsi Getulio Vargas 30.10.1930'da başkan oldu, uzun diktatörlüğüne başladı. 1931'de kahve tarımına el attı. Dünyâ piyasasındaki kahve fiatını yüksek tutmak için fazla ürünü yaktırmaya başladı. 9.3.1939'da A.B.D. desteğiyle bir seri mâlî ve ekonomik tedbîri yürürlüğe koydu. Artık İkinci Cihan Savaşı arifesinde Brezilya, büyük devletler arasında sayılıyordu.

Orta Amerika

Orta Amerika'nın ufak devletleri A.B.D.'nin zoruyle 1917-18'de Almanya'ya platonik şekilde harb îlân ettiler, sâdece diplomatik ve ekonomik ilişkilerini kestiler. Karşılığında Müttefikler tarafından Cem'iyyet-i Akvâm'a kabûl edildiler. Bu kabûl, Müttefikler tarafından koz gibi gösterildi. Halbuki üye devletlere bir faydası olmadı. Dünyâda barışı ve devletler arasında adâleti sağlıyamadı. Bir sömürgeler ve diktatörlükler dünyâsında zâten bu iş mümkün değildi. İngiltere ve A.B.D., her devletin Almanya'ya harb îlân etmesini istiyorlardı. Avusturya-Macaristan, Türkiye ve Bulgaristan'a harb îlân edilmesini ise istemediler. Bu devletlerle tek başlarına hesaplaşmayı uygun gördüler. Kosta Rika ve Panama dışındaki 4 Orta Amerika devleti 1921'de yeniden bir federasyon hâlinde birleştiler. Ertesi yıl bu federasyon dağıldı.

Panama'da Florencio Harmodio Arosemena 2.1.1931 darbesiyle düşürüldü. Harmodio Arias başkan oldu(1932-36). Yerine Juan Arosemena geldi. *Kosta Rika*'da Alfred Gonzales Flores askerî darbeyle düşüp Federico Tinoco(1917-19), Amerikan deniz piyâdeleri çıkıp onu da düşürünce Julio Acosta(1919-24), Ricardo Jiménez(1924-28), Cleto Gonzales Viquez(1928-36), Léon Cortés Castro, başkan oldular.

Nikaragua'da Emiliano Chamorro(1916-21), Diego Chamorro(1921-23), Martinez Bartolo(1923-25), Carlos Solorzano(1925), Juan Sacasa(1925), Emiliano Chamorro

(1925-26), Gen.Agustino Sandino(1926), Adolfo Diaz(1926), tekrar Sacasa(1926), tekrar Diaz(1926-28), José Moncada(1928-33), Juan Sacasa tekrar(1933-36), Gen.Anastasio Somoza(2.6.1936), biribiri ardınca askerî darbeler ve Amerikan askerî müdâhaleleriyle diktatör oldular. 1936'da Samoza'lar dönemi açıldı. Bu derecede sık darbe yapılan bir muz cumhûriyetinde uzun bir diktatörlük döneminin açılacağı tabîî idi.

Honduras'da Francisco Bertrand(1916-19), Rafael Lopez Gutiérrez(1918-23), Tiburcio Carias(1923-24), Gregorio Ferrara(1924-25), Miguel Paz Barahona(1925-28), Vicente Mejia Colindres(1928-33), Gen.Carias tekrar(1933-37), Gen.Justo Umana, biribiri ardınca junta darbeleri ve A.B.D. silâhlı müdâhaleleriyle diktatör oldular.

Salvador'da 2.12.1931 darbesiyle Maximiliano H.Martinez'in diktatörlüğü başladı. Bütün Latin Amerika'da olduğu gibi hiç işlemeyen 1886 anayasasını kaldırıp 1936'da diktatörlüğünü pekiştiren bir anayasa yaptı.

Guatemala'da Estreda Cabrera(1898-1920) 22 yıllık bir diktatörlükten sonra devrildi. Carlos Herrera(1920-21), darbeyle gidip Gen.José Orellana(1921-26), Lazoro Chacon(1926-30), Bautillo Palma(1930), J.M.Andrade(1930-31), Gen.Jorge Ubico(1931) diktatör oldular. Savaş başladığı zaman Ubico hâlâ diktatördü.

Meksika

1911'de Diaz'ın uzun diktatörlüğü sona erdi. Huerta, Carranza, Obregon, Villa, Emiliano Zapata biribiri ardınca darbe yapıp başkan ve general unvanlarını takındılarsa da, bütün eyâletlere hâkim olamadılar. 1914'te Amerikan bahriye silâhendâzları(deniz piyâdesi) Vera Cruz limanını işğâl etti. A.B.D. ile diplomatik ilişkiler kesildi. Victoriano Huerto'nun başkan îlân edilmesinden 40 gün sonra Gen.Alvaro Obregon, Meksiko'ya girip Venustiano Carranza'yı başkan yaptı(1914-20). Villa, çete savaşına devâm etti. 1917 şubatında Amerikan birlikleri çekildi. 1917'de anayasa değiştirilerek her vatandaşa seçme ve seçilme hakkı tanındı. Petrol devletleştirildi. Amerikan ve İngiliz kapital sâhibleri kıyâmeti kopardı. Carranza, generaller tarafından öldürüldü. Çete reîsi Villa 1923'de öldürülünceye kadar ele geçirdiği eyâleti yağmaladı. 1920'de Gen.Alvaro Obregon başkan oldu. 1923'te Gen.Adolfo de la Huerta gene ayaklandı. Plutarco Elias Calles adlı general başkan oldu(1924-28). 1927'de Kilise'nin elinde kalan son mallar devletleştirilince bütün eyâletlerde ihtilâl başladı. Emilio Portes Gil başkan oldu(1928-30). 1929'da Devlet ve Kilise anlaştı. Pascual Ortiz Rubio başkan oldu(1930-32). Onu Gen.Abelardo Rodriguez tâkıyb etti(1932-34). Meksika ancak 1931'de Cem'iyyet-i Akvâm'a "kabûl edildi". Gen.Lazaro Cardenas'ın başkanlığı başladı(1934). 18.3.1938'de Avrupa'daki krizden faydalanıp 450 milyon(bugünki parayla 4,5 milyar) dolar değerindeki Meksika'daki Amerikan ve İngiliz petrol şirketlerinin bütün varlıklarına el koydu. İkinci Cihan Savaşı başladığı zaman(1939), Gen.Cardenas'ın başkanlığı devâm ediyordu ve Meksika huzûr içinde değildi.

Antiller

Küba'da muhâfazakâr Dr.Alfredo Zayas(1920-25), liberal Gerardo Machado(1925-33), darbeden sonra Carlos Manuel de Céspedes(1933), Grau San Martin(1933-34) gene

darbeyle, A.B.D.'nin yeni müdâhalesiyle Carlos Mendieta(1934-36), Miguel Marino Gomez(1936), 1933'ten beri fiilî diktatör olan Fulgencio Batista'nın yeniden müdâhelesiyle Federico Laredo Bru(1936-40) başkan oldular. 10.10.1940'ta Gen.Batista, 7 yıldan beri sıfatsız Küba'yı yönetmekten bıkarak başkan olmaya karar verdi. A.B.D. tarafından desteklendi ve A.B.D. ile Küba'yı kalkındırmak için sıkı bir işbirliğine girdi.

Haiti'de başkan(bütün başkanlar zencîdir) Philippe Dartiguenave(1915-22), 1915 anlaşmasıyle ülkesini üstü kapalı şekilde A.B.D. himâyesine terketti. Luis Borno(1922-30), Stenio Vincent(1930-41) başkan oldular. Devamlı isyanlar, ihtilâller, Amerikan askerî müdâhaleleri ile iki cihan savaşı arası dönem kapandı. Haiti, kıt'anın en yoksul ülkesi olarak kaldı. Komşu Dominikana'da çalışan Haiti tebeası mes'elesinden 1937 sonunda Dominikana ile büyük bir anlaşmazlık çıktı.

Dominikana'da 1914 A.B.D. askerî müdâhelesi 1916'da bütün ülkenin Amerikan ordusuyla işğâliyle netîcelendi. 1924'te A.B.D., ülkeyi anlaşıp boşalttı. Horacio Vasquez(1924-30), darbeyle düşünce Rafael Leonidas Trujillo(1930-38), sonra Jacinto B.Peynardo diktatör oldular. Trujillo, otoriter bir yönetim altında ülkeyi kalkındırmaya çalıştı.

A.B.D. sömürgesi olan *Porto Riko* adasında, milliyetçi akım başladı. İspanyolca konuşan halk, A.B.D. eyâleti olmak, kabûl edilmeyince otonomi almak istiyordu. Sonunda A.B.D., eyâlet statüsüne yanaşmadı ve otonomi verdi. Ada, A.B.D. toprağı olarak kalmak için, otonomiye de râzı oldu ve bağımsızlık istemedi. Yüz binlerce göçmenini New York'a gönderdi.

4.8.1916 A.B.D.-Danimarka anlaşmasıyle Danimarka, Virgin(Bâkire) adalarını A.B.D.'ne 25 milyon dolara sattı(bugünki parayla yarım milyar dolar). 26.000 yerlinin yaşadığı, 132 mil^2, 100 kadar Küçük Antil adacığı olup bugün de A.B.D. toprağıdır. Şekerkamışı ile yaşıyordu. A.B.D., Porto Riko gibi burasını da çok kalkındırdı ve turizm merkezleri hâline getirdi.

V

A.B.D. BAŞKANLARI

Kongre Başkanları

A.B.D., İngiltere'den ayrıldığını îlân edip istiklâl harbine başlayınca, başkan seçinceye kadar, devlet başkanı makamında, Kongre başkanlarınca 15 yıl müddetle yönetildi. Temsilciler meclisi ile senatonun toplamı olan Kongre'nin başkanı, 1, nâdiren 2 yıl için seçilip temsîlî olarak devlet başkanlığını yürüttü. Hepsi 14 kişidir:

1) Peyton Randolp(Va.)(1721-1775=54) 1774'de 2 ay, 2) Henry Middleton (S.C.)(1717-1784=67) 1774-1775, 3) P.Randolp 2. def'a 1775'de 1 ay, 4) John Hancock (Mass.)(1737-1793=56) 1775-1777, 5) Henry Laurens(S.C.)(1724-1792=68) 1777-1778, 6) John Jay(N.Y.)(1745-1829=84) 1778-1779, 7) Samuel Huntingten(Conn.)(1731-1796=65) 1778-1779, 8) Thomas McKean(Del.)(1734-1817=83) 1781'de 5 ay, 9) John Hanson(Md.)(1715-1783=68) 1781-1782, 10) Elias Boudinot(N.J.)(1740-1821=81) 1782-1783, 11) Thomas Mifflin(Pa.)(1744-1800=56) 1783-1784, 12) Richard Henry Lee (Va.)(1732-1794=62) 1784-1785, 13) John Hancock 2. def'a 1785-1786, 14) Nathaniel Gorham(Mass.)(1738-1796=58) 1786-1787, 15) Arthur St.Clair(Pa.)(1734-1818=84) 1787-1788, 16) Cyrus Griffin(Va.)(1748-1810=62) 1788-1789.

A.B.D. Başkanları

1) George WASHINGTON(Va.)(F)(1732-1799=67): 1789-1797=8.=Martha Dandridge Custis(Va., 1732-1802=70), izd.(2) 1759=38, yş.27-65, zevci ile ayni yaşda, çocuksuz.

Bridges Creek'de doğdu, Mount Vernon'da öldü. 1752'de teğmen olarak İngiltere'nin Virginia kolonisindeki orduya katıldı. 1754'de yarbay oldu. Yediyıl Savaşı'nda(1756-63), Fransızlar'a karşı İngiliz subayı olarak savaştı. 1755'de Virginia kolonisi kumandanı oldu ve 1758'de Duquesne kalesini Fransızlar'dan aldı. Savaş içinde zengin bir dulla evlendi. Savaş bitince eşinin topraklarını yönetmekle uğraştı. 1766'da İngiltere'nin Amerika kolonilerini kötü yönettiğini iddia eden konuşmalarına başladı. Eylül 1774 ve ekim 1775'te Virginia delegesi olarak Philadelphia kongrelerine katıldı ve Amerikan kurtuluş savaşının içine girdi. 4.7.1776'da A.B.D. istiklâli îlân edilinceye kadar, tam istiklâl ilkesini savunan müfritlerin içinde bulundu ve İngiltere ile anlaşılmasını isteyen arkadaşlarına karşı koydu. 1775'te İngiltere ile savaşmak üzere başkumandanlığa atandı. O anda elinde 15.000 eğitimsiz gönüllü vardı. Savaş boyunca muntazam bir ordu kurdu ve Fransa'nın büyük desteğiyle liyâkatle yönetti. 19.10.1781'de Lord Cornwallis'i Yorktown'da teslîm alarak savaşı bitirdi ve İngilizler'i 13 Koloni'den kovdu. 1783'te, politikayı sevmediğini söyleyip 420 kölesinin çalıştığı topraklarına çekildi ve askerlikten istîfâ etti. Kendisine orgenerallik verildi. Ancak Anayasa'yı imzâlıyarak cumhûriyet ve başkanlık rejimlerini kabûl etti. 4.3.1789'da A.B.D.'nin ilk başkanı seçildi. 57 yaşında idi. İkinci def'a gene seçildi. Kendisi Federalist Parti'den idi ve karşısında Cumhûriyetçi Parti bulunuyordu. Üçüncü def'a cumhur başkanlığına adaylığını koymasını isteyen partisinin teklîfini kabûl etmedi. Üç def'a seçilmeyi demokrasi ile bağdaştırmıyordu. 8 yıllık başkanlıktan sonra 65 yaşında politikadan çekildi. Mont Vernon'daki topraklarına yerleşti. 2 yıl sonra öldü. Eşi de 3 yıl sonra öldü. 14.12.1799'da ölen Washington'ın adı, sonradan Philadelphia'nın yerine başkent yapılan(1800) şehre verildi. Dirâyetli kumandan, vatansever, demokrasi ilkelerine bağlı, zengin, dürüst, nâmuslu, ciddî, soğukkanlı ve soğuk tabîatli, sert bir karakterde idi. A.B.D.'nin Atatürk'ü sayılmaktadır. En çok tedâvül eden 1 dolarlık kupürlerde hâlâ onun resmi vardır.

2) John ADAMS(Mass.)(F)(1735-1826=91): 1797-1801=4. =Abigail Smith(Mass., 1744-1818=74), izd.1764=54, yş.20-74, zevcinden 9 yş.kç., 3 oğul ve 2 kızları oldu, eşinden 8 yıl önce öldü.

Braintry(Quincy)'de doğup öldü. Washington, Güneyli olduğu halde, Adams, Kuzeyli'dir. 1758'de 23 yaşında avukat oldu. İngiltere ile ihtilâf çıkınca Massachusetts'de Amerika kolonilerinin haklarını savundu. Whig(Federalist) partiye hâkim oldu. 1774 ve 1775 Philadelphia kongrelerinde eyâletini temsîl etti. Kurtuluş savaşı boyunda Washington'u tenkıyd eden Kongre üyelerine karşı başkumandanı savundu. Fransa ve Holanda'ya gidip Amerikan istiklâl savaşı için mâlî destek buldu. 1785'de A.B.D.'nin ilk Londra orta elçisi oldu. Anayasanın hazırlanmasında çalıştı. Washington'un her iki seçiminde de ona 8 yıl müddetle başkan yardımcısı oldu. Washington'un yerine 62 yaşında başkan seçildi. İkinci def'a seçime girdi, Jefferson'a yenildi. Doğduğu kasabaya çekilip orada 25 yıl daha yaşadı.

3) Thomas JEFFERSON(Va.)(Cumhûriyetçi)(1743-1826=83): 1801-1809=8. = Martha Wayles Skelton(Va., 1748-1782=34), izd.(2) 1772=10, yş.24-34, zevcinden 5 yş.kç., 1 oğul ve 5 kızları oldu, eşinden 44 yıl önce öldü.

Shadwel'de doğdu, gene Virginia'da Monticello'da öldü. Babadan kalma büyük toprak sâhibi idi. Philadelphia kongresine delege olarak katıldı. 4.7.1776'da Bağımsızlık Bildirisi'ni yazdı. Franklin'i müteâkıb Paris orta elçisi(1785-89), 1790'da dış işleri bakanı oldu. Cumhûriyetçi Parti'yi kurup başına geçti. Federalist Parti'den farkı, eyâletlerin daha geniş otonomilerini ve büyük toprak sâhiblerini savunmasıydı. Washington'un yerine başkanlık için aday olmak istedi. Ancak başkan seçilen Adams'ın başkan yardımcısı olabildi(1797-1801). 1801 seçimlerinde ise Adams'ı yenerek başkan seçildi. İkinci def'a tekrar seçildi. 58 yaşında başkan oldu. Louisiana denen bugünki A.B.D.'nin bütün orta eyâletlerini Fransa'dan 15 milyon dolara(bugünki değerle 300 milyon dolar) satın aldı(1803). Başkanlığı, Napoléon dönemine rastlar. Üçüncü def'a aday olmasını istiyenleri, Washington gibi, demokrasi ile uyumsuz bulup reddetti. Daha 17 yıl yaşadı. Büyük başkanlardan biri olarak târîhe geçti.

4) James MADISON (Va.) (Cumhûriyetçi) (1751-1836=85): 1809-1817=8. = Dorothy Paynes Todd(N.C., 1768-1849=81), izd.(2) 1794=42, yş.26-68, zevcinden 17 yş. kç., zevcinden 13 yıl sn.öldü.

Virginia'dan seçilen 3. başkan. Port Conway'de doğdu, gene Virginia'da Montpellier/Orange'de öldü. Princeton üniversitesinde hukuk ve teoloji okudu. Ancak avukat veyâ râhib olmadı. Amerikan ihtilâl hareketine katıldı. 1776'da Virginia eyâlet milletvekili, 1779'da en genç(28 yaşında) federal milletvekili oldu. Philadephia kongrelerine katıldı. 1789 İnsan Hakları Beyannâmesi'ni kaleme aldı. 1809'da müddeti biten ve sekreterliğini yaptığı Jefferson'un kuvvetli desteğiyle 58 yaşında başkan seçildi. 1812 İngiltere savaşına rağmen ikinci def'a başkan oldu. 19 yıl eyâletinde yaşayıp öldü. 1829-30'da Virginia üniversitesi rektörlüğünü yaptı.

5) James MONROE(Va.)(Cumhûriyetçi)(1758-1831=73): 1817-1825=8.=Eliza Kortright (N.Y., 1768-1830=62), izd.1786=44, yş.18-62, zevcinden 10 yş.kç., 2 kızları oldu, zevcinden 1 yıl önce öldü.

Virginia'dan seçilen 4. başkan. Westmoreland'de doğdu, New York'ta öldü. 1782'de Virginia eyâleti, ertesi yıl 23 yaşında federal milletvekili seçildi. 1790'da senatör, 1794-96'da Paris orta elçisi, 1799'da Virginia vâlîsi oldu. 1803'te Paris'e giderek Louisiana'nın satın alınması müzâkerelerini yürüttü. 1811'de dış işleri, 1814'de savunma bakanı oldu. 59 yaşında başkan seçildi. Sonra tekrar seçildi. Müddeti bittikten sonra 6 yıl yaşadı. 1819'da Florida'yı İspanya'dan aldı. 1822'de Latin Amerika devletlerini tanıdı. 2.12.1823 günü okuduğu bildiri ile ünlüdür ki Monroe Doktrini denir ve A.B.D.'nin büyük devletler arasına girdiği târih sayılabilir. İngiltere, Fransa, İspanya, Rusya gibi devletlerce tepkiyle karşılanan ve A.B.D.'nin bu bildiriyi uygulayabilecek ordusunun, donanmasının, ekonomik gücünün olmadığı öne sürülen Monroe Doktri'nin esasları şudur: 1) Amerika kıt'ası Avrupa sömürgeciliğe açık değildir(Western Hemisphare is not open to further colonization). 2) A.B.D., Amerika kıt'asındaki Avrupa sermâyesini tanımaktadır(U.S. recognizes all existent colonial holdings). 3) A.B.D.,

Avrupa ile dostâne ilişkiler yürütür, fakat kesin şekilde Avrupa mes'elelerine karışmaz (U.S. wants friendship with Europe, but will not interfere in her strictly internal affairs). Bugüne kadar bu ilkeler Amerikan dış politikasının anayasası olarak savunuldu. Ancak 1917'de Cihan Savaşı'na girerek A.B.D., 3. ilkeyi ihlâl etti.

6) John Quincy ADAMS(Mass.)(Cumhûriyetçi)(1767-1848=81): 1825-1829= 4.=Louisa Catherine Johnson(İngiltere, 1775-1852=77), izd.1797=51, yş.22-73, zevcinden 8 yş.kç., 3 oğul ve 1 kızları oldu, zevcinden 4 yıl sn. öldü.

Massachusetts'den seçilen 2. başkandır. Braintree'de doğdu, Washington'da öldü. 2. başkan Adams'ın oğludur. Onun yanında yetişti. Monroe'nun dışişleri bakanı oldu. 58 yaşında seçildi. Müddeti bittikten sonra daha 19 yıl yaşadı.

7) Andrew JACKSON(S.C.)(Demokrat)(1767-1845=78): 1829-1837=8. =Rachel Donelson Robards(Va., 1767-1828=61), izd.(2) 1791=37, yş.24-61, zevci ile ayni yaşda, çocuksuz, zevcinden 17 yıl önce öldü.

Waxhaw'da doğdu, Tennessee'de Nashville yakınlarında öldü. Bağımsızlık Savaşı'na 13 yaşında er yazılarak katıldı. 1797'de senatör seçildi. İngiltere ile savaşta General Jackson, 8.1.1815'te İngilizler'i New Orleans'tan attı. 1821'de Florida vâlîsi, 1823'te senatör oldu. 1824'te başkanlığa aday oldu, Adams kazandı. 62 yaşında başkan seçildi. İlk Demokrat Parti başkanı oldu. Tekrar seçildi(cumhûriyetçi Clay 49, Jackson 219 elektoral oy aldı). Halefi Van Buren'i başkanlığa hazırladı. 5 yıl başkan yardımcılığını yapan Van Buren'i seçtirdi. Gerçeklere dayanan politikası, Jefferson cumhûriyetçilerinin milliyetçi idealizmine üst geldi. Daha 8 yıl yaşadı.

8) Martin VAN BUREN(N.Y.)(Demokrat)(1782-1862=80): 1837-1841=4. = Hannah Hoes(N.Y., 1783-1819=36), izd.1807=12, yş.24-36, zevcinden 1 yş.kç., 4 oğulları oldu, zevcinden 43 yıl önce öldü.

Kinderhook'da doğdu, ayni kasabada öldü. 1803'te avukat, 1821'de senatör, 1829'da New York vâlîsi, 1829'da bakan, 1833'de Jackson'a başkan yardımcısı olup onun yerine 55 yaşında başkan seçildi. İkinci dönem için adaylığını koydu, kaybetti.

9) William Henry HARRISON(Va.)(Whig)(1773-1841=68): 1841'de 1 ay. =Anna Symmes(N.J., 1775-1864=89), izd.1795=46, yş.20-66, zevcinden 2 yş.kç., 6 oğul, 4 kızları oldu, zevcinden 23 yıl sn.öldü.

Berkeley'de doğdu, Beyaz Saray'da öldü. 1801'de Indiana vâlîsi, 1812'de general, 1824'den başlıyarak senatör oldu. 1836 seçimini kaybetti. Sonraki seçimi kazandı. Ancak 1 ay sonra öldü. Oğlu 23. başkandır, aş.bk.

10) John TYLER(1790-1862=72): (Va.)(Whig) 1841-1845=4. =1. Letitia Christian (Va., 1790-1842=52), izd.1813=29, yş.23-52, zevci ile ayni yaşda, 3 oğul ve 4 kızları oldu, =2. Julia Gardiner(N.Y., 1820-1889=69), izd.1844(2 yıl sn.)=18, yş.24-42, zevcinden 30 yş.kç., 5 oğul ve 2 kızları oldu(toplam 8 oğul ve 6 kız), zevcinden 27 yıl sn.öldü.

Greenway'de doğdu, Richmond'da öldü. Milletvekili(1816), Virginia vâlîsi(1825), senatör(1827) oldu. Senatörken Demokrat Parti'den Whig(Cumhûriyetçi) Partisi'ne geçti.

Harrison'a başkan yardımcısı seçilmişken 1 ay sonra başkanın ölümü üzerine 51 yaşında otomatikman başkan oldu. Teksas'ı ilhâk etti. Pasifik'e kadar olan toprakların A.B.D. toprağı olduğunu îlân etti. Güneye çekilip 17 yıl yaşadı. Ölümünden bir yıl önce Güney Parlamentosu'nda senatör oldu, İç Savaş'ın başında öldü.

11) James Knop POLK(N.C.)(D)(1795-1849=54): 1845-1849=4. =Sarah Childress (Tenn., 1803-1891=88), izd.1824=25, yş.21-46, zevcinden 8 yş.kç., çocuksuz, zevcinden 42 yıl sn.öldü.

Mecklenburg'da doğdu, Nashville'de öldü. Avukat(1820), milletvekili(1825-39), Demokrat Parti lideri, Temsilciler Meclisi başkanı(1835), Tennessee vâlîsi(1839), 50 yaşında başkan oldu. Meksika Savaşı'nı kazanarak muazzam topraklar ilhâk etti. Hasta olduğu için ikinci dönem seçime girmedi. Nitekim başkanlığını tamamladıktan bir kaç ay sonra öldü.

12) Zachary TAYLOR(Whig=Cumh.)(Va.)(1784-1850=66): 1849-1850=1. = Margaret Smith(Md., 1788-1852=56), izd.1810=40, yş.22-62, zevcinden 4 yş.kç., 1 oğul ve 5 kızları oldu, zevcinden 2 yıl sn.öldü.

Montebello'da doğdu(Orange/Va.), Washington'da Beyaz Saray'da öldü. Meksika Savaşı'nda başkumandan olarak muzaffer çıkıp başkan seçildi, ertesi yıl koleradan öldü.

13) Millard FILLMORE(Whig=Cumh.)(N.Y.)(1800-1874=74): 1850-1853=3. =1. Abigail Powers(N.Y., 1798-1853=55), izd.1826=27, yş.28-55, zevcinden 2 yş.by., 1 oğul ve 1 kızları oldu, =2. Caroline Carmichael Mcintosh(N.J., 1813-1881=68), izd.(2) 1858=16, yş.45-61, zevcinden 13 yş.kç., çocuksuz, zevcinden 7 yıl sn.öldü.

Locke/Cayuga'da doğdu, Buffalo'da öldü. Avukat(1823), New York eyâleti başsavcısı, milletvekili(1828), federal milletvekili(1832), avukat(1843), başkan yardımcısı(1848), Taylor'un ölümü üzerine 50 yaşında başkan oldu. Müddetini tamamlayınca yeniden aday oldu, seçilemedi. Daha 21 yıl yaşadı. Köleliğin radikal muhâlifi idi.

14) Franklin PIERCE(D)(N.H.)(1804-1869=65): 1853-1857=4. =Jane Means Appleton(N.H., 1806-1863=57), izd.1834=23, yş.28-51, zevcinden 2 yş.kç., 3 oğulları oldu, zevcinden 6 yıl önce öldü.

Hillsboro'da doğdu, Concord'da öldü. Avukat, milletvekili(1833), senatör(1837-42) oldu. 49 yaşında başkan seçildi. İkinci dönem aday olmadı. Daha 12 yıl yaşadı.

15) James BUCHANAN (D) (Pa.) (1791-1868=77): 1857-1861=4. Evlenmedi, Amerika târîhinin bekâr tek başkanı.

Mercesburg civârında doğup Wheatland/Pa.'da öldü. Milletvekili(1820-31), Petersburg(Rusya) elçisi(1831-33), senatör(1833-45), Londra elçisi(1853) oldu. 66 yaşında başkan seçildi. Köleliğin kaldırılamayacağı fikrinde idi. Küba'nın İspanya'nın değil, A.B.D.'nin olması gerektiğini savundu. Daha 7 yıl yaşadı.

16) Abraham LINCOLN(Cumh.)(Ky.)(1809-1865=56): 1861-1865=4. =Mary Todd (Ky., 1818-1882=64), izd.1842=23, yş.24-47, zevcinden 9 yş.kç., zevcinden sn. 17 yıl yaşadı, 4 oğulları oldu(3'ü çok küçük öldü).

Hodgenville yakınlarında doğdu, Beyaz Saray'da öldü. Marangozluk ve çiftçilikle hayâtını kazanan Thomas Lincoln'ün oğludur. Annesi Nancy Lincoln, gayri meşrû çocuktu. 1816'da âile topraklarını kaybedip Indiana'ya geldi. 1818'de annesi öldü. Babası, 3 çocuklu dul olan Sarah Bursh Johnston'la evlendi. Üvey annesinden çok iyi muâmele gördü. Yalnız bir yıl okula gitti. 1830'da âile Indiana'dan Illinois'a geldi. Abraham, New Orleans'a gidip işçilik yaptı. 1832'de Illinois'da Kızılderili ayaklanmasında gönüllü er oldu. Milletvekili adayı oldu. Çok oy almasına rağmen seçilemedi. 1834, 1836, 1838, 1840'da üst üste 4 dönem kazanarak eyâlet milletvekili oldu. 25 yaşında eyâlet milletvekili olduğu anlaşılır. 1836'da sınavlara girip hukuk fakültesi(New Salem) diploması aldı. Devamlı okuyarak kendi kendini yetiştiriyordu. 1837'den îtibâren ayni zamanda avukatlık yaptı. Evlendi. 1840'da Kongre(federal milletvekilliği) için aday oldu, kazanamadı. 1846'da seçilip 8 yıl eyâlet milletvekilliği yaptıktan sonra 37 yaşında Washington'a gitti. 1848'de Oregon vâlîliğine gitmeyip Springfield'de avukatlığa devâm etti. Bu sırada Lincoln'ün mensub bulunduğu Whig Partisi, Cumhûriyetçi Parti adını alarak yeniden örgütlendi. Federal senatör olması gerçekleşmedi. 1856'da başkan yardımcılığı için aday adayı oldu, adaylığa gelemedi. 1858'de gene senatör olmayı denedi. Gerçekleşmedi. 1860'da Cumhuriyetçi Parti tarafından başkan adayı gösterildi. Kasım 1860 seçimlerinde cumhûriyetçi Lincoln 1.866.452 oy aldı ve başkan seçildi. Demokratlar tek adayla çıksalardı Lincoln seçilemiyecek ve târîhin akışı değişecekti. Zîrâ Demokrat adaylardan Douglad 1.376.957 ve Breckingridge 849.781 oy aldılar ve üstelik başka bir partiden John Bell de 588.879 oy topladı(kadınların oy verme hakkı yoktu). Lincoln 180, Beckingridge 72, Bell 39, Douglas ancak 12 milletvekili seçtirdiği için, Temsilciler Meclisi'nde Lincoln rahatça çalışabilecekti.

Seçilen Lincoln'ün 1861'in başlarında Beyaz Saray'a yerleşmesi ve görevine başlaması Anayasa gereğiydi. Bu sırada 7 köleci Güney devleti birlikten ayrılarak ayrı devlet kurdular ve Charleston limanındaki Fort Sumter'e top ateşi açarak Kuzey-Güney Savaşı'nı, Ayrılma Savaşı'nı, Amerikan İç Savaşı'nı başlattılar ki Lincoln'ün tastamam iktidar müddetidir(1861-65). Bu sûretle Lincoln, yalnız Kuzey'in başkanı oldu. Güney'in başkanı değildi. Lincoln, savaşı ve ayrılığı önlemeye çalışırken, 4 yeni devlet daha (Delaware, Maryland, Kentucky, Missouri), Güney'de ayrılıkçı 7 devlete katıldıklarını açıkladılar. Başkent Washington, çepeçevre Güneyli âsî devletlerce çevrilmiş oldu. Lincoln, İç Savaş'ta Demokratlar'la da işbirliği yaparak onlara bakanlıklar verdi. Ocak 1863'te, köleliğin kesin şekilde kaldırılacağını, hiç bir savaşın bunu engelliyemiyeceğini kat'î olarak bildirdi. 1864 kasımında yeniden adaylığını koyarak ikinci dönem seçildi. 1865 başında ikinci dönemi başlıyordu. Yardımcısı Hannibal Hamlin'di, 1864'te yerini Johnson aldı ki, Lincoln'ün yerine otomatik şekilde başkan olacaktır. İç Savaş'ı Kuzey'in zaferiyle bitiren Lincoln, Güney'e düşman muâmelesi yapılmasına kesin şekilde karşı idi. Sanılır ki, Güneyliler'i savaştan sonra ezmek istiyenlerin işine gelmiyen bir politika idi. Başkanı harcamaya karar verdiler. 14.4.1865 gecesi başkentin Ford tiyatrosunda *Our American Cousin(Amerikalı Kuzenimiz)* adlı tiyatroyu seyre gelen Lincoln, locasında, aklî dengesi bozuk John Wilkes Booth adındaki genç yaşta ve âşikâr ki âlet seçilen oyuncu tarafından tabancayla vuruldu. Sabah saat 7.22'de öldü. Illinois'da Springfield'de Oak Rodge'e gömüldü. Fakat Washington'da kendisi için Amerikan

demokrasisinin kâbesi sayılan Lincoln Memorial yaptırıldı ve oturmuş durumda dev heykeli yapıldı. 56 yaşında idi. Başkan seçilince sakal bırakmıştı.

İnce yapılı, parlak gözlü, hassastı. Dehası münâkaşa bile edilmeyen tek Amerikan başkanıdır. İdealizm ile gerçekçiliğin kompozisyonunu şâhâne şekilde yaptı. Gerçekçiliği, çok yoksul bir âileden gelmesinden, hayatla boğuşarak ilerlemesinden, idealizmi de muhâfazakâr Cumhûriyetçi Parti'yi tercîh etmesinden geliyordu. Normal olarak Demokrat Parti'ye girmesi gerekirken, delikanlı yaşında Whig(Cumhûriyetçi) Partisi'ni seçti. Ancak bir yıl okula gitmişti. Çok okuyarak büyük kültür edindi. Hukuk kitaplarını yutarak dışarıdan sınav verip hukuk diploması aldı, parlak ve iş yapan bir avukat oldu. Kölelerin artık Güney'de zulüm görmediğini, değerli mal olarak kendilerine özen gösterildiğini biliyordu. Ancak insanın köle olmasını kabûl edemiyor, üstelik köleliğin Amerika devletine çağ dışı bir manzara verdiğini biliyordu. Derin Protestan Hristiyan, Amerikan devletine ve milletine candan bağlı, Amerika'nın çağdaş bir devlet olarak yüceliğine emin, düzene saygılı, yoksullara merhametli idi. Sert olmaksızın otoriterdi. İnsanların fikirlerini ve duygularını anlayıp kavrıyabilmekte üstün yetenekliydi. Demokrasi idealinin âşıkı idi. A.B.D.'nin dünyânın en ileri refah toplumu olmaya aday iken, ortadan bölünüp bu şansını kaybetmesine şiddetle karşı çıktı. Hiç bir zaman Latin Amerika devletlerinin durumuna düşmeyi kabûl etmedi. Nâmuslu, dürüst, şeref duygusuna tam mânâsıyle sâhibdi. Çocukluğunun ve gençliğinin yoksulluğu dolayısıyle üst sınıflara ve insanlara karşı hiç bir komplekse kapılmadı ve onlara hiç bir kıskançlık göstermedi. Karakter yapısını sezen halk olsun, asker sivil bürokratlar olsun, 4 yıl süren felâket döneminde çevresinde sımsıkı birleştiler. Karakter yapısı, Birleşik Amerika'ya bütün dünyâda prestij kazandırdı.

17) Andrew JOHNSON(Union'ist)(N.C.)(1808-1875=67): 1865-1869=4. =Eliza McCardle(Tenn., 1810-1876=66), izd.1827=48, yş.17-65, zevcinden 1 yıl sn.öldü, 3 oğul ve 2 kızları oldu.

Raleigh'de doğdu, Tennessee'de Carter's Station'da öldü. Demokrat Parti'den federal milletvekili(1843), Tennessee vâlîsi(1853), senatör(1857), tekrar Tennessee vâlîsi (1862), Lincoln'e başkan yardımcısı(10.1864) oldu. Demokrat iken Cumhûriyetçiler'le anlaştı ve Unionist partiye katıldı. Lincoln henüz 2. dönem başkanlığına başlamışken 1865 nîsânında öldürülünce otomatik olarak yerine başkan oldu. 57 yaşında idi. Onun müddetini doldurarak 4 yıl başkan oldu. İç Savaş, Kuzey tarafından kazanılmıştı. Johnson, Zencîler'in âzâd edilmelerini elbette kabûl etti. Ancak onlara Beyazlar'la eşit haklar tanınmasına karşı çıktı ki, bu durum, Lincoln'ün öldürülmesi sebebini açıklar. Kongre ile uyum sağlıyamadı. Fakat Rusya'dan Alaska'yı satın aldı ve Meksika'da imparatorluk rejimine açıkça karşı çıktı.

18) Ulysses Simpson GRANT(Cumh.)(Ohio)(1822-1885=63): 1869-1877=8. = Julia Dent(Mo., 1826-1902=76), izd.1848=29, yş.22-51, zevcinden 4 yş.kç., 3 oğul ve 1 kızları oldu, zevcinden 25 yıl sn.öldü.

Point Pleasant'ta doğdu, Moint Mc Gregor/Saratoga'da öldü. Subay oldu. Meksika Savaşı'nda(1845-48) parladı. İç Savaş başlayınca(1861) generalliğe yükseldi. Güneyliler'i üst üste ezdi. Orgeneral, başkumandan, savaş bitince(1865) savunma bakanı

oldu. Lincoln hayrânı idi. Cumhûriyetçi Parti'ye girip açık farkla başkan seçildi. 47 yaşında idi. Askerî şöhretiyle bir dönem başkanlık daha kazandı.

19) Rutherford Birchard HAYES(Cumh.)(Ohio)(1822-1893=71): 1877-1881=4. =Lucy Ware Webb(Ohio, 1831-1889=58), izd.1852=29, yş.21-50, zevcinden 9 yş.kç., 7 oğul ve 1 kızları oldu, zevcinden 4 yıl önce öldü.

Delaware şehrinde(Ohio) doğdu, Fremont'ta öldü. Demokrat Tilden'a karşı başkanlık seçimini kazandı. İkinci dönem başkan olamadı. Güneyliler'e eşit haklar tanıması, kendi partisini kızdırmıştı.

20) James Abraham GARFIELD(Cumh.)(Ohio)(1831-1881=40): 1881'de 2 ay. = Lucretia Rudolph(Ohio, 1832-1918=86), izd.1858=23, yş.26-49, zevcinden 1 yş.kç., 5 oğul ve 2 kızları oldu, zevcinden 37 yıl sn.öldü.

Orange'da doğdu, N.J.'de Long Branch'da öldü. Üniversitede klasik diller profesörü, 1859'da eyâletinde senatör, İç Savaş'ta subay, 1863'de federal milletvekili. 1876'da Cumhûriyetçi Parti lideri, 1880'de federal senatör ve başkan oldu, 2 ay sonra kendisine iş vermediğini iddia eden birisi tarafından öldürüldü. Lincoln hayrânı idi.

21) Chester Alan ARTHUR(Cumh.)(Vt.)(1830-1886=56): 1881-1885=4. =Ellen Lewis Herndon(Va., 1837-1880=43), izd.1859=21, yş.22-43, zevcinden 7 yş.kç., 2 oğul ve 1 kızları oldu, zevcinden 6 yıl önce öldü.

İç Savaş'ta New York eyâleti savunma bakanı, Garfield'e başkan yardımcısı oldu. Garfield başkan seçildikten ve göreve başladıktan 2 ay sonra öldürülünce Anayasa gereği 4 yıl onun müddetini tamamlayıp başkanlık yaptı. Başkan olduğu zaman 51 yaşında idi. Ayrıldıktan 1 yıl sonra öldü.

22) Stephen Grover CLEVELAND(Dem.)(N.J.)(1837-1908=71): 1885-1889=4 + 1893-1897=4 = 8. =Frances Folsom(N.Y., 1864-1947=83), izd.1886=22, yş.22-44, zevcinden 27 yş.kç., 2 oğul ve 3 kızları oldu, zevcinden 39 yıl sn.öldü.

Caldwell'de doğdu, Princeton'da öldü. Yoksul âiledendi. Avukat(1859), Buffalo'da noter(1863), şerif(1869), Buffalo belediye başkanı(1881), New York eyâleti vâlîsi(1882), başkan(1884) oldu. 47 yaşında idi. 1861'den beri 23 yıldır gelen Demokrat Parti'den ilk başkandır. 1888'de tekrar aday oldu, kaybetti. 4 yıl sonra 1892'de yeniden aday olduğunda ise ikinci def'a seçildi. Üst üste değil de araya 4 yıl sokarak iki def'a seçilen tek başkandır. 60 yaşında iktidardan ayrıldı. 11 yıl daha yaşadı. Liyâkatli, yetenekli, reformistti. Ancak Cumhûriyetçiler, Monroe Doktrini'ne aykırı olarak artık Birleşik Amerika'nın dış kıt'alara açılmasını, Avrupa devletleri gibi emperyalist bir politika gütmesini istiyorlardı. Büyük kapital, çok güçlenmiş ve endüstrinin ham madde kadar olduğu gibi ihraç ihtiyaçları da çok büyümüştü. Amerika, dünyânın 1. sanâyî ülkesi hâline gelmişti. Cleveland, bütün bunlara karşı koyamadı. Hele Havay ve Küba adalarını ilhâk etmek istememesi emperyalistleri ve onların kışkırttığı halkı kızdırdı. İktidar, gene Cumhûriyetçiler'e geçti.

23) Benjamin HARRISON(Cumh.)(Ohio)(1833-1901=68): 1889-1893=4. =1. Caroline Lavinia Scott (Ohio, 1832-1892=60), izd.1853=39, yş.21-60, zevcinden 1

yş.by., 1 oğul ve 1 kızları oldu, =2. Mary Scott Lord Dimmick(Pa., 1858-1948=90), izd.(2) 1896=5, yş.38-43, zevcinden 25 yş.kç., 1 kızları oldu(toplam 1 oğul, 2 kız).

North Bend'de doğup Indianapolis'te öldü. 9. başkan W.H.Harrison'un(1773-1841) torunu idi. Dedesi eski başkanın ölümünde 8 yaşında idi. İç Savaş'a general olarak katıldı. 1860'da Cumhuriyetçi partiden Indiana senatörü, sonra 66 yaşında başkan seçildi. 1892'de, 4 yıl önce mağlûb ettiği Cleveland'a yenildi, seçilemedi, Demokrat Cleveland başkan oldu. Daha 8 yıl yaşadı.

24) William McKINLEY(Cumh.)(Ohio)(1843-1901=58): 1897-1901=4. =Ida Saxton(Ohio, 1847-1907=60), izd.1871=30, yş.24-54, zevcinden 4 yş.kç., 2 kızları oldu, zevcinden 6 yıl sn.öldü.

Niles'da doğdu, Buffalo'da öldü. İç Savaşa katıldı. Canton'da avukat(1867), Cumhûriyetçi Parti'den Ohio eyâleti başsavcısı(1869), federal milletvekili(1877), Ohio vâlîsi(1891, 1893), 54 yaşında başkan oldu. 2. def'a başkan seçildikten az sonra L.Czologosz adlı Doğu Avrupalı anarşist tarafından şân olsun diye öldürüldü. Başkanlığında Havay Adaları, Filipinler, Porto Rico ilhâk edildi, Küba işğâl edildi, İspanya Savaşı kazanıldı. Amerikan emperyalizmi şahlandı. Alaska'da Kuzey Amerika'nın en yüksek dağına adı verildi. A.B.D., bu dağ kadar yükselmişti.

25) Theodore(Teddy) ROOSEVELT(Cumh.)(N.Y.)(1858-1919=61): 1901-1909= 8. =1. Alice Hathaway Lee(Mass., 1861-1884=23), izd.1880=4, yş.19-23, zevcinden 3 yş.kç., 1 kızları oldu, =2. Edith Kermit Carow(Conn., 1861-1948=87), izd.1886(2 yıl sn.) =33, yş.25-58, zevcinden 3 yş.kç., 4 oğul, 1 kızları oldu(toplam 4 oğul, 2 kız), zevcinden 29 yıl sn.öldü.

New York'da doğdu, Oyster Bay'da öldü. 17. asırda New York'a göçen bir Holandalı âileden iner. Âilede bir mıkdar Yahûdî kanı da vardır. New York'un çok zengin âilelerindendir. 1882'de 24 yaşında New York eyâleti milletvekili olarak Cumhûriyetçi Parti'de yükselmeye başladı. Politik ve târihî kitaplarıyle tanındı. New York eyâleti emniyet müdürü(1895), bahriye müsteşarı(1897) oldu. İspanya Savaşı'na albay rütbesiyle katıldı. Donanmayı güçlendirdi. İspanya'dan Küba, Porto Riko ve Filipinler'in alınması, Havay'ın ilhâkı için çok çalıştı. A.B.D.'nin Dünyâ gücü hâline gelmesini, Pasifik'e hâkim olmasını istiyordu. New York eyâlet vâlîsi(1898), başkan yardımcısı(1900), 1901 eylûlünde McKinley'in öldürülmesi üzerine 43 yaşında başkan seçildi. 1904'de büyük farkla yeniden seçildi. Panama devletini kurdu ve kanalı kazdırmaya başladı. 1903'de Kanada-Alaska sınırını Kanada aleyhine bugünki durumuyle kabûl ettirdi. 1904'te bütün Amerika kıt'ası ve denizlerinde kurulu düzeni sağlamanın A.B.D.'nin misyonu olduğunu resmen îlân etti. Emperyalist, hattâ sömürgeci politikaya girdi. Bir seri Amerika devletine silâhlı veyâ ekonomik baskı yaptı. 1905'te Rusya-Japonya savaşına arabuluculuk yaparak son verdi. Zîrâ Pasifik'te de barış A.B.D.'nden soruluyordu! Uzak Doğu'ya giderek Japon yayılmacılığına gözdağı vermek istedi. Avrupa mes'elelerine de karışarak bir müddet sonra A.B.D.'nin Cihan Savaşı'na girmesi zemînini, Monroe doktrinine aykırı olarak hazırladı. Büyük bir otorite ile davrandı ve yetkilerini son sınırına kadar kullandı. İkinci dönemi bitince Taft'ı başkan seçtirmeye muvaffak oldu. Bir yıl(1909-10) Avrupa ve Afrika gezisine çıktı. Sosyal

adâlete ağırlık vererek holdinglerin sultasını kırdı. 1912 kasım seçimlerinde Taft'tan fazla oy alarak Cumhûriyetçi Parti'den aday oldu. Fakat Demokrat Parti'den Wilson'a yenildi. Araya 4 yıl sokmasına rağmen Amerikan halkı, bir başkana üçüncü bir dönem yânî 8 yıldan fazla iktidar vererek geleneği bozmak istememişti. Yoksa şöhreti, bir profesör olan Wilson'dan çok fazla idi ve dünyâ görüşü ve politik tecrübesi de çok fazla idi. A.B.D.'ne kazandırdıkları da ortada idi. Roosevelt kırıldı. Brezilya'yı gezdi(1913-14). Cihan Savaşı patlayınca Almanya'ya karşı kampanya açtı. A.B.D. sanâyiini ezmek üzere bulunan Almanya'ya haddini bildirmek istiyordu. 1917'de politikadan çekildi. 1906 Nobel Barış Ödülü'nü, Japonya ile Rusya'yı barıştırdığı için aldı. Başkanlığından sonra 10 yıl müddetle faal bir hayat yaşadı. A.B.D.'ni İngiltere ve Almanya'dan sonra dünyânın en önemli 3. devleti hâline getirdi. Ancak büyük Avrupa orduları çapında bir Amerikan ordusu kuramadı.

26) William Howard TAFT(Cumh.) (Ohio) (1857-1930=73): 1909-1913=4. = Helen Herron(Ohio, 1861-1943=82), izd.1886=44, yş.25-69, zevcinden 4 yş.kç., 2 oğul ve 1 kızları oldu.

Cincinnati'de doğdu, Washington'da öldü. Ohio'da hâkim, Anayasa Mahkemesi üyesi(1892), Filipinler genel vâlîsi(1901), savunma bakanı(1904), Cumhûriyetçi Parti'den Roosevelt'in desteğiyle 52 yaşında başkan oldu. 1913 seçimlerini kaybetti. Yale'de anayasa profesörü, 1921'de Anayasa Mahkemesi üyesi oldu. Roosevelt'in cihan politikasını tâkıyb edemedi. Zâten gerçek politikacı değildi. Başkanlığından sonra 17 yıl yaşadı.

27) Thomas Woodrow WILSON(Dem.) (Va.)(1856-1924=68): 1913-1921=8. = 1. Ellen Louise Axsen(Ga., 1860-1914=54), izd.1885=29, yş.25-54, zevcinden 4 yş.kç., 3 kızları oldu, =2. Edith Bolling Galt(Va., 1872-1962=90), izd. (2) 1915=6, yş.43-49, çocuksuz, zevcinden 16 yş.kç.(ertesi yıl Wilson bu eşiyle evlendi).

1850'den beri seçilen ilk Güneyli başkandır. Staunton'da doğdu, Washington'da öldü. Princeton'da ekonomi politik profesörü(1890), Princeton rektörü(1902-10), New Jersey vâlîsi(1911) oldu. Târih üzerine kitaplar yazdı. 5.11.1912 seçimlerinde Cumhûriyetçiler, Roosevelt ile Taft arasında bölündüğü için, beklenmedik şekilde, 57 yaşında başkan seçildi. 1897'den, Cleveland'dan beri gelen ilk Demokrat başkan oldu. Senatörlerin halk tarafından tek dereceli seçimle seçilmesini sağladı. Holdinglerle mücâdele etti. Haiti ve Meksika'ya asker gönderdi. Çok güvendiği danışmanı House adında bir emekli albaydı. Cihan Savaşı'na katılmaya, baskılara rağmen hevesli görünmedi. Lusitania transatlantiğinin Alman denizaltısınca torpillenmesi(1.5.1915) fâciasına bile göz yumdu. 7.11.1916 seçimlerini, A.B.D.'nin târîhin o âna kadar gördüğü en büyük savaşa girmesi arifesinde bulunduğu için rahatça aldı. İkinci def'a başkanlık dönemine başlar başlamaz Almanya ile ilişkileri kesti(3.2.1917) ve Almanya'ya harb îlân etti(6.4.1917). Avusturya-Macaristan'a ise harb îlân etmekle berâber bu devletle hiç savaşmadı. Türkiye ve Bulgaristan'la sâdece diplomatik ilişkilerini kesti, harb îlân etmedi. 14 İlke'sini ortaya atarak Merkezî İmparatorluklar'ın savaş gücünü kırdı. Merkezî İmparatorluklar(Almanya, Avusturya, Türkiye), ister istemez bu barışçı ve gûyâ âdil ilkelerin uygulanabileceği husûsunda hayâle kapıldılar. Polonya'nın yeniden

kurulacağını, Alsas-Loren'in Fransa'ya geçeceğini îlân etti. Cem'iyyet-i Akvâm'ın kurulup dünyâ barışını sağlıyacağını bildirdi. 1919 ocağında Paris Konferansı için Fransa'ya geldi. İngiltere, Fransa, İtalya'nın emperyalist emellerinden, bu emellerin belki yeni bir savaş doğuracağını hissederek, dehşete düştü. Versay Anlaşması'nın eninde sonunda Almanya'yı yeni bir cihan savaşına sürükliyeceğini belirtip anlaşmayı imzâlamadan Amerika'ya döndü. 1919'da 1933'e kadar 14 yıl sürecek içki yasağını koyarak Amerikan gansterliğine altın günlerini hazırladı. 1920'de kadınlara oy verme hakkı tanıdı. 1919 Nobel Barış Ödülü'nü aldı. İkinci Cihan Savaşı'ndaki Roosevelt'in prototipidir. Cihan politikasında bilgisiz değilse bile tecrübesizdi.

28) Warren Gamaliel HARDING(Cumh.) (Ohio) (1865-1923=58): 1921-1923= 2.=Florence Kling DeWolfe(Ohio, 1860-1924=64), izd.(2) 1891=32, yş.31-63, zevcinden 5 yş.by., çocuksuz.

Moorow'da doğdu, San Francisco'da öldü. Senatör iken 1920 kasımında Demokrat Cox'u yenerek başkan seçildi. 8 yıl sonra Cumhûriyetçiler yeniden iktidâra gelmiş oldu. 56 yaşında idi. Almanya ve Avusturya-Macaristan'la Müttefikler'den ayrı barış imzâladı. İçki yasağını devâm ettirdi. Savaş vergilerine son verdi. Göçü sınırladı. Başkanlığının ortasında 2 yıl sonra öldü.

29) John Calvin COOLIDGE(Cumh.) (Vt.) (1872-1933=61): 1923-1929=6. = Grace Anna Goodhue(Vt., 1879-1957=78), izd.1905=28, yş.26-54, zevcinden 7 yş.kç., 2 oğulları oldu, zevcinden 24 yıl sn.öldü.

Plymouth'da doğdu. Northampton'da öldü. 1897'de Massachusetts'de Northampton'da avukat, belediye meclisi üyesi ve başkanı, senatör, Massachusetts vâlîsi (1919-20), başkan yardımcısı oldu. Harding ölünce onun müddetini tamamlamak üzere 51 yaşında başkan oldu(2.8.1923). 4.11.1924'de yeniden başkan seçildi. Meksika ile ilişkileri düzeltti. Büyük Kriz'in arifesinde A.B.D. toplumuna altın yıllar yaşattı. Başkanlığı bittikten 4 yıl sonra öldü.

30) Herbert Clark HOOVER(Cumh.)(Iowa)(1874-1964=90): 1929-1933=4. =Lou Henry(Iowa, 1875-1944=69), izd.1899=45, yş.24-69, 2 oğulları oldu, zevcinden 1 yş.kç., zevcinden 20 yıl önce öldü.

West Branck'da doğdu, New York'ta öldü. Çiftçi âilesinin oğlu idi. Mâden mühendisi, 1914'de Avrupa'da görev aldı, 1917'de iâşe genel müdürü, 1921'de ticâret bakanı, sonra Cumhûriyetçi aday olarak 55 yaşında başkan oldu. İkinci def'a başkanlığa adaylığını koydu, Demokrat Parti'den Roosevelt'e yenildi. Daha 31 yıl yaşadı. Bâzı devlet işlerinde bulundu. 1947'de Colorado nehri üzerindeki çok büyük baraja adı verildi. Foundation Hoover adlı târîhî belgeler toplayan vakfını Kaliforniya'da kurdu. Şu eserler onundur: *Memoirs*, 3 c., 1951-52; *An American Epic*, 3 c., 1959-61.

31) Franklin Delano ROOSEVELT(Dem.) (N.Y.) (1882-1945=63): 1933-1945= 12. =Anna Eleanor Roosevelt(N.Y., 1884-1962=78), izd.1905=40, yş. 19-59, zevcinden 2 yş.kç., ayni âileden, 5 oğul ve 1 kızları oldu, zevcinden 17 yıl sn.öldü.

New York'ta Hyde Park'da doğdu, Warm Springs'de öldü. Başkan Theodore Roosevelt'in 24 yş.kç. kuzeni olup onun başkanlıktan ayrıldığı târihte 27 ve öldüğü târihte 37 yaşında idi. Theodore Roosevelt'in yeğeni Anna Eleanor Roosevelt ile Th.Roosevelt'in başkanlığı sırasında evlendi. Bir çok kitabın yazarı olan eşinin tam ve ihtimamlı desteğini şahsen de, politik sâhada da hayâtının sonuna kadar gördü. Harvard'ı bitirdi. Kuzeni Th.Roosevelt gibi Cumhûriyetçi Parti'ye değil, Demokrat Parti'ye girdi. 28 yaşında senatör(1910), bahriye müsteşarı(1913-21) oldu. A.B.D. donanmasını yeni gemilerle kuvvetlendirdi. 1918 yazında Fransa cebhesini gördü. 1920 kasımında başkan yardımcılığı için aday oldu, kaybetti. 1921 ağustosunda çocuk felcine yakalandı. Hayâtının sonuna kadar tekerlekli iskemleye bağlı kaldığı halde çalışmalarını hiç aksatmadı. New York vâlîsi(1929-33) oldu. 22 yıldan beri Cumhûriyetçiler iktidarda idi. Hoover'ın ikinci başkanlık adaylığına yerine seçilmesi, içki yasağını kaldırması ve New Deal denen büyük ekonomik krizi önleyici, yaralarını sarıcı, A.B.D.'ni modernize edip kalkındırıcı, sosyal dayanışmalı bir toplum hâline getirici programı sâyesinde kolay oldu. 51 yaşında başkan oldu. Programını aynen, tâvizsiz ve hiç bir muhâlefetten ürkmeksizin kararlı, hattâ sert şekilde uyguladı. Büyük buhrânın izlerini sildi. Refah toplumu Amerika'yı yeniden oluşturdu. Liyâkatli bir ekip kurdu ve onlara geniş yetkiler vererek çalıştı. Dış işlerine Curdell Hull'ü getirdi. Doları devalüe etti ve ihrâcâtı arttırdı. Büyük barajlarla tarımı modernleştirdi. Çiftçiyi kolladı. 1936 kasımında rahat şekilde 2. def'a seçildi ve 1937'de ikinci dönemine başladı. Anayasa Mahkemesi'nin yetkilerini kısıtlamak istedi, başaramadı. 1933'te, 1917'den beri ilişkilerin kesik bulunduğu Sovyetler'i tanıdı. İkinci Cihan Savaşı patlayınca, borçlanma yoluyle İngiltere'ye, sonra Rusya'ya târîhin en büyük silâh ve malzeme yardımını yaptı(Sovyetler bu borcu ödemediler). On binlerce uçak, tank, top hibe etti. Amerikan ekonomisini, savaş ekonomisi hâline çok çabuk ve büyük mahâretle dönüştürdü. Kasım 1940'ta 3. def'a seçildi. 3. def'a seçilen tek başkan olarak bütün A.B.D. târîhinde istisnâ oluşturdu. Yazılı olmıyan bir gelenek, İkinci Cihan Savaşı sebebiyle bozulmuştu. 1941 başında 3. dönem başkanlığına başladı ve bu yılın sonunda A.B.D., savaşa girdi. Savaşın başlaması üzerinden 2 yıl, 3 ay geçmişti ve savaşın sâdece son 4 yılına katılmış oldu. İlk 2 yıl savaşa katılmamakla A.B.D.'ne büyük menfaatler sağladı. Ezilen İngiltere, Dünyâ devletleri arasında 1.'liği Almanya'ya kaptırdı ise de 1942 sonunda Almanya bu sırayı günümüze kadar A.B.D.'ne terketti. 7.11.1941'de Japonya ve 4 gün sonra Almanya ile savaş başladı. Atom bombasının yapılması için -Hitler'e paralel olarak- emir verdi. Washington'da (12.1941), Kazablanka'da(1.1943), Washington'da(5.1943), Québec'de (8.1943), Kaahire'de (11.1943), Tahrân'da(11.1943), Yalta'da(2.1945) Churcill'le, Kaahire'de ilâveten Çankayşek'le, Tahrân ve Yalta'da ilâveten Stalin'le buluşup savaşı yürüttü. Stalin'den Japonya ile savaşa girmek vaadini aldı ise de Rusya aslâ Japonya ile savaşa girmiyerek Almanya ile savaşmakla yetindi. Churchill'in bütün ısrarlarına rağmen, Stalin'i dinliyerek, İkinci Cebhe'yi Balkanlar'dan değil, Fransa'dan(Normandiya) açtı ki bu, Doğu Avrupa'yı ve Balkanlar'ı Rusya'ya bırakmak demekti. Filipinler'e savaş biter bitmez istiklâl vaad etti ve bu vaad yerine getirildi. Birleşmiş Milletler'in kurulmasını

emretti. 1944 kasımında 4. def'a seçildi. 1945 başında 4. dönemine henüz başlamıştı ki 12.4.1945'te savaşın sonunu görmeden öldü. 63 yaşında olduğu halde 80'lik gösteriyordu. Aşırı derecede sürmeneja girmiş ve bu durum, çok yanlış askerî ve politik kararlar almasında etken olmuştur.

A.B.D. târîhinde hiç bir başkan 8 yıldan fazla iktidarda kalmadığı halde Roosevelt, 12 yıl, 3 ay iktidarda kaldı. Yahûdî ve sosyalist müşâvirlerinin ve lobisinin de etkisiyle Nazi düşmanlığını gerçek bir Alman düşmanlığına dönüştürdü. Pasifik'i A.B.D. ile paylaşmak istemekle büyük küstahlık gösteren Japonya'ya ayni derecede düşmandı. Stalin'in "baba adam" olduğu, yoksul ve samîmî bir müttefik olduğu kanâatinde idi, ona istediği her tâvîzi verdi. Ekonomi sâhasında hârikalar yaratan Roosevelt'in dış politikada, Avrupa ve Dünyâ politikasında hiç bir temelli bilgisi yoktu. Târihte hiç bir hükümdârın kullanmadığı mutlak yetkilerle sonsuz kaynakları kullandı. Rusya'yı Orta Avrupa'ya getirdi. Bir çok şerefli milleti Ruslar'a esîr etti. Komünizmi azdırdı. Târîhin en büyük budalası olarak târîhe geçti. Onun azdırdığı ve Avrupa'yı teslîm ettiği Rusya'nın dünyâ hâkimiyetini önemek için A.B.D., onun ölümünden günümüze kadar trilyonlarca doları savunması için harcamaya mecbur kaldı.

32) Harry S.TRUMAN(Dem.) (Mo.) (1884-1972=88): 1945-1953=8. =Bess Wallace(Mo., 1885-1960'lar), izd.1919, yş.34, 1 kızları oldu, zevcinden 1 yş.kç.

Lamar'da doğdu, Kansas City'de öldü. Banka me'mûru, çiftçi, Demokrat Parti'den politikacı olup 1934'de 50 yaşında senatör seçilip Washington'a geldi. 1941'de Roosevelt'in 3. dönem başkanlığında onun yardımcısı oldu. 4 yıl sonra 4. dönemin hemen başında ölünce, otomatik şekilde başkan oldu. 61 yaşında ve Roosevelt'ten 2 yaş küçüktü. Dinçti ve daha genç gösteriyordu. Almanya teslîm olduktan sonra 1945 ağustosunda Japonya'ya 2 atom bombası attırarak savaşın daha yıllarca uzamasını önledi. Japonya, Almanya gibi kayıtsız ve şartsız değil, tek şartla, imparatorlarının tahtında bırakılması şartıyle, teslîm oldu. 1946'da Kongre'de cumhûriyetçiler yeniden çoğunluğu ele geçirdiler. 1948 kasım seçimlerinde Truman'ın değil, cumhûriyetçi rakıybinin seçileceğine bütün Amerikan araştırma şirketleri ve basını mutlak gözüyle bakarken, başkan seçildi. 1949 başında yeni dönemine başladı. Roosevelt ile geçinebilmek için ondan zekâsını saklıyarak ve her dediğine pekiyi diyerek çalışmıştı. Başkan olunca nâdir zekâsı, enerjisi ve otoritesi ortaya çıktı ve bunu kullandı. Ancak Roosevelt, Avrupa'yı Rusya'ya teslîm ettiği için fazla bir şey yapamadı. Birleşmiş Milletler'in kuruluşuna başkanlık etti. Bütün Amerika kıt'ası devletlerine A.B.D.'nin üstünlüğünü üstü kapalı metinlerle kabûl ettirdi. Avrupa'da Rusya'yı durdurmaya çalıştı. General(Mareşal) Marshall'ı, adıyle anılan yardımla görevlendirdi. Avrupa'ya çok büyük ekonomik yardımlarda bulundu. Sonra NATO'yu kurdu. Kuzey Kore, Güney'i de yutmaya kalkışınca son anda General(Mareşal) Mac Arthur'u göndererek önledi. A.B.D. târîhinin en büyük askeri olan Mac Arthur'un komünist Çin -muhtemelen atom bombası ile- ezilmeden problemin radikal çözümlenmesinin kaabil olmadığını bildirmesi üzerine, Mac Arthur'un bir ataklıkla emr-i vâkı' yapacağından korkarak Cihan Savaşı'nın en büyük millî kahramânını azledip emekliye sevketti. Filipinler'e istiklâl verdi ve İngiltere, Fransa, Holanda gibi müttefiklerine sömürgelerini bırakmayı tavsiye etti. Başkanlıktan ayrıldıktan sonra 19 yıl sessiz sedâsız yaşadı.

33) Dwight David EISENHOWER(Cumh.) (Tex.) (1890-1969=79): 1953-1961=8. =Mamie Geneva Doud(Iowa, 1896-1970'ler), izd.1916=53, yş.20-73, zevcinden 6 yş.kç., 2 oğulları oldu.

20 yıl sonra Cumhûriyetçi ilk başkandır. Vaktiyle İsviçre'den göçmüş Alman asıllı bir âileden Denison'da doğdu, Washington'da öldü. West Point'ten subay çıktı (1915). West Point me'zûnu(A.B.D. Harb Akademisi) tek başkandır. 1935'te Filipinler'de görev alarak pilot brövesi aldı. 1941'de general oldu. Hızla tüm, kor, or general ve savaş sonunda 5 yıldızlı general(mareşal) oldu. 1942 eylûlünde Londra'da çalışmaya başladı. 11.2.1943'te Kuzey Afrika Müttefik kuvvetleri başkumandanı oldu. Fas ve Cezâyir'i geçip Tunus'u alarak Mihver'in Afrika kıt'ası ile ilişkisini kesti. Sicilya ve İtalya çıkartmalarına başkumandanlık yaptı. 24.12.1943'te İkinci Cebhe başkumandanlığına atandı. İkinci Cebhe için çıkartmayı İngiltere'de hazırladı. Târîhin en büyük çıkartmasını, kara, deniz ve hava kuvvetleriyle Normandiya'dan yaparak Fransa'yı Almanlar'dan aldı ve Almanya kayıtsız şartsız teslîm oldu(7.5.1945). Washington'da genel kurmay başkanı, emekli olup 1948'de New York şehrinde Columbia Üniversitesi rektörü oldu. Ancak 1949'da askerliğe döndü. NATO'nun ilk başkumandanı oldu. Askerî ününden faydalanmak isteyen Cumhûriyetçi Parti, kendisini başkanlığa aday gösterdi. Hiç politikaya girmemiş ve politikayı da iyi bilmeyen Eisenhower, seçimi kazanıp 63 yaşında başkan oldu. İkinci dönem tekrar seçildi. Sovyetler'e yeni yayılma sâhaları kazandırmamak için çalıştı. 1958 nîsânında Eisenhower Doktrini denen ilkeleri îlân ederek, Orta Doğu'da bir devlet, komünist bir tasalluta karşı yardım isterse, A.B.D.'nin askerî müdâhalede bulunacağını bildirdi ve Lübnân'a asker çıkartarak bunu gösterdi. Dış politikasını mâhir bir diplomat ve antikomünist olan John Foster Dulles'a tam yetkiyle bıraktı. Onun ölümünden sonra da ayni yolda devâm etti. 1959'da Ankara'yı resmen ziyâret etti. Türkiye'ye gelen ilk A.B.D. başkanıdır. Başkanlıktan ayrıldığı son 8 yılında hâtıralarını 3 kitap hâlinde yayınladı. *Encyclopedia America*'nın genel yayın müdürlüğünü yaptı. Çok parlak bir asker değildi. Devlet adamlığı ve kültürü de öyledir. Ancak aldığı görevleri tevâzû içinde hakkıyle yerine getirdi.

34) John Fitzgeral KENNEDY(Dem.) (1917-1963=46): 1961-22.11.1963=2, 10. =Jacqueline Lee Bouvier(1931), izd.1953=10, yş.22-32, zevcinden 14 yş.kç., 1 oğul ve 1 kızları oldu(=2. Aristotelis Sokratis Onassis, İzmir 1906-Paris 1975=69, izd.1968(5 yıl sn.)=7, yş. 37-42, zevcinden 25 yş.kç.).

29.1.1917'de Massachusetts'de Brrooklone'de doğdu. Babası, İrlanda asıllı ve Katolik çok zengin bir iş adamı ve A.B.D.'nin Londra büyükelçisi idi. Harvard'ı bitirdi (1940). 1941-45 savaşına deniz yüzbaşısı olarak katıldı. Gazetecilik yaptı. Temsilciler Meclisi üyesi(1946-52), A.B.D. senatörü(Massachusetts'den)(1952-60) oldu. 29 yaşında milletvekili olarak Washington'a geldi. Demokrat Parti'de ilerledi. 14 yıl federal milletvekili ve senatör olarak Amerikan politikasının bütün inceliklerini kavradı. Babasının ve küçük kardeşi Robert'ın ve bütün âilenin desteğini gördü. Cumhûriyetçi Nixon gibi çok çetin bir rakıybe karşı Demokrat Parti adayı olarak başkan seçimlerine girdi ve Amerikan târîhinin en kıl payı seçimini kazandı: Kennedey 34.221.531 oy(% 49,7) (303 elektoral oy), Nixon 34.100.474 oy(% 49,5) (219 elektoral oy), Orval E. Faubus 227.881 oy, dîğer adaylar 94.248 oy. 8. 11.1960'da seçilip 20.1.1961'de göreve

başladı. 44 yaşında ve Amerika'nın en genç başkanı idi. Üstelik 10 yaş genç gösteriyordu.

A.B.D.'nin Protestan olmayan ve Katolik tek başkanı, gene ilk İrlanda asıllı başkan olan Kennedy, "fazîlet mücâdelesi" ile iktidâra geldi, bu isimde bir kitap da yazdı. Politikada ahlâk ve dürüstlük vaad ediyor, vatandaşlar için eşitlik ve refah, A.B.D. için saygınlık istiyordu. Lincoln'ün kâğıt üzerinde hürriyete kavuşturduğu Zencîler için insan hakları istiyordu ve bunu gerçekleştirmeye kararlı idi. Güney'de ise bu isteğe karşı koyma çok güçlüydü. Kuzey'de bile durum farklı değildi. FBI'ın değişmez başkanı Hoover "ben hayâtımda binlerce Beyaz ajan, sâdece pasif görevde kullandığım 3 Zencî ile çalıştım" diyordu. Dîğer taraftan Sovyetler, Küba'ya nükleer silâhlar yerleştirmişler, A.B.D.'ne kafa tutuyorlardı ve yakında komünizmi Dünyâ'ya kabûl ettireceklerine, Arz'ın Rus hâkimiyetine gireceğine emîn idiler, bütün hesaplarını buna göre yapıyor, bütün paralarını Sovyet halklarının ekmeğinden kesip uzaya, nükleer ve klasik silâhlara, KGB'ye, istihbârâta, her ülkedeki yerli ajanlara, devrimcilere, terörüstlere harcıyorlardı.

1962 ekiminde Küba krizinde Kennedy, bir cihan savaşını ve nükleer savaşı göze alarak Rus blöfünü gördü. Küba'yı ablukaya aldı, silâh yüklü Rus gemisi dönmeye, Rusya, Küba'daki nükleer silâhları söküp götürmeye mecbur kaldı. Berlin'e giden Kennedy, Batı Berlin'in asla komünistlere terkedilmiyeceğini, komünist âleminin içinden haykırdı ve Berlin'e çökmemesi için her türlü yardımı yaptı. Zencî hakları için radikal davrandı. Bir beyin takımı(brain trust) ile âhenkli çalıştı. Küba olayından sonra Kruşçev'in saldırgan politikası sona erdi, prestiji düştü. Rusya, zorla yeni ülkeler kazanamıyacağını anladı. Bunu kültür savaşı, propaganda ile ülkeleri içeriden çökertmek, KGB ile korkutmak, her ülkede parayla ajan ve asker elde etmek, ihtilâl çıkarmak, terör oluşturmak yolunu seçti. Brejnev iktidâra geldi. Hiç bir sosyalist ülkenin hiç bir şekilde Moskova'dan ayrılamıyacağını îlân etti. Brejnev'in -Türkiye'yi de iliklerine kadar titreten- kültür savaşı politikası, Gorbaçov'a ve Reagan'a kadar devâm etti.

A.B.D. târîhinin en büyük başkanlarından biri olan Kennedy, 22.11.1963 günü Teksas'ta Dallas şehrinde açık arabasında halkı selâmlarken uzaktan atılan dürbünlü tüfek kurşunlarıyle ağır yaralanıp bir kaç saat sonra öldü. Washington'a getirilip gönüldü. Rusya, FBI, yüksek iş çevreleri, Zencî düşmanları, Kennedy'nin varlığından rahatsızdılar. Öldürülmesinde hepsinin rolü vardır ve bu işten yardımcısı olarak yerine geçen Teksaslı petrolcü Johnson'ın da haberi olduğu, olayların akışından anlaşılır.

8 yaş küçük kardeşi Robert Kennedy(1925-1968=43), parlak bir hukukçu iken ağabeyi başkan olunca adâlet bakanı (attorney-general) oldu. Asıl beynin Robert Kennedy olduğu söylenmiştir. Ağabeyinden daha enerjik, kararlı, azimli, radikaldi ve A.B.D.'ni değiştirmek istiyordu. 1965'te senatör seçildi (New York eyâletinden). 16.3.1968'de başkanlık aday adaylığı için karar verdi. Demokrat Parti'nin dîğer adayları Eugene McCarty ve Hubert Humphrey'i kolayca yendi. Seçimler Kasım 1968'de idi. Kennedy'nin seçileceği mutlak idi. Çok büyük prestij kazanmıştı ve ağabeyinin yapamadıklarını yapması bekleniyordu. 5.6.1968 günü Los Angeles'ta Ambassador Hotel'deki baloda tabanca ile vurulup öldürüldü. Arlington millî mezarlığına ağabeyinin

yanına gömüldü. Ayni güçler, ağabeyinin hesâbını soracağından da endîşe ederek, bu sûikasdi gerçekleştirdiler.

Üçüncü Kennedy kardeş Edward Moore Kennedy(doğ. 1932), iki ağabeyinin aksine zayıf karakterli ve ahlâkan kusurlu idi. Ağabeylerinin şöhretinden faydalanıp başkan olmak istedi, muvaffak olamadı. Joseph P. Kennedy ile Rose Fitzgerald Kennedy'in 9. ve en küçük çocuğu idi. Hukukçu idi. Ağabeyi başkan olunca, onun boşalttığı Massachusetts'den federal senatörlüğe 30 yaşında 1962'de seçildi ve 1996'da hâlâ senatör idi. Türk düşmanı olduğunu bir kaç def'a açıklıyarak azınlık puanlarını toplamaya çalıştı. Jacqueline Kennedy, son yıllarda öldü.

35) Lyndon Baines, JOHNSON(Dem.) (Tex.) (1908-1973=65): 1963-1969=6.="Lady" Bird.

Stonewal yakınlarında doğdu. Fen fakültesinde okudu. Lise öğretmeni, milletvekili sekreteri, Texas millî gençlik örgütü başkanı(1935) olarak Demokrat Parti'li, 29 yaşında milletvekili(1937-48), senatör(1948-60) oldu. Senato'da çoğunluk(1951-3, 1955-61) ve muhâlefet(1953-5) lideri oldu. İkinci Cihan Savaşı'na deniz subayı olarak katıldı. 1960'da başkan olmak istedi. Fakat partisi Kennedy'yi başkan adayı, kendisini başkan yardımcısı adayı yaptı. Bu sûretle kendisinden 9 yaş küçük olan Kennedy'ye yardımcı olarak seçildi ve onu hiç sevmedi. Kennedy de, yeterli zekâ sâhibi saymadığı Johnson'ı kenarda bıraktı. Kennedy kendisini yabancı ülkelere göndererek kullandı, bu arada 1962 ağustosunda Türkiye'ye geldi. Kennedy öldürülünce otomatik şekilde başkan olduğu zaman 55 yaşında idi. 3.11.1964 seçimlerinde yeniden başkan oldu: Johnson 43.126.218 oy(% 61 ve 486 elektoral oy), Cumhûriyetçi Barry Goldwater 27.174.898 oy(% 38,5 ve 52 elektoral oy). Türkiye'de Amerikan düşmanlığı bahânesini yaratan mektubunu, başbakan İnönü'ye gönderdi. Başkanlığı bitince Teksas'daki çiftliğine çekilip 4 yıl sonra öldü. 17. başkan Johnson'la akrabâlığı yoktur.

36) Richard Milhous NIXON(Yorba Linda/Cal., 9.1.1913-1994=81) (Cumh.): 1969-1974=5. =Patricia Nixon.

Küçük çiftçi oğlu olup 1937'de avukatlığa başladı. Deniz subayı olarak Cihan Savaşı'na katıldı(1942-46). Cumhûriyetçi Parti'ye girdi. Kaliforniya'dan Washington için 33 yaşında milletvekili(1946-51) ve senatör(1951-52) seçildi. 1952'den 1961'e kadar 8 yıl Eisenhower'ın başkan yardımcısı oldu. Bu müddet içinde asker olan başkanın eksikliklerini, diplomasi tecrübesi ve keskin zekâsıyle mahâretle kapattı. 1961'de başkanlık için aday oldu. Rakıybi Demokrat Kennedy, Amerikan târîhinin en kıl payı farkı ile kazandı. Çok üzülen, küsen ve hakkı olan başkanlıktan Kennedy'nin âile gücü dolayısıyle ve propaganda vâsıtasıyle mahrûm edildiğine inanan Nixon, Kaliforniya'ya dönüp avukatlığa başladı. 1964'te başkan adayı olmak istedi. Cumhûriyetçi Parti, aday olarak onun yerine Goldwater'ı seçince(ki kaybetti) büsbütün küstü, fakat yılmadı. Sabırla bekledi. 1968'de gene aday oldu ve seçimi kazanarak başkanlığa çıktı. 56 yaşında ve başkanlığın 8 yıl önce hakkı olduğu kanâatinde idi. 5.11.1968 seçimleri: Nixon 31.770.237 oy(% 43,4 ve 302 elektoral oy), Demokrat Hubert H. Humphrey 31.270.533 (% 42,7 oy ve 191 elektoral oy), George C.Wallace 9.906.141 oy(% 45 elektoral oy), dîğer adalar 239.908 oy. Kennedy'yi ithâm ettiği kıl payı kazanmak kendi

payına da düştü ve o da kıl payı başkan oldu. 11.1972 seçimlerinde ikinci def'a başkan olduğu zamanki durum ise şöyleydi: Nixon 46.631.189 oy (% 62 ve 521 elektoral oy), Demokrat George McGovern 28.422.015 oy(% 38 ve 17 elektoral oy). Bu def'a çok farklı kazanmıştı. 1972 şubatında Pekin'i resmen ziyâret ederek Çin ile 1946'dan beri kesik olan ilişkileri kurdu, Çin'i Birleşmiş Milletler'e kabûl ettirdi ve Milliyetçi Çin'i(Taiwan) Birleşmiş Milletler'den çekilmek durumunda bıraktı. 22.5.1972'de Moskova'yı da resmen ziyâret ederek ilişkileri yumuşatmaya çalıştı. Dış işleri bakanı Kissinger'ın üstün diplomasisi ile bir çok başarılar elde etti. Ancak son başkanlık seçiminde Demokratlar'ın Washington'da Watergate işhanındaki genel merkezinin telefonlarını dinlettiği *Washington Post*'un iki muhâbiri tarafından açıklanınca, A.B.D. târîhinde emsalsiz bir harekette bulundu ve istîfâ etti (8.8.1974). İkinci döneminde 1 yıl, 7 ay başkanlık yapabildi. Sonraki 20 yılda kendi başına iç ve dış faâliyetlerde bulundu. Nixon, mağlûbiyete giden bir Viet-Nam savaşı, Zencî ve komünizan eylemleriyle alevler içinde yanan, başkentinde âşâyiş kuramayan bir Amerika devr almıştı.

37) Gerald Rudolph FORD (Cumh.) (Omaha/Nebr., 14.7.1913): 1974-1977=3.

Michigan Üniversitesi'nden siyasal bilgiler ve Yale'den hukuk diplomaları aldı. Deniz subayı olarak(yzb.) Cihan Savaşı'nda bulundu(1941-46). Michigan'da avukat iken 1949'da 36 yaşında Washington için milletvekili seçildi ve milletvekilliğini hiç kaybetmedi. 1964'de Temsilciler Meclisi muhâlefet(Cumhûriyetçi) lideri oldu. Nixon onu yeteneksiz Agnew yerine ikinci döneminde 1973'de başkan yardımcısı seçti. Nixon istîfâ edince 8.8.1974'te otomatik şekilde başkan oldu ve 1977 ocağına kadar onun müddetini tamamladı. Henry Kissinger'ı dış işlerinde muhâfaza etti. 1976'da yeni dönem için Cumhûriyetçi Parti'den adaylığı Kaliforniya vâlîsi Reagan'ı pek az bir farkla geçerek kazandı. Fakat seçimlerde kaybetti ve rakıybi Demokrat Parti'den Carter seçildi. Nixon'dan 6 ay küçüktü. O zamandan beri bâzı faâliyetlerde bulunuyor.

38) James Earl(Jimmy) CARTER(Dem.) (Ga.) (Plains/Georgia, 1924): 1977-1981=4. =Rosalyn Carter.

Annapolis deniz harb okulunu bitirip deniz subayı çıktı(1946), istîfâ etti(1953), yerfıstığı yetiştirmekle uğraştı, 1962'de Georgia eyâlet senatörü iken 1966 Georgia vâlîliğine aday oldu, kazanamadı. Demokrat Parti'den idi. 1970-74'de Georgia vâlîliği yaptı. 2. 11.1976 seçimlerinde 53 yaşında başkan seçildi: Carter 40.827.394 oy(% 50,5, 297 elektoral oy), Cumhûriyetçi Başkan Ford 39.145.977 oy(% 48,3 ve 241 elektoral oy), Eugene McCarthy 745.042 oy(% 0,9). Selefi Ford gibi yeterli tecrübeye ve yeteneğe sâhib bulunmamakla ithâm edildi. % 6 işsizlik, % 6,5 enflasyon, doların düşmesi, dîğer menfî etkenler oldu. 1979 kasımında Papa J. Paul II'yi Beyaz Saray'da ağırladı. Ayni günlerde İran'da Tahrân'daki bütün A.B.D. büyükelçilik personelinin esîr alınması büyük krizi patladı. İkinci dönem için tekrâr aday oldu, fakat Reagan'a yenildi. O zamandan bu yana bâzı çalışmalarda bulundu.

39) Ronald Wilson REAGAN(Cumh.) (Cal.) (Tampico/Ill., 1911): 1981-1989=8. =1. Jane Wyman(asıl adı Sarah V. Fulks, St.Joseph 4.1.1914, 1948'de Oscar). =2. Nancy Reagan.

Muntazam öğrenim görmedi. Kaliforniya'ya geldi. Spor muhâbiri iken 1937'den 1964'e kadar 50'ye yakın Hollywood filminde baş veyâ 2. rol oynadı. 1947-52 ve 1959-60'da Hollywood film oyuncuları sendikasına başkan seçildi. 58 yaşında Kaliforniya vâlîsi seçildi ve 8 yıl A.B.D.'nin en önemli eyâletini dirâyetle yönetti. Cumhûriyetçi idi(1967-75). 2. dönem vâlîlikten ayrılınca 1976'da partisinden başkan adaylığı için adaylığını koydu, çok az fark ile partisi başkanlıkta bulunan Ford'u seçti ve Ford kazanamayıp Carter başkan olunca, Reagan'ın başkanlığı 4 yıl gecikti. 70 yaşında A.B.D. târîhinin en yaşlı başkanı oldu. 4.11.1980 seçimleri: Reagan 43.901.812 oy(% 50,7 ve 489 elektoral oy), Demokrat Başkan Carter 35.483.820 oy(% 41 ve 49 elektoral oy), John Anderson 5.719.722 oy(% 6,6 ve O elektoral oy). Tekrar başkan seçildiği 6.11.1984 seçimleri: Başkan Reagan 54.455.075 oy(% 59 ve 525 elektoral oy), Demokrat Walter Mondale 37.577.185 oy(% 41 ve 13 elektoral oy), David Bergland 235.619 oy ve O elektoral oy.

30.3.1981'de Washington'da sûikasde uğrayıp hafif yaralandı. 1984 nîsânında Pekin'i resmen ziyâret etti. 4 def'a Gorbaçov'la buluştu(Reykjavik 10.1986, Washington 12.1987, Moskova 5.1988, Cenevre 11.1985). Yardımcısı Bush'u kazandırmak için büyük gayret gösterip muvaffak olduktan sonra ikinci dönem başkanlığından 78 yaşında ayrıldı. Hasta olarak Kaliforniya'daki çiftliğinde yaşıyor.

A.B.D. târîhinin en yaşlı başkanı ve Lincoln gibi otodidakt olan Reagan, en büyük başkanlardan biridir. Kararlı bir antikomünist idi. Kararlı bir antikomünist olan İngiltere başbakanı Margaret Teacher'la hârikulâde bir dış politika işbirliği yaptı. Sovyetler Birliği'ne hiç bir tâviz vermedi. Kongre'nin ve halkın -çok masraflı olması dolayısıyle- istemediği Yıldız Savaşları projesinin gerçekleşmesi için emir verdi. Rusya'nın bunu yapacak teknolojisi vardı, parası yoktu. A.B.D. yapıp Rusya yapamadığı takdirde dehşet dengesi bozulacaktı. Rusya pes etti. Yıllardan beri nükleer silâhların İsviçre'deki indirilme müzâkerelerinde Rusya'nın çeşitli vaatlerde bulunup tek nükleer silâhını imhâ etmediğini söyleyip Ruslar'ı azarladı. Rusya'nın başında Gorbaçov gibi gerçekleri gören müstesnâ ve cesur bir liderin bulunması da yardımcı oldu. Sovyetler Birliği önce açıklık ve yumuşama politikasına girdi, sonra Varşova Paktı ile berâber dağıldı, iki taraf nükleer silâhların bir bölümünü imhâ etti. 40 yıldan beri nükleer savaş tehdîdi altında yaşayan insanlık nefes aldı. Pek çok şerefli millet, yakasını Rus sömürgesi olmaktan kurtardı. İki Almanya birleşerek Avrupa'da daha gerçekçi bir güc dengesi olmuştu. Reagan tâviz verip selefleri gibi Rusya ile iyi geçinmek politikası gütseydi, Rusya'yı kaldıramıyacağı süper silâhlar yapımı ile karşı karşıya bırakmasaydı, bu tehdit daha yıllarca uzayabilirdi. Reagan cesâretle komünizmi "insanlığın şeytanı" îlân etti.

40) George Herbert Walker BUSH(Cumh.) (Tex.)(1924): 1989-1993=4. =Barbara Bush.

Milton/Mass.'de doğdu. Teksas'a yerleşip sanâyîci olarak zengin oldu. 1966'da 42 yaşında Cumhûriyetçi Parti'den milletvekili seçilip Washington'a gitti. Başkan Nixon'ca beğenildi. Birleşmiş Milletler'e A.B.D. büyükelçisi olarak New York'a atandı. 1973'de Cumhûriyetçi Parti başkanı oldu. 1974'de Pekin'e büyükelçi gönderildi. 1975 kasımında

CIA başkanı oldu. 1976'da Carter başkan olunca ayrıldı. 1979'da partisinden başkan adayı oldu, fakat Cumhûriyetçi Parti Reagan'ı aday seçti. Bush da Reagan'ın yardımcısı olmayı kabûl etti. 8 yıl Reagan tarafından îtinâ ile tecrübe kazandırıldı ve onun büyük desteğiyle 65 yaşında yerine başkan seçildi. 12.1989'da Malta'da Gorbaçov'la buluşarak Reagan politikasını devâm ettirdi. Almanya'nın birleşmesini destekledi. Sovyetler'in dağıldığını gördü. Küveyt'i işğâl eden Irâk'a büyük ve çok modern bir savaş açarak Küveyt'in yeniden istiklâlini sağladı. Birleşmiş Milletler'de büyük nüfuz kazandı. Türkiye'de başbakan ve cumhur başkanı olarak Turgut Özal'la şahsî yakın ilişki kurdu. 3.11.1992 seçimlerinde 2. def'a başkanlık için girdi. Demokrat Clinton'a yenilerek ikinci dönem seçilemedi.

41) Bill (William Jefferson) CLINTON (Dem.) (Ark.) (Hope/Ark., 19.8.1946): 1993-2001=8. =av.Hilary Rodham (Ill., 1947), 1 kızları var, izd. 1975, yş. 28, zevcinden 1 yş.kç.

Bir gezici satıcının posthume oğlu. Asıl soyadı Blythe iken üvey babasının Clinton adını aldı. Hukuk okudu (Georgetown, Oxford, Yale). 30 yaşında Arkansas başsavcısı, 32 yaşında en genç vâlî ol. 2 dönem Arkansas'ı yönetti (1980'de kaybetti, 1983'de gene seçildi). 3.11.1992 seçimlerinde % 43 oy ve 370 elektoral oy aldı (Başkan Bush % 38 oy ve 158 elektoral oy, Ross Perrot % 18 oy ve O elektoral oy). 5.11.1996'da yeniden seçildi. 1924'ten beri en düşük, % 50 altında iştirâk oldu. 558 elektoral oydan 379'unu aldı. Cumhûriyetçi senatör Bob Dole % 42, Clinton % 50, Perrot % 8 oy aldı.

A.B.D. başkanlarının âile şecereleri, şu kitapta, hükümrân hânedânlar şeklinde sunulmuştur: *Burke's Presidential Families of the USA*, 2: Londra.

Başkan Yardımcıları

A.B.D. başkan yardımcısı(vice-president of the USA), Senato'ya başkanlık eder. Başkanın görevlendirdiği işlerde çalışır. Kendiliğinden bir yetkili çalışma alanı yoktur. Başkan müddetini bitirmeden ölür, istîfâ eder veyâ görevini yapamazsa, o müddeti tamamlayıncaya kadar otomatik şekilde asâleten başkan olur. Başkan ülke dışında ise ona vekâlet eder. Ayrıca seçilmez, seçilebilmesi için, başkanın onu yardımcısı olarak kabûlü şarttır. Başkan seçilince, otomatik olarak yardımcısı da seçilmiş sayılır. A.B.D. başkan yardımcılarının 14'ü başkan da olmuşlardır. A.B.D. başkan yardımcaları:

1) John Adams(Mass.) (1735-1826=91) 1789-1797=8(başkan 1797-1801=4). 2) Thomas Jefferson(Va.)(1743-1826=83) 1797-1801=4(başkan 1801-1809=8). 3) Aaron Burr(N.Y)(1756-1836=80) 1801-1805=4. 4) George Clinton(N.Y.) (1739-1812=73) 1805-1812=7. 5) Elbridge Gerry(Mass.)(1744-1814=70) 1813-1814=1. 6) Daniel D. Tompkins (N.Y.) (1774-1825=49) 1817-1825=8. 7) John C. Calhoun (S.C.)(1782-1850=68) 1825-1832=7. 8) Martin Van Buren (N.Y.) (1782-1862=80) 1833-1837=4 (başkan 1837-1841=4). 9) Richard M.Johnson(Ky.) (1780-1850=70) 1837-1841=4. 10) John Tyler(Va.)(1790-1862=72) 1841=1 ay(başkan 1841-1845=4). 11) George M. Dallas(Pa.)(1792-1864=72) 1845-1849=4. 12) Millard Fillmore(N.Y.)(1800-1874=74) 1849-1850=1(başkan 1850-1853=3). 13) William R.King (Al.)(1786-1853=67) 1853=1 ay. 14) John C. Breckinridge(Ky.) (1821-1875=54) 1857-1861=4. 15) Hannibal Hamlin (Maine)(1809-1891=82) 1861-1865=4. 16) Andrew Johnson(Tenn.)(1808-1875=67)

1865=1 ay(başkan 1865-1869=4). 17) Schuyler Colfax(Ind.)(1823-1885=62) 1869-1873=4. 18) Henry Wilson(Mass.)(1812-1875=63) 1873-1875=2. 19) William A.Wheeler (N.Y.) (1819-1887=68) 1877-1881=4. 20) Chester A.Arthur(N.Y.) (1830-1886=56) 1881 =6 ay(başkan 1881-1885=4). 21) Thomas A.Hendricks(Ind.) (1819-1885=66) 1885=8 ay. 22) Levi P.Morton(N.Y.)(1824-1920=96) 1889-1893=4. 23) Adlai E. Stevenson (Ill.)(1835-1914=79) 1893-1897=4. 24) Garret A. Hobart(N.J.)(1844-1899=55) 1897-1899=2. 25) Theodore Roosevelt(N.Y.)(1858-1919=61) 1901=6 ay (başkan 1901-1909=8). 26) Charles W.Fairbanks(Ind.)(1855-1920=65) 1905-1909=4. 27) James S.Sherman(N.Y.)(1855-1912=57) 1909-1912=3. 28) Thomas R.Marshall(Ind.)(1854-1925=71) 1913-1921=8. 29) Calvin Coolidge(Mass.)(1872-1933=61) 1921-1923=2 (başkan 1923-1929=6). 30) Charles G.Dawes(Ill.)(1865-1951=84) 1925-1929=4. 31) Charles Curtis (Kans.)(1860-1935=75) 1929-1933=4. 32) John N.Garner(Tex.)(1868-1967=99) 1933-1941=8. 33) Henry A.Wallace(Iowa)(1888-1865=77) 1941-1945=4. 34) Harry S.Truman(Mo.)(1884-1972=88) 1945=3 ay(başkan 1945-1953=8). 35) Alben W.Barkley(Ky.)(1877-1956=79) 1949-1953=4. 36) Richard M.Nixon(Cal.)(1913) 1953-1961=8(başkan 1969-1974=5). 37) Lyndon B.Johnson(Tex.)(1908-1973=65) 1961-1963=2(başkan 1963-1969=6). 38) Hubert H.Humphrey(Minn.)(1911-1978=67) 1965-1969=4. 39) Spiro T.Agnew(Md.)(1918) 1969-1973=4. 40) Gerald R.Ford(Mich.)(1913) 1973-1974=1(başkan 1974-1977=3). 41) Nelson Rockefeller(N.Y.)(1908-1979=71) 1974-1977=3. 42) Walter Mondale(Minn.)(1928) 1977-1981=4. 43) George Bush (Tex.)(1924) 1981-1989=8(başkan 1989-1993=4). 44) Dan Quayle 1989-1993=4. 45) Al Gore 1993-1997=4(1950).

Başkanların Eyâletleri ve Yaşları

Başkan çıkaran eyâletler şunlardır: 1) New York(N.Y.) 7 başkan(Van Buren, Fillmore, Arthur, Cleveland, Th.Roosevelt, Fr. Roosevelt, Eisenhower). 2) Ohio(Ohio) 6 başkan(Harrison, Hayes, Garfield, McKinley, Taft, Harding). 3) Virginia(Va.) 5 başkan(Washington, Jefferson, Madison, Monroe, Tyler). 4) Massachusetts(Mass.) 4 başkan(Adams, J.Q. Adams, Coolidge, Kennedy). 5) California(Cal.) 3 başkan(Hoover. Nixon, Reagan). 6) Tennessee(Tenn.) 3 başkan(Jackson, Polk, Johnson). 7) Illinois (Ill.) 2 başkan(Lincoln, Grant). 8) Texas(Tex.) 2 başkan(Johnson, Bush). 9) Georgia (Ga.)(Carter). 10) Indiana(Ind.)(Harrison). 11) Louisiana(La.)(Taylor). 12) Michigan (Mich.)(Ford). 13) Missouri(Mo.)(Truman). 14) New Hempshire(N.H.) (Pierce). 15) New Jersey(N.J.)(Wilson). 16) Pennsylvania(Pa.) (Buchanan). 17) Arkansas(Ark.)(Clinton).

17 eyâletten başkan seçildiği, 33 eyâletten hiç seçilmediği ortaya çıkar ki başkan çıkaramıyan en büyük(nüfuslu) eyâlet Florida'dır.

Başkaların 1) başkan oldukları, 2) başkanlıktan ayrıldıkları ve 3) öldükleri yaşlar şöyledir:

1)	Washington	57	65	67
2)	Adams	62	66	91
3)	Jefferson	58	66	83

4)	Madison	58	66	85
5)	Monroe	58	66	72
6)	Adams	58	62	81
7)	Jackson (D)	62	70	78
8)	Van Buren (D)	55	59	80
9)	Harrison	68	68	68
10)	Tyler	51	55	72
11)	Polk (D)	50	54	54
12)	Taylor	65	66	66
13)	Fillmore	50	53	74
14)	Pierce (D)	49	53	65
15)	Buchanan(D)	66	70	77
16)	Lincoln	52	56	56
17)	Johnson	57	61	67
18)	Grant	47	55	63
19)	Hayes	55	59	71
20)	Garfield	50	50	50
21)	Arthur	51	55	56
22)	Cleveland (D)	48	60	71
23)	Harrison	56	60	68
24)	McKinley	54	58	58
25)	Roosevelt	43	51	61
26)	Taft	52	56	73
27)	Wilson(D)	57	65	68
28)	Harding	56	58	58
29)	Coolidge	51	57	61
30)	Hoover	55	59	90
31)	Roosevelt (D)	51	63	63
32)	Truman(D)	61	69	88
33)	Eisenhower	63	69	79
34)	Kennedy(D)	44	46	46
35)	Johnson(D)	55	61	65
36)	Nixon	56	61	81

37)	Ford	61	64
38)	Carter(D)	53	57
39)	Reagan	70	78
40)	Bush	65	69
41)	Clinton(D)	46	50

1789-1997=208 yılda gelen 41 başkandan yukarıda (D) ile işâret edilen 13'ü Demokrat, 27'si Cumhûriyetçi'dir. Demokrat başkanlar 76, Cumhûriyetçiler 132 yıl iktidarda kaldılar.

VI

TÂRÎHÎ DEMOGRAFİ

Amerika Devletlerinin Bağımsızlık Târihleri

A.B.D.	4.7.1776
Haiti	1.1.1804
Arjantin	25.5.1810
Paraguay	14.5.1811
Şili	18.9.1818
Kolombiya	7.12.1819
Meksika	24.2.1821
Peru	28.7.1821
Guatemala	15.9.1821
Brezilya	13.5.1822
Bolivya	16.8.1825
Uruguay	27.8.1828

Ekvador	13.5.1830
Venezuela	22.9.1830
Honduras	17.4.1839
Kosta Rika	17.4.1839
Nikaragua	17.4.1839
Salvador	17.4.1839
Dominik	27.2.1844
Panama	3.11.1903
Küba	28.1.1909
Kanada	12.12.1931
Jamaika	5.8.1962
Trinidad	31.8.1962
Guyana	26.5.1966
Barbados	30.11.1966
Bahama	10.7.1973
Grenada	7.2.1974
Surinam	25.11.1975
Dominika	3.11.1978
St.Lucia	22.2.1979
St.Vincent	27.10.1979
Antigua	22.1.1981
Beliz	21.9.1981
St.Kristofer	19.9.1982

Bu 35 devletin 14'ü Güney ve 21'i Kuzey Amerika kıt'asındadır (Panama'yı Güney'de sayıyoruz).

Sömürge Dönemi

Keşfinden bir asır sonra, 1590'a doğru Kuzey Amerika nüfûsu 9.500.000 + Güney Amerika 5.000.000 = 14.500.000 tahmîn edilebilir. Dünyâ nüfûsu ise 548 milyondu. Amerika'da Dünyâ nüfûsunun ancak % 1,8 + % 0,9 = % 2,7'si yaşıyordu. 18 milyon km^2'yi geçen ve 2,5 milyon kadar Kızılderili'nin yaşadığı Kuzey Amerika ve Amazon topraklarına daha Beyazlar girememişti, Meçhûl Ülkeler'di. En büyük kıt'a şehri Meksiko'nun nüfûsu 80.000 idi. Fransa, Kanada'da 673.000 km^2 kadar ve 100-150 bin nüfûs ihtivâ eden toprakları fiilî veyâ nazarî olarak elinde tutuyordu. İngiltere, Newfoundland adasının önemli kısmını eline geçirmişti. Brezilya kıyılarında Portekizliler vardı. Kıt'aların dîğer ülkeleri İspanya sömürgesi idi.

1700 yılında Dünyâ nüfûsu 684 milyon kadardır. Kuzey Amerika 10.823.000(% 1, 6) + Güney Amerika 10.610.000(% 1,5) = 21.433.000(% 3,1) hesaplanıyordu. Kuzey Amerika'da 11.300.000 km^2 kadar toprak hâlâ Beyazlar'ca Meçhûl idi ve buralarda 1.600.000 Kızılderili yaşadığı hesâb ediliyordu. Nazarî olarak Portekiz toprağı olan Amazon havzasına da daha girilmiş değildi. Brezilya'nın nüfûsu 2.500.000 kadardı (Beyaz ve Yerli), Bahia şehri 50.000 nüfûsa erişmişti. Fransa, 4 milyon km^2 kadar tutan Kuzey Amerika bölgesinde 1 milyon kadar nüfûsa hâkimdi. Holanda, Surinam'daydı. İngiltere 1,5 milyon km^2'den fazla ve nüfûsu 500.000'i bulmayan topraklara sâhibdi. Kıt'anın gerisi İspanya sömürgesiydi: aşağı yukarı 8.845.000 km^2 ve 8.000.000 kadar nüfus Güney Amerika sömürgeleri + 5.299.000 km^2 ve 7.564.000 kadar nüfûs Kuzey Amerika sömürgeleri. Meksiko şehrinin nüfûsu 90.000 kadardı.

1750 yılına doğru fazla bir şey değişmemiştir. Dünyâ nüfûsu 700 milyon kadardır. Kuzey Amerika 11.726.000(% 1,7) + Güney Amerika 11.130.000(%1,6) = 22.856.000(% 3,3) hesaplanabilir. Mexico 104.000, Bahia 62.000 kıt'anın en büyük şehirleridir. İspanya sömürgeleri: Kuzey Amerika'da 5.299.000 km^2, 7.615.000 n. + Güney Amerika'da 8.845.094 km^2, 8.000.000 n. Portekiz'e âid Brezilya 6.600.000 n. Danimarka Antilleri 344 km^2, 20.000 n. Holanda'ya âid Surinam ve Antiller 359.768 km^2, 140.000 n. Fransa'ya âid ayni Kuzey Amerika, Kanada, Haiti, Antiller, Guyana toprakları. İngiltere sömürgeleri olarak İngiliz Kuzey Amerikası 1.227.000 km^2, 1.300.000 n. + Newfoundland ve Nova Scotia 165.000 km^2, 30.000 n. + Antiller 26.676 km^2, 400.000 n.

1800 yılında Dünyâ nüfûsu 839.000.000 tahmîn ediliyor: Kuzey Amerika'da 15.982.000(% 2) + Güney Amerika'da 12.975.000(% 1,5) = 28.957.000(% 3,5). Kıt'anın 50 bin üzerinde nüfuslu şehirleri: Mexico(İspanya sömürgesi) 125.000, Buenos Aires 50.000 (İspanya), Bahia 75.000(Brezilya), Rio de Janeiro 60.000(Brezilya). İspanya sömürgeleri: Brezilya ve Guyana dışında bütün Güney Amerika 8.873.850 km^2, 9.290.000 n. + Meksika 1.969.367 km^2, 6.000.000 n. + Florida 151.939 km^2, 20.000 n. + Antiller(Küba, Porto Riko, Trinidad) 128.683 km^2, 1.300.000 n. + Orta Amerika 464.235 km^2, 1.400.000 n. + bugünki A.B.D'nin güney-batı eyâletleri 2.497.363 km^2, 480.000 n. = 18.490.000 n. Tek bağımsız devlet olarak A.B.D. 1.951.780 km^2, 4.308.000 n.(büyük şehirleri: Philadelphia 60.000, Boston 50.000, New York 50.000), bugünki eyâletlerden 24'ünü içermektedir. İngiltere sömürgeleri: Antiller 26.676 km^2, 500.000 n. + Kanada, Newfoundland, A.B.D.'nin bugünki Washington eyâleti 10.131.765 km^2, 698.000 n. Fransa sömürgeleri: Antiller 97.922 km^2, 756.000 n. + Guyana 91.000 km^2, 15.000 n. + Büyük Louisiana 3.058.951 km^2, 200.000 n. Portekiz sömürgesi: Brezilya 8.313.844 km^2, 3.600.000 n. Holanda Antilleri ve Surinam 359.768 km^2, 165.000 n. Danimarka Antilleri 344 km^2, 25.000 n.

1825'de Amerika Kıt'ası

Dünyâ nüfûsu: 956.332.000. Kuzey Amerika 24.630.000(% 2,5) + Güney Amerika 15.525.000(% 1,6) = 40.155.000(% 4,1).

A.B.D. 5.116.740 km², 11.138.000 n.(büyük şehirler: New York 300.000, Philadelphia 175.000, Boston 90.000, Baltimore 88.000, New Orleans 70.000, Cincinnati 60.000=783.000 n.). Nüfûsun 1.800.000'i Köle. Kıt'adaki tek büyük devlet.

Meksika 4.466.730 km², 8.500.000 n.(Mexico 145.000). Haiti 76.192 km², 725.000 n. Orta Amerika Federasyonu 441.270 km², 1.700.000(5 devlet).

Brezilya İmparatorluğu 8.313.844 km², 5.300.000 n.(Rio 155.000, Bahia 94.000). Kolombiya 2.410.423 km², 4.050.000(Venezuela, Panama, Ekvador'la)(Carthagena 65.000, Quito 55.000). Peru 2.497.630 km², 2.122.000 n.(Bolivya ile)(Lima 60.000). Arjantin 2.977.298 km², 1.670.000 n.(Uruguay ile)(Buenos Aires 100.000). Şili 591.767 km², 1.656.000 n.(Santiago 50.000). Paraguay 606.732 km², 500.000 n.

Danimarka sömürgeleri: Grönland 1.175.600 km², 7.000 n. + Antiller 344 km², 46.000 n. Holanda sömürgeleri: Antiller 992 km², 27.000 n. + Surinam 142.822 km², 60.000 n. İspanya sömürgeleri: Küba 114.659 km², 1.200.000 n. + Porto Riko 8.896 km² , 550.000 n. + Martinik 1.106 km², 80.000 n. + Guadelup 1.780 km², 71.000 n.

İngiltere sömürgeleri: Kanada ve Newfoundland 9.952.733 km², 1.500.000 n. + Antiller 26.676 km², 650.000 n.(Jamaika, Bahama, Bermuda, St.Lucia dışında Rüzgâr Adaları) + Beliz 22.965 km², 10.000 n. + Washington eyâleti 179.032 km², 75.000 n. + Guyana 214.962 km², 100.000 n.

1850'de Amerika Kıt'ası

Dünyâ nüfûsu: 1.137.330.000. Kuzey Amerika 38.816.000(% 3,4) + Güney Amerika 17.399.000(% 1,5) = 56.215.000(% 4,6).

A.B.D. 7.839.065 km², 23.192.000 n.(3.204.000'i Köle)(New York 991.000, Philadelphia 409.000, Baltimore 168.000, Boston 139.000, New Orleans 119.000, Cincinnati 116.000 = 1.942.000).

Meksika 1.969.367 km², 7.485.000 n.(Mexico 169.000, Puebla 72.000, Guadalajara 63.000). Haiti 27.750 km², 550.000 n. Dominik 48.442 km², 200.000 n. Guatemala 108.889 km², 807.000 n. Honduras 112.088 km², 315.000 n. Nikaragua 148.000 km², 260.000 n. Salvador 21.393 km², 540.000 n. Kosta Rika 50.900 km², 100.000 n.

Brezilya İmparatorluğu 8.313.844 km², 6.053.000 n.(900.000'i Köle)(Rio 270.000, Bahia 120.000). Kolombiya 1.212.365 km², 2.263.000 n.(200.000'i Panama)(Carthagena 75.000). Venezuela 912.050 km², 1.342.000 n. Peru 1.349.049 km², 2.064.000 n.(Lima 73.000). Arjantin 2.788.149 km², 924.000 n.(Buenos Aires 180.000). Şili 591.767 km², 1.244.000 n.(Santiago 78.000). Ekvador 276.008 km², 784.000 n.(Quito 69.000). Bolivya 1.148.581 km², 1.570.000 n. Uruguay 186.926 km², 245.000 n. Paraguay 606.732 km², 800.000 n.

İngiltere: Kanada 9.842.055 km², 2.560.000 n.(Montréal 54.000) + Newfoundland 110.678 km², 101.000 n. + Beliz 22.965 km², 12.000 n. + Jamaika 12.169 km², 387.000 n. + Barbados 431 km², 135.000 n. + Bermuda 54 km², 11.000 n. + Bahama 11.404 km²,

28.000 n. + Rüzgâr Adaları 3.121 km^2, 187.000 n. + Trinidad-Tabago 5.128 km^2, 72.000 n. + Falkland 21.860 km^2, 3.000 n. + Guyana 214.962 km^2, 127.000 n. Toplam Kuzey Amerika 10.002.977 km^2, 3.402.000 n. + Güney Amerika 241.950 km^2, 202.000 n.

Fransa: Martinik 1.106 km^2, 70.000 n. + Guadelup 1.780 km^2, 73.000 n. + St.Pierre 241 km^2, 2.000 n. + Guyana 91.000 km^2, 20.000 n. = 94.127 km^2, 165.000 n.

Rusya: Alaska 1.536.577 km^2, 50.000 n.

İspanya: Küba 114.659 km^2, 1.210.000 n.(Havana 66.000) + Porto Riko 8.896 km^2, 390.000 n. = 123.555 km^2, 1.600.000 n.

Holanda: Surinam 143.814 km^2, 60.000 n. + Antiller 992 km^2, 30.000 n. = 144.806 km^2, 90.000 n.

Danimarka: Grönland 1.175.600 km^2, 10.000 n. + Antiller 344 km^2, 39.000 n.

1875'de Amerika Kıt'ası

Dünyâ nüfûsu: 1.326.427.000. Kuzey Amerika 65.874.000(% 5) + Güney Amerika 25.786.000(% 2) = 91.660.000 n.(% 7).

A.B.D. 9.375.642 km^2, 44.818.000 n.(bundan Alaska 1.536.577 km^2, 74.000 n.). A.B.D., 1825'de önem bakımından henüz katıldığı 10 Büyük Devlet arasında sonuncu, 1850'de 9 Büyük Devlet arasında 8., 1875'de 10 Büyük Devlet arasında 8.'dir. Büyük şehirleri: New York 1.912.000, Philadelphia 741.000, Boston 452.000, St.Louis 342.000, Chicago 330.000, Baltimore 295.000, Cincinnati 237.000, New Orleans 211.000, San Francisco 165.000, Albany 145.000, Buffalo 129.000, Washington 120.000, Louisville 111.000, Cleveland 103.000, Pittsburg 100.000, Indianapolis 93.000, Detroit 88.000, Milwaukee 78.000, Providence 76.000, Rochester 68.000, Allentown 58.000, New Haven 56.000, Charleston 54.000, Richmond 500.000, 24 büyük şehirde toplam 6.218.000 n.

Meksika 1.969.367 km^2, 9.457.000 n.(Mexico 253.000, Leon 100.000, Guadalajara 72.000, Puebla 69.000, Guarajuato 63.000). Haiti 27.750 km^2, 800.000 n. Dominik 48.442 km^2, 290.000 n. Guatemala 108.889 km^2, 1.194.000 n.(Guatemala 50.000). Honduras 112.088 km^2, 370.000 n. Nikaragua 148.000 km^2, 263.000 n. Salvador 21.393 km^2, 630.000 n. Kosta Rika 50.900 km^2, 204.000 n.

Brezilya İmparatorluğu 8.513.844 km^2, 9.894.000 n.(1.506.000'i Köle)(Rio 308.000, Bahia 130.000, Recife 120.000). Kolombiya 1.212.365 km^2, 3.056.000 n.(bundan Panama 74.010 km^2, 232.000 n.)(Bogota 55.000). Venezuela 912.050 km^2, 1.802.000 n.(Caracas 50.000). Peru 1.349.049 km^2, 2.625.000 n.(Lima 168.000). Arjantin 2.778.412 km^2, 2.021.000 n.(Buenos Aires 197.000). Şili 591.767 km^2, 2.068.000 n.(Santiago 148.000, Valparaiso 98.000). Ekvador 276.008 km^2, 1.308.000 n.(Quito 80.000). Bolivya 1.148.581 km^2, 2.000.000 n.(La Paz 84.000). Uruguay 186.926 km^2, 460.000 n.(Montevideo 110.000). Paraguay 406.732 km^2, 230.000 n.

İngiltere: Kanada 9.842.055 km^2, 4.055.000 n.(Montréal 112.000, Toronto 59.000, Québec 63.000) + Newfoundland 110.678 km^2, 165.000 n. + Beliz 22.965 km^2, 28.000 n.

+ Jamaika 12.169 km², 540.000 n. + Barbados 431 km², 168.000 n. + Bahama 11.404 km², 41.000 n. + Bermuda 54 km², 16.000 n. + Rüzgâr Adl. 3.221 km², 244.000 n. = 10.002.977 km², 5.257.000 n. Güney Amerika'da Trinidad 5.128 km², 134.000 n. + Guyana 214.962 km², 226.000 n. + Falkland 21.860 km², 1.000 n. = 241.950 km², 361.000 n.

Fransa: Martinik 1.106 km², 161.000 n. + Guadlup 1.780 km², 176.000 n. + St.Pierre 241 km², 5.000 n. = 3.127 km², 342.000 n. Güney Amerika'da Guyana 91.000 km², 25.000 n.

İspanya: Küba 114.659 km², 1.470.000 n.(Havana 100.000) + Porto Riko 8.896 km², 656.000 n. = 123.555 km², 2.126.000 n.

Holanda: Surinam 143.814 km², 70.000 n. + Antiller 992 km², 40.000 n. = 144.806 km², 110.000 n.

Danimarka: Grönland 1.175.600 km², 10.000 n. + Antiller 344 km², 39.000 n.

1900'de Amerika Kıt'ası

Dünyâ nüfûsu: 1.491.339.000. Kuzey Amerika 105.450.000(% 7) + Güney Amerika 42.939.000(% 3) = 148.389.000(% 10).

A.B.D.: 10 büyük devlet arasında 5. 9.812.654 km², 85.748.000 n. Toprak dağılımı: A.B.D. 7.839.065 km², 75.995.000 n. + Alaska 1.536.577 km², 63.000 n. + Küba 114.524 km², 1.573.000 n. + Porto Riko 8.896 km², 954.000 n. + Asya'da Filipinler 296.285 km², 7.000.000 n. + Okyanusya'da Havay 16.773 km², 154.000 n. + Guam 534 km², 9.000 n. Büyük şehirler: New York 4.515.000, Chicago 1.699.000, Philadelphia 1.507.000, Boston 862.000, St.Louis 575.000, Baltimore 509.000, San Francisco 451.000, St.Paul-Minneapolis 402.000, Cleveland 382.000, Cincinnati 391.000, Buffalo 352.000, Manilla 350.000, Pittsburg 322.000, New Orleans 287.000, Detroit 286.000, Milwaukee 285.000, Washington 279.000, Havana 236.000, Louisville 205.000, Albany 177.000, Providence 176.000, Indianapolis 169.000, Kansas City 164.000, Rochester 163.000, Denver 134.000, Toledo 132.000, Allentown 130.000, Columbus 126.000, Worcester 118.000, New Haven 108.000, Syracuse 108.000, Fall River 105.000, Omaha 103.000, St.Joseph 103.000, Los Angeles 102.000, Memphis 102.000, Scranton 102.000, toplam 37 büyük şehirde 16.442.000 n.

Meksika 1.969.367 km², 13.605.000 n.(Mexico 541.000, Guadalajara 101.000). Haiti 27.750 km², 1.420.000 n. Dominik 48.442 km², 417.000 n. Guatemala 108.889 km², 1.574.000 n. Honduras 112.088 km², 600.000 n. Nikaragua 148.000 km², 400.000 n. Salvador 21.393 km², 916.000 n. Kosta Rika 50.900 km², 310.000 n.

Brezilya 8.513.844 km², 16.000.000 n.(Rio 800.000, Sao Pãulo 260.000, Bahia 230.000, Recife 120.000, Belem 100.000). Kolombiya 1.212.365 km², 4.750.000 n.(bundan Panama 74.010 km², 350.000 n.)(Bogota 120.000). Venezuela 912.050 km², 2.518.000 n.(Caracas 200.000). Peru 1.349.049 km², 4.600.000 n.(Lima 177.000). Arjantin 2.778.412 km², 4.794.000 n.(Buenos Aires 850.000, Rosario 112.000). Şili

591.767 km², 3.050.000 n.(Santiago 291.000, Valparaiso 135.000). Ekvador 276.008 km², 1.204.000 n. Bolivya 1.148.581 km², 1.853.000 n. Uruguay 186.926 km², 950.000 n.(Montevideo 273.000). Paraguay 406.732 km², 636.000 n.

İngiltere: Kanada ve Newfoundland 9.952.733 km², 5.592.000 n.(Montréal 326.000, Toronto 208.000) + Bermuda 54 km², 17.000 n. + Bahama 11.404 km², 53.000 n. + Jamaika 12.169 km², 755.000 n. + Beliz 22.965 km², 37.000 n. + Barbados 431 km², 195.000 n. + Rüzgâr Adl. 3.221 km², 285.000 n. = 10.002.977 km², 6.934.000 n. Güney Amerika'da Trinidad 5.128 km², 269.000 n. + Guyana 214.962 km², 295.000 n. + Falkland 21.860 km², 2.000 n. = 241.950 km², 566.000 n.

Fransa: Martinik 1.106 km², 207.000 n. + Guadlup 1.780 km², 182.000 n. + St.Pierre 241 km², 6.000 n. = 3.127 km², 395.000 n. Güney Amerika'da Guyana 91.000 km², 31.000 n.

Holanda: Surinam 142.822 km², 81.000 n. + Antiller 992 km², 52.000 n.

Danimarka: Grönland 1.175.600 km², 10.000 n. + Antiller 344 km², 30.000 n.

1915'de Amerika Kıt'ası

Dünyâ nüfûsu: 1.781.719.000. Kuzey Amerika 138.205.000(% 7,7) + Güney Amerika 59.857.000(% 3,4) = 198.062.000(% 11,1).

A.B.D.: 10 büyük devlet arasında -İngiltere ve Almanya'dan sn.- 3. 9.812.654 km², 110.856.000 n. Toprak dağılımı: A.B.D. 7.839.065 km², 100.399.000 n. + Alaska 1.536.577 km², 65.000 n. + Porto Riko 8.896 km², 1.198.000 n. + Panama Kanalı 1.422 km², 31.000 n. + Okyanusya'da Havay 16.772 km², 212.000 n. + Guam 534 km², 13.000 n. + Asya'da Filipinler 296.285 km², 8.938.000 n. Büyük şehirler: New York 7.114.000, Chicago 2.498.000, Philadelphia 2.031.000, Boston 1.322.000, St.Louis 882.000, San Francisco 730.000, Cleveland 674.000, St.Paul-Minneapolis 671.000, Baltimore 590.000, Pittsburg 579.000, Detroit 572.000, Cincinnati 523.000, Los Angeles 509.000, Buffalo 496.000, Milwaukee 437.000, Manilla 427.000, New Orleans 372.000, Washington 365.000, Seattle 349.000, Kansas City 298.000, Portland 295.000, Indianapolis 272.000, Denver 261.000, Rochester 256.000, Providence 255.000, Louisville 239.000, Albany 218.000, Columbus 215.000, Toledo 192.000, Atlanta 191.000, Birmingham 182.000, Omaha 165.000, Worcester 163.000, Richmond 157.000, Syracuse 155.000, New Haven 150.000, Spokane 150.000, Memphis 149.000, Scranton 147.000, Fall River 128.000, Dayton 127.000, Big Rapids 127.000, Dallas 125.000, San Antonio 124.000, Bridgeport 122.000, New Bedford 118.000, Nashville 117.000, Salt Lake City 117.000, Lowell 113.000, Tacoma 113.000, Houston 112.000, Trenton 112.000, Hartford 111.000, Reading 109.000, Youngstown 108.000, Springfield 106.000, Forth Worth 105.000, Des Moines 102.000, Lawrence 101.000, toplam 59 büyük şehirde 27.880.000 n.

Meksika 1.969.367 km², 15.502.000 n.(Mexico 518.000, Guadalajara 131.000, Puebla 105.000). Haiti 27.750 km², 1.757.000 n.(Port-au-Prince 100.000). Dominik 48.442 km², 725.000 n. Küba 114.524 km², 2.525.000 n.(Havana 359.000). Guatemala 108.889 km², 2.084.000 n. Honduras 112.088 km², 880.000 n. Nikaragua 148.000 km²,

600.000 n.(Managua 100.000). Salvador 21.393 km^2, 1.254.000 n. Kosta Rika 50.900 km^2, 431.000 n.

Brezilya 8.513.844 km^2, 27.142.000 n.(Rio 1.106.000, São Paulo 450.000, Salvador 300.000, Recife 250.000, Belem 200.000, Porto Alegre 147.000). Kolombiya 1.138.355 km^2, 5.323.000 n.(Bogota 133.000). Panama 74.010 km^2, 352.000 n. Venezuela 912.050 km^2, 2.816.000 n.(Caracas 113.000). Peru 1.249.049 km^2, 5.580.000 n.(Lima 222.000). Arjantin 2.778.412 km^2, 8.198.000 n.(Buenos Aires 1.839.000, Rosario 220.000, La Plata 137.000, Cordoba 135.000). Şili 741.767 km^2, 3.641.000 n.(Santiago 408.000, Valparaiso 244.000, Concepcion 102.000). Ekvador 276.008 km^2, 1.600.000 n.(Guayaquil 110.000). Bolivya 1.098.581 km^2, 2.890.000 n.(La Paz 100.000). Uruguay 186.926 km^2, 2.084.000 n.(Montevideo 378.000). Paraguay 406.732 km^2, 732.000 n.

İngiltere:Kanada ve Newfoundland 9.952.733 km^2, 8.193.000 n.(Montréal 494.000, Toronto 395.000, Winnipeg 142.000, Vancouver 105.000) + Bermuda 54 km^2, 21.000 n. + Bahama 11.404 km^2, 58.000 n. + Jamaika 12.169 km^2, 895.000 n. + Beliz 22.965 km^2, 42.000 n. + Barbados 431 km^2, 181.000 n. + Rüzgâr Adaları 3.221 km^2, 297.000 n. = 10.002.977 km^2, 9.687.000 n. Güney Amerika'da Trinidad 5.128 km^2, 365.000 n.+ Guyana 214.962 km^2, 312.000 n. + Falkland 21.860 km^2, 2.000 n. = 241.950 km^2, 679.000 n.

Fransa: Martinik 1.106 km^2, 185.000 n. + Guadlup 1.780 km^2, 212.000 n. + St.Pierre 241 km^2, 4.000 n. = 3.127 km^2, 401.000 n. Güney Amerika'da Guyana 91.000 km^2, 49.000 n.

Holanda: Surinam ve Antiller 143.814 km^2, 168.000 n.

Danimarka: Grönland 2.175.600 km^2, 13.000 n. + Antiller 344 km^2, 30.000 n.

1925'de Amerika Kıt'ası

Dünyâ nüfûsu: 1.964.537.000. Kuzey Amerika 208.988.000 + Güney Amerika 72.476.000 = 281.464.000.

A.B.D.: 8 büyük devlet arasında -İngiltere'den sn.- 2. sırada. 9.700.253 km^2, 127.214.000 n. Toprak dağılımı: A.B.D. 7.839.065 km^2, 113.628.000 n. + Alaska 1.536.577 km^2, 59.000 n. + Porto Riko 8.896 km^2, 1.417.000 n. + Panama Kanalı 1.422 km^2, 35.000 n. + Virgin adaları 479 km^2, 36.000 n. + Asya'da Filipinler 296.285 km^2, 11.714.000 n. Okyanusya'da Havay 16.773 km^2, 300.000 n. + Guam 534 km^2, 16.000 n. + Samoa 222 km^2, 9.000 n. Büyük şehirler: New York 8.143.000, Chicago 3.472.000, Philadelphia 2.455.000, Boston 1.426.000, Detroit 1.335.000, St.Louis 1.055.000, San Francisco 994.000, Cleveland 985.000, Los Angeles 827.000, Baltimore 819.000, St.Paul-Minneapolis 768.000, Pittsburg 666.000, Kansas City 556.000, Cincinnati 552.000, Buffalo 550.000, Washington 540.000, Milwaukee 536.000, New Orleans 424.000, Indianapolis 374.000, Rochester 325.000, Louisville 320.000, Seattle 316.000, Manilla 314.000, Toledo 305.000, Columbus 291.000, Denver 290.000, Providence 281.000, Portland 269.000, Atlanta 249.000, Springfield 229.000, Omaha 219.000, Dallas

212.000, Albany 211.000, San Antonio 211.000, Birmingham 220.000, Syracuse 197.000, Worcester 196.000, Richmond 192.000, New Haven 185.000, Dayton 181.000, Memphis 179.000, Norfolk 179.000, Youngstown 169.000, Hartford 168.000, Lawrence 168.000, Fort Worth 164.000, Big Rapids 162.000, Allentown 157.000, Houston 150.000, Des Moines 149.000, Bridgeport 144.000, Scranton 144.000, Nashville 138.000, Trenton 137.000, Salt Lake City 136.000, Fall River 133.000, New Bedford 120.000, Reading 115.000, Flint 112.000, Lowell 110.000, Erie 109.000, Spokane 109.000, Jacksonville 108.000, Oklahoma City 108.000, Canton 108.000, Duluth 104.000, Tulsa 102.000, Utica 102.000, Tacoma 100.000, toplam 70 büyük şehirde 35.928.000 n.

Meksika 1.969.367 km^2, 14.335.000 n.(Mexico 906.000, Guadalajara 149.000, Puebla 100.000). Haiti 27.750 km^2, 1.793.000 n.(Port-au-Prince 138.000). Dominik 48.442 km^2, 897.000 n. Küba 114.524 km^2, 3.470.000 n.(Havana 411.000). Guatemala 108.889 km^2, 2.105.000 n.(Guatemala 118.000). Honduras 112.088 km^2, 760.000 n. Nikaragua 148.000 km^2, 638.000 n.(Managua 114.000). Salvador 21.393 km^2, 1.650.000 n.(San Salvador 127.000). Kosta Rika 50.900 km^2, 471.000 n.

Brezilya 8.513.844 km^2, 34.871.000 n.(Rio 1.493.000, São Paulo 579.000, Recife 375.000, San Salvador 311.000, Belem 260.000, Porto Alegre 197.000, Campos 194.000, Bello Horizonte 179.000, Juiz de Fora 130.000, Campinas 128.000, Santos 113.000, Barbacena 100.000). Kolombiya 1.138.255 km^2, 6.760.000 n.(Bogota 173.000). Panama 74.010 km^2, 446.000 n. Venezuela 912.050 km^2, 3.027.000 n.(Caracas 156.000). Peru 1.249.049 km^2, 5.550.000 n.(Lima 337.000). Arjantin 2.778.412 km^2, 10.087.000 n.(Buenos Aires 1.926.000, Rosario 265.000, Santa Fé 156.000, La Plata 153.000, Cordoba 135.000, Tucuman 109.000). Şili 741.767 km^2, 3.947.000 n.(Santiago 558.000, Valparaiso 263.000, Concepcion 110.000). Ekvador 276.008 km^2, 2.000.000 n.(Quito 105.000, Guayaquil 100.000). Bolivya 1.095.581 km^2, 2.952.000 n.(La Paz 144.000). Uruguay 186.926 km^2, 1.710.000 n.(Montevideo 423.000). Paraguay 406.732 km^2, 828.000 n.(Asuncion 100.000).

İngiltere: Kanada 9.952.733 km^2, 9.625.000 n.(Montréal 733.000, Toronto 548.000, Winnipeg 192.000, Vancouver 123.000, Hamilton 119.000, Ottawa 113.000, Québec 100.000) + Bermuda 54 km^2, 30.000 n. + Bahama 11.404 km^2, 55.000 n. + Jamaika 12.169 km^2, 916.000 n. + Beliz 22.965 km^2, 46.000 n. + Rüzgâr Adaları 3.221 km^2, 293.000 n. + Barbados 431 km^2, 169.000 n. = 10.002.977 km^2, 11.634.000 n. + Güney Amerika'da Trinidad 5.128 km^2, 376.000 n. + Falkland 1.860 km^2, 2.000 n. + Guyana 214.962 km^2, 305.000 n. = 241.950 km^2, 683.000 n.

Holanda: Surinam ve Antiller 143.814 km^2, 251.000 n.

Danimarka: Grönland 2.175.600 km^2, 15.000 n.

Fransa: Martinik 1.106 km^2, 251.000 n. + Guadlup 1.780 km^2, 230.000 n. + St.Pierre 241 km^2, 4.000 n. = 3.127 km^2, 485.000 n. + Güney Amerika'da Guyana 91.000 km^2, 44.000 n.

1940'da Amerika'da Nüfûsu 200.000'i Geçen Şehirler

A.B.D.(9 büyük devlet arasında -İngiltere ve Almanya'dan sn.- 3. sırada): New York 9.584.000, Chicago 4.036.000, Philadelphia 2.608.000, Los Angeles 1.920.000, Detroit 1.623.000, San Francisco 1.125.000, Cleveland 1.083.000, Boston 1.082.000, St.Louis 981.000, Baltimore 859.000, St.Paul-Minneapolis 858.000, Pittsburg 672.000, Washington 663.000, Manilla 623.000, Milwaukee 587.000, Buffalo 576.000, Cincinnati 570.000, Kansas City 552.000, New Orleans 495.000, Indianapolis 387.000, Houston 385.000, Seattle 368.000, Rochester 325.000, Denver 322.000, Louisville 319.000, Columbus 306.000, Portland 305.000, Atlanta 302.000, Dallas 295.000, Memphis 293.000, Toledo 282.000, Birmingham 268.000, Providence 254.000, San Antonio 254.000, Akron 245.000, Omaha 224.000, Albany 221.000, Dayton 221.000, Syracuse 206.000, Oklahoma City 204.000, San Diego 203.000, Honolulu 200.000=42 şehirde 36.473.000 n.(İngiltere ve sömürgelerinden sn. 2.).

Brezilya(9 büyük devlet arasında sonuncu): Rio 1.960.000, São Paulo 1.409.000, Recife 377.000, Salvador 315.000, Porto Alegre 295.000, Campos 242.000, Bello Horizonte 226.000, Belem 223.000=8 şehirde 5.047.000 n.

Kanada(henüz by.devlet değil): Montréal 1.067.000, Toronto 667.000, Vancouver 275.000, Winnipeg 222.000=4 şehirde 2.231.000 n.

Arjantin: Buenos Aires 3.000.0000, Rosario 761.000, Cordoba 282.000 (=4.043.000). Meksika: Mexico 1.448.000, Guadalajara 237.000(=1.685.000). Uruguay: Montevideo 770.000. Küba: Havana 673.000. Şili: Santiago 640.000, Valparaiso 313.000 (=953.000). Peru: Lima 521.000. Kolombiya: Bogota 386.000. Venezuela: Caracas 269.000. Bolivya: La Paz 215.000. Ekvador: Quito 210.000. Paraguay: Asuncion 200.000. Haiti: Port-au-Prince 200.000.

1950'de Amerika Kıt'ası

Dünyâ nüfûsu: 2.436.978.000. Kuzey Amerika 214.821.000 + Güney Amerika 111.371.000 = 326.192.000.

A.B.D.: 11 by.devlet arasında 1. sırada. 9.406.200 km^2, 153.859.000 n. Kuzey Amerika'da: A.B.D. 7.839.065 km^2, 150.697.000 n. + Alaska 1.736.577 km^2, 129.000 n. + Porto Riko 8.896 km^2, 2.205.000 n. + Virgin 344 km^2, 27.000 n. + Antiller 135 km^2, 16.000 n. + Panama Kanalı 1.422 km^2, 52.000 n. = 9.386.439 km^2, 153.126.000 n. Okyanusya'da: Havay 16.773 km^2, 516.000 n. + Guam 534 km^2, 59.000 n. + Samoa 222 km^2, 20.000 n. + Mikronezya 2.232 km^2, 138.000 n. = 19.761 km^2, 733.000 n. Büyük şehirler: New York 12.832.000, Chicago 5.476.000, Los Angeles 4.339.000, Philadelphia 3.661.000, Detroit 2.973.000, Boston 2.354.000, San Francisco 2.214.000, Pittsburg 2.206.000, St.Louis 1.673.000, Washington 1.458.000, Cleveland 1.454.000, Baltimore 1.321.000, St.Paul-Minneapolis 1.107.000, Buffalo 1.086.000, Cincinnati 898.000, Milwaukee 864.000, Kansas City 808.000, Houston 802.000, Providence 733.000, Seattle 726.000, Portland 701.000, New Orleans 681.000, Atlanta 664.000, Dallas 611.000, Louisville 574.000, Denver 560.000, Birmingham 554.000, Indianapolis 549.000, San

Diego 536.000, Youngstown 527.000, Albany 512.000, Columbus 502.000, San Antonio 496.000, Miami 487.000, Rochester 485.000, Memphis 480.000, Dayton 453.000, Allentown 435.000, Norfolk 410.000, Akron 408.000, Springfield 407.000, Tampa 406.000, Toledo 393.000, Wilkesbarre 391.000, Omaha 362.000, Forth Worth 359.000, Hartford 356.000, Wheeling 353.000, Syracuse 341.000, Knoxville 336.000, Phoenix 329.000, Richmond 327.000, Oklahoma City 323.000, Nashville 320.000, Charleston 319.000, San Juan 306.000, Jacksonville 303.000, Harrisburg 291.000, Johnstown 291.000, San Jose 289.000, Big Rapids 287.000, Utica 284.000, San Bernandino 280.000, Sacramento 276.000, Tacoma 276.000, Fresno 274.000, Salt Lake City 274.000, Worcester 274.000, Flint 270.000, Wilmington 267.000, New Haven 262.000, Bridgeport 258.000, Scranton 256.000, Reading 255.000, Duluth 252.000, Peoria 250.000, Tulsa 249.000, Huntington 246.000, Chattanoga 245.000, Lancaster 234.000, Davenport 233.000, Honolulu 232.000, Mobile 229.000, Trenton 229.000, Des Moines 225.000, Spokane 220.000, Erie 218.000, South Bend 205.000, York 202.000, Stockton 201.000 = 90 şehirde 71.957.000 n.(Dünyâ'da 1.)

Kanada: 11 by.devlet arasında 9. sırada. 9.952.733 km^2, 13.544.000 n.(Montréal 1.619.000, Toronto 1.148.000, Vancouver 531.000, Winnipeg 354.000, Hamilton 208.000, Ottawa 202.000 = 6 şehirde 4.062.000 n.).

Brezilya: 11 by. devlet arasında sonuncu sırada. 8.513.844 km^2, 52.645.000 n.(Rio de Janeiro 2.847.000, São Paulo 2.042.000, Recife 522.000, Salvador 396.000, Pôrto Alegre 382.000, Bello Horizonte 346.000, Belem 230.000, Fortaleza 214.000 = 8 şehirde 6.969.000 n.).

Meksika 1.969.367 km^2, 25.564.000 n.(Mexico 2.113.000, Guadalajara 378.000, Monterrey 330.000, Puebla 230.000). Haiti 27.750 km^2, 3.112.000 n.(Port-au-Prince 424.000). Dominik 48.442 km^2, 2.121.000 n. Küba 114.524 km^2, 5.348.000 n.(Havana 980.000). Guatemala 108.889 km^2, 2.787.000 n.(Guatemala 294.000). Honduras 112.088 km^2, 1.534.000 n. Nikaragua 148.000 km^2, 794.000 n.

Kolombiya 1.138.355 km^2, 11.260.000 n.(Bogota 648.000, Medellin 328.000, Baranquilla 276.000, Cali 241.000). Panama 74.010 km^2, 802.000 n. Venezuela 912.050 km^2, 4.486.000 n.(Caracas 695.000, Maracaibo 232.000). Peru 1.249.049 km^2, 8.405.000 n.(Lima 1.015.000). Arjantin 2.778.412 km^2, 17.196.000 n.(Buenos Aires 4.722.000, Rosario 883.000, Cordoba 408.000, La Plata 320.000, Tucuman 205.000, Santa Fé 200.000). Şili 741.767 km^2, 5.758.000 n.(Santiago 1.300.000, Valparaiso 393.000). Ekvador 276.008 km^2, 3.077.000 n.(Guayaquil 261.000, Quito 213.000). Bolivya 1.098.581 km^2, 3.200.000 n.(La Paz 321.000 n.). Uruguay 186.926 km^2, 2.353.000 n.(Montevideo 800.000). Paraguay 406.732 km^2, 1.406.000 n.(Asuncion 275.000).

Holanda: Surinam 142.822 km^2, 210.000 n. + Antiller 992 km^2, 160.000 n. = 143.814 km^2, 370.000 n.

Danimarka: Grönland 2.175.600 km^2, 23.000 n.

Fransa: Martinik 1.106 km^2, 277.000 n. + Guadlup 1.780 km^2, 285.000 n. + St.Pierre et Miquelon(Kanada kıyılarında) 241 km^2, 5.000 n. = 3.127 km^2, 567.000 n. + Güney Amerika'da Fransız Guyanası 91.000 km^2, 29.000 n.

İngiltere: Bermuda 54 km^2, 37.000 n. + Bahama 11.404 km^2, 84.000 n. + Jamaika 12.169 km^2, 1.417.000 n. + Beliz(İngiliz Hondurası) 22.965 km^2, 67.000 n. + Barbadas 431 km^2, 213.000 n. + Rüzgâr Adaları 3.221 km^2, 400.000 n. = 50.244 km^2, 2.218.000 n. + Güney Amerika'da Trinidad 5.128 km^2, 633.000 n. + Falkland Adaları 21.860 km^2, 2.000 n. + Guyana 214.962 km^2, 423.000 n. = 241.950 km^2, 1.058.000 n.

1.1.1968'de A.B.D.'nde 500.000'den fazla nüfuslu şehirlerde yaşayan nüfus 117.559.000, Brezilya'da 18.056.000, Arjantin'de 10.067.000, Meksika'da 9.189.000, Kanada'da 7.372.000, Kolombiya'da 4.836.000 idi.

Kuruluşundan bu yana A.B.D., gerek telgraf hatları, gerek demiryolları bakımından Dünyâ 1.'liğini hiç kaybetmedi. 1870'de 113.728 ve 1875'de 122.776 km telgraf hattı vardı(Meksika 5.200 ve 9.250 km, Brezilya 2.458 ve 5.151 km, Arjantin 2.400 ve 7.650 km, Şili 0 ve 4.265 km, Kolombiya 0 ve 2.045 km, krş.Türkiye 36.059 ve 37.643 km,).- Demiryolları 1.1875'de 116.876 km, olup Dünyâ demiryollarının yarısına yakınını oluşturuyordu(İngiltere sömürgeleriyle 46.236 km, Almanya 25.772 km, 9. sıradaki Türkiye 4.632 km). 1875'de demiryolları: Arjantin 1.584 km, Peru 1.549 km, Brezilya 1.338 km, Şili 991 km, Meksika 577 km, Uruguay 305 km, Kolombiya 103 km, Honduras 90 km, Paraguay 72 km, Kosta Rika 47 km olup dîğer bağımsız Amerika devletlerinde demiryolu yoktu.

VII

BİBLİYOGRAFYA

Santarem, *Atlas,* Paris 1842; Lelewel, *Géographie,* Brüksel 1852; J.G. Kohl, *A History of the Discovery of the East Coast of North America,* Portland 1869; Anderson, *America no discovered by Columbus,* Chicago 1874; H. Stevens, *The Earliers Discoveries in America,* New Haven 1869; Kunstmann, *Die Entdeckung Amerikas,* Münih 1859; Charles Leclerc, *Bibliotheca Americana,* Paris 1872; Henry Harrisse, *Bibliotheca Americana,* 2 c., New York 1866, 1872; J. Winsor, *Narrative and Critical History of the United States,* Boston 1889; H.H. Bancroft, *History of the Pacific States,* 1883; A.M., *Native Races,* 1885; Washington Irving, *Life and Voyages of Columbus and His Companions,* Londra 1831; H. Harrisse, *Christophe Colomb, Son Origine, Sa Vie, Ses Voyages, Sa Famille,* 2. c., Paris 1884-5; Gaffarel, *Découverte de l'Amérique,* Paris 1892; Luigi Bossi, *Columbus,* Milano 1818; Crampton, *Columbus,* Londra 1859; Canale, *Columbus,* Floransa 1863; Helps, *Columbs,* Londra 1869; Ortega ve Frias, *Colon,* Madrid 1874; Schott, *Kolumbus,* Berlin 1878; Roselly de Lorgues, *Colombe,* Paris 1878, 2: 1886.

Simancas'da *Archivo de Simancas,* Sevilla'da *Archivo General de Indias, Archivo Secreto del Consejo de Indias,* bunlardan seçmeler: Muñoz, *Historia de Nuevo Mundo,* Madrid 1793; Barcia, *Historiadores Primitivos,* Madrid 1749; M.F.de Navarrette, *Coleccion de los Viages y Descubrimientos* 7 c., Madrid, 1825-45; H. Ternaux-Compans, *Relations et Mémoires Originaux,* 20 c., Paris, 1837-41; *Coleccion,* 32 c., Madrid, 1864-

81; Las Casas, *Historia de las Indias* (1520'ye kd., te'lîfi 1561), Madrid 1876; G.F. Oviedo, *Sumario,* Toledo 1526; *Historia General y Natural de las Indias,* Sevilla 1535, 1855; P. Martire d'Anghiera, *De Orbe Novo Decades,* Alcala 1530; F.L. de Gomara, *Historia General de las Indias,* 1553; A.de Herrera, *Historia General de los Hechos de los Castelllanos en las Islas,* Madrid 1601; G. de Acosta, *Historia Natural y Moral de las Indias,* Barselona 1591; Grynaues, *Novus Orbis Regionum,* 1532; Ramusio, *Navigationi e Viaggi,* Venedik, 1550-65; Purshas, *His Pilgrimages or Relations of the World and the Religion,* Londra 1613; R. Hakluyt, *Principal Navigations,* Londra, 1582-1600, 2: 1809 ve sonraki baskılar.

Robertson, *History of America,* 1877; H. Harrisse, *Jean et Sébastien Cabot,* Paris 1882; Humboldt, *Examen Critique de l'Historie de la Géographie du Nouvean Continent* ,2 c., Paris, 1836-9; L. de Rosny, *Les Sources de l'Histoire Antécolombienne,* Paris 1877; Pinart, *Bibliographie de Linguistique et d'Ethnographie Américaine,* Paris 1875; J. Winsor, *Aboriginal America,* 1889; Nadaillac, *L'Amérique Préhistorique,* Paris 1882; Short, *Americans of Antiquity,* 1880; D. Wilson, *Prehistoric Man,* 1876; Jones, *Mountbuilders*, New Yort 1873; Foster, *Prehitoric Races,* 1873; Baldwin, *Ancient America,* 1871; M. Culloch, *Recherches Archédologiques,* Paris 1829; Gallatin, *Notes on the Nations of Mexico,* 1845; Cogolludo, *Histoire du Yucatan,* Madrid 1688; Charnay ve Viollet-le-Duc, *Cités et Ruines Americaines,* 1862; H.H. Bancroft ve G. Stephens, *Travels in Central America,* 1841; Sahagun, *Historia General de las Casas de la Nueva-España* (16. asırda yazılmış), Madrid 1829; J. Torquemada, *Monarquia Indiana,* Sevilla 1614, Barcia nş., 3 c., 1723; L. Boturini, *Idea de Una Nueva Historia de la America Septentrional,* Madrid 1746; M. Veytia, *Historia Antigua de Mejico,* 1750; Clavigero, *Storia Antica del Messico,* Cesena 1780; Kingsborough, *Antiquities of Mexico,* Londra 1830; Brasseur de Bourbourg, *Les Anciennes Nations Civilisées du Mexique,* 4. c., Paris, 1857-59; R. Siméon, *Grammaire Nahuatl de Olmos,* Paris 1875; Aubin, *Ecriture Figurative des Anciens Mexicains,* Paris 1859; Brinton, *Aboriginal American Authors,* Philadelphia 1883; L. de Rosny, *Monuments Ecris de l'Antiquité Américaine,* Paris 1875; A.M., *Interprétation des Anciens Textes Mayas,* Paris 1875; B. Diaz del Castillo, *Historia Verdadera de la Conquista* (1548), Madrid 1632; Zurita, *Rapport sur les Institutions Aztèques et l'Administration Espagnole,* Hereira trc., 4 c., 1560; Antonio de Solis, *Historia de la Conquista,* Madrid 1684; Lorenzana, *Historia de Nueva España,* Mexico 1770; Robertson, *History of America,* 1787, Fr. trc. 4 c., Paris 1834; Alexander von Humboldt, Fr. trc. *Essai sur la Nouvelle-Espagne,* Paris 1825; W. Prescott, *Conquest of Mexico,* New York 1843, Fr. trc. 1864; Lescarbot, *La Nouvelle-France,* Paris 1609; Charlevoix, *Histoire Générale de la Nouvelle-France,* Paris 1744; Garneau, *Histoire du Canada,* Québec 1848; Fr. Parkman, *Pioneers of Franve in the New World,* 1874; J. Winsor, *French Explorations and Settlements,* Boston 1886.

J. de Sarmiento, *Relacion de la Sucession y Govierno de los Yncas,* 1550; Polo de Ondegardo, *Memorias,* 2. c., 1561 ve 1571; C. Balboa, *Cronica del Peru,* Quito 1586; P. Cieza de Leon, *Cronica del Peru,* Sevilla 1553; L. de Morales, *Memorias* (1541); Fr. de Jeres, *Verdadera Relacion de la Conquista del Peru y Provincia de Cusco, Ilamana la Nueva Castilla,* Sevilla 1555; Palencia, *Historia del Peru,* Sevilla, 1571; Ternaux-

Compans, *Essai sur l'Ancien Cundinamarca,* Paris 1842; J. Acosta, *Compendio del Descubrimiento y Colonizacion, Coleccion de Memorias Sobre la Historia Natural de la Nueva-Grenada,* Paris 1869; W. Prescott, *Conquest of Peru,* New York 1847; Urritia, *Epocas del Peru,* Lima 1844; Garcilaso de la Vega, *Commentarios Reales,* 1609-16; Montesinos, Fr. trc. Ternaux-Compans, *Annales sur l'Ancien Pérou* (17. asır).

H. Beuchat, *Manuel d'Archéologie Américaine,* Paris 1912; W.H. Holmes, *Archaeological Studies among the Ancient Cities of Mexico,* 2 c., Chicago, 1893-97; H. Coonw, *Die Soziale Verfassung des Inkareiches,* Stuttgart 1896; Ed. Seler, *Altmexikanische Studien,* Berlin 1899; Markham, *The Incas of Peru,* Londra 1910; Thomas A. Joyce, *South American Archaeology,* Londra 1912; A.M., *Mexican Archaeology,* Londra 1914; J. Spinden, *A Study of Maya Art,* Cambridge/Mass., 1913; T.W.F. Garın, *The Maya Indians of South Yucatan,* Washington 1918; Alb. Langlois, *L'Amérique Précolombienne et la Conquête Européenne,* Paris 1928; K.H. Panhorts, *Deutschland und Amerika,* Münih 1928; *Annual Report of the Bureau of American Ethnology,* Washington, 1878 v.dd.; *Journal de la Société des Américanistes de Paris,* 1895 v.dd.; D. Charnay, *Lettres de Cortez à Charles-Quint,* Paris 1896; Joüon des Longrais, *Jacques Cartier,* Paris 1888; H.P. Bigger, *Voyages of Jacques Cartier,* Ottowa 1924; Ad. Rein, *Der Kampf Westeuropaeer um Nord Amerika im 15 und 16 Jahrhundert,* Stuttgart 1925.

Henry Wignaud, *Etudes Critiques sur la Vie de Colomb,* Paris 1905; A.M., *Histoire Critique de la Grande Entreprise de Christophe Colomb,* 2 c., Paris 1911; Charles de La Roncière, *La Carte de Christophe Colomb,* Paris 1925, in folio; Charles de Lannoy ve H.van der Linden, *Histoire de l'Expansion Coloniale des Peuples Européens,* Brüksel, 1907; Alfred Zimmermann, *Die Europaeischen Kolonien,* Berlin 1896; Peschel, *Geschichte des Zeitalters der Entdeckungen,* Stuttgart 1858; St. Ruge, *Geschichte des Zeiltalters der Entdeckungen,* Berlin 1881; Peschel, *Das Zeilalters der Entdeckung Amerikas,* Leipzig 1877; L. Gallos, *Les Géographes Allemands de la Renaissance,* Paris 1890; Henry Harrisse, *Jean et Sébastien Cabot,* Paris 1882; A.M., *John Cabot,* Londra 1892; E.G. Bourne, *Spain in America,* New York 1904; Georg Frederici, *Der Charakter der Entdeckung und Eroberung Amerikas,* Stuttgart 1925; Kretschmer, *Die Entdeckung Amerikas,* Berlin 1892; Cl. Markham, *Life of Christopher Columbus,* Londra 1892; Ortefa y Rubio, *Historia de América,* 3 c., Madrid 1917; Cl. Haring, *Trade and Navigation between Spain and the Indies,* Cambridge/Mass., 1918; J. Becker, *La Politica Española en las Indias,* Madrid 1920; Carlos Pereyra, *Historia de América Española,* 6 c., Madrid, 1924-25; A.M, Fr. trc. J. Baelen ve R. Picard, *L'Oeuvre de l'Espagne en Amérique,* Paris 1925; J.B. Teran, *El Nacimiento de la América Española,* Tucuman 1927; L.E. Fisher *Vice-regal Administration in the Spanish-American Colonies,* Berkeley 1926; Maria Fassbinder, *Der Jesuitenstaatin Paraguay,* Halle 1926; P. Gaffarel, *Histoire du Brésil Français au XVIe Siècle,* 2 c., Paris 1878; A. Heulhard, *Villegagnon, Roi d'Amérique,* Paris 1897, in folio; J.S. Corbett, *Drake and the Tudor Navy,* 2 c., Londra 1898.

P. Gaffarel, *Histoire de la Floride Française,* Paris 1875; Sir Woodbine Paris, *Buenos Ayres and the Provinces of Rio de la Plata,* Londra 1839, 2: 1852; H.H. Bancroft,

History of Mexico, 1885; R. Southey, *Histoire du Brésil,* 3 c., Paris 1818; Netscher, *Les Hollandais au Brésil au XVIIe Siècle,* Lahey 1853; Le Febvre de La Bare, *Description de la France Equinoxiale,* Paris 1666; Academia Real das Scientias, *Colleccâo de Naoticias para a Historia e Geografia dos Dominos Portugueses,* 7 c., Lizbon, 1812-56; Jean de Ley, *Voyage en la Terre du Brésil,* Cenevre 1580, Lat. trc. Cenevre 1586; Varnhagen, *Histoire du Brésil,* Paris 1854; Levasseur, *Le Brésil,* Paris 1889; Charlevoix, *Histoire du Paraguay,* 3 c., Paris 1756; Ibanez de Echevarry, *Histoire du Paraguay sous les Jésuites,* 3 c., Amsterdam 1780; Peter Force, *Collection of Tracts and Papers relative to Origine, Settlement and Progress of the Colonies of North America,* 4 c., Washington 1836; Chalmers, *Political Annals of the United Colonies,* 1780; R. Beverley, *History of Virginia,* 1709; Keith, *History of Virginia,* 1738; Burk, *History of Virginia,* 1804; Howison, *History of Virginia,* 1846; Campbel, *History of Virginia,* 1860; J.E. Cooke, *History of Virginia,* 1880; J.L. Bosman, *History of Maryland,* 1837; J. Thomas Sharf, *History of Maryland,* 1879; J. Belknap, *History of New Hampshire,* Boston 1784; Williamson, *History of Maine,* Hollowal 1839; S. Gr. Arnold, *History of Rhode Island,* 2 c., New York, 1856-60; Peters, *History of Connecticut,* 1781; Trumbull, *History of Connecticut,* New Haven 1818; Thomas Hutchinson, *History of Massachusetts (1620-1749),* 3 c., Boston, 1764-74; J. Winthrop, *History of New England (1630-49),* Boston, 2: 1853; Prince, *History of New England (1602-33);* J.G. Palfrey, *History of New England,* 6 c., Boston 1858; W.B. Weeden, *Economic and Social History of New England,* Boston 1890; J. Fiske, *The Puritan Theocracy,* Boston 1889; Van der Donck, *Description of New Netherlands and New York,* 2 c., 1839; J.R. Brodhead, *New York from 1609 to 1691,* New York 1853; E.B.O'Callaghan, *Documentary History of the State of New York,* 4 c., New York 1855; A.M., *New York under the Dutch,* 2 c., New York 1855; Champlan, *Oeuvres,* Paris, 1603-40, Abbé Laverdière nş., 6 c., Québec 1870; Lescarbot, *Histoire de la Nouvelle -France,* 3 c., Paris, 1609-18, Tross nş., 3 c., Paris 1866, Shea nş., 6 c., New York, 1866-72; Sagard, *Grand Voyage au Pays des Hurons,* 2 c., Paris, 1620-35; Pierre Boucher, *Moeurs et Productions de la Nouvelle-France,* Paris 1664; *Relations des Jésuites,* 8 c., Québec 1858; La Potherie, *L'Amérique Septentrionale de 1534 à 1707,* 4 c., Paris 1722; F.X. de Garneau, *Histoire du Canada dequis Sa Découverte,* 3 c., Québec, 1845-48; Ferland, *Cour d'Histoire du Canada (1534-1662),* Québec 1861; Faillon, *La Colonie Française au Canada,* 4 c., Paris 1865; Laverdière, *Canada,* Paris 1873; Baudoncourt; *Histoire Populaire du Canada,* Paris 1886; Fr. Parkman, *Les Pioniers de la France dans le Nouveau-Monde, les Jésuites en Amérique au XVIIe Siècle,* Paris 1874; Pierre Margry, *Mémoires et Documents pour Servir à l'Histoire des Origines Françaises des Pays d'Outre-Mer sans l'Ouest et le Sud le l'Amérique Septentrionale,* 6 c., Paris 1878-89.

Gordon, *History and Gazetteer of New Jersey, to 1789,* 1834; J.C. Mulford, *Civil and Political History of New Jersey to 1789,* Philadelphia 1851; R. Proud, *History of Pennsylvania to 1742,* 2 c., Philadelphia 1797; William Penn, *Works,* 1726, in folio, 2: 4 c., Philadelphia 1782; Marsillac, *Vie de Guillaume Penn,* 2 c., Paris 1791; Thomas Clarkson, *William Penn,* 2 c., Londra 1813; S. Jeanney, *William Penn,* Boston 1852; W. Hepworth Dixon, *William Penn,* Londra, 3: 1856; H. Williamson, *History of North Carolina,* 2 c., Philadelphia 1812; Lawson, *New Voyage to Carolina,* 1708; W.G. Simms,

History of South Carolina to the Present Time, New York 1860; Purry, *Description of South Carolina,* 1732; D. Damsay, *History of South Carolina from 1670 to 1808,* 2 c., G.R. Brodhead, *History of the State of New York from 1609 to 1691,* 3 c., New York, 1853-71; E.B.O'Callaghan, *Documents relative to the Colonial History of New York from 1603 to 1778,* 12 c.; La Potherie, *L'Amérique Septentrionale de 1534 à 1707,* 4 c., Paris 1722; Charlevoix, *Histoire et Description de la Nouvelle-France,* 3 c., Paris 1744, Shea nş., 6 c., New York, 1866-72; J. Marquette, *Voyages et Découvertes,* New York 1855; Hennepin, *Description de la Louisiane* (1683), Amsterdam 1704, 2: New York 1880; Tonty, *Dernières Découvertes de l'Amérique de M. Cavelier de La Salle,* Paris 1697; Joutel, *Journal Historique du Voyage de La Salle,* Paris 1713; La Hontan, *Nouveaux Voyages en Amérique,* Lahey 1703, 2: Amsterdam 1728, 1741; d'Iberville, *Journal de Voyage,* 2: Montréal 1871; Fr. Parkman, *Count Frontenac and New France,* 1885; H. Harrisse, *Notes sur la Nouvelle-France,* Paris 1872; J. Winsor, *Geographical Discovery in the Interior of North America,* Londra 1894; H. Lorin, *Le Comte de Frontenac,* Paris 1895; Royal Society of Canada, *Proceedings and Transactions,* Québec, son cild 1894, 11 c.; Dutertre, *Histoire Générale des Antiles,* 3 c., Paris, 1667-71; Al. Ol. Oexmelin, *Des Aventuriers que se sont Distingués dans les Indes,* 2 c., Paris 1686, E. Muller nş., Paris 1888; Labat, *Nouveaux Voyages aux Iles de l'Amérique,* 6 c., Paris 1722; Charlevoix, *Histoire de Saint-Domingue,* 2 c., Paris 1831; d'Archenholz, Alm.'dan trc. *Histoire des Flibustiers,* Paris 1804; Sch. C. Hughson, *The Carolina Pirates and Colonial Commerce (1670-1740),* Johns Hopkins Un., 1894; H. Lorin, *Sancti Dominici Celebrantibus,* Paris 1895.

Félix Delamarche, *Atlas de Géographie Ancienne du Moyen Age et Moderne,* Paris 1832; M. Vivien de Saint-Martin, *Atlas dressé pour l'Histoire de la Géographie depuis les Temps les plus Reculés jusqu'à Nos Jours,* Paris 1874; K.von Spruner ve T. Menke, *Handatlas für die Geschichte des Mittelalters und der Neueren Zeit,* Gotha, 3: 1880; P. Vidal de la Blache, *Atlas Général, Histoire et Géographie,* Paris 1897; Alfred Schultz, *Geschichte Taschen-Atlas zur Mittelaltaren und Neueren Geschichte,* Gotha 1904; W.R. Shepherd, *Historical Atlas,* New York, 1911, 7: 1929; F. Schrader, *Atlas de Géographie Historique,* Paris 1907; P. Foncin, *Géographie Historique,* Paris 1888; S.S. Egli, *Nomina Geographica,* Leipzig 1886; W. Götz, *Historische Geographie,* Leipzig 1904; Giulio Beloch, *Biblioteca di Geografia Storica,* Roma 1907; Max Eckert, *Die Kartenwissenschaft,* 2 c., Berlin 1911; Octave Redlich, *Historischer Geographie Problem,* 1906; Karl Heussi ve H. Mubert, *Atlas zur Kirchengeschichte,* Tübingen 1903; E. Mac Clure, *Historical Church Atlas,* Londra 1897; *A list of Geographical Atlases in the Library of Congress,* Washington, 1909-20 (5.324 atlas); Lassale, *Clef de la Géographie Universelle,* Paris 1887; Charles Scheffer ve Henri Cordier, *Recueil de Voyages et de Documents pour Servir à l'Histoire de la Géographie depuis le XIIIe Siècle jusqu'à la Fin du XVIe Siècle,* 25 c., Paris, 1882-1917; Hans Mzik, *Beitraege zur Historischen Geographie,* Leipzig 1929; Nicolas Guedeille, *Recueil de Cartes Historiques,* Amsterdam 1708; Barbier du Bocage, *Catalogue des Cartes de Danville,* Paris 1782; Barbier du Bocage, *Catalogue détaillé de la Collection Géographique et Topographique du Ministère des Affaires Etrangères,* Paris 1827; Picot de Nantes, *Carte pour l'Histoire Universelle,* Paris 1763.

Mary Wilhelmine Williams, *Dom Pedro the Magnanimous,* 1966; W.S. Robertson, *Iturbide of Mexico,* 1952; Joan Haslip, *Imperial Adventurer, Emperor Maximilian of Mexico and His Empress,* 1971; Zount Egon Caesar Corti, *Maximilian and Charlotte,* 1928; L. Moreri, *Grand Dictionnaire Historique,* 10 c., Paris 1739; William L. Langer vs., *Encyclopedia of World History,* 5: 1957; M.D. Coe, Mexico, 1966; P. Cieza de Leon, *The Incas,* 1969; N. Davies, *The Aztecs,* 1973; D. Duran, *The Aztecs,* 1964; Hammond, *American History Atlas,* 1957; *Burke's Presidential Families of the USA,* 2: Londra.

John W. Monette, *History of the Discovery and Settlement of Mississippi Valley,* 2 c., New York 1846; Dumont, *Mémoire Historique de la Louisiane,* 3 c., Paris 1758; B.F. French, *Historical Collections of Louisiana,* 5 c., 1846-53; Charles Gayarré, *History of Louisiana,* 5 c., New York, 1851-54; A.M., *Louisiana, Its Colonial History and Romance,* New York, 1851; Parkman, *Montcalm and Wolfe, History of the Conspiracy of Pontiac,* Boston 1880; Peter Force, *American Archives,* 9 c., in folio, Washington, 1833-37; *The Journal of Congress* (1774-88), 13 c., Philadelphia, 2: 4 c., Washington 1823; Jared Sparks, *The Diplomatic Correspondence of the American Revolution,* 12 c., Boston,1829-30; Warton, *Facsimiles of Manuscripts in European Archives* (1773-83'de Amerika'ya âid Avrupa belgeleri), 20 c., Londra, 1890-95; Henri Doniol, *Histoire de la Participation de la France à l'Etablissement des Etats-Unis,* 4 c., Paris, 1886-89; Ad.de Circourt, *Histoire de l'Action Commune de la France et de l'Amérique,* 3 c., Paris 1876; George Washignton, Fr. trc. *Correspondance et Ecrits,* Paris 1851; Benjamin Franklin, *The Works,* Jared Sparks nş., 10 c., Boston, 1836-50, Philadelphia 1858, Londra 1881, Fr. trc. *Correspondance Politique et Littéraire* (1753-90), Paris 1817; *The Life of Benjamin Franklin written by Himself,* John Bigelow nş., 3 c., Philadelphia 1875; Edward Hale, *Franklin in France,* 2 c., Boston 1887; J. Parton, *Benjamin Franklin,* 2 c., New York 1864; Marshall, *George Washington,* 5 c., Philadelphia, 1804-7; Washington Irving, *George Washington,* 5 c., New York, 1856-60; Walls, *Samuel Adams,* 3 c., Boston 1865; Charles Fr. Adams (torunu), *John Adams,* Boston 1856; Randall, *Thomas Jefferson,* 3 c., New York 1858; J. Parton, *Thomas Jefferson,* Boston 1874; J. Graham, *The Declaration of Independence,* Philadelphia 1845; T, Pitkin, *Political and Civil History of the Unites States to 1797,* 2 c., New Haven 1828; J. Winsor, *Narrative and Critical History of North America,* 7 c., Boston 1888; E. Laboulay, *Etats-Unis* 3 c., Paris, 1862-66; A. Moireau, *Histoire des Etats-Unis,* 2 c., Paris 1892; Lecky, *History of England from 1715 to 1783,* 7 c., 3: Londra 1853; Botta, Fr. trc. *Guerre de l'Indépendance,* Paris 1812; D. Ramsay, *History of the American Revolution,* 3 c., Philadelphia 1817; G.W. Green, *Historical View of the American Revolution,* New York 1876; J.M. Ludlow, *The War of American Independence,* Londra 1876; Trescot, *Diplomacy of the American Revolution,* New York 1852; Lyman, *Diplomacy of the Unites States,* Boston 1826; Carrington, *Battles of the Revolution,* New York 1877; G.W. Greene, *The German Element in the War of America,* New York 1876; Mrs. Ellet, *Women of the Revolution,* New York 1848; Neilson, *Burgoyne's Campaign,* Albany 1844; J. Jay, *Peace Negociations of 1782 and 1783,* New York 1883; H.P. Johnston, *The Yorktown Campaign,* New York 1881; G.B. Stevens, *Campaigns of Virginia* (1781), Londra 1885, 2 c.; Charlemagne Tower, *The Marquis de La Fayette in the American Revolution,* 2 c., Philadelphia 1895; Marquis de

La Fayette, *Mémoires et Correspondance,* Paris, 1836-37; Rochambeau, *Mémoires,* Paris 1809; Marquis de Chastellux, *Voyages dans l'Amérique du Nord* (1780-82), Paris 1788; Chevalier, *Histoire de la Marine Française pendant la Guerre de l'Indépendance Américaine,* Paris 1886; Thomas Jones, *History of New York during the Revolutionary War,* Floyd de Lancey nş., 2 c., New York 1879; C.Stedman, *History of the Amerian War,* 2 c., Londra 1794; Lorenzo Sabine, *The American Loyalist in the War of Revolution,* Boston 1847; Ryerson, *Loyalists of America,* 2 c., Toronto 1880; S. Curwen, *Journal and Letters of an American Refugee in England from 1775 to 1784,* Boston 1864; Thomas Hutchinson (İngiltere'nin son Massachusetts vâlîsi), *Diary and Letters,* 2. c., Boston, 1884-86.

Waldemar Westergaard, *The Danish West Indies (1671-1917),* New York 1917; Restreto Tirado, *Gobernantes del Nuevo Regno de Grenada durante el Siglo XVIII,* Buenos Aires 1934; G. Scelle, *La Traite Négrière aux Indes de Castille,* 2 c., Paris 1906; *Acuerdos del Extinguida Cabildo de Buenos Aires 1701-1738,* 7 c., Buenos Aires, 1925-29; Adolph F. A. Bandelier ve Fanny R.Bandelier, *Historical Documents relating to New Mexico,* Washington 1937; J. Juan Ulloa, *Relacion Historica del Viage a la America Meridional,* Madrid 1768; A.F. Frezier, *A Voyage to the South Sea,* Londra 1717; Jorge Joan Antonio of Ulloa, *A Voyage to South America,* 2 c., Londra 1758; B. Ulloa, *Comercio Español,* 2 c., Madrid 1740; J. Kippa, *Commerce and Maritime Affairs,* Londra 1741; F. Oudschans Dentz, *Suriname Historia,* 1947; J.A. Doyle, *The Colonies under the House of Hannover,* Londra 1907; E.B. Greene, *Provincial America (1690-1740),* New York 1905; Sir Charles Grant Robertson, *The Imperial Problem in North America in the XVIIIth Century,* Birmingham 1947; A.V. Efimov, *Rossiya i Kolonizaciya Ameriki XVIII Veka,* Moskova 1947; Frank Cundall, *Bibliographia Jamaicensis,* Kingston 1902; A.M., *Bibliography of the West Indies,* Kingston 1909; *Journals of the House of Assembly of Jamaica (1663-1826),* 14 c., Kingston, 1811-29; R. Hall, *Barbaou (1645-1762),* Londra 1764; *Journals of the House of Assembly of Bermuda from 1691 to 1785,* 3 c., Bermuda 1890; *House of Assambly of the Bahama,* 4 c., Nassau, 1910-11; Dubuisson, *Histoire des Iles Anglaises,* 2 c., Londra 1754; Butel Dumont, *Histoire et Commerce des Antilles Anglaises,* Paris 1749; Bryan Edwards, *History of the British Colonies in the West Indies,* Londra, 5: 1849; Southey, *History of the West Indies,* Londra 1827; Frank Weslay Pitman, *British West Indies (1700-1763),* Yale/New Haven, 1917; L. Penson, *British West Indies,* Londra 1924; M. Whitson, *The Constitutional Development of Jamaica 1660 to 1729,* Manchester 1929; Frith Williams, *Bermudas,* Londra 1848; John Ogilvy, *Bermuda,* Londra, 1888; Rawson, *Bahamas,* Londra 1864; Darnell Davis, *Barbados,* Georgetown 1887; Vincent T. Harlow, *A History of Barbados,* Oxford 1926; Breen, *Saint Lucia,* Londra 1844; H.I. Woodcock, *A History of Tobago,* Londra 1867; Gibbs, *British Honduras,* Londra 1833; D.W. Prowse, *History of Newfoundland,* 2: Londra 1896; L.A. Anspach, *History of Newfoundland,* Londra 1819; J. Reeves, *History of Newfoundland,* Londra 1793; Dalton, *History of British Guiana,* 2 c., Londra 1855; Thomas Akins, *Selections from the Public Documents of Nova Scotia,* Halifax 1869; Mac Mechan, *Nova Scotia (1713-1741),* Halifax 1900; Leonard Woods Labaree, *Royal Governments in America,* Yale/New Haven, 1930; A. Matthews, *Massachusetts Royal Commissions 1681-1774,* Boston 1913; J.R. Brodhead ve E.B.O'Callaghan, *Documents relating to the*

Colonial History of the State of New York, 15 c., Albany, 1853-57; A.M., *The Colonial Laws of New York from the Year 1664 to the Revolution,* 5 c., Albany 1894; H.R. Mac Illwaine, *Legislative Journals of the Council of Colonial Virginia,* 3 c., Richmond, 1918-19; A.M., *Journals of the House of Burgesses in Virginia,* 13 c., Richmond, 1905-15; Allan D. Candler, *The Colonial Records of the States of Georgia,* 26 c., Atlanta, 1904-6; William L. Sanders, *The Colonial Records of North Carolina* (1662-1776), Raleigh, 1886-90; C.H. Lincoln, *Correspondence of William Shirley, Governor of Massachusetts and Military Commander in America (1731-1760),* 2 c., New York 1912; L.H. Gipson, *The British Empire before the American Revolution,* Idaho 1936; Charles M. Andrews, *The Colonial Background of the American Revolution,* New Haven 1924; G. Louis Beer, *The Old Colonial System (1660-1754),* 2 c., New York 1912; A.M., *The Old Colonial System and British Colonial Policy (1754-65),* New York 1907; H. Levi Osgood, *The American Colonies in the Eighteenth Century,* 4 c., New York, 1924-25; O.M. Dickerson, *American Colonial Government 1696-1765,* Cleveland 1912; Leonard Woods, *Royal Government in America, A Study of the British Colonial System before 1783,* Yale/New Haven, 1930; Elmer Beecher Russel, *The Review of American Legislation by the King in Council,* Columbia/New York, 1915; George Adrin Washburne, *Imperial Control of the Administration of Justice in the Thirteen American Colonies (1684-1776),* Columbia Un./New York, 1923; Arthur L. Cross, *The Anglican Espiscopate and the American Colonies,* Harvard/Cambridge/Mass., 1902; James Truslow Adams, *Revolutionary New England,* Boston 1923; William Henry Fry, *New Hampshire as a Royal Province,* Columbia/New York, 1908; George A. Wood, *William Shirley, Governor of Massachusetts (1741-56),* Columbia/New York, 1920; James K. Hosmer, *Thomas Hutchison, Royal Governor of Massachusetts,* Boston 1896; Edgar Jacob Fisher, *New Jersey as a Royal Province,* New York 1911; Edwin P. Tanner, *The Province of New Jersey (1664-1738),* Columbia/New York, 1908; Percy Scott Flippin, *The Royal Government of Virginia (1624-1775),* Columbia/New York, 1919; C. Lee Raper, *North Carolina in English Colonial Government,* New York 1904; Marshall Dancey, *Governor George Barrington of North Carolina (1724-34),* Raleigh 1896; W. Roy Smith, *South Carolina as a Royal Province (1719-76),* New York 1903.

M.L.E. Moreau doe Saint-Méry, *Lois et Constitutions des Colonies Françaises de 1550 à 1785,* 6 c., Paris, 1785-90; Dampierre, *Les Sources de l'Histoire des Antilles Françaises,* Paris 1904; Chambon, *Le Commerce de l'Amérique par Marseille,* 2 c., Marsilya 1764; Petit de Viévigne, *Code de la Martinique,* Saint-Pierre 1767; Thibaut de Chavallon, *Voyage à la Martinique,* Paris 1763; Saint-Mauris, *L'Etat Economique de la Martinique en 1765,* Paris 1900; R.F. François Xavier Charlevoix, *Histoire de Saint-Domingue,* 2 c., Paris 1730; Hilliard d'Aubreteuil,*Saint-Domingue,* 2 c., Paris 1776-82; Moreau de Saint-Méry, *La Partie Française de Saint-Domingue,* 2 c., Philadelphia, 1797-1882, Paris 1875; Boyer-Peyreleau, *Les Antilles Françaises,* 3 c., Paris 1823; A. Dessalles, *Histoire Générale des Antilles,* 5 c., Paris, 1847-58; Léon Vignols, *Les Esclaves Coloniaux en France aux XVIIe et XVIIIe Siècles,* Rennes 1922; Peytraud, *L'Esclavage aux Antilles avant 1789,* Paris 1897; Trayer, *Les Esclaves dans les Colonies Françaises,* Paris 1887; Abbé Dujougon, *L'Esclavage dans les Colonies Françaises,* Paris 1845; A. Lacour, *Histoire de La Guadeloupe,* Basse-Terre 1851-58, 3 c.; J. Ballet, *La*

Guadeoupe, 4 c., Paris 1890-99; O. Lara, *La Guadeloupe (1492-1900),* Paris 1922; M. Stineau, *Histoire de la Guadeloupe (1635-1789),* Paris 1928; Gazin, *Bibliographie de la Martinique,* Fort-de-France 1926; Sidney Daney, *Histoire de la Martinique,* 6 c., Port-Royal 1846; Hurard, *La Martinique en 1789-90,* Paris 1885; Louis-Philippe May, *Histoire Economique de la Martinique (1635-1763),* Paris 1930; C.A. Banbuck, *Histoire de la Martinique sous l'Ancien Régime,* Paris 1935; G. Pollet, *Saint-Domingue (1629-1730),* Paris 1934; P. de Vaissière, *Saint-Domingue (1629-1789),* Paris 1909.

Magry, *Mémoires et Documents pour Servir à l'Origine Française des Pays d'Outre-Mer,* 6 c., Paris, 1879-81; R.P. Charlevoix, *Histoire et Description Générale de la Nouvelle France,* 6 c., Paris 1744, L.K. Kellog nş., 2 c., Chicago 1923; Adam Shortt, *Canadian Currency, Exchange and Finance during the French Regime,* 2 c., Ottawa 1925; E.Z. Massiootte, *Répertoire des Arrêts, Edits, Ordonnances conservés dans les Archives du Palais de Justice de Montréal (1640-1760),* Montréal 1919; F. Roz, *Vue Générale sur l'Histoire du Canada,* Paris 1934; J.C. Bourinot, *Canada,* Londra 1897, 2: 1922; F.X. Gareau, *Histoire du Canada,* 2 c., Paris 1914; George M. Wrong, *The Rise and Fall of New France,* 2 c., New York 1928; Kingsford, *History of Canada,* 10 c., Toronto, 1887-98; C. Bertrand, *Histoire de Montréal,* Paris 1935; J. Delalande, *Le Conseil Souverain de la Nouvelle-France,* New York 1915; R. de Boiscahall, *The Sovereign Council of New France,* New York 1915; J.N. Fauteux, *L'Industrie au Canada sous le Régime Français,* 2 c., Québec 1927; H.A. Innis, *The Fur Trade in Canada,* New Haven 1930; E. Salone, *La Colonisation de la Nouvelle-France,* Paris 1906; F.L. Légasse, *Les Iles Saint-Pierre et Miquelon,* Paris 1934; Dernis, *Les Titres, Edits, Déclarations, Arrêts, Règlements et Autres Pièces concernant la Compagnie des Indes Orientales,* 4 c., Paris, 1945-46; *Relations de la Louisiane et du Fleuve Missisipi,* 2 c., Amsterdam 1720; Le Paige du Pratz, *Histoire de la Louisiane,* 3 c., Paris 1758; Bénard de la Harpe, *L'Etablissement des Français à la Louisiane,* Paris 1831; J. Adair, *The History of the American Indians,* Londra 1775; P. Heinrich, *La Louisiane sous la Compagnie des Indes (1717-31),* Paris 1907; Gayarré, *Histoire de la Louisiane,* 2 c., New Orleans, 1845-47; Alcée Fortier, *History of Louisiana,* Paris 1904; R. Rufus, *History of Illinois,* Chicago 1883; S. Breese, *The Early History of Illinois,* Chicago 1884; Mason, *Illinois History,* Chicago 1901; S. Hebberd, *History of Visconsin under the Dominion of France,* Madison 1890; A. Franz, *Die Kolonisation des Mississipitales der Granzözischen Herrschaft,* Leipzig 1906; R. Pares, *War and Trade in the West Indies (1739-63),* Oxford 1936; *Mémoires des Commissaires du Roy et de Ceux de Sa Majesté Britannique sur les Possessions et Droits respectifs des Deux Colonies en Amérique,* 4 c., Paris, 1755-57; Du Bosq de Beaumon, *Les Derniers Jours de l'Acadie (1748-58),* Paris 1899; Thomas Atkins, *Nova Scotia Public Documents,* 3 c.; E. Martin, *Les Exilés Acadiens en France au XVIIIe Siècle et Leur Etablissement en Poitou,* Paris 1936; Félix Mourlot, *Les Acadiens en Basse-Normandie,* Alençon 1901; Marquis de la Jonquière, *Le Marquis de La Jonquière et le Canada,* Paris 1896; J. Winsor, *The Struggle in America between England and France (1687-1763)* Londra 1895; Max Savelle, *The Diplomatic History of the Canadian Boundary (1749-63),* Londra 1940; Peter Force, *American Arhives,* 9 c., Washington, 1833-37; Beamish Murdoch, *History of Nova Scotia,* 3 c., Halifax 1866; Rodgers, *Journal of the French War,* Londra 1765; A.G. Doughty, *Documents relating to*

the Constitutional History of Canada, 2 c., Ottawa 1905; Mante, *History of the Late War in North America,* Londra 1772; R.Casgrain, *Guerre du Canada(1756-1760), Montcalm et Lévis,* 2 c., Québec 1891; A. Lichtenberger, *Montcalm et la Tragédie Canadienne,* Paris 1934; C.V.F. Townshend, *The Military Life of F.M. George, First Marquess Townshend,* Londra 1901.

Kay Larsen, *Die Dansk Ostindiske Koloniers Historie,* Kopenhag 1907; A. von Devitz, *Danisch-Westindien,* 1882; L. Knappert, *Nederlandsche Leovenwindische Eilanden in de XVIII Eeuw,* Lahey 1932; G. Debien, *Les Sources Manuscrites de l'Histoire et de la Géographie de Saint-Domingue,* Port-au-Prince 1935; *Cabildo de Buenos Aires* (1701-81), 13 c., Buenos Aires, 1925-29; Felix de Azara, *Bibliotheca Historia Colonial,* 2 c., Buenos Aires 1943; M. Ramon Mena, *Historia del Toreo en Mexico (1529-1821),* Mexico 1924; H.E. Priestley, *The Mexican Nation,* 1915; C.E. Camaman, *History of California,* New York 1924; Ernesto Restreto Tirado, *Gobernantes del Nuevo Regno de Grenada durante el Siglo XVIII,* Buenos Aires 1934; A.P. Whitaker, *The Bourbon Renaissance to the Spanish Empire,* Londra 1942; Carl Ludwig Lokke, *France and the Colonial Question (1763-1801),* New York 1932; Mackinnen, *The Bahamas,* 1803; G. Kimball, *Correspondance of William Pitt with Colonial Governors,* 2 c., New York 1906; *Revue de la Société d'Histoire et de Géographie de Haïti,* Port-au-Prince, 1941-46; P.I.R. James, *Toussaint Louverture et la Révolution de Saint-Domingue,* Paris 1949; J. Hillard d'Auberteuil, *La Colonie Française de Saint-Domingue,* 9 c., Paris, 1776-77; F. de Wimpfen, *Voyage à Saint-Domingue,* Paris 1790; Bryan Edward, *History of the West Indies,* 5 c., Londra, 6: 1849; Frank Wesley Pitman, *British West Indies (1700-1762),* Yale/New Haven, 1917; R. Pares, *War and Trade in the West Indies (1739-63),* Oxford 1936; Lowell J. Ragatz, *British Caribbean History (1763-1834),* Washington 1932; Lilian M. Penson, *The Colonial Agents of the British West Indies,* Londra 1934; F. Cundal, *Bibliografia Jamaicensis,* 1902; E. Long, *History of Jamaica,* 2 c., Londra 1774; C. Cundall, *Historie Jamaica,* Londra 1908; Dallas, *History of the Maroons in Jamaica,* 1803; W.J. Gardner, *History of Jamaica,* Londra 1873; Igilvy, *Bermude Past and Present,* 1888; William Frith Williams, *Bermudas,* 1848; Wilfrid Brinton Kerr, *Bermuda (1760-83),* Princeton 1936; Breen, *Santa Lucia,* 1844; Dalton, *History of British Guiana,* 2 c., 1855; Darnell Davis, *Barbados,* Georgetown/Guyana, 1887.

Jonathan Carver, *Travels through the Interior Part of North America,* Londra 1781, 2: Toronto 1901; Burgoyne, *The Expedition from Canada,* Londra 1780; H.A.B. Verrau, *Invasion du Canada,* 2 c., Montréal, 1870-73; John Macdonell, *Five Fur Traders of the North West,* Un. of Minnesota, 1933; Larned, *Bibliography of American History,* Boston 1902; Sir C.P. Lucas, *A History of Canada (1763-1815),* Oxford 1909; C. Halesipe, *The Indian Wars of Pennsylvania,* Harrisburg 1929; V.X.E. Egerton, *History of Canada,* Oxford 1908; George M. Wrong, *Canada and American Revolution,* New York 1935; George W. Brown, *Readings in Canadian History,* Toronto 1940; W.C. Mac Leod, *The American Indian Frontier,* New York 1928; J.H.Smith, *Canada and American Revolution,* 2 c., New York 1907; E.C.Guillet, *Early Life in Upper Canada,* Toronto 1933; C.H.van Tyne, *The Loyalists in the American Revolution,* New York 1902; D.G.Creighton, *Saint Lawrence(1760-1850),* Toronto 1937; Norman Macdonald,

Canada(1763-1841), Immigration and Settlement, Londra 1939; Gerald S.Graham, *Sea Power and British North America(1783-1820),* Québec 1927; Marquis de Sassenay, *Napoléon Ier et la Fondation de la République Argentine(1808-10),* Paris 1892; J.Albert Robertson, *Louisiana under the Rule of Spain, France and the Unites States(1785-1807),* 2 c., Londra 1911; A. Schalk de la Faverie, *Napoléon et l'Améruque, Histoire des Relations Franco-Américaines(1688-1815),* Paris 1917; F.P.Renaut, *La Question de la Louisiane(1786-1806), Revue de l'Histoire des Colonies Françaises,* Paris 1918, 129-218, 257-338, 417-80.

C.M.Andrews, *Guide to the Materials for American History to 1783,* Washigton, 1912-14, 2 c.; J.Winsor, *The Manuscripts Sources of the History of the Unites States,* Boston; W.Macdonald, *Select Charters of American History(1606-1861),* 2 c ., New York 1898; A.Bushnell Hart, *American History told by Contemporaries,* 4 c., New York, 1897-1902; C.M.Andrews ve F.G.Andrews ve F.G.Davenport, *Guide to the Manuscripts Materials for the History of Unites States to 1783 in the Bristih Museum, in London Archives, in the Libraries of Oxford and Cambridge,* Washington 1937; G.Waldo Leland, *Guide to American Archives in Paris,* Paris 1934; Evarts B.Greene ve Richard B.Morris, *A Guide to the Provincial Sources of the Early American History(1600-1800) in the City of New York,* New York 1929; W.C.B.Davs, *Treaties between the United States and Other Powers since 1776,* Washington 1889; B.L.Poore, *Colonial Laws of the Unites States,* 2 c., Washington 1877, Fr.trc.A.Gourd, *Les Chartes Coloniales des Etats-Unis,* 2 c., Paris 1885; Carl von Doren, *Indian Treaties(1736-62),* Philadelphia 1938; Peter Force, *American Archives,* 9 c., Washington, 1770-76; B.F.Stevens, *Facsimiles of Manuscripts in Europan Archives relating to America(1773 to 1783),* 25 c., Londra, 1889-92; I.Minis Hays, *Calendar of the Papers of Benjamin Franklin,* 6 c., Philadelphia 1908; Jared Sparks, *Diplomatic Correspondence of the American Revolution,* 2 c., Boston, 1829-30; F.Wharton, *Revolutionary Diplomatic Correspondence of the Unites States,* 6 c., Washington 1889; *The Declaration of Independence, The Evolution of the Tax,* Washington 1943; H.A.Cushing, *The Writings of Samuel Adams,* 4 c., New York, 1904-8; C.F.Adams, *The Works of John Adams,* 10 c., Boston, 1850-56; J.B.Rochambeau, *Mémoires,* 6 c., Paris, 1836-38; Thomas Jefferson, *The Writings,* P.L.Ford nş., 11 c., New York, 1898-1902; Samuel Flagg Bemis, *A Diplomatic History of the United States,* New York 1936; H.U.Faulkner, *Economic History of the United States,* New York 1937; E.Ludlow Bogart, *The Economic History of the American People,* Londra 1930; Clive Day, *History of Commerce of the United States,* Londra 1925; William Warren Sweet, *The Story of Religions in America,* New York 1931; A.M., *Religion in Colonial America,* New York 1942; Luther A.Weigle, *American Idealism,* Yale/New Haven, 1928; George Clark vs, Fr.tcr.P.Cognet, *Histoire de la Marine des Etats-Unis,* Paris 1930; G.L.Beer, *The Commercial Policy of England towards the American Colonies,* New York 1893; Albert Edward Mac Kinley, *The Suffrage in the 13 English Colonies in America,* Philadelphia 1905; O.H.Dickerson, *American Colonial Government(1696-1765),* New York 1912; E.B.Greene, *The Provincial Governor,* New York 1918; Shaw Livermore, *Land Companies,* Londra 1939; B.W.Bond, *The Quirent System in the American Colonies,* New York 1919; W.B.Weeden, *Economic and Social History of New England,* 2 c., New York 1890; J.E.Adams, *Revolutionary New England(1691-1776),* Boston 1923;

Mary A.M.Marks, *England and America(1763-1783),* Londra 1907; Cecil Johnson, *British West Florida(1763-83),* Londra 1943; C.L.Mowat, *East Florida,* San Francisco 1943; Ethel K.Wire, *History of Georgia,* New York 1947; James Duncan Philips, *Salem and the Indies,* Boston 1947; Oscar Zeichner, *Connecticut(1750-76),* Chapel Hill 1949; F.J.Hink-House, *The American Revolution as seein in the English Press(1763-75),* New York 1926; Dora Mac Clark, *British Opinion and American Revolution* , Yale/New Haven, 1930; C.H.Guttridge, *English Whigs and the American Revolution,* Berkeley 1941; C.H.van Tyne, *The American Revolution,* New York 1905; G.O.Trevelyan, *The American Revolution,* 3 c., New York, 1899-1900; C.Alix Flick, *The American Revolution in New York,* Albany 1926; Fiske, *The American Revolution,* 2 c., Boston 1891; S.J.Winsor, *Narrative History of the American Revolution,* 9 c., Boston, 1886-89; Mac Master, *History of the People of the Unied States,* New York 1883; C.M.Andrews, *The Colonial Background of the American Revolution,* Yale/New Haven, 1931; T.Perkins Abernethy, *Western Lands and the American Revolution,* New York 1937; Alice M.Baldwin, *The New England Clergy and the American Revolution,* Duke Un., 1928; Kathe Spiegel, *Kulturgeschlichtliche Grundlagen des Amerikanischen Revolution,* Münih 1931; J.Marshall, *Life of George Washington,* 5 c., Philadelphia, 1804-07; W.Irving, *Life of George Washington,* 5 c., New York, 1855-59; W.C.Ford, *George Washigton,* 2 c., New York 1900; B.Fay, *Washington Gentilhomme,* Paris 1927; J.C.Fitzpartick, *George Washington, Colonel Traveller,* 1927; J.C.Moore, *The Family Life of Gorge Washington,* New York 1926; F.Roz, *Washington,* Paris 1932; B.Fay, *Benjamin Franklin,* 3 c., Paris, 1930-31; John C.Miller, *Samuel Adams,* Boston 1936; J.Andrews, *History of the War with America, France, Spain and Holland,* 4 c., Londra, 1785-86; C.Steadman, *The American War,* 2 c., 1794; R.Coupland, *The American Revolution,* New York 1929; Allen French, *The First Year of the American Revolution,* Boston 1934; J.H.Hazelton, *The Declaration of Independence, Its History,* New York 1906; Carl Becker, *The Eve of Revolution,* New Haven 1920; H.Belcher, *The First American Civil War(1775-78),* 2 c., Londra 1911; H.G.Fisher, *The Struggle for American Independence,* 2 c., Londra 1908; H.B.Carrington, *Battles of the American Revolution(1775-81),* New York 1876; B.Frothingham, *The Siege of Boston and the Battles of Lexington, Coneord and Bunker Hill,* Boston 1873; W.P.Stryker, *Battles of Trenton and Princeton,* Boston 1898; James Ripey Jacobs, *The Beginning of the United States Army,* Princeton 1947; Troyer Steele Anderson, *The Command of the Howe Brothers during the American Revolution,* New York 1936; Louis R.Gottschalk, *Lafayette comes to America,* 2 c., Chicago, 1936-37; A.Johnson, *Myths and Facts of the American Revolution,* Toronto 1908; A.G.Bradly, *The United Empire Loyalists,* Londra 1932; J.U.Stark, *The Loyalists of Massachusetts,* Boston 1910; A.C.Flick, *Loyalism in New York during the American Revolution,* New York 1930; Isaac Samuel Harrell, *Loyalism in Virginia,* Philadelphia 1926; C.van Tyne, *The Loyalists in the American Revolution,* New York 1902; J.B.Perkins, *France in the American Revolution,* New York 1911; M.E.Loughery, *France and Rhode Island(1686-1900),* New York 1944; H.Doniol, *Histoire de la Participation de la France à l'Etablissement des Etats-Unis,* 4 c., Paris, 1886-90; John J.Meng, *The Comte de Vergennes: European Phases of His American Diplomacy,* Washington 1932; Denise Aimé, *1776, Vergennes, Du Pont et l'Amérique,*

1930; F.E.Chadwick, *The Relations of the United States and Spain,* 3 c., New York, 1909-11; John Rydjord, *The Independence of New Spain,* Durham 1935; F.P.Renault d'Outre Seille, *Les Provinces-Unies et la Guerre d'Amérique(1775-85),* Paris 1924; Mgr.Thomas K.Gorman, *The Influence of the United States upon the Belgian Revolution of 1789,* Londra 1925; W.Greene, *The German Element in the War of America,* New York 1876; Gen.Mac Munn, *The American War of Independence,* Londra 1939; Alb.W.M.Hames, *The British Navy in Adversity,* Londra 1926; Andrew C.Mac Laughain, *American Constitutionalism,* New York 1932; F.N.Phorpe, *The Constitutional History of the United States(1765-1895),* 3 c., Chicago 1901; P.Mitchell Spurlin, *Montesquieu in America,* New Orleans 1940; J.Castelain, *L'Influence de Montesquieu dans Constitutions Américaines,* Besançon 1927; F.H.Hart, *Virginia in the American Revolution(1763-89),* Londra 1942; A.Franz, *Die Kolonisation des Mississipitals,* Berlin 1906; S.Harry Toulmin, *Kentucky and Virginia in 1793,* San Marino 1948; John Tate Lanning, *The Diplomatic History of Georgia,* Chapel Hill 1935; L.H.Gipson, *The British Empire before the American Revolution,* 3 c., Caldwell 1936; H.U.Faulkner, *Economic History of the United States,* New York 1937; J.Truslow Adams, *Provincial Society 1670-1763,* New York 1927; M. Mollon, *Les Progrès du Libéralisme en Nouvelle-Angleterre, Période Coloniale,* Paris 1929.

P.Caron ve M.Jaryc, *World List of Historical Periodicals and Bibliographies,* 1935; *Revista de Indias,* Madrid; *Bulletin del Instituto de Investigaciones Historicas,* Buenos Aires; *Revista do Instituto Historico e Geographico do Brasil,* Rio de Janeiro; *The Journals of Congress*(1774-88), 13 c., Philadelphia 1800, 2: 4 c., 1823; *The Debats in the Several Conventions and Public documents of the United States*(1789-1819), 12 c., Boston 1819; *American State Papers from 1789 to 1837,* 38 c., in folio; *Annals of Congress from 1789 to 1824,* Gales ve Seaton nş., 42 c.; Perley Poore, *The Federal and States Constitutions,* 2 c., Washington 2: 1878; A.Gourd, *Les Chartes Coloniales et Constitutions des Etats-Unis,* Paris 1885; Woordrow Wilson, *The State,* 1889; Freeeman, *History of Federal Government,* 2 c., Londra 1863; Sherman, *Governmental History of the United States,* Philadelphia 1865; Coke, *Constitutional History of the United States to Jackson,* 1868; Towles, *Analysis of the Constitution of the United States,* New York 1871; Sterne, *Political Development of the United States,* New York 1882; Pomeroy, *Introduction to the Constitutional Law of the United States,* 2: 1887; Lalor, *American Cyclopaedia of Political Science,* 3 c., Chicago, 1882-84; Laboulay, *Etats-Unis,* 3 c., Paris 1866; G.T.Curtis, *History of the Formation and Adoption of the Constitution,* 2 c., New York 1861; G.Bancroft, *History of the Constitution of the United States,* 2 c., 1880; J.Fiske, *The Critical Period of the American History,* Boston 1888; J.Winsor, *Critical History of North America,* Boston 1880; J.C.Hamilton, *The Republic of the United States,* 7 c., Boston 1879; Duykinck, *Cyclopaedia of American Literature,* 2 c., Philadelphia 1877; M.C.Tyler, *History of American Literature,* 2 c., New York 1879; Bolles, *Financial History of the Unites States from 1774 to 1789,* New York 1879; Appleton, *Cyclopaedia of American Biography,* 6 c., New York 1886; Smyth, *Tour in the United States,* 2 c., 1784; Thomas Cooper, *Information respecting America,* Londra 1794; J.Filson, *Discovery of Kentucky,* 1785; Saint John de Crèvecoeur, *Voyage dans la Haute Pensylvanie,* Paris 1783; Shaler, *Kentucky,* Boston 1885; J.Phelan, *History of Tennessee,*

Boston 1888; *Ohio Valley Historical Series,* 6 c., Cincinnati, 1868-71; Dunn, *History of Indiana,* Boston 1888; Hindstale, *The Old Northwest,* New York 1888; G.Tucker, *History of the United States,* 4 c., Philadelphia 1857; Pitkin, *History of the United States,* 2 c., New Haven 1828; A.Moireau, *Histoire des Etats-Unis jusqu'à la Présidence de Jefferson,* 2 c ., Paris 1892; Alexander Johnston, *A History of the United States for Schools,* 1885; J.H.Patton, *Concise History of the American People,* 1876; J.Schouler, *History of the United States(1783-1801),* Washington 1882; J.B.Mc Master, *History of the People of the United States,* 2 c., New York 1886; Gibbs, *Memoirs of the Administration of Washington and Adams,* 2 c., New York 1841; *Henry Adams, Thomas Jefferson and James Madison,* 8 c., New York 1891.

Varnhagen, *Historia Geral do Brazil,* 2 c., 2: 1877; Malouet, *L'Administration des Colonies,* 5 c., Paris 1802; E.Daubigny, *Choiseul et la France d'Outre-mer,* Paris 1892; Don Pedro de Angelis, *Coleccion de Obras y Documentos,* 7 c., Buenos Aires, 1834-37; Martin de Muoss, *Description de la Confédération Argentine,* 3 c., Paris, 1860-64; Ternaux-Compans, *La Guyane Française,* Paris 1848; Palgrave, *Dutch Guiana,* Londra 1876; Barrère, *La France Equinoxiale,* Paris 1743; von Humboldt, Fr.trc. *Voyages aux Régions Equinoxiales du Nouveau Continent,* Paris 1825; Boyer-Peyrelau, *Les Antilles Françaises,* 3 c., Paris 1823; A.de la Charrière, *Les Antilles Françaises,* 3 c., Paris, 1847-48; H.de Fransans, *Nos Colonies des Antilles,* Paris 1822; Auguste Lefebvre, *Les Antilles,* Paris 1836; R.Pelletier de Saint-Rémy, *Les Antilles Françaises,* Paris 1859; Elias Regnault, *Histoire des Antilles,* Paris 1849; A.Bouinais, *La Guadeloupe,* Challemel 1881; J.Ballet, *La Guadeloupe,* 2 c., Paris 1890; L.Blanche, *Histoire de la Guadeloupe,* Lavergne 1838; E.Revert, *La Martinique,* Paris 1949; J.Gazin, *Bibliographie de la Martininque,* Fort-de-France 1926; Pardon, *La Martinique depuis Sa Découverte,* Paris 1877; Lucrèze, *Histoire de la Martinique,* Paris 1932; Etienne Rufz de Vavision, *La Population de la Martinique,* 2 c., Saint-Pierre 1930; Guy Josa, *Les Industries du Sucre et du Rhum à la Martinique(1639-1931),* Paris 1931; W.S.Robertson, *France and Latin American Independance,* Baltimore 1939; Ulrick Duvivier, *Bibliographie d'Haïti,* 2 c., Port-au-Prince; M.Bissainthe, *Dictionnaire de Bibliographie Haïtienne,* 1951; A.E.Cerf-Berr, *La Guyane,* Paris 1854; A.Henry, *La Guyane Française(1604-1946),* 1947; J.Pouquet, *Les Antilles Françaises,* Paris 1952; Revert, *La France d'Amérique,* Brüksel 1948; M.Satineau, *Schoelcher Héros de l'Abolition de l'Esclavage dans les Possessions Françaises,* Paris 1949.

Cambridge History of the British Empire, 8 c., 1930-40; C.E.A.Bedwell, *The Legislation of the Empire,* 4 c., Londra 1909; B.A.Keith, *Selected Speeches and Documents on British Colonial Policy(1763-1917),* 2 c., Londra 1918, 2: Oxford 1948; M.I.Adam, *Guide to the Principal Parliamentary Papers relating to the Dominions(1812-1911),* Edinburg 1913; *Catalague of the Royal Colonial Institute,* Londra 1901; E.Lewin, *Best Books on the British Empire,* Londra, 2: 1945; J.H.Clapham, *Economic History of Modern Britain(1820-86),* 2 c., Londra, 1930-32; L.C.A.Knowles *ve* C.M.Knowles, *The Economic Devlopment of the British Empire,* 3 c., Londra, 1929-36; A.Mondaini, İt.'dan trc. *La Colonisation Anglaise,* 2 c., Paris 1920; J.J. Chevallier, *L'Evolution de l'Empire Britannique,* 2 c., Paris 1930; J.Magnan de Bornier, *L'Empire Britannique,* Paris 1930;

H.C.Currey, *British Colonial Policy(1783-1915),* Oxford 1924; P.Knaplund, *The British Empire (1815-1939),* New York 1941; J.Crokaert, *Histoire de l'Empire Britannique,* Paris 1947; J.T.Adams, *The British Empire(1784-1939),* Londra 1940; W.D.Hambly, *The Native Races of the British Empire,* 3 c., Londra 1920; G.Y.Logden, *The Natives Races of the Empire,* Londra 1924; Sir C.P.Lucas, *A Historical Geography of the British Colonies,* 6 c., Oxford, 1887-1911; C.A.Bodelsen, *Victorian Imperialism,* Londra 1924; W.P.Keith, *The Government of the British Empire,* Londra 1938; K.N.Bell ve W.P.Morrell, *Select Documents on British Colonoial Policy(1830-60),* Londra 1928; H.T.Manning, *British Colonial Government after the American Revolution(1782-1820),* Londra 1935; K.E.Knoor, *British Colonial Theories(1570-1850),* Toronto 1944; R.L.Schuyler, *British Free Trade(1770-1870),* Londra 1945; A.W.Gardner, *History of Jamaica,* Londra 1909; E.Sicé, *Les Antilles Anglaises,* Paris 1913; W.L.Mateson, *British Slavery and Its Abolition(1823-38),* Londra 1936; W.L.Burn, *British West Indies,* Londra 1937; A.V.Lung, *Jamaica(1838-47),* Oxford 1951; D.G.Hall, *British West Indies(1790-1850),* Londra 1951; L.J.Ragatz, *A Guide to the Study of British Caribbean History(1763-1834),* Washington 1932; A.M., *Les Antilles dans l'Histoire Coloniale Anglaise,* Paris 1935; J.Rodway, *Guiana British, Dutch and French,* Londra 1912; A.R.F.Webber, *British Guiana,* Georgetown 1931.

L.J.Burpee, *The Oxford Encyclopaedia of Canada,* Oxford 1926; A.Shortt, A.G.Doughty vs, *Canada and Its Provinces,* 23 c., Glasgow, 1914-17; R.G.Trotter, *Canadian History,* New York 1926; André Siegfried, *Le Canada, Les Deux Races,* Paris 1906; A.M., *Le Canada, Puissance Internationale,* Paris 1937; F.X.Garneau, *Histoire du Canada,* 6 c., Paris 1914, 2: 1929; F.Roz, *Vue Générale de l'Histoire du Canada,* Paris 1934; G.Lanctot, *Le Canada d'Hier et d'Aujourd'hui,* Montréal 1934; J.Bruchesi, *Histoire du Canada,* Montréal 1937; C.Wittke, *A History of Canada,* 3: New York 1942; M.Giraud, *Histoire du Canada,* Paris 1946; D.G.Creighton, *A History Canada,* Boston 1944; G.S.Graham, *Sea Power and British North America(1783-1820),* Londra 1941; D.Jenness, *Indians of Canada,* Ottawa 1932; K.Birket Smith, *The Eskimos,* Londra 1936; A.Morris, *Indians of Manitoba,* Toronto 1880; G.C.Davidson, *The Northwest Company,* Londra 1910; D.Mac Kay, *The Hudson's Bay Company,* Londra 1937; M.Giraud, *Le Métis Canadien,* Paris 1945; A.Bernier, *Le Manitoba,* Ottava 1887; J.Schafer, *A History of the Pasific Northwest,* New York 1918; J.Wilbois, *L'Ouest Canadien,* Paris 1931; E.Bruet, *Le Labrador et le Nouveau Québec,* Paris 1949; T.R.Williamson, *Far North Country,* New York 1944; J.Rattray, *The Scot in British North America,* 4 c., Toronto 1880; N.F.Davin, *The Irishman in Canada,* Toronto 1877; M.L.Hansen, *The Mingling of the Canadian and American People,* New Haven 1940; M.Mac Donal, *Canada 1763-1841,* Londra 1939; G.P.de Glazebrook, *A History of Transportation in Canada,* Oxford 1938; G.Filteau, *Histoire des Patriotes,* 3 c., Montréal, 1938-42; J.C.Bracq, *The Evolution of French Canada,* New York 1924; L.Lemonnier, *Histoire du Canada Français,* Paris 1949; E.Minville, *Etudes sur Notre Milieu,* Montréal 1940; W.P.M.Kennedy, *The Constitution of Canada,* 2: Londra 1938; R.G.Trotter, *Canadian Federation,* Toronto 1924; A.Dunham, *Upper Canada 1815-36,* Londra 1927; Mgr.L.Tanguay, *Dictionnaire Généalogique des Familles Canadiennes depuis la Fondation de la Colonie jusqu'à Nos Jours,* 7 c., Montréal, 1871-90; L.J.Burpee, *The*

Search for the Western Sea, 2 c., Toronto 1935; H.L.Keenleyside, *Canada and United States,* New York 1929; H.F.Angus, *Canada and Her Great Neighbor,* Toronto 1938; A.B.Corey, *The Crisis of 1830-42 in Canadian American Relations,* Oxford 1938; D.G.Creighton, *The Saint Lawrence(1760-1850),* Oxford 1938; H.A.Innis, *A History of the Canadian Pacific Railway,* Toronto 1923, 2: Londra 1930; A.M., *The Fur Trade in Canada,* Yale/New Haven, 1930; A.M., *The Cod Fisheries in the History,* Yale/New Haven, 1940; O.D.Skelton,*The Railways Builders,* Toronto 1921; A.H.Mac Lintock, *Newfoundland(1783-1832),* Londra 1941; F.X.Garneau, *Histoire du Canada,* 9 c., Montréal, 1944-46; Rameau de Saint-Père, *L'Acadie(1604-1881),* Montréal 1889; P.T.Vibert, *La Nouvelle France Catholique,* Paris 1908; R.P.Lecompte, *La Compagnie de Jésus au Canada(1842-1924),* Montréal 1924; O.M.I.A.G.Morice, *Catholic Church in Western Canada (1659-1895),* Toronto 1910, 2 c.; H.H.Bancroft, *History of Alaska(1730-1885),* San Francisco 1886; J.W.Caughey, *History of the Pacific Coast of North America,* New York 1938; F.Denis, *L'Amérique Russe,* Paris 1849.

C.C.L.Wijnmalen, *Les Possessions Néerlandaises dans les Antilles,* Amsterdam 1888; M.C.Kahn, *The Bush Negro of Dutch Guiana,* New York 1931; A.Zimmermann, *Die Kolonialpolitik der Niederlander,* Berlin 1903; L.van Vuuren, *Die Niederlander und Ihr Kolonialreich,* Utrecht 1932; H.Colenbrander, *Koloniale Geshiednis,* 3 c., Lahey, 1925-26.

J.B.Childs, *Government Document Bibliography in the United States,* Washington 1928; L.F.Schmeckebier, *Government Publications,* Washington 1936; C.T.Tansill, *Documents Illustrative of the Union of American States,* Washington 1927; J.D.Richardson, *Papers of the Presidents,* 7 c., Washington 1909; Polk, *The Diary of a President 1845-49,* New York 1929; *The Statistical Record of the United States 1800-1906,* Washington 1906; *Report of the United States Industrial Commission,* 19 c., Washington, 1900-1902; W.S.Rossiter, *A Century of Population Growth(1790-1900),* Washington 1909; C.O.Paullin, *Atlas of the Historical Geography of the United States,* New York 1932; E.H.Lords, *Historical Atlas of the United States,* New York 1944; J.Truslow Adams ve R.V.Coleman, *Atlas of American History,* New York 1943; Channing, Hart ve Turner, *Guide to the Study and Reading of American History,* Boston 1912; H.C.Hockett, *Introduction to Research in American History,* New York 1931; C.Wissler, *The American Indian,* New York 1922; J.Colliers, *The Indians of the America,* New York 1947; P.Thevenin ve P.Coze, *Histoire des Peaux-Rouges,* Paris 1927; H.Adams, *History of the United States,* 9 c., New York, 1889-91; J.B.Mac Master, *History of the People of the United States from the Revolution to Civil War,* 8 c., New York, 1883-1913; J.F.Rhodes, *History of the United States from 1850,* 7 c., New York, 1893-1906; Başkan W.Wilson, Fr.trc. *Histoire du Peuple Américain,* 2 c., Paris, 1918-20; G.Weilll, *Histoire des Etats-Unis,* Paris 1919; P.Pasquet, *Histoire Politique et Sociale du Peuple Américain,* 3 c., Paris, 1914-31; E.Préclin, *Histoire des Etats-Unis,* Paris 1937; J.Canu, *Histoire de la Nation Américaine,* Paris 1947; E.Boutmy, *Une Psychologie Politique du Peuple Américain,* 4: Paris 1920; M.Curti, *The Roots of American Loyalty,* New York 1946; H.R.Bruce, *American Parties and Politics,* New York 1927; F.Kent, *The Democratic Party,* New York 1928; W.S.Myers, *The Republican Party,* New York 1928;

E.L.Bogart, *Economic History of the American People,* New York 1935; H.U.Faulkner, *Economic History of the United States,* New York 1937; C.W.Wright, *Economic History of the United States,* New York 1941; C.A.Beard ve M.R.Beard, *The Making of American Civilization,* New York 1936; F.A.Shannon, *America's Economic Growth,* New York 1940; T.C.Cochran ve W.Miller, *The Age of Entreprise,* New York 1943; M.Kraus, *A History of American History,* New York 1937; X.Eyma, *L'Union Américaine,* 2 c., Paris 1862; M.Chevalier, *Les Lettres sur l'Amérique du Nord,* Paris 1837; A.de Tocqueville, *De la Démocratie en Amérique,* Paris 1836, 1951; Rous de Rochelle, E.Regnault ve J.Labaume, *Etats-Unis d'Amérique,* Paris 1837, 1849; Başkan T.Roosevelt, Fr.trc. *La Conquête de l'Ouest,* Paris 1904; L.Lemonnier, *La Ruée vers l'Or en Californie,* Paris 1944; F.Denis, *Les Californies, l'Orégon et l'Amérique Russe,* Paris 1949; B.W.Bond, *The Civilization of the Old Northwest(1788-1812),* New York 1934; F.A.Ogg, *The Old Northwest,* New York 1919; J.C.Bell, *A Highway to the Pacific(1838-46),* New York 1921; Başkan T.Roosevelt, *The Naval War of 1812,* New York 1927; A.T.Mahan, *The War of 1812,* 2 c., Londra 1905; J.P.Cranwell ve W.B.Crane, *The War of 1812,* New York 1940; H.M.Brackenridge, Fr.trc. *La Guerre entre les Etats-Unis et l'Angleterre pendant les Années 1812-15,* 2 c., Paris 1820; E.A.Cruishank, *The Campaign upon the Niagara Frontier,* 6 c., Welland, 1896-1908; H.H.Bancroft, *History of California,* 7 c., San Francisco, 1884-90; E.C.Chapman, *California, The Spanish Period,* San Francisco 1921; H.E.Bolton, *The Spanish Borderlands,* New York 1921; F.A.Ogg, *The Opening of the Mississippi,* New York 1904; C.T.Freeman, *Oklahoma 1835-1907,* Oklahoma City 1936; T.M.Marshall, *Louisiana 1819-41,* Berkeley 1914; J.H.Brown, *History of Texas from 1685 to 1892,* Saint Louis 1893; E.Williams, *Annexation of Texas,* New York 1949; C.E.Atherton, *The Southern Country 1800-1860,* Bâton Rouge 1949; E.E.Sparks, *The Expansion of the American People,* Chicago 1900; J.R.Commons, *Races and Immigrants in America,* New York 1920; E.Abbott, *The Immigration Problem,* Chicago 1926; W.F.Wilcox, *American Demography,* Ithaca 1940; S.C.Johnson, *A History of Emigration from the United Kingdom to North America(1763-1912),* Londra 1913; M.D.Wainwright, *Emigration from England to the United States of America 1815-61,* Londra 1951; A.B.Faust, *The German Element in the United States,* 2 c., New York, 2: 1927; H.Kloss, *Deutschamerikanertums,* New York 1937; F.E.Janson, *Swedish Immigration 1840-1930,* Chicago 1931; T.C.Blegen, *Norwegian Migration to America 1825-60,* Northfield/Minn., 1931; M.Gamio, *Mexican Immigration to the United States,* Chicago 1930; R.Ernst, *Immigrant Life in New York City 1825-63,* New York 1949; A.A.Conway, *New Orleans a Port of Immigration(1820-60),* Londra 1949; J.Dorfmann, *The Economic Mind in American Civilisation,* New York 1946; Carnegie Institute, *Bibliography of the History of Agriculture in the United States,* Washington 1930; P.W.Bidwell ve J.I.Falconer, *History of Agriculture in the United States(1620-1860),* 2 c., Washington 1930; V.C.Clark, *History of the Manufactures in the United States(1607-1928),* 3 c., New York 1929; R.G.Albion, *The Rise of New York Port,* New York 1939; E.R.Johnson, *History of Domestic and Foreign Commerce of the United States,* New York 1915; H.G.Moulton, *Railways,* New York 1911; A.M.C.Lee, *The Daily Newspaper in America,* New York 1917; D.C.Mac Murtrie, *A History of Printing in the United States,* 4 c., New York 1936; W.B.Smith ve H.H.Cole, *American Business 1790-1860,* Cambridge 1935; J.P.Hotter, *La*

Monnaie d'Argent aux Etats-Unis des Origines à 1900, Paris 1938; H.Lehmann-Haupt, R.S.Grannis ve L.C.Wroth, *Das Amerikanische Buchwesen,* Leipzig 1937; E.W.Kemmerer, *Gold and Gold Standard,* New York 1944; R.W.Hidy, *Bankers at Work 1763-1861,* Cambridge/Mass., 1949; K.W.Porter, *Massachusetts Merchants 1765-1844,* 2 c., Harvard/Cambridge/Mass., 1937; L.Lemonnier, *Histoire des Mormons,* Paris 1948; G.H.Bousquet, *Les Mormons,* Paris 1949; F.M.Brodine, *The Life of Joseph Smith, the Mormon Prophet,* New York 1946; W.W.Sweet, *Religion on the American Frontier(1783-1850),* 3 c., New York 1931-39; R.E.Riegel, *American moves West,* New York 1947; R.Billington, *Westward Expansion,* New York 1949; R.Marjolin, *Syndicalisme aux Etats-Unis,* Paris 1936; E.Dolléans ve M.Crozier, *Mouvements Ouvrier et Socialiste, Chronologie et Bibliographie(Angleterre, France, Allemagne, Etats-Unis)(1750-1918),* Paris 1950; A.Lantoine, *Les Sociétés Secrètes Actuelles en Europe et en Amérique,* Paris 1940; Charles Bastide, *La Religion et les Eglises aux Etats-Unis,* Paris 1918; W.W.Sweet, *The Story of Religions in America,* New York 1930; K.S.Latourette, *A History of Expansion of Christianity,* 4 c., New York 1941.

A.Mac Laughlin, *A Constitutional History of the United States,* New York 1915; W.Willoughby, *The Constitutional Law of the United States,* 3 c., New York 1929; C.B.Swister, *American Constitutional Development,* Boston 1943; C.Warren, *The Supreme Court in United States History,* 3 c., New York 1922; C.G.Post, *The Supreme Court and Political Questions,* Baltimore 1936; J.Lambert, *Histoire Constitutionnelle de l'Union Américaine,* Paris 1931; J.Macy, *Political Parties in the United States 1846-61,* New York 1900; G.E.Poussin, *De la Puissance Américaine,* Paris 1845; W.Binkley, *American Political Parties,* New York 1943; A.Craven, *Democraty in American Life,* Chicago 1942; J.W.Burgess, *The Middle Period(1817-58),* New York 1897; J.S.Bassett, *Jackson,* 2: New York 1925; A.Schlesinger Jr, *The Age of Jackson,* Boston 1945; H.Nicolay, *Andrew Jackson,* New York 1929; A.Mac Cormack, *Polk,* Berkeley 1922; W.R.Manning, *Diplomatic Correspondence of the United States(1831-60),* 10 c.; J.W.Foster, *A Century of American Diplomaty(1776-1876),* Boston 1900; L.M.Sears, *A History of American Foreign Relations,* New York 1936; J.H.Latané, *A History of American Foreign Policy,* New York 1941; S.F.Bemis, *A Diplomatic History of the United States,* New York 1949; R.Jones, *History of the Foreign Policy of the United States,* Londra 1934; M.de Beaumarchais, *La Doctrine de Monroe,* Paris 1898; J.B. Whitton, *La Doctrine de Monroe,* Paris 1932; D.Perkins, *The Monroe Doctrine,* 2 c., Cambridge 1927 ve Baltimore 1939; A.M., *A History of Monroe Doctrine,* Boston 1941; J.Crokaert, *La Méditerranée Américaine: L'Expansion des Etats-Unis dans la Mer des Antilles,* Paris 1927; J.I. Brookes, *International Rivalry in the Pacific Islands,* Berkeley 1941; L.F.Judd, *Honolulu from 1828 to 1861,* Honolulu 1928; Charles de Varigny, *Iles Sandwich,* Paris 1874; G.Sauvin, *Iles Hawaï,* Paris 1893; J.W.Prett, *Expansionists of 1898: The Acquisition of Hawai and the Spanish Islands,* Baltimore 1936; R.S.Kuykendall ve A.G.Day, *Hawai, A History from Polynesian Kingdom to American Commonwealth,* New York 1949; J.H.Latané, *The Diplomatic Relations of the United States and Spanish America,* Baltimore 1900; W.S.Robertson, *Hispanic American Relations with the United States,* New York 1923; G.Stuart, *Latin America and the United States,* New York 1938; A.P.Whitaker, *The United States and the Independence of*

Latin America, Baltimore 1942; S.Bemis, *The Latin American Policy of the United States,* New York 1944; W.R.Manning, *Early Diplomatic Relations between the United States and Mexico,* Baltimore 1916; E.D.Adams, *British Interests and Artivities in Texas(1838-46),* Baltimore 1910; J.D.P.Fuller, *The Movement for the Acquisition of All Mexico(1846-48),* Baltimore 1936; J.F.Rippy, *Rivalry of the United States and Great Britain over Latin-America(1808-30),* Baltimore 1929; G.A.Edwards, *Anglo-American Relations 1841-61,* Aberyswit 1952; L.B.Shippee, *Canadian American Relations 1849-75,* New Haven 1939; F.D.Scott, *United States and Scandinavia,* Harvard/Cambridge/Mass., 1950; F.R.Dulles, *The Story of Russia and America,* Princeton 1945; B.P.Thomas, *Russo-American Relations(1815-67),* Baltimore 1930; J.K.Fairbanks, *The United States and China,* Cambridge 1849; P.J.Treat, *The Early Diplomatic Relations between the United States and Japan(1853-65),* Baltimore 1917; H.Wish, *Society and Thought in Early America 1865,* New York 1950; F.Roz, *Les Grands Problèmes des Etats-Unis,* 62. baskı: Paris 1947; A.M., *Les Grands Problèmes de la Politique des Etats-Unis,* Paris 1935; M.Earle, *American Interest in the Greek Cause, American Historical Review,* 1927; A.J. Gazley, *American Opinion on German Unification(1848-71),* New York 1926; E.Dallegio, *Les Philhellènes et la Guerre de l'Indépendance,* Atina 1949.

F.Frazier, *The Negro Family in the United States,* Chicago 1939; F.B.Simkins, *The South, Old and New(1820-1947),* New York 1949; R.Ottley, *Black Odyssey, The Story of the Negro in America,* Londra, târihsiz; F.Bancroft, *Slave Trading in the Old South,* Baltimore 1931; C.G.Woodson, *The Education of the Negri prior to 1861,* New York 1915; M.Myrdal, *An American Dilemna, The Negro Problem and Modern Democracy,* New York 1944; B.C.Steiner, *History of Slavery in Connecticut,* Baltimore 1893; J.S.Bassett, *History of Slavery in North Carolina,* Baltimore 1899; H.A.Trexler, *Slavery in Missouri(1804-65),* Baltimore 1914; J.B.Seller, *Slavery in Alabama,* Birmingham/Alabama, 1950; T.P.Abernethy, *Plantation in Tennessee,* Chapel Hill 1932; G.S.Johnson, *Ante Bellum North Carolina, A Social History,* Chapel Hill 1937; H.S.Schultz, *South Carolina(1852-60),* Durham 1950; E.L.Fox, *The American Colonization Society(1817-40),* Baltimore 1919; W.E.Burghardt-Dubois, *The Suppression of the African-slave Trade to the United States,* New York 1896; E.A.Andrews, *Slavery in the United States,* Boston 1836; W.Goodell, *The American Slave Code in Theory and Practice,* New York 1853; A.C.Cole, *The Whig Party in the South,* Washington 1913; F.Curtis, *The Republican Pary(1854-1904),* Londra 1904; G.H.Barnes, *The Antislavery Impulse(1830-44),* New York 1933; U.B.Philipps, *American Negro Slavery,* New York 1918; H.Aptheker, *American Negro Slave Revolts,* 3: New York 1945; H.G. Sourski, *The Slave Trade in Anglo-American Remations(1814-62),* Baltimore 1933; F.Klingberg, *A Sidelight on Anglo-American Relations,* Washington 1927; Jefferson Davis, *The Rise and Fall of the Confederate Government,* New York 1881; Gen.Mac Clellan, *The War for Union,* Londra 1887; I.M.Tarbell, *The Life of Abraham Lincoln,* 2 c., New York 1900; L.A.Coolodge, *U.S.Grant,* New York 1917; E.M.Coulton, *The Confederate States of America(1861-65),* Bâton-Rouge 1950; J.C.Schwob, *The Confederate States of America(1861-65),* Londra 1913; J.F.Rhodes, *History of the Civil War,* New York 1917; E.Grasset, *La Guerre de Sécession(1861-65),* Paris 1886; Karl Marx ve E.Engels, R.Enmale trc., *The Civil War in the United States,* New York 1937; L.Lemonnier, *La*

Guerre de Sécession, Paris 1943; P.Belperron, *La Guerre de Sécession(1861-65), Ses Causes et Ses Suites,* Paris 1947; C.Mac Carthy, *Lincoln's Plan of Reconstruction,* New York 1901; W.L.Fleming, *History of Reconstruction,* Cleveland 1906; R.H.Beevers, *Agrarian Reconstruction in the South,* Londra 1952; J.W.Burgess, *Civil War and the Constitution,* New York 1901; A.M., *Reconstruction and the Constitution(1866-76),* New York 1902; W.C.Mitchell, *The Economic Consequences of 1862-65,* Chicago 1903; H.Powdermaker, *After Freedom,* New York 1939; E.Mac Pherson, *The Political History of the United States(1865-70),* Washington 1880; C.Jannet, *Les Etats-Unis depuis la Guerre de Sécession,* 3: Paris 1877; H.J.Eckenrode, *The History of Reconstruction in Virginia,* Baltimore 1904; W.S.Myers, *The Reconstruction in Maryland(1864-67),* Baltimore 1904; J.R.Ficklen, *History of Reconstruction in Louisiana,* Baltimore 1910; Thomas E.Drake, *Quakers and Slavery in America,* New Haven 1950; W.J.Cash, *The Mind of the South,* New York 1941; R.B.Nye, *Civil Liberties and the Slavery Controversy,* East Lansing, 1949; S.J.Pinoftl Jr, *Les Relations de la France et des Etats-Unis(1848-51),* Paris 1949; R.Fahrney, *The Tribune in the Civil War,* Cedar Rapids 1936; G.Roupnel, *La Guerre de Sécession,* Paris 1916; Stamp, *The North and the Secession Crisis(1860-61),* Bâton Rouge 1950; F.E.Chadwick, *Causes of Civil War,* New York 1906; J.Canu, *Histoire de la Nation Américaine,* Paris 1947; F.W.Taussig, *Tariff History of the United States,* New York 1931.

Revista de Indias, Madrid; *Estudios Americanos,* Sevilla; *Hispanic American Review,* Durham/N.C.; *Journal de la Société des Américanistes,* Paris, 1947 v.dd.; *Guia de Instituciones que Cultivar la Historia de America,* Mexico 1949; *Handbook of Latin American Studies,* yıllık, Harvard/Cambridge/Boston, 1937 v.dd.; B.Sanchez Alonso, *La Historia Española e Hispano-Americana,* Madrid 1925, 2: 1947; A.Palau y Dulcet, *Manuel del Librero Hispano-Americano,* Barselona 1923 vd.; H.Keniston, *List of Works for the Study of Hispanic-American History,* New York 1920; Harvard Univercity, *The Economic Literature of Latin America,* Cambridge/Mass., 1935; R.A.Humphreys, *Latin America, A Selective Guide to Publications in English,* Londra 1949(900 küsur kitap); von Humbold ve Bonpland, Fr.trc. *Voyages aux Régions Equinoxiales du Nouveau Continent,* 16 c., Paris, 1816-31; A.M., Fr.trc. *Essai Politique sur le Royaume de la Nouvelle Espagne,* 2 c., Paris 1811; F.de Castelau, *L'Amérique du Sud,* 6 c., Paris, 1850-51; P.Marcoy, *Voyage de l'Océan Pacifique à l'Océan Atlantique à Travers l'Amérique du Sud,* 2 c., Paris 1868; P.le Moyne, *La Nouvelle-Grenade,* 2 c., Paris 1880; Charles d'Ursel, *Sud-Amérique,* Paris 1880; E.Reclus, *L'Amérique Méridionale,* 2 c., Paris, 1893-94; A.Deberle, *Histoire de l'Amérique du Sud,* 3: Paris 1897; C.E.Ackers, *A History of South America(1854-1904),* Londra 1905; F.Garcia Calderon, *Les Démocraties Latines d'Amérique,* Paris 1912; W.R.Robertson, *History of Latin American Nations,* New York 1943; H.Barbagelata, *Histoire de l'Amérique Espagnole,* Paris 1936; André Siegfried, *L'Amérique Latine,* Paris 1935; D.Moore, *A History of Latin America,* New York 1938; A.Curtis Wilgus ve Raul d'Eça, *History of Latin America,* New York 1939; R.S.Cotterill, *Histoire des Amériques,* Paris 1946; A.Curtis Wilgus, *The Devlopment of Hispanic America,* 3: New York 1947; A.M., *Dictators of South America,* Washington 1937; J.Fred Rippy, *Historical Evolution of Latin America,* 3: New York 1946; V.L.Tapié, *Histoire de l'Amérique Latine depuis le Début du XIXe Siècle,* Paris 1945; C.Pereyra, *Historia de la*

America Española, Madrid 1925; O.Quelle,*Geschichte von Ibero-Amerika,* Leipzig 1942; J.T.Bertrand, *Histoire de l'Amérique Espagnole,* 2 c., Paris 1926; C.Pereyra, *Breve Historia de America,* Madrid 1930; M.B.Ballesteris Gaibrois, *Historia de America,* Madrid 1946; R.Levene, *Historia de America,* 8 c., Buenos Aires 1940; P.Chaunu, *Histoire de l'Amérique Latine,* Paris 1949; Bureau of American Ethnologie, *Handbook of South American Indians,* 5 c., Washington 1946; A.Métraux, *Les Peaux-Rouges de l'Amérique du Sud,* Paris 1950; L.Pericot y Garcia, *America Indigena,* Barselona 1936; F.Marquez Mirande, *Los Aborigenes de America del Sul,* Buenos Aires 1940; J.M.Ots Capdequi, *Manuel de Historia del Derecho Español en las Indias,* 2 c., Buenos Aires 1945; L.Baudin, *Les Incas de Pérou,* Paris 1942; L.Piérard, *Terre des Indiens(Amérique de Sud),* Paris 1939; J.Soustelle, *Mexique, Terre Indienne,* Paris 1936.

B.Moses, *South America on the Eve of Emancipation,* New York 1908; C.H.Haring, *The Spanish Empire in America,* New York 1947; J.M.Ots Capdequi, *Instituciones Sociales de la America Española en el Periodi Colonial,* La Plata 1934; L.Ayarragaray, *La Iglesia en America y la Dominacion Española,* Buenos Aires 1920; R.Ruiz Guinazu *La Magistrature Indiana,* Buenos Aires 1916; E.A.Coni, *Agricultura, Comercio e Industria Coloniales,* Buenos Aires 1941; J.Mancini, *Bolivar,* Paris 1912; M.André, *Bolivar,* Paris 1923; Lafond ve Tersane, *Vie de Simon Bolivar,* Paris 1930; A.M., *Bolivar et la Libération de l'Amérique du Sud,* Paris 1931; L.V.Lanz ve C.Parra Perez, *Bolivar,* Paris 1934; D.F.O'Leary, *Cartas de Sucre al Liberator,* 2 c., Madrid 1919; J.F.Blanco ve R.Azura, *El Liberator,* Caracas 1870; G.A.Sherwel, *Simon Bolivar,* Washington 1921; C.Parra Perez, *El Liberator, Contribucion al Estudio,* Paris 1930; V.A.Belaunde, *Bolivar,* Baltimore 1938; B.Moses, *The Revolution of South America,* New York 1926; R.Becerra, *Don Francisco de Miranda,* 2 c., Madrid, t.siz; W.S.Robertson, *Life of Miranda,* 2 c., Chapel Hill 1929; C.P.Pueyrredon, *Miranda,* Buenos Aires 1932; A.Schoellkopf, *San Martin,* New York 1924; B.Mitre, *Historia de San Martin,* 3 c., Buenos Aires, 1887-88; J.P.Otero, *San Martin,* 4 c., Buenos Aires 1932; W.Dietrich, *San Martin,* Santiago de Chili, 1943; San Martin, *Correspondencia(1823-50),* Madrid 1911; B.Mitre, *Belgrano,* 3 c., Buenos Aires 1877; M.Belgrano, *Belgrano,* Buenos Aires 1927; E.Ravignani, *Manuel Belgrano,* Buenos Aires 1920; J.Eyzaguirre, *O'Higgins,* Santiago de Chili, 1947; W.H.Calvott, *Santa Anna,* Norman/Oklahoma, 1936; B.Levene, *Mariano Moreno,* Buenos Aires 1937; C.Llyod, *Lord Cochrane,* Londra 1947; G.A.Sherwell, *Antonio Jose de Sucre,* Washington 1924; R.A.Humphreys, *Liberation South America(1806-27),* Londra 1952; G.Samudion, *Independencia de Hispano America,* Mexico 1945; D.F.O'Leary, *Historia de la Independencia Americana(1821-30),* Madrid 1919; A.Hasbrouck, *Foreign Legionaries in the Liberation of Spanish South America,* New York 1928; P.Leturia, *Bolivar y Leon XII,* Caracas 1931; A.M., *Bolivar ante Pio VII(1820-23),* Madrid 1925; Pradt, *L'Europe et l'Amérique en 1821,* 2 c., Paris 1822; M.Escoffier, *La France et les Républiques de l'Amérique Latine en 1830,* Paris 1910; M.Belgrado, *La Francia y la Monarquia en el la Plata(1818-20),* Buenos Aires 1933; R.A.Humphreys, *British Consular Reports on the Trade and Politics of Latin America(1824-26),* Londra 1940; J.Street, *British Influence in the Independene of the River Plata(1806-16),* Cambridge 1951; J.Fred Rippy, *Rivalty of the United States and Great Britain over Latin America(1818-30),* Baltimore 1929; A.M., *Latin America in*

World Politics, New York 1931; J.Rydfjord, *Foreign Interests in the Indepence of New Spain,* Durham/N.C., 1935; W.R.Manning, *Diplomatic Correspondence of the United States concerning the Independene of Latin American Nations,* 3 c., New York 1925; R.Cardenas y Echarte, *La Politica de los Estados Unidos en el Continento Americano,* Havana 1921; R.Ronze, *La Révolution de 1810 et l'Indépendance des Provinces Argentines,* Paris 1946; R.Levene, *Los Primos Documentos del Federalismo Argentino,* La Plata 1933; A.M., *Las Provincias Unidas del Sud en 1811,* Buenos Aires 1940; A.Saldia, *La Evolucion Republicana durante la Revolucion Argentina,* Buenos Aires 1906.

Revista de Historia de America, Mexico; *Archivo Historico Diplomatico Mexicano,* Mexico; B.Hall, *Voyage au Chili, au Pérou et au Mexique(1820-22),* 2 c., Paris 1834; La Renaudière, *Mexique et Guatemala,* Paris 1843; M.de Bazancourt, *Le Mexique Contemporain,* Paris 1862; M.Chevalier, *Le Mexique Ancien et Moderne,* Paris 1863; H.H.Bancroft, *History of Mexico,* 6 c., San Francisco, 1883-86; L.Alaman, *Historia de Mexico,* 5 c., Mexico, 1883-85; E.Rabasa, Fr.trc. *L'Evolution du Mexique,* Paris 1924; A.Teja Zabre, Fr.trc. *Guide de l'Histoire du Mexique,* Mexico 1935; H.B.Parkes, Fr.trc. *Histoire du Mexique,* Paris 1939; M.Zamacois, *Historia de Mejico,* 11 c., Mexico 1877; C.Priestly, *The Mexican Nation,* New York 1923; S.Zavalatt C.Maria, *La Historia del Nueva España,* 7 c., Mexico, 1939-45; T.Motolinia, *Historia de los Indios de la Nueva España,* Mexico 1941; L.Chavez Orozco, *Los Indigenos Mexicanos en la Epoca Colonial,* Mexico 1943; J.Perez Verdia, *Proceso Historico de Mexico,* Mexico 1936; J.L.Mecham, *Church and State in Latin America,* Chapel Hill 1934; E.Ryan, *The Church in the South American Rapublics,* New York 1932; G.B.Carargo ve K.G.Grubb, *Religion in the Republic of Mexico,* Londra 1935; W.H.Calcott, *Church and State in Mexico(1822-57),* New York 1926; A.M., *Liberalism in Mexico(1857-1929),* Stanford 1931; P.Alegria, *La Education en Mexico,* Mexico 1936; G.J.Geary, *Secularization of the California Missions(1810-46),* Washington 1934; L.Zea, *Apolegeo y Decadencia dem Positivismo en Mexico,* Mexico 1944; Yzb.Loiseau, *Notes Militaires sur le Mexique en 1864-67,* Brüksel 1873; Niox, *Expédition du Mexique(1861-67),* Paris 1874; E.Masseras, *Empire au Mexique,* Paris 1879; L.M.Case, *French Opinion on the United States and Mexico,* New York 1936; D.Dawson, *The Mexican Adventure, French Intervention,* Londra 1935; E.C.Corti, *Maximilien et Charlotte au Mexique,* Paris 1937; G.Delamare, *L'Aventure Mexicaine, l'Empire Oublié,* Paris 1935; C.Scheffer, *L'Expédition de Mexique(1858-62),* Paris 1939; M.Galindo y Galindo, *La Grand Decada Naciona(1857-67),* Mexico 1906; *Memoria del Primer Congreso de Historiadores de Mexico y dos Estados Unidos,* Mexico 1950.

Morelet, *Voyage dans l'Amérique Centrale,* 2 c., Paris 1857; Brasseur de Bourbourg, *Histoire de l'Amérique Centrale,* 2 c., Paris 1857; G.de Belot, *La République de Honduras,* Paris 1867; B.H.Rowe, *History of Central America,* New York 1882; Comte de Périgny, *Les 5 Républiques d'Amérique Centrale,* Paris 1910; D.G.Munro, *The Five Republics of Central America,* New York 1918; J.A.Villacorta, *Cursa de la Historia de la America Central,* Guatemala 1928; C.L.Jones, *Guatemala Past and Present,* Minneapolis 1940; F.W.Mac Bride, *Cultural and Historical Geography of Guatemala,*

Washington 1947; M.A.Recinos, *Belice,* Paris 1948; W.H.Koebel, *Central America,* New York 1917; E.M.Barrantes, *Historia de Costa Rica,* San José 1892; C.L.Jones, *Costa Rica,* Madison 1935; P.Rivas, *Honduras y Nicaragua,* Tegucicalpa 1938; I.J.Cox, *The United States and Nicaragua,* Boston 1927; R.Baron Castro, *El Salvador,* Madrid 1942; Michel Chevalier, *L'Isthme de Panama,* Paris 1844; M.J.Aycinena, *L'Isthme de Nicaragua,* Paris 1844; F.M.Kelley, *Un Projet d'Un Canal entre l'Océan Atlantique et l'Océan Pacifique,* Paris 1857; C.M.M.Alba, *Cronologia de los Gobernantes de Panama(1510-1932),* Panama 1932; C.A.Graell, *Historia de la Independancia de Panama(1821-1903),* Panama 1933; D.C.Miner, *The Panama Route,* New York 1940.

B.Ardouin, *L'Histoire d'Haïti,* 11 c., Paris, 1853-60; M.Dard, *La France à Saint-Domingue,* Paris 1823; C.Malo, *Histoire d'Haïti,* Paris 1825; R.Le Pelletier de Saint-Rémy, *La Question Haïtienne,* 2 c., Paris 1846; E.Chancy, *L'Indépendance d'Haïti,* Paris 1884; S.Saint John, *Haiti or the Black Republic,* Londra 1884; G.Bellegarde, *La Nation Haïtienne,* Paris 1938; H.P.Davis, *Black Haiti,* New York 1936; J.G.Leyburn, *The Haitian People,* New Haven 1941; J.Verschueren, *Haïti,* Brüksel 1948; J.J.Williams, *Voodoos and Obeahs Phases of West India Witchcraft,* New York 1933; J.Lherisson ve W.Bellegarde, *Manuel d'Histoire d'Haïti(1492-1905),* Port-au-Prince 1907; A.Malgoire, *Histoire d'Haïti(1804-79),* 5 c., Port-au-Prince, 1909-12; L.F.Janvier, *La République d'Haïti(1840-82),* Paris 1883; A.M., *Les Constitutions d'Haïti,* Paris 1886; Le Pelletier de Saint-Rémy, *Petion et d'Haïti,* 5 c., Paris 1864; Vergniaud-Leconte, *Henri Christophe dans l'Histoire d'Haïti(1807-20),* Paris 1931; J.Normand, *Toussaint Louverture et Soulouque,* Paris 1933; G.d'Alaux, *L'Empereur Soulouque,* Paris 1856; J.N.Léger, *Haiti,* New York 1907; J.Justin, *Les Remations Extérieures d'Haïti,* Paris 1898; R.W.Logan, *The Diplomatic Relations of the United States with Haiti(1776-1891),* Chapel Hill 1941; O.Schoenrich, *Santo Domingo,* New York 1918; S.Welles, *The Dominican Republic(1844-1924),* 2 c., New York 1928; Charles C.Tansill, *The United States and Santo Domingo(1798-1873),* Baltimore 1933.

Anales del Sanado, Bogota; *Anales de la Camera de Representantes,* Bogota; *Anales Consulares y Diplomaticos de Colombia,* Bogota; *Boletin de Historia e Antiguedades,* Bogota; M.Pereire, *Colombie,* Paris 1884; J.Mosquera, *Los Partidos en Colombia,* Madrid 1874; G.Arboleda, *Historia Contemporanea de Colombia,* 6 c., Bogota, 1918-32; J.M.Henao ve G.Arrubla, *History of Colombia,* Chapel Hill 1938; J.de la Vega, *La Federacion en Colombia(1810-92),* Madrid 1893; R.Mesa Ortiz, *Colombianos Ilustres,* 4 c., Bogota, 1916-22; R.Perez, *La Compania de Jesus en Colombia,* Valladolid 1890; C.Lopez de Mesa, *Inroduction a la Historia de la Cultura en Colombia,* Bogota 1930; J.Fred Rippy, *The Capitalists and Colombia,* New York 1931; R.Rivas, *Reciones Internationales entre Colombia y los Estados Unidos(1810-50),* Bogota 1915; J.Humbert, *Histoire de la Colombie et du Venezuela,* Paris 1924; J.Tamayo, *Don Thomas Cipriano de Mosquera(1798-1872),* Bogota 1936; A.J.Uribe, *Colombia, Venezuela, Costa-Rica, Ecuador, Brasil, Nicaragua y Panama, Las Questiones de Limites y de Libre Navegacion Fluvial,* Bogota 1931.

Boletin del Archivo Nacional, Caracas; *Boletin de la Academia Nacional de Historia,* Caracas; R.Azpurua, *Biografias de Hombres Notables de Hispano America,*

Caracas 1877; M.Outrey, *Le Venezuela,* Paris 1880; F.J.Yanes, *La Historia de Venezuela,* 2: Caracas 1944; D.G.Iniguez, *La Revolucion Americana,* Caracas 1949; J.Gil Fortoul, *Historia Constitucional de Venezuela,* 3 c., Caracas, 1930-32; M.Landaeta Rosales, *Gobiernos de Venezuela desde 1810 hasta 1905,* Caracas 1905; L.Sosa Baez, *Le Venezuela et l'Indépendance Hispano-Américaine,* Paris 1934; L.D.Level, *La Historia Militar y Civil de Venezuela,* Madrid 1917; P.de Aguado, *Historia de Venezuela,* Madrid 1919; F.Gonzales Guinan, *Historia Contemporeana de Venezuela,* 10 c., Caracas, 1909-11.

Documentos Para la Historia del Ecuador, Quito 1922; M.Rolanda, *Cronologia del Republica del Ecuador,* Rio de Janeiro 1922; C.Destruge, *Album Biografico Ecuatoriano,* 3: Quito 1902; R.P.Berthe, *Garcia Moreno,* 2 c., Paris 1891; M.T.Josepha, *Garcia Moreno,* Paris 1892; A.Meulemans, *La Républlique de l'Equateur,* Brüksel 1872; E.Garcia Uncaztegui, *Historia del Ecuador,* 2 c., Quito 1929; F.Gonzalez Suarez, *Historia General de la Republica del Ecuador,* 7 c., Quito, 1890-1903; R.C.Enock, *Ecuador,* 2: Londra 1919; J.Vasquero Davila, *La Nacionalidad Ecuatoriana,* Quito 1930; M.Olivar, *La Frontiera de la Antigua Colombia con el Peru,* Madrid 1906.

V.Urteago, *Coleccion de Historiadores Clasicos del Peru,* Lima 1918; V.Garcia Calderon, *Constitucion del Peru,* Lima 1929; M.de Mendiburu, *Diccionario Historico Biografico del Peru,* 8 c., Lima, 1874-90; F.Lacroix, *Le Pérou,* Paris 1843; M.Grandidier, *Pérou et Bolivie,* Paris 1861; E.Carrey, *Le Pérou,* Paris 1875; L.Albetini, *Le Pérou en 1878, Histoire et Statistique,* Paris 1878; M.F.Paz Soldan, *Historia del Peru Independiente,* 3 c., Lima, 1868-74; Gen.A.Garcia Gamba, *Historia de las Armas Españolas en el Peru(1806-24),* Madrid 1846; C.Wiesse, *Historia de Peru y de la Civilizacion Peruana,* 4 c., Lima 1914; W.Sterwart, *The Chinese Coolie in Peru(1849-74),* Durham 1951; L.Baudin, *L'Empire des Inka,* Paris 1928; A.M., *Les Incas du Pérou,* Paris 1947.

M.Arramayo, *La Bolivie,* Paris 1857; C.Wiener, *Bolivie et Pérou,* Paris 1881; A.Bellesort, *Chili et Bolivie,* Paris 1899; A.Arguedas, *Historia General de Bolivia,* 8 c., La Paz 1922; S.Dilhan, *Histoire Générale de la Bolivie,* Paris 1927; M.Pinto, *La Revolucios de la Intendencia de La Paz,* Buenos Aires 1909.

R.Laval, *Bibliografia de Bibliografias Chilena,* Santiago 1915; P.L.Philipps, *List of Books, Magazines, Articles and Maps relating to Chile,* Londra 1903; *Revista de Bibliografia Chilena,* Santiago; *Revista Chilena de Historia e Geografia,* Santiago; I.Molina ve P.Valdivia, *Historiens Chiliens;* D.Barros Arana, *Historia General de Chile,* 16 c., Santiago, 1884-1902; L.Galdames, *Historia de Chile,* Santiago 1923; L.Pena, *Histoire du Chili,* Paris 1927; G.F.S.Eliot, *Chile,* Londra 1918; A.Edwards, *Chile,* Londra 1928; P.F.Figueroa, *Diccionario Biografico General de Chile(1550-1889),* Santiago 1889; A.Edwards Bosquejo, *Los Partidos Politicos Chilenos,* Santiago 1903; G.Rena Moreno, *Coloniales en el Alto Peru,* 2 c., Santiago, 1896-1901; A.S.M.Chisholm, *Independance of Chile,* Londra 1911; J.Eyzaguirre, *O'Higgins,* Santiago 1946; A.Venturino, *Sociologia Chilena con Comparaciones Argentinas y Mexicanas,* Barselona 1929; G.Mac Bride, *Chile, Land and Society,* New York 1936; T.Guevara, *Historia de la*

Civilizacion de Araucania, 2 c., Santiago, 1900-2; M.de Tounens, *Orélie Antoine Ier, Roi d'Araucanie et de Patagonie,* Paris 1863; G.Feliu Cruz, *La Abolicion de la Esclavitud en Chile,* Santiago 1942; Mgr.Silva Cotapos, *Historia Ecclesiastica de Chile,* Santiago 1925; R.Sotomayor Valdes, *Campana del Ejercito Chileno contra la Confederacion Peru-Boliviana en 1837,* Santiago 1897; A.Calderon Consino, *Diplomatic History of the Chilean-Peruvian Relations(1819-79),* Santiago 1920; G.Bulnes, *Chile and Peru, the Causes of the War 1879,* Santiago 1920; W.J.Dennis, *The Tacna-Arica Dispute,* Londra 1927; C.Keller, *El Departmeento de Arica,* Santiago 1926; E.Henry Clay, *Chile and Its Relations with the United States,* Durham 1927; A.Edwards, *Consolidation of the Republic of Chile*(1810-41), Londra 1931; A.M., *El Gobierno de Don Manuel Monil(1851-61),* Santiago 1932, D.Amuntegui Solar, *Historia Social de Chile,* Santiago 1932.

Catalogo per Orden Cronologico de los Manascritos relativos a America, Buenos Aires 1905; *Revista Argentina de Ciencias Politicas; Boletin del Instituto de Inventigaciones Historias; Boletin de la Academia Nacional de Historia*(hepsi Buenos Aires'de); *Archivio de General Mitre,* 28 c., Buenos Aires; *Documentos para la Historia Argentina,* 30 c., Buenos Aires; A.Prado ve B.Mitre, *Registro Oficial de la Republica Argentina desde 1810 hasta 1873,* Buenos Aires, 1879-84; N.Carranza, *Oratorio Argentino Documentos(1810-1904),* La Plata 1905; R.D.Carbia, *Historia de la Historiographia Argentina,* 2 c., La Plata 1925; D.Barros Arana, *Historiadores Argentinos,* Buenos Aires; R.Levene, *Historia Argentina,* Buenos Aires, 1936-44; A.M., *A History of Argentina,* Chapel Hill 1937; M.Garcia-Merau, *Historia de la Republica Argentina,* 2 c., Buenos Aires 1914; D.Martin de Moussy, *Description de la Confédération Argentine,* 3 c., Paris, 1860-69; S.Arcos, *La Plata, Etude Historique,* Paris 1865; E.Daireaux, *Buenos Ayres, la Pampa et la Patagonie,* Paris 1867; V.F.Lopez, *Manual de la Historia Argentina,* Buenos Aires 1916; A.M., *Historia de Argentina,* 10 c., Buenos Aires; A.Saldias, *Historia de la Confederacion Argentina,* 5 c., Buenos Aires 1892; W.E.Browning, *The River Plate Republics, Conditions in Argentina, Paraguay and Uruguay,* Londra 1928; F.A.Kirkpatrick, *A History of the Argentine Republic,* Cambridge 1931; J.W.White, *Argentina,* New York 1942; L.V.Varela, *Historia Constitucional de la Republica Argentina,* 4 c., Buenos Aires 1910; J.Ingenieros, *Las Ideas Argentinas,* 2 c., Buenos Aires, 1918-20; E.Ravignani, *Historia Constitucional de Republica Argentina,* 2: Buenos Aires 1930; I.Bucich Escobar, *Historia de los Presidentes Argentinos,* Buenos Aires 1927; R.Caillet Bois, *La Plata y la Revolucion Francesa,* Buenos Aires 1929; H.Piaggio, *Clero en la Independencia Argentina(1810-20),* Barselona 1912; L.W.Bealer, *Los Corsarios de Buenos-Aires,* Buenos Aires 1937; J.M.R.Mejias, *Rosas y Su Tiempo,* 3 c., Buenos Aires 1927; E.Quesada, *La Epoca de Rosas,* Buenos Aires 1923; C.Ibarguren, *Juan Manuel de Rosas,* Buenos Aires 1931; E.Daireaux, *La Vie à la Plata,* Paris 1888; H.C.Rivarola, *Les Transformaciones de la Sociedad Argentina(1853-1910),* Buenos Aires 1910; J.G.Beltran, *Geografia de la Argentina,* Buenos Aires 1928; H.S.Delachaux, *La Question des Limites Chilo-Argentines,* Paris 1899; M.Belgrano, *Gestiones Diplomaticas con España(1815-20),* Buenos Aires 1933; A.M., *La Francia y la Monarquia en el La Plata(1818-1820),* Buenos Aires 1933; J.F.Cady, *Foreign Intervation in the Rio de la Plata(1838-50),* Philadelphia 1929; M.Burgin, *The Economic Espects of Argentine(1820-*

52), Cambridge/Mass., 1946; F.de Azara, *El Estado Rural del Rio de la Plata en 1801,* Buenos Aires 1943; A.M., *Descripcion de Paraguay y del Rio de la Plata,* Buenos Aires 1945; C.Beals, *The Coming Struggle for Latin America,* Londra 1939.

H.de Rasse, *La République Orientale de l'Uruguay,* Paris 1876; E.Acevedo, *Manual de Historia Uruguay,* Montevideo 1935; B.Fernandez y Medina ve J.L.Bengoa, *Uruguay en Su Primer Centenario,* 65 c., Madrid 1930; J.E.Pivel Devoto, *Uruguay Independiente,* Barselona 1949; *El Libro Centenario del Uruguay(1825-1925),* Montevideo 1925; J.Maeso, *El General Artigas y Su Epoca,* 3 c., Montevideo, 1885-86; H.Barbagelata, *La Epoca de Artigas,* Paris 1930; E.Acevedo, *Artigas,* 3 c., Montevideo 1909; P.Blanco Acevedo, *Artigas y la Independencia(1814-21),* Montevideo 1939; J.Salgado, *Artigas,* Montevideo 1945.

A.M.de Gratry, *La République de Paraguay,* Brüksel 1862; L.Alfred Demersay, *Histoire de Paraguay,* 2 c., Paris,1860-64; G.A.Washburn, *History of Paraguay,* 2 c., New York 1871; R.P.Javier de Charleroi, *Historia de Paraguay,* 3 c., Madrid, 1910-13; C.M.Morton, *Paraguay,* Cincinnati 1926; C.Baez, *Le Paraguay,* Paris 1927; A.E.Elliot, *Paraguay,* New York 1931; E.Cardono, *Paraguay Independiente,* Barselona 1949; G.O'Neill, *Golden Years of Paraguay,* Londra 1934; R.B.C.Graham, *Francisco Solano Lopez,* Londra 1933; Gen.D.Cerqueira, *Campanha do Paraguay(1865-70),* Tours 1910; A.d'Escragnolle Taunay, *La Guerre de Paraguay,* Tours 1913; H.B.Pelham, *The Paraguayan War,* Urbana 1927; A.H.Conte, *General Flores,* Montevideo 1897.

G.Freyre, *Publicaçoes do Arquivo Nacional, Documentos Brasileiros,* Rio de Janeiro; *Publicaçoes de Academia Brasileira,* Rio; *Revista Militar,* Rio; *Boletim do Ministerio do Trabalho,* Rio; *Catalogo da Coleçao Visconde Rio Branco,* 2 c., Rio 1950; *Congreso-Camara dis Deputasos desde 1822 a 1889,* Rio 1889; *Revista do Instituto Historico e Geographico do Brasil,* Rio; *Bibliografia de Historia do Brasil,* Rio 1945; J.Scherrer, *Historisch Geographischer Katalog für Braesilien 1500-1908,* 2 c., Rio, 1913-14; *Catalogo da Exposiçao de Historia de Brazil,* Rio; R.Southey, *History of Brazil,* 3 c., Londra, 1810-19; J.Armitage, *The History of Brazil,* 2 c., Londra 1836; H.Say, *La France et le Brésil,* Paris 1839; A.Grant, *History of Brazil,* Londra 1909; J.Ribeiro, *Historia do Brazil,* Rio 1914; F.A.de Varnhagen, *Historia Geral do Brasil,* 5 c., 3: São Paulo, 1927-30; J.P.Calogeras, *A History of Brazil,* Chapel Hill 1939; L.Hill, *Brazil,* Berkeley 1947; G.Freyre, *Brazil,* New York 1947; M.de Oliveira Lima, *La Nation Brésilienne,* Paris 1911; A.M., *The Evolution of Brazil,* Stanford 1914; A.M., *Dom João VI no Brazil(1808-21),* 2 c., Rio 1908; A.M., *Historia Diplomatica do Brazil,* Rio 1902; A.de Lima, *Dom Pedro I,* Rio 1941; M.W.Williams, *Dom Pedro the Magnanimous,* Chapel Hill 1937; B.Mossé, *Dom Pedro II,* Paris 1889; *Biografia de Dom Pedro II,* 3 c., Rio 1930; H.Moniz, *A Corte de Dom Pedro II,* Rio 1931; A.de Faria, *Maua,* Rio 1932; L.Besouchet, *Maua y Su Epoca,* Buenos Aires 1940; L.Leal, *Historia Constitucional do Brasil,* Rio 1915; F.F.de O.Freire, *Historia Constitucional da Republica dos Estados Unidos do Brasil,* 2 c., Rio, 1894-95; M.Fleiuss, *Historia Administrativa do Brasil,* São Paulo 1925; P.Muller, *São Paulo em 1836,* São Paulo 1923; T.Davatz, *Memorias de Um Colono no Brasil 1850,* São Paulo 1941; O.Lima, *Formation Historique de la Nationalité Brésilienne,* Paris 1911; F.J.de Oliveira Vienna, *Evolução do Povo Brasileiro,* 2:

SãoPaulo 1933; A.M., *Raça e Assimilação,* 3: São Paulo 1938; Lynn Smith, *Brazil People,* Bâton Rouge 1946; C.S.Cooper, *The Brazilians,* New York 1917; Caio Prado, *Formação do Brasil Contemporaneo,* São Paulo 1945; G.Freyre, *Problemas Brasileiros de Antropologia,* Rio 1943; P.Monbeig, *La Croissance de la Vile de São Paulo,* Paris 1950; W.H.Ulkers, *All About Coffee,* New York 1922; A.E.de Taunay, *No Brasil Imperial(1822-72),* 4 c., Rio 1939; J.F.Normano, *Brazil,* Chapel Hill 1935; Caio Prado, *Historia Economica do Brasil,* São Paulo 1945; R.C.Simonsen, *Brazil's Industrial Evolution,* São Paulo 1939; A.M., *Historia Economica do Brasil(1500-1820),* 2 c., São Paulo 1937; R.Courtin, *La Civilisation Economique au Brésil,* Paris 1941; C.E.Nabuco de Araujo, *Desenvolvimento Industrial do Brasil,* Rio 1941; P.Calmon, *Historia de la Civilizacion Brasilena,* İsp.trc. Buenos Aires 1937, Port.4. baskı: São Paulo 1940; L.de Castro Carreira, *Historia Financeira do Imperio do Brasil,* Rio 1889; J.P.Calogeras, *A Politica Exterior do Impero,* 2 c., Rio, 1927-33; L.F.Hill, *The United States and Brazil,* Durham 1932; A.K.Manchester, *British Preeminence in Brasil,* Chapel Hill 1933; G.Freyre, *Casa Grande e Senzala,* 4: Rio 1943, İng.trc. *The Masters and the Slaves,* New York 1946, Fr.trc. *Maîtres et Esclaves,* Paris 1952; M.Querino, *Costumes Africanas no Brasil,* Rio 1938; A.Ramos, *As Culturas Negras no Novo Mundo,* São Paulo 1946; L.Couty, *L'Esclavage au Brésil,* Paris 1881; O.Duque Estrada, *A Abolição(1831-88),* Rio 1918; A.K.Manchester, *The Rise of Brazilian Aristocracy, Hispanic American Historical Rewiew,* XI, 1937; M.C.Thornton, *The Church in Brazil(1872-75),* Washington 1948; E.Braga ve K.G.Grubb, *The Republic of Brazil, the Religious Situation,* Londra 1932; R.Barbosa, *Queda do Imperio,* 2 c., Rio 1921; A.Sampaio, *L'Histoire du Positivisme au Brésil,* Paris 1904.

S.Bemis, *Guide to the Diplomatic History of the United States(1775-1921),* Washington 1935; Chicago Üniversitesi, *Journal of Modern History; American Historic Review;* W.C.Culbertson, *International Economic Policies,* New York 1925; Louis Domaratsky, *The International Cartel Movement,* Washington 1928; James B.Childs, *Bibliography in the United States,* Washington 1928; L.F.Schmeckebier, *Government Publications and Their Use,* Washington 1936; *Legislative Journal,* 1789'da beri; *Reports of the Commissioner General of Immigration,* yıllık; Ben Perley Poore, *The Federal State Constitutions, Colonial Charters and Other Organic Law,* Washington 1877; Charles C.Tansill, *Documents Illustrative of the Formation of the Union of American States,* Washington 1927; James D.Richardson, *The Messages and Papers of the Presidents,* 10 c., Washington, 1896-99; South Trimble, *Two Great Political Parties(1856-1916),* Washington 1917; Allan Nevins, *Letters of Grover Cleveland,* New York, t.siz; National Edition, *The Works of Th.Roosevelt,* 17 c., New York, t.siz; Ray Stannard Baker, *Woodrow Wilson, Life and Letters,* 6 c., New York, 1927-37; Thurlow Weed Barnes, *Memoirs of Thurlow Weed,* Boston 1884; *Report of the United States Industrial Commission,* 19 c., Washington, 1900-2; *Annual Reports of the Commissioner of the Secretary,* Washington, 1862'den beri; *The Statistical Record(1800-1906),* Washington 1906; *The American Year-book,* New York, 1910 v.dd.; Carnegie Publications, *Documents of the States,* yıllık, 1907-22; *Bulletins of Labor,* yıllık, 1896 v.dd.; H.K.Carroll, *The Religious Forces of United States,* New York 1912; *The Century Magazine,* New York, 1866-1930; H.Steele Commager, *Documents of American History,*

2 c., New York 1934; F.Flügel ve H.U.Faulkner, *The Economic and Social History of the US,* New York 1929; B.F.Wright, *Source Book of American History,* New York 1929; Appleton, *Annual Encyclopedia,* New York, 1876-1903; H.C.Lockett, *Introduction to Research in American History,* New York 1931; Channing, Hart ve Turner, *Guide to the Study of American History,* Boston 1912; H.Putney-Beers, *Bibliographies in American History,* New York 1908; L.M. Hacker ve B.B.Kendrick, *The US since 1865,* New York 1932; A.Schlesinger ve Dixon Ryan Fox, *A History of American Life,* 11 c., New York, 1928-36.

E.Préclin, *Histoire des Etats-Unis,* Paris 1937; G.Weill, *Histoire des Etats-Unis,* Paris 1918; F.Roz, *Histoire des Etats-Unis,* Paris 1930; David Saville Muzzey, Fr.trc.A.de Lapradelle, *Histoire des Etats-Unis,* Paris 1921; Başkan W.Wilson, Fr.trc.D.Roustan, *Histoire du Peuple Américain,* 2 c., Paris 1918; Henry W.Elson, Fr.trc.C.Cestre ve M.le Bourhis, *Histoire des Etats-Unis,* Paris 1931; J.T.Adams, Fr.trc.L.Thomas, *L'Aventure Américaine,* Paris 1933; S.E.Morison ve H.Steele Commager, *The Growth of the American Republic,* 2 c., Oxford 1937; Charles M.Beard, *The Rise of American Civilization,* New York 1927; Paul A.Buck, *The Road to Reunion(1865-1900),* Boston 1937; Harold R.Brue, *American Parties and Politics,* New York 1927; W.S.Myers, *The Republican Party,* New York 1928; Frank Kent, *The Democratic Party,* New York 1928; F.A.Haynes, *Third Party Movements,* Iowa City 1916; E.E.Robinson, *Evolution of Americal Political Parties,* New York 1924; E.E.Merriam, *American Political Ideas(1867-1917),* New York 1920; Luther S.Cushing, *Manual of Parliamentary Practice,* Chicago 1928; L.Rogers, *The American Senate,* New York 1926; W.Wilson, *The Congressional Government,* Boston 1890; E.Stanword, *A History of the Presidency,* 2 c., New York 1898; Norman J.Small, *Some Presidentiel Interpration of the Presidency,* Baltimore 1932; Herbert Agar, *The American Presidents,* Londra 1933; L.A.Coolidge, *U.S.Grant,* New York 1917; Allan Nevins, *Grover Cleveland,* New York 1932; T.Roosevelt, *Autobiographie,* New York 1913; A.M., *New Nationalism, Outlook,* 1911; H.F.Pringle, *T.Roosevelt,* 1931; Lord Charnwood, *Roosevelt,* Londra 1920; J.B.Beshop, *Roosevelt,* New York 1920; W.E.Dodd, *Woodrow Wilson,* New York 1920; R.E.Annin, *Woodrow Wilson,* New York 1921; James Kernery, *Woodrow Wilson,* 6 c., New York 1926; Burton J.Kendrick, *The Life of Andrew Carnegie,* 2 c., New York 1932; A.M., *Age of Big Business,* New York 1919; H.T.Peck, *Twenty Years of the Republic,* 1905; J.F.Rhodes, *Mac Kinley and Roosevelt,* 1922; Charles A.Beard, *Contemporay American History,* New York 1914; H.U.Faulkner, *The Quest for Social Justice,* New York 1921; A.M., *Economic History of the US,* 2: New York 1937; E.D.Ross, *History of American Agriculture,* New York 1925; F.J.Turner, *Frontier in American History,* 1921; F.L.Paxton, *The Last of American Frontier,* 1910; W.P.Webb, *The Great Plains,* Boston 1931; V.C.Cark, *History of Manufactures in the US(1607-1928),* 3 c., New York 1929; E.L.Bogart ve E.E.Landon, *Modern Industry,* 1927; W.Kampfelt, *History of American Invention,* 2 c., New York 1924; H.G.Moulton, *Waterways versus Railways,* New York 1912; John Mood, *The Truth about the Trusts,* New York 1904; Ida M.Tarbell, *History of the Standart Oil Company,* New York 1904; J.T.Flynn, *God's Gold,* 1931; B.H.Williams, *Economic Foreign Policy of the US,* New York 1929; Scott Nearing ve J.Freeman, *Dollar Diplomacy,* New York 1929; Tausig, *The*

Tariff History of the US, 1923; E.W.Kemmerer, *The Federal Reserve System,* New York 1918-35; Lewis L.Lorwin, *The American Federation of Labour,* New York 1933; Morris Hillquit, *History of Socialism in the US,* New York 1910; Mary Beard, *History of the American Labour Movement,* New York 1924; Selig Pearlman, *A History of the Trade Unionism in the US,* 1922; George M.Stephenson, *A History of American Immigration,* Boston 1926; Albert B.Faust, *The German Element in the US,* 2 c., Boston 1919; H.P.Fairchild, *Greek Immigration to the US,* New York 1911; Heinz Kloss, *Deutschamerikanertums,* New York 1937; Charles Thwing, *History of Education in the US since the Civil War,* Boston 1910; Merle Curti, *The Social Ideas of American Educators,* New York 1935; A.G.Warner, *American Charities and Social Work,* New York 1930; Philip Schaaf vs, *The American Church History,* 13 c., 1893-1901; H.K.Rowe, *History of Religion in the US,* New York 1924; Charles Bastide, *La Religion et les Eglises aux Etats-Unis,* Paris 1918; R.Marjolin, *L'Evolution du Syndicalisme aux Etats-Unis,* Paris 1936; F.Roz, *Les Grands Problèmes de la Politique des Etats-Unis,* Paris 1936; Lloyd Paul Stryker, *Andrew Johnson,* New York 1930; Howard K.Beale, *Andrew Johnson,* New York 1930; H.J.Eckenrode, *Rutherford B.Hayes,* New York 1930; John Tyler Dennett, *John Hay,* New York 1933; J.Pratt, *Expansionnists of 1898 and John Hay,* Baltimore 1936; Marcus Wilkonson, *Public Upinion and the Spanish American War,* Baton Rouge 1932.

Arturo B.Carranza, *Digesto Constitucional Americana,* 2 c., 2: 1910; J.Arosomena, *Constituciones Politicas de la America Meridional,* Paris 1878; *Congreso Social y Economico Hispano-Americano,* 2 c., Madrid 1902; *France-Amérique,* Paris, 3 aylık dergi; *France-Amérique Latin,* Paris, 3 aylık dergi; *Raza Española,* Madrid, 2 aylık dergi; *Vie d'Italia e dell'America Latine,* Roma, aylık dergi; *Reading in Hispanic American History,* Boston 1927; Alonso B.Sanchez, *Fuentes de la Historia Española y Hispano Americana,* Madrid 1927; T.P.O'Halloran, *Bibliography of South America,* Buenos Aires 1912; F.Garcia-Calderon, *Les Démocraties Latines de l'Amérique,* Paris 1914; James Bryce, *South America,* Londra 1912, Fr.trc. *Les Républiques Sud-Américaines,* Paris 1914; J.Toussaint-Bertrand, *Histoire de l'Amérique Espagnole,* 2 c., Paris 1928; H.D.Barbagelata, *Histoire de l'Amérique Espagnole,* Paris 1936; H.Lufft, *Geschichte Sud Amerikas,* 2 c., Leipzig, 1912-13; W.R.Shepherd, *The Hispanic Nations of the New World,* New Haven 1919; W.Robertson, *History of the Latin American Nations,* Londra 1922; H.G.James ve P.A.Martin, *The Republics of the Latin America,* New York 1923; André Siegfried, *Amérique Latine,* Paris 1934; J. Fred Rippy, *Historical Evolution of South America(1854-1904),* New York 1905; Carlos Pereira, *Breve Historia de America,* Madrid 1930; A.M., *Historia de la America Española,* 8 c., Madrid, 1920-26; Clarence F.Jones, *Commerce of South America,* Boston 1928.

B.Mose, *Constitution of the US of Mexico,* Philadelphia 1899; *Documentos o Muy Raros Para la Historia de Mexico,* 36 c., Mexico, 1905-11; E.Rabasa, *Evolution Historique du Mexique,* Paris 1924; Griffin S.Buckley, *Mexico of the Day,* New York 1886; Bancrift, *History of Mexico,* 2 c., New York, 1883-88; J.F.Rippy, Vasconcellos ve J.Stevens, *Mexico,* New York 1928; J.Sierra, *Historia de Mexico,* Madrid 1917; A.Teja Zabu, *Guide de l'Histoire du Mexique,* Mexico 1935; J.M.Ping Casaurane, *Proceso*

Historico de Mexico, Mexico 1936; W.H.Calcott, *Liberalism in Mexico(1857-1929),* Londra 1930; R.de Zayas, *Enrique Benito Juarez,* Mexico 1906; V.R.Burke, *Life of Benito Juarez,* 1894; L.de Zayas Enriquez, *Los Estados Unidos Mexicanos(1877-97),* Mexico 1900; R.Rodriguez, *Historia del Diaz,* 2 c., Mexico 1904; Roberto Ramos, *Bibliografia de la Revolucion Mexicana,* Mexico 1941; P.Gonzales Blanco, *De Porfirio Diaz a Carranza,* Mexico 1916; M.Pazuengo, *Historia de 1910 a 1914,* Cuernavaca 1915; Adolf Reichwein, *Mexico Erwacht,* Leipzg 1930; Juan B.Iguinez, *Guadalajara(1809-1914),* Mexico 1932; Genaro P.Vasquez, *Para la Historia de Oaxaca,* Mexico 1931.

Justin Lherisson ve Windsor Bellegarde, *Manuel d'Histoire de Haïti(1492-1905),* Port-au-Prince 1905; C.E.Chapman, *A History of the Cuban Republic,* New York 1927; W.F.Johnston, *The History of Cuba,* 5 c., New York 1920; L.H.Jenks, *Our Cuban Colony, A Study in Sugar,* New York 1928; Enrique Collazo, *Cuba,* Havana 1910; I. Blanco, *Puerto-Rico,* Madrid 1935.

Bancroft Hubert Rowe, *History of Central America,* 2 c., New York, 1882-87; D.G.Munro, *The Five Republics of Central America,* New York 1918; J.M.Mendoza, *La Historia de Guatemala,* Guatemala 1902; W.H.Koebel, *Central America,* New York 1917; E.M.Barrantes, *Historia de Costa-Rica,* San José 1892; D.Pector, *L'Amérique Tropicale,* Paris 1925; *La Independencia de Panama,* Panama 1930; *Boletin de Estaditicas,* Panama, 1907-29; Philippe Buneau-Varilla, *Panama,* Paris 1913; Sabas A.Villenas, *The Republic of Panama,* Panama 1917; William Mc Cain, *The US the Republic of Panama,* Duke Un., 1937.

M.Segundo Sanchez, *Bibliografia Venezolana,* Santiago 1919; P.de Aguado, *Historia de Venezuela,* Madrid 1919; J.Humbert, *Histoire de la Colombie et du Venezuela,* Paris 1921; F.Gonzales Guinan, *Historia Contemporanea de Venezuela,* 10 c., Caracas, 1909-11; J.Gil Fortoul, *Historia Constitucional de Venezuela,* 2 c., Berlin, 1907-9; Gen.J.A.Paez, *Memorias,* Madrid 1916; P.L.Bell, *Venezuela,* Washington 1922.

Trutado Historico Colombiana, Bogota 1907; *Costituciones de Colombia,* 2 c., Bogota 1911; Pereire, *Les Etats-Unis de Colombie,* Paris 1884; Moscuera, *Los Partidos en Colombia,* Bogota 1874; F.J.Vergara y Velasco, *Historia de Colombia(1810-1912),* Madrid 1913; G.Arboleda, *Historia Contemporanea de Colombia,* 2 c., Bogota 1918; R.Roger, *La Colombie Economique,* Paris 1914; F.J.Rippy, *Capitalists and Columbia,* New York 1931; P.L. Bell, *Columbia,* New York 1921.

Documentos Para la Historia del Ecuador, Quito 1922; Rolanda, *Cronologia del Republica del Ecuador,* Rio 1922; P.F.Cevallos, *Historia del Ecuador,* Quito 1936; J.Vasquero-Davila, *La Nacionalidad Ecuatoriana,* Quito 1930; R.P.A.Berthe, *Garcia Moreno,* Paris 1887; M.T.Josepha, *Garcia Moreno,* Paris 1892.

S.Dilhan, *Histoire Générale de la Bolivie,* Paris 1927; M.Ordonez ve L.C.Crespo, *La Historia de Bolivia,* La Paz 1922; André Labouquère, *La Bolivie Nouvelle,* Paris 1934; W.L.Schurz, *Bolivia,* New York 1921; Alcides Arguedas, *Historia de Bolivia,* 5 c.

Urteago, *Coleccion de Historiadores Clasicos de Peru,* Lima 1918; Garcia-Calderon, *Constitucion del Peru,* Lima 1929; M.Demendiburu, *Diccionario Historico-Biografico del Peru,* Lima 1932; F.Carcia Calderon, *Le Pérou Contemporain,* Paris 1907, 2: 1921; Domingo de Viveiro, *Gobernantes del Peru Independendiente,* Barselona 1909; Carlos Waesse, *Historia del Peru,* 2 c., Lima, 1920-22; P.Martin, *Peru of the XXth Century,* Londra 1911.

R.A.Laval, *Bibliografia de Biblografias Chilenas,* Santiago 1915; *Revista de Bibliografia Chilena,* Santiago, 1916 v.dd.; P.L.Phillips, *List of Book to Chile,* 1903; Ignacio Molina ve Pedro de Valdivia, *Historiens chiliens,* Paris 1932, C.Pillement trc.; William J.Dennis, *History of the Tacna-Arica Dispute,* 1927; Leonardo Penay, *Histoire du Chili,* Paris 1927; Luis Galdames, *La Historia de Chile,* Santiago 1914; Diegos Barros-Arrana, *Historia General de Chile,* Santiago 1914; Diegos Barros-Arrana, *Historia General de Chile,* 14 c., Santiago, 1884-87; P.F.Figueroa, *Diccionario Biografico General de Chile(1550-1889),* Santiago 1889; Alberto Edwards, *Los Partidos Politicos Chilenos,* Santiago 1903; J.Benados Espinosa, *Balmaceda, Su Gobierno,* Santiago, t.siz; *Anuario Estadistico,* Santiago; Teodoro Schneider, *La Agricultura en Chile en los Ultimos Cincuenta Años,* Santiago 1904; E.Wagemann, *Republik Chile,* Münih 1913.

J.Scherber, *Historisch-Geographischer Katalog für Braesilien(1500-1908),* 2 c., Rio, 1913-14; *Diccionario Historico do Brazil,* Rio 1922; Oliveria Lima, *Formation Historique de la Nation Brésilienne,* Paris 1911; J.Ribeiro, *Historia do Brasil,* Rio 1916; T.Monteiro, *La Chute d'Un Empire,* Paris 1914; B.Mosse, *Dom Pedro II,* Rio 1889; A.M., *Biografia de Dom Pedro II,* 3 c., Rio 1930; A.Fralho, *Fundaçao da Republica,* Rio 1891; G.le Gentiny, *Gaston d'Orléans, Comte d'Eu(1842-1922), France-Amérique Latine,* Paris, 3.1936; Lima Barbosa, *Ru Barbosa(1849-1914),* Rio 1916; A. Foncke, *Brasilien im 20. Jahrhundert,* Berlin 1926; Edouard Moutet, *Brésil et Argentine,* Paris 1897; A.Curtis Wilgus, *Argentina, Brazil und Chile,* Washington 1935; R.Lutgens, *Die Argentina, Brasilien und Chili Staten,* Berlin 1930; E.Tonnelat, *L'Expansion Allemande hors d'Europe: Etats-Unis, Brésil, Chantoung, Afrique du Sud,* Paris 1908; V.Grossi, *Stato di San Paulo,* Milano 1914; J.F.Normano, *Brazil,* Chapel Hill 1935.

Annuario Estadistico de la Republica Oriental del Uruguay, Montevideo; E.Aceveo, *Manual de Historia Uruguaya,* Montevideo 1916; C.M.Malso, *El Uruguay al Través Un Siglo,* Montevideo 1910; B.Fernandez y Medina ve J.L.Bengoa, *Uruguay en Su Primer Centenario,* 6 c., Madrid 1930; *El Librodel Centenario del Uruguay(1825-1925),* Montevideo 1925; V.Sampognaro, *L'Uruguay au Commencement du XXe Siècle,* Lahey 1910; R.Giudici, *O.Battle y el Battlismo,* Montevideo 1928.

C.M.Morton, *Paraguay,* Cincinnati 1926; R.Monte-Domecq, *La Republica del Paraguay,* Buenos Aires 1911; C.Baez, *Le Paraguay,* Paris 1927.

R.D.Carbia, *Historia de la Historiographia Argentina,* 2 c., La Plata 1925; N.Carranza, *Recopilacion Cronologica de las Proclamas y Documentos(1810-1904),* La Plata 1905; F.A.Kirkpatrick, *A History of the Argentine,* Cambridge 1931; M.Garcia-Merau, *Historia de la Republica Argentina,* 2 c., Buenos Aires 1914; V.F.Lopez, *Historia*

Argentina, 10 c., Buenos Aires; Ricardo Levene, *Historia Argentina,* 2 c., Buenos Aires 1927; Adolfo Saldias, *Historia de la Confederacion Argentina,* 5 c., Buenos Aires 1892; Luis V.Varela, *Historia Constitucional de la Republica Argentina,* 4 c., Buenos Aires 1910; José Ingenieros, *Las Ideas Argentinas,* 2 c., Buenos Aires, 1918-20; *El Diccionario Biografico Argentino,* Buenos Aires 1917; Emile Daireaux, *La Plata,* 2 c., Paris 1889; H.C.Rivarola, *La Sociedad Argentina(1853-1910),* Buenos Aires 1918; *The Economic Development of the Argentine,* Buenos Aires 1919; A.Martinez ve M.Levandowski, *L'Argentine au XXe Siècle,* Paris 1906; P.Denis, *La République Argentine,* Paris 1920; G.Lafond, *L'Industrie Frigorifique Argentine,* Paris 1913.

Carlo Octavo Bunge, *Nuestra America,* Buenos Aires 1918; Manuel Ugarte, *El Parvenir de la Americana Latina,* Valencia 1911; H.Barbagelata, *Histoire de l'Amérique Espagnole,* Paris 1936; P.Garcia-Caldéon, *Les Démocraties Latines de l'Amérique,* Paris 1914; Mary Wallers, *A History of the Church in Venezuela(1810-1932),* Chapel Hill 1933; José Maria dos Santos, *A Politica Geral do Brasil,* São Paulo 1930; G.Lafond, *La France en Amérique Latine,* Paris 1922; Alan K.Manchester, *British Preeminence in Brazil,* Chapel Hill 1933; M.Yepes, *La Panaméricanisme,* Paris 1936; J.F.Normano, *The Struggle of South America,* Boston 1931; William D.Mac Cain, *The US and the Republic of Panama,* Duke Un., 1937.

Annual Reports by the Governors of the Colonies(1870-1886), 34 c., Londra, 1872-87; Earl of Jersey, *The Colonial Conference at Ottawa,* Londra 1894; Sir Charles Lucas, *A Historical Geography of the British Colonies,* 15 c., Londra, 1906-11; H.Wrong, *The West Indies,* Londra 1923; C.Chemin-Dupontès, *Les Petites Antilles,* Paris 1909; Prowse, *History of Newfoundland,* Londra 1896; Lord Birkenhead, *The Story of Newfoundland,* Londra 1920; W.Houston, *Documents of the Canadian Constitution,* Toronto 1891; W.P.M.Kennedy, *Documents of the Canadian Cinstitution(1759-1915),* Toronto 1918; Robert Mac Gregor Dawson, *Constitutional Issues in Canada(1900-1931),* Oxford 1933; Marion Villiers Higgins, *Canadian Government Documents,* Chicago 1935; H.H.Bligh, *The Dominion Law Index(1867-1897),* Toronto 1898; *Journal of Dominion House of Commons,* Ottawa, 1867 v.dd.; *Journal of Dominion Senate,* Ottawa, 1867 v.dd.; T.A.Coghlan, *Immigration to Canada,* Sydney 1905; *Year Book of Canada(Canada Year Book),* Ottawa, 1885 v.dd.; *Census of Canada,* Ottawa, 1870 v.dd.; J.C.Hopkings, *Canada and the Empire,* Melbourne 1909; *Canada and Its Provinces,* 23 c., Glasgow, 1914-17; Lawrence J.Burpee, *The Oxford Encyclopaedia of Canada,* 1926; C.Wittke, *A History of Canada,* New York 1928; Sir G.Bourinot, *Canada,* 4: Londra 1922; A.G.Bradley, *Canada(1754-1911),* Londra 1931; Garbeau, *Histoire du Canada,* 6 c., Paris 1914; G.Lanctot, *Le Canada d'Hier et d'Aujourd'hui,* Montréal 1934; W.Kennedy, *The Constitution of Canada,* Oxford 1922; Sir G.Bourinot, *Manual of Constitutional History,* Montréal 1888; H.E.Egerton ve W.L.Grant, *Canadian Constitutional Development,* Londra 1907; J.Pope, *Sir John Macdonald,* 2 c., Toronto 1915; G.R.Parkin, *Sir John A.Mac Donald,* Londra 1909; Skelton, *Life of Sir W.Laurier,* Toronto 1922, 2 c.; A.R.Rumilly, *Sir Wilfrid Laurier,* Paris 1931; E.M.Saunders, *Sir C.Tupper,* Londra 1916; Sir Charles Tupper, *Political Reminiscences,* Londra 1914; Sir George Foster, *Memoirs,* W.Stewart Wallace nş., Toronto 1933; Sir John Willison,

Letters, A.H.U.Colquhoun nş., Toronto 1935; L.J.Lemieux, *The Governors General of Canada,* Londra, t.siz; M.L.Dewavrin, *Le Canada Economique,* Paris 1909; A.J.de Eray, *L'Essor Industriel et Commercial du Peuple Canadien,* Montréal 1913; G.P.de Glazelbrook, *A History of Transportation in Canada,* Toronto 1938; S.H.Howard, *Canadian Commerce,* Toronto 1909; G.P.de Glazelbrook, *Sir Edmund Walker,* Londra 1934; J.C.Bracq, Fr.trc. *L'Evolution du Canada Français,* Paris 1927; Robert Ernest, *Canada Français,* Paris 1924; G.Vattier, *La Colonisation de la Province de Québec,* Paris 1928; Canniff, *History of Ontario,* Toronto 1872; A.Begg, *History of the Northwest,* 3 c., Toronto 1894; J.Wilbois, *L'Ouest Canadien,* Paris 1931; G.Bryce, *Manitoba,* Toronto 1906; A.Begg, *History of British Columbia,* Toronto, t.siz; F.W.Howay, *British Columbia,* Toronto 1928; H.Beckles Willson, *Nova Scotia,* Saint John 1923; André Siegfried, *Le Canada, les Deux Races,* Paris 1906; A.M., *Le Canada, Puissance Internationale,* Paris 1936; J.Magnan de Bornier, *L'Empire Britannique,* Paris 1930; A.B.Keith, *The Constitution, Administration and Laws of the Empire,* Londra 1924; A.Gordon Dewey, *The Dominions and Diplomacy, The Canadian Contribution,* Londra 1920; G.Vattier, *La Mentalité Canadienne Française,* Paris 1928; A.Bisson, *Le Romantisme Littéraire au Canada Français,* Paris 1932; Onesime Gagnon, *Evolution of Canadian Autonomy,* Oxford 1933; Ziehen, *Canadianismus,* Münih 1935; Robert Mac Gregor Dawson, *Constitutional Issues in Canada,* Oxford 1922; A.M., *The Civil Service in Canada,* New York 1929; H.Lufft, *Das Britische Weltreich,* Leipzig 1930; S.Gemma, *L'Impero Britannico,* Bologna 1933; Alfred Zimmermann, *Die Kolonialpolitik Grossbritanniens,* Berlin 1899; J.A.Williamson, *History of British Empire,* 2 c., Londra 1930; C.S.S.Higham, *History of British Empire,* Londra 1921; A.C.Coolidge, Fr.trc. *Les Etats-Unis, Puissance Mondiale,* Paris 1908; H.W.Clart, *History of Alaska,* New York 1930; F.Louis-Legasse, *Les Iles Saint-Pierre et Miquelon,* Paris 1935; J.Crokaert, *La Méditerranée Américaine, L'Expansion des Etats-Unis dans la Mer des Antilles,* Paris 1927; M.M.Knight, *The Americans in Santo Domingo,* New York 1928; P.Reinsch, *Colonial Administration,* New York 1902; A.G. Keller, *Colonization,* Boston 1908; Sir Charles Dilke, *Problems of Greater Britain,* Londra 1890, 2 c.; Albert Demangeon, *L'Empire Britannique, Etude de Géographie Coloniale,* Paris 1923; G.Mondaini, Fr.trc. *La Colonisation Anglaise,* 2 c., Paris 1920; J.Magnan de Boornier, *L'Empire Britannique, Son Evolution Politique et Constitutionnelle,* Paris 1930; Julius W.Pratt, *Expansionnists of 1898, The Acquisition of Hawaï and the Spanish Islands,* Baltimore 1936; Mary Williams, *Anglo-American Isthmian Diplomacy(1815-1915),* Washington 1916.

Ed.Borhard ve W.P.Lage, *Neutrality for the US,* New Haven 1937; H.Notter, *The Foreign Policy of W.Wilson,* Baltimore 1937; Walter Millis, *Road to War,* Londra 1935; Charles Seymour, *American Diplomacy during the World War,* Baltimore 1934; Gen.Pershing, Fr.trc. *Mes Souvenirs de la Gurre,* 2 c., Paris 1931; Amiral Sims, *The Victory at Sea,* New York 1921, Fr.trc. *La Victoire sur Mer,* Paris 1925; S.Baker, *Wilson and the World Settlement,* 3 c., New York 1922, Fr.trc. *Le Présidenr Wilson et le Règlement Franco-Allemand,* Paris 1924; J.Shotwell, *At the Paris Peace Conference,* New York 1937; Brand Whitlock, *Letters and Journal,* A.Nevins nş., 2 c., New York 1936; Lansing, *The Peace Negociations,* Londra 1921; D.F.Fleming, *The US and the League of Nations(1918-20),* New York 1932; F.Debyser, *Le Sénat des Etats-Unis et le*

Traité de Versailles, Paris 1932; F.F.Kelly, *The Story of 56 Years in American Newspaper Life,* New York 1939; F.Flugel ve H.J.Faulkner, *The Economic and Social History of the US,* New York 1929; R.Selph Henry, *The Story of Reconstruction,* Indianapolis 1938; Willie Malvin Caskey, *Secession and Restoration of Louisiana,* Louisiana Un., 1938; J.R.Randall, *The Civil War and Reconstruction,* Boston, t.siz; Davis Richard Dewey, *Financial History of the US,* New York 1931; D.W.Mitchell, *History of the Modern American Navy from 1883,* Ryerson 1946; Edward Cotton, *William Howard Taft,* Boston 1932; Henry F.Pringle, *W.H.Taft,* 2 c., New York 1939; Morris L.Wardell, *A Political History of the Cherokee Nation(1838-1907),* Norman 1938; J.Daniels, *Wilson Era,* Un.of N.C., 1945; E.C.Campbell, *The Reorganization of the American Railroad System,* New York 1938; A.I.Abell, *American Protestantism(1865-1900),* Harvard/Cambridge, 1944; Hunter Dickinson Farish, *A Social History of the Southern Methodism,* Richmond 1938; Horace Mann Bond, *Negro in Alabama,* Washington 1939; Mrs.Ida Tarbell, *The Nationalizing of Business(1878-1898),* New York 1936; F.R.Dulles, *Twentieth Century America,* New York 1945; H.Gregory ve Zaturenska, *History of American Poetry(1900-1940),* Harvard/Cambridge, 1946; J.P.Hütter, *La Monnaie d'Argent aux Etat-Unis à 1900,* Paris 1938; Harold Sprout ve Margaret T.Sprout, *The Rise of American Naval Power(1776-1918),* Princeton 1939; S.Muzzey ve J.Krout, *America a World Power,* New York 1944; E.S.Garver, *Porto Rico,* New York 1945; E.H.Blain ve J.A.Robertson, *The Philippines Islands,* 2 c., Cleveland, 1907-8; K.K. Kurihara, *Labor in the Philippine Economy,* Stanford/San Francisco, 1946; A.R.M.Mower ve H.A.Innis, *Select Documents in Canadian History(1783-1885),* Toronto 1933; Hedges, *Building the Canadian West,* New York 1939; A.W.Currie, *Canadian Economic Development,* Toronto 1943; Robert Lavid, *Memoirs,* H.Borden nş., 2 c., New York 1938; John Defoe, *Clifford Sifton,* Toronto 1931; Sir Cecil Clementi, *British Guiana,* New York 1937.

Conferencias Internationales Americanes(1889-1936), Washington 1938; E.Magloire, *Pax Americana(1895-1936),* Port-au-Prince 1936; Lewius Hanke, *A Handbook of Latin American Studies,* New York 1937; David R.Moore, *A History of Latin America,* New York 1938; E.C.Chapman, *Republican Hispanic America,* New York 1937; A.Curtis Vilgus, *South American Dictators during the First Century of Independence,* Washington 1937; W.R.Humphreys, *Modern Latin America,* Oxford 1946; W.R.Granford, *Century of Latin American Thought,* Harvard/Cambridge, 1944; Pedro Henriquez Urena, *Literay Currents in Hispanic America,* Harvard/Cambridge, 1945; Dublan y Lozano, *Legislacion Mexicana,* 5 c., Mexico, t.siz; J.Fernandez, *El Arte Moderno en Mexico,* Mexico 1937; Henry Parkes, *A History of Mexico,* Londra 1939, Fr.trc.Collin Delavaud; Dana G.Munro, *The US and the Caribbean Area,* Boston 1934; H.P.Davis, *Black Democracy of Haiti,* New York 1928; F.Figeac, *El Salvador,* San Salvador 1938; Cersilemack, *A History of the Panama Canal,* New York 1944; J.M.Henao ve G.Arrubia, F.Rippy trc., *History of Columbia,* Chapel Hill 1938; Stuart, *The Governmental System of Peru,* 1925; Eduardo Acevedo, *Manual de Historia Uruguaya,* Montevideo 1935; W.Belmont Parker, *Argentines of to Day,* 2 c., Buenos Aires 1920; Udaondo, *Diccionario Biografico Argentino,* Buenos Aires 1938; L.Pucio, *L'Evolution Constitutionnelle de la République Argentine,* Paris 1922; Emilio Svignani,

Asambleas Costituyentes Argentinas(1813-98), 4 c., Buenos Aires 1937; J.F.Velho Sobrinho, *Diccionario Bibliografico Brasileiro,* Rio 1937; M.W.Williams, *Don Pedro the Magnanimous,* Chapel Hill 1937; Readers, *Le Comte de Gobineau au Brésil,* Rio 1934; Don Pedro II, *Correspondencia Inedita,* São Paulo 1938; Pedro Carmon, *Historia de la Civilizacion Brasilena,* Buenos Aires 1937; Oliveiro Vianna, *Evolucion del Pueblo Brasileno,* Buenos Aires 1937; P.Callogeras, İng.trc.P.A.Martin, *A History of Brazil,* Chapel Hill 1939; R.Teixeira Mendies, *Pozitivista do Brazil,* Rio 1917.

20. Asırda Amerika (1918-1988)

Amerika Birleşik Devletleri

Statistical Abstract of the US, Washington, yıllık; A.B.Hart, *American Year Book,* New York, yıllık; *American Labour Year Book,* Washington, 1916 v.dd., yıllık; National Industrical Conference Board, *The International Financial Position of the US,* New York 1929; E.Abbot, *Historical Aspects of the Immigration Problem,* Chicago 1926; R.G.Adams, *A History of the Foreign Policy of the US,* New York 1925; E.M.Avery, *A History of the US,* 7 c., Cleveland, 1908-12; *American Statesmen Series,* 38 c., Boston. 1880-1907; G.G.Bacon, *The Constitution of the US,* Boston 1928; Baedeker, İng.trc.*United States,* 4: Leipzig 1909 ve dîğer baskılar; Charles A.Beard ve Mary R.Beard, *The Rise of American Civilization,* 2 c., New York 1927; S.F.Bemis, *The American Secretaries of State and Their Diplomacy,* 10 c., New York 1929; E.L.Bogart, *An Economic History of the US,* Londra 1923; W.Adams Brown, *The Church in America,* Londra 1922; W.R.Burgess, *The Reserve Bank and the Money Market,* New York 1928; R.G.Caldwell, *History of the American People,* 2 c., New York 1927; E.Channing, *A History of the US,* 6 c., New York, 1905-36; C.Day, *History of Commerce of US,* Londra 1925; J.Q.Dealey, *Foreign Policies of US,* Boston 1927; D.R.Dewey, *Financial History of US,* Londra 1923; J.Dowd, *The Negro in American Life,* New York 1927; C.R.Fish, *A History of American Life,* New York 1929; S.E.Forman, *A History of the American People,* Londra 1923; W.A.Ganoe, *The History of US Army,* Londra 1924; A.B.Hart, *The American Nation,* 27 c., New York, 1904-8; Kurt Hassert, *Die Vereinigten Staaten von Amerika,* Tübingen 1922; A.N.Holcombe, *The Political Parties of To-day,* New York 1925; A.M., *State Government in the US,* New York 1926; A.Hornblow, *A History of the Theatre in America,* 2 c., New York 1920; H.G.James, *Local Government in the US,* New York 1921; W.W.Jennings, *Economic Progress in the US,* Londra 1926; Allen Johnson, *Dictionary of American Biography,* 20 c., New York 1929; H.L.Keenleyside, *Canada and US,* New York 1929; E.Kimball, *State and Municipal Government in the US,* Londra 1922; J.H.Latané, *A History of American Forign Policy,* New York 1927; G.E.E.Lindquist, *The Red Indian in the US,* New York 1923; I.Lippincott ve H.R.Tucker, *Economic and Social History of the US,* 2: New York 1927; R.Long, *Genesis of the Constitution,* New York 1926; William McDougall, *The American Nation: Its Problems and Psychology,* Londra 1926; J.B.McMaster, *History of the People of US,* 8 c., New York, 1883-1927; J.M.Mathews, *American States Government,* New York 1924; J.Travers Mills, *Great Britain and the US,* Oxford 1920; S.E.Morison, *The Oxford History of US,* 2 c., 1927; R.B.Mowat, *The Diplomatic Relations of Great Britain and the*

US, Londra 1927; A.M.Schlesinger ve D.R.Fox, *A History of American Life,* 8 c., New York 1928; A.D.Noyes, *Forty Years of American Finance(1865-1908),* New York 1926; A.M., *The War Period of American Finance,* New York 1927; G.H.Payne, *History of Journalism in the US,* New York 1921; T.G.Pease, *The US,* New York 1929; George Peel, *The Economic Impact of America,* Londra 1928; Kirk H.Porter, *A History of Suffrage in the US,* Chicago 1919; A.Schlesinger, *Political and Social History of the US(1829-1925),* Londra 1925; K.Smellie, *The American Federal System,* Londra 1929; J.A.Spender, *The America of To-day,* Londra 1928; J.R.Smith, *North America,* Londra 1925; J.B.Scot, *The US: International Organization,* Oxford 1920; Mark Sullivan, *The US(1900-25),* 2 c., Londra 1927; D.Y.Thomas, *One Hundred Years of the Monroe Doctrine,* New York 1923; S.Thompson, *History of American Railways,* Londra 1925; W.P.Trent vs, *A History of American Literature,* Cambridge 1918; T.R.Van Metre, *Economic History of the US,* New York 1923; Charles Warren, *The Supreme Court in the US,* 3 c., Londra 1923; H.T.Warshaw vs, *Industries in the US,* New York 1928; B.H.Williams, *Economic Forign Policy of the US,* New York 1929; Quincy Wright, *American Foreign Relations,* 2: Londra 1924.

What Every Citizen Should Know About, 10 c., New York, 1941-2; Council on Foreign Relations, *The US in World Affairs,* yıllık, New York; J.T.Adams ve A.V.Coleman, *Dictionary of American History,* 6 c., New York 1940; Dean Alfange, *The Supreme Court,* New York 1937; G.Alington, *The Growth of America,* Londra 1940; F.L.Allen, *The Informal History in America,* New York 1931; N.Anderson, *American Government,* New York 1938; T.A.Bailey, *A Diplomatic History of the American People,* New York 1940; S.F.Bemis, *A Diplomatic History of the US,* New York 1937; Charles A.Beard ve William Beard, *In the Machine Age,* New York 1931; A.M. ve H.E.George Smith, *The Old Deal and the New,* New York 1940; A.M.ve Mary R.Beard *America in Midpassage,* New York 1939; E.A.Benians, *The US,* Londra 1942; R.Bisley, *Historical Documents and Speetches of America,* Oxford 1941; D.W.Brogan, *US of America,* Oxford 1942; W.Adams Brown, *The Church and State in Contemporary America,* New York 1936; A.L.Burt, *The US and Great Britain,* Londra 1940; A.Cargill, *Intellectual America,* New York 1941; Marjorie R.Clark ve S.Fanny Simon, *The Labour Movement in America,* New York 1938; E.S.Corwin, *The President: Office and Powers,* New York 1941; Homer Cummings ve Carl McFarland, *Federal Justice,* New York 1937; J.W.Davis, *Party Government in the US,* New York 1930; P.H.Douglas, *Social Security in the US,* Londra 1936; Louis I.Dublin, *The American People,* Philadelphia 1936; L.C.Elson, *The History of American Music,* 2: New York 1925; M.Fainsod ve L.Gordon, *Government and the American Economy,* New York 1941; R.H.Gabriel, *American Democratic Thought,* New York 1940; John Gloag, *The American Nation,* Londra 1942; W.Green, *Labour and Democracy,* Princeton 1939; A.Whitney Griswold, *The Far Eastern Policy of the US,* New York 1938; W.H.Haas vs, *The American Empire,* Chicago 1940; L.M.Hacker, *The Triumph of American Capitalism,* New York 1940; Herbert Harris, *American Labour,* Yale/New Haven, 1938; George H.Haynes, *The Senate,* Boston 1938; C.D.Hérisson, *La Politique Economique Internationale des Etats-Unis,* Paris 1939; P.Herring, *Presidential Leadership,* New York 1940; C.P.Hill, *A History of the US,* Londra 1942; Claudius O.Johnston, *Government in the US,* New York 1937; H.D.Koontz,

Government Control of Business, Boston 1941; Simon Kuznets, *National Income and Its Composition(1919-38),* 2 c., New York 1941; J.Lambert, *Histoire Constitutionelle de l'Union Américaine,* 4 c., Paris 1937; H.J.Laski, *The American Presidency,* Londra 1940; J.H.Latané, *A History of American Foreign Policy,* New York 1941; A.E.Martin, *History of US,* 2 c., New York 1931; C.E.Merriam ve G.F.Gosnell, *The American Party System,* New York 1930; S.E.Morison ve H.S.Commager, *The Growth of American Republic,* 2: Oxford 1938; F.L.Mott, *History of American Maganizes,* 3 c., Cambridge/Mass., 1938-39; J.V.Nef, *The US and Civilization,* Chicago 1942; A.Nevins, *America in World Affairs,* Oxford 1942; E.P.Oberholtzer, *A History of the US since the Civil War,* 5 c., New York 1937; J.D.Paris, *Monetray Policies of the US(1932-38),* New York 1938; A.E.Parkins ve W.R.Whitaker, *Our Natural Resources and Their Conservation,* 2: New York 1939; Selig Perlman ve Philip Taft, *History of Labor in the US(1896-1932),* 4 c., New York 1935; Edmond Préclin, *Histoire des Etats Unis,* Paris 1937; L.M.Sears, *History of American Forign Relations,* Londra 1936; F.A.Shannon, *Economic History of the People of the US,* Londra 1934; W.J.Shulz ve M.R.Caine, *Financial Development of the US,* New York 1937; Graham H.Stuart, *American Diplomatic and Consular Practice,* New York 1936; Mark Sullivan, *The US 1900-1925,* 6 c., New York 1935; Wm.W.Sweet, *Religion in America,* New York 1939; T.E.Tallmadge, *The Story of Architecture in America,* 2: New York 1936; C.M.Thompson ve F.M.Jones, *Economic Development of the US,* New York 1939; J.E.Tyler, *A Short History of America,* Londra 1940; P.M.Warburg, *The Federal Reserve System,* 2 c., New York 1930; Dixon Wecker, *Social Aspiration of American Society(1607-1937),* Londra 1937; K.White, *Labour and Democraty in the US,* Londra 1940; W.D.Whitney, *Who are the Americans?,* Londra 1941, 3: 1942.

US Government Manual, Washington 1944; Anne M.Boyd, *US Government Publications,* New York 1941; *Who's Who in America,* Chicago, 2 yılda bir(aylık eklerle); Allan Nevins, *Bibliography of the History of the US,* Londra 1942; H.P.Beers, *Bibliographies in American History,* New York 1942; *Book of the States,* Chicago, 1935 v.dd., 2 yılda bir; J.B.Appleton, O.W. Freeaman ve H.H.Martin, *The Pacific Northwest,* 2 c., New York, 1939-42; D.Wecter, *The Age of the Great Depression(1929-41),* New York 1948; S.F.Bemis, *The Latin American Policy of the US,* New York 1943; E.A.Benians, *The US,* Londra 1943; D.F.Bowers, *Foreign Influences in American Life,* Princeton 1944; D.W.Brogan, *The American Character,* New York 1944; A.M., *The American Problem,* Londra 1944; J.C.Campbell vs, *The US in World Affairs(1945-48),* 2 c., New York, 1947-48; G.Gorer, *The Americans,* New York 1948; John Gunther, *Inside USA,* New York 1947; G.H.Hackworth, *Digest of Internatonal Law,* 8 c., Washington, 1940-44; J.A.Hicks, *The History of American Democracy,* Boston 1943; M.R.Konvitz, *The Constitution and Civil Right,* New York 1947; Carey McWilliams, *Racial Minorities in US,* New York 1944; G.Myrdal, *An American Dilemna: The Negro Problem and Modern Demoracy,* 2 c., New York 1944; J.V.Nef, *The US and Civilisation,* Chicago 1942; A.Nevins vs, *The US and Its Place in World Affairs(1918-43),* Boston 1943; Henry B.Parkes, *A History of US since 1900,* New York 1943; Jeanette P.Nichols, *Twentieth Century US,* New York 1943.

Edward S. Corwin, *The Constitution of the US,* Washington 1953; W.Anderson vs, *Government in the Fifty States,* New York 1960; W.Barnes ve J.H.Morgan, *The Foreign Service of the US,* Washington 1961; D.C.Coyle, *The US Political System,* New York 1954, 2: Londra 1957; A.de Grazia, *Political Representation in America,* New York 1941; R.F.Fenno, *The Presindent's Cabinet,* Harvard/Cambridge, 1959; J.H.Ferguson ve D.E.McHenry, *Elements of American Government,* 3: New York 1958; Claudius O.Johnson, *American Government,* 2: New York 1956; R.W.Maddox ve R.F.Fuquay, *State and Local Government,* New York 1961, 2: Londra 1962; F.C.Mills ve C.D.Long, *The Statistical Agencies of the Federal Government,* New York 1949; H.Zink, *Government of Cities in the US,* 2: New York 1948; I.G.Williams, *The Vice-Presidency,* Washington 1956; R.G.Tugwell, *The Enlargement of the Precidency,* New York 1960; R.M.Scammon vs, *America Votes, Handbook of Contemporary Election Statistics,* Pittsburg 1959; R.A.Divine, *American Immigration Policy(1924-52),* Yale/New Haven 1957; E.P.Hutchinson, *Immigrants and Their Children(1850-1950),* New York 1956; M.A.Jones, *American Immigration,* Chicago 1960; J.W.Thompson, *Population and Its Distribution,* 7: New York 1952; B.Okum, *Trends in Birth Rates in US since 1870,* Johns Hopkins Un., 1958; *Yearbook of American Churches,* New York, 1951 v.dd.; P.Blanshard, *American Freedom and Catholic Power,* Boston 1949; E.T. Clark, *The Small Sects in America,* 2: New York 1949; A.W. Johnson ve H.F. Yost, *Separation of Church in the US,* 2: New York 1961; A.P. Stokes, *Church and State in the US,* New York 1950; American Council of Education, *American Junior Colleges,* 5: Washington 1960; A.M., *American Universities and Colleges,* 8: Washington 1960; B. Berelson, *Graduate Education in the US,* New York 1960; H.R. Douglass, *American Public Education,* New York 1962; R. Hofstadter ve W. Smith, *American Higher Education,* 2 c., Chicago 1962; F.L. Mott, *American Journalism*(1690-1950); B. Smith, *Police Systems in the US,* 2: New York 1940; A.T. Vanderbilt, *Minimum Standarts of Judical Administration,* New York 1949; W.F. Murphy, *Congress and the Court,* Chicago 1962; L. Mayers, *The American Legal System,* New York 1955; Hart ve Wechsler, *The Federal Courts,* New York 1953; E.M. Burns, *The American Social Security System,* Boston 1951; W.G. Smillie, *Public Health Administration of the US,* 3: New York 1947; A. Smithies, *The Budgetary Process in the US,* New York 1955; L.H. Kimmell, *Federal Budget and Fiscal Policy (1789-1958),* Washington 1959; P.H. Douglas, *Economy of the National Governmet,* Chicago 1959; Deparment of the Army, *The Army Almanach,* Washington; E.E. Dupuy ve T.N. Dupuy, *Military Heritage of America,* New York 1956; S. Forman, *West Point,* New York 1950; Department of the Army, *American Military History (1607-1953),* Washington 1956; *The Army Air Forces in World War II,* 7 c., Chacago Un., 1948 v.dd.; A. Goldberg, *A History of the US Air Force (1907-57),* New York 1957; A.D. Turnbull, *History of US Naval Aviation,* New Haven 1949; D.W.A. Knox, *A History of the US Navy,* 2: New York 1948; J.L. Howard, *US Modern Navy,* Londra 1962; R.V.B. Blackman, *The World's Warships,* Londra 1963; R.V.B. Blackman vs, *Jane's Fighting Ships,* 65. baskı: Londra 1962; Ronald L. Mighell, *American Agriculture,* New York 1955; W.W. Wilcox, *Economics of American Agriculture,* New York 1960; J.R. Whitaker, *American Resources,* New York 1951; S.W. Allen, *The American Forestry,* 3: New York 1960; M. Clawson ve B.H., *The Federal Lands,*

Baltimore 1958; D. Reebel vs, *Iron and Steel,* 6: Cleveland 1950;G.R. Clapp, *Tennessee Valley Authority,* Chicago Un., 1955; W. Adams vs, *The Structure of American Industry,* 3: New York 1961; E.B. Alderfer ve H.E. Michel, *Economics of American Industry,* 3: New York 1957; J.G. Glover, *The Devlopment of American Industries,* 4: New York 1959; E.L. Allen, *American Manufacturing,* New York 1952; P. Taft, *The Structure and Government of Labour Unions,* Harvard/Cambridge 1954; P. Peterson, *American Labor Unions,* 2: New York 1963; J.G. Rayback, *A History of American Labour,* New York 1959; US Foreign Trade, *Washington,* aylık resmî; R.E. Westmeyer, *Economics of Transpartation,* New York 1952; T.W. Van Metre, *Transportation in the US,* 2: New York 1950; H. Barger, *The Transportation Industries (1889-1946),* New York 1951; C.L. Dearing ve W. Owen, *National Transportation Policy,* Washington 1949; C.E. Landon, *Transportation Principles, Practices, Problems,* New York 1951; R.G. Lewis, *Hadbook of American Railroads,* 2: New York 1956; J.C. Nelson, *Railroad Transportation and Public Policy,* Washington 1959; P. Studenski ve H.E. Kross, *Financial History of the US,* New York 1952; R.S. Sayers, *American Banking System,* Oxford 1948; R.I. Robison vs, *Financial Institutions,* 3: Homewodd/Il1., 1960; H.V.Prohnow, *The Federal Reserve Sysetm,* New York 1960; L.V.Chandler, *Economics of Money and Banking,* 3: New York 1959; G.L.Bach, *Federal Reserve Policy-Making,* New York 1950; Commission on Money and Credit, *Money and Credit: Their Influence on Jobs, Prices and Growth,* New York 1961; *Federal Reserve Bulletin,* Washington, aylık resmî; *Writings on Amerian History,* Washington, yıllık, 1902 v.dd.; Hunter Miller, *Treaties of the US,* 8 c., Washington, 1929-48; *US Government Manual,* Washington, yıllık; *Historical Statistics of the US, Colonial Times to 1957,* Washington 1960; O.Handlin vs, *Harvard Guide to Amerian History,* Cambridge 1954; D.H.Mugridge ve B.P.McCrum, *Guide to the Study of the US,* Washington 1960; C.L.Lord ve E.H.Lord, *Historical Atlas of the US,* 2: New York 1953; A.Johnson ve D.Malone, *Dictionary of American Biography,* 22 c., New York 1929-58; H.Agar, *The US: The Presidents, the Parties and the Constitution,* Londra 1950; O.T.Barck Jr ve N.M.Blake, *Since 1900,* 3: New York 1959; H.H.Bellot, *American Historians,* Londra 1952; R.A.Billington, *Westward Expansion,* 2: New York 1960; T.D. Clark, *The Westward Movement,* New York 1959; F.Thislethwaite, *An Introduction to the History of the American People,* Cambridge 1955; M.Savelle, *A Short History of American Civilization,* New York 1957; A.S.Link, *A History of US since the 1890,* New York 1959; M.Sklare, *The Jews an American Group,* Glencoe/Ill., 1958; A.Rose ve C.Rose, *Minority Group Relations in the US,* New York 1958; D.McNickle, *The Indian Tribes of the US,* Oxford 1962; F.W.Hodge vs, *Handbook of American Indians,* 2 c., New York 1959; E.E.Dale, *The Indians of the South-west,* Oklahoma City 1949; *The Economic History of the US,* 9 c., New York 1946 v.dd.; J.Dorfman, *The Economic Mind in American Civilization,* 5 c., New York 1946-59; P.d'A.Jones, *An Economic History of the US since 1783,* Londra 1956; H.C.Allen, *Great Britain and the US(1783-1952),* Londra 1954; N.A.Graebner, *American Secretaries of State in the 20th Century,* New York 1961; L.K.Hyde, *The US and the United Nations,* New York 1960; R.W.Leopold, *The Growth of American Foreign Policy,* New York 1962; J.L.McCamy, *The Administration of American Foreign Affairs,* New York 1950; J.W.Pratt, *A History of US Foreign Policy,* New York 1955; W.W.Rostow, *The US in the World Arena,* New York 1960; F.C.Wilcox

ve T.V.Kalijarvi, *American Foreign Policy(1941-51),* New York 1952; W.A.Williams, *American-Russian Relations(1781-1947),* New York 1952; A.M. vs, *The Shaping of American Diplomacy(1750-1955),* Chicago 1956; S.F.Bemis, *Short History of American Foreign Policy and Diplomcay,* New York 1959; D.C.McKay, *The US and Rance,* Harvard/Cambridge, 1951; W.N.Brown, *The US and India and Pakistan,* Harvard 1953; H.S.Hughes, *The US and Italy,* Harvard 1953; H.F.Cline, *The US and Mexico,* Harvard 1953; L.V.Thomas ve R.N.Frye, *The US and Turkey and Iran,* Harvard 1951; F.D.Scott, *The US and Scandinavia,* Harvard 1950; R.L.Wolff, *The Balkans,* Harvard 1956; A.P.Whitaker, *The US and Argentina,* Harvard 1954; D.Riesman vs, *The Changing of American Character,* New York 1950; M.Lerner, *America as a Civilization,* New York 1957; J.O.Herzler, *American Social Institutions,* Boston 1961; C.N.Degler, *The Forces that shaped Modern America,* New York 1959; D.W.Brogan, *An American Mind,* Yale/New Haven, 1950; D.J.Bogue ve C.L.Beale, *Economic Areas of the US,* New York 1961; S.S.Visher, *Climatic Atlas of US,* Harvard/Cambridge, 1954; M.Jensen vs, *Regionalism in America,* Wisconson Un., 1951; S.E.Harris, *The Economics of New England,* Harvard/Cambridge, 1952; J.D.Black, *The Rural Economy of New England,* Harvard/Cambridge, 1950; C.B.Hoover, *Economic Resources and Polices of the South,* New York 1951; V.O.Key, *Sothern Politics in State and Nation,* New York 1949; W.H.Stephenson, E.M.Coulter vs, *A History of the South,* 10 c., Louisiana Un., 1947 v.dd.; R.B.Vance ve N.Danilevski, *Human Resources in the South,* North Carolina Un., 1945; R.B.Nye, *Midwestern Politics(1870-1958),* Michigan Un., 1959; D.O.Johansen ve C.M.Gates, *A History of the Pacific North-West,* New York 1957; R.B.West, *Rocky Mountain Cities,* New York 1949; E.Young, *West of the Rockies,* Londra 1949.

D. Cater, *Power in Washington,* Londra 1964; N. MacNeil, *The House of Representatives,* New York 1963; G.H.Mayer, *The Republican Party(1854-1964),* Oxford 1964; C.Rossiter, *Parties and Politics in America,* Ithaca 1964; A.J. Coale ve M.Zelnik, *Population in the US,* Princeton 1963; A.P.Stokes ve L.Pfeffer, *Church and State in the US,* New York 1964; *Ayer's Directory of Newspapers and Periodicals,* yıllık, Philadelphia, 1880 v.dd.; W.M.French, *America's Educational Tradition,* Boston 1964; W.Lewis, *Federal Fiscal Policy,* New York 1963; R.V.B.Blackman, *The World's Warships,* Londra 1969; P.Taft, *Organized Labor in American History,* New York 1964; S.Lebergott, *Manpower in Economic Growth since 1800,* New York 1963; P.B.Trescott, *Financing American Enterprise, the Commercial Banking,* New York 1963; A.J.Clifford, *The Federal Reserve System,* Philadelphia 1965; Friedman ve Swarz, *A Monetary History of the US(1867-1960),* New York 1963; S.E.Morison, *The Oxford History of American People,* 1968; A.M.Schlesinger, *The Age of Roosevelt,* 4 c., New York, 1957-62; A.M., *Kennedy,* New York 1965; H.Wish, *Society and Thought in America,* 2 c., Oxford 1962; W.H.Burns, *Negro Protest in America,* Oxford 1963; M.T.Bennett, *American Immigration Policy, A History,* Washington 1963; H.H.Landsberg vs, *Resources in America's Future(1960-2000),* Washington 1963; M.Beloff, *US and the Unity of Europe,* Londra 1963; A.DeConde, *The American Secretary of State,* Londra 1963; H.B.Lary, *Problems of the US as World Trader and Banker,* New York 1963; J.L.DeCamy, *Conduct of the New Diplomacy,* New York 1964; M.Jensen vs, *Regionalism in America,* Wisconsin Un., 1965; J.S.Ezell, *The South since 1865,* New York 1963; A.P.Sindler vs,

The Contemporary South, Duke Un., 1963; R.U.Fogelson, *Los Angeles(1850-1930),* Harvard/Cambridge, 1967.

Congress and the Nation, 4 c., Washington, 1965 v.dd.; *Congressional Quarterly Almanac,* yıllık, Washington; *Constitution of the US,* 2 c., Dobbs Ferry 1962; *Political Profiles,* 5 c., New York, 1978 v.dd.; C.R.Adrian, *State and Local Government,* 4: New York 1977; M.Barone vs, *The Almanac of American Politics,* yıllık, New York; P.Brenner, *Congress,* New York 1983; E.S.Corwin, *Presidential Power,* Cornell Un., 1976; L.Fisher, *Presidential Power,* Princeton 1975; C.M.Hardin, *Presidential Power,* Chicago 1974; C.H.Pritchett, *The American Constitutional System,* New York 1977; R.B.Ripley, *American National Government and Public Policy,* New York 1974; J.A.Robinson, *State Legislative Innovation,* New York 1973; R.Scheer, *America after Nixon,* New York 1975; C.Seymour-Ure, *The American President,* Londra 1982; R.G.Tugwell, *The Emerging Constitution,* New York 1974; T.H.White, *The Making of the President,* 3 c., New York, 1960, 1965, 1969; S.Kinnell, *Military History of the US,* Oxford 1986; C.Coker, *US Military Power,* Londra 1984; Department of Army, *The Army Almanac,* yıllık, Washington; *The Miltary Balance,* Londra, yıllık; Bureau of Mines, *Minerals Yearbook,* yıllık, Washington, 1866 v.dd.(1977'den beri her yıl 3 c.); P.Meek, *Monetary Policy and Financial Markets,* New York 1982; R.H.Timberlake, *The Origins of Central Banking in the US,* Cambridge/Mass., 1978; US Dept.of Agriculture, *Land Areas of National Forest System,* Washington 1985; *A History of the Tennessee Valley Authority,* Knoxville 1982; D.Brody, *Workers in Insdustrial America,* New York 1980; *Yearbook of American and Canadian Churches,* yıllık, New York, 1951 v.dd.; S.E.Walker, *Popular Justice,* New York 1980; Institute of Judicial Administration, *A Guide to Court System,* New York 1960; A.S.Blumberg, *Criminal Justice,* 2: New York 1973; L.A.Huston, *The Department of Justice,* New York 1967; A.M. vs, *Attorney General of the US,* New York 1968; R.G.McGloskey, *Supreme Court,* Harvard/Cambridge, 1972; W.P.McLauchlan, *American Legal Processes,* New York 1977; American Counsil of Education, *American Universities and Colleges,* 12: Washington 1983; A.M., *Technical and Junior Colleges,* 9: Washington 1984; E.M.Burns, *Health Services,* New York 1973; *Statistical Abstract of the US,* Washington, yıllık; *Agricultural Statistics,* yıllık, Washington; *Vital Statistics of the US,* yıllık, Washington; *US Government Manual,* yıllık, Washington; P.M.Hamer, *Guide to Archives and Manuscripts in the US,* Yale/New Haven, 1961; S.R.Herstein ve N.Robbins, *US of America, Bibliography,* Santa Barbara 1982; *Who's Who in America,* Chicago, yıllık, 1899 v.dd.(1940'dan beri aylık ilâveler); H.Brogan, *History of the US,* Londra 1985; R.A.Divine, *Since 1945,* New York 1975; H.G.Nicholas, *The Nature of American Politics,* Oxford 1980; R.N.Scammon vs, *American Votes, A Handbook of Contemporay American Election Statistics,* Washington, 1956 v.dd., 2 yılda bir; D.Snowman, *America since 1920,* Londra 1978; R.A.Watson, *American Democracy,* 2: New York 1975; J.J.Burma, *Spanish-speaking Groups in the US,* Duke Un., 1954, 2: 1974; M.Sklare, *The Jew in American Society,* New York 1974; D.McNickle, *Native American Tribalism,* Oxford 1973; *Documents on American Foreign Relations,* Princeton, 1948 v.dd., yıllık; Council on Foreign Relations, *The US in World Affairs,* New York, 1931 v.dd., yıllık; G.Allison ve P.Szanton, *Foreign Policy: the Organizations,* New York 1976; G. Connell-

Smith, *The US and Latin America,* Londra 1975; R. Morgan, *The US and West Germany(1945-73),* Oxford 1975; G.Schwab vs, *US Foreign Policy,* Westport 1982; R.P.Stebbins ve E.A.Adam, *Documents of American Foreign Relations,* New York 1972; C.Vance, *Critical Years in America's Foreign Policy,* New York 1983; R.F.Smith, *The US and Cuba(1917-60),* New York 1962; E.Fawcett ve T.Thomas, *America and the Americans,* Londra 1983; F.P.Wilcox ve R.A.Frank, *The Conduct of Foreign Policy,* New York 1976; P.Duigan, A.Rabushka vs, *The US in the 1980s,* Stanford Un., 1980; *The Statesman's Year-Book,* Londra, yıllık, 1864 v.dd.

Alabama: W.Brever, *Alabama,* Montgomery 1872; W.L.Fleming, *Civil War and Alabama,* New York 1905; T.M.Owen, *Bibliography of Alabama,* Washington 1897; A.M., *History of Alabama,* Montgomery 1921; A.M., *Alabama Statistical Register,* 5 c., Montgomery, 1903-15; A.J.Pickett, *History of Alabama,* Birmingham/Ala., 1900; A.B.Moore, *History of Alabama,* Montgomery 1934; R.C.Matin, *Administration of Alabama,* Montgomery 1942; *Alabama Almanac,* Birmingham 1956; *Alabama Encyclopaedia,* Northport 1965; S.W. Wiggins, *From Civil War to Civil Rights(1860-1960),* Montgomery 1987; R.L.McCurley Jr. vs, *The Legislative Process,* Montgomery, 1949, 3: 1984; R.A.Thigpen ve B.R.Coleman Jr., *Alabama Government Manual,* Montgomery, 6: 1982.

Alaska: A.W. Greely, *Handbook of Alaska,* New York 1925; Ella Higginson, *Alaska,* New York 1909; Jeanette P.Nicholls, *Alaska: A History,* Cleveland 1924; Edgar Salin, *Alaska,* Tübingen 1914; J.J.Underwood, *Alaska,* 2: Londra 1925; H.Suck, *Yukon,* New York 1917; A.M., *Our Arctic Coast,* New York 1920; Rockwell Kent, *In Alaska,* Londra 1920; Mariette Shaw Pilgrim, *Alaska Its History,* Caldwell/Idaho, 1939; Isabel W.Hutchison, *From Alaska to Asia,* Londra 1937; Merle Colby, *A Guide to Alaska,* New York 1939; H.D.Anderson ve W.C.Eells, *Alaska Natives,* Stanford Un., 1935; Agnes Rush Burr, *Alaska,* New York 1919; *Alaska Gazetteer,* Seattle 1933; Clarence L.Andrews, *The Story of Alaska,* Caldwell/Idaho, 1938; H.B.Collins vs, *The Aleutian Islands,* Washington 1945; Harold Griffin, *Alaska and the Canadian Northwest,* New York 1944; E.A.Herron, *Alaska,* New York 1947; B.H.Kizer, *The US-Canadian Northwest,* Princeton 1943; H.C.Lanks, *Highway to Alaska,* New York 1944; G.W.Spicer, *Government of Alaska,* Baltimore 1927; Evelyn Stefansson, *Here is Alaska,* New York 1943; S.R.Tompkins, *Alaska,* Oklahoma City 1945; T.R.Williamson, *Far North Country,* New York 1944; James Wickersham, *A Bibliography of Alaskan Literature(1724-1924),* Cordiva/Alaska, 1927; Clarance C.Hulley, *Alaska(1741-1953),* Portland 1953; R.G.Hart, *McKay's Guide to Alaska,* New York 1959; G.W.Rogers, *Alaska in Transition,* Johns Hopkins Un., 1960; B.Adams, *The Last Frontier,* New York 1961; US Dept. of the Interior, *Mid-Century Alaska* , Washington 1952; Alfred G.Brooks, *Alaska's Trails,* Juneau 1953; E.Gruening, *The State of Alaska,* New York 1954; G.Rogers ve R.L.Cooley, *Alaska's Population and Economy,* 2 c., Juneau 1962; M.Tourville, *Alaska, A Bibliography(1570-1970),* 1971; W.R.Hunt, *Alaska, A Bicentennial History,* New York 1976; Clarence C.Hulley, *Alaska, Past and Present,* Portland 1970; R.W.Pearson ve D.F.Lynch, *Alaska, A Geography,* Boulder 1984; L.Thomas Jr., *Alaska and the Yukon,* New York 1983; J.Gardey, *Alaska,* Londra 1976;

Department of Education, *Alaska Blue Book,* Juneau, yıllık; Office of the Governor, *Alaska Statistical Review,* Juneau, yıllık.

Arizona: McClintock, *History of Arizona,* 3 c., Phoenix 1914; *Arizona Blue Book,* Phoenix 1930; T.E. Farish, *History of Arizona,* 8 c., Phoenix 1915-18; P.Hamilton, *The Resources of Arizona,* Phoenix 1881; F.C.Lockwood, *Pioneer, Arizona,* New York 1932; P.K.Wyllys, *Arizona, The History,* Phoenix 1951; D.R.Van Petten, *Government of Arizona,* 2: Tempe 1956, 3: 1960; R.D.Morey, *Governor in Arizona,* Tucson 1965; J.L.Cross vs, *Arizona, Its People,* Tucson 1960; *Arizona Statistical Review,* Phoenix, yıllık, 1945 v.dd.; M.L.Comeaux, *Arizona, A Geography,* Boulder 1981; O.B.Faulk, *Arizona, A Short History,* Oklahoma City 1970; J.S.Goff, *Arizona Civilization,* 2: Cave Creek 1970; B.B.Mason ve H.Hink, *Government of Arizona,* 7: Tempe 1982.

Arkansas: D.Y.Thomas vs, *Arkansas(1541-1930),* 4 c., New York 1930; D.T.Herndon vs, *History of Arkansas,* Chicago 1922; J.G.Fletcher, *Arkansas,* Chapel Hill 1947; K.Shannon vs, *Arkansas Almanac,* Little Rock 1954; Ferguson ve Atkinson, *Historic Arkansas,* Little Rock 1966; *Arkansas Handbook,* Little Rock, yıllık.

California: Ruth K.Wood, *California,* New York 1914; C.F.Saunders, *In California,* Londra 1914; A.M., *Sierras of California,* Londra 1924; J.Royce, *California,* Boston 1886; I.B.Richman, *California under Spain and Mexico,* New York 1911; A.T.Johnson, *California, The Golden State,* Londra 1913; T.H.Hittell, *History of California,* 2 c., San Francisco, 1885-95; Aubret Drury ve Wells Drury, *California Tourist Guide,* Berkeley 1913; R.E. Cowan, *A Bibliography of the History of California,* San Francisco 1914; J. Smeaton Chase, *California Coast,* Londra 1913; C.E.Chapman, *Spanish California,* New York 1916; Mary Austin ve Sutton Palmer, *California,* Londra 1914, 2: 1927; Gertrude Atherton, *California, An Intimate History,* Londra 1914; *California, A Guide to the Golden State,* New York 1939; H.H.Bancroft, *History of California,* 7 c., San Francisco, 1886-90; John W.Caughey, *California,* New York 1940, 2: 1953; C.E.Chapman, *California, the Spanish Period,* New York 1921; R.G.Cleland, *A History of California, The American Period,* New York 1922; R.E.Cowan, *A Bibliography of the History of California(1510-1930),* 3 c., San Francisco 1933; Aubrey Drury, *California, an Intimade Guide,* New York 1939; C.L.Goodwin, *The Establishment of State Government in California(1846-50),* New York 1914; M.B.Hoover, *Counties of the Coast Range,* Stanford Un., 1937; Rockwell Hunt ve Nellie van de Grift Sanchez, *A Short History of California,* New York 1920; O.O.Winther, *Express and Stage Coach Days,* Londra 1936; H.E.Rensch ve E.G.Rensch ile M.B.Hoover, *Historic Spots in California,* 2 c., Londra 1932-33; J.A.B.Scherer, *Thirty-First Star,* New York 1942; J.A.Hawgood, *Colifornia as a Factor in World History,* Nottingham 1949; Secretary of State, *California Blue Book,* Sacramento, yıllık; Federel Writers' Project, *California, A Guide,* New York 1939; A.M., *San Francisco,* 2: New York 1947; A.M., *Los Angeles,* 2: New York 1951; R.K.Arnold vs, *The California Economy(1947-80),* Menlo Park 1961; J.C.Bollens ve S.Scott, *Local Government in California,* Berkeley 1952; W.W.Crouch vs, *California Government and Politics,* 2: New York 1960; C.M.Zierer, *California,* New York 1956; D.Roney, *The California Citizen,* Houston 1955; N.E.Hinds, *Evolution of the California,* San Francisco 1952; Economic Devlopment Agency, *California Statistical,*

Sacramento, yıllık, 1959 v.dd.; H.A. Turner ve J.A.Veig, *The Government and Politics of California*, 2: New York 1964; J.S.Fay, *California Almanac*, Oxford 1984; R.T.Hoeber, *California Government and Politics*, Sacramento, yıllık; California Institute, *California Handbook*, Sacramento 1981; D.S.Lavender, *California*, New York 1976.

Colorado: W.F.Stone, *History of Colorado*, Chicago 1918; Leis R. Freeman, *The Colorado River*, Londra 1923; A.M., *The Grand Canyon*, Londra 1925; Eugene Parsons, *Guide-book to Colorado*, Boston 1911; A.M., *Making of Colorado*, Chicago 1908; L.R.Hafen, *Colarado, A Story*, Denver 1943; P.S.Fritz, *Colorado*, New York 1941; State Historical Society, *History of Colorado*, 5 c., Denver 1927; Federral Writers' Project, *Colorado, A Guide*, New York 1941: L.R.R.Hafen, *The Colorado Story*, Denver 1953; State Planning Commission, *Colorado Year-Book*, Denver, yıllık, 1934 v.dd.; M.Sprague, *Colorado, A History*, New York 1976; M.Griffiths ve L.Rubright, *Colorado, A Geography*, Boulder 1983.

Connecticut: *Connecticut Colonial Records(1636-1776)*, 15 c.; *Connecticut State Records(1776-1781)*, 3 c.; *The Register and Manual of Connecticut*, yıllık, Hartford; *New Haven Colonial Records(1638-1665)*, 2 c.; G.L.Clark, *A History of Connecticut*, New York 1914; C.H.Douglas ve L.S.Mills, *The State of Connecticut*, New York 1926; Dwight Loomis ve J.Gilbert Calhoun, *History of Connecticut*, Boston 1895; L.F.Middlebrook, *History of Maritime Connecticut during the Revolution(1775-83)*, 2 c., Salem/Mass., 1925; Forrest Morgan, *Connecticut as a Colony and State*, 4 c., Hartford 1922; N.G.Osborn vs, *History of Connecticut*, 5 c., New York 1925; R.J.Purcell, *Connecticut*, Londra 1918; E.B.Sanford, *A History of Connecticut*, Hartford 1922; Benjamin Trumbull, *History of Cennecticut*, 2 c., New London 1898; J.Hammond Trumbull, *History of Hartford County*, 2 c., Boston 1886; *Connecticut, A Guide*, New York 1938; C.W.Burpee, *The Story of Connecticut*, 4 c., New York 1939; F.S.M.Crofut, *Historic Sites of Connecticut*, 2 c., New Haven 1937; Odell Shepard, *Connecticut Past and Present*, New Haven 1939; H.J.Bingham, *History of Connecticut*, 4 c., New York 1962; A.E.Van Dusen, *Connecticut, A History*, New York 1961; W.S.Lees, *Yankees of Connecticut*, New York 1957; J.B.Hoyt, *The Connecticut Story*, New Haven 1961; *The Structure of Connecticut's State Government*, Hartford 1973; V.Q. Adams, *Connecticut, The Story*, Chester 1973; J.Halliburton, *The People of Connecticut*, Norwalk 1985; Allen R.Smith, *Connecticut, A Atlas*, Newington 1974; David M.Roth vs, *Connecticut History*, 5 c., Chester 1975.

Delaware: J.Scharf, *History of Delaware*, 2 c., Philadelphia 1888; W.A.Powell, *History of Delaware*, Boston 1928; Henry C.Conrad, *History of Delaware*, Wilmington 1908; *Delaware, A Guide*, New York 1938; *State Manual*, yıllık, Dover; H.C.Reed vs, *Delaware, A History*, 3 c., New York 1947; Cy Liberman ve J.M.Rosbtow, *The Delaware Citizen*, Wilmington 1952; P.Dolan, *The Government of Delaware*, New York 1956; *History of Delaware*, Dover 1977; C.A.Weslager, *Delaware Indians*, Rutgers Un., 1972; L.Smeal, *Delaware Historical and Biographical*, New York 1984; C.E.Hoffecker, *Delaware, A Bieentennial History*, New York 1977; Delaware Development Office, *Delaware Data Book*, Dover 1985.

District of Columbia(Washington D.C.): William Tindall, *History of the City of Washington,* Washington 1914; W.B.Bryan, *A History of the National Capitol(1790-1878),* 2 c., New York, 1914-16; *Reports of the Commissioners of the District of Columbia,* Washington, yıllık; Federal Writers' Project, *Washington, City and Capital,* Washington 1937; L.F.Schmeckebier, *The District of Columbia,* Washington 1928; H.P.Caemmerer, *A Manual of Washington,* Washington 1939; G.W. Rutherford, *The National Capital Region,* Chicago 1952; National Park Commission, *Washington, Present and Future,* Washington 1950.

Florida: W.W.Davis, *Civil War in Florida,* New York 1913; R.M.Harper, *Geography of Central Florida,* Tallahassee 1921; K.L.Roberts, *Florida,* Londra 1926; F.P.Stockbridge ve J.H.Perry, *Florida,* Tallahassee 1926; C.T.Simpson, *In Lower Florida,* New York 1920; Kathryn T.Abbey, *Florida,* Chapel Hill 1941, 2: 1948; *Florida, A Guide,* New York 1939; C.M.Brevard, *A History of Florida from 1763,* 2 c., Deland, 1924-25; W.T.Cash, *The Story of Florida,* 4 c., New York 1938; Allen Moris, *The Florida Handbook,* yıllık, Tallahassee 1948 v.dd.; Florida Secretary of State, *Report,* yıllık, Tallahassee; W.K.Dyle vs, *The Government of Florida,* New York 1954; E.J.Raisz vs, *Atlas of Florida,* Tallahassee 1963; F.Cowles, *In Florida,* Tampa 1964; Florida Development Commission, *Florida Tourist Study,* yıllık, Tallahassee; University of Florida, *Florida Population,* Tallahassee 1981; C.W.Tebeau, *A History of Florida,* 2: Miami 1980.

Georgia: E.M.Thornton, *List of Books relating to Georgia,* Atlanta 1928; Joel Chandler Harris, *Georgia,* New York 1896; Clark Howell, *History of Georgia,* 4 c., Chicago 1926; L.L.Knight, *Georgia's Landmarks,* 2 c., Atlanta 1913; U.B.Phillips, *Georgia,* Boston 1907; O.Wegelin, *Bibliography of Georgia,* Atlanta 1911; Thornton, *Constitution of the State of Georgia,* Atlanta 1929; E.M.Coulter, *History of Georgia,* Chapel Hill 1932; A.B.Saye, *Georgia History,* Athens 1943; Depart. of Archives and History, *Official Register,* Atlanta, yıllık; P.W.Miller vs, *Atlanta, Capital of the South,* New York 1946; C.B.Gosnell ve C.D.Anderson, *The Government of Georgia,* New York 1956; *Georgia, A Guide,* Athens 1946; W.Range, *A Century of Georgia Agriculture,* Athens 1954; A.B.Saye, *Constitutional History of Georgia(1732-1945),* Athens 1948; A.R.O. Rowland, *A Bibliography on Georgia History,* Hamden/Conn., 1966; University of Georgian, *Georgia Statistical,* Athens, yıllık; A.M., *Georgia History,* Athens 1978; M.B.Pound ve A.B.Saye, *The Constitution of Georgia,* Athens 1978; J.C.Bonner ve L.E.Roberts vs, *Studies in Georgia History,* Spartanburg 1940.

Hawaii: W.D.Alexander, *History of the Hawaiian People,* New York 1892; A.M., *History of the Later Years of the Hawaiian Monarchy and the Revolution of 1893,* Honolulu 1896; W.F.Blackman, *The Making of Hawaii,* Londra 1906; B.M.Brain, *The Transformation of Hawaii,* Londra 1899; F.F.Bunker, *Hawaii and the Philippines,* New York 1928; E.J.Carpenter, *America in Hawaii,* Londra 1899; W.R.Castle, *Hawaii, Past and Present,* New York 1916; N.B.Emerson, *Unwritten Literature of Hawaii,* Washington 1909; Manley Hopkins, *History of Hawaii,* 2:Londra 1866; Mary H.Krout, *Hawaii and a Revolution,* Londra 1898; R.T.Kuykendall, *A History of Hawaii,* New York 1920; Kraliçe Liliuokalani, *Hawaii's Story,* Boston 1898; R.M.C.Littler, *The Governance*

of Hawaii, Stanford/San Francisco, 1929; Charmian K.London, *The New Hawaii,* Londra 1923; A. Marcuse, *Die Hawaiischen Inseln,* Berlin 1894; A.P.Taylor, *Under Hawaiian Skies,* 2: Honolulu 1926; T.G.Thrum, *Hawaiian Almanac and Annual,* Honolulu, 1875 v.dd.; A.S.Twombly, *Hawaii,* Londra 1900; C.Whitney, *Hawaiian America,* New York 1899; R.C.Wriston, *Hawaii To-day,* New York 1926; L.Young, *The Real Hawaii,* Londra 1899; *Annual Report of the Governor of Hawaii to the Secretary of the Interior,* Washington, 1900 v.dd.; J.W.Coulter, *Gazetteer of Hawaii,* Honolulu 1935; C.Gessler, *Hawaii,* Londra 1937; Jean Hoobs, *Hawaii,* Londra 1936; A.W.Lind, *In Hawaii,* Londra 1938; F.W.Howay, *The Hawaiian Islands,* Honolulu 1931; Roster, *Legislatures of Hawaii(1841-1918),* Honolulu 1918; *List of Publications,* Honolulu, 1919 v.dd., yıllık; R.C.Adams, *Interracial Mariage in Hawaii,* New York 1937; Joseph Barber, *Hawaii,* New York 1941; E.H.Bryan, *The Hawaiian Chain,* Honolulu 1942; P.H.Buck, *Vikings of the Sunrise,* New York 1938; E.G.Burrows, *Hawaiian Americans,* Londra 1947; Blake Clark, *Hawaii the 49e State,* New York 1947; Erna Fergusson, *Our Hawaii,* New York 1942; C.Gessler, *The Port of Honolulu,* New York 1942; A.W.Lind, *Hawaii's Japanese,* Princeton 1947; H.G.Pratt, *Hawaii,* New York 1944; A.P.Sharpe, *Spotlight on Hawaii,* Londra 1944; S.D.Perteous, *An Introduction to Hawaii,* San Francisco 1945; *Government in Hawaii,* Honolulu 1960; *Current Hawaiiana,* 3 aylık bibliyografya dergisi, Honolulu; G.E.Allen, *Hawaii's War Years,* 2 c., Honolulu, 1950-52; M.M.L.Catton, *Social Service in Hawaii,* Palo Alto 1959; A.Grove Day, *Hawaii and Its People,* New York 1955; A.M. ve C.Stroven, *Hawaiian Reader,* New York 1961; H.P.Judd, *Hawaiian Language,* Honolulu 1945; Robert M.Kamins, *Hawaiian Tax System,* Honolulu 1957; Ralph S.Kuykendall, *The Hawaiian Kingdom(1778-1874),* 2 c., Honolulu, 1938, 1953; A.M., *Hawaii, A History,* 2: Princeton 1961; A.W.Lind, *Hawaii's People,* Honolulu 1955; A.F.Mann, *Hawaii,* Honolulu 1960; Perry Philipp, *Agriculture of Hawaii,* Honolulu 1953; Bradford Smith, *Yankees in Paradise : The New England Impact on Hawaii,* Philadelphia 1956; M.K.Pukui ve S.H.Elbert, *Hawaiian-English Dictionary,* Honolulu 1957; *Guide to Government in Hawaii,* 3: Honolulu 1966, 4: 1986; E.Fodor vs, *Hawaii,* New York 1965; L.E.Fuchs, *Hawaii Pano: A Social History,* New York 1961; J.R.Morgan, *Hawaii,*Boulder 1982; R.J.Bell, *Hawaiian Statehood and American Politics,* Honolulu 1984; *State of Hawaii Data Book,* Honolulu 1987.

Idaho: French, *History of Idaho,* New York 1910; Hailey, *History of Idaho,* Boise 1910; McConnel, *Early History of Idaho,* Caldwell 1913; *The State of Idaho,* Boise 1905; H.H.Miller, *Democracy in Idaho,* Caldwell 1935; M.D.Beal, *A History of Idaho,* Caldwell 1942; *Idaho Digest and Blue Book,* Caldwell 1935; *The Idaho Encyclopaedia,* Caldwell 1938; *Idaho, A Guide,* Caldwell 1937; C.J.Brosnan, *History of the State of Idaho,* 3: New York 1948; Martin ve Barber, *Idaho,* Boise 1956; State Historical Society, *Idaho's Yesterdays,* 3 aylık, Boise; *Biennial Report,* Boise; *Idaho Almanac,* Boise 1977; *Idaho Blue Book,* Boise 1984.

Illinois: C.W.Alvords vs, *Centennial History of Illinois,* 6 c., 1917-20; M.L.Childs, *Actual Government in Illinois,* Chicago 1917; W.F.Dodd ve S.H.Dodd, *Government in Illinois,* Cihicago 1923; T.W.Goodspeed, *The Story of Chicago(1890-1925),* Chicago 1925; E.B.Greene, *The Govenment of Illinois,* New York 1904; I.F.Mather, *The Making*

of Illinois, Chicago 1925; 2: 1942; A.Nevins, *Illinois,* New York 1916; T.C.Pease, *Story of Illinois,* Chicago 1925, 2: 1949, 3: 1965; D.C.Ridgley, *The Geography of Illinois,* Chicago 1921; Milo M.Quaife, *Chicago and the Old North-West(1673-1835),* Chicago 1913; A.M., *Pictures of Illinois One Hundred Years Ago,* Chicago 1918; H.J.Smith, *Chicago, A Portrait,* New York 1931; C.E.Merriam, *Chicago, Intimate View of Urban Politics,* New York 1929; H.V.Church, *Illinois,* Boston 1931; H.Asbury, *Chicago,* Londra 1942; *Illinois, A Guide,* Chicago 1939, 2: 1947; *Blue Boof of State of Illinois,* Springfield 1940 v.dd.; Paul M.Angle ve R.L.Beyer, *A Handbook of Illinois History,* Springfield 1943; Richard G. Browne ve Irving F.Pearson, *The Illinois Citizen,* New York 1939; H.F.Gosnell, *Chicago Model,* Chicago 1937; D.C.Peattie, *A Prairie Grove,* New York 1938; Griffenhagen vs, *Government in Illinois,* 2 c., Chicago 1932; N.F. Garvey, *Government of Illinois,* New York 1959; R.P.Howard, *Illinois, A History of the Prairie State,* Grand Rapids 1972; J.Clayton, *The Illinois Historical Almanac(1673-1968),* Carbondale 1970.

Indiana: *The Indiana Year Book,* Indianapolis; J.P.Dunn, *Indiana,* Boston 1905; Logan Esarey, *History of Indiana,* 2 c., Indianapolis 1915, 1924; Hyman ve Cottman, *History of Indiana,* Indianapolis 1915; S.S.Visher, *Geography of Indiana,* New York 1923; F.D.Streightoff ve F.H.Streightoff, *Indiana,* Indianapolis 1916; Mrs. J.H.Levering, *Historic Indiana,* New York 1909; Charles Kettleborough, *Constitution in Indiana,* Indianapolis 1916; *Indiana, Statistical Report,* Indianapolis, yıllık; W.C.Latta, *History of Indiana, Agriculture,* Lafayette 1938; Heath Bowman, *Indianapolis,* New York 1941; *Indiana, A Guide,* New York 1941; S.P.Sikes, *Indiana Government,* Bloomington 1940, 2: 1946; J.B.Martin, *Indiana,* New York 1947; Indiana State Chamber of Commerce, *Indiana Government,* 10: Indianapolis 1961, 22: 1985.

Iowa: W.J.Harsha, *The Story of Iowa,* Omaha 1890; J.Eiboeck, *Iowa* (Alm.), Iowa 1900; Johnson Brigham, *Iova, Its History,* Des Moines 1915; B.F.Shambaugh, *The Constitution of Iowa,* Iowa City 1934; I.B.Richman, *Iowa,* Iowa City 1931; W.J.Petersen, *Iowa History,* Iowa City 1942, 2: 1952; Cyrenus Cole, *Iowa the Years,* Iowa City 1940; *Iowa, A Guide,* New York 1938; R.M.Ross, *The Government of Iowa,* New York 1957; City Council, *20 Iowa Cities,* 7: Sioux City 1965; R.I.Vexler, *Iowa Chronology,* Oceana 1978; L.Smeal, *Iowa History and Biographical,* New York 1984; *Official Register,* Des Moines, yıllık.

Kansas: L.J.Spring, *Kansas to the War,* Boston 1907; C.Robinson, *Kansas Conflict,* Lawrence 1898; W.E.Connelly, *History of Kansas and Arkansas,* 5 c., Chicago 1918, 3: 1928; *Kansas, A Cyclopedia of State History,* 3 c., Chicago 1912; D.W.Wilder, *Annals of Kansas(1541-1885),* Topeka 1886; *Kansas, A Guide,* New York 1939, 2: 1949; State Chamber of Commerce, *Kansas Year-Book,* Topeka, yıllık; W.F.Zornow, *Kansas, A History,* Norman/Okla., 1957; C.C.Howes, *Kansas,* Norman 1952; Allison L.Hornbaker, *The Kansas Mineral Industry,* Lawrence 1968; J.W.Drury, *The Government of Kansas,* Lawrence 1970; *Annual Economic Report,* Topeka.

Kentucky:J.Wilson Townsend, *Kentucky in American Letters,* Cedar Rapids 1913; T.Speed, *The Union Cause in Kentucky,* New York 1907; U.S. Shaler, *Kentucky,* 2:

Boston 1885; R.M.McElroy, *Kentucky in the History*, 2 c., Louisville 1909; J.W.Coleman, *Slavery Times in Kentucky*, Londra 1942; W.E.Connelley ve E.M.Coulter, *History of Kentucky*, 5 c., Chicago 1922; *Kentucky, A Guide*, New York 1939; J.R.Schwendeman, *Geography of Kentucky*, Oklahoma City 1958; J.W.Coleman, *A Bibliography of Kentucky History*, Lexington 1949; L.G.Lee, *History of Kentucky*, Berea 1981; *Kentucky Economic Statistics*, Frankfort, yıllık.

Louisiana: A.Phelps, *Louisiana*, Boston; H.T.Kane, *Louisiana*, New York 1941; W.I.Scroggs, *The Story of Louisiana*, 4: Indianapolis 1953; T.L.Smith ve H.L.Hitt, *The People of Louisiana*, Baton Rouge 1952; G.W. McGinty, *A History of Louisiana*, 2: New York 1951; S.O.Landry vs, *Louisiana Almanac*, New Orleans, 1949 v.dd.; W.C.Havard, *Government of Louisiana*, Baton Rouge 1959; *Louisiana, A Guide*, New York 1941; *New Orleans City Guide*, Boston 1952; Legislative Council, *Louisiana*, Baton Rouge 1955, 2: 1964; Legislative Council, *The History of Louisiana*, Baton Rouge 1975; *Louisiana State Agencies Handbook*, Baton Rouge 1979; *Statistical Louisiana*, New Orleans 1977; E.A.Davis, *Louisiana*, Baton Rouge 1975; F.B.Kniffen, *Louisiana*, Baton Rouge 1969; H.Hansen vs, *Louisiana, A Guide to the State*, 2: New York 1971.

Maine: J.S.C.Abbott, *History of Maine*, Boston 1875, 2: 1892; J.P.Baxter, *Sir Ferdinand Gorges and His Province of Maine*, Boston 1890; A.M., *Pioneers of New France in New England*, Albany 1894; H.S.Burrage, *Colonial Maine*, Portland 1914; Adelaide R.Hasse, *Maine(1820-1904)*, Washington 1921; L.C.Hatch, *Maine, A History*, 3 c., New York 1919; W.Macdonald, *The Government of Maine*, New York 1902; Maine Historical Society, *Collections and Baxter Manuscripts*, 46 c., Portland, 1865-1916; A.M., *Records of Maine*, 2 c., Portland 1928; G.Starkie, *Maine, Its History*, Portland 1930, 2: 1947; F.E.Jewett, *A Financial History of Maine*, Londra 1938; *Maine State Year-Book*, Portland, yıllık; Stanley B.Attwood, *Maine*, Augusta 1946; W.H.Rowe, *Maritime History of Maine*, New York 1948; L.Rich, *State of Maine*, New York 1964; C.Clark, *Maine*, New York 1977; R.Banks, *Maine becomes a State*, Wesleyan Un., 1970; B.Caldwell, *Rivers of Fortune*, Gannett 1983.

Maryland: Secretary of State, *Maryland Manual*, Baltimore, yıllık; State Board of Statistics, *Refort of Statistics*, Baltimore, yıllık; M.P.Andrews, *History of Maryland*, New York 1929; B.W.Bond, *Government in Maryland(1777-81)*, Baltimore 1905; W.H.Browne, *Maryland*, Boston; T.J.C.Williams, *The State of Maryland*, Baltimore 1906; Lady Edgar, *A Colonial Governor in Maryland: Horatio Sharp(1753-73)*, Londra 1912; M.P.Andrews, *The Founding of Maryland*, Londra 1934; Paul Wilstach, *Maryland*, Indianapolis 1931; *Maryland, A Guide*, New York 1940; *Maryland Economic Data Book*, Batimore, 2: 1964; V.F.Rollo, *Maryland's Government*, Baltimore, 2: 1982; E.C.Papenfuse vs, *Maryland, A New Guide*, Baltimore 1976; J.E. DiLisio, *Maryland*, Boulder 1982.

Massachusetts: Clerk of the Senate and the Representatives, *Manual for General Court*, Boston, yıllık; Charles F.Adams Jr., *Massachusetts History*, 2 c., Boston 1892; John S.Barry, *History of Mass.*, 3 c., Boston 1857; A.Bradford, *History of Mass.(1764-1820)*, 3 c., Boston 1829; E.J.Clapp, *The Port of Boston*, New Haven 1916; L.A.

Frothingham, *A History of Mass.*, Cambridge 1916, 2: 1925; J.H.Gardiner, *Harvard,* Oxford 1915; William E.Griffis, *Mass.*, Boston 1893; E.Hale, *The Story of Mass.*, Boston 1891; A.B.Hart, *History of Mass.*, 5 c., New York 1927-30, 2: 1966; Peter Oliver, *An Historical Review of the Puritan Government in Mass.*, Boston 1856; J.G.Palfrey, *History of New England,* 2 c., Boston, 1858-90; Nathaniel B.Shurtleff, *Description of Boston,* Boston 1871; Justin Winsor, *History of Boston(1630-1880),* 4 c., Boston 1881; Samuel Eliot Morrison, *Harvard,* Harvard/Cambridge, 1936; J.F.Sly, *Town in Mass.(1620-1930),* Londra 1930; S.E.Morison, *The Maritime History of Mass.(1783-1860),* Boston 1941; *Mass., A Guide*, Boston 1937; *Mass.Citizen's Handbook,* Cambridge/Mass., 1956; Dept.of Commerce, *Fact Book,* Boston 1967; *Annual Reports,* Boston, yıllık; D.Levitan ve E.C.Mariner, *Mass.Government,* Newton/Mass., 1984.

Michigan: Michigan Historical Society, *Historical Collections,* 40 c., Lansing, 1877-1929; J.V.Campbell, *The Political History of Michigan,* 1876; W.Cook, *Michigan, Its History,* New York 1905; T.M.Cooley, *Michigan, A History,* 2: Boston 1886, 3: 1905; Henrietta M.Dilla, *The Politics of Michigan,* New York 1912; G.N.Fuller, *Historic Michigan,* 1924; L.H.Wood, *Geography of Michigan,* 1914; F.B.Streeter, *Political Parties in Michigan(1837-60),* Lansing 1918; A.C.Millspaugh, *Party Organisation in Michigan since 1890,* Baltimore 1917; L.A.Chase, *The Government of Michigan,* New York 1919; *Michigan, A Guide,* New York 1941, 2: 1946; G.N.Fuller vs, *Michigan, A Centennial History,* 2 c., Chicago 1939; Dep.of State, *Michigan Manual,* Lansing, yıllık; Univ.of Michigan, *Manual of State Government,* Ann Harbor 1949; P.J.Turano, *Michigan, A Bibliography,* Ann Arbor 1955; F.Clever Bald, *Michigan in Four Centuries,* New York 1954, 2: 1961; C.M.Davis vs, *Geography of Michigan.* Ann Arbor 1964; W.F.Dunbar, *Michigan, A History,* Grand Rapids 1965, 2: 1980; F.Everett Lewis, *Government in Michigan,* Lansing 1966; J.J.Blanchard, *Economic Report,* Lansing 1985; B.Catton, *Michigan, A Bicentennial History*, New York 1976; *Michigan Statistical Absract,* Detroit, 1983 v.dd.

Minnesota: *Legislative Manual of Minnesota,* St.Paul, yıllık; W.Anderson, *A History of the Constitution of Minnesota,* Minneapolis 1921; W.W.Folwell, *Minnesota,* Boston1907; Historical Society, *A History of Minnesota*, 4 c., St. Paul, 1921-30; F.L.MacVey, *The Government of Minnesota,* New York 1905; E.D.Neill, *History of Minnesota,* Minneapolis 1882; E.V.Robinson, *Government in Minnesota*, St.Paul 1913; A.M., *Economic in Minnesota,* Minneapolis 1915; *Minnesota Yearbook,* Minneapolis, yıllık; T.C.Blegen, *Building Minnesota,* Boston 1938; *Minnesota, A Guide*, New York 1938; T.C.Blegen, *Minnesota, Its History,* Minneapolis 1937; W.W.Folwell, *A History of Minnesota,* 4 c., St.Paul, 1921-26; J.Borchert, *Geography of Minnesota,* Minneapolis 1959; *Who's Who in Minnesota*, St. Paul 1958; T.C.Blegen, *Minnesota, A History of the State,* Minneapolis 1963; *Minnesota Data Book,* St. Paul 1985.

Mississippi: *Encyclopaedia of Mississippi History(1540-1907),* 2 c., Jackson 1907; *Mississippi Official and Statistical Registers,* Jackson, 1924 v.dd., yıllık; *Mississippi Blue-Book,* Jackson, yıllık; Dunbar Rowland, *History of Mississippi,* 4 c., Chicago 1925; R.B.Highsaw ve C.N.Fortenberry, *The Government of Mississippi*, New York 1954; J.K.Bettersworth, *Mississippi: A History*, Austin 1959, 2: 1964; J.W.Silver, *Mississippi,*

The Closed Society, New York 1964; G.L.Wilber ve E.S.Bryabt, *Mississippi Population 1960 to 1985*, Jackson 1965.

Missouri: Southern History Company, *Encyclopedia of the History of Missouri,* St.Louis 1901; Lucien Carr, *Missouri,* Boston 1894; M.V.Enye, *History of Missouri,* St.Louis 1918; Louis Houck, *History of Missouri,* Chicago 1908; Carl O.Sauer, *Geography of Missouri,* Londra 1920; Walter Williams, *The State of Missouri*, St.Louis 1904; W.B.Stevens, *Centennial History of Missouri,* 4 c., New York 1921; Dwight H.Brown, *Official Manual of Missouri,* Jefferson City 1936 v.dd.; P.S.Rader, *History of Missouri,* Jefferson City 1927; W.Williams ve Lloyd C.Shoemaker, *Missouri*, 5 c., Chicago 1930; *Missouri, A Guide,* New York 1941; N.P.Gist vs, *Missouri,* Columbia/Mo., 1950; C.A.McCandless, *Administration of Missouri,* St.Louis 1949; R.F.Karsch, *Political Parties in Missouri,* Columbia/Mo., 1964; College of Business, *Statistical for Missouri*, Columbia, 1985 v.dd.

Montana: *Montana, A State Guide-Book*, New York 1939, 2: 1949; J.K.Howard, *Montana*, New Haven 1943; K.R.Toole, *Montana,* Oklahoma City 1959; Montana State Un., *Montana Almanac*, Helena, 1957 v.dd., yıllık; J.McL.Hamilton, *A History of Montana(1805-1900),* Portland 1957; C.C.Spence, *Montana, A History*, New York 1978; M.P.Malone ve R.B.Roeder, *Montana, A History of Two Centuries,* Washington 1976; W.L.Lang ve R.C.Myers, *Montana,* Pruett 1979; *Montana Vital Satistics,* Helena, 1954 v.dd., yıllık; *Statistical Report,* Helena, 1947 v.dd., aylık.

Nebraska: *The Nebraska Blue Book*, Lincoln, yıllık; Morton, *History of Nebraska*, 3 c., Lincoln 1913; G.E.Condra, *Geography of Nebraska*, Lincoln 1911, 2: 1934, 3: 1942; A.E.Sheldon, *Nebraska, Old and New,* Chicago 1937; *Nebraska, A Guide*, New York 1939; J.C.Olson, *History of Nebraska,* Lincoln 1955; Bureau of Business, *Statistical of Nebraska,* Lincoln 1967; *Nebraska Statistical Handbook*, Lincoln 1989; Univ.of Nebraska, *Nebraska, A Guide,* Lincoln 1979; A.M., *Atlas of Nebraska,* Lincoln 1977; A.M., *Climatic Atlas of Nebraska*, Lincoln 1977; A.M., *Economic Atlas of Nebrasca,* Lincoln 1977.

Nevada: T.Wren, *History of Nevada,* Carson City 1900; West Thompson, *History of Nevada,* Oakland 1881; S.Davis, *History of Nevada,* 2 c., Los Angeles 1912; J.G.Scrugham, *A History of Nevada,* Chicago 1935; R.G.Lillard, *Nevada,* New York 1942; *Nevada, A Guide*, Portland/Or., 1940; D.L.Morgan, *Desert Challenge*, New York 1942; Secretary of State, *Political History of Nevada*, Carson City 1959, 2: 1965; E.M.Mack ve B.W.Sawyer, *Nevada*, Caldwell/Idaho, 1948; E.M.Mack, L.Anderson ve B.E.Singleton, *Nevada Government,* Caldwell 1953; Legislative Counsel Bureau, *Handbook of the Nevada Legislature*, Carson City, 1914 v.dd., yıllık; A.M., *Legislative Manual,* Carson City, 1914 v.dd., yıllık; E.Bushnell, *The Nevada Constitution*, 2: Carson City 1968, 5: 1980; James W.Hulse, *Nevada, A History,* 2: Carson City 1969; E.R.Rusco, *In Nevada,* Carson City 1966; S.W.Paher, *Nevada, A Bibliography*, Carson City 1980; R.Laxalt, *Nevada, A History,* New York 1977.

New Hampshire: W.J.Drew, *N.H.Register,* Rochester, yıllık; J.N.McClintock, *History of N.H.,* Concord; H.H.Metcalfes, *History of N.H.,* Concord 1926; J.G.Palfrey,

History of New England, Boston 1906; Adelaide R.Hasse, *N.H.(1789-1904)*, Washington 1921; *N.H.State Papers*, 34 c., Concord; *N.H., A Guide*, Boston 1938; T.Kalijarvi ve W.C.Chamberlin, *The Government of N.H.*, Durham 1939; Institute for Government Research, *N.H.*, Concord 1936; *Manual for General Court*, Concord, yıllık; L.S.Morrison, *The Government of N.H.*, Concord 1952; E.E.Morison ve E.F.Morison, *N.H.*, New York 1976; D.Delorme vs, *N.A.Atlas*, Freeport 1983; J.D.Squires, *A History of N.H.from 1623*, 4 c., New York 1956.

New Jersey: E.P.Tanner, *N.J.*, New York 1908; F.B.Lee, *N.J.as a Colony and a State*, New York 1902; E.J.Fisher, *N.J. as a Royal Province*, New York 1911; N.J.Historical Society, *N.J.Archives*, 46 c., Trenton 1880-1947; T.F.Fitzgerald, *Manual of the Legislature of N.J.*, Trenton, yıllık; D.L.Kemmerer, *Colonial N.J.(1703-1776)*, 3 c., Londra 1940; I.S.Kull vs, *N.J., A History*, 4 c., New York 1930; L.Lundin, *The War of Independence in N.J.*, 2 c., Londra 1930; W.S.Myers, *The Story of N.J.*, 5 c., New York 1945; *N.J., A Guide*, New York 1939; B.M.Rich, *The Government of N.J.*, New York 1957; J.T.Cunningham, *N.J.*, New Brunswick 1953, 2: 1976; Rutgers Univ., *Economy of N.J.*, Rutgers 1958; J.P.Boyd vs, *Constitutions of N.J.(1664-1954)*, New York 1964; R.Lehne ve A.Rosenthal vs, *Politics in N.J.*, 2: Rutgers 1979.

New Mexico: *The N.M.Blue Book*, Santa Fe, 1916 v.dd., yıllık; E.A.Powell, *The Far West from N.M.*, Londra 1915; *Legislative Manual*, Santa Fe, yıllık; Coan, *History of N.M.*, New York 1930; R.E.Twichell, *N.M.History*, Santa Fe 1930; Vaughn, *History of N.M.*, New York 1930; Gaspar P.de Villagra, *History of N.M.*, İng.trc.G.Espinosa, Los Angeles 1933; *N.M., A Guide*, New York 1940, 2: 1953; R.L.Barker, *Caballeros*, New York 1937; L.B.Bloom ve T.C.Donnelly, *N.M.History*, Albuquerque 1933; Harvey Fergusson, *Rio Grande*, New York 1933; A.G.Harper, *Rio Grande Valley*, Albuquerque 1943; E.Fergusson, *N.M.*, New York 1951; T.C.Donnelly, *The Government of N.M.*, Albuquerque 1953; R.L.Edgel ve N.Wollman, *N.M.State Finance*, Albuquerque 1950; A.M. ve V.T.Ximenes, *Income in N.M.(1949-59)*, Albuquerque 1961; Bureau of Business Research, *N.M.Business*, Albuquerque, yıllık; G.Fitzpatrick ve J.L.Sinclair, *N.M.*, Albuquerque 1964; D.Muench ve T.Hillerman, *N.M.*, Portland/Oregon, 1974; M.Jenkins ve A.Schoeder, *History of N.M.*, Alburquerque 1974; W.Beck, *N.M., A History*, Oklahoma City 1979; C.Garcia, P.Haine ve H.Rhodes, *Government in N.M.*, Albuquerque 1979; N.M.Univer., *N.M.Statistical*, Albuquerque 1984.

New York State: *Legislative Manual of N.Y.*, N.Y., yıllık; D.S.Alexander, *Political History of N.Y.*, 4 c., N.Y. 1906-23; James Douglas, *New England and New France*, Londra 1914; *Development of the State of N.Y.*, N.Y. 1912; W.C.Morey, *The Government of N.Y.*, N.Y. 1902; A.E.Paterson, *N.Y. as an Eighteenth Century Municipality*, N.Y. 1919; Mrs. Schuyler van Rensselaer, *History of the City of N.Y.*, 2 c., N.Y. 1909; E.H.Roberts, *The Empire State*, 2 c., Boston 1887; D.C.Sowers, *The Financial History of the N.Y.State from 1789*, N.Y. 1914; H.A.Stebbins, *A Political History of the State of N.Y.(1865-1869)*, N.Y. 1913; Sherman Williams, *N.Y.'s Part in History*, N.Y. 1915; R.R.Wilson, *N.Y., Old and New*, N.Y.; A.M., *N.Y. in Literature*, N.Y. 1907; Yen Chu Ma, *The Finances of the City of N.Y.*, N.Y. 1914; Columbia University, *History of the State of N.Y.*, N.Y. 1937; *N.Y., A Guide*, N.Y. 1941, 2: 1946; J.R.Brodhead,

History of the State of N.Y. to 1691, 2 c., N.Y., 1871-72; A.Flick vs, *History of the State of N.Y.,* 10 c., Columbia Un./N.Y., 1933-37; F.W.Halsey, *The Old N.Y.(1614-1800),* N.Y. 1913; Mrs.Martha J.Lamb ve Mrs.Burton Harrison, *History of the City of N.Y.,* 3 c., N.Y. 1896; Z.Z.Lincoln, *The Constitutional History of N.Y.,* 5 c., Rochester 1906; W.J.Miller, *The Geological History of N.Y. State,* Albany 1924; E.B.O'Callaghan, *Documentary History of the State of N.Y.,* 4 c., Albany, 1849-51; Esther Singleton, *Dutch N.Y.,* N.Y. 1909; E.W.Spaulding, *N.Y. in 1783-89,* N.Y. 1932; A.Nevins, J.A.Knout vs, *N.Y.(1898-1948),* N.Y. 1949; L.K.Caldwell, *The Government of N.Y.,* N.Y. 1954; D.M.Ellis, *History of N.Y. State,* Cornell Un./Ithaca, 1958; J.A.Kouwenhoven, *Historical Portrait of N.Y.,* N.Y. 1953; *Annual Summary Business Statistics(1956-64),* Albany 1965; Dept.of Commerce, *Basic Statistics for Counties and Metropolitan Areas of N.Y. State,* Albany 1967; A.Hepburn, *Guide to N.Y. City,* N.Y. 1964; J.H.Thompson vs, *Geography of N.Y. State,* Syracuse 1966; R.Vernon, *N.Y. Metropolitan Region Study,* Harvard/Cambridge, 1960; Alfred H.Wheeler ve Edward R.Kolevzow, *N.Y. State,* N.Y. 1950; *N.Y. Red Book,* Albany 1980; Rockefeller Institute, *Modern N.Y.,* Albany 1985; A.M., *N.Y. State Statistical Yearbook,* Albany 1987; R.Connery ve G.B.Connery, *Governing N.Y. State: The Rockefeller Years,* N.Y. 1974; G.R.Wolfe, *N.Y., A Guide to the Metropolis,* N.Y. 1975.

North Carolina: J.P.Arthur, *History of N.C.(1730-1913),* Raleigh 1914; K.P.Battle, *History of the University of N.C.,* 2 c., Raleigh 1912; H.G.Connor ve J.B.Chesgire Jr., *The Constitution of N.C.,* Raleigh 1911; R.D.W.Connor ve W.K.Boyd ile J.G.de R.Hamilton, *History of N.C.(1584-1912),* 3 c., Chicago 1919; J.G.de R.Hamilton, *Reconstruction in N.C.,* New York 1914; A.R.Newsome, *N.C.Manual,* Raleigh 1929; Horace Kephart, *Our Southern Highlanders,* New York 1913; James Sprunt, *Chronicles of the Cape Fear River(1860-1916),* Raleigh 1917; W.L.Saunders ve Walter Clark, *Records of N.C., Colonial and State,* 26 c., Raleigh, 1895-1905; S.H.Hobbs, *N.C.,* Raleigh 1930; H.T.Lefter vs, *N.C. History*, Chapel Hill 1934, 2: 1973; *N.C.Manual,* Raleigh, yıllık; *N.C., A Guide*, Chapell Hill 1939, 2: 1955; Archibald Henderson, *N.C.,* 2 c., Chicago 1941; M.L.Thornton, *Bibliography of N.C.(1589-1956),* Chapel Hill 1958; D.L.Corbitt, *The N.C. Counties*, Raleigh 1969; W.S.Powell, *The N.C. Gazetteer,* Chapel Hill 1968; R.E.Lonsdale, *Atlas of N.C.,* Chapel Hill 1967; First Union National Bank, *N.C. Report*, Charlotte 1967; J.W.Clay vs, *N.C. Atlas*, Chapel Hill 1975.

North Dakota: Williard, *Story of the Prairies,* New York 1908; Trinka, *N.D. Today,* 1919; Lounsberry, *Early History of N.D.,* Duluth 1913; Boyle, *Government of N.D.,* Chicago 1910; L.F. Crawford, *History of N.D.,* 3 c., Chicago 1931; *N.D., A Guide*, Fargo 1938, 2: 1950; Secretary of State, *Manual of the State of N.D.,* Bismarck, yıllık; M.E.Kazeck, *N.D.,* Fargo 1956; E.B.Robinson, *History of N.D.,* Univ.of Nebraska, 1966; T.B.Jelliff, *N.D.,* Fargo 1983; C.L.Glaab, *N.D.,* Iowa State Un., 1981; *N.D. Frowth Indicators,* Bismarck, 1965 v.dd., yıllık.

Ohio: A.Black, *The Story of Ohio,* Boston 1888; E.L.Borgart, *Financial History of Ohio,* Urbana 1912; M.Farrand vs, *A Journey to Ohio in 1810,* Yale 1912; H.Howe, *Historical Collections of Ohio,* 3 c., Columbus 1888; W.C.Howells, *Life in Ohio(1813-40),* Cincinnati 1895; R.King, *Ohio,* Boston 1886; E.O.Randall ve D.J.Ryan, *History of*

Ohio, 5 c., New York 1912; W.H.Siebert, *Government of Ohio*, New York 1904; J.W.Taylor, *History of the State of Ohio,* Cincinnati 1854; *The Ohio Guide,* New York 1940, 2: 1951; State Historical Society, *The History of the State of Ohio*, 6 c., Columbus, 1941-42; E.A.Roseboom, *A History of Ohio,* New York 1934; Development Comission, *Ohio*, Columbus 1944, 2: 1951; E.H.Rosebloom ve F.P.Weisenburger, *A History of Ohio,* Columbus 1953; A.H.Rose, *Ohio Government*, St.Louis 1953; F.R.Aumann ve H.Walker, *The Government of Ohio*, New York 1956.

Oklahoma: Grant Foreman, *A History of Oklahoma,* Norman 1942; Angie Debo, *Prairie City*, New York 1944; *Oklahoma, A Guide,* Norman 1941, 2: 1957; E.E.Dale ve M.L.Wardell, *History of Oklahoma,* New York 1948; Angie Debo, *Oklahoma,* Norman 1950; Edwin C.McReynolds, *A History of Oklahoma,* Norman 1954, 2:1964; State Historical Society, *Chronicles of Oklahoma,* Oklahoma City, 1921 v.dd., yıllık; State Election Board, *State of Oklahoma,* Oklahoma City, yıllık; University of Oklahoma, *Oklahoma Data Book,* Norman 1968; J.E.Strain, *Oklahoma Government*, Norman 1967, 2: Edmond 1983; A.M.Gibson, *History of Oklahoma,* 2: Norman 1984; University of Oklahoma, *Statistical Absract of Oklahoma,* Norman yıllık.

Oregon: Secretary of State, *Oregon Blue Book*, yıllık; H.H.Bancroft, *History of Oregon,* 2 c., San Francisco 1886; C.H.Carey, *History of Oregon,* Chicago 1922; P.C.Clark, *History of Oregon,* Chicago 1927; W.G.Ghent, *The Road to Oregon,* Londra 1929; J.H.Gilbert, *Trade in Early Oregon,* New York 1907; J.B.Horner, *Oregon, Her History and Literature,* Cornvallis/Oreg., 1921, 2: 1931; S.Johnson, *History of Oregon,* Chicago 1904; H.S.Lyman, *History of Oregon,* 4 c., New York 1903; L.A.McArthur, *Oregon Geographic Names,* Portland 1928, 2: 1944, 3: 1952, 4: 1974; H.W.Scott, *History of the Oregon Country,* 6 c., Cambridge/Mass., 1924; C.H.Carey, *General History of Oregon,* 2 c., Portland 1936; G.W. Fuller, *History of the Pacific North-west*, New York 1931; R.G.Thwaites, *Orginal Journals of Lewis and Clark Expedition(1804-6),* 7 c., New York 1904; P.H.Parrish, *Historic Oregon,* New York 1937; A.M., *Before the Covered Wagon,* Portland 1931; *Geography of Oregon,* Eugene 1940; *Oregon,* Portland 1940, 2: 1951, 3: 1972; H.H.Bancroft, *History of the Northwest Coast*, 2 c., San Francisco 1884; O.W.Freeman ve H.H.Martin, *The Pacific Northwest*, Washington 1942; R.M.Highsmith, *Atlas of the Pacific Northwest,* 3: Cornvallis 1962, 4: 1973; E.Baldwin, *Geologie of Oregon,* Eugene 1959, 2: 1964, 3: 1976; J.E.Brooks, *Oregon Almanac*, Portland 1961; H.M.Corning vs, *Dictionary of Oregon History,* NewYork 1956; S.N.Dicken, *Oregon Geography,* 3: Eugene 1959, 4: 1965, 5: 1973; Oregon University, *Oregon Economic Statistics,* Eugene, yıllık; J.Berry, *Oregon Churches,* Portland 1963; R.Friedman, *Oregon,* Portland 1965, 3: 1972; S.N.Dicken, *Oregon, A Regional Geography,* Portland 1982; A.M., *Oregon: Historical Geographiy,* Portland 1979; G.B.Dodds, *Oregon, A Bicennial History,* New York 1977; Clyde P.Patton, *Atlas of Oregon,* Eugene 1976.

Pennsylvania: *Pa.State Manual*, Harrisburg, yıllık; C.H.Browning, *Welsh Settlement of Pa.,* Ardmore/Pa., 1911; W.H.Egle, *History of Pa.,* 3: Philadelphia 1883; John T.Faris, *Seeing Pa.,* New York 1921; B.Ferree, *Pa.*, 1904; C.L.Gruber, *Government of Pa.,* Kutztown/Pa., 1909; C.D.Higby, *Government of.Pa.,* New York 1908; Howard M.Jenkins, *Pa., Colonial and Federal,* 3 c., Philadelphia 1903; A.E.Maltby, *Citizen in*

Pa., New York 1910; A.E.Martin ve H.H.Shenk, *Pa. History,* Londra 1925; A.K.McClure, *Old Times of Pa.,* 2 c., Winston 1905; Elizabeth R.Pennell, *Our Pa.,* New York 1914; S.W.Pennypacker, *Pa.in American History,* New York 1910; A.M., *Pa.*, Philadelphia 1914; R.L.Polk vs, *Pa.Gazetteer,* 1904; G.I.Reed vs, *Century Cyclopaedia of History and Biography of Pa.,* 2 c., Chicago 1904; W.J.Rupert, *Pa.,* New York 1903; R.Shackleton, *The Book of Philadelphia,* Philadelphia 1919; W.R.Shepherd, *Government in Pa.*, Londra 1896; L.S.Shimmel, *History of Pa.,* Philadelphia 1910; A.M., *Government of Pa.,* Philadelphia 1908; J.M.Swank, *Progressive Pa.,* New York 1908; Anne H.Wharton, *In Old Pa.Towns,* Londra 1920; G.C.Widden ve W.H.Schoff, *Pa.and Navigation,* Philadelphia 1912; *Pa., A Guide,* New York 1941; *Pa.Cavalcade,* New York 1942; D.A.Cadzow, *Indians of Pa.*, Harrisburg 1936; E.P.Cheyney, *History of the University of Pa.(1740-1940),* New York 1941; G.P.Donehoo, *Pa., A History,* 4 c., New York 1926; J.W.Jordan, *Encyclopaedia of Pa.Biography,* 17 c., New York, 1914-28; J.Paul Selsam, *Pa.Constitution of 1776,* Philadelphia 1936; C.H.Sipe, *Indian Chiefs of Pa.*, Butler 1927; A.M., *Indian Wars of Pa.,* Harrisburg 1929; Cornelius Weygandt, *Philadelphia Folks,* New York 1938; S.S.Wyer, *Pa.'s Resources,* Columbus 1922; Pa.University, *Bibliography on Pa.Government,* Philadelphia 1941; S.J.Buck ve E.H.Buck, *Civilization in Western Pa.,* Pittsburgh 1939, 2: 1957; W.F.Dunaway, *History of Pa.*, New York 1935, 2: 1948; O.S.Heckman, *About Pa.,* Harrisburg 1942; J.Tanger, H.F.Alderfer ve M.N.McGeary, *Pa.Government,* 3: Philadelphia 1950; S.K. Stevens, *Pa., Its Geography, History and Government,* New York 1957; S.W. Fletcher, *Pa.Country Life(1640 to 1840),* 2 c., Harrisburg, 1950, 1953; State Planning Board, *Pa.'s Regions,* Harrisburg 1967; Dept.of Internal Affairs, *Pa.Statistical Abstract,* Harrisburg, yıllık; R.L.Branning, *Bibliography of Pa.,* Pittsburgh 1959; A.H.Carstens, *In Pa.,* 2: New York 1965; N.B.Wilkinson, *Bibliography of Pa.History,* Harrisburg 1957; P.A.W.Wallace, *Pa.*, New York 1962; S.K.Stevens, *Pa.*, New York 1964; R.A.Sigafoos, *Guide to Public Affairs Research in Pa.*, Philadelphia 1959; E.S.Deatrick, *Pa.Citizen,* New Brunswick/N.J., 1958; E.F.Cooke ve G.E.Janosik, *Pa.Politics,* 2: New York 1965; *Encyclopaedia of Pa.,* New York 1984; T.C.Cochran, *Pa.*, New York 1978; P.S.Klein ve A.Hoogenboom, *A History of Pa.,* New York 1973; R.F.Weigley vs, *Philadelphia, A 300 Year History,* New York 1984; Pa.Chamber of Commerce, *Pa.Government Today,* Philadelphia 1973.

Rhode Island: Secretary of State, *R.I.Manual,* Providence, yıllık; State Bureau of Information, *Book of R.I.*, Providence 1929 v.dd., yıllık; S.A.Arnold, *History of R.I.(1636-1790),* New York 1874; J.R.Bartlett, *Records of the Colony of R.I.,* Providence, 1856-65; H.M.Chapin, *R.I., Documantary History,* 2 c., Providence 1916; E.Field, *R.I.in the End of the Century,* 3 c., Boston 1902; W.A.Greene, *Providence Plantations for 250 Years*, Providence 1886; William Kirk, *Providence,* Chicago 1909; J.G.Palfrey, *History of New England,* 5 c., Boston, 1865-90; Irving B.Richman, *R.I.(1636-80),* 2 c., New York 1902; A.M., *R.I. in Separation,* Boston 1905; W.R.Staples, *Annals of the Town of Providence,* Providence 1843; C.Carroll, *R.H., Three Centuries of Democracy,* 4 c., New York 1932; *Book of R.H.,* Providence, 1930 v.dd., yıllık; *R.I.Journal Almanac,* Providence, yıllık; *R.H., A Guide*, Boston 1937; R.I.Development Council, *The Economy of R.I.,* Providence 1953; A.M., *R.I.Basic Economics Statistics,* Providence 1968;

M.I.Wright ve R.J.Sullivan, *R.I.Atlas,* Providence 1983; W.G.McLoughlin, *R.I., A History,* Norton 1978.

South Carolina: E.J.Watson, *Handbook of S.C.,* Columbia 1908; Edward McCrady, *The History of S.C.,* New York 1902; Mrs.St.J.Ravenel, *Charleston,* New York 1906; D.D.Wallace, *History of S.C.,* 4 c., New York 1934, 2: 1951; R.H.Taylor, *S.C., A Social and Cultural History,* Chapel Hill 1942; J.K.Coleman, *State Administration in S.C.,* New York 1935; *Our S.C., Today From Yesterday,* Clinton 1942; Clerk of the House of Representatives, *Legislative Manual and Reference Book of S.C.,* Columbia, yıllık; State Development Board, *General Statistics on S.C.,* Columbia, yıllık; L.Jones, *S.C., A History,* Lexington 1978.

South Dakota: Secretary of State, *Legislative Manual,* Pierre yıllık; Department of History, *Annual Review of the Progress of S.D.,* Pierre, yıllık; A.M., *History Collections,* 21 c., Pierre, 1902-82; Peterson, *Historical Atlas of S.D.,* Vermilion; L.K.Fox, *Who's Who among S.D.,* Pierre 1927; W.E.Johnson, *A Republic of Friends,* Pierre 1912; G.W.Kingsbury, *History of Dakota Territory,* New York 1915; O'Harra, *Handbook of Black Hills,* Rapid City 1927; F.L.Ransom, *The Sunshine State,* Chicago 1912; D.Robinson, *Encyclopaedia of S.D.,* Sioux Falls 1925; A.M., *History of S.D.,* New York 1927; *S.D.Guide,* Pierre 1938, 2: 1952; *Selected List of S.D.Books,* Brookings 1943; H.L.White ve B.White, *Who's Who for S.D.,* Pierre 1956; H.S.Schell, *History of S.D.,* Lincoln 1961, 3: 1975; F.M.Berg, *S.D.,* Hettinger 1982; Robert F.Karolevitz, *The S.D. Story,* Sioux Falls 1975; John R.Milton, *S.D.: A Bicentennial History,* New York 1977; R.I.Vexler, *S.D.Chronology and Factbook,* New York 1978; *Governor's Budget Report,* Pierre, yıllık.

Tennessee: T.Karns, *Civil Government of Tennessee,* Philadelphia 1897; Mary U.Rothrock, *Discovering Tennessee,* Londra 1936; P.M.Hamer, *Tennessee, A History(1673-1932),* 2 c., New York 1933; *Tennessee, A Guide,* New York 1939, 2: 1949; Secretary of State, *Blue Book,* Nashville, yıllık; *Tennessee, Old and New(1796-1946),* Nashville 1946; Industrial Development Commission, *Industrial Resorces of Tennessee,* 5 c., Nashville; Un.of Tennessee, *Tennessee Statistical Abstract,* Knoxville, yıllık; Dept.of Finance, *Annual Report,* Nashville, yıllık; W.Dykeman, *Tennessee,* 2: New York 1984; R.E.Corle, *Tennessee, A Short History,* 2: Konoxville 1981; D.Davidson, *Tennessee to Secession,* Knoxville 1979.

Texas: W.B.Bizzell, *Rural Texas,* New York 1924; H.Gannett, *Gazetteer of Texas,* 2: Washington 1904; G.P.Garrison, *Texas,* Boston 1903; W.J.McConnell, *Social Cleavages in Texas,* New York 1925; R.M.McElroy, *The Winning of the Far West,* Londra 1915; F.W.Simonds, *The Geography of Texas,* Boston 1905; D.G.Wooten vs, *History of Texas(1685-1897),* 2 c., Dallas 1898; *Texas Almanac,* Dallas 1928 v.dd., yıllık; E.W.Heusinger, *Early Explorations in Texas,* San Antonio 1936; F.J.A. Morfi, *History of Texas(1673-1779),* Albuquerque 1935; *Texas, A Guide,* New York 1940; E.H.Johnson, *The Development of Texas,* Austin 1933; R.N.Richardson, *Texas,* New York 1943, 2: 1958, 3: 1970; C.P.Patterson vs, *Government in Texas,* New York 1940, 2: 1948; W.P.Webb vs, *The Handbook of Texas,* Austin 1952; S.A.McCorkle ve D. Smith,

Texas Government, 2: New York 1952, 5: 1964, 7: 1974; C.K.Bishop, *Lots of Land,* Austin 1949; Univ.of Texas, *Texas Factbook,* 1983; W.E.Benton, *Texas, Its Government and Politics,* 4: Englewood Cliffs 1977; G.R.Cruz, J.A.Irby vs, *Texas Bibliography,* Austin 1982; T.R.Fehrenbach, *A History of Texas,* Londra 1986.

Utah: L.E.Young, *The Founding of Utah,* New York 1924; The Bureau of Statistics, *Annual Report,* Salt Lake City, yıllık; .E.Stegner, *Mormon Country,* New York 1942; W.P.Cottam, *Utah,* Salt Lake City 1947; N.Anderson, *The Mormon Frontier in Utah,* Chicago 1942; *Utah, A Guide,* New York 1941, 2: 1954; Secretary of State, *Utah Official Register,* Salt Lake City, yıllık; Dept.of Public Instruction, *Utah: Resources and Activities,* Salt Lake City 1933; E.Nelson, *Utah's Economic Patterns,* Salt Lake City 1956; D.L.Morgan, *The Great Salt Lake,* Indianapolis 1947; Utah Foundation, *Statistical Absract of Government in Utah,* Salt Lake City, yıllık; University of Utah, *A Statistical Abstract of Utah's Economy,* Salt Lake City 1964; L.Arrington, *Utah, Great Basin, An Economic History(1830-1900),* Cambridge/Mass., 1958; C.S.Petersen, *Utah, A History,* New York 1977.

Vermont: E.D.Collins, *History of Vermont,* 2: Boston 1916; Edward Conant, *Geography, History and Civil Government of Vermont,* Rutland 1907; W.H.Crockett, *Vermont,* 4 c., Rutland 1916-21; A.M., *History of Vermont,* New York 1921; Rowland E.Robinson, *Vermont, A Study of Independence,* Boston 1892; William Slade Jr., *Vermont State Papers,* Middlebury 1823; E.P.Walton, *Vermont, Governor and Council,* 8 c., Montpelier 1873; F.A.Wood, *History of Taxation in Vermont,* New York 1894; A.M., *Finances of Vermont,* New York 1913; *Proceedings of the Vermont Historical Society,* Montpelier, 3 aylık; *Vermont, A Guide,* Boston 1937; *Vermont Year-book.* Chester, yıllık; E.W.Newton, *The Vermont Story(1749-1949),* Montpelier 1949; C.T. Morrissey, *Vermont,* New York 1981; D.Delorme vs, *Vermont Atlas and Gazetteer,* 2: Freeport 1983; T.Bassett, D.Seymour vs, *Vermont, A Bibliography of Its History,* Boston 1981; Ofice of Statistical, *Vermont Facts,* Montpelier, yıllık.

Virginia: P.A.Bruce, *Economic History of Virginia in the 17th Century,* 2 c., Londra 1896; A.M., *Social Life in Virginia in the 17th Century,* Richmond 1907; J.E.Cooke, *Virginia, A History,* Boston 1884, 2: 1903; S.A.Drake, *The Making of Virginia(1578-1701),* Londra 1894; H.J.Eckenrode, *The Revolution in Virginia,* Boston 1916; John Fiske, *Old Virginia,* 2 c., Londra 1897; W.W.Henings vs, *Statutes at Large,* 13 c., Richmond, 1809-23; F.Hutchins ve C.Hutchins, *Virginia: The Old Dominion,* New York 1922; J.P.Kennedy ve H.R.McIlwaine, *Journals of the House of Burgesses of Virginia,* 13 c., Richmond, 1905-15; R.A.Lancaster, *Historic Virginia Homes and Churches,* Philadelphia 1915; W.Meade, *Old Churches and Families of Virginia,* 2 c., Philadelphia 1872; W.Smith, *History of the First Settlement of Virginia,* New Haven 1918; E.G.Swem, *A Bibliography of Virginia,* Richmond 1916; T.L.Watson, *Mineral Resources of Virginia,* Richmond 1907; T.J.Wertenbaker, *Virginia under the Stuarts(1607-88),* Princeton 1914; M.P.Andrews, *Virginia , The Old Dominion,* New York 1937; P.A.Bruce, *Institutional History of Virginia in the 17th Century,* 2 c., New York 1910; Virginia State Library, *A Bibliography of Virginia,* 4 c., Richmond, 1916-32; A.M., *Check-List of Virginia State Publications,* Richmond, 1927 v.dd., yıllık;

P.A.Bruce, L.G.Tyler ve R.L.Morton, *History of Virginia,* 6 c., Chicago 1924; L.J.Cappon, *Bibliography of Virginia History since 1865,* Richmond 1930; *Virginia, A Guide,* New York 1940, 2: 1946; W.C.Torrence, *A Bibliography of Colonial Virginia,* 2 c., Richmond, 1908-10; E.G.Swem, *Virginia Historical Index,* 2 c., Roanoke, 1934-36; J.Gottmann, *Virginia,* New York 1955, 2: 1969; *Statistical Absract of Virginia,* Charlottesville, yıllık; L.D.Rubin, *Virginia, A Bicentennial History,* Norris 1977; P.Rouse, *Virginia, A Pictoral History,* Scribner 1975; R.L.Morton, *Colonial Virginia,* 2 c., Charlottesville 1960; G.Friddell, *The Virgina Way,* Burda 1973; V.Dabney, *Virgina, the New Dominion,* 1971; Virginia Division of Industrial Development, *Virginia Facts and Figures,* Richmond, yıllık.

Washington: J.Schafer, *History of the Pacific North-West,* New York 1905; E.S.Meany, *History of the State of Washington,* 2: New York 1924; H.K.Hines, *Illustrated History of Washington,* Chicago 1893; Julian Hawthorne, *History of Washington,* New York 1893; G.W.Fuller, *History of the Pacific North-West,* Portland 1889, 2: New York 1931; R.G.Thwaites, *Journals of the Lewis and Clark Expedition(1804-6),* New York 1893, 2: 1904; E.S.Meany, *Washington Geographic Names,* New York 1923; Secretary of State, *Washington,* Olympia 1938; H.H.Bancroft, *History of Washington,* San Francisco 1890; L.Pollard, *History of the State of Washington,* 4 c., New York 1937; *Washington, A Guide,* Portland 1941, 2: 1950; D.H.Webster vs, *Washington State Government,* Seattle 1961; M.W.Avery, *History of the State of Washington,* Seattle 1961, 2: 1965; Washington State Research Council, *Handbook in Washington,* Seattle, 1962 v.dd., yıllık; M.W.Avery, *Government of Washington State,* Seattle 1966, 2: 1973; D.M.Ogden Jr. ve H.A.Bone, *Washington Politics,* New York 1960; Washington State Research Council, *Statistical Handbook,* Olympia 1977.

West Virginia: G.W.Atkinson, *Prominent Men of West Virginia,* 1890; J.M.Callahan, *Semi-Centennal History of West Virginia,* 1913; A.M., *New History of West Virginia,* 1922; Maud F.Callahan, *The Constitution of West Virginia,* 1909; W.P.Willey, *The Formation of West Virginia,* 1901; V.A.Lewis, *History of West Virginia,* 1889; A.M., *West Virginia,* Charleston 1904; Charles Linely, *West Virgina Blue Book,* Charleston, 1916 v.dd., yıllık; *West Virginia, A Guide,* New York 1941, 2: 1948; C.H.Ambler, *West Virginia,* New York 1940, 2: 1958; Departement of Archices and History, *Bibliography of West Virginia,* 2 c., Charleston 1939; A.M., *West Virginia History,* Charleston, 1939 v.dd., 3 aylık; C.H.Ambler, *A History of Education in West Virginia,* Huntington 1951; O.D.Lambert, *West Virginia and Its Government,* Boston 1951; P.Conley ve B.B.Stutler, *West Virginia, Yesterday and Today,* Charleston 1952, 2: 1966; West Virginia University, *West Virginia Statistical Handbook,* Morgantown, 1964 v.dd., yıllık; Elizabeth Cometti ve F.P.Summers, *The Thirty-Fifth State,* Morgantown 1966; C.J.Davis vs, *West Virginia State and Local Government,* Morgantown 1963; G.E.Moore, *West Virginia's Statehood,* New York 1963; Felix Sutton, *West Virginia,* New York 1968; Allan Carpenter, *West Virginia,* Chicago 1968; Bureau of Business Research, *West Virginia Statistical Handbook,* Morgantown, 1974 v.dd., yıllık; P.Conley ve W.T.Doherty, *West Virginia History,* Charleston 1974; O.K.Rice, *West Virginia. A*

History, Lexington 1985; J.A.Williams, *West Virginia, A Bicentennial History*, New York 1976.

Wisconsin: *Wisconsin Blue Book,* Madison, yıllık; E.A.Fitzpatrick, *Wisconsin,* Milwaukee 1928; F.Howe, *Wisconsin,* New York 1912; C.McCarthy, *The Wisconsin Idea,* New York 1912; Phelan, *Financial History of Wisconsin,* Madison 1908; M.M.Quaife, *Wisconsin, Its History(1634-1924),* 4 c., Chicago 1924; Thwaites, *Wisconsin in Three Centuries,* New York 1905; Whitbeck, *Geography of Wisconsin,* Madison 1913; *Wisconsin Guide Book,* Madison 1941; Wisconsin Historical Society, *Wisconsin Historical Collections,* 31 c., Madison, 1903 v.dd.; H.C.Campbell, *Wisconsin in Three Centuries(1634-1905),* 4 c., New York 1906; R.G.Plumb, *Badger Politics(1836-1930),* Manitowoc 1930; W.F.Raney, *Wisconsin,* New York 1940; A.M.Thomson, *Political History of Wisconsin,* Milwaukee 1902; J.M.Turner, *Wisconsin Pioneers,* Appleton 1929; Wisconsin Historical Society, *Wisconsine Magazine of History,* Madison, 1917 v.dd.; Le Roy Schlinkert, *Bibliography of Wisconsin History,* Madison 1948; F.L.Holmes vs, *Wisconsin's History,* 5 c., Chicago 1946; H.R.Austin, *The Wisconsin Story,* 2: Milwaukee 1957, 5: 1964; Wisconsin, *A Guide,* 2: New York 1954; Wisconsin Historical Society, *Dictionary of Wisconsin Biography,* Madison 1960; Wisconsin State Planning Division, *Wisconsin,* Madison 1955; Wisconsin Natural Resources Committee, *Resources of Wisconsin,* Madison 1956; R.N.Current, *Wisconsin, A History,* New York 1977; A.M., *The History of Wisconsin,* 2 c., Madison 1975-76; R.C.Nesbit, *Wisconsin, A History,* Madison 1973; R.I.Vexler, *Wisconsin Chronology,* New York 1978; Wisconsin Depertement of Administration, *Wisconsin Statistical Abstract*, Madison, 1979 v.dd., yıllık.

Wyoming: H.H.Bancroft, *History of Nevada, Colorado and Wyoming,* San Francisco 1890; C.G.Coutant, *History of Wyoming,* Laramie 1899; G.R.Hebard, *The Government of Wyoming,* San Francisco 1914; R.C.Morris, *Historical Collections,* Cheyenne 1897; C.L.Peterson, *Men of Wyoming,* Denver 1915; V.C.Trenholm, *Wyoming Pageant,* Casper 1946; V.Linford, *Wyoming,* Denver 1947; Struthers Burt, *Powder River,* New York 1938; F.B.Beard, *Wyoming from Territorial Days,* 3 c., Chicago 1933; *Wyoming, A Guide,* New York 1941; *Wyoming Historical Blue Book,* Denver, 1946 v.dd., yıllık; H.H.Trachsel ve R.M.Wade, *The Government of Wyoming,* New York 1953; T.A.Larsen, *History of Wyoming,* Denver 1965, 2: 1979; T.S.Davis, *Wyoming People,* Laramie 1965; University of Wyoming, *Wyoming Statistical Abstract,* Laramie, 1967 v.dd., yıllık; R.H.Brown, *Wyoming, A Geography,* Boulder 1980; T.Treadway, *Wyoming,* New York 1982; R.I.Vexler, *Wyoming Chronology,* New York 1978; *News of Big Wyoming,* Cheyenne, 1975 v.dd., yıllık; Secretary of State, *Official Directory,* Cheyenne, yıllık; Division of Research and Statistics, *Wyoming Data Handbook,* Cheyenne, 1987 v.dd., yıllık.

Puerto Rico (10.12.1898'de İspanya'dan A.B.D.'ne geçti): F.A.Ober, *Puerto Rico and Its Resources,* New York 1899; R.Morris, *Our Island Empire,* Philadelphia 1899; K.Mixer, *Porto Rico, History and Conditions,* New York 1926; Miller, *History of Porto Rico*, New York 1922; Leslie, *Official History of the Spanish-American War,* Washington 1899; R.T.Hill, *Cuba and Porto Rico,* Londra 1898; W.Dinwiddie, *Puerto Rico,* Londra

1899; Brau, *Historia de Puerto Rico,* San Juan 1903; A.K.Fiske, *History of the Islands of the West Indian Archipelago,* New York 1899; Governor of Porto Rico, *Annual Report,* San Juan, 1899 v.dd., yıllık; *The Book of Porto Rico*, San Juan, 1923 v.dd., yıllık; *Register of Porto Rico,* San Juan, 1926 v.dd., yıllık; *Report on the Census of Porto Rico,* Washington 1920; H.K.Carroll, *Porto Rico,* Washington 1899; Trumbull White, *Puerto Rico and Its People,* New York 1938; R.J.Van Dusen ve E.K.Van Dusen, *Porto Rico,* New York 1931; F.A.Ober, *Puorte Rico and Its Resources,* New York 1899; José Gonzalez Ginorio, *El Descubrimiento de Puerto Rico,* San Juan 1936; A.D.Gayer, P.T.Homan ve E.K.James, *The Sugar Economy of Puerto Rico,* New York 1938; W.Diffie ve J.W.Diffie, *Porto Rico,* New York 1931; V.A.Clark vs, *Porto Rico and Its Problems,* Washington 1930; *Puerto Rico, A Guide,* New York 1941; *Puerto Rico Handbook,* Washington, 1947 v.dd., yıllık; *Report on the Census for Puerto Rico,* Washington 1940; *The Civil Government of Porto Rico,* 2 c., Washington 1942; Division of Statistics, *Puerto Rico Monthly Statistical Report*, San Juan, 1943 v.dd.; Department of Education, *Annual Report,* San Juan, 1948 v.dd., yıllık; Department of Interior, *Annual Report,* San Juan, 1948 v.dd., yıllık; A.Bird, *Bibliografia Puertorriqueña(1930-45),* San Juan 1946; T.Blanco, *Historico de Puerto Rico,* San Juan 1943; D.Creamer, *Puerto Rico's Income*, Rio Piedras 1947; S.L.Descartes, *Basice Statistics of Puerto Rico,* Washington 1946; R.Gandara, *Puerto Rico, La Ley de Tierras,* San Juan 1942; E.S.Garver ve E.B.Fincher, *Puerto Rico: Unsolved Problem,* Elhin/Ill., 1945; Otero P.Morales, *Nuestros Problemas,* San Juan 1943; Bolivar Pagan, *Puerto Rico: The Next State,* Washington 1942; Daisy Reck, *Puerto Rico and the Virgin Islands,* New York 1939; R.Tugwell, *The Stricken Land,* New York 1947; E.W.Zimmerman, *On Puerto Rico,* Washington 1940; C.F.Reid, *Overseas America,* New York 1942; A.M., *Education in the Outlying Possessions of the US,* New York 1941; R.L.Sammons, *External Payments of Puerto Rico,* San Juan 1945; *Statistical Yearbook,* San Juan, 1941 v.dd., yıllık; M.M.Tumin ve A.S.Feldman, *Social Change in Puerto Rico,* Princeton 1961; C.F.Jones, R.Pico vs, *Geography of Puerto Rico,* San Juan 1955; E.P.Hanson, *The Story of Modern Puerto Rico,* New York 1955; The Bureau of Economics and Statistics of the Puerto Rico, *Historical Series,* San Juan, 1958 v.dd., yıllık; R.W.Anderson, *Party Politics in Puerto Rico,* Stanford/San Francisco, 1965; R.J.Bloomfield, *Puerto Rico,* Boulder 1985; C.Carr, *Puerto Rico, A Colonial Experiment,* New York 1984; E.Cevallos, *Puerto Rico, Bibliography,* Santa Barbara 1985; R.A.Crampsey, *Puerto Rico,* Newton Abbot 1973; P.S.Falk vs, *The Political Status of Puerto Rico,* Lexington/Mass., 1986; J.L.Diets, *History of Puerto Rico,* Princeton 1987.

Virgin Adaları(22.12.1916'da Danimarka'dan A.B.D.'nce 25 milyon dolara satın alındı): Theodoor de Booy ve J.T.Faris, *The Virgin Islands,* Philadelphia 1918; L.K.Zebrieskie, *The Virgin Islands of the USA,* New York 1918; C.F.Reid vs, *Bibliography of the Virgin Islands of the US*, New York 1941; C.C.Tansill, *The Purchase of the Danish West Indies,* Baltimore 1932; J.A.Jarvis, *Brief History of the Virgin Islands,* Charlotte Amalie 1938; Navy Department, *Report of the Governor of the Virgin Islands,* Washington, 1918-1930, yıllık; W.C.Westergaard, *The Danish West Indies(1671-1917),* New York 1917; C.F.Reid, *Overseas America,* New York 1942; W.W.McGuire, *Geographic Dictionary of the Virgin Islands of the US,* Washington 1925; J.A.Jarvis, *The*

Virgin Islands, Philadelphia 1944; L.H.Evans, *The Virgin Islands,* Ann Arbor 1945; Hamilton Cochran, *The Virgin Islands,* New York 1937; Helen F.Canover, *Virgin Islands, A List of References(1922-36),* Washington 1937; G.K.Lewis, *The Virgin Islands,* Evanston 1972; I.Dookhan, *A History of Virgin Islands of US,* Charlotte Amalie 1974; W.W.Boyer, *America's Virgin Islands,* Durham/S.C., 1983.

Küba(10.12.1898'de İspanya'dan A.B.D.'ne geçti ve 28.1.1909'da istiklâl kazandı): Bibliyografya için bk.aş.Küba.

Filipinler(11.4.1899'da İspanya'dan A.B.D.'ne geçti ve 4.7.1946'da istiklâl kazandı): *El Archipelago Filipine,* 3 c., Washington 1900; *Report of the Philippine Comission,* 3 c., Washington 1905; *Official Gazette,* Manila, 1899-1946, haftalık; J.R.Arnold, *The Philippines,* Manila 1912; F.W.Atkinson, *The Philippine Islands,* Londra 1906; D.F.Barrons, *History of the Philippines,* New York 1905; E.H.Blair vs, *The Philippine Islands(1493-1898),* 55 c., Cleveland, 1903-9; J.Blount, *The American Occupation of the Philippines(1898-1912),* 2: Londra 1913; R.K.Buckland, *In the Land of the Filipino,* New York 1912; F.F.Bunker, *Hawaii and the Philippines,* New York 1928; F.C.Chamberlain, *The Philippine Problem,* Boston 1898, 2: 1913; C.Crow, *America and the Philippines,* New York 1914; L.H.Fernandez, *The Philippine Republic,* Columbia/New York, 1926; W.C.Forbes, *The Philippine Islands,* 3 c., Boston 1929, 2: 1945; J.Foreman, *The Philippine Islands,* 3: Londra 1906; F.B.Harrison, *Philippine Independence,* New York 1922; A.Ireland, *The Far Eastern Tropics,* Londra 1905; M.Kalaw, *The Philippine Government,* Manila 1927; A.M., *The Present Government of the Philippines,* Manila 1921; A.M., *The Philippine Revolution,* Manila 1925; R.R.Lala, *The Philippine Islands,* Londra 1899; K.Mayo, *The Philippines,* Londra 1925; H.H.Miller ve C.H.Storms, *Economic Conditions in the Philippines,* Boston 1913; F.D.Millet, *The Philippine Expedition,* New York 1899; J.S.Reyes, *America's Economic Policy towards the Philippines,* New York 1923; N.Roosevelt, *The Philippines,* New York 1927; J.A.Le Roy, *Philippine Life,* Londra 1906; C.E.Russell, *The Philippines,* New York 1922; F.H.Sawyer, *The Inhabitants of the Philippines,* Londra 1900; Moorfield Storey ve M.P. Lichaneo, *The Conquest of the Philippines by the US,* New York 1926; T.H.P.de Tavera, *Biblioteca Filipina,* Washington 1903; Walther von Tuckermann, *Die Philippinen,* Leipzig 1926; D.R.Williams, *The US and the Philippines,* New York 1926; Dean C.Worcester, *The Philippine Islands,* Londra 1898; A.M., *The Philippines, Past and Present,* 2 c., Londra 1914; *Report on Philippines Affairs,* 3 c., Washington 1938; A.P.C.Griffin ve P.Lee Phillips, *List of Book and Maps on the Philippine Islands in the Library of Congress,* 2 c., 2: Washington 1901; W.H.Anderson, *The Philippine Problem,* Londra 1936; W.H.Haas vs, *The American Empire,* Chicago 1940; J.R. Hayden, *The Philippines,* New York 1942; Felix M.Keesing, *The Philippines,* Şanghay 1937; G.L.Kirk, *The Philippine Independence,* New York 1936; A. Labroquère, *L'Indépendence des Philippines,* Paris 1936; G.A.Malcolm, *The Philippines,* New York 1936; Catharine Porter, *Crisis in the Philippines,* New York 1942; J.W.Pratt, *Empansionits of 1898, The Acquisation of Hawaii and the Spanish Islands,* Londra 1937; R.A.Smith, *Our Future in Asia,* New York 1940; B.Seeman ve L.Salisbury, *Crosscurrents in the Philippines,* New York 1946; *Year-book of Philippine Statistics,* Manila 1947; *Commercial and Industrial*

Manual of the Philippines, Manila 1938; *Census of the Philippines,* 7 c., Manila 1939; US Department of Commerce, *Gazetteer of the Philippine Islands,* Washington 1944; H.Abaya, *Betrayal in the Philippines;* J.M.Aruego, *The Philippine Constitution,* 2 c., Manila, 1936-37; D.Bernstein, *The Philippine Story,* New York 1947; Z.M.Galang, *Encyclopedia of the Philippines,* 6 c., Manila 1935; R.G.Hainsworth ve R.T.Moyer, *Geography of the Philippine Islands,* Washington 1945; J.R.Hayden, *The Philippines, National Development,* New York 1942; H.W.Krieger, *Peoples of the Philippines,* Washington 1942.

Guam(10.12.1898'de İspanya'dan A.B.D.'ne geçti): Laura Thompson, *Guam,* New York 1941, 3: 1947; *Annual Report of the Naval Governor of Guam,* Washington, 1899 v.dd., yıllık; Charles F.Reid vs, *Bibliography of the Island of Guam,* New York 1939; P.C.Griffin, *List Books on Samoa and Guam int the Library of Congress,* Washington 1901; C.Beardsley, *Guam Past and Present,* Rutland/Vt, 1964; P.Carano ve P.C.Sanchez, *Complete History of Guam,* Rutland 1964; Economic Research Center, *Guam Annual Economic Revie,* Agana, yıllık.

Amerikan Samoa'sı(7.11.1899'da bağımsızken A.B.D.'ne ilhâk edildi): L.P.Churchill, *Samoa,* New York 1902; *Annual Report of the Commandant at Samoa,* Washington, 1900 v.dd., yıllık; J.B.Stair, *Old Samoa,* Londra 1897; George Turner, *Samoa,* Londra 1884; R.L.Stevenson, *Vailima Letters,* Londra 1895; S.R.Masterman, *International Rivalry in Samoa(1845-84),* New York 1934; *General Report of the Governor of American Samoa,* Washington, 1927 v.dd., yıllık; A.P.C.Griffin, *List of Books on Samoa and Guam in the Libray of Congress,* Washington 1901; *Pacific Island Year Book,* Suva(Fiji), yıllık; Navy Department, *American Samoa,* Washington 1948; F.M.Keesing, *Modern Samoa,* Londra 1934; A.M., *The South Seas in the Modern World,* New York 1942; Margaret Mead, *In Samoa,* Harmondsworth/Middlesex, 1943; H.G.Ryden, *US in Relation to Samoa,* New Haven 1933; C.F.Reid, *Overseas America,* New York 1941.

Mikronezya ve Marşal Adaları (İspanya'dan 1899'da Almanya'ya, 1918'de Japonya'ya, 1944'de A.B.D.'ne geçti ve 1991'de 2 ayrı devlet hâlinde istiklâl kazandı): J.W. Coulter, *The Pacific Dependencies of the US,* New York 1957; J.W. Pratt, *America's Colonial Experiment,* New York 1950; *Report the Administration of the Trust Territory of the Pacific Islands by the Unites States to the United Nations,* Washington, 1947 v. dd., yıllık; G.H. Kerr, *Okinawa,* Rutland/Vt, 1958; Hoover Institution, *The Ryuku Islands, List of Books and Articles,* Standorf/San Francisco, 1954; H.J. Wiens, *Pacific Island of the US,* New York 1962; W.T. Perkins, *The US and Its Dependencies,* Leiden 1962.

Panama Canal Zone (18.11.1903'te Panama tarafından A.B.D.'ne bırakıldı): Bibliyografya için bk. Panama.

Kanada

The Canada Year Book, Ottawa, yıllık; Dominion Bureau of Statistics, *Monthly Review of Business Statistics,* Ottawa, aylık; H.M. Ami, *Canada and Newfoundland,* 2: Londra 1915; R.J. Arnott vs, *Canada Today,* Toronto 1929; Karl Baedeker, *The*

Dominion of Canada, 4: Londra 1925; Sir R.L. Borden, *Canadian Constitutional Studies,* Londra 1922; A.M., *Canada in the Commonwealth,* Londra 1929; Sir J.G. Bourinot, *Canada,* Londra 1922; J.C. Bracq, *The Evolution of French Canada,* Londra 1924; Viscount Bryce, *Canada,* New York 1921; A.M., *Modern Democraties,* New York 1921; *Canada and Its Provinces,* 23 c., Toronto 1914; *Canadian Almanac,* yıllık, Toronto; Thomas Chapais, *Histoire du Canada,* Québec 1921; *Commerical and Financial Review,* Montréal, yıllık; P.E. Corbett ve H.A. Smith, *Canada and World Politics,* Londra 1928; R. Coupland, *The Quebec Act,* Oxford 1925; D.de Casson, *A History of Montreal (1640-72),* Toronto 1928; H.E. Egerton, *Historical Geography of Canada,* Oxford 1923; G.T. Faris, *Seeing Canada,* Londra 1925; F.J. E. Fitzpatrick, *The Canadian North-West Mounted Police (1879-85),* New York 1921; Y. Fitzroy, *Canadian Panaroma,* Londra 1929; F.X. Garneau, *Histoire du Canada,* Paris 1929, 8: 1945; K. Hale, *Canadian Houses,* Londra 1927; *Heaton's Annual,* Toronto, yıllık; J.C. Hopkins vs, *Canadian Annual Revue of Public Affairs,* Toronto, 1901-28, yıllık; H.A. Innis, *History of the Canadian Pacific Railway,* Toronto 1923; H.L. Keenleyside, *Canada and the US,* New York 1929; W.P.M. Kennedy, *The Canadian Constitution (1759-1915),* Toronto 1918; A.M., *The Canadian Federalism,* Toronto 1921; A.M. *The Constitution of Canada,* Oxford 1923; A.M., *The Dominion of Canada,* Philadelphia 1923; D. Lenness, *Eskimo Life,* Toronto 1928; H.A. Logan, *Trade Union in Canada,* Toronto 1928; R.G. Macbeth, *Northwest Mounted Police,* Toronto 1921; R.A. Mackay, *Senate of Canada,* Oxford 1926; Chester Martin, *Canada,* Oxford 1929; E.S. Moore, *The Mineral Resources of Canada,* Toronto 1928; M. Newbigin, *Canada,* Londra 1927; J.E. Rey, *The New Canada,* Londra 1926; W.R. Riddell, *The Canadian Constitution,* New York 1924; A.H.D. Ross, *Ottawa, Past and Present,* Toronto 1927; Sir William Scooling, *The Hudson's Bay Company (1670-1920),* Londra 1920; Vilhjalmur Stefansson, *Hunters of the North,* New York 1923; A. M., *The North-West Course,* Toronto 1922; A.M., *In Polar Regions,* New York 1921; F.W. Wallace, *Canadian Shipping,* Toronto 1928; C. Wittke, *A History of Canada,* New York 1928; 3: 1941; G.M. Wrong, *The US and Canada,* New York 1921; A.M., *Rise and Fall of New France,* Toronto 1929; A.M. vs, *The Federation of Canada (1867-1917),* Toronto 1917; *Canada, Official Handbook,* Ottawa, yıllık; Dominion Bureau of Statistics, *Atlas of Canada,* Ottawa 1932; *Canadian Annual Review of Public Affairs,* Toronto, yıllık; *The Canadian Catalogue of Books,* Toronto 1921 v.d.d., yıllık; Research of the League for Social Reconstruction, *Social Planning for Canada,* Londra 1935; *The Canadian Almanac and Legal and Court Directory,* Toronto, yıllık; H.F. Angus vs, *Canada,* Londra 1938; H. Baulig, *Amérique Septentrionale,* Paris 1935; R. Blanchard, *L'Amérique du Nord,* Paris 1933; A.M., *L'Est du Canada Français,* Paris 19-35; Alb. W. Bavey, *The French-Canadian,* Londra 1933; A.M., *The French Canadians To-day,* Londra 1939; J.B. Brebner, *The Explorers of North America (1492-1806),* Londra 1933; B. Brouillette, *Les Canadiens Français (1763-1846),* Montréal 1936; Jean Bruchesi, *L'Histoire du Canada,* 2 c., Montréal 1937; A.L. Burt, *History of Canada,* Minneapolis 1942, 2: 1944; S.D. Clark, *The Social Development of Canada,* Toronto 1942; J.H. Creighton, *Central Banking in Canada,* Vancouver 1934; W. Dafoe, *Canada,* Londra 1935; R.M. Dawson vs, *Constitutional Canada (1900-31),* Londra 1933; L.C. Douthwaite, *The Royal Canadian Mounted Police,* Londra 1940; R. England, *The*

Colonisation of Western Canada, Londra 1936; I.F. Fraser, *French Canada,* New York 1939; Fuller, *Canada To-day and To-morrow,* Londra 1935; J. Murray Gibbon, *Canadian Mosaic, The Making of a Nation,* Londra 1939; G.P.de T. Glazebrook, *A History of Transportation in Canada,* Londra 1938; A.M., *Canadian External Relations to 1914,* Londra 1942; P.H. Godsell, *The North-West Mounted,* Londra 1941; Marcus Lee Hansen, *The Canadian and American Peoples,* Yale/New Haven, 1940; B. Hutchinson, *The Unknown Country,* New York 1942; H.A. Innis, *The Fur Trade in Canada,* Yale/New Haven, 1930; Mary Quale Innis, *An Economic History of Canada,* Toronto 1936; H.A. Innis, A.F.W. Plumpre vs, *The Canada Economy,* Toronto 1934; A.M., *The Industry of Canada,* Londra 1937; D. Jeinness, *The Indians of Canada,* Ottawa 1932; Norman Macdonald, *Canada 1763-1841, Immigration and Settlement,* Londra 1939; Douglas MacKay, *The Hudson's Bay Company,* Londra 1937; R.A. Mackay ve E.B. Rogers, *Canada,* Londra 1938; W.A. Mackintosh vs, *The Prairie Provinces,* Toronto 1935; Chester Martin, *Selfgovernment in Canada,* Oxford 1929; A.M. vs, *Canada in Peace and War,* Toronto 1941; A.S.Morton, *A History of Canadian West to 1870-71,* Londra, 1939; B.K. Sandwell, *Canada,* Oxford 1941; Max Savelle, *The Diplomatic History of Canada (1749-63),* New Haven 1940; F.R. Scott, *Canada To-Day,* 2: Toronto 1939; F.H. Soard, *Canada in World Affairs,* New York 1941; C.P. Stacey, *The Military Problems of Canada,* Toronto 1940; W.H. Troop, *Canada and the Empire,* Toronto 1933; A.S. Walker, *Canada,* Londra 1934; W.M. Whitelaw, *Canada before Confederation,* Londra 1934; Dominion Bureau of Statistics, *Canadian Statistical Review,* Ottawa, yıllık; C.P. Stacy, *The Canadian Army (1939-45),* Ottawa 1948; R. Dorman vs, *History of the Steam and Electric Railways of Canada (1836-1937),* Ottawa 1938; Dominion Bureau of Statistics, *The Maritime Provinces of Canada,* Ottawa 1948; Royal Commission, *Dominion-Provincial Relations (1867-1939),* 3 c., Ottawa 1940; *The Canadian Army at War,* 3 c., Ottawa, 1945-46; W.S. Boggs, *The Postage Stamps and Postal History of Canada,* 2 c., Kalamazoo/Mich., 1945-46; A. Brady, F.R. Scot vs, *Canada after the War,* Toronto 1943; J.B. Brebner, *North Atlantic Triangle: Canada, the US and Great Britain,* New Haven 1945; B. Brouillette, *Atlas of Canada Project,* Ottawa 1945; H.M. Cassidy, *Public Health in the Canadian Provinces,* Toronto 1945; R.H. Coats ve M.C. MacLean, *The Americanborn in Canada,* Yale/New Haven, 1943; H.E.B. Coyne, *The Railway Law of Canada,* Toronto 1947; Donald G. Craighton, *A History of Canada,* Boston 1944; R.M. Dason vs, *The Government of Canada,* Toronto 1947; A.M., *Canada in World Affairs (1939-41),* Londra 1944; W. Eggleston, *Dominion-Provincial Relations,* Toronto 1946; V.C. Foke, *Canadian Agricultural Policy* , Toronto 1946; C.W. Jeffreys ve T.W. McLean, *Canadian History,* 22 c., Toronto 1945; J. Kidman, *The Canadian Prison,* Toronto 1947; W. Kirkonnell ve A.S.P. Woodhouse, *The Humanities in Canada,* Ottawa 1947; E.McInnis, *Canada, A History* , Toronto 1947; W.A. Mackintosh, W.L.G. Joerg vs, *Canadian Frontiers of Settlement,* 9 c., Toronto 1935; R. Munro, *The Story of the Canadian Army,* Toronto 1945; G.P. Normandin vs, *The Canadian Parliamentary Guide,* Ottawa, yıllık; M. Ollivier, *Problems of Canadian Sovereignty (1867-1931),* Toronto 1945; E.L.S. Patterson, *Canadian Banking,* 2: Toronto 1941; Louisa Peat, *Canada, New World Power,* Toronto 1945; D. Potvin, *Le Saint-Laurent,* 2: Québec 1945; André Siegfried, *Le Canada, Puissance Internationale,* 3: Paris 1944; H.G. Skilling, *Canadian*

Representation, Toronto 1945; R. Tanghe, *Géographie Economique du Canada*, Montréal 1944; G. Taylor, *Canada British and French Settlement*, Londra 1947; F.W. Wallace, *Canadian Ports and Shipping Directory*, 9: Gardenvale/Québec, 1948; W.S. Wallace vs, *The Dictionary of Canadian Biography*, 2 c., 2: Toronto 1945; J.K. Wilcox, *Official War Publications in Canada*, San Francisco 1944.

The Canadian Parliamentary Guide, Ottawa, yıllık; H.McD. Clokie, *Canadian Government and Politics*, 2: Toronto 1950; J.A. Cory, *Democratic-Government and Politics*, 3: Toronto 1959; R.M. Dawson, *Democratic Government in Canada*, 2: Toronto 1957; A.M. vs, *Government of Canada*, 3: Toronto 1957; J.G. Eayrs, *Government and Foreign Policy in Canada*, Toronto 1961; W. Eggleston, *Canada at Work*, Montreal 1953; P. Gérin-Lajoie, *Constitutional Amendment in Canada*, Toronto 1950; J.E. Hodgettz, *Canadian Public Administration*, Toronto 1960; S.H. Knowles, *The New Party*, Toronto 1961; M. Lamontagne, *Le Fédéralisme Canadien*, Québec 1954; B. Laskin, *Canadian Constitutional Laws*, 2: Toronto 1960; A.R.M. Lower vs, *Evolring Canadian Federalism*, Durham/N.C., 1958; J.R. Mallory, *Federal Power in Canada*, Toronto 1954; C.B. Martin, *Foundations of Canadian Nationhood*, Toronto 1955; Redmond Quain, *Manual of the Government of Canada*, Toronto 1956; J.T. Sayell, *The Office of Lieutenant-Governor*, Toronto 1957; F.P. Varcoe, *The Legislative Power in Canada*, Toronto 1954; N. Ward, *Canadian Democracy*, Toronto 1962; Depart. of Emmigration, *Immigration ad Ethnic Groups in Canada, A Bibliography (1920-58)*, Ottawa 1961; B.R. Blishen vs, *Canadian Society*, Toronto 1961; M. Brunet, *La Présence Anglaise et les Canadiens*, Montréal 1958; S.D. Clarck, *The Changing Canadian Society*, Toronto 1961; D.C. Corbett, *Canada's Emigration Policy*, Toronto 1957; H.I. Cowan, *British Emigration to British North America, the First Hundred Years*, 2: Toronto 1961; Douglas Leechman, *Native Tribes of Canada*, Toronto 1956; A.S. Stearns, *New Canadians of Slavic Origin*, Winnipeg 1960; J. Kosa, *The Hungarians in Canada*, Toronto 1957; J. Kage, *Jewish Immigration in Canada (1760-1960)*, Montreal 1962; M. Wade, *The French Canadians (1760-1945)*, Toronto 1955; A.M. vs, *Canadien Dualism: French-English Relations*, Toronto 1960; S.D. Clark, *Church and Sect in Canada*, Oxford 1949; H.H. Walsh, *The Church in Canada*, Toronto 1956; *Canadian Universities and Colleges*, 7: Ottawa 1960; W.A. Craik, *History of Canadian Journalism*, 2 c., Toronto 1959; R.S. Harris ve A. Trembley, *A Bibliography of Higher Education in Canada*, Toronto 1960; Joseph Katz, *Elementary Education in Canada*, Toronto 1961; C.B. Sissons, *Church and State in Canadian Education*, Toronto 1959; W.H. Swift, *Trends in Canadian Education*, Toronto 1958; Z.E. Phillips, *The Development of Education in Canada*, Toronto 1957; W.H. Anger, *Canadian Commercial Law*, 18: Toronto 1958; A.R.M.O'Connor, *The New Criminal Code*, Toronto 1955; E.McWhinney, *Canadian Jurisprudence*, Toronto 1958; I.M.B. Jameson, *Canadian Estate Tax*, Toronto 1960; R. Gosse, *The Law on Competion in Canada*, Toronto 1962; R.M. Clarck, *Economic Security in the US and Canada*, 2 c., Ottawa 1959; M.K. Oliver vs, *Social Purpose for Canada*, Toronto 1961; E.J. Fox, *Marketing in Canada*, Homewood/Ill., 1958; A.E. Buck, *Financing Canadian Government*, Chicago 1949; Dept. of National Defence, *Canada's Army in Korea*, Ottawa 1956; C.E. Dornbusch, *The Canadian Army (1855-1958)*, Cornallis/N.Y., 1959; Dept. of National Defence, W.R. Feasby vs, *Official History*

of the Canadian Medical Services (1939-45), 2 c., Ottawa 1953-56; D.J. Goodspeed, *A History of the Defence Research Board of Canada,* Ottawa 1958; J. de N. Kennedy, *A History of the Royal Canadian Air Force,* Toronto 1960; J. Schull, *Canadian Naval Operations in the Second World War,* Ottawa 1952; C.P. Stacey, *Official History of the Canadian Army in the Second World War,* 3 c., Ottawa, 1955-60; G.F.G. Stanley, *The Military History of Canada,* 2: Toronto 1960; G.N. Tucker, *The Naval Service of Canada, Its Official History,* 2 c., Ottawa 1952; *Canadian Mines Handbook,* Toronto, 1931 v. dd., yıllık; R.E. Caves ve R.H. Holton, *The Canadian Economy,* Harvard/Cambridge, 1959; A.W. Currie, *Economic Geography of Canada,* Toronto 1945; A.M., *Canadian Economic Development,* Toronto 1951; H.A. Innes, *The Old Fisheries,* 2: Toronto 1954; G.B. Langford, *The Mineral Industry in Canada,* Toronto 1954; D.M. Le Bourdais, *The Story of Canadian Mining,* Toronto 1957; W.F. Lougheed, *Secondary Manufacturing Industry in the Canadian Economy,* Toronto 1961; O.W. Main, *The Canadian Nickel Industry,* Toronto 1955; Anthony Scott, *Natural Resources,* Toronto 1955; S.A. Pain, *Three Miles of Gold,* Toronto 1960; M.M. van der Valk, *The Economic Future of Canada,* Toronto 1954; H.G. L. Strange, *A Short History of Prairie Agriculture,* Winnipeg 1954; J.A. Stovel, *Canada in the World Economy,* Harvard/Cambridge, 1959; S. Jamieson, *Industrial Remations in Canada,* Toronto 1957; A.C.L. Crysler, *Canadian Labour Law,* Toronto 1957; J.C. Cameron, *Trade Unions in Canada,* Kingston 1960; Dept. of Labour, *Working Conditions in Canadian Industry,* Ottawa 1961; T.N. Brewis, *Canadian Economic Policy,* Toronto 1961; Brown Cockfield vs, *Canada's Economic Future,* Toronto 1957; C.A. Ashley, *Corporation Finance in Canada,* 2: Toronto 1956; W.T.Easterbrook, *Canadian Economic History,* Toronto 1956; C.D.W. Goodwin, *Canadian Economic Thought (1814-1914),* Durham/N.C., 1961; A.E. Safarian, *The Canadian Economy in the Great Depression,* Toronto 1959; A.A. Shea, *Canada 1980,* Toronto 1960; J.W. Thompson, *The Canadian Market,* Toronto 1958; Fernand Quellet, *Histoire de la Chambre de Commerce de Québec (1809-1959),* Québec 1959; William R. Willioughby, *The St Lawrance Waterway,* Un. of Wisconsin, 1960; R.G. Stevens, *Canadian National Railways,* 2 c., Toronto 1960; F.H. Ellis, *In Canadian Skies,* Toronto 1959; G.P. Wonnacott, *The Canadian Dollar (1948-59),* Toronto 1960; *The Canada Year Book,* 1905 v.dd., yıllık; *Canada, Official Handbook,* 1930 v.dd., yıllık; *Canadian Statistical Review,* 1948 v.dd., aylık; *Canadiana, A List of Publications of Canadian Interest,* Ottawa, 1951 v.dd., aylık; *Tenth Decennial Census of Canada 1961,* Ottawa 1962; Dept. of Mines, Geographical Branch, *Atlas of Canada,* Ottawa 1958; *Canadian Annual Review,* 1960 v.dd., yıllık; *Canadian Who's Who,* 8: Toronto 1960; H.F. Angus, *Canada and the Far East (1940-53),* Toronto 1953; A. M., Jean Bruchési, *L'Histoire du Canada,* 6: Montréal 1951; A.M., *Le Canada,* Paris 1952; G.W. Bron, *Canadian Democracy,* Toronto 1952; A.M., *Canada in the Making,* Toronto 1953; M. Brunet vs, *Histoire du Canada,* Montréal 1952; J.M.S. Careless, *Canada, A Story,* Cambridge 1953; Donald G. Creighton, *The Empire of the St Lawrance,* Toronto 1956; *Encylopedia Canadiana,* 10 c., 2: Ottawa 1962, 3: 1967; *Dictionnaires Canadien, Français-Anglais, Anglais-Français,* Toronto 1962; J.A. Fortin, *Biographies Canadiennes-Françaises,* 16: Montréal 1952; G.P. de T. Glazebrook, *A History of Canadian External Relations,* Toronto 1950; B. Hutchison, *Canada, Tomorrow's Giant,* Toronto 1953; F.J. Lefebvre,

Le Canada, Montréal 1954; A.R.M. Lower, *Canada,* Toronto 1952; Hugh McLennan, *Seven Rivers of Canada,* Toronto 1961; W.A. Riddell, *Canadian Foreign Policy (1917-39),* Toronto 1962; M.Roberts, *Canada,* Toronto 1952; J.L. Robinson ve J. Robinson. *Geography of Canada,* Toronto 1951; B.R. Sandell, *La Nation Canadienne,* Monaco 1954; R. Tanghe, *Bibliography of Canadian Bibliographies,* Toronto 1962; K.W. Taylor ve J.A. Corry, *Canada and NATO,* Toronto 1952; W.S. Wallace, *The Dictionary of Canadian Biography* , 2 c., 2: Toronto 1945; H.L. Brittain, *Local Government in Canada,* Toronto 1951; D.C. Roat, *Local Government in Canada,* Toronto 1962; K.G. Crawford, *Canadian Municipal Government,* Toronto 1954; T.J. Plunkett, *Municipal Organization in Canada,* Montreal 1955.

B.Bissinnette, *Constitution du Canada,* Montréal 1963; J.Geliner ve J.Smerek, *The Czechs and Slovaks in Canada,* Toronto 1968; P.Garigue, *Les Canadiens Français,* Montréal 1962; E.Iglauer, *The Eskimos,* New York 1966; A.H.Richmond, *Immigrants in Canada,* Toronto 1967; P.E.Trudeau, *The French Canadians,* Londra 1968; M.Wade, *The French Canadians(1760-1967),* 2 c., 2: Toronto 1968; *National Reference Book on Canadian Business Personalities,* Montreal 1963; G.W.Brown vs, *Dictionary of Canadian Biography,* Toronto 1966; P.Camu, E.P.Weeks ve Z.W.Sametz, *Economic Geography of Canada,* Londra 1965; M.C.Urquart, K.A.H.Buckley vs, *Historical Statistics of Canada,* Cambridge 1965; G.W.Wilson, *Canada,* New York 1965; N.Kernaghan vs, *Bureaucracy in Canadian Government,* Toronto 1969; R.B.Byers vs, *Canada: A Viability of the Confederation,* Toronto 1979; W.D.K.Kernaghan, *Bureaucracy in Canadian Government,* 2: Toronto 1973; J.Eayrs, *In Defence of Canada,* Toronto 1980; Dept.of Fisheries, *Canadian Fisheries,* Toronto 1984; *Twelfth Decennial Census of Canada 1981,* Ottawa 1982; Dept.of Energy, *Atlas and Gazetteer of Canada,* Ottawa 1969; *Canadian Encylopedia,* 3 c., Edmonton 1985; Donald G.Creighton, *Canada's First Century,* Toronto 1970; A.M., *The Discovery of Canada,* Toronto 1974; R.Cook, *Nationalism and Politics in Canada,* Toronto 1971; A.M., *French-Canadian Nationalism,* Toronto 1970; D.B.Dewitt ve J.J.Kirton, *Canada as a Principal Power,* Toronto 1983; Oxford Un., *Dictionnaire Bélisle de la Langue Française au Canada,* 1970; J.L.Granatstein, *Twentieth Century Canada,* Toronto 1983; T.A.Hockin, *Government in Canada,* Londra 1976; F.H.Leacy vs, *Historical Statistics of Canada,* Ottawa 1983; L.D.McCann, *A Geography of Canada,* Scarborough/Ontario,1982; P.C.Newman, *The Story of the Hudson's Bay Company,* Londra 1986; D.L.Smith vs, *History of Canada, A Bibliography,* Santa Barbara 1983; N.Nurgitz ve H.Segal, *The Progressive Conservatives and the Constitution,* Ottawa 1983.

Alberta: The Department for the Interior, *Place Names of Alberta,* Ottawa 1928; J.Blue, *History of Alberta,* Chicago 1924; A.O.MacRae, *History of the Province of Alberta,* Calgary 1912; L.Thwaite, *Alberta,* Londra 1912; A.Short ve A.G.Doughty, *The Prairie Provinces,* Toronto 1914; C.H.Douglas, *The Alberta Experiment,* Londra 1937; C.M.MacInnes, *The Rockies,* Londra 1931; J.W.Horan, *A History of Alberta,* Edmonton 1945; W.S.Evans, *Alberta Population Maps,* Winnipeg 1946; A.M., *Alberta Place Guide.* Winnipeg 1947; W.E.Mann, *Cult and Church in Alberta,* Toronto 1955; C.B.Macpherson, *Democracy in Alberta,* Toronto 1953, 2: 1962; W.G.Hardy, *Alberta*

Anthology, Toronto 1955; L.D.Nesbitt, *History of the Alberta Wheat Pool,* Saskatoon 1962; R.Kroetsch, *Alberta,* Toronto 1968; J.G.MacGregor, *A History of Alberta,* 2: Edmonton 1981; J.Masson, *Alberta's Local Governments,* Edmonton 1979; J.Richards, *Prairie Capitalism,* Toronto 1979; *Alberta Statistical Review,* Edmonton, 3 aylık; *Alberta Economic Accounts,* Edmonton, yıllık; *Alberta Population Growth,* Edmonton, 3 aylık; *Alberta Facts,* Edmonton, yıllık.

British Columbia: *British Columbia Manuel,* Victoria, 1929 v.dd., yıllık; *British Columbia, Handbook,* Victoria, yıllık; A.G.Brown, *British Columbia,* Londra 1912; *Chronicles of Canada: British Columbia,* Toronto 1914; W.H.Collison, *In the Wake of the War Canoe,* Londra 1915; A.S.Deaville, *Postage Stamps of Vancouver and British Columbia(1849-71),* Victoria 1928; F.Fairford, *British Columbia,* Londra 1914; L.R.Freeman, *Down the Columbia,* Londra 1922; F.W.Howay ve E.O.S.Scholefield, *British Columbia to the Present,* Victoria 1914; F.W.Howay, *The Early History of the Fraser River Mines,* Victoria 1926; M.Roberts, *British Columbia after Forty Years,* Londra 1927; A.Short ve A.G.Doughty, *British Columbia,* Toronto 1914; *Synopsis of Hunting and Fishing Regulations,* Victoria, yıllık; W.A.Carrothers, *The British Columbia Fisheries,* Toronto 1941; B.A.McKelvie, *Early History of British Columbia,* Toronto 1926; Sydney M.Weston, *Publications of British Columbia(1871-1937),* Victoria 1939; George Stanley, *The Birth of Western Canada,* Londra 1936; O.W.Freeman ve H.W.Martin, *The Pacific Northwest,* New York 1942; F.W.Howay, *British Columbia and the US,* Toronto 1942; *Who's Who in British Columbia,* Vancouver 1945, 2: 1953; W.S.Evans, *British Columbia Population Maps,* Winnipeg 1947; A.M., *British Columbia Place Guide,* Winnipeg 1947; T.A.Bickard, *Historic British Columbia,* Vancouver 1948; M.A.Ormsby, *British Columbia, A History,* Toronto 1953; George Nicholson, *Vancouver Island(1762-1962),* Victoria 1962; Marjorie C.Holmes, *Publications of British Columbia(1871-1947),* Victoria 1950; F.H.Goodchild, *British Columbia,* Londra 1951; J.D.Chapman, D.B.Turner vs, *British Columbia Atlas,* Victoria 1956; *Forestry Handbook for British Columbia,* Vancouver 1953; R.L.Haigh-Brown, *The Natural Resources of British Columbia,* Toronto 1961; M.Ormsby, *British Columbia, A History,* Vancouver 1958; J.T.Morley, *Governing British Columbia,* Vancouver 1983; *British Columbia Financial and Economic Review,* Victoria, yıllık; *British Columbia Population Forecast* Victoria, yıllık; *British Columbia Facts and Statistics,* Victoria, yıllık.

Manitoba: *Chronicles of Canada: Manitoba,* Toronto 1914; M.McWilliam, *Manitoba Milestones,* Londra 1928; F.H.Kitto, *Manitoba,* Ottawa 1931; J.H.Ellis, *The Soils of Manitoba,* Winnipeg 1938; Department of Mines, *A Guide for Manitoba,* Winnipeg 1937; W.S.Evans, *Manitoba Population Maps,* Winnipeg 1945; A.M., *Manitoba Place Guide,* Winnipeg 1945; T.R.Weir, *Economic Atlas of Manitoba,* Winnipeg 1960; W.L.Morton, *Manitoba, A History,* Toronto 1967; J.A.Jackson, *Manitoba, The Centennial History,* Toronto 1970; *Manitoba Facts,* Winnipeg, yıllık.

New Brunswick: *Cronicles of Canada: N.B.,* Toronto 1914; *Canada and Its Provinces: N.B.,* Toronto 1914; *N.B., Its Natural Resources,* Ottawa 1930; L.O.Thomas, *The Province of N.B.,* Ottawa 1930; *N.B.and Its People,* Fredection 1962; *N.B., An*

Economic Profile, Fredericton 1968; S.Treuman, *N.B.,* Fredericton 1973; C.Thompson, *N.B.,* Ottawa 1977; NB Information Service, *General Information,* Fredericton, yıllık.

Newfounland and Labrador(23.3.1949'da İngiltere, 10. eyâlet olarak Kanada'ya verdi): Lord Birkenhead, *The Story of Newfoundland,* Londra 1920; Baedeker, *Dominion of Canada with Newfoundland and Alaska,* Londra 1922; H.M.Ami vs, *Canada and Newfoundland,* 2: Londra 1915; *Year-Book of Newfoundland,* St.John's, yıllık; A.R.Dugmore, *Romance of Newfoundland,* Londra 1913; M.Harvey, *Newfoundland, England's Oldest Colony,* Londra 1897; A.M., *Newfoundland,* New York 1900; James P.Howley, *The Beothucks or Red Indians, the Aboriginal Inhabitants of Newfoundland,* Cambridge 1915; J.G.Millais, *Newfoundland,* Londra 1907; J.D.Rogers, *Historical Geography of Newfoundland,* Londra 1911, 2: 1931; Rev.P.W.Browne, *The Story of Labrador,* Londra 1911; W.B.Cabot, *In Northern Labrador,* Londra 1912; A.M., *Labrador,* Londra 1922; W.G.Gosling, *Labrador,* Londra 1910; W.T.Grenfell, *Labrador,* Londra 1922; S.K.Hutton, *The Eskimos of Labrador,* Londra 1912; Mrs.L.Hubbard, *Unknown Labrador,* New York 1909; H.H.Pritchard, *Labrador,* Londra 1909; C.W.Towsend, *Labrador Coast,* Boston 1907; A.M., *Labrador Journal,* Boston 1911; A.M., *A Labrador Spring,* Boston 1910; A.Forbes, *Labrador,* New York 1938; A.Young, *A Methodist Missionary in Labrador,* Toronto 1916; Sir W.T.Grenfell, *The Romance of Labrador,* Londra 1934; G.Binney, *The Eskimo Book,* St.John's 1931; T.Lodge, *In Newfoundland,* Londra 1939; A.H.McLintock, *Government in Newfoundland(1783-1832),* Londra 1941; C.Seitz, *Newfoundland, the Great Island,* Londra 1927; R.H.Tait, *Newfoundland,* New York 1939; J.R.Smallwood vs, *The Book of Newfoundland,* 2 c., St.John's 1936; A.M., *The New Newfoundland,* New York 1931; T.G.Taylor, *Newfoundland, A Study of Settlement,* Toronto 1946; V.Tanner, *Newfoundland-Labrador,* 2 c., Toronto, 1944-47; J.Parker, *Newfoundland, 10th Province of Canada,* Londra 1950; R.A.McKay vs, *History and Economy of Newfoundland,* Oxford 1946; J.Cochrane ve A.W.Parsons, *The Story of Newfoundland,* 2: Toronto 1949; R.H.Blackburn vs, *Encyclopedia of Canada: Newfoundland Supplement,* Toronto 1949; R.Bruet, *Le Labrador,* Paris 1949; R.de Loture, *Histoire de Terre-Neuve,* Paris 1949; H.Horwood, *Newfoundland,* Toronto 1969; A.B.Perlin, *The Story of Newfoundland(1497-1959),* St.John's 1959; G.A.Mercer, *Newfoundland and Labrador,* Ottawa 1970.

Nova Scotia: Beckles Wilson, *Nova Scotia,* Londra 1912; *Chronicles of Canada: N.S.,* Toronto 1914; *Canada and Its Provinces: N.S.,* Toronto 1914; J.A.Saunders, *Maritime Provinces,* Londra 1939; George Patterson, *N.S.n History,* Halifax 1940; N.S.Economic Council, *Reports,* 6 c., Halifax, 1936-41; *N.S.Public Archives,* Halifax 1940; H.S.Philpot, *The Province of N.S.,* Ottawa 1930; L.R.Ward, *N.S.,* New York 1942; *Proceedings and Transactions of the N.S. Historical Society,* Halifax, yıllık; Murray Beck, *The Government of N.S.,* Toronto 1957; A.M., *The Voice of N.S.,* Toronto 1964; N.S.Department of Development, *N.S.Fact Book,* Halifax, yıllık; A.M., *N.S.Atlas,* Halifax 1986; Public Archives of N.S., *Place Names of N.S.,* Halifax 1967; M.Beck, *The Municipal Government in N.S.(1749-1973),* Halifax 1973; W.B.Hamilton, *The N.S.*

Traveller, Toronto 1981; P.McCormick, *A Guide to Halifax,* Tantallon 1984; P.McCreath ve J.Leefe, *History of Early N.S.,* Halifax 1982; R.Vaison, *N.S., A Bibliography,* Halifax 1976; C.B.Fergusson, *N.S.in Encyclopedia Canadiana,* Toronto 1968.

Ontario: L.Landon, *Western Ontario and the American Frontier,* New Haven 1941; E.C.Guillat, *Early Life in Upper Canada,* Toronto 1933; R.L.Jones, *History of Agriculture in Ontario(1613-1880),* Toronto 1946; W.S.Evans, *Ontario Guide,* Winnipeg 1945; A.M., *Ontario Population Maps,* Winnipeg 1945; J.Schull, *Ontario since 1867,* Toronto 1978; J.E.Middleton, *The Province of Ontario(1615-1927),* 4 c., Toronto 1927; D.C.McDonalds vs, *The Government in Ontario,* 2: Toronto 1980; *Statistical Information,* Toronto, yıllık; *Ontario Statistics,* Toronto, yıllık; *Ontario Public Accounts,* Toronto, yıllık; *Ontario Financial Report,* Toronto, yıllık; *Ontario Budget,* Toronto, yıllık.

Prince Edward Island: Department of the Interior, *Handbook on P.E.I.,* Ottawa, yıllık; D.C.Harvey, *The French Régime in P.E.I.,* Oxford 1926; D.Campbell, *History of P.E.I.,* Charlettetown 1875; F.MacKinnon, *The Government of P.E.I.,* Toronto 1951; A.H.Clarck, *Three Centuries and P.E.I.,* Toronto 1959; A.Hocking, *P.E.I.,* Toronto 1978; F.W.P.Bolger, *Canada's Smallest Province,* Charlottetown 1973.

Québec: J.C.Sutherland, *The Province of Quebec,* Montreal 1922; R.Flenley vs, *A History of Montreal(1640-1672),* Londra 1928; W.P.Percival, *The Lure of Quebec,* Toronto 1941; A.L.Burt, *The Old Province of Quebec,* Londra 1934; Elizabeth H.Armstrong, *The Crisis of Quebec(1914-18),* New York 1937; *Statistical Year Book,* Quebec, yıllık; Marius Barbeau, *The Kingdom of Saguenay,* Toronto 1936; W.S.Evans, *Quebec Population Maps,* Winnipeg 1946; E.C.Hughes, *French Canada,* Chicago 1943; E.Minville, *Notre Milieu,* Montréal 1943; S.B.Ryerson, *French Canada,* New York 1944; R.Traquir, *Old Architecture of Quebec,* Toronto 1947; C.Whitton, *A Hundred Years(1842-1942),* Ottawa 1943; R.Rumilly, *Histoire de la Province de Québec,* 16 c., Montréal, 1940-45; L.Baudouin, *Le Droit Civil de la Province de Québec,* Montréal 1953; R.Blanchard, *Le Canada Français,* Paris 1959; B.Davies, *Quebec,* Londra 1952; J.C.Falardean vs, *Le Québec Contemporain,* Québec 1953; Economic Research Corporaton, *The Economy of Quebec,* Montreal 1959; F.M.Wade, *Canadian Dualism, French-English Relations,* Quebec 1960; A.M., *The French Canadians(1760-1945),* Toronto 1955; M.Brunet, *Canadiens et Canadiens,* Montréal 1960; F.Ouellet, *Histoire de la Chambre de Commerce de Québec(1809-1959),* Québec 1959; A.Raynauld, *La Province de Québec,* Québec 1961; Ministère de l'Industrie, *Atlas de Québec,* Québec 1966; J.Hamelin, *Histoire du Québec,* St.Hyacinthe 1978; J.Jacobs, *The Question of Separatism: Quebec,* Londra 1981; E.McWhinney, *Quebec and the Constitution,* Toronto 1979; S.M.Trofimenkoff, *Action Française,* Toronto 1975; *Le Québec Statistique,* Québec, yıllık; *Statistiques,* Québec, 3 aylık; *Situation Démographique,* Québec, yıllık; *Commerce International du Québec,* Québec, yıllık; *Comotes Economiques du Québec,* Québec, yıllık; *Perspectives Démographiques,* Québec, yıllık; *Investissement,* Québec, yıllık.

Saskatchewan: Louis Gilbert, *La Saskatchewan,* Paris 1914; Black, *History of Saskatchewan,* Regina 1913; W.S.Evans, *Saskatchewan Population Maps,* Winnipeg 1946; A.M., *Saskatchewan Guide,* Winnipeg 1946; S.W.Yates, *Saskatchewan(1924-35),* Saskatoon 1947; G.E.Britnell, *The Wheat Economy,* Toronto 1939; C.A.Dawson ve Eva R.Young, *Pioneering in the Prairie Provinces,* Toronto 1940; A.S.Morton, C.King vs, *Saskatchewan,* Toronto 1959; J.T.C.Wright, *Saskatchewan, The History,* Toronto 1955; S.M.Lipset, *Saskatchewan,* Los Angeles 1950; Archer ve Derby, *The Story of a Province: Saskatchewan,* Toronto 1955; E.A.McCourt, *Saskatchewan,* Toronto 1968; J.S.Richards, K.I.Fung vs, *Atlas of Saskatchewan,* Saskatoon 1969; V.Arora, *Saskatchewan Bibliography,* Regina 1980; J.H.Archer, *Saskatchewan, A History,* Saskatoon 1980; Executive Council, *Saskatchewan Economic Review,* Regina, yıllık.

Yukon Territory: Charlotte Cameron, *A Cheechako in Alaska and Yukon,* Londra 1920; W.Ogilvie, *Early Days on the Yukon,* Londra 1913; C.Sheldon, *The Upper Yukon,* Londra 1911; E.Stewart, *The Yukon in 1906,* Londra 1913; H.Stucks, *Voyages on the Yukon,* Londra 1919; *Yukon Official Gazette,* Dawson; *Yukon Territory,* Dawson 1926; Department of Interior, *Publications of North-West Territories and Yukon,* Ottawa 1922; N.A.D.Armstrong, *Yukon Yesterdays, Thirty Years Adventures in the Klondike,* Londra 1936; E.McCourt, *The Yukon and Nortwest,* Toronto 1969; *Annual Report of the Commissioner,* Dawson, yıllık; *The Yukon Today,* Ottawa 1968; A.A.Williams, *Exploration of the Yukon,* Sidney 1976; R.Coults, *Yukon Places and Names,* Sidney 1980; P.Berton, *Klondike,* Toronto 1963; Yukon Executive Council, *Statistical Review,* Dawson, yıllık.

The Northwest Territories: G.H.Blanchet, *Northwest Territories,* Ottawa 1930; C.C.Lingard, *In the Old N.T.,* Toronto 1946; R.Finnie, *Canada Moves North,* Londra 1947; C.Wilson, *North of 55°,* Toronto 1954; C.A.Dawson, *The New North-West,* Toronto 1947; K.Rasmussen, *The People of the Polar North, A Record,* Philadelphia 1908; *NT Data Book,* Yellowknife 1985; *Annual Report of the Government of the NT,* yıllık; Indian and Northern Affairs, *Government Activities in the North,* yıllık.

Belize(1981'de İngiltere'den ayrıldı)

Sir J.A.Burdon, *The British Honduras,* Londra 1927; A.B.Dillon, *Geography of British Honduras,* Londra 1923; M.Metzgen ve H.E.Cain, *Handbook of British Honduras,* Belize 1925; A.H.Anderson, *The British Honduras,* Londra 1927; J.L.Mendoza, *Britain and Belize,* Guatemala 1947; A.M., *Belize,* Bromley 1948; D.A.G.Waddell, *British Honduras,* Oxford 1961; D.H.Romney vs, *In British Honduras,* Londra 1959; W.J.Bianchi, *Belize,* New York 1959; A.R.Gregg, *British Honduras,* Londra 1969; R.L.Woodward Jr., *Belize, Bibliography,* Santa Barbara 1980; W.D.Setzekorn, *Belize,* Ohio Un., 1981; C.H.Grant, *The Making of Modern Belize,* Cambridge 1976; D.Dobson, *A History of Belize,* Belize 1973; *Abstract of Statistics,* Belize 1982.

Jamaika(1962'de İngiltere'den ayrıldı)

A.E.Aspinall, *The British West Indies,* Londra 1912; A.M., *In the West Indies,* Londra 1927; E.M.Cook, *Jamaica,* Londra 1924; F.Cundall, *The Handbook of Jamaica,* Kingston 1925; H.L.Foster, *The Caribees,* Londra 1929; W.J.Gardner, *History of Jamaica,* 2: Londra 1909; A.W.H.Hall, *The British West Indies,* Londra 1922; Jamaica Tourist Association, *Guide to Jamaica,* Kingston 1924; *Handbook of Jamaica,* Londra, yıllık; G.Manington, *The West Indies,* Londra 1925, 2: 1930; F.W.Pitman, *The British West Indies,* Londra 1919; H.Wrong, *Government of the West Indies,* Londra 1923; E.F.L.Wood, *The West Indies,* Londra 1922; J.A.Williamson, *The Caribee Islands,* Oxford 1926; A.M.Whitson, *The Constitutional Development of Jamaica(1660-1729),* Manchester 1929; *West Indies Year Book,* Londra, yıllık; Owen Rutter, *In the West Indies,* Londra 1933; *Jamaica Gazette,* Kingston; A.E.Aspinall, *A Guide to the West Indies,* 10: Londra 1940; F.Cundall, *The Governors of Jamaica in the Seventeenth Century,* Londra 1936; A.Macmillan vs, *The West Indies,* Londra 1938; Lord Olivier, *Jamaica,* Londra 1936; A.P.Newton, *The European Nations in the West Indies(1493-1688),* Londra 1933; P.Blanshard, *Democracy and Empire in the Caribbean,* Londra 1948; Sir Harry Luke, *Caribbean Circuit,* Londra 1949; T.S.Simey, *The West Indies,* Oxford 1947; A.M.Whitson ve L.F.Horsfall, *Britain and the West Indies,* Londra 1948; Sir Alan Burns, *History of the British West Indies,* Londra 1954; E.Goveira, *The British West Indies,* Londra 1960; M.Proudfoot, *Britain and the US in the Caribbean,* Londra 1954; J.H.Parry ve P.M.Sherlock, *A Short History of the West Indies,* Londra 1956; *The West Indies and Caribbean Year Book,* Londra, yıllık; P.Abrahams, *Jamaica,* Londra 1957; G.W.Roberts, *The Population of Jamaica,* Cambridge 1957; *Handbook of Jamaica,* Kingston, 1886 v.dd., yıllık; *Guide to Jamaica,* Kingston, 1937 v.dd., yıllık; *Annual Report,* Kingston, yıllık; The Department of Statistics, *Annual Abstract of Statistics,* Kingston, yıllık; Ministry of Finance, *Economic Survey of Jamaica,* Kingston, yıllık; M.M.Carley, *Jamaica,* Londra 1963; Jamaica Library Service, *Bibliography of Jamaica(1900-1963),* Kingston 1963; F.G.Cassidy ve R.B.Le Page, *Dictionary of Jamaican English,* Cambridge 1966; Planning Institute of Jamaica, *Economic and Social Survey,* Kingston, yıllık; University of the West Indies, *Social and Economic Studies,* Kingston, yıllık; G.Beckford ve M.Witter, *Jamaica,* 2: Londra 1982; B.Floyd, *Jamaica,* Londra 1979; K.E.Ingram, *Jamaica Bibliography,* Santa Barbara 1984; A.Kuper, *Changing Jamaica,* Londra 1976; T.Lacey, *Politics in Jamaica(1960-70),* Manchester 1977; M.Manley, *Jamaica,* Londra 1983; K.Post, *A Colony at War: Jamaica 1939-45,* 2 c., Atlantic Highlands/N.J., 1981; P.Sherlock, *Jamaica,* Londra 1984; E.H.Stephens ve J.D.Stephens, *Democratic Socialism in Jamaica,* Londra 1986; C.Stone, *Urban Jamaica,* Kingston 1973; A.M., *Democracy in Jamaica,* Londra 1981.

Bahama(1973'te İngiltere'den ayrıldı)

R.A.Curry, *Bahamian Lore,* Paris 1928; Mary Moseley, *The Bahamas Handbook,* Nassau 1927; H.McL.Bell, *Bahamas,* Londra 1934; J.H.Richardson, *Bahamian Economic Conditions,* Nassau 1944; A.D.Peggs, *A Short History of the Bahamas,* Nassau 1951; M.A.Craton, *A History of the Bahamas,* Londra 1962; *Bahamas Handbook,* Nassau,

yıllık; P.Ambury, *The Story of the Bahamas,* Londra 1975; A.M., *Paradise Island Story,* Londra 1984; P.J.H.Barrett, *Grand Bahama,* Londra 1982; G.Hunte, *The Bahamas,* Londra 1975; C.St.J.Stevenson, *The Bahamas Reference Annual,* Nassau, yıllık; C.A.Hughes, *Race and Politics in the Bahamas,* Brisbane 1981.

Saint Christopher(1983'de İngiltere'den ayrıldı)

K.J.Burdon, *A Handbook of St.Kitts-Nevis,* Londra 1920; C.S.S.Higham, *The Leeward Islands(1660-88),* Cambridge 1921; Barclays Bank, *Leeward Islands,* Londra 1960; D.R.Harris, *Leewards Islands,* San Francisco 1965; J.Gordon, *Nevis,* Londra 1985; Statistics Division, *National Accounts,* Basseterre, yıllık; A.M., *St.Kitts and Nevis Quartely,* Basseterre, 3 aylık.

Antigua(1981'de İngiltere'den ayrıldı)

R.Graves, *Antigua,* Londra 1936; B.Dyde, *Antigua and Barbuda,* Londra 1986.

Dominica(1978'de İngiltere'den ayrıldı)

R.A.Myres, *Dominica, Bibliography,* Santa Barbara 1987; Symington Grieve, *The Island of Dominica,* Londra 1907.

Saint Lucia(1979'da İngiltere'den ayrıldı)

G.Ellis, *St Lucia,* Londra, 1985; *St.Lucia Handbook,* Castries, yıllık; *St.Lucia Annual Report,* Londra, yıllık.

Saint Vincent(1979'da İngiltere'den ayrıldı)

St.Vincent Bienial Report, Londra, yıllık.

Barbados(1966'da İngiltere'den ayrıldı)

D.Worrell, *The Economy of Barbados(1946-80),* Bridgetown 1982; R.B.Potter ve G.M.S.Dann, *Barbados, Bibliography,* Santa Barbara 1987; G.Dan, *Life in Barbados,* Londra 1984; F.A.Hoyos, *Barbados, A History,* Londra 1978; A.M., *Barbados, A Guide,* Londra 1983; *Statistical Information,* Bridgetown, yıllık; A.M., *Barbados, Our Island,* Londra 1960; M.J.Chandler, *In Barbados,* Kingston 1965; *Barbados Economic Survey,* Bridgetown, yıllık; A.H.Verrill, *Lesser Antilles,* New York 1916; *Official Gazette,* Bridgetown; *Barbados Handbook,* Bridgetown, yıllık;V.Harlow, *History of Barbados(1625-85),* Oxford 1926; O.P.Starkey, *The Economic Geography of Barbados,* New York 1939, *Barbaros Annual Reports,* Londra, yıllık; C.G.Beasley, *Fiscal Survey of Barbados,* Bridgetown 1952.

Grenada(1983'de İngiltere'den ayrıldı)

W.G.Gilmore, *The Grenada Intervention,* Londra 1984; M.Hodge, C.Searle vs, *Is Freedom,* St.George's 1981; H.O'Shauhnessy, *Grenada, Revolution and Invasion,* Londra

1984; A.Page, P.Sutton ve T.Thorndike, *Grenada and Invasion,* Londra 1984; C.Searle, *Grenada,* Londra 1983; A.M., D.Rojas vs, *For Construct,* St.George's 1982; N.Sinclair, *Grenada,* Londra 1987; T.Thorndike, *Grenada,* Londra 1985; P.Wheaton, C.Sinshine vs, *Grenada,* Washington 1982; *Biennial Reports of Grenada,* Londra, yıllık; *Grenada Handbook,* Londra, yıllık.

Trinidad ve Tobago(1962'de İngiltere'den ayrıldı)

G.C.Cooper ve P.R.Bacon vs, *The Natural Resourches of Trinidad,* Londra 1981; F.Chambers, *Trinidad, Bibliography,* Santa Barbara 1987; *Trinidad and Tobago Year Book,* Port-of-Spain, 1865 v.dd., yıllık; The Central Statistical Office, *Annual Statistical Digest,* Port-of-Spain, yıllık; A.M., *Population Statistics Annual Report,* Port-of-Spain, yıllık; A.M., *Quarterly Economic Report,* Port-of-Spain, 3 aylık; Ministry of Information, *Facts on Trinidad and Tobago,* Port-of-Spain, yıllık; Government Printer, *Immigration Guidelines,* Port-of-Spain 1980; A.M., *Oil and Energy,* Port-of-Spain 1980; C.Reis, *A History of Trinidad,* Port-of-Spain 1929; Sir C.Hollis, *A History of Trinidad under the Spanish Crown,* Port-of-Spain 1941; C.Reis, *The Government of Trinidad,* 3: Port-of-Spain 1947; M.J.Herskovits ve F.S.Herskovits, *Trinidad Village,* New York 1947; H.Craig, *The Legislative Council of Trinidad,* Londra 1952; L.Braithwaite, *Social Stratification in Trinidad,* Kingston 1953; *Trade Dictionary of Trinidad,* 2: Londra 1966.

Guyana(1966'da İngiltere'den ayrıldı)

Handbook of British Guiana, Georgetown, yıllık; W.Beebe, G.I.Hartly ve P.G.Howes, *Life in British Guiana,* New York 1917; Mrs.Cecil Clementi, *British Guiana,* New York 1917; Mrs.Cecil Clementi, *British Guiana,* Londra 1920; J.B.Harrison, *British Guiana,* Londra 1907; A.M., *The Goldfields of British Guiana,* Londra 1908; J.B.Harrison ve F.A.Stockdale, *In British Guiana,* Georgetown 1911; J.M.Reid, *Commercial Handbook of British Guiana,* Georgetown 1920; Gwen Richardson, *In British Guiana,* Londra 1925; J.Rodway, *Guiana,* Londra 1912; Sir Cecil Clementi, *A History of British Guiana,* Londra 1937; Sir C.Major, *The Laws of British Guiana,* Londra 1930; M.Swan, *British Guiana,* Londra, 1957, 2: 1962; R.T.Smith, *The Negro Family in British Guiana,* Londra 1956; V.Roth, *Natural Resources of British Guiana,* Georgetown 1949; Vere T.Daly, *A History of the Guyanese People,* Georgetown 1967, 2: 1975; P.Newman, *British Guiana.* Oxford 1964; R.T.Smith, *British Guiana,* Oxford 1962; C.Baber ve H.B.Jeffrey, *Guyana,* Londra 1986; J.A.Braveboy-Wagner, *The Venezuela-Guyana Border Dispute,* Londra 1984; P.H.Daly, *From Revolution to Republic,* Georgetown 1970; K.R.Hope, *Policy in Guyana,* Londra 1979; T.J.Spinner, *History of Guyana(1945-83),* Epping 1985; Latin American Bureau, *Guyana,* Londra 1984.

Surinam(1975'de Holanda'dan ayrıldı)

H.van Cappelle, *La Guyana Hollandaise,* Paris 1905; W.G.Palgrave, *Dutch Guiana,* Londra 1876; J.Warren Nystrom, *Surinam,* New York 1942; H.van Kol, *Volk van Suriname,* Paramaribo 1904; H.P.Hiss, *Netherlands America,* New York 1943; A.M.,

The English Literature on the Netherlands West Indies, New York 1943; W.J.van Balen, *Kennismaking met Suriname,* Deventen 1941; J.A.E.Buiskool, *Surinamaamsch Staatsrecht,* Amsterdam 1937; G.J.Kruyer, *Suriname,* Meppel 1951; L.Lichtveld, *Suriname's Nationale Aspiratie,* Paramaribo 1953; A.van Traa, *Suriname(1900-40),* Deventer 1946; *Annual Report of the Central Bank of Suriname,* Paramaribo, yıllık; *Economische Voorlichting Suriname,* Paramaribo, yıllık; *Suriname in Figures,* Paramaribo, yıllık; *Statistische Berichten,* Paramaribo, yıllık.

Haiti(1804'de Fransa'dan ayrıldı)

Beaubrun Ardouin, *L'Histoire de Haïti,* 10 c., Paris, 1853-61; E.Aubin, *En Haïti,* Paris 1910; Emily G.Balch, *Occupied Haiti,* New York 1927; D.Bellegarde, *L'Occupation Américaine d'Haïti,* Port-au-Prince 1929; H.P.Davis, *Black Democracy,* Londra 1929; Dantes Fortunat, *Géographie de l'Ile de Haïti,* Port-au-Prince 1888; L.J.Janvier, *Les Constitutions d'Haïti(1801-85),* Paris 1886; A.M., *La République d'Haïti(1840-82),* Paris 1883; J.Justin, *Les Institutions Haïtiennes,* Paris 1894; J.N.Léger, *Haiti, Her History,* New York 1907; N.Madiou, *Histoire d'Haïti,* 3 c., Port-au-Prince, 2: 1922; B.Niles, *Black Haiti,* Londra 1926; H.Price, *Législation Administrative Haïtienne,* Port-au-Prince 1923; Hesketh Pritchard, *Where Black Rules White,* Londra 1900; Sir Spenser St.John, *Haiti,* 2: Londra 1889; W.B.Seabrook, *Haiti,* Londra 1929; L.Gentil Tippenhauer, *Die Insel Haiti,* 2 c., Leipzig 1898; D.Bellegarde, *La Nation Haïtienne,* Paris 1938; A.M., *Haiti and Her Problem,* Rio Piedros 1936; A.N.Léger, *Histoire Diplomatique d'Haïti,* Port-au-Prince 1930; J.G.Leyburn, *The Haitian People,* Yale/New Haven, 1941; R.A.Loederer, *Voodoo Fire in Haiti,* Londra 1935; A.P.Millspaugh, *Haiti under American Control(1915-30),* Boston 1933; L.L.Montague, *Haiti and US(1714-1938),* Durham 1940; Mable Steedman, *Haiti,* Londra 1939; *Blue Book of Haiti,* New York 1919; *Le Moniteur,* resmî gazete, Port-au-Prince; A.Turnier, *Le Marché Haïtien,* Washington 1955; J.Verschueren, *La République d'Haïti,* Paris 1948; D.Bellegarde, *Histoire du Peuple Haïtien,* Port-au-Prince 1953; M.De Young, *Haitian Economy,* Miami 1958; J.Price-Mars, *La République d'Haïti,* Port-au-Prince 1953; S.Rodman, *Haiti,* New York 1954; S.Simmonds, *Economic Conditions in Haiti,* Londra 1956; F.J.Chambers, *Haiti, Bibliography,* Santa Barbara 1983; J.Ferguson, *Papa Doc, Haiti and the Duvaliers,* Oxford 1987; M.S.Laguerre, *The Complete Haitiana, Bibliography,* Londra 1982; M.Lundahl, *The Haitian Economy,* Londra 1983; D.Nicholls, *From Dessalines to Duvalier,* Cambridge 1979; A.M., *Haiti,* Londra 1985.

Dominicana(1821'de İspanya'dan ve 1844'de Haiti'den ayrıldı)

The Constitution of the Dominican Republic of 1908, Santo Domingo 1918; US Navy Department, *Santo Domingo, Its Past and Its Present Condition,* Santo Domingo 1920; José Gabriel Garcia, *La Historia de Santo Domingo,* 3 c., 2: Santo Domingo 1896; M.M.Knight, *The Americans in Santo Domingo,* New York 1928; A.Lograño, *Histoire Patria,* Santo Domingo 1912; M.L.E.Moreau de Saint-Méry, *La Partie Espagnole de l'Ile de Saint Dominique,* Philadelphia 1799; Antonio Monte y Tejada, *Historia de Santo Domingo,* 4 c., 2: Santo Domingo 1890; Carlos A.Nouel, *Historia Eclesiastrica de la*

Arquidiocesis de Santo Domingo, 2 c., Roa 1913; A.Rodriguez, *La Cuestion Dominico-Haïtiana, Estudio Geografico-Historico,* 2: Santo Domingo 1919; Otto Schönrich, *Santo Domingo,* New York 1919; T.L.Stoddart, *Revolution in San Domingo,* New York 1915; *Anuarrio Estadistico de la Republica Dominicana,* Santo Domingo, yıllık; Jesus de Galindez, *La Era de Trujillo,* Santiago de Chile 1956; Direccion General de Estadistica, *Estadisticas Dominicanas(1936-56),* Santo Domingo 1957; Tourist Information Center, *Official Guide to the Dominican Republic,* Santo Domingo, yıllık; G.P.Atkins, *The Dominican Republic,* Londra 1981; I. Bell, *The Dominican Republic,* Londra 1980; J.K.Black, *The Dominican Republic,* Londra 1986; H.J.Wiarda ve M.J.Kryzanek, *The Dominican Republic,* Boulder 1982; B.Diederich, *Trujillo,* Londra 1978.

Kuba(1898'de İspanya'dan ve 1909'da A.B.D.'nden ayrıldı)

Annuario Estadistico de la Republica de Cuba, Havana, 1914 v.dd., yıllık; *Cuba Review,* New York, aylık; J.B.Atkins, *The War in Cuba,* Londra 1899; R.G.Caldwell, *The Lopez Expedition to Cuba(1848-51),* Princeton 1915; J.M.Callahan, *Cuba and International Relations,* Londra 1902; C.E.Chapman, *A History of Cuban Republic,* New York 1927; R.Davey, *Cuba in War Time,* Londra 1897; A.M., *Cuba, Past and Present,* Londra 1898; F.C.Ewart, *Cuba y las Costumbres Cubanas,* Boston 1919; A.K.Fiske, *History of the Islands of the West Indian Archipelago,* New York 1899; P.I.Guiteras, *Historia da Cuba,* 2 c., New York, 1865-66; W.F.Johnson, *History of Cuba,* 5 c., New York 1920; Leslie, *Official History of the Spanish-American War,* Washington 1899; F.Lindsay ve N.O.Winters, *Cuba of To-day,* 2: Boston 1928; G.C.Musgrave, *Cuba,* Londra 1919; W.B.Parker, *Cubans of To-day,* New York 1919; H.Piron, *L'Ile de Cuba,* Paris 1898; R.P.Porter, *Industrial Cuba,* New York 1899; A.G.Robinson, *Cuba, Old and New,* Londra 1916; Th.Roosevelt, *The Rough Riders,* New York 1899; Philip Terry, *Guide to Cuba,* New York 1926; C.de la Torriente, *Cuba y los Estados Unidos,* Havana 1929; C.M.Trelles, *Biblioteca Geografica Cubana,* Matanzas 1920; L.Valdis-Roig. *El Comercio Exterior de Cuba,* Havana 1920; I.A.Wright, *The Early History of Cuba(1492-1586),* Londra 1917; Caleton Beals, *The Crime of Cuba,* Londra 1934; G.Camps, *Isla de Pinos,* Santa Fé 1927; R.H.Fitzgibbon, *Cuba and the US(1900-35),* Menasha 1935; H.F.Guggenheim, *The US and Cuba,* Londra 1934; H.Key, *Kaffee, Zucker und Bannanen,* Münih 1929; Ramiro Guerray Sanchez, *Historia de Cuba,* Havana 1938; H.Strode, *The Pageant of Cuba,* New York 1935; C.M.Bishop ve A.Marchant, *Guide to the Law Literature of Cuba, the Dominican Republic and Haiti,* Washington 1944; H.E.Friedlaender, *Historia Economica de Cuba,* Havana 1944; Salvador Massip ve Sarah E.Y.de Massip, *La Geografia de Cuba,* Havana 1942; G.Canet ve E.Raisz, *Atlas de Cuba,* Cambridge/Mass., 1949; T.Draper, *Castro's Revolution,* New York 1962; R.Guerra y Sanchez vs, *Historia de la Nacion Cubana,* 10 c., Havana 1952; O.Julien, *La Révolution Cubaine,* Paris 1961; K.E.Meyer ve T.Szulc, *The Cuban Invasion,* New York 1962; C.W.Mills, *Castro's Cuba,* Londra 1961; A.Nuñez Jiménez, *La Liberacion de las Islas,* Havana 1959; W.Miller, *The Lost Plantation,* Londra 1961; J.R.Alvarez Diaz vs, *A Study on Cuba,* Miami 1965; T.Draper, *Castro's Revolution,* New York 1962; A.M., *Castroism: Theory and Practice,* New York 1965; B.Goldenberg, *The Cuban Revolution and Latin America,* New York 1965; A.Nuñez Jiménez, *Geografia de Cuba,* Havana 1961;

C.Brundenius, *Revolutionary Cuba,* Oxford 1984; J.I. Dominguez, *Cuba,* Harvard/Boston, 1978; A.G.Gravette, *Cuba,* Londra 1987; A.MacEwan, *Revolution in Cuba,* Londra 1981; C.Mes-Lago, *The Economy of Socialism in Cuba,* Londra 1970; H.Thomas, *The Cuban Revolution, 25 Years Later,* Epping 1984; A.R.M.Ritter, *Revolutionary Cuba,* New York 1974; Ministerio de Comercio, *Boletin Oficial,* Havana, aylık; *Movimiento de Poblacion,* Havana, aylık; *Anuario Azucarero de Cuba,* Havana, 1937 v.dd., yıllık.

Meksika(1822'de İspanya'dan ayrıldı)

Revista Mexicana, Mexico, aylık; *Boletin de la Sociedad de Geografia y Estadistica de la Republica,* Mexico, aylık; H.H.Bancroft, *A History of Mexico,* New York 1915; G.H.Banning, *In Mexican Waters,* Londra 1925; G.H.Blakeslee, *Mexico and the Caribbean,* New York 1921; H.Brehme ve W.Staub, *Mexico,* Berlin 1925; M.Bustamente, *Petroleo en la Republica Mexicana,* Mexico 1917; W.H.Calcott, *Church and State in Mexico(1822-57),* Durham/N.C., 1926, 2: Londra 1928; P.E.Calles, *Mexico before the World,* New York 1929; A.M.Correño, *La Historia de Nueva España,* Mexico 1914; W.E.Carson, *Mexico,* 2: Londra 1914; R.G.Cleland vs, *The Mexican Year Book,* Los Angeles 1924; G.Creek, *The People Next Door,* New York 1926; M.d'Arpi, *Messico,* Bergamo 1924; E.J.Dillon, *Mexico on the Verge,* Londra 1921; C.R.Enock, *Mexico,* Londra 1909; R.de Zayas Enriquez, *Los Estados Unidos Mexicanos(1877-97),* New York 1899; A.Golsschmidt, *Mexico,* Berlin 1925; E.Grüening, *Mexico and Its Heritage,* New York 1928; Louise S.Hasbruck, *Mexico from Cortes,* New York 1918; J.E.Hernandez, *Documentes para la Historia de la Guerra de Independencia de Mexico de 1808 a 1821,* 6 c., Mexico, 1877-82; R.McA.Irgelsoll, *In and Under Mexico,* Londra 1924; C.K.Jones, *Bibliography of the Mexican Revolution,* Washington 1920; Chester Lloyd-Jones, *Mexico,* Londra 1922; Ernest Lovet, *L'Expédition de Mexique(1861-67),* 2 c., Paris 1906; G.M.McBride, *The Land Systems of Mexico,* New York 1923; W.F.McCaleb, *Banking in Mexico,* New York 1920; A.M., *The Public Finance of Mexico,* New York 1922; F.McCullagh, *Red Mexico,* New York 1929; J.L.McLeish, *The Mexican Revolution,* Aurora 1920; P.F.Martin, *Mexico of the Twentieth Century,* 2 c., Londra 1907; A.M., *Maximilian in Mexico(1861-67),* Londra 1914; A.M., *Mexico's Treasure House,* Londra 1906; E.O'Shaughnessy, *Mexican History,* New York 1921; F.Pimentel, *Obras Completas(Mexico),* 5 c., Mexico, 1903-4; W.H.Prescott, *History of the Conquest of Mexico,* Londra, pek çok baskı; H.J.Priestley, *The Mexican Nation, A History,* New York 1923; H.F.Rippy, *The US and Mexico(1821-1924),* Londra 1926; A.M., *Mexico,* Chicago 1929; E.A.Ross, *The Social Revolution in Mexico,* New York 1923; M.Saenz ve H.J.Priestly, *Some Mexican Problems,* Londra 1926; K.Sapper, *Mexico, Land,* Viyana 1928; H.Schnitzler, *The Republic of Mexico,* Londra 1926; G.B.Sherwell, *Mexico's Capacity to Pay,* Washington 1929; M.Sorre, *Mexique et l'Amérique Centrale,* Paris 1928; Lewis Spence, *Mexico of the Mexicans,* Londra 1917; A.Stelzmann, *Mexico,* Lübeck 1927; F.Tannenbaum, *The Mexican Agrarian Revolution,* New York 1929; Wallace Thompson, *The People of Mexico,* New York 1920; M.Torrente, *Historia de la Independencia de Mexico,* Madrid 1919; E.D.Trowbridge, *Mexico To-day,* New York 1919; A.Vagts, *Mexico, Europa und Amerika,* Berlin 1929; J.Vasconcelos ve M.Gamio,

Mexican Civilisation, Chicago 1926; N.O.Winter, *Mexico and Her People,* Berlin 1923; Stuart Chase ve Marian Tyler, *A Study of Two Americas,* Londra 1935; Marjorie Clark, *Labor in Mexico,* Chapel Hill/N.C., 1934; V.Denis, *Mexique,* Paris 1935; R.Gallop, *Mexican Mosaic,* Londra 1939; H.C.Herring, K.Terrill vs, *The Genius of Mexico,* New York 1931; A.M., *Renascent Mexico,* New York 1935; Pal Kelemen, *Mexico's Cultural History,* Londra 1937; G.Loyo, *La Politica Demografica de Mexico,* Mexico 1935; R.H.K.Marett, *Mexico,* Oxford 1939; O.A.Merritt-Hawkes, *In Mexico,* Londra 1936; Max Miller, *Mexico,* New York 1937; Leone B.Moats, *A Memoir of Mexico,* Londra 1933; F.Palavicini, *Historia de la Constitucion de la Republica Mexicana de 1917,* 2 c., Mexico 1938; H.B.Parkes, *A History of Mexico,* Londra 1939; S.J.Wilfred Parsons, *Mexican Martyrdom, Church and State,* New York 1937; H.A.Phillips, *Old Mexico,* New York 1939; Virginia Prewett, *Reportage on Mexico,* New York 1941; Roberto Ramos, *Bibligrafia de la Revolucion Mexicana,* Mexico 1931; M.A.Robles, *Historia Politica de la Revolucion,* Mexico 1938; Michael Scully ve Virginia Scully, *Guide to Mexico,* Dallas 1933; G.C.Shattuck vs, *Peninsula of Yucatan,* Washington 1933; Eyler N.Simpson, *Mexico's Way,* Londra 1937; L.B.Simpson, *Many Mexicos,* New York 1941, 2: 1946; F.Tannenbaum, *Peace by Revolution,* Columbia/New York, 1935; J.Erie Thompson, *Mexico before Cortez,* Londra 1933; J.B.Trend, *Mexico,* Londra 1940; E.Turlington, *Mexico and Her Foreign Creditors,* New York 1930; J.G.Valdivia, *El Destino de Mexico,* Mexico 1939; N.Weyl ve S.Weyl, *The Years of Lazaro Cardenas,* New York 1939; G.C.Booth, *Mexico,* Stanford/San Francisco, 1941; Gilberto Bosques, *The National Revolutionary Party of Mexico,* Mexico 1937; W.H.Calcott, *Liberalis in Mexico(1857-1929),* Londra 1931; G.B.Camargo ve K.G.Grubb, *Religion in the Republic of Mexico,* Londra 1935; Stuart Chase, *Mexico,* New York 1931; *Atlas Estadisdico,* Mexico 1937; W.Vogt, *The Natural Resources of Mexico,* Washington 1946; Direccion General de Estadistica, *Compendio Estadistico,* Mexico 1947; A.M., *Bibliografia Mexicana de Estadistica,* 2 c., Mexico 1942; R.Hilton, *Who's Who in Mexico,* Stanford/San Francisco, 1946; Instituto Panamericana de Geografia e Historia, *Catalogo de la Biblioteca,* Mexico 1940; A.M.Ker, *Mexican Government Publications, A Guide(1821-1936),* Washington 1940; E.P.Hansom, *Mexico and Central America, Guide,* New York 1943; W.B.J.Osbaldeston Mitford, *In Mexico,* Londra 1944; J.G.Reina, *Meneria de Mexico,* Mexico 1944; N.L.Whetten, *Rural Mexico,* Chicago 1948; H.Strode, *Mexico,* New York 1944; Thomas P.Terry, *Guide to Mexico,* 2: Hingham/Mass., 1943; G.F.Kneller, *The Education of the Mexican Nation,* New York 1951; S.A.Mosk, *Industrial Revolution in Mexico,* Berkeley/Cal., 1950; J.R.Powell, *The Mexican Potroleum Industry,* San Francisco 1956; *Anuario Estadistico de los Estados Unidos Mexicanos,* Mexico, yıllık; *Revista de Estadistica,* Mexico, aylık; *Revista de Economia,* Mexico, aylık; Banco de Mexico, *Annual Report,* Mexico, 1922 v.dd., yıllık; Manuel Fablia, *Cinco Siglos de Legislacion Agraria en Mexico(1493-1940),* Mexico 1941; *Mexico,* Mexico, yıllık, İng. ve İsp., Banco Nacional de Comercio Exterior nş.; A.M., *Comercio Exterior,* Mexico, aylık; John W.F.Dulles, *Mexico(1919-36),* Austin 1961; R.G.Stone, *Economic and Commercial Conditions in Mexico,* Londra 1956; William P.Tucker, *The Mexican Government,* Minneapolis 1957; W.O.Freithaler, *Mexico's Foreign Trade,* Baltimore 1966; A.J.Bermudez, *The Mexican Petroleum Industry,* Stanford/San Francisco, 1963;

H.F.Cline, *Mexico(1940-60),* Londra 1962; Nacional Financiera S.A., *Informe Anual,* Mexico, yıllık; R.Vernon, *Mexico's Development,* Harvard/Cambridge, 1963; M.T.de la Peña, *El Pueblo y Su Tierra,* Mexico 1964; V.Alba, *History of Mexico,* Londra 1973; J.Bazant, *History of Mexico,* Cambridge 1977; F.Carrada-Bravo, *The Mexican Economy,* Boulder 1982; J.I.Dominguez vs, *Mexico's Political Economy,* Londra 1982; N.Hamilton, T.F.Harding vs, *Mexico,* Londra 1986; S.Kaufman vs, *The Politics of Mexican Oil,* Pittsburgh 1981; G.Philip vs, *Politics in Mexico,* Londra 1985; R.G.Newell ve L.F.Rubio, *Mexico,* Epping 1984; A.Riding, *Mexico,* Londra 1987; N.Robbins, *Mexico, Bibliography,* Santa Barbara 1984; D.L.Wyman vs, *Mexico's Economic Crisis,* San Diego 1983; S.J.A.Velasco, *Mexican Oil Policy,* Aldershot 1983.

Guatemala(1821'de İspanya'dan ayrıldı)

T.Brigham, *Guatemala,* Londra 1887; Alexis Caille, *La Guatémala,* Paris 1914; D.Fife, *Guatemala and the States of Central America,* Londra 1913; A.H.Keane, *Central and South America,* 2: Londra 1901; J.V.Mejia, *Geografia de la Republica de Guatemala,* Guatemala 1922; G.Niderlim, *The Republic of Guatémala,* Philadelphia 1898; Caecilie Seler, *Mexico und Guatemala(1895-97),* Berlin 1900-1, 2 c.; C.H.Stephan, *Le Guatemala Economique,* Paris 1906; N.O.Winter, *Guatemala,* Boston 1909; J.A.Villacorta, *Guatemala,* Guatemala 1926; Otto Stoll, *Guatemala, Reisen(1878-83),* Leipzig 1886; K.Sapper, *Mittel-Amerika, Reisen(1888-95),* Braunschweig 1897; A.M., *Mittelamerikas und Westindiens,* Stuttgart 1905; A.M., *Nördlichen Mittelamerika,* Gotha 1899; Erna Fergusson, *Guatemala,* New York 1937; Chester L.Jones, *Guatemala, Past and Present,* Minneapolis 1940; Helmer Key, *Cuba und Guatemala,* Münih 1929; F.J.Lentz, *Der Maya,* Stutgart 1930; Vera Kelsey ve Lilly de J.Osborne, *Guatemala,* New York 1939, 2: 1943; Dana G.Minro, *The Five Republics of Central America,* New York 1918; J.Munoz ve Anna B.Ward, *Guatemala, Ancient and Modern,* New York 1940; José Rodriguez Cerna, *Coleccion de Tradatos de Guatemala,* Guatemala 1939; *Memoria de la Secretaria de Hacienda,* Guatemala, yıllık; *Memoria de la Secretaria de Fomento,* Guatemala, yıllık; *Diario de Centro America,* resmî gazete, Guatemala; F.W.McBryde, *Geography of South-West Guatemala,* Washington 1947; N.L.Whetten, *Guatemala,* Yale/New Haven, 1961; M.Rosenthal, *Guatemala,* New York 1961; L.M.Bloomfield, *The British Honduras-Guatemala Dispute,* Toronto 1953; M.P.Holleran, *Church and State in Guatemala,* New York 1949; P.J.E.Male, *Economic Conditions in Guatemala,* Londra 1956; Banco de Guatemala, *Memoria Annual,* yıllık; A.M., *Boleyin Estadistico,* Guatemala, yıllık; W.B.Franklin, *Guatemala, Bibliography,* Santa Barbara 1981; P.Glasslan, *Guatemala Guide,* Dallas 1977; R.A.Humphreys, *The Diplomatic History of British Honduras(1638-1901),* Londra 1961; R.H.Immerman, *The CIA in Guatemala,* Austin 1982; F.Mortan, *Xelahuh,* Londra 1959; R.Plant, *Guatemala,* Londra 1978; S.Schlesinger ve S.Kinzer, *The American Coup in Guatemala,* Londra 1982.

Salvador(1821'de İspanya'dan ve 1839'da Guatemala'den ayrıldı)

M.Arguello, *El Salvador, Guide,* San Salvador 1928; F.Gavidia, *Historia Moderna de El Salvador,* San Salvador 1917; D.Guzman, *La Republica del Salvador,* San Salvador

1883; J.Leiva, *The Republic of El Salvador,* Liverpool 1913; P.F.Martin, *Salvador of the 20th Century,* Londra 1912; Lucio Quintonez, *La Cuestion Economica,* San Salvador 1919; Rafael Reyes, *Historia del Salvador,* San Salvador 1886; E.G.Squier, *The States of Central America,* Londra 1868; *Annuario Estadistico,* San Salvador, 1911 v.dd., yıllık; *Boletin de la Auditoria de la Republica,* San Salvador, yıllık; W.Vogt, *The Population of El Salvador,* Washington 1946; M.Angel Gallardo, *Las Constitutiones Politicas de El Salvador,* San Salvador 1945; A.Mestas, *El Salvador,* Madrid 1950; H.C.Wallich vs, *El Salvador,* Harvard/Cambridge, 1951; *Boletin Estadistico,* San Salvador, aylık; *Atlas Censal de El Salvador,* San Salvador 1955; R.Armstrong ve J.Shenk, *El Salvador,* Londra 1982; E.A.Baloyra, *El Salvador in Transition,* Univ.of. N.C., 1982; J.Bewan, *El Salvador, Education,* Londra 1981; D.Browning, *El Salvador, Society,* Oxford 1971; F.J.Devire, *El Salvador,* New York 1981; J.Didion, *Salvador,* Londra 1983; T.S.Montgomery, *Revolution in El Salvador,* Boulder 1982; L.North, *Revolt on El Salvador,* Londra 1981; S.W.Schmidt *El Salvador,* Salisbury/N.C., 1983; P.Erdozain, *Archibishop Romero, Martyr of El Salvador,* Guilford 1981; *El Salvador en Graficas,* San Salvador, yıllık.

Honduras(1821'de İspanya'dan ve 1839'da Guatemala'dan ayrıldı)

Renacimiento, Tegucigalpa, aylık; U.M.Caliz, *Geografia de Honduras,* Tegucigalpa 1916; R.E.Duron, *Gobernantes de Honduras,* Tegucigalpa 1919; A.M., *Historia de Honduras,* Tegucigalpa 1919; A.B.Quinones, *Geografia e Historia de Honduras,* Choluteca 1927; Pedro Rivas, *Geographical, Historical and Etymological Dictionary of Honduras,* Tegucigalpa 1919; D.G.Munro, *The Central American Republics,* Washington; *Gaceta Oficial de Honduras,* Tegucigalpa, resmî gazete; G.B.Reyna, *Honduras,* Tegucigalpa 1930; C.M.Wilson, *Central America,* New York 1941; K.Helbig, *Nordost-Honduras,* Gotha 1959; W.S.Stokes, *Honduras,* Madison 1950; A.Rubio Melhado, *La Republica de Honduras,* Tegucigalpa 1953; V.Checchi vs, *Honduras,* New York 1959; Direccion de Estadisticas, *Anuario Estadistico,* Tegucigalpa, yıllık; J.A.Morris, *Honduras, Caudilla Politics and Military Rulers,* Boulder 1984; Banco Central de Honduras, *Honduras en Cifras,* Tegucigalpa, aylık.

Nikaragua(1821'de İspanya'dan ve 1839'da Guatemala'dan ayrıldı)

C.N.Bell, *Mosquito Coast,* Londra 1899; Thomas Belt, *In Nicaragua,* Londra 1873; A.R.Colquhoun, *The Key of Pacific,* Londra 1895; José D.Gamez, *Historia de Nicaragua,* Managua 1889; P.Levy, *La Republica de Nicaragua,* Paris 1873; R.de Nogales, *Nicaragua,* New York 1928; G.Niederlein, *The State of Nicaragua,* Philadelphia 1898; F.Palmer, *Central America,* New York 1910; Désiré Pector, *Nicaragua,* Neuchâtel 1893; A.M., *L'Amérique Centrale,* Paris 1909; S.J.Bernardo Portas, *La Historia de Nicaragua,* Managua 1918; H.L.Stimson, *American Policy in Nicaragua,* New York 1927; E.G.Squier, *Nicaragua,* 2 c., Londra 1852; Direccion General de Estadistica, *Annuario Estadistico,* Managua, yıllık; *Boliten de Estadistica de la Republica de Nicaragua,* Managua, yıllık; W.W.Cumberland, *Nicaragua,* Washington 1928; M.Tweedy, *This is Nicaragua,* Ipswich 1953; Mervyn G.Palmer, *Unknown Nicaragua,*

Londra 1945; Banco Central, *Boletin de la Superindencia de Bancos,* Managua, yıllık; *Memoria de la Recaudacion General de Aduanas,* Managua, yıllık; F.Teran ve J.Incer, *Geografia de Nicaragua,* Managua 1964; *Indicadores Economicos,* Managua, yıllık; G.Black, *The Sandinista Revolution in Nicaragua,* Londra 1981; J.A.Booth, *The Nicaraguan Revolution,* Boulder 1982; S.Christian, *Revolution in the Family,* New York 1985; J.McGinnis, *The People of Nicaragua,* New York 1985; P.Rosset, J.Vandermeer vs, *A Revolution under Fire,* New York 1984; T.W.Walker, *Nicaragua, The Land of Sandino,* Boulder 1982; A.M., *Nicaragua, The First Five Years,* New York 1985; H.Weber, *The Sandinista Revolution,* Londra 1981; L.Woodward, *Nicaragua, Bibliography,* Santa Barbara 1983.

Kosta Rika(1821'de İspanya'dan ve 1839'da Guatemala'dan ayrıldı)

Anuario Estadistico, San José, yıllık; *Limites con la Republica de Panama,* San José 1909; J.B.Calvo, *The Republic of Costa Rica,* Chicago 1890; F.Palmer, *Central America,* New York 1910; Manuel M.Peralta, *Costa Rica,* Londra 1873; M.de Périgny, *La République de Costa-Rica,* Paris 1918; A.M., *Les Cinq Républiques de l'Amérique Centrale,* Paris 1910; M.Saavedra vs, *Costa Rica Commercial Guide,* San José, yıllık; Moritz Wagner, *Die Republik Costa Rica,* Leipzig 1856; E.N.Vose, *Costa Rica,* New York1913; L.Fernandez, *Historia de Costa Rica(1502-1821),* Madrid 1889; L.F.Guardia, *Historia de Costa Rica,* 2 c., San José 1939, 2: 1941; Chester L.Jones, *Costa Rica,* Madison 1935; M.T.Zeledon, *La Republica de Costa Rica,* San José 1945; W.Vogt, *The Population of Costa Rica,* Washington 1946; John Biesanz ve Mavis Biesanz, *Costa Rican Life,* New York 1944, 2: 1946; Juan Trejos, *Geografia de Costa Rica,* San José 1948; S.May vs, *Costa Rica,* New York 1952; G.Sandler, *In Costa Rica,* Kiel 1961; C.D.Ameringer, *Democracy in Costa Rica,* New York 1982; R.Biesanz, *The Costa Ricans,* Hemel Hempstead 1982; L.Bird, *Costa Rica,* Londra 1984; M.A.Selgson. *Peasants of Costa Rica,* Madison 1980.

Panama(1819'da İspanya'dan ve 1903'de Kolombiya'dan ayrıldı)

Boletin de Estadistica, Panama, 6 aylık; Rudolfo Aguilera, *La Fundacion de la Republica de Panama,* Panama 1904; A.Edwards, *Panama,* 2: Londra 1914; H.A.Franck. *In Panama,* Londra 1913; Forbes Lindsay, *Panama and the Canal,* Londra 1912; Lady Mallet, *Spanish Colonial Life in Panama,* New York 1915; H.Pensa, *La République et le Canal de Panama,* Paris 1906; Juan A.Sosa, *Historia de Panama,* Panama 1911; T.Streitberg, *La République de Panama,* Brüksel 1913; Ramon M.Valdes, *Geografia de Panama,* Panama 1914; Sabas A.Villegas, *Republic of Panama,* Panama 1917; *Official Handbook of the Panama Canal,* Washington 1913; War Department, *Panama Canal Ports,* Washington 1926; Department of Governmental Research, *Administrative Establishment of the Panama Canal,* Washington 1926; H.L.Abbat, *Problems of the Panama Canal,* Londra 1905; H.Arias, *The Panama Canal,* Londra 1911; R.E.Backenhus, H.S.Knapp ve E.R.Jonson, *The Panama Canal,* Londra 1915; John Barrett, *The Panama Canal,* Washington 1912; D.Bellet, *Le Canal de Panama,* Paris 1914; J.B.Bishop, *The Panama Gateway,* New York 1913; P.Bunau-Varilla, *Panama,*

Londra 1913; A.M., *Adventure of Panama,* New York 1920; J.O.Collins, *The Panama Guide,* Panama 1912; V.Cornish, *The Panama Canal and Its Makers,* Londra 1909; John Foster Fraser, *Panama,* Londra 1913; Joseph C.Freehoff, *America y el Titulo del Canal,* Bogota 1916; G.W.Goethals, *Government of the Canal Zone,* Oxford 1915; A.M., *The Panama Canal,* New York 1916; H.J.Haskin, *The Panama Canal,* Londra 1914; Lincoln Hutchinson, *The Panama Canal,* Londra 1915; W.F.Johnson, *Four Centuries of the Panama Canal,* Londra 1907; Alfonso Lomonaco, *Il Canale de Panama,* Roma 1908; H.G.Miller, *The Isthmian Highway,* New York 1929; J.Saron Mills, *The Panama Canal,* Londra 1913; L.Oppenheim, *The Panama Conflict between Great Britain and the US of America,* Cambridge 1913; Joseph Pennell, *The Panama Canal,* Londra 1912; W.L.Pepperman, *Who Built the Panama Canal?,* Londra 1915; F.Regel, *Der Panama Kanal,* Halle 1909; D.H.Smith, *The Panama Canal,* Baltimore 1927; Sir H.L.Richards, *The Panama Canal,* Oxford 1913; S.K.Lothrop vs, *An Archaeological Study of Central Panama,* Cambridge/Mass., 1937; D.C.Miner, *The Panama Route,* New York 1940; N.J.Padelford, *The Panama Canal in Peace and War,* New York 1942; André Siegfried, *Suez, Panama et les Routes Maritimes Mondiales,* Paris 1940; William D.McCain, *The US and the Republic of Panama,* Cambridge 1937; R.O.Marsh, *White Indians of Darien,* New York 1935; G.Mack, *A History of Panama Canal,* New York 1944; *Estadistica Panameña,* Panama, aylık; J.Biesanz ve M.Biesanz, *The People of Panama,* Columbia/New York, 1955; Ernesto J.Castillero, *Historia de Panama,* 5: Panama 1955; J.A.Susto, *Panamanian Bibliography,* Panama 1946; M.P.Du Val, *The Panama Canal,* 2: Stanford/San Francisco, 1947; A.M., *The Building of the Panama Canal,* Stanford 1947; Gerstle Mack, *The Land Divided,* New York 1944; R.R.Baxter, *The Law of International Waterways,* Harvard/Cambridge, 1964; Governor of the Canal Zone, *Annual Reports of the Panama Canal,* Washington, yıllık; H.Larsen ve M.Larsen, *The Forest of Panama,* Londra 1964; D.Howarth, *The Golden Isthmus,* Londra 1966; *Fiscal Survey of Panama,* Johns Hopkins Press, 1964; W.J.Jorden, *Panama,* Austin 1984; E.DeS.Langstaff, *Panama, Bibliography,* Santa Barbara 1982; S.C.Ropp, *Panamanian Politics,* New York 1982; D.McCullough, *The Path between the Seas,* New York 1978; W.LeFeber, *The Panama Canal,* Oxford 1978.

Kolombiya(1819'da İspanya'dan ayrıldı)

Blue Book of Colombia, New York 1918; *Colombia Cafetera,* Barselona 1926; Gustavo Arboleda, *Historia Contemporanea de Colombia,* 2 c., Bogota 1919; B.Arenas Paz, *Guia Geografica de Colombia,* Bogota 1928; P.L.Bell, *Colombia, Handbook,* Washington 1921; H.Bingham, *An Expedition across Venezuela and Colombia,* Londra 1909; Otto Burger, *Columbien und Venezuela,* 2: Leipzig 1919; A.M., *Kolumbien,* Leipzig 1922; S.Camacho Roldan, *Republica de Colombia,* Paris 1905; F.M.Chapman, *In Colombia,* New York 1917; Antonio B.Cuervo, *La Geografia y la Historia de Colombia,* Bogota 1919; R.B.Cuningham-Graham, *Cartagena,* Londra 1920; P.J.Eder, *Colombia,* Londra 1913; O.Fuhrmann ve E.Mayor, *Voyage en Colombie,* Neuchâtel 1914; H.Jalhay, *La République de Colombie,* Brüksel 1909; Jules Humbert, *Histoire de la Colombie et du Venezuela,* Paris 1921; A.H.Keane, *Central and South America,* 2: Londra 1909; L.Lévine, *Colombia,* Londra 1914; E.Lopez, *Almanaque de los Hechoc Colombianos,*

Bogota 1921; Sir Clements Markham, *The Conquest of New Granada,* Londra 1912; W.McFee, *In New Granada,* Londra 1925; Leandro Medina, *Limite de Panama,* Bogota 1913; B.Moses, *Constitution of Colombia,* Philadelphia 1898; H.J.Mozans, *The Oronico and the Magdalena,* New York 1910; Blair Niles, *Colombia,* Londra 1925; Alfredo Ortega, *Ferrocarriles Colombianos,* Bogota 1920; J.M.Pérez-Sarmiento, *Colombia(1789-1917),* Cadiz 1917; P.L.Petre, *The Republic of Colombia,* Londra 1906; E.Posada, *Biblioteca de Historia Nacional,* 13 c., Bogota 1914; E.Restrepo Tirado, *Los Aborigenes de Colombia,* Bogota 1892; Demetrio Salamanca, *La Amazonia Colombiana*, Bogota 1916; W.L.Scruggs, *The Colombian and Venezuelan Republics,* Londra 1900, 2: Boston 1910; N.Thomson, *Colombia and the US,* Londra 1915; A.M., *Colombia,* Londra 1927; Antonio José Uribe, *Anales Diplomaticos y Consulare de Colombia,* 5 c., Bogota 1920; A.C.Veatch, *Quito to Bogota,* New York 1917; José de la Vega, *La Federacion en Colombia(1810-1912),* Bogota 1912; T.Velasco, *Geografia de Colombia,* Bogota 1893; Zamora, *Guia de Colombia,* Bogota 1907; F.J.Vergara, *Geografia de Colombia,* Bogota 1901; A.M., *Una Historia Civil y Militar de Colombia,* Bogota 1914; Kathleen Romoli, *Colombia,* New York 1941; F.J.Urritia, *Politicia Internacional de la Gran Colombia,* Bogota 1941; L.E.Camargo, *Immigratorio en Colombia,* Bogota 1940; J.B.Childs, *Colombian Government Publications,* Washington 1941; J.M.Henao ve G.Arrubla, *History of Colombia,* Chapel Hill 1938; S.E.Leavett, *Bibliography of Colombian Literature,* Cambridge/Mass., 1934; E.Taylor Parks, *Colombia and the US(1765-1934),* Cambridge 1935; J.D.Martz, *Colombia,* Chapel Hill 1962; R.P.L.J.Lebret, *Desarollo de Colombia,* Bogota 1960; W.O.Galbraith, *Colombia,* Oxford 1953, 2: 1966; Alberto Charry Lara, *La Estadistica Nacional en Colombia,* Bogota 1954; S.W.Wurfel, *Foreign Enterprise in Colombia,* Chapel Hill 1965; H.Braun, *Violence in Colombia,* Madison 1985; D.Morairetz, *Made in Colombia,* Oxford 1982; *Anuario General de Estadistica de Colombia,* Bogota, yıllık; *Anurio de Comercio Exterior de Colombia,* Bogota, yıllık; *Anuario Estadistico,* Bogota, yıllık; *Boletin Mensual de Estadistica,* Bogota, aylık; *Informe Financiero del Contralor General,* Bogota, yıllık; *Memorias de los Ministrosal Congreso Nacional,* Bogota, yıllık; *Economie y Estadistica,* Bogota, yıllık.

Venezuela(1821'de İspanya'dan ve 1830'da Kolombiya'dan ayrıldı)

J.Strickland, *The Boundary Question between Venezuela and British Guiana,* Londra 1896; N.Veloz Goiticoa, *Venezuela,* Caracas 1904; *Indicator de Caracas y de la Republica,* Caracas, 1919 v.dd., yıllık; *El Libro Amarillo de los Estados Unidos de Venezuela,* Caracas, 1919 v.dd., yıllık; P.L.Bell, *Venezuela,* Washington 1922; Hiram Bingham, *An Expedition across Venezuela and Colombia(1906-7),* New Haven 1909; L.V.Dalton, *Venezuela,* Londra 1912; J.G.Fortoul, *Historia Constitucional de Venezuela,* Berlin 1907; F.G.Guinan, *Historicas de Venezuela* , 2: Caracas 1929; M.Landaeta Rosales, *Venezuela,* Caracas 1889; T.A.Macpherson, *Vocabulario Historico, Geographico del Estado Carabobo,* 2 c., Caracas, 1890-91; A.M., *Diccionario Historico, Geografico del Estado Miranda,* Caracas 1891; G.Orsi de Mombello, *Venezuela,* Caracas 1890; G.M.Pacanius, *La Casacion Venezolana,* Caracas 1925; W.L.Scruggs, *The Colombian and Venezuelan Republics,* 2: Boston 1905; F.Pimentel y Roth, *Crédito Publico de Venezuela(1826-73),* Caracas 1874; Bureau of American Republics,

Venezuela, Washington 1904; *Gaceta Oficial,* Caracas, gündelik resmî gazete; *Anuario Estadistico de Venezuela,* Caracas, yıllık; *Sinopsis de Estadistica General,* Caracas, yıllık; *Boletin de Estadistica de los Estados Unidos de Venezuela,* Caracas, aylık; Ernor Fergusson, *Venezuela,* New York 1939; N.Roosevelt, *Venezuela,* New York 1940; Mary Watters, *A History of the Church in Venezuela(1810-1930),* Chapel Hill 1933; *Revista de Hacienda,* Caracas, yıllık; *Boletin Mensual de Estadistica,* Caracas, 1941 v.dd., aylık; L.Alvarado, *Datos Etnograficos de Venezuela,* Caracas 1945; Pedro M.Arcaya, *The Gomez Régime in Venezuela,* Baltimore 1937; L.M.Nesbitt, *The Orinoco Llanos of Venezuela,* Londra 1935; N.Veloz Goiticoa, *Venezuela,* Caracas 1904; Direccion General de Estadistica, *Octavo Cenco General de Poblacion,* Caracas, 1950 v.dd., yıllık; UN Public Finance Survey, *Venezuela,* New York 1951; US Department of Agriculture, *Land Conditions in Venezuela,* Washington 1942; A.Buitron, *Las Immigraciones en Venezuela,* Washington 1956; A.M., *Exodo Rural en Venezuela,* Washington 1956; E.Lieuwen, *Venezuela,* Londra 1961, 2: 1965; R.Luzardo, *Venezuela Business and Finances,* Enlewood Cliffs/N.J., 1957; W.D.Marsland ve A.L.Marsland, *Venezuela in History,* New York 1954; P.Perales, *Geografia Economica de Venezuela,* Caracas 1955; E.Ward, *Venezuela,* Londra 1957; US Department of Commerce, *Investment in Venezuela,* Washington 1953; Banco Central, *Memoria Anual,* Caracas, yıllık; A.M., *Boletin Mensual,* Caracas, aylık; J.D.Martz, *Venezuela,* Princeton 1966; G.Moron, *A History of Venezuela,* J.Street nş., Londra 1964; G.E.Bigler, *Politics in Venezuela,* Madrid 1981; J.A.Braveboy-Wagner, *The Venezuela-Guyana Border,* Boulder 1984; J.Ewell, *Venezuela,* Londra 1984; J.D.Martz ve D.J.Mryers, *Venezuela, The Democratic Experience,* New York 1986; J.Lombard, *Venezuela,* Oxford 1982; A.M., *Venezuelan History, Bibliography,* Boston 1977.

Ekvador(1822'de İspanya'dan ve 1830'da Kolombiya'dan ayrıldı)

Teodoro Wolf, *Geografia del Ecuador,* Leipzig 1893; *Anuario de Legislacion Ecuatoriana,* Quito, yıllık; Dionosio Alsedo y Herrera, *Descripcion Geografica de la Real Audencia de Quito,* Madrid 1915; A.F.Caamaño, *La Independencia de Quito,* Quito 1909; Cevallos, *La Historia del Ecuador,* Guayaguil 1885; A.M., *Geografia del Ecuador,* Lima 1888; *El Ecuador, Guia,* Quito, yıllık; C.R.Enock, *Ecuador,* Londra 1914; P.Herrera, *La Historia de Quito,* Quito 1874; Blair Niles, *In Ecuador,* Londra 1923; J.G.Orellana, *Guia Comercial Geografica,* Guayaquil 1922; W.Reiss ve A.Stübel, *Republik Ecuador,* 3 c., Berlin, 1892-98; W.Sievers, *Reise in Peru und Ecuador(1909),* Münih 1914; Alfred Simson, *Ecuador,* Londra 1887; A.Stübel, *Ecuador,* Berlin 1897; Edward Whymper, *Equator,* Londra 1892; Velasco, *Historia del Reino de Quito,* Fr.trc.Ternaux-Compans, *Histoire du Royaume de Quito,* 2 c., Paris 1840; *Touring Guide of Ecuador,* Quito 1942; V.W.von Hagen, *Ecuador the Unknown,* Londra 1939; J.G.Orellana, *El Ecuador Cien Anos de Independencia(1830-1930),* 2 c., Quito 1930; O.E.Reyes, *Historia de la Republica de Ecuador,* Quito 1931; Gonzales Suarez, *Historia del Ecuador,* 2 c., Quito, 1890, 1903, 2: 1931-32; *Bibliografia Nacional(1756-1941),* Quito 1942; *Boletin de Hacienda,* Quito, aylık; *Boletin del Banco Central,* Quito, aylık; *Boletin General de Estadistica,* Quito, 3 aylık; *Boletin Mensual del Ministerio de Obras Publicas,* Quito, aylık; *Informes Ministeriales,* Quito, yıllık; *Revista Ecuatoriana de*

Estadistica, Quito, yıllık; A.B.Franklin, *Ecuador,* New York 1943; L.R.Holdridge, *Ecuador,* Washington 1947; J.A.Vizcaino, *Directoria General de la Republica,* Quito 1928; G.I.Blanksten, *Ecuador: Constitutions and Caudillos,* San Francisco 1951; Anibal Buitron ve J.Collier Jr., *Otavalo Indians,* New York 1950; W.W.von Hagen, *Galapagos Islands,* Norman/Okla., 1949; L.Linke, *Ecuador,* 2: Londra 1955; J.Luna Yepes, *Sintesis Historica y Geografica del Ecuador,* Madrid 1951; Banco Central de Ecuador, *Invest in Ecuador,* Quito 1980; A.Cueva, *Political Domination in Ecuador,* Londra 1982; J.Hickman, *The Galapagos Discovered,* Oswestry 1985; A.Middletion, *Ecuador,* Glasgow 1981; J.D.Martz, *Ecuador,* Boston 1972; A.M., *Politics and Petroleum in Ecuador,* New Brunswick 1987.

Peru(1824'de İspanya'dan ayrıldı)

Royal Geographical Society, *Peru-Bolivia Boundary,* Londra 1916; I.Bowman, *The Andes of Southern Peru,* New York 1916; O.Bürger, *Peru,* Leipzig 1923; C.B.Cisneros ve R.E.Garcia, *El Peru en Europa,* Lima 1900; A.M., *Sinopsis Estadistica del Peru,* Lima 1912; A.M., *Departmento de la Liberdad,* Lima 1900; A.M., *Callao,* Lima 1898; A.Dell, *The Andes in Peru,* Londra 1927; R.C.Enock, *Life and Travel in Peru,* Londra 1907; A.M., *Peru,* Londra 1908; F.Garcia Calderon, *Le Pérou Contemporain,* Paris 1907; A.M., *Constitucion del Peru,* Lima 1923; O.Greulich, *Peru,* Zürih 1915; Geraldine Guiness, *Peru,* Londra 1909; J.A.Lavalle, *De Agronomia Nacional,* Lima 1918; W.Lehmann vs, *The Art of Old Peru,* Londra 1924; C.R.Markham, *Cuzco and Lima,* Londra 1858; A.M., *The War between Peru and Chili(1879-81),* Londra 1883; A.M., *The Incas of Peru,* Londra 1910; A.M., *Peru,* Londra 1881; A.M., *Travels in Peru,* Londra 1862; P.Martin, *Peru of the Tweenteenth Century,* Londra 1911; W.M.McGovern, *Inca Ruins,* Londra 1928; M.de Mendiburu, *Diccionario Historico-Biografico del Peru,* 8 c., Callao, 1874-90, 2: 10 c., 1934; Conrad de Meyendorff, *Pérou et Bolivie,* Paris 1909; C.K.Michener, *Heir od the Incas,* Londra 1926; R.C.Murphy, *Bird Islands of Peru,* Londra 1925; G.U.Olaechea, *Constitucion del Peru,* Lima 1922; W.Belmont Parker, *Peruvians of To-day,* Lima 1919; Mariano Felipe Paz Soldan, *Historia del Peru Independente,* 3 c., Lima, 1868 v.dd.; A.M., *Diccionario Geografico Estadistico del Peru,* Lima 1877; C.H.Prodgers, *Adventures in Peru,* Londra 1924; J.Prado, *Estado Social del Peru durante la Dominacion Española,* Lima 1894; O.Preusse-Sperber, *Peru,* Frankfurt 1913; G.René-Moreno, *El Alto Peru(1807-8),* Santiago, 1896-98, 2 c.; José Riva-Aguero, *La Historia de Peru,* Lima 1910; F.Seebee, *Notes on Peru,* 2: Londra 1905; E.G.Squier, *Peru,* Londra 1877; G.Steinmann vs, *Geologie von Peru,* Heidelberg 1929; G.H.Stuardt, *The Government System of Peru,* Washington 1926; Johann Jakob von Tschudi, *Reisen durch Südamerika,* 5 c., Leipzig, 1866-68; H.Urteago, *Historiadores Clacicos del Peru,* Lima 1918; E.C.Vivian, *Peru,* Londra 1914; Carlos Weisse, *Las Civilizaciones Primitivas del Peru,* Lima 1913; Marie Robinson Wright, *The Old and New Peru,* Philadelphia 1909; J.Besadre, *History of Peru,* Londra 1938; A.M., *Peru,* Lima 1936; A.M., *History of Peruvian Law,* Lima 1938; Carlos Dellepiane, *Historia Militar del Peru,* 2 c., Buenos Aires 1941; W.J.Dennis, *Tacna and Arica: The Chile-Peru Boundary Dispute and the Arbitrations by the US,* Yale/New Haven, 1931; G.R.Johnson ve Raye R.Platt, *Peru from the Air,* New York 1930; J.Mariategui, *On*

Peruvian Reality, Lima 1935; P.A.Means, *Ancient Civilizations of the Andes,* New York 1931; A.M., *Fall of the Inca Empire and the Spanish Rule in Peru(1530-1780),* New York 1932; Blair Niles, *Peruvian Pageant,* Londra 1937; G.U.Olaechea, *Nueva Constitucion de 1932-33,* Lima 1933; A.Quiñe, *Peruvian Public Administration,* Lima 1939; A.M.Renwick, *The Peruvian Andes,* Londra 1939; J.Ritchie, *Peru,* Londra 1930; C.Sandeman, *A Forgotten River,* Londra 1939; Aberto Ulloa, *Posicion Internacional del Peru,* Lima 1941; J.Valega, *History of Peru,* Lima 1938; A.Hyatt Verrill, *Under Peruvian Skies,* Londra 1931; V.A.Belaunde, *La Constitucion Inicial del Peru,* Lima 1942; G.Klinge, *Politica Agricola en el Peru,* Lima 1950; F.Bourricaud, *Pouvoir et Société dans le Pérou Contemporain,* Paris 1965; H.Kanto, *Peruvian Aprista Movement,* San Francisco 1953; J.Mejica Baca ve A.Tauro, *Diccionario Enciclopedico del Peru,* 3 c., Lima 1966; Pike, *A Modern History of Peru,* Londra 1967; Padre Vargas, *Historia General del Peru,* Lima 1967; *Censo Nacional Poblacion,* 9 c., Lima, 1947-49; A.Figueroa, *The Peasant Economy of Peru,* Cambridge 1984; J.Hemming, *The Conquest of the Incas,* Londra 1970; C.McClintock, A.F.Lowental vs, *The Peruvian Experiment Reconsidered,* Princeton 1983; J.Meia Baca ve A.Tauro, *Diccionario Enciclopedico del Peru,* 3 c., Lima 1966; R.Thorpe ve G.Bertram, *Peru 1890-1977,* Londra 1978; *El Peruano,* Lima, resmî gazete; *Anario Estadistico del Peru,* Lima, yıllık; *Boletin de Estadistica Peruana,* Lima, 3 aylık; *Demarcacion Politica del Peru,* Lima, yıllık; *Estadistica Commercio Exterior,* Lima, yıllık; *Renta Nacional del Peru,* Lima, yıllık; *Banco Central de Reserva,* Lima, aylık.

Bolivya(1825'de İspanya'dan ayrıldı)

Official Handbook to Bolivia, Londra 1924; *Brazil and Bolivian, The Exchange of Territories(1903),* New York 1904; International Bureau of the American Republics, *Bolivia,* Washington 1904; *Constitucion de la Republica de Bolivia,* La Paz 1902; *Memorandum regrading Tacna and Arica presented to the League of Nations,* Londra 1920; A.Arguedas, *Historia de Bolivia,* La Paz 1924, Fr.tcr.Paris 1923; J.M.Baldivia, *Tacna, Arcia y Cobija, Paginas Historicas,* La Paz 1919; Adolfo Ballivian, *Bolivia,* Londra 1920, Fr.tcr.Londra 1920; Manuel V.Ballivian Eduardo Idiaquez, *Diccionario Gografico de la Republica de Bolivia,* La Paz 1890; A.M.ve C.F.Pinilla, *Division Politica de la Republica,* La Paz 1914; A.M.ve J.Zarco, *La Industria Minera,* 3 c., La Paz, 1899-1900; F.Blanco, *Diccionario Geografico de la Republica de Bolivia,* 2 c., La Paz 1901; P.A.Blanco, *Diccionario Geografic o del Departamento de Oruro,* La Paz 1904; A.M., *La Industria Minera en Bolivia,* La Paz 1910; W.van Brabant, *La Bolivia,* Paris 1913; Sir M.Conway, *The Bolivian Andes,* Londra 1901; Luis S.Crespo, *Geografia de Bolivia,* La Paz 1905; A.M., *Guia del Viajero en Bolivia,* La Paz 1908; Henry M.Grey, *Eastern Bolivia,* Londra 1927; A.V.L.Guise, *Six Years in Bolivia,* Londra 1922; Rosendo y Gregorio Heredia, *Guia General de Bolivia,* La Paz 1918; N.Lopez Pedro, *Bolivia y el Petroleo,* La Paz 1922; M.A.Marsh, *The Bankers in Bolivia,* New York 1928; Edward D.Mathews, *Bolivia and Peru,* Londra 1879; Jaime Molins, *Bolivia,* Buenos Aires 1917; A.M., *El Despertar de Una Nacion,* Buenos Aires 1925; Fr.B.de Nino, *Guia del Chaco Boliviano,* La Paz 1913; W.B.Parker, *Bolivians,* New York 1920; M.F.Paz Soldan,

Guerra de Chile contra Peru y Bolivia, La Paz 1884; S.Pinilla, *La Creacion de Bolivia,* Madrid 1919; Lionel Portman, *Three Asses in Bolivia,* Londra 1922; C.H.Prodgers, *Adventures in Bolivia,* Londra 1922; W.A.Reid, *Bolivia,* Washington 1916; A.W.Robertson, *Economic Conditions in Bolivia,* Londra 1929; B.Saavedra, *La Democracia en Nuestra Historia,* La Paz 1923; W.L.Schurz, *Bolivia, A Handbook,* Washington 1921; Vacano ve Mattis, *Bolivien,* Berlin 1906; Paul Walle, *Bolivia,* Londra 1914; A.M., *La Bolivie,* Paris 1913; Carnegie Institution, *The Political Organization of Bolivia,* Washington 1940; Julian Duguid, *Eastern Bolivia,* Washington 1940; Julian Duguid, *Eastern Bolivia,* Londra 1931; K.G.Grubb, *Bolivia,* Londra 1930; Helmuth Kanter, *Der Gran Chaco,* Hamburg 1936; Franklin A.Paz, *Le Régime Parlementaire en Bolivie,* Paris 1933; P.H.Scott, *Economic Conditions in Bolivia,* Londra 1956; H.Osborne, *Bolivia,* Londra, 2: 1955; A.M., *Indians of the Andes,* Londra 1952; O.Fain, *Bolivie,* Paris 1955; *Constitucion Politica del Estado,* La Paz 1950; Zondag, *The Bolivian Economy(1952-65),* New York 1966; N.Pardo Valle, *Poligrafia de Bolivia,* La Paz 1966; J.D.Barton, *A Short History of Bolivia,* La Paz 1968; *Costitucion Politica del Estado,* La Paz 1961; G.M.Yaegar, *Bolivia, Bibliography,* Santa Barbara 1988; H.Klein, *Bolivia,* Oxford 1982; L.Guillermo, *A History of the Bolivian Labour Movement(1848-1971),* Cambridge 1977;J.V.Fifer, *Bolivia,* Cambridge 1972; J.Dunkerley, *Political Struggle in Bolivia(1952-82),* Londra 1984; *Anuario Geografico y Estadistico de la Republica de Bolivia,* La Paz, yıllık; *Anuario del Comercia Exterior de Bolivia,* La Paz, yıllık; *Boletin Mensual de Informacion Estadistica,* La Paz, aylık.

Paraguay(1811'de İspanya'dan ayrıldı)

Diario Oficial, Asuncion, resmî gazete; *Anuario Estadistico de la Republica del Paraguay,* Asuncion, yıllık; *Cuestion de Limites entre el Paraguay y Bolivia,* Asuncion 1901; C.Baez, *Le Paraguay,* Paris 1927; Andrés de Belmont, *Situacion Internacional del Paraguay,* Asuncion 1912; E.Bolland, *En El Alto Paraguay,* Buenos Aires 1901; A.L.Decoud, *Album Geografico del Paraguay,* Asuncion 1912; H.Decoud, *Geografia de la Republica del Paraguay,* Leipzig 1911; L.A.Demersay, *Histoire du Paraguay,* 2 c., Paris 1865; R.von Fischer-Treunfeld, *Paraguay,* Berlin 1906; W.B.Grubb, *The Paraguayan Chaco,* Londra 1904; A.M., *An Unknown People of an Unknown Land,* Londra 1911; J.W.Hills ve I.Dunbar, *In Paraguay,* Londra 1922; E.C.Jourdan, *Guerra do Paraguay,* Rio de Janeiro 1890; W.H.Koebel, *Paraguay,* Londra 1917; E.De B.La Dardye, *Paraguay,* İng.trc.Londra 1892; A.K.Macdonald, *Picturesque Paraguay,* Londra 1911; H.Mangels, *Paraguay,* Münih 1904; R.de Olascoaga, *Paraguay,* Asuncion 1896; Thomas G.Page, *La Plata and Paraguay,* New York 1867; W.Parker, *Paraguayans,* Buenos Aires 1920; W.L.Schuster, *Paraguay,* Stuttgart 1929; W.Vallentin, *Paraguay,* Berlin 1907; Charles A.Washburn, *The History of Paraguay,* New York 1871; F.A.Bordon, *Paraguay, Guia,* Asuncion 1932; P.De Ronde, *Paraguay,* New York1935; A.E.Elliott, *Paraguay,* New York 1931; J. Vellard, *Les Indiens Guayakis du Paraguay,* Paris, 1939; J.M.Sosa Escalada, *El Paraguay Occidental,* Buenos Aires 1934; P.Raine, *Paraguay,* New Brunswick/N.J., 1956; J.Pendle, *Paraguay,* Londra, 2: 1956; *Anuario Daumas,* Asuncion, yıllık; P.H.Lewis, *Paraguay under Stroessner,* Chapel Hill 1980; D.

Maybury-Lewis ve J.Howe, *The Indian Peoples of Paraguay,* Cambridge/Mass., 1980; R.A.Nickson, *Parguay, Bibliography,* Santa Barbara 1987.

Şili(1818'de İspanya'dan ayrıldı)

Annuario Estadistico de la Republica de Chile, *Santiago,* yıllık; *Sinopsis Estadistica y Geografica de Chile,* Santiago, yıllık; Documentos Historicos Officiales, *Chile y la Independencia,* Santiago 1921; International Bureau of American Republics, *Chile,* Washington 1909; N.Anrique ve L.I.Silva, *Una Bibliografia Historica i Geografica de Chile,* Santiago 1902; Francisco S.Asta-Buruaga, *Diccionario Geografico de la Republica de Chile,* 2: New York 1899; Diego Barros Arana, *La Guerre du Pacifique,* Paris 1882; A.M., *Historia General de Chile,* 16 c., Santiago 1902, 2: 8 c., 1934; R.Beltran y Rospido, *Los Pueblos Hispano-Americanos en el Siglo XX,* Madrid 1904; G.Bulnes, *Guerra del Pacifico,* Santiago 1915; O.Bürger, *In Chile,* Leipzig, 1909; J.Perez Canto, *Chile,* Londra 1912; A.S.M.Chisholm, *The Independence of Chile,* Londra 1912; R.Dunker, *Über Chile,* Leipzig 1910; A.Edwards *Chile,* Londra 1928; G.F.Scott Elliot, *Chile, Its History,* Londra 1907; L.E.Elliott, *Chile To-day,* New York 1922; *Guerra del Pacifico,* 3 c ., Valparaiso, 1912-19; *Guerre entre le Chili, le Pérou et Bolivie en 1879,* Paris 1879; J.Guillermo Guerra, *La Soberania Chilena en las Islas,* Santiago 1917; A.M.Hancock, *A History of Chile,* Chicago 1893; E.Hanson, *Villages of Atacama,* Londra 1926; Sir T.H.Holdich, *The Countries of the King's Award,* Londra 1904; A.H.Keane, *Central and South America,* 2: Londra 1909; Oskar Kende, *Chile,* Hamburg 1925; W.H.Koebel, *Modern Chile,* Londra 1913; Francis J.G.Maitland, *Chile,* Londra 1914; C.R.Markham, *The War between Chile and Peru(1879-81),* Londra 1883; C.Martin, *Landeskunde von Chile,* 2: Hamburg 1923; Daniel Martner, *Politica Comercial Chilena,* 2 c., Santiago 1923; G.J.Mills, *Chile,* Londra 1914; L.Montt, *Bibliografia Chilena(1780-1811),* Santiago 1918; Julio Montebruno, *Jeografia de America i de Chile,* Leipzig 1909; Ernesto Montenergro, *La Cuestion Chilena-Peruana,* Santiago 1919; L.Thayer Ojeda, *Elementos Etnicos de Chile,* Santiago 1919; W.E.Parker, *Chileans of To-day,* Londra 1920; Luis R.Patron, *Diccionario Jeografico de Chile,* Santiago 1924; E.Poirier, *Chile,* Santiago 1909; R.P.Dieog de Rosales, *Historia General del Reyno de Chile,* 3 c., Valparaiso, 1877-78; G.Subercaseaux, *Monetry and Banking Policy of Chile,* Londra 1922; E.Wagemann, *Republik Chile,* Münih 1913; M.R.Wright, *The Republic of Chile,* Londra 1905; R.Böttger, *Mittelchile,* Leipzig 1939; W.E.Brownong, *Chile,* Londra 1930; J.L.Castro, *El Sistema Electoral Chileno,* Santiago 1941; F.W.Fetter, *Inflacion in Chile,* Princeton 1931; V.Figureo, *Diccionario Historico Biografico y Bibliografico de Chile,* 5 c., Santiago 1931; Luis Galdames, *La Historia de Chile,* Santiago 1938, İng.tcr.Chapel Hill; E.P.Hanson, *Chile,* New York 1941; Carlos Keller, *Crisis Chilena,* Santiago 1932, İng.trc.San Francisco 1933; Walter Knoche, *Chile,* Potsdam 1931; Geo. McCutchen McBridge, *Chile,* New York 1936; Domingo Amunategui, *El Progreso Intelectual y Politico de Chile,* Santiago 1936; P.T.Ellsworth, *Chile,* New York 1945; E.Ferfusson, *Chile,* New York 1943; Daniel Martner, *Historia e Chile,* Santiago 1929; J.R.Stevenson, *The Chilean Popular Front,* Philadelphia 1942; B.Subercaseaux, *Chile, A Geographical Extravaganza,* New York 1943; G.Wythe, *Industry in Latin America,* New York 1945; Direccion General de Estadistica, *Estadistica Chilena,* Santiago, 15 günlük;

Corporacion de Fomento, *Geografia Economica,* Santiago, yıllık; Banco Central de Chile, *Boletin Mansual,* Santiago, aylık; G.J. Butland, *Chile,* 3: Londra 1956; A.M., *Southern Chile,* Londra 1957; *Chile y Gran Bretaña,* Londra 1960; Stephen Clissold, *Chilean Scrapbook,* Londra 1952; Empresa Periodistica, *Diccionario Biografico de Chile,* 8: Santiago 1952; Pinochet de la Barra, *La Artarctica Chilena,* Santiago 1948; F.G.Gil, *The Political System of Chile,* Boston 1966; N.Davis, *Salvador Allende,* Londra 1985; A.Horne, *A Visit to Allende's South America,* Londra 1972; M.Lasaga, *The Copper Industry in the Chilean Economy,* Aldershot 1981; B.H.Smith, *Church and Politics in Chile,* Princeton 1983; J.D.Porteous, *Easter Island,* Victoria/B.C., 1981.

Arjantin(1816'da İspanya'dan ayrıldı)

Anuario de la America Latina, Barcelona, yıllık; Marrion Vilcox, George E.Reves vs, *The Encyclopedia of Latin America,* New York 1917; C.S.Vesey Brown vs, *The South American Year Book,* Londra yıllık; J.A.Hunter vs., *The South American Handbook,* Londra, 1924 v.dd., yıllık; *The British and Latin American Trade Gazette,* Londra, 1917 v.dd., aylık; *Bulletin of the Pan-American Union,* Washington, aylık; Nellie B.Allen, *South America,* Boston 1918; E.Ambrosius, *Südamerikas,* Leipzig 1909; R.Bobson, *South America,* Londra 1916; J.D.P.Bland, *Men in South America,* Londra 1920; L.C.Bollo, *South America Past and Present,* New York 1919; W.D.Boyce, *Illustrated South America,* Chicago 1913; W.E.Browning, *Argentine, Paraguay and Uruguay,* New York 1928; J.Bryce, *South America,* Londra 1912; W.Burklin, *Süd-und Mittelamerika,* Berlin 1915; A.Coester, *The Literary History of Spanish America,* New York 1916; C.S.Cooper, *Latin America,* New York 1927; P.Denis, *Amérique du Sud,* Paris 1927; C.W.Domeville-Fife, *The States of South America,* Londra 1920; A.M., *The Real South America,* Londra 1922; C.R.Enock, *The Republics of South America,* Londra 1922; A.M., *Spanish America,* 2 c., Londra 1920; H.A.Gibbons, *The New Map of South America,* New York 1928; F.du C.Godman, *Biologia Centrali-Americana,* 63 c., Londra, 1879-1915; I.Goldberg, *Spanish-American Literature,* New York 1920; Peter H.Goldsmith, *A Bibliography relating to the Latin-American Republics,* New York 1915; W.B.Guitteau ve N.O.Winter, *South America,* Chicago 1929; E.Hesse-Wartegg, *Anden und Amazonas,* Stuttgart 1915; A.W.Hirst, *A Guide to South America,* Londra 1915; Charles Evans Hughes, *Relations of the US with the Other Nations of the Western Hemisphere,* Princeton 1929; H.G.James ve P.A.Martin, *The Republics of Latin America,* New York 1923; W.H.Koebel, *South America,* Londra 1913; A.M., *Enciclopedia de la America del Sur,* Buenos Aires 1914; A.M., *The South Americans,* Londra 1915; J.B.Lockley, *Pan-Americanism,* Londra 1920; B.L.Miller, *The Mineral of South America,* New York 1919; T.P.O'Halloran, *Bibliography of South America,* Londra 1913; Annie S.Peck, *The South American Tour,* Londra 1914; A.M., *Industrial and Commercial South America,* 2: New York 1929; C.Pereyra, *Historia de America Española,* 6 c., Madrid 1925; G.P.Putnam, *The Southland of North America,* Londra 1913; J.F.Rippy, *Latin America in World Politics,* New York 1928; W.S.Robertson, *History of the Latin-American Nations,* 2: New York 1925; Ricardo B.Roepide, *Hispanoamericanos,* Madrid 1913; C.Ross, *Südamerika,* Leipzig 1922; E.W.Shanahan, *South America,* Londra 1927; F.A.Sherwood, *South America,* Londra 1922; W.W.Sweet, *History of Latin America,* 2: New York 1929;

J.Warshaw, *The New Latin America,* New York 1922; US Department of Commerce, *Revenues, Expenditures and Public Debts of the Latin American Republics,* Washington, yıllık; Harvard University, *Economic Literature of Latin America,* Cambridge/Mass., 1935; Warren Kelchner, *Inter-American Conferences(1826-1933),* Washington 1934; *Latin America as a Source of Strategic Materials,* Washington 1941; Francisco Vindel, *Manual del Bibliofilo Hispano-Americano,* 11 c., Madrid, 1930-31; *Latin America: A Bibliography,* Washington 1941; *Latin American Culture,* Washington 1940; C.E.Elliott, *A History of South America,* Londra 1930; J.J.Auchmuty, *The US and Latin-American Independence(1810-30),* Londra 1938; Carlton Beals, *For Latin America,* Londra 1939; Anita Bradley, *Trans-Pacific Relations of Latin America,* New York 1941; W.E.Browning, J.Ritchie ve K.G.Grubb, *The West Coast Republics of South America,* Londra 1930; F.A.Carlson, *Geography of Latin America,* New York 1937; C.E.Chapman, *Republican Hispanic America, A History,* New York 1938; J.X.Cohen, *Jewish Life in South America,* New York 1941; K.Edschmid, *South America,* Londra 1932; L.Griswold, *The Other America,* New York 1941; K.G.Grubb, *Amazon and Andes,* Londra 1931; J.Guther, *Inside Latin America,* New York 1942; Lewis Hanke vs., *Handbook of Latin America Studies, A Bibliography,* Boston 1941; C.H.Haring, *South American Progress,* Londra 1934; Frank Henius vs, *Latin America,* Philadelphia 1942; Hubert Herring, *Argentina, Brazil, Chile etc,* Londra 1942; R.A.Humphreys, *Latin America,* Londra 1941; S.G.Inman, *Latin America, Its Place in World Life,* New York 1942; G.Ireland, *Central and South America,* Cambridge/Mass., 1941; P.E.James, *Latin America,* New York 1942; C.F.Jones, *South America,* Londra 1931; F.A.Kirkpatrick, *Latin America,* Londra 1938; B.Mirkine-Guetzevitch, *Les Constitutions des Nations Américaines,* Paris 1932; D.R.Moore, *History of Latin America,* 2: New York 1942; J.F.Normand, *The Struggle for South America,* Boston 1931; E.Pépin, *Le Panaméricanisme,* Paris 1938; Elizabeth Phelps vs, *Statistical Activities of the American Nations,* Washington 1941; J.F.Rippy, *Historical Evolution of Hispanic America,* New York 1932; A.M.vs., *Argentina, Brazil and Chile since Indepence,* Washington 1935; Katherine C.Rodell, *South American Primer,* New York 1941; Oscar Schmieder, *Laenderkunde Südamerikas,* Leipzig 1932; W.L.Schurz, *Latin America,* New York 1941; W.Thomson, *An Interpretation of Latin-America in Relation to Anglo-Saxon America,* New York 1932; J.B.Rend, *South America,* Londra 1941; C.K.Webster vs, *Britain and the Independence of Latin America(1812-30),* 2 c., Londra 1938; John T.Whitaker, *Americas to the South,* Londra 1940; Mary W.Williams, *Latin-America,* New York 1938.

Anuario Estadistico, Buenos Aires, yıllık; *Argentine Republic,* 3 c., Buenos Aires 1909; *Tercer Censo Nacional de la Republica Argentina de 1914,* 10 c., Buenos Aires 1917; *Estadistica General del Comercio Exterior de la Republica Argentina,* Buenos Aires, yıllık; A.M., *El Movimento Demografico de la Republica Argentina*(1910-25), Buenos Aires 1926; *The English Directory and Argentino Annual,* Buenos Aires, yıllık; The Times, *Book on Argentine,* Londra 1928; *Anuario Graf, Gran Guia,* 2 c., Buenos Aires, 1885 v.dd., yıllık; *Annuario Militar,* 6 c., Buenos Aires 1928; A.Garcia Aparicio, *Geografia de la Republica Argentina,* 2: Buenos Aires 1918; *Argentine Year Book,* Buenos Aires, yıllık; F.Crastre, *L'Argentine Moderne,* Paris 1910; P.Denis, *La République Argentine,* Paris 1920, İng.trc.Londra 1922; L.L.Dominguez, *Historia*

Argentina, 4: Buenos Aires 1870; L.E.Elliot, *The Argentine To-day,* Londra 1926; R.P.V.Gambon, *Historia Argentina,* Buenos Aires 1914; E.Garzon, *La République Argentine,* Paris 1912; H.J.Gordon, *Argentina and Uruguay,* Londra 1917; A.Haas, *Argentinien,* Gotha 1923; J.A.Hammerton, *The Real Argentine,* New York 1915; A.M., *The Argentine,* Londra 1916; J.Hellauer, *Argentinien,* Berlin 1921; W.A.Hirst, *Argentina,* 4: Londra 1914; W.J.Holland, *To the River Plate,* Londra 1914; S.H.M.Killik, *Manual of Argentine Railways,* Londra, yıllık; C.L.Klute, *Argentinien-Chile von Heute,* Lübeck 1925; W.H.Koebel, *Modern Argentina,* Londra 1907; A.M., *Argentina,* Londra 1910; A.M., *The New Argentina,* Londra 1923; F.Külm, *Argentinien,* Breslau 1927; G. Lafond, *La République Argentine,* Paris 1927; A.M., *L'Argentine au Travail,* Paris 1929; F.Latzina, *La Argentina,* 2 c., Buenos Aires 1910; A.B.Martinez, *Baedeker of the Argentine Republic,* New York 1916; Alberto B.Martinez ve M.Lewandowski, *L'Argentine au XXe Siècle,* Paris 1906, İng.trc.Londra 1910; J.N.Matienzo, *La Republica Argentina,* Buenos Aires 1910, Fr.trc.Paris 1912; G.J.Millas,*Argentina,* Londra 1915; W.B.Parker, *Argentines of To-day,* 2 c., New York 1920; Ricardi Pillado, *Argentine. International Trade,* Buenos Aires 1910; A.M., *Argentine Loans,* Buenos Aires 1909; A.M., *El Comercio Argentino,* 2: Buenos Aires 1910; A.M., *Censo Industrial de la Republica,* Buenos Aires 1910; A.Posada, *La Republica Argentina,* Madrid 1912; Cordon Ross, *Argentina and Uruguay,* New York 1916; W.Schmidt ve C.Gretewold, *Argentinien,* Hannover 1919; A.N.Schuster, *Argentinien,* 2 c., Münih 1913; Henry Stephens, *Descriptive Argentina,* New York 1917; E.Torquist, *The Argentine Republic in the Last Fifty Years,* Buenos Aires 1919; C.M.Urien ve E.Colombo, *Geografia Argentina,* Buenos Aires 1910; Academia Nacional de la Historia (Ricardo Levene vs), *Historia de la Nacion Argentina hasta en 1862,* 10 c., Buenos Aires 1940-50; Carlos L.van Bellinghen, *Argentine,* Brüksel 1939; J.A.de Marvel ve E.de Marvel, *The Laws of Argentina,* Londra 1934; A.E.Bunge vs, *Revista de Economia Argentina,* Buenos Aires, 15 günlük; M.A.Carranza, *Constitution of the Argentine Republic,* Buenos Aires 1926; *Boletin del Comercio Exterior Argentino,* Buenos Aires, yıllık; *Anuario del Comercio Exterior de la Republica Argentina,* Buenos Aires, yıllık; Banco de la Nacion, *Economic Review,* Buenos Aires, yıllık; *Boletin Internacional de Bibliografia Argentina,* Buenos Aires, aylık; Philip Guedalla, *Republics of South America,* Oxford 1937; F.A.Kirkpatrick, *A History of the Argentine Republic,* Londra 1930; F.Kühn, *Die Neue Argentinien,* Hamburg 1942; A.M., *Der Kulturgeographie von Argentinien,* Hamburg 1933; Ricardo Levene, *A History of Argentina,* Londra 1938; A.F.Macdonald, *Government of the Argentine Republic,* New York 1942; V.G.de Miguel, *La Revolucion Argentina,* Madrid 1931; H.E.Peters, *The Foreign Debt of the Argentine Republic,* Londra 1934; V.L.Phelps, *The International Economic Position of Argentina,* Philadelphia 1938; Mario Puccini, *L'Argentina,* Milano 1939; Emilio Ravignani, *Asambleas Constituyentes Argentinas,* 6 c., Buenos Aires 1939; E.Udaondo, *Diccionario Biografico Argentino,* Buenos Aires 1938; A.W.Weddell, *Introductuction to Argentina,* New York 1939; J.W.White, *Argentina, The Life Story,* New York 1942; US State Department, *Blue Book on Argentine,* Washington 1946; Board of Trade, *Argentina, Economic and Commercial Conditions,* Londra 1947; *Sintesis Estadistica Mensuel,* Direccion General de Estadistica nş., Buenos Aires, 1947 v.dd., aylık; Julian Alameda, *Argentina Catolica,* Buenos Aires 1935; Santos P.Amadeo,

Argentine Constitutional Law, New York 1943; T.Caillet-Bois, *Historia Naval Argentina,* Buenos Aires 1944; A.E.Bunge, *Una Nueva Argentina,* Buenos Aires, 1940; F.A.Daus, *Geografia Fisica de la Argentina,* 2 c., Buenos Aires, 1946-53; Enrique de Gandia, *Historia de la Republica Argentina en el Siglo XIX,* Buenos Aires 1946; Ysabel F.Rennie, *The Argentine Republic,* New York 1945; R.Rivarola, *La Constitucion Argentina,* Rosario 1944; Raul A.Ruiz y Ruiz, *Historia Civil Argentina,* 3 c., Santa Fe 1942; C.C.Taylor, *Rural Life in Argentina,* Baton Rouge 1948; Felix J.Weil, *Argentine Diddle,* New York 1944; B.Zuculin, *L'Argentina le Sue Ricchezze,* Floransa 1947; Sociedad Argentina de Estudios Geograficos, *Geografia de la Republica Argentina,* 7 c., Buenos Aires, 1945-53; E.L.Bridges, *Tierra del Fuego,* New York 1949; H.S.Ferns, *Britain and Argentina in the 19th Century,* Oxford 1960; N.Mackenzie, *Argentina,* Londra 1947; E.Molane vs, *Tierras Australes Argentinas,* Buenos Aires 1948; Diego A.De Santillan, *Gran Enciclopedia Argentina,* 9 c., Buenos Aires, 1956-64; G.Pendle, *Argentina,* 2: Londra, 1961-1963; *Argentine Economic Policy,* Buenos Aires 1967; A.Ferrer, *Argentina,* New York 1969; José Luis Romero, *A History of Argentine Political Thought,* Stanford/San Francisco, 1963; J.R.Sobie, *Argentina,* New York 1964; Ernesto Tornquist vs, *Business Conditions in Argentina,* Buenos Aires, 1916 v.dd., yıllık(1968'den beri aylık); E.Crawley, *Argentina(1880-1890),* Londra 1984; D.Rock, *Argentina(1516-1982),* Londra 1986; G.W.Wynia, *Argentina,* Hoddesdon 1986; J.Simpson ve J.Bennett, *A Secret War,* Londra 1985; A.Graham-Yooll, *A History of the English-Speaking Communities in Argentina,* Londra 1981.

Uruguay(1825'de İspanya'dan ayrıldı)

Anuario Estadistico de la Republica Oriental del Uruguay, Montevideo, yıllık; *Sintesis Estadistica de la Republica Oriental del Uruguay,* Montevideo, yıllık; *Boletin Estadistica,* Motevideo 6 aylık; Eduardo Acevedo, *Manual de Historia Uruguaya,* Montevideo 1916; O. Araujo, *Diccionario Geografico del Uruguay,* 2: Montevideo 1912; Francisco Bauza, *Historia de la Dominicion Española en el Uruguay,* Montevideo 1880; R.Giudici, *José Battle, President,* Montevideo 1928; W.H.Koebel, *Uruguay,* Londra 1912; C.M.Maeso, *El Uruguay al Través de Un Siglo,* Montevideo 1910; A.M., *Uruguay en el Siglo XX,* Londra 1912; W.Parker, *Uruguayans of To-day,* New York 1921; H.J.Gordon Ross, *Argentina and Uruguay,* Londra 1917; V.Sampognaro, *L'Uruguay,* Brüksel 1910; Sir H.Rumbold, *The Great Silver River,* Londra 1888; E.Acevedo, *Anales Historicos del Uruguay,* Montevideo 1935; S.G.Hanson, *In Uruguay,* Oxford 1938; J.Martinez Lamas, *Uruguay,* Montevideo 1930; Oscar Diaz de Vivar, *La Constitucion Uruguaya de 1934,* Buenos Aires 1935; *Diario Oficial,* Montevideo, resmî gazete; José Salgodo, *Historia de la Republica Oriental del Uruguay,* 8 c., Montevideo 1943; J.A.Arcas, *Historia del Siglo XX Uruguayo(1897-1943),* Montevideo 1950; M.de Carlos, *La Escuela Publica Uruguaya,* Montevideo 1949; José M.Fernandez Saldaña, *Diccionario Uruguayo de Biografias,* Montevideo 1945; R.H.Firzgibbon, *Uruguay,* New Brunswick/N.J., 1954, 2: Londra 1956; C.B.B.Heathcote-Smith, *Economic Conditions in Uruguay,* Londra 1954; M.T.Montañes, *La Agricultura en el Uruguay,* Montevideo 1948; G.Pendle, *Uruguay,* 3: Londra 1963; M.Alisky, *Uruguay,* New York 1969; M.H.J.Finch,

A Political Economy of Uruguay since 1870, Londra 1981; Biblioteca Nacional del Uruguay, *Anuario Bibliografico Uruguayo,* Montevideo, yıllık.

Brezilya(1822'de Portekiz'den ayrıldı)

Annuarrio Estadistico do Brasil, Rio de Janeiro, 1917 v.dd., yıllık, Bureau of the American Republics, *Handbook of Brazil,* Washington, yıllık; *Brazil and Bolivia, Exchange of Territories(1903),* New York 1904; Brazilian Misson of Economic Expansion, *Brazil, Its Natural Riches and Industries,* 2 c., Paris 1910; *Civil Code of Brazil,* St.Louis 1920; *Brazil Described and Illustrated,* Londra 1922; P.Adam, *Les Visages du Brésil,* Paris 1914; J.A.Barboza-Carneiro, *Situation Economique du Brésil,* Brüksel 1920; A.G.Bell, *The Beautiful Rio de Janeiro,* Londra 1914; Frank Bennett, *Forty Years in Brazil,* Londra 1914; B.von Brandt, *Kulturgeographie von Brasilien,* Stuttgart 1923; G.J.Bruce, *Brazil and Brazilians,* Londra 1915; E.C.Buley, *North Brazil,* Londra 1914; A.M., *South Brazil,* Londra 1914; M.da V.Cabral, *Chorographia do Brasil,* Rio 1922; A.F.Calvert, *Mineral Resources of Minas Geraes,* Londra 1915; C.M.D.Carvalho, *Geographia do Brasil,* 3: Rio 1927; A.M., *Météorologie du Brésil,* Londra 1917; W.A.Cook, *The Wilderness of Brazil,* Londra 1910; C.S.Cooper, *The Brazilians,* Londra 1920; J.B.Crespo, *Geografia Economica del Brasil,* Buenos Aires 1919; F.Denis, *Brazil,* 5: Londra 1926; Carlos Carlos Malheiro Dias vs, *Historia da Colonização Portuguesa do Brasil,* 3 c., Rio, 1921-24; A.Fialho, *Historia da Fundação da Pepublica,* Rio 1891; P.Fountain, *The River Amazon,* Londra 1914; A.Funke, *Brasilien,* Berlin 1926; Frederick C.Glass, *In Brasil,* Glasgow 1927; V.Grossi, *Storia della Colonizazione Europea al Brasile e della Emigrazione Italiana nello Stato di San Paulo,* Roma 1905; E.von Hesse-Wartegg, *Anden und Amazonas,* Stuttgart 1916; H.G.James, *Brazil,* New York 1925; A.H.Keane, *Central and South America,* 2: Londra 1909; W.H.Koebel, *The River Plate and Southern Brazil,* Londra 1919; Fritz Koehler, *Brasilien,* Leipzig 1926; Eduardo von Laemmert, *Almanak,* Rio, yıllık; A.Lange, *The Lower Amazon,* Londra 1914; P.A.Lial, *Historia Constitucional do Brazil,* Rio 1915; N.R.Leeuw, *Brazilie,* Amsterdam 1909; Carlos Maximiliano, *Constituição Brasileira,* Rio 1918; McEwan, *Brazil,* Montreal 1918; McIntyre, *Down the Araguaya,* Londra 1925; Alfonso Maseras, *En America Meridional,* Barselona 1922; A.A.Milton, *A Constituçao do Brazil,* Rio 1895; T.Monteiro, *Historia do Imperio(1808-23),* Rio 1928; J.Nabuco de Araujo, *Um Estadista do Imperio,* 2 c., Paris 1898; Roy Nash, *The Conquest of Brazil,* New York 1926, 2: Londra 1927; Baron de Sant'Anna Néry, *The Amazons,* Londra 1901; J.C.Oekenfull, *Brazil,* Londra 1920; A.M., *Brazil(1822-1922),* Londra 1922; V.C. de Oliveira, *A Patria Brasileira,* Rio 1903; V.Orban, *Littérature Brésilienne,* Paris 1914; A.S.Pearse, *Cotton in North Brazil,* Manchester 1924; Hugh Pearson, *Bahian Diamond Fields,* Londra 1926; Paul Perrin, *Les Colonies Agricoles au Brésil,* Paris 1912; *Retropecto do Jornal do Commercio,* Rio yıllık; *Revista do Instituto Historico e Geographisco Brasilerio,* Rio 1839 v.dd., 6 aylık; T.Roosevelt, *The Brazilian Wilderness,* Londra 1914; Henry Savage-Landor, *Unknown South America,* 2 c., Londra 1913; Heinrich Schüler, *Brasilien,* Stuttgart 1919; A.W.Sellin, *Staaten von Brasilien,* Hamburg 1909; H.H.Smith, *The Rubber Industry of the Amazon,* Londra 1916; Felix Speiser, *Des*

Brasianischen Urwaldes, Stuttgart 1925; N.O.Winter, *Brazil of To-day,* Boston 1910; Mrs.M.R.Wright, *The New Brazil,* 2: Philadelphia 1920; J.H.Zahm, *South America's Southlandes,* New York 1918; Paul Walle, *Au Brésil,* 4 c., Paris 1912; Serviço Grafico do Instituto Brasileiro de Geografia e Estatistiça, *Brazil,* Rio, yıllık; *Boletin do Ministerio do Trabalho, Industria e Commercio,* Rio, aylık; British Chamber of Commerce of São Paulo, *Year Book of Brazil,* São Paulo, yıllık; *Wilrman's Brazilian Review,* Rio, haftalık; *Bulletin of the British Chamber of Commerce in Brazil,* Rio, aylık; E.Braga ve K.G.Grubb, *Brazil: The Religious Situation,* Londra 1932; Ernest Hambloch, *His Majesty the President: A Study of Constitutional Brazil,* Londra 1935; Bertita Harding, *Amazon Throne: The Story of the Braganzas of Brazil,* Londra 1942; J.Jobim, *O Brasil na Economia Mundial,* Rio 1939; A.M., *The Mineral Wealth of Brazil,* Rio 1941; V.Kelsy, *Brazil,* New York 1940; J.Leão, *Mines and Minerals in Brazil,* Rio 1939; K.Loewenstein, *Brazil under Vargas,* New York 1942; O.Maull, *Vom Itatiaya zum Paraguay,* Leipzig 1930; J.F.Normano, *Brazil, Economic Types,* Chapel Hill 1935; A.Ramos, *The Negro in Brazil,* São Paulo 1937; Stefan Zweig, *Bresilien,* Stockholm 1941, İng.trc.Londra 1942; Jayme de Barros, *A Politica Exterior do Brasil(1930-42),* 2: Rio 1943; M.L.Cooke, *Brazil,* New York 1945; G.Freyre, *Brazil,* New York 1945; L.F.Hill vs, *Brazil,* San Francisco 1948; Preston E.James, *Brazil,* San Francisco 1948; Preston E.James, *Brazil,* New York 1946; J.Jobim, *Brazil in the Making,* New York 1943; D.Pearson, *Negroes in Brazil,* Chicago 1942; A.M., *Literature on Brasil,* Cambridge/Mass., 1945; H.A.Philips, *Brazil,* New York 1945; T.Lynn Smith, *Brazil,* Baton Rouge 1946; 2: 1954; A.Ramos, *Las Poblaciones del Brasil,* Maxico 1945; Conselho Nacional de Geografia, *Atlas do Brasil,* 2: Rio 1959; Stanford University, *Who's Who in Brazil,* San Francisco 1948; Arnoldo de Azevedo, *Geografia du Brazil,* 2 c., Rio 1960; Fernande de Azevedo, *Brazilian Culture,* New York 1950; C.M.Delgado de Carvalho, *Historia Diplomatica do Brazil,* Rio 1961; G.Freyre, *The Masters and the Slaves,* Londra 1946; H.H.Hunnicutt, *Brazil,* New York 1949; M.Le Lannou, *Le Brésil,* Paris 1955; A.Meijide Pardo, *Brazil,* Santiago de Compostela 1955; R.Borba de Moraes, *Bibliographia Brasiliana(1504-1900),* 2 c., Rio 1958; T.Lynn Smith vs, *Brasil, Portrait of Half a Continent,* Gainesville/Fla., 1951; Banco de Brasil, *Boletin Trimestral,* Brasilia, 1966 v.dd., 3 aylık; C.Furtado, *The Economic Growth of Brazil,* San Francisco 1963; A.Marshall, *Brazil,* Londra 1966; J.H.Rodrigues, *The Brazilians,* Austin 1968; T.E.Skidmore, *Politics in Brazil(1930-64),* Oxford 1967; C.Wegley, *An Introduction to Brazil,* Columbia/New York, 1963; Ministerio da Aeronautica, *Anuario do Trasporte Aereo,* Rio, yıllık; Departamento Nacional da Produção Mineral, *Anuario Mineral Brasileiro,* Brasilia, yıllık; Banco do Brazil, *A Profile of Brazil,* Brasilia 1984; Superintendência Nacional da Marinha Mercante, *Anuario Sunanam,* Brasilia, yıllık; T.C.Bruneau, *The Church in Brazil,* Austin 1982; E.B.Burns, *A History of Brazil,* 2: Columbia/New York, 1980; J.P.Dickenson, *Brazil,* Harlow 1982; R.Hanbury-Tenison, *The Indians of Brazil,* Londra 1973; P.McDonough, *Power and Ideology in Brazil,* Princeton 1981; S.Mainwaring, *The Catholic Church in Brazil(1916-86),* Stanford/San Francisco, 1986; J.Micallef vs., *Brazil,* Londra 1982; W.E.Selcher, *Brazil in the International System,* Boulder 1981; T.J.Trebat, *Brazil's Enterprises,* Cambridge 1983; W.G.Tyler, *The Brazilian Industrial Economy,* Aldershot 1981; J.M.Young, *Brazil, Ermerging World Power,* Malabar 1982.

Sömürgeler

1997'de her iki Amerika kıt'asında şu sömürgeler kalmış bulunuyordu: Fransa: Fransız Antilleri(Guadeloupe ve Martinik), St.Pierre ve Miquelon adacıkları (Kanada'nın Newfoundland adası güneyinde), Fransız Guyanası (Güney Amerika'da). Holanda: Holanda Antilleri (Güney Amerika'da Venezuela kuzeyinde Curaçao, Bonaire, Aruba vs adaları), St.Martin adacığının kuzey yarısı(Kuzey Amerika'da Porto Riko ve Virgin adaları doğusunda). Danimarka: Grönland. İngiltere: Kuzey Amerika'da Küçük Antiller'den bir kaçı, Bermuda adası, Güney Amerika'da Falkland ve Georgia adaları. Bunlar için bibliyografya: Bk. Fransa, İngiltere, Holanda, Danimarka (Fransa V., dîğerleri IV. ciltte).

VIII

DEVLET BAŞKANLARI

1 - Amerika Birleşik Devletleri(1776)

İngiltere'den ayrıldı. Başkan listesi bundan önceki VI. bahiste verildi.

2 - Antigua(1981)

İngiltere'den ayrıldı. Yönetim başbakan'dadır. Devlet başkanları(governor-general, 1981'den önce governor): Sir Wilfred Ebenezer Jocobs 1969, 1981'de governor-general.

3 - Arjantin (1816)

İspanya'dan ayrıldı. Don Mariano Moreno 1810, Don Manuel Belgrani 1811 (ihtilâl liderleri), Don Juan Martin de Pueyrreda 1816, Don José de San Martin(1778-1850) 1820, Don Juan Manuel Ortiz de Rosas(1793-1877) 1835, Don Justo José de Urquiza 1851, Don Santiago Derqui 1860, Don Bartolomé Mitre 1862, Don Domingo Faustino Sarmiento 1868, Don Nicolás Avellaneda 1874, Don Julio Argentino Roca 1880, Don Miguel Juárez Celmán 1886, Don Carlos Pellegrini 1890, Don Luis Sáens Peña 1892, Don José Evaristo Uriburu 1895, Org.Julio Argentino Roca 1898, Dr.Manuel Quintana 1904, Dr. José Figueroa Alcorta 1906, Dr.Roque Sáenz Peña 1910,

Dr.Victorino de la Plaza 1914, Don Hipólito Irigoyen(1) 1916, Dr.Marcelo Torcuato de Alvear 1922, Dr.Irigoyen (Yrigoyen)(2) 1928, Org. José Félix Uriburu 1930, Org.Augustin P.Justo 1932, Dr.Roberto M.Ortiz 1938, Dr.Ramón S.Castillo 1942, Org. Arturo Rawson 1943, Org.Pedro P.Ramirez 1943, Org.Edelmiro J.Farrell 1944, Alb., sn.Gen.Juan Domingo Perón(1896-1974)(=1. Eva Duarte Peron, 1919-1952) 24.2.1946-22.9.1955, Org.Eduardo Lonardi 1955(2 ay), Org.Pedro Aramburu 1955, Dr.Arturo Frondizi 1958, Dr.José Maria Guido 1962, Dr. Arturo Illia 1963, Korg., sn.Org.Juan Carlos Ongania 1966, Tuğg.Robert Marcelo Levingston 1970, Org.Alejandro Agustin Lanusse 1971, Dr.Hector Campana 1973(1,5 ay), Peron(2) 12.11.1973-1.7.1974, eşi Maria Estela(Isabel) Peron 1.7.1974-23.3.1976, Org.Jorge Rafael Videla 1976, Org.Roberto Viola 1981(9 ay), Org.Leopoldo Fortunato Galtieri 1981, Org.Reynaldo Benito Antonio Bignone 1982, Dr. Raul Alfonsin 1983, Menem.

4 - Bahama (1973)

İngiltere'den ayrıldı. Yönetim başbakandadır. Genel vâlî(governor-general) denen İngiltere hükümdârına vekâleten devlet başkanları: Sir Francis Cumning-Bruce, Sir Milo B.Butler, Sir Gerald Gash, Sir Ralph Grey.

5 - Barbados (1966)

İngiltere'den ayrıldı. Yönetim başbakandadır. Genel vâlî(governor-general) denen İngiltere hükümdârına vekâleten devlet başkanları: Sir Winston Scott 1967, Sir John Stow 1977, Sir Deighton Ward 1980, Sir Hugh Springer 1985.

6 - Beliz (1981)

İngiltere'den ayrıldı. Yönetim başbakandadır. Son sömürge vâlîleri(governor): Sir John Paul, Richard Neie Posnett 1975. Genel vâlî(governor-general) denen İngiltere hükümdârına vekâleten devlet başkanları: James Patrick Ivan Hennessy 1979, Dame Elmira Minita Gordon 1984.

7 - Bolivya (1825)

İspanya'dan ayrıldı. Simon Bolivar 1825, Antonio José de Sucre(1795-1830) 1826, Andrés Santa Cruz 1829, José Miguel de Velasco 1839, José Ballivián 1841, Gamarra 1841, Manuel Isidoro Belzú 1841, Jorge Córdova 1855, José Maria Linares 1857, José Maria de Acha 1861, Mariano Melgarejo 1865, Agustin Morales 1871, Adolfo Ballivián 1873, Tomás Frias 1874, Hilarión Daza 1876, Narciso Camparo 1880, Gregorio Pachero 1884, Aniceto Arce 1888, Mariano Baptista 1892, Severo Fernández Alonso 1896, Org.José Manuel Pando 1899, Org. Ismael Montes(1) 1904, Dr.Eliodoro Villazón 1909, Org.Montes(2) 1913, Dr.José Gutiérrez Guerra 1917, Dr.Bautista Saavedra 1921, Dr.Felipe Guzman 1925, Dr.Hernando Siles 1926, Org.Carlos Blanco Galindo 1930, Dr.Daniel Salamanca 1931, Don José Luis Tejada Sorzano 1934, Alb.José David Toro 1935, Korg. Germán Busch 1937, Org.Carlos Quintanilla 1939, Org.Enrique Peñaranda 1940, Bnb.Gualberto Villarroel 1943, Dr.Nestor Guillan 1946(1 ay), Tomás Monje

Gutierrez 1946, Dr.Enrique Hertzog 1947, Dr.Mamerto Urriolagotia 1949, Org.Hugo Ballivian Rojas 1949, Dr.Victor Paz Estenssoro(1) 1952, Dr.Hernan Siles Zazo 1956, Dr.Estenssoro(2) 1960, Org.René Barrientos Ortuña(1) 1964, Org.Alfredo Ovando Candia(1) 1966, Org.Ortuña(2) 1966, Dr.Luis Adolfo Siles Salinas 1969(5 ay), Org.Candia(2) 1969, Org.Juan Torres 1970, Org.Hugo Banzer Suarez 1971, Org.Juan Pereda Asbun 1978(4 ay), Org.David Padilla Arancibia 1978, Dr.Walter Guevara Atze 1979(3 ay), Dr.Lydia Gieiler Tejada 1979, Tümg.Luis Garcia Meza Tejada 1980, Org.Celso Torrelio Villa 1981, Tuğg.Guido Vildoso Calderon 1982(3 ay), Dr.Hernan Siles Zuazo 1982, Dr.Victor Paz Esstensoro 1985.

8 - Brezilya (1822)

Portekiz'den ayrıldı (son kral nâiblerinden: Kont Bobadella 1733-63 ve Marki Savradio 1769-79). İmparatorluk(Bragança Hânedânı) 1822-1889. Sn.cumhûriyet. Başkanlar: Mareşal Manuel Deodoro Da Fonseca 15.11.1889, Mareşal Floriano Peixoto(1842-1895) 1891, Dr.Prudente José de Moraës Barros 1894, Dr.Manuel Ferraz Campos Salles 1898, Dr.Franco de Paula Rodrigues Alves(1) 1902, Dr.Affonso Augusto Penna 1906, Dr.Nilo Peçanha 1909, Mareşal Hermes da Fonseca 1910, Dr.Wenceslâo Braz 1914, Dr.Alves(2) 1918, Dr.Delphim Moreira 1918, Dr.Epitacio da Silva Pessôa 1919, Dr.Arthur da Silva Bernandes 1922, Dr.Washington Luiz Pereira de Souza(1870) 1926, Dr.Julio Pestes 1930(9 gün), Dr.Getulio Dornelles Vargas(1883-1954)(1) 26.10.1930-29.10.1945, Dr.José Linhares 1945, Org.Enrico Gaspar Dutra 1946, Dr.Vargas(2) 1951, Dr.Joâo Café Filho 1954, Carlos Coimbra da Luz 1955(3 gün), Nereu Ramos 1955, Juscelino Kubitschek de Oliveira 1956, Jânio da Silva Quadros 1971(7 ay), Jôao Belchior, marques Goulart 1961, Mareşal Humberto Alencar Castelo Branco 1964, Mareşal Artur da Costa e Silva 1967, Org.Emilio Garrastazu Medici 1969, Org.Ernesto Geisel 1974, Org.Joâo Baptista de Oliveira Figueiredo 1979, Tancredo de Almeida 1985(38 günde öldü), José Sarney 1985, Fernando Collor de Mello 1990, Itamar Franco 12.1992.

9 - Dominika (1978)

İngiltere'den ayrıldı. Son sömürge vâlîleri(governor): G.C.Guy, Sir Louis Colls-Lartigue, C.A.Seignoret. Yönetim başbakanda. Fakat devlet başkanı genel vâlî değil, başkan(president) unvânını taşıyor: Frederick E.Degazon 1978, C.A.Seignoret(2) 1986.

10 - Dominikana(1844)

Haiti'den ayrıldı. Pedro Santana(1) 1844, Bonaventure Baez(1) 1849, Santana(2) 1853, Org.Alfan 1856, Org.José Desiderio Valverde 1858, İspanya'ya iltihak 1861-63, Baez(2), Org.Cabral 1865, Don Gonzales 1876, Org.Guillermo 1879, Ulises Heureaux 1882-1899, Juan I.Jimenes 1899, Org.Carlos F.Morales 1904, Org.Ramon Caceres 1908, Org.José Bardas Valdes 1913, Dr.Francisco Henriquez y Carvajal 1916, Horacio Vasquez 1924, Estrella Urena 1930, Org.Rafael Leonidas Trujillo Molina(1891) 1930-1938 + 1942-1952, Jacinto B.Peynardo 1938-42, Trujillo'nun kardeşi Héctor Bienvenito Trujillo Molina 1952-1960(katli 1961), Dr.Joaquin Balaguer(1) 1960, Rafael Bonelly 1962, Prof.

Juan Bosch 1963(7 ay), Dr. Héctor Gracia Godoy 1963, Dr.Balaguer(2) 1966, Antonio Guzara 1978, Salvador Jorge Blanco 1982, Dr.Balaguer(3) 1986.

11 - Ekvador (1830)

Kolombiya'dan ayrıldı. Don Juan Flores 1830, Don Vicente Rocafuerte 1835, Flores(2) 1839, Don Vicente Romón Roca 1845, Diego Noboa 1851, Jasé Maria Urvina 1852, Francisco Robles 1856, Don Gabriel Garcia Moreno(1) 1861, Gerónimo Carrión 1865, Javier Espinoza 1868, Moreno(2) 1869, Antonio Borrero 1875, Org.Ignacio de Vintimille 1876, Don José Maria Plácido Caamaño 1883, Don Antonio Flores 1888, Luis Cordero 1892, Org.Eloy Alfaro(1) 1897, Org.Leonidas Plaza Gutiérrez(1) 1901, Don Lizardo Garcia 1905, Org.Alfaro(2) 1907, Org.Emilio Estrada 1911, Org.Plaza(2) 1912, Dr.Alfredo Baquerizo Moreno(1) 1916, Dr.José Luis Tamayo 1920, Dr.Gonzalo S.Cordova 1924, Dr.Isidro Ayora 1926, Alb.Luis A.Larrea Alba 1931, Dr. Moreno(2) 1931, Dr.Alberto Guerrero Martinez 1932(2 ay), Don Juan de Dios Martinez Mera 1932, Dr.Abelardo Montalvo 1933, Dr.José Maria Velasco Ibarra(1) 1934, Dr.Antonio Pons 1935(1 ay), Don Federico Páez 1935, Org.G.Alberto Enriquez 1937, Dr.Manuel M.Borrero 1938(4 ay), Dr.Aurelio Mosquera Narváez 1938, Don Carlos Alberto Arroya del Rio 1939, Dr.Ibarra(2) 1944, Alb.Carlos Manchero 1947(10 gün), Don Mariano Suarez Veintilmillo 1947(12 gün), Don Carlos Julio Arosemera 1947, Don Galo Plaza Lasso 1948, Dr.Ibarra(3) 1952, Dr.Camilo Ponce Enriquez 1956, Dr.Ibarra(4) 1960, Dr.Carlos Julio Arosemena Monroy 1961, Don Clemente Yevori Idaburu 1963, Dr.Otto Arosemena Gomez 1966, Dr.Ibarra(5) 1968, Org.Guillermo Rodriguez Lara 1972, Oram.Alfredo Poveda Burbaro 1976, Don Jaime Roldos Aguilera 1979, Don Asvaldo Hurtado Larrea 1981, Don Leon Febres Cordero 1984.

12 - Grenada (1983)

İngiltere'den ayrıldı, 1984 sonunda ABD askerî işgaliyle komünist yönetim yıkıldı. Son sömürge vâlîleri(governor) ve İngiltere hükümdârına niyâbeten genel vâlî (governor-general) denen devlet başkanları(yönetim başbakanda): Dr.Hilda Louisa Bynoe, Sir Paul Scoon(1), Leo de Gale 1975, Sir Paul Scoon(2) 1984.

13 - Guatemala (1821)

İspanya'dan ayrıldı. Manuel José Arce 1824, Francisco Morazan 1826, Rafael Carrera 1840, Mareşal Vicente Cerna 1865, Miguel Garcia Granados 1871, Org.Justo Rufino Barrios 1873, Org.Manual Lisandro Barillas 1886, José Maria Reina Barrios 1892, José Santos Zelaya 1893, Estrada Cabrera 1898, Carlos Herrera 1920, Org.José Orellana 1921, Org.Lázoro Chacón 1926, Bautillo Palma 1930, José Maria Andrade 1931, Org.Jorge Ubico(1) 1931, Dr.Juan José Arévalo 1945, Org.Federico Ponche 1944, Org.Ubico(2) 1949, Jacobo Arbenz Guzman 1954(2 ay), Alb.Carlos Castillo Armas 1954, Org.Miguel Ydigoras Fuentes 1958, Alb.Enrique Peralta Azurdia 1963, Julio César Méndez Montenegro 1966, Org.Kjell Eugenio Laugerud Garcia 1974, Org.Romeo Lucas Garcia 1978, Tğg.Efrain Rios Montt 1982, Tümg. Oscar Humberto Mejia Victores 1983,

Marco Vinicio Cerezo Arévalo 1986, Jorge Servano Elias 1990, Ramiro de Leon Cargio 1993.

14 - Guyana (1966)

İngiltere'den ayrıldı. Yönetim başbakanda. Son sömürge vâlîsi(governor): Sir Ralph Grey 1961. Genel vâlî(governor-general): Sir David Rose 1966. Başkan(president): Edward Luckhoo 1966, Arthur Chung 1971, H.Desmond Hoyle 1985.

15 - Haiti (1804)

Fransa'dan ayrıldı. Toussaint-Louverture(1743-1803) ihtilâl lideri, org. 1796, Jacques I Dessalines(1758-1806) kral 1804-1806, Henri I Christophe kral 1806-1820, Anne Alexandre Sabès Pétion(1770-1818) 1806'da başkan, Jean Pierre Boyer(1776-1850) başkan 1820-47, Faustin I Soulouque(1782-1867) kral 1847-59, Org. Fabre Geffrard 1859, Org.Salnave 1867, Org.Nissage-Saget 1870, Org.Michel Domingue 1874, B.Canal 1878, Org.Salomon 1879, Org.Légitime 1888, Org.L.M.F.Hyppolite 1890, Org.Tiresias Augustin Simon Sam 1896, Org.Alexis Nord 1902, Org.François-Antoine Simon 1908, Philippe Dartiguenave 1915, Louis Borno 1922, Elie Lescot 1941, Dumarsais Estimé 1946, Org.Paul Eugène Magloire 1950, Dr.François Duvalier(1909-11.4.1971) 1957-71, oğlu Jean-Claude Duvalier 11.4.1971-2.1986, Org.Henri Namphy 1986, Lesli Manigat 1988.

16 - Honduras (1839)

Guatemala'dan ayrıldı. Org.Trinidad Cabanas 1852, Don Santos Guardiola 1855, Org.José M.Medina 1864, Don Celio Arias 1872, Marco Aurelio Soto(1) 1874, Org. Ponciano Leiva(1) 1875, Don M.A.Soto(2) 1877, Org.Louis Bográn 1883, Org.Ponciano Leiva(2) 1891, Org.D.Valasquez 1893, Dr.Policarpo Bonilla 1894, Org.Terencio Sierra 1900, Org. Manuel Bonilla(1) 1903, Org. Miguel R.Dávila 1907, Org.Bonilla(2) 1912, Don Francisco Bertrand 1913, Don Rafael Lopez Gutiérrez 1919, Vicente Tosta 1924, Don Gregorio Ferrara 1924, Don Miguel Paz Baraoha 1925, Dr.Vicente Mejia Colindres 1929, Dr.Tiburcio Carias Andino 1933, Don Juan Manuel Galivez 1949, Don Julio Lozano 1954, Dr.José Ramon Villeda Morales 1957, Org.Osvaldo Lopez Avellano 1965, Dr.Ramon Ernesto Cruz 1971, Alb.Juan Melgar Castro 1975, Tuğg.Policarno Paz Garcia 1978, José Azcona Hoyo 1986.

17 - Jamaika (1962)

İngiltere'den ayrıldı. Yönetim başbakanda. Governor-general(genel vâlî) denen İngiltere hükümdârına niyâbeten devlet başkanları: Sir Clifford Campbell 1962, Sir Florizel Augustus Glassgole 1974.

18 - Kanada (1931)

İngiltere'den ayrıldı. 1867'de dominion statüsü aldı. 1861'de atanan sömürge genel vâlîsi Viscount Monck(Charles Stanley Monck), dominion statüsünde de aynı unvanla

görevini yürüttü. 1931'de tam bağımsız olunca İngiltere hükümdârına niyâbeten devlet başkanının governor-general(genel vâlî) unvânı değişmedi. 1867'den beri devleti yürüten ise başbakandır.Genel vâlîler: Viscount Monck 1867, Lord(Baron) Lisgar 1869, Earl(sn. Marquess) of Dufferin 1872, Marquess of Lorne 1878, Marquess of Landsdowne 1883, Lord Stanley of Preston(Earl of Derby) 1888, Earl of Aberdeen 1893, Earl of Minto 1898, Earl Grey 1904, Duke of Connaught(İngiltere prensi) 1911, Duke of Devonshire 1916, Viscount Byng of Vimy 1921, Vicount (sn. marquess) Willingdon 1926, Earl of Bessborough 1931(12.12.1931: tam istiklâl), Lord Tweedsmuir 1935, Earl of Athlone 1940, Feldmareşal Viscount Alexander of Tunis 1946, Vincent Massey(Fransız) 1952, Georges Philias Vanier(Fransız) 1959, Roland Michener(Fransız) 1967, Jules Léger(Fransız) 1974, Edward Schreyer(Fransız) 1979, Jeanne Sauvé(Fransız ve kadın) 1984, Ramon Hnatyshyn 1990.

Başbakanlar(C=Conservative=Muhâfazakâr Parti, L=Liberal): Sir John A.Macdonald(1)(C) 1867, Alexander Mackezie(L) 1873, Sir John Macdonald(2)(C) 1878, Sir John J.Abbot(C) 1891, Sir John S.D.Thompson(C) 1892, Sir Mackenzie Bowell(C) 1894, Sir Charles Tupper(C) 1896(2 ay), Sir Wilfrid Laurier(1841-1919)(L) 1896, Sir Robert L.Borden(C) 1911, Arthur Meighen(1)(C) 1920, W.L.Mackenzie King(1874-1950)(1)(L) 1921, A.Meighen(2)(C) 1926(3 ay), W.L.Mackenzi King(2)(L) 1926, Richard B.Bennett(C) 1930, W.L.Mackenzie King(3)(L) 1935(toplam 22 yılla rekor), Louis S.Saint Laurent(1882)(L)(İlk Fransız başbakan) 1948, John George Diefenbaker(1895)(C) 1957, Lester Bowles Pearson(1897)(1957 Nobel Barış Ödülü)(C) 1963, Pierre Elliott Trudeau(L)(Fransız) 1969, Martin Brian Mulroney(C) 1985, Kim Campbell(C)(1947) 1993(ilk kadın başbakan), Jean Chrétien(L)11.1993.- 1867-1993 arasında iktidar partileri: 59 yıl Muhâfazakârlar ve 67 yıl Liberaller.

19 - Kolombiya (1819)

İspanya'dan ayrıldı. Simon Bolivar 1811, Francisco de Paula Santander 1832, José de Marquez 1837-42, Tomas Mosquera(1) 1845, José Lopez 1849, José Maria Obanbo 1853, Manuel Mallarino 1854, Mosquera(2) 1857-1870, Eustorgio Salgar 1870, Manuel Murillo Toro 1872, Santiago Pérez 1874, Aquileo Parra 1876, Julián Trujillo 1878, Francisco Javier Zaldúa 1882, Climacho Calderón 1882, José Eusebio Otálora 1882, Ezequiel Hurtado 1884, R.Nuñez(2) 1884, José Maria Camgo Serrano 1886, Eliseo Payán 1887, R.Nuñez(3) 1887, Carlos Holguin 1888, Miguel Antonio Caro(1) 1892, Guilermo Quintero Calderón 1896, M.A. Caro(2), 1896, José Manuel Marroquin 1898, Dr. Manuel Antonio Sanchemente 1898, Dr.José Manuel Marroquin(2) 1900, Org.Rafael Reyes(1) 1904, Euclides de Angulo 1908, R.Reges(2) 1908, Org.Jorge Holguin(1) 1909(4 ay), Dr. Ramón Gonzáles Valencia 1909, Dr.Carlos E.Restrepo 1910, Dr.José Vicente Concha 1914, Dr.Marco Fidel Suárez 1918, Org.Holguin(2) 1921, Org. Pedro Nel Ospina 1922, Dr.Miguel Abadia Méndez 1926, Dr.Enrique Olaya Herrera 1930, Dr.Alfonso López 1934, Dr. Eduardo Santos 1938, Dr.Alfonso López Purmarejo 1942, Dr.Alberto Lléras Camargo(1) 1945, Dr.Mariano Ospina Peréz 1946, Dr.Laureano Gomez 1950, Org. Gustavo Rojas Pinilla 1953, Tümg. Gabriel Paris 1957, Dr.Alberto Lleras Camargo(2) 1958, Dr.Guillermo Leon Valencia 1962, Dr.Carlos Lleras Restrepo 1966, Dr. Misael

Pastrana Borrero 1970, Dr.Alfonso Lopez Michelsen 1974, Dr.Julio Cesar Turbay Ayala 1978, Dr.Belisario Betancur Cuartas 1982, Dr.Virgilio Barco Vargas 1986, Ernesto Samper 1994(doğ. 1951).

20 - Kosta Rika (1839)

Guatemala'dan ayrıldı. Juan Raphaël Mora 1850, Dr.Jésus J.Ximenes 1863, Org.Tomas Guardia 1872, Org.P.Fernandez 1882, Org.Bernardo Soto 1885, Rafaël Iglesias 1893, Ascención Esquivel 1902, Cleto Gonzales Viquez(1) 1906, Ricaldo Jiménez Oreamuno(1) 1910, Alfredo Gonzáles Flores 1917, Federico Tinoca Granadas 1917, Julio Acosta 1920, Ricardo Jiménez Oreamuno(2) 1924, Don Cleto Gonzáles Viquez(2) 1928, R.J.Oreamuno(3) 1932, León Cortés Castro 1936, Dr.Rafaël Angel Calderón Guardia 1940, Teodoro Picado Michalski 1944, Otilio Ulaté 1949, José "Pepe" Figueres 1953, Francisco J.Orlich Bolmarich 1962, Dr.José Joaquin Trejos 1966, Daniel Oduber Quiros 1974, Rodrigo Carazo Odio 1978, Oscar Arias Sanchez 1986, José Maria Figueres(J.Pepe F.oğlu)(1955) 1994.

21 - Kuba (1909)

A.B.D.'nden ayrıldı. Tümg. John Rutter Brooke 1.1.1899 ve Tümg.Leonard Wood 1899(A.B.D. askerî vâlîleri); Don Tomás Estrada Palma 1902(cumhur başkanı), William Howard Taft 1906(2 hafta) ve Charles Edward Magoon 1906(A.B.D.genel vâlîleri); Org.José Miguel Gómes 28.1.1909, Org.Mario Garcia Menocal 1913, Dr.Alfredo Zayas y Alfonso 1921, Org.Gerardo Machado y Morales 1925, Dr.Carlos Manuel de Cespedes 1933(1 ay), Dr. Rámon Grau San Martin(1) 1933, Alb.Carlos Mendieta 1934, Dr.José A.Barnet 1935, Dr.Miguel Gomez y Arias 1936, Dr.Federico Laredo Bru 1936, Org.Fulgenio Batista y Zaldivar(1) 10.10.1940, Dr.Ramón Grau San Martin(2) 1944, Dr.Carlos Prio Socarras 1948, Org.Batista(2) 1952-1.1.1959, Dr.Manuel Urrutia Lleo 1959(6,5 ay) ve Dr.Osvaldo Dorticos Torrado 1959-1976(bunlar Castro'nun başkan seçtirdikleri), Dr.Fidel Castro Ruz 1.1.1959(resmen başkan 3.12.1976), başkan, başbakan, Parti 1. sekreteri, savunma bakanı, iç işleri bakanı, sağlık bakanı, kültür bakanı(bakanlıkları 1980'de üzerine alıp sonra son ikisini bıraktı), ihtilâl silâhlı kuvvetleri başkumandanı.

22 - Meksika (1822)

İspanya'dan ayrıldı. 10 ay imparatorluk oldu(19.5.1822-19.3.1823). ITURBIDE HÂNEDÂNI: Bask asıllıdır. Don Martin de Iturbide 1432'de Aragon Kralı'nca soylulaştırıldı, Navar'da Baztan'da mâlikâne aldı. Neslinden Don Juan de Iturbide 7.10.1571 Lepanto(İnebahtı) deniz muhârebesine 2 oğlu ile berâber Türkler'e karşı deniz subayı olarak katıldı ve üçü de maktûl oldu. Don José de Iturbide y Alvarez y de Gastelu ile eşi Maria Josefa de Arregui y de Gastelu'dan doğma Don José-Joaquin de Iturbide y Arregui(1739-1824=85), 1763-66 arasında İspanya'dan ayrıldı ve Meksika'da şimdiki adı Morelia olan Mischoacan eyâletinde Valladolid'e yerleşti ve oğlu imparator burada doğdu. İspanya'da Doña Vicenta de Auzla ve Meksika'da Maria Josefa(ölm.1820) ile evlendi. İmparator, bu son evlenmeden doğdu. İmparator'un kardeşleri: Guilhermo d'Yturbide(1774-1831=57)(nesli devâm ediyor), 2 prs. ve kç.ölen 2 erkek çocuk. Agustin

I(1783-1824=41), imp.1822-1823, Meksika'daki İspanyol ordusunda teğmen 1806, yüzbaşı 1810, yarbay 1812, general 1816, 2.1821'de Meksika'nın İspanya'dan ayrılarak istiklâlini îlân edip 27.9.1821'de Meksiko şehrine girdi ve imp.ilân edildi, ferâgate zorlanıp İtalya ve İngiltere'ye gitti, Meksika'ya döndü, tahtını geri almak istedi, kurşuna dizildi. Eşi imparatoriçe: Ana Maria(doğ.1785), izd.1805, izd.müdd. 19, yş.20-39, zevcinden 2 yş.kç., Isidro de Huarte ile Ana Maria Muñiz kızı. Çocukları: 1) Augustin-Jéronimo(1807-1866=59), vel.1822-23, evlenmedi. 2) Angel(1810-1872=62), Alice Green'le evlendi, oğulları Agustin(1863-1925=61) evli fakat çocuksuz öldü. 3) Jesus (ölm.1841). 4) Salvador(ölm.1856), Rosario de Marsan'la evlendi, oğulları Salvador (1849-1895=46), evli ve çocuksuz öldü. 5) Felipe(ölm.1853). 6) Augustin-Cosme(1824-1873=49) evlenmedi. 7) Sabina(ölm.1871) evlenmedi. 8) Josefa(ölm.1891) evlenmedi. 9) Juana(ölm.1828), çocukken öldü.

İmparator devrildikten sonra Meksika'da cumhuriyet îlân edildi ve 1.1.1825'de başkan görevine başladı: Fernandez Guadelupe Vittoria 1825, Pedraza(1) 1827, Vicente Guerrero 1829, José Maria de Bocanegra 1829, Anastasio Bustamente(1) 1829, Melchor Múzquiz 1832, Manuel Gomez Pedraza(2) 1832, Antonio López de Santa-Anna(1797-1876=79)(1) 1833, Miguel Barragán 1835, José Justo Corro 1836, Bustamente(2) 1837, Mariano Paredès(1) 1841, Javier Echeverria 1841, Santa-Anna(2) 1841, Nicolás Bravo 1842, Santa-Anna(3)1843, Valentin Canalizo(1) 1843, Santa-Anna(4) 1844, José Joaquin de Herrera(1) 1844, Canalizo(2) 1844, Herrera(2) 1844, Parédès(2) 1846, Nicolás Bravo 1846, José Mariano Salas 1846, Valentin Gomez Farias 1846, Santa-Anna(5) 1847, Pedro Maria Anaya 1847, Santa-Anna(6) 1847, Manuel de la Peña y Peña(1) 1847, Anayal(2) 1847, Peña(2) 1848, Herrera(2) 1848, Mariano Arista 1851, Juan Bautista Ceballos 1852, Manuel M. Lombordine 1853, Santa-Anna (7) 1853(toplam 7 yıl), Martin Carrera 1855, Juan Alvarez 1855, Ignacio Comonfort 1855, Zuloaga 1858, Miramon 1859, Benito Juárès(1806-1872=66)(1) 1861, İmparator Maximilien 1864(bk.c.IV: Habsburg), Juárès (2) 1867, Sebastián Lerdo de Tejada 1872, Org.Don Porfirio Diaz(1)(1830-1915=85)(1) 1876, Juan N.Méndez 1876, Diaz(2) 1877, Don Manuel Gonzalès 1880, Diaz(3) 1.12.1884-25.5.1911(toplam 30 yıl), Don Francisco León de la Barra 1911(5 ay), Don Francisco Indalecio Madero 1911, Don Pedro Lascurain 1913(1 gün), Org.Don Victoriano de la Huerta 1913, Don Francisco Carbajal 1914, Don Venustiano Carranza(1) 1914(4 ay), Don Eulalio Martin Gutiérrez 1914, Org.Don Roque González Garza 1915(5 ay), Don Francisco Lagos Cházaro 1915(3 ay), Carranza(2) 1915, Don Adolfo de la Huerta 1920(6 ay), Org.Don Alvaro Obregón 1920, Org.Don Plutarco Elias Calles 1924, Don Emilio Portes Gil 1928, Pascual Ortiz Rubio 1930, Org.Don Abelardo Rodriguez 1932, Org.Lázaro Cárdenas 1934(doğ.1895), Org.Manuel Avila Camacho 1940, Miguel Aleman Valdés 1946, Adolfo Ruiz Cortinez 1952, Adolfo Lopez Mateos 1958, Gustavo Diaz Ordaz 1964, Luis Echeverria Alvarez 1970, José Lopez Portillo y Pachero (doğ.1916) 1976, Miguel de la Madrid Hurtado(doğ.1934) 1982, Salinas 1988.

23 - Nikaragua (1839)

Guatemala'dan ayrıldı. Laureano Pimeda 1852, Frutos Chamorro 1853, Org. Patricio Rivas 1856, Org.Tomás Martinez 1857, Fernando Guzmán 1867, Vicente Quadra 1871, Pedro Joacqin Chamorro 1875, Joaquin Zavala 1879, Dr.Adán Cárdenas 1883,

Evarista Carazo 1887, Dr.Roberto Sacaza 1889, Org.José Santos Zelaya 1893-1909, José Madriz 1909, Org.Juan J.Estrada 1910, Adolfo Diaz(1) 1911, Luis Mena 1911, Diaz(2) 1913, Org.Emiliano Chamorro Vargas(1) 1917, Diego Manuel Chamorro 1921, Martinez Bortolo 1923, Carlos Solórzano 1925, E.Chamorro(2) 1926(4 ay), Org.Agustino Sandino 1926(6 ay), Adolfo Diaz(3) 1926, Org.José Maria Moncada 1929, Juan Bautista Sacasa 1933, Carlos Brenes Jarquin 1936, Org.Anastasio Somoza Debayle 8.12.1936-1947 + 1950-1963 + 1967 - 1979(toplam 35 yıl), Leonardo Argüello 1947, Benjamin Lacayo-Sacasa 1947, Dr.Victor M.Roman y Reyes 1947-50(Somoza'nın dayısı, öldü, yerine tekrar Somoza), Dr.René Schick Gutierrez 1963-67, Daniel Ortega Saavedra 1979.

24 - Panama (1903)

Kolombiya'dan ayrıldı. Dr.Manuel Amador Guerrero 1904, Org.José Domingo de Obaldia 1908, Carlos Antonio Mendoza 1910, Pablo Arosemena 1910, Dr. Belisario Porras 1912, Ramón Valdez 1916, Ciro Luis Urriola 1918, Pedro A.Diaz 1918, Ernesto Lefevre 1920, Belisario Porras 1920, Rodolfo Chiari 1924, Florencio Harmodio Arosemena 1928, Dr.Arnulfo Arias 1931, Ricanto J.Alfaro 1931, Arias(2) 1932, Juan Demóstenes Arosemena 1936, Augusto Samuel Boyd 1939, Arnulfo Arias 1940, Ricardo Adolfo de la Guardia 1941, Enrique Adolfo Jimenez 1945, Domingo Diaz Arosemena 1948, Alb.José Antonio Ramon 1952, Ricardo Arias Espinosa 1955, Roberto F.Chiari 1960, Marco A.Robles 1964, Dr.Arnulfo Arias 1968(11 gün), Demetrio Lakas 1968, Aristides Royo 1979, Eric Arturo Delvalle 1985, Manuel Solis Palma 1988.

25 - Paraguay (1811)

İspanya'dan ayrıldı. José Gaspar Rodriguez de Francia(1756-1840) 1813-1840, Carlos Antonio López(1790-1862)(Francia'nın yeğeni) 1844-1862, Francisco Solano López(oğlu)(1827-1870) 1862-1870, Cirilo Rivarola 1870, Salvador Jovellanas 1871, J.Bautista Gill 1874, Higinio Uriarte 1877, Cándido Barreiro 1878, Org. Bernandino Caballero 1880, Patricio Escabar 1886, Juan Gonzáles 1890, Juan Bautista Egusquiza 1894, Don Emilio Aceval 1898, Don Hector Carvallo 1902(10 ay), Don Juan B.Escurra 1902, Don Juan Gaona 1904, Dr.Don Cecilio Baez 1905, Dr.Don Benigno Ferreira 1906, Don Emiliano Gonzales Navero(1) 1908, Don Manuel Gondra(1) 1910, Alb.Don Albino Jara 1911(6 ay), Don Liberato Marcial Rojas 1911, Dr.Don Pedro Peña 1912(1 ay), Don Emiliano Gonzales Navero(2) 1912(5 ay), Don Eduardo Schaerer 1912, Dr.Don Manuel Franco 1916, Dr.Don José Montero 1919, Don Manuel Gondra(2) 1920, Dr.Don Félix Paiva(1) 1921, Don Eusebio Ayala(1) 1921, Dr.Don Eligio Ayala(1) 1923, Dr.Don Luis Riart 1924, Dr.Don Eligio Ayala(2) 1924, Dr.Don José Patricio Guggiari(1) 1928, Don Emiliano Gonzales Navero(3) 1931, Dr.Don José Guggiari(2) 1932(7 ay), Dr.Don Eusebio Ayala(2) 1932, Alb.Rafael Franco 1936, Dr.Don Félix Paiva(2) 1937, Org.José Félix Estigarribia 1939, Org.Higinio Morinigo 1940, Dr.Juan Manuel Frutos 1948(2,5 ay), Dr.J.Natalicio Gonzales 1948, Org.Raimundo Rolon 1949, Dr.Felipe Molas Lopez 1949, Dr.Federico Chavez 1950, Tomas Romero Pereiro 1954(2 ay), Federico Chavez 1954, Org.Alfredo Stroessner(doğ.1912)(Alman asıllı, Colorado Partisi(milliyetçi) lideri) 15.8.1954-1989(35 yıl), oğlu Org.Rodriguez Stroessner 1989, Juan Carlos Wasmody 1993(doğ.1939, Macar göçmeninin torunu).

26 - Peru (1824)

İspanya'dan ayrıldı (28.7.1821). Peru'da ayrıca başbakan vardır. Org.Juan José San Martin(1778-1850) 1820, José de la Riva Agüero 1823, Org.Simon Bolivar(1783-1830) 1824, Don José de Lamar 1827, Augustin Gamarra(1) 1829, Luis José Orbegosa 1833, Felipe Santigo Salaverry 1835, Andrés Santa Cruz 1836, Augustin Gamarra(2) 1839, Manuel Menéndez 1841, Juan Crisóstomo Torrico 1844, Manuel Vicanco 1844, Ramón Castilla(1797-1867)(1) 1845, José Rufino Echenique 1851, R.Castilla(2) 1855. Miguel San Román 1862, Juan Antonio Pezet 1863, Mariano Iganacio Prado(1) 1865, Pedro Diaz Campero 1867, José Balta 1868, Manuel Pardo 1872, Mariano Prado(2) 1876, Nicolás de Piérola 1879, Francisco Garcia Calderón 1881, Lizardo Montero 1881, Miguel Inglesias 1883, Andrés Avelino Cáceres(1) 1886, Remigio Morales Bermúdez 1890, Justiniano Borgoxo 1894, A.A.Cáceres(2) 1894, Nicolas de Piérola 1895, Eduardo López de Romaña 1899, Manuel Candamo 1903, Serapio Calderón 1904(4,5 ay), José Pardo y Barreda(1) 1904, Augustino Bernardino Leguia y Salcedo(1) 1908, Dr.Guillermo Enrique Billinghurst 1912, Org.Oscar Raimundo Benavides(1) 1915, Don Barreda(2) 1915, Don Leguia(2) 1919(toplam 15 yıl), Org.Manuel Ponce 1930(4 gün), Alb.Luis M.Sánchez Cerro(1) 1930, Ricardo Leoncio Elias 1931(4 gün), Alb.Gustavo Jiménez 1931(5 gün), David Samanez Ocampo 1931(9 ay), Org.Luis M.Sanchez Cerro(2) 1931, Org.Benavides (2) 1933(toplam 7 yıl), Dr. Manuel Prado y Ugartechel 1939, Dr.José Luis Bustamente i Rivero 1945, Org.Manuel A.Odria(1) 1948, Org.Zenon Noriega 1950(2 ay), Org.Manuel Odria(2) 1950(toplam 8 yıl), Dr.Ugarteche(2) 1956(toplam 12 yıl), Org. Ricardo Pérez Godoy 1962, Org.Nicolas Lindley Lopez 1963(5 ay), Fernando Belaunde Terry(1) 1963, Org.Juan Velasco Alvarado 1968, Org.Francisco Morales Bermudez 1975, Terry(2) 1980(toplam 10 yıl), Alan Garcia Pérez 1985.

27 - Saint Christopher (1983)

İngiltere'den ayrıldı. Son vâlîler(governor): Sir Fred Phillips, Sir Milton Allen, Sir Probyn Inniss. 1983'de ilk genel vâlî(governor-general) Sir Clement Athelston Arrindell. Başbakan devleti yönetir. Genel vâlî, devlet başkanı sayılan İngiltere hükümdârının vekilidir.

28 - Saint Lucia(1979)

İngiltere'den ayrıldı. Başbakan yönetir. Genel vâlî, devlet başkanı sayılan İngiltere hükümdârını temsil eder. Son valiler(governor) ve ilk genel valiler(governor-general): Sir Frederick Clarke, Sir Allen Lewis(1), Sir Vincent Floissac(ilk genel vâlî), Sir Allen Lewis(2).

29 - Saint Vincent (1979)

İngiltere'den ayrıldı. Başbakan yönetir. Genel vâlî(governor-general), devlet başkanı sayılan İngiltere hükümdârını temsîl eder. Sir Rupert John(son governor/vâlî), Sir Sydney Gun-Munro 1979, Joseph Lambert Eustache 1985.

30 - Salvador (1839)

Guatemala'dan ayrıldı. Dr.Francesco Dueñas(1) 1852, Org.Rafaël Campo 1856, Org.G.Barrios 1859, Dr.Dueñas(2) 1863, Org.St.J.Gonzales 1872, Dr.Rafael Zaldivar y Lazo 1876, Org.Francisco Menéndez 1885, Org.Rafaël Antonio Gutierrez 1895, Org.Tomas Regalado 1899, Pedro José Escalon 1903, Org.Fernando Figueroa 1907, Manuel Enrique Aroújo 1911, Carlos Jorge Meléndez(1) 1913, Alonso Quiñónez Molina(1) 1914, C.J. Meléndez(2) 1915, Jorge Meléndez 1919, Molina(2) 1923, Dr.Pio Romero Bosque 1927, Arturo Aroújo 1931, Org. Maximiliano Hernández Martinez(1) 1931, Andrés Ignacio Menéndez(1) 1934, Martinez(2) 1935, Menéndez(2) 1944, Osmin Aguirre Salinas 1944, Org. Salvador Castaneda Castro 1945, Yb.Oscar Osario 1950, Alb.José Maria Lemus 1956, Alb.Miguel Castillo 1960, Alb.Anibal Portillo 1961, Dr.Eusebio Rodolfo Cordon Cea 1962(4 ay), Yb.(sn.Alb.) Julio Adalberto Revera 1962, Fidel Sanchez Hermandes 1967, Alb.Arturo Armando Molina 1972, Alb.Carlos Humberto Romero 1977, Alb.Jaime Abdul Gutierrez 1979, José Napoleon Duarte 1984.

31 - Surinam (1975)

Holanda'dan ayrıldı. Dr.H.de Vries 1965, Dr.J.H.E.Ferrier 1969, Yb.Deysi Bouterse 1986, Ramsewak Shankar 1988-93(Hindû).

32 - Şili (1818)

İspanya'dan ayrıldı. Bernardo O'Higgins(1778-1842) 1818, Ramon Freire 1823, Francisco Antonio Pinto 1827, Diego José Victor Portales(1793-1837) 1830, Org.Joaquin Prieto 1831(10 yıl), Org.Manuel Bulnes(1799-1866) 1841(10 yıl), Manuel Montt(1809-1880) 1851(10 yıl), José Joaquin Pérez 1861(10 yıl), Federico Errázuriz Zañartu(1) 1871, Anibal Pinto 1876, Domingo Santa Maria 1881, José Manuel Balmaceda 1886, Jorge Montt 1891, Don F.Errazuriz(2) 1896(toplam 10 yıl), Germán Riesco 1901, Pedro Montt 1906, Elias Fernández Albano 1910(1 ay), Emiliano Figueroa Larrain(1) 1910(3,5 ay), Ramón Barras Luco 1910, Juan Luis Sanfuentes 1915, Arturo Alessandri Palma(1) 1920, Org.Luis Altamirano 1924, Emilio Bello Codecido 1925(2 ay), Don A.Alessandri Palma (2) 1925(7 ay), Luis Barros Borgoño 1925, Don E.F.Larrain(2) 1925, Org.Carlos Ibáñez del Campo 1927, Pedro Opazo Letelier 1931(1 gün), Juan Esteban Montero(1) 1931(3 hafta), Manuel Trucco 1931(3 ay), Don J.E.Montero(2) 1931, Carlos Dávila 1932(2 ay), Org.Bartolomé Blanche 1932(18 gün), Abraham Oyanedel 1932(3 ay), Arturo Alessandri Palma(2) 1932, Pedro Aguirre Cerda 1938, Gerónimo Mendez 1941, Juan Antonio Rios 1942, Alfredo Duhalde 1946(1 ay), Koram. Vicente Merino Bielech 1946(3 ay), Gabriel Gonzales Videla 1946, Carlos Ibañez del Campo 1952, Jorge Alessandri Rodriguez 1958, Eduardo Frei Montalva 1964, Salvador Allende Gossens 1970, Org.Augusto Pinochet Ugarte 11.9.1973, Patricio Aylwin 1989, Eduardo Frei(E.F.Montalva'nın oğlu) 1993.

33 - Trinidad (1962)

İngiltere'den ayrıldı. Başbakan vardır. Sir Solomon Hochoy 1962(governor-general), başkanlar(president): Sir Ellis Clarke 1973, Noor Hassanali 1987(Müslümân, Nûr Ḥasen 'Alî).

34 - Uruguay (1825)

İspanya'dan ayrıldı. José Artigas(1746-1826) 1811, J.F.Rivera(1) 1830, Manuel Oribe 1835, José Fructuoso Rivera(2) 1838-51, Venancio Flores 1854, Manuel Bustamente 1855, Gabriel Antonio Pereira 1856, Manuel Freire 1858, Bernardo Prudencio Berro 1860, Anastasio Cruz Aguirre 1864, Venancio Flores 1865, Francisco Solano Lopez 1865, Pedro Varela(1) 1868, Org. Lorenzo Battle 1868, Tomás Gomensoro 1872, José Ellauri 1874, Varela(2) 1874, Alb. Lorenzo Latorre 1876, Dr. F.M.Vidal 1880, Máximo Santos 1882, Org. Máximo Tajes 1886, Julio Herrera y Obes 1890, Juan Idiarte Borda 1894, Juan Lindolfo Cuestas 1897, José Battle y Ordóñez(1) 1903, Dr.Claudio Williman 1907, Don José Battle(2) 1911, Dr.Feliciano Viera 1915, Dr.Baltasar Brum 1919, José Serrato 1923, Dr.Juan Campisteguy 1927, Dr.Gabriel Terra 1931, Org.Alfredo Baldomir 1938, Juan José de Amézaga 1943, Dr.Tomas Berreta 1947(5 ay), Luis Battel Berres(1) 1947, Dr.Andres Bartinez Trueba 1951, Don L.B.Berres(2) 1952, Org.Oscar Gestido 1967, Jorge Pachero Areco 12.1967, Juan Maria Bordaberry 1972, Dr.Aparicio Méndez 1976, Org.Gregorio Alvarez 1980, Julio Maria Sanguinetta 1985.

35 - Venezuela (1830)

Kolombiya'dan ayrıldı. Simon Bolivar(1783-1830) 1811, José Antonio Páez(1) 1830, José Tadeo Monagas(1) 1846, José Gregorio Monagas 1851, J.T.Monogas(2) 1855, Don J.Páez(2) 1861, Juan Crisástomo Falcón 1863, José Ruperto Monagas 1868, Antonio Guzmán Blanco 1870(19 yıl), José Pablo Rojas Paúl 1889, Raimondo Andueza Palacio 1890, Org.Joaquin Crespo 1892, Org.Ignacio Andrade 1898, Org.Cipriano Castro 1899, Org.Gómez(1) 1908, Dr.Victorino Marquez Bustillos 1915, Org.Gómez(2) 1922, Dr.Juan Bautista Pérez 1929, Dr.Pedro Hriago Chacin 1931(1 ay), Org.Juan Vicente Gómez(3) 1931(toplam 19 yıl), Dr.Arminio Borjas 1936, Org.Eleazar López Contreras 1936, Org.Isaias Medina Angarita 1941, Rómulo Betancourt 1945, Rómulo Gallegos 1948, Yb.Carlos Delgado Chalbaud 1948, Dr.G.Suarez Flamerich 1950, Alb.Marcos Pérez Jiménez 1952, Tümam.Wolfgang Lorrazabul Ugueto 1958(10 ay), Dr.Edgard Sanabria 1958, Romolu Betancourt 1959, Dr.Raul Leoni 1964, Rafael Caldera 1969, Carlos Andrés Carlos Mendes Pérez Rodriguez(1)(1922) 1974, Dr.Luis Herrera Campins 1979, Dr.Jaime Lusinchi 1984, C.M.Pérez(2) 1989-1993.

Birleşik Amerika'da Yönetim

Birleşik Amerika'da Başkan'dan sonra başkan yardımcısı(vice-president) protokolde ikinci gelir. Başkanın görevlendirdiği alanlarda çalışır. Gerçekte başkandan sonraki en önemli kişiler dış ileri bakanı, sonra savaş(savunma) bakanıdır.

Ancak protokolde başkan ve yardımcısından sonra anayasa mahkemesi başkanı (chief justice of the United States Supreme Court) gelir. Emekliliğine kadar bu görevde kalır, görevden alınamaz. İkinci Cihan Savaşı sonrasına kadar bu görevde bulunanlar şunlardır: John Jay(N.Y.) 1789, John Rutledge(S.C.) 1795, Oliver Ellsworth (Conn.) 1796, John Larshall(Va.) 1801, Roger B.Taney(Md.) 1836, Salmon P.Chase (Ohio)1864, Morrison R.Waite(Ohio) 1874, Melville W.Fuller(Ill.) 1888, Edward D.White (La.) 1910,

William H.Taft(Conn.) 1921, Charles E.Hughes(N.Y.) 1930, Harlan F.Stone(N.Y.) 1941, Frederick M.Vinson(Ky.) 1946. Marshall 34 yıl, halefi Taney 28 yıl, Fuller 22 yıl, Waite 14 yıl bu görevde kaldılar.

Anayasa mahkemesi başkan ve üyesi olmak için Senato'nun onayı şarttır. 1789-1945 arasında başkanlar dâhil sâdece 76 hâkim bu göreve getirildi. Genellikle mahkeme 5 yargıçtan oluşuyor. Bunlar da azledilemiyor. Stephen J.Field(Calif.) 34 yıl(1863-1897), John M.Harlan(Ky.) 34 yıl(1877-1911), Joseph Story(Mass.) 34 yıl(1811-1845), John McLean(Ohio) 32 yıl(1829-1861), James M.Wayne(Ga.) 32 yıl(1835-1862), Bushrod Washington(Va.) 31 yıl(1798-1829), William Johnson(S.C.) 30 yıl(1804-1834), bu görevde kalmışlardır.

Protokolde sonra Temsilciler(Millet) Meclisi başkanı gelir ki adı speaker of the United States House of Representatives'dir. Çoğunluk partisi liderinden 2 yıl için seçilir, yeniden seçilebilir. Bu görevde 6 yıldan fazla kalan 2 kişi 8 yıl yürüten 2 milletvekilidir.

Sonra United States Cabinet Officiers denen bakanlar geliyor. Başkanın meclisler dışından şahsen seçilip Senato tarafından sorgulandıktan sonra onaylanan ve bakan yerine sekreter denen kişilerdir. Başkan tarafından azledilebilmektedirler. Protokolde devlet sekreteri(S.of State) denen dış işleri bakanları başta geliyor. İkinci Cihan Savaşı'na kadarki dış işleri bakanları şunlardır(1789'da kurulan ilk kabinedeki dört bakandan biri: dış işleri, hazine(maliye) ve savaş(savunma) bakanları):

John Jay(N.Y.) 21.12.1784
Thomas Jefferson(Va.) 1790
Edmund Randolph(Va.) 1794
Timothy Pickering(Pa.) 1795
John Marshall(Va.) 1800
James Madison(Va.) 1801
Robert Smith(Md.) 1809
James Monroe(Va.) 1811
Richard Rush(Pa.) 1817
John Quincy Adams(Mass.) 1817
Henry Clay(Ky.) 1825
Martin Van Buren(N.Y.) 1829
Edward Livingston(La.) 1831
Louis McLane(Del.) 1833
John Forsyth(Ga.) 1834
Daniel Webster(Mass.) 1841
Abel P.Upshur(Va.) 1843
John C.Calhoun(S.C.) 1844
James Buchanan(Pa.) 1845
John M.Clayton(Del.) 1849

Daniel Webster(2) 1850
Edward Everett(Mass.) 1852
William L.Marcy(N.Y.) 1853
Lewis Cass(Mich.) 1857
Jeremiah S.Black(Pa.) 1860
William H.Seward(N.Y.) 1861
Elihu B.Washburne(Ill.) 1869
Hamilton Fish(N.Y.) 1869
William M.Evarts(N.Y.) 1877
James G.Blaine(Me.) 1881
Frederick T.Frelinghuysen(N.J.) 1881
Thomas F.Bayard(Del.) 1885
James G.Blaine(Me.) 1889
John W.Foster(Ind.) 1892
Walter Q.Gresham(Ill.) 1893
Richard Olney(Mass.) 1895
John Sherman(Ohio) 1897
William R.Day(Ohio) 1898
John M.Hay(D.C.) 1898
Elihu Root(N.Y.) 1905
Robert Bacon(N.Y.) 1909
Philander C.Knox(Pa.) 1909
William Jennigs Bryan(Nebr.) 1913
Robert Lansing(N.Y.) 1915
Bainbridge Colby(N.Y.) 1920
Charles Evans Hughes(N.Y.) 1921
Frank B.Kellogg(Minn.) 1925
Henry Lewis Stimson(N.Y.) 1929
Cordel Hull(Tenn.) 1933
Edward R.Stettinius Jr.(N.Y.) 1944
James Francis Byrnes(S.C.) 1945
George C. Mashall(Va.)(5 yıldızlı general) 1947

C.Hull 11 yılla(1933-44) rekor kırıyor. 8 yıl kalan 3 bakan da var.

Sonra hazîne(mâliye) bakanı(s.of the Treasury) geliyor. İlk bakan Alexander Hamilton'dır(N.Y., 1789-1795).

Sonra savaş(savunma) bakanı(s.of War) geliyor. İlk bakan Henry Knox'dır(Mass., 1789-1795). Kara ve hava kuvvetleri kurmay başkanlarının sivil âmiridir.

Genel savcı denen adalet bakanlarının(attorney general) ilki Edmund Randolfph'tu(Va., 1789-1794).

Deniz(bahriye) bakanlığı 1798'de kuruldu. İlk bakan(s.of the Navy) Benjamin Stoddert'tir(Md., 1798-1801). Deniz kuvvetleri kurmay başkanının sivil âmiridir.

Tarım bakanlarının(s.of Agriculture) ilki Norman J.Colman(Mo., 1889'da bir kaç ay) olmakla, bu bakanlık çok geç kurulmuştur.

Posta bakanına postmaster general deniyor. Posta hâlâ federal devlet yetkisindedir ve özel sektöre verilmemiştir. İlk posta bakanı Samuel Osgood'dur(Mass., 1789-91).

İç işleri bakanlığı 1849'da kuruldu. İlk bakan(s.of the Interior) Thomas Ewing'dir(Ohio, 1849-50).

Ticâret ve çalışma bakanlığı 1903'te kuruldu. İlk bakan(s.of Commerce and Labor) George B.Cortelyou'dur(N.Y., 1903-4). 1913'te bu bakanlık ticâret ve çalışma diye iki bakanlığa ayrıldı.

A.B.D., 70 yıldan beri büyük devlet muâmelesi görmekle berâber, ancak 1893'te resmen Avrupa düvel-i muazzaması arasına girdi. İtalya'nın düvel-i muazzamaya alınmasından çeyrek asır ve Japonya'nın alınmasından bir kaç yıl sonra... Düvel-i muazzamanın üyeleri İngiltere, Fransa, Almanya, Avusturya-Macaristan, Rusya, Türkiye, İspanya iken sonra bunlara İtalya, Japonya, Birleşik Amerika, Çin eklendi.

Büyük devlet olmanın resmiyeti, diğer büyük devletlerle orta elçi değil, büyükelçi teâtî etmekti. Bu sûretle Birleşik Amerika, 1893'te İngiltere, 1893'te Fransa, 1893'te İtalya, 1893'te Almanya, 1898'de Rusya, 1906'da Japonya, 1913'te İspanya, bu arada Avusturya-Macaristan ve Türkiye ile büyükelçi teâtîsine başladı. Orta elçilikler, karşılıklı büyükelçi çizgisine yükseltildi.

Birleşik Amerika târîhinde 11 amiral, büyükamiral ve 15 general 5 yıldızlı general oldu. Mareşal tâbîri kullanılmamakta, mareşale 5 yıldızlı general denmektedir.

Büyükamiraller ve bu rütbenin kendilerine tevcîh edildiği yıllar şöyledir: David Glasgow Farragut 1866(1870'de emekli), David Dixon Porter 1870-91, George Dewey 1899-1917, William Shepherd Benson 1916, Robert Edward Coontz 1919, Edward Walter Eberle 1923, Charles Frederick Hughes 1927, William Veazie Pratt 1930, William Harrison Standley 1933, William Daniel Leahy 1937, Harold Raynsford Stark 1939, Ernest Joseph King 1942, Chester William Nimitz 1945, William Frederick Halsey 1944.

5 yıldızlı generaller: George Washington 1775, Ulysses S.Grant 1866-69, William T.Sherman 1869-84, Philip H.Sheridan 1888-88, John J.Pershing 1919, Tasker H.Bliss 1917-18, Peyton C.March 1918-20, John L.Hines 1924-26, Charles P.Summerall 1929-30, Douglas MacArthur 1930, Malin Craig 1935-39, George C.Marshall 1939, Dwight D.Eisenhower 1943, Henry H.Arnold 1943, Joseph W.Stilwell 1944(cephe komutanlığı ve başkomutanlık yapanlar bu listeye dâhildir).

BEŞİNCİ CİLDİN SONU

E K L E M E L E R ve D Ü Z E L T M E L E R

V

BEŞİNCİ CİLT

S.30, par.4, st.6: (Tekrer) yerine (tekrar).

S.31, par.3, st.sn.7: (katlı) yerine (katli).- St.4: (The-ofrbald) yerine (Theodobald).

S.35, st.sn.7: (çıktır) yerine (çıktı).

S.36, st.6: (Ortasya) yerine (Ostrasya).

S.39, st.13: (905, oğlu) yerine (905(oğlu).

S.40, par.2, st.3 sonu. (izd.821, izd.821) yerine (izd.821).- Par.2, st.sn.4: (İmpb) yerine (İmp.)- (Lorrainde) yerine (Lorraine).

S.41, st.2: (14,) yerine (14=).

S.42, par.2, st.2: (Lauvain) yerine (Louvain).

S.44, st.sn.9: (muhtemeler) yerine (muhtemelen).

S.46, st.sn.10: (Bugonya) yerine (Burgonya).- Par.2, st.sn.3: (Etempes).) yerine (Etampes.-).

S.48, st.sn.15: (Foorcalquier) yerine (Forcalquier).- St.sn.3-4: (annesinin niyâbeti 1226-1236=10) ibâresi çıkacak.

S.49, st.sn.5: (izd.müd.10) 2 defa dizilmiş, biri çıkacak.- St.sn.21: (= =) yerine (=8, =).

S.50, st.13: (ökümü) yerine (ölümü).

S.51, st.sn.17: (Perre) yerine (Pierre).

S.52, son st.: (Mortspensier) yerine (Montpensier).- St.s-16: (de Hardi) yerine (le Hardi).

S.54, st.13: (Lalislas) yerine (Ladislas).

S.56, st.11 başı: (1534 = 7 + 1575) yerine (1534 = 7 + 1534 - 1575).

S.57, par.2, st.2: (Brötönya) yerine (Brötanya).

S.58, st.sn.12: (IX,) yerine (IX.).

S.59, st.9: (Henri II) yerine (Henri III).

S.62, st.4: (Beatrix) yerine (Bréatrix).

S.64, st.18: (Brötönya) yerine (Brötonya).- St.18: (olu) yerine (olup). - St.sn.22: (olu) yerine (oğlu olup).

S.67, st.2 şöyle olacak: eşinden tevârüsle Vendôme kontu 1374-93, Limousin c.1366 = Catherine (ölm.1482). - St.10: (68?) yerine (68).- St.sn.6: (izd.müd.1) yanlışlıkla iki defa dizilmiş.- St.sn.13: (Caen) yerine (Caén).

S.69, st.sn.1: (Trémoille) yerine (Trémoïlle).

S.70, no. 4, son st.: (=17) yerine (=1).

S.72, st.11: (Julas) yerine (Jules).- St.sn.15: (Capet-Bourbon) yerine (de Capet-Bourbon).

S.74, st.sn.5: (sonunca) yerine (sonuncu).

S.75, st. 12: (1646) yerine (1649).

S.76, son st.: (1683) yerine (1638).- St.16: (aneuni) yerine (annesinin).

S.79, st.12 ve s.80, par3, st.sn.3: (Brötönya) yerine (Brötonya).

S.82, st.sn.18: (tutulanıp) yerine (tutuklanıp).

S.83, st.sn.6: (Burbon) yerine (Bourbon).- St.sn.19: (Marcoeur) yerine (Mercoeur).

S.86, st.sn.20: (ökmesi) yerine (ölmesi).

S.87, son st.sonu: (Wilhem) yerine (Wilhelm).

S.88, st.sn.14: (İkincu) yerine (İkinci).- St.8: (=8) yerine (=68).- Par.3, st.sn.5 başı: ('le) yerine ('ila).

S.89, st.12: (Napolean) yerine (Napoléon).

S.90, st.sn.20: (Cumhuriyet) yerine (Cumhûriyet).

S.91, st.15: (Orleans) yerine (Orléans dukası).

S.92, st.sn.8: (Luis) yerine (Louis).

S.93, no.20'den sn: Paris kontu Henri (VI) 5.7.1908 - 20.6.1999 = 90, 11, 16 yerine oğlu Clermont kontu (sn.dükü) Henri (VII) Paris Kontu oldu. Henri VI tam 58 yıl, 9 ay, 2 gün Hânedân'ın başında kaldı.

S.94, no.8: =Infante Don Carlos (1938), izd.1965.

S.97, st.10: (Fransa'da) yerine (Fransa'dan).

S.101, st.5 sonu: (Cardinalı) yerine (Cardinali).

S.102, st.7: (ayn) yerine (ayni).

S.105, st.12: (Insitut) yerine (Institut). - St.sn.6: (Alberiç) yerine (Alberic).

S.106, par.sn.2, st.sn.10: (Fransı) yerine (Fransız).

S.107, st.17 sonu: (da) yerine (de).

S.108, st.sn.12: (sebepler) yerine (sebeble).

S.110, st.19: (Eisabeth) yerine (Elisabeth).- St.sn.17 sonu: (12) yerine (2).

S.114, st.9: (arsada) yerine (arasında).

S.118, st.sn.7: (Marquerite) yerine (Marguerite).

S.120, st.2: (sn.):) yerine (sn.).

S.121, st.sn.14: (kızı) yerine (kızı ve).- St.sn.17: (Hainult) yerine (Hainault).- St.sn.24: (Isabelle) olacak.- No.23 sonu: Ph. le Bon'un gayri meşrû kızı Corneille = Baron Andrieu de Toulonjon.

S.124, st.9: (Agnés-) yerine (Agnès =).

S.125, st.11 ve 21: (Sir) yerine (Sire).

S.127, st.2: (arasında arasında) yerine (arasında).

S.131, son st.: (1929) yerine (1939).

S.134, st.6: (Albert) yerine (oğulları Albert).- St.sn.20: (Yaidemont) yerine (Vaudemont).

S.135, st.7: (=) yerine (:).

S.136, st.9: (882) yerine (872).

S.138, st.sn.4 başı: (Montova) yerine (Mantova).- St.sn.11: (1661-1668=7) çıkacak.

S.140, st.sn.15: (imparatonluğunu) yerine (imparatorluğunu).

S.141, st.sn.10: (başhiskoposu) yerine (başpiskoposu).

S.143, st.18 başı: (14) yerine (24).

S.144, st.sn.18: (No.1) yerine (No.2).

S.145, st.sn.8: 15) yerine 15.

S.158, st.sn.4: (Geoffrroy) yerine (Geoffroy).- St.sn.15: (çocuksuz) yerine (çocuksuz,).

S.165, st.sn.2: (cilltte) yerine (ciltte).

S.166, st.12: (da da) yerine (da).

S.167, st.sn.4: (son) yerine (sona).

S.168, no.16, st.sn.2: (39) yerine (30).

S.169, no.16, st.3: (=7) yerine (=17).

S.172, st.sn.3: (Thibat) yerine (Thibaut).

S.173, st.13: 11) yerine 11.

S.174, st.sn.8 sonu: (de) yerine (et).

S.176, par.4, st.5: (Mantmirail) yerine (Montmirail).- St.7: ((1328 yerine (1328.- St.sn.11 başı: (son) yerine (Son).

S.179, par.1, st.6: (Menok.) yerine (Men ok.).

S.180, st.sn.6: (Atchambault) yerine (Archambault).- St.sn.9: (kardeşi) yerine (Kardeşi).- No.6, st.sn.3 başı: (G'tirais) yerine (Gâtinais).

S.181, st.sn.5: (Phililippe) yerine (Philippe).

S.183, st.sn.7 sonu: (doğuya) yerine (doğuda).

S.185, st.sn.14: (Yiği) yerine (Yiğit).- St.sn.16: (Eu'da) yerine (Eu'de).

S.187, no.3: Philippe, 15.6.1398'de Mihalıç'ta öldü.- Par.3, st.sn.4 başı: (Beaumontler) yerine (Beaumont-le-).

S.190, no.18, st.2: (Toullouse) yerine (Toulouse).- No.22, st.2: (Cocukları) yerine (Çocukları).

S.191, no.32, st.3: (sâhlinde) yerine (sâhilinde).

S.192, st.4: (=4) yerine (=10).- No.42; st.sn.3: ( )42.) yerine (42.).- No.43, st.2: (416) yerine (1416).

S.194, no.7, st.2: (Heri) yerine (Henri).- No.8 sonu: (halefi.) yerine (halefi☺.- No.10, st.2 sonu: (Bologne) yerine (Boulogne).- No.11, st.sn.2 başı: (Mohtpensier) yerine (Montpensier).

S.195, par.2, st.7'den sn. şu ilâve atlanmış: (3) Guillaume I 916-962 = 46, 1'in torununun oğlu 4) Arnold I 962-975=13, 3'ün oğlu 5) Arnold II 975-987=12, oğlu 6) Guillaume II 987-1028=45, oğlu 7) Aldounin II 1028-1032=4, kardeşi 8) Geoffroi (Joffroy) 1032-1048=16, oğlu 9) Fuelk 1048-1089=41 10) oğlu Guillaume III)

S.202, par.2, st.1: (Gellone'in) yerine (Gellone'un).

S.203, st.2: (Potou) yerine (Poitou).

S.213, par.4, st.sn.5: (Gererbge) yerine (Gerberge).

S.214, par.2, st.2: (Rousillon) yerine (Roussillon).- Par.3, st.sn.4 başı: (kont) yerine (kontu).

S.217, par.3, st.5: (senyörlü) yerine (senyörlük).- Par.4, st.sn.3: (Polognac) yerine (Polignac). – Par. 3 st. 4 sonu. (Fınasa) yerine (Fransa).

S.218, son st.: (Matigonon) yerine (Matignon).

S.219, 19, st.8: ('den olma) yerine ('dan olma).

S.220; Pr.Rainier II de Monaco 31.5.1923 – 6.4.2005 = 81, 10, 6, cülûsu 9.5.1949.= 55, 10, 28.

S.221, st.sn.3: (Esacaut) yerine (Escaut).

S.223, par.2, st.2 sonu: (durkası) yerine (dukası).- St.sn.7 başı: (1220) yerine (1120).

S.225, st.sn.6: (Haunaut) yerine (Hainaut).

S.226, no.23, st.1: (Marquerite) yerine (Marguerite).- Par.3, st.sn.5: (=4) yerine (=4=).

S.228, st.13: (Seigneur) yerine (=Seigneur).

S. 228, st.sn.8: (1348) yerine (1348).- No.27, st.3: (Matguerite) yerine (Marguerite).- St.sn.4 sonu: (metîcelendi) yerine (netîcelendi).

S.230, st.sn.10: (III da) yerine (III de).

S.231, st.sn.6: (Sachsen) yerine (Sachsen kızı).

S.234, par.3, st.1 başı: (11.) yerine (12.).- St.3: (12.) yerine (11.)

S.241, st.sn.2: (penslik) yerine (prenslik). – St.sn.12: (âileri) yerine (âileleri).

S.243, st.3 başı: (çoukları) yerine (çocukları).

S.244, par.2, st.sn.6 başı: (1862) yerine (1882).- St.4: (çocukları).

S.245, st.sn.7 başı: (=8) yerine (=2).

S.247, st.6: (imaratorluk) yerine (imparatorluk).

S.248, par.2, st.sn.4 başı: (1886=5) yerine (1896=15).- Par.2, st.sn.2: (1886-1930=46) yerine (1891-1930=36?).

S.249, st.sn.4: (çoukları) yerine (çocukları).

S.250, st.5: (çoukları) yerine (çocukları).- St.sn.7: (zevciden) yerine (zevcinden).

S.251, siyah başlık: (Rochefouauld) yerine (Rochefoucauld).

S.252, st.5: (Champagny) yerine (Champigny).

S.253, st.sn.3: (sanını) yerine (sanı).

S.254, st.2: (olurdu) yerine (olur).- Par.2, st.sn.9: (zevcinden) yerine zevcinden.

S.257, st.14: (3.'nun) yerine (3.'nün).

S.261, st.sn.4: (Marguarite) yerine (Marguerite).- St.sn.12: (iken) yerine (ile).

S.262, st.1: (1875) yerine (1852-1875).- St.8 sonu: (=) yerine (,8).- St.5: (Clermon) yerine (Clermont).- St.2: (Margurite) yerine (Marguerite).- St.12 sonu (Houssoy) yerine (Houssay).

S.263, st.sn.13: (Saigneur) yerine (Seigneur).- St.sn.11 sonu: ('in) yerine ('ın).

S.264, par.2, st.13: (5) yerine (4).- Par.2, st.sn.9 başı: 5) yerine 4).

S.266, st.sn.4 başı: (Bisoccia) yerine (Bisaccia).- St.sn.6: (Soccia) yerine (Bisaccia).- St.7-8: (Louise) ile başlayan ve (devâm etti) diye biten 3 satır mükerrer dizildiği için çıkacak.- St.7: etti) yerine etti.- St.sn.7: ( ) = Comte) çıkacak.

S.268, st.24 başı: (çocuıu) yerine (çocuğu).

S.269, siyah: (Rochefouald) yerine (Rochefoucauld).

S.271, par.2, st.sn.2: (Picquiny) yerine (Picquigny).- Par.2, st.sn.2: (ve) yerine (de).

S.272, st.2: (1871=2) yerine (1881=12).- St.4: (1849) yerine (1894). – Par.2, st.13: (oğlu) yerine (Oğlu).

S.273, St.4: (ölüneye) yerine (ölünceye). Par.3, st.7 sonu: (1960) yerine (1860).

S.274, st.11: (Rochefouauld) yerine (Rochefoucauld).- Par.2, st.6 ve 17 ve 28: (Reginer) yerine (Regnier).- St.sn.6: (ephesinde) yerine (cephesinde).- St.sn.16: (ş.) yerine (yş.).

S.275, st.sn.8: (Çoukları) yerine (Çocukları).- Par.4, st.sn.2: (Çoukları) yerine (Çocukları).- Par.4, st.sn.2: (zevinden) yerine (zevcinden).

S.276: Duc François de Montmorency (1530-1579=49) ise, 1557'de Kral Henri II kızı ile evlendi (bk.Capet Hânedânı, no.62). Duc Henri I (1534-1614=80) = Antoinette de la Marche-Bouillon, bu evlenmeden Charlotte (1572-1636=64), Fleix kontesi = Charles (1573-1650=77), Fransa kralı Charles IX (bk.no.64) oğlu, izd.1591=41.- St.4: (oğlunun) yerine (oğlundan).- St.6: (daha) yerine (dala).

S.279, st.4: (Rochefouauld) yerine (Rochefoucauld).

S.280, par.3, st.3: (1794)=) yerine (1794=).- Par.2, st.4: (çoukları) yerine (çocukları).

S.281, st.4: (Lece) yerine (Lecce).- Par.2, st.5: (Pors da) yerine (Pons de).

S.286, par.1, son st.: (Duka'nın) yerine (Duka'dan).- St.sn.10 başı: (Marguerute) yerine (Marguerite).

S.290, st.5: (izd,) yerine (izd.).- Par.3, st.6: (=14) yerine (=74).

S.291, st.6: (45-46) yerine (45-47).

S.295, st.sn.3: (doğruya) yerine (doğuya).

S.301, st.sn.12 başı: (doğru) yerine (doğdu).- St.sn.16 sonu: (dâimâ) yerine (dâimî).- St.6 başı: (oldukları) yerine (oldukları gibi).

S.302, par.sn.2, st.4: (ingiltere) yerine (İngiltere).

S.308, no.14, st.2: (Pitiers) yerine (Poitiers).

S.309, st.sn.8: (Anncey) yerine (Annecy).

S.311, par.4, st.6 sonu: (yabanı) yerine (yabancı).- İlk st.: (alaşılırlar) yerine (anlaşırlar).

S.313, par.4, st.sn.3: (82.300) yerine (820.300).- Par.4, son st.: (rakamlarnı) yerine (rakamların).

S.314, par.sn.2, st.sn.3 sonu: (Kızıldereli-) yerine (Kızılderili-).- Par.5, st.2: (Fransıza) yerine (Fransızca).

S.315, par.sn.2, son st.: (km2) yerine (km).

S.320, st.6 sonu: (krallar) yerine (kralcılar).

S.323, par.2, st.14: (Freyinet) yerine (Freycinet).

S.326, st.15: (Ferdinad) yerine (Ferdinand).- St.16-17: (L.Delisle, *Catalogue des Actes de Philippe-Auguste*, Paris 1856) 2 defa dizilmiş, biri çıkacak.

S.328, st.sn.17: (19031) yerine (1903).

S.329, st.20 sonu: (Ranaissancee) yerine (Renaissance).

S.331, st.sn.15 başı: (Tataites) yerine (Traites).- St.sn.17 sonu: (depis) yerine (depuis).

S.333, par.2, st.8 sonu: (Regme) yerine (Régime).- St.20 başı: (Maurie) yerine (Maurice).

S.334, par.3, st.sn.5 başı: (Eduation) yerine (Education).

S.336, st.10: (Frantz) yerine (Franz).

S.337, par.2, st.11-12: Lavisse'in kitabı olduğu gibi çıkacak.- St.sn.2: (aiu) yerine (aux).

S.339, st.sn.17: (Itale) yerine (Italie).- St.4: (Constantionople) yerine (Constantinople).

S.345, st.4: (Hebdomadaise) yerine Hebdomadaire).- St.5: (Napoleon) yerine (Napoléon).

S.346, st.3: (1863) yerine (1763).- St.sn.13 sonu: (Liberallisme) yerine (Libéralisme).- St.sn.17-18: Charles Seignobos'un kitabı olduğu gibi çıkacak.

S.347, st.6: (Economics) yerine (Economics).

S.349, st.21 başı (Le) yerine (La).

S.350, st.sn.13 (2 yerde) ve st.sn.21: (Conquete) kelimesi (Conquête) olacak.

S.351, st.sn.11 başı: (Roma) yerine (Rome).- St.sn.3: (et) yerine (e). – St.sn.20: (Puicssances) yerine (Puissances).

S.353, st.sn.2: (la Monde) yerine (le Monde).- St.21: (Vaures) yerine (Jaurès).

S.354, st.sn.10: (Las) yerine (Last).

S.355, st.sn.21: (Mdagascar) yerine (Madagascar).- St.16: (d l'ALEF) yerine (de l'AEF).- St.24: (Pars) yerine (Paris).- St.24: (Mdagascar) yerine (Madagascar).

S.357, st.3: (Betmold) yerine (Detmold).- St.4: (Ocupation) yerine (Occupation).- St.25: (Mittelmeen) yerine (Mittelmeer).- St.sn.3: (Geotges) yerine (Georges).

S.358, par.2, st.4 başı: (Dicticonaire) yerine (Dictionnaire).- Par.2, st.10: (Rance) yerine (France).- Par.1, st.sn.6: (La) yerine (Le).- St.sn.14: (le France) yerine (la France).

S.359; st.sn.14: (Bibliognraphy) yerine (Bibliography). – St.3: (Bougeois) yerine (Bourgeois).

S.360, par. 2, st. 13: (Geographial) yerine (Geographical).- st. 11: (Ofrica) yerine (Afrika).

S.361, st.sn.3: (Ocidentale) yerine (Occidentale).

S.362, st.sn.8: (Miquellrn) yerine (Miquelon).

S.363, st.6: (le France) yerine (la France).- Par.3, st.4: (Hystory) yerine (History).

S.375, no.197, st.2 sonu: (Arvignon) yerine (Avignon).

S.377, no.219, st.4 sonu: (Quint'i) yerine (Quint'in).

S.380: 265) Benediktus XVI: 19.4.2005: Kardinal (1978) Joseph Ratzinger (doğ.16.4.1927), Bavyeralı Alman, 1000 yıldan beri ilk Alman, 16. asırdan beri İtalyan olmayan –selefinden sonra- 2. papa.

S.389, no.9, st.3 sonu:. (Reaunud) yerine (Renaud).- St.4 sonu: (evlennme) yerine (evlenme).

S.392, no.21, st.1: (de) yerine (le).- No.21, st. 2 sonu: (1377) yerine (1327).- No.2, st.4 sonu: (Louis) yerine (=Louis).

S.396, st.sn.10: (24, 48) yerine (24-48).- son st.: (ş.) yerine (yş.).- St.sn.2: (Vittori) yerine (Vittorio).- St.sn.2 başı: (Agevine) yerine (Angevine).

S.399, no.2, st.1 başı: (Emanulee) yerine (Emanuele).- Par.2, st.sn.10: (1695) yerine (1685-1695).

S.400, no.4, st.2 sonu: (Leopolod) yerine (Leopold).

S.401, no.6, st.6: (çoukları) yerine (çocukları).- St.sn.8: (1884) yerine (1834).

S.402, st.7 sonu. (Çocukları) yerine (Çocukları).- Par.2, st.sn.7 başı: (Brancacio) yerine (Brancaccio).

S.403, son st.: (=5) yerine (=11).- Par.3, st.5 başı: (Jeerôme) yerine (Jérôme).

S.404, no.1, ilk st.: (1091) yerine (1891).

S.405, st.sn.13: (zevinden) yerine (zevcinden).- İtalya kraliçesi Marie Jose 1906 – Cenevre 28.1.2001 = 95.

S.408, st.12: (Loannes) yerine (Ioannes).

S.411, no.5, st.3: (116) yerine (1116).

S.412, st.1-2'deki şu ibâre çıkarılacak: (Salerno prensliği, 1081'de Epir, 1083'te İllirya, Norman devletine geçerek).

S.422, no.9, st.sn.3: (hedef) yerine (halef).

S.423, st.7: (=Napoli) yerine (Napoli).- St.sn.3: (Federio) yerine (Federico).- No.14, st.sn.2: (Ferdando) yerine (Fernando).

S.424, st.4: (=1501) yerine (-1501).

S.425, no.3, st.sn.3 sonu: (Casalı) yerine (Casali).

S.426, no.4, st.8: (290) yerine (29).- St.sn.10 başı: (kaç.) yerine (kç.).- St.9 başı: (1908) yerine (1809).

S.427, st.3: (oldu.-) yerine (oldu).-).

S.428, st.sn.12: (bş.) yerine (by.).- St.10: (Roccaguglielma) olacak.

S.429, st.4: (Maximilian) olacak.

S.431, par.4, st.1: (müddele) yerine (müddetle).

S.433, st.sn.10: (Lous) yerine (Louis).

S.434, st.7 başı: (Eluzabeth) yerine (Elizabeth).- St.sn.3 sonu: (zevcinden 5 yş.kç.) ibâresi çıkacak.- St.sn.11: (Setaphane) yerine (Stéphane).- St.sn.12: (Philppe) yerine (Philippe).

S.437, st.sn.3 başı: (uçunda) yerine (ucunda).

S.440, st.2: (1783,) yerine (1783-).- St.7: (27.-) yerine (27).-).- St.sn.3: (73,) yerine (73),).- St.sn.6: (Protekiz) yerine (Portekiz).- St.sn.6: (düşeşi) yerine (düşesi).- St.sn.2: (=4) yerine (=6).

S.441, st.15: (prusya) yerine (Prusya).- St.16: (mareşali.-) kelimesinden sonraki satırın bütün kelimeleri silinecek.

S.448, par.2, st.1 sonu: (626-) yerine (526-).- St.sn.8: (=2) yerine (=12).

S.452, st.10: ilhâk) yerine (ilhâk).- St.15: (sîuretle) yerine (sûretle).

S.455, st.sn.14: 1629) yerine (1629).

S.459, st.1 sonu: (ağaybeyinin) yerine (ağabeyinin).

S.460, st.sn.2: prensesi) yerine)prensesi.- St.36 sonu (ye) yerine €.

S.461, st.4: (Galezzo) yerine (Galeazzo).- St.13: (18-25) yerine (18-43).- No.1: Francesco Sfonza'nın dâmâdı: Pierre de Vauldrey, Burgonya'da Montjai baronu, izd.1438.

S.463, st.sn.12: (1052) yerine (1042).- St.sn.20: (alın.) yerine (Alın.).

S.464, st.sn.6: (1567) yerine (1597).- St.sn.10: 1510 yerine (1510.- St.sn.15: (33) yerine (22).- St.sn.16 sonu: (17) yerine (6).- St.5: (1240) yerine (1240-1264).

S.465, st.20 başı: (pensi) yerine (prensi).

S.467, st.sn.16: (su) yerine (bu).- Son st.: (istediği) yerine (istediğini).

S.470, st.11: (geldi.) yerine (geldi,).- St.sn.14: (Cangrangande) yerine (Cangrande).

S.472, st.sn.10: (Fancesco) yerine (Francesco).- St.sn.15 sonu: (Montefelro) yerine (Montefeltro).

S.473, st.6: 1574) yerine 1574 .- St.8: (=1,) yerine (=1.).

S.474, st.2: (Luguria) yerine (Liguria).

S.478, not 11 sonuna: Piero G., Bizans balyosu 1376-89.

S.479, no.121: Daha önce İstanbul büyükelçisi.

S.486, st.4: (prensilik) yerine (prenslik).

S.489, st.18 başı: (Gimabernandino) yerine (Giambernandino).- St.sn.6 başı: (Guillio) yerine (Giulia).

S.494, st.7: (Dr. Barbara) yerine (Prs.Barbara).- St.sn.9: (Filomaroho) yerine (Filomarino).

S.496, st.7: (45, yş.1872) yerine (54, yş.18-72).

S.497, st.sn.2: (puma) yerine (pap.).- St.sn.3: (Aldobrandni) yerine (Aldobrandini).- St.sn.13: (Allessandra) yerine (Allessandro).

S.498, par.3, st.6: (izd.müd.) yerine (izd.müd.41).

S.500, par.2, st.6 sonu: (Salvati) yerine (Salviati).

S.501, st.5: (3) yerine (3.).- St.sn.8 başı: (Campaflarito) yerine (Campaflorito).

S.502, son st.: Leone Caetani (no.15), senatör olarak 1911'de İtalya'nın Libya'yı işğâline şiddetle karşı çıktı.

S.507, st.6 sonu: (Acquavica) yerine (Acquaviva).

S.512, par.2, st.2: (1854-1905=67) çıkacak.

S.518, st.sn.4: (1875) yerine (1878).- Par.3, st.1 sonu: 1654'ten önceki parantez kalkacak.

S.521, st.sn.15 şöyle: 1517'de kardinal oldu ve Charles-Quint'in Napoli kral nâibi olarak öldü.- St.2: (alınmıştır) yerine (almıştır).

S.522, par.2, st.sn.2: (31) yerine (31)).

S.525, st.3 başı: (zevcinden 49 yaş kç.) ibâresi çıkacak.- Son st.sonu: (Romano'nın) yerine (Romano'nun).

S.526, son st.: (Reihfürst) yerine (Reichsfürst).

S.527, st.sn.6: (yeğeni Amiral Antonio Doria'nın oğlu) olacak.

S.528, st.sn.10: (Reichfüest) yerine (Reichsfürst).

S.536, st.1: (üyleerin) yerine (üyelerin).- St.sn.5: (920) yerine (1920).

S.537, par.2, st.7: (1722,) yerine (1722-).- Par.2, st.sn.5: (1799,) yerine (1799-).- Par.2, st.sn.2: (1811,) yerine (1811-).- Par.2, st.sn.2: (19-25) yerine (19-24).

S.538, st.sn.15: (Colanna) yerine (Colonna).

S.540, st.3: 2', yerine 24),

S.591, st.sn.6: Reanaissance yerine Renaissance.

S.592, st.10: Consile yerine Concile.

S.628, par.4, st.6: (Fransızca'da enfant ve enfante) olacak.

S.633 sonu: 5. kral Garcia II, annesi Kraliçe Tota ile 958'de Kurtûba'da Üçüncü Abdurrahmân'ı resmen ziyâret ettiler.

S.640, st.sn.6: (1174=) yerine (1174-).

S.642, st.sn.16 sonu: (Alfobos) yerine (Alfonso).- St.sn.15: (Badojoz) yerine (Badajoz).

S.644, par.2, st.sn.2: (hâline) yerine (hâlini).

S.647, par.2, st.14: (aşadı) yerine (yaşadı.

S.662, st.3 başı: (Carlasa) yerine (Carlos).

S.664, st.1 sonu. (Infante) yerine (Infanta).

S.665, st.sn.4: (Infanta) yerine (Infante).

S.666, st.14: (geçidrildi) yerine (geçirildi).

S.670, st.sn.8: (Ispnaya) yerine (İspanya).- Son par.: Kral Juan Carlos'un annesi 31.12.1999 günü öldü.

S.671, st.sn.22: (Paulo'nun) yerine (Paula'nın).- İlk par.sonuna: İspanya kralı Carlos'un kç.kızı Prs.Cristina = Inaki Urdangarin, izd.1997, Cristina'dan 2 yş.kç., Bask asıllı soylu olmayan sporcu, evlenince Palma da Majorca Dukası oldu.

S.677, par.2, st.4 başı: (Calyus) yerine (Caylus).

S.689, st.sn.13 sonuna şu kelime gelecek: (Henrique).

S.691, st.7: (başpuskoposu) yerine (başpiskoposu).

S.699, st.19: (Poetekiz) yerine (Portekiz).

S.706, son st.: (Hindistaı) yerine (Hindistanı).

S.708, st.sn.15: (Oliverira) yerine (Oliveira).

S.709, st.5: (banliyöklerle) yerine (banliyölerle).- St.sn.4: (üzerne) yerine (üzere).

S.713, st.11: (490.000) yerine (18.490.000).

S.720, st.sn.3: (konşulan) yerine (konuşulan).

S.724, par.3, st.2-3(3 yerde): (Historie) yerine (Histoire).

S.727, st.2: (d'apres) yerine (d'après).

S.729, par.2, st.4: (Hippeeau) yerine (Hippeneau.- St.5 başı: (Inquistion) yerine (Inquisition).

s.732, st.18: (Historie) yerine (Histoire).- Par.1, st.sn.8-9: (A.M., L'Ambassade...) diye başlayan kitabın adı tamâmen çıkacak.

S.747, st.17: (Teltekler) yerine (Toltekler).

S.748, st.sn.16: (Vardı) yerine (Verdi).

S.750, st.sn.2: (sâhalarda) olacak.

S.759, st.sn.14: ('tek) yerine ('ten).

S.769, st.2: (Gerdaes) yerine (Geraes,).

S.776, st.2: (Franasa) yerine (Fransa).

S.780, par.3, st.4: (4.1.) yerine (4.7.).- Par.3, st.sn.6: (mutlaka) yerine (mutlak).

S.783, st.6: (yanmadısı) yerine (yarımadası).- Par.2, st.sn.2: (berzemediği) yerine (benzemediği).- St.sn.8 başı: (ihtiâ) yerine (ihtirâ).

S.785, st.sn.14 sonu: (Cağ) yerine (Çağ).- Par.sn.2, st.3: (gemsindeki) yerine (gemisindeki).

S.786, st.14: (A.B.D.'i) yerine (A.B.D.'ni).

S.787, st.8: (Lond) yerine (Lord).

S.791, st.10: (Papaguay) yerine (Paraguay).- Son st.: (diktatörleini) yerine (diktatörlerini).- St.11 başı: (îlân) yerine (bağımsızlık îlânı).

S.796, par.2, st.1 sonu: (milyon) dolar ve) yerine (milyon dolar) ve).- Par.4, st.3: (ile) yerine (ele).- Son st.: (donanmasını) yerine (donanmasının).- St.8: (miyon) yerine (milya).- Par.4, st.4 başı: (Carera) yerine (Carrera).

S.800, st.sn.17: (Fanseca) yerine (Fonseca).

S.801, st.2: (doğusunan) yerine (doğusundan).

S.813, st.sn.3: (sömürgeciliğe) yerine (sömürgeciliğine).- St.sn.4: (Doktri'nin) yerine (Doktrini'nin).

S.818, ilk par.sonu: Gen.Grant, başkanlığından sonra İstanbul'a gelip 2. Abdülhamîd tarafından kabûl edildi.

S.820, ilk par.'ın sonu: Başkanlığının son 2 yılında bunadığı için devleti onun adına ve gizlice 2. eşi yönetti.

S.829, no.41, st.2: (1997=4) yerine (2001=8).- St.sn.14: (yardımcaları) yerine (yardımcıları).- St.12: (kızlar) yerine (kızları).

S.832, Reagan: ölm.5.6.2004 = 93.

S.836, par.4, son st.: (500.000) yerine (50.000).

S.843, par.4 sonuna: (Salvador. Kosta Rika.).- Par.3, st.3: (Balem) yerine (Belem).- Par.3, st.2: (Pôrto) yerine (,Pôrto).

S.844, st.5 sonu: (Barbadas) yerine (Barbados).

S.941, no.8: Brezilya başkanı 2002: Luiz Inacio Lular da Silva.- İlk.par.'dan sn.: Bolivya cumhur başkanı Hugo Banzer Suarez 1997.

S.942, no.11 sonuna: 1997'de Abdala Bucarum yerine Rosallo Arteaga (kadın), Ekvador devlet başkanı oldu.

S.946, par.2 sonu: 1.12.2000: Vicente Fox Quesemada, PAN (Millî Hareket Partisi) adayı olarak Meksika başkanı seçildi. Bu sûretle Meksika'da 1929'dan beri kesiksiz 71 yıl süren parti, iktidârı kaybetti.

KÜLTÜR T.C. KÜLTÜR VE TURİZM BAKANLIĞI YAYINLARI

KÜLTÜR ESERLERİ

